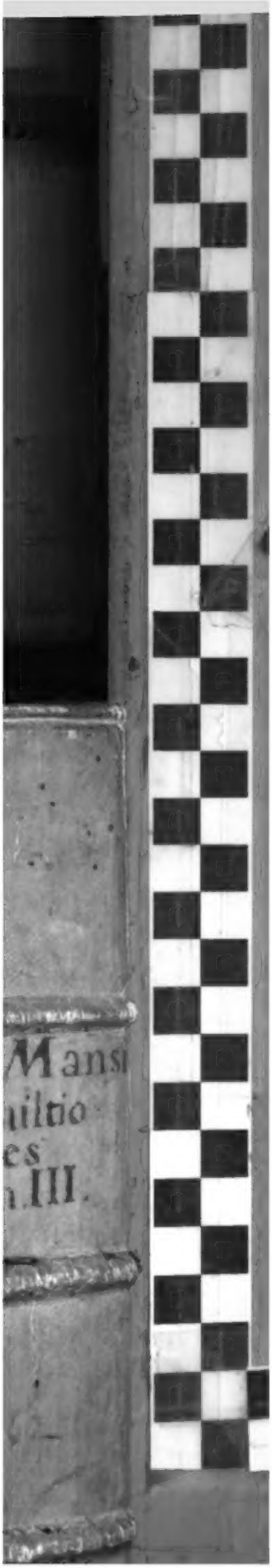

Digitized by Google

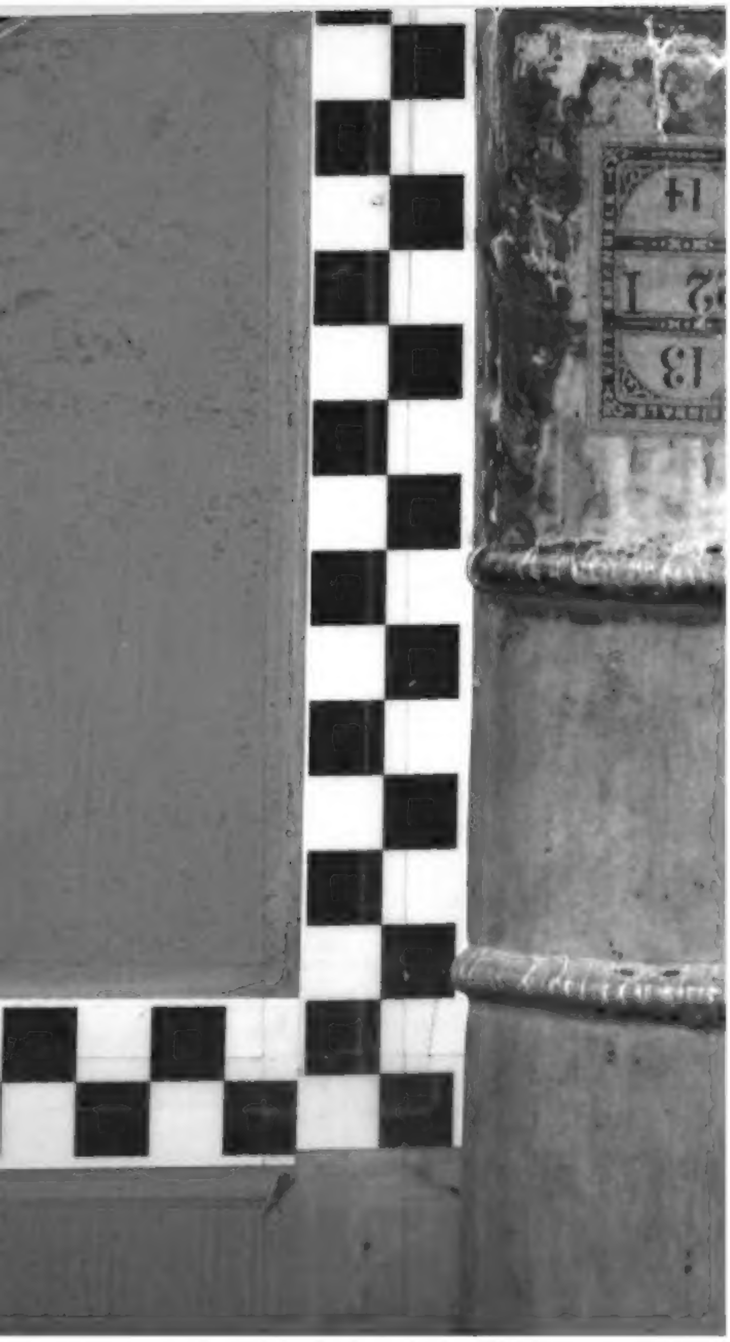

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

M

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
22 1
14

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

13-21.G.3

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ALOYSII MANSI

I. V. C.

ET PATRICII LVCENSIS

CONSVLTATIONVM

SIVE

RERVM IVDICATARVM

LIBER TERTIVS.

LVCAE, ANNO DOMINI M. DC. LXXVIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

ALOYSII MANSI
I. V. C.
ET PATRICII LVCENSIS
CONSVLTATIONVM
SIVE
RERVM IVDICATARVM
LIBER TERTIVS
NVNC PRIMVM IN LVCEM EDITVS

In Quibus nil fuit Impressum ; quod non fuerit in Iudicio prius accerrimè discussum.

Et pluries in TRIBVNALIBVS CELEBERRIMIS Doctissimorum Virorum Iudicijs & REI IVDICATAE Auctoritate Confirmatum

Singulares opiniones à Communibus, Comunes à Communioribus, & Verioribus distincta

Aliaq; plura scripta fuerunt in Iudicijs vtilia, & frequentia.

Argumentorum, & Insuper etiam Verborum, & Sententiarum Omnium;

Prout etiam ROMANAE ROTAE DECISIONVM alibi adhuc non impressarum, quæ in Tribus Voluminibus continentur, Index Additus.

LVCAE, Apud Hyacinthum Pacium. M. DC. LVXXIII.

DE SVPERIORVM LICENTIA.

Digitized by Google

ILLVSTRISS.MO & REVERENDISS.MO
PRÆSVLI
SACRÆQVE ROTÆ ROMANÆ
AVDITORI
FLAMMINIO TAIA.

AB Humanissimo Præceptore operis sui Patrocinium discipulus implorat, & Iure quidèm merito; siquidem prout clarus, & probatus Athleta Victorijs, Palmisq; suis non modo se ipsum, sed Gymnastam etiam, cuius arte, & opera profecisset, coronat, & comuni exornat præconio; Ita pariter in Re Litteraria contingere par est; vt si qua laudum ornamenta auditorem de consequutæ scientiæ proventu cohonestarent, Magistri quoq; Cathedram nobilitarent; Recorderis, obsecro, (ILLVSTRISS. PRÆSVL,) quod licet ad summam dignitatis euectum memoria non abiecisse sublime Humilitatis, modestiæq; tuæ decus suadet; Recorderis, inquam, quomodo in Amplissimo illo Senensis Academiæ Lyceo, imò Ingeniorum Patria, & Altrice Sapientium Ciuitate, nonmodò mihi

✝ 2 consuetu-

Digitized by Google

consuetudinis tuæ, & morum suauitate frui concesseris; sed amplius etiam mihi datum esse, (quod sanè felicioribus fauentis Cœli donis postea semper ad numero) te Cæsareæ facultatis Institutiones, & Dogmata, quæ plenissima Auditorum Corona excipiebantur, explicantem audire; Vbi tandem disciplinæ tuæ rudimentis imbutum Laurea Doctoratus Sapientissimi illi Patres te Authore, te Duce, promoventibusq; magis Auspicijs tuis, quam vlli meis virtutum meritis id exigentibus Insignire dignati sunt; Quamuis tu ab ambitione vel eruditæ gloriæ alienus, dum ego quicquid in me Doctrinæ Legalis insinuatũ, aut honoris collatũ fuerat tribuerem Præceptoris dignitati, & industriæ, tu in discipuli meritum, & ingenium benigne refunderes; Ego quidem mente retineo defixa nulla temporis iniuria delenda, quanta tunc prudentiæ, ac virtutum omnis Argumenta tuo prodirent animo, Adeòut pręclara, & antiquissima Stirpis, Auorumq; tuorum Nobilitas nova tuæ Lucis accessione feliciùs illustraretur; Hęret adhùc animo illa tua singularis ad miserorum calamitates, eorumq; Bona tuenda pietas, & humanitas; Vndè quos præcipuè nuditatis suæ squalor velùt inermes externæ magis iniuriæ reddiderat expositos, ipse authoritatis tuę vallo, & sapientię non minùs, quàm opum etiam propugnaculo tuebaris firmiùs, atq; propriæ rerum possessioni restitutos in posterum reddidisti ab acutissimis paupertatis Telis immunes; Ne autem adeò decora sapientię, probitatis, & virtutum omniũ lumina intra Senenses Colles laterent, sed potius suprà Vrbis Montes exposita Orbi toti splendescerent; Romã ab ALEXANDRO VII. viginti ab hinc annis inuitatus, & inter Romanæ Rotæ Moderatores cooptatus, acerrimus semper Recti, & Æqui defensor, quàm semèl vnicuiq; suum tribuendi voluntatem assumpsisti, constantem, nec Gratię, aut affectionis momentum ab animo tuo deturbavit; & propterea tibi Catonis illud præconiũ conveniat; *O te felicem à quo rem improbam petere nemo audet*; Vndè merito licèt in isto Romanę Lucis Theatro propter tot splendentissima Probitatis, & Sapientiæ Sydera vix dignosci difficillimum sit, Tu non modo Romam laudantem, sed admirantẽ etiam sortiris; Hinc effusissimus ille in te omnium amor, & veneratio, vt siuè candidum, siuè nigrum ostendas Clientibus calculum, ex æquo coleris, & amaris; cum sapientiam in te noverint vniuersi singularem, qua decipi nequeas, & probitatem summam, qua decipere quemquã nolis; In hoc tamen eminenti dignitatis fastigio, in quo constitutus refulges, memorem nihilo-

minus

minus animum erga me, meaq; inclinare non despexisti, & sic perpetuò nullum genus officij tua humanitas omisit, nullumque tenuisti modum, vt me amares in simul, & laudares; Præcœteris enim Consultationes meas, & Res Iudicatas vno, atq; altero Volumine iampridèm editas in sanctioribus Sacræ Rotæ Decretis sæpè palam protulisti, & ad confirmanda eiusdem Romanæ Rotæ sapientissima suffragia non semel appellare voluisti scriptorum meorum Authoritatem, vt vel ipso suo vsu in robustioris authoritatis, dignitatisque locum succederent; Quó nihil mihi gratiùs ab Humanissimo Viro, nil Illustrius à Sapientissimo Præceptore, & nil honestius ab æquissimo rerum æstimatore contingere potuit; Et quidèm fateor ex adeò honorifica, quod omnem æstimationem superat, mei commemoratione nescio quem suavioris voluptatis sensum, insolentemq; Gloriæ titillationem sic animum invasisse meum, vt quanto hinc rubore verecundiam meam onerari senserim, tantò ardentioribus stimulis meum languens iam propemodûm cum ætate studium, & diligentiam excitari facilè patiar ad majora audenda, vel potiùs ad ea, quę temerario fortasse magis, quam prudenti Consilio iam aggredi sum ausus, feliciùs peragenda compelli; In tanto igitur Beneficiorum cumulò, me nimis, & adeò officio meo defuisse visus sum, vt si quando iuxta antiquum morem teste Seneca dies diceretur ingratis, quiq; benè de se meritis gratiam referre prætermisissent, me ipsum, qui toties Patronus alijs periclitantibus adfui, in Ius accersitum deficere tunc Artis pręsidia, & qua ratione probrosum Ingrati animi crimen à me arcerem, vix inuenire posse Iure quidem veritus sum. Et ideo modo quod à te accepi, id ipsum nunc exhibeo, qualecumq; sit, grati Animi mei obsequium, & monumentum, multisq; rationibus tibi, tuiq; nominis dignitati debitum, quod in lucem modò prodit Tertium Consultationum, & Rerum Iudicatarum Volumen; cuius oblatio poterit non exigua videri, vt cum Symmacho loquar, si magis mei in te animi, quam sui prætij æstimatione pendatur, dum meis obsequijs facilem in posterum, vt in præteritum consuevisti accessum indulgeas. Obsecro.

Deuotiss. Seruus

ALOYSIVS MANSI.

AD Vniuersalem Iustitiæ vtilitatem Præstantissimi Iurisconsulti ALOYSII MANSI Consultationes Publicentur.

Flamminius Nobili Vicarius Gener. Eminentiss. & Reuerendiss. D.D. Card. IVLII SPINVLA Epis. Lucens. & Comitis.

PRæclarissimi nostræ Vrbis Iurisconsulti D. ALOYSII MANSI Tertium hoc Consultationum, & Rerum Iudicatarum Volumen muneri meo satisfaciens ne dum oculis perlustravi, sed in eo totius Legalis disciplinæ nodosissimas quæstiones dissertè admodum, ac doctè explicatas comperi, & tanquam in amœnissimo Iurisprudentiæ Viridario singularium eruditionum flores degustavi; adeò vt non solum aliquid in ipso animaduertendum non viderim, sed Opus hoc vti scientiarum omnium, quibus Celeberrimus ipsius Author sub facundissimis Astreæ, & Palladis auspicijs elucet, Compendium, & ad Patriæ Vrbis, & ad totius Orbis beneficium prælo donandum existimem, & ita censeo

Die 18. Aprilis 1678.

Ego Bartholomæus Bertolinius I.C. & Per Illustr. Offic. super Iurisdict. Præpositus.

Digitized by Google

LECTORI.

LECTORI, nempè tàm ei, qui me legendo commendat, quam etiam ei, qui me legendo condemnat, æquali gratitudinis officio, & ex animo Tertium mearum Consultationum, Rerumque Iudicatarum Volumen exhibeo. Cum vtriq. me debitorem profitear. Nam sicut ad nouos subeundos labores vnius incitauit commendatio: Ita pariter ad perquirendos, si qui forent, vel corrigendos, qui mihi exprobantur, errores alterius profuit condemnatio. Non enim adeo sum consilij, & mentis expers, vt ægrè feram, quod ab eruditis potissimum, probisq. IurisConsultoribus aduersus à me firmatas Iuris rationes eorum Ingenij bona fide proponantur argumenta. Liberæ quippe debent esse Ingeniorum speculationes, neque eadem libertate, qua frui ego quoq. non modicum exopto, alium quemlibet IurisConsultorem fraudatum velim. Verum ingenuè fateor, me non posse in animo aliquantulum non commoueri, dum quæ in alijs Scriptoribus approbata, summoque etiam laudis honore extolli sæpiùs audivi, eadem prorsus in meis Consultationibus relata acriter ab ijsdem è contra improbari, & censoria grauitate repræhendi sentio; Quasi quod vitium non in rebus, sed in Authore consistat. Misereor tamen naturalis calumniandi sollecitudinis, & experientia me docuit verissimum, quod calumniæ, & conuicia apud æquos æstimatores causam non promouent, sed loquentis dumtaxat intemperantiam produnt. Quamobrem aut sit hoc per inuidiam, siuè per naturalem hominum ad dissentiendum facilitatem acciderit, cum Sapientissimorum quoq; Scriptorum lucubrationibus eandem sortem contigisse viderim: Ideò ab his non deterritus assidui studij mei nouas modo rationes, & incrementa in publicum exponere nequaquam vereor, certà spe inductus vt existimem, si non meritis, laboribus certè deberi meis, vt causam propriam, si aliqui forsan insectarentur, non minus alij quoque defuturi sint, qui humaniter defendendam susciperent; Et quod plures quoq; magis optarent, vt quæ iam incboaui operis mei volumina, si fieri possit, absoluerentur; quam vt importunis remoris inceptus nauigationis cursus impediretur. Vale igitur humanissimè Lector, & faxit Deus, vt tu quartum, quod interim paro, volumen completum legere, & ego iam inceptum perficere valeam.

INDEX

INDEX

Sacræ Rotæ Romanæ Decisionum Nouissimarum, quę in Tribus mearum Consultationum Voluminibus continentur, & adhuc inter Recentiores non sunt Impressæ.

A

AMerina fideicommissi 23. Martii 1667. coram Beuilaqua cons.220. lib.3. fol.189.

B

BOnon. Primogenituræ de Luparis 25. Iunij 1663. coram Verospio. Consult. 76. lib. pr. fol. 545.

Eadem 6.Iunij 1664. coram Priolo. Consult.77.lib. pr. fol.547.

Eadem 15. Martij 1666 Consult.91. lib.pr. fol.627.

Bonon. fideicommissi de Cataneis 11. Decembris 1652. coram Priolo. Consult.78. lib.pr. fol. 549.

C

CAmerinens. Fideicommissi 17. Martij 1663.coram Albergato. Consult.260. lib.3. fol. 487.

Eadem 28. Iunij 1673. coram eodem Consult. 260. fol. 490.

Eadem 27. Aprilis 1674. coram Rondanino. Consult. 260. lib.3. fol.491.

Eadem 21. Iunij 1675. coram Rondanino. Consult. 260. lib.3. fol. 496.

F

FErrariens. Fideicommissi 5. Martij 1663. coram Vicecomite. Consult.64. lib.pr. fol.503.

Eadem coram eodem 10.Maij 1666.Cons.35.lib.pr. fol. 539.

L

LVcana Parochialis 15. Ianuarij 1672. coram Bourlemont. Consult.143. lib.2. fol.571.

Lucana Iuris Patronatus 17.Maij 1658.coram Celso. Cons. 148. lib.2. fol.410.

Eadem 6. Iunij 1659. coram Celso. Consultat. 148. lib.2. fol.411.

Eadem 10. Maij 1660. coram Celso. Consult. 148. lib.2. fol.412.

Eadem 31. Ianuarij 1661. coram Beuilaqua. Cons. 148. fol.413.

Lucana Beneficij 4. Iulij 1670. coram ViceComite 214. lib.3. fol.143.

Eadem 19. Iunij 1671. coram eod. Cons. 215. lib.3. fol.148.

Eadem 10.Iunij 1672. coram eodem Cons.215. lib. 3. fol.151.

M

MArsicana successionis 4. Februar. 1665. coram Emerix. Cons. 257. fol.445.

P

PErusina successionis 23. Ianuarij 1654. coram Verospio. Consult.153. lib.2. fol. 441.

Eadem 16.Maij 1659. coram eodem Cons.153. lib. 2. fol.442.

Eadem 4.Iunij 1664. coram eodem Cons.153. lib.2 fol.443.

Eadem 9. Iunij 1664. coram eodem Cons. 153. lib. 2. fol.340.

Eadem 4. Februar.1665. coram eodem Cons. 153. lib.2. fol.445.

R.

ROmana Commendæ 11.Febr.1661. coram Albergato Cons.79. lib.pr. fol.551.& cons. 108. lib.2. fol.80.

Romana fideicommissi de Soricijs 22. Maij 1643. Consult.80. lib. pr. fol.553.

Romana hęreditatis de Lanuuijs 21.Iunij 1661. coram Taia. Cons. 256. tom 3. fol.425.

Eadem 20. Aprilis 1668. coram eodem Cons. 257. lib.3. fol. 437.

Romana Vineæ ad Reposum 28.Iunij 1649.coram Arguelles. Cons.282. lib.3. fol.763.

Eadem 11.Martij 1672. coram eodem Cons. 257. lib.3. fol.439.

Eadem 5.Iunij 1673. coram eodem Cons.257. lib.3. fol.442.

Romana fideicommissi de Steccatis 15. Iunij 1665. coram Bourlemont. Cons.257. lib.3. fol. 447.

Eadem 4. Febr. 1667, coram eodem Cons. 257. lib. 3. fol.449.

Romana fideicommissi 17. Martij 1669. coram Calataiu Cons.257. lib.3. fol.452.

Romana Hæreditatis de Toscanellis 31.Maij 1649. coram Mertio cons.257. lib.3. fol.454.

V

VRbinatens. Successionis 11.Maij 1668.coram Taia. Consultat. 276. lib.3. fol. 630.

LAVS DEO.

ARGV-

Digitized by Google

ARGVMENTA

SINGVLARVM CONSVLTATIONVM, & RERVM IVDICATARVM.

Quæ in hoc Tertio Volumine continentur.

Consultat. CCI. Pag.1.

Celebris est disputatio, & Magistralis in eo Iuris articulo; An ex verbis dispositionis censeatur inductus ordo succedendi primogenialis in linea primogenitorũ; An verò per saltus, & siue ratione lineæ, aut gradus, seù tantùm iuxtà prouectiorem ętatem, vbi referuntur, & distinguntur quotquot ad hęc vsque tempora fuerunt in lucem editę Iurisperitorum Consultationes, aut Tribunalium definitiones; Et pro Maioratu facti in præsenti controuersia concluditur, & præcipuè ratio redditur contrarię sententiæ ab Authore defensę in suis Consultat. 92. 95. in primo Volumine, & rationes ibi adductas, & approbatas conclusiones hic non reprobari, sed confirmari potius ostenditur, licet ex diuersa dispositione diuersa quoque petita, & obtenta fuerit articuli decisio; Et ità pariter Author, & à contrarietatis nota, qua immerito redarguebatur, clarè tutoq. defenditur.

Consultat. CCII. Pag.16.

Agitur de vi, & natura verborum *Maior natu*, & *Primogenitus*, & in quo sensu, & significatu sint accipienda; & quando iuxta naturam dispositionis Primogenituram linealem, aut maioratum saltuarium importent, cum pluribus distinctionibus, & declarationibus, & quæ sit comunior in eorum intelligentia Doctorum sententia; Qua occasione declaratur Menochij traditio, seu distinctio in cons. 442. Vna pars Testamenti quando aliam declaret, & vna substitutio aliam, & quibus casibus huiusmodi declarationes admittantur. In Maioratibus saltuariis non admittitur prælatio respectu lineæ, nec ingressus primus in vnam lineam nec minus ratio prædilectionis, aut transmissionis. Confutantur latè D. Io. Baptistæ de Luca in suo tract. 10. de fideicom. discursus primus, & cœteri tres sequentes & ostenditur distinctiones ab ipso excogitatas à nemine approbari, &c.

Consultat. CCIII. pag.32.

Declaratio Voluntatis Testatoris in modo, & ordine succedendi in fideicommisso facta ab hærede quantũ valeat; Item si sit simplex opinio, vel suppositum ex errore dispositionis deductum. Item si sit relatiua ad ipsam dispositionem, & si sit relata dispositio diuersa ab ea, quæ verè legitur. Succesor an stare teneatur declarationi qualitatis fideicommissi factę à primo hærede. Obseruantia successionis in fideicommisso aliquo modo seruata per primos successores an futuris substitutis, & vocatis officiat. Confutantur distinctiones allatę à D. de Luca in suo tract. 10. de fideicommiss. discursu pr. & sex sequentibus circa maioratus, & defenditur ab ipso ibi, & alibi sępè improbata plurium Doctorum Autoritatum numeratio, qui ad confirmandas Iuris conclusiones solent passim à IurisConsultoribus referri.

Consultat. CCIIII. pag. 40.

Quando, & ex quibus verbis censeatur legata proprietas, vel vsufructus tantum alicuius rei. Linea quotuplex sit, & quæ dicatur contentiua, vel effectiua. Vocata linea, de qua intelligatur. Confirmatur, quod fuit dictum in pręcedentibus Consultationibus, quod vocato maiori natu indefinitè ex aliqua vniuersali linea, censeatur inductus Maioratus facti, non autem Primogenitura linealis, & ostenditur neminē ex DD. hoc controuertere, sed inter eos adesse tantum discrepantiam in examinandis verbis dispositionum, an huiusmodi sint, quod æquipolleant prędictę vocationi maioris natu indefinitè

definitè ex tota aliqua vniuersali linea, vel descendentia factæ, & hac occasione examinantur plurium DD. Consult.

Consultat.CCV. pag.53.

Oratio eadem, aut diuersa ex quibus dicatur. Deficiētia verbi in secunda dispositione an efficiat eamdem dispositionem sub prima oratione comprehendi. Repetitio qualitatis, aut conditionis de vna ad aliam dispositionem, quando detur. Substitutio vna quando ab alia declaretur, latè explicatur. Clausula in fine adiecta quando ad proximam dispositionem tantum, vel etiam remotam sit referenda. Communis opinio Doctorum quando, & quanti sit æstimanda. Defenduntur plures DD. autoritates concludentes pro inductione maioratus pro seniore, quando vocatur, indefinitè maior ex aliqua linea, quæ sub non veris rationibus impugnabantur, &c.

Consultat.CCVI. pag.68. Consult.CCVII. pag.86. & Consultat.CCVIII. pag.100.

Defenduntur singulę DD. Autoritates aliàs in præcedentibus Consultationibus adductæ ad probandum, quod vocato indefinitè maiori natu ex linea Testatoris censeatur inductus maioratus facti saltuarius, non autem primogenitura linealis contra obiectiones iisdem datas, vndè latiùs repetuntur singularum Themata, super quibus scripserunt, & singula proprijs etiam relatis verbis latius, quam alibi, explicantur.

Consultat.CCIX. pag.118.

Statutum Lucens. in cap.99. lib.2. declaratur. Statuta quando dicantur respicere decisoria, vel ordinatoria Iudicij cum pluribus exemplis demonstratur; dum constat de mandato expresso inualido, an possit allegari præsumptum.

Consultat.CCX. pag. 122.

Falcidiæ legis origo narratur; An liceat Testatoribus Falcidiam, vel Trebellianicam prohibere, & an sit expressè prohibenda, vel sufficiat si tacitè. Ex quibus verbis, & clausulis censeatur prohibita; Prohibitus hęres molestiam inferre vsufructuarię, vel legatariæ an possit Falcidiam deducere, vel censeatur prohibita. Computatio legis *hæreditatum* ff. ad l. falcid. exemplificatur, & quando de Legato vsusfructus detrahi possit Falcidia.

Consultat. CCXI. pag. 127.

Explicatur Statut. Luc. in cap.56. lib.2. An reuisio, & calculatium rationum Tutoris facta à calculatoribus electis, si nullitèr, vel non bene, & distinctè facta sit, an possit ipse Iudex cognitionem de dd. rationibus assumere; vel sint ab eo noui reuisores eligendi, donec fiat relatio certa, & distincta.

Consultat. CCXII. pag. 130.

Dote soluta filio, quando Pater obligetur ad restitutionem, & è contra soluta Patri, quando filius obligetur; Præsentia Patris in solutione dotis facta filio an eum obliget actione ex iussu, vel alia.

Consultat.CCXIII. pag.134.

Appellatio ab Exequutore litterarum Apostolicarum quando detur, & quibus casibus. Præsentatio facta à Patronis cū pēsione reseruato beneplacito Apostolico an valeat. Patrono post factā nominationem quando liceat variare. Differentia inter Beneficium manuale, vel perpetuum. Scriptura in Publico Archiuio reperta an habeat publicam fidem.

Consultat. CCIV. pag. 140.

Instrumentum vt sit in forma probanti, quę requisita continere debeat: Mutatio Status Beneficij ex quibus, & pro quo tempore probetur. Litterę Apostolicæ quando, & quomodo mādari debeant exequutioni. Variare an possit Patronus, & quid operetur ista variatio. Infamia quæ requiratur, vt inhabilem reddat ad Beneficium Ecclesiasticum.

Consultat.CCXV. pag. 146.

Quę dicatur infamia facti, & infamia iuris. Quę requirantur ad incurrendam vnam, vel alteram. Item quando vna, vel altera sit obstaculum ad consequenda Beneficia Ecclesiastica; Clerici pro stupro quibus pœnis puniri debeant. Signum Notarij an sit necessarium pro fide Instrumenti.

Consultat.CCXVI. pag.153.

Prohibitio realis alienationis quando, & ex quibus inducatur. Hæredum, & successorum nomine, qui veniant latè explicatur iuxtà qualitatem dispositionis; Successorum sanguinis appellatione qui compręhendantur.

Consultat.CCXVII. pag.164.

Vitium litigiosi in quibus rebus contrahatur; Item an in actione personali, & in quibus casibus. Item an, & quando agi possit exequutiuè contra emptorem rei alienatę, seu factę litigiosę, vel quando sit necessarium, quod præcedat sententia via ordinaria rescissionis alienationis.

Consult. CCXVIII. pag.170. Consult.CCIX. pag.178. & Consultat. CCXX. pag.185.

Institutione facta duorum, & eorum filiorum masculorum, an masculi vnius lineæ excludant fœminas alterius lineæ: Reciprocum de linea ad lineam ex quibus inducatur; Reciproca facta inter primos an inferat etiam factā fuisse

se inter secundos. An censeatur facta de linea ad lineam, vel inter eos alterius lineę tantùm; Reciproca ex quibus inducatur, tàm inter descendẽtes, quam inter transuersales. Pupillaris substitutio, quando, & à quibus fieri validè possit.

Consultat. CCXXI. pag. 191.

Confessio erronea quando noceat. Obligans se ad soluẽdum partitas omnes in computo descriptas, si aliqua ex eis partitis reperiatur non vera, an obligetur. Soluens alienum debitum vel comune, an de propria, vel debitoris pecunia soluisse censeatur.

Consultat. CCXXII. Pag. 194.

Sententia absolutoria à petitis, *quia non probatum* an inducat exceptionem Rei Iudicatæ. Sententia absolutoria ab obseruatione Iudicij, quando, & quibus casibus debeat proferri; Item quando pariat exceptionem Rei Iudicatæ, vel non: Item quid si adsit clausula *Saluo iure iterum agendi, &c.* Item si dicatur Saluo Iure *melius agendi*.

Consultat. CCXXIII. pag. 200.

Quis dicatur titulus coloratus, & apparens: Possidens, vt impediat hæredi immissionem ex l. fin., quam probationem tituli facere debeat. An dicantur tituli similes, & pares, qui ex duobus Testamentis diversarum personarum proueniunt. Defectus dominij, & proprietatis an possit opponi hæredi immissionem petenti. Ius Tertij exclusiuum ipso iure agentis an possit opponi in summario Iudicio immissionis ex l. fin. Duobus prætendentibus ex eodem Testamento ad successionem vocari, cui danda sit immissio ex l. fin.

Consultat. CCXXIV. pag. 209.

Fideicommissarius se opponens hæredi petenti immissionem ex l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollendo an suam possessionem probare teneatur legittimam, vel sufficiat tantum ostendere se possidere. Ex quibus censeatur à Testatore concessa fideicommissario facultas apprehendendi ptopria autoritate bonorum possessionem; Habens à Testatore facultatem appræhendendi propria autoritate possessionem, an teneatur, adire Iudicem; Possessio apprehensa cum permissione etiam tacita hæredis, vel exequutoris legittima dicitur. Fideicommissarius particularis non tenetur recipere fideicommissum de manu heredis, quicquid sit in vniuersali. Clausula *sine præiudicio* adiecta in Decreto Iudicis de immittendo quid operetur.

Consultat. CCXXV. pag. 214.

Vocato primogenito, an quando secundogenitus ex mente disponentis admittatur, vel excludatur. Linea vocata, da qua linea intelligi debeat in qualibet dispositione. In generali substitutione nunquam comprænenduntur qui in speciali dispositione vocantur.

Consultat. CCXXVI. pag. 221.

Legittima an aliquo onere, vel Fideicommisso grauari possit, maximè si longè plus relinquatur filio, quam sit ipsa legittima. Quid si filius consentiat huic grauamini; an possit tunc ipse, vel eius hæres onus semel acceptatum ampliùs respuere; & per quæ verba censeatur approbatum istud onus. Distinctio consensus filij in approbando onere sibi imposito super legittima, an nempè consentiat in ipso Actu Testamenti, vel antea, vel postea, & plurimum referre an in vno, vel alio tempore assentiatur, &c.

Consultat. CCXXVII. pag. 227.

Cedens hæreditatem, aut Fideicommissum, quando dicatur eam siuè illud priùs adiuisse, & acquisiuisse; Priuatio an semper supponat habitum; Habens facultatem nominandi aliquem ad hęreditatem, vel Fideicommissum an possit grauare in aliquo nominatum, & nominatus an dicatur habere successionem à nominante, vel ab eo, qui dedit facultatem nominandi. Conditio quãdo per æquipollens possit impleri. Conditio, & modus in quibus differant. Interpellatio an requiratur ante priuationem. Scientia ad effectum priuationis an præsumpta sufficiat. Scientia vnius capitis dispositionis an inducat scientiam aliorum capitum eiusdem dispositionis. Concurrente substituto in casum contrauentionis, & substituto in casum mortis, quis sit pręferendus.

Consultat. CCXXVIII. pag. 236.

Vię quando, & quomodo sterni cæperint: In via publica factum an liceat etiam priuatis prohibere. Viarum priuatarum, vicinalium, & publicarum distinctio. Via priuata quando publica euadat. Via publica quæ dicatur, & quomodo probetur. Dispositio Statuti Lucensis in cap. pr. lib. 2. Fundaci super occupatione viarum publicarum quando locum habeat, & quæ probari debeant, vt Statuti dispositioni fiat locus latè explicatur, adductis plurium Rerum Iudicatarum exemplis.

Consultat. CCXXIX. pag. 242.

Contrahens, promittens, seu renuncians sub vno nomine per quamlibet generalitatem verborum non censetur alio nomine, & titulo voluisse promittere, aut contrahere vbi pluribus exemplis declaratur. Generalitas verborum, & clausularum in renunciatione, remissione, aut liberatione certi, & specialis iuris an, & quando ad alia Iura extendatur, vbi cum distin-

stinctione, & declaratione hic articulus frequenter contingens clarus in quolibet casu redditur.

Consultat.CCXXX.pag.251.

Laudi nullitas ex eo, quia datum sit extra instantiam, potest semper opponi etiamsi ab eo non sit appellatum, & non obstante Statuto prohibente amplissimis clausulis de nullitate laudi dicere. Prorogatio Compromissi an semper à Iudice Ordinario Ciuitatis secundum Statuta Lucensia fieri valeat. An huiusmodi prorogatio sit semper, vel quando Parti intimanda; Et quid de prorogatione facta à Principe Et plura alia super declaratione Statutorum in cap.146. lib.pr. & cap. Rotæ 58. Lucense super Compromissis, & eorum prorogationibus, & Instantię cursu; Et an pendente inhibitione obtenta ad Instantiam Aduocati possit à Partibus procedi, & renunciari inhibitioni, &c.

Consultat.CCXXXI. pag. 261.

Mater, & Auia an præferantur Agnatis in Tutela. Matris, & Auiæ an dicatur Tutela legittima. Quando sit locus Tutelæ datiuę, vel legittimæ ob inhabilitatem Tutoris; Nominatus à Matre inhabili an debeat à Iudice alijs præferri.

Consultat.CCXXXII. pag.265.

Annua Legata relicta Viduæ, vel virgini de familia an sint debita si per aliquot annos post mortem Testatoris fuerit aliqua Virgo, vel Vidua, sequentibus verò annis nubat; Annua legata an sint plura, vel vnum, & an dicantur pura, vel conditionalia.

Consultat. CCXXXIII. pag.269.

Res Iudicata an semper obstet, quando in secundo Iudicio illud idem, quod in primo, discutitur; Sententia lata contra Patrem quando, & quibus casibus filijs noceat. Item lata contra defunctum an noceat hæredi. Item contra maritum an noceat vxori. Itē contra Authorem an successori officiat. Pater in Profectitijs an possit stare in Iudicio sine filio. Quid in Aduentitijs, & an Aduentitia sine assensu filij possit Pater alienare, aut super eis disponere. Quę sint necessaria, vt sententia noceat Tertijs non vocatis, nec interessentibus in eo Iudicio. Admissis probationibus contra Rem Iudicatam an ea amplius obstet, &c.

Consultat. CCXXXIV. pag.275.

Beneficium *Auth. Res quæ* an competat mulieri iam nuptæ. Item an competat filiæ habenti aliundè vndè se dotet, & diuiti. Dos congrua quæ dicatur ad effectum eam detrahendi de fideicommisso, & quorum habeatur ratio à Iudicee, vt quantitas congrua determinetur. Beneficium dictę *Auth. Res quæ* an competat pro vsuris, & interesse dotium. Mulier an imputet in suas dotes fructus ex bonis fideicommissi perceptos. Beneficium dictę *Auth. Res quæ* an competat pro augumento dotium à Viro facto. Ad quam rationem assignanda sint bona pro solutione dotium. Simulatio contractus quibus probetur.

Consultat. CCXXXV. pag.283.

Stante permissione alienandi bona fideicommissi Ascendentis pro constitutione, vel restitutione dotium, An dotanda, vel quę recipere debet restitutionem dotium debeat priùs agere contra portionem fideicommissi eius Patri, aut Marito obuentam, antequam portionem aliorum fideicommissariorum vexare queat; An verò habeat arbitrium se dirigendi contra omnia bona fideicommissi, à quocumque possideantur. Pater quando, & quibus casibus teneatur ad restitutionem dotis suæ nurus.

Consultat. CCXXXVI. pag.289.

Ciuis ex priuilegio an si contulerit se ad habitandum extra locum, vbi Ciuilitatem adeptus est, eam amittat, qua occasione referuntur, & latè explicantur Statuta Lucentia in cap.11. lib.3. cap.249. lib.4. & cap.12. lib.6.

Consultat. CCXXXVII. pag. 294.

Legittima Matri an debeatur in bonis filij, & an debeatur de Iure naturæ prout legittima filiorum; An Statuto tolli possit; An Matri debeatur tàm si filius instituat hęredem extraneum, quam si eas personas, quę per Statutum à successione Matrem excludunt. Articulus licet in alijs Consultationibus ab Authore discussus hic autem fuit exactius à contrarijs omnibus vindicatus.

Consultat.CCXXXVIII. pag.299.

Legittima Parentum an, & quibus casibus sit tertia totius Assis, an vero sexta pars tantummodo; Vbi declaratur etiam an soror per Statutum exclusa à successione fratris, si instituatur hæres ab eodem fratre, an habeatur tanquam extranea, an verò tanquam si à Statuto vocaretur ad successionem ad effectum vt diminuat legittimam parentum, & pluribus rationibus, & autoritatibus, & distinctionibus in hoc articulo rei veritas elucidatur.

Consultat. CCXXXIX. pag.305.

Statuta Laicorum de successionibus an seruentur in hæreditate Clericorum, Statutum Laicale, an, & quando approbari possit in Curia Ecclesiastica; Episcopus extra Synodum an possit Statuta condere, & quę, & an eo mortuo cessent

Digitized by Google

cessent, aut continuent. Item an possit approbare Statuta Laicalia, & quæ. Vsusfructus matri à filio relictus quomodo, & ex qua parte hęreditatis sit compensandus cum legittima, & pro quo tempore. Item si facta computatione annorum iuxta l.hæreditatum ff. ad l.falcidiam, vsufructuarius minori, vel maiori annorum spatio superuiuat, quid faciendum.

Consultat. CCXL. pag. 312.

Institutus hæres sub onere, & conditione, quod non possit frui bonis hęreditatis, non nisi certo annorum spatio transacto, an dicatur hæres ex certo tempore institutus, vndè non statim fiat hæres. Vel purè, & sic per dictum tempus frui valeat fructibus hæreditatis.

Consultat. CCXLI. pag. 316.

Donatio an causa mortis, vel inter viuos ex quibus dijudicanda sit. Promissio non reuocandi donationem an, & quando eam reddat irreuocabilem. Insinuationi donationis à Statuto cum clausula irritanti ordinatæ an possit à partibus renunciari. Donatio an dicatur facta cum finali causa contrahendi matrimonium, vel potius amoris impulsu. Donatio facta absenti, & Notario pro eo stipulanti an reuocari possit; Scientia donationis quando arguat donatarij acceptationem.

Consultat. CCXLII. pag. 322.

Confessio facta in responsione ad positiones cum aliqua qualitate, seu continens plura facta an, & quando scindi possit, & acceptari quoad vnum factum, & respui quoad aliud, cum pluribus distinctionibus in contingentibus casibus.

Consultat. c c XLIII. pag. 325.

Immunitas à Collectis concessa à Comunitate recognoscente Superiorem sine Principis assensu est inualida. Forenses an collectari possint pro bonis in alio loco vbi non habitant, sed bona possident; Et an huiusmodi immunitas præscribi possit.

Consultat. cc LXIV. pag. 330.

Renunciatio legittimę facta à filio Religionem ingressuro sibi competentis in hæreditate Patris adhuc viuentis an valeat, & quo casu sortiatur effectum. Et an sine consensu eiusdem Patris facta valeat stante dispositione *l. fin. C. de pact.*

Consultat. c c XLV. pag. 333.

Declaratur Statutum Lucense cap. 3. lib. 1. An oriundi ex Vicariis, & habitantes in sex milliarijs conueniri debeant coram Vicario originis vel Iudice Ciuitatis. Item an per idem Statutum tollatur Vicarijs Vicariarum contra Ciues procedere. An oriundus à Vicaria per longam habitationem Ciuitatis possit in eadem Ciuitate conuenire Subditos Vicariarũ. Et in singulis casibus Res Iudicatæ afferuntur. Quæ habitatio requiratur, & cuius temporis ad constituendum domicilium.

Consultat. c c LXVI. pag. 337.

Hypotheca tacita an fuerit inducta contra bona propria fideicommissarij alienantis, & dilapidantis fideicommissi bona; Adeovt substitutus agere possit pro reintegratione fideicommissi contra tertios possessores bonorum, quæ olim fuerant fideicommissarij alienantis. Et conclusione serio discussa concluditur non dari, contra sententiam Thesauri quæst. forens. 84. lib. 2. vbi referuntur Doctores omnes, qui ad hęc vsque tempora pro vna, vel altera sententia scripserunt, &c.

Consultat. c c LXVII. pag. 344.

Inquisitus, & retentus in Carceribus pro delicto, si mortem sibi inferre tentauerit, an ex huiusmodi Attentato oriatur confessio delicti, pro quò retinebatur, cum distinctionibus pro cõclusionis veritate percipienda necessarijs.

Consultat. cc LXVIII. pag. 346.

Qui teneãtur ad reparationẽ Ecclesiæ, seu Campanilis cessante consuetudine, vel Statuto cum pluribus distinctionibus in hac materia traditis à Doctoribus.

Consultat. cc XLIX. pag. 349.

An Testatore disponente solum de quota hæreditatis, & de alia quota nulla facta dispositione, an accrescat hęredi instituto, maximè si Institutio concepta fuerit cum exceptuatione alterius partis hæreditatis. Itèm an Testator prohibere possit Ius accrescendi, & ex quibus censeatur tacitè prohibitum.

Consultat. cc L. pag. 358.

In Summario manutentionis Iudicio quę probationes requirantur, quę reijciantur, & ad quem effectum in eo agatur. Sola recognitio colonorum absque eorum eiectione quando sufficiat. Possessio an acquiratur tàm per Procuratorem expressum, quam tacitum à lege mandatum habentem. Ingressus in aliquo corpore bonorum an probet possessionem quoad omnia corpora. Donatarius an manuteneatur ex possessione donantis defuncti. Possessio capta hæreditate iacente an, & quãdo sit manutenibilis. Auocatio, seu sequestrum possessionis an ius alterius auferat, vel accrescat. Fœminæ hæredi Agnati in feudis an detur immissio ex l. fin. in bonis feudalibus, & Agnatus sit hoc casu legittimus contradictor. Decisio causæ est infra Consult. 291.

by Goo

Consultat. c c L I. pag. 367.

Feuda concessa *pro se hæredibus legittimis, & masculis,* an dicantur ex pacto, & prouidentia, vel hereditaria, aut mixta. Itē si in aliqua parte Instrumenti fiat mentio hæredum, an totam concessionem reddant hereditariam, vbi plenè iuxtà veriorem sententiam articulus examinatur.

Consultat. c c LII. pag. 375.

Spurij, & illegittimi legittimati à Principe, aut Comite Palatino an admittātur ad successionē Feudi; Item ex quibus legittimans censeatur voluisse legittimatos admitti ad feuda in preiudicium legittimorum. Item ex quibus clausulis censeatur in facultate legittimandi Comiti Palatino ab Imperatore concessa tributa autoritas legittimandi etiam in preiudicium legittimorum. Vide Decis. Rotæ Romanæ infra post Consultat. 295. impressam pag. 859.

Consultat. c c LIII. pag. 386.

Alienatio, seu transactio feudi an possit impugnari à successore in feudo, & herede defuncti alienantis; Controuersiæ feudalis, & eius successionis quis sit Iudex competens. Hæres quando possit impugnare factum defuncti. Sententia lata super feudo an successoribus agnatis officiat. Filij immixtio in hæreditate Patris non presumitur, sed est probanda. Ex possessione bonorum quando, & quæ requirantur, vt probetur hereditatis aditio. Bona quando feudalia præsumantur, & ex quibus.

Consultat. c c LIV. pag. 390.

Sportulæ debitæ Iudici ob sententiam ab eo latam, an ei debitæ sint, si discedat ab officio antequā easdem Sportulas exigat à Partibus, vel debitæ sint successori in officio. Sportularum denominatio ex quibus proveniat. Consuetudo, quę interpretatiua, quę derogatoria legis, aut Statuti dicatur; Et ad vnam, vel alteram validè inducendam, quæ requirantur.

Consultat. c c LV. pag. 395.

Plura definiuntur, quæ in detrahenda ex Patris hæreditate legittima disputari frequenter contingit. Et præsertim, an inter expensas funerum comprehendantur vestes lugubres Vxoris, filiorum, & famulorum. Lucrata ab vno ex filijs in sua Arte, vel professione, & consumpta in domo Patris an detrahantur tanquā debitum ex hæreditate Patris ante legittimam. Iocalia, & vestes datæ Vxori, & ei à Marito in Testamento legatæ an detrahantur ante legittimam. Dotes fœminarum eis à Patre legatæ an detrahantur tanquam æs alienum ante legittimam, vel priùs legittima detrahatur, & postea ex reliquo hæreditatis persoluendę sint, vbi latè materia discutitur, &, quæ sit in iure verior sententia, definitur. Pecuniæ erogatæ à Patre pro dissoluendo ære alieno eiusdem filij an eidem filio imputentur in legittimam. Expensum à Patre tàm in expeditione Litterarum Apostolicarum, quam in indumentis, & ornamentis, & alijs necessarijs pro consequenda dignitate, aut Beneficio Ecclesiastico, an sint filio in legittimam imputanda. Beneficiū Ecclesiasticum fundatum à Patre cum reseruatione Iuris Patronatus, & ad illud per eundem Patrem filio presentato, an eidem filio in legittimam imputetur. Filius an possit consequi suam portionem librorum ex insigni Bibliotheca Patris, sicuti de quolibet alio corpore bonorum hereditatis. Iudex an valeat legittimam totam in vno, vel duobus tantum corporibus assignare, cum hoc censuerit vtilius, & comodius omnibus.

Consultat. c c LVI. pag. 408.

Quæstio resoluitur non minus pulchra, quam difficilis. An nempè alienatis per hæredem grauatum fideicommissi bonis teneatur emptor, vel heres grauati pretium, vel alia bona subrogare iuxta æstimationem, & pretium in alienatione datum, & receptum, vel iuxta æstimationem, quā valent alienata bona tempore purificati fideicommissi, & petitę restitutionis.

Consultat. c c LVII. pag. 416. &
Consult. c c LVIII. pag. 430.

Renunciatione facta à filio ingressuro Religionem Patri cum clausulis etiam amplissimis, & acceptanti pro hæredibus, & mortuo Patre ab intestato, & sine alijs descendentibus; an agnati licet remotissimi excludant filium renunciantem, & eius Monasterium cum pluribus distinctionibus pro articuli veritate, & conciliatione plurium decisionum Rotę Romanę. Quarū duæ recentiores, & indiuiduales huius casus in fine Consultationis annectuntur. Decisio Cautæ est infra Consultat. 295.

Consultat. c c LIX. pag. 459.

Collectas soluere an teneatur emphytheota, & vsufructuarius, vel Dominus directus, & proprietarius. Generalitas verborum in Instrumentis quando ex antecedentibus, vel subsequentibus speciebus restringatur. Onera, quę personalia, & quæ realia, & quę mixta dicantur. Realia inuariabilia, & perpetua an transeant in quemlibet possessorem aliàs immunē.

Consultat. c c LX. pag. 468.

Continetur in sequenti Consultatione decisio non minus celebris, quam per omnium legalis scientiæ professorum ora vulgatissimi articuli, an substitutio facta alicui decedenti sine filiis deficiat sequuta eiusdem morte cum filiabus, vbi plures, imò omnes dixerim recensentur conie-

coniecturę, quæ pro substituto, aut filia in conditione posita solent in contingentibus casibus in medium proponi, cum distinctione, & declaratione cuiuslibet earum, quo casu, quibusque facti circumstantijs vnaquæque earum excludi, aut prævalere debeat, vna cum explicatione pariter, & distinctione doctrinarū, aut decisionum, quę solent interdum pro vtraque parte non benè distinctè circumferri. Ex quibus tota huius articuli materia, licet comunis, clara tamen redditur; Itaut in quolibet Testamenti Themate adiecta substitutione cum prædicta conditione *si sine filijs* facilè discerni possit iuxta magis receptam, veriоremque sententiam, quando ob existentiam fœminarum deficiat, aut fauore substituti purificetur.

Consultat. c c LXI. pag. 498.

Sub nomine damnorum, vel expensarum in sententia, quæ damna veniant, & an lucrum deperditum cnmpræhendatur, & interesse sub nomine damni.

Consultat. c c LXII. pag. 502.

Donatio ex quibus causa mortis, aut inter viuos dicatur. Donatio inter viuos transmittitur ad hęredes prædefuncti donatarij, prę sertim si stipulata fuerit pro hæredibus. Hæreditas non adita quando, & ad quos hæredes transmittatur; Vbi accurato studio proferuntur, & distinguuntur omnes transmissionis species, vna cum examine præcipuarum Legum, & textuum, qui super huiusmodi hęreditatis non aditę trasmissione solent adduci, cum explicatione singulorum quibusnam casibus loquantur, cum distinctione pariter hęredum, qui sui dicantur, & qui non. Declaratio Statuti Bargę lib. 2. Rubr. 4.

Consultat. c c LXIII. pag. 513.

Promissio soluendi, quod per laudum fuerit Iudicatum, non obligat, si à laudo fuerit reclamatum. Promissio parendi laudo, & eius Homologatio an impediat ab eo Appellari; & an in eo casu appellatio suspendat eius exequutionem; Vbi distinguitur an Homologatio facta fuerit ante, vel post laudum latum, & ad plura similia infertur, & an promissio facta cum Iuramento possit absq; læsione conscientiæ non seruari ob nouas superuenientes circumstantias antea non præuisas.

Consultat. c c LXIV. pag. 519.

Origo narratur dispositionis *legis fæminæ 3. C. de secundis Nuptiis*, & quando, & in quibus fuerit à Iustiniano correcta, cum pluribus distinctionibus de Iure seruandis in relictis, & traditis tàm à Viro, quam filijs ipsi vxori, & matri respectiuè secundo nubenti, & ex eorum successione tàm ex Testamēto, quàm ab intestato ab eadem muliere consequutis, cum definitione plurium quęstionum, quę occasione dictæ *l. Fæminę*. & eius correctionis in dies contingere solent ad meliorem explicationem Statuti Lucensis in cap. 26. lib. 2.

Consultat. c c LXV. pag. 526.

Refertur Cap. 26. lib. 2. Statuti Lucensis, & pluribus rationibus conuincitur, non disponere super traditis, donatis, aut relictis mulieri à proprijs suis descendentibus, sed de habitis tantum à filiis, & descendentibus primi sui Viri ex alia priori sua Vxore susceptis, & dictę Vxoris priuignis. Prout etiam quod idem Statutum loquitur de donatis, aut relictis mulieri antequā secundo nupserit, non autem de ei datis, & relictis, postquam secundas nuptias contraxerit.

Consultat. c c LXVI. pag. 536. & Consult. c c LXVII. pag. 544.

Sequitur interpretatio eiusdem Statuti Lucensis in cap. 26. lib. 2. in vers. finali *Cæterum*, vbi ostenditur non contineri dispositionem nouam, & diuersam à pręcedenti, & insimul firmatur, quod Pars continuatiua Statuti licet in separata oratione, & maximè incepta per dictiones aduersatiuas, & quamuis generalibus verbis expressa restringi nihilominus debeat iuxta præcedentia.

Consultat. c c LXVIII. pag. 549.

Legatum alimentorum à Viro Vxori relictum quādo censeatur contemplatione Tutelæ, vel habitationis cum filijs relictum, & eo casu, an cessante Tutela, aut deficientibus Filijs deficiat; vel continuet, vel quando dicatur nullius rei, aut oneris contēplatione relictum, sed solo vxoris, aut legatarii intuitu, & indeterminatè factum, vt perpetuum sit. Mulier, quæ in domo Viri recepit ab hęredibus alimenta, an possit repetere fructus suarum dotium relictarum in manibus hæredum, dum ab eis fuit alita.

Consultat. c c LXIX. pag. 561.

Filius pro sua legittima an habeat hypothecam in bonis Patris, vel saltem conuentus retentionē. Assertio hæredis dicentis talia, & tanta bona in hęreditate remansisse, & non alia, an Inuentarij suppleat vices, nisi contrarium probetur. Inuentarium Tutoris, & exequutoris, aut fideicommissarij an sufficiat ad excusandum hęredem. Diuisio facta inter cohęredes an inuentario ęquipolleat. Hęres an cohæredi possit opponere defectum Inuentarij. Contra confitentem hęreditatem fuisse aditam cum beneficio Inuentarij an sit necesse Inuētarium producere, dum ex alijs constat de vero statu hęreditatis. An sit necesse Inuentarium fuisse factum, vt eius fruatur hęres beneficio. Valorem, & pretium bonorum hęreditatis an sit necesse

necesse in Inuentario apponere, & an circa eundem valorem stetur heredis assertioni. Et quid de consuetudine. Sententia super valididitate Inuentarij afficit omnes. Debitor an rectè soluat hæredi grauato, si non curet, vt pecunia inuestiatur.

Consultat. CCLXX. pag. 579.

Heres beneficiatus an faciat fructus suos bonorum hæreditatis post aditam hæreditatem; Adeout de eis creditoribus, aut legatarijs rationem reddere non teneatur. Quod percipit heres non ex dispositione Titij, sed ex alterius dispositione facta fauore heredum Titij, an dicatur hæreditarium Titij,& eius creditoribus si debitum. Confessio facta à Testatore in Testamēto debiti quando sit efficax, vt eius vigore agi possit, & quomodo, & etiam examinatur dispositio Statuti Lucensis in cap. 15. lib. 2.

Consultat. CCLXXI. pag. 588.

Pactum revenditionis quibus verbis debeat esse conceptum, vt præscriptione triginta annorum non tollatur. Iuramentum, & hypotheca bonorum an reddat dictum Pactum perpetuum, itaut prescriptione 30. annorum nō extinguatur. Restitutio in integrum aduersus lapsum temporis ad redimendum ex ignorantia vt detur, qualis requiratur ignorantia, & quibus præsumptionibus sciētia presumatur. Princeps an teneatur Statuto à se condito.

Consultat. CCLXXII. Pag. 593.

Heres Beneficiatus potest tuto soluere creditori primo venienti licet posteriori præstita tamen cautione per eum restituendi solutum creditoribus anterioribus. Heres Beneficiatus an possit impedire creditori exequutionem in bonis hereditarijs sub pretextu, quod adsint alij cretores anteriores, etiamsi illi anteriores tunc non agant, neque petant eorum creditum.

Consultat. CCLXXIII. Pag. 599.

Prohibitio alienationis bonorum à Testatore facta in suo Testamento an & quando valeat etiam quoad fructus illorum. Adeout non liceat creditoribus grauati agere contra eosdem fructus fideicommissi pro satisfactione proprij crediti, cum distinctione casuum, & qualitatis prohibitionis vno, vel altero modo factę.

Consultat. CCLXXIV. pag. 604.

Fructus bonorum fideicommissi expresse prohibitorum alienari cum substitutione in casu alienationis an possint à creditoribus grauati in exequutionem Iudicati in actione personali, in qua fuit grauatus condemnatus ad soluēdum, capi, & in eis consumari exequutio. Doctores & si non legentes in publicis Vniuersitatibus an possint pro ciuili debito in carceribus detineri.

Consultat. CCLXXV. pag. 609.

Testes coram incompetenti Iudice examinati quādo probent coram alio Iudice. Iudex ratione rei mobilis an habeat Iurisdictionem contra Dominos eiusdem in eius foro existentis. Testes ante litem contestatam an, & quando possint recipi. Testes familiares, & domestici qui dicantur, & quibus casibus admittantur. Mercis signatæ cum Marco an probetur dominiū eius, cuius est Marcum. Cum pars non fuit in publicatione processus citata, an possit post publicationem inducere Testes super directo contrarijs. Ex duabus Testis depositionibus, quę magis attendi debeat. Damnum an probetur contra furem iuramento damnum passi.

Consultat. CCLXXVI. pag. 624.

Sub Appellatione fratris, aut Sororis in Statuto an veniant filij fratris, aut sororis. Statutum excludēs mulierē existentibus fratribus an habeat locum existentibus filijs fratruum. Passiua interpretatio à iure comuni in Statutis quę verè dicatur, & quid efficiat, latè explicatur. Statuta excludentia masculos propter fœminas an censeantur ita fauore agnationis disposuisse. Statuta de successionibus an comprehendant hæreditates Clericorum. Vide quę adduntur infra pag. 851.

Consultat. CCLXXVII. pag. 632.

Donatio omnium bonorum quibus conditionibus & pactis valeat; Facta sine insinuatione, & à muliere sine Statuti solemnitatibus in causam Piam an sit valida, attento præsertim Statuto Ferrarię. Causa finalis, & impulsiua quę dicatur. & ex quibus causa, an sit impulsiua, aut finalis, dignoscatur, & ex causa Pia an semper finalis contrahentium dicatur.

Consultat. CCLXXVIII. pag. 637.

Substitutus sub conditione non potest agere ante purificatam conditionem. Conditio negatiua debet purificari per impossibile. Vocata ad legatū *qualibet filia descendente per lineā masculinā alicuius, & ea deficiente vocata fæmina proueniente ex linea fæminina*. An substitutio fœminę lineæ fęmininę habeat locum non existente fœmina lineę masculinę; sed ob non adhuc extinctam lineam masculinam possit in futurum aliqua fœmina existere. Annua legata an possint exigi, & peti à fideicommissario successore pro annis preteritis, quibus defunctus possidebat.

Consultat. CCLXXIX. pag. 645.

Corpus delicti prȩsertim in incendio ex quibus probetur. Accusator absoluto Accusato quādo in expensis condemnari debeat, vel absolui, cum vera distinctione veræ, aut presumptę, calumnię cum qua ad accusandum accessit; Et

quę iustę causę dicantur, vt à vera calumnia excusetur, & quis verus, aut præsumptus calumniator haberi debeat. Statuta disponentia Accusatorem non probata accusatione in expensis condemnari, quomodo, & quo casu sint intelligenda.

Consultat. CCLXXX. *pag.* 655.

Occasione Statuti Lucensis cap. 120. lib. 2. disponētis, conductori, & emphytheutę fieri pro rata remissionem Canonis, aut pensionis, quoties bona locata, aut in emphytheum concessa fuerunt ab aquis asportata, aut corrosa; latè, & sedulo examinatur in primis articulus in terminis Iuris Comunis; Postea verò an si bona in totum pereant, vel pro parte tantum, & pro qua parte, habeat locum iuxta Statutum præfatum remissio.

Consultat. CCLXXXI. *pag.* 686.

Fuerunt à Promotore Camerę Fiscalis Serenissimi Magni Florentię Ducis ablatę è manibus Mercatoris Liburni degentis aureę monetę, vulgariter *Zecchini* nuncupatę in summa duodecim mille circiter repertę, quę sub signo consueto Serenis. Venetarum Reipublicę signatę fuerant, verum in Regno Galliæ impressę, & cusę; Et hoc sub pretextu quod licet iusto pondere, & materię bonitate non carerent, quia tamen non in Sicla Venetarum, sed in alia, sub signo tamen Venetorum cusę fuerant, falsitatis vitio, & pœnis presertim confiscationis subijcerentur; Et ab omni poena tàm Mercatorem, quàm ipsasmet monetas immunes fore defenditur.

Consultat. CCLXXXII. *pag.* 694.

Legato facto in Testamento scutorum mille Titio cum substitutione post eius mortem Seij, & eius descendentium; Si postea in Codicillis augeatur dictum legatum in maiori summa nil aliud addito. An censeatur reuocata substitutio, vel repetita in tota summa, vel in summa tantum primo legata; Vbi plures distinctiones in materia repetitionis qualitatis, & conditionis legato in Testamento adiectæ, & postea in eadem, vel alia dispositione sine repetitione eiusdem qualitatis, repetito legato.

Consultat. CLCXXXIII. *pag.* 704.

Permutatio bonorum Ecclesię habita fide de implemento cum pacto soluendi interim quid annuum facta cum Beneplacito Apostolico an possit reuocari, & vindicari ab Ecclesia propria bona post decursum annorum centum, & amplius, & nunquam dato recambio bonorum.

Consultat. CCLXXXIV. *pag.* 709.

Latius discutitur eadem permutatio bonorum Ecclesię facta cum Beneplacito Apostolico, & nō dato adimplemento an possit rescindi ab Ecclesia. Item an pactum francandi eadem bona permutata post decursum spatium annorum quinquaginta, & amplius sit præscriptum, Adeovt non sit amplius locus eidem Iuri restancandi, seu dandi Adimplementum ad libitum promissi.

Consultat. CCLXXXV. *pag.* 716.

Noua hic adducuntur fundumenta preter aliàs, in eadem celebri, difficiliq. causa latius exharata in meis Consultat. 172. 173. in secundo volum. impressas; Et vernacula lingua scripta modi fuerunt, vt desiderio Clientis obtemperarem, controuersię decisione remissa in Sapientissimum Virum, quamvis Legalis scientię non professorem.

Consultat. CCLXXXVI. *pag.* 732.

Respondetur in sequenti Consultatione dubitationibus ab Excellentiss. D Auditore in eadem Causa de quà in precedenti Consultatione, excitatis, & nouis rationibus explicantur dispositiones Textuum *l. vnum ex familia* §. *Item Marcus, ff. de leg. 2. & in l. Pamphylo ff. de leg. 3. & in l. Generali, 32. ff. de vsu, & vsufru. lu legato;* Quę fuerunt precipua adeò celebris controuersię præsentis Argumenta.

Consultat. CCLXXXVII. *pag.* 735.

Agitur in hac Consultatione Magistraliter, & rationibus omnibus, & Doctorum autoritatibus in vtramq. partam deductis Articulus, An post Constitutionem Sancti Pontificis Pij V. super Censibus, census vitalitius super sola persona, non super bonis immobilibus constitutus sit validus, & pro inualiditate resoluitur.

Consultat. CCLXXXVIII. *pag.* 766.

Fideicommissum tacitum quando eliciatur ex verbis enunciatiuis: Examinantur Textus *in l. Vnum ex familia* §. *de leg. 2. & in l. Pamphylo liberto.* Voluntas absque verbis Fideicommissum importantibus quando sufficiat; Arbitrium quando dicatur liberum, vel regulatum, & alia discutiuntur pro responsione ad motiua in Causa.

Consultat. CCLXXXIX. *pag.* 778.

Fideicommissum an & quando ex verbis enunciatiuis futuri euentus censeatur inductum examinatur materia *Text. in l. Vnum ex familia* §. *final. ff. de legat. 2., in l. Pamphylo liberto* §*in princip. ff. de leg. 3., & in l. filiusfamilias* §. *vt quis heredem instituat ff. de legat. pr.* ad exclusionem pretensi fideicommissi.

Con-

Digitized by

Consultat. CCXC. *pag.* 785.

Fideicommissum non inducitur, nisi sint verba apta, seu coniecturę sufficientes, & multò minus, si ex verbis negatiuis prętenditur, quę nec ad grauatum referantur, sed honoratum respiciant, quia blanditoria, seu adulatoria potius prętumuntur.

Consultat. CCXCI. *pag.* 778.

Feudum ex quibus dicatur hęreditarium, improprium, & alienabile, vt in eo pro regulanda successione non habeant locum leges Feudales, sed attendatur Ius commune, & Municipale. Sententia super feudo lata facit statum quoad omnes in eo compręhensos. Renunciatio Feudi, quę dicatur realis, & quę personalis, & quid operentur.

Consultat. CCXCII. *pag.* 800.

Cum deficit prima, & originalis inuestitura Feudi, an ex sequentibus declaretur eius natura, & an ex pacto, & prouidentia, vel hęreditarium mixtum, vel merè hæreditarium præsumi debeat, & de varijs sequentiũ inuestituratum interprętationibus, vt eadem prima natura feudi, vno, vel altero modo iudicetur. Et an inuestitura facta relatiuè ad antecedentes, & antiquas, cum aliqua tamen specificata qualitate, an iuxta relationem, vel iuxta specificationem seruari debeat. Obseruantia an, & quando declaret originariam feudi naturam, & quę obseruantia requiratur. Differentię inter feudum ex pacto, & prouidentia, & simpliciter hęreditarium, aut hęreditarium mixtum ad effectum successionis. Ex quibus Actibus probetur feudum merè hęreditarium, & alienabile. Assensus Domini directi in alienatione feudi merè hęreditarij quid operetur.

Consultat. CCXCIII. *pag.* 821.

Feudo concesso vti *libero*, & *franco*, an intelligatur concessum, vti simplex hęreditarium, & alienabile, vel tantum, vt immune à seruitio. Concesso feudo vti Auito, & antiquo. Quomodo, & cuius naturę censeatur concessum. Concesso feudo pro certa generatione, & certis personis cum facultate alienandi, quomodo interpretetur huiusmodi concessio, & cuius naturę. Assensus Domini in alienatione feudi an sit necessarius in quolibet genere feudi, & etiam in hęreditario mero, & ad quem effectũ dictus assensus requiratur. Feudum concessum *pro hæredibus, & successoribus quibuscumq.* an sit alienabile in extraneos. Alienatione feudi facta in Agnatos in inuestitura feudi cõpręhensos, quando agnatus alienationem reuocare possit.

Consultat. CCXCIIII. *pag.* 832.

Agnatus vendens, aut renuncians suam ratã feudi quando, & quibus casibus possit in rata feudi renũciata succedere. Sentẽtia lata cũ cõditione reseruationis Iurium quos effectus operetur. Sentẽtia lata super qualitate feudi an omnibus pręiudicet. Sententia quibus rationibus lata prętumatur. Feudum ex Pacto, & prouidentia an validè alienetur cum Domini consensu in pręiudicium Agnatorum. Consilium Menoch. 812. *& controuers.* 31. *lib.* 1. Capyc. Galeott. defenduntur à contrarijs obiectionibus.

Consultat. CCXCV. *pag.* 843.

In Renunciatione quando detur regressus ad renũciantem. Si cum renunciationis nomine donationis quoque titulus immisceatur, an renũciationis natura immutetur. Clausula *pro se, suisque, &c.* quomodo extendi debeat. Renunciatio facta causa ingressus in Religionem an eam reddat realem. Ex quibus clausulis renunciatio realis, vel personalis efficiatur.

CONSVLTATIONVM SEV RERVM IVDICATARVM

PRÆSTANTISSIMI I. C.

D. ALOYSII MANSI

PATRICII LVCENSIS.

LIBER TERTIVS.

Pro
Illustriss. & Excellentiss. D. Senatore, & Comite
D. BAPTISTA DE GRIMALDIS NOBILI GENVENSE
Contra
Illustriss. & Excellentiss. Principem Hyeracis
D. HYERONIMVM DE GRIMALDIS NOBILEM GENVENSEM.

Geronimo Grimaldi Testatore
Battista
Gio:Francesco — Pasquale
Geronimo — Battista — Andrea
Gio:Francesco — Battista *Attore*
Geronimo *Reus conuentus*

SVMMARIVM.

1 *QVis sit ordo succedendi in Primogenituris.*
2 *Et quis ordo in Maioratibus saltuarijs.*
3 *Testator potest quem vult succedendi ordinem in suis rebus praescribere.*

Digitized by

4 *Licet vnicuiq; rei propria legem, quam vult, præscribere.*
5 *Ex verbis Testatoris probatur, quem ordinem succedendi voluerit statuere.*
6 *Mens Testatoris imprimis est aduertenda.*
7 *Certiùs Testimonium voluntatis Testatoris non habetur, quam quod ex verbis resultat.*
8 *Vbi clara sunt verba, nulla admittitur voluntatis quæstio.*
9 *Ex quibus verbis censeatur inductus maioratus saltatorius, & non primogenitura linealis.* 10. 11. 12. *vbi plura exempla latè pluribus auctoritatibus.* 27.
13 *Linea recta intelligitur de linea primogeniti.*
14 *Vbi facta est sola mentio de maiori natu, aut de maioratu, numquã vero de primogenitis, aut primogenitura intelligitur maioratus non autem primogenitura constituta, & sic è contra, & nu.*15.
16 *Expenduntur consilia multorum, & ferè omniũ, qui in hoc articulo scripserunt, & distinguuntur eorum auctoritates, & nu.* 17. 18. 19. 20. *&* 21.
22 *Vocato Primogenito ex tota familia, vel descendentia censetur vocatus ætate maior.*
23 *Præcipuè cum Primogenitus erat natus, & cognitus, & nihilominus non nominauit Testator.* 24. 25.
26 *Verbum ambiguum in vna parte Testamenti accipitur in eo sensu, in quo in alia parte Testamenti fuit à Testatore declaratum.*
28 *Vbi disponitur deuolui legatum* ad maiores de domo sua, *quod sit saltuarium.*
29 *Clarior est maioratus in seniore, quando dictum est* maior natu, *quam cum dicitur simpliciter* maior.
30 *Item cum vocatur maior natu de domo, seù Casata.*
31 *Item cum dictum est* vadat de maiori natu in maiorem natu.
32 *Ostenditur plerasq; ex adductis doctrinis non loqui in feudis, sed in fideicommissis.*
33 *In feudis fortiùs concluditur pro seniore, quam pro primogenito. Contra* 36. 37.
34 *Argumentum de maioratu ad feudum datur.*
35 *Spes ex contractu faciliùs, quam ex Testamento transmittitur.*
38 *Improbatur distinctio, an de maioratus successione agatur in principio, vel successiuè.*
39 *Verbum* Primogenitus *est verbum Iuris conueniens omnibus primogenitis descendentibus à primogenito.*
40 *Vocato natu maiore, qui ætate præcedit, præfertur.*
41 *Apud Hyspanos confunduntur termini* primogenitus, *&* maior natu.
42 *Verbum* maior natu *in dubio intelligi debet naturaliter, & de ætate maiori.*
43 *Vbi requiritur industria, & sapientia, sub nomine maioris natu, censetur senior vocatus.*
44 *Ex repetitione arguitur magis efficax voluntas.*

ARGVMENTVM.

Celebris est disputatio, & Magistralis in eo Iuris articulo; An ex verbis dispositionis censeatur inductus ordo succedendi primogenialis in linea primogenitorum; An verò per saltus, & siue ratione lineæ, aut gradus, seù tantùm iuxtà prouectiorem ætatem, vbi referuntur, & distinguuntur quotquot ad hæc vsque tempora fuerunt in lucem editę Iurisperitorum Consultationes, aut Tribunalium definitiones; Et pro Maioratu facti in præsenti controuersia concluditur, & præcipuè ratio redditur contrarię sententiæ ab Authore defensę in sua Consultat. 94. 95. in primo volumine, & rationes ibi adductas, & approbatas conclusiones hic non reprobari, sed confirmari potiùs ostenditur, licet ex diuersa dispositione diuersa quoque petita, & obtéta fuerit articuli decisio; Et ità pariter Author, à contrarietatis nota, qua immerito redarguebatur, clarè tutoq. defenditur.

LAVDASIT DEVS.

CONSVLTAT. CCI.

Celebre reddiderunt Testastamentum Illustriss. D. Hyeronimi quondam Georgij, tum D. Baptistæ filij ex Antiquissima Nobiliq. Familia de Grimaldis Genense, non modo plura charitatis officia, & tùm publicæ Serenissimæ Reipublicæ dignitati, & commodo ex proprijs facultatibus impertita liberalissima præsidia, priuatæq. pariter coniunctorũ vtilitati dispositæ in ijsdem Testamentis largitates. Sed etiã plures in earumdem dispositionum interpretatione subortæ varijs tẽporibus controuersiæ, eadẽ testamenta apud exteras quoque regiones Insignia, & posterorũ memoria digna fecerunt. Cum enim præcęteris D. Hyeronimus Testator in suo mandasset, quod sequuta eius morte de bonis suis emerentur, *Loca mille comperarum S. Georgij, quæ scribantur super ipsum Testatorem in vna Calumna, de quorum annuis prouentibus fiat quantum pro dimidia eorum annuatim dispensatio tempore eorum excusationum per Spectatum Officium Suffragij Pauperum cum interuentu tamen, & consensu Baptistæ filij dicti Testatoris.*

Digitized by Google

ris, &c. & eo Baptista defuncto vna cum maiori natu ex linea masculina ab eo Baptista descendenti, quà linea masculina deficiente, ipsa dispensatio, &c. fiat per ipsum Spectatum Officium vna cum filia maiori natu dicti Testatoris, &c. Succedente posteà anno 1581. morte dicti Baptistæ eiusdem Hyeronimi Testatoris vnici filij, factæ deinceps fuerunt excusationes, & dispensationes præfatæ cum interuentu D. Io: Francisci filij D. Baptistæ & ætate prouectioris cœteris omnibus suis fratribus vsq;ad annum 1593.quò decessit dictus D. Io: Franciscus, & licet relicto Hyeronimo filio primogenito, nihilominùs ad interueniendũ in dd.excusationibus fuit admissus Pasqualis secũdogenitus dicti Baptistæ tanquam maior ętate Hyeronimo nepote dictique Io: Francisci filio. Defuncto verò anno 1596. Pasquali prædicto orta est contentio inter Hyeronimum Io: Francisci filium tunc ætate minorem, & eius tutores, seu fideicommissarios, & Baptistam Pasqualis filium, quæ contentio mota, & discussa fuit coram Illustriss. DD. Protectoribus Comperarum S. Georgij instante Baptista admitti ad interuentum prædictum tanquam ætate Hyeronimo nepote seniorẽ, & maiorem natu totius lineæ masculinæ eiusdem Baptistæ, cui Hyeronimum Testatorem dicti interuentus Beneficium, & legatum contulisse supra relata verba demonstrant; Se verò opponente Hyeronimo, & eius tutoribus, quia Ius hoc per modum primogenituræ à Testatore statutum fuisse dicebatur, in quà receptior, & verior stat regula, quod filius primogeniti quamuis ætate minor excludat Patruum licet ætate maiorem; Et huiusmodi controuersiam vti non leuis ponderis, & decisiuam quoq. eius de qua nunc agitur,consulendam transmittere voluerũt Illustriss.& Prudentiss. DD.Protectores duobus tunc Sacræ Romanæ Rotæ doctrina, & virtute celeberrimis Auditoribus Hyeronimo Pamphilio, & Seraphino Oliuario eiusdem quoq. Sacræ Rotæ tunc Decano, & postea vtrisque eorum ad Eminentiss. Cardinalatus dignitatem euectis; Qui post diligentissimam præfatæ testamentariæ dispositionis discussionem, eorum in scriptis tradito Voto Illustriss.Protectoribus retulerunt fauore Baptistæ, cum existimauerint prædicta dispositionis verba non primogenituram linealem, sed maioratum facti continere, & sic non descendentem à linea tantum primogeniti, sed ætate maiorem ex vniuersa descendentia Baptistæ prouenientem ad interuentum dictarum dispensationum vocatum esse rationibus in eodem Voto doctissimè recensitis,quod Votum vti tantorum Patrum Iudicio promanans cũ immortali memoria dignum existimauerim, Ideò in fine huius Consultationis imprimere operę pretium duxi, & eo magis quia sententiã DD. Protectorum fuit tunc confirmatum, vt ex Publicis illius Tribunalis Actis depræhendi facilè potest, & hæc infra pariter inseretur.

Quoniam vero præfatus D.Hyeronimus Palatium suum cum viridario fideicommisso pariter in eodem Testamento subiecit ijsdẽ ferè verbis, quibus mox narratum dispensationis interuentum maioris natu statuerat, dum sic præcisè disposuit, *Item vult quod domus sua cum viridario, & pertinentijs sita Genua, &c. semper sit inalienabilis, & in bonis ipsius Testatoris, & illa frui, & gaudere perpetuo possit maior natu descendens à linea masculina dicti Testatoris, & ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris, &c.* Idem D. Baptista iure quidem summo, & eadem ratione credidit mortuo Io: Francisco sibi tanquam seniori Hyeronimo dicti Io:Francisco filio deuolutum esse pariter ius istud fruendi, & gaudendi Palatio vna cum viridario pręfato; vndè vt certiùs hoc sibi constaret, & securus fieret assequendæ iurium suorum veritatis; Anno 1600. circiter simulatis,confictisq; nominibus exposito facto, & adamussim supraScriptis Testamenti verbis Surdo illius ætatis Italiæ Celeberrimo Iurisperito transmissis eũdem pro veritate consuluit; Quem pro maioratu saltuario in seniorem pro tempore totius lineæ masculinæ D.Hyeronimi Testatoris respondisse testantur eius Cõsultat.455. & 468. in 4. vol. impressæ.

Cum autem ferè eodem tempore redditæ à Surdo pro veritate consultationis obierit Baptista præfatus, & Andreas eius frater, & senior, siue aliis curis distractus, aut infortunijs impeditus à Patria longiùs commorans iura propria prosequi non potuerit, seu veriùs ea postea remittere modica recepta cõpẽsatione satiùs tunc, sibiq;magis commodũ duxerit; D. Baptista eiusdem Andreæ filius statim atque alijs negocijs explicitus ocium sibi fuit, eadem Iura sibi tanquam ad præsens seniori ex tota linea masculina Hyeronimi Testatoris deuoluta in Iudicium deduxit aduersus Hyeronimum natu, & ætate minorem prædictiq; occupatorem Palatij.

Quà pendente controuersia dictum fuit

Digitized by Google

eamdem reperiri decisam fauore D. Hyeronimi licet ætate iunioris, & contra D. Baptistam licet ætate maiorem in meis Consultationibus 92. & 95. iam dudum in primo volumine impressis, & in eodem omninò casu vt æquiuocè dicebatur, emanatis; Quamuis enim in causa, de qua in meis præfatis Consultationibus, ageretur, vti dicebatur, de maioratu ea lege, & conditione instituto, vt semper deuolueretur ad filios,& descendentes Sp.Nicolai de Orsuccis, *mà sempre nel maggiore* (vti sunt præcisa verba dicti Testamenti, super quo consului.) Nihilominus DD.Iudices rationibus potissimum in præfatis meis Consultationibus congestis adducti pro exclusione Senioris, & admissione primogeniti filij natu maioris defuncti licèt minoris ætate pronunciauerunt, vt ibi sententiam quoque retuli in Iudicatum transactam.

Quamobrem Ego, qui iura D. Baptistæ senioris,& Actoris in præsenti Iudicio ab eo sic humaniter requisitus tuenda susceperam, cum hæc audiuerim à D.Hyeronimo,qui secundus immerito honore meum postulauerat patrocinium, & non adhuc præmanibus habito, nec oculis subiecto Testamento prædicto, firmiter in mente Statui à doctrinis, & communiter receptis regulis in præfatis meis Consultationibus insertis,& tamquã verissimis expertis nec latum quidem vnguem diuertere, etiam si indè futurum esset, & eueniret, quod mihi contigit in alia celebri Genuensi controuersia, de qua in mea Consultatione 122. vol.2. sermonem habui, vt prò Cliente,pro quo fueram requisitus, scribens pro Aduersario potiùs, eo tamen inscio & mihi prorsus ignoto Veritatis vestigia sequutus me scripsisse cõpererim; Et præcipuè quia tanti honoris vinculo D. Hyeronimo me adeò deuinctum profiteor, vt aduersus eius commodum, & intentionem calamum accipere non alia vis me impellere potuisset, quàm veritatis, quam eumdem Dominum meum pro sua virtute pariter amare, & amplecti solitum certo scio; Vndè eiusdem veritatis potiùs, quàm meas ratiocinationes libenti animo auditurum esse confido.

Tradito igitur mihi postea Testamento,& eò sedulò, sæpiusq; perlecto in ea parte potissimum,vbi huiusmodi maioratus dispositio legitur ordinata, reperi quidem, prout mihi protestabatur, Controuersiæ præsentis Articulum in commemoratis meis Consultationibus legi decisum, non tamen fauore D. Hyeronimi (prout opinabantur eiusdem Hyeronimi Aduocati) sed è conuerso potiùs iuxta D.Baptistæ maioris natu in Iudicio deductam petitionem; Licet enim ibi probata, decisaq; pariter fuerit admissio Nepotis Iunioris excluso Patruo ætate maiori, hoc ideò contigit, quoniamità suaserũt clausulæ, & verba Testatoris in conceptione suæ dispositionis adiectæ, quæ desunt omninò in huiusmodi Testamento D.Hyeronimi; Qui potiùs directè contrario loquendi modo sui maioratus institutionem expressit; Et hinc est, quòd eadem communiter recepta iuris axiomata, eædemq; DD. auctoritates, quæ in dictis meis Consultationibus adductæ ad comprobandam in eo Testamenti themate Primogenituram linealem, & descensiuam in linea recta Primogeniti, & successiuè admissionem filij primogeniti iam admissi, & defuncti, & exclusionem Patrui prouectioris ætate plurimum valuerunt, mirificè quoq; in præsenti casu è contra ordinationem meri facti maioratus, & saltuarij de vna in alia lineam inter omnes descendentes à linea masculina Testatoris, & successiuè perpetuam admissionem maioris natu, & senioris apertissimè foueant, & efficaciter suadeant.

Quemadmodum enim negaturum esse nemine existimo irregularẽ ordinem successionis vnius tantum in fideicommissis in duas diuidi regulariter species, & alium esse ordinem primogenituræ, in quo non modò primogenitus ex pluribus proprijs Testatoris, vel alterius ab eodem Testatore nominati filijs primo loco ad successionem inuitatur, sed post eum eiusdem quoquè primogeniti filij filius primogenitus, & sic successiuè ordine primogenituræ seruato omnes alij postea ab eo descendentes censeantur vocati, neque frater secundogenitus licèt maior natu Nepote suo potest admicti, donec à Primogenito iam admisso descendentes super-
1 sunt Abb. *cons.85.nu.3.& 5. lib.1.* Castrens. *cons.164. nu.4. cum seq. lib. 2.* Tiraquell. *de primogen. q.40, nu.156.* Couaruu. *pract. qq. lib.1. cap 38. nu.6. vers. Ipse verò,&c.* Molin. *de primog. lib.3. cap.6. nu.29.* Menoch. *cons. 886. nu.25. 26. 27.* cum pluribus adductis apud Add. ad Molin. *d. cap.6.* E contra verò alium, & omninò diuersum esse succedendi ordinem per maioratum facti, & saltuarium, in quo nulla primogeniti, & eius lineæ rectæ ratio habetur, verùm sola prærogatiua ætatis inter omnes alicuius lineæ, seu descendentiæ attenditur, Itaut quocumque tempore successionis vacatio contingat, ille solùm in huiusmodi maioratu facti admittendus

Digitized by Google

tendus sit, qui cœteros omnes ex dicta linea, descendentia, seu familia à Testatore nominata ætatæ præcellat, nulla ratione habita
2 proximitatis Testatoris, aut vltimi descendentis, sed tantummodo ætatis (vt dixi) Alex. *cons.4. per tot. lib.4.* Bero. *cons. 71. lib.1.* Honded. *cons.70. ferè per tot. lib.2* Peregrin. *cons.64. nu.17. lib.2. & cons.38. sub num. 17. & de fideicomm. art.13. n.86* Mart. *de success. legal. par.3. q.8. art.2. n.11.* Gratian. *cap.456. nu.83.* & clariùs cœteris distinguit Thesaur. *q.20. lib.2. nu.3.* Ita quoque pariter, an Primogenituræ linealis, vel saltuarij maioratus successionis ordo statutus fuerit, non aliundè deducendum est, quàm ex voluntate Te-
3 statoris, cui liberum est in suis Bonis, quem malit ordinem successionis præscribere, ad *l.fin. C.de pact.* Bald. *l.cum antiquioribus 19. nu.10. C. de iur. deliberand.* Tiraquel. *de iur. primog. q.40. sub num.104.* Michael Paleaz. *de maioratu par.2. nu.1.* ex nota regula, quod licet vnicuique suis dispositionibus legem,
4 quam velit apponere. Hond. *cons.46. n.19. lib.2.* & in nostris terminis Altograd. post *resol.40.* Sabell. *nu.23. & 24* Et huiusmodi voluntatem Testatoris explicare nobis, & attestari debent non alia, quam ipsamet verba, & clausulæ, quibuscum dispositionẽ suam Testator emisit, & proindè ex ijs, &
5 quem inter vocatos successionis ordinem præsignauerit Testator diligenter inspiciendum esse monent in proposito Castrens. *cons. 164. lib.2. nu.2.* vbi quod in primis ad verba recurrendum est, & ex eis Testantis mentẽ inuestigandam esse, & benè Dec. *cons. 443. nu.22.* & omnium elegantissimè sermocinatur Tiraquell. *de primog. q.40. nu. 164.* vbi ait, multum referre, quibus verbis vsus fuerit disponens, quia fortè, ut inquit, huiusmodi esse possent, quæ si non expresè, tacitè saltem Patruum Nepoti præferant, & tanquã necessarium præmittit Peregrin. *cons. 39. nu. 16. lib.1. & cons.64. nu.8. lib.1.* & latè confirmat Surd. *cons 403. nu.31. & seq.* & benè Redenasc. *cons.82. nu.1.* & iuxtà clausulas, & modum loquendi Testatoris sumendam esse interpræstationem, de quo ordine succedendi intellexerit Testator in vocatione maioris natu, tradit quoque Cacc. inter cons. Fusarij *cons.40. nu.21.*

Cum igitur mens Testatoris sit in primis attentè obseruanda iuxta prædicta, & notum
6 textum *in l. in conditionibus, ff. de cond. & demonstrat.*; nec eiusdem voluntatis haberi certiùs posit Testimonium eo, quod insurgit ex qualitate verborum iuxta prædi-
7 cta, & insuper trad. Tiraquell. *in l. si vnquã in verbo Libertis, ff. de reuocand. donat. num. 18.* Surd. *cons.238. nu.8.* ideò vbi clara sunt
8 verba, nulla alia est admittenda voluntatis quæstio, *l. ille, aut ille, §. cum in verbis*, vbi Gloss. & DD. *ff. de leg.3.* Mantic. *de conject. lib.3. tit.4. nu.6.*

Hinc est, quod cum in Testamẽto, de quo latiùs olim actum fuit in præfatis meis Consultationibus, disposuisset Testator, *Che morendo il Sig. Pompeo suo Figlio senza figli maschi succedessero in detto Fideicommisso li figli maschy legittimi, & naturali del Sig. Nicolao Orsucci, dichiarando detta successione douer' essere ne' figli di detto Sig. Nicolao, e nelli loro descendenti, mà sempre nel maggiore, e così di descendenza in descendenza sempre nel maggiore*; Crediderim tunc, & consuluerim eo casu voluisse Testatorem primogenituræ linearis ordinem, & descensiuum in lineam primogeniti, & ea solum extincta, in lineam secundo geniti statuere, & ideò pro exclusione quoque maioris natu scripserim.

Ità pariter è conuerso cũ in præsenti mihi transmisso D. Hyeronimi Testamento legerim, ordinasse Testatorem, *Quod Domus sua cum Viridario, & pertinentijs suis sita Genuæ non possit vllo tempore alienari, vt illa frui, & gaudere perpetuò possit maior natu descendens à linea masculina dicti Testatoris*, contrarium omninò senserim, & absque hæsitatione firmandum esse in adeò differenti dispositione censeam, intentionem fuisse Testatoris instituendi maioricatum facti, & saltuarium fauore tantum eius ex omnibus descendentibus ex sua masculina linea, qui tẽpore successionis reperiretur ætate maior.

Et efficacissima quidem, & patens innotescit inter vtramq; dispositionem discriminis ratio; Nàm in casu, de quo in præfatis meis Consultationibus 92. 95. (vbi verba Testatoris latiùs, fideliterque à me relata sunt) licèt extincta linea Pompeij filij Testatoris, & primi ad fideicommissum particulare vocati substituerit ibi Testator maiorem filium ex descendentibus D. Nicolai Orsucci, eo tamẽ extincto, non dixit, quod perpetuò admitteretur alius maior ex tota descendentia eiusdẽ D. Nicolai, ut in Testamento nostro factum est, sed è contra potiùs post filium primogenitum expressè vocauit filium descẽdentem maiorem ipsius filij maioris priùs admissi. Et ità non constituit maioratum perpetuò saltuarium de vna linea vnius filij Domini Nicolai ad aliam lineam alterius filij, vbi tempore successionis reperiretur maior ætate

te

te ex omnibus descendentibus eiusdem D. Nicolai, sed apertè ostensum fuit enixè voluisse (ex Testamenti verbis ipsius voluntate clarè desumpta) quod donec adesset aliquis ex descendentibus ex linea primi filij maioris admissi, successio ad alium secundò genitum, vel maiorem filium ex eius linea non deuolueretur; vt latè huiusmodi succedendi ordinem à Testatore præordinatum
9 demonstraui, & insimul probaui ego latè in dicta Consultat.95. *sub num.26. vers.Ne autem,&c.& nu.*27.28 29.30.31.32. Quo casu inductum esse à Testatore Primogenituræ linearis successiuum ordinem, Ità vt de filio maiori transire deberet in alium eiusdem filium maiorem, donec superfit aliquis de linea maioris primi admissi, non dubitabatur; Nullatenus autem tunc dici potuisse, non obstante vocatione maioris constitutum fuisse fideicommissum saltuarium, & ambulatorium de linea maioris admissi, de qua adhùc extarent descendentes, in aliam lineam, nulla ratione habita maioris iam admissi, seù eius descendentiæ, ibi pariter probaui *nu.*23. authoritatibus Honded., Alciati, Belloni, Velasq., Peregrin., Cancer., & aliorum plurium ibid. relatis.

Et indè mirùm non fuit, quòd in eo casu, nil refragante vocatione facta filij maioris fuerit pro primogenitura conclusum, cum nimis clarè constaret, Testatorem voluisse Primogenituram linearem præscribere, quã peruertere non potuit, neque confundere æquiuocum, & ipsimet quoque primogenituræ non contrarium verbum *Maioris*, præcipuè non de per se solum, & absolutè expositum, sed accessoriè potiùs ad antea expressè demandatum successiuæ primogenituræ ordinem, & cum ipso maioratu saltuario omninò incompatibilem; Quod secùs omninò factum esse animaduerti à Testatore nostro, cuius intentio contraria potiùs detegitur ex mox relatis suæ dispositionis Testamentariæ verbis; Non modò enim de primogenito, aut primogenitura loquutus est ibi nunquã D.Hyeronimus Testator, sed nec minùs successiuum succedendi ordinem post primum admissum statuit iuxtà primogenituræ regulam in eiusdem primo admissi Filium, & descendentes, sed potiùs fideicommissum ambulatorium de vna in aliam lineam omnium suorum descendentiũ, vbi ætate maior tempore successionis reperiretur, relinquere voluisse constat, itaut, & semper à natu maiori possideretur, nil omninò curando, quod successor proueniret ab vna magis, quàm ab altera linea suorum descendentium, dummodò duas qualitates possideret, ad quas solas respexit, nempè quod descenderet à sua linea masculina, & omnium de sua masculina linea ætate maior foret; Quandò vero Testator nulla præhabita in eadem dispositione primogenituræ primogenitiq; nominatione, nulloque præcedenter constituto ordine succedendi primogenituræ linealis proprio, sed indistinctè purè, & simpliciter vocauit ad successionem ordinati fideicommissi maiorem natu de familia, de linea, vel de vniuersali descendentia ipsiusmet, vel fortè etiam alterius, tunc certum est, & à nemine controuersum, quòd viderim, quòd sic emissa verba vocationis maioris natu non ciuiliter, sed naturaliter, & in propriò suo sensu recipi debeãt, & sic fideicommissum saltuarium inter omnes descendentes de eadem linea, vel familia de natu maiore in natu maiorem, & ætate seniorem censeatur inductum, itàvt nullatenus attenta linea admissi, & per cuius obitũ sit substitutioni locus, ille solũ, qui eo tẽpore ex omnibus descendentibus nominatæ lineæ ætate cœteros præcellat, frui, & gaudere debeat Palatio fideicommissi vinculo subiecto, vti distinguendo tradit, & etiam in fortioribus Bero. *cons.*71.*lib.*1., qui scrip-
10 sit super inuestitura Comitatus Porrectæ per Sixtum Quartum Summum Pontificem D. Hyeronimo de Ranutijs, cum his præcisis verbis concessa, *Te, tuosque Filios masculos legitimos, & naturales, ac illorum descendentes in perpetuum, videlicèt maiorem natu pro tempore existentem Comitem d. Comitatus Porrectæ facimus*, vbi *nu.*17. *vers. Præmissis*, deducit ex illis verbis, quòd non dicitur cõcessum Feudum iure primogenituræ, hoc est, quòd primogenitus in feudo succedere debeat, sed omnibus filijs, & descendentibus masculis censeatur concessum, cum hoc tamen, quòd maior natu pro tempore existens immediatè succedat; Et sic natu maiori, & non primogenito conceditur, vt inquit, ex eo, quia nulla vnquam mentio facta fuerit de primogenitura, sed de maiori natu solùm ipsorum D.Hyeronimi filiorum, & descendentium, & clariùs *num.* 19. & 20. inquit, quòd semper distinguendum est, an concessio facta sit primogenito, & eius filijs, & descendentibus; Aut verò simpliciter maiori natu, nàm semper hoc vltimo casu senior ætate, etiam si concurrat cum Filio primogeniti, vel maioris iam admissi in successione præferri debet, tunc enim vt addit

verbum

verbum *maior natu* simpliciter prolatum naturaliter intelligi debet, non autē ciuiliter; Et propterea *nu.57.* aduertendū esse monet, aliud esse si vocetur in dispositione *maior natu, & eius filij*, quia tūc ex ordine scripturæ; & mente disponentis constat, q post primogenitum eius filius primogenitus est admittendus, secùs est quandò simpliciter defertur maiori natu, nulla facta mentione de filijs eiusdem maioris natu, quia tunc licèt dicatur filium subintrare gradum Patris, non tamen vocatur ex persona Patris, sed ex propria, & propterea cum ipse sit minor natu, non potest admitti reiecto alio descendente maiori natu, & per has, aliasque plurimas rationes eadem distinctione nixi prò senioris admissione contrà natu minorem licèt filium primogeniti primo admissi, & vltimi possessoris consuluerunt in eadem causa, quà
11 Bero., Malual., *cons.22. per tot.*, & presertim videndus *nu.33.34.37.38.80.81.85.95.96.97. & seq.* Hond. *cons.70. lib.2.* & præsertim *nu.15.* vbi concludendo inquit, debet igitur admitti maior ætate, *quia Pontifex non concessit Feudum Primogenito Hyeronimi, & maiori ab illo descendenti, sed simpliciter, & indefinitè maiori natu ex descendentibus illius*; Et ideò benè aduertit, ibi Honded. *sub nu.42. vers. Parum etiam nocent*, quòd tàm Alciat. *cons. 96. lib.9.* quam Bertrand. *cons.120. lib.9.* qui in eadem causa scripserunt, & in contrarium solent afferri, loquuntur in casu, quo verba pacti vocabant exprelsè filium masculum maioris natu, & eius descendentes, ex quò expresè ex voluntate concedentis exclusus fuerat secundogenitus maior natu, quod secus est in casu presenti, quo vocatus est maior natu non Baptistæ primi filij, sed maior natu totius lineę Testatoris, sub qua vocatione secundogenitus poterat includi, & ità Rota Perus. apud Massin. *de confiscat. q.33. nu.22.*, ait, quòd si aliqui Doctores etiam in maioratibus contrarium prædictis dixerint, loquuntur, quā-
12 dò ex dispositione Testatoris includeretur etiam filius maioris natu, quod idem ponderat Alex. *cons.4. sub num.14. in fin. vol.4.* explicando consilium Castrens. 164. *vol.2.* in institutione cuius maioratus, super quo fauore iunioris, & filij maioris iam admissi Castrens. scripserat, aderant infrascripta verba ab ipsomet relata *sub nu.2. col. pr. in fine*; *Quodq. post obitum vestrum succedat, & hæreditet dictam medietatem, &c. Vester filius maior, quem habueritis, & alij filij, qui ab ipso descenderint ex recta linea, &c.* Cuius rectę
13 lineæ appellatione intelligendum est de linea primogeniti, iuxtà notata apud Gutierez *quæst. canonic. lib.2. cap.14. nu.14.* Consta *cons.15. nu.5.* Molin *de primogen.* quem cum alijs refert Castillo *controuers. lib.5. cap.93. in princ. sub nu.5. vers. Tertia regula.* & Abb. *cons.85. lib.pr.* qui consuluit in eadem causa cum Paulo de Castro, clariùs etiam explicat, fuisse ibi anteà vocatum ad successionem maiorem, & post eum eius filium, & eadem ratione sic declarat, & non vrgere sensit in proposito Castrensem, & Abbatem Aluar. Valasc. *de iure emphyt. q. 50. sub nu.16. vers. Nec mouere debet*, & sic quoque animaduertit aliàs in proposito ponderando dicta consilia Castrens., & Abbatis, Fusar. *cons.40, nu.29.* Vndè ibi fuerat præscriptus ordo succedendi primogenituræ proprius; quos Abbatem, & Castrens. dictis locis allegatis, licèt pro nostra sententia stare manifestum sit, nihilominùs contra nos vnà cum alijs cum ijsdem diuersis circumstantijs loquentibus consarcinantur; Et huiusmodi differentiam pariter agnouit, & clariùs simul explicat Menoch. *cons. 886. sub n.15. in vers. Non equidem recepta hac opinio, &c.* coniuncto sequenti vers. *Nos verò loquimur quando facta est differentia inter Primogenitum, & secundogenitum, &c.* sed clarissimè dixit Caccia inter *cons.* Fusarij 40. *nu.31.* quòd dum agitur de causa Testamenti, in quo solum maiorem natu Testator vocauit, & semper mentio facta est de maiori natu, nunquam autem de Primogenitura, vtique constanter, vt inquit, firmandum est à Testatore prerogatiuam ætatis spectatam esse, vndè natu maior excludat Nepotem ex primogenito natu minorem; Prout in dicta Mutinensi de Coccopanis inter meas Consultationes 97. *num. 29.* hæc distinctio recipitur, dum in ea ibi dicitur, contraria procedere in maioratibus ordinatis absque vlla mentione primogeniturę, & tamen verè, cum anteà habitus est de Primogenito sermo, & constitutus ordò succedendi linealis primogenituræ proprius, tunc licèt posteà clausula illa, *ità quòd semper conferatur maiori, vel semper de maiori in maiorem*, aut alia similis superaddita fuerit, ista subiecta clausula immutare non valet antea iam constitutum primogenituræ ordinem, sed ipsa potiùs interpretationem à præcedenti pri-
14 mogenitura recipere debet, vt bene se ipsū declarat Abb. *d. cons.85. nu.6. & 7.* Et ex hoc præcipuò fundamento pro filio primogeniti resolutum fuit in dicta Causa, de qua in meis

meis Consultationibus 92. & 95. Quia licet Testator in fine dispositionis adiecisset eam clausulam, *mà sempre di maggiore in maggiore*, quia tamen antea primogenituræ successiuum ordinem in linea recta primogeniti clarè statuerat, illam clausulam naturam fideicommissi iam ordinati immutare non potuisse dictum fuit, sed iuxtà illam potiùs intelligendam esse, idest, vt semper primogenitus, & maior illius lineæ, in quam ingressa erat, continuaret in successione, & non nisi ea linea primogeniti extincta in maiorē alterius fratris, seù lineæ ingrederetur, quià semper verba, quæ sequuntur, intelligi debent iuxtà intentionem clarè priùs à Testatore expressam, prout in casu, quo Testator domum expressè titulo Legati reliquerat maiori natu suæ familiæ, licet postea subiunxerit, *Et dicta domus transeat de primogenito in primogenitum in infinitum*, defendit
15 Prat. *disceptat.* 38. *nu.* 59. *vers. Nec prædictis, &c.* quod prædicta verba debent intelligi cum repetitione qualitatis maioris ætatis in principio dispositionis consideratæ. Et in fortioribus (vt dixi) loquuntur doctrinæ præfatæ, Bero., Honded., Alex., & Maluas., quia, vt ibi relatum est, non fuerat vocatus totaliter indistinctè, vt in casu nostro, *Natu maior*, sed primo vocatus fuerat Hyeronimus; & post eum ipsius Filij, & descendentes illorum, videlicet maior natu.

Et quamuis super eadem concessione Comitatus Porrectæ contra Bero., Honded., &
16 Maluas. scripserint Grat. *cons.* 6. *&* 7. *lib. pr.* & Alciat. inter consilia eiusdem Grat. *cons.* 8. & Menoch. 981. Nihilominus eorum Cōsultationibus attente perpensis supra relatæ conclusioni, distinctionique sese non opposuisse euidentissimè constat. Grat. enim ex eo solùm aduersatur, quià de eodem Comitatu Porrectæ facta fuerat præcedens Inuestitura per Nicolaum Quintum Summum Pontificem Nicolao de Sannutis, in qua expressè Statutus fuerat ordo successionis primogenituræ linealis, adeòvt secundogenitus licèt ætate maior admitti non posset, nisi deficiente linea primogeniti; Et cum Sannutus primus inuestitus filios, nec descendentes haberet, nec habere speraret, & ideò fuerit per Hyeronimum Rainutium supplicatū Sanctissimo, vt inuestiretur de eodē Comitatu in locum dicti Sannuti, dicebatur, dictam secundam inuestituram subrogatam fuisse in locum primæ; Itavt in ea, sicut in prima, censeretur præscriptus assertus Primogenituræ ordo, & ità pariter dicebatur, vocationem *maioris natu* in secunda inuestitura expressam. primogenituram in prima ordinatam non tollere, quod & nos concedimus: Vndè tota disputatio inter hos celeberrimos Iurisconsultos eò reducta fuit, vt videretur, an secunda Inuestitura censeretur subrogata in locum primæ; quia si subsistebat subrogatio, benè quoque inferebatur, quòd præcedentem ordinē primogenituræ præscriptum sequens clausula *maioris natu* non turbaret; si verò secunda investitura subrogationis naturam non assumeret, sed principaliter, & de per se staret, tunc nullus ex eis negauit, maiorem ætate per saltum vocatum, & successurum esse, vt etiam ponderat Amat. *resolut. pr. sub nu.* 28.; & ità Grat. in vtrisq. suis consilijs 6. 7. *lib.* 1. in hoc solùm insistit, quòd secunda inuestitura non de per se principaliter considerari debuerat, sed vti subrogata in locū primæ, & cum qualitatibus omnibus, quæ inerant in prima; Et cum hoc supposito subrogatio-
17 nis respondent Alciat, *cons.* 8. inter consilia eiusdem Grat. *lib. pr.*, & Menoch. pariter *cons.* 981., qui semper supposita primogenitura præfata Bero. *cons.* 81. respondet; imò quòd est animadversione dignum, ipsemet Menoch. *d. cons.* 981. *in contrarium scribens num.* 3. sub vers. *Præmitto secundò*, expressè concedit, quòd vbi vocatus est maior natu respectu vniuersalis descendentiæ alicuius, intelligi debeat de seniore, & antiquiore inter omnes existentes de tempore delatæ successionis, sed ad euitandam incontrouertibilis veritatis conclusionem satagit ostendere in eo casu, quò scribit, verbum *maior natu* prolatum fuisse habita consideratione ordinis descensiui, & successiui in vnaquaque linea filiorum Hyeronimi, incipiendo à linea Primogeniti; Vndè potiùs coadiuuat, quàm destruat intentionem nostram Menochij authoritas in contrarium relata.

Quibus addi potest etiam Ioan: Baptista Spada Lucens., & tunc in Romana Curia Aduocatus magni nominis, qui super eadē Causa scripsit *in cons.* 52. *vol. pr.* Et quod
18 dicitur, Bero. *cons.* 71. Maluas. *cons.* 22. Honded. *cons.* 70. hic à me tamquam principales Authores pro nostra sententia allegari: in d. verò mea Consult. 95. *n.* 24. *lib.* 1. expressè à me vna cum Castillo fuisse reprobatos; æquiuocum est manifestum, reprobati enim fuerunt à me ibi, & à Castill. in eò solùm, quod in fortioribus asserunt, quod nempè vocato simpliciter *maiori natu* cæteri debeat consti-

constitutus maioratus saltatorius: Approbari autem fuerunt tàm à Castillo, quàm à me & à DD. quoq. ab eis relatis modo illos impugnantibus in eò, quod dum non est vocatus simplicitèr *maior natu*, *sed maior natu ex aliqua vniuersali descendentia*, tunc verè sit exclusus primogenialis ordo, & inductus intelligatur maioratus facti, quibus in eadem causa oppositum scripsisse Grat. & Alciat. ego quoque aduerti supra *nu. 16.*, sed vnumquemq. eorum, si benè legantur, aduerti suas conclusiones tulisse præsupposito sẽper primogenituræ ordine clarè anteà expresso in prima primogenitura, in cuius locũ secundam subrogatam fuisse supponunt.

Imò tàm ipsi Grat. & Alciat., quam Menoch. *cons.* 981. articulum tractant super verbis primæ concessionis, in quà vocatus erat natu maior, & eius filij, & eo sine filijs decedente substitutus erat secundogenitus, & eius filij, vndè ordo primogenij clarè erat constitutus, non autem super verbis secũdæ concessionis, vbi vocatus fuerat *maior natu ex tota descendentia Hyeronimi*, & sic è cõtrà emergebat hic clarè maioratus saltatorius, quia existimauerunt secundam cõcessionem esse iuxta primam interpretandam.

Nec æquiuocum irrepsit aliquod in intelligentia Menochij, sed ipse sensum trahit secundæ concessionis ad statutum, & seruatum ordinem primogenituræ in prima concessione, ex quà intendit declarare verba secũdæ, & sine qua præcedenti declaratione sensum verborũ resultare pro ętate maiori
19 cõcedit; Et ità quoq. benè Surd. *cons.* 403. & idem Menoch. *cons.* 442., qui ambo scripserunt super maioratu instituto à Galeotto Marchione Carretti in casu obitus Ioa: Vincentij ex fratre nepotis, & hæredis instituti, quo casu vocatus fuerat *Maior natu ex filiis dicti Io: Vincentii, & d. maiore natu decedente, quod semper in perpetuum maior natu descendens ex linea d. Ioannis Vincentii succederet*. Et pro Patruo maiori natu contrà nepotem, filiumque iam admissi consuluerũt isti duo celebres consultores pluribus adducti rationibus, sed ea potissimùm, quia nullus ordo succedendi per primogenituram fuerat vnquam antea in eodem Testamento constitutus, verum simpliciter semper de maiori natu loquutus fuerat Testator; Vndè ad solam ætatis maioritatẽ respexisse cẽsendum foret, & sic non primogenituram, sed facti maioratũ instituere voluisse, quæ Surdi, & Menoch cons. retulit, & cõprobat Thes. *qq.*
20 *forens. lib. pr. q.* 35. *sub n.* 17. Ibi enim priùs disputata notissima quæstione successionis inter nepotem è Primogenito, & Patruum secundogenitum, & prò nepote concludens *nu.* 16., quandò Pater illius nepotis iam obtinuerat primogenituram, seù maioratum (quod ego quoque ex communi sententia retuli, & approbaui in dicta mea Consultat. 92. *nu.* 3. & iterùm Consultat. 95. *num.* 17.) Nihilominus addit Thesaur., huiusmodi distinctionem contrà Patruum maiorem non admicti, quandò simpliciter in maioratu vocatus est maior natu, antiquior de domo, vel ætate senior, quia tunc, vt inquit, *sumus in maioritate facti, & non Iuris*, & non obstante ingressu in vna linea senior alterius lineæ admittitur altero defuncto, & sic ambulare debet maioratus de vna linea ad alterã juxtà dicta consilia Surdi, & Menochij.

21 Imò idem Thesaur. *d. q.* 35. semper cum eadem distinctione procedens *num.* 45. concludendo sic inquit; *Sed in maioratu quotiescumque maior natu vocatus est, nullo modo recederem à receptiori sententia, à qua temerarium discedere post tot Patres, qui illam tenuerunt, non obstante consuetudine succedendi circa primogenituras, quia tunc Testator, qui vocat maiorem natu, non considerauit maiorem natu respectu primogenituræ, quia de illa dixisset, vt moris est, &c.* & iterùm in *quæst.* 26. *lib.* 2. Senatum Pedemontanum discusso articulo successionis in præfato maioratu Marchionum Carretti approbasse refert consilia Surdi, & Menochij, licet in facto percipiendo eos æquivocasse moneat *sub nu.* 4., sequendo vestigia Rotæ Romanæ, quę pariter anteà pro Patruo in eadem Causa iudicauerat relata decisione prolata sub die 4. Iulij 1587., & ibi post dictã *quæst.* 26. impressa; & benè Ludouic. Velasq. de Auendano *in l.* 40. *Tauri*, vbi postquam *ex num.* 17. non obstante vocatione filij maioris pro exclusione Patrui maioris natu pluribus argumentis concluserat, ea omnia dicta fauore filij primogeniti minorisq. natu limitat, atq. declarat *n.* 27. nõ procedere quoties simpliciter *quicumq. maior ex omnibus descendentibus inuitaretur*, licet aliter dicendum sit, si filius maior ex filio maiore vocaretur, vt superiùs distinxi, benè Cancer. *var. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 300. vbi, quòd si Testator non respexit ad constitutionem eius primogenituræ, sed tantùm voluit fideicommissum perpetuum, seu maioratum efficere, & in eo sẽper maiorem natu ex suis descendentibus succedere, tunc solum maioritas ætatis attenditur, & sic in fideicommisso succedet, qui

qui tempore cedentis fideicommissi maior natu reperiretur, ut in proposito *sub n.304. vers. Dicitur*. Et in indiuiduo præsentis maioratus licet simulatis nominibus Surd. *cons.*455. per totum repetito *cons.* 468. Et ideò ait Peregrin. *cons.*34. *lib.*3. *nu.*17. quod fideicommissum perpetuum ordinatum ad fauorem maioris natu de familia saltat semper ab vno seniore defuncto ad alium maiorem ætate, & seniorem de familia, & in fortioribus etiam, nempè vocato simpliciter primogenito ex vniuersali lineà certæ personæ
22 firmat idem Peregrin. *cons.*64. *nu.*8.9.10.11. *lib.*2. & optimè Bellon. Iun. *cons.*11. *nu.*45. 46., distinguendo ait, quod si consuetudine, (vt euenit in maioratibus Hispanorum, qui ex consuetudine pro primogenituris accipiuntur;) Aut ex lege, siuè ex voluntate disponentis appareat, disponentem accepisse maioratũ pro primogenitura, & maiorẽ natu pro primogenito, vti si vocãdo maiorẽ natu pluriũ filiorũ, post eum vocasset eius filios, aut descendentes, tunc ordo successionis linealiter in vtroque casu progredi debeat; itavt filius maioris natu cœteris omnibus præferatur, nec priùs fiat transitus ad aliam lineam, quam linea prima possessoris defecisset omninò; Si verò Testator simpliciter fideicommissum instituit, ad quod indistinctè vocauit antiquiorem ætate, & tunc veriùs est, Bona recta via transire in alium seniorem, non obstante, quod ex nouissimo possessore filij remaneant. Et cum hac distinctione procedendum esse monet quoque Mangil. *de imput. quæst.*77. *nu.* 173 Quia, ut inquit, cũ facta fuit priùs de primogenitura mentio, vel post lineam primogeniti vocatus est secundogenitus, clarè patet de voluntate disponentis, quod maior natu pro primogenito, & ad instar primogenitorum vocatus fuerit.

Et propterea nil refragatur, quod ex aduerso dicitur, Peregrino excepto communiter omnes Doctores, & me quoque cum eis in mea Consultat.92. *nu.*1. *&* 2. firmasse, per vocationem primogeniti censeri inductum ordinẽ successionis linealis primogenituræ, quia nec ego loco allegato, nec alibi, nec minus aliquis DD. firmauit ex sola, & simplici vocatione primogeniti, ita censeri inductum succedendi ordinem linealem, ut omninò maioratus saltuarij constitutio excludatur, sed tunc solummodo, quando vna cum verbo *primogenitus* alia concurrant, quæ successionem prædictam ad primogenituræ formam reducant, iuxta supra, & in sequenti consultatione latiùs dicenda.

Et hoc præcipuè succedit, cum Testator nullum, nec primum successorem licet iam natum, & sibi cognitum proprio nomine vocauit, sed indistinctè, (prout fecit Testator noster) maiorem natu ex suis descen-
23 tibus, vt etiam animaduertit Gratian. *cap.* 456. *nu.*83. 84., & in his terminis decidere videntur quæstionem pro maiori natu Fusar. cum aliis ab eo allegatis *q.* 383. *per tot.* qui licet *q.* 387. *nu.*46. videatur contra maiorem natu inclinare; consl. tamen 39. *sub num.*30. *in fine vers. Et verè, &c.* se meliùs
24 corrigendo, subdit, quicquid dixerit ipsemet in *d. q.* 387. *num.*46. *Nunc diligentiùs discussa quæstione, dubitandum non sit, quod opinio pro Patruo, dum est vocatus simpliciter maior natu, frequentiùs sit in Iudiciis recepta, & validioribus etiam rationibus, & plurium Doctorum authoritatibus munita*; Pro quà vera conclusione, (dùm scilicet vocatus est simpliciter natu maior) antea in eodem *cons.*39. *n.*30. suprà quinquaginta Doctorum numerum stare ijs distinctè relatis ostendit, licet in fortioribus terminis hac vtatur etiã cõclusione, nempè quando iam ex voluntate Testatoris fideicommissum continuare debuerat in linea primogeniti; & ea solùm deficiente vocauit fratrem maiorem natu, qui casus ex iam dictis est maiori dubitationi obnoxius, & eamdem sententiam confirmat Cacc. inter cons. Fusar. 40. per tot. Sed potissimum ex *nu.* 32, vbi in longum recenset sententiæ huius sectatores; & opportunè quidem videndus Amat. *resolut. pr. lib. pr. num.* 27.28. vbi pro explicandis ijs, quæ tanquã cõtrariæ solent afferri, doctrinis, ait sic distinguendum esse; Aut simpliciter maior natu, vel maior ætate vocatur de descendentibus defuncti, & isto casu nullo ad primogenituræ ius habito respectu, sed ad nudam maiorem ætatem, & facti contingentiam ille, qui tempore successionis maior ætate, seù senior, reperitur, præfertur, licet ex secundo genito, non ex primogenito descendat; Aut verò ex consuetudine, vel Statuto tacitè, vel aliter expresè primogenitus, vel maior natu vocatur cum qualitate primogenituræ, idest, quod pernecesse successio primò in primogenitum & eius descendentes transire debeat, & isto casu non inspicitur, quis sit maior ætate, vel senior secundùm facti contingentiam, sed ordo, & primogenituræ prærogatiua seruanda est.

Imò egò ipse tanquam verissimam suprà comprobatam conclusionem non modò

in

in præsenti, quo prò maiori natu scribo (licet, vt dixi, prò veritate tantùm scribere deliberauerim) in medium adduxi, sed irrefragabilem etiam aliàs professus sum, dùm è contra primogeniti filij iunioris partes cõtrà seniorem Patruum tutatus fui, prout in d. mea Consultat. 95. sub nu 25. vers. *Alij denique* legi potest; Vt facto comprobem, quod supra non semel protestatus sum, me in præsenti Consultat. magistralibus in hac materia regulis insistere supra traditis deliberasse, & inde agnoscatur, quòd non pro qualitate Clientum, sed prò diuersitate dispositionum, nunc prò seniore, nunc verò pro iuniore proferre meam consueuisse sẽtentiam, & ideò, sicut ibi dixi non obstetisse iuniori primogeniti filio supra relatas, & ibi quoque aliquas earum allatas doctrinas, quia fratris secundogeniti, & maioris ætate iura defendunt eo casu, quo fuit indefinitè vocatus natu maior ex tota descendentia Testatoris, vel alterius; Ibi autem agebatur de vocatione maioris non respectu totius descendentiæ D. Nicolai, sed respectu tantum singulorum filiorum successiuè vocatorum: Ità modò pariter è conuerso coegit me dispositio nostri Testatoris, vt dicam, quod omnes doctrinæ, quæ pro munienda intentione D. Hyeronimi iunioris in contrariũ innumerabili ferè earũ conglomerata caterua, opponuntur, nil propemodum vrgere in casu præsenti, in quo non natu maior ordine successiuo cuiuscumque filij, aut descendentis vocati, sed natu maior descendens indistinctè ex tota linea Testatoris, quoties acciderit successionis casus, perpetuò vocatur.

Et adhuc fortior vrget alia in præsenti coniectura, quod noluerit Testator ordiné primogenituræ fauore primum filij primogeniti, & eius lineæ statuere: Quia si hoc habuisset in mente, cum iam natus, & superstes fuisset tempore conditi Testamenti non modo Baptista suus filius primogenitus, sed etiam iam nati fuissent Ioannes Franciscus eiusdẽ Baptistæ primogenitus, & Pasqualis secundogenitus, facilè poterat eundem primogenitum proprio nomine, & post eum eiusdem quoq. primogenitum ad primogeniũ vocare, vt fieri solet; Sed quia nõ hìc principaliter, & absolutè eorũ personas respexit, sed quatenus tẽpore successionis superessẽt, & tũc etiã qualitatem maioris ætatis haberent. Ideò nullo filij, vel nepotis expresso nomine maiorẽ natu tantũ vocauit, vt futuri tẽporis incertitudo successorẽ declararet, vt in simili animaduertit Menoch. d. cõs. 442. sub n. 6. vers. *Tertia coniectura.* Quibus additur id (quòd plurimi quoq; faciendũ est,) Testatorẽ aliàs ordinationes ijsdem prorsus verbis fecisse in eodẽ Testamẽto fauore maioris natu suorũ descendentium, & in altera earũ fuisse decisum non controuertitur, vt ab initio probaui, intelligendam fore non de primogenito, & ad modum linealis primogenituræ, sed de simplici facti maioratu, & seniore ætatis; Vndè non videò, qua ratione pariter eodem modo intelligenda non sint illa eadem verba *natu maior descendens à linea dicti Testatoris* per quæ fideicommissum, de quo agitur, in eodem Testamento, & paucis interiectis lineis post antecedentes dispositiones fuit ordinatum, cum sit notissima, & vulgata iuris regula, quòd vna pars Testamenti aliam declaret, & verba sua natura fortè ambigua, aut æquiuoca in eundem sensum, & significationem accipi debeat, in qua aliàs à Testatore in eodem potissimum Testamento emissa fuisse constet, vt generalibus prætermissis in proposito tradunt Pe-
26 regrin. *cons. 39. lib. pr. sub nu. 19. vers. Quarto pondero,* meliùs Fusar. *cons. 39. nu. 14. 15.* & benè quoque Gratian. *cap. 834. nu. 4. & 5.* & in indiuiduo super Testamento dicti D. Hyeronimi scribẽs licèt mutatis nominibus animaduertit Surd. *cons. d. 455. nu. 6.* quod est (vti dixi) repetitum *cons. 468.*

Qua propter de primo ad vltimum cum D. Hyeronimus Noster Testator simpliciter, & indistinctè sic suam conceperit dispositionem; *Item vult, quòd domus sua cum Viridario, & pertinentiis sita Genuæ, &c. Non possit vllo vnquam tempore alienari, &c. Imò vult quod illa sit inalienabilis, & in bonis ipsius Testatoris, & quod illa frui, & gaudere perpetuo possit maior natu descendens à linea masculina dicti Testatoris.* Succedit magi-
27 stralis, communis, & à nemine, & iterum dico à nullo ex Doctoribus improbata regula, quòd stante tali generali, & indistincta maioris natu vocatione nulla præcedenti, vel subsequenti ordinis primogenituræ mentione in eademmet dispositione facta, vel filiis admissi specialiter post Patrem vocatis, aut alio succedendi ordine præscripto, quàm eo, qui ex d. perpetua maioris natu vocatione resultat; Tunc certissimum est, inquam, apud omnes versari Articulum in clara, & indubitata mente Testatoris inducendi simplicem facti maioratum, & legatum particulare Domus inter descendentes ex linea, seù descendentia ipsius Testatoris, in maiorem

tamen ex omnibus descendẽtibus suæ lineæ, itàvt qui ætate maior omnibus descendentibus à dicta linea,& superstitibus tẽpore cadentis successionis reperitur, dicto legato,& Palatij habitatione frui perpetuo debeat excluso filio, qui fortè superesset, maioris natu vltimò admissi, & defuncti: Nam eo casu clarè comprætenditur, Testatorẽ respexisse non ad vnum magis, vel alterum ex suis descendentibus, sed ad qualitatem solummodò maioris ætatis, in quocumque ex suis descendentibus reperiatur, vt antesignana est doctrina Petri de Ancharan. *in cap. Canonum statuta extrà de constit. nu.*282., vbi de facto, ait, habuisse huiusmodi casum in
28 Testamento cuiusdam *Qui post obitum quorumdam Heredum voluit, Domum suam deuolui semper ad maiores de domo sua*, sequendo consilium Baldi, quem pariter (Ancharano quoque allegato) sequitur Alex, *cons.*4. *vol.*4. Vbi vocatus fuerat ad successionem hæreditatis maior ex descendentibus Testatoris, vt ipsemet declarat *nu.*1.*&* 2. & idem confirmauit *in cons.*123.*nu.*1.2.3. *lib.*1. & idem Ancharan. *cons.*27.*sub num.* 6. *vers. Postquam igitur, &c.* & Ancharanum sequitur Roman. *cons.*438. *sub nu.*14. Bero. supra citato *cons.*71. *sub nu.*17.*lib.*1. Honded.*cons.* 70.*nu.*15.*lib.*2. Malual. *cons.*22. *nu.*31. sæpiùs supra citati Peregrin. *de fideic. art.*13. *nu.*86. *vers. Quod si maior,&c.& cons.*64. *nu.* 10. *lib.*2. *& cons.*34. *nu.*17. *lib.*3. Surd. *cons.* 403. & Menoch. *cons.*442. & in dicta Causa Carretta Thesaur.pariter *q.*35.*lib.pr. nu.*36. *&* 45. benè Cancer. *d. lib.*3. *cap.* 21. *sub nu.* 304. ibi, præsertim, *sed simpliciter vocauit maiorem natu ex omnibus descẽdentibus, &c.* Surd. *d. cons.*455. super præsenti Testamento, Bellon. *cons.*11. *n* 37. 38. *& seq.* Gratian. *cap.*695. *per tot. & cap.*456. *nu.*83.84. *& cap.* 834. *nu.*6. Simon.de Præt. *de interprat. vlt. volunt. lib.*3.*pag.mihi* 334. *num.*8. Marta *de success. legal. par.*3, *q.*8. *nu.pr.* 11.*&* 12. Redenasc. *cons.*82. *per tot.* Amat. *variar. resol. lib.pr resolut.pr. nu*2.3.4. *vbi nu.*6. ait, idem
29 procedere, etiam si dictum non foret, succedat maior natu, sed maior tantùm, sed cessare magis omnem dubitationem, quoties dictum est *maior natu*, cum tunc de antiquiori intelligatur, & de omnibus descendentibus, siuè à Testatore, siuè à primogenito, seù secundogenito, siuè vlteriori filio descendat, *vt ibi nu.*7.8. *& nu.*12.13. & optimè in proposito Sabell. *citato cap.*40. *num.*2. vbi, *quod dùm vocatur maior natu de domo, & Casata*
30 *in genere, seu de descendentia talis personæ absque expressione nominis proprii transire debeat per saltum de vna linea in aliam*, vt ibi latiùs, in fine cuius capitis *nu.*22. adest subscriptio D.Lælij Altogradi, vbi regulam cõtrariam, maioratum nempè saltare non debere de vna linea in aliam, non habere locum inquit, *quando habitus fuit respectus ad familiam, seu Casatam in genere, seù ad descendentiam talis personæ, & vocatus est ille, qui in ea descendentia sit natu maior, &c.* Vbi plures authoritates cumulat, nec non rationes pro conclusionis veritate distinguenda à contrarijs subiungit Censal ad Peregrin. *d. art.* 13. *vers. Secundò obseruo.* Khinisplt: *de fideicom. familiar. cap.*6. *n.*310. 311. & Rota Perus. post Malsin. *de confiscat. q.*33. vbi *sub nu.* 7. exponit dispositionem Testatoris in suo Testamento sic loquuti; *Va-*
31 *dat de maiori natu in maiorem natu masculũ in filios, & descendentes ipsius Testatoris, donec durabit linea masculina ipsius Fundatoris*, & pro Patruo maiore natu, & ætate contra filium maioris natu antea admissi fuit ibi decisum. Et ita pariter tanquam de indubitato agentes firmauerunt quatuor DD. Aduocati Florentini in Causa Maioratus Comendæ de Pazzis inserta inter meas Consultationes sub Consultat. 98. vbi ex num. 21. firmant, quòd dùm vocatio maioris natu habita non fuit respectu singularum linearum, quæ prouenire poterant ex vnoquoque filio, & cum consideratione ordinis descensiui per diuisionem linearum incipientium à dictis filijs, sed intuitu potiùs omnium descendentium ab vna tantùm linea, seu descendentia; huiusmodi sic factam vocationem ad oculum ostẽdere aiunt, imò necessariò conuincere disponentem prç oculis habuisse dumtaxat eorumdem transuersalitatem inter se se, dum vocauit maiorem natu ex linea, seu descendentia Testatoris,& voluisse, quod perpetuo contingentibus futuris successionis casibus succedat ille, qui fuerit maior natu comparatiuè ad omnes ex linea, & descendentia ipsius Testatoris, & plures num, 22. adducit præcisas hunc articulum in his terminis decidentes authoritates,& Rotç Florentinç decisio ibi sequens nu. 25. 26., conclusionem confirmat; Et ego quoque scribens pro primogenito Nepote contrà seniorem Patruũ, cum hac distinctione progressus sum non impugnans doctrinam Alexandri *cons.* 4. *& aliorum supra citat.*, sed ostendens in eo casu Testatorem non vocasse maiorem natu ex omnibus descendentibus D. Nicolai, sed maiores ex linea dicti primogeniti priùs vocati

cati excludendo cęteros descendentes licet ætate maiores à successione, donec primogeniti linea, & ex ea superesset aliquis, vti claris verbis meam intentionem explicaui in dicta Consult.95. potissimum *sub num.25. vers. Alii denique, & num.26. vers. Multum enim differt, &c.* Quam Consultationem si legere non pigebit, manifestum fiet, me tunc temporis in eadem, quam in præsenti Consultatione defendere conatus sum, permansisse sententia, dispositionumq. diuersitatem vti tunc in eo casu pro exclusione, Ità modo in præsenti pro admissione maioris natu diuersum quoq;coegisse proferre Iudiciũ.

Neque pariter doctissimorum virorũ authoritates, & rationibus, & numero sententiam nostram tutantes infringere potest exceptio eis obiecta, quòd pleræque loquan-
32 tur in inuestitura feudorum. Nam in primis Alex. antesignanus in citato *consil.4.* loquitur de hæreditate, prout etiam, & pariter Surd. *cons.403.* Menoch. *cons.442.* & Thesaur. tàm in citata *q.35. lib.1.* loco citato, quàm *lib.2. q.20.* articulum decidunt super maioratu de Carrettis, cui subiectæ fuerant præ cæteris aliquæ domus, & alia plura bona allodialia, vti percipitur ex narratione facti, quòd vnusquisque eorum in principio recẽsset. Bellon *autem cons.11.* loquitur ipse quoque in bonis liberis, & in simplici Testatoris hæreditate, cui licèt opponatur loqui in vocatione senioris; Aduertendum tamen est, quòd *nu.39.* hæc verba *Senior, maior natu, aut antiquior* in totum parificat. Redenasch. etiã *cons.82.* consuluit super legato, seu maioratu particulari *Palatii, & Prędii in loco Fagnani, ad quod natu maior familia de Abdua vocatus erat.* Sabell. *d. resolut.40.* & post eum Altograd. pariter decidunt articulum in legato scutorum quindecim mille in tot bonis inuestiendorum fauore maioris natu ex tota descendentia Francisci de Guardis, Franciscus Maria Prato *discept. forens. cap. 38.* discutit articulum in indiuiduo casus nostri, *nempè in Legato Palatii, in quo Testator habitabat, relicto maiori natu Familia ipsius Testatoris*, vt ipsemet in principio disceptationis exponit. Et tandẽ Surd. *cons.455.* respondit in indiuiduo Testamenti præfati; Vndè per errorẽ dictũ fuisse credidi, adductas authoritates super Feudali inuestitura sua protulisse Iudicia. Sed quando etiam in inuestituris feudalibus loquerentur, non tamen indè infirmaretur, sed tanquam fortior magis insurgeret eorũ authoritas. Nam licet inclinauerint aliqui in inuestituris feudorum non simplicis dignitatis, sed Iuris dictionalibus ad coniecturandam voluntatem Principis inuestientis fauorabilem seniori, & maiori natu magis, quam primogenito ex ea ratione, quia in natu maiori, & seniori sit longior rerum
33 experientia, & suis regendis Vassallis prudentia maior; respondet tamen ex Tiraq. *in d. q.40. nu.205.* Menoch. *cons.981. nu.19. & 20.* hanc rationem non esse vnicam, & necessariò concludentem, vt maior natu pręferatur iuniori, alioquin sequeretur, vti subiungit, quod ea ratione cessante, si Nepos licet iunior foret magis prudens, & sapiens, pręferri deberet patruo seniori, & natu maiori, quod est absurdum; Verè tamen potissimum ex eo moti sunt, quia eodẽ modo in inuestitura feudali inspiciendũ est qualis fue-
34 rit voluntas concedentis, & inuestientis, prout in Testamentis intentio Testantis, vt latè suprà dixi, & hinc est, quod de maioratu ad feudum datur argumentum, vt aiunt Bald. *in d. l. cum antiquioribus nu.6. C. de iur. deliber.* Soc. Sen. *cons.252. vol. pr.* Roland. à Valle *cons.68. nu.29. & 52. lib.1.* Curt. *de feud. par.3. nu.60.* Peregrin. *de fideic. art.21. nu.13.* Imò faciliùs ea spes, quæ ex contractu
35 conditionali prouenit, transmittitur ad aliũ, quam quæ ex Testamento deducitur, vt in proposito tradit Larath. *de feud. par. pr. dilucid.37. nu.122.* Et propterea ex ea, & aliis rationibus tradit Moriscus inter cõs. Fusar. 41 *nu.132. vers. Rursus* difficiliores esse terminos pro maiore in feudis, quã in vltimis voluntatibus, quia in terminis vltimarũ voluntatũ duo insurgũt difficultate cõtra Nepotẽ.
36 Prima, quod Nepos possit repręsentare gradum Patris; secũda quod possit repræsentare maioritatẽ ętatis. At in casu Feudi prima difficultas cessat, quia *in cap. pr. de success. fratr.* expressè cautum est, filium repræsentare Patrem. Prout etiam, vt addit, ius conditionale ex contractu proficiscens trãsmittitur: secùs ex vltima volũtate: Vndè, vt cum pręcisis verbis dicti Morisci ab eo prolatis *sub n.132. in vers. Itaq. ad probandum, &c.* obiecto diuersitatis respõdeam; cum ad probandam Iustitiam Causæ D. Baptistæ Senioris allegauerim nonnullas etiam ex his Doctorum authoritatibus, quæ in terminis maioratus in contractu, vel feudis constituti loquũtur, & sic in dictis casibus sanè difficilioribus pro maiori natu de iure definiendum esse existimarunt, id quidem profectò faciliùs in casu maioratus in Testamento ordinati censuisse efficaciori ratione dicendum est.

Et quamuis aliqui ex præstantiss. DD. ex aduerso

uerso Consulentibus hic me in contrarietatis notā incidisse redarguere presumpserint,
37 quia hic demonstrare voluerim, quod difficiliùs in feudis, quam in fideicōmissis ad fauorem resoluatur ætatis; contrarium verò expresè asseruerim in mea Cōsult.95. *n*.20. & iterùm *n*.36. *vers.Primo quia d.Commēda*, & etiam *nu*.24. *vers.Quia vlterius.* Tamen ab ijs accuratè parum fuisse lectā dictā meā Consultat.95. in locis allegatis ex eo patet, quia *num*. 20. vbi fui notatus, non loquor ex mea, sed ex relata potius Castilli sentētia occasione probandi, ꝙ sola vocatio *maioris natu* non inferat saltuariū maioratū, nisi fortè agatur de eius interpretatione in inuestitura feudali, in qua ratione Administrationis iurisdictionis faciliùs, & proprius pro seniore interpretari solet, & cum hac eadem consideratione loquutus sum pariter *nu*. 24. *& nu*.36. *vers.Primo quia,&c*. Prout etiam in alia Consultat.92. *num*.8. vers.*Quia in eorum casu,&c*. retuli tantummodo reprobationem Castilli, vndè nullo pacto ex ijs à me ibi relatis inferri potest, aliquid contrarietatis emergere cum his, quæ in præsenti Consultatione firmantur.

Prout neque DD. à me relatorum pondus, & authoritatem diminuere valet animaduersio, quod ipsi, & præcipuè Surd. *cons*.
38 403. Menoch. *cons*.442. Bellon.Iun. *cons*.11. Fusar. *cons*.39. 40 *&* 41. Gratian. *cap*. 456. *nu*.1. Capyc.Galeott. *contr*.48. Prato *discept.cap*.38. Redenasch. *cons*.82. non percutiant quæstionis nostræ terminos, sed loquantur eo casu, in quo de nouo aperta fuerit successio in fideicommisso, in quibus terminis maiore natu vocato nemo alius, nisi qui tempore, quo aperitur successio, maior ætate reperitur, admitti potest, cum tunc, cum agitur à principio successio, Idem omninò sit dicere *maior natu*, & *primogenitus*, quia supposito fideicommissum adhuc in lineam non esse ingressum, pernecesse resultare dicebatur, quod verbum *maior natu* nullam aliam recipere valet interpretationem, sed quando fideicommissum est in lineam ingressum, tunc solum verbum *maior natu* duplicem sensum recipere potest ex allegatis doctrinis Menoch. *cons*.981. *nu*. 3. *vers.Præmissis*. Alciat. apud Grat. *cons*. 8. *nu*.1. Nàm termini etiam prædicti non aberrant à casu nostro, in maioratu enim saltatorio plerumq; aperitur nouæ lineæ ex eadem tamen contentiua descendentia proueniente successio, quia transire solet de vna in aliam lineam, vbi ætate maiorem inuenerit; Præterquamquod adductæ supra doctrinæ non omnes in ijsdem, sed in varijs terminis loquuntur, & aliquæ etiam in ijs, in quibus ex aduerso collocatur, sed non probatur noua distinctio, in qua nullus, ut viderim, suæ iacit fundamenta sententiæ, & Menoch. & Alciat. locis allegatis nihil tale cogitarunt.

Ex quibus,&c.

Votum DD. Auditorum Sacr. Rotæ supra promissum.

Diuino implorato auxilio. In proposita specie facti videtur respondendum pro filio maiore natu Pasqualis, qui ætate præcedit filios Io: Francisci, licet descendentes à primogenito; Nàm quamuis, vbi agitur de Iure successionis, nepos ex primogenito excludat Patruum, vt est magis communis Doctorum sententia, quæ etiam vsu recepta est, vt testantur multi, quos hic referre superfluum est.

Tamen hoc procedit ea ratione, quia hoc verbum *primogenitus* est verbum Iuris cuiusdam moribus introductū, quod transmit-
39 titur in omnes primogenitos descendentes ex linea primogeniti, quam diù ea durat, & datur in infinitum repræsētatio istius qualitatis nulla habita ratione maioris, vel minoris ætatis comparatione aliorum descendentium ex linea secundo genitorū, & tertio, & vlteriori ordine natorum. Appellatio verò *maiorum*, vel *natu maiorum* est mere facti consistens in naturalis ætatis prærogatiua, itaut primonatus semper dicatur cœteris post eum natis natu maior; Itaut Patruus hoc respectu possit quidē esse natu maior, non tamen esse primogenitus, neque gaudebit iuribus primogenituræ, quod si à Testatore non fuerit instituta primogenitura, sed tantummodo vocati ad successionem natu maiores, tunc qui ætate præcedit, præfe-
40 rendus erit, & hanc sententiam defendit Alex. *cons*.4. *lib*.4. Soccin. *cons*.88. Dec. *cons*. 443. *nu*.23. Curt. Iun. *cons*.161. *nu*.3. *circa fin*. Alciat. *cons*.574. *& Parerg. lib*. 8. *c*. 15. Bero: *cons*.71. *nu*.18. *lib*.1. & alij per Excell. DD. Aduocatos allegati, quam sententiam amplexa est Rota in vna Casalen. de Carretis coram bo.me: D.Rube, & licet isti termini pri-

ized by Google

primogenitum, & *natu maior* à multis confundantur, & pro vno, & eodem sumantur
41 maximè apud Hyspanos, provt animaduertit Tiraquell. *de iure primogenior. par. pr. n.* 12. *&* 14. Paris. *cons.* 72. *nu.* 8. *lib.* 4. Io: Lecirier. *de primog. lib. pr. q.* 11. *in princ.* Hoc tamen locum habet, vbi ratio subiectæ materiæ, vel communis vsus loquendi hoc postulat, puta, quia constat Testatorem ratione conseruandæ familiæ per primogenitos primogenituram instituisse, quamuis hac appellatione *maioris natu* vsus fuerit, quod si clarè non constat de tali voluntate, in dubio verbum hoc *maior*, vel *natu maior* interpretari de-
42 bemus naturaliter de eo, qui alios præcedit ætate, vt post Bald., & Anchar. tradit Tiraquell. *d. q. pr. nu.* 10. Io: Lecirier. *d. q.* 2. qui allegat Alex. Socin. Felin. *sub n.* 8. *vers. Adde ad prædicta.* Crot. *cons.* 60. *nu* 43. qui allegat Andr. Sicul. & Felin. & omnes loquũtur in materia successionis; Vndè multò faciliùs in materia, de qua agitur, debemus amplecti naturalem significationem istorum verborum *maior natu*, cum tractetur de dispensatione reddituum fienda per Officium Suffragij Pauperum vna cum interuentu, & consensu natu maioris ex linea Testatoris, in qua re potiùs videtur electa industria personæ, & habilitas maior, qualis præsumitur adesse in maiore natu, cuius electionem pre-
43 ferri tradit Tiraquell. *de primogenit. in præfat. nu.* 156. *vers.* 28. Hocq. suadetur ex toties repetita illa qualitate *maior natu*, nàm ex re-
44 petitione arguitur magis enixa voluntas *ad l. pr. de const it. pecun.* Quod si aliqua in præsẽti specie adesset difficultas, provt nulla adest, vtiq; satis posset tolli ex duplici obseruantia, quarum altera est Officialium prædicti Officij, vti deducitur in facto; Altera vero est in indiuiduo in hac eadem familia, cum ad huiusmodi administrationem admissus fuerit Pasqualis, licet adessent filij, ex linea primogeniti natu tamen minores. Ideò concludendo, dicimus ad huiusmodi administrationem esse admittendum filium dicti Pasqualis, qui præsupponitur ętate cęteros descendentes ex linea masculina Hyeronimi præcedere, & ita semper in futurum adueniente casu esse obseruandũ iuxta prouidam Testatoris dispositionem, & ita ex animi nostri Sententia respondendum pro Veritate censuimus, &c.

Seraphinus Oliuarius Rota Decanus.
Hyeronimus Pamphilius Rota Auditor.

Locus ✠ Sigillorum.

Ann. 1597. *die* 22. *Augusti*.

PErIllustres DD. Protectores Cõperarum Sancti Georgij in plenissimo numero Congregati Instante ad Tribunal *d. Magn. Baptista Grimaldo filio q. D. Pasqualis*, & cum eo Io: Baptista Cambialanza Causidico requirẽte ordinari scribis columnarum, vt mandatum ipsius D. Baptistæ exequantur, & sic pronunciari in sententiã prædictorũ Illustriũ, & Magnificorum Seraphini Oliuarij, & Hyeronimi Pamphilij Auditorum Rotæ Romanæ, quibus Causa mandati ipsius *D. Baptistę*, ac vlterius mandati *D. Hyeronimi Grimaldi q. D. Io: Francisci*, consulenda de mandata fuerat, quorum cõsilium, de quo supra, die 21. Iulij partibus ipsis publicatum fuit, & visa citatione die 22. præsentis facta cadẽte pro præsentibus die, & hora, re examinata, &c. Ad Calculos, &c. Concurrentibus omnibus, &c.
Pronunciauerunt in omnibus prout in relatione, seu consilio prædict. Illustrium, & Magnificorum DD. Seraphini, & Hyeronimi, Auditorum Rotæ Romanæ de quo supra cõtinetur, &c. & ita, &c.

Exitum Causæ in fine tertiæ Consultationis reperies.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Nomina* Maioratus, & Primogenitura *sunt eiusdem naturæ. Contrarium nu.* 2. *Distingue nu.* 3.

4 *Alia est vocatio* filij maioris natu, *alia simpliciter* maioris natu.

5 *Vocatio Maioris natu potiùs Maioratum, quam primogenituram infert, & nu.* 6. *Vbi ratio deducitur. Distingue nu.* 7. 8. 9. 24. 25.

10 *Menochij distinctio cons.* 442. *nu.* 22. 23. *Comprobatur, & declaratur nu.* 11.

12 *Reprobatur tradita distinctio doctrinæ Menochij inter dispositionem Transuersalis, seu Ascendentis, & nu.* 13.

14 *Declaratione opus non est in clara dispositione, sed in dubia tantùm.*

15 *Vbi dispositio est clara, non potest interpretari ex aliis eiusdem dispositionis partibus.*

16 *Vna pars Testamenti non declarat alteram per se claram, & nu.* 19.

17 Ve-

17 *Voluntas ex verbis expressis clara non potest ex coniecturis tacitè interpretari.*
18 *In claris non est opus coniecturis.*
20 *Præcedentia declarare solent sequentia. Declara nu.21. & nu.23.*
22 *Argumentum ab vna Testamenti parte ad alteram periculosum est.*
26 *In Maioratibus facti non attenditur trasmissionis, nec minus repræsentationis Ius.*
27 *Fideicommissum non transit de linea ad lineã, nisi priori, in qua fuit ingressum, priùs euacuata.*
28 *Qualitas desiderata à Testatore verè, & propriè desideratur in vocato, non autem per fictionem.*
29 *Regulariter descendentes à filio, & inter eos primogeniti præsumuntur magis dilecti.*
30 *Cessat ratio prædilectionis, vbi vocatur incerta persona. & nu.31.*
32 *D. Io: Baptistæ de Luca distinctio in tract. de fideicommiss. tit. 10. discursu pr. & sequentibus tradita confutatur.*

ARGVMENTVM.

Agitur de vi, & natura verborum *Maior natu*, & *Primogenitus*, & in quo sensu, & significatu sint accipienda; & quando iuxta naturam dispositionis Primogenituram linealem, aut maioratum saltuarium importent, cum pluribus distinctionibus, & declarationibus, & quæ sit comunior in eorum intelligentia Doctorum sententia; qua occasione declaratur Menochij traditio, seu distinctio in cons.442. Vna pars Testamenti quando aliam declaret, & vna substitutio aliam, & quibus casibus huiusmodi declarationes admittantur. In Maioratibus saltuarijs non admittitur prælatio respectu lineæ, nec ingressus primus in vnam lineam, nec minus ratio prædilectionis, aut transmissionis. Confutantur latè D. Io: Baptistæ de Luca in suo tract.10. de fideicom. discursus primus, & cœteri tres sequentes, & ostenditur distinctiones ab ipso excogitatas à nemine approbari, &c.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCII.

POstquam edita fuit in lucem à me reddita, & supra impressa Consultatio pro defensione Iurium D.Baptistę; Plures insurrexerunt doctissimi in tota Italia Iuris Cõsultores, vt à me dicta in eadem Consultatione refellerent, & inter eos potissimum exercuit haud semel ingenium suum in omni studiorum genere eruditissimus, & in Legali scientia Insignis Aduocatus Neapolitanus Franciscus Andreæ; vndè mihi opus fuit singulorum lucubrationes sæpiùs mente reuoluere, & à me iacta fundamenta nouo roborare subsidio.

Et in primis vndiquè mihi contestabatur, Consultationis meæ præcipuam fuisse eam rationem, vt pro D.Baptista seniore concluderẽ, quia Testator noster in sua concipienda dispositione vsus non fuerit verbo *Primogeniti*, sed vocabulo *maior natu*, quod saltuario maioratui non autem primogenituræ lineali conuenire videatur; quam tamen nominum seu vocabulorum distinctam naturam fuisse à me ipso aliàs improbatam
1 dicebatur in dicta mea Consultat.95. *nu.*18. *lib.pr.*, Imò potiùs, quod ibidem probare sategerim inter hæc duo nomina *Primogenitus*, & *Maior natus* nullum adesse discrimen, sexdecim ad hoc meliùs firmandum adductis DD. testimonijs, quibus per eosdem DD. Aduocatos modo adiungebantur autoritates Rotæ Rom. *in decis.pr. nu.*10. *p.*10. *recent.* & D. de Luc. *in Theatr. Veritatis tit. de fideicomm. distinct.pr. nu.*14. cui opinioni quoq. se subscripsit Rota nostra Lucensis relata in mea Consultat.*96. nu.*22. *lib.pr.*

Sed quamvis doctissimus Io: Petrus Surdus in hac eadem causa olim pro veritate scribens in sua impressa Consultat. 455. ex *nu.*1. octo excogitatis ab ipso validissimis
2 argumentis huiusmodi nominum vim, & naturæ diuersitatem patefacere studuerit, & cum eo Redenasch. *cons.*82. inter vtrumque nomen plurimum extare discriminis per totum ferè consilium probare nitatur ea potissimum ratione, quia *Primogenitus* est nomen iuris, & relationẽ habet ad ius ciuile; *Maior* verò *natu* est nomen facti, & naturaliter sumitur, & simplici contingentia facti inspecta, cum intelligi possit de eo, qui respectu ætatis maior est, vndè licèt, vt addit, quandoque nepos veniat sub vocatione Primogeniti, nunquam tamen venit sub vocatione maioris natu, & quod propterea ex vocatione maioris natu censeatur habita ratio non ad præeminentiam, quæ in primogenito consideratur, sed ad ętatem, ideòq; non haberi respectum, an ex secundo, vel tertiogenito descendat, sed inspici solùm maioritatem ætatis, & hanc esse non modo veriorem, sed communiter receptam opinionem, & cõsequenter in consulendo, & iudicando sequendam probat adductis authoritatibus

Milanen.

Digitized by Google

Milanen, Surdi, Belloni Iunioris, Fusar. *in consf.* Amat. *variar. resolut.* Gratian. Barbat. *de fideicomm.* Prat. *in controuers.* & ibi quoq; subdit, ex hac sola, & vera iuris conclusione insurgere patenter, præferendum esse maiorem ætate filio primogeniti, vt ipse in eadem Causa obtinuisse ab amplissimo Senatu Mediolani fidem facit in fine consilij; Quod cõsilium totum semper videndum est pro resolutione difficultatum, quas videò licet à nostris terminis valdè alienas opponi; Siuè iu-
3 xtà doctissimi Belloni Iun: doctrinam *in suo cons.* 11. *num.* 48. hoc axioma distinguendò, nempè *Primogenitum*, *& maiorem natu* esse synonima, si *Primogeniti* nomen naturaliter, ac verè accipiatur in ea significatione, quę factum respicit; Ceterùm si ciuiliter accipiatur, & fictè, ex hac ciuili fictione nonmodò dicitur Primogenitus, qui verè antè alios genitus est, sed is etiam, qui licèt secundogenitus respectu tamen post se natorũ mortuo Primogenito tempore successionis primogenitus dicitur, vel repræsentatiuè, vti nepos ex primogenito, qui licèt non sit genitus primo, quàm Patruus suus, tamen quia repræsentat Patrem, qui prior fratre genitus erat, etiam ipse fictè tamen primogenitus appellatur, & eo casu multum inter sese differre hæc duo nomina ait Bellon. *num.* 48. Nam maior natu non dicitur nisi, qui verè, & naturaliter alijs ętate maior est, nec alterius personæ habetur ratio, & pluribus quoque rationibus discrimen inter vtrumque nomen adesse ostenditur in decisione Florentina inter meas Consultat. 98. *lib. pr. ex nu.* 47. *vsq. ad nu.* 51. Prout etiam distingui potest vocatio *filij maioris natu*, in quibus terminis loquitur Molin. *de primogenitura lib.* 3. *cap.* 8. *nu.* 18. *&* 19. à vocatione *maioris natu* simpliciter. In primo enim casu fortè suspicari posset, cui tamen non me subscribo, quod idem esset dicere filium primogenitum, & filium maiorem natu, quia in vno, eodemque gradu verè non potest constitui illa differentia inter filium primogenitum, & filium maiorem natu; Sed quando indeterminatè vocatur maior natu, quia potest esse, quòd tempore successionis sit fictè saltẽ, & ciuiliter primogenitus, hoc est, habeat primogenitużę iura, licet non sit ætate maior. Cum verbum illud *Maior ætate* respiciat tempus, quo defertur succesio; Et hinc est, quod primogenitus etiam si postea moriatur, trãsmittat istud primogenituræ Ius ad suos filios etiam in præiudicium secundogeniti, quod non potest dari, cum vocatus est maior natu simpliciter, quia tunc non consideratur ordo natiuitatis, sed tantùm maior, vel minor ætas de tempore successionis, & ideò, vt aiunt, non potest admicti ista fictio, quod filius primogeniti de tempore successionis sit maior natu, si verè sit ætate minor: Imò pro inductione potius maioratus, quàm primogenituræ vim facere maioris natu vocationẽ
5 videatur, quia, vt inquit Thesaur. *qq. forens. lib.* 1. *q.* 35. *nu.* 1. Gramaticalis interpretatio in vtroque vocabulo discrimen agnoscit, quia maior natu idem est, quòd senior, primogenitus autem, qui primo loco natus est, & antè secundogenitum. Vndè, vt addit, vocato primogenito videtur semper vocatus is, qui habet illam qualitatem secundum naturæ ordinem, sed vocato natu maiore admittendus est, qui tempore venientis casus ętate cœteros antecedit nulla facta distinctione personarum, siuè simus inter ascendẽtes, siuè inter transuersales; Et acutè in proposito etiam ait Robles. *de repræsent. lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 26. differentiæ rationem in eo esse, quod primogenitus habet participiũ præteriti tẽporis, quod in ipso nascendi momento verificatum fuit, è contrà verò hoc Adiectiuũ *maior* ad præteritũ nascẽdi tẽpus nullã relationẽ habet, atq; ideò præsenti tẽpori, quo de successione agitur, optimè adaptatur.

Ego tamen re vera, nec in dicta mea Consultatione firmaui, nec minus in mente mea credidi vmquam, quod in sola huiusmodi nominum diuersitate constitui potuerit solidum maioratus facti, non primogenituræ autẽ argumentum; imò potiùs in dicta mea Consultatione 92. *num.* 4. *&* 95. *num.* 18. fateor esse synonima; Non ideo tamen ex æquali verborum significatione emergit deducta ex aduerso consequentia, primogenitus, & natu maior significant idem, ergò semper, quòd vocatus est natu maior, est inducta primogenitura linealis, & successiua in linea primogeniti: Sicuti è contrà aliquando vocato etiam primogenito nõ defertur successio filio iuniori primogeniti, sed ętate seniori, si ex aliis sic ostendatur voluntas Testatoris; Sed cum, vt in contrarium dicitur, sint hæc duo verba Synonima, & eiusdẽ, vt aiunt, significationis, & naturæ nõ benè percipio, qua ratione, ex vnius, vel alterius nominis expressione constituta magis dici debeat primogenitura linealis, quã maioratus facti, cum vtraque nomina vtriusque dispositionis naturæ eodem modo conuenire possint; Vndè brocardicum nimis, & nullius efficaciæ mihi videtur argumẽtum, quod ex

ex solo nomine primogeniti, aut maioris nati deducitur ad eruendam ex eo voluntatē Testatoris primogenituram, vel maioricatum facti ordinandi. Et ex his, & ijs, quæ mox addūtur, facillimè elisum remanet argumentū, quod ex aduerso vti validi ponderis magnificabatur, quod nempè Testator noster vtrūque nomen pro synonimis habuerit; cum non magis ex vno quam ex alio, & primogeniturae, & maioratus probatio resultare possit, & sic cum Testator noster quamuis semel primogenitum in alia dispositione multiplici vocauerit, vocauit tamen cum eadē adiectione *ex tota sua masculina linea*.

Et propterea nequaquam existimo aliquā ex se sufficientem probationem, aut coniecturam suggerere posse solam vnius, vel alterius nominis expressionem; Sed potiùs inspiciendum esse qua occasione, & in qua parte dispositionis à Testatore fuerit adiecta; Duplici enim modo potuit à Testatore verbum illud *natu maior* intelligi, vt bene ait Alciat. inter cons. Grat. 8. *lib. pr. num. 1.* & cum eo Menoch. *d. cons. 981. sub nu. 3 vers. Praemitto* pro contraria Parte citati; Nām potuit primo habuisse in mēte Testator eum maiorem natu respectiuè ad descendentes suos, & ex sua linea prouenientes ex quacumque linea sint, aut primogeniti, vel secundogeniti, vel alterius sui filij, dummodò sit maior natu omnium ex tota linea Testatoris descendentium, & tunc, vti subiungunt, ad successionem admittere voluisse maiorem ætate iuxtà *cons.* Alex. 4. Ancharan. 82. Dec. *cons.* 443. certum est. Secundò etiam potuit intelligere Testator de maiori natu ex descendentibus intra lineam tantùm vltimi morientis, & primùm admissi; Itàvt, sicut *nu.* 8. explicat Grat., maior in singula linea descendentium suorum admittatur cum hoc tamen, quod durante linea primi admissi, aut primogeniti non fiat transitus ad lineam secundogeniti; & tunc succederet, vt inquit, filius primogeniti, licet minor natu Patrui alterius lineæ, quia videtur tunc intellexisse Testator de maiori natu illius lineæ descendentis primi admissi; vndè perspicuum est, quod eadem vocatio maioris natu sua natura potest respicere, tàm ætate maiorē cuiuslibet lineæ sit ex vocatis, quàm maiorem natu tantùm primæ lineæ admissæ; ex quo patet, vti dicebam, non id esse simpliciter verum, quod si Testator ordinauerit fideicommissum perpetuum, ità vt perpetuò vadat de maiori in maiorem, idem sit, ac si ius primogeniture constituerit, nàm potest etiā huiusmodi maioratus his verbis institui, vt in eo non ius primogenituræ successiuum, sed ætatis prærogatiua tantùm inter omnes descendentes ex eo, vel de familia attendatur; & sic in eo succedat, qui natu maior reperitur tempore, quo maioratus successio defertur, vti sic obiecti æquiuocationi respondet Cancer. *d par. 3. cap. 21. num. 301. & 302.*

Æquiuoca est igitur adducta coniectura primogenituræ ex sola vocatione primogeniti seu natu maioris elicita, cū in vtrāq. partem, & tàm ad veri, & ambulatorij maioratus, quam linealis Primogenituræ ordinationem trahi valeat.

Et ideò vti mox dicebam inspiciendum semper est præcipuè in his terminis, an prærogatiua ætatis, & natu maioritatis vniuersaliter modum succedendi respiciat, quo casu semper maior ætate in quacumque linea sit, nullaq. admissæ lineæ habita ratione
8 succedet; An verò respiciat particulariter Ordinem inter ipsos à primogenito descendentes, vt cōtigerat in casu, super quo scripserunt Abb. *d. cons.* 85. & Castrens. *cons.* 164. vbi, vti refert Abb. *num. pr.* vocabatur filius maior, & postea dicebatur, *Et semper conferatur maiori*, nempè ex filijs, & sic verbum *Maior* non erat simpliciter ad modum succedendi relatum, sed ad ordinem potiùs statuendum inter descendentes à primogenito, & declarat ibi idem Abb. *nu. 6. 7.* & tunc filius primogeniti natu maior illius lineæ licèt natu minor aliis descendentibus ex alijs lineis prouenientibus admittetur, vt est magi-
9 stralis, & quidem naturalis, & intellectum suadens distinctio doctissimi Alciati in Parergon. *iur. lib. 8. cap. 15. in fine vers. Subtiliter. &c* & Velasc. Auend. loco supra citato *num. 28.*, vbi reddendo rationem suprà per nos latæ, & ab eo pariter approbatæ distinctionis, sequendo Alciati distinctionem, sic inquit, *Multum enim differt, an ex omnibus descendentibus de familia, seu ex aliquo genere tantùm natu maior inuitetur; Itàvt inter omnes iuxtà prioritatem ætatis modus succedendi constituatur; An verò maior respectu certi gradus sit admittendus*, vt is ordo succedendi gradatim obseruetur Cancer. *var. resolut. par. 3. d. cap. 21.* vbi postquam *num.* 303. declarauit doctrinam Molin. *de primogen. lib. 3. cap. 8. nu. 18.* dicentis, idem esse vocasse maiorem natu, vel primogenitum, procedere ait huiusmodi dictum, vbi Testator prærogatiuam ætatis considerasset inter descendentes ab eo vocatos, designando ordinem

nem

nem succedendi inter eos *sub nu.304. vers. Dicitur* explicat, quando à Testatore dicatur habitũ fuisse respectũ ad prærogatiuam ætatis, & hoc esse, inquit, cum Testator nõ respectu certi gradus, *sed simpliciter vocauit maiorem natu ex omnibus descendentibus*.

Et sic concedimus ex se solam prolatam maioris natu denominationem præcipuam naturam dispositioni imprimere non posse, sed aduertendum esse dixi, qua occasione, & in qua parte dispositionis, & an sola, vel cum aliis adiunctis verbis descripta reperiatur, vt in casu præsenti, in quo non ordinauit Testator simpliciter, quod Palatio suo frui, & gaudere deberet maior natu; sed addidit. *Maior natu descendens à linea masculina dicti Testatoris*.

Et hæc verè fuit tradita distinctio à Menoch. *cons.* 442. *nu.*22. 23. *& seq.* quàm ap-
10 probauit etiã Mangil. *d.q.*77. *n.*169. Fusar. *q.* 383. *nu.*60. Surd. *d.cons.*403. *n.*17. Thesaur. *d. quæst.*35. *lib.pr. nu.*44. Redenasc. *d. cons.* 82. *num.*8. Milanens. *decis.*9. *num.*6. Fusar. *cons.*39. *nu.*31. *& cons.*40. *nu.* 4. Bardellon. *cons.*105. *nu.*1.2. Sabell. *respons.*40. *num.*3. Amat. *var. resol. cap.*1. *nu.*11. & alij omnes post eundem Menoch. scribentes in hoc articulo. Aut enim, inquit, intellexit Testator de vno solo filio respectu fratruum eiusdem filij, & tunc non est differentia, aut Testator vocauerit primogenitum, aut maiorem natu, cum is, qui tunc est natu maior, etiam si alij priùs nati forent, & posteà decesserint, ipse nihilominùs dicetur primogenitus, cũ primogenitus dicatur etiã secundogenitus, qui tẽpore delatæ successionis est superstes natu maior; Et primogenitus re-
11 manet respectu fratruum sequentium, & post eum genitorum. Paris. *cons.*72. *nu.*104. *lib.* 4. Maluas. *d. cons.*22. *ex num.*31. Riminald: Iun. *cons.*544. & clariùs eam relatam sic explicat Capyc. Galeott. *lib. contr.* 48. *nu.*59. vt esset, si Testator instituisset primogenituram, seu maioratum in filios, seu descendẽtes alicuius vocando in eo primo loco maiorem natu ex prędictis filijs, & post eum eiusdem descendentes de maiori tamen natu in maiorem natu, & linea maioris natu extincta alium successiuè maiorem natu ex dd. filijs, & eius linea, & tunc nulla est differentia, vt inquit, an vocetur primogenitus, aut maior natu; Aut verò, vti subiungit, loquimur de vno solo respectu transuersalium, & tunc est magna differentia, quia si eo casu vocauit maiorem natu, intelligi semper debet de eo, qui ętate maior est, vt est casus noster; Quia Testator vocauit maiorem natu non respectu certi gradus, sed omnium respectu transuersalium inter sese, licèt respectu Testatoris futuri sint omnes descendentes ab eo, & ex eius linea.

Et quamuis aliqui ex scribentibus pro D. Hyeronimo distinctionem Menochij secùs interpretati sint, nempè si Testator verbũ *Maiorem natu* protulerit disponendo fauore transuersalium suorum, & tunc verè de maiore, & seniori ętate intelligendum sit, secùs verò disponendo fauore descendentium suorum. Vndè in casu præsenti, quo D. Hyeronimus Testator maiorem natu ex suis descẽdentibus vocauit, de primogenito intelligendum esse dicitur: Quàm distinctionem ego
12 quoque approbare dissimulaui in Consultationibus meis præfatis 92. & 95., quia cum in dicta causa Orlucci pariter ageretur de Testamento ascendentis, & sic distinctio, talis qualis fuerit, intentionem Clientis tunc confirmaret, consequenter ibi quoque distinctionis eiusdem veritatem inuestigare nõ fuit opus. Modò verò eiusdem Menochij doctrina consulto, & accuratè perpensa, non fuisse talem Menochij sensum clarè ex eius doctrina desumi comperio: scripsit enim Menochius *d.cons.*442. vnà cum Surdo *dicto cons.*403. in causa maioratus Marchionum Carretti, in quò Testator disposuerat, quòd, *decedente Io: Vincentio nepote cũ filijs semper, & in perpetuũ maior natu descendens ex linea masculina d. Io: Vincentij succedere debeat*. Considerauit igitur solùm Menoch., quòd Testator non vocauerat maiorem natu filiorum ipsius Ioannis Vincentij, & sic respectiuè, & gradatim inter ipsos filios, sed maiorem natu inter omnes descendentes ex linea dicti sui Nepotis, & sic respectu transuersalium inter ipsos. Cum enim sub nomine descendentium ex linea alicuius compræhendantur omnes ex illa linea prouenientes, poterat dari casus, quòd tempore cedentis fideicommissi adessent plures descendentes quidem à D. Io: Vincentio, sed tamen inter sese trãsuersales, ideò inter eos transuersales vocauit Testator maiorem natu, vt in simili
13 casu animaduertit Bero: supra relato *cons.*71. *num.*23. *lib.*2. Et itã consonat Menochij distinctio cum ea anteà tradita per Alciat, quià tunc, cum vocatur maior natu respectu omnium descendentium à linea considerata à Testatore, dicitur præscriptus ordo succedẽdi inter omnes inter sese trãsuersalium vocatos, licèt ab vna linea descendentes, nempè vt ordinatim succedat semper maior natu re-

spectu transuersalium; Cum autem vocatur maior natu non respectu omnium descendentium ab vnica linea, sed respectu pluriũ filiorum inter sese tamẽ fratruum, itavt inter eos semper ordine successiuo primo maior natu, & tota eius linea succedat, & ea deficiente maior natu sequens, & eius linea, & tunc quia è contra datus est ordo tantum succedendi inter ipsos à primogenito descẽdentes, nec ex eis supersit aliquis, dici fortè poterit, nullam esse inter primogenitum, & maiorem natu differentiam, quam verè dixi non potuisse cõsiderari in primogenitura, de qua in dictis meis Consultat. *92.* & *95.* quia ibi Testator maiorem vocauerat, non vt constitueret ordinem succedendi inter omnes à se descendentes, sed tantum inter filios filiæ suæ vocatos, vti latissimè probaui potissimũ in dicta Consultatione *95.* ex *nu.27. vers. pr. .n. vsque in finem.*

Et propterea nil turbat, quòd sub clipeo distinctionis à Menochio allatæ reprobẽtur plures pro nostra comprobanda intentione Doctorum authoritates adductæ, quia loquantur super dispositionibus non ab ascendentibus, sed transuersalibus emanatis; Non modò quia etiam pleræq. earum loquuntur in Testamento ascendentis, vti præcœteris videri possunt. Alex. *cons.4. lib.4. & in cons. 123. lib.1.* & in ijsdẽ terminis articulũ tractãt Bero. *d. cons.71.* Honded. *cons.70.* Maluas. *cõs. 22.* agentes de inuestitura suscepta à Hyeronimo pro suis filijs, & descendẽtibus; Sed clariùs etiam in maioratu ordinato in Testamento pro descendentibus loquuntur Cacc. inter cons. Fusarij 40. plenissimè, & per totum, vbi pluries factum recenset, & præsertim *sub nu.33. vers. In causa DD. de Rotarys*, vbi id concludendo declarat his verbis, *Itavt in hac causa ita iudicandum esse videatur; In qua certissimum est ex verbis Testamenti apertissimè liquere, maiorem natu ex descendentibus fideicommittentis fuisse omninò vocatum*; & clarè Rota Perus. post Massin. *de confiscat. q.33.*, & in Florentin. consultat., & decis. de Pazzis insertis inter meas Consultat. *98.* & *99.* vbi fuit concepta dispositio pro filijs, & descendentibus Senatoris Cosmi; Sed etiam quia in hoc nil inuenio discriminis ad hunc nempè effectum, vt cognoscatur, an primogenitura linealis, vel maioricatus facti sit inductus; Vtrumque enim succedendi modum tàm Ascendentem inter suos descendentes, quàm transuersalem inter transuersales inducere posse nemo negabit; Vndè in hoc non stat vis, an ascendens, vel transuersalis fuerit is, qui disposuit, sed in alio potiùs, an nempè vocauerit maiorẽ natu simpliciter ex tota sua descendentia, & linea, vel ex linea, aut descendentia alterius, si sit transuersalis, vel fortè etiam natu maiorem de tota domo, & familia nulla habita ratione vnius magis, aut alterius filij, sed prærogatiuæ tantùm ætatis, & hæc est communis, & communissima distinctio, quàm ego quoque adduxi præcipuè in dicta Consultat. *95. nu.4 vers. Et pro Tutiori, &c. & sub nu.25. vers. Alij deniq.* Vbi allegati sunt Alex., Honded., Menoch., Mangil., Fusar. inter cõs. & *in tract. de subst.* Prato, Capyc. Galeott., Redenasc. Rota Perusina *decis.* apud Massin. *q.23. de confiscatione*, inter quos præcipuè legendus est Sabell. *respons. 40. & cons.* Altograd. post eum impressum consulentes super Testamento, in quo Testator fideicommissum particulare bonorum æstimationis scutorum quindecim mille instituit cõseruandum in natu maiori descendentiæ Frãcisci de' Guardis, in quo fideicommisso cum successerit primus Paulus natu maior omniũ descendentium d. Frãcisci, eo defuncto quæsitum fuit, an deuolui debuerit in D. Antonium Mariam dicti Francisci filium licèt ætate minorem, vel in alium descendentem maioris ætatis, & pro admissione maioris ætate respondetur ibi tam à Sabello, quàm à D. Altogrado ea præcipuè ratione, quia dùm vocatur maior natu de descendentia talis personæ absq. expressione nominis proprij ipsius maioris natu, cum tunc dicta qualitas non sit transmissibilis in filios vltimi possessoris, transire debet maioratus ad eum maiorem natu descendentiæ contemplatæ, in quo tempore deuolutionis maioratus huiusmodi qualitas reperitur allegatis ibi Alex., & alijs pariter à me suprà recensitis, cui conclusioni pariter ibi *num.22.* se subscribit D. Altograd. pluribus alijs tùm rationibus, tùm dictis repetitis authoritatibus, & post eũ Rota Perus. apud Massin. *d. q.33. sub nu.11.* vbi licet versaretur controuersia super maioratu ab ascendente instituto d. Menochij distinctione tamẽ vtitur pro admissione senioris. Et cum hac distinctione obtinui in d. sæpiùs commemorata causa, de qua in dictis meis Cõsult. *92.* & *95.* & sine qua distictione causa Clientis periclitabatur, quia probare facilè mihi contigit ex Testamento, versari tunc controuersiam in eo distinctionis membro, in quo Testator non ex omnibus liberis, & descendentibus D. Nicolai illum, qui verè maior cuiuslibet gradus fuisset, inuitauerat,

sed

Digitized by Google

sed maiorem simpliciter ex linea recta filij maioris, & respectu fratruum suorum, & eiusdem quoque gradus, & lineæ, ità vt maior natu respectu certi gradus tantùm, & non ex tota descendentia succederet, vti clarè conclusione probata hoc, & non alterum distinctionis membrũ illius dispositioni Testatoris adaptari probare studui dicta Consultatione 95. *num.*26. *vers. Multum enim differt*.

Quamobrem ita modo pariter non variata conclusione, sed eadem, qua tunc, modo quoque retenta, & approbata distinctione D. Baptistæ maioris natu Iura fuisse indubitata censui. Quia per Testamentum, & eius verba, quibuscum fuit ordinata institutio maioratus, de quo nunc agitur, è contra cõperi conuenire magis alteri, & opposito distinctionis membro, dum Testator hic non maiorem natu ex linea recta filij sui maioris, & ex vnoquoq. gradu eiusdem lineæ, nec minùs habito respectu ad aliquam descendentium suorum particularem lineam vocauit, prout in eo, sed totam suam descendẽtiam contemplauit, & ex ea in vniuerso contemplata maiorem natu, cuiuslibet gradus, & lineæ foret, dummodò ex sua Testatoris linea descenderet, admitti voluit: Et ità post reuolutum Testamenti tenorem ingenuè sẽper credidi ad D. Baptistæ defensionem solas meas iam impressas, & supra commemoratas Consultat. 92. & 95. satis superq. sufficere posse, si Testamentorum diuersitate perpensa, & cum distinctione, quà cum frequentissima DD. vestigia sequendo loquutus sum, eædem Consultationes, vt obsecro, Per Excellentiss. DD. Iudicaturos perlegantur. Volui tamen hæc addere, vt cum ea Clientis meam quoque defensionem coniungam, si fortè aliquis facti ignarus mihi contrarietatis imponere notam auderet.

Et proindè cum Testator noster adeò clarè, & iuxtà pariter traditas, & comuniter à DD. nullo penitùs discrepante receptas regulas suam exposuerit maioratum saltuariũ, non autem primogenituram linealem in Palatio suo constituendi perpetuo voluntatem, supervacaneum est meliorem quærere eiusdem suæ mentis declarationem, arguendo ab alijs eiusdem Testamenti partibus, vt audio ex aduerso laborari; Dubia enim tantummodo declaranda sunt, & ambigua, non autem quæ certa, & indubitata ex eorum natura redduntur, cum vulgatum sit illud iuris nostri axioma, quod ea sit declarationis natura, vt dispositionem solummodo dubiè conceptam explicet, non autem eam, quæ per se aperta, & clara conspicitur, vndè propterea declaratione non indigeat, *l. continuus* §. *cum ita ff. de verb. oblig.* Surd. *cons.*426. *nu.* 44.
14 Dec. *l. in ambiguis nu.*2. *de reg. iur.* Gratian. *cap.*427. *in fine*. Vbi enim legitur dispositio principalis, in qua Testator satis superque animum suum circa seruandum successionis ordinem aperuit, desumi tunc non potest eiusdem successionis regula ab alijs eiusdem Testamenti partibus, vel circa aliud
15 emissa dispositione, quæ trahi non debet ad casum specialiter à Testatore prouisum, Bero. *cons.*159. *nu.*39. *& seq.* & præsertim *nu.* 44. *vers. Vbi expressio vol.* 2. Surd. *decis.* 38. *nu.*11. 12. *& dec.*322. *nu.* 24. Giouagn. *respons.*100. *num.*100 *lib. pr.* Et quamuis frequẽti DD. adagio dici soleat, quod regulariter vna pars Testamenti aliam declaret, à nemine pariter admicti hæc regula consueuit eo casu, quo principalis dispositio, quæ declarari vellet, est de per se ità clara, & ma-
16 nifesta, & specialis, vt pro sua explicatione declaratione opus non habeat. Surd. *d. cons.* 426. *nu.*44. Rot. *decis.*338. *nu.*18. *par.*9. *rec.* Et vbi voluntas Testatoris ex ipsismet ver-
17 bis, quibus fuit concepta, redditur cognita, & clara, illa seruari debet, non autem tacita, quæ ex coniecturis elicitur, *l. cum ex filio*, *vbi gloss. ff. de vulgar. & pupill.* Surd. *dec.* 38. *nu.*28. Rota Rom. *decis.*124. *nu.*9. *& dec.*280.
18 *nu.*16. *par.*9. *recent.* & est vulgata ratio, quià in claris ad coniecturas nõ est recurrendum, Rota coram Buratt. *decis.*73. *num.*9. & apud Merlin. *decis.*12. *nu.*51. *& decis.* 314. *nu.* 9. 10. *par.*9. *recent.* & quod vna pars Testa-
19 menti non det interpretationem alteri per se claræ, ego latiùs probaui Consult. 173. *nu.* 23. 24. 25. 26. *tom.*2. Et hinc clarè constabit meam contra me exprobari non potuisse authoritatem, vti factum fuit, quia ego ipse quoque in præcedenti Consultat. *nu.* 26. firmauerim, quod verbum sua natura ambiguũ in eundem sensum accipi debeat, in quo aliàs à Testatore intellectum fuisse constat ex Peregrino, Fusar., Gratian., Surdo ibi citatis, quibus etiam adiungi possent. Bart. *l. vtrum ff. de Reb. dub.* Casanatt. *cons.*47. *n.*60. *vsq. ad nu.*65. Rota *dec.*254. *nu.*9. *par.*12. benè Redenasc. *cons.*53. *n.*39. & in mea Consult. 93. nu.5. & Cõsult. 96. nu. 68. 69. lib. 1. Nunquã enim dixi, quod sola verbi maioris natu prolatio per se ambigua in vna parte Testamẽti à Testatore nostro simpliciter in alia facta fuerit ab eodẽ declarata. Sed veriùs hoc ibi & alibi sæpè firmaui, quod sicuti in alia eius-

dem

dem Testamenti parte, in qua vocatus erat *maior natu* vna cum subsequentibus verbis *descendent à linea Testatoris* decisum vi Iudicati fuerat, inductum per hæc verba fuisse maioratum fauore senioris, Ita pariter in hàc Palatij dispositione, in quà eodem modo vocatus fuerat *Maior natu descendens à linea masculina Testatoris* censeri iusta ratione debeat inductum saluarium non autem primogenialem maioratum; Et propterea nunquam negaui verbum *maior natu* de per se, & sine annexione præfatorum, aut aliorum similium verborum prolatum aliquam continere posse dubietatis, vel æquiuoci naturam, si tamen cum prædictis, vel alijs similibus verbis reperiatur emissum, clarè admodum maioratum ætatis maioris, & senioris fauore importare.

Sed in re tàm graui non pigeat, obsecro, super reiectione huiusmodi argumenti aliquantulum etiam immorari, & posthabitis generalibus licèt tutissimis regulis, & facti sola repetitione vim obiectionis comminus oppugnare. Sed in primis optarem, vt mihi assignaretur ex aduerso ratio, quare magis præsens nostra dispositio institutionis maioratus in Palatio declarari debeat à pręcedentibus duabus dispositionibus ordinatis super distributione fructuũ, & multiplici, & non è conuerso potiùs illæ duæ præcedẽtes dispositiones declarari non debeant ab ista subsequẽti institutione maioratus? Cum omnes sint in suo sensu claræ, & perfectę, & absq; alia interpretatione mentem Testatoris vnaquæq; earum integrè in suo casu pręseferat; Nec ex eo fortè dicant, quia aliæ duæ prædictæ dispositiones præcedant, ista verò maioratus Palatij subsequatur in ordine Testamenti, & ideò declarari debeat ab ijs, quia subsequentia à præcedentibus de-
20 clarari soleant, & iuxta comunem magis præcedentia influant in sequentia, quam è contra Altograd. *cons.95. nu.86.* Rota *decis. 654. nu.4.10.3. par.4. recent.* Nàm tunc pręcedentia limitare, & declarare solent sequẽtia, quando hæc dubia sunt, aut saltem quãdo præcedentia sunt minus dubia, quàm sequentia, non autem quandò è contrà ea, quę præcedunt, sunt magis dubia, quàm illa, quæ
21 sequuntur, vel saltem ambæ dispositiones sunt pari modo in suo genere clarè conceptæ vti tradit Surd. *decis.288. nu.35.* Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib.6. tit.13. n.4. vers. Tunc autem.* Gratian. *cap.58. num.26. vers. Quia respondetur, & nu.27.* Rota *decis.125. nu.38. par.2. diuers.* Et propterea verum sẽper erit dicere vnà cum Mantic. *de coniect. lib.6. tit.13. nu.8.*, quod Argumentum ex-
22 tortum ex declaratione vnius Partis Testamenti ad aliam, valdè lubricum sit, cũ possit in altervtram partem trahi, quia (vt inquit) si ex vna parte dicatur sequentem dispositionem interpraetandam, vel ei inesse pręsumi qualitates in prima dispositione expressas, facilè potest argumentum in contrariã partem conuerti, & retorqueri, respondendo, quòd si Testator sic in altera parte Testamenti sensisset, sicut in prima, expressisset, sicut expressit in prima, & sic ibi brocardicam, & fallacissimam appellat Mantic. hanc declarationis coniecturam ex vna parte Testamenti deductam.

Verùm vlterius peto, ex qua nàm ex præcedentibus duabus dispositionibus elicere intendant Aduersarij declarationem subsequenti huic factæ maioratus ordinationi, Aut ex ea, in qua mandat Testator multiplicum locorum quingentorum vsque ad loca octo millia per spectatum Officium *vna cum maiori natu descendenti ab ipso Testatore, & à sua linea masculina*, & eo completo vocat ad Prouentuum dispensationem dictum spectatum Officium vna cum *maiori natu ex linea masculina dicti Testatoris*; Et cum in eo casu certum sit, Testatorem intellexisse verè, & naturaliter de primo natu, & seniore ex tota sua linea, & descẽdẽtia tàm attentis ipsius dispositionis verbis, quàm ex sententia de voto supra in fine primæ Consultat. inserto DD. Auditorum Sacrę Romanę Rotę prolata, & in Iudicatum transacta, de quà etiam mentionem habuit suo tempore Surd. *d.cons.455. sub nu.6. vers. Sexto negari non potest, &c.* sequitur pariter ex regula in cõtrarium deducta, quod dum eodem modo loquendi concepit Testator hanc ordinationem etiam maioratus circa fructus domus, de eo quoque hic senserit Testator, qui verè, & propriè successionis tempore plures
23 compleuerit suæ ætatis annos, vt benè retorquendo regulam pluribus comprobat in proposito Surd. *cons. d. 455. n.7.8.9.10.11.*

Aut fortè dicitur declarationem sumendam esse ab ea anteriori, & prima in ordine dispositione, in qua Testator mandauit, ꝙ de bonis suis emantur loca mille Comperarum Sancti Georgij, &c. de quorum annuis Prouentibus fiat annuatim pro dimidia dispensatio cum interuentu tamen, *& consensu Baptista Filij dicti Testatoris, &c.* & eo Baptista *defuncto vna cum maiori natu ex linea masculina ab eo Baptista descendente*. Et hæc

profecto

profectò est dispositio omninò eadem cum præsenti, de qua nunc agitur, licet enim in ea Testator non vocauerit maiorem natu ex tota sua linea, & descendentia, vti fecit in maioratu Palatij, sed vocauerit ipsum Baptistam filium, & post eum natu maiorem ex linea masculina Baptistæ, vt ibi legitur; *& eo Baptista defuncto vna cum maiori natu ex linea masculina ab eo Baptista descendenti*; Nihilominùs nullum insurgit huiusmodi vocationis discrimen à vocatione, quam fecit tàm in nostra dispositione Palatij, quam aliorum supra ordinatorum maioratuum; Nàm sciendum est in facto, quod Hyeronimus Testator tẽpore conditi Testamenti non modo nullos alios habebat filios masculos præter Baptistam, sed propter ætatis grauitatem alios etiam acquirendi spem omnem abiecerat; Vndè præuidit, quod maior natu masculus ex sua descendentia masculina non alius superesse poterat, quam ipsemet Baptista vnicus masculus filius, & hàc de causa eum nominauit, prout etiam hac stante veritate facti, clarum, certumque reddebatur, quod idem erat vocare descendentes ex linea masculina Baptistæ, vel descendentes masculos ex linea Testatoris, cum pernecesse futurum esset, quod maior natu masculus descendens à linea Baptistæ esset quoq. maior natu masculus descendens à linea Hyeronimi Patris, & Testatoris, cum, vti dixi, Hyeronimus alios filios masculos non haberet, quod secus accidisset, si Testator alios præter Baptistam filios masculos habuisset, quia eo casu descendentes ab alijs filijs Hyeronimi fuissent quidem de linea Testatoris, non autem de linea Baptistę. Et hinc est, quod Testator post nominatum Baptistam tanquã necessario natu maiorem masculum ex sua descendentia non nominauit etiam Io:Frãciscum Baptistæ filium, suumq. nepotem licet iam natum, & ab eo cognitum tempore Testamenti, sed dixit *vna cum maiori natu ex linea masculina, &c.* quia præuidit eo casu incertum futurum, an tẽpore successionis fuisset maior natu ipse Io:Franciscus, vel alius descendens ab eodem Baptista. Et proptereà cum sit hęc eadem omninò dispositio cum nostra confirmationem potiùs, quã aduersam declarationem eidem Palatij dispositioni afferre valet.

Aut tandem huiusmodi Palatij institutionem declarari velimus ex altera ei proximè immediata pręcedenti dispositione, in qua mandauit Testator, *quod emantur alia loca centum, &c. multiplicanda vsque quo fuerint in totum loca duo millia, &c. de quorum prouentibus respondeatur Primogenito ex descẽdentibus dicti Testatoris ex linea masculina*, & huiusmodi quoque dispositionem consonare potiùs, & in nihilo à nostra sequenti discrepare clarum euincitur; Ita vt dicendũ sit, voluisse Testatorem tàm in supradictis Prouentibus, quam in Palatio maiorẽ ætate omnium descendentium à linea masculina Testatoris pręferri debere.

Nec aliquid inijcit difficultatis, quod hic Testator *Primogenitum*, in Palatio verò *maiorem natu* ex suis descendentibus vocauerit, vndè verbum *maiorem natu*, quo cum Palatij maioratus dispositio concepta fuit, declarari debeat, idest, *Primogenitum*, vt in antecedenti Prouẽtuum dispositione loquutus fuerat, vt ex aduerso dicitur; Sed repetito semper, & iterùm repetito, quod antea dixi, rationem nempè mihi assignari, cur magis verbum *Primogenitus* in vna adiectum declarare debeat verbum *maior natu* in alterà separata dispositione scriptum, quam è contra verbum *maiorem natu* declarare non possit ipsum verbum *Primogenitus*; vndè argumentum nullius ponderis esse detegitur.

Nihilominùs ampliùs respondetur, non immemores esse debere præstãtissimos DD. Hyeronimi Aduocatos identitatis significationis vtriusque nominis, quam enixè probare contendunt, & nos quoque huic iuris supposito mordicus resistere opere prætium esse non duximus; Sed diximus iuxtà subiectam materiam vnumquodque eorum cum maioricatu facti, aut etiam cum primogenitura lineali, & descensiua in linea recta primogeniti aliquando compati posse, neque hoc esse inspiciendum, an *primogenitum*, vel *maiorem natu* vocauerit Testator, verùm potius an primogenitum, vel maiorem natu vocauerit simpliciter inter oẽs suos descendentes, vel respectu vnius tantum lineæ inter ab eo plures vocatos iuxta supra relatã
24 distinctionem Alciat. *in Parergon.* & Auendan. *in l.40. Tauri.* Canc. *cap.* 21. & Menoch. *cons.*442. & aliorum supra relatorum Doctorum, quo casu, cum nempè vocatur primogenitus inter omnes liberos, seu descendentes Testatoris, non obstante quod Testator verbo *Primogenitus* in concipiẽda dispositione fuerit vsus, non fuisse tamen inductam primogenituram linealẽ fauore primogeniti, & eius descendentium, sed maioricatum facti, & in eo succedere debere non filium

filium primogeniti, & maioris priùs admissi, & postea defuncti: sed maiorem ætate, & seniorem; quidquid sit, si vocaretur primogenitus inter liberos à primogenito vocato
25 descendentes, vti sic in indiuiduo tradût Peregrin. *cons*. 33. *lib*. 2. *sub nu*. 16. vers. *Quare vocato Primogenito ex descendentibus Erasmi, idest maior natu absolutum, ex præmissis videtur, &c. & nu*. 17. 18. *&* 19. *& seq*. sed clariùs *in cons*. 64. *eodem lib*. 2. Vbi vocatus fuerat à Testatore primogenitus Comitis Ioannis eiusque liberorum masculorum, & ostenso priùs per Peregrinum, & probato, quòd vocatio facta liberorum intelligeretur de liberis descendentibus non à Primogenito primo vocato, sed à Comite Ioanne, vt ibi in principio. vers. *Tota vis versatur*, & iterùm *nu*. 7. 8. *& seq*. postea verò *nu*. 11. *vers. Igitur, &c*. concludit hoc casu, & probat per totum consilium, primogenituram nõ fuisse inductã nõ obstante vocatione primogeniti, sed maioratũ, in quo excluso filio primogeniti Patruus maior ætate succedat; & benè quoque Gratian. *cap*. 834. *per tot*., vbi vocatus fuerat primogenitus inter descendentes Comitis Antonij, & de *Primogenito in Primogenitum*, vbi concludit sensisse Testatorem de maiori natu, & seniori, & ibi *nu*. 7. 8. hanc præcipuam rationem adducit, quia Testator primogenitum suorum descendentium, & suæ posteritatis vocauerat; Vndè videatur non descendẽtibus à primogenito filio fauere voluisse, sed seniori ex sua posteritate, & descendentia; quæ auctoritas Gratiani efficaci rationi quoque aditum præbet; Nam ex tali dispositione Testatoris nostri, qui in hac distributione Prouentuum post vocationem primogeniti ex descendentibus suæ lineæ masculinæ disposuit, *quod eadem sua linea masculina deficiente de prouentibus ipsius respondeatur maiori masculo natu filię dicti Testatoris*, quo stante, inquit in proposito Gratian. *nu*.4., quod sicut in substitutis considerauit Testator ætatem maioris natu, Ita etiã dicendũ sit eamdẽ ętatẽ respexisse in primogenito priùs vocato, & Gratiano non allegato sed alijs pluribus hoc idem confirmat Fusar. *de substitut*. *q*. 387. vbi in vulgatissima quæstione, an vocato primogenito nepos excludat Patruum ætate maiorem, firmata priùs comuni opinione pro nepote, *nu*. 37. eam limitat, nisi Testator vocasset primogenitum inter omnes descendentes Testatoris, quia tunc Patruus præferri debet, sicut è contra præferendus esset Nepos iunior, si vocatus esset primogenitus descendentium à primogenito vocato, cui Sententiæ se subscribit quoque Thomas. noster Lucens. *decad*. 1. *tract*. 8. *tit*. 10. *nu*. 271. Vndè dispositionem hanc, ex qua declarationem recipere debere dicitur ex aduerso sequentem dispositionem maioratus Palatij, cum ea pariter conuenire, & vtrasque vnam, & eamdem habere naturam manifestè patet; Et propterea confirmandi potiùs, quàm immutandi maioricatum, quem probauimus, vim habere vnusquisque sentiet.

Et ex his profectò extranea prorsùs à præsenti themate quilibet existimabit omnia ea, quæ de repræsentatione, seù trãsmissione maioris ætatis de Patre in filium fuerũt allata à DD. super quæstione non minùs an-
26 tiqua, quàm famigerata successionis in primogenitura inter Patruum, & Nepotem, & quam comuni Voto decisam fuisse constat cum distinctione, de qua in dicta mea Consultat. 92. *ex nu*. 3., & quibus omnibus respondent latè Bero., Surd., Thesaur., Menoch., Fusar. in tribus allegatis consilijs, Galeott. & Bellon. *d. cons*. 11. vbi præsertim *nu*. 39. respondet, distinctionem allatam in Primogenijs, an nempè Pater admissus, nec ne fuerit, non attendi in tali facti maioratu, vbi maior natu simpliciter est vocatus, quia veriùs est, quod etiam si Pater fuerit admissus, & possederit Bona, nihilominùs eius filius iunior excluditur à Seniori, quoties fideicõmissum fuerit relictum seniori, aut maiori natu, aut antiquiori, nàm, vt addit, possessio Patris filij vocationem operatur in primogenituris, in quibus non ætas, sed proximitas vltimi Possessoris attenditur, nõ autẽ in maioratibus, ad quos senior, aut maior natu vocatur, quia filiatio facit quidem eum proximiorem, non autem seniorem, & latè quoque Prato *d. discept*. 38. *nu*. 16. 17. 18. *& plurib. seqq*. Quæstio enim hæc penitùs cessat, cum non agitur de lineali primogenitura, sed de mero facti maioratu, vt benè pręcœteris supra allegatis monet etiam Capyc. Galeott. *d. controuers*. 48. *nu*. 19.

Sed hìc iterùm me interpellari sentio, & insimul moneri, quod debuissem in memoriam reuocare quæ antea tradideram, & firmaueram in dicta Causa Orsucci in mea Consultat. 95. *num*. 9. *& seq*. Quod scilicet vbi fideicommissum est ingressum in vnam lineam, non potest fieri transitus per saltum ad aliam lineam, nisi priori priùs in totum euacuata, & extincta, nisi de contraria Testatoris voluntate liquidò, & euidenter appareat,

27 reat ex doctrina Mastrill. *decis. 65. num. pr.* Valensuel. *cons. 97. n. 11.* Fontanell. *dec. 34. nu. 2. 4. 6.* Gamm., Altograd., Rot. Rom.; & aliorum in præcitato loco allegatorum, quibus adduntur Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib. 8. tit. 18. nu. 16.* Gutierez *pract. qq. lib. 5. q. 57. nu. 52. 53.* Cyriac. *controuers. forens. 414. nu. 16. 17.* Salon. de Pace *cons. 29. nu. 49.* Bottigl. *de success. Theor. 3. cap. 109. nu. 16. & 17.* Rot. *dec. 346. n. 4. par. 11.* & admisit, & approbauit Rota nostra Lucensis in decisione dictæ Causæ Orsucciæ dicta mea Consultat. *96. nu. 75.* & concordat Rota Mutinens. in causa Coccapana in mea pariter Consult. *97. nu. 19.* vbi apertis litteris huiusmodi regulam, & conclusionem procedere affirmat etiam in maioratu, & cõprobat plurium Doctorum placitis, & præcipuè Barbat. *de fideicom. p. pr. cap. 4. inspect. 4. nu. 51.* vbi clarè dicitur in omnibus fideicõmissis irregularibus, siuè per viam primogenituræ, siuè maioratus institutis attẽdendã esse primo loco prærogatiuam lineæ itaut quatenus ex ea aliqua persona reperiatur, ipsa præferri debeat absq. distinctione qualitatum, nec transitus fieri ad alias lineas, & ante eum Surd. *cons. 403. nu. 16.* & pulcra sunt verba Textus *in l. pr. C. de condit. insert.* vbi agendo de saltu fideicommissi de vna ad aliam lineam dicit Textus semper pro existente in linea iam admissa respondendum, nisi alia defuncti voluntas euidẽter probetur, & quod euidens, ac expressa debeat esse Testatoris voluntas dicit etiam post infinitos, quos allegat, Parlador, *quotid. different. in quæst. 1. nu. pr.* versic. *Nec vnquam*, Rot. *decis. 165. nu. pr. par. 8.* ibi. *Nec fit transitus de linea ad lineam, nisi expressè dicatur, vel adsint euidentissimę coniecturæ, & indubitabiles, cum quibus Testator se conformare videatur*, & latissimè præ cœteris Modernus Cammar. *respons. decis. 49. artic. 4. num. 6.* ibi, *Tamen hæ coniecturæ ita debent esse euidentes, & perspicuæ, vt ex illis præcisè Testatoris mens colligatur, dummodo nec vllo subterfugio, nec aliqua iuridica ratione ab eis recedi possit.*

Non enim me præterit, nec à mente aufugit, quod in dicta Consultat. *95. nu. 9. & seq.* serio firmaui, Imò potius iterùm illud idem confirmo, quod nempè, vbi fideicommissum est in vnam lineam ingressum, non potest fieri saltus ad aliam, nisi ea primum penitus extincta; Sed in primogenijs hoc dixi, prout ibi agebatur, non autẽ in maioratu saltatorio, de quo in præsenti, & ideò ibi *sub nu. 9.* quatuor addidi gradatĩ cõsiderãda esse in primogenitura lineali, quæ in hui9 generis maioratu omninò post habentur cũ in hoc sola maioritas ætatis inspiciatur, vndè vt in primo nõ sufficit esse ætate cęteris maior, nisi sit de linea primogeniti; Ita è contra in hoc maioratu facti nõ attẽditur, an de linea primo, vel secundogeniti quis descendat, sed tantùm an tempore successionis antecedat ætate omnes vniuersalis descendentiæ contemplatæ à Testatore, quià, cum in substitutione considerauit Testator certam qualitatem maioris natu, eo casu cum militet contraria disponentis voluntas, deferri ne-
28 quit maioratus nisi ad eum, qui verè, & propriè, non autem per fictionem, aut interpretationem habeat istam qualitatem maioris ætatis, vt benè respondent suprà relati Doctores, & præcipuè Bellon. *d. cons. 11. sub nu. 44. vers. Nec obstant contraria*, benè Gratian. *cap. 695. nu. 11. 12. & seq.* & hoc ea ratione, vt inquit, quia in Primogenituris attenditur simul, & proximitas, & genituræ Prioritas, at in huiusmodi maioratu non proximitas, sed tantùm ætas attenditur, & benè Amat. *d. resolut. pr. nu. 52.* Io: Baptista Spada Lucens. inter cõsilia Hyeronimi Palma Lucens. 56. n. 83. relata Rotæ Rom. decis. in Rauennatens. Iur. Patron. 5. Iunij 1607. coram Lancellotto. Maisin. *d. decis. in eius tract. de confiscat. q. 33. num. 21.* Altograd. post d. Sabelli *respons. 40. nu. 23. 24.* & latiùs in decis. Florentina inter meas Consult. ad scripta *Consult. 98. nu. 46.* Prout etiam eadem ratione cessat allegata præsumptio, quod Testator voluerit successionẽ ordinare iuxtà Iuris comunis dispositionẽ, ex qua successiones de Patre in filium deferuntur, & quã etiam in fideicommissorum successione seruandam esse tradit Fusar. *cons. 12. nu. 19. & cons. 80. nu. 10.* Et alij plurimi in contrarium allegati; Quia præ cœteris respondet Peregrin. *citato cons. 64. lib. 2. nu. 15.* vbi refert obiectum præfatum, *& num. 16.* respondet cessare regulam præsumptionis voluntatis Testatoris se reddendi conformem iuris dispositioni, vbi ex verbis clarè contrarium depræhenditur, tunc enim Hominis certa prouisio cessare facit prouisionem legis generalis, vndè concludit, argumentum vrgere fortè, si Testator bona reliquisset primogenito ea subijciendo ordini Primogenituræ, & iterùm *nu. 20.*, & in his terminis, quòd nõ est opus ad coniecturas, aut præsumptiones recurrere, vbi Testator nullo Primogenituræ facto verbo simpliciter maiorem natu voca-

vocauit, & perpetuò substituit, quia tunc claram habemus fideicommittentis intẽtionem, tradunt Maluas. *d.cons.*22. *num.*79. 80. 81. 82. Surd. *d.cons.*403. *num.* 51. *in vltimis verbis*, Galeot. *dict. controuers.* 48. *num.*60. 61.*&*62. Sabell. *d. resolut.*40. *nu.* 6.; Et quæ in contrarium supra relatę sunt DD. autoritates, loquuntur in maioratu vim, & ordinem primogenituræ habente, non autem de maioratu saltuario; Vndè priùs oportebat clarè probare versari quæstionem nostram in primogenitura, seu maioratu lineali, & postea in medium afferre conclusionẽ istam de conseruando successionem in linea, in qua primum ingressa erat, quæ in saltatorio maioratu nihil valet, quia, vt sæpiùs dictum est, nulla lineæ, aut gradus, sed ætatis tantũ habetur ratio; Vel alij loquuntur contra comunem, & magis receptam opinionem confundentes maioratus cum primogenituris, nulla facta distinctione inter vnam, & aliam vocationem, vel quidem sunt Hispani, vel eorum autoritates sunt sequuti, & iuxta eorũ leges loquuntur, iuxta quas non datur aliqua differentia realis, sed verbalis tantùm *inter primogenituram, & maioratum*, *nec proindè ab istis argui licet*, vti testantur
29 in puncto Mangil. *de imput. q.* 77. *num.* 169. Cacc. apud Fusar. *cons.*40. *nu.pr.* 3. Peregr. *cons.*34. *nu.*17. *lib.*4. *&* *cons.*47. *sub nu.* 17. *vers. In Italia lib.*2. Bellon. Iun. *cons.* 11. *nu.*36. Thesaur. Iun. *d. q.* 35. *nu.*45. *lib.*1. Et quod additur aliquas ibi adductas doctrinas loqui etiam in maioratu, videantur, quia supponunt disponentẽ ordinasse maioratum linealẽ fauore tantũ primogenitorũ, non autem saltatorium, oportebat igitur priùs probasse, vti dicebam, versari nos in primogenio lineali, & postea regulam prædictam casui nostro applicare, & text. *in l. pr. C. de cond. insert.* nihil facit ad propositũ quia solum in eo disponitur, quod substitutus Talliano si sine liberis defecisset, non succedit relicta ex filia nepote.

Et non negamus, quod firmauimus in dicta Consultat. 95. *num.* 11. *&* 12. quod coniecturæ debent esse euidentes, & non leues. Sed tũc vna cum DD.meis modo in contrarium scribentibus distinguẽdo in eadem Consultat.95. *nu.*26. firmaui pariter, quod tunc clara appareat voluntas Testatoris constituendi maioratum saltuariũ, non autem primogenium, si maiorem ex aliqua tota descendentia vocauerit; Vndè cum hæc sit assertio DD. meorum, & nostro themati conueniens, non possunt eam impugnare.

30 Et hinc pariter nullius esse ponderis constabit præ dilectionis coniecturam deductã ex eo, quia regulariter descendentes à filio, & inter eos primogeniti præsumuntur prædilecti ex traditis per Altograd. *cons. alleg.* 84. *nu.*56. *lib.*2. desumpta doctrina ex Fusar. *de substit. q.*468. *nu.*31., vbi coniecturam affert generalem, non tamen alicui casui applicabilem, quia potius retorquetur; Cum enim Testator natum, & superstitem tempore Testamenti haberet dictum D. Baptistam filium primogenitum, quem aliàs in alijs eiusdem Testamenti dispositionibus nominauerat, & præcipuè in dispensatione Prouentuum locorum mille comperarum Sancti Georgij eiusdem Baptistæ interuentum, & consensum adhiberi mandauerit, provt etiam iam natos viderit Io: Franciscum, & Pasqualem suos ex Baptista filio nepotes, Nihilominùs in ordinatione dicti Fideicommissi eorum omnium nominatione prætermissa, genericè maiorem natu masculum ex linea Testatoris descendentem tantùm vocauit, & sic personam incertam, & eidem Testatori prorsus incognitam; Ignarus enĩ erat, quis nàm futurus esset natu maior tempore suæ mortis, cum posset dari casus, quòd præ defuncto Baptista pluribus filijs relictis, & ex ijs etiam Primogenito, vel secundogenito non ampliùs extantibus, tertiogenito successio tanquam maiori natu deuolueretur; Et ità cum fortunæ, casusque incertitudini successionem in hoc fideicõmisso reliquerit, certùm est, tunc cessare omninò
31 dilectionis argumentum, quod viget in alia vocatione supra primo loco facta primogeniti, vt benè huiusmodi coniecturæ argumẽtum reijcit in his terminis Alex. *d.cons.*4. *sub nu* 6. *vers. Nec dicatur, quod Testator habuit affectionem*, & verè hoc casu excluditur, erga vnum magis, vel alium dilectionis ratio, cum nil aliud habuisse in mente Testatorem pateat, quam maioritatem ætatis, quicumq. fuerit ille ex suis masculis descendentibus, qui ea cœteris præcelleret; Videtur enim id solùm habuisse in animo fixum, & determinatum, quòd Palatium suum Nobilissimũ à maiori natu, & seniore ex omnibus suis descendentibus perpetuo habitaretur, vt cum tali honore senectutis meritum compensaret, seù veriùs totius familiæ suæ, seu lineę masculinæ splendor, & nomen honorificentius in eò seniori fulgeret, qui pariter ceu totius Agnationis caput vti cœteris membris præhemineret, in dignori quoque sede collocaretur; Et sic contemplasse tantùm dicendum

cendum est perpetuam, & senioris ætate habitationem in Palatio præfato, non autem dilectionem aliquam vnius, aut alterius ex suis descendentibus, vt sic respondent argumento præfato Primogenitorum dilectionis in hoc casu Malual. *in d. cons. 22. n. 78.* & successorem in tantum dilexit, in quantū eueniēte tempore substitutionis huiusmodi qualitatem possideret maioris ætatis, prout eum, in qua deficeret huiusmodi qualitas, omninò post habuit, vt in similibus terminis tradit Gratian. *cap. 621. nu. 9.* 10. & in proposito Sabell. *d. resolut. 40. nu. 10.* & animaduertit Peregrin. *cons. 38. num. 4. lib. 5. & de fideicomm. art. 13. sub num. 86.* & cœteris meliùs videndus Osasch. *cons. 71.* vbi respōdendo obiecto præfato dilectionis *num. 21. vers. Decimo sic*, inquit, *cum sciret tamen Testator tempore Testamenti habere omnes supra nominatos agnatos in eodem gradu, ipsumq. Comitem Firmium esse omnium dictorum natu maiorem, facile ei erat præfatos agnatos præsertim Comitem Firmum maiorē natu nominatim substituere, attamen nec ipsum Comitem Firmum, nec aliquem prædictorum agnatorum nomine proprio substituit, sed tantum agnatum proximiorem in genere vocauit, quod non alia ratione factum existimare debemus, nisi quia Testator maiorē affectionem, & dilectionem ad agnationem habuit, quam ad personas proprias dictorum agnatorum.* Vndè est, quòd licet filius maioris natu Patre defuncto excludatur superexistente Patruo maiori natu, non ideò tamen perpetuò excluditur, quia si decedente Patruo superstes & ętate cœteris descendētibus Testatoris prouectior tunc erit, ipse erit admittendus excluso filio dicto Patrui natu iuniori; Vt sic percipiatur, quod dicebam, Testatorem prædilexisse non certum aliquem ex suis descēdentibus magis, quàm alterum, sed qualitatem solummodo maioris ætatis, in quocumque successiuè reperiretur, vti repetit idem Sabell. infrà *nu. 13. & 14.* & est in his terminis ab omnibus recentioribus commemoratum Ancharan. *cōs. 27.* consulens super Testamento, in quo Testator instituerat, seù substituerat duos
31 antiquiores de domo, & progenie del Calcagnis, *& sub num. 6. vers. Postquam igitur propter dictam repudiationem, &c.* Vbi concludit, quòd dum Testator tacuit nomina Personarum, & expressit illud agnationis, videtur Testator magis dilexisse domum, & & agnationem suam, quam personas vocatas, quorum nomina non expressit, & sic in proposito nostro concludendo, inquit; *Dilexit enim Testator personas antiquiores propter Progeniem, prætulit enim in substituendo sibi incognitos de Progenie propriis filiis*, & in eo sensu Ancharani doctrinam refert Bellon. Iun. *d. cons. 11. nu. 7. vers. Nec est quod in principio*, & clariùs in proposito *num. 41.*

Nec vt ab adeo frequēti, & comuni DD. omnium sententia recedatur satis est autoritas, licet alias doctissimi Viri, & Insignis in Curia Romana Aduocati, & suorum Eruditorum laborum impressione non modo in Italia tota, sed in exteris quoque Prouin-
32 cijs fama, & virtute celeberrimi D. Io: Baptistæ de Luca, qui in *vol. 10.* euulgati, vt ipse denominauit, veritatis, & Iustitię Theatri *tract. de fideicomm. discursu pr.* occasione Consultationis ab eo redditæ in causa DD. de Coccapanis, de quà à me relata fuit duorum Iudicum tertio dissentiente decisio in *Consult. 97. lib. 1.*, & subsequentibus etiam in eodem volumine, vt ipsemet appellat, sex discursibus huiusmodi primogeniorum, seu maioratuum naturas tot distinctionibus onerauit, vt intellectus mei potissimum imbecillitatem oppresserit potius, quam adiuuerit. Præcipuè quia plerasq. huiusmodi distinctionum non ab aliquo legum nostrarum fonte hauserit, aut vetustiorum interpretum Iudicio desumpserit, sed ipse primus earum fuerit Inuentor, & Author; Vndè opus fuit illi sæpiùs protestari, & fateri non fuisse in Schola comuni Iurisperitorum receptas, Imò à Tribunalibus Iudicantium exclusas, vndè est, quod eius doctrina, licet subtilis, & ingeniosa, nouitate tamen suspecta reddatur.

Præterquamquod etiam in commemoratis sex discursibus aliquid, ni fallor, reperitur contrarietatis, & æquiuoci in doctrinis, quibus ad confirmandum vnum, vel alterū à se propositum distinctionum casum vsus fuit.

In primis enim in dicto primo *discursu num. 7. vers. Primus igitur casus est*, postquam de more præmisit pro euitandis æquiuocis, quæ ex Authorum, vt inquit, confusa consarcinatione resultant, cum plurium casuum distinctione fore procedendum. Primum ibi præmissarum distinctionum casum proponit vbi, *Non agatur de Iure successorio in hæreditate, ac bonis ad propriam vtilitatē, sed solùm de Iure honorifico, sine importante aliquam administrationem, cuius effectus in aliorum vtilitatem*

 tatem

tatem redundet illa ipsiusmet administratis quandoq. esset admixta, quem casum exemplificat in feudis diuiduis, quorum successio, non vni tantùm iuxtà Primogenituræ regulas, sed inter omnes fratres æquali portione diuiditur, quorum tamen feudorum Iurisdictio per vnũ tantummodo administrari solet; Quia licet Iurisdictionis fructus, & emolumenta inter omnes æquali portione diuidantur; eiusdem tamen Administratio, & honor inter eos ætate maiori reseruatur, & eo casu, vti prosequitur, *Testatoris volũtate expressa, vel coniecturali non refragante pro saltuariatione probabilius respondendum venit*. Et ad comprobationem suę sententiæ in hoc primo relato casu adducit autoritates Bero. *cons.* 71. Maluas. *cons.* 22. Honded. *cons.* 70. à me in præcedenti Consultatione allegatas, & insimul diligenti examine perpensas, quæ doctrinæ, pace tãti Viri dixerim, nullatenus terminis propositi antea casus conueniũt; Si enim Thema, & factum, super quo præfatæ Beroi, Maluas., & Honded. Consultat. emanarunt, legere erit ociũ, manifestè vnicuiq. patebit, quod ibi agebatur de successione tàm in bonis, quam in administratione Iurisdictionis feudi, & quod vtrumq., nempè tam omnium bonorum feudalium commodum, & prouentus, quam etiam totius feudi Iurisdictio ad vnum tantum deuolui debebat, vndè exorta fuit contentio inter primogenitum, & ætate seniorẽ, quæ fauore senioris in dd. Consultationibus determinatur; Non autem diuidi debebat inter plures bonorum successio, iurisdictio verò ab vno exerceri, & administrari, vt erant termini propositi à D. de Luca primi casus; Quamobrẽ hic primus distinctionis casus concidit vti innixus doctrinis, quæ illum nullatenus probant.

Præterquàquod idẽ D. de Luca declarat, & ptestatur includere noluisse inter limites primi præfatæ distinctionis capitis eam successionis controuersiam, in qua Testatoris expressa, vel *coniecturalis* etiam voluntas, refragatur, vt inquit ibi sub *num.* 3. vers. *Et tunc*, & denuo in eodem discursu *num.* 10. repetit his verbis. *Nisi facti circumstantia, etiam in his Iuribus honorificis, ac intellectualibus probabiliter diuersam Testatoris, seu aliàs disponentis voluntatem suadeant*. Vndè cum in re præsenti tam ex cumulatis in præcedenti Consultatione, & in hac secunda repetitis non modo coniecturalis, sed expressa potiùs legatur Testatoris senioris fauore voluntas, qualis qualis sit D. de Luca assertio, non potest contra intentionem cliẽtis vllo pacto detorqueri.

Posteà verò in prosequutione eiusdem discursus *nu.* 13. casum proponit alium, dum scilicet agitur de successione vnius tantùm, non verò plurium, & de Iure successorio in bonis tantùm, & in hoc aliam prorsus nouam distinctionem effingit, dum ait, distinguendum esse inter casum, in quo bona, de quibus agitur, aliquam lineam ingressa sint, itavt mortuo possessore contentio sit inter eius filium, vel alium descendentem iuniorem contendentem de continuatione bonorum in eadem linea, & inter defuncti fratrẽ, vel alium transuersalem ab eodem stipite descendentem, qui ratione maioris ætatis prælationem prætendat; Et alium casum, in quo aperta successione per terminationẽ alicuius lineæ, seu columnelli veniant, atq. æqualiter ad nouæ successionis pertinentiã aspirent personæ diuersas lineas, seu columnellos constituentes, quarum vna habeat prærogatiuam lineæ, altera vero ætatis, vt sunt eiusdem præcisa verba.

Et in primo casu posthabitis, vti frequẽter cõsueuit, maiorũ nostrorũ traditionibus, & contra aliorum communem sententiã reprobando distinctionem inter primogenituræ succedendi ordinem, & maioricatum facti ab omnibus vsq. ad hæc nostra tempora libenti animo receptam, solo suo confisus ingenio resoluit in vtroque successionis ordine præferendum esse semper vltimo defuncti filium licet ætate Iuniorem cuilibet alij eiusdẽ, vel diuersæ lineę quamuis ætate seniori. Huiusmodi verò singularem, & nouã, vt dixi, sententiã non vidi adhuc alicuius autoritate ab eo confirmari, nec verè licuit, cũ vniuersaliter potiùs admittant oẽs vulgatã distinctionẽ in Italia præsertim inter naturã primogeniorũ, & maioratuũ, & ordinẽ in vno, vel in altero succedendi; Statuẽtes vnanimiter oẽs, quod & si in primogeturis cõseruetur successio in ea linea, in quã primum ingressa est, in maioratibus tamen è contra nulla lineę vltimo defuncti, vel alterius haberi debeat ratio, sed ætatis tantũ, ita vt quoties nouę successionis aditus referetur, in ea persona, quem maioris ætatis tũc inuenerit, à qualibet descendat linea, resideat vti supra *nu.* 30. *&* 31. latius probaui. Nec aliquis dabitur Iuris nostri interpres, vel Consultor, qui non modo huiusmodi distinctionem reiecerit inter primogenituras, & maioratus verùm etiam nec rationi consonum firmare crediderit, quod tunc solùm

sùm in huiusmodi maioratibus ætate maior admittendus sit, quando vna cum obitu vltimi possessoris tota eiusdem linea finita sit, & extincta, ea verò non in totum euacuata continuare debeat in eadem linea successio, quamuis cadat in longe iuniore ætate eo, qui ex alia linea, & ex eodem stipite descẽdit. Et ex hac *distinctionis* nouitate absurdũ produci manifestum est, quod nempè per aliquod tempus maioratus successio ad linealis primogenituræ modum cum prærogatiua lineę, postea verò ad modũ maioratus cũ sola prærogatiua ętatis deuoluatur; Nam iuxta D. de Luca votum, si defunctus filios relinqueret, ij semper seniori alterius lineæ præferrentur, extincta verò linea possessoris nõ ad alteram proximiorem lineam secundogeniti deferretur successio, sed in eam lineã descẽdet, vbi tũc omniũ eiusdem stipitis, siue contentiuæ lineæ ætate prouectior adesset: quod nullus vnquam dixit; licet enim aliqui ex DD. à me tàm in præcedenti, quam in pręsenti Consultatione relati in his terminis eorum protulerint vota, nempè cum morte vltimi possessoris extincta fuit eius linea tota, quia sic contigerat in Themate, seu facto, super quo requisiti fuerunt, vt cõsulerent. Non indè tamen eorum aliquis diuersam fouere declarauit sententiam, si è contra ageretur disputatio inter filium vltimo defuncti & eiusdem cum defuncto lineæ, sed ętate minorem, cum alio seniori licet ab alia linea descendente.

Quamobrem percipere non valui, qua ratione adductus sit D. de Luca, vt huius nouæ, & sui intellectus primogenitæ distinctionis assertionem comprobare studuerit autoritate Grati *in suis cons. 6. & 7.* vti legitur in dicto suo primo discursu sub *dicto nu.* 13. *vers. In primo casu, &c.* qui Grat. nullatenus hanc doctrinam admisit, imò potiùs distinctionem nostram in duabus hisce Consultationibus meis comprobatã mirum in modum fouet, & amplectitur vna cum omnibus alijs doctissimis iuris Consultoribus, qui pro vna, vel altera parte tunc calamum, & ingenium exercuerunt super feudo Porrectę DD. de Ranuccis Nobilium Bononiẽsium, de quo etiam feudo agit Gratian. *cap. 695.* vt aduertit idem D. de Luca *d. discursu pr. nu. 7. in fine*, & ostendi latius in præcedenti Consult. nu. 16. Et multò minus me ipsum in huiusmodi distinctionis testem in meis Consultat. 92. 95. *lib. 1.* exhibere potuit, vt fecit D. de Luca; In ijs enim potiùs (quod nec ab Aduocatis contrarijs fuit vnquam impugnatum) pro regula principali totius Consultat. distinctio maioratus, & primogenituræ præmittitur; Verùm tota contentio redacta fuit in perpendendis ijs dispositionis testamentariæ verbis, vt perciperetur ex ijs voluntas Testantis primogenium, vel maioratum pro seniore pro tempore ordinandi: & ibi fuit pro primogeniti postremo defuncti filio excluso patruo seniori conclusum, quia ex eadem linea, ex quà defunctus Pater, proueniret, vndè lineæ respectu successio ei competeret, quamuis non primogenitura, sed pro seniore maioratus fuisset à Testatore constitutus; Sed eo potissimum, quia principaliter ostensum, firmatumque fuit nullatenus maioricatum facti, sed linealem primogeniturã fuisse à disponente institutam, & ex hac peculiari ratione, & non alia fuit Patruus licet ætate maior exclusus. Quamobrem omni prorsus alia, quam sui ipsius autoritate destituta, imò cęterorum omnium æqualis saltem Ingenij, & Legalis sciẽtiæ peritorũ doctrinæ aduersa detegitur D. de Luca distinctio.

Qui tamen ipse quoque vti eam nullius autoritate suffultam difficilem agnoscẽs eius in Tribunalibus admissionem, eãdem aliquo saltẽ ratiocinio munire, & inde cõtrariam licet comunem aliorum vti absurdis subiectã reddere suspectam conatus est. Et propterea ex *nu.* 14. 15. tria animaduertenda proponit inconuenientia, quæ facile accidere possunt, si maioratus saltatorium ordinem in dispositione testantium recipi posse velimus. Et primum expiscatur ex eo, quia contingente morte possessoris eius filij, vel descendentes pauperes, aut viles remanere debeant deuolutis bonis ad seniorem diuersæ lineæ; Sed non animaduertit hoc idem ferè in primogenituris plerumq. contingere posse, quia Pater opulentæ primogenituræ possessor plures habens filios oẽs splendide alere, & educare potest, sed eo defuncto, solo primogenito succedente cœteri fratres pauperes euadunt; Vndè hac attenta ratione, nec indiuidua primogenituræ successio permitti deberet, quod verè est absurdum. Secundò perpendit in maioratu saltatorio facilem bonorum dissipationem, cum enim, vt ait, deuoluatur successio ad viros senes, isti vti agnoscentes ad propriam sobolẽ bona fideicommissaria transmittere non posse, non curarent ea colere, & conseruare. Sed idem quoq. contingere potest in primogenito possessore, qui vel filios non haberet,

vel si plures haberet, nollet in bonis primogenituræ subiectis, & soli primogenito deuoluendis expẽdere, vt aliorum filiorum prospiceret vtilitati; vndè huic quoque periculo primogenituris expositis prohibere earũ institutionem iuxta D. de Luca ratiocinationem magis expediret.

Tertium verò deducit ex timore magnarum, ac inextricabilium litium, quæ in quocumque casu apertę successionis insurgerẽt; si ad remotum tempus Testatoris descendẽtia in plures lineas diuisa inspiciendum foret, an concurrentes ab eodem stipite descẽdant, necne. Sed pareat mihi Dominus meus, quoniam hæc disputatio eodem modo in primogenitura solet in dies cõtingere linea finita possessoris, imo plures maioresq; respectu proximioris lineæ, & gradus in dies in primogenitura suscitantur litigia, quã in simplici maioratu, in quo ostẽsa descendẽtia à contentiua linea vocata postea de sola ætatis maioritate contenditur, quæ facili facti probatione deciditur.

Verùm de eorum euentu quicquid sit Iudicandum, nihil interest, cum Testatorum voluntàs emergit sic disponendi, cum enim liberum sit vnicuiq. de re sua proprio disponendi arbitrio, potuit quidẽ Testator, si voluit, propria bona etiã huiusmodi inconueniẽtium periculo relinquere exposita, nec allegare inconueniens est argumentũ soluere iuxta vulgata; Sed aptiùs pro respõsione verbis vtar eiusdẽ D. de Luca, qui in eodẽ de fideicõmissis *tract. vol. 10. discursu 5.* eũdem præmanibus maioratus articulum reuoluẽs, vt obiecto sibi Absurdorum inani argumẽto responderet, sic inquit, *ibi nu. 5. 6. Ita neque curantur absurda, & inconuenientia, quoniã attendendum non est, quid Testator facere debuerit, sed quid facere voluerit, siue non quare, sed quid fecerit, dicebat enim Magister meus ex traditione maiorum, quod Iudices non faciunt Testamenta, sed illa exequuntur, non curato, an rationabiliter, vel irrationabiliter ordinata sint.*

Et quamuis idem D. de Luca nimia fortè ingenuitate profiteatur in eodem primo discursu *sub num. 17. vers. Quamuis autem, &c. & iterum n. 20.* nolle comuni, & comunissimæ aliorum professorum legalium sententiæ suam licet omninò nouam subijcere, *nu.* tamen 21. protestatur hæc distinctionum genera à se in abstracto meditata fuisse, & vti congrua ijs solummodo causarum terminis, in quibus inuoluta, & ambigua ex omni parte redditur Testatoris voluntas; *Secus autem*, vt ibi subiunxit, *ista expressa, vel etiam coniecturali in contrariũ vigente.* Quæ protestatio, seu limitatio ab ipsomet suis distinctionibus adiecta fortiùs excludit omnẽ suæ etiam autoritatis contrariam intentioni D. Baptistæ vim, vt pote satis in longũ fuit antea nimis clarè patefactum intentionem D. Hyeronimi Testatoris præcipuam, & claram fuisse instituendi maioratuum fauore pro tempore senioris omnium successiue ex sua masculina linea descendentiũ, licet in suo veritatis sensu ad declinanda suarum distinctionum pręcepta satis esse millies repetierit, si ex coniecturis de voluntate constet disponentis: Vndè crediderim nunquam, aut raro saltem contingere posse, vt eius distinctionibus cum hac limitatione prolatis, vti liceat.

Et audiri quidem sine aliqua admiratione non potest D. de Luca, dum tam in istis de maioratibus in *d. tomo 10. de fideicommissis* habitis discursibus, quam alibi, & frequentissimè plus æquo profecto condemnat pro allatarum conclusionum veritate comprobanda congesta plurium DD. anteà emanata Iudicia, quasi, vti sæpius repetijt, aritmetica numeratione sit opus, vt Iuris nostri veritas comperiatur. Fuit enim hic vetustissimus Legalium professorũ mos, vt quas legibus darent interpetrationes, easdem quoq. antiquiorum Iudicio, & ingenio comprobatas ostenderent, cũ ipsi laudabili certè verecundia non auserint propriũ iudicium nisi aliorum autoritate firmatum in medium proferre; Et ita Bart. antecessorũ suorum vestigijs sẽper inhærendo, aut ea ad amussim calcãdo, vel si ab eis fortè in aliquo deuiauerit, numquam, aut raro soli sui ipsius intellectus dictamini confidit, & ita pariter successiuè quotquot posteà vsq. ad hęc tempora legum nostrarum præcepta explicare, aut ea ad controuersiarum decisionem adducere voluerunt, consueuere semper plurium in idem cõuenientium Clarissimorum, doctissimorumq. Virorum corroborare sententijs: Et quidem profectò legalium propositionum veritas nunquam meliùs, tutiusq. recipitur, quam dum ex plurium quoq. testimonio varijs temporibus, & separata speculatione, & studio producta, & comprobata nobis ostenditur. Vndè etiam Iure merito eam tamquam veriorem legum latorum mentem amplectimur, quæ maiori ita sentientium Iurisperitorum munita numero reperitur, & indè magis comunis opinio cõtra comunem emergit. Quę si de medio tollerentur

Digitized by Google

lerentur maiorum exempla, & adeo rationi consonæ, & summa prudentia à Supremis hucvsque Tribunalibus seruatæ regulæ, Iurisprudentię nostræ solidiora fundamenta labascerent, & in definiendis de cœtero humanarum rerum litigijs vsq. adhuc seruatus ordo confunderetur omninò; Et in Tribunalibus horrenda insurgerent contrariarum, & inter se se pugnantium in eodem facti themate, & Iuris articulo definitionum monstra, si vnicuique Iudicantium, quod suum vel nimis leue, vel nimis acutum, vel fortè etiam crassum nimis suppeditaret ingenium, aliorum plurium spreto Iudicio sequi fas esset, nemo enim propriæ mentis partum nō amat, qui licet deformis suis tamen sēper oculis vagus aliqua ratione saltem vi occulti amoris apparet, vt de fœminis canit Poeta:

Nulli non sua forma placet, &c.

Plurium igitur sapientū cōformis laudabiliter est in vnaquoq. stabiliēdo Iudicio arythmetica etiā numeratione si opus est, perquirēdus sēsus, vt ex eis quasi pręeunte lumine, & absq. errādi metu viā Iustitiæ assequamur, & veritatis. Et nefas semper erit, quod tot tantique ingenio, studio, & sapientia commendati Viri asseruerunt proprij intellectus præsumptione, aut ambitiosa doctrinæ nouitate respuere; Et sic, vt dixi, non modo sapientissimus quisq. tàm in consulendo, quam in decidendo hanc regulam sibi pręscribere solet: Sed Amplissimum quoq. Sac. Romanæ Rotæ Tribunal quamuis doctissimis semper ingenijs, & eruditissimis intellectibus ornetur, numquam tamen à comuniori discedit sententia, vt propriam, & singularem sequatur, & quod plus est, ne eius autoritati, cum de comuniori testatur, prout deceret, fides habeatur, in controuerso Iuris articulo arimethice innumerum ferè interdum DD. numerum in longum refert, & extendit, vt cœteros omnes tamquam magistra doceat, & moneat insimul aliorum, & maximè plurium doctrinis propria iudicia subijcere, sapientis esse. Vndè concludendum est arimethicum DD. numerum in qualibet consulenda, vel decisæ causę ratione reddenda necessario proferendum esse non modo, vt sic opinionē, quàm profitemur, comuniorem fuisse maiorum nostrorum facilè constet, sed etiam vt in scribente nota propriç præsumptionis euitetur, & suum quoque Iudicium aliorum antecessorum præsidio conforme cum plausu à sequentibus, & posteris vna cum eis recipiatur. Non nego tamen, id solerter esse aduertendum, quod in numerū eæ non redigantur doctrinæ, quæ cōtrariam potiùs redoleant sententiam, & hic labor insumendus, & non leuis in ijs perlegendis adhibenda est attentio. Cœterum aliorum lucubrationes, & sententias ego plurimi semper faciam, quia meam flocci faciendam esse cognosco.

Ex quibus, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio primi hæredis plurimum valet ad declarationem qualitatis fideicommissi iam inducti. Declara nu. 5. 6. & limita si sit erronea. 21.*

2 *Amplia etiamsi huiusmodi declaratio sit tacita ex obseruantia deducta.*

3 *Obseruantia circa modum succedendi statur in fideicommissis.*

4 *Declaratio in ambiguis adhibetur, non in claris.*

7 *Iudex solum declarare potest fideicommissi qualitatem.*

8 *Declaratio facta ab hærede ex scientia asserta voluntatis Testatoris quomodo probanda.*

9 *Opinio hæredis voluntatis Testatoris non potest immutare eius substantiam.*

10 *Qualitas fideicommissi non ex opinione successorum, sed ex dispositione Testatoris est percipienda.*

11 *Dispositio relati attendi debet prout verè stat, non autem prout enunciatur.*

12 *Etiamsi referatur omnino diuersa dispositio, quæ verè in Relato habetur.*

13 *Declaratio hæredis, & assertio voluntatis Testatoris diuersa ab ea, quæ continetur in Relato, non attenditur.*

14 *Assertio qualitatis fideicommissi facta in trāsactione diuersa ab ea, quæ verè in dispositione continetur, nihil valet.*

15 *Confessio erronea non confitenti, nec eius successori nocet.*

16 *Confessio erronea errore detecto potest quandocumque reuocari.*

17 *Declaratio hæredis voluntatis Testatoris detecta erronea non officit, & potest reuocari.*

18 *Confessio priuati non potest Iuris dispositionē immutare.*

19 *Error in qualitate fideicommissi dicitur probabilis.*

20 *Error Iuris dubij æquiparatur errori facti.*

22 *Quæ dicatur dispositio ambigua, & dubia. 23.*

24 *Suc-*

Digitized by

24 *Successor non tenetur stare declarationi primi hæredis circa qualitatem fideicommissi.*

25 *Contrarium si sit eius hæres. & 26. 27.*

28 *Si in Actum vnum concurrere debet, & alia plura concurrunt, illud tantum, quod in Actu exigitur, consideratur.*

29 *Dispositio clara non indiget obseruantia interpretatiua.*

30 *Tolerantia Authoris non obest successori in fideicommisso.*

31 *Obseruantia per aliquos successorum non præiudicat futuris substitutis, nisi sit centenaria.*

ARGVMENTVM.

Declaratio Uoluntatis Testatoris in modo, & ordine succedendi in fideicommisso facta ab hærede quantum valeat; Item si sit simplex opinio, vel suppositum ex errore dispositionis deductū. Item si sit relatiua ad ipsam dispositionem, & si sit relata dispositio diuersa ab ea, quę verè legitur. Successor an stare teneatur declarationi qualitatis fideicommissi factę à primo hærede. Obseruātia successionis in fideicommisso aliquo modo seruata per primos successores an futuris substitutis, & vocatis officiat. Confutantur distinctiones allatę à D. de Luca in suo tract. 10. de fideicomm. discursu pr. & sex sequentibus circa Maioratus, & defenditur ab ipso ibi, & alibi sæpè improbata plurium Doctorum Autoritatum numeratio, qui ad confirmandas Iuris conclusiones solent passim à IurisConsultoribus referri.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCIII.

VT Voluntatem Testatoris nostri adeo claris verbis exharatam, & ex Iuris regulis nō controuersis pro saltuario maioratu elicitā argumentorum vi confunderent, & aliqua saltem ambiguitate conspergergerent Aduersarij, in medium tandem protulerunt alia defensionis excogitata sophismata.

Vnum nempè deductum ex prætensa declaratione facta à Baptista dicti Hyeronimi fideicommittentis filio in suo Testamento anno 1580. confecto, In quò, vt asseritur, declarauit mentem fuisse Patris instituendi primogenituram linealem, nō autē maioratum in seniorem ex sua vniuersali linea descendentem. Quam Baptistæ hæredis declarationem plurimi faciendam esse aiebant prçsertim, cum non agatur hic de inducendo, vel iam inducto tollendo fideicommisso, sed tantùm de qualitate, & ordine succedendi in eo fideicommisso, de cuius existentia non controuertitur, ex receptissi-
1 ma sententia, pro qua allegati fuerūt Decian. *cons. 44. nu. 76. & seq. vol. 3.* Buccaferr. *respons. 51. nu. 29.* Franc. Rocc. *respons. 60. nu.*
2 18. *lib. pr.* quos duos pręcipuè asseritur loqui in declaratione ne dum expressà, sed etiam tacita resultante ex modo, & forma, quo obseruaueri dixerit, vel intellexerit primus hęres grauatus huiusmodi Testatoris dispositionem, Io: Baptista Spada *cons. 266. n. 13. vol. 3.* Cyriac. *contr. 209. nu. 58.* Noal. *de transmiss. casu 16. nu. 20. & nu. 13.* & coram Roias *dec. 375. nu. 10.* & coram Celso *decis. 111. nu. 12.* Rota Lucens, in mea *Consultat. 96. nu. 94. 95.* & *Consultat. 98. nu. 77. & Consult. 96. nu. 57. 58.*

Alterum verò deducunt ex supposita in contrarium obseruantia, cui interpretatiuę obseruantiæ, vt arguunt, circa modum, & formam succedendi stante aliqua dubietate
3 deferendum esse, comunis est Doctorū sententia, ex testimonio exhibito potissimum Rotæ Rom. *decis. 341. nu. 8.* coram Celso, & *decis. 67. nu. 28.* vbi declaratur Castill. & *29. par. 13. recent.* vltra Bonden. *Collect. legal. 19. nu. 57.* Buccaferr. *respons. 52. nu. 24. 25.* Rocc. *respons. 60. num. 16. vol. pr.* Fular. *cons. 125. nu. 13.* & proprius in terminis nostris Io: Baptista Spada *cons. 52. nu. 9. & nu. 13. lib. pr.* & *in d. mea Consult. 98. nu. 35.* & *Consultat. 99. nu. 39. 40. & seq.*

Sed omnia hæc esse prorsus inania, & vnumquodq. eorum distinctè perpensum nullius esse ponderis vnicuique constabit.

Si quidem quoad prætensam declarationem, vti supponitur, emissam à D. Baptistæ filio D. Hyeronimi Grimaldi in suo Testamento condito sub die 4. Iunij 1580. Respondere quidem sat esset, quod dùm supra longè, latèq. perspicuam, & notoriam ostēdi mentem Testatoris admittēdi ad habitationem sui Palatij seniorē ex suis masculis descendentibus, non potest esse modo locus quærendæ declarationi, seù interprætationi ex se clarissimę voluntatis, quia in ambiguis
4 tantùm, non autem in claris declarationis auxilium quærere licet, vt supra alia occasione dictum est per *l. continuus §. cum ità, ff. de verbor. oblig.* Dec. *in l. ambigua, nu. 2. de reg. iur.* Surd. *cons. 426. nu. 44. & cons. 316. nu. 44.* Gratian. *cap. 427. in fine, & cap. 547. num. 40.* cum alijs apud Bonden. *collect. 28. n. 44.* & tam Mantic. *de coniectur. lib. 3. tit. 1.*

quam

Digitized by Google

quam cœteri Doctores omnes tunc solum
5 admittunt declarationem hæredis, quando dispositio remanet ambigua, & incerta, non autem quandò est certa, & indubitata, imò veriùs tunc solùm voluit Mantica *d. tit. 1. sub nu.26.*, quem cum alijs pluribus sequitur Peregrin. *conf.73. num.17. lib.5.* hæredi concessum esse Testatoris declarare disposi-
6 tionem, quando propter eius incertitudinē redderetur inutilis. Cœterum ait Peregrin. *d.conf.73. n. 18.* & cū eo plures alij ex supra
7 citatis, quod qualitatis fideicommissi ad Iudicem solum spectat declaratio, & idem ait Surd. *conf.403. nu.76.*

Sed his omnibus etiam prętermissis, assertam declarationem in Testamēto D. Baptistæ non reperi, licèt idem Testamentum mihi transmissum sæpiùs perlegerim; Vidi enim de dicto legato Palatij ab eius Patre Instituto bis tantum in eodem suo Testamēto loquutum fuisse, & primum ibi in versic. *Considerans præfatus Illustriss. D. Testator, quòd quandò D.Hyeronimus Pater suus legauit d. D. Ioanni Francisco Grimaldi primogenito dicti Testatoris, &c.* ex qua parte Testamenti elici quidem posse reor considerationem, & suppositum æquiuocè conceptum in mente D.Testatoris, quòd nempè D.Hyeronimus Pater suus legasset dictum Palatiū D.Ioanni Francisco suo Nepoti, & primogenito Baptistę Testatoris; Nunquam autē ex præfato modo loquendi licet aliquis deduci posse declarationem dispositionis Paternæ: Imò tantùm abest, quòd ambiguam fortè Patris voluntatem declarare habuerit in animo, quin potiùs crediderit declaratione non indigere, cū non viso, nec oculis Paterno subiecto Testamēto, & aliorū fortè etiā falsa relatione deceptus, aut nescio qua supposita ratione delusus in animo suo certū crediderit id in Testamēto Patris scriptū extare, quod in eodem Testamento nullo modo legitur; Et videantur omnes, quotquot in contrarium deducti fuerunt, ad probandum, certam fieri ex declaratione hæredis voluntatem defuncti, patebit, omnes loqui in ijs terminis, cum nempè hæres ab ore Testatoris adhuc superstitis instructus eius mentem in Testamento non benè expressā, sibique clariùs participatam pro manifestatione veritatis aperuit, & declarauit, supponendo, eam fuisse verbis dubijs conceptā, non autem quando claris, imò clarissimis, & indubitatis verbis fuerit in scriptis redacta, vt est in casu præsenti, in quo hæres non animo declarandi dispositionem dubiam, sed considerans, & supponens rem claram, & expressam eo modo, quo, provt ipse refert, si concepta foret, absque dubio primogenitura vera, linealis, & descēsiua in controvertibilis extaret: Verùm quia ex verbis omninò diuersis, & contrarijs ab ipso relatis maioratum Testator instituit, sequitur, vanam fuisse eius considerationem, & non verum suppositum ordinatę dispositionis ijs verbis, clausulis, & forma, qua ipse retulit.

In alia verò eiusdem Testamenti parte in *versi. Item sciens, &c.* videri fortè poterit, quòd non cum supposito, & ex propria cōsideratione, & credulitate motus, sed veriùs de propria scientia loquutus fuerit D. Baptista, dùm ait, *Item sciens præfatus Illustriss. D.Testator, quòd præfatus D.Hyeronimus legauit dicto Ioanni Francisco filio Primogenito ipsius Testatoris, &c. gaudiā, & domum, &c. Vnà cum quodam multiplico, &c. & sub modis, & formis contentis in eius Testamento, cui se refert, &c.* Et hic pariter nullā conspicio declarationis formam, sed ex ea percipio tantummodò suppositam scientiam, quòd sic, provt exponit, D.Hyeronimus legauerit sui Primogeniti, & eiusdem lineæ fauore: Quàm tamen scientiam etiam si absolutè, & simpliciter in medium protulisset, nō tamen ità facilè admitteretur, & valdè dubium esset, an ei vti hæredi informato tutior fides præstanda foret, quam ipsi Testamē-
8 to: nàm, vt benè ex Angelo *conf.94.* & Alex. *in l.qui Roma, §. duo fratres, ff.de verb.oblig.* distinguit in proposito nostro Ruin. *conf.167 vol.2. nu.20. 21.* Aut dictum, & assertū fuit per hæredem, quod sciebat ex Testamēto sic relictum fuisse, & eo casu ex inspectione Testamenti non potest error doceri, si verò dixerit hæres, quod tali modo, talibusq. verbis relictum fuit in Testamento, provt est casus noster, & eo casu si ex inspectione Testamenti constat nō sic relictum fuisse, prout ab hærede narratur, & tunc huiusmodi cōfessio, seu assertio nullius est momenti, vt in fortioribus terminis arguit Ruin. *in suo casu sub nu.20. vers. Nihilominus per hoc, &c.* Quo casu dum clarè cōstat, nō benè fuisse cognita, & intellecta ab hærede Testamēti verba, licèt opinatus fuerit ea benè percepisse, opinio huiusmodi hæredis licet immediati, & filij Testatoris, aut eius assertio tacita, vel etiam expressa sit, immutare non valet sub-
9 stantiam patentem Testamenti Socc. Iun. *conf.112. nu.1.2.3. lib.pr.* Cum fideicommissum, & eius qualitas, & natura non ex opinione eorum, qui succedunt, sed ex volun-

tate, & dispositione Testatoris percipi debeat idem Socc. *cons.*180. *num.*82.83. *lib.*2.
10 Decian. *cons.*10. *nu.*94. *vol.* 3.

Sed omnem altercationis occasionẽ substulit ipsemet D. Baptista hæres præfatus, quia non de scientia habita à Testatore hoc dixit, sed de notitia sumpta ab ipsomet D. Hyeronimi Patris Testamento, vt ibi declarat, *& sub modis, & formis contentis in Testamento*, cum autem ex modis, & formis in Testamento contentis, & quibuscum D. Hyeronimus Palatij maioratum instituit, nunquam Ioannem Franciscum suum Nepotem, nec minus Baptistam filium nominasse pateat, vti D. Baptista refert, Imò expresśè maiorem natu tantùm ex sua descendentia vocasse legatur, clarè sequitur scientiam hæredis ex Testamento solum Patris habitam nil ampliùs inferre, quàm ipsummet Testamentum, quod contrarium omninò disponit; Et potissimum quia ipsemet D. Baptista hæres nolẽs aliquid exprimere, vel declarare, præter id, quod ex ipsomet insurgeret Testamento, tacita relatione ad idem ex supradictis verbis desumpta nõ cõtentus, vt ibi, *& sub modis, & formis cõtentis in eius Testamento*, Subiungere clarius voluit, *cui nempè Testamento se refert*; Cum autem in relato Testamento, cui in sua assertione se referre protestatus est hæres, totum cõtrarium contineatur, exclusio nempè primogenituræ linealis, & ordinatio maioricatus in seniorem suæ descendentiæ, sequitur necessariò retorquendam esse potiùs assertionem D. Baptistæ hæredis ex non cõtrouersa regula quòd non, provt enunciatur, dispositio relati attendi debeat, sed provt ea præcisè in suo fonte continetur, & legitur in
11 dispositione relata, *l. asse toto ff. de hæred. instit.* Becc. *cons.*41. *nu.*22. & hoc casu relatũ est illud, quod disponit, non autem referẽs Textus *in Auth. si quis in aliquo*, vbi Bartol. & alij, quos refert, & sequitur Cagnol. *ibi nu.*81. *Cod. de edend.* Dec. *cons.*647. *num.*3. Etiam si, prout contingit in casu præsenti, Testator retulerit, & expresserit dispositionẽ omninò diuersam ab ipso Testamẽto Patris, cui se referre velle declaret, quia nihilomin⁹ eò casu dispositio, quomodo concepta fuit in Testamento relato, non autẽ quomodo re-
12 fertur ab hærede, attendi debet Alex. *cons.* 9. *nu.*12. *in fine lib.*5. Dec. *cons.*63. *num.*6. *vers. Super, &c.* Massol. *cons.* 111. *num.* 37. Turrett. *cons.*11. *nu.* 12. Rota Lucens. apud Lepid: *decis.*94. *col.* 7. Rota Romana *decis.* 27. *nu.*3. *par.*2. *recens.* & benè in puncto declarationis, confessionis, seù assertionis factæ ab hærede de fideicommisso contento in Testamento alterius, cum relatione tamen
13 expressa ad illud idem Testamentum videndus Curt. Iun. *cons.*92. *nu.*8. 9. 10. & præsertim *sub nu.*10. *ibi confirmatur hoc, quia Io: Franciscus Testator protulit illa verba, credens, quod ex Testamento D. Sylimani subesset fideicommissum, vndè si hoc falsum sit, prout est, secundum ea, quæ dicta sunt suprà, talis assertio vitiatur*, & alijs adductis authoritatibus paulò post sic ratiocinando ait in proposito, *quòd etiam quandò assertio referens se ad aliam esset plenior, si tamen appares, quòd scriptura, ad quam fit relatio, aliter loquatur, quàm à referente sit dictum, dispositio referentis debet limitari, & intelligi iuxtà dispositionem illam, ad quam est facta relatio*; Et licèt *referens aliter dispositum esse narret, illa tamen assertio non attenditur, quia ex errore facta videtur, cogitans, quòd dispositio, ad quam se refert, ità loqueretur*; Et vt optimè concludendo inquit, *& sic Io: Franciscus Testator credens bona iure fideicommissi spectare, &c. circà illa bona noluit facere nouam dispositionem, sed se referre ad tenorem Testamenti Paterni, & licèt crederet esse fideicommissum, quod in veritate non est, dispositio sua resoluitur ad id, quod in Testamento reperitur*; & benè quoquè in his terminis Socc. Iun. *cons.* 180. *lib.*2. *nu.*83. 84. 85. & Decian. *cons.*10. *nu.* 92. 93. *lib.*3. latè Peregrin. *cons.*40. *nu.* 17. *lib.*5. & in indiuidualibus terminis Fular. in alias allegato *cons.*39. *num.*63. *vers. Quarto ex verbis, &c.* quam conclusionem etiam comprobat *in tract. de substitut. quæst.* 501. *num.*13.

Et quamquam hæc relatio à D. Baptista Testatore in huiusmodi sua facienda declaratione seù assertione sic expresśè habita ad Testamentum Patris sola sufficeret ad demonstrandum, ipsum nil minùs, aut ampliùs asserere voluisse, quàm ex ipsomet Testamento Patris comprehenderetur; Vndè necessario sequatur, non quod expressit, sed quod paternum suggerit Testamentum, obseruandũ esse. Nihilominus etiã huiusmodi ad Testamentum fideicommittentis dissimulata relatione sic ampliùs ratiocinari liceret. Aut D. Baptista hic in suo Testamento intendit præcisè tantùm referre dispositionem D. Hyeronimi Patris, & eo modo, & verbis, prout ab eo conceptam esse credidit, & supinè quidem errasset in facto, nàm D. Hyeronimus non, quomodo ipse asserit, sed in oppo-

oppositum loquutus est, vt ex ambarum dispositionum collatione cõuincitur; sic enim disposuit D.Hyeronimus, *Item vult, quod Domus sua cum viridario, &c. Non possit vllo vnquam tempore alienari, &c. Et quod quod illa frui, & gaudere perpetuò possit maior natu descendens à linea masculina*; D vero Baptista sic retulit, *legauit D.Io.Frãcisco Grimaldo Primogenito D. Baptistæ, & eius descendentiæ de Primogenito in Primogenitũ gauditam dicta Domus*. Vndè æquiuocasse D. Baptistam in percipienda dispositione Patris manifestum fit; Asseruit enim primo, D. Hyeronimum legasse domum *D. Io. Francisco eius filio*, & tamen eum nullo modo nominauit D.Hyeronimus Auus; sed veriùs ad successionem vocauit non magis Io. Frãciscum Primogenitum Baptistæ, quam aliũ, cum maiorem natu suæ masculinæ lineæ instituerit, qua appellatione quemcumque alium seniorem comprẹhẽdere voluit. Item narrat considerasse, quod dictam domum legauit non modò *Io.Francisco filio suo Primogenito, sed etiam eius descendentiæ*, nempè D.Io. Francisci *de Primogenitũ in Primogenito*; quod totum pariter aberrat à veritate facti, nàm patet ex supra relatis Testamenti verbis non fuisse limitatè vocatos descendentes tantùm à filio suo Baptista, vel eius Primogenito, *sed descendentes omnes à linea masculina D.Hyeronimi Testatoris*; Quod non modicum distat à supposita narratione D.Baptistæ; Quia si vocata fuisset descendentia tantùm eius primogeniti, excludebantur prorsus alij filij eiusdem Baptistę, & eorum descendentes, qui è contra absq. dubio includuntur sub appellatione lineæ, & descendentiæ Testatoris, vt alias suprà fuit dictum; Vndè assertio in facto ex omni parte erronea, & emissa cum supposito verborum, quæ potius ijs contraria leguntur in Testamento, attendi nullo modo potest, nec confitenti, & multo minùs ab eo causam habentibus obesse potest, vt in fortioribus, nempè in transactione facta inter hæredes super fideicommisso, an in vno, vel in alio casu verificaretur, quia non fuerant relata sincere verba Testamenti, provt in eo prostrabant, sed omninò diuersa, rescindendam
14 esse transactionem stipulatione quoque vallatam tradit Sim. de Præt. *cons.162. num.3. lib.pr.* Rota Rom.apud Seraphin. *dec.1190. per tot.* & latè apud Altograd. *cons. 104. ex nu.54.& seq. lib.2.* Et nulla est in iure dubitatio, quod assertio, seù confessio per errorem facta, & prolata, nec confitenti, nec ha-
15 bentibus ab eo casum vllo modo officiat, *l.non fatetur 2.* vbi Bart. *ff. de confess.* Dec. *cons.408. nu.5.* Honded. *conf.66. nu.66. vol. pr.* Surd. *cons.311. nu.72.* & errore detecto, & probato potest quandocumque ab eodẽ cõfitente, & eius successorib⁹ reuocari, *l.error. Cod. de iur. & fact. ignor. l.sed & siuè patem 22. ff. de condict. indebit.* Iason. *lib. pr. nu.7. 8. Cod. de error. calculi.* Alex. *cons. 47. nu.16. lib.pr.* Bero. *cons.193. nu.2. lib.3.* Cyriac. *controu.35. nu.15. 16.* Altograd. *cons. 28. nu.13. lib. 2.*

Aut verò D.Baptista credit ex dispositione D.Hyeronimi Patris, & ex verbis vt supra relatis cõcepta iuris attenta determinatione resultare, quòd conferretur inducta primogenitura linealis descendiua ex Primogenito D.Baptistæ successiuè in omnes eiusdem primogeniti descendentes de primogenito in primogenitum, non autem maioratus facti, in quo natu maior, & ætate senior repertus successionis tempore foret admittẽdus; Et in hoc pariter errauit in Iure ex clarissimè & in longum suprà à me in pręcedentibus duabus Consultationibus recensitis; Et proptereà, vti tradunt in proposito DD., huiusmodi confessio, assertio, seù declaratio hæredis suppositi fideicommissi ex dispositione iuris sic, vti credidit, resultante Errore detecto, & ostenso, quòd secundùm iuris determinationem, Doctorumq; placita secùs omninò decidendum est, non officiat confitenti, nec eius hæredibus, à quibus reuocari, & sperni potest, sicut ab ipsomet confitente, & declarante poterat, sic in puncto firmant
17 Socc.Iun. *cons.180. lib.2. nu.88.* & latè Decian. *d.cons.10. num.85 86. lib.3.*, quia, inquit, confessio, seù assertio priuati hominis non potest iuris dispositionem immutare, & fortiùs *nu.88.* inquit, *Quia confessio probat*
18 *ea, quę sunt facti tantùm, puta, quòd Testator condidit Testamẽtum in hac verba, sed nõ probat ea, quæ sunt iuris, vt quòd ex dictis verbis sequatur, vel non sequatur Fideicommissum; Et quòd illud vigeat adhuc, vel expirauerit, hæc enim omnia iuris sunt, licèt ex facto resultent*; materia enim fideicommissorum consistit in apicibus iuris, vndè error probabilis videtur, ait in proposi-
19 to Curt. Iun. *d. cons.92. sub num. 11.*, & ideò addit *num.12.*, quod error Iuris dubij æquiparatur errori facti, Menoch. latè
20 *cons.86.* vbi agebatur de confessione facta ab hærede in iudicio fideicommissum adesse in quibusdam bonis, vti legitur ibi *num.17.* Cui respondet obiecto *nu.94. Quia erronea*

detegebatur assertio ex relatis iuris conclusionibus, in quibus ostendidit, non vigere assertum fideicommissum, cum pluribus allegatis à Fusar. *cons. pr. nu.* 28. *&* 29. & sic declarat etiam *in tract. de substit. d. q.* 501. *nu.* 11. Altograd. pariter *cons.* 60. *nu.* 97. 98. *lib. pr.* & multò plures allegando *in cons.* 104. *nu.* 66. 67. Et tàm si agatur de assertione, seu declaratione facta prò inducendo fideicommisso,
21 quàm de inducto ampliando, vel admittẽdo ad illius successionem vnum, magis quàm alterum, benè in his terminis vltra deducta, præcisè loquuntur Marzar. *cons.* 3. *nu.* 5. *& nu. pr.* & in isto casu pariter firmat latè conclusionem Peregrin. *cons.* 73. *vol.* 2. *sub nu.* 1. *vers. Confirmatur, & nu.* 8. 9. & benè vidẽdus Lud. Bell. *cons.* 124. *sub nu.* 23. *vers. Sed vtcumq. sit, fecerit, aut non fecerit dictam declarationem, eam facere non potuit in praiudicium Iuris Animundo in casum pradecessus Gasparis acquirendi*, & meliùs præsignando terminos quæstionis nostrę infra ibi in vers. *At hoc casu declaratio facta fuisset in fauorẽ eius, qui pradefuncto Patre nullo modo erat vocatus, & in praiudicium eius, qui omnino, & solus erat vocatus*, & in proprijs nostris terminis Fusar. *cons. d.* 39. *nu.* 64. & latè quoque Surd. *cons. d.* 403. *nu.* 76., quia, vt inquit, vbi res est clara, non attendimus confirmationem hæredis, vel alterius, & vt addit, ad Iudicem spectat declaratio; In qua eadem causa Senatus Pedemont. non obstante declaratione facta à filio in suo Testamento, quod primogenituram pater ordinasset, vti dixerat, cum verè ordinasset maioratum pro seniore, decidit excluso primogenituræ ordine, quia verè compertum est, assertam primogenituram ex Testamento non resultare fideicommittentis, vt filius supposuerat, vti legitur in dicta aliàs citata *quæst.* Thesauri 20. *lib.* 2. *in princ.*, in vers. *Anno posteà* 1559. *die* 6. *Aprilis*, & optimè Redenasc. *cons.* 17. *nu.* 34. 35. vbi filius in suo Testamento dixerat, *se esse edoctum de voluntate Ioannis Pauli Casati Patris sui, quod filius ipsius Testatoris primogeniti iure primogenituræ perpetuæ haberet domum cum viridario, & vinea adnexa*, vti percipitur ex narratione facti in principio dicti consilij *col.* 2. vers. *Item dixit se esse edoctum, &c.* Verùm quia ex ipso Testamento Patris constabat, nõ adesse huiusmodi coniecturas, quæ iuxtà iuris regulas assertam à filio primogenituram constitutam esse concluderent, vt latè probauit idem Redenasc. *à nu. pr. vsq. ad nu.* 30. Respondendo declarationi, & confessioni à filio factę *nu* 34. 35. ait, dictam declarationem à filio factam nil operari, sed Patris dispositionem esse solùm seruandam, cum ea filij declaratio detegatur erronea; & pluribus alijs idem quoque confirmat *in cons.* 18. *ex nu.* 22: *vbi nu.* 24. quod declaratio locũ non habet in re clara, & certa, *& nu.* 25. sub-
22 iungit in proposito nostro notandum, eam dici dispositionem ambiguam, *quæ turbat Peritos, & opportunè in Iure versatos, non autem Leguleios, & quos vocant Doctorellos, sic enim nil esset in iure certum, & clarum*, & ex Argelo *de acquir. possess. q.* 2. *art.* 4. *nu.* 156. quæstionem iuris, ait, verè tunc dici
23 dubiam, quando non reperitur, quæ sit comunis opinio, secùs quando licet adsint variæ opiniones, comunis tamen opinio stat pro vna parte; Et proindè cum suprà clarè ostenderim, abundeq. probauerim dispositionem Testatoris nostri eo modo conceptã, non Primogenituram linealem, sed maioricatum facti, & iuxtà naturalem sensum admissionem senioris ætate absq. alicuius contradictione Doctoris præseferre, concludẽdum est, huiusmodi adeò certam dispositionem nulli declarationi subiectam fuisse, & quamlibet declarationem, siuè assertionem eidem dispositioni contrariam tamquã manifesto laborantem errore nec recipi, nec attendi posse; Et hęc, vti dixi, ex abundanti subdere volui, quia sola relatio habita à D. Baptista in sua assertione ad Testamentum Patris ex se sufficit, vt eidem assertioni eadem vis, & effectus tantummodò tribuatur, quem prouenire ex Paterna dispositione, cui se referre in dicta sua assertione voluit, iam satis suprà docuimus.

Ex quibus adeò solidè iactis duobus fundamentis insurgit, supervacaneam omninò reddi dissertationem, an huiusmodi assertioni, seù, vti dicitur ex aduerso, declarationi D. Baptistæ alligetur D. Baptista Iunior tanquam ab eo causam habens, si non vniuersalem, particularem saltem ex primogenitura, qua fruitur; Quià cum iuxtà primam allatam rationem D. Baptista suam assertionem referri omninò voluerit ad Paternam dispositionem, ità vt iuxta illam suam quoq. loqui, & disponere protestatus fuerit, si in ea Patris, cui se refert, clarè apparet inductum fauore senioris ex suis descendentibus fideicommissum, vti toties dixi, cum referẽs in relato insit, & in omnibus idem, quod relatum, disponat, etiam si fortè contrarium referens enunciauerit, vti supra ex Alex.,

Dec.

Dec., & alijs pluribus probatum est, necesse est quoque dicere, D. Baptistam suam assertionem, seù declarationem fauore potiùs senioris, quàm primogeniti fecisse; Vndè non est opus modo eam impugnare, sed potiùs eam amplecti D. Baptistæ in suam quoq. redundabit vtilitatem.

Prout etiam constito manifestè de erroneitate confessionis, seu assertę declarationis, cum non obsit confessio confitenti, & multò minus ab eo quolibet modo causam habentibus, vti pariter ex comuni Doctorũ traditione verùm esse mox confirmatum est, superfluum est etiam, quod aggrediamur enucleationem quæstionis tàm in facto, an nempè D. Baptista sit hæres vniuersalis mediatus D. Baptistæ senioris, quàm in iure, an vti successor in primogenitura particulari certorum bonorum ab eius assertione discedere non valeat, si iuxtà relata in secundò capite ab huiusmodi assertione tanquam errore ducta, & ipse D. Baptista, qui sic asseruit, se defendere posset, si viueret.

Et nihilominùs, etiam si opus hoc esset, satis superq. iura, & defensionem D. Baptistę patrocinaretur etiam in fortioribus terminis, 24 nempè si D. Baptista Actor hæres mediatus, & vniuersalis dicti proaui sui conuinceretur, Doctissimus Redenasc. *in cons. suo 17. nu. 36. 37. 38. & 39.* Tribus præcipuè rationibus, quas etiam plurium Doctorum auctoritate comprobat obiecto respondens; Primà, quia in hoc maioratu non succedit D. Baptista tanquam hæres Baptistæ senioris proaui, sed tanquam maior natu, & senior vocatus à Hyeronimo abauo suo, cui propterea gesta per proauum defunctũ nocere non debent; Secunda, quia non prohibetur hæres venire contrà factum defuncti, quòd tendit ad fraudandum ipsum hæredem aliquo Iure sibi competenti ex lege, statuto, vel prouisione alterius. Tertia denique, quia potest Hæres impugnare factum defuncti nullum; Et quartam etiam præstat rationem præsentis causæ status, in quo constat, D. Baptistam non fuisse vniuersalẽ Hæredem D. Baptistæ Proaui mediáte persona Andreę Patris, cuius non fuit hæres, & idem confirmat Censal. *ad art. 21.* Peregrin. *fol. mihi 71. vers. Neque obest.* Quicquid 25 dixerint in contrarium citati Cyriac. *contr. 11. nu. 62. & contr. 160. nu. 68. & 88.* Barbos. *in repet. l. cum à matre n. 6. C. de rei vindic.* Staiban. Iun. *resolut. 100. nu. 11.* Bottiglier. *de success. cap. 2. Theorem. 46. num. 6.* Altograd. *cons. 25. nu. 25. in prin. & cons. 91. n. 16. vol. 2.* Sperell. *dec. 170. n. 9.* Rota Rom. coram Merlin. *decis. 269. nu. 6.* successorem nempè teneri ad seruandum sui Authoris factum etiam in re sibi independenter ab ipso Authore, & ex propria persona debita, aut quia, dum de nullitate tali non agatur, vt ipsemet author non potuisset contra illam venire, vt quia ipso Iure per legem inducatur, 26 iuxta Gratian. *cap. 435. nu. 32.* Molin. *de primogen. lib. 4. cap. pr. nu. 22.* Mangil. *de euict. q. 105. num. 22.* Bottiglier. *de success. cap. 2. Theorem. 46. nu. 10.* & quod sufficiat, vt additur, quod aliqua bona possideat, ad hoc 27 vt eius assertioni stare teneatur ex tex. *in l. ex qua persona 191. ff. de reg. iur.* Socc. Sen. *cons. 50. nu. 8. vol. 4.* Cephal. *cons. 386. nu. 32.* Surd. *cons. 446. nu. 16.* Gratian. *cap. 444. nu 1. 2. 3.* Cum stantibus supra firmatis non sit opus articuli veritatem modo perquirere, vt dixi.

Quò tandem ad proclamatam, &, vt aiũt, à primo, vsque ad præsentem, de quo nunc agitur, successionis casum perpetuò seruatam primogeniti, non autem senioris ætate successionem, priùs in facto distinctionem præmittere necesse est, vt postea meliùs iuris conclusionibus reijciatur obiectum.

Non controuertitur igitur in primis, quòd post obitum D. Hyeronimi Testatoris fideicommittentis successerit in dicto Palatio D. Baptista filius primogenitus eiusdẽ D. Hyeronimi Testatoris, prout etiam, quod defuncto posteà D. Baptista assequutus fuerit possessionem eiusdem maioratus D. Ioannes Franciscus pariter Primogenitus dicti D. Baptistæ. Ex hac tamen sequuta de primogenito in primogenitum successione nulla obseruantia, aut voluntas seruandæ linealis Primogenituræ deduci potest, quia licèt verùm sit in duobus supra commemoratis Casibus ad modum linealis primogenituræ descendisse maioratus successionem de primogenito in primogenitum, nullus tamen eorum vti Primogenitus proprij Patris, & ex iure primogenituræ fuit admissus, sed potiùs quia verè tunc, & ijs temporibus vacantis successionis vterq. eorum reperiebatur senior, & maior ætate inter omnes descendentes ex linea masculina Testatoris, & tanquam maior natu pro tempore existens iuxta ordinationem dispositionis fideicommissariæ censetur admissus, & hoc patet ex facto, quia non negatur, quòd sequuto Testatoris obitu solus remãsit ex masculis Baptista primogenitus, & si fuit tũc solus, pernecesse quoq. fuit tunc maior natu ex descẽdẽtibus

tibus Patris; prout etiam defuncto postea Baptista superstitibus suis duobus filijs, Io: Francisco, & Pasquali; Io. Franciscus non modo primogenitus, sed ætate quoq. senior erat, & natu maior omnibus fratribus suis, & sic omnium tunc existentium, descendentium ex linea masculina Hyeronimi Aui; Vndè, vt dicebam, propter istam qualitatẽ maioris ætatis censentur admissi, licèt etiam primogenitorum nomen, & naturam haberent; Quoniam vbi in actu circa personam alicuius vnum concurrere debet, & alia plura in eodem reperiuntur, illud tantum, quod in actu exigitur, consideratur, vt inquit, in
28 terminis similis deductæ obseruantiæ respõdendo Maluas. sæpiùs citato *cons. 22. nu. 78. & 79.* & benè in similibus terminis pro probanda obseruantia exclusionis fœminarum à fideicommisso ait Melchior. Palaez. *de maioratu par. 4. q. 20. sub nu. 40. in fine, in vers. Et scire expedit*; Quod incapacitas fœminarum probatur verificando, & liquidando, quod antecessores, & possessores maioratus, *posito quod filias habuerunt*, non successerũt, sed Patrui, vel alij masculi à Testatore vocati; *nàm absque hoc probatio non erit concludens*, & meliùs ex Tiraquell. *de primogen. q. 16. nu. 11.* & Afflict. tradit Censal. in *addit. ad art. 27.* Peregrin. *de fideicomm. fol. mihi 69.* quod non probatur fideicommissum ad fauorem Primogeniti, etiam si per mille annos primogenitus successerit in eo, dum non fuerunt eodem tempore plures descendentes, & in eodem gradu, sed vnus tantùm; Non enim Primogeniti in huiusmodi maioratibus sunt perpetuò exclusi, prout nec minùs semper indifferenter admissi, sed vna cum alijs descendentibus ex linea Testatoris æqualiter vocati, sed eorum suspensa admissio, donec supersit alius descendens, qui eos ætate præcedat, quo cessante obstaculo admittuntur, non quia sint primogeniti, sed quia reperiantur illo instanti maiores natu, & ætate maiori cœteris superstitibus descendentibus, vt euenit in casibus prædictis, & animaduertunt in proposito Bero. *d. cons. 7. sub nu. 49.* Maluas. *d. cons. 22. n. 116 & seq.* Honded. *d. cons. 70. nu. 35. 36. 37.* benè Gratian. *cap. 695. nu. 17.* 18. Constat autem in facto, Hyeronimum Testatorẽ anno 1557. circiter decessisse relicto vnico masculo filio Baptista, qui pariter post conditum Testamentum anno videlicet 581. decessit relictis duobus filijs, & inter eos Io: Francisco, Primogenito, & maiori natu, qui (vt dixi) dicto Anno 1581. vti maior ætate possessionem dicti maioratus, & Palatij eidem subiecti appræhendidit, & supervixit vsque ad annum 1593. vndè per totum istud tempus ex narrata veritate facti nulla fuit cõtẽtionis occasio, cum idem, qui Primogenitus, ætate quoque maior cœteris fuerit; Defuncto verò anno 1594. Io: Francisco filio Baptistæ, & remanente Hyeronimo filio primogenito dicti Io. Francisci nouissimè defuncti, & Pasquali Patruo dicti Hyeronimi, & ętate longè maiori, tunc cœpit ratio distinctionis haberi inter primogenitum iuniorem, & secundogenitum ætate tamen seniorem; Qui Pasqualis vix per annum supervixit, & iam in parte suo iuri prouidit, cum in anno 1594. reperiatur interuenisse in dispensatione locorum inter Pauperes tanquam maiorem natu; Morte tamen præuentus nequiuit, vt incœperat, totum assequi maioratum, & è manibus Hyeronimi Nepotis vindicare Palatium, quod erat longiori lite, & spatio tẽporis peragendum, & immatura Mors ei denegauit, quod in animo habebat, facto complere; Defuncto igitur D. Pasquali anno 1595. superstite D. Baptista suo fratre, & tũc natu maiori inter omnes descendentes ex masculina linea Hyeronimi proaui; Ius pariter sibi competens contra D. Hyeronimũ Nepotem pro dicti Maioratus iuribus assequendis in Iudicium deducere instituit, & inchoando à facilioribus petijt in primis admitti tanquam maiorem natu iuxtà ordinationem Hyeronimi Testatoris ad dispensationem faciendam reddituum per Officium suffragij Pauperum, vna cum interuentu, & consensu natu maioris ex linea Testatoris, excluso tanquam ætate iuniori d. Hyeronimo Nepote, & ex Decreto Magistratus coram quò lis agitabatur, fuit controuersia commissa decidenda Voto Insignium tunc Auditorum Sacrę Rotæ Romanæ Seraphini Oliuarij, & Hyeronimi Pamphylij, qui sub die 21. Iulij Anno 1597. pro Baptista seniore, & contra Hyeronimum licet à primogenito descendentem renunciarũt vrgentissimis additis rationibus, quæ in eorum Votũ exharatæ legũtur, quod votũ fuit in calce primæ Cõsultationis insertũ. Et idẽ votum exequutioni mandantes Illustris. DD. Cõperarum S. Georgij Protectores sub die 22. Augusti eiusdem anni 1597 Declarauerunt, in posterum D. Baptistam tanquam maiorẽ natu dictæ dispensationi interesse debere; Post obtentam autem huiusmodi Iudicio tãtorum Virorum sibi fauorabilem declarationem

nem vindicare quoq. pariter voluisse è manibus eiusdem Nepotis Palatium cum Viridario eadem ratione maioris ætatis, qua interuentum in dispensatione præfata redditūum obtinuerat, sibiq. omni Iure debita suadetur ex cōsil. Surdi aliàs commemorato 455. & 468. (quem fama, & merito vixisse singulari inter illorum temporum Iuris Cōsultos eiusdem Consultationes in Lucem editæ testantur;) Et quem ab eodem Baptista aditum fuisse post redditum votum, & prolatam sententiam sui fauore tanquā maioris natu, & senioris super maioratu dispēsationis præfatæ pariter ipsemet Surdus in exordio Consilij sui præfati testatur his verbis. *In proposita controuersia non ambigitur respectu multiplicationis, & dispensationis fructuum ordinata à Testatore, quin filius Pauli* (nomina enim, & cognomina vera simulatis contexit) *tanquam natu maior præferendus sit filio Ioannis, qui natu est minor, licèt descendat à Ioanne, qui erat maior natu, Nàm lata de hoc fuit sententia, & executioni demandata; Sed dubietas versatur, &c.* Vndè credendum non est, quod D. Baptista post habitam à tanto Viro suorum iurium approbationem eadem omninò deseruerit, sed potiùs verisimile, (quod mihi refertur, & temporis fortè vetustas certiorem probationem ademit,) cum Nepote pro annua præstatione transegisse. Quod fortiùs confirmat sequuta etiam postea, & in Processu probata successiua Transactio inter D. Ioan. Franciscum filium Hyeronimi præfati à primogenito Baptistæ senioris descendentem, & D. Andream Patrem D. Baptistæ Actoris maioris pariter ætate repertum post obitum Baptistæ fratris inter omnes Hyeronimi Testatoris masculos descendentes certæ summę librarum circiter decemmille sibi solutarum à dicto D. Ioanne Francisco in recompensationem habitationis, & fruitionis sibi tanquam seniori debitæ eiusdem Palatij; Et quam annuam responsionem sibi magis proficuam existimauit, cum ipse pro maiori tempore in proprijs Feudis, & alibi à Genuensi Ciuitate moraretur absens.

Hęc autem omnia in facto subdere in primis volui, vt hoc exageratum tanquam inexpugnabile longeuæ obseruantiæ munimentum sola facti oppositione diuelli posse pateat; Maximè si alia plura obijciantur, quæ cominùs Processus indicabit, & ego omnium ad integrum non edoctus omittere coactus fui.

Ex qua cognita veritate facti, facilior, & efficacior insurgit modo iuris authoritas ad destruendum allegatæ obseruantiæ præsidium; Siquidem nil prorsus vrgere oppo-
29 sitæ obseruantiæ vim satis ex facto patet, nō modò quia clara dispositio non indiget obseruantia interprætatiua, vt benè respondet in puncto Peregrin. *cons.73. n.9. vers. Quartolib.5.* & ait Rota Romana *decis.16. nu.16. par.6. recent.* quòd non datur obseruantia, quæ præiudicet rei veritati; Sed potissimum, quia allegati in cōtrarium Doctores obseruantiam tunc in proposito inductam aiunt, quandò inter vocatos ordinem succedendi ex Testamento fortè dubium aut sententia decidit, aut concors vocatorum transactio pręscripsit; Quæ absunt à terminis nostris, quia, si qua sententia intercessit, ea prò declaratione potiùs senioris, & maioris natu prodijt, nullaque inter descendentes Testatoris vsque adhuc cōpositio sequuta fuit, Imò constat in facto, maiorem natu prò tēpore semper de recuperando suo iure cogitasse, vel à successoribus Io: Francisci primogeniti fruitionem Palatij in certa summa sibi fuisse compensatam.

Et quatenus aliquis ex senioribus prò tempore Palatium vindicare neglexisset, nō indè oriretur obseruantia interpretatiua, seu potiùs destructiua claræ voluntatis Testatoris, sed veriùs quædam illius tolerantia, quæ sinè actu expresso renunciationis nec ei, & multo minus cœteris in futurum
30 vocatis obesse potuisset, vt benè in puncto tradit Altograd. *cons.60. nu.94. 95. lib.pr.* & antè eum Menoch. *cons.158. ex num. 80. vsq. ad nu.86.* Vel si forte ijs, qui tunc tēporis ius habebant, huiusmodi tolerantia obfuisset, nullo quidem pacto ius potuit tollere D. Baptistę, cui deficiebat tunc actio, & qui, statim ac suę successionis casus aduenit, in Iudicium descēdit, vt iura sua experiatur; Cum enim certa est Testatorum voluntas ex ipsa Testamenti scriptura dimanans, variari non potest ordo succedendi in Testamento præscriptus, nec qualitas statuta ab ipso Testatore initio successionis turbari per continuatam possessionem vnius, & tolerantiam alterius per cursum etiam quadraginta annorum: Itavt, quicquid dicendum foret aduersus ipsosmet, quorum successionis dies iam aduenerat, & oscitanter alterius indebitæ maioratus occupationi non sese opposuerunt: Nullatenus tamen, quantacumque sit obseruantia, præscribitur ius primogenituræ, vbi maioricatus fuit constitutus, in præiudicium omnium natu maiorum

iorum futuris temporibus vocatorum, nisi continuata fuerit supra centum annorũ spa-
31 cium, vt benè distinguendo probant Auẽdan. *in l.41. Tauri gloss.pr. ex nu. 11. vsque in finem*, & benè Flor. de Mena *in addit. decis. Gamma 93. in fine, vers. Vltima conclusio*, (inquit) *quòd vna linea non præscribit successionem contrà aliam, nisi per tempus immemorabile, vnus tamen contrà alium pro eius vita præscribit tempore ordinario*, & idem Gamma *d.decis.93.* benè in terminis nostris *nu.3.* dixit, præscriptionem in maioratu inter consanguineos collaterales admitti cum declaratione, quòd prescriptio non procedat contra non valentes agere, ratio enim iuris nõ patitur, vt cõtrà futuros successores præscriptio currat, sed contrà eos tantũ, qui agere ad rerum recuperationum possunt, latè plures adducens Menoch *cons.904. n.59. 60. 61.* Altograd. *d.cons.60. nu.94. 95. & seq. lib.1.* & plenè rationibus, & authoritatibus confirmat Castill. *quotid. controuers. lib.5. cap.93. §.9. per totum.*

Ex quibus, &c. Saluo tamen, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Libellus formari debet in personali de obligatione rei conuenti.*
2 *Legata domo ad* Gauditam *cẽsetur legatus vsusfruct⁹ domus. Declara n.9.10.11.12.13.*
3 *Legatario vsusfructus competit actio in rem aduersus quemcumq. possessum rei relictæ pro vsufructu.*
4 *Legatarius vsusfructus antequam agat, debet ei per hæredem constitui vsusfructus.*
5 *Limita, si ageretur de vsufructu causali.*
6 *Vsusfructus Causalis trahit secum proprietatem rei.*
7 *Vsusfructus formalis distinguitur à proprietate, & nu.8.*
13 *Causa legati, quæ fauorem legatarij respicit, non restringit legatum.*
15 *Fideicommissarius dicitur Dominus, licet sit ad instar vsufructuarij.*
16 *Domo ad habitandum legata, censetur legata proprietas.*
17 *Linea alia est contentiua, alia effectiua.*
18 *Plures fratres dicuntur de vna linea, licet alter non sit de linea effectiua alterius, & nu. 19.*
20 *Quisque producit suam lineam effectiuam.*
21 *Affertur ratio dispositionis legis Cum Auus ff. de condit. & demostrat.*
22 *Linea propriè intelligitur de effectiua.*
23 *Linea fæminina effectiua Testatoris incipit à filia fœmina eiusdem Testatoris.*
24 *Nemo à se ipso descendere valet.*
25 *Efficiens lineam non dicitur de linea, & nu.26.*
27 *In filijs masculis incipit linea masculina, & in fœminis linea fœminina, & num. 28.*
29 *Linea vocata, non extinguitur vocatio in primo puncto, sed protrahitur in omnes descendentes.*
30 *Linea est collectio plurium personarum, & graduum.*
31 *Confirmatur, quod ex vocatione maioris natu indefinitè ex aliqua linea inducatur maioratus facti.*
32 *Alexander cons.4 vol.4. declaratur.*
33 *Berous cons.71. lib.pr. Malnas. cons.22. Hondед. cons.70. lib.2. Grasus cons.6.7. Alciat. inter cons. Grat. cons.8. & Menoch. cõs.981 melius declarantur, quam alibi.*
34 *Decisio Mutinen. relata inter meas Consultationes 97. lib.pr. declaratur.*
35 *Declarantur Menoch. cons.422. Surd. cons.403 cum quæst.20. lib.2. Thesauri.*
36 *Vocato natu maiore, & post eum eius filio maiori, censetur constituta primogenitura.*
37 *Declaratur textus in l. cum ita 32. §. in fideicommisso ff. de legatis 2.*
38 *Si Testator declarauit velle primogenituram erigere, censentur vocati successiuè primogenitus, & eius linea, & post eum secundogenitus, & eius linea.*
39 *Verbum* linea, *& verbum* descendentia *idem significant.*
40 *Sub linea contentiua Testatoris comprehendũtur omnes successiuè eius descendentes.*
41 *Clausula* ita quod *declarat mentem disponentis in præcedentibus.*
42 *In Maioratibus Hispaniæ succeditur, prout in successione Regni.*
43 *In Regno Galliæ, & in Regno Neapolitano ex consuetudine succedunt post Primogenitos eorum filij, nisi aliter disponatur.*

ARGVMENTVM.

Quando, & ex quibus verbis censeatur legata proprietas, vel vsufructus tantum alicuius rei. Linea quotuplex sit, & quæ dicatur contentiua, vel effectiua. Vocata linea, de qua intelligatur. Cõfirmatur, quod fuit dictũ in præcedentibus Cõsultationibus, quod vocato maiori natu indefinitè ex aliqua vniuersali linea, censeatur inductus Maioratus facti, non autem Primogenitura linealis, & ostenditur neminem ex DD. hoc contro-

trouer-

Digitized by

trouetere, sed inter eos adesse tantum discrepantiam in examinandis verbis dispositionum, an huiusmodi sint, quod æquipolleant prædictæ vocationi maioris natu indefinitè ex tota aliqua vniuersali linea, vel descendentia factæ, & hac occasione examinantur plurium DD. Consult.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCIIII.

Nil etiam ponderis, aut momenti repertum fuit habere, quod nouissime, & paulò ante proferendam sententiam scriptum fuisse audio, & postea quoque vidi in lucem editam. Cōsultationē præstantissimi D. Aduocati Lommellini principaliter ab eo directā ad excludendam potissimum Actionē intentatā à D. Baptista, nēpe quia libellus, vti in ea dicebatur, formari debuerit de corpore obligationis illius tantum, qua reus, qui conuenitur,
1 obstrictus est per text. *in l. fin. § fin. ff. si certum petat. & l. illa stipulatio §. pr. ff. de verb. obligat.* & *in §. huic autem instit. tit. de Act.* Cum autem, vti subiungitur, Testator ordinauerit, quod dicta domus cum viridario semper sit inalienabilis, & in bonis ipsius Testatoris, & illa *frui, & gaudere perpetuo possit maior natu, &c.* quæ verba *cum gauditā d. domus* præleferāt, legatū quoq. vsusfructus
2 importari p ea dicatur ex allegatis Ruin. *cōs. 21. nu. 5. & cons. 223. nu. 9. lib. 1.* & propterea, licet pro simili vsusfructus legato competere videatur actio legatario etiam in rem
3 aduersus quemcumque possessorem rei ad gaudendum relictæ, ex text. *in l. vti frui §. vtrum autem ff. si vsusfruct. petat.* & de materia latius apud Castill. *de vsufructu cap. 9. n. 5.* Aduertendum tamen, quod antequam actio, de qua in *d. §. vtrum autem, &c.*, pro vindicando vsufructu legato legatario competat, præcedere debeat, quod per hęredem Testatoris fuerit ipsi prius dictus vsusfructus constitutus, inducendo scilicet vsufructuarium in possessionem rei relictæ ad gaudendum, & patientiam præstando, vt re
4 prædicta vtatur, & fruatur, iuxta text. *in l. 3. §. dare ff. de vsufruct.* & latiùs apud Roffred. *in praxi libellor. in rubr. de Act. Confessor. & negator. nu. 5. 11.* Oliban. *de Act. par. pr. lib. 2. nu. 12. 17.* Castill. *de vsufruct. cap. 6. nu. 26.* quicquid sit, vti pariter ait, si ageretur de vsufructu causali, prout agitur
5 nunc de formali, per doctrinam Bartoli *in l. si vsusfructus mihi nu. 3. ff. de vsufructu legat.* ea ratione, quia vsusfructus causalis secum semper trahit etiam proprietatem, cuius proprietatis dominium sui natura transire potest etiam ipso iure in legatarium, si legati
6 verba sint in legatarium directa vti declarat Bero. *cons. 141. nu. 8. 9. 12. lib. 2.* & distinguit Castill. *de vsufructu cap. 9. per tot.* Formalis autem semper transferatur à proprie-
7 tate distinctus *§. pr. instit. tit. de vsufruct.* Castill. *cap. pr. nu. 2. & seq.* Hęc & alia plura, quæ ad exornationem obiecti addita fuerunt, doctissima quidem sunt, rei tamen, & dissertationi præsenti nequaquam, vt opinor opportuna. Non enim versamur in legato, vsusfructus formalis, in quibus terminis lo-
8 quuntur tàm Bero: *cons. 141.* quam omnes aliæ doctrinæ in contrarium adductæ, sed in legato proprietatis, imò dominij bonorum facto successiuè cuilibet maiori natu, & seniori de tota descendentia M. Hyeronimi, licet enim dictum à Testatore fuerit, quod dicta domo, & viridario *gaudere, & frui perpetuo possit maior natu, &c.* non indè tamen deducitur relictum fuisse solum vsufructum formalem; Rei enim etiam ad gaudendum tantum relictæ regulariter proprietas le-
9 gata censetur, vti ex Baldo trad. Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib. 9. tit. 2. nu. 30.* præsertim si fauore suorum, non autem extra-
10 neorū factum sit legatū vt ibi Mantic. aduertit, vel nisi adiecta sint verba gauditā ad vitæ tempus legatarij tantūmodo expresse limi-
11 tantia, vti distinguit Rota Rom. apud Buratt. *decis. 257. nu. 7.* & latè pro multis Castill. *d. tract. cap. 30. nu. 4. 5. 6.* & proprius de fundo in gaudimentum relicto *nu. 9. 10.* re-
12 probata tamē distinctione Floriani *in l. Proculus ff. de vsufruct.* relata per Mantic. vbi supra, an scilicet sint instituti proprij descēdentes, vel extranei, quia, vt inquit, si verum est, quod ex vi verborum legati, & propter iuris rationem contingit, vt proprietas legata censeatur, nil refert, quod filij, aut extranei sint instituti, *& nu. 13.* ipse quoque limitat, si dictū sit ad tempus vitæ suæ, vel donec vixerit, nàm aliàs ea sola verba, *vt illa frui, & gaudere possit*, censentur causa demonstrationis tantum adiecta, siue fauore legatarij potius, quam minuendi, vel restrīgendi legati intuitu. Causa verò, quæ fauorem legatarij respicit, legatum nō restrin-
13 git ex doctrina Bart. *in l. libertis 4. ff. de alim. & cibar. legat.* & latè ratiocinatur idem Castill. *nu. 14. 15. 16.* & assentitur Rota Rom. *decis. 119. nu. 2. 3 4. par. 8. recent.* Sed priùs cessat obiectionis occasio, quia cum dictum reli-

relictum factum sit maiori natu de linea Testatoris, qui post obitum non hæredi, sed alteri maiori natu rem legatam restituere tenetur; eo casu legatam semper censeri proprietatem, cui legatus est vsusfructus cũ onere fideicommissi eandem rem alteri resti-
14 tuendi tradit tex. *in l. fin. ff. de ear. rer. quæ vsu consumunt.* & ibi communiter DD. Castill. *d. cap. 30. ex n. 20. & seq.* Et quamuis fideicõmissar ius, & maioratus possessor vtatur & fruatur bonis maioratui subiectis per tẽpus tãtummodo vitæ suæ, prout nec ea alienare possit, vndè ad instar vsufructuarij possidere dicatur, & non veri Domini. Nihilominus indubium est verum dominum interim esse, nec onus restituendi tollere ei dominium, aut proprietatem in vita, & dicitur frui re aliena non inspecto tẽpore præsenti, sed futuro, quo alteri restitui debet, & respectu alienationis prohibitæ, vt opti-
15 mè ratiocinatur, & probat Castillo *d. tract. cap. 5. nu. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & seq.* Vndè facilè concidunt ea omnia, quę supposito vsusfructus formalis alicuius fundi de vno in alium relicto iuxta citatum consilium Bero. *d. cons. 141. lib. 2.* fuerunt deducta, tanquam à Themate pręsentis controuersiæ prorsus extranea, & in proprijs terminis domus relictæ
16 ad habitandum natu maiori videndus alias allegatus Prato *discept. forens. lib. 1. cap. 38. nu. 83. 84. 85. & seq.* vbi disertè distinguit vna cum Castillo loco supra citato, an sit relicta domus ad gaudendum, & habitandum, vel Ius habitandi, quo primo casu concludit proprietatem non autem vsumfructum formalem relictum dici.

Nil quoque magis continent soliditatis ea, quæ in eadem Consultatione pro exclusione D. Baptistæ à maioratu præfato successiuè proponuntur, obiecti occasione desumpta ex ijs dispositionis aliàs relatæ verbis *Gaudere perpetuo possit maior natu descendens à linea masculina dicti Testatoris*, præmittendo pro sui argumenti fundamẽto vulgatam distinctionem inter lineam contentiuam, & effectiuam, quam nos non impro-
17 bamus iuxta tradita apud Peregrin. *art 22. nu. 24.* & alios omnes comuniter, vt in casu pręsenti exemplificando, si Hyeronimus Testator fratres habuisset, tàm ipse, quam sui fratres sub eadem contentiua linea fuissent, vnusquisq. tamen ipsorum fratruum suam propriam lineam effectiuam, producere, & efficere potuisset, vndè cujuslibet eorum fratruum filios de separata, & distincta linea effectiua derivasse dicendum fuisset, licet omnes sub comuni contẽtiua includerẽ-
18 tur linea. Socc. Sen. *cons. 33. nu. 8.* Dec. *cons. 379. nu. 3. vers. Nec obstat, &c. & nu. 4.* latè Giurba *ad Consuetud. Messan. cap. 12. glos. 3. par. pr. nu. 7.* Et ideò sic etiam alter frater licet sub linea comuni, & contentiua Patris esse reperiatur, non tamen in altera linea, & descendentia fratris effectiua comprehendi
19 dici potest. Menoch. *cons. 205. nu. 19.* Gutierez. *canonic. quæst. lib. 2. quæst. 14. nu. 55.* Roblez *de repræsent. lib. 3. cap. 4. nu. 6.* quia vnusquisque eorum suam propriam lineam
20 effectiuam producit. Aluarad. *de coniectur. ment. defuncti lib. 2. cap. 3. § 3. nu. 45.* & in proposito quot quot à dicto Hyeronimo procedunt, & descendunt, omnes de linea effectiua Hyeronimi Testatoris prouenisse assentimur, licet omnes pariter sub eadem linea cõtentiua, sub qua idem Hyeronimus, includi pariter dicimus; Prout quoq. non negamus, quod additur, dispositionem quamlibet de linea loquentem de effectiua intelligendam esse, non tamen ex argumento de-
21 ducto ex Papiniani responso in *l. cum Auus, ff. de cond. & demonstr. à Iustin. approbato in l. cum acutissimi C. de fideicommiss.*; quod nullam vim habet ad probandũ assumptum nostrum, cum alia diuersa ratione Papiniani Iudicium promanauerit, nempè, vt inquit, quia ex coniectura pietatis fideicommissum defecisse credidit eo quod minus scriptum, quam dictum fuerit, inueniretur, siuè, vt Iustinianus interpretatur *in d. l. cum acutissimi*, ne videatur Testator alienas successiones proprijs anteponere; sed ex ea peculiari ratione assumptum prędictũ potiùs probatur, quia *linea* verbum propriè acceptum & in suo germano, & verò significatu intelli-
22 gi debet de effectiua, quam quisq. sibi, & liberis suis efficit, vti docent Socc. *in l. Gallus §. nunc de lege num. 4. ff. de liber. & posth. & cons. 33. nu. 10. & 11. lib. 3.* Menoch. *cons. 233. num. 18.* Valensuel. Velasq. *cons. 97. num. 6.*

Intrepide verò, & absolutè negamus, quod hinc per æquiuocas ratiocinationes, & Testamenti nostri verbis nequaquam adaptabiles vis conclusionis à D. Consulente deducitur, quod nempè, sicuti linea effectiua fœminina incipere nequeat ab ipsomet Testatore masculo, sed necessario initium sumere habeat ab eiusdem filia fœmina, sic dicendum sit, quod linea pariter effectiua masculina Testatoris incipere nequeat ab
23 eius filio masculo iuxta celebrem traditionẽ Castrens. *in l. maritus nu. 5. C. de procurator.*, quam

Digitized by Google

quam esse communiter quoque receptam in maioratibus, & quibusue fideicommissis probat autoritate Menochij *cons.* 205. *nu.*19. 20. Horat. Barbat. *post tractat. de fideicommissis in propugnacul. veritat. cap.* 5. *num.*10. & latius Rubeus *in annot. ad decis.* 199. *Rota Rom. par.* 8. *recent. ex num.* 169. *usq ad num.* 187. ex qua firmata propositione ratiocinari postea sequitur Dñus Consulens sic arguendo; dum autem maior natu vocatus est, ille tantum, qui descendit à linea masculina, & sic à filio masculo ipsius Testatoris, censeri debet vocatus, ergo filiusmet quamuis & ipse sit de linea, & maior natu, non tamen vocatus dicetur, cum
24 nemo à se ipso descẽdere valeat iuxtà Bald. *cons.* 339. *nu.*2. *lib.*3. Ruin. *cons.*152. *nu.*4. *lib.*3., vndè consequentiam ducit Nepotē solum fuisse à Hyeronimo vocatum, & ex hac sic confictā vocatione deducit postea mentem Testatoris non fuisse vocandi maiorem natu respectu ætatis, quia, vt inquit, exclusit ab initio Baptistam filium suum licet seniorem, vt ei præferret Io: Franciscum Nepotem, & eiusdem Baptistæ filium ætate tamen longè minorem; & sic voluit in dicto maioratu succedi non vera maioritate ætatis, & naturali attenta, sed ficta, ac per rectam, & descensiuam successionem in vna eademq; linea de Patre in filium

Hæc autem omnia sunt magis ingeniosa, quam vera Commenta, vt enim argumenta relinquamus, & ambages, per quas indirecto trahere nititur D. Aduocatus sui intentionem Clientis, quo per regulares rectasq. semitas non licet; clarissima, & à nemine cõtrouersa, imò potiùs ab omnibus tanquam naturalis est recepta conclusio, quod vocata, aut posita in conditione, aut alio modo ad successionem inuitata Ascendentis, aut cuiuslibet alterius linea, licet ipse Ascendens, seu alius, de cuius linea agitur, non sit de linea, quia lineam efficiunt, & lineæ
25 originem præstant iuxta Socc. Sen. *cons.* 81. *nu.*1. *& seq. lib.*4. Peregrin. *de fideicom. art.*22. *nu.*24. *vers. Non tamen*. Initium tamen huiusmodi lineæ constituitur in primo filio istius Ascendentis, vel alterius, vndè si dicatur, succedat maior natu de linea masculina Francisci, non Franciscus, sed eiusdem Francisci filius dicetur primo vocatus, & primus punctus lineæ, quam Franciscus effecit, & sic in casu nostro linea Testatoris incipit immediatè à primo post Hyeronimum Ascendentem, de cuius li-
26 nea maior natu vocatus est, Rimin. Iun. *cons.* 117. *num.*27. *&* 28. eo alijsq. pluribus allegatis Redenasch. *cons.*90. *nu.* 92. 93. *&* 94. Rota Rom. *decis.*6. *nu.* 21. *par.*5. *recent.*

Et proindè si Pater habeat duos filios, masculum vnum, alteram verò fœminam, primus lineę masculinæ Patris erit filius masculus, & deinceps cœteri masculi ab eodem filio descendentes eandem lineam prosequētur; Linea verò fęminina à filia initium desumet, & sic in vtroque filiorum incho-
27 antur propriæ, & diuersæ speciei lineæ. Alex. *cons.*53. *nu.*5. *lib.*6. Ruin. *cons.*98. *n.*3. *vers: Sed præmissis lib. pr.* & sic in primo masculo linea masculina, in fœmina verò linea fœminina Testatoris, aut eius, cuius linea fuit de-
28 signata, & vocata verificatur Castr. *in l. maritus sub num.*5. *C. de procurat.* Menoch. *cons.*205. *nu.*19. Fusar. alios plures adducens *de substit. quæst.*346. *nu.*15. & benè Rubeus *in Annotat. ad decis.* 199. *par.* 8. *recent. nu.*171. 172. & propterea sequitur, quod incæpta linea effectiua Testatoris à Baptista eius filio, sicut ipsa linea non desinit in primo puncto, & filio Baptistæ, sed protrahitur ad omnes successiuè descendentes ex
29 eadem linea effecta a Testatore iuxta doctrinam Rotæ Rom. *d. decis.*6. *nu.*21. 22. *par.* 5. *recent* quia, vt eadem Rota clarius inquit eadem *par.*5. *decis.*21. *nu.*20. 21. cum linea
30 sit collectio plurium personarum gradus cõtinens, & numeros distinguens, ità licet à primis filijs incipiat, ad alios tamen successiuè ex ea descendentes protrahenda est, & sic non erroneo supposito, vt erroneè dicebatur, quod fuerit à Testatore vocatus *maior natu ex suis descendentibus*, sed quia legimus, & comprehendimus vocatum fuisse *maiorē natu descendentem à linea masculina Testatoris* diximus, & iterum confirmamus, quod sub ea linea masculina comprehensi remanent tam Baptista primus filius, quam Ioan: Franciscus, Pasqualis, & Hyeronimus Nepotes Testatoris, & filij Baptistæ, quàm cæteri omnes ab ijsdem postea Nepotibus prouenientes, vndè facilè admodū concluditur non modò Baptistam iuniorem comprehensum esse in linea effectiua Testatoris, sed omnes successiuè post eum descẽdentes, & sic concidit leuissimū fundamentū probatæ primogenituræ ex eo, quia Testator Nepotem solùm vocauerit licet minorem Patris sui, cum palpabilis sit vocatio tàm Baptistæ filij, quam omnium successiuè nepotum, inter quos tamen maior natu pro tem-

tempore semper præferendus sit. Prout cætera omnia, quæ successiue adducuntur, cōcernunt ordinem succedendi in primogenituram lineali, & nil habent comune cum maioricatu facti, in quo versamur, quibus ad saturitatem in præcedentibus Consultationibus responsum fuit. Nec ex eo, quia Io: Franciscus filius Baptistæ priùs quam Pasqualis frater successionem præoccupauerit, aliquid infertur in præsenti ad exclusionem Baptistæ ab eodem Pasquali descendentis, quia, uti dictum est, hoc euenit, quia tunc maior ętate reperiebatur, & vocatus erat primo loco, non quia primogenitus Baptistæ, sed quia qualitatem desideratam à Testatore nempè maioritatis ætate tunc possidebat, & quam solam ætatis rationem prę oculis, & in mente habuit Testator in præscribendo in instituto maioratu successionis ordine omni alia posthabita lineæ, gradus, aut proximitatis ratione, aut titulo.

Nouissimè autē, & iam intimata prolatione sentētiæ superuenit alia doctissimi viri, & Aduocati D. Francisci Andreæ cōsultatio, in duas partes distīcta; Et quoniā in prima aliàs à se dictorū nō necessarias defensiones modestissimus Author solùm expressit, ijs oīnò prætermissis; Ad secundam tantūmodo partem eiusdem Consultationis oculos, & animum conuertimus, vt si quæ fortè in ea sint, quæ aliàs aperta non fuerint, & sic responsione caruerint, in præsenti suppleatur. In pagina igitur solùm decimaquinta præfatæ impressæ Consultationis, & non antea aggreditur Eruditissimus Aduocatus merita causæ, & Iura sui tractare Clientis; Et in primis pro suę dissertationis fundamento supposuit; Non aliquam oriri inter Doctores controuersiam de maioratu facti, aut lineali primogenitura à Testatore ordinata, cum post vocatum maiorem natum post eū quoque vocatum esse contingat, & legatur eiusdem filium maiorem natu, quia tunc de constituto primogenialis successionis ordine dubitari non potest; Sed præcipuè inter eos tunc opinionum diuersitate certari, cum vocatio etiam est generalis, & indefinita maioris natu ex aliqua vniuersali linea descendentis, qua supposita in dicto casu inter DD. sententiarum varietate concluditur ab eo non posse dici clarè constare de intentione Testatoris, prout diximus, & de constitutione maioratus saltuarij, dum etiam in hoc casu non est pacificum, sed controuersum DD. Iudicium.

Sed verè in hac argumentatione latet æquiuocum; Nàm sicuti conceditur, quod dum post maiorem natu primo loco vocatū secundo loco ei substitutus reperitur eius-
31 dem filius maior natu, fit constitura verè primogenitura, nisi alia maiora indicia contrariæ voluntatis Testatoris emergant. Sic è cōtra concedere vis est, quod dum indefinitè vocatur maior natu ex aliqua tota linea, vel descendentia, censeatur ex comuni DD. voto successiue vocatus senior, qui tempore vacantis successionis extiterit ex tota linea prædicta, & sic constitutum esse tunc maioratum saltatorium. Non enim in hoc certāt DD., sed in eo potiùs an in singulis contingentibus casibus sit facta indefinita vocatio maioris natu ex tota à principio designata linea, an vero vocatus sit tātum maior natu ex singulis lineis descendētium ex tota linea honorata, vndè primogenitura linealis deducitur; Quamobrem, vt dicebam, in terminorum declaratione, & intelligentia non discrepant DD., sed in hoc laborant, & inuicem plerumq. aduersantur, an in vno, vel in altero ex dd. terminis dispositiones consulendæ, vel decidendę versentur, an nempè per verba dispositionis concludi possit vocatio maioris natu indefinita ex vniuersali linea vocata, vel maior natu respectiuè cuiuslibet lineæ ex prima generali productæ.

Et hinc est, quod sicuti Alex. in aliàs al-
32 legato *cons.4. vol.4.*, vt obiectū sibi Pauli de Castro *cons.94.* declinaret, (vti latiùs animaduerti suprà *cons. vlt. 201. n.12-13.*) ostendit in diuersis terminis, & super dispositione diuersæ naturæ emanasse dictum Pauli consilium ab ea, super qua consulebat ipse Alex., nempè quia ibi post maiorem natu vocatus fuerat eiusdem maioris natu filius maior; super qua eadē dispositione vna cū Paulo de Castro consuluit etiam Abb. *cons. 85. lib.1.* In casu vero Alexandri vocatus fuerat indefinitè maior ex descendentibus Testatoris vt ipse narrat in eodē *cons. n.1.2.* & ita Castrensis non aduersatur Alexādro, quando est indefinita vocatio maioris natu, sed primogenituræ introductionem firmat, quià nō indefinitè, sed prçcisè maior natu filius maioris natu primo vocati fuit substitutus, vndè nec Castrēs, Alexādrū, nec Alex. Castrensem impugnare patet, sed cuiusq. eorum doctrinā in suis terminis verā esse, & recipiendam. Ita quoque pariter, qui reiecto cons. Alex scripserunt, non aduersantur Alex. doctrinæ ex eo, quia non subsistat ab eo firmata propositio, quod vocato indefinitè

nitè maiore natu ex aliqua lineà maioratus saltatorius de linea ad lineam clarè constitutus censeatur, sed quià eius autoritas allegabatur super tali dispositione, quæ ab ea Alexandri diuersimodè loquebatur; Vndè
33 licet in celebri causa feudi Porrectę pro fideicómisso saltatorio starent Bero. *cons. 71. lib.1.* Maluas. *cons.22.* Hóded. *cons. 70. lib.2.* pro primogenitura verò consuluerint. Grat. *cons.6.7.* Alciat. inter cons. Grati *cons. 8.* & Menoch. *cons.981.* (quorum oīum consilia retuli, & latiùs singula perpendi supra *Consult. 201. n. 9. 10. 11. 16. 17.*) aduertere tñ opus est, vt clariùs sêper ęquiuocũ detegatur, nõ certasse in ea causà Patres prædictos super veritate terminorum, & per nos supra firmatæ propositionis, si nempè vocato indefinitè ex aliqua linea maiori natu intelligatur tũc cõstitutus maioratus saltatorius; quià potiùs in hoc oēs conuenire manifestũ est, Verũ super hoc tantum inter eos acriter fuit disceptatũ; an qualitas dispositionis, & verborũ inuestituræ feudi, in quà vocabatur maior natu, æquipolleret, & identificaretur cũ ea ab Alex. relata, & negatiuè cõcludunt, quia vti refert Grat. *d. cõs. 6.* in principio, huiusmodi fuerant inuestituræ verba *te tuosq. filios masculos natos, & nascituros, ac illorum descendentes in perpetuum masculini sexus, illorum videlicet maiorem natu pro tempore existentium*, vndè vti per Bero., Maluas., & Honded. in contrariũ dicebatur, & in rationibus dubitandi refert idem Grat. *nu. pr. & seq.*, ex verbis inuestituræ colligi videbatur concessionẽ videri factam maiori natu habito respectu ad omnes filios, & descendẽtes, non autem habito respectu solum ad maiorem natu primogeniti, & respectu filiorum primogeniti; sed argumento respõdẽdo Grat ibi *n. 26. & 27.* ait, quod sicuti immediatè pręcedentia eiusdem inuestituræ verba, *te tuosq. filios masculos, ac illorum descendentes* intelliguntur successiuè, Ità pariter alia sequentia *illorum videlicet maior natu* debebãt intelligi ordine successiuo, vt singula singulis reddantur, & sic, vti concludendo, inquit, *sensus erit primo maior natu filius, secundo loco maior natu descendẽtium ex filiis, & sic primo natus primogeniti*; vndè patet inter relatã dispositionis verba, & indefinitam ex aliqua linea, seu descendentia maioris natu vocationem diuersam quoque insurgere dispositionis naturam, & primogenituræ, seu maioratus saltatorij diuersitatem, prout ego quoque priùs expendi in mea Consultat. 95. *ex nu. 30. vers. Secundo hoc idem, &c. vsq. ad nu. 31.* Vndè in facto deficit, ꝙ obijci in recenti Cõsultatione D. Frãcisci Andreæ pag. 15. video, quod .s. inter præfatos Iuris Consultores non conuenientes in doctrina Alexandri excitata fuerit cõtentio, an maiore natu indefinitè ex aliqua linea vocato censeatur ex dispositionis natura inductus saltatorius maioratus; quia veriùs est inter eos disputationem potius initam fuisse, an vocatio *filiorum alicuius, & illorum descendentium, &c. illorum videlicet maioris natu*, æquipolleat, & sit eiusdem sensus, & naturæ ad inducendum saltatoriũ maioratũ cum indefinita vocatione maioris natu certæ descendentiæ, seu lineæ, vndè est, quòd tam Grat. *d. cons. 7. in princ. vers. Et primo ad decis. Alex. in cons. 4. lib. 4.* quam Alciat. *cons. 8. sub nu. 12. in fine*, Alexandri autoritatẽ euitare student, non quia eius doctrinam, & propositionem improbent, sed quia, vt aiunt, verba suæ dispositionis ab ista erant omninò diuersa; Imò Alciat. in vltimis verbis dicti consilij apertè fatetur, quod stante indefinita vocatione, prout in casu Alex. *Verba non poterant accipere sensum, nisi pro patruo.* vti sunt eius præcisa verba. Et quamuis Menoch. in eadem causa, quà suprà relati Bero., Maluas., & Honded., contrarium scribens *in cons. 981 sub nu. 3. vers. Pręmitto secundo* dixerit verba inuestituræ duplicem habere posse sensum; nempè aut vocationis maioris natu ex quacumque linea prouenientis ex Comite Hyeronimo primo inuestito. Aut vocationis maioris natu ex primogenito, prout dictus D. de Andrea adnotauit, aduertendum tamen est, quod casum non proponit, nec loquitur Menochius super indefinita vocatione maioris natu descendentis à lineà Testatoris, sed in diuerso omninò Themate, nẽpè, vt supra retuli, cũ vocati sunt *filii, & illorum maior natu pro tempore*, Et ea ibi profectò fuit disputationis occasio, in quo nàm sensu foret accipiẽda dispositio, an sicut inferret indefinita vocatio maioris natu à linea Testatoris, an verò non indefinita, sed singularis, distincta, & successiuà vocatio maioris natu cuiuslibet filij, cui disputationi causam prębuerunt illa inuestituræ verba, *& illorum*, nempè filiorum antea nominatorum *maior natu pro tempore*; concedente potiùs Menochio vna cum Grato, & Alciato, quod si non adfuisset illud distributiuum verbum *illorum* cumulum indefinita foret vocatio, & maiorem quoq. inter omnes descendentes esse successurum; Et sic non subsistit

sistit, quod idem D. de Andrea pro fundamento præmittit, quod nempè nõ controuerteretur in dicta Causa feudi Porrectæ per vtriusque Partis Aduocatos, imò inuicem supponeretur, vocatum fuisse ad feudi successionẽ maiorem natu indefinitè inter omnes descẽdentes, quia potiùs hoc præcisè, & tantũmodo controuersum fuit, an prædicta verba exprimerẽt, & sua natura inferrẽt vocationem maioris natu inter omnes descẽdentes indefinitè D. Hyeronimi primi inuestiti, an verò maioris natu ordine successiuo in singulis lineis cum prælatione lineæ primogenitæ. In hoc tamen vnanimes, quod si probaretur indefinita vocatio inter omnes descendentes, nulla ratio lineæ haberi deberet, sed tantum ætatis; vndè quando etiam contraria Patruo, & ætate natuque maiori prolata fuisset in illa causa sententia, nil turbaret intentum nostrum, nàm iuxtà Consultorum rationes in eo niteretur, quia non fuisset satis probatum, quod inuestituræ verba innuerent indefinitam vocationẽ maioris natu ex tota descendentia primi inuestiti, sed è contra importarent maioritatem respectu cuiuslibet filiorum primo loco nominatorum; Et sic non videtur vllo pacto dici posse, quod vocato maiori natu indefinitè ex linea Testatoris, prout in Testamento nostro, sit controuersum inter DD., an primogenitura linealis, vel maioratus saltuarius sit institutus, quià potiùs cum agnoscant omnes, quod concessa indefinita vocatione ex vniuersali linea, vel descendentia Testatoris, aut inuestiti, impossibile tunc sit à recto iuris vsque adhuc ab omnibus calcato tramite non deuiando, maioratum fauore senioris euitare; Ideò in huiusmodi casibus sola reducitur contentio, vt probetur, vel indefinita totius lineæ, vel successiua, & distributiua cuiuslibet filiorum lineæ, & attenta prærogatiua lineæ facta sit maioris natu vocatio; & in hoc solùm haud leuiter insudarunt in Causa feudi Porrectę Bero., & cœteri pro vtraq. parte scribentes, non autem, vti dicitur, præsupposita indefinita vt suprà vocatione, an ex hac posteà primogenitura linealis, vel facti maioricatus induceretur, & vt esset clariùs percipitur ex latiùs à me perpensis suprà *Consultat.* 201. *nu.* 16. 17. & 18.

Et indè dignoscitur nullam vim addere
34 posse Senatus Mutinẽsis in causa Coccapana decisionem emissam, & inter meas Consult. *in vol. pr.* impressam Consult. 97. pluribus ex eà insurgentibus rationibus, sed pręcipuè quià aut præterijt, aut cognitam non admisit distinctionem comuni voto receptam inter vocationem maioris natu habito respectu ad plures, & diuersas descendentiũ vocatorum lineas, cum vnusquisq. ex ipsis descendẽtibus suam propriam lineam efficiat, & propriam descendentiam producat, vt anteà *nu.* 22. 23. latiùs probaui; Sed potissimum etiã, quia duo ex tribus DD. Iudicibus à Serenis. Duce delegati, qui præfatæ decisioni tertio dissentiente votum dederunt; vt aiunt in dicta Consultat. 97. *nu.* 15. & 16. *vers. Et tanto magis*, D. Bernardinus Corrigiarius Testator non vocauerat simpliciter maiorem natu ex linea, & descendentia sua, *sed vocatus ab eo fuerat maior natu filiorum, & descendentium C. Guidonis*. Et proptereà, vti concludunt, videbatur Testator voluisse esse compręhensos proximiores ante remotiores, quod etiam confirmare voluisse videntur *sub num.* 22. *vers. Rursus, &c.* qui termini longe distant à nostris; quia non vocauit Testator noster maiorem natu filiorum ipsius, sed maiorem natu ex sua masculina linea, vndè cessant in hoc casu animaduersiones, aut coniecturæ contemplationis singularum linearum cuiuslibet ex filijs nominatorum, quæ tam Alciato, Grato, & Menochio, quam etiam doctissimis viris in dicta causa Coccapana occasionem dederunt decidendi pro lineali primogenitura. Quamvis, vti dicebat alius in hàc eadem causà Coadvocatus, plura in eadem decisione supponuntur, quæ non fuerunt, vt debebat, perpensis Testamenti verbis probata.

Vndè non mirùm si non modo tertius Iudex ex eis in contrariam abijt sentẽtiam innixus validissimis rationibus, quæ ab eruditissimo D. Actolino in sua *resolut.* 81. *per tot.* in eadem causa scribẽte relata fuerunt; Verùm etiam, vt idem Actolinus Testatur in fine dictæ *resolut.* 81., plura in publicum prodiere clarissimorum Iurisconsultorum responsa pro Comite Ludouico natu maiore, quorum attenta rationum soliditate paratus erat Princeps Serenissimus novæ revisionis aditum suo Rescripto reserare; quo præuisio Pars Aduersa, quæ duorum sententiã consequutus fuerat favorabilem exitũ fortè metuens in noua reuisione contrariũ transactioni vtilitatis non modicæ D. Comiti Ludouico consensum præstitit.

Et ità pariter irrepsit æquiuocum in perceptione

ceptione facti in causâ successionis Marchionum Carretti, in quâ scripserunt Menoch. *cons.* 442. & Surd. *cons.* 403. Non enim ibi occasionem disputationis, an de primogenitura lineali, vel maioricatu facti ageretur, præbuerunt eadem verba dispositionis, quæ in nostro Testamento leguntur, vt à Domino de Andrea suppositum esse video, referendo aliqua ab eodem Menochio relata verba, quæ cum ijs Testamenti nostri conuenire videntur, vndè argumentum deducit, quod etiam in casu, quò indefinitè fuerit vocatus natu maior ex aliquà linea, nihilominus non sit vndique clarum, vti per me sæpiùs firmatum fuit, sed aliquando etiam in controuersiam deductum, an maioricatus facti, vel primogenitura linealis inferatur.

Æquiuocũ enim detegit, & probat Thesaur. *quæstio forens.* 20. *lib.* 2. super eodem maioratu, de quo Menoch. & Surd. agunt exarata, & in quà clariùs, & integrum factũ recensetur cuius aliqua pars à DD. Consulentibus omissa fuit, & in hoc etiam aliqua aduerti suprà Consultat. 201. *nu.* 19. 20. 21.; De qua Thesauri quæstione licet ego sępius in meis, tàm latina, quàm vernacula lingua emissis consultationibus mentionem habuerim. Tamen D. meum prætérijsse video, cum eam solis Menoch. & Surd. allegatis silentio omninò involuerit; In ea igitur tàm initio, quàm postea *sub nu.* 1. *vers. Quod autem* occasione Iuris articulos expendendi latiùs, & præcisiùs factum recensendo præmittit, istud fideicõmissi genus à tribus successiuis dispositionibus, nempè ex Testaméto primum, secundo ex codicillis, & demũ ex Instrumento transactionis eiusdem Ga-
35 leotti senioris originem sumpsisse suam, & primo in testamento, vti narrat, verum est vocatum à Testatore fuisse *Io. Vincentium ex Alberto fratre Nepotẽ, & inde maiorem natu suorum filiorum solum, & insolidum*; sed in transactione postea inita inter eũdem Com. Galeottum Testatorem, & Io: Vincentium Nepotem super ordinatione huiusmodi successionis conuentum est, quod dictum feudum *deueniat in alium filium talis maioris natu etiam maiorem natu, si filios habebit*, vti refert idem Thesaur. *sub nu.* 2. *vers. In transactione.* Vndè verùm non est, quod ibi positum in controversia sit, an vocato natu maiori ex aliqua linea indefinitè censeatur ex his verbis inducta primogenitura, vel maioricatus facti; Sed controuersia exorta est, ex alijs oĩnò diuersis à prædictis dispositionis verbis, quia nempè non indefinitè vocatus fuerat maior natu ex linea Testatoris, sed restrictiuè, & limitatè ad lineam primo vocati, & admissi, dum in transactione, ex quà Testamenti dispositio ex voluntate, & consensu eiusdem Testatoris fuit innouata, post primum admissum vocatus fuerat maior natu sui ipsius, & suæ particularis lineæ, vt iterùm meliùs etiam, vt responderet obiectis inquit ibi Thesaur. *sub nu.* 4. & licet in *hoc maioratu vocetur filius ingressi ad formam primogenituræ, &c.* vndè ex hoc disponendi modo, & ex tali maioratus instituendi forma à nostra prorsus aliena deriuauit contentio, an Primogenitura linealis, vel facti maioratus institutus censeri deberet, & iure quidem summo, nàm quando vocatur natu maior, & post eum eius filius natu maior,
36 iam suprà diximus Consult. 201. *nu.* 9. *& nu.* 12. 13, adducto cons. Castrens. 164. *& sub num.* 21. *&* 22. & iterùm *consultat.* 202. *n.* 11. non leuis insurgit coniectura contemplatæ à disponente lineæ primogeniti, cum prælatione cœteris alijs lineis, & ita ordinis succedendi constituti ad primogenituræ modũ, non autem maioratus, quamuis etiam in istis terminis longè difficilioribus stante vocatione maioris natu pro Patruo maiore natu contra filium vltimi possessoris fuerit Iudicatum iuxtà eiusdem Thesauri distinctionem; Cõcidit igitur ex omni parte obiectum ex eo supposito formatum, quod etiã stante indefinita vocatione maioris natu ex linea Testatoris fuerit inter DD. controuersum, an maioratus, vel primogenitura linealis insurgat, neque ideò redargui, sed commendari potiùs debuimus, si maiorum nostrorum comunia vestigia sectantes diximus, quod stante præfata indefinita vocatione maioris natu clara, & indubitata est saltatorij maioratus institutio, quià rursus dicere compellor, quod in tot hucvsq; elaboratis Doctissimorum Virorũ pro Excellentiss. D. Principe Hyeracis Consultationibus vnum adhùc non inueni allegatũ Doctorem in his præcisis terminis, quando nempè vocatus est maior natu descẽdens indefinite ab aliqua certa vniversali linea pro primogenitura consulentem, aut decidentem, licet plures in contrarium congesti sint, quorum auctoritates euertere singulas licet conatus infra fuerit D. de Andrea, illud tamen sibi feliciter non euenisse in sequenti Consultatione haud difficile erit ostendere.

Cum

Cum igitur vndiq. remaneat firmũ, quod plurium, & omnium, vt ita dicam DD. autoritate in tribus præcedentibus Consultationibus comprobatum fuit, quod vocato maiore natu indefinitè ex aliqua lineá vniuersali, absq. vllius controversia dicitur inductus maioratus facti. Si modo rationes, quę acutissimè à D. de Andrea feracissimo suo Ingenio in secundo capite dictæ suę nouissimæ Consultationis adductę fuerunt ad convincendam non rationabilem comunem tãtorum Patrum sententiam, per sophymata, illationes, & argumenta, vt ab eo factum fuit, refellere aggrediendum foret. Nimis in longum, & præter consuetum Consultationum morem dissertatio protraheretur, Ita vt hæc sola disputatio ferè præsens impleret volumen; Et potissimum etiam quia stringere non videtur in casu præsenti
37 ratio desumpta ex dispositione *l. cum ita 32. §. in fideicommisso ff. de leg* 2. ex quà legatum familiæ relictum non omnes de familia, sed proximiorem tantum primo gradu comprehendit, vndè arguitur, quod sicut ibi familiæ nomen licet plurium personarum collectiuum non tamen impedit ordinem prioritatis successionis, & prælationis inter eos de familia, & hoc ea ratione, quia licet Testator hoc non dixerit, tamen præsumendum est se suamq: dispositionem legis intentioni conformem reddere voluisse, ex qua in intestata successione semper proximiores remotiores excludant, Ità pariter quamuis maior natu descendēs à linea Testatoris intelligi possit de seniori in tota linea nihilominus, quia sicut in successionibus individuis fuit in iure introducta regula, vt inter descendentes ex eadem contentiua linea, effectiua linea primogeniti lineæ secundogeniti pręferatur, sequi indè dicatur, quod vocante Testatore maiore natu ex sua linea descendente, censeatur cum eodem prælationis ordine vocasse; Sed benè se habet argumentum in eo, ꝙ in vocatione generali familiæ ideò proximior admittatur, quia non fuit aliter declarata Testatoris voluntas, Cętterũ sicut si dixisset Testator, ꝙ omnes de familia nulla proximitatis habita ratione eodem tempore succederent, vel fortè oẽs nominasset ut in *d. §. in fideicõmisso habetur*, certum est tunc omnes, nempè tàm remotiores, quã proximiores simul admittendos forè; sic in casu præsenti, si Testator fideicommissum instituisset, quod ad vnum tantũm successiuè devolui statuisset, quem tamen non nominasset, tunc fortè iuris dispositio quæstionem dirimeret, & eum primũ qui de prima linea primogeniti descenderet, cœteris anteferretur; Sed cum Testatoris nostri verba patefaciant eius mentem huiusmodi fuisse, quod omni posthabita proximitate gradus, vel prioritate linearum effectiuarum indefinitè is, qui ætate tempore successionis cœteros omnes totius suæ contentiuæ lineę præcelleret, ad maioratus fruitionem inuitaretur; Non est opus à iure comuni quærere successionis ordinis interpretationem, cum ipsemet Testator, quid voluerit, satis clarè explicauerit, nec ei adaptari potest interpretatio, quę eius volũtatẽ destrueret, Et ità quoq. fateor in Regnorũ successione, aut feudorũ inuestitura, prout in cęteris Italiæ, aut Hyspaniæ, Galliæ, aut aliarum Prouinciarum constitutis fideicommissis omninò seruari, nempè quod in eis à iure comuni regula desumatur succedendi, si tamen in Regnorum Constitutione aut in ipsis feudorum investituris, aut priuatis fideicommissorum ordinationibus aliter prouisum, aut stipulatum, siue ordinatum non reperiatur; Vndè ex eadem regula si Testator expresè declarauerit in constituto fideicommisso velle primogenituram erigere, & in eo ad modum primogenituræ succedi, quamuis aliud non addiderit, intelligitur tamen, prout asserit idem Dñus meus de Andrea, iuxta per Doctores constitutam in huiusmodi maioratibus, seu primogenituris regulam, quod primus successionis gradus in primogenito, & in suos successiuè descendentes exordium sumat, secundus verò gradus primogeniti linea extincta à linea secundogeniti procedat,
38 vt per Molin. *lib. 3. cap. 6. nu. 29. de primog.* Castill. *lib. 5. contr. 93. nu. 5.* & alibi latiùs, & consequenter ex contrario, cum vocatur à Testatore maior natu indefinitè, & simpliciter ex tota sua contentiua linea, ex constituta DD. regula, etiamsi nil aliud additum sit, censetur solius provectioris ætatis inter omnes indistinctè ab eo descendentes habita sola in succedendo ratio. Nec eiusdem est naturæ dispositio, vti sępiùs supra dixi, cum in ea Testator vocat filium suum, & post eum eius filium maiorem natu, quia tunc Testator prætulit primo loco lineã sui filij alijs aliorum filiorum lineis, & sic tunc dici non potest indefinitè vocasse maiorem natu ex tota sua contentiua linea, quia exclusit alios filios, licet tempore successionis ætate maiores existerent, & vocando postea eiusdem filij filium maiorem natum videtur

detur etiam habere rationem lineæ, non autem solius ætatis, quod secus est in maioricatu facti, & disponendo successionẽ post Patrem in filium ordinem quoque statuisse ad modum linealis primogenituræ succedendi aliàs concessimus.

Et quamuis ex hac constituta regula nouus desumatur arguendi prætextus, quia, vt obijcitur, cum inficiari non liceat, quod vocatus in primo distributionis maioratu vocatus quoque sit in Maioratu Palatij, de quo nunc agitur, ex ipso vero Testamento certum reddatur, in eo distributionis maioratu vocatum expresè fuisse maiorem natu ex linea Baptistæ vt ibi legitur, *& eo Baptista defuncto vna cum maiori natu ex linea masculina ab eo Baptista descendenti*, vndè sic pariter dicendum sit vocasse primum Baptistam filium suum primogenitum, & post eũ maiorem natu ex eodem Baptista descendentem, ex quò præscripto ordine videtur iuxtà superiùs dicta primogenitura linealis inducta; vndè cum in maioratu Palatij idem successionis ordo seruandus esset, qui in eo distributionis statutus fuerat, vt innuere videtur clausula in eo Palatij inserta, *& ordine, ac modis prædictis hoc perpetuo seruetur*, consequens videtur dicendum, quod in hoc Palatij maioratu pariter cum primogenituræ forma, & sic iuxta lineæ prælationem succedendum sit.

Nihil tamen verè, vt alibi sæpè responsum fuit, & præsertim supra Cõsult. 202. post *n. 23. vers. Aut fortè dicitur, &c.* repetitum fuit, differt vis, & natura dispositionis in maioratu palatij ab ea distributionis maioratui tributa, licet enim in illo vocatus fuerit natu maior à linea Testatoris, in hoc verò natu maior à linea masculina Baptistæ descendens; quia tamen Hyeronimus Testator tempore conditi Testamenti alios filios præter Baptistam non habebat, & propter in gravescentem ætatem alios concipiendi spe destitutus esset, cadere hic non potest contemplatio prælationis lineæ vnius, aut alterius filij, quę primogenituram portendit, & idem propterea fuit vocare maiorem natu ex lineâ Baptistæ, vel ex linea Testatoris, & ideo ad evitandam omnem primogenituræ coniecturam non vocauit Testator defuncto Baptista Io: Franciscum eius filium iàm tempore conditi Testamenti natum, & sibi cognitum, verùm simpliciter maiorem natu ex linea masculina descendentem, vt ità declararet, non primogenitum Baptistæ, sed maiorem ex tota sua linea, vel Baptistæ (quod idem erat) superstitem tempore suæ mortis, aut ipsius Baptistæ, (quod à casu pẽdebat,) an futurus esset Io. Franciscus, vel alius Baptistæ filius, vocasse; & nihil interest ad hunc effectum an Testator vocauerit maiorem natu indefinitè ex sua propria, vel alteriùs personæ linea descendentem vti latiùs probaui Consultat. 201. *ex nu. 9. & seq.*

Et quod dicitur de distinctione lineæ effectiuæ, & contentiuæ, nunquam negaui, quẽlibet ex filijs Baptistæ suam effecisse propriam, & effectiuam lineam, itaut filij, & descendentes omnes Io: Francisci essent de linea Io: Francisci effectiua, & filij pariter Pasqualis de linea effectiua Pasqualis, sed tamen pariter negari nequit, omnes istos tã Io: Francisci, quàm Pasqualis filios reperiri sub linea contentiua Hyeronimi Testatoris, siuè eius descendentiæ compræhensos, cum linea, & descendentia idem sit, & idem

39 importet verbum *linea*, quod verbum *descendentia*, vti trad. Ricciard. *inter cons.* Fusar. *cons. 169. n. 112.* Altograd. Iun. *controu. 42. nu. 53.* & sub linea contentiua, seu descendentia Testatoris tàm primùm Baptistã filium, quam Io: Franciscum, & Pasqualem, prout cœteros omnes vtriusque descendentes, & à singulis eorum lineis successiuè proceãdos includi necesse est, vt ita post Bald.

40 & alios declarat Socc. *in l. Gallus nu. 3. de lib. & posthum.* Ruin. *cons. 98. sub nu pr. lib. pr.* Dec. *cons. 379. nu. pr.* Menoch. *cons. 234. nu. 9.* & latisimè explicat Castill. *quotid. contr. lib. pr. cap. 93. § pr. nu. 37. & seq.*

Nec revoluto transmisso mihi Testamẽti themate vidi in dispositionis substantia discrimen illud, q̃ à Dño meo hic in prosequutione, suæ eruditæ ratiocinationis inter vnã, & alteram maioratus ordinationem aduertitur; Licet .n. in ea distributionis maioratus institutione primò dixerit Testator. *Vna cum maiori natu ex linea masculina ab eo Baptista descendenti*, vndè videatur elici posse, quod verbum illud *descendente* referri debeat ad *lineam*, nõ autem ad *maiorẽ natu*, vndè Dñus meus subtiliter ibi differentiã investigauit, si dicatur, *maior natu descendens à linea masculina*, vel è contrà dicatur, *Maior natu ex linea masculina descendente*, Quãuis plura etiã in cõtrarium tam in grammaticali, quam legali sensu possent opponi, omnibus tamen omissis ambiguitatem substulit idem Testator, & se meliùs declarauit adiecta clausula, *Ita quod, &c. per Spect. Officium vna cum maiori natu ex ea linea masculina descendenti*, quę clausula vim habet consuetam declarandi mentem proferentis

Digitized by Google

41 rentis in præcedentibus. Socc.Sen. *cons.* 49. *nu.*2. *vers.Dicemus autem,&c. & nu.*5. *vers. Ad propositum,&c.* cum alijs apud Barbos. *de claus. clausul.* 75. vndè si aliquam dubietatem præleferrent prolata in precedenti verba, moderanda & declaranda veniunt iuxtà intentum Testatoris eo modo, quo in sequenti protulit, & loquutus est, & si Testator in dispositione Palatij dixit *Maior natu descendens à linea masculina Testatoris,* in eo verò distributionis *à linea masculina descendenti*, non prouenit hoc ex variata intentione Testatoris, sed quia tunc in exprimendo eodem mentis suæ sensu orationis immutauerit formam, sic exigebat sanæ latinitatis ratio, quod in vna dispositione nominatiuo *descendens*, in alia vero ablatiuo *descendenti* vteretur, cum enim in prima iusserit fieri distributionē p Sp.Offic. *vna cum,&c.* post d.præpositionem *vna cum* iuxta grāmaticales regulas sequi debuerat ablatiuus, vndè est, quod dixit *vna cum maiori natu*, cui pariter concordare debuit sequens adiectiuum,& sic dicere debuit *descendenti*, non autem *descendens*. Quia verò in secunda dispositione Palatij,postquam dixit, *quod illa frui, & gaudere perpetuo possit*, deficiebat ad complendum incæptum rectè sermonem nominatiuus, adiunxit *maior natu*, & ei benè concordauit adiectiuum sequens. *Descendens*: Ex quò conspicitur quod verbum *descendenti* fuit semper ex voluntate Testatoris adiectiuum ad qualificationem maioris natu appositum, non autem ad lineam relatum, quia si hoc esset, cum tàm in prima, quam in secunda dispositione, linea masculina in ablatiuo sit posita, semper quoq. verbo *descendente* in ablatiuo fuisset vsus,vt cum ea concordaret; Verū quia voluit, ut dixi, vt maiorē natu non autē lineā qualificaret; Ideò vbi maior natu in nominatiuo fuit explicitus,dictum quoq fuit *descendens*, non autem descendenti, & vbi in ablatiuo *maiori natu* dictum fuit, in ablatiuo quoq. fuit adiectum *descendente*. Non igitur aliquod misterium abscōditur in hac nominatiui, vel ablatiui in vna, vel altera dispositione facta variatio, sed naturalis, & sana loquutio vnū,vel alterū requirebat, sicut vsu frequens est apud omnes,quod idem mentis conceptus modo vna, & modo alia orationis enuncietur forma; & sic concidunt animaduersiones, & speculationes, quæ ingenij subtilitate ex omnibus Testamenti verbis extorquentur. Quas D. mei ratiocinationes licet supra omittere velle premiserim, non quia eas spernam, quod absit, sed quia,vbi pugnant autoritates solidissimæ eas indagare supervacaneum existimauerim,earumdē tamen legendi voluptas mei quoque intellectus ratiocinationem, qualis qualis sit, ad eas contemplandas, & earum vim insimul prescrutandam traxit vel inuitam.

In tertio verò sequenti suę Consultationis capite sategit ostendere D. de Andrea rationes per dd. D.Baptistæ Aduocatos excogitatas ad probandam institutionem meri facti maioratus nequaquam aduersari, quin ex eis cōcludi pariter possit inductū linealis successionis ordinem; Et primo notauit diuersa via progressum fuisse D. Aduocatum Solarium ab ea, quam ego prosequor, in tuendis D.Baptistæ Iuribus; Sed verè idem prorsùs iter calcavimus, nec sententiæ inter nos discrepant; Ego enim tantum dixi, & suprà Consultat.202.*ex nu.*2.*& seq:* latiùs cōfirmaui, quod licet plures magni nominis DD. probare studuerint diuersitatem naturæ huiusmodi nominum *primogenitus*, & *maior natu*,ego tamen professus sum, nūquam me inducere potuisse,vt crederem, ex vna, vel alia nominatione simpliciter nullis alijs adiectis verbis, & demptis alijs oībus circūstantijs, aut coniecturis, insurgere primogenituræ linealis magis,quam maioricatus facti probationem; Imò si sint synonima, vt ego Consultat.92. verum esse posse dissimulaui, & aduersarius mordicus substinet, dixi, non posse assignari rationem, quare magis ex uno, quam ex alio nomine primogenitura potiùs, quam facti maioratus emergat; Vndè conclusi præter unius, uel alterius uerbi expressionem serio inspiciendum semper esse, qua aliorū uerborū cōcomitātia,quaue occasione,& quo nā respectu, & in quā parte dispositionis sit de eis facta à Testatore, uel disponente mentio, ut primogenitura, uel saltatorij maioratus institutio concludatur, uti dicta Consultat. precedenti 202. latiùs me ipsum explicui.

A quo non uideo discrepare doctissimi Dñi mei Solarij lucubrationes, in quibus *pag.*11.*vers.Ad differentiā* fatetur,& pluriū Iurisperitorū Iudicio probat uerbalem tantùm inter utraque nomina differentiam esse, quamuis alios contrariæ sententiæ paulo post referat; prout etiam infra *pag.*13.*vers. Non inficior*, concedit aliquando contingere sub appellatione maioris natu fuisse uerè institutam primogenituram; Vndè una mecum concludit, quod exceptis Hispaniarum

rum Maioratibus in quibus tacitè intelligitur ordinatum, vt in eo succedatur eo modo prout in Regno succeditur, vti plurium
42 autoritate probat Surd. *d. cons.* 403. *nu.* 32. *&* 33. & in Gallia, & Neapolitano Regno, quorum consuetudine post filios primogenitos eorum filij censentur vocati, nisi aliter appareat, vti etiam latiùs animaduertit Thesaur. *lib. pr. quæst. forens.* 35. *nu.* 43. 44 id solum inspiciendum esse, quem ordinem succedẽdi statuerit disponens, & in vocatione maioris natu an ad vnam tantum lineam, vel ad plures respexerit: vndè supra Consultat. 201. *nu.* 22. allegaui autoritatem Pegrini *cons.* 64. *nu.* 8. 9. 10. 11. *lib.* 2. concludentis pro maioratu saltuario licet vocato primogenito ex modo, & qualitate dispositionis, in qua præcœteris consideratum ab eo fuit, vocatũ fuisse simpliciter, & indefinitè primogenitũ ex vniuersali linea certæ personæ; Cui doctrinæ nunc obijcitur per D. de Andrea, ꝙ eius authoritas sola sit; cum tamẽ per eundẽ D. Aduocatũ nulla afferatur contraria, recipi iure debet præcipuè cum sit viri doctissimi, & qui in quæstionibus potissimũ fideicommissorũ aliorũ omnium merito Magister appellari meretur, & comitetur eius dictum ratio; Licet nec deficiant autoritates aliæ, si perlegantur à me in proposito Consultat. 201. *ex nu.* 27. *& seq.* cumulatæ sunt, & inter alios Prato *discept. forens. lib. pr. cap.* 38. *sub nu.* 58. *vers. Nec prædictis*, vbi refert obiectum Partis innixum in eo, quod Testator in fideicommisso instituto Palatij sui hanc iniecerat clausulam, *quod scilicet domus transeat de primogenito in primogenitum in infinitum*, quibus verbis non obstãtibus ex alijs ex eodẽ Testamento resultantibus concludit maioratus institutionem fauore senioris cum saltu de linea ad lineam, non autem fauore primogeniti, aut eius lineæ descendentium.

Et quamuis à D. de Andrea in dicta sua postrema Consultatione *pag.* 24. dicatur, me ipsum in mea *Consult.* 92. *lib.* 1. *nu.* 1. firmasse, quod vocato primogenito semper ordine primogenituræ deferatur successio; Æquivocatio clara est, dixi enim ibi, & hoc solùm probare statui *d. nu.* 1. quod supposita, & ordinata primogenituræ cõstitutione, tunc sub primogeniti licet in numero singulari vocatione facta non tantum filius primogenitus primus institutus, sed eius quoque nepos, & omnes primogeniti successiuè ab eo descendentes in perpetuum vocati censentur, cum frater secundo genitus appellari nequeat primogenitus, donec supersit aliquis filius, aut descendens à primogenito, vndè est, quod post ibi firmatam conclusionẽ præfatã, assumpta fuit à me probatio, quod non maioratus, sed primogenitura linealis fuerat à Testatore ordinata, vt præfatã cõclusionẽ in proprijs terminis præmisisse constaret; & hinc quoq. patet me non dixisse, quod semper vocato primogenito intelligatur inducta primogenitura, sed ꝙ probata prius constitutione primogenituræ linealis sequitur postea, quod sub vocatione primogeniti primo loco instituti comprærhendantur successiuè primogeniti ab eodem primogenito, & eius linea descendentes excluso secundogenito, & eius linea, quod est quid omninò diuersum.

Quamobrẽ, aut verùm est, ꝙ hæc duo nomina primogenit⁹, & maior natu pariter habilia sint ad concipiendã tam primogeniturã linealẽ, quã maioratũ facti, & cum ex supra, & in præcedenti Consultatione firmatis ordo succedendi in dispositione datus fideicõmisso saltatorio conueniat, nihil interesit, aut vno, vel altero vocabulo vsus sit Testator; Si verò validior sit sententia, prout inclinat Dominus Solarius, quod verbum *maior natu* semper maioritatem ætatis importet, & sic pernecesse maioratum facti, & eo fortiùs Clientis nostri iura firma reddũtur, & inconcussa; Prò qua oppugnãda D. Solarij sententia vidi modo ab eodem D. de Andrea in dicta recenti Iuris allegatione ex pag. 23. vsq. ad pag. 27. plura subtiliter opponi, quæ omnia sinè responsione relictu rũ non erit doctissimum, & æqualiter acutum dicti D. Solarij ingenium, qui proptereà mea defensione non eget.

Ex quibus, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Dictio & posita in principio orationis non cumulatiuè, sed inceptiuè stat.*
2 *Dictum in prima oratione non censetur repetitum in sequenti licet continuata oratione.*
3 *Verbo omisso in secunda oratione censetur repetitum, quod erat in prima, & nu. 5.*
4 *Regula, quod vna determinatio respiciens plura determinabilia debeat omnia aequaliter*

determinare, procedit si omnia sint in eadem oratione.

6 *Quod deest ad perficiendam orationem censetur tacitè inesse.*

7 *Vbi qualibet oratio habet suum proprium verbum licet sub intellectum, tamen dicuntur diuersæ orationes, & nu.8.*

9 *Etiamsi idem verbum sit in secunda repetitū.*

10 *Identitatem orationis efficit vnitas verbi, diuersitatem autem eiusdem verbi repetitio, aut alterius verbi diuersitas.*

11 *Ex diuersitate, vel identitate qualitatis, aut conditionis in vna, & non in altera oratione apposita infertur ad identitatem, vel diuersitatem orationis.*

12 *Si in vna oratione adest dispositio pura, in alia conditionalis, dicuntur diuersæ orationes.*

13 *Repetitio qualitatis, seu conditionis non admittitur de vna in alteram orationem diuersam.*

14 *Eadem qualitas, & conditio refertur solum ad personas in eadem oratione substitutas.*

15 *Vna substitutio ab alia non declaratur, quando sunt posita in diuersa oratione.*

16 *Oratio sequens imperfecta ratione verbi suppletur à verbo præcedentis orationis, non tamen à conditione in præcedenti expressa.*

17 *Qualitas vni rei ex duabus copulatis adiecta, sub intelligitur in alia re copulata in eadem oratione, secùs si in diuersa.*

18 *Substitutio circa diuersas personas impedit repetitionem qualitatum in alijs personis in alia substitutione requisitis.*

19 *Consilium Pauli de Castr. 164. lib. pr. declaratur.*

20 *Vocato simpliciter maiori natu in numero singulari protrahitur successio de vno in aliū maiorem natu tempore vacantis successionis superstitem.*

21 *Duabus substitutionibus continuatis licet per diuersas orationes, species fideicommissi in prima ordinati in secunda censetur repetita.*

22 *Qualitas tacitè subintellecta in vna substitutione non potest trahi ad aliam substitutionem, licet iuxta illam sit interpretanda.*

23 *Relatio fieri debet ad proxima.*

24 *In dubio relatio fieri debet potiùs ad magis propinquo disposita, quam ad remota.*

25 *Duabus substitutionibus copulatiuè positis, sed in diuersis orationibus, vna dicitur proxima, alia remota.*

26 *Clausula in fine posita refertur ad omnia præcedentia, quibus adaptari potest.*

27 *Declara, quando clausula principaliter de per se stat cum relatione ad totam dispositionē, præcedentem; Secus si apponatur continuata ad proximè præcedentia, & ad ea qualificanda, tunc enim ad præcedentia remota non refertur.*

28 *Dictio* & *copulando continuat sequentia præcedentibus.*

29 *Dictio* hoc *demonstrat repetitionem qualitatis præcedentis immediatè dispositionis in sequentem.*

30 *Maximè si dictum sit* & hoc, *quia facit clausulam relatiuam tantum ad dispositionem suprà proximè præcedentem.*

31 *Clausula substitutionis de per se stans, pars orationis dicitur proximè præcedentis.*

32 *Maximè si sit in diuersa oratione scripta.*

33 *Etiamsi adsit dictio repetitiua.*

34 *Non censetur Testatorem per clausulam relatiuam se voluisse referre ad maximè remota.*

35 *Quæcumque oratio intermedia impedit relationem ad remota, sed tunc ad proxima tantùm fieri debet.*

36 *Cum ratio diuersitatis datur inter vnam, & alteram substitutionem, tunc vna ab altera non declaratur.*

37 *Ostenditur tàm Surdum cons. 455. quam DD. Auditores Sacræ Rotæ habuisse notitiam totius Testamenti, & substitutionis lineæ fœmininæ.*

38 *Verbum* maior natu *intelligitur pro maiori ætate, quando agitur de radicando fideicommisso in vna linea, non autem quando de eo continuando.*

39 *Contrarium latè concluditur, & defenditur, quòd aliàs dictum fuit.*

40 *In iudicando aliorum Iurisperitorum non est spernenda sententia.*

42 *In iudicando communis sententia sequenda est.*

43 *Sententia lata contra communem opinionem iniqua dicitur tamquam lata contra legem.*

44 *Communis opinio DD. habet pro se præsumptionem veritatis.*

45 *Præsumptio communis opinionis DD. prouenit ex eorum peritia iuris.*

46 *Opinio quò maiori DD. numero munita est, maiorem habet veritatis præsumptionem.*

47 *Sequenda est magis opinio Aduocatorum, & esse à Iudicum, quam legum interpetrum.*

48 *Thesaurus in hoc articulo dixit Temerarium esse à communi Doctorum sententia discedere.*

49 *Conclusionem, quod vocato simpliciter maiori natu ex aliqua linea intelligatur de seniori, defendunt plures tàm in Tractatibus, quam in iudicando.*

50 *Couarru. pract. quæst. cap. 37. sub n. 55. Hæc autem voluntas, & seq. latè explicatur.*

51 *An si extincto primogenito sit vocatus expressè se-*

Digitized by

secundo genitus, post mortem primogeniti succedere debeat eius filius, vel secūdogenitus vocatus.

52 *In maioratu facti nulla alia prædilectionis ratio habetur, quam ætatis.*

53 *Menoch. cons. 442. iterum expenditur.*

54 *Menochii doctrina in cons. 981. iterum declaratur.*

55 *Alciatus in Parergon. iuris lib. 8. cap. 15. declaratur, & latè explicatur.*

56 *Auendan. in l. 40. Tauri gloss. 17. declaratur.*

57 *Cancer. par. 3. cap. 21. nu. 103. & 104. refertur, & latè explicitur.*

58 *Alex. cons. 4. lib. 4. iterum à principio vsq. in finem refertur, & declaratur.*

59 *Menoch. cons. 442. Item Surd. cons. 403. declarantur.*

60 *Thesaur. quæst. 35. lib. pr. intentionem nostrā manifestè probare ostenditur.*

61 *Bellonus cons. 11. iterum declaratur.*

62 *Sabellus resolut. 40. iterum perpenditur, & ibi subscripsio Altogradi.*

63 *Pratus discept. for. lib. pr. cap. 38. per tot. explicatur.*

64 *Redenasch. cons. 82. pro nostra sententia stare demonstratur.*

65 *Alex. cons. 123. lib pr. pro nobis stare demonstratur.*

86 *Consilia Beroi, Maluas., & Hondedei aliàs fuisse satis defensa docetur.*

67 *Fusar. in cons. 39. 40. 41. in quibus terminis loquutus fuerit, & alii duo consulentes cum eo, & super quo dispositionum genere latissimè refertur, & facto relato, probatur.*

ARGVMENTVM.

Oratio eadē, aut diversa ex quibus dicatur. Deficiētia verbi in secūda dispositione an efficiat eamdē dispositionē sub prima oratione cōpræhendi. Repetitio qualitatis, aut conditionis de vna ad aliā dispositionem, quando detur. Substitutio vna quando ab alia declaretur, latè explicatur. Clausula in finè adiecta quando ad proximam dispositionem tantum, vel etiam remotam sit referenda. Comunis opinio Doctorum quando, & quanti sit æstimanda. Defenduntur plures DD. autoritates concludentes pro inductione Maioratus pro seniore, quando vocatur indefinitè maior ex aliqua linea, quæ sub non veris rationibus impugnabantur, &c.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCV.

VErùm quia sæpiùs in repetitis eruditissimis D. de Andrea Consultationibus hetrusca lingua compositis, typisque impressis, prout etiam in quarto, & sequenti huius postremæ suę lucubrationis capite magna vi ab eo insistitur in substitutione fœminarum ordinata à Testatore in hoc eodem Palatij maioratū indefectum masculinæ lineæ, cum supposito, quod ibi certus fuerit constitutus linealis primogenituræ successionis ordo, ex quo supposito infert postea eamdē expositionē per necesse tribuēdā fore pręcedēti masculorū vocationi, quæ vnica oratione, ut asserit, vna cū fœminarū substitutione complexa est, ex regula, quod vna determinatio plura respiciens determinabilia omnia debet æqualiter determinare iuxta vulgata. Et quia huic obiecto nullam fuisse vnquam datam responsionē, & quod à longè salutatas huiusmodi fœminas per nos fuisse dimissas D. de Andrea asserere non dubitat; Licet verè aliàs in mea Consultatione vernacula lingua conscripta & primo loco edita fol. 3 & iterū in secunda pariter comuni sermone exharata ex fol. 8., quantum mea imbecillitas valuit, obiectum elidere conatus sim; Nihilominus in præsenti rursus eiusdem suppositi, & illationis vim attentiùs quoque perpendere tanti viri autoritati, & merito debitum esse censui.

Verū impegisse reor in ipso vestibulo argumētationis obiectū, dū primus firmatus est ratiocinationis gradus in vnitatis orationis ambas substitutiones includentis axiómate, vti per D. meum sub initio capit. 4. fol. 27. sic introducta fuit oratio. *La prima ragione è, perche non si difficolta, che il Testatore nel godimento della Casa chiamò con vnica oratione il maggiore nato descendente così da maschÿ, come dalle femine*, & vtraq; propterea lineæ masculinæ, & fœmininæ vocatio, vti subditur, ab vnica debet, & ęquali pariter determinatione determinari; Nam vtramque potiùs vocationē habere orationem perfectam evidenter ostenditur. Prima .n. substitutio, siuè potius institutio in hac oratione concluditur. *Et quod illa frui, & gaudere perpetuo possit maior natu descendens à linea masculina*

Digitized by Google

masculina dicti Testatoris. Alia verò maioris natu ex filia substitutio, & ea pariter sua peculiari oratione cõcepta fuit; dum sic habet, *ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris*, quæ dictio *&* posita in principio orationis non cumulatiuè, sed incæptiuè stare solet, uti patet sensui, quoniam prima institutionis oratio maioris natu masculini sexus iam completa, & perfecta erat. vt docet Bart. *in l. scia* §. *Caio*
1 *ff. de fund. instruct.* vbi agit an per copulam *&* positam inter duo legata vni relicta qualitas adiecta in primo legato intelligatur in secundo repetita, & concludit, quod si res legatæ ponantur in diuersis orationibus, tũc illa qualitas in vno ex legatis posita in altero repetita non censeatur, & trad. Socc. Iun. *cons.* 142. *lib.* 3. *in fin.* & præcæteris, qui possent allegari, individualis est doctrina Meno. ch. *cons.* 111, *n.* 34. 35. agentis de dispositione, in qua vocatus erat primum Io. & eius filij, & postea subiunctum erat, ut in casu nostro. *Et eo deficiente cum filijs, &c.* vndè resoluit illam dictionem *&* stare incæptiuè, cum posita sit, postquam præcedens oratio, quã vocati erant Ioannes, & filij, iam perfecta erat; & vt, inquit, una oratio ad alteram continuat, licet sint separatæ dispositiones, & ob id dictum in vna non dicitur in alia repetitum, prout etiam aliter de sui natura illa
2 dictio *&* inter diuersa poni solet. ut per Ias. & DD. *l. pr. ff. de iur. & fact. ignor.* Peregrin. *cons.* 36. *num.* 8. *vol. pr.* Rota post Pacific. *de Saluian. decis.* 184. *nu.* 3. Et quamuis in dicta secunda oratione complexiua substitutionis maioris natu ex filia maiori descedentis verbum sit omissum, cum dictum tantummodo fuerit, *& ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris*. Idem tamen verbum, quod in prima oratione fuit adiectum, hic quoque in secunda cẽsetur inesse, licet causa brevioris sermonis fuerit omissum, & intelligitur repetitum, ne oratio remaneat imperfecta, itaut idem omninò sit, ac si repetendo verbum dixisset, *Et ea linea deficiente, maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris illa fruı, & gaudere perpetuo possit*, ut benè in puncto
3 trad. Socc. Iun. *cons.* 142. *vol.* 3. *num.* 34. & dat exemplum de Testatore, qui dixerat, *lego stychum, & vestem, duplex enim*, vt inquit, *dicitur oratio, & censetur repetitum verbum lego*, & latè postea in prosequutione sermocinatur respondendo ad textum *in l. iam hoc*
4 *iure in princ. ff. de vulgar. & pupillar.* ex quo deducitur obiectum axioma, quod vna determinatio plura respiciens determinabilia in eadem oratione posita debeat ea æqualiter determinare, respondet, inquam, quod procedit in eadem oratione, non autem in diuersis, & rursus *cons.* 143. *eod. lib.* 3. *sub n.* 2. vbi, quia in dispositione, super qua scripsit, dictum fuerat *dedit, & cessit Almerico ipso viuente omnia Iura, &c. & post ipsius mortem filijs suis* non adiecto verbo *dedit*, concludit, quod prima oratio completur in ijs verbis *dedit, & cessit Almerigo, &c.* alia vero oratio in sequentibus verbis *& post eius mortem filiis suis*. Nãm, ut inquit, virtute
5 copulę dicuntur repetita illa verba *dedit, & cessit*, & clariùs etiã idem explicat in mox citato *cons.* 142. *n.* 25. ubi quod aliud esset, si dictum fuisset *dedit Almerigo ipso viuente, & filiis suis*, tunc enim diceretur eadem oratio, & simul facta dispositio, sed stante alio supra relato modo loquendi in effectu sunt duæ, & diuersæ donationes, *vnde cum casus sint diuersi*, vt concludendo inquit, *de vno ad alium non potest argui*. Quod enim ad perfectionẽ orationis deficit, subintelligitur, & expressum, scriptumq; cẽsetur, ut est te-
6 tus indiuidualis *in l. pr.* §. *fin antẽ ff. de hæred. instituend.* vbi Vlpianus ex Iuliano rescripsit, quod si Testator disponendo de sua hæreditate dixerit; *Illum hæredem esse*, nihil aliud adiecto, & sic verbum desit, subaudiri tamen verbum *iubeo*, & alijs exemplis id confirmat, & Imperator Gordianus *in l. verbum volo* 10. *C. de fideicomm.* aditus super Testamento, in quo legatum sic fuerat conceptum *Titio decem dari*, respondit verbum *volo* licet desit, tamen quia additum perfectum sensum facit, pro adiecto habendum est, ut benè declarat quoque Bellon. *de iure*
7 *accrescend. cap.* 5. *q.* 16. *nu.* 37. vbi concludit, non ideo tamen dici posse vtrasq. dispositiones, & clausulas ab uno eodemq. verbo regi, sed à diuersis, idest vnã earum à verbo expresso, alterã verò à subintellecto, undè cũ pateat vnãquamq; earum dispositionum habere suum proprium præcipuumq. verbum ità pariter ex hoc orationum diuersitatẽ cla-
8 rè dignosci nemo dubitat Bald. *cons.* 362. *vers. Et duo verba principalia lib. pr.* Bellon. *cons.* 71. *nu.* 9. *vers. Sed hic sunt duæ.* Crass. *in* §. *ius accrescendi quæst.* 4. *nu.* 3. & pluribus
9 adductis Fusar. *cons.* 69. *num.* 28. & Bellon. melius explicat *d. quæst.* 16. *n.* 36. etiamsi idẽ verbũ in vna quaque oratione repetitum sit. Crass. *d.* §. *ius accrescendi d. q.* 4. *nu.* 3. & firmat Bart. *in l item quod* §. *vnde idem num. pr. ff. de hæred. instit.* Curt. Iun. *cons.* 259. *nu.* 4. cum

cum aliis apud Monac. *decis. Rotæ Florentinæ 29. num. 36. 37.* & Bellon. vbi supra *nu. 50.* Identitatem enim, aut diuersitatem orationũ non efficit, quod aliqui sint vocati in primo, alij verò in secundo, vel vlteriori gradu, sed identitatẽ efficit vnitas verbi, diuersitatem autem eiusdem ũerbi repetitio, aut di-
16 uersitas, vti docet Bart. *l. item quod §. vnde idem nu. pr. ff. de hæred. instit.* Curt. Iun *cons. 259. num. 4.* Crass. *d. §. ius accrescendi q. 4.* Monac. *decis. Florent. 29. nu. 50.* Quod clariùs, & communiter confirmatur ex diuersa qualitate, & natura vnius, vel alterius dispositionis; Institutio enim maioris natu descendẽtis à linea masculina est pura, & effectũ sortiri debuit absq. aliqua cõditione statim Testatoris morte sequuta; Altera verò maioris natu descendentis à filia maiori est conditionalis, & in incertum euentum deficientis, & totaliter extinctæ, & euacuatæ lineæ masculinæ conlata; ex quo etiam insur-
11 git orationum, & dispositionum diuersitas per text. *in l. pr. §. si quis simpliciter ff. de verb. oblig.* & ibi Socc. Iun. *nu. 29.* & cœteri DD. aiunt, quod dispositio pura differt à cõditionali qualitate, & substantia, & ait Natta *cons. 363. nu. 17. in fine, & nu. 18.* considerando diuersitatem inter orationem puram, & orationem conditionalem, quod pura ab
12 initio valet, conditionalis autem, si deficiat conditio, perindè est, ac si facta non fuisset. Peregrin. *de fideicomm. art. 43. num. 16.* qui Peregrin. *eod. tract. art. 16. sub nu. 103.* aduertit, tũc licet plures siut dispositiones pro vna tamẽ, & eadẽ haberi, cũ sunt circa idem, vti cum sunt plures institutiones plurium hæredum, possunt tamen simul concurrere, secus autem si tales sunt, quod simul concurrere nequeant, sed vna in defectum alterius, & tunc dicuntur omninò diuersæ.

Qua stante orationum diuersitate de vna ad alteram dispositionem non admittitur ali-
13 cuius qualitatis, aut conditionis in vna expressæ in altera repetitio, uti trad. Bart. *in l. in repetendis ff. de leg. 3.* Menoch. supra commemorato *cons. 111. nu. 25.* Paris. *cons. 38. nu. 23. 24. lib. 2.* sed eadem qualitas refertur solum ad personas in eadem oratione substitutas. benè Dec. *cons. 547. nu. 6.* Paris. *cons. 63. n. 23. lib. 3.* Gabr. *cons. 96. sub n. 12.*
14 *lib. 1.* legendus, inquit, cum asseri potest secundum proprietatem verborum plures, paucioresue personas esse vocatas, aut vnã post aliam, tunc ex institutione, vel alia substitutione potest id declarari, sed quando verba sunt clara, & quælibet substitutio est separata, & perfecta oratione determinata frustra de declaratione quæritur, nec suppleri quicquam vni ex alia potest. Socc. Iun. *cons. 77. n. 18. lib. 3.* latè Cephal. *cons. 638. nu. 49. & 50.* Peregrin. *cons. 33. nu. 20. vers. Attamen nullius lib. 3.* Fusar. *cons. 178. nu. 9. 10.* cum alijs ab eo relatis, & clarius quod vna substitutio ab alia nequaquam declarationem recipiat, quando orationes sunt di-
15 uersę, & separatæ trad. DD. *in l. cum hoc iure §. fin. ff. de vulgar.* & præcipuè Castr. *nu. 7.* & in proprijs terminis firmant Gabr. *cons. 124. nu. 9. lib. 2.* Cephal. *d. cons. 638. ex nu. 50. 51. & 52.* cum alijs enumeratis ab Oddo *cons. 95. nu. 53.* vltrà relatos à Fusar. *de substit. quæst. 11. nu. 5.* & præceteris videndus Peregrin. *de fideicom. art. 16.* qui in proposito nostro magistraliter *sub nu. 13.* sic inquit,
16 *Quod dum oratio sequens est imperfecta ratione verbi desicientis, tunc benè suppletur verbum precedens ad perficiendam orationem, non tamen conditio, & qualitas adiecta in oratione sequenti imperfecta censetur repetita in oratione prima præcedenti*; & re-
17 spondendo doctrinæ Ripæ *in l. cum filio ff. de leg. pr. n. 56. 57.* se opponentis Bartoli traditioni, quod duabus rebus copulatis qualitatem vni adiectam ratione æqualis determinationis videri alteri adiunctã, ait, Aliud esse plura esse coniuncta, & copulata in eadem oratione, aliud vero in diuersis orationibus continuatis, quarum vna sit imperfecta ratione verbi, nàm duæ nihilominus sunt orationes, nec est tanta coniunctio, sicut cum vna sit oratio, præter allegatos à Fusar. *de substitut. quæst. 450. num. 10.* vbi declarando antea propositam conclusionem, an conditio modus, & qualitas in vna substitutione adiecta censeatur in alia quoque inserta, & constituta priùs regula affirmatiua pro repetitione, eam postea *n. 10.* absolutè, & ex comuni voto declarat, & limitat, quando adest diuersitas orationum, licet orationes essent per copulam coniũctę, quod iterum firmauit *quæst. 482. nu. 17. 18.*

Quamobrem stante diuersitate orationũ, cum quibus primà institutio, & sequens substitutio cõceptæ fuerũt à Testatore, sequitur non conuenire rei præsenti æqualis determinationis obiectũ axioma, & cessare prorsus regulam sumendæ interprætationis vnius ad alteram substitutionem.

Quæ interpretatio, seu subintellectus vnius qualitatis in vna expresæ, & in alia omissæ etiam in longioribus terminis, nempè separatæ orationis ratione inuincibili sublatâ;

Nihi-

by Google

Nihilominus cōmuniter non admittitur, cū diuersæ personæ in vna, & in alia fuerūt institutę, aut substitutæ, vt est in casu nr̄o ex quo in prima institutione maiorem natum masculum ex linea masculina, in sequenti vero conditionali substitutione masculum ex linea fœminina, & sic non propriæ, sed per necesse alterius agnationis substituit, transitus enim ad diuersam speciem, & conditionem personarum impedit huiusmodi repeti-
18 tionem, aut declarationem fieri. Simon. de Pręt. *cons.*90. *nu.*23. Honded. *cons.* 57. *nu.* 33. *lib.*1. & benè declarat Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*11. *tit.*14. *nu.* 10 *vsq. in fin.* & Gabr. citato supra *cons.*95. *lib.*1. *sub num.* 13. ait, quod nunquam fit suppletio de vna ad aliam substitutionem, quando variatur persona, quem sequitur Cephal. *d. cons.*638. *sub n.*51. & benè in proposito Rim Iun. *cons.* 169. *nu.*28 *&* 29. *Quod qualitas, & conditio adiecta in primo gradu substitutionis, in quò erant vocati filii masculi, extendi non debeat ad secundum substitutionis gradum, in quò vocati erant nepotes filiarum*, & ita pluribus allegatis hanc distinctionē firmat Ferentill. ad Baratt. *decis.*272. *sub num.* 19., vbi quod tunc qualitas adiecta in vna substitutione filiorum censeatur etiam in alia repetita, si agatur in vtraque de filijs, & descendentibus eiusdem personæ, secùs si mutetur persona, de cuius filijs agitur, præter allegatos ad comprobādam huiusmodi limitationem per Fusar. *de substit. quæst.* 11. *n.*7. *& quæst.* 403. *nu.*25. & clariùs *d. quæst.*450. *nu.* 10. 11. & iterùm *quæst.*482. *nu.*17. 18.

Sed hìc iterum aduertēdum est in primis, quod verba substitutionis fœmininæ lineę à Testatore nostro in successione Palatij prolata sunt hæc præcisa tantūmodo; *Et ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris.* Ex quo Dn̄us meus in dicto quarto suæ Consultationis capite fol.27. in vers. *Or nel secondo caso* argumentum deducit Iudicio meo prorsus insubsistens, ut innixum supposito in facto nullatenus verificato; Ait enim ibi ex autoritate Alexandri in sæpiùs commemorato *cons.*4. respondentis *cons.*164. Castrens., quod si vocatus fuerit natu maior ex filio maiori necessario fideicommissum lineale inductum sit; Hoc enim ipse quoque distinguendo firmaui sæpiùs in præcedentibus consultationibus, sed in suo verò sensu, & casu. Nempè quando
19 Testator vocauit ad fideicommissi successionem primo filium, & post eum successiuè eiusdem filij primo vocati filium maiorem, & eius successiuè descendētes, vti præcipuè aduerti Consult.201. *nu.* 11. ex doctrina post alios Hōded. *cons*70. *lib.*2. *nu.*15. ex quibus verbis exclusus expresè remanet secundogenitus, & ibi pariter *num.*12. attuli differentiam inter hic à Domino meo allegatas Alex. *cons.* 4. & Castrens. *cons.* 164. doctrinas, quia in casu Alexandri vocatus fuerat maior natu simpliciter, & indefinitè ex linea Testatoris; in casu verò Castrens. & Abbatis *cons.*85. in eadem causà scribentiū, post primum institutum vocauerat Testator eiusdem filium maiorem, & alios filios eiusdem primi vocati, qui ab ipso descenderint ex recta linea, vt ibi eius propria verba retuli *nu.*12. *& nu.*13. vndè, vt etiam aduertit Fusar. *cons.*40. *nu.*29. hoc casu præscriptum fuisse ordinem succedendi primogenituræ proprium clarè percipitur, & iterùm idem repetij in eadem Consultat.201. *sub nu.* 21. *& nu.*22., quæ rogo legantur, vt magis conuincatur insubsistentia argumenti, & suppositi D. de Andrea; Nàm in substitutione, de qua nunc agimus, non vocauit Testator suam filiam maiorem, & post eam eiusdem filię filium maiorem, & eius filij maioris successiuè descendentes. Sed primo loco potiùs omissa filia vocauit *Maiorem natu descendentem à filia maiori*, nec post eum nullatenus vocauit eius filium, ut in casu Castrens. & Abbatis supra commemorato, vndè inter filios omnes filiæ suæ maioris ordinem primogenitūrę constituisse dicendum sit, quia filium maiorem primo vocati prætulerit in successione secundogenito, & filio minori descendenti ex linea fœminina effectiua filiæ suæ maioris; Verùm primo loco, & simpliciter uocauit maiorem natu descendentem à filia maiori nullo alio postea, nec expresè, nec tacitè dato succedendi ad formam primogenituræ ordine; Vndè succedit comuniter Iuris recepta conclusio, quod vocato simpliciter maiori natu etiam in numero singulari protrahatur vocatio de uno in alium successiuè maiorem natu, & seniorem
20 tempore cadentis successionis superstitē ex Dec. *cons.*321. Rim. Iun. *cons.*23. *nu.* 62. & *cons.*544. *nu.*122. 123. *&* 124. & latè probat Decian. *cons.*41. *nu.*24. 59. 66. *vol.* 1. Berrett. *cons.*27. *sub nu.* 14. Menoch. *cons.* 117. *nu.*14. *&* 15. sed melius *præsumpt.*69. *nu.* 15. *lib.*4. vndè potiùs ex tali indefinita vocatione maioris natu censetur voluisse Testatorē, etiam inter maiores natu successiuè descendentes à linea filiæ suæ maioris constituere majoratum facti, & saltatorium, prout antea ordi-

ordinauerat inter maiores natu à propria linea descendentes, stāte præsertim clausula in fine eiusdem substitutionis adiecta, *& ordine, & modis prædictis*. Itaut sit sensus, ꝙ linea masculina deficiēte d. testatoris quilibet maior natu successiuè pro tempore existens ex vniuersali descendentia filiæ maioris succedat eo ordine, & modis de linea ad lineā saltando, provt in proxima maioris natu suorū descendentiū masculorū vocatione paulo anteà statuerat; & consonat iuris ratio, quia cū duæ sūt factæ substitutiones licet per diuersā, & separatā orationem cum tñ stāt cōtinuatæ vna post aliam, tunc ea species fideicōmissi, quod fuit in prima substitutione ordinatum, in secunda quoque, & continuata substitutione censetur à Testatore constitutum, & ordinatum, vt præcœteris latè trad.
21 Rota Rom. *decis.* 143. *num.* 8. *par.* 1. *& decis.* 163. *par.* 3. *recent. sub nu.* 3. vbi loquitur in terminis proprijs, quando secunda substitutio licet in separata oratione posita coniuncta est cum antecedenti per ea verba, *& deficiente linea, &c.* prout in Testamento nostro; Vndè tantùm abest, quod in secunda prædicta vocatione, seu substitutione adsit expressè Statutus ordo succedendi ad modū primogenituræ linealis, quin potius & ex vi clausulæ in ea adiectæ, & iuris dispositionis censeri debeat repetitum idemmet fideicōmissum, & eiusdem naturæ nempè maioratus saltuarij, prout antea in prima institutione fuisse ordinatum latissimè fuit probatum; Et sic fortiùs contra Aduersarium stringitur argumentum. Aut enim vult, prout enixè contendit, utrasque dictas vocationes, aut substitutiones fuisse vnica oratione conceptas, & cum in secunda substitutione nō fuerit vllum fideicommissi genus expressum, repetitum censeri debet illud maioratus saltatorij in præcedenti ordinatione dispositū, Aut verò concedit, prout verè ita esse ex iuris principijs est manifestum, in duabus separatis distinctisque orationibus fuisse vnā, & alteram earum completā, & tunc quælibet diuersa natura, aut qualitas fideicōmissi in sequenti substitutionis oratione adiecta nequaquam ex supra latissimè dictis adiungi, aut suppleri potest in prima institutione suā perfectam orationem, & clarā dispositionem habente. Vndè ex omni parte corruisse patet fundamentum, cui totum adhæret ædificium sequentis Domini mei ratiocinationis *in d. cap.* 4. & sequenti; Nàm primo non est verùm, ꝙ ipse pro certo supponit, Testatorem vnica oratione vocasse maiorem natu descendentem ita à masculis, sicuti à fœminis, uti legitur dicta pagina 27. ibi. *La prima ragione è perche non si difficulta, che il Testatore nel godimento della Casa chiamò con vnica oratione*, referendo immediatè verba Testamenti, quæ potiùs ex iuris supra firmata regula directè contrarium conuincunt; vndè est pariter, quod corruat ex ijsdem verbis ab eo deducta conclusio, vt ibi sequitur. *Onde non potrà dubitarsi, che nell'vno, e nell'altro caso la vocatione debba intendersi col medesimo ordine per la regola, che vnica determinatio respiciens plura determinabilia, &c.* Deficit etiam funditus minor sui argumenti propositio; quia, ut ait, in sequenti vers. *Che nel secondo caso, nel quale fù chiamato il maggior nato descendente dalla Figlia maggiore, tutti i Dottori concordano, che per tal vocatione s'intenda instituito l'ordine lineale, così l'accettò il medesimo Alessandro, &c.* Quia supra ostensum fuit, & probatum tam Alexādrum, quam cœteros omnes hoc tantùm assentiri, & eò tantùm casu, quando vocato aliquo ad successionem fideicommissi post eum vocatus est primo loco eiusdem filius maior, & successiuè eiusdem filij descendētes, quasi tunc secundogenito, & cæteris eiusdem primo vocati filijs exclusis, seu eis in successione altero filio, & eius linea prælata, videatur disponentem ordinem statuisse primogenituræ, quod secùs est omninò in casu nostro, quia Testator primo loco non vocauit filiā maiorē, & post eam eius filium cœteris alijs filijs maiorē, sed vocauit simpliciter maiorē natu descendentem à filia maiori, post quem etiā nec eius filiū maiorē successiuè vocauit, Et sic nullo pariter succedendi ordine expressè, vel tacitè præscripto; vndè aut iuris attenta regula supra probata, uel iuxta præcedentem institutionem subsequenti quoque interpretata substitutione censeri debent in hac secunda quoque, prout in prima vocati maiores natu pro tempore existentes, & à filia maiori descendentes nulla gradus, aut lineæ, sed maioritatis tantùm ætatis habita ratione; & sic omninò deficere ratiocinationem totá, quæ super hisce fundamentis in longum postea trahitur à Domino meo manifestum est.

Qui propterea præuidens in hac adeo pura, & indefinita substitutionis conceptione nullo modo legi posse huiūdi linealē ordinē succedendi inter dictos natu maiores à filia fœmina descendentes, prout antea supposuerat *d. pag.* 31. *sub cap.* 5. *vers. fin. Poiche si concede*, hic transplantare studet aliam longè antea in principio Testamenti factam à Testatore substitutionem in primo maio-

ratu distributionis his verbis. *Fiat dispensatio per Spectatum Officium, &c. una cum maiori natu ex ea lineà masculina descendenti, &c. qua linea masculina deficiente ipsa dispensatio, &c. fiat, &c. per idem Spectatũ Officium una cum filio maiori natu dicti Testatoris, quam tunc haberet, si viueret; & si non viueret una cum maiori natu masculo nato ex ipsa maiori filià, si extaret, & si non extaret ipsa filia maior, vel dictus filius masculus ex ea loco sui, in ea dispensatione succedat ille masculus maior natu, qui adesset ex filia maiori natu, qui viueret, & de maiori natu in maiorem natu ex linea filiarum dicti Testatoris succedatur ad eam dispensationem, &c.* ex quo disponendi modo linealem quoque succedendi ordinem statutum esse dicebatur. Sed extraneum semper nobis visum est, ꝙ dùm solùm hic agitur disputatio de maioratu Palatij, nõ autẽ de maioratu dispensationis, & quod magis est etiam solũ agatur de successione inter masculos, & lineæ masculinæ primo loco institutæ conuerti debeat disputatio ad interpretationem substitutionis lineæ fœmininæ, cuius successionis conditio non adhùc verificata fuit; Sed maximè ferre non possumus, quod in eadem substitutione lineæ fœmininę facta in maioratu Palatij simpliciter, & indefinitè maioris natu masculi à filia maiori descendentis, & sic diuerso omninò, & differẽti modo ab eo, ꝙ in alijs substitutionibus eiusdẽ lineæ fęmininæ dispositum reperitur; in ea, inquã, includi, & subintelligi modo debere prętendatur ordinẽ, personas, succedẽdi modũ, & qualitates oẽs in cœteris antecedẽtibus, & supra narratis substitutionibus adiectas aduersus oẽs Iuris regulas, & certas limitationes supra datas propositæ per Aduersarios conclusioni, ꝙ vna substitutio per aliam declaretur, de qua apud Fusar. *de substit. quæst. 11. nu. 1.* ex quibus Iuris, & DD. autoritatib⁹ DD. Iudicibus satis validè insinuatum est præfatam repetitionem, seu subauditionem nequaquam fieri posse.

Nihilominùs, vt Aduersarij desiderio morẽ gerẽdo fortiorẽ simul vim prędictis addi potiùs, quã adimi ex tali obiecto appareat, & sic etiam tutius huiusmodi extentionũ extensio penitus eliminetur: Dissimulato, nunquam tamen concesso, quod in hac vltima Palatij maioratus fœmininæ lineæ substitutione subintelligi possint ea omnia, quæ hic à Testatore ex industria omissa in prima maioratus dispensationis describi voluit; Nõ tamen hic subintellectus permittitur ad effectum, vt postea huiusmodi sequẽs substitutio sic ꝑ subauditos intellectus ampliata, & extensa declarationem afferre possit alteri præcedenti substitutioni, cui cõtinuat in differẽti oratione perfecta. Nàm si quãdo vnã substitutionẽ ab alteri⁹ substitutionis verbis declarari concessum est, id solùm admittitur, quando vèrba illius partis substitutionis, seu Testamenti, à qua arguere velimus, sunt de per se perfecta, & clara,ità quod opus non habeant ipsa quoque ex aliquo subaudito intellectu ex alijs in eodem Testamento dispositis resultante declarationẽ mutuare, & interpretationem; Quod si aliter est, Illud idem, quod in ea subauditur, aut per aliarum Testamenti partium interpretationem, aut per tacitam compræhensionem in ea includitur, extendi postea nullo pacto potest ad alterius partis eiusdem Testamẽti, vel alterius substitutionis declarationem.
22 vti notat Alex. in addit. ad Bart. *in l. 4. §. erit lit. H. ff. de vi bonor. raptor.*, & ipsemet Alex. *in l. pr. nu. 18. ff. quod quisque iur.* benè Soccin. Iun. *cons. pr. lib. pr. nu. 31.* & meliùs Dec. *in cap. Secundo requiris sub nu. 23. vers. Decimo & vltimo extr. de Appellat.* cum alijs apud Fusar. *de substit. quæst. 403. nu. 35.*

Neque ad extendendam dictam substitutionem fœmininæ lineę in casu deficientis lineæ masculinæ in vltimo maioratu Palatij, & ad subintelligenda in ea alia omnia verba, & qualitates in prima iuxta ordinem Testamenti substitutione eiusdem lineæ fæmininę in maioratu dispensationis adiectas, nihil præbet adiumenti clausula per Dñum meum ponderata, & in dicta substitutione Palatij lineæ fœmininæ his verbis inserta, *& ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris, & ordine, ac modis prędictis hoc perpetuo seruetur.*

Nihil .n. aliud monere voluit Testator, cũ clausula præd., nisi ꝙ in hàc fœmininæ lineæ successione seruetur idem modus, & ordo, quem antea in institutione, & vocatione maioris natu masculi à linea masculina descendentis ordinauerat; Non autem ꝙ, *vt ex aduerso arguĩt,* illa clausula *& ordine, ac modis prędictis* referri debeat ad ea, quæ clariùs fortè in prima maioratus dispẽsatione sub-
23 iunxerat. Relatio enim iuxta notã regulam fieri debet ad proxima, non autem ad remota ad Gloss. *in l. pr. ff. de legat. pręstand.* cum alijs pluribus, de quibus apud Surd. *cons. 271*
24 *nu. 68.* prout in dubio, quod relatio fieri debeat potius ad magis propinquo disposita, quam ad remotiori loco memorata trad. Peregrin.

regrin. *cons.*38. *num.*2. *in fin. lib.* 5. Cyriac. *contr.*522. *nu.*22. Fusar. *cons.*174. *nu.*18. *& seq.* Rota Rom. apud Ludouis. *decis.*455. *nu.* 13. *& dec.*341. *num.* 1. *& seq. par.* 3. *recent.* Ad effectum autem vt dispositio proxima, vel remota dicatur ratio habetur ordinis, & scripturæ, hinc est, q̃ si etiã plures in vnò capite cõplexi sint, sed tñ diuersis orationibus instituti, seu substituti, attenta nihilominꝰ orationũ distĩctione, vna institutio dicetur pro-
25 xima, & alia remota hoc enĩ efficit orationũ distinctio Castrens. *l. interdum nu.*3. *ff. de hered. instit.* latè Honded. *d. cons.*4. *nu.*32. 33. 34. *lib. pr.* Paris. *cons.*38. *num.*25. 26. *lib.* 2. Alba *cons.*346. *n.*12. 13. 14. 15. Rota Rom. *dec.*530. *nu.*6. *to.*2. *par.* 5. *rec.* quod fortiùs est in casu nostro, quia prima dispositio, cui fieri intenditur relatio, dici nõ modo potest remota attenta diuersitate orationis, sed remotissima etiã stãte ordine Testamẽti, ex eo q̃ vna ex eis fuit conscripta in principio, alia vero in fine eiusdẽ Testamẽti; Patet .n. ideò clausulas, & verba præd. adiecta esse à Testatore, vt meliùs denotaret suæ fuisse intẽtionis ordinẽ successionis natu maiorũ masculorum descendentium à fœmina in casu euenientis conditionis extinctæ lineæ masculinæ esse debere eumdem, quem in præcedẽti proxima eiusdẽ Palatij maioratus vocatione natu maiorum à linea masculina descendentium statuerat, & sic ea verba, & clausulam adiecit ad clariùs qualificandam successionem dd. natu maiorum à fœmina descendentium; Vndè est, quod licet regulariter dici soleat clausulã in fine positã ad omnia præcedentia, ad quæ commodè adaptari
26 potest, referendam esse. *l. talis scriptura* §. *fin. ff. de leg. pr.* cum concordantibus apud Gabr. *lib.*6. *conclus. tit. de clausul. conclus.* 9. *num. pr. & seq.* hoc tamen generaliter recipitur, quando aliqua clausula principaliter de per se, & in absoluta oratione stat cum relatione ad totam dispositionem,ità vt de per se sola disponat, secus autem quando apponitur continuata ad proximè pręcedentia, & ad ea qualificanda, prout in casu præsenti certum reddit illud verbum *hoc* nempè *& ordine, & modis prędictis hoc perpetuo seruetur*, quod est demonstratiuum proximę immediatę dispositionis, ut apud Barbos. *dict.* 133. vt si dixisset *hoc*, (nẽpe q̃ maior natu descendens à filia maiori succedat) seruetur ordine, & modis prædictis, & sic huiusmodi clausulã nõ generaliter stare, sed ad qualificandam tãtum successionem natu maioris à filia maiori descendentis, de qua proximè immediatè loquutus fuerat, adiectam fuisse dubitari non potest, considerata etiam potissimum dictione illa *&* cum qua clausula præfata inchoatur. *Et ordine, &c.* cuius dictionis ea natura
27 est copulare, & copulando continuare sequentia pręcedentibus. Barbos. *dict.*93. *nu.* 2. 3. cum alijs apud Altograd. *cons.*60. *n.*14. & successiuè etiã attẽto illo pronomine *hoc*, vt ibi legitur, *& ordine, ac modis prædictis hoc perpetuo seruetur*. Quod demonstrat repetitionem faciendam qualitatum, & condi-
28 tionum præcedentis immediatæ dispositionis in sequentem, vti trad. idem Barbos. *dict.* 114. *nu.*2. & benè in proposito videnda alijs relatis Rota Rom. *decis.*490. *nu.*5. *par.*4. *diuers.* Et cum iuncta sunt in clausula præfata duo verba *& hoc*, quod non reddant clausulam generalem, & de per se stantem, nec relatiuam ad omnia suprà antea disposita, sed relatiuam tantum, & restrictiuam ad di-
29 spositionem proximam immediatè ante expressam trad. Osach. *decis.*50. *num.* 12. *sub vers. Non obstat.* ibi, *Nàm illa verba, & hoc*. Gratian. *cap.*971. *nu.* 48. 49. optimè Mart. *de success. legali par.*2. *q.*3. *art. pr. num.* 26.
30 tunc enim nullo pacto ad pręcedentia remota referri potest. Ruin. *cons.*176. *nu.*9. *lib.* 2. Peregrin. *de fideicomm. art.*16. *nu.*45. Surd. *d. cons.*315. *nu.*10. & benè Gabr. vbi supra *nu.*26. Rota *d. decis.*530. *n.*6. & maximè si sint in diuersa oratione scripta, & disposita.
31 Honded. *cons.*4. *nu.*35. *lib.* 1. Alba *cons.*88. *nu.*6. benè Mastrill. *dec.* 66. *nu.* 20. Rota Rom. *dec.*195. *nu.*3. *par.*2. *& decis.*446. *nu.*2.
32 *par.*4. *diuers.* clausulã enim substitutionis, quæ de per se non stat, pars orationis proximè præcedentis est, vt benè declarat Gabr. *cons.*64. *num.* 35. *lib.* 2. Id quod admittunt comuniter non obstante distintione illa repetitiua *modis supradictis*, aut alia simili re-
33 latiua. Paris. *cons.*38. *nu.*23. *lib.*2. Castrens. *cons.*11. *num.*3. *lib.*2. cum alijs apud Buratt. *dec.*21. *n.*9. & præcipuè quia inter istã postremo loco in Testamẽto, & primam in ordine descriptam substitutionem, cui referri prætenditur clausulam istam, aliæ plures sequuntur inter mediæ ordinationes. & quidem natura, & substantia differentes, vt est ea comparationis ordinatæ locorum mille, vt ex eorum prouentibus detur filiabus suis descendentibus victu, & vestitu indigentibus ea portio, quæ conueniens videbitur suis fideicommissarijs, vel propinquiori ipsius Testatoris; Prout etiam alia multiplici locorum octomille, de quorum prouentibus

responderi debeat eius hæredibus, cum pluribus alijs ordinationibus, & provisionibus ibi dispositis; Vndè inverisimile nimis est, quod Testator post factam primam substitutionem in maioratu dispensationis digressus ad aliàs varias ordinationes, & postremo loco substitutionem in Palatio concipiens habuerit in mente hanc vltimam suæ testamentariç voluntatis pæriodū ad partē adeò remotā, & qua completa ad alia plura extranea diuerterat, referre, prout ait Pere-
34 grinus *de fideicōmissis d. art. 16. sub nu.* 105. quia si in medio extranea fuerīt inserta, nō ad ea, verū ad proxima tantum refertur, cōtinuationem enim impedit quæcumq. oratio in-
35 termedia vt probat Gloss. additional. *in l. fin. ff. de rebus dub.* & ibi Bart., Cuman., Socc., & cœteri omnes, & pluribus relatis hoc idem comprobando Barbos. *de clausulis clauf. 70. n. 2 1.* ait, nunquā referri ad ea, quæ longè distant, si medient extranea, ad quæ clausula hæc referri non possit.

Hanc autem pariter fuisse intentionem Testatoris nostri, quod nempè similē clausulā in fine cuiuslibet dispositionis adiectā ad succedendi ordinem in eadem dispositione, cui adijcitur, datum, non autem ad aliàs antea dispositiones super rebus diuersis emanatas referre voluerit, patet ex duobus ex ipsomet Testamento in facto absque alia Iuris inuestigatione resultantibus. Et primo quia si perlegantur attētè dispositiones omnes ab ipso Testatore antea in eodē Testamento ordinatę, constabit vtiq. in calce vniuscuiusque earum prædictam clausulam adiecisse, vti legitur in prima dispositione maioratus dispensationis, vbi post demandatam emptionem locorum mille deueniēs ad ordinationem maioratus honorifici, nempè interventus in dispensatione facienda proventuum dictorum locorum per spectatum Officium Suffragij Pauperum, fieri mandat cum interventu Baptistæ, *& eo Baptista defuncto vna cum maiori natu ex linea masculina ab eo Baptista descendenti, & hoc seruetur perpetuo modis prædictis*. Prout etiam in eademmet maioratus dispensationis post factam substitutionem, vt ibi, *Qua linea masculina deficiente, &c. vna cum filia maiori natu dicti Testatoris, quam tunc haberet, &c.* iterùm in fine substitutionis addidit hanc eandem clausulam *& hoc seruetur perpetuo vt supra*, & ità pariter in sequenti multiplico reliquorum locorùm quingentorum post ordinatam suo pariter dispensationem *vna cum maiori natu ex linea masculina dicti Testatoris* statim adiecit *ordine, & modis, quibus superiùs dictum fuit*. Et tādem in multiplico quoq. locorum centum vsque ad loca bismille post ordinatam ressponsionem annuatim faciendam *Primogenito ex descendentibus dicti Testatoris ex linea masculina, qua linea masculina deficiente de prouētibus ipsius respōdeatur maiori masculo natu filię maioris dicti Testatoris*, solitam addidit clausulam, *& hoc seruetur perpetuò ordine, & modis prędictis*. Vndè nimis clarè patet, ità pariter Testatorem eamdem clausulam adiecisse in fine dispositionis maioratus Palatij, non vt indicaret ordinē in alijs antea dispositionibus datū seruandū, sed eum potiùs, quem in eadem dispositione antea præscripserat, prout fecerat in singulis alijs anterioribus dispositionibus, in quibus patet, dictam clausulam retulisse tantum ad ea, quę in eadem dispositione statuerat, non autem ad alia, quæ in cœteris remotis dispositionibus (si fortè diuersæ forēt, quod nō admittitur) ordinasset, & vt ex dicta clausula conijceretur vnicuiq. dispositioni suum præcipuè datum ab eo fuisse proprium succedendi modum, & ordinem.

Secundò certo certiùs elicitur Testatorem per dictam clausulam non intellexisse recensere alium ordinem, quam illum met, quē antea in eadē dispositione pręscripserat, si animadvertatur, quod in prima in ordine scripturæ dispositione maioratus dispensationis, postquam ordinauit dispensationem faciendam per Spectatum Officium Suffragij pauperū *cum interuentu tamen, & consensu Baptistę filij dicti Testatoris, & eo Baptista defuncto vna cum maiori natu ex linea masculina ab eo Baptista descendenti*; adiecit ibi quoq. statim clausulā eādem præfatam, quā in postrema Palatij dispositione quoque repetijt, nempè *Et hoc seruetur perpetuo modis prędictis*. Vndè cū nulla alia ibi pręcesserit maioratus, vel alterius successionis fauore natu maioris masculi & ex linea Testatoris facta dispositio, necesse est fateamur vel inuiti, per d. clausulam noluisse, nec potuisse Testatorem alium succedendi modum præscribere, vel repetere, quam illum, qui ex eademmet dispositione antea præmissa resultaret, prout etiam in fine ibi adiectę fœminarum substitutionis in defectum masculinæ lineæ dum adiecit eamdem clausulam *& hoc seruetur perpetuo vt supra*, cum suprà nunquam aliàs de successione fœminarum sermonem habuerit, vis est dicere dictam clausulam fuisse relatam ad modum, & ordinem

nem succedendi in eademmet substitutione traditũ non autem in alijs, cũ nullæ aliæ præcederẽt dispositiones. Vt sic euidenti ratione probetur, ꝙ sicut in supradictis duabus dispositionibus adiecta clausula indicare solum potest ordinem succedendi in vnaquaque earum expressè, vel tacitè datum. Ita pariter in cœteris sequentibus cũ eadẽ apposita clausula determinare solum voluisse ordinẽ succedendi, quem in earum qualibet non autem quem in alia diuersa demandauerat, si forte, vti dixi, variasset aliquãdo Testator in aliqua ex dd. maioratuum dispositionibus ordinem succedendi, quem tamen eũdem in singulis eorum præscripsisse potiùs mihi semper visum fuit indubitatũ. Quamobrem concludere omni ratione licet, nec vi repetitionis, nec adiectę in substitutione maioris natu descẽdentis à filia maiori clausulæ turbatum neq. variatum fuisse ordinẽ succedendi iuxta maioritatẽ ætatis in ipsa dispositione Palatij fauore maioris natu masculi ex linea Testatoris descendentis ordinatum, & quẽ aliàs tùm rationibus, tùm DD. autoritatib⁹ ex ea resultare cõprobatũ est.

Et ideò quãuis ex his adductus rationibus sępiùs propositam ex adverso substitutionem maioris natu à filia maiori non curare potiùs statuerim, quam in eius disputationem descendere; quia cum satis ostenderim successionem maioris natu masculi ex linea masculina Testatoris primo loco ordinatam claram admodum esse pro admissione D. Baptistæ modo ætate præcellentis, cęteros omnes superstites descendentes à linea Testatoris; Iure quidẽ summo renuebat animus eiusdẽ per se claræ, & in perfecta & distincta oratione absolutę dispositionis interpretationẽ exquirere ex alia dispositione de personis oĩnò diuersis à cõpræhensis in prima loquente, & in separata quoque oratione expressa; Cum potiùs d. substitutio vti fortè magis dubijs verbis concepta à prima institutione regulam, & interpretationem, si quà eguisset, accipere Iuris supra deductis regulis convenientius esse duximus.

Non ideò tamen negavimus, quod vocato maiori natu descendente à filia maiori eiusdem Testatoris non intelligatur de filia ætate maiori, quæ proculdubio esset primogenita comparatiuè ad reliquas sorores post eam natas, sed diximus, quod sicut Testator in linea masculina maioratum constituit saltatorium, & eidem lineæ deficienti substituit eodem ordine, & modo natu maiorem masculum descendentem à filia maiori; Ita pariter singulas lineas cœterarũ filiarũ substituisse in defectum lineæ maioris filiæ, sicut lineam maioris filiæ substituit in defectũ lineæ masculinę; Ità quod, sicuti deficiente linea masculina Baptistę, vel Testatoris (quod idem esse aliàs docuimus) substituta est linea maioris filiæ, vt donec ea cõtinuet, maior natu masculus pro tempore ex ea vniuersali linea maioris filiæ licet, nõ ex linea primogenita effectiua descẽdẽtis ex eadẽ lineà per saltum succederet, Ità pariter extincta linea maioris filię, substituta intelligeretur linea alterius filiæ, vndè non eiusdẽ filius primogenitus, & eius linea, sed maior natu masculus ex tota vniuersali linea filiæ substitutæ indefinitè ex qualibet effectiua linea descenderet, pro tempore vocaretur, & sic de singulis, Ita quot essent filiarum lineæ, tot essent substitutionum distincti gradus, & & capita sub conditione tamen deficientiæ lineæ primæ, & maioris filiæ substitutæ. Nec ex eo, quod in ordine substitutionum prętulerit Testator filiam maiorem resultat ordinem primogenituræ inductum fuisse, quia in tantũ Testator eas, & earũ lineas discretiuè considerauit, in quantum sibi placuit in vna priùs, quã in altera maioratũ constituere, prout etiam eumdẽ maioratũ priùs ad lineã masculinã, & postea sub conditione tantùm eiusdẽ extinctionis, & defectus ad lineã fęmininam transire voluit; Vndè est, quod non vocauit earum filium primogenitum, & maiorem, sed maiorẽ natu ex eadem linea, & indè si tẽpore successionis adfuisset patru⁹ secũdo genitus ex eadẽ linea vniuersali filiæ maioris, exclusisset Nepotẽ à linea primogenita eiusdẽ lineę vniuersalis filiæ descẽdẽtẽ; prout in successione lineæ masculinę primo vocatæ statuerat; Et hĩc est, vti mox dixi, quod non filium maiorem filiæ maioris, sed indefinitè maiorem natu masculũ filiæ maioris vocauerit, vt sic ætatis, non autem lineæ rationem habuisse clarùm fieret, & ità responsum est interrogationi, quà nos interpellat idem D. de Andrea dicta sua Consultat. *pag. 29. vers. Cosi anco, &c. & seq.*

Et quãuis ex aduerso sẽper agẽdo de subauditis intellectibus, & interpretationibus ab vna ad alteram Testamenti partem, & derelicta posthabitaque prorsus natura verborum dispositionis, & vocationis lineæ masculinæ Testatoris, vbi sedes moratur præsentis inspectionis, alio secùs vagentur Aduersarij, vt ex extensione extensionis aliarum diuersarumq. dispositionũ diuersa quoque naturæ species in nostra dispositione, de

qua

solũ agendũ foret, imprimatur. Hic est conatũ esse, quantũ licuit, D. Aduocatũ insinuare, q ordo successionis maioris natu ex linea masculina primo vocati intelligi, & declarari debeat iuxta datũ infra ordinẽ in substitutione maioris natu ex filia maiori descẽdẽtis. Verùm quia hic etiam non reperijt intẽtum suum plenè satisfactum, cum non esset vocata filia fęmina, & post eam eius filium, quæ successiua vocatio ex iam dictis aliquo modo videbatur suapte natura inferre posse linealem primogenituræ ordinem, Ideo rursus tam in secũda iuris eiusdẽ dissertatione impressa pag 6. in vers. *Quinto tutti i Dottori &c.* quã in hac postrema pag. 30. vers. *La quarta ragione, &c.* supplẽdo dictã substitutionem in ea sub intelligi debere ait, quæ in principio Testamenti in prima dispositione fuerunt alia occasione à Testatore expressa, & in hac vltima in fine Testamenti omissa, vt sic infrascripta verba suppleantur; *Quà linea masculina deficiente ipsa dispensatio fiat, &c. vna cum fili a maiori natu ipsius Testatoris, quam tunc haberet, si viueret, & si non viueret, vna cum maiori natu masculo natu ex ipsa maiori filia si extaret.* vt hanc vocationem primo ipsius filiæ maioris, & post eam eius filij maioris natu transplantaret etiam in hac substitutione facta in maioratu Palatij, in quà verè vocatus fuit tantum maior natu descendens à filia maiori, non autem ipsa filia maior: & indè postea per subauditum, & adiunctum nouum, & diuersum ab expresso vocationis ordinẽ ex ea sic aucta, & cõposita substitutione inferatur interpretatio nŕæ, de qua nũc agitur, natu maioris ex linea masculina vocationis interpretatio benignior, & intẽtioni D. Principis fauorabilior extorquatur.

Verùm præter iam supra in longum haud dissimili extensionis obiecto responsa, aduertendum insuper est, quod in dicta prima dispositione non agebatur de aliqua successione, prout in substitutione dispositionis Palatij, sed de iure tantum honorico interveniendi scilicet, aut assensum præstãdi vna cum Spectato Officio Suffragij Pauperum in dispensatione facienda quot annis prouentuum dimidietatis locorum mille miserabilibus, & pauperibus personis, & ex quo nullum commodum, seu emolumentũ ille, qui vocatus est ad interueniendũ pro tempore, percepturus est; vndè ibi diuersa ratio potuit in mente Testatoris reuolui, ne filiam suam dicto honore fraudaret, imò quadam velut iniuria afficeret, dũ in eo honoris titulo & charitatis officio primũ filiũ aut descẽdentem præferri sibi conspiceret.

Quàm diuersitatis rationem contemplatam fuisse à Testatore, vndè in ea successionis Palatij non vocauerit, nec substituerit filiam, prout in ea honorifici fecerat interuentus euidenter etiam ex eo comprobatur; quod in alia quoque successione locorum bismille, in quà de vtilitate, & comodo successionis agebatur natum maiorem filiæ vocauerit, non autem ipsam filiam substituerit, vt apertè ibi legitur; Quãdo autem ratio diuersitatis adest inter vnam, & alteram substitutionem, tunc nullo modo datur repeti-
36 tio, nec vna ex altera interpretari, aut declarari valet. Bero. *cons.* 114. *nu.* 19. *lib.* 2. Menoch. *d. cons.* 211. *nu.* 26. Sim. de Præt. *de inteprет. vlt. volunt. pag. mihi* 147. *num.* 77. Peregrin. *de fideicomm. art.* 16. *nu.* 107. Honded. *d. cons.* 4. *nu.* 41. *vers. Vlterius, &c.* Rota coram Buratt. *decis.* 21. *nu.* 11. & Add. *ad decis.* 272. eiusdem Buratti *num.* 19. *vers. Hęc autem,* vltrà relatos à Fusar. *de subst. quæst.* 403. *nu.* 23. *& quęst.* 450. *nu.* 8. & ait Rotà Rom. *dec. s.* 466: *nu.* 2. *par.* 4. *diuers.* sufficere, quod ratio diuersitatis cõsiderari possit. Et hìc certè non conqueri non possumus, q Pars Aduersa adeò enixè cõtendat, & quasi ex Iustitiæ debito prætendat, nos illi concedere, quod institutio nostra maioris natu descendentis ex linea masculina Testatoris vndiq. per se clara cõturbari debeat ex imposita ei interpretatione alteri⁹ substitutionis in diverso casu, inter diversas personas & in sè dubiã, & in separatã oratione emissa cõtra tot adductas, & suprà probatas iuris regulas; Viciſſim autẽ assentiri nobis dedignatur ostẽdẽtibus eãdẽ institutione, tàm ex qualitate verborũ, quibus cum fuit cõtexta, quam ex autoritate DD., qui communiter sic eam interpretantur, ex se claram continere maioratus saltuarij ordinationem. Sed redeundo iterùm ad ipsam substitutionem natu masculi ex filia maiori, Animaduertatur obsecro, quod ideò occasionem præbuit disputationis ipsã nominatio filię maioris, seu qualificatio ipsius natu maioris, nempè quòd descendat à filia maiori, vti legitur ibi, *& ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori*, quià sic quasi contẽplasse videatur discretionem inter filiam maiorem, & minorem, & sic inter primogenitam, & & secundogenitam; quæ meditatio, qualiscumque sit, nihil ad nos, qui habemus dispositionem nostram, cui innitimur, claram, & cũ vocatione indefinita maioris natu masculi

sculi descendentis à tota vniuersali linea, & sine vlla vel tacita ex verbis elicita primogeniti, siue secundogeniti contemplatione. vndè iterùm dicere compellor, quod durum nimis videtur, vt cum ea confundatur substitutio in oratione distincta posita, vt quam non habet sua natura dubietatis occasioné, ex tali confusione recipiat; Et hæc profectò fuit ratio, quare licet pluries nobis ãteposito huius repetitionis, aut interpretationis obiecto, illud tamen sẽper absq. responsione dimisimus, vti modo nobis exprobat D. Aduocatus in eadem recenti Consultatione pag. 29. vers. *Essendosi questo motiuo, &c.* quià verè credimus nil habere cum disputatione præsenti comune, sed tunc eius veritatem, & de viribus, & natura huiusmodi substitutionis maioris natu ex filia maiori descendenti perquirendũ esse, cum extincta linea masculina eiusdem casus substitutionis continget. Prout etiam assumenda tunc erit disputatio, quam sub initio quinti capitis pag. 31. excitat Dominus meus, & probare aggreditur, nempè, vt inquit. *Che il Testatore nella substitutione delle femine hauesse considerato espressamente la prerogatiua della linea trà i loro descendenti.* Quamvis hic æquiuocè dictũ crediderim *nella sostitutione delle femine, &c.* quia nec in ista Palatij, nec in ea proximè antecedẽti multiplici locorum bis mille substitutione nunquam fuere substitutæ fœminæ, sed in vtraq. earum vocatur maior natu masculus filiæ maioris, vndè patet fœminas à successione horũ maioratuum fuisse penitus exclusas, nec unquã in dd. successionibus maioratus substitutas, & propterea quę *in dicto cap. 5. vsque ad pag. 33.* dicta sunt, aut ex iam supra in longum scriptis responsum credimus accepisse suũ, vel alio opportuniori tempore receptura sunt. Cum modo nobis sufficiat DD. præsentis successionis Iudicibus palam fecisse, quod Aduersarij nostræ dispositionis, institutionis nẽpè maioratus in Palatio naturã indagandi occasionem, totis viribus sẽper declinarũt, cum in ea licet oculis mentis sæpiùs reuoluta nihil ad Beneficiũ D. Principis inueniri posse cognouerint, & ideò disputationẽ diuertere omni studio conantur ad aliam omninò diuersam Testamenti partem, & eam quoque subauditis intellectibus aliarum substitutionum suppletam; quod videtur à comuni Iudiciorum regula, & recta iudicandi seruata ratione prorsus alienum.

Et hinc est, quod tam Io: Petrus Surdus *d. cons. 455.* pro veritate scribens, quam etiam doctissimi Auditores Sacræ Romanæ Rotæ nulla habita ratione substitutionis fęmininæ lineæ mentem defixerunt totam in examinãdis tantũ ipsiusmet maioratus, de quò etiã tantùm agebatur, institutionis verbis, & soliùs dictæ dispositionis natura tantùm perpensa, super ea proprium dedere Iudicium, quicquid in alia substitutione tàm propter vim separatæ orationis, varietatemq. rationis, & personarum naturæ diuersæ censuisse Testatorem dici posset. Et in facto tollitur, quod obijciebatur, nempè eis non fuisse integrã Testamenti dispositionem trãsmissam, sed fortè solam maioratus fauore maioris natu masculi ex linea masculina ordinatam institutionem, omissa lineæ fœmininæ substitutione; Nàm quoad Surdum ambiguitatem hãc diluere potest sola eiusdem suæ Consultationis 455. reuolutio; in
37 qua in principio, vt narret sibi propositum Testamenti thema, refert adamussim tàm verba primæ institutionis in maioratu Palatij maioris natu descendentis à linea masculina Testatoris, quam etiam verba substitutionis maioris natu à filia maiori descendentis præcisè, vt in Testamento iacent.

Quò verò ad DD. Auditores Sacræ Rotæ patens est, quod non modo Testamentum integrum fuit ei transmissum, sed quodetiã illud totũ perlegerunt, ut deprehenditur ex eorũ Voto, quod supra in calce Cõsult. 201. est insertum, vbi *nu.* 44. in opinione pro seniore firmata magis insistũt *ex toties repetita* vt inquiunt, *illa qualitate maior natu*, quod clarè demonstrat eos totũ perlegisse Testamentũ, in quo tàm in præsenti, quam in alijs aliorũ maioratuum institutionibus, & substitutionibus hoc vocabulo *maior natu* Testator vsus est, & consequenter legerunt etiã substitutionem illam lineę fęmininæ; Et eò magis quia, cum dictis DD. Auditoribus transmissa fuerit acta oĩa causæ, super qua eorum Consilium expetitũ fuerat; Inter eadem acta reperitur instantia facta per Io. Franciscum primogeniti filium sub die 22. Martij 1596. In qua pręteris rationibus adductis, vt ostenderetur ad interuentũ in dicta dispensatione vocatum fuisse primogenitum, & eius lineam, non autem maiorem natu, & seniorem ex tota linea Testatoris, hæc præcipua deducta fuit his pręcisis verbis. *Oltre che dalle parole dell' institutione della detta colonna si scorge la sua chiara intentione d' anteporre il figlio del primogenito, chiamando egli il maggior nato della figlia primogenita, &c.*

Vndè

Vndè dubitari non potest eamdem substitutionem adeo celebres Iur.Consultos vidisse, & consideraße, sed tanquã rem omninò diuersam censuisse nihil ad rem pręsentem pertinere, & ideò de ea loqui extraneum prorsus existimauerint.

In capite verò sexto eiusdem Consultationis proponitur probandũ, quod si verbũ *maior natu* intelligendum, & explicandum foret pro ætate maiori, hoc procederet, quã-
38 do ageretur de radicando fideicommisso in vna linea, non autem quando de eo continuando. Huic distinctionis obiecto ab alijs quoq. DD. Consulentibus pro D. Hyeronimo in mediũ allato & à me sæpius respõsum fuit tàm in præcedenti Consult. 201. *nu.*38. quam & latiùs Consult. 202. *sub nu.*
39 32. *vers. Postea verò in prosequutione*. Vndè modo eidem iterùm responderi nõ sine vitio superfluæ probixitatis non posse sensi; Quia tamen præstantissimus D. de Andrea, hoc idem in meis quoque Cõsultationibus 92. & 95. in pr. volumine editis hoc ipsum firmari præfatur, de quo alij DD. Consultes me reum nõ fecerunt, excusari posse credidi, si propriæ defensioni occurrere naturalis ratio compellat. Propositionem igitur, quam à me comprobari dixit eruditissimus Dominus *pag.*34. in vers. *In quel che s' intẽdere*, huiusmodi esse asseruit, quod nẽpè vocatio maioris natu descendentium, aut lineę alterius, admissa etiam eorum, qui voluerunt de seniori intelligendum esse non semper inferat successionem saltuariam, sed eo tantum casu, cum agitur de radicando à principio fideicommissum, seu cum extincta vnà linea successio ad aliam deuolueretur; non autem cum agitur de continuatione in eadem linea; quam propositionem à Dño quoque de Luca adductam à me nouitate notatam fuisse ait, quod, vti subiungit sine admiratione audiri non potest ab ijs, qui præfatam meam Consultationem 92. *nu.*2.3. *& nu.*6. §. *& proindè*, prout etiã Consultat. 95. *ex nu.*9. *in primo volumine*, legerũt, vbi supponitur huiusmodi axioma à me fuisse comprobatum; Sed nouerint, qui legerint, an Dñus meus, aut ego decipiar in percipiẽda ibi à me firmatæ conclusionis qualitate. Mihi enim in vtraque Consultatione, quid omninò diuersum ab eo, quod Dominus meus supposuit, firmasse videor; In dicta enim Consultat. 92. in primis *num.* 1. tanquam communiter receptam retuli sententiam, quod vocato primogenito ad successionem ordinatæ primogenituræ, non tantum filius primogenitus primò vocatus, & institutus, sed nepos etiam, & omnes successiuè primogeniti ab eodem primo primogenito descendentes in perpetuum vocati censeantur, & vltra autoritates ibi congestas rationes etiam adnexui, *nu.*2. Subiunxi postea, & probavi pariter *nu.*3. *&* 4. (vbi præsertim me allegat Dñus meus) quod licet adhùc videatur indecisa remanere controuersia inter Nepotem, & Patruum, quis nam eorum pręferri debeat in successione fideicommissi fauore primogenitorum instituti, quando apertæ successionis tempore superstitites sunt frater secundogenitus, & nepos primogenitus ex altero fratre primogenito prædefuncto, dixi tamen pariter comuni voto quæstionẽ decidi Nepotis fauore, quoties frater primogenitus superstes repertus tempore successionis ad eam fuit admissus, & primogenituræ bonis per aliquod tẽpus possessis obijt relicto fratre secundogenito, & filio suo primogenito, & cum hac distinctione in primogeniali successione controuersiã dirimi plurium autoritate probaui vsq. ad *nu.*4. Et licet, *sub n.*6. vers. *Et proindè*, cõsequutiuè dixerim eãdem distinctionem adhiberi passim à DD. etiam, quando non primogenitus, sed maior filius vocatus est, Aduertendum tamen est hoc me dixisse iacto priùs fundamento, & supposito probatò iuxta intentionem Clientis menti Testatoris innixam, quod non dubitaretur ordinatam esse linealem, & meram primogeniturã; Quo ex alijs constito, (vti pluribus tàm in dicta Consultat. 92. quam in seq. 95. ostendi) nihil postea interest an verbo *maioris*, vel *primogeniti* in vocando ad successionem primo filio vsus fuerit disponens; & ita pariter Consultat. 95. *ex nu.*9. fassus sum primogeniũ, seu maioratũ in vna linea ingresũ ad aliã transire nõ posse lineam, nisi priùs eadem primogeniti penitùs euacuata, verùm supposito semper, & non aliàs, ꝙ versaretur quæstio in dispositione clarè constitutæ primogenituræ, vti præsertim me ipsũ declaraui *sub nu.* 13. *vers. Nullo pacto*. ibi *enixa, & clara voluntas Testatoris constituẽdi, &c. perpetuam, &c. successiuam primogeniturã*. quò firmato supposito, & nõ aliter, ibi sic concludi posse existimaui. *Vnde deducere fas est, quod vocato, & admisso primũ ad successionẽ Baltaxari filio primogenito, post eum non eius frater secundogenitus, sed filius, & oẽs ab eo descendẽtes primogeniti.* & latiùs ibi distĩxi *sub n.*25. *vers. Alij deniq. & n.*26. An in ordinata primogeniali, & cũ pręlatione lineę

lineæ successione vocatus sit filius maior, an verò simpliciter, & indefinitè maior natu ex aliqua linea, vel descendentia, vbi me legẽdum obsecro, vt euidenti probatione conuincatur, me nunquam firmasse, quod in maioratu facti, prout in lineali, successio in vnam lineam ingressa ad aliam nõ deuoluatur, nisi prima extincta; Vndè est, ꝙ Bellon. Iun. hoc idem obiectum refellens tanquã à maioratu facti prorsus extraneũ *d. cõs. 11. nu. 39.* sic inquit. *Nec est, quod respondeas, hoc procedere, si Pater, qui erat senior, & filium iuniorem reliquit, decesserit ante euentum conditionis, & sic prius, quam ad bona Testatoris fuerit admissus; secus verò si post admissionem, quia verius est, imò procedere, etiamsi fuerit admissus, & possederit bona adhuc enim eius filius, qui ętate est iunior, excluditur à seniore, quoties fideicommissum fuit relictum seniori, aut maiori natu.* Probandum igitur priùs est Testatorem nostrum in suo Testamento, prout fecerat Testator in dicta Primogenitura dę Orsuccis, ordinem succedendi linealem præscripsisse, & tunc lineæ, non autem soliùs ætatis habẽda erit ratio; quã deficiente probatione, imò potiùs insurgente contraria ex indefinita vocatione maioris natu ex certa vniuersali linea, nec ego, nec alius dixerit vnquam ingressam successionem, aut à principio, vel postea in vnam magis, quam alteram ex lineis à descendentia vniuersali vocata productis ex ea egredi non posse, cum potiùs iuxta à me positam distinctionem tunc semper, in quã linea ætate maiorem repererit, de vnã in aliam lineã debet ambulare successio; & huiusmodi, quæ modo reassumũtur, obiectis iterùm satisfactum esse credimus in dicta Consultat. 202. *nu.* 26. 27. 28. 29. 30. Vndè nouum profectò vnicuiq. videbitur, regulas in mera primogenitura seruãdas maioratui facti, & saltatorio diuersæq. oĩnò naturę communes reddere modo velle, & quod adhuc nemo Doctorũ, quod viderim firmare præsumpsit.

40 Et ꝙ additur *pag. 35. vers. Il che però fassi come si voglia* infiquos præsto esse DD. asserentes, quod in successione maioratuum linea primum, secundo gradus, & postremò sexus, aut ætas spectanda sit, in hoc tantùm abest, ut discreparim vnquã à Domini mei sententia, quin potiùs illud idem iam pridẽ comprobaueri in dicta mea Consult. 95. *nu.* 10. asserendo propterea non sufficere quem esse gradu proximiorem, vel ętate maiorem, nisi quoque sit in eadem linea, cum quo de successione contendit; sed hæc omnia millies dictũ fuit seruari in primogenitura, seu maioratu, in quo ad modũ linealis primogeniturę, & cũ prelatione filij maioris, aut primogeniti, & eius lineæ fuit à Testatore ordinata successio, aliena verò esse prorsus à maioratu, in quo sine linearum vnius, aut alterius descendentis discretione, sed indefinitè maior natu ex tota descendentia vocatus est, & in his terminis loquũtur hic allegatæ tam Rotæ Lucẽsis, quã Mutinẽsis autoritates, In utraque quarum controuersiarum fuit definitum maioratum, & primogenituram linealem Testatorem ordinasse, non autem maioricatum facti; Et huc pertinet tota aliàs doctissima ratiocinatio D. de Andrea in dicto *cap. 6.* suæ Consultationis digesta, & propterea nostræ controuersiæ limites excedit. Vndè nisi ij retineantur distincti termini passim in huiusmodi obiectorũ genera incidere necesse erit.

Et quamuis in eodem *cap. 6. pag. 37. vers. Ne douerà imputarsi à delitto, &c.* profiteatur D. Aduocatus, nulli sibi religioni duxisse à comuni DD. sententia, quàm pro D. Baptista stare coguouit, recedere, cum Magistros habere, & eorum documenta sequi recuset, qui plerumque affectione impulsi cliẽtis eorum scripta requirentis in huiusmodi abierunt sententiam; cum velit potius, vt inquit, Glossæ, Bartoli, aliorum legum nostrarum Interpretum obtemperare præceptis, vel saltem eorum, qui pro veritate solùm detegẽda iuris articulos tractare instituerũt.

Verum licet, si ocium daret, aut tædij afficiendi timor calamum non reprimeret, facilè esset ostendere, quam etiam Maioribus
41 nostris in decidendis litiũ controuersijs cordi fuerit antecessorum Cõsultorum adhærere sententijs; Testatur enim hoc Vlpianus *in l. Athletas 4. ff de His qui notant. infamia*, vbi Sabini, & Cassij antiquorum Iurisconsultorum, & omnium antecessorum ita generaliter opinantium sententiam pro lege statuit, *& in l. pariter quæsitum 12. § sed si fundus ff. instruct. vel Instrum. legato* pro lege statuit opinionem Sabini Iurisconsulti, quia eam quotidie crescere, & inualescere vidit, vndè consulendo, & iudicando comunem prędecessorum omnium sentẽtiam sequi opor-
42 tere trad. *in cap. pr. de constitut.* Io. Andr. Hostiẽs., Abb., Io. de Imol., Felyn. & vnanimiter omnes, & Bart. *in l. fin. sub nu. 5. C. de pœn. Iud. mal. Iudic.* & exornat Roman. *cons. 179. sub nu. 12.* vers. *Primo quia communis, &c.* Paris. de Puteo *de Syndic. in verbo indi-*

indicare, c.3. sub num.pr. Cepoll. *cautel.* 31. *Manifestum est, quod Iudex, nu. pr.* latissimè prosequitur Neuizan. *in sua sylua nuptial. lib.pr. per tot.* Villabob. *in tract. comun. opin. lit.C. verbo comun. opin. nu.*107. Cotta *in memorial. in verbo opinio comun.* & latè Aulicum Cæsareum Senatum hoc idem sensisse refertur *in Respons. pr. in Causa Finarens. inserta post tract.* Menoch. *de recuperād. poss. num.*10. *vers. Nam cum in hac sententia, &c.* Viu. *in suo tract. comun. opin lib. pr. opin.* 182. *Index in iudicando, &c.* & sententiam latam contra comuniorem opinionem iniquā esse, tanquam latam contra legem ait Rota Flo-
43 rentina apud Magon. *decis.* 150. *num.*9. opinionibus enim Doctorum standum est, vbi lex non reperitur casum decidens Felin. *d. cap. pr. vers. Non fallit, &c. de constit. nu.* 54. Euerard. *in loco* à lege cessante post mediū. vers. *Hinc etiam, &c.* & quia habet præsum-
44 ptionem veritatis Abb. *in c. prudentiam num.* 4. *de offic. deleg.* Alciat. *de præsumpt. Reg. pr. præsumpt.* 51. *nu.*2. quæ præsumptio prouenit ex auctoritate Doctorū, quos verisimile est rationibus ad id sentiendū motos fuisse,
45 cū periti in iure tractādo præsumātur. Cotta *in memorial. in verbo Nuptiarum causa. &c. post med. vers. Sed quia verisimile non est,* vndè quo maiori numero DD. fulcita est, maiorem quoq. præsumptionem veritatis inducit
46 vti trad. Neuizan. *in dicta sylua nuptial. lib.* 5. *num.*4. *& seq.* Et certè quidē frustatorij euasissent labores tàm Iulij Clari, quam Viuij, & aliorum plurium, qui tribus distinctis voluminibus relatis communiū DD. opinionibus, quāti faciendæ sint eorū autoritates in dubijs quarumlibet dispositionum quæstionibus decidendis diffusè probant, & eam quoque magis, & tutius agendo sententiā, quam Iudices, & Aduocati sectarunt, quam eam, quā legū Interpretes astruunt, sequendā esse traditur à Sapientibus, quia, vt ait latè
47 Ant. Maria Coral. *in tract. de comuni in præfat. n.*47. 48. 49. Interpretes vim legum negligunt, & totis viribus ad disputationem se conferunt, proprium enim eorum munus est viam quærere disputationis ad acuēda scholarium ingenia, & sic etiam vera in dubium reuocare necesse habent, aliàs non esset disputationi locus, & per consequens omnis discendi via esset quoq. præclusa. E cōtra verò Aduocati, & Iudices solam veritatem præoculis habere debentes, cum eius perquisitio adeo difficilis sit ob opinionum varietatē, si non certā, & clarā, præsumptā saltē sequi veritatē tenentur, & per cōsequēs amplecti debent comunes DD. opiniones, quæ veritatē continere præsumuntur; Et ita sēper, & in præsenti, & in futurū in alijs Iuris cōtrouersijs plurimi æstimabitur Exc. D. de Andrea sentētia, licet vt Aduocatus scribat, & vt Aduocat⁹ loquatur, ob eximiā eius virtutis, sapientiæq. famam. Et hinc est, q doctissimus Thesaurus post firmatam in *d. quæst.* 35 *lib.* 1. plurium Consulentiū Voto comunem opinionem, eam ut Aduocatorum non spre-
48 uit, sed tanti fecit, ut *nu.* 45. sic concluserit, *Sed in maioratu quotiescumque maior natu vocatus est, vel senior, vel antiquior, nullo modo recederem à receptiori sententia, à qua temerarium discedere arbitror post tot Patres, qui illam tenuerunt, non obstante consuetudine succedendi circa primogenituras, quia tūc Testator, vel etiam contrahentes, qui vocant maiorem natu, non considerant maiorem ętatem respectu primogenituræ, sed aliquid plus exprimere voluerunt, nempè ætatem prouectiorem.* Verùm his omnibus, & alijs pluribus, quæ possent obijci ijs, qui cæteros Consulentes Aduocatos Cliētis amore decipi posse in percipienda veritate credunt, ipsos verometi licet Aduocatos, & Clientis stimulo scribentes de humano puluere sordescere non posse præsumunt, vel qui eo vsq. de proprio ingenio confidunt, ut quod antiquiores DD. comuniter senserunt, repræhendere, & redarguere non dubitant; breuitati studens omissis; & in eorum tantùm verba iurans, quos D. meus pro Magistris admittit, nempè, qui non consulendo pro cliente, sed pro studio tractandæ, aut pro definiendæ veritatis debito scripserunt, non desunt ex ijs etiam, qui conclusionem nostram tueantur aliàs allegati Petr. de
48 Ancharan. *in cap. Canonum Statuta extr. de Constit. n.*282. sequendo cons. Baldi, quem pariter allegato Ancharano sequutus est Alex. *d. cons.*4. Peregrin. *de fideicomm. art.* 13. *nu.*86. *vers. Quod si maior de domo, de familia, de agnatione vocatus sit non expresso nomine proprio, &c.* iuncto vers. *Et hoc casu maior ætate excludit filios maioris defuncti.* Sim. de Prat. *de interpret. ult. volunt. lib.* 3. *pag. mihi* 334. *nu* 8. Marta *de success. legal. p.* 3. *quæst.* 8. *nu.* 1. 11. Cancer. *lib.* 3. *var. resolut. cap.* 21. *sub nu.*304. ibi præsertim. *Sed simpliciter vocauit maiorem natu ex omnibus descendentibus.* Amat. *var. resolut. lib. pr. resolut. pr. nu.*2. 3. 4. *&* 6. Fusar. *de substit. quæst.* 383. *nu.*5. Horat. Barbat. *de fideicommiss. par.* 3. *cap.*4. *nu.* 93. 94. 95. Khinischt. *de fideicommiss. familiar. cap.*6. *nu.* 310. 311.

Separ;

Senat. Pedemont. apud Thesaur. citata *qq.* 35. *num.* 36. 45. *lib.* 1. *& quæst.* 20. *per tot. lib.* 2. Massin. Perusiæ iudicādo *de confisc.* q. 33. vbi sub *num.* 7. verba Testamenti refert Rota Rom. in decis. in Causa Carretta impressa post *d. quæst.* 20. Thesauri, & Votum quoque supra relatum post Consultat. 201. Auditorum S. Rotæ, vndè semotis etiam ijs, qui pro Clientibus exaharatas Consultationes prodiderunt, plures pluresq. remanent & in Tractatibus veritatem perquirētes, & in Tribunalibus Iustitiæ solum addicti, qui nostram comunem reddunt sententiam, & quos idem Dñus Meus Magistros habere non recusat; Et incontrarium nulli afferuntur, vt sæpiùs dixi, huiusmodi nostrā dispositionem impugnantes, si demas D. de Luca, qui Aduocati munus exercet, & D. de Andrea, qui pro cliente scribit, qui licet doctissimi viri sint, & ingenij acumine, omnique laude dignissimi; Tamen quia sunt Consulentes, ex Iudicio eiusdem Dñi mei, eorum opinio non est in præsens sequenda.

Ex eadē ratione cōfusionis nēpè terminorum maioratus facti, & primogenituræ linealis nil omninò vrget in re præsenti ratiocina-
50 tio facta in septimo capite pag. 39. quæ tota desumpta est ex Couarruu. *pract. qq. cap.* 38 *sub nu.* 11. §. *hæc autem voluntas, &c.* vbi sub *vers. Quid igitur, &c.* stante Taurina lege, quā suprà retulerat anteà *nu.* 10. disponēte, quod tàm in maioratu ab ascendente, quàm à trāsuersali instituto filius primogeniti repræsentet personam Patris ad exclusionem secundogeniti, dubiū proponit, si primus institutor maioratus voluerit expressim primo admitti ad maioratum ex suis descendētibus, vel agnatis primogenitum maiorem, & post illum secundogenitum, an tunc nepos repræsentando Patrem excludat patruū secundogenitum expresse vocatum, &
51 quamuis, vt ait, responderint Cassan. *cons.* 35. & Ant. Rubeus *cons.* 149. quod in hoc casu voluntas Testatoris ea sit, ut minimè excludatur secundogenitus à filio primogeniti, ipse tamen censet etiam in hoc casu admittendā fore prædictā legis decisionē, nempè quod non obstante expressa vocatione secundogeniti post primogenitum filius adhùc primogeniti præferatur, quam sententiā confirmat autoritate Iurisconsulti Papiniani *in l. cum Auus ff. de cond. & demonstrat.* approbata ab Imperatore Iustiniano *in l. cum acutissimi C. de fideicommiss.*, vbi sancitum est, conditionem illam *sine liberis* subintelligi, quoties aliquis ex descendentibus grauatur alteri restituere fideicommissum, & hoc, vti subiungit, ea ratione, quia quemadmodum Testator prædilexit primo nominatum, & honoratum, ità eius liberos prædilexisse videtur, & sic, vbi secundogenitus vocatur ad primogenium post primogenitum, ea vocatio intelligenda est post primogenitum, & eius liberos; Et licet Couaruuij sententiam expressè reprobet Thesaur. *lib. pr. quæst.* 35. *nu.* 39. Nihilominus, quia ratio prædilectionis est fundamentum totū huius præsumptionis, ità concidit ratio prædicta, & argumentū nō percutit maioratū facti, de quo nos agimus, quicquid Couaruuias, & alij in primogenitura lineali dixerit, in quò saltatorio maioratu nulla prædilectionis habetur ratio, vti sic in puncto huiusmodi prædilectionis coniecturam in his terminis confutat
52 Alex. sæpiùs commemorato *cons.* 4. *sub n.* 6. vbi quod isto casu non concurrunt *dicta in l. cum Auus*, *vbi de maioritate nulla fuit facta mentio*, & benè quoque respondet obiecto Olasch. *cons.* 71. *nu.* 21. vers. *Decimò sic, &c.* Ita pariter Maluas. aliàs citato *cons.* 22. *nu.* 6. hoc idem dilectionis argumentū ex *d. l. cum Auus desumptū excitauit*, q tamen postea *nu.* 78. exclusit, quia non de primogenitura, sed de maioratu facti dispositio loquatur, & idē reijcit Sabell. *d. resolut.* 40. *nu.* 10. cum alijs à me relatis autoritatibus, & rationibus perpensis occasione datæ responsionis huic eidem obiecto Consultat. 202. *nu.* 30. 31. Et hinc est, quod idem met Couarruu. dicto loco ex aduerso allegato, & mox indicato *sub n.* 12. *sub* § *quod si dixeris*, addiderit, quod licet secundum comunem ratio Iurisconsulti *in d. l. cum Auus* non obtinet inter alios, quā inter descendentes à Testatore, quia in alijs non subintelligitur prædicta conditio; tamen in primogenio cōstituto ab extraneo consideranda est mens Testatoris, In quā interpretatione vera, & propria regula est, vt attēdatur natura rei, & materia subiecta; Ex materia verò primogenituræ subiecta, & ex ei⁹ natura est, vt primogeniū in primogenitos, & eius liberos per lineā rectā deferatur, nec unquam secundogenitus admittatur, donec linea primogeniti, quā prædilexerit, defecerit. Et sic retorquetur argumentum in maioratu nostro, de cuius natura è cōtra cum sit, vt censeatur prædilecta ætas, non gradus, nec attenta linea magis primogeniti, quam alterius, & cesset ex subiecta materia in totum prædilectionis ratio ex latè firmatis suprà dicta Consult. 202. 29. 30.

29. 30., quæ hic repetere superfluum est, sequitur etiam, quod vocato maiore natu ex linea vniuersali non censeatur post eum vocatus eius filius, quia Testator prædilexit maioritatem ætatis, non filiationem, aut descendentiam eius, qui propter ætatis prærogatiuam primus successit, & sic non eadē ratione, ut in primogenitura, in quā vocatus fuit primogenitus, vocatus etiā censetur eius filius, qm̄ ibi consideratur prædilectio lineæ, in quā tàm Pater, quam filius continetur:, sed in maioratu saltatorio sicut Pater est prædilectus propter maioritatem ætatis inter omnes descendentes, si hæc cessat in filio, cessat in eo quoque prædilectionis ratio, & proindè extranea prorsus est à terminis nostris illatio, quæ subinde fit de proximitate, cum in huiusmodi generis maioratu nec gradus proximitas attenditur, sed ætas tantum, aut in proximiore, vel remotiore reperiatur. Ad id verò, quod in reliqua parte dicti capitis septimi pro com-
53 probanda distinctione. Menoch. *cons*. 442. à me aliàs reprobata iterùm repetitur, satis opinor pro responsione sufficere, quæ à me explicita suprà fuerunt in Consultat. 202. ex nu. 10. 11. vt DD. Mei Iudicaturi, quis nostrum in hoc melius senserit, discernere eorum Iudicio valeāt: Et eiusdem pariter Me-
54 nochij doctrinæ *cons*. 981. qui fuerit sensus, & ex quibus dispositionis verbis primogeniti non autem maioris natu vocationem desumat suprà *nu*. fuit abundè declaratum, vndè ea modo repetere supervacaneū existimo; Ex quibus etiam æquiuocum ratiocinium quod in longum hic à D. meo inutiliter retexitur, detegi posse credo, quod tandem nil aliud, quam fauorabilem, uel aduersam vnius tātum Doctoris ad summū sententiam potest concludere.

Ex quibus, &c.

CONSVLTAT. CCVI.

Summariū sequitur quod supra Cōsult. CCV.

ARGVMENTVM.

Defenduntur singulæ DD. Autoritates aliàs in præcedentibus Consultationibus adductæ ad probādum, quod vocato indefinitè maiori natu ex linea Testatoris censeatur inductus maioratus facti saltuarius, non autem primogenitura lineālis contra obiectiones ijsdem datis, vndè latius repetuntur singularum Themata, super quibus scripserunt, & singulæ proprijs etiam relatis verbis latius, quam alibi, explicantur.

ADSIT DEVS.

IN præcipuā Consultatione, & accuratiori studio, & labore perpendenda esse, Iure quidem censui, quæ in octauo capite D. mei Aduocati de Andrea ingeniosæ Consultationis reponūtur pag. 42. In quo non de re leui, sed magni vtique ponderis agitur, si, prout D. Aduocatus supponit, & probare nixus est, res se haberet. In eo enim capite octauo proponitur ostendendum, & probandum, Nullam ex deductis ab Aduocatis M. Baptistæ Iuris Autoritatibus firmasse vnquā principalem conclusionem nostram. & quod est validius intentionis M. Baptistæ fundamētum, quod nempè vocato maiori natu indefinitè ex aliqua linea non devoluatur successio de Patre in filium habita lineæ ratione, sed de maiori natu, & ætate in maiorem natu per saltum de vna in aliam lineam contentas sub vniuersali linea principaliter honorata; Et quamvis frequenter à nobis dictum fuerit hoc plurium, & pluriū autoritater probari; Nihilominus non fuit D. de Andrea concessum, vt inquit in hoc capite, vnum tantùm ex multis allegatis reperire, qui hoc nostrū axioma approbasse videatur; recensendo ità singulas aliàs per Advocatos M. Baptistæ adductas Iurisconsultorum autoritates, & studēs insimul ingeniosa ratiocinatione probare eas omnes in alio, diuersoq. casu suam protulisse sententiam.

Verùm si in hoc me errasse DD. Iudicaturi comperient, (quod numquam putaui, & modo ex huiusmodi contraria assertione excitatus nouo diligentiorique studio singulis perlectis, & attentè reuolutis me non errasse firmiori mente credidi) cum pluribus, & gravissimis sapientibusque Patribus errasse solabor, qui easdem prorsus DD. Autoritates pro veritate præfatæ conclusionis comprobanda in testes adducere frequenter solent. Sed quoniam, vt dixi, de re gravi, & principali hic agitur, quę non verbis, & ratiocinatione, sed facti sola euidentia certa reddi potest. Ideò cogor easdem Iurisperitorum doctrinas hic producere, & oculis Iudicantium fideli relatione modo subijcere, nō autē quid dicere voluerint, prout fecisse video D. meum, in-

intellectus proprij imbecillitati diffisus referre audeo, sed quæ sint vniuscuiusque verba sincere transcribã, vt sublata tãdem inter nos omni certaminis occasione, in eorumdem sapientissimorum Iudicum purissimæ cognitionis statera singulæ pendantur, & quid firmare, uel improbare voluerint eorum Iudicio decidant.

Alciatum autem, & Avendanum per nos in primis scriptis adductos, primum nempè relatum supra Consultat.202. *n.9. in Parergon. iur. lib.8. cap.15. in fine vers. Subtiliter,* Alterum verò suprà pariter allegatum in Consultat.201. *sub nu.21. in l.40. Tauri nu.* 27. 28. dicitur hic per Dominum meum, nec quidem in somnijs effudisse verba aliqua fideicommisso saltatorio congrua: Mihi autem pariter vigilasse, non autem dormisse videor, nec insomniasse, cum eorum doctrinam vti casus nostri decisioni propriã attuli; Et modo Alciati verba primum fideliter exponam à me desumpta ex sexto suorum operum volumine Lugduni impressorum anno 1560, vbi post quam *d. cap.15.* In Regnis successioné, ait, filio primogeniti deferri consueuisse excluso Patruo, licet in aliquib^9 etiã casibus extent exempla ab eo eruditè quoque recensita, in quibus propter prudentiam patrui, iuvenilemque nimis Nepotis ætatem patruus fuit prælatus, subdidit. *Certior est casus, cum in ipsa concessione dictum est, vt semper maior natu succedat, tunc enim si Patruus sit ætate maior præferetur*, citato adhoc probandum Alex. *cons.* 4. *lib.* 4. per nos quoque tanquam Antesignano relato, quæ verba decidere videntur casum dispositionis nostræ, In qua non modo vocatus est maior natu, sed additum est insimul, *vt hoc perpetuo seruetur, &c.* Verùm hic non sistit Alciati doctrina, quæ tamen vsq. adhuc punctualis nostris terminis inesse videtur, sed quia, vt adverti Consult. 92. & 95. *lib. pr.* aliquando etiam cum maioris natu vocatione compati potest primogenituræ linealis ordo; Ideò cum Castrens. *cons.* 164. & Abbate *cons.* 85. in præcedenti nostra Consultatione 202. *num.* 8. 9. distinguendum esse diximus, & cautè aduertẽdũ, an vocatio maioris natu vniversaliter modum succedendi respiciat, qui est casus noster, cum Testator vocando maiorem natu ex tota sua masculina linea dedit ordinem succedendi vniuersaliter, & æqualiter inter oẽs suos descendentes nulla facta speciali prælatione vnius magis, quàm alterius linearum suorum filiorũ, aut descendentium; sed vnius tantum lineæ vniversalis, quò casu semper maior ætate succedet, an verò specialiter ordinem inter ipsos à primogenito primo vocatos descendentes respiciat, uti contigerat in casu Castrens. & Abbatis, in quo Testator vocaverat filium suum maiorem, & posteà voluerat conferri maiori ex filijs ipsius, & sic verbum *maior* non erat simpliciter ad modum vniversalem succedendi relatum, sed ad ordinem statuendum specialem inter filios filij sui maioris primo loco, & cœteris filijs in succesione prælati, & tũc filius primogeniti admittendus sit. Ideò Alciatus post dictam conclusionem tum generaliter firmatã, & per dicta verba expressa non dedignando sequi eiusdem Abbatis, & Pauli de Castro sententiã (licet vterq. tanquam Advocatus scripserit, & pro Cliente consuluerit) sic eãdem à se prolatam conclusionem sequentibus præcisis verbis moderatur. *Subtiliter tamen aduertendum est, quemadmodum concepta verba sint; & an prærogatiua ætatis modum succedendi respiciat, quo casu suprascripta procedunt; an verò ordinem inter ipsos à primogenio descẽdentes, quod Castrens. atque alij responderunt.*

56 Avendanus autem *in l.40. Tauri Gloss.* 17. post quam *num.* 25. *&* 26. iuxta doctrinam Castrensis firmauit, quod cum maioratus Institutor filios filij maioris ad primogeniũ invitauit, tunc filij maioris expressio efficere non possit, quod nepos eam qualitatẽ maioris repræsentando ad maioratum non sit admittendus, dùm elidere meditatur firmatę sententiæ obiecta, nostram mirabiliter confirmat *nu.*27. his verbis. *Et in contrarium adducta procederent, quando ex omnibus liberis seu descendentibus quicunq. verè maior cuiuslibet gradus fuerit ad primogenium inuitaretur, quià tunc solum maiori ætate inspecta secundogenitus ad eam successionem admitteretur, vt eleganter considerat* Alex. *cons.*4. *lib.* 4. sed clariùs hoc idem magistraliter exprimit in proposito nostro *num.* 28. his etiam pręcisissimis verbis. *Multum enim differt, an ex omnibus descendentibus de familia, seu ex aliquo genere tantum natu maior inuitatus sit, vt inter* omnes iuxta prioritatem ætatis, & modus succedendi constituatur, *an verò maior respectu certi gradus sit admittendus vt is ordo succedendi gradatim obseruetur, vt declarat Alciat.*, Vndè cum à Testatore nostro in hàc Palatij successione non sit vocatus Baptista

ptista filius maior, & post eum eius filius maior; Sed indefinitè maior natu ex tota sua linea, & nõ comparatiuè inter filios maiores filij maioris Baptistæ filij Testatoris, sed comparatiuè potius inter vniuersos descendentes suæ vniuersalis lineæ, mihi videtur manu, vt mea ingenij crassa minerua loquar, palpari, Authoritates præfatas Alciati, & Auendani successionem pro D. Baptista natu maiori iam pridem decidisse. Et proindè nil vrget, quod à Dño meo dicatur, nec somniasse quidem de fideicommisso saltatorio verba facere; Sufficit enim nobis verba supra relata ab eis prolata non negari, ex quibus cũ successio semper senioris resultet, nihil refert, quod hoc vocabulum saltatorij fideicommissi nõ adhibuerint, cum in substãtia, q vnusquiq. eorum decidit, sit idem cum successione, quæ à modernis saltatoria nuncupatur: Prout nec in eis verbum nullum habetur, quòd declaret prædictam conclusionis distinctionem referre voluisse ad casũ limitatum radicationis fideicommissi, prout D. meus hic ad euitandas adeò validas autoritates asseruit, quia, vt relata verba testantur, & clariùs si in fonte comparentur, indefinitè loquutos fuisse conspicietur.

57 Cancerij verò à me allegati *in 3. par. suarum resolut. cap. 21. nu. 103. & 104.* doctrinã satis constitit pro nobis apertè stare, nec vllo modo consistere, quæ ei modo opponũtur, si legantur, quæ de eo retuli Consultat. 201. *sub nu. 21.* & latiùs iterùm *Consultat. 202. sub n. 9.* Sed vt ab vno discatur, cęteros omnes iuxtà per nos dicta loquutos esse, integra eius verba referam, vt ex eis ne dum somniasse, quæ modo ei imponuntur, appareat. Inquit, *d. cap. 21. num. 300. At verò quoties Testator non respexit ad constitutionẽ Iuris primogenituræ, sed tantùm voluit fideicommissum perpetuum, siue maioratum efficere, & in eo semper maiorem natu ex suis descendentibus cuiuscumq; gradus sint, vel ex ijs, quos vocat, succedere, potiùs prærogatiuam ætatis, quàm qualitatem primogenituræ considerando, tunc quià sola gradus prærogatiua, & maior ætas attenditur, secundogenitus excludit nepotem ex primogenito, & tunc tantùm succedere in fideicommisso, qui tempore cedentis fideicommissi maior natu reperiatur.* & aduertantur quæso sequentia, quæ Aduersariorum doctrinas, & allatas per eos conclusiones omninò confundunt. *Et si obijciatur, quod cum Testator effecit fideicõmissum, ità vt perpetuò vadat de maiori in maiorem, idem est, ac si constituerit maioratũ, & ius primogenituræ. Dico id verum simpliciter non esse, nàm potest maioratus institui Ità vt in eo non attendatur Ius primogenituræ, sed ætatis prærogatiua inter omnes de familia, ità vt in eo succedat, qui antiquior reperitur tempore, quo successio maioratus defertur,* & iterùm *num. 103. Sententia contraria procederet, vbi Testator prærogatiuam ætatis considerasset inter descendentes, & ab eò vocatos designando ordinem succedendi inter eos, &c. At vbi constitutor maioratus non Ius primogenituræ constituit, sed tantùm attendit ad ætatis prærogatiuam, tunc Patruus tanquam maior ætate nepoti præfertur.* Quod ipsum melius declarat sub eodẽ *nu. 304.* vers. *Dicitur,* his verbis. *Dicitur autem habitus fuisse respectus ad prærogatiuã ætatis, cum Testator, seu constitutor maioratus non respectu certi gradus, sed simpliciter vocauit maiorem natu ex omnibus descendentibus de familia, seu aliquo genere.* vt est præcisè casus noster, si cum his conferantur verba Testamenti D. Hyeronimi. *Secus cum vocatus est maior natu ex linea recta filij maioris, vel maior natu ex vnoquoq. alio gradu, nàm tunc non censetur vocatus maior, qui inter omnes descendentes, aut in omnium descendentium gradibus reperitur, sed primogenitus cuiusque gradus ex linea recta primogenitorum,* & sic *censetur constitutum ius primogenitura.* & ità in Senatu Aragonæ decisum refert, & testatur, quod *Ista in hoc passu est mera veritas.*

58 Alex. *cons. 4. lib. 4.* qui primus omniũ huiusmodi distinctionẽ protulit, & propterea eo allegato sequuti sunt Auẽdan., Alciat. & Cãcer. suprà relati (vt ordinem D. mei sequar, quem sic post prædictos examinandũ proponit) Alex. inquã, ibi, sic Epitome ipsius consilij præmisit. *Si hæreditas est relicta maiori masculo ex descendentibus Testatoris, successiuè intelligitur de maiori ætate, nec transmittitur ad filium, sed spectat ad eum, qui senior inuenitur ex omnibus descendentibus tempore mortis senioris.* Vndè mirificè conuenire videtur cum verbis dispositionis nostræ, in qua vocatur perpetuo maior natu masculus ex linea Testatoris, quod est idem, ac si dixerit ex descendentibus Testatoris ex cõprehensione lineæ, de quo supra dixi. Neq; verendum est, q Epitome discrepet ab eo, q in corpore continetur Consultationis, sed in hoc etiã, ne decipiamur, hãc intueri liceat præcipuè ex responsionibus ab eo deductis ferè omnibus obiectis contrarijs, quę hic pariter deducuntur ad exclusio-

clusionem maioris natu ex alia linea, & inclusionem minoris natu, sed à primogenito descendentis, vbi *nu.5.* respondet ad motiuum transmissionis. *Quia*, inquit, *verba in dubio debent accipi propriè, sed filii dicti Gabrielis, &c.* (qui erat primo admissus) *Non dicerentur propriè maiores, sed pro fictis, & repræsentantibus dictum Gabrielem*, & paulo infra *nu.6. Et non est eàdem ratio in filijs Gabrielis, qui sunt minores, quæ erit in Gabriele cæteris antiquiore, & sic non est eadem ratio in maiore per fictionem, quę est in eo, qui est maior per veritatem, &c.* & infra iterùm sub *nu.6.* respondendo ad argumentum prædilectionis, inquit, *Nec dicatur, quod Testator habuit eamdem affectionem ad filios Gabrielis, quam habuerit ad Gabriellem, quia dico, quod Testator adhanc suam hereditatē etiam vocauit incognitos, & sic non tàm considerauit affectionem, quam etiam maioritatem, &c. & ista non concurrunt in l. cum auus, vbi de maioritate nulla fuit facta mentio*. aliàs prosequendo rationes *num.* 8. 9. & 10. vbi sub eodem *num.10.* occasione obiectionibus respondendi, Iterùm sic inquit. *Sed in quæstione nostra posito quod in persona Gabriellis tempore mortis suę Ius resideret, tamen residebat apud eum cum modificatione, de qua in Testamento, scilicet quod post mortem maior succederet*, & benè sub *nu.14.* vers. *Nec etiam, &c.* aduertendo ad ea, quæ tradiderat antea Castrens. *d. cons.164.* quæ videbantur in pręsenti nobis ex assertione Aduersarij plurimum negocij facere posse, sic præcisè respondidit. *Nec etiam obstant ea, quę tradūtur per Paul. de Castr. cons.164. lib.2. quia loquitur de casu, in quò videlicet in inuestitura vocabatur primogenitus, & eius filii, vndè ex ordine scripturę ibi apparebat voluisse post primogenitum vocari filios, &c. sed in casu nostro non dixit Testator, quod vellet post mortem Raymundi, & Petri vocari maiorem, & eius filios, sed absolutè maiores vocauit*, quò loci per belle affertur decisio casus nostri. Testator enim noster pariter nō uocasse patet post mortem suam, vel Baptistæ eiusdem filiū maiorē, & eiusdē maioris filios, sed absolutè vocauit maiorē natu ex omnibus suis descendentibus, & indefinitè ex linea sua; Vndè non video, quo pacto possit euitari tanquam indiuidua, & specialis Alexandri autoritas, quàm etiam magistralem agnouerunt omnes à me suprà relati, & infra iterùm examinandi; Quàm Alexandri doctrinam, (quod á nemine vidi consideratum) continere rem Iudicatam pro maiori indicāt non modo ea verba in tertia linea Consultationis adiecta, *prout in dicta hereditate pronunciatum est*. (licet impressoris incuria, Desit integra dictio *prout*, inscripta tantum prima sillaba *pro*,) verùm etiā clarius sequētia sub *nu.9.* ibi. *Et istud ostendit rectè fuisse iudicatum inter dictum Gabriellem, & filios D. Ioannis*, & iuxtà eius Consultationē fuisse Iudicatum pariter advertit Barbat. in cōtrarium scribens *conf.10. lib 2. ante num.33.*

Nec autoritatem Alexandri à casu nostro alienam efficere potest animaduersio D. mei *pag.43. §. Alessandro, che è il primo citato, &c.* quod loquutus fuerit in hæreditatis successione à transuersali, non autem ab Ascendente Instituta, quoniam licet ibi ageretur de fideicommisso à transuersali instituto, nullibi tamen Alexander in dicta sua Consultatione super ista qualitate maioris Iura potiora existimauit; Imò rationes ab eo allatas indistinctè propositas, & eorum natura comunes esse tàm maioratui à transuersali, quàm ab Ascendente constituto earum revolutione patebit. Nec vnquam meminit huiusmodi trāsuersalitatis Testatoris, nisi in fine consilij sub *num.11.* sed ea ad alium finem vtens, & ex abundanti, vt inquit. *Et potissimè est in casu nostro, quià cum tractetur de succedendo per fideicommissariam substitutionē D. Rayn. Testatori, qui quoad filios Gabriellis, & filios dicti Ioannis non erat ascendens eorum, nec etiam erat Patruus nec etiam propriè auunculus eorum, quia ipsi non erant filij fratris, vel sororis Testatoris, sed remotiores, & per consequens non debent succedere in locum Patris eorum, sed ex sua propria persona venire*, Vndè aberrat à veritate, quod asseritur, Alexandrum præcipuum suę Consultationis fauore maioris iecisse fundamentum in eo, quod maioratus ordinatus fuisset à transuersali, nàm illa dictio *potissimum*, licet includat casum minùs dubitabilem, non tamen excludit, sed potiùs implicat casū etiā magis dubitabilem iuxta allegata per Barbos. *de dict. dict.277.* Quāvis *vt additur* à D. meo hic in vers. *Oltre che*, si in casu Alexandri voluntatem Testātis dicitur fuisse Claram, quia Testator post substitutionem reciprocam factam inter fratres institutos vocauerat maiorem natu ex descendentibus vtriusque, quanto clarior erit voluntas Testatoris nostri ordinandi in dicto Palatio successionem per saltum, cum non maiorem descendētem ab vno vel duobus, sed à tota sua masculina linea vocauerit

&

Digitized by Google

& ab initio fuit ordinata per saltum, cũ nulla linea suorum descendentiũ fuerit alteri prælata, nec vocatus fuerat maior natu ab uno, vel duobus ex suis descendentibus, sed indefinitè maior omnium, qui successiuè tempore vacantis successionis ex qualibet linea ipsorum descendentium provenirer.

59 Sequũtur modo Cõsult. Menochij 442. & Surdi 403. qui ambo scripserũt super maioratu de Carrettis, quas Cõsult. D. meus supra p eũ *pag.* 16. reprobatas iterũ hic *fol.* 44. refellere conatur, & licet easdem aliàs supra Consultat. 201. *n.* 19. 20. 21. & iterùm Consult. 202. *nu.* 10. 11. 12. 13. à contrarijs interpretationibus satis vindicatas fuisse vnicuiq. cõstare poterit. Nihilomin⁹, quia licet à casu nr̃o alienæ prorsus sint, frequẽtiùs tamẽ cęteris opponũtur, & vt omnis æquiuocationis occasio in eis interpretandis removeatur in posterum; Non modo facti speciem illius maioratus hic adnectere statui, sed Iuris etiã conclusiones, & rationes, quibus moti in eo casu pro Cliẽte cõsuluerũt dicti Surd. & Menochij. Et sic In facto priùs necesse est personarum, de quarum successione agebatur, descendentias agnoscere, quæ sic se habẽt.

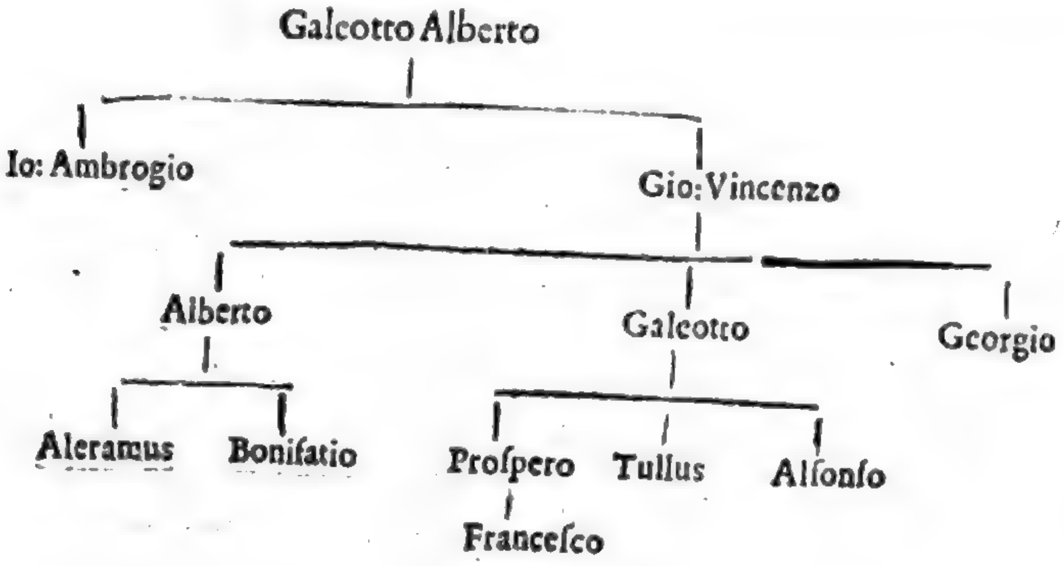

Galeottus senior Anno 1527. suum condidit Testamentum, in quo Io: Ambrosium ex fratre Alberto Nepotem hæredem incertis bonis instituit hac tamen adiecta cõditione, quod dicta bona alienari non possent, quia voluit eadem bona remanere semper in maiore natu, & familia ipsius Testatoris iuxta infrascriptũ ordinẽ, nempè ꝙ decedente quandocumque dicto Io: Ambrosio cum filio, seù cum filijs, & liberis ab eiùs linea descendentibus, tunc, & eò casu maior natu dictorum filiorum, & liberorum in solidum succedat in dd. bonis, quem maiorem natu in dictis bonis substituit; Ità quod semper, & in perpetuum maior natu descendens ex linea dicti Io: Ambrosij succedat in dd. bonis; Et decedente posteà quandocumque ipso dicto Ambrosio sine filijs masculis, & similiter casu quo filij masculi dicti Io: Ambrosij, & alij masculi descendentes ex eius linea decederent, tunc & eo casu voluit, quod maior natu descendẽs ex prædicto Io: Vincentio, siuè ex linea dicti Io. Vincentij fratris succedere debeat in dictis bonis, qaem maiorem natu tunc, & eò casu in perpetuum omni meliori modo substituit.

Posteà verò Anno 1530. facta est transactio inter dictum Galeottum Testatorẽ prefatum, & dictos Io: Ambrosium, & Io: Vincentium suos nepotes, in qua ad fauorem maioris natu amborum fratrum est conuentum, quod in dictis bonis dicti Io: Ambrosius, & Io: Vincentius, nec eorum descendentes possent vnquam succedere, nisi iuxtà formam maioratus à dicto Galeotto patruo in dicto suo Testamento ordinati.

In alijs verò posteà codicillis per eumdẽ Galeottum seniorem eodem Anno 1530. conditis iterùm declarauit, quod Io: Ambrosius, & Io: Vincẽtius nepotes sui prædicti habere debeant Castrum loci Altaris, & Carchesarum æquis portionibus cũ prohibitione tamen alienationis, quà sequuta substituit maiorem natu ipsorum fratruum iuxtà ordinationes infrascriptas; Nempè, quod decedentibus quandocumq. supradictis dd. fratribus, seù altero ipsorum cum filiis, seù altero

Digitized by Google

altero ipsorum cum filiis, seù liberis masculis, eò casu maiores natu dictorum filiorum cuiuslibet ipsorum fratruum in solidum succedant in dd. bonis, & quos maiores natu, & quemlibet ipsorum pro dimidia substituit; Ità quod semper, & in perpetuum maior natu descendens ex linea suprascriptorùm fratruum succedere debeat; Et decedente quandocumque vno ipsorum fratruũ sine filiis alter frater succedat, qui supstiterit, & si nullus extiterit, tũc maior natu succedat, & firmis manentibus semper trãsactionibus de eodem Castro inter eos ut supra factis.

Anno verò 1563. obiit Albertus filius primogenitus dicti Io, Vincentii relictis post se Bonifatio primogenito, & Aleramo.

Et Anno 1575. defunctus est Io: Vincentius relicto Galeotto suo filio secũdo genito, ex quo nati sunt Prosper, Trullus, & Alphõsus, & cũ eo pariter Bonifacio, & Aleramo ex Alberto filio primogenito prædefuncto Nepotibus, vndè orta tũc est controversia inter Bonifatium Alberti prædefuncti primogenitique filij Ioan: Vincentij ætate maiorem, & Prosperum ætate minorem, & filium Galeotti iunioris & secundogeniti dicti Io: Vincentij pro successione in maioratu præfato, super quà controversia scripserunt tunc prò Prospero. Menoch. *d. cons.* 442. & Surd. *d. cons.* 403.

Qui Menoch. primo loco ex nu. pr. resoluit Alberto primogenito, & maiori natu inter liberos Io: Vincentij Patrique prædefuncto dicti Bonifatij nullum umquam Ius ad dictum maioratum competijsse nec re, nec spe, quia non fuit superstes tempore mortis Io: Vincentij Patris, cum tunc solùm venerit casus substitutionis maioris natu, & pluribus cumulatis coniecturis vsque ad *nu.* 14. probat ibi vocatum fuisse eum maiorem natu tantùm, qui tempore mortis Io: Vincentij foret superstes; Ex *nu. verò 14. vsq. ad nu.* 25. ostendit pariter nec Iure vocationis admitti potuisse Bonifacium tempore mortis Io: Vincentij, quià, vt inquit, cum Testator vocaverit natu maiorem Io: Vincentij, Galeottus natu maior tunc superstes censeretur vocatus, prò vt nec iure repræsentationis Alberti sui Patris, nec Iure sibi ex eo transmisso admittendum tũc fuisse ad exclusioné Galeotti Patrui superstitis, & maioris ætate tempore obitus Io: Vincentij, & sic vacantis successionis ex pluribus rationibus, sed ea præcipuè, quam *nu.* 19. subdit, quia dùm Testator vocauit maiorem natu, solùm considerauit prærogatiuam ætatis, quę impedit filium posse repræsentare personam Patris, & ex *d. nu.* 25. *vsq. ad nu.* 35. sequitur probare transactiones factas ab ipsis successoribus officere non potuisse ad eumdem maioratum successiuè vocatis, prò vt ex *nu.* 36. addit, nullum Ius acquisitum fuisse Bonifatio, licet sequuto obitu Io: Vincentij Aui, possessionem maioratus apprehẽdisset superstite tunc Galeotto Patruo maiori natu, & eã retinuisset, donec idem viueret; vndè post eius obitum Prosper filius quæstionem mouerit; prò quò Prospero tunc scribebat Menoch. *d. cons.* 442.

Qui Menoch. dum postea deuenit ad casũ successionis, de quo tunc agebatur ob mortem sequutam Galeotti Iunioris Patrui, scilicet an mortuo iam dicto Galeotto secundo genito, & tunc tempore obitus Io. Vincentij, & apertæ successionis maiori natu, quis foret præferendus, An nempè Bonifacius tunc ætate maior dicto Prospero Galeotti filio, & suo Patruelle, an verò Prosper, quia licet non esset tunc natu maior omnium descendentium a dicto Io: Vincentio, erat tamen natu maior inter eos de linea Galeotti Patris Menoch. inquã, ibi *n.* 37. quæstioné decidẽdã cẽset pro Prospero natu minori cõtra Bonifaciũ natu, & ætate maiorẽ ea ductus ratione, quia cũ Albert⁹ Bonifacij Pater, eo quia foret Io: Vincẽtio præmortu⁹, succedere nõ potuerit, sequitur, vt inquit, *vera sentẽtia, quod primogenito vocato, & admisso reliqui oẽs à se descendentes admicti debent, donec vsque aliquis ex ea linea extet, & è contrà semel excluso primogenito tamquam inabili censeri exclusos omnes ab eo descendentes.*

Pro vt etiam Surdus *d. cons.* 403. pro eodẽ Prospero cõtra Bonifacium vna cum Menoch. scribens, quia inspecto tempore vacantis successionis iam prædefunctus esset Albertus, & solùm superstites forent Bonifacius filius Alberti, & Galeottus filius Io: Vincentij ex *nu.* 15. ait, nullum esse dubium, quod ipse Galeottus ætate, & natu maior excludebat Bonifacium natu minorem, quia in Institutione fideicommissi post obitum Io: Vincentij vocabatur maior natu ex descẽdentibus ex dicto Io: Vincentio; vndè sic inferebat ad exclusionem Bonifacij etiam extincto Galeotto; & ad admissionem Prosperi, quià maioratus cum semel vnam lineã est ingressus, semper in ea, & in descendentibus in ea conseruatur, & donec aliqui extant, nunquam fit transitus in aliam lineam; & sic cum bona per obitũ Io: Vincentij fuissent,

sent devoluta semel ad Galeottum iuniorem; Ità pariter in eis succedere debebat Prosper ab eo descendens; Vndè ad probandum suppositum factę conclusionis, quod nempè maioratus ingressus foret in linea Galeotti senioris ex *nu.17. vsq. ad num.69.* & sic ferè per totum cõsilium pluribus rationibus probare prosequitur, quod verè ex Testatoris voluntate Galeottus patruus, non autem Bonifacius tempore apertæ successionis ob mortem Io: Vincentij foret admittendus, cui Bonifacio nec repræsentationis, nec transmissionis Iure successio competere poterat.

Ex quibus Menoch. & Surd. firmatis in ea causa conclusionibus, & expressè relatis per doctissimum Dominũ meum de Andrea in hac nouissima sua Consultatione pag. 16. vers. *E per questa ragione aggiunse al nu. 37.* occasionem arripuit idem Dominus Aduocatus nostram per nos suprà firmatam conclusionem improbandi, quia licet, vt ait, in Testamento Galeotti senioris fuisset indefinitè vocatus maior natu descendens à linea masculina Io: Vincentij fratris Testatoris (in hoc tamen errauit Impressor, quia dicere voluit, & debuit D. Aduocatus *Nepotis* non *fratris*, cum Io: Vincentius esset ex Alberto fratre Galeotti Testatoris nepos.) Nihilominus tàm Menoch. quam Surd., postquam firmauerunt successionem eveniente morte Io: Vincẽtij debitam fuisse Galeotto filio maiori natu Io: Vincentij, non autem Bonifacio ex Alberto primogenito Nepoti, & ætate minori; Subiunxerunt etiam post Galeottum continuandã fuisse successionẽ fideicommissi in Prosperum suum filium licet natu, & ætate minorem excluso Bonifatio natu maiori, sed ab alia linea Alberti primogeniti descendẽte, relatis per D. de Andrea *d. pag. 16. in* §. *fin. E Gio. Pietro Sordo scriuendo nella medesima causa* vtriusque consulentis præcisis verbis; Vndè, vti cõcludit pag 17. vers. *Dunque*, si etiam in casu, quò vocatus sit indefinitè maior natu ex omnibus descendentibus, Magni nominis consulentes affirmauerunt, successionem deuolui debere iuxta ordinis linealis regulam, dici modo non poterit, vti per nos factum fuit, dispositionem Testatoris nostri licèt sæpiùs commemoratis verbis expressam inferre per necesse maioratum saltuarium.

Et hic propterea rursus eadem Consultatione pag. 43. vers. *Menochio, che è il secondo allegato, nel consf. 442. parla, &c.* & pag. 44. in primo vers. *Gio. Pietro Surdo, che è il terzo Dottore, &c.* nobis obijcitur pro nostra fouenda intentione fuisse eosdem Menochiũ, & Surdum erronee per nos allegatos, cũ potiùs pro M. Hyeronimo stare ex animaduersis suprà pag. 16. vnicuique constare possit.

Sed verè nec Menochij, nec Surdi in allegatis Cõsultationib⁹ eorũ benè pcepto sensu intẽtio fuit vnquã firmãdi ꝑ regula, q etiã in maioratu facti, & saltuario seruandus sit ordo succedendi linealis, qui in primogenitura comuniter recipi solet, Ità quod ad successionem fideicommissi vocato simpliciter maiori natu ex omnibus descendentibus Testatoris, vel alterius, post adeptam successionẽ ab aliquo vti natu & ætate maiore cœteris omnibus illius descendentiæ, seu lineæ, post illius natu maioris iam admissi mortem in eius propria, & particulari lineà successiuè remanere debeat successio, Ita quod minor natu lineæ maioris natu iã admissi præferendus sit maiori natu ex tota linea contentiua vocata, sed proveniens ab alia particulari linea; Sed quià ipsi in eo facti speciali Themate arbitrati sunt, Galeottum seniorem fideicommittentem uoluisse, quod post mortem Ioan: Vincentij successio non deuolueretur ad eum ex tota descendentia Io: Vincentij, qui maior natu, & ætate reperiretur superstes tẽpore apertę successionis, sed quod è contra postea semper conseruaretur in maiori natu eiusdem lineæ, quã effecisset dictus maior natu primo succedens, & ideo ex hàc peculiari ratione ex speciali Testatoris ordinatione, & voluntate procedente in eo casu dixerunt, quod licet Io: Vincentius duos filios haberet Albertum nempè primogenitum maioremque natu, & Galeottum secundogenitum minoremq. natu, quià tamen Albertus iam defunctus erat tempore mortis Io: Vincentij Patris superstite Galeotto tunc maiori natu, Ideò inprimis firmarunt, vocationem maioris natu verificari in Galeotto tempore successionis natu maiori & superstite, excluso Bonifatio ex Alberto primogenito prædefuncto natu tamen, & ætate minori, quia in eo non poterat verificari qualitas à Testatore requisita, sed etiam Galeotto posteà defuncto (quod facit ad rem nostram) partes tutati sunt Prosperi Galeotti filij licet ætate minoris Bonifatio; quia crediderunt, quòd iuxta voluntatem Testatoris in prima tantùm successione admittendus foret maior natu superstes ex tota vniuersali descendentia Io: Vincẽtij, postquã verò successerat dictus maior natu, successiuè vocaretur maior natu, qui descenderet ex propria, & particulari linea

eiusdem

eiusdem maioris natu post obitum Io: Vincentij primum admissi, & sic conseruaretur fideicommissum in ea propria linea dicti maioris natu, in qua primum ingressa foret, & proindè in hàc facti specie, & Testamenti qualitate dixerunt excludendum fore Bonifacium licet ætate maiorem Prospero & sub vniuersali Io. Vincentij linea comprǽhensum, quia maioritas tunc attendenda foret inter eos tantùm, qui erant de linea effectiua maioris natu primo loco admissi, vti deprehenditur ex eodem Menoch. *d.cons.442. sub nu.36. vers.Respondendum*, dùm conclusiuè respondet D. Bonifacium non esse anteferēdum D. Prospero, *cui*, vt inquit, rationē prędictam reddendo. *satis superq. est, quod sit natu maior in linea D.Galeotti Patris sui, qui cum vocatus fuerit à Testatore, & post eum maiores natu à se descendentes, D.Prosper tanquam in ea vocatione comprehensus debet admitti*; ex quò clarè elicitur suppositum à Menochio factum voluntatis pręcipuę Testatoris vocandi post maiorem natu ex tota linea & descendentia Io. Vincētij primo successurū, non amplius maiorem natu ex eadē tota descendentia, & linea Io: Vincētij, sed maiorē natu ex descēdentibus tantum ipsius maioris natu iam admissi, vt indicant, & clarè exprimunt ea supra relata eiusdem Menochij verba, *& post eum maiores natu à se descendentes*. Et sic non ex generali regula in omni maioratu facti seruanda, sed ex voluntate Testatoris, cui sic, & hoc ordine successionis formam in suis bonis statuere placuit, hoc firmasse Menochium legenti patebit. In quo clariùs quoque se expressit Surdus *d.cons.403.* & præsertim sub *nu. 9.* vers. *Quarto,&c.* ibi. *Si diligenter videantur verba Testamenti, &c. disgnoscetur Institutores prædictos hoc in animo gessisse, vt mortuo Io: Vincentio bona illa cōseruarentur in linea primogeniti ex eo descendentis, &c. primo quia vocant filium, seu natu maiorem Io: Vincentij, & illius descendentes; secundo dicunt velle, quod feuda, & bona prædicta conseruentur in ea linea, & quod semper ad maiorem natu ex ea ambulent.* Quod licet dixerit loco citato in rationibus dubitādi, hoc tamen melius cōfirmat occasione iisdē supra relatis, & in quarta ratione dubitandi propositis respōdēdi, quæ solum refellit, in quantum obijciebatur referri debere ad filium primogenitū Io: Vincentij, non autem ad maiorem natu ex omnibus descendentibus, vt ibi legitur *nu. 69.* his præcisis verbis. *Nec dici potest, quod institutores maioratus voluerint bona hæc conseruari in linea primogeniti ex deductis in quarto argumento, quia & si omnia dixerint, quę ibi recitantur, tamen semper adiecerunt hanc qualitatem, quod successurus post mortem Io.Vincentii esset maior natu, & non est dubium, quod voluerunt bona conseruari in linea illius, qui primo loco Io. Vincentio successisset*, & hinc est, quod postea idē Surd. sub *d. n.70.* nō ex generali regula Iuris, sed ex speciali fideicommittētium voluntate sic ibi concludat. *Cum igitur successio semel ingressa est vnam lineam, voluerunt absque dubio instituētes in illam conseruari*. Vndè infra *num.71.* vna cum Rota Romana admonet, nō versari hic controuersiam in primogenitura iuris, sed in maioratu facti, in quo succeditur secūdum normam pręscriptam ab Institutoribus, quà ratione, ait, verba instituentium præponderare etiam propriæ naturæ dispositionis.

Et Thesaur. Iun. super eademmet Testamenti dispositionè, & super controuersia successionis post obitum Bonifacij, & Prosperi coram Pedemontano Senatu mota inter Franciscum filium Prosperi, & Alphonsum eiusdem Prosperi fratrem, & Francisci Patruum *quæst. forens. lib.2. quęst. 20. num. 5. vers. Et tenendo istam partem,&c.* hoc idem animaduertens, & ad obiecta contraria primogenituræ fortè deductę ex ordine lineali succedendi in dicta fideicommissi institutione vt supra considerato, respondens ait. *Quo vero ad ipsas dispositiones, si benè illa perpendantur, sunt pro maiore natu, non pro filio primogeniti, quia ætatem sequuntur, & non lineam inspecto tempore mortis vltimi possessoris bonorum,&c. & quamuis vocetur aliquādo in hoc maioratu filius maioris natu, qui similiter sit maior natu, id habet locum quotiescumque maioritatus est ingressus lineam vocati, tunc enim nepos excludit patruum, vt in primogenitura, & in hoc aliquid de primogenitura participiat hæc maioratus institutio propter expressam voluntatem Testatoris,&c. Nec valet argumentum de maioratu ad primogenituram, quia diuersa nomina, & diuersus effectus ex verbis fundatorum subsequitur, & hic parificantur in casu, de quo supra*, quam specialem maioratus naturam contra iuris regulas à fideicōmittentibus impressam huiusmodi ab eis ordinato maioratui clariùs etiam antea idem Thesaurus indicauerat eadem *quæst.20. sub nu.4.* ibi. *Et militant dispositiones ad fauorem filii primogeniti contra formam ordinarii maioratus sequendo ordinē primogenituræ, quando filius fuit admissus post Patrem, & verè ingressa est successio lineam vnius.*

Quamuis contra Surdum, & Menoch.

Prosperum tunc in concursu Bonifacij admittendum non fuisse tenuerit Thesaur., quià verificabatur in facto, quod Galeottus non potuit tanquã maior natu succedere tempore mortis Io: Vincentij, quia per contraventionem iam esset exclusus, vt probat Thesaur. ibi *nu.9.* & ità non fuerit in eo tanquam natu maiori, & incapaci radicatum fideicommissum, ad effectum vt postea in eius linea maioritas consideraretur, & ex eo capite admitteretur Prosper eius filius, sed potiùs admitti debuerat Bonifatius, qui tempore delatæ successionis erat ætate maior omnium descendentium Io: Vincentij, vt etiam explicat videndus idem Thesaur. *d. quest. 20. sub num.9. vers. Nec obstabat oppositio, &c. & nu. 10.* Vndè bene ad rem nostram, & pro explicatione casus in tota quęstione concluditur, quod licet ex dispositione Testatoris aliqua figura primogenituręː data erat huic maioratui, quia ordinatum erat, quod decedẽte Io: Vincẽtio succederet maior natu ex suis filijs, & post eũ eius filius maior natu, & sic in hoc casu videbatur dedisse quendam ordinem succedendi linealem de Patre in filium, cum tamen hic casus non acciderit quia Albertus prim⁹ filius erat præmortuus, Galeottus verò ob cõtrauentionem erat exclusus, debebat iuxta regulam maioricatus facti semper maior natu, & ætate præferri.

Quamobrem iuxtà Menochij, & Surdi sẽtentiam ex vi expresæ voluntatis fideicommittentium hoc casu in aliquo participabat maiorat⁹ prædictus de lineali primogenituræ ordine, & in eo casu tantum, & in parte, in qua de primogenitura partecipabat, seruari quoque debebat ordo, & regula eiusdẽ primogenituræ, iuxta quam tunc intrabant cõclusiones per eos in eo casu firmatæ; Quæ tñ à D. de Andrea nobis obiectæ sunt, tanquã si per DD. Cõsulentes allatæ fuerĩt vti generales regulæ seruãdæ in omni maioricatu facti, etiã vbi cessaret hũsmodi expressa disponentis voluntas, quæ in casu dd. Consultationum, vt supra relatum est, emergebat.

Cœterum aut subsistat, vel non subsistat interpretatio data per Menoch., & Surdum dispositionibus Testamentarijs, sufficit nobis ostendisse præfatos duos consulẽtes admisisse in d. maioricatu facti successionẽ de Patre in filium, non quia regulariter etiã in cęteris oĩbus maioratibus facti id, ordo lineę in quam est ingressa successio, seruari debere censuerint, sed in quantum supposuerunt ibi Testatorẽ in hoc primò gradu successionis specificè contra comunes regulas ordinasse, quod in primo gradu successionis aperiendæ post obitum Io. Vincẽtij admitteretur maior natu, & ætate ex descendentibus omnibus ipsius Io: Vincentij, & postea radicaretur successio in linea particulari illius maioris natu primo admissi, Itaut attenderetur quidem semper in posterũ maioritas ætatis, sed non ampliùs inter descendentes à linea Io: Vincentij, sed à linea illius primo admissi, inter quos posteà ijdem assentiũtur nullam rationem proximitatis gradus, & lineæ, sed solius ætatis habendam esse.

Hæc itaque longius fortè, quam par esset, hic referre operæ pretium duxi, quia alias relata dd. Consultationum aliqua tantũ fragmenta, dũ ijsdem alia concisa earumdẽ Cõsultationũ fragmẽta ex aduerso opposita sũt, reciprocæ disputationis occasionem prębuerunt, Et ità fiat pariter, vt tàm qui easperlegerint, quam ij etiã, quos nimiæ prolixitatis fortè tædio affectos easdem integras reuoluere piguerit, faciliùs, tutiusque percipiant, eas intentioni nostræ, prout dicebatur, non aduersari, sed mirificè potius eosdem Surdũ, & Menoch. prout alios allegatos propositæ pro D. Baptista conclusionis veritatem comprobare.

Dissimulare pariter hic non potui, quod, sicut alibi sæpè consueuit D. meus, supposita aliqua distinctione, vel ingeniosa facta interpretatione statim ab ea consequentiam suo Clienti fauorabilem ducit, quod doctrinæ per nos allegatæ nil conferunt ad probandam principalem intentionis nostræ cõclusionem, Ità modo in pag. 44. in fine vers. *Thesaur. quæst. 35. lib. 1. &c.* concludit allatam Thesauri doctrinam nil habere comune cum casu nostro, quia in *d. quæst. 35. lib. 1. nu. 45.* in tantum pro admissione maioris ætate firmauerit, in quantũ eo casu fuerat à transuersali, non autẽ ab Ascendente fideicommissum institutum.

60 Aduertendum enim est Thesaur. *in d. q. 35. lib. 1.* reassumere factum Testamentariæ dispositionis per ipsũ anteà fusiùs enarratũ *q. 34. in princ.* ex quo Io: Rotarius in suo Testamento ordinauerat, *Quod domus sua, & cætera bona deueniant, &c. semper in primogenitum, & locum primogeniture tenentem, ac iura primogeniturę habentẽ*, & ibi tria opponebantur Nepoti cõtra Patruũ succedere in primogenitura volenti; Primò, assumptũ cognomen, & insignia alterius familiæ; Cessionẽ secũdò suorũ iurtũ aliis factã, & Tertio debitã Patruo successionẽ; In *d. q. 34.* de primis duobus instituit Thesaur. disputationem; Tertiæ verò discussionem respicientis pręlationem in successione, vti legitur *sub num. 1. d. q. 34.* in

in sequentẽ quęstionẽ reiicit definiendam. In quà quæstione sequenti 35. reassumit in primis quæstionem antiquam, & in primo. genituris celebrem inter Patruum, & Nepotem, cum nunquam ibi fuerit dubitatum, an dispositio Testatoris loqueretur de maioricatu facti, verum semper suppositum, vt verè clarum faciunt supra relata dicti Testamenti verba, de mera primogenitura lineali actũ fuisse; In qua adeò dubia quæstione plura pro patruo deducit; Vt tamẽ à maioricatu facti, & saltatorio deductas fortè contra Patruum in primogenitura lineali dubias DD. sententias remoueret, *nu*.45. pro declaratione addidit hęc præcisa verba. *Sed in maioratu quotiescumque maior natu vocatus est, vel senior, vel antiquior, nullo modo recederem à receptiori sententia, à qua temerarium discedere arbitrarer post tot Patres, qui illam tenuerunt non obstante consuetudine succedendi circa primogenituras, quia tunc Testator*, vel etiam cõtrahentes, *qui vocant maiorem natu, non considerant maiorem ætatem respectu primogenituræ, quia de illa dixissent, vt moris est, sed aliquid plus exprimere voluerunt nempè ætate prouectiorem*. Et quamuis addat postmodum ibi Thesau. *Et notandũ est, quod quatenus dubia esset opinio pro Patruo, quando agitur de successione Ascendentis, non habet illa difficultatem, quãdo agitur de succedendo transuersali, &c.*

Tamen hoc modo nõ dubitatiuè tantùm dixit; sed hoc dixit redeũdo ad terminos suæ quæstionis, in qua de primogenitura agebatur, & per separatam pęriodum ab ijs, quæ super maioratu facti antea firmauerat, vti deprehenditur etiam ex Doctoribus ibi adiectis, qui in mera primogenitura dictam distinctionem producunt; Præterquamquod in maioratu facti eã distinctionẽ expressè exclusisse cõpertũ est, dum non modo loquitur ibi de vocatione facta maioris natu indefinitè, & generaliter à Testatoribus, qui possunt, tàm in ascendentibus, quam in collateralibus verificari, sed etiã, quod amplius est, loquĩ de contrahentibus, vti suprà relata verba fidem faciunt, qui contractus inter transuersales potiùs, quam inter ascendentem, & descendentem fieri solent. Vndè verùm non est, prout firmabatur à D. meo, quod Thesaur. *d. nu*.45. dixerit, vocato maiori natu in tantum intelligi vocationẽ de ętate prouectiori, In quantum ista vocatio facta fuerit ab ascẽdente; quià potiùs Thesaur. indistinctè à quouis facta sit vocatio, idem statuisse ex eius resolutione non dubitari posse videtur.

61 Bellon. verò *cons*. 11. iam in antecedenti mea Consultat. 201. *num*. 22. ostendi cum distinctione procedere; dùm ait, quod in casu, quò Testator simpliciter ad fideicommissum vocauit antiquiorem ætate, tunc recta via transire fideicommissum in alium seniorem, nõ obstante quod ex nouissimo possessore filij remaneant; Et quamvis in suo casu vocatus fuerat antiquior ætate, parificat tamen ipse vocationem antiquioris ætate, vel maioris natu, vti legitur *num*. 37. 38. & *sub nu*.47. prout etiam inter vtrumq; discrimen non agnouit Thesaur. paulò anteà citata *q*. 35. *n*.45. ibi. *Sed in maioratu quotiescumq; maior natu vocatus est, vel senior, vel antiquior, &c.* Vis enim stat tota, an probetur constitutus, & à disponente præscriptus ordo succedendi de Patre in filium; & sic an respectu lineæ, an vero nulla lineæ Patris ratione habita indefinitè maior natu vocetur inter omnes descendentes, &c. & tunc nihil interest, an dicatur maior natu, vel senior, nam ex qualitate traditi successionis ordinis censetur semper solius ætatis contemplatio habita.

Nec obstat, ꝙ dicitur pro Parte Aduersa potiùs stare Bellonũ, dum *n*. 43. firmauerit in suo casu successionem per saltum procedere, quia non agebatur de descendentibus à Testatore, sed de transuersalibus, in quibus dispositionis *l. cum Auus* præsumptio non militat, Nàm Bellon. post firmatam intẽtionem senioris alijs efficacioribus rationibus; & autoritatibus hanc etiam subnectendo rationẽ addit, *Tertio fortiùs, &c.* quam tamen adducit, vt inquit, *Secundum aliquos*, vndè videtur ipse non habere tutã, nec eã propterea approbat. Sed totus se fundat in ea, quæ vera est, & magistralis distinctio, & casum nostrum sine responsione decidit, quàm *sub nu*. 47. contrarijs respõdendo proponit his verbis. *Secundus verò casus est, quando sumus in simplicibus terminis fideicommissi, ad quod vocatur antiquior, vel senior, aut maior ætate, & tunc verius est nullã haberi rationem vltimi possessoris, sed bona rectà via transire in seniorem, non obstante, quod ex vltimo possessore remaneant filij, &c.* & quãvis non vsus hic fuerit verbo *maior natu*, tamen jam antea *nu*.39. se declarauerat, quod dùm hoc modo facta est maioratus institutio idẽ est omninò, ꝙ sit vocatus senior., aut maior natu; vndè si Belloni doctrina percipiatur in his, quæ principaliter, non autem in his quæ ex abundanti dixit, & ex sua sententia non firmauit, nostram mirificè intentionem

fouerne

fouere cunctis apparebit.

62 Verùm, obsecro, Sabellus *d.resolut.* 10. quæso perlegatur in fonte, cuius verba referuntur à D. meo, sed intercisa, & non cũ integro sensu, quo cũ ab Authore prolata fuerunt. Primò enim Sabell. post præmissam *nu.* 1. arduã disputationem inter Patruum, & Nepotem in successione primogenituræ, sub eodem *nu.* 1. *in vers. Ego autem, &c.* ait extra difficultatem versari Thema suæ controuersiæ, quia non agebatur de simplici primogenitura, sed simplici maioratu ex clara mẽte Testatoris inducto inter descẽdẽtes D. Francisci fauore maioris tantùm suæ descẽdentiæ. *Ita vt,* sicut ex tali dispositionis formula concludendo deducit, *ex iuris dispositione qui senior, & maior ætate reperitur inter omnes descendentes D. Francisci sit admittendus. Nàm quando vocatur maior natu de domo, & Casata in genere, seu descendentia talis personę absque expressione nominis proprii, &c. apparet Testatorem habuisse solum respectum ad illam qualitatem maioritatis, & voluisse, quod qui habeat talem qualitatem mortuo possessore succedat, &c. cum dicta qualitas tanquam personalis non sit transmissibilis in filium vltimi possessoris,* & sic *nu.* 2. *& n.* 3. aliis rationibus assumptum probat. Et quamuis *num.* 4. non vt fundamentum nouum suę iam firmatæ supra resolutionis adiiciat, vti D. meus hic *pag.* 44. *in vers. Sabello,* dixit. *E nel nu.* 4. *espressamente si fonda in che vltra fratrum* filios *non si daua luogo alla representatione*, sed potius vt contrarijs etiam alia ratione respondeat, adiicit exclusionem repræsentationis, non tamen ex eo quia non sit dispositio ascendentis, Nàm potiùs eius verba idem admittunt etiam in dispositione transuersalis, vt ibi legitur. *Nec sumus in maioratu facto ab ascendente, vel fratre.* Et sic videtur parificasse potiùs maioratum tàm ab ascendente institutum, quam à transuersali fratre. Prout etiam quod dixit *nu.* 5. refertur hic à D. meo non integrum, antequam enim protulerit verba hic in d. vers. relata sequentia præmisit. *Proximitas igitur D. Pauli primo honorati propter qualitatem maioris ętatis non erit attendenda, sed potius mens, & proximitas ipsius Testatoris, cui immediatè succeditur per habentes dictam qualitatem.* Si igitur firmat, quod non proximitas gradus, sed maioritatis ætatis qualitas attendi debet ex mente Testatoris, quomodo nam dici potest, quod firmauerit in huiusmodi genere maioratus attendi debere proximitatem Testatoris, aut honorati, iuxta qualitatem personæ, quæ maioratum instituerit, nempè an sit ascendens, aut transuersalis? Et quamvis subiungat postea alia verba solùm relata à D. de Andrea, hæc tamen protulit ex abundanti, ut quid in aliis successionibus seruetur explanet, nullatenus autem quod ita in maioratu ætatis seruandum sit, ut infertur. & ita pariter D. Altogradus subscribens dictæ *resolut.* 40. Sabelli postquam *nu.* 18. 19. 20. 21. præmisit regulas in primogenitura, vel maioratu lineali seruandas, postea *nu.* 22. concludit absque vlla distinctione, an à transuersali, vel ab ascendente constitutus sit maioratus, resoluendo contrarias regulas locum non habere, *quando habitus fuit respectus ad familiã in genere, seu ad descendentiam talis personę,* & vocatus est ille, qui in ea sit senior, seu maior ætate, quia tunc posthabito filio primogeniti iam admissi, vti non habente qualitatem requisitam maioris ætatis, transire debet maioratus ad seniorem, seu maiorem natu dictæ familiæ, seu descendentiæ, in quo qualitas verificetur. & citat, vt inquit, in puncto videndos Alex. *d. cons.* 4. & *cons.* 123. & alios per me citatos.

63 Pratus pariter iam allegatus *in cap.* 38. *discept. forens. lib.* 1. cœteris meliùs intentionem nostram probat neutiquã veris existẽtibus, quæ eius doctrinæ hic obijciuntur, in *fin. vers. pag.* 44. *Il caso del Consigl. Prato.* Ipse enim post relatam *ex nu.* 10. *vsq. ad nu.* 15. difficilẽ admodũ decisionem successionis inter Patruum, & Nepotem in Primogenitura, ex *nu.* 16. ait, Casum, quem præmanibus habet, ab eo distare, quia, vt inquit; *Aliud est quid in primogenituram erigere, aliud verò quod maior natu vocatus sit,* & sic pluribus rationibus ostendere prosequitur filium vltimi possessoris excludi in hoc casu ab alio eiusdem descendentiæ ætate maiori licet ex diuersa linea vsque *ad num.* 33 vbi plures autoritates, & alias postea quoque rationes adiungit. Vndè in meo Codice non reperi Pratum ea dicentem, quæ Dñus meus asseruit ibi. *Onde per doppia ragione può allegarsi per noi, Primò, perche nel num.* 40. *dice, che la differenza trà la parola* maior natu, & primogenitus *proceda solamente quãdo vocatur maior natu ex transuersalibus, non quando vocatur ex descendentibus;*

Sed hic impressoris error irrepsit cõposito *nu.* 40. loco *nu.* 44. vbi aliqualis vmbra talis assertionis haberi potuit, sed hic quoque Pratus non suam profert sententiam, sed eam Menochij *cons.* 422. sæpiùs inter nos

agitatam

agitatam, & à me quoq. declaratã refert, quæ fuit alias à me explicata potissimum Consultat. 202. *nu.* 10. Quam tamen nec approbare profitetur, sed quia suo casui nõ repugnabat, ideo postquã alia deduxit firmiora fundamenta, hanc etiam retulit *ex num.* 44. *vsq. ad nu.* 52. Similis æquiuocatio detegitur in secundo capite, in quo Pratum pro sua intentione supponit D. meus. ibi. *Secondo, perche nel num.* 53. *dice, che quando il fedecommisso intrauit in lineã, tunc quia non fit trãsitus de vna linea in aliam per saltum, benè procederet opinio contrariorum.* Nàm ibi Pratus refert tantùm modo Thesauri doctrinã in aliàs adducta *q.* 35., ubi agitur de mera primogenitura, vndè pro Patruo inter aliàs hanc etiam rationem *sub n.* 40. ex Thesaur. Patre *dec.* 65. *n.* 3. decerptã, uti Pratus animaduertit, adduxit, nempè in fideicommissis repræsentationem non dari; Quã tñ aliqui distinguere voluerunt, vt ibi notat Thesaur., inter fideicommissa à trãsuersalib⁹ ordinata, in quibus repręsentationem nõ dari, & fideicommissa à descendẽtibus relicta, in quibus è contra huiusmodi ræpresentationem admitti, undè Pratus animaduertens huiusmodi distinctionem sibi ut contrariam objici potuisse, quia agebatur in fideicommisso ordinato à transuersali, monet huiusmodi doctrinam, seu distinctionem sano modo intelligendam esse in casu satis diuerso; *Scilicet, quando intrauit in lineam, tunc etenim quia non fit transitus de vna linea in aliam per saltum, benè procederet opinio contraria*, quia tunc sumus in vera primogenitura, in qua attenditur ingressus in vnam lineam, ut in ea continuet, admittitùr etiam ratio repræsentationis.

Proposuerat .n. Pratus cõtrouersiæ disputationẽ vna cũ articulo repræsentationis, cũ filius minor filij maioris volebat repræsentatiuè succedere, ut maior. vt in his terminis proposuisse quæstionem suam antea patet *nu.* 16. ibi. *Casus autem noster, in quo nõ solum vocatur primogenitus, sed etiam maior natu longè distat ab eo, qui fundatur iure repręsentationis.* & post in longum probatum vsque ad *num.* 52. quod vbi considerata est maioritas ætatis, non intrat repręsentationis quæstio; Adducit Thesaur. *quęst. forẽs.* 35. *lib.* 1. *nu.* 40. vbi, quia rationem adducit excerptam ex Thesauro genitore suo *decis.* 65. *nu.* 3. dicente proximitatem fictam à lege veræ proximitati ęquiparari, quæ ratio poterat in suo casu ponderari pro opinione contrariã, ideò dixit, *quod intelligendus est sano modo in casu satis diuerso, scilicet quando intrauit in lineam, &c.* In suo enim casu Vespasianus filius Io. Hyeronimi secundogeniti, & olim maioris natu sed iam mortui tempore delatæ successionis intendebat repræsentare maioritatẽ ętatis præmortui Patris, & ideò vltrà iam dicta ad exclusionẽ repræsentationis in vocatione maioris natu, dicere voluit, ꝙ etiam si ageretur in mera primogenitura, in quibus terminis loquebatur Thesaur. *d. quæst.* 35. dixit, repręsentationem dari posse, quando iam intrauit in lineam, & Pater successit, & addendo rationem, quià sic in primogenitura, non autem in maioratu facti admitti possit, addidit sic concisa ex aduerso relata verba quæ alium sensum redolere possunt. *Tunc etenim quia non fit transitus de vna linea in aliã per saltum* (quod est linealis primogenituræ proprium) *bene procederet opinio contrariorũ*, hoc est, vt detur repræsentatio per filium primogeniti, vt in eadem linea primogenita continuaret successio, & *n.* 39. *& seq.* ex autoritate Peregrini *cons.* 39. probat *in institutione maioratus, vel primogenituræ, in quibus ętatis prærogatiua consideratur, exclusa repręsentatione omnes admittunt excludi pariter Nepotẽ, nõ obstãtibus in primogenitura dictis*, Vndè illationẽ, quę fit ex tali doctrina fauore natu maioris licet à primogenito descẽdentis, esse omninò extraneam cuiq; innotescet.

64 Redenasc. verò *cons.* 72. impressoris vitio descriptum, qui allegari debuit *cons.* 82., benè quidẽ cum Prato conuenit, vt credit Dñus meus *seq. pag.* 45. *vers. Redenasco, &c.* sed ab opinione D. mei dissentitur omninò, quod ipse non credit; Nàm in primis *num.* 1., vt aliàs adverti, doctrinam Menochij *cons.* 442. declarando *num.* 1. monet *sedulo seruandum etiam semper, quibus verbis concepta sit dispositio Testatoris, an scilicet ea sonent in vocationem primogeniti, & maioratus, an in vocationem maioris natu*, & posteà referendo, & meliùs, quàm cœteri, declarando sæpiùs in contrarium à D. meo oppositam Menochij doctrinam *in cons.* 442. inquit. *Aut loquimur de uno solo filio ex multis, & sic respectu fratruum suorum, & tunc nulla est differentia quoad effectum, quod Testator vocauerit maiorem natu, vel primogenitum. Aut loquimur de uno solo respectu transuersalium, hoc est filiorum ex fratribus*, vti resultat ex vocatione præsenti, quia non vocauit Testator maiorem natu ex filijs suis, vel filij sui, sed maiorem natum ex sua linea, & sic respectu plurium licet suorum descendentium, in-

ter

ter sese tamen futurorum transuersalium; & *tunc*, vt addit, *est magna differentia, &c. quod Testator uocauerit primogenitum, uel uocauerit maiorem natu, nàm uocando primogenitum relinquit rem dubiam, At uocando maiorem natu relinquit dispositionem claram, cum intelligi possit solùm de eo, qui respectu ætatis maior est*, & plures enumerat vsq. ad *n*.5. referēdo *n*.5. verba Prati *cap*. 38. supra latiùs perpensa, & ex *n*.6. vsq. in finē sequitur probare cessare in hoc maioratu, in quo absolutè vocatus est maior natu, rationem repræsentationis, & transmissionis in filio admissi, quæ in primogeniturìs plurimū valent ad exclusionem Patrui maioris natu; Et quæ notatur differentia à D. meo inter Redenaschi casum, & nostrum ob non ingressionem, ut ait, in lineam, & sępiùs repetitur, & nihil valet, quia nemo DD. nec ipse Redenasc. hoc ponderat, Et hic D. meus, vt firme credo, decipitur in eo, quod ibi eadem pag. 45. vers. *Oltre che Redenasco*, ait, *Che Redenasco parlò nel caso, che il fideicommisso non era entrato nella linea*.

Sedulo enim reuoluto facto ab eodem Redenasco in exordio Consultationis explicito patet. Octauianum Testatorem quatuor successiuè dicto suo particulari fideicommisso fecisse distinctas linearum substitutiones. Post enim obitum omnium suorū fratruum, quos primò loco in eodem fideicōmisso instituit, substituit primum Gasparem filium Ludouici (quem Gasparem dixit D. meus, sed æquiuocè fuisse Testatoris fratrem, cum verè esset nepos) & successiuè alios filios Ludouici fratris, *Ita quod semper succedat unus solus ex descendentibus Ludouici maior natu vbi vero*, vt inquit primam conficiendo substitutionem *non esset aliquis ex descentibus masculis præfati D. Ludouici, tunc, & eo casu volo dicta mea bona, &c. peruenire debere in vnum ex filijs masculis, &c. D. Iacobi fratris mei, qui sit maior natu, & successiuè in vnum ex descendentibus masculis, &c. qui sit maior natu*, & hac quoque Iacobi descendentia finita tertio substituit *maiorē natu Erasmi de Abdua*, & his omnibus deficiētibus quarto tandem substituit *maiorem natu proximiorem familia de Abdua*. Et proindè cum pariter ex eadem Redenaschi narratione percipiatur, q post obitum omniū fratruū Octauiani Testatoris primo donec vixerint institutorū, & iam prædefuncto Gaspare vnico Ludouici filio relictis Dominicone, Paulo, Camillo, & Hercule filijs, successit Dominiconus uti maior natu, & post eū quoque Ioannes eius filius, quo defuncto nata est contentio successionis inter Herculem Ludouici ex Gaspare filio nepotem, & Gasparem filium d. Pauli Camilli eiusdē pariter Ludouici pronepotem. Quamobrem vt dixi, deceptus est in facto D. meus, dum inquit, *Onde era la lite inter Patruum, & Nepotem in linea collaterali in fideicommisso non ingresso in lineam*, nam iampridem ingressum erat fideicommissum in lineam Ludouici cū successione Dominiconi Ludouici Nepotis, & inter eos eiusdem lineæ Ludouici primo vocatæ contendebatur de successione, & quis eorum vti maior natu esset admittēdus, quod tunc posset dici non adhuc ingressum in lineā, si fuisset de successione disputatum inter descendētes Iacobi alterius fratris Testatoris, & cuius linea fuerat post extinctam Ludouici lineam secundo loco substituta.

65 Alex. autem *cons*. 123. *lib*. 1. *num*. 1. 2. 3. loquitur expressè in fideicommisso ascendētis, & D. meus hic non negat, sed ait excitasse ibi Alex. disputationē inter Patruum, & Nepotē in primogeniorū successione antiquitus adeò agitatā, & hinc est quod ibi cōcludit esse hanc doctrinam, *In caso differentissimo da quel che trattiamo*, Verū si videatur Fusar. *cons*. 41. qui super eodem Testamento longe postea scripsit, apparebit, vim totam fieri super maioritate ætatis in Testamento principaliter considerata.

66 Ad ea vero, quę iterū addūtur circa cōsilia Bero., Maluas., & Honded. satisfuit responsum, & cuiusq. dd. Consulentium Consultationes explicatæ tàm in Consult. 201. *n*. 10. & *seq*. quàm fusiùs etiā Consult. 204. *nu*. 33.

67 Consilia verò 39. 40. 41. apud Fusarium duabus præcipuè rationib⁹ refellere tentauit eruditissimus D. de Andrea *pag*. 45. §. *fin*, ibi. *Onde per due ragioni*, quib⁹ non potuisse, ait, corū doctrinas adduci pro intētione cōprobāda D. Baptistæ. *L'una, perche si trattaua di far entrare il fideicommisso in vna linea, nella quale non era ancor entrato, l'altra, perche il minor d'età haueua bisogno della rappresentatione per poter succedere, perche non era in pari grado*.

Hæc tria consilia reddita fuerunt in vna eademque causa per tres doctissimos Viros Cōsilium nempè 39. per Fusar. *Cons*. 40. per Cacciā, & *Cōs*. 41. per Moriscū super quo codē Testamēti themate iampridē cōsuluerat Alex. supra cit. *cons*. 123. *lib. pr*. In quo Testamēto duo certissima constituēda sunt elicita ex narratione facti in d. Cōsultationib⁹ sparsim adiecta; Vnū videlicet, quod agebat de maio-

Digitized by Google

maioratu instituto ab ascendente. Nàm aut inspiciatur maioratus institutus à Bartolomeo Siccamelica, & ipse erat ascendens Comitis Ascanij, & Comitis Honorij, inter quos quæstio successionis agitabatur, cum dictus Bartholomæus instituerit sibi cum onere restitutorij fideicommissi maiorem ætate successiuè descēdentem à Comite Alberto Scotti suum ex Margarita filia Nepotem; Siuè etiam inspiciamus nouam Constitutionem maioratus ordinatam à Comite Alberto Scotto, & ab eo descendisse pariter eosdem C. Ascanium, & C. Honorium de Scottis non dubitatur; Alterum verò, quod non agebatur de ingressu in nouam lineam, sed de successione inter existentes in eadē linea Co. Alberti, quæ primum vocata fuerat, & in cuius defectum substituta posteà fuerat linea Co. Honorij, Et prædd. Doctorū nemo, vti D. meus ibi supponit, loquitur nec se fundat in eo, quod extincta linea primogeniti fideicommissum transire deberet in lineā transuersalem, quià potiùs vnanimiter firmant, quod dum successerat C. Vldericus, licet filius primogenitus C. Honorij, non tamen tanquam primogenitus, sed tanquā ętate maior, eo defuncto successionē deuolui debuisse ad C. Ascanium fratrem C. Vlderici defuncti tanquam ętate maiorem C. Honorio nepote ex C. Alphonso prædefuncto; Qui C. Honorius iunior cum prætenderet repræsentare D. Alphonsum Patrem ætate maiorem Com. Ascanio, qui tamen, quia superstes non erat tempore vacātis successionis ob mortem C. Vlderici, dictum fuit non posse repræsentare ętatem Patris; quæ repręsentatio in primogenituris admittitur aliquando, in maioratibus autem nūquam; In quibus maioratibus, vti millies dixi, nil operatur consideratio radicationis, & ingressus fideicommissi in vna linea, vel transitus ad aliam, quia lineæ vocatorum nulla ratio habetur, sed illius solius vniuersalis lineę, ex quà maior natu, vel ætate pro tempore fuit contemplatus, & ideò in nulla linea radices agit, itàvt in ea remanere debeat, donec eadem succedentis linea terminetur, vt in primogenitura lineali contingit, sed in qualibet linea per id solum tempus quiescat, quamdiu in ea reperiatur maior ætate omnium descendentium à prima vniuersali linea, qui si deficiat, saltat confestim ad aliam lineam, vbi maiorem ætatis insurgere altero defuncto cōspexerit; Et sic nullum ius est acquisitum alicui lineæ continuandæ in ea successionis, ex eo quia accidat, quod in ea aliquando successio deuenerit, prout in primogenitura seruatur; Et proindè distinctis, & non confusis primogenituræ terminis, Aut sit ascendens, vel collateralis institutor maioratus, aut de vna in aliam lineam vocatorum successio deferenda sit, maioritas semper ætatis omni alij lineæ, gradus, aut proximitatis rationi præferenda est.

Non benè igitur dicitur per D. meum, quod ibi disputaretur principaliter, si filius Alphonsi secundogeniti vi repræsentationis pręferri debuisset filio tertiogenito Comitis Honorij senioris, qui successerat in dicto maioratu, & postea decesserat relictis tribus filijs, nempè Vlderico primogenito, Alphōso secundogenito, & Ascanio tertiogenito; Post mortem verò Co. Honorij Patris successerat C. Vldericus filius primogenitus, sed non quia primogenitus, sed quia insimul maior natu ex omnibus descendentibus ex linea masculina Comitis Alberti Testatoris; Quo defuncto sine filijs successio in eodem maioratu fuit controuersa inter Co. Honorium iuniorem filium Co. Alphonsi secundogeniti prædefuncti Co. Vlderico primogenito, & Co. Ascanium tertiogenitum; Et quia Com. Honorius iunior benè pręuidit quod attenta maioritate ætatis à Com. Ascanio patruo vinceretur, Ideò totam vim fecit, vt pro eius parte probaretur tàm in Testamento Bartholomœi Siccamelicæ, quā Co. Alberti nō fuisse institutum maioratum facti, sed linealem primogenituram, vt sic post Com. Vldericum primogenitum admitteretur linea Alphonsi sui Patris secundogeniti prædefuncti, & successiuè vi repręsentationis ipsemet Com. Honorius eius filius; Et propterea præfati doctissimi viri in tribus commemoratis Consultationibus vltra tractatam dubitationem super legalitate Testamenti Bartholomœi Siccamelicæ, duo præcipuè disputarunt, vnum videlicet, an ex Testamentis vtriusq. Testatoris vocatus esset primogenitus, & eius linea, vti prætendebat Com. Honorius secundogeniti prædefuncti filius, vt sic repræsentando Patrem admitteretur; An verò maior natu tantùm ex vniuersali linea Com. Alberti, & ita non attenta linea secundogeniti tertiogenitus tanquam natu maior admitteretur nulla repræsentationis habita ratione; Vndè Fusar. *d. cons. 39. ex num. pr.* narrando, quod in Testamento Bartholomœi vocatus fuerat quicumque maior natu inter liberos, & descendentes Comitis Alberti sui ex filia Nepotis

potis *ex nu. 1. vsq. ad nu. 38.* sategit ostendere tùm rationibus, tùm pluribus autoritatibus ex huiusmodi dispositione resultare vocationem maioris natu nulla attenta linea, aut repręsentatione, provt in primogenitura cõtingit. & ita pro Com. Ascanio maiori natu, & ætate, licet tertiogenito concludit.

Num. verò 38. agit de succedendo in bonis Co. Alberti, & eius proprijs bonis, qui diuersimodè admodum à Bartholomœo suo ascendente disposuerat. Cum enim Com. Albertus haberet duos filios Franciscum primogenitum, & Bartholomœum secundogenitum, &c. instituit *Co. Franciscum primogenitum, & ipsi sic decedenti substituit primogenitum filium suum, & ipso primogenito decedente substituit eius filium masculum primogenitum.* Quàm dispositionem primogenituram linealem continere manifestè videtur, & nihilominus Fusar. ibi tertiogeniti partes tutari conatus est, quia Com. Honorius non esset filius primogeniti vltimo vocati, & quia Testator verba subiunxerat, *& intelligo primogenitum illum qui erit maior tempore mortis dicti Francisci vel alicuius descendentis sui.* In quibus terminis fateor duriorem esse Fusarij sententiam; In hac autem parte non fuit à nobis allegatus Fusarius, licet in fortioribus terminis, & sic fortiùs etiam intentionem nostram muniret. Et ità pariter Caccia cum hac dispositionum distinctione procedens in sequenti *cons. 40. ex nu. 1. vsq. ad nu. 33.* vers. *Quo verò pertinet ad Testamentum D. Alberti, &c.* semper agit de prima institutione maioratus facta à Bartholomœo Siccamelica, super qua longè lateq. respõdit rationibus ingressus lineæ primogeniti, repræsentationis, & transmissionis, quæ omnia à facti maioratu longè ab errare demonstrat; & ita quoq. Morisc. sequenti *cons. 41. ex nu. 63.* vers. *Absoluta disputatione, &c.* aggreditur examinare dispositionem eiusdem Bartholomęi Siccamelicæ, & in primo loco ex *nu. 63. 64. vsq. ad n. 84.* per extensum enumerat omni rationes, & argumenta, quibus Com. Honorius intendebat sibi proficere repræsentationem Patris dum viueret maioris natu Co. Ascanio patruo, cum quo tunc de successione contendebat; quæ sunt ea omnia, quæ D. meus in suis doctissimis ratiocinationib⁹ repetijt; Sed idem Morisc. postquam ex *d. nu. 84.* ostendit, quod ex eo quia in dicto Testamento vocatus erat simpliciter maior natu, ideò Co. Honorium tanquam minorem natu ex propria persona successionem assequi non potuisse; ex *nu.* postea *85. vsq. ad num. 143.* probat in huiusmodi facti maioratibus, quicquid sit in primogenituris, nullam vel respectu gradus, vel ætatis repræsentationem admitti posse, vt probat rationibus, & autoritatibus contrarijs respondendo simul vsq. ad *nu. 143.*

Aduertendum tamen est, quod ipsemet Moriscus admonet *sub n. 130. vers. Punctus ergo, &c.* huiusmodi repræsentationis disputationem tunc solùm oriri, quando vocatus fuit *primogenitus* in infinitum, & in his terminis licet difficilior sit quæstio, nihilominùs ex dicto Testamento repræsentationem excludi probauit Morisc. *d. cons. 41.* & proptereà *num. 143.* iterùm ait, pro Co. Ascanio Patruo pronunciandum fore, vbi etiam causa versaretur in illo anfractu controuersi articuli, an nepos Patruo præferatur, quãdo fuit vocatus primogenitus. Et proptereà subdidit. *At quando vocauit maiores natu, vt in casu nostro sunt secus concludunt magis communiter DD.*, & confirmando conclusionem rationes diuersitatis adducere sequitur vsque ad *nu. 178.* quò ad aliã transit omninò diuersam quæstionem. Et proindè quoque non opportunè D. meus, dixit Cacc. *d. cons. nu. 22.* & Fusar. *num. 20.* prout etiam Moriscum *nu. 109.* negasse repræsentationẽ dari eo casu, quia vocatus fuerat maior natu, qui reperiretur superstes, quo casu communiter DD. repræsentationem in fideicommissis excludunt; Nàm licet vtantur tam eodem argumenti genere, pluribus tamen alijs rationibus in dispositione Com. Alberti, qui vocauerat primogenitum maiorem, & multo magis in dispositione Bartholomœi, in qua vocatus fuerat *quicumque filius maior ex descendentibus Alberti*, prætensam repræsentationem dari non posse probant.

Et hinc quoque dignoscitur, quàm periculosa fuerit deliberatio eiusdem D. de Andrea eosdem tres Authores in propriam defensionem vocandi, vti protestatur eadem pag. 46. vers. *Mà se non può seruirsene l'Auuersario, potremo seruircene noi, &c.* eo quià, vt asserit, concedunt omnes, quod si actum foret de continuando fideicommisso in linea non potuisset fieri transitus ad aliam lineam, quod dixisse Fusar. ait, *d. cons. 39. nu. 29. in princ.* Cacciam *nu. 30. circa med.* & Morisc. *nu. 177. & num. 139.* referendo ad hoc insinuandum ea tantùm verba *vsquequo aliquis extaret ex illa linea*. Deducendo tantum eà disiuncta à cœteris eiusdem periodi verbis, vt apparentiam haberent fortè aliquam, id quod

quod ipse meditatur, præseferendi, & probandi. Sed quæso videatur Fusar. loco allegato *nu.29.*, ubi postquam longiùs probauerat super Testamento Bartholomœi, in quo vocatus erat absolutè *quicumq. maior*, non agitari quæstionem in terminis vocationis primogeniti, sed maioris natu, (quod esse quid omninò diuersum in eo potissimum casu supra probauerat,) vt eo magis iura Patrui cõfirmaret, p decimo quarto fundamẽto deduxit authoritatem eorum, qui tenuerunt opinionem pro nepote, quando etiam non foret vocatus natu maior, sed primogenitus, *procedere quando eius Pater primogenitus iam fuit admissus, eo enim mortuo veriùs esse, & receptius nepotem præferri patruo maiori ætate, & hoc quia primogenitus Pater potuit transmittere primogenituram in filium, cum ipse eam possideret, & quia primogenitura iam ingressa erat eius lineam, vndè quousque extat aliquis de linea, in ea permanere debet*, quæ postrema verba *quovsq. extat aliquis de linea* solum retulit D. meus cœteris omnibus præcedentibus omissis, & ex quib⁹ magis clarè percipi potest, Fusariũ eam conclusionem in manifesta linealis primogenituræ successione adduxisse, & firmasse, & ad augenda iura sua Clientis, quem, etiã si versaretur in vera primogenitura quęstio, præferendum fuisse à fortiori probare voluit, stante quod Co. Alphonsus Pater Co. Honorij Nepotis Co. Ascanij ante casũ successionis prędecesserat; qua distinctione sedari quæstionem adeò difficilem in primogenijs inter Patruum, & nepotẽ iamdiu ipse quoq; in Causa de Orsuccis retuli, quia primogeniturã linealem ibi priùs ordinatam esse firmaueram, vt in mea Consultat. 92. *nu.3.* & iterum Consultat. 95. *nu.17. & seq.* Et insimul quoque Caccia *num.30.* citatus loquitur in terminis iuxta consilium Castrens. 164. & consilium Abbat. 85, vti percipitur *ex nu.29.* vbi propositum, & argumentum continuatum *nu.30.* inchoauit, quo casu cum vocatus est filius maior inter plures filios, & post eum eius successiuè filius maior, & eius descendentes, tunc iam sæpè diximus agi de ordine dato succedendi ad modum primogenituræ linealis, & ideo nil concludit ad rem nostram. Moriscus verò *d. cons.41. nu.77.* vbi primum à D. meo allegatur, refert ibi tantum quintum Argumentum Nepotis in repræsentatione innixũ, postea vero ex *nu.83.* contrariam partẽ pro seniore aggreditur veriorẽ in eo casu ostendere, & contrarijs omnibus respondet, & specialiter etiam d. quinto argumento potissimũ *n.174.* In sequẽti vero *n.139.* vbi pariter à D. meo allegatur secundo loco distinguẽdo tractat dictam conclusionem arduã successionis in primogenitura inter Patruum, & Nepotem, sed, vti dixi, hæc posuit, & disputauit Moriscus, prout antecedenter Cacc. & Fusar., vt conuincerent Aduersarium etiã in ijs linealis primogenituræ terminis, ad quos controuersiam reducere conabantur eius Aduocati; Sed prout antea ijdem Caccia, & Fusar., ita idẽ Moriscus *d. cons.41. nu.143.* declarauit in terminis omninò diuersis versari quæstionem non vocato primogenito, sed maiori natu, vt suam intentionem, & antea dicta melius declarauit *d. num. 143. vers. Quæ hactenus* his præcisis verbis, *quæ hactenus diximus eo pertinent, vt Iudicibus constet pro Com. Ascanio pronunciandam esse, vbi etiam causa sua versaretur in illo anfractu controuersi articuli, an Nepos patruo præferatur, quando fuit vocatus primogenitus*, & infra clarius. *Primo enim illa quæstio disputatur, quando Testator vocauit primogenitum, At, quando vocauit maiores natu, tunc secus, &c.* Quamobrem ex his, & ex reuolutione consiliorum eorumdem dd. Fusar., Cacc., & Morisci patebit euidenter nullum eorum dixisse, q in successione maioratus facti seruari debeat, an fideicommissum sit radicatum, vel ne, & relata à D. Aduocato verba in terminis linealis primogeniturę tãtũ, & occasione quæstionis à nr̃a omninò diuersæ ab eis fuisse prolata, cõstabit, prout & nostrum potiùs assumptũ vnumquemq; eorum confirmare, quod nempè vocato absolutè maiori natu ex vnica linea nulla sit habenda ratio successionis eueniente casu, an fideicommissum de vna in aliam lineam descendentium effectiuam transire debeat, an verò in eadem, qua defunctus, remanere debeat; dummodò ad maiorem ætate omnium descendentiũ ex vniuersali prima vocata linea deuoluatur, nihil curato, an maior ætate successurus sit in eadem linea, qua defunctus, vel in alia diuersa.

Et meritò hos præcipuè tanquam legalissimos in hac controversia Magistros appellare præsumpsi, quia post alios plurimos, & omnium forte etiam accuratiùs totã materiam in tribus commemoratis consilijs digesserunt; vndè eorum sequutis vestigijs Causam hanc in tuto esse positam non potest ratione dubitari.

Iudiciũ vero sequutũ apud Massinium de confiscatione super quo facti Themate

L 2 pro-

promulgatum fuerit iam retuli in Consult. 201. nu. 31. quem non negamus, prout aduertimus in Consult. *95. sub n. 36. vers. Haud dissimilibus &c. lib. pr.* fuisse ibi alias, & commemoratas à D. meo hic rationes, & coniecturas pro inducendo ex voluntate Testatoris maioratu pro seniore; sed præcipuum fuit iactum fundamentum nostræ quoq. intentioni comune in eo, quod fundator maioritatem absolutè in tota sua descendentia propria, non autem in singulis suorum filiorum lineis, & descendentijs contemplauit; Vndè eius doctrina, quando ex alijs non conueniret, ex hoc, quod est principale, indiuidua foret doctrina Massini.

Et cum eadem facilitate resoluitur obiecta discrepantia Rotæ Florētinæ super Commenda de Pazzis, & cum eadēmet animaduersione super ea facta per me in d. Consult. *95. sub num. 36. vers. Secundo agebatur, &c.* à D. meo pariter hic anteposita. Nam ibi in *d. vers. Secundo, &c.* dixi, quod in ea fuit pro seniore decisum, quia iuxta distinctionem à me in eadem Consult. probatā *nu. 26.* Serenissimus fundator vnicam tantum lineā & descendentiam Senatoris Cosmi de Pazzis, & illius tantum lineę maiorem indefinitè vocauerat; nunquam vero mentionem habuerat aliquam aliarum linearum successiuè efficiendarum à filijs dicti D. Cosmi, vt benè distinguendo quoque animaduerterant eximij tres Aduocati in eorum Consultatione inter meas impressa *vol. pr. Consult. 98. ex num. 22. vsque ad num. 28.*, Et ita inter alias quoque peculiares rationes ex eo deductas Commendæ erectionis Instrumēto, apparet tamen illud tanquam præcipuum ponderasse fundamentum, cui nos quoque Iura D. Baptistæ senioris innitimur.

Quamobrem tantæ prolixitatis veniam petimus, & concessuros speramus Sapientissimos Iudices, qui benè noverint in hanc necessitatem coegisse nos eādem D. de Andrea Advocati contrarij diligentissimam singulorum per nos allegatorum DD. reuolutionem; quorum doctrinas, aut aliqua interpretatione excludere, aut contraria nobis sententia notatas, quantum ingenio valuit, evitare, aut cōtra nos retorquere posse putauit, vndè ijs omnibus in suo verò sensu explicatis, & ab omni æquiuoco purificatis, licebit modo nobis à sufficienti partium enumeratione tutius quam antea firmare, eorum singulas sententias mirùm in modum intentionem D. Baptistæ apertissimè, & absque vlla dubietatis vmbra fouère.

Debuissem modo, vt ordinē Præstantissimi D. de Andrea sequerer, ego quoq. post hæc aggredi confutationem authoritatum, & doctrinarum pro parte D. Principis Hyeracis adductarū ad probandum, quod in his etiam dispositionis Testamentariæ nostræ terminis iuxta modum linealis primogenituræ successionis ordo dirigendus foret; Sed quia nulla, nulla penitus, inquam, vsq. adhùc ab vllo ex DD. suis Advocatis in mediū fuit allata, aut doctoris, avt Tribunalis autoritas, quæ remotis interpretationum argumentis litteraliter, & euidenter asseruerit, quod vocato maiori natu indefinitè ex vniuersali Testatoris, aut alterius personæ linea filius primogeniti, & à linea primogeniti descendens licet natu & ætate minor præferendus sit ætate maiori ex alia linea prouenienti; Ideò nec me nouo labore, nec noua onerare molestia Excell. DD. Iudices fuisse coactum, non modice gauisus sum.

Quæ tandem in *cap. 9. vsq. in fin.* circa Baptistæ hæredis declarationem, & prætensam obseruantiam adduntur satis suam, & euidentem responsionem habuerunt ex longè latèque animadversis, & tum in facto, tum etiam in Iure probatis in præcedenti Consultat. 203. *per tot.* Ideò, &c.

Ex quibus cum facti potius, quam iuris evidentia vindicatas esse constet ab obiectis æquivocationibus singulas adductas Doctorum Autoritates, quibus manifestè comprobari diximus, quod vocato indefinitè, & simpliciter maiori natu ex aliqua vniuersali linea, seu descendentia censeri per necesse debeat constitutus maioricatus facti fauore successiuè senioris ex tota honorata linea, seu descendentia, non autē primogenitura linealis cū prælatione lineæ Primogeniti, & ab ea descendentium; Licet modo nobis firmiori ratione concludere, quod sępius diximus, plures, & plures reperiri huiusmodi conclusionem recipientes, Neminem verò qui contrarium asserere præsumpserit; vndè res in claris prorsus, & indubitata pro Excellentiss. Dom. Baptista vndique conspiciatur.

Exitum præsentis Causæ post sequentem Consultationem vna cum decisione reperies.

IN

IN EADEM CAVSA.

Sequitur Consilium PerIll., & Adm. Excell. In eadem Causa Coaduocati Eximij & doctissimi, & acutissimi I.V.D. IO: AGVSTINI SOLARII.

SVMMARIVM.

1 *Facti certitudo iuris claritatem melius demõstrat.*
2 *Mutatione facti ius variatur.*
3 *Qualitas à Testatore desiderata tempore successionis haberi debet.*
4 *Verbum maior natu comprehendit solum qui senior est.*
5 *Verbum maior natu nudum factum requirit.*
6 *Verbum primogenitus dicitur inuentum iuris ciuilis non autem naturę.*
7 *Verbum primogenitum admittit repræsentationem Patris admissi.*
8 *Verbum maior natu non admittit repræsentationem. Contrarium n. 22.*
9 *Maximè quãdo de hominis dispositione agitur.*
10 *Item si agatur de Fideicommisso particulari.*
11 *Differentia inter verbum maior natu, & verbum primogenitus verbalis est.*
13 *Differentia est in vocatione maioris natu in maioratibus Hispanis, & Italicis, & num. 14.*
15 *Vocato maiori natu secũdũ leges Hispanię censetur tota descendentia vocata, licet non adsint aliqua verba tractum successiuum importantia, & nu. 15.*
16 *In maioratibus Italiæ proceditur per saltum, quid quid sit in Hispanis.*
17 *In primogenituris attenditur ordo lineæ, gradus, sexus, & ętatis.*
18 *In primogenituris donec extant de linea admissa non admittuntur alij de alia linea.*
19 *Ex vna linea plures aliæ deriuare possunt, quæ sunt inter se diuersæ.*
20 *Vocato maiori natu, vel etiam tantum maiori proceditur in successione per saltum.*
21 *Vocato proximiori proceditur in successione per saltus.*
22 *Qui constituunt differentiam inter maiorem natum, & primogenitum considerant tantũ qualitatem verborum.*
23 *Eadem est vocatio maioris natu, seu maioris ætate.*
24 *Sub vocatione maioris natu aliquando potest esse constituta primogenitura si fuit habitus respectus ad plures lineas.*
25 *Secus si fuit habitus respectus ad vnam lineã tantùm, & nu. 26.*
27 *Menoch. cons. 442. declaratur.*
28 *Vocato primogenito potest esse dubia dispositio, an maioratus, vel primogenitura fuerit instituta, secus vocato maiori natu clara est pro maioratu.*
29 *Linea est collectio plurium graduum, & personarum ab vno stipite descendentium.*
30 *Quæ sunt dubia interpretatione recipiunt ab ijs, quæ sunt clara, non autem è contra.*
31 *Quod in vna parte Testator dixit, si in altera non dixit, censetur noluisse.*
32 *Vna pars dispositionis alteram declarat.*
33 *Sententia lata contra fideicommissi possessorem, an successori prǫiudicet est dubium.*
34 *Declaratio sumitur de vna parte ad aliã quando est dubium si de vna, vel alia specie fideicommissi agatur.*
35 *Decisio Mutinensis reprobatur.*
36 *Relationis natura est, vt plus relatum attendatur, quam dispositio relatiua.*
37 *In fideicommisso simplicis administrationis senior faciliùs admittitur.*
38 *Relatio comparationem inducit cum ijs, quæ referuntur.*
39 *Testator censetur æqualitatem inter omnes vocatos respexisse.*
40 *Repræsentatio non admittitur, quando æquitas suadet contrarium.*
41 *Vocato semper maiori natu censetur potiùs maioratus inductus.*
42 *In dubio verborum proprietas est seruanda.*
43 *Maximè si eadem verba sæpiùs probata fuerĩt.*
44 *Verba inuenta sunt ad exponendam hominis voluntatem.*
45 *Difficile est iudicare Testatoris mentem aliter ad quam ex verbis.*
46 *Statutum Genuę sub rubrica de Testamentis, & vltimis voluntatibus refertur.*
47 *Testator censetur se voluisse conformare cum Statuto.*
48 *Secus cum agitur de successione fideicommissi particularis, & nu. 49.*
50 *Testator censetur se conformare voluisse cum Statuto, quod vigebat tempore facti Testamenti.*
51 *Barbat. cons. 10. lib. 2. reprobatur.*
52 *Grat. cons. 6. & 7. & Alciat. declarantur, & reprobantur.*
53 *Menoch. cons. 886. & 981. declarantur, & num. 54.*
55 *Filius immutare non potest dispositionẽ Patris.*
56 *Dispositio nutu facta quando valeat.*
57 *Testator grauare potest hæredem in bonis proprijs.*
58 *Declaratio in claris non datur.*

59 De-

Digitized by Google

59 *Declarationis natura est nihil noui addere, sed detegere, quæ verè insunt.*
60 *Relatum inest in referente cum omnibus suis qualitatibus.*
61 *Relati habenda est potiùs ratio quam referẽtis.*
62 *Causa falsa si impulsiua sit dispositionem non inualidat.*
63 *In dubio esse censetur impulsiua, non finalis.*
64 *Causa censetur impulsiua ad substinendum dispositionem fauore personę dilecta.*
65 *Obseruantia plurimum valet ad declarandam qualitatem fideicommissi.*
66 *In dubio ea fideicommissi qualitas censetur inducta, quæ fuit obseruata.*
67 *Obseruantia proxima successioni Testatoris magis attenditur.*
68 *Obseruantia contraria voluntati Testatoris nõ attenditur.*
69 *Obseruantia contraria voluntati Testatoris dicitur corruptela.*
70 *Obseruantia aliquid operatur quando verba sunt dubia.*
71 *Obseruantia erronea ueritati non prǽiudicat.*
72 *Conuentio facta inter aliquos successores fideicommissi cæteris non præiudicat.*

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCVII.

NOnnullas in vltimis suis elogijs dispositiones fecit M. quidem Vir, & recolendæ memoriæ M. Hieronymus Grimaldus suorum non modò filiorum fauore, quos habebat maris scilicèt vnius, & fœminarum septem, atque descendentium ab eis, sed & Pauperum Ciuitatis, super quibus, vt olim, ità, & nunc disceptari contingit, nùm scilicet beneficium ex illis proueniens debeat inter vocatos decurrere per viam maioratus saltuarij, vel in modum linealis successionis descendere, de primo scilicèt in primogenitum illius, qui primo loco fuerit admissus. Et quamuis pro dissolutione quæstionum ad præsens excitatarum sufficere deberent; quæ iam à doctissimis viris scripta fuerunt, attamen, ex optante M. Baptista iuniore vno ex descendentibus prædictis, & qui maioris ætatis prærogatiuam habet ex integro iura sua examinari ad conuincendũ prætensionem alterius descendẽtis minoris natu oportuit calamum adhiberi, fortè, vt ea ipsa rescriberentur. Siquidem vix est, vt in materia nimis vulgata aliquid de nouo scribi possit, nisi vt scriptamẽt ipsa causę, quæstioniuè propositę accomodẽtur pro faciliori discussione, & ad leuandos maiores labores Iudicibus, qui eam dissoluere debẽt.

Vt autẽ, quę exoptata sunt, ego pro mea tenui facultate congruentiùs expediam ad
1 facti certitudinem ex quo iura prædicta oriri debent *ad l. si ex plagis §. si in Cliuo. ff. ad l. aquiliam*, Et cuius vel minima mutatione
2 prorsùs immutari possent, vt ex Quintilian. tradit Casan. *cons.* 15. *n.* 4. vers. *Et rectè* Hiltroff. *in process. iudiciar. par. pr. tit.* 19. *n.* 58. & ante eos Dec. *cons.* 599. *nu.* 6. censui præponenda fore verba dictæ dispositionis, vt infra.

Item vult domus sua cum Viridario, &c. sita Genua, &c. non possit ullo tempore alienari, &c. imò vult, quòd semper sit inalienabilis, & in bonis ipsius Testatoris, & illa frui, & gaudere perpetuo possit maior natu descendens à linea masculina dicti Testatoris, & ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris, & ordine, ac modis prædictis hoc perpetuo seruetur.

Et sic tribus positis quæstionibus, vtrum scilicèt dictus M. Hieronymus maioratum, vel primogenituram instituerit, vtrum, si dici posset, instituisse maioratum, propriè remánserit alteratus ex Testamento dicti eius filij, & vtrum ad sit aliqua considerabilis obseruantia, ex qua saltem sit, vt primogenitura, intelligendus, debet de eis sigillatim videri.

Vtrum autem prætensio ista iure sit fundata hoc opus hic labor. Certum est, quod Testator tàm sub dictis verbis *Item vult quòd Domus cum Viridario, &c.* quàm in præcedentibus inuitauit ad fideicommissum ibi institutum maiorem natu, & quia ista qualitas requiritur tempore cuiusuis successionis non solùm virtute eorundem verborum in fine ibi scilicèt, *& gaudere perpetuo possit, &c.* sed
3 etiam de iure Surd. *cons.* 403. *num.* 59. *&* 65. Capyc. Galeott. *contr.* 48. *num.* 18. Ciarlin. *contr.* 222. *nu.* 62. nec alius est, cui conueniat, nisi dictus M. Baptista; propterea ipse debet admitti, & non alius, etiamsi quis se admitti pretenderet eo prætextu, quòd esset ab immediatè admisso descendens, quia sub hoc verbo, maior natu, compræhenditur solummodo, qui verè, & naturaliter senior est,
4 §. *minorem*; *vbi gloss. instit. de adopt. l. qui maior. ff. de bon. libert.* Barbos. *appellat.* 127 *nu.* 1. 2. Grat. *cap.* 456. *num.* 82. *&* 83. *ac cap.* 695.

695. nu.1. D. Mans. consultat.92. nu. 4. 95. nu.18. 96. nu.34. Prat. discept. forens. cap.38. nu.18. & 69. Bellon. Iun. cons.11. nu.49. & 52. Actolin. resolut.81. nu.5. quippè quia in
5 eo debeat nudum factum attendi vt ex Alex. cons.4 nu.6. lib.4. Amat. resolut. 1. n.12. Ad differentiam verbi Primogenitus, sub quo etiam maior natu latere potest, quia, vt est in-
6 uentum non naturæ, sed iuris ciuilis Surd. d.cons.403. nu.70. & 455. num. 15. Bellon. cons.11. nu.24. ità non solùm respicit nudum factum, sed admittit repræsentationem
7 Patris admissi Peregrin. cons. 64. nu. . . per tot. lib.2. Cancer. variar. resolut. c.21. num. 295. quæ non est ferenda in vocatione ma-
8 ioris natu Pnipschidt. de fideicom. fam. nob. cap.6. nu.268. & cap.9. nu.56. cum seqq. Rota decis.1. nu.33. par.10. recent. maximè, quan-
9 do de hominis dispositione agitur Actolin. d. resolut.81. nu.27. & 88. Ganauerr. cons.
10 5. nu. 4. & de fideicommissis particularibus Surd. d.cons.403. num.8. Redenasc. cons. 17. num.32.

Quam differentiam inter maiorem natu, & primogenitum licèt sint, qui dicant verba-
11 lem esse, vt D. de Luca in suo Theatr. verit. tract. de fideicom. discurs. 2. nu. 5. to. 10. Rot. par.9. recent. decis.407. nu.2. Franc. Velasc. in tract. success. Regn. Portugall. par.2. quæst.1. nu.29. Phæb. decis.22. nu.16. Arguell. decis.16. nu.2. & decis.28. num.5. D. Mans. d. consultat.92. nu.2. & 3. & 95. nu. 2. & 3. existimantes, etiam in hoc dari re-
12 præsentationem idem D.Mans. consultat.93. nu.16. & 19. Castill. contr.19. nu.327. lib.3. Mangill. de imput. q.77. nu. 165. attamen etiam agnoscunt Gratian. d.cap.695. num.4. Robles de repræsentat. lib.4. cap.14. num.24. & omnes, qui dicunt, esse aliud de maiora-
13 tibus Hyspaniarum, aliud verò de Italicis idem Castill. d.cap. 19. nu.328. & 344. vndè ex sententia Ganauerr. d. cons.5. num. 64. cauendum est ab ijs, qui in partibus Hyspaniarum scripserunt, quia possunt moueri
14 ex particularibus constitutionibus, qualis est illa Taur.40. super qua videndi præcipuè Gomes. & Velasq. Robles d. loco nu.49. & hoc ipsum dicit Actolin. d. resol.81. n.10. D.Mans. consultat.93. nu. 19. & 23.

Tantaq; etiam est ista differentia, vt in vocatione maioris natu secundum ll. Hyspan. vel nullo adhibito verbo, quod tractum habeat successiuum, censeatur toti posteritati consultum, quod certè in Italia non est quē-
15 admodum docet Peregr. cons.70. nu.17. lib. 4. & cons.57. nu.19. lib.4. Castill. d. cap.19. nu.344. vndè tolli potest obiectio Rot. d. par.10. decis.1. nu.43. & consequenter quicquid fit in istis Hyspaniarum maioratibus in
16 Italicis proceditur per saltus Bellon. decis. cons.11. nu.40. Prat. d.cap.38. num.25. & 3. Capyc. Galeott. d.contr. 48. nu. 9. D. Mans. consultat.93. nu.1. & 14. Fusar. cons.39. nu. 23. & 27. Robles d.cons.14. num.44. & sic non intrat ratio lineæ ingressæ, cuius intuitu ità quadruplex ordo institutus est lineæ,
17 gradus, sexus, & ætatis D. Mans. consultat. 95. nu.9. Ganauerr. cons.5. nu.157. Barbat. de fideicomm. par.1. cap.4. inspect.4. num.51. vt vna linea extante, quæ admissa fuerit, nō
18 fiat locus alijs, qui in diuersa reperiuntur idem D. Mans. consultat.92. nu.1. & 15. & 93. nu.16. & 17. nihil enim impedit, quin ex vna plures aliæ pullulent, vt per Robl. lib.
19 3. cap.4. nu.15. quæ diuersæ sint inter se Ròxas de incompatib. lit. par.8. cap.7. nu.17. D. de Luc. d.discurs 1. nu.13. & 16.

Id, quod etiam est verum, vt non solum per saltus transiri debeat, quando vocatus est maior natu, vel maior, de quo idem sentit
20 Gratian. d.cap.695. nu.1. Barbos. d. axiom. 127. sed etiamsi vocatio fuisset proximioris
21 Ganauerr. cons.5. nu.156. Amat. d.resolut.1. nu.40. Redenasc. cons.17. nu. 116. vers. Nec obstat taliter, quod vix dici possit differentiā esse quidem inter maiorem ætate, & primogenitum, non autem inter eundem, & maiorem natu eo prætextu, quod maiores nostri dicantur prædecessores, licèt ætate minores illis, qui nunc existant, quomodo ex gerabat doctissimus I.C. Parthenopæus, quia Doctores constituentes hanc differentiam inter maiorem natu, & primogenitum respiciunt ad illos, qui sunt omnes in rerum natura, & solum considerant qualitatem verborum, nimirùm quod vnum sit naturæ alterum verò iuris, & ob id sentiunt in natiuitate qualitatem acquiri etiam ad exclusionē
22 Patrui, Ansald. cons.27. nu.31. Galeott. d. cap.48. nu.56. Mangil. dict. quæst.77. n.47. Natt. cons.107. nu.10. Galuan. cons.1. nu.8. Bellon. Iun. cons.60. nu 47. D.Mans. consult. 92. nu.1. sed vocato maiore natu, vel maio-
23 re ętate, semper admitti seniorē etiam profitetur, Amat. d. resolut. pr. num.27. illis verbis.

Primus, quando in prima inuestitura simpliciter maior natu, vel maior ætate vocatur de descendentibus, vel Agnatis defunctis, qui tempore mortis, seù successionis reperitur, & isto casu nullo ad primogenituræ ius habito respectu, sed ad nudam maiorem ætatem, & facti con-

contingentiam, ille qui tēpore successionis maior ætate, seù senior reperitur, præfertur, licèt ex secundogenito descendat, sola maiori ætate inspecta, quo in casu fauore maioris natu, seù senioris ex secundogenito contra iuniorem ex primogenito consuluerunt pro Comite Pirretre. Bero. *cons.71. per tot. lib.1.* Maluas. *cons.22. per tot.* Honded. *cons.7. per tot. lib.2.* & omnes alij pro diuersa opinione adducti *nu.22. ex quorum lectura clarissima res detegitur.*

Non inficior aliquando contingere sub appellatione maioris natu fuisse verè institutam primogenituram, & dari consequenter repręsentationem, & quidem ita, vt etiā nepos Patruum excludat, sed hoc eatenus potest contingere, quatenus Testator respe-
24 xit ad plures lineas, vt sentit D. Mans. *consultat.92. nu.12. 13. 93. nu. 15. & 34. nu. 30. vers. Hoc, & num.34.* ibi. *Ab ipsis autem filijs D. Nicolai plures aliæ producendæ erant lineæ, quas effectiuas vocamus. Vnusquisque enim ipsorum fratrum suam particularem lineam efficit, & propriā descendentiam producit, itaut D. Baltaxaris, & Septimij filios, & descendentes de linea, descendentiaq. distincta deriuari dicendum sit.* Soccin. Sen. *cons.33. nu.8.* Dec. *cons.379. nu.3. vers. Nec obstat, &c. & nu.4. vol.2.* latè per Giurb. *ad cōsuetud. Messan. cap.12. glos.3. par.pr. præcipuè num.7. & ideò aliter frater, licèt sub linea communi, & contentiua Patris reperiatur, non tamen de altera linea, & descendentia fratris dici potest*, Socc. *cons.33. nu.8.* Mart. *cons.199. nu.15.* Robl. *de repræsentat. lib. 3. cap. 4. nu.6.* Menoch. *cons.205. nu. 19.* Gutierez. *Canonic. quæst. lib.2. quæst.14. nu.55. & propterea dum. Testator dixit de descendentia in descendentiam, extranea nimis esset interpratatio, & contra apertam pluralis loquutionis significationem, si diceretur, quod intelligere voluisset Testator de vna tantum descendentia, & linea sola contentiua D. Nicolai, quia, dum plures commemorat, plures quoq. lineas, & descendentias contemplasse apertè deducitur, quę non possunt verificari, nisi in singulis descendentijs, & lineis cuiuslibet ex filijs.*

Sed si respectus habitus fuit ad vnam lineam tantùm, contrarium semper veriùs est, nàm tunc nulla admissa repræsentatione sēper inspicitur, quis sit senior, & consequenter itur de vno in alium non descensiuè ab
25 iam admisso, sed per saltus idem D. Mans. *consultat.92. nu.11. vers. Punctus enim. & nu. 13. 93. nu.37. fol.636. 94. nu.5. & 10. 95. nu.27. vers. Pretutiori, & nu.98. 96. nu.21, & 41.* Ciarlin. *contr.322. nu.35.* Actolin. *d. resolut.81. nu 7. & 67.* Bellon. Iun. *d. cons.11. nu.53. & 47. in fin.* Arguell. *d. decis.28. n.26.* nulla habita ratione lineæ ingressæ. Actolin. *resolut.8126. nu.62:* Ciarlin. *contr.222. num. 64. cum seq.* Massin. *de confiscat. quæst. 33. nu. 21.* cuius verba etiam referr recensere sunt.

Nec afficit, quod bona fuerint ingressa in lineam Hyeronimi iunioris, & ideò ne detur transitus per saltum de linea ad lineam, filius ipsius excludat Patruum Morisc. inter cons. Fusar. *41. nu.139. & seqq.* Redenasc. *cons. 17. num.24. Quia doctrina huiusmodi, & similes applicantur tātummodò in terminis primogenituræ, non autem quando vocatur maior natu, nàm tunc filius admissi iunior excluditur à maiore natu.* Alex. *cons.4. n.1.4. & 10. vol.4.* Gabriel *cons.107. num.8. & 9. lib. pr.* vbi licet consuluerit pro contraria opinione, attamen sequitur consilium Alex., quàndo cōstat de voluntate præferendi antiquiores, vt hic, Peregrin. *cons.64. num.17. vol.2. & cons.34. nu.17. vol.3.* Thesaur. iun. *quæst. forens.35. nu.16. & 17. lib. pr.* vbi quod ita fuit iudicatum, & post plures alios Bellon. Iun. *cons.11. num. 39. & seqq.* quibus addo Mangil. *de imput. quæst.77. nu.169.* & Mantic. *de coniect. lib.8. tit.10. nu. 3.* videturque posse colligi ex Morisc. *d. cons.41. sub num. 142. vers. Quę hactenus diximus, & nu.143. cum seqq.*

Si autem aliqui Doctores loquerentur etiā in maioratibus, id procederet, quando ex dispositione fundatoris includeretur etiam filius maioris natu, vt loquitur Thesaur. Iun. *dict. quæst.20. nu.4.* & Prat. *discept.38. nu. 52. intelligendus venit de Primogenitura, quia de illa dicit* Thesaur. *ab eo allegatus q.12. nu.12. & seq. lib.2. aliàs enim idem* Thesaur. *esset sibi contrarius, cum in d. q.35. ad quam se remittit, determinauerit pro Patruo aduersùs filium admissi ad maioratum, vel erunt intelligendi de maioratibus ordinarijs, & in quibus de conditionibus à principio appositis non constat, non autem de illis, in quibus fuit ab initio pręscripta certa forma succedendi, vt in hoc, de quo agitur, cum illa, vti indicans voluntatem fundatoris, debeat attendi, & in omnibus seruari*, Peregrin. *decis.113. nu.8. qui propterea infert, Nepotem iuniorem excludi à Patruo maiorę natu, & in omnem euētum Doctores tenentes contrariam sententiam conuincuntur ab allegatis numero, & auctoritate prępōderantibus.*

27 Et cum distinctione prædicta intelligitur illa Menoch. *cons.442.* quem sequitur Fusar. *quæst.*

*quest.*387.*nu*.48. Actolin. *d. resolut*.81. *n*.9. D.Mansf. *consultat* 92. *nu*.4. 5. 95. *nu*. 3. *&* *nu*.18. 22. *&* 50. 93. *nu*. 10. 94. *nu*.7. *vers. Mihi tamen* Vndè *d. cap*.38. *n*.44. dicit, posse esse dubium in vocatione primogenili, quis debeat admitti, quando sumus in transuersalibus, an Patruus, vel Nepos, non sic in vo-
26 catione maioris natu subdens ex Milanens. *decis*.9. *num*.47. non venire, nisi qui verè, & non fictè primogenitus sit, quod sentit etiam Fusar. *cons*.40. *num*.9. 93. *&* 45. Surd. *d. cons*.455. idem Fusar. *quest*.487. *num*. 50.

Versamur nos in vocatione vnius lineæ tantum, quia M. Hyeronimus dixit, *frui, & gaudere perpetuo possit maior natu descendens à linea masculina dicti Testatoris*, quod non differt à vocatione descendentium Cótr. *discept*. 82. *nu*.31, & sic inspici debet semper, quis sit maior ex vniuersa eius linea, quæ, vt est collectio plurium graduum, & perso-
19 narum ab vno stipite descendētium, vt apud D. Mansf. *consult*. 93. *nu*.34. Altograd. *cons*. 95. *nu* 10. *lib*.2. Redenalc. seu penes illum Rot. *d. cons*. 17. *nu*.120, ità non magis dici potest de linea descendens ab vltimo admisso, quam & alij, qui descendunt à nunquam admissis, & consequenter, quia omnes vnius lineæ vocati sunt cum prærogatiua tamen ætatis, propterea nihil assignari potest, cur debeat ætate minor præualere sub prætextu, quod descendat à maiore iam admisso, quòd & naturali exemplo probari potest, si enim Dominus cuiusdam viridarij imponeret curam de eo habenti, quod ex omnibus pomis, quæ in certa arbore essent, pinguius sibi ad ferret, certè præcepto huic non satis faceret, si ex ramo grandiori pinguius pomum desumeret, quia non ex vno ramo, sed ex tota arbore iussus est.

Qua de re plurimum caueri debet ab obseruatione facta super prima ex dispositionibus dicti M. Baptistæ, quæ incipit, *Item ordin auit quod de bonis dicti Testatoris quam primum, &c.* quasi habens M. Testator septé filios maiorem natu masculum, & cœteras fœminas vocauerit maiorem natu mèripsum cum prælatione lineæ inter eos, quia si benè advertitur in dicta dispositione iussit dispensationem hoc modo. *De quorum prouentibus, &c. fiat dispensatio, &c. per Sp. Officium Suffragij Pauperum cum interuentu tamen, & consensu Baptistę filij, &c.*

Et so Baptista defuncto vna cum maiori natu ex linea masculina ab eo Baptista descendente, &c.

Et consequenter neque aliud voluit, quā semper & in ipsa dispensatione faciēda maiorem natu ex tota linea dicti M. Baptistæ admitti, non autem maiorem natu M. Baptistæ, & deindè alium ex linea ipsius maioris natu, prout significant verba illa egregij I. C., qui scripsit pro M. Hyeronimo dicentis, *Perche prima chiamò il maggior nato di Battista, e sua linea*, siquidem magna est differentia inter vocationem maioris natu ex linea masculina M. Baptistę, & maioris natu ex M. Baptista, & eius linea, sicuti obseruat D. Mansf. *consultat*.92. *num*. 12. illis verbis. *Quod sicuti, quando dixit, dicta successione doner esser ne figli di detto Signor Nicolao, ità quoque dicere debebat, e ne suoi descendēti, idest D. Nicolai, si verè intellexisset, quod non ordine successiuo, sed maior semper respectiuè inter omnes descendentes D. Nicolai succederet, sed quià verè intellexit, dictam successionem suum capere initium à maiore filiorū dicti D. Nicolai, ideò dixit*, ne i figli di detto Sig. Nicolao sempre il maggiore. *Postquam autem ingressa fuerit succesßio in linea filij maioris eiusdem D. Nicolai, quia noluit continuare in maiorem indefinitè omnium descēdentium D. Nicolai, sed in maiorem natu descendentium eiusdem filij maioris D. Nicolai, qui primus fuit admissus, ideò non ampliùs eumdem ordinem secutus est dicendo*, e li suoi descendenti, *sed variando dixit*, e li loro descēdenti *relatiuè ad filios filiorum, qui successerunt; vndè datur intelligi, non considerasse maiorem totius descendentiæ D. Nicolai, sed specialiter descendentiam filij maioris, qui succesßit, vti benè in proposito sic conclusit* Abb. *cons*. 85. *lib*. 1. *nu*.7. *ibi*, *& eo ampliùs in casu nostro, quia Rex in concessione non solum fecit mentionem de primogenito, sed etiam de filijs ab eo descendentibus, quos sic anteponēdo videtur præferre voluisse suis patruis; prout sic verba illa, e li loro descendenti intelligenda fore ordine succesßiuo, itaut primo admittātur descēdentes maioris filij primo admißi, & eius descendentia extincta, maiorem natu descendentium secundogeniti admittendū esse declarat* Grat. *cons*.6. *sub nu*.18. *lib*.1. *& meliùs etiam vt verba prædicta*, e li loro descendenti, *idem significant, vt nempè à primo filio maiore admisso descendentes, ostendit* Menoch. *cons*. 268. *sub num*. 30. *ibi*, *& post filium vocauit ab eo descendentes*. Nec obstat, quod exinde M. Testator dixerit.

Qua linea masculina deficiente ipsa dispēsatio, &c. fiat per idē Sp Officiū vnà cum filia maiori

maiori natu dicti Testatoris, quam tunc haberet, si viueret.

Et si non viueret vna cum maiori natu masculo,&c. ex ipsa maiori filia, si extaret.

Et si non extaret ipsa filia maior, vel dictus filius masculus ex ea, &c. succedat ille masculus maior natu dicti Testatoris, qui viueret.

Et de maiori natu in maiorē natu ex linea filiorū d.Testatoris succedatur ad ipsā dispensationem,&c. Quasi voluerit, dari casum, quo maior natu à minori natu excluderetur; quia ex quo vocauit maiorem natu ex filia maiori natu nihil proponi potest, cur accidere nequiuerit, ut reperiretur aliquis ex filia minori natu, qui esset maior natu filij maioris ex filia maiori natu.

Siquidem obseruari debet pro responsione; quod Mag. Testator præter primum filium filiæ maioris natu non vocauit alium, qui non esset ex tota ipsius linea fœminina, dum dixit, *ex ea linea filiarum, &c.* lineam metipsam contentiuè sumendo, non autem intelligendo de pluribus lineis filiorum, ut benè declarat Dondeus *consult.3. nu. 5.* sub illis verbis. *Et hoc etiam indè confirmatur, quia Testator de linea in numero singulari locutus est, si enim de linea masculorum effectiuè sensisset, cum singuli masculi singulas lineas producere apti essent, debuisset de linea loqui in numero plurali, dicendo, ò che si estinguessero le loro linee, cum verò ita locutus non sit, sed in numero singulari, dicendo, ò che s'estinguesse la loro linea, apparet, lineam contentiuè sumpsisse, non effectiuè; quemadmodum in simili specie ità respondit* Franc. à Ponte *in cons.47. nu.6. vol.pr. nàm cum Testator locutus esset de linea in numero singulari, dicit, si ille intellexisset de linea, quæ à filijs originem sumpsit, cum non vnatantum linea futura fuisset, sed plures, & tot, quot erant filij, nomen illud, lineę, in numero singulari non conueniens, nec aptum futurum fuisse.*

Atque ideò vix dici potest, q, ex quo semel voluit, filium maiorem ex filia maiori admitti, qui sanè potuisset esse minor alio ex alijs filiabus, voluerit semper fore maiorem natu ex maiori admisso præferēdum alij, qui à non admisso descenderet, nàm dispositio facta in particulari casu trahi non debet ad omnes alios casus contra verba diuersimodè alios casus determinantia, sicuti est respectu illorum, *& de maiori natu in maiorem natu ex linea filiarum dicti Testatoris,* quæ ob sermonem numeri singularis respiciunt totam descendentiam fœminarum collectiuè, non autem distributiuè, non secùs ac in nostra quæstione, quæ versatur super dictis verbis, *Item vult, quod domus sua cum viridario, &c.* in qua Mag. Testator respexit ad suam propriam lineam masculorum dicens *à linea masculina dicti Testatoris.*

Sed & si esset in linea fœminarum facta diuersa determinatio, non propterea esset recedendum respectu lineę masculorum ab ijs, quę antecedenter disposita fuerunt cum maiori verborum claritate, vtpotè important illa, *linea masculina ab eo Baptista descendente* concurrentibus proindè duabus regulis iuris, vna quarum habetur, quod ea, quæ
30 dubia sunt interpretationem ab ijs, quæ sunt clara, non è contra Altograd. *cons.22. num. 25. lib.1.* altera verò, quod sicuti Testator in vna parte id, quod voluit exprimere sciuit, vtiq; si & in altera id ipsum voluisset nô fuisset difficile eandem expressionem facere
31 ad text. *in cap. inter corporalia de translat. Episcop. & l. vnica §. sin autem ad deficientis C. de caduc. tollend.* quo argumento vincitur alia regula desumpta ex declaratione vnius partis ab altera, ut probat Ramon. *cons.100. num. 391.* & faciunt alij nimirùm Casanat.
32 *cons.45. nu.25.* Giouagn. *cons.39. nu. 7. & cons.63. nu.36.* & eodem argumento vtitur Actolin. in indiuiduo maioratus *dict. resolut. 81. nu.5.*

Sed super hoc extat decisio Illustriss. Protectorum S.Georgij, eaque confecta sub auspicijs præfatorum doctissimorum Doctorū, qui fuerunt assumpti pro veritatis indagatione, vt patet ex actis, quæ tunc superindè cōgesta fuerunt, & sicuti in eorum voto, quod fuit comprobatum, dictum fuit. *Et ità semper in futurum, adueniente casu esse obseruādum iuxtà prouidam Testatoris dispositionem.* Ita cessat omnis difficultas, non quia simus in quæstione, vtrum sententia lata contra maioratus possessorem præiudicet successori,
33 quæ nimis est brocardica, vt apud Fus. *quæst. 622. per tot.* sed, quia agitur de statu columnæ, seu fideicommissi, num scilicet cēseatur initum sub regulis primogenituræ, vel potiùs maioratus iuxta doctrinam Ne-
34 guerol. *allegat.39. nu.59.* Valdaur. *obseruat. 22. nu.199.*

Nec labefactari potest votum prædictum ex *decis. Mutinens.* quæ est apud D. Mans. *consultat.97. nu.2.* quia dicta decisio prorsus labascere satis videtur ex eo, quod non admittit distinctionem ab omnibus probatam, scilicet

35 scilicèt inter vocationem maioris natu ex pluribus lineis, & alium, qui ex vna linea natus sit, de qua superiùs egi *nu.*24. Vndè meritò Actolin. qui scripsit super eodem fideicommisso habet in fine *suę consultat.* hæc verba.

Post hęc scripta prodiere alia responsa clarissimorum Doctorum ad fauorem dicti D. Comitis, quibus non attentis fuit à duobus ex tribus Iudicibus, quibus causa fuerat à Serenis. Duce commissa, contra eum sententiatum altero dissentiente, qui motiua sui dissensus edidit, quæ hic inserere non curaui, cum sint valdè prolixa, & impressa circumferantur; Horum tamen attenta grauitate, pars, quæ obtinuit consensit in accordium satis vtile D. Com. Lodouico praueniendo reuisionem causæ, quam alioquin Princeps Serenis. concessisset, cum ageretur de interesse per quam graui.

Signatæ fuerunt coniecturæ ad effectum ostendendi, fideicommissum nostrum non per saltum procedere debere, sed ordine successiuo, & sic de primogenito in primogenitum vnius lineæ, deindè, linea vna deficiente, de primogenito in primogenitum alterius, & sic successiuè sed cessante illa, quę firmabatur super institutione dictę primæ columnę, alia non fuit, nisi, quod securius bona fideicommisso subiecta conseruarentur, quam tetigit D. de Luc. *d.discurs.* 1. *nu.* . . . nàm quæ subnectitur ex alia dispositione, quæ incipit *vlteriùs ordinat, quod emantur alia loca centum*, ibi *respondeatur primogenito* facilè concidit duabus rationibus, quarum prima est, quia Testator vocando primogenitum sensit de maiori natu, non autem vocando maiorem natu, sensit de primogenito ex ratione deducta supra *nu.*30. altera stat in illa relatione, *ordine, & modis prædictis*, nàm si superiùs voluit, admitti maiorem natu ex tota linea, non est hic sub prætextu dictorum verborum, *respondeatur primogenito, &c.* ab eadem dispositione recedendum, quia natura relationis est,
36 vt plus relatum debeat attendi, quam dispositio relatiua Negus. *in Sylu.respons. quæst.*67. D.Mans. *consult.*95. *nu.*28. & 69. *nu.*11. & 99. *nu.*21. Arguell. *decis.*28. *nu.*78.

Cœterum pro hac nostra sententia plures sunt coniecturæ, eæquè valdè vrgentes, quarum prima consistit in hoc, quod Mag. Testator voluit, dictam domum cum Viridario deferri maiori quidem natu ex sua linea eo etiam addito, ibi, *ordine, & modis prædictis hęc perpetuo seruetur*, & sicuti respectu prædictorum adest vocatio ad dispensationem faciẽdam maioris natu totius lineæ Mag. Baptistæ, vt supra dictum fuit, eaq; fieri debet transeundo de maiore natu in maiorem natu omnium, qui à dicto Mag. Baptisto descenderent, nulla habita ratione lineæ ingressæ non solùm ex prædictis, sed etiam ex hoc, quia agitur de administratione, in qua, & ipse D. de Luca admittit seniorem vnius li-
37 neæ ad exclusionem alterius lineæ admissæ, vt dicto *discursu* 1. *n.*7. Ciarlin. *d.contr.*222. *nu.*50. D.Mans. *consultat.*98. *num.* 40. *vers. Tamen quia ibi non agebatur*, sic id ipsum esse debet in fideicommisso super dicta domo, & viridario instituto ex natura dictę relationis, nàm comparationem inducit cum ijs, quæ re-
38 feruntur Altograd. *cons.*79. *nu.*34. *lib.* 2. & & in indiuiduo dictorum verborum tradit Surd. *d.cons.*455. *nu.* 12.

Secunda coniectura est, quia M. Testator censetur ad æqualitatem inter omnes respexisse, vt in terminis maioratus tradunt Acto-
39 lin. *d. resolut.*81. *num.*37. Rimin. Iun. *cons.* 544. *nu.*322. vndè dixerunt Robles *lib.pr. tract. eod. cap.*12. *nu.*12. & Altograd. *cons.* 67. *nu* 15. nullam æquitatem esse, quod voluerit Testator vni lineę in totum fauere, prætermissis alijs, nec repræsentatio vnquã
40 admittitur, quando ęquitas suadet contrarium Ganauerr. *cons.*40. & 60. Nam quod dicitur de conseruatione bonorum facilius habenda longè inferius est alteri considerationi, quod toti familiæ providere voluit, eamq; conservare, vndè DD. non dicunt institutum fideicommissum pro conseruatione rei, sed pro conseruatione familiæ, quę certè magis conseruatur, quando fit deuolutio de maiori in maiorem natu ex tota linea, seu descendentia, quam si de linea in lineam, nàm facile contingere potest, quod ità duret vna linea, vt alterius perdatur memoria, & id certè non fieret procedendo per saltus, nàm tempore cuiusque successionis omnes eiusdem descendentiæ vocarentur, & se invicem cognoscerent, vt ab vno eodemque stipite descendentes.

Tertia coniectura est, quod Testator voluit, semper vocari maiorem natu, & consequenter etiam in casibus, in quibus posset esse difficultas, num existens in linea admissa, excluderet maiorem natu lineę non admissę, & ex perpetuitate resultat, vt nõ sit permittenda exclusio maioris natu existentis tempore successionis ab alio, qui à prædefuncto
41 maiore admisso descendat, quemadmodum tradidit Actolin. *d. resolut.*81. *num.*40. *vers.*

Sexto, & tenet plures cumulando Ioseph. de Rol. *consultat.69. nu.8*1. sequentibus verbis. *Nihilominus si in vocatione maioris natu addita sit dictio, semper, itaut Testator dixerit, quod maior natu semper succedat, tunc nulla habita ratione lineæ primogeniti Patruus ætate maior neptem ex primogenito excludet*. ità Aluar. *de coniecturata mente defuncti lib. 2. cap.3. §.3. sub nu.24. ibi quod si in maioratu expressè caueatur, vt maior natu semper succedat, tunc Patruus ætate maior indistinctè succederet, quod ipsum probant* Thesa. Iun. *d. q 20. lib.2. sub nu.3. vers. Multò fortiùs* Alciat. Parergon. *lib.8. cap.15. vers. Certior est casus*. Honded. *cons.70. sub num.19. lib.2.* Gratian. *discep. forens. cap. 695. in princ.*

Quarta oritur ex proprietate verborum
42 omninò in dubio seruanda Ganauer. *cons.2. nu.42. cons.5. nu.169. & decis.57. nu 6. & 11*. Surd. *cons.403. nu.20.* Actolin. *resolut. 81. nu.28.* Rimin. Iun. *cons.544. nu 99.* Castill. *contr. lib.4. cap.6. nu.7. 13. & 17. & 47.* maximè quia non semel, sed pluriès ita prolata fuerunt Cresp. de Valdaur. *obseruat. 22. nu.141.* Roman. *cons. 13. num. 18.* Barbos. *axiomat. 105. num.1. cum seqq.*

Siquidem verba inuenta fuerunt, vt homo suam voluntatem, suumque animum al-
44 teri exponeret ad tradita per Bologn. *in l. hæredes mei §. cum ità sub princ. ff. ad S. C. Trebell.* Castill. *d. cap.6. nu.49.* taliter quod volens iudicare, quid Testator senserit, dicitur in tenebris ambulare Castill. *cap. 18. num. 25.* quia, vt ipse inquit, solus Deus est
45 scrutator cordium Surd. *cons.288. num. 4.* Quod vel eo magis dici debet ex *Stat. vet. sub rubr. de Testam. & vlt. voluntat. §. & quia semper illis verbis. Et quia semper nō potest haberi copia Notariorum peritorum, vel idoneorum ad conficiendum Testamenta, vel vltimas voluntates, statuimus, & ordinamus, quod omnis dispositio, & vltim. voluntas Testatoris valeat, & teneat, prout voluit Testator, vel disponens, si appareat, cum per sua verba voluisse, dummodo habeat numerum testium, de quo supra, si modò non sit contra bonos mores, vel aliquid prædictorum*.

Cum quo censetur voluisse Mag. Testator
47 se conformare ad *d. l. hæredes mei §. cum ità*, non dico respectu successionis, quia iam est claturn, id dici non posse, tùm quia agitur de
48 fideicommisso particulari, vt per Zanch. *in d. §. cum ità parte 9. num.48* Fusar. *cons.41.*
49 *nu.92*, tùm etiam quia agitur de re uni tantùm debenda ex Redenasch *cons.17. nu.10.* sed respectu intelligentiæ verborum prædictorum, quæ seruari debent ex Statuto veteri licèt nunc simus in alio Statuto, in quo eadem verba desunt, quandoquidem conformatio prædicta esse debet cum Statuto, quod vigebat tempore dispositionis, non cū alio, quod non potuisset somniari Testator.
50 vt tradit de Rustic. *loc. superius cit.* cui additur Antonell. *de temp. legal. lib. 3. cap.4. num.5. & 6.* Andreul. *contr. 139. num.33.* & sic vt verba illa *maior natu*, vel *de maiori natu in maiorem natu*, tanquam in Testamento prolata cadunt sub censura dicti Statuti veteris, quod loquitur de Testamentorum verbis, ità important, quod censeatur Testator intellexisse de seniori *Capyc. Galeott. contr.48. nu.49.* præcipuè, quia, vt sentit Actolin. *d. contr.81. nu.34.* de facili vti potuisset verbo, primogenitus.

His sic positis non obstant DD. obiecti à D. de Luc. quia loquuntur in terminis lon-
51 gè diuersis à prædictis, & nihilominus cōtra Barbat. *cons.10. lib.2.* consuluit Alex. veritatis Pater *d. cons. 4.* & sic decisum contra Barbat. fuisse tradit Fus. *quæst.384. nu.6.* reprobatur etiam per Robles *d. cap.14. nu.24.*
52 *Grat. cons.6. & 7.* respondet in terminis maioratus instituti inter plures descendentes ex Com. Hieronymo, & ostendit, mortuo ipso Com. Hieronymo admitti debere non eius filium primogenitum, sed fratrem, hoc est, ipsius primogeniti patruum, recedit tamen ab hac sententia per relationem factam ad aliam inuestituram, in qua nepos Patruū excludebat, & in omnem casum contra Grat. & Alciat. qui se illi subscripsit tenuerunt Maluas. *cons.22. nu.30.* Honded. *cons. 70. nu.11. lib.2.* quibus nec aduersatur Castill. *contr. cap.95. §. 1. lib. 5.* quia loquitur in maioratibus Hyspaniarum, ut ipse profitetur *num.70.* & his non obstantibus dicit, hanc nostram sententiam esse veriorem, quādo agitur de administratione alicuius rei, in qua maior exigitur prudentia, vt ibi *nu.13.*
53 Menoch. *cons.886. nu.27.* loquitur in primogenitura, & verba, super quibus consuluit, erant ista.

Dicto verò Primogenito, seu maiore natu sic substituto admisso ad hanc eius hæreditatem quandocumque decedenti similiter substituit vulgariter, & per fideicommissum eiusdem sic admissi, & decedentis primogenitum, seù maiorem natu filium masculum legitimum vt supra, & sic procedi, substitui, & admitti voluit ad hanc eius hæreditatem, & bona de primogenito in primogenitū marē maiorē natu vt

vt supra de gradu in gradum vnitè, & in totum, donec tales sic descendentes extiterint ex ea descendentia, & linea.

Idem dico de eius consilio 981. quia in eius facti speciei ità dicitur.

Ità tamen quod primo natus pro tempore semper preferatur, & eo sic filijs mortuo, succedat secundogenitus, & sic successiuè.

Rot. penes Arguell. *decis. 1. par. 10. recēt.* est eadem de qua post Redenasc. *d. cons. 17. nu. 33.* tenet pro vera differentiam inter maiorem natu, & primogenitum per illa ei' verba, quia *verbum, maior natu, naturaliter intelligitur, verbum, primogenitus, ciuiliter, vt ex citatis à moderno Neap. discept. foren, cap. 38. nu. 17. & 18. &c.*

Et consultationes penès Mans. pro hac sententia faciunt, dum in eis distinguitur inter vocationem maioris natu habito respectu ad vnam lineam, & quando plures lineę considerantur, vndè refert hìc aliqua verba cuiuscumque ex dictis consultationibus referre. Habet igitur 95. *sub nu. 3. vers. Et pro tutiori. Aut verò Testator non vocauit maiorem tantùm ex filijs, sed etiam ex filiorum descendentibus, & sic habito respectu ad totā familiam, vel descendentiam, & eo casu vera sit differentia inter vnum, & alterum verbum ab alijs considerata, in quibus terminis versari dicitur casum nostrum, quia Testator non vocauit solum maiorem ex filijs D. Nicolai, sed maiorem etiam ex filiis, & descendentibus, & sic intentione directa erga totam descendentiam promananantem ex eodem D. Nicolao, & propterea in vocatione maioris ibi facta istud nomen, maior, intelligi debeat de illo solum, qui comparatiuè omnium descendentium à dicto D. Nicolao sit ætate senior, & prouectior, qualis est D. Septimius, iuxta secundum membrum præfatæ distinctionis, quam approbare videtur* Alex. *d. cons. 4.* Et sub num. 25. dicitur sic.

Alij deniq. & pleriq; eorum, quorum auctoritate iura contraria fulciuntur, vt clarè patet, causam pro fratre secundogenito ętate maiore defendunt eo potissimum, quia in themate ab eorum singulis proposito vocatus fuerat indefinitè maior, vel senior ex tota domo, familia, siuè descendentia, non autem maior respectiuè singulorum filiorum, & descendentium, vt facilè deprehenditur, si à principio vsque ad finem, & mente attenta expendere voluerimus doctrinas in contrarium enumeratas, & pracipuè Gratian. cap. 695. nu. 1. & 8. & cap. 456. nu. 83. Mangil. de imput. dicta q. 77. nu. 169 Bellon. Iun. cons. 11. Sabel. d. resolut. 40. Massin. *de confisc. cit. q. 33. n. 21. & seq. qui termini à nostris plurimū aberrant.*

Multum enim differt, an Testator ex omnibus liberis, & descendentibus D. Nicolai Generi illū, qui verè maior cuiuslibet gradus fuerit, & primogenitū inuitauerit, adeoùt inter omnes ex vnica descendentia D. Nicolai ortos iuxtà prioritatem ætati modū succedēdi cōstituerit, quia tūc sola maioris ætatis pręrogatiua inspecta D. Septimius secūdogenitus ad successionem fortè admitti posset, D. Nicolao tamquam natu minori excluso, & in hisce terminis emanauit antesignanum Alex. *cons. 4. &c.* Item num. 30. dicitur.

Secundo hoc idem, quod Testator nempè non contemplauerit maiorem ex omnibus descendentibus D. Nicolai, sed maiorem ex filio maiore, qui primo successerat, & descendentium ab eo clarissimè, vel clausis oculis, & manu tangitur. Si enim, vt pars aduersà contendit, Testator habuisset in animo vocandi ad successionem maiorem, vel seniorem indistinctè ex tota descendentia D. Nicolai, aut filius maioris, vel alterius minoris fratris filius, & descendens foret, quemadmodum, dum primum successionis gradum constituit in filijs D. Nicolai, dixit. dichiarò, e dichiara detta successione douer essere ne i figli di det. Sig. Nicolao. *Ita quoque ordinando post eos successionem in cæteros descendentes dixisset vtiq.* e ne i descendenti di esso Sig. Nicolao, *siuè*, ò ne'suoi descendenti, *relationem habendo sēper ad Nicolaum, nec aliam habendo in mente descendentiam, quàm ipsius D. Nicolai.* Quod etiam videtur in consultat. 96. nu. 21. sub illis verbis.

Tertio quia eadem verba superius relata si probè ponderantur, obiectum rejiciunt, dum patet ex illis, verbum, maior fuisse positum habito respectu ad fratres, non ad totam Sp. Pompei descendentiam legitur ibi, & in essi succeder deuino, e succedino li figli maschi legittimi, e naturali di d. Sig. Pōpeo sēpre il maggiore, e così seguēdo di descendenza in descēdēza sēpre nel maggiore; *alioquī frustra, & superfluitatis nota fuisse dictū,* e così seguēdo di descēdenza in descēdenza, *quoniam ex omnibus descendentiis Sp. Pompeii absque alia expressione successurus semper fuisset maior.* Notando illa, *non ad totam descendentiam Sp. Pompeii,* ex quibus patet, quod aliud Rota dixisset, si respectus fuisset habitus ad totam descendentiam Sp. Pompei, prout significatur ex infrascriptis sub nu. 41. vbi referuntur verba illius decis. de Pazzis sic. *Considerabile est etiam, ex tenore inue-*

inuestitura consideratam fuisse unicam lineã descendentium à Senatore Cosmo, & in eadem linea semper relatum natu maiorem, nam pluries vsque ad saturitatem repetita legitur eadem clausula ex linea, & descendentia Cosmi, &c. & nunquam vllum verbum de lineis particularibus admittendorum, sed solum sẽper habita mentio lineæ vniuersalis Senatoris Cosmi; quo casu DD. conuenire videntur, quod appellatio maioris natu naturaliter, intelligatur de seniore eiusdem linea, seù descendentię vniuersalis, vt supra considerata; ad quod vltra à nobis supra proximè relatos, & dicto §. 3. *quia enumerantur* Alciat. *cons.* 184. *lib.*3. Item consult. 98. num. 21. habetur.

At verò, vbi constat, quod disponens in vocatione maioris natu, seù maiorum ex vna descendentia natorum respectu successiuarum vacationum venturarum durante tali descendentia, procculis habuit transuersalitatem personarum omnium eiusdem descendentię inter se se, & quod ad hanc solummodò transuersalitatem respexit promanantem ab vnica linea, seù descendentia unius capitis, & stipitis, à quo omnes linea in se se transuersales exordium sumpserunt, nemo dubitat maioris natu appellationem inferre tantum, & significare prærogatiuam ætatis naturalis, itaut senior, & antiquior ex omnibus, & vniuersis transuersalibus consideratis, uti de unica descendentia inspecto capite, & stipite, innitatus dicatur ad exclusionem filiorum, & etiam primogeniti ex ultimo possessore sic per apertam distinctionem nos docet Menoch. *cõs.* 981. *nu.*3. *&c.* Et in 99. num. 19. in fin. sic.

Et primò ibi, dum legitur post Alexandrum primo inuestitum, & qui decessit sinè liberis, apparent vocati procul dubio in tali casu eius fratres vnus post aliũ ibi, finita vita illorum, qui adeout nullus ex præfati Cosmi superviuat, tunc, & eo casu maiori natu ex descẽdẽtibus masculis eiusdẽ Cosmi, adeò ꝙ de cętero in perpetuũ semper maiori natu &c. *ex quibus liquet procul dubio exclusus ordo primogenitura, secundum quem non potuisset aliquis ex fratribus defuncti admitti, nisi in casu, quo sine liberis decessisset, vt communiter notant* DD. *qui recensentur latissimè post alios à* Tiraquel. *de iur. primogen. q.*26. *nu.*5. Thesaur. *quæst. forens. lib. pr. q.* 34. *num.*24. & Anton. de Amat. *variar. resolut. lib.*1. *resol.*1. *nu.*29. ideò sequitur solam *ætatis prerogatiuam maioris natu* (*qualis D. Cap. Alex.*) *fuisse à Sereniss. concedente pro deferenda Commenda descendentibus Senatoris Cosmi de Pazzis, &c.*

Quod attinet ad secundam quæstionem tota vis fieri videtur super dispositione M. Baptistæ super qua dicitur. *Item sciens præfatus Illustriss. Testator, &c. Ideò legauit, &c. considerans, &c. quod dictus D. Hieronymus Pater suus legauit D. Ioanni Francisco Grimaldo Primogenito dicti Testatoris, & eius descendentię de primogenito in primogenitum gauditam domus, &c.* Et infra.

Item sciens præfatus Illustriss. D. Testator, quod præfatus q. D. Hyeronimus de Grimaldis eius Pater legauit dicto Ioanni Francisco filio primogenito ipsius Testatoris, & eius descendẽtibus de primogenito in primogenitum gauditam domus, &c. Quasi dictus Baptista voluerit, seù declarauerit, hanc esse verè primogenituram, & in ea succedi debere ordine primogeniturę, non autem per viam maioratus saltuarij, sed vix est, vt magis exaudiri queat dictus Mag. Prætensor, quia in primis certum est, quod M. Baptista nullatenùs potuit dispositionem immutare, quam

55 fecerat eius Pater, vt latè ostendit Redenasc. *d. cons.*17. *nu.*34. *cum seqq.* deindè debet obseruari, quòd imò nihil omninò disposuit super dicta domo, & viridario, & ne nutu,

56 quidem, quatenùs dici posset id facere potuisse ex Castill. *lib.*4. *contr. cap.*8. *nu.*4. Peregr. *de fideicom. art.*1. *num.*45. nàm solum fecit intuitu dispositionis factæ à Patre aliam fauore alterius eius filij, quem etiam hæredẽ fecit, vndè non solùm sumus extra quæstionem, num possit Testator hæredem suum grauare in bonis proprijs ipsius hæredis, vel

57 fideicommisso, vel aliter §. *solum Instit. de legat. l. vnum* 67. §. *si rem ff. de legat.*2., sed & fauore dicti hæredis, & successiuè eius primogeniti intrat alia iuris regula, quod nimirum ad maius commodum, & beneficiũ vnius non debeat ad eius odium, & perniciẽ retorqueri.

Nulla autem reddita, vel potiùs cessante dispositione super dicta domo, & viridario, illud superest videre, num verba dispositionis dicentia, *considerans præfat. Illustriss. D. Testator, quod q. D. Hieronymus suus Pater legauit dicto D. Ioanni Francisco Grimaldo primogenito dicti D. Testatoris, & eius descendentia de primogenito in primogenitum gauditam dicta domus Genua cum illo multico locorum, &c. volens etiam, vt remaneat prouisum in aliquo præfato D. Pasquali filio suo secundogenito, & eius descendentia; ideò statuit, &c. quod Villa cum domo, &c. sit, & esse debeat dicti D. Pasqualis, &c.* Seruiant

pro

pro declaratione antecedentis dispositionis à Patre confectæ, vel saltem primogenitura instituta super Palatio cum rure substineri nequeat. Et fanè pro declaratione seruire non potest, quia declaratio non est, nisi eo-
58 rum, quę obscura sunt, in claris verò non datur declaratio. Surd. *dicto cons.* 403. *nu.* 76. Redenasch. *cons.* 17. *nu.* 34. *& cons.* 18. *nu.* 2. & quatenus quid sub prætextu declarationis fiat, non debet seruari ad præiudicium vocatorum, quasi potiùs destructio gestorum sit, quæ cum declaratione nõ compatitur, cuius natura est nihil noui addendi
59 Altograd. *cons.* 53. *num.* 49. *lib.* 2. sed quæ verè insunt detegendi Fontanell. *decis.* 172. *num.* 7. idem Altograd. *cons.* 41. *n.* 19. *cum seqq. lib.* 1.

Vndè dici debet, quod dictus M. Baptista falsa causa duct⁹ primogenituram instituerit potiùs, quam vt voluerit alterare dispositionem à Patre factam, & dicens præcipuè, *Item sciens præfatus Illustriss. D. Testator, quod præfatus q. D. Hieronymus, &c. legauit dicto Io: Francisco filio primogenito, &c. sub modis, formis contentis in eius Testamento, cui se refert, &c.* se cum eo prorsus conformare voluisse præsumitur, itaut remanere deberet dicta domus cum Viridiario sub ijs vinculis, quibus Patermèt eius eam dereliquit, natura enim relationis est trahendi ad se relatum cum omnibus suis
60 qualitatibus Rot. *part.* 12. *recent. dec.* 113. *nu.* 8. *& dec.* 115. *nu.* 14. & quidem, itaùt sit potiùs relati ratio habenda, quam ipsius re-
61 lationis, vt superiùs dixi ex Negus. *quæst.* 67. *nu.* 11.

Solumq; posset esse difficultas, num valeret primogenitura à dicto M. Baptista instituta sub prætextu, quod ipse se mouisset causa, quæ non esset vera, sed hæc, vt non præ-
62 sumitur finalis, sed impulsiua propterea nihilominus dispositio substinetur Surd. *decis.* 131. *nu.* 12. *dec.* 161. *nu.* 27. *& decis.* 337. *vbi etiam* Hodiern. *nu.* 6. Et sunt super hoc tex. expresi in *l. demonstratio falsa* 17. *§. quod autem, & in l. cum tale* 71. *§. fin. ff. de condit. & demonstr. l. legaui* 25 *§. quod si centum ff. de liber. legat. §. huic proxima §. longè magis. & §. sed si vxori instit. de legat.* Alex. *in l.* 3. *C. de fals. caus.* Cost. *select. interprat. lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 1. Crass. *§. legat. quæst.* 59. *nu.* 3. *vers. Sin autem Pac. in dicto §. longè magis.*

Falsam causam legato non obesse verius est, quia ratio legandi legato non cohæret, sed plerumque doli exceptio locum habebit, si probetur, aliàs legaturum non fuisse. Aret. *in d. § longè*, & Corn. *cons.* 153. *n.* 8. *lib.* 2. verùm quia vterq; declarat, quæ sit causa cohærẽs, quæ non, vt Aretinus per hæc verba. *Quid est hoc dicere causam cohærere legato, vel non? dic, quod quædam est causa, quę cohæret legato, quia ex illa, illud. quod venit in dispositione sequitur de necessitate, vt si dico mihi solutum esse, de necessitate sequitur, si hoc verum est, ergo quod non petatur, tunc probando simpliciter, Testatorem errasse vitiatur legatum, iste est casus in l.* 1. *cum gloss. C. de fals. caus. adiect. legat. quædam est causa, quæ non cohæret legato, vt quando de necessitate dispositio non sequitur ex causa, verbi gratia, quia mihi seruisti, lego tibi centum, vel ideo, quia tale quid mihi fecisti, lego tibi centum; nàm non sequitur de necessitate, licèt seruieris mihi, quòd debeam tibi centum, & ideò, si causa est falsa, non curatur de errore Testantis, vt hic. sed tantummodò attenditur, vtrum Testator esset aliàs relicturus.* Corn. verò per hæc alia.

Et proùt suprà dictum est in contrarium, tunc falsa causa vitiat, quando cohæret legato dicta §. falsam à contrario literę, & dictum est suprà in adductis in contrarium. Tunc autem censetur cohærere legato, quando causa infert de necessitate in id, quod legatur, quia Testator arctabatur de necessitate ad id, quod legat, stante veritate causæ expressæ in legato, prout declarant Bart. *in d. §. quod autem,* & Bart., Angel., Salyc., Raph., Fulg., & Paul. de Castr. *in d. l. pr. C. de fals. caus. adiect. leg. quando enim causa cohæret legato præsumitur finalis, proùt dicunt* Salyc. & Raph. *in dicta l.* 1. *aliàs præsumitur regulariter impulsiua, prout voluit Raph. ibidem. Quando enim causa cohæret legato, non potest censeri finalis causa ipsa liberalitas: quia in necessitatibus nemo liberalis existit l. rem legatam, de adimend. leg. & l. fideicommissa, §. si rem de leg.* 3. *Ideò, si Testator putabat, illam causam esse veram, prout putasse præsumitur: quia nemo præsumitur dicere, nisi, quod mẽte cogitat, l. labeo §. Idem Tubero. de suppel. lega. non potest censeri causà finalis ipsa liberalitas. Ideò censetur finalis causà ipsa expressa; sed vbi causa non cohæret legato, quia non arctat de necessitate ad id, quod legatur, causa finalis censetur ipsa liberalitas, cum legatum sit donatio quædam l. legatum donatio est de l.* 2. *ideò causa expressa censetur causa impulsiua, proùt hoc voluit* Bart. *in d. §. quod autem, vers. Tertio quæro, In donatione enim causa adiecta censetur in dubio causa impulsiua,* prout voluerunt glos., Bart. & DD. communiter

Google

muniter omnes *in l. 2. §. fin. ff. de donat.* & facit optimè Text. *in fin. cum l. seq. & ideò defectus causa impulsiua, vel falsitas ipsius non vitiat dispositionem, vt dictis iuribus, & facit l. 1. §. sextum ff. de postuland., nisi probaretur contrariũ, slz. quod non fuisset aliàs relictu-rus: quia tunc error in causa non cohærente legato vitiaret legatũ d. l. cũ tale §. legato falsã.*

Dici debet, ꝙ non sumus in casu causæ cohærentis, quia nihil erat, vndè teneretur M. Baptista senior dictam primogenituram fauore Mag. Pasqualis instituere, & ideò de ea haberi debet, ac de causa non finali, sed
63 impulsiua, vtpotè in dubio accipi debet Sãctarell. *resolut. par. 1. quæst. 59. nu. 5.* Sanch. *de matrim. lib. 8. disput. 21. nu. 20.* præcipuè
64 quia agitur de legatario valdè Testatori dilecto Io: Faber *in d. §. huic proxima instit.* Otthobon. *dec. 67. nu. 10.* Rub. *in annotat. ad decis. 262. num. 265. in fin. par. 8. recen.* & quantumcumq; causa falsa sit, legatum nihilominus valet.

Quatenùs tamen velimus vel stari declarationi dicti M. Baptistæ, vel non valere primogenituram ab eo institutam ratione falsę causæ, quod neutiquam prętendi potest ex dictis pro vtraque parte, adhuc erit ista inspectio prorsùs alibi decidenda, scilicèt in alio iudicio, nam Mag. Baptista iunior non fuit, nec est illius hęres, vt nequeat eius voluntati contrariare, & solum venit ex iure propriæ vocationis consistentis in Testamẽto q. M. Hieronymi, vt latè apud Castill. *contr. lib. 3. cap. 5.* dictumque Palatium, quod dicitur ob id eidem primogenituræ non esse subiectum, posset saltem retinere, vti de bonis ad M. Andream eius Patrem spectantibus, qui fuit, mediante persona q. M. Pasqualis in solidum hęres dicti M. Baptistæ Senioris, idque ex causa creditorum sibi competentium pro dotibus maternis, & alijs.

Quod demum attinet ad obseruantiam, non est dubium quin illa plurimum faciat ad decisionem cuiusque conditionis sit fidei. commissum, vel maioratus, uel primogeni-
65 tę ordine institutum D. Mans. *consultat. 98. nu. 35. & 56.* taliter, quod si duplex se offerat intellectus attendi debeat ille, qui pro se
66 obseruantiam habeat, & si alter verior de iure esset Rot. *dec. 520. nu: 10. par. 13. recen.*, sed videri debet in primis, an aliqua fuerit, & certè nulla potest allegari proxima succes-
67 sioni eiusdẽ M. Hieronymi, quæ magis operatur Peuting. *dec. 311. nu. 13.* Ramon. *cons. 65. num. 18.* quia statim fuit admissus Mag. Baptista eius vnicus filius, minùs etiã successioni eiusdẽ M. Baptistæ, quia fuit etiam statim admissus M. Io: Franciscus, qui fuit eius filius, & primogenitus, & maior natu simul.

Exindè verò cæptum fuit disceptari inter M. Hieronymum, filium Mag. Io: Francisci, & Baptistam filium M. Pasqualis, qui Mag. Baptista obtinuit sententiam, quod respectu columnæ esset succedendum in illa per saltus non ordine successiuo, seu primogenituræ: respectu verò Palatij constat, ipsum suas fecisse incumbentias, vt pari modo decideretur, sicuti constat ex consultatione Surd. cuius verba fuerunt superius recensita *sub §. in propositia controuersia*, verum quià satis ipse M. Baptista decessit, nec potuit, de suis iuribus experiri, non est super hoc allegan-da aliqua obseruantia, quæ solum operatur, quando fuit lis super articulo.

Post verò obitum dicti M. Baptistæ nulla fuit occasio disputandi, quia maior natu erat idem M. Hieronimus, & consequenter vix fuisset exaudiendus M. Andreas, si quid cõtra illum tentasset, ecce ergò, quod vsq. ad hæc tempora nulla fuit considerabilis obseruantia.

Verum est, quod mortuo M. Hieronimo aderat idem M. Andreas, & Mag. Io: Franciscur dicti M. Hyeronimi filius, & in possessione remansit idem M. Io: Franciscus, nec inter hos fuit lis aliqua, quæ appareat, sed M. Io: Franciscum plurimum dubitasse de iuribus dicti M. Andreæ, vel ex eo patet, quod cum eo, & si sine scriptura certam iniuit transactionem, de qua adsunt testes, & consequẽter neq; dicta obseruãtia potest præiudicare.

Cęterum ista obseruantia esset in omnem casum prorsùs negligenda, quippè quę sit
68 contraria volũtati Testatoris Cocc. *dec. 930. & 93. n. 6.* qua de re dicitur potiùs corrupte-
69 la idẽ Coccin. *dec. 1086. n. 14* nàm & tunc demũ aliquod operatur, quando verba sunt
70 dubia D. Mans. Consultat. 47. *nu. 31.* quando autem clara sunt, & contra claritatẽ verborum obseruatur; talis obseruantia, vti
71 erronea veritati præiudicare non potest vt idem D. Mans. subdit ex Rot. *dec. 16. num. 6. par. 6. recen.*

Et sanè si nec ratio haberi cuiusuis expressæ conuentionis, quæ facta fuisset inter primogenitum, & maiorem natu, multò minùs nocere posset observantia inter eos facta, ex
72 qua posset tacita conventio oriri, pręcipuè ad præiudicium eorum, qui non succederẽt ijsdem, vt per Ramon. *cons. 9. nu. 21. vers. Secunda quia talis, &c.*

IO: AVGVSTINVS SOLARIVS I.C.

Cele-

Celebriorē adhuc nō reperi Iuris articulū eo, de quo in præcedentibus sex Cōsultationibus actum fuit; Nec minus aut dignitate litigantium, siuè Rei grauitate, aut Aduocatorū cōcursu maioris ponderis, & momēti causā agitatam aliàs fuisse reor in Genuensi Rota; in qua PerIll.& Adm. Excell. I.V.D. D.Michael Angelus Bendinelli Lucēsis prolationis sententiæ tempore gradu Prior erat, secundus autem meritò, & virtute nemini vnquam, & qui ob eius ingenij acumen, morum honestatem, suauitatemque simul, bonarum litterarum ornamentum, & alias egregias animi sui dotes, sed potissimum scientiæ legalis præstantiam in amplissimo hoc Auditorio præcœteris emicuit, & propterea eiusdem Rotæ clauum tàm prudenti Collegarum consensu, quam cœterorum omnium vniniuersali plausu tenet, & integerrimò suo moderatur arbitrio; Vndè est, quod argutum, & laudabile diuulgatuū sit adagium, quod vbi *Michael Angelus* ibi *Bona Rota* pernecesse sit.

In huiusmodi vero contentioso Iudicio, tantęque molis controuersia, in qua ferè omnes ipsius Genuensis eruditissimi Aduocati pro vna, vel altera parte frequentibus, & cōtinuatis per anni spatium, & amplius in scriptis Consultationibus, & ardentissimis declamationibus decertarunt, prout etiam ferè totius Italiæ doctissimi Iurisconsultores haud semel calamum, & Ingenium exercuerunt, ambo litigantes ad ipsius integritatem, & virtutem oculos, & animum præcipuè conuerterant. Ipse verò ad veritatis, & Iustitiæ scopū solum conuersus omnibus omnium sibi deductis, & probatis rationibus libenter admissis, quibuscumque autem officijs licet honestissimis seuerè reiectis, plurìes scriptis, & coram, quæ sibi obuiam fuerant, difficultates adeò sincerè, & efficaciter exposuit, vt indè sæpiùs euenerit, quod vtrique Partium, & amissionis causæ periculum aliquando, & victoriæ quoque spem interdum, prout quęsitæ veritatis stimulus suggerebat, insinuaret. Post assiduum tandem plurium mensium intensissimi studij laborem in eo solùm, *qui est via, & veritas*, tàm arduæ disputationis cursum dirigēs sub die 5. Iulij præsentis anni 1675. Collegis aperuit Votum suum, quo cum complexerunt vnanimes pro Excellentiss. D. Baptista in hæc præcisa verba sententiam.

* * *

An. 1675. Die Veneris quinta Iulii in Vesperis ad Tribunal præfatorum MM. DD. Auditorum.

PRæfati MM. DD. Auditores, &c. Sedentes, &c.

Lectis per me Notarium Act. suprascriptis scripturis paulò ante præsentatis, &c. altera scilicet per dictum Illustriss. D. Nicolaum Demari, & altera per dictum D. Bernardum Odonum dicto nomine, &c.

Visis, &c. omnimodo, &c.

CHRISTI Nomine Inuocato, &c.

PRonunciauerunt, declarauerunt, & sententiauerunt ad Excell. Baptistam Grimaldum filium q. M. Andreæ vti maiorem natu descendentem à linea masculina q. M. Hyeronimi Grimaldi Testatoris q. M. Georgij spectauisse à die mortis q. M. Io: Francisci Grimaldi vltimi possessoris, & spectare gauditam, & fruitionem domus cum viridario, ac iuribus, & pertinentijs, de qua, & quibus in petitione in actis, & vti talem immittendum fore, & esse in illorum possessionē, & successiuè concesserunt dicto Excellentiss. Baptistæ, seu D. Bernardo Odono eius Procuratori mandatum quodcumq; necessarium & opportunum pro adipiscenda possessione prædicta iuxtà petita, ac insuper condemnauerunt M. Hyeronimum Grimaldum dicti q. M. Io: Francisci reum conuentum ad dimittendum, & relaxandum D. Bernardo Odono, siuè dicto Excell. Baptistæ eius principali prædictorum bonorum liberam, & expeditam possessionem, & ad soluendū fructus, & pensiones decursas, & decurrendas vsque ad realem relaxationem dicto D. Bernardo Odono, siuè dicto Excell. Baptistę eius principali declarandas in exequutione præsentis sententiæ tàm ex deductis, quam deducendis, pręstita tamen per dictum Exc. Baptistam idonea fideiussione de reficiendis melioramentis iuxtà liquidationem, & declarationem faciēdam per M Rotam, & prædictā, &c. salua perēptione Instātiæ, cuius calculum commiserunt Not. Actuario causæ in forma omni, &c. pręsente, & instante dicto D. Bernardo Odono dicto nomine, & etiam præsente dicto Illustriss. Nicolao Demari dicto nomine, & ita, &c. lata, lecta, testata, & publicata per me Io: Hyeronimum Alfonsiū Notarium Actuarium præsentis causæ, &c.

Act. vbi supra, &c. Testes Illustriss. Marcellus Sauli, & Io: Baptista Sestri Not. Vocati, &c.

An. 1675. Die Sabbathi 13. Iulii in Tertiis ad Tribunal Pradd. M M. D D. Aud.

Præfati MM. DD. Auditores, &c. Sedentes,&c. Visis,&c. Omni modo,&c.

Videlicet; quia meliorantes suprascr. sententiam latam sub die quinta præsentis per Præstantiss. MM. DD. Auditores, &c.

Steterũt in Decretis, additis tamen post illa verba, *De qua, & quibus*, & ante illa verba *in petitione in actis*,&c. infrascriptis verbis videlicet,&c.

In Testamento q. M. Hyeronimi q. M. Georgij,&c. nec non additis post illud verbum *declarandas*, & ante illa verba *in executione præsentis sententia infrascriptis verbis*, videlicet tàm respectu temporis, quam respectu quantitatis, & ita,&c.

Hanc autem sic, vt supra pro veritatis, & Iustitia debito prolatam sententiam conuincentium rationum præsidio munitam, & solidis doctissimorum Virorum autoritatibus innixam fuisse eruditissima, qua hic subiungitur, decisione comprobare decreuerunt.

DECISIO SVPER EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas Testatoris in Testamentis totum facit.*

2 *Reuocatio defuncti à quodam Veneto iussa, cum de interpretatione eius voluntatis ageretur.*

3 *Vocato indefinitè maiore natu ab aliqua vniuersali linea, seu descendentia, censetur inductus maioratus facti, & non linealis primogenitura.*

4 *Referuntur Consilia eorum, qui loquuntur etiã in fortioribus terminis.*

5 *Expenduntur consilia Menoch. 442. & Surdi 403. & infra nu. 11.*

6 *Ampliantur dicta nu. 3. Quando Testator cognouit primogenitum, & eius descendentes; & nihilominus non vocauit specialiter, sed tantum generaliter maiorem natu.*

7 *Surdi cons. 445. in hac causa emanatum communiter approbatum ostenditur.*

8 *Notatur absurdum, si M. Baptista, qui ad aliud fideicommissum fuit admissus, ab hoc excluderetur.*

9 *Probatur DD. non discrepare, quod vocato simpliciter maiore natu censeatur vocatus senior, sed tantum inter eos disputari quando cẽseatur vocatus simpliciter maior natu, vel verba vocationis in alium sensum sonent.*

10 *Ostenditur, in quo consistat discrepantia inter Beroum, Hondedeum, & Maluasiam scribentes pro seniore; & Gratum, Alciatum, & Menochium scribentes pro iuniore in causa feudi Comitatus Perrecta.*

11 *Declarantur consilia Menochij 442. Surdi 403. Thesaur. quæst. forens. 20. lib. 2. & ostenditur in quibus terminis causam defenderint pro iuniore contra seniorem.*

12 *Votum Sacr. Rot. Rom. Auditorum Seraphini, & Pamphilii malè improbatur in Decisione Mutinensi de Coccopanis.*

13 *Fundamenta dicta Decisionis referuntur.*

14 *Eadem decisio reprobatur ab Actolin. qui recenset exitum causæ, super qua emanauit.*

15 *Ponderatur pleresq. ex DD. adductis loqui in maioratibus ab ascendentibus institutis.*

16 *Sed concluditur nil esse discriminis ad hunc effectum, an maioratus constitutus fuerit ab ascendente, vel transuersali.*

17 *Prout etiam nullum esse discrimen ad hunc effectum, an agatur de radicando, vel continuando fideicommisso in eadem vel diuersa linea, cum sola ætas attendatur.*

18 *Fideicommissum in vnam lineam ingressum non potest in aliã transire, nisi ea euacuata.*

19 *Declara vbi agitur de maioratu facti, in quo ingressus lineæ non consideratur.*

20 *In fideicommissis præsumptio est dilectionis erga filium primo admissi.*

22 *Repræsentationis, aut transmissionis ratio non intrat in maioratu facti.*

23 *Ius ætatis non est transmissibile, nec repræsentabile.*

24 *In fideicõmissis etiam intrat præsumptio successionis iuxta dispositionem iuris comunis.*

25 *Declara, nisi in contrarium sit voluntas disponentis.*

26 *Vnica determinatio plura respiciens determinabilia omnia pariformiter determinare debet.*

27 *Dubia, non autem clara interpretatione indigent.*

28 *Regula succedendi ab aliis Testamenti partibus non potest extendi ad casum, in quo succedendi modus est specialiter ordinatus.*

29 *Vna pars Testamenti non declarat aliam per se claram.*

30 *Dictio* Et *stat in capitium nouæ orationis.*

31 *Dictio* Et *de sui natura ponitur inter diuersa.*

32 *Verbum in prima oratione positum in secunda si deficiat, censetur repetitum.*

33 *Di-*

Digitized by Google

33 *Dispositio, quæ habet expressum, seu tacitè repetitum verbum, dicitur esse in diuersa oratione.*
34 *Identitatem orationis non constituit vocatio ad eandem rem vnius in primo, alterius verò in secundo gradu, sed vnitas verbi.*
35 *Ex diuersitate qualitatis dispositionis orationis diuersitas probatur.*
36 *Stante orationum diuersitate non datur repetitio in altera dispositione qualitatis in alia adiectæ.*
37 *Personarum diuersitas impedit repetitionem qualitatis in vna substitutione adiectę in altera dispositione, licet ambæ dictæ dispositiones sint in eadem oratione.*
38 *Iterum declaratur cons. Alex. 4. vol. 4.*
39 *Ostenditur cons. Pauli de Castro 164. & Abbatis cons. 85. non adaptari casus præsentis controuersiæ.*
40 *Vocato maiore natu in numero singulari protrahitur successio in infinitum*
41 *Filij appellatione quando nepos comprehendatur.*
42 *Sub nomine descendentis tam filius, quam nepos comprahenditur.*
43 *Vna substitutio ab altera non declaratur, quando diuerso modo vna facta est, & diuersa persona continentur.*
44 *Discreta locutio demonstrat aliud dispositum esse in vna dispositione, aliud in altera.*
45 *Testator vbi aliquid non expressit, censetur noluisse, si in alio expressit.*
46 *Relatio fieri debet ad proximiora, non autem ad remota.*
47 *Relatio in dubio fieri debet ad magis propinqua, quam ad remotiora.*
48 *Clausula in fine posita ad omnia præcedentia refertur.*
49 *Declara procedere, quando clausula stat de per se principaliter, non autem si continuatiuè ad proximè præcedentia.*
50 *Clausula continuatiua præcedentium non obstante dictione repetitiua, aut relatiua refertur ad proxima.*
51 *Dictio* Et *copulando continuat.*
52 *Dictio* Hoc *copulando continuat.*
53 *Dictiones* Et hoc *reddunt clausulam restrictiuam ad immediatè proximè præcedentem dispositionem.*
54 *Clausula non refertur ad remota, quando adsunt intermediæ dispositiones diuersę.*
55 *Quæcumque oratio, & intermedia impedit cōtinuationem eiusdem voluntatis.*
56 *Quod subauditur in aliqua dispositione, non potest induci ad interpretationem alterius dispositionis.*
57 *Sola vocatio Maioris natu importat maioratum facti.*
58 *Verbum* Primogenitus *potest reddere dispositionem dubiam; verbum verò* maior natu *reddit claram pro seniore.*
59 *Censetur Testatorem maioratum facti ordinasse, dum frequentiùs verbo* maior natu, *quam verbo* primogeniti *vsus est.*
60 *Vocato primogenito indefinitè ex certa linea, vel descendentia, censetur inductus maioratus facti, & saltuarius.*
61 *Declaratio hæredis, & præcipuè filii maximè est attendenda ad interpretationem voluntatis Testatoris.*
62 *Declaratio in claris est superflua.*
63 *Opinio hæredis contraria expressæ voluntati Testatoris nihil valet.*
64 *Assertio hæredis relatiua ad Testamentum tantùm valet, quantum continet Testamētum relatum.*
65 *Assertio hæredis potest solum probare, quæ sūt facti circa Testatoris mentem, non quæ sunt iuris.*
66 *Hæredis assertio, quod in Testamento adsit vnius, vel alterius generis fideicommissū, nihil operatur.*
67 *Erronea assertio filij, quod Testamentum Patris contineat fideicommissum, non attēditur.*
68 *Obseruantia interpretatur dispositionem dubiam, non autem claram.*
69 *Non datur obseruantia, quę præiudicet rei veritati.*
70 *Tollerantia substituti ei non officit, & multò minus post eum vocatis.*
71 *Contra non valentes agere non currit præscriptio.*
72 *Dici non potest contraria obseruantia inducta succedendi in eo, qui habebat etiā qualitatem à Testatore desideratam.*
73 *Ostenditur in facto non ad fuisse prætensam obseruantiam.*
74 *Tertius possessor potest conueniri à substituto pro vindicanda re fideicommissaria.*
75 *Quælibet actio censetur intentata ex clausulis salutaribus in libello adiectis.*
76 *Statutum Genuæ cap. 13. lib. 2. Rubr. de Petitionibus, refertur.*
77 *Vsufructuarius agere non potest ad vsumfructum, non præcedente constitutione vsusfructus.*
78 *Declara non procedere in fideicommissario habente vsumfructum causalem.*

Digitized by Google

79 *Legata gaudita, seu gaudimento alicuius prędij, censetur legata proprietas.*

80 *Si Testator mandet bona fideicommissi remanere semper in bonis ipsius Testatoris, nihilominus censetur legasse proprietatem.*

81 *Statutum Genuę lib. 2. cap. 2. sub Rubr. de causis ordinarijs in §. transacto termino, refertur.*

82 *Visitatio loci vbi esset inanis, censetur cavillosè petita.*

83 *Exceptio melioramentorum, quę non sunt liquidata, non impedit immissionem.*

84 *Melioramentorum non facta liquidatione datur immissio prąstita fideiussione de ijs reficiendis.*

85 *Exceptionis propria natura est excludendi actionem.*

Adsit MARIA VIRGO.

POst mortem M. Io: Francisci q. M. Hieronymi Grimaldi vltimi possessoris fideicommissi ordinati ab olim M. Hieronymo Grimaldi seniore ad fauorem maioris natu descendentis ab ipsius linea masculina, vt in suo Testamento rogato à Paulo Pinello Raimundo Notario die prima Aprilis 1556. Inter Mag. Baptistam q. Mag. Andreæ Grimaldi nunc Excellentiss. huius Serenissimę Reipublicę Senatorem, & Mag. Hieronymum Grimaldi iuniorem filium dicti Mag. Io: Francisci prędefuncti, iuxtà illud *Euangelii Lucę 22.* facta est contentio, quis eorum videretur esse maior in sensu Testatoris; Vterque enim summis viribus contendebat ad semetipsum tanquam natu maiorem, & à Testatore vocatum spectare successionem ad dictum fideicommissum; scilicet Mag. Hyeronimus licet ætate iunior, quia esset primogenitus, & à linea primogeniti descenderet; Mag. verò Baptista, licet descendens à linea secundogeniti, quia esset ætate maior, & senior; Vndè tota controuersia in eo consistebat, an Testator constituere voluerit primogenituram linealem, & descensiuam de Patre in filium, an verò maioratum facti deferendum etiam per saltum ad ætate maiorem; Quæ controuersia equidem magna respectu personarum inter quas erat, & grauis respectu rei, de qua agebatur, Palatij scilicet nobilissimi fideicommisso suppositi, celeberrima effecta est ob plures totius Italię insignorum Iurisconsultorum doctissimas, & elegantissimas allegationes, quæ super ea emanarunt, quarum pleræque typis commissæ fuerunt. Proposita autem pro eius decisione in hoc Rotali Auditorio mediante iudicio per M. Baptistam moto contra dictum Mag. Hieronymum vsque sub die 18. Nouembris 1673. operæ pretium fuit explorare, & inuestigare, qualis nam fuerit in ordinanda dicti fideicómissi successione Testatoris voluntas, quæ in Testamentis totum facit, &

1 maximè attendenda est. *l. inter vestem ff. de aur. & arg. legat. l. in conditionibus ff. de condit. & demonstrat.* D. Aloys. Mans. *consultat. 17. nu. 38. & consultat. 92. num. 11. lib. pr. & consult. 105. nu. 1. & consult. 125. nu. 1. lib. 2.* Quod tamen admodum difficilè non fuit; nec fuit opus Testatorem à mortuis suscitare, prout aliàs defunctũ, cum de interpretatione eius voluntatis ageretur, aduocari iussit

2 ille Venetus, de quo meminit Thes. *qq. for. 17. sub nu. 7. vers. Ideò benè ille Venetus lib. 1.* Cyriac. *controu. 205. nu. 187. & seqq.*, cum ipsemet Testator, quid voluerit circa hoc, satis clarè, & apertè in dicto suo Testamento expresserit his formalibus verbis.

Item vult, quod Domus sua cum viridario, &c. sita Genuæ, &c. non possit vllo modo tempore alienari, &c. immò vult, quod semper sit inalienabilis, & in bonis ipsius Testatoris, & ille frui, & gaudere perpetuo possit maior descendens à linea masculina dicti Testatoris, & ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris, & ordine, ac modis prędictis hoc perpetuò seruetur.

Qua dispositione attenta post longam, & accerrimam causæ discussionem, tandẽ die 5. Iulij 1675. Rota concordi Auditorũ Voto iudicauit ad fauorem M. Baptistæ Actoris pro existentia maioratus facti, & saltuarij; contra M. Hyeronimum Reum conuentum ad exclusionem linealis primogenituræ.

Et ratio resolutionis præcipua fuit, quia M. Hyeronimus Testator nulla penitus facta primogenituræ linealis mentione, neque dato, vel tacitè per substitutionem vnius magis, quam alterius, ordine succedendi, maiorem natu tantùm ex sua linea descendentem ad successionem dicti fideicommissi vocauit per supra relata verba: *frui, & gaudere perpetuò possit maior natu descendens à linea masculina dicti Testatoris*; vndè cum nulla fuerit per eum habita ratio prioris, aut posterioris successionis alicuius ex suis descẽdentibus, nec relatiuè magis ad lineam vnius, quam alterius, sed indefinitè, & absolutè ad vniuersalem lineam ipsiusmet Testatoris, vocan-

vocando tantùm natu maiorē, censuit Rota, iuxtà communem DD. sententiam, eiusdem Testatoris mentem fuisse vocandi ad dictā successionem ætate seniorem, qui pro tempore reperiretur superstes, descendentē ex sua linea, nulla alia gradus proximitate, aut natiuitatis ordine, siue alterius suorū descēdētiū lineę habita ratione, iuxtà celebre *cōs.* Alex. 4. *vol.* 4. secundum quod fuisse iudicatū ipsemet testatur in principio consilij, & iterum
3 *sub nu.* 9. & fatetur Barbatia, qui in contrarium in eadem causa scripsit, *cons.* 10. *lib.* 2. *nu.* 32. *in fine.* Bellon. *cons.* 11. *nu.* 39. Et Alexandri sententiam alij omnes postea sequuti sunt concludentes pro successione maioris ætate, quoties Testator absolutè maiorem natu ex aliqua certa linea, & indefinitè vocauit, vt præcæteris pluribus, qui fuerunt ab Aduocatis M. Baptistæ ad id probandū adducti, in præcisis terminis profitentur Thes. *quæst. forens.* 35. *nu.* 45. *lib.* 1. Peregrin. *de fideicom. art.* 13. *sub n.* 86. *vers. Quod si maior.* Auendan. *in l.* 40. *Tauri*, vbi, post quā plura pro inductione primogenituræ firmauerat oīa limitat *n.* 27. quoties simpliciter quicūq; maior ex omnibus descendentibus inuitaretur. Cancer. *lib.* 3. *variar. resol. cap.* 21. *sub n.* 304. ibi *sed simpliciter vocauit maiorē natu ex omnibus descendentibus.* Surd., qui in hac eademmet causa sub alijs nominibus pro veritate scripsit, *cons.* 455. *per tot.* Grat. *discept. forens. cap.* 456. *nu.* 83. *&* 84. vbi in fortioribus terminis ait, quod non est differentia an Testator dixerit succedat maior filius in perpetuum, uel succedat maior ex descendentibus, *& cap.* 695. *nu.* 2. Mart. *de success. legal. par.* 3. *quæst.* 8. *nu.* 1. *&* 11. Ful. *de subst. q.* 383. *nu.* 45. Mangil. *de imput. q.* 77. *num.* 169. idem Fusar. *cons.* 39. & apud eum Cacc. *cons.* 40. & Moris. *cons.* 41. si cū debita animaduersione, & distinctione eorum tria consilia legantur, quæ sub duobus Testamētis, & dispositionibus diuersis omninò verbis conceptis prolata fuerunt. Bellon. dicto *cons.* 11. *nu.* 37. 38. Amat. *var. resol. lib. pr. resol. pr. nu.* 2. *& pluribus seq.* Franc. Anton. Cost. *cons.* 67. *nu.* 2. Ciarlin. *controu. for. lib.* 3. *cap.* 222. *per tot.*, & præcipuè *n.* 5 1. 52. *& seq.* Sabell. *resol. c.* 40. *n.* 2. *& p tot.* & ibi Altogr. in subscriptione, vbi plures cōcordātes adducit; Censal. ad Peregr. *artic.* 13. *fol.* 21. *vers. Secundo obseruo.* Knipschilt. *de fideicom. famil. Nob. cap.* 6. *n.* 310. & ijs alijsque pluribus adductis Rot. Florent. *in decis.* Commend. de Pazzis *inter consultat.* D. Aloys. Mans. *cons.* 99. *nu.* 25. *&* 26. *vol.* 1. nouissimè Rot. *decis.* 66. *nu.* 2. *par.* 14. *recen.* vbi verbum *maior ætate*, & *maior natu* patificantur. Non ad-
4 scriptis in horum numero Bero. *cons.* 71. *lib.* 1 Maluas. *cons.* 22. Honded. *cons.* 70. *lib.* 2. qui in causa Comitatus Porrectæ pro maiori ætate consuluerunt, cum Rota animaduerterit aduersus eos scripsisse Grat. *cons.* 6. 7. & Alciat. inter cons. Grat. *cons.* 8. & Menoch. *cons.* 981. In cuius controuersiæ themate non erat ità indefinitè, & absque aliqua filiorū commemoratione emanata maioris natu vocatio, prout in nostra facti specie, licet in fortioribus etiam terminis assertæ Beroi, Maluasiæ, & Hondedei propositiones nostram resolutionem probare possent, cum Rota in doctrinis solum indiuidualibus pedem figere in hac graui controuersia statuerit.

5 Et hac eadē ratione Rota non inseruit hic cū cęteris authoritatibus aliàs etiā Menoch. *cons.* 442. & Surd. *cons.* 403. qui ambo in causa Marchionum de Garrettis scripserūt, quia in eo casu firmarunt exclusionem Bonifatij senioris ex tota linea Io: Vincentij pro admissione Prosperi iunioris innixi in speciali voluntate Testatoris, qui voluerat post obitum Io: Vincentij deferri successionem ad maiorē natu ex tota linea vniuersali ipsius Io: Vincentij; post obitū verò d. maioris natu primo admissi specialiter disposuisse Testatorem supposuerūt, quod maioritas ętatis attenderetur tantum inter descendentes à linea eiusdem maioris natu primo admissi, non autem amplius inter omnes descendentes ab vniuersali linea Io: Vincentij, qui duos habuerat filios nempè Albertum, & Galeottum; & quià tempore obitus Ioa: Vincentij iam prædefunctus erat Albertus, & superstes erat Galeottus natu maior ex tota descendentia Ioan: Vincentij, dictum, probatumque fuit per eximios illos Consulentes; Primò, quod Galeottus debuerat tūc admitti tanquam natū maior superstes ex tota linea Io: Vincentij excluso Bonifatio filio Alberti prædefuncti tanquam natu minore; Secundò verò dictum fuit mortuo Galeotto pariter admitti debere Prosperum eiusdem Galeotti filium excluso Bonifatio, licet tunc ætate maiore ex omnibus descendentibus à Io: Vincentio Auo; quià post admissionem Galeotti variata fuerat ex voluntate Testatoris maioritatis ratio, quam tunc haberi voluit solum inter descendentes ab eodem Galeotto, inter quos natu maior erat Prosper eius filius, vt benè declarat idem Menoch. *d. cons.* 442. *sub nu.* 36. *vers. Respōdendum.*

dendam, & clariùs Surd. *d. cons.* 403. præsertim *sub nu.* 9. *vers. Quarto, & nu.* 69. 70. & 71. quos Authores in casu prædicto fuisse loquutos aduertit etiam Thesaur. *d. lib.* 2. *q.* 20. *sub nu.* 4. & *nu.* 5. *vers. Tenendo istam partem, & sub nu.* 9. *vers. Nec obstabat oppositio, & iterùm num.* 10. & sic potiùs dici summo iure posset, quod Menochius, & Surdus intentionem M. Baptistæ confirmarent, quia ab vtroque firmatur, quod maioritas ætatis tantum consideretur inter descendentes ob ea linea, quam honorare Testatori placuit.

Quæ doctrinæ eo magis vrgere videntur in præsenti causa pro vocatione senioris, quia de anno 1554. erant in rerum natura tàm M. Hieronymus Testator, quam M. Baptista eius filius, & MM. Ioannes Franciscus primogenitus, & Pasqualis secundo genitus dicti M. Baptistæ eiusdem Testatoris nepotes, vt legitur in libro inscripto *Genealogica, & Historica Grimalda Gentis Arbor Auctore Carolo de Venasque impresso Parisiis de anno* 1647. *ad fol.* 39. ibi, *qui hoc anno* 1554. *reperiuntur vinere*, & ad fol. 43. ibi. *Hieronymus q. Georgii, Baptista eius filius, Ioannes Franciscus, & Paschal filii dicti Baptistæ*. Et dum Testator vltrà Baptistam filium prædictos etiam Nepotes forsan ante conditum Testamentum, sed certè ante mortem viderat, & nihilominus de eis nulla facta mentione voluit sibi succedere maiorem natu, non obscurè voluisse videtur dictum maioratum transire de maiori natu in maiorem natu suæ descendentiæ, non autem de Patre in filium, vt in proposito benè consi-
6 derauit Menoch. *d. cons.* 442. *sub nu.* 6. *vers. Tertia coniectura.* Olasch. *cons.* 71. *num.* 91. Bellon. *d. cons.* 11. *num.* 41. *vers. Secundo.* Et has Doctorũ auctoritates eo magis sequuti fuimus, cum eas anteà receptas, & pro decisione præsentis articuli applicatas eidem dispositioni M. Hieronymi viderimùs non modò à Surdo apud omnia Tribunalia maximæ auctoritatis viro, vt in allegato *consil.* 455. (quod probauerunt præcæteris Fusar.
7 *de substit. q.* 387. *num.* 50. Roblel. *de repræsent. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 23. Costa *d. cons.* 67. *nu.* 2. *in fine.* Ciarlin. *d. cap.* 222. *sub nu.* 54. licet impressoris errore fuerit allegatum *cons.* 445. Rot. Florent. in *d. decis.* Comm. de Pazz. apud D. Mans. *d. consult.* 99. *num.* 27. Rot. Rom. *decis.* 66. *nu.* 2. *par.* 14. *recent.*) sed etiam ab eruditissimis dictæ Rotæ Auditoribus æternæ memoriæ Seraphino, & Pamphilio in eorum Voto super alio maioratu distributionis inter pauperes quotannis faciendæ ab eodem Testatore in dicto suo Testamento præcedenter ordinato dato Illustriss. DD. Protectoribus Sancti Georgij, & ab eis per sententiam in iudicatum transactã
8 approbato; Quorum vestigijs inhærendo tutò procedere posse putauimus. Et quidem absurdum non leue futurum esset, si, dum Testator voluit, quod vna eademque persona vtroque maioratu frueretur distributionis, & Palatij, & eam ad vtrunque ijsdẽ omninò verbis vocauit, Mag. Baptista, qui per dictam sententiam fuit iam admissus ad maioratum distributionis, modo ab altero maioratu Palatij excluderetur pro admittẽda alia diuersa persona, quod esset directè contra expressam voluntatem Testatoris.

Cessat proindè obiectum, quod articulus iste, dum nempè vocatus est simpliciter maior natu ex aliqua linea, senior admittatur, & non filius primogeniti iam admissi, non sit vndique ex DD. consensu pacificus; quia licet plura conarentur M. Hieronymi Aduocati in medium deducere, vt doctrinas supra pro nostræ principalis conclusionis probatione fauore M. Baptistæ senioris allatas impugnarent, nulla tamen pro eorum parte fuit exhibita legis, aut Doctoris authoritas, quæ in ijs præcisis terminis, in quibus supra congestæ doctrinæ loquuntur, præfatis DD. asseruntibus aduersetur. Et in obiecto manifestum fuit deprehensum æquiuocum; Nàm licet inter DD. aliqua sit contentio in probando, an ex Testatorum, vel disponentium mente desumatur ordo maioratus, saltuarij, vel primogenituræ linealis; non tamen aliqua est inter eos discrepantia in conclusione, quam supra firmauimus, quod scilicet vocato maiore natu simpliciter ex vnica linea Testatoris, vel alterius, dici semper debeat institutus maioratus pro seniore ex tota designata linea descendente, quia in hoc potiùs sunt omnes vnanimes, nec vllus Doctor inuenitur, qui in his terminis contradicat. Benè verum est, quod in verbis dispositionum interpretandis sæpè inter eos orta est discrepantia, an videlicet sint huiusmodi, vt æquipolleant indefinitæ vocationi maioris natu ex vnica vniuersali linea, vndè maioratus pro seniore deducatur; vel potiùs inferant maioritatẽ tantum in singulis lineis vocatorum, vndè linealis primogenitura resultet; Et quia omnes agnoscunt, quod stante supposita vo-
9 catione maioris natu indefinitè ex vnica descendentia nõ potest euitari senioris admissio cum exclusione filij vltimi possessoris, & de-

defuncti; ita in contingentibus casibus euenit, quod pro seniore scribentes, vt institutionem saltatorij maioratus suadeant, & primogenituræ ordinationem excludant, laborare soleát in ostendendo verba dispositionis, si non clarè, saltem ex interpretatione indefinitam maioris natu ex vnica tantum vniuersali linea vocationem præseferre; E contrà verò pro filio primogenito consulẽtes probare studeant, eiusdem dispositionis verba nullatenus inferre indefinitam vocationem maioris natu ex tota linea, sed tantum comparatiuè ad omnes lineas vocatorum, vt sic ordine primogenituræ maior filius primogeniti, & maioris iam admissi in successione præferatur; & in hoc solum, vt vidimus, stat Doctorum controuersia; Cæterum nullus negauit, quod supposita dicta indefinita vocatione, vt in Testamento, de quo agitur, non sit pro maioratu facti concludendum, vt optimè aduertit Cost. *d. cons. 67. nu. 3.* Et vnica solum versata fuit contẽ-
10 tio inter Beroum, Hondedeum, & Maluasiã pro seniore, & Gratum, Alciatum, & Menochium pro primogenito scribentes in celebri causa Feudi Porrectæ, an nempè qualitas dispositionis feudalis, & eius verborum talis esset, vt identificaretur cum indefinita nostra vocatione facta maioris natu ex descendentibus Testatoris, ut fieret locus Alexandri doctrinæ *cons. 4.* Vndè quia verba dispositionis erant huiusmodi, *Te tuosque filios masculos, & illorum descendentes, illorum videlicet maiorem natu*; hinc successit, ꝙ per Gratũ, Alciatũ, & Menochiũ pro primogenitura cõsulentes diceretur, ꝙ verba inuestituræ prædictę cẽseri deberẽt de maiore natu respectu primogeniti, & eius filiorũ ex vi potissimũ verbi *illorũ maiorẽ natu*, vt sensus foret, ꝙ primo maior natu filius, secundo loco maior natu descendentium ex filio, & sic primonatus primogenitus succederet vt sunt verba Grat. *d. cons. 6. num. 27.* E contrà verò Bero., Honded., & Maluasia probare conarentur, quod ex prædictis inuestituræ verbis colligebatur potiùs concessionẽ factam fuisse maiori natu habito respectu ad totam descendentiam inuestiti, non autẽ ad maiorem natu ipsius primogeniti: Et sic Gratus, Alciatus, & Menochius doctrinam Alexandri declinare intendunt, non quia eam improbent, sed quia non erat applicabilis verbis, cum quibus concepta fuerat dispositio feudalis prædicta, vt etiam sic eosdem Authores conciliari dixit Cost. *d. cons. 67. num. 2. & 3.* Immò tantùm abest, quod aliquis eorum controuertat, quod stante indefinita vocatione maioris natu ex vnica vniuersali linea censeatur inductus maioratus saltatorius, quin potius ipsemet Alciatus expressè concedat *d. cons. 8.* inter consilia Grati in vltimis suæ consultationis verbis, *quod stante indefinita vocatione prout in casu Alexandri, verba non poterant accipere sensum nisi pro Patruo*; Prout etiam in controuersia mota in Senatu Pedemontano occasione successionis March. de Carrettis, super qua scripserũt Menoc. *d. cõs. 442.* & Surd.
11 *d. cons. 403.* non ibi fuit disceptatum (vt supradictum fuit, & clarius percipitur ex Thesaur. *d. quæst. forens. 20. lib. 2.*) an vocato maiori natu indefinitè ex aliqua linea censeatur tunc ex eorum verborum natura inducta linealis primogenitura, vel maioratus facti, sed quia post primũ admissum vocatus fuerat eiusdem maior natu, & suæ particularis lineæ, ex tali maioratus instituendi forma deriuauit occasio dubitandi, an huiusmod, disponendi modus præponderaret indefinitę vocationi maioris natu ex linea Testatoris, vt in casu Alex. *cons. 4.* Quamuis etiam in his terminis licet longè difficilioribus fuerit à Senatu pro maiore natu contra Nepotem iuniorẽ decisũ, vt ibi refert Thesaurus; Ita pariter in causa Orsucci Lucẽsi vtriusq. partis Aduocati in hoc ipso conuenerunt, quod si concederetur non fuisse habitum respectum ad plures vocatorum lineas, sed ad vnicam tantum vniuersalem Testatoris, tunc sine dubio concludendum esset pro inductione maioratus facti, & sic pro seniore, non autem pro primogenito, aut ab eo descendẽti, vt legi potest apud D. Mansi. *in consult. 93. nu. 1. 2.* (quæ fuit pro substinendo maioratu fauore senioris emissa,) & *in consult. 92. n. 2. & consult. 95. nu. 1.* quę fuerunt è contra pro primogenitura probanda exarata; Cœterum quia in dicta causa Testator habuerat respectum ad plures lineas, ideò pro primogenitura fuit iudicatum.

Nec alicuius nobis visa fuit esse momenti in contrarium adducta decisio Mutinensis in causa NN. de Coccapanis inserta *in con-*
12 *sultat. 97. lib. 1.* D. Mansi; non modo quia non veris in facto rationibus Votum elidere tentauit supradictorum Sac. Rot. Auditorũ Seraphini, & Pamphilij, nempè quia ibi non fuerit disputatus casus successionis post ingressum lineæ, vt legitur *in d. consultat. 97. sub nu. 40. vers. Tum quia non constat.* Et tamen ex facto est manifestum non alia meliori ratione se defendisse M. Hieronymum filium M. Io: Francisci contra M. Baptistam, quam ex eo, quia successio deberet continuare

nuare in linea M. Io. Francisci, in qua primum esset ingressa; Et quia considerata fuisset industria personæ, vt ibi pariter dicitur in vers. *Tum quia ibi agebatur*; & tamen eam principaliter à præfatis DD. Auditoribus non fuisse habitam in consideratione patet: nam post firmatam principalem conclusionem iuxtà sæpiùs repetitum cons. Alex. 4. *lib*.4. solum addunt in vers. *Vndè multò faciliùs*, qualitatem, & speciem huius maioratus, ad magis magisque ex tali coniectura confirmandam antea firmatam iuris regulã;
13 Sed etiam potissimum quia præcipuum fundamentum dictæ decisionis illud fuit, quod Testator in primo suo Testamento ex tribus filijs Comitis Guidonis Coccapani nempè Hercule, Alphonso, & Ludouico, non modo Herculem primogenitum primo loco vocauerat, sed eidem Herculi quoque substituerat suum filium maiorem natu; vndè videbatur à Testatore constitutus ordo succedẽdi linealis; Quod, & Aduocati D. Ludouici stante hoc Testamento admittebant, ex eo insurgere primogenituram linealem, nõ autem maioratum facti; vti sunt forè præcisa verba eiusdem decisionis in dicta *consult*.97. *sub nu*.12. quod etiam confirmatur *sub nu*. 35. *vers. Primò quia Testator*, & iterum *nu*. 38. *vers. Quod neruosè corroboratur*, & *nu*. 39. Quamuis postea idem Bernardinus Corrigiarius Testator aliud Testamentum condiderit, in quo licet eumdem Herculem primogenitum instituerit, eidem tamen decedenti non substituit eius maiorem filium, prout in primo Testamento fecerat, sed maiorem natu filiorum, & descendentium dicti Com. Guidonis, & ideò successionis ordinẽ linealem excludere nitebantur D. Ludouici senioris Aduocati; Vndè mortuo Hercule sine filijs, cum successisset Alphonsus frater Herculis secundogenitus, eo postea defuncto relicto Philippo filio, pro eo licet iuniore, & exclusione Ludouici Patrui licèt senioris, duo ex Iudicibus tertio dissentiente resoluerunt, quia crediderunt ex voluntate Testatoris primogenituræ linealis successionem in primo Testamento clarè cõstitutam fuisse quoque in secundo repetitam; Et pręcipuè etiã quia in secundo Testamento Herculem primogenitum ex omnibus filijs Co. Guidonis primo loco vocauerat: & ex alijs coniecturis, quæ in dicta decisione perpenduntur ex *nu*.35. *vsque ad nu*.39. Et sic aliena videtur à casu nostro. Præter quam quod
14 plura in eadem decisione supponi in iure nõ subsistentia, nec in facto vera animaduertit, ea omnia propterea validissimis rationibus refellendo Actolin. in eadem causa pro Com. Ludouico scribens *resolut*. 81. *per tot*. Vndè non mirùm si (vt idem Actolin. refert) non modo tertius Iudex ab huiusmodi decisione dissensit, sed plures etiam deinde prodiere doctissimorum Virorum Consultationes eamdem decisionem improbantes, quæ Serenissimi Ducis animum suaserant, vt causę, quę *inappellabiter* dictis Iudicibus commissa fuerat, vt legitur in principio dictæ decisionis §. *Mortuo Testatore in fine*, reuisionẽ concederet. Ex qua tamen reuisione Com. Philippus contrarium primæ sententiæ metuens exitum transactioni cõsensum præbuit, per quam Com. Ludouico maius commodũ resultauit. Vndè ex hac decisione nullam iudicij sui regulam desumere posse in præsenti casu Rota meritò censuit.

Nec obstat pariter, quod DD. pro confirmatione nostræ principalis conclusionis allegati loquãtur in dispositione facta à transuersalibus, non autem ab ascendentibus, vt in casu præsenti; Primò quia in facto cõtrarium manifestum est; nam in Ascendentiũ
15 quoque dispositione conclusionem firmarũt ex supra allegatis pręcipuè omnium Antesignanus Alexand. *d. cons*.4. *lib*.4. & *cõs*.123. *lib. pr*. Bero: *d. cons*.71. Honded. *d. cons*. 70. Malual. *d. cons*.22. Cacc. *inter cons*. Fusar. 40. & in dicta decis. Rot. Florent. apud D. Mans. *consult*.99. & iudicando Perusiæ Mas-
16 sin. *de confiscat. q*.33. Secundo quia nihil potest esse discriminis ad hunc effectum inter dispositionem ab ascendente, vel transuersali prouenientem, an scilicet in ea primogenitura linealis, vel facti maioratus compræhendatur, vtrumque enim succedendi modum tam ascendens inter suos descendentes, quam collateralis inter suos transuersales, vel etiã quilibet extraneus inter extraneos à se honoratos ordinare nõ prohibetur, sed in modo disponẽdi, nõ autẽ in ꝑsona disponẽtis stat vis conclusionis; Et quamuis aliqui ex allatis Doctoribus loquantur in dispositione à transuersali emanata, quia sic tulerat casus excitatę controuersiæ; nullus tamen eorum dixit, id ità firmasse, quia res versaretur in Testamento, vel dispositione transuersalis; Vndè dum conclusionem indistinctè fauore maioris ætate firmarunt stante pręfata indefinita vocatione maioris natu ex vnica linea, esset hoc diuinare, si diceretur, eos in contrariam ituros sententiam, si super ascendentis dispositione consuluissent.

Prout nec etiam releuat, quod ad infirmãdas

das præfatas Doctorũ authoritates vti quęstioni præsenti non adaptabiles opponebatur, eos loqui in casu, quo agitur de radicando fideicommisso ab initio primæ successionis, vel quando euacuata tota vna linea transitus fieri debet ad aliam, non autem cũ agitur de continuando in eadem linea fideicommissum, vt in casu præsenti; Nam, si otium daret percurrendi singulas supra deductas doctrinas negotiorum moles, quorũ expeditione ob laboriosam, & continuam plurium mensium, & fortè plus æquo longã præsentis causę disceptationem dilata in magnum cumulum aucta supramodum in præsenti nos occupat, facilè esset in hoc etiam casu loquentes ostendere; Sed nil contrarium, quocunque modo loquantur, assertioni nostræ concluderent; Quia licet facti themata, in quibus scribere contigerit sint huiusmodi, quod successio deferretur alteri lineæ diuersæ ab ea, in qua reperiebatur iam
17 admissus, ob cuius obitum eiusdem linea extincta remanserit; Nullus tamen eorum reperietur, pro vt nullus adductus fuit, qui in hac obiecta distinctione vim faciat aliquam, nec minus de ea mentionem habuerit; Præterquamquod supposito, quod versemur in maioratu facti saltatorio, prout supra probatum fuit, cum in eo nulla vnius, vel alterius lineæ, sed ætatis tantum maioris ratio habeatur, maior ętate semper succedet sine vllo discrimine, an in eadem linea remaneat, vel ad aliam transeat fideicommissum, aut sit prima, vel vlterior successio, cum ab initio vsq. ad vltimum lineæ masculinæ M. Hieronymi Testatoris semper ętate prouectior comparatiuè ad omnes suos descendẽtes præferri debeat.

Qua facti maioratus ordinatione sic vt supra firmata, cessant ea omnia, quæ insuper ab ijsdẽ M. Hieronymi Aduocatis addebãtur; Et primo quod vbi fideicommissum est ingressum in vnam lineam fieri nequeat saltus ad
18 aliam nisi priori linea in totum euacuata iuxtà tradita per Surd. *cons.* 403. *nu.* 13. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 78. *n.* 16. Barbat. *de fideicomm. par.* 1. *cap.* 4. *inspect.* 4. *num.* 51. cum alijs pluribus allegatis. Hoc enim adaptari non potest maioratui facti, vbi nulla lineæ seruatur ratio, sed tantùm ætatis; ità vt in quacunque linea reperiatur maior natu tẽpore vocationis succedat, vel de linea vltimo admissi, vel de alia differẽti descẽdat, dummodò sub linea vniuersali honorata cõpræhendatur, & ętate cœteros omnes ab eadem vniuersali lineá descendentes antece-
19 dat: vt sic respondent obiecto pręsertim Bellon. *cons.* 11. *sub nu.* 44. *vers. Neque obstant contraria.* Gratian. *cap.* 695. *num.* 11. 12. *& seqq.* Amat. *d. resol.* 1. *num.* 52. Altogr. post Sabell. *d. cap.* 40 *nu.* 23. *&* 24. Massin. *dicta quæst.* 33. *n.* 21. *de confiscat.* Io: Baptista Spada inter cons. Hieronymi Palmæ *cons.* 56. *nu.* 83. Rot. Florent. apud D. Mans. *consult.* 99. *nu.* 46. & alij passim.

Prout etiam hic cessat allegata præsump-
20 tio dilectionis Testatoris erga filium iam admissi ex Fusar. *de substit. quæst.* 468. *num.* 31. cum alijs cum eo congestis; Quia viget hæc præsumptio in vocatione tantum primogeniti, & in ordine præscripto succedendi ad modum primogenituræ linealis, vbi primogeniti linea, & ab ea successiuè descendentes magis præsumuntur dilecti, secùs autem in maioratu facti, vbi sola qualitas ętatis in quocumque sit ex descendentibus contemplata, & dilecta pręsumitur à disponente, vt
21 in his terminis hanc coniecturam, seù præsumptionem reijcit Alex. *d. cons.* 4. *sub nu.* 6. *vers: Nec dicatur, quod Testator habuit affectionem,* & post eum Maluas. *d. cons.* 22. *num.* 78. Gratian. *cap.* 621. *nu.* 9. *&* 10. Peregrin. *cons.* 38. *nu.* 4. *lib.* 5. Ozasch. *cons.* 71. *nu.* 21. Sabell. *d. resol.* 40. *nu.* 10. & sic eadem quoq. ratione refelluntur repræsentationis, & trãsmissionis obiecta, quia in lineali primogenitura solummodo hæc adduci, & decidi solẽt cum ea distinctione, an Pater sit, vel non sit admissus, & successerit nec ne, vti latè respõdet Bellon. *cons.* 11. *nu.* 39. Prat. *discept.* 38. *nu.* 16. 17. *&* 18. *& seq.* Capyc. Galeott. *cons.* 48. *num.* 19. vnà cum alijs pluribus apud D.
22 Mans. *consult.* 92. *ex nu.* 3. *lib.* 1. cum hic sola ætas attendatur, quæ vti personalissima, nec repræsentari, nec transmitti valet, vt in proposito respondet Alex. *d. cons.* 4. *nu.* 9. præter
23 alios allegatos à Prat. *d. cap.* 38. *num.* 25. *& seqq.* Prout etiam locum hic habere non potest allegata iuris præsumptio, quod nempè voluerit Testator successionem in dicti Palatij fideicommisso ordinare iuxta eiusdem Iuris dispositionem, ex qua successiones de Patre in filium deferuntur, quod etiam in fi-
24 deicommissorum successione seruandũ fore, dixit Furar. *cons.* 12. *nu.* 19. *& cons.* 80. *n.* 10. nàm cessat pręsumptæ voluntatis ratio, vbi certam habemus Testatoris secus ordinantis voluntatem, prout in re præsenti dicunt Doctores, non esse ad coniecturas, aut præsumptiones recurrẽdum, vbi Testator nullo pri-

primogenituræ facto verbo simpliciter maiorem natu ex tota sua linea, vel descendentia vocauit, quia tunc adest expressa Testatoris pro senioris successiua substitutione voluntas, vt benè respondent obiecto Peregrin. *cons.64. nu.15. & seqq. lib.2.* Maluas. *d.cons.22. nu.79. & seqq.* Surd. *d.cons.403. nu 51.* Capyc.Galeott. *d.cap.48. num.60. & seqq.* Sabell. *d. resol.40. nu. 6.*

25

Hanc igitur fideicommissi saltatorij institutionem ex dictis verbis clarè resultantem turbare studebant M. Hieronymi Aduocati cum sequenti adiecta substitutione maioris natu descendentis à filia maiori eiusdē Testatoris in defectum lineę masculinę ordinata; Nàm cum Testator, postquam disposuit, quod Palatio pręfato gaudere perpetuò possit maior natu descendens à linea masculina dicti Testatoris, immediatè, & continuato sermone subiunxerit, *& ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris*. Indè dicebant, negari non posse Testatorem ad gauditam dictæ domus vnica tantum oratione vocasse tàm maiorem natu descendentem à masculis, pro vt à fœmina; Vndè consequens pariter esset indubitabile, quod tàm in vno, quam in altero vocationis casu idem ordo successionis seruandus sit, ex vulgato iuris axiomate, quod vna determi-
26 natio plura respiciens determinabilia omnia pariformiter determinare debeat. *l.iam hoc iure ff. de vulgar.* Cyriac. *contr.312. nu.38.* Cum autem, vt indè arguendo dicebant, in præfato secūdo substitutionis gradu, in quo deficiēte linea masculina vocatus fuit maior natu masculus descendens à filia maiori, cēseatur ordo succedendi linealis institutus, tam ex sententia Alexandri pro contraria opinione allegati *d.cons.4. lib.4.* dum ità explicat *cons.* Pauli de Castr. 164., quam ex comuni cœterorum DD. consensu; necesse est etiam, ut concludebant, quod linealis quoq. censeri debeat constitutus ordo succedendi in primo casu vocationis maioris natu ex masculina linea descendentis sub eadem oratione comprætenso.

Cui tamen arguendi generi, & interpretationi ex alia substitutione desumptæ se se opponebant M. Baptistæ Aduocati. Quia cum ostenderint plurium Iurisperitorum testimonio ex dictis verbis desumi claram, & apertam Testatoris mētem inducendi fideicommissum saltatorium de linea in lineam, non autem primogenituram linealem, non posse admitti dicebant, ex aliis Testamenti partibus interpręrationem voluntatis satis de per se claræ, non modo ex generali regula, quod dubia solum, non autem clara in-
27 terpretatione, & declaratione indigeant per text. *in l. continuus §.cum ità ff. de verb.oblig.* Dec. *in l.ambiguis nu.2. ff. de regul. iur.* præter relatos à Surdo *cons.426. n.44.*, sed præsertim quia regula succedendi ab aliis Testamenti partibus desumpta applicari non
28 potest ad casum, in quo Testator specialiter contrarium prouidit Bero. *cons.159. nu. 39. & seqq.* & præsertim *nu.44. vers. Vbi expressio vol.2.* Surd. *decis.38. nu.11. & 12. & dec. 322. nu.24.* Rot.Rom. *dec.124. nu. 9. & dec. 280. nu.16. par.9. rec.* Illa enim regula, quod vna pars Testamenti ab alia declarationem recipiat, non intrat, quoties ea dispositio, quę declarari prætenditur, est per se ita ma-
29 nifesta, vt declaratione opus non habeat Surd. *d.cons.426. nu.44.* Rota *d.decis.338. nu 19. par.9. rec.* & latius apud D.Mans. *consult. 173. nu.24. & seqq. to.2.*

Verùm stringere Rotæ fortiùs visa fuit animaduersio facta, quod tam maior, quam minor propositio præfati contrarij argumēti nullatenus in iure, & in facto subsisteret, vndè nec à dictis propositionibus deducta cōsequentia stare poterat.

Maior enim propositio fundabatur in eo, quod M.Hyeronimus Testator ad fruitionē præfati Palatij vnica tantum oratione vocasset tàm maiorem natum à linea Testatoris descendentem, quam maiorem natu à filia maiori descendentem. Clarè autem potiùs è contra patet vtriusque vocationem in penitus distincta, & separata oratione factam fuisse; Prima enim oratio sic incæpta fuit, & completa: *Et quod illa frui, & gaudere perpetuo possit maior natu descendens à linea masculina dicti Testatoris.* Altera verò oratio inchoata, & perfecta fuit sequentibus verbis; *Et ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris*; Vndè quælibet vocatio in sua particulari, & diuersa oratione concluditur. Nam illa dictio, *Et deficiente linea* immediatè post primam dispositionem adiecta stat vt incæptiua nouæ orationis, vt docet Bartol. *in l.Seia §. Caio. ff. de fund. instruct.*, & tradit. Soccin. Iun. *cons.142. in fin. lib.3.* & est indiuidualis doctrina Menochij *cons.111. num. 34.* vbi post primam vocationem sequebantur verba, *Et eo deficiente*. Vndè firmat tunc stare dictionē *Et* vti nouæ orationis incæptiuam; Et eo magis, quia illa dictio *Et* de sui natura diuersa poni solet Ias. & DD. *in l.1. ff. de iur. & fact. ignor.* cum alijs apud Peregrin. *cons.36. nu.8.*

*nu.*8. *vol.*1. Rot. post Pacif. de Saluian, *dec.* 184. *nu.*3. Nec dici potest secundam orationem non esse perfectam, quia verbo careat, nàm licet breuioris sermonis gratia, vt sępè fieri solet, omissum fuerit, tamen idem omninò verbum, quod in prima oratione adiectum fuit, tacitè in secunda subintellectum, & repetitum censeri debet, ac si iterum dixisset Testator, *Et ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris illa frui, & gaudere perpetuo possit*, vt

32 benè tradit Soccin. Iun. *cons.*142. *n.*34. *vol.*3. & melius *cons.*143. *eod. lib.*3. *sub num.* 2. vbi dixerat donator *dedit, & cessit Amerigo omnia iura, &c. & post eius mortem filiis suis* omisso verbo *dedit*, quod subintelligi debere ait, & quod sic duę sunt orationes non obstante, quòd idem verbum, quod in prima est expressum, in secunda repetitum censeatur; Et benè etiam *cons. supracit.* 142. *num.* 25. *vbi*, quod si dictum foret *dedit Amerigo, & filijs*, tunc esset vnica oratio; & latè Bellon. *de iur. accrescend. cap.*5. *quæst.* 16. *nu.*37. vbi quod non obstante repetitione eiusdem verbi dici tamen nequeat ambas substitutiones eadem oratione ab vnico verbo regi; Vndè sequitur, quod dum quælibet dispositio habeat proprium verbum expressum, aut tacitè repetitum, in oratione pariter distincta, & diuersa vnamquamque

33 eorum reperiri, vt communiter tradũt DD. & præcipuè Bald. *cons.*362. *vers. Et duo verba principalia lib. pr.* Bartol. *in l. Item quod* §. *vndè idem nu.*1. *ff. de hered. instit.* Curt. Iun. *cons.*259. *nu.*4. Crass. §. *ius accrescendi qu.*4. *nu.*3. Bellon. *cons.*71. *nu.*9. *vers. Sed hic sunt duæ.* Fusar. *cons.*69. *nu.*28. Identitatem enim orationis non constituit vocatio ad eandem rem vnius in primo, alterius vero in secundo gradu, sed vnitas verbi; Repetitio autem eiusdem verbi diuersam ora-

34 tionem constituit iuxtà doctrinam Bartol. *d.* §. *vndè idem nu.*1. Curt. Iun. *d. cons.*259. *nu.*4. Crass. *d. q.*4. *nu.*3. Rot. Florent. apud Monach. *dec.*29. *nu.*50. stante præcipuè diuersa qualitate, & natura vnius, & alterius vocationis. Nàm maior natu masculus à linea masculina descendens purè, & statim mortuo Testatore vocatur; maior verò natu à filia maiori sub conditione tantum, & quatenus linea masculina deficiat; ex qua

35 dispositionum diuersitate orationis quoque probatur diuersitas, vt per DD. *in l. nulli p.* § *si quis simpliciter ff. de verb. obligat.* Natt. *cons.*163. *nu.*17. *in fin. & num.*18. cum alijs apud Peregrin. *de fideic. art.*43. *nu.* 16. & benè declarat *art.*16. *sub nu.*103. Cum igitur pateat præfatam vocationem maioris natu à filia maiori descendentis stare sub conditione, & in diuersa oratione positam, corruit omninò fundamentum totum obiecti cõtrarij, & successiuè quoque supposita repetitio qualitatis, & naturæ secundæ vocationis in prima, quod pręcipuè probare cum dicto argumento prætendebant Mag. Hieronymi Aduocati, quia stante orationum diuersitate ad vnam ad alteram dispositionem conditionis, & qualitatis in vna adiectæ non ad-

36 mittitur in alia repetitio Bartol. *in l. in repetendis ff. de legat.*3. Menoch. *d. cons.*111. *nu.* 25. Paris. *cons.*38. *nu.*23.24. *lib.*2. Dec. *cons.* 547. *nu.*6. Cephal. *cons.*638. *num.*49. & 50. Gabr. *cons.*95. *nu.*12. *lib.*1. cum alijs apud Fusar. *cons.*178. *nu.*9. *& seqq.* & *de substit. quæst.*11. *nu.*5. *& quæst.*450. *nu.*10. *& quæst.* 482. *nu.*17. *& seqq.* Franc. Rocc. *resp. legal.* 26. *sub nu.*18. *vers. Primo dictam regulam cent.*2. & digna sunt, quod transcribantur Peregrini verba *d. art.*16. *nu.* 13. quia omnes superius adductas conclusiones confirmando inquit; *quod dum oratio sequens est imperfecta ratione verbi deficientis, tunc benè suppleatur verbum præcedens ad perficiendam orationem. non tamen conditio, & qualitas adiecta in oratione sequenti imperfecta censetur repetita in oratione prima præcedenti*, & infra etiam prædicta clarius explicando ait, aliud esse plura coniuncta, & copulata fore in eadem oratione, aliud vero in diuersis orationibus, licet continuatis, quarum vna sit imperfecta ratione verbi: nàm duæ nihilominus sunt orationes, nec est tanta coniunctio, sicut cum vna est oratio; vndè ex his visum fuit vna cum supposito facto vnitatis orationis concidere quoque axioma æqualis determinationis super ea fundatum.

Et eo magis quia informantes pro Mag. Baptista ampliùs addebant, quod etiam supposito, ambas dictas vocationes vnica tantùm oratione fuisse expressas, nihilominus, quia agitur in vtraque de diuerso personarũ genere, in prima nempè de descendentibus per masculinam lineam, & eiusdem agnationis de Grimaldis, in alia verò de descendẽtibus à fœminina linea, & sic per necesse diuersæ agnationis, & familiæ, huiusmodi personarum diuersitas impedit quoque repetitionem qualitatis in vna ad alteram substitutionem, licet omnes sub eadem oratione conceptæ forent; vt benè declarat Mantic.

37 *de coniect. vlt. volunt. lib.*11. *tit.* 14. *ex num.* 20. *vsq. in fin.* Gabr. *d. cons.* 95. *lib. primo*

O 2 *sub n.*

sub num. 13. quem sequitur Cephal. *d.cons.* 638. *sub nu:* 51. Rocc. *d.respons.* 26. *sub dicto nu.* 18. *vers. Secundo respondeo erat.* 2. & in proposito Riminald. Iun. *cons.* 169. *nu.* 28. *&* 29. quia in suo casu vocati erant in prima substitutione filij masculi, & in secundo substitutionis gradu nepotes filiarum, prçter allegatos à Fusar. *de substit. dicta quest.* 450. *nu.* 10. *&* 11.

Sed fortiùs adhuc stringebatur M. Baptistæ intentio; nàm dato, nunquam tamen concesso, quod ambæ dictæ vocationes sub vnica oratione fuissent conceptæ, non tamen indè verificabatur minor eiusdem argumẽti propositio ex aduerso facta, & supra relata, quod nempè in secundo substitutionis gradu, quo fuit vocatus maior natu masculus ex filia maiori descendens, ordo linealis primogenituræ censeri debeat institutus, iuxta authoritatem eiusdem Alex. *cons.* 4. fauore M.
38 Baptistæ per nos firmatæ conclusionis Antesignani. Nàm Alexander *d. cons.* 4. *sub nu.* 14 *in fine* respondet *cons.* 164. *vol.* 2. Castrens. non applicari dispositioni, super qua ipse consuluit, quia in ea institutus fuerat maior natu masculus ex descendentibus Testatoris; in institutione verò maioratus, super quo fauore iunioris ipse Castrensis vna cum Abbate *cons.* 85. scripserat, dispositio concepta fuerat per infrascripta verba ab ipsomet Castrensi relata sub nu. 1. in fine, *quodq. post obitum vestrum succedat, & hæreditet dictam medietatem vester filius maior, & alij filij, qui ab ipso descenderint.* Ex quibus dispositionis verbis clarè apparebat præscriptus ordo succedẽdi primogeniturç proprius: nàm vocatus fuerat primo Pater, & post eius obitum eius filius maior, & post eum successiuè semper eius filij; vndè videbatur clarè primogeniti lineam alijs prælatam fuisse, & sic primogenituram linealem institutam, vti ponderant supra citati, & præ cœteris Fusar. *d. cons.* 39. *nu.* 29. & latius Cacc. apud eum *cons.* 40. *nu.* 31. Menoch. *cons.* 886. *sub nu.* 15. Valasc. *de iur. emphyt. quæst.* 50. *sub nu.* 76. *vers. Nec mouere debet*; diuersa autem est omninò vocatio facta in hac secunda cõditionali substitutione à Mag. Hieronymo Testatore; non enim deficiente linea masculina substituit filiam fœminam maiorem, & post eius obitum eiusdem filium maiorem & post eum quoq. pariter eius filios, qui ab ipso descenderent, vt opus esset, quod sic se haberet substitutio prædicta, vt identificare-
39 tur cum ea Castrensis, & quam concedit Alexander primogenituræ linealis naturã prçseferre; Verum Testator noster in primis non substituit filiam suam maiorem, sed maiorem natu substituit eius filium, vndè aliqua prætensæ primogenituræ linealis coniectura orireturr: sed, prout in prima proximè antecedenti fecerat, ità pariter in subsequẽti conditionali substitutione indefinitè maiorem natu descendentem à filia maiore substituit; & sic tantum abest, vt Castrensis hic termini verificentur, quin potiùs iuxtà Alexandri doctrinam ex ipsa quoque secunda substitutione vti indefinitæ vocationis vim habente maioratus facti, prout in prima, resultet inter omnes à filia maiori descendẽtes; cum vocato simpliciter in numero singulari maiori natu protrahatur de iure vocatio de vno in alium successiuè maiorem natu, & se-
40 niorem tempore successionis, ex Dec. *cons.* 321. latè Decian. *cons.* 41. *nu.* 24 59. *&* 66. *vol.* 1. Berrett. *cons.* 27. *sub nu.* 14. Rimin. Iun. *cons.* 544. *nu.* 122. *& seq.* Menoch. *de præs ũpt. lib.* 4. *præsumpt.* 69. *nu.* 15.

Nec aliquid etiam releuat, quod idẽ Testator in prima ordinatione dicti maioratus solius interuentus faciẽdæ quotannis dictorum prouentuum distributionis secus omninò fuerit loquutus, vocando ad honorem interuentus præfati linea sua masculina deficiente *filiam suam maiorem natu si viueret, & si non viueret maiorem natu masculum, & si non extaret ille masculus maior natu.* Vndè, vt pro parte M. Hieronymi dicebatur, omnia prædicta verba, quæ sunt expressa in dicta primi maioratus ordinatione, & in hac postrema fuerunt omissa, ex tacito subintellectu, & interpætatione ei addenda sint: Itavt vbi modo dicta substitutio lineæ fœmininæ postremo loco ordinata in Palatio prçfato legitur his tantum verbis indefinitè cõcepta. *Et ea linea deficiente maior natu descẽdens à filia maioris eiusdem Testatoris* cũ supradictæ primæ ordinationis verbis addita, & reformata legẽda sit *Qua linea masculina deficiẽte filia maior d. Testatoris si viueret, & si nõ viueret maior natu masculus legittimus, & naturalis natus ex ipsa maiori filia si extaret, & si non extaret, ille masculus maior natu, qui adesset ex filia maiori natu dicti Testatoris qui viueret.* Huiusmodi enim interpætationes, & extensiones Rotæ visæ fuerunt non modo nimis à verisimili mente Testatoris alienæ, sed etiam iuris rationi nullo pacto consentaneæ; nàm, vt supra dictum fuit, in iure non conceditur, quod interpætatio vnius substitutionis ab ea sibi proximè præcedenti recipi recusetur, vt à prima, & om-

omnibus aliis remotiore desumatur : & eò magis quia à præfata prima dispositione maioratus interessentiæ distributioni annuæ pauperibus faciendæ procedendo vsque ad hanc in vltima Testamenti parte ordinatā lineæ fœmininę in Palatio sobstitutionem, intermediç leguntur descriptæ plures aliæ dispositiones super varijs diuersisque bonis ad formam maioratus ordinatæ, quæ omnes licet sint magis proximæ dictæ substitutioni in maioratu Palatij factæ, & eadem prorsus forma, vèrbisq. conceptę; nihilominus ab eis interprętationem non requirunt, vt vnius solum cœteris omnibus in qualitate, & verborum structura difformis, cæterisq. pariter remotioris, (cum vna sit prima, altera verò sit vltima totius Testamenti,) immo remotissimæ verba à Testatore consultò fortè hic omissa superaddantur.

Vlterius etiam animaduertit Rota, quod Testator ità vt supra concepit primam tantum ordinationem maioratum constituentē honorificum, ex qua nullum bonorum commodum, & emolumentum confertur in successorem, sed tantum præeminentia quædam & honor interessendi vna cum Sp. Officio suffragij Pauperum faciendæ quotannis dispensationi dimidiæ prouentuum percipiendorum ex locis mille Comperarum S. Georgij inter pauperes miserabiles, aliàs verò sequentes omnes dispositiones, & præsertim eam proximè præcedentem maioratus non honorariæ, sed lucrosç successionis in multiplico locorum bis mille in casum deficientiæ suæ masculinæ lineæ expressit, prout in sequenti per eadem præcisa verba; *Qua linea masculina deficiente de prouentibus ipsius respondeatur maiori masculo natu filiæ maioris dicti Testatoris*; Et indè fortè prouenit, quod ex differenti qualitate maioratus diuersam quoque voluerit Testator personarum successionem ordinare, prout ex vtriusque verbis percipitur; Quia non modo in vna filiam maiorem admisit, si foret superstes, in alia verò nunquam filiam maiorem, sed in primo gradu maiorem natu ex ea descendentem vocauit; Tum etiam quia in prima dispositione, vt pro M. Hieronymo scribentes animaduertebant, casu quo non viueret filia maior, vocauit filium masculum ex ea maiorem natu, vndè poterat dubitari non modo, quod si plures filij superessent tempore successionis ex filia maiori, maior præferretur, sed etiam quod si adesset nepos ætate maior filio dictę filię maioris postponeretur, licet ætate minori, propter expressam nominationem filij, sub qua nepo-
41 tes non compræhendi videtur, ex latè traditis à Fusar. *de substit. quæst.* 318. *& quæst.* 319. *per tot.* Quod secus omninò fecit in ista postrema dispositione Palatij, in qua vocauit maiorem natu descendētem à filia maiori, sub quo nomine *descendentis* compræhēdi potest tàm filius, quàm nepos Barbos. *de*
42 *appell. verb. appell.* 70. quę rationis dispositionisque disparitas in facto quoque diuersum successionis effectum euidenter producere poterat, si accidisset, pro vt facilè fuerat, extinctio lineæ masculinæ Testatoris superstite sua filia maiori, & eiusdem filiæ maioris descendentibus masculis, proculdubio filia maior successisset in dicto honorifico maioratu interuentus inter pauperes faciendæ distributionis prædictę, quia in eo primo loco, & in primo gradu expressè vocata est filia maior, è contra verò eodem tempore dicta filia maior non successisset in dicto maioratu Palatij, quià in eo vocatus fuit in primo gradu maiornatu descendens à filia maiori; Immo etiam si euenisset casus deficiētiæ dictæ lineæ masculinæ mortua iam filia maiori, & superstite eiusdem filiæ maioris filio, & nepote ex altero filio ætatis prouectioris ipso filio, poterat fortę filius licet ætate iunior prætendere prælationem successionis in dicto maioratu distributionis propter expressam ibi factam filij vocationem. E contra verò nepos natu maior, & descendens à filia maiori successisset absq. dubio in dicto maioratu Palatij, cum in eo verificarentur duę qualitates substitutis præscriptæ, nempè, quod esset descendens à filia maiori, & quod inter descendentes ab eadem filia maiori esset natu maior. Cum igitur Testator personas diuersas ad diuersum finem, & effectum in vtraque substitutione vocauerit, diuersoque modo loquendi vnam, & alterā ordinauerit dispositionem, non intrat hic regula, quod vna ab altera declaretur, iuxtà
43 textum *in l. qui filiabus*, & ibi Ias. *num* 2. & cœteri DD. *ff. de legat.* 1. Soccin. Sen. *cons.* 55. *num.* 10. *vol.* 4. Mantic. *de coniect. lib* 6. *tit.* 13. *nu.* 5. *vers. Et quidem est tritum.* Rota *dec.* 640. *num.* 10. *par. pr. diuers.*, immò discreta dispositio facta in vno casu operatur, vt censeri debeat Testatorem aliud voluisse in alio casu, in quo non eodem, sed diuerso
44 loquendi modo se expressit Socc. Iun. *cons.* 3. *n.* 6. *& cons.* 114. *n.* 11. *lib.* 1. Surd. *cons.* 406. *n.* 8. quià vbi sic voluit, expressit, vbi verò nō
45 idē voluit, nō idē dixit *L. vnica* §. *fin autem ad deficientis C. de caduc. tollend.* & clarius in

proposito Fusar. *de substitut. quæst.* 11. *nu.* 3. *& seqq.*

Neque ad captandam dictam interpretationem, seù subauditum intellectum aliquid contribuere posse credidit Rota clausulã pro parte M.Hieronymi ponderatam, & in fine dictæ substitutionis adiectam, nempè, *& ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris, & ordine, ac modis prædictis hoc perpetuo seruetur* ob iuris regulam, quod relatio fieri debeat ad proximiora, non autem ad remota, iuxta glos.
46 *in l pr. ff. de legat. præst.* & in dubio semper ad magis propinquam, quam remotiorem dispositionem, vt apud Peregr. *cons.* 38. *nu.* 2. *in fine lib.* 5. Fusar. *cons.* 174. *nu.* 18. *& seqq.*
47 Rot. apud Ludouis. *dec.* 455. *nu.* 13. & consequenter existimauit mediante ista clausula voluisse dicere Testatorem, quod inter vocatos in hac secunda substitutione idem modus, & ordo succedendi seruaretur, quem antea ordinauerat in proxima dispositione vocationis maioris natu ex masculina linea, cum hæc sit illi proximior dispositio, & super eadem successione Palatij ordinata, Licet enim in contrarium videatur vrgere regula,
48 quod clausula in fine posita ad omnia præcedentia referatur *l. talis scriptura* §. *fin ff. de leg. pr. cum concord.* apud Gabr, *lib.* 6. *conclus. tit. de claus. conclus.* 9. *num.* 1. *& seqq.* Hæc tamen intelligitur, quando clausula stat de per se principaliter in absoluta oratione posita, & relatiuè ad totam principalem, & generalem dispositionem, non autem si apponatur continuatiuè ad proximè præcedẽtia, & ad ea tantum qualificanda, tunc enim ad præcedentia remota eiusdem dispositionis nullo pacto referri volunt Ruin. *cons.* 176. *nu.* 9. *lib.* 2. Peregrin. *de fideicomm. art.* 16. *nu.* 45. Surd. *cons.* 315. *nu.* 10. Mastrill. *dec.*
49 66. *nu.* 20. Rot. Rom. *decis.* 195. *nu.* 3. *par.* 3. *diuers.* non obstante dictione illa *prædictis*,
50 aut alia simili relatiua, Paris. *cons.* 38. *nu.* 23. *to.* 2. Castrens. *cons.* 11. *nu.* 3. *to* 2. cum alijs apud Buratt. *dec.* 21. *nu.* 9. In casu verò præsenti clausula prędicta non fuit absolutè, & de per se posita, sed continuatiuè potiùs ad pręcedentem substitutionem, ut idem demonstrant ea verba *Et hoc*, cum quibus fuit
51 concepta clausula: Dictionis enim *Et* virtus est copulando continuare iuxtà Barbos. *dict.* 93. *nu.* 2. *&* 3; & de dictione *Hoc* idem
52 Barbos. *dict.* 114. *nu.* 2. & potissimum cum sint coniunctæ illæ duæ dictiones *Et Hoc*, q non reddant clausulam absolutam, & de per se stantem, & relativã ad omnia suprà disposita, sed restrictiuam potius ad dispositio-
53 nem proximè immediatè antea expressam, tradit Osasch. *decis.* 40. *nu.* 12. *sub vers. Non obstat*, ibi, *nam illa verba, & hoc* Gratian. *cap.* 971. *nu.* 48. *&* 49. Mart. *de success. legal. par.* 2. *q.* 3. *art. pr. nu.* 26. Et pręcipuè, quia Testator post illam primam dispensationis inter pauperes ordinationem, plures aliàs interiecit ordinationes natura, & substantia, & ordine quoque succedendi omninò diuersas, antequam deuenerit ad hanc postremã Palatij substitutionem; vndè magis inuerisimilis redditur Testatoris intentio se referendi cum dicta clausula ad dictam primam dispositione tot alijs intermedijs, diuersisque ordinationibus ab hac postrema disiunctam,
54 & distinctam, vt in proposito reflectit Peregrin. *d. art.* 16. *nu.* 105. & continuationem etiam regulariter eiusdem voluntatis, & or-
55 dinationis impedire quamcumque orationẽ intermediam iuxta glos. *additional, in l. fin.* & ibi DD. *ff de reb. dub.*, & alijs pluribus relatis apud Barbos. *claus.* 70. *num.* 21. Et eo pariter hic animaduerso, vt mox dictum fuit, quòd nempè clausula in fine posita ad ea tãtùm ex præcedentibus referatur, ad quæ tamen commodè adaptari valeat; Clausula verò, *Et ordine, & modis prædictis* in hac Palatij substitutione adiecta nullo pacto adaptari valet ad dispositionem successionis dispensationis pauperum, quia ibi diuersus ordo succedendi, & diuersarum personarum præscriptus fuit, vt suprà fuit consideratum.

Et eò maximè etiam quià ipsummet Testamentum absque iuris ratione satis ex se apertum fecit hanc verè fuisse mentem Testatoris huiusmodi clausulam referendi tantum ad succedendi ordinem in anteà proximè præcedenti vocatione lineæ masculinæ statutum ex duobus potissimum efficacibus animaduersionibus. Primò, quià obseruauimus in vnaquaque maioratuum successiuè ordinatorum dispositione post factam lineæ fœmininæ substitutionem in fine eiusdẽ substitutionis eamdemmet clausulam adiecisse; Vndè fortiùs suadetur eo animo, & intentione eam apposuisse, vt vniuscuiusque talis ordinationis formam determinaret, & ad proximam, & immediatè præcedentem institutionem factam lineę masculinæ, & ordinem in ea saltatorij maioratus datum referretur. Secundò fortiùs, quià in dicta quoq. maioratus dispensationis substitutione, quæ fuit prima in ordine scripturæ Testamenti scripta, apposuit in fine eamdem præfatam clausulam, vbi cum nullam aliam pręcessisse

ordina-

ordinationem, cui referri possit, patens sit, est quoque necesse fateri eamdem clausulā ad proximam tantum in eodem capite contētam illius maioratus dispositionem referri debuisse, cum nulla alia anteà foret ordinata substitutio, seù dispositio, cui posset referri; Ità quoque ex hoc aperitur clara voluntas Testatoris hanc clausulam in fine sequentiū dispositionum in lineæ fœmininæ substitutione repetitam ad proximè anteà factam institutionem lineæ masculinæ referēdam esse, & ordinem in ea succedendi constitutum eūdem pariter inter descendentes à linea fœminina seruandum esse. Sed veriùs attentè tota dictæ substitutionis dispositione reuoluta firmè putauimus fuisse ibi adiectam eo solū intuitu, vt eam perpetuitatis conditione, prout primam institutionem, qualificaret, & sic ad eam tantum referre voluisse clarū sit; nàm licet Testator in prima antecedenti maioris natu institutione expresè ordinasset, quod maior natu descendens à linea masculina dicto Palatio gaudere perpetuo posset; hanc tamen perpetuitatis qualitatem omisit in ipsa fœmininę lineę substitutione, cum solummodo dixerit. *Et ea linea deficiente maior natu descendens à filia maiori eiusdem Testatoris*. Vndè metuens, ne sic relicta dicta vocatione maioris natu ex filia maiori facta in numero singulari, in vno etiam consumeretur fideicommissi vinculum, ideò statim, & immediatè subdidit clausulam præfatam, *Et ordinis ac modis prædictis hoc* (nempè successio maioris natu ex filia maiori) *perpetuò seruetur*, vt sic etiam in secundo substitutionis gradu, prout in primo perpetuum succedendi ordinem sine dubitatione statueret, licet ex iam dictis ex iuris dispositione etiam posset interpręțari. Vndè sicuti credidimus dici possę dictam lineæ fœmininæ in eodem Palatio substitutionem eumdē recipisse à Testatore succedendi ordinem, quē in linea masculina dederat, ità paritèr ex eà nullam resultare interpretationem ad institutionem maioratus proximè fauore lineæ masculinæ ordinatam, quę ordinem vt suprà firmatum ratione ætatis succedendi aliquo modo dubiam redderet, certiùs existimauimus.

Tanto magis quando etiam aliqua posset ex ea interpretatio desumi, in suo puro sensu, quo fuit concepta, & expressa à Testatore nulla continet verba, quę diuersum succedendi ordinem importent ab eo, quem ex prima institutione maioris natu ex lineà masculina resultare probatum est; Et si fortè iuxtà Aduocatorum M. Hieronymi sententiam in tantum dicta substitutio lineæ fœmininæ declarare potest institutionem masculinæ lineæ præcedentem, in quantum in ipsamet substitutione lineæ fœmininæ subintelligantur omnia ea, quæ in prima substitutione maioratus dispensationis fuerunt expressa, & hic omissa, vt sic ex tali subaudito intellectu, & tacità interpretatione extensa dictæ substitutionis dispositio vim posteà haberet interpretandi, & declarandi ordinem, & modum succedendi inter descendentes ex linea masculina seruandum. Obstat huic extensionis extensioni communiter recepta regula, quod tunc solum admittatur ab vna parte Testamenti ad aliam, vel ab vna substitutione ad aliam interpretatio, & declaratio, quando eà pars Testamenti, vel substitutio, ex quà alterius partis, vel substitutionis declarationem sumēdam esse prætenditur, est per se clara, nullaque ipsamet eget alia interpretatione, vel extraneo ex alijs dispositionibus subaudito intellectu: Nàm quod in ea subauditur, aut ex eà per tacitam interpretationem inesse dicitur, non potest posteà deseruire pro interpretatione alterius Testamenti partis, vel alterius sub-
56 stitutionis, vt benè notant Alex. in addit. ad Bart. *in l.4.§. erit lit.H. ff. de vi. bon. rapt.* & ipsemet Alex. *in l.1. nu.18. ff. quod quisque iur.* benè Soccin. Iun. *cons.pr. num.31. lib.pr.* Dec. *in cap. Secundo requiris sub nu.23. vers. Decimo, & vltimo extr. de appellat.* cum alijs apud Fusar. *de subst. quæst.403. nu.35.* vndè si prædicta substitutio in suis terminis, quibus fuit expressa à præcedenti institutione in nihilo distat, quando etiam possent in eà de Iure sub intelligi alià plura, quæ in dicto dispensationis maioratu fuerunt disposita, hæc nullam vim facerent ad effectum declarationis, & interpretationis præcedentis institutionis, & ordinis succedendi in ea dati inter descendentes à masculina linea.

Et propterea ex prefatis animaduersionibus in eam sententiam Rota libentius deuenit, nullam desumi posse ex dicta lineæ fœmininæ dispositione declarationem ad decisionem articuli modo in iudicium deducti, an in dicta institutione maioratus ordo succedendi linealis, vel saltatorius resultet, cum viderit præfatos præclarissimos Rotæ Romanæ Præsules in eorum voto nullam eiusdem fœmininæ lineæ substitutionis rationē habuisse, maximè quià deciderunt fauore senioris controuersiam in maioratu interuentus distributionis, vbi lineæ fœmininæ substitutio

tutio est concepta latiori etiam verborum expressione, & cum ijs nominationibus, & circumstantijs, quas M. Hieronymi Aduocati tacitè subintelligendas esse prætendebât in hac eiusdem lineæ fœmininæ substitutione Palatij; Et nihilominus eam licet ampliorem, & non sine aliqua dubitatione ordinis primogenituræ linealis conceptam non curarunt, cum de ea tunc successione inter descendentes à filia maiori non ageretur, sed præ oculis solum habita dispositione pro natu maiori ex linea masculina, de qua tunc solum erat controuersia, persliterunt in cõclusione, quod ex indefinita vocatione maioris natu descendentis ex linea masculina Testatoris resultaret ordo succedendi ratione ætatis, quamuis ibi immediatè, vt hic, sequeretur substitutio lineæ fœmininæ cum expressa vocatione filię maioris, & post eam eius filij natu maioris, & cum clausula etiã supra in contrarium hic in substitutione Palatij considerata; Et post dictos DD. Auditores Surdus pariter inter legales scriptores plurimæ authoritatis licet *in princ. dicti sui cons.*455. in hac eadem causa editi vtramq. vocationem tam lineæ masculinæ, quam fœmininæ substitutionem cum dicta clausula in fine substitutionis apposita, præcisè narrauerit, vndè eiusdem scientiam habuisse euidenter conuincitur, nihilominus in eo nullam facit vim; Quorum Virorum Authoritates iudicio nostro dictis rationibus innixo fomentum suppeditare posse non leue, visum fuit.

Hinc Rota existimauit non opus esse aggredi disputationẽ inter Aduocatos vtriusq; partis acriter controuersam, & inter eosdem etiam M. Baptistę non in totum pacificam, An nempè verba *Primogenitus*, & *maior natu* sint inter se se synonima, an verò *maior natu* suâ natura iuxtà opinionẽ Surd. *d.cons.*455., & aliorum plurium semper importet maioratum facti *Primogenitus*, verò Primogenium lineale: Quia eius fuit sententiæ, quod vnumquodque eorum in abstrasto, & de per se consideratum possit vtriusque generis maioratui adaptari; & quod potiùs diligenter inspiciendum sit, an cum ordine primogenituræ, & prelatione lineæ primogenitæ sit annexum, quia si talis linealis ordo succedendi datus sit, nihil interest, quod disponens *Primogenium*, aut maioratum vocauerit, dum eius successionem ad ordinem, & prælationem linearum restrinxit; Provt è contra si nullam linearum rationem habuerit disponens, nec primum, aut secundum successorem iuxtà prioritatem linearum, sed tantùm iuxtà maiorem, vel minorem ætatem vocauerit, tunc, quia confũduntur singulæ lineæ cum ea vniuersali, de qua descendentes instituit, succedet ætate prouectior, licet non de linea primò, sed de linea secundò, vel etiam tertiò geniti proueniat, quia duæ tantum qualitates in successore requisitæ sunt, quod nempè descendat ab ea linea Testatoris, vel altera honorata, & quod sit omnibus senior; Et sic ex ordine, & qualitate præscripta in succedendo declari debent ea verba, *Maioratus*, vel *Primogenium*, *maior natu*, vel *Primogenitus*, non autem ex propria, & peculiari eorum natura; Et propterea, cum supra probatum fuerit in præsenti dispositione nullum fuisse cõstitutum à Testatore linealem succedẽdi ordinem, verùm simpliciter vocatum maiorem natu ex sua masculina linea, non est dubiũ, quod de ætate maiori sit intelligendum, aut maior natu, vel primogenitus ex omnibus descendentibus sit vocatus; Et hoc eo magis vrget in casu nostro iuxtà eorum sententiam, qui vim faciunt pro maioratu facti in
57 sola appellatione maioris natu, vt vltra Surdum in *d.cons.*455. & DD. Auditores Pamphilium, & Seraphinum in eorum Voto supradicto Redenasch. *cons.*82. per totum cum alijs ab eo allegatis.

Hinc etiam tollitur obiectum nouæ interpretationis deductæ ex antecedenti maioratu multiplici locorũ bis mille, quo cõpleto locorum multiplico voluit Testator de corũ prouentibus responderi *primogenito ex descendentibus dicti Testatoris ex linea masculina*; Vndè, vt arguebatur, si in hoc maioratu multiplici succedere debet idemmet, qui ad Palatij successionem vocatur, & is appellatur Primogenitus, sequi videtur quod etiam successor in Palatio qualitatem, & pręeminentiam primogeniti possidere debeat. Nàm in primis licet hic Testator successorẽ Primogenitum appellauerit, cum tamen in maioratu Palatij maiorem natu nominauerit, nulla est maior ratio, quare magis dictũ verbum *Primogenitus* declarare debeat verbum *maiorem natu*, quam ipsum verbum *maior natu* aliud verbum *Primogenitus*, Imò potiùs cum verbum *primogenitus* possit ex se reddere dispositionem dubiam, verbum autem maiornatu reddere dispositionem pro seniore certam iuxta Menoch., Honded.,
58 & alios relatos à Redenasch. sic in proposito ratiocinante *cons.*82. *nu.*1. & 2. Succedit suprà adducta conclusio: Quod dispositio clara

clara debeat declarare dispositionẽ dubiã, nõ autẽ dubia clarã; Quod eo magis suadetur, quia frequentius, immò semper, prętet quam in dicta multiplici, in alijs dispositionibus vsus est Testator verbo *maioris natu* vsque ad quatuordecim vices, quibus fuit opus successorem in maioratu nominare, &
59 semel tantum verbo primogeniti, vt in suo casu considerauit Gratian. *discept. forens. cap. 834. sub nu. 12. vers. Additur*. Et vlterius etiam animaduersum fuit, quod in ipsamet dispositione dicti multiplici, quamuis in primò gradu vocationis vsus sit verbo *Primogenitus*, quasi clarius aperiẽdo suam voluntatẽ, statim in immediata subsequenti lineæ fœmininæ substitutione vocauit *maiorem natu masculum*; Vndè colligitur Testatorem pro *maiore natu* verbum *Primogenitum* accepisse.

Sed alijs omissis, quæ possent hic congruenter adduci, sufficit pro responsione, quod Testator in eodem maioratu multiplici nullum linealem ordinem succedendi, vel expressè, nec minus tacitè statuerit, sed, pro vt in hoc Palatij maioratu, indefinitè vocauit maiorem natu descendentem à sua linea masculina, ità paritèr in hoc multiplici voluit, vt de prouentibus respondeatur primogenito ex ipsiusmet Testatoris descendentibus: quo casu non obstante appellatione *primogeniti* censetur paritèr institutus maioratus saltuarius inter omnes suos descendentes, ac si maiorem natu appellasset; quià, vt dictum fuit, non adiectio vnius, aut alterius dictorum verborum, sed indefinita vocatio ex omnibus descendentibus fideicommisso maioratus saltuarij naturam con-
60 stituit, vt benè, & etiam in fortioribus tradit Peregrin. *cons. 33. sub nu. 16. vers. Quare vocato, & nu. 17. 18. & seqq. lib. 2. & cons. 64. per tot.* & præcipuè *nu. 9. 10. & 11. lib. 2.*, quem non esse in hac sententia vnicũ, vt pro parte M. Hyeronimi dicebatur, patet ex traditis per Gratian. *d. cap. 834. vbi nu. 1.* posito casu vocationis factæ de primogenito descẽdentium Com. Antonij, & de primogenito in primogenitum resoluit nu. 2. Testatorem sensisse de maiori natu, & seniore habita relatione magis ad ætatem, quã ad aliam qualitatem, & conditionem, vt inquit, & prosequitur *nu. 7. 8. & seqq.* optimè distinguendo Fusar. *de substit. q. 387.* vbi *nu. 37.*, quod si Testator vocasset primogenitum inter liberos à semetipso Testatore descendentes, tunc secundogenitus inter liberos à semetipso Testatore descendentes, tunc secundogenitus maior præferretur nepoti, & filio vltimi possessoris ætate iuniori: & hoc quià vt supra dictum fuit, non attenditur an verbo *primogenitus* an verbo *maior natu* vsus fuerit disponens, sed an vocauerit primogenitum, aut maiorẽ natu cõparatiuè inter oẽs descendentes Testatoris, vel cõparatiuè inter descendentes ab ipso primogenito; & egregiè Prat. *discept. forens. lib. 1. cap. 38.* vbi proposuit fideicommissum domus relictum, *Al primogenito, & maiornato, e morendo detto Primogenito senza figliuoli, &c. debba succedere il secondogenito, quale casa debba succedere de primogenito in primogenitum in infinitũ.* Et pro maiore natu resoluit, Et idẽ firmat Balthass. Thomas. *decad. pri. tract. 8. tit. 10. n. 71.* Nam, vt ait Milanen. *dec. 9. sub n. 47.*, ille primogenitus intelligitur vocatus, non qui sit simpliciter primogenitus, quoquo modo dici posset primogenit⁹, vt est filius primogeniti, qui fictè, & per repræsentationum Patris dicitur primogenitus ad exclusionem Patrui secundogeniti, sed ille primogenitus, scilicet qui sit natu maior, & etiã maior ætate. Vndè præfatã maioratus multiplici fideicommissariã institutionẽ nõ diuersam, sed eamdem prorsus habere naturã maioratus saltatorij, quæ fuit cõstituta in maioratu Palatij absque hæsitatione Rota censuit.

Nec à prædicta intelligentia Testamenti præfati eam remouere potuit asserta pretensa declaratio facta à Mag. Baptista filio in suo Testamento voluntatis paternæ instituendi in linea Io. Francisci sui primogeniti, & eiusdem Testatoris nepotis successionem cum exclusione lineæ Pasqualis secundogeniti, quam Baptistæ declarationem, maximè cũ sit filius, & hæres fideicommittentis, dicebatur præ cœteris rationibus præcipuè attendendam esse ad interpretationem dispositionis testamentarię præfatæ ex adductis
61 auctoritatibus Cyriac. *contr. 209. num. 58.* Rot. *dec. 375. nu. 10.* coram Royas, *& decis. 111. nu. 12.* coram Celso. cum alijs pluribus ad hoc allegatis.

Nam, præter quam quod adeo per se clara detegitur Testatoris mens ex ipsis in principio relatis suę dispositionis verbis, vt nulli dubitationi locus relictus fuerit, & omnis declaratio in claris sit omninò superflua iuxtà
62 regulam firmatam à Doctoribus supra allegatis, quibus addi possunt Mantic. *de coniect. lib. 3. tit. 1. nu. 26.* Peregr. *cons. 73. nu. 17. & 18. lib. 5.* Surd. *cons. 403. num. 70.* Gratian. *cap. 547. num. 40.* vlterius etiam Rotæ visum fuit ex ipso Testamento M. Baptistæ nequaquam dici posse resultare aliquam formam decla-

declarationis, aut intentionem declarandi voluntatem paternam, sed potius in eo legi erroneum eiusdem Baptistæ suppositum sic, prout narrat, fuisse à Testatore dispositum, vt ex ijsdem dicti Testamenti verbis percipitur; ibi, *Considerans prefatus Illustriss. D. Testator, quod quando D. Hieronymus Pater suus legauit d. D. Io. Francisco Grimaldo primogenito dicti Testatoris, &c.* ex quo patenter cognoscitur error M. Baptistæ suppositæ Paternę dispositionis, quæ in Testamento M. Hieronymi nulla vnquam reperitur expressè facta mentio M. Io. Francisci Nepotis, quam falsam M. Baptistæ assertionem, & æquiuocationem demonstrant etiam sequentia eiusdem sui Testamenti verba ibi, *Item sciens prefatus Illustriss. D. Testator, quod prefatus q. D. Hieronymus de Grimaldis eius Pater legauit d. Io. Francisco filio primogenito ipsius D. Testatoris, & eius descendentię de primogenito in primogenitum gaudituram domus, & sub modis, & formis contentis in eius Testamento, cui se refert*. Ex quibus clarè constat, non continere huiusmodi dispositionem declarationem aliquam suppositæ dubię voluntatis M. Hieronymi, sed potius opinionem erroneam ipsius hæredis sic, vti narrauit, fuisse clarè à Testatore dispositum, quæ certè si ità fuissent scripta in Testamento Hieronymi, pro vt ipse supponendo dixit, primogenituræ linealis euidens appareret constitutio, sed quia secus omninò in eo legitur, hęredis opinio contrariam Testatoris expressam voluntatẽ

63 euertere non potest iuxta distinctionẽ Ruin. *in consf.* 167. *nu.* 20. *&* 21. *vol.* 2. Soccin. Iun. *cons.* 112. *nu.* 1. 2. *&* 3. *lib. pr. & cons.* 180. *lib.* 2. *nu.* 82. *&* 83. Decian. *cons.* 10. *nu.* 94. *vol.* 3. præsertim quia tantum abest, vt aliquam declarationem addere voluerit d. M. Baptista Testamento M. Hieronymi Patris, quin potius eidem, & in eo contentis se referre velle protestatus sit, ut legitur in fine supra citati capitis in ijs verbis, *Et sub modis, & formis contentis in eius Testamento, cui se refert*, Vndè cum in Testamento M. Hieronymi nullo pacto legatur asserta à Baptista facta primogenituræ institutio fauore M. Io. Francisci nepotis, & eiusdem descendentiæ, sequitur eius assertionem nullius esse momenti, & in tantum valere, in quantum cum relato concordat; vt in præcitatis ter-

64 minis tradit Curt. Iun. *cons.* 92. *num.* 8. 9. 10. *&* 11. Soccin. Iun. *cons.* 180. *nu.* 83. *&* 84. *&* *seqq. lib.* 2. Decian. *cons.* 10. *num.* 92. *&* 93. *lib.* 3. latè Peregrin. *cons.* 40. *nu.* 17. *lib.* 5. & Fusar. *cons.* 39. *nu.* 63. *vers. Quarto ex verbis*; Et iterùm *de substit. quæst.* 501. *nu.* 13. & quando etiam fortè credidisset relatã paternam dispositionem, & eius verba sic esse de iure interpretanda, ut primogenituram linealem fauore primogeniti importarent, cum ex supra in longum relatis appareat in iure deceptum fuisse, huiusmodi erronea iuris assertio nihil conduceret ad eiusdem Testamenti interpretationem, vel ad vnam magis maioratus facti, quam alteram primogenituræ linealis dispositionem probandam,

65 sed, quòd verè Iuris ratio dictaret, esset inspiciendum, quia, vt reperitur apud Decian. *d. cons.* 10. *n.* 85. 86. *lib.* 3. assertiò huiusmodi hæredis potest tantum probare, quæ sunt facti, vt puta, quod Testator condidit Testamentum sic, & per talia, & talia verba, sed non ea, quæ sunt iuris, nempè quod ex dictis verbis sequatur vnius, vel alterius generis

66 fideicommissum: & ità quoque Menoch. *cons.* 86. *nu.* 17. 94. Surd. *cons.* 403. *nu.* 76. Fusar. *d. cons.* 39. *nu.* 64. & de erronea assertione facta à filio, quod in Testamento patris fuisset constituta primogenitura, quod sit reij-

67 cienda, probat Redenasc. *cons.* 17. *nu.* 34 *&* 35. vbi plures aliæ afferuntur Doctorũ authoritates.

Eodem pariter modo potuisset respõderi ad oppositam obseruantiam, tanquam interprętatiuam ambiguæ voluntatis defuncti, quia cum ex omni parte claram, & certam constitutionem maioratus in præsenti Testamenti themate supra probauerimus, nihil vrget quælibet obseruantia, quæ solum vim habet interprætandi dispositionem ali-

68 quò modo dubiam, non autem clarã Castr. *in l. hæredes palam* §. *si quid num.* 1. *ff. de Testam.* Becc. *cons.* 3. *nu.* 44. *& seqq.* Rot. *decis.* 319. *nu.* 2. *par.* 6. *rec.* & in puncto respondet obiecto Peregr. *d. cons.* 73. *nu.* 9. *vers. quarto lib.* 2. & quia, vt ait, Rota Rom. *dec.* 16. *par.*

69 6. *recent.* non datur obseruantia, quæ præiudicet rei veritati, vnde in re tã clara dici iure posset, quod si vera esset sic, vt asseritur, obseruantia præfata, dici non posset inducta ad interprætanda dubia Testamenti verba, sed ad destruendam potius claram Testatoris mentem, & propriùs tolerantia veri successoris appellari posset, quæ nec ipsimet, si aliquando suas actiones experiri voluerit, & multò minus cœteris post eum vocatis obstitisset, quin adueniente tempore eorum

70 successionis ad eius fruitionem admitterentur, vt ità tradit in proposito Menoch. *cons.* 158. *nu.* 80. *vsq. ad nu.* 86. & post eum aliis relatis

relatis; Altograd. *conf.60. n.94. & 95. lib.* 1. nam etiam longissimi temporis obseruantia non officit in futurum vocatis, quia nulla ratio patitur, quod contra non valentes agere tempore inductæ contra voluntatem Testatoris obseruantiæ præiudicium præscriptionis currat, vt in his terminis ratio-
12 cinando concludunt Florez. de Menà in addit. ad Gamm. *decis.93. in fine vers. Vltima conclusio*,& idem Gamm.eadem *decis.93. nu.* 3. Menoch. *cons.904. nu.59.60. & 61.* Altograd. *d.cons.60. nu.94. 95. & seqq. lib. pr.* & plenè confirmat Castill. *quotid. controuer. lib.5. cap.93. §. 9. per tot.*

Hæc autem diximus cum supposito,quod asserta obseruãtia fuisset clarè probata,quod tamen in facto pro pàrte M. Baptistæ negabatur; quià licet post Testatoris obitũ primus in possessionem dicti fideicommissi ingressus fuerit M. Baptista filius primogenitus Testatoris, & post eum successerit Ioan. Franciscus pariter dicti M. Baptistæ primogenitus,tamen cum Baptista vnicus esset Hieronymi Testatoris filius, suorumque filiorum per necesse ætate maior, pro vt etiam M. Io.Franciscus esset ætate maior M. Pasquali suo fratre secundogenito, non est mirùm, quod ad successionem fuerint admissi; Et licet vterque esset primogenitus, cum tamen etiam tunc habuerint qualitatem maioris ætatis à Testatore principaliter contemplatam, ex eo titulo successisse censeri debẽt, nec propterea in his contraria obseruantia introducta dici potest, vt animaduertunt in similibus obseruantiæ terminis Maluas. *d. cons.22. nu.78. 79.* Melch. Paleaz. *de maior. p.4. q. 20. sub nu.40. in fine vers. Et scire expedit*, Bero. *d. cons.71. nu. 49.* latè Censal. ad Peregrin. *de fideic. art.27. glos. 69. vers. Et tandem non obstat.* Gratian. *cap.695. n.17 & 18.* & propterea vsque ad annum 1594. quo decessit M.Io.Franciscus, iam diù Mag. Baptista Patre defuncto, nulla fuit disceptationis, aut dubitationis occasio; remanente autem tunc superstite M.Pasquale fratre, & ætate maiore,& M.Hieronymo filio primogenito M. Ioa. Francisci vltimi possessoris sed ætate minore, reperitur eodem anno 1594. vti ætate maiorem admissum fuisse in dicto maioratu dispensationis inter Pauperes eumdem M.Pasqualem, cui maioratui maiorem natu masculum descendentem à linea Testatoris, pro ut in isto Palatij, vocatum fuisse, in facto non dubitatur; Et propterea statim atq. contigit casus distinctionis personarum, nempè primogeniti,& maioris ætate fuisse maiorem ętate primogenito prælatum patet; & quamuis pro istius Palatij maioratus consequutione aliquas fecisse partes eumdem M. Pasqualem nõ doceatur, mirùm esse non debet, cum vix elapso anno à morte M. Io. Francisci fratris, ipse quoq. M. Pasqualis obierit, vt ex fide mortis vtriusque in processu exhibita apparuit. Sed eo statim defuncto M. Baptista eius filius, & tunc maior natu ex omnibus descendentibus lineæ masculinæ M. Hieronymi Testatoris iudicium instituit pro assequẽdo altero maioratu dispensationis excluso M. Hieronymo descendente ex linea primogeniti M. Io.Francisci, sed ætate iuniore, quem anno 1597. obtinuisse ex Voto dictorum DD. Rotæ Romanæ Auditorum supra dictũ fuit; Et postea animum habuisse petendi, & consequendi admissionem ad possessionem maioratus Palatij, de quo nunc agitur, manifestum fit ex præcitato *cons.* Surd. 455. cui variatis nominibus, vt omni prorsus remoto affectionis erga Clientem stimulo pro veritate responderet, iura sua consulenda transmisit; in quo consilio legitur facta commemoratio dictæ sententiæ fauore d. M. Baptistæ vti senioris iam latæ, & exequutioni demandatæ in alio distributionis maioratu; sed propter absentiam ab hoc Serenissimo Dominio, & mortem extra Patriam, de qua extraiudicialiter constitit per fidem exhibitã, forsan id perficere non potuit; Interim M. Hieronymus maior ætate M. Andrea fratre dicti M. Baptistę superstite dictum maioratũ possedit, & post eius mortem idem M. Andreas, qui tanquam maior natu succedere potuisset in dicto maioratu, vtilius sibi duxit, præcipuè cum moraretur extrà hãc Ciuitatem, cum quadam summa pecuniarum à M. Io: Francisco filio dicti Mag. Hieronymi obtenta possessionem dicti Palatij compensare; vt testes pro parte M. Baptistæ examinati asserebant; Quæ tamen in facto, vt in processu non plenè probata, ex abundanti sint dicta, cum Rotæ resolutio in Iuris conclusionibus supra firmatis pro responsione assertæ obseruantiæ fundata fuerit.

Hæc autem omnia in acerrima disputatione causę latiùs discussa, vti verissima à Mag. Hieronymi Aduocatis quoque cognita fuisse credimus, dum ipsi, vt Mag. Baptistam ab intentata actione alia via repellerent, confugerunt ad nullitatem processus, quam ex pluribus probare intendebant.

Et primò dicebant ineptè fuisse intentatã actionem aduersus M. Hieronymum nullo

hæredem M. Hieronymi fideicommittentis, cuius licet fuerit hæres vniuersalis M. Baptista filius suus vnicus; Ipse tamen M. Baptista duos habens filios, M. Io. Franciscum, & M. Pasqualem sibi non scripsit hæredem M. Io. Franciscum, à quo descendit M. Hieronymus reus conuentus, sed M. Pasqualē secundo genitum; sicuti paritèr nec se esse hæredem asserit idem M. Hieronymus olim M. Io: Francisci sui Patris, & vltimi dicti Palatij possessoris; Sed hæc nullitas facilè sublata fuit; Nàm aut sit, vel non sit hæres Testatoris fideicommittentis, sufficit fuisse possessorem, vt non negauit, Palatij, & bonorum, quorum devoluta est successio Mag. Baptistæ, quo casu etiam si vti tertius considerari posset, pulsari tamen, & conueniri potuit pro restitutione, & vindicatione bo-
74 norum fideicommisso subiectorum, ex latè traditis apud Fusar. *de substit. quæst. 611. per tot.* & quamlibet actiorem sibi magis proficuam intentasse censetur ex salutarium clausularum adiectione in libello facta, ad tradi-
75 ta per Cyriac. *contr. 21. nu. 54.* Rot. Roman. *decis. 135. nu. 6. par. 6. recent.* stante maximè statuto huius Inclytę Ciuitatis *cap. 13. lib. 2. rubr. de petit.* vbi statuit, quod intelligatur
76 *Actorem super eo quod petijt, & prosequi voluit deduxisse in iudicium omnia iura, quæ habere probauerit*; Vndè quælibet actio, quæ M. Baptistæ aptior de iure censeri posset intentata dici debuit.

Nec aliquid habere momenti existimauimus id, quod secundo loco subdebatur pro excludendo ab actione eumdem M. Baptistā, quod hic ageretur de consequutione rei, nō ratione pleni dominij, sed ratione solius vsusfructus, vt proindè necesse fuerit, antequam ad agendum accederet, quod præcessisset eiusdem vsusfructus constitutio ab hæ-
77 rede facta, iuxta doctrinam Bero: *cons. 141. nu. 7. & 9. lib. 2.* cum alijs apud Castill. *de vsufruct. cap. 6. nu. 26.* Nàm prędicta disputantur in simplici vsufructuario, & pro formali vsufructu consequendo agente, secus autem in fideicommissario, qui licet dicatur ad instar vsufructuarij possidere, quià cum eius vita extinguitur ius, & possidendi facultas, quam ad suos hæredes non transmittit, quia tñ habet ipse, donec uiuit vsufructū causalem, quia dominium quoque habet proprietatis eorumdem bonorum fideicom-
78 misso suppositorum per totum vitæ suæ tempus, ex Molin. *de primogen. lib. pr. cap. 14. nu. 1.* Barbos. *in l. diuortio par. 3. nu. 6. ff. solut. matr.* Castill. *de vsufruct. cap. 5. n. 3.* latè Giurb. *dec. 79 nu. 13.* vbi ponit obiectum, & respondet *nu. 37. 38. & 39.*, & licet fruitionē, & gauditā tantum d. domus Testator cū viridario reliquisse videatur, nihilominus tū
79 ipsa proprietas relicta cēsetur, vt ex Bald. tradit Mantic. *de coniect. vlt. voluntat. lib. 9. tit. 2. n. 30.* Castill. *d. tract. cap. 30. n. 4. & seq. & nu. 20.* Rot. apud Buratt. *decis. 257. nu. 7.* Pro vt nec aliquid facit, quod Testator mādauerit, quod prædicta domus cum viridario *semper sit in bonis ipsius Testatoris*, hoc enim sano modo intelligi debet, vt scilicet sit in bonis Testatoris, non ad effectum, vt proprietas non transeat de vno in alium maiorem natu possessorem, ità vt possessor verè, & realitèr non sit Dominus, sed ad effectum tantum, vt continuè successiuis futuris temporibus fiat manifestum, à quo dicta bona profecta fuerint, & quod successor ea non ab vltimo defuncto, sed à primo Testatore fideicommittente sciat accepisse, vt sic ani-
80 maduertit Bellon. *cons. 60. nu. 55. & 56. & nu. 73. & seqq.* post alios ab eo allegatos. Exceptio verò identitatis bonorum, licet satis superq. ex longæua, & successiua possessione eorumdem ab antecessoribus tanquam subiectorum fideicommisso ex dicto M. Hieronymi Testamento habita elidi videbatur, tamen proprius etiam reijciendam fore innotuit, statim atque visum fuit eumdem M. Hieronymum opponentem etiam ipsum habuisse possessionem eorumdem bonorum vigore Testamenti prædicti.

Prout etiam quarta exceptio concernens retentionem prætensam pro melioramentis in eadem domo, vt asserebatur, factis, & pro quorum iustificatione fuerat in termino probatorio petita visitatio loci iuxtà dispositionem statuti *lib. 2. cap. 2. sub rubr. de caus. ordin. in § transacto termino*, volentis dictā visitationem fieri posse etiam transacto termino probatorio; Nihilominus eam Rota denegauit, quia à dicta petitione in termino probatorio facta videbatur recessum, postquam de ea amplius, nisi in calculo ferendæ sententiæ, & post plurimas citationes emanatas ad audiendam sententiam nullum verbum factum fuit, nec in actis, nec coram Rota; Sed potissimum quia dicta loci visitatio visa fuit prorsus invtilis; quia cum non fuerint in processu super talibus assertis melioramentis factæ aliquæ probationes, ex quibus antiquus status dicti Palatij à moderno, vt asserebatur, meliorato distingueretur, nullam cognitionem insinuare poterat inspectio loci, nec ex ea percipi, quænam essent

sent in eadem domo antiquitus tempore cōditi fideicommissi, quę verò postea fuissent adaucta. Ad hunc enim tantum effectum solent Iudices accedere ad locum differentiæ, vt certiores reddantur, an probationes ex testium depositionibus, vel alijs scripturis deductæ cum euidentia loci concordent; Cœterum in præsenti casu, quo nullo præcesserant huiusmodi melioramentorum certæ probationes, eorumdem pariter notitia desumi non poterat ex ipsius Palatij inspectione, cum vna pars potuisset dicere, omnia esse antiquitus ibi reperta, altera verò è contra aliqua fuisse postea addita contendere. Vndè processus probatione deficiente, cum vnius magis, quam alterius partis assertioni credi non debuisset, inanis, & invtilis fuisset accessus. Quando autem nihil percipi potest ex oculari inspectione, petitio visitationis loci tanquam cauillosa, & ad differendum iudicium facta reijcienda est, in proposito ratiocinatur Tusch. *lit. P. conclus.* 771. *nu.* 28. & eo allegato Post. *de manut. obs.* 101. *num.* 6. Et licet ex productione quorumdam instrumentorum appareret de acquisitione cuiusdam situs facta per Mag. Baptistam seniorem animo illum addendi fideicommisso dicti Palatij; cum tamen de ei° incorporatione postea secuta non fuerit doctum, dictæ acquisitionis ratio aliqua haberi non potuit: Et ideò cum immissionem impedire non debeat exceptio melioramentorum, quorum liquidatio facta non fuit Paril. *conf.* 33. *nu.* 52. *lib.* 1. Rot. *decis.* 312. *nu.* 4. *par.* 2. *diuers. & decis.* 610. *nu.* 3. *par.* 3. *rec.* satis consultum remansit indemnitati M. Hieronymi, grauando M. Baptistam ad præstandam fideiussionem de restituendis melioramentis, & quatenus ea liquidata, & probata fuerint, in ea summa, ad quam liquidatio, & probatio ascendisset; iuxta id, quod à Rota seruari solet, vt habetur *in decis.* 140. *nu.* 5. post Pacif. de Saluian. *& decis.* 276. *nu.* 3. *&* 4. *par.* 6. *& decis.* 48. *nu.* 16. *par.* 7. *recent.*

Pro vt neque præsentis inspectionis esse Rota censuit obiectum quinto loco factum, & fundatum in dispositione M. Baptistæ senioris titulo primogenituræ Pasquali secundogenito Villam in loco S. Petri de Arena relinquentis in recompensationem, vt dicebatur, maioratus à M. Hieronymo seniore Io. Francisco primogenito legati, cum non concernat exceptionem aliquam respicientem exclusionem actionis à M. Baptista intentatæ, iuxtà propriam naturam exceptionis *vt in l.* 2. *ff. de except. num.* 1. *&* 4. Surd. 252. *nu* 22. vis enim oppositionis non stat in eo, quod neget ex Testamento M. Hieronymi vocari maiorem natu, & seniorem, sed quod concessa etiam tali vocatione, compēsanda foret hęc succesio cum acquisitā primogenitura ex Testamento Mag. Baptistæ; vndè cum non per viam exceptionis intentioni M. Baptistæ, sed per viam compēsationis opponatur, necessaria fuisset reconventio, vt de eodem iure compensando cognosci potuisset.

Sexta tandem, vt vltima exceptio peremptionis instantiæ fuit parti opponenti reseruata mediante clausula in sententia adiecta *salua peremptione instantia*; maximè cū fuerit in calculo ferendæ sententiæ, & instātibus ferijs opposita: Pro vt itā fieri de more, & stylo huius Tribunalis omnibus compertum est.

Ex quibus itā fuit iudicatum vtraq. parte informante, &c.

Michael Angelus Bendinellus Audit.
Flaminius Armenzanus Aud. & Rel.
Antonius Sabinus Auditor.

SVMMARIVM.

1 *Publica Instrumenta certam, & plenam constituunt probationem.*
2 *Revocatio mandati non præsumitur, nisi probetur.*
3 *Statuti Lucens. cap.* 99. *lib.* 2. *refertur.*
4 *Statuti dispositio non extenditur, neque comprahendit non subiectos.*
5 *Limita in ordinatorijs Iudicijs.*
6 *Iudex tenetur seruare statuta loci circa ordinā Iudicij etiamsi lis agatur inter forenses.*
7 *Statutum prædictum in cap.* 99. *lib.* 2. *circa ordinatoria versatur.*
8 *Statutum dans modum, & formam probationis facienda non censetur disponere circa ordinatoria processus, sed circa decisoria causa.*
9 *Probatio dicitur respicere decisoria, & non ordinatoria causę.*
10 *Terminus probatorius respicit decisoria, modus autem probandi ordinatoria.*
11 *Solemnitas sola iudiciaria non consistit in probatione.*
12 *Legittimatio persona comparentis est facienda pro substantia iudicij.*
13 *Legitimitas personarū in Iudicijs ante omnia qua-*

quaritur.

14 *Amplia etiam in Iudicijs summarijs.*

15 *Item, & Iudicijs exequutiuis.*

16 *Defectus legitimationis persona maior censetur, quam defectus iuris.*

17 *Validitas, aut invaliditas scriptura, vel Instrumenti vt cognoscatur, attenduntur statuta loci, vbi producitur scriptura, vel Instrumentum.*

18 *Si agatur de exequutione publici Instrumenti attenditur statutũ loci, vbi agitur, si vero de fide, & viribus ipsius Instrumenti, Statutum loci, vbi fuit celebratum.*

19 *Contra Instrumentum non potest opponi exceptio, si ex Statuto loci, vbi fuit celebratum, prohibeatur, quamuis in loco Iudicij Statutum permittat.*

20 *Assis. decis. Luc. 39. declaratur.*

21 *Statutum providens commodo subiectorum forenses non comprahendit.*

22 *Cap. 145. lib. 1. Statuti refertur.*

23 *Mandatum ex quibus de iure prasumatur.*

24 *Mandatum probatur ex presumptionibus, & coniecturis.*

25 *Vbi cessat Statuti ratio ibi quoque cessat eius dispositio.*

26 *In Statutis plus ratio, quam verba attenduntur.*

27 *Mandatum censetur continuare, donec presumitur continuare voluntas mandantis.*

28 *Presumptio vna tollit aliam.*

29 *Prasumptio vna cedit pluribus.*

30 *Prasumptio non modo hominis, sed etiam legis veritati cedere debet.*

31 *Mutatio voluntatis, vti quid facti non prasumitur.*

32 *Statutum ita est interpetrandum, vt minus deroget iuri comuni, quam sit possibile.*

33 *Statutum ita debet interpetrari, vt in vno casu, non autem in duobus ius commune corrigat.*

34 *Mandatum prasumptum potest allegari, licet constet de expresso invalido.*

ARGVMENTVM.

Statutũ Lucens. in cap. 99. lib. 2. declaratur. Statuta quando dicantur respicere decisoria, vel ordinatoria Iudicij cum pluribus exemplis demonstratur; dum constat de mandato expresso invalido, an possit allegari præsumptum.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCIX.

ILlustriss. D. Eques Commẽdator Fr. Pompeius D. Alexandri de Rospigliosis Religiosus Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, & Magnæ Crucis dignitate insignitus mediante suo Procuratore exequutiuè processit cum citatione ad dicendum causam quare aduersus Vener. D. Caterinam filiam D. Stephani Sesti eius hæredem, & cœteros, de quibus in Actis pro summa pecuniarum per singulos eorum respectiuè dicto D. Commendatori debita vigore obligationis in publico Instrumento redactæ, & propterea iuxta dispositionem capit. 121. Statutorum Lucens. lib. pr. fuit institum, quod nullus eorum audiretur non præstito priùs idoneo fideiussore de iudicatũm soluendo.

Opposuerunt rei conuenti, Mag. Ioannẽ Buzzaccarini comparentem nomine præfati D. Commendatoris audiendum non esse ex eo, quia fuerit substitutus ab afferto Procuratore principali, de cuius mandato, & facultate non constare dicebatur, &c. Cui obiectioni licet responsum pateret ex ipsomet substitutionis Instrumẽto in quo Notarius attestabatur mandatum principale à se ipso confectum, rogatumque fuisse. Placuit nihilominus D. Iudici in hunc, qui sequitur, modum pronunciare. *Qui Dominus pronunciavit dd. reos esse audiendos absque fideiussione, & ad vlteriora in causa procedi mandavit, & terminum assignavit, &c.*

Petiere verò debitores præfati revocationem supradictæ pronunciæ in ea parte, *in qua mandavit ad vlteriora procedi in causa.* Et è contra D. Io. Buzzaccarini vti Procurator præfatus petijt revocationem eiusdem pronunciæ in eâ tantum parte, in qua fuit dictum *ex adverso comparentes audiendos fore absque fideiussione.* Et licet fuerit realiter productum petitum mandatum Procuratoris principalis. Nihilominus D. Iudex sic pronunciavit. *Qui Dominus, &c. Pronunciam vltimo loco factam contrario Imperio revocavit procedendi sine fideiussione, & ad vlteriora dixit non posse procedi ex defectu mandati.*

Recursum habuit Mag. Ioa. Buzzaccarini ab huiusmodi pronuncia, & ab ea parte, in qua

quà dixit non posse ad vlteriora procedi ex defectu mandati; & benè recursum, & malè Iudicatum esse credidi ex infrascriptis.

Etenim tàm de mandato substitutionis in personam Mag. Io.Buzzaccarini,quã Principalis in personam D.Equitis Camilli Rospigliosi dicti Illustris. D.Cõmendatoris ex fratre Nepotis patet ex publicis Instrumẽtis plenam in Actis exhibitis, quæ certam, &
1 constituunt probationem. *l.ingenuum ff. de statu hominum.* Bald. *in l.interest nu. 2. C. de solut.* Surd. *cons.4. num.3.* Mascard. *conclus. 1002. nu.13.*

Nec obstat, quod mandatum factum in personam D.Equitis Camilli vsq.sub die pr. Aprilis anni 1645. & sic per annos quinque ante factam substitutionem in personã Mag. Ioãnis Buzzaccarini expiraverit, & ex lapsu tanti temporis censeatur revocatum, quia de iure comuni potiùs contrarium à DD. traditum reperitur, neque per cursum alicuius temporis mutatam pręsumi voluntatẽ mandantis, nec revocatum mandatum, nisi talis expressa revocatio probetur benè vi-
2 dendus docet Alex. *cons.189. nu. 19. lib. 7. & cons.81.nu.4.* benè Rota coram Mohedan. *decis.31. de renunciat.* quos refert, & sequitur Mantica *de tacit. lib.7. tit.22. nu. 33.*

Neque refragatur dispositio Statuti nostri
3 *in cap.99. lib.2.* vbi disponitur mandata trãsacto quinquennio nullius esse ponderis, aut efficaciæ.

Forsan enim procederet obiectum, si caderet disputatio super mandato D. Io. Buzzaccarini, qui est subditus, & subiectus dispositioni Statuti nostri; Verũ agitur de mandato substituẽtis,& an ipse facultatẽ amplius habuerit substituendi. Quod mandatum cũ fuerit confectum à D. Commendatore in D.Camillum eius nepotem, & sint vtrique forenses, neque Iurisdictioni Statuti nostri subiecti, nec minus eius dispositio ad eos
4 extendi potest, latè Honded. *cons 11. nu. 1. 2. vol.pr.* Gratian. *cap.431. nu.26.* Rota coram Ludovis. *decis.255.* Alderan. Mascard. *conclus.17. nu.pr.* Hoc enim esset in alieno Territorio Iurisdictionem exercere, quod non permittitur Castr. *cons.32. nu.pr. lib. 2.*
5 Rol. *cons.80. nu.25.26. lib.4.* Bero. *cons.155. nu.13. 14. lib.2.* Peregrin. *decis.117. num.2.* Surd. *cons.553. nu.8.*

Nec obstat, quod Statutum forenses etiã includat in ordinatorijs, quid quid sit in decisorijs, vt etiam multorum autoritate probat Alderan. Mascard. *d.tract.concl.7. n.51.* Iudex enim in his, quæ concernunt processum, & ordinem Iudicij iudicare debet secundum Statuta loci, in quo est motum Iu-
6 dicium, etiamsi Iudicium esset inter forensem, & subditum, & litigaretur in foro subditi, vt animadvertit idem Mascard. loco citato Ludouic. decis. Luc. 39. *num.* 5. & expressè quoque disponit Statut. *in cap. 145. lib.pr.* Quod autem Statutum nostrum *in cap.99. lib.2.* circa ordinatoria versetur probari dicitur *ex Assiss. decis. Luc. 39.* & ideò mandatum allegatum excludere.

Etenim, quid quid dicat Assis., negari certè non potest, quin istud Statutum concernat modum, & formam, quà probetur validitas mandati, quia si probetur esse factum intra quinquennium, erit validum, si verò extra dictum terminum dicit esse invalidum; Et propterea sequitur per necessè verissima conclusio, quod Statutum dans modum, & formam probationis faciendæ non censeatur disponere circa ordinatoria
8 processus, sed circa decisoria causæ. Bart. *in l. ictus fustium in vlt. quæst. C. ex quib. caus. infam. irrogetur.* Bald. *in l.pr. in fine. C. quæ sit longa consuetudo.* Felyn. *in cap. quod. Clerici in fine de foro competenti.* Mascard. *dicto tract. concl.7. nu.77. paulò post medium vers. Et esset etiam,* cum alijs quos congerit Carolus de Graff. *de effect. Cleric. effect.2. n.140.* cum alijs etiam apud Decian. *tract. crimin. par.pr. lib.2. cap.35. num.9.* Et ea est ratio,
9 quia probatio respicit decisoria, & non ordinatoria causæ, cum litis victoria procedat ex probationibus, vt ex August. Bero. *quæst. 50.* Mascard. *quæst.pr. nu.12. in fine,* & aliis dixit Scacc. *de Iudic. lib.2. cap.11. nu. 243. & cap.9. nu.878. par. 2.* & subiungit Graff. *d. effect.2. num. 141.* Differt enim terminus probatorius à modo probandi, qui circa decisoria versatur,& in quo attenditur locus celebrati contractus,non autem agitati Iudicij, ad differentiam termini probatorij, qui brevis,aut longus iuxta Statuta loci,& Iudi-
10 cis,coram quo agitur, expressè disponitur, ita ex Bald. *in l.pr. nu.13. in fine C. quæ sit longa consuetudo,* trad. Scacc. *d.cap.11. nu. 244.* Ex quò in probatione non consistit solemnitas telæ Iudiciariæ, sed realitas substantiæ, negocij, & sequitur Graff. *d. effect.2. n.142.*
12 Prout in effectu legitimatio personæ comparentis est facienda pro substantia Iudicij, latè Vant. *de nullit. sub tit. quis possit dicere de nullit. nu.44.* vbi alios, & clariùs in puncto mihi videtur annuisse *in tit. de nullit. ex defect. inhabilit. seu mandati, sub nu. 5.* his verbis. *Nam, & tunc plenè de personis, ac*

veritate

veritate rei, si agitur ad Causæ decisionem liquere debet. Pacian. *de probat. lib. pr. cap.* 54. *num.* 9. qua propter ante omnia in Iudicijs
13 quæritur de persona, quia non ante iuris ratio, quam persona quærenda est, Mascard. *concl.* 1253. Mastrill. *dec.* 258. *nu pr.* Virgil. *de legitim. person.* 5. *prælud. num.* 1. *& seq.* Rot. *decis.* 401. *num.* 4. *par* 1. *recent.* Cyriac. *contr.* 236. *nu. pr. & seq.* quod procedit etiã
14 in Iudicijs summarijs, vt per Vant. *tit. de nullit. ex inhabilit., seu defect. mandat. sub nu.* 3. Roland. *cons.* 46. *nu.* 2. *lib.* 2. Mastrill. *d. decis.* 258. *nu.* 2. *cum seq.* Virgil. *d. prælud. sub nu. pr.* & in iudicijs exequutivis, vt ex
14 Baldo, & aliis à se allegatis tradit Roland. *d. cons.* 46. *nu.* 3, quod etiam ex Nevizan. *cons.* 18. *nu.* 3. Cartar. *decis.* Genuens. 32. *nu. pr.* confirmat Virgil. *d. n. pr. vers. Et de exequutivis,* vbi quod hoc procedit, etiãsi agatur de exequutione obligationis in forma Cameræ, ac in quocumque etiam summarissimo, & sub quacumque forma agitato Iudicio, vt multorum autoritate probat Osasch. *decis.* 1. *nu.* 31., quod alia quoque vrgentiori ratione convincitur; Nàm defectus ex inhabili-
16 tate agentium insurgens maior censetur, quã defectus iuris in agente iuxta tradita per Vant. *d. tit. de nullit. ex defectu inhabil mãdat. nu. pr.* At defectus actionis, seu iuris in agente respicit decisoria; Vndè eo magis dicendum videtur respicere decisoria Statutũ circa modum probandi legittimationem personæ; & strictius etiam additur animadvertendum, quod ad cognoscendam validitatem, vel invaliditatem scripturę, vel Instrumenti sunt attendendæ leges, & consuetudines loci, in quo fuit producta scriptura, siuè Instrumentum de quo agitur Mascard. *d. concl.* 7. *nu.* 80. *in fin.*

Secundo reperio DD. communiter attestantes, quod Statuta tunc solummodo dicantur respicere ordinatoria Iudicij, quando augent, restringunt, vel in totum tollunt ordinem Iudiciorum, vt exempl. gratia, si disponant, quod Instrumenta publica habeant exequutionem paratam, tunc enim quia nihil aliud facit Statutũ, nisi quod prolixitatem Iudicij Ordinarij reducit ad terminum summariũ, & exequutiuum, tunc quoad modum procedendi ex illo Instrumento attendendum erit Statutum loci, in quò iudicium agitatur, si verò differendum sit de vi-
18 ribus, & fide præstanda Instrumento prædicto, tunc Statutum loci, in quò fuit celebratus contractus, attendetur, sic latè distinguit Decian. *cons.* 11. *nu.* 185. *&* 186. *videndus lib. pr.* quem alijs relatis sequitur Alderan. Mascard. *de Statut. interpret.* optimè distinguens *concl.* 7. *nu.* 80. *vsque in fin. conclusionis.* Prout in simili, si in loco contractus adsit Statutum disponens, quod contra Instrumentum nulla possit opponi exceptio, & in loco Iudicij extet alterum directè contrariũ disponens, quod possit exceptio contra Instrumentum opponi, seruabitur Statutum
19 Instrumenti, non autem Iudicij, quia decisorium, non autem ordinatorium appellatur, ita plenè Grass. *d. effect.* 2. *nu.* 138. 139.

Et ex his patet, quod Assiss. absque ra-
20 tione, & autoritate loquitur, licet verè id non firmet, sed tantum supponat ex assertione partis; Cui in suo casu respondere fuit sufficiens adducta ratione, quod Statuti ratio finalis fuerit beneficium, & commodũ subditorũ, ne scilicet à procuratoribus post multum temporis vexarentur.

Vndè benè intrat conclusio, quod Statutum commodo, & beneficio subiectorũ providens forenses eò magis non comprænendit, quia numquã est statuentium mens aliquid decernere in commodum illorum, qui-
21 bus non possunt afferre damnum. *l. pr. C. de summ. Trinit. & fide Catholica l. Imperiales C. de nupt.* Rot. Rom. *decis.* 295. *nu.* 3. *par.* 1. *divers.* in terminis Hõded. *cons.* 29. *sub n.* 34. *lib.* 2. Vndè est, quod Statutũ nostrũ *in cap.*
22 145. *lib. pr.* deneget beneficium paratæ exequutionis non subditis, quibus pariter onus, prout subditis imponere non valet.

Verùm quando cessaret expressum mandatum D. Commendatoris principalis (quod omninò negatur) non tamen deficeret præsumptum à lege; quod ex productione iurium, Instrumentorumq; crediti, Computorum insimul habitorum, sanguinis coniunctione, impensa non mediocri facta, & quæ in dies fit in huiusmodi lite prosequẽda, pro-
23 batur Bart. *in l. vulgo in fine ff. de administr. Tutor.* Ias. *in l. pr. sub nu.* 12. *vers. Item vltra C. de procurat.* Rota *decis.* 440. *nu.* 6. *par.* 2. *rec.* & alij relati coram Ludovis. *decis.* 44.
24 *nu.* 2. Probatur .n. mãdatũ ex præsumptionibus, & coniecturis. Gozadin. *cons.* 11. *num.* 13. Rota *decis.* 187. *nu. pr. par. pr. & decis.* 32. *par.* 2. *divers.* quæ eo magis sufficere debent ad inducendam coniecturam, & præsumptionem voluntatis prædicti D. Commendatoris, quod D. Eques Camillus suus nepos perseveret in prosequenda exactione suorũ creditorum non obstante lapsu quinquennij, vel longioris etiam temporis: Cum ergo cesset Statuti ratio, cessare etiam debet ipsius

25 Statuti dispositio Assis. *d. decis. 39. num. 11.* plus enim attendenda est Statuti mens, & 26 ratio, quam verba Mascard. *d. concl. 2. num. 185. vbi num. 186.* subdit, quod vbi ratio motiua Statuti saluari non potest, tunc sequi non debemus litteralem sensum, ratio enim restringit, limitat, & moderatur Statutum, ne ex eo sequatur aliquod absurdum Assis. *d. decis. 39. nu. 13.* Et propterea cessante ratione Statuti in præsenti casu, ut dixi, pariter eius dispositio in præsenti non officit: & est iuri consonum, quod madantum Procu-
27 ris eo vsque censeatur durare, donec mandantis voluntas continuare præsumitur. *l. si verò non numerandi §. si mandavero ff. mandati.* Vant. *tit. de nullitat. ex defectu inhabilit. seu mandat. nu. 156.* Et quamvis hæc legis præsumptio à Statuto tolli videatur, vt pote ab eo inducta sit alia præsumptio contraria ex lapsu quinquennij mutationis nempè voluntatis, & revocationis mandati, hæc tamen Statuti præsumptio cessare debet in concursu aliarum præsumptionum præseferentium continuationem voluntatis mandā-
28 tis, cum præsumptio vna tollat alteram *l. Divus ff. de restit. in integr.* Gratian. *cap. 611. nu. 34.* Menoch. *præsumpt. 75. num. 27. lib. 2.*
29 & multo magis præsumptio vna cedit pluribus Gratian. *d. cap. 657. nu. 34.* Ramon. *cons. 123. nu. 16.* Menoch. *de præsumpt. 29. & 30. nu. 4. lib. 1.* & præsumptio non modo homi-
30 nis, sed legis veritati cedere debet Gratian. *d. cap. 657. nu. 35.* Ramon. *cons. 19. num. 17.* Menoch. *præsumpt. 145. nu. 4. lib. 3.*

Et cum Statutum prædictum sit in hoc
31 correctorium iuris comunis, quippe cū mutatio voluntatis sit quid facti non præsumitur, imò potiùs præsumitur perseverantia. *l. dispēsationi ff. de probat.* Vant. *tit. de nullit. ex defectu mandati n. 156.* In dubio autē est ea facienda interpretatio, vt minus deroget iuri comuni, quam sit possibile Assis. *d. dec.*
32 *39. nu. 15.* Altograd. *cons. 88. nu. 11.* meritò cum dictum Statutum minus deroget iuri comuni, illud referendo ad casum, in quo non apparet de perseverantia voluntatis constituentis stantibus præsumptionibus eā inducentibus, quam ad casum, in quo vigēt huiusmodi præsumptiones, illa debet seruari in alia, & sic sumi interpetratio, ex quā
33 in vno tantum casu ius comune corrigat. *c. cum dilectus*, vbi Abb. *nu. 6. extr. de consuetud.* Carpan. *in prælud. nu. 337.* Altograd. *d. cons. 88. nu. 14.* Assis. *d. decis. 39. nu. 16.*
34 Et licet fuerit dictum, quod allegato expresso non sit locus allegationi Taciti, respondet in puncto Rot. Rom. in Perusin. bonorum 8. Martij 1627. post Gilian. *in ordine 57. nu. 9.* quod duo mandata insimul cōcurrere possunt, præsumptum nempè, & expressum, quod mandatum præsumptum suffragatur, etiam si de expresso inualido constet. Ex quibus, &c.

Ita fuit decisum pro validitate mandati à Rota Lucensi sub die 17. Aprilis anni 1652 ex Actis Ser Francisci Stocchetti fol. 229.

SVMMARIVM.

1 *Lege duodecim Tabularum permissum erat distribuere totam hæreditatem in legatis.*
2 *Lex Furia quid disposuerit circa quantitatem legatorum.*
3 *Lex Voconia quid statuerit circa modum legatorum.*
4 *Lex Falcidia, quando advenerit, & quid disposuerit, & nu. 5.*
6 *In lege Falcidia non poterat Testator impedire hæredi huius legis beneficium.*
7 *Hæres, qui inventariū omisit, non potest Falcidiam, vel Trebellianicam detrahere.*
8 *Facto inuentario etiam non detrahit hæres Falcidiam, si Testator prohibuerit.*
9 *Testator potest arbitrio suo Falcidiam prohibere.*
10 *Voluntas expressa Testatoris requiritur ad inducendam prohibitionem Falcidię, & tacita non sufficit.*
11 *Contrarium de veriori, & nu. 12. & 13.*
14 *Declara dummodo verba sint talia, quod expressa voluntati ęquipolleant.*
15 *Falcidia dicitur prohibita, cum legatum est relictum liberè.*
16 *Item cum relinquitur* pleno *Iure, vel* in totū.
17 *Idem est legare* liberè, *vel* pleno *iure, aut* In totum, *& n. 18.*
19 *Falcidia dicitur prohibita, cum Testator mandat legatario per hæredem nullam molestiā inferri.*
20 *Legittima non potest prohiberi.*
21 *Dum Testator mandat molestiam non inferri legatario in bonis suis, vel Testatoris, non videtur prohibitū petere creditū propriū.*
22 *Falcidia, vel Trebellianica prohibita censetur hæredi, dum in casu molestię eum hæreditate priuauit.*
23 *Clausula* nunc prout ex tunc *operatur temporis retratractionem.*
24 *Dicta clausula apposita in privatione hæreditatis in casu molestiæ, aut contraventionis opera-*

operatur, vt nulla legitima, vel Trebellianica possit detrahi.

25 *Dicta clausula operatur, quod non intret regula semel hæres semper hæres. quia fingitur numquam fuisse hæredem.*

26 *Privatus hæreditate cum hac clausula* nunc provt ex tunc *in casu contraventionis non potest detrahere Trebellianicam, nec legitimam.*

27 *Testatores possunt privationis pœnam suis hæredibus imponere in casu contraventionis.*

28 *Prohibitis molestijs directè, vel indirectè in Iudicio, vel extra, intelliguntur prohibitæ tàm molestiæ facti, quam iudiciales.*

29 *Falcidia quibus casibus de legato vsusfructus detrahi possit.*

30 *Declaratur computatio facienda ex l. hæreditatum ff. ad l. falcid. & nu. 31. & nu. 32.*

33 *Institutio hæredis relicto alteri vsufructu vniversali non dicitur inutilis.*

ARGVMENTVM.

Falcidiæ legis origo narratur; An liceat Testatoribus Falcidiam, vel Trebellianicam prohibere, & an sit expressè prohibenda, vel sufficiat si tacitè. Ex quibus verbis, & clausulis censeatur prohibita; Prohibitus hæres molestiam inferre vsufructuariæ, vel legatariæ an possit Falcidiam deducere, vel censeatur prohibita. Computatio legis *hæreditatum* ff. ad l. falcid. exemplificatur, & quando de Legato vsusfructus detrahi possit Falcidia.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCX.

VEtustissima duodecim Tabularum Romanorũ lege latissimam tributam fuisse potestatem cuiq. legandi, Itaut liceret etiam totum patrimonium legatorum distributione consumere
1 testatur Põponius Iurisconsultus in *l. verbis legis 120. ff. de verb. signific.* & repetit Iustinianus *in §. pr. instit. tit. de falcid.* Verũ, quoniam indè sequebatur, ꝙ plerumq. testantes sine hærede decederent recusantibus scriptis hæredibus inane nomen hæredis absque vlla commodi, & lucri spe subire; Inde factum est, quod Testatorum gratia, & vt hæredibus insimul prospiceretur, lata primum fuerit lex à Caio Iunio Tribuno Plebis, ex qua tàm ampla legandi facultas coarctaretur, dum in ea sancitum est, ne cui plusquã mille nummi legari possent, vt ex Theophi-
2 lo Græcarum institutionum Authore ad titulum Instit. *de leg. falcid. §. pr.* tradit Alciat. *in Parerg. iur. lib. 5. cap. 23.* quæ legis dispositio cũ non fuisset experta sufficiẽs, suadẽte postea M. Catone maiore, rogante vero C. Voconio Tribuno plebis alia lex successit ab eius Authore Voconia nuncupata, & de quà meminit Cicero *in 6. oratione* in Verrem; In qua præcœteris hoc fuit caput
4 insertum, ne cui plus legaret Testator, quam hæres esset habiturus, vt idem refert Alciat. loco supra allegato, & post eũ Cuiacc.; sed cum neque hæ duæ leges satis hæredum indennitati cõsulerẽt, & vt inquit Iustinian. *d. §. institut. tit. de lege falcidia*, harum neutra sufficiens ad rei consumationem videretur, lata est postremo lex Falcidia anno Vrbis conditæ 711. paulò ante Augusti Imperium à C. Falcidio Tribuno plebis cõdita à quo etiam nomen desumpsit; vt notat Cuiacc.,
4 Cuiac., cuius verba legis sunt hęc, *Quicumq. Civis Romanus post hanc legem rogatam Testamentum faciet, is quantam cuiq; Civi Romano pecuniam iure publico dare, legare volet, ius, potestasque est, dum ita detur legatum, ne minus, quam partem quartam hæreditatis eò Testamento hæredes capiant*, vt ea precisè
5 transcripsit Paulus Iurisconsultus in *l. pr. ff. eod. tit.* & eiusdem substantiam tantummodo retulit Iustinianus in fine *d. §. pr. institut. tit. de lege falcid.*, quam etiam explicando, inquit, idest, *vt sive vnus hæres institutus sit, sivè plures, apud eum, eosve pars quarta remaneat*. Itaut, nec liceret Testatori promissione etiã ab hærede exactâ huiusmodi Fal-
6 cidię legis beneficium impedire vt in *l. qua bonis 15. §. fratre ff. ad l. falcid.*; Nouissimè tandem Iustiniani Imperatoris succedente Constitutione relata *in Auth. sed cum Testator C. eod.* Indultum est Testatoribus non ignaris de sui Patrimonij viribus Falcidiæ detractionem hæredibus suis expresè prohibere.

Vndè non inficior nulla existente expressa, vel tacita Testatoris Falcidiam detrahẽdi prohibitione, inuentarij confectionem præcœteris hoc quoque beneficium hæredi præstare, vt possit quartam pro Falcidia detinere: Secus autem omninò esse, cum adversa Testatoris emergat voluntas; vnde concludendum sit, quod hæres, qui inventarium non confecit, nullo modo Falcidiæ sivè Trebellianicę detrahendæ commodò frui
7 possit ex clara Imperatoris sanctione in *Auth. de hæred. & falcid. cap. 2. in princ.* ibi. *Fiat igitur inuentarium ab hærede*, & firmant etiam Honded. *cons. 34. per tot. vol. pr.*, Gayl. *pract. obser-*

obseruat. lib. 2. obseruat. 138. in princ. Crauett. consf. 219. nu. 6. Gratian. cap. 981. n. 22. Cyriac. contr. forens. 316. nu. 10. Mangil. de imput. quest. 129. nu. 6. & 10. Rota Rom. decis. 72. in princ. par. 2. diuers. & decis. 399. nu. 4. par. 5. recent. Facto autem inventario eò tantum casu falcidiam detrahit, quatenus in contrarium non accesserit Testatoris ordinatio; ea enim à Testatoris prohibita, inuentarij confectio ad hunc effectum nequaquam suffragatur, vti clarè depræhenditur ex dispositione dictę Iustiniani sanctionis transcripta in d. supra citata Auth. Sed cum
8 Testator, &c. C. Ad l. falcid. vbi postquam Iustinianus firmauerat licere in posterum testatori falcidię detractionem hæredibus prohibere, subiūgit in §. his cessantibus hæc pręcisa verba His cessantibus locus est falcidia, si fiat Inuentarium secundum modum, tempusque Statutum in aditione, & hoc idem manifestè quoque desumitur ex §. hinc nobis Auth. de hared. & falcid. vbi pariter postquam sancitum est hæredem opus habere inuentario, vt falcidiam detrahere possit, addidit tex. in §. si verò, &c. Si verò expressè designauerit non velle haredem retinere falcidiam, necesse est Testatoris valere sententiam. Vndè constat inuentarium nō prodesse hæredi, quoties falcidia à Testatore prohibita reperitur, & hoc idem comprobant Honded. cōs. 34. per totum vol. pr. Gayl. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 138. in princ. Crauett. cons. 219. n. 6. Cyriac. contr. forens. 316. nu. 10 Gratian. discept. forens. cap. 981. nu. 22. Māgil. de imputat. q. 129. nu. 6. & 10. Rota Ro. dec. 39. nu. 4. par. 5. recent. & quam falcidiæ prohibitionem Testatoribus suo arbitrio permissam à legibus fuisse, non potest in dubium reuocari, cum veterum Constitutionū rigore correctò ità sanciuerit Iustinianus in
9 d. Auth. Sed cum Testator, &c. C. ad l. falcid. & in §. hinc nobis Auth. de haredibus, & falcid. & latè comprobant DD. supra relati.

Solùm autem præsentis inspectionis esse videtur; an D. Ludouicus Testator noster voluerit D. Michaelli hæredi suo huiusmodi falcidiæ detractionem interdicere. Quod Præstantissimus D. meus Arbiter negandū esse, in primis affirmat, quia cū nō reperiatur in Testamento expressè, & nominatim prohibita, & si ex aliis verbis, vel clausulis eiusdem Testamenti hæc voluntas elici forsan potuerit, non ideò hæc expręssa voluntas appellanda sit, sed tacita, quæ non suffragetur, ad inducendam huiusmodi prohibitionem dixit Dominus meus, & probare intendit
10 assertiōne textus d. Auth. vt cum Testator, & ex autoritate Honded. cons. 45. num. 20. & seq. lib. 2. Peregrin. de fideicomm. art. 3. nu. 88. & 89. & aliis ab eo allegatis.

Sed verè contrariam opinionem reperio comuniter sequutam, & quod sufficiat verbis generalibus falcidiam prohibitam esse, vti fuit originalis doctrina Castrens. in dicta
11 Auth. sed cum Testator nu. 2. vers. Ego autem, & clarius in cons. 28. num. 4. 5. lib. 2. nam expressum dicitur non modo quod specialiter,
12 sed etiam quod generaliter exprimitur: vt plenè apud Bart. in l. pr. num. 7. ff. de vulgar & pupillar. & Castr. opinionem sequuntur Paris. cons. 20. nu. 35. & seq. lib. 3. latè articulo ad partes discusso Mantic. de coniectur. vlt. volunt. lib. 7. tit. 11. nu. 6. 7. & 12. nu. 10. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 198. nu. 10. Gabr. in suis conclus. lib. 4. conclus. 2. sub num. pr. vers. Contrariam tit. ad Trebell. Petra de fideicomm. q. 15. nu. 154. 190. Gratian. cap. 888. in princ. & latè quoque comprobat Molin. de primogen. Hyspanor. lib. pr. cap. 17. sub nu. 26. vers. Nec obeerit si dicatur falcidia prohibitionem expressè, & nu. 27. 28. & idem firmat Menoch. cons. 374. num. 4. & cons. 1141. nu. 11. & approbauit Rota Rom. dec. 67. nu. 2. par. pr. & in dec. 438. n. pr. par. 2. rec. & dec. 401. nu. 2. par. 3. & dec. 203. nu. 3. 4. 6. par. 4. rec. & dec. 651. nu. 3. 4. 10. 3. par. 4. rec. & corā Caualer. decis. 537. nu. pr. & seq.

Et quamuis contrarium haberi videatur, tàm in Auth. Sed cum Testator inserta inter titulos Cod. ad l. falcid. quā in Auth. de hared. & falcid. cap. 2. in fin. §. si vero expressim de-
13 signauerit non velle haredē retinere falcidiā, aduertendum est non id ibi dispositiuè, sed enunciatiuè potiùs, & per modum narrationis exprimi; Vndè non ex hoc contrariū cōuinci dici potest, cum idem sit, si non expressè, sed tacitè, & per vrgentes coniecturas à Testatore falcidia ꝓhibeatur, ut in terminis respōdet tum Castrēs. supra cit. cōs. 28. nu. 2. vers. Sed in casu nostro lib. 2. quā alij oēs supra citati DD. Videndū est igitur, an legata, de quibus agit, cōcepta fuerīt in Testamēto D. Ludouici per hūsmodi clausulas, & verba, quę necessario assertæ falcidiæ prohibitionē ex eorum propria natura adeò præseferant, vt speciali prohibitioni æquipolleant, vti requirere videntur supra relati Doctores, &
14 explicauit etiam Rota Rom. coram Caualer. decis. 441. nu. 4. & decis. 537. nu pr.

Et quamvis plures possent afferri coniecturæ, quibus vti solent ad hunc effectum sæpè DD. & potissimum quod Testator in suo Testamento disposuit legata accipi posse à D. Isabella legataria propria autoritate, &

de eis ad sui libitum, & liberam voluntatem disponere, & de ipsis sit domina, & vti talis de eisdem liberè deliberare, ex quo legandi modo, nempè cum *liberè* sint relicta legata, falcidia dici possit à Testatore prohibita,
15 vt benè aliis relatis Menoch. *de præsumpt. lib.4. præsumpt.* 198. *num.*22.*&* 23. Petra *de fideicomm. q.*15. *sub nu.*129. *casu* 14. Ial. *cõs.* 14. *col.pr. in fine lib.*3, Curt.Iun. *cons.* 2. *nu.* 3. Natta *cons.*530. *nu.*10. *vol.*3. Gozad. *cõs.* 47. *nu.*9. cum plenè congestis per Barb. *diction.*190. *nu.*3.*&* 11. Quando enim aliquod cum dictione *liberè* à Testatore relinquitur, intelligitur relictum in totum, & pleno iure,
16 vt in proposito nostro docet Menoch. *cons.* 10. *nu.*10. Ruin. *cons.*230. *nu.*3. *vol. pr.* optimè Roland. *cons.*85. *nu.*51.52. *lib.* 4. Crauett. *cons.*122. *num.*5. latè Barbos. *dict.* 261. *nu.*6. vndè videtur consequens falcidiã, omninò in Testamento vetitam fuisse, cum idẽ sit legare *liberè*, ac *in totùm*, & *pleno iurè*,
17 falcidia autem dicitur omninò prohibita, quando legatur *in totum, l.vlt. C. ad l.falcid.* latè Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*9. *tit.* 13. *nu.*17. Roland. *cons.*27. *num.* 32. *lib.* 4. Ruin. *cons.*25. *nu.*7. *vol.pr.* cum plenè congestis per Menoch. *de præsumpt. lib.*4. *d.præsumpt.*198. *nu.*15 & per Gabriel. *lib.* 4. *tit. ad Trebell. cõclus.* 6. Add.ad Buratt. *dec.*480. *nu.*18. 19., & idem quando *pleno iure* legatum sit, maximè quando concurrit, vt in casu nostro, verbum totum importans ad latè
18 congesta per Menoch. *d.præsumpt.* 198. *nu.* 12. & per Gabriel *lib.*4.*conclus.*4. & insuper etiam in casu contraventionis mandauit restituendam esse per hæredem substituto hæreditatem *totam*, vndè conijcitur nullam quartæ diminutionem ex eà fieri voluisse.
18 Ruin. in terminis falcidiæ *cons.*47. *num.* 18. *vol.*2. prout etiam in ijsdem terminis Menoch. *de præsumpt. lib.*4. *præsumpt.* 198. *nu.*15. latè Gabr. *lib.*4. *tit. ad Trebell. concl.* 6. Petra *de fideicomm.q.*15. *nu.*194. Cephal. *cons.* 272. *nu.*143. Surd. *cons.*458. *nu.*23. Marcian. *cons.pr. num.*149. *lib.*1. siue dictum verbum *totam* adiectum sit exequutioni, siuè dispo-
19 sitionis substantię. Rota Rom. *decis.* 480. *nu* 19. *&* 23. apud Buratt.

Omissis nihilominus his, & alijs pluribus coniecturis ex ipso Testamento resultantibus, quæ licet vrgentes aliquid tamen dubij recipere possent; Animadverto solum voluntatem Testatoris expressè declaratam ab eo fuisse in clausula infrascripta post omnia legata adiecta, & his verbis exharata. *Dichiarando espressamente che intorno alle sopraseritte, & infrascritte cose contenute ne' Legati fatti à fauore di detta Sig. Isabella sua moglie non possa, ne debba essere in alcun modo molestata, ò inquietata da suoi infrascritti eredi direttamente, ò indirettamente, ne per loro stessi, nè per mezzo d'altri, in giuditio, ò fuori, mà protetta, fauorita, & aiutata, sotto le pene contenute nel presente Testamento come di sotto più apertamente si dimostra.* Quãdo enim prohibitum non fuit hęredi simpliciter molestiam legatariæ inferre, sed generalibus, & amplissimis verbis vsus est Testator in prohibendo hæredi ne molestijs legatarium afficiat; Tunc communiter Doctores intelligunt pernecesse vetitam quoq; fuisse omnem detractionem, quæ vxoris cõmoda, & relicta diminueret; ac si expressè, & nominatim Testator hæredi mandasset, ne quartam aliquam ex sua hæreditate, vel legatis detraheret. vti sunt puntuales doctrinæ, inter quas præcæteris videndus est
19 Alex. *in cons.*52. *nu.pr. vsque ad nu.*7. vbi in fortioribus prohibitũ erat simpliciter molestiam dari legatariæ, & hæres controuersiã moverat in Iudicio super aliqua ex rebus legatis. Dec. *cons.* 613. *nu. pr.*, vbi Testator relicta vsufructuaria vxore sua, prohibuerat hæredibus illã molestare quoquomodo, de Iure, vel de facto, directè, uel indirectè in dicto vsufructu; & hæres volebat prohibere vsumfructum vxori in quibusdam bonis, de quibus prætendebat non potuisse Testatorem disponere, & nihilominus resoluit ob Iudicialem petitionem intelligẽdum esse contravenisse prohibitioni Testatoris, & & hæredem cecidisse à commodo hęreditatis, à qua in casu molestiæ privatus erat in Testamento, & pulcherissimum est consilium Socc. iunior. 113. *vol.pr. à nu.* 28. *vsq. in finẽ*, vbi prohibitio molestiæ generalibus verbis, & non adeò præcisis, vt in casu nostro, fuerat emissa, & præcipuè *nu.*48. concludit contraventionem, quia legittimam, & Trebellianicam petierat, *& nu.* 50. *&* 52. animadvertit semper molestiam inlatam dici censendum esse, quoties molestia, aut cõtroversia tẽdit ad diminutionem vsufructus, aut legati, vt est detractio quartarum ex eis; vt ibi *sub nu.*52. per infrascripta verba declarat. *Sed in casu nostro per petitionem legittimæ, & Trebellianicæ maximam molestiã passa fuit D. Taddea, & bona Testatoris apud eam fuerunt diminuta*, & ideò *sub nu.*53. monet tunc molestiam inferri dici, si re ipsa ius vtendi diminuitur, & cum eo transit Peregrin. *in tract. de fideicomm. art.*35. *nu.*5. distinguendo

ſtinguendo an moleſtia aliqua ſimpliciter, vel generaliter de iure, vel de facto prohibita reperiatur, & hoc vltimo caſu concludit cenſeri prohibitam omnem controuerſiam. etiam de iure competentem, *& ſub d. nu. 5* in fine addit hæc verba, *& idem quoque eſt cum Teſtator prohibuiſſet moleſtari vxorem ſuam quoquo modo in rebus ſibi relictis, nàm videretur prohibita omnis moleſtia, etiam pro iure competenti hæredi ſcripto, veluti pro legittima, & Trebellianica,&c.* & proſequitur *etiam nu.6.* licet quoad legitimam aliud eſſet fortè dicendum, quia non poteſt in ea
20 onus aliquod apponi, per text. *in l. quoniam in prioribus C. de inoffic. Teſtam.* vt ibi declarat idem Peregrin: *ſub nu.6.* & videndus eſt etiam in propoſito Ruin. *conſ.* 77. *à nu.5. vſque in finem lib.2.* Surd. *conſ.* 143. *nu.27.& 28.*

Et aduertendum eſt etiam, quod Teſtator noſter non prohibuit moleſtari legatariam in bonis ſuis, quia tunc ſi hęres petat aliq ſuum creditum non videtur legatariã in bonis Teſtatoris moleſtare, quia bona ſua Teſtatoris intelliguntur ęre alieno deducto, vt
21 benè diſtinguit Surd. *de alimentis tit.9.q.26. nu.85.* & trad. etiam Sim. de Pręt. *de interpret. vlt. volunt. lib.4. fol.417. nu.86.* Verum dixit, *Intorno alle ſopraſcritte coſe contenute ne Legati fatti à fauore, &c.* vti ſupra latius retuli, & Ruino,& Socc. Iun. in dd. conſilijs in puncto ſupra allegatis ſequitur Sim. de Præt. *de interpręt. vlt. volunt. fol. mihi 417. nu.89. lib. 4.*

Quod fortiùs procedit attento, quod Teſtator vlterius procedendo diſpoſuit. *Che ſe intorno alle ſopraſcritte coſe contenute nel preſente Teſtamento come ſopra fatte, & ordinate à fauore della Sig. Iſabella Stefani ſua honoranda Conſorte ſarà data alcuna moleſtia, ò inquietatione da alcuno di detti eredi, & in particolare da detto Sig. Michele direttamẽte, ò indirettamente per ſe ſteſſo, ò per mezzo d'altri, in Giuditio, ò fuori, e non ſarà più toſto protetta, fauorita, & aiutata, ſia eſſo, e ſuoi figli, e deſcendenti in tutto, e per tutto priuo incontinenti del commodo del preſente Teſtamento, & inſtitutione, e ſi riconſolidi il tutto, sì come hora per all'hora ſoſtitui, e ſoſtituiſce il detto Sig. Tomaſo Cardelli.* Cum enim in caſu contraventionis non pœnam certam adiecit Teſtator, ſed hęredem totius hæreditatis commodo privavit, tunc vtique non eſt dubium detractioni Falcidiæ, nec
22 Trebellianicę locum eſſe, vt benè in propoſito tradit Ruin. *conſ.48 nu.19. lib. 2.* & de hærede priuato ob moleſtiam prohibitam vxori Teſtatoris loquitur, & concluſionem firmat Surd. *conſ.342. nu. 14.* & melius *nu. 18.*, & in his terminis etiã Andr. Alciat. *cõſ. 556. nu.2.* Mangil. *de imput. q.128. num.15.* & maximè etiam, quia data moleſtia, & ſequuta contraventione ſtatim eum hæreditate privari voluit, vt ibi. *Sia eſſo,&c. in tutto, e per tutto priuo incontinenti del commodo,&c.* & ſic titulo hæredis, quo caſu detractioni locus eſſe non poteſt. Surd. *d.conſ.342. ſub num.14. verſ. Quinto quicquid ſit,&c.* Ruin: *d.conſ.48. num.18. lib.2.* Menoch. *de preſumpt. præſumpt.198. nu.24. lib.4.* Peregrin. *de fideicomm. art.3. ſub nu.92. verſ. Moderando tamen, & nu.102.* Mangil. *de imput. d.q. 128. num.17.* & vim facit illa clauſula adiecta, *si come hora per all'hora ſoſtitui, &c.* quæ operatur temporis retrotractionem, & facit, vt fingatur eum numquam fuiſſe hæredẽ, & ita per conſequens nullã ei cõpetere
23 detractionẽ. latè Pariſ. *conſ.91. nu.66. vol.2.* Surd. *conſ. d.342. n.15.* Cephal. *conſ.153. num.45. 46. 47.* Mangil. *de imputat. d.q.128. nu. 18.* & ex latè traditis per Martã *de clauſ. p. pr. clauſ.54.* & per Barboſ. *clauſul.61.* Ita q̃ eo caſu ſtãte d. clauſula priuatio intelligitur inducta ante aditam hæreditatem, & ideo tanquam ſi nunquam fuiſſet hæres, nulla falcidiæ, vel Trebellianicæ detractio competere
24 poteſt, quæ competit hæredi tantum optimè Hyppolit. Riminald. *conſ.54. nu.3.4.5. lib.1.* Cephal. *conſ.153. num.45. & ſeq.* Burſatt. *conſ.167. n.15.16.* vbi alios Angel. latè *conſ. 168.* Mangil. *de imput. q.128. nu.19.* Surd. *d.conſ.342. num.16.* & regula propterea hoc caſu non intrat, quod ſemel hæres ſemper hæres, quia cum per dd. clauſulas priuatio cenſeatur inducta ante aditam hęreditatem, ita per fictionem legis nunquam præſumitur
26 fuiſſe hæredem. Ang. *d. conſ. 168. num 3.* Ruin. *conſ.170. nu.11. lib.3.* Rim. Iun. *conſ. 54. nu.3.* Burſatt. *conſ.167. nu.20. lib. 2.* & cum hac diſtinctione reſoluũt DD. quæſtionem; An priuatus hæreditate ob non ſeruatam Teſtatoris ordinationem deducere poſſit Trebellianicam benè Gratian. *cap. 860. nu.12.14.* vbi ampliat etiamſi alia verba fuerint adiecta præter dictam clauſulam *nunc,*
27 *prout ex tunc,* quæ ipſe ponit exemplificãdo Peregrin. *d.deciſ.35.& conſ.145. lib.pr.*
28 & Mangil. *d. q. 128.* & Surd. *d. conſ. 342. per tot.* Quas priuationis pœnas à Teſtatoribus ſuis hęredibus imponi poſſe probatur *ex l.pr. & toto tit. Cod. de his quæ pænę nomine.* Pariſ. *conſ.91. nu.61. 62.& 63. lib.2.&*

conſ.

cons.22. num. 59. & 60. lib. 3. Alba *cons.51. nu.11* Fusar. *de substit. quæst. 582. num. 10.* Peregrin. *de iure fisci lib. 2. tit. 10. num. 21.* Surd. *cons.203. nu.43. in puncto decis. 194. nu.11.* Magon. *decis. Florent. 20. nu 3.* Add. *ad decis.899. nu.4.* Buratti.

Et propterea, quod subiungitur in transmissis dubitationibus, non fuisse prohibitas molestias iuridicas, & via Iudicij illatas, satis mihi videtur ex supra deductis fuisse responsum, quod dum prohibitio non est simplex, sed generalis, & verbis amplissimis expressa, & per ea præsertim verba *direttamente, ò indirettamente, in giuditio, ò fuori*, tunc non modo facti molestias, sed Iudiciales etiam, & ex iuris dispositione cõcessas censeri debere prohibitas ex DD. ibi
29 relatis, quibus addo Gratian. latè *disceptat. forens. cap.758. num.36. & seq.* Menoch. *de præsumpt. lib.4. præsumpt.98, nu.8.* Cephal. *cons.451. nu.221.* Rim. Iun. *cons.249. nu. 14., 15. & cons.475. nu.7.* Surd. *cons.506. nu. 12. 13. & decis.194. nu.11. & 12.* Gratian. *decis. Marchiæ 153. nu.13.*

Ex his igitur emergit superfluum esse disserere, an de legato vsusfructus, prout de cœteris legatis detrahi possit falcidia; dum clarè ostendimus ex omni legato suæ vxori facto fuisse à Testatore nostro falcidiæ, aut quamlibet aliam detractionem prohibitam.

Verùm quatenus etiam non foret à Testatore prohibita, nihilominus non esse detrahendam ex legato præfato vsusfructus omnium bonorum facti qualitas facilè suadet; Siquidem ex comuni, magisque recepta DD. sententia firmatur, tunc solum ex vsufructus legato falcidiam detrahi posse, quoties facta liquidatione certo constet legatum excedere dodrantẽ totius hęreditatis, ità intelligendam esse doctrinam Bartoli in
29 *l. Vxori meæ sub nu.2.* ibi, *omnium debet habere vsumfructum, deducta tamen falcidia, ff. de vsufructu leg.* dicunt infra mox citandi DD.. Quomodo autem computanda sit huiusmodi liquidatio, vt cognosci queat, an vsusfructus legatum excedat dodrantem totius hæreditatis, adeò clarè docet text. in
30 *l. hæreditatum, 68., in §. solitum est tamen, &c. ff. Ad l. falcid.* vt nihil clariùs desiderari valeat; Fieri enim debet æstimatio valoris proprietatis totius hæreditatis in primis, è
31 contra vero æstimari debet valor ipsius annui vsusfructus per tot annos, quot ętas legatariæ requiret iuxta regulam ab ipsa lege præscriptam; Nempè si legataria non dum attigerit ætatem annorum triginta, cuiuscumque sit ætatis, cum præsumatur viuere triginta annos, fiet æstimatio annui redditus vsusfructus per triginta annos, & computato insimul valore omnium triginta annorum, si excedet tres quartas partes valoris proprietatis totius hæreditatis, ex eo detrahetur falcidia; Si verò legataria vsusfructus fuerit ætatis annorum supra trigintam, qui est casus noster, in quocumq. anno sit, cum præsumatur vivere vsque ad annos sexaginta, solum fiet computatio illius tẽporis, quod deficiet ad complendam ætatem annorum sexaginta, vti si esset legataria annorum quinquaginta & octo, fieret solum computatio redditus vsusfructus duorum annorum, quæ computatio redditus nisi excesserit dodrantem valoris totius hæreditatis, non erit locus alicui falcidiæ detractioni, vti est clara decisio illius textus, &
32 eam sequuntur ibi Bart., Alex., Castrens., & communiter DD., & mirabilem computationem appellat Hyppolit. Riminald. *cons. 170. nu.16. 17. vol.2.* cum alijs apud Borgnin. *de vsufructu*, qui latè explicat *nu. 225. pag. mihi* 431. & vltra ab eo allatos Gratian. *decis. Rotæ Marchiæ 48. per totam*, & pręcipuè *sub nu.4 vers. Non obstat.* concludit ibi. *Secundam quam cum simus in muliere quinquagenaria, remanent tot anni, vt eius ætas non absorbeat hæreditatem vltra dodrantem.* Amat. *decis. eiusdem Rotę 45. per tot.* & apud Castillum plenius *de vsufructu cap. 60. per tot.*; Et propterea cum D. Isabella vsufructuaria excedat ætatis annum quinquagesimum, vt mihi supponitur, evidenter elicitur computationem faciendam vsque ad annum sexagenarium annui redditus, & eius æstimationis longè infra dodrantem valoris totius proprietatis bonorum hæreditariorum consistere; & ideò, quatenus etiam ex voluntate Testatoris falcidiæ detractio non reperiretur vetita, ipsa natura legati, & legatariæ qualitas, & ætas impediret.

Et quamuis iuxtà ęstimationem prædictã locus esse nõ possit in casu nostro detractioni falcidiæ, institutio nihilominus hæredis non remanebit inanis, vti pariter pro ratione detractionis eruditè deduxit Dominus meus; Nàm institutio hæredis non dicitur inanis, sed plena potiùs, & vti vera substinetur interim etiam in nuda proprietate, relicto licet alteri vniuersali omnium bono-
33 rum vsufructu. *§. pr. institutionum tit. de vsufructu.* Gabr. *cons, 102. nu.3. vol.pr.* Paril. *cons.94. nu.35. & cons.97. nu.3. 10. lib.2.*

Marc-

Marescott. *var. resolut. lib. pr. cap. 29. nu. 59. & 62.* Rota Rom. plenè *in decis. 67. num. 4. & plurib. seq. par. 6. recent.* & coram Buratt. *decis. 456. nu. 7.*

Ex quibus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Lucense in cap. 56. lib. 2. refertur.*

2 *In Dominio Lucensi sententia non habet exequutionem facti, nisi prius habeat exequutionem iuris, in quâ pronuncietur sententiã exequendam.*

3 *Iudex ex Statuto Lucensi in calculatione rationum Tutoris se remittere debet ad calculatores.*

4 *Sententia contra casum legis dicitur notoriè nulla.*

5 *Relatio Calculatorum contra formam Statuti est nulla.*

6 *Verbum* teneatur *in lege positum reddit actum in contrarium factum ipso iure nullum.*

7 *Paria sunt aliquid non factum, vel nulliter factum.*

8 *Calculatoribus electis non referentibus, vel malè, alij sunt eligendi.*

9 *Actus adimplendus ex dispositione legis reiterari toties debet, donec adimpleatur.*

10 *Qualibet dispositio intelligenda est cum effectu.*

11 *Terminus pendente appellatione currit, si appellatio non habuit effectum.*

12 *Electio infra debitum tempus facta, si non sortiatur effectum iterum facienda est.*

13 *In actu nullo nulla dispositio verificatur.*

14 *Actus etiam hominis si fuerit nullus reiterari debet.*

15 *Statuto mandante fieri Compromissum, si fiat nulliter, vel laudum non sequatur, aut nulliter, reiterari debet compromissum, donec res per laudum validè definiatur.*

16 *Non dicitur quis fecisse, si actus redditur exceptione nullius effectus.*

17 *Actus nullus nullum operatur effectum.*

18 *Reuisores, & Calculatores rationum Tutorum propriè dicuntur arbitri.*

19 *Sententia Iudicis in condemnando, vel absoluendo Tutores à redditione rationum pendere debet à relatione Calculatorum.*

20 *Calculatores antequam referant, debent Codices rationum diligenter perpendere.*

21 *Reuisio, seu calculatio rationum Tutoris non rectè facta, & distinctè, debet iterum fieri.*

ARGVMENTVM.

Explicatur Statut. Luc. in cap. 56. lib. 2. An reuisio, & calculatiom rationũ Tutoris facta à calculatoribus electis, si nullitèr, vel non bene, & distinctè facta sit, an possit ipse Iudex cognitionem de dd. rationibus assumere, vel sint ab eo noui reuisorès eligendi, donec fiat relatio certa, & distincta.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXI.

CVm per Statutum Ciuitatis Nostræ Lucensis in cap. 56. lib. 2. disponatur, quod *Tutela, vel Cura finita minores facti maiores rationẽ Tutelę petere possint intra quinquẽnium à die Tutela, vel Curę finita, &c. & dicta ratio debeat videri approbari, vel reprobari per tres bonos viros partibus non suspectos per Iudicẽ eligendos, & dictorum trium bonorum virorum, vel saltim duorum ex eis declarationi stetur.* Conuenti propterea fuerunt Sp. Lucas Mansi, & D. Catharina mater D. Alexandri Santini ad reddendam rationẽ administratæ eiusdem Alexandri tutelæ; In quo Iudicio, ijs non reluctantibus; Imò spontè sese ad eã legittimè reddendam offerentibus fuerunt condemnati ad petitã redditionẽ rationis; & eamdẽ sentẽtiã pariter fuit postea pronũciatum exequutioni demandandam fore iuxtà praxim nostrorum Tribunalium ex dispositione Statuti in cap. 109. & 110. lib. pr. & cap. 2
pariter Rotalis 55. proficiscentem, ex ijs enim sententiæ non trahunt secum exequutionem facti, & præcepta de soluendo si in actione personali, vel de immittendo, si in actione reali fuerint prolatæ, sed prius est necessarium, quod præcedat exequutio iuris, nempè cognitio an lata sententia exequutionem mereatur, & tunc si exequutione digna reperiatur, nec ei obstent exceptiones, quæ ex eadem Statutorũ dispositione ad earumdẽ rerũ Iudicatarũ impediẽdam exequutionẽ opponi permittitur, tunc eodẽ tẽpore, quo pronunciatur sententiam exequẽdam, & non antea relaxantur etiam mandata, & præcepta pro exequutione facti perficienda necessaria, & opportuna.

Fuere

Fuere propterea DD. Lucas, & Catharina vocati coram D. Iudice Primarum Instātiarum omnium Causarum in Lucensi Ciuitate agendarum ad exhibendum Inuentariū bonorum minoris, librosq. Tutelares, nec non ad dandam cedulam suspectorum, & cōfidentium pro eligendis à Iudice tribus bonis viris, qui computa rationesq; eiusdem tutelæ viderent, & approbarent, seu reprobarēt iuxta sub initio commemorati Statuti dispositionem, quò casu nil aliud agere potest Iudex, nisi ad dictam electionē deuenire, vt postea iuxta illorū, vel duorum ex eis relationem pronunciet, vti super eodem Sta-
3 tuto animaduertit Rota nostra apud Lepidū *decis. pr. in princ.* Qui postea à Iudice electi visis dispunctisq. rationum libris retulerunt, quod libri tutelaris paginæ non erant numeratæ, aliquæ partitæ deletæ; & quod Sp. Lucas etiam deducebat aliqua sua credita cum Patre dicti minoris, quæ ex publicis apparebant Instrumentis, & ideo cum non valuerint debiti, & crediti liquidationem perficere, eorum determinationem D. Iudicis arbitrio, & sapientiæ remittebant; Vndè D. Iudex Statuto priùs aliquo breui termino ad probandum postea pronunciauit creditum Sp. Lucæ descriptum in sui creditum in libro tutelari in summa librarum 5997. 15. reijciendum esse, & super reliquis mandauit per eosdem iam electos bonos viros relationem sibi fieri; A quà pronuncia recurrit ad Rotam Sp. Lucas, & iustè quidem.

Nàm cum ex supra commemorati Statuti cap. 56. dispositione ibi, *Qua ratio debeat approbari, vel reprobari per tres viros electos* approbatio, seu reprobatio crediti, vel debiti tutoris commicti debeat eligendis bonis viris, & eorum relato Iudicio standum sit; Dum Iudex sibi huiusmodi Iudicium assumpsit, & de dicto credito cognouit, cōtra dispositionem expressam Statuti hoc egit,
4 & sic nulliter; sententia .n. cōtra casum legis prolata notoriè nulla dicitur. *l. si expressim ff. de appellat. & relat. l. si cum C. quando Prouocare non est necesse.* Cornazzan. *decis.* 97. *nu.* 5. & in his terminis Lepid. *decis. pr.* tradit; Item & quia non poterat Iudex admittere, prout fecit, relationem factam à tribus viris electis non continentem approbationem, vel reprobationem, vt debuerat, Computorum Tutelæ, sed in quà potiùs eorumdem Computorum approbatio Iudicis arbitrio remittebatur, vndè ipsa relatio neglecta forma à Statuto traditā factā nullitatis
5 vitium euitare non poterat, *l. non dubium C. de legibus.* Natta *cons.* 214. *nu.* 12. Peregrin. *cons.* 99. *nu.* 14. *in* 5. & in terminis relationis contra formam Statuti peractę trad. Rim. Iun. *cons.* 273. *nu.* 23. attenta præsertim clausula à Statuentibus in fine dicti cap. 56. adiecta. *Et sic quilibet Iudex, & revisores rationum observare, ac observari facere teneantur.* quod verbum *teneantur* vim præcepti, & irritatiuæ clausulæ retinet, ità quod Actum in contrarium gestum ipso iure nullum, ac inualidum
6 reddat. Barz. *decis.* 74. *num.* 16. *& decis.* 49. *nu.* 33. quà stante nullitate Relationis, nullus ex ea resultabat effectus, ac si nullo modo retulissent, cum paria sint aliquid non esse fa-
7 ctum, vel factum, sed nulliter. Ias. *in l. quoties ff. qui satisd. cogant.* Surd. *cons.* 28. *n.* 89. *in princ.* Menoch. *cons.* 279. *n.* 26. Et sic non debuit Iudex ipsemet in hàc rationum dispunctione, & computorum approbatione, vel reprobatione manus apponere, sed ijsdem mandare potiùs, vt iuxtà præscriptam Statuti formam iterùm referrent, vel alios
8 eligere, qui legis adimplerent intentum. Rol. *cons.* 46. *nu.* 40. 41. *in prim.* Natta *cons.* 489. *num.* 8. 9. vbi quod Actus nullus repetendus est. Rim. Iun. *cons.* 273. *nu.* 24. 25. 27. qui Natta, & Riminald. præcisè loquuntur in Relatione non ritè facta Bero. *cons.* 128. *n.* 35. *lib.* 2. Gabr. *de legib. concl.* 2. *nu.* 30. Cum enim versatur quæstio in adimplenda dispositione legis, toties reiterari debet Actus,
9 donec mentem legis perfectè servari contingat. Gabr. *d. concl.* 2. *num.* 28. Cephal. *cons.* 266. *nu.* 10. Menoch. *cons.* 626. *nu.* 10. Gratian. *cap.* 58. *n.* 6. Præcipuè cum clarè cōstet mentē Statuti eam fuisse, quod Relatio triū virorū sub ea forma, & qualitate cōcipiatur, vt Computorū dispūctionē, & approbationem, vel reprobationē, de quà agebatur, cū effectu definiat, quælibet enim dispositio est in-
10 telligenda cum effectu. Cephal. *d. cons.* 266. *nu.* 10. vbi *nu.* 9. ait, quod si per Statutum disponatur pendente appellatione terminum non currere, intelligi debet, dummodo ap-
11 pellatio habuerit effectum. Menoch. *cons.* 626. *nu.* 10. Roman. *cons.* 504. *nu.* 3. & 4. Rol. *cons.* 46. *nu.* 38. *vol. pr.* & ait Cephal. *cons.* 359. *nu.* 51. *& seq.* quod electio infra debitum facta tempus, si non sortiatur effectum, ad nouam electionem deveniri debeat, nàm dispositio non censetur restricta ad eum casum, in quò non valeret, vel redderetur inu-
12 tilis Galganett. *de condit. & demonst. par. pr. cap.* 49. *nu.* 8. cum in Actu nullo nulla dispo-
13 sitio verificetur Milanens. *decis. Sicil.* 26. *nu.* 45. *lib.* 2. & Actus etiam hominis (quod est fortiùs)

Digitized by Google

fortiùs) reiterare debet si fuerit ipso iure nullus. Cephal. *cons*. 259. *n*. 58. Prout si à Statuto in aliquo casu sanciatur Cõpromissum fieri in Arbitros, nõ ideo satisfactum dicitur Statuti formæ, si primo compromissum factum sit, quod perierit, & effectum sequuto laudo non habuerit, vel etiam laudum prolatũ sit ab Arbitris, nullitate tñ manifesta laboret; Sed iterum, & toties faciendum est compromissũ, donec valido Arbitrorũ laudo cõtrouersię in cõpromissũ deductę decisæ reperiãtur, & sic intentio Statuti consequuta sit cũ effectu finem suum, vt est doctrina Baldi in
15 *l. fideicommissa* §. *si quis ff. de leg*. 3. quã Baldi doctrinam sequuntur Alex. *cons*. 70. *num*. 20. *lib*. 2. Tiraquell. *in l. Boues* §. *hoc sermone limit*. 9. *nu*. 3. Dec. *cons*. 22. *nu. pr.* & *cons*. 93. *nu*. 1. Roman. *cons*. 104. *nu. pr.* Maranta *in praxi in 6 parte principali, vers. Si Actus, &c. qui soles nu*. 4. Non enim dicitur quis fecisse,
16 si factũ redditur exceptione nullius effectus. Roman. *cons*. 102. *nu*. 3. & Actus nullus nul-
17 lum operatur effectum. Menoch. *cons*. 715. *n*. 4. & specialis est adducta conclusio, nàm huius generis Computorum reuisores, & cal-
18 culatores Arbitros propriè nuncupari trad. Castrens. *in l si cui libertus ff. de condit. & demonstr*. Paris. *cons*. 96. *nu*. 31. 32. *in pr.* Corn. *cons*. 43. *col*. 3. *vers Et isti vol. pr.* Caccialup. *de arbitr. lib*. 3. *cap*. 8. Quamobrem cũ tam ex dispositione prefati Statuti, quam etiam iuris comunis sententia Iudicis in condemnando, vel absoluendo Tutores pendere omninò debeat à relatione sibi à calculatorib⁹ exhi-
19 benda iuxta tradita a Stracc. *de mercatura par*. 2. *nu*. 67. Menoch. *cons*. 209. *nu*. 36. Neuizzan. *cons* 92. *in fin.* & *in cons*. 64. *nu*. 17. 18. Bursatt. *cons*. 102. *in fine lib. pr.* & munus sit huiusmodi reuisorum, rationes, & computa exhibita in calculo ponere, eaq. accurato, diligentiq.; studio pensare, vt discerni facilè possit, an in totum, vel in parte approbatione, vel reprobatione digna sint. uti
20 trad. Castr., Corn., & Paris. supra cit. Certè quidem non erat, super quo foret a Iudice proprium interponendum Iudicium, cum nihil certũ sibi fuisset à DD. reuisoribus relatum, & quod Iudicium præcedere debet Relatio præfata, vt ait Lepid. super dicto Statuto *decis. pr.* Et propterea pernecesse dicta Reuisio, seu calculatio fuerat Iudicis officio
21 repetenda, vti tradunt in his terminis Emanuel Suarez. *in thesaur. recept. sentent. verbo error calculi*. Gutierez *de iuramento confirmatorio* 3. *par. cap*. 7. *nu. pr.* Mugnoz. *de ratiocin. cap*. 41. Ex quibus, &c.

Et iuxta prædicta fuit per dd. Appellationum Iudices reuocata prima sententia, & dictum rationes in integrum reuideri per bonos viros, vt in Actis Ser Bernardini Pieraccini sub die 17. Octobris 1637. Et sic alias reperi decisum in Actis Ser Hyppoliti Nuccorini in secũdo semestri anni 1615. fol. 73. Et recẽtius anno videlicet 1664. 28. Iunij in Causa Sãctis de Valpramaia cum Antonia de Piscalia; quia stante relatione nihil dicẽte certi referri posse super minoris hæreditate propter obscuritatem libri Tutelaris, & scripturarum, Iudex dederat minori Iuramentum in litem super taxatione ab eo facta, Rota nullam declarauit sentẽtia delationis Iuramẽti prędicti, & dixit alios viros, & calculatores fore eligendos, &c.

SVMMARIVM.

1 *Actio de dote datur contra Maritum, qui per se, vel per alium dotem recepit.*
2 *Præsentia Patris in solutione dotis facta filio non eum obligat. & nu. 3.*
4 *Cum reperiuntur bona assignata pro dote, tàm pater, quam filius ea restituere tenentur.*
5 *Creditor habet electionem procedendi contra quem vult ex duobus obligatis in solidum, & nu. 6. & 9.*
7 *Inter Reos debendi quisque tenetur pro rata pecunię receptę.*
8 *Duobus insimul recipientibus pecuniam, præsumitur quisque pro dimidia recepisse.*
10 *Dos Socero filii validè soluitur.*
11 *Socer tenetur ad restitutionem totius dotis, si totam ipse recepit.*
12 *Maximè si maritus sit sub patria potestate.*
13 *Filius non tenetur ad restitutionem dotis receptę à Patre etiamsi fuerit præsens numerationi dotis, nisi sit hæres Patris, & 14. 15. & 16.*
17 *Item si dos fuerit soluta Viro de voluntate eius Patris.*
18 *Declara tamen, si fuit soluta socero recipienti nomine proprio, & nu. 19. 20. & 21.*
22 *Qualitas, cum qua contrahitur, semper inspici debet.*
23 *Contrahens cũ aliquo vti hærede videtur respectu illius qualitatis contrahere.*
24 *Contrahens cum aliquo vti socio nomen proprium excludit, & nu. 25.*
26 *Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 2. quæst. 49. declaratur.*
27 *Ratificatio ex quò actu inducatur. & nu. 28.*
29 *Quietantia, & liberatio facta à promissa dote inclu-*

includit probationem omnium solutionum factarum.

30 *Ratificatio ratificat gesta pracisè, & eo nomine, quo gesta sunt.*

31 *Ratificatio censetur facta iuxtà naturam actus ratificati.*

32 *Item pro interesse, quod ratificans habebat in Actu ratificato.*

ARGVMENTVM.

Dote soluta filio, quando Pater obligetur ad restitutionem, & è contra soluta Patri, quando filius obligetur. Præsentia Patris in solutione dotis facta filio an eum obliget actione ex iussu, vel alia.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXI.

ANceps profectò diù fui, in quà nàm Articuli controuersi sententia pedem figerem, & iure quidem merito, cum ex vtraque parte non modicum vrgerent doctissimorum Virorum Iudicia in exibitas Consultationibus à me perpensa; Requisitus tamen vt Votū meum aperiam, cui decisio causæ remissa est, sincerè illud proferam Segregandos in primis esse duxi dubios à claris Iuris Articulos, & casus, diuersitatemq; personarum, quibus singulæ promissæ dotis solutiones factæ separatim fuerunt.

In facto enim, & in iure pariter assentiuntur vtręq; partes Carolum filium, & maritum teneri, & obligatum esse ex libris 1600. prò dote Bernardinæ Vxoris suæ solutis ad restitutionem librarum 766. 13. 4., quæ verè solus ipse maritus recepit, vt in ipso Instrumento constitutionis dotis condito 16. Iulij Anni 1634. & in altero sub die 21. Nouēbris anni 1638. peracto, ex nota iuris regula, quod actio de dote aduersus maritum datur, si dotē per se, vel per alium eā recepisse

1 se constet, vti tradunt DD. *in l. si cum dotē, 22. §. transgrediamur, ff. soluto matrim.*, & præcipuè Roman. *nu. pr.*, & monent ibi pariter Bald *nu. 1.* & Angel. *in princ.* quod sēper aduertendum est, cui fuerit soluta dos, si enim socero fuit soluta, socer tenetur, si marito, maritus; Et licet Pater filio recipiēti contēnserit, huiusmodi consensus in calce Instrumenti adiectus ad integrandam potiùs filij personam censetur adiectus, quā vt vim habeat iussus, vndè Pater actione quod iussu obligetur, vt ità de veriori, quicquid dixerit Corn. *cons. 256. lib. pr.*, testatur Milanens.

2 *decis. 19. lib. 1, ex num. 26. 27. & 28.* vbi pluribus legum auctoritatibus ostendit, quantum distet simplex Patris consensus à iussu Mastrill. *decis. 46. num. 13.* Quam cō-

3 clusionem quamuis dubiam reddant Hyero. Leo *decis. 54. per tot.* Fontanell. *de pact. nupt. claus. 7. Glos. 2. par. 2. nu. 62.* relati cum aliis apud Capyc. Latro. *decis. 36.* per totam, & postea etiam ab Hodierna *ad dec. 47.* Surdi, ab eius tamen veritate perscrutanda immunem me fecit amici attestatio, quod in hoc non incidit contentio, cum subsint eadēmet immobilia bona, quæ assignata fuerunt Carolo marito pro libris septingentum; & vterque tàm filius, quàm Pater hoc casu in

9 solidum tenentur iuxta tradita per Merlin. *de pignor. lib. 3. tit. 2. quæst. 49. nu. 12.*

Dubium autē oritur de obligatione Caroli mariti.

Primò prò libris ducentum, quas tàm ipse Carolus filius, quā Capitaneus Io: Fràciscus pater insimul receperunt, vt perspicitur in tribus Instrumentis confectis, vno nempè sub die 27. Decembris anni 1638. Altero verò sub die 28. Decembris anni 1640. & tertio tandem sub die 12. Februarij anni 1642.

Secundò pro libris 366. 13. 4., quæ fuerunt receptę a Capitaneo Io: Frācisco Patre, vti Patre, & legittimo administratore Caroli filij, vt apparet ex aliis tribus publicis Instrumentis sub die 25. Nouembris 1635. 6. Ianuarij 1637., & 20. Februarij 1641.

Et quamuis ad extinctionem totius promissæ dotis deficiant etiam libræ tercentum sexaginta circiter, de quarum solutione mihi data non fuerunt Instrumenta; Verùm cū altero de pręnarratis tribus modis earum solutionem contigisse crediderim ex infra dicendis in singulis supra commemoratarum solutionum casibus eorum quoque resolutio patebit.

Quo igitur ad libras ducentum Patri, & filio insimul solutas, & quarum restitutionē ipsemet Pater, & filius in solidum promiserunt D. Bernardinæ licet absenti, Notario, tamen pro ea stipulanti in omnem euentum restitutionis dotis. Quamvis iuris regulis solis inspectis non adhuc facilè eueniret pacatam Articuli decisionem proferre, tamen cum vterq. eorum in solidum voluerit

esse

esse obligatus fauore D. Bernardinæ, cessat omnis altercatio, & poterit D. Bernardina vel eius hæredes, quem magis libuerit, pro tota summa librarum ducentum conuenire, vt aduertit aliis relatis Tusch. in suis conclu-
5 sionibus in verbo *dos, concl.* 771. *num.* 3. vbi quoque perpendit, an dicta clausula *insolidum* fuerit receptioni dotis, vel promissioni restitutionis adiecta. vti verè fuit in casu præsenti obligationi restitutionis apposita, vt in dd. Instrumentis legitur ibi. *Et quas libras &c. ipsi Pater, & filius per se se in solidum reddere, & restituere promiserunt, & promittunt D. Bernardinæ,* & aduertit Barbos. *d. §. transgrediamur sub nu.* 36. *in princ.* & hæc est propria natura clausulæ *insolidum*, vt tribuat creditori facultatem, & ius agendi pro toto contra vnum solummodo ex plu-
6 ribus pro eadem summa cum dicta clausula obligatis, per *l. reos* §. vbi Gloss. & DD. communiter *ff. de duobus reis,* & latè Const. *de clausul. conuent. par.* 2. *claus.* 114. cum alijs adductis per D. Bernardinæ Aduocatum Sarzanensem, quicquid sit inter ipsos reos debendi, an pecunia tota ad vnum, vel magis ad vnum, quã ad alios peruenerit, & aduer-
7 tit Barbos. *d. §. transgrediamur sub num.* 36. *in princ.* Quamuis adhuc verior videatur, quod etiam non adiecta expressa obligatione *insolidum* inter eosmet, Patrem nempè, & filium pro virili tantùm quilibet teneatur, ità vt alter ab altero dimidiam tantùm repetere valeat, & sic filius in diuisione cum fratribus ineunda Paternæ hæreditatis dimidiam tantummodo solutæ dotis à Patre, & eius hæreditate præsumptiuè receptam recipere, & repetere valeat; cum alteram dimidiam è
8 contra apud ipsum remansisse præsumatur. Cutell. *orat.* 25. *nu.* 12. vbi latè Rota Rom. apud Caualer. *dec.* 426. *nu. pr.* si verò agatur à muliere contra ipsos, vterq. eorum insolidum, & pro tota summa conueniri possit, vt ex Bartolo, & Barbosa alijsque pluribus re-
9 latis probat Marius Cutell. *in orat.* 25. *sub nu.* 23. & latius *nu.* 31. In quo tamen longiùs non immoror stante dicta clausula *insolidum* quæ dubitationis occasionem sabstulit.

Tota igitur, & maior à me decidendæ controuersiæ difficultas reducta videtur ad libras 366. 13. 4. receptas per D. Capitaneũ Io. Franciscum Patrem; Et vt pro dicta summa D. Bernardinæ actio cõtra bona Viri denegetur afferri sentio in primis; Dotem so-
10 cero filiç, & Patri mariti validè solui posse ex Text. ad litteram *in l. si cum dotem* §. *transgrediamur ff. solut. matrim.* & ex autoritate Rotæ *in decis.* 468. *nu. pr. & seq.* coram Ludouis. Et hoc casu obligationem restitutio-
11 nis totam Socero remanere ex claris verbis *d. §. transgrediamur*, ibi. *Sed si filius famil. Maritus sit, & dos socero data sit aduersus socerum agetur.* Quod additur, maximè procedere, si maritus sit sub Patria potestate constitutus ex relatis à Pacifico de Saluiano *in*
12 *inspect.* 3. *cap.* 4. *n.* 99. *& seq.* & quod hoc casu filio non imponitur aliqua obligatio, nisi
13 sit hæres Patris, ut ibi Pacific. *num.* 102. Imò obligationem filij excludi, etiam si consenserit dotem Patri suo dari, vt ibi pariter Pa-
14 cific. *n.* 103. *&* 104. ex ratione ibi allegata, & etiam si fuerit ibi filius præsẽs. & viderit Patri suo dotem numerari, vti post Surd. *decis.*
15 47. & Hodiernam ad eam *nu.* 13. Fontanell. *de pact. nuptial. claus.* 7. *Glos.* 2. *par.* 2. *nu.* 13. ex ea ratione, quia filius non tenetur se obligare pro dote, quam Pater recipit Boss. *de dote cap. pr.* §. 3. *n.* 20. Vndè concludendum dicitur, quod Patre defuncto non possit vxor agere contra bona mariti, sed tantum contra bona soceri, qui dotem recepit per ad-
16 ductas autoritates Surdi *dec.* 47. Osasch. *dec.* 44. & Pacifici vbi supra allegati, nisi filius, & maritus fuisset hęres Patris, vti supra pariter dictum fuit, quod idem affirmandum dicitur, si dos fuerit data viro de voluntate, & iussu Patris, nàm tunc bona tantum Patris pro dote recepta à filio remanent obligata, vti post
17 Castr., Bald., Corn., Neguzant., Socc. Sen., & Osasch. tradit idem Pacific. vbi supra *num.* 106.

Verum animaduertendum est prædicta omnia procedere, cum dos fuit soluta socero recipienti nomine proprio, in quibus terminis semper loquitur Vlpianus Iurisconf. *in l.*
18 præfata *si cum dotem.* §. *transgrediamur ff. solut. matrim.*, In qua

Primò, disposuit, quod competat actiò de dote contra maritum, siuè ipsi dos data sit, siuè alteri ex voluntate mariti.

19 Secundò ait, quod si maritus sit filiusfamilias, socer tenebitur in duobus tamen casibus.

Primò si sibimet data, & numerata fuerit.

Secundò si eius iussu eius filio, & marito soluatur.

Si verò filio soluta fuerit absque eius iussu, tenebitur solùm eo casu socer, & respectiuè Pater, quo doctum sit in eiusdem commodum ipsam dotem versam fuisse, vel quatenus habeat in manibus de peculio filij.

Tertiò verò disponere prosequitur Vlpianus, quod si socero tantùm data sit dos,

aduersus maritū, vel eius bona nullo pacto cōpetet vxori dotis repetitionis actio, nisi fuerit maritus hæres Patris sui, & eiusdem vxoris soceri.

Quamobrem patet ex prędictis casum nostrum in dicto textu non decidi, quia socer hic quamuis quantitatem dotium, de qua nūc agimus, receperit, eam tamen non recepit nomine proprio, sed *vti Pater, & legittimus administrator filij*, & ita semper *dd. modis, & nominibus* restitutionem promisit, prout alia omnia retento semper eodem nomine in dd. Instrumentis promissa, & stipulata fuerunt, vt in eis legi patet; Et ideò opportunè mo-
20 net ibi Gloss. *in d. §. transgrediamur in lit. C.* intelligenda esse in textu disposita *Si data sit socero recipienti suo nomine tantum, non alieno.*

Perquirere igitur necessarium est deficiēte ipsa legis autoritate, quid in hoc antiqui Patres nostri, & legum perscutatores senserint, prout omnes percurrere volui super *d. §. transgrediamur* agentes, vt in suo fonte doctrinis haustis, non autem a recētioribus mutuo receptis, veritas purior havriatur.

21 Et prima fuit Iacobi de Arena distinctio (cęteris omissis, quæ ad declarationē totius textus ab eo referuntur); Cum dos est soluta socero; *Aut socer*, inquit, recipit suo ꝑprio nomine tantū, & filius tunc nō obligatur actione dotis, nisi postquam fuerit hæres Patris, Aut verò recipit nomine filij tantū, nō autē proprio, & tunc ipse è cōtra non tenetur, sed filius tantum, si tñ filius ratum habeat, quia ratihabitio, vt addunt, habetur loco mādati, quā Iacobi de Arena sententiā quoq; cū pręfata disti ctione confirmāt Cuman. ibi, Alberic. *sub nu. 6.* Paulus de Castro *sub nu. 4.* quia, vt inquit, videtur, tunc Pater accepisse tanquā minister, cum recipit *mandante*, vel ratū habente filio, & non tenetur Pater, sed ipse filius; & benè ibi quoque Io. de Imol. & Bart. *sub nu. 2.*, quia, vt ait, videtur tunc filius ratificando recepisse; Prout è conuerso quærit ibi Angel. *sub nu. 2.* Si dos soluta sit filio, an filius obligetur, & distinguendo respondet, quod si dos soluta sit filio proprio nomine recipienti, vtiq; obligatur; Si verò recipiat vti nuncius, vel Procurator Patris, & tunc non tenetur, quia soluens dotem nōn habuit animum nuncium, & Procuratorem obligandi, vnde concludendo inquit in proposito, *Et sic considerari debet, quo nomine recipienti dotem soluatur*, Ista enim qualitas,
22 cum qua contrahitur, inspicitur semper, alebat, vt ex Alciat. trad. Mantic. *de tacit. lib. 8. tit. 10. nu. 13. 14.* & ait benè Ang. *in l. si perso-nas §. pr. ff. de inoff. Testam.*, quod contrahens cum aliquo vti hærede videtur respe-
23 ctu illius qualitatis contrahere, & latè Altograd. noster in suo *cons. 38. vol. 1. num. 17.*, & dùm dicitur Petrus vti talis, quia hæc expressio est nominis, quo cum ipse contrahit, istud nomen semper est attendendum, vndè solutio, vel obligatio facta nomine sociali, vel alterius nomen proprium excludit, vt aduertunt Rota Genuę apud
24 Bellon. *decis. 91. n. 6.* Caball. *cons. ciuil. 121. nu. 15. lib. 2.* Surd. *cons. 91. nu. 19.* Gratian. *cap. 778. nu. 46.* & ratio est, quia in ijs, quæ sunt sua natura separabilia, ratione vnius causæ dicitur quis vna persona, ratione verò alterius existimatur extraneus. *l. si Pater fa-*
24 *mil. 15. §. qui duos ibiq. Gloss. verb. qui duos ff. de adopt.* Ias. *cons. 158. nu. 6. lib. 2.* Crauett. *de antiq. temp. par. 4. §. absolutis differentijs num. 34.* & latiùs in puncto Petr. Barbos. *in d. l. si cum dotem §. transgrediamur num. 7.* vbi præmisso, quòd huiusmodi dos est quiddam aduentitium, & in ea Pater habet ius administrandi, ait ex sententia Cumani hic, quod Pater in dubio censeatur recipere dotem nō nomine proprio, sed nomine filij, & tanquā eius legittimus administrator, & consequēter per huiusmodi receptionem dotis remaneat obligatus non Pater, sed filius, cuius nomine recipitur. In istis autem terminis dubiæ stipulationis reprobat Barbosa Cumani sententiam, & adhærere magis videtur contrariæ Pauli de Castro; Infra verò in vers. *Poterit sanè* admittendam esse ait opinionem Cumani eo casu, quò Pater declaret se recipere *nomine filij tanquam eius legittimus administrator, nam tunc filius, cuius nomine recipitur dos, remanet obligatus.* Benè verùm est, quod iuxta aliorum interpretum supra commemoratam sententiam ipse quoque hoc admittit, dummodo huic declarationi Patris filius assentiatur, & addit rationē esse, quia cum Pater recipere debeat hanc solutionem dotis proprio nomine, & ratione eius remaneat obligatus, si per declarationem suam velit hanc obligationem in filium transferre, oportet prædictæ declarationi filiū cōsensum adhibere, caute quoq; subiungens non sufficere pro consensu filij eiusdē nō contradictionē, siuè taciturnitatē, quia propter reuerētiā paternā cēseretur tacuisse. & ita tradit approbādo Iacobi de Arena distinctionem Milanens. *d. dec. 19. n. 31.* Neque huic verissimæ, & communiter receptæ distinctioni refragatur obiecta Merlini *de pignor.* autoritas *in lib. 3. tit. 2. q. 49. nu.*

Digitized by Google

nu. præsertim 11. *in verf. Tertius est casus, &c.* Hic enim Merlin. decidere solũ voluit articulum supra in dubio relictũ, an .s. solus cõsensus Patris sufficiat pro iussu, vti patet ex doctrinis allegatis. Corn. *conf.* 256. & Mastrill. *dec.* 46. qui dictum articulum solũ proponunt; non autem istum, quando Pater recepit dotes, non tamen nomine filij, sed vt eius legittimus Administrator, in quo Bart. *in d. §. transgrediamur* per ipsum Merlin. ibi citatus contra filium resoluit, vti supra dictum est.

Ratificationem autem, & consensum Dñi Caroli Viri non tacitum, aut ex coniecturis desumptũ habemus, sed expressum in Instrumento confecto sub die 16. Febr. anni 1642. in quo dum recepit *pro resto, & integra solutione de omni, & toto eo, quod spectabat soluere occasione dotis Bernardinæ uxoris d Caroli, & eidem promisse per quond. Io. Sanctium Patrẽ, vigore Instrumenti*, certum est, q̃ si Carolus non ratificasset solutionẽ suo Patri nomine suo factã, dici non potuisset, quod libræ 66. 13. 4. tunc solutæ complerent integram solutionem promissæ dotis; quia eis detractis non fuisset adhuc integra solutio, vndè succedit vera Iuris conclusio, q̃ etiã ex actu inducatur tanquam expressa ratificatio, quoties Actus est huiusmodi qualitatis, vt suum effectum non sortiatur, nisi ratificationem inducendo. Ruin. *conf.* 91. *nu.* 9. 10. *vol. pr.* Cravett. *conf.* 204. *nu.* 14. Bursatt. *conf.* 118. *nu.* 19. Surd. *conf.* 329. *nu.* 24. vndè cum dixit solutionem librarum 66. 13. 4. esse prò integra solutione totius dotis, & hoc est in exequutionem receptionis pecuniarum solutarum Io: Frãcisco Patri nomine filij recipienti cõsequens est sciuisse, & approbasse quoq. eidẽ Patri factã solutionẽ, vt benè in his terminis arguit Matt. Medic. *dec. Senens.* 58. *n.* 50. latè quoque Cyriac. *contr.* 441. *nu.* 34. 35. vbi plura exempla inductæ ratificationis adducit, & in specie vbi emanauit quietantia promissæ dotis, solutiones factas omnes approbari ex Gabr. *cons.* 146. *lib.* 1. *num.* 11. & 12. Ratificatio autẽ ratificat gesta præcisè, & eò nomine quo gesta sunt latè Felic. *alleg.* 35. *nu.* 22. *lib.* 2. quia censetur facta iuxtà naturam actus ratificati, adeòut in ipsa ratificatione censeatur repetitũ omne id, quod erat priùs in Actu ratificato dispositum. Anchar. *cons.* 7. *nu.* 13. 14. Castrens. *cons.* 162. *nu.* 2. *vers. Sed his non obstantibus lib.* 2. Cravett. *cons.* 135. *nu.* 13. 14. 15. Bursatt. *cons.* 174. *nu.* 24. 25. Surd. *cons.* 576. *nu.* 30. 31. & iuxta suam naturam, & qualitatem, & pro interesse, quod in ipso Actu ratificato habebat ratificans Rota Rom. coram Ludouis. *decis.* 567. *nu.* 7. & 8. Et ita, &c.

Ex quibus impulsus sum vt Amico flagitanti responderem, & aperirem Votum meum esse; D. Carolum Virum, & eius hæredes, & bona remansisse obligatum, obligatos, & obligata pro restitutione totius dotis librarum mille sexcentum promissæ, varijsque temporibus vt supra soluta. prout ita Iuris esse censeo; Saluo tamen semper meliori Iudicio, quod Votum pro veritate tradidi sub die 6. Decẽbris 1675.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ Apostolicę paratam habent exequutionem.*

2 *A mero exequutore non datur appellatio saltẽ suspensiua.*

3 *Exequutor merus non dicitur grauare, sed qui exequutionem commisit.*

4 *Solet Signatura rescribere cum clausula* sine præiudicio litterarũ Apostolicarum, *quando exequutor merus est eis datus, non mixtus, & nu.* 12.

5 *Clausula* dummodo tempore datę, &c. *vel* Amoto detentore, &c. *an faciant exequutorem merum, vel mixtum.*

6 *Qui non habet possessionem, nec parem titulum non dicitur legittimus contradictor.*

7 *Titulum non dicitur habere præsentatus à medietate tantum patronorum, & non habet derogationem Pontificis.*

8 *Non præsentatus à maiori numero patronorum non dicitur habere ius quæsitum.*

9 *Comparens pro suo interesse non impedit exequutionem litterarum Apostolicarum.*

10 *Exequtor merus potest incõtinẽti exequi litteras Apostolicas.*

11 *Clausula* contradictores compescendo, &c. *dat facultatem exequutori procedendi non obstante appellatione interposita.*

13 *Præsentatio facta cum pensione reseruata Beneplacito Apostolicę est valida, & nu.* 16. 17.

14 *Iustificatis litteris exequutio non est eis denegãda.*

15 *Iustificationes prouisi si sint turbidæ, retardãt exequutionem litterarum, præsertim si in commissione adsit clausula* Arbitrio Rotæ.

18 *Sola scientia Papæ æquipollet dispensationi expressæ.*

19 *Si aliqui ex Patronis in tempore non præsentent*

tent ius integrum remanet apud alios compatronos.

20 *Conditio Beneplaciti Apostolici adiecta in præsentatione debet intra tempus datum ad præsentandum purificari.*

21 *Si is, ad cuius fauorem reseruata est in præsentatione pensio, non fiat intra tempus Clericus, an valeat præsentatio, & nu. 23. 24.*

22 *Beneplacitum nulliter obtentum pro non obtento habetur.*

25 *Patrono, & eius successori variare licet in præsentando.*

26 *Declara cumulatiuè tantũ, & non in præiudicium primæ præsentationis, & n. 27. & n. 30.*

28 *Præsentatio succedens post expeditas litteras Apostolicas earum exequutionẽ nõ retardat.*

29 *Patronus non potest variare pendente lite inter præsentatos.*

31 *Gratia derogationis intelligitur quatenus aliæ præsentationes sint valida.*

32 *Forma præscripta à Testatore in præsentationibus est seruanda.*

33 *Voluntatem Testatoris euertere non valent patroni etiam cum Episcopi consensu.*

34 *Maximè si clausulam irritantem adiecerit.*

35 *Fundatio patronatus non probatur ex Testamento, seu Instrumento, in quo datur ordo fundandi, sed ex ipso Instrumento factæ erectionis, & fundationis.*

36 *Aliud est Beneficium manuale, & amouibile, aliud vero perpetuum.*

37 *Electio, & confirmatio sunt termini Beneficij amouibilis, non autem perpetui.*

38 *Beneficium Ecclesiasticum, vt dicatur quid requiratur.*

39 *Beneficium, à quo non potest amoueri Beneficiatus, est diuersæ naturæ ab eo, à quo potest remoueri.*

40 *Beneficium manuale in perpetuum, & è contra tractu temporis mutari potest.*

41 *Manuale, & amouibile non dicitur in perpetuum commutatum ex eò, quia non fuerit Beneficiatus amotus.*

42 *Instrumentum vt publicum dicatur, quæ requirantur, & nu. 43.*

44 *Imperfectio scripturæ non suppletur per Archiuium, vbi reperitur.*

45 *Scriptura in Archiuio reposita vt ibi seruaretur non recipit fidem publici Instrumenti.*

ARGVMENTVM.

Appellatio ab Exequutore litterarum Apostolicarum quando detur, & quibus casibus. Præsentatio facta á Patronis cum pensione reseruato beneplacito Apostolico an valeat. Patrono post factam nominationem quando liceat variare. Differentia inter Beneficium manuale, vel perpetuum. Scriptura in Publico Archiuio reperta an habeat publicam fidem.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXIII.

QVinque Consules, tres videlicet Contratarũ Parochiæ S. Mariæ Forisportã Lucẽsis Ciuitatis, nẽpè S. Benedicti, S. Iuliæ, & Puliæ nũcupatarũ, & alij duorum Brachiorum quorũ vnum appellatur Corradini, alterum verò Iordani, & Pazzi, qui singulis annis à dictis Contratis, & Brachijs inuitato adhoc cuiuslibet domus in dd. Contratis, & Brachijs existentis vno, seu maiori de tota domo, & familia eliguntur, vna cum D. Rectore Hospitalis S. Lucę Misericordiæ tanquam Patroni Beneficij, seu Cappellanię sub titulo S. Catharinæ iamdiu erectæ in Cappella, ex qua ingressus habetur in Ecclesia Orphanorũ, Ius habent eligendi, & præsentandi eiusdẽ Cappellaniæ Rectorẽ, quoties vacatio cõtigerit, vt ab Ordinario instituatur, vti latiùs vetustissimi huius Iurispatronat⁹ veritas alia occasione narrata, & comprobata fuit anno 1609. *in dec.* 211. Rotæ Rom. *par. pr. recent.*

Et proindè cum anno 1668. eiusdẽ Cappellaniæ vacatio contigisset per obitum Reu. Frãcisci Sbarræ vltimi Rectoris; Tres eorũdẽ Consulũ, nẽpè Consules Brachij Corradini, Brachij Iordani, & Pazzi, & Brachij Puliæ, & cũ eis Dominus d. Hospitalis Misericordiæ Rector sub die 8. Mensis Aprilis anni 1668. nominauerunt, & præsentauerunt in Rectorẽ eiusdem Cappellæ Reu. D. Dominicũ de Benedictis Sacerdotẽ Lucanum; qui successiuẽ obtinuit prouisionẽ Apostolicã cũ narratiua, ꝙ fuerat à maiori parte Patronorũ præsentatus, pro quarum litterarũ exequutione aditus fuit Iudex exequutor; Verùm quia recurrente die prima Maij iuxtà solitum morẽ coadunatis dd. Contratis, & Brachijs facta fuit noua Consulum electio, qua sortita curauit D. Vincentius Turre (vti sibi feliciter euenit,) vt à tribus ex nouis Consulibus ipse denuo præsentaretur, qua nominatione seu præsentatione consequuta comparuit coram dicto exequutore Litterarum Apostolicarum, & acriter earum exequutioni se opposuit, qua non obstante oppositione dicto

exe-

exequutor Litterarũ cõcessit exequutionẽ, & indè appellatione pereundẽ D.Turriũ, ad S.Sedẽ interposita, aditũ ꝓpterea fuit Signaturæ Tribunal, corã quo petebat D.Turrius Appellationẽ committi simpliciter, R.autem Dominicus è contra instabat commissionem fieri cum clausula *sine præiudicio litterarum Apostolicarum arbitrio Rotæ*. Quam sic dixeram committendam fore, quia cum agatur de Litteris Apostolicis, quę sui na-
1 tura paratam habẽt exequutionem Mohed. *decis.* 13. vt lite pendent; & fuerit merus exequutor, ab eo non datur appella-
2 tio saltem suspensiua *c.nouit de appellat.* quia si grauamen adesset, non prouenit ab exequutore, sed à Papa concedente Rota corã Coccino *decis.* 144. *nu.*1.2.*&* 3. Et tunc solet Signatura eam clausulam in commissione omittere, quando exequutor foret mixtus, & partes Iudicis nõ assumendo legittimo con-
4 tradictori grauamen intulit Rota coram Coccin. *dec.*225. *num.* 7. & in Vintimiliens. Cappellaniæ 30. Maij 1635. coram Motmanno.

Merus, autem fuit exequutor non obstantibus clausulis, *Dũmodo tempore datæ præsentiũ non sit in ea alicui ius quęsitum, &c. & amoto exindè quolibet illicito detentore*, in dd. litteris contẽtis; huiusmodi .n. clausulæ licet exequutorẽ mixtũ reddere aliquãdo valeãt, Nihilominus huiusmodi mixturam non inducunt eò casu, quo non adest legittimus
5 contradictor, vt benè declarat Rota *dec.*333. *nu.*2. *& seq. to.*2. *par.*4. *recent.* & latiùs *in Lucana patronatus* 1. *Iulij* 1647. *coram Roias vers. Præfata decisione*, vbi alias plures, quæ modo est impressa. D. autem Vincentium Turre non fuisse legittimum contradictorem patet, quia nec possessionem, nec titulum aliquem ne dum parem habebat, ad latè tra-
6 dita apud Argelum *de legittimo contradictore q.*2. *art.pr. nu.*3. Rota coram Ludouit. *decis.* 221. *nu.*3. *& dec.*185. *nu.*8. *par.*5. *recent.* & in d. Lucana *Patronatus coram Roias vers. At Petrum Lemmettum, &c.* vbi in sequenti vers. *Quandoquidem, &c.* addit, adhoc vt sit existimandus legittimus contradictor, debuisset habere titulum, & possessionem, nec alterũ ex prędictis sufficere. Titulum verum non habebat D.Turrius, quia præsentatus fuit à medietate Patronorum tantum, & carebat Gratia Apostolica, ac derogatione Iuris Patronatus pro medietate, vti pariter animad-
7 uertit Rota *in d. Lucana Patronatus coram Roias sub d.vers. Quandoquidem ibi. Titulũ non habebat, &c.* Vndè fit, quod nec minùs aliquid ei prodesset clausula pręfata. *Dummodo non sit alicui specialiter in ea ius quæsitum, &c.* Quia non pręsentatus à maiori numero non dicitur habere ius quæsitũ, ex quò compræhendatur in clausula prædicta. Garz.
8 *de Benefic. cap.*3. *par.* 4. *num.* 14. vbi decisio Rotæ, & eadem Rota *dec.*643. *nu.*7. *par.*4. *recent.* & coram Buratt. *dec.*651. & ibi Ferentill. *num.* 11. & præsertim cum dicatur *dummodo tempore datæ præsentium, &c.* vt in summario partis *nu.*5. Data autem litterarum est sub die 25. mensis Aprilis, Asserta verò præsentatio D.Vincentij Turre sequuta est sequenti mense Maij.

Et quamuis D.Turrius mediãte suo Procuratore cõparuerit coram dicto D.exequutore pro suo interesse, non potuit tñ ita immissionem, & exequutionem Litterarum im-
9 pedire Rota *d decis.*333. *nu.*7. 8. *to.*2. *par.*4. *rec.* & cum non esset Legittimus cõtradictor, sed de facto tantũ, nõ potest cõqueri, vt fecit, de breui termino, intrà quem fuit data litteris Apostolicis exequutio, quia poterat etiã incontinenti exequutor eas exequendo im-
10 missionẽ cõcedere, Rota *d.dec.*333. *nu.*16.17. Nec minus interposita per eum appellatio retardare poterat immissionem, & vllo modo earum exequutionem stante præsertim in dd.litteris clausula *contradictores compescẽdo, &c.* quæ efficit, vt possit Iudex non obstante appellatione illam spernere, & deuenire ad exequutionem absque vitio nulli-
11 tatis, & attentatorum Rota *decis.*71. *par.*3. *diuers.* cum alijs per eãdem Rotam *d. dec.* 333. *nu.*10. Et propterea cum clarè appareat, ꝙ Iudex erat merus exequutor, & iustè Presbyterum de Benedictis in possessionem immisit, non est concedenda commissio petitæ appellationis simpliciter, aut fortè cũ clausula parito litteris Arbitrio Rotæ, Sed cũ clausula, *Sine præiudicio exequutionis litterarum Apostolicarum*, vt in hisce casibus consueuisse rescribere Signaturam Iustitiæ docet Ri-
12 dolphinus *in praxi par.*2. *cap.*8. *num.* 153.

Neque pariter obstat, ꝙ D.Dominicus nõ fuerit præsentatus à maiori numero Patronorũ, quia cũ Patroni sint sex, ipse quatuor voces habuit, & licet aliqui eorum cũ pensione reseruato tñ Beneplacito Apostolico prę sentauerint, non desinit propterea esse præsentatio valida, sed tantum hoc est discrimen, ꝙ præsentantes liberè corã Ordinario præsentant, qui verò cum Pẽsione cum reseruatione Apostolici Beneplaciti cẽsentur corã
13 ipso Papa præsentasse. Rota coram Buratto *decis.*481. *nu.*5.6.7.8. Loter. *de Rè Beneficiar. par.*

par.2.q.6.nu.4.& sic in alijs retroactis temporibus factis præsentationib⁹ ad huiusmodi Cappellaniam, & præipuè anno 1631. seruatum fuisse comperimus.

Cum autem fuerit postea commissa Appellationis causa cum clausula *Parito litteris arbitrio Rota.* coram eadẽ Rota fuit dictum pro parte D.de Benedictis non intrare arbitriũ pro retardatione exequutionis litterarũ Apostolicarũ ex infrascriptis potissimũ. Cõtrouerti nõ potest in primis litterarũ pro parte d. D. de Benedictis iustificatio. Quod .n. Beneficiũ sit de iurepatronat⁹ Laicorũ,& præsentatio spectet ad quinque Cõsules suprà nominatarũ Contratarum,& Rectorem Hospitalis S.Lucæ satis constat ex cõfessione Partis aduersæ, & latiùs in *d. decis.* 211. *par.pr. recent.* super hoc eodem patronatus edita. Modus vacationis probatur, ex quo etiã Aduersarius ex eadem vacatione conuenit. Idoneitas Dominici ex attestatione Ordinarij, iustificatio valoris per aliam expressionem factam in simili prouisione de anno 1567. Et quod tandẽ d. Dominicus fuerit præsentatus à maiori parte patronorum patet, ex quo fuit nominatus à tribus ex dd. quinque Consulibus, & à D.Rectore d.Hospitalis, & sic à quatuor ex sex vocibus,
14 dè non potest modo absque læsione iuris earum exequutio denegari, *c.si cap.vbi Gloss. in verbo exequatur de concess. prabenda in 6. c.super litteris de Rescript.* Rota *dec.*154. *nu. nu.*6. 7. *par.*12. *recent.*& *in Leodiens Benefic.* 25.*Iunij* 1657. §. *Beneficium coram Verospio.* Et quãuis dictarũ fuerit ad effectũ, vt sit locus retardationi, sufficiat, vt ꝓbationes prouisi turbidæ reddantur, præsertim quando adest commissio cum clausula *Arbitrio Rota.* Rota
15 penes Marchesan. *par.pr.fol.*435. & in Papiens. Commendæ 24. Nouemb. 1670. §. *fin.* coram Emeris, & in Burgens. Abbatiæ 22. Iunij 1668. §. *etenim coram Cerro*; Tamen hic omnia sunt clara iustificata.

Non enim obstat, quod d. Dominicus nõ habuerit maiorem partem vocum Patronorum, vti narravit in precibus Sãctissimo porrectis, ex eo, quia præsentatio Rectoris Hospitalis facta fuerit sub conditione reseruationes annuæ pensionis ducat. 14. auri ad fauorem D.Octauij Tegrimi,& ideò dicta præsentatio tanquam symoniaca labe infecta
16 nulla censeatur, ac si non facta *c. Mattens vbi Abb. de Simon. c. præterea de transact.* cum alijs per Dec. *cons.*118. *nu.* 1.

Quia cum ista reseruatio pacta fuerit cum reseruatione Beneplaciti Apostolici, huiusmodi reseruatio omnem excludit Simoniæ
17 vmbram. Gloss. *in c.cum pridem* in verbo *illicitè*, vbi Imol. & alij *de pact.* Felyn. *in c. ad audientiam il* 2. *nu.*3. *de reseruat.* Cassador. *decis.*2. *nu.*4. *de Simon.* Paril. *de resignat. lib.* 6. *q.*2. *nu.*53. *& lib.*14 *q.*45. *nu.*10. Imò, & quod sola scientia Papæ quoad Simoniam
18 æquipolleat dispensationi Vermigliol. *consil.* 262. *nu.*3. Et nullitate etiam dictæ præsentationis admissa, & sic dicta præsentatione vti nulla de medio sublata cum dictus Rector nullam aliam postea fecerit in tempore præsentationem, sequitur indè, quod ius inte-
19 grum remanserit penes alios compatronos. Garz. *de benefic. p.*8. *cap.*1. *nu.*11. 12. Rota coram Merlin. *dec.*103. *nu.*7. *& dec.*70. *n.*25. *par.*8. *recent.* & sic cum quinque remaneant voces, & ex his tres habeat d. Dominicus maiorem partem habere pariter est manifestum.

Nec pariter obest replicatio, quod quia conditio Beneplaciti non remansit purificata intra tempus datum ad præsentandũ, vti
20 requiri dicebatur ex Garz. *de benefic. par.*8. *cap.*2. *nu.*3. Viuian. *de iurepatron. lib.*8. *cap.* 6. *nu.*24. Rota *dec.*108. *nu.*6. *par.*10. *& decis.* 154. *nu.*14. *par.*12. *rec.* Ita subsequuta approbatio Pontificis d. Dominico prodesse non valeat ad validandum actum suæ præsentationis, nisi quoque doceat D.Octauium Tegrimi eo tempore fuisse Clericum, vel Papæ narratum, quod esset Laicus incapax pensionis, ꝙ si fuisset Pontifici narratum, vel gratiã denegasset, vel difficiliùs cõcessisset, vti pariter dicebatur, & sic resultare subreptionem ex pluribus relatis in Romana hære-
21 ditatis 28. Aprilis 1659. §. *nec refert in fine* coram Reu, Papiens. Et hinc sequatur cõclusio, quòd Beneplacitum nulliter obtentũ
22 haberi debeat pro non obtento, vt in Lucana domus 15. Maij 1662. §. *fin coram Emerix*, & dùm pro validitate præsentationis opus erat d. Beneplacito, hoc nulliter obtẽto, non dicitur purificata conditio, & sic Actus dictæ præsentationis nullus remaneat
23 ex Rota coram Buratto *dec.*106. *nu.*6. Spada *cons.*70. *nu.*2. *lib.*2. Rota *decis.*65. *nu.*2. *par.*2. *recent.* Cum enim constet huiusmodi conditionem fuisse adimpletam ex Bullis dictæ Pẽsionis intra quadrimestre expeditis, hoc sufficit pro validitate dictæ præsentationis, etiãsi reseruatio esset nulla ob defectum Clericatus Pensionarij, quia cum hoc non proueniat ex culpa præsentati, qui ex parte sua conditionem adimpleuit, sed ob incapacitatẽ ipsius pensionarij, sequitur, quod licet pensio

corruat

corruat, non corruat tamen præsentatio Ro-
24 ta *decis.70. nu.12. par. 8. recent.*

Prout etiam non probatur D. Dominicũ non habuisse maiorem partem vocum ex eo, quia post factam præsentationem D. Dominici de Mense Aprilis die nempè prima Maij sequentis facta noua electione Consulum, nouus Consul, & successor in Brachio Corradini variauerit ab electione sui antecessoris nominãdo D. Turrium Aduersarium, cui, sicut eius antecessori licebat, itá variare licuit
25 ad tradita per Abb. *c. qua primaria nu.7.* & ibi Io. Andr. & alij *de iure patron.* Lambert. *eod. tit. lib.2. par. 3. quæst.2. art. per tot.* quia id agere non potuit in præiudicium primæ præsentationis, cum Patroni Laici variando nequeant à prima præsentatione recedere, & non nisi cumulatiuè ad se-
26 cundam deuenire. *c. quod autem, c. cum autem de iur. patron.* latè Viuian. *eod. tit. lib.10. cap. pr.* per totum Rota *dec.235. nu.5. 6. p. 9. recent.* Add. ad Burratt. *dec.942. nu.6. & dec. 575. nu.9.* coram Dunozet. Iun. vbi quod ex secunda præsentatione nõ præiudicatur primo præsentato. Rota in Camerinens. Canonicat. 8. Iunij 1651. §. *Nec obstat.* coram Beuilaqua modo inter impressas decis. . . . . .

Itavt vterq. ex præsentatis quoad
27 hanc vocem habendus sit pro æqualiter pręsentato Io: Andr. & alij Canonistæ *in c. Cum autem de iure patron.* cum allegatis per Barbos. *de potest. Episcop. alleg.72. nu.158. vers. Nec per præsentem, & seq. &c.* Et eò maximè, quia dicta secunda præsentatio supervenit post iam litteras expeditas ad fauorem D. Dominicũ, & sic postquã illi fuerat ius quæsitum, quo casu nullius esse roboris ad earũdem litterarum exequutionem retardãdam
28 trad. Lambert. *de iure patronat. art. 2. q. 7. nu.5. & art.3. per tot. par.2. lib.2.* Lotter. *de Rebenefic. lib.2. q.6. nu.33. & seq.* Rota *dec. 957. nu.10. coram Dunozett. Iun.*

Tum etiam, quia cum antecedenter ad dictam secundam præsentationem esset iam coram Ordinario lis introducta inter D. Dominicũ, & D. Vincentium præsentatos non poterant Patroni aliquid innouare, nec facere nouam præsentationem in præiudicium dictæ litis pendẽtiæ inter præsentatos ex te-
29 xtu *in d. cap.1.2. vt lite pendente in 6.* quorũ textuum dispositionem procedere etiam in Beneficijs iuris patronatus firmat Loter. *de re Benefic. lib.2. quæst.20. nu.4.* Barbos. *de offic. & potest. Episcop. alleg.72. nu. 162.* Rota *decis.90. nu.10. coram Ottobon.* clariùs Add. ad Buratt. *dec.942. nu.7. vbi licet nu.8.* dicatur, quod accumulatio fieri possit in collitigantem, hoc intelligitur respectu alterius Partis, quæ est in lite, & præsentata non fuit ab altero ex Patronis, videlicet si dd. Patroni, qui præsentarunt D. Turrium, cumulando præsentassent D. de Benedictis collitigãtem, non autem quod orta lite super validitate præsentationis inter vtramque partem possint dicti Patroni ad nouam præsentationem ad fauorem primo præsentati deuenire, quia iste actus esset attentatus, & factus in fraudem litis pendentię. Paris. *de resignat. lib.12. quæst.3. nu.23.* Garz. *de benefic. p. 5. cap.9. num.217.* Crescent. *decis.10. de iure patron.*

Et quamuis Aduersarius hęc in iure verissimà cognouerit, ea tamen alio euitare medio conabatur, asserendo prædicta subsistere, quando præsentatio fuisset legittimà, & valida, secùs autem quando Patronus variauit ob nullitatem pręcedentis præsentationis contra formam Fundationis Patronatus peractæ, quo casu dari dicebatur huiusmodi variationem priuatiuè quoque recedendo
30 in totum à prima ex Crauett. *cons.63. n. 10.* Lambertin. *de iur. patron. lib.2. par. 2. q.7. art.21. vers. Subdit.* Rocc. de Curt. *in verbo Honorificũ, q.9. vers. Tertia suboritur quæstio, &c. nu.33.* vbi ꝙ priùs præsentatus habetur pro non præsentato Rota *dec.504. par. pr. diuersor.* & coram Caualer. *dec.303. n.4.* Tondut. Sanleger. *resol. Benef. cap.159. sub n.12. par.3. to.2.* Sicuti quoque, vti subiungebatur, Gratia Litterarum Apostolicarum ad fauorem D. Dominici emanata intelligenda veniat quatenus eius pręsentationes dignos-
31 cantur validæ Rota *decis.1270. nu.3.* coram Seraphin. *& decis.68. nu.11. par. 10. recent.* Inualiditas autem præsẽtationum D. Dominici deducebatur ex eò, quia factæ dicebantur contra formam à Testatore præscriptam
32 in suo Testamento, quæ debuit omninò seruari Rota corã Merlino *dec.40. n. 11.* Quam Fundatoris voluntatẽ nullo modo, nec de cõsensu Episcopi Patroni euertere possunt.
33 Garz. *de benefic. par.7. cap. pr. nu.120. & seq.* Tondut. *quæst. Benefic. 118. nu. 39.* Rota coram Merlin. *dec.346. nu.6. & 8.* & in Lunens. Sarzanens. Beneficior. 12. Febr. 1663. §. *si enim coram Minat.* Eo maximè quia Testator in eodem Testamento clausulam irritantẽ adiecerat, vti deprehendebatur ex ijs
34 Testamenti verbis *electio aliter facta non valeat.* Rota *decis.574. nu.26.27. par.4. tomo 3. recent.* & *dec.44. nu.14.* post Bondenũ *collect. legal.* & in Placentina Archidiaconatus 5. Aprilis *in fin.* coram Eminentiss. Cerro *impressa modo* . . . .

Hęc autem pręcipuè continere dicebatur Testamentum fundationis prædictæ, quod nempè electio, & præsentatio Cappellani fieri debeat per omnes Consules, & Rectorem Hospitalis. Item in eodem Hospitali, & coram duodecim testibus, & quod Electus debeat à Priore S.Mariæ Forisportam confirmari; quarum conditionũ nullã dicebatur seruatã fuisse in pręsentatione D. Dominici.

Verùm oĩbus multipliciter respõdebatur, vt in primis, ꝗ nimis clarè patet in asserto Testamento non contineri erectionem, aut fundationem alicuius Beneficij Iurispatronatus, sed tantùm ordinationem Testatoris demandantis deueniendũ esse ad fundationẽ, & erectionem vnius Cappellaniæ, seu Beneficij; Aliud autẽ est adesse Instrumẽtum, seu scripturã, ꝑ quã hęredi, vel alteri imponitur, vt fiat erectio alicuius Beneficij; Aliud verò adesse Instrumẽtum, in quo cõtineatur completus Actus ipsius fundationis, & erectionis cum interuentu, & consensu Ordinarij, à quo

33 in totum perfectio erectionis dependet. iuxta tradita per Viuian. *de iur. patron. p. pr. lib. 2. cap. pr. nu. 7. 8.* Barbos. *de potest. Episcopi par. 3. allegat. 70. num. 20. & seq.* & pręcipuè *nu. 29.*

Secundo, quicquid in asserto Testamenti Instrumento dicatur de Beneficio, & Cappellania qualitate, & natura omninò diuersa ab eo, de quo nunc est disputatio, agi videtur. Cum demandetur ibi erectio Cappellaniæ pro Cappellano amouibili ad Nutum Consulum, & sic deprehendi habuisse in intentione Testatorem fundationẽ Beneficij Manualis, seu Amouibilis, non autem perpetui, inter quæ multum adesse discriminis.

36 tradit Gonzalez. *ad 8. regulam Cancellarię gloss. 5. §. 6. num. 19.* & eo relato Moneta *de commut. vlt. volunt. cap. 10. nu. 37. & 38.* Et hinc est, quod in dicto suo Testamento semper loquutus est Testator de electione, & confirmatione, qui sunt termini proprij Be-

37 neficij amouibilis. vti trad. Loter. *de Rè Benefic. lib. 2. q. pr. nu. 12. 13. & 23. 24.* Non autem de præsentatione, & institutione, qui termini propriè conueniunt Cappellaniæ perpetuæ, quæ datur in titulum, vt ibi Loter. Cappellania autem, de qua nunc agitur, est perpetua, datur cum institutione Ordinarij in titulum, & ipsemet D. Turrius in Actis tam suæ præsentationis, quàm alijs sæpius asseruit huiusmodi Cappellaniã esse perpetuã; Quomodo autem potest dari pro fundatione Cappellaniæ perpetuæ, Instrumentum fundationis Beneficij manualis, & amouibilis?

Item in dicto Instrumento plures conditiones apponuntur, & oneribus grauatur eligendus, à quibus Cappellani pro tempore dictæ Cappellaniæ fuere semper immunes; & præcœteris, quod continuam residentiam habere debeat in Ecclesia S.Mariæ, & ibi cũ alijs Canonicis in Vesperarum, & Missarum solemnijs deseruire, quod onus nunquam agnouerunt Cappellani pro tempore Cappellaniæ, de quod nunc agitur. Item, quod præcipuum est in dicto (quale qualesit) Beneficij fundationis Instrumẽto expressè prohibetur, quod eligendus non habeat, neque habere possit aliud Beneficium, nec etiam cũ dispensatione Papæ, quam dispensationem si obtinuerit, teneãtur Consules eum statim amouere. Palam est autem Cappellanos dictæ Cappellaniæ nostræ plura Beneficia eodem tempore fuisse assequutos; Neq. crediderim D. Turrium dimittere velle Coadiutoriam Prioratus Insignis Collegiatæ S. Alexandri sua Nobilitate, & Virtute dignã, vt hoc dignitate, & emolumento longè inferius Beneficium consequatur.

Præterea in dicta fundatione multò plures redditus quantitatis in totum stariorum septingentorum frumenti describuntur pro dotatione dicti Beneficij; Vix autem staria nonaginta exigunt Cappellani Cappellaniæ nostræ. Vndè ex omni parte concludendum est, fundationem continere dictum Instrumentum alterius Beneficij Manualis, non autem Cappellaniæ perpetuæ, quæ modo in Iudicium deducta est. Quod autem non legatur in dicta scriptura intentionem Testatoris fuisse erigendi Cappellaniam amouibilem, & licet in quibusdam casibus Cappellanus ex propria culpa remoueri potuisset. Nihilominus Cappellania perpetua dicenda sit, vt ex aduerso respondetur. Assentior enim ad effectum cognoscendi an Beneficiũ dicatur Ecclesiasticum, satis sit, vt non detur ad tempus præfinitum, sed ad vitam electi, quia licet postea nutu Superioris reuocetur; Tamen cum possit etiam non amouere, & ab initio in perpetuum concessum fuit, dicitur in potentia, & habitu esse perpetuũ, quæ sufficit ad qualificandum Beneficium Ecclesiasticum tàm manuale, quam perpe-

38 tuum, nec amouibile, iuxta declarationem factam ab Asor. *in par. 2. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 26. quæst. 12.* & latiùs etiam reassumit Loter. *de Rè benefic. quæst. 7. lib. pr. ex nu. 14. vsq. ad nu. 21.*

Quod autem inter vnum, & alterum Beneficium, nempè inter illud, quod in perpetuum

tuum confertur, & in quo non adest ex fundatione hæc qualitas reuocationis, & illud, quod hâc habet qualitatem remotionis annexam adsit discrimen, sintq. diversæ omninò naturæ, agnoscere mihi videntur Gon-
39 zalez. *ad reg.* 8 *Cancellar. Gloss.* 5. §. 6. *n.* 10. 11. *&* 12. & clarè distinguit Moneta *de commun. vlt. volunt. cap.* 10. *nu.* 37. 38. *vers. Noua diuisio, &c.*

Aliud autem est non esse eadem, sed tractu temporis potuisse manuale, in perpetuũ vel è contra mutari, vti trad. Viuian. loco
40 allegato, & benè quoque Moneta *d. cap.* 10. *nu.* 37. 38. & ante eos Gonzalez. *d. Gloss.* 5. §. 6. *nu.* 34. vbi benè admonendo distinguit, non ex eo Manuale fieri perpetuum, quia Superior, aut alius, cui ius amouendi competit, non vsus fuerit huiusmodi facultate, nec remouerit, quia cũ hoc fuerit in ei⁹ merâ facultate, in facultatiuis non inducitur præscriptio. Sed quià prohibitus fuerit amouere volens, & posteà quieverit, per longum tẽpus; Aut verò quià (quod potest casum nostrum percutere) scientibus, & patientibus, ijs, qui ius amouendi habebant, fuit aliquis de eodẽ Beneficio provisus in titulum per-
41 petuum, & provisio habuit effectum, quo relato sequitur Moneta *d. tract. cap.* 11. *n.* 101.

Non indè tamen subsequitur, quod Beneficium Manuale sit idem cum perpetuo; Imò retorquetur, si mutatio supponitur, necesse est etiam diversitatem naturæ supponere, quia non datur mutatio de eadem natura in eâdem, sed in diuersam. Stat ergò Iudicio meo firma veritas, quod in prædicta scriptura actum fuerit de erectione Beneficij diuersæ omninò naturæ à Cappellania, & ei⁹ natura, quàm ab antiquissimo tempore citrà conveстiuit Beneficium nostrum, quicquid sit an posteà temporis cursu mutari potuerit.

Præterquãquod Instrumentũ fundationis assertæ Cappellaniæ, de quà nũc agitur, nulli⁹ est validitatis, nec fidẽ meretur, quia non est insertũ inter alia eiusdem Notarij Instrumẽta; Imò neque reperitur in Archiuio asserti nomen Notarij, nec vllum reliquit ibi Instrumentorum librum, neq. fides aliqua datur, ꝙ ille fuerit Notarius, & signo Notarij caret Instrumentum, quod saltem ex generali totius Orbis consuetudine requiritur. Crauett. *cons.* 72. *nu.* 4. Boer. *decis.* 36. *nu.* 8 & *dec.* 37. *nu.* 10. Rot. *dec.* 76. *nu. pr. par. pr diuersor.* & alijs pluribus, quę requiruntur, vt scripturæ tanquam publico Instrumento
43 fides adhibeatur, de quibus per Gloss. *in l. Generali in l. seruituti C. de Tabular.* Bart. *in l. si quis ex argentarijs §. si initium nu.* 6. *ff. de edend.* Abb. *in cap. pr.* & ibi Imol., Felyn. *n.* 2. *de fide Instrumentorum.* Nec ex eo, ꝙ reperiatur modo in Archiuio publico, recipere potest robur, aut fidẽ, qua sui natura nõ habet, ex hoc .n. imperfectio scripturæ de iure
44 nõ suppletur per Archiuiũ. Rota coram Caputaq. *dec.* 41. *nu.* 23. *par. pr.* & coram Caualer. *dec.* 193. *nu.* 3. *&* *dec.* 382. *nu.* 2. *par.* 2. *recent.* vna cum pluribus adhoc allegatis per Addent. *ad decis.* 667. Buratt. *num.* 18. *&* 19. Ibi enim potest ęquè benè seruari tam scripturà authentica, quàm informis Caualer. *decis.* 580. *nu.* 4. Attento maximè, quòd dictum Instrumentum confectum dicitur anno 1348. & solùm anno 1614. & non ante fuit exhibitum Custodi Archiuij, vt in eo reponeretur; prout seruatum fuit à dicto tempore, sed non vt authentica scriptura, vt benè
45 quoquè animadvertit Ferentill. *d. dec.* 663. *num.* 18. Aliàs esset in potestate cuiuslibet scripturam priuatam reddendi publicam, & authenticam cum proprio commodo, & fortè in aliorum præiudicium, tradẽdo eam publico Archiuio.

Attento maximè quod latè in Sacra Rota in fine Anni 1609. controuersiâ super existentia huius Iurispatronatus agitata ad illud probandum tota vis facta solùm fuit in antecedentibus continuatis præsentationibus, nulla prorsus facta mentione asserti Testamenti, vt ex reuolutione *dec.* 211. *par.* 1. *recent.* deprehenditur. Ex quibus, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum dicitur in forma probanti, dum apparet extractum ex suo originali in Archiuio existenti à Custode eiusdem Archiuij.*
2 *Etiamsi extractum sit lite pendente sine Compulsoriali.*
3 *Consueta requisita publici Instrumenti, quæ sint.*
4 *Historiarum libris plena fides est adhibenda.*
5 *Signum Notarij an sit necessarium, vel sufficiat sola subscriptio Notarij.*
6 *Vestigium Signi Notarij propter antiquitatem an sufficiat.*
7 *Ad mutationem Status Beneficiorum sola quadragenaria sufficit. Distingue* 13. 14. 15.
8 *Ad effectum validitatis præsentationis inter præsentatos sufficit, vt facta sit iuxta præcedentem vltimum Statum.*

9 *Qualitas, & modus præsentandi quadragenaria præscribitur.*

10 *Pro erectione valida Beneficij non sufficit erectio facta in publico Instrumento, donec Autoritas accedat Episcopi.*

11 *Status Beneficij Patronatus non potest immutari, cum est constitutus cum autoritate Episcopi, secus aliàs.*

12 *Ordo, & forma seruata per multum temporis in præsentatione Iurispatronatus censetur inducta ex fundatione, licet non reperiatur.*

16 *Arbitrium datum in commissione à Iure regulari debet.*

17 *Litteræ iustificatæ de iure celeriter, & rigurosè sunt exequendæ.*

18 *Secùs si aliqua difficultas in iustificatione emergat.*

19 *Modus vacationis probatur, dum vterq; ex litigantibus ex eadem vacatione vrnit.*

20 *Idoneitas prouisi, & præsentati ad Beneficium ex fide Ordinarij probatur.*

21 *Pro iustificatione valoris expressi sufficit quælibet probatio.*

22 *Clausula* verificato priùs coram Ordinario Patronatu *adimpletur per sententiam Ordinarij in contradictorio obtentam.*

23 *Præsentatio facta sub conditione, quod præsentatus consentiat annuæ pensioni, an sit valida, & nu. 24.*

25 *Altero ex Patronis non præsentante, apud alios remanet integrum ius præsentandi.*

26 *Patronus, & eius successor potest in præsentatione variare.*

27 *Sed tantùm cumulatiuè cum prima præsentatione, & 28.*

29 *Variatio Patroni post litteras expeditas à præsentato non impedit exequutionem litterarum.*

30 *Fundatio Patronatus non probatur ex Instrumento, aut Testamento, in quo Testator mãdat erectionem fieri.*

31 *Instrumentum carens signo Notarij an valeat.*

32 *Archiuium non supplet defectum scripturæ.*

33 *Sicut obseruantia auget, ita inobseruantia tollit fidem Instrumento.*

34 *Præsentatio narrata à medietate Patronorum iustificatur ex vltimo statu præcedente.*

35 *Infamis est inhabilis ad consequenda Beneficia Ecclesiastica. Declara non quamlibet infamiam hoc efficere, 37.*

36 *Infamia non probatur ex sola inquisitione, sed delictum debet concludenter probari.*

38 *Fides Ordinarij circa mores subditi creditur.*

39 *Iudex nimis præcipitanter pronuncians nulliter agit.*

ARGVMENTVM.

Instrumentum vt sit in forma probanti, quæ requisita continere debeat; Mutatio Status Beneficij ex quibus, & pro quo tempore probetur. Litteræ Apostolicæ quando & quomodo mandari debeãt exequutioni. Uariare an possit Patronus, & quid operetur ista variatio. Infamia quæ requiratur, vt inhabilem reddat ad Beneficiũ Ecclesiasticũ.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXIV.

VErùm, quià adhuc ex aduerso dicebatur Instrumentum prædd. Testamẽti, & Fundationis esse in forma probanti, nullamq; habere suspicionem eo ipso, quod apparet extractũ ex suo proprio originali in Archiuio existẽti à Custode eiusdem Archiuij habente fa-
1 cultatẽ transumptandi, iuxta Spadã *cõs.* 187. *nu. pr. vol.* 2. Rota *dec.* 247. *num.* 10. coram Roias, & melius *decis.* 125. *nu.* 12. *par.* 6. *rec.* etiamsi extractum foret lite pẽdente, & absq;
2 cõpulsorialibus Rota *d. dec.* 125., & quia etiã prætendebatur Instrumentum prædictum habere consueta requisita publici Instrumẽti, nempè diem, Indictionem, mensem, an-
3 num, locum, testes; Notarij subscriptionem, clausulam *actum*, quæ requiruntur iuxta trad. per Rotam *decis.* 607. *num.* 2. coram Penia, & corã Caualer. *decis.* 122. *n.* 1. & corã Roias *dec.* 247. *n.* 9. Quibus & addebatur nõ deesse adminicula illius veritatẽ cõprobantia, & signãter attestationẽ desũptã ex libro storiarum, seu memorabiliũ Antiquorũ Nostrę Ciuitatis P. Cesaris Franciotti fol. 498. Quibus Historiarum libris plenam fidẽ adhibendam esse dicebatur ex Gloss. *in c. inter*
4 *dilectos* in verbo *magis de fid. Instr.* Bald. *in l. pr. de offic. Prætor.* Rota *post* 2. *vol. cons.* Farin. *dec.* 290. *nu.* 6. & apud Buratt. *decis.* 258. *nu.* 4. Nil refragante, quod careat signo Notarij, quia Signum Notarij iuxtà opinionem, quam semper Rota Romana seruauit, non sit de substantia Instrumẽti, sed sufficiat eius-
5 dem Notarij sola subscriptio Rota corã Ludouis. *dec.* 454. *n.* 3 vbi Add. *n.* 6. & corã Caualer. *dec.* 122. *n.* 2. & corã Penia *dec.* 601. *n.* 9. & *dec.* 1236. *n.* 9. & coram Millin. *dec.* 313. *nu.* 6. & Dunozett. Sen. *dec.* 218. *nu.* 9. Add. ad Burratt. *dec.* 672. *nu.* 9. Quamuis in hoc Instrumento dicatur vltrà Notarij subscriptionem

nem conspici quoque eiusdem Signum, sed temporis vetustate corrosum, cuius si vestigium appareat, pro legalitate sufficere. Rota
6 coram Dunozet. Iun. *decis.708. nu.9.*

Ideò ad elidendam penitus omnem istius prætensæ legalitatis disputationem responsum fuit, quod etiam ea supposita; Nihilominus indè præsentatio D.Dominici nullũ præiudicium recipere poterat, aut infectionem; Quià modus, & solemnitas extrinseca præsentandi in dicto Testamento tradita, nempè quod Patroni congregari debeant in Hospitali S.Catharinæ, & coram duodecim Testibus electionem facere, & quod electus confirmari debeat à Priore Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariç Forisportam, præscripta fuit ex diuerso modo, & consuetudine introducta in præsentando ad idem Beneficium à centum, & vltra annis, vt ex successiuis præsentationibus incipiẽtibus ab Anno 1568. vsque in hodiernam diem fuit in summario facti ostensum; Cum tamen ad Beneficiorum statum immutandum sola
7 quadragenaria sufficiat. Lotter. *de Re Benefic. lib.pr. quęst.34. nu.45. & seq.* Rota apud Seraphin. *decis.950. nu.2.* Quin imò cum hodie non agatur de substantia Beneficij, nec de illius pertinentia inter Collatores, sed de validitate tantùm nominationis inter Prouisos, sufficit, ꝙ præsentatio, seu prouisio sequuta sit ad formam vltimi status, videlicet proximæ præcedentis præsentationis, ad effectum, vt Gratia dicatur iustificata, & præsentatus veniat instituendus, etiamsi adessent præsentationes in contrarium, & Instrumentum fundationis aliquam dubietatem reci-
8 peret, in puncto Rota *decis.167. nu.7. 8. p.2. diuers. decis.50. nu.7. par.7. recent.* & coram Celso *dec.73. nu.12. & seq. & nu.18. & dec. 367.* per totam, & nõ modo status, sed multò facilius conditio, seu qualitas circa modũ
9 præsentandi, vt explicat Loter. *de Re Benefic. lib.pr. q.34. nu. 3. & 12.*

Verùm vt & clariùs hoc idem obiectum nullitatis nostræ præsentationis ex inobseruantia solemnitatum traditarum in asserto fundationis Instrumento Testamenti desũptę tollatur, rursus aduertendum est in primis, quod pleræque earũdem solemnitatum temporis cursu redditæ sunt impossibiles de facto; Locus enim Hospitalis, in quo facienda erat coram duodecim Viris electio, iamdiù mutatus est, imò destructus, & nomen Hospitalitatis extinctus, & hic, vt dixi, animaduertatur, ꝙ non dixit Testator *in Cappella Hospitalis*, quæ fortè vsque adhùc existit sed *in Hospitali*. Prioratus etiam vna cum Priore sæculari S.Mariæ, qui tunc erat, iamdiù suppressus est.

Sed quià potissimum, vt dixi, nullum vnquam habuit effectũ ista Testatoris volũtas, quà non probata effectuatione nullum præbet fundamentum. Non enim sufficit, quod aliquis in publico etiã Instrumẽto, designatis prædijs, nec non Altari profiteatur, & declaret se creare Beneficium, nisi postea accedat Episcopi autoritas, vt benè ijsdẽ ver-
10 bis tradit Loter. *de Rè Beneficiar. lib.1. q.5. nu.41. 42. & seq. & nu.54. 57.* Et quæ in cõtrarium deducuntur, locum habent in vera fundatione Iuris Patronatus cum Episcopi Autoritate perfecta, quamuis tã decisio Boer.
11 *pr.* quam Rotæ Rom. *dec.574. to.3. par.4. recent.* & cœteræ omnes loquantur in electione facienda à Capitulo, vel Collegio, quæ requirit confirmationem cum Institutione Superioris, qui termini differunt, vt aliàs dixi; Præter quam quod etiam loquuntur de clausula irritanti apposita in lege, non autem in Actu hominis imperfecto, imò nullo, vti percipitur ex dicta *dec.574. n.26. 27.*

Maximè quià cum ijs abrogatæ sunt etiã & sublatç oẽs aliæ dictæ Cappellaniæ qualitates, & onera, & lucra pariter remissa, nẽpè residentiæ, pluralitatis Beneficiorum, & quantitatis redditũum; Signum euidens quod ista volita fundatio nullum vnquã habuit effectum, aut quia Testatorem pœnituit aut quia Episcopus non approbauit, Præsentatio igitur nostra innitur continuatis ducentum annorum, & vltrà præsẽtationibus peractis eodem modo, & forma, prout facta est nostra, quæ inducunt præsumptionem alterius Patronatus ex fundatione, vel dotatione istius qualitatis, vti probant relatç decis.
12 Rotæ Rom. & præsertim *dec.267. nu.10. par. 6. recent.* vbi ait, quod acquiritur ius Patronatus *secundum tenorem, & vsum præsentationum*. Sed sic est, quod vsus anteactarum præsentationum fuit idem omninò cum nostra, nec alijs conditionibus, aut circumstãtijs peractæ sunt; Igitur iuxtà nostri Patronatus præsumptam fundationem nihil aliud erat addendum præsentationi nostræ.

Et hinc superfluum quidem erat addere supra probatam conclusionem, quod per tẽpus quadragenarium pręscribatur mutatio status, & qualitatum Beneficij, quià id esset supponere, quod aliquando istud Beneficiũ habuisset alium Statum diuersum legittimè impressum, quod audiri non potest cum Status non fuerit legittimè inductus ex eo solũ,

quod

quod dixerit Testator in Testamento, & sic in Actu reuocabili, se statuere hoc, & hoc, nisi probetur in effectu illud idem exequutũ, fuisse vt aliàs dixi, & vlli dubitationi nõ subijcitur.

Ex abundanti tamen distinguendo breuiter subiungitur. Aut de præcedenti statu, & qualitate Beneficij contraria legittimè impressa ex fundatione valida, & legittima, aut etiam ex vsu, & consuetudine non cõstat, & eo casu Status ultimus semper attẽdi, & seruari debet, & hic est casus noster, quia neq. de legittima fundatione, nec minus de eius effectuatione cum qualitatibus in ea insertis, nec minus etiam de contrario Statu seruato in præsentatione ad huiusmodi Beneficium vllo modò constat. Aut verò de contrario Statu ex fundatione legittima, aut ex antecedenti vsu constat, & tunc vltimus Status attendi non debet, nisi spatio adminus quadraginta annorum sit præscriptus. vt benè distinguendo materiam totam trad. DD. co-
13 muniter in *d. cap. Cum Beneficio*, & præcipuè Geminian. *nu.* 8. Franch. *nu.* 5. *de Præbendis in 6.* Rota *decis.* 2. *de Præbendis in Nouis*. Felyn. *c. in nostra num.* 44. *de Rescriptis*, & pluribus adductis distinguendo Marescott. *variar, resolut. lib.* 1. *cap.* 55. *num.* 67. 68. & alios plures allegat Barbos. *in repet. d. cap. cum de Beneficio nu.* 5. 6. 7. & benè Rota Rom. *decis.* 188. *nu.* 1. 2. *par. pr. rec.* & apud Coccin. *dec.* 235. *num.* 2. & 3. & *decis.* 249. & apud Ludouis. *dec.* 77. *nu.* 12. & ait Moneta *d. tract. cap.* 11. *ex num.* 236. 237. Quod per quadragenariam præscriptionem mutari potest Beneficij Status, & qualitas, itaut, qui
14 in vno Altari celebrare tenetur, in alio celebret, et vbi Cappellanus ex fundatione residere, & choro interesse tenetur, ex consuetudine præscripta ad id non teneatur, & latè Lothet. *de Re Beneficiaria lib. pr. q.* 34. *nu.* 3. 4. 5. & *seq.* qui tamen doctè quidem distiguendo fortiùs in casu nostro stringit *dicta quæst.* 34. *nu.* 25. vbi constituendam esse, ait, differentiam inter Statum Beneficij, de quo agitur in allegato *cap. Cũ de beneficio*, & Statum collationis Beneficij, quia, vt inquit, Status Beneficij est subiectum possessionis existentis apud ipsum Beneficium circa illius qualitates, nempè vt sit Curatum, Seculare, Regulare, &c. Status autem Collationis est subiectũm possessionis existentis apud Præsentantem, aut Collatorem, vel eligentem; Et propterea, vt addit *nu.* 26., quando agitur de hac quasi possessione præsentandi, & de vltimo eius Statu, non attenditur qui vis anterior Status, &c.

Prima Decisio prodijt pro D. Dominico, & hic sequitur annexa.

LVCANA BENEFICII

Ven. 4. Iulij 1670.

Coram Vicecomite.

Dominicus de Benedictis vti præsentatus à maiori parte, vel saltem à medietate patronorum Laicorum ad Beneficiũ simplex, & perpetuã Cappellaniam tunc vacantẽ per obitum Francisci Sbarrę extra Romanam Curiam defuncti sub inuocatione S. Catherinæ in Ecclesiã Orphanorum ad columnam Palij Ciuitatis Lucanæ Litteras Apostolicas pro derogatione alterius Partis expediuit, pro quarũ executione ab executore in partibus sententiam fauorabilem reportauit, à qua interposita Appellatione per Vincentium Turriũ ab alia parte Patronorum postmodum præsentatum, Causa mihi per Signaturam commissa fuit cum clausula *Parito litteris Arbitrio, &c.* Qua propter consului Domino, s an intraret Arbitrium pro retardatione executionis earumdem Litterarum Apostolicarũ, & negatiuè responderunt.

Retento enim, quod Arbitrium hoc re-
16 gulari debeat à iure iuxta expressam doctrinam Bart. *in extrauagan. ad reprimendum verbo videbitur vers. Tertiò casu*. Cæl. de Gral. *decis.* 8. *nu.* 2. *de sentent. & reiud.* Greg. *dec.* 189. *nu.* 3. & 4. cum alijs per Rot. *decis.* 154. *nu. pr. & seq. par.* 12. *recent.* allegatis, & quemadmodum Ius exigit celerem, & rigurosam Litterarum Apostolicarum execu-
17 tionem quando sunt, iustificatæ. *c. Si capitulo*, ibiq. Gloss. *verb. exequatur de concess. preb. in 6. cap. super Litteris de rescript.* Rot. *d. decis.* 154. *nu.* 6. & 7. & quotidie in alijs. Ita etiam huiusmodi rigor remitti possit pro retardatione, quando circa dd. Litterarum iustificationem aliqua probabilis subesset
10 difficultas. Gonzal. *ad reg.* 8. *Canc. post Gloss.* 9. § *pr. in Adnotat. de mens. & Altern. num.* 284. 288. 289. Rot. *dec.* 228. *num.* 2. *par. pr. recent.* Litteræ Dominici visæ fuerunt in omnibus iustificatæ.

Modus enim vacationis narratus probatur ex quo vterq; venit ex eadem vacatione

per

19 per obitum Francisci Sbarræ. Rot. coram Seraphin. *dec.* 1296. *nu.* 6. coram Caualer. *dec.* 55. *nu.* 3. *in fin. in rec. dec.* 240. *nu.* 3. *par.* 11. *& dec.* 148. *pariter nu.* 3. *par.* 12.

Idoneitas Dominici per attestationem sui
20 ordinarij. *cap.* 1. *&* 2. *de Cleric.* Peregrin. *c. Post cessionem, de preb. & ibi Canonistæ.* Rot. *dec.* 31. *nu.* 2. *par.* 10. *& dec.* 80. *nu.* 4. *par.* 11. & passim in alijs.

Valor expressus in duc. 30. per non excessum iustificatur per aliam expressionem factam vsque de Anno 1567. cum subsecuta prouisione ordinarij, summario Dominici *nu.* 5. ad huiusmodi enim expressionis iustificationem sufficit qualis qualis est, etiam se-
21 miplena probatio. Rot. *dec.* 48 *nu.* 25. *&* 26. *& dec.* 203. *nu.* 12. *par.* 11. *dec.* 71 *nu.* 9. *&* 10. *& dec.* 246. *nu.* 3. *par.* 12. *rec.*

Clausula etiam *verificato prius coram Ordinario Iurepatronatus* In Litteris apposita fuit adimpleta per sententiam in cõtradictorio Iudicio ab Ordinario obtẽtam iuxta pra-
22 xim traditam per Viuian. *de iurepatron. lib.* 13. *cap.* 8. *à nu.* 12. *vsq. ad fin.*

Quod autẽ Dominicus fuerit à maiori parte, vel saltem à medietate Patronorum præsentatus, patet, ex quo in confesso est apud Partes. Et aliàs *in dec.* 211. *par pr. rec.* fuit præsuppositum, quod Patroni sunt sex, nempè tres Consules cõtratarum Parrochiæ S. Mariæ Forisportam, duo alij Consules Brachiorum Corradini, & Iordani, & Pazzi, & Rector Hospitalis S. Lucæ, & primo dd. tres Consules vna cum Rectore Hospitalis, & sic quatuor ex sex partibus præsentauerunt Dominicum.

Parum referente, quod præsentatio dicti Rectoris facta fuerit sub conditione, quod Dominicus consensum prẽstaret reseruationi Annuæ Pensionis ad fauorem Octauij Tegrimi præsentantis consanguinei eodem Beneficio imponendæ, & ideo dicta præsentatio tanquam Simoniaca labe infecta nulla
23 videatur, nec attendenda. *c. Mattheus.* vbi Abb. *de Simon. c. Preterea de transact.* cum alijs per Decium *cons.* 118. *nu.* 1. Quià, præterquamquod per dictam conditionem inualidari non potuit præsentatio, cum fuerit adiecta sub reservatione Beneplaciti, & conditionem fuisse adimpletam per reseruationem dictæ Pensionis in illis contentam, & Beneplacitum intervenisse intra legittimum
24 tempus iuxtà egregiam Rot. *dec.* 70. *num.* 12. *par.* 8. *recent.* Ad summum sublata de medio hac præsentatione vti nulla, cum dictus Rector ad aliam non devenerit, & sic ius integrum remanserit penes alios. §. *Patronos.*
25 Garz. *de Benef. par.* 8. *cap. pr. num.* 11. *&* 12. Rota. coram Merlin. *decis.* 103. *num.* 7. *& d. decis.* 70. *n.* 25. *par.* 8. *recent.* Dominicus ex quinque vocibus tres habere diceretur.

Pro vt nec releuat, quod successor Consulis Corradini posteà nominauerit, & præsentauerit Vincentiũ, quia admisso, quod sicuti Antecessor poterat variare, ita & hoc
26 licitum fuerit successori ad tradit. per Abb. *in c. Querimoniam, nu.* 7. & ibi Io: Andr. & alij *de iurepatr.* Lambert. *eod. tit. lib.* 2. *p.* 3. *q.* 2. *art. per tot.* Tamen nec primus, nec secundus potuerũt variando recedere à prima præsentatione, illam reuocando, sed tantummodo
27 cumulatiue ad secundam devenire. *c. Quod autem. & c. Cum autem. de iurepatron.* latè Viuian. *eod. tit. lib.* 10. *c pr. per tot.* Rot. coram Merlin. *dec.* 443. *n. pr. & seq.* Dunozett. Iun. *dec.* 956. *nu.* 5. *&* 6. *in rec. dec.* 235. *nu.* 5. *&* 6. *par.* 9. Add. ad Burratt. *dec.* 942. *nu.* 6. Ita vt vterq. ex præsentatis quo ad hanc vicèm habendus sit pro æqualiter præsentato
28 Io. Andr. & alij Canonistæ *in d. c. Cum autẽ, de iurepatron.* cum allegat. per Barbos. *de potest. Episc. alleg.* 72. *nu.* 158. *vers. Hac præsentem, & seqq.*, & cum dictus Dominicus habeat duos ex alijs quatuor vocibus adhuc esset à medietate saltem præsentatus.

Verùm cũ variatio hæc superuenerit post litteras ad fauorem Dominici expeditas, vt ex summario ipsius *nu.* 1. *lit. B, & nu.* 3, *lit. C.* & sic post ius illi quæsitum habenti gratiam fundatam in veritate narratiuæ, nullius esse possit roboris ad illarum exequutionem impediendam. Lambert. *de iurepatron. art.* 2.
29 *q.* 7. *nu.* 5. *& art.* 3. *per tot. par.* 2. *lib.* 2. Lotter. *de re Benefic. lib.* 2. *q.* 6. *nu.* 33. *& seqq.* Rot. coram Dunozett. Iun. *dec.* 957. *nu.* 10.

Quod autem non fuerit in hac præsentatione seruata forma in fundatione præscripta, secundùm quam debuissent præd. Consules insimul conuenire in Ecclesia, in qua situm est Beneficium, & ibi coram duodecim Testibus præsentandum eligere, ipseq; electus à Priore S. Mariæ confirmari, visum est non subsistere. Quià ad docendum de tali fundatione exhibitum fuit quoddam Instrumentum Testamenti rogatum vsq. de anno 1348., in quo ordinatur erectio huius Cappellaniæ cum suprà enunciatis, & aliis conditionibus, quod tamen Instrumentum, præterquamquod nõ est illud erectionis, & aliud est, quod fundatio fuerit per Testatorem demandata, & aliud, quod fuerit deuentum ad Actum ipsius fundationis, quæ ab Authoritate

30 tate, & consensu Ordinarij dependet. Viuian. *de iure patr. par. pr. lib, 2. cap. pr. num. 7. & 8.* Barbos. *de potest. Episc. par. 3. alleg. 70 n. 20. & seq. & precipuè nu. 29.* Vndè dubitatum fuit de illius legalitate, ex quo caret Signo Notarij, quod saltem ex Generali totius Or-
31 bis consuetudine requiritur, Crauett. *cons. 72. nu. 4.* Boer. *dec. 36. nu. 8. & dec. 37. nu. 10.* Rot. *dec. 76. nu. 1. par. 1. diuers.* Quamuis fuerit extractum ab Archiuio Ciuitatis, quia Archiuium fidem tribuere non valet scripturæ aliàs informi, & requisita publici Instrumenti non habẽti Rot. coram Caputaq. *dec. 41. nu. 2. & 3. par. pr.* coram Caualer. *dec. 193. nu. 3. in recen. dec. 382. n. 2. par. 2.* Add. ad Buratt. *dec. 667. num. 18. & in simil. cit. dec. 76. nu. 2. par. pr. diuers.* Attento præcipuè quod pro adminiculo dictæ scripturæ nõ solùm non fuit iustificata obseruantia, sed imò datus magnus fumus inobseruantiæ, cum iura exhibita summario *nu. 70.* demonstrent ab Anno 1567. vsque in præsens, & sic spatio 100. annorum, & vltrà præsentationes, & institutiones successiuè vnam post aliam effectum sortitas factas fuisse à dd. Cõsulibus vti singulis coram Ordinario, absque approbatione Prioris, & in omnibus iuxtà modum in hac vlteriori præsentatione seruatum; ità vt bene intret regula, quod sicut obseruantia dat fidẽ scripturę informi, iuxtà firmata in Nolana Parrocchialis 2. Decembris Anni proximi elapsi, vers. *Qua propter coram me.* Ita inobseruantia minuit fidem
33 Instrumento, de quo aliàs dubitatur. Rota coram Buratt. *dec. 472. nu. 8. in rec. dec. 703. in fin. par. 2.* & in *Leodien. beneficij 20. Nouembris vers. De diuturnitate coram R. P. D. Taia*, & ex hac inobseruantia continuata vsq. ad præsentem vacationem, cum nõ agatur de proprietate inter præsentantes, sed de validitate nominationis inter præsentatos. Sequitur etiam Dominicum pro iustificatione suę gratiæ fundatæ in narratiua præsentationis à medietate patronorum posse allegare vltimum statum, probando suam præsentationem conformem vltimæ præcedenti.
34 Duran. *dec. 87. nu. 8.* Merl. *dec. 220. num. 8.* Add. ad Greg. *dec. 77. in fin.* & optimè distinguitur ab Emin. Celso *dec. 367. nu. 2. cum nu. seqq. in rec. dec. 240. nu. 3. & 25. par. 10. & dec. 73. nu. 12. & seq. par. 11. in Maceraten. Benef. 27. Iunii 1648. §. sed attenditur,* coram Bichio, *in Pisana Benef. 7. Iunii 1666. §. tùm etiam* coram B. M. Emerix: & in *Pannen. Parrocchialis 22. Aprilis 1667. corã R. P. D. M. Beuilaqua.*

Obiecta verò Dominico infamia propter assertum stuprum ab ipso commissum, per quam ipse dicebatur fuisse inhabilis ad consequenda beneficia Ecclesiastica, tàm inspecta dispositione iuris, communis Can.
35 *Infames. 6. q. pr. c. infamib. 87. de reg. iur. in 6.* Lotter; *de Rè Benef. lib. 3. q. 33. à n. 59 cum seq.* quam ex tenore fundationis requirentis in pręsentando qualitatem bonæ famæ, & honestæ vitę, exclusa remansit; Tùm ex quo tenor ipsius sententiæ, in qua fundabatur probatio prætensi stupri, demonstrat delictum non fuisse probatum, sed simplicẽ fuisse Fisci prætensionem ibi. *Et processum fuit contra D. Dominicum, ex quo Fiscus prætendebat, &c.* Ad irrogandam autem infamiam non sufficit simplex diffamatio, vel inquisitio, sed delictum debet plenè, & cõ-
36 cludenter probari. *l. Athletas §. calumniator,* & ibi Gloss. *vers. Damnatus l. non alio,* & ibi Glos. *pr. ff. de his qui notant. infam.* Bart. *in l. de minore §. pr. sub nu. 30. ff. de quæst.* latè Garz. *de Benef. par. 7. c. 8, nu. 7. 8.* Nec quęlibet infamia de iure inhabilem reddit criminosum, ita vt præsentari, nec institui possit ad Beneficia Ecclesiastica, vt latè per Lambert in. *de iur. patron. par. pr. lib. 2. q. 9. art. per tot.* Garz. *de Benef. p. 7. cap. 9. à n. 47. vsque ad fin.* & quo ad fundationem iam supra fuit ostensum de illa sufficienter non constare; Tùm præcipuè attentis litteris testimonialibus Ordinarij illum commendantibus pro Sacerdote bonæ vitæ, & famæ, nullo crimine seu Ecclesiastica cẽsura innodato, cui regu-
38 lariter in similibus defertur per text. *in clem. 2. de off. ord.* & *alios in Maxicen. Archidiac. hodie regulata. §. quoad crimen.*

Præmissis autẽ attentis nullius momẽti habitæ fuerunt pretensæ nullitates ab Executore in partibus commissæ in decernenda earundem Litterarum executione nimis præ-
39 cipitantur. *l. Iudex qui C. de comminat. Epist. &c.* Bart. *in l. prolatam, nu. 10. C. de sent. & interlocut.* cum alijs per Rot. *dec. 142. nu. 8. par. 9. rec.*, & non expectata hora, seu vlti-
40 mo termino cadentis citationis. Rot. *decis. 394. sub nu. 3. vers. Fuit responsum. par. 3. rec.* Quia omisso an dictus Iudex habendus esset pro mero executore, quo supposito, nec
41 tenebatur telam Iudiciariam seruare. Dunoz. Iun. *dec. 397. nu. 4.* Ex quo nullus aderat legittimus Contradictor. in punct. Rot. *dec. 143. nu. 3. 4. & 5. par. 11. rec.* Cum Vincentius non esset possessor, immò nec præsentatus de tempore datæ Litterarum, vt in Summario Dominici *nu. 1. 3.* & cõsequẽter clau-

clausula; *Dummodo de tempore datę, &c.* nullum ius præseruabile inuenit. Viuian. *de iure patron. lib. 13. c. 8. nu. 78. cum trib. seqq.* Rot. coram Caualer. *dec. 333. nu. 2. in recen. dec. 572. nu. 6. par. pr. & dec. 253. nu. 1. & 2. par. 2.* & in puncto *in Vintimilian. Cappellan. 30. Maii 1635. §. Prætereà coram Motmanno.* adhuc admissa nullitate prætensæ executio-
44 nis in partibus præfatæ Litterę vigore *Clem. Auditor. de rescript.* essent per *Rot.* exequendæ iuxta praxim sæpiùs seruatam, de qua Rot. *dec. 297. nu. 10. par. 11. recent.*

Et ita vtraq. Parte Informante fuit resolutum, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Semel condemnatus de crimine nunquam purgat infamiam, quamuis postea laudabiliter viuat.*

2 *Inquisitus pro delicto, quamuis sit per sententiam absolutus, redditur inhabilis ad consequenda beneficia Ecclesiastica.*

3 *In concursu alterius nullam habentis exceptionem sufficit diffamatio ex sola denunciatione. Declara nu. 21.*

4 *Inquisitus de delicto etiam non sequuta sententia non admittitur ad Beneficium Ecclesiasticum.*

5 *Infamia Iuris vt incurratur, necesse est esse conuinctum, aut confessum de crimine.*

6 *Sola accusatio non impedit promotionem ad beneficium.*

7 *Infamia facti quæ dicatur.*

8 *Infamia incursa de iure inducit incapacitatē perpetuam non obtenta dispensatione, nec reintegratur per mutationem morum.*

9 *Infamia facti cessat cessante crimine, & morum mutatione superuenta, & nu. 57. & 58. Declara ad effectum obtinendi Beneficium Ecclesiasticum. nu. 59.*

10 *Stuprum vt probetur, necesse est probari mulierem fuisse virginem.*

11 *Vel saltem probētur actus inferentes necessariam deflorationem mulieris.*

12 *Vel saltem, quod mulier publicè existimaretur virgo, & bona fama.*

13 *Conuersatio cum meretrice de Iure ciuili non est punibilis.*

14 *Infamia iuris vt irrogetur, necesse est sententia condemnans de certo crimine infamiā irrogante.*

15 *Clericus pro stupro deponendus est perpetuo.*

16 *Item efficitur irregularis.*

17 *Item tenetur ad dotandam defloratam.*

18 *Sententia dubia ex actis, & probationibus factis declaratur.*

19 *Infamia facti ex mutatione morum tollitur.*

20 *Fama, vel infamia hominum in bonorū virorum opinione consistit.*

22 *Turbiditas Litterarum Apostolicarum impedit earum exequutionem, & num. 63.*

23 *Pręcipuè cum earum exequutio commissa est cū clausula* arbitrio, &c.

24 *Sententia condemnans pro stupro infamiam irrogat.*

25 *Lex Iulia dę adulterio comprahendit etiam stuprum.*

26 *Macula incursa per inquisitionem stupri non tollitur per sententiam absolutoriam.*

27 *Item neque per vitam postea laudabiter actā.*

28 *Delictum probatur confessū ex pręcibus porrectis ab inquisito.*

29 *Item ex compositione facta super delicto, & nu. 30. & nu. 51.*

31 *Cōfessio à Fisco acceptata nō potest impugnari.*

32 *Signum Notarij pro fide Instrumenti ex generali consuetudine requiritur.*

33 *Consuetudo loci particularis pręualet generali.*

34 *Attestanti de re ad officium suum pertinenti creditur.*

35 *Sola Notarij subscriptio absq. eius Signo sufficit pro fide Instrumenti.*

36 *Maximè si habeat alia requisita publici Instrumenti.*

37 *Instrumentum extractum ab Archiuista è publico Archiuio etiam lite pendente, & sine compulsoria probat.*

38 *Maximè si alia videantur requisita publici Instrumenti.*

39 *Libris Historiarum plurimum defertur.*

40 *Obseruantia proxima fidem tribuit Instrumēto, & nu. 44.*

41 *Quidquid postea tractu temporis fuerit actū.*

42 *Obseruantia remota attenditur, quando non cōstat de alia præcedenti proximiori.*

43 *Ennunciatiuæ in antiquis plenè probant.*

45 *Præsentationes factæ referri debent ad titulū præambulum fundationis, si de alio non constat.*

46 *In patronatu ob lapsum temporis præsumitur consensus Ordinarij, & alia in fundatione apposita.*

47 *Ex in obseruātia alicuius qualitatis nō potest inferri ad aliàs qualitates, sed debet esse pręcisa respectu casus controuersi.*

48 *Lex data per Testatorem precisè seruari debet.*
49 *Vterq; presentatus habetur pro legittimo contradictore, quamuis alter habeat prouisionē Apostolicam.*
50 *Qualitas bona fama laditur per inquisitionē, seu sententiam condemnationis de crimine.*
52 *Compositio super crimine facta cum Fisco saltem bonam famam ladit.*
53 *Sententia referri debet ad causam in inquisitione contentam.*
54 *Sententia absolutoria pro crimine non tollit infamiam, nisi constet per calumniam inquisitionem processisse.*
55 *Macula diffamationis ex inquisitione resultans ex compositione non tollitur.*
56 *Diffamatio facti grauat famam diffamati apud bonos Viros.*
60 *Lex fundatoris in Patronatu est pracisè seruanda.*
61 *Bona fama quid sit.*
62 *Si prasentatus tempore prasentationis sit inhabilis nunquam fieri potest capax.*

ARGVMENTVM.

Quę dicatur infamia facti, & infamia iuris. Quę requirantur ad incurrendam vnam, vel alteram. Item quando vna, vel altera sit obstaculum ad consequenda Beneficia Ecclesiastica; Clerici pro stupro quibus pęnis puniri debeant. Signum Notarij an sit necessarium pro fide Instrumenti.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXV.

POstquam supra in præcedēti Consultatione relata Sacrę Rotæ decisio satis amplum testimonium Iurium reddiderat D. Dominici Benedicti pro exequutione Litterarum Apostolicarum, Diffisus D. Turrius Aduersarius quod Rota à iam decisis recederet, si easdem rationes in noua Audentia proponeret; Incapacem eiusdē Ecclesiastici Beneficij præfatum D. Dominicū aggressus est latiùs, & diffusiùs, quàm in vltima propositione fecerat, ostēdere, in mediū prolato ipso quodā antiquo Criminali processu, in quo D. Dominicus fuit adolescēs inquisitus de quadam armorum delatione, & asserto stupro, licet postea pro vtroq. crimine in pęnam leuem arbitrariā fuerit mulctatus, à qua etiam non multo post Gratiam obtinuit, adducendo, quod dum semel infamia fuit per sententiam irrogata, numquam purgatur, quamuis condemnatus postea laudabiliter viuat, *l. palam, vers. Neq. enim*
1 *de Ritu Nuptiar.* & iuxta tradita apud Fagn. *in cap. Vestra nu. 37. & cap. Quesitum nu. 140. de cohabit. Clericor. & mulier.* Genuens. in *praxi cap. 102. nu. 5.* Azor. *instit moral. p. 3. lib. 3. cap. 6. dubit. 8. §. si verò.* Imò in terminis proprijs addebatur, quòd diffamatus, aut pro delicto inquisitus, quamvis sententiam absolutoriam obtinuerit, reddatur inhabilis ad consequenda Beneficia Ecclesiastica
2 Fagnian. *c. Omnipotens nu. 31. de Accusat. Archiad. in cap. Tantis n. 3. distinct. 18.* Præsertim in concursu alterius nullam, vti dicitur, habentis exceptionem, quo casu nec requiratur plena probatio delicti, sed coniecturæ sufficiant, & diffamatio ex sola denunciatione, seu inquisitione resultans. Loter. *de Re Beneficiar. lib. 2. q. 31. nu. 150.* Rota *in*
3 *Sabinens. concursus penes Marchesan. de commiss. par. pr. nu. 3. pag. mihi 291.* & pluribus relatis *in Calaguritana Beneficij de Bilbao 5. Iulii 1655. §. Et tamen coram Bichio, & 16. Iunii 1657. §. Nec Antonio, coram Bevilaqua,* vbi in fortioribus terminis dictum fuit, quod non suffragabatur sententia absolutoria, etiā ex capite innocentiæ, quia adhuc remanebat quædam macula, ob quam in concursu non habentis talem maculam erat postponendus, & quod etiam simplex inquisitio, & diffamatio non sequuta sententia condemnatoria adhuc sufficiens sit ad repellendum sic diffamatum à consequutione Beneficij, etiam si plenè delictum non remansisset iustificatū.
4 Garz. *de Benefic. par. 7. cap. 8. nu. 6.* Rota *decis. 8. par. 11. nu. 15. & decis. 305. nu. 6. & decis. 366. nu. 2. par. 12, recent.*

Sed fuit responsum, quod infamia alia dicitur iuris, alia facti; Infames infamia iuris, vt subijciātur ijs præiudicijs, quæ infamia parere solet, necesse est, quod inquisiti de huiusmodi criminibus infamiam irrogantibus sint de crimine in Iudicio confessi, aut conui-
5 cti. *l. Testimonium de Testibus.* Farin *in praxi Crimin. par. 2. q. 56. nu. 15. 18.* cum alijs pluribus apud Barbos. *de offic. & potest. Episc. par. 2. alleg 43. num. 13.* cum aliàs accusatio
6 non impediat promotionem, vt probat ibi Barbos. *nu. 14.* & firmat supra in antecedēti Consultatione relata decisio *in §. Obiecta vero, &c. nu.* vbi dictum fuit, quod delicta debent esse probata. Infamia verò facti dicitur, cū quis actualiter notatur de aliquo crimine apud bonos, & graues, seu cum opinio alicuius grauata est apud bonos viros

Digitized by

ros super aliquo crimine iuxta diffinitionē
Garziæ *de Beñefic. par.7. cap.8. nu.12.* cum
alijs ibi. Et licet vtraq. infamia reddat in-
habilem ad Beneficia consequenda, cum di-
stinctione tamen hoc est intelligendum; nē-
pè quod Infamis de iure semper remanet in-
capax, nisi dispensationem obtineat, nec re-
8 integratur per mutationem morum Archi-
diac. in can. tantis *num.3.81.distint.* Infamia
verò facti cessat cessante crimine, & mo-
9 rum mutatione superventa Lambert. *de iure
patron. art.16. q.9. nu.5.* Barbos. *de offic. &
potest. Episcop. alleg.43. nu. 21.* Rota *decis.
1279. nu.3.* coram Cocc. ex doctrina Abba-
tis *in cap. Atsi clerici §. de Adulteriis nu. 21.
vers. Et hoc mihi placet, &c. de iudic.* & suffi-
cit, quod bona fama. & honestas vitę exi-
stat in Clerico de tempore præsentationis,
Garz. *d.cap.8. nu.64. 65. vbi sub nu.27.* re-
censitis varijs DD. & Rotę decisionibus, &
reprobatis contrarijs firmat, quod collatio,
seu prouisio facta criminoso, vel infami,
exceptis tamen criminibus grauibus, & irre-
gularitatem inducentibus substineatur, præ-
sertim quoties conspicitur in prouiso muta-
tio vitæ, aliàs enim difficillimum, & ferè im-
possibile foret reperire talis continentiæ vi-
rum, & integritatis, qui nunquam lapsus
fuerit. Non igitur infamia iuris notatur,
neque conuictus dici potest D. Domini-
cus ex processu exhibito, quià in eo nul-
lus testium pro Fisco examinatorum dicere
ausus est, mulierem cum qua rem habuisse
prætendebatur, fuisse tunc virginem, & sic ab
eo fuisse defloratam, prout omninò require-
batur ad effectum probandi stuprum, quod
propriè appellatur virginis illicita deflora-
10 tio iuxta difinitionem text. *in cap. Lex illæ
36. quæst.pr.* quem refert, & sequitur Diaz.
pract. criminal. canon. cap.77. in princ. Clar.
pract. Crim. §. stuprum nu.pr. vel saltem pro-
bari debent non modo Actus violenti, ac
necessario inferentes deflorationem mulie-
11 ris, vt in simili de adulterio firmat Mascard.
*de probat. concl.57. nu.6. ex text. in cap. Litte-
ris de Adulter.* & ibi Gloss. & DD. Innoc. *in
c. Præterea de testib.*; Sed quod mulier apud
vicinos, & publicè existimaretur virgo, &
12 & honestæ famæ. Clar. *in praxi §. stuprum
nu.27.* Gramat. *dec. 107. num. 9.* Imò ijdem
Fisci testes asserunt, eamdem mulierem fuis-
se tunc malæ famę, & ideò è vicinia ab hone-
stis personis eiectam; & propterea de coitu
non violento habito cum fœmina inhone-
nestæ vitæ; licet non nupta ità indicandum
sit, prout de coitu cum meretrice, qui de
13 iure non est punibilis, ut per tex. *in l. si uxor
ff. de adulter.* consuluit Alex. *cons.13. nu.5.
lib.7.* Nec minùs prolata aduersus D. Do-
minicum sentētia hoc ipsum ab eo fuisse per-
petratum delictum conuincit, cum in ea nul-
lum verbum de stupro habeatur, cum tamē
vt quis dicatur infamis infamia Iuris, re-
quiratur, vt sententia pręcesserit, quæ con-
demnet de certo crimine famoso, & quod
14 sua natura infamiam irroget ex deductis per
Rotam apud Caputaquens. *decis. 90. nu.pr.
& per totam par.2.* & latè Barbos. *de offic. &
potest Episcop. par.2. alleg.43. num.14* Imò
pœna scutorum quinquaginta, & relegatio-
nis per quatuor Annos extra Lucensis Ci-
uitatis mœnia non est pœna stupri crimini
condigna, cum pro stupro Clerici deponan-
15 tur iuxta comunem opinionem, quam refe-
runt Diaz. *d. prax. crimin. quæst.77. Clar. d.
§. stuprum. §. sed quæro.* Grilian. *de diuersis
crimin. lib.3. q.7. nu.2.* Abb. *in c. Etsi Cle-
rici nu.35. de Iudic. & in c.2. de Adult.* Bel-
lett. *disquisit. Clerical. par.2. de pœn. Cle-
ric. §.4 nu.3.* & insuper etiam efficiatur irre-
16 gularis. Specul. *de dispensat. §. iuxta nu. 18.*
& alijs cumulatis per Garz. *de Benefic. par.7.
cap.8. nu.44.* Maiol. *de irregular. p.5. c.40.
nu.pr.* & vlterius condemnari debet ad con-
stituendam defloratæ dotem, cum illam in
17 vxorem ducere non valeat. Abb. *in c.2. nu.
4. de Adult.* Diaz. *d. prax. crim. canon. cap.
77.* loco citato *nu.3.* Vndè potiùs ex qua-
litate pœnæ deprēhēditur punitum fuisse pro
armorum delatione, & illicita conuersatione
potiùs, quàm pro stupro. Imò cum in ipsa
sententia dicatur condemnari D. Domi-
nicum *ex causis ex processu, & iuris dispo-
sitione resultantibus*, & in processu nulla ad-
sit probatio stupri, sed delationis armorum,
& inhonestæ ad summum conuersationis, ad
huiusmodi crimina sententia referri debet,
non autem ad delictum non probatum, cum
sententiæ dubiæ ex Actis, & probationibus
18 factis interpretationem recipiant, *l. si ex Te-
stamento in fin. cum l. seq. ff. de except. Rei iu-
dic.* Bald. *in l. licet in princ*, vbi etiam Ias. *nu.
2. C. de Iudic.* Rota *decis.439. nu.13. par.2.
& dec.23. nu.14. par.10. recent.*

Nec minus infamia facti notari potest D.
Dominicus, quià certum est illam defuisse
eodem Anno 1668., quò fuit præsentatus, ex
variatis moribus, & honestissima vita po-
stea peracta Viuian. *de patron. lib. 6. cap. 7.
19 n.49.* prout ex præstita fide Eminentiss. Epi-
scopi, & eius Vicarij Generalis, Canonico-
rumq; Cathedralis, & aliorū Nobilissimo-

rum Virorum testimonio probatur, cum fama hominis apud graues, & ingenuos viros in opinione consistat prout infamia Garz.
20 *d. cap* 8. *par. 7. nu. 12.* Et quod ex aduerso dicebatur supra *nu.* 4. quod sola denunciatio sufficiat in concursu alterius nullam habentis, vel suspicionis vmbram, aduertendum est, procedere iuxta Loter., & decisiones ibi deductas loqui omnes in terminis concursus ad Parochiales, in quibus cùm electio fieri debeat de digniori, & magis idoneo, non est mirum, si præferatur in Beneficio, qui nunquam de aliquo crimine sit inquisitus respectu alterius, qui aliquando suspectus fuerit, quæ regula est aliena à casu præsenti, in quo non fuit concursus adhibitus, nec intrat prælatio, cum versemur in Beneficio Iurispatronatus Laicorum, & simplici Cappellania, vndè qui à maiori patronorum numero fuit præsentatus instituendus est, etiamsi præsētat⁹ à minori parte digniores qualitates
21 haberet tex. *in c. 3. iuncta Gloss.* in verbo *Qui maioribus, de iure patron.* Garz. *de Benefic. q. 9. cap. 2. nu.* 257. & in terminis Buratt. *dec. 942. nu. 1.* & distinguit idem Loter. *d. q. 31. lib. 2. nu* 130. *vers. Proindeque*, & ideò sufficit, vt taliter præsentatus de tempore præsentationis existimatus fuerit idoneus, bonæ famę, & honestæ vitæ.

Ex quibus, &c.

His autem minimè attentis duæ prodiere decisiones prima reuocatoria, quæ hic aduectuntur. Vndè tot Rota variationibus vtriq. ex litigantibus fessi se conuenerunt dimisso D. Turrio Beneficij Titulo; & reseruata D. Dominico annua pensione scutorū viginti moneta, quę attentis Beneficij redditibus, & grauibus oneribus ipse Dominicus maius recepit ex hac pensione commodum, quam si Beneficij titulum fuisset consequutus.

LVCANA BENEFICII

Ven. 19. Iunij 1671.

Coram R. P. D. Vicecomite.

FVit in hac Causa sub die 4. Iulij Anni proximi coram me resolutum non intrare arbitriū pro retardatione executionis Litterarū Apostolicarū Dominici de Benedictis, vti à medietate patronorū ad controuersū Beneficiū pręsētati, & pro alia medietate Derogationē Apostolicā habētis, ex quo visæ fuerūt in oībus iustificatæ, & ideò celeritèr exequēdæ, vulg. cap. *Si Capitulo*, ibiq. gloss. *verb. exequatur, de concess. præb. in 6.* Verùm hodie facto meliùs dilucidato contrarium DD. censuerunt propter turbiditatem ex infra ponderandis resultantem, qua resistente executioni deman-
22 dari non debent. Rot. coram Dunoz. Sen. *dec.* 310. *nu. 2. in recen. dec. 29. nu. 26. par.* 12. & in ipsa pręterita *dec. §. attento in fine*, pręcipuè, quando Causa, prout in hoc casu, commissa reperitur cum clausula *Arbitrio*,
25 *Rot.* coram Caualer. *dec. 92. nu.* 1. coram Eminentiss. Cello *dec. 256. n. 9. & seq.* & in Burgen. Abbatiæ 22. Iunij 1668. §. *etenim*, coram Reu. D. meo Decano.

Turbiditas igitur oriebatur ex eo, quia, quāuis Dominicus dici possit à maiori parte, vel saltem à medietate Patronorum præsentatus, & pro alia medietate habeat Derogationem, & in reliquis modum vacationis narratum, propriam idoneitatem, valorē expressum iustificauerit, nec non clausulam, *verificato prius, &c*, adimpleuerit, vt in præcedenti decisione suppositum fuit, & demōstratum, tamen valdè dubitauerunt DD. quin in eo deesset qualitas bonæ famæ, & honestæ vitę per legem Fundatoris in præsentando, & instituendo requisita. cum de Anno 1665. iàm Sacerdotali Charactere insignitus fuerit de crimine stupri inquisitus, & per Sententiā sui Ordinarij videlicet De-
24 cani Collegiatæ Ecclesiæ S. Michaelis, cuius Iurisdictioni subiectus erat, condemnatus infamiam irrogantem, Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 3. §. infamia.* Barbos. *de potest. Episc. alleg. 43. nu. 28. in fin.* Vgolin. *de irregularitat. cap. 60.* §. 3. vbi quod talem notam inurit sententia condemnatoria ob publica delicta, inter quę *nu.* 2. enumerat delicta ex capite legis Iuliæ de Adult. quę tanquam loquens de genere compræhendit
25 etiam stuprum, vt ex Bald. *in l. si ea C. ad l. Iuliā de Adult.* quem sequitur Felyn. noster *in cap. Licet Helis num. 29. de Simon.* notant Addentes ad Clar. §. *Adulterium nu.* 11. & §. *stuprum nu.* 13. vtrobique in Additionibus in fin. operis, itaut macula hæc nunquam
26 deleatur, neque per sententiam absolutoriā Archidiac. *in can. Tantis nu. 31. 81. distinct.* Fagnan. *in cap. Omnipotens, nu. 31. De Accus.* & in fortioribus terminis Rot. *in Sabinen. Concursus*, coram Sacrato penes Marches. *de commiss. fol. 291. nu. 3.* quam in proposito citat Lotter. *de Benefic. lib. 2. q. 31. nu.* 150.

&

& in notissima *Calagurritana Beneficii de Bilbao* 5. *Iulii* 1655. coram Bichio impress. *in rec. dec.*78. *n.*19. *&* 20. *par.*12. & in eadem 16. Iunij 1657. §. *nec Antonio, coram R. P. D. Beuilaqua*; nec per vitam postmodum lau-
17 dabiliter actam ad Text. *in l. palam ff. de ritu ritu nupt.* Fagnan. *in cap. Vestra nu.*37. & *in c. Quæsitum nu.*140. *de Cohabit. Cleric. & mulieris.* Azor. *instit. moral. p.*2. *lib.*3. *cap.*6. *dubit.* 8. *c. Si verò.* Genuens. *in prax. cap.*102. *nu.*5.

Non subsistente in facto præcedentis Decisionis supposito, quod nempè fuerit simplex Diffamatio, & pretensio Fisci, quia præterquamquod exhibitus fuit Processus, ex quo prætendebatur delicti sufficientē, & plenam probationem resultare, adest sententia condemnatoria eiusdem delicti non solum in precibus Iudici solemniter, & iudicialiter
3 porrectis confessati, iuxta distinctionē Clar. *lib.*5. *sententiarū q.*49. §. *fin. vers. Sed hic incidenter,* vbi latè Baiard. *à nu.*63. *vsque ad fin.* Mascard. *de prob. concl.*501. *num.*2. *&* 3. Osasc. *decis. Pedemont.* 138. *nu.*1. *&* 14. latè Farinacc. *q.*5. *nu.*25. *vers. Si verò.* Sed etiam mediante compositione super dicto delicto, quæ cum fuerit licitá, vt de comuni testatur. Clar. *qui supra q.*58. *nu.* , nec non procurata ad euitandam pœnam exilij delicti confessionem inducit. Paris. de Put. *de Sindicat., verb. Compositio* §. *An Officialis Episcop. nu.*2. *in tract. magn. tom.*7. *fol.*262. Griland. *de relaxat. carcerat. tit. de Pœnar. composit. q.*4. *nu.*2. inter dd. *tract. magn. tom.* 11. *par. pr. fol.*352. vbi quod quamvis compositio tollat pœnam, non removet tamen notam ex delicto contractam cum alijs per præcit. Baiard. ad Clar. *d. q.*49. *nu.*66. quæ quidem confessio cum fuerit à Fisco mediāte solutione dictę compositionis acceptata, non potest per Dominicum impugnari, vt post Iason., Soc., & alios tradit Mascard. *de probat. concl.*368. *num.*12. Gabr. *de confess. conclus.*4. *nu.*18.

Nec resistēre attestatione Eminentiss. Episcopi Lucani, quoniam cum sint Tribunalia omninò diuersa, & diuersam iurisdictionem habentia, illud nempè dicti Ordinarij, & dicti Decani, non repugnat, quod in vno fuerit Dominicus inquisitus, & condemnatus, & in alio nullo crimine notatus reperiatur.

Neque hodie dubitarunt DD. de legalitate Testamenti exhibiti fundationē, & Dotationem controuersi Beneficij ordinantis, & multò minùs de illius actuali erectione;

Primò quo ad legalitatem vnica exceptio fundata in deficientia Signi Tabellionatus visa fuit irreleuans. Tum quia opinio tenentium, tale Signum requiri pro fide In-
32 strumenti, fundatur in generali consuetudine totius Orbis, vt per allegatos in prima decisione §. *quod autem*, qua etiam admissa
33 præualere nihilominùs debet particularis istius Ciuitatis. Bart. *in l.*2. *nu.*41. *C. quæ sit long. consuetud.* Paris. pluribus relatis *cons.* 25. *nu.*42. *lib.*4. & alij per Rot. *decis.* 169. *nu.*9. *par.*5. *rec.* In qua Notarij vt plurimum apponere non solent Signum in Instrumētis ab ipsis rogatis, quibus nihilominus fides adhibetur, vt per attestationem Custodis Archiuij publici, cui tanquā attestanti de re ad officium suum spectante credendum est,
34 Spad. *cons.*187. *num. pr. vol.*2. Rot. coram Pen. *dec.*628. *nu.*4. coram Caualer. *dec.*640. *nu.*2. Royas *dec.*247. *nu.*10. *in rec. dec.*145. *nu.*3. *par.*2. coram Eminentiss. Otthobon. *decis.*29. *num.*68. Tum quià Rota tenet opinionem, quòd nempè Signum Notarij non sit de substantia Instrumenti, Sed sufficiat sola illius subscriptio, quæ in hoc casu non
35 deest, vt coram Gregor. *dec.*454. *nu.*3. ibiq; Add. *nu.*6. Add. ad Buratt. *dec.*672. *nu.*9. & coram Pen. *decis.*607. *decis.*1236. *&* *decis.* 1380. in omnibus *nu.*9. coram Caual. *decis.* 122. *nu.*2. coram Mellino *decis.*313. *num.*6. Dunoz Sen. *dec.*218. *nu.*9. cum alijs pluribus in vnaquaque allegatis, quando tamen habeat alia requisita publici Instrumenti, prout illa habere Instrumentum, de quo agitur, ex illius oculari inspectione dignoscitur; nempè diem, Indictionem, Annum, locumloci, Testes, & clausulā, Actū, de quibus
36 per *gloss.*2. *in l. generali C. de Tabell. lib.* 10. Felin. *in cap.*1. *de fid. Instrum.* Rota coram Pen. *dec.*607. *nu.*2. *& dec.*678. *nu.*5. coram Caualer. *dec.*122. *nu.*1. & latiùs *dec.*640 *nu. pr. & per tot.* coram Royas *d. dec.*247. *nu.*9. & *in Tiburtina Castri S. Angeli* 12. *Maij* 1642. §. *Sic quidem*, coram Peutingerio, quamvis extractio facta fuerit lite pendente, & absque Compulsorialibus, quià adhoc vt fidem mereatur, sufficit, quod fuerit transumptatum ab Archiuista Archiuij publici Ciuitatis, in quo originale existit.
37 Spad. *d. cons.*187. *num.*1. *vol.*2. Rot. coram Royas *cit. dec.*243. *nu.*10. *in rec. decis.*125. *nu.*12. *par.*6. cum pluribus ibi allegatis.

Præcipuè cum non desint plura Admini-
38 cula dicti Testamenti veritatem, & legalitatem comprobantia. Rot. coram Pen. *decis.* 1237. *nu.*4. & *dec.*1286. *nu.*15. cum alijs adnot. marg. additat.

Adminicula autem deducebantur Primò

mò ex libro Historiarum *Della Vita de Santi del Padre Cesare Franciotti* fol.498. vbi loquẽs de hac Ecclesia, & de hoc Iurepatron. in ea fundato, & de illius fundatore subdit; *come si hà dal proprio Testamento rogato per mano di publico Notaro l'Anno* 1348. simili-
39 bus enim Historijs regulariter multum refertur. glos. *in cap. Inter Dilectos in verb. magis de fid. Instrum.* Bald. *in l.pr. ff. de off. Quæst.* Felin. *in cap.2. nu.49. vers. Alia scriptura de rescript.* Rot. post secundum volumen *cons.* Farinacc. *dec.290. nu.6. in recen. dec.76. nu.11. par.8.*

Secundò, ex Instrumento Præsentationis adhoc idem Beneficiũ secutę de Anno 1380, in quo habita relatione ad dictum Testamẽtum cum expressione eiusdem Anni diei, & Notarij, omnia ad vnguem seruata fuerunt iuxta formam in dicto Testamento præscriptam, talis enim obseruantia proxima fidem tribuit Instrumento, Rota coram Greg. *dec.*
40 *325. nu.1.* ibiq. Add. *nu.26.* coram Durano *dec.36. nu.38. & 39. in rec. dec.105. nu.10. par.7.* quidquid postmodum & tractu temporis fuerit actum, Rot. *dec.37. nu.34. & 35.*
41 *par.2. diuers.* cum alijs coram Eminentiss. Otthobon. *dec.26. nu.15.* Quià tunc solum obseruantia remota attenditur, quando non constat de alia præcedente proximiori. Rot. coram Buratt. *dec.679. nu.13. & 14.* & huiusmodi enunciatiuæ in antiquis benè pro-
43 bant. Garz. *de Benef. par.5. cap.9. num.88.* Viuian. *de iurepatron. lib.11. cap.5. nu.48. & 49.* Rot. coram Pen. *dec.1578. nu.18. in rec. dec.105. nu.12. par.6. decis.396. nu.pr. par.9.*

Tertiò ex *decis.211. nu.3. par.pr. recen.*, in qua vsque de anno 1609. fuit comprobata, & præsupposita existentia huius Iurispatronatus.

Quoad actualem verò erectionem iuxtà ordinem, & præceptum Testatoris, & cum omnibus qualitatibus ab eo requisitis, quod sequuta fuerit, cõuincitur ex ipsa suprà allegata obseruantia proxima fundationi, vt
44 præter suprà cit. Lambert. *de iurep. tit. 30. q.7. in princ. par.pr. lib.2. num.22.* Viuian. *eod. tract. lib.6. cap.6. nu.46.* Paris. *cons.50. nu.19. lib.4.* Spad. *cons.379. nu.8.* Rot. coram Seraphin. *dec.871. nu.1. in fin.* coram Buratt. *dec.680. in fin. in rec. dec.170. n.4. par.2. & dec.199. nu.12. par.12.* Et ex alijs continuatis præsentationibus per eumdem Dominicũ exhibitis pro iustificatione clausulæ *verificato*, &c. Admisso enim, quod constet de hoc iurepatronatu ex dotatione, & fundatione, hæ referri debent per necesse ad titulum præambulum dicti Testamenti cum de alio non constet, nec multiplicatio
45 præsumenda sit. *glos. in l. omnium, verb. cõprobetur*, & DD. *C. de Testam.* Paris. *cons.33. n.42. lib.2.* Rota corã Dunoz. Iun. *decis.630. num.14.* & pluribus congestis *in decis.155. nu.11. par.11. rec.*, & ob lapsum tanti temporis præsumitur etiam interuenisse consensus, & auctoritas Ordinarij, modum, formam, & conditiones omnes in dotatione ap-
46 positas approbantis. Garz. *de Benef. par.5. cap.9. nu.74.* Barbos. *de Off. & potest. Episc. alleg.70. nu.22.* Rot. coram Pen. *decis.908. nu.10.* post Viuian. *decis.6. nu.4. in rec. dec.674. nu.2. par.2. & dec.438. nu.7. par.3. coram Eminentiss. Celso dec.50. nu.5.*

Et quamuis vltimæ Præsentationes sint quoad aliquas qualitates disformes ab ipsa fundatione, itaut in hac parte obseruantia dici possit alterata, & mutata forma præsẽtandi, & vltimus Status in Beneficialibus attendatur saltem ad effectum, vt præsentatus sit instituendus, vt dicebatur in præterita, tamen respectu huius qualitatis bonæ famæ, & honestæ vitę per Testatorem in præsentando requisitæ nullibi constat, quod contrarium fuerit seruatum, nec ab inobseruantia alicuius qualitatis inferri potest ad aliàs, sed
47 debet esse omninò pręcisa respectu casus cõtrouersi. Rot. coram Greg. *dec.162. num.1.* coram Buratt. ferè in terminis *dec.139. n.5. & 6.* coram Dunozett. Iun. *dec.345. n.9. in rec. dec.193. num.22. par.12.* & seruari debet lex per Testatorem iniuncta. Viuian.
48 *de iurepatr. lib.6. c.6. n.18.* Rot. coram Crescent. *dec.7. de iurepatr.* & post eundem Viuian. *dec.19. nu.8. cum vulg.*

Non subsistente, quod Vincentius non sit legitimus Contradictor, quià cum Litteræ Apostolicæ Dominici fuerint exhibitæ coram Ordinario post litem coram eodem introductam inter hos præsentatos super institutione pluribus Actibus iudicialib⁹ hinc indè secutis, hoc sufficit, adhoc, vt vterq; inuicem habendus sit pro legittimo contradictore, quamvis alter tantùm habeat pro-
49 uisionem Apostolicam. Rot. *dec.327. nu.12. par.10. recent.* in Papiens. Parocchialis 23. Ianuarij 1668. §. *quoniam, & §. minùs releuat*, coram Reuerendiss. Varesio ad Venetos Nuncio Apostolico, & alij in Mediolanen. Attẽtatorum pr. Decẽbr. anni proximi §. *Secundo quia, in fine*, coram me.

Et ità recedendum à Decisis vtraq; Parte informante fuit resolutum.

LV-

LVCANA BENEFICII
Ven. 10. Iunij 1672.

Coram R: D. P. Vicecomite.

AD oſtendendam turbidita-
tem Litterarum Apoſtoli-
carum Dominici, propter
quam Rota à prima reſo-
lutione recedendo in ſe-
cunda emanata die 19. Iu-
nij Anni proximi coram
me, dixit intrare arbitrium pro illarum retar-
datione, repetebant ſcribentes pro Vincē-
tio ab altera Patronorū Parte legittimè præ-
ſentato antiqua motiua in prima Deciſione
ſingillatim examinata. Sed omiſſis alijs, il-
lud Diffamationis tanquam magis ſolidum
pro confirmatione dictæ ſecundæ Deciſionis
iterùm amplexi ſunt Domini.

Et præmiſſa legalitate Teſtamenti in dicta
ſecunda Deciſione, quæ revidetur, ſatis pro-
bata, & approbata, quodque ex illo ſatis cō-
ſtet de controuerſi Beneficij fundatione, &
de qualitate bonæ famæ, & honeſtæ vitæ in-
ter cœtera in præſentando requiſita, negari
non poteſt, quod cum Dominicus fuerit de
crimine famoſo ſtupri inquiſitus, & per ſen-
tētia ſui Ordinarij condemnatus, qualitas
hæc bonæ famæ, & honeſtæ vitæ à iure læſa
non remanſerit per Text. *in l. furis ff. de ÿs,*
50 *qui not. infam. Canoniſtæ, in cap. At ſi Clerici*
§. *de Adulterÿs, de Iudic.* Lambert. *de iurep.*
par. pr. lib. 2. art. 19. q. 9. sub nu. 2. Barbol. *de*
offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 72. ſub num. 100.
Viuian. *de iurepatr. lib. 6. cap. 5. nu. 106. &*
ſeq. Rota coram Caputaq. *deciſ. 90.* præter
allegatos in Deciſione, quæ reuidetur §.
Turbiditas: Præcipuè cum ex ſubſecuta cō-
poſitione cum Fiſco reſultet appoſiti crimi-
51 nis confeſſio, vt eſt Text. expreſſus *in l.*
quoniam ibi. Quoniam intelligitur confiteri
Crimen, qui paciſcitur, ff. de ÿs, qui not. inf.
& latiùs fuit comprobatum in dicta Deciſio-
ne, quæ revidetur, verſ. *Non ſubſiſtente*: vel
ſaltem quatenùs huiuſmodi confeſſio adhùc
reddi poſſet dubia per ea, quæ tradit Fari-
nacc. *de inquiſit. q. 5. ex nu.* 18. Nihilominùs
læſa ſemper remanet hominis fama, cum pe-
cunia ſuccedat loco pœnę, vt benè in pro-
52 poſito Lotter *de re Benef. lib. 2. q. 31. n.* 152.

Neq; Dominico ſic condemnato, & cum
Fiſco compoſito ſuffragari poteſt, quod cum
ſententia non loquatur expreſsè de prædi-
cto delicto referri potuit ad aliud. Quià cum
conſtet ex actis de Inquiſitione ſuper tali de-
licto, ſuper quo pręcedente fama Iudex or-
dinauerat recipi Teſtes, vt *ſummario præ-*
teritę poſitionis Num. 12. conſtito de titulo
certo ad illum ſententia referri debet. vt in
53 individuo reſpondet Rota in Cremonen. Iu-
riſpatronatus 1. Aprilis proximè præteriti
§. *Et licet, coram R. P. D. meo Calatain.*

Et licet ſupervenerit ſententià Abſoluto-
ria, in ea tamen ſe fundare non poteſt Domi-
nicus abſolutus, quià omiſſo, quod non
fuit lata ex Capite Innocentiæ, nec apparet,
quod per calumniam fuerit inquiſitus, in
54 quibus terminis poſſet iuuari dicta Abſolu-
toria, Rot. *dec. 366. nu. 3. par. 12. rec.* Adhùc
macula diffamationis ex inquiſitione, & ſub-
ſecutà compoſitione reſultans non remanſit
55 abſterſa. Rota in *Calaguritana Beneficÿ de*
Bilbao coram Bichio inter eius impreſſ. *dec.*
653. *nu. 15, cum ſeq.* coram Priolo inter *rec.*
d. deciſ. 366. nu. 3. cum ſeqq. par. 12. & 16. Iu-
nÿ 1657. §. *Nec Antonio*, coràm R. P. D. meo
Beuilaqua Vrb. Gubern. *& dec. 202. nu. 14.*
cum duob. ſeqq. coram Eminentiſſ. Ottho-
bono.

Progrediebantur vlterius Dominiſ, & di-
cebant, quod ſublata etiam de medio dicta
ſententià, adhùc cum non negetur conſue-
tudinem illicitam cum fœmina corrupta ha-
buiſſe dictum Dominicum, tolli, ſaltem non
poteſt diffamatio facti, propter quàm eius
56 opinio apud bonos, & graues viros grauata
remanſit. Lambert. *de iurepatr. lib. 2. par. 1.*
art. 16. q. 9. ſub nu. 2. & latiùs *art. 20. d. q. 9.*
per tot. Garz. *de Benef. p. 7. c. 8 nu. 12. cum*
ſeqq. Barbol. *de off. & poteſt. Epiſc. alleg. 43*
nu. 17. Viuian. *de iurepatr. lib. 6. cap. 5. nu.*
94. & 108.

Et quamvis per vitam poſtmodum lauda-
biliter actam dici poſſet dicta diffamatio ſu-
57 blata facto contrario, vt per Lambertin. *d.*
art. 16. q. 9. nu. 5. Barbol. *d. alleg. 43. nu.* 21.
Rot. coràm Coccino *dec. 1279. nu.* 3. Itaut
tanquam noua perſona ad iura reintegratus
dici poſſet quæcumque Beneficia acquiren-
58 di, vt in propoſito Abb. *in d. c. At ſi Clerici.*
§. *de Adulterÿs nu. 21. verſ. Et hoc mihi pla-*
cet, de Iudic. Nihilominus hoc poſſe proce-
dere dictum fuit, ſi de quocumque alio Be-
neficio ageretur, quàm de Iurepatronatus
per expreſſam legem Teſtatoris ſic qualifi-
cato; quià cum mitiùs agatur cum diſpoſi-
tione Iuris communis, quàm fundatoris.
59 Rot. coram Bichio *dec. 313. nu. 2*, vbi de Iu-
re relaxaretur rigor contra huiuſmodi dif-
famatum

famatum, non sic indulgendum est, quando resistit lex fundatoris, quæ venit ad vnguem, & rigorosè seruanda ad Text.
60 *in l. A Testatore, ff. de condit. & demonstrat.* Viuian. *de iurepatr. par. 2. lib. 6. c. 6. num.* 17. Rot. coram Buratt. *dec.* 484. *num.* 13. *cum vulgat.*

Non subsistente qualitatem hanc bonæ famæ, & honestæ vitæ sufficere, vt in præsentato concurrat de tempore Præsentationis, eoq. ipso quod fuerit à patronis electus, eiusq. habilitas habita fuerit, pro sufficiēti; quia quoad primum responsum fuit nō posse verificari in Dominico: Cum enim bona fama sit illesæ Dignitatis status legibus, &
61 moribus comprobatus, vt definit Bartol. *in l. pr. ff. de ijs, qui not. infamia, nu. pr.* Dum semel fuerit læsa non poterit dici bonæ famæ rigorosè sumptæ, qualis intelligi debet à Testatore requisita; Secundùm verò nimis probat, admisso enim, quod statim, ac quis præsentatur, euaderet habilis, nullus
62 vnquam posset dari casus deuolutionis propter præsentationē incapacis contra Textū *in c. Cum vos in fin. de off. ord.*, ibique Abb. & Canonistę cum concordan. per Rocc. de Curt. *de iurepatron. in verb. Honorificum. nu. 16. vers. Si autem presentatus, &c.* Rot. coram Cresc. *dec.* 11. *de iurepatr.*

Quæ demum omnia si sufficerent ad impediendam acquisitionem Beneficij in concursu cū altero illibatę famæ, & integræ vitæ, indubitantèr exuberant ad inducendam turbiditatem ex parte provisi Apostolici ad effectum, vt intret arbitrium pro retardatio-
63 ne executionis Litterarum Apostolicarum, vt dixit Rot. *in Papien. Commenda 24. Nouembris* 1670. *§. fin. cor. R. P. D. meo Emerix*, & sæpiùs in alijs.

Et ità vtraque Parte informante fuit resolutum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ablatiua absoluta futurum tempus designantia conditionem importans.*

2 *Dictio* tunc *conditionem importat.*

3 *Legatario decedente ante purificatam conditionem legato adiectam ad hæredes non transmittitur legatum. Declara nu. 4.*

4 *Institutus in multiplico complendo si decedat ante completum multiplicum, an transmittat ad hæredes. nu. 2. 3. 4.*

5 *Peregrinus de fideicom. art. 31. nu. 21. 22. & Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 201. nu. 52. Declarantur, & nu. 6.*

7 *Marcianus cons. 11. lib. pr. declaratur.*

8 *Conditionis natura est habere se ad esse, vel non esse.*

9 *Dies incerta propriè non est conditio.*

10 *Portio Legati deficiente Legatario Collegatario accrescit, & nu. 11.*

12 *Prohibitio realis aliquando fit cum personali aliquando sine.*

13 *Prohibitio mera realis ex quibus dicatur.*

14 *Verbum* perpetuo *in prohibitione alienationis ad bona directum prohibitionis realitatem magis concludit, & nu. 15.*

16 *Prohibitio alienationis si per separatā dispositionem concepta sit, simplex, & reale fideicommissum inducit.*

17 *Prohibitio describendi loca S. Georgij in Ciuitate Genuæ significat prohibitionem nō alienandi.*

18 *Prohibitio realis alienationis excludit successionem ab intestato.*

19 *Prohibitio realis alienationis includit tàm nominatos, quàm successiuè vocatos.*

20 *Prohibitio realis vim habet plurium prohibitionum in quolibet successore.*

21 *Dum Testator prohibet hæredem, vel Legatarium disponere de re sibi relicta, censeri debet induxisse fideicommissum ad beneficium hæredis ipsius Testatoris. Declara nu. 22. & 23.*

24 *Prohibitio nuda, & personalis resoluitur in consilium.*

25 *Statutum Genuæ sub rubrica* de Testamentis, & vltimis voluntatibus in §. & valeat nuda præcept a Testatoris *declaratur, & num. 26.*

27 *Sub nomine hæredum, & successorum veniunt etiam hæredes extranei. Declara num. 28. 29. & seq.*

30 *Verbum* hæredes, *& verbum* successores *idem significant.*

31 *Bart. in l. Gallus, §. etiamsi parente latè explicatur.*

32 *Bart. in l. Pater filium 36. §. Pater ff. de legat. 3. declaratur.*

33 *Angelus cons 306. declaratur.*

34 *Alexander cons. 36. lib. 3. explicatur.*

35 *Fulgos. cons. 108. declaratur.*

36 *Corneus cons. 272. declaratur.*

37 *Curt. Sen. cons. 45. declaratur.*

38 *Fusar. quæst. 339. nu. 1. declaratur.*

39 *Fideicommissa, & prohibitiones alienationū fieri solent gratia successorum sanguinis, & descendentium, non autem extraneorum, & num. 40.*

41 *Prohibitus alienare non potest ad hæredes suos etiam*

Digitize

etiam ab intestato transmittere.

42 *Verbum* heres, *aut* successor *ex incompatibilitate dispositionis ad hæredes, & successores sanguinis tantum restringuntur.*

43 *Qualibet dispositio restringi debet iuxta mentem disponentis.*

44 *Multiplica plerumque constitui solent pro conseruando familiarum splendore.*

45 *Censetur contemplata conseruatio bonorum in Agnatione ex clausula* vt bona in honorem nominis Testatoris semper stent. *& num. 46.*

47 *Inter successores sanguinis connumerantur solum descendentes non autem transuersales.*

48 *Soror instituti an comprahendatur inter successores sanguinis.*

49 *Stante reali prohibitione censetur inter vocatos inducta reciproca substitutio.*

ARGVMENTVM.

Prohibitio realis alienationis quando, & ex quibus inducatur. Hæredum, & successorum nomine, qui veniant latè explicatur iuxtà qualitatem dispositionis; Successorum sanguinis appellatione qui comprehendantur.

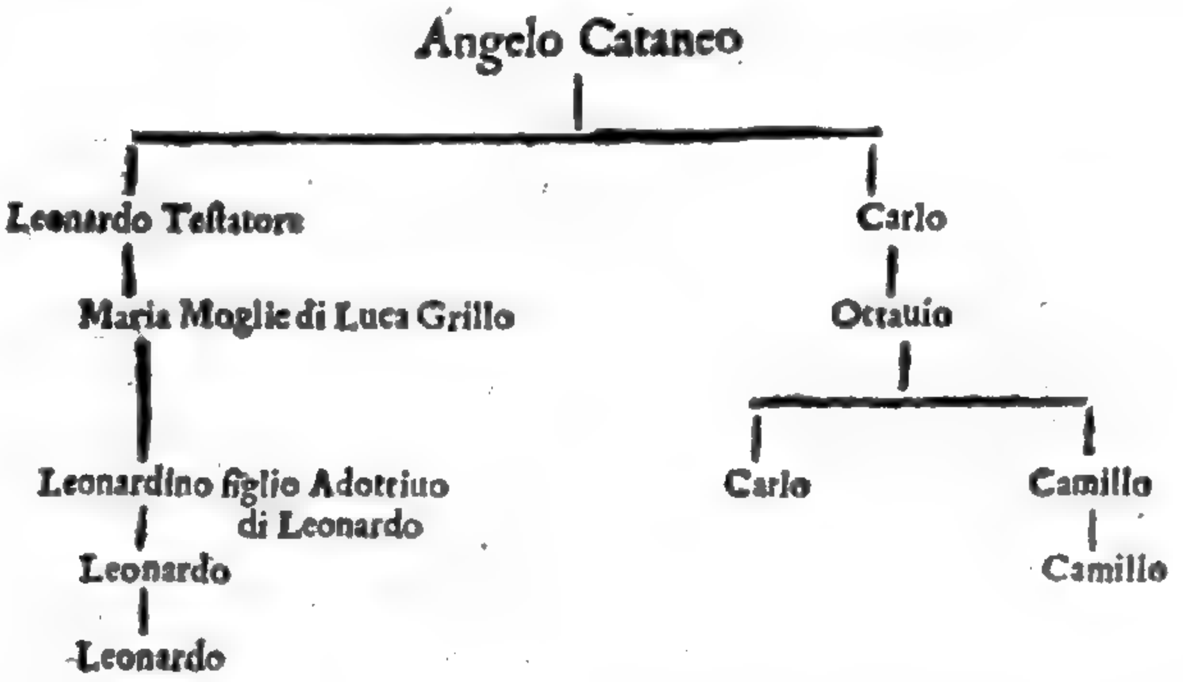

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXVI.

INstituto p Illustriss. D. Leonardum q. Angeli de Nobili, & antiquissima de Cataneis Genuensi familia, & qui in eadem Serenissima Republica Ducali dignitate fuerat decoratus, Anno 1576. amplissimo fideicommisso locorum mille octingentorum nonaginta nouem disposuit insuper. *Quod eadem loca 1899. multiplicari deberent in columna sub nomine eiusdem Leonardi Testatoris erecta, donec peruenerint ad numerum locorum trium millium Comperarum S. Georgij, quo numero completo tunc ex dicta Columna describantur loca quatuorcentum, quę scribi debeant super Leonardinum Cattaneum, & Carolum Cattaneum filiū Nobilis Ottauij, vt reuiniscat memoria maiorum dicti M. Testatoris, cum ipse M. D. Testator, & quon. M. Carolus Cattaneus eius frater Pater dicti Ottauii descendant à quond. Leonardo, & Carolo Cattaneis, qui iam ab hoc seculo migrauerunt iam sunt Anni vltra ducentum; quæ loca quatuorcentū sic scripta perpetuo stare debeant super dictos Leonardum, & Carolum, nec vllo vnquam tempore describi possint, & de eorum prouentibus singulo anno tempore excusationum responderi debeat dicto Leonardo, & Carolo, & quibuslibet eorum pro dimidia in eorum, & cuiuslibet eorum vita tantum, & post ipsorum vitam eorum successoribus respectiuè, Reliqua verò loca 2600. tunc remanentia in dicta columna remaneant dicto Leonardino sub onere fideicommissi, & in omnibus, & per omnia, prout in dicto Instrumento fideicommissi ordinatum fuit.*

Longè post obitum Mag. Leonardi Testatoris, imò iam etiam defuncto dicto M. Carolo, superstite tamen M. Leonardino altero ex legatarijs præfatis completum est demandatum multiplicum locorū termille, & orta est controuersia inter M. Camillum filium alterius M. Camilli fratris dicti M. Caroli de Cattaneis, & M. Leonardum Cattanei

tanei descendentes à dicto M.Leonardo Testatore, petente dicto M Camillo se admitti ad perceptionem prouentuum eorumdē locorum tanquam successorem singularem, & vniuersalem in vniuersis bonis dicti M. Caroli absque liberis ab intestato defuncti, cui petitioni se opposuit M.Leonardus mediante M. Leonardino pręfato à M. Leonardo Testatore descendens, & rè in Tribunali Illustrissimorum Protectorum S. Georgij deducta, & ab eis doctissimis iurisperitis pro consilio, & voto habendo transmissa, fuit ab ijsdem DD. Consultoribus pro Iustitia petitionis M.Camilli relatum.

An autem fundamēta subsistant, ex quibus DD.Consulentes intentionem M. Camilli approbare, M.verò Leonardi improbare statuerūt in eorum Voto, subsistant, à me quæsitum fuit. Quibus quantum valui studio perpensis, subscripsi potiùs D.Aduocati Augustini de Solarijs M.Leonardi Iura patrocinātis, & plurib⁹ in sua erudita Consultatione probantis nullum ius competere Mag. Camillo in successione locorum quatuorcentum Comperarum S.Georgij in columna, & in capite MM. Leonardini, & Caroli Cattanei relictorum, & scriptorum Anno 1576. ex voluntate, & dispositione M. Leonardi tunc Angeli de Cattaneis; Et duabus præcipuè rationibus ad ita sentiendū impellor, & primo, & principaliter, quia dictus M.Leonardus Testator postquam ordinauit, quod loca Comperarum S. Georgij 1899. multiplicari debeant in columna Testatoris, quousque peruenerint ad numerum locorū termille dictarum Comperarum, tunc eo numero completo, voluit, & disposuit, quod ex dicta columna describantur, transferanturq; seu excorporētur loca quadringenta, & ea scribantur, idest, ex eis alia erigatur columna scribenda sub nomine, & in capite M. Leonardini Cattanei sui ex propria filia Nepotis, & posteà etiam adoptiui filij, & M.Caroli parker de Cattaneis filij quon. M. Octauij, ad quorum postea locorum, & eorum prouentuum successionem vocauit primum eosdem Leonardinum, & Carolum, & postea successiuè eorum successores cū prohibitione alienationis, vt infra in secunda principali deducenda ratione latiùs ostendetur. Decessisse verò M. Carolum alterum ex vocatis ad fideicommissum, seu legatum præfatum priusquam completa foret multiplicatio dictorum locorum termille, & consequenter etiam antequam fieri potuerit erectio, & fundatio nouæ columnæ subijciendæ suprà commemorato perpetuo fideicōmisso, in facto supponitur indubitatum.

Hac igitur firmata dispositione Testatoris, & facti veritate non controuersa defecisse succesionem in dicto legato M. Caroli vti præmortui non modo ante completū dictum multiplicum dd.locorum termille, sed ante purificationem quoque conditionis, sub qua substantia fideicommissi creanda, & deducēda erat in esse: Fideicommissi enim substantia tota pendet à columna præfata locorum quadringentorum, quæ cum erigi, & in actu deduci non potuerit, priusquam cōpletum non fuisset multiplicum dictorum locorum termille, & M. Carolus obierit ante completum pręfatum multiplicum, sequitur pernecesse dicendum obijsse antequam venerit casus, & purificata foret conditio, sub quà & non anteà locus erat fideicummisso præfato.

Quod autem præfata columna locorum quadringentorum erigenda foret sub conditione, & ea tantum die, quà completum perfectumq; foret multiplicum in alia diuersa columna dispositum locorum termille, satis apertè manifestant dispositionis eiusdē verba, & clausulę *quo numero completo, &c.* vt in his præcisis terminis dicti ablatiui absoluti, aut participij absolutè positi futurū tēpus designantis vim perpendentes, vt cōditionē ex-
1 pressam importent. probāt DD. *in l. Emilis ff. de vsur.* Bart. *in l. pr. in 7. quæst. ff. de cond. & demonstr.* Calderin. *cons. pr. de verb. signific. per tot.* Corn. *cons. 56. nu. 4. lib. 1.* & in his præcisè terminis videndus D. Altograd. *vol. 2. cons. 87. nu. 3.* adiunctà præcipuè in dispositione nostra immediatè sequenti dictione *tunc ex dicta columna describantur loca* 400. quæ dictio *tunc* conditionem quoque importat, & non nisi purificato antea expresso casu locum esse sequenti dispositioni nō permittit, vti latè percipi potest ex cumulatis à
2 Barbos. *de dict. diction. 409. num. 1.* & apud Galganett. *de conditionib. par. 2. cap. pr. quæst. 36. sub nu. 7. & nu. 8. & seq.* Præsertim quia, vt idem D. Altogradus *d. cons. 87. nu. 12. 13.* animaduertit, complementum dicti multiplici locorum termille, sub cuius complementi purificati conditione concipienda, & à fundamentis erigenda fuerat noua columna locorum quadringentorū, pēdebat ex incerta die, cum sciri, nec præuideri tunc posset, quo anno, quave die esset euenturum, & perficiendum, quia licet D. Altogradus ibi nō explicet, percipitur tamen ex alijs, & apud huiusmodi locorum expertos clarum est, q

non

non redditur singulis annis æqualis, & certa quantitas fructuũ cuiuslibet loci dictarũ Cõperarum, sed in vno in minori, altero vero in maiori quantitate constitit iuxta pinguiorem, vel tenuiorem Gabellarum prouentum, qui detractis oneribus, & expensis cuilibet loco diuiduntur pro rata, & propterea etiam dubitari non valeat huiusmodi legatum cõditionale fuisse, cum ad diem incertam eius constitutio remissa à Testatore fuerit vti latè etiam probat ibi Altograd. *nu.* 12. 13. 14. 15. *& seq.* Vndè ex recepta regula consequitur dicendumq; cum defecerit M. Carolus ante purificatam conditionem legato adiectam, idem legatum ad suos hæredes transmittere non valuerit, ex latè pariter traditis ab Altogrado *d. cons.* 87. *nu.* 66. 67. 68. vbi plures. Et quamuis respectu dispositionis, cuius verificatio, ab incerta die pendet, diuersæ videantur legum Nostrarum dispositiones;
3 Animaduertendum tamen alias dixi in mea *Consultat.* 119. *lib.* 2. *ex nu.* 13. *& seq.* quod alia est conditio, in qua dies tàm sua natura, quàm respectu legatarij est incerta omninò, vt si legetur Titio centum cùm Mæuius morietur, adest enim hic incertitudo temporis, quo sit moriturus Mæuius, & insimul incertum est an Titius legatarius futurus sit superstes tempore obitus Mæuij, quo sequuto, & non antea impleta est conditio legati. Alia verò est conditio, cuius verificationis tempus certũ est ab initio, sed tantum incertũ est, an legatarius eo tempore superstes sit futurus, vti cum legatur Titio centum cum erit ætatis annorum triginta, sicut enim certa est hoc casu dies purificationis legati, quia facto calculo à die natiuitatis Titij certè etiã de præsenti constat quo tempore completurus sit numerum annorum triginta, Ita solum incertum est, an Titius legatarius vsque ad id tempus superuiuat; Versatur autem dispositio nostra in primo casu diei omni ex parte omninò incertæ, quia propter varietatẽ annorum, fructuum, & prouentuũ incertum erat, quo nàm præciso tempore complendum fuisset multiplicum prędictum, nec ab initio, quà die eius perfectio contingeret præuideri potuit, & pariter erat incertum, an M. Carolus legatarius tali tempore, die nempè completi multiplicĩ futurus esset superstes. In quibus terminis verissimum esse nemo negat, quod omninò simpliciter, & absque vlla distinctione deficiat legatum, nec ad hæredes legatarij transmittatur, si legatarius prædecesserit, vti sunt
4 clari textus *in l. si cui legetur* 51. §. *hoc autem vers. Et ideò ff. de leg. pr. & in l. si Titio* 22. *in princ. ff. quando dies legat. ced. & in l. si heres meus,* 79. *ff. de cond. & demonstr. & in l. si cùm heres* 4. *ff. quando dies leg. ced.* & trad. Bart. *in l. extraneum* 9. *in fin. C. de hęred. instit.* & ibi Castrens. *num.* 2. *vers. Sed contra, &c.* Ias. *num.* 2. *vers. Tertio habes, &c.* & est textus *in l. huiusmodi* 13. *ff. quando dies legati ced. in fine,* & in nostris indiuidualibus terminis decedentis Legatarij ante completum multiplicum firmauit Rol. *cons.* 30. *nu.* 10. 11. *lib.* 4.

5 Et quamuis Peregrin. *de fideicommiss. art.* 31. *nu.* 21. *&* 22. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *prȩsumpt.* 201. *nu.* 52. in ijsdem multiplici cõplendi terminis legati facti huiusmodi Locorum S. Georgij postquam ad certam summam sint multiplicati pro transmissione ad hæredes legatariæ ante completum multicum decedentis contrarium sensisse videantur ex rationibus ab ijs deductis, & per extensum relatis ab eodem D. Altograd. *dicto cons.* 87. *ex nu.* 74. *vsq. ad num.* 80. Feliciter tamen, & inevitabilibus Iuris fundamentis omnes elidit idem doctissimus Altogradus ibi *ex nu.* 80. *vsq. in finem suæ Consultationis.* Vndè summo quidem iure meruit aduersus Peregrini, Menochij, & Manticæ Iudicium, sententiam reportare propriȩ Consultationi fauorabilem ab Illustriss. DD. Protectoribus Comperarum S. Georgij ex tunc illius Rotæ Auditorum Voto prolatam Anno 1641. vt ipsemet in calce sequentis Consult. 88. testatus fuit. Quamobrem cum in hoc Illustriss. Auditorio stylum, & consuetudinem sic huiusmodi Articulos decidẽdi habeamus summa ratione inductam; Non videtur æquitati consonum, vt id, quod pro vno fuit tunc sic decisum, modo pro alio in consimili casu contraria sententia decidatur; Neque hoc credendum in amplissimo consessu, quẽ Senatores omni tùm virtute, & sapientia regere solent, & ornant, & quos non latet, quãtum Iudiciorum inęqualitas in Republica ciuium animos turbare valeat.

Verùm, ni fallor, discrepat omninò casus à Peregrino relatus, & Paduæ tunc discussus inter D. Ioachinum ex Condominis de Passano, & hæredes D. Annæ de Obicis,
6 ab eo, de quo disceptatur in re pręsenti, Nàm ibi Testator, vti idem narrat Peregrin. *d. art.* 31. *sub n.* 19. *vers. Quò circa.* erectam columnam suo nomine in summa locorum quinquemille, eam multiplicari mandauit ex prouentibus vsque in summam locorum 15. mille, quo facto multiplico ex eadẽ co-

summa dari libere voluit præcœteris Annæ suæ filiæ loca quingenta; Noster verò Testator noua, & diuersâ prima dispositione firmauit, & differenti postea secus disposuit; Nàm facto multiplico suæ columnæ vsq. in scuta triamillia tunc aliam nouam columnã locorum quadringentorum sub diuerso nomine in caput nempè, & nomen prędictum Leonardini, & Octauij erigi mandauit, quam columnam sic erectam legati, seu fideicommissi generi subiecit. Et sic resultat manifesta ab vno, vel altero casu diuersitas.

Vndè puto pro clariori, & faciliori intellectu veritatis supra propositæ conclusionis tres sic distinguendos esse casus.

Primus est, cum ordinatur multiplicum certæ iam erectæ columnę vsque ad certum annorum terminum nempè per decem annos. vt in casu, super quo scripsit Marcell.
7 Marcian.*conf.11.lib.1.* quo casu ad eius acquisitionem admittit Testator vocatos.

Secundus pariter est casus, cum fuit à Testatore dispositum, quod certa loca in sua hæreditate relicta vsque ad certam summam multiplicentur, & facto multiplico eiusdemmet sic aucti multiplici tradantur alicui fructus, vel fortè ipsamet loca sic multiplicata distribuantur, & hic est casus Peregrini *de fideicommiss. art.31. num.22.* & Menoch. *de præsumpt. præsumpt.101. nu.53. lib.4.* & Rol. *conf.30.lib.4.* quod cõfutat Altograd. & contra quos pro non transmissione fuit Iudicatum, vti supra dictum est.

Tertius verò casus est omninò à prædictis differens, (& hic est casus noster) in quò Testator non incæpit dispositionem suam à modo legandi, sed à modo simpliciter disponendi, dum, inquit, *Ordinauit, quod dicta loca 1899. multiplicari debeãt in dicta colũna donec pervenerint ad numerũ locorũ 3000. dictarum comperarũ.* Imò, quod est notandũ, totã suã dispositionem cõuertit ad multiplicũ columnæ iam erectæ sub nomine Testatoris; & ampliùs nec eò etiã numero, seu multiplico completo legatum statim concepit, sed alteram columnam priùs sub diuersis nominibus erigi tunc simpliciter mandauit, vt ibi. *Quo numero completo tunc ex dicta columna describantur* (nempè sumantur, & excorporentur) *loca quadringenta, quæ scribi debeãt super dictum Leonardinum, & Carolum Cattaneum, &c.* quæ loca sic *scripta stare debeant super dd. Leonardinum, & Carolum, &c. & de eorum prouentibus, &c.* Vndè non applicantur in contrarium suprà deductæ, & quæ indiuiduæ videbantur Autoritates Doctorũ. Nam fortè congruæ viderentur, si Testator ordinasset, quod facto multiplico locorum termille ex ipsamet columna quot annis de eorum prouentibus respõderetur dictis Leonardino, & Carolo, & eorum successoribus, & sic tunc ordinatio huiusmodi respiceret exequutionẽ facti legati, & iam erectæ colũnę, non autem eiusdem legati substantiã. Verùm secùs omninò disposuit Testator noster, non enim, vti dixi, incæpit à legato, nec minùs legauit fructus ex antiqua columna percepiẽdos, sed incæpit suam dispositionẽ à multiplicatione columnæ iam in eius capite erectę, post hanc verò auctam, & multiplicatam vsque ad loca termille, nec minus tunc immediatè de legato sermonem habuit, sed priùs erectionem nouæ columnæ locorũ quadringentorum in capite Leonardini, & Caroli instituit, qua facta erectione postea, & nõ anteà legatũ protulit, & fideicõmissum ordinauit, vndè ex facto clarè percipitur fideicõmissũ, de quo nunc agitur, non fuisse in esse productum, nisi post dictam nouam columnam erectam; Et propterea in præsenti casu, faciliùs, quam in cœteris à Peregrino, & Menoch. commemoratis, manifestum est non cessisse fideicommissi diem à die mortis Testatoris ad effectum eiusdem transmissionis, non modo quia ibi cæpta erat dispositio ab ipso legandi modo, verùm fortius quia Aretusa, cuius partus legabatur, erat in esse, & existebat tẽpore facti legati, & mortis Testatoris, & sic pariter bona, cuius fructus erant legati, iam existebant tẽpore facti Testamenti, & proprius loquẽdo columna, ex qua fructus erant distribuendi legatarijs, iam erat erecta, & constituta. Hic autem colũna, quæ legata erat, & fideicommisso subijcienda, & ex cuius prouentibus respondendum fuerat fideicommissarijs, nondum erat in rerum natura producta, nec ortum habuit, nisi post completum dictum multiplicum alterius primæ columnæ, ideòque non potuit considerari legatum ante eius creationem, & natiuitatem, ex qua casuum distinctione clarè deducitur, rationes à Peregrino allatas casui præsenti non conuenire; Nam præsupponit ipse, quod conditio multiplici resultet ex rei legatæ natura, allegando exemplum legati partus Arethusæ, fructuum nasciturorum, & debiti inualidi tempore legati, & dependentis à voluntate pupilli naturaliter tantum obligati, quę sanè exempla discrepant à multiplico nostro; Nam verè in legato partus Arethusæ, fructuum nasciturorum, & pecuniæ, quã pupillus soluerit, inest ta-

tacita conditio si partus, vel fructus nascantur, & si pupillus soluerit, & in his verifica-
8 tur natura conditionis, quæ habet se ad esse, vel non esse. *l.ex facto §.in facto ff. Ad Trebell.* At in prædicta multiplici specie res secùs se habet, quia legatum, seu dispositio Mag. Leonardi facta non fuit de fructibus, seu prouentibus certorum annorũ, quo casu Actus legandi præcederet natiuitatem rei legatæ, prout in exemplis allatis per Peregrinũ, sed ex ordinatione Testatoris priùs, vt supra distinguendo dixi, perfici debet multiplicum, ipso verò completo, tunc superuenit dispositio, & legatum, & dispositio legati collata dicitur in diem incertam,
9 quæ propriè non est conditio, licet in vltimis voluntatibus faciat conditionem, vt est textus expressus *in l.pr. ff.de cond. & demonstrat.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 194. nu.18.* Vndè incongruum valdè esset dicere, quod in nostra multiplici dispositione conditio insit ex rei legatę natura, cum legatum ipsum factum est ex die incerta, nẽpè postquam erit multiplicum completum, quo casu vocati solum censentur illi, qui erunt in rerum natura tempore cedentis legati.

Et propterea aut portio dicti legati pro locis ducentum D. Carolo relicti ob eius prædecessum ante conditionis euentum effecta fuit caduca, & sic extincto pro hac portione legato cum hæreditate fuit consolidatũ, & ad Leonardinum hæredem institutum
10 pertinuisset iuxta *l.vnica §. in primo §. pro secundò, & §. sin autem aliquid sub conditione C.de caduc. tollend. l.Id autem, 75., ff. Ad l. falcid. l.Celsus, 29., ff. de leg. 2.*, & sic esset modo debita M.Leonardo eiusdem M.Leonardini hæredi. Aut verò dicendum sit M. Leonardinum, & Carolum fuisse in dicto legato, seu fideicommisso locorum quadringentorum si non re, verbis saltem coniunctos, & *ita* pariter prædefuncto Carolo vno ex coniunctis ante erectionem dictæ columnæ, & purificatam conditionẽ, sub qua deducenda erat in esse substantia dicti legati, eius portio accreuisset D.Leonardino coniuncto collegatario, qui ad totum foret admictẽdus
11 ex iure accrescendi per text. *in l.legatum, 119. §.pr. ff. de leg.pr. l.planè 34. §. si duobus ff.eod.* & cum alijs relatis apud Bellon. *de iur. accrescend. cap.7. quæst.34. n.11.12. & quæst. 41. nu.28.* Vndè vndequaq. se vertat Mag. Camillus, impediri cognoscet prætensã trãsmissionem huius portionis D. Caroli pendente conditione defuncti ad suos successores quacumque interpretatione verbum istud *successores* explicare magis placeat. Et hoc existimo principale intentionis M. Leonardi fundamentum, quod acutissimum D. mei Solarij ingenium pariter in postrema parte suæ eruditæ Consultationis excitauit, & exornauit, & forti quoque coniectura muniuit. Nec in voto exhibito à DD. Consultoribus vidi perpensum; vndè faciliùs est ab eo ex alia ab eis non examinata ratione recedendum.

Et hìc iure quidem summo calamum sistere potuissem, cum ex prędictis vlteriori disputationi claudatur aditus; Nihilominùs vt M.Leonardi Iura, in quocumque constituantur capite tutissima demonstrentur, alterum quoque DD.Consultorum fundamẽtum nullo pacto subsistens ostendere operæ pretium duxi.

Mihi enim prorsus inelidibilis visa fuit argumentatio deducta ex ea parte nostræ dispositionis, in qua post completum multiplicum locorum termille in sua propria columna, & ex ea descriptis, & alienatis locis quadringentis scribendis in erecta noua columna sub nominibus MM.Leonardi, & Caroli de Cattaneis mandauit, quod dicta *loca quadringenta sic scripta perpetuo stare debeãt super dictos Leonardum, & Carolum, nec vllo vnquam tempore describi possint, &c.* quæ cõstituunt prohibitionem realem, non autem personalem; Et hic est advertendum, vt æquiuoca tollantur, quę pluribus disputationibus occasionem prębere solent, & vim præsentis probationis aliquo modo cõfundere possent; Quod duplici modo prohibitio realis alienationis ex Testamentis insurgit. Aliquando enim prohibitio fit in sui origine
12 personalis, quia directè prohibentur personæ ad fideicommissum vocatæ alienare bona eidem fideicommisso subiecta, & sic in personas à principio dirigitur dispositio, vndè si nil aliud adderetur, prohibitio absq. dubio remaneret personalis; Sed cum additur postea ratio prohibitionis, quæ ipsa bona concernit; vt si diceretur (exempli gratia) *quia volo, quod bona perpetuo conseruentur in agnatione*, vel persimilia verba, & eo casu prohibitio licet ab origine personalis emanauerit, tamen propter adiectam rationem in ipsa bona directam potest euadere realis; Verùm de hàc nõ loquimur, quę iuxta verborum, & casuum diuersitatẽ diuersis quoque subijcitur DD.Interpretationibus. Aliquando verò purè, & merè in suo principio, & in medio, & fine orationis, in quà concipitur

tur prohibitio, verba Testatoris relata sunt
ad bona, quæ simpliciter alienari prohibita
sunt, vt est casus noster, quia Testator sim-
pliciter dixit, vti mox quoque retuli, *quæ
loca, &c. sic scripta perpetuo stare debeant su-
per dictos, &c. nec vllo vnquam tempore des-
cribi possint*, quo casu simplicem, & merè
realem esse prohibitionem alienationis, ita vt
perpetuo afficiat bona, vt non exeant de
13 vocatis trad. ex Bart. *in l. Peto §. fratre ff. de
leg. 2. & in l. Titia §. seia in fin. ff. eod.* Bolo-
gnett. *in l. filiusfam. §. Diui nu. 35. ff. de leg. 1.*
Curt. Iun. *cons. 225. num. 43.* Socc. Iun. *cons.
13. nu. 21. in 3.* Rim. Iun. *cons. 20. nu. 1.* De-
cian. *cons. 103. nu. 3. lib. 2.* latè Becc. *cons. 24.
nu. 24.* cum alijs pluribus apud Petr. Placen-
tin. *de fideicomm. quæst. 2. ex nu. 20. vsque ad
nu. 16.* & Martam *de success. legal. par. 4. q.
21. art 8. nu. 60.* Rota Romana *dec. 268. nu. 7.
par. 14. recent.*

Animaduertendo præsertim, quod Te-
stator non simpliciter dixit *stare debeant, sed
perpetuo stare debeant*, quod verbum *perpe-
tuo* ad res directum magis realitatem ipsius
14 prohibitionis comprobat. Ruin. *cons. 168.
nu. 24. vol. 3.* Paris. *cons. pr. nu. 29. vol. 2.* Mã-
tic. *de coniectur. lib. 6. tit. 14. nu. 27.*, quod
fortiùs etiam inculcare voluit Testator no-
ster sequentibus verbis, *Nec vllo vnquam
tempore describi possint*, semper ad ipsa loca, &
bona instituti fideicommissi conuersus, vt ex
his verbis inductum fuisse reale fideicõmis-
15 sũ probat Franc. de Petr. *cons. 38. sub n. 7.* etiã
vers. Igitur, &c. Et eò magis, quia dicta pro-
hibitio per modum principalis, & separatæ
dispositionis concepta fuit, vt ibi *quæ loca
400. sic scripta perpetuo stare debeant, &c.*
quo casu simplex, reale, & absolutum fidei-
commissum inducitur. Dec. *cons. 23. nu. 3. 5.*
16 Gabr. *cons. 121. nu 36.* Surd. *cons. 96. nu. 14.*
benè Rota Rom. *decis. 121. nu. 3. par. 2. diuer.*
& latè Ambros. *decis. Perus. 7. num. 22.* vbi
quod eò casu grauamen dicitur impositum
rebus non obstante vocatione personarum.
17 Andreol. *contr. 194. nu. 11.* & de prohibitio-
ne describendi, quod in huiusmodi locis S.
Georgij intelligatur de qualibet alienatione
dispositione, seu translatione explicat Gra-
tian. *cap. 539. nu pr.*

Ex quâ reali prohibitione alienationis di-
ctorum locorum præcœteris sine DD. cõ-
trouersia indubitato resultat, quicqnid sit in
simplici, vel personali prohibitione, quod
nullo modo possit in fideicommisso succedẽs
post obitum suum eadem fideicommissi bona
in suum substitutum extraneum hæredem,
vel fortiùs in successorem etiam ab intesta-
to ex legis dispositione vocatum transmit-
18 tere, vt distinguendo trad. Ruin. *cons. 147.
num. 11. lib. 2.* Bursatt. *cons. 37. nu. 4.* Rimin.
Iun. *cons. 279. sub nu. 83. vers. Secus si realis
sit, & nu. 84.* Petr. Placentin. *de fideicommiss.
ex prohibita alienatione resultãtibus*, vbi *q. 2.
nu. 24. vers. Tantum est etiam effectus, &c.* in-
quit, quod regulariter prohibita alienatio-
ne non censetur prohibita hæredis saltem le-
gittimi institutio, vel ab intestato successio;
Tamen secus est, quando prohibitio est realis,
Peregrin. *de fideicomm. art. 13.* vbi postquam
nu. 81. de reali prohibitione egerat, addit
nu. 82. quod hoc casu intestata successio de
persona extranea ob realem prohibitionem
est inhibita, & alios plures concordantes al-
legat, & clariùs *artic. seq. 14. num. 33. & 35.*
quia, vt ait, dum prohibitio relata est ad rem
omnis alienatio, aut hominis, aut legis vide-
tur interdicta, quia indefinita est. *Marta de
success. legali par. 2. q. 3. art. pr. num. 6.* Surd.
272, nu. 30. Peregrin. *de fideicomm. artic. 13.
nu. 82. & art. 14. nu. 34.* & tàm nominatos,
quàm oẽs successiuè vocatos includit Rota
19 Rom. *dec. 343. nu. 11. & 622. num. 18. & in*
coram Bichio, & non per extensionem, sed
per comprehensionem. latè Altograd. *cons.
92. n. 31. lib. 1.* Ita vt non vna tantum dica-
tur prohibitio, sed tot, quot erunt in eodem
20 fideicommisso successores. Peregrin. *d. art.
13. nu. 81.* Fusar. *q. 689. nu. 7. 12. 13.* Rota
dec. 269. nu. 1. 268. nu. 6. 7. par. 14. cum alijs
pluribus relatis a Fusar. *de substit. quæst. 111
nu. 28.* vbi quoq. rationes conclusionis sub-
nectit.

Vndè detegitur equiuocum, quò fuere de-
cepti DD. Consulentes in illatione in eorũ
voto habita in *vers. Cum autem Testator pro-
hibet.* vbi firmarunt, quod cum Testator
prohibuerit hæredem, vel legatarium dispo-
nere de re sibi relicta censeri debeat fideicõ-
missum induxisse ad beneficium hæredum
21 Testatoris ex text. *l. qui filium, 74. ff. Ad Se-
nat. Cons. Trebell.* & Ias. *in cons. 189. per tot.
& cons. 190. vol. 2.* Francisc. Marcian. *disput.
33. nu. 5. & seq. & disput. 34. nu. 7. vers. Cum
igitur, &c.* vbi præsertim dicitur vim fieri in
Statuto Genuæ sub *rubr. de Testam. & vlt.
volunt. in §. Et valeant nuda præcepta Testa-
toris.* Postquam enim sapienter firmarũt Te-
statorem, nil aliud voluisse, quam legatum
instituere cum onere perpetui fideicommissi
& mediante prohibitione alienandi illis præ-
cipuè verbis concepta, *nec vllo vnquam
tempore describi possint*, ipsimet aduertunt
necel-

necessario sequi dicendum, adimere voluisse honoratis facultatem non modo dicta loca alienandi, sed etiam de eis quoquo modo disponendi.

Indè inferũt, sed æquiuocè, vti reor, quod cum Testator prohibet hæredem, vel legatarium disponere de re sibi relicta censeatur fideicommissum induxisse ad beneficium hæredum ab intestato ipsius Testatoris: Aliud enim est, quod Testator prohibeat simpliciter, & indefinitè alienationem bonorum cum verbis etiam perpetuitatem tẽporis denotantibus, & ad ipsa bona dispositiue relatis, quo casu iam diximus, & probauimus, propter realitatem perpetuam prohibitionis censeri non modo inductam genericam quoquo modo, vel titulo alienãdi prohibitionem; Sed præcipuè interdictã esse eorum deuolutionem ad successores ab intestato. Aliud vero, & secus omninò est, quod Testator prohibuerit specialiter hæredes, aut vocatos de bonis *disponere*, aut testari, quò casu è conuerso non denegari vocatis ab intestato ad successionem grauati, & prohibiti in ijsdem quoque bonis tali fideicommisso subiectis succedere, qui casus toto Cœlo distat à nostro, de quo nunc agitur; Vndè extraneæ omninò sunt allegatæ DD. Authoritates in ijs simplicibus terminis consulentium, quando nempè Testator prohibuit hæredem suum de re sibi relicta *disponere*, interpretantes vim illius verbi *disponere*, vt in his terminis loquuntur Authoritates Iasonis *in cons.* 189. & 190. & Marciani *disput.* 33. *nu.* 5. & *disput.* 34. *nu.* 7. In voto prædicto, in vers. *Cum autem Testator* allegati. & in his terminis loquitur pariter Decretum Pauli in allegata *l. qui filiũ*, 74. *ff. ad Trebell.* vbi potiùs è contra videtur institutum fideicommissum, & rogatus hæres, dum prohibitus fuit testari, vt hæreditatem succedentibus ab intestato restitueret; Et quia huiusmodi prohibitio testandi, & disponendi facta institutis, & sic vti personalis, dubium erat, an inducere posset fideicõmissum, vel potius in simplex consilium resolueretur ex latè traditis apud Gratian. *cap.* 180. *ex nu.* 1 *vsq. ad num.* 14. & apud Fusar. Ideò tàm Ias. quam Marcianus aptè quidem vtuntur ad eius validitatem firmandam Ianuensi Statuto *in lib.* 5. *cap.* 12. *sub rubric. de Testam. & vlt. volunt. in vers. Et valeant nulla præcepta, &c.* vbi sublata iuris comunis altercatione Statutum est, nuda quoque præcepta Testatoris de non alienando esse omninò seruanda.

Cũ igitur Testator simpliciter prohibeat hæredem, vel legatarium disponere de re sibi relicta stante præfati Statuti autoritate, censeatur fideicommissum inductum fauore hæredum ab intestato, benè se habet, vt in dicto, verficulo ponitur, sed non benè infertur ad casum nostrum, in quo nõ adest simplex prohibitio disponendi, vel testandi, nec personalis ad personam institutorũ directa, sed vniuersalis, & indistincta quouis titulo, & causa describendi, & transferendi dicta loca, & realis ad ipsa loca directa, ex qua, absque Statuti præfati munimine, sed sua naturali vi inducitur fideicommissum simplex, perpetuum, & absolutum in casu mortis, & exclusio necessaria hæredum etiam ab intestato, & legis dispositione vocatorum, vti probatum est, & benè distin-
25 guendo monuit Marcian. citata in contrariũ *disput.* 34. *nu.* 7. videndus. Et sic patet doctrinas allatas nil prorsus conducere dispositioni nostrę, quamuis etiam addi posset; quod tam Ias. in adductis Consultat. 189. & 190. quam Marcian. *d. disput.* 33. *nu.* 21. in casu prorsus diuerso loquãtur, nempè quod prohibitio censeatur facta fauore descendẽtium ab ipso legatario, his vero tantum deficientibus fauore proximiorum ipsius Testatoris.

Ex hoc autem æquiuoco Principio pariter ortum habuerunt, quæ sequuntur æquiuocationes in voto, in quo, postquã monuerunt DD. Consulentes, quod licet ex dispositione dicti Textus in *l. qui filium* dubium sit, an inducatur substitutio fauore hæredum ab intestato Testatoris, vel ipsiusmet Hęredis grauati, in casu tamen nostro addunt claram esse Testatorẽ nostrum sensisse de successoribus DD. Leonardini, & Caroli hæredum Institutorum, non autem de proprijs, in vers. *Horum autem nomine* successiuè sub nomine successorum vocatorumq. à Testatore hæredes quoscumq. etiam extraneos comprehendi, existimasse concludunt, eam solum modo huiusmodi eorùm Iudicij afferẽtes rationẽ; quia, vt inquiunt, *Licet inter DD. sit agitata quæstio, vtrum in fideicommissis perpetuis successorũ nomine descendentes tantum, an etiam extranei comprahendantur, comunis tamen opinio stat pro hæredibus etiam extraneis*, vt in terminis prohibitæ alienationis bonorum, quia voluit pervenire in suos successores, firmatum esse trad. à Pere-
27 grino *tit.* 32. *nu.* 35. Fusar. *quæst.* 339. *nu.* 8. *vers. Ego puto, &c.* & Barbos. *de appellat. verbor. appellat.* 127. *nu.* 5.

Sed

Sed quamuis tam Peregrini, quam Fusarij propositus casus discrepet ab eo, de
28 quo nunc agitur, dum ipsi rem agunt, quãdo instituto Titio post eius mortem Testator substituit *Seium, & eius hæredes, vel successores*, vndè oritur dubitatio, an Seius sit per fideicommissum grauatus suis filijs restituere, & sic verbum *hæredibus* de liberis intelligi debeat, an verò de hæredibus etiã extraneis intelligenda sit in hoc casu facta à Testatore hæredum, vel successorum vocatio, & ita Seius possit quos mauult hæredes, & successores in relicto deligere; Nec inutilem hoc casu dicunt DD. euadere substitutionem, licet pro omni hærede etiam extraneo capiatur; quia eueniente casu, quod Seius Titio primum instituto prędecesserit, tunc ab eo hæredes Instituti, vel extranei, vel ab intestato vocati tanquam per vulgarem Titio substituti succedent; Diuersa autem est quæstio nostra, quia Testator post vitam Caroli non substituit aliam personam, & eius successores, sed immediatè post obitum Leonardini, & Caroli primo loco institutorum substituit cuiuslibet eorum successores; vndè non euitaret hoc casu vanitas substitutionis, si de extraneis hęredibus intelligenda foret, quia superfluum erat eos vocasse, aut substituere Testatorē, cum iam certi fuissēt eorum hæredes, & successores vna cum eorũ hæreditate legatum quoque multiplicum habituros esse, si sibi, prout supponitur, hæredes in eo relicto licebat eligere: Quia tamē Peregrin. potissimum in supra citato *art. 32. n. 34. 35.* distinguendo casuum diuersitatem, videtur tam *num. 33.* quam præcisè *num. 35.* casum nostrum proponere, & decidere cõtra nos insimul autoritate fretus principaliter Bartoli *in l. Gallus 29. in §. etiamsi præsēte ff. de liber. & posthum. & in l. Pater filium, 36. §. pen. ff. de leg. 3.* Ideò operæ precium duxi eandem Bartoli sententiam in repetione vtriusque legis expressam hic referre, vt clarius Peregrini, & Fusarij, & cœterorũ eum sequentium doctrinam nobis non officere pateat. Præmisso priùs quod DD. promiscue idem statuunt de verbo *successores*, quod de verbo *hęredes*, cum vtrumq.
30 idem esse significationis asserant. Soccin. Sen. *cons. 249. num. 13. & 250. num. 2.* vbi quod veniens appellatione *hæredis* venit appellatione quoq. successoris, & sic è contra Bero. *cons. 110. num. 54. lib. 2.* Fusar. *cons. 169. nu. 26.* vbi alios vltra adductos etiam *in d. q. 339. nu. 14.* Bart. igitur *in d. l. Gallus §. etiamsi parente nu. 4.* proponit casum, si concedatur aliquid Titio, & eius hęredibus, an intelligi debeat verbum *hæredibus* de filijs Titij, aut de eius hæredibus etiam extraneis, & p eò decidēdo sic distinguit, aut profertur in re indifferenti, & sui natura ad hæredes etiam extraneos transitoria, & tunc si proferatur à concedente, vel Testatore tunc ait, quod si vniuersaliter intelligendo de hæredibus etiam extraneis *resultaret iniquitas, & contra mentem concedentis* (sunt verba Bartoli,) & tunc assumimus *hæredibus*, idest *liberis*, si verò illa iniquitas non resultaret, stat propriè, vt omnes hæredes compræhē-
32 dantur, etiam extranei. In alia vero *l. Pater filium 36. §. Mater alias Pater penult. nu. pr.* conclusionem ponit, quod *Probibitio alienationis facta contemplatione hæredis, vel successoris ipsius alienationem non impedit*, & post factas de more suæ cõclusioni obiectiones sub vers. *Ego puto &c.* resoluit, quod nullo modo hic adsit fideicommissum, nam, vt addendo rationem, inquit, *ista verba, quod successoribus conseruetur, intelligũtur de successore vniuersali*, & sic, vti mox concludit, *fideicommissum non videtur relictum*. Sentētia igitur Bartoli in vtraq. *dd. ll.* repetita in eo posita est, quod sub nomine successorũ veniant hæredes extranei, quoties non est contraria mens concedentis, vt in *d. §. etiamsi parente*, vel qñ nō obstāte prohibitione alienationis, (quia forte nulla causa vestita sit, & in fauorem tantum prohibiti emissa) nullũ ex dispositione Testatoris resultat fideicommissum, *vt in d. §. pen.* hisce inquam casibus tantum voluit Bart., quod verbum *successoribus* pro *hæredibus* etiam extraneis interpretetur, vndè Peregrin. *d. art. 32. num. 33.* referendo doctrinã Bart. *in d. l. Gallus §. etiamsi parente* iuxta Baldi explicationem exponit ea verba Bartoli, *nisi iniquitas resultaret cōtra mentem concedentis*, idest cum fideicommissum redderetur inutile, & cum ista limitatione, & distinctione Bartoli doctrinam sequuntur *in d. §. etiamsi Parente* tàm Aret. quàm Ias. & omnes alij ibi à Peregrino *sub d. nu. 33.* pro confirmatione doctrinæ Bartoli allegati, quos omnes volui proprijs oculis subijcere, & sic omnes reperi non aduersari, sed fouere potiùs intentionem nostram. In primis enim Angelus à Peregrin.
33 ante alios allegatus *cons. 306.*, & si loquatur in casu satis diuerso, mirificè tamen materiã totam explanat, vt eam ad consonantiã reducat, quia posita generali regula, quod in materia indifferenti *hęredis* appellatio omnē hæredem complectatur, in materia vero

differenti

differenti ille solum, cui secundum subiectā materiam talis appellatio cōgruit. Materiā verò appellari differentem, ait vbicumque non est eadem, aut vniformis ratio. Quod tribus modis exemplificat. Primo si resultaret *absurditas, impossibile*, vel *iniquum*; vel quia rei, *super qua* disponitur, vel ipsius dispositionis natura repugnat, & omnes tres casus exemplicando potissimum *nu.3.* ait, tunc iniquitatem resultare, *vbicumque talis interpretatio contradiceret intentioni disponentis*; & inquit pariter, *Repugnat autem dispositionis natura vbicumq. dispositio esset inutilis*. Vndè Angeli doctrina coincidit cum ea Bartoli, imo melius declarat, quam Bart. qui solùm dispositionem differentem appellat eam, quæ fit de feudo, vel emphyteusi, ipse autem Angelus, vbicumque resultat iniquum, vel contradiceret intentioni disponētis, vel dispositio remaneret inutilis. Alex. vero *cons.36. lib.3.* transcripto integrè cons. Angeli *ex num.9. vsq. ad num.13.* approbat eiusdem doctrinam, sed non officere casui suo firmat, quia nulla iniquitas resultabat, nec dispositionis natura repugnabat, vt verè extraneum omninò fuisse casum, super quo consuluit Alex., à nostro facilè percipitur ex facti narratione in principio consilij proposita. Addit insuper Peregrin. alios reperisse DD. in indiuiduo super ipso puncto Consulentes nempè Fulgos., Corn., Curt. Sen., & Gabrielem, quorum pariter consilia contra nos adduci nō posse certius existimo; Fulgos. enim allegato *cons.* 108. loquitur in institutione potiùs directa facta Neptum Testatoris, & eorum hæredum relicta vsufructuaria vxore; & ideò pręmortua vna ex Neptibus admittit ad portionem suam hæredem ab ea institutum, & solùm per modū discursus quæstionem tangit, dicendo, quod appellatio *heredis* restringitur ad liberos eius, cui fit substitutio, cum aliàs illa substitutio foret inanis; Vndè nihil habere comune cum re præsenti cōsilium à Fulgosio redditum manifestè patet. Corn. *cons.* 272. loquitur in simplici substitutione facta filijs in casu alienationis ad certam ætatem, & ex coniecturis in contrarium recedit à regula Bart., & Ang. relata *nu.2.* ex quibus ostendit non resultare inutilitatem dispositionis, nec repugnantiam voluntati Testatoris, & ita pariter rem declarat Collegium Papiense apud Curt. Sen. *cons.*45. ibi Testator instituerat suam hęredem Claram filiam, cui sine filijs decedenti, aut decedenti cum filijs, sed ipsis postea omnibus filijs decedentibus sine filijs substituit sorores ipsius Testatoris, vndè principaliter disputatus fuit articulus an Testator ponendo in conditione non modo filios hæredis institutæ, sed etiam filios filiorum in conditione positorum voluerit omnes descendentes per fideicommissum vocare, & pro negatiua resoluit, & quod ideò filius tanquam non grauatus onere fideicommissi poterit alium hæredem instituere, vti præsertim *ex num.11.* Verùm quia Testator post factas substitutiones prædictas postremo *adiecerat* prohibitionem alienationis his verbis. *Prohibens alienationem omnium bonorum perpetuò, cum velit dictus Testator bona ipsius Testatoris ad successores in posterum deuenire*. Vndè pro parte fideicommissi dicebatur illud verbū *successores* intelligi debere de descendentibus, vt sic inter omnes descendentes censeretur constitutū reciprocum, & perpetuum fideicommissum, vt ibi arguitur *nu.10.*; Collegium Papiens. vt obiecto responderet in *d. cons. n.3. vers. Ad tertium, &c. in 2. columna* declarando sententiā Bartoli, *in d. §. matre* ab obiecto defendit, quia, vt inquit *sub nu.22.*, prohibitio alienationis, vt perpetuo deueniat ad successores (vt erat dictum in suo casu) dicitur nudum præceptum, quia potest quis suo fauori, & hæredum suorum renunciare, & sic fideicommissum non videtur relictum, vndè quia non aderat valida prohibitio alienationis, & talis, vt induceret fideicommissum, conclusit verbum *successores* non pro descendentibus accipi, quia tunc non repugnat menti disponentis, vt quando validum perpetuum, & reale inductum est à Testatore fideicommissum.

Hasce autem DD. à Peregrino allegatorum autoritates expendere volui, non vt Peregrini doctissimi viri assertionem cōfundam, sed vt magis ostendam Peregrinum *d. nu.*33. & clarius *nu.*35. tunc solùm sensisse *successorum* appellatione non intelligi successores sanguinis, sed bonorum, cum simplex adest, & inualida prohibitio alienationis, & sic nullum certarum personarum fauore inductum est fideicommissum, quod ita sensisse magis explicuit *d. nu.* 35. vbi ponit casum propositum in relato cons. Curt. Senioris 45. nempè cum prohibet Testator alienationem bonorum, quia velit peruenire in suos successores, in quo casu iuxtà distinctionem Bartoli *in d. §. matre* confirmatam à dicto Collegio Papiense, quia tunc non est inductum fideicommissum, & sic non repugnat natura dispositionis, & voluntas Testatoris,

statoris, verbum *successores*, in eadem, qua verbum *Hæredes*, significatione remanet. Quem locum sic intellexisse declarat idem et Peregrin. *in dec.* 101 *per tot.* & in his terminis loquitur, & quæstionē proponit Fus. *d. q.* 339
38 *nu.* 1. nēpe quando versamur in simplici dispositione vocante hæredes, vel successores absq. vlla prohibitione alienationis, aut saltem valida, & fideicōmissum nō remanet inutile, vti declarat sub *n.* 11. *vers. Ad vltimū, &c.*

Et verè quidem dum antea fuit à Testatore facta prohibitio realis bonorum, & in eis constitutum fideicommissum perpetuum simplex, & absolutū, illud postea destruxisset, & prorsus inutile reddidisset, si vocatio ad illud hæredum, aut successorum de hæredibus bonorum, & non de liberis, aut descendentibus intelligeretur, quia in potestate grauati esset in eis facere sibi hæredem quē vellet, & ei quoque in bonis illis nouum onus imponere tanquam de rebus propriis
39 disponens *l. vnum ex familia* §. *si rem ff. de leg.* & propterea quicquid sit, quando prohibitio est personalis, quando tamen est realis, ita ut in quemcumque transeat, cum isto onere transeat, ne alienentur, & repetita censeatur alienationis prohibitio, dicendum est, quod propter realem prohibitionem noluerit Testator prouidere successoribus extraneis, sed descendentibus, & successoribus tantummodo sanguinis, quorum respectu solent huiusmodi fieri fideicommissa,
40 & alienandi prohibitiones. vt benè distinguendo inter prohibitionem realem, & personalem, ita pluribus rationibus respondet Socc. Sen. videndus *in cons.* 250. *lib.* 2. *ex nu.* 3. vbi Bartoli supra allegatas doctrinas *in d.* §. *matre, & d.* §. *& si parente* conciliat, & declarat, quem sequitur Menoch. *cons.* 1177. *num.* 1. *&* 2., & videnda indiuidualis doctrina Giouagnon. *cons.* 36. *lib* 2. vbi *sub nu.* 9. *vers. Secundo* proponit casum, in quo Testator *post mortem instituti vocauerat eius hæredes*, vt in casu nostro, & relatis in contrarium doctrinis Bartoli *in d.* §. *etiamsi parente*, & Peregrini *d. art.* 32. *nu.* 33. *& seq.* resoluit tamen pro hæredibus sanguinis, & sic pro descendentibus instituti, quia, vt ait, scribentes omnes in hoc sunt vnanimes, quod si ex coniecturis aliter constet, vel absurdum, vel aliquid contra mentem sequeretur Testatoris, tunc appellatione hæredum solùm descendentes veniāt. Quod accidere posse asserit in casu suo, si appellatione *hæredum* extranei admitterentur, pluribus rationibus demonstrat vsque *ad nu.* 15. sed potissimum, quia (*vt inquit num.* 12.) quod est in casu nostro præcipuè animaduersione dignum) quia prohibitum fuerat, ne hæredes possent bona stabilia alienare, *vt remanerent in memoria codicillantis*. Item quia fideicommissum redderetur vtile, quia potuisset institutus contra mentem Testatoris alienare viuens bona stabilia instituendo postea moriens hæredem extraneum, qui adeundo hæreditatem teneretur approbare alienata; & potissimum cum Testator primo loco coniunctum instituit, & deinde eius hæredes, vt in casu nostro, & benè quoque Fusar. *cons.* 169. *nu.* 26. 27. quod verba *alli loro successori* relata ad successores primo vocatorum, nullo modo possint accipi pro successoribus bonorum, quando perpetuum, & successiuum fideicommissum est à Testatore inductum, quod consistere non potest inter extraneos hæredes bonorum, cum qua ratione limitat etiam eo casu conclusionem à se propositam Fusar. *d. q.* 339. *nu.* 63.

Verùm sola ratiocinatione conuincitur naturam dispositionis nostræ nullo modo Pati, & directè repugnare, ut verbum illud *successores* ad hæredes extraneos protrahatur, quia si supra clarè probauimus, statutam esse à Testatore nostro non simplicem alienationis prohibitionem, sed inualidissimam, & realem, & quod dùm est alienationis facta prohibitio realis prohibitum est grauato eadem bona sic alienari prohibita non modo ad hæredem ex Testamento, sed nec etiam ad hæredes ab intestato, & ex legis autoritate vocatos transmittere, &, vt
41 ait Menoch. *cons.* 950. *nu.* 11. non potest iste decedendo ab intestato efficere, *vt sui illi successores* ab intestato veniētes habeant rem illam, & vltra supra relatos firmauit Fusar. iterùm *q.* 712. *nu.* 61. & latiùs *cons.* 92. *nu.* 20. 21. 22.; Sequitur necessario dicendum, nō cadere huiusmodi articuli disputationem, prout ea verè à DD. eo solùm casu, & in ea dispositione discutitur, in qua successio ab intestato nec expresè, nec tacite ex vi huiusmodi realis prohibitionis erat denegata. Inuicem enim in nostro casu se non compatiuntur, quod non excludantur à successione huiusmodi locorum quicumq hæredes, vel extranei, & ex Testamento, vel ab intestato grauato succedentes, & quod ex natura Testamentariæ dispositionis deuolui nequeant ad hæredes, vel ex Testamento, vel ab intestato venientes, sed ad eiusdem grauati descendentes tantummodo, quia stante incompatibilitate necesse est, quod verbum

hęres

hæres, aut successor, quod alias ex sui natura est commune ad extraneos, & ad hæredes sanguinis, restringatur, vt significet solum hæredes sanguinis, vel alias Testatorem se immediatè correxisse videatur, vt benè in
42 similibus terminis ait Rota Rom. *decis.* 217. *nu.* 12. *par.* 6. *recent.* & infert Fusar. *d. cons.* 169. *n.* 27. 28. & sic illud verbum *successores* quamuis sui natura amplissimum restringi tamen debet ad illos dumtaxat successores Leonardini, & Caroli, qui ex præsumpta mente Leonardi Testatoris cõtemplati fuerunt, non autem extendi ad omnes hæredes, & successores indefinitè, & sic etiam extraneos, cum dispositio quælibet restringi debeat iuxta mentem disponentis, quamuis verbis generalibus concepta sit, vti post
43 Crauett. *cons.* 42. *nu.* 31. Natta *cons.* 546. *nu.* 10. *& seq.* Rim. Iun. *cons.* 33. *num.* 57. *& seq.* Surd. *cons.* 431. *nu.* 16.

Et eo magis, quia Testator videtur dictã prohibitionem alienationis, & successionem in dicto multiplico ordinasse pro dignitate, & conseruatione splendoris Agnationis suę, quod percipitur tùm ex qualitate rei; Huiusmodi enim multiplica inalienabilia pro conseruando cum diuitijs familiarum splẽdore statui plerumque solent. vt in indiui-
44 duo arguendo probat Altograd. *cons.* 89. *nu.* 77. 78. *vol.* 2. Tum etiã quia, vt inquit, *vt reminiscat memoria maiorum suorum* voluit Testator eadem loca quadringenta nunquã describi, sed ibi in dicta columna sub dicto nomine perpetuo inalienabilia stare debere, quod fecisse censetur ad conseruationem
45 propriæ agnationis, videndus in proposito Ruin. *cons.* 110. *vol.* 2. *nu.* 10. 11. vbi, quod censetur contemplata cõseruatio bonorum in agnatione ex illis verbis, *vt in honorem nominis Testatoris semper stent.* & benè trad. Rota Rom. *dec.* 44. *num.* 1. *par.* 1. *recent.* & aliis pluribus relatis in ijsdem multiplici terminis Altograd. *cons* 89. *nu.* 70. *lib.* 2., quo casu nulli dubium est, quod successores tantùm sanguinis, & sic descendentes honorati, non autem eius extranei hæredes *hæredum*, vel *successorum* appellatione contineantur,
46 & sic, conclusionem declarat, & limitat Fusar. *d. q.* 339. *nu.* 61. referens se ad aliam limitationem antea positam *num.* 56. vbi vna cum Peregrino, & alijs pluribus huiusmodi limitationem confirmat.

Quamobrem æquiuocam detegi manifestè puto conclusionem, cui fundamentorum voti Præstantissimi DD. Relatores adhæserunt firmantes, quod in prohibitione alienationis bonorum facta à Testatore, *quia voluit peruenire ad suos successores*, de communi comprehendantur quicumque extranei hæredes, cum pateat sic, & cum illa qualitate productum iuris axioma longè à terminis quæstionis nostræ distare; Vndè ea corructe corruere quoque totam necesse est eiusdem Voti substantiam; Firmato enim, quod in præsenti dispositione vocati sint tãtummodo successores sanguinis, non autem bonorum, sequitur pernecesse exclusio M. Camilli, qui non descendit à M. Carolo altero ex institutis; cum inter successores sanguinis connumerentur solummodo descendentes, non autem transuersales eius, quo-
47 rum successores sanguinis sunt vocati, vt declarat Soc. Sen. *in l. cum Auus* 101. *ff. de cõd. & demonstr. sub nu.* 7. vbi *nu.* 8 9. concludendo sic inquit. *Igitur qui ab aliquo non descẽdit non dicitur sanguinis successor, & sic frater non dicitur sanguinis successor alterius fratris.* cuius doctrinam sequitur Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 89. *nu.* 58. 59. & in *cons.* 958. *n.* 11. & benè Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *cap.* 14. *sub nu.* 13. quod licet Bald. *cons.* 283. *vol.* 2. velit sororem etiã tanquam hæredem sanguinis intelligi substitutam sub nomine hæredum, & successorum, loqui tamen de sorore superstite, quæ fuit Testatoris filia, & sic etiam innuit Molin. *de primogen. lib. pr. cap.* 4. *nu.* 38. & clariùs expressit Lima Additionator ad Molin. ibi vers. *Ex hoc apparet, &c.* & allegatis Simone de Pret., Mantic., & Gratian. & alijs pluribus plenè tradit Fusar. *cons.* 169. *nu.* 28. cum alijs adductis per Addent. ad Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 4.

Inter quos omnes descendentes stante præfata reali prohibitione censetur inducta reciproca, ita vt inuicem grauati sint onere fideicommissi ad restituendũ alijs vocatis.
49 Fusar. *quæst* 688. *nu.* 55. & ibi adducti cum pluribus alijs allegatis ab Altogrado *cons.* 81. *nu.* 13. 14. *lib.* 2. & plenius in decis. Rotæ Rom. 472. *nu.* 36. *vers. Et proindè, &c. par.* 14. *recent.*

Ex quibus Excellentiss. D. mei Autoritati, & doctrinę, proui fui requisitus, libentissimè subscribo.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Lucens. cap.* 111. *lib. pr. exponitur.*
2 *Via executiua contra tertium possessorem non datur.*

3 *Possessor non potest à sua possessione exigendi fructus amoueri mediante sequestro, nisi præcedat plena Causæ cognitio.*
4 *Declara nisi sit heres, vel successor vniuersalis debitoris, secus si sit successor titulo singulari.*
5 *Amplia etiamsi extaret Statutum tribuēs exequutionem publici Instrumenti.*
6 *Bona alienari non possunt post contractum vitium litigiosi.*
7 *Contra bona litigiosa exequutiuè procedi potest, ac si non fuissent alienata.*
8 *Res semel effecta litigiosa transit in quemcūq; cum eodem vitio.*
9 *Contra succedentem in re litigiosa agi potest exequutiuè, prout poterat contra principalē debitorem.*
10 *Actio personalis intentata contra debitorem nō afficit eius bona vitio litigiosi.*
11 *Actio realis tantum afficit rem, & bona litigiosa.*
12 *Bona non fiunt litigiosa, etiamsi in eis data fuerit immissio in actione personali.*
13 *Vitium litigiosi an contrahatur post intentatā actionem hypothecariam.*
14 *Ad effectum contrahendi vitium litigiosi inspicitur, quid principaliter petitum sit; & qua actione actum sit.*
15 *Vitium litigiosi quadam modo dicitur pœna.*
16 *Statutum Lucense cap. 109. lib. 1. declaratur.*
17 *Vitium litigiosi nunquam contrahitur nisi post litis contestationem in actione personali.*
18 *In Actione reali res efficitur litigiosa post libellum porrectum, seu primam citationem.*
19 *In actione personali quibus casis vitium litigiosi contrahatur.*
20 *Alienatio fraudolenta præsumitur dum est facta pendente Iudicio.*
21 *Item ex scientia litis pendentis.*
22 *Item si debitor nulla alia bona possideret.*
23 *Alienatio non præsumitur facta in fraudē vitij litigiosi, vbi fit ex causa necessaria.*
24 *Quid requiratur vt dicatur aliquid in fraudē alienatum. & nu. 25.*
26 *Tertius non potest exequutiuè molestari super bonis in eum translatis lite pendente, nisi probata scientia eiusdem litis, & quod debitor alienans nulla alia bona habebat.*
27 *Scientia ad hunc effectum certa, & indubitata probari debet.*
28 *Quod sufficiat etiam per coniecturas.*
29 *In tertio præsumitur bona fides, & ignorantia motæ litis.*
30 *Statutum Lucense in cap. 110. declaratur, & nu. 32. & nu. 35.*
31 *Statutum Luc. in cap. 109. declaratur n. 33.*
32 *Quando absque Iudicio præcedenti rescissionis alienationis factæ agi possit contra tertium, & nu. 34.*
36 *Statut. Luc. in cap. 141. lib. pr.*
37 *Vitium litigiosi contrahitur tantum in re mobili, vel immobili, secus autem in iure incorporali.*

ARGVMENTVM.

Vitium litigiosi in quibus rebus contrahatur. Item an in actione personali, & in quibus casibus. Item an, & quando agi possit exequutiuè contra emptorem rei alienatæ, seu factæ litigiosæ; & quando sit necessarium, quod præcedat sententia vel ordinaria rescissionis alienationis.

A D S I T D E V S.

CONSVLTAT. CCXVII.

POstquam Spect. Lucas Mansi acquisiuit à Dño Camillo Ceua Pedemontano creditum scutorum mille tercentum circiter, quo ipsi Dño cedenti tenebantur, ex publico Instrumento Hyeronimus, & Antonius Gatti, Iudicium, seu remedium vtilis Saluiani Interdicti intentauit pro consequutione præfati crediti aduersus Prædium tunc ab ijsdem de Gattis debitoribus possessum. Cui liti cesserunt ipsi cognoscentes veritatem dicti crediti, nec impediri propterea posse D. Lucæ immissionem petitam; Cum quo potius transigentes eidem in extinctionem præfati crediti assignauerunt quandam ratam commemorati prædij, in cuius possessionem petita fuit immissio. Cuius ratæ bonorum possessionem actualiter ingressus est Sp. Lucas, & eam locauit, vt hæc omnia publica docent Instrumenta.

Cum autem Vincentius del Giudice, creditor alterius non modicæ pecuniarum quantitatis eorumdem de Gattis eos in Iudicio condemnari curasset ad soluendam sibi debitam summam, obtenta sententia condemnatoria, & in Iudicatum translata, exequutiuè per viam sequestri egit contra fructus bonorum Spect. Lucæ iam vt supra assignatorum, & successiuè quoque dicti sequestri tempore ab eo possessorum. Verùm nullum prorsus esse Iudicium exequutiuum, & aduersus Sp. Lucam motum dicitur, quia Spect. Lucas munitus publico Instru-

siruntomo, nec alio modo verè dicti Vincētij non est debitor, tam autem de iure comuni, quam etiam ex dispositione Statuti nostri in cap. 1 1 1. lib. 1. contra solum debitorem, vel eius hæredes conceditur exequutiua via progredi, non autem contra Tertium.

1 Neque huiusmodi exequutionis inualiditas sanari potest, vt obijcitur, ex eo, quia actū fuerit exequutiuè quidem cōtra Sp. Lucam, sed tamen, vti possessorem bonorum, quæ fuerant olim dicti Io: Antonij Gatti principalis sui debitoris; Nàm certum est pariter in iure nostro, quod nec contra tertium possessorem exequutiua via intentari nequit Felyn. *in c. Cum semper nu. 15. de sent. & re iudic.* Castr. *in l. A diuo Pio §. si super rebus nu, 2.* vbi Bart. & Ang. *nu. 1.* Alex. *nu. 28. vers. Et pro hoc benè facit ff. de re iudic.* Ruin. *cons. 87. nu. pr. & seq. lib. 4.* Cartar. *dec. 55. nu. 8.* Rota Rom. coram Gregorio *dec. 22. nu. 1. 2.* A dicta enim sua possessione exigendi fructus dd. bonorum non potest mediante solū exequutiuo sequestro amoueri, nisi præcedat plena causę, & iurium vtriusque cognitio.

2

3 Bart. & cœteri *in d. l. A diuo Pio §. si super rebus ff. de re iudic.* & benè Rota Rom. apud Buratt. *dec. 133. nu. 1. & 2.* si non sit hæres vel debitoris successor vniuersalis, sed eius bona acquisiuit ex titulo emptionis, aut donationis, vel alio simili singulari titulo, quia tunc ordinaria via est agendum, vt vltra re-

4 latos trad. melius Bart. *in hereditores 3. nu. 23. C. de pignor.* Marant. *in praxi tit. de exequut. sentent. nu. 32.* Andreol. *contr. 211. par. 3.* Merlin. *de pign. lib. 1. tit. 3. q. 116.* Zacch. ad Gallef. *de oblig. Cameral. quæst. 5. nu. 43.* Carleual. *de Iudic. lib. pr. tit. 3. disput. 11. nu.*

5 *pr.* quod procedere ait Massin. *de confiscat. bonor. quæst. 20. nu. 34.* etiamsi extaret Statutum tribuens exequutionem publicis Instrumentis, & pluries decidit Rota nostra Lucēs. vt in Causa Claræ Arminini in Actis Ser Nicolai Ghiuizani 4 Iulij 1674. & in Causa DD. de Bonuitiis contra M. Dominicū Vanni 29. Septembris 1674. licet secus sit quādo agitur vigore clausulæ Constituti etiam contra Tertium et in Causa Reu. Sebastiani Chicca contra Catherinā Gasparini in Actis Ser Nicolai Barensi 4 Iulij 1674.

Necobstat, quod iterum obijcitur, assignationem nempè prædd. bonorum peractā fuisse à Gattis Sp. Lucę in extinctionem sui crediti eo tempore, quo iam dictus Vincentius litem super dd. bonis contra eosdem de Gattis inchoauerat, vndè arguitur, quod postquam dicta bona vitio litigiosi erant affecta non poterant in præiudicium dicti Vincētij in dictum Sp. Lucam alienari, & transferri, & huiusmodi sic facta bonorū alienatio tanquā

6 nulla sustineri non valeat. *toto tit. ff. & Cod. & Authentic. de litigiosis*, & præsertim *l. 2.* vbi Gloss: & DD. *C. de litigios.* Alex *cōs. 45. nu. 5. lib. 3. vers. Quia res litigiosa.* Rim. Iun. *cons. 89. nu. 5.* Bursatt. *cons. 100. nu. 23. lib. pr.* Afflict. *decis. 396. per tot.* Adeò vt potuerit super ijsdem bonis ad sequestrum, & exequutiuè procedi, ac si dicta translatio sequuta non fuisset iuxta text. *in l. fin. C. de litigios.* vbi Bald. *nu. 1.* cum alijs apud Surd. *cons. 355. nu. 13. vers. Accedat quod vbi alienatio.* Res enim semel effecta litigiosa trāsit semper in quemcunq. cū suo onere, & cum

8 eodem vitio litigiosi. Gratian. *discept. forēs. cap. 502. nu. 36.* Et proindè succedens in re litigiosa sustinere dicatur personam eius, in cuius locum successit, adeò vt quemadmodum sententia lata contra Io. Antoniū Gatti principalem debitorem contra eum in dictis bonis, si ea possideret, exequutioni mādari posset, Ita pariter exequi posse videatur contra Sp. Lucam eius in ijsdem bonis suc-

9 cessorem ex traditis à Menoch. *cons. 319. nu. 13.* & Rota Rom. *decis. 392. nu. 59. par. 5. recent.* & clarè pariter idem disponere videtur Statuta nostra *in cap. 109. & cap. 110. lib. pr.*

Facilis autem ex facto desumebatur in Iure comprobata responsio. Siquidem lis, & controuersia, quæ tempore factæ assignationis Sp. Lucę dd. bonorum pendebat inter Vincentium, & illos de Gattis suos debitores, non fuerat introducta principaliter super dominio, nec minùs super immissione petita vigore alicuius hypothecę super dd. bonis; Sed agebat Vincentius actione personali, vt declararentur per sententiā sui debitores in summa petita, quod creditum non ex aliquo publico Instrumento; sed priuata, & mercantili synagrapha tantùm probauerat; Quà sententia obtenta, vt dixi, tunc egit ad sequestrum fructuum dd. bonorum Spect. Lucæ longè antea traditorū, & modo quoq; ab eo possessorum. Et ideò cum lis, ex quā vitium litigiosi contraxisse dicta bona contenditur, super actione tātum personali fuisset intentata ad certam quantitatem consequendam ab ipsamet persona debitoris, huiusmodi personalis Actio vitio litigiosi bona debitoris non inficit, nec est eidem debitori impedimento, quin possit interim, etiā huiusmodi lite pendente sua bona alienare, & in alium transferre. *l. 1. pr. § si inter ff. de litig.*

10 lig. & l. pr. C. eod. Bart. in d. l. A diuo Pio §. si
super rebus nu 7. ff. de re iudic. Cyn. in Auth.
litigiosa vers. Aut queritur de personali. Rom.
cons. 230. num. 2. Crauett. cons. 279. num. pr.
vers. Quod autem, &c. Ruin. cons. 87. nu. pr.
vol. 4. Thob. Nonn. cons. 78. nu. 3. 4. Guido
Papa quæst. 479. nu. 1. Osasch. decis. Pedemont.
144. nu. 7. Lancellott de Attent. in præfat. nu.
48. Rota Rom. apud Ludouis. dec. 335. nu.
5. & Buratt. dec. 231. nu. 3. & latissimè decis.
172. nu 9. par. 7. recent. Tunc enim solum-
modo res efficitur litigiosa, ac illius impedi-
11 tur alienatio pendente lite, cum agitur actio-
ne reali super dominio fundi ad illum vindi-
candum. Gloss. in Auth. litigiosa in verbo do-
minij, vbi etiam Bald. nu. 2. C. de litig. Bero.
cons. 155. nu. 42. lib. 1. Honded. cons. 20. nu.
31. lib. pr. Natta cons. 145. nu. 16. Rota decis.
425. coram Gregorio, & d. decis. 172. par. 7.
12 recent. & magistraliter in dec. 364. corā Du-
rano nu. 8. vbi fortiùs data fuerat immissio
in vinea ex primo decreto in Actione per-
sonali, vbi nu. 10. 11. idem tradit, si fiat alie-
13 natio post intentatam Actionem hypothe-
cariam vigore hypothecæ conuentionalis,
& vbi pro distinctione materiæ quinque ca-
sus distinguit. Quod verùm est, etiamsi cum
tali intentata actione personali intendat A-
ctor postea in exequutionē Judicati acqui-
rere possessionem bonorum sui debitoris,
inspici enim solet ad effectum litigiosi, quid
principaliter petitum sit, & qua actione ege-
14 rit Actor. Rom. cons. 270. num. 3. Crauett.
cons. 279. nu. 1. Honded. cons. 20. nu. 31. lib.
pr. & latè discusso articulo in d. decis. 172. nu.
5. 6. 7. 8. par. 7. recent. Rotæ Rom. & in pun-
cto casus nostri in decis. 133. nu. 8. 9. & decis.
231. nu. 3. 4. & melius decis. 204. nu. 1. & 2.
apud Buratt. Et quamuis non multum differ-
re fortè videri possit, quod directè contra
ipsa bona agatur, vel vt compellatur debitor
ad eadem bona dimittenda creditori pro sa-
tisfactione debiti; cum tamen vna dicatur,
& sit Actio personalis, alia vero realis, de
vna ad aliam non est facienda extensio, cum
15 vitium litigiosi pœnam quodamodo impor-
tet. latè videndus Cancer. var. resolut. lib. 2.
tit. 12. nu. 2. 3. 4. 5 6. & benè Rota coram Se-
raph. dec. 134. num. 4. ibi. Non obstat, quod
Instrumentum factum fuerit lite pendente, cū
non fuerit de re, super quà penderet lis actione
reali, sed super obligatione personali, qua non
16 impedit alienationem. Et hinc est, quod Sta-
tutum nostrum in cap. 109. lib. 2. conforman-
do se cum dispositione Iuris comunis vna cū
eo in actione reali idem omninò disponit.

Quandò verò dicere fas esset (quod om-
ninò negamus) litigiosi vitium dari, & ad-
mitti quoque in actione personali, hoc tamē
non contigeret nisi post litis contestationē.
17 Bursatt. cons. 100. nu. 2. Add. ad Guido Pap.
d. quæst. 479. Ceuall. commu. contra commu. q.
820. Ricc. collect. 817: ibi Tertio contrahitur,
&c. Peregrin. de iure Fisci lib. 4. tit. 6. nu. 9.
& 10. Donad. de renunciat. cap. 26. nu. 59.
quicquid sit in actione reali, in qua iuxta
aliorum sententiam post primam transmissā
citationem porrectumq; libellum res effici-
18 tur litigiosa, & eius impeditur alienatio, vti
trad. Peregrin. d. tit. 6. nu. 4. & Donad. d. cap.
26. nu. 60., & alij mox citati, & ita disponit
Statutum in cap. 109. lib. pr. de Actione reali,
loquens in vers. Si verò tēpore exequutionis,
& propterea etiam ex hoc capite licita fuis-
set dicta alienatio, cum ante litis contestatio-
nem fuissent assignata Sp. Lucæ dicta bona.

Neque prædictorum vim elidire valet al-
terius conclusionis authoritas, in qua firmāt
comuniter DD., quod etiam in casu litis in
actione tantum personali contra debitorem
motæ, si eà pendente bona sua debitor in ter-
tium alienauerit in fraudem paratę, & im-
minentis exequutionis, scilicet cum ab eo
facta est suorum bonorum alienatio praua
mente dolosaque intentione, vt completo
Iudicio, concessaque à Iudice ad instantiam
creditoris contra suam personam, & bona
reali exequutione reperire nequeat credi-
tor apud debitorem vlla bona, in quibus
relaxatum sibi mandatum consumat. Tunc
enim, quia huiusmodi bonorū distractio nul-
la vrgēte alterius debiti soluēdi necessitate,
sed in fraudem tantummodo superventuræ
exequutionis, & in spretū quoq. Iudicis exe-
quutionē cōmittentis facta est, pariformiter,
ac si realiter vitium litigiosi contractum fuis-
set, licet exequutiuè procedere contra ter-
tium bona pendente dicto Iudicio alienata
possidentem, & absque præcedente aliena-
tionis reuocatoria, ac si tanquam non alie-
19 nata ab ipso debitore adhuc possiderentur
iuxtà Bald. in l. ob maritorum nu. 8. vers. Bre-
uiter dico C. Ne vxor pro marito, & in l. pe-
nult. nu. 27. C. de exequut. rei Iudic. Castr.
d. l. A diuo Pio §. si super rebus nu. 8. & ibi Ias.
nu. 10. ff. de re iudic. Couarruu. pract. quæst.
cap. 15. nu. 7. vers. Sed & generaliter. Capyc.
decis. 128. nu. 10. & seq. Surd. cons. 405. nu. 9.
10. & cons. 533. nu. 4. Cartar. decis 55. nu.
2. & 4. Carleual. d. disput. 11. n. 2. circa med.
Ferentill. ad Buratt. dec. 133. lit. C. Andreol.
d. contr. 211. nu. 6. Quibus addebatur frau-
dem

dem prædictam tribus coniecturis elici pos-
se in casu præsenti. Primò, ab alienatione, &
distractione facta horũ bonorũ in Sp. Lucã
pendente Iudicio cũ d. Vincentio creditore,
iuxta ponderationẽ Rotæ Rom. *in dec. 166.*
20 *nu. 3.* coram Buratto. Secundò, ex familiari
tate, quæ intercedebat inter dictũ Sp. Lucam
& pręfatum Io: Antonium Gatti debitorẽ,
ex qua deducebatur scientiã quoq. litis pẽ-
dentiæ cum dicto Vincentio habere facile
21 potuisse iuxta regulam de qua apud Dec.
in cap. 2. de accusat. Menoch. *de præs. lib. 5. præ-
sũpt. 26. n. 8.* Tertia tandem, quia Io. Anto-
nius debitor nulla alia bona præter vt supra
22 in Sp. Lucam distracta possidebat, & anim-
aduertit in proposito Giurba *dec. 62. nu. 5.*

Hęc enim omnia procedere fortè possent,
quando alienatio fuisset merè voluntaria,
nullaq; præcedentis debiti soluendi necessi-
tate coacta, nec ille, qui bona acquisiuit, cre-
ditor esset, nec minus pecunias pro huius-
modi acquisitione erogasset aliquas. Secus
autem omninò seruatur, quando verè alie-
natio ex causa onerosa contigit, vel necessa-
rià, vt in casu præsenti, quia Io. Antonius
in Iudicio pulsatus à Sp. Luca creditore le-
gittimo vti cessionario Camilli Ceuæ coa-
ctus fuit, vt debitum solueret, eidem in so-
lutionẽ, cum pecunię commodo careret om-
ninò, dicta bona assignare, quę legittima, &
iusta causa, vt omnis fraudis suspicionem di-
luit, ita pariter stat firma supra probata con-
clusio, non posse tunc aduersus huiusmodi
23 tertium possessorem exequutiuè agi. vt eli-
citur ex textu *in l. alienationis 13. ff. fa-
mil. ercisc. ibi alienationes enim post Iu-
dicium captum interdictæ sunt dumtaxat vo-
luntariæ, non quæ vetustiorem causam, & ori-
ginem habent necessariam.* & trad. Menoch.
de præsumpt. lib. 2. præsumpt. vlt. nu. 43. Can-
cer. *var. resol. lib. 2. cap. 12. nu. 42.* & pluri-
bus de more congestis firmat Giurba *d. dec.
62. nu. 18.* benè Cartar. *decis. 55. num. 21.*
Rota Rom. *decis. 166. nu. 7.* coram Buratto, &
ibi Ferentill. *nu. 10.* Vndè merito coniectu-
ræ fraudis allatę nihil ad rem faciunt; Nàm
vt ait in proposito Massin. *de confiscat. citata
24 quæst. 20. nu. 63.* Ad hoc, vt quid dicatur in
fraudẽ factũ, & propterea retractari merea-
tur, duo copulatiuè cõcurrere debent, Con-
silium scilicet facientis actum, & fraus re ipsa;
neutrum autem eorum probatum fuit, vti de-
25 buisset ad tradita per Castrens. *in l. Iurisgẽ-
tium §. dolo ff. de pact.* Honded. *cons. 7. nu. 10.
lib. pr.* Nec quidem probari poterat, cum di-
rectæ contrarium appareat ex facto, & quod
non fraudis faciendæ consilio inito, sed vt
vnusquisq; eorum propriæ rei cõsuleret, id
egisse, Io: Antonius nẽpè, vt Iudicij, & Iudi-
cis coactionẽ præueniret, & Sp. Lucas, vt
proprium creditum consequeretur, & sic li-
citè agendo, in quò actu licito nulla fraudis
potest animaduerti suspicio.

Sed in fortioribus adhuc terminis respõ-
detur, quod etiam in casu, quo à debitore fa-
cta sit alienatio in fraudem paratæ exequu-
tionis; Nihilominùs adhoc, vt exequutiuè
molestari queat tertius, qui pendente lite
dicta bona cõparauit, necesse est, fuisse priùs
plenè prolatum ipsummet tertium scientiam
habuisse litis pendentis super ijsdem bonis,
& insimul sciuerit, quod nulla alia prorsus
supersint debitori præfato bona, quibuscum
suo creditori satisfacere valeat, quibus non
probatis pulsari non potest exequutiuè, sed
agendum est via ordinaria pro reuocatione
assignationis, seu alienationis lite pendente
26 factę ad tradita per Bart. *in l. creditores nu.
23. vers. Videamus ergo, &c. ff. de pignor. & l. si
quis missum §. Iudex nu. 3. vers. Quæro quid
si ante ff. de damno infecto.* Couaruu. *pract.
quæst. cap. 15. nu. 7. vers Imò eis hæc scientia,
&c.* cum pluribus apud Gaytum de veriori,
& in praxi recepta opinione Testantem *in
tract. de credito cap. 2. tit. 3. ex nu. 641. 642.
& seq.* Cartar. *decis. 55. nu. 13.* & benè Rota
Rom. *dec. 450. nu. 3. 4.* & antea etiam *decis.
166. nu. 4.* & *dec. 231. nu. 5.* apud Buratt., An-
dreol. *d. contr. 211. nu. 13.* quæ quidem sciẽ-
tia in casu præsenti ne dum certa, & indubi-
tata probata non fuit, vt eam requirit Rota
27 apud Duran. *dec. 364. nu. 19.* cum addu ctis
à Post. *de subhast. inspect. 18. nu. 148. & 149.*
sed nec etiã per coniecturas vti sufficere vo-
28 luit Giurba *d. decis. 62. n. 13.* & in dubio po-
tiùs in tertio præsumitur bona fides, & igno-
rãtia motæ litis ad text. *in l. penult. C. de euict.*
29 *l. quoties §. qui dolo ff. de probat.* cum alijs a-
pud Rotã corã Durano *d. dec. 364. n. 60. 61.*

Prętereà opponebatur dispositio Statuti
30 nostri *in cap. 110.* nec non *cap. 141. lib. 1.* in
quorum primo dispositum reperitur. *Quod
si quis debitor post reclamum factum, vel li-
bellum oblatum desierit possidere rem aliquam,
in qua exequutio peteretur, tunc absque nouo
processu discutiantur intra competentem ter-
minum per Iudicem assignandum, cui dicta
res, cuius exequutio petitur, adiudicari de-
beat, an creditori, vel possessori, &c. nec necesse
sit, quod creditor prius egerit reuocatoria.* In
altero verò *cap. 141.* clariùs interdicitur de-
debitori sua bona in fraudem creditorum
quo-

quocumq. modo alienare, & alienatione sequuta exequutio proinde fieri possit contra tertios acquirentes, ac si debitor possideret, & intelligatur fraus eo ipso cōmissa, si debitor, qui alienauit, eo tempore plures alios creditores haberet, quibus de eius substantia detracta re alienata satisfieri non valeat.

Statutorum enim prędictorum dispositione distincta, & vniuscuiusq; dictorum capitulorum verbis attentè perpensis nō aduersari casui præsenti facillimū est assequi. *Cap.*
31 *enim* 109. agit de exequutione sententiæ in actione reali, seu mixta prolatæ, vt eius Rubrica, & nigrum totum patefacit, & ibi aptè quidem disponit, quod si tempore faciēdæ exequutionis in ipsa re principaliter in Iudicio petita, & in sententia condemnatus est reus conuentus ad eam relaxandam Actori, *Reus non possideat, vel non habeat rem petitam, sed post libellum porrectum, vel post litem contestatam rem petitam habere, vel possidere desierit, &c. si Actor elegerit dictam sententiam* in rè petita exequutioni demandari *teneatur* Iudex dictam sententiam in re, seu super rè ipsa ad petitionem Actoris exequutioni mandare, *non obstante quod tempore exequutionis fienda ab aliquo quocunq. modo, vel ex quacumq. causa cum iusto titulo, vel sine teneatur, vel possideatur, si inceperit possidere post libellum porrectum, vel post petitionem porrectam.* Sed hic non est casus noster, quoniam, vt dixi, Vincentius non aliqua actione reali, vel mixta agebat contra Io: Antonium Gatti eo tempore, quo ipse in Spect. Lucam Mansi dicta bona pro solutione sui debiti alienauit, sed actione tantum personali eum conuenerat, vt per sententiam declararetur eius debitor in summa petita, & ad eam soluendam condemnaretur.

32 Statutum autem in *cap.* 110. eiusdem *lib. pr.* verè loquitur de exequutione sententiæ latæ in personalibus actionibus, vti sic inscribitur eius Rubrica; vbi postquā tradidit modum, quo inchoari, prosequi, & terminari debeat huiusmodi Iudiciū exequutionis sententiæ in actione personali latæ; disponit, q nihil adducto per debitorem, quod exequutionem impedire valeat, teneatur Iudex talē sententiam exequutioni mandare, *Assignando, & adiudicando in solutum de bonis condēnati, & rei illa, qua Actor voluerit facta priùs astimatione*, subiungit postea Statutum in vers. si vero sequenti, &c. *Et si quis debitor post reclamum factum, vel libellum oblatum desierit possidere rem aliquam in qua exequutio peteretur, tunc absque nouo processu discutiatur infra competentem terminum per Iudicem assignando, cui dicta res, cuius exequutio petitur adiudicari debeat, &c.* Non disponit igitur Statutum, vt ex aduerso per æquiuocum supponitur, quod statim atque creditor Iudicium cum personali actione inchoauit contra debitorem, vt cōdemnetur ad sibi soluendum, omnia eiusdem debitoris bona vitio litigiosi affecta remaneant; Adeout si dicto Iudicio adhuc pendente, & non dum lata sententia condemnatoria debitoris idem debitor alteri debitori pro solutione vrgenti aliqua sua bona assignet, contra istum tertium possidentē fieri debeat postea exequutio nulla reuocatoria pręcedente; Sed istud tantum determinare voluit Statutum, quod si, postquam lata est sententia in personali actione, & debitor cōdēnatus fuit ad soluendum, creditor in vim Iudicati petat exequutionem sententiæ fieri in certis bonis, & aliqua certa rè debitoris condemnati, si pendente hoc exequutionis Iudicio debitor eādem rem, seu bona, in quibus petita est exequutio, alienet, tunc verè procedat supra relata Statuti dispositio, & non aliter, vt benè se ipsum satis explicat idem Statutum in ijs supra recensitis verbis. *Et si quis debitor post reclamum factum, vel libellum porrectum desierit possidere rem aliquam, in qua exequutio peteretur*, & infra iterùm, *cuius dicta res, cuius exequutio petitur*. Disposuit igitur de alienatione facta pendente Iudicio exequutionis sententiæ in aliqua certa rè petita; Non autem de alienatione facta à debitore, antequam prima sententia condemnatoria in actione personali proferretur, qui est casus noster, quia, vt in facto constat, trāstulit Io. Antonius d. bona in Sp. Lucam, quando pendebat primum Iudiciū personalis Actionis, & in quo adhuc erat dubium an forent, vel necne condemnandus.

Et hic est casus iuri conformis, quando nempè debita est pecunia, sed exequutio personalis pro consequutione debiti fit in alia rè debitoris non debita, vt in casu præsenti, in quo Io. Antonius erat debitor pecuniæ mutuatæ, sed pro ea fit exequutio contra bona, & non modo præcessit sententia condemnatoria, & in Iudicatum trāsijt, sed iam exequutio incæpta est, & posthæc fit alienatio in tertium, tunc enim absque rescissoria exequutiuè quoque posse
33 progredi contra tertium trad. Rot. Rom. *decis.* 364. *sub nu.* 14. vbi alios, & latiùs etiam *nu.* 15. 16. 17. 18. *& seq.* vbi materiam totam distinguunt, & authoritates tàm Rotæ Rom.

quam

quàm aliorum conciliat. At secùs omninò quando solùm introducta lite in actione personali ante tamen rem Iudicatam alienatio processit, vt ex Menoch., & Rotæ Rom.
34 autoritate distinguendo trad. Post. *de subhast. inspect.* 18. *nu.* 141. vbi distinguendo
35 septem casus materiam pariter totam explanat.

Præterquāquod intelligendum est quādo causa alienationis esset voluntaria, non autem onerosa, aut coacta iuxta iuris comunis dispositionem, iuxta quam Statutorū verba sunt interpretranda. Magon. *decis. Luc.*
36 97. *nu.* 19. Ita pariter Statutum in cap. 141. eod. lib. pr. loquitur de debitoribus, qui ab alijs res proprias conducunt, adhoc vt creditorum exequutiones euitent, quod præsenti quæstioni non est adaptabile.

Quibus additur pro articuli explicatione clariori, quod tàm præfatorum Statutorum, quàm etiā Iuris comunis dispositione vitium litigiosi inducitur in re tantùm mobili, vel immobili, secùs autem in Iure incorporali, vt est exempli gratia Ius luendi, horum enim pendente etiam lite alienatio nō impeditur,
37 nisi priùs per Actorem mediante sequestro firmentur, vti primus omnium dixit Card. Hostiens. *in tit. de alienat. Iudicij mutandi causa facta sub n.* 3. vers. *Habet autem locum titulus de litigiosis in corporalibus tantum, non in incorporalibus.* Ang. *in d. Auth. litigiosa C. de litigios.* Afflict. *super Constit. Neapolit tit. de alienatione rerum in Iudicio deductarum num.* 37. *vers. Vigesimus secundus casus.* Speculator. *tit. de Appellat.* §. *Nouissimè nu.* 16. & 17.

Et ita decisum fuit fauore Sp. Lucę. vt ex Actis Ser Francisci Stocchetti Actuarij in Curia Fundaci in primo semestri 1663.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio vocans fœminas duarum linearum intelligitur de fœminis cuiusque lineę in portione eiusdem lineæ.*

2 *Reciprocum fideicommissum lineare non censetur constitutum ex vocatione masculorum duarum linearum.*

3 *Inuestitura concessa duobus, quilibet censetur pro dimidia inuestitus.*

4 *In qua portione Testator alterum ex hæredibus honorauit, in ea quoq. censetur voluisse honorare eiusdem descendentes.*

5 *Testatores magis inclinant ad grauandum restitutionem in proprijs filijs, quam in extraneis.*

6 *Testator censetur magis dilexisse fœminas in portione Patris, quam masculos ab altero descendentes.*

7 *Testator censetur se conformare voluisse cum Statuto loci.*

8 *Vocatio masculorum censetur facta discretiuè de masculis cuiusque lineę, non autem reciprocè.*

9 *Fideicommissum reciprocum non censetur inductum, quoties potest verificari in eadem descendentia.*

10 *Reciproca disposita inter plures hęredes restringitur inter ipsos eiusdem lineę, & colummelli.*

11 *Reciproca substitutio nunquam censetur inducta, nisi sit expressa, vel coniecturis euidētibus.*

12 *Reciproca linealis non censetur inducta, nisi tribus concurrentibus.*

13 *Limita nisi aliter constet ex voluntate Testatoris.*

14 *Reciproca semper dicitur facta, quoties plures instituti sibi inuicem substituuntur.*

15 *Dispositio* legis cū Auus *procedit tantum inter descendentes. Contrarium n.*38. & *seq.*

16 *Reciproca inducta inter primos institutos censetur inter successiuè vocatos eodem modo inducta. Contrarium nu.*19. & 23.

17 *Ordinato fideicommisso perpetuo inter masculos censetur inducta reciproca de linea ad lineam.*

18 *Etiam si sit à transuersali ordinatum. Contrarium nu.*20.

19 *Ex reciproca inducta inter primos hæredes, nō censetur inducta inter sequentes vocatos.*

20 *Maximè in transuersalibus.*

21 *Oratio separato verbo concepta demonstrat separationem orationis.*

22 *Cum institutio, & substitutio sunt in oratione separata conceptæ, tunc ex reciproca inter primos non arguitur reciproca inter descendentes.*

23 *Cum reciproca est inducta expressè inter primos, non censetur inducta inter successiuè vocatos, nisi etiam inter eos fuerit expressa.*

24 *Coniectura reciprocę dum eam possunt inducere in eadem linea, non arguunt inductam de linea ad lineam.*

15 *Substitutio reciproca facta inter duos æqualiter institutos non in casu mortis sed purè, est nulla.*

26 *Clausula* vulgariter pupillariter, & per fideicōmissum *facit inesse in substitutione cōditione*

tionem mortis. Limita inter transuersales num.28.

27 *Reciproca simpliciter facta per subauditionem mortis non substinetur.*

29 *Conditio mortis habet tractum futuri temporis.*

30 *Clausula* pupillariter *substitutionem pupillarem infra tẽpora pupillaris ætatis inducit.*

31 *Pupillaris substitutio dicitur Testamentum pupilli.*

32 *Pater potest pro filio pupillo Testamentum cõdere mediante pupillari substitutione.*

33 *Pater potest substituere pupillariter filijs tantum quos habet in potestate.*

34 *Substitutio reciproca facta inter duos æqualiter institutos etiam cum clausula* vulgariter, & per fideicommissum *est nulla.*

35 *Iuris peritus præsumitur scire Iuris regulas.*

36 *Notarius dum aliquid in Testamento confuse scripsit, ea sumenda est interpretatio, quæ magis rationi conueniat.*

37 *Reciproca inter coheredes in casu obitus alterius cum filijs excluditur, si Testator eosdẽ filios vocauit.*

38 *Dispositio* legis cũ Auus, ff. de condit. & demonstrat. *&* legis cum Acutissimi, C. de fideicõmiss. *an habeant locum in trasuersalibus, & nu.39. & 40.*

41 *Concluditur habere locum etiam inter transuersales stantibus coniecturis, & n.42. vbi coniecturę deducuntur, & nu.43.*

44 *Conditiones mortis, vel sine filijs solent Notarij de stylo in substitutionibus apponere.*

ARGVMENTVM.

Institutione facta duorum, & eorum filiorum masculorum, an masculi vnius lineæ excludant fęminas alterius lineę; Reciprocum de linea ad lineam ex quibus inducatur; Reciproca facta inter primos an inferat etiam factam fuisse inter secundos. An censeatur facta de linea ad lineam, vel inter eos alterius lineæ tantùm; Reciproca ex quibus inducatur tàm inter descẽdentes, quã inter transuersales. Pupillaris substitutio, quando, & à quibus fieri validè possit.

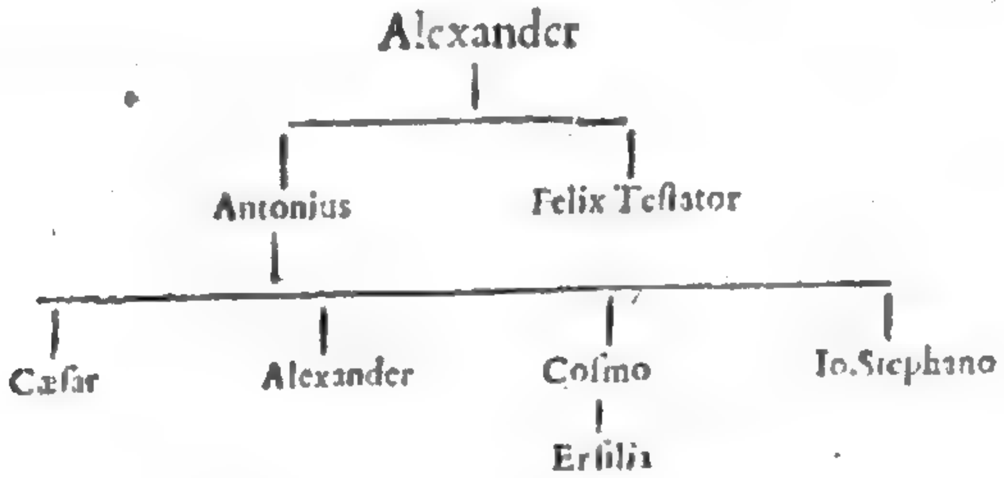

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXVIII.

PerIll. & Adm. Reuer. D. Felix Trenta Nobilis Lucensis, & Ecclesiæ Cathedralis Canonicus in suo, quod cõdidit Anno 1644. manu publici Notarij conscripto Testamento prę cœteris ita disposuit.

In tutti gl'altri beni, &c. heredi vniuersali instituì li Molto Illustri Sig. Gio. Stefano, e Cosmo Fratelli, e figli del quand. Sig. Antonio Trenta Nepoti da Fratello di esso Sig. Testatore minori, & in minor età constituiti, à quali per metà p ciascheduno d. Sig. Testatore volse, che peruenisse la suddetta sua heredità sotto obligo di Fedecommisso, & i quali vicẽdeuolmente, volgarmente, pupillarmente, & per Fedecommisso sostituì, e doppò di essi d. Sig. Testatore intende, che il medesimo Fedecommisso vada, & in esso succedino i loro figli, e descendenti maschi, laici, legittimi, naturali, e di legittimo matrimonio nati, e procreati in perpetuo, in sempiterno, & in infinito, e fino che durerà la lor linea retta, in caso però ch'hauessero figli maschi, & non hauendone di maschi, intende, che detto Fedecommisso vada nelle lor figlie femine, durante detta linea, e dopoi dette figlie femine succedino ę loro maschi, se n'hauessero, se non le femine loro; e così s'osserui durante le linee di detti heredi instituiti, mentre però siano laici, e di legittimo matrimonio nati, e procreati, qual linea di detti Sig. Gio. Stefano, e Cosmo in tutto estinta, detto Sig. Testatore intende, e vuole che la suddetta sua heredità sotto oblige di Fedecommisso si deuolui, e passi à quello, che nel tempo di detta linea finita, & delata successione, si trouerà

Digitized by Google

nerà esser in rerum natura, e più prossimo delli detti Sig. Gio. Stefano, e Cosmo, e della medesima linea, e descendenza di detto Sig. Antonio Trenta Padre de soddetti Sig. Gio. Stefano, e Cosmo legittimo, e naturale laico, e di legittimo matrimonio nato, e procreato, e dopoi vada ne suoi figli, e descendenti maschi, e femine come sopra, fino che vi restino di linea retta come sopra de descendenti di detto Sig. Antonio.

Cum quo Testaméto defuncto Testatore iuxta ei⁹ mentē DD. Io. Stephan⁹ Cosimusq. Nepotes integram hæreditatem diuiserunt. Cum autem D. Cosimus in statu viduali reperiretur vnica tantū suscepta ex matrimonio filia D. Ersilia, voluit, eo superstite, & antequam accideret casus suæ mortis, & euentus conditionis à Testatore in ordinata successione præscriptæ, quod deficiētibus masculis fęminæ in eodem fideicōmisso succederent, voluit, inquam, in præsens per sententiam definiri, an eo defuncto sine masculina sobole D. Ersilia admitti deberet ad eiusdem fideicommissi successionē, licet adesset masculi ex d. Io. Stephano descendentes, cum pręsensisset dictitari ab aliquibus, inductum esse à Patruo in cōmemorato Testamento reciprocam linearem fauore masculorum; Ità vt masculi vnius lineæ excludere deberent fęminas alterius lineę in portione cohæredis sine masculis prædefuncti, & sic vocationi fœminarum tunc solummodo locum aperiri, cum defecissent omninò vtriusque lineæ descendentes masculi, & nō antea. Articuli cognitio fuit ab Excellentiss. Senatu Rotæ nostræ Lucensi commissa. Et ego quidem à D. Cosimo longè antequam eius desiderium diuulgaretur, pro veritate requisitus, & sæpiùs non minus ipsius Testatoris perscrutata mente, quam iuris, communibusque substitutionum regulis diligēti studio reuolutis in dies magis opinatus sum, q̄ si casus obit⁹ D. Cosimi accidisset masculina prole nō relicta, sed D. Ersilia, siuè alia filia fœmina superstite, nequaquā à filijs masculis D. Io. Stephani à portione fideicommissaria proprij parentis excludendam fore, sed in eadem portione potiùs eius fauore reseratum esse fideicommissum, quod deficientibus masculis ad fœminas deuolui Testator mādauit.

Etenim clara nimis visa mihi fuere suprà commemoratæ dispositionis verba ibi præsertim. *E non hauendo de maschij, intende, che detto Fedeicommisso vada nelle figlie femine durante detta linea.* Quæ substitutio compræhendēs fœminas duarum linearum nempè Ioan. Stephani, & Cosimi hæredum institutorum intelligitur discretiuè facta, Ita vt fœminæ cuiuslibet lineæ succedant parenti suo exclusis masculis alterius lineæ. Castrens. *cons. 198. n. pr. vers. Et si hoc, lib. 2.* Menoch. *cons. 376. sub n. 21. & 29.* Peregrin. *cons. 33. nu. 12. lib. 3.* Fusar. *cons. 116. nu. 5. 10. & in tract. de substit. q. 379. n. 45. & n. 51.* Rota *decis. 316. n. 4. par. pr. rec.* & apud Seraphin. *dec. 1023. nu. 3. & per tot. & dec. 465. nu. 2.* apud Caualer. *& dec. 105. apud Carillum.* Et sic non dicitur constitutum reciprocum fideicommissum lineale de linea ad lineam, adeò vt successio fieri debeat per saltum de vna ad aliam lineam, vt est doctrina
2 Bartoli *in l. si mihi, & Titio, ff. de verbor. oblig.* quam sequitur Alex. *cons. 204. nu. 3. lib. 2.* Ruin. *cons. 115. nu. 12. lib. 3. & cons. 134. nu. 7. lib. 3.* Paris. *cons. 18. nu. 61. lib. 2.* Rim. Sen. *cons. 28. lib. 5.* Menoch. *cons. 376. n. 29.* Gratian. *cap. 371. nu. 8.* Rota Rom. *dec. 1023.* & per totam coram Seraphin. & apud Caualer. *dec. 461. nu. 2. & in par. pr. recent. decis. 316. nu. 4.* & apud Merlin. *dec. 798. nu. 25.* Prout idem trad. DD. in inuestitura emphytheutica, quæ si fuit concessa duobus stipulātibus pro se filijs, & descendentibus, quilibet pro
3 dimidia censetur inuestitus cūm suis descēdentibus, nec alter, vel eius filij succedere possunt in portione alterius. Bald. *in l. acutissimi C. de fideicom. & in l. vnica § in primo C. de cadu c. tollend.* Rota Rom. *d. dec. 1023. nu. 4.* apud Seraphin. Fusar. *de substit. q. 475. nu. 8.* vbi quod de emphytheusi ad fideicommissum valet argumentum. Peregrin. *de fideicomm. art. 27. nu. 4.* & ea profectò ratio est, nàm in qua portione Testator alterum ex hęredibus honorauit censetur in ea quo-
4 que omnem eiusdem posteritatem honorare voluisse. Bald. *d. l. cum acutissimi col. pr. C. de fideicom.* Alex. *cons. d. 204. nu. 3. lib. 2.* Castrens. *cons. 198. col. pr. lib. 2.* Decian. *cons. 98. nu. 12. lib. 3.* Fusar. *q. 379. nu. 46.* plenius Peregrin. *de fideicom. art. 27. nu 12. & seq.* Redenasch. *cons. 55. nu. 121.* Rota *dec. 267. nu. 10. par. 11. rec.* & propensiores esse solent Testatores ad imponendū hęredi grauamen restituendi proprijs eorundē filijs, & descendentibus, quā alijs transuersalibus. Alciat.
5 *cons. 87. n. 5. & cons. 39. n. 12. 13. lib. pr.* Menoch. *cons. 376. n. 29.* Peregr. *cons. 30. n. 3. lib. 3. & de fideic. art. 13. n. 72.* & sic poti⁹ in ea portione prædilexisse fœminas ab eo descēdētes, quàm masculos ex altero hærede procrea-
6 tos. Corn. *cons. 230. nu. 6. vers. Nam veri-*

 similis

*similis lib.*3. Cephal. *cons.*401. *n.*32. *& seq.* plenè Peregr. *de fideicom. art.*27. *n.*12. *& seq.* & præsertim *nu.*15. Fusar. *q* 379. *nu.*45. Redenasc. *cons.*55. *nu.*121. Rota Rom. *dec.*267. *nu.*10. *par.*11. *rec.* stante præcipuè Statuto nostro Lucensi *in cap* 9. *lib.*2. quod excludit fœminas à successione stātibus masculis eiusdem lineæ, non autem masculis diuersæ lineæ, cum quo Statuto se voluisse Testatorē dispositionemq. suam conformare censendum est. Odd. *cons.*65. *vers. Secundò autem.*
7 Fusar. *d. quæst.* 475. *num.*17. *vers. Confirmatur,* Rota coram Caualer. *decis.*125. *nu.*5. & potissimum inter transuersales Rot. apud Carill. *d. decis.* 105. *num.*21. *& seq.* Prout etiam dum Testator è contra vocauit masculos, vt ibi legitur. *In caso però che hauessero figli maschi, &c.* intelligitur vocatio discretiuè facta, Itaut descendentes masculi vniuscuiusque lineæ censeantur substituti in portione sui Patris, non autem reciprocè, vt fideicommissum transeat de masculo vnius lineę ad masculum alterius, vti præter mox
8 allegatos tradit Rota *in dec.*316. *num.*1. *par. pr. recent.* & in puncto magis in Amerina fideicommissi 23. *Martij* 1667. *coram Benilaqua* infra inserenda vers. *Ex hac enim serie Testamenti.* Quotiescumque enim dispositio absque lęsione recti sermonis æquè benè suum effectum inducere valet in descendentibus cuiuslibet lineæ citra inductionem noui fideicommissi, nunquam per eam cen-
9 seatur alterum fidecommissum productum. *l. Pater* § *fin. ff. de legat.*3. Fusar. *de substit. q.*475. *nu.*7. Rota *dec.*466. *nu.*2. *par.*4. *diuers. & dec.*287. *nu.*3. 18. *to* 2. *par* 4. *rec.* Et propterea etiamsi Testator post institutionē plurium hæredum eos, & eorum filios inuicem substituerit, huiusmodi reciproca restringitur inter ipsos eiusdem lineæ, & columnelli respectu paternæ portionis, non autem respectu quoque portionum aliorum
10 hæredum institutorum, vti trad. Alciat. *cons.* 546. *col. pr. vers Multum refert.* Menoch. *cons.*376 *nu.*29. Gratian. *discept. forens. cap.* 371. *nu.*8. & confirmat Rota Rom. *dec.* 316. *in princ. par. pr. rec.* & apud Merlin. *dec.*798. *nu.*25. Vndè efficaciter infertur, quod sicuti masculi descendentes à D. Cosimo, si tunc superessent, excluderent à portione illi obuenta masculos descendētes D. Io: Stephani, Ità quoque eos excludere debebit D. Ersilia fœmina vti substituta, & subrogata in locum masculorum deficientiū ex rationibus, & authoritatibus supra deductis, & in puncto Rota in dicta Amerina fideicommissi *vers. Maximè in præsenti, & per tot. &c.*

Et eò etiam potissimum quià si filij D. Io: Stephani intendunt in hoc casu eorum vocationem desumere ex asserta lineari reciproca, eam quoque concludenter ex ipso Testamento ostendere, & comprobare tenentur; resistit enim comunis regula, quod substitutio reciproca nunquam præsumatur inducta, nisi verborum vis illam efficaciter suadeat, vel huiusmodi coniecturæ concurrant, quæ necessario eam præseferant. Castr.
11 *in l. potest,* & ibi Ias. *ff. de vulgar. & pupill.* Peregrin. *cons.*47. *n.*7. *lib. pr.* Fusar. *d. quæst.* 475. *nu.*4. *& quæst.*373. *nu.*40. Rota Rom. *dec.*497. *nu.*8. *par.*9. *recens. to.*2. Verba autem supra recensitæ Testamentariæ dispositionis tantùm abest, vt influant in reciprocam de linea ad lineam, quin potiùs discretiuam vocationem inter easdem lineas inducant, vti mox probatum fuit.

Nec obstat, quod licet regulariter reciproca substitutio præsertim de linea ad lineam inducta non censeatur nisi tribus cō-
12 currentibus de quibus *in l. Titia Seio* §. *Seia libertis ff. de leg.* 2. Socc. *in l. Hæredes mei* §. *cum ita, n.*3. *ff. Ad Trebell.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*7. *tit.*5. *nu.*15. Nihilominus cum ex alijs constet de voluntate Testatoris, adhùc dictis tribus non concurrentibus requisitis fideicommissum reciprocum lineare censeatur ordinatum, quamuis agatur de dispositione transuersalis, ea potissimum ratione, quia in fideicommissis voluntas detecta Testatoris cœteris alijs regulis præua-
13 leat, & dominetur. Socc. Iun. *cons.*115. *nu.*8. *& seq. lib.*3. Rim. Iun. *cons.*313. *nu.* 15. *& seq.* Peregrin. *cons.*54. *nu.*13. *lib.*1. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*7. *tit.*5. *n.*15. Altograd. *cons.*92. *nu.*3. Rota Rom. *decis.*266. *nu.*24. *par. pr. recent.* & apud Merlin. *decis.* 326. *nu.*13 16. & apud D. de Luca *in Theatro veritatis lib.*10. *de fideicomm. discursu* 89. *nu.*6. *& discursu* 106. *n.*12. Voluntatem autem Testatoris inducendi reciprocam linearem inter descendentes masculos vtriusque lineæ in primis elici dicebatur ex eo, quia controuerti non poterat, inter Sp. Io: Stephanum, & Cosimum ordinatam fuisse reciprocam per ea verba *A i quali per metà per ciascheduno detto Sig. Testatore volse, che peruenisse la suddetta sua Eredità sotto l'obligo di Fedecommisso, & i quali vicendeuolmente, volgarmente, pupillarmente, e per Fedecōmisso sostituì.* Ex quibus verbis probatur inter dd. primos institutos factam fuisse substitutionem reciprocam; illud enim verbum *vicende-*

cendeuolmente idem sonat, quod latine dicitur *reciprocè, vicissim, & inuicem*; Reciproca autē restitutio semper dicitur facta, quoties
14 plures instituti sibi inuicē, vel vicissim substituuntur, vt est Text. *in l. cum in Testamento 37. §. ff. hac verba ff. de hæredibus instituendis.* Bart. & alij *in l. Lucius, ff. de vulg. & pupill.* Curt. Iun. *cons. 10. nu. 5.* Socc. Iun. *cons. 78. nu. 22. lib. 3.* Menoch. *cons. 95. nu. 1.* Barz. *dec. 9. nu. 11.* Peregrin. *dec. 111. num. 5.* latè Fusar. *de substitut. q. 254. nu. 1.* & post Intrigl. *de substit. centur. pr. q. 50.* Redenasc. *cons. 60. nu. 2.* Rota Rom. *dec. 105. nu. 8. par. 4. recent.* & coram Penia *dec. 1615.* vbi quod hæc est vera formula reciprocæ, & coram Otthobono *dec. 97. nu. 4. & 12.* & sic alter ex primis institutis per reciprocam succederet alteri licet cum filijs defuncto, quia conditio *si sine filijs* subintellecta à Iure iuxta terminos in *l. cum avus ff. de cond. & demonstr.* & in lege *cum acutissimi C. de fideicom.* procedat in dispositione Ascendentis non autē in dispositione transuersalis, vel extranei.
15 Peregr. *cons. 29. num. 4. lib. 6.* cum pluribus apud Fusar. *de substit. quæst. 397. num. 1.* Cum autem, vt arguitur, reciproca expressa est inducta inter primos institutos, & postea continuando sermonem Testator immediatè subiunxerit, *e doppo di essi detto Sig. Testatore intende, che il medesimo Fidecōmisso vada, & in esso succedino i loro figli, e descendenti maschi, &c.* Videtur, quod resultet ex hoc etiam reciproca inter omnes masculos postea substitutos,
16 ex traditis à Peregrin. *cons. 47. num. 7. lib. 4.* relato, & approbato per Fusar. *d. q. 475. nu. 37. in fine.* Stantibus præcipuè subsequētibus verbis, *& in esso succedano i loro descēdenti maschi in perpetuo, & in sempiterno*, quo casu inductum fuisse fideicommissum de linea
17 ad lineam fauore masculorum tradit Borgnin. *dec. 17. nu. 47. & nu. 51. par. 3.* Riminald. Iunior. *cons. 313. nu. 32. & plur. seq.* Peregrin. *cons. 54. per tot. lib. pr. & de fideic. art. 27. nu. 3. 5.* Menoch. *præsumpt. 85. nu. 18. lib. 4.* CasaNatta *cons. 47. nu. 67.* Altograd. *cons. 94. num. 7. & seq. lib. pr.* Gratian. *cap. 621. nu. 18. & 19.* benè Caren. *resolut. 129. nu. 4. & nu. 6.* Rota *dec. 244. num. 36. & seq. par. 6.* & in terminis fideicommissi ordinati à
18 transuersali eadem Rota *dec. 183. nu. 11. par. 11. recent.* confirmata coram Ottobon *decis. 177. nu. 20. 25. seq.*

Siquidem in primis, & vnica directè opposita conclusione responderi tutissimè poterat, quod non ex eo, quod Testator inter primos hæredes reciprocam expressis verbis induxerit, aliqua valida saltem, aut vrgens coniectura desumi potest inductæ quoque reciprocæ linealis inter descēdentes eorundem institutorū, vt huiusmodi inductio-
19 nem reprobant directo Socc. Sen. *cons. 69. nu. 2. & seq. vol 2. & cons. 104. num. 5. lib. 3.* Peregrin. *cons. 33. nu. 20. 22. lib. 3. & de fideicomm. art. 13. nu. 80. & 90.* Redenasch *cons. 58. nu. 69. & 184.* Andreol. *contr. 278. nu. 33. 34. & contr. 284. nu. 8.* Fusar. *d. q. 475. nu. 36.* Rota *dec. 287. nu. 2. par. 4. to. 2. recent. & dec. 172. nu. 20. par. 6. & dec. 192. nu 14. par. 8. & decis. 105. apud Carill.* & *in d. Amerina fideicommissi §. Nec vrget, substitutio reciproca inter primos hæredes, &c.* sed ad eam inducendam necesse est, quod fiat expressè, vel ab expressis necessario inferatur. Peregrin. *de fideicomm. art. 12. num. 73.* Fusar. *de substit. q. 475. nu. 2. & seq.* Redenasc. *cons. 10. nu. 96. & seq. & cons. 58. nu. 118.* Altograd. *cons. 60. nu. 60. lib. pr.* Casanatt. *cons. 4. nu. 274.* Rota coram Carillo *dec. 193. nu. 6.* Et maximè cum res non agitur in descendē-
20 tibus, sed in transuersalibus. Peregrin. *dict. cons. 33. nu. 8. 12.* vbi de veriori. Honded. *cons. 60. nu. 52. lib. pr.* Fusar. *cons. 116. nu. 4.* Et conclusio, parum abfuit quin dixerim, est indubitata in casu nostro, in quo Testator non vnica oratione complexus est tam institutionem, quàm substitutionem, sed earum quamlibet diuerso, & separato verbo concepit, (quod orationum separationem demonstrat, vti latè cum distinctione à me fuit declaratum in mea Consultat. *159. nu. 13. 14.* & latiùs etiam Cōsult. *205. n. 13. 14.*) tūc .n. ex reciproca inducta inter primos hæredes nequaquā arguere liceat ad reciprocā
22 linealem inter institutorum descendentes, trad. Borgnin. *dec. 16. nu. 17. 18. par. 3.* Fusar. cum ab eo relatis *de substit. q. 475. num. 23.* Quin imò ex hoc contrariam resultare volunt coniecturam, quia sicuti cum voluit inter primos hæredes institutos reciprocam ordinare, illam verbis specialibus, & proprijs expressit, ità pariter verbis claris expressisse dicendum est reciprocam linealem inter eorum descendentes, si inter eos pari-
23 ter, prout in primis, voluisset inducere. *l. vnica §. sin autem ad deficientis C. de cadut. tollend.* Honded. *d. cons. 60. nu. 39.* benè Rota Rom. *dec. 287. to. 3. par. 4. recent. num 14. 15. 16. & seq.* vbi respondet Mantic. *de coniect. lib. 7. tit. 5. nu. 15.* vbi *num. 20.* præcipuè ait, quod si hoc admitteretur, destrueretur illa comunis conclusio à Rota sæpiùs approbata quod

quòd substitutio reciproca facta primis non est subaudienda ad fauorem Nepotum, & sub *nu.*20.ait, hoc esse admittendum,etiamsi oratio sit coniuncta, & continuata,quià hoc operatur, ut faciliùs admittatur reciproca in secundo gradu, non autem q; pernecesse sit admittenda Fusar.*cons.*116. & clariùs *cõs.pr. sub n.*17.*vers.Et intentionis*, q; reciproca inter institutos non potest inducere reciprocã de linea ad lineã inter eorũ liberos,licet etiã vocati essent liberi, & descẽdentes institutorum in perpetuum. Fusar. *d. quæst.*475. *nu.* 37. *vers.Secundo quia,&c.* & etiamsi adessent coniecturæ valentes inducere reciprocam etiam inter substitutos. non indè tamen inferri posset ad reciprocam inter lineam vnius, & alterius hæredum institutorum.quia dum possunt inducere reciprocam in eadem linea, non debent trahi ad reciprocam de
24 linea ad lineam. Rota coram Scraph. supra allegata *dec.*1023. vbi *sub nu.*9. ait hoc procedere,etiamsi Testator habuerit intentionẽ conseruandæ agnationis, quia nimirum illa ratio operatur respectu descendentium in vnaquaque linea. Menoch. *cons.*376.*nu.*55. *& seq.* Fusar. *cons.*17. *nu.*35.*&* 42. Rota *d. dec.*287. *n.*18. *& seq.* & in Florent. seu Bonon. de Barbador. 25.Iunij 1640. vers.*Hinc non obstat*, impressa modo in . . . .

Imò ait eadem Rota in Romana fideicommissi de Ferrantinis 19. Nouembris 1646. coram Peutinger.modo impressa *in to.*2 *par.* 9. *recent. dec.*425. *vers. Similiter*, & *nu.*15. retorqueri argumentum, dum quemadmodum Testator inter hæredes primi gradus substitutionem expressit, pariter in secundis Institutis expressisset, si voluisset Redenasc. *cons* 30. *num.*178. 179. 183. & eadem Rota in Bonon. fideicommissi de Maluetijs 4. Martij 1661. coram Beuilaqua impressa modo *inter recent. par.* 13. *decis.* 277. & benè Fusar *de substit. quæst.*475. *num.* 11. *circa med.* vers.*Sed pro declaratione*, & Rota eadem coram Dunozett. *dec.*630. *nu.*8.

Secundò autem, vt funditus euellatur obiectum, animaduertendum est; Testatorem nostrum, seu potiùs Notarium sic assertam concepisse reciprocam. *In tutti gl' altri beni, &c. suoi heredi vniuersali instituì &c. li Molto Illustri Sig. Gio. Stefano, e Cosimo,&c. Nipoti,&c. minori,&c. A quali per metà per ciascheduno, detto Sig. Testatore volse, che peruenisse la sudetta sua heredità sotto l'oblige di Fedecommisso, & i quali vicendeuolmente, volgarmente, pupillarmente, e per Fedecommisso sostituì, &c.* & ita licet reciproca fideicommissaria inter dictos Nepotes hæredes Institutos facta fuisset, quia tamen in portionibus æqualibus instituti sunt, vti ibi legitur. *A quali per metà per ciascheduno detto Sig. Testatore volse, che peruenisse la suddetta sua heredità*, neque adiecerit conditionem mortis, verùm simpliciter reciprocè substituerit, vt ibi, *A i quali vicendeuolmente, volgarmente. pupillarmente, e per fideicommisso sostituì*, ex quo fit vt statim post aditam hæreditatem vnus alteri, & alter vni restituere teneretur, redditur ista reciproca inutilis, elusoria, & nulla; Nàm quantum vnus alteri restituere debet, tantumdem alter sibi restituere tenetur, unde huiusmodi substitutio prorsus euanescit, nullumq. operatur effectum, non secùs, ac si à Testatore
25 facta non foret, ex text. *in l. ab omnibus* 104 §. *in Testamento in fin. vers. Deniq. ff. de leg. pr.* & ibi Bart *sub n.* 4. Castr. *n.*3. & Castr. in *l. planè* §. *si duob. sub nu.*7. *ff. de leg. pr.* cum alijs pluribus relatis apud Martam *de success. legal. par.*4. *quæst.*29. *num.*23. *vers. Quamobrem,&c.* & apud Fusar. *de substit. q.* 474. *nu.*1. vbi quod concurrunt DD.communiter in sententia, quod si inter plures honoratos sit facta substitutio reciproca fideicõmissaria pura, nec relata ad tempus mortis, sit prorsus inutilis, quia tantùm vnus daret, quantum ab alio reciperet.

Et hinc tollitur ratiocinatio, quæ doctè in contrarium deducebatur, nempè quod post mortẽ alteri⁹ ex institutis, voluerit Testator totum fideicommissum ad alterum superstitem deuolui, quia hoc esset supplere dispositionem Testatoris, qui non sub conditione mortis, sed purè,& simpliciter reciprocam substitutionem ordinauit.

Nec refragatur, quod ab vno ex D. Meis aptè quidẽ respondebatur,quod licet huiusmodi reciprocã non legatur fuisse conceptam, & determinatam in casum mortis, vt tamen adiectæ clausulę *volgarmente, pupillarmente, e per fedecommisso* sub intelligatur
26 conditio mortis, quia, vt inquit Fusar. *dicta q.*474. *nu.*3. tunc vulgaris locum habet non adita per alterum hæreditate, pupillaris altero moriente in pupillari ætate, & fideicommissaria, si adiuerit, & completa pupillari ętate decesserit, & sic tunc fideicommissum valeat tanquam relictum post mortem, & ita supra firmatam conclusionem alijs cumulatis limitat Fusar. *d. nu.*3. vbi quoq;pro hac sententia plures adducit rationes *nu.* 4. vsq; ad vers.*Fortiùs*; In quò tamen eas reprobat, & se restringit ad quintam rationẽ, quam

quam desumpsit ex Socc. Iun. *cons.* 128. *nu.* 11. *lib.* 1. quià nempè tunc Testator videtur considerasse tria tempora; Primum ante aditam, cuius intuitu apposuit clausulã *volgarmēte.* Secundũ post aditã moriēte hęrede in pupillari,& sic tunc effectum habeat clausula *pupillarmēte.* Tertiũ, post pubertatē, quo respectu adiecerit tertiam clausulam *E per fedecommisso*; Et quia, vti subiungit idē Fusar., si statim adita hæreditate locus esset fideicommissariæ substitutioni tanquam purè factæ, sequeretur absurdum, quod priùs esset locus fideicommissariæ, quam pupillari contra mentem Testatoris,& ordinem in dicta clausularum distinctione datum; & iterum quia sicut pupillaris ad tempus mortis refertur, ità pariter de fideicommissaria dicendum sit ad supplendam conditionē mortis in reciprocã omissam, vt in statu validitatis ipsa reciproca reponatur.

Quia fatetur idem Fusarius *nu.* 5. non ita expeditam esse apud omnes iuris interpetres huiusmodi mortis subauditionem, vt reciproca tanquam sub mortis conditione facta substineatur, vt enim fatetur ibi, eam impro-
27 bat Bart., Alex., Crott., Cephal. & præcœteris latiùs videndus Ruin. *cons.* 7. *nu.* 11. 12. 13. *lib.* 3. quem sequi videtur Peregrin, *de fideicomm. art.* 5. *nu.* 50. *in fin.* & idem Fusar. *in Addit ad d. q.* 474. *nu.* 5 addit Socc. Iun. *cons.* 100. *nu.* 5. *lib.* 3. Borgnin. *dec.* 2. *nu.* 8. *par.* 3. similiter contrariam Ruino sententiã comprobantes, quia, vt benè ait, Hyeron. Palma *cons.* 2. *n.* 21. in proposito huiusmodi clausula nil magis operatur, quàm fideicommissum expressum, & nihilominus adiecta, dicta clausula non obstante nullitatem substitutionis firmant Ruin *d. cons.* 7. *& cons.* 131. *sub n.* 14. *lib.* 3. & Cephal. *d. cons.* 326. *n.* 20. 21.

Sed comunis est, & apud omnes recepta sententia, nempè quod non subaudiatur cōditio mortis, etiamsi adsit illa clausula *vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum*, cum versamur in reciproca adiecta inter hæredes Testatori transuersales; Adeò vt eò casu reciproca reddatur omninò elusoria, &
28 tanquam si foret omissa; vt benè respondēdo Alex. contrariæ opinionis Authori, cui etiam respondit Ruin. *d. cons.* 7. *lib.* 3. declarat Socc. Iun. *cons.* 100 *lib.* 3. *sub nu.* 50. *vers. Et pręterea, &c.* vbi quod Alex. loquitur in filijs, quibus magis conuenit illa subauditio mortis, quia simul eis conuenit alia tacita conditio *si sine liberis* per notam *l. Cum anus, ff. de cond. & demonstr.* & ea est profectò diuersitatis ratio, quia cum in descendentibus, vt dixi, subintelligatur illa cōditio *si sine liberis decesserint*; & illa conditio nō modo habet tractum futuri temporis, sed implicitam etiam relationem ad tēpus mor-
29 tis, vti trad. Imol. *in l. Lucius nu.* 12. *ff. de vulg, & pupill.*, cum alijs apud Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 7. *tit.* 4. *sub n.* 9. *vers. Idem quoque, &c.* Nil mirum est, quod fideicommissariam contineat, cum non sit pura, sed sub conditione mortis concepta, quod ideò secùs esse debet in transuersalibus, in quibus dicta conditio decessus *sine liberis* Iuris attenta dispositione non continetur. Ità pariter Laderch. *cons.* 58 *sub nu.* 9. & conciliando contrarias Alex. & Ruini traditiones distinguit Menoch. *cons.* 95. *nu.* 8. 9. & Peregrin. *de fideicomm. art.* 34. *sub nu.* 99. postquã dixit indefinitè conclusionē non esse pro vtraq. parte sine dubio ob opinionum conflictum; In vers. *Et multò magis* ait in terminis tantum filiorum subauditum mortis intellectum admitti, & cum hàc restrictione transit Fusar. *d. q.* 474. *nu.* 6. & his relatis latè comprobat Palma *d. cons.* 2. *nu.* 20. 21. & quamuis pro contraria opinione referatur mirificè tamen hos terminos distinguit Gabr. *cons.* 123. *nu.* 23. *lib.* 2. plenè Altogr. *cons.* 75. *sub nu.* 49. *vers. Ad secundum, lib.* 2. *& nu.* 51. 52. respondendo ad contrariam rationem per Fusar. super *dicta q.* 474. *sub nu.* 4. supra relatam, ait, quod licet pupillaris substitutio contineat tacitè conditionem mortis, hæc tamen est restricta, & limitata ad solam pupillarem ætatem; vndè vltra eam non habet locum, nec extenditur ad aliam substitutionem, & euoluere quidem non piguit quotquot à Fusario allegātur in contrarium *in d. q.* 474. *nu.* 3. & reperi omnes super eo scripsisse Testamenti themate, in quo fuerat reciproca substitutio inter filios, vel descendētes ordinata ob vim supra perpēsæ rationis, quià nēpè in eis ex implicita cōditione obitus sine filijs adest etiam tanquam expressa mortis mentio, & dilatus substitutionis effectus post alteriùs mortē.

Quam substitutionis vanitatem, nullitatemq. magis quã corroboret, infirmat potiùs & destruit adiecta clausula *vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum.* Cum enim clausula *pupillariter* substitutionem directã pupillarem expressam infra tempora pupillaris ætatis inducat. Peregrin. *de fideicomm.*
30 *art.* 34. *nu.* 22. *vers. Idem est.* & ibi Censal. *fol. mihi* 345. *pag. pr. ante vers. Sic etiam.* Bellon. *de iure accrescend. cap.* 7. *q.* 14. *n.* 94. 95. Altograd. *cons.* 91. *n.* 5. *lib.* 1. Quę pupillaris sub-

substitutio dicitur Testamentum pupilli, qui
31 licet ordinare Testamenta non valeat, §. *præterea institut. tit. Quibus non est permissum facere Testam. l. frater 4. C qui Testam. facere poss.* moribus tamen inductum fuit, Patriq; permissum istum filij sui defectum supplere, & pro impubere filio, quem habet in potestate, testari, quod fit mediante pupil-
32 lari substitutione. vt habetur *in l. 2. ff. de vulgar. l. Patris. & filij, 20., ff. eod. l. humanitatis 12. C. de impuber. & alior. substit.* latè Fusar. *de substit. q. 88. n. 1. 2.* Hoc autẽ indultum Parentibus tantum est concessum, Imò, & patrib⁹ ijs filijs etiã tantummodo pupillariter substituere permittitur, quos adhuc sub propria retinent potestate vt expressè de-
33 clarat Vlpianus *in d. l. 2.* ibi potissimum, *Quod sic erit accipiendum, si sint in potestate.* & trad. Fusar. *quæst. 118. nu. 2.* primum requisitum, adhoc vt in statu validitatis constituatur pupillaris substitutio, illud esse, vt ille, cui fit pupillaris substitutio, sit de liberis Testatoris, quod idem præter ab eo citatos trad. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 3. tit. 14. nu. 6.* vndè consequitur, quod illa clausula *pupillariter*, per quam introducitur pupillaris substitutio, tanquam non conueniẽs Testatori nostro Patruo, & transuersali hęredum institutorum, iure resistente dicatur impossibilis, & sic omninò reijcienda, & expungenda sit à Testamento, tanquam si non fuisset adiecta. Vndè non modo concidit illa ratio comunis à DD. expressa, & quæ mouit eosdẽ, vt substitutionem reciprocã ex comuni sensu inutilẽ, & inanẽ, dum purè fuit cõcepta, & non est in tẽpus mortis relata ad statũ validitatis reponerẽt, qñ cum ea fuit iniuncta clausula *vulgariter*, *pupillariter*, *& per fidecommissum*, & quorum autoritatẽ retulit Fusar. *d. q. 474. sub num. 4. sub vers. Fortius, &c. & vers. Addo sextam*. Nempè, quod si diceretur aditũ aperiri substitutioni fideicommissariæ nõ sequuta morte alterius ex Institutis, sed statim per eos adita hæreditate, sequeretur absurdum, quod priùs fieret fideicommissariæ locus, quam pupillari præter Testatoris ordinem, & mentem, & etiam ex eo, quia sicuti pupillaris ad tempus mortis refertur, idem etiam de fideicõmissaria dicendum sit. Itaut sicut ex pupillari succeditur, si alter ex institutis in pupillari ætate decedat, ità ex fideicommissaria non priùs, quàm alter decedat, alter capiat, ex quà sola ratione, nempè quià substitutio sit etiam pupillaris, quæ necessario includit mortem, & sic ex cõditione mortis apposita in pupillari censeri debeat etiam fideicommissum factum esse post mortem, ait Gabr. *d. cons. 122.* Alex. *in cons. 108. lib. 1.* esse verũ, concidunt, inquã, hæ rationes, quæ existẽtiæ suppositæ pupillaris innituntur, si de medio tollamus ipsam substitutionẽ pupillarẽ, vti Iuris autoritate tolli debere suprà satis innotuit. Vndè dicendum sit remanere solùm clausulas *vulgariter, & per fideicommissum.*

In quibus terminis etiam limitationẽ adductæ regulæ impugnant Peregrin. *de fidei-*
34 *comm. d. art. 34. sub n. 94.* vbi, postquã fassus est articulum esse dubium, subiungit tamen, quod si Testator substituisset vulgariter, & per fideicommissum, fideicommissaria tunc purè videretur facta. & ità pariter sententiam Bartoli, & Ruini veriorem profitetur ipse Fusar. *d. q. 474. n. 7.*, qñ clausula est concepta tantum vulgariter, & per fideicommissum, nec dictum fuit *pupillariter*.

Et ex his facilè etiam coniecturis assequi possumus, quod facto comprobatũ est, præfatam scilicet reciprocam substitutionem ex imperito potiùs excidisse Notarij calamo, quam deriuasse ex deliberatà mente Testatoris, quem fuisse laurea Doctoratus ornatum ipsemet in principio sui Testamẽti profatur, & vti Vicarium Generalem Episcopi nostri suique auunculi diù Episcopali foro indecidendis contentiosi Iudicij quæstionibus pręfuisse notorium est apud omnes; Vndè meritò supponere licet omnes Iuris regulas calluisse, & præcipuè pupillaris substitutionis faciendę Nepotibus à Iure sibi denegatam potestatem, vt in huiusmodi
35 Testantis conditione animaduertit Rota *dec. 491. par. 4. diuers. sub num. 4. sub vers. Ad aliàs coniecturas, &c.* vndè cum Mantic. *de*
36 *coniectur. vlt. volunt. lib. 6. tit. 14. sub nu. 7.* ex Paulo de Castro *in cons. 149. nu. 1. vol. 1.* dicendum est, quod dùm Notarius aliquid confusè, & ineptè scripserit (id quod non raro accidit) debeamus illam accipere sententiam, quæ magis congruit rationi, quia menti Testatoris dicitur conuenire.

Pręterea etiãsi adiecta foret in reciproca fratrum substitutione conditio mortis, & sic inuicẽ post mortem substituti forẽt; Nihilominus euanuisset, vel saltem euanesceret ipsa reciproca casu, quo alter eorum cũ filijs decederet; Nimis enim ab omni verisimilitudine abhorret, quod Testator, qui adeò dilexit suorum Nepotum filios, vt statim post eorum mortem ad eius hęreditatem admicti voluerit, & expressè vocauerit, vt ibi legitur in suo Testamento, *e dopò di essi* (nempè

post

post nepotes hæredes institutos) *d.Sig. Testatore intende,che il med. Fedecõmisso vada, & in esso succedino i loro figli, e descendenti, &c.* voluerit, quod mortuo eodem Patre ijs superstitibus eius portio illis adimeretur, & Patruo accresceret, quam verisimilem Testatoris mentem in his terminis ad excludendam reciprocã substitutionẽ cohæredis
37 in casu obitus alterius cohæredis relictis filijs perpendunt,& plurimi faciunt. Soc.Iun. *cons.*100. *nu.*51.52.& alijs pluribus relatis per bellè considerat Palma *cons.*2. *nu.*11.

Neque vim fieri mihi sentio ex opposita supra dispositione textus *in l.cum Auus* 102. *ff. de condit. & demonstr.* & approbati,& cõfirmati simul ab Imperatore Iustiniano *in l.cum acutissimi* 30. *C. de fideicommissis*, vbi dicitur sancitum huiusmodi tacitam conditionem *si sine filijs* subintelligendam esse tãtummodo in dispositione Ascendentium; vti
38 latè firmant relati à Fusar. *de substit. q.*393. Et quamuis ipsemet Fusar. *q.*397. *nu.*8. eam in proposito nostro limitauerit, qñ Testator caret liberis, & spe simul liberorum, & trãsuersalem instituit, quod tunc subaudienda sit conditio *sine liberis*; Monet tamen
39 reijciendã esse huiusmodi limitationem tanquam periculosam Francisc. Ferrer. *in suis Commentar.ad Constit.Cathalon.sub rubr.Los impubr. Gloss.*5. *nu.* 278. *vsq. ad nu.*291. dd. duarum legum, *Cum Auus*,& *Cum acutissimi* dispositionẽ intentius contẽplatus,ait in primis omninò superfluam fuisse Iustiniani posteriorem sanctionem *in d. l.Cum acutissimi*, expressam, tanquam referentem solummodo Papiniani antiquiores sensus in *d. l. cum Auus* euulgatos, & eos approbantem, imò addentem ex Papiniani mente rationem, nempè, *Ne videatur Testator alienas successiones proprijs anteponere*; Quàm rationem tanquam non benè percepto Papiniani sensu,& perperam facta ex eius responso huiusmodi rationis illatione merito damnat, & repræhendit. Cum in Themate, super quo respondit Papinianus, Auus,& Pater respectiuè filium, ac Nepotem ex altero filio hæredes instituisset, nepoti verò infra trigesimũ annum decedenti filiũ cohæredem, & eiusdẽ Nepotis patruũ substituerat, vndè Nepote cũ liberis defuncto fideicõmissi deficere cõditionẽ pietatis coniectura, nec substitutum hoc casu admicti respõdit Papinianus; Quis igitur nõ ꝑcipit sup hoc casu statutã legẽ ex illa non potuisse deriuare ratione,quam credidit Iustinianus, ne scilicet extranea successio substituta anteponàtur proprijs filijs cum substitutus non foret extraneus, sed filius, imò primò gradu Testatori proximior, & iuris præsumptione quoque ab eo prædilectus filijs Nepotis vti gradu remotioribus. Vndè sola legis ratio attendenda est, quam protulit Papinianus, nempè ex coniectura pietatis, *quod minus scriptum, quam dictum fuerat, inueniretur*. Quæ pietatis ratio tanquam generalis, cum tam in descendentibus, quam in extraneis suum sortiatur effectum, ideò concludit Ferrerius istam subauditionem tàm in descẽdentibus, quam in extraneis institutis vi legis inducendam fore.

Quicquid tamen opinatus fuerit Fusarius adesse periculi in simplici extensione regulæ ad transuersales, & extraneos, vbi tamen verisimilis mentis Testatoris, aut coniecturarum adiumento regulæ dilatationem ad extraneos, & transuersales potissimum tentare fas erit, feliciter periculum, quod absq. coniecturarum fulcimento metuit Fusar., & incolumes euadere concessum erit.

Cum enim coniecturalis sit hæc materia,
40 vti monet Papinianus *d. l.Cum auus.* ibi. *Fideicommissi conditionem coniectura pietatis respondi defecisse*, ex coniecturis ita suadentibus, & maximè ex Testamento desumptis etiam in transuersalibus hanc conditionem
41 suppleri ex Vvessembec.,Bimio,Bardellon., Marta *de success. legal* tradit Altograd. *cons.* 45. *nu.*4.5.6. *lib.pr.* quod & *nu.*7.8.9. pluribus rationibus confirmat; & pluribus alijs tùm rationibus,tùm exemplis comprobat in fine *nu.*48. 49. 50. *& seq. vsq. ad nu.* 64. & Altogrado alijsque citatis Censal. ad Peregrin. *art.*25. *fol. mihi* 164. *pag.*2. *in fin. vers. Sed tamen hinc obseruo,&c.* & eloquio ratiocinioque plurimo probat Io:Baptista de Luca *lib.*10. *de fideicommiss. discursu* 115. *per tot. vbi nu.*8. reprehendit Fusar.,quia periculosam asserat hanc opinionem nulla autoritate, vel ratione; & clariùs in Patruo cælibe, & ex fratre Nepotes instituente, quem censetur non secus ac Patrem filios, imò arctiùs etiã Nepotes diligere, *eod. tract. discursu* 25. *nu.*17. & iterùm *discursu* 146. *nu.* 11. vbi allegat etiã huius sententiæ Nuguerol. *Alleg.*9. *num.* 59. Inter coniecturas autem in suo casu, D. Altogradus *d. cons.* 45.
42 *lib.*1. *nu.*43.44. *& seq.* enumerat imperitiam Notarij, qui dùm plura obscurè, æquiuocè, & impropriè cõscripsit, & adiecit, multò magis sit verisimile, plus à Testatore fuisse dictum, & minùs à Notario scriptum, quod rationibus probat *vsq. ad nu.*47. quod idem

vrget etiam in proposito nostro, in quo Notarius vltrà perplexitatem, & ambiguum loquendi modum, quo Testatoris voluntatis Testimonium reddidit, tàm ineptè substitutionem pupillarem adiecit vti supra fuit ostensum.

Verum hanc cum alijs, & ex eodẽ Testamento decerptis coniecturis cumulare facillimũ eueniret, si op⁹ esset, sed inane foret studiũ, & DD. meis onerosum, & causæ inutile, cum expressam habeamus Testatoris nostri voluntatem, vt post obitum Nepotum institutorum admittantur illicò eorum filij, vt ibi legitur in eodem Testamento, &c. *e doppò essi detto Sig. Testatore intende che il medesimo Fedecommisso vada, & in esso succedino i loro Figli, e descendenti maschij, &c.* & ita per dicta verba *doppo di essi*, quamuis non fuerint subiuncta alia verba *post mortem*, tamen compendiosam induci, Itaut filij eorum Patribus tam per vulgarem, si fortè decessissent non adita, vel post aditam quandocunq; decesserit, substituti cẽseantur. vti benè trad.
43 Fusar: *de substitut. quæst.* 223. *nu.* 7. & 11. & animaduertit etiam Altograd. *d. cons.* 45. *nu.* 83. Inuicem enim repugnaret, quod frater superstes succederet alteri fratri cum filijs obeunti, & ipsi filij eorum Patri forent substituti, quòd idem in præcisis terminis animaduertit Socc. Iun. *d. cons.* 100. *sub n.* 52. 53. vt inquit. *Nàm cu ipse prædictis sororibus substituerit earum filios, non est præsumendũ, quod aliquam earum grauare voluerit, si cum filijs decesserit,* & benè quoque Altograd. *d. cons.* 45. *lib. pr. sub nu.* 38. *vers. Respondetur.* in illis verbis, *Apparere filios Frãcisci fuisse ei expressè substitutos in dicto legato in casum mortis, & per consequens dubitari non posse, quia in substitutione Laurentij suppleri debeat dicta conditio sine filiis*, & benè idem Altogradus videndus *cons.* 75. *nu.* 46. 47. & Palma *cons.* 2. *nu.* 12. 13.

Et sic concludendum est; Aut substitutio prædicta reciproca relinquẽda est in eo statu, quo fuit à Notario descripta, nec verba *post mortem*, nec aliqua conditio mortis supplenda est, & tũc vti purè facta inter transuersales æqualiter honoratos nulla est, & tanquam nulla nullum effectum producit; Aut fortè fas sit concedere ad substinendam eandem substitutionem, quod adiicienda sit humaniter conditio mortis, & insimul supplenda quoque erit clausula *sine filiis*, cum vtraque ex Notariorum stylo, & praxi semper apponi soleat in huiusmodi substitutionibus reciprocis inter hæredes à primo Te-
44 statore factis, vt benè tradunt Palma *d. cons.* 2. *nu* 17. sed clariùs, & latiùs Altograd. *cons.* 75. *nu.* 29. & *sub nu.* 48. *vers. Secundò quia, lib.* 2. Socc. Iun. *d. cons.* 100. *nu.* 50. *lib.* 3.

Quamobrem aut dicta substitutio reciproca est omninò expungenda à Testamẽto nostro, tanquam præter voluntatem Testatoris, & post emissam, & perfectè suam voluntatem evulgatam, & completum Actum testandi à Notario additã, vti facti probationes indicant, seu relinquẽda est in puris terminis, in quibus legitur, nulla facta suppletione mortis, siuè cum eà addita quoque subintelligenda est de Iure conditio sine filijs, & in nullo horũ casuũ ex ea deriuare vnquam posse effectum successionis in alterum hæredum institutorum, & in vna tantũ linea non obstantibus superstitibus filijs, & descendentibus alterius, totius fideicõmissi vnionem manifestum est, vndè corruit totũ fundamentum, q̃ super dicta reciproca ex aduerso constitutum erat, vt indè postea altera linearis reciproca mixtim inter omnes filios masculos tàm vnius, quàm alterius fratris ad exclusionem fœminarum induceretur, & successio fœminarum in portione proprij parentis non existentibus etiã masculis proprij parentis euitaretur.

Ex quibus, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Institutis duobus in dimidia hæreditatis, & post eos eorum descendentibus substitutio in singularitates resoluitur.*

2 *Dilectio Testatoris erga vnum ex institutis præsumitur continuata in eius descendẽtes.*

3 *Limita vbi deficit in descendentibus qualitas masculinitatis, quam desiderauit in successoribus fideicommissi.*

4 *Declara procedere quando qualitas masculinitatis desiderata est simpliciter. Secus vbi ad effectum tantùm prælationis cum feminis eiusdem lineæ.*

5 *Substitutio post mortem plurium institutorum resoluitur in descendentibus cuiuslibet Instituti.*

6 *Substitutus post mortem pluriũ quando succedat ob mortẽ vnius, vel expectandus sit obitus omnium.*

7 *Maximè quando hæreditas, in qua sit substi-* tuto

tate fuit à Testatore diuisa aqualiter in duos.

8 *Famina semel per masculos exclusa semper exclusa remanet.*

9 *Est ea sumenda interpretatio, vt inter institutos seruetur aqualitas.*

10 *Cum substitutio facta est descendentium plurium institutorum resoluitur in singularitates, & fideicommissum lineare non inducitur, nisi extinctis omnibus linea admisse.*

11 *Substitutio de linea ad lineam admittitur, quãdo vnus tantum fuit à principio hares institutus, secus autem si plures.*

12 *Decisiones Rota Rom. 183. par. 10. recent. & 177. coram Octobono declarantur.*

13 *Duobus haredibus institutis descendentia in duas diuersas lineas diuiditur. & nu. 14.*

15 *Declara cum Testator duas lineas institutas pro vnica descendentia habuit. & nu. 16. 17. & nu. 18.*

16 *In fideicommisso familia in genere relicto omnes de familia aqualiter, licet diuersę lineę succedant. Distingue nu. 20. & 21.*

19 *In maioratu succedit maior de vna linea in aliam, cum Testator aliquam lineam particularem non respexit.*

22 *Vocato proximiore de familia, censetur totius familia fauore ordinatum fideicommissum.*

23 *Cum Testator in primis substitutionibus de conseruatione familia non curauit, licet postea familiam vocauerit, non tamen pracedens fideicommissum dicitur familię fauore ordinatum.*

24 *Verbum* proximior descendens *aut* linea *tàm ad faminas, quam ad masculos pertinet.*

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXIX.

EX his, quæ in præcedenti Consultatione latissimè deducta sunt ad probandam non existentiã reciprocę simpliciter, & absolutè inter primos institutos, concidere pariter necesse fuit omnia, quæ super ea constructa fuerant fundamenta, & indè fortiùs successiuè firmata remanet, quæ in eiusdẽ Cõsultationis initio præmisimus, nempè quod dum Testator primo loco instituit DD. Io. Stephanum, & Cosimum, *e doppo di essi i loro figli, e descendenti maschii*, huiusmodi substitutionem factam ambobus in suas singularitates resolui, vndè vniuscuiusque filij in portione proprij parentis succedent iuxtã doctrinam Bartoli in
1
l. haredes mei §. cum ita num. 3. ff. ad Trebell. Mantic. *de coniectur. lib. 11. tit. 5. nu. 17.* cũ pluribus alijs apud Rotam Rom. *decis. 287. nu. 1. 2. to. 3. par. 4. recent.* & antea clariùs etiam dixerat *in dec. 1023. nu. 2. 3. 4.* coram Seraphin. *& decis. 466. nu. 2. par. 4. diuers.* Fusar. *cons. 17. nu. 34. & seq.* & consequenter ex vi eiusdem discretiuæ loquutionis, cũ Testator subiunxerit *E non hauendone di maschij, intende, che detto Fedecomisso vada nelle loro figlie femine.* Hæc masculorum prælatio intelligenda est de masculis cuiuslibet ipsorum, fœminæq. in portione proprij parentis propter masculos tantum descendentes à comuni parente primò loco instituto censeantur exclusæ, non autem propter masculos alterius fratris; Itàvt licet alterius cohæredis masculi descendentes existant, admittantur nihilominùs deficientibus masculis proprij Patris; militat enim pro eorũ fauore præsumptio voti Testatoris, quod bona delata vni ex Nepotibus deuoluantur ad eius liberos potiùs, quàm ad alios, & cõcurrit quoque iuris ratio, ne fiat transitus de vna ad aliam lineam, donec extat persona, quæ in linea vltimi possessoris capax sit successionis fideicommissi, vti latè trad. Fusar.
2 *cons. 116. nu. 10.* qui plurimos allegat, & in *tract. de substitut. q. 379. nu. 47. cum trib. seq.* & *q. 484. nu. 34.* Add. ad Molin. *de primog. lib. 3. cap. 5. nu 71.* vbi plurimi alij adduntur Censal. ad Peregrin. *de fideicomm. art. 20. pag. mihi 48. vers. Tertio, & seq.* & latissimè supra deducti.

Nec ideò aliquid difficultatis præfatæ cõclusioni inijcere potest, quod nuper obie-
3 ctum sensi ex doctrina Peregrini *de fideicom. art. 27. sub nu. 15.* & Gratian. *cap. 621. nu. 9.* Argumentum nempè huius prędilectionis nequaquam vrgere, vbi deficit qualitas masculinitatis, quam expressè, vel ex coniecturis elicitur desiderasse Testatorem in successoribus sui fideicommissi: Nàm stringit obiectum eo casu tantum, quo Testator simpliciter, & semper vocasset masculos, nec in eorum defectum fęminas inuitasset; secùs tamen est, cum fœminas pariter quamuis post masculos vocauit, (vti fecit Testator noster,) & cum ad lineam rectam cuiuslibet hæredis instituti ordine tamen seruato, & cum prælatione masculorũ respexerit, prælatio enim hæc masculorum intelligitur re-

spectu masculorũ eiusdẽ lineæ, & in eorũ cõcursu, secus autem respectu masculorũ descendentium ab altera linea alterius hæredis, quibus successio nõ deuoluitur, nisi eua-
4 cuata tota linea capacium, & vocatorum vltimi possessoris, vti trad. præceteris supra allegatis Corn. clariùs *cons.230. nu.7. vers. Licet enim,&c.* Nàm quemadmodum vnicuique ex dd. hæredibus institutis intelliguntur discretiuè substituti proprij filij, ita substitutio sequens facta de fœminis in defectũ masculorum similiter intelligitur; facta de filiabus vniuscuiusque in portione proprij parentis in defectum masculorum ex eodem Parente, ità præter suprà allegatos magis in specie Peregrin. *cons.37. num.4. lib.3.* & sic respondetur ad ratiocinium Rotę Rom. in *dec.18. ex nu.13. par.10. recent.* ex aduerso allata.

Et hinc etiam detegitur æquiuocum, quo vtuntur dd. eruditissimi D.Io: Stephani Aduocati, dum aiunt, quod dum Testator post institutionem DD. Io: Stephani, & Cosimi dixerit, *e doppo di essi succedino,&c.* filijs tàm masculis, quam fœminis alterius ex dd. fratribus non referetur successionis aditus nisi ambobus extinctis, ob vim numeri pluralis, *e doppo di essi,&c.* qui verificari nequit in uno tantum eorum. Nàm respondit doctissimus Iur. Cons. Papinianus *in l. Hæredes mei 57. §. cum ita ff. ad Trebell.*, quod prima quidem facie propter conditionis verba nõ admitti, & vtrorumque obitum expectandũ esse videbatur, sed cum in fideicommissis voluntatem spectari conueniat, iudicatur singulis in sua portione facta substitutio, & sic in his pluralitas resoluitur in singularitatem, ac si vnusquisque de per se, & sub diuersa oratione separatim, licet sub eadem conditione fuisset grauatus, vti respondit clarè Iurisconsultus Scæuola tàm *in l. fin. §. filium ff. de leg.2.* quam *in l. Lucius 78. §. Caio ff. ad Trebell.* & hæc est sententia Bart. in *d. l. Hæredes mei §. cum ita nu.5. ff. ad Trebell.* & probarunt Peregrin. *de fideicomm. art.13. nu.33. 36. 56.* & plures alios cumulans Fusar. *de substit. q.473. nu.22.* & præter ab eo allegatos Cyriac. *contr.114. nu.14. & seq.* Giouagn. *cons.82. nu.pr. & seq. lib.pr.* & clariùs Rota Rom. videnda *dec.316. par.pr. recent. nu.4.* Et vlterà fusiùs supra etiã deductos, ex quibus constat hanc semper fuisse receptissimã DD. sententiã, quã etiã tenuerunt in fortioribus terminis, nempè in substitutione facta cum copula *&*, vel cum aliquo collectiuo, vti si dictum fuerit; *Si Titius, & Caius,* vel *si vterq;* vel *si ambo* decesserint, vel *si omnes,* & similia. vt est casus in *d. §. cum ita, & ibi,* sicq; expressè determinat Bart. & apud Peregrin. *d. art.13. nu.56.* vbi latè, & latè quoque Rota Rom. *dec.804. nu. pr. par.pr. diuers.*, & alios plures cumulans Fusar. *d. q.473 nu.105.* Et maximè omnia prædicta fortiùs vrgent, cum precedens institutio diuisa fuit per ipsum Testatorem in duas medietates assignando cuilibet hæredum vnam dimidiam, vt in Testamento
7 ibi legitur. *A quali per metà per ciascheduno.* vti benè ponderat in his terminis Rota *decis. 341. nu.15 16. par.6. rec.* & eo magis cũ prima Institutio vigore dicti distributiui *per ciascheduno* in ea appositi resoluta sit in singularitatem, resolui etiam debet ex mente Testatoris in sequẽti capitulo substitutionis vti trad. Cephal. *cons.662. n.19.* & ita *cons. 60. num.30. lib.1.* Peregrin. *dicto artic.13. num.63.*

Et verè nisi sic intelligeretur dicta dispositio, vt fęminæ cuiuslibet hęredum admittantur deficientibus masculis eiusdem hæredis, sed tunc solum cum essent extincti omnes masculi ab vtroque descendentes, vndè D.Ersilia excluderetur, quando accideret obitus D.Cosmi sui Patris absquè masculis, deuoluta successione ad masculos D.Io: Stephani, maximum sequeretur absurdum, & inter vtrasque lineas inæqualitas; Nam si filij D.Io: Stephani tunc succederent in portione D.Cosimi, & deindè dicti filij decederent absq. descendentibus masculis relictis fœminis, quæ propterea succederent in toto fideicommisso, non reintegrata D.Ersilia, vel eius filijs ad portionem Patris, vel Aui sui, à quà semel per masculos Patrui fuerat ex-
8 clusa ad trad. per Surd. & alios ab eo allegatos *cons.370. nu.15. cum seq.* Fusar. *de substit. q.484. nu.32.* & latissimè Add. ad Molin. *de primog. Hisp. lib.3. cap.5. n.72.* qui plures alios cumulant; Maximè, inquam, resultaret inæqualitas inter filias, & descendẽtes fęminas vtriusque hæredis æqualiter cum tota cuiusque eorum posteritate à Testatore dilecti; sumenda est autem semper ea interpretatio, vt inter institutos etiam Testa-
9 tori trãsuersales seruetur æqualitas, vti post Socc. Iun. *in cons.172. nu.22. lib.2.* Menoch. *in cons.489. nu.12.* scribit Fusar. *de substit. q.54. nu.38. & 40.* vbi quod ex causa æqualitatis seruandæ pluralitas est in singularitatem resoluenda.

Sed potissimum etiam, quia cum ex suprà plenè, & indubitato firmatis substitutio facta

filiorum

filiorum, & descendentium dd. Nepotum post eorum mortem resolui debeat in singularitatem, Itavt inductum sit in descendentibus masculis primo loco, & postea in feminis vtriusque eorum descensiuum fideicommissũ; Et quamuis etiam dici posset ordinatũ esse alterum reciprocum fideicommissum de linea ad lineam, hoc intelligeretur successiuè, euacuato nempè primum in totum altero primò descensiuo, & deficientibus omnibus, tàm masculis, quàm feminis vnius ex
10 vocatis, vt benè declarant Peregrin. *cons. 37. nu. 7. lib. 3.* & *in tract. de fideicommiss. art. 13. nu. 74 & infra sub nu. 78. vers. Nec obstat vana, &c.* & sequitur Fusar. *de subst. q. 379. sub num. 51. vers. Ampliatur, &c.* & clariùs *in cons. 116. nu. 10.* vbi citat Oddum *cons. 65. nu. 58. & seq.* qui respondens omnibus contrarijs apertè firmat, quod etiamsi sit fideicommissum de linea ad lineam reciprocum, filia tamen vltimi grauati admitti debet masculis de alia linea exclusis, & quod reciproca non obstat; quo minùs succedant vocati ex descensiuo fideicommisso.

Et licet primo intuitu prò vtràque Parte stare videantur DD. authoritates, & præsertim Rotę Romanæ inuicem quasi pugnare, cum in alijs decisum fuerit stare reciproca inter masculos successiuè vocatos licet ex diuersis lineis ortos feminæ excludantur, In alijs verò pro femina non obstante reciproca pro exclusione masculorũ diuersæ lineæ determinatum dicatur: Attamen distinguendi sunt casus, & Themata, super quibus emanarunt Sacræ Rotę decisiones, & sic non contrariæ, sed vniformes potiùs detegentur; Diuersum est enim an Testator à principio in duas lineas duorum vel plurium hæredum suam hæreditatem diuiserit, quo casu cum Testator in ea portione, in qua vnumquemque instituit, videatur quoque omnem illius posteritatem cum masculorũ prælatione dilexisse, & alteri cohæredi instituto illiusque descendentibus prætulisse, tunc fœmina, quæ sola superfit ex descendentibus ab vno ex pluribus hæredibus, excludit masculum. An verò in vnam tantum lineam vnici hæredis totam suam fideicommissariam hæreditatẽ ab initio contulerit; hoc enim postremò casu, quo quia cessat ratio supra in altero cõsiderata respectu descendentium, qui licet in plures successiuas lineas diuisi ab vno tamen & eodẽ primo instituto descendunt, & qui licet sint interse se transuersales, attamen quoad Testatorem par erga omnes in tota hæreditate censetur affectio, vt ab eodem instituto in eadem tota hæreditate descendentes; Ideò tunc masculus licet vltimo decedenti transuersalis, & de alia linea respectu ipsius vltimi possessoris excludit feminam ab vltimo possessore descendentem, & faciliùs tunc inducitur reciproca, & admittuntur coniecturæ alioquin in sufficientes, vt distinguendo firmant Pe-
11 regrin. *cons. 33. sub num. 19. lib. 3.* Redenasc. *cons. 30. nu. 179.* Fusar. *de substit. q. 475. nu. 11. circa med. vers. Sed pro declaratione.* Sperell. *decis. 152. nu. 47. lib. 2.* Rota Rom. *diuersor, dec. 491. num. 7. vers. Id circo ad reciprocum par. 4.* & in Romana seu Vrbevetana *successionis 28. Ianuar. 1658. & 14. Februar. 1659.* impressæ modo prima . . . . secunda . . . .
& benè hanc distinctionẽ exprimit in Rom. *fideicõmissi de Boncõpagn. 22. Martii 1662.* impressa modo . . & benè respondendo alijs Rotæ Rom. decisionib⁹ supra citata, & in fine præsentis Consultationis impressa dicta Amerina *fideicomm. 23. Martii 1667. §. fin. coram Beuilaqua*, prout benè iterùm animaduertit Redenasc. *cons. 58. vbi nu. 131.* pariter improbat Rotæ Rom. *decis. In Terracinensi fideicommissi 3. Martii 1637.* ibi impressam, ex eò quia suppouerit in facto plures lineas fuisse à principio institutas, dum Testator nepotem, & eius filios masculos instituerat, cum quo supposito nempè plures lineas fuisse à principio contemplatas, & institutas censuit posteà coniecturas deductas ex onere perpetuo, ex digressione ad plures gradus substitutionum, ex vocatione descendentium masculorum ex linea masculina in infinitũ vocata, ex repetitione qualitatis masculinitatis, & ex substitutione feminarum post lineam masculorum extinctã, induci quidem potuisse principale fideicommissum perpetuum durante linea masculina singulorum hæredum, sed nullatenus reciprocam de linea ad lineam; Cum autem Rota postea cognouerit æquiuocationem suppositi, & quod verè in Themate Testamenti propositi vna tantùm linea fuerat instituta, recessit à decisis, & reciprocam de linea ad lineam adesse, & resultare ex dictis coniecturis in eo casu firmauit, ex quibus eamdem reciprocam denegàuit in casu supposito primæ decisionis, quod ab initio plures lineæ fuerint institutæ, vti legitur in duabus prædictæ reuocatorijs impressis *in decis. 183. par. 10. recent. & in dec. 187. coram Ottobono.* Et hinc est, quod nequaquam officiant intentioni
12 D. Ersiliæ præfatæ duæ decisiones Rotæ Romanæ

manæ 183. *par. 10. rec. & 177. coram Otteb.* quoniam in eis clarè patet vnum tantùm hæredem ab initio fuisse institutum, itaut attenta persona primi instituti vna tantùm esset omnium descendentium linea, seu radix, quamuis in plures palmites, seu columnellos diuisa: Inter vnum autem, & alterum casum maximum esse discrimen monet in pūcto D. de Luca *in suo tractatu de fideicomm. discursu 102. nu. 3.* & eadem Rota Rom. in *d. Amerina fideicommissi §. hinc non applicantur Authoritates, &c.*

Cum enim duo sunt hęredes instituti, certum est, quod duæ sunt lineę vocatæ ab initio, cum eorum quilibet suam propriam lineam producat, & sic descendentia in duas
13 diuersas lineas diuidatur. Sess. *dec. 49. n. 11.* Rota Rom. apud Merlin. *dec. 206. nu. 21. & 22. & dec. 228. nu 21. & seq.* Vndè ad decisionem controuersię pręsentis illud inspiciendum esse videbatur. An Testator plures diuersasq; lineas cōtemplasse in institutione facta dici in rei veritate posset, quo casu pars Aduersa Victoriæ saltem tacitè cedere videbatur. An verò vnam tantùm, & tunc suæ intentioni fauorabilem sententiam proferendam efficaciter contendebat. Et sanè quidem ex aperta littera ipsius Testamenti, & vnicuique, vel iuris imperito illud legenti clarè crediderim constare Testatorem duos hęredes instituisse, duasq; insimul contemplasse lineas, vt eius suprà recensita verba sanè manifesta sunt, vt ibi. *In tutti gl'altri beni, &c. heredi vniuersali instituì li Molto Illustri Sig. Gio. Stefano, e Cosimo fratelli, &c.* Et plura nihilominùs ingenij perspicacitate excogitata offundebantur ad obscurandā veritatis claritatem ex ipsismet dispositionis verbis erumpētem; Dicebatur enim in primis, quod si benè tota eiusdem Testamenti series mentis inuestigationi subijciatur, elici ex eo poterat, Testatoris intētum præcipuum, & scopū fuisse consulēdi in vniuersum descendentiæ toti D. Antonij Trenta sui prædefuncti fratris, & hæredum Institutorum Parentis. Dños autem Io. Stephanum, & Cosimum Nepotes hæredes institutos non fuisse ab eo principaliter neque tanquam stipites duarum producendarū linearum contemplatos, sed tanquam palmites potiùs, & ramos vnius, & eiusdem lineę deriuantis ab eodem D. Antonio eorum Patre, & propterea, sicuti vt addebatur, viri prudentis est, & iuxtà naturalis, & ciuilis insimul Charitatis ordinem priùs prouidere voluerit posteritati toti masculinæ dicti Sp. Antonij fratris, & quidem in perpetuum, & in infinitum, cum à masculis familiarū splendor, dignitas, & nomen conseruetur, non autem à fœminis, & quæ in alienas transeūt familias, quas propterea solùm post extinctam descendentiam, & euacuatam lineam masculinam D. Antonij ad successionē instituti fideicommissi vocauit. Quod suaderi etiam dicebatur ex eo, quia licet Testator duos pro æquali portione instituerit hæredes, voluit tamen mediante fideicommisso vniuersam suam hæreditatem in vno tantū ex institutis hæredibus aliquando constitui, vt innuunt ea sequentia eiusdem dispositionis verba. *Sott' obligo di Fedecommisso, & à i quali vicendeluolmente, volgarmente, e per Fidecōmisso sostituì, &c.* decedente itaq; vltimo ex dd. hæredibus institutis, ad quē tota hæreditas ex reciproco fideicōmisso peruenerat, tūc substituti videtur eorū filij masculi & tunc incipere substitutionem horum masculorum suadere videntur successiua verba. *E doppo di essi.* Quod fortiùs deducebāt etiā ex eò, quia Testator pluries appellauit eorum lineam in numero singulari, vt ibi. *Sino che durerà la loro linea retta*, & rursus. *Qual linea di detti Sig. Gio. Stefano, e Cosimo del tutto estinta.* & ibi. *Che nel tempo di detta linea finita*, & ibi demùm, *fino che vi restino di linea retta come sopra de i descendenti di detto Sig. Antonio.* Ex quibus dicendum de Iure debeat, quod licet regulariter duobus institutis, vnusquisque eorum sit principium, & origo nouæ diuersæq; lineæ, itavt
14 vna descendentia in duas diuidatur, vt latè Rota apud Merlin. *decis. 206. num. 21. 22. & decis. 228. nu. 21, & seq.* Attamen huiusmodi regula, nec linearum diuisio in aliqua possit haberi consideratione, quando Testator hasce duas lineas in mente sua pro vnica tantū concepit, & tanquam vnicam descendentiā
15 in mente retinuit, vt in terminis animaduertit Gratian. *cap. 621. nu 24. 25. 26.* vbi si aliter diuisio fieret, Testatoris intentioni vis fieret, sed procedi debeat ad instar fideicōmissi familiæ in genere relicti, in quo omnes in vniuersum ipsius familiæ, siuè ex vna, vel altera linea prouenient æqualiter tanquam membra vnius corporis, siuè descen-
16 dentes vnius imaginariæ personæ succedāt ex latè trad. apud D. de Luca *tract. de fideic. discursu 106. n. 13.* post Peregrin. *dec. 111.*

Quia verè inspecta mente disponentis vnica tantum fuerit instituta linea complexiua plurium linearum, idest familia effectiua D. Antonij fratris, & inter illius descendentes censeatur inductum perpetuum fideicommissum de vna linea in aliam, quia Testator

Testator vocauerit personas hæredum pro-
17 pter familiam, fortiùs igitur familiam; vt per Ancharan. *cons.27.nu.2.* quem refert, & sequitur Peregrin. *decis.111.nu.3.vers.Nam respondetur,&c.* eo maximè quia Testator noster loquutus esse videtur pluries de omnibus descendentibus, & præcipuè in substitutione facta proximioris de familia, qui superesset post extinctam lineam duorum primorum hæredum, quo casu censetur facta reciproca substitutio vnius lineæ ad aliam, vt scilicet deficiẽtibus masculis vnius lineę admittantur descendentes ex alia Menoch.
18 *cons.348.nu.23.* Borgnin. *dec.17.sub nu.14. lib.3.* Ad exemplum maioratus, in quo instituendo Testator nõ contemplauit in specie personam aliquam, & lineam particularem alicuius, sed indistinctè vocauit maiorẽ natu ex tota descendentia per ipsum cõtemplata, vndè censetur contemplasse descendẽtiam totàm pro vnica linea, & ideò posthabita admissę lineę ratione indistinctè succedit is, qui senior reperitur, & ætate pro-
19 uectior, iuxtà latè per me distinguendo tradita in mea Consult.92.& 95.*lib.pr.*& latiùs Consultat.201. 203. 204. *vol. 2.*

Hæc enim omnia licet ingeniosa euertere non valent propositã contemplationẽ duarũ linearũ in apertis verbis ipsi⁹ Testatoris solidè fundatã, quia tunc fortè procederent, si ab initio fuisset à Testatore honorata tota familia D.Antonij fratris in genere, & in abstracto, nulla habita speciali animaduersione alicuius personæ particularis eiusdem familiæ; sed Testator noster secùs omninò aliud egit, quia primo loco nulla totius familiæ mentione facta fuit solùm, directeque contemplatus personas tantùm DD.Io:Stephani, & Cosimi suorum Nepotum, quos etiã specialiter nominauit, non autẽ descendentiam, seu lineam D.Antonij, quod si tanquam descendentes fratris, non autem intuitu speciali eorum honorasset, non minùs quoque cœteros alios duos eorum fratres, & D.Antonij filios suæ hęreditatis, & institutionis fecisset participes, quod non fecisse constat, cum Alexandrum, & Cęsarem ex eodem Antonio fratre Nepotes, modico tãtùm, & donec viuerent, relicto annuo legato eis ad d. vniuersale suæ hæreditatis fideicommissum non inuitauerit, ex quò videtur particulari affectione prosequutum fuisse, & specialiter contemplasse suos hęredes constituere ex proprio merito DD.Io:Stephanum, & Cosimum, & sic verba quoque suæ dispositionis direxisse cernitur ad eorũ personas, & eorum filios, & descendentes, non autem ad eos, vti descendentes à D.Antonio vt ibi. *Et in esso succedino i loro figli, e descendenti maschij*, & infra, *fino che durerà la loro linea retta*. Nec fortè dicatur ideò Testatorẽ hoc fecisse, quia præsertim agnouerit alios duos Nepotes alijs fuisse fortunæ bonis affluentes. Quoniam id vix concedi posset de Alexandro, qui ex alia matre vnicus filius superstes integras quoque dotes maternas ab hæreditate Patris consequuturus erat, Cæsaris verò ęqualis erat fortuna cum cœteris suis fratribus hæredibus institutis, & prout illi, ipse quoque aut locuples aut indigens existimari debuerat; vndè nisi ad qualitates personales institùtorum respexisset Testator, sed ad Antonij fratris descendentes, certè quidem oẽs ęqualiter eiusdẽ fratris sui filios instituisset, cũ vna, & eadem ratio nempè descendentiæ ab Antonio in omnibus æquè cõcurreret, & fortiùs Cæsarem potiùs, quam alios, qui omnium descendentium natu maior erat instituisset.

Neque conuenit præsenti disputationi exemplum fideicommissi ab initio genericè vniuersæ alicui familiæ relicti; Nam vti benè
20 distinguit D. de Luca in contrarium allatus *in suo tract. de fideicomm.discursu 106.n.13. & seq.*, aliud omninò dicendum est in ea dispositione, quę fieret a principio fauore plurium nominibus proprijs institutorum, & qui vocati, & contemplati sunt tanquam stipites plurium linearum ab vnoquoq. eorum producendarum, prout est casus noster, Aliud verò secùs est statuendum, cum à principio emanauit dispositio fauore totius familiæ, & agnationis in vniuersum, ex quà omnes de eadem familia, & non magis de vna, vel altera linea Ius successionis acquirunt, vt de fideicommisso relicto familiæ in genere D.de Luca refert exempla tradita apud Peregrin. *decis.111.* & Rotam Rom. in *decis.83. par 9. recent.* vti pariter D.de Luca sapienter, & doctè ponderat *nu.17.* distinctionem inter prætensam linearem reciprocam ad fauorem masculorum alterius lineæ, & exclusionẽ fœmininæ lineæ admissæ cõtentam *in dec.183.par. 10. recent. & 177.*
21 *coram Ottobono*, quàm rigurosam appellat, & inter prætẽsam linearem reciprocam post extinctam penitus alteram lineam ad effectũ impediendi deuolutionem bonorum in extraneos, quo casu faciliùs, quam in præcedenti dicta reciproca linearis inducatur. Et quamuis Testator in extrema parte suæ dispositionis vocauerit, vti supponitur ex ad-
22 uerso, proximiorem de familia, & agnatione, quo casu censeatur totius familiæ, & agnationis

tionis fauore disposuisse Ful. *de subst. q.356.*

Aduertendū tamen est, hoc attendi, quando Testator fideicommissum simpliciter agnatitium, & ab omni alia speciali certarum personarum fauore dispositione seclusum constituit, non autem quando, antequam eos de familia vocauerit, iam permiserat in extraneos, alienęq; familiæ successores fideicommissum deuolui, vt in casu pręsenti, quià Testator noster deficientibus masculis descendentibus institutorum fęminas, & quod magis est filios quoque ipsarum fœminarū licet extraneæ familiæ ad ordinatum ab eo fideicommissum admicti concessit; Quando verò constat Testatorem in præcedentibus substitutionibus de conseruatione bonorum in sua familia non curasse, licet in sequenti & postrema substitututione in familiam reuerti fideicommissum statuerit, non indè tamen dici potest præcedens fideicommissum fuisse familiæ beneficio ordinatum, vt ita reciproca linearis, prout in fideicōmisso principaliter, & in principio pro familia, & agna-
23 tione ordinato, locum habere debeat, vt in his terminis ex Oddo *citato cons. 65.* Surd. *cons. 448. nu. 23.* Rota *dec. 667. nu. 11. & 12. par. 2. recent,* trad. eadem Rota *in Romana fideicommissi de Ferrātinis 19. Nouemb. 1646.* coram Peutinger. impressa modo *par. , recent. decis. nu,*

Præterquàm, quod non subsistit in facto, quod deficientibus lineis Io: Stephani, & Cosimi vocatus fuerit proximior de eadem agnatione, & familia de Trenta, cum sic dixerit Testator, *Passi à quello, che nel tempo si trouerà essere, &c. e più prossimo, delli suddetti Sig. Gio. Stefano, e Cosimo, e della medesima linea, e descendente di detto Sig. Antonio.* siuè autē placeat adhærere significationi verbi *proximior*, aut *linea*, aut *descendentię*. Quibus singulis vsus est Testator in concipienda pæriodo præfata, & sub quolibet ex eis comprææhendi fœminas, & descendentes à fœminis, & nequaquā ad eos tantummo-
24 do agnationis, & familiæ restringi docet sufficienter Fusar. *de substit. q. 325. 346. 366.* Quibus, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Ex coniecturis inducitur reciproca de linea ad lineam inter masculos ad exclusionem fęminarum lineę admissę.*

2 *Coniectura tamquam liquida probationes probant voluntatem Testatoris.*

3 *Conseruatio bonorum in agnatione est efficax coniectura ad inducendam reciprocam de linea ad lineam.*

4 *Ex vocatione masculorum in perpetuum ante fęminas inducitur ratio conseruanda agnationis. 28. Declara nu. 34. & 35.*

5 *Licet masculis deficientibus sint vocata fęminæ, nihilominus inter masculos dicitur cōtemplata agnatio.*

6 *Exclusio filiorum naturalium indicat rationē conseruanda agnationis.*

7 *Item exclusio Ecclesiasticorum stante contemplatione agnationis.*

8 *Stante contemplatione agnationis fœmina vnius lineæ excluduntur à masculis alterius lineæ.*

9 *Ratio agnationis non censetur habita, cum non fuit expressa.*

10 *Cognati non comprahenduntur sub vocatione agnatorum.*

11 *Si Testator curat de propria agnatione conseruanda, vocando descendentes à fæminis, solet grauare ad assumendum nomen sua familia.*

12 *Ex prælatione cognatorum agnatis elicitur nō fuisse ordinatum fideicommissum agnatitiis intuitu.*

13 *Agnatio censetur contemplata discretiuè in propriam lineam cuiuslibet Institutorum.*

14 *Vocans masculos in perpetuum videtur contemplasse conseruationem agnationis. Declara 41. 42. 44.*

15 *Præcipuè si dicta clausula vocationis cum perpetuitate sit in fine dispositionis.*

16 *Perpetuitas temporis adiecta in fideicommisso non inducit reciprocam de linea ad lineam.*

17 *Clausulę perpetuitatem inducentes restringūtur, & declarantur iuxtà subiectam materiam.*

18 *Decisio Rota Romana coram Otthobono 177. declaratur.*

19 *Verbum* linea *est nomen collectiuum plurium graduum.*

20 *Linea masculina non dicitur euacuata, nisi omnibus masculis prorsus extinctis.*

21 *Substitutus post extinctam lineam masculinā, non succedit Religioso existenti de eadem linea.*

22 *Substitutione facta in casum defectus lineæ masculinę fœmina cuiuslibet lineæ censetur, nihilominus substituta vltimo masculo sua lineę.*

23 *D. de Luca in Curia Romana celebris Aduocatus commendatur.*

24 *In dubio pro exclusione reciproca linearis, & pro admissione fęmine, & exclusione masculi alterius lineę interpretanda est dispositio Testatoris.*

25 *D. de Luca commendatur.*

26 *Fideicommissa tanquam odiosa non sunt multiplicanda.*

27 *Duobus aut pluribus institutis, & eorum descendentibus substitutis non censetur inducta fideicommissaria de linea ad lineam, sed inter descendentes tantum eiusdem lineæ.*

28 *Vbi sinè læsione recti sermonis potest induci fideicommissum inter eos de eadem linea tantùm, non debet induci inter alios alterius lineæ.*

29 *Substitutio fœminarum plurium linearum intelligitur discretiuè facta.*

30 *Testator censetur dilectionem eandem habuisse erga descendentes primi Instituti, quā habuit erga Institutum.*

31 *Testator censetur faciliùs grauasse quemlibet institutum quoad proprios descendentes, quā quoad descendentes coharedis.*

32 *Sub nomine lineæ rectæ descendentes solùm, non autem transuersales continentur.*

33 *Substitutio fœminarum facta vltimo decedēti intelligitur de vltimo cuiuslibet lineę.*

34 *Substitutio vltimo decedenti cum non est facta cū signo vniuersali totius hęreditatis cēsetur facta solùm in portione vltimi morientis. & 35. 36.*

37 *Substitutio reciproca facta inter primos institutos non infert substitutionem de linea ad lineam.*

38 *Hæres si non grauatur ad restitutionem integræ hæreditatis potest alienare vsque ad dodrantem.*

39 *Pro exclusione reciproca de linea ad lineam omnis interpretatio sumenda est.*

40 *Item sufficit mens dubia Testatoris vt excludatur.*

41 *Rota Rom. decis. 300. par. pr. recent. declarat.*

42 *Rot. Rom. decis. . par. . recent. declaratur.*

43 *Rot. Rom. decis. 177. coram Ottobono declaratur.*

40 *Reciproca faciliùs inducitur inter descendentes ex vnica linea, quam ex pluribus. 45.*

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXX.

IN super dicebatur, quod licet ex prædictis constitui posse videatur regula pro exclusione reciprocæ de linea ad lineam, ita vt ea intelligatur discretiuè de proprijs filijs, ac descendentibus cuiuscuiusque lineæ inter sese ex suprà latè traditis. Ab huiusmodi tamen regula discedere necesse sit, quoties ex coniecturis clarè pateat Testatorem voluisse inducere reciprocam inter omnes descendentes vtriusque lineæ etiam de vna ad aliam lineam; adeò vt exclusa fœmina vnius lineæ admissæ
1 succedat masculus alterius lineæ, vt benè firmat Dec. *cons. 615. nu. 1. 2.* Menoch. *cons. 895. nu. 11. cum seq.* Molin. *de primogen. lib. 3. cap. 5. nu. 71.* plenè Casanat. *cons. 47. nu. 5.* optimè Gratian. *cap. 621. num. 4.* & pluries Rota Rom. *vt in decis. 493. num. 10.* coram Cocc. *& dec. 335. nu. 3. par. 3. & decis. 467. nu. 11. 10. 2. par. 5. & dec. 284. nu. 35. par. 6. & decis. 183. par. 10. recent.* cum haberi debeant hoc casu pro liquidissimis probationibus coniecturæ, quæ voluntatem Testato-
2 ris portendunt ex text. *l. licet ff. de leg. pr. l. quidam Testamento ff. de vulgar. & pupillar. substit.* & in his terminis Gratian. *d. cap. 621. num. 5.*

Præcœteris autem coniecturis principalē deducebant ex volita à Testatore conseruatione fideicommissi in agnatione, & familia sua, quam coniecturam potentissimam aiunt, & de per se quoque sufficientem ad inducēdam reciprocam de linea ad lineam mascu-
3 lorum fauore adducentes ad hoc probandū autoritates Alduini *cons. 92. nu. 19.* Surd. *cōs. 96. nu. 29. & cons. 344. n. 17. & seq.* Cyriac. *contr. 303. nu. 16.* Altograd. *cons. 92. nu. 14. & seq. lib. 1.* de Luca *tract. de fideicomm. discursu 34. nu. 8.* vbi potissimam, & satis efficacem appellat, Rota Rom. *dec. 266. nu. 15. par. pr. & decis. 103. nu. 13. par. 10.* & coram Ottobono *decis. 177. nu. 13. & seq.*

Habitam verò fuisse rationem conseruandæ Agnationis à Testatore deducunt in primis ex eo, quod masculos in perpetuum, & in sempiternum vocauit, & iterato prætulit fœminis, quas nunquam admicti voluit, do-
4 nec masculi forent superstites, vt in specie

menter nunquã ad agnationis cõseruationẽ
conuersam fuisse, comprobatur etiam, quia
licet tempore cõditi Testamenti alium prę-
ter institutos haberet Nepotem D. Cæsarẽ
laicum, & ætate adhùc florẽtem, & idoneum
adducendum vxorem, & procreandum li-
beros, qui pariter fuissent agnati, & descẽ-
dentes à linea D. Antonij, prout descendẽ-
tes institutorum; Nihilominùs eos præterijt
ijs prælatis fœminis eorumque descenden-
tibus, ex qua inordinata vocatione, & præ-
latione cognatorum agnatis elicitur non
fuisse ordinatum fideicommissum agnatio-
12 nis intuitu, vti trad. Bursatt. *cons.* 300. *num.*
68. Curt. Iun. *cons.* 49. *nu.* 7. Menoch. *cons.*
803. *nu.* 8. *&* 14. Gabr. *cons.* 97. *nu.* 28. *in fin.*
lib. 2. Bero. *cons.* 77. *nu.* 22. *lib.* 3. Marta *cõs.*
61. *nu.* 4. Et tandem quia vbi aliqua ratio-
ne probare liceret agnationem fuisse à Te-
statore in ordinatione præfati fideicommissi
contemplatam, quod absolutè negatur, illa
dirigenda foret, & adaptanda iuxta termi-
nos præcedentis substitutionis discretiuę in
propria cuiusq. institutorum linea, non autẽ
extendi posset de gradu ad gradum, & de li-
13 nea ad lineam, vt benè lateq. trad. Ramon.
cons. 100. & Rota apud Seraphin. *dec.* 1023.
nu. 9. *& in decis.* 667. *nu.* 11. *par.* 2. *rec.*

Provt etiam nullius põderis esse patet al-
teram coniecturam ex eo deductam, quia
Testator vocauit filios, & descendentes ma-
sculos institutorum cum illa clausularum
adiectione *in perpetuo, & in sempiterno, e
fino che durerà la loro linea retta*, quasi hu-
iusmodi clausulæ concludant vocationem
masculorum in omni tempore, & in omni
casu, & ex quacumq. linea sint, adeò vt se-
clusa fœmina vltimi masculi admissæ lineæ
censeatur vocatus masculus ex altera linea.
14 Rota *dec.* 281. *nu.* 36. 37. *par.* 6. *recent.* Ca-
ren. *resolut.* 129. *nu.* 4. & magis punctualiter
Rota Rom. *d. decis.* 183. *nu.* 11. *par.* 10. *rec.*
& coram Ottobono *d. decis.* 177. *nu.* 11. *&
seq.* & traditum antea fuisse dicitur à Pere-
grino *de fideicomm. art.* 27. *nu.* 2. *& seq. &
sub nu.* 5. Calanat. *cons.* 50. *nu.* 2. *& seq.* &
præsertim quia dictas perpetuitatis clau-
sulas in fine vocationis masculorum adie-
cit vti declarat Rota *decis.* 248. *num.* 12. 13.
15 *& seq. par.* 7. *recent. & dec.* 65. *num.* 12. *par.*
8. *recent.* Nam huiusmodi clausulæ perpe-
tuitatem ex eorum natura dispositionis in-
ferentes alicuius fortè momenti forent ad
ostendendam voluntatem Testatoris enixã
conseruandi bona sua in descendẽtibus suo-
rum Nepotum, donec eorum linea masculi-
na, & fœminina protraheretur, & aliquis ex
eorum descendentia masculus, aut fœmina
reperiretur, si de hoc cum extraneo contro-
uersia oriretur, sed nullarum prorsus viriũ
sunt, ut in terminis nostris suadeant descẽ-
dentes vnius lineæ excludendos esse à suc-
cessione in portione eorum Parentis à des-
cendentibus alterius lineæ, stant enim istã
simul, quod semper, & in perpetuum admit-
tantur masculi ad exclusionem fœminarum,
sed cum distinctione, & moderatione, cum
quã intelligendam esse suprà firmauimus di-
spositionem Testatoris nẽpè discretiuè, sin-
gularitatem explicatam; Itaut in qualibet
Institutorum linea semper, in perpetuum, &
16 in infinitum masculi excludant fœminas, vn-
dè sic argumentum tanquam æquiuocum in
proposito refellunt Fontanell. *dec.* 35. *nu.* 13.
& 14. & quod perpetuitas temporis à Te-
statore in sua dispositione ordinata non in-
17 ducat probationem, aut coniecturam reci-
proci fideicommissi de linea ad lineam. trad.
Torniol. *cons.* 8 *& cons.* 20. *nu* 68. quem se-
quitur Fusar. *cons.* 86. *& de substit. quæst.*
480. *nu.* 67. ait, quod facta diligentia in illis
causis sequutis inuenit secundum *cons.* 8. *&*
20. Tornioli fuisse Brixię iudicatum, & vti
18 latiùs dixi, & probaui simul in mea *Consul-
tat.* 95. *nu.* 37. 38. *lib.* 1. huiusmodi natura, &
perpetuitas ex eis inducta iuxta subiectam
dispositionis materiam interpretari debet;
Itavt, prout in casu nostro, semper, & in per-
petuum admictendi sint masculi vnius lineæ
ad exclusionem fœminarum eiusdem lineæ,
& ista regula prælationis masculorum in ea-
dem linea semper, & in perpetuum, donec
erunt masculi eiusdem lineæ, seruanda est,
provt huiusmodi dictiones *perpetuitatem* de-
notantes restringi debere iuxta subiectã ma-
teriam, & pręsumptam mentẽ Testatoris in
similibus terminis firmauit Rota Rom. in sua
decisione inter meas *Consult. lib. pr. Con-
sult.* 80. *nu.* 14. 15. Et in casibus Peregrini,
Calanattæ, & aliorum supra in contrarium
allegatorum, vnica erat institutio, & vnica
descendentia vnius personæ instituta, & in
ea semper masculi fœminis prælati, vndè
quod in vna descendẽtia instituta operatur,
idem operari debet in qualibet ex duabus
lineis, & descendentijs Nepotum institutis.
20 Et propterea non benè allegatur in proposi-
to decisio 177. coram Ottobono cum alijs
in eadem decisione cumulatis *in §. insuper
fuit habita à Testatore ratio, &c.* vbi rationẽ
conseruandæ agnationis ex eo desumit, quiã
Testator eosdem masculos, & descendentiã

A a 2 mascu-

masculinam semper voluit præferri fęminis; Non obstat, inquam, duplici ratione; Primò quia ibi Testator non simpliciter loquutus fuerat, vt in casu nostro, quia Testator fęminas admisit sub conditione tamen sic simpliciter expressa. *Et non hauendone de maschij intende, che detto Fedecommisso vada nelle femine*, vt si dictum foret *deficientibus masculis*, Tunc enim etiam in suo, quo erat vnus tantum institutus in principio, & sic in fortiori assentitur decisio, quod licet antea in vocatione vocati fuerint in perpetuum, & semper masculi; Nihilominus si substitutio fęminarum sit ita vt supra simpliciter concepta, fiat locus discretiuę vocationi, de qua supra, non autem reciprocæ lineari, vt bene se declarat *in §. Neque obstat sępè deductum, &c.* vbi conclusionem nostram sępius repetitam discretiuę vocationis, & geminati fideicõmissi pro obiecto proponit, cui sic successiuè his verbis respondet. *Quia Testator non vocauit fæminas simpliciter deficientibus masculis, quo casu fæminarum vocatio potest discretiuè adaptari, Itavt fæminæ vnius lineę non excludantur à masculis superexistentibus alterius lineæ in portione vnamquamq; lineam tangente*. Vndè vim non fecit Rota in eo, ꝙ masculi semper, & in perpetuum sint vocati, sed in eo, quod substitutio fuerit concepta in tempus remotissimum, & simpliciter post penitus extinctam lineam masculinam, vt in eo casu dixerat Testator. *Et casu quo linea masculina non adsit*, seu *quandocumque deficiat, feminę succedãt*. Sed quando Testator non ità simpliciter, & indistinctè, & non nisi tota linea, & descendentia extincta cõditionem concepit, sed tantùm dixit *deficientibus masculis*, quia tunc videtur posuisse in conditione omnes masculos eiusdem lineæ vnius instituti, & sic locus est discretiuæ dispositioni, ꝙ certè non sine ratione ibi fir-
21 matum fuit, quia sicuti nomen lineæ est nomen collectiuũ plurium graduum, & personarum in tota descendentia successiuis temporibus nascturarum. DD. *in l. Cum ita §. in fideicommisso ff. de leg. 2.* Surd. *cons. 344. nu. 14. 15.* Rieciard. inter cons. Fusar. *169. nu. 112.* Ità quoque nomen lineæ dici fortè potest, quod vim habeat excludendi terminos substitutionis discretiuæ, & sic non dicatur extincta linea masculina, nisi omnibus masculis descendentibus extinctis, & eà pe-
22 nitùs euacuata. Peregrin. *cons. 42. n. 6. lib. 3.* Menoch. *cons. 211.* Molin. *de primog. lib. 3. cap. 4. nu. 14.* Fusar. *de substit. quæst. 379. nu. 50. & q. 387. nu. 55.* adeò vt suspendat etiam purificationem fideicommissi, & successioni fœminarum existente masculo etiam Religioso professo, qui venit appellatione lineæ
23 masculinæ. Molin. *de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 13. nu. 79.* Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib. 11. tit. 7. nu. 4.* Fusar. *cons. 88. nu. 12.* Rota Rom. *dec. 151. nu. 2. in fin. par. 3. recent.* & propterea Rota merito sensit faciliùs fieri locum purificationi conditioni *deficientibus masculis* expresæ, quia verificari potuit in deficientia masculorum vltimi defuncti, & sic eo casu concedit non esse admittendum masculum alterius lineæ; quam cũ dictum sit *linea masculina extincta*, quia tunc ex natura, & significatione verbi *linea* trahi potest conditio ad omnes masculos; Licet veriùs etiã sit in casu in quo substitutio facta est in defectum lineæ masculinæ, ꝙ fœminæ cuiuslibet lineę intelligãtur substitutę vltimo morienti masculo suæ lineæ citra aliquã necessitatem inducendi reciprocam de linea ad
24 lineam. vti latè Peregrin. *cons. 30. nu. 16. 17. & cons. 33. nu. 9. 10. & cons. 108. nu. 3. 4. & 5. lib. 3.* Hieron. de Leo *dec. 121. n. 65. lib. 2.* Andreol. *contr. 161. nu. 10. & seq.* Rota *dec. 316. nu. 4. par. pr. & dec. 646. nu. 3. in fin. & nu. 4. par. 4. rec.* Sed tota vis illius decisionis in eo consistit, quod vnica linea tantum fuerat instituta, & semper in sua dispositione à Testatore cõtemplata, vti patet tàm ex prædicta, quàm repetitis in eadẽ causa decisionibus emanatis; Et hùc sẽper est recurrendũ, quia in casu decisionis, & vnius tãtùm in prĩcipio instituti hæredis coniecturę faciliùs admittuntur & leuiores ad concludendam reciprocam de linea ad lineam, cũ Testator non particulares successorũ lineas, sed eam tantũ primi Instituti contẽplatur; Lõgè tamẽ difficiliùs, cum duæ personæ fuerunt à principio institutæ, duæ lineæ contemplatæ, & ob vim discretiuę duo pariter fideicommissa ordinata, & cum huiusmodi distinctione, nempè constitutionis factæ ab initio vnius, vel plurium linearum semper Rotam Romanam consueuisse huiusmodi quæstionem determinare testatur D. de Luca *in tract. de fideicomm. discursu 101. nu. 2.* & iterùm clariùs in sequẽti *discursu 102. n. 2.* vbi fortiùs id confirmat, dũ versatur quæstio in Testatore transuersali, prout in casu nostro, in quo reijcit tanquam non proprias decisionem prædictam coram Ottobono, & aliàs in eadem causa promulgatas, & tandem *in discursu 106. nu. 13. 14.* vbi facundissimo doctoque suo ratiocinio ex assiduo studio, & haud modico, & breui labore producto difficiliores

ciliores Legalis scientiæ quæstiones mira intellectus sui claritate ad facillimam cui vsq; vel hæbetioris Mineruæ cognitionem summo cum omnium plausu, & vniuersorum vtilitate perduxit.

Ex quibus omnibus omissis alijs nullius, aut leuissimi ponderis, & plerisq. æquiuocationi subiectis in contrarium in pluribus diuersisque allegationibus consarcinatis admissio D. Ersiliæ, quando casus contigerit, obitus Sp. Cosimi sui Patris absque descendentibus masculis, videtur esse indubitata, cũ tñ sufficeret esse dubia, quia sẽper in dubio faciẽda est interpraetatio pro exclusione reciprocæ linearis, vt à masculo alterius lineæ fœmina in portione proprij parentis nõ exclusa succedat, cum fideicommissa tanquam

26 odiosa non sint multiplicanda Rota coram Seraphin. in sæpiùs citata *dec.* 1023. *nu.* 19. *& decis.* 105. *nu.* 31. *& dec.* 190. *nu.* 6. apud Carillum, & in mox impressa Amerina fideicommissi coram Beuilaqua §. *ex hac enim serie Testamenti, &c.*

6 *Et ita pro D. Ersilia contra masculos descendentes à D. Io. Stephano decisum fuit 26. Iunij 1671. vt in Actis Ser Dominici Gemignani fol. 53.*

Amerina Fideicommissi
Ven. 23. Martij 1667.

R. P. D. Beuilacqua.

PRoposito sub die 4. Martij 1664. dubio reseruato in disputatione habita 4. Maij antecedentis Anni. An cõstaret de fideicommisso Innocentij ad fauorem Caroli Nepotis ex Mutio, affirmatiue fuit resolutum, super qua resolutione hodie repposita Causa DD. perpensis verbis Testamenti ab illa recesserunt.

Si quidem Testator Petro Paulo fratri, & Mutio nepoti ex alio fratre æqualiter institutis substituit filios nepotis, & pronepotes, & cœteros masculos per directam lineam descendentes, & vltimo sine filijs legittimis & naturalibus decedenti substituit filias neptes, & pronoptes eorundem institutorum, & fæminis deficientibus voluit omnia bona, quæ reperirentur, conuerti ad Hospitale S. Mariæ Laicorum Ameriæ, vt in hodierno Summario *Lætitiæ nu. pr.*

Ex hac enim serie Testamenti, in quo ab initio Testator inter duos hæredes totum assem hæreditarium diuisit per Institutionẽ æqualiter, nulla visa fuit resultare substitutio reciproca linealis iuxtà receptissimam conclusionem in hoc Sacr. Tribunali passim approbatam, quod vbi Testator pluribus institutis eorum filios, & descendentes substituit, oritur quidem fideicommissum in quolibet Columnello, ita vt descendentes ex vno discretiuè dicantur substitui in portione proprij Ascendentis, non autem quod inter ipsos sit inductum lineale reciprocum

27 fideicommissum præsertim in transuersalibus Ruin. *cons.* 134. *nu.* 7. *vers. Præterea, lib.* 3. Cephal. *cons.* 17. *per tot. lib. pr.* Menoch. *cons.* 317. *nu.* 33. *& seq.* Fus. *cons.* 376. *nu.* 29. Peregr. *de fideicomm. art.* 27. *ex nu.* 13. *& cons.* 43. *nu.* 2. 3. *lib.* 2. Fusar. *de substit. q.* 475. *nu.* 31. *&* 32. *& cons.* 17. *nu.* 41. Rota *dec.* 1023. *nu.* 3. *& per tot.* coram Seraph. *& dec.* 105. *nu.* 21. *coram Ren. Carillo*, & in Roman. *fideicom. de Maluetijs* 23. *Martij* 1661. §. *Moti coram me.* Quotiescumque enim dispositio absque læsione recti sermonis æquè benè adaptatur, & suum effectum operari potest in descendẽtibus cuiuslibet lineæ citra multiplicationem nouorum fideicõmissorum, nunquam cẽsetur per eam inductum

28 alterum fideicommissum *l. Pater* §. *fin. ff. de leg.* 3. Fusar. *de substit. q.* 475. *nu.* 7. Rot. coram Seraph. *dec.* 1023. *nu.* 5. *& dec.* 466. *nu.* 2. *par.* 4. *diuers. &* 287. *nu.* 3. *&* 18. *par.* 4. *to.* 2. *rec.* & coram Carill. *dec.* 105. *nu.* 21. & in Pisaurens. fideicommissi 29. *Martij* 1666. *coram me* §. *Quod autem.*

Maximè in præsenti, vbi fuerunt substitutæ filiæ, neptes, & pronoptes præfatorũ hæredum. Ideòque illa substitutio tanquam comprehẽdens fœminas pluriũ linearum intelligatur discretiue facta, ita quod fœminæ cuiuslibet lineæ succedant Parenti suo exclusis masculis alterius lineæ. Castrens. *cons.*

29 198. *nu.* 1. *vers. Et si hoc. lib.* 2. Menoch. *cons.* 376. *sub nu.* 21. *&* 29. Peregr. *cons.* 33. *n.* 12. *lib.* 3. Fusar. *cons.* 116. *num.* 5. *&* 10. *& in tract. de substit. q.* 379. *nu.* 45. *cum seq. & nu.* 51. Rot. *dec.* 316. *nu.* 4. *par. pr. recent.* Nàm quemadmodum vnicuiq. ex masculis intelliguntur substituti proprij filij,ità substitutio vltimo decedenti sine masculis facta de filiabus, & neptibus intelligitur in portione proprij parentis in defectum masculorum, cũ sicut masculi descendentes ex Petro Paulo, si extarent, excluderent à portione illi obuenta

nenta masculos ex Mutio; ita etiam illos excludere debent fœminæ ab eodē Petro Paulo descendentes, vti subrogatæ in locū masculorum deficientium. Præsumitur enim quod Testator in portione vnicuiq. ab initio relicta prædilexerit proprios cuiuslibet honoratorum descendentes, siuè masculos, siuè fœminas, & lineam vnius alteri ex descendentibus ab eo præferre voluerit propter affectionem eorumdē hæredū erga propriā sobolem, cui potiùs, quàm transuersalibus censetur Testatorem prospicere, & eandem caritatem erga eos exercere voluisse, quam
30 exercuit erga illorum ascendentes. Castrēs. *d. cons.* 198. *num.* 1. *nam ex tale.* Rimin. Sen. *cons.* 223. *nu.* 32. Fusar. *d. cons.* 116. *num.* 11. Peregrin. *de fideicom. art.* 27. *nu.* 15. cùm faciliùs censeatur Testatorem grauare voluisse quemlibet institutum quoad descendētes proprios, quos ad successionem naturalis, & ciuilis ratio vocat; quàm quo ad descendentes cohæredis, vt hanc rationem
31 ad exclusionem reciprocæ linealis post Alciat. *cons.* 87. *nu.* 5. *lib.* 9. expendunt Menoch. *d. cons.* 376. *nu.* 29. Peregrin. *cons.* 30. *nu.* 3. *lib.* 3. *& de fideicomm. art.* 13. *nu.* 70.

Quod apertiùs declarant illa verba contenta in substitutione, *Nepotum, & pronepotū & aliorum masculorum per directam lineam descendentium.* Ostendunt enim manifestam Testatoris voluntatem non substituendi vnā lineam alteri, cum sub nomine lineæ rectæ solùm descendentes, non autem transuersales contineantur. *l. Iuris Consultus, §. sunt*
32 *ex lateribus ff. de grad. affin.* Peregrin. *in mox tit. tract. de fidesc. art.* 22. *n.* 24. Fusar. *de subst.* 345. *nu.* 12. Rota coram Merlin. *dec.* 66. *n.* 4.

Nec subsistit, quod reciproca linealis in casu nostro tacitè inducatur vel ex coniecturis, vel ex concursu trium requisitorum ex deductis in præcedenti decisione, quoniā in proposito visæ sunt deficere huiusmodi coniecturæ, & requisita; licet enim substitutio facta fœminarum sit vltimo masculo decedenti; tamen cum dicta substitutio facta sit de filiabus, neptibus, & proneptibus, id intelligi debet de vltimo cuiuslibet lineæ, vt
33 in specie tradit Cephal. *cons.* 430. *num.* 33. Fusar. *cons.* 19. *nu.* 4. *& de subst. q.* 475. *n.* 31. *& seq.* Rot in Rom. *fideicommiss. de Zeffirijs* 4. *Iulij* 1646. coram bon. mem. Bichio; & etiam præcipuè quia concepta legitur simplicibus verbis non in tota hereditate, vel in omnibus bonis cum signo vniuersali, vt requiritur, quo casu substitutio includit solūmodo portionem vltimi morientis fauore

34 substituti, quales sunt fœminæ. *l. Titius de leg.* 3. Honded. *cons.* 60. *num.* 50. *ad mo lib.* 1. Peregrin. *d. cons.* 33. *num.* 5. *lib.* 3. Fusar. *de subst. q.* 473. *nu.* 97. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 7. *tit.* 5. *num.* 9. nàm ad effectum, de quo agitur non sufficit, vt substitutio fiat vltimo ex substitutis morienti nisi fiat in tota hereditate, plenè Odd. *cons.*
35 65. *nu.* 51. Honded. *d. cons.* 60. *nu.* 50. *lib.* Peregrin. *d. cons.* 33. *nu.* 4. *lib.* 3. Rot. in dict. Pisauren. *fideicomm. coram me.* §. *Cæterum vel per verba* quę saltem implicitè totius re-
36 stitutionem importent. Rot. *dec.* 266. *nu.* 15 *par. pr. rec. &* 209. *nu.* 14. *par.* 4. *recent.*

Nec vrget substitutio reciproca inter primos hæredes, & deindè substitutio omnium fœminarum, & in earum defectum Hospitalis, quia non indè resultat aliud tacitum fideicommissum de linea ad lineam, maximè in transuersalibus. Peregrin. *d. cons.* 33. *nu.*
37 8. *vbi de veriori nu.* 12. *lib.* 3. Hond. *d. cons.* 60. *nu.* 52. *lib pr.* Fusar. *d. cons.* 116. *num.* Nec Hospitale fuit substitutum in omnibus bonis, sed in ijs tantùm bonis, quæ reperirentur fœminis deficientibus, vt in eodem Summario *nu.* 1. quæ verba dùm non importāt integram hæreditatis restitutionem, imò grauatis liberam cōcedunt facultatem alienandi vsque ad dodrantem per Text. *in Auth. contra cum rogatus C. ad S.C. Trebell.* Fusar. *de subst. q.* 545. *num.* 1. Mart. *de success. leg. par.* 4. *q.* 12. *art.* 8. *nu.* 9. *&* 14. Palm. *cōs.* 85. *nu.* 15. *&* 32. ideò excludunt prętensam linealem reciprocam Peregr., Honded., Fusar., & alij superiùs allegati, pro cuius etiam exclusione tanquam odiosā quæcumque in-
39 terpretatio sumi debet. Cephal. *cons.* 430. *nu.* 17 *&* 18. Rota coram Seraphin. *d. decis.* 1023. *nu.* 5. *& in rec. d. dec.* 287. *n.* 18. *par.* 4. *to.* 2. *dec.* 49. *par.* 9. & sufficit etiam mens Testatoris, ne illa inducta censeatur. Rot. *dec.*
40 497. *nu.* 7. *& d. par.* 9. *recen.* & coram Caril. *d. dec.* 105. *nu.* 21.

Hinc non applicantur autoritates in contrarium allatæ in prima decisione, & signan-
41 ter *dec* 300. *par. pr. recent.* ibi enim aderat expressa mentio hęreditatis, & concurrebant coniecturæ, & requisita ad reciprocam necessario inferendā de quibus nec fuit dubitatum in Rauennat. *fideicomm.* 12. *Febr.* 1661. *coram R. P. D. Priolo.* Altera verò decisio in
42 Terraccin. *fideicom. de Pilorcij* 5. *Maij* 1648 *coram Reu. Imolen.* modo impressa *par.* & corā Em. D. meo Card. Ottrobono *dec.* 177.
43 pariter nōn officit, ibi namque vnicus nepos erat institutus, & substituto facta erat de omnibus

nibus masculis in tota hæreditate per verba relatiua cum honoribus, & oneribus suprascriptis, & in defectum lineæ masculinæ vocabantur fœminæ, & concurrebant plures coniecturæ ex conseruatione agnationis, & substitutione masculorum in perpetuum, & aliorum; tunc enim benè substineri potest fideicommissum lineale, quià non agitur de descendentibus à pluribus lineis, sed de vna tantùm linea, in quà faciliùs inducitur
44 reciproca, vt distinguit Peregr. *d. cons.* 33. *sub nu.*19. *lib.*3. Fusar. *in sæpe cit. tract. de substit. q.*475. *nu.*11. *vers. Sed in hoc casu.* vbi Testator de veriori, & fuit dictum in *Bonon. de Protos.* 10. *Martij* 1617. *coram bo.me. Vbaldo* §. *& tandem.* At in casu nostro versamur in descendentibus, & non concurrũt dd. coniecturæ, neque Testator habuit rationem ad agnationem, verũ solùm prætulit masculos fœminis, & sic in qualibet linea.
45 Rot. *decis.*667. *nu.*10. *&* 12. *par.*2. *& decis.* 221. *nu.*13. *par.*5. *& decis* 65. *num.*2. *& seq. par.*8. *& dec.*425. *nu.*7. *&* 8. *par.*9. *rec.*

Et ita vtraque, &c.

SVMMARIVM.

1 *Confessio Partis plenè probat.*
2 *Confessio partis ipso Iure confitentem obligat*
3 *Contra confessum sola superest condemnatio.*
4 *Consensus deficit, vbi adest error.*
5 *Errantis nulla est voluntas.*
6 *Errans non obligatur ex actu per errorẽ facto.*
7 *Confessio per errorem non præiudicat confitẽti.*
8 *Errore detecto confessio potest quandocumque reuocari.*
9 *Amplia etiam si foret in publico Instrumento & à parte acceptata.*
10 *Error in facto proprio non excusat.*
11 *Limita ad damnum euitandum.*
12 *Error probatur, si apparet quem promisisse, quod non debet.*
13 *Obligatus in forma Cameræ ad soluendas partitas descriptas in calculo, reperta aliquã partita non vera non tenetur.*
14 *Soluẽs de propria pecunia soluere præsumitur.*
15 *Maximè si in contrarium non probetur.*
16 *Vnus ex fratribus comunia bona administrãs debitum comune soluens cẽseatur de propria pecunia soluere.*
17 *Administrator alieni negocii censetur de proprio soluere debitum negocii. Limita, & declara nu.*18. 19. *&* 20.
21 *Socius soluens de proprio comune debitũ potest pro dimidia interesse repetere summæ solutæ.*

ARGVMENTVM.

Confessio erronea quãdo noceat. Obligans se ad soluendũ partitas omnes in computo descriptas, si aliqua ex eis partitis reperiatur nõ vera, an obligetur. Soluens alienum debitum, vel comune, an de propria, vel debitoris pecunia soluisse censeatur.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXI.

ABsque vlla hæsitatione existimo tàm attenta bona fide, & æquitatis ratione, quæ inter Mercatores potissimum seruari solet, quã etiã inspecto Iuris rigore D. Io: Baptistæ debitã esse repetitionẽ ab eo soluti in comuni sui ipsius, & fratris vtilitatem; nihil refragante asserta confessione pro computorum solidatione remanere debitorẽ sui fratris de petijs quatuorcentum circiter; Cum, vt mihi supponitur, ex revolutione calculi initarum rationum, & partitarum dati, & recepti manifestè resultet error confessionis, & quod potiùs eiusdem sui fratris in longè maiori summa creditor reperiatur.

Siquidem licet plurimũ ponderis, & vim perfectæ probationis habere soleat confessio
1 Partis, *l. cum te C. de transact. l. fin. C. de fideiussor.* quæ ipso Iure confitentem obligat
2 *l. iubemus* 41. *C. de liberal. caus.* Bart. *in l.* 2. *sub nu.*9. *ff. de confess.* Vndè contra confessum dici soleat solam superesse condemnationis sententiam. Bart. *in l. cum fideicommissum* 7. *sub nu.*2. *ff. de confess.* Borell. *tit.* 3. *de confess. num.* 127.

Attamen cum certum sit D. Io: Baptistam ob nimiam facilem credulitatem Ministro suarum rationum calculatori præstitam, & per errorem consensum suum dedisse confessioni factæ in ea apocha, se præfatæ summæ remanere debitorem, quam verè modo constat tunc temporis ab eo suo fratri non fuisse debitã, succedit huiusmodi obligationem, quæ in consensu tota fundatur, euanuisse defectu consensus, qui semper deficit,
4 vbi adest error *l. si per errorem ff. de iurisd. omn. Iudic.* nulla enim est voluntas errantis.
5 *l. Nihil consensui* §. *fin. ff. de reg. iur.* cũ alijs traditis apud Rol. *cons.* 13. *nu.*22. *vol.*4. Cephal. *cons.* 220. *nu.*29. In tantùm enim quis in

in facta obligatione consensit, in quantum verùm putauit, quod detegitur esse falsum.
6 Vndè est, quod ex tali actu, quem fecit errans, non obligatur Rota Rom *dec. 83. nu. 2. par. pr. diuers.* Et huiusmodi confessio per
7 errorem facti prolata confitenti non præiudicat, *l. non fatetur* 2. vbi Bart. *ff. de confess.* Honded. *cons. 66. nu. 66 vol. pr.* Malcard. *de probat. concl* 378. Surd. *cons. 311. nu. 72.* & errore detecto, & probato potest eadem cõ-
8 fessio quandocumque ab ipso confitente reuocari; *l. error C de iur. & fact. ignor. l. sed & sinè putem ff. de condict. indebit.* Alex. *cõs. 47. nu. 16. lib. pr.* Bero: *cons. 193. nu. 2. lib. 3.* Gayt. *de credito cap. 2. tit. 8. n. 2632.* Quamuis etiam emissa foret non in priuata schedula, sed in publico Instrumento, & à Parte Aduersa foret acceptata, quià nihilominùs errore comperto reuocatur, nec à Iudice
9 attendi potest. Alex. *cons. 90. nu. 1. & cons. 92. nu. 26. lib. 2.* Rim. Sen. *cons. 372. nu. 27. 28. lib. 2.* plenè Paris. *cons. vlt. n. 33. l. pr.* Gratian. *cap. 501. nu. 8. 9.*

Nec aliquid releuat, si fortè diceretur, quod agatur hic de errore in facto proprio, quem excusare non posse, quicquid esset in facto,
10 seu interesse alterius iuxta textum *in l. quãquam 7. ff. Ad Velleian.* vbi Gloss. in verbo *Non potest*, & *in l. 3. ff. de iuris, & facti ignorantia*; Quià non allegat D. Ioa: Baptista calculationis errorem, vt ex eo aliquid lucretur in damnum tertij, sed vt proprium damnum euitet, & se defendat à solutione eius, quod verè nõ debet, quo casu in facto etiam, & rebus proprijs decursus error ex-
11 cusat. Bart. *in l. Non fatetur ff. de confess.* Alex. *cons. 47. num. 15. vers. Secundo respondeo: lib. 1.* benè Gratian. *d. cap. 501. nu. 6.* Cyriac. *contr. 35. nu. 19.* & benè Surd *cons. 80. nu. 24.* vbi *nu. 25.* præsumendum esse errorem, vt euitetur donationis titulus.

De errore verò vt doceatur, non multum est laborandum, cũ sola partitarũ cõputatio, & dati receptiq; calculatio satis euidenter demonstrare potuerit, quod ipse D. Io. Baptista creditor erat sui fratris in ingenti sũma, non autem debitor assertæ petiarũ quatuorcentum, & sic apparet promisisse Frãciscum tanquam à se debitam dictam summam, quam modo clarè constat non fuisse
12 debitam, & in hoc cõsistit vera erroris probatio, vt aiunt Alex. *cons. 102. nu. 8. lib. pr. per tot.* Gratian. *d. cap. 501. num. 4.* Cyriac. *contr. 35. nu. 19.* vbi alios, & meliùs *controu. 65. nu. 2. & 3.* quod error calculi probatur, si denuo subducãtur cõputa, & præcœteris videnda est decisio Rotæ Rom. *decis. 123. par.*
13 *2. diuers. sub nu. 14. vers. Quarta difficultas, &c.* vbi agebatur de eo, qui se obligauerat per Instrumẽtum publicum in forma Cameræ Apostolicæ ad soluendum partitas omnes contentas in quodam calculo, seu computo, & cum post factam dictam obligationem repertum esset aliquam ex dd. partitis non subsistere, & ideò Rota tenuit quoad partitam ex computis repertam non veram obligationem esse nullam, & clariùs in proposito nostro apud Buratt. *dec. 336. nu. 16.* & latè quoque in his terminis Zacchias ad Galles. *de Camerali obligat. quæst. 17. nu. 132.*

Nec dicatur ideò D. Franciscum creditorem asseri, quia dicatur de proprijs pecunijs soluisse plura debita societatis, & hac de causa se scripsit creditorem Io: Baptistæ sui fratris de dimidia quantitatis creditoribus solutæ; Sed cum, vt ait, appareat non modo debita præfata esse inter eos comunia, sed etiam quod ea fuerunt soluta comuni nomine tàm dicti Io: Baptistæ, quam ipsius Francisci, indè præsumendum est quoque, vt additur, soluta fuisse de pecunijs comunibus.

Verum licet nõ negetur debita à D. Francisco soluta fuisse debita societatis, in quã vterq; fratruum coæquale habebat interesse, & comuni nomine facta fuerit solutio; Non tamen est in facto verùm, prout nec de iure præsumitur, quod ea partim de proprijs, partim verò de pecunijs Io: Baptistæ fratris soluerit.

Imò D. Franciscus habet Iuris præsump-
14 tionem sibi fauorabilem, nàm quisque soluẽs alteri pecuniam de propria pecunia soluisse semper præsumitur, ad tradita per Bart. & Bald. *in d. l. 2. C. pro socio.* Corn. *cons. 79. nu. 15. vol. pr.* Rim. Sen. *cons. 75. nu. 23.* Dec. *cons. 348. nu. 4.* præcipuè nisi in contrarium
15 probetur, vti latè apud Maur. *de solut. cap. 19. nu. 8. 9.* At potissimum sic præsumitur, si vnus ex fratribus bona comunia admini-
16 strans debitum comune soluat, vt benè dixit Ang. *cons. 141. col. pr.*, & quilibet etiã aliena negocia administrans, & penes se habens comune negocium censetur de proprio soluere, nisi contrarium probetur, per doctrinã
17 Bartoli in *l. Cum proponas C. pro socio*, vbi etiam Bald., Ang., Fulgos., Castrens., & Salyc., Alex. *cons. 78. in fine vol. 2.* Dec. *cons. 12. nu. 10.* Natta *cons. 358. nu. pr.* cum alijs apud Surd. *de Aliment. tit. 6. q. 8. nu. 51. 52.*
18 & in terminis socij adest textus *in l. 2. C. pro socio*, quẽ benè declarat Michalor. *de fratrib. par. 2 cap. 9. n. 15*, licet cum distinctione præfatam conclusionem alij declarent; Nempè, quod

quod si soluit extraneus debitum extranei, pro quo nullā solués obligationem, aut interesse habebat, tunc potiùs præsumatur facta solutio de pecunia extranei, quia nemo censetur pro alieno negocio, & pro persona sibi non coniuncta, & penitùs extranea propriā expendere voluisse pecuniam; si verò soluit debitum pro coniuncto, vel quod tàm fratri, vel socio, quàm sibi spectabat, tunc de proprijs pecunijs soluisse præsumatur, vt est casus noster, & sic distinguunt Surd. *d. quæst.*
19 *8. nu.55.* & Maur. *di solut. d. cap. 19. nu. 15.* Licet igitur D. Franciscus soluerit comuni nomine, & tam proprio, quàm fratris id, q soluit creditorib' societatis, hoc ideò euenit, quia tale debitum esset comune, cum vterq; eorum esset socius, non tamen indè euitatur præsumptio, quod de proprijs pecunijs soluerit, non probato in contrarium: Imò ex librorū reuolutione pateat, nō potuisse nisi de proprià pecunia dicta debita satisfacere, quia reddita ratione omnium pecuniarum, quæ à Io: Baptista fratre exegit, vel à debitoribus societatis consequutus fuit, cōstat multò pluris solutum ab eo fuisse pro satisfaciēdis creditoribus eiusdem societatis, vt in
20 proposito animaduertit Rota Rom. *in decis. 7.* post Zachiam ad Gallesium *de obligat. Camerali*. Et ideò iure meritò potuit D. Franciscus in debitum socij sui fratris conscribere dimidium eius, quod de proprijs pecunijs soluit pro extinguendo comuni debito, à quo etiam interesse dictæ dimidię repetere
21 potuisset, iuxta latè tradita à Felic. *de societ. cap.27. nu.18.* Et ita, &c.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio rei Iudicatæ in vim dilatoria ante litem contestatam opposita si dubia sit, debet ad merita causę reseruari.*
2 *Exceptio vt dicatur dubia, sufficit, quod in facto, seu in iure patiatur aliquam difficultatem.*
3 *Exceptio dicitur requirere altiorem indaginem, si ex vtraque parte adsint contrarię DD. opiniones.*
4 *Imò etiamsi opinio contraria esset comunis.*
5 *Iuris dubium æquiparatur dubio facti.*
6 *Sententia absoluens reum, quia non fuerit liquidatum, vel probatum ab Actore nō parit exceptionem Rei iudicatæ. Contrar. 12.*
7 *Sententia absolutoria ex causa non perpetua, nec immutabili non parit exceptionem Rei Indicatę.*
8 *In dubio pronunciari debet non obstare Rem Iudicatam.*
9 *Quæ requirantur, vt obstet Res Iudicata.*
10 *Absolutoriā ab obseruatione Iudicij debet Iudex expressè, & clarè pronunciare.*
11 *Assignato termino ad probandum, & non probato per Actorem debet Iudex absoluere Reum à petitis, non autem ab obseruatione Iudicii. Contrarium de ęquiori 28.*
13 *Decisio dicitur Pars sententia.*
14 *Decisio probat causam, qua Iudices moti sunt in proferenda sententia.*
15 *Idem est absoluere ab obseruatione Iudicii, vel ab obseruatione instantię.*
16 *Sententia absolutoria ab obseruatione Iudicii potest aliquando habere naturam meræ interloquutoriæ, aliquando vim diffinitiuæ.*
17 *Iudex in proferenda sententia censetur se voluisse conformare iuris dispositioni.*
18 *Sententia lata ab obseruatione Iudicii ob peremptam instantiam non habet vim diffinitiuę, sed est meræ interloquutoria.*
19 *Perempta instantia qualibet alia sententia, quæ daretur, præterquam super peremptione instantia, nulla foret. 22. & 23.*
20 *Omnia gesta post peremptam instantiam coram Iudice, gesta dicuntur coram Iudice incompetenti.*
21 *Iudex perempta instantia si aliquid agat pœnam meretur.*
24 *Sententia patenter ex Actis nulla non parit exceptionem Rei indicatæ.*
25 *Sententia simplex ab obseruatione Iudicii lata post litem contestatam, & assignatum terminum ad probandum, & instructo processu præsumitur à Iudice lata absolutoria super meritis, & habere vim diffinitiuę.*
26 *Etiamsi dixerit absoluere* quia non fuit probatū. *Contrarium cum declaratione, & distinctione. 27. 28. 29. 31. 32. & 33.*
30 *In claris coniectura non vrgent.*
32 *Causa perpetua, & immutabilis in sententiæ adiecta reddit etiam sententiam diffinitiuā, & sic è contra.*
34 *A Sententia absolutoria à petitis inferri non potest ad sentētiam ab obseruatione indicii.*
35 *Clausula* saluo Iure iterùm agendi *tollit sententię, cui adiicitur, vim rei iudicatæ. 40.*
36 *Clausula prædicta adiecta in sententia absolutoria à petitis quid operetur. & num. 37.*
38 *Clausula* saluo iure iterùm agēdi, *dat facultatem nouum iudicium super eadem re instituendi.*
39 *In sententia absolutoria ab obseruatione indicij*

tur, dum expresse fuit in sententia dictum absolui reum, quia Actor non probauit, seu non liquidauerit, cum tunc huiusmodi ratio sententiæ adiecta non contineat causam perpetuam exclusionis Actoris ab agendo, Id enim quod nõ fuit in vno Iudicio probatum potest in alio probari, nec tangit merita, aut ius partium, quia potest esse, quod Actor sit creditor, ius habeat in bonis petitis, licet aut incuria Actoris, seu Procuratoris, vel alio casu illud probare sibi tunc nõ licuerit, quicquid secùs esset, si Iudex absoluendo reũ dixisset *quia soluit, quia præscripsit, quia trãsegit*, vel alia simili annexa in sententia ratione, quæ perpetuam absolutionis causam præseferret; Cum verò sententia non continet perpetuam exclusionis causam, nunquã absolutoriã vim huiusmodi diffinitiuæ potest habere, itaut non possint in altero Iudicio hę probationes fieri, quæ in primo fuerant omissæ, iuxta doctrinam Bart. *in l. si Titia ff. de accusat. & inscript. num.* 4. *vers. Quadam est absolutoria, &c.* Franch. *c. Cum cessante de Appellat. nu.*60. Scaccia vbi supra *nu.*27 vbi æquiparat istos duos casus, quod sententia lata sit absolutoria propter ineptum libellum, seu quia non sit probatũ, quia vtroque casu viam iterùm agendi non pręcludit Amat. *d.decis.66. num.*5. vbi pariter dicit, quod non potest esse diffinitiua, quia non habet perpetuã causam absolutionis. Et demum addebatur, quod prædicta saltem sufficiẽtia existimari debuissent ad reddendam rem dubiam, vndè oritur recepta iuris conclusio, quod in dubio Iudex iudicare debeat non obstare rem iudicatam.
8 ex traditis per Socc. Iun. *cons.* 186. *num.* 21. *lib.*2. Contard. *d. l. vnica limit.*27. *nu.*7. Caball. *d.cons.*16. *nu.*74.

In contrarium tamen respondebatur, de obstaculo rei Iudicatæ patenter constare, cũ idem corpus bonorum, siuè eadem quantitas, idem ius, & eadem causa petendi, & eadem conditio personarum, quæ in primo iu-
9 dicio, in præsenti quoq. concurrant. per tex. *in l. cum quaritur cum duabus sequent. ff. de re iudicat.* Scacc. *de appellat. quæst.*11. *n.*29. *vers. Secundo declara*, vbi plures alios allegat, Merlin. decis. Rotæ Lucẽn.75. *nu.* 1.

Et quamuis ex mox allegatis doctrinis, vbi non fuit ab Actore probatum, vel non plenè liquidatum, aut probatum, posit ex æquitate Iudex sententiam tantummudo ab obseruatione Iudicij proferre, quæ interlocutoria sit, quicquid de veritate sit conclusionis prædictæ, nõ est opus eius ingredi discussionem in præsenti casu, in quo manifestè deprehendi videtur habuisse in animo Rotã diffinitiuè absoluere Sp. Iosephum, non autẽ simpliciter ab obseruatione Iudicij, dum pronunciando, sic, inquit, *absoluis à petitis, & pro absoluto haberi voluit, & mandauit*. Si autẽ Rota voluisset ab obseruatione Iudicij tãtum absoluere, benè nouerat eadem Rota formã diuersam, cum quà concipienda fuerat sententia, vti in alijs causis sępiùs seruasse in facto fuit ostensum; & quæ absolutio ab obseruatione Iudicij verbis expressis, & claris
10 est pronuncianda, cum talis est mens Iudicantis ex rationibus perpensis à Scac. *de sent. & Re iudic. Gloss.*14. *quæst.*7. *nu.*154. Et eò magis huiusmodi fuisse DD. Iudicum intentionem in præsenti causa suadetur, quia sic fuit iuris dispositioni conformis. Cum enim fuerit in dicto primo Iudicio, in quò emanauit sententiã, de qua nunc agitur, assignatus terminus ad probandum, & in quo deduxeri Actor suas probationes, tunc videtur de iure pręfinitum partes esse Iudicis reum conuentum diffinitiuè absoluere, si probationes per Actorem factę sint irreleuãtes, neque deducti iuris certitudinem concludant, vt est
11 originalis doctrina Gloss. *in Auth. qui semel C. quomodo & quando Iudex*, quam sequitur Bartolus *in l. Admonend. nu.*13. *ff. de iuretur* & comunem dixit Couarruu. *var. resolut. lib. pr. cap. pr. nu.*16. Rota *dec.*4. *n.*2. *de re iudic. in Nouis*. Cassador. *dec.*3. *nu.*5. *de restit spoliat.* Caputaquens. *dec.*11. *par. pr.* Borgnin. *dec.*7. *nu.*8. Marlian. *dec.* 15. eadem Rota Rom. *dec.*173. *num.*3. *par.*5. *recent.* & apud Caualer. *dec.*98. *in princ. iuncto nu.* 2. Nec autoritas eorum, qui suprà relati sunt, & pręcipuè Romani contrariæ opinionis antesignani potuit aliquid maioris habere ponderis; Nàm comuniter reprobati reperiuntur à Doctoribus, qui Bartoli sententiã contra-
12 riam in eadem *l. admonendi*, comuniter sequuntur, vti penes Ias. habetur *in d. l. admonendi nu.*80. Alex. *ibi nu.*28. Ripa *num.* 76. idem Alex. *in l. properandum §. Et siquidem, nu.*12. 13. 14. vbi in specie Romanum confutat, & opinionem Bartoli testatur esse comunem, quod idem fatetur Couarruu. *d. cap. pr. nu.*8. *lib.*1. & sequuntur Magon. *dec. Lucens.* 32. *nu.*55. 56. Borgnin. *dec.*7. *num.*8. *& seq.* Thomat. *dec.*59. *& seq.* Marlian. *dec.*15. *per tot.* Pacian. *d. tract. de probat. lib. pr. cap.* 67. *nu.* 14. *& seq.* Cartar. *decis. exequut.* 59. *nu.*2. *& seq.* Rota apud Caualer. *decis.* 158. *num.*3., quod eò magis vrget, attento quod huiusmodi sententia lata fuit, non ex eo solùm

lùm, quod Sp. P. Angelus Actor non proba-
uerit, vel minus sufficienter ius suum, sed etiã
quia probationes ab eo factæ elidebantur à
contrarijs probationibus pro parte Sp. Iose-
phi rei conuenti factis, vndè sequitur fuisse
discussa merita causæ, vti testatur etiam deci-
sio ipsa causæ, quæ dicitur pars sententiæ.
Magon. *decis. Florent. 54. nu. pr. & dec. 133.*
nu. 16. Rota coram Buratt. *dec. 327. nu. pr.*
& probat causam, quà Iudices ad proferen-
14 dam sententiam moti fuerunt. Alex. *cons.*
192. num. 15. vers. Nec prædictis obstat in 6.
Socc. *cons. 581. nu. 80. 81. in 2.* Caball. *cons.*
125. nu. pr. vol. 1. Magon. *decis. Florent. 47.*
nu. 10. Cornazzan. *dec. 2. nu. 18.* Vndè se-
quitur sententiam quoque super meritis pa-
rere debere exceptionem rei iudicatæ, vt vl-
tra suprà allegatos firmat Scacc. *de sent. &*
Re iudic. Gloss. 14. q. 4. n. 146. 147. 148. 149.
Et ita fuit indicatum sub die 30. Octobr. 1647.
in Act. Egr.

Hæc autem in suprà relata causa dubita-
tioni obnoxia non visa fuerũt ex eo, quia nõ
versabatur quęstio in simplici absolutoria
ab obseruatione Iudicij, sed in sententia, quæ
purè, & simpliciter reum conuentum à petitis
absoluerat; vndè adiecta causà *quia non*
liquidatum non poterat naturam definitiuæ
peruertere. Dubitatio verò contigere non
modica solet, dùm Iudex absoluit ab obser-
uatione Iudicij, vel ab obseruatione instan-
tię, quòd idem esse latè probat Ioseph Ludo-
15 uic. *in comun. conclus. concl. 50. sub vers. Sep-*
timò modo, &c. ibi. *Et id est in effectu, &c.* ni-
hil aliud adiecto; Tunc enim quià huiusmodi
sententię species naturam aliquando habere
16 potest meræ interloquutoriæ, aliquando ve-
rò interloquutoriæ vim diffinitiuæ habentis,
vt per DD. *in l quoties la 2. ff de solut. & in*
§. fin. instit. tit. de perpet. & temp. act. Bart.
à cœteris approbatus *in l. naturaliter §. Ni-*
hil comune in 3. lectura col. 3. ff. de acquir. poss.
& post alios Ias. *in l. Admonendi nu. 8. ff. de*
iur. iurand., tunc, inquam, insurgit inter DD.
altercatio non leuis; verùm quia præsumē-
dum est semper fuisse latã, prout ferri debuis-
set de iure, cui se pariter Iudicem cõforma-
17 re voluisse credendum sit. *l. si ex Testamento*
in fin. & in l. si cum Testator argentũ in princ.
ff. de except. rei iudic. Castrens. *cons. 356. nu.*
pr. vol. pr. Crauett. *cons. 45. nu. 5.* vbi cõcor-
dantes allegant.

Hortantur hoc casu DD., quod inspician-
tur, & sedulo perpendantur acta Causæ, su-
per quibus emanauit sententia, & ex eis per-
quiratur, qualem iuris ratio dictaret in ea fa-
cti specie proferendã sententiã foret, vt sic
facilè pariter assequi liceat, qualis naturæ
prolata sit. Prout exempli gratia si facta re-
uolutione Actorum compertum sit instantiã
Statuto illius loci Iudicio, & actioni intẽtatæ
præfixam, iamdiù lapsam, & peremptam fuis-
se die prolatæ sententiæ, sequitur necessariò,
quod nulla alia ferri potuerit sententia, quã
absolutoria ab obseruatione Iudicij, & qui-
dem talis, quæ nec diffinitiua sit, nec vim de-
finitiuæ habeat, sed illius speciei, & naturæ,
quæ finem negocio in præsenti non imponit,
sed illud potiùs in aliud tempus differat.
18 DD. communiter *in l. properandum §. fin. C. de*
iudic. Marant. *de ord. Iudic. par. 5. nu. 49. 50.*
& 59. Carauit. plures referens *super ritib.*
M. C. V. Ritu 240. nu. 13. 14. Marc. *decis. 106.*
per tot. Idq; sub pœna nullitatis cuiuslibet
sententiæ aliter latæ Carauit, *d. Ritu 240 nu.*
19 *11.* Marant. vbi supra *nu. 58.* Crauett. *cons.*
270. in 4. dub. Asin. *in praxi Iudic. §. 7. cap.*
14. nu. 3. & seq. & ratio est, quia tali per-
emptione sequuta Iudex definit esse Iudex,
& omnia post instantiam peremptam coram
eo gesta coram Iudice incompetenti ge-
sta dicuntur, vti post Bald. *in cap. pr. si de*
20 *feudo lis oriatur*, & Crauett. *d. cons. 270. nu.*
11. latè firmat Asin. *d. cap. 14.* subdens Iudi-
cem aliter agentem pœnam mereri per Bel-
21 lapert. *in l properandum C. de iudic.* vnde
amplius non potest super actione intentata,
& eius iuribus, vel super oppositis exceptio-
nibus iudicare, sed super instantiæ peremp-
22 tione tãtùm, uti præter mox allegatos Alex.
cons. 136. & cons. seq. in princ. lib. 2. & cons.
66. col. pr. lib. 5. Dec. *cons. 34. in fin.* Felyn. *in*
cap. Venerabilis nu. 16. de iudic. Vant. *de nul-*
lit. ex defect. iurisdict. Ordinaria num. 127.
Becc. *cons. 59. nu. 3.* & proindè eo casu quic-
quid esset super meritis iudicatum nullius es-
23 set momenti, nullumque parere posset iuris
effectum, nec consequenter Rei iudicatæ, vt
in sententia nulla, *l. 4. §. condemnatum ff. de*
re iudic., & in sententia, cuius nullitas sit pa-
tens, & notoria, & cuius nullitas resultet ex
Actis, quod hęc sententia nullum pariat iu-
24 ris effectum, trad. Bald. *in l. pr. C. Ne liceat*
in vna, & eadem causa, & quod sententia lata
extra instantiam nulla sit probat text. *in l. Cũ*
non ex eo die C. quando prouocare non est ne-
cesse. Alba *cons. 96. nu. pr.* Magon. *decis. Flo-*
rent. 90. nu. 12. & plura in proposito videri
possunt apud Asin. *in sua praxi §. 2. c. 14. n. 4.*

Quòd si è cõuerso intra instãtię limites p-
latã fuisse reperiatur sẽtẽtiã, & ritè cõstructo
processu, & lite contestata, assignatoque ter-
mino

mino ad probandum, factisq. probationibus simplex postea absolutoria ab obseruatione Iudicij feratur eo casu, quia præsumitur causæ merita respexisse Iudicem, voluerunt aliqui non meram dici interloquutoriam, sed vim habere diffinitiuæ, ita vt negocio finem imponat, vndè iterùm illud idem in Iudicium deduci nequeat, iuxta Theoricam,
25 vt aiunt, Bartoli *in l. Titia 18. nu.4. vers. Secundo modo, de accusat.* quam sequuntur in specie. Ias. *in l. properandum* §. *& si quidem num.17.* & Add. ad eum *litt. B. C. de iudic.* Franc. *in c. Cum cessante nu.60. vers. Et quod sententia de appellat.* Papiens. *in pract. in forma libelli in act. real. in Gloss. in verbo Per vestram nu.3. vers. Sed an hac.* Gayl. *pract. obseruat. lib.2. obseruat. 103. nu.6.7.* Ancharan. Iun. *lib.3. quæst.18. per tot.* Et eo maximè, si Iudex declarasset in sententia, ideò absoluere ab obseruatione Iudicij, quia Actor non probauerit, tunc enim huiusmodi sententiam definire negocium principale, & inducere rem iudicatam, & consequenter impe-
26 dire, ne vlterius de eo possit agi, tradere videtur Abb. *in c. examinata num.22. de iudic. vers. Intellige,* ibi. *Secus si dicat absoluo te, quia soluisti. vel quia Actor non probauit, tūc enim esset diffinitiua, nec auditur amplius Actor obstante exceptione rei iudicatæ.* idem trad. Borgnin. *dec.7. nu.4. vers. Aut non probauit par. pr.* Paris. *cons.67. nu.1.2.3. lib.pr.* Bero. qui in eàdem causa cum Paris. consuluit *cons.101. nu.10.11.12.13. lib.3.* Ludouic. *com. opin. tit. de sent. concl. vnica, vers. Septimo modo.* Magon. *decis. Lucens. 32. nu. 54. vers. Si vero lata sit, quia non probatum.* Gratiā. *cap.348. n.16.17.* vt cū absoluit reū, quia soluit, seu quia occidit ad sui defensionē ex doctrina Bart. *in l. Titia n.5. ff. de accus.*

Sed contrarium directè, quod nempè si Reus fuerit absolutus ab obseruatione Iudicij, & tacitè pcipiatur, aut exprèsè in sentētia dictum fuerit *quia ab Actore probatum non sit,* quod tunc huiusmodi sententia, nēpè absolutoria ab obseruatione Iudicij *quia non probatum.* Sit interloquutoria, itaut non prohibeatur Actor idem aduersus eandem personam, eadem Actione, & ex eadem cau-
27 sa, ex qua in primo Iudicio, rursus in alio Iudicio petere tradunt in his præcisis terminis Aret. *in cap. Examinata nu.8. in 6. Notabil. extr. de Iudic.* Couar. *lib. pr. var. resolut. cap. pr. nu.8. vers. Ex quibus apparet.* Caball. *cons.16. num.3.4. vers. Primo casu, &c. lib.2.* Amat. *decis. Rota Marchiæ 66. num.1. & seq.* Scacc. *de appellat. lib.3. cap.2. limit.47. mēbr. pr. n.27.* vbi, *quod absolutoria ab obseruatione Iudicij tàm est mera interloquutoria si sit data propter libellum ineptum, quam si sit data, quia non fuerit probatum,* & supponunt omnes infra citandi occasione respondendi doctrinis supra in contrarium relatis; Et proindè nō valet argumentū contrariū, ꝙ sententia sēper lata præsumi debeat, prout de iure ferri debebat; Quia huiusmodi præsūptione etiā stante, retorquetur argumentū, & præsumendum est voluisse Iudicem simplicem pronūciare interloquutoriā, quæ inchoationi noui Iudicij obstaculum iudicati non faceret, quia iuxta magis æquam sententiam, & in Tribunalibus frequentius receptam etiamsi in tempore Actori assignato ad probandū ipse defecerit, nec in eo plenè, nec sufficienter intentionis suæ extrema probauerit, non ideò tamen reus debet absolui diffi-
28 nitiuæ à petitis, sed ab obseruatione tantùm illius Iudicij, vti trad. Vant. *in tit. Quot & quib. mod. Nullitas proponi possit, nu. 109. & 110.* vbi inquit, quod Actore non probante tutius est absoluere reum ab obseruatione Iudicij, quā à petitis Rota Genuæ apud Bellon. *dec.43. nu.3. & 4.* & clariùs *dec.124. n.5.* vbi quod in casu, in quo Actor in termino probatorio non probauerit incumbentia, æquum esse Rota duxit *potiùs absolutoriam ab obseruatione Iudicij, quàm diffinitiuam à petitis proferre, vt Actor posset denuò quandocumq. agere, & quę non probauit in eo Iudicio probare in alio,* idemq. probant Barz. *dec.42. n.9.10. & dec.122.* Cornaz. *dec.122. n.56.* ex eo. n. ꝙ fuerit lis cōtestata, & assignatus terminus ad probandum, non sequitur necessario, quod absolutoria ab obseruatione Iudicij suam naturam amittat; & vbi regula-
29 riter est interloquutoria, ex hoc euadat diffinitiua, *vt in d. l. properandum* §. *si quidem* trad. Salyc. *nu.15.* Castr. *nu.6.* Bald. *in Auth. qui semel nu.24. C. quomodo, & quando Iudex.* Contrard. *in l. vnica limit. 26. nu. pr. & seq.* Imò fortiùs ait Couarruu. *d. cap. pr. nu.8. vers. Ex quibus apparet, &c.* supra citatus, quod licet etiam de iure in tali casu reus diffinitiuè debuisset absolui, & sic iniustam protulisset sententiam absoluēdo tantùm ab obseruatione Iudicij; Huiusmodi tamen iniustitia sententiæ nequaquam mutaret naturam prolatæ sententiæ absolutoriæ ab obseruatione iudicij, nec efficeret, quod reus à petitis absolutus censeretur, nec adducta præsumptio, quod iudicare voluerit, prout de iure iudicare debuerat, & sic diffinitiuè attenderetur, nàm ex ipsa sententia exprefsè

lata

lata ab obseruatione iudicij, clarè constat,
30 quod non diffinitiuè iudicatum est, & in claris præsumptiones, & coniecturæ non vrgēt ex text. *in l. continuus ff. de verb. oblig. l. cum de indebito ff. de probat.* Imò etiam pariter, quando Iudex ob temporis angustiam, vel aliam causam non potuit de iuribus partium animum suũ instruere etiam si Reum à petitis absoluerit reseruatis Actori iuribus iterùm agendi, huiusmodi sententia quamuis contineat absolutionem, quo tamen ad effectum est idem, ac si Reus fuisset absolutus ab obseruatione iudicij, vel instantiæ. Cepoll. *cautel.47.* Borgnin. *d. dec.7. nu.6.* & clarius Affl. *d. conclus.50. vers. Euenit, &c. & vers. Quemadmodum.* Barz. *dec.42. nu.9.* Bero. *cōs.101. lib.3.* & idem Barz. *dec.113. n.8.* asserit in similibus casib⁹ talē ab obseruatione debere proferri sētētiā, idē firmat Tusc. *in suis conclus. litera S. conclus.168. nu.28.* qui exēplificando ait, quod dum in calculo ferendæ sententiæ producuntur iura, quorum discussioni dari non potuit aditus, debeat Iudex absoluere ab obseruatione Iudicij per doctrinam Baldi *in l. si de eis § compromisso ff. de arbitr.* & per Felyn. *in cap. Causam in fin. ff. offic. iud. deleg.*

31 Et sic etiam non obstant in contrarium supra relatæ DD. autoritates, si cum distintione conclusio nostra explicetur. Aut enim lata est absolutoria simplex à petitis, & tunc semper aut adijciatur, vel nō adijciatur causa exceptionem rei iudicatę pariet: Aut lata fuit sententia ab obseruatione Iudicij, & fuit in ea addita reseruatio iuris iterùm agendi, & tunc ex opposito nunquam impediret eandem Actionem, & causam nouo Iudicio prosequi; Aut verò dicta reseruatio fuit omissa, sed fuit adiecta causa, & tunc rursus distinguendum est. Aut adiecta causa est perpetua, & immutabilis, ut quia dictum sit. *Absoluo te ab obseruatione Iudicij, quia soluisti, quia præscripsisti. quia transegisti, quia occidisti ad tuam defensionem,* & similia. Istæ enī causæ sunt immutabiles, quia dari nō potest, vt quod est solutum, seu præscriptum non sit solutum, seu præscriptum, & ideò sicut huiusmodi naturæ causæ reddent quoq; sententiam in alio Iudicio immutabilem; ita nō datur alij Iudicio, vel sententiæ locus, vt est
32 doctrina Bartoli distinguentis. *in d. l. Titia ff. de accusat. & inscript. nu.4. vers. Quaedam est absolutoria.* Salyc. vbi supra *vers. Et tunc.* Gayl. *obseruat.103. nu.6. lib.2.* Contard. vbi supra *nu.3.* Non enim vt dixi, ex eo quia seruatus sit ordo Iudiciarius, sententiæ absolutorię ab obseruatione Iudicij natura confunditur, sed ex eo tātùm, quando talis est adiecta causa, quæ Negocium absolutè definit, nec potest subsistere veritas adiectæ causæ, nisi remaneat negocium absolutè finitum. Si verò causa non est perpetua, nec absolutè negocium definit, vt quia dictum sit, absoluo ab obseruatione Iudicij, quia libellus est ineptus instantia est perempta, quia non probatum, & similes, & tunc quia prædicta immutabilitas non datur in præfatis causis, cum possit in alio Iudicio mutari in aptiorem formam libellus, instantia causæ seruari, & quæ non sunt in uno Iudicio probata, in alio probari possunt; ideo tunc adiectæ causę propriam absolutorię ab obseruatione Iudicij naturam immutare non valent, quā distinctione retenta clarè patet, nil refragari doctrinas in contrarium allatas, vtà
33 nostris terminis prorsus alienas. Abb. enim in *c. Examinata nu.22.* supra in primis adductus licet in vers. antecedenti loquutus fuerit in absolutoria ab obseruatione Iudicij, in subsequenti tamen, & in vers. *Secus, &c.* loquitur in simplici absolutoria à petitis lata cum clausula *quia non probatum,* vt sunt manifesta verba eiusdem Abbatis ibi. *Secus si dicat absoluo te, quia soluisti, vel quia non sit probatū.* Vndè dū loquitur in sententia abso-
34 lutoria à petitis iuxta supra relatā distintionē inferri nō potest ad sētētiam absolutoriā ab obseruatione Iudicij, vt optimè declarat Ias. *d. l. admonendi 71.* vbi etiam Curt. Iun. *nu.79. ff. de iur. iurand.* Bart. etiam *in d. l. admonendi vbi nu.13.*, pro contraria allegabatur, ait ibi solùm, quod vt reus possit absolui diffinitiuè, necesse est, quod ei statutus sit terminus ad probandum, quod non negamus, quod nēpè Reus dato Actori termino ad probandum, & nihil per eum probato, possit tunc diffinitiuè absolui, sed dicimus non fuisse diffinitiuè absolutum, dùm Iudex dixit absoluo ab obseruatione Iudicij, quia non est probatum quibus casibus constat super meritis non iudicasse; Vnde benè monet Pacian. *de probat. loco supra cit. nu.30.* quod in sententia ferenda diffinitiuà dicere non debet Iudex absoluo reum, *quia non est probatum, hoc enim non esset diffinitiuè absoluere à causa, quia non definit Negociū principale.* Magon. vero allegata *dec. 32. nu. 52.* ex duobus non obstat potissimum, quia loquitur ad effectum appellandi, ad quem effectum siuè principale negocium definiat, siuè non, semper est appellabilis; & quia pro sui dicti confirmatione allegat Bartol. in

allegata *l. Titia*, qui distinctè loquendo non
aduersatur, vt supra ostensum fuit, & ideò
iuxtà notum iuris axioma, intelligendũ pari-
ter est Magonij dictũ, quando sententia cau-
sam perpetuam contineret absolutionis qua
doctrina Bartoli cum vtatur etiam ipse Gra-
tianus allegatus *d. cap.* 348. Ità pariter eius
doctrinam non esse aduersam dicendũ est,
præterquam quòd ipse loquitur in sententia
non simpliciter absolutoria ab obseruatione
Iudicij, sed in sententia, quæ à causa, & à pe-
titis absoluebat; quod ex præmissa distin-
ctione quid omninò diuersum est. Borgnin.
pariter in allegata in contrarium *dec. 7. nu. 8.
& seq. par. pr.* manifestè potiùs nostram sen-
tentiã probat, dùm firmat in suo casu senten-
tiã fuisse merè diffinitiuã, quia Iudex iudica-
uerat super meritis, & sup Actione intẽtata,
vt legitur *nu. 8. in fine*. Paris. verò, & Berous
in consilijs allegatis, prout etiam Ludouic.
Assiss. *in d. conclus. vnica vers. Sextò infertur,
&c.* consentiunt in distinctionẽ adiectæ cau-
sæ supra relatæ. Thomat. *dec. 59.* loquitur
ad effectum, quod non possit ampliùs à Iudi-
ce delegato reuocari. Marilian. *d. decis. 15.*
differit tantùm, an in hoc casu debeat diffini-
tiuè, vel ab obseruatione absolui.

Aut tandem in sententia ab obseruatione
Iudicii fuit adiecta clausula *saluo iure iterum
agendi*, & hæc indubitato eam reddit inter-
loquutoriam, quia cum sententiæ diffinitiuæ
natura ea præcipua sit, vt negocio finem im-
ponat, adeout in alio Iudicio de eius verita-
te, aut pertinẽtia nullatenus agi queat; dùm
per huiusmodi clausulam relinquitur resera-
tus aditus iterùm super eodem negocio iudi-
cialiter disceptandi, sequitur per necesse Iu-
dicem diffinitiuè non pronunciasse, vndè est,
quod eo casu vi dictæ reseruationis senten-
tia interloquutoria absolutè remaneat. Bor-
gnin. *decis 7. num. 9. vers. Sed quia, par. pr.*
Imò Ioseph. Ludouic. *in suis comun. conclus.
tit. de sententia conclus. vnica sub vers. Septi-
mò, &c. vers. Quemadmodum*, amplius dicit,
quod si huiusmodi clausula apposita fuerit
in sententia absolutoria à petitis, erit idem
quoad finem, & effectum, atq; conformitatẽ
æquè, ac si reus fuisset absolutus ab obserua-
tione Iudicij, vel instantię, quicquid dicat
36 Lepid. *decis. 28.* vbi Iudex postquam reum
diffinitiuè absoluerat à petitis per Actorem,
subiunxerat in sententia, *& successiuè dicto
Actori ius reseruauit meliùs, ac optiùs agẽdi,*
& tenuit ibi Rota Actori iterùm agenti ob-
stare rem iudicatam, nec intelligi datam ipsi
Actori vllam facultatem denuò agendi, quia
37 reseruatio iuris nihil noui tribuat; quoniam
eadem Rota Lucensis Anno 1612. in primo
semestri *in Actis Ser Lalij Bendinelli in
Causa Reu. D. Io: de Calceis contra filios An-
tonis Mattes de Capannori non obstante Lepidi
decisione præfata censuit, quod sententia, in
qua absolutus fuerat reus à petitis, & succes-
siuè ab obseruatione Iudicii saluo iure meliùs
38 agendi*, non impediat nouam institutionem
Iudicij; Et quod dicta clausula adiecta in sẽ-
tentia absolutoria ab obseruatione Iudicij
absolutè importet ius iterùm agendi tradũt
Felyn. *in rubr. de iudic.* Aret. *d. §. fin. num. 4.
instit. tit. de perpetuis, & tempor. act.* Rebuff.
in l. quod iussit num. 48. de re iudic. cum aliis
etiam apud Amat. *dec. Marchia 66. nu. 7. vers.
Sed quia, &c.* Monac. *decis. Rota Bonon. 32.
nu. 10. & seq.* Et quamuis regulariter in hu-
iusmodi sententia absolutionis ab obserua-
39 tione Iudicij censeatur tacitè reseruatum ius
iterùm agendi Gloss. *in l. herum in verbo ab-
soluatur.* vbi Bald. *ff. si seruitus vindicet.* Ca-
strens. *in l. qui accusare num. 4. C. de edendo.*
Ias. *in l. admonendi nu. 76. ff. de iur. iurand.*
Caball. *d. cons. 16. nu. 9.* Amat. *d. dec. 66. nu.
30.* Borgnin. *d. dec. 7. sub nu. 7. vers. Licet ta-
lis reseruatio.* vbi quòd est superflua, & adie-
cta ad cautelam, quia inest de natura sentẽ-
tiæ, vndè expressio eorum, quæ tacitè insunt,
nihil operari videatur *l. 3. ff. de leg. pr. l. ali-
quando ff. de cond. & demonstr.* negari tamen
non potest, quin longè clariùs appareat,
qualis fuerit mens iudicantis, quãdo expres-
sè tale ius reseruauit.

Nec fortè dicatur reseruationem hoc in
casu vitiari, ac habeatur, ac si non fuisset ap-
posita iuxta doctrinam Gratiani *in dicto cap.
348. num. 19* innixi in autoritate Felyn. *in
d. c. Examinata ad finem extr. de Iudiciis.* In
primis enim Felyn. non dixit, quod huius-
modi reseruatio nulla sit, sed tantùm, quod
dùm est benè actum, & malè probatum, reus
sit diffinitiuè absoluendus, quo etiã concesso,
cum tamen Iudex aliter pronunciauerit, &
non definitiuè, sed ab obseruantia tantum
Iudicij absoluerit, quatenus hoc iniustè fe-
cisset, huiusmodi tamen iniustitia, vt supra
dixi, non immutat sententiæ naturam, nec vi-
tio nullitatis afficit reseruationem prædictam
vti supra relata Couarruuij verba hoc idem
magis confirmant; Vndè non benè Gratia-
nus ex tali doctrina Felyn. mouetur, & infert
nullitatem dictæ reseruationis, & sententiam
fuisse diffinitiuam, in hoc autem nullam in-
uenio oriri posse difficultatem.

Controuersia quidem oritur, quando in
sententia absolutoria ab obseruatione Iudi-
cij adijcitur clausula reseruatoria cũ verbis,

melius

melius, aut aptiùs, vt si dictum fuerit *reseruato iure iterùm melius, & aptiùs agendi.* An tunc possit eadē Actio, quæ fuit in præterito Iudicio intētata, in alio iterū intētari, & sic si actū fuerit exequutiuè, possit iterùm pro eadem causa nouum iudicium pariter exequutiuū,
41 vel ordinariū incipi debeat, & quod verè cū Iudicio diuersæ naturæ, diuersaq. actione reseruata Iura experienda sint, trad. Grat. *cons.* 139. *nu.* 20. *& seq. lib.* 1, Ruin. *cons.* 114. *nu.* 11. Menoch. *cons.* 828. *nu.* 7. 8. & hos omnes & alios refert, & sequitur Caball. citato *cos.* 16. *nu.* 3. *& seq.* qui omnes licet loquantur in sentētia absolutoria à petitis cum prefata reseruatione lata, nihil tamen stare discriminis comprehendere potui; imò suam vim ex dictis verbis elicitam in vtroque casu cōseruare reor; & cum his concurrit Lepid. decis. Rotæ nostræ 28. *col.* 2. Borgnin, *dec.* 7. *nu.* 7. *par. pr.*

Sentētia verò, quę absoluit à petitis, cū clā *Ex hactenus deductis*, vel *alio nō educto*, vel *rebus sic stātibus*, an definitiua sit, aut habeat interloquutoriæ, & absolutorię ab obseruatione Iudicij vim vidēdi sūt Thesau. *dec.* 81. 122 Rugginell. *de appellat.* §. 12. *Gloss.* 1. *tit Quæ Sententię dicantur conformes nu.* 15. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit. pr. n.* 28 *vers. Exēplifica quarto, &c.* & *in tract. de re iud Gloss.* 14. *q.* 7. *nu.* 163. 164. 165. Caball. *resol. criminal. casu* 93. *à n.* 4. Guazz. *defens. reor.* *to. pr. defens.* 2. *cap.* 7. *n.* 5. *& seq.* Neguerol. *alleg.* 10. *n.* 205.

SVMMARIVM.

1 *Possidens, & habens titulum parem hæredi petenti immissionem ex l. fin. est legitimus cōtradictor.*

2 *Duo habentes titulum ex diuersis Testamentis licet à diuersis personis factis, dicuntur tamen habere titulum parem.*

3 *Titulus dicitur causa possessionis.*

4 *Par pro æquali sumitur.*

5 *Habentibus duobus parem titulum in ijsdem bonis ex duobus fideicommissis, habens titulum ex antiquiori fideicommisso præfertur.*

6 *Titulus efficacior, & antiquior excludit non modo in possessorio, sed etiam in petitorio habentem titulum inferiorem.*

7 *Hæredi non competit immissio ex l. fin. in bonis particulari fideicommisso subiectis, nisi habeat ius aliquarum detractionum. & nu. 8.*

8 *Hæredi non competenti aliquas detractiones in bonis fideicommissi non conceditur immissio ad euitandos circuitus, & nu.* 27.

9 *Defectus dominij incontinenti probatus impedit Hæredi immissionem. & 27.*

10 *In remedijs adipiscendæ defectus proprietatis impedit immissionem.*

11 *Possidens etiam iniustè potest allegare ius tertij ad impediendam immissionem. Contra nu. 13. Declara 33.*

12 *Hæredi mulieris non datur immissio in fundū emptū à marito de proprijs vxoris pecunijs.*

14 *Qui dicatur titulus coloratus, aut apparens.*

15 *Possidens allegato, & producto titulo tantùm colorato, & apparenti impedit immissionē, & nu. 16. 17.*

18 *Possidens ad impediendam immissionem non tenetur probare subsistentiam tituli allegati in summario iudicio, secus in ordinario.*

19 *Sola colorati tituli productio non suffragatur possidenti ex Testamento. In quo non est proprio nomine vocatus.*

20 *Declara tamen idem esse; tā si sit nominatus in specie, quàm si sit comprehensus sub genere vocatorum.*

21 *Consilia Decij 424. & 467. impugnantur.*

22 *Notoria incapacitas hæredis successiuè bonorum, in quibus immissionem ex l. fin. petit, eum excludit.*

23 *Ius exclusiuum intentionis hæredis potest opponi, vt ei impediatur immissio ex l. fin. 24.*

25 *Filia hæres Vassalli immitti debet ex l. fin. in possessionem feudorum. Declara nu. 26 quare hoc procedat.*

28 *Institutio hæredis nō refertur ad bona, quę Testator post mortem suā tenebatur restituere.*

25 *Præsertim si institutio facta sit in bonis suis.*

30 *Hęredi, si ex immissione nullum sentire possit commodum, non datur immissio ex l. fin.*

31 *Cum detractio etiam est clara, & liquida in certa summa eius prætextu non datur hæredi immissio.*

42 *De possessorio agitur tantùm intuitu petitorij, vndè si in petitorio ius non competit, frustra de petitorio agitur.*

34 *Plures personas repræsentans si repræsentationem vnam agit, non potest aliam repręsentare.*

35 *Contendentibus duobus tanquam primogenitis, vel alio iure ex eodem Testamento ad successionem vocari, qui prius possessionem accepit, est in possessione defendendus.*

ARGVMENTVM.

Quis dicatur titulus coloratus, & apparens. Possidens, vt impediat hæredi immissionem ex l. fin. quàm probationem tituli facere debeat. An dicantur tituli similes, & pares, qui ex duobus Testamentis diuersarum personarum proueniūt. Defectus dominij, & proprietatis an possit opponi hæredi immissionem petenti. Ius Tertij exclusiuum

clusiuum ipso iure agentis an possit opponi in summario Iudicio immissionis ex l. fin. Duobus præten dentibus ex eodem Testamẽto ad successionem vocari, cui danda sit immissio ex l. fin.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXIII.

POstquam nullis relictis descendentibus obierat Spect. Io: Vincentius de Malpiglis superstite tamen Sp. Raymundo suo germano fratre, ac hærede vniuersali ab eò relicto, Sp. Io: Baptista Montecatini vti vocatus in defectum lineæ rectæ, & primogenitorum Vincentij Montecatini ad successionem bonorum ab olim Io: Laurentio Malpigli primogenituræ subiectorum non se opponente hærede præfato Iudicis autoritate possessionem appræhendit eorundem bonorum. In quà possessione cum iàm per aliquot mensium spatiũ reperiretur demũ eò citato fuit ab eodẽ hærede summario, & exequutiuo Iudicio petitum à Iudice immitti in possessionem eorũdem bonorum, quæ dictus Sp. Io: Baptista vti fideicommissa-
1 rius possidebat, intentato summario Iudicio tàm vigore, *l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollend.* quàm *cap. 168. lib. pr.* Statuti nostri Lucens. . Fuit autem statim per D. Io: Baptistam oppositũ non esse in tali summario Iudicio petitę immissionis ad vlteriora procedendum, sed ad ordinarium Iudicium remittenda fore iura Sp. Raymundi hæredis, si quæ fortè illi competerent, & in hoc puncto facta est contentio vtrinq; non modica; Verùm exceptio Sp. Io: Baptistæ possidentis, & se vti legittimi contradictoris opponẽtis mihi visa fuit inelidibilis, cum reperiretur in-
2 nixa authoritati Bart. *in l. fin. sub nu. 21. vers. Aut comparet aliquis C. de edict. D. Hadr. toll.* cum magistrali distinctione dicentis, *Quod hærede Testamentario petente immissionem ex remedio l. fin. C. eod. si comparet aliquis, & dicit possidere, ideò illum, qui petit immittendum non esse, tunc siquidem producit alium titulum similem titulo petentis, vt puta aliud Testamentum, tunc Iudex statim pronunciabit non esse locum huic summariæ cognitioni ex virtute istius legis, sed agendum esse cum nouo Iudicio, & illum debere obtinere, qui potiora iura habet, vel probauerit,* ita per hæc præcisa verba docet Bart., explicando textum in illis verbis; *Sin autem aliquis contradictor extiterit; tunc in Iudicio competenti causa in possessionem missionis, & subsequuta contradictionis ventiletur.*; Possessorem allegantẽ parem titulum esse legittimum contradictorem hæredi ad impediendam summariá cognitionem, & ad effectum remittendi causam immissionis discutiendam in Iudicio competenti, hoc est ordinario, & cum quà authoritate Bartoli transeunt Alberic. *in d. l. fin nu. 14.* Alex. sub *nu. 23. vers. Tamen inuisso argumento,* vbi concludit intentionem Bart. esse satis claram, & notabilem Ang *sub num. 6. vers. Si verò contradictor obiicit.* Sapia *sub nu. 129. vers. Fallit hæc conclusio,* & *sub num. 131. vers. Quinto procedit,* in antiqua impressione Curt. Iun. *nu. 70,* Zuccard. *nu. 365. 374* ibi. Nàm dicit Bart. Textus non dixit in Iudicio summario, sed dicit competenti, quasi quod iudicium competens sit illud, quod est ordinarium. Menoch. *de adipisc. remed. 4. nu. 565. vers. Quod sanè competens.* Argel. *de legitt. Contrad. q. 2. art. 3. nu. 123 & 125. vers. Secundò.* Marta *de success. legal. par. 3. q. 16. art. pr. nu. 18. vers. Aut qui contradicit, & art. 2. nu. 18. & art. 3. sub nu. 35.* Decian: *cons. 41. nu. 48. vol. 3.* plenè Redenasch. *cons. 45. nu. 3. & cons. 46. num. 20.* Ridolphin. *in praxi par. 2. cap. 7. nu. 49.* Rota penes Seraphin. *dec. 253. nu. 1.* & penes Coccin. *dec. 34. nu. 1. & dec. 431. nu. 2.* & apud Buratt. *decis. 842. nu. pr. & seq.* vbi allegãtur plures concordantes, penes Caualer: *dec. 485. num. 1. 2. & in recent. dec. 711. per totam par. pr. & dec. 197. nu. 1. 2. 4. p. 2. & dec 366. nu. 1. par. 3.*

Congrua autem est doctrina Bartoli intẽtioni D. Io: Baptistæ, siquidem possidet, de qua sua possessione nulla est controuersia. Prout etiam, quod prò parte ipsiusmet Sp. Io: Baptistæ productus fuerit Titulus cõsimilis, & par, & sic secundum requisitum concurrat, non videtur dubitari posse, cùm allegauerit titulum prouenientem ex Testamẽto olim Sp: Laurentij Malpigli, vndè constat esse consimilem, & parem cum eo allegato, & producto ab Actore, & desumpto ex dispositione Testamentaria Sp: Ioan: Vincentij vltimo defuncti, & sic vterq; promanet ex Testamento, & licet à Testamento à diuersa persona condito; hęc diuersitas personarum Testantium non efficit, nec producit titulum diuersum, & imparem, vt docent Zuccard.
2 *in d. l. fin. n. 384.* Cin. *nu. 12. vers. Et vt breuiter expediatur.* Ruin. *in cõs: 28. n. 2. vers. Nàm DD. solùm faciunt vim, &c: lib. 5.* Argel. *de legitt: contrad. q. 4. art. 4. nu. 149. & seq.* vbi firmata

firmata multis rationibus conclusione id, quod dicitur de pluribus Testamentis eiusdē Testatoris, idem esse asserendum de pluribus diuersorum Testatorum, concludit in terminis nostris *nu*.155. allegantes tales titulos vnum alteri esse legitimum cōtradictorem, & ideò ad viam contrariam confugiendum, & num.seq. contrarijs argumentis respondet, *& q.9. art.4. num.*82. optimè videndus Laderch. *cons.*123. *nu.*10. Harthman. Pistor, *lib.2. q. Iuris q.39. sub nu.* 41. Menoch. *de adipisc. remed.4. num.*581. Gratian. *discept.* 565, *nu.39.* Ridolphin. *in praxi par.2.cap.7. sub nu.52. in fin.* Rot. per Coccin. *dec.*431. *nu.*4. & *dec.*362. *nu.2. par.* 3. *recent.* & supponit eadē Rota *dec.360. n.*1.2.*par.*5.*& dec.* 88. *n.2. par.6.*in quibus duabus vltimis decisionibus in fortioribus terminis fuit approbatus vti legitimus cōtradictor Alexāder ex antiquo fideicommisso Georgij senioris nō obstante immissione priùs concessa Francisco ex alio posteriori fideicommisso ab alio Testatore condito.

Non modo productus Titulus idest causa
3 suæ possessionis, quæ dicitur propriè titulus vt apud Caluin.*lexicon.iur.in verbo Titulus,* & latiùs in eodem verbo Ottomannus, à Sp. Io: Baptista productus, & insurgens ex fideicōmisso Ioannis Laurentij senioris est par, &
4 consimilis aut æqualis, (par enim pro simili, & æquali accipitur lexicon Caluini in verbo *Par.*) cū producto ab Actorib' petentibus immissionem, quod sufficeret ad supra tradita, sed cū titulus Actorū sit hæreditarius, proveniens ex Testamento Sp. Io: Vincentij, in quo eum constituit hęredē, & in quo se fundat, nullum eis prorsus ius tribuere potest in bonis, de quibus agitur, vt infra dicetur, prout fortè esset, si Sp. Raymundus tanquam ipse primogenitus prætenderet immissionem ex fideicommisso ordinato in ipsis bonis à Sp. Io: Vincentio, quo casu sufficeret nostro principali allegare fideicōmissum antiquiùs,
5 & sic potiorem titulum *ad text. in l.pr.* vbi scribentes, & præcipuè Alex. *C. de edict. D. Hadr. toll.* Ruin. *cons.*28. *nu.*2.*lib.*5. Menoch. *de retin. remed.*3.*nu.*736. *&* 737. Boccat. *in tract. vti possid. cap.9. nu.9. & cap.*10. *num.*3. Viu. *dec.*410. *num.*11, *lib.*3. Posth. *de manut. obseru.*71. *nu.*112.*& seq.* & in nostris terminis, immò in fortioribus firmauit Rota allegata *dec.*360. *par.* 5 *recen.*vbi *nu.*2. cū pluribus decisionibus cōcordantibus tradit, quod si possessor excipit de antiquo fideicōmisso, ista exceptio incontinenti probata admittitur, *& nu.*11. dicit, quod *cum Marchio Frāciscus nihil habeat agere in dd. fideicommissis antiquis, & incontinenti sit probatum fideicōmissum, identitas, & possessio, Comes Alex. est legittimus contradictor, &c.* & eadem decis. fuit postea confirmata *in decis.* 88. *par.* 6. *recent.*

Vndè clarum est, quod Titulus allegatus à Sp. Io: Baptista non solùm est par, & consimilis, ad effectū impediēdi ex doctrina suprà allegata Bartoli summariam cognitionem in hoc Iudicio, sed etiam vti antiquior, & fortior in concursu tituli minus veri, & subsistentis, in quo esset aptus ad impediendam immissionem etiam in iudicio Ordinario, immò ad elidendum omne assertum ius in petitorio, & sic eò magis impedire debet huius
6 iudicij prosequutionem. Gratian. *discept.*954 *nu* 21. *in fin. & nu.*22.23. Rota Bonon. *dec.* 14. *nu.*25. 26.*& pluribus seq.* Redenasc. in proposito *cons.*45. *nu.* 24. vbi quando quis in petitorio nullum ius fouet, non est admittendus in possessorio. Morot. *cons.* 169. *nu.* 15.16.17. Rot. penes Posth. *de manut. decis.* 302. *sub num.6. vers. Quam fuit responsum, &c.* & *in Melenit. fideicom. de Anno* 1650. *corā Bichio* modo impressa, vbi quod possessor potest excipere non solùm de proprio dominio, sed etiam de iure tertij; & proindè in terminis *l. fin.* passim omnes DD. admittunt, quod si constet hæredem institutum in bonis fideicommisso subiectis nullum ius prætendere posse ob detractiones legittimę, Trebellianicæ, uel alterius crediti, vel meliora-
7 mentorum, non posse intentare, *d. l. remedium.* Dec. *in d. l. fin. nu.*48. *in fin.* Honded. *cons.*28. *nu.*35. *lib.*2. Gratian. *discept.* 542. *nu.*59. *& discept.*954. *nu.*22. Argel. *de legit. contradict. q.*20. *art.*6. *nu.*84.*& seq.* vbi etiā *nu.*85 non esse immittendum hæredem, si sit tantùm melioramentorum creditor. Donat. Anton. de Marin. *quotid. resolut. cap.*88. *nu* 12. Buratt. *decis.*101. *nu.* 10. Rot. Bonon. *dicta decis.*14. *num.* 25. Merlin. *de pignor. lib.* 2. *quæst.*34. *num.* 28., & generaliter, quod vbi nullę sunt ab hærede faciendæ detractiones, fideicōmissarius possidēs sit legit-
8 timus contradictorio trad. Mart. *de success. legal. par.*4. *q.*16. *art.* 3. *nu.*27.28. Peregrin. *de fideic. art.*48. *nu.*18. *in fin.* Addēt. *ad dec.* Ludouis. Rotæ Rom. *dec.*2706. *n.*12. Posth. *de manut. obseru.4. n.*8. Insurgit .n. tūc cōtra hæredē petētē hæreditario titulo immissionē tàm comune Axioma, dolo petis, quod statim es restiturus, quā etiā euulgata regula euitandi inanes circuitus, Argel. *de legit.*
9 *contrad. q.*10. *sub nu.*83.*& q.*18. *nu.* 18. 19.

Marta

Marta *de success. legal. par* 4. *q.*16. *art.*2. *nu.* 12. Morott. *cons.*50. *nu.*12. Gratian. *discep-tat.*731. *nu.*9. Rota Bonon. *d.dec.*14. *nu.* 14 *nu.*24.26. *in nouiss.* Marin. *d. resolut.* 88. *nu.* 16. *par.*2. Rota in Perusina hæreditatis 13. Nouembr.1637. §.*nam licet*, coram Decano, quam allegat Add. *ad decis.* 16. *num.*16, 17. *par.*3. *recent.* Defectus enim dominij incontinenti probatus impedit hæredis immissioné quarta Marta *de success. lega l. p.*4. *quæst.*16. *art.*2. *nu.* 19. *& seq. vbi num.* 21, ait, quod Interdicta retinendæ, & recuperādæ dantur, vt euitetur occasio inferendi possessoribus violentiam, sed Interdicta adipiscendę dantur ratione iuris præsumpti à lege, ex quo infertur, quod cessante præsumptione per probationem cōtrariam defectus dominij cessare debet adipiscendæ remedium, & quod in remedio adipiscendæ defectus pro-
11 prietatis impediat immissionem trad. Peregrin. *de fideicomm. art.*48. *nu.*30. vbi si sit de facili liquidabilis. Menoch. *remed.*4. *n.* 751. vbi si incontinenti probetur, *& nu.*595.596. quod possidens etiam vitiosè potest allegare ius tertij ad impediendam hæredis immissionem, & sic etiam quod hæres mulieris non sit immittendus in possessionem fundi empti à marito de proprijs pecunijs vxoris, quia
12 fundus pertinet ad maritum. Marta *de success. legal. par.*4. *q.*16. *art.*1. *nu.*24. Quamuis quoad ius tertij, quod in hoc iudicio *leg. fin.* non liceat illud opponere, etiamsi sit exclusiuum ipso iure iuris agentis, trad. late Peregrin. *de fideicomm. art.*48. *nu.*46. *& nu.*71. A Ponte *cons.*22. *nu.*54 55. & Rota Rom. coram Roias *in Farfens. Bonor.* 18. *Febr.*1647. *vers. Animaduertebant, modo inter impressas par. , recent. decis. . nu. .* . plenè Redenasc. *cons.*45. *sub nu.*13. *& cons.*46. *nu.*46.

Nec dicatur non satis fuisse solam tituli consimilis allegationem, sed necesse sit eum verùm, & legittimum quoque probare; Quià potiùs in hoc casu docent DD. sufficere, quod titulus à contradictore allegatus, quò suam possessionem confouere intendit, habeat existentiæ, aut veritatis colorem, & apparentē figuram, licet essentia, nec verus, nec talis sit, qualis primò intuitu apparet. Hìc enim
13 propriè dicitur titulus coloratus, qui præseferre videtur quandam iustitiæ imaginem; ita quòd eius claritas, & ueritas Iudici *notorie* non appareat; Si enim eius veritas notoriè Iudici appareret, tunc quoque fallacis apparentiæ velò leuato, aut omnino bonus, aut omninò malus iudicantis oculis appareret, vt benè tradit Gomez. *in reg. Cancell. tit. de Annali possessore q.*33. qui in *quæst.*43. *in princ.* dixit, quod si Actor fortè contendat possidentem non habere titulum coloratum, ipse quoq; id probare, & ostendere debeat, adeòut essentiam veram tituli Iudici detegat, & iterùm allegata *q.*33., quod titulus apparenter coloratus bonus præsumitur ad
14 effectum possidendi; & ex text. *l. fin. C. mādati*, explicat Rebuff. *in tit. de pacific. possess. sub nu.*42. coloratum titulum dici, qui tantū habet figuram tituli, licet ob aliquā causam non sit iustus, vti addit, *sub nu.*43., & benè admonet Guido Papa *q.*85. *num.* 2. agendo de titulo colorato in possessorio, quod dicitur titulus coloratus, licet eius substantia, & validitas non ostendatur, nisi quo ad formā extrinsecam, *quia*, inquit, *in huiusmodi possessorijs Iudicijs non admicttitur quæstio de validitate, vel inualiditate tituli.* Ad quod facit etiā, quod dixit Castr. *in cons.*253. *sub nu.*4. *lib. pr*, ibi. *Quia agitur de restitutione possessionis, debet doceri de titulo, & canonica institutione, sine quibus licitè non potest possideri*. quod meliùs declarando subdit infra. *Id est ille. qui habet institutionem, & titulum prima facie canonicum, licet non sit, nec tamē manifestè apparet de ipsius iniustitia.* Ex quibus deduci posse videtur sufficere titulū habere aliquid pro se, quod ei iustitiæ validitatisq. colorem tantùm præbeat; dummodò clarè, manifestè, & notorie de eius iniustitia, & inualiditate in contrarium Iudici non con-
15 stet, & opportunè terminum *apparenter* declarando. Gozad. *in cons.*203. *sub num.* 10. *vers. Secundo respondeo.* Ita in proposito serminatur *secūdo respōdeo, quod satis est probatū de iure suo, & interesse, nam sufficit probare apparenter, licet non concludenter*, & probat autoritate Innocent. & Felyn., qui dicunt, *Satis esse probare se electum, licet non canonicè electum*, & sequitur adducere ipsa verba Felyn dicentis. *Quod doceat tertius apparenter de interesse suo, nec contra ipsum admicttitur replicatio, seu exceptio nullitatis tituli, quia agitur de modico præiudicio*, vndè post modum sic in casu suo concludit Gozadin. *Sed isti tertij probarūt, quod fuerint missi in possessionem bonorum autoritate Iudicis tāquam de bonis fideicommisso subiectis, ergo satis est, vt impediant exequutionem, &c.* & Borgnin. in terminis dixit *in decis.*45. *par. pr. in addit. nu.*13.14. quod si de interesse contradictoris apparenter constat, debet Iudex pronunciare non esse locum summariæ cognitioni, sed agēdum esse Iudicio ordinario, & melius *in decis.*20. *par.*3. *num.* 31. inquit. *Si quis possidet, & habet iustam causam retinendi possessionem saltem coloratam, non sit*

contra eum immissio in possessionem. Causa ergo, quæ potuit vnicuique, vel modice iurisperito viro videri iusta, vt tanquam vocatus successor possessionem appræhenderet, sufficiens existimari debet ad impediendam summariam cognitionem alios allegans Menoch. *cons.199. num.42.* & Ioan. Coras. *de de benefic.cap.6.nu.2*, explicat, quod coloratus dicitur titulus cum figuram tantum, & colorem tituli habeat, & exemplificando, inquit; *Cum titulus ab eo processit, qui disponendi potestatem habebat, defectu tamen recipientis, aut alia ratione iniustus redditur*, & ideò dixit in proposito Melchior Paleaz. *de maioratu quæst.15.par.3.nu.11.& 12.* quod sufficit tantùm ostendere titulum coloratum, & addit, *Quod licet ex aliquibus causis prætendatur titulus inualidus, sufficit in possessorio; At in proprietate de veritate, & iustitia agendum erit.* & videndus omninò Fráciscus à Ponte non tantùm in *cons.21. nu.14. 15. lib.pr.* vbi conclusiuè loquendo asseruit, sufficiens esse ad effectum, de quo agitur, cótradictori cum possessione allegare tantùm titulum, non autem opus esse discutere de eius viribus in isto summarijssimo Iudicio; Verùm in antecedenti *cons.20. à nu.24. vsq. ad nu.35.* vbi autoritates expendit omnium Doctorum super nostra *l.fin.* & post longam enumerationem, & omnium præcisam relationem ostendit nullum ab hac opinione discrepasse, & præsertim *nu.2.* confirmat sententiam Bartoli *in d. l. fin.* eam fuisse, vt non sit docendum existétem veritatem tituli, sed allegare, & adducere tantùm sufficiat titulũ consimilem ad excludendum summarium iudicium immissionis, quod addit clariùs, quã à Bartolo, traditum fuisse à Iacobo Butrigar. & in eodem *cons.nu.32.* idem firmat, *etiam si Testamentum, ex quò contradictor suum titulum deducit, esset dubium, & intricatum, quià nihilominùs cessat iudicium summarium*, quòd verè nil aliud est, nisi dicere, quod exhibitio Testamenti sit productio tituli; Si verò idem Testamentum sit adeò dubium, & intricatum, vt ex eò clarè non probem veritatem existentiæ tituli, & vocationis meæ, hoc nihil interest, & sufficit, quod ex tali Testamenti dubietate aliquas depromam apparentes rationes, ex quibus mea vocatio colorata, & nõ omnino calumniosa appareat *& nu.33.* declarat, dicendum esse habere cótradictorem titulum consimilem, si adducit aliud Testamentum, vel quando ostendit ipsum pariter institutum in eisdem bonis; vndè monuit Laderch. Imolens. *cons.124. n. 10.* quod distingui nõ debet, an contradictor habuerit titulum à defuncto, vel ab hærede, vel ab alio, quia Bartolus generaliter loquitur. Quare tandem ita concludit A Ponte, in suo casu. *Ergò debebat omninò cessare remedium l.fin.* & *dùm vult discuti de viribus harum institutionum, & titulorum, adhoc fuerunt adducta omnes prædicta decisiones, ex quibus apparet ex comuni schola Doctorum discussionem titulorum fore faciendam in iudicio ordinario.* & clarè dixit Rota Romana *in Romana Vineæ 29.Maij* 1589. apud Marches. *de commiss. par.pr.fol. mihi 1039. sub nu.pr.* quod ad impediendam exequutionem in remedio *l.fin. Satis est possessores apparenter docere de titulo, nisi ex aduerso euidens nullitas ostendatur.* & pluribus allatis cófirmat Peregrin. *de fideicomm. art.48. num.31.* & optimè Argel. *de acquir. possess. q.8. art. 34. nu.884.* fundans indubitatum iuris axioma; *Vt quicumque possidens si titulum alleget, quamuis illud non probet, dum tamen apparens sit, & talis, qui, si verus esset, excluderet intentionem agentis, sit legittimus contradictor ad effectum, vt causa ordinariè agatur*, benè videnda Rota post Posth. *dec. 446. nu. 35. & 36.* & clarè desumitur ex suprà relata doctrina Bartoli, vbi in secundo à se proposito casu requirit solam productionem tituli similis illi, quià petente deductus est, & prçter mox allegatos magis in terminis no-
17 stris, quod simplex allegatio, & productio tituli sufficiat, trad. Pontan. de Spolio *lib.2. cap.15. nu.153.154.* Bertazol. *cons. ciuil. 67. nu.79. 80, lib.2.* Benitend. *dec 83. nu.6.* vbi benè Bartolum explicat. Comitul. *decis.68. nu.5.* Iustificatio enim tituli spectat ad petitorium, seu quando agitur de illius canonizatione, secùs autem vbi agitur tantummodo ad impediendam viam exequutiuam, ad hunc .n. effectũ non cogitur possessor docere de subsistentia tituli suæ possessionis, Rota
18 Rom, post tract. Posth. *de subhast. decis.171. nu.6.7.8. & dec.205. nu.24. 25.* & in terminis fideicommissarij possidentis *dec.225.nu. 2.* & videndi quoque sunt Gabr. *cons.45. nu.29. lib.pr.* Maluas. *cons.32. nu. 2.* Giurba *dec.69. nu.17.* Rota penes Buratt. *decis.842. num.2.* Prout dùm agitur de possessione momentanea, & parui præiudicij, & aliqua qualitas requiritur ad obtinendum, sufficit probare possessionem illius qualitatis, etiãsi verè nõ probetur, ꝙ illa qualitas adsit, iuxta doctrinã Baldi *in l.eã nu.8. C. de fideicom.*, quã refert, & sequitur Melchior Palaez. *de maioratu par.3. quęst.20. vna cum quæst.15.* eiusdem

dē Partis vbi plura in proposito subnectūtur, & clariùs hoc idem explicasse videtur Vlpianus *in l.3.§.summatim ff.de Carbon.edict.* q̄ filiorū fauore fuit introductum, quibus impuberibus adhuc post obitum Patris sui ab agnatis mota erat quæstio status, vt à possessione hæreditatis excluderentur; Et Carbo voluit hoc casu dari possessionē bonorum impuberi, cognitionē autem principalis controuersiæ, an fuerit, vel ne filius, post pubertatem differri, in quibus terminis duæ sumendæ erant à Iudice cognitiones. Prima pro concedenda impuberi bonorum possessione. Altera quoad differendam decisionē controuersiæ status post pubertatem. Primę cognitionis modum, ita textus præscribit. *Summatim ergo cum petitur ex Carboniano bonorum possessio, debet Prętor cognoscere, & si quidem absolutam causam inuenerit, euidenterque probatur filium non esse, negare debet ei bonorum possessionem; Si verò ambiguā causam, hoc est, vel modicum pro puero facientem, vt non videatur euidenter filius non esse, dabit ei bonorum possessionem*. Aliud enim est producere titulum, qui à se ipso totaliter sit infectus, aliud est allegare titulum bonum, illum tamen minùs plenè probare, quia tunc, licet illa imperfecta probatio non sufficeret in iudicio, & in casu plenam probationem requirente, vt in petitorio, sufficeret tamen in possessorio, vbi quæritur probatio ad reddendam tantùm intentionem agentis colorotam; & aliud est plenè probare, aliud, vt ita dicam, colorare, vt ait Bellamera *dec.50.per tot.* vt euenit in Iudicio restitutorio, & spolio, in quo sufficit probare titulum summariè, quià de titulo non agitur ad finem super eius qualitate, & subsistentia pronunciandi, sed per modum cuiusdam præparamenti, vt benè idem Bellamer. *dec.99.nu.pr.* & quod non debeat probari titulus, sed iustificari possessio ex titulo trad. Cassador. *dec.8.nu.2.de restitut.spoliator.* Et sic in terminis nostris cum agitur in possessorio non iudicatur iuxtà Testamēti continentiam, neque canonizatur successio, quæ tantùm adducitur pro colore tituli, qui postea non inquiritur, an sit bonus, vel non, sed dumtaxat, an sit coloratus, nàm super adipiscenda, vel retinenda versatur iudiciū, & non de petitorio fertur sententia, & ideò probatio solùm requiritur ad reddendā intentionem agentis, vel excipientis coloratā, & sufficit de titulo probare summariè, quià de titulo non agitur ad finem super eo pronunciandi, vti trad. Cassador. *d.dec.8.nu.14.* & in remedio Adipiscendę eadem Rota *dec. dec.335.nu.7.8.* coram Ludouis.

Verum ad fundandam contradictionem suam legittimam non modo Sp. Io. Baptista allegauit titulum Primogenituræ, quo bona controuersa possidet, verùm etiā & vocationem suam non extrinsecè, & apparenter tantùm, sed concludenter factis probationibus ostendit, & doctissimorum virorum allegationibus comprobauit; qui pro veritate consulti censuerunt per obitum Sp. Ioa: Vincentij sine filijs euenisse casum substitutionis ad fauorē Sp. Ioa: Baptistæ; quorum iudicio acquieuere etiam tunc hæredes, propterea eūdem Sp. Io. Baptistā possessionē appræhēdere passi fuere, imò ipsimet concesserunt.

Hęc autē admictere posse tantùm declarauit Excell. Dñus in exharatis dubitationibus & tunc ipse quoq. concedit coloratū titulum & apparētem suffragari ei tamen solummodo, qui expresse, & clarè nominatus reperitur in Testamento, vel contractu in quo suum titulum fundat, aduersùs quem sic proprio nomine vocatum si postea petens im-
19 missionem velit opponere de inualiditate tituli, non possit in summario hoc audiri iudicio, secùs autem esse dicit si contradictor non sit in dicto Testamento, ex quo suum titulum desumpsit, proprio nomine vocatus, quoniā eo casu satis nō esse ait ei non nominato titulum coloratum adducere.

Verùm satisfacere posse censeo difficultati D. mei solam doctrinam Melchior. Pa-
20 laez. *de maioratu par.3.q.13.seu finis 2.part. nu.2.* vbi regulam seruandam in maioratibus generaliter constituendo dixit. Quod dispositio generalis Testatoris facientis maioratum tantum operatur quoad nomina comprehensa sub genere, quantum specialis, quoad comprehensa sub specie; quàm pluribus exornat, & comprobat, & post hæc concludit. *Ex quibus inferri potest, quod si Testator in vocationibus maioratus vocet aliquos de quadam progenie ad maioratum, tales de progenie censentur expressè, & specialiter nominati, quamuis proprijs nominibus nō sint nominati*. & ex aliis istud idem confirmant Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.6.tit.pr. num.8.* Molin. *de primogen. lib.3. cap.13. sub num.43. vers. Sed quamuis*, & sic eidem obiecto in his terminis respondendo habetur apud Cancer. *var. resolut. par.2. cap.7: nu.113-114.* & supponit Rota *dec.360.par.5. & decis.88.par.6.* in quibus dd. decisionum terminis fideicōmissarius vti substitutus in fideicommisso vltrà centum annos instituto

fuit

fuit habit⁹ pro legittimo cōtradictore. Vndè
21 cauendū est à Dec. *cōs.424.col.fin.& cōs.467.*
col.pen. relato cū alijs apud Castill. *lib.3.cap.*
24. nu.92.93. ad probandum, quod non admittitur exceptio maioratus ad impediendā immissionem hęredi, nisi clarè de vocatione constat. Non modo quia contra opinionem Decij decidit Rot.Rom.corā Puteo *lib.1.dec. 229.* Sed etiā quia eius opinionem eidem respondendo confutant Cancer. *var. resolut. par.2.cap.7.nu.113.114.* & benè eadē Rota Rom. *dec.360.par.5.* & iterùm *decis.88. p.6. recent.* & propterea cum D. Testator vocauerit in hoc casu primogenitum alterius lineæ, cum ex factis probationibus satis ostēderit Sp.Io:Baptista se esse primogenitum lineæ Sp.Io:Baptistæ senioris in hoc casu vocatum, & appellatione primogeniti cōprehensum, satis dicitur probata eius expressa nominatio, & vocatio ex mox deductis in his terminis DD. autoritatibus.

Secundò principaliter animaduerto per Sp.Raymundum eiusque Curatores, & Sp. Scipionem Lucchesini proprio nomine Actum fuisse, & petitam immissionem in bonis controuersis vti hæredes institutos, vel respectiuè substitutos in Testamento Sp. olim Io:Vincentij Malpigli, & consequenter cum supposito, & præsumptione iuris ad eorum fauorē militante, quod bona controuersa, quia possidebantur à Sp. Io: Vincentio Testatore tempore suæ mortis, ideò hæreditaria præsumi debeant saltem ad effectum immissionis obtinēdæ ex notoria dispositione allegatæ *l.fin.*& Statuti nostri *in cap:168. lib. pr.*

Verùm, quia in casu præsenti ex publicis Instrumentis alijsq. Actis in probatorio termino allegatis patefactum est, & concludentissime probatum bona, de quibus agitur, possessa fuisse à Sp.Io: Vincentio vltimo defuncto, & Authore DD.Actorū, vti successore in primogenitura à D. Io.Laurentio seniore ordinata, & cum onere expresso eadē bona restituendi substituto primogenito, & successiuè in dicto Testamento vocato; indè sequitur clarum esse, & indubitatum nō potuisse eundem Sp. Io: Vincētium Testatorem bona controuersa vti restitutioni subiecta transmittere cum cœteris suis bonis ad hæredes suos; Quos potiùs vti hæredes manifestum est omninò incapaces esse successionis huiusmodi bonorum, q̄ apud ipsosmet Actores non potest esse controuersum; quæ notoria incapacitas hæredum successionis, aut alicuius iuris in bonis fideicommissi, de quibus agitur, hæredi petēti immissionē
22 obijci pot, ad effectū impediēdi ab eo immissionem petitam semper ac liquido, & citrà controuersiam de ea cōnstat, vt in præsenti casu, vndè Zuccard. *in repet. d. l.fin. nu:392.* dixit, quod allegans possessionem tantùm etiam sine titulo, & opponens hæredi deficere ea, quæ sunt de eius intentione, est legitimus contradictor ad finem, vt suspendat sūmariam cognitionem, quod ampliat etiamsi constaret possessionem esse vitiosam, & licet nullā iustā causam habeat eam tenendi, quia inquit, ex Baldo *non curamus de iure* possessoris, si non constat de iure Actoris, & benè præcœteris hoc declarat Laderch. Imolens. *in suo cons,123. sub nu:10.* ibi, *Cessat enim tunc præsumptio, quæ est pro filia, quod bona sint libera, cuius præsumptionis vi illa mittitur in possessionem.* Ius enim exclusiuum intētionis hæredis scripti potest opponi, & sic cū summouère à beneficio *l. fin.* quod est adipiscendi, & doli exceptionem admictit, vt
23 benè in puncto tradit Morott. *cons.50. n.12.* videndus *& nu.13. & num.14.* ibi. *Amplius dico sufficere fideicommissario possessori, si doceat de iure exclusiuo intentionis hæredis, cuilibet enim possessori licet excipere de non iure petentis immissionem*, & ita casum suum casui nostro mirùm in modum congruentem concludit. *Cum ergo D. Camillus fidem fecerit de Testamento Sebastiani, quo apparet Hospitale non potuisse institui in bonis ipsius Sebastiani, vtiq. hac sola exceptione tutus erit ad excludendum Hospitale incapax bonorum, quæ petit, & de cuius intentione, & iure propterea non constat.* Et ante Morottum ijsdem rationibus idem dixit Menoch. *d. remed. 4. nu.594.595.596.* Bursatt. *cons. 129. nu.51.63.64.* A Ponte *d.cons.21. sub nu.23.* Angelus *de legitt. contradictore q.42. art.3. nu.74.* vbi plures allegat Rotæ Rom. decis Ridolphin. *in praxi par.2.cap.7.nu.92.* Rota *dec.67.nu.19. & plurib.seq.par.6.recent.* vbi in fortioribus etiam terminis loquitur, *& dec.360.par.5. recent. num.a. & num.11.* vbi concludit, quod cum hæres nullā successionis rationē haberet in antiquo fideicōmisso, possessor erat legittimus contradictor.

Et licet huiusmodi propositio impugnarē ex eo, quod in simili casu dictū per DD. inueniatur, q̄ si filia vltimi successoris in feudo, relicta à Patre hæres vniuersalis petierit immitti ex *remed. l.fin.* tanquam hæres vniuersalis in bonis in inuestitura feudali compræhensis & ab alio possessis, qui post obitum Testatoris eorum possessionem tanquam feudi successor apprehendidit, non ipsemet possessor, si

si bona controuersa feudalia, non autem allodialia, & hæreditaria Testatoris esse cõuincat, non impediat nihilominus immissionem filiæ hæredi, vti deducta conclusione ex textu *in cap. pr. §. inter filiam si de feudo fuerit controuersum inter dominum, & Agnatum*, sequi videntur plures Doctores.

Animaduertendum tamen est, hoc ideò euenire, quia fœmina non est semper, & absolutè incapax omnium feudorum. Et propterea dùm ipsa allegat, & ex aliqua ratione ostendit succedere posse in istis feudis, fortè quia sint eius generis feudorũ, ad quæ fœminę admictuntur, tunc licet possessor cõtendat exclusam esse; nihilominus tanquã hęres immicti debet etiam in possessionẽ dd. bonorum feudalium, reseruata in alio iudicio discussione, an verè sit capax, vel incapax succedendi in huiusmodi bonis; & eà profecto est ratio, quia illo casu non assentitur ipsa, nec liquido constare fecit possessor ipsã nullum omninò ius habere in ipsa proprietate bonorum.

Diuersum autem est omnino, dùm in confesso est inter partes incapaces esse hæredes successionis bonorum, de quibus agitur, nec ipsimet hæredes hoc allegant, aut pręten-dunt, vt in casu nostro, in quo manifestè fuit probatum bona esse nõ hæreditaria Sp Ioan. Vincentij, sed fideicommisso Sp. Io. Laurẽtij senioris obnoxia, & ideò omninò incapaces esse hæredes Sp. Io: Vincentij eorum successionis, quà in capacitate clarè, & in promptu probata nulli dubium est hæredi denegandam esse immissionem, nec sua possessione

26 priuandum esse contradictorem possidẽtem. vt benè respondent distinguendo in proposito Laderch. *cons. 122. sub n. 5.* & ita quæstione ad partes disputata decidit Senatus Pedemont. apud Osasch. *dec. 26. per tot.* vbi tandem cõtrouersiam componere studet suprà per nos tradita distinctione sub *num. 21.* ibi sic inquiens: *Aut agnatus non possidet, & tunc sub distinguendum est, aut incontinẽti docet bona ab eo possessa esse feudalia eius generis, vt feminę ab eis excludantur, & fœmina hæres nihil verisimile adducit, per quod edocere possit se capacem feudi, & tunc impediet immissionem.* & cum hac distinctione trãsit, & materiam declarat Menoch. *d. remed. 4. de adipiscend. nu. 381.* & clariùs loquendo, & obiecto respondet *in cons. 180. nu. 52.* Peregrin. *de fideicomm. art. 48. sub n. 47.* & pulcra quidem est in proposito doctrina Io: Parlad. *in lib. 2. rer. quotid. cap. 5. ubi sub n. 18. & 19.* firmat in primis conclusionem, quod si super maioratu *esset aliquid dubii*, vltimus tamen possessor ea bona tanquam bona maioratus habebat, *potiorem esse debere causam primogeniti, seu proximi in maioratu successuri, quàm hæredis immissionem petentis.* Addit postea. *Non me præterit non de futuros, qui statim nobis obiiciant text. in §. inter filiam si de feudo fuerit controuersia, &c.* & obiectioni sic illico respondet. *Sed alia res est, nàm illic controuersia erat inter filiam, & agnatos cum autem filia, non omninò excludatur à successione feudi, sed multis in casibus succedat, in re dubia, addiuuanda est, &c.* & ita secu, esse concludit, quando hæres tanquam hęres nullo ex capite, nullaq; causa successionẽ is bonis prætendere valet, prout est in casu nostro, benè ex Campeggio *cons. 2.* tradit idem Io: Franciscus à Ponte *d. cons. 21. sub nu. 27.* ibi. *Præsupponendo velle ostendere scriptum hęredem ex aliqua causa esse exclusum, & nu. 30. & 31.* respondet ad exemplum, quod inducitur de agnatis, & resoluit, quod si agnati offerunt incontinenti velle demõstrare feuda non esse ad fœminas transitoria tunc impeditur immissio. Imò dixit Viuius in *decis. 409. nu. 5.* q DD. assentientes concessioni immissionis in bonis feudalibus filiæ hæredi institutæ, intelligunt, si ipsa fœmina feudum ad se pertinere alleget vel ex consuetudine, vel ex feudi natura, vel aliquo alio verisimili iure, quia tunc si de feudi qualitate disceptaretur fœmina hęres in possessionem immicti debet; Quam declarationem Spect. Actores hæredes nũquam fecerunt, nec facere, aut prætendere posse nimis apti iuris est, & ratio huius conclusionis ea est, quia exceptio de-

27 fectus dominij incontinenti probata obstat agenti remedio *l. fin.* vt ibi Bald. *d. l. fin. nu. 42.* Dec. *num. 20.* & alios in proposito per Bursatt. *cons. 129. nu. 51.* & latiùs *nu. 63. 64.* vbi *in vers. Nec obstat, &c.* respondet, quod censeri nequeant legittimi contradictores, quia titulum ab hęrede, vel defuncto non habeant, cum sufficiat tenere titulum ab antiquis prędecessoribus defunctis, à quibus tàm ipse Testator Author hæredis petentis immissionem, quàm contradictores descendunt, quià tunc censentur à defuncto titulũ habere, & propterea immissionem impediũt, & iterùm *nu. 66 & 70.* alijs pluribus allatis Argel. *de legittima contradictore q. 18. art. 7.*, quinet Argel. eodem tractatu proprius casum nostrum attingere videtur *q. 2. art. 5. à nu. 180.* vbi loquitur de immissione concedenda fideicommissario vigore *d. l. fin.* aduersus hæredem non possidentem; & immissionem

sionem petentem, & firmata regula *d. num.* 180. quod fideicommissarius non modo sit legittimus contradictor ad effectum vt causa ad Iudicium ordinarium remittatur; sed etiam vt impedita hæredis immissione ipse immittatur in possessionem bonorum fideicommisso subiectorum, prædictam regulam confirmat hac speciali inductione, quia si inquit, essemus in casu, quo iam hæres possessionem obtinuisset, non esset legittimus cõtradictor fideicõmissario petẽti immissionem, quia hæres non modo titulum parem non haberet, *Sed nullum, quantum ad bona fideicommisso subiecta, cum illius titulus procedat ab institutione sui fauore facta in Testamento grauati, qui contra dispositionem sui Autoris efficere non potuit, vt huiusmodi bona peruenirent ad alium, quam ad eum, ad quem peruenire insserat Testator*, & sic dicendum esset in casu nostro, prout ibi Argelus asserit, absurdum esse dicere, quod Sp. Ioa: Vincentius voluerit instituere suos hæredes in illis bonis, quæ certo sciebat ex dispositione Io: Laurentij senioris ad certas personas post eius obitum deferenda esse; vndè contra dispositionem sui Authoris ea in alios transferre voluisse; Institutio enim Testatoris nunquam refertur ad bona, quæ sunt aliena, & post mortem Testantis ad alios sunt translatura.
28 Paris: *cons.* 72. *nu.* 91. *vol.* 3. Argel. *q.* 2. *art.* 5. *à nu.* 180. Surd. *dec.* 93. *num.* 19. *&* 20. Præcipuè cum D. Ioan. Vincentius Testator suam institutionem restrinxerit ad bona sua, vt in Testamẽto ibi. *In omnibus ipsius Testatoris bonis*, nec possunt dici sua bona prædi-
29 cta, quę tanquam fideicommissarius possedit, & de quibus non poterat disponere, vt benè tradit Surd. *dec.* 93. *nu.* 19. *&* 20. alijs pluribus allatis per Rotam *dec.* 184. *nu.* 45. *& dec.* 185. *num.* 1. *par.* 5. *recent.* & latiùs Rota in Ferrarien. de Torsonibus 27. Febr. 1617. coram Pamphil. Vndè cum Argelo *d. art.* 5. *nu.* 183. concludo, quod D. Actores vti hæredes Sp. Io: Vincentij, dùm eorum iura desumunt ex institutione facta in Testamento eiusdem Sp. Io: Vincentij, nullum titulũ habẽt in bonis, de quibus agitur, & quia de eis nõ disposuit in Testamẽto, nec in eis verificari potest institutio à Testatore facta; Et proindè etiamsi dd. Actores vti hęredes pręfati iam possiderent bona prædicta, & Sp. Io: Baptista vti fideicommissarius modo pete-
30 ret immissionem, certùm est ex communiter approbata regula DD. Actores non fuisse legittimos contradictores, quia titulo aliquo vel colorato deficerent, nec impedire possẽt immissionem Sp. Ioa: Baptistæ veniẽtis cum suo titulo, & probantis sui Autoris possessionem, multò ergò minùs possunt modo obtinere, quia non possident, & titulo carent, benè Gratian. *cap.* 954. *nu.* 21. vbi quod licet possessio esset vitiosa, si tamen hęres nullum potest sentire commodũ ex ipsa immissione, non debet immitti *& nu.* 23. *& cap.* 542. *nu.* 59. Rota Bonon *dec* 14. *nu.* 25. 26. Merlin. *de pignor. lib* 2. *q.* 34. *nu.* 28. Rota Rom. apud Buratt. *dec.* 101. *nu.* 10. Imò non esse immittendum hæredem, etiamsi illi competeret aliqua detractio, sed illa esset certa, & liquida
31 in quantitate Rota Rom. coram Buratto *dec.* 63. *n.* 8. 9. & prout si agerent isti hæredes in petitorio, certum est nullum ius in dd. bonis habere, & ideò multò minus immissionẽ cõsequi possunt, cũ de possessorio agi solùmmodo soleat gratia petitorij, ità ad propositum
32 alijs relatis loquitur Redenasch. *cons.* 45. *nu.* 24. Natta *cons.* 169. *nu.* 15. 16. *&* 17. Rota post Posth. *dec.* 302. *sub nu.* 6. *vers. Quia fuit*
33 *responsum.* benè Rota in Meleuitana fideicõmissi 1650. coram Bichio, vbi in fortioribus terminis etiamsi possessor alleget exceptionẽ dominij, quod ad tertium spectet, licet nõ ad ipsũmet possessorẽ, ex qua respõderi *videtur in dec.* 520. *par. pr. diuers. sub nu.* 5. *vers. Neque obstat, &c.* ibi *Nihilominus, &c.*

Nec dicatur, quod Sp. Raymundus *duplicem* reprę̨sentare possit personam, nempè vti hęredem Sp. Io: Vincentij, & vti successorem in primogenitura Sp. Io: Laurẽtij senioris; Nam, præterquamquod satis in præsenti ostensum fuit, non posse ipsũ Sp. Raymundũ vti primogenitum ad huiusmodi fideicõmissi successionẽ vllo pacto aspirare; sufficit nobis respondere, quod perijt hic immissionem vti hæres, & in bonis hęreditarijs Sp. Ioan. Vincentij sui fratris, non autem tanquã primogenitus in bonis primogeniturę subiectis; nàm quamuis plures diuersasque personas quis repræsentare possit, si tamen vnam eligit agendo, non potest pro alia quoque admicti, & considerari, vti benè ex Baldo, &
34 aliis tradit Surd. *cons.* 91. *n.* 19. Gratian. *cap.* 298. *nu.* 46. Rota Rom. *dec.* 100. *nu.* 4. 5. *par. pr. diuers.* cum aliis apud eos relatis.

Sed tandem esto, quod Sp. Raymundus vellet, & posset mutare titulum, & personam & non ampliùs tanquam hæres, sed tanquam primogenitus successor in bonis præfatis admicti; cum Sp. Io: Baptista iure quidem vti vocatus primogenitus eorundem bonorum possessionem quiete, & pacificè nullaq. contradictione Sp. Raymundi primus obtinuerit,

&

& eam iam per annum continuet, quando etiam eius iura essent turbida, prout clarissima redduntur, & sic esset dubium, quis eorũ primogeniti successoris personam legittimè indueret; non potest modo Sp. Raymundus immicti in eamdem possessionem Sp. Io: Baptista primo possessore spoliato, qui in ea potiùs defendi, & conseruari debet, donec in Ordinario Iudicio de vtriusque partis iuribus plenius cognoscatur; Hoc enim est consilium, quod antiqui Patres scriptũ reliquerunt primogenitis duobus ad eãdem primogenituræ successionem anhelantibus, vt primus esset ad occupandam possessionẽ antequam ab altero præoccupetur, quia is ex primogenitis, qui primò possessionem acceperit, in ea defendendus erit à Iudice, & conseruandus aduersus alium se pariter tanquã
35 primogenitum hæredem esse prætendentem, vt est doctrina Innocent. *in cap. in præsent. nu.2. de probat.* & ex Bartolo *in d. l. fin. nu. 16.* Bald. in vers. *Quartus casus, &c.* Dec. *nu. 4.* & aliorum autoritate probat diffusè Ioan: Franc. à Ponte *cons 21. nu.1.2. 3. 4.* omninò videndus *lib.1.* & firmat etiam Baltaxar. Tomas. alijs citatis *tract.7. tit.9. nu.149.* dicens, *quod si alter possessionem fuit adeptus, hic præferretur, donec alter se primogenitum probaret.* Camill. Medices *cons.43. sub nu. pr.* & dixit in proposito Peregrin. *de fideicomm. art.48. sub num.39.* quod semper repellitur Actor petens immissionem, si fundamentum suæ intentionis non probat, aut est dubium.

Ex quibus, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Qui habet parem titulum, & possidet, non tenetur legittimam suam possessionem probare.*

2 *Fideicommissarius habens à Testatore facultatem expressè, aut tacitè apprehendendi propria autoritate possessionem non tenetur adire Iudicem. 17.*

3 *Secus quando possessio non est vacans, & hæredi competunt detr actiones.*

4 *Censetur à Testatore data facultas propria autoritate apprahendendi possessionem, quãdo fideicommissum instituit pro conseruatione Agnationis.*

5 *Item cum dixit fideicommissarios* vindicare, & liberè habere, & possidere bona posse fideicommissaria.

6 *Item ex clausula* omni meliori modo.

7 *Legittima est possessio, cum capta est à fideicommissario de consensu hæredis.*

8 *Item si de consensu exequutoris, & administratoris hæreditatis.*

9 *Etiamsi consensus sit tacitus.*

10 *Qui cecidit à possessione, quàm habebat, non potest admitti ad Remed. l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollend.*

11 *Amplia etiamsi à possessione deiectus sit.*

12 *Fideicommissarius particularis nõ tenetur recipere fideicommissum de manu hæredis, vt fideicommissarius vniuersalis.*

13 *Maximè si non sit primus fideicommissarius, sed secundus, vel vlterior.*

14 *Item si fideicommissum non prouenit ex eodem Testamento, ex quo institutio hæredis, qui se opponit.*

15 *Item, si fideicommissarius fuerit relictus exequutor hæreditatis. Declara num. 16.*

18 *Possessio capta Authore Iudice legitima dicitur.*

19 *Ex Iudicis Decreto de immittẽdo resultat præsumptio iustificationis tituli.*

20 *Clausula* sine præiudicio, &c. *adiecta in Decreto Iudicis de immittendo limitat solùm concessionem, in casu, quo alius tunc possideret.*

21 *Item nil operatur, si alius non possidet.*

22 *Statutum Lucense cap.170. declaratur.*

23 *Statutum generale non attenditur in casu, quo speciale adest.*

23 *Statuti dispositio circa modum concedendæ immissionis in possessionem fideicommissario non attenditur, vbi Testator facultatẽ dedit propria authoritate possessionem apprehendendi.*

25 *Nulliter etiam immissus in sua possessione cõfirmandus est, quoties de eius bono iure constat.*

ARGVMENTVM.

Fideicommissarius se opponens hæredi petenti immissionem ex l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollendo an suam possessionem probare teneatur legittimam, vel sufficiat tantum ostendere se possidere. Ex quibus censeatur à Testatore cõcessa fideicommissario facultas apprehẽdendi pro-
1 pria autoritate bonorum possessionem; Habens à Testatore facultatem apprehendendi propria autoritate possessionem, an teneatur, adire Iudicẽ; Possessio apprehensa cum permissione etiam tacita hæredis, vel exequutoris legittima dicitur. Fideicommissarius particularis non tenetur recipere fideicommissum de manũ hæredis, quicquid sit in Uniuersali. Clausula *sine præiudicio* adiecta in Decreto Iudicis de immittendo quid operetur.

Digitized by Google

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXIIII.

QVoniam adducta in præcedenti Cōsultatione pro exclusione allegati paris tituli à DD. Actorib' valdè vrgere senserunt, conuerterunt animū, & vires ad oppugnandam iam antea suppositā D. Io: Baptistæ possessionem tāquā vitiosam, & propria autoritate, nulloq; Iudicis Decreto saltem legittimo præcedente, nec minùs hærede citato captam, prout hęc omnia requiri dicebatur, vt legittima nuncuparetur possessio tàm ex dispositione iuris comunis, quàm præcipuè Statuti nostri *in cap. 170. lib. 4. vers. Insuper statuimus*.

Verùm vnica responsione sat esset prędictis omnibus respondere deducta ex authoritate Bartoli in præcedenti Consultatione
1 *nu. 2.* per extensum relata *in l. fin. sub nu. 21. C. de edicto Diui Adriani tollend.* quod nempè sufficiat tantummodo allegare factū merum possessionis, non autem eam legittimè probare expediat, vt innuunt eadem Bartoli verba. *Aut comparet, qui dicit possidere.* Ità vt quamuis minus legittima sit possessio, stante productione tituli paris, vel potioris excludentis hæredem admittendus sit contradictor, benè Zuccard. *ad d. l. fin. num. 392.* vbi ait, quod allegans possessionem tantùm etiam sine titulo, & opponens hęredi deficiētiam eorum, quę de eius intentione sunt, sit legittimus contradictor, & quod ampliùs etiamsi constaret possessionem esse vitiosam, quiá, vt inquit ex ore Baldi, non curamus de Iure possessoris, si non constat de iure Actoris, & trad. pariter Rota Bonon. *dec. 19. nu. 27.* Gratian. *cap. 954. nu. 21. & 23.* Nihilominùs ex abundanti possessionem D. Io. Baptistæ legittimam ex omni parte ostendere, haud laboriosum erit.

In possessionem enim bonorum fideicommisso subiectorum ingressus est D. Io: Baptistam tanquam fideicommissarius, & à Testatore in hoc casu vocatus cum facultate pariter amplissima ab eodem fideicommittente substitutis successiuè concessa propria autoritate eorūdem bonorū possessionem appre-
2 hendēdi, quo casu non est opus Iudicis autoritate, vel decreto, etiamsi non expressa, sed ta cita ex Testamento huiusmodi facultatis concessio resultaret. Dec. *d. l. fin. sub 48. vers. Et idem si Testator dedisset licentiam, & vers. Et etiam tacitè*. Curt. Iun. ibidem *sub nu. 47. vers. Et ideò dicebam* & communiter consentiunt DD. omnes, vt apud Morott. *cons. 50. nu. 8.* Crass. *de success. §. fideicommissum quæst. 43. nu. 6.* Hond. *cons. 28. nu. 10. 14. vol. 2.* Marescott. *var. resolut. lib. 1. cap. pr. nu. 24.* & hæc est ratio, ait Argel. *de legitt. contradictore q. 2. nu. 175.* quia titulus fideicommissi, cū habet facultatem capiendi propria autoritate, est consimilis institutioni hæredis. Posth. *de manutent. obseruat. 47. nu. 4.* Donat. Ant. de Marin. *resolut. 88. nu. 9. lib. 2.* Ant. Amat. *var. resolut. cap. 39. nu. 171. 174.* Altograd. *cons. 87. nu. 54. vol. 2.* idē ait Capyc. Latro *dec. 108. nu. 31. 32.* Rota Rom. *dec. 315. nu. 7. & dec. 396. nu. 1. par. 3. recent. & decis. 184. nu. 7. & dec. 185. nu. 8. 9. p. 5. rec.* vbi fortiùs asseruit, quod etiamsi fideicommissarius non possideat, satis ei sit ad impediendam immissionem hæredis, quod appareat in Testamento tributam ei fuisse huiusmodi facultatem capiendi propria autoritate possessionem, & sequitur Ridolphin. *in prexi par. 2. cap. 7. nu. 56.* quicquid sit, quando possessio non fuerit vacans, & hæredi com-
3 petunt detractiones iuxtà latè tradita apud Andreol. *contr. 148. nu. 15. 16.*

Ex diuersis autem, & pluribus Testamēti clausulis ipsius Testatoris clarè quidem, licet indiuidualiter non dixerit, deprædenditur voluntas, huiusmodi facultatem tribuēdi successiuè in dicta primogenitura vocatis, Et primò ex prohœmio dispositionis, in qua dictam primogenituram constituit, vbi protestatus est in mente præcipuè habuisse tanquam suæ ordinationis finalem rationem, vt propriæ Agnationis, & familiæ cōseruationi
4 prospiceret, q̄ animaduertunt in proposito Morott. *d. cons. 50. nu. 10. 11.* Marescott. *var. resolut. lib. 1. cap. pr. sub nu. 25. vers. Similiter, &c.* Censal. ad Peregr. *art. 47. sub vers. Sexto declaratur, &c.* Donat. Ant. de Marin. *d. cap. 88. sub n. 9. vers. Quia voluit in familia.* Secundò clariùs, &, vt ita dicam, expressè conspicitur huiusmodi tributa facultas ex sequentibus eiusdē dispositionis verbis, vbi sic inquit. *Vocatos iure optimo vindicare, & libere habere, & possidere posse bona fideicommissaria.* ex quibus verbis huiusmodi fa-
5 cultatem retrahunt. Surd. *cons. 265. nu. 9. & sub nu. 30. vers. Secundo respondeo, &c.* Menoch. *de adipiscend. remed. 2. num. 52. & 53.* Crass. *d. §. fideicommissum q. 43. nu. 7.* Gratian. *cap. 47. nu. 14. 15.* Marescott. *d. cap. pr. sub nu. 26. vers. Simili quoque modo.* Fusar. *de substit. quæst. 605. nu. 35.* Marta *de success. legal. par. 4 q. 19. art. 14.* Tertiò pariter ex alijs

alijs clausulis ibi adiectis. *Dñus Testator iure prælegati, & omnibus alijs melioribus modis, &c. reliquit, & legauit*, iuxta tradita per Hõded. *d.cons.*28. *sub nu.*26. *lib.*2. Argel. *de legitt.contradict.q.*10.*art.*2.*n.*27. Marta *de succ. legal. par.*4. *q.*15.*art.*2. *nu.*7. Marescott. *d. cap.pr. sub nu.*26. *vers. Pari ratione*. Censal. ad Peregrin. *d.art.*47. *sub vers. Sexto declaratur*, ibi *præsertim si in Testamento*. Cyriac. *contr.*12. *nu.*38. Anton. de Marin. *d. cap.* 88. *nu.*11. Mastrill. *dec.*72. *nu.* 4. Rota Bonon. *dec.*14. *nu.*18. Capyc.Latro *dec.*208. *n.* 34. & supponit Rota *dec.*115. *sub nu.*17. *par. pr. recent.*

Secundò principaliter non modo ex consensu, & voluntate Testatoris, sed ex consensu, & voluntate ipsiusmet D. Raymundi Actoris, & Hæredis D.Io. Baptista reus cõuentus possessionem dd. bonorum adeptus est; Eiusdem enim D. Raymundi hæredis instituti Curatores, & exequutores insimul, & Administratores hæreditatis dicti D. Io: Vincentij præmissa cum iurisperitis seria articuli successionis consultatione, & cognitis D.Io. Baptistæ iuribus ei liberam dimiserũt, eiusdem fideicommissi possessionem, quam ipse appræhendidit, & per plures etiam mẽses ante inchoatum pręsens Immissionis iudicium retinuit, prout modo retinet, quo stante hęredis consensu, & eius Curatorum acquiescentia nullatenus tanquam vitiosa redargui, sed legittima pòtiùs eius possessio nuncupari iure merito debet ad tradita per
7 Zuccard. *d. l. fin. num.* 428. *vers. Ideo cessat, &c.* & Honded. *d.cons.*28. *nu.*31. *& pluribus*
8 *seq.* vbi de permissione Administratoris, & *num.*37. ait, non admitti pœnitentiam inhæredem post permissionem prędictam. Paris. *cons.*53. *nu.*111. *lib.*3. vbi quod patientia loco traditionis habetur. Menoch. *de adipiscend. remed.*4. *nu.*638.639.640. vbi quod tunc censetur restituere, qui licet videatur loqui in fideicommisso vniuersali, & ita in strictioribus terminis; *nu. tamen* 642. declarat supradicta procedere in legatario, & fideicommissario particulari. Fusar. *quæst.* 605. *nu.*48. *& quæst.*613. *nu.*18. Hodiern. ad Surd. *dec.*246. *sub nu.*10. & melius *ad decis.* 333. *nu.*18 vbi ait hoc casu fideicommissarium legittimum contradictorem dici, benè
9 Peregrin. *de fideicomm. art.*47. *num.* 39. vbi *nu.*40. quod sufficit tacita, & implicita hæredis permissio, & ex Bartolo subdit, quod si fideicommissarius sciente, & patiente hęrede res fideicommissarias possedit, quasi restitutas possedisse videtur; Ideòque interdicto conueniri non poterit, *& nu.* 55. ampliat etiamsi hæres possederit. Posth. *de manutent. obseruat.*47. *nu.*4. Rota Rom. *dec.* 315. *sub nu.*7. *par.*3. *recent.* & coram Buratto *dec.*115. *sub nu.*1. & apud Duran. *dec.*22. *nu.*6. Vndè videtur de manu hæredis accepisse, cũ eius consensu, & permissione ingressus in eam fuerit; Et huiusmodi permissio non modo legittimum contradictorem, & possessorem effecit D. Io: Baptistam, sed ampliùs etiam Actores exclusit ab intentato remedio *l.fin.* ex nota regula comuniq. DD. schola recepta, quod si hæres in Testamento scriptus ab actuali, quam habuerat bonorum hæreditatis, possessione quauis de causa ab ea ceciderit, frui postea nequeat vnquam tali remedio, quod ei tantùm reperitur concessum, qui nunquam tali remedio, quod ei tãtùm reperitur concessum, qui nunquam antea eamdem possessionem adeptus sit. benè
10 Salycet. *in d. l.fin. sub num* 6. *vers. Aut non possidet*, & sequitur Alex: *sub nu.*8. ibi. *Hæredi post apprehensam possessionem non competit istud Remedium possessorium, etiamsi quouis modo à possessione cecidisset*, vbi refert hanc esse doctrinam Cyni, & hoc euenire ex propria natura remedij adipiscendæ, vt habetur in § *Ideò autem instit. tit. de interdictis*, per hæc præcisa verba, *Ideò autem adipiscẽdæ possessionis vocatur interdictum, quia ei tantùm vtile est, qui nunc primũ conatur adipisci rei possessionem, itaque si quis adeptus possessionem, amiserit eam, hoc interdictum ei inutile est*. Ial. *in d. l. fin. sub nu.*7. vbi ait notandum, quia multoties erratur in praxi, & iterùm *nu.* 11.12. & ibi scribentes omnes, & pro confirmatione huius comunis opinionis sit erit allegare Menoch *de adipiscend. remed.*4. *nu.*179. Peregrin. *de fideicomm.art.* 46. *nu.*7 *& art.*47. *nu.*10. Molin. *de primog.*
11 *lib.*3. *cap.*13. *nu.*8. vbi firmat idem, etiamsi si quis à possessione deiectus fuerit, apud quos alios plures eiusdẽ sententiæ reperiuntur, & præsertim apud Castill. *quotid. contr. lib.*3. *cap.*24. *sub nu.*15. Quamuis fideicommissarius particularis, vt est D.Io: Baptista, non subijciatur oneri, & regulæ pro vniuersali fideicommissario tradita, quod de manu hæredis bonorum fideicommissi possessionẽ
12 capere debeat, aliàs vitiosa sit, vt explicant plenè Marescott. *var. resolut. d.cap.pr n.* 15. & Honded. *cons.*26. *nu.*15. *lib.pr.* Censal. ad Peregrin. *de fideicomm. art.*48. *vers. Vigesimo primo obseruo, pag.*318. Rota *dec.*638. *n.* 4.5. coram Penia. Capyc Latro *dec.*108. *nu.* 22. 23.24. *& seq.* Melchior. Palaez. *q.* 24. *nu.* 6. 7. Ancll. Amat. *cons.*9. *nu.*10.11. vbi arguẽdo ait, quod multò magis poterit adire Iudicem

dicem absque vlla citatione Partis.

Et eò tutiùs cum non est particularis fideicommissarius primo gradu vocatus, sed secundus, vel vlterior, quia semel facta ab hærede restitutio primò successori absq; alia noua, & iterata restitutione transit in sequẽ-
13 tes substitutos. Honded. *d.cons.26.n.11.12.* *& 14. lib.2.* Marescott. *d.cap.pr.nu.17.* vbi alij plures allegantur Censal. ad Peregrin. *d. art.48. trigesima prima obseruatione pag.* 318. Merlin. *de pignor. lib.2. q.34. num.18.* Donat.Ant.de Marin. *d.cap.88. nu.4.* benè in puncto Camill.Medic.*cons.68.nu.13.*Rota Rom. apud Seraphin. *dec.1219.nu.3.* & coram Penia *dec.615.nu.34. & dec.51.num.6. par 5.recent.* & in Romana fideicommissi de Maximis 28.Februarij 1647.in fine coram Otthobono *inter eius impressas decis.* . .

& eò etiam fortiùs quia fideicommissum, quod petitur à Sp.Io: Baptista, non prouenit ex eodem Testamento Sp.Io: Vincentij, in quo institutus est hæres Sp.Raymundus Actor, sed ex alio Testamento Aui, vt animad-
14 uertit in proposito Camill. Medic *cons.68. num.11.* prout faciliùs etiam fideicommissario conceditur apprehensio propria authoritate possessionis, si fuerit insimul relictus exequutor à Testatore, à quo institutus hæres
15 petit immissionem. Dec.*cons.424.nu.16.*vbi Add. Rol.*cons.78.nu.18.* Ludouic.*decis. Pe-*
16 *rus.47, sub n.19.* quod tamen declaratur per Achill.*personal. d. tract. de adipiscend. sub nu.410. vers.Et tu Procurator.*

Tertiò principaliter quamuis, vt diximus, cum habuit fideicõmissarius à Testatore facultatem propria autoritate capiendi possessionem, tunc non opus sit fideicommissario Iudicem adire, & ab eò Decretum suum re-
17 quirere, vt præter relatos tradunt Surd. *cons.265. sub n.35. vers.Sed Bald.vbi videtur.* Gratian.*cap.47.nu.17.18.* Ant. Amat. *resol. 39. sub nu.176. vers.Nam id consilio.* Censal. ad Peregrin.*d.art.47. sub vers.Secundo declaratur,&c.* ibi, *Imò & huiusmodi Authoritas.* Nihilominùs vt fortiùs in dicta sua possessione D.Ioa: Baptista se confirmaret, existẽte tunc possessione vacante officium Iudicis implorauit, qui viso ei exhibito D. Io: Vincentij fideicommittentis Testamento, & summaria adhibita cognitione purificationis cõditionis, & casus, sub qua, & in quo Sp. Ioa: Baptista vocatus in eo fuerat, eidem immissionem petitam concessit, vndè eius possessio vndequaq; legitima, & ab omni vitio a-
18 liena dignoscitur, Hond. *d.cons.28. nu.30. lib.2.* Decian. *cons.41. num.11. lib.3.* Thob. Nonn. *cons.80. nu.12.13.* Bertazol. *cons.ciuil. 36. nu.30.* Menoch. *de adipiscend. remed.1. nu.64.* Posth. *de manutent. d. obseruat.47. in fine.* Ant.Donat.de Marin. *d.cap.88. num.8.* Rota apud Duran. *dec.22. nu.4.* ex quò pariter Iudicis Decreto non modo legitimationem possessionis insurgere; sed ampliùs etiam præsumptionẽ iustificationis tituli re-
19 sultare dixerit Rota Rom. *dec.71.nu.5.6. par. 6. recent.* & apud Buratt. *dec.842. num.6.* & ibi Ferentill. *nu.8.9.* Nihil prorsus refragãte, quod in eodem Decreto inserta fuerit clausula *sine præiudicio possidentium, & habentium meliora. & potiora Iura,* ea enim limitat solummodò concessionem immissionis in casu, quò alius tunc possideat; donec autem non constet de possessione, aut iure alterius, qui possessionem ex Iudicis Decreto etiam cum commemorata clausula emanato possessionẽ cõparauerit, censetur legi-
20 timus possessor. Redenasc.*cons.46. nu.17.18.* Ridolphin.*in praxi par.2.cap.7.num.95.& seq. & num.100.* Rota Rom. apud Caualer. *dec.446. nu.5.* Nec aduersatur acquisitioni possessionis immissi, cum nil operetur, quando possessio est vacans, sed tantum si alius possideat Honded. benè distinguens *cõs.88 nu.51.52. lib.2.* Peregrin. *de fideicomm art. 47. nu.29. & art.48. sub nu.18. & 46.* Rota *dec.513. nu.3. par.1. recent.* & apud Buratt. *dec.511. nu.4.* cum alijs pluribus in Bonon. Bonor, 17.Iun.1641. *coram Cerro inter impressas par. . recent. decis. . . nu. . vers. Nec ad probandam.*

Quibus itá solide dispositioni Iuris communis innixis. nõ resistit obiecta Statuti nostri
22 sanctio *in cap.170. lib.4. in vers. Insuper statuimus.* vbi fuit expressè vetitum: *Quod nulla persona audeat, vel præsumat occupare, seu intrare animo sibi acquirendi possessionẽ alicuius rei immobilis vacantis in Ciuitate, & Territorio sine expressa licentia Iudicis cõpetentis sub pæna,&c.* & Iudex talem licentiã concedere non possit nisi præuia vocatione per proclama omnium sua interesse *putantiũ* iuxta formã ibi traditam. Cum enim in casu præsẽti dispositio specialis adsit, & indiuidua alterius Statuti *in cap.168. lib.1.* ordinantis, quæ seruanda sint in concedenda hæredi, vel substituto ex Testamento vocato immissionem, quòd nil aliud requirit, nisi exhibitionem Iudici Testamenti, reseruatis iuribus in petitorio, si quæ alicui competerent, ordinario Iudicio experiendis, vt in calce dicti *cap.168.* subditur, Indè sequitur hanc specialem Statuti in hoc præcisè casu traditam formam seruandam fuisse, nõ autem vniuersalem alterius Statuti, siuè præcedat, siuè sequatur

Digitized by Google

23 quatur. Borgnin. *dec.6.num.40.par.pr.* cum plenè congestis per Altograd. *cons.8. nu.71. lib.pr.* Rota *dec.288. nu.5. par.4. to.2. recent.* Præterquamquod nec dicti Statuti generalis dispositio conuenire, aut adaptari potest fideicommissario, cui ab ipso Testatore facultas elargita fuit propria autoritate eadē bona fideicommisso subiecta ingrediendi, vti
24 trad. Ruin. *cons.27. nu.3. vers.His igitur, & nu.seq. lib.5.* quem sequuta fuit in hisce terminis Rota Bonon. *decis.14. nu.29. 30.* cum ibi plenè allegatis. Quod idem supposuisse videtur idem Statutum in obiecto *cap. 170.* ibi, *Exceptis his personis, vel eius heredibus, & successoribus, qui licentiam habuerint intrandi super dd. bonis à possessore ipsius rei, cuius ipse, vel eius Author fuerit in possessione ab anno citra.*

Tandem cum de iure successionis in primogenitura prædicta D. Ioan: Baptistę clarè constet, vt in sequenti Consultatione docebitur, quatenus etiam fuisset nulliter in possessionem immissus, eius modo foret cōfir-
25 manda possessio, vti latè articulo discusso tradunt Achill. Personalis *de adipiscend. ex nu.250. usq. ad nu.300.* post alios, quos congerit Castill. *d. cap.24. lib.3. sub nu. 73.* & benè ait Thesaur. *quæst. forens. lib. 2. quæst. 11. nu. 4.* quod hæres vniuersalis vltimi maioratus possessoris non est immittendus in possessionem bonorum primogenio subiectorum, si constat incontinenti, q̄ talis hæres est exclusus ab illis bonis, quod fortiùs, inquit ibi *nu.5.* procedit, si primogenitus iam esset in possessione eorundem bonorum primogenij; & quamuis ibi pariter *nu.6. vers. Verùm contrarium firmare videatur*, quando hæres etiam incontinenti docere præsumit de sua habilitate, & capacitate, quia tunc, cum redigatur quæstio ad articulum iuris, qui non potest incontinenti resolui debeat hęres in possessionem immicti, protestatur tamen pariter ibi, hanc non fuisse comunem omnium Collegarum sentētiam, vnde *nu.9.* eam approbare solùm videtur, quando hęres possideret. Et ita, &c.

Causa ante Rotę sententiā fuit inter Partes trāsactione sopita, in qua tam possessionis disputatione, quā iuris articulo circa successionē cōprahenso, fuit d. Io. Baptista in possessione relictus, cum onere soluendi quandā annuā portionē D. Raimūdo iam plusquā sexagenario donec viueret, qui post nō multos annos fato cessit nulla prole relicta, & de d. transactione constat publicum Instrumentum manu Ser Ludouici Garzoni sub die . . Mensis . . Anni 1661. in eius Instrumentorū protocollo pag. . .

SVMMARIVM.

1 *Primogenitura vnam lineam ingressa ad aliam non transit nisi prima extincta. Declara nu.27.*
2 *Primogenitus alius dicitur secundum naturam, alius secundum fictionem legis.*
3 *Primogeniti dicuntur tàm secundo, quàm tertio, & quartogeniti, dū alios fratres ante eos genitos non habent superstites, & nu.7. Declara nu.28.*
4 *Vocatus sub conditione negatiua defectus lineę non succedit nisi tota illa linea extincta.*
5 *Voluntas Testatoris præcæteris in successionibus est indaganda.*
6 *Lex concedit vnicuiq. rei propriæ conditionem, quam vult, apponere.*
8 *Primogenitura potest intelligi secundum naturam, aut secundum fictionem legis.*
9 *Verba Testatoris naturaliter, non ciuiliter sūt intelligenda.*
10 *A proprietate sermonis non est recedendum.*
11 *Secundogenito incumbit onus probandi se sub appellatione primogeniti comprahendi.*
12 *Primogenitus secundùm naturam quis dicatur.*
13 *In successione Regni si vocatus est primogenitus, secundogenitus nunquam admittitur. Distingue nu. 14.*
15 *Dictio ex causam immediatam importat.*
16 *Vocato primogenito ex primogenito secundogenitus non admittitur.*
17 *Ab vltimo possessore successio dimetienda non est dum Testator contrarium voluit.*
18 *Primogenito in numero singulari vocato non succedit secundogenitus, licet ciuiliter primogenitus dicatur.*
19 *Primogenitura erecta ex concessione Principis latè est interpretanda, secus si ex dispositione hominis.*
20 *Superfluitas in omni dispositione vitanda est.*
21 *Verbum* gradatim *significat ordinem succedēdi.*
22 *Inter fratres non datur prioritas, aut posterioritas gradus.*
22 *In posteriori substitutione vocatus nunquam censetur in prima licet generali comprahensus.*
24 *Nepotes non comprahenduntur filiorum appellatione, vbi de eis facta est specialis dispositio.*
25 *Sub conditione* si decesserit sine filiis masculis *non comprahenditur filius masculus descendens à fæmina, quando de eo est alibi facta specialis dispositio.*
26 *Secundogenitus non conuenit in dispositione appel-*

appellatione primogeniti, cum de secundogenitis facta est specialis vocatio, & substitutio,

29 *Linea appellatione in dispositione de qua linea intelligatur.*

30 *Lineam rectam efficiunt soli primogeniti, non alij filij.*

31 *Concurrente primogenito vero cum ficto verus preferri debet.*

ARGVMENTVM.

Uocato primogenito, an quando secundogenitus ex mente disponentis admittatur, vel excludatur. Linea vocata, de qua linea intelligi debeat in qualibet dispositione. In generali substitutione nunquam comprænhenduntur qui in speciali dispositione vocantur.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXV.

IO: Laurentius Malpigli Nobilis Lucensis nullos habens filios, aut descendentes masculos, sed tantùm filiam fœminam nomine Elisabeth eam nupsit Sp. Nicolao Montecatini Nobili pariter Lucensi. Ex quibus Iugalibus orti postea sunt Vincentius, & Io. Baptista, quos Io. Laurentius Auus Maternus sibi in filios adoptauit; morti verò proximus in suo Testamento eosdem ex filia Nepotes æqualiter instituit hæredes; Sui verò Palatij Lucæ existentis, prout amænissimæ, nobilissimæq; Villæ, & aliorum plurium bonorum immobilium fideicommissum, seu primogenituram erexit;& in eo ad successionẽ primò vocauit, & admicti voluit prçfatos Vincentiũ,& Io: Baptistã Nepotes quamdiu quilq. corũ vixerit, itavt si alter corũ moreretur, alter superstes integro dicto fideicõmisso frueretur; Vtriusque verò morte sequuta voluit, quod dicta bona fideicommisso subiecta *perueniant, & sint primogeniti, & ad primogenitum dicti Vincentij si filios masculos legittimos, & naturales habuerit, &c. & successiuè, postea per lineam masculinam dicti Vincentij legittimè, & naturaliter tantùm de primogenito in primogenitum ex ipso primogenito dicti Vincentij in infinitum, quovsque de linea, & descendentibus masculis dicti Vincentii erunt, & sic durante linea dicti Vincentij semper sint dicta bona, & esse voluit primogeniti masculi legittimi, & naturalis dicti Vincentij, & postea primogeniti ex prçcedenti primogenito, & sic in infinitum, & ordine successiue quovsq. de linea, & stipite dicti Vincentii recta, & legittima, & naturali reperiretur, & erit aliquis primogenitus semper exclusis fœminis, &c. Sed cum desierit linea masculina dicti Vincentii quoad primogenitos vt suprà, voluit d. bona peruenire, & esse primogeniti masculi legittimi, &c. ex ipso Io. Baptista, vel aliquo ex descendentibus masculis, &c. d. Io Baptistæ, & sequẽdo postea de primogenito in primogenitũ in infinitũ per lineã masculinã descendentẽ d. D. Io. Baptistç prout supra de linea Vincentii dictum fuit, quovsq. de stirpe, & stipite masculorum dicti Io. Baptistæ reperietur, & erit aliquis primogenitus semper fœminis exclusis, &c. & solùm primogenitis masculis, &c. primo dicti Vincentii, & suç linea in infinitum ex prioribus primogenitis gradatim, & ordine successiuo vt supra, & postea primogenitis vt supra ex linea dicti Io. Baptistç vt supra vocatis. Sed finitis lineis tàm primo dicti Vincentii*

Digitized by Google

centii, quam secundario dicti Ioanni Baptistæ, vt supra ordine successiuo per singulos primogenitos ex primogenitis gradatim, voluit dicta bona peruenire ad alios filios masculos, qui reperirentur tunc de linea dicti Vincentii vltra primogenitum vltimum linea dicti Io. Baptistæ, qui primogenitus vltimus ex linea Io. Baptistæ ex dispositione prædicta est vltimus admissus ad præsens fideicommissum vt supra, & ipsis aliis filiis masculis, &c. dicti Vincentii nõ extantibus, vel finitis voluit peruenire ad alios filios masculos legitimos, & naturales, qui reperirentur de linea dicti Io. Baptistæ vltra dictum primogenitum vltimum vt supra.

Sequutâ verò morte Io. Laurentij Testatoris Vincentius, & Io: Baptista filij Sp. Nicolai Montecatini Testatorisque ex filia Nepotes prædicti fideicommissi possessionem adepti sunt, & eius fructibus, & commodo potiti fuerunt, donec vterque eorum vixit iuxta Testatoris ordinationem. Post amborũ verò mortẽ Io. Laurentius filius primogenitus Vincentij tanquam primò vocatus assumpto Malpigliorum cognomine iuxta pariter Testatoris præceptum in eo successit, qui duos genuit filios Io. Vincentiũ, & Raymundum nominatos; Post mortem verò Io: Laurentij Patris Io: Vincentius eiusdẽ filius primogenitus ad primogenituræ successionẽ admissus fuit excluso Raymundo fratre secundogenito.

Verùm quia Io. Vincentius prædictus nullos ex vxore sua filios suscepit, & sine prole aliqua decessit anno 1659. suscitata est contentio inter Raymundum secundogenitum dicti Ioa. Laurentij descendentem ex dicto Vincentio, & Io: Baptistam primogenitum Nicolai à Ioa. Baptista Montecatini descendentem; Et quia ipsimet Raymundo, & exequutoribus hæreditatis Io. Vincentij vltimo defuncti visum primo fuerat Iura D. Io. Baptistæ præcellere ijs D. Raymundi permiserunt quoque eidem Io: Baptistæ bonorum primogenituræ possessionem apprehendere, prout apprehẽdidit, & postquã per aliquorũ mẽsium spatium eam retinebat ab aliquibus IurisConsultis moniti, & suasi de melioribus D. Raymundi iuribus, & quod ei successio in dicta primogenitura, non autem D. Io. Baptistæ spectaret; Remedium intentarunt nomine eiusdem D. Raymundi, vt hæredis instituti in Testamento D. Io. Vincentij sui fratris primogeniti *l. fin. C. de Edicto Diui Adriani tollendo*, & Statuti nostri in. *cap.* 168. *lib. pr.* Qua occasione opus fuit possessionem D. Io. Baptistæ defendere rationibus in præcedentibus duabus Consultationibus exharatis; Verùm quia de inualiditate tituli D. Io: Baptistæ, & quod nullo modo de eius vocatione ad exclusionem D. Raymundi secũdogeniti lineæ Vincentij cõstaret, obijciebatur; Ideò vt eo faciliùs eiusdem D. Ioa. Baptistæ possessio in dicto possessorio Iudicio confirmaretur de legittima quoq. eiusdẽ in dicta primogenitura successione, & vocatione in casu præsenti Iudicaturis si non plenè dicere, aliquid saltem indicare plurimum expedire posse existimaui.

Tribus autem tantummodo iuris regulis innitebantur grauiora D. Raymũdi prætensæ ab eo successionis fundamenta. Et in primis dicebatur, quod cum D. Laurentius primogenituræ institutor ex duabus lineis honoratis nempè Vincentij, & Io. Baptistæ fratruum primo loco innitauerit lineam Vincẽtij, & eius descendentes primogenitos, cum adhùc ex eadem Vincentij linea primo vocata superstes sit Raymundus frater secundo genitus Io: Vincentij vltimò defuncti, non posset nũc admitti Io. Baptista ex altera linea Io. Baptistæ secundo loco, & in defectũ tantũ lineæ Vincentij vocata, ex comuni, & passim recepta regula, q primogenitura vnam lineã ingressa eam non egrediatur, nisi primũ tota illa prima linea euacuata, & omnibus eiusdẽ lineæ descendentibus prorsus extinctis,
4 Peregrin. *cons.* 42. *nu.* 6. *lib.* 3. Rim. Iun. *cõs.* 544. *nu.* 215. Surd. *cons.* 402. *nu.* 6. Menoch. *cons.* 211. *& cons.* 220. *circa fin.* Marta *de success. legal. par. pr. quæst.* 12. *art. pr. num.* 3. Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 14. cum aliis pluribus apud Fusar. *de substit. quæst.* 379. *num.* 50.

Secundò fortiùs dicebatur expressè vocatum reperiri D. Raymundum in dicto fideicommittentis Testamento, in quò mandatur dictum fideicommissum deuolui semper *de primogenito in primogenitum durante linea dicti Vincentii, & quod semper dicta bona sint, & esse voluit primogeniti masculi legittimi dicti Vincentii*; vti latiùs ex supra relata dispositionis forma percipitur; vndè vocationẽ resultatione prætendebatur dicti Raimundi, qui licet naturaliter non sit primogenitus, quia genitus est secundo loco post Ioa. Vin-Vincentium fratrem, ciuiliter tamen primogenitus dici modo debeat, cum tempore vacãtis successionis primogenitus, nec aliquis ab eo descendens superstes sit, vt ita primogenitorũ significationem, & naturam distin-
2 guendo tradunt Bald. *in ltem quem, nu.* 44.

C. de fideicomm. Isern. *in cap.pr.* §. *prætereà*
*nu.*13. *Quæ sit prima causa benefic.* Molin. *de*
*primog. lib.pr. cap.*5. *nu.*2. Rim.Iun. *cõs.*544.
*nu.*385. Et hinc est, quod regulariter tàm se-
cundogeniti, quàm etiam alij omnes sequen-
tes in ordine genituræ filii eo tempore, quo
non habent superstitẽ fratrem vllum antea
genitum, Ciuili interpretatione verè, & pro-
priè primogeniti nuncupentur, & in disposi-
3 tione de primogenitis loquente prout natu-
raliter primogeniti comprændantur Mel-
chior Paleaz *de maioratu par.*2. *quæst*,4. *Illat.*
3. *nu.pr.* Surd. *cons.*403. *nu.*17. Menoch. *cõs.*
442. *nu.*21. Becc. *cons.*121. *num.*7. Rim.iun.
*cons.*554. *per totum* cum aliis apud Castill.
*quotid. contr. lib.*5. *cap.*93. *nu.*30.35.42.67.
Rot.Rom. *decis.*128. *num.pr. par.*1. *diuers.* &
coram Otthobono *dec.*254. *nu.*6.

Tertiò tandem addebatur, quod quando
etiam ambigua foret successio D.Raymundi
secundogeniti, & incerta, certum tamen es-
set, quod sine actione, & ante tempus agebat
D.Io. Baptista, cuius vocationis dies non-
dùm aduenisset, neque conditio suæ substitu-
tionis adhùc purificata foret. Quippe, vti
dicebatur, primogeniti descendentes à Ioan.
Baptista fratre Vincentij post extinctam tan-
tùm lineam Vincentij, & non ante vocati re-
periuntur, vti ibi legitur; *Sed cum desierit li-*
nea masculina dicti Vincentii, voluit dicta
bona peruenire, & esse primogeniti masculi le-
gitimi ex ipso Ioan. Baptista, vel ex aliquo
ex descendentibus masculis dicti Io. Baptista.
Et sic cum vocatus fuerit primogenitus des-
cendẽs à linea Io.Baptistæ sub conditione
negatiua defectus, & extinctionis lineę Vin-
centij, cum extet ex ea Raymundus, purifi-
cationi huiusmodi conditionis, & successiuè
4 vocationis aditum non aperiri posse cõstet
uti tradũt Socc. *in l.solemnis.nu.*6. *ff.de con-*
dit. & demonstrat. Rim. *cons.*1.15. *nu:* 4. & 7.
*lib.*7. Alba *cons.*166. *num.*31. *lib.*1. benè de
Franch. *dec.*169. *nu.*13. Mantic. *de coniectur.*
*vlt volunt, lib.*11. *tit.*6. *nu.* 7. Peregrin. *de*
*fideicomm. art.*29. *nu.*9. 10. & 11. Surd. *cons.*
110. *nu.*7.8.9, Gratian. *cap.*659. *nu.*16. Cã-
cer. *var. resolut lib.*2. *cap.*8. *nu.* 224.

Verùm obiectas omnes prædictas difficul-
tates ex regulari iuris ordinatione desump-
tas sustulit benè percepta voluntas Testa-
toris, quæ in primis, & ante omnia perscru-
5 tanda, & seruanda est *l. in conditionibus pri-*
mum locum ff. de condit. & instit. l. inter ve-
stem 35. *ff.de aur. & arg. legat. l.pr. C. de in-*
stit. etiamsi generalibus iuris regulis sit ad-
uersa, cum idem ius licet regulas in casu nõ
apertæ voluntatis disponentis seruãdas con-
stituerit, concessit tamen nihilominus vni-
cuique testando rei propriæ legem, & condi-
6 ditionem, quam voluerit, imponere ex claro
textu *in l.pr. C. de Sacrosanct. Eccles.* & antea
etiam *per legem quà ratione* §. *hæ quoque res*
ff. de acquir. rer. Domin. §. *per traditionem in-*
stit. tit. de rer, diuis., & latiùs ratiocinatus
sum *in cons.*111. *num.*31.32. *& seq. lib.*2.
Testator autem noster recedere voluit om-
ninò à regulari iuris norma, ex ea .n. vocatis
simpliciter filiis, aut descendentibus alicuius
semper ordine primogenituræ seruato, ita
disponenda est inter ipsos vocatos successi-
uè admissio, vt primò succedat primogeni-
tus, & tota eius linea, & ea extinctà secũdo-
genitus, & eiusdem linea, & post eam tertio-
genitus, & sic deinceps vti suprà in contrariũ
obijciebatur; & ibi adductis addi possũt The-
7 saur. *quæst. forens. lib*, 1. *quæst.*34. *nu.*9. Pe-
regrin. *in vnico suo cons. post tract. de iure fisci*
*n.*11.13.19. Ipsę verò è contrà in sua primo-
genitura solùm naturalem primogenitum, &
qui verè secundùm naturam, non autem im-
propriè secundùm fictionem legis vt primo-
genitus habeatur, intendit primò loco voca-
rę, & cœteris descendentibus dictorum suo-
rùm nepotum præferre; adeòut verè, & na-
turaliter primogenitus ex lineà Vincentij
præferretur in successione naturaliter pri-
mogenito ex linea Io:Baptistæ; Verè autem
primogenitus ex Io.Baptista pręferretur a-
lijs filijs, & descendentibus omnibus eiusdẽ
Vincentij, vti facilè percipitur ex verbis su-
pra relatæ suæ dispositionis, vbi post voca-
tionem amborum Vincentij, & Io: Baptistæ
fratrum, quovsque vixerint, sic disposuit.
Post mortem amborum dictus Testator voluit,
quod dicta bona perueniant, & sint primogeniti
& ad primogenitum dicti Vincentii, &c. & de
primogenito in primogenitum ex ipso primoge-
nito dicti Vincentii. Sp. igitur Raymundus,
qui succedere intendit, aut per eius existen-
tiam obstaculum fieri substitutioni primoge-
niti ex linea Io. Baptistæ vocati solùm in ca-
su, quod non adsit primogenitus ex linea
Vincentij, oportet vt hanc qualitatem pri-
mogeniti nempè possidere ostendat. Et cum
primogenituram duplici modo sumi posse
doceant DD. nempè aut secundùm natiuita-
tem, aut secundùm successionis tempus, &
in primo casu vera, altero vero casu ficta pri-
mogenitura appelletur, vt apud Menoch.
*cons.*97. *nu.*85.86. & *cons.*220. *nu.*115. Eam
autem siuè natura sibi tributã velit, & ei ob-
stat notoria primogenitura Io: Vincẽtij fra-
tris

Digitized

tris,qui primus, ipse vero secundus vuluam
aperuit; Aut à iure,quia tempore successio-
nis fuerit fictè primogenitus, & excludi de-
bet, quia verba Testatoris non ciuili,sed na-
9 turali interpretatione sunt explicāda, & intel-
ligenda. *l.fin. C.de His qui veniam aetatis*, &
ibi Bald. Salycet.& Castrens. *in l. fideicom-
missaria ff. de cond.& demonstrat.* Alex. *cons.*
4. *nu.*3. *lib.*4. Dec. *cons.*443. *nu.* 23. Hond.
*cons.*70. *nu.*21. *lib.*2. plenè Maluas. *cons.* 22.
*nu.*39. cum aliis apud Amat. *var. resolut. re-
solut. pr. nu.*5. & à proprietate sermonis non
10 esse recedendum in proposito Menoch. *cons.*
97. *nu.*40.41. 42.*& seq.* & iterùm *cons.*220.
*nu.*98. Decian. *cons.*16. *nu.*22.23.*&* 24.25.
*& seq. lib.*4. & ipsimet secundogenito pro-
bandi onus incūbit, se licet secundogenitum
tñ vti primogenitū vocatū fuisse, vt ait Me-
11 noch. *d.cons.*97.98.*& d.cons.*220. *num.* 95.
Et propriè secundum naturam primogeni-
tus dicitur,qui primo natus est cœteris suis
fratribus,non autem qui,mortuo eo, qui pri-
mogenitus. & natus est, eius locum est in-
12 gressus. Menoch. *cons.*97.*nu.*51. *& seq. &
cons.*220. *nu.*101.*& seq.* Decian.*cons.*16.*nu.*
23.*lib.*4. Vndè est,quod si ex consuetudine,
vel pacto successio in Regno debetur primo.
genito, secundogenitus non admittetur etiā
mortuo primogenito absque filijs, aut de-
13 scendētibus,vt ex doctrina Baldi *in cap.pr.de
filiis natis ex matrimonio ad Morganicum*,tra.
dit notandū Georg Natta *de Statutis par.*2.
*n.*112. vbi q̃ sufficit,hæreditatē per momen-
tū peruenisse ad primogenitū,& Baldū etiam
sequutus est Ias.*in l quoties, nu.*42. *C. de rei
vindic.* quos cū aliis refert Molin. *de Hisp.
primogen. lib.*1.*cap.*6. *n.*42 vbi distinguit,an
14 primogenitus mortuus fuerit ante mortem
Patris, quia tunc aliqui pro secundogeniti
admissione tenuerunt,& præcœteris Tiraq.
*de primog.quaest.*3.*nu.*5., an uero post mortē
Patris, & acquisitam successionem primoge-
nito ipse primogenitus absque descenden-
tibus obierit, & eo casu secundogenitum
non admicti ex veriori sententia Baldi, quá
cum dicta distinctione amplectitur Tira-
quell. loco citato, & ita pariter distin-
guunt Abb. *in c.Licet 6.sub num.*7. ibi. *Et
aduerte de voto.* Dec: *cons.*443. *sub nu.* 29. *in
fin. vers.Quinto non obstat, &c. quia respon-
detur.* Martin.Laudens. *de primogenitura q.*
39. *vers.Ex prędictis.* Alba *cons.*60. *num.*15.
& præter ab eodem Molina citatos Menoch.
*cons.*97. *nu.*59. vbi clariùs *nu.*113. *vers.Re-
spondetur*, supponere, & comprobare vide-
tur distinctionem Molinæ mox relatam, &
meliùs etiam declarare videtur idem Meno-
ch. *cons.*220.*nu.*60.& *sub nu.*62. *vers. Praete-
rea. & nu.*73. & ex Bertrando *cons.* 207. *nu.*
4. *lib.*3. ibi Menoch. *nu.*131. ait. quod facta
substitutione alicui de primogenitis non cē-
seri vocatum fratrem primogeniti, sed pri-
mogenitum substitui, & ad licteram expli-
cat distinguendo videndus Decian. *cons.* 16.
*n.*44.53.*lib.*4. & sic ad exclusionē secūdoge-
niti mortuo fratre primogenito absq. descē-
dētibus ratiocinādo arguūt DD.;Aut succe-
dere intēdit secūdogenit⁹,quia fuerit primo-
genitus tempore obitus Patris sui, & tunc eū
verus, & naturalis primogenitus frater ex-
clusit; Aut tempore obitus eiusdem fratris
sine aliqua prole, nec tunc,quia istius fratris
primogeniti defuncti non est primogenitus,
succedere potest; Prout voluisse Testatorē
testátur ea præcipuè dispositionis nostræ su-
pra commemoratæ verba. *De primogenito in
primogenitū dicti Vincentii*,& infra ibi. *Et esse
voluit primogeniti masculi.&c. dicti Vincen-
tii, & postea primogenitis ex praecedenti primo-
genito*, stante dictione *ex* sæpiùs reperta *ex
ipso primogenito*,& *ex praecedenti primogenito.*
15 quæ dictio *ex* causā immediatā significat ex
latè cumulatis apud Barbos *de dict. aict.*115.
vndè primogenitū verùm, & naturalem vo-
casse tantùm deducitur,non autem fictum, &
ab ipso primogenito non descendentem, vti
sic in proposito arguunt Andr.de Isernia *in
16 usib. feud. in tit. quae sit prima causa,&c. vers.
Praeterea sub num.*16. *vers. Sed quia ponitur,
&c.* & Io:Le Cerier. *in tract. de primog. lib.*
2. *quaest.*4.*art.*6. allegatus pariter à Rim.Iun.
*cons.*544. *nu.*6. ait, quod primogenitura di-
citur respectu genitorum, & ideò frater res-
pectu fratris ius primogenituræ consequi nō
valet, quia frater fratrem non generat, & ita
benè arguit Decian. *cons.* 16. *nu.*33.34.*lib.*4.
& benè etiam *nu.*39.40. & Menoch.*cons.*220.
*num.*121.122. 123. 124. *& seq.* Dec. *d.cons.*
443. *sub nu.*29. *in fine ibi*, quia ex quo filius
primogenitus acquisiuit Regnum, videtur
tractari de successione ipsius filii, & non de
successione Patris. Bursatt. *cons.*354. *sub nu.*
24. ibi, *nec succedatur fratri.* Et quamuis
regulariter ab vltimo possessore etiā in ma-
ioratu successio dimetienda sit, hoc tantum
seruari de iure debet, vbi Testatoris cōtra-
traria non emergit voluntas, vt in proposito
17 respondet Larrea *decis.Granatens.*54. *nu.* 23.
vltrà fusissimè relatos per Castill. *quotid.
contr. lib.*5. *cap.*93. §.13. *sub nu.*5. *vers. Rur-
sus*, vbi ampliat,etiamsi huiusmodi voluntās
Testatoris esset ex coniecturis tātum elicita.

Et eò magis quia Testator nunquam primogenitos in plurali numero vocauit, verùm semper in numero singulari *primogenitum*, & sic in specie primogenitum Vincentij, vt ex repetita reuolutione dictæ dispositionis depræhendi facilè potest; Vndè cum vnum solùm Vincentij primogenitum vocauerit, & is fuerit Io: Vincentius suus naturaliter primogenitus, qui iam successit, non potest admitti Raymundus, quando ciuiliter etiam pro alio primogenito consideraretur, quia non vnus, sed duo primogeniti eiusdē Vincentij succederent contra mentem Testato-
18 ris, vt in puncto animaduertunt Decian. *d. cons. 16. nu. 31. 32. vol. 4.* & Bursatt *cons. 354. nu. 12. 13. 14.* Et sic de vero, & naturali primogenito sensisse Testatorem dicendum est potissimum, cum non agatur in præsenti de amplianda primogenitura prouenięte ex beneficio Principis, & concessione ab eo facta, quæ cū non nisi ad præiudiciū tendat cōcedētis, ita quoq. latiori interpretatione recipienda est, sed agitur de hominis vltima voluntate, quæ strictissima suapte natura significatione, & interpretatione explicari debet.
19 Menoch. *d. cons. 97. n. 111.* & latiùs Decian. *d. cons. 16. nu. 20. 21. & num. 54. lib. 4.* vndè idem Menoch. supra allegato *cons. 220. num. 129. 130.* ait, quod Testamētaria dispositio loquens de vero primogenito extendi non potest ad fictè, & impropriè primogenitū.

Præterea vltra prædicta clarius etiam ex alijs ipsius Testamenti partibus resultat hanc fuisse testantis voluntatem, vt solus naturaliter primogenitus præferretur primogenito lineæ D. Io. Baptistæ. Siquidem eundem primogenitum descendentem ex altera Io. Baptistæ linea non simpliciter substituit deficiēte linea Vincentii; Vndè tam ex posita in cōditione deficientia totius lineę sub hoc collectiuo nomine omnes filii, & descendentes, & sic etiam tàm primo, quàm secundo, & tertiogeniti successiuè comprehenderentur. Sed hanc vniuersalitatis interpretationem euitare volens ità substitutionem concepit. *Sed cum defierit linea masculina dicti Vincentij quoad primogenitos vt supra, voluit dicta bona peruenire, & esse primogeniti masculi ex ipso Io: Baptista*, & ibi infra iterùm in alia, & tertia substitutione facta de cœteris filijs dictorum suorum Nepotum sic inquit. *Sed finitis lineis tàm primo dicti Vincentii, quam secundario dicti Io. Baptista vt supra ordine successiuo per singulos primogenitos ex primogenitis gradatim, &c.* Vndè clarè patefecit alios filios, & descendentes à Vincētio præter naturaliter & verè primogenitum non impedire substitutionem primogenito alterius lineæ Io: Baptistæ, cum latam lineæ cōpræhensionē ad primogenitos tantū restrinxerit, vndè secundo & tertiogenitū, & alios exclusisse facti sola animaduersione cōuincitur. Et quidē superflua fuisset huiusmodi lineæ restrictio *quoad primogenitos*, nisi de verò primogenito secundū naturā intellexisset, quia si secūdogenitus, & postea etiā tertiogenitus, & sic deinceps cęteri filij iuxtà regularē primogeniturę ordinē successiue in locū primogeniti admicti debuissent, nō deficeret linea Vincētij, nisi extinctis priùs omnibus fratribus primogeniti, & ita nil magis operarentur ea verba *quoad primogenitos*, quam si si dictum foret simpliciter *si defierit linea Vincentii*, quę superfluitas est in omni dispo-
20 sitione vitanda. Rol. *cons. 62. nu. 30. & seq. lib. 3.* Menoch. *cons. 81. nu. 32.* cū aliis apud Barbos. *Axiomate iur. 216. num. pr. & seq.* Quod etiā expressius indicauit infra in repetitione facta iā supra expressæ suæ volūtatis ibi. *Et solū primogenitis masculis primo dicti Vincentii, & sua lineę in infinitum ex prioribus primogenitis.* Vndè sequitur, quod licet D. Raymundus secundogenitus Vincentij fictè etiam habito respectu ad tempus successionis dici posset primogenitus, attamen nihilominùs semper erit verum dicere saltem; quod erit secundus primogenitus, non autem prior primogenitus; quem solùm primo loco admicti velle declarauit Testator in relatis verbis *ex prioribus primogenitis*, cum enī prior habeat relationem ad secundùm, vndè vnus ab altero distinguatur, ita dixit Testator *ex prioribus primogenitis*, vt secundogenitos expressè excluderet adiectis potissimū post d. verba *ex prioribus primogenitis* immediatè alijs *gradatim, & ordine successiuo*, & vox illa *gradus* nil aliud significat, quam ordinem, iuxta quem intellectum dicitur gradus primus, & secundus hæredum Octauius
21 Corsettus *cons. 11. nu. 41.* Vndè si Testator voluit, quod successio deuolueretur de gradu in gradum, non potest intelligi de fratre quia gradus lineæ descendit, & inter fratres non datur prioritas, aut posterioritas gradus,
22 sed omnes sunt in eodem gradu, *vt ex l. pr. ff. de grad. affinit.* trad. idem Corf. *d. cons. 11. nu. 44.* Castrens. *cons. 164. sub n. 4. vers. Certè ista quæstio.* Couarruu. *pract. quæst. cap. 38. sub nu. 6. sub vers. Et enim qui, &c.*

Sed verè intentionem suam Testator sæpiùs in eadem dispositione manifestasse compertū est, & præsertim in tertia substitutione

facta

facta in ijsdem bonis post extinctam lineam primogenitorum primo Vincentij, & postea primogenitorum Io. Baptistæ; In qua extinctis lineis duabus primogenitorum præfatis, ordine tunc non curato primogenituræ cum fideicommissi tamen onere vocauit, & substituit cœteros omnes filios. & descendentes tunc superstites masculos dicti Vincentij, vt ibi legitur. *Sed finitis lineis tàm primo dicti Vincentij, quam secundario dicti Io. Baptistæ, vt supra ordine successiuo per singulos primogenitos ex primogenitis gradatim, &c. voluit dicta bona peruenire ad alios filios masculos, qui reperirentur tunc de linea dicti Vincentii, &c. vltra primogenitum vltimum dicti Io. Baptistæ, &c.* Et ea linea Vincentij prorsus extincta tunc vocauit, & substituit alios filios, & descendentes à Io. Baptista, præter primogenitum iam admissum, vt ibi quoque habetur. *Et ipsis aliis filiis masculis dicti Vincentii non extantibus, vel finitis, voluit peruenire ad alios filios masculos, &c. qui reperirentur de linea dicti Io. Baptistæ vltra dictum primogenitum vltimum.* Si enim dubitari non potest, quod in substitutione prædicta filiorũ, & descendentium lineæ Vincentij comprehendantur pernecesse omnes alij filij, quos habuisset Vincentius præter primogenitum, & sic Raymundum, qui erat filius secundogenitus eiusdem Vincentij, consequens est pariter dicere, quod idem Raymũdus in prima vocatione nullatenus comprænhendi potuit ex generali Iuris regula, vt qui in posteriori substitutione expressim vocatus reperitur, nullatenus in substitutionibus anterioribus comprænhensus dicatur argumento text.
23 *in l. ex facto §. Item quæro ff. de vulgar. & l. Lagissimum §. si prius ff. de bonor. possess. secundum Tab.* & specialior videtur textus *in l. coheredi 41. §. qui patrem ff. de vulgar. & pupill. substit.* prout in simili dicunt DD., quod licet filiorum appellatione dubium aliquando sit an comprehendantur nepotes, si tamen de nepotibus facta sit discreta dispositio, certum est tunc non compræhendi filiorum ap-
24 pellatione. Socc. Iun. *cons. 128. nu. 17. vol. 1.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 93. n. 6.* cum aliis apud Fusar. *de substitut. quæst. 404. nu. 26.* & benè Gabr. *cons. 116. nu. 24. vol. 2.* vbi probauit sub conditione *si sine filiis masculis decesserit* non contineri masculos de-
25 scendentes ex filia, quia eos Testatrix in alio casu specialiter substituerat. Peregrin. *de fideicomm. art. 25. nu. 44.* benè Rota Romana *decis. 374. par. pr. diuers.* vbi pro indubitato supponit, in posteriori substitutione vocatũ excludi omninò à quacumque antecedenti, vel generali substitutione, & pluribus probat Fusar. *de subst. quæst. 650. nu. 40.*, & in indiuidualibus terminis nostris ad exclusionem secundogeniti in alia posteriori substi-
26 tutione vocati tradunt Bursatt. *cons. 354. nu. 21. 22.* Menoch. *d. cons. 220. sub n. 142. vers. Septima me monet, &c.* & *sub num. 145. vers. Octauo magis,* & Deciani. *d. cons. 16. lib. 4. sub nu. 49. vers. Nono considerando, &c. vsque ad nu. 53.* Et quidem profectò si daretur locus admissioni secundogeniti tanquam comprehensi sub nomine regulariter collectiuo primogenitorũ, & apto cõprehendere post primogenitum successiuè secundò, tertiò, & quarto genitum iuxtà supra in obiectis enũciatum, certum est quod ita in prima vocatione compræhenderentur omnes successiuè filij, & descendentes Vincentij, qui si ex prima substitutione, aut vocatione admissi forẽt, inanis inutilis, & sine effectu redderetur substitutio eorumdem filiorum Vincentii facta post extinctam lineam primogenitam Io. Baptistę supra narratam, cum iam successissent, antequam primogenitura ad primogenitum Ioa: Baptistę deuolueretur contrà expressam Testatoris mentem, quod ferendũ non est ex iam dictis. Vnde concludendum est ex ipso Testamento apertè desumi, quòd Testator primùm æquali dilectione prosequutus est Vincentium, & Ioan. Baptistam Nepotes, cum ęqualiter donec vixerint dictis fideicommissis frui voluerint, de filiis verò eorum priùs naturaliter primogenitos dilexit, quam secundogenitos, & alios eorũ nepotũ filios; & inter hos etiã primogenitos magis dilexit primogenitũ Vincentij, quẽ in successione primogenito Io. Baptistæ prætulit; Primogenitũ vero Io: Baptistæ magis dilexit, quã secundogenitum, & cœteros Vincentij filios, quos in successionis gradu posthaberi d. Io. Bapt. primogenito voluit.

Et hinc elisa iam remanent tria in contrarium supra relata pro secundogenito Vincentij fundamenta. Quod enim linea, in quã ingressa est primogenitura, sit continuanda, hoc procedit ex coniectura, & iuris regulis, quæ suffragantur disponentis dubiæ voluntati; cum autem disponentis voluntas ex se manifesta in contrarium detegitur, tunc omnes etiam absque hæsitatione admittunt de vna in aliam lineam transitum fieri, quia nulla lege cauetur, quod maioratus institutor obligatus sit lineæ seruare ordinem, sed ei potiùs licet linea iam admissa intercisa ad aliam progredi. Lex enim constituere solet

27 suam regulam generalẽ in quibuscumq. personis, cum lex affectus discretione careat. vt latè trad. Gratian. *cap.621. nu.3.4.* & benè Rota *decis.627. per totam*, cum alijs latè deductis apud Castill. *quotid. controuers. par.5. cap.93. n.16.* & pluribus comprobat Larrea *dec.54. nu.20.* vbi ꝙ linea qualificata præferenda sit naturali, quoties ad illã voluit disponens redire maioratũ, & latè ego quoq; firmaui *cons. 106. nu. 28. 29. & seq.* Prout etiãsi regulariter sit, verùm ꝙ verbũ *primogenitos* simpliciter prolatum ex iuris interpretatione cõprehendere possit etiam secũdogenitos tanquam aliquo casu ciuiliter saltem primogenitos, vt supra dictum fuit, cessat tamen regula quoties mentem disponentis directa n fuisse constat ad verè, & naturaliter, & certum determinatumque primogeni-
28 tum ex doctrinis Menoch., Deciani, Bursatti supra relatis, quibus addi possint per me dicta in simili articulo Consult. 106. *nu. 10. 11. & seqq.* Et ita tandem quod dicebatur de non purificatione condi i onis, sub qua vocatus fuerit Io Baptistæ primogenitus refellitur, tàm ex ipsius Testamenti verbis, quam ex recepta iuris interpretatione, ex qua procedit argumentum quando substitutio concepta reperitur in casu deficientiæ lineæ simpliciter quo casu procedunt superiùs obiecta; Sed Testator noster, vti superiùs etiã animaduerti, aliter disposuit, cum dixerit, *Sed cum desierit linea masculina dicti Vincentii quoad primogenitos vt supra*, & si clarè etiã manifestauit, non intellexisse de generali & totali extinctione lineæ masculinæ Vincentij, sed tantùm de linea primogenitorum, *vt supra*, vbi de solis primogenitis naturalib⁹ loquutum esse euidenti probatione doctum fuit; Quamuis enim verbum *linea* simpliciter prolatum suapte natura plures personarum gradus amplecti valeat, quando tamen prolatum est respectiuè, & limitatè ad aliquas personas, tunc suam generalem vim amittit, & ad lineam designatam tantummodo restringitur eius significatio. & sic cũ Testator voluerit in conditione lineam Vincẽtij *quoad primogenitos* tantùm coarctari quoque debet ad lineam rectam primogenitorum, vt
29 latè probat Giouagnon. *cons.97. per totum*, & *nu.* præsertim 7. 8. 9. & latiùs apud Altogr. *cons.60. ex nu.39.* Fusar. *cons.169. num. 112.* cum alijs tùm rationibus tùm autoritatibus à me relatis in dicto *cons.106. nu. 23. 24. 25.* quàm lineam rectam non ex omnibus Vincentij filijs, sed ex ipsis tantùm primogenitis, qui gradatim procreantur, solummodo constitui adeò vt inter filios nepotes, pronepotes cœterosq. descendentes primogeniti tantùm lineam rectam efficiant fuit latè tradi-
30 tũ per Castill. *d. cap.93. sub nu.5. vers. Tertia regula, &c.* cum alijs à me deductis *d. Consultat.106. nu.22. & seq.* Et eò magis præferendus est Io. Baptista, qui cum sit verè, & naturaliter primogenitus, concurrit cum Spect. Raymundo, qui impropriè, & per fictionem
31 primogenitus appellatur, vt animaduertunt Bursatt. *d. cons.354. sub nu.26. vers. Etsi diceretur*, & Larream *decis.54. nu. 16.*

Ex quibus, &c.

Hæc omnia incidenter, & ad comprobationẽ possessorii indicata sunt; cum sequuta transactione de qua in calce præcedentis successionis articulum Consulto discutere non fuit opus. In quo alia plura poterant, & efficacia pro D. Io. Baptista in medium deduci.

Pro Illustris. D. Comitissa

VRSINA CASTELLI LEONI Bononiens.

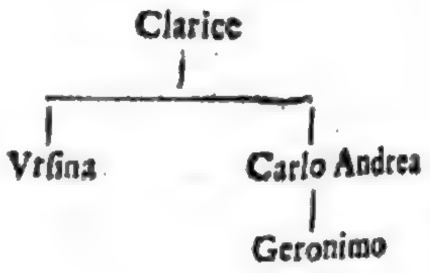

SVMMARIVM.

1 *Legittima filii nõ potest aliquo onere grauari*
2 *Item nec onere fideicommissi.*
3 *Non compensatur onus in legittima adiectum cum maiori portione relicta filio vltra legittimam. Declara nu.4.5.6.*
5 *Refertur cantela Soccini pro imponendo filio onere in legittima.*
6 *Ex sola acceptatione paterna hæreditatis non censetur acceptatum onus super legittima impositum. & nu.7.& 9.*
8 *Ius petendæ legittimæ transmittitur etiam ad extraneum hæredem.*
10 *Filius, si velit, potest super legittima onus impositum recipere.*
11 *Lex onus super legittima impositum ipso Iure reijcit, ipso tamen filio sit volente. 12.*

12 Onus

Digitized by Google

12 *Onus in legittima ipso filio volente potest imponi.*
13 *Hæres non potest impugnare confessionem defuncti.*
14 *Præsertim quando confessio non tendit in præiudicium alterius, quam ipsius defuncti, vel suorum heredum.*
15 *Si filius consensit oneri super legittima, non potest ipse, nec eius hæres illud respuere. & nu. 18.*
16 *Dictio* in *actui adiecta denotat vnitatem cum eodem Actu. & nu. 17.*
18 *Si filius in actu testandi Patris, aut matris cōsensit codē tempore oneri sibi à Parētibus in legittima imposito, non potest ampliùs illud recusare, quicquid sit dū antea, vel post conditum Testamentum consenseris.*
19 *Maximè si Testamētū postea agnouit paternū.*
20 *Filius in ipso actu testandi Patris potest assentiri, vt prętereatur, vel exhęredetur.*
21 *Maximè si post mortem Matris non est conquestus, & num. 22.*
23 *Præsertim si istud onus respicit fauorem aliorū descendentium ab ipso Patre Testante.*
24 *Renunciatio legitimæ debet esse indiuidua, & specialis.*
25 *Quisque res proprias suo arbitrio disponere potest.*
26 *Dispositio licet generalis, si in vna specie tantū verificari potest, dicitur specialis & nu. 27.*
28 *Acceptatio generalis Testamenti Paterni cum clausula in* omnibus, & per omnia *comprehendit approbationem prohibitionis detractionis legittimæ, tanquam specialis.*
29 *Filius mādans in suo Testamēto mandari executioni Testamentum paternum censetur disponere illud idem, quod Pater disposuit.*
30 *Qualibet dispositio sic est interpretanda, vt superfluitas euitetur.*
31 *Dispositio, quæ in vno solum verificari potest, ad illud solùm est referenda.*

ARGVMENTVM.

Legittima an aliquo onere, vel Fideicommisso grauari possit, maximè si longè plus relinquatur filio, quam sit ipsa legittima. Quid si filius consentiat huic grauamini; an possit tunc ipse, vel eius hæres onus semel acceptatum ampliùs respuere; & per quæ verba censeatur approbatum istud onus. Distinctio consensus filij in approbando onere sibi imposito super legittima, an nempè consentiat in ipso Actu Testamenti, vel antea, vel postea, & plurimum referre an in vno, vel alio tempore assentiatur, &c.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXVI.

NOn alia ratione crediderim D. Hyeronimum Leoni vti hęredem ex Testamento q. D. Caroli Andreæ pariter de Leonis sui Patris in restitutione facienda hęreditatis D. Claricis dicti D. Caroli Andreæ Matris detrahere velle legittimam, & Trebellianicam, vt ait, eidem D. Carolo Andreæ in præfata hæreditate Matris restitutionis onere grauatā competēte; Nisi quia fortè ab eo dicatur comuniter receptam esse iuris regulam filio semper in bonis parentum legittimam esse debitā ab om-
1 ni onere immunem, vt ex textu *in l. omnimodo, 30. C. de inoff. Testam. l. quoniam in prioribus 32. & in l. scimus antea 36. §. sancimus C. eod.* trad. Crass. *in §. legittima q. 3. nu. pr.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 8. nu. 9.* Surd. *cons. 215. per tot.* Merlin: *de legit. lib. pr. tit. 2. quæst. 1. nu. 3.* Et propterea dici Iure posse videatur, non licuisse D. Clarici Matri sub fideicommisso ab ea instituto totius suæ hęreditatis includere portionem legittimæ eidem D. Carolo Andreæ filio de-
2 bitam, vt in specie quoque traditur *in l. cohęredi §. cum filio vers. Nec fideicommissum ff. de vulg. & pupill.* & latè apud eundem Merlin. *de legit. tit. 2. lib. 2. quæst. 5. nu. 1.* & apud Molin. *de primogen. lib. 2. cap. pr. nu. 32. vers. Vlterius etiam, &c.* Et quamuis D. Carolus Andreas fuerit à matre in vniuersa suæ hæreditatis substantia institutus, Itaut longè pinguiùs fuerit totius hęreditatis cōsequutæ commodum, quam sint ipsius legittimæ, vel Trebellianicæ de Iure debitarū portiones, vndè contingere potuerit, quod cum fructibus ex tota hæreditate singulis futuris annis successiuè percipiendis commodè potuerit compensare onus in legittima impositum, eo casu cum non videatur filius grauamen recepisse, ita quoq. nequeat dictū restitutionis onus ex legittima reijcere, sed teneatur potiùs legittimam vna cum cœteris bonis bonis maternæ hęreditatis eueniente, & purificata fideicommissi conditione substi-
3 tutis restituere, vti latè trad. relati à Merlin. *de legit. lib. 3. tit. 2. quæst. 8. num. 2. & seq.* Surd. *de alim. tit. 2. quæst. 15. nu. 180. & seq. & decis. 21. nu. 20.* Mangil. *de imput. quæst.* 118.

118. *num.4. & seq.* Hæc tamen conclusio eo tantùm casu de Iure solet admitti, vbi præceptum restitutionis totius hæreditatis emissum fuit à Parentibus vna cum cautela per
4 Socc.Iun. *in suo cons.122. num.8. lib.pr.* perpensa, nempè, vt post ordinatam filio totius hæreditatis restitutionem addant insuper, quod si noluerit filius imposito oneri vniuersæ hæreditatis vna cum eius legittima restituendæ acquiescere, tunc suam legittimā tantùm, & non aliud ex materna hæreditate
5 consequi valeat, quàm Soccini cautelā approbant Durand., Gualdens. *in tract. de arte testandi tit.5. cautel.31. nu.8.* Gratian. *cap.684. nu.21. & seq.* Thomat. *decis. Maceratens.4. nu.1. 2.* Bellon.Iun. *cons.65. sub nu.13. sub vers. Ad tertium, & nu.52. vers. Ad secundum.* Giouagnon. *cons.1. nu.5.6. lib.2.* Quam cautelam non fuisse adhibitam in Testamentaria dispositione D. Claricis matris ex eius reuolutione satis constat. Et eò casu pariter nil officere assentior explicitam maternæ hæreditatis aditionem, quia, cum mater filiū in vniuersa sua hæreditate instituit, cui pariter in certo casu substitutum dedit, nullam tamen ei legittimæ detractionis prohibitionem fecit, videtur cessare contraria Testatoris voluntas ex autoritate DD. qui
6 fusiùs enumerantur apud Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.7. tit.8. nu.3. cum seq.* & Peregrin. *de fideicomm. art.36. num.81. & seq.* Merlin. *de legitt. lib.3. tit.2. quæst 7. nu.1. 2. & nu.12. & seq.* & *quæst.9. num.pr. cum seq.* sed necesse est, vt præter aditionem filius spe-
7 cialiter legittimæ beneficio renunciet, vt in *l. si quādo §. & generaliter C. de inoffic. Testam.* & ibi scribentes omnes Paris. *cons.46. nu.3. & seq. lib.2.* Peregrin. *art.36. nu.93.* plenè Thomat. *decis.4. nu.7.* Mart.Medic. *decis.6. num.18. & 19.* Fusar. *quæst.296. num.37.* Et propterea si D. Carolo Andreæ competijsse probetur ius detrahendi, & separandi ab hæreditate materna propriam legittimæ, & Trebellianicę portionē nō obstante à matre ordinato totius suæ hæreditatis fideicōmisso in casu mortis sinè liberis, qui nunc accidit; sequitur pariter absque difficultate concludendum, Ius istud faciendi detractiones præfatas, & pręsertim legittimæ quamuis non agnitæ, nec petitæ, dùm vixit, à D. Carolo Andrea transmissum modo fuisse ad D.Hyeronimū eius hæredē licet esset extra-
8 neus, vti trad. Menoch. & ab eo relati *in cons.77. nu.8.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.7. tit.8. nu.10.* Peregrin. *de fideicomm. art.42. nu.42.* Rota Rom. *dec.668. par.pr. diuers.* Gratian. *cap.118. nu.36.37.* Merlin. *de legitt. lib.5. tit.3. quæst.9. nu.pr.* Noal. *de transmiss. casu 10. per totum.* Rota Rom. post Merlin. *de legitt. dec.109. per tot.*

Verū licet hęc omnia, & alia plura, quę fauore filij, & legittimę possent, quàvis addi in suis terminis esse verissima ego quoque sæ-
9 piùs professus fuerim vt in meis Consultat. 20. *nu.46. 47. 48. lib.1.* & latiùs 121. & 151. *lib.2.*, aliena tamen omninò existimo à re præsenti, nec alicuius ponderis, aut momenti, vt impedire possint restitutionem totius maternæ hæreditatis D.Comitissæ in ea substitutæ.

Nàm cum omnia iura, & Imperatorum supra recēsita decreta huiusmodi adeò specialibus priuilegijs legittimam filiorum munire ea solùm mente statuerint, vt filiorum commodo, & beneficio consulerent, Nulli quoque dubium est, ea pariter in medium deduci tantùm posse, dum sic filius velit. Cæterum si filius non obstante priuilegio sibi à lege elargito elegerit potiùs totā hęreditatem parentum suorum consequi cum onere eam in certo conditionis euentu, cui parentes mandauerint restituēdi prorsus abiecto omni detractionum sibi competētium commodo, valida erit huiusmodi suæ voluntatis electio, cū ab eius arbitrio pendeat nolle, aut velle huiusmodi fideicommissi oneri propriam quo-
10 que legittimam subijci, vt benè *trad. in proposito* Roderic.Suar. *in d.l. quoniam in prioribus Ampliat.10. nu.53.* Peregrin. *de fideic. art.36. num.62.* Mangil. *de imput. quæst.118. ex nu.4.* Merlin. *de legitt. lib.3. tit.2. quæst.7. nu.24. cum seq.* quia, vti mox dicebam, licet respectu oneris à parentibus in legittima adiecti lex filio prouideat, & illud statim à legittima reijciat, intelligitur tamen hòc, si ita filio placuerit, ut meliùs explicat Gloss. *in l.*
11 *sancimus C. de inoffic. Testam. in verbo Ipso iure,* & Peregrin. *cons.16. nu.22. & 23. lib.6.* Gratian. *decis. Rota Marchię 4. nu.20. 21.*

Et hinc est, quod comuniter reperitur decisum in terminis nostris, quòd si Parens totius suæ hęreditatis vniuersale fideicommissum instituat, & ad illud primo loco proprio filio vocato, eidem etiam imponat onus totam eamdem hæreditatem comprænensa quoque eiusdem portione legittima in certo casu alteri restituendi, quod tale onus potest ipsomet filio cōsentiēte in legittima apponi
12 vt per tex. *in l. si quando §. generaliter C. de inoffic. Testam.* tradunt præcœteris Socc. Iun. *cons.136. nu.16. lib.pr.* Ruin. *cons.86. nu.7. lib.2.* benè Couarru. *in c. Raynaldus §.1. nu.4.*

*num.*4. Nàm, vt inquit, cum lucro potiùs, quã cum damno assentitur huic oneri filius, quia poterat Parens eum in sua legitima tãtùm instituere, & in reliquis bonis extraneũ, & eũ in tota sua hæreditate instituit in recõpensationem oneris adiecti restitutionis integræ suæ hæreditatis. benè quoque Ant. Gomez. *var. resolut. tomo pr. cap.* 11. *sub nu.* 30. *vers. Item quæro si Pater, vel Mater in suo Testamento,&c.* Roderic. Suarez. *in repet. l.quoniam in prioribus, Ampliat.* 10. *nu.* 27. Gabr. *in suis conclus. tit. de legit. concl. pr. nu.*55. Cephal. *cons.*152. *nu.*76. Palatius Ruu. *in repet. rubr. de donat. inter vir., & vxorem*, §.47. *nu.*2. & plures alios adducens Molin. *de Hispan. primogen. lib.*2. *cap.*3. *nu.*7. & prçter ab eo relatos Pedroch. *cons.*6. *nu.*2. & latè doctèq. Gaspar. Manz. *in suo tract. de Testam. tit.*12. *quæst.*44. *nu.*56. Quod autem D.Carolus Andreas consensum præstiterit D.Clarici Matri suæ de imponendo grauamine fideicommissi in tota sua hæreditate nõ modo ad fauorem liberorum eiusdem D.Caroli Andreæ, quos non tantùm vulgariter, sed per fideicommissum substituit, sed ad fauorem quoque D.Comitissç Vrsinæ in casu extinctæ lineæ D.Caroli Andreæ substitutæ, mihi videtur hæsitari non posse, cũ hoc probet confessio explicita eiusdem D. Caroli Andreæ in suo Testamento, vt ibi legitur; *Che riceroò detto mio consenso, e sodisfattione in fare il suddetto Legato, che li fù da me prestato, perche desideraı detta mia sorella fosse beneficata.* Vndè præfatus D. Hyeronimus Leoni hæres ex Testamento D. Caroli Andreæ confitentis non potest modo eiusdem Testatoris confessionem improbare, sed ei

13 stare omninò tenetur, etiamsi fortè contrariũ in rei veritate constaret. *l. legaui Titio* 26. §. *contra autem, vers. Quod si non fuit, &c. ff. de libertate legata l. si sic legatum* 78. §. *si mihi ff. de leg.*2. præcipuè cum non tendat huiusmodi confessio in præiudicium aliorum, quam ipsiusmet Testatoris,& eius hæredum,

14 & successorum. Becc. *cons.* 21. *sub num.* 19. *vers. Nam respondetur, lib.*2. Rota Rom. apud Coccin. *dec.*152. *nu.*1. *vers. Et hæ confessiones,&c.* cum aliis pluribus *in dec.*63. *par.*11. *recent.* Et propterea dũ D.Carolus Andreas filius suam legittimã fideicommisso ab eius Matre constituto subijcere voluisse ipsemet in suo Testamento irrefragabili suæ vocis Testimonio cõprobauerit, ex eius nunc persona nequit illam ex asse fideicommissi D. Hyeronimus hæres detrahere, vt in his ter-

15 minis ratiocinantur. Ruin. *cons.* 58 *num.* 8. *vol.*2. Paris. *cons.*1. *num.*104. *lib.* 3. Decian. *cons.*32. *nu.*103. *lib.*2. Menoch. *de præsumpt. lib.*4. *præsumpt.*196. *nu.*24. Rota *decis.* 100. *nu.*1.2. coram Eminentiss. Ottobono.

Sed nè fortè dicatur non semper, & omni casu validè assentiri filium grauamini sibi à Parentibus in legittima appositi, asserit, & fatetur D.Carolus Andreas in ipso actu testandi suum matri præbuisse consensum, vti percipitur ex suæ assertionis verbis, *che ricercò detto mio consenso, e sodisfattione in fare il suddetto legato*, nempè tempore, quo dictam dispositionem emisit, vt explicari debent vsu comuni loquendi ea præcipua verba. *In fare il suddetto legato*, & in iure quoque probatur, quia dum illa dictio *In* adijcitur actui, denotat intrinsicitatem, & vnitatem cum eodem Actu ex doctrina Bald. *in*

16 *rubr. ff. solut. matrim. sub nu.*6. *vers. Si verò dictio in iungitur actui.* Vndè si Statutum requirat consensum in contractu mulieris, vel minoris, præstari debet consensus intrinsecè, & vna cum ipso ineundo contractu, nõ

17 autem antea, vel post, vt dictionem *In* expendendo trad. ex Baldo mox allegato, & alijs pluribus Altograd *cons.*44. *n.*1.2. *lib.*2. Quicquid autem sit de consensu filij præstito ante, vel post Testamentum oneri sic imponendo, seu imposito a Patre in sua legittima, in quibus terminis loqui videtur dispositio præfatæ legis *Si quando* §. *Illud C. de inoffic. Testam.*

Certissimum est apud omnes, quod si in ipso actu testandi, & in quo imponitur onus in legittima, filius assentiatur, nec ipse amplius, & multo minus eius hçres poterit postea hoc onus reijcere, nec legittimam ab onere immunem detrahere. vt articulo priùs

18 discusso concludit Anton. Gomez. *var. resolut. tomo pr. cap.*11. *sub num.*31. *vers. Sed his non obstantibus ego teneo,&c.* & sic intelligit Io:Lopez. de Palatios *in repet. rubr. de donat. inter vir, & vxor.* §.47. *nu* 2. Salyc. & Ias. *in d. l. si quando* §. *generaliter nu.*8.9. Molin. *de primogen. lib.*2. *cap.*3. *nu.*8. benè Menoch. *cons.*196. *sub nu.*20. *vers. Vndecimo, &c.* & meliùs *cons.*411. *nu.* 31. 32. & latè Cephal. *cons.*153. *sub nu.*81. ibi, In casu ergo nostro, quo approbatio est facta in actu Testamẽti, &c. *& numeris seq.* Cancer. *var. resolut. ist. pr. cap.*3. *de legittima nu.*35. vbi mouet difficultatem exortam inter DD. occasione *d. l. si quando* in §. *illud C. de inoff. Testam.* ex quò videtur reprobatum omne pactum factum à filio cũ Patre, vel matre pro sua legittima, aliqua portione in eorum vita recepta, &

ait

ait *nu.36.* quod filius verè ante Testamentũ parentum non potest consentire, vt apponatur suæ legitimæ grauamen, nisi huiusmodi consensus, & pactum foret iuramento vallatum; In ipso verò actu testandi, vt addit, filius vtique talem consensum præstare potest & allegatis Menoch., & Cephalo in consilijs supra relatis sic dispositionem *d.§.illud* limitat Fusar. *de substit. quæst.296. nu. 92.* ibi si tamen approbatio Testamenti esset facta in ipso actu testandi, &c. & Fusario tantùm relato omnia antea dicta super quæstione, quãdo filius censeatur acceptare onus à Patre per vniuersale fideicommissum in ipsa legittima impositum, declarat, & pro approbatione concludit Merlin. *de legit. lib.3. tit.2. quæst.9. sub n.40.* in vltimis verbis ibi. *Item quando filius accomodat consensum Patri in Actu testandi, &c. & quæst.25. nu.18.* & præsertim filium sibi præiudicare consentientem matri, ac præsenté Testamento, cum post mortem matris maternum agnouit iudiciũ,
16 vt in casu nostro, confirmat Peregrin. *de fideicomm. art.36. sub nu.80. in fin.* & Castill. *quotid. controuers. lib.5. cap.107.* post disputatum articulum tandem *sub nu.76. in fin.* in vers *Nono, & vltimo, &c.* monet, vt omnis difficultas cesset, & voluntas Parentis disponentis seruetur, admodum necessarium esse, quod filius tempore, quo Pater disponit, consensum adhibeat, & proinde, vti subiungit, si fideicommisso facto in fauorem omnium de familia filij tẽpore dispositionis factæ consenserint, non esse futurum locum decisioni Iustiniani in *d.l.si quando §.illud C. de inoffic. Testam.* & post alios omnes doctissimus Gaspar Manz. *in suo tract. de Testam. tit.12. quæst.44. nu.59.* & ea mouentur fortiori ratione, quia si in ipso actu testandi potest filius consentire, vt prætereatur, & ex-
20 hæredetur, vt ex textu *in l.Non putauit §. si quis sua manu ff. de bonor. possess. contra tabul.* de comuni testantur Arias Gomez. *in l.22. Tauri nu.5. & infra vers. Sed his non obstantibus, &c. & col.4. in fine vers. Vnde infero.* Cancer. *d.cap.3. nu.35.* Cephal. *d.cons. 153. nu.83.* & alij plures supra citati, quod longè acerbius est filio, quam in legittima onus fideicommissi recipere; Ideò faciliùs, & fortiùs onus, & grauamen legittimę appositum per consensum filij substineri potest, quam ipsa præteritio, & exhæredatio, vt arguunt, Anton.Gomez. loco citato *sub n.31.*, & Cephal., Menoch., Cancer., Merlin., & omnes superiùs adducti, & Gaspar. Mans. *d.q.44. nu.63.* per hanc potissimum rationẽ pro consensus validitate concludit; Quod eò magis dixerunt DD. urgere, quando filius in actu testandi consensit, & post obitum Patris, vt in casu præsenti, donec vixit nunquã conquestus est, verùm sine contradictione omnia bona materna possedit, quia tũc præstitum consensum confirmasse videtur, vt
21 præcipuè apud Menoch. *d.cons.196. num.21.* prout pariter dùm præsens Patris Testaméto se præteriri, aut exhæredari consenserit, & mortuo Patre superstes à paterna hæreditate se abstinuit, videtur iterùm Patris di-
22 stributionem approbasse, vti trad. Gomez. *in d. l.22. Tauri sub nu.5. col.3. in fin. vers. Secundo confirmatur, &c.* & eò magis iuxta Couaruuij sententiã in *cap. Raynaldus §.1. sub num.3. vers. Quartum, &c.* dùm iste filij
23 consensus grauamini propriæ legittimæ tendit in commodum descendentiũ ab ipso Testatore, nec tamen excludit ipsius filij liberos, vt præcipuè est casus noster, quia consensus pręstitus à D.Carolo Andrea D.Clarici matri subijciendi fideicommisso omnia sua bona compræhensa quoq. legittima ipsius Caroli Andreæ filij redundauit in commodum D.Comitissæ Orsinæ descẽdentis ab ipsa D.Clarice testante, nec aliquod allaturus erat pręiudicium filijs ipsius D.Caroli Andreæ, qui si extarent ad totam eiusdem hæreditatem fuerant admittendi, nec D.Comitissa nisi eis non extantibus substituta fuit, & animaduertit in his terminis Pedroch. *cõs. 6. nu.35. vers. Secundum illud est, &c.*

Neque crediderim dicturum aliquem nõ asseruisse dictum D.Carolum Andream suũ pręstitisse consensũ quoad legittimam suã, & ideò trahendũ esse, & intelligendũ consensum matri dedisse tantùm, vt fideicommisso subijceret totum id, quod superesat proprię substantiæ præter legittimam portionem sibi de iure debitam, quę vti speciali nota digna, debuisset quoq. indiuidua renunciatione, & & specialiter in consensu nominari iuxta in
24 his terminis præscripta *in d. l.si quando §. generaliter.* ibi præsertim. *Nisi hoc specialiter, siuè in apocha, siue in transactione scripserit, vel pactus fuerit.*

Nàm facilis ex reuolutione facti resultat obiecto responsio; Dña enim Clarix licet tempore Testamenti filium masculum haberet D.Carolum Andream, cui ab intestato ex dispositione Statuti tota eius hæreditas deuolui debuerat, facto tamen Testamento nil vltra legittimam portionẽ ei relinquere cogebatur, & in hoc tantummodo Parentes grauantur, de reliquo verò suæ hæreditatis

pro.

pro suo libito disponere possunt, prout vnusquisque iure naturæ facultatem habet di-
25 sponendi de Rebus suis *l. in re mandata C. mandati*; quo certissimo stante supposito nõ opus habebat D.Clarix mater consensu filij sui, vt fideicommissum institueret de cœteris proprijs bonis vltra legittimam, sed tantùm eius consensus erat necessarius pro subijciẽda eidem fideicommisso portione legittima filio debita, vt eam quoq. cum cœteris bonis oneri restitutionis subijci pateretur; & propterea præstitum consensum à Carolo Andrea adaptari non potuisse nisi ad legittimam portionem necessario infertur; Regula enim est vulgata, & comunis, quod si dispositio generalis verificari non potest nisi in vna specie, censetur esse specialis, vt est do-
26 ctrina Bartoli *in l. qui Romæ §. duo fratres q. 6. de verb. obligat.*, vbi quod dùm nulla alia causa subest, perinde est, ac si illa nominatim fuisset expressa, & ibi Ripa *nu.79.* Crott. *nu.127.* Ruin. *cons.89. nu.8. vers. Quià ergo dictam, &c. lib.1.* & indiuidua sunt, & mutatis nominibus transcribenda in proposito ver-
27 ba Socc.Iun. *in cons.136. lib.1. nu.17.18.19. & seq.* vbi facta obiectione dicti §. *generaliter* respondet, quod dum solùm in legittima verificari potest, habetur pronominatim facta, & applicando Themati, super quo consultus fuerat, inquit, *Sed in casu nostro ista approbatio non potest quicquam operari, nec in alio verificari, quam in legittima, ergo perinde sit, ac si ei nominatim, &c.* & pariter cõfirmando propositum nostrum sic prosequẽdo inquit; *Nam dispositio Testatoris per se valebat, nec confirmatione indigebat, &c. debet ergo talis confirmatio intelligi respectu iuris, quod ipsi Ludouico aduersus dispositionem Testatoris competere potuisset, sed nullum aliud ius ei competere poterat, nisi respectu legittimæ suæ, ergo talis confirmatio solùm in dicta legittima verificari potest, & consequenter perinde haberi debet, ac si specialiter, expressè, nominatim, &c.* & benè Socc. sequendo Menoch. *cons 71. nu.23.* & latè Becc. *cons. 34. num.14.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.7. tit.8. nu. 11. vers. Item quando renunciauit, &c* Trentacinq. *var. resolut. lib.pr. tit. de legittima resolut.4. sub nu.2. vers. Tertius casus est, &c. & seq.* Amat. *decis. Ferrar.46. nu.31.32.* vbi alios.

Sed omnem substulisse videtur difficultatis vmbram ipsamet D.Caroli Andreæ Testamentaria dispositio, in qua præcœteris supra ponderatis, ita mandauit, & ordinauit; *Che seguita la mia morte sia consignato alla medesima* (nempè D.Comitissæ Vrsinæ eius sorori) *tutto quello li perviene per la dote della già Sig.Clarice nostra Madre commune, & in tutto, e per tutto conforme al Testamẽto della detta Sig. mia Madre, che ricercò detto mio consenso, &c.* Vndè non versamur in casu tacitæ approbationis materni Testamenti ex aditione hæreditatis elicitę, vel in simplici, eiusdem Testamenti approbatione; sed in ordinatione, quod mandetur exequutioni materna voluntas *in tutto, e per tutto*; cum autem adest expressa filij voluntas, vt sortiatur effectum Parentum dispositio *In omnibus & per omnia*, vt in casu præsenti, tunc nulli dubium est, quod huiusmodi generalis approbatio Testamenti sub dicta clausula *in omnibus, & per omnia* specialis, ac indiuiduæ expressionis vim continens sufficiẽs sit ad effectum excludendi ipsum filium approbantem, vel ab eo causam habentem à iure de-
28 trahendi legittimam, vt in indiuiduo tradũt Ruin. *cons.56. nu.12. lib.2.* Paris. *cons.26. nu.41. cum seq. lib.2.* Peregrin. *de fideicomm. art. 36. nu.89.* Fusar. *de substit. quæst.296. nu.93.* & alijs adductis Merlin. *de legitt. lib.3. tit.2. quæst.9. nu.38.* quia, vt inquit, hæc clausula *in omnibus, & per omnia habet vim specificę expressionis legittimæ.*

Sed hęc discutiuntur eo casu, cum versamur, vti dixi, in pura aditione paternæ hæreditatis, & sic in tacita approbatione Testamenti, vel fortè etiam in expressa Testamẽti paterni approbatione non ad alium finem emissa, quam vt Patris, vel matris approbetur vltima voluntas; cessat autem prorsus omnis controuersia, cum approbatio Testamenti matris conuertitur in dispositionem filij, vt in casu nostro, quia D. Carolus Andreas non in simplicis approbationis terminis sermonem suum concepit, sed vlterius disponendo iterùm D.Comitissæ suæ sororis fauore illud idẽ, q sua mater antea disposuerat, ampliùs dixit; *Ordino che seguita la mia morte sia consignato alla medesima tutto quello gli perviene per la dote della già Sign. Clarice nostra Madre commune, & in tutto, e per tutto conforme al Testamento della detta Sig. mia Madre*, quæ verba nouam producũt dispositionem, ac si D.Carolus Andreas pręcisè de nouo ordinasset, quod in tota hæreditate suæ matris succederet D. Comitissa
29 soror, vt ex Soccino, & Peregrin. in puncto arguit Rota Rom. *in Bononien. legitt.8. Febr. 1647.* coram Emin. Ottobono §. *Et visa fuit cessare omnis difficultas, &c.* impressa modo *inter eius decis. separatas in decis.100. nu.11.* Et

Et certè quidem superflua redderetur eius dispositio, & ordinatio, nisi legitimæ, & Trebellianicæ detractiones sibi competentes cõpræhenderet; Siquidem quoad cætera bona hæreditatis maternæ detractis legitima, & Trebellianica, superflua erat eius ordinatio, & dispositio, cum iam in eis satis clarè statuta, & ordinata erat in isto casu D. Comitissæ successio per Testamentum maternũ, ad quam obseruandam per aditionem hæreditatis purè factam tàm D. Carolus Andreas quàm eius hæres iam erant obstricti, omnis
30 autem dispositio sic est interpretanda, vt superfluitas ab ea euitetur Rol. *cons. 62. nu. 30. & seq. lib. 3.* Menoch. *cons. 81. nu. 32.* cum alijs apud Barbos. *axiomat. iur. 216. nu. pr. & seq.* Addito etiam, quod non modo superflua, sed delusoria quoque remanerẽt verba sequentia, *Perche desiderai detta mia sorella fosse beneficata* Nullũ autẽ aliud Beneficium in hæreditate materna ab eo in D. Comitissã sororem redundare poterat; Nisi quod permitteret, & assentiretur, quod cum reliqua hæreditate materna id etiam, quod ipse iure legitimæ, vel Trebellianicæ detrahere potuisset, titulo fideicommissi, & substitutionis ad eandem D. Comitissam deuolueretur; nec in alio poterat istud Beneficium ex sui parte verificari, quo casu pernecesse ad suas detractiones est referendũ, vti præter supra relatos confirmat Rota in *d. Bononien. legittimæ*
31 in vers. *Insuper cum approbatio, &c.*

Ex quibus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Paria sunt nullum fuisse hæredem institutum, vel institutum repudiare.*

2 *Deficiente cõditione substitutionis deficit substitutio.*

3 *Dispositionis verba interpretari debent iuxta cõmunem loquendi vsum.*

4 *Priuatio quandoque non supponit habitum.*

5 *Verbum* cedere *significat dimittere rem possessam.*

6 *Cedens hæreditatem eam priùs adiuisse censetur.*

7 *Cedens, aut renuntians fideicõmissum in proximè substitutum habetur pro mera abstentione, & dicitur repudiare non autem cedere.*

8 *Præcipuè cum renunciatur ipsi nominationi factæ;*

9 *Correspectiui dicuntur actus, cum vnus sine altero factus non fuisset.*

10 *Renuncians aliquo recepto non tamen dicitur adiuisse, seu acquisiuisse.*

11 *Filio præterito competit ius impugnandi Testamentum Patris, & nu. 12.*

13 *Filius vt non dicatur præteritus, necesse est de iure aliquid sibi Iure institutionis à Patre relinqui.*

14 *Contrarium ex Statuto Lucensi in cap. 4. lib. 2.*

15 *Successionem habens ex nominatione alicuius dicitur habere à nominante; vbi distinctio inter necessariam, & voluntariam nominationem.*

16 *Pater habens facultatem nominandi aliquem ex filijs ad certam hæreditatem potest filium nominatum, grauare, & potest nominans grauare nominatum ad ferendum insigne familiæ nominantis.*

17 *Filius tenetur imputare in legitimam nominationem de eo factam à Patre in aliqua hæreditate.*

18 *Testator potest pœnam imponere non obtemperantibus suæ voluntati.*

19 *In conditionibus debet attendi potiùs effectus à disponente contemplatus, quàm verborum sonus.*

20 *Conditio etiam voluntaria per æquipollens impletur.*

21 *Text. in l. mulier ff. ad Trebellian. declaratur.*

22 *Præceptum Testatoris dicitur per viam modi, non autem conditionis expressum, quando post adeptam hæreditatem implendum est.*

23 *Onus etiamsi per clausulã* cum hac conditione *exprimatur, nihilominus modus dicitur, non conditio, si post acquisitionem est implendum.*

24 *Conditione pendente legatum, aut fideicõmissum non acquiritur.*

25 *Relicta sub modo statim tanquam pura relicta acquiruntur.*

26 *Interpellatio non est necessaria cum per Testatorem est adiecta dies, & pœna.*

27 *Scientia vicem interpellationis supplet.*

28 *Modus, & conditio resolutiua sunt idem.*

29 *Conditio resolutiua non suspendit effectum dispositionis, sed illam potiùs resoluit, nisi impleatur.*

30 *Grauatus sub conditione resolutiua non priuatur, nisi priùs fuerit à Iudice interpellatus.*

31 *Ignorantia regulariter præsumitur.*

32 *Scientia Testamenti alterius non præsumitur.*

33 *Tempus præfixum ad implendum onus Testatoris currit à die scientiæ tantum.*

34 *Pœna priuationis supponit culpam;*

35 *Igno-*

Digitized by Google

35 *Ignorantia omnem culpam excludit.*
36 *Priuatio iuris acquisiti dicitur pœna.*
37 *Scientia præsumpta sufficit ad effectum priuationis. Declara nu. 40.*
38 *Scientia vnius capitis dispositionis non inducit præsumptionem scientiæ aliorum capitũ.*
39 *Sciens factum in genere, qualitates autem ignorans scire non dicitur.*
41 *Pro excludenda pœna priuationis qualibet interpretatio fauorabilis sumenda est.*
42 *In dubio pro exclusione pœnæ priuationis iudicandum est.*
43 *Vocatis inter plures fratres mortuo vno subsequenti in ætate, de quo intelligatur.*
44 *Substitutus in casu contrauentionis restituit substituto in casum mortis.*

ARGVMENTVM.

Cedens hæreditatem, aut Fideicommissum, quãdo dicatur eam, siuè illud priùs acquisiisse, & acquisiuisse; Priuatio an semper supponat habitum; Habens facultatem nominandi aliquem ad hæreditatem, vel Fideicommissum an possit grauare in aliquo nominatum, & nominatus an dicatur habere successionem à nominante, vel ab eo, qui dedit facultatem nominandi. Cõditio quando per æquipolens possit impleri. Conditio, & modus in quibus differant. Interpellatio an requiratur ante priuationem. Scientia ad effectum priuationis an præsumpta sufficiat. Scientia vnius capitis dispositionis an inducat scientiam aliorum capitum eiusdẽ dispositionis. Concurrente substituto in casũ cõtrauentionis, & substituto in casum mortis, quis sit præferendus.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXVII.

IN hac propter varietatem quæstionum celeberrima controuersia suborta inter filium primogenitum olim D. Io:Pauli de Chellis, & DD. Antonium, & Donatũ suos Patruos plures in medium deducti fuerunt coram DD. Arbitris definiendi Iuris articuli, quorum aliquorum tantum meo calamo defensio pro eodem minore primogenito, & aduersus D. Antonium commissa fuit.

Cum Io:Paulus senior, & filiorum Francisci Patruus Magnus in suo Testamento certa bona fideicommisso subiecerit; In quò primum succedere mandauit Franciscum suum ex fratre nepotem, & eo defuncto, quẽ ex suis filijs idem Franciscus Pater in publico Instrumento nominauerit, & declarauerit, cui sic nominato suos successiuè descẽdentes primogenitos substituit; Et casu quo decederet dictus Franciscus nulla facta nominatione, aut declaratione dicti successoris, eo casu Testator ipse vocatũ esse voluit & substitutum dicto Francisco Ioan:Paulum filium eiusdem Francisci primogenitum, vti latiùs ex ipso percipitur Testamento. Franciscus tamen nominauit in suo Testamento postmodum Anno 1649. confectò Dominicum alterum ex sex suis masculis filium, qui Dominicus statuẽs seculi diuitias relinquere, & vna cum Religiosa vita paupertatis amplecti delicias, prout verè S. Dominici Institutũ professus est, Renunciauit vna cum nominatione Paterna successioni quoque dicti fideicommissi; Vndè Ioa: Paulus, dum uixit, intendit factum esse locum substitutioni à fideicommittente ordinatæ in casu, quò Franciscus nominationem alicuius ex proprijs filijs omitteret, cum paria sint in iure
1 nullum fuisse hæredem institutum, vel institutum repudiasse ex Ruin. *cons. 46. num.* 10. *lib.* 2. & hinc est, quod Io: Paulus donec vixit tanquam verus fideicommissarius, & successor ab ipso Testatore vocatus dicta bona fideicommisso præfato, & primogenituræ in dicto casu supposita possedit; Vndè cũ pariter Testator mandauerit, quod in casum non factæ a Frãcisco nominationis alicuius succederet Io: Paulus filius maior eiusdem Francisci, & post eius obitũ eius filius primogenitus cum successiuà successione primogenitorũ eo modo, quo in descendẽtia filij nominãdi ordinauerat; Defuncto modo Io:Paulo eius filius primogenitus petijt admitti iuxtà statutum à Ioa:Paulo Testatore successoris ordinem. Verùm se totis viribus huiusmodi petitioni aduersatur Antonius Patruus, qui asserit Testatorem deficiente linea nominãdi filij ab institutæ primogenituræ modo recessisse, & ordinẽ variando successionis, eò casu merum maioratum facti de cætero instituisse; Ita vt nõ ampliùs linea primogeniti, sed ætas maior inter omnes descendẽtes attendi deberet, & sic tanquam omnium senior admittendus esset; licet enim vti dicitur, passus fuerit Io. Paulum, donec vixerit, dicto Fideicommisso frui, non ideò hoc permisisse, quia cõsenserit factum fuisse locum eius substitutioni à Testatore ordinatę in casum nõ

factæ à Francisco Patre nominationis stante repudiatione Dominici nominati; sed quia cum fuisset Dominicus nominatus, & is sine liberis obierit, factus erat locus vocationi maioris natu, qui cum fuisset Io: Paulus viuēs sic, non vt in casu nō nominationis vocatus, sed vti senior successerit, sequi dicebatur, quod modo eo defuncto, cum ætate prouectior reperiatur cœteris omnibus suis fratribus, Donato altero fratre, licet senior, tamē, vti prætenditur, in habitu Clericali reperto tempore vacantis successionis, & mortis Io: Pauli, & sic ex dispositione Testatoris excluso, ipsi modo sit deuoluta in tali asserto maioratu tacti, & saltatorio successio.

Nàm, vt obijciebatur, non potuit fieri locus substitutioni Io. Pauli à Testatore tātùm in casu omissæ à Francisco nominationis ordinatę; Cum re verà Franciscus demandatā sibi facultatem nominandi consumpserit, eligendo, & nominando in primùm fideicommissarium Dominicum alterum ex proprijs filijs, vndè deficiente conditione, sub qua concepta fuerat substitutio, defecisse pariter dicendum videbatur substitutionis dispositionem
2 tionem *ex l. pr. ff. de donat. l. qui hæredi §. fin. ff. de cond. & demonstrat.*

Renunciationem verò præfatā Dominici dicebatur non fuisse simplicem, & absolutam declarationem non acceptandi nominationē sui ipsius à Patre factam, sed veram potiùs renunciationem ob causam ingressus Religionis, se expoliando fideicommissi bonis, vt elici dicitur ex illis Instrumenti verbis, *habbia resoluto priuarsi del detto fideicōmisso*, Priuatio autem supponat habitum *l. decem ff. de verb. obligat.* Sed facilè responderi posse credidi; Non enim asserimus substitutionem, seu vocationem sub conditione ordinatam effectum sortiri posse ante purificationē eiusdem conditionis, & sic non diximus, ℘ nō obstāte facta nominatione nihilominus aptum fuisse locum vocationi sub cōditione non factæ nominationis ab hærede dispositæ; Verùm dicimus idem esse factam non fuisse nominationem, vel factam, sed sine effectu stante repudiatione nominati; & proindè cum æquiparentur in iure Actus effectū non sortiti, & actus non facti, idcircò conclusimus locum esse secundę vocationi, ac si impleta foret cōditio nominationis nō factę. Si enim defixa mente perpendatur Testatoris dispositio præfata, firmam, & efficacem fuisse patet eiusdem intentionem, vt ordinatum fideicommissum in aliquem ex filijs Francisci nepotis, & hæredis iure primogenituræ cursum, & successionē suam inciperet & ideò consultò ordinauit, vt nō facta nominatione vel etiā (vti de iure suppleri, & intelligi omninò debet) facta sine effectu tamē, in Io. Paulo, & eius descendentibus primogenitura sumeret exordium.

Fateor tamen punctum percutere, si subsisteret, quod subijcitur secundo loco, de acceptatione, & acquisitione facta nominationis à Dominico, quā postea exuerit induendo Religionis habitum, ex vi verbi *priuationis* in Instrumento renunciationis illapsi. Sed huiusmodi acquisitio, seu acceptatio nominationis non aliundè desumitur, quam ex narrationis verbis in renunciationis Instrumento præmissis, vt ibi. *Habbia resoluto priuarsi del detto fideicommisso*, quasi quod hæc verba probent antecedentem eiusdem fideicommissi possessionem, & acquisitionem ex regulà, quod priuatio supponit habitum. Sed minùs leuis est coniectura ex æquiuoco verbo desumpta, cum vulgato sermone priuari nos dicamus non tantùm ijs, quæ iam habemus, & dimittimus, sed etiam ijs, à quibus spontè abstinemus, vndè frequēter dici solet communi sermone, *Mi voglio priuare della tal conuersatione, del tal commodo, del tal spettacolo*, quæ tamen omnia non modo non dum habuimus, sed realiter adhùc non sunt in esse deducta, vndè frui, & habere non potuimus, & propterea iuxta vulgarem, & comunem vsum loquendi interpretari, & ex-
3 plicari debēt contrahentiū verba per text. in *l. labeo cum ibi notat. ff. de suppellectil. legat.* Barz. *dec. 110. nu. 25.* Honded. *cons. 52. n. 18. lib. pr.* & hinc fortiùs est in iure quoque probatum, quod licet regulariter dici soleat, 9
priuatio supponit habitum, nihilominus ratione subiectæ materiæ, aut ob præsumptam contrahentium mentem priuatio etiam quādoq; habitum non supponat, vt ex Euerard.
4 *in loco seu Argumento de priuatione ad habitū nu. 3.* pluribus exemplis confirmat Menoch. *cons. 325. nu. 76. 77.* sed additur in proposito, quod etiam verbum *cedere* sua naturà significet dimittere rem, quam quis tenet, & pos-
5 sidet iuxta definitionem traditā ab Olea in *suo tractatu de cessione tit. pr. quæst. pr. nu. 4. per text. in l. non ab re 10. C. vndè vi l. 3. ff. de cess. bonor.* Vndè qui cedit hæreditatem eandem priùs tacitè adiuisse censetur ex textu
6 *in l. si Ansa C. de iur. deliberand.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 101. num. 98.* Mascard. *de probat. concl. 44.* Si tamen cessio fiat ei, qui in dictum casum vocatus erat ad rem cessam, tunc per huiusmodi cessionem non cen-

censetur adita hæreditas, vel acquisitum ius successionis, quod ceditur, sed importat nudam abstensionem, ac simplicem priuationẽ, vt locus fiat in eum casum substituto, prout est in casu præsenti; quia non ignarus Dominicus, quod in casu non factæ nominationis, vel factæ, sed effectum non sortitæ reserebatur aditus secundæ vocationi Ioa. Pauli sui fratris; Ideò in præfato Instrumento renunciationis anno 1652. confecto, narrata in primis nominatione sui ad prefatum fideicommissum à Patre facta, sequitur postea his præcisis verbis, *Renunciauit in fauore, & à fauore del Sig. Gio. Paulo suo fratello presente, &c. al soprascritto fideicommisso, & alla nominatione fatta di lui.* Vndè benè intrat mox relata distinctio, quòd dùm renunciatio facta non est extraneo, sed ei, qui in dictum casum non factæ, vel non effectum sortitæ nominationis vocatus erat in successione eiusdem fideicommissi, hæc habenda sit pro pura, & mera abstentione, & refutatione, ita ut ex ea in hunc casum dicti fideicommissi præcedẽs

7 acceptatio nullatenus inferri valeat, iuxta text. *in l. si sponsus §. martius ff. de donat. inter vir., & vxor.* Bald. *in l. pactum quod dotale nu. 13. C. de collat.* Aret. *cons. 21. nu. 2.* & benè trad. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 2. tit. 12. nu. 17. vers. Aut verò renunciatio,* & benè videndus Barz. *decis. 25. nu. 44. 45.* & pluribus relatis distinctionẽ confirmat Olea *de cess. tit. 2. quæst. 3. nu. 45.* & sequitur Rota Rom. *in Romana separationis bonor. 25. Iunij 1646. coram Verospio, §. Neque eiusdem hæreditatis aditio inducitur, &c. modo in par. . recent. decis. . nu. . .* Pro vt cedens substituto fideicõmissum iam agnitum habetur ac si naturaliter decessisset Rota *in Bonon. fideicom. 28. Iunij 1651. inter eius impressam decis. . . nu. . .* Præsertim cum non simpliciter fideicommisso, quod fortè posset æquiuocum esse, sed ipsi nominationi expresse renunciat, & sic obstat principio acquisitio-

8 nis, vt ex Baldo *in l. illud n. 7. vers. Quid ergo dicimus, C. de Sacr. Sanct. Eccles.* animaduertit Barz. *decis. dicta 25. sub nu. 45. in fin.*

Nec ex eo, quod dictus Dominicus facta dicta renunciatione consequutus fuerit à D. Ioa: Paulo annuæ prestationis promissionem & hãc correspectiuè ad dictam renunciationem Io: Paulus emiserit, vt arguitur ex verbis eiusdem Instrumenti. *Mà anche perche detto Sig. Gio. Paulo per se, &c. promisse, e s'obligò dare, e pagare.* Correspectiui autem

9 dicuntur actus, cum vnus sine altero factus non fuisset. Bald. *in l. petens nu. 49. C. de pact.* Alex. *cons. 90. nu. 8. vers. Nec obstat, lib. 3;* Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 3. num. 20. & seqq.* probari vlla ratione potest Dominicũ priùs dictum fideicommissum acquisiuisse, atque agnouisse.

Nõ modo enim omni iuris autoritate destitutũ cõspicitur argumentũ istud, sed nimis etiã foret brocardicũ, & in vtroq. cõcluderet; Tàm enim mediante aliqua promissione allicere, & inducere possum aliquem ad mihi renunciandam hæreditatem iam aditam, vel fideicommissum iam acquisitum, quam ad repudiandum, refutandumq; ius delatum, sed non acquisitum; Vndè potiùs in contrarium testantur Doctores, nempè, quod licet hęres nominatus, vel institutus pecunia accepta repudiasset hæreditatẽ ei, qui immediatè fuerat in casu eius repudiationis vocatus; Nihilominùs huiusmodi renunciatio nõ contineat implicitè aditionem, verùm simplicem abstensionem, & nudam priuationem, vt lo-

10 cus fiat substituto, ita præcœteris trad. Cancer. *var. resolut. lib. 3. cap. 15. nu. 160. & seq.*

Eoque minus ex eo, quod additur ad cõfirmationem propositę difficultatis nimirum, quia tàm idem Dominicus, quam D. Io: Paulus vti eius cessionarius numquam petierint aliquam portionem paternæ hæreditatis, ex quo non facto arguatur intentio Dñi Dominici agnoscendi fideicommissum sibi ex dicta nominatione sub hac conditione delatum nihil consequendi paternæ hæreditatis.

Dominicus .n. non idcircò nunquam petijt substantiæ paternæ portionem aliquam, quia intenderit esse fideicommissarius, sed quia ab intestato petere nõ poterat, cum Pater suus Testamento condito defecisset; Nec minùs ex Testamento, quia in eo non fuerat à Patre cum cœteris fratribus institutus; Nec minùs ideò tanquam pręteritus ius

11 habebat impugnandi Testamentum ex concessione, de qua in *Nouell. 115. c. 3. §. vltimo,* vel cõtratabulandi de iure Prætorio, de quo

12 pariter habetur dispositio *in l. si post mortem §. 10. §. vlt. ff. de bonor. poss. cont. Tab.* Nàm quidquid sit de stricto Iuris rigore, ex quo sit necesse filium institui, vel titulo institutionis ei aliquid relinqui, ne dicatur præteritus,

13 & de Testamenti nullitate dicere non valeat vt *in Nouella 115. cap. 3. in princ.* & latè Manl. *de Testam. tit. 8. nu. 258. 259.* Nihilo-

14 minus ex Statuto nostro *in cap. 4. lib. 2.* quocumq. modo, vel titulo filius aliquid capiat ex Testamẽto Patris nõ potest tanquã pręteritus Testamentum dicere nullo. Et propterea cum D. Frãciscus habuisset à Patruo suo

hanc

hanc facultatem eligendi, & nominandi primum huiusmodi fideicommissi successorem, quem vellet ex filijs suis, & D. Dominicum præcæteris elegerit, hanc successionem à Patre dicitur habuisse, vt in his terminis anim-
15 aduertunt Surd. *cons.29.nu.18.* Peregrin. *decis.106. per tot.* Fusar. *de substit. quæst. 511. per tot.* quicquid dici debeat in nominatione necessaria iuxta distinctionem Rotæ Rom. in *Romana dotis 2. Decembris 1644. corā Cerro, modo inter impressas par. . . recent. dec. . . nu. . .* & latiùs in Romana census seu Saluiani 27. *Iunij 1643. coram Bichio modo inter eius impressas decis. . . nu. . .* Imò cū hæc nominatio Patris fuerit voluntaria, non modo quoad nominandum magis Dominicum, quam alterum ex filijs; verùm etiam quia poterat non nominare, quo casu erat à Testatore prouisum; Pater potest grauare filium tanquam de propria hęreditate, vt benè
16 distinguendo inter necessariam, & voluntariā nominationem tradit Melchior Paleaz *de maioratu par. pr. quæst.71. per tot.* vbi *par. 2. Illat.8. quæst.4. sub nu.5. vers. Item infertur,* ex aliorū autoritate tradit, quod voluntariè nominans potest nominatum grauare ad ferendum insigna familiæ Nominātis. Et quod pariter filius in suam legittimam imputare teneatur nominationē ad aliquod emolumē-
17 tum factam à Patre, trad. Gizzius *in Addit. ad decis.26.* Capycij Latro *nu 10. 11.* Vndè sequitur dicendum nō ideo non petijsse Dominicum suam portionem Paternæ hæreditatis, quià, vt obijcitur, ad fideicommissi successionem aspirauerit, sed quia licet nominationem factam respuerit, tamen hæreditas paterna sibi non erat debita; & sic obiectum penitùs destruitur dicendo, Dominicus non habuit hæreditatem, quia sibi nō erat debita; nec minus Io: Paulus eius cessionarius eam consequi potuit ex cessione præfata, quia non potuit à Dominico in eum transferri, q ipsi nō competebat ex vulgata regula, quod nemo dat, quod non habet, &c.

Præterea dicebatur Dominicum licet à Patre nominatū, à successione tū cecidisse ob non seruatum Testatoris Præceptū. Qui filio nominando in eodē suo Testamento nō tantū mandauerat, quod non posset, nec ei liceret aliquam portionem petere, aut consequi paternę hæreditatis, sed vlterius etiā, q teneretur intra spatiū sex mensium proximè decurrendorum à die mortis eiusdem Frācisci Patris per Instrumentum publicum renunciare fauore fratruum omni portioni, quæ sibi paternæ hæreditatis ex Testamento, aut ab intestato contingere posset, qua renunciatione intra tempus præfatum non completa dicto fideicommisso priuauit, & eo casu succedere in eo voluit *per ragione di Fedecommisso, e maiorato il fratello in età susseguente.* Vndè, vti subiungebatur, cum non constet de obseruato Testatoris præcepto, factāq; à Dominico nominato demandata sibi renunciatione per publicum Instrumentum non videbatur dubitandum apertum fuisse locum successioni fratris in ætate subsequentis. Quippe de voluntate Testatoris ex supra relatis Testamenti verbis expresse constabat; de Potestate pariter non potest hæsitari, cum iura Testatoribus concedant pœnam priuationis adijcere earum volūtatē spernentibus: Itaut huiusmodi pœna debeat
18 etiam exequutioni mandari per text. expressum *in l. vnica C. de His quę pang nomine §. fin. instit. de legat.* & vtrobique DD. Abb. *cons.57. nu.11.* Paris. *cons.22. num.9. lib.3.* Socc. Iun. *cons.87. nu.4. vol.3.* Decian. *cons. pr. nu 9. lib.3.* cum alijs apud Fusar. *de substit. quæst.447. nu.1.* Quià si persuadere, vti credimus, nobis euenit, Dominicum numquam in dicto fideicommisso successisse, & propterea substitutioni Io: Pauli factum fuisse locum, supervacaneum est differere, an Dominicus ceciderit à fideicommisso, quod nunquam habuit, ex regula aliàs *supra in* contrarium approbata, quod *priuatio supponit habitum.*

Nihilominùs, vt in quouis articulo Iuramei principalis reperiātur Testatoris insimul voluntati, & iuris dispositioni consona. Crediderim, nequaquam Dominicum etiā in casu aditæ successionis ea priuari potuisse ob non factam in tempore renunciationem præfatam.

Nàm patet Testatorem ad solum curasse, & in mente firmū habuisse, quod inter fratres quoad fieri posset, seruaretur æqualitas, vel saltē nimis absona inęqualitas nō contigeret inter ipsū filium nominandum, & cœteros suos fratres, prout accidisset, si præter primogeniturę bona, suam quoque hæreditatis paternæ ratam consequi debuisset, & ideò præfatum iniunxit onus renunciationis; Non fuit autē Testator in sua volūtate deceptus, quia verè Dominicus nunquā aliquā hæreditatis paternę portionem petijt, nec minùs ei fuit distributa, & sic effectum sortita fuit integrum, & præcisum Testatoris declarata voluntas; Certum est autem, quod, cum de implemento conditionis agitur, volūtas magis, & quod principaliter in intentione fuit dis-

disponentis, attendi debet, quam sonus, &
19 figura verborum, vti latè probat Castillo pluribus relatis *controuers. lib. 4. cap. 25. nu. 33.* vbi *num. 35.* quod cum de implemento conditionis agitur, voluntas magis, & quod principaliter intendit Testator, quã verborum figura spectatur, &, vt benè communiter aiunt DD., cõditio etiã volũtaria p æquipollens impletur, quando disponens de
20 effectu potiùs, quã de modo cogitauit. Ruin. *cons. 74. sub nu. 5. in fine, vers. Nam impletur lib. 5.* latè Galganett. *de condit. par. 2. cap. pr. quæst. 106. sub nu. 17. vers. Limita pr.* Socc. Iun. *cons. 106. nu. 23. lib. pr.* vbi benè in proposito, *quod sufficit hæredem non habere suam hæreditatem*, latè Melchior Palaez. *de maioratu par. 2. quæst. 4. nu. 14. vers. Attendendũ*, & de comuni plurimos allegãs testatur Carneual. *par. 2. disput. iur. lib. pr. tit. 3. disput. 5. nu. 20.* quia, vt aiunt, licet Testator apposuerit vnam specialem conditionem, si tamen adiecit eam propter aliquem effectum ex ea conditione resultantem, nõ est necesse, quod illa conditio adimpleatur in forma specifica, sed satis est, si per æquipollens, ex quo tamẽ sequatur effectus consideratus, & principa-
21 liter volitus à Testatore, quod deducunt ex textu *in l. mulier ff. Ad Trebell.*, vbi mulier, quæ à primo viro diuerterat cùm duobus filijs, quos secum habuerat, se coniunxit iterùm cum secundo viro, quem hæredem postea reliquit cũ onere restituendi hæreditatẽ filijs suis ex primo matrimonio post mortem tamen eorũ Patris, & sui primi viri, si postea Pater eos filios emancipauerit, tenetur hæres restituere hæreditatẽ, licet non sit impleta conditio mortis, quia effectus conditionis consideratus à Testatrice fuit, ne hæreditas perueniret ad Patrem, & ita per emancipationem sequutus est effectus, licet non sit specificè adimpleta conditio.

Verùm quicquid in mera conditione dici in contrarium posset, Dñi mei ex aduerso scribentes falluntur in hoc, quod Testator sub conditione dictæ renunciationis onus iniecerit, quia potiùs per viam modi, non autem conditionis quid tale disposuit, ad quod percipiendum non sunt ipsa verba dispositionis, inspicienda, nempè si huiusmodi sint, vt sua natura conditionem præseferre soleant, sed ipsa qualitas oneris impositi, & tempus illud implẽdi est sedulo perpendendum. Si enim adimplendum est onus, aut præceptum Testatoris ante acquisitionẽ hæreditatis, vel legati, tunc fortè dici poterit conditionem inferre; Ita vt suspendat acquisitionem hæreditatis, vel fideicommissi sub conditione relicti ante conditionem impletam; Si verò præceptum, aut onus à Testatore impositum implendum est post iã adeptam hæreditatem, vt in casu nostro, tũc non conditio, sed modus vocandus est, vt
22 benè distinguendo tradunt Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 14. nu. 12.* & alijs pluribus relatis docet Castill. *quotid. controu. tomo 6. cap. 115. nu. 17. & cap. 23. lib. 4. nu. 36. 38. 39.* pręcipuè cum in casu non adimplementi priuatur, quæ priuatio cum supponat regulariter habitum, censetur priuationem induxisse post iam acquisitam hæreditatem, benè in puncto Honded. *cons. 58. nu. 73. 74. lib. pr.* &
23 de distinctione inter modum, & conditionẽ videndus Melchior Palaez *par. 2. q. 4. illat. 8. nu. 16. 17. 18.* & alijs pluribus congestis Galganett. *d. tract. de condit. par. 2. cap. 6. quæst. 3. per tot.* Rota Rom. *decis. 39. per totã par. pr. diuers.* Duran. *de cond. & mod. impossibil. par. 5. cap. pr. num. 3.* Et hoc est adeò verùm, vt etiãsi huiusmodi pręcepta implẽda intra certum tempus post tamen iam acquisitum legatum, & fideicõmissum per verba merè conditionalia fuerint expressa, imò fortiùs dictum indiuidualiter fuerit *cum hac conditione*. Nihilominùs huiusmodi naturæ onus per viam modi, non autem conditionis censeri debuerit adiectum, vti sunt litterales
23 legum nostrarum autoritates *in l. Mania 44. ff. de manumiss. Testam.* & ex eo Bart. *in l. Quibus diebus 40., §. Thermus ff. de cond. & demonstr. nu. 4.* ibi. *Quod si Testator dicat lego tibi centum ea conditione, vt aliquid facias, certè hoc non obstante erit modus.* & Bart. sequuntur Alex. *cons. 102. num. pr. 2. vol. pr.* Menoch. *cons. 131. nu. 2.* Surd. *dec. 38. nu. 7.* Galganett. *d. par. 2. cap. pr. quæst. 10. num. 8.* Et hæc est ratio discriminis, vti mox indicaui, quia sub conditione relicta ea non imple-
24 ta, vel pendente legatum, vel fideicommissũ non acquiritur, nec est debitum *l. qui hæredis 44. §. fin. & toto tit. ff. de cond. & demonstr. l. pr. §. sin autem C. de Caduc. tollend.* Relicta verò sub modo, tanquam purè relicta sint, statim competunt, etiamsi iste modus non sit
25 adimpletus. *l. Titio 71, §. pr. ff. de cond. & demonstr. l. Cerdonem 42. ff. de oper. libertor. l. Si tibi 19. ff. de leg. 3. l. 2. C. de his quæ sub modo.*

Et ex huiusmodi distinctionis capite remanẽt elisa omnia quoque ea, quæ copiosè addebantur de nõ necessaria interpellatione cũ p Testatorem adiecta reperitur certa dies
26 & pœna iuxta doctrinam Soc. Sen. *cons. 133.*

nu.

nu.15. vers. Tamen in casu nostro, vol.1. Crauett. cons.193. nu.4. vers. Et quod monitio. Bursatt. cons.167. nu.18. vol.2. Fusar. de subst. quaest.447. nu.13. vbi rationes adducit, & quaest.581. nu.10. & seq. & nu. 14. & potissimum etiam Altograd. cons.101. num.50. stante scientia D.Dominici ex pluribus coniecturis inducta, quę regulariter etiam vicē cuiuscumq. interpellationis supplet. c. Potuit
27 extr. locat. l. Magnā C. de contrah. & Cōmitt. stipulat. quia procederent forsan hæc omnia in conditione suspensiua, nō autem in modo, seu conditione resolutiua, (cum modū seu conditionem resolutiuam idem prorsus esse doceant Menoch. cons.262. sub num.9. benè
28 Galganett. d. tract. d. cap.102. par.2. sub nu. 4. vers. Item modus, & per bellè Peregrin. de fideicomm. art.43. sub nu.14. & art. 16. sub nu.100.) Cum enim versamur in conditione resolutiua, seu modo, qui non impedit dispositionem esse puram ab initio, nec illius effectum suspendit, sed expectando suum implementum post actum perfectum, & acquisitionem factam illam postea resoluit, nisi impleatur, vti benè præcæteris supra addu-
29 ctis declarant Gabr. cons.5. nu.31. lib.1. Menoch. cons.388. nu.16. & fusiùs cons.131. nu. 4. Peregrin. de fideicomm. art.43. sub nu. 14. Vndè est, quod hæres institutus sub modo, seu conditione resolutiua statim efficiatur hæres, postquam verò hæreditatem acquisierit, teneatur appositum onus implere.

Et, quod totum configit obiectum, cum versamur in modo, seu cōditione resolutiua, in tantum hæres eam non adimplens hęreditate iam acquisita priuatur, in quantum à substituto Iudicis autoritate fuerit interpellatus, vt intra certum sibi denuo statutū terminum adimpleat Testatoris præceptum, &
30 ipse adimplere negligat, aut recuset, clarus est textus in Auth. hoc Amplius C. de fideicom. Gabr. cons.5. lib.1. ex nu.12. & seq. & præcipuè nu. 17. benè videndus Menoch. cons. 131. nu.12. 13. vbi quod conditio suspēsiua impleri debet per modum exclusionis, quia si non impletur, excluditur ab initio ab ipsa acquisitione. Resolutiua autem, siuè modus per viam compulsionis benè quoq. Gratian. cap.799. nu.10. 11. & benè distinguit Molina de primogen: lib.2. cap.14. nu.13: & seq. vsque ad nu.24. & confirmant Addentes ad Molin. d. cap.14. n:24. vers. Si vero in vim modi, &c. Galganett. d. tract. par.2. cap.3. q.10. nu.4.5. Quia, vt inquit, debens implere modum non tenetur offerre implementum, quia sufficit, quod animo sit parati.

Sed quicquid prædictis fortè obijci posset, itavt alia monitione opus nō esse diceretur; Nihilominùs defecisset D. Antonius, qui substituti vices agere in hoc prætēso contrauentionis capite intēdit, defecisset, inquā, in probatione scientiæ ipsius Dominici huiusmodi oneris, & præcepti, cum ignorantia regulariter præsumatur eo ipso, quod non proba-
31 tur scientia, c. Præsumitur ignorantia de reg. iur. in 6. Gloss. in l. pr. in verbo Et decere, C. Ad Macedon. cum alijs apud Mascard. de probat. concl.880. nu.9. & præcipuè præsumitur ignorantia alterius Testamenti, & in eo cōtentorum etiam in coniunctissimis; Itaut allegans in alio scientiā Testamenti eam tene-
32 tur quoque concludenter probare. latè Rota Rom. dec.541. nu.39. par.5. recent. quo fit, vt eidem Dominico imputari non potuerit, quare præceptum Testatoris non adimpleuerit, & quidem intra tempus ab ipso Testatore præfinitum, quandoquidem de iure cōtrouersum non est, quod tempus adiectū Testatoris præcepto, siuè dictum præceptum in vim modi, siuè etiam, quod plus est, in vim conditionis explicetur, cursum suum non
33 exordiatur, nisi à die notitiæ Testamenti, & præcepti in eo inserti, vt in l.2. vbi Gloss. ff. de cond. & demonstr. & Bald. in l. pr. nu.2. C. de instit. & substit. Cephal. cons.445. nu.5. lib.4. Menoch. cons.425. nu.14. Surd. cōs.433. n.8. & idē Menoch. cons.1011. n.6. in proposito pluribus allegatis Cyriac. contr.451. nu.
34 97. Nam pœna priuationis supponit culpam l. si qua pœna ff. de verbor. signific. Decian.
35 cons.37. nu.pr. lib.3. Ignorantia vero omnē culpam excludit, l. si defunctus ff. de Procurat. Hond. cons.68. nu.18. lib.2. vbi nu. 20. ait, quod hæres non priuatur hæreditate ob contrauentionem, nisi dolosè contraueniat Decian. cons.37. sub n. 1. lib.3. Cum autem in casu præsenti præceptū præfatum adimplendum fuerat per sex menses post iam adeptum emolumentum, & sic per viā modi, seu conditionis resolutiuæ, non autem suspēsiuę, vti probauimus, agebatur de priuatione e-
36 molumenti, & iuris iam acquisiti, quæ dicitur pœna, ex latè traditis p Hōded. cons.58. nu.81. lib.pr. Rota decis.59. per totam par.3. recent. & apud Cyriac. contr.461. nu.65. & 87. vbi plures aliàs refert DD. autoritates.

Neq; præmissa turbantur ex allegata scientia ex præsumptionibus tamen, & coniecturis tantùm elicita, quam scientiam licet solis præsumptionibus probatam, sufficientem nihilominus esse ad hunc effectum
37 priuationis dicebatur ex autoritate Rotæ Romanæ

Romanæ *decis.62. num.4. par.4. & decis.40. nu.29. par.9. & dec.268. nu.19. 20. par. 10. recent.*

Nàm præterquamquod omnes adductæ coniecturæ ex eo deriuant, quia D. Dominicus in sua repudiatione fecerit pluries mentionem nominationis sui ipsius factæ à Patre vigore dispositionis Testamentariæ Io. Pauli senioris; Non indè tamen deducitur, habuisse notitiam, quod sua nominatio contineret hoc onus adiectum faciendæ renúciationis. Nominatio enim vti facta in diuerso Testamento, separataq; dispositione non poterat de necessitate hanc inferre notitiam, de qua nihil habebatur in Testaméto Patris, & ea solum deriuabat ex separato capitulo Testaméti dicti Io. Pauli senioris, vbi fuerat in calce d. Testaméti adiecta, vndè tradũt DD., quod ex scientia Testamenti, & fideicómissi in genere nullatenus inferri potest ad scientiam specialem omnium contentorum in ipso Testamento, cum insimul stare possint, & concurrere vnius capitis scientia, & alterius

38 eiusdem Testamenti ignorantia. Laderch. *cons.73. vers. Neque obstat.* Surd. *decis. 216. nu.43.* Fontanell. *dec.154. nu.8. 9. 10.* Peregrin. *de fideicomm. art.54. nu.21.* Rota Rom. apud Seraphin. *dec.991. nu.1. & 2.* Cyriac. *contr.451. nu.93 94. 95.* & videnda decisio Rotę Rom. *dec.593. nu.4. par. 2. recent.* Et

39 qui scit factum in genere, qualitates autem & circumstantias facti ignorat, scire non dicitur Cephal. *cons.247. num. 3.* Mascard. *de probat. concl.1299. num.13.* Cyriac. *controu. 519 nu.3.*

Sed quales quales sint adductæ scientiæ præsumptiones, & coniecturæ, & licet sciẽtiam prætensam in alijs fortè casibus, & ad alios iuris effectus concludere valerent; In terminis tamen præsentis controuersiæ, in qua agitur de graui præiudicio, & de acquisiti Iuris priuatione, ab omnibus est approbata vti verior conclusio, quod dum agitur de amissione Iuris ex scientia Testamenti, non sufficiat præsumpta, & coniecturata, sed vera

40 & certa scientię requiratur probatio, vti trad. Corn. *cons.153. nu.4. lib.4.* Peregrin. *cons. 72. nu.12. lib.3.* Caball. *cons.97. nu.1. & per tot. lib.pr.* Thomat. latè *decis.116. nu.25.26. 27.* vbi *nu.30.* quod sine certa probatione scientię non potest hæres de inobseruantia redargui; & potissimum Rota Rom. *decis.593. n.4. par.2. recent.* vbi quod ad hunc effectũ requiritur certa, & indubitata sciẽtia, nec sufficere videtur præsumpta, quodq; requiratur specifica scientie cum omnibus qualitatibus cum simus in pœnalibus, & sequitur Merlin. *de legittima lib 3. tit.2. quæst.21. n.19* & plenissima præcœteris est Adnotatio ad eiusdẽ Rotæ Romanæ *dec.542. tom.3. par.4. recent.* vbi plures alię referũtur & in proposito *n.98. & nu.99.* dicitur ad hunc effectum non sufficere coniecturam illam scientiæ ex simultanea habitatione, & ibi pariter *nu.100.* quod ex affinitate, & cohabitatione non probatur scientia, vel illius præsumptio, nisi in concernentibus iura sanguinis, non autem in Actis extrinsecis, & momentaneis.

Et eo magis, quia, vt aliàs supra dixi, agitur hic de materia pœnali, & de priuando filium hæreditate, & fideicommisso, quo ca-

41 su quælibet interpretatio fauorabilis sumẽda est, dummodo absit malitia, & dolus. *l. Interpretatione 42. ff. de pæn. l. Factum 198. §. In pœnalibus ff. de reg. iur.* Hõded. *cons.72. n.17. lib.1.* Rota *dec.293. n.23. par.6. rec.* & latè in Rom. fideicõmissi de Alber in. 8. *Apr.1647. modo inter eius impressas decis. . . nu. . . .* Ita vt in dubio iudicandum sit in pœnam pri-

42 uationis non incidisse Honded. *cons.58. n.43. lib.pr.* & latè Rota apud Buratt. *decis. 182. num.28.*

Cũ igitur cõcludi posse videatur nõ fuisse apertũ aditũ substitutioni subsequẽtis in ętate in casu prætenso cõtrauentionis ordinato, inanis pariter videtur disputatio, an d. Antonius, vel alius sub tali nomine fuerit vocatus; Nihilominus vt sequar Dñi mei disputationis ordinem, & progressum, arbitror etiam contrauentione supposita D. Antoniũ non fuisse vocatum, vndè ei possit obijci frequenter in fideicommissarijs quæstionibus adducta regula, de te non loquitur substitutio, quia non est ipsemet Antonius proprio nomine vocatus.

Et valdè quidem æquiuoca mihi videtur ingeniosè extorta interpretatio, & D. Antonij vocatio ex eo, quia dixerit Testator, *vi succeda, & succeder debba il suo fratello susseguente in età.* Non enim Testator dixit, aut vocauit *il susseguente in età à Domenico,* & sic non retulit sequentem in ætate ipsi Dominico, quo casu argumentatio ex aduerso facta aliquid fortè posset habere ponderis, sed indefinitè dixit, *Vi succeda, e succeder deua il suo fratello in età susseguente.* Vndè mihi videntur plurimum vrgere, quæ aliàs fuere deducta, vt insinuaretur Testatorem de D. Io: Paulo intellexisse, qui subsequenter Dominico non nominato, vt ætate cœteris fratribus maior fuerat à Testatore vocatus, & quem Testator maiori quoque dilectione

prosequebatur, vti pluribus rationibns cõfirmatum fuit, quibus non video, nisi per æquiuoca argumenta ex aduerso responsum.

Verùm hoc addere libet, quod pernecesse credēdū est, & dicēdū Testatorē intellexisse de Io.Paulo maiori natu, & ætate, vel alio ex dd. Frãcisci filijs, qui defūcto tunc Io.Paulo remaneret omniū fratrū ætate prouectior; Aliàs in absurdum incideremus inevitabile, Nàm, vti supponit aduersarius, cum dederit Testator Francisco liberam facultatem nominandi, quem ex liberis suis maluisset, cui sic nominato substituit ipsemet Testator in casu non adimpletæ eius voluntatis, nec factæ renunciationis fratrem in ætate subsequentem; Certum est ignorasse Testatorem, qui nominandus fuerat, & mente potiùs reuoluisse credendum est potuisse à Francisco nominari tàm maiorem ætate, quam etiam ex omnibus filijs ætate minorē; quod vtiq; si
43 contigisset, quod nempè Franciscus nominasset vltimum, & ætate nouissimum ex suis filijs, eo casu potuisset iste sic nominatus cõsequi hæreditatem paternam, nec minus ei renunciare, quia substitutum in hoc casu cõtrauentionis iuxta sensum Patris aduersæ nõ habuisset, cum post eum nullus alius subsequeretur in ætate frater, quod esset nempè absurdum, & directè contrarium voluntati Testatoris, qui in casu contrauentionis voluit dare substitutum, vt sua dispositio, & onus adiectum sortiretur effectum. Et ideò pernecesse dicendum est, præuidisse in mēte sua Testatorem, & revoluisse casus omnes, qui poterant contingere, & quod nominatio sequi poterat, tàm in primo, quam in vltimo ex filijs, & ideò vt cuiuscũq; ex proprijs filijs factę à Francisco nominationi certam adijceret substitutionem, vocauit, & nominato substituit subsequentem in ętate maiorem; Idest, si nominatus foret Ioa. Paulus in casu contrauētionis succederet in ætate subsequens maior; Et sic semper in aliquo ex filijs semper substitutio verificaretur, quæ alia Interpretatione euanescere poterat, quod ex facto ipso resultans dubitationi locum nõ relinquit.

Sed non opportuna in præsenti mihi semper visa fuit huiusmodi disputatio attentè perlecto ipsius D.Io.Pauli senioris Testamēto. In quo duas reperio fecisse substitutiones filio nominando à D.Francisco Patre, vnam nempè in casu mortis absq. descendentibus, vti legitur sub initio Testamentariæ dispositionis, ibi. *Et in caso s'estinguesse la linea mascolina di quello, come sopra sarà nominato e dichiarato, &c. ò sia perche non lasciasse dopò di sè alcuni figli, ò descendenti maschij, ò perche dopoi hauerli lasciati non si trouassero più al Mondo, &c. Allora in detto caso dice, e dichiara, sua mente, e volontà è, che nelli detti Beni vi succeda, e succeder debba per ragion di Fedecommisso, ò maiorato il maggior nato, &c.* Alteram verò in casu contrauentionis expressam in fine eiusdem Testamenti, ibi. *Sia tenuto, e deua dentro sei Mesi, &c. renunciare, &c. e passato detto termine, e non fatta detta obligatione, e promessa s'intenda priuo di detto Fedecõmisso, &c. e vi succeda, e succeder deua il suo Fratello in età susseguẽte, &c.* Concesso modo etiã, quod ob nõ paritioné, seu suppositam contrauentionem Dominici nominati à Francisco Patre ob non factam in tempore præscripto renũciationē, & obligationem præfatam fuerit tunc apertus aditus substitutioni in dictum casum à Testatore ordinatæ, & quod verè (vt pars aduersa prętendit) substitutio fratris in ętate subsequentis verificata fuerit in D. Antonio fratre; qui propterea tunc in dicto fideicõmisso seu primogenitura succedere debuisset. Cum autem negari pariter non possit, quod cum paulo post obierit dictus Dominicus filius nominatus à Francisco Patre absque liberis aut descēdētibus, successiuè etiã postea factus sit locus alteri fideicommisso in casu mortis nominati filij nullis superstitibus descendentibus ad fauorē maioris natu ordinato, quæ qualitas tũc verificata fuit in Io.Paulo, & propterea fit locus comuni DD.traditioni, quod substitutus in casu cõtrauētionis licet admissus fuisset ad successionem, eueniente tamen casu fideicommissi in casum mortis instituti restituere debeat idem fideicommissum alteri substituto in casu mortis vocato, vt est do-
44 ctrina Peregrini *de fideicommiss. art. 14. n. 48.* vbi ad partes articulo discusso hanc sibi veriorem videri profitetur eã præcœteris potissimum ratione, quia ablatio hæreditatis ob contrafactionem hęredis propriè est pœna hæredis, quæ in eius vita tantùm locum habere debet, si verò proferretur post eius mortem non esset sua pœna, sed substituti, in cuius damnum posset dolosè à grauato in vita commicti contrauentio, quam conclusionem postea reassumpsit, & latius probauit *in cons. 48. lib. 2. per totum*, & ad partes quæstionem examinat Fusar. *quæst. 738. per tot.*

Ex quibus, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Via antiquis temporibus qua materia sternebantur.
2 Via à Romanis qua forma, & materia, & quo ordine strata sint.
3 Viarum conseruationi, & non deteriorationi Respublica Romana prouidit.
4 Viarum Cura, & Custodia in Republica Romana cui nam Magistratui incumberat.
5 Omne opus è via publica est remouēdum.
6 Priuatus etiam habet ius remouendi à via publica impedimentum.
7 Refertur Statut. Luc. Curie Fūdaci lib. 2. c. 1.
8 Principi solum licet vias publicas impedire, aut commutare.
9 Priuato non competit manutentio in vsu publica via.
10 Sine Principis licentia nemini licet in via publica aliquid agere.
11 Via ethymologia, & significatio.
12 Per cuius mensura dicatur.
13 Via alia sunt publica, alia sunt priuata, alia vicinales.
14 Via vicinales qua dicantur.
15 Via vicinales, quando publice euadant. & nu. 16. & 17.
18 Via quid propriè sit.
19 Statutum pœnale strictè interpretandum.
20 Semita impropriè dicitur via.
21 Qui agit ex dicto Statuto tenetur probare viā esse publicam.
22 Via publica quibus medijs, & modis probetur.
23 Tempus immemorabile quomodo probetur per testes.
24 Cui incumbat onus probandi viam à tempore immemorabili publicam, vel non publicam, & nu. 25. 26.
27 Via publica, vt probetur, non sufficit probatus per eam transitus à tempore immemorabili, sed etiam est probandum, quod sine metu, & liberè transierint.
28 Per tempus immemorabile est probandus trāsitus per viam, vt publica dicatur.
29 Qualitates inducta à Statuto pro inducenda præsumptione, vel probatione aliqua, sunt precisè seruanda, & 30.
31 Vbi Statutum plures in Actu qualitates requirit, omnes concurrere debent, & vna deficiēte Statutum non operatur. 37. 39.
32 Præsertim vbi Statutum sit exorbitans.
33 Forma à Statuto censetur inducta dum actus cum certis qualitatibus requiritur. & n. 34
35 Pro forma censetur à Statuto traditum, quod præter iuris dispositionem mandatur.
36 Aduerbia magis quam nomina formam in Statutis inducunt.
38 Statuto sicuti, nec addi, sic nec aliquid detrahi potest.
40 Pœna non committitur vbi non concurrūt omnes qualitates à Statuto requisita.
41 Vbi deficit Statuti qualitas, eius cessat dispositio.
42 Quilibet præsumitur omni exceptione maior nisi in contrarium probetur.
43 Cessat præsumptio vbi à lege requiritur pro conditione.
44 Qualitas à Statuto requisita semper est probāda etiamsi naturaliter præsumatur.
45 Viarum vtilitas, & commodum ad Homines Comunitatis vti singulos pertinere dicitur.
46 Testes Comunitatis non admittuntur in his, qua ad singulos vti singulos spectant.
47 Testes de Vniuersitate non sunt idonei ad probandas vias publicas eiusdem Comunitatis.
48 Probatio priuilegiata, & irregularis requirit testes omni exceptione maiores.
49 Ad probandam viam publicā necesse est, quod Testes dicant solum esse publicum.
50 Testes vt vsum per longum tempus probent, est necesse, quod addant continuo per dictum tempus per eam itum est.
51 Solus transitus probatus non sufficit ad probādam viam publicam.
52 Omnis præsumptio contraria probatione tollitur.
53 Via præsumitur eius, cuius est solum.
54 Qua non habet initium, nec exitum in vias publicas non dicitur via publica.
55 Via publica debet constare ea latitudine, vt per eam commodè carpentum transeat.
56 Probatio à verisimili sumpta plurimū valet.
57 Via publica nullo tempore claudi potest.
58 Quod fit Iure licito factum præsumitur.
59 Via qua aliquo tempore clauditur, & impeditur priuata, non autem publica præsumitur. Declara 60.
61 Testes numero plures paucioribus preualent.
62 Testibus pro exclusione delicti magis creditur.
63 Probationes Rei preferuntur probationibus Actoris.
64 Plus creditur duobus testibus affirmantibus, quam mille negantibus. Declara 65.

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Viæ quando, & quomodo sterni cœperint; In via publica factum an liceat etiã priuatis prohibere. Viarum priuatarum, vicinalium, & publicarum distinctio. Via priuata quando publica euadat. Via publica quæ dicatur, & quomodo probetur. Dispositio Statuti Lucensis in cap.pr. lib.2. Fundaci super occupatione viarum publicarum quando locum habeat, & quæ probari debeant, vt statuti dispositioni fiat locus latè explicatur, adductis plurium Rerum Iudicatarum exemplis.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXVIII.

Viarum, & publicorum itinerum ornatum, commodũ, & reparationem solicitam semper Principum fuisse curam testantur tàm antiquorum, quam recentiorũ temporũ scriptores. Sternebantur autem viæ primum extra Vrbem glarea; In Vrbe vero silice, deinde etiam ex-
1 tra Vrbem quadrato lapide, vt ait Liuius *lib*.41.; Et narrat Ioseph. Hæbreus Salomonem ad Maiestatem opum ostendendam suarum Lapide nigro viam, quę Hyerosolimam
2 duceret strauisse, & refert Plutarc. in Vita Graccorum, Caium Graccum Tyberij fratrem Tribunumq; Plebis vias partim lapide inculso strauisse, & arenæ muniuisse aggeribus, & dimenso viarum spacio singulis milliarijs primum columnas lapideas spacij signa præseferẽtes cõstituisse, & alios insuper lapides parum inter sese distantes ex vtraq. viarum parte disposuisse, vt ex illis faciliter, & sine saltu in equos esset ascensus. Et pro earum integra conseruatione, vitandaque
3 occupatione, aut deterioratione Edictum emanauerat Prætoris, quod prostat *in l. pr. lib.43. ff.* his verbis conscriptum. *Prætor ait, quo minus illi viam publicam, iterq. publicum aperire, reficere liceat, dum ne ea via, idue iter deterius fiat*, & iterùm ibi. *Si quis specie refectionis deteriorem viam facit impunè vim patietur; propter quod neque altiorem, neque longiorem, neque humiliorem viam sub nomine refectionis is, qui interdicit, potest facere, vel in viam terrenam gloream inyicere, aut sternere viam lapide, quæ terrena sit, vel è cõtra de strata terrenam facere. & interdictũ hoc perpetuo dabitur, & omnibus, & in omnes, & habet condemnationem in id, quod Actoris interest*. Quod interdictum iuxta distinctionem Cuiaccij ad vias rusticas pertinet; Nam si quid in via vrbica, fiat huic rei, vt inquit,
4 Ædiles occurrunt iure suæ potestatis, vti legitur in lege *Ædiles 3. hoc eod. tit. ff. de via publica, & itinere publico reficiendo*. ibi. *Curent autem, vt nullus effodiat vias, neque subfodiat, neque construat in vijs aliquid. Ædiles autem damnificent secundum legem, & quod factum est dissoluant*. Per quod legis interdictum ne quid in loco publico, quod prohibitorium est, certum est, prospici tàm publicis, quàm priuatorum vsibus, quia loca publica etiam priuatorũ vsibus deseruiunt iure scilicet Ciuitatis, non quasi propria cuiusq., Tantum enim iuris habemus ad obtinendũ, quantum quilibet ex Populo ad prohibendum habet, & si opus in publica via factum sit, quod ad priuati damnum redundet, prohibitorio interdicto est remouendum, vt est
5 textus *in d. l.2. §. Hoc interdictum per totum. ff. Ne quid in loco publ. it.* & damnum pati dicitur, qui commodum amittit, quod ex publico consequebatur, quale quale sit; Ideoq; si aditus, aut via impediatur, aut deterior, siue angustior reddatur, Interdicto præfato,
6 vtentibus consulitur, vt est text. *d. l.2. §. Merito ait vers. Damnum*, & *vers. Proinde*, nec nõ eidem quoque consulitur, si viã *huiusmodi* effodiat, exaret, ligonizet, aut *quomodocumq;* deuastetur, vt est alius supra citatus text. *in l. Ædilis, vers. Curent autem*, & *in l. si in agrum 4. ff. de via, & itiner. publ. reficiẽd. & in l. pr. ff. de loco, & Itiner. publ.*

Quarum legum vestigijs inhærentes maiores Ciuitatis Nostræ Lucensis Legumlatores peculiare protulerunt Decretum vernacula quoque lingua exharatum, vt in re tàm graui nullus, vel infimæ cõditionis ignorantiam dissimulare posset. In quo præcisè
7 Statutum est: *Che nessuna persona ardisca, ò presuma occupare, ò restringere, ò estremare, ò in qualsiuoglia modo impedire di sopra, nè di sotto, ne da alcuna parte, ne tagliare, ò raschiare, ancorche solamente si raschiasse l'Erba del ciglio, ò estremità, alcuna via, ò alcun terreno publico in tutto, ò in parte, ne quelle guastare, abbassare, alzare, ò in altro modo disfare, ò disformare in qualsiuoglia modo, e tanto nella Città di Lucca, come in tutto il Contado, e Territorio suo sotto pena, &c.* Quod habetur impressum *in pr. capite lib.2.* Statutor. Curię, ab antiquissimo tẽpore *del fondaco* nuncupatæ.

Spectãt enim viæ publicæ ad Principẽ, & ideò ad eũ quoq; solũmodo spectat eas mu-
8 tare, destruere, aut aliter earũ variare formam

mam. Gloss. *in l.2. §.Viam* in verbo *Princeps* & ibi Bart. *ff. Ne quid in loco public.* Rimin. Iun. *cons.626. n.34.* Vnde dicitur, quod priuatæ personæ in dd. vijs publicis nullam cōsequi possunt manutentionem manutenibi-
9 lem. Becc. *cons.15. num.12.* Rimin. Iun. *in cons.626. nu.34. 36.*, & neminem in eis aliquid posse construere, vel innouare sine licentia Principis, licet sit sine damno alterius,
10 & vicinis, seu alijs non officiat. *l.2. in princ. ff. Ne quid in loco public.* Cæpoll. *de seruit. Vrban. præd. c.75. nu.7.* Gratian. *cap.84. nu. 24.* Surd. *dec.42. nu.9.* Carpan. *ad Statut. Mediol. cap.252. nu.15. par.2.*

Cui dispositioni, & pœnæ in ea comminatæ vt fiat locus, dubitari non potest, probandum in primis esse viam, quæ dicitur occupata, vel deuastata, fuisse, & esse publicam, vti clarè indicant eiusdem Statuti mox cōmemorata verba; *alcuna via, ò alcun terreno publico.* Licet enim cuiuslibet generis itineribus viæ nomen conuenire videatur, quod ab effectu proficiscitur, cum nomen viæ à vehendo dicatur, quasi veha, cum per eam ab Iter agentibus omnia vehi soleant, & potissimum conuehantur, & euehantur fructus agrorum præcipuæ ijsdem vijs cohærentium, ait Caluin. *in lexicon. iur. in verbo Via*, & Brisson. *de verbor. signific. lib.12.* in verbo *Via*, & iuxta Isidor. *lib.15. cap. vlt. Ethymolog.* Via appellatur, per quam plaustrum, aut vehiculum ire potest, & habet in latitudine octo pedes, & dixit quoque Caluin. loco ci-
12 tato, Pes autem sit mensuræ quindecim digitorum. Gloss. *in c. Sicut 17. q.4.* Constat tamē vias esse in triplici differentia, aliæ .n. sūt publicæ, altæ vicinales, aliæ priuatæ iuxta distin-
13 ctionē ab Vlpiano traditam *in l.2. §.Viarum quædam, ff. Ne quid in loco publico*, & ibi Gloss. & DD.
14 Viæ autē vicinales dicūtur, quæ initiū habēt à via publica, & finē in bona priuata, vt *in l.2. §.Viā, vers. Vicinales*, & §. *Priuata, ff. Ne quid in loco pub.* Cæpoll. *de seruit. rust. præd. cap.85. nu.23.* Surd. *dec.42. nu.5. 6. 7.* & hæ viæ vicinales, si stratæ non sint ex collatione bonorum priuatorum, sed ex solo iam publi-
15 co, tunc publicæ fiunt, & loco publicarum habentur. Gloss. *in l. fin.* & in verbo *Numero sunt, ff. de loc. & itiner. public.* & est quoque tex. *in l.2. §.Viarum, vers. Has quoque, ff. Ne quid in loco publ.* Gloss. *in eadem l.2.* in verbo *Priuatæ via* in verbo *publicas.* Cæpoll. *d. cap. 85. nu.23. vers. Nam quædam, &c.* Prout eodem modo habentur, quando factæ sunt ex collatione agrorum priuatorum, absque
16 eo tamen quod extet talis collationis memoria, vt *in d. l.2. §.Viarum, vers. Via vicinales.* Bart. *in l. pr. ff. de loc. & itiner. public.* Cæpoll. *d. cap.85. nu.22. vers. Vicinales, quæ ex agris, &c.* & *nu.23.* vers. *Vicinales vero, &c.* & huiusmodi viæ quoque priuatæ interdum dici possunt, sed haberi pro publicis, duplici enim ratione constitui solent, nempè vt sint in agris apertæ, imposita eis seruitute, vt ad agrum tantum alterius ducant; Vel ad agros quidem ducāt, sed omnibus etiam per eas commeare liceat, & hæ publicarum
17 naturam retinent, vt explicat idem textus in *d. l.2. priuatæ ff. Ne quid in loco public.* Cæpoll. *d. cap 85. nu.33. vers. Priuatę viæ.*

Probandum est igitur in primis ab eo, qui dicti Statuti remedio vti velit, terrenum, de quo agitur, esse propriæ viam, quæ est ius eū-
18 di, agendiq. *l. pr. §.Via, ff. de seruit. rust. prædior.* nec sufficit esse semitam, seu iter, vt intret dispositio Statuti, quia cum strictè, &
19 propriè sit interpretandū. *l. quicquid adstringendæ ff. de verb. oblig.* DD. *in l. Omnes populi ff. de iust. & iur.* dùm mentionem facit de via, & de via disponit, intelligi debet de via propria, non autem impropria, vt est semita.
20 *l. quantum ff. de via publ. l. Certo generi 61. ff. de seruit. rustic. prædior.* & *l. Si tam angusti, ff. eod.* Secundo viam, de cuius vsurpatione, seu deterioratione Fiscus conqueritur, esse publicam, vt in terminis dicti Statuti trad.
21 Barz. *decis.56. nu.3.4.* quod iure comuni inspecto tribus medijs conuinci solet. Primo, si probetur, quod solum sit publicum, & à Principe pro vsu itineris cōstitutum, certaq; latitudine directum, vt per eā publicè iretur, ab omnibus, vt est textus *in l.2. §.Si quis nemine, vers. Viam publicam, ff. Ne quid in loco publico*, quem referunt etiam Alex. *cons.177. lib.6.* Cæpoll. *de seruit. vrban. prædior. cap.3. nu.17.* Bertazol. *cons.470. nu. pr. & de claus. claus.19. Gloss.16. nu. 4.* & rursus *claus. 20. gloss.26. nu.2.* Laderch. *cons.124. nu.5. vers. Sed oportet probare.* Viuius *decis.488. num.2.* Surd. *decis.42. nu.4.* Cornazz. *dec.12. nu 2.*

Altero verò, si probatum sit per immemorabile tempus non modo per eam itum esse ab omnibus, sed quod publica fuerit exi-
22 stimata, nec memoria vigeat aliqua, quod de agris priuatorum fuerit constructa. Gloss. *in d. l.2. vers. Publicam*, textus *in l.3. ff. de loc. & itiner. public.* Alex. *d. cons.177. nu. 6.* Surd. *d. decis.42. nu.14.* Quod immemorabile tempus, vt per testes probetur, necesse est, quod per quadraginta saltem annorum spatium sic vidisse deponāt, & quod ipsi viderint, & ab antenatis quoq. suis sibi relatū idē fuisse, nunquam autem ab aliquo audiuisse

dici

dici, vel existimat contrarium, & sic quoque apud omnes publicam vocem, & famam cir-
23 cumvolare, iuxta trad. per Ruin. *cons.66.nu.22.in 3.* Honded. *cons.29 num. 36. in princ.* Alex. *cons.177. num.7. lib.6.* Borgnin. *decis. pr. nu.* 33. Mascard. *concl.* 1040. Rota Rom. apud Seraphin. *decis.1102. num.4. & decis. 432. num.4. par.pr. recent.* Bene verum est inter DD. cōtrouerti, cui nā hoc casu incumbat onus probandi extare, vel non extare memoriam hominum, & licet Rim.
24 Iun. *cons.431. lib.4.* opinatus sit viam semper præsumi iuris esse publici, nisi probetur memoriam extare, quod ea fuerit constructa ex fundo vicinorum, & cum post nonnullos alios relatos approbauerit Mascard. *de probat. concl.1404. nu.pr.* per text. *in d.l.fin. in princ. ff. de loco, & itiner. public.* Nihilominus veriùs est, q̄ asserenti viā aliquam esse publicā incumbat onus probādi talē memoriam non extare, quia semper ei, qui dicit,
25 incumbit onus probandi. vulgato §. *Non solum autem in fin. instit. tit. de leg.* Non enī
26 textus *in d. l.fin.* à Mascardo allegatus probat præsumptionē extare magis pro via publicā, quā pro vicinali, vt ex eius inspectione patet. Authoritas verò Rim. *d.cons.* 431. parùm curāda est, quia Cæpolla ab eo allegat⁹ non firmat id, ad q̄ allegatur, vt benè aduertit Laderch., qui propterea Riminaldum in hoc expresè, & in specie reprobauit *d. cons. 224. nu.16.* & cum hac opinione, quod onus probandi memoriam non extare incūbat ei, qui dicit, viam aliquam ideò esse publicam, quia de illius constructione memoria hominum non extat, transeunt comuniter DD., vt attestatur hanc opinionem contra Riminaldū & ipse sequens Bertazol. *d.glos.26. num.4. vers. Et debet probari per allegantem.* Imò etiā aliqui voluerunt, quod probetur non modo per tempus immemorabile, verùm etiam si-
27 ne metu, & periculo itum per eam fuerit per tex. *in l.pr. §.pr. ff. qui Eiec. vel effud.* Mathesil. *sing.92.* vbi Add. Bursatt. *cons.235. n.6.* & latè Rim. Iun. *cons.382. nu.52.* & ait de Amic. *cons. pr. nu.27.* non sufficere, quod totus Mundus eat publicè per aliquem locum, ad hoc vt dicatur via publica.

Tertio tandem si probata sint tria requisita, quod nempè illius solum sit publicum, quod per eam publicè fiat iter, & quod ex vtroque latere habeat exitum in alias vias publicas, vel ad Ciuitatē, vel etiam ad Ma-
28 re, vel etiam ad flumen. Ripa *l. quo minus nu. 92. ff. de flumin.* Becc. *cons.15. nu.2.* Surd. *d. dec.42. nu.3.4.* Barz. *dec.156. nu.9.* Bertaz. *d.Gloss. 26. nu.pr. in fin. vers. Adhoc autem.* Statutum vero nostrum hisce de iure comuni approbatis probandi viarum publicitatē modis omninò posthabitis, nouum, & diuersum probationis genus præscripsit, vndè via publica dicatur, ad effectum potissimum, vt pœnis in eodem Statuto determinatis quis subijciatur, dum, inquit, *E sempre si presumi esser strada, ò terreno publico, ò publica, che sarà prouato da dui Testimonij di buona conditione, e fama, che la detta strada, ò terreno sia stata frequentata, & vsata come publica, ò publico comunemēte per trent'anni continui precedenti il giorno della denunzia, ò occupatione fatta, di modo, che essendosi prouato in questo modo si presumi tal strada, ò terreno esser publico, ò publica, se non sarà prouato in cōtrario concludentemente.* Vndè negari non potest, quin plurimum exorbitet à iure comuni, dū vult ex solo spatio triennali præsumptionem induci, quod via sit publica, etiamsi solū priuatum, sit, vti supra probaui, dum tamen per id tempus comuniter fuerit frequentata, cum etiam in hoc casu de iure comuni spatiū
28 immemorabile requiratur teste. Gloss. in l.2. §. *viæ autem publicæ, &c.* in verbo *publicæ, ff. Ne quid in loco publico,* & est textus ad literam *in l.fin. ff. de loco, & itiner. public.* Et hinc est, quod propterea qualitates omnes à dicto Statuto præscriptæ, & requisitæ tanquam fundamenta Statutariæ præsumptionis, quibusque principaliter innixa fuit intentio statuentium ad constituendam formā probationis pro demōstratione viæ publicæ, sint ad vnguem, & præcisè adimplendæ, vt
29 fiat præsumptioni locus. ita Marsil. *cons.3. nu.60.* Menoch. *de arbitr. Iudic. lib.2. cent.2. casu 191. nu.4.* Ofasch. *dec.108. nu.9.* Quoties enim qualitas est obiectum principale disponentis, non sufficit probare Actum, si
30 illa præcisa qualitate careat. Bero. *cōs.81. nu.14. lib.3.* & vbi Statutum plures in eadē concipienda dispositione qualitates adijcit, omnes insimul probatæ concurrere debent. adeo vt vna solùm deficiēte cesset statuti di-
31 spositio. Ancharan. *quæst. familiar.9. nu.7.8.* Abbas *in c. Nouit nu.4. de Iudic.* Marl. *in l. pr. in princ. C. de Raptu virgin.* Dec. *l.fin. col. 4. C. de edicto D. Adriani tollend:* Ofasc. *decis. 165. nu.6.* præsertim vbi dispositio sit exor-
32 bitans, iuxta Ofasch. ibid. post Soc. Sen. *cons. 220. n.8.9. lib.1.* Paris. *cōs.17. n.28. lib.1.* Soc. Iun. *cons.40. nu 3. lib.2.* Natta *cons.254. n.2.* & *cons.478. nu.38.* & quidem negari non potest, quin hoc casu censeatur à Statuto inducta forma substantialis, dùm nouus præscri-

scribitur modus viam publicã probandi cũ certis modis, & qualitatibus extrinsecis, vti concludit Dec. *cons* 434. *nu.pr.*2. cum alijs apud Osasch. *d.dec.*165. *num.*11. Imò quod hoc casu non modo dicatur inducta forma substãtialis, sed etiam necessaria ob adiectas qualitates extrinsecas, trad. Ias. *l.Sed & si* 4. §. *quæsitum nu.*24. *ff. si quis caut. & in l.Gallus* §. *quidam rectè nu.pr, ff.de liber. & posth.* Felyn. *c.*2.*col.*3.*vers.Notabiliter extr.de Testib.& in c.Fraternitatis n.*12.*eod.tit.* Quemadmodum etiam sua natura quid pro forma traditum dicitur, quando aliquid à Statuto mandatur preter Iuris dispositionem, Socc. Sen. *cons* 92.*nu.*3.*lib.*4. Marsil.*cons.*65.*nu.*14. Crauett.*cons.*182.*num.*10. Cephal. *cons.*421.*nu.*39. & præcipuè quando aduerbialiter statuta loquuntur, vti statutum prælatum emittendo dispositionem suam cum illo aduerbio *communiter*, aduerbia namq. magis, quã nomina vim formę exprimunt, vti scribit Bald. *in c.vlt.* §.*Is autem de offic, deleg.* iuxta nota *in l.Pomponius*, vbi Bart. *num.*19. *ff. de neg. gest*, dicens verba denotare factum, aduerbia autem facti qualitatem, & sequitur Osasch. *decis.*113.*nu.*7. Nec sufficit, vti dixi, vnam, vel alteram Statuti qualitatẽ probari, quia dispositio pluribus qualitatibus constãs dicitur quid indiuisibile. *l.Si is qui quadringẽta* §.*quadam*, vbi Alex. *in* 2.*Notab. ff.ad l. falcid.* Bald. *in l.Testamentum C.de Testam. in l.si veritas C. de fideicomm.*, & sicuti eidẽ & statuti dispositioni nil addi potest, sic quoq. nec detrahi. Paris.*cons.*47.*nu.*45.*lib.pr.*Osasc. *decis. Pedemont.* 165.*sub nu.*5. & deficiẽte vna tantum ex qualitatibus in dicto capite Statuti positis, non sufficit si aliæ quamuis luculenter, & plenè iustificentur. *l.cum hę* §. *Si Prætor de transact.*, & ideò dicebat Bald. *in l. Nam postea* §. *Si minor* 2. *notab. de iur. iurand.* quod vbi plura debent ad vnum effectũ concurrere, non sat est vnum tantũ probasse Osasch. *d.decis.*165. *nu.*5. & eò maximè quia dispositio præfati Statuti est pœnalis, tendit enim ad irrogandam pœnam occupatoribus vel deuastatoribus viarum publicarum; Pœna verò nunquam committitur, quando omnes qualitates in constitutione, pœnali contentæ haud verificantur. Vulpell. *cons.*61. Affliſ. *com. concl. conclus.* 14. *inlat.* 122. & 184. & *decis. Lucens.* 2. *nu.*17. & *dec.*52. *nu.*28. & *seq.* Magon. *decis.Lucens.*2.*nu.*22. & *dec.*41.*nu.*3. & *seq.*

Requirit autem primò loco statutum prefatum, vt testes inducendi ad hanc irregularẽ probationem constituendam nulla sint exceptione notati, vt indicant ea supra quoq. relata Statuti verba. *Che sarà prouato da dui Testimonij di buona conditione, e fama, che la detta strada, &c.* & propterea est à Fisco siuè ab Actore in specie articulanda, & præcisè probanda qualitas ista à Statuto ordinata inductorum testium bona conditio, & existimatio, alias deficiente Statuti qualitate ipsius

41 Statuti non suffragatur auxilium, iuxta Bart. *in l.vr.* §. *quod ait Prætor ff. Ne quid in flum. public.* Felyn. *in c.*2.*de rescript.* Dec.*cõs.*520. *nu.*11. Surd. *cons.*130.*nu.*1. vltra supra allegatos; In quo defecit in præsenti Fiscus, vndè Monasteriũ, & eius conductores ex d. Statuto turbari, nec impediri valent. Nec fortè dicatur huiusmodi qualitatem suapte natura censeri omnibus impressam ex iuris regula, quod præsumatur quilibet omni

42 exceptione maior, nisi contrariũ probetur Mascard.*de probat.concl.*22.*nu.*16.*lib.pr.* Farinacc. *quæst.*62. *nu.*9. Alciat. *de præsumpt. presf.*2. *nu.*21. Paris.*cons* 24. *nu.*16. 17.

Huiusmodi enim præsumptio licet regulariter admittatur, cessat tamẽ omninò, quoties à lege, vel Statuto tanquam suæ dispositionis conditio expressè requiritur, tunc enim hęc qualitas non ex naturali præsumptione, sed ex facti probatione cõpleri debet, vt in his terminis dictam naturalem præsũ-

43 ptionem excludunt. Rol. *cons.*84. *nu.*7. & *seq. lib.*3. Bursatt.*cons.*33.*n.*8. Bertazol.latiùs *cons.*50. *n.*8. & *seq.* vbi contrarijs respõdet, & addit, quod Iudex de hac qualitate, nec minùs se potest extraiudicialiter informare Magon. *decis.Lucens.*27. *nu.*18. Menoch.*cõs.*82.*nu.*164. Rim.Iun *cons.*237.*nu.*71. *lib.* 3. Turrett. *cons.*34. *nu.* 17. Pedroch. *cons.* 17. *nu.*57. cum alijs apud Farinacc. *de Testibus quęst.*62. *nu.*8.9 10. & *nu.*14. *vers.Sed certè, &c.* Et generaliter etiam, quod per Statutũ requisita qualitas ad id consequendum, ad quod agitur, debeat præcise cõcludenterq;

44 probari, etiãsi naturaliter inesset, alijs relatis tradiderunt Velasc. *consult.*74. *nu.*10. Barz. *dec.*148. *nu.*10. 11. Imò potiùs pluribus affici exceptionibus eosdem Testes inductos à Fisco resultat ex Actis. Primo enim constat, quatuor omnes Testes pro intentione comprobanda Fisci adductos, & examinatos oriundos esse ex eadem Comunitate Matrariæ, in qua iacere, & reperiri patet assertam viam, seu terrenum publicum. Certum est autem interesse viarum non considerari vti proprium, & vniuersale tantùm ipsiusmet Comunitatis, vndè vti relatũ est in principio, Prætor interdictum prohibitorium cuilibet de

de Populo, & aliquo modo interesse in eius-
dem viæ vsu habenti conceditur; sed potiùs
istud interesse dicunt DD. esse proprium,
singulorum hominũ eiusdem Comunitatis,
cum verè vnicuiq. separatim proprio com-
modo in bonis modo cõtrouersis iter habere
liceret, absq; vlla expressa, vel tacita Comu-
nitatis permissione, vndè q viarũ vtilitas, &
commodũ ad singulos vti singulos principa-
liter, non autem ad Vniuersitatem spectet de
46 magis comuni opinione trad. Viuius *com.
opin. 293. in lit. T. num. 6. lib. 2.*, & magis in
terminis Hyeron. de Monte *de fin. cap. 57.
num. 9. & seq. lib. 2.* quo casu testes Co-
munitatis non admittuntur, vt benè distin-
47 guunt Afflict. *decis. 240. num. 5.* Couaruu.
*pract. quæst. cap. 18. nu. 4. vers. Quarto Iudi-
ces admonendi sunt.* Rota Rom. coram Lu-
douis. *dec. 360. num. 8.* & latè apud Caualer.
dec. 140. nu. 3. & præcœteris clarius Losæus
de iure Vniuersit. par. 2. cap pr. nu. 79. & 80.
præter à me dicta Consultat. 35. *nu. 29.* & in
indiuiduo reiecit alias Rota nostra Lucensis
huiusmodi testes ad effectũ probationis viæ
47 publicæ, uti legitur apud Lepid. *decis. 101.
vers. Praterea, &c.* & iterùm *anno 1592.* vt in
*libro Egr. Ser Pauli Garzoni Actuarij in Cu-
ria Fundaci fol. 597.* Quod præsertim est nõ
exigui ponderis in re præsenti, & ad effectũ,
de quo nunc agitur, inducẽdi nempè proba-
tionem priuilegiatam, & irregularem, quæ
potissimum requirit, vt testes omni, vel mi-
48 nima exceptione careant Socc. Iun. *cons. 22. n.
9. lib. pr.* Dec. *cons. 37. sub nu. 8.* Magon. *dec.
Lucens. 32. nu. 44. in fin* & apud Cornazzan.
dec. 26. nu. 5. & Ludouic. *dec. 53. nu. 33.*

Altera Statuti præcisè requisita qualitas
in hoc consistit, quod Testes deponant. *Che
la detta strada, ò terreno sia stata frequentata,
& vsata come publica, ò publico comunemente,
& per trent'anni continui precedenti il giorno
della denunzia*, quas duas qualitates non ex-
presserunt Testes examinati, nempè quod *co-
muniter* ab omnibus, & per spatium conti-
nuum triginta annorum vsque ad diem por-
rectę accusationis fuerit per eam itum; Nec
sufficit, quod vna ex dictis cõditionibus pro-
betur, si desit alterius ꝓbatio, vti supra *n. 31.*
dictũ est, prout nec statuti intentio diceretur
adimpleta, si deponerent Testes à multo tẽ-
pore citra, & à quadraginta etiam, vel quin-
quaginta annis vidisse eãdem viam frequen-
tari, nisi etiã addiderint, *comuniter* ab omni-
bus, & per tempus annorum triginta *conti-
nuorum* præcedentium motum Iudicium fue-
rit dictum terrenum pro publico habitum, &
frequentatum, prout dictum Statutũ requi
49 rit, & de iure etiam comuni trad. Bart. *in d.
l. pr. §. summa nu. 5. ff. de His qui deiect.*, ve.
effud. Nec ex eo, quod dicant illud terrenũ
fuisse pro via publica vsitatum à triginta, &
ampliùs annis citra de hac requisita cõtinua-
tione tacitè saltem deposuisse videntur, id
enim temporis continuationem non infert,
sed debuerant hoc exprimere, vel saltem ad-
dere illa verba, *per totum id tempus*, vti ma-
50 gistraliter docet Alex. in puncto loquens *d.
cons. 177. n. 7. vers. Fortius dico, lib 6.* & Gra-
tian. *cap. 581. nu. 31.* vt in indiuiduo propter
defectum probationis præfatarum qualitatũ
Rota nostra sæpius inquisitos absoluit, & de-
clarauit non esse locum pręfati Statuti dispo-
sitioni, & præsertim *Anno 1592. in Actis Ser
Pauli Garzoni fol. 597. & iterùm Anno 1595.
in Actis Egr. Ser Fabritij Calcei fol. 150.* &
clarius *anno 1610. in Actis Ser Horatij Ga-
sparini fol. 163.* Et quamuis aliqui ex Testi-
bus dixerint hanc viam esse publicam, quia
viderint homines per eam publicè transire;
huiusmodi ratio nil concludit, potest enim
esse, quod homines per eam transiuerint, nõ
tamẽ via sit publica, ut in terminis aduertũt
51 Cæpoll. *cap. 5. de seruit. Vrban. præd. num. 18.*
Laderch. *d. cons. 124. nu. 4.* Bertazol. *d. cons.
470. nu. 6.* Menoch. *cons. 448. nu. 9.* Surd. *de-
cis. 42. nu. 4.* Cornazzan. *dec. 152. nu. pr.*

Verũ quatenus partibus suis exactè satis-
fecisset Fiscus d. Statuti formã adamussim im-
plendo, & demandatas qualitates perfectè
probãdo, q oĩnò negatur, quia tamẽ ex eodẽ
Statuto solã iuris præsũptionẽ inducere vo-
luere statuẽtes, Ideò pariter cõtrariam pro-
bationẽ inquisito cõcesserunt in immediatè
sequentibus eiusdem Capituli Statuti ver-
bis, ibi. *Di modo che essendosi prouato in que-
sto modo, si presuma tal strada, ò terreno esser
publico, ò publica, se non sarà prouato in con-
trario*, cui consonat etiam iuris dispositio, ex
quã omnis præsumptio siuè sit hominis, siuè
legis contraria probatione tollitur. Crauett.
52 *cons. 35. n. 5.* Becc. *cons. 44. n. 25.* Vnde non
modo ex defectu non probatæ intẽtionis Fi-
sci Monasterij emphytheutæ sunt absoluẽdi,
verùm eo magis etiam per contrariam pro-
bationem concludenter præstitam, ex pluri-
bus namq. iuris præsumptionibus probatur
hanc viam non esse publicam, & primo quia
dicunt, quod est super solo Monasterij, de
iure autem præsumitur, quod via sit eius; cuius
53 est solùm. Surd. *d. decis. 42. nu. 17. 18.* Item
& quia nõ habet initium, nec exitum in aliàs
vias publicas, quo casu priuata præsumitur.
l. fin.

Digitized by

54 *l. fin.* & ibi DD. *ff. de loco, & itin. publ.* Cępoll. *de seruit. rustic. prædior. cap. 3. de seruit. via nu.* 18. Rim. Iun. *cons.* 382. *nu.* 2. & 13. Vinc. de Franch. *dec.* 142. *nu.* 3. Item, & quia vt probatur, est angusta, ex quo præsumitur priuata, quia publica debet habere talē latitudinē, vt cōmodè per eam currus, seu Car-
55 pentum transire queat. *l. viam constitui ff. de seruit. vrbanor. præd.* Item, & quia Communitas, quæ habet onus reficiendi, & restaurandi vias omnes publicas, huius refectionem numquam curauit, quod reddit verisimile non esse publicam, & à verisimili desumpta probatio plurimum continet certitu-
56 dinis. Crauett. *cons.* 265. *nu.* 4. Ofasch. *decis.* 170. *nu.* 10. Barz. *dec.* 2. *nu.* 48. Sed fortiùs etiam, quia plures numero testes docuerunt huiusmodi terrenum, seu prętensam viam nō fuisse pro publica habitā; Et ampliùs probatum quoque fuit à reis conuentis singulis annis videmiarum, fructuumque adueniente tempore viam fuisse clausam, vndè per eam aditum, & transitum non patuisse, quod naturæ, & qualitati viæ publicè omninò repugnat, quæ continuo debet esse patens omnibus, &
57 aperta *tex. in l. 2. §. ait Prætor, & §. Prætor ait, ff. Ne quid in loco publ.* tex. cum sua Gloss. *in l. pr. ff. de loco, & itiner. publ.* Cępoll. *de seruit. Rustic. prædior. cap.* 3. *nu.* 27. 28. & quidem si via fuisset publica, claudi licitè nō potuisset, vndè inferri necesse est, fuisse viā priuatam, non autem publicam, quod enim fit, semper iure licito factum fuisse cēsetur. Cra-
58 uett. *cons* 85. *col. vlt. per l. cum seruus cum ibi notatis ff. de verbor. oblig.*, & ex huiusmodi facto claudendi, & impediendi aliquo tempore viam, validum sumitur argumentum
59 viæ priuatæ. Gloss. *in l. pr. §. si intelligatur ff. de adilit. edict. l. signatum*, vbi Bart. *C. de Fabricens.* Socc. Sen. *cons.* 44. *col.* 2. *lib.* 4. Cæpoll. *de seruit. vrban. prædior. tit. de pariet. & mur. col.* 3. *vers. Secundo principaliter*, nec dissentit Siluan. *cons.* 60. *sub nu.* 15. Quamuis
60 contrarium eo loco concludat, quia in suo casu via tanto tēpore semper aperta remanserat, quod memoria in contrarium non extabat, & tamdiu per eam liberè commeatum fuerat, quod sine difficultate de iure comuni procedit, quoties probatum non fuerit memoriam hominum non extare in contrariū, & in proposito nostro inspecta dispositione dicti Statuti per annos triginta cōtinuos diē denunciæ præcedentes viam comuniter pro publica frequentatam fuisse; & contrarium, vti dixi, per testes reorum conuentorū apertè conuincitur, quibus potiùs standum foret,

& si Fisci intētio per duos testes esset proba-
61 ta, tum quia numero plures, per *Iob carmen §. si Testes*, & ibidem Gloss. verbo *In pari numero de Testibus*. Glos. *in c. in nostra vers. Sed aduersa extr. eod. tit. & in cap. Licet causam §. In præmissis extr. de probat. cum concord.* tùm quia deponunt ad exclusionem delicti, vt propterea ex hac etiam vnica causa præferri deberent Fisci Testibus, quamuis essent magis idonei. Singulare fuit Abbatis
62 dictum. *in c. Cum P. Mancenella x extr. de accusat.* & ad tradita per Cępoll. *cōs. pr. nu.* 5. Prout etiam in Ciuilibus rei probationes sēper præferuntur probationibus Actoris,
63 iuxta comunem traditionem *in l. fauorabiliores de reg. iur.* Crauett. *cons.* 8. *nu.* 9. Menoch: *de arbitrar, lib.* 3. *cent.* 5. *casu* 475. *nu.* 25. Et hinc pariter tollitur, quod dicebatur magis credendum esse duobus Testibus affirmantibus viam esse publicam, quam mille
64 negantibus iuxta dictum Glossæ *in l. Diem proferri §. si plures ff. de Arbitr.* Bald. & Ang. *in l. palam in princ. de Testam.* Bald. *in l. 2. C. de rescind. vendit.* Namq; id posset fortè tūc admicti, quando facta esset legittima, & præcisà ad formam dicti Statuti pro parte Fisci probatio, & è contra Testes à reis conuentis inducti simpliciter negatiuè deponerent; Secùs vbi eorum dicta ad locum, & tempus sese coarctarunt, vti fecerunt hi defensiui testes, dùm aiunt, viam, seu terrenum hoc non esse publicum, quia in solo priuato Monialiū ferè tota iacet, & habet à suo primordio pergulam super impositam, & vsui viæ publicæ non aptam; prout etiam singulis annis fuisse statuto tempore clausam, & impeditam, nec per eam publicè, & comuniter itum fuisse, quo casu par est virtus affirmantium, & ne-
65 gantium, vti dixit Bald. *in d. l. diem proferre §. si plures ff. de arbitr.* Salycet. *in l. pr. col.* 18. *vers. Sed tunc quæro C. de rescind. vendit.* Curt. *in tract. de Testib. par. pr. conclus.* 2. *nu.* 8. 9. 10. Ias. *in l. vt vim col.* 5. *de iust. & iur.* Boss. *tit. de defens. reor. n.* 32. Subdens ijs imò magis credendū esse hoc in casu, quādo negatio est coarctata tā à Testibus negātibus, quam affirmatiuè deponentibus, dato etiam quod Testes accusatoris in numero excederent. Verùm hæc dicta sint ex abundanti, quia in proposito non cadit hæc inspectio, cum pro fisco nil sit legittimè probatum.

Ex quibus, &c.

Et ità à Rota decisum 13 Decembris 1660. vt in Actis Ser Gasparis Stiatta. Et iterū fuit absolutus ex prædictis Io. de Gugliano querelatus

latus ob occupationem prætensę vię à Communitate Guglıani, ut in Actis Ser Baltaxaris Motroni in secundo semestri anni 1675. In qua Causa cum Magistratus reiecisset capitula producta ab inquisito sub prætextu, quod continerent contraria probatis pro parte Fisci, & ideò post publicatum processum non possent admitti; Ab hac reiectione habito recursu ad Rotam ea admisit stãte dispositione illius Statuti, quod contrariam probationem permittit, de quo recursu, & pronuncia patet ex Actis eiusdem Ser Baltaxaris Motroni eodem anno 1675.

SVMMARIVM.

1 *Contrahens, vel disponens hereditario nomine, vel cessionario, vel alio simili censetur voluisse distingui à proprio nomine.*

2 *In distinctis, & separatis non potest de vno ad aliud inferri.*

3 *In omni contractu, & stipulatione debet inprimis inspici qualitas, cum qua contrahitur.*

4 *Item quo nomine contrahatur.*

5 *Actus agentium vltra eorum intentionem extendi non debent.*

6 *Quisque potest repræsentare duplicem, & diuersam personam ex diuersa qualitate iurium, quæ habet.*

7 *Promissio, & obligatio facta ab aliquo vti hærede, vti socio, vel alio particulari nomine, non potest ei nocere agenti alio diuerso nomine.*

8 *Renuncians, aut paciscens vt hæres, non intelligitur renunciare ea, vel pacisci super his, quę sibi alio nomine competunt.*

9 *Gabr. cons. 60. lib. pr. doctrina perpenditur.*

10 *Cum vnum verbum totam pariodum regit dicitur vnica oratio.*

11 *Renuncians generaliter iuribus sibi vti filię competentib. non censetur renunciatum iuribus vti sorori competentibus.*

12 *Generalitas clausularum ad species, & causas antea expressas referri debet, si ratio recti sermonis non repugnat, vbi pluribus exẽplis confirmatur num. seq.*

13 *Testator mandans solui debita certis suis creditoribus nonnullarum Villarum, & omnia alia debita quibuscumq. creditoribus ex quacumque causa restringitur ad creditores dictarum Villarum.*

14 *Testator legans filię suę certam pecuniam pro sua hereditate, & pro omni iure ad ipsam pertinente in omnibus bonis ipsius Testatoris necnon pro quocumq. iure, non concludũtur Iura dotium maternarum.*

15 *Legatum factum de omnibus lucris, expensis, tàm pro studio, & libris, quam pro alia quacumque re, intelligitur de re æquali, vel minori, non autem maiori expressa.*

16 *Facultas legittimandi certum genus spuriorum & alios quoscumque ex damnato coitu restringitur ad alios ex simili coitu damnato natos.*

17 *Procurator constitutus ad causam, quam habet, vel habiturus est cum Titio, & ad omnes aliàs, & quascumque causas restringitur ad aliàs causas cum Titio.*

18 *Liberatio facta de omni debito ratione societatis, & ex quacumque ratione, & causa, intelligitur solùm ratione societatis.*

19 *Liberatio verbis etiam amplissimis adiecta post expressionem certa causæ, super qua principaliter actum est, nõ extenditur vltra causã expressam.*

20 *Verborum vniuersalitas nil amplius operatur post certam causę expressionem adiecta.*

21 *Vniuersalitas verborum adiecta in renunciatione, seu remissione iurium super certa hereditate, vel certa re competentium, non extendit renunciationem vltra expressa, & num. 22.*

22 *Verbum* aliàs *post expressionem certarum rerum adiectũ comprehendit solùm expressis similes.*

23 *Etiamsi cum verbis generalibus iungatur, & nu. 26. 27. 28.*

24 *Generaliter loquens, vel promittens sibi debet imputare. Declara 25.*

29 *In stipulationibus strictè, in Rescriptis autem largè verba sunt interpretanda.*

30 *Plura habens iura omnibus censetur renunciasse.*

31 *Castill. quotid. controuers. lib. 4. cap. 22. num. 50. & seq. explicatur.*

ARGVMENTVM.

Contrahens, promittens, seu renuncians sub vno nomine per quamlibet generalitatem verborum non censetur alio nomine, & titulo voluisse promittere, aut contrahere vbi pluribus exemplis declaratur. Generalitas verborum, & clausularum in renũciatione, remissione, aut liberatione certi, & specialis Iuris an & quãdo ad alia Iura extenditur, vbi cum distinctione, & declaratione hic articulus frequenter contingens clarus in quolibet casu redditur.

ADSIT

Digitized by Goo

ADIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXIX.

POstquam ab Eminentiſs. D. Ioan: Stephano Cardinali Dongho tunc Sanctę Sedis Legati munere Ferrariæ fungenti prouiſa fuerat anno 1648. in ferijs Paſcatis non modica pecuniarum ſumma Illuſtriſs. D. Bartolomœo Patri, ipſe Illuſtriſs. D. Bartolomœus reſtitutionē eiuſdē prouiſæ ſibi pecuniæ in publico Inſtrum. cum obligatione, & hypotheca ſuorum bonorum promiſit ſub clauſulis in Camerali obligatione contentis. Anno poſtea 1650. cū idem Illuſtriſſ. Bartolomœus aliam ſummam ſcutorum quatuordecim mille marcarum ab Illuſtriſs. Anſaldo Palauicini recepiſſet, eiuſdem quoque ſummæ reſtitutionem M. Anſaldo ſub eadem obligatione, & hypotheca omnium ſuorum bonorū in publico Inſtrumento promiſit; Eiuſdē vero Patris obligationi Emin. Filij Cardinalis acceſſit his ſtipulata verbis obligatio *Eminētiſſ. Io. Stephanus Cardinalis Donghi eius filius ſe principaliter, & insolidum obligat quantum pro dictis ſcutis quatuordecim millibus auri marcarum ſoluendis per D. M. Anſaldum in præſenti foro Paſchatis vt ſupra ex beneficijs cambiorum, & intereſſibus decurrendis vſque ad eorum integras ſolutiones, nec non & vti hęres pro eius portionibus M. Iacobinettæ eius Matris, & Vxoris dicti M. Bartolomæi, etiam mediante perſona dicti M. Guglielmi eius fratris prælegatarij cohęredis in omnibus ad formam Teſtamenti eiuſdem Iacobinettæ, & pro quocumque alio ſuo Iure purificato, vel purificando conſentit, vt idem M. Anſaldus in quibuſcumque bonis dicti M. Bartolomæi tàm mobilibus, quā immobilibus, & nominibus debitorum præſentibus, & futuris ſit, & eſſe debeat potior, & anterior quibuſuis creditis, & iuribus dicti Eminentiſs. Cardinalis pro ſummis, & alijs conuentis, & promiſſis in præſenti Inſtrumēto, cum promiſſione, quod idem Eminentiſſ. Cardinalis iura ſua quęuis non anteponet, neque æquiparabit cum iuribus dicti M. Anſaldi, & ſi nulla bona inueniret, ſuper quibus ſolutionem creditorum ſuorum conſequi valeret.*

Mortuo verò poſtea tàm dicto M. Anſaldo Pallauicini creditore præfato, quam etiā M. Bartolomœo, & Eminentiſs. Cardinali Dongho eius filio. Hæredes M. Anſaldi pro conſequutione dicti crediti ſcutorū quatuordecim mille marcarum Saluiani remedium intentarunt aduerſus bona quondam dicti M. Bartolomœi debitoris propria, modo verò ab hærede D. Cardinalis poſſeſſa, Nec de iuſtificatione extremorum, quæ ſunt in Saluiano neceſſaria, dubitatum fuit; Sed dicebant hæredes habere iura potiora, & anteriora ſuper ijſdem bonis pro ſumma anno 1648. ab Eminentiſs. Cardinali Mag. Bartolomœo Patri muatata; Obſtare tamen pro parte hæredum M. Anſaldi dicebatur hæredibus Eminentiſs. Cardinalis conſenſum, & renunciationem ab ipſo fauore M. Anſaldi emiſſam in ſupra relata obligationis ſerie; quam tamen reſtringi, & limitari dictum fuit ab hæredibus Eminentiſſ. Cardinalis ad ea ſola iura, quæ Eminentiſſ. Cardinali competebant, vel competere poterant in bonis paternis ex Teſtamēto M. Iacobinettæ matris, nec extendi ad alia propria credita ſibi proprio nomine debita, vt erat illud anno 1648. ex cauſa mutui cum Patre, & eius bonis cōtractum, & ſupra commemoratum.

Et verè quidem exiſtimo Eminentiſſ. D. Cardinalem Donghi in confecto ſuæ obligationis Inſtrumento ſub die 26. Menſis Aprilis anni 1650. nil aliud, niſi duo agere voluiſſe; Vnum ſcilicet, vt inſimul, & insolidum cum M. D. Bartolomœo Patre ſe obligaret M. Anſaldo pro reſtitutione ſcutorum quatuordecim mille marcarum; Alterum verò vt remitteret omnia quævis iura, & credita, quę vti hæres M. Iacobinettę matris conſequi poſſet in bonis Paternis; Vndè modo dicere neceſſe ſit, quod eidem M. Anſaldo, vel eius hæredibus remedium Saluiani interdicti expertis aduerſus bona eiuſdem M. Bartolomœi debitoris defuncti, & in prę ſens per M. Bartolomœum iuniorē poſſeſſa, liceat eidē M. Bartolomœo poſſeſſori, & vti hæredi prę fati Eminētiſſ. Cardinalis creditori anterioris eiuſdem M. Bartolomœi Patris eadē bona retinere, & agentem vti poſteriorem creditorem excludere, nihil refragante aſſerta renunciatione, ſeu remiſſione Eminētiſſ. Cardinalis de qua in commemorato publico Inſtrumento.

Duas nāq; tantùm, vt dixi, obligationum ſpecies emiſit Eminen. D. Cardinalis, & vnāquamque earum aut laxiori, vel ſtrictiori, prout ſibi magis placuit, vinculo adſtrinxit. Obligationem enim pro reſtitutione ſcutorū quatuordecim mille inſimul, & inſolidum cū Patre nomine proprio contrahere voluit, & ſic relaxatis pro ea complenda omnibus, &

buscumque suis Iuribus, & bonis, quæ sibi quoquo modo, vel qualibet ratione spectare possent; In alia verò sequenti non ampliùs vt in primà nomine proprio, sed cum limitato nomine, & qualitate hęredis M. Iacobinettæ Matris non omnia, & quælibet sua iura remisit, & renunciauit, sed ea tantum, quæ sibi ab hæreditate matris prouenerant, & hæc quidem ex hæreditate materna sibi prouenientia iura speciali fauore M. Ansaldi creditoris vniuersaliter oĩa dimittere, & relaxare intendens sub adiecta generalitate verborom huiusmodi suam voluntatem circa bona, & iura maternæ hęreditatis eo magis cõfirmauit, ex quà distincta, & separata nominum expressione sequitur, quod Eminentiss. Cardinalis proprium nomen vti distinctum, & separatum habuit ab hæreditario nomine
1 matris. ex traditis per Surd. *cons.* 554. *nu.* 7. & latè Beltramin. *in Addit. ad dec. Rotę Rom.* coram Ludouis. *dec.* 301. *nu.* 18. Et dùm disponens noluit, quę nomine proprio gerebat, & promittebat, confundere, & compræhendere inter ea, quę gerebat tanquam hæres matris, sequitur etiam, vt tanquam distincta, & separata iudicanda sint, nec proin-
2 dè de vno ad alterum inferri valeat, *l. cum Actum* 18. & ibi Gloss. & Bald. *nu.* 3. *ff. neg. gest. l. Si maritus* 10. *in fine cum sua gloss. in fine* in verbo *separata*, & ibi Bald. *nu.* 2. *C. de donat. inter vir., & vxor.*

Quamobrem nimis extraneum videtur, ꝙ stipulatione modo confusa, & reiecta obligationum distinctione, quæ pręcipua fuit in animo promittentis, dici velit emissam fuisse ab Eminentiss. D. Cardinali vnicam tantummodo, & vnius naturæ obligationem, itaut tàm pro restitutione scutorũ quatuordecim mille, quã pro alijs M. Ansaldi creditis cuilibet alij Iuri, vel credito, quę tã ex hæreditate matris, quam ex alia diuersaque causa prouenirent, eidem Emin. Cardinali anteferretur in bonis paternis.

In omni enim promissione, vel contractu inspici debet in primis qualitas, cum qua contrahentes ad obligandum se deduxerunt.
3 *l. fin. ff. de instit. act.* Alex. *cons.* 6. *n.* 14. *lib.* 3. & quo nomine contrahatur vti notat Bald. *in*
4 *l. si Pater*, §. *qui duos ff. de adopt.* per tex. *in l. in familia C. fam. ercis.* & fortiùs ait Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 3. *tit.* 10. *nu.* 13. 28. quod in si Instrumento solùm dicat contrahens se hæredem alicuius, censetur quoque vt eius hæredem contraxisse, vbi pluribus regulam confirmat. Si igitur Eminẽtiss. Cardinalis cum se obligauit pro restitutione scutorũ quatuordecĩ mille nomine proprio, & indefinitè, & cũ hac generali qualitate tunc in omnibus suis iuribus, & bonis teneri voluit; In sequenti verò immediata renunciatione cum alia, & singulari qualitate, nempè vti hęres Matris promisit, & enunciauit, ab omni regula iuris abhorret, vt dixi, vt qualitate neglecta, cum qua contraxit, comunicare pariter huic secundæ stipulationi velimus aliam, & generalem qualitatem proprij nominis, cum qua solum in prima obligationem alligari voluit, cum Actus agentiũ præter eorũ intentionem, & vltra quam gerun-
5 tur, dilatari, nec extendi valeant iuxta *l. si vt proponis C. de rei vindicat. l. fin. C. Ne vxor pro marito.* Bart. *in l. pr.* §. *Iulianus ff. de itiner. Actuq. priuato.* Diuersa namq. iura tunc in Emin. Cardinali considerari poterãt; Alia vt in persona propria, & ex propria causa, & titulo sibi acquisita; aliã verò vt in hærede matris, propter quam diuersam iuriũ naturam poterat quoque repræsentare duplicem personam distinctam, & separatam,
6 eodem modo, prout si essent duæ personæ distinctæ, vt ex Soccin. *in l. cum filio num.* 28. *vers. Secunda ratio, ff. de leg. primo.* tradit Surd. *cons.* 91. *num.* 19. & latiùs in proposito *cons.* 365. *sub nu.* 21. *vers. Tertio, &c.* vbi firmat, quod in contractibus potest promittẽs cum stipulatore agere duplicem personam, vnam nomine proprio, alteram verò alio nomine, quo casu, ait vnamquamq. stipulationem distinctè in suo casu admictendã esse, ex ea mox commemorata ratione, vt addit, quia dum vnus repræsentat duplicem personam, & diuersa iura habet secundum personæ diuersitatem, tunc vnumquodq. ius consideratur de per se, tãquam si duæ essent personæ, quod pluribus confirmat exemplis, & idem in terminis renunciationis, seu remissionis animaduertit, & probat Gratian. *disc. forens. cap.* 948. *nu.* 39. *nu.* 40. & 41. pariter concludit, quod huiusmodi iurium diuersitate stante per renunciationem factam iuribus vnius speciei, non censetur alijs renunciatum, quia, vt inquit, ex actu gesto ad vnum finem, & causam non dicitur renunciatum quoad aliam. Vndè est quod hæres institutus vendens, vel cedens alteri hæreditatem promissione quoque euictionis adiecta posit nihilominùs sine timore committendæ stipulationis pro euictione promissa petere ab eodem hæreditatis emptore creditum, quod iure proprio non vti hæres habebat cum defuncto, & ea est profecto ratio, quia vendidit, cessit, contraxit, & promisit

vti

vti hæres, & petit postea cum alia qualitate, & ex diuerso iure, & sic ei tanquam diuersæ personæ, non potest objici promissio ab eo
7 facta vt hæres, vt est textus expressus *in l. 2. §. Titius, & §. cum quis penult. ff. de hæred. vel Act. vend.* Prout etiam qui renunciauit, vel remisit alteri hæreditatem paternam, potest nihilominus petere bona emphytheutica, quia non petit hæc tanquam hæres, sed ex contractu, & quoniam is, qui hoc modo paciscitur, videtur solùm renunciare his, quæ petere potest iure hæreditario, non vt se pri-
8 uet his, quæ nō habet vt hęres, vt benè inquit Gabr. *cons. 60. nu. 2. 3. lib. 1.* vbi plures aliàs DD. autoritates ad hoc probãdum adducit, quo relato sequitur Gratian. *cap. 351. n. 8. 9.*

Non tamen ita obiter adnotanda est doctrina Gabrielis *cons. citato 60.* quia præcisè
9 casum nostrum decidit, dum ibi de eo agebatur, (vt in principio consilij narrat,) qui certa pecuniæ quantitate recepta renunciãdo hæreditati paternæ promiserat hæredi. *Nihil petere ex omni eo, quod consequi posset de hęreditate Patris.* & concludit Gabr. pluribusque rationibus per totum consiliũ probat, non obstante renunciatione, & promissione etiã generali præfata petere posse creditum, quod non vti hæres Patris, sed vt hæres matris habebat cum eadem hæreditate paterna, & præcipuè quia (vt ait *nu. 9.*) Id videtur solum inter contrahentes actum, vt cessionarius illud iuris habeat, quod ipse cedens, vti hæres habiturus esset, & vt addit *sub nu. 14. vers. Nec obstat, &c. Non sequitur propterea, vt qui renũciat hęreditati, vel promittit nihil petere de hæreditate, renunciauerit Actioni sibi antea competenti, sed* (vt inquit in vltimis consilij verbis) *interpretandũ est, vt promiseris nihil petere de hæreditate, quod petere posset tanquam hæres.*

Qua stante verissima iuris cõclusione extra limites stipulationis nostræ vagari sentio ea omnia, quę lato calamo effunduntur excerpta ex generalitate verborum, & clausularum, quibus cum dictam renunciationem, seu remissionem muniri forte curauit M. D. stipulator Ansaldus; Nàm aut generalitatis, aut vniuersalitatis etiam naturam præseferãt, restrĩgi tamẽ sẽper eas necesse est, & qualificari ab antecedẽti qualitate, & persona à qua fuerunt prolata, nempè vti hærede D. Iacobinettæ, aliàs absurda sequerẽtur, quod causa differentis naturæ causatum produceret, & quod ex promissione facta ab vna persona alia diuersa obligaretur, quia persona hęredis obligaret aliam personam, nempè propriam Emin. Cardinalis ex supra probatis, quod admitti non debet.

Hoc igitur iacto solidissimo fundamento, quod nempè Emin. D. Cardinalis non sub alia qualitate contraxerit nisi vti matris hæres, quæcumque verba in sequenti promissione postea protulerit, dummodo qualitatẽ, & titulum principalem non variauerit, ad aptanda pariter semper erunt ad qualitatem & personam contrahentem, non ad aliam omninò diuersam; Et nullus vnquam dixit, quod contrahens vti Procurator, vti Tutor, vti socius, & similia possit in obligatione, vel cõtractu inducere ea, quæ non pertineãt ad eum titulum, cũ quo contraxit. Nisi fortè in prosequutione contractus à primo titulo variaret, vti dixi, & sub alia qualitate nouã promissionem, aut obligationem emitteret, vt exempli gratia in casu præsenti, si D. Cardinalis, qui in primis vti hæres D. Iacobinettę matris consensit, vt Illustriss. D. Ansaldus in quibuscumq. bonis Illustriss. Bartolomœi Patris esse deberet anterior, & potior; Postea verò mutato titulo subiũxisset, *Et etiam nomine proprio consensit, &c.* tunc, quia duæ forent, & fingerentur esse personæ promittẽtes, vtriusq. personæ credita, & iura submissa forent, & essent postposita credito M. Ansaldi æqualiter tàm iura, quæ haberet Em. Cardinalis tanquam matris hæres, quã ea, quæ haberet ex propria sui ipsius persona, aliàs ab omni iuris regula nimis abhorret, si diceretur ꝙ promissio, vel obligatio facta ab vna persona, quia generalibus clausulis fuerit emissa, extendi ideò possit ad obliganda bona alterius personæ, cuius non fuit habita mentio, & quæ non promisit.

Clarè autem admodum apparet Emin. Cardinalem in tota pęriodo renunciationis, seu promissionis suam propriam personam nunquam expressisse, sed eam in persona tãtummodo hæredis D. Iacobinettæ matris limitate concepisse potiùs, cum semper idem nomen, & eadem qualitas hæredis verbum *consensit* informet, & cũ idẽ nomen, & verbũ totam orationem regat, & compleat, sequitur etiam, quod vnicam tantum orationem
10 constituat Bart. *in l. re coniuncti 89. nu. 12. circa fin. ff. de leg. 3.* Gozad. *cons. 45. nu. 2.* Honded. *cons. 2. nu. 2. & cons. 4. nu. 32. lib. 1.* Bellon. *de iur. accrescend. cap. 5. quęst. 16. nu. 27.* Altograd. *cons. 95. nu. 56 lib. 1.* Rota *decis. 2122. nu. 5.* penes Coccin. Et inde est, quod verbum *consensit* inducens orationis vnitatem determinare debeat omnia in eadem oratione contenta, itaut sensus sit, quod Emi-

Eminentiss. Cardinalis vti hæres matris cõsensit, &c. vt M. Ansaldus sit potior, & anterior, &c. cũ debeat omnia æqualiter determinare, etiamsi adesset aliqua diuersitatis ratio Ruin. *cons.* 3. *nu.* 20. *vol.* 2. Pan cirol. *cons.* 132. *nu.* 19.

11 Et proindè nihil interest, an de certis, & nominatis creditis loquutus sit, aut de alio quocumque, quod haberet, aut tractu temporis ei superuenire possit, nàm tam specialiter, quam generaliter expressa referenda semper sunt ad personam loquentis, & promittentis, cuius tantùm qualitatis intuitu stipulans promissionem acceptat, & promittens, quæ sibi tantùm cum ea qualitate competunt, aut quolibet modo in futurum cõpetere possent, obligare intendat; & sic referenda, & explicãda sunt ea stipulationis verba. *Promittens Iura sua quævis non anteponere, nec æquiparare cum iuribus dicti Illustriss. D. Ansaldi*, verbum enim *promittens*, vt suum sensum habeat perfectum, relationem habere debet ad personã antea expressam, & sic ad Cardinalem vti hęredem.

Et per consequens etiam superflua Iudicio meo redditur disputatio de generalitate sermonis habita post aliqua specificata iura, quoniam hæc generalis loquutio tollere tãtummodo potuit dubietatem fortè aliàs ortam, an nempè pręlationem concedere voluisset M. Ansaldo pro suis creditis tantum in specie suprà enumeratis, vel ꝑ alijs etiã non enumeratis, quæ tamen ex matris hæreditate deriuarent, quod autem huiusmodi generalitas verborum in eadem oratione, & sub vnica qualitate personæ concepta iura, & credita alterius diuersę qualitatis personæ includere valeat, hoc nemo ex Doctoribus in contrarium allegatis dixit, quod viderim.

Vndè in alienis à nostris, & laxioribus terminis agitari solet vulgata quæstio, an scilicet post enumeratas species addita clausularum generalitas ad aliàs diuersi generis species dispositionem, vel obligationem extendat. Hoc enim discuti solet, cum non facta fuit promissio sub certa, & præcisa qualitate, & nomine promittẽtis, verũ sub generico, & ęquiuoco, & simpliciter proprio apto plures qualitates eidem personæ promittentis annexas cõpræhendere, dispositio tñ, transactio, aut pactum emanauerit super re singularis speciei, & qualitatis, vt exempli gratia, Petrus, & Io. fratres diuidunt hæreditatem paternam, & completa diuisione liberant sese inuicem ab omni eo, quod occasione paternæ hæreditatis petere possent, & addunt postea, *Et ab omni alio quocumque credito, quod vnus aduersus alium haberet*. Prout etiam Titius, & Caius societatis iam initæ bona diuidentes inuicẽ se liberant ab omni eo, quod occasione societatis inuicem petere aut consequi possent, & addunt insuper, *& ab omni, & quocumq. alio credito, & iure quod vnus ab altero petere, &c.* In hisce, inquam, relatis, & alijs similibus casibus intrat quæstio, an addita generalis liberatio restringatur ad credita tantùm occasione paternę hæreditatis, vel initæ societatis occasione contracta, vel è contra adiectã verborũ generalitatẽ ad alia quoq; diuersi generis, & naturæ extẽdatur, & licet verior, & comunior sit, ꝙ verbũ *alio*, quãuis generalitate clausulæ, allatum ad credita, & iura ex eadem causa hæreditatis, vel societatis promanantia, & expressis similia rẽferatur; Et hoc ea potissimũ ratione, quia cum ea liberatio, renunciatio, vel contractus initus sit principaliter ob expressã causã hæreditatis paternæ, vel societatis, cẽseri debẽt omnia pariter iuxtã naturã prĩcipalis expressę causæ, & ad eã magis corroborandum appositæ clausulæ. Vt in casu præsenti, si Eminen. D. Cardinalis non specificè vti hęres, sed proprio tantùm nomine consensisset, & pro suis creditis, & iuribus paternæ hæreditatis, & pro quocumque alio suo credito pręlationẽ in bonis paternis cessisset M. Ansaldo, tunc proprius daretur aditus motæ cõtrouersiæ, an scilicet alia credita præter hæreditaria materna sub illa verborum generalitate concluderẽtur, & ratio dubitationis imiteretur in eo, quia stipulatio facta foret cum Em. Cardinali non expresso aliquo pręciso nomine, vnde ad plures quoque titulos, vel ꝑsonas, quas repræsentaret referri sua natura ꝓmissio, vel cessio posset.

Et ideò distinguendum est, aut agitur de generalitate sermonis cõcepti tamen, & expressi à certa, & determinatæ qualitatis persona cõtrahente, & quo limitato nomine stipulator quoq. promissionẽ, seu renũciationẽ recepit, & eo casu, prout est in præsẽti, nõ reperio, ꝙ aliquis dicat, stipulationẽ extẽdi ad diuersę qualitatis personam ex qualibet generalitate clausularũ in stipulatione adiecta, vti contingeret, si stipulatio facta ab aliquo vti hærede præcisè extendi vellet ad non hæredẽ, tunc enim quia dũ in promissione includerentur alia bona, quam hæredis, consequenter etiam diceretur obligationem factam esse ab alio, quam ab hærede, quod cõcedere stipulationũ vulgatæ regulæ nullo

pacto

pacto patiuntur, & hic est casus noster; In quo propterea mordicus sentio extraneam, & alienam prorsus habendam esse introductam quæstionem, seu extensionem prætensam ex præfata verborũ generalitate elicitã; nàm quęcumq; sit, consona debet esse iurib⁹, & creditis personæ promittentis, & nõ alterius. Et sic in pũcto in renunciatione facta ab
12 aliqua vti filia, licet additæ sint prægnãtes, & generales clausulæ post expressa iura sibi vti filiæ cõpetentia, quod nõ propterea ex vi generalitatis includi possint iura sibi vti sorori competentia trad. Eugen. *cons.* 88. *num.* 120., quia, ut ait, illæ clausulæ referri debẽt ad quæcumque iura omnia sibi competentia sub titulo filiæ, cũ quo contraxit, & renũciauit, nõ autẽ ad iura sibi cõpetentia vti sorori, sub quo titulo non contraxit, quia, vt addit, limitata causa limitatũ producit effectum.

Aut verò agitur de stipulatione commissa cum persona nõ restricta ad aliquam determinatam qualitatem, verum sub æquiuoca denominatione plurium personarum naturã, & diuersitatẽ iurium continentẽ, vt est cum promittit Titius proprio nomine, quia cum possit habere credita, uti hæres, vti donatarius alicuius, vti socius alicuius societatis; licet vnam tantùm speciem dictorum creditorum principaliter, & expressè consensisset posthaberi credito stipulantis; si postea addiderit, *& omnia alia quęuis iura, & credita,* & similia, & tunc etiam quicquid aliqui in contrarium licet confusè dixerint, generalitas clausularum post specificam causam expressam ad eãdem causã referri debet, dum potest salua ratione recti seminonis; Itaut vltra expressa credita, alia etiam omnia non enunciata ab eadem tamen expressa causa deriuantia, & non aliter includantur, glos.
13 *in l. si fugitiui 3. in glos. fin. C. de seru. fugit.* quam probat ibi Salycet. *nu.* 3. inquiens, dictá glossam esse cordi tenendam; quia genus restringitur secũdum qualitatem specierum. Ias. *in l. si vnus ex argentarÿs in princ. nu.* 10. *ff. de pact.*, vbi tradit, quod dictio, *alius*, etiã si ponatur cum vniuersali, intelligitur in casu simili præcedenti, *& in l. quicumque nu.* 2. *in fine vers. Sed in contrarium videtur, & nu.* 3. *C. qui admitti*. Oldrad. *cons.* 8. *nu.* 1., vbi Testator mandauit solui debita certis suis creditoribus nõnullarum villarũ, & omnia alia debita, quibuscumque creditoribus ex quacumque causa; & decidit ibi Oldradus, quod dispositio restringitur ad creditores dictarũ villarum; quia generalitas, & vniuersalitas sermonis postremo loco prolati limitationẽ, & specificationem recipit ex præcedẽti specie, nec vltra ipsam amplius euagatur, quod plenè, & eleganter probat in toto d. consilio,
14 & idipsum repetit *in cons.* 297. vbi Testator legauit filię suæ certam quantitatem pecuniarum pro hæreditate, & pro omni iure ad ipsam filiam pertinente, & pertinere potente in omnibus bonis ipsius Testatoris pro iure naturæ, vel qualicumque alio modo, *& sub nu.* 5. concludit, quod verba, vel *qualicumq. alio modo* restringuntur ad ea dumtaxat, quæ sunt eiusdem generis cum præcedenti, & sic
15 non includunt dotes maternas ipsius filię. Alex. *cons.* 76. *nu.* 26. *lib.* 4., vbi Testator legauit omnia lucra, expensas, & onera tam pro studio, & libris, quam pro alia quacũq. re, & concludit, quod dicta verba *pro alia quacumq. re* sunt intelligenda de re pari, vel minori ipsa re expressa, non autẽ pro maio-
16 ri, *& cons.* 70. *nu.* 3. *lib.* 6., vbi tradit, quod facultas legittimandi certum genus spuriorum, & alios quoscumq. ex damnato, seu illicito coitu procreatos est intelligenda de alÿs natis ex simili coitu damnato, & sic de his, qui sunt similes simpliciter spurÿs, non autem de magis odiosis; quia dictio, *alias* est repetitiua similium. Riminald. Iun. *cons.* 19. *num.* 57. *lib.* 1., vbi probat, quod verba vniuersalia operantur ampliationem quoad ea, quę sunt eiusdem generis cum præcedẽtibus, quia recipiunt restrictionem, etiamsi sint vniuersalia, & geminata secundum subiectam materiam, & secundum quod alÿs verbis prolatis conueniunt, benè Ruin. *cons.* 68. *nu.* 11. *lib.* 4. & Bero. *in cons.* 159. *nu.* 39. 40. 41. *& seqq. lib.* 2., vbi plenissimè probat, quod quando aliquibus specificatis postea adiunguntur verba vniuersalia etiam prægnãtia, & geminata, sub illis non continentur ea, quæ sunt alterius generis, sed eiusdem;
17 quia illa verba generalia intelliguntur de similibus expressis, & specialiter, & infert, ꝙ si quis constituit procuratorẽ ad talẽ causam, quã habet, vel habiturus est cum Titio, & ad oẽs aliàs, & quascumque causas, debet intelligi cõstitutus solùm ad aliàs causas, quas habet, vel habiturus est cũ ipso Titio; Et sic
18 liberatio facta de omni debito ratione societatis, & ex quacumque ratione, vel causa, aut titulo; intelligitur solùm ratione societatis, *& nu.* 44. ampliat id procedere, etiamsi expressis aliquibus nominatim sequatur clausula generalis per verba vniuersalia, & geminata, quæ solùm in vno verificari possent,

quod

Digitized by Google

quod esset diuersę speciei, qualitatis, & rationis; nàm etiam isto casu sub illis verbis generalibus illud non compræhenderetur, in quo solùm verificari poterant contra mẽtem disponẽtis, cuius intentio fuit prouidere de simili expresso, plenè Felin. *in cap. Sedes 15. nu.3. de rescript.*, vbi pro regula tradit, quod clausula generalis, præmissis aliquibus specialibus restringitur ad ea, quæ sint similia expressis, nec amplectitur diuersa, eamque pluribus modis ampliat.

Et quidem profectò etiam in his terminis admissa præsentis renunciationis discussione cum principaliter hic actum fuerit de remittendis iurib^s anterioritatis Emin. Cardinali pro dotibus, & hæreditate materna sup paternis bonis competentibus, quamuis immediatè post eorum expressionem adiecta sunt verba, *& pro quacunque alio suo Iure, &c.* non ideò tamen hæc creditorum enunciata generalitas nouam, diuersamq. inducere valet cessionẽ, aut remissionem aliorum iurium, & creditorum eidem Emin. Cardinali ex alio titulo in Patris hæreditate competentium, sed aliorum omnium tantùm, quæ ex eadem hæreditate sibi erant debita, vel fortè in futurum debenda, quæ tamen antea, sicut alia superiùs enumerata non fuerant; Prout in fortioribus, vti mox indicaui aiunt DD., q liberatio quantumuis amplissimis verbis exharata si reperiatur adiecta post certam causam, de qua principaliter inter contrahẽtes actum fuit, extendi non debeat vltra ea, quo-
19 rum occasione fuit emanata benè Aret. quẽ citat Ang *in l. obligatione generali 6. vers. Quinto Nota ff. de pignor.* vbi si creditor recipiens solutionem pro debito particulari liberet debitorem pro eo, & generaliter etiã pro omni, & toto eo, &c. quod petere posset vsque in præsens, non extendatur nihilominus nisi ad debitum speciale solutum, non ad alia. Abb. *cons.* 114. *nu.* 3 4. Paris. *cons.* 89. *nu.* 45. *vol. pr.* Socc. Sen *cons.* 24. *nu.* 12. *vol. pr.* & benè videndus Natta *cons.* 546. *per totum*. Rim. Iun. *cons.* 138. *nu.* 63. *lib. pr.* latè Surd. *cons.* 431, *nu.* 13. 14. & latius *dec.* 217. *nu.* 2. 3. 4. 5. verborum enim vniuersalitas nõ
20 sufficit, vbi fuit antea certa causa expressa benè Rota Rom. *decis.* 549. *nu.* 3. *par. pr. recent.* & vltra textum *in l. emptor* 48. §. *Lucius Titius ff. de pact.* & Bero., Ruinum, Nattam, Socc., & Alex. relatos per Surd. *d. decis.* 217 *nu.* 4. 5. videndi sunt Gratian. 292. *per tot.* & præcipuè *n.* 15. *& discept.* 737. *nu.* 12. & Sim. de Præt. *cons.* 71. *nu.* 18. & diffusiùs Munoz. *de ratiocin. cap.* 4. *nu.* 21. 22. 23. 24. Et in proposito renunciationis, seu remissionis iuris quod generalitas subsequens verborum a specificata restringi debeat pluraq. valde in
21 proposito cumulans opportunè videndus Gargiareus *cons.* 21. *per totum*. & præcipuè *ex nu.* 23. *vsq. in fin.* vbi *num.* 25. quod plerumque huiusmodi clausulę adijci solent ab imperitis Notarijs, & potissimum legendus Cephal. *cons.* 427. *ex num.* 15. vbi clausulam adiectam in renunciatione generali *ne per qualunque causa* referri ait ad Testamenta antea specificata, & vt infra meliùs se explicando, intentionem nostram exponere videtur, dum *sub d. nu.* 15. sic inquit, *Quia cum promiserit non contrauenire, nec virtute Testamenti Aui, &c. nec virtute Testamenti D. Hypoliti, nec quacumque causa, quæ dici, & imaginari posset, est subaudiendum ex dictis tamen Testamẽtis, in quib^s potuisset vocari nõ solùm titulo hæreditario, vt fuit expressum, vel etiam legati, fideicommissi, donationis, vel alterius tituli, & propterea, vt omnes causæ, & tituli compræhenderentur, posita fuerunt verba generalia, ne per qualunque causa ex relatis tamen Testamentis proueniente, & in eis contenta, non autem extrinsecus, & ab expressis longè differenti.* Quæ verba sic in longum retuli, quia mihi videntur præcisè rem præsentem paucis mutatis definire.

Ex eadem ratione pariter nil *prorsus* diuersificationis operantur à cœteris subiecta verba, *& pro quocũq. alio suo iure purificato, vel purificando, &c.* Nàm, vt ex prædictis infertur, nihil ampliùs importãt, & præseferunt ea subiecta verba post aliqua enumerata ex iuribus Emin. Cardinali à Testamẽto D. Iacobinettæ matris sibi proueniendis, quã alia iura, vel titulos eiusdem naturę; & ab eadem
22 causa proficiscentes, & expressis similes, vti trad. Surd. *cons.* 77. *nu.* 11. 25. *& cons.* 281. *nu.* 7. Menoch. *cons.* 328. *nu.* 13. 19. Decian. *cons.* 54 *nu.* 30. *lib.* 2. Cephal, *cons.* 414. *n.* 12. Nec suã propriã naturã exuit ista dictio *alio* etiãsi iũgatur cũ alijs dictionibus quantũvis vniuersalib^s, vti factũ legitur in præsenti renũciatione ibi, *& pro quocũq. alio, &c.* vt benè supra relata decidit Glossa supra relata *l. Si*
23 *fugitiui, 3. C. de seru. fugit.* in verbo *qualibet alia pœna*, & alia Gloss. *in Clem. pr. de præb. & dignit.* & *in l. quicumq.* 8. *C. qui admitti, &c.* & præter Oldrad., Felyn., Ias., Alex., Rim. Iun., Ruin., Bero, ad hoc probandum, & eorum doctrinas supra explicitè transcriptas, addi possunt Calderin. *cons.* 2. *in fin. tit. de Arbitr.* Socc. Sen. *cons.* 285. *num.* 2. *vers. Item ex eo, & vers. Nec in materia lib.* 2. *&*

cons.

conſ. 104. *n.* 1. *lib.* 3. Roman. *conſ.* 42. *n.* 5. *verſ. Vel aliam.* & ibi Mandoſ. *litera L.* Gherard. Maſſol. *cons.* 18. *n.* 22. & benè, & in fortioribus, quia deerat dictio *alia*, verū ſimpliciter adiectū fuerat generale pactum, *ne per qualunque cauſa, che ſi poſſa dire, & imaginare.* Cephal. allegato ſupra *conſ.* 427. *nu.* 16. 17. *&* 18. vbi reſpondendo in contrarium allegatæ doctrinæ Bartoli *in d.* §. *Lucius*, per quā obijciebatur in ſuo caſu, quod verba, & pacta generalia de ſui natura porrigi debeant ad omnia etiam incognita, & ſibi imputare
24 debeat generaliter loquens, ſi non animaduertit ſub verbis generalibus omnia cōtineri *per l. pluribus ff. de acceptil.* & Bart. *in d.* §. *Lucius Titius ff. de pactis.* reſpondet, inquā,
25 quod tam Vlpianus *d. l. pluribus* 6. quā Bart. *in d.* §. *Lucius loquuntur*, quando nulla præcedenti ſpecificatione verba, & pacta generalia proponuntur, tunc enim, quia nō datur ratio, cur magis vnus caſus comprehendatur, quam alius, idcircò tunc nō fit reſtrictio, ſed generalis determinatio, & iterum idem Cephal. *conſ.* 13. *nu.* 11. 12. 13. *& conſ.* 414. *nu.* 12. 13. 14. Et propterea licet ea clauſula *Et pro quocumq. alio ſuo iure, &c.* ſtare ibi videatur augumētatiue, & præſeferre perſonā, & iura ab antea expreſſis diuerſa, verè tamen non extenditur, niſi ad ea, quæ ſint eiuſdem qualitatis, & ſubſtantiæ cum ſpecificè enu-
26 meratis, & expreſsis, vt benè trad. Decian. *cons.* 55. *nu.* 7. *& nu.* 43. *verſ. Nec obſtat, lib.* 3. vbi quod ita ſimilitudinem denotat, vt neceſſe ſit, quod illi, qui ſub ea comprehendētur, ſint ſicut illi, qui priùs nominati ſint. Menoch. *conſ.* 328. *nu.* 12. Gratian. *cap.* 530. *nu.* 7. *& cap.* 558. *nu.* 35. & in ſubſtantia ſal-
27 tem ſupponere ſimilitudinē dixit Rot. Rom. *deciſ.* 327. *n.* 7. *par. pr. rec.* benè Ioſeph. Altogr. *contr.* 44 *nu.* 61. & eſt advertenda deciſio Rotæ Rom. *dec.* 199. *nu.* 14. 15. 16. 17. *par.* 7. *recent.* Lother. *de re Benefic. lib.* 3. *q.* 32. *nu.* 26. 27.

Neque profectò diuerſitatem iurium ab ijs, quæ ab hæreditate D. Iacobinettæ Matris Eminen. Cardinali prouenire poterant, includere dici poteſt ea verba, *Et pro quocumque alio ſuo Iure purificato, vel purificādo* quia potiùs adiecta fuiſſe conſtat, quia ſi vnquam potuiſſet dubitari, an aliquid ſupereſſet ex vniuerſa hæreditate dictę M. Iacobinettæ, cui non fuiſſet renunciatum à dicto Eminen. D. Cardinali præter portiones, quas nominatim expreſſerat, voluerunt contrahentes idipſum tolli per illa, *& pro quocunq. alio iure purificato, vel purificando*, quod poteſt excplo probari; Si nimirùm M. Bartholomœus vtens facultate ſibi conceſſa per vxorem, ab hęreditate prędicta ſeparaſſet certa bona, eáq; fideicommiſſo ſubiecíſſet fauore dicti Emin. D. Cardinalis certo adueniente caſu, non potuiſſet dici factam renunciationem eidē fideicommiſſo, quia non eſſet portio hęreditaria ad ipſū ſpectās, nā portionis hæreditariç appellatione id ſolū veniret, quod ſtatī ab obitu Teſtatricis matris ei fuiſſet obuentū, & iure vniuerſali, non autē portio, in quā fratri ſuo Gulielmo ſucceſsiſset, aut ex prælegato pręd. acquiſiuiſſet, & propterea benè fieri poteſt reſtrictio dictorū verborū ad ea, quæ præter prædicta eſſent prouentura ab hæreditate materna, non obſtan-
28 te vniuerſalitate verborum, vt per Grat. *cap.* 737. *nu.* 10. plenè Cyriac. *contr.* 292. *nu.* 10.

Imò clauſulam pręfatam adijcere neceſſarium fuit, vt intentio compleretur tàm Emin. Cardinalis promittentis, quam Magn. Anſaldi ſtipulantis, quorum fuit, vt Emin. Cardinalis in totum priuaretur omnibus iuribus, & creditis ſibi quoquomodo, & quouis tempore ab hęreditate matris prouenire poſſent. Nàm prima, & expreſſa promiſsio reſtricta fuerat ad iura, ſeu portiones eiuſdem hęreditatis proprio iure tamen, vel ex perſona M. Gulielmi fratris tantùm ſpectantes, vt ibi legitur. *Nec non & vti hæres pro eius portionibus etiam mediante perſona dicti M. Guglielmi fratris, & in quibus ſucceſſerat ad formam Teſtamenti.* Vndè ſi hìc conſediſſet, nec vltra progreſſus fuiſſet ſtipulationis terminus; quis non videt, quod ſi ex alio capite dicti Teſtamenti, vel forte ex noua diſpoſitione à M. Bartolomœo Patre facienda iuxta ampliſſimam ab vxore Teſtatrice ſibi elargitam facultatem aliquid ampliùs vltrà commemoratas portiones iuxta expreſſam Teſtamēti formam ſibi obuenire in futurum contigiſſet, quod pro his in præmiſſa ſtipulatione non incluſis vti hæres matris ſe opponere potuiſſet M. Anſaldo pro conſequutione proprij crediti aduerſus bona Patris agenti. Et ideò vt M. Anſaldus cautus eſſet vndiq; & ſecurus, adeòvt nonmodo iura, & credita expreſſarum portionum, ſed omnia alia quælibet iura quauis ratione, & quolibet tempore Emin. Cardinali ex hæreditate Matris fortè prouenicda ſibi non opponerentur, neceſſe vtiq. profectò, fuit adijcere ſequentem clauſulam. *Et pro quocumque alio ſuo iure purificato, vel purificando;* Quorum verborum, ſeu clauſularū generalitate ampliati ſunt limites conſenſus

ſenſus, & renunciationis ad omnia alia iura vltra portiones expreſſas ſibi ex materna hęreditate devoluenda ſiuè iam tunc tempore peractæ ſtipulationis liquida, & debita, purificatàq. forent, ſiuè ſub incerto conditionis euentu ſucceſſiuo tempore purificanda. Quæ omnia facto præſenti congruebant, attenta remiſſione propriæ voluntatis Teſtatricis in liberum arbitrium M. Bartolomœi viri ſui, qui poterat diuerſo prorſus modo, quo fecerat Teſtatrix de eadem hæreditate diſponere, & nouis conditionibus ſucceſſiones, ſeu ſubſtitutiones ſubijcere, pro vt cognitum erat M. Anſaldo; Qui propterea ita ſibi cauit, vt quocumque modo hæreditas, ſeu portio qualibet dictæ hæreditatis, aut pinguior, aut minor ea, quam immediatè ab ipſo Teſtamento M. Iacobinettæ recepiſſet, aut de præſenti, aut poſt mortem Patris purè, & certè, vel ſub incertitudine conditionis, aut tractu temporis ſibi peruenire contigiſſet, ſubiecta foret obligationi, ſeu renunciationi anterioritatis præfatæ. Et eò ſolùm caſu dubitationis occaſionem præbere potuiſſent ea generalia verba, ſi fortè ab initio, promiſſio, ſeu conſenſus non fuiſſet relatus ad res, & portiones particulares hæreditatis, vti dictum eſt ibi *pro eius portionibus*. Verùm generali ſermone cõcepta fuiſſet oratio, vt ſi dictum foret. *Nec nõ vti hæres pro omni quocumq; ſuo iure D Iacobinettæ*. Tunc, inquam, opportunius, quàm in re præſenti excitaretur dubium, an alia ſequentia ſubiũcta verba. *Et pro quocumque alio ſuo iure purificato* ad alia iura diuerſi generis, & ab alio fonte, quam ab hæreditate prædicta deriuantia extenderetur præſtitus anterioritatis conſenſus, ſed ſtante reſtricta, & ſpeciali prima loquutione, quod generalitas ſubiecta ad alia diuerſi generis diſpoſitionem extendere valeat, dùm in pluribus eiuſdem generis quid operetur habeat, & inueniat, hoc non video in his præciſè terminis vnquam ab aliquo ex Doctoribus firmatum.

Præterquamquod præſtantiſs. D. meos ſuper huiuſmodi ſtipulationis forma Iudiciũ prolaturos humiliter exoro, quod in reuoluendis pro vtraque parte exhibitis Doctorum autoritatibus illud ſemper ante oculos mentis habere nõ dedignentur; Quod aliud eſt, ſi agatur de liberatione, ſeu renunciatione, vel generali ſermone adiecto in ſtipulatione certi crediti, aut certæ determinatæq; rei. Et tunc quidem difficiliùs huiuſmodi generalitas reſtringetur ad iura ex cauſa illius certæ rei prouenientia, vt ſi libero debitorem à debito ſcutorùm centum; vel à legato mihi debito, & ſimilibus adijciens poſtea *Et ab omni, & quocumq. iure mihi competenti vel ab omni, & toto eo quòd mihi debetur*, & tunc vt dixi, faciliùs alia diuerſi generis iura, & credita vtique compræhendere poterit, quia tota res illa particularis, & quicquid iuris ex ea promanare poſſet, ſatis ſufficienterque in ipſamet principali, & antecedenti liberatione, aut renunciatione expreſſum, & contentum videbatur, vndè ad euitandam ſuperfluitatem videtur quodammodo ſubiecta verborum generalitas ad alia prorsùs extranea conuertenda.

Aliud verò omninò ſanè eſt, cũ agitur de renũciatione iurium ſuper quodam corpore vniuerſali competentium, quod corpus, quia plura, & incognita poteſt habere iura, acceſſiones, & dependentia, & ex eo in dies noua, & antea ignorata pullulare credita, & iura, vt eſt ſua natura hęreditatis qualitas, Ideò, vt omnibus occurratur, generalitas clauſularum eſt neceſſaria, quę etiam interdum vix ſufficit, nec eſt de ſuperfluitate dubitandum, vt in alio ſuprà recenſito capite, cum plures, & plures caſus varię diuerſæq; ſpeciei complectatur, & tot actiones, iura, credita, & bona in ſe compræhendat hæreditatis nomen, & ſubſtantia, vt omnis verborum licet vniuerſalium effuſa generalitas ſuos effectus, & actiuitatem in ea ad plenum exercere valeat, abſq. eo, quod ſit opus alia prorſus extranea in huiuſmodi ſtipulatione compræhendere, vt in eis vim ſuam perfectè conſumat; Quò cum diſtinctionis tramite diligenter exploratis in contrarium coaceruatis doctrinis, Nihil omninò officere intẽtioni M. Bartolomœi manifeſtum fiet.

Quæ potiſſimum ſeruanda ſunt in præsẽti quæſtione, quæ oritur ſuper interpręiatione ſtipulationis, cuius verba ſemper ſtrictiſſimè ſunt intelligenda, quicquid fortè diceretur in Reſcriptis, & Principium gratioſis Indul-
29 tis. Iaſ. *in l. centum Capuę in princ. verſ. Nam actiones ſtricti iuris, ff. de eo quod certo loco.* Mantic. *de tacit. lib. pr. tit. 9. nu. 25.* Mozz. *de contract. tit. de contract. in genere lib. 4. nu. 3. & ſeq.*

Et potiſſimum etiam, quià verſamur in renunciatione, & remiſſione proprij iuris, quæ ſtrictiſſimè debet intelligi, & contra eũ, qui illi innititur per text. *in l. veteribus ff. de pact.* & cõtra ſtipulatorẽ, qui poterat cautius, & clariùs exprimi totũ curare, *l. ſtipulatio iſta ff. de pact.* latè Becc. *conſ. 101. nu. 91.* & in his terminis trad. Gabr. *d. conſ. 60. nu. 6. 7.*

6. 7. *lib.* 1. Cephal. *conf.* 427. *n.* 9. *& conf.* 605. *nu. pr.* vbi quod interpretatio fieri debet in fauorem renunciantis Gargiar. *d. conf.* 21. *nu.* 13. *&* 26. & etiam quià plura habens iura in dubio vni tantùm, non verò cœteris re-
30 nunciare præsumitur, *l. si mihi* 20. *ff. de seru. rustic. prædior. l. domus tua ff. de seruit. vrban. prædior.* & præcipuè quià adiectas generalitas necessaria fuerat pro includendis alijs iuribus non nominatis, & quæ ex eadẽ materna hæreditate Emin. Cardinali superuenire poterant, vti mox fuit explicatum, &
31 respondendo allegato textui *in l. emptor §. Lucius ff. de pact.* in hoc casu nostræ intẽtioni faciet Castill., licet ex aduerso adducatur, in allegato in contrarium *cap.* 42. *nu.* 50. Qui tamen Castill. contrarium in suo casu defendit, vti protestatur ibi contrarijs respondendo *nu.* 46. 47. & clariùs *nu.* 55. *& seq.* quoniam ibi non agebatur de speciali renunciatione rei particularis fauore tantùm stipulatoris emissæ, sed de vniuersali, & reciproca liberatione in commodum vtriusque cõtrahentis peracta, & etiam quià præcipuè huiusmodi generalitas saluà ratione recti sermonis restringi non poterat, quod omninò diuersum esse in re præsenti.

Ex quibus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Laudum extra instantiam compromissi latum est nullum.*
2 *Arbiter elapso termino assignato non est amplius Iudex.*
3 *Incompetentiæ exceptio est fortior alijs ad nullitatem Actus.*
4 *Laudum latum ab arbitris extra instantiam dicitur latum à persona priuata.*
5 *Laudum nullum ex defectu iurisdictionis non potest exequutioni mandari.*
6 *Mandato exequutioni laudo nullo exequutio ex defectu iurisdictionis non valet.*
7 *Exequutio concessa contra Statuti formã nulla est.*
8 *Exceptio nullitatis Actus gesti contra formam Statuti potest opponi, etiamsi Statutum tolleret expressè nullitatis exceptionem.*
9 *Exceptio proueniens ex potestatis defectu nunquam censetur à Statuto sublata, & nu. 11. & 12.*
10 *De nullitate laudi ex defectu iurisdictionis dici potest, etiamsi iuratum esset laudo non se opponere.*
13 *Cap. 146. Statuti lib. pr. & cap. 58. Rotæ Lucense prohibentia dicere de nullitate laudi, non comprehendunt nullitatem ex defectu potestatis.*
14 *Ex Statuto Lucensi non potest dici de nullitate laudi lati in compromisso extraiudiciali cõfirmato ab Excellentiss. DD. non facto priùs deposito pœnæ stipulatæ.*
15 *Nullitas laudi ex defectu iurisdictionis potest opponi dum eius petitur exequutio, etiamsi ab ipso laudo non esset appellatum, seu recursum.* 16.
17 *Acta notoriam probationem cursus Instantiæ faciunt.*
18 *Menses instantiæ assignati calculantur iuxta numerum dierum, quibus constãt menses de illo tempore cadentes.*
19 *Iudex Ordinarius in Ciuitate Lucensi facultatem habet prorogandi per mensem tàm compromissa Iudicialia coram eo, quam coram alio Magistrato, vel Officiali, vel etiam extraiudicialiter à partibus voluntariè facta,* & 20.
21 *Prorogatio compromissi facta à Iudice, & non intimata parti est nulla.* 22. 23. 26. 27. 44. & 49.
24 *Declara ut ibi.* 45. *Contra declarationem nu.* 25.
26 *Nullum est, quicquid Arbiter sine iurisdictione gerit.*
28 *Ignorantia ex propria contumacia producta non suffragatur.*
29 *Separatorum nulla est coniunctio, & iudicium diuersum est.*
30 *Prorogatio facta à Principe, vel in Senatu Ciuitatis non est intimanda, cum præsumatur ad omnium notitiam deuenisse.*
31 *Prorogatio compromissi facta à Iudice non est intimanda parti, quæ aliter eam sciuit.*
32 *Iudicialis intimatio, quando nõ sit necessaria, sed extraiudicialis scientia sufficiat.* 33.
34 *Prorogatio compromissi non est intimanda parti, quæ post prorogationem comparuit in causa, undè scientiam prorogationis habuisse præsumitur.* 36. 52.
35 *Certus, & qui debet esse certus certiorari non debet.*
37 *Intimatio prorogationis compromissi facta à Iudice fieri debet intra terminum prorogationis.*
38 *Tempus Arbitris currit de momento ad momentum.*
39 *Die pronunciatæ ab Arbitris discordiæ suspenditur instantiæ terminus.*
40 *Numerus pluralis verificatur in singulari,*

Digitized by Google

quando eadem ratio in vno, qua in pluribus viget. 41.

41 *Vna pars Statuti aliam declarare debet.*

42 *In suspensione instantia compromissi propter declaratam discordiam comprahenditur tàm ipsa dies pronunciata discordia, quam dies acceptationis tertij Arbitri.*

43 *Compromissi finis est beneuolentiam inter coniunctos, & amicos conseruare.*

46 *Prorogatio instãtia causa facta à Partibus pẽdente inhibitione eiusdem causa est nulla. Contrarium 47. & seq.*

47 *Sub nomine* processus *veniunt Acta iudicialia, quę fiunt coram Iudice in contradictorio partium.*

48 *Prorogatio instantia dicitur actus extraiudicialis.*

50 *Prorogatio instantia facta ab vna ex partibus non est alteri notificanda, & 51.*

53 *Prorogatio instantia non operatur, dum viget inhibitio causę, & 54. 55.*

54 *Qualibet dispositio intelligitur suppositis terminis habilibus.*

56 *Argumentum de vno actu ad alium non datur stante diuersitate rationis.*

57 *Actus nullus nullum producit effectum.*

58 *Inhibitioni causa vt dicatur renunciatũ, quę requirantur.*

56 *Renunciatio non prasumitur, quando nulla causa subest renunciandi.*

60 *Res inter alios acta alteri non praiudicat.*

61 *Inhibitoria causarum factę ab Excellentiss. DD. ob absentiam Aduocati an possit à Partibus renunciari, nn. 59. 60.*

62 *Omnis interpretatio sumenda est pro euitanda peremptione instantia.*

ARGVMENTVM.

Laudi nullitas ex eò quia datum sit extra Instantiã, potest semper opponi etiamsi ab eo non sit appellatum, & non obstante Statuto prohibente amplissimis clausulis de nullitate laudi dicere. Prorogatio Compromissi an semper á Iudice Ordinario Ciuitatis secundum Statuta Lucensia fieri valeat, An huiusmodi prorogatio sit semper, vel quando Parti intimanda; Et quid de prorogatione facta à Principe. Et plura alia super declaratione Statutorum in cap. 146. lib. pr. & cap. Rotæ 58. Lucẽse super Compromissis, & eorum prorogationibus, & Instantiæ cursu; Et an pendente inhibitione obtenta ad Instantiam Aduocati possit à Partibus procedi, & renunciari inhibitioni, &c.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXX.

CVm D. Angelica de Pierottis Lucensis, & vxor D. Rinaldi de Olearijs Ducatus Placentiæ fecisset per publicum Instrumentum Anno 1639. M. Iacobo de Pierottis suo germano fratri *stipulanti pro se, & haredibus suis, aut cui daret refutationem, remissionem, liberationem, & pactum de non petendo aliquid amplius in perpetuum, aut etiam donationem inter viuos, quę amplius reuocari non possit de cuncta substantia, & bonis ipsius D. Angelica, & de omnibus & singulis eius iuribus, & de omni successione, & hareditate Patris, vel Matris, fratrum, & sororum, Aui, & cuiuslibet alterius persona ascendentis, descendentis, seu ex quouis alio latere venientis, qua hactenus ex Testamento, quam ab intestato euenissent, seu de cætero ab intestato euenire possent ipsi D. Angelica, & de omni, & quocumque legato, ac etiam de dote, & iuribus dotium D. Ersilia Matris ipsius D. Angelica, & de omni, & toto eo, quod vllo futuro tempore ipsa D. Angelica petere, & consequi possit super bonis, & hereditate D. Bartolomæi, & dicta Ersilia parentum suorum.* Hoc etiam addito, *quod si aliquo vnquam tempore aliquid de bonis prad. ad manus ipsius D. Angelica peruenerit, illud totum eidem M. Iacobo alijsque suis restituet, prout ita illud totum ipsa D. Angelica restituere promisit, eo quia dicta D. Angelica dotata fuit à dicto D. Iacobo fratre suo competenter, &c.* Euenit, quod dicta D. Ersilia mater anno 1648. prædefuncto iam dicto Iacobo suo filio decessit condito Testamento, in quo hæredes suas æqualibus portionib⁹ instituit dictam D. Angelicam, & D Bernardinam filias suas; Vndè inter d. sorores suscitata est quæstio, cum D. Bernardina negaret D. Angelicæ partem aliquam maternæ successionis stante renunciatione, seu potiùs abdicatione à se facta maternæ hęreditatis, cũ pacto expresso de restituendo hæredibus Iacobi fratris, totũ id q ex dicta Matris hæreditate ad eam futuro tempore perueniret; E contra verò deducente nullitatem dictæ renunciationis D. Angelica ob non præstitum in ea consensum eiusdem D. Ersiliæ matris iuxtà dispositionem *l. fin. C. de pactis*, vel nõ per-

Digitized by

perseuerantiam eiusdem in consensu forte præstito, cum facto postea Testamento eandem D. Angelicam renunciantē hæredem in dimidia instituerit; Vndè stante sanguinis coniunctione deuentum fuit super huiusmodi quæstione ad compromissum, in quo post acerrimā articuli discussionem, tandem sub die 13. Mensis Iulij Anni 1675. in Actis Ser Paulini de Casolis, laudum protulerunt Arbitri tenoris infrascripti.

Nos Laurentius Mansi, Hieronymus Palma, & Laurentius Bonuisi, } *CHRISTI nomine inuocato, & solùm DEVM præoculis habentes visso in primis Instrumento renuntiationis factæ per dictam Vener. D. Angelicam fauore D. Iacobi eius fratris sub die 6. Mensis Iulij anni 1639. manu Ser Francisci de Ponchie Notarij Placentini, nec non Instrumento dotium constitutorum in summa librarum termille per dictum D. Iacobum dictæ D. Angelicę confecto eodem die, loco, tempore, testibus, & Notario, visa petitione facta per D. Bernardinam sororem dictę D. Angelicæ coram D. Iudice Ordinario, & prosequuta per Egregium D. Bernardinum eius filium, & hæredem, prout etiā viso Cōpromisso in nos facto, & prorogationibus eiusdem, visis allegationibus, & auditis Aduocatis vtriusque Partis CHRISTI nomine repetito pronunciamus, sententiamus, & arbitramur, & declaramus.*

Hęreditatem D. Hersiliæ Matris dictarum DD. Angelicæ, & Bernardinæ pro medietate tegrè spectare, & pertinere ad dictam D. Bernardinam, & nunc ad Egr. D. Bernardinum eius filium, & hæredem.

Aliam verò medietatem eiusdem hereditatis esse diuidendam, prout diuidimus, inter eūdem D. Bernardinum dicto nomine, & dictam D. Angelicam sororem dictæ D. Bernardinæ, & sic quartam partem dictæ hereditatis forè, & esse assignandam prout assignamus eidem D. Angelicæ, siuè Nobili Viro D. Ioanni Torre eiusdem D. Procuratori.

Reliquas verò tres partes spectare, & pertinere ad eumdem D. Bernardinum, & sic pecunias aliàs in deposito existentes super Bāco Abbundantiæ, & cum fideiussione relaxatas eidem D. Angelicæ, seu eius Procuratori fore, & esse diuidendas, & assignandas pro medietate olim D. Angelicæ, seu eius Procuratori, & pro alia medietate dicto Ser Bernardino; Cum hac tamen expressa declaratione, quod dicta D. Angelica teneatur præstare fideiussionem idoneam Lucæ de restituendo quartam partem dictæ medietatis eidem assignatæ post eius mortem cui de iure, & quatenus de iure debeatur, quà fideiussione præstita nunc prout ex tunc fideiussionem aliàs datam pro parte dictæ D. Angelicæ de mandato dictorum Dominorum Iudicum Rotæ annullamus, & capsamus, & pro annullatis, & ambas partes, &c.

Et prout latiùs de prainserta sententia cōstat ex rogitu Ser Paulini Casoli Notarij publici Lucensis, & Actuarij huius Causæ sub die 13. Mensis Iulij, &c.

Procurator autem D. Ersiliæ dictum laudum nullitatis vitio laborare existimans recursum habuit ad Rotam iuxta Capitulum Rotæ 58. dicens illud ex defectu iurisdictionis inualidum fuisse, cum extra limites instātiæ Arbitris ad pronunciandum à partibus cōcessæ prolatum fuerit, vt ab eo dicebat, & pluribus suadere conabatur. Quò supposito non malè laudi, nullitatem arguebat, cum sit in cōtrouersum laudum extra tēpus compromissi latum ipso iure nullum fieri. *l. si cum*
1 *dies §. si intra l. Non distinguemus §. de offic. & l. Labeo in princ. ff. de recept. arbitro l. pr. C. eod. l. Cum non eo die C. Quando prouoc. non est necesso.* Bald. *cons.* 470. *sub num. pr. lib. pr.* Io: de Anan. *cons.* 83. *in princ.* Alex. *cons.* 83. *in princ. lib.* 5. Roman. *cons.* 67. *nu. pr.* Caball. *cons.* 152. *nu.* 1. *lib. pr.* Borell. *de cōpromiss.* §. 3. *Gloss.* 4. *nu.* 13. 14. Arbiter enim elapso termino in compromisso assignato remanet pœnitus omni facultate sibi concessa priuatus, omnisque eius iurisdictio cessat, & offi-
2 cium, siuè Notio. DD. *in l. Arbiter ex compromisso ff. de arbitr.* Alex. *cons.* 82. *in princ. vol.* 5. Borell. *de comprom.* §. 3. *Gloss.* 4. *nu.* 16. Thusc. *conclus* 459. *nu* 14. *lit. A.* Et nulla est exceptio, quæ sic infirmet cuiuslibet Actus vires, sicut incompetentię, & iurisdictionis
3 exceptio. *l. pr. toto tit. C. si à non compet. Iud.* & est Gloss. vulgaris *in Clem. pr. de sequestr. possess. & fruct. in fine,* cum alijs iuribus cumulatis per. Ioan: de Anan. *d. cons.* 83. *nu. pr. vers. Et nulla exceptio, &c.* & successiuè tunc laudū vti latum extrà tēpus instātiæ dicitur latū à personis iurisdictione carentibus, vti
4 mox dixi, & benè trad. Lanfranch. *de Orian. in suo tract. de arbitr. membro* 5. *nu.* 4. Vndè est, quod tanquam nullum ex defectu iurisdictionis nec exequutioni demādari valeat,
5 vti dicunt Borgnin. *dec.* 11. *nu.* 5. 24. *& dec.* 25. *n.* 3. *& seq. p. pr.* Vant. *in tit. ex defectu iurisd. deleg.* quo relato sequitur Mastrill. *dec.* 83. *sub nu.* 3. Paris. *cons.* 24. *nu.* 147. *& seq. lib.* 2. Gabr. *de exequut. rei iudic. conclus. pr. nu.* 23.

nu.23. latè Couar. *pract. quaest.25. num.4.* Quod si Iudex illud quamuis tali nullitate laborans exequutioni demandaret, actum alium faceret pariter ex Iurisdictionis defectu nullum ad cumulata per eumd. Borgnin.
6 *d. dec.25. nu.9.* Paris. *cons. 107. nu.6. & seq. lib.4.* & probatur *in d. l. fin. ff. de iurisdict. omn. Iudic.* præter fusè tradita per Vant. *de nullit. ex defectu potest. seu iurisd. ordinaria 33. 35. & seq.* & post eos per Barz. *dec.112. nu.pr. & seq.* & per Magon. *decis. Lucens. 30. nu.3.* Assiss. *decis. Lucens. 43. nu.20.* Cum .n. per Statuta impartitur Iudici facultas, & iurisdictio exequẽdi lauda ab Arbitris prolata, non proinde sequitur cõcessam quoq; fuisse iurisdictionem exequendi lauda priuatorum, vti remanent arbitri exuto arbitrorum nomine, & exercitio lapso termino cõpromissi, vndè procedente tunc Iudice contra Statuti formã nulliter agit, & consequẽter omnia vti facta cõtra legis prohibitionẽ
7 nulla redduntur. Bart. *l. Cum lege ff. de fideiussor. & in l. Non solum §. vbiq. C. de iniur.* pulchrè Roland. videndus *cons.41. n.17. & seq. lib.1.* Turrett. *cons.93. n.49.* & post alios Mastrill. *dec.83. nu.3. & dec.99. nu.4.* Quam nullitatem opponi posse, etiam cum Statutũ
8 tolleret expresse exceptionem nullitatis. trad. Bald., Ang., Ancharan., Butr., & Abb. relati per Dec. *cons.435. nu.8.* ea tradita ratione, quia nunquam videtur à Statuto tolli nullitas, quę oritur ex potestatis defectu Arbitro attributæ, prout referr, & sequitur
9 Barz. in terminis compromissi *dec. 112. n.14. & dec.11. nu.4.* Imò dato etiam quod partes
10 iurassent parere laudo, nec de nullitate dicere Borell. *de compromiss. § 7. gloss.1. num.1.* Neuizan. *respons.191. nu.10.* Quippè quod nullitas ex defectu Iurisdictionis nunquam censeatur exclusa per quodlibet Statutũ ex-
11 clusiuum quarumcumq; exceptionum. Rota Bonon. *nouiss. dec.3. nu.2.* Medic. *exam. Senens. 32. n.2.* Scac *de sent. & re iudic. Gloss. 7. nu 20. & seq. par. pr.* & etiamsi per verba
12 amplissima, & enixa Statutũ loquatur, Alba *cons.118. n.17.* Alex. *cons.77. n.8. vol.2.* & ibi Add. & plures referũt: vt in terminis Statuti
13 nostri Lucẽsis *in cap.150. lib.1. & cap.58.* Rotæ prohibẽtiũ dicere de nullitate laudi inter coniũctos prolati decidit Rota Anno 1609. & in alia anni 1644. infra clariùs indicãdis, quicquid sit in compromissis extraiudicialibus confirmatis ab Excell. Dñis non facto
14 priùs deposito pœnæ stipulatæ, vt distinguẽdo decidit Rota nostra 15. Aprilis 1671. In Causa Philippi Bartoli cum Angela Matre, vbi idem decidit tàm si agendo, quam si excipiendo de nullitate dicatur; Imò etiam si ab ipso laudo non fuerit appellatum, seu recursum. & quamuis etiam Statutum non reclamantem à laudo excludat, vt non possit postea aliqua exceptione eiusdem exequutioni resistere, nõ excludetur tamen ab obijcienda exceptione nullitatis ex defectu iurisdictionis, de qua Statutum loqui voluisse nõ censetur, cum huiusmodi sententia nunquã
15 in Iudicatum transeat. Gabr. *de exequut. rei iudic. conclus. pr. nu.23.* Couaruu. *pract. qq. cap.25. nu.4.* nec vnquam à Statuto reiecta
16 censetur nullitas ista. Carolus de Grass. *de Statuto reijcient. except. except.18. per tot.* Et propterea Rota nr̃a non obstãte dispositione *cap. Rotæ 58. vers. Et vlterius*, vbi inter coniunctos prohibitum est dicere de nullitate laudi, nec ijs attentis, quæ deducuntur per Zuccar. *dec.23. per totam.* Admisit ad dicendum de nullitate ex defectu iurisdictionis ob datum laudum extra instantiæ terminos anno 1644. *In Causa inter Michaelem Iuliani Santori, & litis consortes, cũ Baptista, & Magdalena iugalibus de Benedictis*; Ex calculo vero facto termini appositi in Instrumento nostri compromissi, & diei promulga-
17 tionis dicti laudi, prout in Actis, quæ notoriam probationem inducunt. *c. Cum olim de verbor. signific.* Alex. *cons.62. num.14. vol.7.* Surd. *cons.530. nu.9.* apparet laudum nostrũ inter limites instantię fuisse latum.

Siquidem in compromisso fuit assignatus dd. Arbitris terminus duorum mensium ad eorum laudum enunciandum, quem terminũ suũ cursum inchoare à die acceptationis cõpromissi factæ per oẽs dd. Arbitros clarè disponitur in cap. Rotæ 57. vers. *Et teneatur, & debeat, &c.* & in Instrumento pręsẽtis cõpromissi pariter sic fuerat declaratum; vndè cum ex ijsdem compromissi Actis apertè resultet postremam acceptationem d. Arbitrorum sequutam fuisse die 28. Iunij 1674., nec inficiari possit, quemlibet ex duobus mẽsibus constare debere tot diebus, quot accidit sua natura compleri menses illos, quibus incæpta currit instantia compromissi. vt benè
18 trad. Menoch. *de arbitr. casu 50. per totum.* Cenc. *de censib. quaest.64. nu.24.* & latiùs, & eruditè apud Altograd. *cons 29. num.10.11. lib.1.* & post eum fusè Pater Meroll. *disput. 10. 2. cap.6. dub.35. n.65. & seq.* & ita sẽper cõsueuisse in Ciuitate nostra calculum iniri mensium pro instantia tàm in compromisso assignatorum, quàm mensis à Iudice prorogati pluries declarauit Rota nostra, & præsertim

sertim sub die 26. Martij 1665. *In Causa Spp. Garzonis cum Sp. Augustino Sinibaldi*; Inde sequitur, quod dùm acceptatio prædicta perfecta fuit sub die 28. Iunij 1674. instantia prima à partibus præfixa protrahebatur vsque ad diem 29. Mensis Augusti; Verùm antequam laberetur integer dictorum duorum mensium terminus, nempè sub die 20. eiusdem mensis Augusti ab vno ex dd. Arbitris, aditus fuit D. Iudex primarum Instãtiarum, & ab eo petitum, vt dictum terminum duorum mensium à partibus iudicando præfixũ per mensem prorogaret, prout prorogauit; Quod autem D. Iudex habeat potestatẽ huiusmodi compromissorum prorogandi instãtiam per mensem clarè legitur dispositum in *d. cap. Rotæ* 57. in vltimis verbis suprà commemorati versic. *Et teneatur, & debeat, &c.* Quam facultatem prorogationis Primarum Instantiarum Auditori tributam esse nõ modo in compromisso Iudiciali, & eiusdem Iu-
19 dicis autoritate facto, in quo versamur, sed in extraiudiciali quoque maximè ab Excellentiss. DD. confirmato aliàs decidit Rota nostra *in Actis Ser Christophori Bonafede in primo semestri anni 1621. fol. 143. terg.*

Imò quod etiam si compromissum factũ fuerit ex iussu, & autoritate PerIll. Officij super Viduis, & pupillis, vel alicuius alterius Magistratus, vel Iudicis, solum Auditori primarum Instantiarũ, & ei priuatiuè tributam
20 fuisse facultatẽ prorogãdi per mensem compromissorum terminum aliàs decidit eadem Rota nostra apud Censal. *dec.* 33. vbi aliam eiusdem Rotæ decisionem anno 1646. emissam, & idem attestantem refert.

Nec obstat prorogationem præfatam à Iudice factam intimatam non fuisse parti, vt intimari debuisset, vel saltem ante prorogationem petitã citari ad videndum huiusmodi prorogationem fieri, aliàs habetur pro nõ facta, & circũducta, vt in his terminis Bald.
21 *cons.* 101. *n.* 10. *& seq. & cons.* 130. *n.* 2. *vers. Statuitur enim terminus*, ibi, quod enim terminus posit prorogari *vol.* 3. Ad hoc enim vt prorogatio compromissi officiat, est in-
22 timanda, idem Bald. *in l. eos* § *Apostolos C. de appellat.* iuxta tradita per Dec. *cõs.* 39. *col. pr. & cons.* 430. *col. pen.* Paris. *cons.* 43. *nu.* 7. & 8. *vol. pr.* vbi de comuni Alex. *cons.* 34. *num.* 5. *vol.* 1. Becc. *cons.* 99. *nu.* 7. 20. 28. vltrà plures alios adductos ab Addent. ad consilium Albæ 281. *n.* 2. *& seq. vol.* 2 Carpan. *ad Stat. Mediol. c.* 120. *nu.* 8. Gratian. *cap.* 529. *n.* 40. vbi pariter de comuni, & ꝙ prorogatio non
23 intimata parti non releuet præter mox adductos Maceratens. *var. resolut.* 2. *nu.* 1. *lib.* 2. & meliùs in puncto Curt. Sen. *cons.* 32. *nu.* 3. vbi allegat Lanfranc. de Oriano *d. tract. de arbitr. fol.* 3. *vers. Prorogatio*, & alios.

Nil refragante distinctione relata apud
24 Thusc. & ibi adductos in suis *conclus. lit. I. conclus* 339. *nu.* 18. quod nempè intimatio non requiratur in prorogatione cõpromissi, quando non fit huiusmodi prorogatio ex autoritate data ipsi Iudici, qui prorogauit, à partibus, sed legis, vel Statuti potiùs autoritate prouenit, ut in casu nostro, quo Capit. Statuti 150. *lib. pr.* quàm etiã capit. Rotæ 57. Iudici huiusmodi facultatem tribuerit; Hoc enim intelligitur, si absque facto aliquo Iudicis lex siuè Statutum mandasset, quod statim elapso termino in compromisso à compromittentibus determinato ipso iure intelligeretur eiusdem compromissi tempus per tot dies prorogatum, vt explicare videtur
25 Carpan. *ad Stat. Mediolani suprà cit. cap.* 120. *nu.* 10. ibi. *Si fiat prorogatio per legem*, inducens Orian. *in tract. de arbitr. vers. Prorogatio nu.* 54. Sed cum requiritur factum Iudicis, & Decretum, imò etiam factum ipsius Arbitri, qui coram D. Iudice prorogationẽ exposcat, & sic esse possit, quod fuerit, & non fuerit dicta prorogatio petita, vel per mensem, aut minus facta, in huiusmodi facti incertitudine æquitati, & rationi consentaneum esse videtur fieri intimationem, & certiorari partes de Instantia prorogata, vt sciãt adhùc subesse tẽpus sua iura deducẽdi; Et hoc, etiãsi cõpromissum fuerit in Arbitros in latissima forma stipulatum, & cum clausulis amplissimis, ex his enim licet resultare videatur autoritas Arbitris procedendi absq; vlla solemnitate, & substantialitate iuris, nullatenùs tamen in eis includitur substãtia-
26 litas iurisdictionis, sinè quã nullũ est, quicquid Arbiter decernit, & mandat. DD. *in l. si conuenerit ff. de iurisd. omn. Iud.*, sed earũ vis extenditur ad substantialia tantũ respicientia modum, & formã procedendi absq. citatione, sine strepitu, & figura Iudicij, & similibus; firmò tamen semper fundamento iurisdictionis, quæ per prorogationem factã cum debitis requisitis confirmatur in Arbitris, *l. si cum dies ff. de recept. arbitr.* Aymon. *cons.* 179. *nu.* 13. cum alijs apud Zuccar. *dec. Rotæ Lucens.* 27. *nu.* 6. 7. Quam propterea prorogationis intimandę necessitatem agnouit, & decidit sæpissimè Rota nostra Lucens.,
27 & intimatione omissa nullã huiusmodi prorogationem à Iudice factam, & consequenter etiam Arbitrorum potestatem extinctam

decla-

declarauit, & præcipuè anno 1604. vt in
Actis Ser Io. Pardi fol.66. & postea in anno
1609. *in Actis Ser Alibrandi Martini in pr.*
semestri fol.105, & iterùm anno 1636. *in*
Actis Egr. Ser Ludouici Ser Pauli Garzoni
in secundo semestri fol 114. In quibus deci-
sionibus respondebatur etiam obiecto facto
in casu,quò pars,cui intimari debuisset asser-
ta prorogatio, fuerat citata ad audiendam
sententiã, & non comparuerat,quia si cõpa-
ruisset, vti dicebatur,notitiã habere potuisset
dictæ prorogationis, quæ in Actis erat in-
serta, & quod propterea eidem Parti foret
imputandum, & suæ negligentiæ, vel facto,si
fuerit eiusdẽ prorogationis ignara, cũ igno-
rantia ex propria contumacia producta non
suffragetur ex traditis per Honded. *cons. 83.*
n.71. lib. pr. Respondebatur,inquã, dicta per
28 Honded. procedere posse, & afficere contu-
macem in casu, & in eadem causà, in quà
fuit quis contumax, nempè in ipsa senten-
tia, ad quàm audiendam fuit citatus, sed
non in alijs, ad quæ quis non fuit citatus,
& propterea cum Pars non fuerit citata ad
videndum fieri prorogationem, sed ad sen-
tentiam tantùm, non potest, nec debet con-
tumacia contracta ad sententiam trahi etiam
ad prorogationẽ,quæ est quid diuersum, &
separatũ,separatorũ autẽ nulla est coniũctio,
29 diuersumq; pariter est Iudicium *l.si maritus*
la secund. C.de donat. inter vir. & vxor. Ne-
guzant. Iun. *cons.236. nu.29. & cons.310.nu.*
38. & 39. Quicquid tamen secùs foret, si
prorogatio immediatè emanasset ab Excel-
lentissimo Senatu, vel alio Principe, quia
tunc cum sit palam, & in publico Principis
Auditorio decreta, præsũptio iuris insurgit,
ꝙ Partes absq; aliqua notificatione eiusdem
30 prorogationis habuerint notitiã, vt anim-
aduertit Merlin. *decis. Rotæ Lucens.96. n.11.*
ad tradita per Zabarell. *in Clement. quamuis*
nu.9. extr. de foro competent. Olasch. *dec.71.*
nu.pr.

Sed quamuis omnia prædicta impugnari
nequeant tanquam verissima, concedere ta-
men pariter necesse est, huiusmodi proro-
gationis intimationem prætermitti posse,
quoties alio quocũq; modo à parte aduersa
eiusdẽ prorogationis sciẽtia potuerit haberi
31 huiũdi .n. scientiã supplet defectum intima-
tionis, aut notificationis *Auth. multò magis*
C. de Sacros. Eccles. Vestr. *in praxi de exeq.*
citat. cap.3. lib.4. nu.8. cum alijs in proposi-
to relatis apud Merlin. *decis. d. 96. num.13.*
Tũc .n. nõ sufficit extraiudicialis sciẽtia, sed
est necessaria Iudicialis intimatio, quoties
certioratio est inducta à lege pro formà, vti
32 dixi in mea *Consultat.pr. nu.11. lib.pr.*, vel
aliquid expectat post se, secùs autem si ad
effectum solummodò certiorãdi requiratur,
33 vt est distinctio Bartoli, & DD. *in l. si quis*
mihi bona §. Pater Seio ff. de acqur. hered. &
in l.non solùm §. morte ff. de nou. oper. nũciat.
& plenum est consilium Beroi 171. *vol.pr.*
Vel fortè à lege, vel Statuto tradita est pro
forma,quod secùs est in Statuto nostro,quia
neq. *in cap.150. lib.pr.* nec minus in *cap. 57.*
Rotæ mãdatur huiũdi intimationes fieri;Imò
potiùs ex eodẽ Statuto absentib⁹ etiã partib⁹
fieri possunt prorogationes à Iudice; vndè
quoquo modo Partes sint certę de continua-
tione iurisdictionis,seu facultatis arbitrorum
sufficit, vt substineatur prorogationis effe-
ctus. Sed potissimum in casu præsenti omnis
euanescit difficultatis occasio,cum ipsa Pars
aduersa post factam prorogationem pluries
coram Arbitris cõparuerit, Actorum copiã,
in quibus registrata fuerat dicta prorogatio
ab Actuario receperit, & vidisse propterea,
eãdem factam prorogationem præsumitur.
34 Mascard. *de probat. concl. 1299. nu. 2.* Beni-
tend. *dec.69. n.71.* Itavt militet regula,eum,
qui certus est, certiorari ampliùs non opor-
35 tere, *c.Eum qui de reg. iur. in 6.* vbi Gloss.ait
procedere non solùm in eò, qui est certus,
sed etiam in eo, qui debet esse certus. & be-
nè in his terminis ex cõparitione Partis post
prorogationẽ coram Arbitris,& ex Actibus
36 coram ijs gestis scientiã prorogationis in-
ducit Abba *d.cons.281. num.4. & seq.* cum
latè adductis apud Censal. *decis. 33. num.*
9.10. & seq. & ità pluries Rota nostrà deci-
dit per comparitionem Partis sanari huius-
modi prorogationis defectum, vt in dicta su-
prà allegatà *dec. anni 1604.* & *anno 1621. In*
Actis Ser Christophori Bonafede in pr. seme-
stri fol.143. terg. vbi fuit firmatum sanatum
remansisse defectum intimationis per attesta-
tionem Actuarij tradidisse Parti,cui facienda
erat intimatio,acta causę,in quibus descripta
reperiebatur prorogatio à Iudice facta; &
ità per comparitionem suppletam esse inti-
mationem,admissum quoq. fuit in supra re-
latà decisione anni 1636. & in dicta pariter
anni 1644. Et ego pariter obtinui à D. Iu-
dice Ordinario *sub die 29. Februarii anni*
1668. in Actis Ser Innocentij Landucci,pro
Antonio Galli, quod non obstante non inti-
mata prorogatione,nec posteà ampliùs Par-
te comparente, quia Actuarius fidem fece-
rat Partem vidisse Acta dictę prorogationis,
fuit pronunciatum sufficere pro validitate
proro-

prorogationis, & pronunciatum laudum esse exequendum.

Sed hæc discussio euasit inutilis in præsēti causa postquam repertum est, verè dictam prorogationem fuisse parti notificatam, ut per nuncij relationē, quæ ob incuriam Amanuensis in Actis non fuerat descripta; Et sic cū prorogatio per Iudicē facta fuerit die vigesima mensis Augusti, & notificatio fuerit exequuta die duodecima sequentis mēsis Septembris, non modo de notificatione patet, sed etiam quod fuit intra mensem prorogatum facta intimatio, vt esse necessarium tradunt comuniter DD. eò quià necesse est, quod intimatio fiat in tempore, quo sit parti cōmodum propria iura docere, & probare.
37 Natta *cons.* 192. *nu.* 16. Simon. de Præt. *cons.* 129. *n.* 14. & in terminis Statuti nostri Merlin. Rotæ Lucens. *dec.* 2. *nu.* 15. & ita ab eadē Rotà nostra firmatum fuit in suprà allegata decis. anni 1636. & rursùs in aliâ pariter suprà indicata anni 1644. Posteà verò cum die 25. Septembris alia prorogatio per mensem à partibus concorditer factâ fuerit, sequitur quod per totam vigesimam octauam mensis Octobris protrahebatur instantia Compromissi; Cum autem die 23. eiusdem Mensis Octobris duo Arbitri iam electi pronunciauerint non esse in proferendo sententiā concordes.

Hàc pronunciata discordia, vt disponit idem Capitulum Rotæ 57. vers. *Et tempora compromissi, seu prorogationum, &c.* suspensa remansit instantiā *à die, quà partes coràm Iudice comparerent, seu comparere deberent pro electione tertii* vsque ad diem acceptationis ipsius tertij; Adeout etiamsi facta fuerit huiusmodi discordiæ declaratio postrema die instantiæ; Nihilominùs, quià Arbitris ad laudandum tempus currit de mo-
38 mento ad momentum. Angel. benè *cons.* 404. *nu.* 3. fuit à Rota nostra declaratum, quod tota illius pars diei vsque ad mediam noctē, quæ superest vltimæ diei instantiæ, tantùm remaneat de instantia, adnectenda posteà cum termino à lege prorogato, vt in decis. supra citata anni 1665. *in* §. *Sed neque hæc nullitas fuit dictum*; Sed quomodo hoc possit ad praxim reduci, non benè percipio, quià si Statutum non mandat, quod statim pronūciatā discordia suspendatur instantia, sed tantùm die, quà Partes in Iudicium citatæ comparere debuerāt pro electione tertij, sic pronūciata discordia, saltem necesse est aliam diē intercedere, pro qua fiat citatio ad comparēdum, & dies pronunciationis discordiæ sit vltima dies, pernecesse erit iam expirata instantiam antequam veniat dies suspensionis. Et propterea cum post pronūciatam discordiam fuerit prò parte D. Bernardinæ citatus coràm D. Iudice Ordinario Mag. Procurator dictæ D. Angelicæ pro die 28 eiusdem mensis Octobris ad dandam cedulam suspectorum, & confidentium pro faciēda electione
39 tertij Arbitri, ista die remansit suspensus vlterior Instantiæ cursus vsq; ad diem acceptationis tertij Arbitri eligendi, etiamsi pars citatà non comparuisset, vti declarat idem Cap. Rotæ in illis verbis, *à die, quà partes coràm Iudice comparerent, aut comparere deberent.* Et etiamsi vnà tantùm pars compareret, & alia contumax esset; Nàm licet dispositio præfati Statuti in numero plurali cōcepta fuerit, vt ibi, *qua Partes coràm Iudice, &c.* vndè per comparitionem vnius partis tantùm verificata non videatur Statuti dispositio; certùm tamen est in iure, quod numerus pluralis verificatur in singulari, quā-
40 do eadem ratio viget in vno, quæ in pluribus DD. *in l falsa* §. *quidem ergo ff. de cond. & demonstr.* Crauett. *cons.* 180. *col.* 2. *& cons.* 571. *nu.* 13. Barbos. *de appellat. verbor. appellat.* 160. *num. pr. & seq.* Decian. *cons.* 64. *nu.* 40. *lib.* 2. quod autem in hoc casu eadē sic statuēdi ratio cōcurrat, nēpè tàm si vna tantùm ex partibus, vel ambo litigantes compareant, non videtur alicui dubitationi obnoxium, quià cum præcipuà Statuentium mens ordinandi inter coniunctos cōpromissum ea fuerit, ad hoc vt inter eos litium occasiones celerius amputentur, vt Statuentiū intentioni dispositionis effectus respondeat, satis esse debet, quod vnà tantùm pars pro tertij electione compareat; Aliàs, cum reus conuentus exitum causæ non curet, sed potiùs in longum protrahere curare soleat, ex nō sua comparitione peremptioni instantiæ causam daret, vndè ex integro foret inchoāda, & sic finis litibus non celer iuxtà Statuentium mentem, sed longior daretur; quòd ipsum expressè declarasse videtur etiam ipsummet Statutum in eodem cap. 57. in vers. proximè antecedenti, *Etsi dicti Arbitri, seu Arbitratores, &c.* vbi mandat deueniri per Iudicem ad electionem tertij, & si per unam tantem Partem, vel, vt inquit, *per vnum ex litigatoribus fuerit Iudici notificatum tertius*
41 *eligatur, &c.* vndè vna Statuti pars aliā declarare debet Natta *cons.* 404. *nu.* 2. Magon. *decis. Florent.* 105. *n.* 12. & ità fuit etiam explicatum à Rotà nostra me patrocinante sub die 26. Nouembris anni 1643. *in Actis Ser*

Bernardini de Bernardis fol. 116. Quibus stantibus cum postea non nisi die sexta mẽsis Februarij anni sequentis *1635.* sequuta fuerit acceptatio tertij Arbitri electi, à die 28. Octobris, quà partes comparuerunt pro electione tertij Arbitr, ivsque ad & per totã diem præfatam sextã Februarij, quà est stipulata acceptatio tertij Arbitri, supensa fuit instantia compromissi, compræhensa tamen in huiusmodi suspẽsionis termino tàm ipsa die comparitionis factæ coram Iudice pro ele-
42 ctione tertij, quã ipsa etiã die sequutæ acceptationis tertij Arbitri à Iudice electi aut declarauit Rota supra citata decis. anni *1643.* in vers. *Quod instantia per prorogationẽ, &c,* & *in* §. *Ex quibus habetur diem ipsam, &c.*

Reassumente igitur Instantia cursum suũ die præfata sexta Februarij per iteratas partium prorogationes dilationem habuit vsq. ad diem 27. Maij, quà Procurator præfatus solus apud Notarium Instantiã prorogauit per mensem; Procurator autẽ D. Bernardinæ posteà separatim per viginti dies prorogauit. De nullitate quoq. dictũ fuit huius prorogationis Procuratore à D. Bernardinæ factæ sub prætextu, quod Parti notificata non fuerit, verùm quià huiusmodi notificandæ factæ à parte prorogationis necessitatem nec ex iuris comunis, nec ex Statuti dispositione probauit Aduersarius, & quià etiam plenius in infrascripta decisione respondetur, ideò vlterius insistere non fuit opus.

Ex quibus, &c.

Rotà in hoc Articulo dissensit, vndè habito recursu ad Excellentiss. DD., fuit ab eis electus Tertius Iudex delegatus Per Ill. & merito, & virtute Insignis Aduocatus D. Vincẽtius Chiocca, qui pro validitate laudi pronunciauit, & suæ sententię rationes in eleganti, & erudita decisione exposuit; quàm hic subnectere vtilissimum duxi.

Auxilium de Sancto.

PEnetrarunt in corde meo voces illæ Piæ Matris Ecclesię ad Dominum assiduè clamantis; *Ne litis horror insonet, extingue flammas litium*; Quare tanquam quid impium ratus sum litẽ iam per laudum Doctissimorum DD. Arbitrorũ consopitam iterùm excitare, maximè cum res ageretur inter Partes arcto consanguinitatis vinculo coniunctas, inter quas conuenit odia tolli, amicitiam, & amorem cõseruari, qui sunt effectus compromissi, vt nota-
43 uit Rota nostra per Cornaz. *dec. 102. nu. pr.* vbi addit, quod ideò Statuta disponentia compromissum esse faciendum dicuntur fauorabilia, & publicam respiciunt vtilitatem.

Ad substinendum itaq; laudum DD. Arbitrorum defectum iurisdictionis fundatum in desertione Instantiæ compromissi nõ subsistere, nõ obstantibus pluribus obiectis cumulatis per DD. Gaugellium, & Brancaleonum in eorum decisione ad euersionem instantiæ prædictæ, sine hæsitatione firmaui.

Conueniebant partes in calculo instantiæ, disceptabatur solùm super admissione, vel non admissione aliquarum prorogationum, & prætendebatur vlterius fuisse pro parte D. Bernardini Mansi renũciatum inhibitioni factæ in dicta causa ab Excellentiss. Dñis, propter absentiam Exc. Aloysij Mansi illius Aduocati, & sic cucurrisse instantiam dicta inhibitione non obstante, quo casu instantiæ desertio fuisset indubitata.

Primò namque loco allegabatur, quod prorogatio facta per D. Iudicem *sub die 20.* Augusti non fuerat notificata *Parti aduersæ,* prout erat de iure notificanda, *& proin-*
44 de habenda esset, ac si facta non fuisset ad Bald. *i l. eos* §. *Apostolos,* cum alijs citatis per Merlin. *dec. Lucens. 2. nu. 5.*

Verùm huiusmodi oppositio remansit ex facto superata, quia ex reuolutione processus apparuit prorogationem fuisse intimatã, & relationem, quæ desiderabatur in actis, existere in filo vidimus penes Egr. Notarium; prætereà cum talis prorogatio fuerit facta authoritate cap. 57. Rotæ in *vers. Etteneatur, &c.* vti ab ipsa lege facta, nota pręsu-
45 mitur. Menoch. *de præsumpt. lib. . pręsũp. 49. nu. 13.* & ob id non requirebatur intimatio, quando aliàs fuisset necessaria Tusch. *conclus. 309. nu. 18. lit. F.* quos allegat Rota nostra per Censal. *dec. 33. n. 13. & 14.* & refert id priùs dictum ab eadem Rotà in Causa *DD. Iosephi, & Ioannis Granucci cum Bonifatio Mazotto manu Ser Marij Carelli sectũd. anni 1626.*

Validam quoque credidi prorogationem factam per partes sub die 25. Iunij, nec deficere posse dubitaui, quià facta fuerit tempo-
46 re pendentis inhibitionis per ea, quæ tradit Lancellott. *de attent. post inhibit. in præfat. quæst.*

*quaest.pr.nu.*14. & infra *ampliat.*12. *nu.*8. & per Ridolphin. *in prel. iudiciali par.*3. *cap.*5. *nu.*194.

Etenim responsio deducitur ex ipsis Doctrinis in obiecto allegatis, quę nihil aliud firmant, nisi quod processus factus pendente
47 inhibitione sit ipso iure nullus, & nomine processus veniunt acta iudicialia, quæ fiunt coram Iudice in contradictorio partium. Guid.Pap. *dec.*616. *vers.Acta, nu.* 3. Tusch. *concl.*86. *nu.pr.lit.A.* Prorogatio autem est actus extraiudicialis, quià fit extrà iudicium
48 & sine contradictorio Guid.Pap. *d.nu.*3. Tusch. *concl.*85.*lit.A. nu.pr.* & ideò potuit fieri etiam pendente inhibitione absque periculo nullitatis.

Longè minùs dici poterat talis prorogatio iuris effectu carere, ex quò nõ fuerit parti notificata ad tradita per Bald. *in d. l. eos,*
49 §.*Apostolos, C. de appell.* Paris. *cons.*43 *nu.*8. & 13. *lib.pr.* Dec. *cons.*39.*nu.*1. Rota nostra per Merlin. *dec.* 2. *nu.*5. 6. per Zucc. *dec.*25. *nu.* 6.7. Censal. *decis.*33. *nu.*8.

Non enim me latet hanc nullitatem pluribus medijs posse evitari, & primò si dicamus quod doctrinæ in contrarium allegatæ loquuntur in prorogatione factâ à Iudice, siuè ab Arbitris, & in his terminis loquitur de-
50 cisio ex adverso allegata in causâ illorum de Peregrinis de anno 1636.*manu Ser Ludouici Garzoni, & decisio in causa Granucci* de anno 1609.*in actis Ser Alibrandi Martini,* & *decis. illorum de Sanctis, & Benedictis*; vndè applicari non possunt prorogationi factæ à Partibus, qualis est hæc de quà agimus, quæ potest fieri à partibus separatim, & diuersis temporibus, ità vt hodie consentiat Actor, cras reus, ità Speculat. *lib.pr.de arbit.* §. *Excipitur num.*4. & clarè distinguendo inter prorogationem factam à Iudice, & prorogationẽ factam à parte Lanfr.de Orian. *in tit. de Arbitris, vers. Prorogatio, num.*54. *par.pr.*

Secundà responsio erit, quòd cum in cap: 57.Rotæ in vers.*Et dicti Arbitri,&c*: data sit DD.Arbitris facultas procedendi in causis compromissarijs sine ordine, & figura iudicij & alijs solemnitatibus iuris, & Statutorum omissis, & non seruatis, & partibus absentibus, & non citatis, vtique censenda est sublata etiam solemnitas huius intimationis, quæ aliàs fuisset necessaria, ità in his terminis tenuit Rotà nostrà *in Causa Iosephi Lemmetti contra Matthaeum Lazzari de Farnocchia de*
51 *anno* 1646.*primorum in actis Ser Ioan. Baptista Geminiani,* & per Merlin. *dec.*2. *nu.*15. vbi ex hàc eadem ratione firmat, quod non sit necesse, quod prorogationes intimentur infrà tempus instantiæ, sed sufficit, quod intimentur in tempore prorogato.

Tertià responsio resultat ex sciẽtia, quam apparet habuisse partem aduersam dictę prorogationis, quæ sciẽtia probatur ex pluribus prorogationibus posteà factis in eadẽ causa, ex hac enim actuũ multiplicitate sciẽ-
52 tia probatur. Abb. *in c.Cum Ecclesia Sutrina nu.*25. *vers.An praesumatur scientia, &c. de caus. possess. & propr.* Alb. *cons.*281. *nu.*4. & *seqq.* Rota Rom.per Ludouis. *dec.*325. *n.*22. & quod talis scientia deducatur ex pluribus prorogationibus à partibus postea factis, dixit Rotà nostrà in d. decis. *de Granuccis de anno* 1609. *vers.Secundò respondetur dictum Alba, &c. & de anno* 1604. *in causa Ioannis Landi, & de anno* 1636. *manu Ser Ludouici Garzoni, & in d. causa de Santinis, & Benedictis,* in vers.*Et in omnem casum,&c.* & per Censal. *d.dec.*33. *nu.*12. quià cum tota vis citationis siuè intimationis consistat in certa scientia citati, ea data sanatur defectus citationis, seu notificationis respectiuè Censal. *d.dec.*33. *nu.*9. & 11. Lepid. *dec.*25. *per tot.* Et sic ex prædictis omnibus cessat penitus intimationis defectus.

Quod additur ad euersionem dictæ instãtiæ, nimirùm quod talis prorogatio sit com-
53 putanda per decem dies immediatè sequentes, licet tunc instantia esset inhibita, non expectando reditum D.Aloysij Mansi in causa Aduocati, quo casu instantia apparet perempta vltra tres dies,

Non videbatur attendendum, quià cum inhibitionis effectus sit, quod instantia suspendatur, vt habetur *in cap.*45.*Rota* in vers. *Et Illustris. DD.Antiani, &c.* licet prorogatio fuerit facta per decem dies proximos, intelligenda venit de diebus non impeditis ab inhibitione tunc vigente, & post dictum impedimentum remotum, quià quælibet dispositio semper venit intelligenda suppositis
54 terminis habilibus. *l. qui Testamentum in princ. ff.de Testam.* Alb. *cons.*279.*in princ.* & *cons.*496. *num.*6. & ità hic dicta prorogatio intelligitur facta in tempore habili, & quod locum habere debeat tempore quo aliud nõ obstet impedimentum, & immediatè post inhibitionem sublatam.

Nec valet illatio, potuit pars prorogare instãtiam pendente inhibitione, ergo potuit
55 declarare, quod prorogatio ista currere deberet ista inhibitione vigente.

Siquidẽ replicatur, quod cùm prorogatio

Kk 2 instantiæ

instantiæ sit, vt diximus, actus extraiudicialis, illi non resistebat inhibitio, & ideò fieri potuit etiam tempore inhibitionis; cursus verò instantiæ cum remaneret per inhibitionem suspensus, non erat in facultate partis suspensionem prædictam remouere; Vndè argumentum de vno actu ad alium non procedit stantè diuersitate rationis. *l.*
56 *Papinianus exuli ff. de minorib. cum simil.*

Nec prætendi potest per productionem iurium factam post præsentatam inhibitionẽ ipsi inhibitioni fuisse renunciatum; quia cum talis actus sit ipso iure nullus, nullum potuit
57 producere effectum. *l. Si eum la second.* & ibi glos. *ff. de donat. inter vir. & vxor.* Hond. *cons. 23. nu. 34. lib. pr.* Vndè nec renunciatio inhibitioni ex ea induci potuit; Maximè cũ ad id vnicus actus non sufficiat; Sed plures requirantur, vt iam dixi, ex quibus clara, & indubitata resultet ipsa renunciatio, vt in
58 his terminis firmat Lancell. *de attent. post inhibit. cap. 20. ampliat. 11. nu. 32.* Ridolphin. *in Pract. iudic. par. 3. cap. 5. nu 268. & 283.* qui allegantur in decisione DD. Gaugelli, & Brancaleoni; quæ conclusio faciliùs procedit, cum non appareat de aliqua causà, quà moueri potuerit nec D. Bernardinus, nec illius Procurator ad renunciandum dictæ inhibitioni, & renunciatio non præsumitur,
59 quando nulla subest causa renunciãdi. Surd. *cons 431. nu. 27.* Cyriac. *controu. 474. nu. 29. & seq.* Censal. *cons. 5. nu. 15.*

Addebatur etiam, quod cum talis inhibitio fuisset facta ab Excellentiss. DD. Antianis ad petitionem, & instantiam Mag. Aloysijs Mansi Aduocati, vt apparet ex decreto eiusdem inhibitionis, ibi. *Essendosi presentato auanti loro Eccellenze Illustris. Luigi Mansi, &c.* non potuit illi à partibus renunciari, ne alteri per alterum iniqua inferatur conditio, & res inter alios acta alijs prçiudicet contrà apertam dispositionem tex. *in l. alteri ff. de regul. iur. & l. res inter alios, C. eodem.*

Contrarietas verò nulla considerari potest in cap. 45. Rotæ in vers. *Et Excellentiss. DD. Antiani, &c.* quia, cum inhibitoriæ, de quibus in eo, concedãtur vel ad instantiam partium litigantium, vel ad instantiam Aduocati, vt clarè habetur in Statuto de Regimine in capitulo decimo; ideò disponitur in dicto capitulo, quod pars, quæ inhibitionem obtinuit, teneatur illam præsentare intra tempus dierum octo.

Prout etiam nõ obstat, quod in dicto Statuto de Regimine dispositum sit, quod talis inhibitio nullum operetur effectum quando pars duos habet Aduocatos, vel Procuratores; quoniam potest consuli causæ per aliũ Procuratorem, vel Aduocatum.

Quià si dictum capitulum decimum de Regimine integrum afferatur penitus cessabit obiectum; apparebit enim in dicto capitulo fuisse priùs dispositum per hæc præcisa verba videlicet.

Et si quis Aduocatus, vel Procurator, vel aliquis ex litigatoribus fuerit impeditus in factis, vel negocijs, vel consiliis, vel Ambasciatis Lucani Communis, possint DD. Antiani mandare, quod in causis, & litibus supersedeatur durante tali impedimento, & sic omnes Officiales obseruare teneantur, & si procederetur, non valeat ipso iure quid quid durante impedimento actitaretur in causa, &c.

Quę dispositio cum cõtineat, quod huiusmodi inhibitiones fieri possint tàm ad instantiam, & in gratiam DD. Aduocatorum, qui partium litigantium, casu quo aliquis ex eis esset absens, vel aliter impeditus causa Reipublicę, ideò fuit deinde addita alia pars dispositionis, in qua Excell. Aduocatus D. Oleari mordicus inhærebat, videlicet.

Et quod supradictum fuit inhibitorias fieri posse pro occupatione Aduocatorum siuè Procuratorum intelligi volumus, quando pars, cui inhibitio concedi peteretur, vnicum dumtaxat haberet Aduocatum siuè Procuratorem; Si verò duos Aduocatos, vel Procuratores haberet, & vnus Aduocatus, vel Procurator occuparetur, non possit fieri inhibitio, quando Consuli dictæ causę potest per alium Procuratorem, vel Aduocatum, qui non occuparetur negocijs Lucani Communis, &c.

Quare controuerti non potest, quod talis limitatio, & restrictio præcedẽtis dispositionis fuerit solùm facta quoad inhibitorias cõcessas ad instantiam partium litigantium, & ideò malè applicabatur ad casum, quo inhibitorię fuerunt concessæ in gratiam Magnifici Aduocati, qui est casus noster.

Prædicta omnia apertissimè demonstrãt instantiam prędictam non fuisse peremptam, & ob id iurisdictionis defectum nõ subsistere, licet etiam quando res modo aliquo versaretur in dubio, omnis interpretatio facienda esset pro exclusione peremptionis in-
62 stantiæ, ad latè tradita per Giurb. *dec. 20. nu. 15.* & Rotam nostram per Censal. *dec. 6. nu. 55.* & in dubio pronunciandum est instantiã non esse peremptam Barz. *dec. 30. nu. 8.*

Hæc pauca scriptis tradere volui, vt appareat, quod in hãc sententiam non me allexit

xit vis motiuorũ, de quibus in decisione Domini mei Mazzoni, sed amor veritatis coegit, licet enim replicet ipse dictam decisionẽ valdè ponderatam, tamen in statera appensa pondus non habet; non enim grauitas, motiuorum copia, nec eam doctrinarum cumulus ad ima demergit, quinimò cum in ea nõ satisfiat rationibus Partis aduersæ, non ex intellectu, sed ex mera voluntate processisse videtur, vt aduertit Carleual. *de Iudiciis par. 2. disc. 3. disput. 29. nu. 11.* Res est admiratione digna, quod vir tantæ virtutis, & de Legali scientia benemeritus adeò tàm vacuam, & tàm ieiunam decisionem in articulo in dies contingibili exhibuerit; quis quis legat inuita Minerua exaratam dixerit; Admirari tamen Lector beneuole claritatẽ tanti ingenij ne desistas, quæ etiam clausis oculis veritatis scopum valuit attingere.

Et ità, &c.

Vincentius Chiecca I.V.D. in hac Causa Iudex delegatus ab Exc. DD.

Pro Veneranda
D. CAMILLA CAIMI
Pontremulensi.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres ad Tutelam non admittuntur.*
2 *Mulieres à publicis Officiis repelluntur.*
3 *Mater, & Auia ad tutelam filii, & nepotis admittuntur.*
4 *Etiamsi agnati, vel cognati adsint.*
5 *Non existente Matre, auia ad tutelam admittitur in locum Matris.*
6 *Auia tamen Mater superstes in tutela filiorum prefertur.*
7 *Agnati, quamuis ex Statuto in successione Matrem, & auiam excludant, in tutela tamen postponuntur.*
8 *Tutela iuxta successionem confertur, vbi est iussa, & coacta, secus vbi est voluntaria, & permissa, vti est tutela matris, & auiæ. & nu. 9.*
10 *Tutela matris, & auia est irregularis, & anomala.*
11 *Matri minori 25. annorũ, nisi ex Statuto minor ætas reducta esset ad minorem annorum numerum, vel maritata pro maiore haberetur, non competit tutela.*
12 *Item nisi ex aliis habilis, & idonea censeretur.*
13 *Princeps anno decimooctauo expleto solet veniam ætatis concedere.*
14 *Patruus concurrens in tutela cum auia ab ea excluditur.*
15 *Legitimus Tutor matri, & auiæ postponitur.*
16 *Caren. resolut. 83. 84. declarantur.*
17 *Tutore impedito impedimento perpetuo est locus tutelæ legitimę, si verò impedimento tẽporali, tunc datiuę tutelæ locus est. & nu. 18.*
19 *Iudex stante inhabilitate matris tenetur eligere proximiorem, non autem à matre nominatum. Contrarium 20.*
21 *Iudex non debet moueri ex sola nominatione matris ad eligendum ab ea nominatum, sed ex inquisitione facta eius qualitatis.*
22 *Stante idoneitate propensior esse debet Iudex ad eligendum nominatum à matre, quàm alium.*
23 *Tutor iussus in Testamento sequi consiliũ matris de necessitate illud sequi non tenetur, rectiùs tamen faciet, si sequatur.*
24 *Creditor, & debitor pupilli eius Tutor esse nequit.*
25 *Si est contentio inter aspirantes ad tutelam, & scandali timor adest, interim probo viro est committenda administratio.*
26 *Ius nominãdi, & eligẽdi non expirat, donec nominatio. & electio nõ sortita fuerit effectũ.*
27 *Omnis actus effectu carens habetur pro non facto.*
28 *Qui tenetur nominare Tutorem nõ eximitur ab obligatione, donec nominatio à Iudice cõfirmata sit.*
30 *Si nominatum à matre repertumque idoneum Iudex non illum, sed alium elegerit, mater appellare potest.*
31 *Non appellat, qui non habet in sententia interesse.*
32 *Contractus facti cum minoribus sine solemnitatibus nulli sunt, si ita minores velint.*
32 *Minor in iudicijs pro sui fauore potest sine cõsensu Tutoris agere.*

ARGVMENTVM.

Mater, & Auia an preferantur Agnatis in Tutela. Matris, & Auię an dicatur Tutela legittima. Quando sit locus Tutelæ datiuæ, vel legittimæ ob inhabilitatem Tutoris; Nominatus à Matre inhabili an debeat á Iudice alijs præferri.

ADSIT

Digitized by Google

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXI.

NIsi me facti non benè percepta series omninò deceperit, existimo intentionem DD.Camillæ, & Caterinæ Matris, & Auiæ maternæ respectiuè D.Lauræ Mariç minoris iuris principijs innixam nullo pacto reijci modo in intentato Iudicio posse.

Siquidem in primis certum est, quod licet mulieres ab officio tutelæ, arceātur, vt in *l.in*
1 *re nostro ff. de Testam. tutela,* & §. *vnico instit.*
tit. de legitt. patr. Tutel. & l.fin. ff. de Tutel.
vbi Neratius Iuriscōsultus ait id munus masculorum tantùm esse, quià cum hoc officiū Tutoris publicum sit, & ciuile, mulieres ab omnibus publicis, & ciuilibus officijs absti-
2 nere debent *l.pr. C. quando mulier,* & sic à fœminarum pudore, & sexu, & imbecillitate remotum est officio Tutelæ fungi. Nihilo-
3 minùs indulsit Iustinianus *in Nouella* 118. *cap.*5. Matri, & Auię filiorum, aut nepotum tutelæ subire officium, & admittuntur etiāsi alij legittimi Tutores nempè agnati, vel co-
4 gnati adsint, vt habeť *in Auth. matri, & auia &c.* inserta post *l.secund. C. quando mulier tutela officio fungi, &c.* Idque Statutū est propter singularem earum affectionem, quàm lex erga tàm coniunctas personas prę sumit, & latè probant Montan. *de Tutel. cap.*15. *nu.*23. Gutierez *eod. tract. cap.*8. *nu.*7. *&* 8. Pascal. *de patria potest. par.*3. *cap.*10. *num.*2. & matre non existente, vel exclusà, in locum
5 matris Auia subintrat, vt ait Montan. *d. cap.* 15. *nu.*24. *&* 25. licet Auiæ Mater superstes
6 prę feratur, vt ex Afflict. *dec.* 281. Gabr. *cons.* 29. *nu.*9. *lib.*2. trad. Pascal. *de Patria potest. par.*3. *cap.*10. *nu.*6. & propterea licet à Statuto mater, aut auia à successione filij, aut nepotis excluderetur, & eis prę ferrētur agnati, nihilominùs in Tutela nonnisi ijs deficientibus, aut propter inhabilitatē, aut aliam causam exclusis admittuntur agnati, & legittimi
7 iuxtà doctrinam Salyc. *in d. Auth. matri, & auię nu.*11. quàm sequitur Dec. *in l. fœminę n.*19. *ff. de reg. iur.*, & ea ratione hoc cōstituitur, nam tutela iuxta hęreditatis successionē tūc leges metiri solēt, vbi iure agnationis, vel cognationis defertur, & vbi Tutela est iussa, & coacta, non autē vbi est tantùm permissa, & voluntaria, qualis est tutela matris, & auiæ, quibus non iubetur, sed permittitur
8 Tutelā subire, vti ratiocinatur Montan. *d. cap.*15. *nu.*5. 6. 7. Gabr. *cons.*29. *n.*49. *lib.*2. Borgnin. *de Tutore, & Curatore nu.*183. latè Gutierez *eod. tract. par. pr. cap.*2. *nu.*10. quià, vt inquit, *nu.* 11. tutela matri, & auiæ debita est extraordinaria, & irregularis, & vt anteà dixerat *nu.*2.3.4. est hæc quarta species Tutelæ, & anomala potiùs, licet etiam ea legittima dicenda sit, quià à lege prouenit, & vti subiungit *nu.* 12. Solùm namque exclusus à successione excluditur à Tutela, quando ipsa Tutela est regularis, secus in anomala, & ir-
9 regulari, prout est ista, cum alijs relatis à Pascal. *d. par.*3. *cap.*10. *nu.*3.4. quod de Auia, tàm paterna, quam paterna firmatur, vt ex
10 Alex. *cons.*109. *sub n.*2. *lib.*3. trad. Montan. *d. cap.*15. *nu.*39. & ex doctrina Bartoli, Virgil. *de legitt. personar. cap.*5. *nu.*40.

Verissimum tamen pariter est, quod de iure non permittitur Tutela matri nondū perfectæ ætatis, & minori adhuc vigintiquinque annorum, nisi ex cōsuetudine loci maritata pro maiori habeatur, vel fortè Statutū ætatē maiorem in minori tempore constituisset, vti
11 trad. Montan. *d. cap.*15. *nu.*18. 19. Gutierez *d. par. pr. cap.*2. *nu.*26. 28. *&* 30. vel nisi ex alijs habilis, & idonea probetur, vti in simili
12 casu admissum fuisse ad Tutelam ætate minorem trad. Thor. *in compendio decis. par.*1. in verbo *Tutor minor vigintiquinq. annis,* & Principem ætatis veniam *maximè* anno decimo octauo expleto indulgere *solitum*
13 esse trad. Montan. *de Tutel. cap.*37. *num.* 36. Quamobrem stantibus his regulis in iure nō controuersis, & verissimis, nō benè percipio, vbi nam sistat difficultas in præsenti casu; Nàm quamuis D.Camilla mater ex sua minori ætate sit in præsens inhabilis, adest tamen D.Caterina Auia, quàm non concurrentem cum matre, sed cum patruo minoris præferendā omninò esse iam vidimus, & in specie in concursu cum eàdem auia Patruum
14 excludi dixerunt etiam Mōtan. *d. cap.* 15. *nu.* 37. 38. 39. prout semper legittimum Tutorē matri, & auiæ locum cedere trad. Gutierez
15 *par. pr. cap.*2. *nu.*24. & Cybalin. *de vniuersa rer. humanar. negociat. to.*2. *lib.*5. *cap.*11. *art. pr. nu.*5. quod post matrem auia excludit reliquos Tutores legittimos. Vndè nil habent comune cum re præsenti doctrinæ allatæ à
16 Carena in suis *resolut.*83. 84. quià disputationem in medium afferunt non congruā terminis nostris, nempè quando deficiēte auia, & matre, vel si fortè adsit, est tamen propter ætatem inhabilis, cui nàm Tutelæ, legittimæ, vel datiuæ sit tunc locus, & si datiuæ, an debeat à matre inhabili nominatus, vel alius

Iudicis

Iudicis arbitrio eligi.

Nihilominùs ex abundanti suppositis etiam Carenæ terminis ipsemet in comuni omnium distinctione assentitur, quod nempè si Tutor impeditur ab assumptione Tutelæ impedimento perpetuò, tunc sit locus Tutori successiuè à lege vocato, si verò impe-
17 dimento tantùm temporali, tunc nō aperiatur aditus legittimo, sed datiuo vti firmat in *d. resolut.* 83. *nu. pr.* vndè infert num. sequēti quod si mater sit minor ætate requisita 25. annorum, ad maiorem tamen ætatem naturaliter est perventura, antequam filia pubes euadat, locus tunc interim fiat datiuę, non autem legittimæ tutelæ, quod tàm in matre, quàm etiam in quolibet alio proximiore, vel legittimo si sit minor, remotior autem agnatus maior, si spes subest, quòd efficiatur ipse quoq; maior, antequàm impubes, tūc fiat locus Tutori datiuo, non autem succedenti le-
18 gittimo tradiderunt Oynotom. *instit. tit. de fiduciaria Tutela num.* 2. 3. 5. 6. & latè Corn. *cons.* 184. *lib.* 3. *per tot.* & Gutierez *d. par. pr. cap.* 7. *num.* 27. & latiùs idem Testamentario *n.* 34-36. vbi quod non alius interim Tutor dari debet, sed Curator potiùs, & meliùs, inquit Gratian. *cap.* 63. *nu.* 9. 10. quod si Tutor primò vocatus est in totum, & perpetuò inhabilis, tunc successiuè vocato erit locus, si verò ad tempus tantùm inhabilis, tunc datiuo fiet locus, latè Surd. *cons.* 159. *per totum.* & recenter Gaspar Manz. *in tract. de Tutelis tit.* 4. *quæst* 5. *nu.* 61. eà, inquit, ratione, quià remotior non admittitur, quamdiù propinquior adest, vel ad futurus speratur, & alijs exemplis confirmat *tit.* 5. *quæst.* 8. *nu.* 73. *& seq.* latè Virgil. *de legitt. personarum cap.* 5. *num.* 10.

Hæc, inquam, non impugnantur à Carena, verùm subiungit, D. Iudicem teneri eligere proximiorem, non autem à matre
19 nominatum ex autoritate potissimum Spini *in speculo Testam. Gloss.* 29. *principali nu.* 12. eiusdem relatis verbis. Cuius doctrinam reprobasse senserat Gutierez. *d. tract. par. pr. cap.* 7. *nu.* 37. sed non officere subdit, quia idémet Gutierez in fine eiusdem numeri dixerit, rectè Iudicem facturum, si proximiorem in datiuum Tutoré pupillo constituat;
20 Sed æquiuoca est eius intelligentia, reprobat enim exprefsè Gutierez Spini assertionem in eo, quod Iudex eò casu proximiorem eligere teneatur, quià, vt inquit, si adhoc esset Iudex obligatus, iàm nō esset Tutor datiuus, sed legittimus, & ideò concludit totū id pendere à recto Iudicis arbitrio, quem idoneiorem curatorem dari conuenier, & tàm rectè facturum, si proximiorē idoneum repertum, quàm si extraneum pariter idoneum excluso proximiore dabit. Vndè Gutierez doctrina in nihilo Iudicis Arbitriū cogit ad eligendū proximiorem magis, quam extraneum, dùmodo idoneus sit.

Nec enim dicunt DD., quod nominatio Tutoris à matre exclusa, vel impedita facta obliget Iudicis Arbitrium simpliciter ad eligendum ab eo nominatum, quia verùm est solùm Iudicium matris non esse sufficiens ad electionem statuendam, sed diligens inquisitio fieri debet à Iudice de moribus, qualita-
21 te, & facultatibus nominati per text. *in l. fin. ff. qui petant Tutor.* Matris enim est officium petere, Iudicis autem eligere Tutorem, quem meliorem facta inquisitione putauerit. Bald. *in l. precibus nu.* 2. *C. de impuber. & aliis substit.* Gabr. *cons.* 27. *nu.* 3. 4. *lib.* 1. Galganett. *de Tutel. lib.* 1. *tit.* 5. *nu.* 19. 20. Sed q̄ si æqualiter eum idoneum, prout alium repererit, propēsior esse debeat erga nominatū à
22 matre, quàm erga aliū ab ea nō nominatum, vt ex Baldo, & alijs probat Gabr. *cons.* 27. *nu.* 4. 5. 6. *lib. pr.* vbi pluribus rationibus vsq. in finem idem probat, & ex Dec., Menochio, & alijs pluribus Gutierez *d. par. pr. cap.* 8. *nu.* 69. quod vbi Iudex comperiet illum idoneū quem proposuit mater, illum potiùs decernere debet, quàm alterum quemuis, & ex Bald., Gabr. ex pleno cons. Fabij de Anna 50. *per totum* voluit Paschal. *de patr. potest. par.* 3. *cap.* 10. *nu.* 23. 24. quod teneatur Iudex nominatum à matre constito sibi de eius idoneitate confirmare, & plenius Gratian. *cap.* 668. *nu.* 15. quod omninò debeat confirmari, si sit idoneus, *& nu.* 18. quod cœteris paribus semper sit præferendus ille, quem mater petijt, imò sufficiat, quod sit idoneus, licet alius esset magis idoneus, quia, vt addit, iuri consonum esse debet Iudicis arbitriū, & ijs relatis de veriori testatur Hodierna *ad decis.* Surdi 48. *nu.* 20. quod nominatus à Matre omninò confirmari debeat, si sit idoneus; prout etiam iam nupta, & sic Tutelæ officio priuata potest dare suspectum Tutorem, & aliū nominare, & ab eā nominatū repertumque idoneūm tenetur Iudex eligere, & de veriori testantur Virgil. *de legitt. personar. cap.* 5. *nu.* 41. vbi alios, & Gutierez *d. par. pr. cap.* 8. *nu.* 75. qui *eod. cap.* 8. *nu.* 3. ait, quod licet Testator Tutori in Testamento relicto mandet, quod filij Tutelam iuxta consilium
23 matris administret, consilium eius nihilominus sequi non sit necesse, iuxta *l. cum Pater*

Pater, §. *mando ff. de leg.* 2. rectè tamen fa-
ciet, si consilium utile repertum admit-
tat, & sequatur, quod idem tradit Virgil.
de legittim. personarum cap. pr. num. 95.
Quod eò magis in præsenti casu sortiri
debet effectum, quia, vt audio, DD. fi-
liæ minoris patrui, vel patruelles ad eius
Tutelam aspirantes aliqui verè sunt, & alij
prætendunt esse creditores, alij verò sunt
debitores ipsius pupillæ; vndè lites inter
eos suscitari facilè possent, & proindè non
modo dici nequeunt idonei; sed imò eli-
gi non possunt, vt probant Paschal. *d. cap.*
24 10. *num.*20. Gratian. *d. cap.*668. *num.*21.
& 22. vltrà plurimos adductos à Gilian. *ad
Statut. Perus.* in verbo *Tutor in Annot. nu.* 2.
Nominati verò à D. Camilla matre nullam
ex prædictis, nec minùs aliam exceptionem
retinent.

Non obstat igitur Carenæ doctrina in al-
legata *resolut.*83., nō modo quia nititur cō-
tra veriorem, & magis comunem Doctorū
sententiā; Tùm etiam præsertim quia Care-
na loquitur in casu, quando concurrit cum
extraneo nominato à matre alius proxi-
mior, cui post matrem legittima Tutela de-
ferebatur; vndè, vt ex Spini in speculo re-
latis verbis concludit, *In quocunq; casu, siuè
mater debeat esse Tutrix, siuè in eius defectū
semper proximior in gradu est à Iudice dan-
dus.* D. autem Camilla mater non nominauit
extraneos, sed eos, quos post matrem ante
quoslibet agnatos ad Tutelā vocari supra
probauimus, & sic proximiores, vndè fauet
potiùs, quam aduersetur Carenæ, & Spini
sententiæ, iuxtà quam confirmādi erunt Tu-
tores à D. Camilla matre tanquam eidē pu-
pillæ in huiusmodi saltem successione Tute-
læ proximiores; Prout etiam nullius sunt
ponderis, quæ ab eo adduntur *in resolut.*84.
respectu saltem D. Catharinæ auiæ, vt ipse-
met Carena concedit, cui, vt suprà diximus,
non respectu successionis Tutela defertur, &
respectu etiam D. Iacobi Aui materni, licet
Statuti Pontremulensis in hoc dispositionem
ignorem; prout respondendo cōtrarijs Hō-
ded. & aliorum citatis à Carena autoritatib⁹
respondet Gutierez *d. par.*1. *cap.* 2. *nu.* 20.
& 21.

Interim tamen si propter ardorem contē-
tionis administrandi, appræhēdēdiq. bono-
rum minoris possessionem aliquod timere-
tur periculum rixarum, & scandali potest,
imò debet Iudex possessionem ad se aduoca-
re, & fructuum, & bonorum administratio-
nem alicui probo, & idoneo viro cōmittere,
donec contentioni, & liti sententia finē im-
ponat. Inhibendo vtrique parti ne sese in-
25 tromittant, aut ingerant in eiusdem pupilli
bonorum possessione. iuxta latè tradita apud
Posth. *de manutent. obseruat.*75. *per tot.* & in
proposito Borgnin. *de Tutore nu.*304. 305.
& pluribus exemplis confirmat Berlich. *par.
pr. conclus. conclus.*73. *nu.* 106. *& seq.*

Et hinc patet, quàm incongrua sit excep-
tio ex aduerso obiecta, & in eò consistens,
quod cum D. Camilla nominauerit in Tuto-
rem filiæ D. Caterinam eiusdem Lauræ Ma-
riæ Auiam maternam, eamq; institerit in
Tutricem eligi, huiusmodi facta nominatio-
ne se à Iudicio retraxerit, vndè nequeat
ampliùs aliqua litis pendentia considerari
inter dictam D. Camillam, dominosque Pa-
truos, & Aduersarios sese electioni D. Ca-
millæ nominatæ opponentes, verùm tota lis
agitetur inter D. Caterinam nominatam, &
dd. Aduersarios tantùm.

Nàm si concedatur, prout nec audio con-
trouerti, nec ex iam supra probatis in du-
bium reuocari potest, quod D. Camillæ ma-
tri competierit ius nominandi propriæ filię
datiuum Tutorem, & cum hoc ius fuerit ab
ea in Iudicium deductum, & pro eius adim-
plementi cōsequutione aduersentur dd. mi-
noris Patrui, non potest impediri, quin ius
suum pariter in Iudicium prosequatur vsque
ad Iudicis sententiam, adhoc vt per eam fa-
cta nominatio consequatur effectum, Ius enī
nominandi non extinguitur, nec abdicatur à
26 nominante, nisi post quam nominatio, & ele-
ctio sortita fuerit effectum, vt benè tradit
Surd. *cons.*264. *nu.*29. & latiùs pluribus cō-
probans exemplis. Gratian. *cap.*746. *nu.* 12.
13. 14. 15. *& per tot.* Actus enim intelligi de-
bet cū effectu, adeò vt nominatio, vel simi-
lis dispositio, quæ caret effectu, careat etiam
27 nominationis vi, vt in simili trad. Gratian. *d.
cap.*746. *nu.*4. & sic in proposito dicunt DD.
suprà citati, quod dùm mater, vel quilibet
alius tenetur minori de Tutore prouidere,
non sufficit, quod coram Iudice illi decerni
petat, sed necesse est, quod effectum sor-
tiatur petitio, Itavt non desistat, donec Iu-
dex decernat, & electus Tutor tutelam ac-
28 ceptet, & præter eos latè Marant. *in repet.
l. Is potest nu.*230. Vndè cū eius principaliter
intersit nominatum ab ea eligi, instādo ius
suū in iudicium deductum sententia Iudicis
confirmari, ius suū prosequitur, & illud idē,
super quo fuit lis contestata; vndè est quod
si Iudex factà disquisitione reperiat nomina-
tum à Matre esse idoneum, & nihilominùs

cum

Digitized

cum alij postponat, poterit mater appellare,
30 vti trad. Gabr. *d.cons.27.n.6.lib.pr*, & Gratian. *d.cap.268.nu.20.* & comuniter alij suprà citati, ex quo clarè, & pernecesse infertur; quod mater facta nominatione, si ei alius se opponat, potest Iudicium prosequi, vt sua confirmetur nominatio, & pro sui interesse à contraria sententia appellare, quæ appellatio aliàs nequaquam competit non haben-
31 ti in ipsa sententia interesse. Scacc. *de appellat. q.5. per tot.*

Nec potest eidem D. Camillæ impediri audientia tanquam minori, non modo quià fuit iam pronunciatum, quod præstita cautione de reficiendis expensis admittatur, & pronuncia transitum fecit in Iudicatum; Sed etiã quia sicuti cõtractus, & extraiudiciales Actus facti à minoribus absq. consensu Tutoris nulli sunt, si tamen ita velint minores, cum in eorum fauorem tãtùm sit inducta legis dispositio, itaut contractus cum eis gesti nõ æqualiter procedere, prout inter cæteros contrahentes, sed potiùs claudicare dicãtur,
32 vti trad. Lamberttengh. *de contract. in fine nu. 164.* Thomas. *de Tutor. & Curator. tit.19. n.35. & 40.* vltrà plures à me deductos *Cõsultat.33. nu.8. & seq.* Ita pariter in Iudicijs potest minor, si agatur de suo interesse, & iure conseruando, agere, & audiri sine Tutore, quia in Actibus concernentibus eius fauorẽ dicitur habere legittimam personam, vt be-
33 nè distinguit Marãta *in praxi par.4. distinct. 16. nu.44.45.* quia isto casu permittitur inæqualitas, & claudicatio, vt clarius distinguit Scacc. *de Iudic. lib.2. cap.2. nu.39.*

Et propterea cum eius nominationi sese opponant Patrui minoris, qui in dicta Tutelæ administratione nominato ab ipsa matre, preferri exoptant, congruas ipsa, & pertinẽtes producit petitiones; quibus exceptiones eorumdem Aduersariorum ex propria confessione probare satagit. Et præsertim eorũ debita, vel fortè prætensa credita cum hæreditate pupillę, quę presertim exceptio eos ab huiusmodi tutela repelleret ex supra relatis. Ex quibus, &c.

Pro ANTONIA MACCIONI de Castro Nouo.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas requisita in vocato ad successionem adesse debet in eo tempore acquirendæ successionis.* 5.
2 *Vocati ad successionem cum certa qualitate illi solùm admittuntur, qui dictã qualitatem retinent.*
3 *Qualitas dispositioni adiecta eandem dispositionem restringit ad eam qualitatem habentes.*
4 *Vocatis illis de familia ad aliquam primogenituram, vel legatum admittũtur. qui dictam qualitatem habẽt tempore successionis.*
6 *Legatum ex quibus verbis arguatur annuum esse.*
7 *Legata annua tot dicuntur legata, quot succedunt anni.*
8 *Annuũ legatũ in principio cuiuslibet anni dicitur nouum legatum.*
9 *Legatum annuum in primo anno est purum, pro sequentibus verò annis conditionale.*
10 *Qualitas desiderata à Testatore in legato puro sufficit semel adesse tempore mortis Testatoris.*
11 *Qualitas desiderata à Testatore in annuis legatis adesse debet quolibet anno.*
12 *Annuum legatum Viduæ relictum non debetur eo anno, quo non est vidua, debetur tamen si reuertatur vidua.*
13 *Conciliantur contraria doctrinæ, quę loquuntur in legato non annuo, sed pro vna tantum vice.*
14 *Deficiente qualitate in legato annuo requisita extinguitur legatum.*

ARGVMENTVM.

Annua Legata relicta Viduæ, vel virgini de familia an sint debita si per aliquot annos post mortem Testatoris fuerit aliqua Virgo, vel Vidua, sequẽtibus vero annis nubat; Annua legata an sint plura, vel vnum, & an dicantur pura, vel conditionalia.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXII.

EXclusionem D. Agathę iamdiu cum viro copulatæ à consequutione annui Legati scutorũ quinquaginta in receptis iuris regulis innixam facillimè comperiet vnusquisque vel modicũ in scientia Legali versatus, vndè mihi quoque eam comprobare, vel currenti calamo,

& solo horarum concesso spatio euenturum esse non dubito.

Siquidē aperta, & nō controuersa est dispositio Adm. Reu. Dominici de Maccionis, In qua titulo legati reliquit Confraternitati Sanctissimæ Trinitatis annuos census scutorum sexaginta & octo, & quam Confraternitatem grauauit onere *di pagare scudi cinquanta l'anno alla Maria sua sorella*, & post obitum dictæ Mariæ, &c, voluit, quod, *detti scudi cinquanta si denino pagare ogn'anno alla Fanciulla più congiunta à detto Sig. Testatore che vi sarà di Casa Maccioni, che habbia compiti dodici anni.* Cum autem dicta D. Agata licet sit in æquali gradu cum Antonia coniūcta dicto Testatori, & duodecimū excesserit suæ ætatis annum, non tamen habet amplius virginitatis conditionem, & qualitatem, quam præcipuè requisiuit Testator in vocata ad dictū legatum, & propterea ad idem legatum annuum admicti modo nequit, vt iniustè prætendit; Certa enim est iuris regula, quod dum qualitas aliqua est causa successionis, eiusdem verò defectus est causa exclusionis, tunc huiusmodi qualitas verificari debet eo tempore, quo quis se admittē-

1 dum esse prætendit iuxta doctrinā Socc. Iun. *cons. 7. per tot. vol. pr.* Decian. *cons. 33. nu. 27. lib. 1.* Bursatt. *cons. 36. n. 12. lib. 1.* Menoch. *cons. 940. n. 15. 19.* Magon. *decis. Lucens. 41. nu. 3.* & in proprijs vltimarum voluntatum terminis dicunt etiam Doctores, quod si Testator vocat certam qualitatem habētes, illi solùm possunt admicti, qui requisita quali-

2 tate dotentur Rim. Iun. *cons. 56. nu. 16. & 17.* Surd. *cons. 403. nu. 40. 60 65.* Gratian. *cap. 695. nu. 8.* cum sit propriū qualitatis adiectæ dispositioni dispositionem ipsā restringere ad personas præscriptam qualitatem reti-

3 nentes Bero. *cons. 142. num. 11. lib. 3.* Surd. *cons. 279. nu. 12.* Rot. Rom. *decis. 716. nu. pr. to. 3. par. 4. rec.* benè Giouagnion. *cons. 30. n. 3. lib. 2.* & ego latissimè firmaui in meis *Cōsult. 63. 64. 65. & alijs seq. vol. pr.* Et indè inferūt, quod dum Testator vocat ad legati, seu primogenituræ successionem aliquem de familia cum adiectione alicuius qualitatis inhærentis personæ, tūc requiritur, quod qualitas adsit de tempore, in quo legati consequutio petitur, & ille, in quo dicta qualitas tēpore prædicto non reperitur, excluditur, & fit locus alteri qualitatem requisitam habenti. vti

4 trad. Gargiar. *cons. 16. per tot.* & generaliter firmat Fusar. *de substit. quæst. 318. nu. 61.* & præter ab eo allegatos Valenzuel. Velasq. *cons. 23. nu. 161. lib. pr.* latè Rota post Cēsal. ad Peregrin. *decis. 17. nu. 25. vers. Ac proinde cessat, &c.*

Nec obstat, quod dicitur ex aduerso, Agatham nempè post obitum Mariæ sororis Testatoris, & sic, vti supponitur, tempore acquisitionis legati habuisse qualitates omnes à Testatore requisitas, & potissimum adhuc non esset nupta, & in sua naturali virginitate permanens, vndè licet postea virginitatis conditio in ea defecerit, nō propterea à legato iam acquisito decadere potuerit quia sufficiat qualitatem adesse de tempore, quo defertur legatum ex congestis autoritatibus DD. *in l. ex facto ff. de vulgar.* Bald., Ti-

5 raquell., Altograd. *cons. 77. lib. 2.* Rota Ro. *decis. 717. par. 4. to. 2. recent.* & potissimum textus in *l. Mela ff. de alim. & cibar. leg.*

Nam licet in suis terminis vera quandoq; possit esse conclusio, æquiuoca tamen est, & prorsus extranea à nostri, de quo nunc agimus, natura legati.

Nam legatum nostrum nō esse vnicū, & in vna tantùm præstatione complendum, sed annuum, & singulis futuris successiuis annis renouandum, & præstandum dubitare non sinunt expressa verba, quibuscum fuit ab ipso Testatore cōceptum, vt ibi præsertim legitur. *E doppo dieci anni respettiuamente dd. scudi cinquanta si deuano pagare ogn'anno alla Fanciulla più congiunta, &c.* & probatur au-

6 toritate Pauli *in l. Caius Seius, 12. & in l. Si in singulos, 4. ff. de adimend. legat.* & Vlpiani *in l. Nec semel 12. & §. pr. & in l. cum in annos, 23. ff. quando dies legati cedat, &c.* quo casu non dicitur vnum legatum, sed tot potiùs dicuntur legata, quot sunt anni, quibus præstari debet, vt benè trad. Papinianus in

7 *l. Pater Seuerinam, 100. § fideicommissa menstrua, & annua in vltimis verbis ff. de cond. & demonstr.* & clariùs Vlpianus *in l. Cum in annos singulos, 10.* per hæc præcisa verba. *Cum in annos singulos legatur, non vnum legatum esse, sed plura constat, ff. quando dies legati,* & iterùm Paulus *in l. si in singulos annos, 4. ff. de ann. legat.* & iterùm *l. Cum in annos singulos 11. ff. eod.* & latissimè Surd. *de aliment. tit. 5. quæst. 4. n. 2. & seq.* & in principio cuiuslibet anni dicitur nouum, diuersumque legatum, & noua nascitur obligatio,

8 vt ex Gomez. *var. resolut.* Natta, Surdo, & alijs firmat Rota Rom. *dec. 643. nu. 9.* apud Buratt., & in primo anno est purum, & debetur statim in principio anni, in sequētibus verò est conditionale, nempè si quolibet anno cōditio, & qualitas à Testatore requisita

9 verificabitur, vt est clarissima sententia Pauli in

in citata *l. Si in singulos, 4. ff. de ann. legat.* ibi,
& primi anni purum, sequentium cōditionale.
& ibi Bart. & alij Gabr. *cons.* 191. *nu.* 8. *&* 11.
lib. 2. latè Surd. *de aliment. d. tit.* 5. *quæst.* 4.
nu. 27. & iterum *tit.* 9. *quæst.* 6. *nu.* 3. Rota *d.*
dec. 643. *nu.* 9. 10 & hinc est, quod sicut in
legato purè facto, & in diem certum sufficit
qualitatem adfuisse tempore mortis Testa-
toris, vt *in l. si cognatis ff. de reb. dub.* & latè
apud Peregrin. *de fideicomm. art.* 22. *nu.* 7. Ita
pariter in istis annuis legatis oportet adess-
se in legatario capacitatem, & qualitatem à
Testatore requisitam in principio cuiuslibet
anni, & quæ adfuit in anno preterito capa-
citas, & qualitas non supplet deficientiam
eiusdem qualitatis in anno sequenti, quia
considerantur quolibet anno tanquā diuer-
sa, & noua legata. Vndè singulis annis in-
spiciendum est, si illo anno adimpleta sit vo-
11 luntas Testatoris. benè Paris. *cons.* 95. *n.* 44.
lib. 2. Curt. Sen. *cons.* 14. *nu.* 3. Borgnin. *de*
vsufruct. nu. 115. Barz. *dec.* 73. *nu.* 15. 16. *&*
30. 31. cum alijs apud Cyriac. *contr.* 136. *nu.*
2. *vers. Secundo vero casu, &c.* sed indiuidua-
liter loquitur Gloss. *in d. l. Cum in annos,* 11.
ff. de ann. legat. in princ. in figuratione casus,
per hæc præcisa verba. *Legaui Titio centum*
in singulos annos, certè cuiuslibet anni est vnū
legatum, & sic plura sunt legata, & in prin-
cipio cuiuslibet anni debet inspici, vtrum Ti-
tius legatarius sit capax, vel non. benè quoq;
Bart. *cons.* 56. *nu.* 3. *& cons.* 171. *nu.* 5 *lib. pr.*
Socc. *cons.* 68. *nu.* 6. *&* 10. *vol. pr.* Paris. *cons.*
95. *n.* 44 *vol.* 2. Borgnin. *de vsufructu n.* 115.
Peregrin. *cons.* 34. *nu.* 6. *lib.* 2. & idem Surd.
de aliment. d. tit. 5. *quæst.* 4. *sub nu.* 27. relato
Bartolo *in l. Titia cum nuberet §. Titia nu.* 11.
ff. de leg. 2. & alijs pluribus cum his conclu-
dit, quod in principio cuiuslibet anni inspi-
ciendum sit, an persona sit habilis, & condi-
tio purificetur; Vndè sicuti, si legatum annuū
relictum foret viduæ, si postea nubat, cum nō
sit ampliùs vidua, tunc legatum non conse-
quetur, sed si iterum vidua remaneat, & re-
assumat habilitatem in legato præscriptam,
poterit annis sequentibus legatum consequi
12 vt in simili trad. Surd. *d. nu.* 27. *&* 28. Quod
Agathæ posset cōtingere, si daretur reuersio,
ad statum iam corruptum virginitatis. Quod
idem in proposito nostro benè pluribus cō-
firmat Rota Rom. sæpiùs citata *decis.* 643.
apud Buratt. vbi *nu.* 11. ait, quod in annuis
relictis attenditur capacitas de tempore pu-
rificatæ conditionis, & *nu.* 12. quod ideò in
legatis annuis inspicitur, an quis sit capax in
principio cuiuslibet anni, & ad alia plura
numeris sequentibus infert, sed præcæteris
videndus Donat. Anton. de Marin. *quotid.*
resolut. lib. pr. cap. 239. vbi sententiam no-
stram confirmando pariter, & respondendo
in contrariū obiectę conclusioni *nu.* 6. ait, cō-
clusionem illam, quod nempè satis sit semel
legati conditionē adimpleri de plano proce-
dere, vbi vnicū est legatū, *Secus vero,* inquit,
quando relictū plura continet legata, prout est
legatum annuum, & *nu.* 7. *& addit nu.* 8. *quod*
in habentibus tractum successiuum, prout lega-
tum annuum, quod quolibet anno nascitur, mo-
mentaneum implementum non sufficere, sed per-
seuerantiam requiri.

Et hinc patet alienas esse prorsus à termi-
13 nis præsentis quæstionis doctrinas tàm Al-
togradi *cons.* 77. *lib.* 2. quàm alias omnes ad-
ductas, qui loquuntur in vnico legato sub
conditione relicto, quæ sufficit adimpleri in
ipsa acquisitione legati, nos autem versamur
in pluribus diuersisq; legatis anno quolibet
aquirendis, & sic in quolibet eorum necessa-
rium est conditionis adimplementū, & quod
in principio cuiuslibet anni, cum agatur de
acquisitione cuiuslibet anni, adsit capacitas,
quæ in primò concurrebat; Sed potiùs di-
cere licet doctrinas à Prestantissimo D. Ad-
uocato D. Agathæ adductas non aduersari,
sed conuenire potiùs cum intentione nostra,
quia nos etiam cōcedimus, quod pro legato
consequendo sufficiat conditio semel in ac-
quisitione legati adimpleta; Sed negamus,
quod implementum conditionis in vno le-
gato sufficiat etiam pro altero, & nouo lega-
to, sequētis anni, ad quod acquirendum sicut
in primo, requiritur existere eandem capa-
citatem, & sic pariter in vnico alimentorum
legato loquitur citatus textus *in l. mela ff. de*
alim. & cibar. legat. & sic eo vtitur allegata
decisio Rotæ Romanæ 717. *par.* 4. *to.* 3. *re-*
centior.

Et quod dicitur verbum *fanciulla* adiectū
fuisse ad demonstrandam *ætatem,* non autem
qualitatē legatariæ, nimis abhorret ab omni
recti sermonis proprietate, & ab omni sen-
su, nam in qualibet ætate fœmina dici potest
fanciulla, dummodo sit Virgo, iuxta comu-
nem vsum loquendi, vulgatum, & vsitatum
apud omnes.

Nihil pariter facit distinctio conditionalis
legati, quia assentimur legatariam transmit-
tere potuisse ad heredes suos legatum illius
anni, in quo nupsit, quia iam in principio il-
lius anni cū haberet capacitatem, iam illud
acquisiuerat, sequentia verò legata sequen-
tium annorum, inquibus dicta capacitate

carebat, transmittere non potuisse dicimus; nam illa non acquisiuit propter qualitatis defectum, prout probant supra adductæ do-
14 ctrinæ, nam quoad eam exuta qualitate prædicta extinguitur legatũ, vt benè trad. Barz. *dec.79. nu.1.2.* & Rota apud Buratt. *d. decis 643. nu.6.*

Et hęc adeò firma sunt, & comprobata receptioribus iuris regulis, vt contrariũ attentare, exercitium sit potiùs ingenij, quam veritatis indagatio.

Quare, &c.

Sequentes duas Consultationes pro veritate tantum requisitus ab Amico composui, vt quid de iam moto Iudicio confidere posset, certior à me fieret, & sententia iuxta à me prævisa prodÿt, vt in calce secundę Consultationis indicabitur.

SVMMARIVM.

1 *Res Iudicata pro veritate habetur.*

2 *Res Iudicata facit ius irretractabile inter Partes.*

3 *Cum illud idem, quod in primo Iudicio discussum est, iterùm in iudicium deducitur, obstat res iudicata.*

4 *Exceptio rei iudicatę semper obstat, dum identitas rei, personæ, & causæ concurrit.*

5 *Filius in potestate Patris censetur vna, & eadem persona cum Patre.*

6 *Quicquid factum est à Patre dicitur à filio factum, & vox Patris dicitur vox filij.*

7 *Nemo venire potest contra proprium factum.*

8 *Sententia lata contra Patrem nocet filio in eius potestate existenti.*

9 *Personarum identitas sufficit quod interpretatiuè concurrat ad effectum Rei iudicatæ.*

10 *Filius censetur vna, & eadem persona cum Patre.*

11 *Sententia in connexis, & super eodem iure tertio etiam nocet.*

12 *Sententia lata contra Patrem nomine filij agẽtem filio etiam nocet.*

13 *Cum ius defensionis est idem, sententia contra vnum lata alteri nocet.*

14 *Sententia lata super re indiuidua nocet omnibus.*

15 *Pater in profectitÿs filio præiudicare potest maximè cum abest dolus.*

16 *Filius in profectitiis viuente Patre nullum ius habet.*

17 *Pater in profectitiis potest in iudicio stare licet non exprimat agere, vt administratorẽ filij.*

18 *Etiam in his, quæ mandatum speciale requirũt.*

19 *Hæres censetur eadem persona cum defuncto.*

20 *Sententia lata contra defunctum nocet heredi.*

21 *Hæres beneficiatus in sui præiudicium non dicitur eadem persona cum defuncto.*

22 *Hæres non tenetur seruare factum defuncti, nisi quatenus vires hæreditatis suppetunt.*

23 *Sententia lata contra defunctum non obstat heredi beneficiato.*

24 *Fideicommissa relicta filiis non profectitia, sed aduentitia dicuntur.*

25 *Pater in Aduentitiis, nec alienando, neq; transigendo filiis pręiudicare potest.*

26 *Profectitium vt dicatur, necesse est quod proueniat immediatè ex substantia Patris. & 27.*

27 *Dos detrahenda à filia de fideicommisso possesso à Patre non dicitur profectitia, sed aduentitia.*

28 *Sententia super Aduentitiis lata cõtra Patrem filio nocet.*

29 *Pater tenetur filias nuptui tradere, & prouidere de dotibus.*

30 *Actio dotis Patri, & filiæ communis est.*

31 *Pater fideicommisso grauatus dum aliis bonis caret, potest dotes filiabus ex eodem fideicommisso constituere.*

32 *Filiæ à Patre non dotatæ nec extantibus bonis paternis competit actio detrahendi suas dotes ex auito fideicommisso, & nu. 33.*

34 *Imò potest ex eadem causa bona fideicommissi retinere.*

35 *Pater pro re ad filium pertinente non potest agere in Iudicio absque interuentu, & consensu filii, aliàs Iudicium filio non obest. Contrarium qui tenuerint nu.36.*

37 *Quæ concurrere debeant, vt sententia noceat tertiis non citatis. Declara 39.40.49.50.*

38 *Pater non præsumitur voluisse fraudare filios.*

39 *Imò præsumitur pro eo bonum consiliũ cepisse.*

40 *Pater plus filios quam se ipsum diligit.*

41 *Sententia quoad statum personę facit ius quoad omnes vbi quando dicatur agi de statu personæ.*

42 *Sententia, quæ de sui natura nõ facit ius quoad omnes non nocet non citatis Declara 49.50.*

43 *Sententia non præiudicat non citatis, & habentibus ius secundario, & in consequentiam.*

44 *Sententia data à Iudice delegato censetur data ab ipso Principe delegante.*

45 *Sententia Principis facit ius quoad omnes. Declara 47.*

46 *Et nocet tertio etiam non vocato, nec citato. Declara 47.*

48 *Admissus ad probandum contra Rem iudicatam*

si

Digitized by Google

si ex probationibus res Iudicata detegitur iniusta, potest contra eam pronunciari.

49 *Sententia nocet tertiis nō citatis saltem quoad semiplenā probationem. Contrarium nu. 50. & 51.*

ARGVMENTVM.

Res Iudicata an semper obstet, quando in secundo Iudicio illud idem, quod in primo discutitur; Sententia lata contra Patrem quando, & quibus casibus filio noceat. Item ista contra defunctū an noceat hæredi. Item contra maritū noceat vxori. Itē cōtra Authorē successori officiat. Pater in Profectitijs an possit stare in Iudicio sine filio. Quid in Aduentitijs, & an Aduentitia sine assensu filij possit Pater alienare, aut super eis disponere. Quæ sint necessaria, vt sententia noceat Tertijs nō vocatis, nec interessentibus in eo Iudicio. Admissis probationibus contra Rem Iudicatam an ea amplius obstet, &c.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXIII.

CVm Spect. Ioānes filius Sp. Benigni de Antiqua, & Nobilissima Lucensi familia de Bernardis possideret domum particulari fideicommisso subiectam ab olim Sp. Christophoro Auo suo de Bernardis anno 1560. in quo fideicommisso deficiente sua masculina linea substituti erant filij, & descendentes masculi Sp. Bernardini Per Ill. & Admodum Excell. olim D. Augustini pariter de Bernardis, cum viderit se masculina prole orbatum, & filiabus fœminis numero quatuor valdè præ viribus sui patrimonij grauatū, anno 1627. obtinuit à Senatu Lucensi, vt Auditori primarum Instantiarum cum appellatione ab eius sententia ad Iudicem Rotæ Appellationum delegaretur cognitio, an eidem Sp. Ioāni liceret super dicta domo fideicommisso particulari obnoxia detrahere tàm dotem propriæ vxoris in casu faciendæ restitutionis, quā insimul dotes constituēdas quatuor suis filiabus, in quo Iudicio vocatis, & citatis substitutis præfatis sub die 14. Octobris anni 1632. D. Iudex delegatus pronunciauit domum præfatam esse subiectam fideicōmisso à dicto Sp. Cristoforo instituto, & successiuè pro constituendis dotibus tribus filiabus ipsius Sp. Ioānis, & pro soluendo ære alieno per eum contracto in monacanda D. Margarita altera eius filia licere eidem D. Ioanni aduenientibus dictis casibus alienare bona dicto fideicommisso subiecta in euentū, in quem alia bona libera ipsius Sp. Ioannis non sufficerent; In exequutione verò petita eiusdem sententiæ sub die 31. Augusti 1635. D. Iudex declarauit dictam sententiam non esse exequendam circa prætensam alienationem pro faciendis obtentis detractionibus.

Mortuò verò postea anno 1636. d. Spect. Ioanne sine filijs, aut descendentibus masculis, solāq; relicta in seculo D. Camilla filia, & hærede cum beneficio legis, & inuentarij Spp. Bernardinus, & Ioānes de Bernardis in dicto casu extinctionis lineæ masculinæ dicti Sp. Ioannis substituti intētato via exequutiua remedio *l. fin. C. de Edicto Diui Adriani tollend.* petierunt aduersus dictam Camillam hæredem immicti in possessione assertæ domus dicto fideicōmisso subiectæ, à quo exequutiuo remediocum propter prætensas ab hærede detractiones reiecti fuerint per rationes à me latè discussas in Consultat. 23. 24., Ordinario Iudicio dictæ *l. fin.* actionem aggressi sunt, & cum tam de subsistentia fideicommissi, & purificato casu eorum substitutionis non dubitaretur in facto; Tota, & principalis controuersia reducta fuit ad discutiēdum de viribus exceptionum per Dominam hæredem oppositarum.

Dicebat enim hæres de præfata domo fideicommissaria detrahendas fore ante eiusdem restitutionem Dotem in primis D. Aloysiæ vxoris dicti D. Ioannis sui Patris; Et successiuè etiam dotes tàm solutas, quam etiā soluendas filiabus eiusdem Sp. Ioannis vna cum arredis, seu corredis congruis, & necessarijs, & omne insuper æs alienum occasione earumdem dotium, & corredorum contractum.

Huiusmodi verò detractionum petitioni fuit à substitutis obiecta res Iudicata ex supra commemorata sententia promanans, in qua instante dicto Sp. Ioan: Patre fuit anno 1635. declaratum sententiam latā circa prætensam alienationem pro faciendis detractionibus prædictis non esse exequutioni demādandam, quia, vti in eadem sententia expressum fuit, alia bona libera reperiebantur pro adductis detractionibus sufficientia, Res autem Iudicata pro veritate habetur, vti
1 trad. DD. *in c. Suborta de Re iudic. l. Si nō fortem §. hæredi ff. de condict. indeb. l. Res iudicata ff. de reg. iur.* Menoch. *cons. 611. nu. 14.*
2 Et facit ius irretractabile inter partes, *Ingenuum, ff. de statu hominum.* Craueti. *cons.* 10.

Digitized by Google

10. num. 7. Curt. Iun. cons. 26. num. 6. lib. pr. Gratian. cap. 417. nu. 35. Et cum illud idem, quod in eo Iudicio tunc fuit principaliter discussum, hic iterum examinari contingat, nempè si pro assertis detractionibus alia bona libera æquiualentia reperiantur, semper obstare rem Iudicatā trad.
3 ex textu *in l. Iulianus*, & *l. Si quis cum totum §. generaliter ff. de Re Iudicata*. Bart. *in l. sec. vers. Tamen pro declaratione, ff. vt bonor. raptor.* Rim. Iun. *cons.* 413. *n.* 5. Gratian. *cap.* 444. *nu.* 8. Peregrin. *dec.* 115. *nu.* 9. Surd *cons.* 312. *nu.* 8. Giurba *dec.* 20. *nu.* 3. licet in sententia non expresè legatur, sed veniat in consequens, siue antecedens necessariū eius, quod fuit in sententia expressum. Crauett. *cons.* 124. *nu.* 2. Bero. *cons.* 152. *nu.* 2. *lib.* 2. Contard. *l.*
4 *vnica limit.* 24. *nu.* 34. 35. Gratian. *cap.* 441. *nu.* 2. Surd. *cons.* 312. *nu.* 13. Exceptio enim rei Iudicatę regulariter semper obstat, quoties identitas rei, causę, & personæ cōcurrit ex text. *in l. pr. & l. cum quæritur ff. de except. rei indicata*. Abb. *cons.* 50. *nu.* 2. Socc. Iun. *cons.* 28. *nu.* 3. *lib. pr.*

Et quamuis pro parte hæredis diceretur personæ identitatem non verificari, quia in primo Iudicio egit Sp. Ioa. Pater pro suo interesse, hic verò agat D. Camilla filia pro suis dotibus ex dicto fideicommisso detrahēdis, Respondebatur tamen pro parte DD. Actorum, quod in his terminis personarum diuersitas effectum rei Iudicatæ non substulit, quia tunc tempore moti Iudicij D. Camilla reperiebatur in potestate Patris, filius autem sub potestate Patris constitutus cen-
5 setur vna, & eadem persona cum Patre. *l. nec cum filio fam. ff. de furt. l. fin. in fin. C. de impub. & aliorum substit.* Castr. *cons.* 164. *nu.* 3. *lib.* 2. Oldrad. *cons.* 224. *num.* 22. *vers. Filius enim, &c.* Ita vt vna vox dicatur Patris, & filij, & quicquid Pater faciat ab ipso filio fa-
6 ctum existimetur. *c. Si Pater de Testam. in* 6. *l. Papinianus, §. Sed nec impub. ff. de inoffic. Testam.* Gargiar. Iun. *cons.* 27. *nu.* 11. & sic euidenter infertur nō posse modo se subtrahere à præiudicio dictæ rei Iudicatæ, cum contra proprium factum nemo venire possit. *l. post*
7 *mortem ff. de adopt. l. cum à Matre C. de Rei vindic.* Menoch. *cons.* 160. *nu.* 5. & sic dicitur quod sententia aduersus Patrē lata nocet e-
8 tiam filio in eius potestate existenti. Surd. *d. cons.* 312. *nu.* 12. & etiam quia ad effectū rei Iudicatæ sufficit, quod interpretatiuè saltem personarum identitas adsit; Surd. *d. cons.* 312. *nu.* 11. Giurba *dec.* 20. *num.* 1. *vers. Attamen, &c.* Tusch. *in suis conclus. lit. E. concl.* 384. *num.* 33. filius autem interpretatiuè censetur vna, & eadem persona cum Patre, vt in his terminis rei Iudicatæ animaduertit Menoch. *cōs.* 101. *n.* 17. Et eo maximè vera sunt hęc in quęstione facti præsentis, in quo patet egisse tunc in eo primo Iudicio D. Ioannem Patrē pro interesse principali D. Camillæ filię, dum eius nomine suas dotes consequi intendebat, vndè ius idem, quod petitioni Patris assistebat, vna quoque D. Camillæ iura fouet, & proptereà cum versemur in connexis, & ex eodem iure moto Iudicio sententia tertio nocet licet aduersus aliū prolata sit. Alex. in
11 *l. sæpè nu.* 54. *ff. de except. rei iudic.* Tiraquel. *in tit. res inter aliàs acta limit.* 21. & plenissima est decisio Nouarij 196. *per tot.* Et quod dum Pater actiones aliquas experitur in Iudicio tanquam Pater, & personas filiorum repræsentans, sententia tunc contra Patrem
12 prolata effectum rei Iudicatæ etiam contra filium pariat ex doctrina Aret. *in §. item si, nu.* 29. *instit. tit. de except.* trad. Surd. *d. cons.* 312. *nu.* 13. Quia ius quod Patri competit pro deducendis dotibus in subsidiū de fideicommisso pari modo etiam filiæ competit; Ideò sententia contra vnum lata etiam alij quamuis non citato obest, cum ius agendi, &
13 defensionis est idem. Scacc. *de Re iudicata Gloss.* 14. *quest.* 12. *nu.* 127. cum ratione vnitatis iuris causa fiat indiuidua Mastrill. *decis.*
14 42. *nu.* 10. & sententia lata super Re indiuidua nocet omnibus, vt ait Scacc. *d. quest.* 12. *nu.* 110.

Et nulli dubium esse videri potest, quod valeat Pater pręiudicare filijs in profectitijs, qualis videtur esse domus de qua nūc agitur,
15 maximè cum abest omnis dolus. Alba *cons.* 286. *nu.* 7. cum in ijs nullum ius habeat filius
16 viuente Patre. *l. pr. § si impuberes C. de collat. bonor. l.* 2. *§. interdum ff. de vulgar. substit.* Abb. *in c. In præsentia nu.* 58. *de probat.* Salycet. *l.* 2. *in fin. nu.* 86. *C. de pact.* cū alijs apud Hodiernam in Addit. ad Surd. *dec.* 329. *nu.* 19. & potest etiam pro ijs in Iudicio stare absque eo, quod exprimat se agere vti legi-
17 timū Administratorē filij. Pinell. *in l. pr. par.* 2. *nu.* 64. 65. *C. de bon. matern.* Gamma *decis.* 77. Cornazzan. *dec.* 119. *nu.* 6. & in his etiā
18 quæ mandatum speciale requirunt. Angel. *in l. pr. C. Etiam per Procuratorem.* Bero. *q.* 132. *per tot.* Port. *cons.* 151. *per tot. lib.* 1. Burlatt. *cons.* 212. *nu.* 4. *lib.* 1. Sed fortiùs identitatem personarum verificari dicebatur, cum D. Camilla sit hæres Sp. Io: Patris, vndè censetur vna, & eadem persona cum Patre defuncto.
19 vt habetur in *l. hæredem ff. de reg. iur.* Glo...

pen.

pen. in §. si quis alium instit tit. de inutil stipulat. l. Hares in princ. ff. de vsucap. & trad. Bald. in l. de eo autem ff. de iudic. Dec. in l. qui cum alibi nu. 7. ff. de reg. iur. Et in specie quod sententia lata cōtra defunctum afficiat
20 hæredem probant Innocent. in c. Quamuis 25. nu. 2. de sent. & re iudic. Ruin. cons. 128. nu. 17. lib. pr. Afin. in praxi §. 31. cap. 2. ampliat. 16. Zuccar. dec. Rotæ Lucens. 24. nu. 24. Mart. Medic. exam. Senens. 39. nu. 21. Rota Rom. coram Duran. dec. 339. nu. 3. quamuis dicatur D. Camillam esse hæredem beneficiatam, & ideò diuersam à defuncto induere personam in ijs, quæ eius præiudicium re-
21 spiciunt l. pr. §. scæuola ff. si quis Testam. lib. esse iussus esset. l. mortuus, ff. de fideiussor. Imol. in l. pen. ff. ad Trebell. Bero, q. 63. in fine. Surd. cons. 7. nu. 31. nec tenetur seruare factū defuncti, nisi quatenus vires hæreditatis su-
22 persunt Anan. in c. Constituta de in integr. restit. Dec. in l. debitori num. 20. C. de Pactis, Fulgos. cons. 61. col. 2. Rom. cons. 18. num. 4. Grat. cons. 9. nu. 18. lib. pr. & alij passim, & propterea sententia lata contra defunctum nullo pacto nocere possit huiusmodi hære-
23 di, vt per Ias. cons. 136. per tot. nu. 4. Paris. cons. 5. nu. 37. 38. lib. pr. & cum prætendatur probatum bona hæreditaria non sufficere pro ijs detractionibus, consequens videtur non sibi præiudicare, quo minus ex persona propria possit aduersus fideicōmissarios excipere, & dotes detrahere.

Sed aduersus omnia, quæ pro parte reę conuentæ respondebantur hęc efficaciter vrgere videbantur infrascripta.

Nam dicebatur in primis non modo contra D. Camillam filiam, & hæredem Spect. Ioannis pręsentis Iudicij vim dirigi, sed etiā aduersus D. Aloysiam vxorē dicti Sp. Ioānis & proprias dotes ex eadem domo detrahere petentem, & Sp. Alexandrum Piniteši, qui vti tertius in iudicio comparuit pro consequenda pariter ex eadem domo detractione dotium pro alijs filiabus eiusdem Sp. Io: sororij sui ab eò persolutis, vndè interuentus quoque diuersarum personarum clarè constabat.

Nihilominus etiam in Iure singula reijciendo dicebatur, Primò pro interesse D. Camillę, alienam esse à terminis nostris mox firmatam in contrarium conclusionem, quod versemur in peculio profectitio; Nam fideicommissum Auitum, aut ab Auo relictum filio, vt restituatur nepotibus, & deinceps pronepotibus, non recensetur quoad Nepotes, vel pronepotes inter profectitia, sed in-
24 ter Aduentitia. Gloss., Bart., & alij in l. Quæsitum ff. de leg. pr. Alex., Aret., & Ias. in l. qui in aliena §. interdum ff. de acquir. hæred. Alex. cons. 89. nu. 6. 7. lib. 4. Peregrin. de fideicomm. art. 4. n. 7. Nec licet Patri in Aduētijs ea alie-
25 nādo, siue super eis transigendo, aut aliquo alio modo filijs pręiudicare. l. pr. C. de bon. matern. vbi notant omnes, & in specie Pinell. par. 3. nu. 18. Natta cons. 660. nu. 2. & cons. 214. nu. pr. & cons. 543. nu. 15. Menoch. cons. 118. nu. 46. Rim. Iun. cons. 276. nu. 26. & cons. 709. n. 19. & de iure municipali extat Statutum Ciuitatis nostræ cap. 30. lib. 2.
Provt ita dos appellari profectitia nō potest, quæ non fuit relicta ab Auo, vel Proauo, sed ex legis Beneficio nepti, aut pronepti defertur, & non suppetentibus bonis paternis de bonis fideicommissi Auiti deducitur per Auth. Res quæ, ex quo à Patre nō proficiscitur, nec eius intuitu, aut contemplatione datum est, quod est necessarium adhoc, vt quid sit
26 profectitium, l. Profectitia ff. de iur. dot., sed ex legis dispositione simpliciter prouenit, ex qua inuito etiam Patre, & auo filia met ipsa
27 potest sibi dotem constituere, & detrahere de bonis fideicommissi. Odd. de fideicommiss. ex prohibition. alienat. quæst. 46. nu. 97. Tum etiam quia asserta sententia non est lata super dotibus dictarum filiarum, verùm super articulo exequutionis sententiæ primi Iudicis in bonis fideicommissi; Et quatenus verū esset, quod tacitè etiam decidisset bona libera Sp. Ioannis fuisse sufficientia, quod à veritate aberrat, ad summum lata diceretur super hac tantùm facti controuersia; An nempè bona libera dicti Sp. Io: sufficerent, vel nè, quod pendere poterat ab eo, an maioris, vel minoris essent tunc æstimationis, & ita dici non posset lata super aliquo peculio profectitio, aut aduentitio, in quo cadere posset disputatio, an Pater filiabus posset præiudicare.

Nec obstat, quod licet ista dotis species ex munificētia legis ex fideicommisso deducenda non debeat nuncupari peculium profectitium, sed aduentitium; ad effectum tamen, de quo nunc agitur, id sufficeret, quia Pater administrationē habeat à lege Aduētitiorū filij, & pro eis possit in Iudicio stare pro filio, & propterea sententia super ijsdem
28 bonis Aduentitijs contra Patrem data filio quoque noceat, & obstet. ex textu in l. pr. C. de bon. matern. Bald. in l. fin. §. pupillus ff. de verbor. oblig. Aret. ibidem nu. 5. Imol. nu. 3. Aldouin. cons. 46. nu. 5. Alba cons. 276. nu. 7. lib. 2. Nam respondetur, quod D. Ioannes

Pater

Google

Pater non egit vt Administrator, & nomine
filiarum, sed proprio nomine, & pro suò iure,
cum Patris munus, & onus sit, & ad eum per-
29 tineat filias nuptui tradere, & de cõgrua dote
prouidere *l. qui liberos ff. de Ritu Nupt. l. obli-
gamur §. lege ff. de act. & oblig. l. vlt. C. de dot.
promiss.* Alciat. *cons. pr. num. 19. to. 3. lib. 9.*
Rol. *cons. 64. nu. 6. lib. pr.* Menoch. *cons. 81.
nu. pr.* Fachin. *contr. iur. cap. 78. per tot.* Ossa-
sch. *decis. Pedemont. 43. nu 7.* Franch. *decis.
215. n. 30.* Odd: *de fideic. quæst. 38. art. 2. n. 25.*
Et patet D. Ioannem non filiarum nomine
egisse, sed proprio nomine vt declararetur
sibi licitum esse alienare bona dicti fideicom-
missi, cum bonis proprijs liberis careret, ad-
hoc, vt congruas dotes proprijs filiabus cõ-
stituere valeret, & sic ius proprium promo-
uit. Nec est controuersum, quod actio do-
30 tis Patri, & filiæ comunis sit, *l. pr. §. Et per
hoc C. de Rei Vxor. act.* & quod filio grauato
fideicõmissi onere pmittatur, dum alia bona
libera non habet, eadem bona fideicommissi
31 paterni, vel Auiti alienare pro dotanda sua
filia, vt est clarus text. *in d. Auth. Res quæ C.
comun. de leg.* & ibi Gloss. *& in §. Quamobrẽ
Auth. de restit. & ea quæ parit, &c.* Bart. *in d.
Auth. Res quæ nu. 3.* Curt. Iun. *ibi nu. 13.* & ibi
DD. omnes præter Crauett. *cons. 291. nu. 1.*
Menoch. *cons. 33. nu. 10. & de præsumpt. lib. 1.
præsumpt. 189. nu. 3.* Peregrin *de fideicomm.
art. 42. nu. 32.* At si Pater dotem filiæ non
constituit, potest ipsa filia officium Iudicis
implorare, vt sibi dos constituatur, quæ loco
æris alieni respectu eius ascendentium, qui
32 fideicommissum constituerunt, habetur, vt
egregiè inquit Bart. *in l. à filia sub nu. 3. vers.
Pro quò facit, &c. ff. Ad Senat. Cons. Trebell.*
Ideòq; ipsa quoque potest petere dotem de
bonis auiti fideicommissi sibi constitui non
extantibus bonis liberis, & propria iura ob
33 id in Iudicium deducere, sicuti iura sua dedu-
cit pro consequenda legittima text. *in d. §.
Quamobrem.* Bart. *in d. l. à filia, vers. Credi-
tor enim, & in d. Auth. Res quæ nu. 5. vers. Vn-
dè videtur.* Ias. *cons. 167. num. 12. vers. Et si
sua,* optimè Anchar. *cõs. 152. n. 6. vers. Quod
illud, & vers. Possent dicta.* Peregrin. *de fidei-
comm. art. 42. nu. 34. vers. Secundò quia, &c.*
Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 189.
nu. 12,* & infra Odd. *de fideicomm. quæst. 37.
art. 2. nu. 27. & 28.* Et dùm possidet, potest
34 ex eodem iure retinere. Rota Rom. *dec. 457.
nu. pr. & dec. 889. nu. 3. par. 4. diuers.* & hinc
est, quod D. Camilla nunc agens non vtitur
Iudicio à Patre facto, sed nouum iudiciũ suo
nomine, & pro suo proprio iure instituit;
Iura sibi competẽtia ex propria persona de-
ducendo, & ex integro petendo licitum esse
dotes sibi de dicto fideicommisso cõstituere,
vndè obiectum ex facto eliditur.

Secundò ampliùs etiam respõdetur, quod
licet Pater vigore Patriæ potestatis pro iuri-
bus filiorum possit in Iudicio stare, conueni-
re, & conueniri, comunis tamen, & magis
comunis est opinio Doctorum, quòd si aga-
tur de re ad filiam pertinente, aut quæ ad eã
pertinere debeat, requiratur eiusdem filiæ
consensus expressus, sine quo nil ei officiat
huiusmodi Iudicium à Patre intentatũ absq;
35 ipsius filiæ consensu vt est textus clarus *in l.
fin. §. Vbi autem C. de bon. quæ liber.* per quem
ita decidit Innocent. *in c. Accedens de Procu-
tor. nu. pr. & seq.* & super eodem textu notát.
Cyn., Salyc., Ang., & Corn. & ita quoq; sen-
tiunt *in l. pr. C. de bon. matern.* Angel. *nu.
7.* Corn. *nu. 3.* Felyn. *c. Cum olim col. 4. vers.
Quo autem de Testib.*, & ita consuluit Ro-
man. *cons. 241. n. 10.* Cappell. Tholos. *quæst.
105.* Pinell. *in l. pr. par. 2. nu. 66. vers. Sed in
hoc, &c.* vbi plurimos allegat, & comunem,
& magis comunem fatetur. Alex., Raudens.
cons. 9. nu. 154. & seq. lib. pr. Hyeron. Mari-
lian. *dec. 49.* Ceuall. *comun. contra comm.
quæst 330. in fin.* Menoch. *cons. 332. nu. 19.*
Gratian. *cap. 401. nu. 30.* Fontanell. *de pact.
nuptial. claus. 4. Gloss. 7. par. 3. nu. 68. & seq.*
Pascal. *de Patria potest. par. pr. cap. 2. nu. 30.*
vbi ait ita pro hac opinione bis fuisse Iudi-
catum, quicquid in cõtrarium dicere volue-
36 rint allegati à Pinello dicto loco *num. 64. 65.*
Valasc. *in praxi partit. cap. 7. num. 41.* Gam-
ma *decis. Lusitan. 77. num. 2.* Cornazzan.
dec. Lucens. 119. nu. 6. & 9. Intrigliol. *de sub-
stit. cent. pr. quæst. 66. nu. 12.* de veritate ta-
men videndus Virgil. *de legitt. personar. cap.
4. num. 102. & seq.*

Nec minus adaptatur obiectum, quod
sententia noceat tertijs etiam non citatis
vbi concurrãt quatuor requisita. Primum,
quod lata fuerit sententia cum legittimo cõ-
tradictore; Alterum, quod reus plenè se de-
fendat, Tertium quod sit sententia declara-
ratoria, quartum, quod non sit lata per col-
37 lusionem, & de quibus per Socc. Sen. *cons.
18. nu. 25. lib. pr.* Thusc. *pract. conclus. lit. S.
concl. 174. nu. 61.* maximè vbi lata sit in con-
tradictorio Iudicio Alba *cons. 505. nu. 9. lib.
3.* & à Iudice delegato Menoch. *cons. 390. nu.
39. & cons. 421. nu. 71.*, quæ omnia concur-
rere dicebatur in re præsenti, & potissimum
per collusionem non processisse; vltra diligẽ-
tiam in processu adhibitam adsistit præsum-
ptio

ptio, quod non censeatur Patrem voluisse fraudare filium. *l. Nec in ea ff. Ad l. Iuliam de adulter.* Bero. *cons.49. nu.7. & cons.40. nu.*
38
50. *lib.* 1. pro filijs .n. optimum consilium capere dicitur. *l. fin. C. de Curat. furios.* Alex.
39 *cons* 33. *nu.4. lib.4.* Ruin. *cons.52. n.13. lib.2.* Barz. *dec.29. nu.21.* quos magis quam se ipsum diligit. *l. Isti quidem est fin. ff. quod metus caus.*
40 sum diligit. *l. Isti quidem est fin. ff. quod petẽdi met. caus.* Cassan. *cons.14. n.14.* Nam obiectum semper hoc vnum supponit, quod nẽpè agatur de sententia, quæ de sui natura faciat ius quoad omnes, vt si lata sit in causa status, puta, quod quis sit seruus, vel ingenuus, aut similibus, vt benè animaduertit
41 Menoch. *cons.390. nu.41. vers. Quintum est,* vbi ait, hoc esse quintum requisitũ, sed principale suppositum conclusionis, vti percipitur ex eodem Menoch., qui loquitur de sententia lata in causa, & actione populari, quæ de sui natura lata contra vnum præiudicat omnibus, & apud Albã *dicto cons.505.* vbi etiam dicit patere hoc in ea sententia, qua quis declaratur hæres, præsupposito enim quod sententia sit de illis, quæ inter alios ius faciunt, hunc non operatur effectũ, nisi quatuor concurrant videlicet, quod non sit lata in contumaciam, sed cum legittimo contradictore, & ita loquitur Socc. Sen. *d. cons.18. nu.25. lib.1.* quod causa fuerit plenè defensa, & quod sententia sit declaratoria, & quod absit collusio, vt ait Gabr. Saray. *ad d. singular. Mathesilan. 25. n.1. & infr.* Menoch. 390. *nu.41. vers. Respondetur,* & admittit Alba *d. cons.505. nu.9.*

Sed in casu nostro non versamur in sententia, quæ de sui natura faciat ius quoad omnes, ergo nec facit ius quoad hanc filiam, tametsi habeat principale ius, ac habebat Sp. Ioannes eius Pater, & causa petendi esset ea-
42 dem Socc. *in l. pr. nu.2. & in l. rei iudicatæ nu. 12. ff. de except. rei iudic.* Mart. Medic. *exam. Senens.39. num.7.* Imò quando Pater fuisset principalis, filia vero accessoria, tamen ei nõ præiudicaret, dum non fuit citata saltem generaliter per proclama ad litem, vel ad præstandum consensum Patri comparenti, sententia enim non præiudicat non citatis, & ha-
43 bentibus ius secundarium, & in consequentiam latè Altograd. *cons 99. per tot. lib.*

Nec pariter releuat, quod ista sententia data sit à Iudice à Principe delegato, quæ vti
44 censetur data ab ipso Principe delegante. Dec. *in l. solet nu.3.4. ff. de iurisd. omn. Iudic.* Borgnin. *dec.19. nu.30. par. pr.* cuius senten-
45 tia facit ius quoad omnes, & habet vim legis. *l. vltima C. de legib. c. In causis,* & ibi Canonistæ *de sent. & re iudic.* Alex. *in l. sæpè nu. 73. ff. de Re iudic.* ità pariter adaptatur conclusio, quod sententia data à Principe tertio nocet, etiamsi in Iudicio non fuerit vocatus,
46 nec interuenerit Alex. *in l. sæpè nu.73. ff. de except. Rei iudic.* Tiraquell. *in tit. Res inter alios acta limit.29.* Menoch. *cons.390. nu.39.* & *cons.421. nu.71.* vbi plures alios allegat; procedit enim conclusio, vbi Princeps suprema sua potestate rescriberet, ad hoc vt
47 eius Decretum vim legis vniuersalis haberet iuxta text. *in l. fin. C. de legib. & in §. Sed & quod Principi placuit instit. tit. de iur. natural. Gent. & Ciuil.* quod hodie non est in vsu, cũ Principes decernere non soleant, nisi vocatis partibus, vndè multò minus id potest habere locum in delegatis, vt egregiè declarat Tiraquell. *d. tract. priuileg. 7. per tot.*

Sed omnis cessare videtur difficultas ex eò, quod cum D. Camilla egerit in hoc Iudicio primæuis actionibus, suáq; capitula produxerit ad probandum statum, & indigentiam hæreditatis tàm Sp. Ioannis sui Patris, quã Benigni Aui, & Sp. Christophori proaui sui, & pars aduersa quoque capitula produxerit, & vtraq; pars Instrumenta, & testes induxerit, & probationes suas fecerit, ratio ampliùs vlla haberi d. sententiæ non potest, quia ex probationibus in hoc Iudicio factis detegitur prorsus iniusta, quatenus etiam ex asserta causa, & super eodem iure lata fuisset quod nempè Sp. Ioannes bona libera sufficientia habuisset. Quando enim excipiens contra sententiam, quam allegat, & in qua se fundat Aduersarius, non repellitur, sed admittitur ad probandum, tunc si probet sẽtentiam iniquam, & iniustam, Iudex eiusdẽ
48 sententiæ rationem ampliùs habere non debet, sed eam potiùs infringere, & reuocare tenetur, quamuis in Iudicatum transierit Innoc. *in c. Cum dilecta de Rescrips.* & *in c. Cum Bertoldus de Re Iudic.* Bart. *in l. pr. nu.7. C. iur. & fact. ignor.* Alex. *in l. Iudex postquam col.2. vers. Sexto fallit ff. de re iudic.* Anton. de Butr. *d. c. Cum dilecta, & in c. Quoniam contra falsam de probat.* Ial. *in l. fratre furioso num.35. ff. de His qui sunt sui, vel alien. iur.* Crauett. *cons.480. nu.4.* Asin. *in praxi §.13. cap.6. nu.9.* Barz. *dec 22. nu.27.* Mohedan. *dec.4. nu.3. de sent. & Re iudic.* Rota *dec.55. lib.2. par.3. diuers.* Verall. *dec.278.* Puteus *dec.197. lib.2.* Ludouis. *dec.317. nu.3.* & ibi Beltram. *lit. A.* Altograd. *d. cons.99. nu.42. vsq. in fin.* Medic. *d. exam.39. nu.2.*

Nec aliquod habet momenti refugium, quo vim conclusionis euitare conantur Ad-

uersarij, quod nempè intelligi debeat non
nocere huiusmodi sententiam tertijs quoad
49 plenum præiudicium, secùs autem quo ad
semiplenam probationem, iuxta Alex. *in d. l.sapè nu.70.* Tiraquell. vbi supra *limit.* 19. Thusc. *litera R. concl.265. num.58.* Mascard. *concl.1267. nu.3.* Honded. *cons.17. nu.69.in prim.* Scacc. *de Iudic. cap.11. num.207.* nàm
50 hoc absolutè non subsistit, vt benè ostendit Mart.Medic *d.exam.39. n.26.* vbi de comuni, licet aliqui dicant, quodsi versamur in connexis semiplenam probationem faciat, & quod sit in Arbitrio Iudicis, an semiplenè probet, vel tantùm præsumptionem faciat,
51 vti distinguendo trad. Mascard. *d. conclus. 1267 nu.111.* Honded. *d.cons.17. num. 69.* Medic. *exam 39. nu.26.*

Sed præcipuè dicebatur absq. dubio non obstare præfatam sententiam D.Aloysiæ D.Ioannis vxori, quæ pro restitutione suarum dotium in hoc Iudicio comparuit, & cum ea quoq; Sp.Alexander Pinitesi, qui dotes aliquas filiarum D.Ioannis, quæ in Monasterio professæ sunt, de proprio soluit, & petunt sibi eorum crediti detractionem, seu satisfactionem in dicto fideicommisso competere.

Ex quibus, &c.

Exitum causę inuenies post sequentem Consultationem.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium* Auth. Res quæ *non procedit in muliere nupta, & dotata.*

2 *In nupta verò sine dote competit Beneficium. Contrarium nu.3.*

4 Auth.Res quæ *publicum fauorem principaliter concernit.*

5 *Matrimonia concernunt Reipublicæ conseruationem.*

6 *Ratio legis vbi cessat, ei⁹ quoq. dispositio cessat.*

7 *Lex de modo nō curat, vbi sequutus est effectus*

8 *Conditionalis promissio nil ponit in esse donec purificetur conditio.*

9 *Conditio adiecta exequutioni promissionis non reddit Actum, & promissionē conditionalē.*

10 *Filia habens dotes maternas pro sua dotis constitutione non consequitur Beneficium* Auth. Res quæ, *Contrarium nu.11. & nu. 14. Limita 15.*

12 *Filia si detractis legitima, & Trebellianica ex fideicommisso paterno, vel auito medicū deficit ad complendas congruè suas dotes pro modico non competit hoc Beneficium* Auth. Res quæ. *Contrarium nu.13.*

15 *Filię competit dictum Beneficium, etiamsi consequutura sit dotes maternas, si tempore suæ dotationis mater adhuc viuat. Declara num.21.*

16 *Dos dari debet maritę tempore contracti matrimonij.*

17 *Maritus de fructibus dotis, non autem de proprio substinere debet onera matrimonij.*

18 *Mulier alienare nequit proprias dotes, nisi certis casibus.*

19 *Dispositio conditionalis effectum non sortitur ante conditionis purificationem.*

20 *Conditio suspendit Actum.*

22 *Dos de fideicommisso congrua tantùm, & honesta detrahenda est.*

23 *Congruitas dotis desumenda est ex conditione dotandæ, & consuetudine Regionis, & ex alijs Arbitrio Iudicis.*

24 *Dos subsidiaria semper est regulanda iuxta necessitatem tantum dotandæ.*

25 *In detrahenda dote mulieris ex fideicommisso inspiciendum est quid in aliis mulieribus eiusdem conditionis seruatum sit.*

26 *Item habetur ratio legitimæ sibi debitę in bonis maternis.*

27 *Congrua dicitur dos, quę legitimę ęquiualet.*

28 *Dignitas conditionis parum, aut nihil attenditur, vbi diuitiæ deficiunt.*

29 *Dos fideicommisso in ea tantum quantitate est detrahenda, vt mulier condignè possit nubere.*

30 *Non potest mulier pingues dotes ex fideicommisso detrahere, vt supra propriam conditionem nubat. 31.*

33 *Fideicommissario sunt debiti fructus à die petiti fideicommissi.*

34 *Mulier fructus fideicommissi sibi non debitos & perceptos in suas dotes ex fideicommisso detrahendas imputare tenetur.*

35 *Limita si extarent, secus si forent consumpti. Declara 36. & 37.*

38 *De fideicommisso ex* Auth.Res quę *non modo dotes, sed fructus etiam dotium detrahendi sunt. Contrarium 39.*

40 *Sententia contra virum super dote data vxori nocet. Declara vt infra.*

41 *Scientia litis à viro agitatæ præsumitur in vxore ex communi habitatione.*

42 *Sententia declarans fideicommissum esse immune à detractionibus facit Rem Iudicatam quoad omnes licet non vocatos. Declara num.43.*

44 *Mulieri non datur Actio pro repetendis dotibus nisi soluto matrimonio.*

45 *Be-*

Digitized by Google

45 *Beneficium* Auth. Res quæ *non competit mulieri pro augumento dotium à viro de proprÿs bonis sibi facto.*
46 *Mulier potest agere contra bona fideicommissi pro restitutione dotium, omissa excussione bonorum viri alienatorum sibi hypothecatorum, & à tertÿs possessorum.*
47 *Quomodo, & quà æstimatione assignanda sint bona pro solutione dotium.*
48 *Simulatio non præsumitur, sed probari debet.*
49 *Causa simulationis est probanda.*
50 *Causa simulationis esse debet grauis, & non leuis, aut inuerisimilis.*
51 *Item species simulationis pernecesse est deducenda, & probanda.*
52 *Per testes non probatur simulatio contra publicum Instrumentum.*
53 *Contrarium imò etiam ex coniecturis probatur simulatio. Declara nu. 54. 55. 57.*
58 *Præsumptio Iuris ea dicitur, quæ à lege expressè approbatur.*
59 *Confessio fideicommissarÿ non officit substitutis pro facienda detractione ex fideicõmisso.*

ARGVMENTVM.

Beneficium *Auth. Res quæ* an competat mulieri iam nuptæ. Item an competat filiæ habenti aliũdè vndè se dotet, & diuiti. Dos congrua quæ dicatur ad effectum eam detrahendi de fideicommisso, & quorum habeatur ratio à Iudice, vt quantitas congrua determinetur. Beneficium dictæ *Auth. Res quæ* an competat pro vsuris, & interesse dotium. Mulier an imputet in suas dotes fructus ex bonis fideicommissi perceptos. Beneficium dictæ *Auth. Res quæ* an competat pro augumento dotium á Viro facto. Ad quam rationem assignanda sint bona pro solutione dotiũ. Simulatio contractus quibus probetur.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXIIII.

QVò verò ad merita Causæ dicebatur D. Camillæ filiæ nequaquã competere beneficiũ prædictæ *Auth. Res quæ*, inductum ratione necessitatis, vt aiunt Amat. *resolut.* 45. *nu.* 18. Cancer. *var. resol. to.* 2. *cap.* 12. *n.* 51. & quia propter dotes faciliùs nuptiæ contrahuntur & iusti liberi procreantur, vt in *l. pr. ff. de iure dot:* cum iam reperiatur nupta Spect. Hyacintho Bambacari, cui D. Aloysia mater pro dote dare promisit scuta termille quingentum, vt ex Instrumento publico deducitur, vndè communiter tradunt DD. Priuilegium detrahendi dotes ex fideicommisso nõ competere mulieri iam nuptæ, & dotatæ ex textu *in l. Pater filiæ ff. de condit.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 189. *n.* 52. Peregr. *de fideicomm. art.* 41. *nu.* 11. & 39. Petra *de fideic. q.* 8. *n.* 457. Licet in filia maritata sine dote cõtrouertãt DD., si dos possit a Patre de fideicõmisso constitui, & veriorẽ affirma-
2 tiuã sententiã contra Bartolũ dicant, vt ex Menoch. *d. præsũpt.* 189. *n.* 52. Fusar. *de substit. quæst.* 531. *nu.* 117. Tamen in nupta etiã sine dote cessare dictæ Authenticæ priuilegium
3 probant Casanatt. *cons.* 54. *nu.* 37. & Peguer. *decis. Catalon.* 116. *nu.* 8. 9. qui plures alios referunt; Cum enim dispositio dictæ Auth. principaliter publicæ vtilitatis fauorem con-
4 cernat Rot. Rom. *decis.* 312. *nu.* 21. *par.* 6. *recent.* ne scilicet ob deficientiam dotium matrimonia impediantur, vt exornando cõclusionem ait Casanatta *d. cons.* 54. *n.* 30. & mox dictũ est, quibus mediantibus Ciuitates hominibus replentur, & Respublicæ conseruã-
5 tur, §. *Quamobrem, &* §. *Adierunt Auth. de restit. & ea quæ parit,* Castrens. *cons.* 219. *col pr. ad fin.* meritò quoties publicæ vtilitatis stimulus cessat, quia iam matrimoniũ est contractum, cessare quoq. debet dotium cõstitutio ex illa lege permissa, vbi enim cessat ratio legis, ibi quoq; deficit eiusdem dispo-
6 sitio *l. in omni,* & ibi Bart. *ff. de Adopt. l. si maritus* §. *scripsi ff. ad Ad l. Iuliam de adult.* Neque curandum est, de modo dummodo
7 effectus sequatur *l.* 3. & ibi Bald. *C. de instit. & substit.* Barbos. *axiomat. iur.* 80. *nu.* 5. & vbi priuilegij ratio non applicatur, nec ipsũ
8 priuilegium suffragatur, *l. pen. ff. de militar. Testam. l. fin. C. qui ob longam tempor. præscript.* Fontanell. *decis.* 586. *sub num.* 6. *sub* & sic præcisè ea ratione, quia tunc neque militat ratio necessitatis, neque publicæ vtilitatis, cum iam mulier esset nupta, & dotata trad. Curt. Iun. *d. Auth. res quæ nu.* 45. Marsar. *de fideicomm. cons. pr. nu.* 41. *& seq.* Gratian. *cap.* 498. *sub nu.* 58. *& seq.* Manent. *dec.* 35. *nu.* 18. Rota Rom. apud Buratt. *dec.* 568. *nu.* 15. Et quamuis diceretur nuptã fuisse cum dote expresse detrahenda ex bonis ipsius fideicommissi, & solùm in subsidiũ, casu quo non licuisset bona fideicommissi alienare, conuentũ fuerit de danda dote viro ex bonis maternis, vndè tanquam conditionalis hæc promissio dotis officere nõ potuerit mulieri in sua actione consequendi dotes

in bonis Ascendentis paterni sibi ex lege
obligatis, conditionalis enim promissio nil
ponit in esse nisi conditione verificata, & sic
perindè est, ac si talis promissio facta non
fuisset, donec non constat fideicōmissum non
8 posse diminui Menoch. cons.99. nu.138.139.
140. & cons.105. nu.35. & infra cum simil.
Respondebatur tamen promissionem dotis
fuisse puram, quia simpliciter promittuntur
scuta 3500. pro dote D. Hyacintho viro post
obitum D. Aloysiæ, & licet subdatur, Da pagarsi in tanti effetti, e beni à elettione di detto
Sig. Iacinto da cauarsi da beni sottoposti à fedecommisso, hæc tamen verba, quę sunt adiectâ exequutioni solutionis promissæ dotis, ac
modum, & tempus concernunt, quo sit faciēda solutio, non reddunt antecedentem promissionem dotis conditionalem, sed promissio remanet simplex, & pura, prout ab
9 initio concepta fuit. vt benè trad. in proposito Crauett. cons.101. num.1. Decian. cons.5.
nu.4 lib.3. Gratian. cap.275. n.23. Couaruu.
de Testam. cap.3. num.9. de quo vide latè in
mea Consultat.117. ex num. 18. vsq. in fin.
lib.2. & latiùs Consultat.13. nu.16. ex n.39.
vsq. in fin. lib.pr. Vndè est, quod si purè, &
absque conditione dotes D. Camillæ constitutæ sint, non possit vtique gaudere beneficio dictæ Authenticæ, quæ non dotatis tantùm subsidium præbuit.

Et eò magis, quia negari non posse videtur, quin saltem D. Camilla sit habitura dotes maternas tanquam vnica in seculo filia
D. Aloysiæ matris, cuius dotes summā scutorum quatuormille complent; Mulier autē
habens dotes maternas, ex quibus sibi dotes constituere valeat, vel iam constitutas,
& post matris obitum promissas non admittitur ad Beneficium dictæ Auth: Res quæ, &
ad diminutionem fideicommissi, vt optimè
10 probant Petra de fideicommiss. quæst.8. n.460.
vers. Nihilominus, &c. Molin. de Hispan. primog. lib.2. cap.15. nu.68. Marta de success. legal. par.4. quæst.21. art.17. nu.8. & in digest.
nouiss. decis. to.5. tit. fideicommissum cap.48.
Peregrin. de fideicomm. art.42. nu.407. Fusar.
de substit. quæst 531. nu.144. & seq. & n.151.
Hodiern. ad decis. Surdi 62. nu.6. Rota Rom.
apud Seraphin. decis.779. in fin. & dec.737.
par.pr. diuersor. & decis.164. nu.5. par.5. &
dec.49. nu.5.6.7. & decis.240. par. 6. recent.
Casanatt. d. cons.54. nu.37.

Et quamuis hæc conclusio non admitteretur, quia potiùs in contrariū veriùs esse dicebatur, quod etiamsi D. Camilla congruam
dotem consequi posset ex dote materna, vel
ex alijs coniunctorum bonis, non indè tamē
efficeretur, quin detrahere posset dotem
ex bonis ascendentium fideicommisso subiectis, quod enim dispositio dictæ Auth. Res
quæ prębeat mulieribus hoc beneficium in
subsidium tantum, aliter est intelligendum,
quod scilicet dos detrahi nequeat de bonis
fideicommissi, quando adsunt alia bona libera eorumdem Ascendentium ad dotē obligatorum, sed quando talia bona non adsunt,
tūc in subsidium debeatur ex bonis fideicōmissi tàm cōstituti à Patre, quā ab aliis ascēdentibus ad dotem obligatis, etiamsi mulier
11 diues esset, & haberet aliundè, vndè se dotare posset. Gloss., Bart: & alij in l. fin. C. de
dot. promiss. Ang. in l. A filia ff. ad Senat. Cōs.
Trebell. Corn. d. Auth. Res quæ nu.9. ante fin.
Decian. cons. 10. num.8. 9. ante fin. Decian.
cons.10. nu.8. 9. lib.2. Odd. de fideicom. quęst.
39. art.4. nu.39. & 43. & quæst. 40. art. 10.
nu.136. & 137. vbi loquitur in indiuiduo de
fœmina descendente à Testatore, quæ fuerit
ab alio dotata, quam ab ipso fideicommittēte, nempè de bonis proprijs, maternis, vel
fraternis, aut alicuius Amitæ diuitis, & determinat eam de bonis fideicommissi esse dotandam, non obstante quod dotem habere
posset ex bonis prædictis, & idem confirmat
quęst 46. art.6 nu.49. & 50. vbi plenè, Menoch. cons.247. nu.41. & 52. Prout in simili dicitur, quod si Pater habuisset ius detrahendi
legittimam, & Trebellianicam ex ipso fideicōmisso, sed consumptę fuerint hæ portiones
in alienationib⁹ ab eo factis, aut aliter, vndè
in eius hæreditate tempore dotationis nō extarent, filia tunc habet actionem ad petendā
dotem de bonis Auiti fideicommissi, etiamsi
Pater dd. detractiones cōsumpserit Cephal.
cons.105. nu:18. Sim. de Pręt. de interpretat.
12 vlt. volunt. fol.437. nu.16. Menoch. de præs.
lib.4. præsumpt.189. nu.18. & cons.33. nu.18.
& cons.33. nu.38. vers. Non obstat, &c. Fusar.
cons.7. nu.22. Rota decis.457. & 889. nu.4
par.4. diuers. & apud Ludouis. dec.266. n.11.
Nec obstare dicebatur autoritatē Rotę Rom.
supra in contrarium adductam in decis.164.
nu.1.2. par.5. & dec.49. n.15. par.6. recentior.
quia loquatur Rota, quando filia consequi
debeat legittimam, & Trebellianicam in bonis Patris, aut Aui, quę pro dotibus eidē filiæ deseruire possint, tunc enim si ad congruā
dotationē aliquid deficeret, & ipsa bona
propria haberet, ex quibus supplementum
posset detrahere Rota voluit ob huiusmodi
12 supplementum fideicommissum diminui non
posse prout allegat Rota Rol. ita loquentem
cons.

*cons.*85. *nu.*9. *lib.pr.* Peregrin. *de fideicomm. art.*42. *nu* 66. & Rotam pariter in his terminis agentem *dec.*66. *nu.*3. *par.pr. recent.* cum non videatur cõueniens pro modica summa alienare prædium magni valoris fideicõmisso subiectum. Giouagnon. *cons.*22. *num.* 23. *lib.*2. Peguer. *decis.*156. *nu.*7. licet etiam in his terminis non esse tutam opinionem Rotæ dicatur in puncto iuris, quia filiæ ex bonis Ascendentium debetur dos congrua, & si excedat legittimam, & ipsa possit aliundè se
13 dotare. Thesaur. *dec.*192. *nu.*3.4.5. *& infra iuncto nu.*12. *in fin.* Ruin. *cons.*199. *per totũ*, sed præcipuè *nu.*10.11. *lib.*2. Peregrin. *de fideicomm. art.*42. *nu.*39. *&* 43.

Quibus tamen nõ obstãtibus hæc videtur semper comuniter apud DD. recepta sententia, quod si filia habeat aliundè, vndè se cõmodè, & cõgruè dotari possit, nõ liceat ei dotes ex fideicommisso detrahere, etiamsi non adsint bona Patris iuxta superiùs allata DD.
14 testimonia, quibus addi possunt Petra *de fideicomm. quæst.*8. *nu* 459. *vers. Nihilominus, &c.* Fontanell. *de pact. nuptial. claus.*5. *Gloss.* 2. *par.*2. *nu.*10. Fusar. *quæst.*531. *num.* 144. *& cons.*117. *nu.*3. Rota Rom. *dec.* 737. *par. pr. diuers.* & apud Seraphin. *decis.* 1138. *in princ.* Bellon. *cons.*83. *nu.* 8. Magon. *decis. Florẽt.*50. *n.*17. vbi ꝙ requiritur necessitas, siuè egestas omnimoda ex parte mulieris.

Nec refragatur, ꝙ D. Aloysia mater adhuc viuat, quo in casu filiæ debitam esse dicatur detractionem suarum dotium ex bonis fidei-
15 commisso subiectis iuxta tradita à Ruin. *cons.* 99. *nu.*10. *lib.*2. quem referunt, & sequuntur Peregrin. *de fideicomm. art:*42. *nu.*47. Fusar. *quæst.*531. *nu.*152. Nam, vt aiunt, non suffragatur ad istum finem huiusmodi successionis spes, cum effectum aliquem parere nõ possit, nisi post eiusdem D. Aloysię mortem, dotem autem propter onera matrimonij necesse sit in præsenti marito dari, *l. pro oneribus*
16 *C. de iur. dot. l. de ys*, & ibi DD. *C. eod.* Crauett. *cons.*91. *nu.*8. *& seq.* quę onera non debet interim maritus de proprio substinere,
17 sed pro eis fructus percipere dotis, Bald. *cons.*94. *per tot. lib.pr.* Alex. *cons.*31. *nu.* 20. *& seq. lib.*6. Rom. *cons.*517. *n.*5. & in pũcto quod nõ obstãte donatione facta à matre filiæ collato tñ effectu in tẽpus mortis matris admittatur interim filia ad detrahendã dotẽ de fideicommisso intuitu onerum matrimonij decidit Rota Bonon. *diuers. decis.* 47. *nu.* 19. *&* 20.

Nàm imprimis incertitudo successionis propter periculum dilapidationis ante mortem ipsius matris in iure, & in facto pariter tollitur. In iure enim clarùm est, non posse mulierem suas dotes distrahere, & alienare nisi certis à legibus præscriptis casibus, vide. licet, nisi causa alendi Patrem, virum inopẽ, & filios, item causa eosdem à captiuitate, seu carceribus eximendi, vel sui ipsius substenta-
18 tionem, vti notant Gratian. *cap.*108. *per totũ, & cap.* 952. *pariter per tot.* Rota Romana apud Buratt. *dec.*783. *nu.*12. *& seq.* quos casus accidere non posse D. Aloysiæ eius conditio satis manifestum reddit; & ideò omnis dilapidationis, & incertitudinis timor omninò deficit. Sed quatenus etiam dubia remaneret successio in omnibꝰ maternis bonis, quæ matrẽ nunc possidere patet, nec fortè ea defuncta tot superessent in eius hæreditate bona, quæ pro congrua filiæ dotatione sufficerent, cum nulla dispositio conditiona-lis effectum sortiri valeat antequã purificetur
19 conditio, *l. pecuniã ff. si certum petat.* Crauett. *cons.*170. *nu.*8. Rol. *cons.*18. *n.*15. *lib.*3. Rom. *cons.*421. *nu.*2. quia conditio suspendit actum
20 *l. cedere diem ff. de verb. oblig.* tunc euentu dictæ conditionis sequuto, & non antea fiet Actioni subsidiariæ locus, eò magis, quia nõ potest haberi ratio de vsuris dotium, iuxtà supra in obiecto firmata, cum ipsemet Dñus Hyacintus vir D. Camillæ in dotali Instrumento expresè renunciauerit dictis fructibus dotium, quos non petere se obligauit donec D. Aloysia viueret, & ita in se susceperit onera matrimonij, vndè cessant rationes tàm in *d. dec. Bonon.*, quàm in alijs autoritatibus in contrarium adductæ, & in hoc casu, cũ nẽpè maritus non possit consequi fructus dotis, tunc in constituenda dote habendã esse rationẽ bonorum matris, & Auiæ, in quibus
21 filia est successura, etiam matre, & auia viuẽte pulchrè decidit Rota Rom. *decis.*240. *nu.*10. 11. 12. *par.*6. *recent.*

In facto quoque meliùs tollitur omnis incertitudo, & periculum successionis, seu non consequendi ex hæreditate materna dotes; Quià iam ipsa mater in publico Instrumento cum requisitis solemnitatibus promisit post mortem suam tradere D. Hyacintho genero scuta termille quingẽta, pro quà promissione suo tẽpore cõplẽda vniuersa quoq; sua bona obligauit, & hypothecauit, & ita cessat timor omnis dilapidationis bonorum D. Aloysiæ, nàm in quemcumq; sua bona huiusmodi hypotheca affecta transibunt; & sic perneccesse, cauta satis, & certa est in pręsenti D. Camilla suas, & plusquam congruas recepturam esse ex hęreditate materna dotes, vndè cessat ratio con-

consumptionis stante iam peracta obligatione præfata; Item cessat altera ratio, ex quàquę dictæ Imperatoriæ largitati in dicta *Auth.* Res fieri solet locus, nempè quia interest Reipublicæ, quod mulieres dotentur, cum iam sit efficaci obligatione dotata; & tertia pàriter ex eo deducta, quia si Ascendens ille fideicômissi institutor viueret, præsumitur, quod potiùs pateretur suum fideicommissum diminui, quam quod illa fœmina à se descendens sine dote, & innupta viueret, cum D. D. Camilla sit iam nupta, & habendæ dotis iam non est, dubia stante obligatione præfata, etiamsi de fideicommisso eiusdem dotis sibi denegetur detractio.

Quando autē huiusmodi detractioni dotis esset modo aliqua ratione locus, cum hæc sit subsidiaria, non prohibito, & ad arbitrium, & in excessu detrahēda venit in euersionem totius fideicommissi, sed honesta, & congrua tantum deducenda est, vti declarat ipsemet
22 textus in dicta Auth. *Res qua*, ibi ijs verbis *pro modo honestati personarum congrua*. Sed clarius in corpore, vndè sumpta est eadem Auth. & inter leges Cod. relata, nempè *in tit. Authentic. de restit. & ea qua paris vndecimo mense, cap. pr.* vbi Iustinianus sic originaliter loquutus est. *Deindè ex reliqua substantia parte, si non suffecerit legitima pars ad dotis, aut ante nuptialis donationis oblationem; honestè, & secundum personarum qualitatem, & merita excipere etiam hoc ad restitutionē, &c.* & ita successiuè dictæ legis autoritate moti declarāt Castrēs. *in l. à filia ff. Ad Trebell.* necnon & Alex. ibi *nu.3.* Ias. *in d. Auth. nu.3. ad fin.* Bellon. *d. cons.83. nu. 10.* Odd. *quæst.43. art.4. nu.71.72.* Thesaur. *dec. 192. nu.3.* Ruin. *cons.199 per tot.* sed præcipuè *nu.10.11. lib.2.* Peregrin. *de fideicomm. art.42. nu.39. 43.* plenissimè Menoch. *cons. 247. nu.32. vers. Respondetur, &c. & nu. 40. 41. 42. 43. & plurib. seq.* vndè merito aduertit Rota in Romana *hæreditatis 14. Decembr. 1646. coram Arguell. modo inter impressas à pag. decis.438. par.9. recent. §. Et supradicta communis doctrina*, non oportere tam effusas habenas etiam descendentibus relaxare, vt pro libito omne fideicommissum valeant hoc colore subuertere, illudere Testatoribus, ac fideicômissarios miseros supplantare.

Quod autem congruitas dotis declaranda sit, habita ratione qualitatis, & nobilitatis fœminæ dotandæ, & consuetudinis regionis
23 hoc non negatur, & probant Menoch. *d. cōs. 247. nu.4. & seq.* Odd. *d. quæst.43. art.4. nu. 76. 77.* sed ego hoc idem latiùs tanquam Iudex hunc articulum decidendo firmaui in mea Consultat 7. *vol. pr.* vbi *nu. 21.* in primis huiusmodi congruitatis dotis declarationem communiter in Arbitrio Iudicis repositam fuisse probaui; Secundariò verò *ex nu. 26.* plurium quoque imò comuni omnium, autoritate Doctorum ostendi, huiusmodi iuū Arbitrium debere Iudicem suadere ex diligenti animaduersione facta qualitatis, seu dignitatis parentum, & eorum Patrimonij, numeri liberorum, conditionis dotandæ mulieris, & consuetudinis Ciuitatis, aut Regionis, in qua mulier nubit, & dos traditur, & alij etiam dixerunt ad hunc effectum euertendi fideicômissum, & cuius euersio in subsidium tantūmodò permittitur, subueniendū esse tantū necessitati mulieris, itaut sufficiat habere dotes huiusmodi, quibus cum honestè, non aut splendide nubere valeat; & sic ad meram dotandæ necessitatem esse taxandas
24 semper, ac dos subsidiaria ex aliorum bonis, quam parentum, expetenda est, tradit Rota Rom. *decis.298.* apud Caualer. per totam, quam alijs eiusdē Sacræ Rotæ allegatis decisionibus Iudicando seruauit Nouar. *dec.21. ex nu.3.* Vndè cum probatum hic fuerit in processu cum dote in summa scutorum mille non modo iuxtà consuetudinem Patriæ fuisse retroactis temporibus aliàs *nobiles puellas* nuptui traditas, sed potissimum aliàs de eadem Nobilissima familia de Bernardis, quod fortiùs vrget iuxta traditionem Fu-
25 sar. *de substitut. quæst.531.166.* & monet Rota *dicta decis. coram Arguelles supra n.22. relatis* pluribus alijs in comprobationē citatis §. *supra indicato*, ibi, *& quod actum est cum alijs faminis eiusdem familiæ*. In quo pariter §. *sequens*, ostenditur iniustum fuisse Iudicis arbitrium, qui dotes in scutis quinque mille taxauerat, quam excessiuā dicit etiam in Nobilibus, & congruam declarat in scutis mille etiam pro magno Comite, & plurium Ciuitatū confirmat exēplo in huiusmodi quantitate posse ad sūmū ex dicto fideicômisso deduci, Eò magis quià spes hic sibi non deest successionis in maternis dotib⁹, seu saltē certissima, & in iure probata consequendæ legitimæ portionis, quæ alia scuta mille excedet, quam spem maternæ successionis nō parum
26 conferre in æstimanda filiæ cōgruitate dotis tradunt Giouagnon. *cons.99. nu.47. lib. 1.* & cum aliis Rota Rom. à me relata *dicta Consultat.7. n.30.* Prout si ex d. Sp. Christophori fideicommisso legittimæ sibi competijsset detractio, stante numero filiarum, & iuris nostri muni-

municipalis etiam ordine seruato pro sua legittimâ longè minus scutorum mille pro sua rata perciperet; Congruâ verò semper dici-
7 tur dos, cum legittimæ æquipollet quantitati. Paris. *cons.63. nu.51. in 2.* Cephal. *cons.668. nu.10.* Rota Rom. apud Mantic. *decis. 329. num. 6.*

Nec obstat, quod pariter probatum fuerit aliàs Nobiles mulieres cum ampliori vtique dote nuptui fuisse traditas; Voluntariè enim hæ dotes constitutæ sunt à Patribus non egenis, vt erat Sp. Ioannes Pater D. Camillæ, sed fortunæ bonis affluentissimis, & quas de proprijs pecunijs erogabant, non autem ex alienis bonis in aliorum substitutorum perniciē in subsidium expostulabant, vndè distinguēdi sunt casus, vbi enim non sunt diuitiæ, dignitas non attenditur ait Gratian. *cap. 498. nu.63. vbi nu.60.* addit, quod fideicommissum ex causa dotium minùs lædendum quam sit possibile, & in eo tantum vt possit mulier condigno nubere, & idem ait Rota Rom. *dec.249, nu.pr. par.3. recent.* Imò dixit Cardutius *inter cons. vlt. volunt. Zileti cons. 79. nu.43,* quod si condignitas cum minori dote possit haberi, minor est taxanda. Nec licet mulieri in euersionem fideicōmissi pingues dotes, prout fortè diuiti Nobili conuenirent, sibi ex ipso fideicōmisso desumere. Decian. *respons.17. nu.23. 24. in 2.* Fusar. *d. quæst.531. num.120.* Et hinc etiam respondebatur ad obiectum diuitiarum, & opulentæ conditionis, vltrà nobilitatem Sp. Hyacinthi viri; quia licet ipse dotes forte mereatur ampliores; Nō tamen hoc est considerandū in dimetienda cōgrua dotium mensura; Non enim facultatibus longè abundantiorem D. Camilla, sed potiùs conditionis æqualis sibi quærere virum debuerat, quia licet aliquādo pro viri dignitate maior quoq; dos cōstituenda sit, hoc tamen permicti non potest, cum in aliorū redundat detrimētum, vt trad. in proposito Bald. *in d. Auth. Res que sub nu. 18. vers. Vltimo nota C. comun. de legat.* Peregrin. *de fideicomm. art.42: sub num. 78. vers. Non tamen conceditur.* Mātic. *de tacit. lib.12. tit.21. sub nu.26. vers. Neque enim debet esse.* Fusar. *de substit. quæst.531. nu.170.* cum alijs à me enumeratis *d. Consult.7. nu.28.29.*

Verùm quando etiam aliqua portio dicti fideicommissi D. Camillæ deberetur, cum à die mortis D. Ioannis Patris possederit, & modo quoq; possideat fideicōmissi bona, quæ DD. de Bernardis substitutis statim sequuta morte D. Ioan. spectabāt, & pluries insteterūt postea sibi restitui, sunt eis quoq. à die obitus D. Ioan. fructus eiusdem fideicommissi debiti
33 post relatos à Fusar. *q.626. nu.50.* Quos fructus perceptos ex bonis fideicōmissi in suas
34 dotes imputare tenetur mulier iuxtà tradita ex Bart. *in l. mulier §. cum proponeretur n.3 ff. ad Senat. Cons. Trebell.* Castrens. *ibidem nu. 5.* Cuman. *nu.2.* Roman. *cons. 232. circa fin.* Alba *cons.502. nu.17.* Menoch. *cons. 1127. in fin.* Peguer. *dec.116. nu.5.* Casanatta *cōs. 54. nu.54.* Consta *de remed. subsidiar. remed. 6. nu.2.* Gratian. *cap 851. nu. 42. 43* Rota Rom. apud Seraphin. *dec.465. & decis.481. nu.2.* Beltramin. *ad decis. Ludouis.543. nu 4.* Et quamuis dicatur ex aduerso tunc huiusmodi fructuū habēdam esse rationem si modo extarent tempore constituendæ dotis, se-
35 cus si fuerint consumpti. Ias. *in d. Auth. Res que col. vlt. vers.12. Limita.* Menoch. *cons. 247. nu.39.* Petra *de fideicomm. quæst.8. nu. 489. vers. Declaratur, &c.* Fusar. *d. quæst.531. nu.120.* Ferentill. ad Buratt. *dec.641. nu.20.*

Aduertendū est, quod tunc nō imputantur fructus in detractionibus faciendis ab ijs, qui vocati sunt ad fideicommissum, quia iudicio
36 Testatoris illos percipere dicūtur Peregrin. *cons.68. nu.3. lib.3.* Menoch. *cons.292. n.21.* Fusar. *quæst.665. nu.7. & seq.* Secus autem est, quando agitur de persona ad fideicommissum non vocata, & in specie de hærede, quæ in fideicommissi restitutione intendit ex eo suas dotes detractas retinere; Ista enim non percipit fructus ex mente Testatoris, & propterea eos perceptos in suarum dotium creditum imputare tenetur: Alba *d. cons.502.*
37 *nu.17.* Rim. Iun. *cons.111. nu.7, lib.1.* & benè declarat Gratian. *cap.832, nu.42.43.* & si cōsumpserit sibi imputare debet, vt ait Menoch. *cons.1128. in fine.* Nec refragatur, quod pariter dicitur de bonis fideicōmisso subiectis ne dum ipsas dotes licitum esse detrahere, sed etiam fructus à die, qua debuissent do-
38 tes constitui iuxta allegatam decisionem Rotę Rom. *decis.528. nu.3. par.2. recent.* & latè probare student præcœteris Cancer. *var. resolut. par.pr. cap.9. n.185* Mastrill. *dec.1256, nu.10.* Paschal. *de Patria potestate par.2. cap. 7. nu.39. cum seq.* vbi plures rationes adducit, præter ab aliis adductam, quod obligatio, quæ ex iuris dispositione contracta præsumitur in bonis Ascendentium fideicommisso subiectis fauore descendentium mulierum, vt indè dotium constitutionem, vel restitutionem consequantur, ad dotales etiam vsuras extēdatur, sicut regulariter obligatio stipulata pro sorte trahi solet ad vsuras iuxta text. *in l. Lucius ff. qui potior. in pignor. habeat.*

beant. & in l.etiam C.de iur.dot. quam ratio-
nem retulit approbando conclusionem Rota
Rom. *in Auenionens.Pecuniaria 5.Apr.1647.*
apud Verospium in princ. inter impressas dec.
39. par. 10. recent. cum alijs pluribus e-
numeratis à Castillo *de Alim. tomo 8.cap.36.*
§.5. *ex nu.pracipuè 25.*

Primò enim in facto ex supra expositis
cessat obiectum, quia cum Sp. Hyacinthus
vir, cui erãt tradendæ dotes, seu saltem fru-
ctus, cum quibus onera matrimonij compen-
saret, in ipso Instrumento renunciauerit, &
promiserit huiusmodi fructus viuente D.A-
loysia matre non petere, consequenter cessat
quoque causa necessitatis, ex qua mouetur
dispositio dictæ *Auth. Res quę*, vt sæpius dixi.
Sed vlterius additur, quod, vt patens est, &
sæpiùs dictum fuit, cum dicta Authēticæ pro-
uisio exorbitans sit, & ideò strictissimè sit in-
terpretanda, dum alienationem fideicõmissi
pro dotium constitutione contra expressam
testantium prohibitionem permisit, non de-
bet, nec aliquo iure potest extendi etiam
39 ad fructus earumdem dotium, cũ de illis mē-
tionem non habeat, vt optimè ratiocinatur
Marescott. *var. resolut. lib.2. cap.67. nu. 45.*
benè Gratian. *cap.43. nu. 28.* Mart. Medic.
examin. Senens.3. n.97. Rota Rom. apud Se-
raphin. *dec.481. n 2.* & alia opinione licet re-
lata negatiuam tamen profitetur Castillo *d.*
§. *5. ex nu.28. vsq. in fin.* & Rota Roman. in
mox allegata decis. apud Verospium licet af-
firmatiuam opinionem sequutam esse videa-
tur, eam tamen moderatur in §. *Nos tamen*
fructus, vt liceat mulieri huiusmodi interusu-
ria ex fideicommissi tantum redditibus exi-
gere, non autem ex proprietate bonorum di-
strahenda.

Quò verò ad D. Aloysiam vxorem Sp. Io:
vltimi fideicommissarij sine prole masculina
defuncti, & petẽtem ex d. fideicommissi bonis
in subsidium suarum dotium restitutionem
sibi fieri, in primis ei pariter opponebatur
obstaculum rei Iudicatæ, nàm licet non in-
teruenerit in ijs Iudicijs, in quibus successit
sententia prædicta, interuenit tamen Sp. Ioa:
maritus, qui petijt ex dicto fideicommisso do-
tes suæ vxoris restitui, maritus autem dicitur
dominus dotis, & potest dotem petere, &
sententia contra virum super dote data mu-
40 lieri nocet, *l. doce Ancilla C. de rei vindicat.*
vbi Salyc. *nu.4.* Bart. *in l. de die ff. qui satisd.*
cogant. Alex. *in l. sępè nu.97. ff. de Re Iudic.*
Milanens. *dec.3. nn.108.109.* Scacc. *de re Iu-*
dic. Gloss.14. quæst.12. nu.29. & licet Barto-
lus requirat, quod vxor litem sciuerit agita-
ri, & passa fuerit maritum super suis dotibus
in Iudicio stare, huiusmodi scientia ex coha-
bitatione cum viro, præsertim quando lis fuit
41 diuturna, satis probata dicitur Mascard. *concl.*
1293. nu.9. Hondod. *cons.80. num. 41. in 2.*
Sed respondebatur prædicta in diuersis ter-
minis haberi, nempè quãdo maritus agit pro
consequenda dote sibi, & eius vxori promis-
sa, & ideò dicebatur ei nullo pacto officere
posse supra commemoratam sententiam cõ-
tra D. Ioannem virum prolatam, cum in illo
Iudicio vocata non fuerit, nec interuenerit,
vndè quoad eam dicatur dicta sententia res
inter alios acta *toto tit. ff. & Cod. Res inter*
alios acta. Opponebatur tamen quod cum
per dictam sententiam decisum sit, domum
fideicommisso prædicto subiectam, immunem
esse debere à prætensa restitutione, & consti-
42 tutione dotium; Ideò tanquam latam super
statu rei omnibus obesse, quamuis in dicto
Iudicio non interuenientibus ex traditis per
Rotam Rom. *dec.44. nu.6. par. 4. diuers.*

43 Sed fuit responsum ibi loquutã fuisse Ro-
tam de priuilegio personali exemptionis cõ-
cesso nempè personis RR. Patruum Iesuita-
rum, quæ vti lata quodammodo super statu
personæ affirmatiuè afficit omnes, vt *in d. l.*
ingenuũ, sed ea, de qua nũc agimus, sententia
non est super statu, nec affirmatiuè *est prola-*
ta, sed negatiuè, & præsertim *est super exe-*
quutione sententiæ latę super detractionibus
petitis, dum dixit sententiam primi Iudicis
non esse exequendam, & ideò fortiùs præiu-
dicare non valet non citatis, quibus princi-
palis sententia non præiudicasset.

Imò ampliùs pro D. Aloysia subiungeba-
tur, quod quando etiam primus Iudex in
sua sententia decidere intellexisset Sp. Ioan-
nem verè habuisse bona libera sufficientia
pro constituendis dotibus proprijs ipsius *D.*
Ioannis filiabus, certùm tamen est, nec ha-
buisse, nec habere potuisse rationem aliquã
dotium D. Aloysiæ, cum tũc temporis adhuc
viueret Sp. Ioannes maritus suus, vndè con-
stante matrimonio ipsi D. Aloysiæ deficiebat
actio pro repetitione proprię dotis, quæ so-
44 lùm ei competere incæperit post dissolutum
matrimonium, *l. cũ notissimi §. illud C. de pre-*
script.30. vel 40. annor. l. quæsitum C. de iur.
dot. Grauett. *cons.116. nu.8,*

Pro quarum dotium D. Aloysię restitutio-
ne animaduertendum est insuper, quod scuta
ducentum, quæ pro augumento dotium D.
Ioannes vir in publico Instrumento vxori
cõstituit, ex fideicommisso detrahi nullo pa-
cto possunt, Beneficiũ enim Authenticæ præ-
dictæ

dictæ non comprehendit augumentum do-
tis à marito factum constante matrimonio
dùm non constat, quod aliundè venerit, quã
45 ex bonis eiusdem viri. Menoch. *d. presumpt.*
189. *nu.*71.*&* 74. *lib.pr.* Peregrin. *de fideic.*
*art.*42. *nu.*84. Fontanell *de pact.nuptial.claus.*
5. *Gloss.pr. par.*2. *nu.*84. Fusar. *d.tract. quæst.*
532. *nu.*23.*&* 35.

Dicebatur etiam pro parte eiusdem D.A-
loysiæ, quod licet D. Ioannes suus vir post
factam obligationem restitutionis dotis om-
nium suorum bonorum aliqua ex ijsdem suis
bonis alienauerit in tertium, super quibus
posset ipsa petere satisfieri,& fortè priùs etiã
excutienda viderentur hęc bona tanquam li-
bera, nec fideicommisso subiecta, antequam
contra bona fideicõmissi actiones dirigeret,
receptum tamen esse dicitur, eam rectè con-
tra bona fideicommissi agere posse omissis
bonis liberis alienatis, & existentibus apud
tertium possessorem, quamuis ratione con-
tractę hypothecę sit in ijs possessore anterior
& potiora iura retineat Castrens. *cons.* 219.
46 *ante finem lib.pr.* Anan.*cons.*61. Ias.*cons.*157
*col.pr. lib.*2. Dec.*cons.* 519. *col. fin.* Eugen.
*cons.*54. *nu.*4. 18. 19. 20. cum aliis quos re-
fert Odd. *d. quæst.*44. *nu.* 83.

Sed qñ etiã D.Aloysiæ in dd.bonis liberis
esset assignãda restitutio dotis pro cõcurrẽti
quãtitate sui crediti dotalis,dicebatur huius-
modi bona fore eidem assignanda iuxta ęsti-
mationem præsentis temporis, & habita ra-
tione,quod dantur pro restitutione dotis lo-
co pecuniæ receptæ, & in qua dos soluenda
fuisset, & sic vt reddant scutos quinque pro
quolibet centenario, cum huiusmodi fructũ
reciperet ex pecunijs, si dos sibi in pecunijs
restitueretur, prout restitui deberet, cum in
47 pecunia sit soluta. *l.res in dotem ff.de iure do-*
tium, & quod æstimatio facienda sit iuxta tẽ-
48 pus pręsens trad. Gratian. *cap.*7. *nu.* 21. *&*
*cap.*766. *n.*40.41. & quod ad rationem quin-
49 que pro centenario adest Gloss. *in Auth. per-*
petua in verba *Iusta. C. de Sacrosanct. Eccles.*
quam communiter sequũtur DD. Ias.*in l.fun-*
*dum per fideicommissum nu.*5. *vers.Item adde,*
ff. de leg pr. Tiraquell. *de retract. lignag.*§.1.
Gloss 6. *nu.*19. Couar. *lib.*3. *var. resolut. cap.*
9. *nu.*5. Hond. *cons.*30. *nu.*20. *lib.pr.* Bellon.
*decis.Iannens dec.*194. *nu.*3. Barz.*decis.* 22.
*nu.*34. Rota Rom. apud Ludouis. *decis.* 553.
*nu.*8. *& dec.*81. *nu.*31. *par.*6. *recent.* & ob id
obseruandum est,quot fructus ex bonis per-
cipiantur habita ratione aliquorum annorũ
ante assignationem bonorũ Ferentill. ad Bu-
ratt.*dec.*538. *n.*27. Imò dùm pro pecunia,quã

viro soluit in traditione dotium,bona stabilia
recipere coacta est mulier, assignari ei tunc
debere cum diminutione tertiæ partis ait, ex
50 autoritate Thesaur. *dec.*153. *n.*4. & etiã Bur-
satt. *cons.*9. *nu.*35. Surd. *cons.*30. *nu.* 15. *vers.*
Sed iustum. Io. de Sess. *dec.*88. *nu.*26. Sola *ad*
Constit. Sabaud.sub rubr. de forma ac ord.ser-
*uãd. in pign.subhast. tit.*38. Gloss. *pr. n.*27.*&*
per tot. Peregrin. *cons.*37. *circa med. vers.Vbi*
*post lib.*4. Add.ad Gizzarell. *decis.*7. *sub nu.*
10.]Rota coram Durano *decis. pr. nu.* 36.
37. *&* 38.

Prout etiam hæc omnia videbantur adap-
tari posse circa deductum interesse Sp. Ale-
xandri Piniteſi, qui petijt ex eodem fideicõ-
misso detrahi dotes aliarum filiarum Sp:Ioã-
nis sororij sui, quas ipse de proprio soluit,
dum in Monasterio Religiosam vitam Pro-
fessę sunt,quem pariter in dicto primo Iudi-
cio nullas partes egisse constet, & ideò dictã
sententiam tanquam rem inter alios actam
sibi nullo modo obstare posse ex supra tradi-
tis dicebatur. Quo tamen ad rem Iudicatam
obstare replicabatur,quod D.Alexander ius
suum deriuare certum est à Sp. Ioanne, con-
tra quem lata fuit sententia; sententia autẽ,
quæ Authori nocet, præiudicat etiam suc-
cessori singulari, vel vniuersali, & habenti
51 ab eo causam, cum quo lis habita fuit.Gloss.
in l.cum eadem in verbo personarum, ff. de ex-
cept. rei iudic. Aret. §.*Item si nu.*37. *instit. tit.*
de except. Surd. *cons.*312. *nu* 11. *& decis.* 20.
*nu.*3. Felyn. *c. P. & G. vers. Quinto limita*
de offic. deleg. Menoch: *cons.*521. *nu.*58.

Verum quicquid sit quoad exceptionem
rei Iudicatæ,in meritis omni actione destitui
patet. Nam in facto constat, quod licet ipse
post annum probationis in actu emissæ pro-
fessionis dictarum filiarum Monasterio pro-
missas,& consuetas dotes exoluerit; pariter
etiam ex alio publico Instrumento manife-
stum patet, eãdem summam antea titulo de-
positi recepisse à præfato D. Ioanne, vt eam
postea suo tempore, & in casu emissæ profes-
sionis ab ijsdem filiabus eidem Monasterio
solueret, vndè resultat non de propria, sed
de pecunia Patris dictas dotium solutiones
fuisse factas.

Nec aliquid releuat, quod dicitur, dictum
depositum pecuniarum fuisse fictum, & simu-
latum,cum verè tunc, nec postea aliquas
pecunias Sp.Alexander à Sp.Ioanne recepe-
rit, sed eas de proprio soluerit. Nam huius-
52 modi asserta simulatio non fuit aliquo pa-
cto probata, vti debuerat ex traditis per Al-
bam *cons.*9. *nu.*5. Purpurat. *cons.*358. *num.*3.

Rota *dec.413 n.pr. par.2. rec.* imò etiã pro-
bari debet simulationis causa, Alba *d.cons.9.*
nu.pr. & seqq. Honded *cons.42. nu. 27. in 2.*
Purpurat. *cons.358 nu.9.* Natta *cons.628.nu.*
17. Farinacc. *de simulat. q.162. nu. 136.* Nec
quælibet imaginaria causa, & leuis sufficit,
sed grauis, euidens, & verisimilis requiritur.
53 Alba *d cons.9. nu.7.* Honded.*d.cons.41.n.28*
Rota Rom. *d. dec.413: n. 1.* Nec non etiam
probanda est species simulationis, aliàs
generalis, & simplex simulationis allegatio
54 esset informis, nec posset attendi Addentes
ad Bart. *in l.pr.C. Plus valere. quod agitur li-*
tera B. Alex. *cons.111.nu.pr. lib.3.* Dec.*cons.*
463. nu.8. Purpurat. *d.cons.358.nu.5.* Hõded.
d.cons.41. num.6. & quicquid dicere conati
sint adducti testes, contra publicum Instru-
mentum simulatio non probatur per testes
55 Ancharan. *cons.226. nu.4.* Rim.Iun. *cons.83.*
nu.21. Felic. *alleg.14. nu.9. lib.1.* Rota Rom.
d.decis.413. nu.2. in fine.

Nec obstat, quod dicitur contra Instru-
mẽtum simulationem probari nedum ex de-
positionibus testium, sed etiam ex coniectu-
56 ris, quod est fortiùs ex traditis per Farinac.
de simulat. d. quæst.162. nu.96.97. 102. 105.
110. 120. 130.& 135. vbi plenè, Nàm con-
clusio tunc procedit, quãdo causa simulatio-
nis non modo est allegata, sed insimul etiam
57 concludenter probata sit, vt trad. Alba *d.*
cons.9. nu.pr. 8. 9. Honded. *d.cons.41. nu.97.*
in 2. Purpurat. *cons.158.nu.9.* Bertazol.*cons.*
65. nu 4. Natta *cons.128. nu.29.& cons.537.*
nu.33. idem Farinacc. *d. q.162, nu. 136.* Al-
douin. *cons.69. nu.16.* Rota Rom. *decis. 337.*
nu.3. post secundum vol. consil Farinacc. & la-
tiùs Beltramin. in Addit. ad decis. Ludouis.
157. nu.27. Quod autem in præsenti nulla
fuerit probata simulationis causa satis liquet
ex processu. Sed in casu etiam, quod conie-
cturalis sufficeret probatio, contra publicum
Instrumentum non admittuntur coniecturæ
quælibet, sed plenę tantum, & concludentes
58 simulationis probationem. Ancharan *cons.*
226. nu.4. Rim. Iun. *cons.83. num 21.* plenè
Farin. *cons.40. nu.65.* Felic. *alleg.14. num 9.*
lib 2. Aldouin. *cons.69. nu.87.* Rota Rom. *de-*
cis.413. nu.2. par.2. in recent. & dec.207. nu.
pr. post 2. vol. cons. Farinacc. Imò etiam de-
bent esse vehementes, & vrgẽtes, aliàs enim
59 si tantũ sint probabiles, non sufficiũt. Decian.
Respons.59. nu.5 lib.2. Surd. *cons.327. nu.49.*
Farinac. *cons.82. nu.28. lib.2.* Caputaquens.
de.163. par.3. Prout etiam requirũtur præ-
sumptiones legis, nec hominis tantum suffi-
60 ciunt Menoch. *cons.576. num. 32.* Peregrin.
cons.75. nu.16. in princ. Felic. *alleg. 14. nu.*
14. Add. ad decis. Rotæ Rom. Ludouis. *dec.*
113. nu.14. Farinacc. *d. q.162. nu.140.* vbi
de veriori, & magis communi opinione testa-
tur, licet sub *num 141.* alios paucos referat
contrarium defendentes, in coniecturis ho-
61 minis prudentis. Pręsumptio autem iuris ea
dicitur, quæ à lege expressè approbata fuit
Menoch. *de præsumpt. lib.1. quæst.5. nu.6.*

Nec obstat, quod ipsemet Sp. Ioannes in
Instrumento postea sequutę solutionis fassus
fuerit dictas dotes verè solui à Sp. Alexan-
dro de proprjs pecunijs, nàm confessio Pa-
tris non potest officere tertio, ac fideicommis-
sario, neque probationem aliquam consti-
62 tuere in fideicommissi pręiudicium, Paris.
cons.52. nu.4. & cons.63. nu.57. vol.2. Alba
cons.512. nu.11. Baldus *Nouell. de priuileg.*
dot. par.6 priuil.13. vbi quod confessio facta
per hæredem grauatũ de dote habita, seu de
debitis pro dote factis nihil valet in preiu-
dicium fideicõmissarij, nisi probetur id alio
modo Menoch. *de præsumpt. lib.4. præsumpt.*
190. nu.50. Peregrin. *de fideicomm. art.41.*
nu.83. aliàs sic in facultate reponeretur fidei-
commissarij totum fideicõmissum euertere,
& Baldi prædictam doctrinam sequendo ita
firmant etiam Purpurat. *cons.391. nu.4 lib.*
pr. Ruin. *cons.133. in fine lib.4.*

Ex quibus, &c.

Rota primum tacitè dixit non obstare rem
Iudicatam procedendo ad merita causę.

Secundo nullas aliàs detractiones faciendas
esse declarauit, quã dotẽ D. Camillæ filię, quam
dixerunt congruam esse in scutis mille, & ex
qua mandarũt ex computari fructus ab ea per-
ceptos ex bonis fideicommissi. Prout etiam
dixerunt dictam dotem esse detrahendam
non obstante quod D. Camilla esset iam nu-
pta, in quam dotem noluerunt imputari do-
tes Matris adhuc superstitis, sed in eius taxa-
tionem tantum habendam esse rationem, prout
habuerunt spei succedendi in dd. dotibus ma-
ternis. Non admiserunt detractionem pro do-
tibus solutis moniali, stante deposito facto de
bonis D. Ioannis Patris, nec admissa propterea
allegata simulatione depositi prædicti, quod
in effectu non fuisset deposita pecunia, vt di-
cebatur, vt hæc omnia habentur in Libro Ser
Bernardini Cantarini sub die 14. Decembris
1643. fol.102. vbi quoq. extat Rotę decis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Referuntur, & laudantur discursus.* 44. 145. *in tract. de dote Io:Baptistæ de Luca.*
2 *Refertur originalis dispositio* Auth. Res quæ C. comun. de legat.
3 *Dispositio* Auth. Res quæ *procedit etiam in restitutione dotis.*
4 *Qualibet portio fideicommissi Ascendẽtis apud quemcumque sit ex vocatis est obligata pro dotis constitutione, vel restitutione, & nu.8.*
5 *Contrarium quod agi prius debeat contra portionem fideicommissi obligato ad dotem obuentam.*
6 *Distingue vt ibi, & iterùm num.9.*
7 *Fusar. de substit. quæst.531.n.154.declaratur.*
10 *Portione alteri portioni accrescente dicitur tota vnica portio.*
11 *Carena resolut.130. confutatur, & explicatur.*
12 *Rota Rom. decis.312. par.6. recent. repetita in decis.657. inter impressas coram Merlino declaratur.*
13 *Ante promulgationem* Auth. Res quæ *bona fideicommissi non poterant pro dotibus alienari.*
14 *Rationes, quibus suaderi potuerit Imperator ad permittendam alienationem fideicõmissi pro dotibus, & nu.15.*
16 *Pater quando obligetur ad restitutionem dotis à filio recepta.*
17 *Vt Pater obligetur pro restitutione dotis à filio receptę parificantur iussus Patris, & eius consensus.*
18 *Pater consentiendo Nuptijs filij censetur dedisse consensum pro se obligando ad restitutionem dotis filio soluta. Contrarium n.19.*
20 *Pater non consentiens dotiũ solutioni filio factæ non obligatur ad restitutionem, nisi probetur in eius vtilitatem esse conuersas, aut quatenus habeat de peculio filij.*
21 *Pater cogi non potest ad se obligandum pro restitutione dotis filio soluendę.*
22 *Deficiente ratione, quà motus est Iustinianus ad permittendam alienationem fideicommissi pro dote, cessare debet permissio.*

ARGVMENTVM.

Stante permissione alienandi bona fideicommissi Ascendentis pro constitutione, vel restitutione dotium, An dotanda, vel quæ recipere debet restitutionem dotium debeat priùs agere contra portionem fideicommissi eius Patri, aut Marito obuentam, antequam portionem aliorum fideicommissariorum vexare queat; An verò habeat arbitrium se dirigendi contra omnia bona fideicommissi, á quocumque possideantur. Pater quando, & quibus casibus teneatur ad restitutionem dotis suæ nurus.

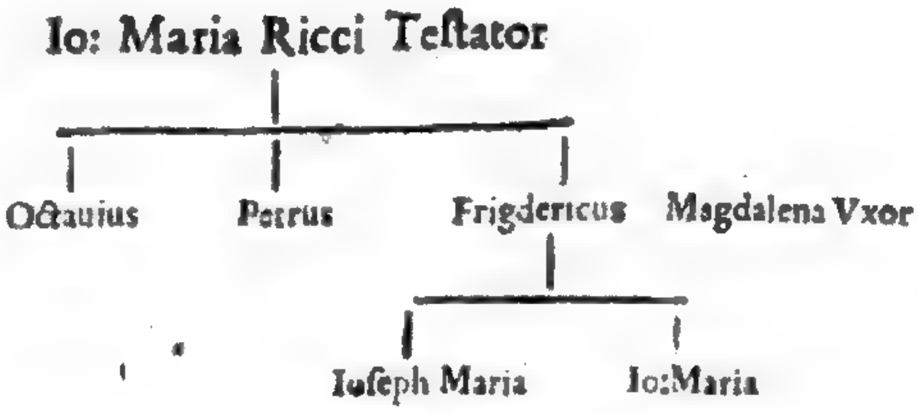

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXV.

SOla subscriptione accedere mihi maximo honori tribuo in præsenti controuersia, In quà doctissimum Virum Ingenium exercuisse vidi, & libentissimè etiã in sola verba eruditissimi
1 Magistri Io:Baptista de Luca iurassem, qui in suo tractatu de dote in indiuiduo super hoc facto scripsit in *discursu* 44. & eiusdem articuli veritatem latiùs etiam reuoluit *in discursu* 145. *eiusdem Tractatus*; cum nil videã addi pèr me posse ijs, quæ hucvsq; ad tuendam intentionem M.Io:Mariæ Ricci fuerunt in medium deducta aduersus M.Magdalenã, quæ nupsit olim cum M. Frigderico traditis eidem conuentis dotibus; quas hodie mortuo viro repetere intendit, & non repertis in hæreditate eiusdẽ sui viri bonis liberis, suas actiones direxit aduersus bona subiecta fideicõmisso à M.Io:Maria Patre M. Friderici & suo socero, & possessa modo à M.Io:Maria iuniore filio dicti M.Friderici, consisa cle-
2 mentissimo Iustiniani Imperatoris indulto

 inserto

Digitized by Google

inserto in Auth. *de restitut, & ea quæ parit in vndecimo mense post mortem Viri*, §. *Quamobrem*, quod postea ab Irnerio primò legum nostrarum post earum reuiuiscentiã Glossatore insertum fuit in Iustinianeo Codice *sub tit. Comun. de legat.* & ibi sub cõpendio relatũ sub nomine *Auth.* quæ incipit *Res quę*; Quod Imperatoris rescriptum extendentes communiter DD. tàm ad effectum constituendę dotis filiabus, aut descendentibus fideicõmittentis, quam restituendæ etiam dotis vxori filiorum, vel descendentium eiusdem fideicommittentis iuxta veriorem, & in Tribunalibus seruatam opinionem, quam testantur. Menoch. *de pręsump. præsump. 190. n. pr. & seq. lib. 4.* Molin. *de primog. lib. 4. cap 6. n. 7.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 42. nu. 1. 3. 81.* Odd. *de fideicomm. q. 44. nu. 9* 10. 11. Petra *eod. tract. q. 8. nu. 349.* Fontanell. *de pact. nuptial. to. 2. clauf. 7. Gloss. 3. par. 14. ex num. 2. cum seq.* Fusar. *de substit. q. 532. nu. 2. cũ plurib. seq.* & post omnes fusissimè Castill. *de Alim. cap. 36. ex nu.* 48. Indè fundamentum suę petionis deduxit M.Magdalena aduersus M. Io:Mariam licet non integrum, sed portiones tantum aliquas eiusdem fideicommissi possidentem, quia, vt arguitur pro eius parte, cũ omnia bona eiusdem fideicommissi Io:Marię senioris sint oneri restitutionis huiusmodi dotium M.Magdalenę subiecta, parũ interest, quod in vnũ solum, vel plures fuerint à Testatore diuisa, & in eis plures diuersæq; personæ postea successerint, cum vnaquæque eorumdem bonorum portio in quocumque hæredum ex volũtate Testatoris perueniat,
4 cum isto tamen onere deuolui debeat, vt ex *cons.* Decij 376. *nu.* 3. Surd. *decis.* 62. & ibi Hodierna *nu.* 35. & 36. & alijs ab eis relatis probari præsumitur.

Sed quamuis aditus pateret, nec angustus, aut difficilis impediẽdi primum suppositum obligationis M.Io:Mariæ senioris fideicommittentis pro restitutione dotis M. Magdalenæ nurus, quam nec ipse, nec M. Frigdericus de eius mandato recepit; Imò eo inscio, vel saltem inuito nupsit, vt infra dicetur; Nihilominus vt solidiori, & comuniter approbatæ rationi iura M.Io:Marię tutissima reducantur in portum.

Hac etiam primæua M.Io: Mariæ Aui, & eius omnium bonorum fideicommisso subiectorum obligatione concessa, non indè tamẽ molestiã pati posse in portionibus sibi obuẽtis, & quidem iustè credit. M.Io:Maria, quià vt ait, nec in facto controuertitur, quod M. Testator tres primogenituras pręcipuorum bonorum erexerit, & in vna quaq. earum alterum ex tribus filiis, & cuiusque lineã instituerit, prout quod Octauio, & Petro extinctis eorum lineis. M. Io. Mariam secundogenitum Friderici substituit; sicuti etiam Friderico alteri filio in sua primogenitura M. Iosephum Mariam suum primogenitum substitutum esse voluit, vndè factum est, quod prędecedente Petro absq; descendentibus, prout etiam Octauij linea cum eius persona defecta purificata sit conditio substitutionis M. Io: Mariæ, qui propterea in duabus primogenituris ab Auo ex proprijs bonis ordinatis successit, quas de præsenti possidet. Ex qua facti non controuersa narratione suæ defensionis iura deducit in præsens M.Io:Maria contra M.Magdalenæ petitionem, quia, vt inquit, cum certa, & separata portio bonorum fideicommittentis pro restitutione dotiũ prædictarũ peruenerit in M. Fridericum suum virum, & pro eadem restitutione dotium ab eo receptarum principaliter obligatum, quę eo defuncto descẽderit in M.Iosephum Mariam in eadem portione ab Auo specialiter substitutum, nõ potest aliorum hæredum, vel successorum portio vexari, vt in fortioribus terminis, nempè quando omnes portiones aliorum fratruum ex reciproca substitutione ijs sine prole fortè defunctis, in eũdem fratrem ad doté obli-
5 gatum deuenerunt, & sic omnes portiones licet ex diuerso iure ab vno tantùm possidẽtur, & agitur non de restitutione, sed de constituenda dote, qui casus longè fauorabilis est, tradunt comuniter DD., & præcœteris antesignana fuit doctrina Peregrini *de fideicomm. art. 42. sub nu.* 55. vbi ait, quod si Testator tribus filijs institutis, & vicissim eis, ac eorum descendentibus masculis substitutis perpetuum constituerit fideicommissum, si alter ex eis sine filijs obierit, cuius portio vigore reciprocę prædictæ ad alios fratres superstites perueniat; si filia alterius petat sibi constitui dotes ex Auito fideicommisso, nõ poterit Pater assignare dotem ex ea portione vigore reciprocæ ob mortem alterius fratris obuentæ, sed de sua pura portione tantũ, cum qua propriam obligationem dotandi filiam complere tenetur, nec in altera portione potest è cõuerso filia dotes cõsequi, licet tàm vna, quam altera portio bonorum ab vnico principio, & substantia deriuent fideicommittentis, quam totam ex dictæ Authẽticæ dispositione sibi esse hypothecatam asserit, & hanc Peregrini sententiam tuetur, & sequitur Sfortia Odd. *de fideicom. per prohibitionem alienationis, quęst. 42. art. 6. ex nu. 73. & 74.* vbi relato eodem exemplo, de quo

per

per Peregrinum, cum eo pariter concludit tertium fratrem superstitem mortuo alio fratre, & dotatæ filię Patre vigore reciprocæ substitutionis agere posse aduersus eandem filiam pro recuperatione portionis suo Patri ex obitu alterius fratris obuentæ, quamuis tã in ea, quam in sua propria portione suæ filiæ dotes constituerit, & relata *nu.* 77. 78. contraria doctrina Petræ *de fideicomm. q. 8. nu.* 409. *nu. tamen* 80. & 81. distinguendo, ait,
6 ꝙ si Testator non instituto filio solũ in legittima in residuo hæredem extraneum fecerit, sed potiùs filios instituerit, & eos inuicem substituerit, tunc si portio legittimę, & Trebellianicæ ad dotandas proprias filias vnius ex filijs cum reciproco grauamine fideicommissi instituti non sufficit, tota portio eiusdẽ filij, & respectiuè Patris licet fideicommisso grauata potest pro dotium constitutione distrahi, portionem autem fraternam sibi obuentam ex causa alienare pariter licet ęquũ, sibi videri dixerit, quia si Auus vixisset teneretur etiã ipse non solùm de omnibus suis bonis, *si illa Patris portio nõ sufficeret*, dotare, *nu. tamen* 83. monet à comuni Peregrini sententia non esse discedendum in consulendo, & iudicando, quam Peregrini sententiã laudat, & sequitur etiam infra *quæst.* 46. *nu.* 105.
7 Fusarius pariter licet *in tract. de substitut. q.* 531. *nu.* 154. vbi de dotis constitutione loquitur, vtramque referat opinionem, & quam approbet, non aperiat; In quæstione tamen *seq.* 532. *nu.* 42. vbi tractat articulum in specie, cum vxor agit ad restitutionem suæ dotis, clarissimè firmat, vt bona fideicommissi non possint alienari pro restituenda dote, nisi pro portione ab initio relicta grauato, & vxoris viro, non autem in portione cohæredis licet eidem viro postea ex reciproca superuenta, in qua non habet locum dispositio *d. Auth. Res quę*, iuxta quam opinionem sic ipsum iudicasse testatus fuit in Additionibus per eum dicto tractatui facto, & inserto post sua consilia, reassumendo, quæ dixerat in antea commemorata *quæst.* 531. *nu.* 154. *in vers. Ego tamen pro prima opinione.* cuius causæ factum enarrando ait Testatorem tres suos nepotes hęredes instituisse cum reciproca inter eos substitutione in casu, quo alter eorũ sine filijs obiret, & ꝙ plus est, expressè mandasse *quod fœmina dotarẽtur*; & decessisse sine prole masculina duos ex hæredibus institutis, vndè hæ duæ portiones accreuerunt vnico fratri superstiti, & eius filijs, quorum sorores, quæ ex dispositione eiusdem met Testatoris dotãdę erant, ex eiusdem fideicõmissi bonis prætendebant dotes sibi constitui ex omnibus portionibus eorum Patri obuentis non autẽ ex sola fideicommissi portione eidem Patri in Aui Testamento relicta, & ait ibi Fusar., determinasse, nõ teneri fratrẽ dotare sorores, nisi de portione Patris, & rationem quoque subiungendo suæ decisionis casui nostro valdè congruam, quod confirmare videtur in suo *cons.* 38. *nu.* 10. & *cons.* 166. *nu* 4. Vidi quoque allegatam ad hanc opinionem comprobandam Rotæ Romanę autoritatem *in dec.* 193. *coram Millino*, vbi ratione quoque vim conclusionis muniuit, quæ decisio relata primum fuerat post Merlinum *de legit. decis.* 124. vbi Merlinus in Additione siuè, vt ipse loquitur, in combinatione post decisionem subiuncta in *litera B.* hoc idem confirmat, Imò illud extendit, etiamsi Pater alienasset omnem suam fideicommissi portionem, nàm fœminæ, quę ex voluntate, & Iudicio ipsius fideicommittentis dotari debent de eiusdem fideicommissi bonis, tunc agere potiùs debent aduersus tertios possessores, quàm contra alium cohæredem fideicommissarium; Cessante verò iudicio Testatoris expresso, & sola tacita, & præsumpta voluntate *in dicta Auth. Res quæ* inducta concurrente, non habere, tunc ait, Actionem aliquam aduersus tertium, nec minus aduersus alios descendẽtes fideicommissarios, & latiùs cœteris allegato priùs in his terminis Sim. de Præt. *de interprat. vlt. volunt. lib.* 4. *dubit.* 12. *num.* 23. Doctissimus, & in Romana Curia tunc nemini secundus Aduocatus D. Io: Baptista Spada Lucensis conciuis, & coniunctus meus *in lib.* 2. *suorum Consiliorum cons.* 218. *per tot.*, vbi *nu.* 3. & 4. ait, casum esse minus dubitabilem, cum Testator ipse initio diuisit inter suos descendẽtes portiones hæreditarias, ex quo censendum est quoq;, quod vnicuiq; sua onera reliquerit, ne vnus ex filijs habens suam portionem distinctam alterius onere grauetur, plures addendo etiã in fortioribus rationes, & ideò plurimi facienda est eius autoritas, quam sequuta fuit Rota *in d. decis.* 193. coram Millino; & ità quoque decidit Senat. Neapolitanus vti refert Ioa: Baptista Thorus *in supplemento decis. Compend.* in verbo *Dos de fideicommisso pag. mihi* 178. Quod licet contra suas allegationes fatetur Hodierna *ad decis. Surdi* 62. *nu.* 97. & *nu.* 9. refert qualitates, & circumstantias casus, super quo Senatus decreuit. Vndè cum pro hac sententia stent Peregrin. & Fusar. qui pro veritate melius, & cœteris diffusiùs in hisce fideicommissorũ controuersijs examinandis laborarunt, ijs esset proculdubio acquiescẽdum, accedente præsertim cõfirmatione tùm

Sacri

Sacri Neapolitani Consilij,& Rotæ Romanæ & plurimi etiam facienda Merlini opinione, qui pariter pro veritate tantùm scripsit. Non me tamen latet cōtrarias huic sententię
8 circumferri doctrinas Caren. *resolut.* 130. & potissimum eiusdem Rotæ Romanæ *in dec. 312. par. 6. retent.*

His tamen omnibus, & eas conciliando magistraliter iam respōdit doctissimus Dñus de Luca in suo tractatu de dote non modo in *discursu* 44. de hac eadem causa indiuidualiter peracto, sed longè latiùs in *discursu* 145. solius veritatis indagandæ studio composito distinguens, Aut versetur quæstio in ijs terminis,in quibus ab initio cū fideicommittens plures filios æqualibus etiam, & distinctis portionibus instituerit,eosdem tamē reciprocè sine filijs defunctos substituendo contigerit, quod vnus solus ex hæredibus supersit, qui ex dicta reciproca in cœteris quoq. fra-
9 truum portionibus successerit, & sic totius fideicommissi factus est postea possessor, & integras portiones ipse, vel eius hæres retinet tempore restitutionis petitæ dotium,qui non est casus noster, & tunc videntur inclinare in contrarium relatæ DD.& Rotæ autoritates, vt possit de toto fideicommisso,& non magis de portione ab initio à Testatore viro relicta, quàm de alijs portionibus tractu temporis ex reciproca eidē vnitis, & æqualiter ab eodem possessis dotium fieri restitutio, ea potissimum innixę ratione, quia cum mediante reciproca substitutione per acquisitionē omnium bonorum effecta fuerit vnica portio in persona illius grauati, & portio alteri portioni accedens adeò cum illa uniatur, vt eius naturam assumat iuxta tradita per Menoch.
10 *cons.* 688. *nu.* 2. & Rota apud Ludouis. *decis.* 377. *nu.* 4. perindè haberi tunc debeant, ac si ab initio, & immediatè à fideicommittente in ipsum deuenerint, qui non est casus noster, vt dixi. Aut verò tempore petitę restitutionis dotium per vxorem vnius grauati, cœteri quoque grauati viuant, & diuisim ab eo possideant portiones sibi institutionis titulo, vel iure substitutionis obuentas, & in hoc casu, qui verè noster est, dixit idem D. de Luca tàm *d. discursu* 44. quam etiam *discursu* 38. & meliùs *discursu* 145. in portione tantùm propria viri quęrendam esse ab vxore suarum dotium restitutionem, non autem in alijs portionibus cohæredum, neque contrarium in his terminis statuerunt, quæ circumferuntur legales Authoritates.

11 Carena enim *d. Resolut.* 130. vbi Peregrini sententiam autoritate, & ratione destitutam, nimis audacter (sic dicere pro tanti viri defensione liceat) consulto ostēdere sategit; in hac potiùs distinctione assentitur, dum ea præcipuè ratione mouetur, vt inquit *nu.* 7. 8. *Quia si omnes portiones filiorum institutorum essent penes Patrem fideicommittentē, vel per mortem aliorum eius filiorum successio ipsius tota ad vnicum filium spectaret, vtique fideicommittens neptem ex eo dotare teneretur de omnibus eius bonis, ergo idem dicendum est, tū voluisse vbi omnia eius bona ad vnicum tantum filium ex dispositione peruenirēt.* Ex quibus postremis præcipuè verbis arguitur intellexisse Carenam, quod dum è conuerso nō omnia bona fideicommissi in vnum deuenerunt, sed in plures diuisa possidentur, tunc aliæ portiones non sint obligatæ pro restitutione dotis, vndè potiùs Carenam pro nostra stare sententia dicendum sit.

12 Rota verò Romana *in d. decis.* 312. *par.* 6. *recentior.* repetita *in decis.* 657. apud recollectas Merlini pariter non aduersari mihi videtur, non modo quia, in casu illius decisionis valdè dubitabatur, an portio sola viri, & vnius ex grauatis sufficeret ad integrā dotis restitutionem, vt ibi aduertebatur *nu.* 25. *&* 26. Sed potissimum quia loquitur, & articulum decidit in eo casu, in quo tempore faciendæ restitutionis dotium omnes aliæ fideicommissi portiones vigore reciprocę substitutionis vnitæ erant in viro ad dotes vxoris obligato, vt ex hac principali, specialique ratione motam fuisse Rotam declaratur in eadem *decis. num.* 20. per hæc præcisa verba. *Dumq. per obitum cohæredum bona omnià confluxerunt in Iulium Cæsarem descendentem, effectaq. vnicum ipsius patrimoniū vigore reciproca substitutionis, perindè habentur, ac si immediatè ab Auo fideicommittente deuenerint in ipsum, & semper fuerīt eius portio.* Vndè patet, quod hac ratione deficiente, & quando, prout in casu nostro, aliæ portiones non accreuissent alteri ad dotes principaliter obligato, sed ab alijs separatè possiderentur, secus omninò Rota determinasset, nec recessisset à decisis anno 1593. coram Mellino.

Hodiernę verò Authoritas tàm in *contr.* 9. quam *in Addit. ad decis. Surdi* 62. potiùs nostrum fouet intentum, cum Sacrum consiliū licet auditis, & iterata reuisione perpensis, quæ per D. Hodiernam fauore mulieris deducebantur, vt consequi valeret restitutionē suarum dotium etiam super alijs portionibus fideicommissi à fratribus sui viri possessis, Nihilominus, vt idem Hodierna testatur, decretum

cretum

cretum primum reformando, Sacrum Consilium mandauit illud exequi tantum pro portione Io: Francisci Viri.

Hæc autem omnia licet ex se sola animum meum persuadeāt, fortiùs autem in hanc sententiam, vt in principio dixi, impellunt ex eò, quod, vt mihi supponitur in facto, M. Federicus non modo inconsulto, & inscio fideicōmittente Patre M. Magdalenam in vxorem duxit, sed etiam eo prorsus inuito, vndè mihi videntur in hoc casu cessare duæ præcipuè rationes, quæ ex glossatione, siuè interpretatione DD. induxerunt Iustinianum *in d. Nouella 39. §. Quamobrem*, vt derogaret aliàs à
13 se promulgatæ sanctioni statuenti, q̄ bona fideicōmisso subiecta nō possent ex quacumq; causa alienari, quæ legitur *in l. fin. §. Sed quia nostra Maiestas C. comun. de legat.* vt ex iam edita vniuersali prohibitione legis exciperet causam constitutionis, siuè etiam iuxta communem interpretationem restitutionis dotium vxoribus filiorum, aut descendentium ab eo, qui fideicommissum instituisset; Vna nempè earum innixa in præsumpta volūtate Testatoris, quod non obstante à se ordinato fideicommisso, & eiusdem alienatione prohibita voluerit nihilominus, quod eadem bona distrahi possent pro constituēdis dotibus filiabus ex se immediatè, vel mediate descendētibus, vel restituendis etiam ijs mulieribus, quas suis filijs, aut descendentibus tempore contracti matrimonij tradidissent, quasi censeatur voluisse hæredem suum fideicommissarium facere id, quod verisimiliter ipsemet Testator, si foret superstes facturus fuis-
14 set, vt explicant communiter DD. in *dicta Auth. Res qua* relati apud Petram *de fideicomm. quæst. 8. nu. 338.* & apud Fusar. *de substit. quæst. 531. n. 6.* & apud Redenasc. *cons. 72. nu. 6.* & Hodiernam ad Surd. *dec. 62 n. 11.* quā tamen rationē adaptari non posse constat in re præsenti. Cum potiùs inuerisimile sit, q̄ Testator noster præferre voluerit perpetuæ bonorum suorum conseruationi in sua agnatione, & familia, cuius contemplatione fideicommissum erexit, & alienationē prohibuit, interesse mulieris non modo sibi prorsus extraneæ, sed quam in matrimonium potius cum filio suo coniungi nō curauit, aut etiam fortè impedire conatus est; Vndè sanè quidem dici non potest, quod si viuens ipse modo reperiretur, proprias substantias erogasset, vt indemnitati prouideret mulieris, quā si non abhorruit, saltem filij vxorem non esse desiderauit. Cessat pariter altera, & efficacior comuni DD. consensu reddita ratio, ex qua efficacius proficisci dicunt Actionem vxori tributam deficientibus viri sui bonis liberis repetendi è bonis Aui licet ab eo alienari prohibitis, & fideicommissi vinculo adstrictis suarum dotium restitutionem; Nempè supposita legalis obligationis, & necessitatis ratio, qua cogeretur iuris Autoritate socer, si viueret, ad restituēdas propriæ nurui dotes suas, quàm propterea legalē obligationem in sua bona transfundi, & remanere aiūt post eius mortem. vt latè relati à Fusar. *de substit. d. q. 531. nu. 148.* & apud Peregrin. *de fideicomm. art. 42. nu. 7.* & apud Surd. *dec. 62. nu. 16.* & ibi plures adducens Hodierna *nu. 10. 14.*

Cessat, inquam, in casu præsenti in totum supposita legalis obligatio. Non enim simpliciter, & absolutè, nec semper vxore ducta à filio pernecesse legis autoritate Pater obligatur ad dotium restitutionem, sed ex dispo-
16 sitione *l. Si cum dotem §. Transgrediamur ff. soluto matrimonio* eatenus Pater obligatur, quatenus ipsimet dotes fuerint solutę, aut fortè etiam filio, de eius tamen mandato, & iussu, vti trad. Negusant. *de pignor. 4. membro 2. partis nu. 36.* Petr. Barbos. *in d. §. Trangrediamur nu. 32.* & adducti apud Pascal. *de patria potest. par. 2. cap. 2. n. 82.* & penes Boss. *de dote cap. 12. ex nu. 12* vel forte etiam si iussus expressus defecerit, saltem eius consensus accesserit, quia licet regulariter distingui soleat in iure simplex consensus à iussu, ad-
17 hunc tamen effectū parificantur iuxta tradita per Osasch. *dec. 44. nu. 8. 9.* & latiùs Hyeron. de Leo *decis. 54. nu. 12. & num. 25.* rationem affert, & apud Pascal. *d. cap. 7. nu. 83.* vel etiā iuxta aliquorum sententiam ex solo cōsensu præstito à Patre huiusmodi nuptijs, & matrimonio per filium contrahēdo probatur quo-
18 que consensus faciendæ eidem filio dotium solutionis, vti trad. de Leo *d. decis. 54. n. 14.* & Capyc. Latro *dec. 36. nu. 3.* cui tamen ad-
19 uersatur Turrett. *cons. 45. per tot.*, & alij relati ab eodem Capyc. Latro *d. decis. 36. num. 3.* Quācumq; autem magis libeat amplecti sententiā, non indè resultare poterit aliqua legalis obligatio D. Io: Mariæ fideicōmittētis, & D. Friderici Patris pro restitutione dotiū D. Magdalenæ, cū in facto nō cōtrouertatur non solùm dotes eidem D. Io: Marię non fuisse solutas, sed verius D. Friderico filio sine vllo mādato, aut consensu Patris; Quē pariter matrimonio filij cum D. Magdalena cōtrahendo non modo suum non exhibuisse assensum, sed expressum dissensum declarasse mihi pariter supponitur, non dubitari; Qui-

bus

bus circumstantijs, & conditionibus non interuenientibus successiuè nullam oriri Patris legalem obligationē nisi quatenus probaretur easdem dotes in eiusdem Patris vtilitatem, & commodum conuersas fuisse, vel quatenus haberet de peculio filij, trad. Tur-
20 rett. *d.cons.* 45. *nu.* 4. 5. Mastrill. *decis.* 46. *sub nu.* 14. ibi si inscio, & absente Patre, & latius Pascal. *d.cap.* 7. *nu.* 84. de Leo *d.dec.* 54. *n.* 15. de quo tamen latiùs egi supra Consult. 211. Nec minùs cogi potuit Pater, dum noluit, ad suam suorumque bonorum interponendam obligationem pro cautione Nurus, quia potest ea antequam dotem viro soluit, alia via sibi cauere eā inuestiēdo, vt benè & ingenuè
21 fatetur, licet pro Nuru scriberet. Menoch. *cons.* 33. *nu.* 24. 25. & latè trad. Mastrill. *d. dec.* 46. *nu.* 6. 7. Pascal. *d.cap.* 7. *sub num.* 86. apud quos alij plures recensentur.

Quamobrem vbi patet fideicommittentes nullo pacto sese obligasse pro restitutione dotium, nec minùs vi legis obligatos esse, prout etiam pariter cessat omninò ex qualitate facti ea verisimilitudo, quod si viueret fideicommittens, sua bona pro restitutione dotium Nurui vltrò traderet; Inde quoque patet cessare finalem Legislatoris rationem, ex qua bona fideicommittentis alienari lex ipsa statuit, & propterea non deberet quoq. sana ratione introduci, aut concedi in hoc casu priuilegium ex dicta Nouella Iustiniani Constitutione mulieribus indultum, vt in his
22 terminis arguit Prato *discept. forens. lib. pr. cap.* 31. *nu.* 23. & benè ratiocinatur Menochj *d.cons.* 33. *sub nu.* 23. *vers. Quamquam*, & cōcludit *sub num.* 25. *vers. Ergo sequitur, &c.* Quæ sanè ratio si non in totum etiam à portione fideicommissi viro relicta vxorem excludere in praxi potens non existimaretur, certè quidem me in Iudicando fortiùs impelleret, & vrgeret, vt minus, quā fieri posset, fideicommissi vinculum relaxando, Aditum impedirem vxori aduersus aliàs fideicommissi portiones ab alijs possessas agenti.

Et ita Consultationibus DD. meorum ex animo me subscribo.

SVMMARIVM.

1 *Affertur tenor dispositionum cap. 11. lib. 3. & cap. 249. lib. 4. & c. 12. lib. 6. Statutorū Lucensium, & ea per totam Consultationem explicantur.*

2 *Quisque presumitur habitasse in loco, vbi natus est, vel factus fuit ciuis.*

3 *Ciuilitas probatur eius loci ex solutione onerum in eodem loco.*

4 *Exhabitatione continua in aliquo loco, & solutione facta ibi collectarum, & onerum acquiritur ciuilitas eiusdem loci.*

5 *Ciuis verus dicitur seruata dispositione Statuti etiamsi Statutum diceret* habeatur pro Ciue, *non autem sit ciuis, & nu.* 10.

6 *Ciuis per priuilegium in omnibus originario Ciui æqualis habetur.*

7 *Filius originem sequitur Patris.*

8 *Filius natus ex Patre ciue per priuilegium etiam ipse nascitur ciuis.*

9 *Explicatur doctrina Bartoli in l. si vxor §. l. Iuliæ ff. ad l. Iul. de Adulter.*

10 *Casus fictus cum est à lege æquiparatu casui vero locum etiam habet in casu ficto.*

11 *Immutabilia sunt omnia que à natura proueniunt.*

12 *Habitans in loco, vbi non adeptus est ciuilitatē dicitur ibi incola, & ciuis dicitur eius loci, vbi natus est, vel ciuis ex priuilegio factus est.*

13 *Maximè si non habitauerit extra Dominium Principis, à quo priuilegium ciuilitatis obtinuit.*

14 *Ad constituendum domicilium duo copulatiuè requiruntur.*

15 *An quis habuerit animum habitandi stabitur eius iuramento.*

16 *Actor intentionem, & reus exceptionem suam probare debet.*

17 *Qui vti vult Statuto qualitates eiusdem concurrere tenetur probare.*

18 *In negatiua qui se fundat eam quoque præcisè probare tenetur.*

19 *Ex solutione onerum facta in aliquo loco probatur habitatio in eodem loco.*

20 *Natus ex Patre Ciue ciuis est, etiamsi nascatur in loco diuerso ab eo, in quo ciuilitatem Pater adeptus est.*

21 *Non priuatur quis ciuilitate nisi præcedente declaratoria Iudicis.*

22 *Etiamsi Statutum priuet* ipso Iure.

23 *Ciuis ex priuilegio non amittit ciuilitatē per habitationem in alio loco habitam, nisi prius interpelletur, vt redeat, ad habitandum, & onera substinendum.*

24 *Quod à lege, vel alia dispositione requiritur post Actum iam perfectum dicitur per viā modi, non autem conditionis requiri.*

25 *Modus appellatur conditio resolutiua.*

26 *Conditionis resolutiuæ natura est, quod permittat ab initio acquisitionem, sed eam postea resoluat conditione deficiente.*

27 Con-

Digitized by Google

27 *Conditio resolutiua, seu modus adimplendus est per viam compulsionis.*

28 *Electus in Ciuem dummodo soluat collectas non amittit ciuilitatem, si non soluat, sed eius commodo non fruitur, donec moram non purget, & soluat.*

29 *Sententia quoad Ciuilitatem alicuius quoad omnes etiam non interuenientes facit rem Iudicatam.*

30 *In dispositione fauorabili non inducitur restrictio de vna persona ad aliam maximè stante diuersitate rationis.*

31 *Praescribitur contra Communitatem exemptio à collectis ab eo, cui ab eadem Communitate, per multum temporis non fuerunt sicut caeteris imposita collecta.*

32 *Communitas non restituitur in integrum aduersus praescriptionem temporis supra quadraginta annorum.*

ARGVMENTVM.

Ciuis ex priuilegio an si contulerit se ad habitandũ extra locum, vbi Ciuilitatem adeptus est, eam amittat, qua occasione referuntur, & latè explicantur Statuta Lucensia in cap. 11. lib. 3. cap. 249. lib. 4. & cap. 12 lib. 6.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXVI.

COmunitate Castri, & Terrae Burgi Lucensis Dominij vrgente Petrum Io: Ricci, vt solueret Collectas, & onera ab eadem Comunitate coeteris Indicta, ipso verò his se subijcere renuente, tanquam Ciuilitatis priuilegio suffulto, & causa ab Excellentiss. Senatu delegata Iudici Ordinario, cum appellatione ad Rotam factus est hinc locus explicationi, siue
1 interpretationi cap. 11. Statut. lib. 3. & cap. 249. lib. 4. & c. 12. lib. 6. Lucẽ. In quo c. 11. lib. 3. Statutum reperitur, *Quod quicumque de Comitatu, & districtu Lucensi venerit ad habitandum in Ciuitate Lucensi, & ibi sicut alij Ciues habitauerit, & onera Ciuitatis subsinnerit in ipsa Ciuitate cum sua familia, si quam habuerit, annis septem continuis, & toto dicto tempore septem annorum in dicta Ciuitati exercuerit aliquam artem in suo capite tanquam Magister ipsius Artis, autoritate praesentis Statuti efficiatur, & intelligatur, & sit Lucensis Ciuis, &c. Et in quantum aliquis dicto modo Ciuis Lucensis effectus rediret ad Villã habitando ibi vltra sex menses continuos de duodecim mensibus anni, priuetur. & autoritate praesentis Statuti priuatus sit dicto beneficio Ciuilitatis adeptę, & tanquam Comitatinus, seu districtualis tractetur, nec redeundo ad Ciuitatem Lucensem reintegretur, nisi de nouo annis tribus continuis steterit, & habitauerit, & artem dicto modo exercuerit, &c. Et omnes, & singuli, qui Ciuilitatem fuerint secundum dictam formam adepti, gaudeant Beneficio Cittadinatus, sicut Ciues originarij.*

In cap. vero 249. lib. 4. pariformiter ita sancitum fuit. *Sunt & alij Ciues ex priuilegio creati, & hi, si fuerunt oriundi de districtu Lucensi, & ciuilitatem fuerint adepti ex priuilegio, vel secundum formam Statuti disponentis, quod Comitatini Lucenses, & districtuales habitantes Lucae, & subeuntes onera, & exercentes Artem septem annis intelligantur Lucenses Ciues, & in Ciuitate Lucensi cum eorum familijs post adeptam Ciuilitatem residentiam faciant, & onera subeant more aliorum Ciuiũ Lucensium, habeantur, & tractentur vt Ciues originarij. Si vero dicti Ciues ex dispositione Statuti praedicti positi ad capit. vndecim lib. 3. Statutorum ciuilitatem adepti fuerint, & post adeptam Ciuilitatẽ in Villa habitauerint, seruentur ea, quae in dicto Statuto posito in dicto lib. 3. continentur.*

Et insuper in cap. 12. lib. 6. supra commemoratis sanctionibus iam pridem promulgatis addito, vt exponitur in fine eiusdẽ cap. 12. vers. *Et praedicta omnia, &c.* Statutum fuit prçcoeteris in vers. *Et quia experientia docet, &c. Quod omnes Comitatini, & districtuales Lucens. Territorij, qui in futurum, allegando exercuisse per septennium continuum aliquam artem in capite, fuerint declarati adeptos fuisse Ciuilitatem, aut beneficio, & priuilegio Ciuilitatis vti debere, & ad eam admittendos esse, non possint ea vti, frui, nec ad eam, & ipsius priuilegium admitti possint, nec huiusmodi declaratio praefatis, aut alicui ipsorum prosit, aut prodesse possit, nisi prius declaratio sic vt supra facta fuerit reuisa, examinata, & approbata in honorando Cõsilio trigintasex per tres partes de quatuor existentiũ in dicto Consilio, &c. Cum declaratione, quod nullo vnquam tempore aliquis praedictorum Comitatinorum, & districtualium possit ad priuilegium Ciuilitatis admitti, nec ea, vti, & frui possint, nisi prius declarati sint Ciues, & huiusmodi declaratio examinata, & approbata, vti supra dictum est*

Et hinc Petrus Ricci praefatus causam de-

Digitized by Google

ducebat se eximendi à Collectarum onere, quod sibi à præfata Comunitate prout cœteris eiusdem Comunitatis imponẽdum esse contendebatur. Siquidem per Acta publica docuit Ioannem Ricci Patrem suum postquam Statutorum præfatorum conditiones adimpleuisset habitando cum familia sua, & tanquam Artis Magister in Ciuitate toto tẽpore, & diuturniori etiam, quam sit à Statuto præscriptum, fuisse à D. Primarum Instantiarum Causarum Ciuilium Lucensis Ciuitatis Auditore anno 1594. declaratum Ciuem Lucensem, & priuilegia Ciuilitatis adeptum iuxta dispositionẽ *d. cap. 11. lib. 3.*, quam Iudicis declarationem approbauit postmodũ Consilium triginta sex virorum iuxta nouã Additionem *cap. 12. lib. 6.* Statutorum; Vndè priuilegium adeptæ Ciuilitatis de mandato Excellentiss. Dominorum fuit ab eorum Cãcellarijs expeditum, dictoq; Ioanni traditũ; Quò cõlequuto Ciuilitatis priuilegio habitationem suam in Ciuitate Ioannes cõtinuauit, vt in Actis pluribus, & concludentibus medijs probatum est, præter assistentiam iuris, ex quò, nisi aliter probetur, præsumitur cuiusq; habitatio continuata in eodem loco,
2 in quo natales quis sortitus fuit, vel Ciuis effectus est Dec. *cons. 282. num. 11.* sequitur Mascard. *de probat. concl. 535. n. 4.* Gratian. *dec. 4. nu. 44.* Zuccar. *dec. 68. n. 11.* Imò quoq. plenè probatum est, quod post dictum annũ 1594. substinuit sẽper onera omnia tam realia, quam personalia ciuibus alijs in Ciui-
3 tate indicta, ex quo etiam Ciuilitas probari solet. Rol. *cons. 79. nu. 37. & 38. lib. 3.* plenè Laderch. *cons. 74. nu. 5.* Vndè licet ex priuilegio Ciuilitatem adeptus sit, Nihilominùs verè, & propriè ciuis dicendus est tàm ex dispositione dicti Statuti *in cap. 11. lib. 3.* ibi, *Autoritate præsentis Statuti efficiatur, & intelligatur, & sit Lucensis Ciuis*, & efficacius etiam in supra relato *cap. 249.* ibi, *Habeãtur, & tractentur vt Ciues originarij.* quam etiã ex comuni Doctorum consensu, vt apud Decian. *respons. 44. nu. 13. l. 4.* Socc. Sen. *cons. 129. n. 29. vers. Tertio hoc probatur, &c.* Marsil. *cons. 127. n. 4.* Boer. *dec. 260. n. 23.* Gayl. *obseruat. 31. nu. 2. lib. 2.* Cephal. *cons. 451. nu. 16. 17.* Etiam si Statutũ non loqueretur per ea verba, *sit Ciuis Lucensis*, sed per alia mi-
5 noris ponderis, *habeatur pro Ciue*. Decian. *d. respons. 44. n. 14.* Cephal. *d. cons. 451. n. 28.* Surd. *dec. 329. num. 3.* Imò propriè dicitur originarius ciuis, Itavt quæ dicuntur de originario, in eo pariter, qui per Priuilegiũ
6 factus est Ciuis, procedant trad. Bald. *in l. pr. in princ. ff. de Statu Homin.* Rom. *cons. 61. nu. 9.* Ruin. *cons. 227. nu. 2. lib. pr.* Grat. *cons. 61. nu. 41.* Cephal. *cons. 451. num. 17. & seq.* Decian. *d. respons. 44. n. 13. vers. Tertio.* Rim. Iun. *cons. 56. nu. 46. 47.* Rota Bonon. *dec. 34. nu. 37.* Thomat. *decis. 7. nu. 5. 6.* Quamuis ex Statutis Ciuitatis nostræ alia plura cõsequatur priuilegia Ciuis originarius, quam solum ex priuilegio ciuis.

Et propterea cum anno 1613. & sic per annos decem, & nouem, postea quam Ioannes parens suus ciuilitatem nactus fuerat, ortus fuerit Petrus Ricci reus conuentus eiusdem Ioannis filius legitimus, & naturalis, Ciuilitas, quam tunc Patrem habuisse non dubitatur, in Petrum filium translata fuit illico, vndè etiam ipse verè Ciuis Lucẽsis natus fuerit, cũ manifestũ sit originem Patris
7 filium sequi *l. adsumptio 6. §. filius ff. Ad municipal. & de incolis, & l. filios 3. C. de municip. & origin.* plures adducit Amaya *super 10. lib. Cod. l. pr. nu. 15. 16. 17.* & Rota Rom. *decis. 433. nu. 1. 2. 3. par. pr. diuers.* & proprius in terminis nostris, quod filius natus ex Patre,
8 qui ciuilitatem ex priuilegio acquisiuit, ciuis ipse quoque nascatur trad. Bart. *in d. l. adsumptio §. filius nu. 3. ff. Ad municipale, & de incolis*, & clariùs *in l. Libertis §. Patris ff. eod.* Ruin. *cons. 227. nu. 4. vol. pr.* Hond. *cons. 5. nu. 6. lib. pr.* cum alijs apud Thomat. *dec. 7. nu. 8. 10. 11.* plenè Maceratens. *var. resolut. lib. [illegible]*
9 *resolut. 42. nu. 9.* Quibus non aduersantur in contrarium adductæ authoritates Bart. *in l. si Vxor §. legis Iuliæ ff. ad l. Iul. de Adulter.* & ibi Add. Nàm ibi Bart. *sub nu. pr.* ait, quod si Statutum disponat, quod aliquis habeatur pro ciue, quoad ea, quæ potest concedere Ciuitas, est verè ciuis, quo verò ad alia, quorum concessis ab eadem Ciuitate nõ dependet, non habeatur pro Ciue; quæ doctrina hic non adaptatur, quia potest omnia, quæ vult, priuilegia nostra Ciuitas elargiri, nec de eius Suprema Potestate dubitatur; Addentes autẽ ibi ad Bart. id solum subiungunt, quod per huiusmodi verba *talis habeatur pro Ciue* denotatur fictio, non veritas, quod asserimus; Non potest enim Statutum efficere, quod natus sit ex Ciue originario, id enim solum natura efficit, sed quoad effectum est ciuis originarius, quia fruitur omnibus priuilegijs, ac si esset originarius; quando verò casus fictus fuit à lege æquiparatus casui verò, dispositio in casu vero habet etiam locũ
10 in casu ficto, vt ex Soccino, & aliis trad. Rota Rom. apud Seraphin. *dec. 1251. nu. 17.* & meliùs in hisce ijsdem terminis Statuti dispon-

tis

tis aliquem haberi pro ciue trad. Barbosa pluribus alleg. *Axiom. iur. 97. nu. 2.*

Nec intentioni Petri rei conuenti obstat, obiectum, quod dictus Ioannes suus Pater post adeptam Ciuilitatem rursus se cum familia contulerit ad habitandum in ipso Castro, vel Terra Burgi; vndè ex eadem supra relata Statuti dispositione adepta ciuilitate priuatus remanserit.

Primò, quia etiamsi fuisset à Comunitate probata huiusmodi reuersio Ioannis ad antiquam suam Burgi habitationem, quod non conceditur, imò contrarium ex probationibus factis resultat. Nihilominus non refragaretur, quia non amittit Ciuis ciuilitatē suā, quāuis diuertat ab originis loco, vel ab eo, in quo fuit ex priuilegio ciuis electus, & adscriptus, & in alio diuerso lares proprios constituat, nàm vtroq; casu spontanea habitationis variatione non potest ea Priuilegij, vel originis amitti ciuilitas, non ea originis, quia cum hæc ab ipsa natura deriuauerit, est immutabilis, vt immutabilia sunt omnia, quæ à natura inseruntur in nobis. *l. Si a de pecu-*
11 *nia §. Nec rerum ff. de vsufruct. ear. rer.*
Non ea à Ciuitate obtenta, quia per acceptationem Ciuilitatis se ipsum quoq; Ciuitati obligauit cum ea quasi contrahendo, & subijciendo se oneribus ciuibus imponendis, & propterea nō licebat ei volūtaria transmigratione, & translatione habitationis in aliū locum ab ista obligatione se subtrahere, vndè hoc in casu remanet sub titulo ciuis, vbi est oriundus, vel priuilegio fuit adscriptus ciuis, & in eo loco, vbi habitat, Incola dice-
12 tur. text. *in d. l. Adsumptio ff. Ad municip. & de incol. l. Origine cum l sequenti C. de municip. & origin. lib. 10.* Socc. Sen. *cons. 35. nu. 7. 8.* Bertazol. *cons. 56. nu. 16. 20.* Menoch. *cons. 80. nu. 7. 10.* Cephal. *d. cons. 451 n. 104. & seq.* Decian. *cons 44. num. 19. & seq.* latè Peregrin. *cons. 126. per totum vol. 5.* plenè quoq. Surd. *cons 346. nu. 11.* Quod præcipuè verissimum est, dùm non se contulit ad habitandum extra fines dominij illius Principis, seu Ciuitatis, à qua priuilegio Ciuilitatis fuit donatus, sed intra fines eiusdē Principis, seu Ciuitatis habitaritionem transtulit
13 vt latè probat Carleual. *de Iudic. lib. pr. disput. 2. quæst. 2. nu. 121. 122. & seq.*

Et quāuis aliter statuisse videātur relata *Statut. Luc. c. 11. lib. 3 & 249. lib. 4. vt in c. 11.* legitur in vers. *In quantum, &c.* & *In quantum aliquis dicto modo Ciuis Lucensis effectus rediret ad Villam, habitando ibi vltra sex menses continuos de duodecim mensibus anni priuetur, & autoritate præsentis Statuti priuatus sit dicto beneficio ciuilitatis adepta*, quod cōfirmatur ex alio supra recensito cap. 249. ibi. *Si verò dicti Ciues ex dispositione Statuti prædicti positi ad cap. vndecimum lib. 3. Statutorum ciuilitatem adepti fuerint, & post adeptā ciuilitatem in Villa habitauerint, seruentur ea, quæ in dicto Statuto posito in dicto libro tertio continentur.* Ex deductis tamen in processu constat nunquam habuisse animū mutandi domiciliū Ciuitatis, & in Terra Burgi perpetuo permanendi, & tamen in constitutione domicilij duo copulatiuè requiruntur, animus nempè, & factum, & vnum sine alio
14 non releuat vt benè Petr. de Afflict. inter cōsilia Baldi 311. *nu. 3. vol. 4.* vbi etiam, quod habitatio requiritur eo animo, vt perpetuo ibi sit, & maneat *l. Ciues*, vbi Gloss. *C. de Incol. lib. 10.* quod comprobat idem Bald. *cons. 313. nu. pr. vol 4.* vbi etiam, quod ad sciendum, an quis habuerit animum cōtinuo permanendi, stabitur eius iuramento arg. *l. Cum*
15 *probatio, & l. cum omnes §. A barbaris ff. de probat.* benè tanquam hoc in animo consistēs confirmant Surd. *cons. 373. nu. 42.* Menoch. *de Arbitr. cap. 186. nu. 5.* & de hoc latiùs egi in mea Consultat. *60. vol. pr. per tot.*

Nihilominus cum manifestè, & ex publicis Actis, & ex Principis diplomate constet de Priuilegio ciuilitatis Ioanni Patri concessæ, & ab eo in filium transmissæ; Si Comunitas intendit probasse dictæ Ciuilitatis amissionem ob non continuatam in Ciuitate habitationem, hoc probandi onus ipsi incūbit, quæ in adducta non habitatione suam
16 intentionem nititur ex vulgato textu *in l. ei qui dicit ff de probat.* Præcipuè cum tota se fundet in non seruata qualitate Statuti, cum qua Comitatiuos ad Ciuilitatem adipiscendam Statutum admittit, & propterea vt ex eodem Statuto adiuuetur, necesse quoq. habet probare inobseruantiæ qualitatem, quæ sibi Statuti auxilium impartitur, nempè successiuam habitationē Ioannis extra Ciuita-
17 tem, & in Villa iuxta tradita per Bart. *in l. pr. §. Quod ait Prætor ff. Ne quid in flum. publico.* Felyn. *cap. 2. de rescript.* Dec. *cons. 520. n. 11.* Soc. Sen. *cons 55. nu. 2. 4. lib. pr.* Magon. *dec. Lucens. 41. nu. 3.* Præcipuè cum sic intentio Comunitatis in negatiua consistat, scilicet in non habitatione Ioannis per sex menses in Ciuitate ante natiuitatem Petri filij, & rei conuenti, qui verò negatiuā deducit pro suę intentionis fundamento, eam quoque plenè

& concludenter probare tenetur. Mascard.
18 *de prob. concl.* 108. *nu.* 2. Gabr. *de prob. concl.* 6. *nu pr.* Pacian. *de prob. cap.* 51. *nu.* 5. & eo maximè etiam quia probauit Petrus Ioannē Patrem post adeptam ciuilitatem onera in Ciuitate substinuisse alijs ciuibus imposita, ex qua onerum substentatione probatur, &
19 præsumitur habitatio. Bald. *in l. speciali C. de Testam.* vbi quod ciues ex honoribus, & oneribus cognoscuntur Felyn. *in c. Quoniã nu.* 3. *de offic. Ordinarij*, adiuncta præcipuè præsūptione resultãte ex ipsomet Statuto in d.c. 11. ibi. *Caeterū declaramus quod quilibet ex supradictis, qui in Ciuitate veniret ad habitandū, & in ea habitauerit, presumatur supportasse in Ciuitate Lucensi onera Gabellarum, & salis, & alia, quæ Ciues Lucenses in Ciuitate habitantes substinere tenentur, & consueuerunt.* Prout etiam ex pluribus exhibitis Instrumētis successiua onerum solutio probatur, & ex eis quoque, & ex testibus in eadem Ciuitate Ioannis habitatio redditur sufficienter probata.

Nec obstat fides producta Baptismatis Petri rei conuēti dictiq; Ioãnis filij, quem ex ea ostenditur natū in Terra Burgi, & Baptizatū in Ecclesia eiusdē Burgi Lucensis; Quia cum tunc eius Pater verè ciuis fuerit, & sic ex Patre ciue sit natus; Ciuis ipse quoq; nascitur,
20 quamuis ei prima suæ vitæ dies apparuerit non in Ciuitate, sed in loco diuerso ab eo ciuilitatis Patris. Ias. *in l. Huiusmodi* §. *Legatum ff. de leg. pr.* Bart. *in l. pr. nu.* 3. *ff. Ad munipal. & de incol.* Bald. *cons.* 294. *incipit ista causa sub nu.* 1. *lib.* 4. Bart. *cons.* 172. *nu.* 5. Ias. *cons.* 77. *nu. pr. lib.* 3.

Secundò principaliter obiecto respondetur, quod cum per Ciuilitatem adeptam anno 1594. Ioannes verus ciuis tunc euaserit, vt modo per non subsequutam postea cum sua familia in Ciuitate habitationem nō debeat ampliùs vti ciuis haberi, commodaq; & priuilegia ciuilitatis amiserit, requirebatur
21 in primis Iudicis declaratoria, vt per Carpan. ad Stat. Mediol. *par. pr. cap. pr. n.* 186. *cum seq.* Gratian, *cap.* 316. *nu.* 22. quod procedit etiam in casu, quo quis à lege priuatur ipso iure, cum etiam tunc requiratur senten-
22 tia Iudicis, quà declaratur talem esse priuatum ad tradita per DD. *in l. eius qui debitorē ff. de iure Fisci.* Tiraquell. *in l. si vnquam in verbo* reuertatur *nu.* 400. *C. de reuocand. donat.* Gratian *cap.* 863. *nu.* 22. & optimè facit *cons.* Menochij inter *cons.* Deciani 11. *lib.* 2. in terminis Ciuilitatis, ad quam declarationē faciendam necessaria est præcedēs interpellatio, nempè, vt fuisset requisitus, quod intra certū Statutum sibi tempus ad Ciuitatem rediret ad habitandum, & ibi subeundum onera ciuibus indicta, & ea non obstante interpellatione à Ciuitate absfuerit, & alibi habitauerit, qua non præcedente intepellatione non potuit commodis iam acquisitæ ciui-
23 litatis priuari, vt benè in proposito trad. Menoch. *cons.* 38. *nu.* 45. Decian. *respons.* 11. *nu.* 13. *& seq. lib.* 2. qui vlterius *nu.* 8. ait; non solam interpellationem, verùm etiam Iudicis declaratoriam necessariam esse. Gratian. *cap.* 44 *nu.* 15. Nam cum ex præfata Statutorum dispositione permanentia, & habitatio cum propria familia in Ciuitate requisita fuerit post iam acquisitam, & adeptam ciuilitatem; vti clarè portendunt illa Statuti verba in dicto cap. 11. relata ibi. *Et in quantum aliquis dicto modo Ciuis Lucensis effectus rediret ad Villam habitãdo ibi vltra sex menses continuos de duodecim mensibus anni priuetur, &c.* quādo verò aliquid à Statuto prohibetur post Actum iam cōpletum, & acquisitionem perfectam, hoc dicitur per viam modi, non autē
24 conditionis requisitum iuxta doctrinam Bartol, i quam sequuntur comuniter DD. *in l.*
25 *debitori C. de pact.*, qui modus propriè appellatur cōditio resolutiua iuxta tradita per Galganett. *de cond. par. pr. cap.* 102. *sub nu* 4 *vers. Item modus, &c.* cuius natura ad differentiam conditionis suspensiuæ ea est, quod permittat ab initio acquisitionem, sed eam postea resoluat, si grauamen, & modus appo-
26 situs non adimpleatur. vt ego distinxi aliàs *Consult.* 32. *nu.* 10. 11. & fusiùs lateq. *Consult.* 101. *ex nu.* 31. *vsq. ad nu.* 42. *lib.* 2. quæ resolutiua conditio, seu modus adimplēdus est per viam compulsionis, non autem exclusio-
27 nis, vt est textus *in Auth. Hoc amplius C. de fideicomm.* & trad. idem Galganett. *d. tract. par.* 2. *cap.* 3 *q.* 10. *nu.* 4. 5. & ego pariter clariùs distinxi *in Consult.* 69. *nu.* 33. 34. *lib. pr.* vndè in proposito nostro, inquit Bald. *in cap. Dudum, il secondo, de elect n.* 44. *Quod si quis sit receptus in Ciuem, dūmodo soluat collectas, non amittit ciuilitatem, si non soluat, sed non*
28 *habet commodum ciuilitatis, donec non purget moram, & soluat gabellas.* Quam Baldi doctrin. sequuntur Socc. Iun. *cons.* 18. *nu.* 12. *in* 3. Ias. *in l. si Testamentum nu.* 3. *C. de Testam.* Zuccard. *in l.* 2. *nu.* 173. *C. de pact.* Decian. *d. respons.* 11. *nu.* 20. 21. Menoch. *cons.* 381. *nu.* 42. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *nu.* 28. Surd. *de alim. quæst.* 21. *tit.* 9. *nu.* 26. Gratian. *cap.* 44. *nu.* 11. *& cap.* 124. *nu.* 10. 11. Thomat. *dec.* 7. *nu.* 22.

Tan-

Tandem omnis prorsus dubitationis vmbra dilui videtur ex eo, quia, cũ anno 1624. fuisset iterum in contradictorio Iudicio de Ioannis ciuilitate acerrimè disceptatum, & per sententiam definitum fuerit verè ciuem esse, neq. Ciuilitatis amisisse priuilegiũ, huiusmodi sentẽtia super statu personę prolata, quamuis in eo Iudicio Communitas vocata non adesset, quoad eam etiam, & quoad om-
29 nes ius constituit. Cynus *in l. ingenuum ff. de statu hominum.* Ruin. *cons.172. nu.13. vol.pr.* Surd. *decis.289. nu.17.*

Neque dicta ciuilitas transiuit in Petrum cum eadem qualitate habitationis, vti dicebatur; Nam verè præfata habitationis qualitas restricta fuit ad personã Ioãnis Patris, qui primus ciuilitatẽ impetrauit, & consequẽter non est extendenda ad filium, ad quem sine expresione dictæ qualitatis eadem Patris ciuilitas transiuit sic mandante Decreto Excellentiss. Senatus anno 1606. edito, & cum versemur in dispositione fauorabili respectu ciuilitatis, non datur repetitio qualitatis de vna ad aliam personam ad eiusdem disposi-
30 tionis restrictionem. Gratian. *cap.554. n.14.* post Socc. Iun. quem allegat *cons.154. nu.43. lib.3.* stante maximè ratione diversitatis, quę considerari potest inter vnam, & alterã personam, siquidem Ioãnes Pater mediante habitatione, & alijs requisitis à Statuto qualitatibus ciuilitatem obtinuit; Petrus autem filius illam consequutus fuit tanquam natus in Ciuitate, & ex Patre ciue.

Tertio principaliter additur, quod sicuti Comunitas ad hunc solummodo effectum contendit de Ciuilitate Petri nempè, vt ei liceat collectas super bonis eiusdem Petri imponere, prout super bonis aliorum habitatorum in dicta Terra, sic etiam ex alio, & fortiori in eo se defendit Petrus, nempè quià licet Comunitas præfata ab annis quinquaginta citra solita fuerit quolibet anno collectas indicere nunquã tamen bona Petri collectarũ onere afficere, nec tẽtauit, ex qua tãti tẽporis non impositione onerum, & collectarum acquisiuisset Petrus, esto quod Ciuilitatis iure se tueri non posset, acquisiuisset, inquam, nihilominus ab eis libertatem, & præscripsisset ius, & facultatem, quæ aliàs Comunitati competijsset, sua quoque bona collectandi, vndè nõ liceret in præsens ampliùs eidem Comunitati hoc iure iam præscripto vti, & dicto Petro Riccio suisq; bonis onera,
31 & collectas imponere ita in his terminis tradunt Crauett. *cons.111. num.3. & per totum.* Alex. *cons.30. nu.12. in 5.* Natta *cons.446. nu.13.* Alba *cons.418. num.18.* Thob. Non. *cons.49. nu.6.* Bursatt. *cons.138. num.43. & cons.86. nu.13.14.* Sola *super Const. Sabaud. fol. mihi 82. nu.12.* latè Thesaur. Iun. *quęst.8. lib.1.* vbi plures allegat, & insimul testatur cũ ista opinione Senatũ sẽper Iudicare consuetũ. Aduersus quã pręscriptionẽ nõ resistit petita in integrum restitutio, cũ versemur in
32 pręscriptione annorum supra quadraginta, iuxta tradita per Honded. *cons.83. nu.6. in prim.* Surd. *dec.4. nu.4.* Thesaur. *decis.134. nu.6.* Rota nostra apud Merlin. *dec.70. n.48.* & in nostris terminis etiam firmant Bursatt. *d. cons.138. n.47.* & Thesaur. *d. quęst.8. n.11.*

Ex quibus, &c.

Iudex Ordinarius vti Iudex delegatus sub die 7. Mensis Martij anni 1643. in Actis Ser Cæsaris Carelli pronunciauit dictum Petrum Ricci non potuisse gaudere priuilegio ciuilitatis, & eundem condemnauit ad subeundum onera Comunitatis Burgi, & ad soluendum impositas collectas, æstima, & omnia alia onera realia, personalia, & mixta, quæ soluere, & supportare solent omnes homines dictæ Comunitatis nõ solum perpetuis, & futuris temporibus, sed etiam impositas de pręterito à die obitus Ioannis eius Patris.

Quæ sententia fuit postea à Iudicibus Rotæ Appellationum vti pariter delegatis in totum reuocata sub die 25. Mensis Aprilis eiusdem Anni 1643. vt in Actis Ser Io. Baptistæ Giomignani fol.320. & è conuerso pronunciatum gaudere debere Ciuilitate, nec ad onera teneri Comunitatis, vt in decisione ibidem annexa, &c.

Et antea anno 1595. formata Inquisitione per dictam Comunitatem Burgi contra Ioannem Martini Ciuem Lucensem, sed in eodem Castro Burgi cum sua familia habitantem, ab ipsa transmissione inquisitionis interposito recursu ad Rotã ex defectu Iurisdictionis à duobus ex tribus Iudicum Appellationum fuit declaratum defectum Iurisdictionis subsistere, vt ex Actis manu Ser Hyppoliti Nuccorini, quæ sententia fuit confirmata à Tertio Iudice in discordia Rotę electo ab Excellentiss. DD.

SVMMARIVM.

1 *Matri debetur legitima in bonis filij.*
2 *Contrariç referuntur, & rejciuntur doctrinç, & nu.4. & seq.*

3 *Sty-*

3 *Stylus non attenditur, ubi contraria viget obseruantia.*

4 *Rota Rom. decisio 963. apud Seraphin. declaratur.*

5 *Statutum non potest in totum legittimam tollere.*

6 *Declara quando filius non instituit eum, quē Statutum Matri prætulit, quia tunc Matri debetur legitima, secus si extraneum, & nu.8.& 9. Contrarium nu.12.*

10 *Matri licet per Statutum à successione filij exclusa non tamen à legittima censetur exclusa.*

11 *Legittima vti de iure naturæ debita non potest à Statuto tolli.*

13 *Qui dicunt legittimā non esse iure naturæ matri debitam, quomodo sint intelligendi.*

14 *Quod legittima verè est de iure naturę.*

15 *Eodem iure naturali, quo filiis, parentibus etiam legittima est debita.*

16 *Legittima filiorum, & Parentum in omnibus parificantur, & exequantur.*

ARGVMENTVM.

Legittima matri an debeatur in bonis filij, & an debeatur de Iure Naturæ, prout legittima filiorum. An Statuto tolli possit; Et an Matri debeatur tàm filius instituat hæredem extraneum, quam si eas personas, quæ per Statutum à successione Matrē excludunt, Articulus licet in alijs Consultationibus ab Authore discursus hic autem fuit exactius à contrarijs omnibus vindicatus.

Bartolomęus

Augustinus | Curtius | Clara

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXVII.

Decessit de Anno 1670. Illustris D. Augustinus Franciotti Archiepiscopus Trapesuntinus, & pro Sancta Apostolica Sede ad Principes Rheni Legato suo, condito prius Aquisgranę vbi Sedem suæ Legationis habebat, Testamento; In quo præterito omninò D. Curtio Germano fratre hæredem sibi Vniuersalem instituit D. Claram germanam pariter sororem, totiusque hęreditatis suæ generalem vsufructuariam reliquit D. Angelam matrem; Quæritur modo.

Primò, An D. Angelæ competat ius habendi, & detrahendi legittimam ex hæreditate filij.

Secundò, in qua nàm quantitate metiendi sit legittima præfata, quatenus sit de iure debita.

Tertiò verò, an in eadem legittima imputandum sit legatum vsusfructus ei relictum, & qua ratione, & in quà summa calculandus.

Quoad primum articulum res videtur expedita, Matri nempè debitam esse legittimā in bonis, & hæreditate filij, cum id fauore matris clarum omni ex parte reddiderit Doctissimus vir D. Lęlius Altogradus in suis *Consultat.56. 57. lib.1.* quas ego in longum expendi in mea *Consultat.83. ex nu.6.& n.9.* plenissimam addidi decisionem Sacræ Rotæ *62. par.5. recentior.* cui decisioni addi quoq; possunt aliæ plures eiusdē Rotæ, nempè *dec. 116. & dec.181. eadē par.5. rec.* & corā Duran. *decis.76. nu.15. 16. 17.* vbi quod matri est debita tàm de iure naturali, quam etiam ciuili; & in eadem mea Consultationes pariter adieci plures Res Iudicatas fauore Matris postea prolatas, & adiungi quoq; potest Gaspar Mansi in *suo peculiari tract. de legitt. q.2. n.41.* vbi ampliùs ait esse debitam, etiamsi filius instituisset piá causam.

2 Et verè quidem, quæ obijciuntur in contrarium, tamquam intentioni matris resistētes doctrinæ Rotæ Rom. *decis.963. sub nu.2.* apud Seraphin., Menoch., *cons. 153. num.8.* Honded. *cons.10. nu.20. lib.pr.* Gabr. *cons.24. nu.4. lib.2.* Surd. *dec.167. nu.7.* Merlin. *de legitt. lib.1. tit.pr. quęst.pr. n.12.* Manent. *decis.24. nu.12.* Andr. Censal. *cons.8. n.3.* post decis. Lucens. Rota Rom. *dec.352. nu.pr. par. 12. recent.* Franc. Palma *Consult.85. per totā,* & Res Iudicatę Rotæ nostræ Lucens. vt apud Lepid. *decis. vlt. col.10. vers. Nec aliquam legittimam.* Monac. *dec. Lucens.65.* & in causa delegata in Actis *Ser Blasii Pauli prim.1575 fol.620.* & iterùm *in Actis Ser Marii* Carelli *10. Augusti 1625. fol.979. terg.* Vndè, vti dicitur, nulla vis fieri modo possit in stylo, dum

3 de contraria constat obseruantia ex tradita per Rotam apud Buratt. *decis. 464. sub nu 5. vers Adeout, & dec.472. in fine,* & apud Duran. *dec.36. nu.40. & dec.439. par. 9. recent.* Hæc, inquam, omnes DD. autoritates longè distant à terminis nostris, & ideò has omnes D. Altograd. *in d. suo cons.56.* reprobauit, & iure

Digitized by Google

4 iure quidem summo, Rota enim Romana in adducta *dec.963.* apud Seraphin, *sub num.2.* ait solummodo legittimam nō esse debitam in bonis, in quibus nō succeditur ab intestato, *nu.verò* 5. firmat in bonis filij de iure matri legittimam deberi, vndè dum firmat legittimā matris esse debitā in bonis, in quibus ab intestato succeditur, intelligi debet, in quibus ab intestato de iure comuni succeditur, & nō è cōtra, quòd ei legittima debeatur quatenus ex Statuto ad intestatā successionem vocetur, vt benè dictæ Rotæ decisioni in contrarium obiectæ respondet, & declarat Altograd. *d.cons.57.ex n.13.vsq.ad n.16.* & vlterius Hōded. alleg. *cons.10.nu.20.lib.1.* & alij loquūtur oēs in filia exclusa per Statutū à successione, reseruata tamen ei cōpetenti dote, iuxtà Statutū nostrū *in cap.9. & cap.16. lib.2.* quò casu cum Statutū naturæ debitum compleuerit, tunc non dicitur legittimā tollere, sed minuere tantum, vt ait idem Honded. eodem *cons.10. n.14. & 15.* quod licet quāuis per Statuta in totū legittimam tollere
5 non liceat, vti distinguendo probat latè idē Altograd. *d.cons.56. nu.8.9. & cons.57. n.72. 73.* & post eum Gaspar Mansi *d. tract. de legitt.q.12.nu.3.* Et propterea nil vrgent Honded., & Gabr. doctrinæ, quæ nō probant matrem exclusam à Statuto ab intestata successione filij etiam legittima priuari, & ei tolli, sed tantum, quod per reseruatā filię dotē cēsetur ei diminuta legittima, & ad solam dotē redacta, vti pariter sic eis respondet Altogr. *d.cons.57. nu.25. Consultat. verò* 85. D. Francisci Palmæ emissa fuit in causa Simbaldi, in qua pro matre fuit decisum reiectis diligenter omnibus, quotquot in cōtrarium deduci valeant argumentis, vt ego indicaui in mea *consultat.83. lib.1.* Et ita quoque declinatur authoritas decisionum Rotę nostræ apud Lepidum 153. & Monachi inter Lucenses, quæ secus ideò statuerūt in Patre, quia ex Statuto nostro Pater non oīnò, vt mater, à filij exclu ditur successione, sed ei reseruatur vsufructus, vndè Statutū nō legittimā omninò Patri substulit, sed diminuit tātū, dando ei loco legittimæ vsumfructū; Vndè tātum abest, quod ex eis, aut alijs, quæ deducuntur, Rotæ nostræ decisionibus sic iudicandi contra matrē stylus insurgat, quin potiùs ex repetitis Iudicijs ab Anno 1650. vsque in præsens pro matre emanatis, & in dicta mea *consultat.83.* distinctè relatis vltimus status, & iudicandi seruata regula matri sit omninò fauorabilis, non aduersa.

Neque prædictorum vis retunditur ex disparitate casus, & rationis à Dño meo doctissimè perpensa, inter quæstionē à D. Alto-
6 grado in allegatis consilijs 56. 57. agitatā, ab eà, de quà nunc agitur; Quoniā, ibi, vti subiungitur, & in doctrinis pariter per eum relatis discussus fuerat articulus super dispositione Testatoris, qui exclusa in suo Testamento, & à sua hæreditate non modo matre, verum etiam ijs omnibus, quorum fauore & intuitu mater à Statuto filij successione priuabatur, extraneū prorsus instituerat hæredem. Quo casu non præsumitur Statutum voluisse priuare matrem sua legittima, cum eam tantùm fauore agnatorum, seu certarum personarum excludere voluisse censeatur, & propterea cesset mens, seu ratio Statuti, vbi non sunt institutæ eæ personæ, quas matri prætulit, sed aliæ omninò extraneæ. vt benè perpendit idem D. Altograd. *d.cons.*
7 *56. nu.16.* & quicquid dixerit Merlin. *de legitt. lib.3. tit.pr. quæst.2. n.56. cum seq.* quod sufficiat existentia excludentium de facto; Verior sit cōtraria opinio, quod scilicet cum Statutum certam habeat rationem, certumque finem fauore personarum excludentium, quas prædilexit, intelligendum venit considerato effectu, & quatenus id, quod aufertur personæ exclusæ, applicetur personæ excludenti per Statutum cōtemplatæ iu-
8 xtà *consil.196.* Castr. *lib.1.* & Gabr. *cons.10. 11. lib.2.* cum alijs apud Merlin. *de legitt. vbi supr.* & per Rotam Rom. *in Romana supplementi legittimæ 24. 1659: coram Cerro, modo inter impressas par... recent. & decis. .* & *in Romana supplementi legittimę 23. Iunij 1670. coram Albergato inter modo impressas par. . recent. decis. . .* & ponderant Grat. *cons.100. nu.8.9. lib.1.* Gratian. *cap.557. nu. 3.4.* Mangil. *de imput. quæst.7. nu.46. & seq.* ex ratione perpensa per Rotam *dec. 146. nu. 6. par.10. recent.* In casu verò nostro Testator non instituit extraneam, sed eam sororē, quę pariter à Statuto in successione fratris non existentibus fratribus, aut fratrum filijs matri præfertur, & ante ipsam admittitur, & sic est vna ex ijs personis, quarum contemplatione Statutū nostrum matrem excludit.

Siquidem nō negamus eo casu, quo filius instituit hæredem extraneum, aut quē Statutum matri in successione postponit, ex mente, & secundum eiusdem Statuti intētionem ipsam matrem ad legittimam vocari ex ratione optimè quidem à Dño meo perpensa,
9 & à Merlino *lib.3. tit.pr. q. 2. nu. 56.* comprobata, quod scilicet Statutū procedat sequuto effectu, & succedentibus ijs, quos matri

Digitized by Google

matri præferri voluit, secus autem si ijs exclusis, vocetur alius extraneus, vel remotior, cui matrē posthaberi statuit iuxta *cons.* Castrens. 196. mox allegatum, & pluribus alijs tum Rotæ Romanæ, tùm aliorum Doctorum autoritate confirmatum; & eo casu vt ait Altograd., de indubitato agitur, quia cum naturali ratione iuris comunis, & municipalis quoque Sanctionis intentio concurrit.

Non indè tamen sequitur, quod vbi fuerint à filio institutæ ex personæ, quarum contemplatione Statutum à filij successione matrem exclusit, pariter eâdem matrē à legittima exclusam esse, censendum sit; Nàm sic destrueretur regula suprà latè firmata, & comuniter recepta, quod mater licet per Statutū ab vniuersali filij successione sit exclusa, non tamen à legittima dicatur exclusa, & quam præcipuè comprobat, & exornat D. Altograd. *d. cons. 56. nu. 4. vsq. ad nu* 10. & potissimum euerteretur etiam benè fundata veritas alterius conclusionis, quod legittima licet à iure ciuili nomen acquisierit, de Iure naturæ tamen parentibus quoque sit verè debita, & propterea à Statuto, & iure positiuo in totum ijsdem parentibus tolli ne-
10 quaquam possit. quod præcipuè D. Altogr. *d. cons. 56. nu. 14. 15. & cons. 57. ex nu. 32. vsque ad nu. 56.* latè firmauit, & Rota quoque Romana comprobauit in plena *dec. 62. p. 5.* & post Franc. Mariam Prato *to. pr. discept. forens. cap. 36. nu. 83.* Mansius tàm in suo *tract. de Testam.*, quam in eo *de legittimâ* suprà indicatis.

Quamobrem veritas est, quod tā institutis extraneis, quam etiā ijs, quos Statutum in successione filij matri postposuit, ex mente, & voluntate eiusdem Statuti ad legittimā nihilominus mater admittatur, Sed etiam verissimum est, quod institutis etiam ijs, quorū fauore Statutum Parentes filiorum successione carere voluit ex defectu potestatis à legittima naturali iure debita non excludi ma-
11 trē. Et ita in Causa DD. de Mansis, & Lippis à me relata in mea *consult. 83. lib. 1. n. 10.* quamuis ageretur de successione fratruum, qui matri in successione filij præferuntur ex Statuto, Nihilominus à legittima per Statutum non potuisse excludi declaratum fuit, prout etiam in Causa de Brandelio in eadem pariter mea Consultatione relatâ, in quā anno 1663. me patrocinante Votum pro matre datum fuit adversus filij Patruelles, & eius in secundo gradu agnatos, quamuis eorum fauore mater à successione filij ex eadem Statuti nostri dispositione arceatur.

Neq; vim facit, quod ad trutinam reuocata vnica contrariæ sententiæ ratione, quod nempè legittima parentum ad instar legittimæ filiorum sit de iure naturæ primæuo, cui per legem positiuam, & ciuilem derogari nequeat; eam non esse magni ponderis reperiatur, nam licet aliqui DD. id affirmare sint ausi, intelligendi tamen sint quoad motiuum tantùm, scilicet, quod lex ciuilis ad statuendam legittimam parentum impulsum habue-
13 rit à naturali ratione iuxtà interpretationem Mangil. *de imput. quæst. 51. nu. 32. 66.* Cum istud ius naturale, quod per ius ciuile, eiusq. interpretes circa descendentium, vel ascendentium legittimam cōsideratur, nullibi scriptum reperiatur, verùm sit potiùs quædam antiquorum iurisconsultorum traditio denotans illud Ius naturæ, quod resultat ex eo naturali instinctu, quo parentes, vel filij tenentur filijs, vel parentibus respectiuè alimenta tradere, quorum loco legittima successit, cum adductæ à D. Altogrado autoritates id solùm dicere videantur, quod sit debita naturali ratione attenta, quod videtur à iure naturali diuersum.

Nam præcœteris duo mox allegandā legum nostrarum monumenta satis certùm faciunt non ex Doctorum traditionibus, aut subtili extensione, sed ex legum ipsarū fonte promanasse assumptum, quod *legittima pa-*
14 *rentum* iure naturæ, non autē ciuili debetur, & habentur in *c. si Pater de Testam. in 6. in fine.* ibi, *Licet autem filius Testamento suo matrem portione iure naturæ debita priuare non possit, &c.* & *in Nouell. de hæred. & falcid. in prohæmio §. vlt.* ibi, *Personis quibusdā tanquā hoc secūdum ipsam naturā eis debeatur, quale est filius, & nepotibus, & patribus, atq. Matribus, &c.* Quos etiā text⁹ adduxit ad hoc probandum D. Altograd. *d. conf. 56. ex num. 9. vers. Confirmantur, &c.* vbi propterea *sub nu.* 10. ait, huic opinioni adhęrendum esse, quià innititur in textibus expressis, *& nu. 13. & seq.* respondet naturali quidem interpretatione alijs textibus, qui in contrarium possent fortè deduci, & iterùm *cons. 57. ex n.* 32. dictorum duorum textuum assumit defensionem, & declarat intelligi de iure naturali secundario, quod etiam ius gentium primæuū nuncupari solet, *& num. 56.* plurimos idem confirmantes adiunxit, & *ex nu. 57. vsq. ad nu. 64* quos in contrarium vsq. in illam diē circumferri viderat, improbat, & declarat, aut ostendit non aduersari huic verissimo assumpto, & præcipuè Māgil. *de imputat.* qui

supra

ſupra pro contraria opinione allegatur, pro noſtra potiùs opinione allegandum eſſe monet, quòd poſteà, vel fortè ante edita illa duo D. Altogradi conſilia autoritatibus, & rationibus decidit veriſſimum Rota Romana in aliàs allegata doctiſſima *decis. 62. par. 5. recentior.* vbi poſt accuratiſſimã articuli diſcuſſionem *nu. 18. 19. 20.* diſtinguendo concludit, legittimam quoad nomen à iure ciuili illud mutuaſſe, de iure vero naturæ pari modo debitam eſſe parẽtibus, ſicuti filijs, & Gaſpar Manſius *in ſuo tract. de Teſtament. tit. 12. q. 11.* cõcludit *nu. 6.* ꝙ etiã legittima parentũ cauſã in iure naturali radicatã habet, quod ipſum poſtea ex propoſito magis cõfirmauit in poſtmodũ impreſſo *tract. de legitt. q. 11. nu. 7. 8. 9. 11.* Vndè ex tot legis noſtræ teſtimonijs, tot DD. autoritatibus, & Supremorũ Tribunalium ſententijs comprobatum aſsũptum doctiſſimum quoque Dñi mei Iudiciũ amplexurum fuiſſe merito confidimus.

Quod autẽ iterùm modo ingenioſè obiectum eſt allegatam duorum textuum autoritatẽ non eſſe magni faciendã ex eo, quia non conſulto hoc decidẽtes ſuper hoc ſtatuerint, eſſe nempè Patris legittimam de iure naturę; ſed incidenter propter aliud hoc dixerint, confunditur; Illud enim, quod de iure naturali procedit, & ſeruatur, non eſt ſtatuendũ,
15 aut decidendum à iure Canonico, vel Ciuili, aliàs diceretur iuris ciuilis, vel canonici diſpoſitio. verùm ex quadam tacita lege in cordibus magis naturali dictamine rationis inſita, quam in membranis, aut papyris deſcripta; Vndè eſt, quod Textus, & leges canonicę, ſeu ciuiles non debent de hoc diſponendo ſtatuere; verùm ſat eſt, quod ſic referendo, & ſupponendo approbent, vt fidẽ nobis reddant, quod verè de iure naturæ ſit parentibus legittima debita. Prout mihi oſtendi nõ poterit aliqua lex, in qua expreſsè & diſponendo ſancitum legatur filijs de iure naturæ deberi legittimã; ſed enunciatiuè tãtùm, & ſuppoſitiuè potiùs de hoc agere leges comperietur, vt *in l. Cum ratio ff. de bon. damnator* ſic habetur. *Cum ratio naturalis quaſi lex quędam tacita liberis parentum hæreditatem addiceret, &c.* & ita non diſponit, ſed per tempus prę̨teritum ſupponit potiùs legem naturalem, & tacitam quidem, non autẽ ſcriptam; & ità pariter Imperator Iuſtinianus *in l. ſcimus, 36., §. Illud præterea C. de inoff. Teſtam.* vbi reddendo rationem, cur limitauerit tempus hæredi ad adeundam defuncti Patris hæreditatem, inquit; *Ne per huiuſmodi tramitem interim filius defraudetur debito naturali*, quod debitum naturale ſupponit, non autem diſponit; & ita quoque, & cum tali enunciato ſuppoſito loquuntur omnes, quotquot adducuntur legum autoritates, vt ex ijs probetur legittimam liberis de iure naturæ debitam fore; Vndè non minus autoritatis inuenire debent, quæ eodem ſtylo, & ſuppoſito loquuntur legum noſtrarum exempla de legittima parentibus debita; & præcipuè Bonifatij Summi Pontificis Conſtitutio *in d. cap. Si Pater*, qui dùm definire voluit ꝑ ſubſtitutioné pupillarem expreſſam matrem non minus à ſucceſſione totius hæreditatis proprij filij excludi, quam à portione legittimæ, eam tanquam iure naturæ debitam appellat ibi in principio. *Abſq. deductione Trebellianicę, ſiuè partis iure naturę debita facienda*. Quæ diſpoſitio fortiùs vrget etiam, quam cœteri textus, qui pro legittima filij deduci poſſent, quia non obiter, & ſemel, ſed conſulto, & iterato hoc idem infra in eadem conſtitutione, vel Decretali repetijt ibi, *Licet autem filius Teſtamento ſuo matrem portione iure natura debita priuare non poſſit.* vbi Gloſſ. in Addit. idem cõfirmat, inquiens. *Quod dictum eſt filium non poſſe priuare matrem portione iure natura debita verùm eſt, &c.* & huius diuerſitatis rationem inter legittimam filiorum, & parentum nullam dari, & vtramq. nõ modo à iure naturæ prolatam eſſe, verùm etiam pariformiter ſub
16 eodem ſuppoſitio ſermone vtramque comprę̨hendi ſolitum fuiſſe, nos apertè monere videtur Iuſtinianus *in §. Primum itaque, &c. Auth. de Hared. & falcid.* ibi. *Quia teſtãtibus aliis quidem neceſſitatem imponit lex diſtribuere quandam partem perſonis quibuſdam tanquam hoc ſecundum ipſam naturam eis debeatur, quale eſt filiis, nepotibus, & Patribus, atque Matribus.*

Si igitur dici poterit eſſe Doctorum commentum legittimam parẽtum de iure naturę proficiſci, eadem ratione dicere neceſſe erit inuẽtum ex iuriſperitorum capite fuiſſe traditionem, quod legittima filiorum ſit partus iuris naturalis, non autem iuris ciuilis; cum vtraque traditio nullum aliud habeat fundamentum, quam teſtimonium legum ciuilium in eorum decretis ita ſupponentium, & declarantium, vbicumq de eis loquendi ſe obtulit occaſio. Quod verò frequentiùs, & comuniter recipiatur traditio exequans in oĩbus tàm quoad ad originẽ, quã quo ad alia
17 legittimam filiorum, & parentum, non mihi videtur poſſe ampliùs dubitari poſt abundanter relata à dicto Altogrado, & in mea quoque Conſultat. 82. aliqua addita recentiorum DD. Teſtimonia, & poſt eos quoque Ga-

Gaspar.Mansij *in tract. de legit.* aliàs allegati, vbi veritatem solummodo testari profitetur; Sed præcœteris duxi semper plurimi faciendum esse Iudicium Rotæ Rom. *in dicta dec.62. par.5. recent.*, non persunctoriè, & obiter enunciatum; sed vti præfatur, post *nu. 9, vers. Propter quas difficultate, &c.*, quia articulus erat exemplaris, & nunquam per Rotam in specie decisus post aliàs propositam causam, & dilatam expeditionem fuit ordinatum, vt omnes DD. illam viderent, &c. Nec turbat, quod ibi introductus fuerit articulus ad effectum imputationis, vel non imputationis fructuum; quia vti declarat eadem Rota *nu.14.* decisio illius articuli totus pendebat ab alio. *An legittima parentum æquè debita iure naturali, vt legittima liberorum.* vnde, vt inquit, concludēdo *sub d. n.14.* de illo articulo ante omnia videndum erat, & contraria relata quorundā *nu.17.* firmatū fuit sententiā, quod etiam parentibus debeatur legittima de iure naturali, esse æquiorem, & veriorem; à quà decisione postea Rotam Romanam ampliùs diuertisse non reperitur; Provt verè post datam in lucem dictam, & adeò Magistralem Rotæ decisionem, & laborioso studio enucleatas Consultat. D. Altogradi Ausum fuisse non video aliquem ex Iurisperitis contrariam in lucē dare sententiam, prout è conuerso plures, & plures eidem traditioni matris fauore plausum fecisse aliàs commemoratum fuit; Neque ideò rationes D. Altogradi aliquid amiserunt roboris, aut virium, quia eædem Anno 1625. in medium prolatæ non fuerint à doctissimis viris eorum Iudicio comprobatæ, Tum quia non vidi tunc à dicto D. Altogradi ità adamussim fuisse responsum contrarijs obiectis difficultatibus, nec ità diligenter expensas doctrinas cōtra matrem allatas, prout fecit, & elaborauit in sequentibus postea Consultat. emissis occasione causæ Conti; Quas post Rotam tacitè saltem approbasse testatur in fine consilij; verùm quando sola D. Altogradi authoritas, quę sola plurimi semper facienda est, maximè cum tot sit innita rationibus, & aliorum DD. autoritate suffulta, non sufficeret, declinari certè nequit Sacræ Romanę Rotæ Iudicium maturo consilio, & repetita consultatione, & omniū Auditorum studio proditum fauore matris in allegata *dec.62. par.5.* Et si D. meo aliquem Religiosū scrupulū insinuauit in animo prę. fata in causa Pinocci contra matrem iam ferè quinquaginta ab hinc annis lata sententiā deterrebit profectò eiusdem integerrimam conscientiam Iudicare non aduersus vnam

sed plures, & plures post dictum annū 1625.
matris fauore emanata Iudicia; Et verè quic.
quid acciderit anno 1625., quò tempore non
adhùc satis fuerit exagitatus Articulus, &
eiusdem comperta veritas, nec adhùc in lu-
cem prodierat Sacrę Romanæ Rotæ firmum
Iudicium. Posteà tamen nullus calamum ar-
ripuit, vt dicti D. Altogradi Consultationi;
aut Rotæ decisioni obsisteret, & veritatem
tot irrefragabilibus testimonijs defensā im-
pugnaret, ex quibus in posterum sic Iudicā-
di consuetudinem introductam esse, iam dixi.
Et certè si secùs fieret plurima ex sententia-
rum diuersitate orirentur occasiones litium,
cum vni vnam, alteri alteram magis arride-
ret sententiam sequi, & omnium iura in in-
certo manerent, & arbitrio, & voluntati Iu-
dicantium subiecta, quod euitandum est, ex
causis Prudentissimo Dñi mei Iudicio benè
cognitis.

Ex quibus, &c.

Exitus huius. Causa sequitur post sequentē Consultationem.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Legittima parentum ad trientem est aucta.*

2 *Fratres, & sorores vna cum matre ad intestatam fratris successionem vocantur æqualiter.*

3 *Matris legittima debet esse tertia eius portionis, quæ sibi ex hæreditate filij ab intestato contigisset.*

4 *Legittima semper est portio eius, quod quis habiturus esset ab intestato. & nu. 5.*

6 *Declara tamen hoc procedere, si cum matre in successione concurrat, persona, cui etiam prout matri legittima, secus si frater, aut alia, cui non debetur legittima. quia tunc legittima est tertia totius.*

7 *Concursus fit inter plures concurrentes ad eādem rem, non autem ad diuersas.*

8 *Impugnatur decisio Rotæ Rom.39. post Merlin. de legittima.*

9 *Concursus non datur inter vnum concurrentē ad legittimam, & alterum concurrentem in successione tantùm. Contrarium nu.10.*

11 *Contraria DD. authoritates examinantur, & refelluntur.*

12 *Instituto extraneo, seu persona, quæ ab intestato fratri ex Statuto non succedebat, & præterito fratre, qui ex Statuto fratri succedebat, tunc legittima matris est tertia suc-*

tius assis.

13 *Idem est fratrem non extare, vel extare, & nō succedere.*

14 *Soror exclusa per Statutum à successione fratris existentibus fratribus, licet in Testamento à fratre instituatur, habetur pro extranea.*

15 *Bonis hæreditarijs existentibus in diuersis dominiis, cuius loci Statutum attendi debeat in successione, an verò ius commune.*

ARGVMENTVM.

Legittima Parentum an, & quibus casibus sit tertia totius Assis, an verò sexta pars tantummodo; Vbi declaratur etiam an soror per Statutum exclusa à successione fratris, si instituatur hæres ab eodem fratre, an habeatur tanquam extranea, an vero tanquam si à Statuto vocaretur ad successionem ad effectum ut diminuat legittimam parentum, & pluribus rationibus, & autoritatibus, & distinctionibus in hoc articulo rei veritas elucidatur.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXVIII.

SVccedit modo secundus Articulus in exordio præcedentis Consultationis præpositus; Pro qua nam quātitate determinãda sit portio legittimæ D. Angelæ matri debita; In quo facta est controuersia non modica; Hęres enim intendebat in sexta tantùm parte totius hęreditatis constituendam, & soluendam matri fore, è regione verò D. Angela mater tertiam integram eiusdem hæreditatis sibi postulabat adiudicari, ad quem trientem fuit aucta parentum
1 legittima, vt per Gloss. in Auth. nouissima in verbo tit. vers. *Item intellige, &c. C. de inoffic. Testam.* cum alijs apud Altograd. *d. consil. 56. nu. 1. lib. 1.* & Merlin. *de legitt. lib. pr. tit. 2. q. 17. nu. 7.* Et iuri quidem inniti petitionem matris Arbitratus sui, siue iuris comunis siue municipalis nostri dispositionem attendere magis libeat.

Quamuis enĩ in intestata successione fratris iure comuni inspecto fratres, aut sorores vna cum matre in capita, & sic æqua-
2 les partes nanciscantur hæreditatis defuncti ex textu *in Nouella 118. de hęred. ab intest. venient. in cap. Si igitur defunctus descendentes, &c. vers. Si verò;* & *in Auth. defuncto C. ad Senat. Consf. Tertull.* & in Testamento nostro licet fuerit exclusus D. Curtius frater, & sic tanquam non existens censeri debeat, hæres autem instituta fuerit, & agnita D. Clara soror, vndè habeatur, ac si inter matrem, & sororem diuidenda foret tota hæreditas dicti D. Augustini, cuius dimidia tantū ab intestato D. Angelę matri deuoluta foret; vndè sequi videatur dicendum, quod sicuti legittima matris esse debeat tertia pars eius portionis, quam habuisset ab intestato, Ità pariter eius legittima futura sit tertia tantùm dimidiæ, non autem tertia totius hæreditatis, quia in concursu cum D. Clara ab intestato non totam, verùm dimidiam tantummodo percepisset eiusdem hæreditatis, vti sic ex aduerso arguitur, ex authoritate Bartoli relata,
3 & sequuta apud Rouit. *dec. 22. per tot.* Capyc. Latro *Consult. 147. n. 33.* cum alijs apud eos congestis, ex ea, vt additur, ratione, quia legittima cū nihil aliud sit, quā portio eius, q̃ quis habiturus esset ab intestato ad tradita
4 per Merlin. *de legitt. lib. pr. tit. pr. quæst. pr. nu. 2.* Rota *dec. 219. nu. 2. 3. par. 6. recent.* & *dec. 39. nu. 8.* post Merlin. *de legitt.* & sic cum iure comuni inspecto soror habeat cum matre in successione fratris pro virili partem, sequatur per consequens legittimā esse trientem semissis, in quo semisse mater ab intesta-
5 to cum sorore successisset iuxta additas autoritates eiusdem Merlini *de legitt. lib. 4. tit. 4. quæst. 7. nu. 12. in fin.* Thesaur. *decis. 32 in fin.* Bellon. *de iure accresc cap. 6. q. 16. nu. 109. 124.* Rota post Merlin. *de legit. decis. 31. n. 3.* & coram Millin. *dec. 174. nu. 3.* & *decis. 20. nu. 38 par. 11. recent.* & *dec. 219. nu. 3. 4. par. 6. recent.*

Attamē fallax nimis, & æquiuocum detegitur hoc argumentum; Nam licet non dissentiam D. Curtio ex Testamēto excluso, prout si non esset, considerandam esse successionē ab intestato tanquā deuolutā pro dimidia tantùm ad D. Angelam, non tamen indè deduci potest consequentia, de qua in argumento cōtrario, quãuis enim in liquidatione legittimæ seruanda videatur mox tradita regula, quod sit tertia portionis ab intestato debitæ; Non ita tamen simpliciter, & in casu liquidationis, & determinationis legittimæ est vbique admittenda; cum recipiatur hæc regula, & seruetur eò tantum casu, quò vna cum matre participat de successione filij persona talis, quæ non modo cum ea æqualiter ad successionē ab intestato vocetur, sed æqualiter etiam cum ea facto Testamento in legittima concurrat. Secus tamen est, quando cum matre, vel patre succedit alia persona, cui legittima nō debetur,

 prout

Digitized by Google

prout sunt fratres, & sorores, quæ tametsi
æquis portionibus succedant ab intestato cũ
parentibus, condito tamen Testamento, &
honesta persona instituta nulla ijsdem fra-
tribus, aut sororibus est legittima debita, vt
6 est casus noster, & ita distinguendo respon-
dent Bald. *in Auth. nouissima nu.*11. *C. de in-*
offic. Testam. Castr. *in l. planè* §. *si dicat. n.*10.
vers. Iacob. Butrig. ff. de leg pr. Pancirol. vi-
dendus *cons.*143. *per tot.* & potissimum *sub nu.*
4. *vers. Neque obstant, &c.* ibi. *Sed ego.* vbi
quod in hoc stat pondus totius articuli, benè
quoque Franc. à Ponte *cons.*66. *nu.* 1. & 2.
vbi quod eatenus legittima ascendentium
diminuitur, quatenus est diuidenda cum eis,
quibus illa competit. Fulgos. *cons.*35. Surd.
*cons.*404. *nu.*9. Mangil. *de imput. quæst.*6. *nu.*
30. Thesaur. *dec.*172. *post nu.*6. vbi in *vers.*
Quartus casus, &c. casum proponit, quando
frater est institutus hæres, an legittima matris
sit tertia totius, vel tertia semissis, & licet fa-
teatur in hoc articulo ab illo Senatu variatũ
fore, nihilq; resolutum; subdit tamen, maio-
rem partem Dominorum inclinasse, quod sit
tertia totius, & hæc videtur esse potissima ra-
tio, quia licet in vniuersali successione fra-
tres, & sorores cum parentibus concurrant,
vt dixi, non tamen ex hoc sequitur, quod
possint facere partem ijsdem parentibus in
legittima per concursum in successione, quià
concursus, qui regulariter fit inter plures
concurrentes, considerari, & admicti solum
potest in ijs, qui vocantur insimul ad eamdẽ
rem, non autem ad diuersas ex text. *l. huius-*
modi, 86., §. *quibus ff. de leg. pr.* cuius textus
rationem innixam esse in diuersitate rerum,
ad quas vocantur, testatur D. Altograd *cons.*
103. *nu.*68. *to.*2. quos omnes, & alios quoq.
retuli in mea *Consult.*115. *nu.*19. 20. *lib.* 2. &
ratio ea est, quia cum proueniat concursus à
coniunctione, nullo pacto dici possunt illi
coniuncti, qui ad res diuersas vocãtur vt post
alios ait Bellon. *de iur. accrescend. cap.*5. *quæst.*
4. *nu.*2.

Et quamuis Rota Rom. *in decis.* 39. post
8 Merlin. *de legitt. n.*11. dixerit, quod, adhoc,
vt quis faciat partem in legittima, sufficiat, vt
in vniuersali successione concurrat. Huius-
modi tamen dictum iuris regulis repugnans
nulla concludenti ratione confirmat, & con-
tra textus expressos omninò loquitur, coniũ-
ctio enim, à qua prouenit concursus ratio,
considerari nequit, vti mox dixi, inter eos,
quorum vnus ad legittimam, alter ad succes-
sionem vocatur, vt benè in terminis nostris
9 hoc idem perpendit videndus Merẽda *contr.*
*iur. lib.*13. *cap.*6. *nu.*4. *in fine, & lib.*20. *cap.*
34. *per tot.* & eruditè docet Bellon. *de iure*
*accrescendi cap.*6. *q.*16. *num.*127. & pro hac
parte in his propriè terminis consuluit Ca-
pyc. Galeott. *inter cons.* Camilli de Medic.
*cons.*41. vbi præcæteris autoritatibus alle-
gat *cons.*130. Fab. de Anna, & ex authoritate
Francisci à Ponte in alio *cons.*68. tres res iu-
dicatas pro hac opinione latas enumerat, &
rationes subdit plures, inter quas eam præci-
puè reddit *nu.*13., quià licet per fratres dimi-
nuatur Parentum portio hæreditatis, in qua
concurrunt, non tamen per eos diminuitur
eorumdem parentum portio legittimæ, in
quà non concurrunt, quia ab intestato fra-
tres, & sorores defuncti in tota quidem hæ-
reditate succedunt, facto verò Testamento
consequi legittimam eis minimè cõceditur,
& ideò concludit, non valere hoc ita ductum
argumentum. Parens ab intestato nõ habe-
ret tantem portionem, si succederet in hære-
ditate filij vnà cum filià, & sorore defuncti,
ergò neque tantam legittimam, quià æquipa-
ratio debet esse in casu, de quò quęritur, nõ
in alijs, & argumẽtum benè se haberet, si dici
de iure posset, soror concurrit cum matre
in petitione, & deductione legittimæ ex hæ-
reditate fratris facto Testamento, & alio in-
stituto, ergò tantò minùs legittimæ matri
consequi valet, quantùm est illud, quod ex
eàdem causa legittimæ per concursum soror
ei adimit; Et subiungit idem Capyc. Galeot.
*d. cons. sub n.*15, *vers. Et Thesaurus, &c.* quod
si Senatus Pedemont. *in d. decis.* 172. apud
Thesaur. huiusmodi rationem perpendisset,
non modo maior pars Senatorum, vt inquit
idem Thesaur., sed vniuersi Senatores huic
se subscripsissent sententiæ. Et iure quidem
summò, quià repertum est, dum posteà idem
articulus fuit in codẽ Auditorio propositus,
pro matre à toto Senatu decisum fuisse vti
testatur Anton. Faber. *in suo Cod. lib.*6. *tit.*8.
*definit.*22. *nu.*2. *vsq. ad nu.*6. & ex eadẽ ra-
tione sic quæstione discussa conclusit Surd.
*cons.*404. *num.*9. *vers. Maior difficultas, &c.*
quia, inquit, dùm personę institutæ nulla de-
betur legittima, tunc licet agnita, & instituta
non minuit Patris, vel matris legittimã, quæ
nihilominùs est tertia totius, & hanc veritatẽ
quoq. tuetur Mangil. *de imput. quæst.* 6. *per*
totam, & præsertim *sub nu.*25. 26. 27. Sperell.
*dec.*34. *nu.*20. 21. Io: Ant. Bellon. *de iur. ac-*
crescend. cap. 6. *quęst.*16. *num.*71. quia, in-
quit, legittima commensurari, & æstimari
debet ex numero eorum tantùm, qui contra
Testamentum venire possunt, nõ indistinctè
ex

ex numero eorum, qui ab intestato successuri essent, & probare sequitur pluribus rationibus, & ad meliorem etiam declarationem exemplis adductis *nu.72.73.74. & seq.*, & præcœteris videnda est plena, elaborata, & eruditissima super hoc iuris allegatio celebris Aduocati Neapolitani Didaci de Moles impressa *post 4. volumen Compēd. decis. Thori* exharata in eàdemmet causà, in quà pro cōtraria emanauerat deliberatio Sacr. Cons. Neapolitan. sub die 15. Martij 1623. impressa apud Rouit. *dec.22.* quæ suprà in contrarium deducebatur, & cum ab ea fuisset reclamatum, (vti refert in fine dictę decis. idem Rouit.) & postquam pluries fuerat relata, & prolata causæ expeditio, tandem sub die 15. Martij 1638. fuit Decreto Sacri Consilij cū Adiunctis determinatum, benè reclamatum à decreto præfato Anni 1623. & proindè legittimam matris esse tertiam totius hęreditatis, & ibi pariter rationes exactè discutiuntur omnes, *& nu.42. & seq.* DD. pluriū placita, & Rerum Iudicatarum exempla referuntur, vt ostendatur Butrigarij sententiā Bartolo contrariam hodie in iudicando sine iuris læsione reijci non posse, vt hæc omnia pariter alia simili occasione retuli *in dicta mea Consultat.115. nu.22.23. lib.2.* & hanc quoque magis comunem profitetur Merlin. *de legitt. lib.pr. tit.4. q.7. sub nu.11. vers. Secunda ratio, &c.* Qui licet ibi alios plures differētesq; casus referat, sunt tamen oēs extrà casū Bartoli, & Butrigarij, & qui est casus noster, vti declarat *nu.11. in fine*; Quàm sententiam comprobauit Rotà nostrà Anno 1664. in causà relata in mea *Consult. 81. lib. pr.* vbi, quamuis adesset soror, quę de iure comuni ab intestato vnà cum matre succederet prò virili, & sic portio successionis eiusdem matris foret dimidię hæreditatis; Nihilominùs fuit illi concessa tertia totius.

Et quamuis in his terminis etiam objiciatur à præstantissimo D. meo contrariam sen-
10 tentiam veriorem probari ex autoritate Baldi *in Auth. nouissimè n.12. C. de inoffic. Testam.* Angel. *in l. planè 34. §. si duobus num.5. ff. de leg.pr.* Corn. *cons.150. nu.10. vol.pr.* Gabr. *cons.94. nu.20. & seq. lib.pr.* Berrett. *cons.85. nu.3.* Bursatt. *cons.115. nu.8. & seq. vol.pr.* Thesaur. *decis.172. nu.6. vers. Tertius.* Peregrin. *de fideicomm. art.38. n.13. vers. Quartus.* Fachin. *lib.4. contr. cap.29.* Gratianus *cap.178. nu.8. 11.* Marescott. *var. resolut. lib. pr. cap.10. nu.14.16.* Sperell. *dec.34. nu.37.* Bellon. *de iur. accresc. cap.6. q.16. nu.103. 109.* Rota *decis.572. num.23. & seq. par.5. & decis.219. num.7.8. & seq. par.6.* & post Gilian. *ad Stat. Perus. decis.25. per tot.*

Hæ tamen enumeratæ DD. autoritates non ita solidè, vti præfertur, aduersantur nostræ conclusioni, & distinctioni, vt eorum autoritati magis sit inhærēdum, quàm eorum, quos retulimus, & qui omnes consulto articulo examinato pro nostrà intentione deciderunt.

11 Bald. enim *in Auth. nouissima C. de inoffic. Testam.* in contrarium principaliter relatus *n.11.* pro constanti ponit. Quod regula pręd. q; legittima sit tertia eius, quod quis sit habiturus ab intestato, procedat rebus sic se habentibus ab intestato, prout ex Testamento *nu. verò 12.* vbi in contrarium allegatur, licet videatur dictam rationem improbare, quià sufficiat ad hoc vt faciant partem, quod quocumque iure admittantur; Aduertendum tamen est, quod requirit, quod frater, qui succedit, non sit in totum præteritus, sed in aliquo institutus, quod non percutit casum nostrum, quia D. Curtius in totum fuit præteritus; Et eo magis quia idem Baldus in huius rationis reprobatione non se confirmat; imò vi contraria suasus addit. *Istud tamen indiget maiori indagine, & ideo non firmo modo*, vti sunt eius præcisa verba, vndè merito non potest in contrarium allegari, & ideò etiam facilè collabuntur alij recentiores, qui dictæ Baldi autoritati contrariam earum sententiam nituntur; prout etiam Angel. *in l. si pluribus 33. §. si duobus, ff. de leg.pr.* (licet per errorem ab alijs allegetur *in l. si planè 34. nu.53.* loquitur, cum fratres hæredes sunt instituti, & reprobat exprefsè Baldum *d. nu.12.* & firmat absolutè legittimam matris esse tertiam totius. Corn. allegato *cons.150. lib.pr. nu.10.* vbi citatur, non complet, totumq. consilium nihil ad rem nostram pertinet. Gabr. pariter *cons.94. nu.20. lib. pr.* loquitur eo casu, quò frater ab intestato succedens non est in totum præteritus, aut exclusus, sed in aliquo institutus, qui non est casus noster, in quibus terminis loquitur etiam Bursatt. *dicto cons.115. num.9. & 10. lib. pr.* Thesaur. verò *in decis.172. sub num.6.* non meretur contra nos allegari, quia, vti supra aduertimus, casum ponit in *vers. Quartus casus, &c.* nostro similem, quando frater alijs fratribus pręteritis vnum scripsisset hæredem, & in hoc præcisè casu, quanta foret matris legittimà asserit, valdè discufsum à Senatoribus articulum, & in varias abijsse sententias, & nihil firmatum, nulla tamen habita mentione

tione, nec adducta ab aliquo ex Dominis ratione illa concurrentiæ fratris cum matre in legittima, quam rationem si aliquis eorum in mediū protulisset, vt benè animaduertit suprà relatus. Capyc. Galeott. inter cons. Camill. de Medic. *cons.41. sub nu.15* vers. *Et Thesaurus, &c.* Senatus totus huic soli rationi cessisset, vt legittima matris esset tertia totius; Quà ratione postea inuestigata ex eâ contra Bartolum Senatus sua decisione statuit, vti legitur apud Anton. Fabr. *in suo Codice lib. 6. tit.8. definit. 22.* vti supra dixi. Quia, inquit, licet frater vtrinque coniunctus concurrat cum matre in fratris intestati successione non tamen concurrit, nec facit partem in legittima. Peregrin. *de fideicommiss. art. 38. num.13.* potiùs nostram fouere, & contrariam reijcere videtur sententiam, si attentè legatur. Andr. Fachin. *lib.4. controuers. cap.29.* loquitur eo casu, quo ijdem fratres, qui cum matre ab intestato successissent, fuerant hæredes instituti; vndè res ex Testamento sic se habebat, prout ab intestato, in quibus terminis loquitur etiam Gratian. *c. 178. n.8.11.* & Sperell. *dec.34. nu.38.* vbi declarat Rotam post Merlin. *de legitt. dec.39.* Bellon. autem *d. cap.6. q.16.* licet *nu. 103. 109.* articulum in vtramq. partem disputare instituat, *nu. tamen 127.* illum resoluendo concludit, quod dum fratres, qui vocabantur ab intestato ad successionem, sunt omninò præteriti, nunquā aliquo modo cōsiderari possint ad diminuendam tertiam matri debitam; cum verò sunt instituti hæredes, aut in aliqua portione agniti, nunquam per viam concursus diminuere possint legittimam matris; quia datur concursus solùm inter vocatos ad eandem rem, mater autem hoc casu vocatur ad legittimam; frater verò ad hæreditatem; vndè certum est, & absolutè verum, quod dum frater, qui ab intestato successisset, non est agnitus, sed institutus est extraneus, aut is, qui ab intestato successisset, ex comuni voto mater habet trientem integrum, quia cum nō institutus habeatur pro mortuo, & non extante, prout si ab intestato sola in integra hæreditate successisset, ita totius assis trientem ex ipsamet regula in contrarium allata hoc casu consequi absque ulla controuersia debet; Cum verò est institutus frater, qui ab intestato quoq. vna cum ipsa matre successisset, aut in aliquo honoratus; tunc etiam nec per viam concursus legittimam Matris diminuit, quia ex diuersa causa vocatur, sed fortè per viam obstaculi, quod non est præsentis indaginis examinare.

Et propterea cum versetur quæstio præsens in ijs terminis, in quibus frater, qui ab intestato successisset, fuerit omnino præteritus in Testamento, remanent in suo robore supra luculenter allatæ doctrinæ ad probandum, quod tunc legittima matris sit tertia totius; quas hic iterum enumerare superfluum, & molestū quoq. nimis contingeret.

Fortiùs tamen D. Angelę iura munita reddūtur, si iuxtà Statuti nostri successionis regulam articulus præsens decidendus est, vt omninò existimo. Siquidem hoc casu, quamuis admittatur simpliciter, & vniuersaliter intellectum suprà commemoratum axioma, quod legittima matris esse debeat tertia portionis, quæ ab intestato contingeret, iuxta Statuti nostri dispositionem in cap.9. lib.2. notum est sororem existentibus fratribus à successione fratris excludi, & sic D. Claram in intestata successione clarùm est non concurrisse cum matre; & quamuis superesset Sp. Curtius frater, qui ab intestato succedebat ex eodem Statuto exclusa matre, cum tamen eundem in Testamento Illustris. Præsul frater præterierit, & sic tacitè à sua hæreditate excluserit instituendo sororem, cui ex Statuto nulla portio eiusdem hæreditatis deferebatur, eò casu cū habeatur D. Curtius exhęredatus, ac si non extaret, sicuti eò casu non existētiæ fratris successio integra totius hæreditatis ad matrem devolueretur: Itaquoq. sequitur eo casu eius legittimam esse tertiam totius hæreditatis: vti comuniter
12 firmant DD. & præcœteris Bald. *d. Auth. Nouissima num.10. C. de inoffic. Testam.* & ibi quoq. Ias. *num.49.* Alex. *in l. planè 34. §. si duobus nu.9. ff. de leg. pr.* à pari enim, vt inquiunt, procedit non extare, & nō succedere, & dùm Clara soror ex Statuto à successione excluditur, habetur tanquam extranea, extraneo verò in Testamento à filio instituto, matrem habere integram tertiam non est apud DD. controuersum, vt latè trad. Marescott. *var. resolut. lib.1. cap.10. nu.10.* & clariùs explicat Merlin. *de legitt. lib. pr. tit. 4. q. 7. nu.17. vbi nu.18.* eam esse, ait, rationem, quia dùm soror ex dispositione iuris municipalis ab intestato non admittitur ad partē, sed à masculis excluditur, habetur pro mortua ad effectum minuendæ legittimæ, & idem Merlin. ibi *sub nu.18. vers. Non obstat, &c.* respondet obiecto, quod forsan à D. Clara fieri posset; nempè quod cum ab Illustris. fratre in Testamento fuerit hęres instituta, & sic agnita, videtur quoq. quodammodo reintegrata, proindè ac si à Statuto non esset exclusa

clusa, prout dici solet de Patre instituente filiam, quæ facit partem in diminutione legittimæ: Respondet, inquam, non valere argumentum à filia agnita, quæ reintegratur in suitate, ad sororem, quæ non habet ius de proximo, vel aliquam spem in successione fratris, & ideò nō potest dici admissa ad successionem, quamvis in Testamento fuerit agnita; benè Altograd. *cons.56. nu.2. & cōs. 57. nu.22.* quod semper est tertia totius, cum ex Testamento res nō se habet, sicut ex Statuto ab intestato.

Quà ratione conciliātur omnes, quotquot in contrarium supra allegantur, & obstare primo aspectu videbantur Rotæ Romanæ decisiones, vti benè declarat eadem Rota decisione plenissima 219. *par.6. recent. per totam, supra nu.10.* ex aduerso deducta, quæ licet contraria matri videatur, fauorabilis tñ est omninò intentioni D. Angelę; Siquidem, licet ibi decisum fuerit sororem partē facere ad diminutionem legittimæ matris, quia fuerat à Maria sorore agnita in suo Testamēto: Aduertendum tamen est, quod ipsa soror instituta ab intestato sorori successisset, quia alij fratres non extabant; & hæc est potissima ratio, cur agnita in Testamento matris legittimam diminueret, nempè quia, vt inquit eadem Rota *nu.4. Res eodem modo se habet ex Testamento, prout se haberet ab intestato, adeò vt sicuti dicta soror matri partem faceret in causa intestati, ita partem faciat in causa testati, & matrem impediat, ne integram tertiam omnium bonorum habeat, sicut etiā impediret, si ab intestato successisset,* quæ ratio à contrario sensu optimè concludit pro D. Angela, quoniam hic ex Testamento res non se habet, prout ab intestato contingeret, quia ab intestato D. Clara nullam partem habuisset fraternæ hæreditatis, vti à Statuto exclusa, & sicuti ab intestato impedire ipsa nō potuisset, quod mater integram tertiam non consequeretur, itá nec ex Testamento licet agnita impedire nequit, & clarius *nu.16. & seq.* vbi conciliat decis. eiusdem Rotæ post Merlin. *de legittima impressas sub nu.* 38. 91. 92. & potissimum *nu.19. & 20.* vbi respondendo *d. decis.38.* post Merlin. ait, quod ibi fuerat agnita soror in Testamento à Statuto exclusa propter existētiam fratruum, ac propterea cum soror non potuisset ab intestato vna cū matre in successione cōcurrere habebatur pro mortuo, & sic nō poterat minuere legittimam matris; secùs autem, vt addit, *nu.20.* in casu decisionis, in quo cùm non adessent masculi, soror non erat ex Statuto exclusa, sed vna cum matre à Statuto vocata concurrebat in successione, & sic vigebat paritas testati, & intestati, vt ibi concluditur.

Quibus non obstat, quod acutissime replicatur, D. Claram remoto fratris obstaculo ex Statuto nostro admittendam fuisse ad successionem fratris, vndè videatur, quod eius persona considerandá sit tāquam ab intestato vna cum matre fratri successura, cum perindè sit fratrem non extare, vel extare, & nō
13 succedere ex autoritate Gabr. *cons.94. n. 20. lib.pr.* Merlin. *de legitt. d. quæst.7. in princ.* & post eum Rota Rom. *decis.37. nu.pr.* & apud Merlin. *dec.74. nu.6. & dec.219. nu.3. par. 6. rec.* & Altograd. *cons.56. nu.2. lib. pr.* Quia comuniter est recepta regula, quod adhunc effectum dum per Statutum excluditur ab intestato soror existentibus fratribus, soror, licet excluso fratre fuerit instituta habetur, nihilominus semper pro extranea. Bart. *in l.pr. § sciendum nu.3.* cum aliis ibi in *Addit. in verbo priuata à Statuto, ff. de suis, & legitt.* Alex. *cons.20. nu.6. lib.pr.*, cum aliis plenè relatis per Rotam Rom. *dec.383. nu.2. par.9. & dec.27. nu.23 par.11. recent.* Nec ex eò, quod fuerit à fratre vocata excluso fratre dicitur quoadmodo reintegrata ad successionem, quà ex Statuto priuatur, vt supra adverti, & benè quoque respondet Merlin. *de legitt. lib.pr. tit.4. q.7. sub nu.18. vers. Non obstat, &c.* semper enim adhoc vt soror faciat partem in legittima matri, necesse est, quod res eodem modo se habeat ex Testamento, prout ab intestato; nempè quod sicuti soror ex Statuto ab intestato fratri succedit, ita pariter in Testamento eiusdem fratris ad eius successionē fuerit vocata, & hęc fuit potissima ratio, quæ mouit Rotam *in decis.219. p.6. recent.* nempè quia nulli in suo casu extabant fratres: & sic soror admittebatur ad successionem ab intestato, quod non euenit, cum frater adest, licet ex Testamento sit exclusus & hæc fuit potissima ratio, quà decisum fuerit in decisione prædicta agnitam sororem Testamento matris legittimam diminuere, nempè quià, vt inquit eadem Rota ibi *nu.4. Res eodē modo se habebat ex Testamento, prout se habuisset ab intestato, adeout sicut dicta soror matri partem faceret in causa intestati, ita partem faciat in causa testati, & matrem impediat, ne integram tertiam omnium bonorum habeat, sicuti etiam impediret, si ab intestato successisset.* Quod secus omninò est in casu præsenti, quià ab intestato D. Clara excludebatur à D. Curtio fratre, & licet fuerit

rit in Testamento hæres instituta, non operatur tamen, quod D.Curtius non adsit, & cesset diuersitas casus Testamenti à casu intestati,& exindè sequitur, vti mox dicebatur, quod illius institutio facta in Testamento fratris perindè habeatur, ac si facta foret de persona prorsus extranea, quo casu ex communi consensu legittima D.Angelæ matris esse debeat tertia totius Assis, attenta præteritione fratris,cui,non autem sorori institutę, deuoluebatur successio ab intestato; vt benè trad. Merlin. *de legitt. lib.1. tit.4. q.7. nu.18.* vbi supponit ex Statuto sorores exclusas à masculis, & fauore masculorum, qui tamen masculi non sint instituti, sed extranei, & clariùs Rot. Rom. *in decis.39. post d. Merlini tractatum nu.16.* vbi semper soror habetur pro extranea, licet exclusa per Statutum fauore masculorum, qui non sint in Testamento agniti. & iterùm *in d.dec. 219. nu. 19.20 par.6. recen. & decis.116. nu.1. par.5. recent.* & ait Bellon. *d. q.16. nu.194.*,quod dum est à Statuto exclusa, licet in Testamento fuerit agnita, nihilominus cum sit agnitio voluntaria, illius respectu habetur vt extranea, &. clariùs etiam explicat Marescott. *var. resol. lib.pr. cap.10. nu.10.*

Quicquid dicendum foret si bona hæreditatis non omnia reperirentur sita in Territorio Lucensi, vbi Statutum prędictum viget, sed in alieno Dominio, quamuis ibi Statutum exclusiuum sororum adesset,quia cum non posset tunc fieri Statutorum combinatio ex defectu potestatis Statuentium, vnum videlicet circa personas,alterũ verò circa bona, dubium oriri posset, an tunc ius comune esset attendendum iuxtà plenissimam decisionem Rotæ Romanæ in *Narniens. success.* coram Merlino *inter eius impressas dec.533.*
15 & alias etiam impressa in *dec.177. par.5. rec.* & iterùm quoq. apud Gilian. *ad Stat. Perus. decis.99.* & trad. etiam Bellon. *de iur. accrescend. c.10. quæst.2. nu.98. & seq.* & Merlin. *de legitt. lib.3. tit.pr. quæst.18. nu.109.* Mangil. *de imput. q.81. nu 75.* & eadem Rota Roman. *dec.227. nu.21. & plurib. seq. par.8. recent.* quo casu cessare videretur secundò loco deductum Statuti nostri fundamentum.

Ex quibus,&c.

IN EADEM CAVSA

SVMMARIVM.

1 Statuta Laicorum de successionibus ab intestato non comprahendunt hæreditates Clericorũ. Contrarium latissimè nu. 6. 7. 8. & plur. seq.

2 Etiam si agatur de successione inter Laicos.

3 Maximè si Statutum disponeret circa modum sibi faciendi hęredes, vt puta prohibendo, ne in pręiudicium agnatorum fœminæ instituantur.

4 Testamentum Clericorum non subijciũtur Statutis Laicorum.

5 Clericus testando censetur se conformare voluisse potius cum Iure comuni, quam cum Statuto laicorum.

6 Viuentis non datur hæreditas.

9 Pro legatis non competit via exequutiua iuxta opinionem Rotę Romanæ. Contrariũ in alijs Tribunalibus. nu.10.

11 Trebellianica filijs primi gradus prohiberi potest iuxta Rotæ Romanæ sententiã.

12 Contrarium in cæteris Tribunalibus.

14 Statutum Laicale approbatum ab Ecclesiasticis, eodem modo ligat circa ordinatoria, vel etiam circa decisoria versetur.

15 Statutum Laicale postquam est approbatum ab Ecclesiastico. non dicitur amplius Laicale, sed Ecclesiasticum, & nu.29.

16 Approbatio Statuti Laicalis facta à solo Episcopo non in Synodo, eiusdem Episcopi morte deficit. Contrarium nu.24.

17 Approbatio Statuti Laicalis factã etiam in Synodo non tenet, nisi confirmetur Apostolica auctoritate. Contrarium 19. 27.

18 Episcopus in Synodo non potest contra Ius statuere.

19 Episcopus potest Statuta condere in sua Diœcesi seruanda. 27.

20 Etiamsi Statuta conderet contra ius Comune Ciuile.

21 Episcopus potest acceptare Statuta Laicorum. 24.25.26.

22 Dummodo non sint contra libertatem Ecclesiasticam, vel Canones. 20. 30.

23 Statuta Laicorum quando dicantur aduersari libertati Ecclesiasticæ. & nu.24.

29 Ius Comune aliud dicitur Canonicum, aliud verò Ciuile.

32 Confirmatio non extendit Actum, seu legem confirmatam, sed ei tantum robur addit in ijs terminis, in quibus reperitur.

33 Confirmans non censetur addere voluisse aliquid actui confirmato.

34 Sta-

34 *Statutum recipit Robur à confirmante, non autem ab eo, qui illud originaliter condidit.*
36 *Ciuitates subditę nequeunt sine Principis approbatione statuta condere.*
38 *Statutum Laicale fundatum super honestate, & familiarum conseruatione licet non vi coactiua, directiua saltem comprahēdit Clericos.*
39 *Clericus dum vtitur in sui Beneficium Statuto Laicali, an contra se ipsum recipere teneatur.*
40 *Statuta Lucensia de successionibus etiam in hæreditate Clerici pluries seruata.*
41 *Mater vna cum nepte ex sorore de iure communi fratri succedit.*
42 *Modus compensationis vsusfructus iuxta l. hæreditatum ff. ad l. falcid.*
43 *Vsufructus relicti à filio matri, & compensandi cum legittima eidem Matri debita, fit solum compensatio, iuxta vsufructum duarū partium hæreditatis, cum tertia detrahitur pro legitima.*
44 *Facta compensatione vsusfructus iuxta tēpus annorum hæreditatū de quibus in l. hęreditatū si Pater, aut cui est relictus vsufructus minori, uel maiori tempore vixerit, quam sit calculatum, quid tunc faciendum.*

ARGVMENTVM.

Statuta Laicorum de successionibus an seruentur in hæreditate Clericorum. Statutum Laicale, an, & quādo approbari possit in Curia Ecclesiastica; Episcopus extra Synodum an possit Statuta condere, & quæ, & an eo mortuo cessent, aut continuent. Item an possit approbare Statuta Laicalia, & quæ. Vsufructus matri à filio relictus quomodo, & ex qua parte hæreditatis sit compensandus cum legittima, & pro quo tempore. Item si facta computatione annorum iuxta l. Hæreditatum ff. ad l. falcidiam, vsufructuarius minori, vel maiori annorum spatio superuiuat, quid faciendum.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXIX.

VT fundamentum elideretur præcipuum intentionis D. Angelæ innixum Statutariæ dispositioni excludenti sororem ab intestata successione fratris alio germano fratre extante, quod pluribus tùm rationibus, tùm autoritatibus in præcedenti Consultatione corroboratum fuerat; Dicebatur Statuti præfati dispositionem locum sibi nullo pacto vindicare posse in hæreditate D. Archiepiscopi, cum ad successionem Clerici huiusmodi laicalia Statuta vires suas non extendant, ut omnium primus dixit Imol. *in cap. Quod Clerici num. 4. vers. Et per hoc extra de foro competenti,* vbi testatur se ita cōsuluisse in Ciuitate Lucæ, cuius sentētiam plures fuerunt sequuti, quos longa serie recensent Andreol. *controu. 227. nu. 3.* Ciarlin. *contr. for. cap. 114. nu. 23.* Bellett. *disquis. Cleric. q. pr. tit. de exempt. Cleric. à Stat.* §. *4. nu. 24.* Mascard. *de stat. interpret. conclus. pr. nu. 43.* Bonden. *collect. legal. 34. nu. 123.* Mart. *de success. legal. par. pr. q. 13. art. 13. nu. 14. cum seqq.* vbi palinodiā cecinit, Surd. *dec. 20. per tot. & dec. 160. nu. 9.* & quod magis est huic opinioni semper visa est adhærere Rot. Rom. *vt in Tridentina successionis 29. Maij 1652. coram Meltio modo impressa par. . . decis. . . & in Bonon. hęreditatis 28. Iunij 1652. coram . . . in Bonon. successionis de Zanis 9. Decembris 1654. coram Bichio post Tondut. de pens. dec. 13. nu. 9. & 10.* & post Contr. *dec. 132. nu. 2. & 3.* & *in S. Seuerini hęreditatis 20. Maij 1658.* coram Celso inter eius impressas *dec. 258. nu. 7.* & *in Bonon bonor. seu successionis de Silicbellis 2. Martii 1663. coram Othalor.* §. *Quia hac disputatio, &c. modo impressa inter recen. par. . . decis. . .*

1 (margin, at "mus dixit Imol.")

Qui omnes ea potissimum videntur inniti ratione, quia scilicet in statuentibus respectu bonorum, & hæreditatis Clerici deficiat potestas attenta exemptione, qua fruuntur dicta bona ex dispositione Sacrorum Canonū, vndè vinculum Statuti illorum respectu sit inefficax, quamuis quæstio sit inter laicos, cū ratione originis, & causalitatis Statutū vires
2 sumat in vita defuncti, & cōsequenter in tēpore, quo non potest operari propter exēptionem Clerici, vt præcœteris considerant Andreol. *d. controu. 227. n. 4. 5. & 6.* & Mart. *d. art. 13. nu. 16.*

Et hæc opinio fortiùs asseritur procedere, vbi Statutum disponeret circa Testamenta, puta inhibendo, ne quis in præiudicium masculorum, seu agnatorum fœminas instituat, vel mandando aliquam portionem masculis relinqui, quia tunc proculdubio Clericum
3 testantē non afficeret ex defectu potestatis, vt concedit Hodiern. contrariæ opinionis sectator, *ad d. decis. 20.* Surd. *sub nu. 11.* Et est ratio, quia Testamentum Clerici non subijcitur Statutis laicorū, vt pluribus adductis

probat idem Surd. *d. dec. 20. n. 27.* Tomas *decad. 4. tit. pr. de immunitate n. 447.* Mart. *de successſ. d. art. 13. nu. 20. & 21.*

Vndè cum in casu, de quo agitur, tractetur de succesſione in hęreditate Clerici vigore Testamenti ab eo conditi ad fauorem sororis excluso fratre germano, in dimetienda legittima matri debita videtur nō esse habendam rationem Statuti pręfati, sed Iuris comunis, cum quo Clericus præsumatur se conformare voluisse, & animum ac volunta-
5 tem suam accomodasse, vt per Andreol. *d. contron. 227. sub nu. 6.*

Mihi tamē, vt à doctis maioribusq. nostris didicisse iuuat, vim rationis opinioni tùm Imolæ, tùm Rotæ resistere semper visum fuit; Succesſio enim, de qua loquitur Statutū nostrū, fratribus eo tēpore defertur, & sororibus aufertur, quo Clericus iam mortuus est, vndè non ampliùs de Clerici bonis agitur, eo ꝙ viuentis nō datur hæreditas. *l. qui*
6 *superstitis ff. de acquir. hared.*, sed agitur solummodo de bonis hæreditarijs ad Laicos peruenturis, vt per eandē, & aliàs rationes, in hanc inclinarunt sententiā. Abb. *in c. Ex literis, il pr. de Sponsal. & in cap. pr. extr. de Cōstit.* & ibi Felyn. & Dec. *nu. 28.* Barbat. *in cap. Quia Clericis, 5. nu. 125. de foro compet.* & contraria Rotæ reiecta sententia contrariam approbarunt plures Magni nominis viri, & præcipuè super Statuto Veronæ, quod
7 excludens sororē à succesſione fratris, & admittens agnatos contra iuris comunis dispositionem seruandum quoq. sit in hæreditate fratris Clerici adest plenissimum cons. Gabr. *Sarayn. impressum post singulare Mathesylani 110.* videndum, vbi testatur ita Veronæ fuisse semper seruatum, & super Statuto Nouariæ *de successſ.* Io. Bapt. Plott. *cons. 93. per tot.* benè Burlatt. super Statuto Mantuæ loquens *cons. 93. nu. 22. & seq.* Carocc. *decis. 127 per tot.* vbi notat Imol. dubitatiuè ꝑ verbum *videtur* loquutum fuisse. Merend. *contr. lib. 14. cap. 32. per tot.* Mart. super Statuto Casalensi *cons. 118. num. 14.* vbi impugnat contrariam sententiam, Carpan. *ad Stat. Medrolan. in prælud. 609. & in cap. 270. nu. 21.* Parisſ. super Statuto Rauennæ *cons. 40. n. 12. 13. vol. 3.* & super Statuto Capitanat. Fiuizani Borgnin. *dec. 9. par. 2. nu. 81. & 82.*, vbi quod ita per Rotam Florentin. iudicatū fuit anno 1539. Mart. Medic. super Stat. Senens. excludente fœminas propter masculos *decis. 53.* plenissimā, vbi contrarijs autoritatibus, & rationibus omnibus singillatim respondit. Tiraquell. *de iur. primog. q. 45. nu. 2.* Hodierna addecis. Surdi *20. nu. 2.* & plures, & plures pro hac veriori sententiā congerēs Andreol. *d. contr. 227. ex nu. pr. vsq. ad nu. 32.* Thomas noster Lucens. *decad. 4. tract. pr. tit. pr. n. 849.* & de veriori, & magis comuni articulo ad partes discusso defendit Merlin. *de legit. lib. 3. tit. pr. quæst. 19. per tot.* & Doctoribus ab eo citatis addi posſunt Squillant. *de priuileg. Clericor. cap. 7. sub nu. 97. vers. Si loquimur, &c.* Bottillier. *de successſ. cap. pr. Therem. 12. nu. 5. & seq.* vbi latisſimè Carol. de Grasſ. *de effect. Clericat. effect. 2. nu. 274. & 366. 367.* vbi rationem adducit, quam inconuincibilem appellat, quia nempè mortuo Clerico extinguitur priuilegium exemptionis, & bona reinciduut sub dispositione Statutorum Laicalium, & hanc sententiā pręcipuè indubitatam affirmant DD. duobus in casibus. Primò, quando causa agitatur
8 in foro seculari, & inter hæredes Laicos, vt aduertunt inter alios Capyc. *decis. 201. n. 5.* Thesaur. Iun. *quæst. forens. lib. 2. q. 2. nu. 8.* Secundò, quando sumus in causa testati, quiā
9 si Clericus excludit in Testamento matrem ab intestato à Statuto exclusam, non poteſt mater petere legittimam, à qua per Statutū est exclusa, quia, & si dictum Statutū nō ligaret Clericos, tamē benè potuit Clericus eodē vti ad excludēdā matrē, vti latè apud Rot. Rom. *in Rom. seu Iannensi locorū Mōtium 26. Iunii 1648. coram Cerro dec. 231. p. 10. rec.* Neq mater vti potest priuilegio Clerici cōtra ipsū Clericū, quia priuilegiū est personale, neque illius personam egreditur, vt in indiuiduo obseruat Merlin. *d. tract. de legit. d. quæst. 19. nu. 10.* Bellon. *de iur. accrescend. cap. 10. quæst. 2. nu. 73.* vbi quod ad hunc effectum licet Statutum in persona loquatur, dicitur reale, & nouisſimè relatis supra decisionibus Rotę Rom. *in Rauennatens.* coram Otthob., & Bonon. coram Bichio efficacibus rationibus respōdere studet Bernard. Innoc. *in tract. de successſ municipal. ad tit. de successſ. ab intest. Statut. Mediol. q. 8. per tot.*, vbi concludit nō esse ab opinione affirmatiua in Iudicando recedendū, & *recentisſ.* D. de Luca *to. 11. tit. de successſ. disc. 6. vidend. vsq. in fi.*

Et quamuis Rota Romana cōtrariam tenuerit sententiam, vt apud Ottob. *dec. 149.* & aliàs suprà eiusdē Rotæ decisiones; Tamen in hoc articulo extra Curiam, & Statum Ecclesiasticū deferendū non videtur eius sententiæ, ex rationibus suprà à DD. efficacibus allatis, vti suadet D. de Luca in *d. tract.*, & concedere videtur eadem Rotà *in Vrbinat. successionis corā Taia Veneris 11. Maij 1668.*

§. *attentis*

§. hactenus vtraq. parte coram R. P. D. meo Taia modo impressa par. rec. dec.

Nec nouum in Iure est Sacram Rotam aliquando alicui sententiæ, licet extra Curiā magis comuniter reiectæ tenaciter adhærere, vt signanter in via executiua pro assecuratione legatorum, quam Rota Rom. pluries constanter non competere tenuit, & tenet, vt in decisionibus relatis per Ridolphin. in praxi par.2. cap.110. n.13. & in dec. 354. nu.pr.p.12.rec. cuius tamen cōtrarium in omnibus alijs locis seruatur, & recipitur, vt scilicet via executiua competat pro legatorum assequutione, vt rectè probat idem Ridolph. par.2. cap.1. nu.29. & nu.94. Andreol. controu.140. nu.29. lib.2. Capyc. Latro dec. 12. nu. 18.

Sic pariter Trebellianicā filijs primi gradus prohiberi posse ampliùs in Rota Romana nō disputatur, cum id pro indubitato habeat, vt in dec.171. nu.3. par.6. & dec.74. nu. 2. par.8. & dec.320. nu.8. par.9. to.2. & penes Ottobon. dec.36. nu. 3. & in Fanens. bonorū 19. Iunij 1648. coram Arguelles, & in Bisbantina fideicommissi 23. Iun. 1651. coram R. P. D. Albergato.

Et tamen non obstante tali sententia in pluribus Tribunalibus cōtrarium iudicatur Bellon. inter cons. Fusar. cons. 185. nu. 115. Mart. cons.45. nu.30. Redenasc cons.29. nu. 100. & cons.76. nu. 10. Andreol. controu.pr. in fin. par.1. Rubeus practic. resolut. de Testam. cap.64. nu.69. Merlin. de legitt. lib. pr. tit.3. q.pr. n.25. & de conclusionis veritate dixi in mea Consult. 183. nu.5.6.7. vol. 2. Cessat autem in Diœcesi nostra Lucensi omnis dubitationis occasio cum Statutum Reipublicæ in d. cap.9. lib.2. de success. fuerit in Episcopali Curia tamdiù receptum, vti legitur in Authentica attestatione in Archiuio eiusdem Curiæ seruata, quā stante Statuti laicalis approbatione facta per Ecclesiasticos habentes legitimam facultatem, aut circa ordinatoria, vel circa decisoria lex illa disponat, ligat Ecclesiasticos. Bald. c. Imperialis col.3. vers. Quare numquid si ex Con- ... suetud. de prohib. feudi per Federic., Butr., mol., Felyn. & Dec. in c. Ecclesia S. Mariæ de constit. cum alijs relatis apud Molfes. ad consuet. Neapolit. par. 12. de iure congrui q. 4. nu... & benè Donat. Ant. de Marin. quo... resolut. lib.pr. cap.55. nu.18. Capyc. Lat... dec.66. nu.22.23.24. & seq. Nec post approbationem dicitur amplius laicale Statutum, sed Ecclesiasticum, & tanquam si ab origine ab ipso Episcopo, siuè eius Synodo

15 conditum foret, Fusc. de visit. lib.pr. cap.33. nu.3.4. Ciarlin. controu. forens. cap 61. nu. 1. & 6. quod idem in proposito alterius capitis Statuti Lucensis Rota nostra decidit apud Andreol. contr.166. nu. 75.

Nec obstat, quod dicatur non constare huiusmodi acceptationem factam fuisse in Synodo, sed per specialem Episcopi Constitutionem. Vndè Episcopò defuncto talis

16 approbatio euanescat, & expiret ex Barbos. de off. & potest. Episcop. par.3. alleg.93. n.23. Et quando etiam prædicta confirmatio facta fuisset in Synodo adhuc non releuaret, nisi fuerit Apostolica auctoritate roborata, &

17 quidem in forma specifica cum disponat cōtra Ius Sperell. decis. For. Eccl. 10. nu.39. & nu.42. vbi apparet ibi agi de Statuto Laicali de insinuandis donationibus Rot. coram R. P. D. Royas dec.138. nu.9. & 10. & coram

18 Carill. dec.272. nu.12. Episcopus enim in Synodo non potest contra ius statuere Ludouis. dec.339. n.6. Coccin. dec.1486. nu. 4. Rot. dec.3. nu 11. par.5. & dec. 319. nu. 30. par.11. recent.

Nam de potestate Episcopi condendi Sta-

19 tuta in sua Diœcesi seruanda, non videtur in iure controuersum, vt in cap. Nullus in fine, 3. quæst. 4. & in cap. Vt animarum periculis, vbi Glossa in verbo Statuto. & ibi Canonistę omnes de Constit. in 6. Bart. in l. omnes populi sub num. 8. ff. de Iust. & iur. Paris. cons.137. nu.21. lib.4. cum pluribus alijs relatis apud Henricum Bottæum in tract. de Synodo Episcopi par.3. nu.103. & 104. inter tract. vniuersal. tomo 13. par.2. fol. mihi 387.

20 Etiamsi statueret Episcopus contra ius Ciuile Geminian. in cap.2. ante finem de consuetud. Felyn. in cap. Quod super his de maiorit. & obedientia, cum alijs latè congestis apud August. Barbos. in d. c. Vt animarum periculis nu.15. Vndè, & multò magis acceptare poterit in parte, vel in totum Statutū à Principe Laico conditum, & disponere insi nul, quod in sua Diœcesi, & Curia seruari de-

21 beat, vti supponit, & dicit Ancharan. cons. 18. vers. Sed verum. Quicquid secus esset, si contra Ius Canonicū statueret, aut statuēdo aliquod Priuilegium Clericis adimeret, quod à Sacris Canonibus fuerat eis elargitū, quia tunc diceretur contra libertatem Ecclesiasti-

22 cam, nec potuisset ab Episcopo ordinari. Innocent. in cap. Nouit de sentent. excommunicat. Bart. in l. cunctos populos nu.29. C. de Summa Trinit. & Fid. Catholic. vbi ait, quod Statuta laicorum tunc dicuntur aduersari libertati

23 Ecclesiæ, quando redundant contra ea, quæ

sunt concessa Ecclesijs, vel Clericis in pri-
uilegiũ, non autem quando sunt contraria
eis, quæ Ecclesijs, vel Clericis sicut cuilibet
alij de iure comuni competunt. Salycet. *in
Auth. Cassa C. de Sacr. Sanct. Eccles. num. pr.
vers. Quaero*, vbi, inquit, quod tunc Statutũ
est contra libertatem, quando est cõtra pri-
uilegia Ecclesiæ à Summo Pontifice conces-
sa, vel quando Statutum aliquid disponit,
propter quod Ecclesia, seu persona Eccle-
siastica timidior efficiatur, quam libertas ex
priuilegijs validis ei concessa eam reddat, &
hanc opinionem confirmat idem Bart. *in d.
Auth. Cassa sub nu. 4.* Idemq; plenè probat
Abb. *cons. 83. lib. pr.* & ex Baldo dixit Abb.
in c. Si quis contra clericum nu. 23. de foro cõ-
petenti, quod Episcopus ex causa aliquid
statuere possit, quod deroget iuri comuni, &
24 latè probat August. Barbos. *in tract. de offic.
& potest. Episc. Alleg. 93. num. 23. cum seq.*
quod in ijs, quæ Sacris Canonibus non ad-
uersantur, potest Episcopus absque Sedis
Apostolicæ licentia statuere, & de simili ac-
ceptatione Statutorum laicorum in Archie-
25 piscopatu Neapolitano trad. Squillant. *de
priuil. Cleric. cap. 7. nu. 103. & seq.* & clariùs
quod stante approbatione facta ab Episcopo
Statutorum Laicalium Ecclesiastici omnes
agentes in illo foro Episcopali eis subijcian-
26 tur latè Capyc. Latro *decis. 66. par. pr. nu. 21.
22. 23. 24. & seq. vt supra relatus num. 10.*
Et quod Episcopus habeat Iure suo ordi-
nario potestatẽ condendi quęlibet Statuta in
sua Diœcesi seruanda ex se solũ, & extra Sy-
27 nodũ latissimè probat præcœteris Suarez. *de
legib. lib. 4. cap. 4. per tot. & præcipuè n. 2.* vbi
res, & plura pro confirmatione allegat, &
quod pariter huiusmodi Statuta non cessent
ob mortem illius Episcopi, qui ea condidit,
nisi à successoribus reuocentur; & sic donec
reuocentur, remanere perpetua, & authori-
28 tate DD. *in cap. fin. de offic. deleg.* Vgolin. *de
potest. Episc. cap. 27.* Fusch. *de visitat.* & alio-
rum trad. Ciarlin. *controuers. forens. lib. pr.
cap. 61. nu. 6. 7.*; Et quamuis Barbos. citatus in
contrarium *in d. alleg. 93. nu. 23.* asserat Edi-
cta, siue Ordinationes factas in Synodo Dio-
cęsana esse perpetuas, & non expirare mor-
te conditoris, nõ tamen ex eo infertur, quod
Statuta ab Episcopo extrà Synodum lata nõ
sint perpetua; Imo Zerol. *in praxi Episcopor.*
citatus ibi ad suum dictũ comprobandum ab
eodem Barbos. in verbo *Edicta*, clariùs ip-
sius Barbosę qualis fuerit intentio in propo-
nenda conclusione præfata, detegit, dum agit
expresse de Statutis, & ordinationibus factis

ab Episcopo simpliciter, & non in Synodo
& ait, quod tunc solùm expirant, & censen-
tur sublata, quando per non vsum probatur
contrarius vsus, seu consuetudo, vel per re-
uocationem factã à successore, & q contra-
rius vsus, vel consuetudo, vel reuocatio de-
bet probari per allegãtem. Reuocatio autem
hic non probatur, neque contrarius vsus,
sed potius, q eadem Statuta à die, qua fuere
condita, vel recepta vsque ad præsentẽ diem
à singulis successiuè Episcopus fuerunt vsu
approbata, & recepta, vti notorium est, &
infra dicetur.

Secundò pariter non refragari videtur,
quod adhuc dicti Statuti receptio nulla fue-
rit, & inualida, cum non fuerit Apostolica
autoritate roborata, & quidem in forma spe-
cifica, vt additur, cum disponat contra Ius
ex Sperell. *dec. 10. nu. 39. 42.* & alijs *nu. 15.*
allegatis.

Nam animaduertendum esse existimo, q
29 aliud est Ius comune Ciuile, q ab Imperato-
re Iustiniano conditũ, vel ab antiquis Reipu-
blicæ Romanæ Senatus Consultis, Prætorũ
Edictis, prudentumq; responsis, & antecel-
sorum Imperatorum Constitutionibus eli-
citum, & ab eo in angustiorem, & meliorem
formam redactum in Europà ferè tota rece-
ptum seruatur. Aliud verò est ius comune
canonicum, quod Pontificum diplomatibus,
Conciliorum Decretis, & alijs Canonibus à
Summis Pontificis approbatis cõlectum est,
& in tria volumina insertũ pro Iure comuni
canonico passim Ecclesia Vniuersalis am-
plectitur; Et hinc est, quod licet incuria ali-
quorũ scriptorum dictũ fuerit simpliciter, E-
piscopum, non posse contra Ius comune sta-
tuere, non tamen intellexerunt de iure co-
muni ciuili, sed de iure comuni canonico, q
ex ratione, quam pro corroboratione con-
clusionis adducunt, clarè deducitur, vt præ-
cœteris ait Suarez. *de legib. dicto lib. 4. cap. 5.
sub nu. pr. vers. Vndè*, vbi posita conclusione,
Episcopum non posse aliquid statuerẽ contra
ius comune, statim addẽdo rationem inquit,
*Quia eo ipso repugnarent voluntati Superio-
ris*, quam eandem rationem repetijt in pro-
posito Meroll. *tomo 2. disput. 4. de legib. &
Constit. dubio 3. nu. 13.* ex quo resultat, in-
telligi de Iure comuni Canonum, & Decre-
torum Pontificis, quem in Superiorẽ agno-
scunt, & cui sunt Episcopi subditi; non autẽ
de Iure comuni Imperatorio, contra quod
dùm statuerent, non adaptaretur adducta
ratio, quod repugnaret voluntati Superio-
ris

ris, cū dicere ab omni ratione abhorreat, q̄ Episcopi Principem secularem in Superiorē in aliquo recognoscant; Et proptereà alij Doctores cautiùs, & clariùs loquēdo dicere solent, quod Episcopi contra Canones, nō autem indefinitè contra ius comune statuere nequeant, vt benè loquitur Spad. *lib.3.consultat.*118. *nu.*10. & ita quoq. Ciarlin. *controu. forens. lib.pr. d.controu.*61. *nu.pr.* conclusionem à dubio immunem proponens inquit, Episcopum posse facere Statuta *Iuri tamen canonico non aduersantia*. qui Ciarlin. tamen clariùs, & apertiùs rem agens eàdem *contr.*61. *nu.*16. 17. 18 videndus, ait, quod licet *valeat contra Ius ciuile statuere, non tamen potest contra Ius Canonicum*, vbi ab eo aliquid est expresè dispositum. & Barbos. pariter *d. allegat.*93. tàm *nu.* 29., ait, *quod Statuta, quę condit Episcopus, non debent contraire Sacris Canonibus*, quam etiam *sub nu.* 30. *vers. Amplia, &c.* huiusmodi distinctionem inter Ius comune ciuile, & ius comune canonicum in mente conceptā sequentibus verbis expressit. *Amplia vt etiam nulla Religio condere possit Statutum contra ius comune Canonicum*. Et his non repugniant autoritates Doctorum in contrarium adductę. Sperell. enim *in decis.*10. allegatus non agit de Statuto ab Episcopo condito, vel confirmato, sed de Statuto laicali requirēte in Donationis contractu solemnitatem insinuationis, quod probat, nec vi coactiua, nec directiua, comprænhendere posse Pia Loca, & personas Ecclesiasticas pluribus rationibus, sed pręsertim quia, uti subiungit *nu.*16. cum Ecclesia habeat priuilegium, vt donationes in eam collatę insinuatione à lege requisita non indigeant, si Statutum Laicale eas compræhenderet, esset contra libertatem Ecclesiasticam; & ideò *nu.*39 subdit, quod non sufficeret etiam expressa Episcopi autoritas, sed necessaria foret specifica Summi Pontificis approbatio, & hæc est ratio rationis, quia in his, quæ repugnant priuilegijs, & consuetudinibus vniuersalibus Ecclesiæ, vel Sedi Apostolicæ sunt reseruata, vel libertatem Ecclesiasticam lædunt, non
30 possunt Episcopi leges ferre. vti tradūt Soarez. *d.cap.*5. *nu.*2. *de legibus*, & Meroll. loco alleg. *sub nu.*13. Cœterū in his, quę nō præiudicant, & libertatem Ecclesiasticam non offendunt, nō aduersatur Sperell. imò *nu.*42. clarè concedit, licet ipse meliùs facturum Episcopum subdat, si non per modum confirmationis Statuti laicalis, sed per promulgationem nouæ legis idem statuat. Et ex eàdem ratione non refragatur *decis.* coram
31 Rota *nu.*138. quia, vt inquit *nu.* 3. 4., erat Constitutio, seu Statutum laicale, quod cōcedebat viam exequutiuam, & denegabat appellationem, quod erat contra canones, & libertatem Ecclesiasticam, & ideò ibi *nu.* 12. *&* 13. firmat, quod licet fuisset à Synodo confirmatum, & approbatum, nihilominus clericos non ligaret, nisi foret autoritate Apostolica comprobatum, quia nempè, nec Episcop⁹, nec Synodus ne dum Diœcęsana, sed nec Prouincialis potest contra libertatem Ecclesiasticam statuere; Quare his stātibus sicuti confirmatione Apostolica non fuit opus, vt idem Statutum in foro Ecclesiastico vires acquireret: Itā pariter superflua videtur indagatio, an ex cursu temporis, vel continuata suprà centum annorum obseruantia dictum Beneplacitum sit præsumendum.

Nec obest, quod objicitur, nempè, quod etiam si tale Statutum dici posset acceptatum, & confirmatum, adhuc suffragari non posset, quià non solùm idem Statutum de Clericis, & Ecclesiasticis, vel Religiosis personis nullam vnquam fecit mentionem, sed imò expresè dispositionem suam limitat, & dirigit ad personas Laicas, & Iurisdictioni Lucensis Ciuitatis subiectas; Vndè non possit eius dispositio Clericis adaptari, nec super acceptatione, vel confirmatione fundamentum fieri, quia acceptatio, seu confirmatio non egreditur, nec extenditur vltrà limites rei acceptatæ, seu confirmatæ, & nihil de nouo addit, sed id, quod iam existit, in statu, & terminis, in quibus reperitur, robo-
32 rat, atque confirmat *l. Aurelius in* §. *Testamēto ff. de liber. legat.* Rot. coram Dunoz. *dec.* 147. *nu.*9. *& dec.*175. *nu.*8, *par.*5. *recent.* Bōden. *collect. legal.*34. *nu.*96. *&* 97. *& dec.*319. *nu.*35. *&* 36. *par.* 11. *recent.* & in terminis Statuti confirmati à Papa, quòd talis confirmatio nihil operetur adhoc, vt Clerici possint comprehendi in illo Statuto, in quo de ipsis nulla fit mentio, nec etiam sub generalibus verbis, ex defectu nimirùm volunta-
33 tatis Statuentium egregiè ratiocinatur, & confirmat Rot. *dec.*256., *nu* 5.6.7.8. *par.* 11. *rec.* & coram Bichio *decis.*521. *nu.*9. *&* 10. *& seqq.* vbi alijs DD. *& decis. allegantur.* Nàm cum Episcopus idem Statutum expresè confirmauerit, idem est, ac si ipse de nouo eandem legem protulerit, tunc enim dicuntur Statuta Episcopalia, non Laicalia, vti de Statuto Laico confirmato à Summo Pontifici post cōfirmationem quoad Ecclesiasticos

Papalia

34 Papalia nuncupari tradunt Gabr. *cons.* 127. *nu.* 13. *lib.* 3. Grass. *de except. except. pr. n.* 40. *& seq.* vltra suprà allegatos *nu.* 15. & ratio ea profectò est, quia Statutum suam recipit autoritatem à confirmante, non autem ab eo,
35 qui illud a principio, & originaliter condidit Bart. *in l. more nu.* 5. *ff. de iurisd. omn. Iud.* & ibi Ias. *nu.* 30. Paris. *cons.* 3. *nu.* 40. *& seq. lib.* 4. Decian. benè *tract. Criminal. par. pr. lib.* 2. *cap.* 37. *nu.* 2. Surd. *cons.* 257. *nu.* 24. *lib.* 2. Vndè si consideratur tanquam nouum Statutum, & lex originalis ab Episcopo lata, nulli dubium est, quin Clericos compræhẽdat; Imò Clericos solum, & non Laicos cõpræhendere ex iuris necessitate potest, & quamuis Statutum, vti fuit à Republica conditum, de Laico loquatur, quia super Ecclesiasticis statuere ex potestatis defectu non valet; Ita pariter Episcopus pro Ecclesiasticis tantùm illud idem statuisse pari ratione dicendum est.

Nec obstat, quod additur, super acceptatione, vel confirmatione Episcopi prædicta fundamentum fieri non posse, quia acceptatio non egreditur limites rei acceptatæ, & nihil de nouo addit, vndè cum non fuerit facta in ea mentio Ecclesiasticarum personarum, non videantur in ea comprahensæ ex decisione potissimum Rotæ Romanæ coram Bichio *dec.* 521. quæ, & aliæ, quę allegantur, sequuntur aliam Rota *decis.* 58. *nu.* 29. *&* 30. *par.* 6. *rec.* Nàm latet in eis æquiuocum. Dum enim Papa procedit, & statuit tanquã Princeps secularis, & Statuta à Regimine Laico Ciuitatis sibi subiectæ cõdita confirmat, cum non possint absq; Principis, & Superioris autoritate leges ferre. Cephal. *cons.* 299. Ma-
36 scard. *de probat. q.* 6. *nu.* 92. Surd. *cons.* 58. *nu.* 12. Tunc verè nisi personæ Ecclesiasticæ specificè nominentur in ea cõfirmatione, non compræhenduntur, ea considerata ratione, quià confirmatio nihil addit, vndè cũ Statutum conditum fuerit à Laicis, & à Principe tanquam secularis Principis potestate vtente, confirmetur, non potest, nisi personas Laicas comprendere. & ità loquitur dicta *decisio* 521. *coram Bichio*, vbi agebatur de cõfirmatione facta à Papa tanquã seculari Principe Statutorum à Regimine Ciuitatis Romanæ sibi subditę conditorum, & ita pariter *in d. dec.* 58. *par.* 6. de confirmatione Statuti Vrbis agebatur, sub quò Ecclesiastici non compræhenduntur; Secùs tamen est in præsenti, quia non agitur de confirmatione factà ab Episcopo Statutorum Reipublicę tanquã non forẽt valitura absque eius confirmatione, quod est absurdum, sed de noua legis promulgatione facta ab Episcopo, in Ecclesiasticas personas, & in suo loco seruandę per viam receptionis, & aprobationis ciuidem legis à Principe Laico constitæ, quod est omninò alienum à terminis confirmationis regularis, de quà in obiecto. Et per cõsequẽs nõ potest præsumi, quin Clerici quoque iuxta illius dispositionẽ eorum hæreditatem deferri noluerint tàm ex Testamento, quàm ab intestato, quia per huiusmodi confirmationẽ cessat omnis defectus potestatis in statuente, vt pluribus adductis probat
37 Mascard. *d. tract. de stat. interpret. concl. pr. limit.* 8. *nu.* 246., qui licet loquatur de confirmatione factà à Papa, idem tamen ius obtinet quo ad acceptationẽ Episcopi respectu eorum, quæ non aduersantur Sacris Canonibus (prout non aduersatur Statutum, de quo agitur circa successiones) in ijs enim potest Episcopus absque Sedis Apostolicæ licentia statuere, vt latè probat Barbol. *de off. Episcop. alleg.* 93. *nu.* 23. *cum seqq.* & maximè *nu.* 29. vltrà suprà latè deducta *nu* 18.

Et prædicta fortiùs procedunt, vbi, prout hic, agitur de Statuto fundato super honestate, & familiæ conseruatione, quià tunc ligatur Clericus ex eo si non ex vi coactiua,
38 ex vi saltem directiua, & ex rationis dictamine, vt per Surd. *cons.* 301. *sub num.* 30. Ambros. *de immunit. Ecclesiast. cap.* 21. *num.* 27. Grass. *de eff. cleric. eff.* 2. *nu.* 174. & concedit Mascard. *d. conclus. pr. nu.* 204. & in terminis Statuti excludẽtis à successione fœminas propter existentiam masculorũ idem tradunt Natt. *de Stat. quod stãtibus masculis, &c. q.* 3. *princ. nu.* 88. Grass. *d. eff.* 2. *num.* 175. Tomas. *de immunit. d. tract. pr. nu.* 611.

Et quidẽ iure, cũ in foro tàm Episcopali, quam Laicali dicto Statuto vtantur Clerici ad eorum commodum excludendo à successione fœminas cum eis concurrentes in æquali gradu proximitatis cũ defũcto, omnis suadet ęquitatis ratio, vt in successione quoq. hæreditatum ipsorum Clericorum talia statuta pari modo seruẽtur, vt in puncto consi-
39 derant Bursatt *d. cons.* 93. *nu.* 29. Merlin. *de legitt. d. quæst.* 19. *nu.* 9. Tomas. *d. tract. pr. nu.* 842. quod tamen impugnat Sperell. *decis.* 11. *per tot.*

Et præcipuè cum sit subsequenti continua & præscripta consuetudine roboratum, vti trad. Gutierez., Petr. Barbos. Mant. & alij
40 plures allegati à dicto August. Barbos. *in d. cap.* 2. *de Constit. nu.* 15. 16. quæ consuetudo in

in foro Ecclesiastico pluries est confirmata, & in dies seruatur.

Et ità pariter in Tribunalibus quibuscũque Reipublicæ semper, & assiduè seruatum, & in singulis contingentibus casibus hęreditates intestatæ Clericorum, prout hæreditates Laicorum diuisæ, & Iudicatæ fuerunt. Et in indiuiduo casus nostri sic Rota decidit Anno 1654. super hæreditate Adm. Reuer. D. Alexandri Sinibaldi.

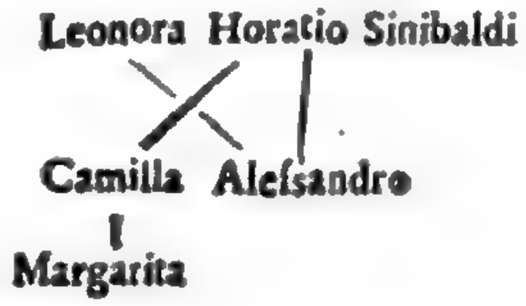

Qui cum decesserit relicto suo hærede vniuersali extraneo nempè D. Ioanne Tegrimi, & superstitibus D. Leonora matre, & D. Margarita ex D. Camilla sorore nepte, ortaque proinde dubitatione quanta futura esset legittima matris, Attento, quod de iure communi D. Leonora mater ab intestato vna cũ D. Margarita nepte succederet, vti *ex Nouella* 125. clarè explicat Oynotom. *super tit.*
41 *pr. lib. 3. institut. in rubr. de successi. Parentũ nu.* 28. 29. Spada *cons.* 322. *nu.* 1. *lib.* 3. ex Statuto verò sola succederet; vndè si tunc nulla erat habenda ratio Statuti, quia agebatur de hæreditate Clerici; sicuti portio D. Leonoræ ab intestato fuisset dimidia tantum hæreditatis filij; ita quoque iuxta regulam (quã tamen ex supradd. indistinctè non admittimus) portio quoque suæ legittimæ fuerat assignanda in sexta tantum, non autem in tertia parte hęreditatis; Verum quia Rota in hac etiam Clerici hæreditate successionẽ ab intestato ex Statuto dijudicandam fore existimauit, tertiam partem totius hæreditatis eidem D. Leonoræ assignauit, vt ex decisione clariùs compertum erit, & ego pariter idem in mea Consultat. 83. sub nu. 10. adnotaui.

Alius casus confirmans consuetudinem seruati Statuti nostri in successione etiam intestatã Clericorum, prout mihi videtur, elicitur, ex prænarrato Themate, & patrocinata causa relataq. in sua Consultat. 64. *lib. pr.* à D. Altogrado.

Mortuo enĩ presbytero Iosepho relicta Philippa ex fratre nepte, & Petro, & Francisco ex Antonio, & Augustino fratribus nepotibus; certũ est Iure comuni attento neptem vna cũ filijs masculis fratruũ prædefunctorũ in successione Patrui concurrere. Sed ei videbatur obstare Statutum, quod eosdem filios fratruũ masculos filiabus fœminis alterius fratris in successione patrui prætulisse videbatur. Eruditissimus autem D. Altogradus nõ modicum laborauit, vt suaderet hunc casum fuisse à Statuto relictum indecisum, & ideò vt omissum iuxtà Iuris comunis regulas decidẽdum forè; Quod si in hæreditate Clerici Statutum admicti non debuisset, credibile est vtique doctissimum virum hoc fundamento potiùs adhæsisse suã defensionẽ, si illud verũ & solidum existimasset, quò cũ iura Clietis tutius iuris comunis dispositioni cõmisisset, quã subtili, & ambiguæ eiusdẽ Statuti interpretationi, quæ ideò nõ fuit à Iudice in totũ admissa, vt in fine sui consilij sincere testatur.

Imò magis in odiosis, nẽpè in Statuto solutionis Gabellæ prælegatorũ, in quo plus, & minus iuxtà gradũ coniũctionis, & interdũ etiã pro eà portione tãtũ in quã quis ab intestato successurus nõ fuisset, grauatur, vndè opus est successionis iura dimetiri, vt aduerti in mea *Consult* 81. *lib. pr.* & semper seruatum fuit, vt intestata successio iuxta Statutum d. cap. 9. lib. 2. non autem iuxta ius comune tàm in hæreditate Laici, quàm in hæreditate Clerici attenderetur, vti frequenter, qui cõtigerũt successiuo tempore casus, testari poterunt, & mihi occurrunt potissimum.

In hæreditate Celebris in Curia Romana Aduocati Cõcistorialis D. Io. Baptistæ Spada; cuius hæredes anno 1649. coacti fuerũt Gabellam eiusdem hæreditatis soluere.

Item pro hæreditate Reu. D. Bartolomæi Guidiccioni Sp. Alexander eius hæres institutus anno 1637. pro solutione conuentus fuit, licet alia ratione, de quà in mea Consultat. 18 *lib. pr.*, se defenderet.

Item pro hæreditate Adm. Reu. D. Fabij Arnolfini Prioris Collegiatæ Sancti Alexandri Ciuitatis Lucensis anno 1645. D. Cornelia Minutoli eius hæres condemnata fuit

suit ad solutionem gabellæ.

Item pro hæreditate Adm. Reu. D. Octauij Arnolphini Sp Gaspar Fondora eius hæres Gabellam soluit, licet acriter fuerit anno 1645. coram Magistratu super introitibus discussa causa.

Quamobrem de huiusmodi obseruantia Statutorum nostrorum etiam in hæreditatibus, & circa hæreditates Clericorum non videtur amplius dubitãdum, & verè, si secus admitteretur, non nisi in graue Reipublicæ, detrimentum redundaret, & hîc nouæ forsan possent oriri ciuium contentiones.

Quò verò ad imputationem legati vsusfructus in legittimam faciendam iuxtà æsti-
43 mationem *l. Hæreditatum 17. ff. Ad l. falcid.* vt ex aduerso prætenditur, & à me dicta *Consultat. 152. sub nu. 3.* & latiùs reducendo eam ad praxim suprà *Consultat. 210. nu. 30. & 31.* eam euitari non posse verè sentio. Negari tamen non poterit, quin saltem fieri deberet æstimatio vsusfructus duarum tantũ partium hęreditatis, vti supponit pro indu-
44 bitato Rota *dec. 376. sub nu. 11. par. 5. recent. &c.* vltra Merlin. *de legitt. lib. 4. tit. 2. quæst. 32. nu. 60.* Si tamen post factam æstimationem prędictam ipsa vsufructuaria minori tempore, aut longiori viuat, an sit detra-
45 henda, vel augenda portio imputata Rouit. *cons. 38. lib. 2. ex nu. 5. vsq. in fine vbi addũtur alij plenè declarat.* Ex quibus, &c.

Controuersia, de quà in præcedentibus tribus Consultationibus actum est, suasu Amoris, & beneuolentiæ, quà frater, & soror inuicem se prosequebantur, fuit in Arbitros cõpromissa, inter quos communi consensu, & confidentia electus est Tertius Nobilis, & I.V.D. Nicolaus Donati Insignis Aduocatus Lucensis; qui post assiduum plurium mensium laborem reuolutis arduis Iuris articulis, & veritatis assequendæ studio sæpiùs excitatis in vtramq. partem dubitationibus, tandem prudenter curare stanuit, vt ei feliciter contigit, eamdem controuersiam transactione definiri, quæ eius dexteritate, & officio completa fuit in publico Instrumento manu Ser Paulini de Casolis, vt in eius Actis sub die 7. Martij 1672. fol. 1751 Postquam peractam concordiam mihi dixit Præstantiss. D. Meus iam super tribus articulis statuisse, si opus fuisset, D. Angelæ Matris fauore suum Iudiciũ prodere, quod nempè ei foret debita legittima, & hæc in tertia parte totius hæreditatis Filij, prout in alia causa sic eũ votũ dedisse in mea Consult. 83. lib. pr. adnotaui; Prout etiã attendendum esse Statutum Laicale, licet de hæreditate Clerici ageretur. Prout verè ego certior factus sum per integrè fidei viros in omnibus Italię Principatibus, prętorquam in Statu Ecclesiastico, ita contra Rotæ Romanæ sententiam seruari consuetum esse, &c.

IN CAVSA MVTINENSI
Pro Veritate Responsum.

SVMMARIVM.

1 *Refertur contr. Cyriaci 550. emissa contra consil. Martæ 180.*
2 *Hęres ex certo tempore, & post certũ annicursum non potest institui.*
3 *De Iure non potest quis pro certo tempore intestatus, pro alio verò tempore testatus decedere.*
4 *Defunctus pro parte rei, & hęreditatis tantum repræsentari non potest.*
5 *De re ad tempus datur argumentum.*
6 *Semel hæres non potest desinere esse hæres.*
7 *Hęres post certum tempus institutus fit statim hæres remota ipso Iure dilatione temporis.*
8 *Hęres grauari potest ad restitutionem non modo hæreditatis, sed etiam fructuum post aditam hæreditatem perceptorum.*
9 *Quando dicatur quis institutus hæres ex die, vel purè, sed dilata perceptio fructũ post certam diem.*
10 *Cyriac. contr. 550. declaratur.*

ARGVMENTVM.

Institutus hæres sub onere, & conditione, quod nõ possit frui bonis hæreditatis, nõ nisi certo annorũ spatio transacto, an dicatur hæres ex certo tempore institutus, vndè nõ statim fiat hæres. Vel purè, & sic per dictum tempus frui valeat fructibus hæreditatis.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXX.

TEstator noster in suo, quod condidit, Testamento pręmissis in primis varijs legatis, vt hæredem sibi constitueret, ita dispositionem suam concepit.

In omnibus autem suis bonis Immobilibus, & se mouentibus, iuribus, & Actionibus, præsentibus, &c. hæredem suum vniuersalem instituit, &c. D. Euandrum germanũ fratrem. Cui quandocumq. decedenti substituit vul-

Digitized by Google

vulgariter, &c. filium suum primogenito, & sic deinceps de primogenito in primogenitum cum successiua vocatione omnium filiorum dicti hæredis instituti; Ipso autem D. Euandro, & tota eius linea deficiente, legauit quibusdã suas domos æquis portionibus.

Reliqua verò bona, quæ de hæreditate sui Patris peruenerunt, & de dote suæ matris legauit filijs, & descendentibus N. In alijs autem bonis dicto casu deficiẽtiæ lineæ Euandri fratris substituit D. Bartholomęum & totã eius descendentiam ordine, quo suprà, *& eius linea pariter deficientibus substituit D. Sempronium, & eius descendentes ordine prædicto*, cum alijs sequentibus substitutionibus, quas vti rei nostræ inutiles recensere non est opus, cũ declarationib⁹, & interpretationib⁹ ab eo factis circa qualitates personarum vocatarum, & ordinẽ succedẽdi seruandum; vna cum amplissima prohibitione alienationis, quæ pariter controuersiæ nostræ decisioni conferre in aliquo non valent.

His peractis mãdauit Testator hæredibus suis *institutis, & substitutis, ad quos hæreditas sua peruenerit, vt durante spacio quindecim annorum à die obitus dicti Euandri, & post ipsum obitum immediatè subsequuturorũ commoditate, & fructibus, & prouentibus tãtum prædij, &c. vti, potiri, & gaudere valeãt, & ab omnibus alijs fructibus reliquorum omnium bonorum hæreditariorum percipiendis, & administrandis se abstinere debeant, quia durantibus quindecim annis reliqua bona hæreditaria per infrascriptum administrari, gubernariq. vult, & fructus exigi, vendi, & in augumentum hæreditatis conuerti*. Prohibẽs dd. hæredibus in dicta administratione se ingerere, vel dictam administratorem impedire, *quia vetat dd. hęredibus ex fructibus bonorum hæreditariorum consequi posse durante dicto spatio dd. annorum quindecim, præterquam ex prędio suprascripto, & bona ex dd. fructibus emenda incorporata censeantur hæreditati suæ, & subiecta substitutionibus, prout cætera bona per Testatorem relicta, quibus quindecim annis elapsis quicumq; fuerit hæres, & pro tempore ad successionem vocatus vniuersis bonis hæreditatis auctis, & comparatis liberè potiatur*.

Quò facto sic vt suprà narrato, petitur à me, an euitari potuerit augumentum, & multiplicum præfatum; Ita vt hæres non obstãte dicta Testatoris dispositione fructus omnes etiam quindecim annorum decursorũ à die obitus Testatoris suos omninò fecerit. Et quamuis hæredi in proprijs terminis contra-
1 ria opponeretur doctrina Cyriac. *in controuers.* 550. *per totam* emissa pro responsione consilij Doctoris Martæ 180. in eodem omninò casu contrarium consulentis; Nihilominùs singularis fortè minùs censenda sit opinio Cyriaci, licet aliorum doctissimorum virorum, & celeberrimorum Tribunalium Iudicio comprobata; Quia verissima est (vti pariter in facti propositione monebar) & comuniter approbata Iuris nostri traditio, quod hæres non potest institui ex certo tempore, nempe hoc modo. *Titius post*
2 *quinquennium, quam moriar, hæres esto*, vt exemplificant textus *in* §. *hæres*, 9. *instit. tit. de hæred. instit. l. hæreditas* 34. *ff. eod.* & ea ratio prçcipuã est, quiã Ius ciuile non patitur aliquem pro parte temporis testatum, pro
3 parte verò intestatum decedere. *l. Ius nostrũ* 7. *ff. de reg. iur.* vt in proposito contingeret, Testator enim infra quindennium intestatus, post elapsum verò quindennium testatus decederet; vel aliquod necessariò sequeretur absurdum, quiã ita Testator inciperet hæredem habere pro parte temporis, nempè post quindennium, & pro parte non idest ante quindennium, quod Iuris ratio non patitur. Defunctus enim sicuti pro parte rei, & hæreditatis tantùm repræsentari non po-
4 test, vti trad. Ias. *in l. stipulat. non diuiduntur* 72. *nu.* 25. & ibi Socc. Iun. *nu.* 258. *vers. Cõtrarium. ff. de verb. oblig.* & idem Socc. Iun. *in l.* 4. §. *Cato nu.* 4. 5. *vers. Secundò casu. ff. eod* Ita etiam pro parte temporis, quia è rè
5 ad tempus valet argumentum, vt in proposito arguit Angel. *in d. l. hæreditas ex die in princ. vers. Ideò autem, &c.* Ias. *in l. extraneũ nu.* 2. *vers. Et ratio, &c. & nu.* 4. *C. de hęred. instit.* Grass. *in* §. *Institutio quæst.* 24. *nu. pr.* Etsi pro parte intestatus nempè ante quindennium decederet, eò tempore hæreditas ad hæredes ab intestato deuoluta foret, qui semel facti hæredes completo quindennio, & facto loco testatę successionis, desinere deberent esse hæredes, quod pariter in iure
6 esset absurdum, & vetitum per reg. *semel hæres*, & sunt textus *in l. ei qui soluendo*, 88. *ff. de hęred. instit.* Ang. *d. l. hæreditas ex die nu. pr.* Cephal. *cons.* 472. *nu.* 34. *&* 47. Menoch. *cons.* 105. *nu.* 5. Peregrin. *de fideicomm. art.* 5. *nu.* 16. Et propterea tàm ex prędictis, quàm alijs pluribus rationibus recipitur absq. cõtradictore in Iure nostro conclusio, quod hęres post quinquennium, vel quid aliud certum tempus institutus hęres statim mortuò Testatore, nec expectato tempore hęre-

ditatem

ditatem adire, quià facta institutione ex die nō vitiatur institutio, sed remoto vitio temporis perindè habetur, ac si purè, & simpliciter facta foret, vti comuniter tradunt DD. *in d. l. hereditas ex die*, & prælertim Bald., Ang., Imol., & *in d. l. extraneum* Bald. *nu. pr.* Castr. *nu. 2.* Guglielm. de Benedict. *in d. cap. Raynutius in verbo reliquit num. 4. extr. de Testam.* Graff. *d. §. institutio q. 24. num. pr.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 141. nu. 4. 21.* & cumulatè deducti per Cyriac. *d. cōtr. 550. nu. 2. 3. 4. 5.* & plenè quòq; apud Gasp. Mans. *tract. de Testamentis tit. 6. de Testam. valido, vel inualido ex parte institutionis. q. 15. nu. 10. 11. 12.*

7 Hęc autem in se verissima, & efficacibus munita rationibus, & comuni Doctorū firmata Iudicio nec à Cyriaco, nec ab alio quolibet impugnantur, & vt ingenuè, quod animo sentio, amico, vti debitum est, aperiam; non conuenit Testamento mihi transmisso supra exposita conclusio.

Non enim Testator ex die certo, & post quindecim annos decursos à die sui obitus instituit hæredem suum Euandrum, sed imò potiùs purè, & absque mentione temporis, & statim à die sequutę mortis Testatoris hæredis nomen, & Iura consequi voluit, vti legitur in dicto Testamento, ibi. *In omnibus autem suis bonis, &c. hæredem vniuersalem instituit, ore proprio nominauit, reliquit, & esse voluit D. N. dicti Testatoris germanum fratrem, &c. cui D. N. quandocumque decedenti, &c.* Quà facta institutione purè, & simpliciter, posteà in alio separato capite eosdem institutos, & substitutos grauauit onere restituendi fructus suorum bonorum, imò non omnes, sed partem tantùm, vti pariter legitur in vers. *Et quia Patrimonium, &c. mandauit hæredibus suis institutis ad quos hæreditas peruenerit, vt durante spacio quindecim annorum à die obitus dicti Euandri numerandorum, &c. commoditate, & fructibus, & prouentibus tantum prædis, &c. vti, potiri, & gaudere valeant, & ab omnibus, & singulis alijs fructibus, &c. reliquorum omnium bonorum hæreditariorum percipiendis, & administrandis se abstinere debeant, &c. quià durantibus quindecim annis prima iam, & singula bona, &c. administrari vult, &c. fructusque, &c. &c. percipi, vendi, & in augumentum, atq. vtilitatem hæreditatis conuerti, & dispensari mandat.* Vndè nomen, & Ius hæredis nulla dilatione temporis suspensum fuit, quod legē prohibetur, sed tantum aliquorum fructuum perceptio, vt in augumentum cederent hæreditatis; quod fieri permittitur, Imò quod magis est potest quoque Testator hæredem suum prægrauare, vt non modo hęreditatem suam, sed fructus quoque post aditam hæreditatem perceptos substituto restituat, & ante latè Bellon. Iun. *cons. 31. num. 50.* eum Peregrin. *de fideicomm. art. 49. nu. 50.*

8 videndus Gratian. *cap. 540. & nu. 44. vsq. in fin.* & Rota Rom. in decisione post dictum Gratian. relata per totam, & latiùs in *decis. 121. 122.* post Viuian. *de iure patronat.* præter relatos à Fusar. *de substitut. quæst. 626. nu. 22.* & in longum cumulat Cyriac. *d. controu. 550. ex nu. 50.* Contraria igitur procedunt, quando ipsa institutio facta fuit ex die, vti si dicatur, Instituo Titium hæredem post quinquennium, quia tunc mens Testatoris est, vt Titius non incipiat esse hæres nisi lapso quinquennio, vt exēplo relato docet Bel-

9 lon. *de Iure accrescendi cap. 7. q. 16. nu. 1. & 2.* Secùs autem, prout in casu præsenti, in quo Testator voluit esse hęredes statim, nec tempus quindecim annorū expectari, licet per dictum tempus acquisitionem partis fructuū prohibuerit. & benè tradit in proposito videndus Gratian. *cap. 540. nu. 14.* quod institutio remanet pura, quāuis Testator dixerit, quod hęres non possit percipere suā portionē hæreditatis, nec minus fructus, nisi post certum tempus, quia potiùs ista prohibitio videtur denotare quoddam onus impositum hæredi, & iterùm *nu. 15.* cum priùs fuerit hæres purè institutus prohibitio posteà apposita non facit, vt desinat esse hęres, vti in fine protestatur Gratian. vel inuitum veritatis impulsu coactum fuisse contra Amicum scribere, &c.

Et hinc patet substitutionem, super quā tàm Marama, quam Cyriacus consuluere, directè oppositam esse huic, de qua nūc agitur, clarè enim ibi institutio facta fuerat ex die, vti narrat Cyriac. in principio controuersiæ

10 dispositionem referendo Testatoris ibi. *In tutti gli suoi altri beni, &c. nomina, e lassa suo Erede detto M. Marco doppò gl'affitti di quindici anni, &c.* & sic ibi voluit Testator non antea incipere esse hæredem, quam post annos quindecim elapsos. In quo casu vnicuiq; iuris nostri regulas reuoluenti facillimū euenisse crediderim, substinere, quod temporis vitio sublato hæres à die mortis Testatoris hæres euaderet, & fructus post aditam etiam intermedio quindecim annorum spatio perceptos suos omninò faceret; Verùm doctissimus Cyriacus hoc benè præuidens omnes suos conatus in primis adhibuit, vt ostenderet

deret institutionem huiusmodi non fuisse ex die, sed puram, & ad terminos puræ institutionis redacta controuersia, feliciter posteà tutoq; gradu prosequitur probare, quod potuerit hæres in fructuum restitutione grauari, vti benè ex tota controuersia percipitur, & præsertim *sub num. 77. vers. Sed etiam, &c.* ex dispositis ab ipso Testatore colligitur suæ intentionis fuisse, quod eius frater hæres institutus esset hæres purò, sed non posset lucrari fructus bonorum, nisi post quindeci annos, *ex nu. 78. ibi. Dum igitur dixit, quod eius frater esset hæres post assitus quindecim annorum, non intellexit, quod fieret hæres ex tempore, &c. ex imperitia enim exprimendi nō debet vitiari dispositio, &c.*

Fateor, vt dixi, in casu fortiori, difficiliorïq. consuluisse Cyriacum, in quo verè institutio hæredis ex die facta dici potuerit, in quibus terminis nescio an Iudicantis animū suadere valuisset, vt in eius sententiam inclinaret. Cum verò fuit hæres purè, nec ex die, aut ad diem institutus, quod potuerit in parte fructuum grauari, certum mihi videtur, nullique controuersiæ ita positum, vndè, vt veritati, & amico illam quærenti morem gererem, pauca hęc in scriptis exharaui magis, vt animum applicuisse pro debito ostenderem, quam vt pro veritate comprobanda, ex approbatis Iuris regulis per se patente necessaria crediderim.

SVMMARIVM.

1 *Ex Actu reuocato nulla insurgit Actio.*
2 *Reus vincit ex non iure agentis absque alia probatione.*
3 *Dispositio in alios bonorum alteri donatorum, probat reuocationem donationis, & nu. 4.*
5 *Donatio causa mortis potest ad libitū reuocari.*
6 *Verbum* relinquit *conuenit magis vltima voluntati, quàm Actui inter viuos.*
7 *Verbum* lego *conuenit dispositioni vltima voluntatis.*
8 *Mentio mortis vbi fuit habita in donatione, magis causa mortis, quam inter viuos cēsetur.*
9 *Si cum mentione mortis acquisitio etiam bonorum donatorum dilata est post mortem donantis, tunc dicitur donatio causa mortis.*
10 *Dispositio qualibet determinatur secundum tēpus, in quod confertur.*
11 *Text. in l. quisquis C. de donat. examinatur.*
12 *Facta donatione* reseruato vsufructu in vi*ta, an dicatur donatio inter viuos, aut causa mortis.*
13 *Donatio iudicatur qualis à contrahentibus denominatur.*
14 *Natura contractus non ex denominatione partium, sed ex qualitate dignoscitur.*
15 *Testamētum etiamsi Contractus denominatum fuerit à testante, vel Notario, nihilominus Testamentum censetur.*
16 *Testamentum, & si Codicillus nominatum fuerit, si habet Testamenti solemnitates, dicetur Testamentum.*
17 *Qualitas dispositionis magis, quam verborum sonus declarat voluntatem disponentis.*
18 *Promissio non reuocandi donationem quando eam reddat donationem inter viuos.*
19 *Iuramentum in parte exequutiua adiectum non reddit actum irreuocabilem, si sua natura sit reuocabilis.*
20 *Statutum Ferrariæ de donationibus refertur.*
21 *Forma censetur à Statuto inducta dum aliquid faciendum mandat cum certis limitationibus, & modis.*
22 *Clausula irritatiua in Statutis formam importat.*
23 *Donatio facta non seruata Statuti solemnitate est ipso iure nulla.*
24 *Actus ipsō iur nullus habetur pro non facto.*
25 *Renunciatio cum Iuramento facta insinuationi an donationem validam reddat.*
26 *Partes renunciare nequeunt solemnitatibus ex Statuto in donationibus pro forma seruādis.*
27 *Donatio facta filio an censeatur facta cum finali causa, contrahendi matrimonium, vel amoris impulsu. & 28.*
28 *Causa amoris erga coniūctos in donatione præsumitur principalis aliarum omnium.*
29 *Beneuolentia erga coniunctos in donatione dicitur causa aquè finalis cum alys.*
30 *Donatio causa Matrimonij, quando insinuatione egeat.*
31 *Donationes fieri possunt etiam in fauorē absentium.*
32 *Donatio potest reuocari antequam donatarius eam acceptet.*
33 *Clausula Constituti, aut alia qualibet in donatione adiecta non reddit eam irreuocabilem ante acceptationem donatarij.*
34 *Item etiamsi Notarius pro donatario absente eam acceptauerit, est irreuocabilis ante acceptationem donatarij.*
35 *Distingue conclusionem vt ibi.*
36 *Iuramentum promissorium in donatione non supplet consensum donatarij absentis.*
37 *Donationis non lucratiuę, sed onerosæ non præsumitur ex coniecturis acceptatio, sed expressa requiritur.*
38 *Acceptatio donationis fieri non potest post obitum donatoris, qui eam viuens reuocauit.*

ARGVMENTVM.

Donatio an causa mortis, vel inter viuos ex quibus
diudicanda sit. Promissio non reuocandi dona-
tionem an, & quando eam reddat irreuocabilem.
Insinuationi donationis a Statuto cum clausula
irritanti ordinatę an possit à partibus renunciari.
Donatio an dicatur facta cum finali causa con-
trahendi matrimonium, uel potius amoris im-
pulsu. Donatio facta absenti, & Notario pro eo
stipulanti an reuocari possit: Scientia donatio-
nis quando arguat donatarij acceptationem.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXXI.

Per Ill. & Excellentiss. Dñe.

REpellendus est à limine Iudi-
cij D.Sanctes Accorsini, qui
nomine D. Mariæ Magda-
lenę proprię vxoris institit,
D.Caterinam viduam reli-
ctam quõdam D.Eleonorij
Accorsini compelli ad con-
ficiendum Inuentarium omnium bonorum,
quorum proprietas, vt asseritur, fuit donata
à dicto D. Eleonoro dicta D. Mariæ Mag-
dalenæ, & vsufructus cõncessus D. Cathe-
rinæ præfatæ, donec viueret, vt in allegato
Instrumento dictæ donationis habetur con-
fecto sub die 29. Mensis Nouembris anni
1658. sub rogitu D.Petri Pauli quond. Ioan.
nis Baptistæ de Ambrosinis, & in Actis præ-
sentis causæ inserto fol.9., prout etiam pe-
tijt per eandem D. Catherinam vsufructua-
riam præfatam idoneam præstari fideiussio-
nem de vtendo, & fruendo arbitrio boni vi-
ri, ac de restituendo dicta bona inuentarian-
da in casu mortis, vti legitur in eius petitio-
ne, in processu causę fol. pr. descripta.

Repellendus, inquam, est Actor, & à pe-
titione facta Rea conuenta absoluenda; At-
tento quod D.Maria Magdalena actionem
suam desumit ex asserta sibi facta donatione
proprietatis dictorum bonorum; quæ dona-
tio cum fuerit postmodum ab ipso D. Eleo-
noro donante infirmata, & reuocata, omne
pariter Ius D.Mariæ Magdalenæ in ea fun-
datum corruere, nemo inficiari poterit, cum
nimis notoria sit regula, quod ex contractu
vel dispositione reuocata nullum ius oria-
1 tur, nec actio competat. *l.Si aut nullum C.*
de legit. hered. Becc. *cons.12. num.54.* Surd.
cons.373. nu.24. Anton. *var. resolut. lib. pr.*
resolut.78. nu.10. & ea donatione, cui innitī-
tur Actrix, prorsus deficiente, non est opus
ostendere ream conuentam ad aliquod ex-
petitis nullo modo teneri, satis enim est ei a-
2 gentem excludere ex non iure ipsiusmet agē-
tis. Dec. *in l.qui accusare nu.13. 14. C. de*
edend. Magon. *decis. Florent. 54. nu.37.* Rim.
Iun. *cons.779. n.8.9.* Menoch. *cons.101. n.31.*
De reuocatione autem dictę donationis red-
dit testimonium amplissimum Testamentum
ab eodem D.Eleonoro conditum per men-
ses decem, & octo postquam dicitur assertā
donationē fuisse peractā. Non modò quia,
dum in d.Testamento rursus, & diuersimodè
disponit in alios de ijsdēmet bonis, quę priùs
D. Mariæ Magdalenę asserebantur donata,
clarè datur intelligi antecedentē eorūdē bo-
norum donationē reuocatam fuisse, vt egre-
3 giè firmant. Anchar. *cons.404. num.3.* Bero.
cons.3. nu.18. 21. lib.3. Bertrand. *cons. 197.*
vers. Dum perseuerauerit, &c. vol.3. par. pr.
Rota Rom. *decis.33. nu.3. par.6. recent.* & hęc
sola tacita reuocatio sufficeret disponendo
quocumque modo contra formam, & substā-
tiā præcedentis donationis tàm peractus in-
ter viuos, quam per actus vltimæ voluntatis.
4 Cagnol. *in l. vlt. nu.38. C. de pact.* Viuius *de-*
cis.507. nu.14. optimè Sanchez *in pręcepta*
Decalogi lib.7. cap.2. nu.15. Rota *d. decis. 33.*
nu.4. & in his terminis firmaui ego *cons. 20.*
nu.2.3. & aliis alleg. trad. Cancer. *var. lib.*
pr. cap.8. nu.41. Verum etiam quia expres-
se huiusmodi reuocationem in dicto Testa-
mento inseruit his verbis. *Ideoque reuocato*
iuramento eam quoq. reuocandam duxit, reuo-
cat, cassat, & annullat, &c.

Et huiusmodi donationis reuocationem
ab eodem donatore in suo Testamento de-
claratam subsistere existimaui.

Primo, quia mihi pręedictam donationem
sæpiùs reuolutam, diligenterque perlegenti
naturam, & vires habere potiùs donationis
causa mortis, quam donationis inter viuos
5 apparuit, quo casu potuisse adlibitum reuo-
cari per donatorem habetur *in l. mortis cau-*
sa, 16., ff. de mort. caus. donat. L. Non omnis
, 19., ff. si certum petatur, & l. qui mortis
causa, 30., ff. de donat. causa mort. vt enim
(inquit textus) *in l. mortis causa, 22.,* eodem
tit. *In mortis causa donationibus non tempus*
donationis, sed mortis intuendum est, an quis
capere possit.

Quod autem huiusmodi, de qua nunc agi-
tur, donatio iudicanda sit causa mortis, non
autem inter viuos, præseferre videtur totus
ipsius Instrumenti tenor, quod in pluribus
suis partibus indicat ipsummet donantem,
dum hanc suppositam donationē emisit, præ-

oculis

oculis, & in mente semper fixam habuisse
mortis imaginē, cum sepius de ea mētionem
fecisse legatur, & præsertim ibi. *Reseruato*
vsufructu,&c. toto tempore eius vitæ, &c. &
infra clariùs. *Item suprascriptus Eleonorus*
donator post eius mortem reliquit,& esse voluit
Dominam, massariam, vsufructuariam, &c.
verbum enim *reliquit,* conuenit solum vlti-
6 mæ voluntati, non autem donationi inter vi-
uos. Gloss. *in l. iubemus nulli §. fin. in verbo*
derelinquat C. de Sacr. Sanct. Eccles. & clarè
pluribus congestis autoritatibus Menoch. *cōs.*
344. nu.2. Couarru. *de Testam. in rubr. par.3.*
nu.25. cui non obstat, quod simile adducitur
7 de verbo *lego*, quod ex auctoritate Afflict.
dec.275. nu.3. & per totam compati potest
cum Actu inter viuos, nàm ibi non mutauit
naturam suam verbum *lego*, sed potiùs legati
dispositio naturam mutauit, quia post factum
legatum Testator adhuc viuens legatario
tradidit possessionem rei legatæ, eiusdē do-
minium in eum transferendo, vndè donatio
inter viuos euasit. & de hoc latiùs egi in
mea *Consultat.191. nu.13. 14. 15. lib.2.* & in
sequenti conditione, qua vsufructum ei reli-
querat *casu quo vidua steterit*, contemplatur
mortem propriam, quā mediante solum do-
natoris morte viduitatis conditio in vxore
accidere potuit. & clarius etiam infra ibi.
Et post mortem prædicti donatoris, &c. supra-
dicta bona perueniant,&c. vbi autem præci-
pua mentio mortis habita fuit in donatione,
tunc donatio causa mortis, non autem inter
viuos appellari debet. vt in *l. Seia ff. de dote*
8 *prælegata*, trad. Bart., & Alberic. *nu.3.* Gloss.
in l. quæ dotis ff. solut. matrim. in verbo tene-
bitur. Ias. *cons.6. col.3. vol.3.* Dec. *cons.304.*
nu.1. & 2. Couarruu. *in rubr. de Testam. par.*
3. nu.25. vers. Hæc tamen opinio, &c. Clar. *§.*
donatio q 4. nu.4. & ego latius in Consultat.
20. nu.3. 4. 5. & seq. lib. pr. Et licet non me
lateat solam mentionem mortis habitā à do-
nante in donationis Instrumento tantam vim
non habere, vt donationem causa mortis ef-
ficiat; Quia tamen D. Eleonorus assertus do-
nator effectum insimul, & substantiam dona-
tionis, & acquisitionem donatarię, non verò
solùm exequutionem donationis post suam
mortem distulit, vti patet non modo ex re-
seruatione sibi facta vsufructus toto suæ vitę
tempore superiùs relata, verum ex expressa
declaratione facta in eodem Instrumento ibi.
Et post mortem prædicti donatoris, &c. supra-
scripta bona liberè perueniant ad dictam dona-
tariam non est in præsenti de hoc dubitan-
dum, quia eo casu, quo cum sæpiùs repetita
mentione mortis copulatiuè concurrit dila-
tio realis acquisitionis bonorum donatorum
post mortem donantis, tunc nemo dubitat,
9 quin donatio mortis causa censenda sit. Ias.
cons.6. col.3. vers. Mouetur l.3. Dec. *cons.304.*
nu.2. Clar. *in §. Donatio quæst.4. nu.4.* & benè
Grass. *de success. §. donatio q.10. nu. pr.* Mātica
de coniectur. vlt. volunt. lib. pr. tit. 13. nu.4.
Marta *voto 77. nu 28.* latè plures adducens
Additionator *ad dec. 125.* Bonon. *in nouiss.*
& est regulare, quod omnis dispositio deter-
minari debet secundum tempus, in quod cō-
10 fertur. *l. Titio cum moreretur ff. de vsufruct.*
legat. Bart. *in l. quod sponsæ C. de donat. ante*
nupt. Tiraquell. *de iur. primog. cap.40. n.27.*
cum alijs apud Fusar. *de substitut. q.318. nu.*
62. & ego latiùs probaui *d. Consultat. 20.*
nu.13. 14. lib. pr.

Nec obstat, quod obijcitur donatorem no-
strum non distulisse substantiam donationis
præfatæ, & acquisitionem donatariæ post
mortem suam, sed exequutionem tantum-
modo, quia licet sibi vsumfructum reserua-
uerit, donec viueret, hoc tamen impedire
non potuerit, quin interim donataria, domi-
nium, & ciuilem possessionem acquisiuerit,
ad lucēdo ad hoc probādū text. in *l. quisquis*
11 *C. de don.* Non enim ad hoc probandū vim fa-
cio aliquā in clausula illa in donatione adie-
cta, *reseruato vsufructu, &c. toto tempore eius*
vitæ. Cum non me lateat doctrinam Baldi
docentis in Addit. ad Speculum Durandi in
12 *tit. de Instrum. edit. §. vlt. col. fin. fol. mihi*
738. vers. Si quis donet, &c. quod si quis do-
nat alteri fundum reseruato sibi vsufructu
vsque in tempus mortis, quod erit hæc do-
natio inter viuos, quia verba illa. *Reseruato*
sibi vsufructu vsq. in tempus mortis, demon-
strandi magis tempus exequutionis videtur
apposita, & vt causa dilationis, quā tanquam
causa finalis donationis. Verùm meę sentē-
tiæ rationem constitui præcipuam in ea parte
dispositionis, in qua dixit donator. *Et post*
mortem prædicti donatoris supradicta bona
perueniant, &c. Cum enim in principio, &
substantia donationis non autem in verbis
respiciētibus exequutionem donationis ha-
bita fuerit mentio mortis, cēsetur semper do-
natio causa mortis, etiam si dictum sit postea
reseruato vsufructu in vita; vndè contraria
procedunt, quando mentio mortis facta est
tātùm in reseruatione vsusfructus, vt si dica-
tur, dono talia bona, *reseruato in vita vsu-*
fructu, quādo autē in principio orationis, &
substātia dispositionis facta est mētio mortis
vt si dicatur *dono post mortem, reseruato vsu-*
fructu donec viuam, tunc verè donatio cen-
sebitur causa mortis, vti præcæteris supra
allega-

allegatos latè declarat vidēdus Petrus Barbosa *in l.qua dotis* 14. *à n.*109. sed præsertim *nu.*111, 112. *ff. solut. matrim.* Ex quibus patet allegatum textum in *l.quisquis* casum nostrum non attingere, quia ibi donatum fuerat simpliciter, & erat solum reseruatus vsus, fructus, ut benè etiam eundem textum expendit idem Barbos. loco allegato *sub num.* 111. & alij aliàs adducti, apud quos etiam reperiri poterunt responsiones ad coniecturas in principio, & alia hucvsque à D. Consulente deducta.

Nec officit, quod D.Eleonorus, seu potiùs dicam, Notarius eam denominauerit donationē inter viuos, *vt ibi renocabiliter, & inter viuos*, vndè donationem inter viuos extimandá esse dicatur, qualis ab ipso donatore
13 denominata fuit. *l.Cum aliter ff.de leg.3. l.labeo ff. de supellectill. legata.* Quia licet Notarius apposuerit in Instrumento huius donationis illa verba *tit. donationis inter viuos*; Nihilominus regulari debet iuxta naturam eiusdem Actus, quæ fuit, vt dixi, donationis causá mortis. Ad dijudicandam enim naturam contractus non inspicitur denominatio,
14 sed qualitas dispositionis latè Mantic. *de tacit. & ambig. lib.2. tit.2. nu.*18.19.20.21. *& seq.* Vndè etiamsi Testator Testamentū suū contractus appellauerit, si appareat de voluntate testandi, Testamentum, non autem contractus dicetur, quia non est curandum
15 quomodo loquatur. Bald. *in l.Testamentum* & ibi Salyc. *nu.pr.* Castr. *nu.3. C. de Testam.* Magon. *decis.Lucens.32. n* 19. prout etiamsi Notarius, aut Testator Codicillum nominauerit, quem verè tàm ex hæredis institutione, quam ex alijs Testamentum esse constet, non obstante prædicta nominatione Testa-
16 menti vires retinebit. Io:Andr. *ad Speculat. tit. de Instr. edit. §. compendiosè* verbo *Codicillum ante nu.*18. *lit.M.* Bald. *in l.Testamentum nu.pr. C.de Testam.* & ibi Salyc. *num.2.* Castr. *sub nu.3.* Ang. *in l.illud §. tractari ff. de iur. Codicillor.* quem sequitur Ias. *in l. Nō codicillum, C. de Codicillis.* Alex. *cons.* 141. *sub nu.12. lib.pr.* Surd. *cons.*450. *sub num.*34. Gratian. *cap.*657. *nu.3.* Menoch. *de presumpt. præsumpt.3. lib.4. nu.*1.2. & *cons.*1020. *n.*89. qualitas enim dispositionis magis, quam verborum sonus declarant voluntatem dis-
17 ponentis, vt in *d. l. Non Codicillum.* Bart. *nu.*6. Alex., & Castr. *nu.*1. Menoch. *d. præsumpt.3. nu.pr. vers. Prima est coniectura*, & inquit Alba *cons.*119. *nu.*10. *lib.*1. & in terminis nostris est doctrina Roder. Suarez. *in repet. l.quoniam in prioribus limit.*5. *vers. Sed est quadam, &c. C. de Inoffic. Testam.* & pulchrum est consilium allegatum Ias. 6. *vol.* 3. vbi in principio refert in Instrumento donationis, super quò consuluit, adesse hæc eadē verba, quę reperiuntur in nostro vti *sub nu. pr.* inquit. *Videretur prima consideratione dicendum, quod talis donatio sit inter viuos, cum in Instrumento primę donationis formaliter dicatur, donatione pura, mera, simplici, & irreuocabili habita inter viuos, seu quæ dicitur inter viuos perpetuo valitura.* Et nihilominus tenuit donationem fuisse causa mortis, & sic reuocari potuisse, vt per totum consilium prædictum.

Neque naturam donationis causa mortis pervertere, & in donationem inter viuos transfundere potuit solita, & consueta Tabellionum clausula in parte exequutiua Instrumenti adiecta ibi. *Quam donationem, & omnia, & singula in præsenti Instrumento cōtenta dictus donator promisit mihi Notario, &c. habere firma, & contra in aliquo non facere.* Quicquid .n. sit, quando speciale pactum non reuocandi huiusmodi donationē emittitur vna cum ipsa substantia dispositionis, & separatum à prædicta clausula generali, *quæ omnia, &c.* in fine Instrumentorum semper de styto Notariorum apponi solita: Cœterum quando promissio non reuocandi adiecta fuit in fine, & in parte exequutiua in dicta generali clausula, *quæ omnia, &c.* (vti factum fuit in casu nostro;) certum est apud omnes DD. huiusmodi promissionem intelligi tunc secundum propriam naturam contractus, quò fit, vt non efficiat irreuocabilē donationem causa mortis sua natura reuocabilem, sed eam recipere interprætationē, nempè quod promiserit donator donationē obseruare iuxta ipsius naturam, nempè quatenus non pœnituerit, nec reuocauerit ita
18 trad. in puncto Alex. in Addit. ad Bart. *in l. vbi ita donatur* 27. *ff. de donat. causa mortis lit. B.* ibi, *Et adde quod si est facta donatio causa mortis, & in Instrumento dicatur, promisit omnia bona, firma, habere, & in nullo contrafacere, vel venire, quod nihilominus remanet donatio causa mortis, & intelliguntur dicta verba, nisi per pœnitentiam, &c.* latè Cephal. *cons.*495. *nu.*20.21. *& seq.* Io. Vinc. de Anna *allegat.*139. *nu* 30. Matt. Brun. *cons.2. nu.*4. 12. Coler. *cons.*40. *sub nu.*134. *vers. Deinde clarè, &c.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuileg.pr. nu.*71. & clariùs Marta *d. voto* 77. *nu.*35. nouissimè Io: Baptista Gargiareus *cons.*94. *nu.*22.23. 24. & benè latèque videndus Gratian. *cap.*96. *nu.*35.36. Mantic. *d lib.1. tit.*13. *nu.*7 *vers. Sed hæc opinio.* Rota Bonon. *d. decis.*125. *nu.*2.3. & benè quoq. distinguit

The-

Thesaur. Ium. *quest. 93. sub nu. 3. vers. Constituerem tamen differentiam lib. 2.* & declaraui in dicta Consultat. 21. *nu. 29. 30. 31. lib. 1.* Sic etiam distinguendo, quando pactum de non reuocando est adiectum substantiæ donationis, secus quando est appositum in parte exequutiua, trad. pluribus relatis Ferentill. *ad decis. 381.* Buratti *sub num. 18. vers. Hęc tamen conclusio, &c.* Et ita pariter iuramentum in dicta clausula exequutiua appositum de obseruando omnia in dicto Instrumento contenta non reddit irreuocabilem Actum de sui naturâ reuocabilem; sed intelligitur, vt addat robur ipsi actui, non autem quod eius naturam immutet, ita in proposito respondent Ias. *dicto
19 cons. 6. col. 6. vers. Non obstat &c.* Natta *cons. 607. nu. 2. 3.* Dec. *d. cons. 305. nu. 3. 4.* Gargiareus *d. cons. 94. num. 26.* Barz. *decis. Bonon. 66. nu. 37.* Honded. *cons. 9. nu. 27. in primo.*

Secundò principaliter quatenus etiã donatio inter viuos appellari posset, & verè talis esset, quod negatur, nihilominus manifesta nullitate laborasset, & ita tanquam non facta nullum pręstare poterat impedimẽtum. D. Eleonoro, quin de suis bonis, prout libuerit, in suo Testamento disponeret. Quippè Statutum Ferrariæ in Prouincia Caseroniana seruandum mandat expresè, quod do-
20 nationes inter viuos debeant infra tres dies immediatè sequentes dictam donationẽ denunciari Iudici, vel eius Locumtenenti præsentibus eiusdẽ Iudicis Notario, & alijs Notarij per ipsum Iudicem eligendis, exprimẽdo, & clarè designando donantis, & donatarijs nomen, & cognomen, ac rem donatam, Notariumque de eo rogatum; & posthęc addit. *Alias dicta donatio omninò, & ipso iure penitus nulla sit, perindeq. in omnibus, & per omnia habeatur, ac si à prĩcipio facta nullo modo fuisset.* Hæc autem pro forma inducta fuisse à Statuto pręfato tergiuersari non potest, non modo ex regula generali, quod sẽper ac à lege Municipali aliquid sub certis determinatis modificationib⁹ fieri decernitur,
21 forma cẽseatur inducta, ut in terminis donationis tradunt Becc. *cons. 12. nu. 24. & cons. 66. nu. 9.* Dec. *cons. 528. nu. 12.* Olasch. *decis. 165. nu. 11.* Carpan. *ad Statuta Mediolani in prelud. nu. 148. & seq.* Surd. *cons. 124. nu. 3. & dec. 268. num. 9.* Sed pręcipuè ex clausula irritatitiua immediatè post factam dispositionem adiecta ibi. *Aliàs dicta donatio omninò, & ipso iure penitus nulla sit, &c.* quę formam
22 præcisam inducit, vti trad. Olasch. *d. decis. 165. nu. 13.* Carpan. *ad Statuta Mediolan. cap. 21. nu. 31.* Rota Rom. *dec. 446. nu. 5. par. pr. diuersor.*

Et propterea huiusmodi donatio licet inter viuos censeretur, nihilominus vti emissa non seruata forma à dicto Statuto tradita, & qua non seruata donationis contractus ab ipsa lege nullus ipso iure iudicatur, nulli dubium est, quod qualis qualis sit, attendi non potest, prout si ea nunquam facta fuisset, vt in terminis tradunt Feder. de Sen. *cons. 281.*
23 *in princ.* Aldobrand. *cons. 75. nu. 23.* Alba *cons. 70. per tot. & cons. 480. nu 16. & cons. 612 nu. 26.* Carpan. *ad Stat. Mediolani cap. 324. nu. 12. & seq.* pulchrè Berrett. *cons. 11. per tot.* Gratian *discept. forens. cap. 887. nu. 18. & cap. 474. nu. 5.* Surd. *cons. 361. num. 8.* Rota Rom. *decis. 200. nu. 6. par. 4. diuersor.* Bardellon. *cons. 15. per tot. lib. pr.* Quamobrẽ cum actus, qui ipso iure nullus est, perindè sit, ac si nullo modo factus fuisset Menoch.
24 *cons. 230. nu. 13.* Surd. *cons. 157. ex num. 13.* Mar. Anton. *var. resolut. resolut. 61. nu. 24. lib. pr.* Rota Rom. *dec. 572. nu. 9. par. pr. rec.* Sequitur quod dicta donatio nullum impedimentum pręstare potuerit, vt dixi D. Eleonoro, quin Testamentum conderet, & in eo de suis bonis disponeret ad libitum, prout si verè nulla donatio pręcederet.

Nec obstat, quod solemnitates à Statuto præscriptæ, nil aliud præseferant, quam insinuationem à Iure comuni requisitam, & ideò cum eidem insinuationi fuerit cum iuramen-
25 to renunciatum, nullitas ex tali capite procedens sanata fuerit per latè à me cum distinctione relatos in Consultat. 28. *nu. 33. 34. 35. lib. pr.* respondetur enĩ, ꝙ cũ Statutum præter insinuationem aliquid amplius vltrà ius comune disponat, & omnia pariter pro forma statuat, vt supra doctum est, Itaut ea forma non seruata actus, & donationis nullitatem indixerit, eo casu certum est debere ad vnguem seruari, nec posse Statuto renunciari, vt ex allegatis supra autoritatibus probatur, inter quas præcipuà est ea Surdi in
26 citato *cons. 361. sub nu. 10.* ibi. *Et licet in Instrumento donationis multę sunt renunciationes, nullaque clausula, tamen illæ non tollunt vim Statuti, atque illius necessitatem, & efficaciam, cui partes nullo modo potuerunt renunciare.* Gratian. etiam in allegato *cap. 474 nu. 7. 8. 9.* Nec possunt vnquam partes renunciare clausulæ decreti irritantis in Statuto positæ iuxta latè tradita per Donadeum *de renunciat. cap. 18. nu. 99. 100.*

Prout nec vrget, quod insinuatio non foret

ret necessària in huiusmodi donatione facta
principaliter ob causam matrimonij contrà-
hendi inter donatariam, & Sanctem Accur-
sinum donantis Nepotem, nam ex pluribus
ex ipso Instrumento donationis elicitis ar-
gumentis probari posset, quod dicta dona-
tio non ex sola, & principali finalique causa
matrimonij fuerit peracta, sed ex beneuo-
lentia quoque, & amore erga Nepotem ex
sanguinis coniunctione prouenerit, vt per
donationem sponso factam, vt sibi pinguio-
res dotes prestari valeant, & in similibus ter-
minis dicitur Patrem naturali instinctu tor-
queri, vt filius honorabilius matrimonium
contrahat, & ditiorem vxorem ducat. Co-
uarruu. *in Epitome de sponsal. par. 2. §. 8. c. 3.*
nu. 8. cum alijs apud Fontanell. *de pact. nupt.*
clausul. 4. gloss. 1. nu. 27. nu. 30. Quo nepotis
amore principaliter motum fuisse Testatus
est donator in precibus Illustriss. Episcopo
Sarzanensi porrectis. ibi. *Per megliorare la*
conditione di Santi Accorsini suo Nepote, ac-
ciò si potesse maritare più honoreuolmente, quę
causa amoris vti naturalis præferẽda est om-
28 nibus aliis accidentalibus *l. qui habet tert.* vbi
Bart. *ff. de Tutel. l. Tutor 31. §. quę Tutorib.*
ff. de excusat. Tutor. Alex. *in l. si donatione 13.*
nu. 2. C. de collat. Rota *decis. 20. nu. 7. par. 5.*
recent. Quæ beneuolentia, & amor erga ne-
potem, vel est causa pręcipua, & finalis totius
dispositionis, vel est æquè finalis cum aliis
29 expressis, vt benè in his terminis trad. Ponte
cons. 80. nu 11. & seq. Alciat. *cons. 7. sub nu.*
22. & seq. lib. 8. Cephal. *cons. 81. n. 12.* Surd.
cons. 361. nu. 14. & seq.

Secũdò licet ob matrimoniũ contrahendi
emanasset donatio præfata, fortè subsisteret
non seruatis Statuti pręfati solemnitatibus
eo casu, quo facta fuisset ei personæ, quam
donans teneretur dotare, quia tunc non ex
liberalitate donasse dicendum foret, sed vt
potiùs ab obligatione legali se liberaret.
Cœterum quando donatio processit ab ex-
traneo, & fauore personæ, cum quà donans
nulla tenebatur obligatione dotandi, quia
tunc dicitur donatio pura, & simplex, nec ob
causam, vt est casus noster, quia D. Mariæ
Magdalenę donatarius erat omninò extra-
neus, nec aliquo iure eam dotare compelli
poterat, vndè etiamsi donatio causa matri-
monij facta sit, non tamen eximitur ab obli-
gatione insinuationis, cui cœteræ donationes
ex Statuti dispositione subijciuntur, sic in ter-
minis loquuntur, & declarant Ias. *in cõs. 171.*
30 *col. 5. vers. Quarto patet, &c.* iuncto *vers. Se-*
quenti, Confirmatur, & quinto sub d. vers. ibi

Benè verùm est, quod quando fit donatio ex
causa dotis mulieri per extraneum, &c. lib. 4.
& sic quando donatio non habet in se neces-
sitatem, vel non continet commodum donã-
tis, quod dicatur simplex, nec dici possit ob
causam; & ideò subijci solemnitatibus à Sta-
tuto demandatis semper tenuit Rota Rom.
vt in Romana donationis de Cupis inserta post
Pacific. *de Saluiano interdicto decis. 124. nu.*
8. 9. 10. 11. *& n.* 12. vbi respõdet ijs, qui in cõ-
trariam videbantur abijsse sententiam; & ite-
rum, & clariùs in proposito eadem Rota Ro-
mana *in decis. 282. sub nu. pr. vers. Non obstat*
&c. par. 4. diuers. & in Romana dotis apud
Caualer. *dec. 393. vers. Nec visum fuit obsta-*
re, nu. 4. 5. benè Gratian. *discept. forens. cap.*
474. *nu. 29.* & latiùs à me dictum fuit in Cõ-
sultat. 7. *nu.* 30. 31. 32. *lib.* 1.

Tertiò quatenus etiam absque veritatis
offensione concedi posset, donationem alle-
gatam esse verè inter viuos, nec vitio nulli-
tatis subiacere. Nullum tamen ius, nullamq.
actionem adepta fuisset ex ea D. Maria Mag-
dalena donataria, vnde non potuisset postcà
ab eodem D. Leonoro donante reuocari,
prout fecit; quandoquidem ex sola lectura
ipsius Instrumenti satis patet ipsam donata-
riam non fuisse præsentem huiusmodi dona-
tioni; Et proindè quamuis donationes fieri
possint etiam in fauorem absentium. *l. velle*
31 *nec me, 67., C. de reuocand. donat. l. nec ambi-*
gi, C. de donat. Ioseph. Ludouic. *decis. Perus.*
29. n. 16. Locus tamen est vulgatæ regulæ, quod
donatio absenti facta sit reuocabilis, ante quã
32 acceptetur à donatario absente, iuxta text.
in l. absenti 10. ff. de donat. Dec. *in l. Contra-*
ctus nu. 22. ff. de reg. iur. Didac. Couarr. in
Rubr. de Testam. par. 3. nu. 13. Cagnol. *in l.*
quo Tutela §. fin. in fin. ff. de reg. iur. Bero.
cons. 4. nu. 43. lib. pr., *Quia*, inquit, *ante ac-*
ceptationem nullum Ius donatario fuit acqui-
situm, sed remansit penes donantem, qui cum
interim sit Dominus potest ad libitum de re
donata disponere. Paul. de Castr. *in l. Titia*
§. idem respondit, il secondo, nu. 3. ff. de verb.
oblig. & eruditè dixit Cuman. *in d. l. absenti*
in fine, quod donatio absenti facta est conditio-
nalis, nempè si acceptauerit, & antequam
adimpleatur conditio ista, impossibilile sit ac-
quisitionem fieri. & animaduertit etiam Al-
ciat. *respons. 119. num. 22. lib. 9.* Hyppolit.
Rim. *cons. 119. nu. 87.* Menoch. *cons. 443. nu.*
3. Natta *cons. 94. nu. 5.* Mozz. *de donat. in-*
tit. de substant. nu. 27. vers. Sed quid si dona-
tor, &c. latè Valenzuel. Velasquez *cons. 119*
nu. 5. 6. 7. 16. 17. 34. 36. lib. 2. Peregrin. *de*
fidei-

fideicomm. art. 51. *nu.* 14. Rota Rom. *dec.* 12. *par. pr. recent* & in hoc nulla versatur inter Doctores discrepantia, vti testatur Sperell. *decis. Fori Ecclesiast. dec.* 81. *nu.* 33 34. & per consequens neq. clausula constituti, nec aliæ quælibet clausulæ tanquam dependentes à principali contractu inualido, seu saltem reuocabili non potuere irreuocabiliter trans-
33 ferre in donatariam dominium, aut possessionem bonorum donatorum donationē, ex traditis per Cancer. *var. resolut. lib. pr. cap.* 8. *n.* 34. *in fin. vers. Et sic videmus, &c.* Rota *dec.* 694. *nu.* 9. *par. pr. diuers. & decis.* 113. *nu.* 25. *par.* 7. *recent.*

Nec obstat, quod Notarius pro D. Maria Magdalena absente stipulatus fuerit, quia non obstante stipulatione Notarij remanere adhuc donationem reuocabilem ante donata-
34 tarij acceptationem trad. Paulus de Castro *cons.* 195. *sub nu. pr. vers. Nec obstat, lib.* 2. eiusq. doctrinam sequitur, & alijs comprobat Dec. *cons.* 598. *nu.* 3. 4. dicta enim stipulatio, siue acceptatio Notarij operatur solū, quod etiam non interueniente Nuncio, vel Epistola, vti de iure requirebatur *in d. l. absenti*, donatio in sui initio subsistat, non tamen efficiat eam irreuocabilem. Dec. iterùm *l. pr. nu.* 22. *C. de pact.* Ruin. *cons.* 126. *nu.* 10. *vers. Nec etiam est verum, &c. lib. pr.* Bero. *cons.* 4. *nu.* 35. 36. *lib. pr.* Alciat. *respons.* 14. *à nu.* 11. *cum seq. lib* 8. latè Ioseph. Ludouic. *dec.* 29. *nu.* 7. & ne aliena transcribam innumerā DD. Phalangem pro hac sententia cō firmanda cumulat Giurba *in obseruat. ad Cōsuetud. Messan. obseruat* 52. *per tot.* stipulatio enim, & acceptatio Notarij validat quidem donationem de præsenti, sub conditione tamen, quatenus donatarius absens acceptauerit, vndè conditio ista donationem suspendit, & facultatem donāti relinquit eam reuocandi, vt inquit, hanc opinionem rationibus, & autoritatibus comprobando Molfes. *ad Consuetud. Neapolit. tit. de renunc. q. pr. nu. nu.* 70. 71. & melius Peregrin. *cons.* 28. *nu.* 9. *lib.* 5. Rota Rom. *dec.* 274. *nu.* 3. *par.* 6. *recen.* & nouiter quoq. Marta *cons.* 73. *per tot.*

Et licet alij in contrario voto esse videantur, si tamen prædicta distinguendo declarētur, reperiemus profectò omnia DD. Placita, quæ primò aspectu inter sese dissidentia apparent, in eamdem vniri sententiam.

Aut enim quærimus de acquisitione actionis donatario, & concedendum est, non esse ratificationem, vel acceptationem necessariam, cum ipso Iure per stipulationem Notarij statim actio donatario acquiratur, ita vt re integra, & donatione non adhuc reuocata absque alia præuia acceptatione ex ea agere possit; Si verò quærimus, an sit necessaria acceptatio ad effectum reddēdi donationem ipsam irreuocabilem, (qui est casus noster) & in his terminis nemo negat, solam stipulationem Notarij nequaquam sufficere, verùm omninò necessariam esse acceptationem donatarij, vt donatio reddatur irreuocabilis quæ acceptatio donec sequatur, reuocationi redditur subiecta donatio, non obstante stipulatione Notarij pro absente donatario interposita. & hæc distinctio est originaliter
35 Ruin. *cons.* 126. *vol. pr. sub n.* 10. ibi. *Nam licet sit verū, quod per Notariū quęratur ipso iure, & ante ratihabitionē, nō tamen quaritur irreuocabiliter. Rati ergo habitio est necessaria ad acquisitionē irreuocabilē, sed non ad acquisitionem simpliciter, &c.* cuius verba referendo sequitur Roland. *cons.* 19. *nu.* 28 *lib. pr.* Curt. Iun. *cons.* 55. *sub num.* 9. Purpurat. *cons.* 478. *nu.* 26. *vers. Secundò non sequitur.* benè Mantic. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 8. *sub nu.* 14. *vers. Neq. etiam*, & latè reassumit Didacus de Mar. in *addit. ad decis.* Gizzarell. 51. *sub nu.* 4. ibi. *Quamuis enim Notarius stipuletur.* Mart. *cons.* 73. *nu.* 20. latè pluribus adductis Molin. *de Hispan. primogen. lib.* 3. *cap.* 2. *nu.* 69. vbi plures congerit, & *sub nu.* 71. *vers. Vtcūque autem &c.* & infra etiam, benè quoq. distinguens Barz. *decis.* 26. *n.* 10. & præsertim infra *in vers. Præterea potest*, & *sub num.* 13. *vers. Nec prędictis, &c.* Surd. *cons.* 60. *sub num.* 16. *vers. Non obstat, &c. in fine*, & vtràque opinione relata sic distinguendo conciliat Thesaur. *decis.* 70. *nu.* 5. Altograd. noster *in Addit. ad cons.* 28. *nu.* 35. *vers. An autem, &c. lib. pr.* in fine eiusdem *lib. pr.* de veritate cuius conclusionis egi latiùs in meis Consultat. 19. 20. 21. 22. *lib.* 1.

Nec prædictis obstat Iuramentum promissoriū in ipsa donatione insertum, quia veriùs est, & receptiùs illud respicere potiùs personam donatoris, non autem quod supplere valeat consensum donatarij absentis.
36 Abb. *in c. Sicut, il terzo, nu.* 5. *ff. de iure iurād.* vbi concludit, quod non obligetur per iuramentum, nisi consentiat, vel ratificet ille, ad cuius fauorem fuit iuratum Gutierez. *in cap. Quamuis nu.* 55. *de pactis in* 6. & latius Rota Rom. *dec.* 27. *nu.* 11. 12. *par.* 7. *recent.* & in Romana census 25. *Iunij* 1640. *coram Bichio inter suas impressas decis.* & recentiùs in *Meleuitana hereditatis* 17. *Decemb.* 1646. *coram Roias, in vers. Nil releuat, &c. modo inter impressas dec. . . par. . . recent.*

Nec quod adducitur de tacita donatariæ acceptatione potest haberi in consideratione in

in præsenti donatione, quā non fuisse merè lucratiuā, sed onerosam potiùs pluries pars aduersa firmauit, ex quo sequitur dicendum, quod licet in merè lucratiuis donationibus DD. aliquando acceptationem ex sola sciētia præsumant, secus tamen est omninò in his, quæ sunt, vel aliquo modo esse possunt onerosæ donatarijs, ex magistrali doctrina
37 Bartoli *in l. quo num. 12. ff. Rem ratam haberi*, quia, inquit, eo casu habita scientia Actus, & non facta expressa eiusdem approbatione est potiùs manifestè improbare. benè Bertrand. *cons. 173. nu. 10. vers. Praterea aduertendum lib. pr.* & pluribus relatis Valenz. Velasq. *cons. 119. nu. 44. 45. 46.* & ita declarat Franc. à Ponte *cons. 320. n. 4. lib. 2.* Assis. *decis. Perus. 29. nu. 12.* Dum in ea enim cōtinetur aliquod onus, in suspenso remanet donatio, donec ratificatio expressa sequatur, vt ex Alex. *cons. 22. nu. 2.* tradit in proposito eadem Rota Rom. *in d. dec. 27. nu. 21. 22.* & *in d. Melenitaua hæreditatis 17. Decembris 1649. vers. Animaduertendum etiam fuit, coram Roias*.

Nec dicatur acceptari posse in præsens huiusmodi donationem, licet mortuo donatore, cuius hæres titulo vniuersali succedēs tenetur habere ratam defuncti voluntatem, quià vera sunt hæc omnia, nisi Testator, antequam decederet, hanc donationem expressè reuocasset, vti reuocauit donator noster, quo casu retorquetur potiùs argumentum, quia tunc eius hæredes, vt ratum habeant factum defuncti, substinere intendunt eam re-
38 uocationem, quam ipse fecit. vt benè allatā conclusionem declarant. Surd. *dec. 111. nu. 9.* ibi. *Et cum Osanna decesserit nulla facta reuocatione*, & Hodierna ad decis. eiusdem Surdi *nu. pr. in fin. vers. Tamen loquitur, &c.* Rota Rom. *dec. 69. nu 80.* ibi. *Dunq. donatio huiusmodi reuocata non fuit per donantes, neq; per illius hæredes, &c. par. 7. recent.*, & in allegatis in cōtrarium decisionibus Rotæ Romanæ coram Seraphino nulla erat facta in donante particularis donationis reuocatio, vt in casu pręsenti.

Ex quibus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Compensatio sicuti vera solutio obligationem extinguit.*
2 *Confessione partis melior non datur probatio.*
3 *Confessio partis notorium inducit.*
4 *Confessio partis praualet depositioni plurium Testium.*
5 *Confessio qualificata scindi non potest, sed in totum reiici, aut approbari debet. 14.*
6 *Limita, quando qualitas est adiecta in diuerso articulo, seu capitulo.*
7 *Confessio debiti facta in vno capitulo, & qualitas solutionis in alio, probari debet, alias confessio contra confitentem probat, & scinditur.*
8 *Qualitas adiecta in responsione data vni capitulo, non extenditur ad aliud.*
9 *Confessione continēte plura facta connexa non potest vnum acceptari, & alterum factum respui. Distingue 16. 17. 18.*
10 *Connexorum natura est, vt indiuidua sint.*
11 *Duo capitula separata quando dicantur, vel vnicū tantum.*
12 *Marant. in specul. par. 6. act. 15. nu. 27. reprobatur.*
13 *Diuersitas temporis connexionem non impedit.*
15 *Qualitas adiecta confessioni, si verisimili innatur, scindi non potest.*
19 *Qualitas adiecta confessioni si habeat contra se iuris præsumptionem scindi potest.*
20 *Solutio non præsumitur, sed est probanda.*

ARGVMENTVM.

Confessio facta in responsione ad positiones cum aliqua qualitate, seu continens plura facta an, & quando scindi possit, & acceptari quoad vnum factum, & respui quoad aliud, cum pluribus distinctionibus in contingentibus casibus.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXXII.

QVamuis D. Carolus debitor appareat Francisci de certa pecuniarum summa, cum tamen è contra etiā probatum sit eius creditum cum eodem Francisco, locus est cōpensationi petitæ, vt & sic ex ea tanquā ex vera solutio-
1 ne extinguatur obligatio, & eiusdē exequutio impediatur Felyn. *in c. suborta de iur. iurand. col. 2.* Bart. *l. amplius non peti ff. rem ratam haberi*, latè Grass. *de except. except. 16. nu. 2. & seq.* Compensans enim soluere dicitur. iuxta text. *in l. solutionis ff. de solut.* & latè apud Maur. *de solut. cap. 2. §. 5. nu. 5. 6. 7.*

De

De quo D.Caroli debito resultante ex venditione Vini facta eidem Francisco constat ex confessione ipsiusmet Francisci in responsione data articulis pro parte D.Caroli productis, quâ partis cōfessione melior non potest à Iudice in proferenda sententia deside-
2 rari probatio. Barz. *decis. Bonon.* 24. *nu.* 2. 3. 4. Assis. *decis. Luc.* 5. *nu.* 44. & notorium inducit, itaut alia probatione non sit opus.
3 Grass. *de except. except.* 14. *nu.* 2. & partis cōfessioni plus credi volunt, quam mille testibus. Rom. *cons.* 391. *nu.* 8. Crauett. *cons.* 61.
4 *nu.* 3. Barz. *dec.* 24. *nu.* 4.

Nec dicatur Franciscum fassum fuisse vinū recepisse à D.Carolo, sed addat etiā illud soluisse; vndè non videatur posse D.Carolū cōfessionem acceptare, quoad vini receptionem, quo verò ad eius solutionem respuere, nàm quicquid sit in criminalibus, in ciui-
5 libus tamen confessio qualificata non diuiditur, sed debet in totum recipi, aut in totum impugnari. Caputaquens. *dec.* 186. *nu.* 2. *par. pr.* vbi testatur ità in Rota seruari, & dixerit eadem Rota *decis.* 56. *post cons. Farinac. lib.* 3. *nu.* 12. vbi quod quicquid sit in criminalibus, expeditum est in ciuilibus licere confitenti adijcere qualitatem, quam voluerit, quæ non scinditur. Fusar. *cons.* 32. *nu.* 17. Cyriac. *cōtr.* 505. *n.* 39. vbi plures alios refert.

Quoniam huic replicationi fortè locus esse posset, si dictus Franciscus in eademmet oratione, siuè in responsione ad idē capitulū confessionem emisisset qualificatam; Verùm cum respondendo cap. 3. 4. per solum verbū *credit*, simpliciter, & purè debitum fassus fuerit, licet in alijs capitulis qualitatē solutionis allegauerit, scinditur hoc casu confessio, & ex ea fundatur intentio D.Caroli, & cōfitētis debitum probatur. Ipse verò allega-
6 tam solutionem alio modo, & per concludentes probationes iustificare tenetur, vt per Cyn. *in l. pr. nu.* 17. *C. de confess.* Bart. *in l. Aurelius* 29. §. *Item quæsiit, sub nu. pr. vers. Quare dic latius, &c.* Io:Andr. *in c. pr. nu.* 4. *de confess. in* 6. Dec: *in c. pr. n.* 25. *vers. Duodecimo nota, &c. extr. de postulat. prælat.* Ferrett. *cons.* 74 *nu.* 2. *vol. pr.* latissimè de materia Griuell. *dec.* 12. *per tot.* & proprius in pūcto, quando debitor fatetur recepisse, sed postea restituisse, vel soluisse dicit, ꝙ ex ista cōfessione probetur eius debitū, nihil sibi suffragāte allegata solutione, nisi probetur, tradūt Cyn.
7 *in l. si quidē C. de except.* Imol. *in c. Bonæ memoriæ, il sec., sub nu.* 11. *extr. de postul. prælat.* Butr. *in c. ex parte Decani nu.* 40. *vers. Dic ergo aliter, &c. de rescript.* Oldrad. *cons.* 291. *sub nu* 7. opt. videndus Io:de Amic. *cons.* 99. *per tot.* Natta *cons.* 365. *per tot.* & benè etiam videndus Maranta *par.* 6. *actu* 5. *nu.* 28., vbi quod si *Actor facit petitionem, quod mutuauit, & tu respondeas verum est, sed tibi restitui, quam restitutionem probare non potest, certè Iudex te condemnaret, &c.* & in terminis etiam quod qualitas adiecta in responsione
8 ad vnum Capitulū, nō extendatur ad respōsionem factā in alio capitulo, trad. Sola *super Cōstit. Saband. tit. de position. gloss.* 21. *n.* 4. 5. & sequitur Rot. Rō. *par.* 7. *rec. dec.* 190. *nu* 8.

Nec dicatur, quod si confessio contineat, vel vnum, vel plura facta connexa non possu-
9 mus vnum acceptare, & alterum nolle Bart. *in d.* §. *Item quæsiit nu.* 2. Menoch. *de arbitr. cas.* 93. *nu.* 21. *& cas.* 95. *nu.* 14. Bellon. *cons.* 46. *nu.* 13. Tomat. *dec.* 93. *nu.* 26. quia ea sit natura connexorū, vt indiuidua sint Anchar.
10 *cons.* 160. *nu.* 3. Caputaq. *dec.* 206. *nu.* 3. *par.* 1. Thomat. *dec.* 93. *nu.* 27. & licet Maranta *in speculo par.* 6. *act.* 5. *nu.* 27. cum ibi rel. tenueri spectādum esse in hac materia ad cognoscēdū, an vnū sit capitulū, vel duplex an in vnica oratione explicetur, ita vt si duplici structura verborum, & præcipuè cum dictione *sed*, tunc contineat plura facta, & possit pro parte acceptari, & pro parte non, tamen illorum opinio falsa sit, quià hoc pacto intelli-
12 gēdo esset imponere legē verbis, & nō rebus vt ostendit Menoch. *cas.* 93 *num.* 21. 22. & *cas.* 95. *nu.* 14. & *seq.* sequitur Marescott. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 45. *nu.* 8. Farinacc. *in repert. Iudic. d. q.* 9. *nu.* 9. Rimin. Iun. *cons.* 127. *nu.* 25. Boer. *cons.* 7. *per tot.* & Bart. quoq; distinstinctio, quod ex diuersitate temporis desu-
13 mitur diuersitas factorū substinere nequeat, quia diuersitas temporis connexionem non impediat. & Natt. *cons.* 133. *n.* 6. & idē distinguendo improbant Surd. *cons.* 258. *num.* 13. cum ibi relatis, Menoch. *d. cas.* 93. *nu.* 21. & *cas.* 95. *num.* 14. & 20. Grat. *disceptat. forens. cap.* 130. *num.* 20., & Rimin. Iun. *in cons.*
14 127. agens super confessione facta se recepisse fagottum, sed dedisse vxori, ait non posse pro parte acceptari, & pro parte non, idem trad. Menoch: *cons.* 221. *nu.* 45. de confesso se habuisse anulos, sed restituisse, & *cons.* 703. *nu.* 3. de confitente se promisisse, sed factum esse pactum de non petendo. Borgnin. *decis.* 16. *nu.* 19. *lib.* 2. vbi si quis dicat accepi librum à Titio, sed ei restitui, Boer. *cons.* 7. *nu. pr. & seq.* de confitente debere decem, sed factum pactum de non petendo Mastrill. *dec.* 224. *nu.* 23. de confitente habuisse, sed restituisse, & in eisdem terminis Castill. *decis.* 22 *nu.* 12.

*nu.*12. 13. Surd. *dec.*258. *per tot.* Fusar. *conf.* 32. *nu.*17. Cyriac. *controuers.*505. *num.* 34. cum ibi relatis Larrea *decis.*Granatēs.49. *nu.* 15. vbi de confitente schedulam, sed debitū soluisse Rot Rom. *decis.*167. *nu.* 17. *par.pr. recent.* vbi de confitente matrē fuisse carceratā, sed non condemnatā, qui oēs in suprascriptis terminis responsionis factæ cum disiunctiua *sed*, tenent confessionem nō posse pro parte acceptari, & pro parte impugnari, vndè fit, quod hæc sit verior, & comunis opinio.

Quod eo magis dicebatur esse in casu nostro, quia quando qualitas adiecta cōfessioni iuuatur aliundè ex verisimilitudine, vel præsumptione, tunc cōfessio nequaquam potest scindi tradit apertè Farinacc. *in prax. de reo confess. q.* 81. *nu.*153. Alex. *cons.*2. *num.* 22. *lib.*4. Rimin. Iun. *cons.*127. *nu.*30. Honded. *cons.*96. *nu.*25. *lib.pr.* Surd. *cons.*173 *nu.*67. Rot. Rom. *dec.*167. *nu.*17. *par.pr. recent.* Cyriac. *d.controu.*505. *nu.*34.

Nam relictis alijs distinctionibus solidissima est aliàs indicata responsio, quod si qualitas adiecta habet connexitatem cum ipso facto, quia simul, & semel actus, & qualitas fuerunt expediti, ita vt qualitas Actui inseparabiliter inhæreat, tunc fortè procederent ex aduerso deducta, ad effectum integram sumendi confessionem, secus autem quando confessio continet plura facta, quorum vnum non qualificatur ab alio, & vnum sine altero conceptum fuit, vt est in nostro casu venditio vini, & solutio pretij, cum actus solutionis non qualificet actum venditionis, qui de per se subsistit, & vnus vno tempore, alius verò altero producatur, quia tunc licet Actori rei confessionem scindere, & partem suæ intentioni proficuam approbare, & aliam rejcere, nisi à Reo ex alijs probationibus iustifi-
16 cetur, vt in indiuiduo de responsione facta in positione à debitore, quod recepit, sed soluisse, ita trad. ex authoritate Bart. *in l. Aurelius* §. *idem quæsijt ff. de liberatione leg.* Cæpoll. *cautela* 60. Alciat. *in l.pr.* §. *si quis simpliciter nu.*20. *ff. de verb. obligat.* Ias. *in l. manifestè nu.*8. *ff. de iur. iurand.* Cyn. *in l. Si quidem post nu.pr.* ibi. *Confiteor obligationem fuisse, sed dico pactum mihi factum, & tunc certum est, quod confitetur excipiens intentionem Actoris, & nisi probauerit suam exceptionem, condemnabitur, C. de except.* benè Aret. *in* §. *pr. sub nu.*37. *vers. Fallit autem, &c. instit. tit. de except.* & meliùs Imola *in l. decem* 116. *ante nu.*3. *vers. Si quis autem confiteretur obligationem explicitè, sed diceret se soluisse ff. de verb. obligat.* vbi gloss. marginalis dicit menti tenendum, & ibi Alex. *n.*28. *Vt quia excipiens dicat, verum est quod debitum præcessit, tamen dico me soluisse, &c.* & sequitur Abb. *in c. Cum venerabilis* 6. *sub nu.* 26. *vers. Quartam opinionem, &c. de except.* Oldrad. *cons.*291. *sub nu.*7. & in terminis terminantibus extat mirandum, & studiosè legendum consilium supra allegatum Ioannis de Amicis 99. *per tot.* vbi distinguendo, an reus respondeat impliciter dicendo, *solui* ex qua responsione non posse desumi asserit
17 aliquam confessionem petitionis actoris, an vero priùs confiteatur debitum, & postea addat, *sed solui*, concludit esse probatam intentionem Actoris, & solum agendum de solutione, quam si aliter reus non probat, condemnabitur, & huiusmodi distinctione conciliat DD. opiniones, & in fine consilij dixit Reum esse in expensis quoq. condemnandum, aliàs Iudex teneretur quoad Deum & Mundum, &c. in puncto etiam legendus Baptista à Villab. *commun. opinion. in lit. C. nu.*145. benè Natta *cons.*365. *per tot.* Marāta *in praxi par.6. actu* 5. *nu.*28. vbi dat cautelā Reo, vt effugiat probationē intentionis creditoris. Boer. *dec.*339. *per tot.* benè pluribus relatis Pacian. *de probat. lib. pr. cap.* 24. *per totum*, & Boer., & Cæpoll. locis supra citatis sequuta est Rota Rom. *dec.*1359. *nu.*10. apud Seraphin & apud Marchesl. *de commiss. par.*2. *fol. mihi* 576. *in Narniens. pecuniar.* & optimè in Romana Census post Cenc. *de censib. dec.* 113. *nn.*6. 7. 8. 9. 10. omninò videnda in antiquà impressione.

18 Authoritates autem in contrarium allatæ procedunt, quando qualitas, & conditio appositā fuit ipsi Actui, vt exempli gratia, si dicatur promisi, sed sub conditione. Tunc.n. vel ista respōsio per orationē separatā, vel per eandem explicetur, vel cum dictione aduersatiua, *sed*, vel sine, huiusmodi confessio nequaquam diuidi poterit, quia iuxtà sermocinationem Oldradi *in d.cons.*291. quando in ipsa oratione ponitur illud, seu illa determinatio, quę impedit natiuitatem actus, quem probare intendis, fieri non potest separatio, & cum huiusmodi conditione respondens perindè est, ac si diceret, nō confiteor actionē natam, ad differentiam alterius casus nostri, in quo priùs fatendo debitum, & postea opponendo exceptionem solutionis fatetur actionem fuisse natā, licet postea dicat extinctam per solutionem, vt benè in puncto materia ad partes discussa contrarijs respondēdo, & opiniones conciliando doctè resoluit

Pa-

Digitized by Google

Pacian. *de probat. lib.pr. cap.25. nu.29. & 30. vers. Tertio, &c.* & *vers. Ex quo fit, &c.* & idē licet non pleno calamo, vt Pacian. trad. Villabo. *d. lit. C. d. nu.* 145. & præcœteris etiā superius allatis Rot. Rom. post Cenc. *d. dec.* 113. *nu.* 8. 9.

Vnanimiter tamen conueniunt omnes in hoc, quod si qualitas adiecta, vel potiùs exceptio annexa confessioni habeat contra se iuris præsumptionem, tunc sit omninò scindenda confessio, & possit reiecta qualitate
19 confessio acceptari tanquam simplex, & pura. Abb. *in c. Cum venissent col.2. de instit.* Crauett. *cons.* 160. *in fine.* latè Menoch. *casu* 93. *nu.*36. Marant. *de ord. Iudicior. par.6. Actu 6. nu.27.* benè Anton. Sola *ad Constit. Saband. tit. de dotib. gloss.21. nu.3.* latè pluribus adductis Pacian. *de probat. lib.1. cap.25. nu.13.* benè Rot. Rom. apud Ludouis. *dec.* 92. *nu* 8, & ibi Add. *nu.*10 vbi plures aliàs adducit Rotæ Rom. decis. & latè *decis.* 118. *nu.26. par.5. recent.* Hodierna ad Surd. *dec.* 258. *nu.*3.4. Allegata autem qualitas solutionis habet contrà se præsumptionē Iuris, ex cuius dispositione solutio nunquam præsumitur, sed tanquam quid facti, est plenè, &
20 concludenter probanda, *l. quinquaginta ff. de probat.* Gloss. *in l.2. in verbo repellere circa med. C. de iur. emphytheut.* Crauett. *cons.* 313. *nu.*1. *lib.*2. Honded. *cons.*39. *num.*47. *vol.*2. & in proposito vltra superiùs allatos de materia loquentes in puncto considerat videndus Thob. Nonn. *cons.*86. *nu.*7. 8.

Hæc autem omnia super addita sūt, vt clariùs ostendamus id, quod in primis scriptis asserui, nempè ex ipsa cōfessione Partis Aduersæ probari ipsum creditum D. Caroli, cui nititur allegata compensatio cum summa petita.

Ex quibus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas Principi subdita nō potest liberare à collectis, & oneribus eū, qui ex l. Principis tenetur. Declara sine Principis consensu nu.3.4. Vel si sit concessa ex contractu oneroso. 5.6.*

2 *Lex cōdita à Principe ab ipso solùm potest solui, & dispensari.*

7 *Item declara si concedat in recompensationem comodi, & beneficij sibi ab eo concessi.*

8 *Forenses non possunt collectari de iure pro bonis, quæ possident in Territorio Communitatis, vbi non habitant.*

9 *Contrarium qui teneant.*

10 *De generali consuetudine possunt collectari.*

11 *Declara tamen vbi esset consuetudo specialis, respectu forensium, aut bonorum certæ qualitatis tantum.*

12 *Obseruantia, & praxis Ius dubium declarat.*

13 *Munera personalia, quæ dicantur.*

14 *Forenses ad onera personalia, seu mixta non tenentur, licet bona possideant in ea Communitate, in quã imponuntur, limita nisi adesset in contrarium consuetudo. 18.*

15 *Nisi adesset consuetudo in contrarium, quę debet per Comunitatem probari.*

16 *Consuetudo in oneribus extraordinarijs dicitur habere causam discontinuam.*

17 *Consuetudo in discontinuis oportet sit inuariabilis, & legittimi temporis.*

19 *Priuilegio immunitate alicui concessa si damnū concernat aliorum, est reuocanda.*

20 *Priuilegia, quæ tractu temporis alijs euadunt onerosa, sunt reuocanda.*

22 *In Dominio Lucensi sic seruatur, & in contradictorio decisum est.*

23 *Consuetudo etiam decennalis contra iuris dispositionem operatur.*

24 *Quæ remedia dentur contra forenses renuentes soluere collectas.*

25 *Forenses vocari debent in impositione facienda collectarum.*

26 *Statutum mandans bona collectari pro oneribus, & expensis Comunitatis comprabendit bona forensium.*

27 *Statutum Lucense in cap.8. lib.3. declaratur.*

28 *Ad complēdam præscriptionem solutionis Collectarum quæ requirantur.*

29 *Mala fides impedit præscriptionis cursum.*

30 *Communitates ob læsionem restituuntur in integrum aduersus contractus ab eo gestos.*

ARGVMENTVM.

Immunitas à Collectis concessa à Comunitate recognoscente Superiorem sine Principis assensu est inualida. Forenses an collectari possint pro bonis in alio loco vbi non habitant, sed bona possident; Et an huiusmodi immunitas prescribi possit.

ADSIT

Digitized by

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXXIII.

NVlliùs omninò roboris fuisse censeo remissionem, seù liberationem concessam à Comunitate N. huius Reipublicæ Lucensis Dominij N. à soluendis in futurum eidem Comunitati Collectis, pro quibus occasione bonorum, quæ possidet in Territorio eiusdem Comunitatis contribuere de iure teneretur, cum sit certa Iuris, nec à DD. controuersa sententia nequaquam licere Vniuersitatibus Superiorem recognoscentibus in Dominum suum, & quę Principis potestati subditæ viuunt, alteri huiusmodi immunitatem à collectis, aut aliis oneribus liberaliter condonare. tex-
1 tus est expressus *in l. Vacuatis 19. C. de decur.* ibi præcipuè, *Ita vt nec consensu ciuium vel Curiæ præstita cuiquam immunitas valeat*, & *in l. pr. C. de decr. decur. super immunit.* & *vtrobiq.* Bart. *nu.1.2.* & *in l. immunitates 9. C. de Agricol. & censit.* Alex. *cons.101 nu.7.* & *per tot lib.pr.* benè Felyn. *in cap. Accedentes col. fin. in 8.* & *9. conclus. de præscript.* latè vidend. Olasch. *decis.95. sub nu.18. vers. In contrarium,* & *nu.19. 20. 21.* & ea profectò ratio est, quia cũ dicta immunitatis concessio propriè sit solutio, seu dispensatio à legis vinculo, cui Princeps suorũ subditorũ bona subiecit, ordinando, quod onera, & æs alienum ab eadem Comunitate in suis necessitatibus Contractum pro rata omnium, & singulorum bonorum immobilium intra limites Territorij eiusdem Comunitatis iacentium diuidantur, ab huiusmodi lege dispensare solùs est Potestatis eiusdem Principis, qui eam condidit *l. fin. C. de legib.* &
2 in proposito alijs relatis Surd. *cons. 419. nu.17. & seq.* Et propterea Doctores huiusmodi immunitatis concessionem eò tantum casu firmam, & subsistentem prædicant, cum ab ipsomet Principe, vel fortè ab ipsa Comunitate de ipsius tamen Principis consensu
3 concessa fuerit, vt clarè traditur in *l. immunitates,* & ibi Glos. *C. de Agricol. & censit.* & trad. Olasch. *d. decis.95. nu.20.* & latè tradit Amaya *in lib.10. Cod. tit.25. nu. 39. 40. & seq.* vbi rationes quoque reddit, Capiblanc. *de Baron. Pragmat.8 par. pr. num.266.* vbi quod solus Princeps potest immunitatem dare, & *nu.270. 272.* vbi in vers. *Contraria opinio, &c.* resoluit. *Vniuersitatem sine assensu non posse huiusmodi immunitatem concedere.* Et quamuis primo intuitu aliquem ex Doctoribus asseruisse videatur, huiusmodi immunitatem à Communitate licet Principi subditam concessam in eiusdem Comunitatis præiudicium subsistere; sedulò tamen eorũ doctrina reuoluta, loqui constat omnes de ea Vniuersitate, quæ nullius Principis potestati subiecta reperitur, vel si est subiecta, de Principis consensu immunitatis priuilegium
4 elargita fuit, vti monet Olasch. *d. decis.95. nu. 25. 26.* & fortè aliqui etiam loquuntur in casu, quo non merè liberalitatis titulo, sed cum reciproco onere, & pacto stipulata fuit,
5 vt benè declarat Afflict. *decis. Perus. 3. nu.8.* & *10.* quo casu assimilari ait huiusmodi cũ onere reciproco stipulatam concessionem contractui emptionis, & venditionis, in quo vnusquisque ex contrahentibus aliquid con-
6 tribuit, vt aduertit Olasch. *d. decis. 95. nu. 4.* Vt exempli gratia, si concederet Vniuersitas immunitatem foresi, cum pacto tamen, quod se cum tota sua familia ad habitandum in eadem Comunitate conferret, cum tunc in recompensationem concessæ immunitatis recipiat Comunitas Beneficium non parui momenti, quod suorum habitatorum numerum adaugeat, vt in his terminis animaduer-
7 tunt Luc. de Penn. *in d. l. Vacuatis nu.2. vers. Sed ei qui vult, C. de decur.* Alex. *cons.101. nu.33. lib.1.* & tradit Olasc. *d. decis.95. nu.12. 19. 25. 26.* tunc enim transit in contractum, Ferrett. *de Gabell. nu.21. 30.* Quod secus omninò est, cum absq; aliqua recepta compensatione remittitur ius exigendi super bonis Collectas, quia tunc propriè dicenda est alienatio rerum, & iurium ipsius Comunitatis, quæ non permittitur, Olasch. *d. dec. 95. num.27.*

Neque suffragari posse videtur, quod dicebatur à Comunitate exemptionem, seu, immunitatem aliquam non fuisse concessam, sed potius in pactum deduxisse illud idem, quod iam de iure comuni eidem N. competebat, cum enim non esset oriundus, nec habitator in eadem Comunitate, compelli nec minus de iure posset ad soluendas collectas ab eadem Comunitate Indictas pro bonis, quæ ibi possidebat; Nam licet de iuris rigore adhuc indecisum remanere videatur, an
8 forenses collectari possint in loco, quo bona possident immobilia. Cum negatiuam partẽ amplectatur ante omnes Bart. *in l. libertus 17. §. sola ff. ad municip.* Nam collecta, inquit Bart., est munus, quod imponitur personæ

quo

pro rebus, & si persona nõ est subdita ratione domicilij, vel originis, non potest ei imponi, & ipse testatur, quod ita tenent DD. omnes, & idem repetit *in l. rescripto 6. §. sciendum nu.4. ff. de muner. & honor.* Federic. de Sen. *cons.151. sub nu.3. vers. Alia etiã, &c.* quos sequuntur Alex. *cons.68. vol.2. & cons. 52. vol.5.* Dec. *cons.285 nu.4.* Alciat. *cons.39. nu.2. lib.5.* pulcrè Aret. *cons.133.* Natta *cons. 150. nu.4.* Neuiz. *cons 66. per tot.* Sesse *decis. Aragon. 7. nu.10.11.12.* In qua decis. in principio distinguit onera personalia, realia, & mixta. Affirmatiuã verò defendunt. Isern. *in*
9 *cap. pr. tit. quæ sint regalia.* & ibi meliùs Bald. Acrius autem hanc patrocinatur Castr. *in l. inter debitorem 43. ff. de pact. sub nu.4.* ibi. licet si de manu subditi, &c. vbi respondendo rationi Bartoli dicit, quod licet non possit imponi *Personæ, quę non est subdita, potest tamen imponi ipsi rei*, quæ reputatur subdita, postquam est in Territorio imponentium; Et ideò non possit capi persona, sed *fructus ipsius rei.* Dec. *d. cons.694. sub nu.8. vers. Tamen, &c.* Alex. *cons. 52. col. fin. lib. 5.* Curt. Iun. *cons.60. col. pr. in fin.*

Hodie tamen consuetudine receptum est
10 collectari posse forenses in loco, & à Comunitate, in quà bona possident, vt de generali vsu in vniuersæ Italiæ locis, Ciuitatibus, Castris, & Villis testantur Isern. *in c. pr. tit. quæ sint Regalia*, & ibi Bald. & Bart. *in l. vnica C. de muner.* & in quo loco, & Bald. *in l. etiam, 5. C. de execut. rei Iudic.* Castr. *l. debitore 43. sub nu.4.* ibi. *Licet sit de manu subditi, ff. de pact.* vbi respondendo rationi Bartoli ait, quòd licet non possit imponi personæ, quià non est subdita, potest tamen imponi ipsi rei, quæ reputatur subdita. Alex. *cons. 52. num. 4. lib.5.* Dec. *cons. 284. num.2 & cons.694. num.3. vers. Sed præmissis, &c.* Guido Papa *q.87. nu.7.* Cephal. *cons.515. n.14.* Lancellott. Gallia *cons. 115. nu.5.* cum alijs latè allegatis per Gabr. *lib.6. tit. de iur. immunit. concl.2. n.8.* Gayl. *lib.2. obseru. 52. n.17.* Mauson. *de caus. exequut. ampliat.29. nu.122.* Thesaur. *dec. 257. nu. pr.* Magon. *dec. Florẽt. 66. nu.9.* Sesse *dec. 72. nu.18.* & Rota apud Ludouis. *dec.279. nu.15. & seq.* & in terminis Collectarum impositarum pro soluendo ære alieno Comunitatis contracto ob emenda victualia tempore penuriæ, trad. Hyeron. de Leo *d. dec.159.* præcipuè *nu.23.* vbi rationem assignando ait, quia iam dicta bona ab initio dicto onere affecta fuerant, cum quo posteà in forensem transierunt Rot. Rom. *dec.459. nu.5.* post Duard. *de cens.* & in alia penes Gratian: *cap.29. nu.10.* cum innumeris per eum adductis, quicquid in contrarium dici vtiq; posset, vbi consuetudo sit respectu aliquorum forensium solummodo, aut respe-
11 ctu aliquorum bonorum tantùm. vide Crauett. *cons.111.* *Macerat. resolut. 56. num. 4. & 5.* Bursatt. *cons.16. nu.34. 35.* Curt. Iun. *cons.60. nu.13.* Quà stante consuetudine, & obseruantia teneri forenses, & obligatos esse collectas soluere in Loco, & Comuni, in quò prædia possident, non est hodie inter DD. controuersum; vt pluribus fundamentis confirmat præcœteris, Alex. *cons.52. nu.4. & seq. lib.5.* edito ad fauorem Comunis Mõticuli contra forẽses in eodem Comuni prædia possidentes ex quo enim ibi colunt, ibi serunt, ibi metunt, cum illo Comuni quasi contrahere videtur Bald. *in l. vnica sub n.33. C. de sent. quę prò eò, quod interest.* & ex quo gaudent possessionibus, conueniens est, quod soluant onera, vt deducit ex Baldo, Alex. *d. cons.52. nu.7.* Dec. *cons.694. sub num. 6.* latè pluribus adductis trad. Gail. *lib. 2. obseruat. 52. nu.17.* Cephal. *d. cons.515. nu.15.* & sic in decidendo huiusmodi articulum, & controuersiam, an solui debeant à forensibus, nec ne collectæ, potissimum spectandam esse consuetudinem trad. latè Paris. *cons.25. nu. 54; 55. vol. pr.* Soc. Iun. *cons.49 num.16. lib. pr.* Vera enim Iuris interpretatio à practica sumitur, & ab antiqua practica non est recedẽdum latissimè in proposito Gayl. *obseruat.52.*
12 *nu. 18.19.20.* Cephal. *cons.515 nu.11.* vbi plures alios. Et hoc in tantùm est verùm, vt licet forenses cogi de Iure non possint ad munera personalia (quæ videtur in corporis labore, animi solicitudine, ac vigilantia prin-
13 cipaliter cõsistere. *l. pr. ff. de muner. & honor.*, vt si pro defẽsione Ciuitatis euocẽtur homines, & his similia, de quib⁹ *in l. fin. ff de muner. & hon.* & quę latiùs explicantur in Salarijs Medici, ludimagistri, cõcionatoris, reparationis fontiũ, & horologij, & alijs per Hyeron. de Leo *dec.159. nu.13* ad quæ onera personalia, seu mixta forenses, licet ibi bona possi-
14 deant, de Iure non teneri trad. Rol. *cons. 79. nu.62. lib. pr.* cum habitatores tantùm ex eis commodum percipiant. Bursatt. *cons. 16. per tot.* & præcipuè *nu.31.* & Thesaur. etiam *dec.149. sub nu.6. & dec.257.* Gayl. *d. obseruat.52. nu.15. lib.2.* nisi fortè adesset consuetudo pro personalibus, & mixtis oneribus collectandi etiam forenses, quæ tamen consuetudo debuisset in specie per Comunitatẽ
15 collectare volentem probari. Ant. Faber. *in suo Cod. lib pr. tit.2. defin.45. nu. 19.* Gratian. *cap.79. nu.10. & 909. nu.21.* Imò cum agitur de probanda consuetudine in oneribus

bus

bus extraordinarijs, dicitur habere causam
16 discontinuam. Medic. *cons.* 152. *nu.* 40. *vers. Tertio est aduertendum.* Staiban. Iun. *resolut.* 98. *num.* 125., & propterea necesse est quod sit eadem semper, & per multum tem-
17 poris continuata. Alex. *cons.* 9. *nu.* 4. *vol. pr.* Gayl. *d. obseruat.* 31. *nu.* 4. *lib.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 42. *nu.* 43. Purpurat. *cons.* 428. *nu.* 80. 81. quæ si probata fuerit, nempè quòd cogantur etiam eo casu personalia quoque
18 munera eis indici poterunt, vt benè trad. Bart. *in l. vnica C. de Auro coronario.* Alex. *d. cons.* 52. *vers. Et ne dum potest, &c.* & latè alios cumulans Gayl. *d. obseruat.* 52. *nu.* 18. Imò eo fortiùs vrgent prædicta attento grauissimo detrimento, quod ex tali immunitate posset accidere cæteris eiusdem Comunitatis bonorũ possessoribus, quia si dictus N. pro bonis suis immunitate donatus plura alia in eadẽ Comunitate bona cõpararet, Collectæ, & onera lõgè maiora, & intolerabilia ab alijs eiusdẽ Comunitatis oriũdis substineri deberẽt, quo casu etiã Priuilegia à Prĩcipe cõcessa
19 sunt omni iure reuocanda, vti trad. in proposito Festas. *de collect. p.* 5. *cap. pr.* 3. Bardellon. *cons.* 137. *nu.* 30. *vers. Addatur, &c.* benè videndus Gallia *cons.* 25. *n.* 39. 40. quę fortiùs etiam procedit hic cõclusio, quia post exemptionis præfatę concessionem alia plura superuenisse constat onera, & graue æs alienũ contractum fuisse propter superventam sibi necessitatem à Comunitate præfata; Vndè priuilegium quamuis à Potestate Superiori concessum, & concessionis tempore iustum, & æquum fuisset, reuocandum nihilominùs modo foret, cum tractu temporis nimis onerosum, & graue redditur cœteris, quorum
20 humeris maioris solutionis pondus substinẽdum remanet, vti benè trad. Rim. Iun. *cons.* 59. *nu.* 66. 67. *& nu.* 105. Festas *d. cap. pr. nu.* 26. 27. cum aliis suprà citatis, & stante præsertim egestate eorum, in quos refunderetur diuidenda oneris, & collectarum portio, quæ N., nisi immunitatem obtinuisset, suorum bonorum ratione contigisset, quò casu priuilegiũ immunitatis etiam legittimè impetratũ
21 reuocari deberet iuxtà tradita per Felyn. *c. nonit, num.* 12. *vers. Aduerte tamen, &c. de Iudic.* & benè Aret. *ibi nu.* 22. 26. 28. 29. 30. Festas *d. cap. pr. nu.* 25. 26. Bero. *cons.* 146. *sub nu.* 23. *lib.* 3.

Quàm obseruantiã, & consuetudinẽ adesse collectandi forenses pro bonis, quæ possidẽt in Comunitate prędicta, prout in cęteris omnibus huius Dominij Comunitatibus, nõ ampliùs dubitatur, & ità sæpiùs firmatum, &
22 decisum fuit, & præcipuè anno 1650. sub die prima Februarij ab Excellentiss. Dominis ex Voto Auditoris Rotæ, quod fuit confirmatũ sub die tertia Septembris eiusdẽ anni, & inductam fuisse à tempore inmemorabili nõ controuertitur in pręsenti casu, licet aliàs, si per annos decem tantummodo sic obseruatũ fuisse constaret, vtique sufficeret intentioni Comunitatis, quia sola decennalis consuetudo etiam contra iuris dispositionem ope-
23 ratur Ias. *in l. de quibus nu.* 45. *ff. de legib.* & in proposito nostro communiter trad. Paris. *cons.* 25. *nu.* 58. Balb. *de præscript. par.* 2. *quintæ partis princ. q.* 6. *per tot.* latissimè quæstione discussa Crauett. *de antiquis tempor. p.* 4. *principali materia ista. nu.* 31. 32. 33. latissimè cum alijs per eum adductis Cephal. *cons.* 515. *nu.* 15. Curt. Iun. *cons.* 60. *col. pr.* Renuẽtibus autem forensibus huiusmodi à Comunitate impositas soluere collectas ratione bonorum debitas, possunt eis auferri, & se-
24 questrari fructus eorumdem bonorum. *l. pr. l.* 2. *ff de capt. & distrab. pignor.* Bald. *in d. l. etiam sub nu.* 17. *lit. B.* ibi, *Quia si non soluet, non ponetur in carcere, sed auferentur sibi res, seu rei fructus*, & idem ferè trad. Castr. *in d. l. inter debitorem sub nu.* 4. ibi. *Non tamen potest capi persona, quià impositio eam non afficit, cum non sit subdita, sed possunt capi fructus.* Dec. *d. cons.* 694. *num.* 3. Natta *cons.* 158. *nu.* 4. Cephal. *d. cons.* 515. *nu.* 7. latissimè Gail. *d. obseruat.* 52. *nu.* 20. 21. 22. *& seq.* Sesse *dec.* 7. *nu.* 15. 16.

Benè verum est, quod dùm imponuntur à Comunitate collectæ, debent certiorari huiusmodi forenses prò die certa, vt interueniant, si velint, in facienda impositione, & repartitione collectarũ præfatarum, vt omnis ab eis inæqualitatis, aut alterius fraudis sus-
25 picio, & in eorũ animo cesset. Lucas de Pen. *in l. Indictiones,* & ibi Io: de Platea *C. de Annon. & Tribut. lib.* 10. Auend. *de exequend. mand. lib.* 2. *cap.* 14. *nu.* 36. Neuizan. *cons.* 66. *nu.* 11. 12. quos cum alijs adducit, & sequitur Hyeron. de Leo *decis. d.* 159. *num.* 4. *& seq. lib.* 2.

Prætereà vltrà prædictam assertam obseruantiam Comunitatis intentionem fouet, & ponit in tuto clarissima, & ineuitabilis dispositio Statuti Vniuersalis in *cap.* 4. *lib.* 3. ibi. *Statuimus, quod omnes, & singulæ possessiones, & quæcumq. bona, &c.* in quo disponitur indistinctè, quod omnia bona sint obligàta pro omnibus, & singulis oneribus, quæ per ipsas Comunitates, in quarum Territorio dicta bona forent, *imponerentur*, de vali-

ditate

ditate cuius Statuti, etiam respectu forensiũ
26 non potest dubitari. Crauett. *cons.* 201. *sub nu.* 14. Alex. *cons.* 52. *nu.* 6. *lib.* 5. Bald. *in l. vnica sub nu.* 33. *C. de sent. quæ pro eo quem interest*; ex quò clarè deprehenditur Statuẽtes nullam habuisse intentionẽ ad personas, quę bona ipsa pro tempore possiderent, sed verba, & mentem direxisse solùm ab obligandũ ipsamet bona, & prædia in ipsis Comunitatis existentia, quibus in terminis dicunt DD. soluendas esse collectas etiam à forensibus,
27 vt in puncto considerat Cephal. *d. cons.* 515. *nu.* 17. & stante Statuto forenses acquirentes illa bona teneri ad solutionem collectarum pro ijsdem bonis impositas trad. Bald. *in l. vnica C. de sent. quę pro eo, quod interest, col.* 6. *nu.* 43. *vers. Simile dico.* Alex. *cons.* 102. *nu.* 8. *vol pr. & cons.* 52. *nu.* 6. *lib.* 5. Gabr. *de iur. immun. concl.* 2. *nu.* 2. *& seq.* Rota post Duard. *de censib. dec.* 459. *num* 5., & penes Gratian. *cap.* 29. *nu.* 10. & optimè quoque Bero: *cons.* 150. *num.* 13. 14. *vol.* 3. Attentis præsertim sequentibus verbis eiusdem Statuti, *Ita quod ad quemcumque, cuiuscumque conditionis, & gradus existat, dictæ possessiones, & ea bona transirent, semper transeant cũ onere, obligatione, & nexu pradd. non obstantibus, &c.* Et eò magis quia idem Statutum à dd. oneribus eadem bona immunia esse voluit, si ad Ciues Lucenses transeant; ex quò omnes alios includere voluisse censetur, vt latè vltra vulgata in proposito animaduertit Cephal. *d. cons.* 418. *nu.* 17. 18., & hoc etiam comprobare videtur, aliud Statutum *in cap.* 8. *lib.* 3. *vers. Et si semper debeat, &c.* ibi dispositum extat, quod onera æstimi substineri debeant in ea Comunitate, in qua prædia existunt.

Quò verò ad oppositam præscriptionem, quià N. post acquisitam immunitatem præfatam nunquam ampliùs collectas pro ijsdẽ suis bonis in dicta Comunitate soluerit. Respondetur in primis, quod si huiusmodi immunitatum concessionũ genera præscribi vnquam valeant, præcipuè requiritur, quod pręscriptionem allegans fuerit requisitus, & à Comunitate interpellatus coram competenti Iudice, vt soluat, cui petitioni ipse contradixerit, & post Iudicialem contradictionem, & recusationem per tempus sufficiens ad præscribendum à solutione cessauerit, cum in huiusmodi negatiuis Actu-
28 bus à die negationis tantùm cursus præscriptionis incipiat. Alex. *cons.* 136. *nu.* 18. *lib.* 2. Curt. Iun. *cons.* 60. *num.* 17. Gramat. *cons. ciuil.* 69. *num.* 12. Rim. Iun. *cons.* 10. *ex nu.* 29. *vsq; ad nu.* 38. vbi contradicentes reprobat Festas: *de recollect. pag. mihi* 31. *n.* 2. Bursatt. *cons.* 142. *nu* 19. 20. Ludouic. *decis. Perus.* 3. *nu.* 3. *verò* 21. latissimè Gallia *cons.* 25. *nu.* 46. 47. latè Bardellon. *cons.* 137. *nu.* 43. 44. 45. 46.

Quod fortiùs procedit in casu præsẽti, cum N. vti subditus ipse quoq; eiusdem Principis, & Reipublicæ, cui dicta Comunitas subiecta viuit, non ignorabat Comunitatem prædictã, prout aliàs omnes eiusdem dominij nullam cõdere posse legem, nihilq; decernere, quo nedùm eis, & earũ singulis hominibꝰ manifestũ afferat præiudicium, vt est cõcessio immunitatis præfatæ; sed quod etiã cõmodum, & Beneficium eorũ concerneret absq; Supremi Magistratus approbatione, & consensu, vndè ex
29 manifesta mala fide omnis præscriptionis, vel centenariæ, & immemorabilis cursus ab initio fuit impeditus. *c. fin. de rescript.* Crauett. *cons.* 388. *nu.* 9. Rim Iun. *cons.* 258. *n.* 45. Gallia *cons. d.* 25. *nu.* 58. August. Barbos. in *rubr. Cod. de praescript.* 30. *vel* 40. *annor. nu.* 349. Aymon *cons.* 146. *nu.* 4. Siluan. *cons.* 66. *nu.* 28. Sed quando etiam aliqua ratione præscriptionis cursui reseratus fuisset aditus, quod admitti nequit, eodem modo Comunitas clara apparente læsione, qua in dicta concessione immunitatis tot pauperes, & miserrimi supra vires prẽmuntur, ex ea resti-
30 tuetur in integrum, vt in proposito trad. Alba *cons.* 34. *num.* 16. Plott. *cons.* 36. *ad fin.* Gallia *cons. d.* 25. *nu.* 66. Neguzant. Iun. *in Sylua respons. quæst.* 535. *nu.* 26. Menoch. *cõs.* 447. *nu.* 37. Aymon. *de antiquit. tempor.* 4. *par. nu.* 199. *vers. Non obstat modo, &c.* ibi, *quod etiam contra centenariam præscriptionem datur huiusmodi restitutio.* Turrett *cons.* 99. *nu.* 27. 28. *lib. pr.*

Ex quibus, &c.

Et sic Anno 1667. *Mense Februarij declarata fuit inualida dicta immunitatis concessio, & definitum, vt in posterum dictus N. licet forensis pro rata bonarum, quæ possidet in d. Comunitate, & pro vt cæteri omnes, cõpellatur ad soluendũ omnia onera realia adhibito, & sequuto Voto Nobilis, & Adm. Excellenti I. V. D. Laurentij Bertolini morum integritate, & Virtute Insignis in Ciuitatis Lucensi Aduocatus.*

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio legittima facta à filio viuente Patre sine eius interuentu nulla est.* 4. *Declara vt infra.*
2 *Renũciationes faciẽda à Nouitijs ob ingressum Religionis, vt validè fiãt, quæ requirãtur.*
3 *Iuri de futuro legittimę, vel hæreditatis, vel alteri renunciari potest. & nu.* 10. *Distingue num.* 12.
5 *Renunciatio hęreditatis personę viuentis sine eius interuentu valet, si in generali renunciatione comprehendatur.*
6 *Secus si fiat specialis denominatio certæ hæreditatis in generali renunciatione. Distingue & declara nu.* 7. & 8.
7 *Renunciationem ex quibus generalem esse deprahendatur.*
9 *Consilia Altogradi* 40. 42. *lib.* 2. *expenduntur, & declarantur.*
13 *Renunciatio iuri de futuro non importat iurium translationem, sed simplicem abdicationem hæreditatis futura. Declara nu.* 14. & 15.
16 *Renunciatio facta legittimę Paterna censetur conditionalis, si filius renuncians sit capax tempore mortis Patris, secus si nõ sit capax, quia fortè Religionem professus fuerit. Declara* 17.

ARGVMENTVM.

Renunciatio legittimę facta à filio Religionem ingressuro sibi competẽtis in hæreditate Patris adhuc viuentis an valeat, & quo casu sortiatur effectum. Et an sine consensu eiusdem Patris facta valeat stante dispositione *l. fin. C. de Pact.*

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXXIV.

Portionem legittimæ maternæ hæreditatis D. Equiti vti cessionario sui fratris Religionem ingressi, & in eo professi nõ esse debitam dicebatur ex eo potissimũ, quia dictus suus frater, & D. Elisabethæ filius renunciauerat legitimã sibi competentem in bonis Matris eo tempore, quo adhuc superstes fuerat eadem D. Elisabeth mater, absq; eo, quod dictæ renũciationi præsens adfuerit, aut suum præbuerit vnquam consensum; vndè huiusmodi renunciationem nullum iuris effectum translatiuum operari potuisse obijciebatur ex text. *in l. fin.* & ibi scribentes *ff. de pact.* & indiuidua ad hoc adducta quatuor consilia D. Al-
1 togr. nẽpè *cons.* 40. 41. 42. 43. *lib.* 2. & ꝑ autoritatẽ Rotæ Romanæ *decis.* 356. *par.* 6. *recent.*

Sed veriùs omninò censui dictæ renunciationis validitatẽ subsistere; cum in primis non dubitetur factã fuisse intra duos mẽses ante emissa vota, & cũ licentia D. Vicarij Episcopi iuxta formã præscriptam à Sac. Cõcilio Tridentino *sess.* 25. *cap.* 16. *in princ.* quibus adhibitis solemnitatibus renunciationes à Nouitijs factas substineri in terminis Sacr. Sãct. Cõcilij scripserũt Don. Anton. de
2 Marin. *quotid. resol. cap.* 196. *n.* 2. & *c.* 56. *nu.* 5. 6. Sperell. *dec. For. Ecclesiast.* 16. *nu.* 48. & *seqq.* Ricc. *in collect. decis. collect.* 454. *in princ.* Rota coram Duran. *dec.* 121. *nu.* 37. & *seq.* Id, ꝙ procedit non solũ respectu hæreditatum tunc temporis celebratæ renunciæ deuolutarum, verum etiam respectu deuoluendarum, & in futurum acquirendarũ etiã ex causa de futuro, eo nimirùm quià Iuri de
3 futuro legittimæ cõsequẽdę renũciari valet, seu alteri cedi. Surd. *de alim. tit.* 9. *q.* 22. *nu.* 7. plenissimè Alphons. de Olea *de cess. iur. & act. tit.* 3. *q.* 10. *nu.* 15. & in specie hæreditatis firmat Ciarlin. *contr. for. cap.* 86. *nu.* 32. *tom. pr.* Anna *cons.* 45. *nu.* 28. & *seqq.* Donad. *de renunciat. cap.* 50. *nu.* 27. 28. Bottilier. *de success. theorem.* 49. *nu.* 21. & *seqq.* & pro assoluto supponit Rot. *dec.* 10. *nu.* 1. & *per tot.* corã Otthobon. & in indiuiduo, quod specialis renunciatio legittimæ valeat, & substineatur firmat Mangil. *de imputat. q.* 91. *nu* 1. & *seqq.* & *q.* 112. *nu.* 7. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 7. *tit.* 8. *nu.* 11. Fusar. *de substit. q.* 296. *nu.* 99. Barz. *dec.* 103. *n.* 19. Thomas. noster Lucens. *tract.* 4. *tit.* 17. *nu.* 81.

Neque resistit motiuum, quod hęreditati viuentis, prout in humanis versabatur D. Elisabeth de tempore factæ renunciationis nõ valeat renunciari nisi consentiente persona, de cui⁹ hæreditate pactũ fuerit, cum perseue-
4 rantia vsque ad vltimum vitæ spiritum per textum expressum *in l. fin. C. de pact.* Castill. *lib.* 3. *quotid. controu. cap.* 9. *nu.* 6. Gutterez. *in c. Quamuis de pactis in* 6. *nu.* 3. plenè Altogr. *cons.* 40. *num. pr.* & *seqq.* & *cons.* 43. *per tot.* & *cons.* 44. *nu.* 36. *lib.* 2., ea nimirùm ratione, quia huiusmodi pactũ est à legibus improbatum tanquam inducens votum captãdę mortis, ac plenum tristis, & luctuosi euẽtus, vt ad literam cauetur *in d. l. fin. C. de pact.* & tradunt supra relati DD. locis adductis.

Siqui-

Digitized by Google

Siquidem respondetur motiuum procedere in renunciatione hæreditatis alicuius certæ personæ, non autem in generali renūciatione omnium,& quorumcumq.bonorum ac hæreditatū, in quibus terminis renūciationē substineri absq. consensu alicuius certæ personæ tanquam non inductiui Voti ca-
5 ptādæ mortis alicuius personæ in specie pro absoluto tradit Caggol. *in l.fin. num.*52. vbi de comuni *C.de pact.* Laderch. *cons* 33.*nu.*6. Anna *cons.*45.*nu.*33.*lib. pr.* Bottiglier. *de success. theorem.*44.*cap.*2.*num.* 10. Gratian. *discept.foren.cap.*689.*nu.*42.*& seqq.& cap.* 692.*n.*25. Sanchez. *in Decalog. lib.*7.*cap.* 2. *num.*31.*in fin.* Andreol. *contr.* 310. *num.*7. Censal. *post suas decis.cons.*5. *nu.* 31. Mar. Cutell. *de donat. discurs.*3.*cap. part.*6.*n.*124. vbi quod hereditas incerti hominis potest in pactum deduci Rot.coram Buratt. *decis.* 366. *nu.*2. vbi pro ratione adducit, quod cum ex morte plurium hominum venire possit, non sit verisimile captare mortem alicuius particularis.

Nec releuat replicatio, quod ex speciali denominatione hæreditatis paternæ, & maternę renunciatio censeatur specialis, proin-
6 dè cum vigeat ratio luctuosi,ac funesti euentus, cui nititur dispositio textus in præ allegat. *l. fin.* tanquam à lege improbata vitietur,non obstante subsequenti generali renūciatione aliarum incertarum successionum, vt benè aduertit Altograd. latè materiam examinans alleg. *cons.*42. per plures, quas in id rationes expendit *nu* 2. *per tot.*

Etenim motiuum declinatur aduertendo in nostra specie præcedere renunciationem generalem tàm inspecta narratiua. ibi. *E sia sempre stata sua ferma intentione, e volontà, che tutti i beni, e ragioni di qualsiuoglia sorte, che à lui presentemente aspettano, & appartengano, ò in l'auenire ne' successiui tempi delli suoi Sig. Padre, e Madre, quanto di qualsiuoglia suoi consanguinei, & affini per qualsiuoglia ragione, e causa,&c.* quam in dispositiua ibi. *Et tutti li beni tanto mobili, che stabili, e semouenti, attioni, ragioni, crediti, & effetti di qualsiuoglia sorte à esso P Gio, Andrea spettanti, & appartenenti, e che in l'auenire li potessero aspettare, & appartenere tanto dell'Eredità del Sig. Padre, ò Madre, quanto di qualsiuoglia altra successione così vniuersale, che particolare,&c.* propter dictiones, *tutti quasiuoglia*, quæ important generalitatem,&
7 vniuersalitatem bonorum, & successionum, vt de prima tradit Monach. *decis.Florent.*69. *nu.*7. Surd. *cons.*10. *nu.*28. Barbos. *dec.* 207. *nu.pr.* & de secunda Decian. *respons.*57.*nu.* 28. *& seqq. lib.pr.* Altograd. *cons.*97. *nu.*49. *lib.*1. idem Barbos. *dict* 269 *nu.pr. & seqq.* Vndè licet subsequatur specifica nominatio hæreditatis paternæ, & maternæ, non tamen alteratur, seù mutatur natura vniuersalis re-
8 nunciationis, vt in puncto respondet Gratian. *d.cap.*692. *nu.*50. vbi quod renunciatio generalis sequitur Mar. Cutell. *de donat. discurs.*8. *par* 6.*n.*124. *vers.Et ad expressionem*, vbi quod generi per speciem non derogatur. Rot. semper videnda *d. decis.*366. *nu.*3. corā Buratt. vbi quod species censetur adiecta gratia maioris demonstrationis.

9 Ideòq;nō reluctatur doctrina Altograd. *d. cons.*42., tùm quia in casu per eum discusso aderat specialis renunciatio hæreditatis paternæ, & maternæ cum expressione proprij nominis tàm Patris, quàm Matris, ex quā specifica nominatione cēsetur renuncians limitasse dispositionem ad personas nomine proprio expressas, vel quod primum,& principaliter de eorum hæreditatibus intellexerit, vti legitur *nu.*8 6. tùm etiam quia Altograd. magnam vim constituit in eo, quod consensum Matris renuncians adhibuerit in actu renunciationis, ex quò arguit de illius hæreditate principaliter sēsisse, quia aliàs nō fuisset necessarius ibi *nu.*13. Secundo quia ibi tàm renunciatio generalis, quam specialis erant factæ in oratione, seu pæriodo diuisa, & separata, & sic vna quæq. stabat de per se principaliter, non autē specialiter sub alterna generali ibi *nu.*14. *& seqq.* Demum, quia ibi præcedebat specialis, & subsequebatur generalis, quò casu renunciatio specialis non regulabatur à generali, sed stabat de per se principaliter, & independenter, vt ponderat Altograd. *nu.* . . quibus rationibus in eius casu militantibus Sacræ Rotę authoritatem, & placitum euitare potiùs, quàm impugnare conatur.

Et sanè quidem supposita etiam citra veri præiudicium nullitate specialis renunciæ, seù potiùs specificationis bonorum paternorum, & maternorum, attamen talis inualiditas non operaretur, quo minus generalis renunciatio complecteretur etiam paterna, & materna suaptè natura in huiusmodi generali dispositione apta compræhendi Gratian. *cap.*692.*& n.*45.&post Signorol., Cagnol.& alios firmat Buratt. *d.dec.*366. *n.*4. Rota *dec.* 714.*nu.*9. *par.*2.*recent.* & latè Buttiglier. *de success. ab intest. cap.*9. *Theor.*49. *nu.* 19. 33.

Eadem plenè Iuris determinatione resoluitur aliud motiuum in eo consistens, quod cum Pater Io:Andreas in hæreditate Matris adhuc in humanis degentis nullum haberet

Ius radicatum, nec etiam respectu legittimæ,
sed solummodò quamdam spem præmaturā,
ac improbabilem, tàm eo quia potuisset ma-
ter totum Patrimonium consumere, nequi-
uerit per cessionem, vel renunciationem trāf-
mittere in D. Equitem Maximilianum talia
iuria conditionalia, vt solidè firmat Altogr.
10 *d. cons. 40. nu. 14. & seqq.* & dixit ante ipsū
Rota Rom. *dec. 355. nu. 3. & seqq. par. 6. re-
cent.*

Siquidē hoc assūpto ità indistinctè intel-
lecto destrueretur cōmune Scribētiū placitū,
quò certum habemus Iuri de futuro renun-
ciari posse ex autoritatibus superiùs addu-
11 ctis *nu. pr.* quibus addo Rot. *decis. 714. nu. pr.
& seq. par. 2. recent.* plenè Rot. *decis. 141.
per tot. par. 5. recent.* & coram Buratt. *decis.
310. nu. 8.* ibiq; Add. *nu. 9. & dec. 420. nu. 3.
par. 4. to. 1. rec.* vbi de legittima, & coram Ot-
tobon. *dec. 10. per tot.* Ideòque cum aliquo
iuris moderamine debet intelligi, nempè in
casu, quò persona, cuius hęreditati fuit re-
12 nunciatum, post moriatur renuncianti, hoc
enim casu talis renunciatio non valet, seù
potiùs per præmorientiam renunciantis re-
soluitur eà sanè ratiocinatione, quia cum in
renunciatione hæreditatis deferendæ impli-
citè comprehendatur tacita conditio, si re-
nuncianti hæreditas deferatur, eo ipso, quo
psona, quæ renunciauit, prædecedit renūcia-
tario, renūciatio resoluitur ex defectu subie-
cti, in quo radicetur successio, vt dixit Paul.
de Castr. *in l. qui superstitis nu. 3. vers. Aut
filia ff. hered.* Couarr. *in cap. Quamuis pactū
par. 3. §. 2. nu. 3.* Bottilier. *de success. Theorem.
51. cap. 2. nu. 23. & Theorem 55. nu. 20.* & in
his terminis loquuntur, si benè aduertantur
Rota, & Altograd. locis in motiuo expressis.
Porrò contrarium definiri debet alio casu,
quò renuncians superviuat ei, de cuius hæ-
reditate agitur, tunc enim legis ministerio
immediatè deuoluitur hæreditas renunciata
ipsimet renunciāti, ex cuius persona substi-
netur, à quò ex nunc, prout ex tunc censetur
adita, & eodem instanti cessa, & acquisita re-
nunciatario, vt per Capyc. *dec. 159.* Surd. *de-
cis. 14. nu. 1. cum seqq.* Mar. Cutell. *de donat.
discurs. 3. par. 6. num. 123.* & dixit antea *dis-
curs. 2. partic. 6. nu. 95.* quem refert loco pro-
ximè citato Alphons. de Olea *de cess. iur. lib.
2. par. 3. nu. 40.*

Id quod non diffitetur Altogr. *d. cons. 40.
in contrar. adducto nu. 16.* vers. *Et ideò ibi ex
quo tempore eius obitus viuebat adhuc dicta
D. Lucretia, & consequenter ad dictam D. Lau-
ram renunciantem non erat delatum Ius ali-
quod in hæreditate materna etiam respectu le-
gittimę.* & sentit Rota pariter in obiecto al-
legata *dec. 556. nu. 6. & 7. par. 7. recent.*

Non afficit, si dicatur tertio loco renun-
ciationem Iuri de futuro, seu hęreditati de-
uoluendæ non importare iurium translatio-
nem, sed simplicem abdicationem, seu refu-
tationem hæreditatis futuræ, ac si per talem
repudiationem se de medio tollendo, ape-
13 riat aditum successioni in dicta hæreditate
venientibus ab intestato, vel hæredibus scri-
ptis in Testamento Merlin. Pignatell. *con-
trou. for. cap. 6. nu. 7. lib. 1.* Altogr. *d. cons. 43.
nu. 37. & seqq. lib. 2.*

Obiectum namq; fortasse procederet, si
versaremur in terminis simplicis renuncia-
tionis. Verùm cum Instrumentum nostræ
renunciationis contineat vlterius Iurium
translationem, ac demandationem in cessio-
narium, proculdubio huiusmodi cessio pro-
14 trahitur in tempus deuolutæ hæreditatis, &
vnico momento aditionem, ac translationem
in tertium importat Bero. *cons. 17. in 2. dubio
nu. 19. & seqq. lib. 2.* Io. Gutierez *in repetit.
cap. Quāuis de pact. in tit. 12. q. 2.* plenè Gio-
uagnon. *cons. 91. nu. 19. lib. pr.* Et pro abso-
luto reputauit Rota in pluribus decisionibus
superiùs allegatis *nu. 11. 12.* & Rot. coram
Buratt. *dec. 366.*

Eò magis, quia cum renunciatio facta
fuerit per Patrem Io: Andream cū oneribus,
de quibus in Testamento, in quo leguntur
imposita plura, & notabilia onera, & cum
reseruatione annuę pręstationis eius vita du-
rante, egreditur fines simplicis renunciatio-
nis, & cessionem hæreditatis inducit, vt post
15 plures, quos cognoscit firmat Giouagnon. *d.
cons. 91. nu. 20.*

Demum non obstat, si objiciatur, quod in
omnem casum nulla competeret actio D. E-
quiti Maximiliano pro consequutione legit-
timæ relictæ per D. Elisabeth P. Io: Andreæ
virtute præallegatæ renunciæ ex eo, quia cū
talis renunciatio Iuri de futuro sit conditio-
nalis, nempè quatenùs hæreditas, seu legit-
tima deuoluatur, & tempore mortis D. Eli-
sabeth, & sic delatæ legittimæ P. Io. Andreas
esset incapax ratione professionis emissę, fue-
rit deuoluta Monasterio ex persona Mona-
16 ci, & per consequens euanuerit renunciatio.
Corn. *cons. 172. nu. 8.* Socc. *cons. 283. lib. 2.*
Thomas Sanchez *in precept. Decalog. cap. 12.
num. 36.*

Etenim, quidquid sit in terminis Iuris Ca-
nonici, inspecto Iure Ciuili iuxtà veriorem,
& magis receptam DD. sententiam huius-
modi

modi hæreditates deuoluuntur immediatè
17 Monaco, vt est textus expressus *in l. Deo nobis C. de Episcop. & Clericis*, ac proindè non ad Monasterium, sed ad renunciatarium hæredem Monaco professo delatam spectare post alios firmat doctissimus Fernand. Vasq. *de success. lib.21. §.18. requisit. 29. lim.pr.nu.93. & 94.* vbi quod ista est vera, & magis comunio opinio Mart *de success. legal. par.3. q.13. art.pr. nu.23. 25. & q.pr. p.4. art.4. n.10. & seq.* Vbi quod opinio Canonistarum volẽtium Monasterio immediate acquiri, est magis comuniter à Iuristis reprobata Clar. *in §. Testam. q.30. in fin.* ibique Harpreth. plenissimè Bottiglier. *de successiõ. cap.2. Theorem.71. nu.pr. vers. Alÿ verò cum seqq. vsq. ad fin.* & hanc opinionẽ tanquam magis comunem amplexa est Rot. Rom. *dec.587. nu.10. par.pr. recent.* & corã Penia *decis.479. n.18. & dec.714. nu.9. in fin. par.2. recent., & dec.598. per tot. par.3. recẽt.* Ex quibus, &c.

Et iuxta prædicta fuit non modo Iudicatũ, sed in exequutionem Iudicati assignata D. Equiti renunciatario ab Hæredibus D. Elisabetha portio legitima fratri renuncianti debita, vt ex publico Instrumento manu Ser Ludouici Garzoni confecto Anno 1664. Et aliàs eãdem renunciationem absque consensu Matris à filio factam stante generali renunciatone omnibus alÿs hæreditatibus in eadem renunciatione factis tanquam Arbitri deciderunt DD. Laurentius Bertolini, & Petrus Fanucci, vt in eorum laudo de quo constat in Actis Egr. Ser Francisci Stocchetti 9. Octobris 1669.

SVMMARIVM.

1 *Habitare quisque præsumitur in loco, in quo est oriundus.*
2 *Simplex habitatio non sufficit ad constituendũ domicilium.*
3 *Habitatio decennalis requiritur ad constituendum domicilium.* 18. 19. 24.
4 *Habitatio occasione famulatus præstandi Domino cuiuslibet temporis non constituit domicilium.*
5 *Habitans in loco causa colendi agros alienos non contrahit domicilium.*
6 *Habitans occasione legendi in publico studio domicilium non contrahit.*
7 *Ad domicilium contrahendum requiritur animus perpetuo habitandi.*
8 *Habitans ex aliqua particulari causa in loco, non censetur habitare, vt ibi domicilium contrahat.*
9 *Ratione rei sita potest ibi quis conueniri, vbi nec ratione originis, nec domicilÿ est subditus.*
10 *Statutum loquens in casu simplici non habet locum in casu mixto.*
11 *Statuta sunt interpretanda, vt Ius comune non corrigant.*
12 *Statuta à Iure comuni semper passiuam recipiũt interpretationem.*
13 *Statutum vnum ab alio declaratur.*
14 *Statuti beneficio, qui vult potiri, tenetur probare in suo casu verificari qualitatẽ à Statuto requisitas.*
15 *Statutum trahi non potest ad eum casum, vel personam, cui verba Statuti non conferunt.*
16 *Statutum tantùm disponit, quantum loquitur, & non vltra.*
17 *Statutum corrigens ius comune in vno casu non potest extendi, vt in alio etiã casu corrigat.*
20 *Habitatio aliquid minus domicilio comprehendit.*
21 *Statutum extenditur de casu ad casum stante identitate rationis.*
22 *Conuentus vigore pacti promissa reuenditionis conueniri debet in foro suę originis, aut domicilÿ, non autem in foro rei sita reuendenda.*
23 *Statutum loquens de Ciuibus extenditur ad habitãtes ibi per multum temporis.*
26 *Ex onerum substentatione probatur ciuilitas in eo loco.*
26 *Vbi quis substinet onera, consequi debet quoq. commoda.*
27 *Ex Statuto Lucensi cap.3. lib.pr. tollitur Vicariis vicariarum iurisdictio contra ciues.*

ARGVMENTVM.

Declaratur Statutum Lucense cap.3. lib.1. An oriundi ex Vicarijs, & habitantes in sex milliarijs conueniri debeant coram Vicario originis, vel Iudice Ciuitatis. Item an per idem Statutũ tollatur Uicarijs Uicariarum contra Ciues procedere. An oriundus à Uicaria per longam habitationem Ciuitatis possit in eadem Ciuitate conuenire Subditos Vicariarum. Et in singulis casibus Res Iudicatæ afferuntur. Quæ habitatio requiratur, & cuius temporis ad constituendum domicilium.

ADSIT

Digitized by Google

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXXV.

Coram D. Commissario Vicariæ Piscaliç à Tutoribus filij Petri Bianchi eiusdem Vicariç oriũdi citatus fuit, & interpellatus Capitanus Antonius Rinaldi eiusdem pariter Vicariç oriundus licet tunc habitator in Comuni Puteolis districtus sex milliarium à Ciuitate Nostra pro facienda revenditione bonorum iuxta pactũ in ipsa reuenditione initum, qui opposuit exceptionẽ incompetẽtiæ eiusdẽ D. Cõmissarij, à quo cũ pronũciatũ esset se cõpetentẽ; Recurrit Capitaneus ad Rotam, coram quã incompetentiam allegatam probare credidit ex eò, quia vt asserit ab annis quinque citrà habitet, vt famulus Sp. Nicolai Santini in eius Villa Pozzuoli.

Quæ tamen exceptio nullũ habet Iuris fundamentum.

Primò, quia assertam habitationem non probauit, & quisque prçsumitur habitare in
1 eo loco, in quo est oriundus. Bart. *in l. si potest n. 17. ff. de acquir. hered.* cum aliis pluribus relatis apud Menoch. *cons. 351. num. 28.* & apud Magon. *decis. Lucens. 27. num. 51.* Sed probatam habemus eius, & suæ familiæ præsentiam, & habitationem in Comuni Piscaliç ex relatione Nuncij, qui refert relaxasse citationem *in familiam* dicti Capitanei & ad domum *solitæ* habitationis, vt legitur in Actis, cuius Nuncij relationi stari debet, neque contrairi potest, vt est expressa dispositio cap: 20. Statutorum lib. pr. Et propterea non obstant depositiones Testium ab ipsomet Capitaneo inscio d. Minore, & absq. præcedenti termino probatorio, & sine Interrogatorijs Actoris examinati, quia habentur tanquam pura fides, quæ fidem non facit ex vulgatis, &c.

Secundò, quatenus dicta habitatio sic, vt asseritur ab eodem Capitaneo, subsisteret, nempè causa inseruiendi vti famulo, seu factore cuiusdam prædij Sp. Nicolai Santini; Nihilominùs ex ea non amisisset forum originis D. Commissarij Piscaliæ, simplex enim
2 habitatio, nec talis, nec potens est ad constituendum domicilium, nec tribuit ius fori, sed tantùm Parochiæ, vt benè distinguendo tradit Carleual. *disput. iur. lib. pr. tit pr. disput. 2. nu. 12.* & præcipuè *in fine vers. Quo fit.* Habitatio autem eo modo, prout ex aduerso asseritur, non potuit constituere domicilium, adeò vt tribuerit dicto Capitaneo Ius fori ex causa domicilij competentis. vt enim ex habitatione domicilium contractum esse probetur, requiritur habitatio saltem decẽ-
3 nalis, & continua. Rol. *cons. 79. nu. 52. lib. 3.* Gratian. *cap. 324. nu. 40.* vbi plures alios adducit, *& cap. 181. nu. 20.* Rot. Rom. *dec. 473. nu. 6. par. 3. recent.* Ipse verò Capitaneus per assertos testes probauit, q solùm à quinque annis citra habitat in d. Comuni Puteolis.

Secũdò quatenus etiam ibi habitasset per decem annos, cum tamẽ ipsemet fateatur ibi habitare, & permanere occasione famulatus, quem præstat ibi Sp. Nicolao Santini, indè est, quod si eius habitatio esset longæua etiã per 100. Annos continuos, numquam domicilium ibi contraheret, vti tradunt in his
4 terminis Bursatt. *cons. 225. nu. 41. vers. Circa primum, & nu. 42.* Mazzol. *cons. 86. nu. 31. 32.* Castill. *dec. 96. nu. 12.* Sãchez *de matrim. lib. 3. disput. 23. nu. 11. 12. & per tot.* Barbos. *de off. & potest. Episc. alleg. 4. num. 29. vers. Idem dicit, &c.* & de habitante causa colẽdi
5 agros à se conductos, tradunt Neguzant. *lun. q. 253. nu. 2. 3. 4. 5. 6.* Lancellott. Gall. *cons. 111. nu. 1. 2. 3.* & in lectore publici studij cõducto cum Salario, quia licet vxorem, & familiam secũ duxerit, tamen etiam per lõgam
6 habitationem non contrahit domiciliũ. Abb. *cons. 100. per tot. lib. 2.* Ial. *cons. 77. post med. vers. Nec præsentis, lib. 3.* Tusch. *pract. concl. litt. D. concl. 596. nu. 14.* & hæc est ratio, quia cum ad domicilij constitutionem requiratur
7 omninò animus perpetuò habitandi. *l. Ciues,* & ibi Bald. *C. de incol. lib. 10.* Abb. *cons. 100. nu. pr.* Grat. *cap. 181. nu. 3.* non præsumitur hìc animus, quando quis habitat ex alia causa, quia censetur habitare potiùs ex illa causa, non autem animo, ibi domicilium cõ-
8 trahendi. Ruin. *cons. 18. num. 1. & 2. lib. 5.* Abb. *d. cons. 100. nu. pr.* Paris. *cons. 53. nu. 91. lib. 3.* Bero. *cons. 60. num. 26. lib. 2.* Menoch. *cons. 1086. nu. 4.* Grat. *cap. 181. nu. 4. & 5.* Rot. Rom. *dec. 364. nu. 4. par. 5. recent.* Et eo magis, quia bona, quorum petitur retractus, sita sunt in Vicaria, & Iurisdictione eiusdem D. Commissarij Piscaliæ, sub qua iurisdictione est originarius dictus Reus conuentus. Regula autem est passim approbata, quod ratione rei sitæ sortitur quis forum, vt possit conueniri coram eo Iudice, sub cuius iurisdictione res est sita, etiamsi nulla alia ratione, neque domicilij, neq. originis forũ
9 ibi sortiatur, vt ex text. *in l. Sed & si suscepit §. vlt. ff. de iudic. & in l. Actor. vlt. C. vbi in rem*

act. & pluribus alijs authoritatibus firmat Carleual. *d.disput.2. nu.143.*

Neque prædictis obstat opposita dispositio Statuti *in cap.3. lib pr. Statut. in vers. Verum*, vbi habetur, quod iurisdictio pertineat ad *Vicariam habitationis Rei Conuenti*.

Primò, quia Statutum loquitur simpliciter, quando conuentus habitat in aliqua Vicaria, quamuis sit oriundus ex alia, non autẽ quando vltra originem Rei conuenti in Vicaria, in qua conuenitur, bona etiam, quæ petuntur, sita sunt in eadem Vicaria, in qua ratione originis forum sortitur Reus conuentus, qui est casus mixtus; Statutum autem loquens in casu simplici, non habet lo-
10 cum in casu mixto. Ruin.*cons.15. nu.23.lib.3.* Bart. *in l. certi conditio. §. Quoniam. ff. si cert. petat.* Ang. *in l. si ita scriptũ in princ. ff. de liberis, & postumis.* Ias. *cons. 12. nu.1. lib.pr.*

Secundò, si Statuti verba, dum loquitur de habitatione, intelligeremus de simplici habitatione, non de ea, quæ domicilium cõstituit, daretur interpretatio Statuto, quæ directè esset opposita dispositioni iuris Comunis, quod ferendum non est; imò potiùs eo modo sunt Statuta interpretanda, vt ius comune non corrigant, sed cum eo potiùs
11 conueniãt DD. *in l.omnes Populi ff.de iust.& iur.* Rol. *cons.74. n.19. lib.3.* Paris. *cons.110. nu.6. lib 3.* Crauett. *cons.259. num. 2.* Surd: *dec.43. nu.6.* imò cum istud verbum *habitatio* intelligi possit de simplici habitatione,& de habitatione constituente domicilium, interpretari debet iuxtà Iuris comunis dispositionem, à quo semper Statuta passiuam reci-
12 piunt interpretationẽ. Alex. *cons. 50. in fin. lib.pr.* Socc.Sen. *cons.39. nu.18. lib.3.* Surd. *dec.36. nu.19.* Carpan. *ad Stat. Mediol. in prælud. nu.275*

Sed ipsummet Statutum se declarare voluisse videtur tùm *in cap. 2. eod. lib.1. in fin. in vers. Et idem intelligatur*, vbi supponit aliquẽ conueniri posse in aliqua Vicaria, in qua non habitaret, & sic videtur se ipsum distinguendo declarare, videlicet posse conueniri in aliqua Vicaria, in qua non habitaret, licet alibi habitaret, sed domiciliũ ibi non contraxisset; debere autem tunc conueniri in Vicaria, in qua habitando domicilium contraxisset, & iuris est regula, quod vnum Statutũ ab alio declaretur, & interpretationem re-
23 cipiat. Alex. *cons.80 nu.5. vol.pr.* Paris. *cons. 16. nu.5. lib 3.* Carp. *ad Stat.Med. cap.174. nu.89. lib.2.*

Tertiò tandẽ principaliter tollitur eiusdẽ Statuti obiectum in casu præsenti, cui nihil adaptatur, cum loquatur, *dum quis conuenit aliquem de aliqua Vicaria oriundum, in alia Vicaria habitantem.* Reus autem conuentus, vt ipsemet asserit, non habitat in alia Vicaria, vndè sub alio Vicario, seu Commissario conueniri instet, qui autem beneficio Statuti frui vult, omnes pariter qualitates ab eodem Statuto requisitas, & suppositas in suo casu verificari probare tenetur iuxta trad. per
14 Bart. *in l.pr. §. Quod ais Prætor, ff. ne quid in flum. publ.* Felyn. *cap.2. de rescript.* Soc.Sen. *cons.55. nu.2.4. lib.pr.* Surd. *cons.130. nu.pr.* & regulariter Statuta omnia strictè sunt intelligenda, nec eorum dispositio trahi potest ad eum casum, vel personam, quibus eiusdẽ
15 Statuti verba non conferunt. *l.4. §. Quoties*, vbi Bart. & alij *ff. de damn. inf.* Tiraquell. *in l. si vnquam in verb. Liberti nu.2. de reuocãd. donat.* Caball. *cons.7. nu.12. lib. pr.* Merlin. *dec.147. nu.2.* vndè est legale axioma, quod Statuta tantum disponant, quantum loquã-
16 tur, & non vltra. Bald. *in l. Testamentum in fin. C. de Testam. ordin.* Merlin. *d. decis.47. num. 2.*

Et quatenus dictum Statutum intelligi possit de simplici habitatione, cum in hoc corrigeret Ius comune, vti dictum est, nõ parum esset, vt corrigeret in vno tantum casu, videlicet in habitante in alia Vicaria, absq;eo, quod extendatur ad alium
17 casum habitationis etiam extra Vicariam contra tradita per Rol. *cons.80. nu.22. lib.4. & cons.72. nu. 38. lib.3.* Olalch. *dec.167. nu. 22.* Surd. *dec. 305. num 44.*

Rota autem prædictis nõ obstantibus sub die 2. Mensis Aprilis anni 1672. vt in Actis Ser Francisci Stocchetti decidit, quod stante probatione facta per Capitaneũ habitationis suæ cum tota familia in dicta Villa Puteolis, ibi domiciliũ cõtraxisse, & corã Iudice d.loci
18 conueniri debuisse per autoritates Barbosæ *in l. heres absens §. fin. nu.37. de Iudic.* Carleual. *de for. compet. lib.pr. tit.pr. disput.2. q. pr. nu.35.* & quod pro mutatione domicilij nõ requiratur decẽnalis habitatio, sed suffi-
19 ciat animus permanẽdi ex textu *l. Ciues C. de incolis lib.10.* Cyriac. *contr.448. nu. 34.* Et quatenus nõ cõcurrerẽt in præsenti casu requisita de iure necessaria pro trãslatione domicilij, obstitisse nihilominus actori Statutũ prædd. in cap.3.lib.pr. loquẽs nõ de domicilio verũ de simplici habitatione, quę aliquid
20 minus domicilio cõtinere solet Carleual. *d. disput.2. q.1. n.12.* Et quod licet Statutũ nõ loquatur pręcise de habitante in districtu sex millia-

milliarum, sed de habitante in Vicaria; stante tamen identitate rationis dicendũ sit vtrumque casum comprẹhendere voluisse
21 ad allegata per Paris. *cons. 16. nu. 24. lib. 3.* Rim. Iun. *cons. 4. nu. 8.* Giurba *obseruat. 53. nu. 23. par. pr.* & tradita per Rotam coram Buratt. *dec. 22. nu. 25. 34.* Non obstante etiam quod bona, de quorum agitur reuenditione, sita sint in præfata Vicaria Piscaliæ, quia cum agatur de retrouenditione bonorũ vigore pacti inter emptorem, & venditorẽ initi, non in loco rei venditæ, sed in domici-
22 lio emptoris agendum sit. per Tiraquell. *de retract. conuent.* § 4. *Gloss. 5.* Et ad sic pronunciandum, & interpretandum Statutum prẹfatum eos præcipuè impulerunt aliàs anno 1612. per eandem Rotam decisa, vt in Actis Ser Lelij Bendinelli in primo semestri dicti anni 1612. vbi declarata ex defectu iurisdictionis nulla sententia D. Commissarij Vicariæ Burgi lata contra Iosephum Galgani tunc vna cum suis Tutoribus habitantẽ in Ciuitate, fuit pariter firmatũ stante dicto Statuto agendum esse contra oriundum è Vicaria, & habitantem in Ciuitate coram Iudicibus Ciuitatis, tam si actione personali, quam si reali agatur. Prout etiã anno 1613. in secundo semestri in Actis Ser Io: Pardi fol. 15. fuit confirmatum dictum Statutum, & declaratum nullatenus competere iurisdictionem Iudici Ordinario, aut alteri Iudici Ciuitatis inter Vicariarum subditos, & ibi habitantes, quæ Iurisdictio priuatiuè singulis tantùm dictarum Vicariarum Vicarijs in eodem Statuto concessa fuit. Vndè aliàs è contra licet per oriundum è Vicaria Habitatorem tamen à multo tempore citra in Ciuitate conuentus fuerit habitator, & subditus Vicariæ coram Iudice Ordinario Ciuitatis, fuit declaratum Iudicem esse incompetentem, licet pro Actore adduceretur, quod prædictum Statutum in cap. 3. lib. 1. *vers. Si verò Ciuis Lucensis, &c.* clarè dispo-nit, quod sit in electione Ciuis Lucensis habitantem in Vicaria, coram D. Commissario, vel coram D. Vicario conuenire.

Nam dicebatur non applicari casui isto prædictam dispositionem, quoniam Actor non erat ciuis, sed originem traxerat ex Vicaria Burgi, & sic non conuenire eius personæ verba, & qualitates prædicti Statuti, & consequenter frui minimè posse eius dispositione. Et quamuis diceretur, quod licet prædictus Actor ortus fuerit in Vicaria, cum tñ ab annis viginti quinque, & ampliùs continuo cum familia Ciuitatem habitauerit, haberi deberet vt Ciuis, cùm Statutum loquens de ciuibus, & ciuibus priuilegia concedens, extendatur etiam ad Incolas, &
23 per multum temporis in loco Statuti habitantes Dominic. de S. Gemin. *in c. Statutum §. cum verò nu. 11. de Rescriptis in 6.* vbi dicit, quod si Statutum disponit, quod quis non possit esse officialis, nisi sit *Ciuis Bonon. quod habens Domicilium Bononiæ poterit esse officialis*, licet aliundè *habuerit originem*, & idem deducitur ex gloss. *in d. c. Statutũ, vers. Cum verò*, & idem repetit *in c. fundamentum §. vt autem de elect. in 6.* Castr. *in l. in Prouinciali §. fin. sub nu. 2. ff. de non. operis nunciat.* optimè Bald. *in cons. 456. nu. 4. 6. lib. 1.* ibi. *Adeò quod Statutum loquens de ciuibus intelligitur loqui propriè, & verè de perpetuis habitantibus, & absq. aliqua fictione.* Alex. *cons. 16. nu. 10. lib. 5.* qui refert Ancharan. *in c. Canonum statuta de Constit.* vbi firmat, *Quod si Ciuibus alicuius Ciuitatis datum est aliquod priuilegium circa causas, & forum, comprehendentur etiam in isto priuilegio cause ibi habitantium, nàm,* inquit, *quoad legem fori censentur ibi oriundi, quamdiu ibi incolatum habent.* & idem Alex. quoque tenet *in cons. 20. sub nu. 10. vers. Nec obstat. lib. 2. & nu. 11.* latissimè Soc. Sen. in materia Statuti *cons. 129. nu. 3. 4. 5.* & prẹsertim *sub num. 5 vers. Secundò respondetur, lib. pr.* vbi firmat etiam, quod dicitur ciuis non secundũ quid, sed verè, & simpliciter. Alex. *cons. 19. sub nu. 7. lib. 6.* Menoch. *cons. 692. nu. 2. 3. 4. 5.*

Quæ verò habitatio requiratur ad hoc, vt domicilium cõtractũ dicatur in Ciuitate, communiter decenniũ sufficere trad. gloss. *in l. 1. C. vbi Senat.* Abb. *in c. vlt. nu. 8. de Paroch.* Alex. *cons. 155. nu. 3. lib. 7.* Felyn. *in c. Dilectus il sec. nu. 12. vers. Tertius casus de Rescriptis.* Paris. *cons. 12. nu. 13. 20. lib. 3.* & alij plures relati à Menoch. *de arbitr. casu 86. nu. 15. & in cons. 692. nu. 12.* & latissimè Rota Rom. *dec. 105. nu. 4. par. 2. diuers.*

Verùm in casu isto non solùm decennalis, sed vt voluit dicta Rota Romana in *d. dec. 205.* vicennalis probatur habitatio ex pluribus.

Et ex sic probat sua habitatione ex ea clariùs dicta ciuilitas insurgebat, quoniam si ipse domicilium contrahere non habuisset in animo, verùm domicilium originis retinere, non soluisset Gabellam pro dotibus propriæ vxoris, cum habitantes, & orti in Vicaria, ab ea per decreta particularia reddantur immunes; Verùm quia domicilium Lucæ contrahere destinauerat, ità etiam

etiam Priuilegia foretanis concessa respuit, & ciuium oneribus se submisit. Ex quâ sola onerum solutione quis ciuis dicitur, & comprehenditur sub Statuto loquente de
25 ciue, vt bene, & latè trad. Laderch. *cons.* 74. *num.* 5. & plenè quoque Rol. *cons.* 74. *num.* 37. 38. 39. *vol.* 3. & multum conuenit, quod onus substinẽs commoda quoque percipiat. *l. secundum naturam ff. de reg. iur.* Et eò magis, quia in dubio Iudex pronunciare debet pro ciuilitate, cum tendat ad fauorem Rei-
26 publicæ, quod numerus ciuium augeatur. Bald. *cons.* 183. *in fin. lib.* 2. Cæphal. *cons.* 237. *nu.* 25. latè Thomat. *decis.* 7. *nu.* 21.

Et nihilominùs anno 1646. D. Iudex Ordinarius pronunciauit exceptionem incompetentiæ oppositam Antonio Paperæ agenti obstare, & causam ad D. Commissarium Vicariæ remisit.

Prout è contra pariter in eodem Statuto tollitur ijsdem DD. Vicariarum Vicarijs om-
27 nis prorsus Iurisdictio contra Ciues Lucenses, vti latè habetur apud Merlin. *dec. Lucens.* 31. *nu.* 5. & sic aliàs anno 1620. in primo semestri in Actis Ser Alexandri Lippi Rota nostra decidit, quod Inquisitio formata in Curia D. Commessarij Burgi contra Augustinum Mariani in Comuni Burgi habitantẽ, sed Ciuem Lucensem ex capite incompetẽtię nulla foret. Præter à me latiùs in hoc articulo dicta, & exempla allata in mea Consultatione 236.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissarius tenetur rationem reddere substituto de bonis fideicommissi.*
2 *Fideicommissarius in redditione rationis bonorum fideicommissi tenetur de lata, & etiã leui culpa.*
3 *Bona Curatoris, & Tutoris hypothecata sunt Domino principali.*
4 *Bona propria fideicommissarÿ sunt tacitè hypothecata pro cõsumptis bonis fideicommissi. Contr. 9. 11. Distingue 12. Contr. 13.*
5 *Bona procuratoris dolosè administrantis sunt hypothecata Domino.*
6 *Hypotheca in bonis Procuratoris incipit à die suscepti mandati.*
7 *Bona Patris sunt hypothecata pro dolosè consumptis bonis filÿ.*
8 *Hypotheca nõ censetur inducta, nisi id expressè inter partes conuentum sit.*
9 *Tacita legis hypotheca non datur, vbi non reperitur à lege determinata.*
10 *Qui contra Iuris regulam nititur probare tenetur aliam contrariam legis dispositionem.*
14 *Fideicommissarius habet dominium, non autem solam administrationem bonorum.*
15 *Confutatur Neguzant. de pignor. 4. membro 2. partis nu. 124. & expenduntur textus ab eo citati.*
16 *Possidens ex pignore Prętorio præfertur omnibus, qui post immissionem contraxerunt cũ debitore.*
17 *Ius pignoris Prętorÿ ante obtentam possessionẽ non oritur.*
18 *Dolus hypothecam non inducit.*
19 *Castill. doctrina in tract. de aliment. cap. 45. ex nu. 20. vsque in finem examinatur, & refellitur.*

ARGVMENTVM.

Hypotheca tacita an fuerit inducta contra bona propria fideicommissarij alienantis, & dissipantis fideicommissi bona; Adeout substitutus agere possit pro reintegratione fideicommissi contra tertios possessores bonorum, quæ olim fuerant fideicommissarij alienantis. Et conclusione serio discussa concluditur non dari, contra sententiam Thesauri quæst. forens 84. lib. 2. vbi restrunttur Doctores omnes, qui ad hæc vsque tempora pro vna, vel altera sententia scripserunt, &c.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXXVI.

CVm N. Testator loca Centum Montium in Vrbe perpetuo fideicõmissi vinculo obligasset his expressis in suo Testamento verbis. *E di più lascia luoghi cento di Monte, che esso hà in Roma, acciò restino per sempre inalienabili, e soggetti all'infrascritto fideicommisso.* In eodem fideicommisso successor post multum temporis alienauit, & vendidit dicta loca centum, & ex eis retracto pretio domum comparauit. Quò posteà defũcto substitutus pro reintegratione eiusdem fideicommissi intendit Iura sua experiri, & agere aduersus bona iam propria dicti fideicommissarij alienantis, sed ab eo in tertium distracta, tanquã eidem fideicommisso, & substituto eius nomine tacitè autoritate legis hypothecata. In quo iuris articulo decidendo repertum est

Digitized by Google

est varia prodijsse inter sese directè contraria Iurisconsultorum Iudicia.

Crediderunt enim aliqui hypothecam præfatam tacitam inductam esse in bonis fideicommissarij contra præceptum Testatoris fideicommissi bona alienantis, Itavt in quécumq; distrahantur hypothecæ præfatæ onus secum trahant, & sic aduersus tertios emptores huiusmodi hypothecaria Actio possit exerceri, his præcipuè suasi rationibus.

Primò, quia grauatus hęres rationem reddere tenetur præcisam de bonis fideicom-
1 missi, in quibus successit, & ab eo administratis, & postea consumptis. ex Gloss. *in l. Cum tale 72. §. Titius, vers. Interponenda, ff. de cond. & demonstr.* Peregrin. *cons.* 48. *n.* 10. *lib. pr. & cons.* 64. *nu* 27. *lib.* 3. Thesaur. Iun. *quæst.* 84 *nu.* 5 *lib.* 2. Cyriac. *contr.* 282. *nu.* 19. cum alijs apud Fusar. *de substit. quæst.* 514 *per tot.* & in huiusmodi rationis redditione tenetur, vt aiunt, non modo de dolo, sed de lata etiam, & leui culpa. Peregrin. *d. cons.* 48.
2 *nu.* 10. Thesaur. *d. quæst.* 84. *nu.* 6. Cyriac. *d. controu.* 282. *nu.* 42. Fusar. *quæst.* 516. 517. At bona cuiuslibet Administratoris, vt ex prædictis inferunt, sunt obligata, & hypothe-
3 cata ei, cui ratio reddi debet, vt in Curatore ad lites firmat Neguzant. *de pignor. in 2. par. 4. membro nu.* 8. Montan. *de Tutel. effectu* 20. *cap.* 31. *nu.* 14. Gutierez. *de Tutel. cap* 16. *nu.*
4 16. & in proprijs fideicommissarij terminis sic arguunt. Thesaur. *d quæst.* 84. *nu.* 7. Peregrin. *cons.* 38. *nu.* 11. *in* 6. Cyriac. *d. contr.* 282. *nu.* 20. Medic. *exam.* 23. *Senens. nu.* 44. Gratian. *cap.* 935. *nu.* 5.

Quod ipsum eò magis stringi putant ex eo, quia cum fideicommissarius scientiā habeat certam ordinationis, & prohibitionis Testatoris, & non obstante huiusmodi sciētia nihilominus alienando cōtraueniat, succedat regula, quod non modo dùm est manifesta fraus, verùm vbi sola doli, fraudisque suspicio viget, tacita hypotheca oriatur in bonis dolosi administratoris, vt in procura-
5 tore, qui dolose se gessit in exequendo mādatum, latè tradit Gratian. *d. cap.* 935. *nu.* 1. 5. vbi quod dicta hypotheca incipit effectum suum à die susceptæ administrationis, non
6 autem à die tantum malæ gestionis, & sub *nu.* 6. subiungit, quod pro tali inducta hypotheca datur actio non modo pro summa exacta, & in proprium vsum conuersa, sed etiam pro interesse à principali passo; Prout similiter in Patre, qui peculium, & res filij sui fraudolenter administrauit, contrahi di-
7 cunt hypothecam tacitam in bonis eiusdem Patris per tex. *in l. cum oportet §. fin. C. de bon. quæ liber.* vbi decisum est bona Patris dolosè bona filij administrantis remanere tacitè obligata pro emendatione damni ex distractione, & mala administratione resultantis, & tradunt Galganett. *de tutel. lib.* 2. *tit.* 27. *nu.* 16. Neguzant. *de pignor. 2. par. 4. membro nu.* 13. Montan. *de tutelis cap.* 35. *nu.* 25. Gutierez *de tutelis par. 2. cap.* 17. *nu.* 25. Cyriac. *d. contr.* 282. *nu.* 26. 27. Peregrin. *d. cons.* 38. *ex nu.* 15. *vsq. in fin. consilij lib.* 6. Rim. Iun: *cons.* 187. *nu.* 14. *& seq.* Thesaur. Iun. *d. quæst.* 84. *nu.* 7. 8.

Ex quibus, vti dixi, rationibus impulsi in eam iuerunt sententiam, vt à die successionis fideicommissarij, & susceptæ possessionis, & administrationis bonorum fideicommissi sint eiusdem hæredis grauati hypothecata bona pro reintegratione fideicommissi, & factę alienationis, & consumptionis.

Thesaur. Iun. *quæst.* 84. *lib.* 2.

Gratian. *cap.* 935. *nu.* 5.

Mart. Medic. *exam. Senens.* 23. *nu.* 44.

Cyriac. *contr.* 282.

Castill. *quotid. contr. lib. 8. tit. de alimen. cap.* 45, *nu.* 20.

Cutell. *de donat. tract. 2. discursu pr. special.* 14. *nu.* 15. *to.* 2.

Io: Baptista de Luca *in suo Theatro veritatis sub tit. de fideicomm. discursu* 169. *nu.* 2. *& in tit. de legit. & detract. discursu* 25. *n.* 23.

Gallup. *in praxi in tit. de concursu, & pralat. creditor. par. 4. cap. 3. nu.* 25.

Censal. ad Peregrin. *art.* 45. *vers. Sed in contrarium, &c.*

Rota Rom. *dec. 7. nu. 11, par. 12. recent.* vbi aliæ referuntur decisiones. *& dec.* 39. apud Zaratam.

Verùm tamē meliorum, vrgētiorumq; rationum pondere, quam ex insubsistentia, & leuitate earum, quæ supra fuerunt adductæ, tum etiam ex grauiori, & longè maiori doctissimorum virorum autoritate, & numero non potui à mea, quam semper veriorem credidi, recedere sententia; Nullam quidem dari hypothecam tacitè inductam in bonis fideicommissarij res fideicommisso subiectas distrahentis.

Vrget enim in primis communiter recepta regula desumpta *ex l. ante omnia 23. ff. de probat.* numquam censendum esse inductam fuisse hypothecam, nisi inter partes id actum, & conuentum fuerit; & fortiùs apud omnes etiam indubitata supponatur conclusio, non dari tacitam hypothecam, nisi à lege reperiatur expressè determinata. Ripa *in l. dubi-*

mus

Digitized by Google

mus nu.9. ff.de priuileg. credit. Bald. *l.2. C.in quibus casib. pignus, vel hypotheca contrahatur.* Fulgol.*cons.59.nu.2.* Mantic. *de tacit.lib.11.tit 13.nu.28.* Gratian.*cap.25.num.1.*, &
9 præcœteris apud Pacific. *de Salu. interd. inspect.3.cap.4. nu.pr.* Merlin. *de pignor. lib.2. q.95. in fine.* Salgad. *labyrinth. creditor.p.pr. cap.10. nu.39.* Castill. *contr. lib.8. cap.45.nu. 20. & seq.* Gayt. *de credito cap.4. quæst.5. nu. 52.* Griuell. *dec.27.nu.52.& 57.* Rota Rom. apud Buratt. *dec.861. nu.6.& dec.343.nu.25. 28.par.12.recent.* vltra plures alios congestos à Nuguerol. *alleg.pr. nu.5.* Et verè in contrarium nullum vidi proferri legis decretum, quod huiusmodi tacitam hypothecam in bonis fideicõmissarij statuerit; & Merlin., qui *in suo tract. de pignor. & hypothec. lib. 3. tit.1.* per quadraginta duas quæstiones speciales omnes casus, in quibus tacita introtroducta sit hypotheca, diligentissimè perquisitos enumerauit, hunc non inuenisse in legum reuolutione testatur *quæst.3. per totã*; & ante eum pariter Florez. de Mena *variar. quæst. lib.1. quæst.6. ex nu.3.* enumeratis creditoribus tacita à lege hypotheca suffultis, fideicommissarium pro huiusmodi alienatione bonorum inter eos non descripsit; vndè iuxtà eiusdem Castilli pro contraria sentiẽtis opinione, Imò cum ipsiusmet verbis in *d. tract. de aliment. cap.66. num.26.* relatis, & pro nostra intentione comprobanda ex ipsius ore translatis concludere licet, quod cum nũquam apud Responsa Prudentum Legumlatorũ, nec in Imperatorũ Cõstitutionibus, aut alijs Decretis, ex quibus Leges Nræ ciuiles, quibus viuimus, confectę sunt, cautum fuisse reperiatur, quod bona hęredis grauati pro huiusmodi alienatione, seu consumptione fideicommissi bonorũ tacitè obligata, aut hypothecata sint, & inuerisimile omninò sit, quod si Iure ipso huiusmodi tacita hypotheca aliquando inducta fuisset, in cõpilatis, & promulgatis à Iustiniano legib' omissa postea foret, & propterea absque hæsitatione dicendum sit, quod concessa verè nõ fuerit, & consequenter etiam, ꝙ nec hypotheca tacita induci valeat, vbi nõ reperitur in legibus expressum, vti sunt ferè oĩa Castilli ratiocinationis verba; vndè ex ipsamet ita solidè Castilli firmata traditione detegitur, quam leuis posteà fuerit eiusdem Castilli tẽtata responsio in allegato in contrarium *cap. 45. tract. de alim.* vbi *nu.36.* licet non potuerit non fateri, agnoscere se, vt inquit, hypothecam tacitam non induci, nisi in casibus à Iure expressis, vt tamen ab hoc ineuitabili argumento se defenderet, addidit, & ratione à Iuris dispositione elicita firmari aliquando posse, & deduci tacitam hypothecam, licet nc lege non expressam, quod dictum paulo ante ab ipso constitutæ regulę directò aduersatur. Et verè si hoc admitteretur, cum maxima Iuris læsione, & rerum confusione contingeret, quod etiam ad alios plures, diuersosque casus in legibus non expressos ex sola Ingenij speculatione extorta ratione legis aliquando extẽderetur hypotheca iuxta Doctorum placita, prout vnicuiq; proprij intellectus perspicacior argumẽtatio suggereret, quod etiam alia ratione Iuris regulis aduersaretur, cum Iurisperitis interpretandi tantum, non autem condendi leges sit tributa facultas; Et frustra quidem laborassent Sapientissimi Papinianus, Vlpianus, & Neratius *in lib. 20. tit. 2. ff &* Imperatores *in lib.8, Codicis tit. 15. sub rubr. In quibus causis pignus*, vel *hypotheca tacitè contrahatur*, si posteà ex subtili vnius Iurisperiti ratiocinatione alios casus pręter in legibus expressos, addere licuisset, prout euenit in re pręsenti, cum ante Thesaurum nullus alius tale quid asserere fuerit ausus, vndè cum nulla lex reperiri possit, quæ statuerit bona propria hæredis grauati tacitè hypothecata remanere pro dolosè per hæredẽ, vel fideicõmissariũ alienatis, regulæ standũ est, & qui cõtra regulã nititur, onus habet adducendi legis
10 contrariam dispositionem vt ait Ancharan. *cons.223. in fine.* Altogr. *cons 45. n. 36. vol.2.*

Secũdò pariter in hãc partẽ efficacius impellit, ꝙ non modo deficit lex præfatũ tacitæ hypothecę priuilegiũ cõcedẽs, sed cõtra potius illud denegare voluisse leges clarè admodũ
11 depræhẽditur *in l. pr. C.comm. de legat. & fideicommiss.*, vbi Iustinianus legatarijs, & fideicommissarijs tacitam indulsit, quam antea non habuerant, hypothecam in bonis tamen solummodo Testatoris fideicommittentis, aut legantis, vt fideicommissa sibi derelicta consequantur, vt inquit. Animaduertendũ est autem, quod donata substituto specialis huiusce legis rescripto in bonis, & rebus tãtũmodo mortui Testatoris hypotheca, quãuis nulla poterat interpretatione huiusmodi largitas hypothecę ad bona quoq; & res hæredis extendi. Nihilominus quemcũq; paritatis fortè rationis, aut alterius argumẽti generis prætextũ successiuis tẽporibus impedire retinens Imperator in mente firmum, in fine eiusdem legis sequentem adiecit clausulam. *In omnibus autem huiusmodi casibus in tãtum, & hypothecaria vnumquemq. conueniri volumus*

mus, in quantum personalis actio aduersus eũ competit, & hypothecam esse non ipsius haredis, vel alterius personæ, quæ grauata est fideicommisso rerum, sed tantummodo earum, quæ à Testatore ad eum peruenerint. Ex qua subiecta clausula deprændenditur Imperatorem præcedentẽ dispositionis contextũ declarando monuisse, non inducere velle hypothecã rerũ, quæ propriæ sunt ipsius hæredis fideicommisso grauati, sed earum rerũ, & bonorũ tantummodo, quæ à Testatore prouenerunt; vndè Gloss. *in litera E. in vers. Additio* sic inquit. *Tu dicas secundum Bartolum hic, quod hinc ad mille annos bona hæredis non erunt obligata obligatione tacita pro legatis.* Et nihilominus adeò clara determinatio, & repetita protestatio Imperatoris legem dicentis satis non fuit, quin post mille centum circiter annos Iurisperitus surrexerit contra legem sub prætextu, quod lex non loquatur in casu dissipationis, & consumptionis bonorum. Sed inanis profectò est declinatio legis, siquidem licet Imperatoria Constitutio de hoc speciali casu sermonẽ nõ habeat; Sufficit tamen, vt indefinitè generaliterque loquatur, vt in legum prolatione fieri sapiẽtissimè solet, vt sic comprehenderentur casus omnes, in quibus à grauato res legatæ, aut fideicommisso subiectæ exigi non valẽt; Nec benè percipio quænam discriminis ratio inuestigari possit inter casũ, quò grauatus fideicommissario bona, seu pecuniã fideicõmisso relictã nõ restituat, quia nolit, & casũ, quo non possit, quia iam ea expendidit, aut dissipauit; & ideò vti consumpta ampliùs apud se non habeat. Vndè est quod ipsemet Iustinianus huic etiã eidẽ obiecto occurrere voluit, se meliùs explicando in ijs legis supra commemoratæ verbis. *Et insuper vtilem Seruianam idest hypothecariam super his, quæ fuerint derelicta, in res mortui præstare,* vbi Gloss. explicando verba illa *Super his,* in *lit. P.* ait. *Idest pro securitate eorum, quæ relicta sunt.* Concessit itaq. Iustinianus hypothecam super bonis defuncti fideicommittentis pro securitate rei, seu pecuniæ legatæ, in rebus autẽ grauati absolutè denegauit; & sic ex ipsius Iustinianis verbis manifesta detegitur insubsistentia limitationis adductæ. Dum enim pro cautela, & securitate legatarij, vt certiùs possit rem legatam consequi, ei concessit hypothecam in rebus, & bonis fideicommittentis, necessario dicendum est concessisse, tàm si propter consumptionem rei legatæ, vel altero quolibet facto, vel casu de consequẽdo legato non sit securus, & In hisce omnibus casibus prout hypothecam in bonis Testatoris concessit, Ita quoque in bonis grauati è contra denegasse patens est.

Quam Iustiniani vniuersalem, & indistinctè prolatam legem, nec minùs admittere posse reor adductã supra dolosę, vel non dolosæ dilapidationis, aut consumptionis distinctionem, cum quà Rotã Romanam huiusmodi articulum decidere consueuisse, tra-
12 dit de Luca *in tract. de fideicommiss. vol, 10. discursu 169 n. 3.* & habetur in mox allegata *decis. 7. par. 7. recent.* Non modo quia, vt sæpiùs dixi, lex præfata non distinxit, si ex dolo, vel sine dolo grauati periculum rei legatæ experiatur fideicommissarius; Verùm sub generalitate sermonis in vtroque casu pro eius securitate in bonis, & super rebus tantummodo Testatoris hypothecã cõcedere voluit, non autem super rebus grauati. & infra latiùs contrarias confutando rationes de hoc agetur; Et propterea his præsertim fundamentis, seu potiùs receptissimis Iuris regulis innixi contrariam pro exclusione tacitæ hypothecæ in bonis grauati sententiam tuentur.

Glos. *d. l. pr. C. comun. de deleg. supra citata vers.* Tu dicas.

Bart. *in eadem l. pr. in fine.*

Morott. *cons. 37. sub nu. 3. vers. Aut enim, & cons. 84. nu. pr.*

Decian. *cons. 49. nu. 63. lib. 2.*

Cæphal. *cons. 385. nu. 29.*

Alciat. *cons. 30. lib. 9.*

Surd. *cons. 191. nu. 25. 26. lib. 2.*

De Franch. *decis. 627. num. 7.* sequendo Peregrini sententiam.

Roderic. *de Ann. reddit. lib. 2. q. 19. nu. 7.*

Marta *in summa success. legal. par. 4. quæst. 12. art. 7. nu. 10.*

Peregrin. *de fideicomm. art. 40. nu 14. & art. 45. nu. 49.* vbi ideò monet substitutum, vt compellat grauatum ad præstandam cautionem de fideicommisso restituendo, quia sic habebit hypothecata bona grauati, sine qua cautione non haberet.

Fusar. *de substit. quæst. 611. nu. 4. 5.*

Merlin. *de pignor. lib. 3. tit. pr. quæst. 3.* qui nulla ex rationibus pro contraria sententia à Thesauro allata dissimulata contra Thesaur. resoluit.

Cancer. *var. resolut. par. pr. cap. 2. sub nu. 103.* vbi ponit casum de hærede instituto à linteario, cuius bona cõsistebant in solis mercibus, & ei post mortem substituerat agricolam; Cum autem hęres dissipasset omnes

merces eo mortuo substitutus egit hypothecaria contra tertium possessorem domus emptæ ab ipso hærede grauato, & tertium defendit ab autoritate Thesauri, & cōtra Thesaurum decisum esse refert.

Hodiern.ad Surdi *decis.76.* vbi quamuis Thesauri doctrinam referat, *nu.tamen* 8. cōcludit contra eam fuisse decisum à S. R.Consilio ad relationē Regij Consiliarij D.Ferdinandi Branciæ, cuius decisionis rationes ab eodem D.Consiliario Brancia habitas refert per extensum Thor. *in compend. decisionem par.3. fol.429. vers. Fideicommissarius an agere.*

Petra *de fideicomm. quæst.10.nu.* 33.

Andreol. *contr.92.* per totam articulo ad partes discusso, & pro veritate contra Thesauri opinionem sentiens, & concludens Donat. Ant. de Marin. *in obseruat. ad decis. 270. Reuerterij vers. Ex quibus.*

Carena *resolut.* 167. *nu.*23.

Melia *alleg.22.per tot.* vbi reprobatis cōtrarijs autoritatibus refert ita decisum fuisse à Sacro Neapolitano Cons.

Amat. *var. resolut. lib.2. resolut.*81. *n.*22.

Nuguerol. *Alleg.pr. nu.* 12. 13.

Salgad. *labyrinth. creditor. par. 4. cap.* 24. *nu.*27. vbi sic decisum fuisse refert.

Rota Rom. apud Dunozett. *decis.869.nu.* 23.§. *Nihil fuit*, vbi quod opinio Thesauri non est vera, vt patet ex deductis per Merlin. *de pignor. lib.3. q.3. per tot.* eadem Rota Rom. *dec.343.nu.27.28.par.12. recent.*

Nec verè subsistunt in contrarium supra deductæ rationes. Nam prima,& principalis ratio, siuè argumentatio deducta ab exēplo administratoris dolosi non conuenit fideicommissario, qui non administrat aliena bona, nec pro alio possidet, vt euenit in Procuratore, tutore, & administratore, verum sibi possidet, & est verè Dominus bonorum subiectorum fideicommisso, in quo vocatus successit, licet eo viuente tantum, & quod fideicommissarius sit Dominus, non autem
14 administrator, fatetur idem Castill. in contrarium citatus *de vsufructu to.pr. cap.3. nu.* 3. Molin. *de primogen. lib.pr. cap.19. per totum.* latissimè Knisclpt. *de fideicom.fam. Nobil.cap.* 10. *nu.*10. *& seq.* & in proposito respondēdo contrarijs aduertit Andreol. *d. contr. 92. nu.*12. & ante eum obiecto distinguendo respondit Surd. *dec.*271. *nu.*12.

Nec minus admicti posse mihi videtur distinctionem de dolosa, aut non dolosa dilapidatione, aut alienatione, cum qua distinctione Rotā Romanam solitam esse quæstionem decidere, ait de Luca *loco supra citat.* Non modo quia textus *in d. l. pr. C. comun. de legat.* non distinguit, si cum dolo, vel sine periculum rei legatæ patiatur substitutus, vt dixi, Imò in vtroq; casu pro eius securitate concessit ei hypothecam, sed in bonis, & super bonis tantùm Testatoris, non autem grauati, sed ꝙ magis est, nulla lex extat, quæ generaliter hypothecam statuat in bonis dolosè administrantis, quamuis hoc asserant Ne-
15 guzant. 4. *membro 2.par. nu.*124. qui à Gratiano, & alijs, vt huius opinionis antesignanus circumfertur *in 2. mēbr.4.par. n.* 124., qui tamē loquitur in bonis furis pro restitutione rerum ablatarum, & hoc etiam casu, qui alienus prorsus est à terminis nostris tacitā hypothecam de Iure Ciuili fatetur non esse cōcessam, sed de æquitate tātū Iuris Canonici ꝑ text. ab eo allegatos, ibi. *in c. Parochiano 14. de sepultur. & in l.sancimus 19. C. de Sacr.S. Eccles.* sed verè nullus ex dictis textibus quid tale concludit. Gregorius enim Nonus in *d. c. Parochiano* Episcopo respondet, quod Parochiano, qui pro Ecclesiarum violatione, incendio, & homicidio, & alijs manifestis excessibus excommunicatus, dum ageret in extremis, fuerat absolutus, Cœmeterium, & alia Ecclesiastica suffragia non esse deneganda. *Sed eius hæredes, & propinqui, ad quos bona peruenerunt ipsius, vt pro eodem satisfaciant, censuris sunt Ecclesiastici s compellendi.* Ex quo textu benè percipitur hæredem teneri, prout ipse deliquens tenebatur, cū eius personam repræsentet, & contra eum condemnatum in actione personali conceditur immissio in eius bonis, sed hæc missio non oritur ex hypotheca, sed ex condemnatione in actione personali latà, licet sequuta missione tunc consequatur pignus Prætorium in illa re, in qua fuit immissus, quod operatur
16 effectum suum contra omnes, qui contraxerunt cum hærede post illā missionē, *vt in l.3. C. vt in poss. legat.* Et ideò quando bona sunt legittimè ante missionem translata in tertiū cessat tunc vtique pignus prætorium, cū in hoc differat à conuentionali pignore, ꝙ
17 prætorium sine possessione non oritur. Gloss. *in l.pr. ff. de pignor. Act. & in l. non est mirū ff. eod.* iuxta notata per Bartolum *in l.pr. C. comun. de legat. in fine.*

Et propterea dum Pontifex mandat hæredem delinquentis, ad quem ipsius bona peruenerunt, compellendum esse, vt defuncti debito satisfaciat, non video quomodo nàm possit ex eo deduci, quod ipsius delinquentis bona fuerint tacitè hypothecata, ita vt in

tertium

tertium translata cum isto onere fuerint; cũ diuersum omninò sit agere actione hypothecaria contra tertium, vel actione personali contra debitorem, vel eius hęredem, vt condemnetur ad soluendum. Imperator pariter Iustinianus in allegata *l. sancimus* 18. *C. de Sacr. Sanct. Eccles.* nil aliud decreuit; Nisi quod nemini liceat Sacra Vasa, & alia huiusmodi ad Diuinam Religionem necessaria vendere, vel hypothecæ, aut pignori subijcere, sed ab his, qui hęc suscipere ausi fuerũt, modjs omnibus vindicari, & ad restitutionẽ eorum omnibus modis, coarctari, vndè manifestum est ex eò contra emptorem, vel possessorem pro vindicandis ipsismet Sacris rebus alienatis actionem dari, nullatenus autem de actione hypothecaria contra bona alienantis in tertium translata verbum aliquod habetur; Quamobrem in hoc fuisse deceptum Neguzant. non dubitatur, dum hisce duobus Sanctionum documentis hypothecæ tacitæ inductionem desumpsit, & cum eo Gratian. *d. cap.* 135. & quotquot eũ simpliciter sequendo eius autoritati confisi sunt. Præterquamquod cum tàm Neguzant. quàm Gratian. & alij fateantur hoc omnino de Iure ciuili denegari, sed tantùm ex æquitate canonica admitti, quam tñ, nec in allegatis textibus, nec alibi scriptam reperiri dicunt; Et propterea concedẽtibus tàm Rota Rom. quàm vna cum ea Cyriaco, & omnibus, qui ex aduerso citantur, quod ex simplici alienatione sine dolo non insurgat hypotheca in bonis alienantis, vt assentitur Rota *d. dec.* 869. coram Dunozett. & apud de Luca *d. discursu* 169., quis nam dixit, quod dolus hunc effectum pariat introducendi scilicet hypothecã in bonis grauati, cum, vt benè inuehit Nuguerol. *alleg. pr. nu.* 42. *& seq.*, nunquã à
18 legib⁹ nostris firmatũ fuit ex dolo hypothecam oriri, & verè, si perlegatur integer Celsi Bargagliæ de dolo diligẽs tractatus, nũquam reperietur, quod affirmauerit, In iure decisum fuisse, quod dolus hypothecam gignat; & proindè eadem Rota Romana in Romana seu Ianuens. locor. Mont. 17. Maij 1658. iamdiù impressa *post tract.* Rodriguez *de concursu credit. dec.* 41., & iterùm modo in *par. recent. decis. nu.* 22. 23. 24. ita fatur in proposito. *Nec applicatur exemplum administratoris dolosi, qui tenetur actione hypothecaria, quia hoc est specialiter à lege cantum fauore pupilli in l. pro officio* 20. *C. de Administr. Tutor. de cętero autem hypotheca nunquam cẽsetur inducta, nisi in casibus à Iure expressis.* Vndè sibi met aduersatur Rota Rom. firmando posteà dari hypothecam in bonis grauati dolosè alienantis ad exemplum dolosi administratoris, quam tamen pupilli solùm fauore inductam esse testata fuerat, & extra hunc casum profitebatur non esse, extendendam vbi non fuit à lege expresè inducta.

Vndè concidentibus omninò rationibus, quibus contraria nitebatur sententia Doctorum, eorumdem quoq; autoritatem parui faciendam esse videtur, vti stabili ratione destitutam; præsertim etiam, quia præter Castillum, & Thesaurum nullus articulum pro veritate perpenderit, nec rationibus supra deductis, & conuincentibus intellectum opportunum præbuerit responsum.

Qui etiã Castill., nec pro vna, vel altera parte decidit articulum, sed quæ pro vtraq. sententia relata sunt à Thesauro, vel alijs fortè suo more in longum tantummodo re-
19 petijt; & primò deducit *nu.* 21. autoritatem textus *in l. pr. C. comun. de legat.* quem pro nostra potiùs stare sententia clarè suprà docuimus, cum hypothecam tacitam in bonis tantummodo concessit Testatoris, in bonis autem hæredis expresè denegauit; Prout etiam alter textus, quo vtitur *nu.* 27. 28. ad probationem contrariæ sententiæ in *l. pr. C. Rem alienam gerentibus*, non concludit in casu præsenti, cum loquatur *in* Tutore, & fauore pupilli, vti ibi clarè ex glossæ explicatione manifestum patet, quod non aduertit Castill.; & ideò per errorem, inquit, *vbi probatur, administratores bonorum alterius ad reddendam eorum rationem habere tacitè hypothecata bona sua.* Quia cum huiusmodi asserta generalitate loquuti non fuerũt ibi Imperatores Seuerus, & Antoninus, sed restrictè ad Tutores, & Curatores pupillorum; Et propterea ad alios casus, & personas, quod fauore pupilli inductum est, extẽdi nullo modo potest, vt benè monuit in proposito ipsa Rot. Rom. *dec.* 343. *nu.* 7. *par.* 12. *recent.*; Et quamuis ipse Castill. æquiuocum agnoscens infra *sub nu.* 27. *&* 28. subiungat alium textum *in l. fin. ff. de Tutel. & ration. distrahend.* ex quò ait, probari hanc tacitam hypothecã etiam dari pro malè administratis non solùm contra Tutores, & Curatores, sed contrà quoslibet administratores; Fallitur non minùs, quam fecerit in alterius textus referendo sensu, quia nec *in d. l. fin.* cum tali generalitate prolatus est sermo; sed tantum quod dictum fuerat *in d. l. prima C. Rem alienam gerent.* de bonis Tutoris tacitè hypothecatis, hic extenditur etiam ad bona

Google

bona eius, qui pro Tutore, vel Curatore se gessit, & hoc est, quia semper militat eadem ratio, cum fauor pupillo, & ipsi tutelæ concessus fuerit, vti declarat ibi Iurisconf. *Non solum tutela priuilegium datur in bonis Tutoris*. Prout nihil habet cum re præsenti comune textus ab eodem Castillo allegatus *nu. 29. in l. Cum oportet 7. §. fin. C. de bon. quę liber.* vbi hypothecantur à lege bona Patris pro restitutione bonorum filij, nàm, vt suprà dixi, non versamur in administratore bonorum, quorum dominium ad alium spectet, sed in vero Domino, prout esse fideicommissarium suprà pariter probatum est; Imò cum leges nostræ in Tutore, & Patre hanc tacitam hypothecam expresè, & specialiter induxerint, in bonis autem, & rebus fideicommissarij expresè denegauerint, absurdum nimis est, quod de vno ad alium casum, & contraria definitione à legibus decisum, prætendatur inferri; Prout etiam ex prędictis nullius reperitur ponderis, aut momenti relatus à Castillo *nu. 32.* textus *in Auth. de non alienand. aut permutand. Reb. Ecclesiast. &c. collat. 2. §. Scire autem*, vbi largitus est Iustinianus Ecclesiæ tacitam hypothecam in bonis emphytheutæ deterius faciētis prædium, quod in emphytheusim percepit; non modo quia hoc est concessum in speciale priuilegium Ecclesiæ, vt *in d. l. fin.* fuerat pupillis concessum, vndè non potest extendi ad alias personas, & casus non priuilegiatos vt suprà pariter aduerti ex doctrina in proposito Rotæ Rom. *d. decis. 343. nu. 27. 28. par. 12. recent.* & etiam quia emphytheuta non habet plenum dominium, vti fideicommissarius, & in eius bonis contrarium est expressè determinatum; Et tandem quia Castill. in oppositum directè progreditur huic opinioni ab ipsomet etiam non impugnatæ, non dari nempè tacitam hypothecam, nisi in casibus à Iure expresis, prout supra pluribus confirmaui.

Cutell. autem *in tract. de donat.* supra in contrarium allegatus, quamuis ibi pro opinioni Thesauri, & pro inductione tacitæ hypothecę subsistat, in suo tamen *Cod. legū Siculorum ad legem Martini Notabil. 61. n. 7.* pro nostra opinione decisum fuisse in Siculo, & Neapolitano Senatu testatur, & fortè in cōtrariā ibi iuit sententiā timore ductus ex assertione sibi contra rei veritatem facta, (vt in dicto tractatu de donationib⁹ loco suprà allegato retulit,) in Senatu nempè Hispaniarū Castellæ emanasse sententiam contrà Nugueroli allegationem pro exclusione huius tacitæ hypothecæ in citata *Allegat. pr.* latissimè differentem, licet verè in hoc deceptus fuerit, vti testimonium reddit Salgad. *in labyrinth. creditorum par. 2. cap. 24. nu. 7.* opinionem Nugueroli in facti contingentia sequutum fuisse Senatum Valisoletanum.

Cyriac. autem in allegata *contr. 282.* ad probandam conclusionem *nu. 19.* vtitur comuni quoque cœteris argumento, quod grauatus tenetur reddere rationem substituto de rebus hæreditarijs, vt quilibet Administrator, quà maiori firmata propositione prò successiuè minori formanda sic inquit. *Administratoris verò cuiuslibet bona hypothecata sunt ei, cui rationem reddere tenetur, vt sentit* Bald. *in l. pr. §. officio sub nu. 2. vers. Item in quolibet alio Administratore ff. de Tutel & Rationibus distrahendis.* ex quà ducere intendit consequentiam in fideicommissario, vt asserto administratore bonorum fideicommissi; Sed licet huiusmodi administratoris qualitatem, & titulum fideicommissario verò Domino nequaquam conuenire, sæpiùs dixerim, vndè totū concidit Cyriaci fundamētum; Nihilominùs etiam in his terminis nō est simpliciter, & indistinctè vera Cyriaci propositio, nec Baldus loco à Cyriaco allegato hoc dixit, cuiuslibet nempè administratoris bona esse tacitè hypothecata. Sed tantùm hoc asseruit, *Tutorē esse obligatum conficere librum rationum, & pupillo reddere finita Tutela, & idem in quolibet Administratore*, vti sunt præcisè Baldi verba; vndè æquiuocum irrepsit in reuolutione verborum Baldi, & propterea non mirùm, si quoque doctrina Cyriaci suppositæ doctrinæ innixa euanescat. De Luca verò in relato *discursu 69. nu. 2. sub tit. de fideicommissis*, Rotæ potius, & aliorum DD. in vtramq. partem referre videtur, quàm propriam firmare sententiam; Prout Medic. *exam. Senens. 23. nu. 44.* nulla articuli disputatione præmissa, aut veritate conquisita simpliciter nullis alijs pariter allegatis opinioni Thesauri se subscribit. Rota vero Romana in allegata decisione apud Zaratam inclinare potiùs videtur in opinionem nostram, dùm ait illam Thesauri non esse tutam.

Et proindè cum opinio contraria in nulla nostrarū legū autoritate suum locare valuerit fundamentum; Imò ei expresè, & indiuidualiter resistant, prout vrgentiores rationes pro nostrā stare sententiā satis ostensum fuit, & potissimum quia, quod mihi non parum esse momenti videtur, & Petra, Peregrin., Fusarius, qui consulto fideicommissarias quæ-

quæstiones omnes, & pro sola veritate perpenderunt, & Merlin. *d.tract. de pignor. q.3.* quæstionem pariter pro veritate discussit, non dari tacitam hypothecam in hoc casu fideicommissario concludant; Durum nimis est, legum determinatione contempta, tantorumq; Virorũ autoritate, & Iudicio posthabito ex solo argumentorum impulsu ab eorum sententia discedere; quòd mihi, vel imperitissimo suadere nullo pacto potui.

Ex quibus, &c.

SUMMARIO

Non indiget propter eius breuitatem.

ARGUMENTUM.

Inquisitus, & retentus in Carceribus pro delicto, si mortem sibi inferre tẽtauerit, an ex huiusmodi Attentato oriatur confessio delicti pro quò retinebatur, cum distinctionibus pro conclusionis veritate percipienda necessarijs.

ADSIT DEUS.

CONSULTAT. CCXXXXVII.

Fassus est Andreas attentasse, sibi mortem inferre, dum carceribus mancipatus detinebatur; non ideò tamen ex hoc attentato præsumptam oriri aduersus eum delicti, pro quo detinebatur, confessionem existimo.

Tres enim casus comuniter constituunt Doctores in hoc articulo; Aut enim clarè constat, quod se interfecerit metu futuræ pœnæ, & patrati criminis conscientia perculsum, vt voluntaria morte Publicum Supplicium anteuerteret, & tunc non est dubium, quod oritur confessio prædicta fauore Fisci; Aut verò constat, quod alia causa, vt furore, doloris impatientia, iracundia, morbo melanchonico motus se ipsum interemerit, & tunc etiam nullo modo insurgit præsumpta, confessio criminis. Tertiò verò aut est dubium. Et tunc distinguendũ est; Aut non erat pro crimine adhuc non modo carceratus, sed nec minus pro eo inquisitus, & eò casu non oritur confessio criminis, de quò forte postea aliqua Fisco delata fuerunt inditia, pro quibus potuisset inquiri; Si verò iam erat depræhensus, aut etiam accusatus, aut alio modo præuentus, vndè potuerit certior fieri, delictũ iam in lucem prodijsse, & indè metum in animo insinuari potuisse ignominiosi supplicij, & tũc certè quidem habet Fiscus intentionem suam fundatam in præsumpta confessione rei, quod se occidendo fassus fuerit delictum, & sui ipsius Iudicem factum mortẽ sibi consciuisse, quam à Iudice postmodum infligendam fore sibi cũ maiori dedecore, & ignominia Iure suspicabatur, & vehementiùs horrebat. Quorum casuum differentia desumi videtur ex dispositione textus *in l.3. ff. de Bonis eorum, &c.* iuncta dispositione alterius text. in *l.2.C. qui Testam. facere possunt*, & iuxtà gloss. *in d. l.2.* per bellè Bart. hosce casus distinguit *in d. l. 3. §. de illo sub nu.1.* & sequitur Salycet. *in d. l. 2. sub nu.3. vers. Ideò dic.* & *vers. Tertio casu*, & ibi quoq. Bald. *sub nu.pr.* vbi quod est ratio diuersitatis, quia non deprẹhensus, nec adhuc inculpatus de crimine nõ videtur dici posse confessus, & clariùs dd. tres casus enumerat Alberic. *d. l. 2. à nu.pr.* & Bald. sequitur Roman. in eadem *l.2. nu.2.3.* & benè ibi quoque Castrens. *num.7.* vbi quod si constat, verè metu patrati criminis se interfecisse, aut fuerit accusatus, siue non, habetur pro confesso; & modum tradit, quomodo constare poterit hàc de causà motum fuisse, *nempè per testes, qui ab eo audiuerint.* Sic etiam distinguit Io: Faber. *in l.pr. C. de bon. eorum, &c. nu.pr.* & comunem esse distinctionem docet alijs relatis Mastrill. *decis. 123. num. 9.*

Licet autem hoc casu, quando reus est accusatus, & detentus pro crimine, præsumatur fauore Fisci cõfessum esse delictum, pro quo detinebatur, ita vt non sit ei opus probare metu criminis, & impulsu conscientiæ commissi sceleris semet ipsum inquisitũ necasse. Assentiuntur tamen omnes, quotquot ego videre potui, admitti tamen debere eius hęredes in casu legis supradictæ ad probandum contra præfatam fictam, seu præsumptã confessionem. Quam pariter asserunt elidi posse duabus probationum speciebus, vna, si probetur alia causa, nempè aut doloris animi vi, aut corporis impatientia, iracundia, rabie, aut melãconica cogitatione adductum fuisse vt morti se traderet. Altera, si ex ipso processu ostendatur eius innocentia, ita Bartolus *in d. l.3. §. de illo ff. de Bonis eorum, nu. 2.* & Salyc. *in citata l.2. C. qui testam. facere poss. nu.4.* firmato, quod si se interfecit, postquam

quam est accusatus, præsumitur metu illius fecisse, sed addendo, inquit. *Verumtamen contra has præsumptiones possent hæredes contrarium probare. Aliqui modi sunt qui directè tendunt ad oppositum illarum præsumptionum.* Et hæc est vna probatio deducta ex alia causa, quæ potuerit impellere ad mortē optandam; Sed idem Salyc. addit statim alteram his verbis: *Sed dico, quod hæredes possunt etiam probare, quod de illo crimine supposito pro verò ipse non veniebat puniēdus.* Bald. etiam *d. l. 2. sub nu. pr.* inquit. *Et istud est verum, nisi hæres voluerit probare innocentiam, vel id, quod pro innocētia reputatur.* benè Alberic. *d. l. 2. num.* 1. ibi Castrens. *sub nu. 7.* & omnium optimè Ias. *sub nu. 5. & n. 6.* firmat conclusionem communiter receptam, quod licet aliquis habeatur à lege pro cōfesso, vel conuicto ac si esset ore proprio delictum confessus, tamen non obstante hac præsumpta confessione admictitur defensio, & probatio Innocentiæ, & plura ibi colligit exempla, & respondet Alex. in eadem lege dicenti, hanc esse confessionem præsumptā, non fictam, quia si esset ficta, non admicteret probationem in contrarium, cùm lex fictionem inducat super certo, dùm, ait, quod non potest probari in contrarium, nempè quod non habeatur pro confesso, quia lex ita fingit, & ita iudicat, quia tamen lex non fingit, delictum esse verùm, ideò quantum ad ipsum delictum probari potest contrarium, & de innocentia se interficientis, & Dec. *d. l. 3. nu. 17.* concludit, quod licet habeatur pro confesso, probare tamen potest innocentiam suam, *& sub nu. 26.* sequendo Iasonem dicit admictendam esse probationem, quod delictum, quod ex tali facto habetur pro cōfesso, non sit commissum in veritate non obstāte illa confessione, Guglielm. *in cap. Raynutius,* in verbo *mortuo itaq. Testatore, il pr. nu. 86.* & posse etiam causam naturæ melanconicæ adduci trad. de Mari *ad dec. 44.* Gramit. *nu. 17.* Peregrin. *de iure Fisci lib. 4. tit. 4. nu. 2. & 3.* Viuius *dec. 244. nu. 7.* vbi admictendam esse probationem pro iustificatione, & purganda innocentia ipsius interfectoris. Guazzin. *de confisc. bonorum conclus. 18. nu. 48.*

Quas duas probationes abundare in casu præsenti patet, quia nō modò probata extitit in defensiuo impatiens, & melanconica natura Andreæ, & causā quoq; doloris, quo ex compedibus per dies quinquaginta circiter vexabatur; Verùm etiam ex toto processu eius innocētia præsentis criminis insurgit, & omnis suspicio purgatur.

Verùm longè ab his terminis Andreæ statum reperiri opinor; quià non se interfecit, sed attentauit tantummodo; qui est quartus casus separatim consideratus à Iurisconsultò *in d. l. 3. in §. Sic autem.* ibi, *Sicuti cum quaeritur, &c. an qui sibi manus intulit, & non perpetrauit;* quò casu, nec glossa, nec DD. aliqui dicunt ex huiusmodi attentato præsumptam oriri confessionem delicti, prò quo detinebatur, sed tantum pro tali attentato iuxtà qualitatem vulneris sibi inlati puniendum esse; *nisi tædio vitæ, vel impatientia alicuius doloris coactus est facere,* vt inquit idem textus: quæ probatio factā cum sit in hoc casu nulla pœna ob huiusmodi attentatum puniēdus est; & ea etiam non probata, nullā pœnam meretur, quià nullum vulnus sibi inflixit; & iuxtà qualitatem vulneris tantum pœna metienda venit iuxtà distinctionem latiùs declaratam ab Elyseo Danza *in Addit. ad decis. 44.* Grammat. *nu. 17. 18. 19. & 20.* Vide de materia etiam hæc omnia cōfirmātes Caball. *casu Criminal. 137. per tot.* & Farinacc. *quæst. 128.*

Et ex his Andreas fuit solum condemnatus 6 *in pœnam arbitrariam exily pro delicto Capitali, pro quo detinebatur, nulla ratione habita dicta sibi Attentata necis, &c.*

S V M M A R I V M.

1 *Consuetudo seruāda est in reparatione Ecclesiarum, cui nam contingat onus, & expensa* 5.

2 *Etiamsi huiusmodi consuetudo sit in onus Parochianorum Laycorum.*

3 *Parochianorum Laicorum interest Ecclesias reparari, & sartas tectas conseruari.*

4 *Parochiani Laici in quibusdam Ecclesiis propriis expensis opus fabrica complent.*

6 *Statuta, & consuetudines æquiparari solent.*

7 *Vbi non adest consuetudo contraria, si fabrica & opera Ecclesia, habet redditus sufficiētes, Ipsa Opera tenetur ad reparationem.*

8 *Deficiente consuetudine, vel Statuto, & non possidente Opera redditus sufficientes Prælatus, & Canonici in Cathedralibus, & Beneficia possidentes in Ecclesiis tenentur ad earum reparationem pro rata redditnum, quos ex iisdem Beneficiis percipiunt.*

9 *Distingue, & declara dictam ratam, quomodo computetur, & nu. 10. & nu. 20.*

11 *Deficientibus prædictis Parochiani Laici tenētur ad reparationē Ecclesiarum. & nu. 12.*

13 *Quomodo expensa pro reparatione Ecclesiarū dimi-*

diuidenda sint inter Parochianos Laicos.
14 *Validum est argumentum de toto ad partem.*
15 *Procedunt prædicta etiam in refectione Campanilis.*
16 *Accessoriũ sequi debet naturã sui principalis.*
17 *Campanile gaudet immunitate Ecclesiæ, sicuti cętera membra Ecclesiæ.*
18 *Ad refectionem Campanilis solus Populus tenetur, & nu.19.*

ARGVMENTVM.

Qui teneantur ad reparationem Ecclesiæ, seu Campanilis cessante consuetudine, vel Statuto cum pluribus distinctionibus in hac materia traditis à Doctoribus,

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXXXXVIII.

IN præsẽti quæstione, cui nàm incumbat Turris Campanariæ, seu Campanilis Ecclesiæ refectio, & restauratio, existimo iuxta receptas Sacrorum Canonum sanctiones, vel legũ Ciuiliũ diplomata, aut DD. expositiones sic esse distinguendum.

In primis consuetudo, si qua foret, seruãda omninò est, ita vt si consuetudine inductum, seruatumq. per legittima tempora fuerit, vt Prælatus, Canonici, vel Beneficiarij Ecclesiæ Parrochialis eiusdem, vel fortè totus Populus, & Vniuersitas, in cuius dictione manet, collabentis Ecclesię reparationi proprio ære prouideat, huiusmodi consuetudinem tamquam laudabilem commendationeque
1 dignam omninò seruãdam esse commonent vnanimiter DD. oẽs, & præcœteris Innocẽt. *in c. fin. de his quæ fiũt a maior. part.* & etiã opt. *in c. pr. de Eccles. ędific.* vbi Abb. *n.3.* & ibi Butr. *nu. fin. vers. In his enim*, vbi ait, quod introducta consuetudine Vniuersitates concurrere ad huiusmodi reparationes Ecclesiarum, omnes tam nobiles, quàm ignobiles teneri, ita vt nulla afferri possit legittima excusatio, Hostiens. *in Summa eod. tit. de Eccles. ædific. vel reparand. in verbo*, à quibus sit Ecclesia reparanda, *vers. In quibusdam*. Archidiacon. *in d. cap. pr. concess. 12 quæst. 2.* Rebuff *in praxi tit de dispensat. ætat. pag. 403. nu. 107.* Berous *cons. 3. nu. pr. lib. pr. & nu. 2.* Barbat *cons. 26. sub nu. 4. vers. Et prædicta, lib. 3.* Paul. de Cittadinis *de Iure Patronat. par. 6. nu. 4. in fin.* Lambertin. *eod. tract. lib. 3. quæst. 7. art. 2. sub num. 7.*; latè Guttierez *allegat. 10. num. pr. & 2.* & licet dubitari posse videretur de huiusmodi consuetudine inducenda contra Parrochianos Laicos, cum ipsi nõ percipiant aliquid de redditibus Ecclesiæ, substinetur tamen, quia profectã sup-
2 ponitur ex charitate, & deuotione eorumdẽ Parrochianorum, ut benè trad. Rip. *lib. 2. responsor. resp. 22. num. 2. 3.*, & benè sequitur
3 Aluar. Valasc. *consultat. 179. nu. 7. 8.*, vbi *nu. 9.* ait, quod hoc ipsorũ laicorum interest, cum in eadem Ecclesia percipiant Ecclesiastica Sacramenta, & ex Hostiens. refert, quod in aliquibus regionibus Laici de consuetu-
4 dine opus fabricæ faciunt suis expensis Ioã: Franc. Leo *in Thesaur. Ecclesiast. par. 2. cap. 16. sub nu. 68.* Aufrer. *ad Capell. Tolos. 500. nu. 2.* latè Surd. *cons. 62. nu. 16. 17. 18.* Rot. Rom. *dec. 627. nu. pr. par. pr. recent.* Genuens. *in practicabil. Ecclesiast. q. 248. sub num. 3. vers. Prima conclusio.* Nàm, inquit, si consuetudine Episcopus, vel Canonici, vel Beneficiati, vel Laici, siuè Clerici, siuè Nobiles, siuè ignobiles id præstent, in futurum præstare tenentur. Mantic. *decis. 284. nu. 2. 3.* Barbos. *de iure Ecclesiast. vniuerso lib. 2. cap. 4. nu. 4. & 9.* Vel si fortè adesset Statutum, aut Priuilegiũ, quod aliquos præcipuę huic oneri subiecisset, idem pariter seruandũ esset, quoties reparatione Ecclesia indigeret, quia consuetudines, & Statuta æquiparari
6 solent Bero: *d. cons. 3. n. 3. 4. 5. lib. pr.* Genuẽs. *d. q. 248. sub d. vers. Prima conclusio. sub nu. 3. & alij supra cit.*

Secundò verò deficiente consuetudine, & obseruantia aliqua, vbi adsunt certi redditus ad fabricam, (quàm vulgo Operam Ecclesiæ appellare solemus) deputati, & sufficiẽtes reperiantur ad supplẽdam reparationem necessariam, ex eis absque molestia aliorum Ecclesia refici, & restaurari debet, vt mihi tradunt nemine contradicente DD. omnes,
7 inter quos videantur Bero: *d. cons. 3. sub nu. 5.* Barbat. *d. cons. 26. vers. Et prædicta, lib. 3.* Paul. de Cittadin. *d. tract. par. 6. art. 5. nu. 4.* vbi *quod si Ecclesia habet portionem ad fabricã, tũc Ecclesia debet reparari per percipientes illam portionem, & nu. 5.* ibi. *Puta quia Ecclesia haberet suos redditus separatos pro fabrica, tunc non cogerentur dare Episcopo, &c.* Lambertin. *d. art. 2. q. 7. lib. 3. sub nu. 2. vers. Et primus sit casus*, vbi sic inquit, *Quando Ecclesia habet portionem pro fabrica, tunc sine dubio debet reparari per percipientes illã portionem.* Aufrer. *ad decis. 500. nu. 2.* Surd latè *d. cons. 62. nu. 22*, vbi *in vers. Erit igitur conclusio,*

clusio, compilando materiam; ait, quod si extant particulares redditus ad reparationē Ecclesię destinati, de his ante omnia reparari, & refici debet Ecclesia, his verò deficientibus ad alia recurrēdum esse, & sequitur Leo *in d. Thesaur. Ecclesiast. d. cap. 16. num. 68.* vbi quod si Ecclesia habeat fabricam cum redditibus particularibus, & sufficientibus, vt pluribus in locis habere dicitur Ecclesias Cathedrales, & Collegiatas, tunc ex redditibus fabricæ Ecclesiæ esse ædificandam, & restaurandam dixerunt Rot. Rom. *d. decis. 627. nu. 3.* & coram Mantic. *d. dec. 284. nu. 4.* Aloys. Ricci *in prax. variar. resolut. resolut. 476. nu. 3. 4.* & aliis adductis Barbos. *d. cap. 4. nu. pr.*, vbi quod si Ecclesia ob vetustatem vel alio casu fortuito minetur ruinam, tenetur primo loco ad eius recuperationem is, qui fructus, seu redditus fabricæ eius Ecclesiæ percipit, & in tractatu *de offic. & potest. Episcop. allegat. 64. nu. 5.*

Tertiò verò cum nulla consuetudo introducta fuerit, neq; conditum super hoc particulare Statutum, & careat omnino Ecclesia fructibus, seu redditibus ad eius fabricam deputatis, tunc verum est Prælatum, & Canonicos in Cathedralibus, reliquosq. Clericos beneficia possidentes in eadem Ecclesia iuxtà quantitatem redditūum, quos percipiunt ex eadem Ecclesia, vel beneficiis, compelli posse ad supplendam necessariam earūdem Ecclesiarum reparationem iuxta tradita

8 per Paul. de Cittad. *d. art. 5. sub nu. 4.* vbi distinguit inter Cathedrales, & alias Parrocchiales Ecclesias, & eodem modo distinguens latè Lambertin. *citato art. 2. sub nu. 7.* Valasc. *d. consultat. 179. nu. 12.* Leo *d. thesaur. allegato cap. 16. sub nu. 68.* cum aliis pluribus apud Barbos. *d. cap. 4. sub nu. pr.*, quod tamen intelligendum est cum moderamine, nēpè quod tam Prælatus, quam Rector, aut Beneficiarij teneantur solummodo de eo, quod superest de fructibus, & redditibus Ecclesiæ vel Beneficij deductis tamen priùs oneribus, quæ ratione Ecclesię, vel Beneficij subire coguntur, pro vt etiam deducta ea parte, quę tàm Pręlato, quàm Rectori, aut Beneficiato pro sua conditione necessaria erit ad vitæ

9 substentationem, vt benè tradunt, & limitāt Paul. de Cittad. *d. art. 5. sub nu. 4. vers. Istando, & nu. 6.* Aufrer. *d. decis. 500.* benè Thesaur. *d. cap. 16. nu. 51. 52. 53.* Velasch. *d. consult. 179. nu. 13. 14. 15.* & Barbos. *d. cap. 4. nu. 5.* ità vt si huiusmodi Prælatus, aut Beneficiarij, licet sint aliàs ex Patrimonio pingues, nihilominus ex redditibus ipsius Ecclesię, & Beneficij priùs alimenta sibi necessaria, & condigna deducent, quia ad hoc, vt grauentur in reparatione, attenditur solùm quantitas fructuum illius beneficij, & Ecclesiæ, quæ

10 reparatione indiget, cum ex illis, non autem ex propriis teneantur, benè Lambertin. *d. art. 2. sub nu. 7. vers. Aut sumus*, ibi *facultatibus tamen ipsius Ecclesiæ*, & latè cum aliis adductis habetur apud Surd. *d. cons. 62. nu. 10.* Riccius *in praxi resolut. 476. nu. 4. 5. & 6.* immò, nec etiam tunc Prælatum, Parocum, aut Beneficiarium compellendum esse ad contribuendum in reparatione Ecclesiæ fructus, & redditus omnes, qui sibi supersunt, deductis oneribus, & propriis alimentis, sed quartam tantummodo partem eorum redditūum, qui sibi superessent detractis prædictis, comprobant Thesaur. *d. cap. 16. nu. 53. & seq.* & melius apud Surd. *d. cons. 62. nu. 20.*

Quartò tandem semota consuetudine, vel Statuto, & vbi non extant præcipui redditus pro Ecclesiæ fabricæ destinati, & Prælatus, Rector, aut Beneficiarij deductis expensis, aut alimentis nihil habeant ex redditibus dictę Ecclesię, quo suppleant integram reparationem necessariam; tunc ius requirit, & honestum videtur, quod Laici Parrochiani concurrant ipsi, & Ecclesiā pro eorū spiritualibus indigentijs erectā reparent collapsam, & sibi

11 conseruent, vt tradunt Paul. de Cittadin. *d. art. 5. sub nu. 6.* Lambertin. *d. art. 2. sub nu. 7.* Aofrer. *d. decis. 500.* latè Surd. *d. cons. 62. nu. 19. & 20.* Leo *in d. Thesaur. d. cap. 16. nu. 69.* Valasc. *d. consultat. 179. num. 16. 17. 18.* vbi quod ita seruatur in praxi, quam piam, & Christianā esse asserit, & fundatam in dispositione S. Cōcilij *sex. 21. cap. 7.* ex se clara, & sic

12 vidisse testaē multoties cōpulsos Parrochianos Laicos ab eorum Principe ad Ecclesiam reparandas. Ricc. *d. resolut. 476. nu. 7.* & latè apud Barbos. *d. cap. 4. nu. 7.* vbi quod huiusmodi impensæ, cum à Populo, seu Parochianis tolerandæ sunt, pro rata Patrimonij, & ęstimi cuiuslibet, non autem percapita diui-

13 dendæ sint tradit *nu. 8.*, quod etiam placuit Leoni *in d. Thesauro cap. 16. num. 73. & seq.* & latè Gutierez *alleg. 10. nu. 3. 4. 5.*

Ex quibus regulis, vt dicebam, clara deducitur decisio disputationis ortæ occasione reparationis faciendæ in Campanili Ecclesiæ, de quà nunc agitur; quia licet nulla reperiatur consuetudo, vel Statutum, quod Prælatum magis, quam Populum, aut Parochianos adstringat ad expensam huiusmodi erogandam, & è conuerso innotescat omnibus adesse redditus, & fructus particulares

destinatos ad fabricę Ecclesiæ necessitatem, qui per Laicos Parochianos deputatos percipiuntur quotannis, & administrantur, & in alijs eiusdem Ecclesiæ ornamentis, aut indigentijs impendi solent, silet ex iam dictis omnis difficultatis occasio, & compelli debent ipsi administratores, vt ex dd. redditibus dicti Campanilis reparationi succurrãt, pro vt ad aliàs eiusdem Ecclesiæ necessitates reparandas, quotidie compelli solent, & debent.

Nec fortè dicatur omnia prædicta conuenire reparationi ipsiusmet Ecclesię, de quà nõ agitur in præsenti, cum ipsa Ecclesia nulla reparatione, aut refectione indigeat, sed cõtrouersia sit super restauratione Campanilis, quod videtur esse quid diuersum ab ipsa Ecclesia, & ex diuersis fieri non debeat illatio iuxta vulgata.

Quia licet Autoritates allatæ loquantur in ędificatione Ecclesiarum, idem tamen statuendum est in ædificatione Campanilis, q dicitur pars, & membrum Ecclesiæ, cum vali-
14 dum sit argumẽtum de toto ad partem *l. quæ de toto ff. de rei vind.* indecens enim aliàs esset, quod membra non essent eiusdem na-
15 turæ, & substantię totius corporis *cap. Cum non liceat de præscript. l. pr. §. cum vrbem ff. de offic. Præfecti Vrb.* immò cum sit Campanile accessorium ipsius Ecclesiæ eius naturam se-
16 qui debet *cap Accessorium de reg. iur. in 6. l. etiam C. de iur. dotium*, & cum sit, & compræhendatur in pertinentijs ipsius Ecclesiæ sicut pars, & alia membra ipsius Ecclesiæ, sicut ipsa gaudet immunitate Ecclesia. Fa-
17 rinacc. *in pract. crimin. tit. de Carcerib. & Carcerat. q. 28. nu. 14 & seqq.* & *in tract. de immunit. Eccles. cap. 17. nu. 268* quem refert & sequitur Ambrosin. *eod. tract. cap. 10. nu. 6.* & in terminis prædictas distinctiones supra relatas in cognoscendo, quis teneatur ad restaurationem Ecclesię, procedere tàm in corpore ipsius Ecclesiæ, quam etiam in mẽbris ipsius, vt in Sacristia, domo Canonicali, & in specie in fabrica Campanilis, quia veniat accessoriè ad ipsam Ecclesiam, & proptereà tãquam Accessorium sequi debeat naturam sui Principalis idest Ecclesiæ tradit in puncto alijs relatis Leo *in d. Thesauro for. Eccles par. 2. cap. 16. nu. 69. 70.*

Verumtamen, quando aliquod dubium in hac specie Campanilis reędificatione remanere posset, inclinarem potiùs ad credendũ, quod ista huiusmodi reparatio reperiretur extrà regulas prædictas, & ad effectum vt semper, & indistinctè solus Populus, & ipsi Parochiani tantùm, nunquam autem Prælatus, aut Ecclesiastici tenerentur, quia hæ turres Campanariæ in beneficium principaliter, & commodum Parochianorum, & Populi ædificari solẽt, vt dato signo, & clariùs per eos audito ad Concionẽ, aut dùm Sacra peragũtur Mysteria, atq. Dei Verbum in Ecclesijs
18 habetur, euocẽtur, vt docet gloss. *in extrauaganti vnico, quia cunctos*, in verbo *Campanã de officio Custodis*, & eo magis, quia Laici solent etiam vti Campanis, & Campanili pro alijs casibus extrà Diuinum Cultum, vt ad persequendos hostes, ad coadunandum Concilium Comunitatis, & alia similia.

Ecclesiasticorum autem nihil, aut parum interest Campanilia, aut Campanas habere, cum semper in Ecclesia adsint, & parua Campanella intra septa Monasterij, vel Ecclesiæ posita eorum commodo longiùs sufficeret, Et
19 proindè Genuens. *in dd. practicabilibus Ecclesiastic. d. quæst. 248. num. 6.* asserit, quod licet in reficiendis Campanis attendenda sit distinctio, de qua suprà, nihilominus, quia Campanarum vsus principaliter respicit vtilitatem Laicorum, & Ecclesia solum in ea dispendium habet propter salarium, quod erogare debet in pulsandis Campanis pro conuocando Populo ad Ecclesiam, ait, quod Laici semper tenentur ad expensas pro Cãpanis iuxtà regulam Iuris, commodum qui sentit, onus quoque, & incommodum sentire debet.

Et eò magis prædicta procederent, quia, vt audio, reædificatio istius Campanilis ad modum necessitatis, non autem ornamenti cum modica compleri posset expensa; vndè quando dici posset versari nos in Casu, quo Prælatus, aut Ecclesiastici in defectum redituum pro fabrica destinatorum in subsidium supplere tenerentur (quod in præsenti nullo modo dici posse certum est) tenerentur solummodò ad eam expensam, quæ mere necessaria foret, non autem ad expensam fabricę, quę potiùs ad decus, & ornamentum
20 totius Terræ, & Loci, quà pro necessariò vsu inseruiret, vt benè tradit in proposito Bero. *d. cons. 3. nu. 26.* & Genuens. *d. q. 248. nu. 7. & 8.* Et post hæc scripta vidi doctissimum Carenam *in sua resolut. 248.* per totam eadẽ à me supra dicta distinctè confirmantẽ.

Ex quibus, &c. Saluo semper, &c.

SVMMA-

S V M M A R I V M.

1 *Verba vbi sunt clara, ibi de voluntate disponētis non dubitatur.*

2 *Sola voluntas attenditur in vltimis dispositionibus.*

3 *Exceptionis natura est separare casus exceptos à praecedenti dispositione.*

4 *Institutus vniuersaliter excepta re, seu fundo particulari illum nihilominus consequitur, secùs ex contraria voluntate Testatoris. 8. 9. Declara nu. 10. 11. 12. & 13.*

5 *Portio in Testamento nulli relicta accrescit hęredi instituto.*

6 *Causa testati trahit ad se causam intestati.*

7 *Institutus in dimidia simpliciter in alia dimidia conditionaliter, deficiente etiam conditione in totum succedit.*

9 *Expressum facit cessare tacitum.*

10 *Voluntas Testatoris expressa, facit cessare tacitam interpretatione legis inductam.*

14 *Portio reseruata ad disponendum non facta dispositione accrescit hęredi vniuersali.*

15 *Dispositio non debet excedere terminos voluntatis disponentis.*

16 *Testator censetur se conformare cum dispositione Iuris.*

17 *Verbum* disponere *intelligitur per vltimam voluntatem.*

18 *Clausula* ad beneplacitum, *intelligitur si voluerit.*

19 *Conditio disponendi resoluitur per mortem non facta dispositione.*

20 *Verba disponendi ad beneplacitum non reddunt dispositionem conditionalem.*

21 *Si mulier dotem sibi dare stipuletur, vt Testari possit, stipulatio committitur, etiamsi intestata moriatur.*

22 *Qui non testatur, cēsetur disposuisse fauore succedentium ab intestato. & nu. 23. & nu. 24. Distingue nu. 25. & nu. 26. 27. & 28.*

29 *Voluntas enunciata, nec redacta ad actum legitimum nihil valet.*

30 *Dum Testator decedit pro parte testatus, & pro parte intestatus, probatur eius voluntas impediendi ius accrescendi.*

31 *Testator an possit impedire ius accrescendi? & nu. 32.*

33 *Testator inter liberos potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus.*

34 *Ius testandi de Iure gentium proficiscitur.*

35 *Solemnitas testandi procedit de Iure Ciuili.*

36 *Ius accrescendi de Iure Ciuili est introductū, & nu. 38.*

37 *In Testamentis inter liberos solemnitas Iure Ciuili inducta non attenditur, sed tantùm ea iuris gentium.*

39 *Fictio in Testamentis specialiter priuilegiatis locum non habet.*

40 *Testamenta ad pias causas, & inter liberos quoad solemnitates aequiparantur.*

41 *Causa liberorum fauorabiliter est pia causa.*

42 *In Testamento ad pias causas potest quis decedere partim testatus, & partim intestatus.*

43 *In dubio non censetur Testatorem voluisse ius accrescendi tollere.*

44 *Tacita voluntas prohibendi Ius accrescendi ex coniecturis deducitur.*

45 *Sola taxatiua in dispositione posita sufficiens est coniectura pro prohibitione Iuris accrescēdi.*

46 *Exceptio alicuius rei ab institutione coniecturam prabet prohibitionis Iuris accrescendi.*

47 *Statutum Luc. in cap. 4. lib. 2. declaratur.*

48 *Stante Statuto Ius accrescendi impeditur.*

49 *An prohibita Iure accrescendi vitietur prohibitio, & subsistat Testamentum, an vero subsistat prohibitio vitiato Testamento. Distingue num. 50.*

ARGVMENTVM.

An Testatore disponente solum de quota hęreditatis, & de alia quota nulla facta dispositione, an accrescat hęredi instituto, maximè si Institutio concepta fuerit cum exceptuatione alterius partis hęreditatis. Item an Testator prohibere possit Ius accrescendi, & ex quibus censeatur tacitè prohibitum.

A D S I T   D E V S.

CONSVLTAT. CCXXXXIX.

ILlustris. D. Romanus Garzonius Nobilis Lucensis Eques S. Iacobi de Spata, & Catholici Regis Hispaniarum Militum Tribunus postremum suum condidit Testamentum, in quo ante Institutum suum hęredem vniuersalem Dñum Franciscum Saluatorem suum filium primogenitum quibusdam oneribus, & obligationibus pręcipuè soluendi DD. suis fratribus quasdam annuas pensiones, praeterea ita disposuit.

Lasso pendente, & indisposto il debito di scudi 700., che Francesco Saluatore mio figlio per il regalo fatto da me alla Sig. Chiara Mansi sua Moglie, del quale ne appare Contratto fatto questo

questo giorno per mano di Ser Lodouico Garzoni, e tutte le gioie che mi ritrouo, & in oltre tutti gl'auanzi esistenti in stabili, mobili, denari, crediti, supellettili, meglioramenti, & ornamenti, e qualunq. altra cosa da registrarsi in vn libro formato à quest'effetto. Il registro de quali auanzi fatto nel prefato libro, intendo, e voglio, che serua di piena, e valida proua, che detti auanzi, & altro non appartengono all'heredità disposta à fauore dell' infrascritto mio herede, mà restano liberi da poterne io disporre ad intiero mio beneplacito. & infra iterum in institutione hæredis. *In tutti li miei beni, stabili, mobili, argenti, suppelletili, ragioni, attioni d'ogni altra qualità posseduti da me fino al presente giorno, (eccettuatene le cose sopra espresse) instituisco mio herede vniuersale Francesco Saluatore mio primo, e dilettissimo figlio.*

Quo condito Testamento cum obierit D. Romanus nulla alia dispositione facta, suborta est inter fratres omnes contentio, quibus nàm spectarent ea bona, & res ab eodē D. Romano comuni Patre post conditū Testamentū sub die 21. Aprilis 1654. eius propria manu subscriptum acquisita, & in dicto libro iuxta expressa in dicto Testamento descripta.

Dicebant enim cœteri fratres non ad Sp. Franciscum vti hæredem scriptum in dicto Testamento, sed ad eos ex capite intestati spectare, & pertinere, cum manifesta legatur in dicto Testamento voluntas Testatoris nō comprehendendi hæc omnia in Vniuersali hæredis institutione, vti deprehenditur ex illis Testamenti verbis. *Lascio pendente, & indisposto, &c.* & paulò post etiam. *Che detti auanzi, & altro non appartengono all'heredità disposta à fauore dell' infrascritto mio herede, mà restano liberi, e da poterne disporre ad intiero mio beneplacito, &c.* Quæ verba cū sint explicita, & clarè testētur voluisse Testatorē ad eū nō peruenire, qui in vniuersa hæreditate tanquam heres ab eo institutus in eodē Testamento successerit, nullā admittūt pari-
1 ter voluntatis quęstionem. Rota *decis. 949. nu pr. vers. Et sic cum in verbis.* coram Buratto, *& dec. 95. nu. 21. par. 11. recent. & decis. 314. nu. 9. recent.* Quæ sola voluntas Testatoris in vltimis dispositionibus totum fa-
2 cit *l. In conditionibus ff. de condit. & demonstr.* cum aliis apud Rotā *dec. 91. nu. 8. 9.*, & hæc fortiùs conuincitur excludendi D. Franciscū Saluatorem suum hæredem vniuersalem institutū à rebus, & bonis in libro præfato adnotatis ex aliis verbis in dicta institutione hæredis expressis. *Eccettuatene le cose espresse di sopra,* cùm propria sit exceptionis natura separare, & excludere casus exceptos in præcedenti dispositione, & sic q in casu præsenti cū habuerit excludendi à dicta institutione, & bonis in ea comprehensis alias res & bona supra narrata, & in dicto libro ad-
3 notata, *l. Nam quod liquide ff. de penu leg.* Rota coram Merlin. *dec. 846. nu. 4.* Thomat. *dec. 97. num. 17.* & in terminis Institutionis Altograd. *cons. 54. nu. 69. lib. pr.* & proindè cùm D. Eques Romanus, nec in Testamento, nec in Actu inter viuos dictos effectus alicui dederit, nec aliquo modo de eis disposuerit, sed quo ad hæc bona intestatus decesserit, fuerūt pariter intestati iure deuoluta ad omnes suos filios.

Nec obstat, prout obijciebatur, q nō obstātibus præfatis verbis per modū exceptionis emissis, & regulari exceptionis natura; Nihilominus in præsēti facti specie dictæ res, & bona nulli specialiter assignata, vel relicta pertinere debeāt ad D. Franciscum primogenitū
4 hæredem vniuersalem in Testamento scriptum per text. expressum *in l. si quis ita 74. ff. de hered. instit.* cuius verba sunt. *Si quis ita heres institutus fuerit excepto fundo, excepto vsufructu heres esto, perindè erit iure ciuili, atque si sine ea re heres institutus esset.* vbi Gloss. in verbo *si sine ea re explicat,* idest sine exceptione eius rei, scilicet fundi, vel vsusfructus, & totū simpliciter debet habere, cū non sit alius institutus: Quotiescūq. enim institutio est de vniuerso patrimonio, exceptio autē fit de re certa, tūc preualet institutio, & exceptio habetur pro non facta, & causa testati trahit ad se causam intestati. Castrens. *in l. quoties §. si duo nu. 4. vers. Nam aut institutio, & nu. 6. ff. de hered. instit.* Hond. *cons. 89. nu. 53. vol. pr.* Peregrin. *de fideicomm. art. 11. nu. 66. vers. Baldus verò.* Surd. *cons. 265. nu. 28.* Gratian. *discept. forens. cap. 87. nu. 20. & seq.* cum pluribus alijs adductis per Bellon. *de iur. accrescend. cap. 10. quæst. 17. nu. 2.* Cuius cōclusionis ea videtur esse ratio, quià cum huiusmodi portio bonorū re vera portio dicatur indisposita, vti deducitur tàm ex eo, quod neq. in Testamēto, nec alibi fuit alicui data, aut assignata, tùm etiam quia sic à Testatore denominatur, ibi, *lascio pendente, & indisposto, &c.* sequitur iuris conclusio, quod portio nulli assignata sua natura accrescat hæredibus institutis, non autem succe-
5 dentibus ab intestato deferatur de quà latè apud Bellon. *d. tract. cap. 7. quæst. pr. nu. pr.*, nàm eò ipso, quod Testator de rebus suis dis-

disponere professus est, ac propterea hæredem sibi scripsit vniuersalem, ad illum vtique deuolui debet totum, & integrum testantis Patrimonium ex causâ testati, quæ potentior est, & ad se causam intestati trahit. vt benè probant text. *in l. interdum* 13. §. *pr. vers. Denique ff. de hared. institut. l. si quis ita* 33. *ff. eod.* In quâ lege in fortioribus etiã terminis statuitur, quod hæres institutus simpliciter in dimidia, in alia verò conditionaliter, & conditione deficiente alio hærede nõ scripto, vel substituto, in totum hæres haberi debeat. *& in l. quoties* 13. *C. eod. l. cohæredi* 41. §. *fin. ff. de vulgar. & pupillar.*

Sed verè, aut inspecta legis autoritate, siuè voluntate Testatoris attenta non reperio prædd. obiectiones adaptari rei nostrę.

Voluntas enim Testatoris saltem tacita, aut præsumpta hoc efficit, & inducit, vt in rè certa, vel in quota hæreditatis institutus nullo alio dato cohærede in cœteris rebus, vel partib⁹ hæreditatis in vniuersa succedat hæreditate, dum enim Testator aliquem hæredem instituit nullo alio dato cohærede, ex asse quoque hæredem facere voluisse præsumitur, certasque res non restringendæ institutionis causa enumerasse, & nominasse, ne aliàs hàc sublata præsumptione, contraria indè oriatur, quod voluerit pro parte testatus, pro parte verò intestatus decedere cõtra iuris nostri sanctionẽ, atq. sic actum inutilem præsumendũ sit facere voluisse potiùs, quod credendum non est, vndè dictarum legum dispositionem inniti præcipuè in præsumpta tacitaque Testatoris mente non videtur ambigendum, prout animaduertunt Salycet., & Ang. citati in contrarium *in dicta l. quoties C. de hared. instit.* Bald. *in l. vnica nu.* 23. *C. Quando non petent. part.* Cuman. *d. l. quoties*, §. *si duo nu.* 4. *ff. de hared. instit.* Rubeus inter Repetentes *in l. Non solum* §. *morte nu.* 365. *ff. de nou. oper. nunciat.* Emanuel Consta *in c. si Pater* in verbo *In re certa num.* 14. *vers. Ego in primis*. Cessare igitur necesse est omninò prędatarum legum autoritatem vbi deficit earumdem decisionum causa, nempè tacita, & coniecturata voluntas, dùm contraria apparet manifesta, & expressa, non modo ex regula, quod expressum facit cessare tacitum, ex quo eius maior est virtus. Menoch. *cons.* 111. *nu.* 39. *& cons.* 296. *num.* 77. cum aliis pluribus etiam in proposito relatis à Barbos. *axiomat. iur.* 89. *per tot.*, sed etiam quia in indiuiduo, quod voluntas Testatoris expressa faciat cessare tacitam, quæ per legis interpretationem inducitur, pluribus probat. Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib.* 12. *tit.* 17. *nu.* 2. 3. Et eo magis, quia voluntas expressa Testatoris nostri non deducitur solum ex verbis limitatis, quibuscum institutionem conceperit, quo casu fortè ad hunc effectum dubitari posset an esset sufficiens expressio, quæ derogare posset tacitæ legis interpretationi in huiusmodi casibus inductæ, prout dubitare videntur in his ter-
11 minis. Imol. *in d. l. quoties* §. *si duo nu.* 38. *ff. de hared. instit.* Alex. *cons.* 162. *num.* 9. *lib.* 2. Crott. *cons.* 365. *nu* 9. 16. *lib.* 3. Ruin. *cons.* 36. *nu.* 5. *& cons.* 91. *num.* 15. *lib.* 2. Decian. *cons.* 40. *nu.* 9. *lib.* 1. Caball. *cons.* 49. *nu.* 21. 22. *lib. pr.* Verùm ex specifica declaratione mentis, & animi sui consulto emissæ, & sæpiùs repetitæ, vt ostenderet D. Franciscum Saluatorem hæredem instituere voluisse in rebus, & bonis tantummodo vsque in illam diem conditi Testamenti ab ipso Testatore possessis, & acquisitis, in cœteris verò in futurum ab eo acquirendis, & in libro adhoc destinato describendis noluisse hæredem fore, nec à sic descripta in ei⁹ institutione facta comprehẽdi. Licet enim Testator in institutione hæredis dixerit. *In tutti li miei beni, &c. posseduti da me fin' al presente giorno, eccettuate le cose espresse di sopra, instituisco mio herede vniuersale, &c.* & sic videantur adaptari termini citatæ *l. Si quis ita* 74. *ff. de hared. instit.* (quod tamen iuxta iuris regulas assentiri non possumus; Aliud quidem est hæredẽ instituere vniuersalem excepto tali fundo, vel alia re particulari, & in his terminis lo-
12 quitur text. *in d. l. si quis ita* 74., qui longè abest à themate nostro. Aliud verò est instituere hæredem non in tota hęreditate, sed in quota, prout sunt verè termini nostri,) Dato tamen, quod conuenirent, tunc dicta lex obstaret, si verè Testator supra nil aliud egisset, quam dinumerare, & exprimere res & bona, quæ ab vniuersali institutione adiecta exceptione excluserat; Verũ secus omninò res se habet, & quia in eorum enumeratione tantummodo, prout in lege prędata, non sistit nostri Testatoris oratio, qui potiùs post exactam declarationem eorum, quæ ab institutione D. Francisci Saluatoris excluserat; pro certiori testimonio suæ voluntatis addidit. *Il registro de quali auanzi, meglioramẽti, & altro nel prefato libro intendo, e voglio, che serua di piena, e valida proua, che detti auanzi, & altro non appartengono all' heredità disposta à fauore dell' infrascritto mio herede, mà restano liberi, e da poterne io disporre ad intero mio beneplacito.*

Quamuis

Quamuis ad effectum, ut intelligatur prohibitum Ius accrescendi hæredi instituto in rebus in institutione non compræhensis pacificentur per Doctores hi termini, nempè, aut fiat per Testatorem prohibitio particularis, & specifica non succedendi in certis rebus, vel quod instituatur heres vniuersalis excepto fundo, vel alia re particulari, vti depræhenditur ex suppositione doctissimi Belloni *de iure accrescend. cap. 10. q. 17. in princ. vers Primus, &c.*

Nec refragatur, vt addebatur, quod reseruatio illa facta per Testatorem, ac exceptio personæ D. Francisci hęredis in illis verbis. *Intendo, e voglio che serua di piena, e valida proua, che detti auanzi non appartengono all' heredità disposta à fauore dell'infrascritto mio herede*, non fuerit simplex, & absoluta, vel directa ad omnimodam, & totalem exclusionem dicti D. Francisci hæredis, quasi ex voluntate Testatoris debuisset esse contentus rebus cum prædicta exceptione sibi relictis, sed fuerit vestita, ac declarata à ratione ibidem adiecta, propter quam inducebatur ad talem reseruationem, & exceptionem faciẽdam, nimirùm, vt ea bona sibi libera, ac præcipuà remanerent ad effectum de eis ad arbitrium, ac liberum beneplacitum disponẽdi, ut ex immediatè sequentibus verbis, *mà restano liberi, e da poterne io disporre ad intero mio beneplacito*. Vndè tria resultent; Primũ, quod huiusmodi reseruatio, ac exceptio nõ potest considerari, nisi vti quædam dispositio conditionalis, concepta nimirum à Testatore sub conditione potestatiua futuræ dispositionis, ibi; *da poterne io disporre, &c.* quaquidẽ conditione defecta propter talẽ nouã faciendã dispositionẽ omissam, ea portio ita reseruata ad hæredem vniuersalem in Testamẽto scriptum integrè deferatur iuxta dispo.
14 sita *in l. vnica §. sin autem aliquid C. de Cad. tollend. §. His ita definitis, vers. In his itaque.* Secundum, quod reseruatio, & exceptuatio prædicta vti limitata, & restricta ad dispositionem, quam D. Romanus de rebus ita reseruatis, & exceptis facere voluisset, non potuit, nec debuit effectum vltrà intentionem operari, sed ad suos terminos limitari, & re-
15 stringi ad reg. text. *in l. Cancellauerat ff. de ijs, quæ in Testamento delentur.* Tertiũ, quod cum D. Romanus de rebus prædictis, ac vt supra reseruatis nullam deinceps per spatiũ nouem annorum dispositionem fecerit, propter quam dumtaxat, & non aliàs, ut supra dictum est, declarauerat, *che dd. auanzi non appartengono all' heredità disposta à fauore del suo herede*, & quidem per illa verba præsentis temporis *non appartengono* ex sumi debet interpretatio, quod eadem met bona reseruata, de quibus noluit, cum posset, disponere, ad hęredem ab eo scriptum deinceps pertinerent iuxta dispositionem iuris, cum
16 quo volũtatem suam propterea conformare voluisse censetur *l. 3. C. de Testam. milit.* Bellon. *de iur. accresc. cap. 7. q. 10. nu 31. 32.*

Quò verò ad voluntatẽ Testatoris, si agatur de expressa, nullibi legitur in eius Testamento, quod expressè disposuerit de prærebus reseruatis ad fauorem DD. Fratrum.

Tacita verò eiusdẽ Testatoris volũtas ad fauorẽ DD. Fratrũ non solũ non resultat vt dicebatur ex coniecturis ex Testamẽto desũtis, sed potiùs contra ipsos plura vrgeãt ad coniecturanda, imo ad comprobandam cõtrariam voluntatem Testatoris.

Primò enim perpendebãtur ea verba, *lascio pendente, & indisposto*, & inferius, *e da poterne io disporre ad intero mio beneplacito*, quæ profectò indicare videantur, pro tunc dispositionem nullam factam fuisse, nec fuisse talem reseruationem ordinatam ad fauorem DD. Fratrum, vel alterius extraneæ personæ, sed resultare dumtaxat quãdam suspensionẽ volũtatis quoad reseruata, pro quorum dispositionis complemento requirebatur vlterius particularis dispositio, seu declaratio, implicat enim contradictionem, quod ex eisdem verbis, quę declarant portionem indispositam remanere, & ex quibus Testator reseruare sibi facultatem, & beneplacitum vlterius disponendi profiteretur, dicatur inducta dispositio ad fauorem alicuius particularis personæ; nàm verbum *disponere* in hoc casu non potest intelligi nisi de alia dispositione diuersa ab ea, de qua in pręsenti, & quidem similis naturæ videlicet per viam
17 vltimæ voluntatis ad text. *in §. vltimo circa med. instit. quib. ex caus. manumittere non licet §. disponat Auth. de nupt.* Rot. *decis. 879. nu. pr. par. 4. diuers.* Peregrin. *d. art. 40. n. 58.* prout etiam liberum, ac integrum beneplacitum sibi reseruatùm, quo equidem ad fauorem qualiscũq. etiã extranei D. Testator vti poterat, satis sufficienter excludere videtur quãcumq. tacitã vocationem DD. Fratrum, vel alterius de pręsenti, ac resolui in hunc
18 sensũ, si ipse voluerit, si sibi placuerit, &c. adnotata per Bart. *in l. Centesimus §. fin. ff. de verb. oblig.* vndè declaratione voluntatis non facta extinguatur omnis concessio, seu beneplacitum per eius mortem, quasi condi-
18 tione defecta, ita Peregrin. *de fideicomm. art. 40. nu. 54.*

Secũdò magis vrgere dicebatur alia verba

ba Testatorisin §. *& all' incōtro*, ibi. *Non intēdo, che d. cessione, e renūtia s' estēda à quello, che da altre parti potesse peruenirli, ne acciò che dal prefato giorno in auanti potessi accumulare, e lasciarli*, ex quibus euidenter deducitur actum prædictum reseruationis, & suspensionis eiusdem Testatoris intentionem non præseferre propriam, ac præsentem dispositionem ad fauorem DD. Fratrum, nec minus eorum vocationem ab intestato, sed ad talem effectum vlterius fore necessariū actū positiuum relinquendi, seu disponendi ibi, *e potessi accumulare, e lasciarli*.

Nam, præterquamquod ex comuni Do-
20 ctorū placito *in l. Centesimis §. fin. ff. de verb. obligat.* vti respondens obiecto Peregrin. *in tract. de fideicomm. art* 40. *nu.* 61. *vers. Non obstat sequens fundamentum, &c.* ait, verba illa *da poterne disporre ad intero mio beneplacito* non reddunt dispositionem conditionalem, quia possunt videri adiecta eo intuitu, vt scilicet alienare, & disponere de eis posset per quos modos sibi magis placuerit, & sic huiusmodi dispositio conditionalis non redditur, & pulcher est textus pro tollendo excogitato in dicta dispositione cōditionis ar-
21 gumēto *in l. si mulier dotem* 25. *C. de iure dot.* vbi si mulier à viro dotem sibi dari stipuletur, vt de ea testari posit, cum non conditionem, sed causam contineat, inquit textus, intestata quoque muliere defuncta stipulatio committitur.

Quatenus etiam subsisteret asserta conditionalis reseruatio, concedere tamen non possumus, non fuisse per D. Romanum adimpletam; Licet enim aliud non condiderit Testamentum, illud nihilominus non faciēdo censetur disposuisse in succedentes ab in-
22 testato text. *in l. Si cum Testamentum nullum tertia*, & clariùs *in l. conficiuntur* 8. ibi. *Quoniam creditur paterfamil. sponte sua his relinquere legitimam hæreditatem ff. de iure codicillor.* Et propterea comuniter nullo contradicente firmant DD., quod reseruata facultas de rebus particularibus, àut quantitate certa disponendi censetur adimpleta etiam nullo condito Testamento, dùm enim permisit ad proximiores deuolui permisiuè in
23 eos disponere censetur. vti trad. Bald. *in l. Cum filio* 21. *nu.* 4. *ff. de leg. pr.* vbi quod instituta cum ea qualitate, quod posset ad libitum disponere de mille aureis, si decessit ab intestato, censetur disposuisse. & Baldo alleg. trad. Curt. Iun. *cons.* 4. *nu.* 5. quod sub potestate ad libitum disponendi comprehendatur etiam successio intestati, & in fortioribus

Natta *cons.* 122. *nu.* 10. vt quod si fiat donatio, cum ea conditione, quod ipso donante aliter disponente habeatur pro non facta, si contingat donationem reuocari, censeatur ipso Iure donatorem de illis bonis disposuisse in venientes ab intestato, & sic verificatam esse conditionem prædictam *aliter disponente, &c.* latè de Franch. *dec.* 45. *n.* 2. vbi qui habet facultatem disponendi, quamvis non disponat per Testamentum, aut aliam vltimam voluntatem, nec inter viuos; quia tunc per actum facti videtur disponere in eum, qui est successurus ab intestato, & in fine iterum ibi videtur per Actum facti disposuisse in eos, ad quos de iure eius hæreditas spectat, & iterum in *dec.* 600. vbi reprobat distinctionem factam à Thesaur. *de-*
24 *cis.* 97. an scilicet reseruata sit facultas testādi certæ rei, & tunc ad hæredes ab intestato non transeat dicta res, an verò reseruata sit certa res, aut à sūma ad disponendum, & tūc cēseatur d. summa ad successores ab intestato deuolui, prout comuniter reprobatur ab
25 omnibus. Surd. *decis.* 272. *per tot.* & præsertim *nu.* 9. vbi ex Baldo, qui non testatur expresse, videtur testari tacitè, & si bona in venientes ab intestato transeunt ex tacita defuncti voluntate, & benè *nu.* 12., quod inter alias vltimæ voluntatis dispositiones extat illa, quæ tacitè fit in successores intestati, *ergo*, (vt ipse concludendo inquit,) *dicitur disposuisse, qui intestatus decessit*. & *ex num.* 14. 15. 16. probat id eo magis procedere stan-
26 tibus adiunctis verbis *ad Beneplacitum, seu ad libitum sua voluntatis*, & *num.* 25. respondet obiecto, quod fieri posset etiam in terminis nostris, nempè quod successio ab intestato deferatur à lege, ideoq. dici nequeat hominis dispositio, respondet, inquam, duplici ratione; Prima, quia licet ea dispositio principaliter legi tribuatur, quia tamen decedēs videtur voluntatem suam accomodare secūdum legem, ideò appellatur etiam dispositio hominis; Secundà, quia satis dicitur hæreditas deferri ab homine, quia cum decedens potuerit illam adimere à venientibus ab intestato, & non ademerit, ita videntur ab eo consequuti, non autem à lege plures allegās Peregrin. *de fideic. art.* 40. *nu.* 59. Fontanell. *de pact. nuptial. clausul.* 4. Gloss. 23. *ex nu.* 9. Giurba *cons.* 55. *nu.* 11. 17. *vsque in fin.* Mastrill. *dec.* 277. *per tot.* Cancer. *var. resolut. lib. pr. cap.* 2. *nu.* 113. *& seq.*, & plures alios allegat Hodiern. *ad dicta dec. Surdi* 272. Mutta *decis.* 49. *per tot.* & benè Monac. *decis. Bonon.* 71. *n.* 80. *& seq.* vbi fortiùs conclusionis ve-

veritatem ait admitti, quando dictum est, & reseruata facultas disponendi *ad beneplaci-*
27 *tum* de certis rebus. & ita quoque Gratian. *cap.50 nu.22.23.* ibi. Maximè si in reseruatione disponendi adsint verba *pro libito vo-*
28 *luntatis*, quæ trahuntur etiam ad impropriã dispositionem, & permissiuam Borgnin. *dec.* 12. *nu.*12.13. *par.*4. latè videndus Castillo *lib.6. cap.*113. *ex nu.*33. *vsq. in fin.*

Et proindè non vrgent, quæ subijciuntur, nullibi constare de expressa D. Romani voluntate, neque de tacita ex coniecturis elicitis ex ipsomet Testamento, quinimò ꝙ ex eo plura resultent contrariæ voluntatis argumenta, quia dixerit, *Lascio pendente, & indisposto*, & inferius *da poterne io disporre ad intero mio beneplacito*, quæ verba indicent pro tunc dispositionem nullam factam fuisse fauore filiorum, aut alterius extranei, & declarent potiùs ex eorum natura quandam suspensionem voluntatis quoad reseruata, pro quibus requirebatur vlterius particularis dispositio.

Non enim probare nituntur dd. fratres, vt vidimus, ex dicta reseruatione, aut ex dicto Testamento resultare voluntatem, & dispositionem iam in esse deductam D.Romani Patris eorum fauore bonorum reseruatorũ, sed dicimus quidẽ per obitũ suum lõgè post sequutum nulla facta expressa dispositione bonorum reseruatoru m insurgere tacitam.& permissiuam fauore suorum filiorum, & in eius intestata successione primum locum de iure habentium; Itaut censeatur in eis filios tacitè hæredes instituisse ex supra dictis, & ꝓbatis. Et nihil propterea stringunt in proposito allegatæ in contrarium Rotę Romanæ
29 apud Seraphin. *dec.*1357. *n.*5. 11.*& dec.*12. *nu.*28. *& dec.*129. *nu* 6. 7. *par.* 8. *rec.* prout nec etiã Menoch. *cons.* 42. neq. Corn. *cons.* 149. *nu.*7. 10. *vol.*3. quia tendunt ad probandum, quod voluntas enunciata non autẽ redacta ad Actum legitimum nihil prodest, quod nihil habet comune in rè nostrà, in quà non contendimus probare intentionẽ DD. fratruum ex enunciata voluntate Patris in dicto Testamento; sed ex eo, quia dum in extraneos non disposuit, censetur fauore filiorum, & proximiorum ab intestato disposuisse.

Cum voluntas igitur Testatoris patens, & manifesta adeo fuerit, vt verè non sine causa illi nota impugnari valeat, nempè voluisse D.Franciscum Saluatorem hæredem institutum nullam partem habere ullo vnquam tempore posse residui hęreditatis, & eius bonorum, quæ ab eodẽ Testatore acquiri post diem facti Testamenti contigisset, sequitur necessariò dicendum prohibitum hoc modo fuisse Ius accrescendi, & omnem accretionẽ, quæ fortè aliàs de Iure D. Francisco tanquã in quota vniuersali hæreditatis instituto accreuisset, sed eam quotam, quam illi abstulit, ad successuros ab intestato deuolui; Dum enim Pater inter liberos disponit scienter, & consulto de parte suæ hæreditatis ex Testamẽto, partẽ verò ab intestato relinquit diuidendam, nõ aliter est probanda defuncti voluntas, quod voluerit Ius accrescendi impedire, eo enim ipso quod decedit pro parte testatus, pro parte verò intestatus, apparet
30 iure speciali vti voluisse, quod à legibus ipsis parentibus indulgetur. vt benè animaduertit Cagnol. *in rubr. C. quando non pet. par. sub nu.*13. Solum autem superest videndum an cum voluntate D.Romani Testatoris, potestas concurrat, neque iuris Autoritas resistat. Qui articulus, nempè an possit per Te-
31 statorem Ius accrescendi in sua dispositione prohiberi, varijs subijcitur DD. sententijs, vt demonstrat Bellon. *cap.*10. *q.*16. *per totum.* Comunis tñ est, quod in ijs casibus, in quibus non sequitur inconueniens; Imò lex concedit, quem pro parte testatum, pro parte verò intestatum decedere, tunc posse per Testatorẽ impediri instituto hæredi ius accrescẽdi, & acquisitionẽ aliarũ, præter ea, in quibus fuit specialiter institutus, vti de comuni, & à nemine impugnato Iudicio testatur d.
32 Bellon. Iun. *cap.*10. *q.*16. *nu.* 15.

Specialis autem præcœteris, & Themati nostro conueniens est casus Testamenti conditi à Patre, vt inter liberos suos propriam hæreditatem distribuat, in quà distributione potest pro parte testati, pro alia parte intestati titulo suam hæreditatẽ inter ipsos filios repartiri, & ità conclusionem nostram probant *in d. l. ius nostrum non patitur 7. ff. de reg. iur.* dispositionem declarant, & ab ea
33 excipiunt Patris Testamentum. Dec. ibi *n.*8. *vers. Et pari ratione, &c.* Bursatt. *cons.* 84. *nu.* 11. & alij relati per Bellon. *de iure accresc. cap.*5. *q.*41. *nu.*13. & clariùs comprobat *cap.* 7. *quæst pr. nu* 18. & rursus *cap.*10. *quæst.* 16. *nu.*18. quibus in locis ita receptũ esse testatur, ꝙ non solum tãti Doctoris autoritate firmatur, sed ratione quoque comprobatur.

Primò, quia licet ius testandi ab origine de Iure gentium proficiscatur iuxta tradita
34 per Oynotom. *instit. tit. de Testam. ordinand. ex nu.*14. *vsq. in fin.* latè Pascal. *de patr. potest. par.*2. *cap.*8. *nu.*3. Quo tamen ad illius solem-

solẽnitates requisitas, & formã traditam esse
35 de Iure Ciuili nõ dubitatur. Oynotom. vbi supra Vasq. *de succ. lib.1. §.pr.n.1.vers.Tertio fuit opinio, & vers.Vndè cum oẽs,&c.* Pascal. vbi supra *nu.*3. Menochi *cons.*20. *n.* 23.
36 & præcipuè,quod Ius accrescendi fuerit Iure ciuili introductum trad. Crass. *recept. sent. §.Ius accrescendi quæst.pr.* & post alios Bellon. *eod. tract. cap.2. quæst.pr. num.*1. In Testamentis autem inter liberos omnis relaxatur solemnitas, & forma à Iure Ciuili introducta, & solum attenditur solemnitas Iu-
37 ris gentium. *l.hac consultissima §.ex imperfecto C. de Testam.* Gratian. *cap.*219. *num.* 22. Fusar. *cons.*41. *nu.*17. Pascal. *de patr. potest. par.2. cap.8. nu.*13.*& seq.* Rota *dec.*289. *nu.* 2. *par.*19. *& dec.*19. *nu.*4. Rota *decis.*289.*nu.* 2. *par.*10. *& decis.*19. *nu.* 4. *par.* 11. *recent.* Vndè sequitur, quod Ius accrescendi ideò adinuentum, ne quis decedat pro parte testatus,& pro parte intestatus, vt potè solẽnitas Iuris positiui nõ attẽdatur inter liberos,inter quos solũ ius gentiũ seruatur; Et quãuis ex
38 dispositione *d. l.ius nostrũ,&c.*ibi,*earũq; rerũ naturaliter inter se pugnia est, vt testatus, & intestatus quis sit, contrariũ statui videatur.* Aduertendũ tñ ius accrescendi ex iure Ciuili introductũ esse, nonautem ex iure naturali, vel gentium fluxisse, licet ad exemplum, & imitationem Iuris naturalis, & sic quodamodo per fictionem, quæ fictio in Testamentis specialiter priuilegiatis locum non habet, vt
39 latiùs explicant. Gomez. *var. resolut. tom.pr. cap.10 de Iure accrescend. num.*11. *&* 15. & clariùs *in vers.Sed pro vera solutione, &c.* quem sequitur Rubeus *resolut. cap.*10.*n.*602. *vsque ad nu.*608.

Quod aliâ quoq. ratione comprobatur; nempè quia Testamenta ad pias causas, & inter liberos æquiparantur, & quoad remissionem solemnitatum ijsdem fruuntur pri-
40 uilegijs, Tiraquell. *de priuileg. piæ causæ priuileg.*5. Rota *dec.*321. *nu.*2 *par.*4. *to. pr. rec. & decis.*198. *nu.*2. *par.*7. *& dec.*166. *nu.* 2. *& seq. par.*8. *recent. & decis.*289.*nu.*23. *par.* 10. *recent.* Imò iuxtà aliquorum sententiã liberorum causa fauorabilior est,& maiori priui-
41 legio digna, quam ipsamet pia causa,vt pluribus probat Andreol. *contr.*346.*nu.*17.*par.* 5. Contr. *discept. forens. cap.*77.*nu.*24. Rota *dec.*74. *nu.*9. *par.*2. *diuersor.*

Cum autem verior, & receptior sit inter Doctores sententia, quod in Testamento ad pias causas condito possit quis decedere
42 partim testatus, & pro parte intestatus, vti depræhenditur ex latè traditis per Bellon. *de iure accrescendi cap.5. quæst.4. nu.* 14. *& cap.* 2. *quæst.pr. nu.*10. *& cap.7. quæst.*10. *nu.* 38. 39. & Rubeus *resolut. cap.*10. *nu.*590. *& seq. & nu* 609. vbi de veriori testatur. Ita quoq. pari, & maiori etiam ratione idem statuendum est in Testamento Patris filiorum fauore emanato, cũ æquè, & magis etiam ex supra firmatis priuilegiatum est.

Neq; vim pariter vllã habet, quod iterũ obijcitur de nõ apparẽte volũtate Testatoris prohibendi ius istud accrescẽdi;quia, vti dicitur, necessaria fuerat expressa prohibitio,quã nullibi in Testamẽto legi dicitur, vel saltẽ tacitã ex coniecturis quidem legittimis, & vrgentibus resultantem, aliàs in dubio non cẽseatur Testatorem Ius accrescẽdi prohibere vo-
43 luisse ex autoritate Bellon. *d. cap.* 10. *quæst.* 19. *num* 7.

Nàm ex eiusdem Belloni doctrina, & regula tradita in eodem *cap.* 10. *q.* 19. *num.*5. aduertendum est, quod id, quod circumfertur axioma, ius accrescendi non censeri per Testatorem sublatum, nisi euidentissimè cõstet eiusdem Testatoris voluntas, non procedere, nec admitti in ijs casibus, in quibus fieri potest saluo Testamento, & Testatori permittitur pro parte intestato prò parte ve-
44 rò testato decedere, tunc enim tacita etiam sufficit prohibitio. Quæ tacita mens necesse est quidem,vt ex aliqua legittima coniectura colligatur, vt subdit ibi Bellon.*nu.*7., quo casu, quando nempè deficit aliqua legittima coniectura, in dubio ait Bellon. pro non prohibitione pronunciandum sit; & summò quidem Iure, dum Testator nihil contrariũ dixerit, ex quo argui, aut coniectura assequi non licet, ipsum voluisse prohibere, in hoc dubio præsumendum est, potiùs voluisse ius accrescendi permittere, quam suum Testamentum inualidum sic reddere.

Hinc est, quod sola taxatiua in institutione posita præbeat legittimam, & sufficientem coniecturam voluntatis Testatoris prohibendi ius accrescendi, vt latè probant
45 ab eodem Bellono cumulati *ibi num.* 25. vbi *nu.*26. 27. *& nu.*31., respondet contrarias autoritates non procedere in ijs casibus, in quibus cessat absurdum, quod Testator decedat pro parte testatus,pro parte verò intestatus; in his enim sufficere ait solam prohibitionem, quæ fit per institutionem cum taxatiua coniunctam, prout est Testamentum inter liberos, de quò nunc agimus, & in quo dictum inconueniens cessare supra probauimus;Et hinc resultat discrimen, quod inter institutionem exceptiuam, & limitatiuam

assertur, quia hæc ex iam dictis potissimum in terminis nostris sine difficultate infert sua natura legittimam coniecturā volūtatis prohibendi ius accrescendi; Illa verò exceptiua
46 quoq.non absq.ratione assertur à Bellon. *nu.* 24. *d. q.* 10. pro coniectura prohibitionis, & innititur in sæpius citata *l.si quis ita* 74., quæ licet primo intuitu contrarium innuere potiùs videatur non ita tamen apparebit vnicuique eam introspicienti; Licet enim ibi institutus non obstante adiecta exceptione totum perceperit,non ideò tamen hoc euenit, quia voluntas non appareret prohibendi, quā clarā præseferebat exceptiua illa oratio, sed ex defectu potestatis, quia nō versabatur dispositio in ijs casibus,in quibus a lege permitteretur, quod pro parte decederet intestatus, & pro parte testatus, quod si in ijs casibus emanasset dispositio, & legis autoritas non obstitisset,certè quidèm volūtas meliùs probari non potuisset, quod idem apertè docere videtur idem text. vbi nō accreuit hæredi fundum ex voluntate Testatoris, sed potiùs eius voluntati iuris autoritate se opposita, ut benè percipitur ex illis verbis *perinde erit Iure ciuili,atque si sine ea re hares institutus esset*, quasi dixerit, perindè, ac si Testator voluerit sinè exceptione illius rei hæredem vniuersalem instituere.

Quæ si sola sufficiunt, multò magis adesse huiusmodi prohibitionē in Testamento nostro concludendum est,cum adsunt verba similia æquipollentia, & valdè etiam efficaciora ad conuincendum, voluntatem Testatoris eam fuisse, vt reliquum suæ hæreditatis D. Francisco Saluatori non accresceret, quàm quæ deduxit exemplificando Bellon. *d. q.* 19. *nu.*10.11.12.13.cum,vt idē Bellon.*ibi n.*15. addit, & ego supra quoq. ex Cagnolo probaui, vt adhoc cēseatur Testatorē expressim Ius accrescēdi prohibuisse q non sit necesse, per hæc præcisa verba dixerit, *Prohibeo ius accrescendi*; verùm sat est, quod ex verbis ab eo prolatis hæc prohibendi voluntas colligatur. Meliùs tamen, & clariùs, & efficaciùs nullum alium huiusmodi voluntatem in suo Testamento explicuisse crediderim, quā D.Romanus fecerit.

Sed fortiùs etiam huiusmodi prætensam Iuris accrescendi titulo totius hæreditatis acquisitionem sustulit Statutum nostrum in *cap.*4. *lib.*2.,quod iuris comunis dispositioni, quæcumque sit, derogando,siuè potius ex eo iure comuni subortas inter DD. altercationes impedire intendens statuit, quod institutus in re certa,quāuis in reliquo hæreditatis, alius scriptus hæres non fuerit, admitti non debeat ad vniuersalē totius hæreditatis successionem,ex quo Statutū validè potuit iuris comunis dispositioni derogare, quia disponit non circa ea, quæ de Iure naturali,sed iu-
47 re positiuo dimanant; vt benè trad. Viuius *decis.*541. *nu.*7. cum alijs relatis à Giouagn. *cons.*70. *num.*33. *lib.pr.* quo stante Statuto cessare Ius accrescendi, & absurdum deductum ex regula supradicta, quod nemo possit decedere pro parte testatus,pro parte verò intestatus,& ita hoc Statuto stāte reliqua bona hæreditaria, quæ ab institutione Testamentaria, & expressa Testator omninò exclusa esse voluit, hæredum fieri ab intestato
48 tradunt Gomez. *variar. resolut. lib. pr. resolut.*10. *sub nu.*11. *sub vers. Sed magis*. Peregrin. *cons.*145. *n.*3. *lib.*5. & diligentiùs enumerati à Bellon. *de iure accrescendi cap.*5. *q.* 41. *nu* 15.16. & iterùm *cap.*10. *q. pr. nu.*20. & latiùs *cap.*10. *quæst.*6. *per totam*, & *quæst.* 16. *nu.*19.

Nec obstat, quod Statutum prædictum non videatur applicari casui præsenti,cum in eo appareat nec absolutè, simpliciter,nec vniuersaliter inductam fuisse prohibitionē iuris accrescendi, ac propterea cessare dispositionem *l.ius nostrū de reg.iur.*, sed cū anceps admodum atque ardua, & inter DD. valde agitata esset illa Iuris quæstio, an institutus in re certa nullo alio hærede scripto admittendus esset ad totam hæreditatem per ius accrescendi, an potiùs ad hæredem ab intestato hæreditas deferretur, vel etiam, an tali casu vitiaretur Testamentū ob non scriptū hæredem vniuersalem; Statutū voluit tales quæstiones dirimere, seu potiùs de medio tollere mediante dispositione ibidem adiecta, non ad tollendum simpliciter, & generaliter ius accrescendi, sed prouidēdo in eo casu dumtaxat, in quo esset quis institutus in re certa, in quo nos non versamur, sed in alio institutionis videlicet hæredis,& quidem vniuersalis, in quo Statutum nihil disponit.

Immò potiùs eiusdem Statuti dispositionē fauere admodum videatur D.Frācisco; dùm regulam ibi positam etiam de instituto in re certa expresè limitat, quando institutus in re certa esset de liberis Testatoris, quem eo casu pro instituto vult haberi, vt ibi supponitur, in vniuerso patrimonio, alio hærede non dato.

Quia verùm est iure comuni inspecto, & attentis inter sese discrepantibus DD. sentētijs non modicæ controuersiæ remanere subiectum articulum, an prohibito iure accrescendi

scendi à Testatore, vitietur prohibitio, & subsistat Testamẽtum, an vero subsistat prohibitio vitiato Testamento, & sic eo sublato res tota reducatur ad causam intestati; &
49 Bellon. qui singulorum DD. mentem sedulò perquisiuit in citato *cap. 10. q. 17.* distinctionis medio difficultates aperuit, & ait, quod si institutio hæredis est vniuersalis, prohibi-
50 tio verò iuris accrescendi particularis, vt est casus *in d. l. si quis ita* 74. eo casu cõtra Bartolum comunis fit, vitiari ipsam prohibitionem, seu exceptionem, & ea non obstante, scriptus hæres vniuersam hæreditatem consequatur, vt ibi *nu.* 1. 2. Prout etiam in altero simili casu, (qui noster est) idem statuit *nu.* 3. 4. nempè cum hæres scriptus non est in tota hæreditate, sed in quota, & in reliqua parte hæreditatis prohibitum est à Testatore Ius accrescendi, &c. Et hisce duobus casibus contradictores non reperisse testatur. Plurimum autem adesse contentionis inter DD. subiungit *num. 6. vers. Tertius est casus, &c.* Quando Testator non instituit hęredem vniuersalem cũ exceptione rei particularis, nec in quota tamen hæredem fecit, sed in re certa, & particulari instituit adiecta prohibitione iuris accrescendi, & in hoc casu ait, plerosque ancipites fuisse in discernendo, quæ sit receptior sententia. Et proindè Statuentes nostri nolentes iuris ambagibus, & contentionibus DD. ciuium suorum successiones relinquere expositas; hunc tertium casum, quem dubium esse præseferunt, dicti Statuti autoritate certum, & determinatum esse voluerunt, nempè subsistere prohibitionem, vt plus consequi non valeat vltra rem certam sibi relictam, & Testamentum nihilominus esset validum, itaut reliqua bona ad succedentes ab intestato transirent; Præterquam si Institutus in re certa esset de liberis Testatoris, quibus, & eorum fauore reliquit, vt plus etiam consequi possint, si plus ei de iure concederetur. Quia non est verisimile, quod Statutum in casu difficiliori Statuit, idem etiam in faciliori statuere noluerit, nempè cum est institutus hæres in quota hæreditatis.

Ex quibus, &c.

Pro Illustris.

MARIA BRIGIDA SPINVLA GENTILI Genuensi.

Manutentionis, seu Immissionis in possessionem Feudi, tanquam hæredis.

S V M M A R I V M.

1 *Summarium Iudicium manutentionis dicitur pręparatorium ordinarij Iudicij.*
2 *Summarium manutentionis Iudicium declarat quis in ordinario Iudicio debeat esse Actor, vel Reus.*
3 *In summario Iudicio quisque ex litigantibus dicitur Actor, & Reus.*
4 *In summario manutentionis Iudicio queritur, quis stare debeat in possessione, donec Iudicium ordinarium terminetur.*
5 *Summarium Iudicium manutentionis in omnibus differt à Iudicio retinendę ordinario.*
6 *Summarium Iudicium manutentionis non admictit, quæ possessorium Iudicium, vel petitorium ordinarium concernunt.*
7 *In summario manutentionis Iudicio obtinet, qui possidebat tempore mota litis, vel præcepti Iudicis, aut manus per eum apposita.*
8 *In hoc summario non admittitur probatio iusta vel iniusta possessionis.*
9 *Sola corporalis detentio, non autem possessio, prout iuris attenditur.*
10 *De modico præiudicio agitur in hoc summarijssimo Iudicio.*
11 *Possessione alterius probata, præcipi debet alteri, ne illum molestet.*
12 *Ex possessione defuncti vti non traslata de iure in haredẽ non datur hęredi manutentio absq. noua apprahensione.*
13 *Possessio bonorum feudalium transit in successorem absque noua apprehensione.*
14 *Acta publica continentia possessorios Actus possessionem probant.*
15 *Ingressus solus in bonis animo acquirẽdi possessionem probat.*
16 *Ingressus in aliquo tantum corpore prędii an in omnibus probet possessionem.* 17.
18 *Possessio appręhensa per procuratorem non ipsi sed eius Domino acquiritur.*
19 *Possessio pro alio acquiritur ex tacito legis mãdato*

Digitized by Google

dato licet expressum deficiat.

20 *Maritus habet à lege tacitum mãdatum pro acquirenda possessione nomine vxoris.*

21 *Sola colonorum recognitio sine eorum eiectione quando sufficiat ad acquirendam possessionem.*

22 *Possessio defuncti per suos colonos retenta continuatur in hæredem mediante recognitione eorumdem colonum sinè actuali apprahensione.*

23 *Possessio donantis transfertur in donatarium sine alia apprehensione ex clausula Constituti post mortem donantis.*

24 *Clausula Constituti transfert in Constitutariũ possessionem.*

25 *Donator per reseruationem vsusfructus in vita censetur transferre possessionem eiusdem in donatarium, & retenta naturalis.*

26 *Mortuo donante manutenetur donatarius in possessione naturali acquisita mediante ciuili.*

27 *Ex vnico Actu possessio acquiritur, si effectũ sortitus fuerit.*

28 *Per Actus factos alio possidente, & insc io non acquiritur possessio.*

29 *Etiamsi alter iniustè possideret. & 30.*

30 *Ius suum sine proprio facto nemini auferri potest.*

31 *Hęreditas non dicitur vacans, sed iacens, donec extat spes, quod aliquis possit adire.*

32 *Voluntas, & consensus defuncti conseruatur in eius hæreditate, antequam adeatur.*

33 *Possessio capta hęreditate iacente non dato ei curatore non est manutenibilis.*

34 *Anterior etiam in hora solum est manutenendus.*

35 *Auocatio à Principe, seu sequestratio possessionis nulli in eadem possessione ius tribuit, vel adimit.*

36 *Stante præsertim clausulà sine praiudicio partium.*

37 *Vna cum manutentione potest immissio peti, sine pręiudicio acquisita possessionis.*

38 *Hæredi Testamentum habens Authenticum non denegatur immissio.*

39 *Fœmina hæredi conceditur immissio etiam in bonis feudalibus, & emphyteoticis, donec in ordinario Iudicio videatur, an sit compręhensa.*

40 *Non possidens legitimè nõ est legittimus contradictor hæredi petenti immissionem ex l. fin. Declara 41. Distingue 42. & quà ratione intentio agnati cõtradicentis immissioni dicatur dubia. 43. 44.*

45 *Menoch. cons. 812. qua occasione confectum sit.*

46 *Capyc. Galeott. contr. 31. lib. pr. qua occasione confecta sit.*

47 *Agnato succedenti in feudis vigore inuestituræ datur immissio ex l. fin. prout hæredi scripto in Testamento.*

48 *Immissio ex l. fin. non datur ei, quem clarè constat in petitorio nullum ius habere.*

ARGVMENTVM.

In Summario manutentionis Iudicio quę probationes requirantur, quæ reijciantur, & ad quem effectum in eo agatur. Sola recognitio colonorũ absque eorum eiectione quãdo sufficiat. Possessio an acquiratur tàm per Procuratorem expressum, quam tacitum à lege mandatũ habentem. Ingressus in aliquo corpore bonorum an probet possessionem quoad omnia corpora. Donatarius an manuteneatur ex possessione donantis defuncti. Possessio capta hæreditate iacente an, & quando sit manutenibilis. Auocatio, seu sequestrum possessionis an Ius alterius auferat, vel accrescat. Fœminæ hęredi Agnati in feudis an detur immissio ex l. fin. in bonis feudalibus, & Agnatus sit hoc casu legittimus contradictor.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCL.

Vocatà sibi per Serenissimum Senatum decisione Iurium, seu controuersiæ per obitum M. Iacobi Mariæ Spinulæ excitatæ inter M. Mariam Brigidam eius filiam, & M. Lucam fratrem pro successione in portione Feudi Castellarij Pompeianæ, & Cunei. Petijt modo in primis M. Brigida Spinula Gentili præfata manuteneri in possessione eiusdem portionis feudi, quam M. Iacobus Maria, quovsque vixit detinuit; Intentando sic Iudicium retinendæ non ordinarium, sed summarium, & exequutiuum, quod dicitur præparatorium Iudicij ordinarij possessorij, vel
1 petitorij postmodum intentandi, vti tradit Menoch. *de retinend. remed. vlt. nu.* 3. plenè Posth. *de manutenend. obseruat.* 3. *nu.* 46. & *obseruat.* 4. *nu.* 3. Et quod ad hunc finẽ præcipuè tendit, vt sciatur, quis ex litigantibus
2 in pręfatis Ordinarijs Iudicijs Actor, siue reus haberi debeat Posth. *obseruat.* 2. *nu.* 27. & 28. In hoc enim summarijssimo manutẽtionis, cum vtraq. pars se possidere asserat, & ab alio turbari in sua possessione contendat, meritò quoq. vnusquisq. eorum dici potest
4 Actor, & Reus Rota Bonon. *decis.* 138. *diuersor.*

uersor. nu.16.17.18. Posth. obseruat.5. nu.16. & 17. Et propterea hoc solùm modo decidendum est, quę nàm ex duabus Partibus manuteneri debeat in possesione, donec in Iudicio Ordinario petitoriò, seu possessorio sit plenè cognitum de iuribus, & succesione,
4 de quà quæritur. Castrens. cons.3.lib.2. Couarru. var. resolut. pract. quæst. cap.57. n.17. Menoch. d. remed. vlt. nu.pr. Rota Bonon. dec.138.nu.2. cum alijs apud Posth. obseruat. 2. in fin. & in omnibus differt ab interdicto
5 retinendæ ordinario Posth. obseruat.3.nu.31. Vndè ex sui natura nil admittit eorum, quæ possessorium ordinarium, seu petitorium re-
6 spiciunt, vt plenè apud eundem Posth. obseruat.5. nu.4.5. Sed in eò tantùm de probatione meræ possessionis agitur, Ita vt qui probet possedisse tempore motę litis, vel facti per Iudicem præcepti, aut suæ manus ad semouendas rixarum occasiones interpositæ tempore, ille quoq. manuteneri, & confoueri in
7 sua possessione debeat ad text. in §. retinendæ instit. tit. de interdict. Bart. in l.pr.§.ait Prętor nu.14. 18. ff. vti possidetis. Menoch. de retinend. remed.3. nu.556. Nàm lex hoc casu tuetur solum possessionem, & statum præsentem. Menoch. de retinend. remed. 3. nu. 557. & remed. vlt. nu.15. Rota Bonon. decis. 138. nu.7. latè Posth. obseruat. 17. nu.6. nulla admissa discussione de Iustitia, vel iniustitia appræhensæ, & probatæ possesionis. Ancar.
8 cons.292. nu.3. Bars. decis. Bonon.47. n.2. 25. Rota Rom. apud Buratt. decis. 249. nu. 11. cum dumtaxat consideretur corporalis detentio, & facti insistentia, & si iniusta esset, nō
9 autem possessio, prout Iuris est. Menoch. de Retinend. remed. vlt. n.3. vol.3. & seq. Barz. dec.47. nu.19. Rota dec.641. nu.8. par.pr. diuersor. Agitur enim hic de modico præiudicio, & momentaneo, nempè donec fuerit terminatum Iudicium Ordinarium petitorij, seu possessorij, in quo cœtera Iura reseruantur.
10 Contard. de moment. possess. in rubr. nu. 27. & in ratione decidēdi nu.13. Rol. cons.8. n.17. & 21. lib.4. qua possesione vnius partis benè probata manuteneri ea debet in possessione facto præcepto alteri parti, ne eam molestet, seu turbet, donec in Ordinario Iudi-
11 cio de Iuribus vtriusque cognitum non sit. Faber. in §. retinendæ nu.27. instit. tit. de interd. Bald. l. quidam existimauerunt col. 2. ff. si certum petatur. Siluan. cons.27. nu. pr. Rol. cons.8. nu.25. vol.4. Couarr. pract. quæst. cap. 17. nu.2.

Possesio verò M. Mariæ Brigidæ dd. bonorum feudalium à die obitus M.Iacobi Mariæ fratris continuatam vsque ad diem appositionis manus Serenissimi Principis, & emanati ab eo eiusdē possesionis sequestri clarè tùm in iure, tùm in facto probatur.

Et in primis eo, quia M.Maria Brigida à M. fratre instituta fuit hæres vniuersalis tàm bonorum Allodialium omnium, quam etiā feudorum pręfatorum, quæ ipsummet M.Testatorem possedisse tempore mortis non controuertitur; Et quamuis in terminis iuris comunis, & vbi non reperitur Statutum sua autoritate, & fictione quadam continuans in hæredem defuncti possessionem, (quod in pluribus Italiæ Ciuitatibus extare notum est) ex possessione defuncti non detur hæredi manutentio, cum in eum sine noua ap-
12 prehensione non transeat possessio defuncti iuxta plenè tradita apud Posth. obseruat. 55. nu.23. & seq. cum alijs pluribus apud Amat. var. resolut. lib.pr. resolut.39. nu.pr. Quamuis non desint, qui voluerint etiam, quod possessio bonorum feudalium in successores absque noua appræhensione continuet, quos
13 refert Pascal. de patr. potest. par.4. cap. pr. nu. 52. 53. Nihilominus non est opus hic eiusdē veritatem conclusionis inquirere, cum de noua appræhensione possessionis post obitū quoq. M.Iacobi Mariæ sufficienter appareat. Patet enim decessisse M.Iacobum Mariā Patrem sub die 28. Mensis Decembris anni trāsacti 1673., & immediatè, sub diebus nempè vigesimanona, & trigesima eiusdem mensis, & anni. M.M. Antoniū Gentili Virū eiusdem M.Mariæ Brigidæ eius nomine possessionem appræhendisse dictorum bonorū feudalium transferendo se in ipsis bonis, & in eis corporaliter existentem plures dicto nomine possessorios Actus exercuisse ex publicis scripturis deductos, quę Acta publica possessionem probare sufficientem ad hunc
14 manutentionis effectum latè cōfirmat Posth. obseruat.19. num.4. Et fortiùs quod ex solo ingressu in ipsis bonis eo pręsertim intuitu, & animo, vt eorum possesio acquiratur, ipsamet possessio probetur sic ingredientis tra-
15 dunt adducti ab eodem Posthio obseruat. 21. nu.1.2.3 4. & seq. vbi plura tradit exempla; Etiamsi non in singula feudi prædia ingressus fuerit, sed in aliqua tantùm; Nam quicquid sit, quando plura, & diuersa forent, & separata inuestitura distincta feuda, vel plura corpora bonorum diuersæ qualitatis, & naturæ (vt in decisione Rotę 81. la sec. post Posth. de manutenend.) cum tamen vnum est feudum plura tamen Castra, Terras, aut bona sub se continens, tunc certum est, quod vnius

vnius Castri, vel vnius Prædij apprehensa possessione animo totius feudi acquirendi possessionem, aliarum quoq. Terrarum, & bonorum per ingressum vnius censetur capta possessio, vti latè discusso articulo in pro-
17 posito distinguit Rosenthal. *de feudis cap. 6. concl.14.* & ibi præsertim Gloss. *in lit.G.* & in ijsdem terminis Laratha *de feudis par. 8. dilucid.41.per tot.* Nec fortè dicatur huiusmodi appræhensæ possessionis Acta non fuisse per ipsammet M. Mariam Brigidam nunc agentẽ gesta, sed per M. Antonium eius virũ; Nam patens etiam est ex ipsis Instrumentis M.M. Antoniũ ea omnia non proprio fecisse nomine, sed eiusdem M. Mariæ Brigidæ vxoris, & vti eius procuratorem, quò casu possessionẽ non ei, sed principali acquiri nõ est
18 dubium. vt apud Posth. *obseruat. 55. n. 125.* Nec de mandato expresso hoc casu constare necesse est, sed à lege tacitè iniunctum ad effectum manutentionis sufficit, vt ex Gratian. *cap.365. nu 11.16.* & alijs trad. Posth. *obser-*
19 *uat.55. nu.126*, prout habere maritum ab vxore mandatum sufficiens in terminis manutentionis pluribus firmat Posth. *obseruat. 35.*
20 *nu.62.* & magis in specie de Actibus factis in bonis feudalibus extradotalibus à viro vti Procuratore vxoris ex tacito legis mandato tradit à Ponte *cons.31.nu.12.13. lib.pr.* stante præsertim ratificatione eorumdem Actuũ à M. Maria Brigida habita die sequenti, nempè die 30. eiusdem mensis Decembris, vt aduertunt à Põte, & Posth. locis citatis; Et Accedente etiam expresso, & indiuiduo mandato peracto sub die sequenti 2 Ianuarij succedentis anni ab eadem M. Maria Brigida in eundem M. M. Antonium virum suum ad appræhendendum possessionem eorumdem feudorum, & per eum exequuto cum nouis Actibus possessorijs in continuationem primorum iam anteà cum legali mãdato gestorum, & præcipuè ex recognitione colonorũ. vt benè habetur apud eundem Posth. *obseruat.20. nu.52.* Quæ sola colonorum recognitio sine eorum electione, siuè expulsione an
21 sufficiat pro acquirenda possessione, licet in longum discusserit Posth. *obseruat.59.per tot.* tamen ibi *nu.30.* contrarias sententias conciliando ait, esse tunc disputationi locum, quando adest sola coloni recognitio nulla præcedente possessionis appræhẽsione, & apprehendens erat quoq. paratus colonos eijcere, tunc sola recognitio sufficit, quam eligere, videtur ipse conductor, ne eijciatur; Sed animaduertatur etiam, quod hæc à Posthio tàm *d.obseruat.59.* quàm *in decis.77. & 79* Rotæ Romanæ cum alijs ab eo allegatis, & impressis post eius tractatum loquũtur in terminis omninò nostris aduersis; Nempè cum hærede negligente possessionem appræhendere tertius eam ingreditur, & defuncti coloni eum recognouerunt in dominum, vt potissimum *in d.decis.77.* pleniùs habetur, vbi nihilominus solam recognitionem sufficientem esse concluserunt ibi *nu. 4.*

Quod fortiùs vrgere debet in casu nostro, cum non versemur in tertio, sed in hęrede instituto, qui ingreditur possessionem bonorum, in quibus fuit institutus, & coloni, seu conductores declarauerunt sese pro eò vti locatoris hærede possidere velle; Cum autẽ quis licet animo suo, sed facto & corpore alieno, coloni scilicet, aut conductoris possessionem retinet, tunc eo defunctò possessio in hæredem absq; nouà appręhensione de iure continuat colono hęredis nomine possidente, & sic postea declarante, quãuis actualiter non appræhendatur per doctrinã Alex. *in l.qui vniuersitas § quod per colonum ff. de acquir. possess.* sic dicentis. *Nota quod possio defuncti non transit in hęredem, nisi apprehendat, vbi defunctus possidebat per se animo, & corpore. Sed si defunctus possidebat animo suo, & corpore alieno, puta per colonum, acquiritur possessio haredi, si continuet colonus in possessione nomine haredis,* & eam sequuntur Bero. *cons.58. nu.5.6. vol. 3.* Riminald.Iun. *cons.41. nu.28.* Afflict. *dec.167. nu. 5.* & optimè Natta *cons.538. n.7.8.* per doctrinam Angeli in *d. l. qui vniuersas*, & ex Imol. ibi subiungit, quod non est necesse, quod voluntas hæredis præcedat, vel sequatur aliã decis. Afflicti 325. citatã, vbi decidendo, inquit, *nu.3. Item fuit conclusum, quod si Dominus rei alteri locauit rem suam, & pendente locatione Dominus moritur superstite hærede, quamquam hæres non capit possessionẽ illius rei, dicitur hęres possidere per colonum.* & ita pariter in casu Nattę fuit iudicatum, vt in fine consilij testatur. Bursatt. *cons.198.nu. 19. 20. & cons.425. nu.7.8.* & optimè videndus Surd. *cons.117. nu.8.9.10.11.12.* Rota apud Mantic. *dec.227. nu.8.*

Præterea cum M. Maria Brigida nõ modo nitatur Institutioni vniuersali in Testamẽto Patris, & in feudis prędictis etiam speciali, & actuali possessione ab eà vti hęrede post obitum Patris apprehensa; Verùm etiã in præcipuà donatione inter viuos sibi ab eodem suo Patre facta eorumdem feudorum, vt in Instrumento sub die Martij Anno 1672. cõfecto, cum translatione dominij, & possessionis

nis mediante clausula constituti, reseruato tantùm sibi vsufructu, donec naturaliter superesset; ex huiusmodi .n. Constituti clausula in hoc casu translata fuit, in ipsam M.Mariã Brigidam donatariam possessio sufficiens ad effectum obtinendæ manutentionis cum de possessione M.Iacobi Mariæ constituentis nõ
23 dubitetur *l.quædam mulier 76.* & ibi Gloss. *in verbo possessionem, &c. ff. de Rei vindic.* & ex doctrina Bart. *in l.3. in 4. quæst. princip. C.de pignor.* Rota apud Ludouis. *dec.437.nu. pr.* & apud Buratt. *dec.179. nu.4.* tum quia ex clausula Constituti dicitur trãslata in Cõ
24 stitutarium possessio per text. *l.quod meo ff de acquir.possess.* Et quia cum per reseruationẽ vsusfructus bonorum donatorum censeatur retenta tantùm naturalis, & translata ciuilis
25 possessio in donatarium per Socc. Iun. *cons. 118. nu.18. lib.2.* Honded. *cons. 18. nu.2.3. lib.2.* hinc est, quod finito vsufructu per obitum M.Iacobi Mariæ donantis ciuilis, quæ residebat in M.Maria Brigida donataria, traxerit ad se naturalẽ, quæ propterea est ma-
26 nutenibilis, vti latissimè firmatũ fuit à Rota Rom. *in dec.258. per tot. par.4. recent.* & etiã in fortioribus terminis nempè fauore donatarij contra vniuersalem hæredem donantis; & in eã respondetur omnibus obiectis, quæ possent fortè ad impediendam manutentionem, & translationẽ possessionis ex dicta clausula adduci; quę decisio fuit ab eadem Rota nouæ discussioni, & examini subiecta, & iterùm resolutum in donatarium ex dicta clausula Constituti translatam fuisse possessionem, licet reseruata sibi à donante naturali detentione, & perceptione fructuũ quousque viueret, vti legitur eadem *4.par.recẽt. dec.408 per tot.*, & latè quoque generaliter prosequitur, & probat Posth. *d. obseruat. 20, ex nu.8.* vsque in finem, & latè eadem Rota Rom. *in Bonon. bonor. 17. Iunii 1641. coram Cerro § qua suffragatur, qua modo est impressa par.9. recent. dec.38. nu. 19.*

Nec proindè asserta possessio M.Lucæ eorumdem feudorum vllo modo probari potest, nec minus probata talis esset, vt eidem opitularetur ad effectum, vt in ea modo aduersus hæredem manuteneri valeret.

Siquidem, quantum mihi suggerit facti transmissa series, totam captæ à M.Luca possessionis probationem inniti solùm video in electione ab eo facta sub die prima Ianuarij anni proximè elapsi 1674. Prætoris Castri, seu Curtis Castellari in dicto feudo cõprehensi. Quamuis enim interdum ex vnico etiam Actu possessio acquiratur, requiritur,

27 tamen, vt saltem dictus Actus habuerit effectum iuxta tradita per Rotã Rom. apud Mãtic. *dec.322. nu.8. & decis.39. nu.8. vers. Primo quia, par.3. recent.* & latè Add. *ad decis. 691.* Buratti *nu.16.* aliàs etiamsi plures fuerint, nihil valent, vt ex eis agens possessionẽ nanciscatur. vt latè eadem Rota Rom. apud Merlin, *dec.610. nu.31.* Quod autem Io: Benedictus Arfosso deputatus à M. Luca in Prætorem dicti feudi dictum munus acceptauerit, ac actualiter illud exercuerit, nec probatur, nec in facto, vt audio, probari potest, vndè dictus actus electionis tanquam nõ effectuatus nullam vim habuit tribuẽdi M.Lucæ possessionem eiusdem feudi, vti magis in indiuiduo probat Rota Rom. *in dec.470. nu. 12.* post Posth. *de manutent.*

Prçterquamquod etiam si de Actu valido, & effectuato constaret apto ad possessionem transferendam, Nihilominus cum in facto non controuertatur huiusmodi deputationis Actum gestum fuisse die prima Ianuarij, & è contra diebus antecedentibus diebus nempè vigesima nona, & trigesima mensis Decembris adeptam fuisse veram eorumdẽ feudorum possessionem per ingressum in eis, & Instrumentalem apprehensionem, vna cum pluribus alijs exercitis Actibus possessorijs per M Mariam Brigidam, seu M. eius virum vxoris propriæ nomine; Imò statim, nullo interiecto temporis momento ab instanti obitu M.Iacobi Mariæ Patris vi clausulæ constituti naturalem acquisiuisse possessionem, & sic iam eò tempore factæ dictæ electionis eadem possessio foret plena, & non vacans, non potuit per quoslibet Actus à M.Luca clam, & ea absente, inscia, nec vocata sua legitima
28 possessione priuari, *l.Meminerit cum ibi Notatis C.vndè vi.* Ancharan. *cons.127. in fine, & cons.221. circa finem, vers. Inuadendo autem, &c.* Roman. *cons.330. nu.27.* Menoch. *de adipiscend. remed.6. nu. 22.* quamuis etiã ipsa M. M.Brigida iniustè possideret. Alex.
29 *cons.12. in princ. vers. Etsi talis possessor, lib.2.* Ius enim suum nemini absq. facto suo est au-
30 ferendum *l.pr. §.pr. ff. de His qui sunt sui vel alien. iur.* & latissimè probatur apud Posth. *obseruat.21. nu.35 36.37.38. & seq.* vbi etiã *nu.41.* quod non priuat primum possessorem sua possessione. Præsertim, (vt inquit ibi *nu. 43.*) si primus possessor rediẽs suam anteriorem possessionem continuauerit, vt euenit in casu præsenti, quia post dictum diem primã Ianuarij eadem M.Maria Brigida mediante suo Procuratore, adhoc speciale, & indiuiduum recepto mandato, nempè à die

Digitized by Google

secunda Ianuarij mensis vsque ad, & per totam diem duodecima eiusdem mensis plures Actus possessorios in continuationem primæ possessionis exercuerit, vt meliùs Acta publica testantur, vndè benè concludit plurimorum autoritate Posth. *d.obseruat.* 21. *nu.* 55.56 57. huiusmodi possessionem instrumentalem alio existente in possessione captam non esse manutenibilem, etiamsi foret capta Iudicis autoritate, & iste secũdus possessor bono iure munitus esset.

Imò in fortioribus, dato etiam quod possessio M.Mariæ Brigidæ ex dicta clausula Cõstituti non fuisset illico in eo translata, seu potiùs continuata immediatè post obitũ Patris, nec eo tempore adhùc paternam adijsset hæreditatem, quæ propterea fuisset vacans (prout hæc omnia potiùs in contrariũ stant) non ideò excusatus foret M. Lucas, nec validus fuisset apprehensionis possessionis Actus nemine vocato, aut citato, quia cum hæreditas iacens repræsentet personam defuncti, nec bona dici possint absolutè va-
31 cantia, donec viget spes, quod hæreditas adeatur, iuxta cons. Decij 400. *nu.*8. & Rota Rom. *dec.*116.*nu.*2.*par.*3.*recens.* vndè antequam hæreditas adeatur voluntas, & consensus defuncti conseruetur in hæreditate iacente, vti defunctum repræsentante. Mãtic.
32 *de tacit.& ambig. lib.*14, *tit.*46.*nu.*21. Olasc. *dec.*34. Rota *dec.*520.*par.pr. diuers. & decis.* 375. *nu.*3. post Posth. *de manutenend.* Ideò necessarium quoq. fuisset eò casu pro validitate huiusmodi appræhensionis possessionis instare priùs apud Iudicem, vt Curator hæreditati deligeretur, cumque postea sic electũ citare, aliàs possessio etiam cum Iudicis autoritate capta nunquam esset manutenibilis,
33 vt ex Dec. *d.cons.*400. Rota *dec.*520. *nu.* 18. *par.pr. diuers.* & apud Ludouis. *dec.* 206. *nu.* resoluit eadem Rota *in Romana domorum de Cecchinis* 14. *Iunii* 1647. §. *Nec minus obstare,&c. coram Ottbobono, inter eius impressas decis.* . . . Licet hæc omnia ex abundanti dicta sint, cum anterior possessio M.Mariæ Brigidæ tam ex sępiùs commemorata clausula Constituti, quam etiam ex ingressu, & instrumentali possessione apprehensa in facto sit clarissima, & anterior, cum non modo in die, sed in hora tantum possessio in manutentione præferri debeat, vti latè
34 apud Posth. *obseruat.*71.*nu.*9. Sed quià verè M.Lucas nunquam possedit, nec Actum aliquem validum gessit, aut legitimum, ex quo possessionem aliquam adipisci valuerit, vti clarè fuit ostensum; Hinc sequitur in hoc retinendæ summarijssimo Iudicio M. Mariam Brigidam sine dubio manutenẽdam esse, nullo existente, qui post obitum M. Iacobi Mariæ dicta feuda aliquo temporis spacio possederit, & sic nullum in petita manutentione contradictorem habere manifestum est.

Nec aliquid opinor addẽdum esse quoad Decretum Serenis. Dominorum ad euitandos scãdalorum siuè Armorum timores Sapientissime interpositum; Nàm certum nimis est huiusmodi Auuocationes, seu possessionũ sequestra inter contendentes inuicem de possessione nemini eam, nec tribuere non adeptam, nec quæsitam auferre, sed apud quem eadem possessio legittimè appræhensa tempore decreti sequestri reperitur
35 apud eundem remanet, vt latè de hoc agens Posth. *obseruat.*60. *nu.pr.& seq; vbi nu.*6. & in fine quęstionis, ait, huiusmodi sequestrum nullam ex partibus priuare effectibus iuris, licet ad tempus commodum fructuum denegetur. Vndè primò, & anteriori possessori eodem modo, quò ante Auocationem, aut sequestrum competit retinendæ remedium, vt ibi probat *nu.*7.8. stante præcipuè clausula postmodum per Senatum Serenissimum suo Decreto addita. *La qual prouigione s'intenda senza pregiuditio delle ragioni dell'vna, e l'altra parte*, per quam clausulam cẽsetur pręseruata anterior M. Mariæ Brigidæ
36 possessio vti trad. Hond. *cons.* 86. *nu.* 51.52. *lib.*2. Peregrin. *de fideicomm. art.*48. *nu.* 46. *& vers. Et indubitanter*, cum alijs pluribus apud Posth. *d.obseruat.*60. *nu.*3. & fusiùs, & clariùs distinguendo Rota Rom. *in Bonon. Bonor.* 17. *Iunij* 1641. *in fine* §. *Neq. ad probandam possessionem cens, &c.* vers. *Cum tamen in casu nostro,&c.*

Hęc autẽ licet vlteriori disputationi aditum claudant, an nempè M. Maria Brigida immicti debeat in possessionem præfatorum feudorum ex remedio *l.fin. C.de Edicto Diui Adriani tollend.* cum possidenti manutentio in sua possessione propriùs, quam immissio competat. Nihilominus, vt efficacissima in his quoque terminis M.Mariæ Brigidæ Iura detegantur, hoc pariter in sua petitione cumulare remedium statuit. Non tamen petendo simpliciter immissionem; Itaut sic agẽdo fateri se non possidere dicatur, & quam retinet possessionem amittere, & dimittere velle suspicari fortè possit; Sed intentando potiùs interdictũ adipiscendæ ad confirmationẽ suæ, quã iam adepta fuit, possessionis, quò casu ex petitione immissionis dici nõ potest resultare amissionem prioris possessionis, aut probari

Digitiz

probari animum non possidendi, vt benè distinguendo vtraq. remedia compatibili à vno
37 eodemque tempore reddit. Rota Rom. *decis.* 561. *nu.* 5. *& seq. par. pr. & dec.* 649. *nu.* 10. *par.* 2. *recent.*

Quatenus igitur Retinendæ remedium, & manutentio principaliter intentata M. Mariæ Brigidæ non suffragaretur; Tamen, cum de possessione istorum feudorum M. Iacobi Mariæ, quovsq. vixerit, non cõtrouertatur, prout etiam M. Mariam Brigidam fuisse hæredem vniuersalem institutam ab eodem M. Iacobo Maria suo Patre, & particularem etiam in istis feudis dubitare non sinat Publicum eiusdem Testamenti Instrumentum, quòd exhibet non abolitum, nullumque vitium continens visibile, nõ potest ei denegari im-
38 missio petita ex text. *in l. fin. C. de Edicto D. Adrian. toll.*, quod conceditur fœmininæ hęredi scriptæ non modo in bonis simpliciter allodialibus, & liberis, sed in bonis etiã emphytheuticis, & feudalibus, donec plenius in alio Iudicio discutiatur, an sit in inuestitura
39 cõpræhensa, vt trad. Io. Andr. *ad specul lib.* 4. §. 1. per tex. *in* §. 1. *de Testam.* §. *inter filiam, vers. Defuncto milite si de feud. fuerit controuers.* Ias. *d. l. fin.* & ibi Alex. *nu.* 3. Menoch. *de adipiscend. remed.* 4. *nu.* 375. 386. Rosenthal. *de feud. cap.* 7. *concl.* 48. *nu.* 2. Ruin. *cons.* 18. *nu.* 20. *lib. pr.* Bero. *cons.* 67. *nu.* 68. *vers. Cæterum, & seq. lib. pr.* Giurba *de success. feudor.* §. 2. *Gloss.* 12. *nu* 40. *& seq.* Menoch. *cõs.* 503. *nu.* 18, *vers. Quod locum habet.* Rota *decis.* 16. *nu. pr. par.* 3. *recent.* & coram Caualer. *dec.* 316. *nu.* 2. *&* 7.

Neque potens est M. Lucas ex aduerso comparens, & vti agnatus prætendens in dictis feudis successionem impedire modo eidẽ M. Mariæ Brigidæ hæredi scriptæ in hoc iudicio exequutionem *d. l. fin.* & immissionẽ petitam; Ad hoc enim vt posset admitti tanquam legittimus contradictor ad impediendam immissionem hæredis scripti, in primis opus esset, quod bona fide, & sine vitio possideret, de qua possessione M. Lucas non docet, nec docere potest ex supra in facto super manutentionis articulo perpensis, & sine quã
40 legittimus dici non potest contradictor ad effectum, de quo nunc agitur. Bart. *in l. filiã fratribus ff. ad Trebell.* Zuccard. *d. l. fin. nu.* 373. 392. Bart. etiam in eadem *l. fin. nu.* 22. Rol. *cons. pr. nu.* 71. *vol. pr.* Surd. *dec.* 333. *nu. pr.* Olasch. *dec.* 26. *nu.* 14. Gabr. *cons.* 45. *nu.* 24. *lib. pr.* Menoch. *de adipiscend. remed.* 4. *nu.* 634. 638. Rota Rom. *dec.* 115. *nu.* 10. *& nu.* 634. 638. Rota Rom. *dec.* 115. *nu.* 10. *& seq. par. pr. recent. & decis.* 94. *par.* 5. *recent.* *nu.* 5. vbi ait, quod tria requiruntur, vt fideicommissarius sit legittimus contradictor, quod non vitiosè possideat, quod nil ab hærede sit detrahendum, & incontinenti doceat de fideicommisso.

Sed quatenus etiã magis placeret opinio
41 Rosenthal. *de feud. in cap.* 7. *conclus.* 52. *in Glossa litera E. vers. Verùm aduerte Lector, &c.* sentientis hæc in fideicõmissario procedere, qui, nisi possideat, nõ recipiatur tanquam legittimus contradictor aduersus hæredẽ immitti petentem, ea ratione, vt inquit, quià fideicommissarius fideicommissum non propria autoritate, sed media restitutione, & ex persona hæredis capit, adeò vt hęrede ex Testamento non existente ipse nil capere possit; quod secus est in feudo, quòd capit Agnatus vi antiquarum inuestiturarum, nec mediante persona hæredis Vassalli defuncti accipere tenetur, quã sequi videntur cumulati per Argel. *de legitt. contradict. quæst.* 19. *art. pr. ex nu.* 18. *vsq. ad nu.* 36., vbi tamen *ex d. nu.* 36. *vsq. ad nu.* 55. longè plures alios refert, qui tenent Agnatum non possidentem aduersus fœminam hæredem institutã à Vassallo vltimo loco defuncto nequaquam esse legittimum contradictorem.

Euitari tamen adhùc non poterit comunis DD. distinctio, & ab eodem Argelo pro sẽtentiarum sibi aduersantium cõciliatione adducta, & ex ijsdem autoritatibus tàm prò vnã, quàm pro altera sententiã antea congestis
42 comprobata *in d. quæst.* 19. *ex nu.* 55. *vsque in fin.* Aut enim, vti tradunt comuniter DD., certùm est, & ab vtraque parte suppositum pro constanti Bona, in quibus petitur immissio, esse feudalia, & ita pariter certa est, & manifesta Iudici hæredis incapacitas succedendi in feudis prędd., adeò vt pro hærede nulla causa, nec legittima, nec verisimilis, aut colorata in medium proferatur, quæ reddere valeat animum Iudicis dubium de eiusdem hæredis capacitate, vel incapacitate succedẽdi, & tunc non hæredi scripto dandam esse immissionem, sed agnato, qui in his terminis nempè indubitati non iuris hæredis erit legittimus contradictor.

Aut verò res est controuersa, & dubia, si non respectu qualitatis, & naturæ bonorũ, an nempè sint Allodialia, vel feudalia, saltem supposita etiam prò certã qualitate bonorũ feudalium, non ità tamen est expeditum, & clarùm, quod fœmina hæres instituta à defuncto Vassallo sit omninò incapax succedẽdi, sed vigeant potiùs pro fœmina rationes huiusmodi, seu pro ea aliquid probabile adduci-

Digitized by Google

ducatur, vt animum Iudicis reddere possint ancipitem, an sit feudi capax, & eò casu agnatos non esse legitimos contradictores, sed fœminam priùs immittendam fore, deindè verò in alio Iudicio eius capacitatem discutiendam trad. ab Argelo loco supra citato DD. enumerati, & præsertim Rosenthal. *d. cap. 7. conclus. 51. nu. 2.* & ibi Gloss. & clariùs *conclus. 52.* & ibi Glossa *in litera A.* & vltrà ab Argelo allegatos pro distinctionis veritate videndi sunt Laderch. *cons. 122. num. 5.* Menoch. *de adipiscend. d. remed. 4. nu. 381.* & clariùs *in cons. 180. nu. 52.* & optimè Parlador. *rer. quotid. lib. 2. cap. 5. vbi postquam nu. 18. 19* loquutus est de contradictore fideicommissario, *nu. 20. sequenti* agit de filia hærede Vassalli petēte se immicti in possessionē feudorum contra agnatum, & hoc diuersum esse ait, & rem magis filiæ hęredi fauorabilē, quia filia non omninò, & simpliciter excluditur à successione feudi, sed multis casibus succedit, Ideò in re dubia, vel modica filia adiuuanda est, & benè Viuius *dec. 409. nu. 5.* ait, quod si fœmina feudum ad se pertinere alleget, vel ex consuetudine, vel ex feudi natura, vel ex alio verisimili iure, tunc, quia de feudi qualitate disceptatur, fęmina hæres in possessionem immicti debet. A Ponte *cons. 21. nu. 30. 31. lib. pr.* & nouissimè huiusmodi distinctionem verissimam professus est D. de Luca *in tract. de feudis discursu 43. nu. 5. & 6.* & clariùs etiam *discursu 104. nu. 1.* & super hismet feudis ità aliàs scribendo firmauit Capyc. Galeott. *lib. 1. contr. 31. ex nu. 1. vsq. ad nu. 11.* vbi quod quouis modo contigerit dubitari de iuribus contradictoris fieri debet

43 immissio; Idem verò Argel. *d. q. 19. sub n. 56. in fine vers. Arbitror autem, &c.* vt aliquam afferat explicationem qualitatis causæ, seu verisimilis rationis à filia hærede adductæ suę capacitatis successionis, ait, eam causā Iudicē dubiū reddere posse, quæ si non sit notoriè falsa, ita vt ab initio constet, saltem contingere posse, vt vera sit; & antea Rosenthal. *d. cap. 7 concl. 51. nu. 2.* meliùs dixerat, non procedere distinctionem præfatam, *si fœmina non alleget causam verisimilem, ex qua feudi capax esse velit*, & vt inuerisimilitudinē adductæ ab ea causæ, cui prætensæ successionis iura inniteretur, exemplificaret, subiungit, vti si allegaret consuetudinem esse in eo loco, vt fœminæ in huiusmodi feudis succederent, & tamen huiusmodi consuetudinem in Patria non extare manifestè constaret, vel pro se inuestituras allegaret, in quibus clarè, & sine controuersia aliqua fœminas excludi legeretur.

Verùm incapacem reddi successionis dd. feudorum M. Mariam Brigidam non modo M. Lucas agnatus clarè, & indubitato non probat, sed ipsa potiùs M. Maria Brigida è conuerso eius capacitatem non tantùm per verisimiles rationes, & causas ostendit, quod ex iam dictis ad hunc effectum sufficeret, sed per clarissimas, & euidentissimas probationes ex ipsismet inuestituris elicitas patefacit. Nàm pręter id, quod ex ipsarum inuestiturarum reuolutione vnicuique patere potest, satis animum conuincent iura, & animaduersiones habitæ per olim celeberrimum Iurisconsultum Iacobum Menochiū, quando anno 1600. circiter consultus à M. Lazaro; an dictum feudum in M. Cęciliam propriam filiam disponere valeret tanquam verè hęre-

47 ditarium, respondit, & probat in impresso sua Consilio 812., quod fuit approbatum à Rota Rom. *dec. 93. par. 5. recent.*, discussis, & accuratè perpensis vsq; in illam diem eorūdem feudorum sequutis inuestituris licere dicto M. Lazaro eadem feuda tam in vltima voluntate, quam inter viuos alienare, nec ex tali alienatione aliquem ex eius agnatis conqueri iustè posse, prout in exequutionem dictæ Cōsultationis postea Mag. Lazaro præfato defuncto absq. filijs, seu descendentibus masculis, sed relicta tantùm M. Cæcilia filia tunc nupta M. Augustino Spinola, & sua ab intestato hęrede ipsa petijt, & obtinuit inuestiturā de feudis præfatis, & vt in eius precibus petitum, & assertum fuit, *Perche in virtù dell'inuestiture succede in detti feudi la M. Cecilia figlia legittima, e naturale, & herede ab intestato di detto Mag. Lazaro.* Vndè non video, quæ ratio diuersitatis hodie dari possit in præsenti casu, in quo, prout in eo, agitur de filia vnica M. Iacobi Mariæ sine masculis defuncti, undè diuersa possit emanare decisio; Imò fortior est casus præsentis disputationis, non modo quia M. Maria Brigida nō venit ex intestata successione, prout M. Cæcilia, sed fuit hæres scripta in Testamento Patris vniuersalis, & specialis in feudis præfatis, verùm ampliùs etiam titulo donationis à Patre superstite dominium, & possessionem dictorum feudorum nacta est.

Quam etiam ipsius capacitatem successionis in feudis prædictis confirmat, & claram ostēdit alia plenissima Cōsultatio doctissimi Ca-

46 pycij Galeotti impressa modo inter suas controuersias *lib. pr. contr. 31.* edita super contentione orta, & introducta coram eodem Serenissimo Senatu anno 1614. occasione successionis in ijsdem feudis ob obitum præfatæ M. Cæciliæ sine filiis, aut descendētibus aliqui-

aliquibus instituto sibi suo vniuersali hærede tàm in bonis allodialibus, quam feudalibus M. Augustino suo viro; Cui tanquam extraneo contendebant successionem in ijsdem feudis tunc superstites agnati, nempè M. Ascanius dictæ D. Cæciliæ vltimo defūctę patruus, & eius filij, & D. Consultor Galeottus in dicta sua controuersia ex num. præcipuè 26. *vers. Circa primum assumptum vsq. ad nu. 36.* exordiendo à prima originali concessione Imperatoris anni 1162. & progrediendo vsque ad annum 1386., quò loco Imperij fuerunt eadem feuda Serenissimæ Ianuensi Reipublicæ subiugata, feliciter ostendit ab origine dictis feudis impressam fuisse naturam merè hæreditariam, quam postea non immutatam fuisse subsequentibus inuestituris à Serenissima Republica renouatis doctè probat *ex nu 36. vers. Secundum verū assumptum, vsq. ad nu. 72.* vbi ampliùs probauit pluribus vrgentissimis rationibus ex ipsis tàm antiquis, quàm recentioribus inuestituris desumptis, & iuris, Doctorumque autoritate cōprobatis, quod huiusmodi feudum nedum fuerit hæreditarium in sui origine, sed etiam alienabile sine assensu Domini directi; Quæ rationes in dicta controuersia explicitæ fuerunt à Serenissimo Senatu ex Voto Sapientum approbatę, & decisum dicto M. Augustino hæredi, & successori extraneo ex Testamento dictæ D. Cæciliæ vxoris faciendam esse inuestituram de dictis feudis, &c. *& prout dicta D. Cęcilia fuerat inuestita*; vti sunt præcisa verba Voti à Sapientibus Serenissimo Senatui redditi, & ab eodē Serenissimo Senatu approbati. Ex quibus elicitur M. Mariam Brigidam non rationes coloratas, & verisimiles tantummodò pro suis iuribus in proprietate, & dominio feudorum comprobandis adducere, quæ tamen etiam sola sufficerent, vt immissionem petitā obtineret, ex iam dictis, sed rationes adducit ex ipsis inuestituris indubitato resultantes, & ꝙ magis est ex sententijs in Iudicatum transactis plusquam semel confirmatis, vndè tātùm abest, vt claræ aduersus eam stent inuestiturarum dispositiones, (quò solum casu denegandam hæredi immissionem, & agnatis concedendam dixerunt Rosenthal. & Argel. supra allegati) quin potiùs claræ, & manifestæ eędem inuestituræ eius admissionē adeò tueantur, & foueant, vt etiamsi Testamentaria careret institutione Patris immissionem nihilominùs petere, & obtinere potuisset virtute tantùm dictarum inuestiturarum, pro

47 quibus dari immissionem ad instar *d. l. fin.* dixerunt Bald. *in c. Cæterum num. 11. de iudic.* Præposit. *in c. pr. Quid sit inuestitura nu. 2.* cū alijs apud Roland *cons. pr. nu. 52. & seq. lib. pr.* & Rot. Rom. *decis. 204. nu. 6. & seq. par. 7. recent.* Et verè si iamdiù M. Cæcilia vti filia, & hæres licet ab intestato fuit immissa in possessionem feudi exclusis agnatis in Iudicio eius petitionem acriter impugnātibus, comprehendi sanè non potest, quà ratione eadem immissio denegari modo debeat M. Mariæ Brigidæ filiæ vnicæ vltimi Vassalli possidentis, & fortius hæredi in Testamento ab eò scriptæ, imò iàm inter viuos eorūdem feudorum constitutæ donatariæ; Quæ idcircò etiam ius potentius assequuta fuit, quàm haberet M. Cæcilia, pro petita immissione obtinenda. Vndè in his terminis, in quibus in proprietate Iura ita manifesta deducūtur ab hęrede scripto, nemo negat agnatum non esse contradictorem legittimum, & intrat potiùs regula, quod dùm in cōfesso est, quem in petitorio nullū ius fouere; Is neq; in possessorio sit admittendus, cum de possessorio agi solū modo soleat petitorij gratia,

48 iuxta tradita per Argel. *q. 20. art. pr. nu. pr.*

Tandem principaliter licet ex abundanti Animaduertendum est etiam, quod pręfata distinctio à Rosenthal. deducta, & quam secutus est Argel. *d quæst. 19. nu. 55. 56.* An nempè aliqua afferatur verisimilis ratio successionis in feudo pro hærede scripto, an verò ab agnato ostendatur inuestitura clarè, & sine controuersia hæredem a successione excludens; Admittenda proprius fuisset in controuersa successione M. Cæciliæ filiæ, & hęredis tātùm ab intestato M. Lazari Patris; quia verè tunc primum fœminæ hæredi successioni in dd feudis fuit reseratus aditus, cùm post acquisita dd. feuda anno 1472. ab Anfrone, Luca, & Thoma fratribus, & filijs M. Baptistæ Spinula semper ab agnatis masculis, & descendentibus ab ijsdem primis acquirentibus possessa, & inter eos successione varijs titulis deuoluta fuissent. Primum autē, vt dicebam, mortuo M. Lazaro, qui cœterorū fratruum portiones eiusdem feudi comparauerat, M. Cæcilia eius filia ad successionem aspirauit; Et ideò contendentibus, & contradicentibus tunc eius immissioni Ascanio Patruo, & eius filijs agnatis proximioribus locus erat conclusioni præfatæ ea ratione, quia M. Cæcilia hæres erat omninò diuersæ qualitatis ab ea, quà fuerant tàm D Lazarus Pater defunctus, quàm cœteri omnes agnati antecessores qui in dicto feudo successerant; Sed quia M. Cæcilia hæres eas deduxit efficaces rationes, quibus Cōsultorum animus suasus fuit, vel saltem dubius remansit de iuribus

tribus

ribus in proprietate successionis eiusdē M. Cæciliæ, nec visum fuit agnatos ostēdisse inuestituras clarè, & manifestè fœminas excludentes; Ideò pro immissione danda,& concedenda eidem M. Cæciliæ meritò doctissimi Consultores Serenissimis Dominis renunciauerunt.

Sed omni ratione prorsus cessare debet in pręsenti huiusmodi disputationis occasio, postquam licet M.Cæcilię, & post eam M. Augustino eius viro vti hæredi extraneo obstaret eadem exceptio incapacitatis, nihilominùs non obstante valida oppositione agnatorum ex sententia in Iudicatum translacta immissi fuerunt in possessionem dictorum feudorum,quæ vnusquisque eorum vsq. ad obitum retinuit, à quibus M. Cæcilia, & M. Augustino iura propria desumunt tàm M.Lucas contradictor, quam M.Lazarus pater, & author M. Mariæ Brigidę nunc agentis, & sic modo nullum versatur discrimen inter M.Lazarum defunctum, & M. Mariam Brigidam, & M.Lucam agnatum,cum omnes ab eadem radice proueniant; dum enim M. Augustinus defunctus, à quo causam habent tàm hęres, quàm agnatus, vel incapax successionis (vt modo ex aduerso ex eadem ratione tacitè infertur) exclusit tanquam non legitimum contradictorem agnatum eo tēpore,quò vigebat ista disparitatis ratio inter Vassalium vltimò defunctum, & hæredem, multò magis excludi modo debet, nec est vti legitimus contradictor admittendus agnatus in hoc casu, quo tàm M. Lazarus defunctus, quam eius filia,& hæres eadem exceptione, vel defectu notari poterant, ut benè aduertit doctissimus de Luca *in tract. de feudis quæst.*43. *nu*.8.9. vbi quod hoc casu omnis cessat difficultas, & in casu indubitato ad fauorem hæredis versatur quęstio. Quod idem confirmando in eodem tractatu *discursu* 104. benè ratiocinando ait in proposito *nu*.5. prorsus improbabile esse, quod si moriente agnato absq; dubio feudi capace relicto hærede extraneo, & prorsus incapaci; Nihilominus talis hæres incapax in cōcursu agnati obtinuerit; & quod bonis feudalibus in hoc statu iam constitutis post plurimos decursos annos succedente illius, vel alterius obitu relicto pariter extraneo hærede, alter tunc agnatus dici queat legittimus contradictor,&c. Vndè facilius concludendum est, quod si M.Cęcilię hæredi institutæ à M. Lazaro, & postmodum etiam M. Augustino eiusdem M.Cęciliæ viro obstare non potuit agnatus vt admitteretur ad contradicendā immissionem hæredis, eadem ratione in ijsdem bonis,& in eodē casu repelli debet M. Lucas alter agnatus, cum iam dicta feuda in hoc statu plurium Sententiarum autoritate firmata sint, vt ad hæredes transmittantur vltimo defuncti. Ex quibus,&c.

Dum hec imprimuntur, non dū causa decisio prodyt, verū à Serenis. Senatu fuit commissa pro Iustitia relatio DD. I. V. D. Io. Baptiste Venturi Aduocato Ganuensi, & Michaeli Angelo Bendinelli postquam summa cum laude, illius Rota Ciuilis munere functus erat,& expectatur in dies eorum Votum,quod statim atq. fuerit apertum,mihiq. transmissum in fine sequentium Consultationum adnectam,& in Indice Argumēti huius Consultationis sub initio voluminis impresso, vt facilius inueniatur, indicabo.

SVMMARIVM.

1 *Fendo simpliciter concesso intelligitur ex pacto & prouidentia, & pro filijs, & descendentibus.*

2 *Inuestitura tenor est potissimum inspiciendus ad eius qualitatem diudicandam.*

3 *Ab antiquiori inuestitura recentiores regulantur. & nu.7.*

4 *Sequentes inuestitura factę cēsentur iuxta naturam prima.*

5 *Secunda inuestitura si à prima in aliquo diuersa sit, hoc per errorem accidisse præsumitur.*

6 *Concessio ex pacto, & prouidentia dicitur, dùm facta est pro filys, & descendentibus, vel etiam pro liberis, & posteris.*

8 *Sequens inuestitura excludens in prima comprehensos nulla est. & nu.* 28.

9 *Clausula* pro suis hęredibus, & successoribus legittimis *feudum faciūt hereditarium, seu saltem mixtum. Contra nu.*15.24.31.

10 *Feudum concessum* pro suis hæredibus,& successoribus legittimis *in dubio censetur esse hereditarium. Contrarium nu.* 31.

11 *Feudum ex pacto, & prouidentia dicitur, in quo nulla de hæredibus est facta mentio.*

12 *Inuestitura facta* pro hæredibus *censetur hereditaria.*

13 *Præsertim si sit concessum frācum, & liberum. Contrarium nu.*28. 29. 30.

14 *Feudum concessum* pro hæredibus, & successoribus legittimis *saltem videtur mixtum participans de hereditario, & ex pacto, & prouidentia.*

15 *Clausula* pro hęredibus *reddit feudum mixtū.*

16 *In feudo mixto successor esse debet hæres.*

17 *Mentio heredum habita alia occasione, & in alia*

Digitized by Google

alia parte Instrumenti, præterquam in ipsa concessione inuestituræ non efficit feudum hæreditariorum.

18 *Verba posita in parte exequutiua Instrumenti non immutant principalem naturam dispositionis.*

19 *Clausula quando dicantur posita in exequutiuis, non autem in principali parte dispositionis.*

20 *Hæredum mentio facta in exequutiua parte inuestituræ feudalis non alterat naturam feudi ex pacto, & prouidentia in parte dispositiua impressam.*

21 *In claris coniecturis non est opus.*

22 *Qualitas antecedens in capite diuerso non censetur repetita, etiamsi, alterum caput sequatur cum copula &.*

23 *De vno ad aliud diuersum caput inferri nequit.*

24 *Repetitioni qualitatis non est locus, vbi præcedens dispositio corrigeretur.*

25 *Qualibet dispositio ita debet interpretari, ne correctio incontinenti inducatur.*

26 *Concessio feudi* pro hæredibus legittimis, & masculis *efficit illud ex pacto, & prouidentia, non autem hereditarium, aut mixtum.*

27 *Feudum concessum pro hæredibus plurimi tenuerunt esse ex pacto, & prouidentia.*

29 *Verba* liberum, & francum *adiecta in inuestitura feudali an efficiāt illud alienabile. & num. 30.*

32 *Relatum est in referente cū omnibus suis qualitatibus.*

33 *Priores inuestituræ nunquam præsumuntur mutata in præiudicium in eis comprahensorū.*

34 *Inuestitura priores dubię à posterioribus claris explicantur.*

35 *Obseruantia est optima interpres qualitatis inuestituræ.*

36 *In feudo ex pacto, & prouidentia succedunt comprahensi non tanquā hæredes, sed ex proprio iure, & ex prima inuestitura deducto.*

37 *In emphytheusi ex pacto, & prouidentia succedunt descendentes ex proprio iure, non autem vti hæredes.*

38 *Illegittimi, & Spurij, in successione feudi non admittuntur.*

ARGVMENTVM.

Feuda concessa *pro se hæredibus legittimis, & masculis*, an dicantur ex pacto, & prouidentia, vel hæreditaria, aut mixta. Item si in aliqua parte Instrumenti fiat mētio hæredū, an totam concessionem reddant hæreditariam, vbi plenè iuxtà veriorem sententiam articulus examinatur.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLI.

GRauissima, & in feudorum successione quotidie contingentia sunt, quæ in tribus sequentibus Consultationibus proponūtur discutienda, & ideò omni possibili distinctionū claritate, & nullis ommissis eorum, quæ à Doctoribus in vniuersum pro vtraque parte solent in medium deduci, diligenter cuiusque articuli enucleationem adnectam, vt veritas Lectori semper emergat nullis dubitationum tenebris inuoluta, sed purissima, vt ita quam sequi debeat sententiam sine cauillationis nota, sed Iustitiæ fundamento clarè conspiciat.

Primus articulus naturam feudalis inuestituræ perquiret, an sit ex pacto, & prouidentia, vel hæreditarium simplex, aut mixtum, & an illegittimos comprahendat.

Secundus, an legittimatio de spurijs facta talis sit respectu potestatis, & voluntatis insimul legittimantis, vt legittimis agnatis præiudicium afferat, & spurios tanquam legittimæ natiuitatis Iura ex ea comparantes in dicta feudorum successione introducere valeat.

Tertio tandem an laudum prolatum cum altero ex agnatis, & ab eo transactione approbatum suis etiā filijs, & hæredibus noceat & ad idem feudum ex inuestitura vocatos ad eius obseruantiam iuris ratione compellat.

Ad perquirendam igitur propriæ inuestituræ feudalis, de qua nunc agitur, naturam, & qualitatem. In primis præmissa fuit verissima Iuris regula, quod feudo alicui concesso simpliciter, nullaque habita mentione filiorum, aut hæredum eius, inquem fuit inuestituræ beneficium collatum, comuni feudalium Constitutionum, & Doctorum mente censetur ex pacto, & prouidentia facta concessio, prout si expressè dictum fuisset, cōcedi
1 feudum pro filijs, ac descēdentibus masculis acquirētis nō autē hæreditariū. Gloss. *in cap. pr. quib. mod. feud. constit.* vbi Bald. *nu. 4.* inquit Glossam prædictam esse comuniter receptam Didac. Couarruu. *lib. 2. var. resolut. cap. 17. nu. 3. in fine*, vbi ait, quod hoc videtur magis receptum apud eos, qui de feudis tractarunt, & iterùm *cap. 18. sub nu. 4. vers.* Pris

Primum, vbi pariter inquit, quod in feudo simpliciter accepto nulla facta mentione filiorum, siue hæredum sit locus distinctioni, *cap. An agnatus, vel filius*; vt filius tale feudũ repudiata hæreditate habere non possit, agnatus verò id consequatur absq. hæreditate, quam distinctionem ab omnibus esse receptam dicit, quos refert, & sequitur Clar. *recept. sent. §. feudum q. 9. num. 6.* vbi, inquit, quod in feudo duplex prouidentia considerari potest, videlicet hominis, & legis. Hominis, quando fuit pro se, filijs, & descendentibus masculis concessum, quia tunc ex hominis prouidentia ad descendentes masculos transit; legis; quia & si sit simpliciter pro se ab aliquo receptum, ex prouidentia legis, & natura feudi pro filijs, & descendentibus masculis legittimis intelligitur cõcessum, & ad filios, & descendentes masculos legittimos tantùm deuoluitur. Olasch. *decis. 161. ex n. 5. vsq. in fin decisionis*, vbi articulũ pro vtràq; parte discussit, & huic postea opinioni tanquam veriori se subscribit Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 94. nu. 7.* Mysing. *obseruat. centur. 4. obseruat. 2.* vbi testatur in Camera Imperiali fuisse pro tali sententia iudicatum Hypolit. de Marsil. *sing. 160. nu. 5.* Mascard. *de probat. concl. 677. nu. 10.* vbi magis comunem appellat Becc: *cons. 101. nu. 39.* Magon. *decis. Florent. 54. nu. 6.* Quo pręmisso proprius ad ipsas inuestituras, earumque dispositiones inuestigandas accedere conueniens est, cum earum tenor præsertim, & in primis in huiusmodi disputationibus est oculis subijciendus, & mente sedulo

2 reuoluendus *cap. pr. de duobus fratribus à cap. inuest.* vbi Bald. & cœteri Ias. post Martin. Laudens. *cons. 114. nu. 4. vol. pr.* Afflict. *in cap. pr. quid sit inuestit. nu. 15.* Grat. *cons. 2. nu. 62. vol. pr.* Castill. *quotid. contr. latè contr. 155. tomo 6.* & propterea etiam moneant Doctores primum initium antiquioris inuestiturę fore inspiciendum tanquam pri-

3 ma radix, à quà cœterę sequentes inuestiturę directionem, & regulam recipere debeant. Maluas. *cons. 2. nu. 29.* Decian. *cons. 3. nu. 51. vol. 4.* Afflict. *dec. 145.* Paris. *cons. 5. num. 6. lib. pr.* Surd. *cons. 340. nu. 4. vol. 3.* Magon. *decis. Florent. 14. nu. 3. 4.* Bursatt. *cons. 85. nu. 6.* Et secundę, seu posteriores inuestituræ factæ semper censentur iuxta naturam antiquæ, &

4 antecedentis. Paris. *cons. 22. nu. 9. 10. vol. 2.* Curt. Iun. *cons 181. nu. 3.* Milanens. *decis. pr. nu. 10.* Adeò vt si à prima secunda diuersa sit, errore sic concepta existimetur. Surd. *d. cons. 340. nu. 6.* Magon. *d. decis. 54. n. 4.* Thesaur. *d. dec. 227. nu. 2.* Dec. *cons. 49. n. 8. 17.* Peregrin. latè *cons. 9. num. 4. lib. pr.* Vndè in casu præsenti, præ manibus suscepta antiquiori anno 1355. à Carolo Quarto emanata inuestitura, comperiuntur in ea sequentia, & præcisa stipulationis verba. *De Imperiali Romanę potestatis plenitudine infeudamus, & præsentibus liberaliter inuestimus vos etiam, & vestrum quemlibet, ac liberos, & posteros legitimos, & masculos dumtaxat.* Quæ stipulationis verba inuestituræ tribuere naturam concessionis ex pacto, & prouidentia, quod propriè dicitur, dum pro filijs, & descendentibus, seu liberis, & posteris concessum re-

6 peritur feudum, probant Hern. & Afflict. *in cap. pr. An agnatus, vel filius.* Valasch. *de iure emphyth. quæst. 43. num. 2.* latè Peregrin. *cons. 7. vol. 3.* Surd *cons. 153. nu. pr. 2.* Cephal. *cons. 617. nu. 17. 18.* Caball. *cons. 140. nu. 3.* Menoch. *cons. 160. nu. 32.* Rol. *cons. 28. n. 3. lib. 3.* Natta *cons. 507. nu. 37.* Clar. *in §. feudũ quæst. 9. vers. Quandoque verò. &c.* Schrader. *de feud. par. 2. cap. 3. n. 29.* & feudistæ passim; Et ità pariter consequi videtur, quod cũ prima Caroli Quarti Imperatoris inuestitura sit ex pacto, & prouidẽtia, & facta pro descẽdẽtibus legittimis dumtaxat, eadẽ quoq. formà censeri debeat altera Caroli Quinti subsequens anno 1529. & antiquæ renouatoria, ex regula seruata in feudis, *& supra n. 3.* ꝓbata ꝯ prioris, & antiquæ inuestituræ tenor attẽdi

7 debet, quibus addi possunt. Milanens. *decis. Sicil. pr. nu. 132. 133. 134. & dec. 8. nu. 5. 6. 7. 8. lib. pr.* Mastrill. *decis. 56. nu. 7.* & inuestitura secũda iuxtam formam naturamq. primæ semper stipulata censetur, vt dixi *nu. 4.* Imò secunda inuestitura quatenus obesset, aut excluderet successores in prima vocatos, & cõ-

8 prehensos, nullius esset roboris. Dec. *cons. 49. n. 17.* Thesaur. *dec. 227. n. 7.* Peregr. *cons. 19. nu. 3. in fin. vol. pr.* Fachin. *contr. iur. lib. 7. cap. 3.* Torniol. *cons. 81. nu. 34. vol. 1.* Schadrer. *de feud. par. 2. cap. 1. nu. 38. vol. pr.* Milanens. *decis. Sicil. pr. num. 133. & 134. vol. pr.*

Nec obest, quod in comtrarium arguebatur desumptum ex ipsismet inuestiturę verbis tàm Anno 1355. quàm Anno 1529. emissæ. Nam, vti dicitur, in inuestitura Anni 1355. expressa legitur clausula *pro hæredibus legitimis masculis, &c.* & in altera recentiori Anni 1529. pariter in precibus Imperatori pro eà impetranda exhibitis, petita fuit inuestitura *pro suis hæredibus, & successoribus legittimis*; vndè ex his concludendum videbatur Feudum esse hæreditarium, vel saltem

mixtum

Digitized by Google

mixtum, nullatenus autem ex pacto, & prouidentia, quod enim suprà relata verba, &
9 clausulæ qualitatem hæreditarij feudo imprimant de communi testantur Paris. *cons. 16. nu. 12. & cons. 2. nu. 19. lib. pr.* Gabr *de verbor. signific. concl. 3. nu. 16.* Alciat. *cons. pr. nu. 15. lib. 3.* Socc. Sen. *cons. 257. lib. pr.* Afflict. *dec. 195.* Rol. *cons. 55. nu. 3. lib. 3.* Petr. Gregor. *de feud. par. 6. q. 4.* Crauett. *cons. 501. num. 3.* Cæphal. *cons. 3. nu. 13.* Menoch. *cons. 439. nu. 28.* Rosenthal. *de feud. cap. 2. concl. 40. in fin.* Valasc. *de iur. emphyt. quæst. 44. nu. 10.* Intrigliol. *de feud. cent. 2. art. 48. nu. 43. & q. 27. nu. 28.* & ita etiam in dubio præsumen-
10 dum tradūt Isern. *in cap. pr. in fin. de alienat. feudi pat.* Rol. *cons. 32. nu. 28. lib. 3.* Menoch. *cons. pr. nu. 309.* Becc. *cons. 88. nu. 6.* Surd. plures addens *cons. 105. nu. 8. vol. pr.* quę hęredum mentio præcipuè excludere videtur naturam concessionis feudalis ex pacto, & prouidentia, quià feudum ex pacto, & prouidentia propriè dicitur illud, cuius inuestitura nullum hęredum verbum facit; vt post alios à se citatos trad. Harthm. Vulteius *de feudis lib. pr. cap. 8. nu. 23.* Robert. Marant. *in repet. l. Is potest ff de acquir. vel omitt. hæred. nu. 40. 41.* & simpliciter etiam concessum *pro hæredibus*, quod illud sit hæreditarium habetur, ex text. *in l. familiaris ff de Religios. & sumpt. funer.* Pinell. *in l. pr. par. 3. nu. 84. de bon. matern.* Frecc. *de subfeudat. lib. 3. tit. de Differentia inter feudum ex pacto, & hæred. conclus. 22. in princ.* Alex. *cons. 10. n. 8 lib. 3. & cons. 19. nu. 4. lib. 5.* Paris. *cons. 4. num. 27. lib. pr.* Cæphal. *cons. 307. nu. 34.* Pistor. *par. 2. q. pr. nu. 44.* pręsertim cum fuit concessum
13 *Francum, & liberum.* Bursatt. *cons. 2. nu. 35. & cons. 44. nu. 2. 3.* Menoch. *cons. 1224. n pr. & seq.* Ruin. *cons. 18 nu. 15. lib. pr. & seq.* Ruin. *cons. 18. nu. 15. lib. pr.* Surd. *cons. 384. nu 19.* A Ponte *de potest. proreg. tit. de Assens. Reg. §. 2. nu. 37. & seq.* Laratha *Theatr. feudal. p. 7. dilucid. 21. nu. 24* Capyc. *inuest. feudal. fol. 210. col. pr* vel ad summum concedendū esse videatur, quod feudum, de quo agitur, stantibus clausulis, & verbis prædictis dicēdum sit mixtū, participans de hęreditario, & de feudo insimul ex pacto, & prouidentia
14 ad tradita in terminis per Pinell. *in l. pr. C. de bon. matern. par. 3. nu. 83.* Socc. Iun. *cons. 112. nu. 10. vol. 2.* Grat. *cons. 4 nu. 14. vol. pr.* Gozad. *cons. 26. nu. 30.* Cephal. *cons. 311. nu. 42. 43.* Molin. *de contract. disput. 473. nu. 6.* Afflict. *cap. pr. An agnati, vel fil. defuncti nu. 13.* Brun. *cons. 122. col. 2.* Dec. *cons. 85. num. 24. lib. pr.* Surd. *cons. 353. nu. 15.* & magis in in-

diuiduo Cephal. *cons. 694. nu. 19. vol. 5.*, &
15 quod clausula *pro se, & hæredibus masculis* efficiat feudum, si non pactionatum, saltem mixtum, deducitur *ex cap. pr. §. Etsi clientulus de alien. feud.* Fachin. *contr. iur. lib. 3. cap. 7. per tot.* Bertazol. *cons. 90. nu. 6. & seq.* Rosenthal. *de feud. conclus. 33. cap. 2. ex num. 4.* Mozz. *de diuis. feud. num. 66.* Rim. Iun. *cons. 572. nu. 8. 37.* Clar. *§ feudum q. 9. num. 49.* Surd. *cons. 108. nu. 15* Pistor. *q. 3. per totam*, vbi de communi, ex quo concludendum videbatur aduersus M. M. Alexandrum, & Cosmū Actores, quià si feudum est mixtum, nō possunt in eo admicti Actores, nisi probent esse defuncti M. Alphonsi hęredes. Pinell. *d. l. pr. de bonis mater. par. 3. nu. 87.* Vult. *de feud. lib. pr. cap. 8. nu. 31. vers. Ita feudum.* Bursatt. *cons. 49. nu. 59. lib. pr.*

Verumtamen licet paucis, & facti solum enucleatione remoueri posset obiectum, quià patet mentionem hęredum habitam tantummodo fuisse in confirmatione, seu renouatione priuilegiorum factā antecessoribus Actorum, vndè ista hæredum nominatio tanquam alia diuersa occasione prorsùs emissa primā feudi naturam, & formam immutare non va-
16 lent. iuxtà tradita per Cæphal. *cons. 617. nu. 58. 59.* Nihilominùs conclusionis veritatē perquirendi laborem non detrectando respondetur, quod dùm verbo *hæredibus* adiectum est verbum *masculis* vt hìc, tunc verbū *hęredibus* non efficit feudum hęreditariū, seù mixtum, sed remanet in natura ex pacto, & prouidētia, cum quā fuit conceptum, adeòvt agnati in eò succedant, etiam si non sint hæ-
17 redes primi acquirentis, siuè vltimo defuncti, vt latè probant Natta *cons. 127. nu. pr. 2. 3. 4.* plenè Rol. *cons. 68. ex nu. 20. vsq. in fin. vol. pr.* vbi de communi testatur. Curt. Iun. *cons. 109. nu. 14.* vbi ait, quod ista verba *pro hæredibus masculis* exponuntur, idest *pro descendentibus masculis.* Bellon. *cons. 33. nu. 2.* qui etiā de communi testatur Bero. *cons 68. à n. 69. vsq. ad nu. 76. vol. pr.* Borgnin. *decis. 32. nu. 35. vers. Idem est ac si dictum, par. 3.* Menoch. *cons. 61. nu. 11.* Decian. *respons. 3. nu. 180. & seq. vol. 4.* Dec. *cons. 184. nu. 3.* Surd. *cons. 305. nu. 6. vol 3.* latè Cauagn. *in obseru. ad cons. 160.* *Menoch. à nu. 29. vsq. ad nu. 34.*

Prætereà aduertendum est etiam, & supponēdum, vt in facto verissimum, antiquiorem inuestituram Caroli Quarti, in qua potissimum intentionis Marchionum Leonardi, & Lazari locatum est fundamentum, in sua principali dispositionis parte, & in dispositiua infeudationis substantia nullam conti-

nere mentionem hæredum, sed tantùm *liberorum, & posterorum*. Ait enim Cæsar *de infrascriptis Castris, & Terris infeudamus, & inuestimus vos, & quemlibet vestrum, liberos, & posteros legittimos, & masculos dumtaxat, nec non Terras, Castra, iura, & bona tàm habita, quàm habenda sub nostra, & Sacri Romani Imperij protectione recipimus, & habemus*, qui loquendi modus, & inuestituræ forma *pro liberis, & posteris* cõposita significat, & absque dubio præsefert feudum ex pacto, & prouidentia vti supra *nu.6.* firmatũ fuit; Quamobrem tota difficultas reduci videtur ad contemplandã sequentem eiusdem inuestituræ clausulam, in quã leguntur suprà in obiecto relata verba. *Ac vobis, & hæredibus vestris legittimis masculis omnia, & singula priuilegia per Imperatores, & prędecessores nostros vobis, & prædecessoribus vestris concessa super quibuscumq. Castris, Terris, Villis, &c. ratificamus, approbamus, & denuno omnia, &c.*

Hæ tamen licet eiusdem Instrumentis clausulæ, & verba prædicta ad effectum, de quo in præsens agitur, & pro interpretanda ipsius concessionis feudalis natura nullam vim, aut opportunam rationem prębere valent. Cum enim pręcedentia verbã dispositiua dicti feudi superiùs relata loquantur expresse *de liberis, & posteris*, sequitur hæredũ mentionem postea incidenter, & in clausula, & parte exequutiua Instrumenti adiectam immutare non potuisse naturam feudi ex pacto, & prouidentia à principio ei impressam, & in diuersam, hæreditarij nempè, vel mixti

18 conuertere per regulam de qua *in Clem. pr. de prębend.*, quod verba posita in exequutiua dispositionis parte non immutant principalem dispositionem, quam regulam per eũdem text. ponit Card. ibi, & sequuntur communiter Doctores cumulati per Dec. *cons. 305. & 416.* & Nattam *cons. 363* & alij apud Valasch. *dec. 164. vers. Aut huiusmodi clausula*, vbi etiam subdit, quod dicuntur positæ

19 in exequutiuis, quando non immediatè, & eodem contextu sunt positæ in principali dispositione, & loquitur ibi de clausulis in inuestitura feudali adiectis, & sic in terminis

20 obiecto respondent. Ias. *cons. 56. col. pen. in fin. lib. 3.* Paris. *cons. 5. nu. 5. lib. pr.* Cæphal. *cons. 547. nu. 59. vers. Ex quibus remouetur dubitatio, &c.*, vbi quod verbum *hæredibus* positum in clausulis exequutiuis, & in confirmatione priuilegiorum nihil probat, & citat vlterius Socc. Sen. *cons. 232. nu. 2. vers. Prædicta, lib. 2.* Dec. *cons. 305. nu. 7. & 521. nu. 13.* Cell. Vgo *cons. 26. nu. 55.* Gabr. *de verb. signific. concl. 13. nu. 12.* Boss. *de Principe nu. 308.* Osasch. *dec. 164. nu. 3. vers. Quod autem iuris sit*, vbi respondet ad Curt. Iun. dùm in *cons.* suo 3., vult, quod clausula in exequutiuis posita declaret præcedentia, illud procedere in dubio, vti si supra in parte dispositiua dictum foret *pro se, & suis, &c.* nõ

21 autem in claris, in quibus non est locus coniecturis, *l. continuus §. cum ita ff. de verbor. oblig.*, nec quando dictũ est in substantia dispositionis *pro se, & liberis*, quæ sunt verba clara, & sequitur. De Franch. *dec. 6. per tot.*, vbi pariter loquitur de concessione facta *pro se, & liberis*, & de verbo *hæredibus* posito post dictam principalem dispositionem, & concessionem, & dicitur ibi, quod eo non obstante fuit per Sacr. Consil. decisum, feudũ esse ex pacto, & prouidentia, & non obstante etiã, ꝗ feuda in Regno Neapolitano præsumantur hæreditaria, & in indiuiduo clausulæ nostræ positæ in alia eiusdem tenoris inuestitura, & eiusdem Caroli Quarti obtẽta eodem anno 1355. à Federico, & Azone Marchionibus Malaspinis consultus respõdit Bertazol. *cons. 89.*, vbi similiter concludit feudum esse ex pacto, & prouidentia, non autem hæreditarium, vel mixtum, & loquitur in casu, quo ad intentionem Actoris fundandam sufficiebat feudum esse mixtum, vti compręhendi potest *nu. 17. vers. Nec monet clausula*, & respondet in specie ad dictam clausulam, *& vobis, & hęredibus, &c. vestris legittimis, &c.* concludens eam tanquã positam in exequutiuis, & in confirmatione priuilegiorum nõ alterare dictam principalem dispositionẽ *pro liberis, & posteris* loquentem, & posse confirmationem ipsam priuilegiorum comprehendere hęredes, licet feudum non sit hæreditarium, quod ipsum repetit *cons. 90. nu. 4. vers. Et cum nulla, &c.* vbi de alia simili clausula verba facit, & sequitur post Schrad. *de feud. p. 2. cap. 3. nu. 20.* & alios quos recenset Rosenthal. *cap. 2. concl. 39. litera C. vers. Sed in ipsa concessionis dispositione.*

Nec in contrarium suadent ea verba, quę dictam clausulam exequutiuam, & priuilegiorum confirmationem subsequuntur ibi. *Et prædicta omnia, &c. de nouo, &c.* Quia cum huiusmodi verba explicitam mentionẽ hęredum non contineant, vtiq. ad hæredes referri nequeunt, nisi fortè diceretur, quod ex tacita repetitione qualitatis in clausula antecedenti apposita, in qua hæredum mentio fuit habita, ad ipsos hæredes esset referenda;

Verùm

Verùm huiusmodi repetitioni nõ potest dari locus ex vulgata non minus, quã certa iuris conclusione, qualitatem non censeri repetitam, vbi in diuerso, & separato capite posita
22 est, etiamsi adsit copula *&*. Barr. *in l. fin. ff. de reb. dub.* vbi quod dictio qualificans vnũ caput ad alia non refertur. idem Bart. *in l. in repetendis col. pr. & l. pen. ff. de publ.* vbi eã sequuntur Ang., Imol., Rom., Castrens., & cœteri comuniter, & alij complures, quos recenset Peregrin. *de fideicomm. art. 16. nu. 11. vers. Quinta conclusio*, vbi quod dicta conclusio procedit, siuè orationes reperiantur coniunctæ per copulam, siue per continuatiuam *Item*, quia copula tunc habet vim continuatiuæ; nec dubitari potest in proposito, quin sint diuersa capita confirmatio priuilegiorum, & renouatio feudorum, vt ex se patet, & ex varietate formularum dignoscitur, vndè sequitur vulgata regula, quod de
23 vna ad aliam non possit inferri. *l. Papinianus exuli de Minor.* Barz. *dec. 4. nu. 34.* Afflict. *dec. 57. nu. 9.*

Idq; eò magis dicendum est, quia admittendo dictam repetitionem corrigeretur cõcessio, ac renouatio in præcedentibus verbis facta, quod vbi accidit, tunc repetitioni locus non est, etiã quod aliàs locus foret, vt la-
24 tissimè videre est apud eumdem Peregrin. vbi proximè *nu. 39. vers. Quintus est casus*, & planè absurdum est per tacitos, & subauditos intellectus voluisse Imperatorem idipsum, quod claris, & dilucidis verbis expresserat, in continenti corrigere, cuius absurditatis, atq; incostantiæ habetur tanta ratio, vt comuniter traditum sit, clausulas explicitas, quæ aliàs facerẽt feudum hęreditarium, hoc nullatenus operari, quoties correctio huiusmodi sequeretur, debet enim quælibet dispositio ita interpretari, ne contineat repugnantiam, & ne incontinenti correctio inducatur.
25 *l. non ad ea ff. de cond. & demonst. l. inter dilectos §. Cæterum de fide instrum.* Bart. *in l. vult. §. Idem quæritur ff. de condict. indeb.* & post Dec., Castr., Abb., Calcan., Bero., Signorol., Curt., & alios docet in terminis Olasch. *d. decis. 164. nu. 5. vers. Animaduertendum erit*, vbi id maximè procedere ait, quando in principali dispositione, in qua fit mentio liberorum, & posterorum, posita est dictio *dumtaxat*, prout in casu nostro, & alios recenset, & sequitur Menoch *lib. 2. pręsumpt. 37. n. 5. vers. Quinto limitatur.*

Pręterea dato per suppositionem aliquam habẽdam fore rationem etiam quo ad principalem dispositionem de mẽtione hæredũ, quod absolutè negamus, non tamen propterea negligenda foret qualitas masculinitatis, & legitimitatis, dicitur enim, *vobis, & hæredibus legitimis, & masculis* huiusmodi enim
26 qualitas, licet altercatio sit non leuis inter Doctores, an feudum constituat ex pacto, & prouidentia; verior tamen, & sanior opinio est hæc ipsa, quæ feudo ex pacto, & prouidentia innititur, quam viri grauissimi sequuti sunt Ranier. de Foroliu. pręceptor olim Bart. quem refert Bald. *in l. Caius ff. solut matrim.* Franc. Cremens. *sing. 15.* Dec. *cons. 395. & 185. nu. 3. 445. nu. 8. 9.* Matth. de Afflict. *cap. 1. nu. 11. an agnat. vel fil.*, vbi dicit, sic firmissimè credere hanc esse meram veritatem. Socc. Iun. *cons. 72. nu. 25. lib. pr. cons. 112. nu. 7. lib. 2.* Natt. *cons. 127. cum trib. seq. nu pr.* Rub. *cons. 85.* Crau. *cons. 197.* Bellon. *cons. 33. nu 2* Roland. à Valle *cons. 67. nu. 22. lib. pr.* Bero. *cons. 68. 69. lib. pr.* & eã veriorem, & receptiorem esse comprobat Pinell. *in d. l. 1. 3. par. nu. 88. nu. 94.*, & iuribus, rationibus, & autoritatibus latiùs firmat Rimin. *d. cons. à nu 56. vsq. ad nu. 60.* vbi loquitur, de feudo concesso *pro se, & hæredibus legitimis masculis*, quam insuper opinionem in iudicando sequi iudicium Cameræ Imperialis colligitur, ex Mising. *centur. 4. obseru. 2.* & magis in specie restatur Rosent. *cap. 2. concl 44. in lit. B.* qui etiã *concl. 48* vbi hac de re sententiam suam ipse fert, dicit se esse in hanc partem procliuiorem, quia contraria opinionis fundamenta tamq. fundata in principijs incertis, & controuersis nihil stringunt, & quia opinio hæc, quæ militat pro feudo ex pacto, & prouidentia, magis congruit menti contrahentium, & deniq. quia ita iudicat Camera Imperialis, quam dicit ad hoc ipsum respicere, quod contrahentes sub voce *hæredis* de hæredibus sanguinis sẽsisse videantur, nec voluisse, vt successores debeant esse hæredes hæreditatis, & denique DD. conferunt plurimi, qui in fortioribus terminis tenent feudum etiam concessum pro hæredibus esse ex pacto, & prouidentia quorũ Catalogum nouissimè recenset German.
27 Carolus à Kirinberg. in suo eleganti discursu *de feudo ex pacto, & prouidentia, & hæreditario*, & eam opinionem acerrimè defendit, & plures recenset attestantes eam consuetudine Germanię receptam esse, inter quos Gail.
28 *lib. 2. obseruat. 154. in fin.* & verba illa *infranchum, & liberum* nil aliud important, quã immunitatem à seruitijs, vt per Olasch. *decis. 163. per tot.* Rosenthal. *cap. 2. concl. 59. nu. 9.* Bursatt. *cons. 4. nu. 5. lib. pr.* Et quamuis ali-

Aaa 2 qui

qui voluerint illa eadem verba *francum*, *& liberum* esse intelligenda etiam quoad alienationem ne dùm inter viuos, sed etiam per vltimam voluntatem, intelligenda tamen est eorum sententia in feudo sui natura franco,
29 & libero, vt aduertit Olasch. loco mox citato, & aduertit etiã in puncto Rosenthal. *cap. 7. q. 2. nu. 6* & *cap. 9. membr. pr. concl. 5. nu. 2.* vbi id latè probat, & iterùm *cap. 2. q. 59.* Rol. *cons. 2. nu. 134. lib. pr.* vbi de comuni Marta *voto 32. per tot.* vbi de veriori; Nec est alicui° momenti distinctio Decij *in c. Cæterum nu.*
30 *31. de iudic.* inter feudum francum simpliciter, & francum, & liberum, quam sequi videntur Olasc. *decis. 163. nu. 10.* Rim. Iun. *cõs. 18. nu. 19 & cons. 513. nu. 46. & num. 100.* nàm verè ista distinctio verbalis est, cũ prędicta verba synonima sint, & nulla sit inter ea differentia, vt ex Marta, & Rol. mox citatis, & verè nullo solido fundamento distĩctio illa nititur, nàm Dec. illius Author mouetur ex Aret. *cons. 18.*, qui id non dicit, & ex Alex. pariter *cons. 30. lib. 5.* huiusmodi distinctio non deducitur, & quamuis Riminald. *d. cons. 513. nu. 469. & seq.* subnectat pro suo fundamento geminationem sermonis, satis fragile reperitur huiusmodi arguméti genus ex duplicatione sermonis elicitum, vt aduertunt Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 3. tit. 6. nu. 8.* Fusar. *quæst. 286. nu. 3.*, maximè cum sit apud Notarios vsitatum, quod in cõtractibus venditionum passim inculcent verba illa *franca, & libera*.

Et deniq; dato per suppositionem, quod dicta inuestitura aliquo modo dubia esset, quod planè inficiamur, attamen etiam in dubio concludendum foret esse feudum ex pacto, & prouidentia, non autem hæreditariũ
31 vel mixtũ; Quicquid enim dicãt Becc., Surd., & alij, si qui sunt in contrarium supra *nu. 10.* relati, veritas est, feudum in dubio præsumi ex pacto, & prouidentia, non autem hæreditarium, vel mixtum, prout de comuni testatur Ias. *in l. 2. nu. 188. C. de iur. emphyt.* & veriorem, & magis comunem affirmat Losfred. *cons. pr. nu. 99.* & claram ac indubitatã omnium DD. opinionem dicit idem Ias. *cons. 168. nu. 17. lib. 4.* Socc. Iun. *cons. 77. nu. 13. lib. 3.* & eamdem receptissimam dicit Schrad. *par. 2. cap. 3. nu. 31.*, & plurimis relatis firmat Olasch. *dec. 161. nu. 13.* & ità iudicari in Camera Imperiali testatur Missinger. *centur. 4. obseruat. 2.* & post eum Bernard. Greuę. *ad obseru. Gail. lib. 2. concl. 154. consid. 1.* vbi eam dicit comuniorem esse, & veriorem, pro quà sententia viginti quatuor Autores recenset Vult. *lib. pr. cap. 8. nu. 33.*, vbi etiam aliquot eiusdẽ rationes subdit, & sequitur alijs plurimis allatis de veriori, & magis comuni, & de receptissima opinione attestans præcitat. Carol. a Kirnberg. *de formulis feud. ex pact. & prouidentia d. discuss. cap. 4. in fin.* & quicquid tandem sit de huiusmodi opinione, quià proculdubio verissima est, illud vtiq; certum est, nos in dubio non versari, sed in claris vt suprà, & clarissimam esse dictã Caroli Quarti inuestituram ad fauorem DD. Actorum.

Quod verò pertinet ad inuestituram Caroli Quinti anni 1529. licet in ea fuerit supplicatum *pro hæredibus, & successoribus legitimis*, fuit tamen similiter cõcessa simpliciter, & nulla facta mentione hæredum, & proptereà hoc quoque præsefert feudum ex pacto, & prouidentia quatenus in dubio, & vbi agitur de feudo simpliciter concesso feudum ex pacto, & prouidentia censetur, prout supra *nu. 1.* probatum est.

Quod eò magis videtur, admictendum, cũ hęc recipiat interpretationẽ à dicta antiquiori Caroli Quarti, à quà tanquam à radice sequẽs est interpretãda, vti suprà pariter est dictũ *nu. 3. 4.* & maximè cum concessio hæc posterior virtualiter contineat dictam priorem, quatenus expressim se refert ad priores concessiones, & eas confirmat *in omnibus clausulis, articulis, sententijs, & tenoribus*, vt patet, relatum enim est in referente cum om-
32 nibus suis qualitatibus iuxta tradita in terminis per Paris. *cons. 22. nu. 9.* Schrad. Moll., Bero. & alios relatos à Rosenth. *cap. 6. concl. 69. in lit. E.* & in indiuiduo Bertazz. *d. cons. 78. nu. 17. vers. Quo præsupposito*, vbi post inuestituram Caroli Quarti eiusdem tenoris, vt suprà, cuius est nostra, producebatur inuestitura Caroli Quinti non solũm petita, sed quod magis est, concessa *pro hæredibus legitimis*, & tamen concludit stante inuestitura antiquiori Caroli Quarti loquente de *liberis, & posteris* feudum esse ex pacto, & prouidentia, nunquam enim receditur à priori inuestitura, quæ mutata non præsumitur, sicut nec mutari potest, nec etiam ex certa
33 scientia ob præiudicium agnatorum, & in ea cõpræhẽsorum *cap. pr. de alienat. feudi pet.* & ibi omnes Rol. *cons. 60. nu. 32. lib. 1.* Gaill. *obseru. 49. nu. 2. 3. lib 2.* Missing. *obseruat. 83. cent. 4.* omni dubitationi carere, ait Rosenth. *cap. 6. concl. 69. lit. M. O. N.* In tantùm vt quælibet mutatio, correctio, aut diuersa petitio præsumatur facta per errorem, nec possit cõpræhensis præiudicium generare, idem Rosent. vbi latiùs ostendit; Multò itaque minus cen-

cẽseri debet quidquã immutatũ in casu nostro; Quo dicta inuestitura posterior in formis est relatiua ad formam priorum inuestiturarum, vt dictum est; Quamquam, & circumscripta in casu nostro dicta inuestitura antiquiori Caroli Quarti, si qualitas istorũ feudorum sumenda foret ab hac posteriori informi, adhùc ista sufficeret ad ostendendam esse feudum ex pacto, & prouidentia.

Dubietas namque, si quam habet, ex eo, quod simpliciter sit concessa, & pro hæredibus legittimis petita, tollitur tum ex ipsa iuris præsumptione, & quatenus feudum simpliciter concessum censetur ex pacto; & prouidentia, vti dixi, *nu.1.*; tùm verò ex aliis inuestituris huic antecedentibus; in quibus nulla prorsus hæredum mentio facta est, neq; in petitione, iuncta primogenitura Leonis, in qua alterato dũtaxat ordine antiquo æqualiter succedendi vocantur filij, & descendentes, & quæ claram continet formulam feudi familiaris, & pactionati, est enim comuniter receptum, non solum inuestituras posteriores interpretationem recipere à prioribus, quando hæc perspicuę, & illæ obscurę sunt,

34 & dubiæ, sed etiam è conuerso priores dubię à posterioribus claris, vt latè per citatum Rosenth. *cap.6. concl.69. nu.13.* Mantic. *de tacit. lib.23. tit.21. nu.14.*

Et facit, quod illa dicitur optima interpretatio inuestiturarum, quæ colligitur ex ob-

35 seruantia subsequuta. Cæphal. *cons. 69.* Menoch. *cons.400. nu.12.* idem Mant. vbi proximè *tit.20. num.2. vers. Illa verò optima est.* quæ tamen ex abundanti dicta sint, quia re vera in præsentiarum attendenda est inuestitura antiquior Caroli Quarti, & iuxta eã, quæ clarissima est, cœteræ omnes regulandæ.

Authores verò cumulati ad probandum feudum concessum pro hæredibus legittimis masculis esse hęreditarium, vel mixtum, quales sunt Paris., Gabr., Valasch., Intrigl., Vult., Gozad., Ceph., Brun., Surd., &c. Isti, inquã, Doctores omnes loquuntur extra terminos nostros, nempè quãdo eodem contextu facta est mentio hæredum, & in ipsa principali dispositione, nec propterea ad rem nostram pertinent, cum inuestituræ nostræ non ita se habeant, & longè diuersa sit principalis dispositio, & antiquior Caroli Quarti, quatenus loquitur *de liberis, posteris legittimis, & masculis dumtaxat,* quæ feudum ex pacto, & prouidentia comuni omnium consensu constituit, idq. non obstante clausula illa; *ac vobis, & heredibus vestris, &c. Priuilegia omnia*, Tamquam posita in executiuis, & in ipsa priuilegiorum confirmatione, nec minùs obstante altera adiectione *& supradicta omnia, &c.* in qua nulla est mentio hæredum, & quia eius dictionis *hęredum* repetitionem impedit tùm diuersitas capitulorũ, tum absurditas, & correctio, quæ exindè subsequeretur, vt latè supra dictùm est.

Quamq; & illius sententiæ frequentiori calculo receptæ, & Iudicio Augustissimę Cameræ sæpiùs firmatæ, quod vult feudum receptum *pro se, & heredibus masculis* esse pactionatum, & familiare; Autores quamplurimos ex abundanti deduxerimus, sicut, & alterius, quæ vult, in dubio præsumendum ex pacto, & prouidentia, qui pondere etiam, & numero contrarios longè superant.

Et ex his sublatum quoq. remanet id, 9 per consequens in cõtrarium supra deducebatur, quod nempè cum Illustriss. Actores non sint hæredes vltimo loco defuncti, feudum prædictum, nec etiam consequi valeãt, quia, cum feudum non sit hæreditarium, seù mixtum, sed ex pacto, & prouidentiã, Illustriss. Actores succedunt in eo non tanquã hęredes Patris, sed ex proprio iure, & vti de-

36 scẽdentes a primis inuestitis, pro quibus fuit inuestitura concessa. Hern. *in cap.pr. de success. feudor.* Alex. *cons.19. num.6 lib 5.* Ias. *cons.56. col.5. vers. Item vol.3.* Clar. *in §. feudum quæst.85 nu.5.* vbi appellat hanc opinionẽ veriorẽ Rosenthal. *de feud. cap.7. concl.20. nu.1.2.* vbi sub *lit. A.* plures DD. autoritates adducit, quæ probant opinionem prædictam esse verã, & indubitatã Peregrin. *cons.7. n.pr. vol.3.* vbi alios allegat, & comunis, & eadem est cõclusio in emphytheusi cõcessa *pro se, &*

37 *filys,* in qua pariter filij, & descendentes succedunt, etiamsi non sint hęredes Patris. Bart. *l.quod dicitur nu.6. ff. de verb. oblig.* vbi etiã Ias. *nu.29* Salyc. *l.2. nu.27 C. de iur emphyt.* Ruin. *cons.48. nu.4. lib.1.* Clar. *in §. emphyt. quæst.37. per tot.* Corn. *cons.100. ex nu.2. vsque in fin. vol.4.* Thob.Nonn. *cons.27. nu.2.* vbi alios Couar. *pract. quęst. cap. 18. num.4. vers. Quinto.* Paris. *cons.8. nu.3. vol. 1.* Vndè Actio DD. Actorũ manifesta redditur, prout exclusio reorum conuentorum, cum sint spurij, & illegittimi, quos ad feuda non admitti,

38 nec in eis succedere testatur plurium autoritate Rosenthal. *de feud. cap.2. quæst. 19. nu. pr.* nec abnuunt Aduersarij, verum eorum legittimationem producunt, de qua in sequenti Consultatione ferius agetur.

Ex quibus, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimi, & spurij sunt feudorum incapaces.*
2 *Stante maximè feudo Nobili, & Imperiali.*
3 *Limita nisi fuerint legittimati.*
4 *Princeps potest legittimare spurios, vt succedãt in feudis ex pacto, & prouidentia.*
4 *Legittimatio reddit spurium tanquam legittimè natum.*
5 *Imperator potest etiam per Comitem Palatinũ plenitudinem suę potestatis exercere.*
6 *Comes Palatinus dicitur Principis imago.*
7 *Princeps potest Comiti concedere vt absq; causa legittimet etiam in praiudicium agnatorum.*
8 *Absoluta potestas in Principe iuxta aliquos nõ datur.*
9 *Vel saltem ea vti nequit sine iusta causa.*
10 *Imperator nequit sine rationabili causa in preiuditium agnatorum legittimare ad feuda.*
11 *Principi nec de plenitudine potestatis licet ius tertio acquisitum sine causa tollere.*
12 *Et quæ causa dicatur ad hunc effectum iusta, & rationabilis.*
13 *In concessionibus ab inferioribus factis multo minus causa iusta præsumitur, quam in factis à Supremo Principe.*
14 *Facultas legittimandi, aut amplior, aut moderatior ex ipsis priuilegij verbis est dignoscenda.*
15 *Clausula* ex certa scientia *in facultate legittimandi indicat plenitudinem potestatis esse concessam. Contrarium* 24. *Declara* 78. 79.
16 *Item ex clausula* ac si nostro proprio verbo, & manu fuerunt immediatè legittimati.
17 *Stante amplissima facultate legittimandi potest præiudicari Agnatis in iure tantùm in spe, non autem re acquisito. Declara nu.* 25.
18 *Principi licet ius tantùm in spe competens auferre. Declara* 25.
19 *Feudum cum esset lucratiuo titulo acquisitum potest Princeps in eo agnatis etiam sine causa præiudicare.*
20 *Principi licet de plenitudine potestatis à contractu recedere.*
21 *Clausula* citatis, vel non citatis *adiecta in priuilegio legittimandi operatur validam legittimationem etiam in præiudicium non citatorum. Declara nu.* 28. 29. 30.
22 *Facultas legittimandi expressè ad feuda permittit legittimationem etiam in præiudicium agnatorum. Declara nu.* 31.
23 *Ex priuilegio legittimandi cum amplissimis etiam clausulis concesso nunquam inducitur facultas legittimandæ sine causa, & in præiudicium agnatorum.*
26 *Princeps concedendo feuda contrahit cum inuestitis.*
27 *Verba* inuestimus, *seu* concedimus pro legittimis *dicuntur continere tacitum pactum legittimatorum exclusiuum.*
28 *Quod idem dicitur in emphytheusi.*
29 *Contractus cum subditis initos Princeps seruare tenetur.*
30 *Princeps tollere non potest ius pacto quæsitum.*
31 *Feuda dicuntur concedi per viam contractus.*
32 *Ius succedendi in feudis an dicatur Ius in spe.*
33 *Spes ex contractu cõditionali dicitur iuridica.*
34 *Spes substituti dicitur Iuridica.*
35 *Ius ad feudum dicitur certum, & probabile etiã si in spe tantum consistat.*
36 *Ius quæsitum ex causa de præterito, & sub spe probabili non potest sine causa à Principe tolli.*
37 *Clausula* citatis, vel non citatis *in facultate legittimandi adiecta operatur validitatem legittimationis quoad supplicantem tantum.*
38 *Et multò minus operatur quoad non subditos facultatem legittimandi concedentis.*
39 *Clausula huiusmodi ex vsu Notariorum solent apponi.*
40 *Si citatio agnatorum in legittimatione non est necessaria, saltem nominatio requiritur.*
41 *Voluntas Principis præsumitur iuri conformis.*
42 *Princeps ea tantum facere velle præsumitur, quæ de iure potest.*
43 *Quæ causa sufficiat expressa in legittimatione faciẽda, vt agnatis præiudicetur. & n.* 44. 45.
46 *Comiti asserenti iusta causa motum fuisse ad legittimandum ea nõ expressa non creditur.*
47 *Quod & in Principe procedit, dum agitur de præiudicio tertij.*
48 *Iustæ causæ præsumptio deficit, vbi iniusta fuit expressa.*
49 *Causa etiamsi sit expressa iusta, probandum est à legittimato eam esse iustam.*
50 *Gozad. cons.* 6. *& cons.* 85. *declaratur.*
51 *Capra cons.* 2. *declaratur.*
52 *Franc. de Aret. cons.* 164. *declaratur.*
53 *Purpurat. cons.* 49. *nu.* 7. *declaratur.*
54 *Becc. cons.* 56. *nu.* 36: *declaratur. & confutatur nu.* 64.
55 *Curt. Iun. cons. pr. nu.* 24. *explicatur.*
56 *Dec. cons.* 390. *nu.* 12. 13. *declaratur.*
57 *Cephal. cons.* 694 *nu.* 50. *declaratur.*
58 *Cranett. cons.* 135. *sub nu.* 7. *explicatur.*
59 *Gabr. cons.* 30. *nu.* 11. *lib. pr. declaratur.*
60 *Ruin. cons.* 21. *nu.* 15. *lib. pr. declaratur.*

61 *Mar-*

Digitized by Google

61 *Marzar. cons. 10. declaratur.*
62 *Siluan cons. 45. nu. 47. declaratur.*
63 *Verall. dec. 146. 147. declarantur.*
65 *Voluntas gratis obijcitur, vbi potestas deficit.*
66 *Multiplicatio clausularum nil facit, vbi potestas deficit.*
67 *Voluntas legittimandi in præiudicium etiam agnatorum desumitur ex amplitudine clausularum in legittimatione adiectarum.*
68 *Et præcipuè ex clausula* de certa scientia, & proprio motu. *Declara 63.*
69 *Agnatorum existentia expressio non est in legittimatione necessaria cum agitur de succedendo Patri. Declara 64.*
70 *Gratia dicitur subreptitia, cũ, quod non est narratũ, gratiam impedisset, vel difficiliorem reddidisset.*
71 *Qualibet subreptio legittimationem inualidat.*
72 *Si non fuit expressa agnatorum succedentium existentia, legittimatio redditur subreptitia.*
73 *Legittimis obtenta pro successione in fideicommisso dicitur subreptitia, si non est expressum, quod aderat substitutus in casu deficientia sine filijs.*
74 *In legittimatione ad feuda narranda est qualitas feudorum. 75.*
76 *Item qualitas Matris legittimandi.*
77 *Ex qualitate Matris arguitur futura indoles filii.*
80 *Clausula* non obstante *in legittimatione adiecta ad expressa tantum restringitur.*

ARGVMENTVM.

Spurij, & illegittimi legittimati à Principe, aut Comite Palatino an admittãtur ad successionẽ Feudi, Itẽ ex quibus legittimãs cẽseatur voluisse legitimatos admitti ad feuda in præiudicium legittimorum. Item ex quibus clausulis censeatur in facultate legittimandi Comiti Palatino ab Imperatore concessa tributa autoritas legittimandi etiam in præiudicium legittimorum.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLII.

QVamuis in facto verùm ab vtraque Parte concederetur archionem Octauium Patrem M. M. Lazari, & Leonardi ex dãnato coitu procreatum fuisse, & consequenter ipsos in linea, & radice infecta conceptos esse,
1 & sic feudi prorsus incapaces per ea, quæ communiter notant DD. *in §. Naturales si de feudo defuncti inter agnatos fuerit controuers.*, & Rosenthal. *de feud. cap. 7. concl. 19. nu. 30.* vbi ait, ad exclusionem legittimati non else necesse, quod pactum in inuestitura sit expressum, quod legittimati non succedant, stante maximè Nobilitate insigni primi inuestiti, feudi dignitate Nobilis, Imperialis, & iurisdictionalis, ex quibus circumstantijs præsumẽdum est per illud verbum *legittimis* cogitatũ fuisse de spurijs legittimatis excluden-
2 dis, vti in simili trad. Bald. *cons. 203.* Alex. *cons. 25. lib. 1.* Dec: *cons. 425. nu. 9.* Tiraquel. *de nobilit. cap 23. nu. 15.* Molin. *de primogen. lib. 3. cap. 3.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. tit. 10. nu. 30.* Peregrin. *de fideicomm. art. 23.* vbi loquuntur de Testatore nobili. Dicebatur tamen per Instrumentum publicum in actis exbitum satis sufficienter, & plenè constare dictum Marchionem Octauium fuisse legitimatum per Comitem Palatinum ad hoc potestatem habentem, vndè exclusa ex eò remaneat exceptio eorũ successioni obiecta, &
3 omnis incapacitatis asserta macula, vti in terminis trad. Socc. Sen. *cons. 3. nu. 3.* Gozad. *cons. 48. nu. 11.* Bertazol. *pro filio* Sacerdotis consulens *cons. 50. nu. 19. lib. 1.* Raudens. *de Analog. cap 36. nu. 108.* Marzar. *cons 10. n. 28.* cum certum de iure sit in feudo pro descendentibus liberis, seu posteris legittimis, & naturalibus tantùm concesso tàm feudorum consuetudine, quàm ex tenore inuestituræ posse Principẽ, seu Comitẽ ab eo autoritatẽ habentem spurios legittimare, vt in feudis succedant in præiudicium agnatorum legittimorũ, & naturalium, qui & legittimi dicuntur
4 Gloss. *in § Naturales*, vbi Bald. & cœteri Aret. *cons. penult. col. fin.* Dec. *cons. 269.* Curt. Iun. *de feud. par. 3. q. 17. reg. pr. & seq.* Alciat. *cons. 171. num. pr. & seq.* & per totum Emil. *cons. 132. nu. 10. 18.* vbi tàm de habente potestatem à Papa, quàm ab Imperatore. Crauett. *cons. 135. nu. 6.* Boer. *dec. 123. nu. 6.* Paris. *cons. pr. nu. 122. lib. 1.* Clar. *§. feudum q. 81.* Becc. *cons. 56. nu. 39.*, & in indiduo huius legittimationis. Surd. *cons. 571. per tot.* Rota Rom. *dec. 368. par. pr. diuersor.* & stãte legittimatione prędicta spurius dicitur primis natalibus restitutus, ac si legittimos
5 natales sortitus fuisset. *§. Illud in Auth. quib. mod. natural. effic. sui.* Bart. *l. 2. nu. 10. ff. de vulgar. & pupill.*, *& in l. Gallus §. & quid si tantum nu. 84. ff. de lib. & post hum.* Paris. *cons. pr. nu. 58. & seq. lib. 2.* Natta *cons. 504. nu. 18. & seq.* Honded. *cons. 183. nu. 43. lib. 2.*

De

Digitized by Google

De qualitate igitur, & validitate eiusdẽ legittimationis est sedulo perquirẽdum; quę discussio duo principalia cõplectitur capita.

Vnum, an in legittimante sufficiens adfuerit potestas.

Alterum verò an potestate supposita, voluntas cõcurrerit legittimandi pro casu pręsenti, & ad effectum, de quo nunc agitur.

Et quo pariter ad primum potestatis articulum, tria sunt necessario disputationi subijcienda.

Primò, nempè an potuerit Sacratissimus Imperator plenitudinem suæ potestatis per Comitem Palatinum exercere.

Secundo an verò in Priuilegio dicto Comiti sua largitate concesso huiusmodi quoq; suæ plenitudinem potestatis tribuere dignatus fuerit.

Tertiò tandem, an etiam suppositã in Comite trãslatione Imperatoriæ potestatis plenitudinis, potuerit in præiudiciũ legittimorũ agnatorum in inuestitura compræhensorum, spurios ipsos legittimos reddere.

Et quoad primum dicebatur nulli dubium esse, quin valeat Imperator plenitudinem
5 suæ potestatis per Comitem etiam exercere, cum ita testentur Crauett. *cons.* 135. *num.* 4. Colleg. Patau. *inter cons. vlt. volunt. cons.* 3. *nu.* 44. 45. vbi quod vti Minister ipsius, & eius subrogatus id facit Lancellott. *inter cons. vlt. volunt. cons.* 176. *nu.* 23. *lib. pr.* Galaiuol. *in repet. l. Gallus* §. *Et quid si tantùm nu.* 92. *ff. de lib. & posthum.* Comes enim di-
6 citur Principis imago Raudens. *de Analog. cap.* 36. *nu.* 61. Imò posse Principem Comiti concedere, vt absque vlla causa legittimationẽ impartiatur trad. Gozad. *cons.* 6. *nu.* 35. 58. & in præiudiciũ etiã tertij, & legittimo-
7 rũ, idẽ Gozad. *cons.* 85. *nu.* 18. vbi quod in hoc sufficit clausula *Non obstantibus, &c.* Capra *cons.* 2. *nu.* 13.

Vt tñ pleniùs respondeatur, in primis nõ in opportunũ existimo animaduertere, quod absoluta potestas, quæ in eo consistit, vt possit Princeps ea facere, quæ rationi, legumq; sanctionibus aduersantur; in Principe iuxtã aliquorum sententiã non admittitur, vt apud
8 Didac. Couar. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 6. *nu.* 8. Pinell. *in rubr. Cod. de rescind. vendit.*, vel iuxta alios admittitur, sed cum moderamine, quod eã vti nequeat, nisi ex iusta, & rationa-
9 bili causã. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 52. *nu.* 125. vbi plures alios adducit Gayl. *pract. obseruat. obseruat.* 142. *num.* 16., vbi inquit, Principem absolutam potestatem nunquam exercere debere, nisi iusta, & legittima causa suadente, aliàs peccatum committit. Bald. *cons.* 345. *nu.* 1. *vol. pr.*, vbi quod clausula *De plenitudine potestatis intelligitur de potestate bona, & laudabili, non vituperabili, & Tyrãnica, nam non dicitur Imperatorem posse, quod de iure non potest.* Rosenthal. *de feud. cap.* 7. *sub nu.* 30., vbi plures pro hac opinione congerit, & inquit, *plenitudinem potestatis non extendi ad iniuriam aliorum, alioquin non potestatis, sed tempestatis plenitudinem esse.* Crauett. *cons.* 296. *sub nu.* 3. *vers. Considero etiã*; vbi latè hanc conclusionem probat Capyc. *decis.* 166. *nu.* 12. vbi quod Princeps non potest illud, quod peccando potest, neq. plenitudine potestatis vti potest, nisi cum causã, & optima est doctrina Bartoli *in l. fin. nu.* 2. *in fin. C. si contra Ius, vel vtilit. public.* vbi inquit, *Principem habere potestatem à Deo, Deum autem non dedisse ei iurisdictionem peccandi, vel auferendi alienum indebitè*, quam notat in proposito Paris. *cons.* 12. *num.* 200. *vol.* 2. Et proindè, aut Imperator hanc, quam non habet, non transtulit, aut cum moderatione, qua potitur ipse, in Comitẽ contulit. Nec refragatur cons. Gozad. 6. & *cons.* 85. *supra allegatum*; quia Gozadini traditio tunc fortè recipienda foret, quando ex legittimatione non tolleretur ius alteri quæsitum, sed tantummodo per eam legittimatus redditur habilis ad succedendũm in bonis allodialibus Patris, non autem in feudalibus, aut similibus ex inuestituræ iure iam agnatis acquisitis; Hoc enim in casu ne dũ Imperator concedere non potest Comiti, q legittimet sinè causa, sed quod magis est, aiunt etiam, quod nec ipsemet Imperator de suæ potestatis plenitudine valeat absque rationabili, & legittima causa legittimare ad effectum succedendi in feudis in præiudiciũ
10 agnatorum legittimorum, & qui ex præcedentibus inuestituris iam habebant ius acquisitum in successione feudi. vt præcœteris Socc. Iun. *cons.* 95. *n.* 47. *vol.* 3. latè Cæphal. *cons.* 617. *à nu.* 121. *vsq. ad nu.* 128. Menoch. *cons.* 181. *nu.* 24. *cum seq. & cons.* 520. *nu.* 32. 33. Gayl. *pract. obseruat. obseruat.* 140. *in fin.* vbi ait Imperatorem Maximilianum huiusmodi priuilegia nunquam concedere voluisse, *& obseruat.* 142. *nu.* 15. vbi pariter, inquit, quod in istis legittimationibus *ab Imperatore adijci semper solitum esse clausulam,* Saluo iure agnationis, *quia tale ius competens agnatis non debet tolli absq. iusta, & legittima causa.* Lupus *de illegitt. comment.* 3. §. 2. *nu.* 51. 52. vbi quod dũm agitur de feudo antiquo, si huiusmodi clausula in legittimationũ

licteris

litteris non reperitur adiecta; debet nihilominus haberi pro apposita. Molin. *de Hisp. primogen. lib.3. cap.3. nu.29.* vbi comunem profitetur Crauett. *cons.868. & de antiquit. tempor. par. pr. nu.30.31.32. & 33.* Peregrin. *cons.7. nu.55. vol.3.* vbi alios Decian. *respõs. 23. nu. pr. & seq. vol. pr.* & conclusionis præfatæ veritas comprobatur etiam ex his, quorum autoritate ad confirmandam propriam sentẽtiam vlus est Gozadin., Corneus enim, quem in primis allegat, *in cons. pr. lib.3.*, respondens ad Glossam *in l. Barbarius ait*, quod glossa prædicta legittimationem sine causa non admictit, quoniam ibi agebatur de præiudicio iuris alteri competentis. Dec. pariter ab eodem Gozadino allegatus *in cons. 307. sub nu.12.* loquitur de legittimatione obtenta à Patre, qui alios non habebat filios, vndè quia de alterius præiudicio nõ agebatur, cõcludit ibi Dec. non fuisse causam necessariã. Et ideò comuniter vltra supra relatos huiusmodi conclusionem, quod nempè iuris, & iustitiæ seruata regula nõ possint legittimari spurij sine causa in præiudicium agnatorũ, quibus ius ex antiquis inuestituris quæsitum est vltra supra relatos trad. etiam Isern *in d. §. Naturales*, & ibi quoq. Afflict *nu.35.* Ias. *de feud. par.8. nu.74.* Ruin. *cons.36. n.17. 18. lib. pr.* Harthm. Pistor. *lib.2. q.40.* quos referendo sequitur Fachin. *contr. iur. lib.7. cap. 50.* Schader. *de feud. par.7. cap.5. nu.23.* Ant. Rosell. *de legit. tit. de legit. effect. num. 24.* Ludouic. de Sard. *in eod. tract. par. 3. art. 7. quest.12.* Martin. Laudens. *eod tract. nu.80.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.23. tit.12. nu.5.* & ea nititur principali, & comuniter recepta ratione, quia nec ex certa scientia, nec de plenitudine potestatis Principi licet alicui ius acquisitum sine iusta, & rationabili causa au-
11 ferre, vt benè animaduertit, & probat in proposito Rosenthal. *de feud. d. concl.19. nu. 30.* & latissimè videnda in terminis nostris mea Consultatio 49. *lib.1. nu.11. & per tot.* & quæ causa adhunc effectum iusta, rationabilis, &
12 sufficiẽs dici possit, latè ibi per me discutitur, & declaratur. Si ergo huius absolutę potestatis exercitium ipso summo Principi, & Imperatori iuris ratione denegatur, infirmior vtiq; & nullius ponderis erit legittimatio prædicta in præiudicium agnatorum facta à Comite dignitate, & cæteris omnibus longè inferiori, cum de huiusmodi Comitibus, & inferioribus lex multò minùs cõfidat, quià in factis ab eis legittimationibus multò minùs iusta causa præsumitur. vti docent Bald., &
13 alij post eum *in l. si Testamentũ C. de Testam.*

Ruin. *cons.74. nu.4. & cons.29. num. 9. lib.3.* Speculator *tit. de dispensat. §. Qualiter ante nu.3.* Valentin. Forster. *in tract. de success. ab intest. cap.36. nu.13.* & firmant comuniter DD. *in d. l. Gallus §. Et quid si tantum ff. de liber. & posthum.*

Quatenus autem huiusmodi potestas potuerit intra Iuris limites ab Imperatore in Comitẽ transferri, (quod ex supra firmatis concedi non posse sequebatur.) Nihilominus an eam Imperatorem tribuere voluerit facultatẽ, discutiendum secundo loco proponebatur; Voluisse autem Rei conuenti de-
14 sumi facilè posse contendebant ex ipsismet Priuilegij verbis, à quibus strictior, aut amplior legittimãdi concessa facultas argui debet. vti trad. Valent. Forster. *de success. ab intestato lib.6. cap.35. nu.10.* Raudens. *de Analog. cap.36. nu.39.* Petra *de fideicom. q.11. concl.37* per clausulam autem *ex certa scientia* in eodem cõcessionis diplomate expressã plenitudinem potestatis fuisse tributã, suade-
15 re posse trad. Colleg. Patauin. *inter cons. vlt. volunt. cons.3. nu.40.* Et fortiùs etiam dictam potestatem desumi aiunt ex alia clausula in eàdem concessione adiecta. *Et inde ius in omnibus, & per omnia consequantur, ac si nostro proprio verbo, & manu fuerint immediatè legittimati, nulla prorsus iuris, vel facti exceptione, aut quouis alio impedimento, quod dici, vel excogitare possit obstante.* ex traditis per
16 Franc. de Aret. *cons.114. col.3.* & Ferrett. *cons.75. nu.6. lib pr.* Qua stante amplissima facultate Comiti concessa, quod potuerit præiudicàre legittimando agnatis, quibus nõ adhùc re, sed spe tantum ius erat quæsitum, prout est in præsenti, quia DD. Actoribus tempore legittimationis Patris reorum conuentorum non dum erant concepti. tradere
17 videntur Aret. *cons.164. circa fin.* Gozad. *cons.85. col. pen. in fine.* Purpurat. *cons.49. nu. 2.* Rim. Sen. *cons.82. nu.14.* Socc. *in l. Gallus §. si quid in tantum num.137.* Socc. Iun. *cons. 142. nu.43. lib.1.* Becc. *cons.56. nu.36 & seq.* Surd. in indiuiduo *cons.571. nu.54.* Cephal. *cons.694. nu.50.* Crauett. *cons.135 n.2.* Mazzol. *cons.117. nu.37.38.* Gabr. *cons.21. nu.5. lib.2.* prout regulariter etiam Principi liceat ius in spe etiam probabili causa con-
18 stitutum auferre, trad. Bart. *cons.160.* Bero. *cons.76. nu.117. lib.1.* Paris. *cons.1. nu. 64. & 138. lib.2.* Dec. *cons.398. nu. 24.* Ruin. *cons.2. lib.4.* Becc. *cons.56. nu. 39. & seq.* Gozad. *cons.9. nu.49.* omnium latiùs super hac eadem inuestitura scribens Surd. *cons.571. n.37.* Cum enim, vt inquiũt ex ad-

uerso scribentes, feudum istud fuerit lucratiuo titulo acquisitum, honestum quoque videtur, quod Princeps arbitrium sibi retineat auferendi illud, quod à mera sua liberalitate
19 originē duxit. Hyeron.Gabr. *cons.30. n.11. lib.1.* Ant.Gabr. *lib. 3. conclus. tit. de iure quæsito non tollendo concl.3. nu.4.* Imò quod liceat etiam Principi de plenitudine potestatis recedere à contractu, cui consensum præ-
20 buit. Ruin. *cons.21. nu.15. lib.1.* Becc. *cons. 65.nu.114* Et maximè etiam quia huiusmodi legittimandi facultas munita fuit amplissimis clausulis,& ea præcœteris *citatis, & non citatis*,quo casu subsistere legittimationē, & in præiudicium non citatorum, nec vocato-
21 rum trad. Gozad. *cons.6.nu.86.* Marzar. *cons.10.* Colleg. Patau. *d.cons.3. num 71.* Siluan. *cons.45.num.57.* Socc. *in tract. de cit. art. 7. col. fin. vers. Nisi tamen, &c.* Socc. Iun. *cons. 93. nu.36. lib.3.* Laurent. à Pin. *cons.53. nu. 49.* Rota Rom. apud Verall. *dec.146.& 147. p.2.* quæ fortiùs etiā admittenda fore videbātur, cū expressè concessa legatur facultas
22 legittimādi ad feuda,prout perpēdūt in proposito Gozad. *cons.25. n.12.* Becc. *cons.3. n. 35.* Gail. *obseruat. 142. nu.12. lib. 2.* & de magis comuni Boer. *dec.132.nu.6.* Clar. §. *feudum q.82.* Crass. §. *successio ab intestato q. 19. nu.15.* Surd. *cons.571.nu.37.& seq.*

Sed generaliter primò respondetur,quod licet in huiusmodi generis priuilegijs amplissimæ reperiantur descriptę clausulæ, ex eis tamen non inducitur concessio plenitudinis potestatis legittimandi etiam in aliorum præiudicium, & absq; rationabili causa vti
23 firmant præcœteris Curt.Sen. *cons.73. n. 92. vers. Veniamus ad quartam.&c.* Paris. *cons.6. vol.2. nu.36.* vbi inquit, quod *licet in priuilegio fuerit concessa Palatino plenissima facultas legittimandi,& cum præiudicio alterius, tamen cōcessio, & facultas dicta potestatis interpretanda est, vt Comes Palatinus debeat illa vti cum causa, ac vocatis, & auditis ijs, quorum interest*, & iterùm *cons.12. nu. 157. & seq. eod. lib.2.* Cęphal. *cons.112. nu. 39.* vbi ait, quod licet Comes Palatinus obtinuerit eādemmet potestatem, quam Princeps habebat,præiudicandi fideicōmissarijs, ac substitutis, ipsisq; non citatis, attamen nisi ex vrgenti, rationabili, ac honesta causa non poteſt vti hac suprema potestate, *& cons.185. nu.13.* Surd. *cons.526. nu.17.* vbi post Menoch., Riminald.& alios ait, quod inferiori nunquam censetur concessa potestas vtendi plenitudine potestatis, nisi cum discretione, & causa iusta; idemq; probat Mascabrunus *cons.13.nu.141. & seq.* Decian. *cons.90. nu. 25. & cons.91. nu.2. lib.2. & respons.40. nu. 69. lib.3.* Rol. *cons.89. nu 52.* Dec. *cons.393. nu.11.* vbi post Bald. ait, quod in inferioribus, quibus data est potestas, quæ est in ipso Principe, intelligitur, quod ipsi ea vtantur, ex causà, quę appareat. Rim. Iun. *cons.46. nu.124. & cons.689. nu. 104. 105. 165. 166.* & clausulæ illæ *ex certa scientia, & de pleni-*
24 *tudine potestatis*, quæ in contrarium ponderabātur, nil operantur, quādo agitur de præiudicio tertij. Curt.Sen. *cons.35. nu.37.* latè Rol. *cons.6. nu.105.106.114.115. lib.3.* Paris. *cons.1. nu.83. 84. vol.pr. & nu.85.* vbi dicit, quod clausula *de plenitudine potestatis* non permittit, quod tollantur ea, quæ sunt concessa per viam cōtractus; vti sunt feuda. Dec. *cons.468. nu.21.* Menoch. *cons.1. nu.431. & cons.181. nu.63. & 975. nu.32.* Fachin. *cons. 2. lib.1. nu.59.* Gratus *cons.159. nu.30. lib.2.* Rot.Rom. *dec.451. nu.4. par.2. diuers.* Prout etiam quod dicebatur stāte dicta plenitudine potestatis Principi concessa posse ius auferre ijs,in quibus non dū ius erat re,sed spe tantū quæsitum ex Gozad., Purpurat., Surd. supra *nu.18. citat.*,distinguendo tollitur,quod dum ius in spe competit agnatis non ex priuilegio Principis, sed ex contractu cum ipso Principe, vel cum eius in Principatu antecessore facto,tunc Princeps,& multò minùs Comes agnatis legittimatione præiudicium inferre nō valet etiā in iure quærēdo,& in spe dumtaxat illis competente, vt benè obiecto re-
25 spondentes distinguendo trad. Ruin. *cons. 7. nu.30. lib.1.* Cephal. *cons.617. nu.109. 110. 111. 121. 122.* Peregrin. *de iure fisci sub tit. Habentes iura Fisci sub nu.45.* & latiùs *decis. Patauin.10. nu.8.9. 10.* Menoch. *cons. 181. nu.41 46.* Gabr. *de iure quæsito non tollend. concl.pr. nu.32.* Decian. *respons.25. nu.54. vol. pr.* & eam huius distinctionis rationem assi-
26 gniant, quia Princeps inuestiendo subditos, aut alios de feudo contrahit cum inuestitis eorumq; descendentibus. Cæphal. *cons.23. nu.49.* Paris. *cons.122. nu.47. lib.pr.* & verba *inuestimus*, seu *concedimus pro legittimis* dicuntur continere tacitum pactum legittima-
27 torum exclusiuum. Signorol *cons.218. n.22.* Dec. *cons.275. nu.11. & cons.284, nu.13.* & alios refert Mantic. *d. tract. de tacit. & ambig. connent. tit.12. nu.17.* prout in terminis emphytheusis docēt.Bald., Salyc.& alij *in l. vltima C. de his qui veniā ętatis impetr.* Ias. *l.2. nu.203. vers. Decimo nono quæro, C. de iur. emphyth.* vbi alios;Cōtractus autem cum subditis gestos seruare tenetur, vt latè probat Pegrin.

28 grin: *de iure Fisci allegato tit. nu.44.* & Cephal. *cons.617. nu.102.103.* & ego hoc idē tùm pluribus rationibus, tùm autoritatibus latissimè cōprobaui in mea *Consult.49. lib.1. ex nu.16.17.18.19. vsque ad nu.24.* cui remissio sufficiat; vndè sequitur dicendum, quod stāte pacto, & cōuentione in inuestituræ contractu inita non posse Principem tollere ius ex pacto quæsitum, vt pote, quod Iuri gentium merè innititur, *l.pr. ff. de pact.*
30 & post Couarru. & alios Rosenthal. *d.conclus.19.* confirmat, & Schrader. *de feud. par. 7. cap.5. nu.26. vers. Quia certum est, &c.*

Nec fortè dicatur, quod ista feuda non sint concessa per viam contractus, sed ex priuilegio, cuius verba omnia, vt inquit Surd. *d.cons.571.* prouenjunt ex ore Cæsaris. Quià certissimum est feudum, de quo nūc agitur, fuisse concessum eo modo, quo feuda passim concedi consueuerunt, & quamuis feuda ex priuilegio concedantur, tamen concedi dicuntur per viam contractus, & feudum ipsū dicitur contractus, cum sit vltrò citròq; obli-
31 gatorium *l.labeo 2. ff. de verbor. signific.* quēadmodum enim Vassallus obligatur erga Principem adea, quæ fidelitatem concernūt; Ità quoq; Princeps obligatur ad seruandū eà quæ concedit, & sic quod feudum sit contractus, tradiderunt Bart., & alij communiter quos refert, & sequitur Clar. §. *feudum quæst.6.* & Schrader. *de feud. par. & passim feudistæ.*

Præterquamquod nec est in iure indistinctè verùm, quod omne ius in spe quæsitum tolli possit; Sed illud solū, quod est innixū in spe incerta, & à iure nō approbata; non autē ius quæsitum consistens in spe certa, & iuridica, quæ inducit ius ad rem, vt est ius huiusmodi agnatis quæsitum, quod licet non statim deducatur ad effectum, est tamen ita ra-
32 dicatum, vt nec per alienationem tolli queat text. *in cap.pr. de feud. alienat.*, etiam quod autoritate Principis sublata esset, vt ibidem notat Bald. & communiter DD. Alex. *cōs.116. lib.4.* Ias. *cons.54.* Mantic. *de tacit. tit.12. nu. 20.* & consequenter nec legittimationē, quæ est ad instar alienationis. Ancharan. *cōs.424.* Ruin. *cons.69. lib.3.* Harthm. Pistor. *d. quæst. 40. nu.33.44.* vbi alios. Prout vt habenti spem ex contractu conditionali spes illa probabilis, & iuridica auferri non potest
33 sine causa. Bart. *l.post emancipationem §. illud n.2. ff. de libert. leg.* Tiraquell. *de retract. ligniager §.26. Gloss.3. nu.4.* & agnoscit Rosenthal. *de feud. d. concl. 19. nu. 12.* asserens non posse Principem etiam de plenitudine potestatis nobis adimere, quod debetur ex contractu conditionali euentum impediēdo, vel in alium, cui ex contractu non debetur, conferendo; & sic dicatur spes probabilis earum rerum, quæ nobis sub conditione relinquuntur, *l.Cum antiquioribus*, vbi Gloss. & alij *C. de iur. deliberand. l.nomina ff. de hæred. & act. vend. l.spem C. de probat.* Garz. *in l.Gallus §. & quid si tantum nu.299. ff. de liber. & posthum.* & itā pariter considerabilis, & irreuocabilis est spes substituti etiam viuente
34 hęrede, qui rogatus est restituere, vti trad. omnes *d. §. & qui si tantùm*, & Bart. *l. is potest nu.10. ff. de acquir. Hæred.* Ang. *cons.264.* Alex. *cons.67. nu.6. in princ.* Soc. Iun. *cons.52. nu.6. lib.4.* Crauett. *cons. 135.* Osasch. *decis. 179.* & alios referendo Laderch. *cons.28. nu. 11.* Et quod ius agnatis quæsitum in feudo præsertim antiquo dicatur certum, & probabile, etiam quod in spe consistat, & in effectu
35 nil differat à Iure plenè quæsito, & radicato trad. Castrens. *cons.461. nu.3. vers. Quantū verò ad bona feudalia, lib.pr.* Dec. *cons. 425. nu.4. vers. Et tale ius quæsitum in spe.* Ruin. *cons.36. nu.20. lib.pr. & cons.7. nu.7. 33. eod. lib.pr.* Aretin. & alij quos refert Mantic. *de tacit. d. tit.12. nu.14.* Harthm. Pistor. *d.quæst. 40. nu.30.* Vndè conclusionem nostrā, quod Ius alicui quæsitū sub spe firma, & probabili ex causa de præterito per Principē sine causa tolli nequeat pręter mox adductas autho-
36 ritates, cōprobat etiā textus *in l.Indè Neratius ff. ad l.Aquil.* cum alijs pluribus congestis per Gomes. *de non tollendo iure quæsito quæst.4. ad Reg. Cancellaria*, & sequitur Rota Rom. *dec.614. par.pr. diuersor. nu.9. & decis. 6. nu.6. par.2. & par.2. recent. dec.664. nu.5.* vbi loquitur de iure quæsito in feudo, Laderch. *cons.28. nu.11.* Gamma *dec. 278. nu. 12.* & in ijsdem nostris terminis Socc. *cons. 95. nu.33. lib.3.* Fachin: *contr. lib. . . cap. 50. in fine*, vbi etiam patet responsio ad id, quod subijciebatur, ius agnatorum minui posse, & differri, vel etiam tolli per indirectum remoto obstaculo spurietatis, & ego quoque hoc incidenter firmaui *Consult.49. nu.28. lib. pr.* Clausula verò *citatis, vel non citatis* hoc solū operatur, vt legittimatio valeat quoad Patrem, qui preces obtulit pro legittimatione filij, non autem quoad præiudicium tertij nō
37 citati, ut in his terminis declarant Cæphal. *cons.285. nu.49. & seq.* Grat. *cons.29. nu.66. in 2.* Maluas. *cons.116. nu.81.* vbi alios allegat. Decian. *respons.88. nu.45. vol.2.* Vel fortè aliquid operari posset quoad subditos Principis concedentis, verum quoad exteros, & in Terris non subditis non videtur;

quod Imperator, & multò minus Comes possit de plenitudine potestatis citationem,
38 aut monitionem omittere, vt in istis terminis respondit Angel. de Gambellion: *cons.* 114. *nu.* 10. 13. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 17. 18. Peregrin: *decis. Patauin.* 10. *num.* 10. *& de fideicomm. art.* 23. *nu.* 71. & huiusmodi clausulā, & alias similes ex vsu magis, & stylo Notariorum censeri fuisse appositas, quā vt potestatem inducant absolutam, & sine
39 causa tollendi ius quæsitum, trad. post Zaz. *cons.* 10. *nu.* 16. Gayl. *obseruat.* 56. *in fin.*, & in omnem casum quando citatio non fuisset necessaria, quod non admittitur, necessaria saltem erat eorumdem Agnatorum nomina-
40 tio, vt ex ea præiudicium aliquod ijs inferretur; aliàs quoad nō nominatos talis habetur, ac si facta non fuisset. Surd. *cons.* 526. *sub nu.* 15. Decian. *respons.* 90. *nu.* 17. *vol.* 2. *& respons* 38. *nu.* 48. *vol.* 3. plenè Laderch. *cons.* 123. *n.* 9 vbi alios refert, & ait insuper, quod numerus agnatorum in specie est exprimendus, nec sufficeret generica assertio, quod alij essent agnati, qui possent in feudo succedere Peregrin. *cons.* 5. *nu.* 28. *vol.* 5.

Nec aliquam vim addit, quod subiungebatur, quod in specie concessa fuerit facultas pro legittimandis ad feuda, nàm intelligitur de legittimatione, vt reddatur habilis ad nouum feudum acquirendum, non autem vt in antiquo in præiudicium iam compræhensorum succedat, vti declarant Doctores omnes suprà citati, & præcipuè Gail. *d. obseruat.* 142 *num.* 15. 16.

Nec subsistit, quod pro causa sufficiat voluntas Principis, qui facultatem legittimādi concessit cum amplissimis clausulis, quia cū voluntas Principis semper præsumatur iuri,
41 & rationi conformis. *l. digna vox ff. de legibus*, & ea tantum facere velle præsumatur, quæ iure facere potest. vt firmant præcitati
42 DD. & probat text. *in l.* 2. *§. si quis à Principe ff. Ne quid in loco public. in l. nec Anast. C. de emancip. liber. l. ex facto ff. de vulg. & pupillar.*, sicuti nequit Princeps absque iustā causā ad tertij præiudicium spurios legittimare etiā de plenitudine potestatis maximè sine peccato, & iuris manifesta læsione ex suprà latè probatis, ità pariter dicendum est, quod talis fuerit eius voluntas in concedendo facultatem prædictam, qualis de iure pręsumitur. Nec minùs pro iusta causa admitti potest narrata carētia prolis Marchionis Nicolai, nàm priuata causa non sufficit, vt tertij
43 iura lędantur, sed, vt publicam immediatè respiciat vtilitatem requiritur. Socc. Iun. *cons* 95. *sub nu.* 47. *vers. Et talis, lib.* 3. Crauett: *cons.* 296. *sub num.* 3. *vers. Idem dicitur.* Decian. *respons.* 25. *nu.* 52. *lib.* 1. Odd. *cons. pr. nu.* 80. 81. Molin. *de primogen. lib.* 3. *cap.* 3 *nu.* 29. Becc. *cons.* 3. *num.* 50. Surd. *cons.* 303. *nu.* 20. & fortè sufficeret quoad bona libera Patris, secus quoad feudalia vti declarant Decian. *d. respons.* 88. *nu.* 49. Odd. *d. cons. pr. num.* 85. Prout ita sentiendum est de causā conseruationis agnationis, quæ vti nimis
44 generalis insufficiens existimaretur. vt in puncto, quicquid dixerit Ripa *sing. obseruat. cap.* 346. eam reijciunt Rol. *cons.* 89 *nu.* 54. *& seq. vol.* 1. Paris. *cons.* 12. *nu.* 164. Cæphal. *cons.* 285. *nu.* 3. *&* 112. *nu.* 43. Dec. *cons.* 393. *vers. Et illa ratio.* Curt. Sen. *cons.* 16. *vers. Sed scopulus restat, &c.* Siluan. *cons.* 45. *n.* 44. Decian. *d. respons.* 88. *nu.* 51. Sed talis causa exprimi debet, quæ sit iusta, laudabilis, & publicam non autem priuatam concernat vtilitatem, & quæ Principem ipsum absq. dubio impulisset ad legittimandum, quando legittimatio prouenit à Comite, & inferiori, &
45 à potestate delegata, vti docet Rosell. *de causa formal. legittimat. nu.* 7. Cæpoll. *cons. ciuil.* 66. *nu.* 13. Dec. *cons.* 344. *nu.* 19. Grat. *cons.* 65. *nu.* 24. *lib. pr.* Menoch: *cons.* 579. *nu.* 3. Socc. Iun. *cons.* 95. *num.* 47. *lib.* 3. Crauett: *cons.* 296. *sub n.* 3. *vers. Item dicitur.* Decian. *responso* 25. *nu.* 52. *lib. pr.* Odd. *cons. pr. nu.* 80. 81. *vol. pr.* Nec in terminis nostris vrget, quod dicebatur, iustam causam præsumi in Principe eam, ex qua ipse mouetur, non modo quia huiusmodi præsumptio non conuenit in Comite Authore legitimationis nostrę in quo iustitia causæ in specie probari debet, Comiti enim asserenti se iusta causà motum ad legittimationem deuenisse, non creditur, iuxta comunem sensum, de quo testantur Paris. *cons.* 6. *nu.* 38. *vol.* 2. Rol. *d. cons.* 89. *n.* 56.
46 Decian. *respons. d.* 90. *in fine n.* 25. Cephal. *cons.* 23. *nu.* 67. *& seq.* Menoch. *cons.* 91. *nu.* 3. Rim. Iun. *cons.* 689. *nu.* 104. vbi aiunt causam exprimendam esse in ipso legittimationis Instrumēto, quæ sit omninò rationabilis, quia nūquam censetur data facultas Comiti vtendi plenitudine potestatis, nisi cum discretione, honestate, & ratione. latè Marcobrun. *cons.* 13. *num.* 140., quem refert, & sequitur Surd. *d. cons.* 526. *nu.* 14. Viuius *dec.* 339. *nu.* 5. cum alijs apud Peregrin. *de fideicommiss. art.* 23. *nu.* 72. & in Principe quoque cessat, dum conuertitur in præiudicium tertij: Me-
47 noch. *lib.* 3. *præsumpt.* 10: *nu.* 24. Rosenthal. *de feud. cap.* 7. *concl.* 19. *nu.* 36. 37. 39. Gayl. *obseruat.* 58. *lib.* 2. *in princ.*. Sed præcipuè

quia

Digitized by Google

quia huiusmodi præsumptio ad summum ad-
mittitur in dubio, quando nulla causa fuit ex-
pressa, secus quando aliqua, & eà est iniusta,
& insufficiens, tunc enim præsumptio iustæ
48 causæ deficit, vt benè allegatis trad. Meno-
ch. *de præs: lib.3.præsumpt.*10. *n.*24. Imò & si
causæ expressæ natura sit iustà, probãdum est
tamen ab eo, qui in legittimatione se fundat,
dictã causam, quà motum esse legittimantem
expressit, in facto subsistere, & esse veram,
etiamsi legittimans id attestetur. Cæphal. *d.*
*cons.*23. *nu.*67. Rim. *cons.*199. *nu.*90. & alij
relati in Addit. ad Alciat. *reg.*3. *præsumpt.*8.
maximè cum in ipsomet asserto legittimandi
priuilegio adsit clausula. *In moderatione ta-
men, honestate, & ratione per vos habenda
consisti.* quà stante clausula legittimationem
49 absolutè nullam dicunt, nisi de iusta causa
plusquam manifestè probetur, etiam quod
aliàs amplissimum foret legittimandi priui-
legium, in puncto Paris. *cons.*12. *n.*180. *lib.*2.
Socc. Iun. *cons.*121. *nu.*31. *lib.*2. *& cons.* 91.
*nu.*12. *lib.*3. Gabr. *cons.*22. *num.*47. *lib. pr.*
Grat. *cons.*29. *nu.*62. *lib.*2. Marzar. *cons.* 46.
*nu.*10. Decian. *cons.*88. *nu:*53. *lib.* 2.

Neq; prędictis resistunt DD. circa hunc
articulum potestatis in contrarium allegati;
50 Gozadin. .n. *in cõs.*6. loquitř in legittimatione
factà à Principe, non autem ab inferiore, &
Comite, vti manifestè ibi declarat *sub nu.*56.
57. pręthereà etiam loquitur in legittimatio-
ne factà in præiudicium filiæ quoad bona li-
bera Patris, & in similibus terminis consu-
51 luit *cons.*85. Capra *cons.*2. *nu.*13. ait, quod
Comes legittimare potuit, quia de tempore
legittimationis nullum ius alicui cõpetebat,
cum ageret de bonis liberis Patris, quæ, vt as-
serit, poterat etiam in mari proijcere: Franc.
52 de Aret. *cons.*164. *in fine*; tres casus propo-
nit; Primũ, quando ipsemet Princeps legit-
timat, & tunc firmat posse Principẽ agnatis
inferre præiudicium, quando tamen certior
fuit redditus de ipsis agnatis, qui non alio le-
gittimato in feudo successuri erant; Secũdũ,
si non Princeps, sed Comes Palatinus legitti-
met, & hoc casu in ea est sententià, quod le-
gittimatio in præiudicium redundans agna-
torum non valeat, quia, vt inquit, in nulla
vel generali facultate cõcessa, & licet in eius
concessione dictum fuit, *Quod possit id, quod
potest concedens*, compræhenditur, vt possit
ius tertio quæsitum auferre. Tertiũ tandem,
quando Comiti concessa est facultas, *quod
legittimare possit ad feuda, etiamsi adsint agna-
ti, qui possint succedere*, & pro validitate le-
53 gittimationis concludit hoc speciali casu, qui
longè distat à nostro, sed in secundo ab Are-
tino proposito versatur. Purpurat. *cons* 49.
*nu.*7. hoc tantùm firmat, quod legittimatus
per Rescriptum agnascitur agnatis, & succe-
dit in bonis agnatorum, quando cum eorum
cõsensu sequuta est legittimatio, quæ doctri-
na nobis non obest, non modo quià talis cõ-
sensus abest, sed potissimum quià sentit Pur-
puratus succedere legittimatum in bonis li-
beris agnatorum, non autem in feudalibus.
Rim. Sen: *cons.*82. *num:*14. manifestè probat
intentionem nostrã asserens, quod licet Im-
perator tollere possit ius alteri ex legis dis-
positione quæsitum clausula adiecta non *ob-
stante, &c.* hoc tamen inferiori nequaquam
54 licet, Becc. *cons:*56. *nu.* 36. loquitur etiam
ipse in Principe, non autem in Comite, & in-
feriore à Principe, Rotà Rom. *decis.* 368. lo-
quitur in legittimatione à Summo Pontifice,
55 siuè Imperatore factà. Curt: Iun. *cons. pr. nu.*
24. *vers: Quinto animaduertendum* non agit
de legittimatione spuriorum, sed in casu, quo
descendentes ex fœminà, qui iuxtà consue-
tudinem feudorum non admittuntur, redditi
sunt habiles ad succedendum in ipsis feudis.
56 Dec. *cons.*390. *nu.*12. & 13. non refragatur,
quià, vt ipse se declarat in eodem *cons. sub
nu.*14. *&* 15., loquitur in feudo hæreditario
57 Cæphal: *cons.*694. *nu.*50. loquitur in Prin-
cipe, & licet interdum in progressu consulta-
tionis dicat, quod iuri agnatis in spe compe-
tenti præiudicari possit, non tamen firmat id
58 sine legittimà causà fieri posse, quod potiùs
in alijs suprà citatis consilijs expresè nega-
uit. Grauett *cons*135. *sub n* 7. licet asseruerit,
quod Princeps iuri de futuro de potestatis
plenitudine derogare possit, sub eodem ta-
men numero ex doctrina Alex. *cons.*15., pa-
riter asseruit, quod Vassallus nequeat de feu-
do testari etiã de consensu Principis in præ-
iudicium agnatorum, quibus est ius quæsitũ
ex inuestituris, & plures ibi quoque congerit,
qui Alexandri opinioni se subscribũt, adeò vt
potiùs sententiæ Alexandri, quam antea re-
latæ adhærere videatur, pręterquamquod
loquitur in Principe, nec minùs ab eo huius-
modi facultatem sine legittima causà exer-
ceri posse consentit, & quod causa legittima
necessaria quoq; sit in legittimatione Princi-
pis firmauit in cons. sequenti 206. suprà alle-
59 gato. Gabr. *cons.*30. *nu.* 11. *lib. pr.* non lo-
quitur in iure vi cõtractus debito, sed ex iu-
ris dispositione promanante, vt est ius com-
petens agnatis petendi renouationem finitæ
emphytheusis, de quo ipse agebat, quod est
60 ius minoris ponderis, vt idem Gabr. asserit,

cons.

Ruin.*cons.21.n.15.lib.1.*, ait, quod Princeps
remedium possessorium alteri parti compe-
tens tollere potest, quia à Iure positiuo pro-
uenit, cui Princeps derogare valet. Marzar.
61 *cons.*10. non agit, quando ex legittimatione
tollitur ius agnatis ex inuestitura debitum,
sed de successione legittimati in bonis allo-
62 dialibus Patris. Siluan. *cons.*45.*nu.*47. suprà
per nos firmatis conclusionibus non aduer-
tur, dum ait legittimationem factam etiam
Patre viuente nullam reddi, vbi mentio nō
sit habita filiorum legittimorum, & natura-
63 lium, Rota apud Verall. *dec.*146. 147. duos
firmat articulos, qui intentionē nostram non
impugnantur, nempè quod liceat Impera-
tori in Terris etiam Ecclesiæ legittimare; &
quod Comes Palatinus filium, quoq; Sacer-
dotis habeat legittimandi potestatem.

Et verè, si attentè conspiciantur DD. om-
nes in contrarium tàm à Surdo *d. cons.* 571.,
quàm passim allati, patet inniti principaliter
omnes authoritati Glossæ *in d.* §. *naturales
in verbo legittimi*. Si de *feudo defuncti fue-
rit contr. inter Dom. & agnat.* quæ sanè glossa
benè perpensa nil aliud statuit, nisi quod le-
gittimati admittuntur ad feuda contra re-
gulam *in d.* §. *naturales*, eo casu, quo ad feu-
da specialiter Principis rescripto sint legitti-
mati. Hæc autem limitatio regulæ nequa-
quam trahi potest ad legittimationē in præ-
iudicium agnatorum, nisi vbi Princeps ex
iustâ causâ nominatī ad feuda legittimaret,
iuxtà suprà firmatam cōclusionem, nec aliud
dicta Glossa sentire videtur; & propterea
cons. Becc.56., in quo Surdus maius suæ Cō-
sultationis locauit fundamentum, in indiui-
64 duo reprobatur ex pluribus a Bertaz. *cons. cri-
mili* 89. *per tot.* Cæphal. *cons.*302. *per totum.*
Rim. Iun. *cons.*18.*nu.*115., & destruitur eius
autoritas ex traditis per eundem Becc. *cons.*
3 vbi ostendit à *nu.*49. vsq. *ad n.*54. Ius quę-
situm etiam de iure ciuili in feudo, & emphy-
theusi non posse per Principem sine causa
tolli, atque (quod notandum est) hoc ipsum
tertium Beccij consilium refert, & sequitur
idemmet Surdus in alio suo *cons.*203. vbi à
*nu.*17 *vsq. ad nu.*24. ostendit similiter non
posse per Principem dominium vtile, nec
ius quomodocumque quæsitum tertio tolli
sine causâ, etiam quod in sola spe consistat,
nec directè, nec indirectè, nec de plenitudine
potestatis, & sic DD. omnes per Surdum in
contrarium citati *d. cons.*571., vel loquuntur
in casibus, in quibus aderat iusta causâ, vel
in quibus feudum erat nouum, & aliena-
bile; & Autoritas Rotę Rom. *in dec.*183. &
*dec.*168. *par. pr. diuers.* principaliter ab eodē
Surdo adducta nō vrget in casu nostro, quia
*dec.*153. loquitur de iure fœminis quæsito in
spe omninò incerta, & quæ poterat eludi
per patrem, in cuius potestate fuerat de em-
phytheusi liberè disponere, dictis fœminis
posthabitis, vt in fine dictæ decisionis subij-
citur, in quibus terminis loquitur etiam alia
*dec.*368. quę, vti legitur *nu.*16., tota innititur
*d. decis.*153. dum ait ibi. *Ius enim illud, quod
est in spe, est valde debile, & non considerabi-
le, &c.* cui decisioni 368. aliam responsionem
dedit in puncto Lupus *de illegit. d. comment.*
3. §. 2. *vers. Sed Rota Romana*.

His igitur circa potestatem insufficientem
Comitis legittimantis abundè roboratis; li-
cet voluntas gratis objiciatur, vbi potestas
65 deficit *l.*4. cum ibi notatis *ff. de Testam. &
qui Testam. facere poss.* & in his, quæ à Princi-
pe sciente, & volente fieri nequeunt, multi-
66 plicatio clausularum nihil operetur, vt latè
Ruin. *cons.*79. *lib.*3. Paris. *cons.*12. *nu.*158.
*lib.*2. Cæphal. *cons.*185. *lib. pr.* Nihilominus
vt DD. Actorum iura fortiùs quoq; muniantur;
Potestate etiam supposita Voluntatis
quæstio succedit, qui fuit alter ex duobus in
exordio Consultationis antepositus definiē-
dus articulus. Conabantur autem Aduer-
sarij suadere pluribus mentem Comitis fuis-
se in præiudicium etiam aliorum agnatorum
legittimandi. Et primò eam deducebant ex
67 generalibus clausulis in ipsomet legittima-
tionis Instrumento adiectis. vt animaduertit
Rota Rom. *d. dec.*368. & potissimum ex clau-
sulis *de certa scientia, & motu proprio* iuxtà
68 tradita per Iacobum de Leonis inter consilia
Bruni *cons.*117. *nu.*229. *& seq.* Nec mentio-
nem in eâ non habitam agnatorum cōtra-
rię voluntatis inditium præstare potuisse su-
iungebatur, quià non erat necessaria, cum
69 ageretur de succedendo patri, non autem a-
gnatis iuxta Gabr. *de legitt. concl.*6. *num.* 12.
*lib.*6. Tùm insuper quià expresè derogatum
fuit legibus prohibentibus legittimationem
fieri stantibus filijs legittimis, vt per Gabr.
*d. concl.*6. *nu.* 29.

Quibus tamen non refragantibus opinor
defectum voluntatis emergere; Nàm dicto
Comiti legittimanti plura non fuerunt nar-
rata, & aperta, quæ si cognouisset, legittima-
tionem denegasset, aut saltem nō ità pronum
& facilem reddidissent, ad dictū legittimatio-
nis Actum perficiendum, ex quo priuilegiū,
seu gratia vitio subreptionis infici solet. tex.
70 *in cap. Super litteris, & c. Postulante de rescri-
pt.* Curt. Iun. *cons.*32. *in fin.* Menoch. *de Ar-
bitr.*

Digitized by Google

bitr. lib.2.cent.3.casu 201. *n.*24. *& cons* 202. *nu.pr.* latè Honded. *cons.*27. *num*-57. *lib.pr.*, quælibet autem subreptio &si minima legitti-
71 mationē ipsam subreptitiam, & nullā efficit. Rol. *cons.*12. *nu.pr.* 2. *lib.*4. Peregrin. *cons.*6. *nu.*8. *lib.*2. Neuizan. *cons.*99. *nu.*13.14. Paris. *cons.*4. *nu.*25. *vol.*2. Cellus Vgo *cons.*88. *nu. nu.*14. Peregrin. *cons.*5. *nu.*22. *lib.* 1. Non autem fuit Comiti in primis expressum, quod alij tunc fuerint superstites agnati, quibus ex feudalis inuestiturę iure in ijsdem feudis successio debita foret. vt in his terminis per hęc
72 subreptionem probāt Aret. *cons.*164. *col.fin.* quem refert, & sequitur Surd. *cons.* 526. *nu.* 15. Socc.Iun. *cons.*95. *nu.*52. *lib.* 3 Decian. *respons.*90. *nu.*17. *vol.*2. *& respons.* 38. *n.*48. *vol* 3. Lupus *de illegitt. Comment.* 3. §.4. *n.*23. *vers. Idem plenè, & n.*15. Laderch. *cons.*124. *nu.*9. Peregrin. *cons.*5. *nu.*28. *vol pr.* Menoch. *cons.*181. *nu.*9. *& seq.* qui omnes de communi testantur. prout in terminis fideicommissi pariter aiunt DD., quod si Pater in precibus non expressit, quod erat grauatus onere restitutionis, casu quo decederet sine
73 filijs, legittimatio in præiudicium substituti nulla fit, vt trad. Mantic. *de coniect. lib.* 11. *tit.*11. *nu.*14. Lupus *d.* §.4. *sub nu.* 33. *vers. Et hos.* Laderch. *cons.*124 *sub nu.*9. *vers. Sic.* Item non fuit narrata feudorum antiquitas
74 & nobilitas, vt esse necesse volunt. Ruin. *cōs.* 36. *nu.*13. *vol.pr.* Cæphal. *cons.* 23. *nu.* 45. Rol. *cons.*10. *nu.*16. *vol.*3. Surd. *d. cons* 526. *nu.*13. Peregrin. *cons.*5. *nu.*27. *vol.pr.* Item nec fuit dictum esse eadem feuda iurisdictio-
75 nalia, vt esse necesse dicunt Menoch. *cons.*520 *sub nu.*30. *vers. Qualibet.* Peregrin. *d.cons.*5. *sub nu.*3. Et tandem abscondita fuit legittimanti Comiti qualitas matris legittimandorum, nempè si fuerit vilis, aut nobilis conditionis, ex quo subreptionem legittimationis cum pluribus alijs relatis arguit. Surd. *dicto*
76 *cons.* 526. *num.*10. *vers. Secundo.* Nam ex matris qualitate arguitur etiam spes futuræ indolis, & virtutis in filio, vti post Bald.
77 & Aluarott. in his terminis animaduertit Decian. *cons.*91. *nu.*23. *lib.pr. vers. Adde quod iste legittimatus*, & latè explicat Piccolomin. *in Philosophia de morib. grad.*8. *cap.*20.

Quem subreptionis ita manifestæ defectū conualidare non potuere clausulæ supra cōsideratæ *motu proprio*, & *de certa scientia*; quia effectum suum non imprimunt, quoties Princeps legittimans de facti veritate nō fuit
78 sincere instructus. Menoch. *cons.pr. nu.* 426. & meliùs in proposito nostro respondent Laderch. *d. cons.*124. *vers. Nec obstant clausula, &c.* Decian. *respons.*38. *nu.*51. *vol.* 3. Et sic pariter superfluitas mentionis agnatorū supra considerata, quando legittimatus patri non autem agnatis est successurus, restringitur quoad bona libera Patris, non autē quoad feudalia, in quibus &si filius patri succedat, agitur de præiudicio agnatorum, qui vocantur in defectum descendentium legittimorum, & propterea in hoc casu etiam co-
79 rum commemoratio non est superflua, sed omninò necessaria ex Doctoribus mox allegatis; & sic etiam licet derogatum fuerit legibus prohibentibus legittimationem fieri spuriorū, vel naturaliū stantibus filijs legittimis agnatis horū existētiæ expressio fieri debuit, quia derogatio prædicta operatur solū permissionem legittimationis quoad successionem in bonis liberis patris, nō verò quoad feudalia, in quibus inuestitura contulit spem certam, & à Iure approbatam succedendi, & propterea clausula prædicta *Non obstante, &c.* restringitur ad expressa, neq. à vitio subreptionis quoad silentio pręterita legittima-
80 tionis actum conseruat immunem. Corn *cōs.* 245. *nu.*6. *vol.pr.* Crauett. *cons.*296. *num.* 3. Marta *de claus. clausul.* 74. *nu.* 10. vbi alios allegat. Ex quibus, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Succedens in feudo hæreditario non potest contrauenire facto Authoris etiam circa feuda.*
2 *Etiamsi feudum sit mixtum, & hæres cofecerit inuentarium.*
3 *Indubitato autem facto inuentario.*
4 *Imò etiamsi feudum sit ex pacto, & prouidētia si filius paternam adeat hæreditatem nullo facto inuentario.* 9. *Contrarium* 20.21, 22.
5 *Et præsertim cum non agitur de simplici renūciatione, sed de promissione per pactum.*
6 *Sententia super feudo lata cæteris obest agnatis Contrarium nu.*16.17. *Saltem si sententia sit nulla.* 18.
7 *Sententia super statu personę omnibus nocet.*
8 *Obseruantia corroborat transactionem factam super feudo.*
10 *Arbitri potestas à compromisso dependet.*
11 *Laudum latū super compromisso nullo nullū est.*
12 *Compromissum super feudo sine cōsensu Principis Domini directi fieri validè nō potest.*
13 *Quæstionis successionis in feudo Imperiali solus Imperator est Iudex competens.*

14 *Ne-*

14 *Neq. possunt Vassalli huiusmodi iurisdictionē in alios prorogare.*

15 *Pater non potest filijs in feudis alienando, trāsigendo, vel aliter praiudicare.*

17 *Pactum, seu obligatio feudi facta consistit eo tantùm viuente, qui illam fecit.*

19 *Laudum nullum ex defectu iurisdictionis impugnari potest etiam ab eo, qui illud approbauit, & eius haredibus.*

21 *Hares potest non approbare factum defuncti in his, qua legis, aut hominis prouidentia deferuntur.*

22 *Hares potest impugnare factum defuncti, quod est directè contra legis dispositionem.*

23 *Publica vtilitas priuatorum pactis tolli non potest.*

24 *Spuriorum macula indelebilis est.*

25 *Lex ob Reipublicę bonum spurios abhorret.*

26 *Pacta contra publicam vtilitatem nec etiam iuramento firmata subsistunt.*

27 *Quod ab initio nullum fuit nequit confirmari.*

28 *Probanda est immixtio filij in hareditate paterna ab eo, qui eum dicit haredem.*

29 *Et probari debet talis immixtio clara, & dubia non sufficit.*

30 *Omnis alia capienda est prasumptio, quam adita hareditatis.*

31 *Ex possessione bonorum vt probetur aditio, oportet quod alio titulo possideri non potuerint, quàm hareditarie.* 37.

32 *Quicquid est intra confines feudi feudale prasumitur, nisi in contrarium probetur.*

33 *Quando constat maiorem partem bonorum esse feudalia, tunc etiam catera omnia talia pręsumuntur.* 34. 35.

36 *Aditio hareditatis in solo animo, & voluntate consistit.*

37 *Ex possessione bonorū vt probetur aditio, necesse est vt possidens sciat esse hareditaria.* 38. 39. & 40.

38 *Ignorantia de iure prasumitur.*

39 *Statur declarationi possidentis, an bona hęreditaria possideat, vti hares, & vt hareditatē adeat.*

40 *Aditio hareditatis non probatur ex possessione bonorum iure familiaritatis cum alio.* 41.

42 *Possessio iure familiaritatis non attenditur.*

43 *Iure proprio non pręsumitur possidere, qui potest iure familiaritatis possidere.*

ARGVMENTVM.

Alienatio, seu transactio feudi an possit impugnari à successore in feudo, & hęrede defuncti alienantis; Controuersię feudalis, & eius successionis quis sit Iudex competens. Hæres quando possit impugnare factum defuncti. Sententia lata super feudo an successoribus agnatis officiat. Filij immixtio in hęreditate Patris non pręsumitur, sed est probanda. Ex possessione bonorum quando, & quæ requirantur, vt probetur hæreditatis aditio. Bona quando feudalia pręsumantur, & ex quibus.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLIII.

TErtio loco proponebatur legittimationem, de qua in præcedenti Consultatione latiùs actum fuit, quatenus in sui origine, & conceptione omnibus numeris absolutam non esse censeretur, impugnari tñ nihilominus nequaquam posse dicebatũ ab Illustris. DD. Cosimo, & Alexādro tanquam confirmatam ex sententia, & laudo prolato de consensu Illustris. Marchionis Io: Baptistæ eorum patris, & qui postea etiam eiusdem obseruantiam proprio iuramento confirmando promisit; vndè sequi videatur, quod si feudum sit hæreditarium, non possint Actores cotrauenire facto defun-
1 cti, quia ad eos feudum non spectat, nisi sint hæredes, de comuni. Alex. *cons.* 13. *nu.* 11. *lib. pr.* Afflict. *decis.* 112. *nu.* 3. 4. 240. *nu.* 11. Paris. *cons.* 3. *nu.* 17. 18. & *cons.* 16. *nu.* 43. *lib. pr.* Ruin. *cons.* 15. *nu.* 12. vbi de comuni *lib.* 2. Gozad. *cons.* 4. *nu.* 10. Natta *cons.* 101. *n.* 20. Mysing. *cent.* 3. *obseruat.* 67. Pancirol. *cons.* 122. *nu.* 26. & de magis comuni testatur. Rol. *cons.* 44. & *seq. lib. pr.* Clar. §. *feudum* q. 42. *ad fin.* Grass. §. *hęreditas* q. 12. & 21. *vers. Et dubium.* Couar. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 28. *illat.* 8. Thom. de Marin. *de gener. & qualit. feud. rubr. de feud.* Valasc. *de iur. emphyt. quæst.* 43. qui loquitur & facto inuentario, Prout si magis dicere placeret dictum feudum esse mixtum, pariter etiam facto inuentario non potest hæres contrauenire facto defuncti iu-
2 xta Bursatt. *cons.* 3. & 28. & *cons.* 291. *n.* 207. Ruginell. *pract. quæst. q.* 40. *nu.* 6. *vers. Respondetur.* De Franch. *decis.* 387. *nu.* 3. Surd. *cons.* 577. *nu.* 15. Non facto autem inuentario absque controuersia tunc tenetur defuncti
3 factum approbare. Surd. *cons.* 353. *nu.* 5. 6. & potuisse tunc à Patre Actorum disponi de feudo, vt cum eius consensu deuolueretur in agnatos remotiores in præiudicium descendentium, latè probat Surd. *cons.* 105. *nu.* 23. & 24.

Digitized by

& 24. vbi loquitur in feudo mixto, præcipuè
cum Pater sententiã etiam pro hęredibus ap-
probauerit iuxta Surd. *cons.353. nu.24.* Mis-
sing. *cent.5. obseruat.55.* & eò ampliùs etiamsi
feudum esset antiquũ ex pacto, & prouidẽtia,
cum filius paternam adijt hæreditatem nullo
facto inuentario, defuncti factum probare te-
4 netur, vti trad. Bald. *l. qui de Patris nu. 9. C.
vnd. liber.* Alex. *cons.19. nu.14. lib. 5.* Dec.
cons.445. nu.56. Boer. *dec.23. nu.20.* Tira-
quell. *de retract. lignager. §. pr.* Gloss. *9. n.50.*
Pinell. *leg. pr. par.3. ampliat.5. n.81. C. de bon.
matern.* Rol. *cons.97. nu.44. 48. lib. pr.* Pere-
grin. *de fideicomm. art.33. nu.11.* vbi latissi-
mè Surd. *cons.353. nu.5. & 457. nu.29.* & de
magis comuni testatur Bursatt. *cons. 291. nu.
nu.97-98.* Paris. *cons.16. nu.42. lib. pr.* Clar.
§. feudum q. 42. vers. Successiuè quero. Grass.
*§. hæreditas quæst.12. nu.21. vers. Infertur se-
cundo,* quod hoc præsertim procedere ait, si
defunctus promisit obseruantiam pro se, &
hæredibus, vt in casu præsenti, ex comuni o-
pinione, etiamsi esset adita hæreditas cũ in-
uentario. Et quando non agitur de simplici
renunciatione, sed de promissa obseruantia
per pactum, quod hæredibus noceat pro-
5 bant Gabr. *cons.125. nu.2. lib.1.* & in specie
Surd. *cons.571. nu.54. & seq.* & etiamsi de
eis non sit facta mentio post Alex. *d. cons.13.
nu.7. lib.5.* trad. idem Surd. *cons.353. nu.25.*
& sic iuxtà iuris regulas contra eos conclu-
dendum videatur, sententiã nempè aduersus
agnatum super feudo latam aliis quoq. des-
cendentibus, agnatisq. in feudo vocatis obes-
6 se. iuxta tradita per Peregrin. *de fideicomm.
art. vlt. nu.51.* Intriglio. *de feud. cent.2. art.5.
nu.144.* præcipuè, quia super legittimatione
agnati, & sic super statu personæ data videa-
7 tur, quo casu ius facere quoad omnes trad.
DD. *in l. sæpè ff. de re iudic.* & præsertim A-
lex. *nu.62.* Fab. de Anna *cons.17. nu.43. &
seq.* & in feudo Iacob. de Sancto Georgio *de
feud. vers. Et dicti Vassalli nu.33.* quod for-
tius confirmari videtur ex subsequuta post
laudum continua obseruãtia per tempus an-
norum ferè octuaginta, quo tam M. Octauius
pater reorum conuentorum, & legittimatus
post eum ipsimet rei conuenti dicta feuda
8 possederunt. Castr. *cons.179. num. 11. vers.
Preterea ex obseruantia, lib. pr.* Becc. *cons.56.
nu.62.* Surd. *cons.349. nu. 29.* & quod præ-
sertim in mixto noceat descendentibus pro-
bat Surd. *cons.353. nu.29. & seq.* quibus ad-
dunt Rei conuenti, quod Actores in hære-
ditate Patris se se immiscuerint, nullo priùs
nec vnquam aliàs eiusdem hæreditatis in-
uentario confectò, vndè eliciunt, nullo pacto
posse contra defuncti factum insurgere, etiãsi
feudum non esset hæreditarium, sed ex pacto
9 & prouidentia per allatas supra *nu.4.* auto-
ritates, & etiam Clarũ *in §. feudum quæst.40.
vers. Sed quia hac materia circà finem.* Meno-
ch. *cons.89. nu.67.* Iacob. de Sancto Georgio
*de feud. vers. Et cum pacto de non alienando
nu.35.36.* Afflict. *in cap. pr. §. hæc quoq. nu.
77. de success. feudor.* & ibi Ilerh. *nu.7.* Scha-
drer. *de feud. par.8. cap.8. nu.19.* Ruin. *cons.
7. nu.24. lib. pr.* Bursatt *cons.29. nu. 98.* latè
Peregrin. *de fideicomm. art.33. nu. pr.* Curt.
de feud. par.4. nu.150. Marauta *l. 1. si possit nu.
42. de acquir. hæred.* Alciat *cons.26. lib. 3.*

Pluribus tamen responsũ fuit, quæ tam in
subsistẽtiam cõmemorati laudi, quam eiul-
dem, qualis qualis sit, etiam approbationem
nullam vim habere contra Marchiones A-
ctores apertè satis demonstrent.

Et primò nullitatem ipsius laudi deduci
videbatur ex defectu compromissi, & pote-
statis in eo Arbitris tributæ, cum de eodem
compromisso non doceatur, & Arbitri po-
testatem, & notionem intra compromissi li-
mites contineri, & iuxta illud dimetiendam
10 forè certum in iure probat. text. *in l. Non
distinguemus §. de officio ff. de arbitr. l. si cum
dies §. plenè ff. eod.* Socc. Iun. *cons.63. num. 6.
lib. pr.* Becc. *cons.56. nu.12.* Alba *cons. 385.
nu.2.* Rol. *cons.28. nu.47.* & quod non facto
ante laudum compromisso, seu nullo, laudũ
etiam postea sequutum nullitate laboret,
11 trad. Rol. *cons.76. nu. pr. & 2. vol. pr.* Assis.
decis. Perus. 2. nu.18. & quando etiam aliàs
de legittimo compromisso ad hoc præcisè
confectò constaret, non ideo tamen nullita-
tis maculã euitaret, quia compromissum su-
per feudo in Arbitros, siue Arbitratores abs-
que consensu Imperatoris Supremi Domini
eiusdem feudi fieri prohibetur, vt ex Afflict.
12 *in cap. pr. §. si inter de lege Corradi.* Socc. *cons.
87. nu.3.* Paris. *cons.134. nu.11. vol.4* Borel.
in suis decis. tit. de feud. nu.12. & latiùs *tit. de
compromiss. tit. 63. nu.109. 111. & 112.* vbi
alios plures congerit, & veriorem testatur,
& sub *nu.115.* addit, quod absq. ambiguita-
te hæc opinio recipitur. Et eò magis dicta
laudi nullitas comprobatur, quia in eo deci-
ditur quæstio successionis in feudo tunc ver-
tens inter Marchiones Io: Baptistam, & Octa-
uium occasione obitus Marchionum Alphõsi
& Iacobi sine masculis descendentibus. Cum
autem quæstio successionis in feudo pendet
inter ipsos Vassallos, qui sint Duces, Mar-
chiones, & Comites, & Barones immediatè
subie-

De qualitate igitur,& validitate eiusdẽ legittimationis est sedulo perquirẽdum;quę discussio duo principalia cõplectitur capita.

Vnum,an in legittimante sufficiens adfuerit potestas.

Alterum verò an potestate supposita, voluntas cõcurrerit legittimandi pro casu pręsenti, & ad effectum, de quo nunc agitur.

Et quo pariter ad primum potestatis articulum,tria sunt necessario disputationi subijcienda.

Primò, nempè an potuerit Sacratissimus Imperator plenitudinem suæ potestatis per Comitem Palatinum exercere.

Secundo an verò in Priuilegio dicto Comiti sua largitate concesso huiusmodi quoq; suæ plenitudinem potestatis tribuere dignatus fuerit.

Tertiò tandem, an etiam supposità in Comite trãslatione Imperatoriæ potestatis plenitudinis, potuerit in præiudiciũ legittimorũ agnatorum in inuestitura compræhensorum, spurios ipsos legittimos reddere.

Et quoad primum dicebatur nulli dubium esse, quin valeat Imperator plenitudinem

5 suæ potestatis per Comitem etiam exercere, eum ita testentur Crauett. *cons.* 135. *num.* 4. Colleg. Patau. *inter cons. vlt. volunt. cons.* 3. *nu.* 44. 45. vbi quod vti Minister ipsius, & eius subrogatus id facit Lancellott. *inter cons. vlt. volunt. cons.* 176. *nu.* 29. *lib. pr.* Galaiuol. *in repet. l. Gallus* §. *Et quid si tantùm nu.* 92. *ff. de lib. & posthum.* Comes enim di-

6 citur Principis imago Raudens. *de Analog. cap.* 36. *nu.* 61. Imò posse Principem Comiti concedere, vt absque vlla causa legittimationẽ impartiatur trad. Gozad. *cons.* 6. *nu.* 35. 58. & in præiudiciũ etiã tertij, & legittimo-

7 rũ, idẽ Gozad. *cons.* 85. *nu.* 18. vbi quod in hoc sufficit clausula *Non obstantibus, &c.* Capra *cons.* 2. *nu.* 13.

Vt tñ pleniùs respondeatur, in primis nõ in opportunũ existimo animaduertere, quod absoluta potestas, quæ in eo consistit, vt possit Princeps ea facere, quæ rationi, legumq; sanctionibus aduersantur; in Principe iuxtà aliquorum sententiã non admittitur, vt apud

8 Didac. Couar. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 6. *nu.* 8. Pinell. *in rubr. Cod. de rescind. vendit.*, vel iuxta alios admittitur, sed cum moderamine, quod eã vti nequeat, nisi ex iusta, & rationa-

9 bili causà. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 52. *nu.* 125. vbi plures alios adducit Gayl. *pract. obseruat. obseruat.* 142. *num.* 16., vbi inquit, Principem absolutam potestatem nunquam exercere debere, nisi iusta, & legittima causa suadente, aliàs peccatum committit. Bald. *cons.* 345. *nu.* 1. *vol. pr.*, vbi quod clausula *De plenitudine potestatis intelligitur de potestate bona, & laudabili, non vituperabili, & Tyrãnica, nam non dicitur Imperatorem posse, quod de iure non potest.* Rosenthal. *de feud. cap.* 7. *sub nu.* 30., vbi plures pro hac opinione congerit, & inquit, *plenitudinem potestatis non extendi ad iniuriam aliorum, alioquin non potestatis, sed tempestatis plenitudinem esse.* Crauett. *cons.* 296. *sub nu.* 3. *vers. Considero etiã*; vbi latè hanc conclusionem probat Capyc. *decis.* 166. *nu.* 12. vbi quod Princeps non potest illud, quod peccando potest, neq. plenitudine potestatis vti potest, nisi cum causà, & optima est doctrina Bartoli *in l. fin. nu.* 1. *in fin. C. si contra Ius, vel vtilit. public.* vbi inquit, *Principem habere potestatem à Deo, Deum autem non dedisse ei iurisdictionem peccandi, vel auferendi alienum indebitè*, quam notat in proposito Paris. *cons.* 12. *num.* 200. *vol.* 2. Et proindè, aut Imperator hanc, quam non habet, non transtulit, aut cum moderatione, qua potitur ipse, in Comitẽ contulit. Nec refragatur cons. Gozad. 6. & *cons.* 85. *supra allegatum*; quia Gozadini traditio tunc fortè recipienda foret, quando ex legittimatione non tolleretur ius alteri quæsitum, sed tantummodo per eam legittimatus redditur habilis ad succedendũm in bonis allodialibus Patris, non autem in feudalibus, aut similibus ex inuestituræ iure iam agnatis acquisitis; Hoc enim in casu ne dũ Imperator concedere non potest Comiti, 9 legittimet sinè causa, sed quod magis est, aiunt etiam, quod nec ipsemet Imperator de suæ potestatis plenitudine valeat absque rationabili, & legittima causa legittimare ad effectum succedendi in feudis in præiudiciũ

10 agnatorum legittimorum, & qui ex præcedentibus inuestituris iam habebant ius acquisitum in successione feudi, vt præcœteris Socc. Iun. *cons.* 95. *n.* 47. *vol.* 3. latè Cæphal. *cons.* 617. *à nu.* 121. *vsq. ad nu.* 128. Menoch. *cons.* 181. *nu.* 24. *cum seq. & cons.* 520. *nu.* 32. 33. Gayl. *pract. obseruat. obseruat.* 140. *in fin.* vbi ait Imperatorem Maximilianum huiusmodi priuilegia nunquam concedere voluisse, *& obseruat.* 142. *nu.* 15. vbi pariter, inquit, quod in istis legittimationibus *ab Imperatore adijci semper solitum esse clausulam*, Saluo iure agnationis, *quia tale ius competens agnatis non debet tolli absq. iusta, & legittima causa.* Lupus *de illegitt. comment.* 3. §. 2. *nu.* 51. 52. vbi quod dùm agitur de feudo antiquo, si huiusmodi clausula in legittimationis

litteris

licteris non reperitur adiecta, debet nihilominus haberi pro apposita. Molin. *de Hisp. primogen. lib.3. cap.3. nu.29.* vbi comunem profitetur Crauett. *cons.868.* & *de antiquit. tempor. par.pr. nu.30.31.32. & 33.* Peregrin. *cons.7. nu.55. vol.3.* vbi alios Decian. *respõs. 23. nu.pr. & seq. vol.pr.* & conclusionis præfatæ veritas comprobatur etiam ex his, quorum autoritate ad confirmandam propriam sentẽtiam vsus est Gozadin., Corneus enim, quem in primis allegat, *in cons.pr.lib.3.*, respondens ad Glossam *in l. Barbarius ait*, quod glossa prædicta legittimationem sine causa non admictit, quoniam ibi agebatur de præiudicio iuris alteri competentis. Dec. pariter ab eodem Gozadino allegatus *in cons. 307. sub nu.12.* loquitur de legittimatione obtenta à Patre, qui alios non habebat filios, vndè quia de alterius præiudicio nõ agebatur, cõcludit ibi Dec. non fuisse causam necessariã. Et ideò communiter vltra supra relatos huiusmodi conclusionem, quod nempè iuris, & iustitiæ seruata regula nõ possint legittimari spurij sine causa in præiudicium agnatorũ, quibus ius ex antiquis inuestituris quæsitum est vltra supra relatos trad. etiam Hern. *in d. §. Naturales*, & ibi quoq. Afflict. *nu.35.* Ias. *de feud. par.8. nu.74.* Ruin. *cons.36. n.17. 18. lib.pr.* Harthm. Pistor. *lib.2. q.40.* quos referendo sequitur Fachin. *contr. iur. lib.7. cap. 50.* Schader. *de feud. par.7. cap.5. nu.23.* Ant. Rosell. *de legit. tit. de legit. effect. num. 24.* Ludouic. de Sard. *in eod. tract. par. 3. art. 7. quæst.12.* Martin. Laudens. *eod. tract. nu.80.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.23. tit.12. nu.5.* & ea nititur principali, & communiter recepta ratione, quia nec ex certa scientia, nec de plenitudine potestatis Principi licet alicui ius acquisitum sine iusta, & rationabili causa auferre, vt benè animaduertit, & probat in proposito Rosenthal. *de feud. d. concl.19. nu. 30.* & latissimè videnda in terminis nostris mea Consultatio 49. *lib.1. nu.11. & per tot.* & quæ causa adhunc effectum iusta, rationabilis, & sufficiẽs dici possit, latè ibi per me discutitur, & declaratur. Si ergo huius absolutę potestatis exercitium ipso summo Principi, & Imperatori iuris ratione denegatur, infirmior vtiq; & nullius ponderis erit legittimatio prædicta in præiudicium agnatorum facta à Comite dignitate, & cœteris omnibus longè inferiori, cum de huiusmodi Comitibus, & inferioribus lex multò minùs cõfidat, quià in factis ab eis legittimationibus multò minùs iusta causa præsumitur. vti docent Bald., & alij post eum *in l. si Testamentũ C. de Testam.*

Ruin. *cons.74. nu.4. & cons.29. num.9. lib.3.* Speculator *tit. de dispensat. §. Qualiter antè nu.3.* Valentin. Forster. *in tract. de success. ab intest. cap.36. nu.13.* & firmant communiter DD. *in d. l. Gallus §. Et quid si tantum ff. de liber. & posthum.*

Quatenus autem huiusmodi potestas potuerit intra Iuris limites ab Imperatore in Comitẽ transferri, (quod ex supra firmatis concedi non posse sequebatur.) Nihilominus an eam Imperatorem tribuere voluerit facultatẽ, discutiendum secundo loco proponebatur; Voluisse autem Rei conuenti desumi
14 facilè posse contendebant ex ipsismet Priuilegij verbis, à quibus strictior, aut amplior legittimãdi concessa facultas argui debet. vti trad. Valent. Forster. *de success. ab intestato lib.6. cap.35. nu.10.* Raudens. *de Analog. cap.36. nu.39.* Petra *de fideicom. q.11. concl.37* per clausulam autem *ex certa scientia* in eodem cõcessionis diplomate expressã plenitudinem potestatis fuisse tributã, suade
15 re posse trad. Colleg. Patauin. *inter cons. vlt. volunt. cons.3. nu.40.* Et fortiùs etiam dictam potestatem desumi aiunt ex alia clausula in eadem concessione adiecta. *Et inde ius in omnibus, & per omnia consequantur, ac si nostro proprio verbo, & manu fuerint immediatè legittimati, nulla prorsus iuris, vel facti exceptione, aut quouis alio impedimento, quod dici, vel excogitare possit obstante.* ex traditis per
16 Franc. de Aret. *cons.114. col.3.* & Ferrett. *cons.75. nu.6. lib.pr.* Qua stante amplissima facultate Comiti concessa, quod potuerit præiudicàre legittimando agnatis, quibus nõ adhùc re, sed spe tantum ius erat quæsitum, prout est in præsenti, quia DD. Actoribus tempore legittimationis Patris reorum conuentorum non dum erant concepti. tradere
17 videntur Aret. *cons.164. circa fin.* Gozad. *cons.85. col. pen. in fine.* Purpurat. *cons.49. nu.2.* Rim. Sen. *cons.82. nu.14.* Socc. *in l. Gallus §. si quid in tantum num.137.* Socc. Iun. *cons. 142. nu.43. lib.1.* Becc. *cons.56. nu.36 & seq.* Surd. in indiuiduo *cons.571. nu.54.* Cephal. *cons.694. nu.50.* Crauett. *cons.135 n.2.* Mazzol. *cons.117. nu.37.38.* Gabr. *cons.21. nu.5. lib.2.* prout regulariter etiam Principi liceat ius in spe etiam probabili causa con
18 stitutum auferre. trad. Bart. *cons.160.* Bero. *cons. 76. nu.117. lib.1.* Paris. *cons.1. nu. 64. & 138. lib.2.* Dec. *cons. 398. nu. 24.* Ruin. *cons.2. lib.4.* Becc. *cons.56. nu. 39. & seq.* Gozad. *cons.9. nu.49.* omnium latiùs super hac eadem inuestitura scribens Surd. *cons.571. n.37.* Cum enim, vt inquiũt ex ad-

uerso scribentes, feudum istud fuerit lucratiuo titulo acquisitum, honestum quoque videtur, quod Princeps arbitrium sibi retineat auferendi illud, quod à mera sua liberalitate
19 originē duxit. Hyeron.Gabr.*cons*.30. *n*.11. *lib*.1. Ant.Gabr. *lib*. 3. *conclus. tit. de iure quæsito non tollendo concl*.3.*nu*.4. Imò quod liceat etiam Principi de plenitudine potestatis recedere à contractu, cui consensum præ-
20 buit. Ruin.*cons*.21.*nu*.15. *lib*.1. Becc. *cons*. 65.*nu*.114 Et maximè etiam quià huiusmodi legitimandi facultas munita fuit amplissimis clausulis,& ea præcœteris *citatis, & non citatis*,quo casu subsistere legittimationē, & in præiudicium non citatorum, nec vocato-
21 rum trad. Gozad.*cons*.6.*nu*.86. Marzar.*cons*. 10. Colleg. Patau. *d.cons*.3. *num* 71. Siluan. *cons*.45.*num*.57. Socc.*in tract. de cit. art*. 7. *col. fin. vers. Nisi tamen,&c*. Socc. Iun. *cons*. 93. *nu*.36. *lib*.3. Laurent. à Pin. *cons*.53. *nu*. 49. Rota Rom. apud Verall. *dec*.146.*&* 147. *p*.2. quæ fortiùs etiā admittenda fore videbātur, cū expressè concessa legatur facultas
22 legittimādi ad feuda,prout perpēdūt in proposito Gozad. *cons*.25. *n*.12.Becc. *cons*.3. *n*. 35. Gail.*obseruat*. 142. *nu*.12. *lib*. 2. & de magis comuni Boer. *dec*.132.*nu*.6. Clar. §. *feudum q*.82. Crass. §. *successio ab intestato q*. 19. *nu*.15. Surd.*cons*.571.*nu*.37.*& seq*.

Sed generaliter primò respondetur, quod licet in huiusmodi generis priuilegijs amplissimæ reperiantur descriptę clausulæ, ex eis tamen non inducitur concessio plenitudinis potestatis legittimandi etiam in aliorum præiudicium, & absq; rationabili causa vti
23 firmant præcœteris Curt.Sen.*cons*.73. *n*. 92. *vers. Veniamus ad quartam,&c*. Parit.*cons*.6. *vol*.2. *nu*.36. vbi inquit, quod *licet in priuilegio fuerit concessa Palatino plenissima facultas legittimandi,& cum præiudicio alterius, tamen cōcessio, & facultas dicta potestatis interpretanda est, vt Comes Palatinus debeat illa vti cum causa, ac vocatis, & auditis ys, quorum interest*, & iterùm *cons*.12. *nu*. 157. *& seq. eod. lib*.2. Cęphal.*cons*.112. *nu*. 39. vbi ait, quod licet Comes Palatinus obtinuerit eādemmet potestatem, quam Princeps habebat,præiudicandi fideicōmissarijs, ac substitutis, ipsisq; non citatis, attamen nisi ex vrgenti, rationabili, ac honesta causa non potest vti hac suprema potestate,*& cons*.185. *nu*.13. Surd.*cons*.526.*nu*.17. vbi post Menoch., Riminald.& alios ait, quod inferiori nunquam censetur concessa potestas vtendi plenitudine potestatis, nisi cum discretione, & causa iusta; idemq; probat Mascabrunus *cons*.13.*nu*.141. *& seq*. Decian. *cons*.90. *nu*. 25. *& cons*.91.*nu*.2. *lib*.2. *& respons*.40. *nu*. 69. *lib*.3. Rol. *cons*.89.*nu* 52. Dec.*cons*.393. *nu*.11. vbi post Bald. ait, quod in inferioribus, quibus data est potestas, quæ est in ipso Principe, intelligitur, quod ipsi ea vtantur, ex causā, quę appareat. Rim. Iun. *cons*.46. *nu*.124. *& cons*.689. *nu*. 104. 105. 165. 166. & clausulæ illæ *ex certa scientia, & de pleni-*
24 *tudine potestatis*, quæ in contrarium ponderabātur, nil operantur, quādo agitur de prę-iudicio tertij. Curt.Sen. *cons*.35. *nu*.37. latè Rol. *cons*.6. *nu*.105.106.114.115. *lib*.3.Paris. *cons*.1. *nu*.83. 84. *vol.pr. & nu*.85. vbi dicit, quod clausula *de plenitudine potestatis* non permittit, quod tollantur ea, quæ sunt concessa per viam cōtractus; vti sunt feuda. Dec. *cons*.468. *nu*.21. Menoch. *cons*.1. *nu*.431. *& cons*.181. *nu*.63. *&* 975. *nu*.32. Fachin. *cons*. 2. *lib*.1. *nu*.59. Gratus *cons*.159.*nu*.30. *lib*.2. Rot.Rom. *dec*.451. *nu*.4. *par*.2. *diuers*. Prout etiam quod dicebatur stāte dicta plenitudine potestatis Principi concessa posse ius auferre ijs,in quibus non dū ius erat re,sed spe tantū quæsitum ex Gozad., Purpurat., Surd. supra *nu*.18. *citat*.,distinguendo tollitur,quod dum ius in spe competit agnatis non ex priuilegio Principis, sed ex contractu cum ipso Principe, vel cum eius in Principatu antecessore facto,tunc Princeps,& multò minùs Comes agnatis legittimatione præiudicium inferre nō valet etiā in iure quærēdo,& in spe dumtaxat illis competente, vt benè obiecto re-
25 spondentes distinguendo trad. Ruin. *cons*. 7. *nu*.30. *lib*.1. Cephal. *cons*.617. *nu*.109. 110. 111. 121. 122. Peregrin. *de iure fisci sub tit. Habentes iura Fisci sub nu*.45. & latiùs *decis. Patauin*.10. *nu*.8.9. 10. Menoch. *cons*. 181. *nu*.41.46. Gabr. *de iure quæsito non tollend. concl.pr. nu*.32. Decian.*respons*.25. *nu*.54.*vol. pr*. & eam huius distinctionis rationem assi-
26 gniant, quia Princeps inuestiendo subditos, aut alios de feudo contrahit cum inuestitis eorumq; descendentibus. Cæphal. *cons*.23. *nu*.49. Paris. *cons*.122. *nu*.47. *lib.pr*. & verba *inuestimus*, seu *concedimus pro legittimis* dicuntur continere tacitum pactum legittima-
27 torum exclusiuum. Signorol. *cons*.218. *n*.22. Dec. *cons*.275. *nu*.11. *& cons*.284. *nu*.13. & alios refert Mantic. *d. tract. de tacit.& ambig. conuent. tit*.12. *nu*.17. prout in terminis emphytheusis docēt.Bald.,Salyc.& alij *in l.vltima C.de his qui veniā ętatis impetr*. Ias. *l*.2. *nu*.203. *vers. Decimo nono quæro, C.de iur. emphyth*. vbi alios; Cōtractus autem cum subditis gestos seruare tenetur, vt latè probat Pegrin.

28 grin: *de iure Fisci allegato tit. nu:44.* & Cephal. *cons.617. nu.102.103.* & ego hoc idē tùm pluribus rationibus, tùm autoritatibus latissimè cōprobaui in mea *Consult.49.lib.1. ex nu.16.17.18.19. usque ad nu.24.* cui remissio sufficiat; vndè sequitur dicendum, quod stāte pacto, & cōuentione in inuestituræ contractu inita non posse Principem tollere ius ex pacto quæsitum, vt pote, quod Iuri gentium merè innititur, *l.pr. ff. de pact.*

30 & post Couarru. & alios Rosenthal. *d.conclus.19.* confirmat, & Schrader. *de feud. par. 7. cap.5. nu.26. vers. Quia certum est, &c.*

Nec fortè dicatur, quod ista feuda non sint concessa per viam contractus, sed ex priuilegio, cuius verba omnia, vt inquit Surd. *d.cons.571.* proueniunt ex ore Cæsaris. Quià certissimum est feudum, de quo nūc agitur, fuisse concessum eo modo, quo feuda passim concedi consueuerunt, & quamuis feuda ex priuilegio concedantur, tamen concedi dicuntur per viam contractus, & feudum ipsū dicitur contractus, cum sit vltrò citròq; obli-

31 gatorium *l.labeo 2. ff.de verbor. signific.* quēadmodum enim Vassallus obligatur erga Principem ad ea, quæ fidelitatem concernūt; Ità quoq; Princeps obligatur ad seruandū eà quæ concedit, & sic quod feudum sit contractus, tradiderunt Bart., & alij communiter quos refert, & sequitur Clar. §. *feudum quæst.6.* & Schrader. *de feud. par. & passim feudistæ.*

Præterquamquod nec est in iure indistinctè verùm, quod omne ius in spe quæsitum tolli possit; Sed illud solū, quod est innixū in spe incerta, & à iure nō approbata; non autē ius quæsitum consistens in spe certa, & iuridica, quæ inducit ius ad rem, vt est ius huiusmodi agnatis quæsitum, quod licet non statim deducatur ad effectum, est tamen ita ra-

32 dicatum, vt nec per alienationem tolli queat text. *in cap.pr. de feud. alienat.*, etiam quod autoritate Principis sublata esset, vt ibidem notat Bald. & communiter DD. Alex. *cōs.116. lib.4.* Ias. *cons.54.* Mantic. *de tacit. tit.12. nu. 20.* & consequenter nec legittimationē, quæ est ad instar alienationis. Ancharan. *cōs.424.* Ruin. *cons.69. lib.3.* Harthm. Pistor. *d. quæst. 40. nu.33. 44.* vbi alios. Prout vt habenti spem ex contractu conditionali spes illa probabilis, & iuridica auferri non potest

33 sine causa, Bart. *l.post emancipationem §. illud n.2. ff. de libert. leg.* Tiraquell. *de retract. lignager §.26. Gloss.3. nu.4.* & agnoscit Rosenthal. *de feud. d. concl. 19. nu. 12.* asserens non posse Principem etiam de plenitudine potestatis nobis adimere, quod debetur ex contractu conditionali euentum impediēdo, vel in alium, cui ex contractu non debetur, conferendo; & sic dicatur spes probabilis earum rerum, quæ nobis sub conditione relinquuntur, *l.Cum antiquioribus*, vbi Gloss. & alij *C. de iur. deliberand. l.nomina ff.de hæred. & act. vend. l.spem C.de probat.* Garz. *in l.Gallus §.& quid si tantum nu.299. ff.de liber. & posthum.* & ità pariter considerabilis, & irreuocabilis est spes substituti etiam viuente

34 hærede, qui rogatus est restituere, vti trad. omnes *d. §. & qui si tantùm*, & Bart. *l. is potest nu.10. ff.de acquir. Hæred.* Ang. *cons.264.* Alex. *cons.67. nu.6. in princ.* Soc. Iun. *cons.52. nu.6. lib.4.* Crauett. *cons. 135.* Ofasch. *decis. 179.* & alios referendo Laderch. *cons.28. nu. 11.* Et quod ius agnatis quæsitum in feudo præsertim antiquo dicatur certum, & probabile, etiam quod in spe consistat, & in effectu

35 nil differat à Iure plenè quæsito, & radicato trad. Castrens. *cons.461. nu.3. vers. Quantū verò ad bona feudalia, lib.pr.* Dec. *cons. 425. nu.4. vers. Et tale ius quæsitum in spe.* Ruin. *cons.36. nu.20. lib.pr. & cons.7. nu.7. 33. eod. lib.pr.* Aretin. & alij quos refert Mantic. *de tacit. d. tit.12. nu.14.* Harthm. Pistor. *d.quæst. 40. nu.30.* Vndè conclusionem nostrā, quod Ius alicui quæsitū sub spe firma, & probabili ex causa de præterito per Principē sine causa tolli nequeat præter mox adductas autho-

36 ritates, cōprobat etiā textus *in l.Indè Neratius ff. ad l.Aquil.* cum alijs pluribus congestis per Gomes. *de non tollendo iure quæsito quæst.4. ad Reg. Cancellaria*, & sequitur Rota Rom. *dec.614. par.pr. diuersor. nu.9. & decis. 6. nu.6. par.2. & par.2. recent. dec.664. nu.5.* vbi loquitur de iure quæsito in feudo, Laderch. *cons.28. nu.11.* Gamma *dec.278. nu. 12.* & in ijsdem nostris terminis Socc. *cons. 95. nu.33. lib.3.* Fachin: *contr. lib. . . cap. 50. in fine*, vbi etiam patet responsio ad id, quod subijciebatur, ius agnatorum minui posse, & differri, vel etiam tolli per indirectum remoto obstaculo spurietatis, & ego quoque hoc incidenter firmaui *Consult.49. nu.28. lib. pr.* Clausula verò *citatis, vel non citatis* hoc solū operatur, vt legittimatio valeat quoad Patrem, qui preces obtulit pro legittimatione filij, non autem quoad præiudicium tertij nō

37 citati, ut in his terminis declarant Cæphal. *cons.285. nu.49. & seq.* Grat. *cons.29. nu.66. in 2.* Maluas. *cons.116. nu.81.* vbi alios allegat. Decian. *respons.88. nu.45. vol.2.* Vel fortè aliquid operari posset quoad subditos Principis concedentis, verum quoad exteros, & in Terris non subditis non videtur

quod Imperator, & multò minus Comes possit de plenitudine potestatis citationem, 38 aut monitionem omittere, vt in istis terminis respondit Angel. de Gambellion: cons. 114. nu.10. 13. Pacian. de probat. lib.2. cap.18. nu. 17. 18. Peregrin: decis. Patauin. 10. num.10. & de fideicomm. art.23. nu.71. & huiusmodi clausulã, & alias similes ex vsu magis, & stylo Notariorum censeri fuisse appositas, quã vt potestatem inducant absolutam, & sine 39 causa tollendi ius quæsitum, trad. post Zaz. cons.10. nu.16. Gayl. obseruat.56. in fin., & in omnem casum quando citatio non fuisset necessaria, quod non admittitur, necessaria saltem erat eorumdem Agnatorum nomina-
40 tio, vt ex ea præiudicium aliquod ijs inferretur; aliàs quoad nõ nominatos talis habetur, ac si facta non fuisset. Surd. cons.526. sub nu. 15. Decian. respons.90. nu.17. vol.2. & respons 38. nu.48. vol. 3. plenè Laderch. cons. 123. n.9 vbi alios refert, & ait insuper, quod numerus agnatorum in specie est exprimendus, nec sufficeret generica assertio, quod alij essent agnati, qui possent in feudo succedere Peregrin. cons.5. nu. 28. vol. 5.

Nec aliquam vim addit, quod subiungebatur, quod in specie concessa fuerit facultas pro legittimandis ad feuda, nàm intelligitur de legittimatione, vt reddatur habilis ad nouum feudum acquirendum, non autem vt in antiquo in præiudicium iam compræhensorum succedat, vti declarant Doctores omnes suprà citati, & præcipuè Gail. d.obseruat.142 num.15.16.

Nec subsistit, quod pro causa sufficiat voluntas Principis, qui facultatem legittimãdi concessit cum amplissimis clausulis, quia cũ voluntas Principis semper præsumatur iuri,
41 & rationi conformis. l.digna vox ff. de legibus, & ea tantum facere velle præsumatur, quæ iure facere potest, vt firmant præcitati
42 DD. & probat text. in l.2. §. si quis à Principe ff. Ne quid in loco public. in l. nec Auus C. de emancip. liber. l. ex facto ff. de vulg. & pupillar., sicuti nequit Princeps absque iustà causà ad tertij præiudicium spurios legittimare etiã de plenitudine potestatis maximè sine peccato, & iuris manifesta læsione ex supra latè probatis, ità pariter dicendum est, quod talis fuerit eius voluntas in concedendo facultatem prædictam, qualis de iure præsumitur. Nec minùs pro iusta causa admicti potest narrata carẽtia prolis Marchionis Nicolai, nàm priuata causa non sufficit, vt tertij
43 iura lędantur, sed, vt publicam immediatè respiciat vtilitatem requiritur. Socc. Iun. cons 95. sub nu.47. vers. Et talis. lib.3. Crauett: cons.296. sub num.3. vers. Idem dicitur. Decian. respons.25. nu.52. lib.1. Odd. cons. pr. nu.80.81. Molin. de primogen. lib.3. cap.3 nu.29. Becc. cons.3. num.50. Surd. cons. 303. nu.20. & fortè sufficeret quoad bona libera Patris, secus quoad feudalia vti declarant Decian. d. respons.88. nu.49. Odd. d. cons. pr. num.85. Prout ita sentiendum est de causà conseruationis agnationis, quæ vti nimis
44 generalis insufficiens existimaretur. vt in puncto, quicquid dixerit Ripa sing. obseruat. cap.346. eam reijciunt Rol. cons.89 nu. 54. & seq. vol.1. Paris. cons.12. nu.164. Cæphal. cons.285. nu.3. & 112. nu.43. Dec. cons.393. vers. Et illa ratio. Curt. Sen. cons. 16. vers. Sed scopulus restat, &c. Siluan. cons.45. n.44. Decian. d. respons.88. nu.51. Sed talis causa exprimi debet, quæ sit iusta, laudabilis, & publicam non autem priuatam concernat vtilitatem, & quæ Principem ipsum absq. dubio impulisset ad legittimandum, quando legittimatio prouenit à Comite, & inferiori, &
45 à potestate delegata, vti docet Rosell. de causa formal. legittimat. nu. 7. Cæpoll. cons. ciuil.66. nu.13. Dec. cons. 344. nu. 19. Grat. cons.65. nu.24. lib. pr. Menoch: cons.579. nu. 3. Socc. Iun. cons.95. num.47. lib.3. Crauett: cons.296. sub n.3. vers. Item dicitur. Decian. responso 25. nu.52. lib.pr. Odd. cons. pr. nu. 80. 81. vol.pr. Nec in terminis nostris vrget, quod dicebatur, iustam causam præsumi in Principe eam, ex qua ipse mouetur, non modo quia huiusmodi præsumptio non conuenit in Comite Authore legitimationis nostrę in quo iustitia causæ in specie probari debet, Comiti enim asserenti se iusta causà motum ad legittimationem deuenisse, non creditur, iuxta comunem sensum, de quo testantur Paris. cons.6. nu.38. vol.2. Rol. d. cons.89. n.56.
46 Decian. respons. d. 90. in fine n.25. Cephal. cons.23. nu.67. & seq. Menoch. cons. 91. nu. 3. Rim. Iun. cons.689. nu.104. vbi aiunt causam exprimendam esse in ipso legittimationis Instrumẽto, quæ sit omninò rationabilis, quia nũquam censetur data facultas Comiti vtendi plenitudine potestatis, nisi cum discretione, honestate, & ratione. latè Marcobrun. cons.13. num.140., quem refert, & sequitur Surd. d. cons.526. nu.14. Viuius dec. 339. nu. 5. cum alijs apud Peregrin. de fideicommiss. art.23. nu.72. & in Principe quoque cessat, dum conuertitur in præiudicium tertij: Me-
47 noch. lib.3. præsumpt.10: nu.24. Rosenthal. de feud. cap.7. concl.19. nu.36.37.39. Gayl. obseruat.58. lib.2. in princ.. Sed præcipuè quia

Digitized by Google

quia huiusmodi præsumptio ad summum admittitur in dubio, quando nulla causa fuit expressa, secus quando aliqua, & eà est iniusta, & insufficiens, tunc enim præsumptio iustæ
48 causæ deficit, vt benè allegatis trad. Menoch. *de præs: lib.3.præsumpt.10.n.24.* Imò & si causæ expressæ natura sit iustà, probādum est tamen ab eo, qui in legittimatione se fundat, dictā causam, quà motum esse legittimantem expressit, in facto subsistere, & esse veram, etiamsi legittimans id attestetur. Cæphal. *d. cons.23. nu.67.* Rim. *cons.199. nu.90.* & alij relati in Addit. ad Alciat. *reg.3. præsumpt.8.* maximè cum in ipsomet asserto legittimandi priuilegio adsit clausula. *In moderatione tamen, honestate, & ratione per vos habenda confisi.* quà stante clausula legittimationem
49 absolutè nullam dicunt, nisi de iusta causa plusquam manifestè probetur, etiam quod aliàs amplissimum foret legittimandi priuilegium, in puncto Paris. *cons.12.n.180.lib.2.* Socc.Iun. *cons:121.nu.31. lib.2.& cons. 91. nu.12. lib.3.* Gabr. *cons.22.num.47. lib. pr.* Grat. *cons.29.nu.62.lib.2.* Marzar. *cons. 46. nu.10.* Decian. *cons.88.nu:53.lib.2.*

Neq; prędictis resistunt DD. circa hunc articulum potestatis in contrarium allegati;
50 Gozadin. .n. *in cōs.6.* loquit in legittimatione factà à Principe, non autem ab inferiore, & Comite, vti manifestè ibi declarat *sub nu.56. 57.* pręterea etiam loquitur in legittimatione factà in præiudicium filiæ quoad bona libera Patris, & in similibus terminis consu-
51 luit *cons.85.* Capra *cons.2. nu.13.* ait, quod Comes legittimare potuit, quia de tempore legittimationis nullum ius alicui cōpetebat, cum ageret de bonis liberis Patris, quæ, vt asserit, poterat etiam in mari proijcere: Franc.
52 de Aret. *cons.164. in fine;* tres casus proponit; Primū, quando ipsemet Princeps legittimat, & tunc firmat posse Principē agnatis inferre præiudicium, quando tamen certior fuit redditus de ipsis agnatis, qui non alio legittimato in feudo successuri erant; Secūdū, si non Princeps, sed Comes Palatinus legittimet, & hoc casu in ea est sententià, quod legittimatio in præiudicium redundans agnatorum non valeat, quia, vt inquit, in nulla vel generali facultate cōcessa, & licet in eius concessione dictum fuit, *Quod possit id, quod potest concedens*, comprænenditur, vt possit ius tertio quæsitum auferre. Tertiū tandem, quando Comiti concessa est facultas, *quod legittimare possit ad feuda, etiamsi adsint agnati, qui possint succedere*, & pro validitate le-
53 gittimationis concludit hoc speciali casu, qui longè distat à nostro, sed in secundo ab Aretino proposito versatur. Purpurat. *cons 49. nu.7.* hoc tantùm firmat, quod legittimatus per Rescriptum agnascitur agnatis, & succedit in bonis agnatorum, quando cum eorum cōsensu sequuta est legittimatio, quæ doctrina nobis non obest, non modo quià talis cōsensus abest, sed potissimum quià sentit Purpuratus succedere legittimatum in bonis liberis agnatorum, non autem in feudalibus. Rim. Sen: *cons.82. num:14.* manifestè probat intentionem nostrā asserens, quod licet Imperator tollere possit ius alteri ex legis dispositione quæsitum clausula adiecta *non obstante, &c.* hoc tamen inferiori nequaquam
54 licet, Becc. *cons:56.nu. 36.* loquitur etiam ipse in Principe, non autem in Comite, & inferiore à Principe, Rotà Rom. *decis. 368.* lo-quitur in legittimatione à Summo Pontifice,
55 siuè Imperatore factà. Curt: Iun. *cons.pr. nu. 24. vers: Quinto animaduertendum* non agit de legittimatione spuriorum, sed in casu, quo descendentes ex fœminà, qui iuxtà consuetudinem feudorum non admittuntur, redditi sunt habiles ad succedendum in ipsis feudis.
56 Dec. *cons.390. nu.12. & 13.* non refragatur, quià, vt ipse se declarat in eodem *cons. sub nu.14.& 15.*, loquitur in feudo hæreditario
57 Cæphal: *cons.694. nu.50.* loquitur in Principe, & licet interdum in progressu consultationis dicat, quod iuri agnatis in spe competenti præiudicari possit, non tamen firmat id
58 sine legittimà causà fieri posse, quod potiùs in alijs suprà citatis consilijs expresè negauit. Grauett *cons 135. sub n 7.* licet asseruerit, quod Princeps iuri de futuro de potestatis plenitudine derogarē possit, sub eodem tamen numero ex doctrina Alex. *cons.15.*, pariter asseruit, quod Vassallus nequeat de feudo testari etiā de consensu Principis in præiudicium agnatorum, quibus est ius quæsitū ex inuestituris, & plures ibi quoque congerit, qui Alexandri opinioni se subscribūt, adeò vt potiùs sententiæ Alexandri, quam antea relatæ adhærere videatur, pręterquamquod loquitur in Principe, nec minùs ab eo huiusmodi facultatem sine legittima causà exerceri posse consentit, & quod causa legittima necessaria quoq; sit in legittimatione Principis firmauit in cons. sequenti 206. suprà alle-
59 gato. Gabr. *cons.30. nu. 11. lib.pr.* non loquitur in iure vi cōtractus debito, sed ex iuris dispositione promanante, vt est ius competens agnatis petendi renouationem finitæ emphytheusis, de quo ipse agebat, quod est
60 ius minoris ponderis, vt idem Gabr. asserit,

cons.

Ruin. *cons.* 21. *n.* 15. *lib.* 1., ait, quod Princeps remedium possessorium alteri parti competens tollere potest, quia à Iure positiuo prouenit, cui Princeps derogare valet. Marzar.
61 *cons.* 10. non agit, quando ex legittimatione tollitur ius agnatis ex inuestitura debitum, sed de successione legittimati in bonis allo-
62 dialibus Patris. Siluan. *cons.* 45. *nu.* 47. suprà per nos firmatis conclusionibus non aduertur, dum ait legittimationem factam etiam Patre viuente nullam reddi, vbi mentio nō sit habita filiorum legittimorum, & natura-
63 lium, Rota apud Verall. *dec.* 146. 147. duos firmat articulos, qui intentionē nostram non impugnantur, nempè quod liceat Imperatori in Terris etiam Ecclesiæ legittimare; & quod Comes Palatinus filium, quoq. Sacerdotis habeat legittimandi potestatem.

Et verè, si attentè conspiciantur DD. omnes in contrarium tàm à Surdo *d. cons.* 571., quàm passim allati, patet inniti principaliter omnes authoritati Glossæ *in d.* §. *naturales in verbo legittimi*. Si de *feudo defuncti fuerit contr. inter Dom. & agnat.* quæ sanè glossa benè perpensa nil aliud statuit, nisi quod legittimati admittuntur ad feuda contra regulam *in d.* §. *naturales*, eo casu, quo ad feuda specialiter Principis rescripto sint legittimati. Hæc autem limitatio regulæ nequaquam trahi potest ad legittimationē in præiudicium agnatorum, nisi vbi Princeps ex iustà causà nominati ad feuda legittimaret, iuxtà suprà firmatam cōclusionem, nec aliud dicta Glossa sentire videtur; & propterea *cons.* Becc. 56., in quo Surdus maius suæ Cōsultationis locauit fundamentum, in indiui-
64 duo reprobatur ex pluribus a Bertaz. *cons. ciuili* 89. *per tot.* Cæphal. *cons.* 302. *per totum.* Rui. Iun. *cons.* 18. *nu.* 115., & destruitur eius autoritas ex traditis per eundem Becc. *cons.* 3. vbi ostendit à *nu.* 49. vsq. *ad n.* 54. Ius quęsitum etiam de iure ciuili in feudo, & emphytheusi non posse per Principem sine causa tolli, atque (quod notandum est) hoc ipsum tertium Beccij consilium refert, & sequitur idemmet Surdus in alio suo *cons.* 203. vbi à *nu.* 17 *vsq. ad nu.* 24. ostendit similiter non posse per Principem dominium vtile, nec ius quomodocumque quæsitum tertio tolli sine causà, etiam quod in sola spe consistat, nec directè, nec indirectè, nec de plenitudine potestatis, & sic DD. omnes per Surdum in contrarium citati *d. cons.* 571., vel loquuntur in casibus, in quibus aderat iusta causà, vel in quibus feudum erat nouum, & alienabile; & Autoritas Rotę Rom. *in dec.* 183. & *dec.* 168. *par. pr. diuers.* principaliter ab eodē Surdo adducta nō vrget in casu nostro, quia *dec.* 153. loquitur de iure fœminis quæsito in spe omninò incerta, & quæ poterat eludi per patrem, in cuius potestate fuerat de emphytheusi liberè disponere, dictis fœminis posthabitis, vt in fine dictæ decisionis subijcitur, in quibus terminis loquitur etiam alia *dec.* 368. quę, vti legitur *nu.* 16., rota innititur *d. decis.* 153. dum ait ibi. *Ius enim illud, quod est in spe, est valde debile, & non considerabile, &c.* cui decisioni 368. aliam responsionem dedit in puncto Lupus *de illegit. d. comment.* 3. §. 2. *vers. Sed Rota Romana*.

His igitur circa potestatem insufficientem Comitis legittimantis abundè roboratis; licet voluntas gratis objiciatur, vbi potestas
65 deficit *l.* 4. cum ibi notatis *ff. de Testam. & qui Testam. facere poss.* & in his, quæ à Principe sciente, & volente fieri nequeunt, multi-
66 plicatio clausularum nihil operetur, vt latè Ruin. *cons.* 79. *lib.* 3. Paris. *cons.* 12. *nu.* 158. *lib.* 2. Cæphal. *cons.* 185. *lib. pr.* Nihilominus vt DD. Actorum iura fortiùs quoq; muniantur; Potestate etiam supposita Voluntatis quæstio succedit, qui fuit alter ex duobus in exordio Consultationis antepositus definiēdus articulus. Conabantur autem Aduersarij suadere pluribus mentem Comitis fuisse in præiudicium etiam aliorum agnatorum legittimandi. Et primò eam deducebant ex
67 generalibus clausulis in ipsomet legittimationis Instrumento adiectis. vt animaduertit Rota Rom. *d. dec.* 368. & potissimum ex clausulis *de certa scientia, & motu proprio* iuxtà
68 tradita per Iacobum de Leonis inter consilia Bruni *cons.* 117. *nu.* 229. *& seq.* Nec mentionem in eà non habitam agnatorum cōtrarię voluntatis inditium præstare potuisse subiungebatur, quià non erat necessaria, cum
69 ageretur de succedendo patri, non autem agnatis iuxta Gabr. *de legitt. concl.* 6. *num.* 12. *lib.* 6. Tùm insuper quià expressè derogatum fuit legibus prohibentibus legittimationem fieri stantibus filijs legittimis, vt per Gabr. *d. concl.* 6. *nu.* 29.

Quibus tamen non refragantibus opinor defectum voluntatis emergere; Nàm dicto Comiti legittimanti plura non fuerunt narrata, & aperta, quæ si cognouisset, legittimationem denegasset, aut saltem nō ità pronum & facilem reddidissent, ad dictū legittimationis Actum perficiendum, ex quo priuilegiū seu gratia vitio subreptionis infici solet. tex.
70 *in cap. Super litteris, & c. Postulante de rescript.* Curt. Iun. *cons.* 32. *in fin.* Menoch. *de Arbitr.*

bitr. lib.2.cent.3.casu 201. n.24. & cons 202. nu.pr. latè Honded. *cons.27. num.57. lib. pr.*, quælibet autem subreptio &si minima legitti-
71 mationē ipsam subreptitiam, & nullā efficit. Rol. *cons.12. nu.pr. 2. lib.4.* Peregrin. *cons.6. nu.8. lib.2.* Neuizan. *cons.99. nu.13.14.* Paris. *cons.4. nu.25. vol.2.* Cessus Vgo *cons.88. nu. nu.14.* Peregrin. *cons.5. nu.22. lib. 1.* Non autem fuit Comiti in primis expressum, quod alij tunc fuerint superstites agnati, quibus ex feudalis inuestituræ iure in ijsdem feudis successio debita foret. vt in his terminis per hæc
72 subreptionem probāt Aret. *cons.164. col. fin.* quem refert, & sequitur Surd. *cons. 526. nu. 15.* Socc. Iun. *cons.95. nu.52. lib. 3* Decian. *respons.90. nu.17. vol.2. & respons 38. n.48. vol 3.* Lupus *de illegitt. Comment. 3. §.4. n.23. vers. Idem plenè, & n.15.* Laderch. *cons.124. nu.9.* Peregrin. *cons.5. nu.28. vol pr.* Menoch. *cons.181. nu.9. & seq.* qui omnes de communi testantur. prout in terminis fideicommissi pariter aiunt DD., quod si Pater in precibus non expressit, quod erat grauatus onere restitutionis, casu quo decederet sine
73 filijs, legittimatio in præiudicium substituti nulla sit, vt trad. Mantic. *de coniect. lib. 11. tit.11. nu.14.* Lupus *d. §.4. sub nu. 33. vers. Et hos.* Laderch. *cons.124 sub nu.9. vers. Sic.* Item non fuit narrata feudorum antiquitas
74 & nobilitas, vt esse necesse volunt. Ruin. *cōs. 36. nu.13. vol.pr.* Cæphal. *cons.23. nu. 45.* Rol. *cons.10. nu.16. vol.3.* Surd. *d. cons 526. nu.13.* Peregrin. *cons.5. nu.27. vol.pr.* Item nec fuit dictum esse eadem feuda iurisdictio-
75 nalia, vt esse necesse dicunt Menoch. *cons.520 sub nu.30. vers. Qualibet.* Peregrin. *d. cons.5. sub nu.3.* Et tandem abscondita fuit legittimanti Comiti qualitas matris legittimandorum, nempè si fuerit vilis, aut nobilis conditionis, ex quo subreptionem legittimationis cum pluribus alijs relatis arguit. Surd. *dicto*
76 *cons. 526. num.10. vers. Secundo.* Nam ex matris qualitate arguitur etiam spes futuræ indolis, & virtutis in filio, vti post Bald.
77 & Aluarott. in his terminis animaduertit Decian. *cons.91. nu.22. lib.pr. vers. Adde quod iste legittimatus,* & latè explicat Piccolomin. *in Philosophia de morib. grad.8. cap.20.*

Quem subreptionis ita manifestæ defectū conualidare non potuere clausulæ supra cōsideratæ *motu proprio, & de certa scientia*; quia effectum suum non imprimunt, quoties Princeps legittimans de facti veritate nō fuit
78 sincere instructus. Menoch. *cons.pr. nu. 426.* & meliùs in proposito nostro respondent Laderch. *d. cons.124. vers. Nec obstant clausula, &c.* Decian. *respons.38. nu.51. vol. 3.* Et sic pariter superfluitas mentionis agnatorū supra considerata, quando legittimatus patri non autem agnatis est successurus, restringitur quoad bona libera Patris, non autē quoad feudalia, in quibus &si filius patri succedat, agitur de præiudicio agnatorum, qui vocantur in defectum descendentium legittimorum, & propterea in hoc casu etiam co-
79 rum commemoratio non est superflua, sed omninò necessaria ex Doctoribus mox allegatis; & sic etiam licet derogatum fuerit legibus prohibentibus legittimationem fieri spuriorū, vel naturaliū stantibus filijs legittimis agnatis horū existētiæ expressio fieri debuit, quia derogatio prædicta operatur solū permissionem legittimationis quoad successionem in bonis liberis patris, nō verò quoad feudalia, in quibus inuestitura contulit spem certam, & à Iure approbatam succedendi, & propterea clausula prædicta *Non obstante, &c.* restringitur ad expressa, neq. à vitio sub-reptionis quoad silentio preterita legittima-
80 tionis actum conseruat immunem. Corn *cōs. 245. nu.6. vol.pr.* Crauett. *cons.296. num. 3.* Marta *de claus. clausul. 74. nu. 10.* vbi alios allegat. Ex quibus, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Succedens in feudo hæreditario non potest contrauenire facto Authoris etiam circa feuda.*
2 *Etiamsi feudum sit mixtum, & hæres cofecerit inuentarium.*
3 *Indubitato autem facto inuentario.*
4 *Imò etiamsi feudum sit ex pacto, & prouidētia si filius paternam adeat hæreditatem nullo facto inuentario. 9. Contrarium 20.21. 22.*
5 *Et præsertim cum non agitur de simplici renūciatione, sed de promissione per pactum.*
6 *Sententia super feudo lata cæteris obest agnatis Contrarium nu.16.17. Saltem si sententia sit nulla. 18.*
7 *Sententia super statu personę omnibus nocet.*
8 *Obseruantia corroborat transactionem factam super feudo.*
10 *Arbitri potestas à compromisso dependet.*
11 *Laudum latū super compromisso nullo nullū est.*
12 *Compromissum super feudo sine cōsensu Principis Domini directi fieri validè nō potest.*
13 *Quæstionis successionis in feudo Imperiali solus Imperator est Iudex competens.*

14 *Ne-*

Digitized by Google

& 24. vbi loquitur in feudo mixto, præcipuè cum Pater sententiā etiam pro hęredibus approbauerit iuxta Surd. *cons.* 353. *nu.* 24. Missing. *cent.* 5. *obseruat.* 55. & eò ampliùs etiamsi feudum esset antiquū ex pacto, & prouidētia, cum filius paternam adijt hæreditatem nullo facto inuentario, defuncti factum probare te-
4 netur, vti trad. Bald. *l. qui de Patris nu.* 9. *C. vnd. liber.* Alex. *cons.* 19. *nu.* 14. *lib.* 5. Dec. *cons.* 445. *nu.* 56. Boer. *dec.* 23. *nu.* 20. Tiraquell. *de retract. lignager.* §. *pr.* Gloss. 9. *n.* 50. Pinell. *leg. pr. par.* 3. *ampliat.* 5. *n.* 81. *C. de bon. matern.* Rol. *cons.* 97. *nu.* 44. 48. *lib. pr.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 33. *nu.* 11. vbi latissimè Surd. *cons.* 353. *nu.* 5. & 457. *nu.* 29. & de magis comuni testatur Bursatt. *cons.* 291. *nu. nu.* 97. 98. Paris. *cons.* 16. *nu.* 42. *lib. pr.* Clar. §. *feudum q.* 42. *vers. Successiuè quæro.* Grass. §. *hæreditas quæst.* 12. *nu.* 21. *vers. Infertur secundo,* quod hoc præsertim procedere ait, si defunctus promisit obseruantiam pro se, & hæredibus, vt in casu præsenti, ex comuni opinione, etiamsi esset adita hæreditas cū inuentario. Et quando non agitur de simplici renunciatione, sed de promissa obseruantia per pactum, quod hæredibus noceat pro-
5 bant Gabr. *cons.* 125. *nu.* 2. *lib.* 1. & in specie Surd. *cons.* 571. *nu.* 54. & *seq.* & etiamsi de eis non sit facta mentio post Alex. *d. cons.* 13. *nu.* 7. *lib.* 5. trad. idem Surd. *cons.* 353. *nu.* 25. & sic iuxtà iuris regulas contra eos concludendum videatur, sententiā nempè aduersus agnatum super feudo latam aliis quoq. descendentibus, agnatisq. in feudo vocatis obes-
6 se. iuxta tradita per Peregrin. *de fideicomm. art. vlt. nu.* 51. Intriglio. *de feud. cent.* 2. *art.* 5. *nu.* 144. præcipuè, quia super legittimatione agnati, & sic super statu personæ data videa-
7 tur, quo casu ius facere quoad omnes trad. DD. *in l. sæpè ff. de re iudic.* & præsertim Alex. *nu.* 62. Fab. de Anna *cons.* 17. *nu.* 43. & *seq.* & in feudo Iacob. de Sancto Georgio *de feud. vers. Et dicti Vassalli nu.* 33. quod fortius confirmari videtur ex subsequuta post laudum continua obseruātia per tempus annorum ferè octuaginta, quo tam M Octauius pater reorum conuentorum, & legittimatus post eum ipsimet rei conuenti dicta feuda
8 possederunt. Castr. *cons.* 179. *num.* 11. *vers. Præterea ex obseruantia, lib. pr.* Becc. *cons.* 56. *nu.* 62. Surd. *cons.* 349. *nu.* 29. & quod præsertim in mixto noceat descendentibus probat Surd. *cons.* 353. *nu.* 29. & *seq.* quibus addunt Rei conuenti, quod Actores in hæreditate Patris se se immiscuerint, nullo priùs nec vnquam aliàs eiusdem hæreditatis in-

uentario confectò, vndè eliciunt, nullo pacto posse contra defuncti factum insurgere, etiāsi feudum non esset hæreditarium, sed ex pacto
9 & prouidentia per allatas supra *nu.* 4. autoritates, & etiam Clarū *in* §. *feudum quæst.* 40. *vers. Sed quia hac materia circà finem.* Menoch. *cons.* 89. *nu.* 67. Iacob. de Sancto Georgio *de feud. vers. Et cum pacto de non alienando nu.* 35. 36. Afflict. *in cap. pr.* §. *hæc quoq. nu.* 77. *de success. feudor.* & ibi Isern. *nu.* 7. Schadrer. *de feud. par.* 8. *cap.* 8. *nu.* 19. Ruin. *cons.* 7. *nu.* 24. *lib. pr.* Bursatt *cons.* 29. *nu.* 98. latè Peregrin. *de fideicomm. art.* 33. *nu. pr.* Curt. *de feud. par.* 4. *nu.* 150. Maranta *l. Is potest nu.* 42. *de acquir. hæred.* Alciat *cons.* 26. *lib.* 3.

Pluribus tamen responsū fuit, quæ tam in subsistētiam cōmemorati laudi, quam eiusdem, qualis qualis sit, etiam approbationem nullam vim habere contra Marchiones Actores apertè satis demonstrent.

Et primò nullitatem ipsius laudi deduci videbatur ex defectu compromissi, & potestatis in eo Arbitris tributæ, cum de eodem compromisso non doceatur, & Arbitri potestatem, & notionem intra compromissi limites contineri, & iuxta illud dimetiendam
10 forè certum in iure probat. text. *in l. Non distinguemus* §. *de officio ff. de arbitr. l. si cum dies* §. *plenè ff. eod.* Socc. Iun. *cons.* 63. *num.* 6. *lib. pr.* Becc. *cons.* 56. *nu.* 12. Alba *cons.* 385. *nu.* 2. Rol. *cons.* 28. *nu.* 47. & quod non facto ante laudum compromisso, seu nullo, laudū etiam postea sequutum nullitate laboret,
11 trad. Rol. *cons.* 76. *nu. pr.* & 2. *vol. pr.* Affis. *decis. Perus.* 2. *nu.* 18. & quando etiam aliàs de legittimo compromisso ad hoc præcisè confectò constaret, non ideo tamen nullitatis maculā euitaret, quia compromissum super feudo in Arbitros, siue Arbitratores absque consensu Imperatoris Supremi Domini eiusdem feudi fieri prohibetur, vt ex Afflict.
12 *in cap. pr.* §. *si inter de lege Corradi.* Socc. *cons.* 87. *nu.* 3. Paris. *cons.* 134. *nu.* 11. *vol.* 4 Borel. *in suis decis. tit. de feud. nu.* 12. & latiùs *tit. de compromiss. tit.* 63. *nu.* 109. 111. & 112. vbi alios plures congerit, & veriorem testatur, & sub *nu.* 115. addit, quod absq. ambiguitate hæc opinio recipitur. Et eò magis dicta laudi nullitas comprobatur, quia in eo deciditur quæstio successionis in feudo tunc vertens inter Marchiones Io: Baptistam, & Octauium occasione obitus Marchionum Alphōsi & Iacobi sine masculis descendentibus. Cum autem quæstio successionis in feudo pendet inter ipsos Vassallos, qui sint Duces, Marchiones, & Comites, & Barones immediatè

Digitized by Google

subiectos Imperatori, & Regi Supremo feudi Domino. Solus Imperator feudi Dominus Iudex est super tali successionis contro-
13 uersia competens. text. *in cap. pr. Apud quem vel quos controuersia feudi*, & dixit Curt. Iun. *de feud. p. 7. pr. reg.* quod omnes feudistę ita determinant vt apud Clar. *in §. feudum quæst. 90. nu. 5.*

Neque licet Vassallis eorum consensu huiusmodi decidendæ feudalis controuersiæ
14 iurisdictionem in alios legittimè conferre, vti probat Bart. *in l. pr. num. 2. ff. de iudic.* & est comunis opinio, vt ait Alex. *l. pr. §. post operis num. 21. ff. de nou. oper. nunciat.* & probat Clar. *d. quæst. 90. n. 10.* Et præcipuè quia, vt exprimitur in eodem laudo, sic prolatum fuit de consensu eorumdem Vassallorum; vndè quemadmodum eis erat vetitum alienando, transigendo, siuè aliter proprio adhibendo, consensu præiudicium in ipso feudo aliquod afferre eorum filijs in antiquis inuestituris ad hæc feuda vocatis iux-
15 ta tradita per Decian. *respons. 117. num. 11. 12. & 13. vol. 2.* Paris. *cons. 165. nu. 29. vol. 3.* Clar. *§. feudum quæst. 31. nu. 3.* Alex. *cons. 106. nu. 8. lib. 4.* Cæphal. *cons. 617. nu. 53. 54.* Barz. *dec. 66. nu. 26.* Surd. *decis. 235. nu. 3. 4.* Ita quoque dicendum de huiusmodi laudo eorum consensu, & inter eos habita conuẽtione pronunciato, cũ magis verum sit contra supra *nu. 6.* firmat. sententiã in antiquo feudo, & ex pacto, & prouidentia aduersus alterum ex agnatis latã nil officere filijs, cęterisq; vocatis, nec in eo Iudicio legittimè citatis, vt
16 explicat Dec. *cons. 445. nu. 23. & seq.* Crauett. *cons. 197. nu. 7.* Socc. Iun. *cons. 181. nu. 95.* plenè, & latè Olasch. *dec. 157. sub nu. 6. vers. Quibus tamen non obstantibus*, Borell. *in suis decis. tit. de feud. nu. 656.* vbi quod ista opinio probabilior sibi videtur, & ad summũ subsistere posset superstite tantùm eo, qui cõsentit, eo autem extincto ius etiã, & vis eius-
17 dem sententiæ deficit, & extinguitur, vti declarant in his terminis Peregrin. *de fideicom. art. vlt. nu. 60.* Pinell. *de bon. matern. par. 3 nu. 50.* Paris. *cons. 5. nu. 37. lib. 1.* Rosenthal. *de feud. cap. 9. concl. 27. n. pr.*; Et quamuis dubia foret allata conclusio, an sententia super feudo lata præiudicet successoribus, indubitatum est tamen nullo pacto officere, dùm nullitatis vitio reperitur affecta, vti limitando conclusionem contrariam trad. Pinell. *d. l. pr. par. 3. sub nu. 50. vers. Limita sexto.* Rosenthal. *de feud. cap. 9. conclus. 27. num. 24.*

Ex his vt supra præhabitis sequitur prædictos Marchiones Lazarum, & Alexandrum, licet Patris forent hæredes (quod tamen nulla ratione conuinci potest) posse nihilominus eiusdẽ laudi nullitatem opponere, non modo quia ex supra dictis detegitur iurisdictione caruisse Arbitros, qui illud protulerunt, quo casu etiam illimet, qui illud proprio iuramento approbarunt, & multò magis
19 ei⁹ hæredes illud impugnare in Iudicio posse voluerũt in his terminis Viuius *dec. 473. n. 9.* Paris. *cons. 24. nu. 156. vol. 2.* Sed potissimum quia, cum agatur in pręsenti de feudo ex pacto, & prouidentia pro compræhensis acquisito, filius quamuis Patris alienantis, aut trãsigentis hæres facto, & alienationi, seu re-
20 missioni feudi factæ à Patre se opponere iure potest iuxta Gloss. *in cap. Hoc quoque, in verbo Inuestiit de feudi success.*, cuius Glossæ opinionem sequuntur Iacob. *in sua inuestitura, §. & cum pacto, quod de ipso feudo nu. 10.* Ias. *cõs. 168. nu. 18. vol. 4.* Dec. *cons. 445. nu. 56.* Gabr. *de reg. iur. concl. 12 nu. 19.* Decian. *cons. 117. nu. 32. & seq. vol. 3.* Purpurat. *cons. 500. nu. 26* Natta *cons. 470. nu. 15. & 16.* Crauett. *cons 200. vers. Postremo*, & omnibus contrarijs optimè satisfacit. Pinell. *l. pr. C. de bon. matern. par. 3. nu. 95.* Quià cum factũ Patris tendat ad priuandum filium licet hęredem suum eo iure, & comodo, quod ei lege, vel prædecessorum largitate defertur, tunc idem factum Patris licet eius hæres infringere va-
21 let. *l. 2.* vbi Bart., Bald., Castr., & alij *C. si in fraud. patr.* Tiraquell. *de retract. consanguin. § pr. Gloss. 9. nu. 87.* Olasch. *dec. 180. nu. 5. 9.* Menoch. *cons 89 nu. 18.* Decian. *d. respons. 117. nu. 3. vers. Quinto.* Gabr. *cons. 125. nu. 8. vol. pr.* Ias. *cons. 168. nu. 18. vol. 4. vers. Secũdò respondetur, &c.* Natta *d. cons. 470. nu. 17.* & alios refert, & sequitur Surd. *dec. 11. n. 14.* Quod tamen validiùs probatur ex non controuersa prohibitione Vassallis iniuncta de non alienandis absq; Domini cõsensu feudis, vti diffusè post alios congestos probat Borell. *de feud. tit. 24. nu. pr.* Vndè est, quod dũ factum defuncti legis, aut hominis etiam dispositioni immediatè, & directo aduersatur, potest vtique filius quamuis hæres huiusmodi alienationem, aut factum liberè, & validè
22 improbare. vti probant Crauett. *cons 200. nu. 5. 6.* Gabr. *de reg. iur. conclus. 11. nu. 31.* Grammat. *dec. 93. nu. 8. 9.* Decian. *d. respons. 117. nu. 37. vers. Quarto.* Olasch. *d. decis. 180 num. 5.* qui Decian: & Olasch. loquuntur in alienatione feudi antiqui à Patre facta Crass. *in §. Hęreditas quęst. 12. in vers. Stat ergo firma conclusio:* & in vers. *Porro factum, siuè dispositio,*

positio. Surd. *conf*.196. *nu*.53.54. Rota Rom. *decis*.110. *nu.pr. & seq. par.pr. diuersor*. Quæ transactionis nullitas eo vehementius conuincitur ex qualitate subiecti, super quo fuit confecta, compræhendit enim approbationẽ legittimationis naturalis, & spurij ad feuda, quæ non erat in transactione reducibilis, nec super eà poterat aliquo modo pacisci, cum exclusio naturalium à successione feudorum regulam, & fomentum recipiat à ratione publicę vtilitatis, quę priuatorum pactionibus abrogari, nec tolli potest *l. ius publicum ff. de pact.*, & in nostris terminis probat Decian. *cõs*.40.*lib*.3. quæ ratio publicæ vtilitatis nullo modo patitur, vt huiusmodi spurij iurisdictionibus, & dignitatibus se se immisceant, & eas quodamodo dehonestent eorum nataliũ turpi macula, quæ planè indelebilis est, vt la-
24 tè post alios, quos recenset, animaduertit Missing. *obseru*.31. *cent*.4. *per tot.* Imò Reipublicæ interest, 9 hi perpetuo ab huiusmodi honoribus, & dignitatibus arceantur, nõ modo pro earũdẽ dignitatum maiori splendore, quæ personas solùm videntur admictere merito, & natalium characteribus Illustriores, & sublimiores, sed in odium quoque luxuriæ paternę, & vt Ciuitas legittimis, non
25 autẽ spurijs repleatur hominib⁹ iuxta text. in *l. fin. C. de natural. liber.* & notant comuniter DD. *in § naturales si de feudo fuer. contr. inter Dominum, & agnat.* & benè Decian. *d. cõs.* 40. *nu*.28. Quæ cum publicam, vti dixi, concernant vtilitatem, sequitur iam supra firmata conclusio, quod eadem transactio, & legittimationis confirmatio nec etiam iuramento
26 vallata subsistere queat. adnotata per DD. *in c. si diligenti de foro competenti*, & docent Bart. *in l. si quis pro eo ff. de fideiussor.* Bald. *in repet. l.2. ff. de iure iurand.*, Abb. & cœteri omnes in *c. Cũ contingat eodem tit.* Et ita non potuerunt M. Corradus, nec Marchio Io: Baptista confirmare id, quod ab initio nullum
27 ipso iure, & inualidum fuit, ad tradita per Surdum *dec*.289. *nu*.9. & docet Glossa *in d. §. Naturales si de feudo fuerit contr. inter Dom. & agnat.*

Sed omnis difficultas in præsenti cessat; nàm tota præfatæ approbationis legittimationis vis innititur in aditione, seu immixtione supposita hereditatis M. Io. Baptistæ Patris, quę fuit semper ab Actoribus constãter negata, nec à Reis conuentis unquam aliqua concludenti ratione probata, prout erat probanda, adhoc præsertim, vt filius compelli
28 iure possit ad seruandum Patris defuncti factum, sicuti post Bart., Ang., Roman. & alios tradit Crauett. *cons*.33. *nu*.2. Thob. Non. *cõs*. 27. *nu*.4. Rim. Iun. *conf*.44. *nu*.21. Dec. *cons*. 652. *nu*.11. Menoch, *conf*.105. *nu*.25. Græuęus ad Gayl. *lib*.2. *concl*.128. *à nu*.2. Nec valet consequentia sunt filij, ergo hæredes, vt latè post alios, quos refert Ludouic. *comun. conclus. concl*.16. *nu*.76. vbi dictum illud Apostoli, si filius, ergo hęres, multipliciter declarat, & post Menoch., Myssinger., Paclan., Mascard., & alios recentiores probat Greuæus ad Gayl. *lib*.2. *concl*.182. vbi propterea subdit, huiusmodi immixtionem clarè, & concludenter esse probandam, & ea est ratio, quia, cum filius à Iure Prætorio fuerit consequutus Beneficium se abstinendi ab hęreditate Patris, In his, quæ possunt eius damno, & incommodo cedere, non pręsumitur hæres, sed necessarium est, quod eius Aditio, siuè immixtio probetur, vt optimè declarant Glossa *in l. si cum dotem § transgrediamur ff solut. matrim.* & Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib*.12. *tit*.10. *nu.pr.* Menoch, *de præsumpt. præsumpt*.99. *nu*.4. *& seq. vol*.4. latè Rol. *conf*.20. *num*.16. *& seq. vol.pr.* Cartar. *decis. Rotę Genuę* 32. *nu*.12. *& seq.* Surd. *dec*. 154. *nu*.18. Gratian. *cap*.330. *num*. 10. *vers. Itaut. &c.* Et propterea etiam in suo hærede non pręsumi immixtionem, nisi probetur post Gloss. tradidit Bart. *in l. necessarijs per totam ff. de acquir. hared.* & ibi sequuntur omnes alij DD. Ias. *d. l. pr. n*.61. *ff. de vulg. & pupill.* Rol. de comuni testatur *conf*.20. *n*. 18. *lib.pr.* Surd. *dec*.154. *nu*. 17. Imò qui talem aditionem contra filium allegare velit, non modo
29 hoc probandi onus assumere debet, sed talẽ etiã probationem claram, & certam reddere debet, nec dubia sufficeret, cum ex actu dubio probari nequeat ex Bart. *in l. gerit de acquir. poss.* Aymon. *conf*.197. *nu*.4. Mantic. *de coniectur. lib*.12. *tit*.12. *nu*.6. Surd. *dec*. 267. *nu*.8. Fachin. *contr*.32. *num*.11. *lib.pr.* quia semper omnis alia coniectura, vel præsumptio possibilis capienda sit, quam aditæ hære-
30 ditatis vti trad. Bald. *conf*.224. *per tot. lib*. 2. Rom. *conf*.154. *nu*.2. Fachin. *contr. d*.32. *nu*.2. *in princ.* Mantic. *de coniectur. dicto lib*.12. *tit*. 9. *nu*.3.

Nec ex asserta possessione bonorum, vti dicitur, remansorum in hæreditate Marchionis Ioan: Baptistæ Patris aditio, siue immixtio probatur. Vt enim ex possessione bonorum tacita pręsumatur probata filij in hæreditate paterna immixtio, opus est etiam, vt clarè constet, ipsa bona esse huiusmodi qualitatis, & conditionis, vt alio titulo, aliàque causa quam hæreditaria, & citra ius, & nomen

men hæredis possideri nequeant; quia si alio diuerso titulo, quàm hæreditario haberi, & possideri potuissent à filio, tunc certè ex eorum possessione non præsumitur aditio, vel
31 immixtio vt per Bart. & DD. *in l.pr. C. de repud. hæred.* Menoch. *de præsumpt. præsumpt.* 101. *nu.*35. Surd. *cons.*164 *num* 48. Marant. qui de comuni *in l. Is potest nu* 58. *ff. eod.* Dec: *cons.*491. *nu.*2. Afflict. *dec.* 372. *nu. pr.* Mascard *de probat. conclus* 45. *nu* 29. *& infra*, quæ bonorum qualitas probari quoque debet ex parte aditionem, seu immixtionem asserentis ad excludendam omnem aliam præsumptionem, & coniecturam, præterquam aditionis, quia si alia potest coniectura capi, prout semper capienda est, si possibile sit, nūquam ad aditionem infertur iuxta mox dicta, & de hoc ego latiùs egi in mea Consultat. 51. *ex nu.*70. *vsque in fin. lib. pr.* Hanc autē qualitatem bonorum, quæ olim per M. Io: Baptistam Patrem, & modo per DD. Actores filios possidentur, talem esse, vt alio titulo quam hęreditario possideri nequeant, tantùm abest vt rei conuenti probauerint, vt imo potiùs de contrario concludentissimè doctum fuerit per Actores. Cum enim omnia prædicta bona iaceant, & existant in Castris, locis, & villis proculdubio feudalibus, vt ex inuestituris exhibitis planum fit, sequitur iuris conclusio, quod quicquid intra Territorium, & fines feudalium, bonorum reperitur, id omne feu-
32 dale sit præsumendum, nisi contrarium ex aduerso probetur. *l. Æde Sacra,* & ibi DD. *ff. de contrah. empt.* Bald. *in rubr. Cod. eod. tit. quæst* 22 Socc. *l. pr. nu.*27. *ff. de acquir. poss.*, plenè, & in terminis Alba *cons.*64. *nu* 20. vbi latè Addentes Paris *cons.*27. *nu.* 14. *lib. pr.* Natta *cons.*460. *nu* 9. Menoch. *de præsumpt. præsumpt.*102. *nu* 4 *lib* 3. *& cons.*181. *num.* 97. *lib:* 2. Cæphal. *cons* 172. *num.*11. *lib.*2. & pleniùs ego in Consultat. 141. *lib.* 2. *per totam*.

Et eò fortiùs, quia ex Testium depositione percipitur maiorem imò maximam partē bonorum, quæ suæ mortis tempore M. Io: Baptista possidebat, esse feudalia, hinc cessare videtur præsumptio allodialitatis, & libertatis bonorum, de qua apud Menoch. *de præsumpt. lib* 3 *præsumpt.*91. & succedit pro ea
33 conclusio, quod omnia pręsumuntur feudalia, vt in hisce terminis probant Isern, Afflict, Curt, Ruin, Ias., Cęphal, & alij plures adducti ab eodem Menoch. *d. pręsumpt.* 91. *nu.*62 *vers Decimatertia pręsumptio, &c.* & alijs quoque relatis sequitur Mascard: *de de probat. d. conclus.* 79. *nu.*17. *vers. Quarto limita, &c* & alias pluries idem Menoch. *vt in præsumpt* 101. *lib* 3. *num.*11. *vers. Et his accedit authoritas, &c. & cons.*39. *lib. pr.* vbi alios recenset, & licet idem Menoch. *d. præsumpt* 91. post allegatum Valasc. *de iur. emphyth. quæst. vlt* & alios, quos allegat *d. nu:* 62. videatur sibi parum constans eam distinctionem approbare, quæ requirit vniuersitatem illam bonorum terminatam, & certis limitibus designatam, ad hoc, vt quælibet bona intrà eos limites sita præsumantur feudalia maiori parte feudali existente, receptior tamen est opinio prædicta, quæ statuit indistinctè bona præsumi feudalia, quando maior pars præsumitur feudalis, & patet ex numero Authorū, quos ibidem Menoch. recenset, & repetit *d. cons.*39. *lib. pr.* & Mascard. vbi suprà. Cui non aduersatur Valasc. *d. quæst. vlt. nu* 11; Licet enim dicat ibi non posse cōcludentem fieri illationem de parte ad totū, tamen quæstio hæc nostra non versatur in his terminis, sed pendet ex alio principio, an scilicet præsumptiuè (quod sufficit ad effectum, de quo nunc agitur) possit inferri non quidem de parte ad totum, sed de maiori, & maxima parte ad reliquū, vltrà quod Valasc. loquitur in casu, in quo constabat de aliquibus bonis non feudalibus, vti legitur *d. num.*11. *vers Si verò*, vbi etiam adducit Afflict. *dec.*267. in ijsdem terminis loquentem: Imò cum aditio hæreditatis in solo animo, ac nuda voluntate consistat, vt ait Bart. *in l. is potest ff. de acquir. hæred.* & trad. Mascard. *de probat. conclus* 40. *nu.* 1. 2. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*12. *tit* 9. *nu.* 5. opus est, vt vbi nō adsunt verba declarātia animum adire volentis, factum saltē, q deducitur ad huiusmodi animi declarationem probandam, sit tale, vt animum ipsum certum adeundi exprimat iuxta notata per Mascard. vbi supra, & itá quotiescumq; ex possessionis facto præsumi potest aditio, necesse est etiam, quod constet possidentem certo sciuisse bona per eum possessa esse hæreditaria, aliàs ex possessione non inferretur aditio, cum voluntas, & animus ad ignorata accomodari nequeat, &
37 in ignorante voluntas deficiat, *l. si per errorē ff de iurisd omn Iud.* Dec *cons.*228. *nu.* 10. Surd. *cons.* 150 *nu.*42. distat enim ab omni possibilitate, & verisimilitudine, quod possidendo velim adire, nisi quoque sciam bona possessa esse talia, quæ aliter quam iure, & nomine hæreditario possideri possint, quæ scientia in casu præsenti probata non fuit, &
38 ignorantia de iure præsumitur, *l verius ff. de probat. cap. Ignorantia de reg. iur.* Cæphal. *cons.*

Digitized by Google

*cons.*353.*nu.*75.*lib.pr.* Osasch. *dec.*73. *nu.* 3. Barz. *decis.*62. *nu.*47. & propterea cum sola facti possessio ex se non inducat aditionem, nisi quoque constet de animo, & voluntate possidentis, quod adire voluerit, stari debet illius declarationi, an animo adeundi, vel ex
39 alia causa, & titulo possidere præsumpserit, vti trad. Bart. *d. l. gerit nu.*9. *ff. de acquir. hæred.* Cæphal. *cons.*254.*n.* 19. plenè Mascard. *de probat. concl.*45.*nu.*32. vndè cum DD. Actores pluries in processu dixerint, & declarauerint dicta bona possedisse, quia ea fuisse feudalia crediderint, cessat omnis dubitatio, etiam si verè fuerint Allodialia.

Sed fortiùs omnis excluditur aditionis præsumptio ex dicta bonorum possessione resultans, quia clarè constat aliâ causâ DD. Actores post obitum Marchionis Ioan:Baptistæ Patris in hæreditarijs bonis permansisse, cum ex paterno Testamento satis appareat M. Io:Baptistam vsumfructum vniuersalem totius suæ hæreditatis reliquisse Illustris. D. Flammettæ suę vxori dictorũ DD. Actorum matri, quæ pariter eadem bona pro suarum dotium satisfactione retinere declarauit; Et sic cum D. Marchionissa Flammetta mater tam ratione suarum dotium, quam vsusfructus sibi legati in possessione omnium bonorum permanserit, cum exindè dicti sui filij Actores cum ea postea cõtinuo habitauerint, non vti hæredes, nec animo hæreditatẽ adeundi, sed causa familiaritatis vna cum matre dicta bona tenuerint, certum est eo casu ex tali familiaritatis titulo detenta possessione bonorum non probari prætensam hęreditatis aditionẽ ex mox reddita ratione, quia ad-
40 hoc, vt ex possessione, & habitatione rerũ paternarũ inducaẽ aditio necessario, requiritur, quod talis possessio, ac detẽtio aliam ob causam subsistere non potuerit. vt in his terminis trad. Corn. *cons.*321. *nu.*5. *lib. pr.* Bald. *cons.*304. *lib.*3. Socc. Iun. *cons.*129 *num.* 27. *lib.*1. Laderch *cons.*3. *nu.*6. & meliùs in proprijs terminis filij habitantis cum matre possidente pro suis dotibus, aut alio titulo bona viri, quod in filio non arguatur ex tali possessione hæreditatis aditio trad. Socc. *cons.*60. *n.*7. *lib.*1. *vers. Secundũ probatur, &c.* vbi post Angel., Curt., Roman. & alios docet, quod vbi duo simul eamdem rem possident, & percipiunt fructus, qui spectant ad alterum ex eis dumtaxat habentem iustam causam, & ius vtendi, & fruendi, tunc alter, qui titulum, & causam possidendi non habet, non alio titulo præsumitur possidere, quam familiaritatis
41 Thusch. *conclus. lib,*6. *concl.* 411. *nu.* 5. Rota Lucensis benè firmauit apud Lepid. *decis.* 52. & apud Cornazzan. *dec.*112. *nu.*15. *vers. Et ex super abundanti, &c.* & est regulariter verum, quod possessio iure familiaritatis ad nullum effectum attendatur iuxta text. *in l. qui*
42 *iure ff. de acquir. possess.* vbi DD. & præcipuè Alex. *nu.*5. Affl. *decis. Luc.* 3. *nu.* 23. Surd. *cons.*260. *nu.*17. Gratian. *cap.*450. *nu.*1.2.3.4. vbi alios, prout ad euitanda præiudicia quisque familiaritatis iure potiùs, quam proprio iure possidere præsumatur, vt per Rotã apud Seraphin. *decis.*138. *nu.*2., & quoties dari po-
43 test aliquem familiaritatis iure possedisse, nũquam præsumitur iure proprio possidere, vti per Abb. *in cap. Bene in princ. de postulat. prælator.* Ruin. *cons.*162. *nu.*25. *lib.*3.

Ex quibus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Ferrariæ lib.*2. *rubr.*84. *refertur.*
2 *Sportulæ à quo denominentur.*
3 *Sportulæ quibus Iudicibus, & in qua quantitate debeantur.*
4 *Casus omissus in Statuto est iuxta ius commune decidendus.*
5 *Officium suum nemini debet esse damnosum.*
6 *Nemo cogitur proprijs stipendijs militare.*
7 *Iudici debentur Sportulæ, & Honorarium pro rata laboris in negocio præstiti.*
8 *De Parte ad totum argui solet.*
9 *Sportulæ successerunt in locum Salarij Iudicũ.*
10 *Omnis labor cum debita mercede compensandus est.*
11 *Sportulę, & Honoraria Iudici in compensationem laboris passi sunt debita.*
12 *Sportulas habere debent Iudices etiam sentẽtia non prolata, si per eos non steterit.*
13 *Sportulæ, & Honoraria debentur Iudici, coram quo processus est contextus, & completus, & ab eo sententia dicta, licet ab officio recedat ante exequutam solutionem sportularum in bonis debitoris, Non autem succedenti in officio, qui nihil egit in eadem causa.*
14 *Consuetudo non dicitur interpretatiua, sed derogatoria Statuti, cum Statutum est clarum.*
15 *Pro interpretatiua consuetudine inducenda sufficit, quod ita aliquando seruatum sit, licet secus in consuetudine derogatoria.*
16 *Consuetudo interpretatiua non inducit nouam legem, prout derogatoria, sed antiquam legem*

Digitized by Google

gem relinquit in suo primo statu.

17 *Vbi lex, vel Statutum adest, frustra contraria adducitur consuetudo.*

18 *Derogatoriam consuetudinem allegans tenetur eam concludenter probare.*

19 *Derogatoria consuetudo probanda est in specie casus, de quo agitur.*

20 *Ex actu differmi consuetudo non probatur.*

21 *Consuetudo nuncupatur altera lex non scripta.*

22 *Lex est expresso consensu, consuetudo verò tacito statuta.*

23 *Terra, & Comunitates subdita non habent potestatem ferendi leges.*

24 *Consuetudo non potest induci ab his, qui leges ferre nequeunt.*

25 *Statutum Ferraria lib. pr. rubr. 2. refertur.*

26 *Consuetudo semel à Statuto reprobata non potest ampliùs induci.*

27 *Consuetudo induci debet eadem ratione, & honestate, qua lex statuitur.*

28 *Consuetudo contra legis rationem, & aquitatē inducta non valet.*

ARGVMENTVM.

Sportulæ debitæ Iudici ob sententiam ab eo latam, an ei debitæ sint, si discedat ab officio antequam easdem Sportulas exigat à Partibus, vel debitæ sint successori in officio. Sportularum denominatio ex quibus proueniat. Consuetudo, quę interpretatiua, quæ derogatoria legis, aut Statuti dicatur; Et ad vnam, vel alteram validè inducēdam, quæ requirantur.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLIV.

1 STatutum Ferrarię lib. 2. sub rubr. 84. *Quo tempore Iudicum Salaria debeantur* non refragari videtur Iudici, seu Officiali, qui, vt suo fungeretur officio, criminaliter processit aduersus denunciatos grauissimi, capitalisq; criminis Reos quam etiam Fisci causam, & intentionem accurato studio prosequutus fuit, vt fortiùs muniret, haud modico labore coactus fuit aliò à sua Residentia se transferre, & ibi etiam per spatium viginti dierum proprijs, nec leuibus cōmorari sumptibus, vt absque subditorum dispendio commodius, testes induceret, & vehementiores delicti probationes compleret, Et sic posteà præmissis necessarijs de iure solemnitatibus sententiam dixit, & inquisitos capitali pœnā condemnauit; Et cum sententia prolata iuxtà morem, & Statuta regionis Iuri comuni conformia, & accedente etiam Serenissimi Principis assensu pro expensarum præfatarum, suiq; salarij, seu sportularum solutione, & repetitione reorum condemnatorum bona grauata fuerint, aduersus quæ bona tàm vxores quàm alij eorumdem reorum creditores insurrexerint, intendentes super eis meliora, & potiora sibi iura cōpetere; Hâc pendente ciuili disputatione ad altiora officia à Principe electus Officialis prædictus coactus fuit prosequutionem suorū iurium aliorum curæ relinquere. In eodem modo officio substitutus præsumit sine labore præmia cōlequi, vel potiùs aliorum laborum ipse fructus excutere, dùm ait, dictas expensas, seu sportulas pro dictā causā emeritas sibi, non autem suo antecessori vigore commemorati Statuti esse debitas. Huiusmodi vero sportularum deriuationem desumptam esse ait Gloss. *&* §. *Tripli instit. tit. de act.* in verbo *Sportularum*, quia
2 in sportulis quibusdam, quę vasis genus erāt, oblationes ponebantur; & Hottomann. *in Comment. verbor. Iur.* in verbo *Sportula*, pariter tradidit, sportulam propriè esse capsam pecuniæ condendę causa paratam, sed consuetudine introductum esse, vt pro ipsa pecunia vsurpetur; Verùm doctissimus Alciatus *in lib. 3. dispunct. cap. 17.* his reiectis vti nō pertinentibus ad loca Iuris Ciuilis, in quibus de sportulis agitur; vt *in d.* §. *Tripli de act. & lib. 3. tit. 2. Cod. de Sportulis, & in Nouell. 82. cap. 7. de Iudicibus, &c.* ait, quæ *prytania* nuncupari solebant à Græcis, Romanos sportulas dixisse, & ea erat pecunia, quàm in litis contestatione, Actor, & Reus contribuendo deponebant, Is autem, qui in causa succubuisset, omnia perdebat. & ea vel Fisco addicebatur, vel eam Iudices pro mercede sua retinebant, quibus autem Iudicibus, & in qua
3 nunc quantitate soluendæ sint, latè materiam pertractans vidēdus est Mastrill. *de Magistr. lib. pr. cap. 22. per tot.* His præhabitis non obstare puto primò, & antecessori Officiali relati Statuti dispositionē, nec in aliquo pariter opitulari intentioni Officialis successoris, siquidem Statutum pręfatum sportulas ijs tantummodo Officialibus eò tantùm casu tollit omninò, quò instātia eorumdem Officialium defectu pereat. Si verò partes transigerent ante sententiam, vel de comuni consensu à lite discederent, vel partium facto instantia periret, ad quartam, vel dimidiam iuxtà fa-

ctam

Digitized by Google

ctam, vel non factam litis contestationem diminuit, & reducit, verùm si instantia completa fuerit cum prolatione sententiæ sportulas eidem Iudici, qui sententiam protulit, in totũ deberi clarè disponit in principio, ibi, *Habere debeant illud totum sibi taxatum terminata causa per sententiam diffinitiuam.* vndè D. Officialis, qui sententiam tulit in præsenti, de qua nunc agitur, criminali causa, intentionem potiùs clarè fouère Statuti prefati dispositionem manifestum erit cuilibet illud legenti.

Nec fortè subtiliter dicatur, non satis explicasse Statuentes, cuinam ex Officialibus dictæ sportulæ solui debeant, an nempè Iudici, qui causam egit, & sententiam protulit. An verò successori in officio post latam sententiam, ante tamen solutas à Reis sportulas præfatas. Nàm ex contextu, & verbis ipsiusmet Statuti indubitato resultat, solutionẽ faciendam esse Iudici, qui causam per sentẽtiam terminauit. Et præsertim, quia si vult Statutum, ꝙ si pereat instantia culpa Iudicis, nihil illi sportularum, aut salarij nomine deberi, certè deducitur, loqui de Iudice, qui processit in causa, & sua sententia causæ finẽ præscripsit.

Nihilominus, vt à fortiori etiam iura D. Officialis ostendantur indubitata, supposito, etiam quod Statutum id non expresè decideret, & tanquam casus omissus iuxta iuris
4 comunis regulas foret articulus decidendus iuxta text. *in l. comodissimè ff. de liber. & posthum.*, vbi comuniter DD. relati à Barbos. *axiomate iur. 39. num. 8. 9.* & alios relatos à Surd. *cons. 416. nu. 21. vol. 3.* Iure comuni inspecto certum est officium suum nemini
5 debere damnosum, vt arguit Gloss. *in §. Ne autem in Auth. de Iudicibus, & in l. si quis ex signatoribus ff. quemadm. Testam. aperiantur.* Azon. *in summa Cod. de sportulis*, & nemo
6 cogitur suis stipendijs militare. *c. Iam nunc, 28. quæst. pr. cap. Cum ex officij 26. de prescript.* Speculat. *tit. de Salar. Iudic. §. pr. in princ.* Et sicuti tàm ex Statuto præfato, quam ex iuris comunis dispositione debentur Iudici sportulæ, & honorariũ pro rata laboris præstiti in negocio, vel causa, vt *in l. Seio in princ. ff. de Ann. legat.* Ripa *in tract. de peste tit. de priuileg. contr. caus. pest. nu. 112. 113.* Raudens. *cons. 50 nu. 481. vol. pr.* eidem quoque Iudici, qui solus laborem impendit in perficiendo negocio, & causa, totum erit honorarium debitum, non autem alteri, qui nullum studium adhibuit, vel quid minimum laboris in eo substinuit, cum de parte ad totũ detur in iure validissimum argumentum.
8 *l. qua de tota ff. de rei vindic. l. si seruus eius 82. ff. de acquir. hæred.* cum alijs apud Barbos. *comun. Argument. loco 114.* prout salariũ solui consuetum est antecessori pro rata temporis, quo permanet, & seruit in officio, ita pariter sportulæ pro rata laboris in qualibet causa passi solui debent, cum hodie sportulæ
9 successerint in locum, & partem salarij, Cagnol. *l. diem functo nu. 26. in fin. ff. de offic. assessor.* & notant omnes *in rubr. C. de sportul. & sumpt. in diuers. Iudic. faciend.* Rol. *cons. 87. nu. pr. cum seq. lib 2.* & ea est ratio ne vl-
10 lus labor sine mercede fiat, vt inquit Iustinianus *in Nouella 82. §. Ne autem de Iudicijs.* Item, & quia certum est, quod sportulę, vel similia honoraria debentur Iudici ratione laboris, vt dicebam, passi in consummatione, & perfectione actus, & Iudicij, vt benè
11 trad. Luc. de Penn. *in l. In sacris 12. nu. 18. vers. Et quia laborat, &c. C. de prox. Sacr. Scrin. lib. 12.* Alba *cons. 174. nu. 31.* Raudens. *d. cons. 50. nu. 476. 481. vol pr.*. Cum igitur Iudex, vel Officialis superveniens post causam iam peractam nil prorsus opus habeat circa eamdem causam operãdi, & consequẽter nullam pro ea subeat laborem, sequitur quoque nullum ei debitum esse honorarium. Et hoc certùm est attenta iuris comunis dispositione, ex quà decernitur, quod vbi sportulæ Iudicibus sunt debitæ, ijdem Iudices, qui in causæ cognitione debitam operam impenderint, ita vt per eos non steterit, quin sententiam quoq. proferant, licet partes ad trãsactionem devenerint, iustè, & meritò spor-
12 tulas exigere valeant iuxta notata per Specul. *in d. tit. de Salar. Iudic §. pr. in fin.*, & Ias. *in §. Tripli nu. 58. instit. tit. de act.* Rom. *cons. 85. per totum*, cum alijs relatis apud Gratian. *cap. 55. nu. 15.* & benè Consta *de portione Rata quæst. 86. nu. 12.* Nunquam autem reperitur de iure decisum, aut ab aliquo ex Doctoribus vel asserere tentatum fuit, quod peracta causà, & processu concluso, & cognitione sumpta per antecessorem, si interim causa transigatur, & Iudex ab officio discedat, dari debeant eiusdẽ causæ sportulæ successori Iudici, qui in ea causa nullius studij laborem insumpsit.

Et ne argumentis diuagemur, vbi punctuales doctrinas habemus in terminis no-
13 stris, videatur in primis Peregrin. *de iur. Fisci lib. 6. tit. 5. sub nu. 44. in fin. vers. Afflict. verò*; vbi refert distinctionem Afflicti in proposito dicentis, quod aut processus erat conclusus, & pertinent ad priorem Iudicem,

aut

Digitized by Google

aut non erat conclusus, & pertinent ad secundum, quâ relata Afflicti distinctione ita prosequendo Peregrinus, inquit. *Fortiùs] ergo lata sententia ante exequutionem factam si Iudex functus officio suo recedat, vtilitates indè provenientes ad eum pertinebunt*. & Paris. de Puteo *de Sindicatu* in verbo *Proventus*, ait, quod semper emolumenta spectant ad Iudicem condemnantem, Imò addit *sub nu.* 4. quod Iudex antecessor, qui processit in causa contra reum, cum eo componat, quod si antequam compositam quantitatem exigat, quia fortè tempus etiam conuentum faciẽdę solutioni non advenerit, ipse Iudex componẽs removeatur ab officio, nihilominùs summa conuenta erit componẽtis, non autem successoris, vbi etiam propriùs ad casum nostrum agit, quãdo contra Reum sunt capta pignora, quia licet interim Primus Iudex discedat ab officio, nihilominùs eius sunt pignora; & optimè in fortioribus Caualcan. *de Brachio Regio par. 4. ex nu.* 223. qui relato Statuto Mantuæ huic Ferrariæ valdè simili concedente solùm duas tertias Salarij partes Iudici, qui solum vsque ad sententiam exclusiuè processerit, casũ proponit de quodam Capitaneo Iustitiæ, qui inquisitis nonnullis pro delicto, & facto, & publicato processu nil aliud remanebat faciendum, quam sententiam proferre, & interim ab officio discessit, & quæris an huius causæ salarium ex Statuto debitum primo Iudici, qui recessit, vel successori sit tribuendum, & ait *n.* 224. *& seq.* nõ esse dubium, ꝙ debeatur Iudici antecedẽti, quia sunt diuersa, aliquẽ iam esse condemnatum, vel ex processu apparere esse condemnandum; & arguendo etiam in hoc casu successoris in officio tanquam iniustam petitionem subiungendo inquit. *Sed quando parata sunt omnia, nil aliud remanet, nisi sedere ad mensam, & manducare labores aliorum, & expensis gaudere alienis*. & per bellè, & in fortioribus etiam idem confirmat Consta *in tract. de port. rata quæst. 86. nu.* 11. vbi ait, quando Iudex paulò ante sententiam obijsset completis scripturis, alijsque peractis, nec fteterit per Iudicem, quin causa expediretur, tunc commodum sportularum integrum erit hæredum ipsius Iudicis, non autem successoris in Officio. Quę doctrinæ, vt dicebam, loquuntur omnes in casu difficiliori, nempè quando non est sequuta sententia, vndè multò magis vrgent in re præsenti, in qua prolata est senrentia, & ipsarum quoque sportularum facta in bonis reorum exequutio, & capta sunt pignora; vndè negocium sine vlla rationabili disputationis causâ ad exclusionẽ successoris iudicandum esse sine dubio videtur, &c.

Nec obest allegata in contrarium consuetudo, aut obseruantia; Nàm licet ad plenum non fuerim de qualitate huiusmodi consuetudinis edoctus, facilè tamen respondere, & eam in præsenti, qualisqualis sit, nullius esse d. Officiali antecessori præiudicij probare contingit.

Siquidem ex iam suprà probatis d. Officialem habere tàm iuris comunis, quam municipalis sibi fauorabilem dispositionem non dubitatur, & pars Aduersa fatetur, dum ad contrariæ consuetudinis refugium se confert, vt Statuti, & iuris comunis rationem, & vim excludat; vndè sequitur, non agi in pręsenti de consuetudine interpretatiua, sed derogatoria iuris, & Statuti; Cum .n. adducitur consuetudo cõtra id, quod in Statuto clarè est dispositum, non potest interpretatiua appellari, sed correctoria potiùs, & noui iuris
14 inductiua, iuxtà tradita à Crauett. *cons.* 282. *sub nu.6. vers. Tertio respondeo*, & eo cũ alijs relato Rota Rom. *decis.* 162. *nu.* 3. apud Ludouis.. Et propterea licet ad consuetudinem interpretatiuam inducendam nequaquam requirantur requisita aliàs in derogatoria necessaria, & solummodo sufficiat, quod ita fue-
15 rit aliquo tempore, certisque casibus obseruatum. Dec. *cons.* 11. *nu.* 10. *in fin.* & ità benè distinguendo inter vnam, vel alteram cõsuetudinem Franc. à Ponte *cons.* 41. *nu.* 3. *lib. pr.* Alderan. Mascard. *de General. Statutor interpret. concl.* 2. *nu.* 159. Menoch. *cons.* 390. *nu.* 18. Rota *decis.* 574. *sub n.* 4. *par. pr. diuers.*, & eà profectò est ratio, quia huiusmodi interpretatiua obseruantia non inducit nouum ius non scriptum contra ius scriptum, sed tantum declarat ipsam legem, quomodo sit interpretanda, vndè remanet ipsa lex sic interpretata in suo antiquo robore, & virtute eiusdẽ legis, non autem in virtute consuetudinis, &
16 nouæ legis, vt ita ratiocinantur Socc. Sen. *cons.* 145. *sub nu.* 2. *lib. pr.* Alderan. Mascard. *d. concl.* 2. *nu* 149. Monac. *decis. Florent.* 47. *nu.* 5. Secùs autem omninò ex eadem contraria ratione in consuetudine derogatoria, & quæ se insinuat ad destructionem antiquæ legis, quæ habet contra se, & pro eius exclusione regulam, quod vbi lex vel Statutum re-
17 peritur, frustra alia, & diuersa allegatur cõsuetudo *c. si Episcopus* iuncta Gloss. *de pœnitent. & remiss. in* 6. Butr. *in c. Cum ex officij nu.* 6. *de prescript.* Igneus *in l. necessariis* §. *Non aliàs nu.* 724. *ff. Ad Senat. Cons. Syllan.*

Cæphal.

Cæphal. *cons.*299. *nu.*18. & innitens huiusmodi consuetudini tenetur eam concluden-
18 tissimè, & in perfecto statu probare Oldrad. *cons* 254. Crauett. *cons.*134. *post nu.*6. Morott. *respons.*90. *nu.*7., & hęc etiam probāda est præcisè, & in specie casus deducti modo in controversiam, concurrentibus etiam omnibus circunstantijs, & qualitatibus, quæ in
19 præsenti concurrunt. Menoch. *cons.*54. *n.*37. Crauett. *cons.*96. *nu.*4. Rota apud Ludouis. *dec.*162. *nu.*2. cum alijs apud Valenzuel. *cons.* 34. *nu.*162. 163. vti contingeret in præsenti, si probaretur, quod aliàs Officialis idem munus, & in eodem loco exercens post sumptas delicti informationes non modo sibi oblatas & exhibitas in suo Tribunali, & Residentia, sed etiam extra, æquitando, proprijsq. expensis iter habendo alio quæsitas, transmissam Inquisitionem, & completo processu condēnatumq. Reū capitis pœna sua sententia, quæ in Iudicatum transiuerit, & iam pro suarum consequutione sportularum, & expensarum de proprio erogatarum refectione in condēnati bonis pignoribus quoq. captis fuerit à Serenissimo Principe ad aliud munus vocatus, & electus, quarum aliqua deficiente circumstantia in allegatis ad probandam legi contrariam consuetudinem Actibus eorum quoque nullam haberi posse rationem
20 manifestum est ex iam dictis, & ex regula, quod ex Actu difformi consuetudo non probatur. Rota *d. decis.*162. *num.*6. *&* 7. apud Ludouis. cum alijs pluribus relatis apud Prat. *discept. forens. cap.*36. *nu.*14. 15. *&* 16. *lib. pr* Quæ licet omnes, & aliæ à me ignoratæ factorum circumstantiæ identitatem actus cōcluderent; Nihilominùs nec obesse possent, Quia cum sit consuetudo altera lex licet non
21 scripta. ad notata per DD. *in l. de quibus ff. de legibus*. Bald. *in l.*2. *nu.*3. *C. quæ sit longa consuetudo*. Alex. *cons.*173. *nu.*12. *lib.* 2. In hoc enim tantùm differt à lege, vel Statuto, quod
22 illa est dispositio tacito consensu inducta, hoc verò expresso. *c. consuetudo distinct. pr.* Feder. de Sen. *quæst.*100. *nu. pr.* Roman. *cons.* 516. *nu.*5. Et propterea sicuti Vniuersitas, & Populus Terræ, in quā iurisdictionem exercuit Officialis præfatus, sit immediatè, & omninò
23 subiectus Serenissimo Principi, sicuti nullam retinet potestatem leges, aut Statuta condēdi, Bald. *cons.*407. *n.*2. *vers. Quia merus est, &c. lib.*2. Rota *dec.*780. *nu. pr. par. pr. diuers.* Ita pariter nec introducere poterit contra Principis Statuta, vel iuris dispositionem consuetudinem, quæ induci non potest ab his, qui potestatem non habent Statuta condendi.

24 Bart. *cons.*136 *n.*2. *par. pr.* Crauett. *cons.*134 *nu.*25. benè Cæphal. *cons.*299. cum alijs pluribus allegatis ab Alderan. Mascard. *de General. Statut. interpret. concl.*6. *nu.* 92. *&* 93. quia, inquit, eadem autoritas requiritur in reuocando, & abolendo leges, quæ in eis ab initio Statuendis Prato *d. discept.*36. *nu.*5. 6. 7. & consequens est non valere cōsuetudinem, vbi Statutum non valeret, vt ait in proposito Valenzuel. *cons.*34. *nu.*147. 148. & meliùs *nu.*156. & Rota Rom. *dec.*99. *nu.*49. *&* 50. post Gilian. ad Statut. Perus.

Cuius assertæ cōsuetudinis inductioni maximè in suo principio obstitit Statutum Fer-
25 rariæ ibi seruatum *in rubr.*2. *lib. pr.* In quo interdicitur, & reprobatur quælibet aduersus prædicta Statuta introducta consuetudo, vndè cum semel à Statuto fuerit expresè prohibita, & reprobata quælibet cōsuetudo, quæ in futurum contra ipsamet Statuta posset tractu temporis induci, nulla fuit ipso iure in sui principio, quià semel à Statuto reprobata cōsuetudo nunquam ampliùs potest validè in-
26 duci. Abb. *in c. fin. de cōsuetud.* Imol. *in c. Cū ab omni nu.*3. *de vita, & honestate Cleric.* Gomez. *in cap. pr. nu.*230. *de Constit. in 6.* & ex hoc solùm, quia nõn obstante reprobatione Statuti nititur introduci, censetur iniqua, nec eidem legi se opponere valet. Abb. *in cap. fin. nu.* 24. *de Consuetud.* Ias. *in l. Cunctos populos nu.*74. *C. de Summa Trinit. & Fid. Catholic.*, nàm, vt ait Abb. *in citato cap.*2. *de consuetud. nu.*8., lex semper loquitur, & ita semper consuetudinē reprobat. Alex. *cons.*196. *n.*13. *vol.*2. Ruin. *cons.*13. *n.*13. *vol.*2. cū alijs pluribus apud Valenzuel. *d. cons.*34. *n.*141. 142. & iterùm melius *nu.*165. & ferè in puncto, licet in sensu contrario, nempè dum Statutum mandauerat Iudicibus sportulas, & emolumenta in certa quadam summa tantùm deberi, prohibendo etiam contrà Statuta nullam posse induci contrariam consuetudinem, nullam tunc habendam esse rationem consuetudinis contrariæ quibuslibet Actibus inductę firmat aliorum authoritate videndus Cyriac. *controuers. to. pr. contr.*67. *nu.*19. 20. 21. *&* 22.

Tandem animaduertendum est, quod, sicuti dixi, cum sit consuetudo altera lex, & vim legis habeat, eadem quoque ratione, & honestate inductam esse oportet, quam lex scripta
27 requirit. vt benè trad. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disput.*4. *sub nu.*14. & cum Less. *de iust. & iure lib.*2. *cap.*6. *de præscript. dubit.* 14. *sub nu.*45. Et ideò tunc rationi consonam dicunt esse consuetudinem, quoties si de eadem re,

quàm consuetudo induxit, lex noua proferretur, lex illa iusta existimaretur. Si autem tàm Iuris comunis, quam Statuti præfati ratio, & intentio intrinsecus perpendatur, quis non perceperit omni ex parte Iustitia, & æquitate, & honestate redundare, quam maximè dùm voluit, neminem alienà frui virtute, & industria, & vnumquemq pariter ad mensuram susceptorum laborum mercedem, & premium consequi correspondens. Vnde tanquam in speculo conspicitur è conuerso iniustitia, & irrationabilitas prætensæ consuetudinis, cuius autoritate adeò iustà, & honesta abrogata lege defraudaretur operarius mercede sua, & sæpissimè posset Officialibus, & Iudicibus illud Virgilij improbari commentum,

Sic vos non vobis mellificatis apes, &c.

dùm ex eà Statutum esse dicitur, quod licet Officialis tempus consumpserit, & omnes diligentias adhibuerit, nulliq. labori pepercerit, vt delictorum, & delinquentium probationem certam redderet, proprijs etiã pecunijs, & expensi Fisci redimens intentionem; Nihilominus si discesserit ab Officio, antequã sibi debita consequatur honoraria, & quod plus est, antequam etiam quod expenderit repetierit, oleum, & operam perdat, & omnia successori sine vlla molestia liberaliter accrescant; vndè etiam cum detrimento haud modico Iustitiæ accidere posset, quod Officiales plerumq; veriti, ne proprijs frustrati laboribus mercede vacui dimittantur, Ipsas delictorum negligant Inquisitiones, & sic delinquentes à pœnis immunes audaciores ad crimina perpetranda reddantur. Consuetudo autem, quæ legis honestatem abrogat, & corrumpit, & contra rationem, & equitatem nititur, nunquam est admittenda, sed condénanda potiùs. *c. fin. de consuetud.* Abb. *in c. Cum venerabilis. nu.4. de consuetud.* & vt, inquit, Nicolaus Pontifex. *in c. Mala autem consuetudo distinct.8.* *Mala consuetudo non minus, quam perniciosa corruptela abijcienda, & vitanda est, qua nisi citiùs radicitus euellatur, in priuilegiorũ Ius ab impijs assumitur, & incipiunt praeuaricationes, & varia præsumptiones celerrimè non compressæ pro legibus venerari, & priuilegiorum more perpetuò celebrari.* Cæpoll. *cons. Ciuili* 58. *nu.*17. Abb. *cons.*21. *nu.*4. *vol.pr*, Crauett. *cons.*137. *nu.*4. *& de antiquit. temp. 4. par. sect. Videamus nu.* 42. Rol. *cons.*98. *nu.*28. *vol.*4. & plura sunt alia verba textus *in c. Consuetudinis, distinct.* 11. ibi. *Consuetudinis, vsusq. longaui non vilis authoritas est, verùm non vsque adeò valitura momento, vt, aut rationem vincat, aut legem scriptam*, quæ cum alijs pluribus commemorantur in suprà citato Valenzuel. *cons.*34. *nu.* 192. 193. Add. *ad decis.*800. Buratt. *nu.* 10. *vers, Consuetudo vero, &c.* Prato *d.cap.*36. *nu.* 12. vbi quod Consuetudo contra iuris dispositionem præsumitur irrationabilis.

28

Ex quibus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Quod Pater voluntariè pro filio soluit, non imputatur filio in legittimam, quicquid sit si ex causa necessaria.*

2 *Vestitus, & medicamenta alimentorum nomine comprahenduntur.*

3 *Solutum à Patre pro filiorum alimentis non potest eis in legittimam imputari.*

4 *Etsi ex hac causa expensum foret imputandum quia fortè grauis summa, detrahi prius debent, quæ erant necessaria pro alimentis congruis.*

5 *Quod Pater expendit pro alimentis filij non dicitur ex liberalitate, sed ex necessitate expendisse.*

6 *In legittimam non imputantur, quæ à filio ad suos heredes transmitti nequeunt.*

7 *Expensum ab altero ex filijs, vel ei à Patre datum pro dissoluendo debito in voluptuarijs, occupationibus contracto in calculanda legittima, vel diuidenda hæreditate ei in debitũ est computandum.*

8 *Maximè Patre sic volente, & declarante.*

9 *Antequam legittima portio computetur æs alienum deducendum est.*

10 *Expensa funerum, & vltimæ infirmitatis deducuntur ante legittimam.*

11 *Habitus Vidualis vxoris comprahenditur inter expensas funerum.*

12 *Viduales vestes de consuetudine in Ciuitate nostra Lucensi quanti æstimentur.*

13 *Inter expensas funerum in Nobilibus computantur vestes lugubres filiorum, & famulorum.*

14 *Sub quasi Castrẽsi peculio includitur quicquid filius tanquam Aduocatus, Lector in publico studio, Medicus aut his similibus professionibus exercendis lucratur.*

15 *Inter Patrem, & filium nec ciuilis, neq. naturalis oritur obligatio.*

16 *Limita in quasi Castrensi peculio.*

17 Ac-

Digitized by

17 *Acquisita à filio ex quasi Castrensi peculio, si ad manus Patris deuenerint, non computantur in eius hæreditate, sed tanquam debitum detrahitur, & filio datur, & nu. 18.*
19 *Peculium quasi Castrense de consensu filii à Patre consumptum in rei familiaris expensum filio non est restituendum. Contrarium nu. 20. & 21.*
21 *Michalor. de fratrib. par. pr. cap. 6. explicatur.*
22 *Legittima ante legata detrahitur.*
23 *Dotes fœminarum à Patre legata post legittimā ex hæreditate detrahuntur. Distingue, & declara nu. 24. 25. & seq. 35.*
26 *Rota Rom. decis. 4. 5. post Merlin. de legitt. declaratur.*
27 *Rota Rom. decis. 484. to. 2. par. 5 recent. declaratur.*
28 *Statutum Bononiense lib. 4. rubr. de success. declaratur.*
29 *Rota Rom decis. 57. par. 11. recent. declaratur.*
30 *Dotes tàm ex Statuto debita fœminis quam in Testamento Patris legata ante legittimam deducuntur. & nu. 31.*
31 *Dos legata an loco legittima succedat, inspiciēdum est, an titulo legati, vel institutionis relicta sit.*
32 *Dotes filiarum per Statutum reseruata quando loco legittimę subrogata dicantur.*
33 *De Iure communi in qua quantitate constituatur filiorum legittima.*
34 *Ex Statuto Lucensi cap. 8. lib. 2. in quà summà filiis legittima sit debita.*
36 *Congruitus dotium remittitur Arbitrio Iudicis*
37 *Arbitrium Iudicis in taxanda congrua dote ex quibus debeat instrui.*
38 *Vestes, & Iocalia uxori, & Sponsę data an ad vsum, vel donata censeantur, est dubia quęstio.*
39 *Iocalia an donata, vel ad vsum tradita dicātur vxori ex præsumptionibus, & coniecturis arguitur. & quæ sint coniectura. 40. 41. 42.*
43 *Clausula* in ogni meglior modo, *importat voluntatem disponendi meliori modo, quam expressa.*
44 *Verba prolata causà demonstrationis non alterant substantiam dispositionis.*
45 *In donatione à die traditionis transfertur dominium abdicatiuum à tradente.*
46 *Confessio Testatoris debiti, de quo non constat, sustinetur in vim legati.*
47 *Etiamsi fuerit emissa in articulo mortis.*
48 *Tradita Iocalia non exigui pretij censentur potiùs data ad vsum, quam donata.*
49 *Statutum Lucense cap. 32. lib. 2. circa tradita Sponsa refertur.*
50 *Expensæ factæ à Patre pro filio in expeditione litterarum Apostolicarum, indumentis, & ornamentis necessariis pro consequenda dignitate, & Beneficio Ecclesiastico alio non imputantur in legittimam.*
51 *Declara iuxta voluntatem Patris, quia si declaret imputari velle, imputantur. 52. 53. 54.*
52 *Voluntas Patris circa imputationem, vel non imputationē in legittima totum facit. 53. 54.*
54 *Etiamsi voluntatem Pater suam declarauerit ex internallo post factas expensas.*
55 *Collationi vt sit locus, requiritur, vt omnes, inter quos est facienda collatio, ad eandem vniuersalem successionem aspirent.*
56 *De collatione valet argumentum negatiuum, nō autem affirmatiuum.*
57 *De legittima est specialis in dispositione faciēda mentio, vt in ea comprahendatur, vel ei praiudicetur.*
58 *Beneficium à Patre ex propriis bonis fundatū cum reseruatione iuris Patronatus, & in eo filio præsentato imputari non potest filio in legittima.*
59 *Legittima non potest assignari percipienda ex fructibus plurium annorum aliquorum bonorum.*
60 *Potest Iudex in vno magis corpore, quam in alio hæreditatis totam legittimam assignare, iuxtà id, quod magis congruit, & expediens est hæreditati.*
61 *Electio bona fide facta ab hærede grauato pro sua legittima tenet pro substinenda alienatione.*
62 *Frater non tenetur dare fratri pro sua legittima portione aliquos libros insignis bibliothecæ, sed æstimationem tantum.*

ARGVMENTVM.

Plura definiuntur, quę in detrahenda ex Pàtris hæreditate legittima disputari frequenter contingit Et præsertim, An inter expensas funerum compręhendantur vestes lugubres Vxoris, filiorum, & famulorum. Lucrata ab vno ex filijs in sua Arte, vel professione, & consumpta in domo Patris an detrahantur tanquam debitum ex hæreditate Patris ante legittimam. Iocalia, & vestes datæ Vxori, & ei à Marito in Testamento legatę an detrahantur ante legittimam. Dotes fœminarum eis à Patre legatæ an detrahantur tanquam æs alienum ante legittimam, vel prius legittima detrahatur, & postea ex reliquo hęreditatis persoluendę sint, vbi latè materia discutitur, &, quę sit in iure verior sententia, definitur. Pecuniæ erogatæ à Patre pro dissoluendo ære alieno eiusdem filij an eidem filio imputentur in legittimā. Expensum à Patre tàm in expeditione Litterarū Apostolicarum, quam in indumentis, & ornamētis

Digitized by Google

positio. Surd. *cons.196.nu.53.54.* Rota Rom. *decis.110.nu.pr. & seq. par.pr. diuersor.* Quæ transactionis nullitas eo vehementius conuincitur ex qualitate subiecti, super quo fuit confecta, comprahendit enim approbationē legittimationis naturalis, & spurij ad feuda, quæ non erat in transactione reducibilis, nec super eà poterat aliquo modo pacisci, cum exclusio naturalium à successione feudorum regulam, & fomentum recipiat à ratione publicę vtilitatis, quę priuatorum pactionibus abrogari, nec tolli potest *l.ius publicum ff.de pact.*, & in nostris terminis probat Decian. *cōs.40.lib.3.* quæ ratio publicæ vtilitatis nullo modo patitur, vt huiusmodi spurij iurisdictionibus, & dignitatibus se se immisceant, & eas quodamodo dehonestent eorum nataliū turpi macula, quæ planè indelebilis est, vt la-
24 tè post alios, quos recenset, animaduertit Missing. *obseru.31. cent.4.per tot.* Imò Reipublicæ interest, q hi perpetuo ab huiusmodi honoribus, & dignitatibus arceantur, nō modo pro earūdē dignitatum maiori splendore, quæ personas solùm videntur admictere merito, & natalium characteribus Illustriores, & sublimiores, sed in odium quoque luxuriæ paternę, & vt Ciuitas legittimis, non
25 autē spurijs repleatur hominibꝰ iuxta text.in *l.fin. C. de natural. liber.* & notant comuniter DD. in § *naturales si de feudo fuer. contr. inter Dominum, & agnat.* & benè Decian. *d.cōs.40.nu.28.* Quæ cum publicam, vti dixi, concernant vtilitatem, sequitur iam supra firmata conclusio, quod eadem transactio, & legittimationis confirmatio nec etiam iuramento
26 vallata subsistere queat. adnotata per DD. *in c si diligenti de foro competenti*, & docent Bart. *in l.si quis pro eo ff. de fideiussor.* Bald. *in repet. l.2. ff. de iure iurand.*, Abb. & cœteri omnes in *c.Cū contingat eodem tit.* Et ita non potuerunt M. Corradus, nec Marchio Io: Baptista confirmare id, quod ab initio nullum
27 ipso iure, & inualidum fuit. ad tradita per Surdum *dec.289.nu.9.* & docet Glossa *in d. §.Naturales si de feudo fuerit contr. inter Dom. & agnat.*

Sed omnis difficultas in præsenti cessat; nàm tota præfatæ approbationis legittimationis vis innititur in aditione, seu immixtione supposita hęreditatis M. Io. Baptistæ Patris, quę fuit semper ab Actoribus constāter negata, nec à Reis conuentis unquam aliqua concludenti ratione probata, prout erat probanda, adhoc præsertim, vt filius compelli
28 iure possit ad seruandum Patris defuncti factum, sicuti post Bart., Ang., Roman. & alios tradit Crauett. *cons.33.nu.2.* Thob. Non. *cōs.27.nu.4.* Rim. Iun. *cons.44.nu.21.* Dec. *cons.652.nu.11.* Menoch. *cons.105. nu.25.* Græuçus ad Gayl. *lib.2. concl.128. à nu.2.* Nec valet consequentia sont filij, ergo hæredes, vt latè post alios, quos refert Ludouic. *comun. conclus. concl.16.nu.76.* vbi dictum illud Apostoli, si filius, ergo hęres, multipliciter declarat, & post Menoch., Myssinger., Paclan., Mascard., & alios recentiores probat Greuæus ad Gayl. *lib.2. concl.182.* vbi propterea subdit, huiusmodi immixtionem clarè, & concludenter esse probandam, & ea est ratio, quia, cum filius à Iure Prætorio fuerit consequutus Beneficium se abstinendi ab hęreditate Patris, In his, quæ possunt eius damno, & incommodo cedere, non pręsumitur hæres, sed necessarium est, quod eius Aditio, siuè immixtio probetur, vt optimè declarant Glossa *in l.si cum dotem § transgrediamur ff solut. matrim.* & Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib.12. tit.10 nu.pr.* Menoch. *de præsumpt. præsumpt.99.nu.4. & seq. vol.4.* latè Rol. *cons.20. num.16. & seq. vol.pr.* Cartar. *decis. Rotę Genuę 32.nu.12.& seq.* Surd. *dec.154.nu.18.* Gratian. *cap.330. num. 10. vers. Istant.&c.* Et propterea etiam in suo hærede non pręsumi immixtionem, nisi probetur post Gloss. tradidit Bart. *in l.necessarijs per totam ff. de acquir. hared.* & ibi sequuntur omnes alij DD. Ias. *d. l.pr. n.61. ff. de vulg. & pupill.* Rol. de comuni testatur *cons.20. n. 18. lib.pr.* Surd. *dec.154. nu. 17.* Imò qui talem aditionem contra filium allegare velit, non modo
29 hoc probandi onus assumere debet, sed talē etiā probationem claram, & certam reddere debet, nec dubia sufficeret, cum ex actu dubio probari nequeat ex Bart. *in l. gerit de acquir. poss.* Aymon. *cons.197.nu.4.* Mantic *de coniectur. lib.12. tit.12. nu.6.* Surd. *dec. 267. nu.8.* Fachin. *contr.32. num.11. lib.pr.* quia semper omnis alia coniectura, vel præsumptio possibilis capienda sit, quam aditæ hære-
30 ditatis vti trad. Bald. *cons.224. per tot. lib. 2.* Rom. *cons.154.nu.2.* Fachin. *contr. d.32. nu.2. in princ.* Mantic. *de coniectur. dicto lib.12. tit. 9. nu.3.*

Nec ex asserta possessione bonorum, vti dicitur, remansorum in hæreditate Marchionis Ioan: Baptistæ Patris aditio, siue immixtio probatur. Vt enim ex possessione bonorum tacita pręsumatur probata filij in hæreditate paterna immixtio, opus est etiam, vt clarè constet, ipsa bona esse huiusmodi qualitatis, & conditionis, vt alio titulo, aliàque causa quam hæreditaria, & citra ius, & nomen

men hæredis possideri nequeant; quia si alio diuerso titulo, quàm hereditario haberi, & possideri potuissent à filio, tunc certè ex eorum possessione non præsumitur aditio, vel
31 immixtio vt per Bart. & DD. *in l.pr. C.de repud. hæred.* Menoch. *de presumpt. præsumpt.* 101. *nu.*35. Surd. *cons.* 164 *num* 48. Marant. qui de comuni *in l. Is potest nu* 58. *ff. eod.* Dec: *cons.* 491. *nu.*2. Afflict. *dec.* 372. *nu. pr.* Mascard. *de probat. conclus* 45. *nu* 29. *& infra*, quæ bonorum qualitas probari quoque debet ex parte aditionem, seu immixtionem asserentis ad excludendam omnem aliam præsumptionem, & coniecturam, præterquam aditionis, quia si alia potest coniectura capi, prout semper capienda est, si possibile sit, nũquam ad aditionem infertur iuxta mox dicta, & de hoc ego latiùs egi in mea Consultat. 51. *ex nu.* 70. *vsque in fin. lib. pr.* Hanc autẽ qualitatem bonorum, quæ olim per M. Io: Baptistam Patrem, & modo per DD. Actores filios possidentur, talem esse, vt alio titulo quam hereditario possideri nequeant, tantùm abest vt rei conuenti probauerint, vt imo potiùs de contrario concludentissimè doctum fuerit per Actores. Cum enim omnia prædicta bona iaceant, & existant in Castris, locis, & villis proculdubio feudalibus, vt ex inuestituris exhibitis planum fit, sequitur iuris conclusio, quod quicquid intra Territorium, & fines feudalium, bonorum reperitur, id omne feu-
32 dale sit præsumendum, nisi contrarium ex aduerso probetur. *l. Æde Sacra*, & ibi DD. *ff. de contrah. empt.* Bald. *in rubr. Cod. eod. tit. quæst* 22 Socc. *l.pr. nu.*27. *ff. de acquir. poss.*, plenè, & in terminis Alba *cons.* 64. *nu* 20. vbi latè Addentes Paris *cons.* 27. *nu.* 14. *lib. pr.* Natta *cons.* 460. *nu* 9. Menoch. *de præsumpt. præsumpt.* 102. *nu* 4 *lib* 3. *& cons.* 181. *num.* 97. *lib:* 2. Cæphal. *cons* 172. *num.* 11. *lib.* 2. & pleniùs ego in Consultat. 141. *lib.* 2. *per totam*.

Et eò fortiùs, quia ex Testium depositione percipitur maiorem imò maximam partẽ bonorum, quæ suæ mortis tempore M. Io: Baptista possidebat, esse feudalia, hinc cessare videtur præsumptio allodialitatis, & libertatis bonorum, de qua apud Menoch. *de præsumpt. lib* 3 *præsumpt* 91. & succedit pro ea
33 conclusio, quod omnia præsumuntur feudalia, vt in hisce terminis probant Isern, Afflict, Curt, Ruin, Ias., Cæphal, & alij plures adducti ab eodem Menoch. *d. presumpt.* 91. *nu.*62 *vers Decimatertia præsumptio, &c.* & alijs quoque relatis sequitur Mascard: *de de probat. d. conclus.* 79. *nu.*17. *vers. Quarto limita, &c* & alias pluries idem Menoch. vt *in præsumpt* 101. *lib.* 3. *num.* 11. *vers. Et his accedit authoritas, &c. & cons.* 39. *lib. pr.* vbi alios recenset, & licet idem Menoch. *d. presumpt* 91. post allegatum Valasc. *de iur. emphyth. quæst vlt* & alios, quos allegat *d. nu:* 62. videatur sibi parum constans eam distinctionem approbare, quæ requirit vniuersitatem illam bonorum terminatam, & certis limitibus designatam, ad hoc, vt quælibet bona intrà eos limites sita præsumantur feudalia maiori parte feudali existente, receptior tamen est opinio prædicta, quæ statuit indistinctè bona præsumi feudalia, quando maior pars præsumitur feudalis, & patet ex numero Authorũ, quos ibidem Menoch. recenset, & repetit *d. cons.* 39. *lib. pr.* & Mascard. vbi suprà. Cui non aduersatur Valasc. *d quæst. vlt. nu* 11; Licet enim dicat ibi non posse cõcludentem fieri illationem de parte ad totũ, tamen quæstio hæc nostra non versatur in his terminis, sed pendet ex alio principio, an scilicet præsumptiuè (quod sufficit ad effectum, de quo nunc agitur) possit inferri non quidem de parte ad totum, sed de maiori, & maxima parte ad reliquũ, vltrà quod Valasc. loquitur in casu, in quo constabat de aliquibus bonis non feudalibus, *vti legitur d. num.* 11. *vers Si verò*, vbi etiam adducit Afflict. *dec.* 267. in ijsdem terminis loquentem: Imò cum aditio hæreditatis in solo animo, ac nuda voluntate consistat, vt ait Bart. *in l. is potest ff. de acquir. hæred.* & trad. Mascard. *de probat. conclus* 40. *nu.* 1. 2. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 12. *tit* 9. *nu.* 5. opus est, vt vbi nõ adsunt verba declarãtia animum adire volentis, factum saltẽ, quod deducitur ad huiusmodi animi declarationem probandam, sit tale, vt animum ipsum certum adeundi exprimat iuxta notata per Mascard. vbi supra, & ità quotiescumq; ex possessionis facto præsumi potest aditio, necesse est etiam, quod constet possidentem certo sciuisse bona per eum possessa esse hæreditaria, aliàs ex possessione non inferretur aditio, cum voluntas, & animus ad ignorata accomodari nequeat, &
37 in ignorante voluntas deficiat, *l. si per errorẽ ff de iurisd omn Iud.* Dec *cons.* 228. *nu.* 10. Surd. *cons.* 150 *nu.*42. distat enim ab omni possibilitate, & verisimilitudine, quod possidendo velim adire, nisi quoque sciam bona possessa esse talia, quæ aliter quam iure, & nomine hæreditario possideri possint, quæ scientia in casu præsenti probata non fuit, &
38 ignorantia de iure præsumitur, *l verius ff. de probat. cap. Ignorantia de reg. iur.* Cæphal. *cons.*

conf.353.nu.75.lib.pr. Ofasch. *dec.73. nu. 5.* Barz. *decis.62.nu.47.* & propterea cum sola facti possessio ex se non inducat aditionem, nisi quoque constet de animo, & voluntate possidentis, quod adire voluerit, stari debet illius declarationi, an animo adeundi, vel ex
39 alia causa, & titulo possidere præsumpserit, vti trad. Bart. *d. l. gerit nu.9. ff.de acquir.hæred.* Cæphal. *conf.254.n. 19.* plenè Mascard. *de probat. concl.45.nu.32.* vndè cum DD. Actores pluries in processu dixerint, & declarauerint dicta bona possedisse, quia ea fuisse feudalia crediderint, cessat omnis dubitatio, etiam si verè fuerint Allodialia.

Sed fortiùs omnis excluditur aditionis præsumptio ex dicta bonorum possessione resultans, quia clarè constat aliâ causâ DD. Actores post obitum Marchionis Ioan:Baptistæ Patris in hæreditarijs bonis permansisse, cum ex paterno Testamento satis appareat M. Io:Baptistam vsumfructum vniuersalem totius suæ hæreditatis reliquisse Illustris. D.Flammettæ suę vxori dictorũ DD. Actorum matri, quæ pariter eadem bona pro suarum dotium satisfactione retinere declarauit; Et sic cum D.Marchionissa Flammetta mater tam ratione suarum dotium, quam vsusfructus sibi legati in possessione omnium bonorum permanserit, cum exindè dicti sui filij Actores cum ea postea cõtinuo habitauerint, non vti hæredes, nec animo hæreditatẽ adeundi, sed causa familiaritatis vna cum matre dicta bona tenuerint, certum est eo casu ex tali familiaritatis titulo detenta possessione bonorum non probari prætensam hęreditatis aditionẽ ex mox reddita ratione, quia ad-
40 hoc, vt ex possessione, & habitatione rerũ paternarũ inducatẽ aditio necessario, requiritur, quod talis possessio, ac detẽtio aliam ob causam subsistere non potuerit, vt in his terminis trad. Corn. *conf.321. nu.5. lib. pr.* Bald. *cons.304. lib.3.* Socc. Iun. *conf.129 num. 27. lib.1.* Laderch *conf.3.nu.6.* & meliùs in proprijs terminis filij habitantis cum matre possidente pro suis dotibus, aut alio titulo bona viri, quod in filio non arguatur ex tali possessione hæreditatis aditio trad. Socc. *conf.60. n.7.lib.1. vers.Secundũ probatur,&c.* vbi post Angel., Curt., Roman. & alios docet, quod vbi duo simul eandem rem possident, & percipiunt fructus, qui spectant ad alterum ex eis dumtaxat habentem iustam causam, & ius vtendi, & fruendi, tunc alter, qui titulum, & causam possidendi non habet, non alio titulo præsumitur possidere, quam familiaritatis
41 Thusch. *conclus. lib,6.concl. 411. nu.5.* Rota Lucensis benè firmauit apud Lepid. *decis. 52.* & apud Cornazzan. *dec.112. nu.15. vers. Et ex super abundanti,&c.* & est regulariter verum, quod possessio iure familiaritatis ad nullum effectum attendatur iuxta text. *in l. qui*
42 *iure ff. de acquir. possess.* vbi DD. & præcipuè Alex. *nu.5.* Affl. *decis. Luc. 3. nu. 23.* Surd. *conf.260. nu.17.* Gratian. *cap.450.nu.1.2.3.4.* vbi alios, prout ad euitanda præiudicia quisque familiaritatis iure potiùs, quam proprio iure possidere præsumatur, vt per Rotã apud Seraphin. *decis.138.nu.2.*, & quoties dari po-
43 test aliquem familiaritatis iure possedisse, nũquam præsumitur iure proprio possidere, vti per Abb. *in cap. Bene in princ. de postulat. prælator.* Ruin. *conf.162. nu.25. lib.3.*

Ex quibus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Ferrariæ lib.2. rubr.84. refertur.*
2 *Sportulæ à quo denominentur.*
3 *Sportulæ quibus Iudicibus, & in qua quantitate debeantur.*
4 *Casus omissus in Statuto est iuxta ius comune decidendus.*
5 *Officium suum nemini debet esse damnosum.*
6 *Nemo cogitur proprijs stipendijs militare.*
7 *Iudici debentur Sportulæ, & Honorarium pro rata laboris in negocio præstiti.*
8 *De Parte ad totum argui solet.*
9 *Sportulæ successerunt in locum Salarij Iudicũ.*
10 *Omnis labor cum debita mercede compensandus est.*
11 *Sportulę, & Honoraria Iudici in compensationem laboris passi sunt debita.*
12 *Sportulas habere debent Iudices etiam sentẽtia non prolata, si per eos non steterit.*
13 *Sportulæ, & Honoraria debentur Iudici, coram quo processus est contextus, & completus, & ab eo sententia dicta, licet ab officio recedat ante executiuam solutionem sportularum in bonis debitoris, Non autem succedenti in officio, qui nihil egit in eadem causa.*
14 *Consuetudo non dicitur interpretatiua, sed derogatoria Statuti, cum Statutum est clarum.*
15 *Pro interpretatiua consuetudine inducenda sufficit, quod ita aliquando seruatum sit, licet secus in consuetudine derogatoria.*
16 *Consuetudo interpretatiua non inducit nouam legem, prout derogatoria, sed antiquam legem*

Digitized by Google

ctam, vel non factam litis contestationem diminuit, & reducit, verùm si instantia completa fuerit cum prolatione sententiæ sportulas eidem Iudici, qui sententiam protulit, in totũ deberi clarè disponit in principio, ibi, *Habere debeant illud totum sibi taxatum terminata causa per sententiam diffinitiuam.* vndè D. Officialis, qui sententiam tulit in præsenti, de qua nunc agitur, criminali causa, intentionem potiùs clarè fouère Statuti prȩfati dispositionem manifestum erit cuilibet illud legenti.

Nec fortè subtiliter dicatur, non satis explicasse Statuentes, cuinam ex Officialibus dictæ sportulæ solui debeant, an nempè Iudici, qui causam egit, & sententiam protulit. An verò successori in officio post latam sententiam, ante tamen solutas à Reis sportulas præfatas. Nàm ex contextu, & verbis ipsiusmet Statuti indubitato resultat, solutionẽ faciendam esse Iudici, qui causam per sentẽtiam terminauit. Et præsertim, quia si vult Statutum, ꝙ si pereat instantia culpa Iudicis, nihil illi sportularum, aut salarij nomine deberi, certè deducitur, loqui de Iudice, qui processit in causa, & sua sententia causæ finẽ præscripsit.

Nihilominus, vt à fortiori etiam iura D. Officialis ostendantur indubitata, supposito, etiam quod Statutum id non expresè deci-
4 deret, & tanquam casus omissus iuxta iuris comunis regulas foret articulus decidendus iuxta text. *in l. comodissimè ff. de liber. & posthum.*, vbi comuniter DD. relati à Barbos. *axiomate iur. 39. num. 8. 9.* & alios relatos à Surd. *cons. 416. nu. 21. vol. 3.* Iure comuni inspecto certum est officium suum nemini
5 debere damnosum, vt arguit Gloss. *in §. Ne autem in Auth. de Iudicibus, & in l. si quis ex signatoribus ff. quemadm. Testam. aperiantur.* Azon. *in summa Cod. de sportulis*, & nemo
6 cogitur suis stipendijs militare. *c. Iam nunc, 28. quæst. pr. cap. Cum ex officij 26. de præscript.* Speculat. *tit. de Salar. Iudic. §. pr. in princ.* Et sicuti tàm ex Statuto præfato, quàm ex iuris comunis dispositione debentur Iudici sportulæ, & honorariũ pro rata laboris præstiti in negocio, vel causa, vt *in l. Seio in princ. ff. de Ann. legat.* Ripa *in tract. de peste tit. de priuileg. contr. caus. pest. nu. 112. 113.* Raudens. *cons. 50 nu. 481. vol. pr.* eidem quoque Iudici, qui solus laborem impendit in perficiendo negocio, & causa, totum erit honorarium debitum, non autem alteri, qui nullum studium adhibuit, vel quid minimum laboris in eo substinuit, cum de parte ad totũ detur in iure validissimum argumentum.
8 *l. qua de tota ff. de rei vindic. l. si seruus eius 82. ff. de acquir. hared.* cum alijs apud Barbos. *comun. Argument. loco 114.* prout salariũ solui consuetum est antecessori pro rata temporis, quo permanet, & seruit in officio, ita pariter sportulæ pro rata laboris in qualibet causa passi solui debent, cum hodie sportulæ
9 successerint in locum, & partem salarij, Cagnol. *l. diem functo nu. 26. in fin. ff. de offic. assessor.* & notant omnes *in rubr. C. de sportul. & sumpt. in diuers. Iudic. faciend.* Rol. *cons. 87. nu. pr. cum seq. lib 2.* & ea est ratio ne vl-
10 lus labor sine mercede fiat, vt inquit Iustinianus *in Nouella 82. §. Ne autem de Iudicijs.* Item, & quia certum est, quod sportulę, vel similia honoraria debentur Iudici ratione laboris, vt dicebam, passi in consummatione, & perfectione actus, & Iudicij, vt benè
11 trad. Luc. de Penn. *in l. In sacris 12. nu. 18. vers. Et quia laborat, &c. C. de prox. Sacr. Scrin. lib. 12.* Alba *cons. 174. nu. 31.* Raudens. *d. cons. 50. nu. 476. 481. vol pr.*. Cum igitur Iudex, vel Officialis superueniens post causam iam peractam nil prorsus opus habeat circa eamdem causam operãdi, & consequẽter nullam pro ea subeat laborem, sequitur quoque nullum ei debitum esse honorarium. Et hoc certùm est attenta iuris comunis dispositione, ex quà decernitur, quod vbi sportulæ Iudicibus sunt debitæ, ijdem Iudices, qui in causæ cognitione debitam operam impenderint, ita vt per eos non steterit, quin sententiam quoq. proferant, licet partes ad trãsactionem devenerint, iustè, & meritò spor-
12 tulas exigere valeant iuxta notata per Specul. *in d. tit. de Salar. Iudic §. pr. in fin.*, & Ias. *in §. Tripli nu. 58. instit. tit. de act.* Rom. *cons. 85. per totum*, cum alijs relatis apud Gratian. *cap. 55. nu. 15.* & benè Consta *de portione Rata quæst. 86. nu. 12.* Nunquam autem reperitur de iure decisum, aut ab aliquo ex Doctoribus vel asserere tentatum fuit, quod peracta causâ, & processu concluso, & cognitione sumpta per antecessorem, si interim causa transigatur, & Iudex ab officio discedat, dari debeant eiusdẽ causæ sportulæ successori Iudici, qui in ea causa nullius studij laborem insumpsit.

Et ne argumentis diuagemur, vbi punctuales doctrinas habemus in terminis no-
13 stris, videatur in primis Peregrin. *de iur. Fisci lib. 6. tit. 5. sub nu. 44. in fin. vers. Afflict. verò*; vbi refert distinctionem Afflicti in proposito dicentis, quod aut processus erat conclusus, & pertinentꝫ ad priorem Iudicem,

aut

aut non erat conclusus, & pertinent ad secundum, quà relata Afflicti distinctione ita prosequendo Peregrinus, inquit. *Fortiùs ergo lata sententia ante exequutionem factam si Iudex functus officio suo recedat, vtilitates indè provenientes ad eum pertinebunt*. & Paris. de Puteo *de Sindicatu* in verbo *Proventus*, ait, quod semper emolumenta spectant ad Iudicem condemnantem, Imò addit *sub nu.* 4. quod Iudex antecessor, qui processit in causa contra reum, cum eo componat, quod si antequam compositam quantitatem exigat, quia fortè tempus etiam conuentum faciẽdę solutioni non advenerit, ipse Iudex componẽs removeatur ab officio, nihilominùs summa conuenta erit componẽtis, non autem successoris, vbi etiam propriùs ad casum nostrum agit, quãdo contra Reum sunt capta pignora, quia licet interim Primus Iudex discedat ab officio, nihilominùs eius sunt pignora; & optimè in fortioribus Caualcan. *de Brachio Regio par.* 4. *ex nu.* 223. qui relato Statuto Mantuæ huic Ferrariæ valdè simili concedente solùm duas tertias Salarij partes Iudici, qui solum vsque ad sententiam exclusiuè processerit, casũ proponit de quodam Capitaneo Iustitiæ, qui inquisitis nonnullis pro delicto, & facto, & publicato processu nil aliud remanebat faciendum, quam sententiam proferre, & interim ab officio discessit, & quæris an huius causæ salarium ex Statuto debitum primo Iudici, qui recessit, vel successori sit tribuendum, & ait *n.* 224. *& seq.* nõ esse dubium, ꝙ debeatur Iudici antecedẽti, quia sunt diuersa, aliquẽ iam esse condemnatum, vel ex processu apparere esse condemnandum; & arguendo etiam in hoc casu successoris in officio tanquam iniustam petitionem subiungendo inquit. *Sed quando parata sunt omnia, nil aliud remanet, nisi sedere ad mensam, & manducare labores aliorum, & expensis gaudere alienis*. & per bellè, & in fortioribus etiam idem confirmat Consta *in tract. de port. rata quæst.* 86. *nu.* 11. vbi ait, quando Iudex paulò ante sententiam obijsset completis scripturis, alijsque peractis, nec steterit per Iudicem, quin causa expediretur, tunc commodum sportularum integrum erit hæredum ipsius Iudicis, non autem successoris In Officio. Quę doctrinæ, vt dicebam, loquuntur omnes in casu difficiliori, nempè quando non est sequuta sententia, vndè multò magis vrgent in re præsenti, in qua prolata est senrentia, & ipsarum quoque sportularum facta in bonis reorum exequutio, & capta sunt pignora; vndè negocium sine vlla rationabili disputationis causà ad exclusionẽ successoris iudicandum esse sine dubio videtur, &c.

Nec obest allegata in contrarium consuetudo, aut obseruantia; Nàm licet ad plenum non fuerim de qualitate huiusmodi consuetudinis edoctus, facilè tamen respondere, & eam in præsenti, qualisqualis sit, nullius esse d. Officiali antecessori præiudicij probare contingit.

Siquidem ex iam suprà probatis d. Officialem habere tàm iuris comunis, quam municipalis sibi fauorabilem dispositionem non dubitatur, & pars Aduersa fatetur, dum ad contrariæ consuetudinis refugium se confert, vt Statuti, & iuris comunis rationem, & vim excludat; vndè sequitur, non agi in pręsenti de consuetudine interpretatiua, sed derogatoria iuris, & Statuti; Cum .n. adducitur consuetudo cõtra id, quod in Statuto clarè est dispositum, non potest interpretatiua appellari, sed correctoria potiùs, & noui iuris
14 inductiua, iuxtà tradita à Crauett. *cons.* 282. *sub nu.* 6. *vers. Tertio respondeo*, & eo cũ alijs relato Rota Rom. *decis.* 162. *nu.* 3. apud Ludouis.. Et propterea licet ad consuetudinem interpretatiuam inducendam nequaquam requirantur requisita aliàs in derogatoria necessaria, & solummodo sufficiat, quod ita fue-
15 rit aliquo tempore, certisque casibus obseruatum. Dec. *cons.* 11. *nu.* 10. *in fin.* & ità benè distinguendo inter vnam, vel alteram cõsuetudinem Franc. à Ponte *cons.* 41. *nu.* 3. *lib. pr.* Alderan. Mascard. *de General. Statutor interpret. concl.* 2. *nu.* 159. Menoch. *cons.* 390. *nu.* 18. Rotà *decis.* 574. *sub n.* 4. *par. pr. diuers.* & eà profectò est ratio, quia huiusmodi interpretatiua obseruantia non inducit nouum ius non scriptum contra ius scriptum, sed tantum declarat ipsam legem, quomodo sit interpretanda, vndè remanet ipsa lex sic interpretata in suo antiquo robore, & virtute eiusdẽ legis, non autem in virtute consuetudinis, &
16 nouæ legis, vt ita ratiocinantur Socc. Sen. *cons.* 145. *sub nu.* 2. *lib. pr.* Alderan. Mascard. *d. concl.* 2. *nu* 149. Monac. *decis. Florent.* 47. *nu.* 5. Secùs autem omninò ex eadem contraria ratione in consuetudine derogatoria, & quæ se insinuat ad destructionem antiquæ legis, quæ habet contra se, & pro eius exclusione regulam, quod vbi lex vel Statutum re-
17 peritur, frustra alia, & diuersa allegatur cõsuetudo *c. si Episcopus* iuncta Gloss. *de pænitent. & remiss. in* 6. Butr. *in c. Cum ex officijs nu.* 6. *de præscript.* Igneus *in l. necessarios* §. *Non aliàs nu.* 724. *ff. Ad Senat. Cons. Syllan.*

Cæphal.

Cæphal. *cons.*299. *nu.*18. & innitens huius-
modi consuetudini tenetur eam concluden-
18 tissimè, & in perfecto statu probare Oldrad,
cons 254. Crauett. *consf.*134. *post nu.*6. Mo-
rott. *respons.*90. *nu.*7., & hęc etiam probãda
est præcisè, & in specie casus deducti modo
in controversiam, concurrentibus etiam om-
nibus circunstantijs, & qualitatibus, quæ in
19 præsenti concurrunt. Menoch. *cons.*54. *n.*37.
Crauett. *cons.*96. *nu.*4. Rota apud Ludouis.
*dec.*162. *nu.*2. cum alijs apud Valenzuel. *cons.*
34. *nu.*162. 163. vti contingeret in præsenti,
si probaretur, quod aliàs Officialis idem mu-
nus, & in eodem loco exercens post sumptas
delicti informationes non modo sibi oblatas
& exhibitas in suo Tribunali, & Residentia,
sed etiam extra, æquitando, proprijsq. expen-
sis iter habendo alio quæsitas, transmissam
Inquisitionem, & completo processu condẽ-
natumq. Reũ capitis pœna sua sententia, quæ
in Iudicatum transiuerit, & iam pro suarum
consequutione sportularum, & expensarum
de proprio erogatarum refectione in condẽ-
nati bonis pignoribus quoq. captis fuerit à
Serenissimo Principe ad aliud munus voca-
tus, & electus, quarum aliqua deficiente
circumstantia in allegatis ad probandam
legi contrariam consuetudinem Actibus eo-
rum quoque nullam haberi posse rationem
20 manifestum est ex iam dictis, & ex regula,
quod ex Actu difformi consuetudo non pro-
batur. Rota *d. decis.*162. *num.*6. *&* 7. apud
Ludouis. cum alijs pluribus relatis apud
Prat. *discept. forens. cap.*36. *nu.*14. 15. *&* 16.
lib. pr Quæ licet omnes, & aliæ à me ignoratæ
factorum circumstantiæ identitatem actus cõ-
cluderent; Nihilominùs nec obesse possent.
Quia cum sit consuetudo altera lex licet non
21 scripta. ad notata per DD. *in l. de quibus ff. de
legibus*. Bald. *in l.*2. *nu.*3. *C. quæ sit longa con-
suetudo*. Alex. *cons.*173. *nu.*12. *lib.*2. In hoc
enim tantùm differt à lege, vel Statuto, quod
22 illa est dispositio tacito consensu inducta, hoc
verò expresso. *c. consuetudo distinct. pr.* Feder.
de Sen. *quæst.*100. *nu. pr.* Roman. *cons.*516.
*nu.*5. Et propterea sicuti Vniuersitas, & Po-
pulus Terræ, in quà iurisdictionem exercuit
Officialis præfatus, sit immediatè, & omninò
23 subiectus Serenissimo Principi, sicuti nullam
retinet potestatem leges, aut Statuta condẽdi,
Bald. *cons.*407. *n.*2. *vers. Quia merus est, &c.
lib.*2. Rota *dec.*780. *nu. pr. par. pr. diuers.* Ita
pariter nec introducere poterit contra Prin-
cipis Statuta, vel iuris dispositionem consue-
tudinem, quæ induci non potest ab his, qui
potestatem non habent Statuta condendi.
24 Bart. *cons.*136. *n.*2. *par. pr.* Crauett. *cons.*134.
*nu.*25. benè Cæphal. *cons.*299. cum alijs plu-
ribus allegatis àb Alderan. Mascard. *de Ge-
neral. Statut. interpret. concl.*6. *nu.* 92. *&* 93.
quia, inquit, eadem autoritas requiritur in
reuocando, & abolendo leges, quæ in eis ab
initio Statuendis Prato *d. discept.*36. *nu.*5. 6. 7.
& consequens est non valere cõsuetudinem,
vbi Statutum non valeret, vt ait in proposito
Valenzuel. *cons.*34. *nu.*147. 148. & meliùs
*nu.*156. & Rota Rom. *dec.*99. *nu.*49. *&* 50.
post Gilian. ad Statut. Perus.

Cuius assertæ cõsuetudinis inductioni ma-
ximè in suo principio obstitit Statutum Fer-
25 rariæ ibi seruatum *in rubr.*2. *lib. pr.* In quo in-
terdicitur, & reprobatur quælibet aduersus
prædicta Statuta introducta consuetudo, vn-
dè cum semel à Statuto fuerit expresè pro-
hibita, & reprobata quælibet cõsuetudo, quæ
in futurum contra ipsamet Statuta posset tra-
ctu temporis induci, nulla fuit ipso iure in sui
principio, quià semel à Statuto reprobata cõ-
suetudo nunquam ampliùs potest validè in-
26 duci. Abb. *in c. fin. de cõsuetud.* Imol. *in c. Cũ
ab omni nu.*3. *de vita, & honestate Cleric.* Go-
mez. *in cap. pr. nu.*230. *de Constit. in* 6. & ex
hoc solùm, quia nõn obstante reprobatione
Statuti nititur introduci, censetur iniqua, nec
eidem legi se opponere valet. Abb. *in cap. fin.
nu.* 24. *de Consuetud.* Ias. *in l. Cunctos popu-
los nu.*74. *C. de Summa Trinit. & Fid. Catho-
lic.*, nàm, vt ait Abb. *in citato cap.*2. *de consue-
tud. nu.*8., lex semper loquitur, & ita semper
consuetudinẽ reprobat. Alex. *cons.*196. *n.*13.
*vol.*2. Ruin. *cons.*13. *n.*13. *vol.*2. cũ alijs plu-
ribus apud Valenzuel. *d. cons.*34. *n.*141. 142.
& iterùm melius *nu.*165. & ferè in puncto, li-
cet in sensu contrario, nempè dum Statutum
mandauerat Iudicibus sportulas, & emolu-
menta in certa quadam summa tantùm de-
beri, prohibendo etiam contrà Statuta nul-
lam posse induci contrariam consuetudinem,
nullam tunc habendam esse rationem consue-
tudinis contrariæ quibuslibet Actibus indu-
ctę firmat aliorum authoritate videndus Cy-
riac. *controuers. to. pr. contr.*67. *nu.*19. 20. 21.
& 22.

Tandem animaduertendum est, quod, sicuti
dixi, cum sit consuetudo altera lex, & vim le-
gis habeat, eadem quoque ratione, & hone-
state inductam esse oportet, quam lex scripta
27 requirit. vt benè trad. Sanch. *de matrim. lib.*
7. *disput.*4. *sub nu.*14. & cum Less. *de iust. &
iure lib.*2. *cap.*6. *de prescrips. dubit.* 14. *sub
nu.*45. Et ideò tunc rationi consonam dicunt
esse consuetudinem, quoties si de eadem re,

quàm consuetudo induxit, lex noua proferretur, lex illa iusta existimaretur. Si autem tàm Iuris comunis, quam Statuti præfati ratio, & intentio intrinsecus perpendatur, quis non perceperit omni ex parte Iustitia, & æquitate, & honestate redundare, quam maximè dùm voluit, neminem alienâ frui virtute, & industria, & vnumquemq pariter ad mensuram susceptorum laborum mercedem, & premium consequi correspondens. Vnde tanquam in speculo conspicitur è conuerso iniustitia, & irrationabilitas prætensæ consuetudinis, cuius autoritate adeò iustâ, & honesta abrogata lege defraudaretur operarius mercede sua, & sæpissimè posset Officialibus, & Iudicibus illud Virgilij improbari commentum,

Sic vos non vobis mellificatis apes, &c.

dùm ex eà Statutum esse dicitur, quod licet Officialis tempus consumpserit, & omnes diligentias adhibuerit, nulliq. labori pepercerit, vt delictorum, & delinquentium probationem certam redderet, proprijs etiã pecunijs, & expensi Fisci redimens intentionem; Nihilominus si discesserit ab Officio, antequã sibi debita consequatur honoraria, & quod plus est, antequam etiam quod expenderit repetierit, oleum, & operam perdat, & omnia successori sine vlla molestia liberaliter accrescant; vndè etiam cum detrimento haud modico Iustitiæ accidere posset, quod Officiales plerumq; veriti, ne proprijs frustrati laboribus mercede vacui dimittantur, Ipsas delictorum negligant Inquisitiones, & sic delinquentes à pœnis immunes audaciores ad crimina perpetranda reddantur. Consuetudo autem, quæ legis honestatem abrogat, & corrumpit, & contra rationem, & equitatem nititur, nunquam est admittenda, sed condẽ-
28 nanda potiùs. *c. fin. de consuetud.* Abb. *in c. Cum venerabilis. nu.*4. *de consuetud.* & vt, inquit, Nicolaus Pontifex. *in c. Mala autem consuetudo distinct.*8. *Mala consuetudo non minus, quam perniciosa corruptela abycienda, & vitanda est, quæ nisi citiùs radicitus euellatur, in priuilegiorũ Ius ab impijs assumitur, & incipiunt prauaricationes, & varia præsumptiones celerrimè non compressa pro legibus venerari, & priuilegiorum more perpetuò celebrari.* Cæpoll. *cons. Ciuili* 58. *nu.*17. Abb. *cons.*21. *nu.*4. *vol. pr*, Crauett. *cons.*137. *nu.*4. *& de antiquit. temp.* 4. *par. sect. Videamus nu.* 42. Rol. *cons.*98. *nu.*28. *vol.*4. & plura sunt alia verba textus *in c. Consuetudinis, distinct.* 11. ibi. *Consuetudinis, vsusq. longaui non vilis authoritas est, verùm non vsque adeò valitura momento, vt, aut rationem vincat, aut legem scriptam*, quæ cum alijs pluribus commemorantur in suprà citato Valenzuel. *cons.*34. *nu.* 192. 193. Add. *ad decis.*800. Buratt. *nu.* 10. *vers, Consuetudo vero, &c.* Prato *d. cap.*36. *nu.* 12. vbi quod Consuetudo contra iuris dispositionem præsumitur irrationabilis.

Ex quibus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Quod Pater voluntariè pro filio soluit, non imputatur filio in legittimam, quicquid sit si ex causa necessaria.*
2 *Vestitus, & medicamenta alimentorum nomine comprahenduntur.*
3 *Solutum à Patre pro filiorum alimentis non potest eis in legittimam imputari.*
4 *Etsi ex hac causa expensum foret imputandum quia fortè granis summa, detrahi prius debent, quæ erant necessaria pro alimentis congruis.*
5 *Quod Pater expendit pro alimentis filij non dicitur ex liberalitate, sed ex necessitate expendisse.*
6 *In legittimam non imputantur, quæ à filio ad suos hæredes transmicti nequeunt.*
7 *Expensum ab altero ex filijs, vel ei à Patre datum pro dissoluendo debito in voluptuariis, occupationibus contracto in calculanda legittima, vel diuidenda hæreditate ei in debitũ est computandum.*
8 *Maximè Patre sic volente, & declarante.*
9 *Antequam legittima portio computetur æs alienum deducendum est.*
10 *Expensæ funerum, & vltimæ infirmitatis deducuntur ante legittimam.*
11 *Habitus Vidualis vxoris comprahenditur inter expensas funerum.*
12 *Viduales vestes de consuetudine in Ciuitate nostra Lucensi quanti æstimentur.*
13 *Inter expensas funerum in Nobilibus computantur vestes lugubres filiorum, & famulorum.*
14 *Sub quasi Castrẽsi peculio includitur quicquid filius tanquam Aduocatus, Lector in publico studio, Medicus aut his similibus professionibus exercendis lucratur.*
15 *Inter Patrem, & filium nec ciuilis, neq. naturalis oritur obligatio.*
16 *Limita in quasi Castrensi peculio.*

17 *Ac-*

Digitized by Google

17 *Acquisita à filio ex quasi Castrensi peculio, si ad manus Patris deuenerint, non computantur in eius hæreditate, sed tanquam debitum detrahitur, & filio datur, & nu.* 18.

19 *Peculium quasi Castrense de consensu filii à Patre consumptum in rei familiaris expensum filio non est restituendum. Contrarium nu.* 20. *&* 21.

21 *Michalor. de fratrib. par. pr. cap. 6. explicatur.*

22 *Legittima ante legata detrahitur.*

23 *Dotes fœminarum à Patre legata post legittimã ex hæreditate detrahuntur. Distingue, & declara nu.* 24. 25. *& seq.* 35.

26 *Rota Rom. decis. 4. 5. post Merlin. de legitt. declarantur.*

27 *Rota Rom. decis. 484. to. 2. par. 5 recent. declaratur.*

28 *Statutum Bononiense lib. 4. rubr. de success. declaratur.*

29 *Rota Rom decis. 57. par. 11. recent. declaratur.*

30 *Dotes tàm ex Statuto debita fœminis quam in Testamento Patris legata ante legittimam deducuntur. & nu.* 31.

31 *Dos legata an loco legittimæ succedat, inspiciẽdum est, an titulo legati, vel institutionis relicta sit.*

32 *Dotes filiarum per Statutum reseruatæ quando loco legittimæ subrogatæ dicantur.*

33 *De Iure communi in qua quantitate constituatur filiorum legittima.*

34 *Ex Statuto Lucensi cap. 8. lib. 2. in quã summã filiis legittima sit debita.*

36 *Congruitas dotium remittitur Arbitrio Iudicis*

37 *Arbitrium Iudicis in taxanda congrua dote ex quibus debeat instrui.*

38 *Vestes, & Iocalia vxori, & Sponsæ data an ad vsum, vel donata censeantur, est dubia quæstio.*

39 *Iocalia an donata, vel ad vsum tradita dicãtur vxori ex præsumptionibus, & coniecturis arguitur. & quæ sint coniectura.* 40. 41. 42.

43 *Clausula* in ogni meglior modo, *importat voluntatem disponendi meliori modo, quam expressa.*

44 *Verba prolata causà demonstrationis non alterant substantiam dispositionis.*

45 *In donatione à die traditionis transfertur dominium abdicatiuum à tradente.*

46 *Confessio Testatoris debiti, de quo non constat, sustinetur in vim legati.*

47 *Etiamsi fuerit emissa in articulo mortis.*

48 *Tradita Iocalia non exigui pretij censentur potiùs data ad vsum, quam donata.*

49 *Statutum Lucense cap. 32. lib. 2. circa tradita Sponsæ refertur.*

50 *Expensæ factæ à Patre pro filio in expeditione litterarum Apostolicarum, indumentis, & ornamentis necessariis pro consequenda dignitate, & Beneficio Ecclesiastico filio non imputantur in legittimam.*

51 *Declara iuxta voluntatem Patris, quia si declaret imputari velle, imputantur.* 52. 53. 54.

52 *Voluntas Patris circa imputationem, vel non imputationẽ in legittima totum facit.* 53. 54.

54 *Etiamsi voluntatem Pater suam declarauerit ex interuallo post factas expensas.*

55 *Collationi vt sit locus, requiritur, vt omnes, inter quos est facienda collatio, ad eandem vniuersalem successionem aspirent.*

56 *De collatione valet argumentum negatiuum, nõ autem affirmatiuum.*

57 *De legittima est specialis in dispositione faciẽda mentio, vt in ea comprahendatur, vel ei praiudicetur.*

58 *Beneficium à Patre ex propriis bonis fundatũ cum reseruatione iuris Patronatus, & in eo filio præsentato imputari non potest filio in legittima.*

59 *Legittima non potest assignari percipienda ex fructibus plurium annorum aliquorum bonorum.*

60 *Potest Iudex in vno magis corpore, quam in alio hæreditatis totam legittimam assignare, iuxtà id, quod magis congruit, & expediens est hæreditati.*

61 *Electio bona fide facta ab hærede grauato pro sua legittima tenet pro substinenda alienatione.*

62 *Frater non tenetur dare fratri pro sua legittima portione aliquos libros insignis bibliothecæ, sed æstimationem tantum.*

ARGVMENTVM.

Plura definiuntur, quę in detrahenda ex Pàtris hæreditate legittima disputari frequenter contingit. Et præsertim, An inter expensas funerum comprçhendantur vestes lugubres Vxoris, filiorum, & famulorum. Lucrata ab vno ex filijs in sua Arte, vel professione, & consumpta in domo Patris an detrahantur tanquam debitum ex hæreditate Patris ante legittimam. Iocalia, & vestes datæ Vxori, & ei à Marito in Testamento legatę an detrahantur ante legittimam. Dotes fœminarum eis à Patre legatæ an detrahantur tanquam æs alienum ante legittimam, vel prius legittima detrahatur, & postea ex reliquo hereditatis persoluendę sint, vbi latè materia discutitur, &, quę sit in iure verior sententia, definitur. Pecuniæ erogatæ à Patre pro dissoluendo ære alieno eiusdem filij an eidem filio imputentur in legittimã. Expensum à Patre tám in expeditione Litterarũ Apostolicarum, quam in indumentis, & ornamẽtis

Digitized by Google

& alijs necessarijs pro consequenda dignitate, aut Beneficio Ecclesiastico, an sint filio in legittimam imputanda. Beneficium Ecclesiasticum fundatum à Patre cum reseruatione Iuris Patronatus, & ad illud per eumdem Patrem filio præsentato, an eidem filio in legittimam imputetur. Filius an possit consequi suā portionē librorum ex insigni Bibliotheca Patris, sicuti de quolibet alio corpore bonorum hæreditatis. Iudex an valeat legittimā totam in vno, vel duobus tantum corporibus assignare, cum hoc censuerit vtilius, & comodius omnibus.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLV.

OBijt Anno 1673. PerIll., & Adm. Excellens D. Franciscus Maria Florētini Nobilis Lucensis, & Phylosophiæ, & Medicinę Doctor Insignis cum magno gemitu pauperum, quos non minus gratuitò Medicinæ pabulo, quam necessarijs corporis alimentis liberaliter enutrire cōsueuerat, & omniū non modo ciuium, qui in eius morte lōgioris firmiorisq; sibi vitę spem præreptam esse dicebant, sed alienigenarū etiam mœrore, & luctu, & totius præsertim Orbis litterarij tristitia, ob eius vndique celebratam eruditionem, & virtutem, cuius præcœteris, quæ adhùc non impressa intra suum priuatum remansere Musæum, In Magnæ Mathildis ex obscurissimis antiquitatis tenebris erutis gestis, & lucis redditis, & in Vetustiori pariter Occidētalis Ecclesiæ Martyrologio pręclara, & æterna monumenta reliquit. Antequam tamen suorū dierū præscriptos sibi Diuina prouidentia limites compleret, rei suæ familiari sapiēter consulēs condidit Testamentum. In quo Excell. D. Marium filium suum natu maiorem Medicinę quoq. studio addictum, & Paternæ virtutis imitatorem, & D. Cæsareum Cathedralis Ecclesię Canonicum, & D. Philippum Mariam adhùc minorem ætatem non egressum filios suos ęqualiter hæredes instituit. Quia tamē quibusdam oneribus, & præsertim substitutionis in casu, quo sine prole decederet, D. Cæsareum subiecit; Ipse hæreditatem paternam repudiare statuit, & in publicis Actis insimul declarauit, vt suam integrè legittimā consequeretur. In quā metienda detractione cum plures insurgerent contentiones, eas omnes decidi voluerūt per Arbitros comuni consensu electos. Inter quos ego quoque humaniter assumptus DD. meorum Curtij Controni, & Hyeronimi Palma coarbitrorū Vota, & vestigia doctissima sequutus post causæ Iudicialem progressum, & deductas hinc indè rationes, factasque probationes placuit Excellentiss. DD. meis prolato laudo suscitatas definire controuersias, & iustę sententiæ medio fraternam seruare beneuolentiam, non amplius in futurum rei familiaris occasione turbandam.

Factus autem fuit in primis, & declaratus D. Cæsareus Canonicus in nostro laudo debitor Paternæ hęreditatis in summa scutorū 289. 6. 8. pro totidem à D. Francisco Maria Patre solutis pro ære alieno ab eodem D. Cæsareo, dum Liburni commoraretur, contracto dissoluendo.

Duo verò fuerunt obiecta per D. Cęsareū, vt huius debiti refusionem euitaret. Primò, q; cum D. Franciscus Maria pater huiusmodi æris alieni à filio cōtracti solutioni obligatus nequaquam foret, nec ad illud soluendum vllo pacto à creditoribus compelli potuisset dicendu n videbatur, quod sicuti huiusmodi ab eo facta solutio mera voluntaria fuerit; Ita quoque in suam legittimam imputari non debuisset, iuxta doctrinam Bartoli *in l. si yeat*
1 *nu. 2. ff. de pecul. legat.* Ruin. *cons.* 149. *nu.* 13. *in fine vers. Nec etiam videtur lib.* 3. Peregrin. *de fideicomm. art.* 37. *nu.* 138. ex distinctione communiter recepta, quod si Pater soluerit ex voluntaria, seu impulsiua causā simpliciter, donatum censeatur, quod est ab eo solutum, si verò ex causa necessaria, tunc filius id totū in suam legittimam teneatur imputare, quæ latiùs habētur apud Rotam Rom. *decis.* 242. *par. 8. recent.* de qua causa in dicta decisione definita scripsit D. de Luca *in suo tract. de legittima discurs* 23. *per totum*. Secundò dicebatur, quod D. Cæsareus antequam Clericali vitæ se dicaret, per multum temporis spatium Liburni apud auunculum commoratus erat mercaturæ vacans, à quo licet alimenta perciperet, & annuam insimul pro præstito labore mercedem, hæc tamen sibi nō fuit sufficiens ad comparanda vitę necessaria, vndè cū mercatoribus pro suis vestimentis, & Pharmacopolis pro medicamentis æs alienum pręd ictum contrahere necesse habuit, quæ cum
2 sub alimentorū ratione comprǽhendantur, *l. legatis, cum l. fin. ff. de alim. & cibar. legat.* cum alijs apud Barbos. *de appellat. verbor. appellat.* 115. *nu.* 5. Marta *de success. legal. par.* 4. *q.* 18. *art.* 7. *n.* 9. & cū eodē tēpore alij sui fratres in domo Patris integra reciperent alimenta,

menta, diſſonum quoq. videretur, quod id
minimum, quod ei pro ſuis alimentis defecit,
ſibi modo foret in legittimam portionem im-
putandum, & contra iuris rationem, quæ nõ
patitur à Patre in alimentorum cauſa ſolutũ
filio eiuſdem poſtea legittimam diminuere.
3 eſt textus *in l. qua pater ff. fam. erciscund.* &
ibi notant DD. & præcipuè trad. Bald. *in l.
omnimodo* §. *imputari n.4. C. de inoffic. Teſtam.*
Berengar. *in l. in quartam nu.79.* & ibi Socc.
nu.3. Ripa *nu.93. & num.135. ff. ad l. falcid.*
Bald. *conſ.57. lib.pr.* Vaſq *de ſucceſſ. creat.* §.
30. *nu.232.* Surd. *de alim. tit.8. priuileg.* 57.
nu.5. Mangil. *de imputat. quæſt.48. n.3. & ſeq.*
Barry. *de ſucceſſ. lib.14. tit.4. nu.12.* vbi etiam
ex Garzia firmat, quod dum huiuſmodi ex-
penſæ forent aliquo caſu imputandæ, antea
tamen deducendum eſſet, quod Pater fuiſſet
4 expenſurus in ſubminiſtrandis alimentis, ſi fi-
lius ſecum cohabitaſſet. Merlin. *de legittima
lib.2. tit.2. quæſt.20. nu.16.* Rota Rom. poſt
eundem Merlin. *dec.158. nu.6.* & fuſiùs *d. de-
cis.242. nu.7. par.8. recent.*, & hoc ea nititur
ratione, quia, dum filio Pater ob alimentorũ
cauſam pecunias erogauit, proprium ſoluiſſe
potiùs videtur debitum, & propriam diſſol-
uiſſe obligationem, quam aliquod contuliſſe
erga filiũ liberalitatis beneficiũ imputationi
5 ſubiectum, vt aiunt Angel. *in l. quidam cum
filium verſ. Ex prædictis*, & ibi Iaſ. *nu.6. ff. de
verbor. obligat.* Mangil. *de imputat. q.48. n.2.*
Surd. *de alimẽt. d. tit.8. priuil.57. n.5.* quæ prę-
ſtita alimenta etiam cum ſua natura quotidie
conſumantur, hinc eſt, quod ex hac quoque
ratione imputari non debeant, quia in legit-
timam filio non imputantur, quæ ad hæredes
6 tranſmitti nequeunt, iuxta tradita per DD.
in l. omnimodo C. de inoffic. Teſtam. Surd. *d. pri-
uileg.57. nu.45.* Mangil. *de imputat. quæſt.48.
nu.5.6.7.* & ego latiſsimè dixi *in mea Conſult.
155. per tot. lib.2.*

Huiuſmodi autẽ rationes perpenſæ fuerũt
à DD. meis, & inſimul approbatæ, quamuis ad
imputationẽ prænarratæ ſummæ condemna-
tus fuerit. Nàm, cum hæredes longè maiorẽ
pecuniarum quantitatem deducerent eroga-
tam à D. Franciſco Maria Patre pro ære alie-
no diſſoluendo D. Cæſarei filij, viſis per nos,
& diſtinctis adducti æris alieni cauſis, detracta
fuit ea ſumma debiti, quæ pro veſtimẽtorum,
aut medicinaliũ occaſione viſa fuit cõtracta,
reliquum verò, quod in d. ſumma ſc. 289. re-
mãſit, & pro arbitrio, & expẽſis voluptuarijs
eiuſdẽ D. Cæſarij impenſum fuiſſe nouimus,
in eius debitum, & hæreditatis creditum con-
ſcribi mandauimus, cum æquitas ſuadeat, &
iuris ratio poſtulet, ne profuſa vnius filij pe-
7 cuniarũ dilapidatio cœteris fratribus officiat,
vt ex Mangil. *de imput. quæſt.43. sub nu.23.
verſ. Tum etiam, &c. & nu.28.29.30.* & Rota
Rom. *d. dec.242. n.9.10. par.8. rec.*, quam vna
cum alijs ſequitur Merlin. *de legittima lib.2.
tit.2. quæſt.25. nu.2.* vrgentibus præſertim
rationibus *in deciſ.158.* poſt Merlin. *de legitt.*
abundè relatis, vbi *nu.2.* firmat tanquam in-
dubitatam concluſionem noſtram, quod ſo-
lutum à Patre pro filio in vtilitatem eiuſdem
filij, & pro ſua diſſoluẽda obligatione debeat
ei in ſuam legittimam imputari ea nimirum
ratione, quod omne datum à Patre filio non
ex mera liberalitate, ſed ob aliquam cauſã
in legittimam imputatur, & maximè ſi cauſà
reſpiciat filij comodum, vt hic, quia per ſo-
lutionem ęris alieni redditus fuit immunis à
vexationibus per creditores inferri cõſuetis,
& *nu.3.* nil obſtare ait, etiamſi Pater ſpontè
nullaq. neceſſitate ductus debita filij ſatisface-
ret, & *ſub n.7. & n.8.* alias fecit animaduer-
ſiones in contingẽtibus caſibus opportunas;
prout alia plura firmantur in propoſito à Mã-
gil. *de imput. q.43. per totam.* Maximè quia
ita D. Franciſcus Maria Pater in ſuo Teſta-
mento D. Cæſareum filium earumdem ex-
penſarum debitorem declarauit, vt aduertũt
Mangil *d. quæſt.43.* & Merlin. & Rota Rom.
in locis mox allegatis; Quò hæreditatis cre-
dito, & D. Cæſarei debito in dicta ſumma fir-
mato, antequam legittimæ computationi, &
detractioni locus fieret, detrahendum in pri-
mis eſſe mãdauimus omne ęs alienum, quod
ex dotibus maternis, & alijs in eodem laudo
ſummis ſpecialiter adnotatis conſtare dixi-
mus, & hoc Iuris diſpoſitioni conforme eſſe
nulla ex partibus controuerſiam fecit, & cla-
9 rus eſt textus *in l. Papinianus* §. *quarta ff. de
inoffic. Teſtam.*, quò cum alijs pluribus auto-
ritatibus allegato illud idem probat Merlin.
de legittima lib.2. tit. pr. quæſt.16. per totam.

Succeſſiuè quoq. ante legittimam detrahi
mandauimus ſcuta 289. 12. pro expenſis fu-
nerum, & vltimæ infirmitatis D. Frãciſci Ma-
riæ Patris, iuxta tradita per eundem Merlin.
10 *de legittima lib.2. tit. pr. quæſt.15. per tot.* & in
tract. quoque de pignor. lib.4. quæſt.17. nu.24.
In quibus rationem habuimus, & computari
debere cẽſuimus habitum, & veſtes lugubres
Viduæ conueniẽtes pro Nobili D. Laura eiuſ-
dem D. Franciſci Marię vxore, & dd. filiorũ
11 matre, iuxtà tradita à Sim. de Pręt. *de inter-
pretat. vltimarum volunt. lib.3. dubit.5. inter-
pręt.3. ſolut.4. n.4.* & alijs apud Surd. *deciſ.255.
nu.28.* & Fontanell. *de pact. nuptial. clauſul.6.*

Gloſſ.

Gloss.2.par.5.nu.33. & latè Rouit.*cons.9.lib.2.* vbi *nu.7.* ait, quod hoc onus est hæreditariũ incæptum deberi in vita Mariti ex causa contracti matrimonij, & de consuetudine in Ciuitate nostra testatur Cēsal.*in dec. Lucens.79. nu.19.* Quæ vidualia indumenta pro muliere Nobili fuerunt sæpiùs taxata scuta viginti-
12 quinque, aliquando verò in ditioribus hæreditatibus etiam scutis triginta. Nec non in eis pariter comprehendi debere diximus lugubres vestes filiorum, & famulorum iuxta Nobilium familiarum seruatam consuetudinem, de quò tàm de iure, quàm alibi consueto more testari vidimus apud Surd.*d.dec.255.*
13 & Mastrill.*decis.20.nu.1.* & latissimè apud Hodiernam *ad dec.112.* Surdi *nu.11.* vbi plures alios adducit.

Existimauimus insuper detrahenda fore ante legittimam scuta quingenta octuaginta nouem pro supellectili argentea debita D. Mario pro suo quasi Castrensi peculio sibi propria virtute, & industria ex Arte exercita Medicinæ Patre adhùc superstite comparato iuxtà attestationem ab eodem D. Francisco Maria Patre de hoc in suo Testamento peractam, & coram Nobis per testium iuratas depositiones in longè etiam maiori summa comprobatum.

In Iure enim credidimus innixum sententiæ nostræ fundamentum, dùm quicquid filius familias ex proprio labore, & industria consequutus fuerit, aut in causarũ Patrocinijs promouẽdis, aut in publica studiorũ Vniuersitate legendo, aut etiam in Tabellionatus arte exercenda, vel etiam Medicinam profitendo, aut his similibus ingenij sui viribus lucratus fuerit, totum id sub peculij quasi Ca-
14 strensis nomine compræhensum eiusdem filij esse proprium, & iure dominij ipsi spectare firmant communiter DD. *in l. fin. C. de Aduocat. diuers. Iudic. & in l.Cum oportet, 6. C. de bon quæ liber.* Corn.*cons.130.nu.2.vol.2.* Socc.Sen.*cons.40.nu.8. vol.4.* Bertazol. *de clausul. clausul.18. gloss.pr nu.2.7.* Merlin. *de legittima lib.2. tit.pr. quæst.12.nu.2.3. & tit.2. quæst.27.nu.pr.* & in specie de filijs familias medicinam profitentibus habetur apud Michalor. *de fratribus par.pr. cap.2.nu.4. & n.7.* in fine; Licet enim inter Patrem, & filium, nec ciuilis, neque naturalis producatur obli-
15 gatio, vti notatur *in l.frater à fratre §. quæsitũ ff. de condict.indebit.* In quasi tamen Castrẽsi peculio contrahitur inter Patrem, & filium obligatio, quia in his filius tanquam Paterfa-
16 milias habetur, *l.2. ff. Ad Maced. l.si quis vxori §. quid ff. de furtis*, vndè est, quod si à filio ex Castrẽsi, vel quasi peculio acquisita ad manus peruenerint Patris, fiat Pater eorum filij debitor, nec in Patris hæreditate tanquã
17 aliena computantur, vti latè probat Merlin.*de legitt. lib.2. tit.1. quæst.27.* & meliùs in proposito Michalor. *d. tract. de fratribus par. pr. cap.6. nu 3. vsque ad nu.9.* vbi ait, id procedere, etiamsi Pater filio, dùm ex sua industria lucrabatur, interim alimenta in propria domo præstiterit, quia nihilominùs, quod lucratus fuit, potest sibi filius retinere, vel à Patris hæreditate tanquàm æs alienum repetere, si Pater habuit. Et propterea hæc argentea supellectilia, quæ Pater eidem D. Mario reliquisse in suo Testamento protestatur, vt cum eis, quę receperat ex dicto peculio quasi Castrensi, tãquam propriũ debitũ exolueret, non erãt in hæreditate computanda paterna, vt insteterat D.Cæsareus ad propriam augendam legittimam, sed detrahenda fuerant, & assignanda D Mario, vti factum fuit, vt cum eis Patris debitum ex legis dispositione necessarium, & ex eadem Patris voluntate, & confessione, prout ex testium probatione clarum
18 compensaretur. *l.si cum dote 22. §.si Pater ff. solut. matrim.* vbi scrib. Gabr *cons.16. n.31. lib.pr.* Honded. *cons.50. nu.13. lib.2.* Peregr. *de fideicomm. art.33. nu.41.* Marescott. *var. resolut. lib 2. cap.86. nu.2.* Rota apud Caualer. *dec 168.nu.4* & apud Duran. *decis. 124. nu.2 & dec.28. nu.5. par. 5. recent.*

Neq. ab hàc resolutione retrahere nos potuerunt, quæ à præstantissimis DD Cæsarei Aduocatis obijciebantur, nimirùm, hæc argenteà fuisse à Patre Dño Mario filio relicta titulo prælegati, & ideò tanquam legatum post detractam legittimam, non autem antea fore ex hæreditate soluendũ ex infra dicendis *n.22.* Nàm cũ Pater causã expresserit necessariam, quà motus fuit ad legãdum, nempè vti dixit, *Per tutto quello, che esso viuente hauesse egli per sua industria guadagnato nella Medicina con peculio quasi Castrense, e fosse venuto in mano di esso Sig. Testatore, ò impiegato in bisogni della Casa*, ex iam dictis necessarium potiùs debitum soluisse, quàm liberalitatis actum, aut munificentiæ erga filium gessisse censendũ est; Et præsertim cũ ad hoc firmandum non tantùm nos induxerint Patris confessio, quàm plures, & concludentes coram Nobis examinatorum Testium depositiones plenè nobis probãtes D.Marium suprà quinque Annos ante obitum Patris Medicinę Artem laudabiliter exercuisse cum non modico lucro, quod etiam excedere potuerit summã scutorum septingentorum, & quod id omne, quod

Digitized by Google

quod in dies lucraretur reuerentia filiali Patri, & aliquando etiam matri tradere consuetum fuisse. Nec minùs ex eò, quià ex præfatis Testium depositionibus, & ex confessione quoq. Patris resultet, lucrà prædicta à D. Mario Parētibus tradita consūpta iamdiù fuisse in quotidianos, domesticosq; domus, & familiæ paternæ vsus; ideò D. Marium ea sibi nec reseruare, nec acquirere voluisse argui posse credidimus, vti dicebatur, & ita consequenter non esse detrahenda modo videretur ex hæreditate paterna iuxtà allatam
19 doctrinam Michalor. in suprà relatā *par. pr. cap. 6. sub num. 22. vers. Et vt huic capitulo finem imponam*, vbi adductam limitationem firmare dicitur autoritate Bald. *in tract. de duobus fratribus*, & Molin. *de iust. & iure, tract. 2. disput. 374. vers. Illud admonuerim*. Repertum tamen per nos fuit diligenti adhibit studio neminem eorum tale quid affirmasse. Quia si pro tract. Bald. allegato Mi-
20 chalorus intellexit de Petro de Vbald. *in tractat. de duobus fratribus*, qui est insertus *inter tract. vniuersal. tomo 6. par. pr.*, eo sedulo reuoluto, hoc ipsum, quod asseritur non inuenimus, nec alium Baldū de dicto titulo agentem pariter inuenire nobis fuit concessum, & inter opera Baldi huiusmodi titulus non est inscriptus. Quò verò ad Molinam, citatur à Michalor. *in tract. de iust. & iure tract. 2. disput. 274. vers. Illud admonuerim.* In quà disputatione de alio secùs omninò diuerso agitur, & ibi versiculum præfatum *Illud admonuerim* non legitur, sed opinor impressoris lapsu fuisse innumero disputationis erratum, & dicendum fuisse *disputat. 237.*, vbi hànc materiam pertractat Molin., & in extrema parte eiusdem disputationis extat commemoratum versiculum *Illud tamen admonuerim, &c.* Sed per æquiuocum allegatum fuisse credimus ad hoc probandum Michalor. *in d. cap. 6.* Agit enim ibi Michalorus casum, quando filius expresè donauit Patri peculium suum, sed
21 ad alium diuersum prorsus effectum, & finem ab eo, de quo nunc agitur: Proponit enim in *d. cap. 6.* quæstionem, an bona filijfamilias eius industria acquisita sint aduentitia, vel profectitia, vndè *nu. pr.* quasi legentes admonendo, inquit. *Sed primo animaduertendum est nostram non esse disputationem de bonis acquisitis occasione militia, vel quasi militia, hac enim commemoranda sunt inter bona Castrensia, vel quasi*, vt dictum fuit *in cap. 1. 2.* & proptereà *num. seq. 2.* quasi protestando inquit, *Solùm nunc quarere oportet, an acquisita per filium eius opera mediante sint aduentitia, vel profectitia*, & infrà limites huiusmodi propositę quæstionis de lucris à filio in negociatione factis concludit *d. nu. 22.*, vbi in contrarium allegatur, lucra, de quibus suprà, per filium viuente Patre facta, & in vsum familiæ paternæ relicta esse communicanda, quod, vt dixi, nihil ad rerum nostram pertinet, cum agatur hic de peculio diuersi omninò generis, & qualitatis à peculio profectitio, & aduentitio, de pecúlio nempè quasi Castrense, quod ipsemet Michalor. in præcedenti *cap. 2.* firmauerat nullatenus esse comunicādū cum cœteris fratribus vti proprium eiusdem filij patrimonium. Sed ampliùs in terminis omninò nostris adest consilium Socc. Sen. 40. *vol. 4.* vbi *sub nu. 8.*, vers. *Quoniam adhoc respondetur, &c.* firmato priùs, quod acquisita ex peculio Castrensi, seu quasi non sunt communicanda, progrediendo ad decisionem casus nostri sic inquit. *Quod si Nicolaus dedit aliquas pecunias quæsitas ex officijs, & sic proprias fratri, potest illas repetere, quia potuit illas dare pro aptatione, & necessitatibus communis patrimonij, quo casu repeti possunt.* & sic supponit pecunias consumptas, & tamen posse repeti.

Tandem ante legittimam ipsam detrahendas quoque diximus dotes, & correda necessaria pro collocāda in matrimonium D. Anna Maria filia innupta D. Francisci Mariæ, & sorore dictorum fratrū, quas etiam dotes arbitrio nostro taxauimus in summa scutorum termille, & correda in scutis quatuorcentum, quod Arbitrium suasit tam qualitas, & conditio dictæ D. Annæ Mariæ, quàm etiam probationes coram nobis super dicta dotium, & corredorum congruitate redditis, & alijs etiam perpensis, quæ animum nostrum impulerunt ad prędictam summam tāquam honestam, & condignam taxandam ex infra probandis.

In duobus autem in hoc articulo extitit inter fratres contentio.

Primò, si huiusmodi dotes, & correda ante legittimam forent detrahendæ, vel potiùs detracta priùs legittimà ex hęreditatis reliquo soluendæ.

Secundò verò circa earumdem dotiū quātitatem taxandam.

In primis pro parte D. Cęsarij dicebatur priùs esse legittimam non factà dicta dotium detractione censendam, quià cum huiusmodi dotes, & correda filiæ fuerint ab ipso Patre in suo Testamento titulo legati relictæ, earum anteriori detractioni videbatur obstare receptà regulà, vt legittima post æs alienum, sed

22 sed tamen ante legata detrahatur ex plenè congestis apud Peregrin. *de fideicommiss. art. 14. num. 14.*, & pleniùs apud Merlin. *de legittima lib. 2. tit. pr. quęst. 10. num. pr.* & in puncto dotium legatarum fœminis per Statutum à successione exclusis Rotà
23 *dec. 4. nu. 2. 3.* post Merlin. *de legitt.* vbi post Merlin. *de legitt. nu. 5, 6.* firmari dicitur, quod licet obligatio dotandi à Statuto proueniat, nihilominùs ex huiusmodi dotium detractio. ne nullum inferri possit legittimę præiudiciū, quià, vt inquit, non debeat occasione dotium fœminis à Statuto exclusis minui legittima masculorum, quam sententiam videatur confirmasse eadem Rotà *in decis. 5. nu. 8.* post eūdem Merlin. *de legitt.*, & iterùm *in decis. 57. nu. nu. 7. par. 10. recentior.*, & potissimum pro hàc sententià fauore legittimæ stet Bellon. *de iure accrescendi cap. 6. q. 15. n. 74. & seq.* & eà præcœteris nitatur ratione, quia, cum fœminarum exclusio semper censeatur fauore masculorū ordinata, licet dos loco legittimæ non succedat, debeant tamen fœminę facere, vel non facere partē in legittimà, prout masculis magis expedit, vt firmari dicitur à Rotà Rom. *in decis. 87. & dec. 106. nu. 9. per tot*, post eundē *tract.* Merlini *de legitt. & dec. 59. n. 2* post Michalor. *de fratrib.*, aliàs daretur absurdum, vt aiunt, quod exclusio fœminarum, quę masculorū fauore est inducta, si earum dotes tanquam æs alienum detraherentur ante legittimam, & in diminutionem legittimę, in odiū, & præiudicium eorumdem masculorum retorqueretur contrà regulam, de quà *in l. quod fauore ff. de legib.*, & ob hanc præcipuè rationem in hanc opinionē Rotà descenderit tàm in dictis *dec. 4 5. post Merlin. & cons.* Gabr. *10. nu. 78. lib. 2.* & fusiùs *in dec. 484. nu. 11. tomo 2. par. 5. recent. & in dec. 57. nu. 7. par. 11. recent.* post Hodiernam ad Surdum *dec. 252. num. 4.*

Verùm si pro veritate magis assequenda, vti par est, quàm pro ingenij exercitatione certandum est, & argumentorum disputationes omittēdæ sunt, fateri necesse est, comunē, & in Tribunalibus passim receptam reperiri in hoc articulo decidendo distinctionem à
24 Merlino post alios plures *in d. suo tract. de legittima lib. pr. tit. 4. quæst. 6.* relatā, quod si Statuto Ciuitatis, cui viuunt subditi ij, inter quos oritur controuersia, dos non fuerit loco legittimæ subrogata, tunc tanquam æs alienum ante legittimam exhęreditate paterna detrahenda sit, secùs autem si ex Statuto loco legittimæ sit dos subrogata, vbi *num. 13.* plures alios huius sententiæ sectatores doctissimosq; viros recenset, quorum propterea Iudicio subscribēdū est, & pręcipuè attestationi ipsius Merlini, qui pro veritate tantū insinuanda legētibus, & probanda scripserit, & qui vti non ignorauerit, ità nec dissimulauit rationes suprà in contrariū vna cū Belloni autoritate obiectas. Imò *d. quæst. 6. sub nu. 13. vers. Est tamen hęc opinio, &c.* contrariam ipsemet vltro manifestat opinionē Belloni *in d. cap. 6. q. 15. nu. 66. vers. Verùm, &c.* (licet ibi per errorem dictum sit *nu. 74.*) contrarium sentientis, & successiuè posteà suprà absurditatis argumento, & alijs eiusdem Belloni contrarijs rationibus vsq; ad *nu. 14.* sedulo respondere studet, & quidē illas attenta mente reuoluenti feliciter hoc euenisse manifestū erit. Animad-
25 uertendum tamen insuper est, quod Bellon. in commemorata *quæst. 15. iàm n. 12., quàm nu. 64.* semper fatetur hanc Merlini opinionē receptissimam esse, imò *nu. 66. in vers. Verùm, &c.* non modo sententiam nostram veriorē fatetur, sed ingenuè quoque subiungit, *Quod hæc sententia est ita recepta, vt difficile sit, contrarium in Iudicijs, obtinere.* quàm Merlini distinctionē vltrà ab eo relatos confirmarunt etiam plenè Giouagnon. *cons. 10. nu. 14. & seq. lib. 2.* Cyriac. *contr. 316. nu. 22.* Griuell. *decis. Senat. Dolan. 97. nu. 19.* & nouissimè de Luca *de legitt. discursu 7. sub nu. 6.* & in terminis dotis Testamento relictæ. Ruin. *cons. 52. nu. 10. vol. 2.* Neque his aduersantur addu-
26 ctæ supra in contrariū *dec. 4. & 5.* post Merlin. *de legittima*, quæ loquūtur in dote à Patre filiæ expresso titulo legati constituta; Nàm licet ibi propter Auditorum in idem non cōsentientium discrepantia vota non potuit tūc articulus in nostris omninò terminis decidi, nec etiā tū contrarium firmatum fuit, imò ab eò se expedit Rotà cum circumstantia facti, nempè quià filiæ ibi fuerant institutæ hæredes vniuersales, & adiuerant hęreditatem paternam spreto Inuentarij beneficio, vndè confusę iam erant actiones, & extinctum debitum, ità vt ipsas dotes tanquam æs alienū prælatiuè detrahere nequirent, vti legitur *d. dec. 4. nu. 9.* & clariùs habetur sequenti *dec. 5.* vndè Merlinus in postremà sua de legittima tractatus impressione reuolutis, & benè perpensis dictis *dec. 4. 5.* post suum tractatum insertis, in calce eiusdem quartę decisionis adnotauit combinationem, vt inquit, dictarum decisionum, & conciliationē cum distinctione, & doctrina ab ipso tāquam veriori approbata *in d. quæst. 6.*, vndè nō aduersari conuin-
27 citur. Decisio pariter in contrarium adducta 484. *nu. 11. to. 2. par. 5. recent*, etiam ipsa non

refra-

refragatur, quià loquitur in terminis Statuti Bonon., ex quo fœminæ remanent exclusæ,
28 sub conditione si fuerint dotatæ, vti patet ex Monterent. *in Annotat. ad dictum Statutum lib. 4. sub rubr. de success. liber., Patr. vel Matr. morient. ab intest. pag. 156.* & secundùm eiusdem conceptam dispositionem dubitandum non est, quin dos succedat loco legittimæ, vt dicti Statuti verba ponderando concludit Rota Bonon. *dec. 6. nu. 52. 53.* & latiùs infrà pro explicatione Statuti nostri deducetur, vndè non potest ista decisio allegari in terminis nostris, cum ex Statuto Lucensi dos loco legittimæ non succedat, vt infra demonstrabitur, & sic potiùs comprobat hæc decisio comunem supra relatã Merlini distinctionẽ,
29 à qua etiam non abertat *decis. 57. par. 11. rec.* nàm ibi agebatur de dote filiæ à Patre superstite tradita, & cuius imputatio in legittimam fuerat ab eodem Patre ordinata, & quod addit ibi. Rota *num. 11.* legittimam minui non posse ex legatis diuersis personis relictis, non controuertitur, sed non indè ad casum nostrum specialem, & diuersę naturæ inferri potest. Et quidem profectò distinctionis præfatæ veritatem admittendam esse tam in dote à Testatore constituta, & legata, quam in debita vigore Statuti, cum Testatoris dispositio censenda sit conformis dispositioni Statuti, in
30 puncto ratiocinatur Merlin. *d. tract. de legittima lib. 3. tit. pr. quæst. 8. nu. 35.* & Rota post Fenzon. *ad Stat. Vrbis decis. 113. in fin. vers. Neq; hæc voluntas, &c.* vbi Rota ait, quod dũ Pater filiæ relinquit certam portionem titulo dotis, censetur reliquisse eo modo, & forma, prout filia fuisset illam consequutura ex dispositione Statuti, vltrà Ruin. *cons. 52. supra allegatum*; Vndè inferunt in proposito DD. quod ad dignoscendum, an dos succedat, nec ne loco legittimæ, attendenda sit dispositio Statuti, vel Testatoris, ex quo percipitur, ꝙ vtrumque casum parificare intendunt, & in tantum successiuè concludunt dotem à Testatore relictam loco legittimæ succedere, in quantum Testator eam filiæ reliquerit, vel iure institutionis, vel expresso nomine legitti-
31 mæ, vt trad. Honded. *cons. 53. num. 12. lib. 2.* Thesaur. *decis. 159. nu. 4.* Rota apud Ludouis. *dec. 565. num. 5.* & ibi Add. Gratian. *cap. 882. nu. 36.* Marescott. *resolut. lib. pr. cap. 28. n. 6. 7.* vbi expressè supradictam distinctionẽ procedere etiã, ait, quando Pater dotẽ filiæ relinquit, & assentitur etiam Merlin. *d. quæst. 6. nu. 15. 16.* Nàm, vt inquit Bellon. *supra citata quæst. 15. sub nu. 90.*, censetur Pater id fecisse, vel vt aliquod præbeat erga filiam beneuo-

lentiæ suæ testimonium, vel vt illud legatum compensetur cum debito dotis, quod ex Statuto à suis hæredibus necessario debet adimpleri.

Quod autem Statuto nostro Lucensi attẽto legittima filiarum non succedat loco legittimæ iam pridem consulto, & serio cum di-
32 stinctione Castrens. *in l. Titio centum, 74. §. Titio genero. ff. de cond. & demonstr.* innixus non modo autoritati Merlini *d. tract. de legittima lib. pr. tit. 4. quæst. 3. per totum*, sed aliorum quoque plurium latè probaui in mea *Consultat. 14. lib. pr. ex nu. 20. vsq. in finem*, & potissimum Altogradi super nostro Statuto Lucensi *cons. 58. num. 5 6. lib pr.* hoc idem concludentis, & in simul Rotæ nostræ Lucens. apud Lepidum *decis. vlt. vers. Nec est verùm*, & sic pariter in dicta causa super quã *d. mea consultat. 14.* pro decisione confecta fuit, approbatum fuisse huiusmodi Statuti nostri interpretationem docetur, & à me ibi allegatis addi possunt Caren. *resolut. 33. nu. 5.* Sabell. *resolut. 60. nu. 2. 4.* Rota Rom. apud Celsum *decis. 289. nu. 5. & decis. 268. sub nu. 2. par. 8. recent.*

Verũ quoniã hic articulus frequẽter in hæreditatũ diuisione cõtingere solet; Ideò placuit Dñis sup eius speculatione longiùs insistere, & ei⁹ cõsequentiã vno vel altero modo decisi attẽtiùs perpẽdere; Et propterea addebatur, ꝙ etiã si recipiẽda foret ea Belloni sentẽtia, quã ipsemet, vti dixit, existimat difficile nimis, vt à Iudicibus approbetur, & cõcesso millies, quod ea esset verior, & in iudicãdo recipiẽda, non tñ ex ea resultaret, vti creditur, quod detracta legittima masculorum, ex reliquo posteà hæreditatis detrahendę forent fęminarum dotes, quià nec Bellonus, nec alius vnquam ex Iurisperitis hoc dicere tentauit; vndè cautè intelligendum est, quo fine disputetur à Doctoribus suprà discussa conclusio, an nempè dos loco legittimæ succedat, vel nõ, & quid ex vna vel altera opinione resultet in fauorem masculorum.

Clarum enim est, quod iuxta filiorum numerum legittimæ quoq; quantitas maior, vel minor ex hæreditate detrahitur; Si enim filij sint quatuor, vel pauciores, legittima eo-
33 rum triens erit, id est tertia pars hæreditatis, si verò sint plures vltrà quatuor, quotquot sint, legittima constituenda est in semisse, idest medietate totius hæreditatis, vt est textus in *Auth. Nouissima C. inoffic. Testam.* Statutum verò nostrum in *cap. 8. lib. 2.* ius comune cor-
34 rigendo statuit, quod si fuerit vnus filius, sit eius legittima triẽs, si verò duo, semis, si tres,

aut plures, quotcumque fuerint, Bes, idest duę tertiæ partes totius hæreditatis; Verum quià quandoq; contingit, quod ex filijs masculis vnus tantummodo supersit, & sic eius legittima esset solummodo triens, vel duo forte, & legittima esset iuxta Statutum semis, & iuxtà Ius Ciuile comune triens; Si verò adessent aliç fæminæ ex Statuto à successione exclusæ, dubitatum est, an sicuti dictæ filiæ fœminę exclusæ sūt à Statuto ab vniuersali successione fauore fratrum, possint ità masculi earumdem suarum sororum personis vti ad augendum numerum filiorum, vt ità quoque aucto filiorum numero augeatur eorum masculorum legittima de triente ad semissem iuxta ius comune, vel de semisse ad Bessem iuxtà Statutū, & tunc intrat disputatio, an dotes detrahi debeant tanquam æs alienum ex toto cumulo hæreditatis, antequam detrahatur legittima, vel potiùs sit priùs detrahenda legittima cōputatis in numero filiorum etiam fœminis, & de ipsa posteà legittima in quantitate aucta propter concursum filiarum detrahenda sit dos ipsarum filiarum; Ità vt earum congrua dos, vel à Patre relicta sit in ea portione, quæ sibi contingeret pro sua rata legittimæ detractæ, & diuidendæ cum masculis, tunc quod supersit, cedit in beneficium fratrum; vt exēpli gratia, hæreditas est de tercentum, sunt duo filij masculi, & vna fœmina, legittima portio masculorum, quia sunt duo, esset medietatis tantùm hæreditatis iuxta Statutum; Et sic detraherentur pro legittima scuta centumquinquaginta, ad commodum tamen, fauoremq. masculorum concessum est, vt filia fœmina cōcurrat etiam ipsa cum duobus fratribus, & augeat numerum filiorum, vndè ex eius concursu in casu proposito augeretur legittima masculorum de semisse ad bessem, & sic legittima esset de scutis ducentum; Quæ scuta ducentum si diuidi deberent inter duos fratres, & sororem, portio sororis esset scutorum *66.* 13. 4. Supponamus ei relictam à Patre fuisse dotem scutorum quinquaginta tantùm, eā tantum consequeretur à fratribus, & reliqua scut. 16. 13. 4. ipsorum fratrum commodo accrescerent; Prout è contra si dos filiæ fœminæ legata à Patre esset scutorū centū, fratres ei soluerent dicta sc. 66. 13. 4. tantū, quæ sibi pro sua legittima contigissent, reliqua verò scut. 33. 6. 8., quæ deficiunt ad cōplendam dotem sibi legatam, detrahenda forent post detractam legittimam ex residuo hæreditatis. In quà quæstione iuxta relatam comuniorem opinionem à Merlino, cum dos ex Statuto non succedit loco legittimæ sorores non concurrūt cum fratribus in legittima ad effectum postea detrahendi ex eadem legittima dotes, sed ipsæ dotes detrahendæ sunt priùs ante legittimam de toto cumulo. Bellonus verò licet dicat Merlini opinionem esse veriorem, ipse tamen contrariam substinet, nempè quod siuè dos ex Statuto succedat loco legittimæ, siuè non, semper fœminæ concurrant ad faciendū numerū cum masculis in detrahenda legittima, & posteà sint detrahendæ dotes fœminarum, & in hoc solùm consistit inter Merlinum, & Bellonum discrepantia.

Sed cessat hæc disputatio in casu nostro, quia filij sunt tres, & sic non egent concursu sororis, vt augeant legittimæ quantitatē, quia stante Statuto cum filij masculi sunt tres, vel plures detrahunt pro legittima duas tertias partes hęreditatis, & sic totus ille fauor masculorum consideratus à Doctoribus consistit in hoc, vt, si velint, possint admictere fœminā in cōcursu legittimę, vt ex eà aucto filiorū numero augeatur pariter legittimæ portio, verùm qñ filijs masculis non expedit, quia etiā fœmina computata nō crescit legittimæ quātitas, (vel quia semper consequi debeant eandem portionem fœminis etiam non computatis, & hic est casus noster, quia cum filij sint tres, aut computetur, vel non computetur fœmina, non ampliùs, quā duæ partes hęreditatis inter omnes distribuendæ erunt pro legittima, quia Statutum præfatum in cap. 8. lib. 2. disponit, *Quod si fuerint tres filij, aut plures quotcumque fuerint, sit eorum legittima bes, idest duæ partes de tribus partibus bonorum)* tunc ille fauor cessat.

Et hic est casus propositus à Merlino *de legittima lib. pr. tit. 4. aliàs allegatus quæst. 6. nu. 11.* vbi duæ afferuntur DD. opiniones.

Vnà, quod hoc casu dos detrahatur tanquam æs alienum de toto cumulo; Alia verò contraria relata *nu. 12.* Ad quas conciliandas *nu. 13.* ponit distinctionem aliàs allatā, quod si ex Statuto dos loco legittimæ non succedit de toto cumulo detrahantur dotes, cui opinioni contradicit Bellon. *citato cap. 6. quæst. 15. nu. 66.* quod nempè dos non debeat detrahi tanquam æs alienum.

Sed nec Bellonus, nec Merlinus, nec alius quisquam dicit, quod dotes fœminarum detrahi debeant de hæreditate, postquā est detracta legittima, sed quod de ipsamet legittima detrahantùr; Vndè sic per ista ferè verba concludit Bellon. *loco citato nu. 67. Quamobrem verius est, quod siue Statutum excludat dotatam, siuè non dotatam, quam mandet dotari,*

eandem

eandem semper faciendam esse legittima computationem; Ita ut definiatur triens, aut semis pro numero masculorum, aut fœminarum, quæ dotari debent, & detractis dotibus ex ipsa legittima portione residuum masculis applicetur. & sic clarũ est, quod voluit solùm Bellonus, quod semper dotes fœminarum detrahantur ex ipsa legittimà, in quà detrahenda computentur fœminæ, si opus est, ad augendum numerum, & sic etiam quantitatem legittimæ.

Sed, quod magis est, hic, ni fallor, contra proprium commodum laborat D. Cæsarius; In tãtum enim Doctores aliqui voluerunt priùs dotes ex vniuerso patrimonio ante legittimam detrahi, in quantum existimauerũt hoc redundare in vtilitatem, & Beneficium maius eorumdem filiorum, quàm si ex eorum legittima detrahendæ forent. Sic .n. Merlin. *d. quæst.6. nu.11.* proponit quæstionem ibi. *Hoc casu quod fauore masculorum, &c.* quod dos detrahatur priùs tanquam æs alienum, deindè, &c. Contrariam verò sequentes, & ibi relatam *nu.12.* negant hoc masculis Beneficium esse concedendum, nempè vt detrahantur ante legittimam, & Merlin. eas conciliat adhibita distinctione, an per Statutum dos succedat loco legittimæ, vel non, quod Bellon. impugnat, vt dixi, & omni casu credidit detrahendas esse dotes de portione legittima filiorum, quia sic; vt inquit, erit maior fauor masculorum.

Quòd certè si reducatur ad praxim verissimũ esse cõperietur, nẽpè vtiliùs forè masculis, quod legittima priùs detrahatur ante legittimam, quã si detractà legittimà ex toto asse, ex eadẽ legittima legata dos assignetur sorori.

Ponamus enim hæreditatem, de qua agitur, esse scutorum triginta milliũ, si ex ea detrahantur scut. ter millia pro dotibus de viginti septem millibus, quæ remanent, legittima trium filiorum erit de 18. millib⁹, de qua portione vnicuique ex filijs contingent scuta sex millia.

E contrà verò nõ detractis antea dotibus legittima filiorũ erit scutorum viginti milliũ in totum; ex hac portione detractis pro dotibus sororis scutis ter mille remanẽt diuidenda scut. 17. millia, quorum trium fratrũ erit, de sc. 5666. 13. 4., & ita minus in sc. 333. 6. 8. quam si prius dotes de toto cumulo detrahantur.

Et ità verùm semper erit, quoquomodo res habeatur, quod aut dotes de toto cumulo ante legittimam detrahendæ erunt, vt æs alienũ, vel de ipsà legittima, si masculis expedit, vt cum eis fœminæ sorores concurrant. Quod non est detrahẽda dos ex hæreditate post detractam legittimam, sed vel ex ipsa legittima antea detracta, vel ex ipsa hæreditate antè tamen detractionem legittimę. Aliàs enim, si post detractam ex toto hæreditatis cumulo legittimam portionem, ex eodem residuo iterùm dotes essent detrahendæ, Pater non posset liberè de tertia parte sui patrimonij disponere, sed teneretur bessem iuxta Statutum tribus filijs relinquere, & insuper dotes filiabus; quod statuentium intentioni repugnat, qui voluerunt quidem fœminas fauère masculorum excludere, & masculis fauère in prçiudicium fœminarum, transferendo in masculos eam partem successionis, quæ iure comuni debuisset àd filias pertinere. Nullatenus autem fuit eorum mentis arctare Patrem ad reliquẽdum filijs plus quam legittimam portionem, vel ei facultatem adimẽdi liberè, & integrè disponendi de tertia parte suæ hæreditatis, prout accideret, si vltrà legittimam, quæ consumit duas tertias partes, dotes insuper ex alia tertia parte iuris necessitate detra-
35 hendę forent, vt benè ex Cuman., Corn., Fulgos., Roman., & Socc., & alios plures tradit videndus Honded. *cons.63. nu.123. 124. lib.pr.* & benè concludit Peregrin. *de fideicommiss. art.38. nu.24.* & præcipuè *vers. Secundo quia, &c.* vbi quòd aliàs sequerentur absurda intollerabilia, nàm filiæ haberent de paterno asse dotes, filij masculi ex sua, & sororum persona detraherent integram legittimam, & sic ferè totum patrimonium in detractionibus exhauriretur, & infra etiam in vers. *Tertio considerabam, &c.* ait; Quod mens Statuentium fuit præhonorare masculos fœminis in successione, non autem adeò restringere, & coarctare pòtestatem parentum in Testando contra Iuris comunis dispositionem, quos & alios plures adducendo idem firmat Bellon. *d. cap.6. nu.31. 32. 38. 43.* & clariùs *nu.57. 58.* & latiùs *nu.59.*

Pro quantitate verò dotium, & corredorũ in summa scutorum termille quatuorcentum per nos taxata decernenda, quamuis probationes factæ coram Nobis in processu satis sufficerent, Arbitrio tamẽ simul vsi sumus Iudicibus in dotiũ congruitate declaranda con-
36 cesso, quòd ex textu *in l. si filia pater, 43. ff. de leg.3.* communiter Doctores approbãt, vti prçcœteris testantur Dec. *cons.26. nu.4.* Honded. *cons.10. nu.31. 34. vol.pr.* & signanter Menoch, *de arbitr. casu 149. num.34. 38.* Thesaur. *dec. 192. nu.pr.* Barz. *decis.127. nu.3* & alij plurimi relati à Fontanell. *de pact. nupti claus. ful.5. Gloss.7. par.pr. per totam.* Quod Arbitrium

 trium

Testatoris, quæ tamen ad hunc effectum non
46 non sufficiat, cùm ea tantum substineatur in vim legati ex doctrina Bart. *in l.cum quis decedens* §. *Codicillis ff. de leg.3.* Alex. *cons.* 45. *nu.*11. *lib.pr.* cum alijs apud Merlin. *de legittima lib.2. tit.pr. quæst.9. num.* 14. 16. etiamsi huiusmodi confessio fuerit emissa in Testamento, & in articulo mortis Mangil. *de imput.*
47 *quæst.3. nu.39.* & post alios firmat Merlin. *d. tract. de legitt. d. quæst.9. nu.* 18. & præcipuè cum agatur de localibus non exigui valoris, vndè multò minus præsumitur donatio, sed potiùs data ad vsũ, vt sic proprietas remaneat
48 penes maritum, & eius hæredes. Bart. *l.pr.* §. *Nec Castrense nu.*10. *ff. de collat. Bonor.* Fõtanell. *de pact. nuptial. claus.6. Gloss.* 3. *par.* 6. *nu.*76. Mantic. *de tacit.& ambig. lib.*20. *tit.pr. nu.*19. & 20. Rota *decis.*34. *nu.* 14. *par.* 11. *recent.* Iudicium tamen nostrum præcœte-
49 ris efficacius conuicit dispositio Statuti nostri *in cap.32. mandãtis quod omnia donamenta facta ab Agnatis, vel cognatis, seu Amicis mariti viro donata intelligantur, & nihil exinde maritus, vel eius hæredes restituere, vel soluere compellantur.* Vndè cum torquem auream, de qua principaliter agebatur, nõ negaretur, Imò D. Testator in eodem suo Testamento fassus sit, donatam fuisse à D. Mario Patre D. Francisci Mariæ D. Lauræ suæ nurui, sequitur effectam fuisse propriam ipsius D. Francisci Mariæ, quam si postea in Testamento donare voluit vxori, tanquam legatam inspiciẽdam esse non dubitatur, & ideò in diminutionem legittimæ non esse ex corpore hęreditatis detrahendam, prout non detrahi mandauimus.

Prætereà deductũ fuit ab Hæredibus plures, & haud modicas pecuniarum quantitates scutorum quadringentorum summam ferè excedentes erogatas fuisse à D. Francisco Maria Patre pro comparanda D. Cęsareo filio dignitate Canonicatus in Cathedrali nostra Lucensi, in expeditione nempè Litterarum Apostolicarum, & in vestibus, & indumentis pro ipsius dignitatis consuetis ornamentis quotidie necessarijs, quas tamen non fore in suam legittimam imputandas constanter asserebant præstantissimi D. Cæsarij Aduocati, quia cum huiusmodi expensarum genus nõ magis ad filij, quam Patris, totiusq; familiæ decus, dignitatemq. augendam pertineat, donatæ censeantur à Patre, nec propterea eidem filio sint imputandæ, vndè in
50 proposito Vlpianus *in l.pr. ff. de collat. bonor.* §. *Nec Castrense in finalibus verbis*, ait quod si datum filio à Patre dignitatis nomine conferendum in comune sit, *Hoc sic interpratandum est, vt non solum oneretur is, qui dignitatem meruit, sed comune sit omnium hæredum hoc debitum*, & præcipua adhoc magis præcisè probandum asserebatur doctrina Bartoli *in d.* §. *Nec Castrense sub nu.4. vers. Dico ergo*, vbi sic concludendo inquit. *Dico ergo, quod quędam est militia, quæ non potest vendi, nec ad hæredes transmitti, vt pote Pater expendit, vt filius habeat præbendam Ecclesiasticam, vel Episcopatum, certe hoc in collationem non venit, nec in quartam imputatur.* Tres afferendo sui dicti rationes. Primam nempè, quià hoc videtur peculium quasi Castrense, secundam, quia per collationem fit translatio in alium, sed ista, quæ cohęrent personæ, nõ possunt in alios trãsferri; Tertiam tandem, quia huiusmodi dignitates non videntur respicere commodum pecuniarium, quam Bartoli doctrinam sequi vidẽtur Salyc., Fulgos., Castr., & alij in explicatione *l.omnimodo* §. *imputari C. de inoffic. Testam.*, & præcœteris Bald. *ibi nu.*3. & Ias. *in l.filiũ nu.*3. *C. de collat.* Rol. *cons.* 11. *nu.*25. *lib.*2. Crass. §. *legittima q.* 28. *n.*5. Mãgil. *de imput. q.*33. *n.*9. vbi post alios plures in proposito ait, ꝙ nec expensa pro consequendo Beneficio, nec ipsum Beneficium subiacet collationi, & multò minùs imputationi in legittimam, & idem confirmat Vasq. *de success. creat.* §.30. *quæst.*2. *nu.*216. Giouagnon. *respons.*94. *nu.*28. *lib.pr.* vltrà relatos à Merlin. *de legitt. lib.*2. *tit.*2. *quæst.*21. *nu.*10. Barri *de success. lib.*14. *tit. de collat. tit.*4. *n.*18. & benè Michalor. *de fratribus par. pr. cap.*23. *nu.*9. vbi post adiectas rationes, respondẽdo obiecto, quod fieri solet, quod si non ipsa dignitas, & Beneficium, saltem expensæ factæ pro eo assequendo imputari debeãt, ait, quia id, quod fuit principaliter acquisitum, quod est ipsum Beneficium, non autem impensa considerari debet, quæ facta occasione acquirendi Beneficium Ecclesiasticum dicitur peculium quasi Castrense, & ideò neque conferri, nec imputari debeat, benè quoque Gomez. *ad legem 29. Tauri ex nu.*21. cum alijs apud Facundez *super Decalogo lib.*4. *cap.* 21. *nu.*5. vbi pariter ait, quod huiusmodi expensæ, vti accessoriæ Beneficij, sicut illud non imputatur, ita nec illæ, & de iure fatetur hãc esse verissimam sententiam, & pro ratione addit, quia huiusmodi expensæ pręsumuntur ex paterna pietate in filij commodum liberaliter erogatæ, vt in peculium quasi Castrense, & nõ solum pro filij decore, sed etiam pro ipsius Patris honorificentia, & domus exaltatione, quam rationem etiam adduxerunt Merlin.,

Vasq.

Vasq., Mangil., Michalor. locis supra alle-
gatis.
Et hæc etiam ab Aduocatis DD.hęredum
non impugnabantur, sed dicebatur, ita non
esse intelligenda, vt numquam, nulloque ca-
su imputandas esse firmandum absolutè sit, si
enim simpliciter, & indistinctè conclusio ad-
micteretur, aduersaretur comuniter receptæ
regulæ, quod imputationi fiat, vel non fiat
51 locus iuxta Parentum placitum, prout de co-
muni firmat Corn. *cons.200. nu.3. vers. Do-
minus Antonius, lib.3.* vbi ait, quod *l. Quoniã
Nouella* tacitã in se continet conditionem, si
pater velit imputari, non aliàs. Surd. *cons. 192.
nu.21. vers. Non etiam resistit,&c.* Mangil. *de
imputat. q.48. nu.27.* Merlin. *de legittima lib.
2. tit.2. quæst.pr. nu.24.* Et ideò explicari de-
bet adducta conclusio, vt dictarum expensa-
rum non fiat imputatio in casu, quo non con-
stet de contraria voluntate Patris, secus au-
tem si ipse voluerit imputari, quæ aliàs de iu-
re non essent imputanda, quià tunc omninò
imputari debeãt, cum voluntas Patris in hoc
imputationem, vel non imputationem con-
52 cludat iuxtà Bart. & alios *in l. In quartã ff. Ad
l. falcid:* Bero. *cons.49 nu.59. lib.pr.* Thomas.
de legittimat. nu.184. Mangil. *de imputat. d.
quęst.48. nu.28*, & in terminis idem Facun-
dez in contrarium allegatus *in cap.21. nu.2. in
fine* supponere videtur, quod stante volunta-
te Patris expensæ pro filio factæ in eius legit-
timam imputentur, quod ex mente Molinæ
firmauerat etiam *cap.20 preced. nu. 18.* & idẽ
pariter Valasc. *in praxi partit. cap.13.* in con-
trarium citatus *nu. 163.164.* de comuni testa-
tur, attendendam esse ipsius Patris voluntatẽ.
Et verè comunis est DD. sententia, quòd dum
clarè constat de voluntate Patris, quod filius
in suam legitrimam portionem imputet hu-
iusmodi pro eo factas expensas, tunc absque
dubio filius tenetur eas imputare, cum sola
paterna voluntas hoc efficere possit, & ita de-
53 ducitur ex textu in *l. qua Pater, 50., ff. famil.
hercisc und.* ibi. *Si non credendi animo Pater
misisse fuerit comprobatum*, vbi Bart. & Albe-
ric. *nu 2.* ibi, *si nullam fecit mentionẽ in Testa-
mento.* Rip. *l. In quartam nu.175. ff. Ad l. fal-
cid.* Castr. *cons.242. col.2. vers. Sed ista prę-
sumptio lib.2.* Peregrin. *de fideicomm. art. 36.
nu.130. in fine vers. Secus cum expressisset.* Mã-
tic. *de tacit. lib.13. tit.18. nu. 16.* Menoch. *de
præsumpt. lib.3. præsumpt. 30. nu.20.* Merlin.
*de legitt. lib.2. tit.2. quęst. 23. sub nu. 6. vers.
Ad contraria,&c.* ibi. *Quando manifesta Pa-
tris non obstat voluntas, à qua pendet præsẽ-
tis indagationis resolutio.* Rota Rom. *par. pr.
diuersor. dec.66. nu.5. & sub nu.7. vers. Non
obstat,&c* ibi. *Quia stante declaratione Testa-
toris apparet, quod animo credendi Pater ex-
pendit,* & eadem Rota *par. 5. recentior. decis.
54. nu.13.14.* ibi. *Et propterea illa Fumagioli,
& quotquot possint allegari, non est admittenda
quoties in contrarium apparet de voluntate sol-
uentis, quod non intellexerit donare.* & ibi rur-
sus. *Tamen si constet de voluntate Patris, quod
non intellexerit donare, tunc quidem imputa-
tur, & decis.242. nu.20,21.31. par.8. recent.,*
54 vbi Rota respondet obiecto, quod voluntas
ex interuallo à Patre declarata non suffrage-
tur iuxta aliquorum sententiam, & in cõtra-
riũ firmat huiusmodi declarationẽ fieri posse
etiam ex interuallo post factas expensas, & in
specie in Testamento postea condito ex tradi.
tis per Ruin. *cons 149. nu. 14. circa fin. vers.
Et quamuis voluntatem vol.3.* & D. de Luca
*in tractat. de legittimà, & detract. discursu 24,
nu. 6. 7.*
Comuni igitur Partiũ consensu eo redacta
est causæ difficultas, vt videretur, an verè cõ-
staret de volũtate Patris, quod hæ expẽsæ D.Cæ-
sario in suã legittimã imputarentur. Quã dd.
Hæredes nõ ex alio desumi docuerunt, quam
ex Testamento eiusdem D. Francisci Mariæ
Patris, vbi mandat D. Cæsarium in suam
partem hæreditaris, in qua vna cum cœteris
fratribus fuerat institutus, eas capere debere.
Verùm sicuti visum fuit Dñis ex tali dispo-
sitione clarè resultare, quod D. Cæsarius
eas cõferre, & in suam hęreditariã partẽ reci-
pere, & cõputare deberet, quando hæreditatẽ
adire paternam voluisset, ita quoq. è contra
nullum in eã verbum legi de imputatione ea-
rumdem expẽsarum in suam legittimam, casu
quò repudiata Patris hęreditate legittimã tã-
tũmodo consequi voluisset, prout euenit, & sic
verè loquitur Testator, & id disposuisse cer-
tum est eo tantùm casu, quo omnes tres filij
hæredes æqualiter instituti in vniuersa hære-
ditate succederent, in quibus, & diuersis à
præsenti terminis propriè locum sibi vindi-
cat collatio; Ad eam enim inducendam necel-
54 sariò requiritur, ut omnes, inter quos collatio
fieri debet, ad vniuersalem successionem as-
pirent, vt apud Thomat. & ab eo relatos *dec.
50. nu.133. 134.* & ex eodem Iure ad eamdẽ
admittantur, vti prosequitur *nu. 142. & 143.*
Cum igitur de imputatione, aut non imputa-
tione in legittimam nihil Testator dixerit,
licet collationem in portionem hæreditariam
mandauerit, nihil ex hoc quoad legittimam
resultat; Licet enim valeat argumentum ne-
gatiuum, quod scilicet non confertur, nec
minus

minus imputatur, non tamen valeat argumētum affirmatiuum, hoc nempè confertur, ergo
56 etiam imputatur, vt probat textus *in l. Illud 20. vers. Hęc autem regula. C. de collat.*, & ibi Dec. *nu.1.2.* latè Fontanell. *de pact. nuptial. clausul.4. Gloss. pr. nu.49.*, quià, inquit, multa conferuntur, quæ in legittimam non imputātur, cum faciliùs collatio fiat, quam imputatio, & quoniam ea, quæ imputantur, sint magis onerosa, cum ab hæreditate excludāt, quæ verò conferuntur suam recompensationem recipiant, cum ad successionem aditum apetiant, & cum his assentitur Mangil. *de imputat. in præfat. num.10.11.* & conferunt tradita apud Andreol. *contr.15. nu.75.* Rota apud Seraphin. *dec.569.* & iterùm *in dec.457. nu.2. par.14. recent.* Barbos. *in Arg. locor. commun. loco 19. per tot.* Vndè cum de legittima, & in eius imputationem mentionem, aut verbum aliquod non fecerit Testator, quicquid de collatione, aut imputatione in partem hęreditatis dixerit, non potest extendi ad legittimam, quæ semper specialem expressionē requirit, vt aliquod onus, aut grauamen reci-
57 piat Peregrin. *de fideicomm. art.36. n.82.* Merlin. *de legittima lib.3. tit.2. quæst.9. nu.pr.* Cyriac. *contr.148. nu.4.* Andreol, *controu. 175. num.4.*

Multòq. minùs censuimus in eius legittimam imputandū esse capitale annui redditus scutorum 56., constituti super suis bonis à Dño Francisco Patre pro dote simplicis Beneficij, quod erexit cum reseruatione Iuris Patronatus, & cum declaratione, quod fundus eidem Beneficio assignatus annui redditus scutorum 46. post obitum primi Rectoris, & illo resignante post obitum resignatarij ad primęuum statum prophanum, &
58 pristinā libertatem, & ad ipsum fundatorem, & eius hæredes rediret, & eidem Beneficio solùm tùnc remaneret addictus alter fundus annui redditus scutorū decem; Ad q͂ sic fundatum Beneficium Pater præsentauit D. Cęsarium, qui successiuè institutus illud permutauit cum Canonicatu in Cathedrali, quo in pręsenti fruitur; Vndè prætendebatur, quod hoc Beneficium Ecclesiasticum, quo permutationis titulo tradito Canonicatum adeptus est, in suæ legittimæ æstimationem computaretur, quod assentiri nolumus; Non modo, quià Pater purè, & liberè hoc Iuris patronatū Beneficium erexit nullaļ alia constituta causa, nisi vt suæ pietati satisfaceret; prout ità etiam postea absq. aliqua declaratione ad illud sic vt suprà fundatum D. Cæsarium filiū instituit; sed etiam quia huiusmodi Beneficia non sunt sua natura imputabilia, quia non possunt ad proprios hęredes tranimicti, quæ autem non sunt alienabilia, & tanquam patrimonium proprium nequeunt à filio ad hæredes transmicti, nec etiam possunt à Patre in legittimam filio imputari vti suprà *nu.6.* dixi, & latiùs in his terminis probaui in mea Cōsult. 155. *lib.2. nu.16.17.* vbi potissimè hanc materiā similium rerum imputationis discussi, & præcipuè de assignatis filio titulo Patrimonij, vt ad Sacros Ordines promoueatur, agitur. Aliàs sequeretur absurdum, quod cū ipsius Beneficij bonorum proprietatem, & dominiū alienare nō valeat, sed fructus tantū ex eò percipere cōcedatur, donec viuat, sequeretur, inquam, quod in fructibus suam legittimam consequeretur, cum manifesto etiam periculo eam amittendi, si fortè superstes non fuisset tot annis, quot necessarij forent, vt fructus perciperet æquiualentes summæ sibi debitæ legittimæ portionis, quod ideò fieri non
59 potest, vti latissimè à me probatum, & discussum fuit in Consultæ. 152. *lib.2.* & præcipuè *nu.18.19.20.* quibus sufficiat remissio. Declarauimus tamen eumdem D. Cæsarium teneri pro rata & quātitate bonorū, quæ sibi pro sua legittima contingunt, subire onus dicti annui redditus scutorum quinquaginta sex, cui hæreditas paterna pro dicto Beneficio, & eius Rectore est obnoxia.

Et vt omnis vlterioris turbationis occasio inter fratres tolleretur in posterum, opportunum quoq. duximus non modo ipsam legittimæ portionem, & quantitatem liquidare, sed pro ea etiam satisfacienda bonorum qualitatem, & quantitatē, prout fecimus, designare; licet enim singula hæreditatis corpora regulariter videantur hoc onere affecta, arbitrariū tñ est Iudici, ne tota hæreditas inutiliter dilaceretur, in vno, vel pluribus corporibus, nec de melioribus, neq. peioribus totā
60 legittimam, prout æquius, & commodius, & tàm hæredibus, quàm ipsi filio magis expediens existimabit, assignare, iuxta traditam à Merlino regulam *in d. tract. lib. 5. tit.3. quæst. 11. nu.2.3.* & ab arbitrio discreto Iudicis modum, & formam assignationis huiusmodi totā pendere tradit etiam Amat. *resolut.56. nu.30.* & Rota *dec.335. sub nu.pr. par.4. recent. & in decis.198. nu.16. par.7. recent.* firmat, quod & si legittima ex singulis corporibus hæreditarijs debeatur, ne tamen contingat scindi substantiam vniuersi patrimonij, in vno, vel pluribus corporibus assignari valet, quod idē etiam confirmauit *in decis.336. nu.20.21.22. par.9. recent.* quicquid sit, quando agitur de

de alienatione facta à filio fideicommissario in causam legittimæ, tūc enim faciliùs substinetur electio filij in bonis bona tamen fide ab eò alienatis Rota Rom. *dec.265.n.6. par.10. rec.* Et hinc est, quod nullam portionem deducē-
61 dam putauimus, ex ampla, tùm librorum copia, tum scriptorum Vetustate, & non tantùm Medicinæ, sed Studiorū, & eruditionum omniū melioribus Professoribus referta, & ideò exteris quoq. notissima, & celeberrima Bibliotheca Patris, ne corpus Nobilissimum aliquo, & principali membro diminueretur, & ne D. Marium fratrem, qui eiusdem Medicinæ, curandiq; corporis morbos peritiam profitetur, & diligenti studio à primis Adolescētię suę incunabilis maturo Iudicio, & senili prudētia exercuit, & modo summo cū plausu prosequitur & exercet, & vna pariter cœterarum Patris eruditionum, & Virtutum hæres remansit, adeò valido priuaremus subsidio, & spoliaremus ornamento; Eiusdem tamen Bibliothecæ æstimationis in cōputo hęreditatis ad statuendā legittimæ quantitatē ratio-
62 ne habita iuxtà traditionē Gratian. *disceptat. cap.54. nu.51.* vbi quod hic est vnus ex casibus, in quo aliud pro alio solui potest.

Ex quibus rationibus Iustitiam, & aequitatem comprobari credidimus laudi nostri. Cuius
63 *Authenticum Instrumentum habetur in Actis, seu Prothocollo Ser Benigni de Iustis sub die 15. Mensis Decembris Anni 1675.*

Pro Comite
PETRO DE CARRETTIS.

SVMMARIVM.

1 *Bonis fideicommissi bona fide tàm fideicommissarij, quam emptoris alienatis emptor non tenetur ea restituere, sed grauatus pretium, aut alia bona subrogare tenetur, & grauato existente non soluendo emptor pretium, nō autem bona tenetur restituere. Contrariū 5.*

2 *Pro are alieno Testatoris bona fideicommissi licitè alienantur. & nu.8. limita nu.9. 10. & 11.*

3 *Nec potest substitutus etiam oblato pretio bona pro tali are alieno alienata ab emptore reuocare.*

4 *Maximè si facta sit alienatio coacte, & vrgente creditore in Iudicio.*

6 *Emptor bonorum fideicommissi, seu fideicommissarius non tenetur restituere pretium, quo emit, sed iuxtà æstimationem eo tempore, quo conuenitur. Contrarium nu.12.13. & seq.*

7 *Creditor habet electionem in bonis debitoris pro suo credito.*

13 *Verus hæres non habet actionem vindicādi bona fide alienatas res hæreditarias à putatiuo hærede, sed tantum ad pretium receptū & in quantum factus est locupletior vēditor.*

14 *Iusta æstimatio bonorū detractorū à filio grauato pro sua legittima attenditur iuxta valorem temporis factę detractionis non autem restitutionis fideicommissi.*

15 *Emptor bonorum fideicommissi conditionalis, in quibus postea successit, repetit pretium datū, non autem quod valet tempore successionis, & nu.16.*

17 *Fideicommissarius tenetur refundere pretium bonorum alienatorum, quod recepit, non autem, quod minus valent tempore restitutionis & num. sequent.*

18 *Rim. Iun. cons.324. declaratur.*

19 *Ad quem pertinet rei augumentum, ad eundē pertinet diminutio.*

20 *Oppositum in opposito idem operari debet, quod propositum in proposito.*

21 *Peregrin. art.40. nu.39. declaratur.*

22 *Gabr. cons.44. lib.2. declaratur.*

ARGVMENTVM.

Quęstio resoluitur non minus pulchra, quam difficilis. An nempè alienatis per hęredem grauatum fideicommissi bonis teneatur emptor, vel hæres grauati pretium, vel alia bona subrogare iuxta ęstimationem, & pretium in alienatione datum, & receptum, vel iuxta æstimationem, quā valent alienata bona tempore purificati fideicommissi, & petitæ restitutionis.

ADSIT

Digitized by

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLVI.

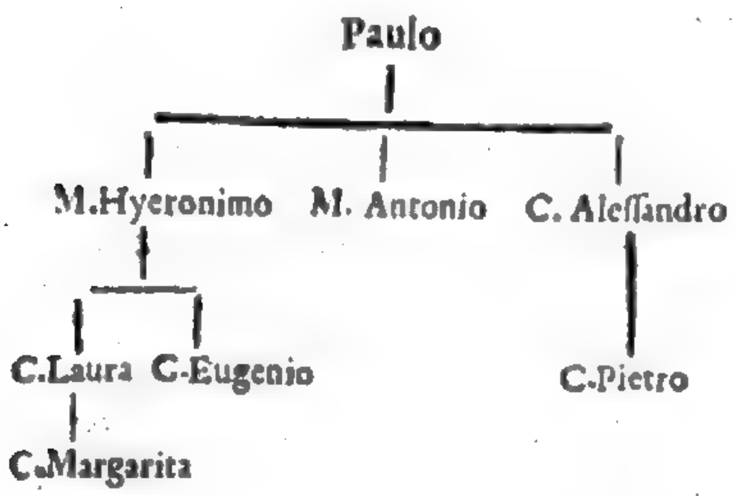

QVamuis Marchio Antonius de Carrettis Instituto in suo Testamento sibi Hærede vniuersali Comite Eugenio ex Marchione Hyeronimo fratre Nepote primogenituram erexerit duarum suarum domuum, cum viridario, & Rure, vt ait, & in ea primo loco vocauerit eũdem C.Eugenium, & ei substituerit filios suos primogenitos in infinitum, dictiq; C. Eugenij linea extincta in eadẽ primogenitura substituerit C. Petrum alterum ex C. Alexandro fratre Nepotem, & eiusdem pariter primogenitos; Accidit, quod eodem Marchione Antonio Testatore, & fideicommittente defuncto vxor eius conuenerit C. Eugenium hæredem pro restitutione suarum dotium, In quò Iudicio obtinuerit assignari, seu adiudicari sibi insolutum præfata bona, licet fideicommisso particulari commemoratę primogenitutę subiecta ad limites sui crediti dotalis non dissentiente, nec se opponente adiudicationi dd. bonorum speciali fideicõmissi vinculo à Testatore alligatorum C.Eugenio tunc primo fideicommissario, & hærede simul vniuersali, nec offerente satisfactionem crediti in alijs bonis hæreditarijs, vt audio.

Post aliquorũ verò annorũ decursum vita functo C.Eugenio nullis relictis descendentibus, & sic in totum extincta sua linea venit casus substitutionis, & vocationis C Petri in primogenitura præfata, quam cum suis bonis spoliatam repererit, ne inani nomine, & titulo fideicommissarij fungeretur, In Iudicium vocauit Comitissam Margheritam ex sorore neptem, & hęredem vniuersalem C. Eugenij hæredis vniuersalis March. Antonij, & ab eò restitutionis onere grauati, vt cõpelleretur ad redimenda dicta bona primogenituræ pro restitutione dotis vxoris Testatoris alienata, vel cum pretio, aut alijs bonis æqualis æstimationis eandem primogenituram replendã, prout obtinuit; De re igitur Iudicata exequutioni mandanda agebatur, nec abnuebat D. Comitissa hæres præfata eidem primogenituręsupponere alia bona, verum in quantitate, & valore orta est inter eos contentio.

Nàm C.Petrus fideicommissarius instat assignari bona æqualis æstimationis, & valoris cum eo, pro quo fuerunt tradita, & adiudicata insolutum bona primogenituræ Testatoris uxori, è contrà verò hæres intendat alia subrogare bona iuxtà valorem tantummodo præsentis temporis eorundem bonorum à Testatore primogeniturę subiectorum, in hoc non modicum suum interesse prospiciẽs, quippe bona prædicta à die mortis Testatoris, & factę assignationis eorum natura, aut temporum conditione, vel fortè casu aliquo longè ęstimatione decreuerint.

Fateor, vbi primum facti series mihi reddita fuit, mente concepisse in hoc Iuris articulo aliquas C. Petri intentioni aduersari posse difficultates mihi insinuatas ab ijs, quæ primo studio occurrerũt Doctorũ, ratiocinationibus, imò doctrinis in haud dissimili, vt videbatur, casu firmãtib⁹, attẽdi debere æstimationem præsentis, non autem anteacti tempo-
1 ris, cum enim Iurisconsultus Scæuola *in l. fin. §. fin. Maritus uxorem ff. de leg.* 2. proposito dubio, si hæres prædium hæreditarium, quod Testator cum vniuersali sua hæreditate fideicommissi oneri, & restitutioni subiecerat, vẽdiderit, tàm hærede venditore, quam emptore huiusmodi grauaminis ignaris, quæstionem postea mouet, an huiusmodi venditio queat post obitum hæredis grauati, qui alienauerat, à successore in fideicommisso retractari, & bona fideicommissi alienata vendicari ab emptore, & quæstionem decidendo respondit, propter iustam ignorantiam, tàm hæredis, quàm emptoris hæredem grauari, vt fundus apud emptòrem remaneat, fideicõmissario pretium dare; Vndè conclusionẽ ortum habuisse comuniter approbatã, quod vẽditis per grauatum fideicommissi ignarum eiusdem fideicommissi bonis, non liceat substituto fideicommissario ipsa bona ab emptore repetere, sed ab hærede potiùs grauati eorumdem bonorum pretium assequi debeat, & quatenus ipse hæres non fuerit repertus soluendo, tunc solum cõuertere possit Actio-

nem contra bona pro eis vindicandis ab emptore, cui tamen liceat, prout hæredi, si velit, oblato pretio fideicommissarium à vindicatione bonorum excludere, vti tradunt communiter DD. Gabr. *cons.* 118. *nu.* 3. *lib. pr.* & *cons.* 44. *nu.* 9. *lib.* 2. licet ipse teneat contra comunem eo casũ, cũ hæres non est soluẽdo, cogi posse emptorem ad restituendum bona, nec ei competere Iùs. quod hæredi competebat, offerendi pretium, in quò comuniter à DD. reijcitur, vti pręcipuè apud Viuium *de-*
2 *cis.* 516 *nu.* 21. & *seq.* Franch. *dec.* 298. *nu.* 8. Peregrin. *de fideicomm. art.* 40. *nu.* 38. vbi sub *nu.* 39. *vers. Cum autem, &c.* idem ampliàt in alienatione rei particulari fideicommisso subiectæ. Odd. *de fideicomm. ex prohibit. alienat. q.* 47. *nu.* 71. 72. 73. Barbat. *de fideicomm. p. pr. cap.* 8. *sub nu.* 159. cum alijs pluribus apud Fusar. *de substitut. quæst.* 556. Quẽ casum non ille nostro dissimilem dici posse videbatur; Cũ hæres si nõ ignorãtiæ causà defendi posset, nec ignarus primogenituræ, qua prędicta bona fuerant grauata, saltem ex iustiori causa, & à legibus approbata, vel inuitum alienationi, & adiudicationi prædictæ insolutum consensum accomodasse Iudicis autoritate coactus fuit, cum bona fideicommittentis pro ipsiusmet ære alieno complẽdo licitè alienari ab eius hærede valeant. ex Text. *in l. peto* §. *prędium ff. de leg.* 2. quia, inquit, Gabr. *cons.* 118. *nu.* 4. *lib. pr.* necessitas alienationem aliàs illicitam reddit licitam vna cum latè traditis apud Peregrin. *de fideicomm. art.* 40. *num.* 18. 20. 21. & latius apud Fusar. *de subst. quæst.* 541. *nu. pr.* & *seq.* adeò vt, nec fideicommissarius etiam oblato precio possit ea vindicare,
3 vt in puncto bonorum ab hęrede alienatorũ pro restitutione dotium trad. Peregrin. *d. art.* 40. *nu.* 27. vbi sic iudicatum pluries vidisse testatur, & clariùs in his terminis, quando data sunt vxori fideicommittentis pro restitutione dotium *art.* 42. *nu.* 23. 24. & firmant allegati à Fusar. *d. quæst.* 541. *num.* 10. Maximè cum facta est alienatio vrgente creditore, &
4 in Iudicio hęredem pulsante. Gabr. *d. cons.* 118. *nu.* 5. *lib. pr.* Peregrin. *d. art.* 40. *nu.* 25. & melius distinguit *nu.* 28.

Quia tamen Scęuola Iurisconsultus *in d.* § *fin.* non declarauit, de quo pretio intellexerit, an nempè de pretio tempore factę ab hęrede alienationis, an vero de pretio tempore factę à fideicommissario petitionis, cum simpliciter dixerit, fideicommissario pretium dari debere, & ita ibi Accursius dubium nec soluẽs nec proponens in figuratione casus tantum modo conclusit æquiuocis verbis. *Pretium autem fundi potuerunt petere dicti fideicommissarij ab hęredibus dictæ vxoris.* Hinc est, q in contingentibus casibus fuit inter DD. de huiusmodi quantitate prætij, & æstimationis bonorum ab hęrede, vel emptore in suo casu fideicommissario refundendæ excitata cõtrouersia. In quo Gabr. *cons.* 44. *lib.* 2. vbi contra comunem aliorum sententiã, vti mox dixi, tenuit, quòd hærede existente non soluendo, possit fideicommissarius agere contra emptorem, & possessorem bonorum ad vindicanda
5 bona, nec à tali vindicatione se eximere valeat emptor oblatione facta prætij, tam *nu.* 12. quam etiam *nu.* 21. 22. & sequenti ait, quod etiam quatenus emptori competeret ius of-
6 ferendi fideicommissario pretium, teneretur offerre veram æstimationem rei eius temporis, quo petita est, non autem pretium à venditore tempore venditionis acceptũ, vbi quoque *nu.* 27. declarat Scæuolæ responsum in *d. l. fin.* §. *fin.* intelligendum esse de quãtitate prętij veri tempore, quo res petitur. & ita Peregrin. *de fideicomm. art.* 40 *sub nu.* 39 *vers. Dubium est, ad quod pretium hæres teneatur fideicommissario* in termin. *d. l. fin.* an scilicet ad prætium receptum, an vero ad pretium, quod res valet tempore petitionis, & cogniti fideicommissi, & contra Rim. Iun. pluribus rationibus probat, vt iusta rei æstimatio debeatur, & sequutus est consilium Neapolitanũ apud Viuium *dec.* 516. *nu.* 19. & iterùm clariùs *nu.* 25., & Peregrino, Gabrielle, & Viuio allegatis trad. Consta *de facti scientia & ignorantia cent. pr. distinct.* 58. *nu.* 5. intelligi debere pretium, non prout fuit receptum ab alienante, sed pro bonorum ęstimatione secundum tempus recuperationis, aut purificati fideicommissi, & iterùm *num.* 12. & Odd. pariter *de fideicommiss. ex prohibitione alienationis quæst.* 47. *nu.* 80. inquit. *quod teneatur fideicommissario supplere precium rei secundum valorem iustum ipsius rei, non autem secundum illud, quod vendidit ipse grauatus*, quam sententiam sequi videtur. Fusar. *d. quæst.* 556. *nu.* 23. Hæc, inquam, documenta Doctorum, quæ mihi in prima propositi articuli reuolutione obuiam fuerunt Com. Petri expositam intentionem dubiam in mente mea reddiderant, Sed attentiori posteà studio me in examen articuli insinuato, comperi absq. vlla difficultate in præsenti casu firmari posse D. Comitissam hæredem Com. Eugenij compellendam esse ad assignandum primogenituræ alia æquiualentia bona bonis alienatis iuxta æstimationem, & prętium, pro quo tunc fuerunt æstimata, & adiudicata Com. Antonij fidei-

comit-

committentis vxori pro satisfactione sui crediti dotalis, & sic etiam allegatas supra in cōtrarium doctrinas ijsdem sedulo perpensis hāc veritatem non excludere, sed admittere potiùs, & confirmare dicendum sit.

Quod etiam in fortioribus terminis comprobare intendo; Nempè supposito, quod alienatio facta sit coactè, & vrgēte vxore creditrice, & factis priùs per C. Eugenium tunc simul hæredem, & primogenituræ successorē, debitis, iudicialibusque obiectionibus, & præcipuè pro adiudicatione, seu vēditione aliorum bonorum hæreditatis omissis ijs speciali fideicommisso subiectis; licet enim creditoris arbitrio sit pro satisfactione sui crediti bona debitoris eligere per tex. *in l creditoris ar-*
7 *bitrio ff. de distract. pignor.* & vt supra *nu. 2.* dictū est, & non obstante fideicommisso instituto, & prohibita alienatione bonorū possint pro ęre alieno fideicommittentis eadem bona
8 fideicommissi vendi, aut creditoribus adiudicari. Fusar. *q. 541. nu. 20. in fin.* cum in ipsa prohibitione alienationis compræhensa non censeatur alienatio necessaria, vti trad. idem Fusar. *q. 703. nu. 7.* & non obstante etiā, quod
9 agatur de re particulari legata, vti latè apud Mangil. *de subhast. quæst. 118. per tot.* Huiusmodi tamen arbitrium potest à Iudice refrēnari, dum alia bona supersint, quibus æquè commodè, vel aliquo alio honesto modo possit creditori satisfieri. Gabr. *cons. 118. nu. 6. lib. pr. vers. Tertio.* Peregrin. *de fideicom. art. 40. nu. 22.* Fusar. *d. quæst. 541. nu. 19. 20.*
10 præsertim si eligat creditor bona prætiosora, & magis conspicua hæreditatis Anna Sen. *allegat. 141. nu. 4.* Anna Iun. *cons. 63. n. 7. & cons. 76. nu. pr.* Anton. de Marin. *lib. 2. resolut. 16. 58.* & trad. Fusar. *q. 541. sub nu. 12. & nu. 16.* Et ideò admittitur adhunc effectum in Iudicio fideicommissarius, si veniat, & proponendo alia extare bona hæreditaria, ex quibus elici potest creditoris satisfactio, se opponat distractioni, & alienationi bonorum fideicommisso speciali ab ipso Testatore su-
11 biectorum, vt benè trad. Gabr *cons. 118. nu. 8.* Peregrin. *de fideicomm. art. 40. sub nu. 28. in fine vers. Adde, &c.* cum alijs apud Posth. *de subhast. quæst. 18. nu. 217. 218. 219.*

Supposito igitur, quod C. Eugenius si non tanquam hæres, saltem tāquam fideicommissarius se opposuerit adiudicationi tunc petitæ bonorum primogeniturę subiectorum pro satisfactione crediti dotalis, offerēdo alia æquiualentia hæreditaria bona, vel aliorum bonorum venditioni consensū præstare, vt ex eorū pretio debitum solueretur; & sic præfata primogenituræ bona successiuè vocatis primogenitis conseruarētur intacta iuxtà Testatoris mentem, quod si secus accidisset, & de mutua collusione suspicari liceret, alia fortè grauior aperiretur substituto ratio, vltra pretium, dāna quoq; & interesse consequendi. Supposito igitur ꝙ tunc fecerit, quantū potuit, C. Eugenius, vt prædictā distractionē bonorū impediret, sed Iudice cogente sequuta fuerit; Nihilominus fideicōmissarius ad pretiū agere potest, quia, vt ait Māgil. *de euict. q. 112. n. 45. 46.*, licet ab hærede facta sit alienatio ex causa necessaria, non tamen in pretio est fideicommissario præiudicatum; quod pretium, siue ęquiualentiam tot bonorum D. Com. Petrus obtinere debet ab hærede prædicto iuxta ęstimationem factam de tempore sequutæ adiudicationis, & pro eadem prætij quantitate, pro quà fuerunt vxori creditrici assignata fideicommissaria bona, non autem habito respectu minoris æstimationis, in quà de præsenti reperitur eadem bona decreuisse, siquidem videtur huiusmodi controuersiam decidendam
12 ferè iuxta à Papiniano tradita in *l. ex mille 64. ff de euict.* sic regulam constituente *Si totus fundus, quem flumen diminuerat, euictus sit, iure non diminuetur euictionis obligatio, nō magis, quam si incuria fundus, aut seruus traditus deterior factus sit, nàm & è contrario non augetur quantitas euictionis, si res melior fuerit effecta.*

Vndè est, quod si putatiuus hæres bona hæreditaria bona fide vendat, verus hæres non vindicat alienata bona, sed actionem habet aduersus hæredem putatiuum ad pre-
13 tium receptum, & in quantum factus est locupletior, vti ponderat in proposito Peregrin. *de fideicommiss. d. art. 40. sub nu 38.* Et ita pariter filius grauatus onere restituendi hæreditatem paternam, si tempore sequutæ mortis Patris alienet aliqua hęreditaria bona pro legittima, quamuis tempore faciendæ restitutionis fideicōmissi ea bona sua natura, aut ex qualitate intrīseca æstimatione creuerint, aut diminuta fuerint, nihil interest, vt enim cognoscatur, an integram, vel diminutam suam legittimam detraxerit, attendendus est valor bonorum tempore mortis Testatoris, & factæ
14 alienationis, non autem tempus restitutionis fideicommissi, vt benè Iaf. *cons. 161. lib. 4. per tot.* & alijs pluribus adductis firmat latiùs Merlin. *de legitt. lib. 5. quæst. 7. nu. 26.* Et ita pariter qui emit rem sibi ex conditionali fideicommisso debitam, succedente purificatione conditionis, & substitutionis, quasi ipsemet fideicommissarius sibi vti emptor euincere cen-

 seatur

scatur empta bona, competit fideicommissario contra venditorem actio pro repetitione
15 pretij, etiamsi sciens onus substitutionis emerit iuxta text. *in l. huiusmodi 86. §. qui pretium ff. de leg. pr.* Socc. Sen. *cons. 16. vol. 3. num. 25* Surd *cons. 70. nu. 6.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 39. nu. 7.* & ibi latè Censal, Caren. *resolut. 146. nu. 3 vers. Vltimo, & nu. 8.* Huiusmodi tamen pretium non consequetur iuxta valorem, & æstimationem bonorum eiusdem temporis purificati fideicommissi, & sequutæ eui-
16 ctionis, sed in ea quantitate, qua fuit tempore factæ venditionis æstimatum venditum prædium, vt benè trad. & probat Socc Sen. *d. cons. 16. lib. 3 sub nu. 27. vers. Sed posito, quod ius ad pretium competeret, succedit difficultas si fideicommissarij debeant consequi pretium solutum, an vero pretium æstimationis de præsenti,* vbi contrarijs reiectis hanc probat veriorem.

Et in proprijs nostris terminis Ruin. *cons.*
17 137. *lib. 2.* postquam *n* 18. disputauit, an domus subiecta restitutioni fideicommissi potuerit vxori fideicommissarij assignari pro restitutione suæ dotis, *nu. 19.* subiungit, quod quatenus assignatio valuisset, tenetur tamen grauatus cum alijs bonis fideicommissario satisfacere; *Quia*, vt inquit, *cum satisfecerit vxori creditrici de eo, quod ad alium erat peruenturum, &c. dicitur ex hoc commodum capere, Ideò quatenus ex tali datione in solutum sensit cõmodum, & factus est locupletior, debet de alijs bonis satisfacere ex equitate, &c. quæ etiam habet locum, quando ex re mihi debita factus est alius locupletior.* Vndè percipitur, non ad æstimationem bonorum, & eorumdem valorẽ præsentis temporis, sed ad cõmodum, quod tunc recepit hæres in faciẽda creditori huiusmodi bonorum datione in solutum, respiciendum esse; Et propterea, quià C. Eugenius commodum tunc sensit, quod bona data in solutum æstimarentur eo pretio, pro quo fuerunt assignata, quia si minori pretio, & eo viliori, quo nunc tẽpore purificati fideicõmissi valent, fuissent tũc æstimata, cũ hoc pretiũ non fuisset sufficiens ad integram solutionẽ crediti dotalis, coactus fuisset vltrà prędicta, alia quoque bona, vel effectus hæreditarios vxori fideicommittentis cum suo grauiori damno tradere; vndè cum perceperit commodum, & locupletior factus fuerit in tanta summa, pro qua fuerũt assignata, & cum ea extinxit absq; erogatione aliorum bonorum debitum hæreditarium, ad mensuram quoque cõmodi percepti ex alienatione bonorũ primogenio subiectorum debet pretium, vel æquiualentis æstimationis bona eidem primogenio eius hæres modo refundere, ne cum aliena iactura locupletetur contra vulgatã iuris regulã, & ita pariter licet in terminis dispositionis dictæ *l. fin. §. ff. de leg. 2.* nẽpè, quando hæres ignorans vendit emptori pariter ignoranti fideicõmissaria bona, licet in sensu cõtrario, quãdo bona fideicommissi post alienationem, & tẽpore aperti fideicõmissi reperiuntur in valo-
18 re, & æstimatione aucta, defendit Rim. Iun. *cons. 324. per tot.* non competere istud augumentum pretij fideicommissario, sed agere tantũ posse contra hæredem grauati, & bona fide alienantis ad iustum pretium, quo tẽpore factæ alienationis constarent, & ab hærede venditore fuit receptum, ijs vtens rationibus, quæ pariter casui nostro benè conueniunt; nempè quia postquam probauit à principio *cons. vsq. ad nu. 7.* de tali pretio ab hærede alienante recepto interpretandam forè dispositionem dictę *l. fin.*, post *d. nu. 7.* sub vers. *Cõfirmatur, &c.* ibi. *At in casu nostro, &c.* in eò præsertim nititur, quia tempore, quo fuerunt vendita bona per grauatum, non agebatur de lucro certo, vel damno ad fideicommissarios tunc spectante, nàm dicta bona sic in valore minui poterant in futurum, sicut augeri, & ità nec fideicommissario spectare debet respectu temporis alienationis bonorũ, nec diminutio, vel augumentum ratione incertitudinis futuri euentus ad plus, & minus, & sicuti, vti exemplificat *sub nu. 8. vers. Quod etiam in fine,* si seruus fideicommisso restituẽdus venditus sit à grauato, vel manumissus, & tempore alienationis valoris esset decem, si postea in futurũ in valore decresceret, quia senio confectus, vel in infirmitatem inciderit, aut è cõtra propter aliquod artificiũ, ꝙ postea didicit, redditus est maioris valoris, non ideò quod decreuit, vel accreuit, est à grauato soluendum, sed pretium tantum, quod alienationis, aut manumissionis tempore valuit; Vndè si hæres de augumento valoris non teneretur fideicommissario, sed de primo iusto pretio tantum, consequens etiam est, vt nec diminutio pariter eiusdem valoris ei obesse ne-
19 queat, ex vulgata regula, quod ad cum pertinet augumentum, ad quem pertinet diminutio *l. Sed & si quid, & d. l. ex mille §. pr. ff. de euict.* & sic ad quem non pertinet augumẽtum, nec pati debet diminutionis damnum, vt
20 idem operetur oppositum in opposito, quod propositum in proposito operatur, vt apud Barbos. *axiomat. 171.* & in ijsdem quoq. terminis Paul. de Castr. *cons. 94. lib. 2. sub nu. pr.* inquit. *Quod propter bonam fidem non retractatur alienatum, sed grauatus, vel hæres eius pretium*

pretium, quod suscepit, tenetur dare legatario, vel fideicommissario, & infra ibi iterum, *ex quo sequitur, quod cum hereditas istius filij grauati non sit sufficiens ad restitutionem pretiorũ perceptorum ex dictis bonis alienatis, & restitutioni subiectis possunt, &c.* Et benè in præcisis terminis proponendo quæstionem nostram Menoch. *cons.* 183. *nu.* 37. ibi. *Quoad tertiam dubitationem, quod tempus inspici debeat in æstimandis bonis deducēdis ex fideicommisso ob æs alienum legatum, & præstita legata à D. Antonio grauato restituere*, & pluribus rationibus resoluit inspiciendam esse æstimationem valoris tempore mortis Testatoris, & latiùs etiam, & proprius in *cons.* 247. *ex nu.* 21. *vsq. in fin.*, *vbi nu.* 21. conclusionem certam per hæc verba proponit. *Æstimationem bonorum fideicommissi fieri omninò debere secundum tempus factæ alienationis ipsorum bonorũ, vt æs alienum solueretur*. & eam pluribus rationibus confirmat, & præsertim *nu.* 24, quia, cũ huiusmodi alienatio sit ex causa permissa, & necessaria, sequitur, quod omne augumentum valoris, & æstimationis, quod accedit rei alienatione facta, acquiritur emptori, in quē translatum est dominium *l. Id quod ff. de pericul. & commodo rei vendita, &c.* Si verò admitteretur, quod attenderetur æstimatio tēporis, quo euenit fideicōmissi casus, contra omnem Iuris rationem augumentũ, aut diminutio nō cederent commodo, & periculo emptoris, sed fideicommissarij, & eò fortiùs in casu supra proposito, & deducto *ex l. fin.* §. *fin. ff. de leg.* 2. quò hæres ignoranter rem fideicommissi vēdidit, & ipse non est soluendo, aperitur via fideicommissario vindicandi bona fideicommissaria ab emptore, qui cum habeat facultatem offerendi pretium, & ita liberandi se à præstatione bonorum ex pariter supra probatis, si ratio haberetur pretij, & valoris tēpore petitionis, sequeretur, quod soluere teneretur etiam pretium augumenti, quod sibi ratione dominij spectare debet, quod esset absurdum; Imò fortiùs in casu præsenti arguit idem Menoch. *nu.* 25., quia, si certum est venditionem ex causa necessaria æris alieni Testatoris, seu insolutum dationem creditori factā, (quā in solutũ dationē vēditioni in hoc casu æquiparat Menoch. eodē *cōs.* 247. *n.* 27.) reddere irretractabilē ipsā bonorũ alienationē; Itaut aduersus eũ pro ijs cōsequēdis in hoc casu Actionem conuertere nequeat fideicōmissarius, sequitur etiā vt quicquid diminutionis, & augumenti post dationē insolutum contigerit in dd. bonis, ad quem eadem bona remanent, spectare debeat, vt idē Menoch. ait *n.* 26. & aliis autoritatibus, & rationibus idē cōfirmat, quod & tradidit Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 7. *tit.* 8. *sub nu.* 13. *vers Et prædia, quæ retinentur pro dote, debent æstimari considerato tempore mortis Testatoris*, & in hærede grauato pariter, qui de proprio soluit debita fideicommittentis, quod tempore restitutionis faciendæ fideicommissario possit retinere tot hæreditaria bona, quod autem in tali retentione facienda sit æstimatio bonorũ non secundum præsens tempus restitutionis fideicommissi, sed secundum tempus factę solutionis æris alieni decidit Rota Rom. coram Caualer. *dec.* 130. *n.* 1. 2. & per bellè Mangil. *de euict. quæst.* 112. *nu.* 45. firmata conclusione, quod etiam si fideicommissarius consensisset alienationi bonorum fideicommissi ex causa necessaria ab hærede facta, sibi in prætio nihilominus non præiudicet, itaut pretium bonorum alienatorum repetere possit ab eodem hęrede non obstante consensu prædicto, postea *nu.* 47. declarat, *quod huiusmodi tamen pretij repetitio concedatur pro quantitate pretij tempore factæ solutionis, non autem pro æstimatione, quanti res de præsenti valet*, alijs ad hoc firmandum autoritatibus allatis, quod in hoc casu firmat etiā De Luca, alijs Doctoribus licet prædictis non adductis *lib.* 10. *de fideic. discursu* 176. *sub nu.* 6. *vers. His tamen non obstantibus, &c.* vbi alienatio facta est ex legis necessitate, prout in casu præsenti.

Nec refragantur propterea in contrarium adductæ suprà autoritates Gabriellis, Peregrini, Viuij, & Constę, & aliorum plurium, qui in idem adducuntur per Fusar. *de substit. quæst.* 556. *nu* 23. quià omnes valorem præsentis temporis attendi volunt, vt plenius fideicommissarij commodo prouideatur, vnde non modo pretium, sed etiam omne augumentum, quod in ipsis fideicommissarijs bonis post alienationem contigisset, consequatur, & sic de omni damno resarciatur, quod ei ex facto hæredis accidit eo casu, qui est omninò diuersus à re præsenti; In casu enim nostro, alienatiò sui natura valet, imò etiam reluctante voluntate Testatoris, & contradicēte hærede, sed instantibus creditoribus authore Iudice sequi oportet, cum nequeat Testator, & multò minus eius hæres impedire, ne creditores in bonis sibi ab eodem Testatore obligatis iura sua experiātur, nec in eius bonorum alienationis ab eo factæ prohibitione comprehendatur hæc alienatio, quæ prouenit ex necessitate, vndè nulla causà retractari potest, cum cessit in solutionem veri debiti Testatoris, quòd secus est in casu *d. l. fin.* §. *fin.*

fin. ff. de leg.2. in quibus terminis loquutur suprà in cõtrarium allegati DD,,& quotquot à Fusario *d. quæst.556.* fuerunt in vnum collecti; Ibi enim non agebatur de alienatione necessaria, & coacta, sed merè voluntaria, & tàm contra tacitam legis, quam hominis expressam prohibitionem facta, vndè sua natura, & omnis Iuris ratione nulla esse debuerat, vt mox dicebam. Verum quia huiusmodi fideicommissi ordinationem ignorauerat hęres etiam facto, & culpa Testatoris, qui iusserat suos Codicillos, in quibus restitutionis onus imposuerat hęredi, nonnisi post mortem ipsi⁹ hæredis aperiri;Ideò ex æquitate lex huiusmodi alienationem factam ab hęrede ignaro prohibitionis emptori pariter eiusdem ordinatæ à Testatore restitutionis prorsus inscio quamuis iuris regulis inualidam, ex æquitate tamen reddidit validam, & irreuocabilem, dummodo tamen fideicommissarius ex hæredis facto, licet non dolo commisso nullum damnum sortiatur, vt quæ æquitatis ratio fauore emptoris fuerat inducta, alteri non officiat; Et ex hoc prouenit in vno, vel altero casu disparitatis ratio, quia, dum alienatio facta est ab hærede ex causa necessaria, & in solutionem æris alieni Testatoris, licet quidem contra hæredem agere ad pretium, vel ad supplementum in aliis bonis hæreditarijs æquiualentibus æstimationem bonorum creditori in solutum pro sui crediti satisfactione datorum, si tamen hæres non sit soluendo, nullatenùs licet contra emptorē, vel inquam, creditorem,qui bonà recepit,ea vindicare; In casu verò præfatæ *l.fin.§.fin. ff. de leg.2.* Si hærede priùs excusso, qui ignoranter alienauit,eum repererit nõ soluendo, potest fideicommissarius suas actiones dirigere aduersus emptorē licet ignoranter, & bona fide emerit, & ab eo eadem bona fideicommissi recuperare. Cui licet emptori, prout hæredi conceditur, oblato pretio bona retinere; Aduertendum tamen est, quod hoc Beneficio gaudet, dummodo,si bona ipsa plus valeant, quam fuerint empta, & fortè etiam post emptionem sua natura prætiosiora maiorisque æstimationis effecta fuerint, non antiquum pretium ab eo hęredi solutum, sed æstimationem maiorem præsentis temporis fideicommissario soluat; Et hoc ideò, vt cõsulatur maiori cõmodo fideicommissarij, qui suis bonis ex voluntario hæredis facto caret, & quadam legis æquitate ab eorum redemptione prohibetur; vndè, vt dixi, hoc solum constitutum est in fauorem fideicommissi, vt damnum, quo contra regularia legis præcepta speciali in hoc casu legis ordinatione

21 multatur, alia via compensetur, & ita præceteris meliùs declarat. Peregrin. *d.art.40. sub nu 39. in vers.Dubium est*, vbi quæstionem proponere protestatur in terminis *d.l.fin.*aut, ibi, *Dubium est, ad quod pretium heres teneatur fideicommissario in terminis d.§. fin.*, & ita reprobat Riminald. *cons.*324.qui etiam in his terminis, & sic in fortioribus,vt supra retuli, voluit spectari tantum tempus factæ vẽditionis iura,fideicommissarij deducens primo loco ex textu *in l. Si hęres rem 63., ff. de leg.2.* vbi si hęres rem legatam ignorans consumpsit, ad exhibendum actione non tenebitur, quia nec possidet, nec dolo malo fecit, quominus possideret, sed in factum actione legatario consulitur, ut indemnitas ei ab hærede præstetur, vt sunt verba textus. *Indemnitas autem non prestatur circa iustam rei æstimationem*, inquit ibi Peregrin. & *ibi in vers. Secundo addit,* quod sicut fideicommissarius sciens tenetur fideicommissario ad omne pręcium, ita & cum ignorans fuit, *vt fideicommissarius,* vt concludendo inquit, *vtroq. casu seruetur indemnis, & ne factum hæredis dam-*

22 *nosum fideicommissario sit*. Et ita Gabr. *d. cõs. 44. lib.2. sub nu.22.* ait, quod emptor debeat offerre fideicommissario non modo verã æstimationem temporis, quo petitur, sed etiam damna, & interesse, quia, vt inquit,*sub nu.25. Indulgeri quidẽ venditori pro sua,& emptoris commoditate,vt æstimationem soluat,sine damno tamen fideicommissarij quoad æstimationem.* & ita declarat Viuius *d. dec.516. n.25.* & Odd. *citata q.47.* declarando, quæ dixerat *nu.72. 73.* in contrarium citatus,*nu.80.* ait, *Vt teneatur fideicommissario supplere precium rei, secundum valorem iustum ipsius rei, non autem secundum illud, quo vendidit ipse grauatus,saltem ratione damnorum fideicommissarii, ne in aliquo damno ex hoc facto hæredis remaneat. &c.* & quotquot à Fusar. *d.q.556.* allegantur, eo casu loquuntur, cum ex facto hæredis voluntario damnum percipit, aut lucrum amittit,quia bona maioris sint modo reddita æstimationis, quam forent tempore factę venditionis.

Quamobrem, aut dicendum est, doctrinas præfatas esse prorsus à terminis nostris alienas, vel in hoc conuenire,vt fideicommissarij, & fideicommissi damno omninò occurrant, & prò eo pretio, quod sibi magis vtile fuerit, omninò concludant.

Ex quibus,&c.

Pro

Pro Venerabili Monasterio
S. CATERINÆ PISARVM.

Contra
Perill. Dominos
M.ANTONIVM, & ALEMANNVM
de Venerosis Nobiles Pisarum.

SVMMARIVM.

1 *In successione intestata donec extant descendẽtes non est locus transuersalibus.*

2 *Religiosus professus in Monasterio in Comuni bonorum capaci retinet ius succedendi, prout si sæculo viueret.*

3 *Monacus non succedit, sed Monasterium immediatè eius nomine.*

4 *Renuncianti non datur regressus ad bona renũciata, donec adsunt personę, quarum contemplatione fuit renunciatum, secus ijs deficientibus. 64.*

5 *Stipulatio renunciationis, & acceptatio censetur facta* pro hæredibus, *etiamsi non fuerit expressum.*

6 *Clausula* &c. *in stipulatione adiecta, vt stipulãti &c. extenditur etiam* pro hęredibus.

7 Hæredum *nomine tàm venit masculus, quàm fœmina, & tàm proximior, quàm remotior agnatus.*

8 *Renunciatio stipulata pro hęredibus obstat renuncianti, donec adsunt hęredes renunciatarij in gradu successibili.*

9 *Renunciatio merè realis, & abdicatiua impedit renuncianti regressum in quocumque casu.*

10 *Realitas renunciationis ex quibus verbis, & clausulis desumatur, vel excludatur. 31. 33.*

11 *Donatio nunquam reuertitur ad donantem, nisi in contrarium fuerit expressum.*

12 *Realis præsumitur, & abdicatiua renunciatio facta intuitu profitendę Religionis. Contrarium 32. 33.*

13 *Renunciatio facta à filio Patri stipulanti pro hęredibus, intelligitur pro descendentibus tantum.*

14 *Præsertim si Pater sit in ætate habili ad generandum.*

15 *Et præsertim etiamsi facta sit expressa causa, vt Pater honorificentius viuat.*

16 *Et etiamsi facta esset agnationis fauore, quia non extenditur ad agnatos transuersales, sed ad masculos descendentes tantum.*

17 *Filia renunciãs Patri acceptãti pro hæredibus, si moriatur Pater intestatus cõcurrit in successione renunciatione non obstante cum fratribus. Contrarium de veriori ex tãtibus descendentibus Patris. nu. 18.*

19 *Filia renuncians Patri acceptanti pro hæredibus mortuo Patre ab intestato sine descendentibus masculis, sed alia filia relicta concurrit in successione cum sorore non obstante renunciatione.*

20 *Renuncians filius præsumitur voluisse renũciare fauore tantum Patris, & suorum descendentium, non autem omnium transuersalium.*

21 *Fiscus non existentibus agnatis in decimo gradu succedit.*

22 *Renũcians filius ob ingressum Religionis Patri pro suis hæredibus acceptanti, non est verisimile intelexisse de quolibet hęrede, vt extraneũ præferret Monasterio.*

23 *Intestatus decedens videtur tacitè disposuisse de suis bonis in proximiores.*

24 *Filio renunciante Patri acceptanti pro hæredibus suis, si ab intestato Pater moriatur, censetur vocare ad successionem suam etiã renunciantem. 29.*

25 *Ex duabus rationibus mouentur Patres ad exigendum à filiis Religionem ingressuris renũciationes.*

26 *Filius renuncians si à Patre instituatur hæres non obstante renũciatione admittitur. 27. 28.*

30 *Renunciatio facta tàm successioni ex Testamento, quam ab intestato intelligitur, si Pater Testamentum fecerit, aut descendentes reliquerit.*

34 *Donat onis titulus in renunciatione additus nõ immutat renunciationis naturam.*

35 *Rota Rom. in decis. 10. corã Ottobono declaratur.*

36 *Rota Rom. in decis. 676. coram Dunozet declaratur.*

37 *Rota in Rom. hæreditatis de Lamuniis 21. Iunii 1661. infra impressa declaratur.*

38 *Cognato quinti gradus debetur successio ab intestato, quando non sunt proximiores.*

39 *Renuncians ob ingressum Religionis habetur pro mortuo.*

40 *Renunciantibus non datur regressus ad bona renunciata.*

41 *Renunciatio ampla comprahendit successionem ex Testamento, & ab intestato.*

42 *Renunciatio hæreditatis intelligitur ex Testamento, & ab intestato.*

43 *Facilius renunciatur successioni ab intestato.*

44 *Dictio* insuper *addit superioribus, sed superiora non tollit.*

45 *Renuncians nullo tempore redit ad renunciata.*

46 *Renunciatio realis quoscumq. comprahendit.*

47 *Renunciatio facta ob ingressum Religionis dicitur realis.*

48 *Renunciatio ob dotem receptam dicitur realis.*

49 *Renunciatio facta aliquo recepto dicitur realis.*

50 Re-

Digitized by Google

50 *Renunciatio simplex non comprehendit ius futurum.*
51 *Limita quando adest iuramentum.*
52 *Item si fiat per viam repudiationis.*
53 *Præsumptiones cessant, vbi de cõtrario constat.*
54 *Renunciatio realis excludit quocumq. tempore, & quocunque casu renunciantem.*
55 *Renuncians ob ingressum Religionis nõ censetur velle præferre cognatos valdè remotos, & excludere suum Monasterium.*
56 *Iura quærenda non censentur renũciata per amplissimam renunciationem.*
57 *Non potest cedi, nec donari nisi, quod iam est acquisitum.*
58 *Renunciatio, in qua sunt contemplatæ personæ, non dicitur realis.*
59 *Nihil renunciatur ei, qui iam habet rem renũciatam.*
60 *Frustratorium est renunciare bona fratruum ad fauorem eorumdem fratruum.*
61 *Deficiente persona in renunciatione contemplata renuncians reuertitur ad bona renunciata.*
62 *Renunciatio* pro hæredibus quibuscumq; *comprehendit extraneos.*
63 *Declara, vbi tamen sunt coniecturæ.*
64 *Nec procedit contra renunciantes.*
65 *Clausula inducta ad multiplicandum hæredes, & successores, & ad includendum remotiores, & Fiscum, non potest opponi ad repellẽdum proximiores, & sorores.*
66 *Homines de hominibus benè mereri conantur.*
67 *Renunciatio alia est priuatiua, alia translatiua.*
68 *Acquiri non dicitur illud, quod cito auferri potest.*
69 *Donatio censetur facta ad fauorem certarũ personarum.*
70 *Amplia etiamsi sit per viam repudiationis.*
71 *Legatum relictum ei, qui renunciauit, vadit ad hæredes, non ad eum, in cuius fauore renunciatur.*
72 *Contractus talis præsumitur, qualis à partibus denominatur.*
73 *Voluntas partium dat formam contractui.*
74 *Renunciatio per viã donationis non dicitur repudiatio.*
75 *Renunciatio ad fauorem præsentis, & acceptãtis transit in pactum.*
76 *Ingressus in Religionem capacem bonorum non est iusta causa renunciandi bona.*

ARGVMENTVM.

Renũciatione facta à filio ingressuro Religionẽ Patri cum clausulis etiam amplissimis, & acceptati pro hæredibus, & mortuo Patre ab intestato, & sine alijs descendentibus, an agnati licet remotissimi excludant filium renunciantẽ, & eius Monasteriũ cum pluribus distinctionibus pro articuli veritate, & conciliatione plurium decisionum Rotæ Romanæ. Quarum duæ recentiores, & indiuiduales huius casus in fine Consultationis annectuntur.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLVI.

SI Adm. Reuer. Patri Iacobo
Venerosi, siue ex eius persona
Monasterio non obstaret
renunciatio ab ipso peracta anno *1626.*, certè
quidem ei denegari nõ posset
successio in omnibus bonis,
& hæreditate D. Venerosi sui Patris absq;
descendentibus præter dictum filium in dicto
Monasterio professum nuper defũcti, exclusis
penitus DD. M. Antonio, & Alemanno
de Venerosis transuersalibus, & in decimo
gradu eidem D. Veneroso coniunctis. Siquidem
nimis est clara iuris regula, quod in
successionibus intestatis nunquam aditus aperiatur
transuersalibus Agnatis, donec extant
defuncti descendentes, qui semper cœ-
1 teris omnibus præferuntur. *Nouella 118. c. pr.*
in princ. Auth. in successionum C. de suis, & legit.,
qui licet postea habitum Religiosum Diui
Dominici amplexus fuerit, & in eadem
Religione professionem emiserit, non ideò
tamen redditus fuit incapax successionis Paternæ.
Religiosus enim professus in Monasterio
in Comuni saltem Bonorũ Capaci, vti
sunt Monasteria S. Dominici, retinet ius succedendi
Parentibus, & cœteris agnatis, & cognatis,
prout si in sæculo successionis tempore
2 repert⁹ foret. *l. Deo Nobis §. hoc etiã*, & ibi Bart.
Bald. & alij communiter *C. de Episcop. & Cleric.*
cum alijs adductis per Rotam *decis. 47. nu. pr.*
post Merlin. *de legit.* In commodum tamen
ipsius Monasterij, cum post emissam professionem
hæreditas non deferatur immediatè
ipsi Monaco, sed Monasterio iuxtà communẽ
Canonistarum sententiam, de qua testantur
3 plures cumulati à Sãchez *in Præcepta Decalogi*
lib. 7. cap. 12. nu. 36. Gratian. *cap. 367. nu. 17.*
& seq. Rota Rom. apud Buratt. *dec. 639. nu.*
27. & seq., & latè in proposito Theodor.
alleg. 36. nu. pr. & seq.

Verùm eidem Monasterio obijciunt modo dicti Adm. Reu. Patris dictiq. olim D. Venerosi filij generalem renunciationem, quam

publico

Digitized by Google

publico Instrumēto in Vrbe anno 1626. peregit, & emisit fauore præfati sui Patris, & in qua *cessit, renunciauit, refutauit, dedit, tradidit, assignauit, ac donatione irreuocabili, & inter viuos donauit, &c. dicto D. Veneroso eius Patri suisque, &c. omnia, & singula bona paterna, materna, Auita, & alia quacumque suorum antecessorum, attinentium, & descendentium, & aliorum quorumcumque, quouis alio modo, & fideicommissaria; in quibus tam ex Testamento, quam ab intestato, seu aliàs quomodolibet, quomodocumque, & qualitercumque succedere posset. Ita & taliter, quod ipse D. Iulius Gabriel, nec Monasterium, nec Religio, in quā ingredi intendit nunquā succedere possint;* Vndè cū extēt modo personę, vt aiunt, quorū fauore facta fuit renūciatio, nunquā renunciacianti concedi potest ad iura renunciata re-
4 gressus *l. Si quis ius iurand. C. de iur. iurand. l. homo liber ff. de statu homin.* latissimè Galerat. *de renunciat. lib. 2. cap. 5. nu. pr. 2. & 4.* & sicuti deficientibus personis, quarum intuitu facta est renunciatio, deficit quoque ipsius renunciationis vis, & effectus, ex regula, quia causa cessante cessat effectus, ità pariter donec extant personę contemplatæ, & ad quarum commodum emissa est renunciatio, renunciationis continuat effectus, vti in proposito trad. Dopad *de renunciat. cap. 7. nu. 27. & 28.* Harthm. Pistor. *lib. 4. quæst. forens. quæst. 6. nu. 44.* Andreol. *contr. 232. nu. 5.*

Nec dicatur defecisse D. Venerosum Patrē, cuius solius intuitu, & comodo facta videtur renunciatio; Nam stipulator semper censetur etiam pro suis hæredibus acquisiuisse, etiam si non expresserit. ad tex. *in l. stipulatio ista §. hęc stipulatio ff. de verb. obligat. l. si pa-*
5 *ctum 9. ff. de probat.* & in terminis huiusmodi renunciat trad. Marant. *disput. 10. sub nu. 14.* & latè Theodor. *alleg. 3. nu. 26.* & pluribus allegatis Gallerat. *de renunciat. lib. 1, cap. 10. nu. 9. 13.* vbi quod, ad hoc vt hæres in stipulatione non compręhendatur, necesse est, vt id expressè conueniatur, aut ꝙ fiat renūciatio, & stipulatio huiusmodi bonorum, quę sui natura ad hæredes non transeant, vel saltem ex violentis coniecturis suadeatur, quod donatio facta fuerit persona dumtaxat donatarij contemplata. quòd clariùs resultat in stipulatione pręfatæ renunciationis, in qua dictum fuit *cessit, renunciauit, &c. dicto D. Veneroso eius Patri suisq.* quæ verba *suisque* extendi debēt nempè ad suos hæredes, vt in fortioribus hoc firmant DD., si tantū dictum foret *D. Veneroso Patri, &c.* omissis verbis illis *suisq.*, quia sic
6 dictionem *& cætera,* in his terminis nempè *pro suis hæredibus,* comuniter extendi debere monent DD. & in his terminis relati per Rota Rom. *dec. 393. in princ. par. 2. diuersor.* & iterùm *in dec. 587. per totam par. pr. recent.* Et quod extendi etiam debeat pro hęredibus quibuscumque tradit ex Andreol. *contr. 232. nu. 3. in fin.* Caren. *resolut. 245. num. 6.* Conciol. *allegat. 50. nu. 11. 12. 13. 14.* Rota *dec. 393. in princ. par. pr. diuers. & dec. 587. nu. 3. par. pr. rec.* Et quando dictum est *pro se suisq.* sine dictione *&c.* quod veniant hæredes quicumque licet extranei dixit Rota in Romana *hæreditatis de Toscanellis 31. Maii 1649. corā Meltio impressa in fine seq. Consult.*

Et propterea cum renunciauerit Admod. Reu. Pater tàm fauore Patris, quam etiā suorum hæredū, qui sunt modo ab intestato DD. M. Antonius, & Alamannus de eadem familia, non videtur posse redire ad iura renūciata superexistētibus adhuc ijs, ad quos voluit bona renunciata deuolui, nempè ad hæredes Patris. Hæredum autem nomine, & appellatione, tàm venit fœmina, quàm masculus, & tàm
7 remotior, sicuti proximior. *l. hæredis appellat. ff. de verbor. signific. l. fin. C. de suis, & legitt.* Vndè in puncto dicunt DD., quod renunciatione facta ad fauorē Patris, seu fratris, & eius hæredum, adhuc renunciatio renuncianti volenti succedere mortuo Patri, vel fratri resi-
8 stit fauore hæredum. Alex. *cons. 29. num. 2. & seq. lib. 3.* Paril. *cons. 26. nu. 27. lib. 3.* Menoch. *cons. 6 nu. 15.* Bursatt. *cons. 264. num. 6.* Rouit. *cons. 43. nu. 10. & cons. 44. nu. 8. & 13. lib. pr.* Rota *dec 587. nu. 1. 2 : par. pr. rec.*

Prætereà fortius argui potest, huiusmodi renunciationem non esse personalem, itaut obstet renuncianti solum, quovsq. vigent cōtēplatæ personæ, & ad quas voluit renunciās bona renunciata ex sua liberalitate deferri, & proindè sit locus disputationi, an hæredes tantùm sanguinis, nēpè descendētes Patris, an verò omnes etiā quoslibet hęredes transuersales, & remotiores, & etiam extraneos ad sui ipsius exclusionem præferri voluerit; Sed fuisse merè abdicatiuam, & realem, cuius vis est, vt renuncians voluerit se dē medio tollere, & de numero agnatorum excludere, Itavt siuè postea bona illa renūciata consanguineis proximioribus, siue remotioribus, siue etiam Fisco deuoluantur, numquam tamen succe-
9 dat ipsa, quæ renunciauerit, quamtumvis agnati omnes deficerent, prout si renuncians nunquam in rerum natura fuisset. Bald. *cons. 195. vol. 4.* Rol. *cons. 77. num. 12. lib. 1.* Ruin. *cons. 204. nu. 4. lib. 1.* Mantic. *de tacit. lib. 13. tit. 21. nu. 20.* Franch. *dec. 375. nu. 2.* Mastrill. decis.

decis.65.nu.12. Rota Rom: coram Merlino
decis.62.nu.11. & in Romana *Hæreditatis de
Lanaujs 21. Iun. 1661. coram R. P. Taya, in
princ.* Realitatem verò renunciationis , &
omnimodam abdicationem dicti Reu. Patris
renunciantis ab hæreditate paterna deduci
posse videbatur ex pluribus ipsius renuncia-
tionis verbis, & clausulis, quæ adhunc effectũ
10 animaduertenda fore monet pluribus allega.
tis Donad. *de renunciat. cap. 44. nu. 52.* vbi
nu.9 & seq. eo reducit quæstionem, vt videa-
tur, si huiusmodi verba renunciationis eò tẽ-
dant, vt probent mentem renunciantis eam
fuisse, quod renuncians semper voluerit se
excludere, adhoc vt renũciatio dicatur realis.
Sed potissimum huiusmodi realitatem præ-
seferre videbantur ea verba. *Ita & taliter
quod D. Iulius Gabriellus, nec Monasterium, seu
Religio, in qua ingredi intendit, numquam suc-
cedere possint,* Rota *decis.714. nu.6. par. 2. &
dec.186. nu.5. par.3. recent.*, & apud Merlin.
dec.62. nu.23. Altograd. *cons.66. nu.45: lib.1.*
Item quia excedendo terminos simplicis , &
puræ renunciationis progressus est renũcians
ad irreuocabilem inter viuos donationem, vti
legitur ibi. *Ac donatione irreuocabili, & inter
viuos dici solita donauit D. Veneroso Patri, &c.*
cuius donationis natura est, vt sit perpetua,
& ad quoscumq; donatarij transeat hæredes
etiam extraneos, nec vllo vnquam tempore
ad donantem reuertatur, nisi fuerit specialiter
11 expressum. Bald. *in l.2. C. de iur. dot.* Gratian.
cap.568. nu.1. Rota *dec.587. nu.1. par. 1. &
dec. 714. sub nu.9. par.2.* post plures relatos à
Conciol. *alleg.50. nu.9. & decis.328. nu. 5. 6.
par.12. recent.* & coram Bich. *dec.586. nu. 12.
& 13.* & in hoc proposito renunciationis fir-
mauit Rota Rom. *in Romana fideicommissi
27. Iunii 1660. coram Beuilaqua §. Non obstat
quod denuo, &c. & dec.477. nu. 1. 2. par.13. re-
cent.* Et tandem eò faciliùs huiusmodi realita-
tem renunciationis, & perpetuam renunciãtis
exclusionem ab hæreditatibus, bonisq. renũ-
ciatis concludunt DD., cum versatur quæstio
non in renunciatione Laicæ personę, vti cõ-
tingere solet in filia nubente, quæ receptis do-
tibus Patris hæreditati renunciat, sed in re-
nunciatione facta , vt in prohoemio renun-
ciationis præfatæ dicitur, quia proposuit, *Om-
nipotenti Deo seruire, & se à Mundo abdicare,
& vt hoc melius, & tutius peragere valeat in
Religionem, ac Monasterium Ordinis Sãcti Do-
minici in Ecclesiam Mineruæ Vrbis ingredi, &
Deo concedente suo tempore professionem emit-
tere.* Quò sicuti præsumitur renunciantem
eò animò bona renunciata à se abdicare, vt
paupertatem profiteatur, nec vnquã ad sęcu-
li diuitias , & comoda reuersurus sit, ita quo-
que efficacius præsumunt DD. huiusmodi
renunciationes factas ab ijs, qui mundo mo-
ri, & in Religione meditantur viuere esse rea-
les, & realissimas, tanquam si renuncians se è
12 numero mortalium eximeret nõ attenta con-
templatione personarum. Socc. Sen. *cons.183.
nu.3. lib.2.* Becc. *cons.74. num.11.* Altograd.
cons.66. nu.88. Gratian. *cap.568. num.10.* &
trad. Rota *decis.587. nu.4. & per tot. par. pr.
recent. & dec.109. num.2. par. 5.* De Franch.
dec.375. nu.2. Mastrill. *dec.65. nu.12.* Sãchez.
in Præcepta Decalogi lib.7. cap.7. nu.28. Mer-
lin. Pignatell. *centur. pr. contr.5.* quod latiùs
rationibus, tùm autoritatibus comprobauit
Rota *decis.10. nu.26. 27. 28. 29. 30. in Ma-
ceratens. Pecun. 20. Iunij 1644. apud Otthob.*
quæ decisio licet primo aspectu videatur ad-
uersus Monasterium nostrum vrgere magis,
eiusdem tamẽ Thema, & rationes nobis non
aduersari, sed comprobare potiùs intentio-
nem nostram in casu pręsenti mox ostendam.

Quamobrem prædictis obiectionibus se-
dulo reuolutis, Monasterio non impedire,
successionẽ in hæreditate D. Venerosi ex per-
sona filij in eodẽ Monasterio professi, & obit
Patris tempore superstitis intrepidè censeo,

Si quidem in primis non inficior renũcia-
tionem præfatam fuisse factam non modo fa-
uore Patris, sed insimul etiam suorum hære-
dum; quos tamen non esse intelligendos e-
xistimo de omni hærede, vel remotissimo, &
extraneo, sed de hæredibus sanguinis, & ab
ipsomet Patre descendentibus tantum, quo-
rum aliquis si adesset, fateor excludere posse
Monasterium vi renunciationis præfatæ, sed
cum nemo ex ijs supersit defuncto D. Vene-
roso nullis relictis descendentibus, sed tantũ
præfatis dd. M. Antonio, & Alemanno in
decimo consanguinitatis gradu sibi coniun-
ctis, qui non sunt in renunciatione contem-
plati, sequitur pariter ab initio firmata con-
clusio, quod deficientibus contemplatis per-
sonis renũciatio quoq; suas vires amittat, nec
impedimentũ renuncianti præstet, quominùs
ad renunciata sua iura reuertatur, vt in his
terminis renunciationem factam à filio Patri
acceptanti pro se, & suis hæredibus explicãt
13 fauore renunciantis, & benè in indiuiduo fir-
mant Harman. Pistor. *quęst. lib. 4. quæst. 6.
nu.53.* vbi præcipuè adducit autoritatẽ Cor-
nei *cons.291. nu.4. 9. vol.4.* vbi cauendũ mo-
net *à cons.6.* Menochij, & benè latèq; A Põte
cons.39. n.5. & seq. lib.1. vbi de veriori testa-
tur, & in fortioribus etiã firmat , nẽpè etiamsi

Pater

Pater testatus sit, & instituerit extraneum benè Thor. *voto* 82. *nu.* 14. 15. Montan. *contr.* 9. *num.* 5. 6. 7. & hoc aiunt ex præsumptione Iuris, quia censetur Patrem ex charitate, quâ proprium filium diligit, eum voluisse quoque præferre hæredi remotissimo, & extraneo vti trad. Rota *dec.* 641. *nu.* 20. 22. apud Dunoz. Hodierna *in l. Hac Edictali quæst.* 11. *nu.* 56. 57. & alijs pluribus benè relatis apud Altograd. Iun. *contr.* 27. *nu.* 1. *& seq.*, & quando etiam renunciationis tempore Pater renunciatarius filios alios non habuisset, sed esset in statu, vt eos acquirere naturaliter posset, vt erat D. Venerosus Pater renunciantis, cũ tempore renunciationis quadragesimum vix ageret annũ, eo casu præsumitur voluisse acquirere, & contemplasse filios nascituros, vt benè in his terminis trad. Harthm. Pistor. *d. quæst.* 6. *nu.* 59. & plenè Lanar. *conf.* 49. *sub nu.* 2. Gabr. *conf.* 131. *nu.* 14. *lib.* 2. Gomez. *d. l. Tauri* 22. *nu.* 12. Cancer. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 15. *ex nu.* 17. *& seq.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 7. *cap* 7. *nu.* 20. & Hodierna *in d. l. Hac Edictali quæst.* 11. *num.* 25. & maximè cum in renunciatione facta Patri acceptanti pro suis hæredibus adiecta est causa, vt Pater honorificentius viuere valeat, prout est repetita in Instrumento renunciationis nostræ, quod tunc verbum *hæredibus*, explicandum sit de descendentibus Patris tãtummodo, tradit in puncto renunciationis factæ à filio Patri professuro in Dominicana Religione Cyriac *contr.* 475. *nu.* 10. 11. 12. & benè Rota *in Romana fideicommissi de Stecçatis* 4. *Februar.* 1667. *coram Burlemont. infra impressa n.* 83 §. *Quia fuit animaduersum, &c.* ibi. *Vt commodius gradum suæ Nobilitatis sustinere possit, &c.*

Et aduertendum est, quod licet eo casu, quo censeretur renunciatio stipulata pro hæredibus sanguinis, & descendentibus ipsius renunciatarij, dicatur stipulata fauore agnationis, animaduertendum est, inquam, quod iste agnationis fauor non extenditur ad omnes agnatos collaterales, vel remotissimos, & de familia contentiua Testatoris, sed ad agnatos masculos descendentes ab ipso Patre renunciatario restringitur, vt benè declarant Harthm. Pistor. *citata quæst.* 6. *num.* 54. Molin. *de Ritu Nupt. lib.* 3. *quæst.* 92. *ex num.* 39. *vsq. ad nu.* 46. Roland. Cauagniol. *in obseruat. ad conf. Menoch.* 6. Hond. *conf.* 29. *nu.* 91. *lib. pr.* benè Donat. Ant. de Marinis *lib.* 2. *quotid. obseruat. cap.* 189. *nu.* vbi cum alijs sentit abolendam esse contrariam Oddi, & Menochij sententiam, & post eum pariter pluribus alijs congestis Altograd. Iun. *contr.* 27. *nu.* 19. 20. vbi pariter *nu.* 26. ostendit à quibus alijs in specie reprobetur doctrina contraria Putei, Menochij, & Rouiti, & potissimũ quia Puteus, & Rouitus loquuntur in casu, quo fœmina renuncians ex Statuto particulari ab alijs agnatis collateralibus concurrentibus à successione defuncti fratris erat exclusa.

Et hinc est, quod licet aliqui voluerint, quòd si filia renunciat Patri acceptanti pro suis hæredibus, quod si Pater decedat intestatus relictis descendentibus masculis filia renuncians
17 tacito eius Iudicio vocata censeatur insimul cum masculis ad successionem ex text. *in l. Cõficiuntur C. de Codicillis*. Tamen vera, & comunior est opinio, quod renuncians tunc non admittatur, sed solùm descendentes masculi Patris renunciatarij, vt in his terminis
18 pro exclusione renunciatariæ loquuntur. Alex. *conf.* 29. *lib.* 3. *&* 149. *num.* 4. *lib.* 7. Paris. *conf.* 26. *lib.* 3. Couarr. *in c. quamuis pactum par.* 3. *relect.* §. 3. *nu.* 5. Gomez. *ad leges Tauri* 22. *nu.* 8. Sanchez *in Præcepta Decalog. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 7. *nu. pr.* Fontanell. *de pact. nuptial. to.* 2. *claus.* 9. *Gloss. vnica par. pr. nu.* 69. Galerat. *de renunciat. tomo pr. lib.* 2. *cap* 5. *num.* 18. Qui solũ denegant filio renuncianti intestatã Patris successionem, cum supersunt descendentes. Licet malè aliquando præfatæ DD. autoritates adducantur ad probandã exclusionem renunciãtis ab hæreditate Patris etiã, cum nulli superstites sunt descendentes, vel fortè dubium aliquod foret, si nulli adessent masculi descendentes, sed viueret alia soror renunciantis, quæ tamen non renunciauerat, licet in hoc etiam pro renunciãte frequentior
19 sit Doctorum sententia, vti tradunt plures, quos refert Crass. *in* §. *successio ab intestato quæst.* 10. *nu.* 13. 14. & per Molin. *de Ritu Nuptiar. lib.* 3. *quæst.* 92. *num.* 27. 32. *cum seq.* & Mangil. *de imput. quæst.* 72. *nu.* 13.

Et hic videtur esse verisimilis, & prudens renunciantis animus, vt iustè quidem suo Monasterio Patrem, & omnes eius descendẽtes præferre voluerit, non autem remotissimos
20 omnes sibi transuersales agnatos, vt benè animaduertunt Bald. *conf.* 437. *nu.* 2. *vers. In contrarium videtur veritas lib. pr.* Paris. *d. cõs.* 26. *nu.* 19. *lib.* 3. Menoch. *conf.* 335. *nu.* 14. A Ponte *citato supra conf.* 39. *num. pr. & seq.* Et certè quidem si sub dicta appellatione hęredũ, pro quibus etiam facta fuit stipulatio, comprehendere necesse foret quotquot sub dicto

nomine iuris interpretatione compræhendũtur, certè quidem non modo hæredes sanguinis, & descendentes ipsius Patris; sed quilibet remotissimi, & etiã extranei cõprehendentur imò etiam Fiscus, qui de iure non existentibus agnatis, vel cognatis vsq. ad decimum
21 gradum tanquam hęres ab intestato succedere potuisset. *l. pr. l. vacantia* 4. *C. de bon. vacant.* Nimis autem inuerisimile est, quod voluerit renuncians nõ modo ad Patrem suum, & eius descendentes, sed ad Fiscum etiã priùs, quam ad suum Monasterium bona renũciata peruenirent, vt benè ponderant in his termi-
22 nis Bald. *d. cons.* 437. *nu.* 2. *vers. Pone enim lib. pr.* Moltes. *ad consuetud. Neapol. par* 4. *tit. de renunciat. quaest.* 17. *nu.* 16. quem refert, & sequitur Rota *decis.* 48. *post Merlinum de legit.* quæ est eadem *cum decis.* 162. coram Merlino *nu.* 25. 26. vbi ait, non esse verisimile, quod voluerit Monasteriũ, cui est loco filij, & quod pro domicilio perpetuo sibi elegerat, postponere quibuscumq; hæredibus etiã trãsuersalibus, & in quibus fauor agnationis non militabat, & nouissimè in Rom. Hæreditatis de Lanuuis 20. Apr. 1668. corã Reu. Taia infra impressa reuocatoria alterius decisionis in eadẽ causa coram eodem Reu. Taia emanata sub die 20. Iunij 1661. *nu.* 19. inquit, *Alienum ab omni ratione visum fuisse voluisse renunciãtem se ipsum, suumque Monasterium excludere ab hæreditatibus sibi deferendis per obitum Patris, vt ad quintum, vel ad altum remotiorem incertum gradum cognationis, & deficiente decimo ad Fiscum, &c. quia hæc intentio, vt additur, non sani fuisset hominis.*

Secundò principaliter omnia prædicta, licet fortè alicui dubitationi obnoxia reperirẽtur eò casu, quò Pater Testamentum condidisset, & præterito filio renunciante extraneũ, aut agnatos transuersales modo concurrentes instituisset hæredes, certissimum, tamen est, vndequaque tutissima constare Monasterij iura, dùm Pater, qui renunciationem recepit, sine descendentibus obijt nullo facto Testamẽto, vndè agitur de eius intestata successione distribuenda, quia, tunc iura præsumũt
23 tacitè disposuisse ad beneficium proximiorũ, qui ab intestato vocantur, *l. conficiuntur ff. de Codicillis*, & sicuti filius, qui renunciauit, vocatur à lege, ita etiam vocatus censetur ab
24 ipso renũciatario, qui elegit ab intestato mori, ita Bald. *cons.* 437. *nu.* 2 *vers. Sed quid est, &c.* Angel. *d. cons* 52. *in fin. vers. Sed in Themat.* DD. communiter *in c. Quamuis pactũ de pact.* Couarruu. *ibi* 3. *parte relect.* §. 3. *nu.* 4. *vers. Ante vers. Hoc vero.* Corn *cons. d.* 291. *vol.* 4. Lanar. *cons.* 49. *nu.* 6. Maranta *d. disput.* 10. *nu.* 29. Io. Franc. à Ponte *d. cons.* 39. *nu.* 1. 2. 3. vbi de renunciatione facta Cancer. *var. resol. par.* 3. *cap.* 15. *nu.* 17. 24. *& seq.* vbi quod hoc casu renunciatio non nocet, ac si facta non esset, *& nu.* 41. quod non est ab hac opinione in iudicando recedendum, benè quoque & latè Theodor. *alleg.* 36. qui pariter in renũciatione Monialis *nu.* 29. 30. & latè doctissimèque videndus Merlinus *de legit. lib.* 3. *tit. pr. quaest.* 5. *ex nu.* 12. vbi sequendo doctrinam Baldi citato *cons.* 437. & eius rationes, hoc ex eo deriuare, ait, quia cum sit suus hæres, & appellatione suorum, & necessariorum hæredũ continetur, ideò & si vt filius repulsus sit stante renunciatione facta, tamen ex tacita voluntate Parentis, quæ post factam renunciationem supervenit, nempè ipso momento sequutæ mortis, in quo censetur tacitè institutus, admittitur, ac si expressè institutus fuisset, & hoc subiungit ea ratione procedere, quia intentio nempè Patris renunciationem recipientis ea videtur esse, ne filius renuncians posset contra eius voluntatem insurgere, quando alijs sua bona filio pręterito, relinquere decreuisset, cum autem postea Pater nihil de ijsdem bonis disposuit, nec vllos instituit hæredes, sed intestatus decedere voluit, videtur quoque tacitè voluisse filium suũ renunciantem non obstante renunciatione in bonis succedere renunciatis, vbi plures alios DD. congerit auctoritates *& nu.* 16. 17. ait, quod dum Pater intestatus decessit, improbãdam esse sententiam Paris. *cons.* 26. & Menoch. *cons* 6. Et ratio diuersitatis inter vnum, & alterum casum ea est, nàm quando Pater decedit intestatus, renuncians non ex eo solùm admittitur ad successionem non obstante renunciatione, quia renunciatio licet stipulata pro Patre, & hæredibus restringẽda sit ad casum superexistẽtiæ descendentiũ, sed ampliùs etiã ex voluntate Patris intestati decedentis, qui tacitè videtur filiũ propriũ alijs remotioribus hæredibus, vel extraneis præferre voluisse; Quãdo vero Pater decedit cũ Testamẽto, & alium, quã filiũ renunciantem instituit, tũc renũciatio successionẽ renũciatis impedit, quia cũ Pater cẽseatur per filij renunciationẽ sibi prouidisse, vt ad libitum de bonis suis sibi hæredem relinquat, viget adhuc hæc causa, & propterea filius renuncians contra Patris voluntatem admittendus non est, vt benè distinctionis rationem affert Hodierna *ad l. Hac Edictali quaest.* 11. *nu.* 9. 10. 11. Et quod verè semper ex duabus potissimum causis moueãtur Patres ad exigendum à filijs potissimum Religionem professuris renunciationes huiusmodi; Nempè contemplatione aliorũ suorum

rum filiorum, vel descendentium natorum, vel procreandorum, vt in sæculo ditiores viuant, vel vt ipsemmet Pater liberè arbitrioq; suo de Bonis proprijs disponere valeat, vt be-
25 nè animaduertunt in proposito Cora. *supra citato cons.291. nu. 6. lib.4.* Crauett. *cons. 42. nu.1.2.* cum alijs adductis per Altograd. Iun. *contr.27; nu.17.* & certè quidem, sicut, si Pater post factam renunciationem filium renunciantem hæredem instituisset, ad eius hæreditatem non obstante facta renunciatione ad-
26 mitteretur, vt ex Bart. & aliis *in l. stipulatio hoc modo ff. de verbor. oblig.* Couarruu. *par. 3. § 3. in princ. nu.8.* Crass. *d. §. successio ab intestato quæst.10. nu.8.* Surd. *cons.113. num. 24.* Gallerat. *de renunciat. lib.2. cap.5. nu.25. to. pr. & c.25. nu.63. tomo 2.* Fontanell. *de pact. nupt. clausul.9. Gloss. vnica par. pr. nu. 70.* Cyriac, *contr. d.475. nu. 17. & seq.* latè Donad. *de renunciat. c.7. nu.66. & seq. to. pr.* Cancer. *d. cap.15. nu.36. par.3.* Hodierna *ad decis.14. Surdi per totam.* Ex ea potissimum ratione, quia renunciatio id tantum operari debet, ne renuncians præter, vel contra voluntatē Patris succedat, & propterea cessat, dum eo vo-
27 lente, & ex suamet ordinatione succedit benè Harthm. Pistor. *d. quæst.6. nu.35.36.* latè Gallerat. *de renunciat. lib. pr. cap.5. nu.18. 24. & seq.* Molin. *de primog. lib.2. cap.3. nu. 5.* Vel quia, dùm filius, qui renunciauit, à Patre renunciatario hæres instituitur in Testamēto, ex noua causà ius succedendi consequitur, & renunciatio eadem causa solùm subsistente,
28 subsistit latè Harthman. *d. q.6. nu.34.* Gallerat. *cap.5. n.24.* Ita quoque pariter dùm Pater intestatus decedit, videtur tacitè reuocasse consensum in renunciatione filij præstitum, & tacita voluntate filium ad suam successionem inuitasse, vt vltrà supra relatos tradidit etiam
29 Rouit. *cons.23. nu.21. lib. pr.* & benè quoq. Seraphin. *de priuileg. iuramen. priuileg. 21. nu. 24. vers. Quinto limita, & c.* latè Altograd. *d. contr.27. nu.31.* & hanc opinionem vti veriorē sequuta semper est sic distinguendo Rota Rom. & primum *in Romana Renunciationis de Perottis anno 1634. decis.543. nu.51. to.2. par.4. recent.* quæ est iterum impressa *in dec. 6.* post Tamburin. *de Abbatiss.* & anno 1644. *in Maceraten. Pecuniaria* coram Otthobono inter suas impressas *decis.10.* vbi agebatur de renūciatione facta à filia, antequam Monasterium ingrederetur fauore Patris stipulantis pro se, & explicitè quoque prò suis hæredibus, & successoribus, vt in principio decisionis narratur; Et quia Pater decesserat facto Testamento institutis hæredibus extraneis, quibus præferri intendebat Monasterium ex filia Moniali, sed Rota Monasterium exclusit stante Testamento, in quò Pater alios sibi hæredes instituerat, *nu. tamen 12. 13.* fatetur contrarium decidendum fore, si Pater intestatus obijsset, *Quia, vt inquit, hoc casu dum renunciatarius decedit ab intestato, præsumitur velle renunciantem iterum ad bona renunciata reuocare, filiāq. velle præferre, & c. & nu. 23.* & iterùm confirmatur *in Romana fideicommissi de Steccatis 4. Februar. 1667.* coram Reuerendiss. Emerix *in §. Non obstat, quod dictę decisiones, & infra impressa nu.84.*

Nec fortè dicatur dictum Reu. Patrem in sua renunciatione etiam intestatæ Patris successioni deuoluendæ renunciasse, elicito argumento ex illis renunciationis verbis *cessit, & c. D. Veneroso Patri, & c. omnia, & singula bona paterna, materna, & c. & alia quæcumque suorum antecessorum, & c & aliorum quorumcumque, & c. In quibus tàm ex Testamento, quā ab intestato, seu aliàs quomodolibet succedere posset, & c.* Intelliguntur enim suppositis terminis præfatis, nempè si superstites fuerint fratres, aut sorores renunciantis, vel alij descendentes ipsius Patris, & quod Pater Testamento suo in alios de bonis renunciatis dis-
30 posuerit, secus si ab intestato decesserit; vt in indiuiduo respondet huic clausulę, quæ solet de Notariorum stylo magis, quam ex mēte renunciantis in huiusmodi renunciationibus inseri, & benè animaduertit Donat. Ant. de Marin. *lib.2. quotid. resolut cap.189. nu.26. 27. 28. & 29.* vbi monet DD., qui pro tali obiecto probando circumferuntur, non id affirmare in simplicibus terminis, in quibus fuit concepta renunciatio nostra, sed quando renuncians expresè dixerit, *Quod si liberi Patri non nascantur, possit eo casu Pater aliis venientibus ab intestato, vel cuilibet extraneo bona relinquere,* & iure quidem, nàm ex tali pacto enixè constat, renunciantis voluntatem, ac Patris, cui est renunciatum, eam fuisse, vt deficientibus descendentibus succedere deberent alij venientes ab intestato, & non ipsa renuncians: quod longè abest à terminis nostris, & benè addit idem de Marin. *infra n.35.* quod ad hoc, vt excludatur filius renuncians ab intestato Patri, dici debuisset. *Quod renunciat ad fauorem cuiuslibet hæredis extranei, quem instituere voluisset, ac omnium, & quorumcumque venientium ab intestato, quamuis collateralium, si ab intestato Patrem ipsum mori contigisset,* quæ cautela non legitur in Instrumento renunciationis præfatæ; Vndè benè quoque Donad. *de renunciat. cap.7. nu.39.40.* ait, quod ad hoc vt filia renuncians non succedat Patri ab intestato, debet expresè in renuncia-

nunciatione ex primi, *Quod si ipse Pater decedet sine filijs bona sua ad extraneos transeãt exclusa propria filia renunciante*, quò non expresso ad filium hęreditas paterna deuoluitur; & melior, & indiuidualis est obiecto data responsio per Rot. Rom. *in Marsicana successionis 4. Febr. 1665. corã Reu. Emerix in vers. Neq. pariter ad excludendam Olympiam, infra impressa nu. 60. 61* vbi sic obiectum concipitur. *Nec obstare visa fuit præfata renunciatio, quãquam loquatur de Hæreditatibus ab intestato deuoluendis*, vbi in vers. sequenti *Responsũ fuit*, per hæc verba retunditur. *Responsum fuit, quod solùm locum habere posset, si ipse viuens disposuisset, vel extarent aliæ personæ, quarum contemplatione facta foret renunciatio, non autem vt Olympia ab extraneis excludatur*, & plures aliàs autoritates adducit.

Neque prædicta turbare potest asserta realitas renunciationis præfatæ deducta potissimum ex illa clausula, *Ita, & taliter quod ipse renuncians nec Monasterium, &c. numquam succedere possint*, suprà perpensa, Quià vt

31 benè in proposito renunciationis factæ à filia Monasterium ingressa respondet Rota Rom. coram Otthobono *dec. 24. nu. 8. 9.* ista perpetuitas, & negatiua nũquam succedendi in dd. bonis intelligi debet secundùm subiectã materiã, & donec filij, & descẽdẽtes Patris, quos contẽplata fuit, extarent, & clarius in ijsdẽ terminis eadẽ Rota refellit obiectũ in *Rom. hæreditatis de Lanuuijs 29. April. 1668. infra impressa n. 29. 30.* in vers. *Minus renunciantes sibi præiudicasse visæ sunt*. vbi etiam verba renunciationis, quæ ibi referuntur, erant fortiora, sic enim dictum fuerat. *Insuper cum solemnitatibus antedictis renuncians, &c. Ita quod nullo vnquam tempore etiam ex quauis causa, & occasione ipsis donatricibus, & earum Monasterio, in & super dd. fratruum, & aliorũ quorumcumq. hæreditatibus ius aliquod sit acquisitum, nec aliquod etiam minimum à dd. hæreditatibus habere, nec consequi possint*. & nõ obstante amplitudine dictæ renunciationis mortuo fratre sine descendẽtibus fuit admissum Monasterium ad exclusionem propinqui in quinto gradu dicto fratri coniuncti.

Et hinc patet nullius ponderis esse distinctionem suprà pro contraria sententia relatã, & ab aliquibus firmatam, quod nempè in renunciatione factã à filio, vel filia in seculo remansa prædicta omnia procedant, non autem in renunciatione facta à Monaco, vel Moniali ante susceptum, vel professum Religionis habitum, quæ sicuti Christi paupertatẽ amplecti cogitabat; Ità pariter, & consequenter præsumendum videatur mediante reali, & abdicatiua renunciatione perpetuo, & in omni casu bonis temporalibus se spoliare voluisse. Nàm comuniter huiusmodi Illatio à Doctoribus reprobatur, & quæ dicta sunt in renunciatione filij in seculo viuentis, in renũciatione pariter filij Religionem ingredientis absque vllo discrimine inter vnam, vel alteram renũciationis speciem seruanda omninò forè communiori, & veriori voto consentiunt Doctores ex pluribus rationibus, sed potissimum, quià licet Religionem ingrediens non præsumatur diuitiarum, & terrenarum opum sollicitus sui ipsius intuitu, secùs tamen est, quoad Monasterium, in quò degere statuit, vt sibi abundantiùs necessaria suppeditare valeat; Imò videtur ab omni ratione, & verisimili prorsus alienum, quod voluerit renuncians per absolutam realem, & abdicatiuam renunciationem proprium Monasterium, quod esse sibi debet loco Patris, in omnem euentum, & etiam in casu deficientiæ descendentiæ sui Patris ad effectum admittendi remotissimos agnatos, perpetuò excludere, vt benè sic, & alijs ratiocinando præfatam reali-

32 tatis præsumptionem ex qualitate renunciantis elicitam confutant præcæteris videndus Theodor. *d. alleg. 36. nu. 16. 17. & seq.* vbi declarat decisionẽ de Franchis 375., quę solet pro huiusmodi differentiæ probatione potissimè allegari, ideò contra Monasterium decidisse ibi Sacr. Cons., quià concurrebat cum renunciante alia soror, quæ non renunciauerat, & sub *num. 21.* latè rationibus contrarijs respondere sequitur Molses. *de renunciat. p. 4. quæst. 17. nu. 26. vsq. in fin.* Cyriac. *d. contr. 475. nu. 6. 7. 8.* & benè in contrarium allatos declarat Donat. Ant. de Marin. *quotid. resolut. cap. 190. nu. 6. 7.* & clarè Rota Rom. in *decis. 48. nu. 15. 16.* in impressis post Merlinũ *de legit.* vbi in vers. *Prętereà* ostendit decisionem præfatam de Franchis 375. & Mastrilli 65. loqui eò casu, quò renuncians dixerat, intendere, quod renunciatio esset merè realis, & cum pacto de aliquid non petendo, etiam cum Aquiliana stipulatione; quę desunt in renunciatione nostra.

Et verè à quocumque facta sit renunciatio, semper ac non est facta simpliciter, & in abstracto ipsi successionis iuri, & hæreditati sed intuitu, & fauore alicuius eamdem renunciationem recipientis, & stipulantis, semper dicetur personalis non obstante Aquiliana stipulatione, vel alijs efficacioribus clausulis, & propterea deficientibus contemplatis personis renuncians ad sua iura reuertitur. trad. Lanar. *cons. d. 49. nu. pr. 2. 6.* Theodor. *d. alleg. 36. nu. 34. vbi nu. 36. 37. 38.* ait, quod clausulę

clausulæ licet amplissimæ non mutant naturã personalis renunciationis, sed fortiùs eã munirent, & fulciẽt fauore personæ, cui, vel quibus facta est renunciatio. benè Montan. *controuers. contr. 9. nn. 7. 8.* vbi quod pactum de vlterius non petendo, prout etiam Aquiliana stipulatio regulatur iuxta naturam contractus, & deseruiunt in beneficium tantùm personarum, quibus est renunciatum, & quod camdem renunciationem non reddunt abdicatiuam Rouit. *cons. 23. nu. 21. lib. 1.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 557. nu 52.* & benè Donat. Ant. de Marin. *lib. pr. cap. 189. nu. 71.* vbi, quod dùm renunciatio facta est in beneficium certarum personarum, nil obstat, vt inquit etiam si dictum sit. *Quod renunciatio debeat esse realis, quod effectum habeat in omnem casum vti realis, & ad bona renunciata numquam habeat regressum ex quauis causa etiam non cogitata, & nouiter superueniente etiam rebus mutatis, cuiusuis morte, & aliter quam nunc se habentibus.* Quià, vti subiungit *n. 72.* dictæ clausulæ, & aliç, si quæ forent ampliores, vim, & robur obtinere debent respectu tantũ illarum personarum, quibus est renunciatum, Ita vt quamuis renunciatio esset realis, & realissima, nihilominus istam realitatem non durare perpetuò, sed extingui vna cum personis in renunciatione contẽplatis, & tunc ad personalitatẽ redire decidit Rota Rom. *in Marsicana successionis 4. Febr. 1665. corã Emerix in §. Nec denią. exilles verbis, infra impressa*, super renunciatione, in cuius Instrumento aderant expressa infrascripta verba, quæ ibi Rota retulit. *Itavt præsens renunciatio, & donatio, intelligatur, & sit efficax, perpetua, realis, & realissima, & omni tempore valitura.* quod idẽ etiã in terminis renũciationis factæ à Moniali confirmauit eadẽ Rota *in Romana Fideicom. de Steccatis 15. Iunij 1665. infra pariter impressa.* reuocatoria alterius decisionis in eadẽ causa editæ vbi *nu:* sub vers. *Quia ex renunciationis contextu*, sic cõcludendo loquitur; *Et idẽ est, quando adessent verba omnimodã realitatem importantia, dum postea restringitur ad fauorem certarum personarum, licet illis viuentibus duret realitas renunciationis, ijs tamen defectis expirat, & habetur, ac si fuisset personalis, &c.* Quià verè illa solum dicitur renunciatio realis, per quam renuncians non vnius, vel alterius personæ moueatur affectũ, sed indeterminatè se mortuum faciat, non curando an ad proximiores, vel extraneos magis renunciationis commodum deferatur.

Nec aliquid ponderis habet expresſę donationis obiectum; Nàm vt ex ipso Instrumento depræhenditur principaliter in eo dicitur *renunciauit, refutauit, tradidit, assignauit, &c.* & licet postea quoque subdat, *ac donatione irreuocabili, & inter viuos donauit*, patet tamen hunc titulum donationis fuisse adiectum non principaliter de per se, sed consequutiuè ad ipsam renunciationem, & pro maiori illius corroboratione, & vt renũciatio pleniorem sortiretur effectum fauore renunciatariorũ, & ideò nõ immutat ipsam renũciationis principalis naturam, sed tanquam dependens à principali renunciationis actu illius pariter terminos, & limites nõ egreditur,
34 vt benè in proposito respondit Rota *in decis. 187.* corã Roias, & iterũ cõfirmauit in *Romana fideicõmissi de Steccatis 15. Iun. 1665 infra impressa*, corã Reu. Burlemõt *nu.* §. *Et tamẽ donatio complicata, &c.* & diffusiùs *in Romana fideicommissi 27. Martii 1669.* coram Reuerendiss. Calataiù *in §. Non refragante sępius repetito obiecto, quod allegata conclusio Non procedat, vbi renunciatio legitur concepta per viam donationis, &c.*

Hęc autem, (ni fallor omninò, quod mihi suadere non possum) Iura successionis Monasterij indubitata demonstrant; Verùm quia plures tàm antiquæ, quàm recentiores Rotæ Romanę decisiones in terminis, de quib⁹ agimus, renunciationum circumferuntur, ex quibus, & earum credita contrarietate hic articulus primo aspectu dubius fortè aliquibus videri posset; Ideò ad omnem dubietatis vmbram diluendam eas hic recensere, nempè quæ sunt magistrales, & recentiores, & explicare simul operæ prætium duxi, vt omnis inferendæ molestiæ Monasterio tollatur in posterum occasio.

In primis cauendum est à decis. *Rota in*
35 *Maceratens. pecuniaria 22. Iunii 1644. in ordine 10. in impressis sub nomine Eminentiss. Card. Ottoboni*, quę est reuocatoria duarum antecedentium decisionum in eadem causa emanatarum ab eadem Rota coram Reuerendiss. Merlino, & sunt inter eius impressas 869. & 894. In qua recedendo Rota ab aliàs per binas vices coram Merlino decisis Monialẽ renunciantem, & eius Monasterium ab hæreditate Patris, cui renunciatum fuerat, exclusit, admittendo extraneum ab eodem Patre hęredem in suo Testamento institutum; Sed aduertendum est, Decisionem pręfatam intentioni nostrę nequaquam obstare, quoniã principale fundamentum resolutionis in eo casu Rotæ fuit, quia Pater testatus decesserat, & sic hęredem instituerat, qui ex voluntate Patris succedebat expressa, sicuti nos è conuerso

uerso supra diximus decedente Patre ab intestato filium renunciantem succedere ex tacita voluntate Patris. Quam differentiam agnouerunt Sacræ Rotæ Auditores, & ideo in eadē decisione sæpiùs protestati sunt, ideò contra Monialem renunciantem votum dedisse, contrarium sentientes si obijsset intestatus, ut in dictâ *dec. nu.pr.* inquiunt, *Ideò cum Petrus Paulus Pater, & renunciatarius testatus decesserit, institutis hæredib⁹, &c. sequitur bona renunciata nequaquam posse redire ad Monasterium S. Claræ ex persona sororis Camillæ renunciantis, cum adhuc extet persona, quæ ex voluntate Patris renunciantem excludit, quicquid dicendum esset, si Petrus Paulus nullo cōdito Testamento decessisset, vt distinguendo tradunt, &c.* & iterùm *num.* 7. 8. & clarius in terminis nostris Monasterij nostri iura patrocinari declarauit *nu.* 11. 12. ibi. *Renunciatarius enim decedens ab intestato præsumitur velle renunciantem iterum ad bona renūciata reuocare, filiamq. velle præferre extraneis.* & iterùm *nu.* 23 & sæpiùs infrà, undè præfatam decisionem prodesse potiùs, quam officere Monasterij intentioni clarè satis vnicuique patebit.

Vrgere magis, & Aduersari videbatur alia eiusdem Rotæ Romanæ decisio *in Romana*
36 *successionis de Comitibus die* 23. *Iunij* 1642. *coram Amato Dunozet modo inter eius impressas* 676, reuocatoria alterius decisionis in eadem Causa promanata sub die 15. Ianuarij eiusdē anni 1642. *impressa pariter inter eiusdē Dunoz. dec. sub num.* 641. Ibi enim Cleria filia ante professionem emissam renunciauerat Euandro Patri, & eius hæredibus omnia bona, qui postea ab intestato decesserat. vndè Rota *in d. pr. decis.* 642. Monasterium ex persona D. Cleriæ Monialis ad successionem defuncti ab intestato Patris admittendum esse decidit ex rationibus supra per me relatis, & plerisq; in eadem decisione expensis *ex nu.* 18. *vsq. in finem*. Quam resolutionem postea eadem Rota in sequenti decisione 676. confutauit, & contra Monasterium decidit.

Sed animaduertendum est, quod Rota ad variationem sententię mota non fuit ex reprobatione rationum in præcedenti decisione emanatarū, sed ex facti circumstantijs nouissimè detectis, & ab expressa, & sæpiùs repetita voluntate renunciantis, quod etiam in casu, quo renunciatarius pater obiret absq. descēdentibus, vel etiam decederet intestatus, intendebat excludi, & admicti quoscumq. hæredes ab intestato vocatos vti patet ex ipsamet decisione, quæ ex *nu.* 11. vsq. in finē nil aliud agit, nisi ponderare verba, & clausulas in eadem renunciatione insertas, & pręsertim ea, in quibus dicebatur, quod renunciabat *Euandro Patri, & illius quibuscumque hæredibus, tam ab intestato, quam ex Testamento, & alias quomodocumque successoribus*; & quod fortissimum est, additum insuper fuerat. *Itaut dictus Euander, & ipsius hæredes, & successores de omnibus bonis, & iuribus libere disponere possint*. Et quod necessarium fecerat sic decidere erat sequens adiecta clausula. *Et ab intestato dispositum censeatur perinde, ac si ipsa renuncians nunquam fuisset in rerum natura ad fauorem quarumcumq. personarum*. Vndè cum patens esset voluntas renunciantis non succedendi, etiamsi Pater ab intestato decederet, imò vt præferrentur quicumque forent ab intestato hæredes ipsimet renuncianti, non erat opus iuris quęrere dispositionem ad interprætandam renunciantis mentem, quàm in hoc casu, qualis esset, ipsemet antea aperuerat; & proindè non poterit vnquam dicta decisio casui nostro applicari. Quamuis postea in eadem decisione Monasterium fuerit admissum ex capite nullitatis renunciationis.

In Rom. Hæreditatis de Lanuuijs sub die 21. Iunij 1661. corā Reu. Taiā infra impressa Rota decidit contra Monasterium in hære-
37 ditate Lanuuij renunciatarij ab intestato defuncti. Verum sub die 20. Aprilis anni 1668. coram eodem Reuerendiss. Taia melius perpenso Iuris articulo recesserunt à decisis ex rationibus per me suprà redditis, quas in confirmatione prædictorum in fine pręsentis Cōsultationis pariter imprimi curaui.

Vidi tamen editam decisionem in Romana fideicommissi de Steccatis 10. Februar. 1662. coram Reuerēdiss. Bourlamōt; vbi fuit Monasterium reiectum stante amplissimo Monialis renunciatione, sed reproposita causa sub die 15. Iunij 1665. coram eodem Bourlemont recesserunt à decisis, & in ea decisione plures supra per me traditæ fauore Monasterij conclusiones comprobantur; quam iterum sub die 4. Februar. 1667. coram eodem confirmarunt, & vtrasq; infra in fine sequentis Cōsultationis cum aliis pro clariori totius materiæ explicatione reperies impressas.

Hæc addere volui, ut si aliqua ex his decisionibus in progressu Causæ deduceretur, prompta habeatur responsio.

Romana

Digitized by

ROMANA
Hæreditatis de Lanuuijs.
21. Iunij 1661.

Coram

Reuerendiss. Taia.

COmmissionem in bonis hæreditarijs Lanuuij ab intestato defuncti, quã Bernardo de Euangelistis concesserat Iudex primæ Instantiæ contra Monasterium S. Annæ dictorum bonorum detentorem, hodie eidem Bernardo Rota decreuit in gradu appellationis: Quia cognato quarti gradus, qualis ille est, defertur hæreditas ab intestato, non existentibus proximioribus *Auth. post fratres fratrũq. filios C. de legit. hered. & Auth. de hered. ab intest. §. Si vero neq. fratres*, cum alijs apud Martam *de success. legal. par. 3. quæst. 2. art. 2. num. 2.*

Nec obstat existentia Placidæ, & Scolasticę sororum defuncti in dicto Monasterio professarum, quia ob validam, & amplam renunciationem ab illis factam in ingressu Religionis habentur pro mortuis, & non computãtur, vt inquit Paul. de Castrens. *ad §. si duobus l. planè ff. de leg. 1. nu. 9.* Altograd. *cons. 66. in fin. lib. 1. & cons. 37. nu. 33. & seq. lib. 2.* Pascal. *de virib. patrię potestatis par. 3. cap. 7. nu. 48.* Pignatell. *contr. forens. 5. nu. 4. cent. pr.* & in his terminis Rota *dec. 109. nu. 5. & seq. p. 5.* & coram Eminentiss. Otthob. *dec. 10. nu. 40.* planè renunciantibus actiones suas non est regressus dandus *l. quæritur 14. post finem ff. de ædilit. Edict.*

Nec huiusmodi renunciatio comprehendit solum Testamentariam, non autem intestatã successionem, quia in Instrumento expressis verbis renunciarunt tam ex Testamento, quam ab intestato, vt in his terminis respondit Rota *dec. 714. num. 8. par. 2. recent.* Et vlterius hæc renunciatio absque vlla limitatione facta excludit renunciantem ab omni successione tàm ex Testamento, quàm ab intestato eorum, quorum hæreditati renunciatur, vt post alios concludit P. Sanchez *in Decalog. lib. 7. c. 7. nu. pr.* ad textum satis apertũ *c. 2. de pactis in 6.* & renunciatio hæc potiùs excludit renunciantes à successione ab intestato, ita vt ex Testamento capere non prohiberentur Rota coram Ludouis. *dec. 85. nu. 13. 14.* & ibi Add. *nu. 32.* & in puncto cuiusdam sororis *dec. 358. nu. 3. & dec. 565. nu. 8. & dec. 714. nu. 8. par. 2. & dec. 160. nu. 6. par. 3. ad l. pactum 15. C. de pact.* & trad. Bart. *l. stipulatio hoc modo concepta ff. de verbor. oblig. nu. 8.* Surd. *dec. 14. nu. 4.*

Neq; placuit, quæ deducebatur distinctio, nempè quod primum dictæ sorores Placida, & Scolastica omnia, & singula quæcumq. auita, paterna, materna, fraterna, & sororia, ac alia quæcumque quouis titulo, iure, & causa, ratione, & successione, tàm ex Testamento, quã ab intestato renunciarunt, & postea insuper renunciarunt etiam hæreditatibus earum fratrum; Ita quod nullo vnquam tempore etiã ex quauis causa, & occasione ipsis donatricibus, & earum Monasterio in dd. earum fratribus, & quarumcumq. hæreditatum ius aliquod sit acquisitum, nec aliquid etiam minimum de dictis hæreditatibus habere, & consequi posśint, & valeãt, quasi alia sit illa prior renunciatio generaliter si aliis hæreditatibus, quam hæc posterior in fraternis.

Quia renunciantes in primis visæ sunt ex prioribus verbis expresśis ibi *fraterna, &c.* Itaut posterior ibi *Insuper de fraternis* abundantius videãtur adiecta, deindè cõsiderata d. particula *insuper* visum est ex ea coniungi sequentia pręcedentibus, eamdemq; venire cõtinuatiuè addendo ad superiora, & superiori
44 dispositioni ijsdem terminis retentis, vt fusè tradit Gratian. *cap. 101. nu. pr.* Barbos. *dict. 46 nu. 4.* & placuit Rotę *decis. 348. num. 4. par. 4. recent.*

Sed, & in ipsis verbis insuper visum est cõtineri realem renunciationem, quia renunciarunt non *hęreditates earum fratrũm* cuiquam, sed *hęreditatibus earum fratrum*, ita quod
45 nullo vnquam tempore, & quauis causa, & occasione vt supra, Altograd *d. cons. 66. n. 44. vers. Motus, &c,* Pascal. *de virib. patr. potest. d. nu. 48. 57.* Rota *dec. 286. nu. 5. par. 3. recent.* & coram Merlin. *dec. 62. nu. 23.* & ampliùs *d. decis. 714. nu. 6. par. 2. rec.* & visum est, perindè esse, ac si renunciassent succesśioni vndè co-
46 gnati, cum renunciatio sit realis Altograd. *d. cons. 66. d. nu. 44.* ad finem Rota coram Merlin. *d. dec. 62. nu. 22.*

Quæ sanè realitas certior visa est, si attendantur in effectu subsequentia verba. *Ita vt nullo vnquam tempore etiam ex quauis causa, & occasione ipsis donatricibus Ius sit acquisitum, nec aliquid etiam minimum à dictis hæreditatibus habere, neque consequi posśint, nec valeant,* ex supra allegatis, & expendantur infrascriptæ coniecturæ simul vnitæ, quicquid sit, an vnaquæque separatim, & per se valeãt inducere

inducere realē renunciationem, quarū altera resultat ex causa ingressus Religionis, & professionis paupertatis, vt humanarum rerū iuribus relictis D. O. M. feruentiori, & quietiori
47 animo inseruire valeant. Altograd. *d.cons. 66. in fin. lib. 1. & d. cons. 37. nu. 33. & seq. lib. 2.* Pignattell. *d.contr. 5. d. nu. 4.* & quod ita fuerit iudicatum inquit *contr. 8. in fin.* Mastrill. *dec. 65. nu. 11.* Rota *d.decis. 109. d. nu. pr. & seq.* & coram Merlin. *d.dec. 62. nu. 13. vers. Neq. dici potest*, & coram Eminentiss. Ottobono *d. dec. 10. d. nu. 38.* Altera oritur ex eo, quod hæc renunciatio intuitu dotis facta fuit, & quia sese sufficienter cum dicta dote à patre dotatas vocantur, & vbicumq. renunciatio fit propter
48 dotem receptam, dicitur realis, vt inquit Pignatell, *d.contr. 5. nu. 2. 3.* Cutell. *de donat. intuit. matrim. discursu vlt. par. vlt. nu. 127. vers. Hic casus declarari cum allegatis*; & generaliùs
49 non solùm dote, sed etiam aliquo recepto. Peregrin. *de fideicommiss. art. 52. num. 78. ad fin.*

Nec subsistit, quod per simplicem renun-
50 ciationem iuri de futuro renunciari non potuerit ad tradita per Seraphin. *de iuramento priuileg. 109. nu. pr. & seq.* quia cum interuenerit iuramentum in ipsa renunciatione secùs, & renunciatio tenet, vt prosequitur Seraphin.
51 *d.priuileg. 109. nu. 3. & seq.* Fusar. *d. substitut. quæst. 587. nu. 12.* Rota *dec. 292. nu. 15.* & si
52 eadem causa sub nomine repudiationis *decis. 320. n. 2. par. 6.* & ferè collatis 4. integris eiusdem causæ *decisionibus 12. 292. 320. 323.*

Denique non obsistit has renunciationes præsumi procuratas propter fauorem agnationis, & ad effectum acquirendi libertatem disponendi, ideòque tunc operari, & prodesse vel quatenus renūciatarius disponat, vel quatenus duret agnatio; Nàm libertas disponēdi solùm pertinet ad parētes, & eis suffragatur, qui ex necessitate instituendi filios transigūt,
53 & libertatem renunciantibus filijs, & vtraque præsumptio tollitur per expressa, & specialia conuenta, & præcipuè reali renunciatione, vt
54 suprà ex verbis, *Ita quod nullo vnquam tempore etiam ex quauis causa, & occasione ipsis donatricibus, & d. earum Monasterio inde, & super dictis earum fratrum, & aliorum quorumcumque hæreditatibus Ius aliquod sit acquisitum.*

Et Ita vtraq; &c.

ROMANA
Hæreditatis de Lanuuijs.
20. Aprilis 1668.

Coram

Reuerendiss. Taia.

Denegandam esse immissionem Ioa: Baptistæ cognato quinti gradus in bonis hęreditarijs R.P.D. Hyeronymi de Lanuuijs ab intestato defuncti hodie DD. responderūt, & sic recedendum à decisis 20. Iunij 1661., in quibus dicebatur illam esse concedendā Bernardo similiter in quinto gradu cognato, nàm existētia Placidæ, & Scholasticæ sororum defuncti professarum in Monasterio S. Annę excludit vtrumq; non obstante amplissima renūciatione ab ipsis sororibus facta ante emissam professionem. Et quidem alienum ab omni ratione visum fuit voluisse renunciantes se ipsas, suumq. Monasterium excludere ab hæreditatibus, sibi deferendis per obitum patris, & fratruum, vt deferrentur ad quintum, vel ad alium remotiorem incertum gradum cognationis, & deficiente decimo ad Fiscum, eademque intentione voluisse acceptare patrem, & fratres renunciationem, & voluisse approbare coniunctos asserentes in edicto nō esse in earum præiudicium, ac etiam Iudicem interponere voluisse Decretum, quia hæc nō sani fuisset hominis, &c. vt post alios concludit P. Passer: Procurator General. Ordin. Præ-
55 cator. ad celebre, adeoque celebrius *cap. Quamis de pactis in 6. nu. 42.* & dicta Rot. coram Merlin. *dec. 62. nu. 29.* & *decis. 543. num. 12. par. 5.*

Itaq; considerato ipso casu renunciationis, & toto instrumēto attentè perlecto existimarūt DD. fuisse quidem renunciatum omne ius Patri, & fratribus per cessionem, non autem renunciatū alicui Iuri per repudiationem, & ipsæmet puellę in proemio eiusdem Instrumēti expressè id declararūt in illis verbis, *volentes ante dictum Religionis ingressum de bonis, & iuribus, quæ ipsis quomodolibet obuenire possēt disponere, &c.* ex quibus clarè desumitur ipsas voluisse disponere, & disponēdo renūciare quæcumq;, quibuscumq; transferēdo delata, & quæsita, non autē repudiando deferēda,
56 & quęrēda, vt distinguit, & declarat tex. *§. proindè, & qui repudiauit l. 6. in præcedentibus, &* *subse-*

subsequentibus ff. quæ in fraud. creditor. Paul. Castrens. *ad l. 4. Cod. de repudiād. vel abstin. hæred nu. 3 & cons. 252. nu. 3. ad med. vers. Pro cuius euidentia lib. 1.* Socc. Sen. *cons. 183. nu. 1. à vers. Sed tamen præmissis lib. 2.* Imò nō solum in prohemio, sed etiā in ipsa dispositione, in qua bis de fraternis actum fuit, videntur Puellę sibi non adeò præiudicasse.

Non quidem in prima parte in illis verbis dum *omnia, & singula mobilia, & immobilia, &c. Auita, paterna, materna, fraterna, sororia, tàm ex Testamento, quam ab intestato, &c. ex quauis persona nec non, & pro tēpore expectantia, & pertinentia cesserunt, renunciarunt, & irreuocabiliter inter viuos donarunt Matthæo Lannuio Patri præsenti, &c. & Ioa. Paulo, & Hieronymo earumdem donatricium germanis fratribus, & præsentibus, &c.* cum sit

57 impossibile, vt quis cedat, & donet, nisi priùs acquirat, & acceptet §. *pro hærede instit. de hæred. qualit. & differen. l. pro hærede 20. in princ. ff. de acquir. hæred. l. 6. C. de iur. delib.* cum ibi not. abundè Giouaga. *cons. 85. à nu. 8. lib. 1.* Rot. *decis. 149. nu. 3. par. 3. rec. & decis. 41. nu. 3. par. 11.*

Sed ex hoc maximè DD. personalem renunciationem, non autem realem concluserūt, quia contemplatio personarum excludit realitatem, & indicat renunciantes noluisse tol-

58 lore se de medio, vt ex Menoch. *cons. 335. nu. 30. & 31. & cons. 401. à num. 102.* considerat Rota coram Merlino *d. dec. 62. à nu. 23.* fusius P. Passer. *ad d. c. Quamuis à nu. 43.* maximè *à nu. 44. & 47.* Quod si renunciata sint bona, & iura propria vltimo Hieronymo, cum hęc renunciari non possint ei, cuius sunt propria, &

59 sensu constat, & impossibile reclamauit post alios P. Passer. *ad d. c. Quamuis à nu. 40. vers. Cum imò*, & ineptum quoque, ac frustratoriū renunciare fraternis bonis ad fauorem eiusdē

60 fratris considerauit Rota *d. decis. 543. ante nu. 1. vers. Cuius quidem dubij. & nu. 9. vers. Præsentis tamen à nu. 22. à vers. Prout idem.*

Igitur si non extat persona, quæ excludat renunciantem ab intestato venientem, renun-

61 cians non excluditur ab hęreditate stipulantis pro se hæredibus, & successoribus. Bald. *cons. 437. num. 2. lib. 1.* Angel. *cons. 291. à num. 4.* Marant. *disput. 8. nu. 14. vers. Quia Pater*, & *vers. Sed si tempore mortis.* Cancer. *var. resolut. c. 15. de renunc. n. 40. par. 3.* Altograd. *controu. for. 27. nu. 31.* cum plur. allegat. & præ clarè Rota coram Em. D. Cardinali Otthob. *dec. 10. à nu. pr. & nu. 23.*

Non obstat clausula cœterata *præsentibus, &c.* quæ potest extēdi *præsentibus, & stipulantibus pro se hæredibus, & successoribus quibus-*

62 *cumque*, adeòvt attento verbo *quibuscumque* comprehendat hæredes etiam extraneos, vt in renunciationibus tradunt Molin. *de rit. nupt. q. 85. à nu. 60. l. 3.* Faber. *in suo C. de fin. 22. vers. Sed si vt, plerumq. tit. 3. lib. 2.*

Nàm, vltrà quod hæc materia plurimum

63 pendet ab arbitrio Iudicis informato à coniecturis. Rot. *dec. 393. nu. 1 p. pr diuers.* adhùc obiectum non videtur obstare in præsenti Casu, in quo agitur de includendis hæredibus, & successoribus extraneis, sed de excludēdis per quoscumque hæredes, & successores ipsis renunciantibus, quod vtiq. non dicunt oppositi DD., cumque dicta clausula prætendatur inducta ad multiplicandos hæredes, & successores, & ad includendum non solum Bernardum, & Co. Baptistam, sed etiam remotiores,

64 & Fiscum, non potest opponi ad repellendas anteriores, & sorores ipsas renūciantes *ad l. si mācipia 19. ff. de Instrum. vel instrum. legat.* cū *alijs* apud Barbos. *axiom. 34. in fin.* Et potissimū si deesset conditio donantis, & renuncian-

65 tis, si quoties donatarius, & renunciatarius stipulantes pro hęredibus, & successoribus quibuscumq. ipse donans, & renuncians remaneret exclusus ab eius successione, homines

66 enim de hominibus benemereri conantur *l. captatorias 70. ff. de hæred. instit. §. Consuluit Senatus, l. Et si 25. ff. de hæred. petit.*

Minus renunciantes sibi præiudicasse visæ sunt in secunda parte renunciationis; In qua pariter loquendo de fraternis, adhibuerūt hæc verba, *Insuper cum solemnitatibus antedictis renunciauerunt etiam hæreditatibus fratrum, ita quod nullo vnquam tempore etiam ex quauis causa, & occasione ipsis donatricibus, & earum Monasterio in, de, & super dd. fratrum, & aliorum quorumcumq. hæreditatibus ius aliquod sit acquisitum, nec aliquod etiam minimum à dd. hæreditatibus habere, nec consequi possint. &c.* nam licet ex prædictis contenderent Informantes pro Ioan. Baptista renunciationem esse realem, & penitus abdicatiuam, & quodammodo repudiationem anticipatam.

Attamen considerauerunt DD. hęc verba in primis referri ad expressam renunciationē seclusa repudiatione, cum renunciatio alia sit

64 priuatiua, alia translatiua apud Bellon. *de iur. accresc. cap 7. q. 35. nu. 6.* & concordanda esse cum præcedentibus, & subsequentibus, quæ dispositionem, & donationem important, itavt vel sensus sit, quod nullum ius sit acquisitum donatricibus, nec aliquid consequi possint, idest cum effectu ad illud retinendum, cum omne quodcumq. donauerint, sit per modum

 directæ

directæ donationis Patri, & fratribus non
68 enim dicitur ille acquirere, cui cito auferri potest *l. non videtur 22. ff. de acquir. vel amitt. poss.* ait Gloss. *vers. E contra non dicitur l. 5. ff. de in integr. restit.* Socc. Sen. *cons. 53. nu. 27. à vers. Sed ad hoc respondetur, lib. 4,* in puncto Rota coram Puteo *dec. 519. ad fin. vers. Quia fuit responsum lib. 2.* Aut sensus sit, vt ius aliq non sit acquisitum donatricibus, nec aliquid consequi possint, nec per modũ obliquę dona-
69 tionis, quæ resultat ex certa, & determinata repudiatione contẽplatione certarum personarum, quibus ita donasse videantur ad Paul. Castr. *in §. indè Neratius l. 1. ff. ad Sen. Cons. Trebell. nu. 2. vers. Breuiter si potest apponere.* Surd. *cons. 446. nu. 23. à vers. Et idem est, in repudiatione.* Cancer. *var. resol. 22. de iur. accresc. à nu. 20. par. 3. amplius in rem præsentem.* Bellon. *de iur. accresc. cap. 5. q. 48. n. 14. vers. Tertius casus.*

Et nihilominùs DD. visum fuit potiùs verba prædicta concludere donationem directã, quæ necessaria erat, dum puellæ renunciabãt aliorum quorumcumque hæreditates, ibi *Omnium, & singulorum tàm ex Testamento, quã ab intestato ex quauis persona nunc, & pro tempore, &c.* nam potuisset dari casus, quod consequerentur legatum à Testatore extraneo, & hoc per puram repudiationem etiam fauore Patris, & fratris ad illos non fuisset delatum
70 cum sublatis de medio per repudiationem legatarij fieret legatum caducum fauore hæredis, aut succedentium ab intestato, adeòque renunciantes protestatas fuisse, vt supra velle disponere de bonis, & iuribus, quæ sibi quomodolibet obuenire possent, & in eadem clausula vsas fuisse verbis donationem significantibus, ibi, *Ipsis donatricibus, & subsequenter pro roboratione præsentis donationis, & donationem quoque irreuocabilem inter viuos, ibi præsentem donationem irreuocabilem inter viuos, &c.* & vti talem redigi in publicis actis,
71 ibi, *Ac omnia, & singula in ea contenta insinuandum, &c.* quæ omnia manifestè repugnant repudiationi vt supra Corn. *cons. 236. nu. 10. & tot. cons. 239. lib. 4.* Franc. *dec. 14. à nu. 23. & seqq.*

Contractus enim talis præsumitur, qualis à
72 Partibus denominatur ad Bald. & alios apud Rot. *dec. 227. nu. 6. par. 4. dicens. & decis. 304. nu. 10. par. 2. recent.* cum alijs annot. ad Burat. *decis. 640. nu. 25. vers. Secus quando congruit,*
73 & suum animum contrahentium, qui dant formam conuenientibus Card. Mant. *de tacit. & ambig. tit. 2. nu. 2. lib. 2.* cum ibi alleg. Dec. *ad l. 2. ff. de reg. iur. nu. 55. vers. Et prædicta conclusio, & cons. 33. num. 3. vers. Et primo,* quod dicitur cum vtrobiq; alleg. & annot. Et cum renunciatio facta fuerit patri, & fratribus præ-
74 sentibus, & acceptantibus plenè transiuit in pactum *l. 40. in princ. ff. de pact.*

Quod si donatio excederet personas Patris & fratris donatariorum, eorumq; hæredes, & successores ordinarios ad exclusionem ipsarũ donatricium, quæ vltimo fratri ab intestato non succederent, vt exclusæ ab vlterioribus successoribus, & decimo gradu, ac Fisco (quod magis succederet, si esset generalis repudiatio ante delationes hæreditatum) talis donatio esset defectuosa in approbatione coniunctorum carente illa qualitate medio iuramẽto approbanda, videlicet, vt non sit in præiudiciũ mulierũ, & minorũ, & deficeret quoq. decretũ Iudicis in causa illa expressè insinuãda, & plenè cognoscẽda in statuto 151. de Contractib' sine certa solemnitate *lib. 1.*, quia ingressus in Religione capaci non erat iusta causa repudiandi; Imò erat iusta causa acceptandi pro
75 illa, *Auth. ingress. C. de Sacros. Eccles.* Rot. coram Merl *dec. 62. nu. 38.* & quę approbatio coniunctorum, ac Iudicis Decretum intercessisset ad aliquod robur, vel momentũ, non fuerint adhibita ex dicto Statuto, & alijs alleg. à Pico *glos. 22. maximè nu. 3.* Et ità præscriptis verbis.

Et ità vtraq. parte, &c.

IN EADEM CAVSA.

Respondetur difficultatibus excitatis, etiamque decisiones Rotæ Romanæ, & alia in proposito huius articuli hic imprimuntur, vt facilius, & distinctè controuersia Veritas iuxta casuum contingentium percipiatur.

SVMMARIVM.

1 *Non probante Actore intentionem suam Reus est absoluendus.*
2 *Dubia probatio Actori non releuat.*
3 *Ex dubia probatione Actoris absoluitur reus.*
4 *Sententia certa ferri non potest in re dubia.*
5 *Renunciatio abdicatiua efficit tanquam mortuũ renunciantem.*
6 *Clausula cæteraue* pro se, & suis, &c. *comprehendit etiam hæredes extraneos, & nu. 8.*
7 *Clausula* præsenti, & acceptanti, &c. *extendi debet* pro se, & hæredibus, & successoribus qui-

quibuscumque. 21.

9 *Contrarium cum distinctione, & plures interpretantur Rota Romana decisiones.*

10 *In Contractibus censetur facta stipulatio pro haeredibus, etiamsi non exprimatur.*

11 *Ex coniecturis clausula caeterata* pro se,&c *extenditur etiam* pro hæredibus quibuscumq;

12 *Clausula* ad habendum *importat omnimodam bonorum abdicationem.*

13 *Clausula* ad habendum *fortius includit haeredes extraneos, quam clausula* quibuscumq.

14 *Clausula* ad habendum *non mutat naturā contractus, cui apponitur.*

15 *Donata bona etiam deficientibus ijs, quibus est facta donatio, non reuertuntur ad donantem.*

16 *Insinuatio in donatione requiritur.*

17 *In renunciationibus factis ante ingressum Religionis inesse censetur pactum inualiditatis, si renuncians non profiteatur in Religione.*

18 *Quamuis renuncians terminis, & verbis donationis in renunciando vsus fuerit.*

19 *Non censetur sani hominis renunciare bonis paternis, ita vt prius vadant ad remotissimos agnatos, & ad Fiscum, quam ad renunciantē.*

20 *Iura quaerenda non censentur renunciata etiam per amplissimam renunciationem.*

21 *Cedi, vel donari non potest, quod priùs non est acquisitum.*

22 *Contemplatio personarum excludit realitatē renunciationis.*

23 *Renunciare ineptum est bona ei, cuius sunt propria.*

24 *Frustatorium est renunciare fraternis bonis fauore fratruum.*

25 *Deficiente persona, cuius contemplatione facta est renunciatio, bona redeunt ad renunciantē.*

26 *Renunciatio* pro hæredibus quibuscumq; *comprehendit extraneos.*

27 *Declara tamen si ex coniecturis hoc eliciatur.*

28 *Item vbi non tantum agitur de admittendis extraneis, sed de excludendis propter extraneos ipsis renunciantibus.*

29 *Homines de hominibus benè mereri conantur.*

30 *Renunciatio alia est priuatiua, alia translatiua.*

31 *Acquirere non dicitur, cui cito auferri potest.*

32 *Donatio semper censetur facta ad fauorem certarum personarum.*

33 *Etiamsi fiat per viam repudiationis.*

34 *Renunciatio per titulum donationis non dicitur repudiatio.*

35 *Contractus talis praesumitur, qualis à partibus denominatur.*

36 *Intentio contrahentium dat formam contractui.*

37 *Renunciatio facta ad fauorem praesentis, & acceptantis transit in pactum.*

38 *Ingressus in Religionem in comuni capacē non est iusta causa renunciandi bona.*

39 *Prohemium denotat contractus causam.*

40 *Haereditas non delata transferri nequit.*

41 *Clausula* præsenti,&c. *in stipulatione renunciationis operatur contemplationem quorumcumque haeredum.*

42 *Et tam haeredes ex Testamento, quam ab intestato.*

43 *Renunciatio facta* hæreditatibus *ad minus duas comprahendit.*

44 *Defectus solemnitatum non vitiat renunciationem factam ob ingressum Religionis.*

45 *Iure Ciuili nulla est renunciatio haereditatis ante delationem.*

46 *Quae in praefationibus dicta sunt, in Contractibus repetita censentur.*

47 *Renuncians Patri, & eius haeredibus, videtur de descendentibus solum Patris cogitasse, non de transuersalibus.*

48 *Clausula* vt renunciatio sit perpetua, realis,& realissima *non excludit personalitatem, quādo est facta certa personae.*

49 *Qui se fundat in renunciatione ostendere debet, renunciationem in eo casu factam fuisse.*

50 *Renuncians potest declarare suam renunciationem dubiam, & ei statur.*

51 *Renuncians haereditati alicuius tàm ab intestato, quàm ex Testamento, potest ab eodem renunciatario institui haeres in Testamento.*

52 *Successori in fideicommisso datur immissio, ex l. fin.*

53 Collateralium, *&* transuersalium *appellatione veniunt etiam foeminae.*

54 *Maximè vbi nulla fuit habita ratio conseruationis agnationis.*

55 *Filia Testatoris* transuersalium *appellatione non venit.*

56 *Limita vbi Testator non vocauit transuersales suas.*

57 *Foemina quamuis dotata à successione fideicommissi non repellitur.*

58 *Dictio* tantum *restringit dispositionem ad expressa.*

59 *Interdictum* quorum bonorum *competit cuicumque haeredi ab intestato contra possidentem pro haerede, vel pro possessore.*

60 *In renunciatione stricta fieri debet interpretatio.*

61 *Renunciatio non praesumitur facta de haereditate renunciatarij.*

62 *Renunciatio facta à filia de haereditate Patris, cui renunciatur, intelligitur pro descendentibus eiusdem Patris, nō autem pro extraneis.* 105.

63 *Non censetur renūciatarium voluisse excludere propriam filiam pro extraneis.*

64 *Renunciatio non debet extendi extra personas contemplatas.*

65 *Realis*

65 *Realis renunciatio excludit renunciantem, ac si esset mortuus.*

66 *Realitas renunciationis extinguitur deficientibus personis contemplatis.*

67 *Renunciatio facta ab ingressuro Religionem præsumitur abdicatiua.*

68 *Renunciatio facta à nubente in seculo strictius accipi debet, quam ab ingressuro in Religionē.*

69 *Renunciatio facta etiam ab ingressuro in Religionem cessat, deficientibus personis contemplatis.*

70 *Qualitas realis renunciationis est, quod nulla habita contemplatione alicuius personæ bona nunquam ad renunciantem reuertantur.*

71 *Non præsumitur renunciatarium voluisse excludere renunciantem propter extraneos.*

72 *Realitas renunciationis expirat deficientibus personis contemplatis.* 80.

73 *In donatione non comprahenduntur bona de tempore factæ donationis donanti non dum quæsita.*

74 *Donationis titulus cum renunciatione principali immixtus non alterat naturam renunciationis.* 85. 86. 107. 108.

75 *Renunciatio, cum est facta distinctè de tali, & tali hæreditate, non comprahendit hæreditatem non nominatam.*

76 *Non censentur in renunciatione comprahensa ea bona, quorum renunciatione renuncians incideret in pœnam.*

77 *Renunciatio fideicommissi fieri non potest in non immediatè vocatum.*

78 *Renunciatio si est realis, & abdicatiua, renunciās ad renunciata amplius non redit.*

79 *Renunciatio per viam donationis irreuocabilis inter viuos transit ad hæredes renunciatarij si non iure comprehensionis, saltem iure trāsmissionis.*

81 *Pater non præsumitur recepisse renuntiationem pro hæredibus extraneis ad exclusionem filiæ renunciantis.*

82 *Renunciatio filiæ censetur facta pro descendentibus à Patre, non pro extraneis.*

83 *Renunciatio facta pro maiori decore, aut honorificentiori substentatione Patris cēsetur personalis, non realis, & deficit deficientibus personis contemplatis ab intestato, secus si cum Testamento.* 84. *vbi sic declarantur cōtrariæ decisiones.*

87 *Renunciatio dici non potest donatio, quando est de bonis, super quibus renuncians nullum ius habet de præsenti.*

88 *Renunciatio stipulata* pro hæredibus, &c. *de re non trasmissibili ad extraneos, censentur solum hæredes sanguinis in ea comprehensi.*

89 *Renunciatio non extenditur ad bona, & personas expresse in dicta renunciatione non comprehensas.* 90.

91 *Clausulæ generales vti accessoriæ non extendūt substantiam contractus; sed ad specificata referuntur.* 106.

92 *Clausula cum verbis relatiuis expressa restringunt dispositionem, ad personas, & res expressas.*

93 *Bona prohibita alienari sub generali renunciatione nō comprahenduntur.*

94 *Natura verborum recipit restrictionem iuxta subiectam materiam.*

95 *Renunciatio restringi debet ad expressa, & nominata.*

96 *Monasterium non succedit in bonis prohibitis alienari, vt conseruentur in familia. Contrarium* 98.

97 *Monasterium durante vita Monaci succedit in bonis emphytheuticis, & feudalibus.*

99 *Renunciatio facta pleno iure restringi non potest ad commoditatem fructuum.*

100 *Fideicommissario petenti immissionem ex l. fin. quid sit probandum.*

101 *Vocatis filiis, & descendentibus in infinitum, censetur inter eos fideicommissum inductum.*

102 *Professio in Religione iura sanguinis non tollit.*

103 *In vltimis Voluntatibus sub nomine Nepotum, & pronepotum veniunt fœminæ, si voluntas Testatoris non aduersetur.*

104 *Amplia quamuis agatur de exclusione piæ causæ.*

109 *Successore possidente domos in loco, quo Testator possidebat, censentur eędem domus, nisi de noua acquisitione probetur.*

110 *Confessio proprii Authoris impugnari valet.*

111 *Confessio identitatis bonorum probat contra confitentem, & eius successores.*

112 *Alienata à filio censentur pro sua legitima electa.*

113 *Hærede diu possidente bona fideicommissi non potest impedire fideicommissario immissionem sub prætextu sui crediti, redditi illiquidi ex fructibus perceptis.*

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLVIII.

Fateor doctissimas, & summo labore exharatas fuisse Cōsultationes pro DD. de Venerosis ab eorum eruditissimis Aduocatis, & modo typis impressas. Verùm pariter non esse tales existimo, vt excludere valeant

leant ab animo eruditissimi,& integerrimi Iudicis rationum momenta, quæ aliàs dicta impressisse confidimus. Imò cum alter ex DD. Aduocatis in sua Consultatione pag. 4. vers. *Diem functo.* in fine fateatur *hanc quæstionem esse satis intricatam, adeovt Sacra Rota sapè variauerit.* Hoc vnicum fundamentum, quando subsisteret, sufficiens esset pro excludenda intentione dd. Actorum, quibus non proban-
1 tibus eorum intentionem, etiamsi Monasteriũ nihil præstitisset, absoluendum foret. *l. Qui accusare C, de edend. l. Actor C. de probat.* cum simil. apud Mascard. *de probat. conclus. 36. nu. 1.* & quidem non sufficit Actori dubiam, & intricatam ostendere suæ Actionis probationẽ, obscura enim, & minus concludens probatio
2 sibi non releuat *c. in præsentia extr. de probat. l. Neq. natales C. eod. tit.* Mascard. *d. conclus. 36. nu. 64.* & cum ex hinc inde deductis,& potissimum ex varijs Rotæ Romanæ sententijs fateatur pars Aduersa articulum cõtrouersum redditum esse dubium, hinc patet dubiam quoq; reddi probationem Actorum, quod sufficit
3 Monasterio reo conuento ad victoriam, *c. inter dilectos in fine de fid. instrum.* Bald. *cons. 79. nu. 7. vol. 2.* Crauett. *cons. 6. sub num. 127.* Natta *cons. 32. circa fin.* & ea ratio est, quia nulla ratione conuenit, vt in re dubia certa feratur sententia, *c. graue 11. q. 3. & cap. fin.*
4 *distinct. 33.* Quamobrem aut res pro parte Monasterij clara sit, vt merito credimus; Aut etiam dubia, prout pars Aduersa non diffitetur, Monasterium à petitis absolui debet.

Sed verè Iudicio meo clarissima est Monasterij defensio; Et quamuis plura,& ingeniose cumulata fuerint in consultationibus contrarijs, non vidi tamen præcisum, aut concludens afferri responsum ijs, in quibus potiora iurium Monasterij fundamẽta locata fuerunt.

Siquidem prima conclusio, quę affertur in Consult. contraria pag. 5. *vers. quod obstat dicto fratri, &c.* Iacobo amplissima,& iurata ab eo facta donatio, & refutatio ante Religionis ingressum, ex qua propter abdicatam spem succedendi pro mortuo habeatur, quamuis ille, cui facta fuerit, intestatus decesserit alle-
5 gatis Fachin. *contr. iur. lib. 8. c. 71.* Grass. *recept. sentent. §. successio ab intestato quæst. 10. num. 13. vers. Quæro item.* Vasq. *de success. creat. §. 18. requisit. 19. limit. pr. nu. 119. lib. 2.* Galerat. *de renunciat. lib. 2. cap. 5. nu. 18.* Conciol. *alleg. 32. nu. 2. 3. 4.* Rota *dec. 328. num 4. par. 12. & dec. 477. nu. 6. par. 13. recent.* quæ etiam fuit adducta in antecedenti mea Consultatione in principio sub *nu. 3. vers. Verùm eidem Monasterio, &c.* & rursus infra *nu. 8. 9.* *in vers. Præterea fortius, &c.* in medium quoq. prolatis rationibus quibusdam, quę aduersus Monasterij intentionem obijci potuissent; Sed in respõsione postea per me data ijsdem obiectis rationibus infra *nu. 23. in vers. Secundo principaliter, &c.* latiùs ostendere,& probare sategi, prout mihi feliciter contigisse credidi, huiusmodi renunciationem, seu refutationem quantumuis amplitudine clausularum munitam nullatenus excludere renunciantem ab hæreditate Patris renunciatarij eo casu, quo decedat intestatus; sed eas addidi aliquid fortè ponderis habuisse, si Pater renunciatarius Testamentum condidisset, & hæredes instituisset, vel extraneos; Cum enim moritur Pater renunciatarius intestatus, vocatus cẽsetur renuncians tũc ad eius hæreditatem ex tacita voluntate eiusdem Patris post renunciationẽ superuenta; & tanquam si fuisset expresè ab eodem renũciatario in Testamento institutus, admittitur, quò loco indicato Cõsultatio mea efficacibus rationibus, & indiuidualibus autoritatibus abundat ad probandam hanc distinctionem, & pro admittendo renunciante, non obstante amplissima, & vniuersali renunciatione, & refutatione antea facta, ad successionem paternæ hæreditatis mortuo Patre sine descendentibus nec vllo facto Testamẽto, quicquid dici posset, si testatus fuisset, & extraneos fecisset hæredes, quia hoc vltimo casu difficiliorem fateor esse admissionem filij renunciantis; & ibi præ cæteris adduxi quoq. in varijs decisionibus autoritatẽ Rotæ Rom., vt in *dec. 6.* post Tamburin. de iure Abbatiss., *dec. 10.* coram Eminentiss. Ottobono *nu. 12. 13. & nu. 23.* & iterùm confirmatã eadem distinctione anno 1667. coram Bourlemont in Romana fideicommissi de Steccatis 4. Februarij infra impressa *nu. 84. §. Non obstat, quod dicta decisiones, &c.*

Quod autem in eadem Consultatione pag. *6. vers. Hac autem realis, &c.* vt probetur refutationem, & renunciationem, de qua nunc agitur, esse realẽ, additur, Illã clausulã in renũciationis stipulatione adiectam, *cessit, &c. dicto D. Veneroso eius Patri suisq.* compræhendere hæredes,& successores quoscumque ex
6 Rota apud Seraphin. *dec. 703. nu. 2.* & in Romana *prætensi fideicommissi 30. Aprilis, & 8. Nouembris* 1638. coram Coccino, & in Romana *dotis 30. Maii* 1644. coram Peutinger. & in Romana *census 12. Iunii 1651. §. Nec facit coram Ottobono,* & in Romana *census 15. Ianii 1654. § strictè igitur coram Bichio,* & quod clausula in Instrumento cœterata *præsenti, &c.* extendi debeat *acceptanti pro se hæredibus, & suc-*

7 *& successoribus quibuscumque* ex Andreoli
*contr.*233. *nu.*3. Caren. *resolut.*245. *nu.*6. Cō-
ciol. *alleg.*50. *nu.*11.12.13. Rota *decis.* 393. *in*
princ. par. pr. diuers. & 577. *par. pr. recent.*
prout etiam quandò dictum est *pro se suisq.*,
quod veniant quicumque hæredes etiam ex-
8 tranei. Rota Romana *Hæreditatis de Toscanellis* 31. *Maii* 1649. *coram Meltio.* & potissimum in Romana *Hæreditatis de Lanuuiis* 11.
Martii 1672. *infra impressis coram Taia.*

Sed æquiuocum est manifestum, in nulla
enim ex allegatis doctrinis habetur, quod
9 clausula sic cœterata extendi sua natura, &
pernecesse debeat eo modo, quo supra fuit ex-
pressum, sed hoc tantùm asserere voluerũt, q
sic etiã potest extendi, vel loquũtur in eo casu,
quo clausula nō est cęterata, sed explicitè po-
tiùs extensa cũ his verbis *pro hæredibus, & successoribus quibuscumq.* Imo Gratian. *in d. dec.*
Romana Hæreditatis de Lanuuiis 11. *Martii*
1672. *infra impressa num* 41. *citatus cap.*568.
contrarium concludit dum *nu.* 5. ait, *Quod si*
adsit clausula, & cætera post verbum acceptantibus, extendi debeat pro se hæredibus, & successoribus, &c. nullatenus autem dicit, quod
extendi debeat pro hæredibus, & successori-
bus quibuscumq., prout in dicta decisione
supponitur; Prout etiam allegata *decisio* 577.
par. pr. recent. vbi pariter *nu.*3. id solùm firmat,
quod clausula *& cætera* apposita post verbũ
acceptantibus, &c. extendatur *pro se hæredibus,*
& successoribus. Ità pariter quæ loco pluriũ
allegatur in eadem de Lanuuijs eiusdem Rotæ
decisio coram Dunozet iuniore 676. *n.*15.16.
emanauit super expressa, non autem cœterata
stipulatione pro hæredibus quibuscumq. imò
fortiùs etiã pro hæredibus tàm ex Testamēto,
quam ab intestato, vti d. renunciationis, de
qua in dicta decisione agebatur, relata verba
testantur, quæ fuerunt huiusmodi, *D. Cleria*
titulo pura, & perfecta donationis cessit, & renunciauit omnia, & singula tàm paterna, &c.
Euandro Patri, & successiuè Baltaxari germano
fratri, nec non omnibus, & quibuscumq. illorum,
& singulorum hæredibus tàm ab intestato, quàm
ex Testamento, & aliàs quomodocumque successoribus, vndè est, quod in §. sequenti *Nec refragatur* sensit, contrarium defendi posse,
cùm renunciatio, vt inquit, *esset stipulata, vel*
simpliciter, vel pro se, & hæredibus suis absque
adiectione quibuscumque, aut alio vniuersali,
vti sunt præcisa eius verba, & ita loquitur re-
nunciatio nostra. Quamobrem nec allegatæ
in dicta decisione autoritates, nec alia pror-
sus inuenietur, quæ firmet huiusmodi clausulã
sic cœteratam suapte natura semper, & pernæ-
cesse extendendam esse pro hæredibus, & suc-
cessoribus quibuscumque, imò potiùs ex eis
deducitur, q ista clausula cœterata *acceptanti, &c.* in stipulatione adiecta regulariter extēdi
solùm debeat *pro se hæredibus, & successoribus* iuxta stipulationum regulam, ex quà in
contractibus regulariter censeatur facta sti-
pulatio etiam pro hęredibus, etiamsi de eis nō
10 fuerit specialis facta mentio per text. *in l. veteris C. de contrahend. & committend. stipulatione.*
Surd. *decis.*322. *nu.*36. *& seq.* Rota *d. dec.*587.
*nu.*2. *par pr. recent.* Et indè patet DD. meos,
quorum fuit sententia, seu conclusio in dicta
decisione in §. *Alia in verbis emissa*, æquiuo-
casse, & à vero iuris sensu aberrasse, dum
aiunt; *In verbis præsentibus, &c. contineri stipulationem pro se, & suis hæredibus, & successoribus quibuscumque*, quod nemo Doctorum
dixit.

Benè verum est, quod aliquando ex conie-
cturis ex ipsius dispositionis qualitate desum-
ptis potest arbitrari Iudex, vt extendenda sit
dicta clausula cœterata etiam cum illa gene-
rali adiectione *quibuscumque*, vti cautè decla-
11 rat in contrarium supra citata Rota Rom. in
*dec.*393. *p.*2. *diuers.* in opportunè admodũ, &
in diuersis terminis allegata *d. dec.* 11. *Martii*
1672. ibi *nu. pr.* firmatur in primis, q hæc extē-
sio facièda sit, vel nō, pēdet ab arbitrio Iudicis
informato à coniecturis, ad quas certè conie-
cturas indagandas ibi Rota non cōfugisset, vt
fecit, pro amplianda stipulatione renuncia-
tionis ad quoscumq. hęredes etiam extraneos,
si ex necessitate, & sua naturali vi sic extendi
debuisset, & idcircò ibi in eo casu ad coniectu-
ras recurrens Rota decidit extendendam fore
stipulationem nō pro solis hæredibus sangui-
nis, & descendentibus renunciatarij, sed pro
quibuscumque etiam hæredibus ex pluribus
perpensis in suo dispositionis Themate conie-
cturis, sed ea potissimum vrgentissima, quia
filia renũcians per pactum sibi cauerat, quod
in euentum, in quem decederet Pater sine de-
scendentibus, posset ad bona materna redire,
ex quo colligebant concludentissimam conie-
cturam, quod renuncians bonis paternis re-
nũciasset absolutè, & fauore quorumcumque
hæredum, non contemplatione tantùm hære-
dum sanguinis, & descendentium, cum enim
casum obitum sui Patris sine filijs, & descen-
dentibus cōsiderauerit, & in illum euētum sibi
prouiderit tantùm de regressu ad bona mater-
na, hinc patere dicebatur, quoad alia bona pa-
terna omnes alios hæredes præter descenden-
tes Patris renunciatarij includere voluisse, vt
ibi animaduertit Rota *nu.*3. *& sub num.*4. vbi
quod ex hac coniectura reddebatur hęc ma-
teria clara, quam antiquam Rotæ decisionem
sequuta

sequuta est postea Rota in recenti decisione de Lanuuijs 20. Aprilis 1668. infra pariter, impressa vers. *Nam vltra*, vbi *nu.26.* aptè ponitur obiectum, non vti factum fuit in *d. decis.* 11. *Martii 1672. vers. Alia,&c. nu.* 40. dicendo absolutè, quod in dicta cœterata clausula, continetur stipulatio pro hæredibus quibuscumque. Sed cum docta circumspectione nempè, *quod potest extendi*. Et ideò ibi postea arbitrata est in illo casu Rota nõ esse tali extensioni locum, quia ex coniecturis ex ipsa renunciatione desumptis, & ibi relatis credidit non magis renunciantis, quam renũciatarij intentionem fuisse, quod renuncians ab intestata successione Patris excludi debuisset eo casu tantùm, & quatenus filij, aut descendentes superessent renunciatarij, non autem si ijs deficientibus alij collaterales in remotissimo solum gradu extarent; Et eò magis, quia vt additur in *d. decis. Anni 1668. num.* 27. 28. *vers. Nam vltra,&c.* non intrat obiectum, & disputatio compræhensionis necne in dicta cœterata stipulatione quorumcumque hæredum in casu, in quo non agitur tantum de includendis hæredibus, & successoribus extraneis, quod est quid omninò diuersum, sed de excludendis pariter per quoscumq. hæredes, & successores ipsis renunciantibus, in quo casu non loquuntur citati in contrarium DD., & ideò, vt in primis scriptis sæpiùs repetij, & vna mecum docuisse reperi D. de Luca in suo *tract. de renunciat. vol.* 11. *discursu pr. nu.* 23. 24. non verborum qualitas, sed verisimilis renunciantis, & renunciatarij voluntas huiusmodi renunciationum latiorem, vel strictioré extensionem regulare debet, Et, vt præcipuè ait ibi *nu.*24., & ego sæpiùs in primis scriptis inculcaui, ad duplicem effectum huiusmodi renunciationes fieri solent; Aut eo intuitu, vt renunciatarius liberè possit in Testamento de suis bonis etiam cum prorsus extraneis disponere, quo condito à renunciatario Testamento tunc, quicumq. sint instituti hęredes, faciliùs tanquam in renunciatione ex voluntate compræhensi admittuntur. Aut verò vt ab intestato renunciatario deficiente tota eius hæreditas apud alios filios, vel descendentes renunciatarij renunciante excluso remaneat, & hoc casu ex eadem paciscentium, & stipulantium voluntate soli hæredes sanguinis, & descendentes compræhensi censentur.

Sed pro responsione obiecti in dicta decisione super æquiuocã prædictæ extensionis natura allati, illo etiam admisso, placet transcribere præcisa verba in mox commemorato *discursu pr. de renunciat.* D. de Luca *nu.*29. sic in proposito loquentis. *Hinc propterea dicebam in hoc responso, ac frequenter in alijs dicere consueui, quod pro meo sensu contemptibiles videntur ponderationes fieri solita ob formulas verborum, vel clausularum; siue an renunciatio concepta sit etiam pro hæredibus extraneis, vel adsit, nec ne verbum generale* quibuscumque, *siue adsit* verbum denotans realitatem, cum *similibus ineptiis, & frigiditatibus*, quoniam, vt in longum sermocinatur, sunt istæ clausulæ pro arbitrio potiùs, & stylo Notariorum, quam ex deliberata voluntate contrahentium insertę, vndè strictè stipulantium voluntas verisimilis in quolibet casu est à Iudice inquirenda, & videndum, an sit credibile, quod Pater nihil disponendo voluerit nihilominus proprio suo filio remotissimos, & incognitas personas in successione pręferri, quod nulla ratione in animo Viri prudentis insinuari posse crediderim.

Et hinc est, quod in casu pręsenti non sit locus extensioni præd. ex verisimili mente renunciantis elicitę habetur in *d. decis. de Lanuuiis anni 1668. infra impressa.* & à me etiam in prima Consultatione animaduersis, & potissimum, quia videtur ab omni ratione, & verisimili prorsus alienum, voluisse renunciantem licet Religiosam vitam professurum proprio Monasterio, quod loco Patris habere decreuerat, & à quo alimenta percipere debebat toto suæ vitę tempore, non modo omnes suos fratres, & descendentes Patris præponere voluisse, sed etiam remotissimos agnatos, & sibi prorsus incognitos.

Præterquamquod etiam est animaduersione dignum, quod in dicta renunciationis Instrumenti conuentione interuenit Ioseph Maria Venerosi agnatus transuersalis dicti renunciantis, & Actorum Patruus, & cum suo iuramento asseruit, & affirmauit, *in dicta renũciatione nullum proprium, aut particulare interesse habere*, quod maiorem præbet coniecturam, fuisse renunciantis intentionem renunciandi pro descendentibus tantum renunciatarij, quod si pro transuersalibus etiam facta esset renunciatio, non dixisset Ioseph Venerosi nullum in ea habere interesse, cum certum sit habuisse, prout casus euenit.

Animaduertendum tamen est etiam vltra prædicta, q̃ omnes, quotquot afferuntur Doctorum autoritates loquntur, quando expressio talis clausulæ facta est ab ipsomet recipiẽte, & renunciatario in ipsa celebratione Instruméti præsente, & in eius personã dici solet *acceptanti pro se, & hæredibus, &c.* Et etiam in hoc casu diximus non esse verisimile Patrem voluisse

voluisse spoliare filium sua hæreditate deficiẽtibus descendentibus, vt ea transferretur non modo ad remotissimos, & sibi incognitos agnatos, & etiam ad Fiscum, qui compræhenderetur, si extenderetur cęterata dictio *pro hæredibus quibuscumque* vti pars aduersa contẽdit, vndè stante tali inuerisimilitudine iuxta subiectam materiam ista clausula intelligi deberet de solis descendentibus ex latè aliàs dictis.

Sed res secus omninò se habet in præsenti, quia semel tantùm legitur hæc clausula in dicto Instrumento renunciationis adiecta, & ea quoque prolata tunc fuit à persona dicti Iulij Gabriellis renunciantis, non autem à dicto renunciatario, aut in eius persona, vti legitur ibi *cessit, renunciauit, refutauit, dedit, &c. D. Veneroso eius Patri suisq.* & sic non dixit dedit D. Veneroso *præsenti, & acceptanti pro se, suisq.*, vndè si renunciatarius est ille, qui modum, & limites renunciationi imponit, & ipsemet personas enunciat, quibus & quorum fauore renunciare intendit, retorquetur obiectum, quod numquam est, nec erit verisimile, quod ipse voluerit non modo Patris, & eius descendentium fauore, sed etiã omniũ agnatorum vsq. ad decimum gradum, & ꝙ plus est, etiam Fisci fauore renũciare, & sic hos omnes Religioni suæ, in qua viuere destinauerat, voluisse præferre, ꝙ ab omni verisimilitudine, & regula iuris abhorret. Imò quia sicut cum stipulatio fit à stipulante pro se suisq; præsumitur stipulanté ampliori, quo potuit, modo sibi acquirere voluisse; Ita contraria ratione cũ promittens, & donans, seu renuncians ipse dicit donare tali, & suis, &c. censendum est minus, quam fieri potest, & paucioribus personis, & casibus se expoliare proprijs bonis voluisse, prębertim cum, vti contendebat pars aduersa, hæc sit donatio, vndè cũ donans donauerit Veneroso Patri, & suis, &c. extendenda est eo modo, quo donatio restringatur potiùs, quàm amplietur iuxta donationis naturã, iuxta vulgata. Vndè præter iam dicta, quæ longè latèq; sufficiebant, pro explosione obiecti toties à parte in mediũ allati, obsecro, vt prædictæ animaduersioni Excellentiss. D. meus non dedignetur oculos acutissimos suę mentis conuertere.

Vndè est, ꝙ D. de Luca d. discursu sapienter Iudicem moneat, vt inquirat, & mente sua reuoluat, an sit credibile, quod Pater voluerit etiam nihil disponendo proprio suo filio superstiti remotissimas, & incognitas personas in sua successione præferri; Et propterea stat firma conclusio in primæ Consultationis *num.* 12. 13. *in vers. Siquidem in primis, &c.* firmata renunciationem scilicet præfatam, & si factam non modo fauore Patris, sed etiam suorũ hæredum, intelligendam tamen in hoc casu non esse de omni hærede, vel remotissimo, & extraneo, sed de hæredibus sanguinis, & descẽdentibus tantùm renunciatarij. Nec huiusmodi clausulæ extensionem ad quoscumque hæredes, vel extraneos adiuuare potuit clausula *Ad habendum* in eodem renũciationis Instrumento adiecta, vti ponderatur in dicta Cõsultatione *pag. 18. vers. Postremò, &c.* quia, vt aiunt, extensia importat omnimodam bonorũ

12 abdicationem. ex Bero. *cons. 63. nu. 11. lib. 3.* Gratian. *cap. 932. nu. pr.* Rota *dec. 20. nu. 41.* coram Ottobono. Imò ꝙ plus operetur fauo-

13 re extraneorum, quam dictio *quibuscumque.* Crauett. *cons. 502. nu. 7. ad finem.* Theodor. *alleg. 26. nu. 29.* de Marin. *resolut. 189. num. 37. 64. lib. 2.* Monac. *de recta feudor. interpret. cap. 39. nu. 42.* Nàm quamuis in abstracto cõsiderata dicta clausula vim posset habere, quã pars aduersa præsumit; Nihilominus cum in quolibet Instrumento adijci soleat, eiusdem Contractus in Instrumento contenti naturam non immutat, sed potiùs semper intra limites naturæ, & qualitatis contractus, cui adijcitur, extendi tantum debet, vt est comunis DD. sẽ-

14 tentia, quam pluribus relatis approbat Rota Romana apud Seraphin. *decis. 794. nu. 8. & decis. 60. nu. 12. 13. par. 5. & dec. 211. nu. 12. par. 6.* & latiùs eadem *par. 6. dec. 74. nu. 8. & nu. 10. 11. 13.*

Quibus suppositis nil officiunt, quæ successiuè adducuntur coniecturæ ad suadẽdam realitatem renunciationis, nàm, vti pariter aduerti in dicta mea prima Consultat. *sub nu. 32. in vers. Et verè à quocumq. facta sit*, quibuluis clausulis sit refert à renũciatio, & quocũq. de nõ petẽdo, vel alio simili pacto, vel aquiliana stipulatione munita fuerit, & etiamsi dictũ sit, quod renunciatio debeat esse realis, & ad bona renunciata nullus vnquam debeat dari renuncianti regressus, Ista realitas viget tantummodo, donec adsint personæ in renunciatore contemplatæ, quicquid secus foret, quãdo nullius personæ contemplatione, vel mentione habita simpliciter, & absolutè ipsi rei, & bonis renunciaretur, vti probant doctrinæ in d. versic. adductæ, & præcipuè Rotæ Rom. in *Marsicana success. 4. Febr. 1665. coram Emerix infra impressa nu. 66. vers. Nec deniq.*, & in Romana *fideicommissi de Steccatis 11. Iunij* 1665. coram Bourlemont; Vndè iuxtà Rotæ Romanæ sententiam pręcipuè in d. decisione præcedenti expressam nil est curandum de

causis

causis, ex quibus motus sit renuncians, quæ in dicta Consultatione contraria ex pag. 11. in longum referuntur, quales, quales sint causę, & clausulæ, dum postea restringitur renunciatio ad fauorem certarum personarum, licet illis viuentibus continuet realitas renunciationis, ijs tamen deficientibus expirat ac sic fuisset ab initio merè personalis, vti sunt pręcisa commemoratæ decisionis verba.

Neq; nouum est id, quod in dicta Consult. pag. 13. 14. opponitur expressè donationis obiectum, vnde arguitur, quòd cum per mediūetiam donationis dictam renunciationem expresserit, vt ibi *donauit, &c.* idem resultet, quod etiam Patre, seu familiâ, pro quâ donauit, deficiente bona non reuertantur ad renunciantem, verum ad hæredes donatarij deuo-

15 luantur Mantic. *de tacit. lib. 13. tit. 21. nu. 20.* Gratian. *cap. 386. nu. 14.* Andreol. *contr. 252. nu. 4.* Conciol. *alleg. 50. nu. 34.*; Fuerat enim à me quoque priùs in mea prima Consultatione *sub nu. 10.* in vers. *Item quia excedendo terminos simplicis, & pura renunciationis, progressus ad irreuocabilem inter viuos donationem*, per modum dubitationis expositum. Cui tamen postea responsum quoque dedi *nu. 34. 35.* in vers. *Nec aliquid ponderis habet, &c.* iuxta communem Doctorum, & præcipuę Rotæ Romanæ sensum, q̄ hæc omnia, quæ de irreuocabili donatione, & de impossibili reuersione bonorum donatorum dicũtur ad donantem tunc ad mittuntur, quando principaliter actum est de peragendo contractu mero donationis inter viuos; Secùs autem quando è conuerso potiùs principaliter actum est de facienda renunciatione, & cessione bonorum ob Religionis ingressum, ad quã magis corroborandã incidenter, & cõsequutiuè postea etiã additus fuit titul⁹ donationis irreuocabilis inter viuos, vti factũ fuisse in nostro renũciationis Instrumẽto facilè ex eius reuolutione pcipitur, quicquid in contrarium in eo legi pars aduersa nitatur ostendere, in quo D. Iulius Gabriel constitutus in primis, & principaliter in parte dispositiua dixit, *Cessit, renunciauit, refutauit, dedit, tradidit*, licet postea etiam consequutiuè, & accessoriè pro maiori factę renunciationis munimine addiderit etiam, *donauit, &c.* Imò paulò post alia occasione de verbo *donauit* nullã mentionem habuit, sed tantùm dixit *& denique cessit, & renunciauit vt supra omnia, & quæcumque bona mobilia, &c.* quia renunciationis actum agere principaliter habuit in mẽte, vel saltem semper donationis nomen, & titulum postposuit, illumq. renunciationis primo loco semper protulit, vt in supra relatis verbis habetur. & infra etiam hoc ordine loquitur. *Itaut huiusmodi cessio, renunciatio, refutatio, & donatio se extendat, &c.* Imò aliquando etiam & potissimum in partibus dispositiuis nomen donationis reticuit; Illud verò renunciationis semper principaliter expressit, vt infra habetur, ibi. *Declarans insuper dictus D. Iulius Gabriellus refutationem, renunciationem huiusmodi validam, &c. esse velle, &c.* quod clariùs etiam significauit infra, vbi insinuationem fieri mandat, licet non foret necessaria, vt inquit: *Et licet huiusmodi renunciatio, refutatio, & donatio, &c. aliqua insinuatione non egeat. Nihilominus ad tollendum omne dubium, &c.* Quòd certè dictum non foret, si principaliter, & pręcipuum donationis inter viuos contractum gerere habuisset in animo, in quò insinuationem non ex abundanti, sed

16 necessario requiri per text *l. sancimus C. de donat.* non est controuersum. Quod idem clariùs etiam habetur ex pacto, & clausula poni solita in renunciationibus factis ab ingredientibus Religionem, nempè. *Declarans insuper dictus D. Iulius, &c. refutationem, renunciationem huiusmodi validam esse velle, & suum sortiri debere effectum, quatenus in dicta Religione professionem emitteret, quatenùs verò professionem non emittat, huiusmodi sit, & esse debeat nulla nulliusque roboris, ac si facta non esset, & non aliter, &c.* quæ clausula, & conditio cũ non in donationibus inter viuos irreuocabilibus, sed in huiusmodi tãtum Religiosorum

17 renunciationibus tacitè inhæreat. vt ex textu *in §. Illud quoq. Auth. de Monac.* iuncto tex. *in §. nunc autem C. de Episcop. & Cleric. c. si qua mulier in fine 19. q. 3.* cum pluribus apud Tãburin, *de Abbatiss. disputat. 4. q. 11. nu. pr.* Rota Roman. *decis. 109. par. 5. recent.*, ex hoc etiam depræhẽditur renunciationem emittere principaliter voluisse, cum ei clausulam adiecerit dictæ renunciationis propriam.

Et propterea ex huiusmodi donationis habita mentione, & expresso titulo in principali renunciatione ingredientis in Religionem nõ desumi, quod contemplatis personis deficientibus non reuertantur bona renunciata ad renunciantem, obiecto reiecto tradidit pluries

18 Rota Romana in his terminis, & præcipuè *in dec. 187. coram Roias*, & in Romana rescissionis transactionis anni 1651. *coram Corrado*, & in Romana fideicommissi *de Steccatis 15. Iun. 1665. infra impressa vbi nu. 1. ait, quòd donatio complicata in similibus renunciationibus non alterat eorum naturam*, quæ fuit confirmata in alia infra pariter impressa 4. Februar. 1667.

vbi nu. 85.86. declarat decisiones pro cōtraria sententia relatas, & iterùm in Romana fideicommissi 27. *Martij* 1669. impressa pariter infra *vbi nu.* 107.108. obiecto donationis relato respondendo inquit. *Quod cum ea emanauerit consequutiuè, vt renunciatio pleniorem effectum fauore renunciatariorum sortiretur, non autem de per se, & per viam separatæ dispositionis generalis, vt in casu decisionum in obiecto allegatarum, non extendit proindè renunciationem vltra personas, & intentionem renunciantis, sed tanquam dependens à principali Actu renunciationis illius terminos nullo colore debet excedere.* Nec quæ allegantur eadem *pag.* 15. pro contraria firmanda ex eadem Rotę sentētia decisiones, hoc asserere videntur; Nam in primis *decis.* 4. *Februar.* 1667. *infra impressā* iam ostendi suprà pro nostrà stare sententia, & contrariā respuere; Decisio verò 68. *nu.* 10.11. quę secundo loco allegatur *par.* 13. *recent.* nil obest, non modo quia principaliter de donatione actum fuerat, sed potissimum, quia, vt *in dec.* 98. *par.* 12. *recent.* in eadem causa emanata *nu.* 17. declaratur, donatarius expresse fauore extraneorum disposuerat, q si ab intestato decessisset, eadem Rotà secus decisuram esse aduertit, quæ distinctio principaliter in mea prima Consultatione relata semper est aduertenda, antequam doctrinæ applicentur, prout eadem ratione non facit ad rem decisio eiusdem Rotæ 458. *par.* 13. *rec.* Quia, vt in antecedenti eiusdem causæ decisione impressa eadem *par.* 13. *dec.* 271. *n.* 4. aduertitur, nō modo donatarius acceptauerat expressè *pro se, & hæredibus quibuscumque*, sed, quod magis est, idem donatarius non decesserat ab intestato, sed de bonis donatis disposuerat, qui sunt termini differentes, vt pluries dixi, prout *decisio* 477 *eadem par.* 13. loquitur in contractu principaliter facto sub titulo donationis inter viuos, & non alio, vt ibi legitur, & eo ampliùs quia, vt ibi ponderatur *nu.* 7., non agebatur de admissione extranei, sed fratre donantis.

Præterea quando principaliter etiam, & in vnica, & separata dispositione actum esset Instrumentum donationis irreuocabilis inter viuos, sicuti in ea appositum fuit pactum reuersionis bonorum donatorum ad donantem in casu non emissæ professionis; Itá pariter non adhuc reperi legem aliquam, quæ inhibeat in donatione inter viuos expressè, aut tacitè inseri pactum, vt deficiēte donatario, aut personis in donatione contēplatis, bona donata reuertantur ad donantem; Aut quod ex expressa, vel tacita voluntate donatarius eadem bona iterùm in donatarium trāsferre nequeat vndè cum fuerit abundè probatum, defecisse personas in renunciatione, seu donatione cōtemplatas, & quod defuncto sine Testamento Patre donatario ex eius tacita saltem voluntate bona renunciata in filium donantem translata fuerint, ex omni parte reuoluatur obiectum, nullius soliditatis in eo inuenietur aspectus.

Ex quibus inania remanēt alia omnia, quæ ex ipsius Instrumenti verbis diligenter expiscata ad concludēdam donationem præfatam, & excludendum licet expressum renunciationis titulum afferebantur.

Quæ tandem deducuntur ad explodendas autoritates Doctorum per nos pro Monasterio allatorum; Sapiētissimus, & oculatissimus Iudex singulas perlegēdo earum quoq. firmitatē, & subsistentiā agnoscet. Neq., & infra cauendū est à supra sæpiùs cōmemorata, & infra impressa *dec. Rotæ de Lannuttis anni* 1668. quià, vt ex aduerso dicitur, eadē decisio, & eius fundamenta reuocata postea fuerint in aliis in eadem causa emanatis decisionibus sub die 11. Martij 1672. & rursus sub die 5. Iunij 1673. coram eodem Reuer. Patre *Taia*, nàm parùm cautè potiùs res ageretur, si ab ea modo recedatur.

Nam omisso, quod omnibus ita distinctè, & sapienter perpensis in dicta decisione 20. Aprilis 1668. nulla datur responsio in sequēti decisione 11. Martij 1672., & quæ in ea deducuntur aduersari comuni DD. sententię, & eiusdem Rotæ Romanæ aliàs firmatis conclusionibus in prima mea Consultat. satis in longum fuit ostēsum; Principaliter nūc est animaduertendum, quod præfata decisio 11. Martij 1672. fuit iterùm ad examen reuocata sub die 10. Iunij eiusdem anni 1672. In quò confessa alij ex Patribus pro confirmatione decisionis anni 1668. votum reddentibus, aliis verò animo nō adhùc firmo in quam partem irent, ob æqualem Votorum diuisionem aliqua resolutio non prodijt; Et ideò fuit opus Sanctissimū adire, qui rescripsit Patres omnes Votare debere; Et proindè 5. Iunij sequētis anni 1673. reproposito dubio, an standum, vel recedēdū foret à decisis; De duodecim Patribus duobus absentibus, & sic decem tantum præsentibus, duo se à Votando abstinere voluerunt, quinque steterunt in decisis, & tres recesserūt à decisis, vndè fuit dictum, & reclamatū quinque Votum non complere Rotæ sensus, cum non sit maior, vti requiritur, pars, vti patet in decisione, quæ infra imprimetur *nu.* 45. Vndè remanente adhùc sub Iudice decisione emanata

nata 11. Martij 1672., remanet in suo robore antiqua decisio anni 1668. Quamuis Reuer. D. Pater Taia Ponens Causæ ad manifestandam rei veritatem opiniones inuicem contrarias trium simul, & quinque, prout sibi transcriptæ ab ipsis Patribus datæ fuerunt, ad modum decisionis exharauerit, vt legi potest in decisione ab eo mihi humaniter transmissa, & infra (vti dixi) impressa.

Quòd tamen quinq. Patruum Votum ipse Reuer. Thaia non approbauit, sed in contrariam iuit sententiam; Vndè agnatus, contra quem fuerat Anno 1668. decisum, à lite recessit, quam propterea decisionem anni 1672. 11. Martij reuocatoriam antecedentis Anni 1668. D. de Luca non approbauit, licet pro Agnato tanquam Aduocatus scripsisset; vti manifestum fecit in eodem *suo tract. de Renunciat. tomo 11. discursu 2.*, quo tunc scribente non dum prodierat alia decisio sub die 5. Iunij 1673. Votis dissentientibus edita, de quà suprà mentionem habui. In quo discursu secũdo licet post facti narrationem *ex nu. 4. vsque ad nu. 7.* eà omnia fundamenta, quæ pro agnato contra Monasterium tanquam Aduocatus excogitauerat, ibi referat, quæ sunt eadem cũ ijs à me in primis scriptis pro ratione dubitãdi congestis, *num.* tamen eiusdem discursus 7. reflectendo ad veritatem aduersus agnatũ Clientem suum sentire fatetur. Quià huiusmodi, vel aliarum clausularum formulę negligi omninò debeant, & huiusmodi verborum, vel clausularum generalitas, vt ait, tunc attendi deberet, quando aliqua verisimilitudo voluntatis renunciantis, aut renunciationem recipientis aperiretur etiam fauore remotiorum transuersalium, vt quià, si Pater in renunciatione declarasset, huiusmodi renunciationem procurasse, vt bona in suis agnatis, & agnatione, & familia sua perpetuo conseruarentur; secùs autem omninò concludi, esse definiendum, vbi cessante dicto agnationis motiuo resultaret effectus à Patribus verisimiliter nec volitus, nec cogitatus, vt remotissimis agnatis, & renuncianti, & renunciatario prorsùs ignotis exclusis ipsis filijs successionis aditus aperiretur, quod, vt addit, id potiùs improbabile semper erit.

Et hinc est, quod non modo agnatus, qui decisionẽ prædictã Anni 1668. habuit aduersam, à lite recesserit; sed etiam alius agnatus qui eadem Iura postea contra renunciantem rursus coram Rotà tentauit, & decisionẽ infrascriptam Anno 1672. reuocatoriam eius Anni 1668. fauorabilem extorserat, post aliã Anni 1673. à lite spõtè recessit ab Aduocatis fortè de non iure monitus, vt ex fidibus exhibitis Reu. Dño meo constare poterit; vndè patet, quòd potiùs intentioni suę contrarios Rotæ sensus, & decisioni Anno 1668. conformes futuros esse præuidens, nec de sententia, nec de progrediendo in incæpto Iudicio fuit ampliùs solicitus; Quare firmo pede cõcludi potest, quòd voluta, & reuoluta Rotà in prima, & benè firmata Anno 1668. vsq. adhùc sententia persistat. Ex quibus, &c.

Reuer. P. D. Taia.

ROMANA
Hæreditatis de Lanuuijs.
Veneris 20. Aprilis 1668.

DEnegandam esse immissionem Ioa: Baptistæ cognato quinti gradus in bonis hęreditarijs R. P. D. Hyeronymi de Lanuuijs ab intestato defuncti hodie DD. responderũt & sic recedendum à decisis 20. Iunij 1661., in quibus dicebatur illam esse concedendã Bernardo similiter in quinto gradu cognato, nàm existẽtia Placidæ, & Scholasticæ sororum defuncti professarum in Monasterio S. Annę excludit vtrumq; non obstante amplissima renũciatione ab ipsis sororibus facta ante emissam professionem.

Et quidem alienum ab omni ratione visum fuit, voluisse renunciantes seipsas, suumque Monasterium excludere ab hæreditatibus, sibi deferendis per obitum Patris, & fratruum, vt deferrentur ad quintum, vel ad alium remotiorem incertum gradum cognationis, & deficiente decimo ad Fiscum, eademq. intentione voluisse acceptare Patrem, & fratres renunciationem, & voluisse approbare coniunctos, asserentes in edicto nõ esse in earum præiudicium, ac etiam Iudicem interponere voluisse Decretum; quia hæc intentio nõ sani fuisset hominis, vt post alios concludit P. P. Affer: Procurator General. Ordin. Prædicator. ad celebre, adeoque celebrius *cap. Quãuis de pactis in 6 nu. 42.* & dicta Rot. coram Merlin. *dec. 62. nu. 29.* & *decis. 543. num. 13. par. 5.*

Itaq; considerato ipso actu renunciationis, & toto instrumẽto attentè perlecto existimarũt DD. fuisse quidem renunciatum omne ius Patri, & fratribus per cessionem, non autem renunciatũ alicui Iuri per repudiationem, & ipse-

ipsæmet puellę in prœmio eiusdem Instrumẽti
expressè id declararũt in illis verbis, *volentes
ante dictum Religionis ingressum de bonis, &
iuribus, quæ ipsis quomodolibet obuenire possẽt
disponere, &c.* ex quibus clarè desumitur ip-
sas voluisse disponere, & disponẽdo renũcia-
re quæcumq;, quibuscumq; transferẽdo dela-
ta, & quæsita, non autẽ repudiando deferẽda,
20 & quęrẽda, vt distinguit, & declarat tex. §. *pro-
indè, & qui repudiauit l. 6. in præcedentibus, &
subsequentibus ff. quæ in fraud. creditor.* Paul.
Castrens. *ad l. 4. Cod. de repudiãd. vel abstin.
hæred. nu. 3 & cons. 252. nu. 3. ad med. vers.
Pro cuius euidentia lib. 1.* Socc. Sen. *cons. 183.
nu. 1. à vers. Sed tamen præmissis lib. 2.*

Imò nonsolum in prohęmio, sed etiã in ipsa
dispositione, in qua bis de fraternis actum fuit,
videntur Puellę sibi nõn adeò præiudicasse.

Non quidem in prima parte in illis verbis
dum *omnia, & singula mobilia, & immobilia,
&c. Auita, paterna, materna, fraterña, sororia,
tàm ex Testamento, quam ab intestato, &c. ex
quauis persona nec non, & pro tẽpore expectan-
tia, & pertinentia cesserunt, renunciarunt,
& irreuocabiliter inter viuos donarunt Mat-
thæo Lanuuio Patri pręsenti, &c. & Ioa. Paulo,
& Hieronymo earumdem donatricium germa-
nis fratribus, & præsentibus, &c.* cum sit
21 impossibile, vt quis cedat, & donet, nisi priùs
acquirat, & acceptet §. *pro hærede instit. de
hæred. qualit. & differen. l. pro hærede 20. in
princ. ff. de acquir. hęred. l. 6. C. de iur. delib.*
cum ibi not. abundè Giouagn. *cons. 85. à nu. 8.
lib. 1.* Rot. *decis. 149. nu. 3. par. 3. rec. & decis.
41. nu. 4. par. 11.*

Sed ex hoc maximè DD. personalem re-
nunciationem, non autem realem concluserũt,
quia contemplatio personarum excludit rea-
litatem, & indicat renunciantes noluisse tol-
22 lere se de medio, vt ex Menoch. *cons. 335. nu.
30. & 31. & cons. 401. à num. 102.* considerat
Rota coram Merlino *d. dec. 62. à nu. 23.* fusiùs
P. Passer. *ad d. c. Quamuis à nu. 43.* maximè à
nu. 44. & 47. Quod si renunciata sint bona, &
iura propria vltimo Hieronymo, cum hęc re-
nunciari non possint ei, cuius sunt propria, &
sensui constat, & impossibile reclamauit post
23 alios P. Passer. *ad d. c. Quamuis à nu. 40. vers.
Cum imò*, & ineptum quoque, ac frustratoriũ
renunciare fraternis bonis ad fauorem eiusdẽ
24 fratris considerauit Rota *d. decis. 543. ante nu.
1. vers. Cuius quidem dubij, & nu. 9. vers. Pręs-
sentis tamen à nu. 22. à vers. Prout idem.*

Igitur si non extat persona, quæ excludat
renunciantem ab intestato venientem, renun-
25 cians non excluditur ab hęreditate stipulantis
pro se hæredibus, & successoribus. Bald. *cons.
437. num. 2. lib. 1.* Angel. *cons. 291. à num. 4.*
Marant. *disput. 8. nu. 14. vers. Quia Pater*, &
vers. Sed si tempore mortis. Cancer. *var. resolut.
c. 15. de renunc. n. 40. par. 3.* Altograd. *controu.
for. 27. nu. 31.* cum plur. allegat. & præ clarè
Rota coram Em. D. Cardinali Otthob. *dec. 10.
à nu. pr. & nu. 23.*

Non obstat clausula cœterata *præsentibus,
&c.* quæ potest extẽdi *pręsentibus, & stipulan-
tibus pro se hæredibus, & successoribus quibus-
26 cumque*, adeòvt attento verbo *quibuscumque*
compræhendat hæredes etiam extraneos, vt
in renunciationibus tradunt Molin. *de rit. nu-
pt. 4. 85. à nu. 60. l. 3.* Faber. *in suo C. de fo. 22.
vers. Sed si vt, plerumq. tit. 3. lib. 2.*

Nam, vltrà quod hæc materia plurimum
pendet ab arbitrio Iudicis informato à conie-
27 cturis. Rot. *dec. 393. nu. 1. p. pr. diuers.* adhùc
obiectum non videtur obstare in præsenti Ca-
su, in quo nõ agitur de includẽdis hæredibus,
& successoribus extraneis, sed de excludẽdis
28 per quoscumque hæredes, & successores ipsis
renunciantibus, quod vtiq. non dicunt oppo-
siti DD., cumque dicta clausula prætendatur
inducta ad multiplicandos hæredes, & succes-
sores, & ad includendum non solum Bernar-
dum, & Io. Baptistam, sed etiam remotiores,
& Fiscum, non potest opponi ad repellendas
anteriores, & sorores ipsas renũciantes *ad l. si
mãcipia 19. ff. de instruct. vel Instrum. legat. &
alijs* apud Barbos. *axiom. 34. in fin.* Et potissi-
mũ si deesset conditio donantis, & renuncian-
tis, si quoties donatarius, & renunciatarius sti-
pulantes pro hęredibus, & successoribus qui-
buscumq. ipse donans, & renuncians rema-
neret exclusus ab eius successione, homines
29 enim de hominibus benemereri conantur *l.
captatorias 70. ff. de hæred. instit. §. Consulum
Senatus, l. Et si 25. ff. de hæred. petit.*

Minus renunciantes sibi præiudicasse visæ
sunt in secunda parte renunciationis; In qua
pariter loquendo de fraternis, adhibuerũt hæc
verba, *Insuper cum solemnitatibus antedictis
renunciauerunt etiam hęreditatibus fratrum,
ita quod nullo vnquam tempore etiam ex quo-
uis causa, & occasione ipsis donatricibus, &
earum Monasterio in, de, & super dd. fratrum,
& aliorum quorumcumq. hæreditatibus ius ali-
quod sit acquisitum, nec aliquod etiam mini-
mum à dd. hęreditatibus habere, nec consequi
possint. &c.* nam licet ex prædictis conten-
derent Informantes pro Ioannes Baptista re-
nunciationem esse realem, & penitus abdica-
tiuam, & quodammodo repudiationem anti-
cipatam.

Atta-

Digitized by Google

Attamen considerauerunt DD. hęc verba in primis referri ad expressam renunciationē seclusa repudiatione, cum renunciatio alia sit
30 priuatiua, alia translatiua apud Bellon. *de iur. accresc, cap.7. q.35. nu.6.* & concordanda esse cum praecedentibus, & subsequentibus, quae dispositionem, & donationem important, ita vt vel sensus sit, quod nullum ius sit acquisitum donatricibus, nec aliquid consequi possint, idest cum effectu ad illud retinendum, cum omne quodcumq. donauerint, sit per modum directae donationis Patri, & fratribus, non
31 enim dicitur ille acquirere, cui cito auferri potest *l. non videtur 22. ff. de acquir. vel amitt. poss.* ait Gloss. *vers. E contra non dicitur l.5. ff. de in integr. restit.* Socc. Sen. *cons.53. nu. 27. à vers. Sed ad hoc respondetur, lib.4.* in puncto Rota coram Puteo *dec.519. ad fin. vers. Quia fuit responsum lib.2.* Aut sensus sit, vt ius aliq non sit acquisitum donatricibus, nec aliquid consequi possint, nec per modū obliquę dona-
32 tionis, quae resultat ex certa, & determinata repudiatione contēplatione certarum personarum, quibus ita donasse videantur ad Paul. Castr. *in §. indè Neratius l.1. ff. ad Sen. Cons. Trebell. nu.2. vers. Breuiter si potest apponere.* Surd. *cons.446. nu.23. à vers. Et idem est, in*
33 *repudiatione.* Cancer. *var. resol. 22. de iur. accresc. à nu.20. par.3. amplius in rem praesentem.* Bellon. *de iur. accresc. cap.5. q.48. n.14. vers. Tertius casus.*

Et nihilominùs DD. visum fuit potiùs verba praedicta concludere donationem directā, quae necessaria erat, dum puellae renunciabāt aliorum quorumcumque haereditates, ibi *Omnium, & singulorum tàm ex Testamento, quā ab intestato ex quauis persona nunc, & pro tempore, &c.* nam potuisset dari casus, quod consequerentur legatum à Testatore extraneo, & hoc per puram repudiationem etiam fauore Patris, & fratris ad illos non fuisset delatum, cum sublatis de medio per repudiationem legatarij fieret legatum caducum fauore haeredis, aut succedentium ab intestato, adeòque renunciantes protestatas fuisse, vt supra velle disponere de bonis, & iuribus, quae sibi quomodolibet obuenire possent, & in eadem clausula vsas fuisse verbis donationem significantibus, ibi, *Ipsis donatricibus, & subsequenter pro roboratione praesentis donationis, & donationem quoque irreuocabilem inter viuos, ibi praesentem donationem irreuocabilem inter viuos, &c.* & vti talem redigi in publicis actis,
34 ibi, *Ac omnia, & singula in ea contenta insinuādum, &c.* quae omnia manifestè repugnant repudiationi vt supra Corn. *cons.236. nu.10. & sol. cons.239. lib.4.* Franc. *dec.14. à nu.23. & seqq.*

Contractus enim talis pręsumitur, qualis à
35 Partibus denominatur ad Bald. & alios apud Rot. *dec.227. nu.6. par.4. diuers. & decis.364. nu.10. par.2. recent.* cum alijs annot. ad Burat. *decis.640. nu.25. vers. Secus quando congruit,* &
36 secundū animum contrahentium, qui dant formam conuentionibus Card. Mant. *de tacit. & ambig. tit.2. nu.2. lib.2. cum ibi alleg.* Dec. *ad l.2. ff. de reg. iur. nu.55. vers. Et praedicta conclusio, & cons.33. num.3. vers. Et primo, quod dicitur* cum vtrobiq; alleg. & annot. Et cum renunciatio facta fuerit patri, & fratribus prae-
37 sentibus, & acceptantibus plenè transiuit in pactum *l.40. in princ. ff. de pact.*

Quod si donatio excederet personas Patris & fratris donatariorum, eorumq; haeredes, & successores ordinarios ad exclusionem ipsarū donatricium, quae vltimo fratri ab intestato non succederent, vt exclusae ab vlterioribus successoribus, & decimo gradu, ac Fisco (quod magis succederet, si esset generalis repudiatio ante delationes haereditatum) talis donatio esset defectuosa in approbatione coniunctorum carente illa qualitate medio iuramēto approbanda, videlicet, vt non sit in praeiudiciū mulierū, & minorū, & deficeret quoq. decretū Iudicis in causa illa expressè insinuāda, & plenè cognoscēda in statuto 151. de Contractib' sine certa solemnitate *lib.1.*, quia ingressus in Religione capaci non erat iusta causa repudiandi; imò erat iusta causa acceptandi pro
38 illa, *Auth. ingress. C. de Sacros. Eccles.* Rot. coram Merl. *dec.62. n.58.* & si quę approbatio coniunctorum, ac Iudicis Decretum intercessisset ad aliquod robur, vel momentū, non fuerint adhibita ex dicto Statuto, & alijs alleg. à Pico *glos.22. maximè nu.3.* Et ità praescriptis verbis,

Et ità vtraq. parte, &c.

ROMANA
Haereditatis de Lanuuijs.
Ven. 11. Martij 1672.

Coram
Reuerendiss. Taia.

Decisum erat 20. Iunij 1661. immissionē in bona haereditaria R.P.D. Lanuuij Bernardo quinti gradus cognato concedendam contra sorores

rores defuncti, & Monasterium propter illas, vti obstante renunciatione, sed ipso Bernardo, Monasterioque vtcumque Compositis caussa instaurata inter Io. Baptistam eiusdem gradus ex altera parte, & ipsum Monasterium, & Bernardum adhærentem ex altera decisum fuit 20. Aprilis 1668. denegandā Ioa. Baptistæ immissionem. Hodie reverso Ioa. Baptista, & pro grauitate caulæ, & varietate decisionum proposito dubio an sit standum in primo, vel secundo decisis, DD. steterunt in primo decisis, & veriùs pro primo decisis, quàm pro prima decisione vti faciliori ratione litterali.

Proposuerunt enim illi renunciationem, eamque sic exposuerūt. Recito quantum referat Instrumentum.

Anno 1606. die 18. Aprilis Iulia in sæculo, nunc in Monasterio Soror Placida, & Fuluia in sæculo, nunc in Monasterio Soror Scholastica sorores germanæ D. Matthæi Lannuij, & q. D. Auroræ de Masis, & coniugum filiæ cupientes vitam sanctimonialem ducere in Monasterio S. Annæ, & ibi Deo perpetuo seruire cum dote sc. 750. pro qualibet, & acconcio, volentes ante Religionis ingressū de bonis, & iuribus, quæ ipsis quomodolibet obuenire possent, disponere, vt humanarum rerum Iuribus exempti D. O. M. feruentiori, & quietiori animo inseruire valeant, sed cum sint mulieres, & minores, id facere minimè possint, nisi seruatis solemnitatibus de iure, & ex forma Statutorum Vrbis, illorumque nouarum reformationum seruan. Hinc igitur coram D. VicesGerente, & D. Fiscali Generali, & Iudice Ordinario ad interponenda decreta in Contractibus mulierum, & Minorum deputato, meque Notario constituta Iulia nunc soror Placida in 18. & Flauia nunc soror Scholastica in 17. ætatis anno cum decreto, & autoritate d. D. VicesGerentis, & d. D. Iudicis asserentes non habere proximiores, qui præsenti Instrumēto legittimè interuenire possint, quàm D. Vincentium Mutum, & D. Lucam Euangelistam ex latere Matris fratres consobrinos ibidem præsentes, & asserentes mediante iur præmissis, & infra dicēdis nullū habere particulare interesse, nec præmissa, & infra dicenda esse, nec tendere in præiudiciū dd. sororum ex supra narratis, &c. cum solemnitatibus antedictis spontè, ac omni meliori modo omnia, & singula bona mobilia, immobilia, & semouentia, & actiones quascumque, & quarumcumque Auita, paterna, materna, fraterna, & sororia, ac alia quæcumq., vbiq. posita, & existentia etiàm ratione supplementi legittimæ, & Trebellianicæ, & alias quomodolibet, & alio quouis titulo Iure, causa, ratione, & successione tàm ex Testamento, quàm ab intestato, & ex quauis persona nunc, & pro tempore spectantia, & pertinentia, etiam si speciali nota digna essent, & in generalitate minime comprehenderentur cesserunt, renunciarunt, & inuiolabiliter inter viuos donarunt, & qualibet ipsarum donauit D. Matthæo Patri præsenti, &c. & DD. Petro Paulo, & Hieronymo fratribus præsentibus, &c. & titulo huiusmodi irreuocabilis inter viuos donationis cesserunt omnia Iura nullo Iure, &c. Hanc autem irreuocabilem inter viuos donationem dd. sorores Placida, & Scholastica fecerunt, & faciunt, & eā facere dixerunt, & declararunt, & declarant ob amorem, & dilectionem paternam, & fraternam, & quia etiam sic ipsis facere benè placuit, & placet, & etiam quia se sufficienter cum dicta dote à dicto earum Patre dotatas vocarunt, &c. & pro firmiori validitate præsentis donationis, & renunciationis mediātibus renunciarunt Auxilio Sen. Cons. Vell. Auth. si qua mulier. l. Iulia de fund. dot. Stat. & nouis reformat. Vrbis, ac beneficio l. fin. & l. si vnquam C. de reuocan. donat. & beneficio minoris ætatis, restitutionis in integrum ex quocumque capite, cæterisque alijs legum, & Statutorum auxilijs, &c. per quæ præsens donatio, & renūciatio reuocari possent, &c. de quorum quidem legū, & statutorum auxiliis, & illorum ac illarū dispositionibus fuerunt ad plenum informatæ per d. D. Iudicem; quid sint, quid importent, & quem effectum habeant.

Insuper cum solemnitatibus antedictis medio iuramento renunciarunt etiam hæreditatibus eorum fratruum, ità quod nullo vnquam tempore, & ex quauis causa, & occasione ipsis donationibus, & dicto earum Monasterio in, de, & super dd. earum fratrum, & aliorum quorūcumque hæreditatibus iuxtà aliquod etiam minimum à dd. hæreditatibus habere, nec consequi possint, & vlterius pro roboratione præsentis donationis, quamuis non indigeret insinuatione, cū omnia suprascripta sint cognita, & acta coram Iudice Ordinario, & cum solemnitatibus requisitis, &c. pro quibus, &c. cum solemnitatibus præsentes se obligauerunt, & qualibet ipsarum obligauit se, &c. hæredes, &c. bona &c. in ampliori forma Cameræ Apostolicæ cum clausulis, &c. citra, &c. renunciarunt, &c. consentientes, &c. mandatum executiuum vnica, &c. & sic tactis, &c. iurarunt, &c. super quibus omnibus, & singulis præmissis ad instantiam, & petitionem dd. sororum Placidæ, & Scolasticæ d. D. VicesGerens, & d. D. Iudex seden. &c. Visis, &c. auditis, &c. causa cognita maturè, & diligenter discussa, &c. & se proprijs manibus subscripserunt.

Io D. Placida cedo, dono, e renuncio come sopra.
Io D. Scholastica cedo, dono, e renuncio come sopra.

DD.

DD. tres partes disposuerunt, & exposuerunt infrascriptas, vt refero punctim.

Primam vnus singulariter exposuit in verbis. *Cupientes vitam sanctimonialem ducere, & Deo perpetuo seruire cum dote, &c. & ante Religionis ingressum disponere, vt humanarum rerum, iuribus exempta D.O. M. feruentiori, & quietiori animo inseruire valeãt, &c.*

39 In prohæmio renũciationis vnde illius causam elici centies dictum à Rota dixit vt *dec. 587. nu. 4. par. pr.* & rursus in eadem causa *dec. 714. nu. 2. & 9. par. 2. recent.* priore allegata coram Merlin. *dec. 62. nu. 14.* & vtraq; coram Dunozett. Iun. *dec. 641. nu. 10.* & *dec. 676. nu. 30. à vers. Coniectura quoque*, cũ alijs allegatis, in quibus amplius de Religione pro causa finali inter aliàs expressas.

Secundam plures exposuerunt in verbis, *Omnia, et singula cesserunt, renunciarunt, et irreuocabiliter inter viuos donauerunt Patri præsenti, etc. et fratribus præsentibus, etc.*

Alia Puellas translatiuè cessisse renunciatarijs omnia bona, & iura paterna, materna, fraterna, & sororia, & alia quæcumque, & probabiliori interpretatione sibi videri in hac parte illas voluisse transferre in renunciatarios omnia bona præterquam fratrum renunciatariorum non repugnante illa adiectione *fraternorum*, dùm ab Informantibus asseritur ad fuisse alium fratrem prędefunctũ, & sic in hac parte, & retento solum hoc themate posse dici ab hæreditatibus fratrum præsertim vltimi morientis renunciantes noluisse se abdicare.

Alia nulli dubium esse posse, quin hæc verba sint realia, & funditus abdicatura etiã hęreditatis fraternæ, de qua agitur, non dum delatæ, ex quo hæreditas non dùm delata, quasi est fratris renunciatarij transferri nõ

40 possit allegatis his, & ita *l. qua fuis quæstionis ff. de acquir. hęred. l. si sponsus §. maritus ff. de donat. inter vir.* Rot. *dec. 714. n. 6. vers. Quia cum verba par. 2, recent. decis. 161. nu. 6. vers. Et proindè par. 10.* Dunoz. Iun. *dec. 676. nu. 11. vers. Clarissima*, & *num: 17. vers. Decisio, et nu. 20. vers. Prædium.* Bichio *dec. 586. in fin., dec. 632. num. 13. vers. Subsistit*, cum relatione ad aliàs ab Informantibus adductas.

Alia in verbis *præsentibus, &c.* contineri stipulationem pro se, & suis hæredibus, & successoribus quibuscumque, quod in specie

41 notat Grat. *discept. 568. nu. 5.* Rot. *dec. 393. nu. pr. et 2. par. pr. diuers. et dec. 587. nu. 3. par. pr. recent. et dec. 323. nu. 8. par. 12.*, eaq; operari, vt dicantur contemplati non solùm Patrer, & fratres, sed etiam quicumque illorum

42 hæredes, & successores, tàm ex Testamento, quam ab intestato. Rot. *dec. 576. et 632.* coram Bichio, & *decis. 676.* coram Dunoz. Iun. *nu. 15. et 16.* cum relatione ad plures concordantes.

Tertia pars denique apud suffragãtes fuit magis comunis in verbis. *Insuper renunciarunt etiam hæreditatibus eorum fratrum, ita quod nullo vnquam tempore, etc. ipsis donatricibus, et dicto eorum Monasterio in, de, et super dd. earum fratrum, et quorumcumque hęreditatibus ius aliquod acquiri, etc.* in qua maximè conuenerunt, puellas aliquid ampliùs voluisse disponere, & realiter se abdicare ab ijs hæreditatibus, quia ijs in datiuo casu renunciarunt, & cum renunciatio hæreditatibus non posit minori numero verificari, quàm duorum fratrũ renunciatariorũ, consequenter comprehendi fratrem vltimũ mortuum, & allegatis etiam his, & ita Bald.

43 *in l. pactum nu. 16. C. de collat.* Paris. *cons. 26. nu. 44. lib. 3.* Menoch. *cons. 335. nu. 37. cum seqq.* Rot. *dec. 714. nu. 5. et 6. par. 2. recent.* Rot. coram Bichio *dec. 632. nu. 14.*

Quę cum sint clara ex oculari lectura Instrumenti non indigentis aliqua subtili interpretatione, visæ sunt superfluæ coniecturæ, &c. vt DD. dicebant.

Nouissimum fundamentum vltimæ decisionis in fine in defectu cautę in hac, & huiusmodi interpretatione abdicationis puellarum ab omnibus bonis, & omni iure nullius gratia, non consentibilis medio iuramento à coniunctis non tendere in præiudicium puellarum minorum, neque decretabilis à Iudice, & multò minùs à Vicesgerente, duo ex DD. facile sustulerunt ex eo, quod quicquid fit de nubentibus in sæculo, læsio non est cõsiderabilis in nubentibus Deo, quæ non possint perfectiùs sacrificium sponso elargiri, quam mondanis iuribus, caducisq. bonis se spoliare iuxta Euangelica monita. *Nisi quis renunciauerit, etc.* & exempla *ecce nos relinquimus omnia, etc.* & vnus adiecit defectum

44 solemnitatum non vitiare huiusmodi renunciationes ob ingressum in Religionẽ ex Rota coram Dunoz. Iun. *dec. 641. nu. 9.*

Et ita, &c.

Digitized by Google

ROMANA
Hæreditatis de Lanuuijs.
Lvnæ 5. Iunij 1673.

Coram
Reuerendiss. P. Taia.

CVm esset decisum Io.Baptistæ denegandam immissionẽ 20. Apr. *1668* contra decisa pro Bernardo 20. Iunij 1661. eiusdẽ quinti gradus cognationis, interea composita cum illo causa, & reuisis decisionibus DD. steterint in pr. decisis 11. Mart. 1672. reuisa hac decisione 10. Iunij sequen. DD. se in duas æquales partes diuiserunt, ne vtar alijs verbis *dec 16. de restit. spol.* cum Gomes *ad reg. de Trienn.* 11 *nu.* 18. *ad fin.* vndè Monasterium supplicauit S. D. N. pro facultate votandi Ponenti, & eius arbitrio mandata est, vltrà ea, quæ prosequitur Gomez. Hodie proposito dubio. An standum, aut recedendũ à decisis, de duodecim DD. decem sedentibus, & duobus abstinentibus, quinque steterunt in decisis, & tres recesserunt, & reclamarunt, quinque non esse maiorem, nec saniorem partem duplo maiorẽ etiam suffragantium *ad cap. 9. de elect. in sexto*, neque maiorem siuè Collegij duodecim, siuè sedentium decem, *ad cap. Ecclesia vestra 48. de elect.* cum vtrobique nott.

Nunc ad decisionem paucioribus, quęstione redacta ad hunc punctum renunciationis, quatenus Puellæ renunciantes. *Insuper cum solemnitatibus ante dictis medio iuramento renunciauerunt etiam hæreditatibus earum fratrum, ita quod nullo vnquam tempore, et ex quauis causa, et occasione ipsis donatricibus, et d. earum Monasterio in, et super dd. earum fratrum, et aliorum quorũcumq. hæreditatibus ius aliquod acquisitum, nec aliquod etiam minimum à dd. hęreditatibus habere, nec consequi possint.*

Tres dixerunt, hæc verba consideranda in primis esse Puellarum renunciantium, & Iudicum Decretantium, & consanguineorũ consentiẽtiũ, & Notarij describentis nõ magis intelligentium in his realem renunciationem repudiatiuam (Iure Ciuili nullam ante
45 delationem *l. is qui hæres 13. cum ll. seqq. et l. in repudianda 24. ff. de acquir. hæred.*) & personalem translatiuam, & breuius renunciationem hæreditatibus in his posterioribus verbis, & hæreditatum in anterioribus, quàm ipsam quamcunq; renunciationẽ ineptissimam auxilio S. C. Velleiani, *Auth. si qua mulier*, quasi fideiuberent pro maritis, & *nonis Reformationibus, l. fin. & l. si vnquã*, quasi ingratis futuris donatarijs (quod magis declararet renunciationem personalem translatiuam) & quasi suscepturæ aliquando liberos religionem iam ingressę, & professuræ; *De quarum quidem legum, & statutorum auxilio, & illarum dispositionibus fuerunt ad plenum informatę* (Puellæ 17. & 18. annorum) *per D. Iudicem* (doctum oppido, & cautum) *quid sint, quid importent, & quem effectum habeant, &c.* in Instrumento maximè, *quod vlterius pro roboratione præsentis donationis* (donationis inquam continuò post dictam renunciationem) *quamuis non indigeat insinuatione, cum omnia supradicta sint legitimè acta coram Iudice Ordinario, & cum solemnitatibus requisitis, &c. Pro quibus cum solemnitatis prædictis se obligarunt, & qualibet ipsarum obligauit se, &c. hæredes, &c. & bona, &c.* (quomodo se? quos hæredes? & quæ bona? & quorsum Puellæ religiosæ in renunciatione reali repudiatiua omnibus omnium) *etiam consentientes mandatum exequutiuum* (pro sua obligatione) *& super quibus omnibus, & singulis ad instãtiam earum D. ViceGerens, & D. Iudex sedentes, visis, auditis, causa cognita maturèque, & diligenter discussa.*

Et in ipsis verbis Puellæ *renunciarũt quidem hęreditatibus earum fratrum, sed ita quod ipsis donatricibus*, &c. donatricibus adhuc, non vnquam repudiatricibus, neque ambiguè renunciatricibus, vltrà alia suprascripta de renunciationibus legis de reuocãdis donationibus, & de insinuatione pro roboratione præsentis donationis, adeòq. declarando obscuram fortè renũciationem per pręclaram donationem, non autem præclaram donationem per obscuram renunciationem, si videatur obscura.

Dixerunt etiam tres, obseruãdum Proęmium, & Præfationem renunciationis, vbi Puellæ *volentes ante Religionis ingressum de bonis, & iuribus, quæ ipsis quomodolibet obuenire possent, disponere*, &c. non bona, & iura repudiare, neque bonis, & iuribus renunciare, immo disponere, & donare vt infra, & vsque ad clausulas pertinentes ad donationem, si minùs, & nihil ad huiusmodi donatrices; Quæ enim in præfationibus di-
46 cuntur, in contractibus repetita creduntur, inquit Gloss. *vlt.* §. *præterea inutilis Instit. de inutil. stipulat.* & in huiusmodi renunciationibus

tionibus Rota coram Dunoz. Iun. *decis.346. n.6.* adiecto, quod contractus sunt indiuidui, itaut non patiantur antea, & postea, &c. regg. vulgg., & continuatur, insuper, &c.

Et repetebant insignem Bald. *cons.* vbi ad litteram quędam alia Puella etiam mortuis fratribus renunciauit in manu parentum recipientium pro se, & hæredibus suis eorum hæreditatibus (& quidem) tàm ex Testamento, quam ab intestato, cum iuramento eo tempore, quo fuit dotata, ac inserta causa, videlicet, quià confessa, & cõtenta fuit se esse sufficienter dotatam, & habere sibi debitam legitimam portionem, & verba renunciationis, & pacti sunt valdè lata, tandem decessit Pater, de cuius successione tractabatur ab intestato relictis quibusdam sororibus (non cognatis, incognitis, & incognoscendis) non dotatis, & quæ renunciauit vult succedere, &c. post oppositam vim verborum, in contrarium (sequitur Baldus) videtur veritas, quia multum considerandum est in talibus renunciationibus vtrum esset persona, quæ ex præsumpta voluntate Patris excludat renunciantem, & tunc renunciatio nocet, puta si esset filius masculus, *vt ff. de pact. l. tale pactum §. finali*, secus si non extet persona, quę excludat renunciantem ab intestato venientem ex præsumpta voluntate Patris; Pone enim, quod neque filius, neque filia extaret,
47 sed solus Fiscus, vel aliqui, qui non essent de liberis, numquid filia excludatur? non puto de hoc casu cogitatum, quia est casus in *d. l. tale pactum §. finali*. Hæc sic Bald. *cons. 437. nu. 2. lib. 2.* & Baldũ secuti sunt alij apud Molfes. ad consuetudines Neap. *de renunciation. q. 17. nu. 16.* Bottit. *de success. Theor. 49. nu. 8. par. 2.* P. Passer *ad cap. Quamuis, de pactis in 6. nu. 41.* Marin. *resol. 190. nu 32. & 33.* per Rotam ibi allegatam, & est coram Dunoz. Iun. *dec. 641. nu. 27.* & 28. coram Emin. Card. Ottobono *dec. 10. nu. 3.* cum alijs apud eum alleg..

Et specialibus, ex pręsumpta volũtate Patris, & fratrum renũciatariorum iuxta Bald. etiam Iudices admonendo. Marin. *d resolut. 190. nu. 9.* & ex alijs Capyc. Latr. *cõsult. 76. nu. 64. in fin.* Rot. coram Dunoz. Iun. *decis. 346. nu. 13.* & ampliùs *ex nu. 31.* & cum pluribus adhuc P. Passer. *ad d. c. Quamuis, n. 41. 42.* vbi de inverisimili, & absurdo, adeòvt non sani esset hominis, non sanus iuret Orestes, prout verisimili mente vtriusque contrahentis, ex quo alienum ab omni ratione videatur, &c. Rot. *dec. 253. num. 19. par. 14. cum alleg.*

Adeò vt clausula *Ita vt renunciatio, & donatio intelligatur, & sit efficax, perpetua, realis, & realissima, & omni tempore vali-*
48 *tura*, non obstaret, nec tolleret personalitatem, vt ostendit Rota in Marsicana successionis, &c. apud P. Passer. *ad d. c. Quamuis n. 52.* & est *decisio 253. nu. 16. ex vers. Nec denique par. 14.*

Et hæc pro eo, quod qui se fundat in renunciatione, probare debet intẽtum, & semper illi obijci potest, renunciatio in hoc casu
49 non loquitur, debet enim specificè apparere de illo casu, &c. apud Molfes. *d. q. 17. nu. 14.* & cum pluribus de Rub. *ad dec. 543. nu. 44. par. 5.*

Quin etiam voluta, & reuoluta varijs resolutionibus in varijs decisionibus Rota, negari non potest saltem dubia causa, & iam pridem ipsæ renunciantes iuratæ incogitatum, vt prudenter incogitabilem hunc casum, aut huiusmodi declararunt, & in dubio potest Religiosus suam voluntatem, & intẽtionem declarare, & valebit illa declaratio,
50 &c. quæ prosequitur opportuna Molfes. *d. q. 17 nu. 38.* & in additione *nu. 7.*

Eo potiùs, atque ad eo priùs, ex personis minoribus in 17. & 18. annis, etiam fœminis, & renunciantibus cum opportunis conconsensibus, & decretis, aut renunciatio fuit personalis gratia Patris, & fratruum, & non obstat renunciatio, aut realis, & non constat ipsa renunciationis causa neq; cognita, neq; aliqua cognoscenda, quæ debet esse, & esset vtilis, & necessaria pro hac inutili, & stulta, si esset expressa, & sic huiusmodi renunciatio, nec iustè esset decreta à Iudicibus, nec eius causa à coniunctis ritè iurata, sed periurata apud P. Passer. *ad d. cap. Quamuis nu. 80.*

Et vniuersim addebant Informantes pro Monasterio omnibus allegatis, & obiectis pro Io. Baptista satisfacere deducta à Turre *de pactis futurę success. cap. 10. ex nu. 32. & vers. Sed licèt, in totum nu. 61. capitisq. fin. lib. 2.* & maximè Rot. *dec. 220. post d. tract. & dec. 253. & dec. 330. par. 14.*

Quinque autem dixerunt considerata secunda parte Instrumenti insuper apparere, quod renunciantes habuerunt animum totaliter abdicandi a se bona renunciata, dum *renunciarunt etiam hæreditatibus earum fratrum, ità quod nullo vnquam tempore, etiam quauis causa, & occasione ipsis; & earum Monasterio ius aliquod sit acquisitum, vel acquiri possit*; quoties enim renunciatio est realis, renuncianti nunquam datur regressus ad iura renunciata, vt probant au-

auctoritates relatę in vltima decisione.

Et ea, quæ proponuntur contra decisionem, non soluere difficultatem ex superiùs ponderatis excitatam, non obstante attestatione Monialium, & absurdo successionis Fisci; Primùm enim fore momenti apud se, dixit vnus, vti particularem personam, secus verò vti Iudicem, Secundùm verò tolli, seu eneruari ex alio absurdo, si enim renunciatio sumi debet in stricto sensu personalis, vtique personæ contemplatæ sunt Pater, & fratres mulierum; Si ergo decedentibus ab intestato renunciatarijs bona renunciata deuenire deberent ad Monasterium, sequeretur, quod si renunciatarius habuisset Nepotes masculos ex alio fratre, isti non succederent Patruo ab intestato prædefuncto, sed excluderentur à monialibus renunciãtibus contra omnem verisimilem sensum renunciantium, & renunciatariorum, non obstante distinctione inter agnatos, & cognatos, nàm ex Instrumento nullibi videtur habitũ fuisse respectum agnationis.

Atque ita examinatis iterum hodie iuribus hinc indè deductis super cõtrouerso articulo, præualuere cõcludentia hanc renunciationem esse realem ex alijs allegatis in decisione, maximè ex renunciatione, vt renunciantes pro Dei seruitio iuribus humanarum rerum essent exemptæ, & nullo vmquam tempore ipsæ, & Monasterium ad bona renunciata redire possent, per indè ac si naturaliter Mundo mortuæ fuissent.

Et nullo modo cõgruam videri interpretationem, quàm Informantes pro Monasterio dant secundæ parti Instrumenti, quod ibi non renuncietur successioni ab intestato, prout in prima tàm ex Testamento, quàm ab intestato, & ex alijs allegatis, quià verba sunt generalissima, & effręnatissima repetenda hic, vt adhoc repetita; *Insuper renunciarunt etiam hęreditatibus earum fratrum, ita quod nullo vnquam tempore, & ex quauis causa, & occasione ipsis donatricibus in, de, & super dd. earum fratrum, & aliorum quorumcumq. hęreditatibus ius aliquod sit acquisitum, nec aliquod etiam minimum à dd. hæreditatibus habere, nec consequi possint*; Ideòque cõpræhendunt tàm renunciationem successionis ab intestato, quàm ex Testamento, immò magis ab intestato, quàm ex Testamento, cum fratres non indigeant renunciatione, vt possint exclusis sororibus, Testamento instituere hæredem, quem volunt, dummodo nõ turpem personã *l. fratres C. de inoff. Testam.* & si non compręhenderent renunciationem successionis ab intestato, quomodo verùm erit, quod nullo vnquam tempore, & ex quauis causa, & occasione dd. donatricibus, & earum Monasterio in, de, & super dd. earum fratrum hæreditatibus ius aliquod sit acquisitum, nec aliquod etiam minimum à dd. hęreditatibus habere, nec consequi possint?

Concludendo semper ex dd. verbis, *Insuper renunciarunt etiam hæreditatibus earũ fratrum, ita quod nullo vnquam tempore, &c. ipsis donatricibus, & d. earum Monasterio in, de, & super dd. earum fratrũ hæreditatibus ius aliquod sit acquisitum, &c.* claram resultare voluntatem Monialium abdicandi totaliter ab se hæreditates ipsorum fratrum, vt in his terminis aduertunt Giouagnon. *resp. 97. nu. 18. & 19. lib. 2.* Rot. *dec. 714. nu. 5. & 6. par. 2. recen.* & coram Bich. *dec. 632. nu. 14.*

Et prosequendo non placuit distinctio, quod conclusio procedere posset, vbi fratres obijssent cum Testamento, secùs autem cum obierint ab intestato, ea ratione quia tali casu potuisset etiam succedere Fiscus ob defectum personæ in gradu successibili existẽtis, quod videtur absurdum; Obiectum enim nullo visum est pollere iuris fundamento, siquidem si attendantur verba, & natura ipsius renunciationis, potiùs videntur compręhendere successionem ab intestato, quàm ex Testamento, vt suprà, non enim ob hanc renũciationem prohibiti erant fratres instituere 51
hęredes mulieres renunciantes, vt in proposito notat Ronit. *cons. 44. nu. pr. & seq. lib. pr.* & ideò renunciatio debet per necesse verificari in successione intestata, cum aliàs non subsisteret. Add. ad Greg. *dec. 85. nu. 32.* Afflict. *dec. 350. nu. 8.* & in hàc Causa *decis. 356. nu. 7. par. 13.*

Et sicut viuens potuisset renunciatarius Bona ad libitum consumere, etiam in malos vsus vertendo, absque eo, quod posset à renunciantibus quidquàm excipi, ità & potuit post obitum permittere, quod bona peruenirent ad hæredes, qui ab intestato succedebant, cum etiam tali casu renunciatarius nõ condendo Testamentum cẽseatur implicitè vocasse proximiores ab intestato successuros, Corb. *de iur. emphyt. de causis priuationis ob mortem ciuil. nu. 35.*

Absurdum autem deductũ, ex quo Fiscus tali casu admitteretur ad successionem, tollitur ex decis. Guid. Pap. 192. *nu. 2. vers. Sed decit, &c.* quod nempè renunciantes succederent ab intestato, vbi nullus adesset, qui posset succedere, & veniret Fiscus, quià ad illius

illius exclusionem non obstante renũciatione admitterentur ad bona renunciata; at vbi adest aliquis in gradu successibili, prout hic, semper renuncians excluditur, vt in specie etiam respõdẽdo huic obiecto firmauit Rotà *dec.676. nu.32.* coram Dunoz. Iun.; Vltrà quod cum de tempore factę renunciationis adessent personæ, quæ poterant succedere, non est considerandus futurus, & nimis remotus euentus non existentiæ alicuius personę successibilis; Cumque successio Fisci veniret in consequentiã remotissimã, sufficit, quod renunciatio sit realis, & quod constet renunciantes voluisse abdicare à se bona, nõ considerato quis nàm posteà esset successurus, vt ferè in terminis aduertit Dec. *cõs.31. nu.5. vers. Vltimo non obstat.*

Et vniuersi addebant Informantes pro Io: Baptista, omnibus obiectis, & allegatis pro parte Monasterij præsertim P. Passer satisfacere deducta à Spadaz. *theatr. vidual. disquis.67. ex nu.59. & ex nu.106. vsq. in fin.*

Et hæc ità non solùm ad sensa, sed etiam verba DD. proindè repetita, vtraq. &c.

EMERIX.

Marsicana successionis.

Merc. 4. Februarij 1665.

Obijt ab intestato Constantius de Macerolis superstitibus Victoria, & Olimpia sororibus, nec non Iacobo, & alijs fratrib᷒ patruelibus, inter quos orta lite coràm Ordinario Marsicano super successione in hæreditate Constantij, & respectiuè quondam Iulij eius Patris, prodijt sententia fauorabilis patruelibus in gradu appellationis ab A. C. confirmata, Causà autem ad hoc Sacrũ Tribunal deducta mihiq; commissa sub die 15. Decembris proximè præteriti ad instantiam Olimpiæ, dubitaui, an esset danda immissio, & super quibus bonis, & fuit dictũ nõ liquere. Hodie verò eodẽ dubio reproposito DD. cẽsuerunt dandam esse Olimpiæ immissionem, tàm in bonis Iulij Patris, quàm in bonis Constantij fratris.

Et ratio resolutionis quoad bona Patris desumpta fuit ex illius Testamento, in quo scriptis hæredibus filijs masculis substituit his verbis. *Alli quali suoi figli, & heredi sostituisce li loro figli, nepoti, e pronepoti in infinitum, e morendo tutti i loro descendenti [il che Dio non voglia] allhora in quel Caso sostituisce li collaterali, e transuersali più prossimi, e più propinqui.* Cumque hodie nõ controuertatur obitus omnium hæredum institutorum sine filijs, & descendentibus, ac proptereà factus sit locus substitutioni collateralium, & transuersalium proximiorum, vtiq. fideicommissum purificatum remansit ad fauorem Olimpiæ sororis D. Constantij vltimo loco defuncti, & per consequens ei debetur immissio vti proximiori trãsuersali

52 in Testamento vocatæ, *ex rem. l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. Rot. in Rom. fideicom. de Glorierys 28. Martii 1664. §. fin. cor. me.* & alibi passim; Appellatione enim collateraliũ, & trans-

53 uersalium proximiorum veniunt etiam fœminæ. Fusar. *de subst. q.366. nu.1. & seqq.* Rot. *dec.282. nu.1.2. par.2. & decis.135. nu.18. par.8. recent.*, & maximè in præsẽti vbi à Testatore nulla fuit habita ratio cõseruandæ agnationis, sed promiscuè vocati fuerunt omnes descendentes tàm lineæ mascu-

54 linę, quàm fœmininæ. Rot *in rec. decis. 385. nu.39.40. par.9.* & in Rom. *fideicom. de Glorierys corã me. §. defunctis*, cum pluribus ibi allegatis.

Nec subsistit obiectum, quod Olimpia tãquam Testatoris filia nomine dd. transuersalium venire nõ possit ex deductis in Rom.

55 *fideicom. de Coronis 28. Iun. 1647. cor. Reuer. Decano.* Quoniam Testator non transuersales, & collaterales suos, vel cum aliquo pronomine relatiuo vocauit post illam dictionẽ *loro*, ibi, *morendo tutti i loro descendenti, allhora, & in tal caso sostituisce i transuersali, più prossimi, e più propinqui.*

Ex quibus verbis clarè apparet, quod Testator non substituit transuersales, & collaterales suos, sed filiorum, & descendentiũ, & in dubio de collateralibus, & transuersalibus filiorũ substitutio intelligi deberet ex regulà, ꝗ relatio fieri debeat ad proxima,

56 & sic ad descendentes proximè antecedẽter vocatos, vt respondit Rot. *in rec. decis. 98. nu.11. par.8.* cum alijs ibi relatis.

Neq. ex eo, quod Testator legauerit Olimpiæ dotem scut. 1500. cum expressa prohibitione, *Che non possi, ne cerchi hauer più di detta somma, ne per ragione di legittima, ò supplemento di essa, ne per qualsiuoglia altra causa, la quale quantunque fusse necessario esprimerla, vuole che s'habbia per espressa* retar-

retardari potest immissio, quia hodie Olim-
pia non agit de augenda sua dote, nec ratio-
ne legitimæ, nec ex quacumque alia causa,
sed de successione ad fideicõmissum defecta
linea institutorũ, à quà quamuis dotata non
57 repellitur, ad trad. per Fusar. *de substit. q.* 311.
nu 98. 99. Surd. *dec* 84 *nu*. 6. 9. qui loquitur
in terminis, quod fœminę erant per Statutũ
exclusæ, & pariter illas excluserat, & man-
dauerat dotari. Rota *in rec. decis.* 137. *nu*. 24.
& 25. *par.* 9.

Minusque obstare videtur amplissima re-
nunciatio ab eadem Olimpia emissa, occa-
sione sc. 4000. dotis à Constantio fratre re-
ceptorum; Quoniam ponderatum fuit, quod
circa fideicommissa, legata, & alias suc-
cessiones Testamentarias est restricta ad de-
uolutas tempore renunciationis, nec loqui-
tur de deuoluendis nisi ab intestato tantum,
ibi. *Et aliis successionibus iuribus, & ex-
cadentiis quibuscumque eidem Olimpia deuo-
lutis tàm ex Testamento, quàm ab intest. legat.
fideicom. donationibus pro retractis tempori-
bus, & de cætero deuoluendis ab intestato tã-
tum*. Vndè renunciatio non potest cõpræ-
hendere fideicommissum paternum, quod
tunc non erat in persona Olimpiæ purificatũ,
& sic obiectum cessat in facto proposito, dd.
clara verba non admictens glos. in text. *an
ille, aut ille ff. de leg.* 3. attenta præsertim illa
dictione *tantùm*, quæ tamquam taxatiua re-
stringit renunciationem de deuoluendis ad
solam successionem ab intestato deuoluen-
58 dam, & excludit Testamentarias Franc. *dec*,
123. *nu*. 4. Rot. *dec*. 240. *nu* 5. *par*. 6. *rec*.
Quò verò ad bona Constantij fratris ab in-
testato defuncti DD. censuerunt conceden-
dam esse Olympiæ immissionem ex Interd.
quorum bonorum, cuius remedium compe-
59 tit cuicumque ab intestato venienti contra
possidentẽ pro hęrede, vel possessore *Auth.
cessante, C. de legit. hæred.* Bart. & communiter
scribentes *in l. pr. ff. quor. bonor.* Rot. *decis*.
375. *nu*. 3. *par*. 4. *to*. 2. *rec*.

Nec pariter ad excludendam Olimpiam
ab huiusmodi successione obstare visa fuit
præfata renunciatio, quamquam loquatur
de hęreditatibus ab intestato deuoluendis,
quia, vltra quod in toto Instrumento nulla
legitur facta mentio hæreditatis Constantij,
cui propterea renunciatum fuisse non præsu-
mitur, ex quo in hac materia vti odiosa stri-
60 ctissima fieri debet interpretatio. Hond *cõs*.
29. *nu*. 107. *lib*. 1. Dec, *cons* 19. *lib*. 3. Surd.
cons. 434. *nu*. 32. *& seq*. sæpè Rota, & signan-
ter in Rom. *success. de Comitibus* 15. *Ianuar*.
1641. *coram Dunoz*. sicuti in dubio nunquã
præsumi renunciatum hæreditati renuncia-
tarij, quia renunciatio redderetur frustrato-
ria, & inutilis, cum vnusquisque viuens de
re sua disponere possit, in terminis renuncia-
60 tionis firmat Cyriac. *cõtr*. 292. *n*. 21. *vers. Se-
cundò principaliter*. Rot. *in rec. dec*. 543. *nu*.
23. *par*. 5. & in Rom. *fideicomm*. 24. *Martii*
1662. §. *renunciat. coram R.P. D. Taia*.

Responsum fuit, quod etiamsi dicta renũ-
ciatio intelligeretur de hæreditate Constã-
tij renunciatarij ab intestato deferenda, at-
tamen solùm locum habere posset, si ipse vi-
uens disposuisset, vel extarent aliæ personæ
quarum contemplatione cẽseretur facta re-
61 nunciatio, non autem vt Olimpia ab extra-
neis excludatur, vt declarando tradũt Don.
Ant. de Marin. *quotid. resolut. lib*. 2. *c*. 189.
nu. 26. *& seqq. lib*. 2. & in addit. *ad* Reuert.
dec. 151. *per tot*. Franc. Rof. *resp*. 88. *nu*. 6. *&
seqq. lib*. 2. Concer. *var. resol. lib*. 3. *c*. 15. *nu*.
24. *& seqq*. Hond. *cons*. 29. *nu*. 79. *lib*. 2. &
alijs relatis firmat Cyriac. *contrau. for*. 475.
nu. 1. *vsq; ad* 5.

Idquè benè comprobari visum fuit ex
verisimili mente vtriusq; contrahentis, ex
quo alienum ab omni ratione videtur, Olim-
piam in casum obitus Cõstantis ab intestato
nullo proximiore existẽte voluisse ab hu-
iusmodi hæreditate excludere sororem re-
63 nunciantẽ propter remotiores, vt põderauit
Rot. *in rec. dec*. 543. *à nu*. 13. *vsq. ad* 18. *par*. 5.
rec. tùm etiã ex tenore capitulorum matri-
monialium, in quibus solùm contemplatus
fuit fauor Constantij, vel eorum, in quos
ipse voluisset disponere; Vndè renunciatio
non debet operari ad fauorem extraneorũ,
in quos renunciatarius non disponit, sed re-
64 gulari ad formam capitulorum, vt sæpè re-
spondit Rot. & signanter in Rom. *Casal*. 4. *Iu-
lii* 1655. §. *Sed his minimè cor. R.P.D. Alber-
gat*. & *in Bonon. fideicom*. 11. *Febr*. 1664. *co-
ram R.P. D. Verospio* præsertim quia con-
uentum fuit, vt renunciatio fieri deberet ad
formam capitulorum, substantia non immu-
tata, vt habetur in *ijsdem* capitulis.

Nec deniq; ex illis verbis in Instrumẽto
renunciationis appositis, ibi, *Itaut præsens
renunciato, & donatio intelligatur, & sit ef-
ficax, perpetua, realis, & realissima, & omni
tẽpore valitura*, colligi posse videbatur reali-
tas renũciationis, ita vt Olimpia deberet per-
petuo remanere exclusa ab hęreditate Cõ-
65 stãtij, ac si esset mortua. vt ex Alex., Menoc.,
Ruin., & alijs decid. Rot. corã Merlin. *decis*.
62. *nu*. 11. Quoniam placuit distinctio nẽpè,
quòd

quod dicta verba faciant renunciationem realem, sed ista realitas non durat perpetuo, sed extinguitur vna cum personis in renunciatione contemplatis, sed ad personalitatē.
66 redit, vt benè trad. Io: Fr. Marc. *disp.* 8. *nu.* 15. *& seqq. lib.*1. Don. *de renunc. c.*7. *n.*30. Molfes. *ad cons. Neap. lib. de renunc. q.* 3. *nu.* 21. *& q.*17. *nu.*15. 16. *& cons.*48. *nu.*37. 38. Scip. Theod. *alleg.*36. *nu.*31. *& seqq.* Fran. Rot. *d. resp.*48. *nu.*7. *lib.*2. Don. Ant. de Marin. *var. lib.*2. *cap.*182. *nu.*7. *& c.*189. *per tot.* vbi contrarijs respondet, & in Addit. ad Reuert. *ad decis.*181. *per tot. præcipuè in fin.*

In quàm sententiam eò libentiùs DD. inclinarunt, ponderando, quod hic non agitur de renunciatione facta à Puella ingressura in Monasterium, in qua præsertim præsumitur
67 animus abdicatiuus à temporalibus bonis, vt contemptis sæculi opibus expeditius Altissimo famulari possit, vt tradunt Ant. de Marin. *loc. prox. cit. nu.*22. Merlin. *decis.*12. *nu.*14. Otthob. *decis.*10. *nu.*26. sed à nubēte
68 in sæculo, quò casu strictiùs fieri debet interpretatio, vt tenent communiter DD., & firmat Rot. coram Ottob. *dec.* 10. *nu.* 27. & in fortioribus terminis renunciationis factæ ex causa ingressus in Religionem, quod defi-
69 ciat, quando ampliùs non extant personæ contemplatæ aduertunt Cyriac. *contr響. for.* 475. *nu.*6. 7. Rot. coram Merlin. *dec.* 62. *nu.* 17. *& in rec. dec* 543. *nu.*35. *par.*5.

Et ex his patet, non applicari authoritates ex aduerso adductas, quia vel loquuntur in diuersis terminis, vel sunt intelligendæ cū præfata distinctione, scilicet renunciationem durare realem quovsq. extarent personæ contemplatę reduci verò ad personalitatem, quando omnes defecerunt in vita renunciantis, & renunciatarius non disposuisset de sua hęreditate, aliàs esset absurdum, & alienum ab omni ratione, ac contra verisimilem mentem vtriusq. contrahentis, si admitteretur, quod soror renuncians excluderetur ab hęreditate fratris renunciatarij propter extraneas ex allegatis.

Et ità, &c. vtraq. &c.

R.P.D. BOVRLEMONT.

Romana Fideicommissi de Steccatis.

Lunæ 15. Iunij 1665.

DIctum fuerat coram me die 10. Febr. 1662., constare de bono iure Zambotti ad exclusionem Monasterij S. Dominici, & sic ex persona Mariæ Virginię inibi professæ, & quod renunciatio facta ab ea ingressu Monasterij, ita non fuit solum generalis, & compræhēsiua omnium bonorum, sed etiam realis, & ideò post mortem Curtij fratris, & Constātiæ sororis non expirasse, Hodie verò super Iuribus dictæ decisionis iam repropositæ, & meliùs Instrumētis renunciationis ab Informātibus deductis, ab ea recedendum putarunt Domini.

Quia fuit animaduersum renunciationem, quamuis in res, & bona directam non fuisse prorsus quorumcumq. Iurium, abdicatiuam nulla habita consideratione ad quas personas bona, & iura deuenirent, dummodo à
70 renunciante quoquo modo abdicarentur, quæ est vera qualitas renunciationis perpetuæ, & realis, vt tradunt Giurba *cons.*89. *nu.* 12. 17. *lib.*1. Surd. *cons.*517. *nu.*14. *post med. vers. Cum ergo prædictis* Peregrin. *de fideic. art.*52. *nu.*2. & Rot. *dec.*185. *nu.*5. *par.*3. *rec.* & penes Gallerat. *de renunc. dec.*43. *nu.*3. *& seqq.* sed fuisse restrictam ad fauorem Patris, vt ex Instrumento, ibi, *Animo reuoluens M. Antonium Patrem duobus filiis grauatum, vno Lutio, & altera Constantia infra suam refutationem, & donationē erga illum, vt commodiùs gradum suæ nobilitatis substinere possit, & familiam honorificentius substentare, facere censuit*, & inferius *renunciat, & refutat ad fauorem d. M. Antonij sui Patris, & versus d. M. Antonio suo genitori præsenti, & acceptanti elargita est, & inter hac refutationem fecit erga suum Genitorem.*

Vndè primò inferebant DD., quod non sine Iuris præiudicio sub prædicta renūciatione dici debuisset comprehensum hoc fideicommissum, prout non comprehendi firmius putarunt, adhuc quia renunciatio nō fuit merè realis, & abdicatiua, sed verè personalis, & translatiua restricta ad fauorem Patris, vel eius filiorum, remansit propterea cum

cum ipsis renunciatarijs extincta, nec potuit operari erga fideicommissarios extraneos, in quorum fauorem præsumi non debet renunciatarium voluisse disponere, & extra-
71 neos in concursu illorum excludere, vt in terminis longè fortioribus tradunt Honded. *cons. 96. nu. 20. & cons. 29. nu. 19. lib. pr.* Don. Ant. de Marin. *resolut. lib. 2. c. 189. num. 26. & seqq.* Cyriac. *contr. forens. 475. nu. pr. & decis.* Altograd. *cons. 42. nu. 77. cum seqq. &* Rot. *decis. 543. nu. 13. vsq. 18. par. 5. tom. 2. recent.*

Non obstante, quod versamur in renunciatione facta ob ingressum Monasterij, quæ semper præsumitur abdicatiua, & realis, vt *in dec. quę reuidetur* §. *fortiùs*.

Quia ex renunciationis cõtextu supra relato partim ibi. *Animo reuoluens ad M. Antonium eius Patrem duobus filiis granatum*, & ibi *vt commodiùs gradũ suæ nobilitatis sustinere posset, & familiam sustentare*. Patet ingressum Religionis dedisse quidem occasionẽ renunciandi, sed causã finalem renunciationis fuisse Patris, & familiæ decorem, & substentationem ex dispositione præcitati text. *in l. cum alimenta 22. secundus quo fratris ff. de alimen.*; & ideò quando adessent verba omnimodam realitatem importantia, dùm posteà restringitur finaliter ad fauorem certarum personarum, licet illis viuentibus duret realitas renunciationis, ijs tamen defectis expirat, & habetur, ac si fuisset personalis, vt tradunt Menoch. *cons. 706.*
72 *nu. 41. vers. Respondeo*. Fusar. *de subst. q. 269. nu. 2.* & in Auenionen. *fideicommis. 22. Aprilis 1652. cor. bo. mem. D. meo Celso* penes Tondut. *quæst. ciuil. dec. 121. n. 22. lib. 2.* & in terminis renunciationis similis factę à Moniali post Couarr. tradit Don. Anton. de Marin. *resolut. 109. nu. 6. cũ seq. lib. 2.* Altograd. *d. cons. 43. nu. 59. lib. 2.* & Cyriac. *contr. 475. per tot.* Rot. apud Merlin. *de legit. decis. 48. nu. 18.* & in fortioribus terminis *in decis. 38. nu. 35. & seqq. & num. 39. & seqq.* apud apud Gallerat. *de renunc.*; & in casu, quo fuerat dictũ, quod renunciatio deberet esse perpetua, realis, & realissima omni tempore valitura, quia defecerunt personæ, quarum fauore emanauerat distinguendo, pluribus adductis firmauit Rot. in Marsicana *successi 4. Febr. prox.* §. *deniq. cor. R. P. D. Emerix*. minusq; obstare visum fuit, quod renunciatio processit per viam donationis, quæ operatur, vt bona transmittantur ad hæredes vltimi donatarij.

Quià bona, de quibus agitur, cadere non poterant sub titulo donationis, dum de eo
73 tempore donanti nõ dum erant quæsita Rot. *dec. 320. nu. 15. lib. 6. & 33. & decis. 225. nu. 6. & seqq. par. 6. rec.*, nec poterãt transmitti in Zambottum, qui non erat de familiâ Testatoris, extrà quàm vetitum erat transferri vt infra. Et tamen donatio complicata in similibus renunciationibus non alterat illius naturã, quando non principaliter, sed consecutiuè ad renunciationẽ, & pro maiori illius corroboratione, vt in casu, de quo agitur
74 procedit, primo in his terminis declarat Rot. *decis. 26. Martii coram Bichio* impress. apud Galerat. *de renunc. dec. 23. nu. 14. 27.*

Inferebant DD. quod fideicommissum, de quo agitur, non poterat dici comprehensum sub prædicta renunciatione, quæ licet exprimat per gradus distinctos fideicõmissa, & successionem ascendẽtium, nullam tñ fecit mentionem de fideicommissis proauorum, qualis fuerat Petrus Paulus, de cuius Testamento hodie est quęstio, quià cum in fideicõmisso legato caducitas cõtineatur, præsumendum est contrahentes de eõ mentionem non fecisse, ne in prædictam caducitatem incurrerent, vndè non solùm inerat conclusio, quod quando de pluribus successionibus in in renunciatione habitã est mentio cum enumeratione plurium graduũ, seu personarũ de quarum hæreditate agitur, non comprehẽdantur hæreditates gradus, seu personæ
75 non nominatæ, Rot. *decis. 33. nu. 11. & seqq. apud Galer. de renunc.* Vnum dicendum visum fuit, & minus prædictum fideicommissi esset tacitè comprehensum sub quacumque generalitate verborum dictæ renũciationis, quià nunquam censentur comprehensa illa bona, quæ si comprehenderentur, fecisset incidere renunciantem in caducitatem, & renunciatario non profuissent tanquam extra-
76 raneo, & incapaci illorum acquisitionis per text. *in l. nec vtile 20. ff. ex quibus caus. minor. ibi neque enim intelligitur admissum quod ablatũ alteri non est*, vbi gloss. *in verb. ablat. explicat quæsitum, & tradit magistraliter, &c.* Bartol. *in l. an Codicillis* §. *intestato nu. 5. ff. de leg. 2.* Alex. *cons. 16. nu. 4. cons. 168. num. 6. lib. 2.* Cyriac. *contr. 222. nu. 61.* Rot. coram Card. Seraphin. *decis. 1290. nu. pr. & decis. 426. lib. pr. nu. pr. & seqq. diuers. & dec. 186. nu. 2. recent. par. 3. & decis. 489. num. 7. & decis. 623. nu. 3. par. 2. & decis. 503. num. 25. par. 5. recent*, & fuit pro indubitato suppositum *in Vrbeuetana successionis 31. Ianuarii 1661. sub* §. *Minus denique coram Albergato*.

Quià

Quia ex superiùs relatis apparet Mariam Virginiam non renunciasse priori loco Curtio, nec Constantiæ, quò dici poterant vocati, sed fratri, qui nec de proximo, nec vnquam in his bonis erat successurus, & nihil, si idem Pater potuisset considerari vti vnus de vocatis, nihil ei profuisset, nisi etiam esset de im-
77 mediatè successuris in dicto fideicommisso certo ordine post mortem grauati restituẽdo iure directo de gradu in gradu. Dec. *cons.* 57. *sub nu.* 24. *lib.* 3. & relati per Fusar. *de substit. q.* 380. *nu.* 18. *tum in aliis, in Romana fideic. de Boncompagn.* 22. *Martii* 1662. §. *nec facit, &* 18. *Iunii* 1663. §. *Monetur obiectum,* corã R. P. D. meo Beuilaqua.

Et ità vtraq; &c.

R. P. D. BOVRLEMONT.

Romana Fideicommissi de Streccatis.

Veneris 4. Febr. 1667.

IN prima discussione facta super Instrumento renunciationis Sor Mariæ Virginiæ ante emissam professionem in Monasterio SS. Dominici, & Sisti decisum est die 10. Februarij 1662. constare de bono Iure Zambotti, attento quod dicta renũciatio existimata fuit realis, & abdicatiua bonorum, & consequenter illorum, de quibus agitur, à quã resolutione DD. recesserunt sub die 15. Iunij 1665. Iudicantes ex tunc deductis præfatam renunciationem fuisse restrictam ad fauorem certarum personarum, atq. personalem esse, & non compræhendere bona controuersa, vt firmatur in secunda decis., cuius fundamẽta DD. in hodierna disputatione omninò approbauerunt.

Reiecto duplici dilemmate studiosa quidẽ Iuris disquisitione contra fundamenta secundæ decisionis adstricto, sed inefficaci remanente ob defectum in vtroq. applicabilis cõsequentiæ. Primum enim ita positum est, aut renunciatio, de qua agitur, est realis, & abdicatiua quorumcumq. Iurium, & consequenter renuncians censetur de medio sublata, quasi in rerum natura non existeret; Vndè Monasterium ex eius persona nullatenus venire potest, nec vnquam ad bona renunciata aspi-
78 rare. Menoch. *cons.* 335. *nu.* 29. *& cons.* 401. *nu.* 102. *cum seq.* Franc. *decis.* 375. *nu.* 2. Mastrill. *dec.* 65. *nu.* 12. Rot. coram Merlin. *decis.* 62. *nu.* 11.

Aut renunciatio est personalis, seu translatiua, & cum facta fuerit per viam donationis irreuocabilis inter viuos Marc. Antonio Patri stipulanti *pro se, & hæredibus*, &c. bona renunciata ad hæredes donatarij si non iure comprehensionis saltem Iure transmisso spe-
79 ctare debent. Mantic. *de tacit. tit.* 13. *num.* 2. Gratian. *discept. for. cap.* 386. *num.* 14. *& cap.* 566. *nu.* 1. Acchil. *decis. vnic. nu.* 6. *de donat.* & in terminis renunciationis titulum donationis inter viuos præseferentis contra renũciantem Rota resoluit in Rom. *fideicommiss.* 3. *Decembris* 1655. §. *Non etiam, et* 9. *Maii* 1659. §. *Non obstat coram Verosp.* confirmata coram R. P. D. Beuilaqua 21. Iunij 1660. quę est penult. *decis.* apud Cutell. *de donat.* cuius argumenti primum membrum nihil vrgere censuerunt DD., quia ex oculari inspectione Instrumenti clare constat, renunciationẽ siue realem, siuè personalem, siuè vtraq. qualitate commixtam restrictam esse ad existentiam personarum, quarum fauore celebrata fuit. Quapropter illis deficientibus expirat realitas, & remanet sola qualitas personalitatis; Itaut eò casu Monasterium ex persona renunciantis benè succedere possit ex notat.
80 communiter à DD. *in cap. Quamuis pactum de pact. in* 6. & inter alios Natt. *in repet. d. cap. col.* 11. *vlt. limit.* Mareian. *disp.* 8. *nu.* 11. Donad. *de renunc. cap.* 7. *nu.* 30. Molfes. *ad Const. Neapolit. tit. de renunc. q.* 3. *nu.* 20. 21. Scip. Theodor. *alleg.* 36. *num.* 31. Franc. Rocch. *resp.* 48. *nu.* 6. *et seqq. lib.* 2. Merlin. Pignattel. *contr. forens. cap.* 32. *nu.* 25. Honded. *cons.* 29. *nu.* 79. 80. *lib.* 2. Roland. *cons.* 26. *nu.* 34. *lib.* 3. Lanar. *cons.* 49. *per tot.* Altogr. *cons.* 43. *n.* 54. *lib.* 2. cum alijs vidend. Donat. Ant. de Marin. *var. resol. cap.* 190. *per tot. lib.* 2. Rot. in Rom. *success. de Comitibus* 15. *Ianuarii* 1642. §. *vlt.* coram Dunozet. impressa apud D. Don. Ant. de Marin. *d. cap.* 190. & recentius *in Marsicana success.* 4. *Febr.* 1665. coram R. P. D. Emerix. §. *nec deniq. vers. Quoniam placuit.*

Pro qua personalitate substinenda efficaciter operatur non solùm pręsumptio iuris, quod Pater censetur huiuscemodi renunciationẽ recipere à filia fauore descendentium, & agnationis conseruandæ, adeò vt Pater nũ-
81 quam præsumatur, extraneam posteritatem propriæ anteponere voluisse *l. scripto* 6. *ff. vndè liber. l. nàm & si parentibus* 15. *ff. de inoff. Testam.*

Testament: cum aliis quos refert Corneus *conf.291. num.4. vers. Et votum lib.4.* Alex: *cons.29. nu.4. lib.3.* Quodque vice versa renunciatio filiæ existimetur facta fauore familiæ, aut agnationis, ita vt ea deficiente dicatur euanescere, & non impedire, quò minus re-
82 nuncians ad bona renunciata redire possit. Bald. *cons.437. n.2. vers. In contrarium lib.pr.* Paris. *cons.26. nu.19. lib.3.* Menoch. *cons.335. nu.74.* Io: Franc. de Pont. *cons.39. num. pr.* & optimè Altograd. *d.cons.43. nu.50. lib.pr.*

Verum etiam nominatio personarum in præsenti renunciatione expressim facta sub illis verbis. ibi. *Animo reuoluens ad dictum M. Antoniū eius Patrem duobus filiis grauatū vno Curtio altera Constantia infrascriptam refutationem, et donationem erga illum, vt cōmodiùs gradū sua nobilitatis, & familiā honorificentius sustinere valeat, facere censuit,* & alibi *renunciat, et refutat ad fauorem D. Marci Antonii,* quæ efficit, vt renunciatio non obstātibus generalioribus clausulis personalis re-
84 putetur, cum qua distinctione DD. contrariū tenentes intelligendos esse tradit Gabr. *cons. 89. nu.13. lib.1.* Ruin. *cons.166. nu.11. lib. 1.* cum concordantibus apud Gratian. *discept. for. cap.517. nu.52.* quod ita verum est, vt cessante ratione conseruationis, & decoris familiæ, & deficientibus personis, ad quarum commodum facta fuit renunciatio, illa resoluatur, ac renuncianti non noceat Bald. *in l. pactum nu.9. vers. Quarto quæro C. de collat.* Alex. *cons.29. nu.3 lib.3.* Menoch. *cons.6. nu. 2.* Olalch. *dec.98.* cum adductis *in dec. 869. nu.6. & decis.894. nu.1.4. 5.* coram Merlin. *& in d. Romana success. de Comitibus 25. Iun. 1642. §. respectu verò coram Dunozetto.*

Non obstat, quod dictę *decis.869. & 894.* co-
85 ram Merlin. & illa *Romana success. de Comitibus* fuerint reuocatæ, quia in simili reuocatione iuxtà varias, & mutabiles facti circumstantias, & figuras cōtingentes remansit illęsa Iuris conclusio supra firmata, & Rota solùm fundauit recessum à decisis coram Merl. in eo, quod Pater decesserat testatus, qua de causa renunciatio non expirauerat stante dispositione Testamentaria, & aliæ aderant circumstantię, quę plures causas finales indicabant vltrà contemplationem personarum, vt *in dec.10. nu. 5. & per tot.* cor. Emin. Ottobon. quę quidem pariter dederat causam reuocationis dictæ decisionis editę *in Romana success. de Comitibus 15. Ianuar. 1642.* coram Dunozett. At in præsenti casu Pater decessit ab intestato, & nullę adsunt causæ finales, quæ contemplationē personarum obscurent, aùt diminuant. Proindèque nulla vis fieri potest in reuocatione dd. decisionum, dum casuum diuersitas est manifesta, & adaptatio conclusionis Iuris suprà expositæ nulla facti exceptione laborare dignoscitur.

Minùsq; obest, quod vigore dictæ renunciationis, de qua agitur, iam exclusum fuerit Monasterium in *decis.* edita 31. Maij 1640. coram Reuerēdiss. Papien., quià solummodò resolutio capta est cōtra Monasterium ex eò, quod adhuc extaret Constantia vna ex personis, quarum contemplatione facta fuerat renunciatio, quod innuit vsque de illo tempore sensum Rotæ fuisse, quod illa renunciatio tantum duraret, quantum existentia personarum in ea nominatarum ex recensitis in *d. decis. §. Quia contrarium,* cum quibus benè conueniunt allegati *in dec.24. nu.9.* coram Emin. Ottobon., ideòque cum post casum d. decisionis coram Emin. Papien. dicta Constantia in donatione contemplata decesserit, benè Monasterium adspirat ad bona renunciata, & donata iuxtà sensum Rotę in præd. decisione.

Quò verò ad secundùm membrum præfati dilemmatis vim æquiuocam sub eo laterè dixerunt DD., quod in renunciatione controuersa non emicat æquè principalis contractus donationis irreuocabilis, vt in casibus dd. decisionum, quæ emanarunt coram Verosp. confirmatarum cor. R.P.D. Beuilaqua, vt ex penultima *decis.* impressa apud Cutell. *de donat.* vbi passim renunciatio comitem habet qualitatē donationis irreuocabilis, nō solum in prohæmio, sed etiam in contextu absque vlla subiectione, quod longè excedit terminos renunciationis Sor. Mariæ, in qua verbum *donationis* aliquando legitur irrepsisse accessoriè, & dependenter à principali actu renunciationis, & propterea illius natu-
85 rā immutare non valuit, vt præter allegatos *in secunda dec. §.* & tandem Bero. *cons. 179. nu.51. lib.1.* Rota *in Rom. rescissionis transactionis 16. Iunii 1651. §. nàm verba coram Corrado.*

Quin imò conclusio firmata perscribentes pro hærede mediato M. Antonij, & Zambotto circa renunciationem conceptam etiā per viam donationis semper intelligendam esse DD. in dubio, & quando non constat de voluntate donantis restringendi suā dispositionem ad certas personas, vel ex certa causa, sed quando, vt in proposito casu, concurrit non solùm contemplatio certarum personarum indiuidualiter nominatarum, sed etiā deficiētia causæ finalis decoris scilicet, & sustentationis

stentationis illarum, vt fuit ponderatum in *praced. decis. 15. Iunii 1665. §. quia corā me*, Tunc enim incongruum esset dicere, quod cessantibus causa, & personis contemplatis
86 non debeat cessare etiam donatio,& per Dec. *cons. 86. num. 5. ad med. vers. Et ista donatio*. Menoch. *cons. 188. nu. 55. post med.* Altograd. *cons. 43.* & dixit Rot. coram Merl. *decis. 120. nu. 70. cū seq. & dec. 194. n. 102. 103. p. 5. rec.* Et huiusmodi titulo donationis cessante ex cessatione causæ finalis,& resolutione conditionis voluntariæ cessat etiam trāsmissio bonorum in hæredē Constantiæ in donatione contemplatæ. Menoch. *cons. 388. nu. 55.* Cācer. *var. resolut. c. 21. nu. 116. lib. 3.* & dixit Rot. *decis. 782. nu. 25. par. pr. diuers. & decis. 125. nu. 1. 2.* coram Mantic.

Præterea DD. reflectebant prędictam renunciationem qualicumq; donationis nomine vestitam nusquam assumere posse qualitatem, & caracterem veræ, & propriæ donationis respectu bonorum fideicommissariorum, de quibus agitur,sed restringitur ad terminos simplicis renunciationis Iuris de futuro,dum de tēpore dictæ renūciationis nullū ius quęsitū erat super illis d. Sor. Mariæ Virginiæ, ad
87 text. *in l. sponsus §. concessa,& in l. quod autem §. primo ff. de donat. inter virū,& uxor.* Bald. *in l. illud nu. 11. C. de Sacros. Eccles.* Tiraq. *in l. si vmquam verb. donat. nu. 18* Rot. *dec. 12. nu. 16. 18. dec. 320. nu. 16. & dec. 323. nu. 26. par. 6. recent.* Quicquid dicendum esset,si renunciatio fuisset de iure quæsito, quo casu benè commisceri potest donationis contractus Castr. *in l. actione nu. 20. C. de pact.* Dec. *cons. 86. n. 5. vers. Quantum verò.* Aym. *cons. 242. nu. 7.* Rot. *in d. decis. 323. nu. 35.*

Ideòq. potentiùs quilibet scrupulus remouebatur ex eo, quod etiamsi dicta renunciatio naturam veræ donationis esset adepta, vt prætenditur, nihilominus cum respectu bonorum fideicommissariorum facta fuerit de re non trāsitoria ad extraneos, certò certiùs est stipulationē pro hæredibus,& successoribus intelligendā esse de hæredibus sangui-
88 nis,& non extraneis iuxta theoricā Bart. *in l. Gallus §. quidam rectè, nu. 8. ff. de liberis. & Posth.* & cum pluribus allegatis probāt Bald. *cons. 239. nu. 19. lib. 1.* Castr. *cons. 343. nu. 2. lib. 1.* Menoch. *cons. 286. nu. 17. & de præsūpt. lib 3. præs. 48. nu. 10.* Mantic. *de tacit. lib. 13. tit. 23. nu. 22.* Rot. in Rom. *fideicom. 22. Iun. 1663. §. altera verò cor. Verosp.*, & meliùs in casu renunciationis cum donatione implicatæ, & confusæ *d. decis. 10. num. 20.* coram Emin. Ottob. Vndè cū Iura in contrariū allegata percutiant bona ad quoscumq. hæredes trāsitoria prędictis obstare nequaquā possūt.

Atque omnis vmbra difficultatis dissipari visa fuit ab exceptione data, quod bona fideicommissaria proaui, de quibus est quæstio, non compræhenduntur in dicta renunciatione, dùm in ea non leguntur specificata, Regula enim est inconcussa in materia renunciationis, quæ strictam interpretationem recipit, nullam fieri extensionem ad bona, & personas, quę non expresse cōpręhenduntur.
89 Bald. *cons. 437. nu. 2. vers. Item.* Hond. *cons. 29. nu. 93. & 107. lib. 1.* Peregr. *de fideicom. art 52., nu. 25.* cum aliis adductis *in decis. 22. nu. 7.* coram Merlin. quæ pari passu procedit respectu personarum, quæ similiter in renunciationibus non intelliguntur comprehensæ,
90 nisi ocularitter in eis legantur. Gabr. *cons 90. nu. 39. lib. pr.* Becc. *cons. 111. num. 31.* Surd. *cons. 431. nu. 20. 32.* Grat. *discept. for. c. 659. nu. 30.* cum pluribus; qui referuntur *in decis. 564. nu. 20.* coram Merlin. & *in decis. 543. nu. 10. 11. 12. par. 5.*

Clausulę verò generales non sunt aptæ in in hac materia ad supplendū intellectū non expressorum, sed cum stent accessoriè, & correspectiuè ad specificata, ad ea solùmmodo referuntur, nec vltrà extendi valent, secū-
91 dum Glos. *in l. si Patronus verbo Fauiana in fine ff. si quid in fraud. patron.* Gabr. *de clausul. concl. 10. nu. 1.* S... *cons. 453. nu. 38.* Petr. Barbos. *in leg. 1. nu. 129. ff. de vulgar. & pupil.* vltra quod sunt concepta per verba relatiua; *Quorum omnium prædictorum, &c.* quæ restringunt dispositionem ad personas, & res expresse nominatas, & ad oculum demon-
92 strabiles, vt benè aduertit Add. ad Buratt. *decis. 142. nu. 12.* ex Rip. *in l. filius fam. §. Diui nu. 111. ff. de leg. pr.* Aym. *cons. 98. nu. 8.* Dec. *cons. 465. nu. 8. 9.* & ex aliis ibi congestis.

Firmiùs etiam prędicta subsistere debent; quia versamur in hoc casu fideicommissi, in quo est expresse prohibita alienatio, vndè sub generali renunciatione compræhendi nō
93 potest. Dec. *cons. 16. nu. 6. lib. 6.* Riminald. Iun. *cons. 276. nu. 25. cons. 223, nu. 6.* & fusè Galerat. *de renunc. lib. 4. c. 2. nu. 53. versus med. vers. Neq. potest.* sicque ex natura verborum patiuntur restrictionem secundum subiectam
94 materiam. Rot. *decis. 630. nu. 87. to. 3. par. 4. recent.* & passim ex iis, quæ expressa fuerunt, hęc renunciatio restringenda est ad nomi-
95 nata. Bart. *in l. qui habebat ff. de leg. 3. l. cum lege.* vbi Aret. *ff. de test. l. in generale §. vxori ff. de leg. sers.* Ruin. *cons. 25. nu. 19. lib. pr.* Galerat. *de renunc. d. cap. 2. lib. 4. num. 41.* quæ

 omnia

omnia vnita cum deductis in *sec. decis.* §. *se-
cundo inferebant, &c.* pro exclusione com-
præhensionis sufficere dicta sunt.

Multoque minoris ponderis existimatum
est aliud dilemma, quod ab informantibus
pro Zambotto hoc modo deducebatur; vel
bona renunciata ex dispositione fideicõmis-
saria sunt affecta, vt ad extraneos etiã quoad
solam commoditatem transire nequeant, &
Monasterium est incapax illius commodita-
tis attenta prohibitione alienationis iniuncta
à Testatore, vt bona conseruentur in familia
96 vt Altograd. *cons. 95. nu. 18. & per tot. lib. pr.*
& Rot. *in Rom. fideicom. de Lupis* 18. *Iunii*
1657. §. *certior coram Emin. Papien.*

Vel dicta bona transire possunt in extra-
neum quoad solam commoditatem, & illud
ius spectare debet ad hæredem mediatum
Marci Antonij donatarij durãte vita Monia-
97 lis, argumento deducto à bonis feudalibus, &
emphytheoticis. Decian. *resp. 39. n. 65. lib. 2.*
Rot. *in Roman. Saluiani 17. Aprilis 1643. co-
ram Reuer. Decano,* quæ est *dec. 167. p. 9. rec.*
confirmata 9. Decembris 1644.

Quoniam neutra ex dd. illationibus pla-
cuit DD., non quidem prima, quia quoties
non constat de contraria voluntate Testato-
ris Monasteriũ, alioquin capax succedere po-
test ex persona Monialis grauatæ, dùm in hu-
manis existit, non obstante prohibitione a-
lienationis ei iniuncta, & conseruatione bo-
98 norum in familia, cum Monialis, donec viuit,
retinere dicatur iura Sanguinis, & dicatur de
agnatione, & familia Patris. Rot. *decis. 118.
nu 1. dec. 151. nu. 1. par. 3. recent.* & *in Me-
diolanen. bonor. 18. Martij 1648.* §. *1. coram
Bichio 31. Maij 1649. cor. Corrado.* Rom. *fi-
deicom. de Carpianis 10. Iunii 1652. nu. 1. cor.
R.P.D. Alberg.* & respondendo contrarijs in
specie in Bonon. *fideicommiss. de Sanijs* 17.
Ian. 1669. §. *ea potissimum coram me.*

Minusque secunda, quia constitit DD. re-
nunciationẽ non posse substineri quoad cõ-
moditatem, & perceptionem fructuum, nàm
vltrà superiùs firmata considerabatur, renũ-
ciationem vti factam pleno Iure non posse
90 restringi ad solam commoditatem. Mantic. *de
tacit. lib. 21. tit. 25. nu. 16:* Rot. *decis. 135: no.
4. par. 7. recen.* & *in Romana Salutani 4. Febr.
1661.* §. *Nec renunciatio cor. Reu. Decano,* vbi
in simili dicitur responsum *in Rauennatens.
seu Ferrarien. decimar. 6 Iulij 1647. coram
Reuer. Papien. & 19. Ianua. 1650. cor. Verosp.*
Ex quibus optimè colligebatur Zambottum
licet de familia, non debere prætendere dicta
bona fideicommissaria, nisi suo loco, gradu,
& tempore purificationis, neque hęredẽ me-
diatum Marc. Antonij renunciatarij aliquid
prætendere posse vigore dictæ renuncia-
tionis.

Itaq; detecto bono Iure Monasterij, super
quo DD. in principio huius Causæ super cõ-
trouersia Manutentionis inter partes videri
mandarunt, manutentionem illi concedendã
esse decreuerunt, attenta illius possessione
adepta de mandato Iudicis, antequã illam
Monasterio non citato appræhenderit Zam-
bottus, qui propterea illam eidem Monaste-
rio non potest impedire, vt in his terminis
dixit Rot. *in Rom. hæreditatis 14. Ian. 1663.*
§. *Nec visum,* coram Reuerendiss. Decano, &
passim in alijs.

Et ità vtraq. Parte acerrimè, &c.

R.P.D. CALATAIV.

Romana Fideicommissi.

Ven. 27. Martij 1669.

POstquam per decisionẽ corã me
emanatam 13. *Aprilis* anni pre-
teriti, denegata fuit immissio Ven.
Hospitali Consolationis substitu-
to in Testamento Hippolytæ de
Fabijs, ex quo adhuc viuebat Sor. Maria Vir-
ginia professa in Monasterio SS. Dominici, &
Sixti admisso ad causam dicto Monasterio no-
mine, quo supra, perijt hodie immissionem
in duabus domibus fideicommissarijs d. Hip-
polytæ, & quia solita requisita existentiæ fi-
deicommissi illius purificati, vnà cum bono-
rum controuersorum identitate abundè vi-
sum fuit iustificare eidem propterea decreta
100 fuit immissio ex rem. *l. fin. C. de edict. D. Adr.
toll.* Rot. *in Vrbeuet. successionis 19. Ian. 1665.
coram bo. me. Emerix in princ.*

De fideicommisso vix fuit controuersia in-
ter partes, & in omnẽ casum illud manifestè
desumitur ex Testamento memoratę Hippo-
lytæ dato in summario Monasterij *nu. 3.* in
quo institutis Francisco, & Ludouico filiis,
eisque ad inuicem substitutis, illis postea de-
cedentibus substituit eorum, & cuiusq; ipso-
rũ filios legitimos, & naturales, ac nepotes, &
pnepotes legitimos, & naturales in infinitũ
vulgariter, & pupillariter, & per fideicõmissũ,
quibus verbis in infinitum censeri inductum,
per-

101 perpetuum, & absolutum fideicommissum, dixit Imol. *in l. Gallus §. instituens nu.* 48. *ff. de lib. & posth.* Menoch. *cons.* 281. *nu.* 3. *vers. Quod sanè verbum.* Crass. *de success. in §. fideicommissum q.* 4. *nu.* 17. cum alijs cumulat. in Rom. *fideicom. de Iustis* 5. *Martii* 1646. *in princ. coram Reu. Meltio, & in Bononien. laudi* 14. *Martii Anni præteriti §. concurrente, corã me.* Cumq. ex prædictis verbis Testamenti per obitum Francisci, & Ludouici primo institutorum, illorum filij, nepotes, & pronepotes in infinitum vocentur; indè resultat purificatio (quod est alterum requisitum) fauore Sor. Mariæ Virginiæ Toscanellæ proneptis ex Hippolyta iuniore, quæ licet fœmina, & Monialis professa, cum tamen pro-

102 fessio iura sanguinis nullatenus perimat, vt in indiuiduo respondet Rot. in Rom. *fideic. de Steccatis* 4. *Febr.* 1667. *§. quoniam, coram R. P. D. meo Bourlemont. &c.* adhùc venit appellatione pronepotum, quidquid enim sit in contractibus, in vltimis voluntatibus, provt hic, vbi agitur fauore descendentium, & voluntas Testatoris nõ aduersatur, masculinum concipit fœmininum, & sub nomine filiorum nepotum, & pronepotum veniunt indistinctè,

103 tàm masculi, quàm fœminæ. *L. si ita scriptum* 45. *ff. de leg.* 2. *& l. Lucius* 93. *§. quæsitum in fin. ff. de leg.* 3. *l. si quis ita* 16. *ff. de Testamen. tut.* Menoch. *consf.* 435. *nu.* 45. Peregrin. *de fideic. art.* 25. *n.* 2. Ludou. *dec.* 514. *n.* 2. 3. 4. & ibi Add. *n.* 16. vbi *sub vers. Et ideo, inquit*, ꝙ procedit cõclusio signãter, vbi agit̃ de exclusione substituti. Merlin. *decis.* 864. *n.* 13. *& seq.* & in præcisis nostris verbis firmauit Rot. in *Rom. Vineæ* 20. *Martii* 1665. *§. identitas, corã Cerro,* idque, quamuis agatur ad exclusionẽ Ven. Monasterij Consolationis substituti, quià vbi Testatoris intentio non est contraria, tam masculi, quam fœminæ veniunt sub

104 nomine nepotum, & pronepotum quantumvis agatur de exclusione piæ causæ. Bald. in *l. Cum acutissimi* 30. *nu.* 2. *C. de fideicom.* Bart. Soccin. *in l. cum fuus nu.* 86. *vers. Quintus casus ff. de condit. & demonstr.* Thesaur. *dec.* 188. *nu.* 8. Rot. *dec.* 317 *nu.* 5. *vers. Idque procedit, dec.* 514. *nu.* 16. *par.* 5. *& decis.* 60. *nu.* 13. *par.* 10. *recent.*

Nec meretur attendi exceptio, quod prædicta Monialis amplissimã in ingressu Monasterij fecerit renunciationem; Ideòq. ad bona refutata non possit ampliùs habere regressum, quia cum illa fuerit merè personalis, & fauore Patris, & fratrũ emissa per prædecessum eorum omninò cessauit, nec impedit Monasterio, quin ex persona Monialis adhuc superstitis admitti nõ debeat, vt omissis generalibus in indiuiduo prænarratæ re-

105 nunciationis responsum fuit in Romana *fideicomm. de Steccatis* 15. *Iunii* 1665. *§. Vnde primo.* vbi quod non est verisimile, quod in renunciatione personali defectis renunciatarijs in ea contemplatis, adhuc Monialis se voluerit excludere, & 4. Febr. 1667. *§. aut renunciatio cum §. seqq. corã R. P. D. meo Bourlemont. & in Romana seu Sabinen. immissionis* 13. *Iunii præteriti §. non obstat coram R. P. D. meo Ottobono.* dictum fuit in hac eadem causa *Rom. fideicomm.* 13. *Aprilis* 1668. coram me, *in §. neque obstat,* vbi vlterius fuit animaduersum, quod renunciatio prædicta ex vi verborum non loquebatur de fideicommisso Proauiæ, qualis erat Hyppolita, & clausulæ quantumvis prægnantes, vti accessorię, & consequutiuæ ad specificata non poterãt per extensionem illud includere, vt præter ibi re-

106 latos est elegans text. in Clem. *prim. in fin. de præben.* & consuluit *dec.* 2. *nu.* 10. cum aliis cumulatis per Olasch. *dec.* 164. *nu.* 2.

Non refragante sępiùs repetito, & reiecto obiecto, quod allegata conclusio, non procedat, vbi renunciatio legitur concepta per viã

107 donationis ad terminos *decis. in Rom. fideicomm.* 5. *Decembr.* 1655. *&* 9 *Maii* 1659. *coram bo. me. Leone Verospio,* & 21. *Iunii* 1660. *coram R. P. D. meo Beuilaqua,* & 13. *Februarii* 1661. *&* 24. *Maii* 1662. *coram R. P. D. meo Tasa,* quia cum ea emanauerit consecutiuè, vt renunciatio pleniorem effectum fauore renũciatariorum sortiretur, non autem de per se, & per viam separatæ dispositionis generalis, vt in casu decis. in obiecto allegatarum, non extendit proindè renunciationem vltrà personas, & intentionem renunciantis, sed tamquam dependens à principali actu renuncia-

108 tionis illius terminos nullo colore debeat excedere, vt firmauit Rot. *in Rom. rescissionis transactionis* 16. *Iunii* 1651. *§. Nam verba coram Corrado* post Salgad. *labyrint. credit. dec.* 27. *nu.* 33. & respondent in indiuiduo *dicta Rom. fideicomm. de Steccatis* 15. *Iun.* 1661 *§. & tandem,* & 4. *Febr.* 1667. *§. quò verò,* & præter ibi notata optimè firmat Rota *dec.* 187 *nu.* 8. *coram Royas.* Tertium requisitum identitatis domorum controuersarum ex eò potissimum resultat, quod vsque de anno 1518. quo Petrus de Fabijs pro solutione dotis Hippolytę senioris eius filiæ, & fideicommissariç tradidit in solutum quõdam Petro Paulo de Steccatis illius marito cõtrouersas Domas *Summ. Monasterii nu.* 2. quæ post obitũ Hyppolitæ deuenerunt ad Emiliam vsufructuariam

ctuariam relictam in Testamento eiusdem *d. Summ. nu. 4. litt. E.* Vndè cum ex hac successiua facti serie resultet etiam, quod Testatrix ipsa in eodem loco duas domos possederit, easq; hodie possideat Clementinus habens causam à descendentibus ipsius Testatricis, non docto de intermedijs acquisitionibus legalis præsumptio insurgit, quod istæ sint eædem ab ascendente antea possessæ iuxta *cons.*
109 Fulgos. 145. *nu. 2. vers. Si aliundè,* cum quo transiuit Cels. *dec.* 108. *nu. 4. & decis.* 173. *nu. 7.* cum alijs cumulat *in Placent. bonor. pr. Aprilis* 1661. §. *Nec visus fuit,* & *in* §. *Respectu,* & *in Neapolitan. bonorum* 10. *Iunii eiusdem Anni,* § *& Patet, cor. R. P. D. meo Priolo,* & *in Interaminen. fideicom.* 28. *Martii* 1667. §. *Nec releuare, coram Emin. Carpineo.*

Et quod magis vrget, eadem Constantia de anno 1648. prætendens se vocatã ad fideicommissum, de quo agitur, petijt iudicialiter controuersas domos tanquam, fideicommissarias eiusdẽ Hyppolitæ, & mandatum de immittendo vna cum possessione desuper ab A. C. reportauit *summ. nu. 4. tit. E.* Ex quo duo præcipuè resultant, & quod ipse confessionẽ suæ auctricis modo impugnare non valeat. vulg. *l. Cum à Matre* 13. *Cod. de rei vind.,* &
110 quod, & illa iudiciali assertione identitas remanet efficaciter probata tàm circa eamdem Constantiam, quàm circa habentem causam
111 ab ea *l. conditioni* 2. *in fin. C. de instit. & substit.* Rot. *decis.* 163. *nu.* 3. *par.* 5. *recent.* Ottob. *decis.* 28. *nu.* 18. 19. Cels. *decis.* 354. *nu.* 4. vbi quod talis assertio non potest redargui, quod emanauit erroneè, nisi error cõcludenter iustificetur; & in *Pisana Tenutę* 23. *Ian.* 1666. §. *Quibus accedit, coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Neque ad impediendam petitam immissionem potest Clementino suffragari exceptio retentionis ex causa legittimę Constantiæ competens ex persona Francisci, & Ludouici filiorum Hippolytę, cum enim ipsi inuentarium bonorũ eiusdem minimè fecerint, quin potiùs quamdam domũ in foro Boario dotalem Hyppolitæ alienauerint, nec de ea reddant rationem, præsumptio iuris est, quod eã in legittimam sibi competentem ipsi imputare
112 voluerint ad text. *in l. Marcellus* 5. §. *res, quæ ff. ad Trebell.* Rot. *in Rom. Domus* 13. *Martii* 1662. *coram Emin. Cerro.* §. *imò,* cum aliis cumulatis in Bononien. *separationis bonorum* 25. *Maii* 1668. §. *argenta confirmata* 18. *huius mensis coram me;* & in omnem casum cum Clemẽtinus dd. domos controuersas per decennium, & vltra possederit, vel ex fructibus illorũ satisfactus remansit de oĩbus detratio. nibus sibi competentibus, aut saltem eius creditum indè remansit illiquidum, ideòque in-
113 sufficiens ad retardandam petitam à Monasterio immissionem. Rot. *in Bonon. fideicomm. de Amorinis* 17. *Martii* 1664. §. *fin. coram R. P. D. meo Priolo,* & in *Firmana fideicommissi* 9. *Iunii eiusdem Anni cor. bo. me. Emerix* §. *pro reliquis cum seqq.* & *in Romana fideicomm.* 2. *decis.* 1667. *contra R. P. D. meo Ottobono,* & *in Romana bonorum* 4. *Iulii præteriti, coram R. P. D. meo Benilacqua, vtrobiq.* §. *fin.*

Et ità vtraq. &c.

R. P. D. MELTIO

Romana Hæreditatis de Toscanellis.

Lunæ 31. Maij 1649.

DEfuncto ab intestato Marco Antonio Toscanella, superstitibus duabus filijs fœminis nempe D. Constantia, & Maria Virginia Moniali professa in Monasterio SS. Dominici, & Sixti in sæculo, Maria nuncupata; orta fuit lis, & controuersia, in Tribunali Emin. Vicarij inter eamdem Constãtiam, & Moniales dicti Monasterij venientes ex persona ipsius Marię Virginiæ super successione in bonis hæreditarijs dicti quondam Marci Antonii, prætendente vtraque parte manutentionem in illorum possessione; & in vtroq. Iudicio tàm possessorio, quàm petitorio Moniales succubuerunt, dùm emanauerit sententia, per quàm declaratum fuit nullum ius, nullamq. actionem ex persona dictę Mariæ Virginiæ illis competere posse super dicta hæreditate, vt ex sententia data *in summ. primæ positionis Constantię nu.* 3. Deuoluta postmodum Causa ad Rotam per appellationem à dd. Monialibus interpositam fuit sub die 13. Iunii anni 1646. disputatum dubium, an, & cui dandum esset mandatum de manutenendo., sed Domini nulla super hoc capta resolutione ordinarunt, quod videretur super bono Iure ad effectum manutentionis: quò dubio sub hac die proposito ad fauorẽ Constantiæ fuit responsum. Nàm licet Maria Virginia pro æquali successione cum Constantia sorore in bonis comunis Parentis ab in-

intestato defuncti habeat intentionem fundatam in dispositione iuris, iuxta text. *in l. res nobis §. hoc etiam in fin. C. de Episc. & Cleric.* prout etiam dictum fuit *in Bononien. hereditatis de Armis* 18. *Aprilis* 1622. *coram bo. me. Merlino* penes Modern. *de legitt. dec.* 47. *nu.* 1. *& seq.* stante tamen renunciatione amplissimis verbis per eam facta ante emissam professionem de omnibus bonis iuribus, & actionibus paternis, maternis, fraternis, & auitis ad fauorem Patris stipulantis pro se, suisque, *vt ex Instrumẽto dictę renunciationis summario Constantia nu. pr.* adeò remanet exclusa, vt Monasterium ex eius persona in aliquo succedere non valeat ad text. *in c. si qua mulier* 19. *q. vlt.* & tradit Didac. *in relect. cap. Quamuis pactum par.* 3. *vers. Sapè si pater, & vers. Octauo quoties ad pactum in* 6. Peregrin. *cons.* 54. *sub nu.* 16. *vers. Circa autem successionem lib.* 5. Alex. *cons.* 29. *lib.* 3. *per tot.* Menoch. *præs.* 147. *à nu.* 7. *vers. Tertius est casus, & seq. lib.* 3. *per tot.* Gratian. *disc. for. cap.* 568. *à n.* 18. *cũ seq.* & firmauit Rot. *in Victorien. bonorum* 2. *Maii* 1614. *coram bon. mem. Manzanedo in recent. dec.* 587. *num.* 9. *vers. Et ex his, & per tot. par. pr. & corã Burratt. dec.* 310. *n.* 5. *vers. Quò verò ad Margheritam cum seq.* & latiùs *in Maceraten. pecuniaria* 20. *Iunii* 1644 *coram R. P. D. meo Otthobono in princ.* & *in Romana fideicommissi de Cosciaris* 16. *Martii* 1648. *coram R. P. D. meo Corrado in §. firmata igitur vocatione*.

119 Neque obstat, quod cum de tempore renunciationis extaret in rerum natura Curtius filius masculus dicti Marci Antonij illius cõtemplatione, & fauore agnationis procurata dicatur talis renunciatio, & vt Pater liberã sibi pararet facultatẽ disponẽdi de dictis bonis, quæ ratio cũ cessauerit per prędecessum dicti filij sine liberis ante Patrem ab intestato defunctum, cessare quoque debeat obiecta renũciatio. *l. in omni ff. de adopt. l. his operibus §. acutis ff. de vacat. & excusat. muner.* Bald. *cons.* 437. *col.* 2. *vers. In contrariũ videtur veritas lib.* 1. Dec. *cons.* 433. *num.* 2. *cum seq.* Crauett. *cõs.* 42. *in princ., & n. pr. vers. Sed cõtrarium*, vbi alios ad id allegat Gabriel *cons.* 130. *nu.* 11. *lib.* 2. Cancer. *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 15. *nu.* 24. *vers. Tamen in casu proposito.* Rota *in recent. dec.* 543. *nu.* 31. *par.* 5.

Quià cõtrarium visum fuit manifestè pro-
120 bari ex Instrumento renunciationis, in quo hæc præcisa verba leguntur. *Sed animo reuoluens ad D. Marcum Antonium eius Genitorem duobus aliis filiis granatum cum masculo nomine Curtio, altera fæmina nomine Constantia.* Quæ quidem demonstrant renunciationẽ factam fuisse non solum contemplatione Marci Antonij Genitoris, & Curtij fratris; Verùm etiam intuitu, & fauore Constantię, itavt ipsa nunc superexistente duret effectus renunciationis, nec Monasterium ex persona Dñæ Mariæ Virginiæ aspirare valeat ad bona renunciata, vt in his terminis firmat Sanchez *super Decalog. lib.* 7. *cap.* 7. *nu.* 23. *& sequentib.* Couar. *in cap. Quamuis pactum par.* 3. *§.* 3. *nu.* 4. *vers.* 7. *si pater.* Vasquez *de successionis. tit. de Testam. potent. lib* 2. *§.* 18. *requis.* 29. *limit.* 1. *nu.* 114. Rouit. *cons.* 43. *nu.* 11. *& cons.* 44. *nu.* 6. Alex. *cons.* 29. *nu.* 3. *in fine.* admisit etiam Rota *decis.* 96. *num.* 8. post Gilian. ad Statut. Perus. Rot. *in recent. d. decis.* 543. *nu.* 42. *par.* 5. *recent. tom.* 2. & in Romana *renunciationis* 7. *Iunij* 1634. coram Reuerendiss. D. meo Decano, *Romana successionis de Comitibus* 15. *Ianuary* 1642. *coram eodem §. His tamen non obstantibus*. Stante præsertim acceptatione dictæ renunciationis facta per eumdem Marcum Antonium Patrem *pro se, suisque*, quæ
118 quidem verba simpliciter prolata absque vlla mentione filiorum, & descendentium cõpręhendunt hæredes, & successores quoscumque, quando, prout hic, subiecta materia compatitur, vt in similibus terminis tradit Alex. *cõs.* 26. *sub nu.* 2. *vers. Et præfatus Princeps, ac nu.* 3. *lib.* 5. quem refert, & sequitur Modern. Lusitan. *claus.* 111. *num.* 2. Rota coram Seraphin. *decis.* 703. *nu.* 2. *vers. Accedat quod ipsa*, & *in recent. dec.* 703. *nu.* 10. *vers. Non obstat.* quorum appellatione cum veniant tàm masculi, quàm fœminę. Paris. *cons.* 26. *nu.* 27. *lib.* 3. Surd. *cons.* 244. *nu.* 13. Menoch. *cons.* 6. *nu.* 16. vtique, & ipsa Constantia in dicta acceptatione tacitè compræhensa dici debet.

Prædicta eò faciliùs DD. visa fuerunt procedere, quia versamur in renunciatione emissa ab ingressura Monasterium, & profiteri volente, atque protestante se velle Altissimo perpetuo famulari, vt habetur in prohœmio, ibi, *exposuit Diuino afflante spiritu proposuisse Deo Omnipotenti seruire, & à seculo se abdicare, mundo, & pompis eius renunciare*, quæ verba clarã demonstrant intentionem renũciantis, vt nempè ipsa cogitãs de ingressu Religionis in tantùm bonis, & hæreditati paternę renunciauerit, in quantum, abiectis coris humanis præoculis solùm Dei seruitium habebat, non autem inanem decorem familiæ; Vndè hęc causa dicitur verè, & propriè finalis, Natt. *cons.* 609. *nu.* 50. *& seq.* Crauett. *cons.* 142. *nu.* 9. in puncto Soccin. *cons.* 183. *nu.* 3. *lib.* 2. *vers. Postremò dico.* Dec. *cons.* 86. col.

col.4. nu.5. vers. Quantum verò. Et magis in terminis renunciationum occasione ingressus Religionis, quod illę intelligantur factæ non contemplatione soliùs agnationis, sed etiam vt alię sorores maiori cum dote matrimoniū
121 contrahere possint, tenet Couar. *in cap. Quānis par. 3. §. 2. nu. 4. vers. Tertia ratio de pact. in 6.* quem refert. & sequitur Menoch. *præsumpt. 147. nu 9. vers. Ea ratione*, & ita fuit responsum *in d. decis. 187. sub nu. 4. vers. Quibus non obstat, & seqq. par. pr. recent.* & in *d. Maceratens. pecuniaria 20. Iunii 1644. coram R.P.D. meo Otthobono sub §. Et in hanc sententiam*, vbi, quod causà finalis huiusmodi renunciationum illa esse solet, vt humanarum rerum curis omninò exemptę, & liberæ puellæ renunciantes Deo feruentiori, & magis
121 quieto animo inseruire valeant. Dec. *cons. 31. nu. 5. vers. Vltimo non obstat.* Rouit. *cons. 49. nu. 7. & 14. lib. pr.* Vinc. de Franch. *decis. 345. nu. 2.* Rot. *dec. 714. sub nu. 2. par. 2. recēt. & in dicta Romana successionis de Comitibus 22. Iunii 1642. §. Coniectura.* coram Reuerēdiss. D. meo Decano.

Accedit vlterius, quod nec causa conseruandæ agnationis legitur expressa in renunciatione, de qua agitur; & quatenus illa veniret virtualiter intelligenda ex pręexistentia masculi de tempore renunciationis, adhuc illa esset tantùm impulsiua, non autem finalis
122 iuxta Gloss. *in l. 2 §. fin.* & ibi Bart. *ff. de donat.* vbi Alber. *nu. 3.* Roman. *nu. 2.* quia etiā remota causa conseruandæ agnationis nihilominùs Maria Virginia verisimiliter dictam renunciationem fecisset tùm ex causa amoris erga Patrem suum, & attenta receptione congruæ dotis ab ipso exbursatæ, vt post Soccin.
123 *cons. 34. nu. 5 lib. 4.* Tùm quià cogitans de ingressu Religionis præter dotem, & redditum annuum scut. 50. præstandum Monasterio iam animo suo proposuerat perpetuam paupertatem in eo vouere. Dec. *cons. 31. num. 5.*
124 Rot. *d. decis. 587. nu. 7. par. 1. rec. & in dicta Maceratens. sub §. Et vlterius fuit consideratum*, cum alijs suprà citatis.

Hinc sequitur, quod quatenus conseruatio agnationis dici etiam posset causa finalis huiusmodi renunciationis, nihilominus, ex quo prædicta Maria Virginia non fuit contemplata solam agnationem, sed simul concurrunt aliæ causæ finales, videlicet illa amoris erga Parentem, & congruæ dotationis, ac ingressus in Religionem, proindè ex solo defectu agnationis cessare minimè deberet effe-
125 ctus renunciationis, vt in his terminis benè concludit Gratian, *disceptat. forens. cap. 971. nu. 6. & 7.* & firmauit Rota *decis. 587. nu. 7. par. pr. recent. & in d. Maceraten. d. §. Vlterius in fine*.

Addebant prætereà DD., quod nec minùs dici possit Agnationē defecisse per mortem Curtij fratris, cùm illa præseruetur in Constāntia sorore, quæ, licèt nuptui tradita
126 in aliena familia, quovsque tamen viuit, sui Primogenitoris familiam conseruat. *l. Volumus*, vbi Bald. *nu. 2. C. de fideicomm.* Ruin. *cons. 150. num. 12. & cons. 154. nu. 4. lib. 2.* Soccin. Sen. *cons. 227. num. 5. vers. Quarto idem accedat lib. 2.* Peregrin. *cons. 42. nu. 10. vers. At vbi masculus cons. 58. per tot. cons. 149. num. 42. in fine, & cons. 159. num. 14. vers. Tertius est casus lib. 5.* Cęphal. *cons. 53. nu. 76. vers. Vbi fœmina* Gabr. *cons. 195. nu. 3. vers. Quia fœmina* San. mem. Greg. XV *dec. 464. nu. 6:* cum alijs in Bononien. *fideicom. de Beatteriis 17. Februarii 1642.* coram bo. mem. Merlino, & 13. *Decembris eiusdem anni* coram R. P. D. meo Cerro, § *Quia vltra quod*, & in his terminis dixit Rota *d. dec. 587. nu. 8. par. pr. & Maceraten. pecuniaria 20. Iun. 1644.* coram R. P: D. meo Otthobono §. *Neq; obstat renunciationem, circa fin.*

Nec visum fuit subsistere, quod renunciatio, de qua agitur, non compræhendat successiones parentum ab intestato, & sic dici nequeat, quod illa operetur subductionē filiæ renunciantis à iure succedendi Patri decedenti ab intestato, sed tantùm in casu, in quo Pater vtendò facultate sibi à renunciāte attributa disponendo de bonis renunciantis testatus decessisset. Nàm præter quod dicta renunciatio concepta amplissimis *verbis* cum clausula *constituti ad habendum*, & pacto expresso *de ampliùs quidquam non petendo*, dicitur realis, & indistinctè excludit renuncian-
127 tem, perindè, ac si illa in rerum natura nūquam fuisset. Ioan: Andr. de Georg. *alleg. 22. nu. 2.* Gabr. *cons. 89. nu. 15. vers. Nisi ex aliis lib. pr.* Molfes. *in consuetud. Neapol. tit. de renunc. quæst. 2. nu. 14.* Merlin. Pignattell. *contron. 29. nu. 14.* Franch. *dec. 375. nu. 2. & dec. 552. nu. 2.* Mastrill. *dec. 65. nu. 11.* Rota in *Romana successionis de Comitibus 23. Iun. 1642.* coram R. D. meo Decano §. *prædicta*, & in *d. Maceraten. pecuniaria §. quod verò, &c.* fortiùs procedit in hac facti contingentia, in quo renunciatio emanauit occasione ingressus Religionis, quæ vt facta propterea præsumatur animo omne ius perpetuo à se abdicā-
128 di tradunt Dec. *d. cons. 31. nu. 5. col. fin. vers. Vltimo non obstat.* Gratian. *disceptat. forens. c. 568. nu. 31.* alijque relati per Altograd.

cons.

conf.66. nu.28. & seqq.

Sed remouetur quæcumque difficultas ex lectura ipsiusmet Instrumenti renunciationis, dum non solùm illa concepta legitur vniuersalibus verbis, ibi, *vel ex alio quocumque capite, & titulo, quandocumque succederet, vel succedere posset, aut valeret*, quæ omnes succedendi modos prorsus compræhendunt, *l.*
129 *quidam in princ. ibiq. gloss. in verbo quoquomodo ff. de fideicomm. libert.* Menoch. *conf. 344. nu.19. vers. Ita dicimus.* Mascard. *de probat. concl.1131. sub n.16. vers. Nàm cũ verbũ.* Gratian. *dec. Marchia 51. n.17. vers. Et d. verba* verùm etiã specialibus illis, *ex quocumque capite, & ex quauis dispositione tàm ab intestato, quàm ex quibusuis Testamentis, tàm conditis, quàm in futurum condendis,* & inferius ibi, *de qua quidem dote dicta D. Maria se contentam vocauit pro omni, & toto eo, quod à dd. hæreditatibus dd. suorum Parentum, & aliorum, tàm ex Testamento, quàm ab intestato petere posset.* Quæ sanè verba, cum sint clara, nullam voluntatis quæstionem admictunt.
130 *l. ille aut ille, §. Cum in verbis. ff. de leg. tertio,* Rota *decis.45. nu.5. vers. Addebant aliqui ex DD. par. pr. recent.*

Hincque infertur non applicari conclusionem, in qua Informantes pro Monialibus valdè insistebant, quod renunciatarius tunc dicatur vti renunciatione, & renunciantem excludere, quando de bonis renunciantis disposuit decedendo testatus, secus si non disposuit, & intestatus decessit, quasi tunc præsumatur disposuisse ad fauorem vocatorum à lege, & renunciantem iterùm ad bona renũ-
131 ciata voluisse reuocare ad tradita per Bald. *conf.437. nu.2. vers. In contrarium videtur, lib. pr.* Guido Pap. *dec.192. sub nu. 2.* Marant. *disput.10. nu.14. vers. Secus esset,* aliisque relatis in *d. Maceratens. pecuniaria coram R.P.D. meo Otthobono in §. Agnationis itaque contemplatio.* Nàm vltrà, quod dicta conclusio procedit ad exclusionem extranei, in quibus terminis loquitur dicta Maceraten. ibi, *Filiamq; velle praeferre extraneis,* non autem ad exclusionem personæ specificè in ipsa renũciatione contemplatæ, qua durante renuncians nunquam admictitur ad bona renunciata; Admicti posset quotiescumque in renunciatione non fuisset facta expressa mentio de successione ab intestato; in quibus terminis loquuntur omnes in contrarium adducti, & est casus dictæ decisionis Maceraten.; Secus autem est, quando (prout hìc) renuncians expresse renunciauit etiam successioni ab intestato, quia tali casu nũquam censeri potest reuocatus ad bona renunciata, siuè renunciatarius obierit testatus, siuè intestatus, cum ei semper obstet renunciatio, vt probant ex diametro omnes in obiecto relati, idemq. refertur, decisum fuisse penes Gilian. *ad Statut. Perusiæ dec.96. nu.8.*

Minusque releuantiam aliquam habet obiectũ læsionis enormissimæ ex eo deductæ, quià tàm recepta dos scutorum mille, quam annua præstatio scut.50. compensata prætendatur cum solo legato scut.1500. relicto dictæ Mariæ Virginiæ à quadam Lucida eius Amita. Quià in huiusmodi renunciationibus emananatis ex causa ingressus in Monasterium ad fauorem propinquorum nunquam consideratur læsio etiamsi modico aliquo accepto spes opulentissimæ hæreditatis, nec non ingens patrimonium fuerit remissum à renunciantibus, vt per Molin. *de primogen. lib.2.*
132 *cap.3. sub nu.27. vers. In hac autem re.* Mastrill. *decis.65. sub nu.11. vers. Accedebat, & seq.* Rouit. *cons.44. sub nu.25. vers. Et est maxima differentia lib.1.* Rota *in recent. decis. 714. sub nu 9. vers. Et non militant. & vers. Atq. hinc par.2.* & in aliis pluribus relatis in *Romana fideicommissi de Cosciaris, §. prædicta verò, & in § insinuatio autem* coram R. P.D. meo Corrado.

Neq. obiectum defectus solemnitatum requisitarum per Statutum habitum fuit pro considerabili, quia omissis aliis responsionibus, cessat hodie ex facto, cum respectu solẽnitatum requisitarum ex dispositione Statuti Vrbis *lib. pr. cap.151.* illæ seruatæ probentur ex lectura Instrumẽti ipsius renunciationis, Nàm apparet omnia gesta fuisse cum Iudicis Decreto, & consanguineorum interuentu, ac consensu palam, & bona fide *ad l. pupilli, §. item ipse Tutor, vers. Sanè,* ibiq; Glos. *in verbo Palam ff. eodem l. Non existimo, vers. Et multum refert, ff. de administrat. & peric. Tut. Curat.* Alex. *in l. pr. §. Fuit quæsitum sub nu.2. vers. In contractu, vltrò citroque obligator., ff. ad Senat. consult. Trebell.* cum aliis relatis in dicta Romana *fideicommissi de Cosciaris §. Quia solemnitates vers. Et omnia gesta fuerũt,* coram R.P.D. meo Corrado. Respectu verò insinuationis præscriptæ ab eodem Statuto Vrbis *lib. pr. cap.150.* quod & ipsa interuenerit in renunciatione, de qua agitur, probat Instrumentum publicum insinuationis factæ à Felice Turricella, vti Procuratore ad id specialiter constituto p dictã Maria Virginiã *summ. penultimæ positionis Constantia. num.4.* sed vlterius solemnitates huiusmodi minus necessariæ visæ fuerunt in tali renunciatione; quia

quia cum illa ratificata, & confirmata fuerit, post ingressum in Monasterium, nempè sub die 24. August. 1623. certum est, quod non erant eo tempore seruandę solemnitates Statuti Laicorum, ex quo iam persona Ecclesiastica reputabatur, vt sæpiùs respondit Con-
134 gregatio Emin. Cardinalium Sacri Concilii Tridentini interpretum, ac Rota firmauit coram Reuerendiss. Vrgellen. *dec. 121. à nu. 37. vers. Neque obstat*, & in Romana *fideicommiss. de Comitibus 15. Ianuarii 1642. §. Et videtur cessare*, & 23. *Iunii in §. Neque aduersari dicebatur* coram Reuer. D. meo Decano.

Ex præd. igitur cum appareat hæreditatem præfati Marci Antonij ad solam Constantiam in sæculo existentē delatā fuisse; Id circò DD. dixerunt illi dandum esse mandatum de manutenendo ex possessione Marci Antonij Patris in ipsam continuata per Stat. Vrb. *lib. 1. cap. 147.* tamquam hæredem suum, & neces-
135 sarium, vt latè probat Torniell. *cons. 106. nu. 26. cum seqq.* Menoch. *cons. 696. sub nu. 3. & vers. Respondetur secundo.* Riminald. Iun. *cons. 91, sub nu. 13. & seq. per tot.* Honded. *cons. 58. nu. 13. & seqq. lib. 2.* Rota penes Cardinal Seraph. *dec. 106 sub nu. 1.* & San mem. Greg. XV. *dec 307. sub nu. 4.* & bo. me. Martin. Andr. *dec. 36. sub nu. 3. & seqq. & in rec. dec. 692. sub nu. pr. par. pr. & dec. 200. sub nu. 5. par. 5.* & nuper *in Pisaurien. bonor.* 13. *Martii* 1645. coram R. P. D. meo Otthobono, atq; in alijs.

Et ita vtraque Parte informante decisum.

SVMMARIVM.

1 *Emphytheuta tenetur soluere collectas, & onera soluenda occasione bonorum, non autem Dominus directus.*
2 *Etiamsi soluat canonem correspondentem fructibus.*
3 *Qui percipit fructus ex bonis tenetur soluere onera, quæ ratione fructuum imponuntur.*
4 *Vsufructuarius, & non proprietarius soluere tenetur collectas, & alia onera annua, quę pro bonis soluuntur.*
5 *Vassallus, & feudatarius non autem Dominus soluere tenetur collectas, & alia onera annua.*
6 *Maritus possessor fundi dotalis soluere tenetur collectas, & alia annua onera.*
7 *Creditor pignus possidens tenetur soluere collectas, & alia onera pro bonis in pignus habitis imposita.*
8 *Emphytheuta ad collectas, & onera annua imposita bonis emphytheuticis ante, vel post factam inuestituram tenetur.*
9 *Et indistinctè an onera sint magna, vel modica.*
10 *Limita si aliter fuisset in inuestitura emphytheutica conuentum.*
11 *In Instrumentis, & obligationibus nil continetur præter id, quod legitur expressum.*
12 *In dispositione hominis, quod non legitur expressum, censetur voluntariè omissum.*
13 *Inclusio vnius est exclusio alterius.*
14 *Quod facilè poterat in stipulatione exprimi, & non fuit expressum, censetur noluisse contrahentes in conuentione includere.*
15 *Idem est aliquid speciali nomine, vel æquipollētibus verbis promittere.*
16 *Species adiecta restringit generalitatem antecedentem.*
17 *Pręcipuè cum species per genitiuum sunt expressa.*
18 *Verba* alia quæcumque *post dinumerationem certarum specierum adiecta restringuntur ad ea, de quibus antea actum fuit.*
19 *Verborum generalitas plerumque obscuritatem parit.*
20 *In obscuritate, & perplexitate verborum, quid est verisimilius, attendi debet.*
21 *Nemo præsumitur iactare velle suum.*
22 *Contra stipulantem fit interpretatio, quia poterat cautiùs sibi prouidere.*
23 *Verba stipulationis interpretari semper debent aduersus eum, qui in ijs suam intentionem fundat.*
24 *Verba Contractus interpratantur aduersus eum, cuius gratia, & comodo gestus est contractus.*
25 *Renunciatio ita est interpretanda, vt minus quā sit possibile, renunciante officiat.*
26 *Dictio* aliorum *non extendit, sed restringit dispositionem ad casus antea expressis similes.*
27 *Etiamsi cum verbis vniuersalibus iungatur.*
28 *Præsertim si agatur de renunciatione iurium ti, qui antea non habebat.*
29 *Et potissimum vbi non agitur de fauorabili dispositione.*
30 *Onera, & munera, quæ dicantur ordinaria, quæ verò extraordinaria à Principe imposita.*
31 *Onera alia personalia, alia realia, alia verò mixta dicuntur.*
32 *Personalia munera quæ sint.*
33 *Realia munera quæ sint.*
34 *AEstimum vndè dicatur.*
35 *Mixta onera, quę dicantur.*

36 *Decimæ,*

36 *Decima, & impositiones Ducales in Dominio Florentino quę dicantur.*

37 *Onera realia, & perpetua super bonis transeunt in Clericos cum ipsis bonis.*

38 *Secus autem de oneribus mixtis, quæ non transeunt in Clericos.*

39 *In interpratatione contractus verisimilitudo attenditur.*

40 *Immunitati Ecclesię non soluendi collectas qualibet consuetudine non derogatur.*

41 *Prælatus sine consensu Capituli non potest Monasterio præiudicare.*

42 *Monasterium restituitur in integrum aduersus factum sui Prælati, & Capituli sibi præiudiciale.*

ARGVMENTVM.

Collectas soluere an teneātur emphytheota, & vsusfructuarius, vel Dominus directus, & proprietarius. Generalitas verborū in Instrumētis quando ex antecedentibus, vel subsequentibus speciebus restringatur. Onera, quæ personalia, & quæ realia, & quæ mixta dicantur. Realia inuariabilia, & perpetua an transeant in quemlibet possessorem alias immunem.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLIX.

Reuerendiss. Pater.

INdubitati Iuris esse (meo Iudicio) censeo collectas impositas à Sereniss. Magno Duce Florentiæ pro expensis ab eo factis in reficiendis Aggeribus, & reparandis aquis Fluminis Arni, soluendas esse non à Reuerendiss. Dño Priore, & Monasterio Sancti Frigdiani Domino directo, vt iniustè prætenditur, verùm à DD. de Syrtis liuellarijs, & vtile Dominium habentibus eorum bonorum, quorum occasione huiusmodi Collectæ inducuntur.

Moueor autem ex communi, & passim recepta conclusione, quod emphyteuta, non autem directus Dominus substinere cogatur, & soluere teneatur Decimas, Tributa, Collectas, & omnia alia quæcumque onera, quæ præstantur à re, vel occasione bonorum, &
1 rei ab eodem emphytheuta possessæ, vt clarè deducitur ex textu expresso *in l.2. C. de iur. emphyteut.* vbi, *grauatur emphyteuta non modo solitam pensionem Domino soluere, verùm etiam ostendere solutionem factam publica Cameræ functionum, & onerum, quę pro bonis emphyteuticis quolibet Anno solui deberent,* & sic per suppositionem probat, vt adhoc propositum ponderant, & inducunt Ias. *in l. pr. nu.31. C. eod. & in eadem l.2. nu.2. & in dicta l. pr.* Bald. *nu.12. vers. Sexto.* Lucas de Penna *in l.3. q.5. C. de Fund. limitroph. & in l. pr. C. de Indict.* Alex. *cons.35. num.12. lib.4. & cons.4. nu.3. lib.5.* latè Ruin. *cons.77. num.pr. lib.pr.* Curt.Sen. *cons.36. per tot.* Dec. *cons. 284. sub nu.pr. vers. Confirmatur etiam,* latissimè videndus Socc.Sen. *cons.117. per tot. vol. pr.* vbi pluribus rationibus, authoritatibus, & exemplis conclusionem firmat ad fauorē D. directi, quod consilium antea fuerat impressū *vol. pr. sub nu.119.* Natta videndus *cons. 114. per tot.* vbi firmat idem, quando emphyteuta
2 soluit Canonem correspondentem fructibus, & sic in fortioribus terminis Festas *de Collectis par.2. cap.4. nu.24,* vbi alios congerit, & longè plures adducens Valasch. *de iure emphyt. q.17. nu.pr. 2. & seq.* vbi conclusionem ponit indubitatam pro Domino directo, & nouissimè sequitur Fulgin. *in tit. de melioram. & expens. q.10. num.pr.* Pinell. *q. pr. de bonis maternis sub nu.72. vers. Secundo ampliatur, & vers.4. in emphytheusi, &c.* Et eà præcipuè ratio conclusionis est, quia ipse emphyteuta, non autem Dominus directus fructus bonorum percipit, vndè meritò præstare tenetur onera, & Collectas, quę soluuntur propter
3 fructus, qui ex prædijs percipiuntur, vt est textus expressus *in l. Neq. stipendium 12.* ibi. *Onus enim fructuum hæc impendia sunt, ff. de impens. in rebus dotal. fact.* Bald. *in l. pr. nu.5. C. de Annon. & tribut.* & *in l. si negocium 16. nu.pr. vers. Contrarium C. de negoc. gest.* Glos. *in l. quęro 28. in verbo Pertinet, vers. Item alia ratione, ff. de vsufruct. legat.* latè Barbat. *cons.85. nu.5.6.7. lib.3.* Soccin.Sen. *cons.205. num.4. vers. Septimò.* optimè Borgnin. *de vsufruct. nu.162.* plures adducit Menoch. *cons. 983. nu.2.7.* Crauett. *cons.872. nu.6.* Festas. *vbi supra nu.24.* Ruin, *cons.77. nu.pr. vol. pr.* Dec. *cons.284. sub nu.pr. vers. Confirmatur, &c.* Crass. in §. *legatum q.37. in fine,* ibi *ratio est.* Valasc. *d. quęst.17. nu.2.* Fulgin *d. quæst. 10. nu.4.* Vndè succedit, quod vsusfructuarius etiam, quia fructus percipit, Collectas, & onera subsistinere compellitur, nō autem
4 proprietarius, *l. si pendentes, 27. §. si quod Cloacarij, & l. Vsufructu 7.* ibi. *Quoniam, & alia onera adgnoscet etiam, &c. Vt puta stipen-*

Digitized by Google

dium vel tributum, &c. ff. de vsufructu, & quemadm &c. optimè in l.quæro (28.) ff. de vsu, & vsufructu legat. qui text. loquitur in collectis extraordinariis, & post vsumfructum legatum indictis, vbi tradit idem Bart. nu. pr. in fine. Bald. in d. l.pr. nu. 5. C. de Annon. & tribut. ibi. Quantum ad propositum fructuarius habetur pro Domino. Rom. cons. 73. sub nu. 5. Soccin. Sen. dicto cons. 217. vers. Quartoque. Ruin. dicto cons. 77. sub nu. pr. lib. pr. Festas. vbi supra nu. 25. Borgnin. vbi supra num. 162. latè Valasc. d. q. 17. sub n. pr. vers. Ex quibus illud, &c. Natta d. cons. 114. nu. 17. Crass. in §. legatum q. 37. in princ. Pinell. in l. pr. C. de bonis maternis par. 2. nu. 72. vers. Distinctio autem. Sic quoque disponitur in Vassallo, & feudatario, quem pariter onera prędicta subire teneri, non autem Dominum, tradunt ex

5 Bald. in cap. pr. Per quos fiat inuestitura in vsibus feud. Ias. l. pr. nu. 33. C. de iur. emphit. & addit rationem, ibi, Eo quia etiam ipse percipit fructus, vt proprietarius. Ruin. d. cons. 77. nu. pr. vol pr. Socc. Sen. cons. 217. vers. Tertio, &c. Roman. cons. 73. nu. 5. Barbat. d. cons. 85. n. 3. Rosenthal. de feud. cap. 8. concl. 3. per tot. Valasc. d. q. 17. nu. 3. Festas dicto cap. 4. n. 29. Pinell. dicta par. 2. sub nu. 72. vers. Secundò, &c. Maritus etiam possessor fundi dotalis o-

6 nera præstare tenetur, & collectas, vt est textus expressus in l. neque 13. ff. de impens. in rebus dotalibus fact. vbi Bart. & cęteri omnes, idem Bartol. in l. Lucius §. Idem respondit ff. ad municipal. Barbat. d. cons. 85. sub nu. 3. & inducit ad propositum Socc. Sen. d. cons. 217. vers. Nono. Dec. cons. 284. per tot. Ioan. de Amic. cons. 69. num. 14. Guido Papa q. 396. vers. Sed quid de re Dotali. Valasc. d. q. 17. n. 2. Festas d. loco nu. 32. Pinell. d. par. 2. sub n. 72. vers. Primo igitur ampliatur. Et sic etiam tenetur creditor possidens loco pignoris bo-

7 na debitoris, vt in l. summa 6. & ibi Bald. nu. 2. C. de pignor. l. inter debitorem, 42. ff. de pact. Neguzant. de pignor. membr. 3. septima partis nu. 9. vers. Quinta conclusio. Valasc. d. q. 17. nu. pr. in fin. vers. Et creditor. & idem tandem disponitur in eo, qui constituit, & vẽdidit censum, qui, non autem emptor census, collectãs soluere tenetur, vti trad. Gratian. decis. 20. Marchiæ per tot. Surd, cons. 162. nu. 26. & seq. Menoch. cons. 983. per tot. Peregr. cons. 20. nu. 18. lib. 3. Leon. Thesaur. for. Ecclesiast. par. 2. cap. 30. nu. 54. & seqq. vltra relatos à Cenc. de censibus par. pr. art. pr. n. 26.

Ad onera verò, & grauamina prædicta tenentur emphyteutæ, siuè fuerint antea siuè nouiter, & post Contractum emphyteuticum indicta, vt est ad literam textus cũ sua Glossa in figuratione casus in l. quæro 28. ff. de vsu, & vsufructu legato, & firmat Soccin. d. cons. 217. in quo fuerat extraordinaria collecta imposita post concessionem emphytheuticam. vt patet ex narratione casus ante principium Consilij; Borgnin. de vsufruct. sub d. n. 162. vers. Quod procedit, nedùm in oneribus, & collectis veteribus, sed etiam, &c. Pinell. in l. pr. C. de bonis matern. par. 2. sub num. 72. vers. Quinto ampliatur. & latè argumenta, quæ possent in contrariũ excitari, respõdens Valasc. d. q. 17. nu. 5. quem solùm allegando sequitur Fulgin. d. tit. de melioram. q. 10. nu. 37. Et cogendus erit emphyteuta non adhibita aliqua distinctione, an impensa propter huiusmodi Collectas eroganda sit in modica, vel in magna quãtitate, sed indistinctè hæc onera substine-

9 bit, vt benè deducitur ex citata l. vsufructu 7. in verbo hactenus ff. de vsufructu, & quemad. quis vtatur, ibi, ex quo inquit Vlpianus, Modica igitur refectio ad eum scilicet vsufructuarium pertinet, & postea subiungit. Quoniam, & alia onera adgnoscit, vt puta stipendium, vel tributum. &c. Bald. ibi, docet huiusmodi distinctionem modicæ, vel magnæ impensę, de qua in dicta lege, applicari tantùm, & verificari in impensis faciendis in reficiendo, sed aliàs impensas, & onera extrinseca ratione possessionis, uel fructuum, ut soluere datas, collectas, tributa, decimas, & similia absolutè, & indistinctè (siuè magna sint, siuè modicę) ad eum pertinere, qui fructus percipit: & idem ibi dixit Angel. sub nu. pr. quos sequitur, & alios recenset Pinell. d. l. pr. par. 2. sub nu. 72. vers. Distinctio autem dictæ legis hactenus, &c. & tenẽt etiam Valasc. d. q. 17. num. 4. vbi dicit, Idem probari per dictam l. 2. C. de iur. emphyt. dùm ibi text. loquitur generaliter, & indefinitè, videlicet publicarum functionum, &c.

His ità firmatis, non obstant ea, quæ per Dominos de Syrtis emphyteutas opponuntur in exhibita scriptura. Etenim, quicquid sit de veritate primæ cõclusionis in ea primo loco insertæ, libenter omitto eius disputationem, & indaginem; Quamuis enim concederetur, quod expensę factæ per emphyteutam concernentes perpetuam bonorum vtilitatẽ repeti possint à Domino directo finita emphytheusi ob lineam finitam, in quo consistit aduersa conclusio; non tamen officeret intentioni Monasterij, neque percuteret casum nostrum, in quo non est adhuc Contractus emphyteuticus extinctus, neque minus asserunt Domini liuellarij aliquos aggeres per ipsos fuisse constructos, aut alio modo ære

proprio

proprio reparasse inundationes fluminis, sed veriùs in mẽdũ immunes esse à Collectis, quę per Serenissi Florentiæ Ducem imponuntur his, qui prædia possident contigua dicto flumini pro repetendis expensis ab eo, & de propria pecunia factis in coercendis, & retinendis intra proprias ripas inundãtes Aquas eiusdem fluminis.

Secundùm pariter corruit obiectum fundamentum, quod licet regulariter emphyteuta teneatur ad Collectas, & onera, non autẽ Dominus directus; In casu tamen nostro recedendum sit à Regulis, cum adsit pactum expressum inter dominum directum, & emphytheutam, quòd ipse dominus directus onera, de quibus agitur, subire debeat, quod pactum est omninò seruandum vt per Fulgin. *de melioramentis q.9.nu.13. & q.2.nu.22.* cũ aliis ibi citatis.

Corruit, inquam, tale fundamentum in facto, cum neque in primo inuestituræ, neq; in vltimo transactionis Instrumento viderim specialiter (vt præsupponi videtur) expressam hanc onerum, & expensarum qualitatẽ, & per consequens ad eas extendi non debet obligatio Domini directi, cum regulariter nil cadat in obligatione, & Contractibus pręter id, quod in iisdem scriptum reperitur, vt est text. *in l. quicquid adstringendæ, 99.* ibi, *id nisi palam verbis exprimitur, ff. de verb. oblig. vbi etiam, quod si dubia sit, & aquiuoca conuentio, secundùm promissoris declarationem interpretanda venit, l. si cum dotem 22., ff. solut. matrim.* Bald. *cons.145. lib.3.* præsertim *nu.5.* vbi in proposito inquit, *Qui promisit unum onus suscipere, non tenetur ad aliud non expressum, etiamsi separari non possent.* Paris. *cons.117. nu.6. lib.pr.* Cæphal. *cons.370. nu.55. & 56.* Purpurat. *cons.511. nu.8.* In dispositione enim hominis conuentionali, quæ strictior habetur dispositione legis, omissum habetur pro omisso, & quòd nõ
12 dicit Instrumentum, nec nos dicere debemus, *l. si verò §. decurio ff. solut. matrim. l. fideiussores magistratui ff. de fideiuss.* Præsertim quia dùm partes conuenerunt sub particulari nomine de impositionibus *Ducalibus, Decimis, &c.* videntur promissionem, & pactum extẽdere noluisse ad prædictas reparationes Aquarum, & Aggerum expẽsas, inclusio enim
13 vnius est alterius exclusio. *L. cum Prætor, 12. ff. de Iudic., l. Maritus C. de Procurat.* Et certè, si voluissent eas includere, sibi hoc facilè fuisset, prout in aliis specificè conuenerunt, vt
14 animaduertunt Becc. *cons.pr. nu.14.* Crauett. *cons.161. num.8.*, & in puncto alios allegans Thob. Non. *cons.45. nu.10.* ibi, *Ex quo se subiecerunt respectu istorum onerum, censetur se voluisse eximere ab aliis,* & ante eum Bart. *cons.59. nu.2. lib.pr.*

Nec aduersatur replicatio nixa in generalitate verborum, per quę pactum conceptum fuisse pręttenditur in Instrumento compositionis hoc modo videlicet; *Et vlterius titulo Compositionis Reuer. Prior, &c. promiserunt. &c. ipsum D. Thobiam, &c. conseruare indemnem, &c. ab omni Cura, & onere, & regimine dictæ Ecclesiæ, & tam boni Cappellani ibi tenendi ad satisfactionem omnium ipsorum expensis, quàm ab aliis omnibus, & quibuscumq. oneribus decimarum, impositionum Ducalium, & aliorum quorumcumq. grauaminum, quæ dici, & excogitari possint, quia sic, &c.* quasi sub tali sermonis vniuersalitate omnia grauamina cuiuslibet generis, & consequenter ea, de quibus agimus, inclusa remaneant ex Decio, Riminal., Magon., & aliis allegatis, cum nihil referat, an aliquid expressis, aut æquipol-
15 lentibus verbis promissum fuerit ex text. *in l. fin. C. ad l. falcid.* Ioseph de Sesse *decis. Aragon. 65. n.28.29.30.31.* inter alios allegatos à Barbos. *axiom. iuris 89. nu. 8.*

Aut enim istam pacti generalitatẽ sumere velimus ex primis illis verbis, *Ab aliis omnibus, & quibuscumque oneribus, &c.* Aut verò ex subsequentibus. *Et aliorum quorumcumq; grauaminum, quæ dici, & excogitari possint, &c.* & ex nullis dictorum verborũ (si ea, prout disposita iacent, examinemus) vis, & efficacia talis insurget, quę possit obligationem Monasterii ad Collectas, de quibus agitur, ibi non specificatas extendere.

Prima enim verba *omnibus, & quibuscumque, &c.* licet ex sui natura quandam præseferre videantur vniuersalitatem omniũ onerum cuiuscumque generis expressiuam; solũ tamen hunc operantur effectum, quãdo simpliciter, & indefinitè proferuntur, vt exempli gratia, si D. Prior, & Monasterium prædictũ in nostro pacto promisisset conseruare indẽnes dictos emphyteotas ab omnibus, & quibuscumque oneribus, absque alia immediata sequenti specificatione Decimarum, & Impositionum Ducalium, &c. tunc enim fortiùs dubitari posset, an includerentur in ista generalitate Collectæ, & expensæ, de quibus agitur, cum verba generalia de per se posita ad omnia trahantur, vt in his terminis loquuntur ex aduerso citati Doctores; Quando verò post loquutionem generalem adiectæ fuere species particulares, vt in nostro casu, tunc profectò retunditur ista vis generalitatis ex

appositis

appositis sequentibus speciebus, & ratione adiuncti restringitur in tantùm, vt onera specificata tantummodo comprehendat, & in-
16 cludat, vt per text. *in l. sed & si adiiciatur, 13. ff. pro soc.* tenent Bart. *in l. generali, 32., §. Vxori sub nu. 4. ff. de usufruct. leg.* Bald. *in l. pactū, 3., nu. 2. vers. Ista tamen verba, &c. C. de collat.* Bero. *cons. 20. nu. 14. & 15. lib. 3.* benè Honded. *cons. 63. nu. 43. 44. lib. pr.* Gratian. *cap. 292. nu. 14. 15. 16. & cap. 558. nu. 11.* Rota Romana coram Sanctissimo *dec. 90. nu. 14.* & benè coram Mantic. *dec. 66. nu. 5. vers. Quod eò magis, &c.*

Et eò magis indubitata redditur asserta conclusio, cum species prædictę per Genitiuū expressæ fuerint, videlicet *Decimarum, &c.* quò casu generalitatem (qualis qualis sit) antecedenter fortiùs restringunt ex propria dicti Genitiui natura, vt in terminis exemp-
17 tionis generaliter concessæ cum sequenti additione speciei per Genitiuum in dispositione deductæ textum habemus *in cap. Cū Capella, 16., extr. de priuileg. & excess. Prælat.* per quem sic concludit Anton. de Butr. ibi *in princ.* quem sequitur Alex. *in Rubr. tit. ff. de Noui operis nunciatione nu. 26.* vbi ait, *Quod est magni effectus ista conclusio, & non omnes Iuuenes intelligunt*, & optimè quoq. videndus Ruin. *cons. 24. ante nu. 4. vers. Ex hoc colligitur responsio, lib. 3.*

Sequētia pariter verba, *& aliorum quorūcumque grauaminum, &c*, licet vniuersalia, cum tamen emissa fuerint post antecedentem specierum enarrationem restringuntur, & limitantur ad ea omnia grauamina occasione tamen dictarum Decimarum, vel impositionum Ducalium tunc temporis indicta, vel in futurum indicenda, vt benè clausulam, & verba prædicta vniuersalia in pactis, & transactionibus emissa post dinumeratione certarum
18 specierum limitant per text. *in l. ex pluribus, 89., ff. de solut.* Bart. *in l. si de certa, 31., post nu. pr. C. de transact. & in l. Aurelio, 31., §. Caio num. 10. ff. de liberat. legat.* Abb. *cons. 114. post nu. 3. vers. Non obstat lib. 2.* vbi asserit, *Quod si fuerit inter socios acta liberatio, & quetantia ab omnibus, & quibuscumque debitis occasione societatis*, licèt postea in eodem Instrumento liberationis subiunctum reperiatur, *& se liberant quacumque ratione, causa, uel titulo, &c. istam uerborum generalitatem referri ad causam, & speciē debiti precedentem, ut sit sensus quacumque ratione, causa, &c. occasione societatis*, Roman. *cōs. 284 nu. pr. & 2.* Alberic. *in l. pr. sub nu. 12. ff. de offic. Procurat. Cæsar.* vbi firmat, *Quod si constituo Procuratorem ad aliqua specialiter peragendum, & postea promittam habere ratum omne, & quicquid gestum erit ab eo, istam generalem promissionem restringendam esse ad præcedentia specialiter mandata, quia ista generalitas*, inquit, *in Contractibus præcipuè inter uiuos est quedam declaratio, & inculcatio uerborum.* Dec. *in cap. Sedes nu. 39. de Rescriptis*, vbi quod non continentur in ista generalitate species quantitate, vel qualitate diuersæ ab expressis, & benè Oldrad. *cons. 8. nu. 4.* latè Ruin. *cons. 210. à nu. 3. usq. in finem*, vbi plures textus, rationes, & authoritates adducit *lib. pr.* Dec. *cons 502. ante nu. 9. vers. Sed solùm dubitationem facit clausula que subiicitur uniuersalis, &c.* optimè Surd. *decis. 217. à nu. pr. usque ad nu. 8. & cons. 431. num. 12. 13.* vbi innumeros Menoch. *cons. 329. nu. 19. 20. 21.* Rota Romana *dec. 361. nu. 2. vers. Vlterius par. 3. recent.* & latissimè plures cumulans Galerat. *de renunciat. lib. 4. cap. 2. nu. 41. & uers. seqq.*

Etenim cum verborum generalitas plerū-
19 que obscuritatem pariat, *l. Lita fide, 40., ff. de Iur. Fisci l. ubi autem, 75., ff. de uerb. obligat.*
20 cum similibus; in tali obscuritate, quod verisimilius est, attendendum venit *l. in obscuris, 114., ff. de reg. iuris*, & in proposito Abb. *d. cons. 114. post nu. 4.* Verisimilius autem esse dubitari non potest Monasterium voluisse se ipsum grauare paucioribus oneribus, & expensis, cum nemo præsumatur iactare velle
21 suum *l. cum de indebito, 25., ff. de probat. l. legitima C. Arbitrium tutelæ*, & in proposito Ruin. *dicto cons. 210. col. vlt. in princ.*

Et eò magis istam verborum ambiguitatem declarare deberemus aduersus emphyteutam, qui à prædictis Collectis nominatim, & specificè immunitatem sibi promitti minimè curauit, prout de impositionibus Ducalibus, & Decimis operatus est, & poterat, si verè hæc fuisset intentio contrahentium, &
22 hoc fuisset inter eos conuentum, *l. si in emptione in principio 34. ff. de contrah. empt.* verba enim Contractus semper interpretantur aduersus eum, qui in illis se fundat *l. ueteribus 39. ff. de pact.* Alex. *cons. 113. nu. 5. vol. 2.* Paris. *cons. 110. nu. 55. vol. pr.* & aduersus eū, cuius causa, & ad cuius commodum, & vtili-
24 tatem conceptum fuit pactum, & facta promissio, vt ex Gloss. *in d. l. ueteribus* optimè tradit Ias. *in cons. 39. n. 2. lib. 1.* dicens, *Quod in pactis, conuentionibus, & Contractibus, vbi verba sunt generalia, & obscura, semper interpretatio fieri debet aduersus eum, in cuius fauorem pactum cedit*: non attendendo quis

proferat

proferat verba pacti, quem Ias. sequitur alijs congestis Becc. *conc*.101. *nu*. 91.

Præterea cũ (ut in principio firmauimus) nõ tantùm onera, & Collectæ, de quibus agitur, verùm etiam omnia, cuiuscumq; generis sint, ad ipsos emphytheutas indubitata iuris dispositione pertineant, & ab ijs liber, & immunis omninò sit Dominus directus, vtique dicendum est; Mediante hoc pacto renunciasse Monasterium Iuri, & immunitati sibi competenti quo ad impositiones Ducales, & Decimas expressas; Ius tamen nequaquam patitur, quod huiusmodi renunciatio ad alia, quam specificata extendatur, cum semper eò modo sit interpretanda renunciatio, quo renuncianti minùs præiudicet, & minus, quam

25 nunciant minùs præiudicet, & minus, quam fieri potest, lædat ius ipsius renunciantis, latè post Gloss., Bart. & alios *in l. si Domus*, 20., *ff. de seruit. Vrb. Præd.* Curt. Iun. *cons*. 23. *nu. pr. & seq.* Dec. *in l. postquam liti nu*. 16. *C. de pactis*. Menoch. *latè cons*. 282. *nu*. 9. Bursatt. *cons*. 347. *nu*. 9. latissimè Surd. *cons*. 431. *num*. 32. 33. 34. Vndè nihil est, quod dubitetur, quin hæc verba, etiamsi essent ambigua, (vt quidem certè clara sunt) iuxta intentionem Monasterij interpretanda forent aduersus ipsos emphyteutas.

Verùm sublata fuit omnis ambiguitatis occasio; non enim dicta verba generalia *quorumcumq; Grauaminum, &c.* posita fuere de per se, sed cum antecedenti adiectiuo, & dictione *aliorum quorumcumque Grauaminum, &c.* Cuius dictionis *aliorum* est vis, & natura, vt non ampliet, nec extendat dispositionem ad alios casus dissimiles, sed implicet tãtummodò casus natura, & qualitate expressis omninò similes, vt huiusmodi dictionem exami-

26 nando tradit per textum cum sua Glossa *in l. si fugitiui* 3. *C. de seruis fugitiuis*. Felin. *in d. cap. Sedes nu*. 6. vbi Abb. *num*. 12., latissimè adducti per integram paginam à Barbos. *diction*. 26. *nu. pr. & seq.* & vltrà ab eo allegatos optimè decidit Senat. Pedemont. apud Osasch. *dec*. 167. *nu*. 6. 7. vbi in suo casu contrahentes loquuti fuerant de debitis necessarijs, & postea fuerunt addita verba *aliis debitis*, non exprimendo *necessariis*, & resoluit propter dictionem *aliis*, quæ est repetitiua qualitatis præcedentis, intelligendum fuisse de debitis necessarijs, & eiusdem qualitatis, cum præcedenter expressis, & Rota Romana vltrà decisiones allegatas ab eodem Barbos. *decis*. 242. *nu*. 8. *par*. 5. *rec*. Quam naturã retinet, etiãsi verbis vniuersalibus iungatur, vt in

27 nostro Pacto latè Barbos. d. loco sub *nu*. 5. cũ ibi copiosè per eum relatis quibus addẽdus est Surd. *cons*. 77. *n*. 24. 25 ibi, *etiamsi iuncta sit vniuersali signo*: Præsertim cum simus in odiosa dispositione, vt est renunciatio proprij Iuris, & Immunitatis concessio facta ei,

28 qui aliàs non habebat, vt in puncto tradit Alex. *cons*. 123. *nu*. 6. *lib*. 5. quem sequitur Osasch. in cons. post *dec*. 68. *nu*. 19. Cessante verò fauorabili dispositione quibuscumq; vniuersalibus verbis inueniatur iũcta dictio prædicta *alios* etiam ab homine prolata semper ad expressis similia tantum refertur Soc. Sen.

29 *cons*. 104. *nu. pr. lib*. 3. Menoch. *cons*. 183. *nu*. 19. Surd. *d. cons*. 77. *nu*. 25. *vers. Præsertim, &c.* Adrian. Neguzant. *q*. 267. *nu*. 16. 17. 18. Rota *dec*. 444. *nu*. 3. *vers. Verbum autem aliis, &c. par*. 2. *recent. & dec*. 190. *nu*. 20. *par*. 7. *recent.* optimè *decis*. 200 *uidenda nu*. 14. 15. *eadem par*. 7. & sic est intelligendus Barbos. *d. dict*. 26, *nu*. 6. *in fine*. & quod non obstante generalitate verborũ posita in pacto post expressionem, & enumerationem aliquarum specierum, & etiam si dictum fuerit pro quacumque causa, quæ dici, vel excogitari possit, quod non compræhendantur in ista generalitate casus ab expressis specie distincti latè innumeris Doctoribus cumulatis firmat Amat. *resolut*. 18, *nu*. 4. 5.

Quod autem onera impositionum Ducalium, & decimarum specie differant ab istis Collectis, quæ prædictę fluminum reparationis occasione imponuntur probatur ex duobus potissimum ex facto insurgentibus.

Et primò, quià prędictæ Ducales impositiones, & decimæ onera appellantur ordinaria, quorum impositio certa, & generali lege decreta reperitur, ita vt quot annis certò recurrant, certamque semper retineant quantitatis mensuram. Ista verò, de quibus agitur extraordinaria potius cẽsenda fuerint, quippè certam, & determinatam non habeãt præstationem, nec singulis annis soluenda sint, sed, prout casus exegerit, & iuxta superueniẽtem necessitatem ex voluntate Principis variantur, inter quæ multum extare discriminis

30 animaduertunt Doctores, vt est textus *in l. cui muneris* 12. *ff. de munerib. & honor.* & *in l. pr. C. de Indict.* Bart. *in l pr. nu*. 37. *C. de mulier, & in quo loco, &c, & in leg. pr. nu*. 2. *C. de Agric. & Censit. lib*. 10. Bald. *in l. placet* 5. *nu*. 6. *& in l Neminem nu*. 2. *C. de Sacros. Ecclesiis, & in l. fin. nu*. 3. *C. de Indict.* vbi dicit, *Illud esse Munus ordinarium, quod præuideri potest, & illud extraordinarium, quòd propter repentinã sarcinã, quæ indicitur, præuideri non potest*. Ias. *in d. l. placet n*. 6. quos, & alios plures refert, & sequitur Paris. *cons*. 25. *nu*. 5. *cons*. 91. *& cons*. 95.

95. *vol pr.* Alex. *cons.33. sub nu.8. vol.5.* latè Gail. *lib.2. obseruat.52 nu.10.* & infinitos Bertazol. *de clans. claus.21. Gloss.10.11.*

Secundò triplex in Iure constituitur onerum diuisio, quæ in tres species omninò differentes distinguuntur. Alia enim personalia, alia merè realia, alia verò mixta denominā-
31 tur, vt clariùs docet textus *in l.munerum, 18., ff.muner.& honorib.* Bart. *in l.Placet 6. n.9.C. Sacros. Eccles.* & ibi Ias. *nu.pr.* Bart. latè *in l. pr. nu.7. C.de mulier. & in quo loco,&c.* Gayl. *pract. obseruat. obseruat.52. nu.3. lib.2.* Lancellott. Gall. *cons.59. nu.2.* Rimin. Iun. *cons. 589. nu.2.* Bertazz. *de claus. claus.21. Gloss. 7. in princ.*, & benè distinguit Florez. de Mena *var. quæst. lib.2. quæst.21. nu.pr. & num.9.*

32 Personalia sunt, inquit idem Textus *in d. l.munerum, 18., quę animi prouisione, & corporalis laboris intentione sine aliquo gerentis detrimento perpetrantur*, & quando nulla habita contēplatione patrimonij persona est immediata causa impositionis, & venit onus explicandum per factū corporale ipsius personæ, clariùs explicat Bart. *in d. l. placet nu. 17.18.* & multa afferuntur exempla à Doctoribus, & ab ipso textu, vt ferre lapides in Cōstructione Murorum Ciuitatis, seu, quod vnus de qualibet domo se conferat ad exercitum, ad reparandas publicas vias, & alia his similia, de quibus apud dictum textū, & Bart., & Ias. *in d. l. Placet,* & in dicta *l.pr. C.quando mulier.&c.* & per Bertazol. *d.claus.21. Gloss. 8.* & apud Gayl. & Galliam locis citatis. Quibus me remitto, cum de huiusmodi oneribus non cadat hic disputatio.

Alia verò merè realia sunt, quæ principaliter rei cohærēt, & possessionibus, siuè rebus imponuntur, vt quod pro quolibet iugere terræ præstentur annuatim decem solidi, vel alia quantitas dictę similis, vt per dictum tex-
33 tum, & Doctores in *d. l.Placet*, & benè per Baldum *cons.112. nu.6. lib.2.* latè Bertazzol. *d. claus.21. Gloss.7. & Gloss. 20.* Gayl. *d. obseruat.52. sub nu.9.* Gallia *d.cons.59. nu.7.* & hinc æstimum dicitur, quasi ęstimatio, siue
34 taxatio, quæ fit de Patrimonio alicuius ad effectum dicta onera indicendi Festas. *de collectis par.pr. cap.pr. nu. 2.*

Mixtà verò dicuntur onera, quia partim realia, & partim personalia sint, & de vtriusq; natura participent, & in quibus licet quantitas impositionis respiciat de directo rem, & eius æstimationem, obligatio tamen siue necessitas soluendi personam respicit, & ad differentiam merè realium non præstantur ex
35 ipsa re, siuè ex eius fructibus, sed principaliter personis propter res, & possessiones indicuntur Gayl. *d.obseruat.52. ante nu. 10.* Bertaz. *d.claus.21. Gloss.9.* Gallia *d.cons.59. nu. 11.12.* vbi alios, cum cœteris superiùs adductis, inter quæ connumerantur onera, & collectæ per refectione Pontium, & aggerum reparatione, de quibus agimus, vt ex Bart *in l. ad Instructionem 7. C. de Sacros. Eccles.* tradit Alex. *cons.68. sub nu.3. lib.2.* Gayl. *dicta obseruat.52. nu.15.* cum aliis superiùs adductis, & meliùs clariùsque cœteris declarat, & exemplificat Florez. de Mena. *var.quæst. lib.2. quæst.21. n. 3.4.5.6 & seq.*, vbi aberrare putat eos, qui credunt collectas inter onera mixta connumerari.

Ex prænarrata igitur onerum distinctione sensui quidem patet, quantum vigeat discriminis inter decimas, & impositiones Ducales expressas in nostro Contractu, & onera, siuè collectas, quæ occasione dictæ reparationis Aggerum inducuntur; Cum notum sit omnibus in Dominio Florentino decimas,
36 & impositiones Ducales (quæ duo inter se synonima sunt) appellari taxas quolibet anno ærario publico solui in eadem summa cōsuetas iuxta valorem bonorum, & habita ratione certi pretij pro qualibet mensura, & quantitate bonorum, quæ sic ęstimata descripta iacent in publico libro ad hoc confecto apud excelsum Magistratum *Decimarum*, appellatum, & quam taxam, & impositionem Nos alio nomine vocamus *æstimum*, & sic merè reales esse, & successiuè lōgè diuersas ab istis de quibus agitur, quæ personis propter res imponuntur, & sic mixtæ dicuntur.

Et hinc est, quod Clerici, & Ecclesiæ, si bona subiecta oneribus merè realib⁹ acquirant, vt æstimo, decimis, vel similibus, huiusmodi grauamina non extinguuntur, sed ab ijsdem licet non subditis, & aliàs exemptis
37 nihilominus substinentur, & res transit in eos cum suo onere. clarè Bart. *in l de ijs 3. nu.pr. & 2. C.de Episc.& Cleric.* Ioan.Andr. *in cap. pr. nu.5. de immunit. Eccles. in 6.* Bart. *in l. si Diuina 8. nu pr. C.de exact. Tribut.* Ias. *in d. l.Placet nu.17. C.de Sacros. Ecclesiis.* Alex *cōs. 68. sub nu.2. vers.Et licet lib.2.* latè Paris. *d. cons.25. nu.6.* benè Ruin. *cons.117. nu.3.& 4. vol.4.* Nàm pro tributis, & impositionibus certis ab initio orta fuit obligatio, & hypotheca pro toto tempore futuro. Rimin. Iun. *cons.589. nu.20.21.22.23. lib.5.* Gayl. *obseruat.52. nu.11.12. lib.2.* cum, inquit, principiū fit personale, & ideò nō extenditur ad huiusmodi onera, quæ bonis cohęrent, Lancellot.

Gallia *d.consf.59. nu.*8. Menoch *cons.*80. *n.*79. Bart: *cons.*180. *n.*25. quem sequitur Festal *de Collectis par.*4. *cap.*2.*nu.*17. Thesaur. *dec.*234. *nu* 4. latè Rota Romana *dec.*42. *nu.* 10. *&* 11. *par.*4. *recent.* benè Florez de Mena *var. qq. lib.*2. *quest.*21. *nu.*233. 234. 235. 236. & latissimè aliis pluribus recensitis *nu.* 154. 155. 156 *& seq.* qui licet *nu.* 162. videatur suo arbitrio à comuni recedere, numeris tamen 166. 167. 168. hanc suam singularem opinionē tot restrinxit limitationibus, vt potiùs cum comuni conuenire videatur.

Quòd secus *est in oneribus incertis, & variabilibus iuxta facti contingentiam*, & vt diximus, mixtæ naturæ, à quibus, aut antea, vel post quam bona ad Clericos transierunt indicta fuerint, semper immunes conseruātur,
38 & omninò liberæ Ecclesiasticę personæ Ioa: Andr. *in d. cap. pr. de immunit Eccles. num.* 5: Bart. *in d. l. si diuina nu.* 1. & latè *d. cons.*180. *per tot.* Felin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ nu.*77. *de Constit.* Alex. *d. cons.*68. *nu.*2. Ruin. *d. cons.*117. *nu.*3.4 Rimin. Iun *cons.*25. *nu.*14. 15. Natta *cons.*203. *per totum.* Gallia *d. cons.* 59. *nu.*12. 13. Gayl *d. obseruat.*52 *nu.*14. 15. Paris. *d. cons.*25. *nu.*90. Syluan. *cons.*32. *n.*10. latè plures congerens Franc. Cost. *cons.* 80. *nu.*28. 29. 30. Thesaur. *d. dec.*134. *nu:* 7. Rota Romana *d. dec.*42. *nu.*3. vbi clarè, &c.

Quare sic etiam credendum est fuisse Monasterij, & Religionis intentionem obligandi se tantummodo ad ea onera, ad quæ de iuris rigore tenetur, neque verisimile est, quod Administratores, & Prælati tantæ Religionis eorum sacram Matrem tàm grauiter onerare voluerint contra priuilegia sibi concessa, & aduersus communem stylum, & obseruantiā, cuius verisimilitudinis habenda semper est maxima ratio, dùm agitur de interpretatione
39 Contractus. Bald. *in l. tale pactum* §. *fin. in* 2. *notabil.* Crauett. *cons.*33. *nu.*9. Dec. *cons.* 10. *col.*2. Rol. *cons.*37. *nu.*23. *lib.*2. latè Oialch: *dec.*90. *nu.* 16. & in puncto ad propositum Lancellott. Gallia *d. cons.*59. *sub n.*105. *vers. Sic etiam*.

Nec obstat allegata in contrarium obseruantia, siuè consuetudo, quatenus etiam de tali deducta consuetudine legitimè constaret, nullatenus tamen derogare posset immunitati, quam habet Ecclesia de iure Diuino non soluendi similes Collectas, etiamsi per tēpus immemorabile fuisset inducta, & continuò
40 obseruata, vt ex textu *in cap. Quamquam* 4. *de Censibus in* 6. *Decretal.* tradunt ibi Communiter Canonistę, & multos alios allegat Farinacc. *de Inquisit. q.* 8. *nu.*3.4. & vltra per eum allegatos Maceratens. *var. resolut. lib.*1. *resol. lib. pr. resolut.*88. *nu.*3. quia, inquit ipse, est contraria Ecclesiasticæ libertati, & in ea validè introducenda requiritur scientia, *& patientia Summi Pontificis*, quem per easdem rationes sequitur, & allegat Thomat. *dec.* 86. *nu.*7.8. adeò vt Ecclesiasticæ personæ, nec etiam volentes, & spontè subire possint huiusmodi Collectas, & his oneribus se subijcere Natta supra allegato *cons* 203. *nu.* 8. & latè autoritatibus, & rationibus firmata conclusione tradit Crass. *de effectu Cleric. effectu* 3. *n.*94. coniunctis his, quæ deduxit in eodem tractatu *effectu pr. nu.* 42.

Secundò hęc, qualis qualis sit obseruantia, contraria pacto, & conuentioni, de qua in prædictis emphyteuticis Instrumentis, euenisset, & initium, & cursum habuisset facto Prælatorum eiusdem Monasterij, & proindè nullius esset roboris, nullamque vim haberet ad infringendam immunitatē à prædictis collectis, & oneribus eidem Monasterio de iure competentem, & vt naturæ, & substantię pacti prædicti contrariam consuetudinem inducat, in tàm graue præiudicium nostri Monasterij, cui nullo modo peractum aliquem sui Prælati infaciendo præcipuè consistentē prę-iudicium aliquod inferri potest, nisi illi eidem actui, & facto totum Capitulum cū de-
41 bitis quoque solemnitatibus assentiatur, vt clarè docent Ant. de Butr. *in cap. pr. nu.* 11. *de dol. & contum. & cap. Auditis* 3. *de in integr. restit. nu.*19. Abb. *in cap. Cum venerabilis* 6. *sub num.* 6. *de except.* & est clarus textus in *cap. ea* 6. *cap. Pastoralis* 9. *& tot. tit. de ijs, quæ fiunt à Prælatis absque consensu Capituli*, latè Ias. *in l.*2. *nu.*130. *C. de iur. emphyt. & in l. si quis iniquum* 3. § *si filius meus nu* 2. *ff. quod quisque iur.* Alex. plures congerens auctoritates *in cons.* 5. *nu.* 15. *lib.*5. vbi firmat idem, quod dixi, factum Prælati non præiudicare, maximè consistens in alio, quam *in negligentia*, & *in vers. Item* excludit in suo casu negligentiam, quia, pro vt in nostro, interuenit factum affirmatiuum, videlicet *soluendo, &c.* Bero. *in cons.*102 *nu.*57. *lib. pr.*, vbi loquitur de Prælato Regularium, & in ijsdem terminis Prælati Monasterij Mantuæ S. Mariæ Maioris noncupatæ de Portu, loquitur Bursatt: *cons* 26. *nu.*23. *lib. pr.*

Tertiò dato quoque (absque præiudicio tamē veritatis) quod per dictam obseruantiā inductam, neq; contradictam per Syndicos, & Prælatos dicti Monasterij aliquod euenisset præiudicium eidem Monasterio, ita quod ad onera prædicta licet in Instrumento prædicto minimè compræhensa sola vi consuetudinis, & obseruantiæ diu sequutæ teneretur,

Digitized by Google

& adstringi posset; Nihilominus in hoc casu remedium restitutionis in integrum ei denegari non potest, quo remedio damnũ ex culpa aliena sibi allatum repararet, & pristina
43 Iura reassumeret intacta, vt in *cap. primo 2. cũ sua Glossa de restit. in integr. in 6.* Ioann. de Imol. *in cap. Auditis 3. sub nu. 14. vers. Secus si solus Prælatus,* & ibi Ant. de Butr. *nu. 19. vers. Delictum in committendo Prælati de integr. restit.* Cyn. *in l. iubemus nullam nu. 4. C. de Sacros. Eccles.* Bald. *in l. penult. nu. 4. 5. 6. C. de repud. hered.* Alex. *cons. 115. nu. 4.* & latiùs *cons. 5. num. 16. 17. lib. 5.* & de materia Sfort. Odd. *de restit. in integr. q. 51. nu. 3.*

Ex quibus, &c.

Et iuxta prædicta fuit cum Monasterio trãsactum, & declaratum in alio publico Instrumento manu Ser Antonii Carelli Anno 1650.

SVMMARIVM.

1 *Agnationis fauor ex mente etiam tacita disponentis arguitur.*

2 *Fideicommissum perpetuum, & absolutum censetur inductum ex contemplata conseruatione bonorum in Agnatione. 14. 15. Declara 124.*

3 *Item ex constitutione primogenituræ perpetuæ, & maioratus fauore transuersalium, & masculorum agnatorum. 17. Declara 113. 114.*

4 *Item ex perpetuitate, & amplitudine rei fideicommisso subiectę. Declara 114. 115.*

5 *Præsertim si sit domus habitata à Testatore.*

6 *Item ex reali prohibitione alienationis. Declara 116. 117.*

7 *Item ex progressu ad plures substitutionũ gradus. Declara 118.*

8 *Item ex exclusione fœminarum iis præsertim dotatis. 20. 21. Declara 89. 119. & latius 135. 136. 137.*

9 *Item ex discretiua masculorum, & fęminarum dispositione. Declara 120.*

10 *Ex Statuto fœminas propter masculos excludẽte. Declara 88. 121.*

11 *Qualitas masculinitatis sæpius repetita. Declara 122. 123.*

12 *Verbum* filij *de masculis intelligitur, quando ante, & postea de masculis actum est.*

13 *Masculinitatis qualitas censetur repetita, vbi extant coniecturæ conseruationis bonorum in Agnatione.*

16 *Cõditio adiecta substitutioni* si sine filijs decesserit Institutus *intelligitur de masculis, vbi Agnationis ratio fuit habita. Distingue, & declara 87. 124. 125. & latiùs 138. 139. 140. 141. 142.*

19 *Masculus remotior fœminam excludit in dispositione prospiciente ad fauorẽ agnationis.*

22 *Item ex nobilitate Testatoris. Declara 126.*

23 *Item ex collectiua familiæ vocatione. Declara 127. 128.*

24 *Proprietas verbi* filiis *est coniectura Testatorẽ sensisse de masculis. Declara 129. 130.*

25 *Ex pluribus coniecturis simul iũctis potest Iudex arbitrari pro fideicommisso absoluto, & perpetuo.*

26 *Fęmina in fideicommisso absoluto fauore agnationis excluditur ab agnato transuersali, sicut à descendente masculo.*

27 *Substitutioni factæ sub duabus cõditionibus, nẽpè obitus ante 18. annum, &* si sine filiis, *nõ est locus, nisi vtraque conditione purificata.*

28 *Conditio indiuidua scindi nequit.*

29 *Conditio impossibilis habetur pro non apposita.*

30 *Conditio* si filij deficerẽt, *verificatur etiam nõ natis.*

31 *Amplia etiamsi additum esset verbum* morerentur.

32 *Conditio in parte impossibilis scindi potest.*

33 *Cõditio pluribus adiecta si in vno redditur impossibilis, scinditur.*

34 *Conditio pro parte possibili impleri sat est.*

35 *Conditio impossibilis, quàm Testator possibilem credebat, vitiat dispositionem. Contrarium 38. & 41.*

36 *Opinio Testatoris, non veritas facti attenditur. Declara 46. 47. 48.*

37 *Testator præsumitur credidisse verùm, quod voce expressit.*

39 *Conditio in præteritum possibilis, licet in futurum fiat impossibilis, vitiatur.*

40 *Pater scire præsumitur ætatem filii.*

42 *Conditiones positæ per copulam & resoluuntur in alternatiuam ob incompatibilitatem.*

43 *Copula & ob impossibilitatem in alternatiuam, & disiunctiuam resoluitur.*

44 *Copula & ob incompatibilitatem in alternatiuam resoluitur.*

45 *Substitutus decedenti sine filiis ante certam ætatem succedit, etiamsi post dictam ætatem moriatur sine filiis.*

49 *Fęminæ continentur filiorum appellatione in vltimis voluntatibus.*

50 *Limita vbi expressè, vel coniecturis constat Testatorẽ agnationẽ conseruare voluisse.*

51 *Inter Institutionem masculorum, & conditionẽ sine filiis copula & in eadẽ oratione adiecta operatur qualitatis masculinæ repetitionem*

tionem. 53. 54.
52 Vna pars copula aliam declarat.
55 Vnica dicitur oratio, si plures substitutiones cõtinuato sermone factæ sint.
56 Clausulę tunc, & eo casu restringunt substitutionem ad casum antea expressum. Declara 81.
57 Contrarium stare demonstratiuè, nisi dictio tantùm vel similis addita sit.
58 Pro exclusione fœminarum coniectura sufficiunt.
59 Vnica determinatio plures substitutiones respiciens omnes aequaliter determinare debet. Declara 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. vbi plures casus recensentur, quibus regula non procedit, & etiam 133. 134.
60 Aliud ex determinatis alterum non determinat.
67 Substitutio facta, si Titius, & alij masculi ex Sempronio nascituri deficerent, non habet locum, si alii non nascantur. Contrariũ 68.
69 Pluralitas in singularitatē resoluitur ex identitate rationis.
70 Clausula casu quo conditionem importat.
71 Substituto ante purificatam conditionem decedente caducatur substitutio.
72 Limita cum substitutio facta fuit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum.
73 In dubio Iudicandum est fideicommissum fauore agnationis.
74 Substitutio facta alicui in casu obitus sine filiis deficit eo mortuo cum filiis. 75.
76 Clausula vt supra fuit ordinatum modificat sequentia. 79. 80.
77 Item referuat supra disposita.
78 Dictio præter excipit supra disposita.
79 Clausula geminata eiusdem significationis magis exprimunt voluntatem disponentis.
82 In conditione si sine filiis, &c. tam masculi, quã fœmina continentur. 83. 84. 86. 129. Declara 130.
85 Affectio, & caritas consideratur in Auo erga neptes.
90 Vt Agnationis habita ratio dicatur, necesse est fuisse vocatos omnes masculos, & omnes fœminas exclusas.
91 Neptis ex fœmina operatur defectum conditionis si sine filiis etiam in fideicommisso fauore agnationis.
92 Coniecturę agnationis vt excludant neptem à conditione si sine filijs, per verba dispositiua mentem Testatoris exprimere debent.
93 Item debent esse manifesta, legis, & non hominis, & necessaria. 94.
95 Coniectura pro nepte in conditione si sine filijs præferuntur coniecturis pro substituto.
96 Coniectura pro Nepte, quia de Iure Patris, & Aui hæreditas ad eam spectat.
98 Ratio Agnationis habita in descendentibus substituti non dicitur habita in descendentibus instituti. 113.
99 Conditio si sine filijs negatiuè concepta de masculis, & fœminis propriè intelligitur. 100.
101 Testator censetur minus grauare velle hęredē, quam possibile sit.
102 Positi in conditione non censentur grauati, quia non sunt vocati.
103 Quam caritatem habet Testator erga filios, eãdem erga Nepotes, neptesque habere censetur.
104 Si neptis à successione substitutũ excluderet, tũc cõprahenditur in conditione si sine filijs.
107 Exclusio fœminarum propter masculos non arguit exclusionem neptis propter Patruum.
108 Testator præsumitur magis neptem ex filio, quã substitutum admittere voluisse.
111 Omnes Actus trahi debent ad ea, quæ frequenter & comuniter accidunt, non ad ea, quę raro contingunt.
112 Dũ ratio agnationis non est habita, tunc certè fœmina sub conditione si sine filijs includuntur.
117 Gerundium principaliter non disponit, sed qualificat, & auget.
123 In descendentibus adest naturalis affectio.
128 Ex coniecturata mente receditur à proprietate verbi, & oratione collectiua.
131 Plures coniecturæ imperfectæ nõ attēduntur, sed qualibet esse debet in suo genere perfecta.
132 Ratio agnationis nõ est habita etiã substitutis agnatis, si eis data est libera potestas disponēdi.
143 Mantic. decis. 351. declaratur.
144 Rota dec. 801. par. 3. diuers. declaratur.
145 Rota dec. 480. apud Seraphin. declaratur.
146 Rota dec. 503. 507. par. 4. diuers. declaratur.
147 Rota dec. 130. par. 4. declaratur.
148 Rota dec. 567. par. 2. recent. declaratur.
149 Rota dec. 489. par. 4. diuers. declaratur.
150 Rota dec. 135. par. 5. recent. declaratur.
151 Rota coram Durano dec. 126. declaratur.
152 Statutũ fœminas admittens in pluribus casibus existentibus agnatis dici non potest cõditum pro familia conseruatione.
153 Rota dec. 179. par. 7. recent. declaratur.
154 Rota dec. 237. par. 5. recent. declaratur.
155 Rota Lucens. apud Zuccar. 36. declaratur.
156 Copula & 2. & 3. substitutis adiecta repetit omnes conditiones primæ substitutionis.
157 Dictio sed licet aduersatiua sit, tamen repetitiuè.
158 Rota dec. 490. nu. 10. par. 4. recent. declaratur.
159 Dictio præfatum stat restrictiuè, & 160.

Digitized by Google

161 *Actor ex fideicommisso agens clarũ debet illud probare, aliàs si turbidum, Reus absoluitur.*
162 *In dubio iudicandum pro fideicommisso fauore agnationis. Declara 163.*

ARGVMENTVM.

Continetur in sequenti Consultatione decisio non minus celebris, quam per omnium legalis scientiæ professorũ ora vulgatissimi articuli, an substitutio facta alicui decedenti sine filijs deficiat sequuta eiusdẽ morte cum filiabus, vbi plures, imo omnes dixerim recensentur coniecturę, quæ pro substituto, aut filia in conditione posita solent in contingentibus casibus in medium proponi, cum distinctione, & declaratione cuiuslibet earum, quo casu, quibusq; facti circumstantiis vnaquęque earum excludi, aut pręualere debeat, vna cum explicatione pariter, & distinctione doctrinarum, aut decisionum, quę solent interdum pro vtraque parte non benè distinctę circumferri. Ex quibus a tota huius articuli materia, licet comunis, clara tamẽ redditur, Ita vt in quolibet Testamenti Themate adiecta substitutione cũ prædicta cõditione *si sine filijs* facilè discerni posit iuxta magis receptam, verioremque sententiam, quando ob existẽtiam fœminarum deficiat, aut fauore substituti purificetur.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCL.

IAm pridem in mea Consultatione 38. vol. pr. protestatus fueram me ideo tunc abstinuisse, vt in lucem non darem, quæ in celebri illo articulo, an substitutio facta sub conditione, *si sine filiis* decesserit institutus, deficiat obeunte sine filiis masculis, sed cum fœminis, plura, quæ aliàs scripserã, nempè quia doctissimus vir Lælius Altogradus mecũ in causa Coaduocatus ea omnia in suis Consultationibus 83. 84. lib. 2. eleganter, & doctè redegerat.

Verùm quia postea reperi Tertium in illa eadem causa Iudicem in discordia Rotæ nostræ electum plenissimã edidisse decisionem, in quà non tantũ suæ sentẽtię cõtra substitutum prolatæ rationes mirificè cõfirmauit, sed etiã pro articuli veritate meliùs declarandas pro vtràque parte adductas coniecturas recensuit, & vnamquamq; earum magistraliter expendit, & declarauit, quibus nàm casibus quibusq; facti circumstantijs, iuxtà receptiorem sentẽtiam sint pro substituto, aut fauore filiarum admictendæ, vndè visũ mihi fuit ex hac tàm diligenti lucubratione facilẽ insurgere adeò perplexi articuli in quolibet Testamenti Themate resolutionẽ; Ideò variata sententia, vt eam publico beneficio hic exponerem, suasit non minùs autoritas doctissimi viri, qui hanc composuit, nempè Balthaxarij Thomasij Lucensis, cuius iamdiu impressæ Iuris dissertationes, & Tractatus apud Legales professores eum celebrem reddunt, tùm etiam comunis vtilitas, quam ex huiusmodi laboriosæ decisionis diuulgatione in posterum redundare posse confido; Quę in posteros Caritas, & amor me principaliter impulit ad has, quales quales sint, in publicum emittendas Consultationes, & quò præcipuò intuitu laborem licet in senescente iam meá ætate grauem, & expensam mearũ fortunarum tenuitati haud modicam alacri tamen animo Deo fauente substinui.

DECISIO.

D. Vincentius Deodatus constitutis dotibus filiabus hæredẽ vniuersalẽ instituit D. Ferrantẽ filium legitimũ, & naturalẽ & omnes alios filios, qui ex ipso Testatore & alia eius legittima vxore orirentur æqualiter, & æquis portionibus, & casu quo dictus Sp. Ferrantes eius filius, & hęres vt supra institutus, & alij masculi deficerent ante 18 annum perfectum, & deficerẽt sine filijs legitimis, & naturalibus, & ex legittimo matrimonio natis, & procreatis, tunc eò casu dictus Testator vulgariter, & per fideicommissum legauit, & reliquit omni meliori modo sibi possibili Ven. D. Marię, & D. Isabellæ eius filiabus fœminis legittimis, & naturalibus, & alijs filiabus fœminis oĩbus legittimis, & naturalibus aureos 1500. auri Italiæ pro earum qualibet, vel earum, & cuiuslibet earum filijs in casu mortis earum in stirpem, & non in capita, & hoc vltra dotes, & correda habita, vel habenda, vbi nuptę non essent, & voluit ipsas, & earum filios, vt suprà de eis ad libitum disponere posse, nec dd. scuta 1500. pro augmento dotis esse voluit, sed vti hæreditaria cum libera disponendi potestate; De residuo suorum bonorum, *saluis prout supra per ipsum dispositis, & ordinatis*, & salua etiam domo suę habitationis disposuit, ac substituit, instituit, aut per fideicommissum vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum vt suprà, & omni alio meliori modo D. Octauianũ ex fratre nepotem in supradicta domo, quam voluit esse, & spectare in casu præfato pleno iure ad dictũ D. Octauianum, & post eius mortem ad

maiorem

maiorem natum filiorum masculorum legittimorum, & naturalium, ac de legittimo matrimonio natorũ, & procreatorum ex ipso D. Octauiano, & eius legittima vxore, & sic in infinitum succedere maiorem natu stirpis, stipitis, ac progeniei d. D.Octauiani masculum legittimum, & naturalem, ac de legittimo matrimonio natos, & procreatos vt supra, sed si D.Octauianus deficeret sine filiis masculis legittimis, & naturalibus, vt supra, dictam domum cum suis iuribus, & pertinentijs voluit esse, & peruenire in maiorem natu filiorum masculorum legittimorũ, & naturalium D.Michaellis eius fratris, & ita postea in perpetuum, & successiue voluit dictam domum teneri, & vsufructuari per maioré natu filiorum dicti D. Michaellis ordine successiuo, & quovsque extiterint filii dicti D. Michaellis, & post obitum omnium filiorum dicti D.Michaellis semper in perpetuum, & in infinitum voluit dictam domum cum suis pertinentijs, vt supra teneri, & possideri à maiore natu legittimo, & naturali Domus, familiæ, & agnationis Deodatuum, sic enim voluit, iussit, & intellexit exequi d. Testator; Prohibendo expresè dictus Testator dictam domum nullo vnquam tempore posse vendi, alienari, nec in alios transferri tàm causa, ac titulo voluntario, quam necessario, & coacto, cui oneri, & obligationi pręsentis fideicõmissi, & eius vltimæ volũtatis dictus Testator d. eius domum supponit, & submisit, & ita voluit omni casu esse obligatam, & obnoxiam, ita vt in quamcumque personam, & quomodocumque transiret præter ab eo disposita, & ordinata, semper transeat cum dicto onere fideicommissi, & obligationis vt supra, sic eni fuit, & est eius expressa voluntas. De residuo bonorũ suorum postea, saluo semper quantũ supra per ipsum ordinatũ fuit, tam medio substitutionis, quam institutionis, & omni meliori modo, disposuit vt infra. In tertia parte DD. Alexandrum, Antonium, Cæsarem, Hyeronimum, Octauianum, & Marium fratres, & filios quõdam D.Michaellis Deodati, in alia tertia parte D.Nicolaum D. Nicolai Deodati, & in alia tertia parte D.Paulum D.Hyeronimi Deodati omnes ex fratre ipsius Testatoris nepotes.

Obijt dictus D.Vincentius Testator relicto dicto D.Ferrante eius filio, qui decessit relictis post se D.Angela, & Philippa filiabus legittimis, & naturalibus nullis filiis masculis relictis. D.Iulius Cæsar filius d. D.Octauiani iudicium mouit contra dictam D. Angelam, & D.Bernardinum filium q. D.Prosperi Boccatini, & d. D:Philippæ pro dicta domo dicto fideicommisso subiecta consequenda, ex quo dictus D. Ferrantes nullis descendentibus masculis relictis decessit.

D. Iulius Cęsar fundauit intentionem suã vti vocatus in casum mortis dicti D. Ferrantis sine filijs masculis ex eo, quod D. Vincẽtium Testator in cõditione *si sine filiis* de masculis senserit Agnatorum substitutorum fauore pro agnationis conseruatione, quod ex mente expressa, vel ex coniecturis colligi sat
1 esse videtur, vt latè probant Decian. *cõs.*31.
*n.*123.172.*lib.pr.* Peregr. *de fideic.art.*25.*nu.*
42.*in fin.* Honded. *cons.*57.*n.*23.*lib.*1.Surd.
*cons.*96.*nu.*34. Menoch. *cons.*1195.*nu.*11.*&*
seqq. Pedroch. *cons.*39.*nu.*12. Rota *dec.*374.
*nu.*3.*par.pr.diuers.*485.*num.*2.*par.*4. 518.
*par.*5.44.*nu.*3.*par.pr. recent.* Duran. *decis.*
126. & tũc fideicommissum perpetuum, & ab-
2 solutum institutum censeri *dec.*193.*nu.*14.*par.*
pr.rec., quæ licet loquatur in descendentibus
substitutis, idem tamen tenent in agnatis trãsuersalibus Doct. infra citandi.

Coniecturę mentis Testatoris infrascriptę adductæ fuere. Prima ex cõstitutione Primogenituræ perpetuæ, ac maioratus domus fauore Agnatorum transuersalium, & mascu-
3 lorum ex eis descendentium. Molin. *de pri-*
*mogen.lib.*1.*cap.*61, *nu.*16. Peregrin. *art.*25.
*nu.*46. Menoch. *cons.*118.*nu.*15. Surd. *cons.*
241.*nu.*11.*&* 14. Casanat. *cons.* 15. *nu.* 22.
Fusar. *de substit.q.* 401. *n.* 113.499. *nu.* 12.
Zuccar. *dec.*76.*nu.* 88.

Secunda perpetuitatis expresè Menoch. *cons.*220.*nu.*24. Rot. *dec.*34. *coram Canaler.* *Casanat. supra nu.* 34.

Tertia ex magnitudine domus fideicom-
4 misso subiectę. Menoch. supra *nu.* 27.28. *&*
*cons.*1195.*nu.*20. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*6.*tit.*12.*nu.*7. Rot. *d.dec.*34. *&* 372.
*nu.*4.5.*par.pr. recent.* vbi ex hoc vestiri alie-
5 nationis prohibitionem, & 967.*par.* 1. præsertim habitationis Testatoris. Eugen. *cons.*
81.*nu.*44. Odd. *de fideicomm. q.*3.*nu.*30. *&*
6 *seq.* Zuccar. *supra num.* 66. ex prohibitione
alienationis pręsertim reali, Rota *d. dec.* 34.
& 489.*par.*4.*&* 44.*nu.pr.par.pr.recent.* *&*
14.*nu.*5. Crass. *in* §. *fideicomm. q.*5. Cęphal.
*cons.*46.*nu.*27. etiam consequutiua Rota *dec.*
489.*par.*4.*nu.*44.*par.*1. *recent.* 567. *par.* 2.
44.*nu.*5.*par.*1.*recent.* Zuccar. *dec.*76.*n.* 44.
50. maximè oneri fideicommissi subijciendo
*nu.*91. 121. *& seqq. &* 145.

7 Quinta ex processu ad plures gradus substitutionum. Seraphin. *dec.*1373. *in fine.* Menoch. *cons.*210.*nu.*11. 1195. *nu.*17. Peregr.

cons.

*cons.*98. *nu.*8. *lib.*4. Pedroch. *cons.*39. *num.*3. Surd. *cons.*241. *nu.* 13. Rota *dec.*282. *num.* 6. *par.*2. *recent.* 538. *nu.* 8. *par.* 5. *nu.* 126. *nu.* 24. *coram Durano.* Casanat. *cons.* 15. *nu.* 21. Zuccar. *supra nu.*95. 126.

Sexta institutionis masculorum fœminis
8 præsertim dotatis exclusis, *l. si viua matre C. de bon. mater.* ne melioris conditionis neptis, quam filia sit. Fulgos. *cons.*18. *ante fin.* Ias. *cōs.* 140. 141. *lib.*2. Menoch. *cons.*95. *nu.* 28. *& seq. & lib.*4. *præsumpt.*85. *n.*8. *& cons.* 1203. *nu.*4. *&* Rota *dec.*483. *par.*4. Rim. Iun. *cons.* 35. *nu.*18. *& seq.* Decian. *cons.*31. *num.*172. *lib.pr.* Menoch. *cons.*310. *nu.*24. 647. *nu.* 10. 1195. *nu.*15. Decian. *cons.*74. *nu.* 12 *lib.* 3. Mantic. *lib.*11. *tit.*14. *nu.*15. *& seq.* Fachin. *cōs.*47. *nu.*11. 21. *lib.pr.* Peregr. *art.*25. *n.*22. ex comuni Rustic. *in l. cum Auus lib.*3. *cap.* 9. *de cond. & demonstrat.* Viu. *decis.*414. *nu.*12. Intrigliol. *de substitut. centur.*3. *q.*58. *nu.* 20. Rota *dec.*335. *nu.*11. *par.*5. Casanatt. *cons.* 15. *nu.*59. Fusar. *q.*499. *num.* 21.

Septima, quia discretiuè de masculis, & fe-
9 minis Testator loquutus fuit, & differentiam constituit. Peregrin. *art.*21. *num.*45. Mantic. *lib.*11. *tit.*14. *nu.*20. Menoch. *cons.* 204. *nu.*45. 1203. *nu.*38. Rustic. *supra lib.* 6. *cap.* 10. *nu.*25. *lim.*11. Rim. Iun. *cons.*426. *nu.*67. Rota *dec.*137. *nu.*41. *par.*5. etiam si masculis deficientibus fœminæ substitutæ sint *num.* 13. Duran. *dec.*126. *nu.* 21.

Octaua, ex Statuto fœminas propter mas-
10 culos excludente agnationis fauore condito Bero. *cons.*74. *nu.*28. *lib.*3. Peregrin. *art.* 25. *nu.*39. Decian. *cons.*74. *nu.*28. *lib.*3. Mantic. *lib.*11. *tit.*14. *nu.*15. Menoch. *cons.*95. *nu.*60. Thesaur. *dec.*188. *nu.*14. 17. Intrigliol. *d. q.* 58. *nu.*19. Rustic. *supra lib.*3. *cap.*15. Duran. *dec.*126. *nu.*25. *& seq.*

Nona, masculinitatis qualitas etiam in se-
11 quentibus sæpiùs repetita. Paris. *cons.*57. *nu.* 10. *lib.*2. Decian. *cons.*74. *nu.*48. *lib.*3. Intrigliol. *supra nu.*35. Rota *dec.*374. *nu.*5. *par. pr. diuers.* 195. *nu.*18. *par.*5. *& d. decis.*135. *nu.*7. Duran. *supra nu.*28. Menoch. *d. præsumpt.*85. *nu.*36. & quādo in præcedentibus, & sequentibus, vt hic, expressa fuit in medio
12 dictio *filij*, de masculis intelligitur Rota *decis.* 237. *nu.*10. *par.*5. Mantic. *d. tit.*14. *nu.* 22. si maior subesset ratio. Peregr. *art.*25. *nu.* 34. maximè ex coniecturis *nu.*35. Menoch. *lib.*4. *præsumpt.*84. *nu.*6. 85. *nu.*24. quæ repetita censentur si extent coniecturę conseruationis
13 agnationis. Paris. *cons.*17. *nu.*53. Put. *decis.* 175. *lib.*2. vbi pro agnationis conseruatione vocatos censeri, etiamsi substitutio ad certos gradus restricta esset, & Molin *lib.*1. *c.*5. *n.*36. *& seq.* nisi constet ex coniecturis, quod Testator voluerit fideicommissum esse perpetuum, vt per eum, sed ad personas, & gradus expressos restringi. Ambros. *decis.* 10. *nu.*16.

Decima, quando Testator respexit ad A-
14 gnationis conseruationem. Peregr. *d. art.*25. *nu.*47. Menoch. *d. præsumpt.*84. *num.* 25. 85. *nu.*25. Mantic. *dec.*351. *nu.*8. Rota *dec.* 195.
15 *nu.*18. *par.*5. etiamsi filiæ in re certa institutę sint. Peregrin. *supra nu.*17. 25. 47. Surd. *cons.* 95. *n.*13. *& seq.* Rota *d. dec.*535. *n.*6. Duran. supr. qui ex eo id colligi ait, si fœminis exclusis masculos vocauit, ex pluribus gradibus substitutionis masculorum, si demum, in perpetuum, & infinitum in familia remanere velle expresserit, & quidem per se, & principaliter, & cum perfecta oratione, nec tunc ad personas expressas restricta cēsetur. Surd. *cons.*443. *nu.*4. Roman *cons.*16. *nu.*7. *& seqq.* Rimin. Iun. *cons.*246. *nu.*67. Rustic. *num.*25. præsertim si in vltimo loco maior natu agnationis vocatus sit cum prohibitione alienationis Zuccar. *dec* 76. *nu.*90. & quando Testator agnationis conseruandæ rationem habuit sub dicta conditione si sine filijs de ma-
16 sculis sensisse Rota *dec.*44. *nu.*4. *par. pr. recen.* Honded. *cons.*57. *nu.*66. *ad fin. lib. pr.* Fusar. *q.*402. *nu.*96. quæ habita dicitur ex masculo-
17 rum vocatione. Molina supra *num.*25. & ex primogenitura Fusar. *q.*488. *nu.* 12. Molin.
18 *lib.*3. *cap.*5. *nu.*5. & tunc masculum remotiorem fœminam excludere. Gabriel *cons.*
19 97. *nu.*16 *vers. Et procedit lib. pr.* Molin. *supra nu.*2. *ad fin. & cap.*8. *nu.*8.

Vndecima, ob exclusionem fœminarum
20 ob agnationis conseruationem. Ias. *cons.*141. *nu.*7. *lib.*2. Surd. *cons* 96. *nu.*31. & licet Ro-
21 ta *dec.*485. *nu.*3. *par.*4. dicat magis communiter refelli. Ias. tamen sequutus fuit Soccin. Sen. *cons.*168. *nu.*36. *lib.*2. Mantica *dec.*351. & filiabus exclusis magis neptes exclusas cē-
22 seri Rota *dec.*130. *par.*4.

Duodecimo ex nobilitate Testatoris. Cyriac. *contr.*20.

Decimotertio ex collectiua familiæ voca-
23 tione exorit Sim. de Præt. *de vlt. volūt. fol* 313. *nu.*47 Gabr. *cons.*106. *nu.*28. *lib.*2. Thesaur. *dec.*188. *nu.*15. Rota *dec.*130. *par.*4. 168. *par. pr. diuers.* Mant. *dec.*305. *nu.*5. Fusar. *q.*403. *nu.*17. *&* 109.

Decimoquarta elicitur ex proprietate
24 verbi *filijs*. Grat. *cons.*64. *nu.*29. *& seq. lib.*2. & saltem ex omnibus prædictis coniecturis
25 Iudex arbitrari posset. Zuccar. *dec.*76. *n.*108.

Expresse

25 Expressè etiam constare videtur Testatorem disposuisse dictam domum in primogenitis,& natu maioribus familiæ Deodatæ remanere debere pro eius conseruatione ex verbis Testamenti, tam ex cōstitutione perpetui primogenij, & maioratus, quā ex alienationis prohibitione, vt in ea conseruetur.

26 Ex quibus neptem, seu fœminas ab Agnato transuersali substituto,sicut à descendente masculo excludi, licet ab extraneo non agnato minimè excludantur tenent Castrens. *cons.*409. *lib.*2. Soccin. *in l.cum Auus nu.* 85. *vers. Quartus casus de condit.& demonstrat.* & de comuni, & indubitato Alba *cons.* 19. qui plures citat Gabr. *cons.*100. *num.* 19. *& seq. lib.*2. *&* 97. *nu.*15. *vers. Secundus casus,& nu.* 24. *lib.pr.* 88. *nu.*8.9. *lib.*2. & de comuni omnium Honded. *cons.*57. *n.*65. 76. 79. *lib. pr. & nu.*22. quam plures citat,& Menoch. *lib.*4. *præsumpt.*85. *nu.*25. *&* 150. *ad fin.* Odd. *cons.* 6. *nu.*22. Cæphal. *cons.*46. *nu.*48. 306. *nu.*9. *& seq.* veriorem, æquiorem, & rationabilē, ait Crass. §. *fideicommissum q.*8. *nu.* 4. *&* 35. *nu.*4. Soccin. *cons.*40. *nu.*3. *& seq.* inter *cons.* Curt. Sen., Alciat. *cons.*632. *nu.*2. Dec. *cons.* 371. *nu.*2. *in fine. vers. Et pro vera*, communiorem ait Bursatt. *cons.*208. *nu.*87. quando fœmina per agnatum à successione Statuto excluderetur, *& cons.*300. *nu.*24. quam plures ex communiori citat Couarr. *in cap. Raynald. nu.*2. *de Testam.* receptissimum ait Pinell. *leg.*3. *nu.*25. *C. de bon. mater. fol.*506. & latissimè Rustic. *de lib. in condit. positus, lib.*3. *c.*10. *nu.*113. *&* 109. tametsi non extet Statutum fœminas excludens, *& nu.*141. & Intrig liol. *de substitut. cent.*3. *q.*58. *nu.* 20. *& seq,* Facchin. *controu. iur. lib.*4. *c.*57. Trentacinq. *de substitut. par* 4. *c.*7. de comuni Viu. *dec.*414. *nu* 12. Odd. *de compend. par.*6. *art.*4. *vers. Secundus casus.* & Pancirol. *cons.*168. *nu. pr.* Barry. *de success. lib.*8. *tit. Quibus mod. fideicomm. relict. intellig. nu.*15. *in fine*, latè Alba *cons.*484 *nu.*10. *& seq.* ex comuni iudicando, & consulendo tenenda, & respondet contrarijs, & si ratio agnationis expressa sit *num.*35. ita necessario concludendum ait Ias. *cons.*141. *nu.*37. *vers. Septimo lib.*2. Soc. Iun. *cons.*168. *nu.*38. vbi quam plures citat *lib.*2. Rom. *cons.*146. *nu.*3. *lib.*2. Rota *decis.* 801. *par.*3. *diuers.* 489. 507. *par.*4. 179. *nu.*6. à Rubeo *Collectarum* 126. corā Duran 316, *par. pr. recent.* 195. *num.*18. 19. *par.*5. 485. *par.*4. *diuers.* prætereà Fusar. *q.*402. *nu.* 14. 96. *& cons.*16. de communiori iudicando canonizata. Bursatt. *cons.*300. *nu.*24. & Merlin. *dec.*57. qui tamen citat Menoch. *cons.*95. *nu.* 90. 91. qui generaliter loquitur, & in suo casu descendentes substituti fuerant, *& cons.* 204. *nu.*46. *citat* 64. Doctores, & Surd. *dec.* 66., qui in fine dicit in descendente substituto transactione compositum, *& cons.* 164. *nu* 5. *vers. Non ignora*, ex comuniori, & Caroce. *dec.* 101. *nu.*4. licet in Statuto Tuderti extraneus ille neptem in Patrui successione excluderet de comuniori, & æquiori. Gall. *de except. succiss. except.*26. *fol.*283. Menoch, *cons.*1203. quam plures citat, & respondet Honded. *cons.*57. *lib. pr.* qui *num.* 65. *vers. Quintum*, quando clarè constat Testatorem agnationem conseruare voluisse, verissimum sit de masculis intelligi latissimè Mantica *lib.* 11. *tit.*14. *nu.*22. Mantica *de success. legali par.*4. *q.*21. *art.*5. *nu.*19. Gratian. *discept.*866. Galuan. *cons.*40. Ambrosin. *decis.* 10. *citat.*53. Doctores *nu.*7. Peregrin. *art.*25. *nu.* 29.

Nec prædictis obstare videtur, quod substitutio sub duabus conditionibus facta scilicet obitus institutorum ante 18. annū perfectum, & sine filiis, quarum vtraq. purificata non fuerit, nec ideò substitutioni locus exi-

27 stat. *l. si haredi plures de condit. institut.* Paris. *cons.*14. *nu.*14. *& seq. lib.*2. Ruin. *cons.* 96. *nu.*18. 104. *nu.*8. 176. *nu.*6. *lib.*2. & conditio sit indiuidua, nec scindi possit Honded. *cons.*

28 28. *nu.*12. 15, *lib.*2. Surd. *cons.*156. *num.*11. Mantic. *dec.*157. *nu.*4.

Quamobrem responderi posse videtur dictas conditiones purificatas fuisse, nàm D. Ferrantes non poterat deficere ante 18. annum, cum Testamenti tempore 22. complesset, & conditio impossibilis pro non apposita

29 habeatur. §. *impossibilis instit. de hared. instit.* vbi gloss. Mantica *de vlt. vol. lib.*7. *tit.* 1. *nu.* 18: quo ad nascituros etiam purificata vide-

30 tur eis non natis ob verbum *deficerent*. Menoch. *cons.*50. *nu.*28. 1062. *nu.*14. 1063. *nu. pr.* Surd. *cons.*336. *nu.*5. *decis.*37. *nu.*26. Mātica *lib.* 11. *tit.*6. *nu. pr.* Fusar. *q.* 460. *nu.* 10. Menoch. *lib.*4. *præsumpt.*65. Rota *dec.* 453. *nu.*6. *par.*2. *recent.*257. *nu.*4. *par.* 5. Buratt.

31 *dec.*379. & idem si iunctum fiat verbum *moreretur*. Ramon. *cons.*30. *num.*35. & scindi

32 posse videtur, si impossibilis effecta sit. Salyc. *in l. si plures sub nu.*3. *C. de condit. insert.* prout

33 si pluribus ab initio adiecta fuerit, vt hic Salyc. supra. Mantica *de tacit. lib.*14. *tit.* 43. *nu.*28., & ex mente testantis *nu.* 31. quæ hic adesse videtur ex diuisione totius hæredita-

34 tis,& pro parte possibili impleri sat esse. Gall. *de except. success. exc.*6. *nu.*46. *fol.*190. *&* 25. *nu.*49. *fol.*458.

Nec

Nec obstare videtur, quod conditio impossibilis, quàm Testator possibilē credebat,
35 vitiare, & in dubio possibilem credidisse pręsumi, ex comuni Surd. *cons.89. nu.48. 49.* & Duran. *de condit. impossibilis cap.7. n.1. & seq.* & opinio Testatoris non veritas attendatur.
36 Surd. *decis.241. nu.16.* Rota *dec.544. nu.32. coram Ludou. 582. n.4. par.pr. recent.* & credere præsumatur, quod voce expressit, tamet
37 si inutilis dispositio fieret Mantic. *lib.3. tit. 10 nu.4.*

Primò responderi posse videtur, in vltimis voluntatibus conditionem impossibilem vi-
38 tiari, & non vitiare, ex comuni Surd. *cons. 69. num. 18.* & Crass. *in § institutio q.25. nu.2.* Peregr. *art.11. nu.106.* vbi de impossibilitate iuris, & facti.

Secundò respōdetur, ꝙ cum in præteritum natura possibilis fuerit, cum D. Ferrātes ante decimoctauum mori potuisset, licet in fu-
39 turum impossibilis fiat, vitiatur ex communi Crass. *quæst.25.* in fine exemplificans si dictum sit: *si Titius viuet*, qui tempore conceptionis obierat Sanch. *de Matrim. lib.5. cap.4. nu.15. & seq.* & in terminis Hyeronym. Leo *decis.44.* Valent. *lib 4.* pręsertim cum Pater
40 scire præsumatur filij ætatem. Mantic. *lib. 3. tit.13. nu.5.* quo casu impossibilis conditio
41 non vitiat. Surd. *cons.89. nu.48.*

Tertiò respondetur, quod cum talis conditio posita sit per copulam *&* inter D. Ferrantem, & alios filios nascituros, resoluitur in alternatiuam ob incompatibilitatem, cum respectu nasciturorū verificari potuisset, non
42 quo ad D. Ferrantem maiorem annis 22. *l. fin. C. de Codicill.* Bart. *in l. si is qui* 200. *num. 5.* Soccin. *nu.3. de reb. dub.* Soccin. Iun. *cons.181 nu.32. lib.2. 145. num.23. & seq. lib.3.* Surd. *cons.434. nu.21.* Peregrin. *art.12. nu. 18.* de comuni Gomez. *de substitut. num.31. in fine.* Rota *dec.584. nu.3. par.2. recent.* Cyriac. *contron.521. nu.67* Hyeron. Leo *decis.44. Valet. lib.pr.* vbi in terminis istis hanc conditionem vitiari, & non vitiare probat ex *l. si Mœuia 45. de hared. instit.*, & copulam ob impos-
43 sibilitatem in alternatiuam, vel disiunctiuam resolui Sim. de Præt. *de vlt. volunt. lib.3. vol. 6. nu.36. 3 & 7. fol.39. & col.3. num.2. fol.98.*
44 Cęphal. *cons.175. num.8.* prout ob incompatibilitatem Fusar. *quæst 405. nu.11.* Beccher. *dissert. 17. num.28. lib.pr.* Leo supra *num. 9.*

Quartò respondetur fideicommisso locum videri, etiamsi filij decessissent post annos 18. sine filijs, & institutus intestatus decessisset, facta substitutione sub dictis conditio-nibus, quia Testator post dictam ætatē cen-
45 suit filios rectè dispositiros. Fulgos. *cons.15.* Soccin. Iun. *cons.42. nu.22. lib.pr. & 114. nu. 27. lib.pr.* Zanch. *in l. heredes mei § cum ita par.pr. nu.13. ad Trebell.* dicens, quod in substitutionibus, vel prohibitione alienationis vsque ad certam ætatem facta etiam fauore agnationis conseruandę substitutum admitti, si institutus decesserit sine filijs etiam post 20. annos, & sine filijs decesserit. Decian. *cons. 34. nu.97. lib.3.* Hyeron. Leo *supra nu. 3.* dicens ita iudicatum, licet Alciat. *cons.528.* secùs tenuerit.

Nec opinio Testatoris veritati prævalet, nisi in dependentibus ab eius voluntate.
46 Sim. de Præt. *d. nu.9. & seq.* Mantic. *d. tit.10. nu.2.* Rota *dec.582. nu.4. par.pr. recent.* nec si veritate inspecta actus valere posset, qui inutilis opinione inspecta redderetur Mantica *supra nu 3.*

Nec obstare videtur, quod Bart. *in l. seruo de cond. indeb.* 58. dicit, quod si Testator Titium in re certa instituerit, & Caium, quem viuere putabat, insolidū, qui re vera obierat, ꝙ tunc tota hæreditas ad institutū in re certa spectet, quia tunc non inspicitur cōditio, vel Testatoris opinio, sed *iuris* potestas, ne quis pro parte testatus decedat, *vt* per eū, & sic Te-
47 statoris opinio iuri repugnet, tantum non attendatur Sim. de Pręt. *d. fol.279. nu. 9.* & ad casus possibiles copula referri debet, nempè
48 ad filios nascituros, non ad impossibiles, etiamsi pro parte impossibilis sit Sim. de Præt. *d. lib.3 fol.6. fol.59: nu.36.37.* Cęphal. *cons. 257. nu.4.* prout impossibilis erat quoad D. Ferrātem maiorem annis 18., quod ante obire posset.

Nec obstare videtur, quod in vltimis vo-
49 luntatibus filiorum appellatione fœminæ etiā contineantur ex veriori, & comuniori Rota *dec.485. par.4. 195. par.5.* Honded. *cons.57. nu.25. lib. pr.*

Quia responderi posse videtur, quod vbi expresse, vel ex coniecturis constaret testantem agnationem cōseruare voluisse, soli ma-
50 res contineerentur Rota *d. dec.374. nu.3. par. pr. diuers.*, loquens, quando non in diuersa, sed in eadē parte de masculis loquutus esset Honded. *nu.23.* Rota *dec.130. par.4.* prout hic ex suprascriptis coniecturis de masculis sensisse videtur, & quia inter masculorum institutionem, & conditionem *si sine filijs*, copula *&* in eadem oratione posita operari vi-
51 detur qualitatis masculinæ repetitionem supra expressæ. Crauett. *cons.457. nu.3.* Rimin. Iun. *cons.655. nu.35.* Rota *decis.374. num.4 par.pr.*

*par.pr.diuers.*308. *nu.*2.3. coram Ludou. Peregrin. *art.*25. *nu.*29. Fusar. *q.*403. *nu.*8. Bar-
52 bos. *dict.*93. *nu.*3. & vna pars copulæ aliam declarat Crott. *conf.*43. *n.*3. Surd. *cons.*313. *nu.*24. Rota *decis.*119. *nu.*15. *par.* 2. *diuers.* & *d.dec.*308. *n.*2. & in specie Grat. *cons.* 111. *nu.*34. *lib.*2. & quia actum videtur de filijs eiusdem Mantic. *lib.*6. *tit.*13. *num.* 19. & ex coniecturis pro agnatione masculinitatem repetitam videri *nu.*8. Fusar. *q.* 403. *nu.* 12. prout ex constitutione maioratus, & primo-
53 genij. Menoch. *cons.*1152. *nu.* 7. & *seq.* & ex institutione masculorum de ijsdem in cõ-
54 ditione *si sine filijs* simpliciter in specie Thob. Non. *conf.*36. *nu.*19. Peregrin. *conf.*23. *nu.*4. *lib.*3. Cyriac. *contrprincipal.*143. *nu.*29. & in eiusdem personis. Honded. *conf.*57. *nu.*33. *lib.pr.* Rota *decis.*237. *nu.pr. par.*5. Peregrin. *art.*25. *nu.*30. ex comuni *nu.*34. & *art.*16. *num.* 108. Fusar. *supra n.*19. & in oratione etiam diuersa repetita censeri. Curt. Iun. *cons.* 18. *nu.* 8. Peregrin *art.*25. *nu.*30. Rota *dec.*237. *n.* 12. subdens vnicam etiam dici orationem, si plu-
55 res substitutiones sint continuato sermone factæ *nu.*13. *par.*5.

Nec obstare videtur, quod substitutiones D. Octauianij & D. Michaellis, & eorum primogenitorum masculorum dictionibus relatiuis, & limitatiuis casu quo, tunc, & eo casu factæ sint, quæ restringunt, taxant, & limitat ad casum mortis institutorum sine filijs. Bo-
56 lognett. *conf.*15. *nu.*39. Boer. *decis.*38. *nu.*33. 34. Rim. Iun. *conf.*23. *nu.*26. Grat. *conf.*124. *nu.*37. *lib.pr.* Peregrin. *art.*29. *nu.*28. Odd. *conf.*67. *nu.*34. Pedroch. *conf.*38. *nu.*27. Rota *decis.*433. *nu.*6. coram Ludouis. 195. *nu.* 14. *par.* 5. *recen.*

Primò enim responderi posse videtur, dictas dictiones stare demonstratiuè, nisi dictio taxatiua *tantùm*, vel similis addita sit. Cassa-
57 dor. *decis.pr. de Testam.* Laderch. *conf.* 31. *nu.*14. Menoch. *conf.*431. *nu.*34. Magon. *decis. Flor.*37. *nu.*42. de comuni Rota *dec.*656. *nu.*8. *par.*2. *recent.* 77. *num.*39. *par.* 7. Bars. *dec.*182. *nu.*8. nec impedire extentionẽ, quę fieret ex coniecturata mente defuncti *num.*3. Zuccar. *dec.*76. *nu.*17. Rota *d. num.* 8. Surd. *conf.*236. *nu.*47. Menoch. *lib.*4. *præs.* 65. *nu.* 28. Add. ad Ludouis. *d. num.*6. *litera A.*, vbi extendi ad casum similem expresso ex mente Testatoris, quæ ex prædictis apparere videtur. Surd. *conf.*344. *nu.*13. 443. *num.* 32. Rot. *in Rom. fideicomm. de Surdis* 11. *Maij* 1618. coram Vbaldo, & ex ratione conseruationis agnationis. Zuccar. *supra nu.*34. & *seq.* & ex mente coniecturata *nu.*118. Casanat. *conf.*15. *nu.*18. & *seq.* quorum vterque probat non fieri restrictionem ad casum ex-
pressum, si constet Testatorem agnationem conseruare voluisse, nec in dicta causa Zuccar. attenta fuit dicta clausula *num.*117. 118. Mantic. *lib.*3. *tit.*14. *nu.*10. *ante finem.*

Secundò responderi posse videtur, quod cum conditio *si sine filiis* de masculis agnationis fauore intelligi debeat ex communiori, de qua supra, etiamsi restringi deberet ad casum *si sine filiis*, locus videretur substitutioni factus, quia D. Ferrantes sine masculis decessit, & coniecturas sufficere pro exclu-
58 sione fœminarum. Rota Bonon. *dec.* 17. *in fine nouiss.* Seraphin. *dec.*88. Rota *decis.* 195. *nu.*18. *par.*5. 126. *num.* 10. coram Durano Giouagnon. *cons.*39. *num.* 15. etiamsi adsint verba *tunc*, & *eo casu*. Surd. *conf.*236. *nu.*47. 344. *nu.*12. Menoch. *conf.*431. *nu.*13. & 47. Rota *dec.*656. *nu.*8. *par.*2. *in recent.*

Nec obstare videtur, quod conditio *si sine filiis* respiciat plures substitutiones determinabiles; Primã, scutorum 1500. cuilibet filiarum vltrà dotes à Testatore relictorũ; Secundam respectus D. Octauiani, & D. Michaellis, & primogenituram eiusdem, tertiam residui hæreditatis relictæ nepotibus alijs ex aliis fratribus, quas æqualiter determinare
59 debere videatur, *l. iam hoc iure de vulgar.* Corn. *conf.pr. nu.*30. *lib.*4. Ramon. *conf.*100. *nu.*115. nempè, vt sicut in prima, & vltima substitutione fœminæ etiam eas deficere faciant, ex quo substituti liberè disponere potuissẽt, nec pro agnationis cõseruatione factę fuere; Itaut medię substitutiones primogenitorum pro agnationis conseruatione institutæ intelligendæ videantur, vt aliæ.

Primò, namque responderi posse videtur alterum ex determinatis aliud non determi-
60 nare. Seraphin. *dec.*1216. *nu.* 7. Surd. *conf.* 150. *nu.*115. ex Bart. *in l. Prætor* 2. §. *si quis aduentu de vi bonorum Raptorum.*
61 Secundò, quod *l. iam hoc iure* non procedat, quando diuersa respicit. Bero. *conf.*116. *nu.*20. *lib.*1. in specie Bart. *conf.*151. *nu.* 56. Simon. de Præt. *de vlt. volunt. lib.* 3. *interpr.* 2. *dub. pr. col.*9. *sub nu.*29. *fol.*72. *secundum impressionem Francofort.* Surd. supra *nu.*114. & 426. *nu.*40. *in finem.*

Tertiò, nec si personæ sint diuersæ, vt in
62 casu isto. Surd. *d. nu.*45. *in fine.* Præt. *vt supra* Fusar. *q.* 485. *num.*83.

Quartò, neque si ex diuersa determina-
63 tione repugnantia non oriretur. Fusar. *supra nu.*84. contrarietas nulla autem oriri videtur, si conditio *si sine filiis*, quoad primã, & vltimam substitutionem de fœminis intelligatur, non etiam media primogenitorum, in qua de masculis intelligi debere videtur, vt suprà, & quia ex legis interpretatione in-

primogenijs de masculis intelligi debere videtur, vt supra. Præt. supra *nu.* 28. & in iure
64 diuersimode intelligitur, ac disponitur, nec ideò procedit. *d. l. iam hoc iure.* Rota *dec.* 242 *nu.* 18. *par.* 2. *diuers.*

Quintò, nec procedit vbi extat diuersita-
65 tis ratio. Honded. *cons.* 29. *nu.* 32. *lib* 2. in specie Torniol. *cons.* 11. *nu.* 16. *vers. Ex quibus*, in casu isto cessare videtur ratio agnationis in primâ, & postrema agnationis consideratio in medijs substitutionibus considerata.

Sexta, nec vbi alia subsit mens Testatoris
66 præsumpta. Soccin. Iun. *cons.* 121. *num.* 27. *lib. pr.* Ruin. *cons.* 107. *nu.* 8. *lib.* 2. Fusar. *q.* 285. *nu.* 44. in fine in specie Torniol. supra qui idem, ait in materia indifferenti, vt ista est, nàm testator domum in primogenitos substitutos conseruari voluit, quod non fecit in relictis alijs.

Nec obstare videtur, quod non soli D. Ferranti, sed alijs etiam filijs nasciturις substitutio facta sit, si ipse, & alij masculi nasci-
67 turi deficerent, ideòque alijs minimè natis substitutioni nequeat esse locus. Oldrad. *cõs.* 142. *&* 177. & alijs citati à Surd. *cons.* 236. *nu.* 12. Quoniam responderi posse videtur
68 contrariam opinionem veriorem, & magis comunem esse. Decian. *cons. pr. nu.* 165. *lib.* 1. Surd. *supra nu.* 26. *&* 45. Menoch. *cons.* 432. *nu.* 30. Mantic. *lib.* 11. *tit* 6. Peregrin. *art* 24. *nu.* 66. Fusar. *q.* 358. *num.* 401. præsertim in fideicommissaria, Rota *dec.* 149. *nu.* 2. *& seq. collectarum* à Rubeo *par.* 7. non obstante dictione *tunc* & 296. *nu.* 4. coram Ludouis. *&* 222. *nu. pr. & seqq. par.* 1. nisi Testator suam voluntatem per verba taxatiua, vel ex coniecturis benè concludentibus adeò ostendisset, vt percipi posset, Hyeron. Leo. *decis.* 52. *nu.* 12. *lib.* 1. Cyriac. *controu.* 114. *nu.* 14. vel nisi persona adesset, quæ ex verisimili Testatoris mente substitutum excluderet *nu.* 16. quæ tamen sub esse videtur, neptis scilicet Testatoris, vel cum nepte ex alia nepte pronepos.

Nec etiam obstare videtur, quod ex ra-
69 tionis identitate pluralitas in singularitatem reuoluatur, Alba *cons.* 232. *nu.* 27. Peregrin. *art.* 22. *nu.* 65. *& cons.* 35. *lib.* 3. Castil. *quotidian. controu. cap.* 13. *nu.* 24. *par.* 2. Fusar. *q.* 358. *nu.* 24. *&* 401. *nu.* 2.

Quia respondetur, quod etiamsi resolueretur in singularitatem, non sufficeret, nisi purificata conditione, sub qua substitutio limitate facta fuit per verba *casu quo sine filiis deficerent*, quæ conditionem important, & dispositionem ad casum expressum etiam in
70 materia fauorabili restringunt Bursatt. *cons.* 131. *nu.* 66. Rim. Iun. *cons.* 287. *num.* 18. 19. Menoch. *cons.* 106. *nu.* 324. *& seq.* Borgnin. *dec.* 19. *nu.* 44. *lib.* 3. Cyriac. *controu.* 521. *nu.* 2. 522. *nu.* 5. Sed vbi constat Testatorem voluisse bona sua perpetuò in familia conseruari, etiamsi alter institutorum sine filijs decessisset, alter autem relicto filio, qui sine filijs decesserit, pro agnato transuersali tenuit Zuccar. *d. dec.* 76. etiamsi ex solis coniecturis in Testamento expressis appareret ex communiori, & iudicando seruata.

Nec tandem obstare videtur, si d. Octauianus ante D. Ferrantem hæredem obijsset, ex quo caduca videretur effecta filiorum D. Octauiani facta substitutio §. *si autem ali-*
70 *quid sub conditione C. de caduc. toll.* Fulgos. *cons.* 15. *sub nu. pr.*

Quia responderi posse videtur, quod cum substitutio facta fuerit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, filius primi sub-
72 stituti admittitur. Bart. *in l. quandiu* 68. *nu.* 10. *de acquir. hæred.* ex communi Rota *decis.* 332. *nu.* 6. *& seqq. par.* 2. *recent. & in Farnen. fideicomm.* 4. *Decembr.* 1624. coram Remboldo, vbi opinionem contrariam procedere tenuit, si de mera fideicommissaria ageretur, *& dec.* 194. *nu.* 9. *& seq. par.* 7. collectarum à Rubeo.

Vbi autem res dubia esset, pro fideicommisso agnationis fauore instituto, quia fauorabile censetur, iudicari debere videtur, &
73 esse extendendum. Menoch. *cons.* 95. *nu.* 95. Bursatt. *cons.* 64. *nu.* 4. Peregrin. *art. pr. nu.* 38. *in fin.*

Pro Nepte autem ex D. Ferrante Testatoris filio ad exclusionem agnatorum substitutorum infrascripta fundamenta deducuntur.

Primum, quod substitutio agnatorum facta sit sub conditione, si filii nati, & nasciturι deficerent sine filijs cum verbis restrictiuis *casu quo, tunc, & eo casu*, ex quo D. Ferrantis filias reliquit, non potest dici sine filijs de-
74 cessisse, nec ideo substitutioni locus esse potest, nec extenditur ad alium casũ. Ancharan. *cons.* 316. *nu.* 3. Alciat. *cons.* 528. *nu.* 4. Bero. *cons.* 67. *nu.* 13. *lib.* 2. Bore. *dec.* 38. *nu.* 33. 34. Rol. *cons.* 59. *nu.* 10. *lib.* 3. Cæphal. *cons.* 88. *nu.* 55. Grat. *cons.* 524. *nu.* 37. *lib. pr.* Dec. *cõs.* 314. *nu.* 4. Rim. Iun. *cons.* 23. *nu.* 26. 80. *nu.* 18. 199. *nu.* 216. Becc. *cons.* 39. *num.* 2. Surd. *cons.* 207. *nu.* 15. Mantic. *lib.* 3. *tit.* 14. *num.* 10. Peregr. *art.* 29. *nu.* 28. 36. Odd. *cons.* 67. *n.* 34. Pedroch. *cons.* 38. *nu.* 27. Natt. *cons.* 678. *nu.* 6. 7. Honded. *cons.* 78. *nu.* 17. 18. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 240. *nu.* 7. 8. 106. *nu.* 327. Mart. *cons.*

86.

68. nu. 5. Rota dec. 433. nu 3. coram Ludouis. 195. nu. 14. par. 4. & de verbis casu quo. Becc. cons. 39. nu. 22. Surd. dec. 124. nu. 19. Calanatt. cons. 4. nu. 137. & seqq. 187. 190. & cons. pr. nu. 6. Fusar. q. 480. nu. 3. 27. Gratian. cap. 275. nu 14. vers. Praesertim. Rol. cons. 56. nu. 25. & seq. & in conditione voluntaria ex communi lib. 3. Rim. Iun. cons. 23. nu. 26. ex communiori Facchin. cons. 42. nu. 56. lib. 3. Borgnin. dec. 5. num. 16. lib. 3. vbi de verbis casu quo, & eo casu. Burlatt. cons. 13. nu. 39. Verall. decis. 140. par. 2. Gabr. cons. 111. nu. 14. lib. pr. Rub. cons 31. nu. 5. Decian. cons. 9. nu. 40. lib. pr. 40. nu. 34. lib. 2. Ruin. cons. 32. num. 10. lib. 3. Magon. decis. Flor. 37. nu. 24. Gamma dec. 224 nu. 5. Casanatt. cons. pr. nu. 31. Fusar. cons. 111. nu. 19. etiam habita ratione agnationis, & q. 480. nu. 27.

Nec obstat, quod non sint iunctà verba taxatiua, quia Doctores proximè citati, ea
75 non requirunt, & Mantic. lib. 3. tit. 14. n. 19. coniecturas requirit.

Respondetur dictũ Testatorem in vers. E del restante, & in constitione primogenituræ expressisse, Saluo prout supra per ipsum dispositum, & ordinatum fuit, quæ verba modi-
76 ficant, & restringunt præcedentia, & sequentia. Becc. cons. 74. nu. 14. Paris. cons. 70. nu. 15. & seq. lib. 3. Cæphal. cons. 46. nu. 49. Casanat.
77 cons. 4. nu. 145. restringunt, & reseruant suprà disposita. Olasch. decis. 164. nu. 7. 8. Rota dec. 759. nu pr. par pr recen. quæ verba sunt geminata in fine dicti vers. Del restante, ante 2. vers.
78 Del restante. ibi, Fuori di questo per lui è stato disposto, & ordinato, nàm dictio prater excipit suprà disposita de comuni Sim. de Praet. lib. 4. dub 4 nu. 33. fol. 173. & operantur dictæ geminationes, vt nulla possit admitti restrictio, & ostendunt enixam, & latissimam Testatoris mentem deliberatam, appensatã, & præcisam, ampliant effectum dispositionis, & operantur, vt sub illa comprænhendantur, quæ aliàs non venirent, nec aliquam restri-
79 ctionem, diminutionem, vel exceptionẽ patiuntur, latè Schrader de feud par. 10. sect. 20. nu. 126. & in specie de huiusmodi geminatione Soccin Iun. cons. 26. nu. 8. lib. 4. Rota dec. 195. nu. 6. 14. par. 5. Menoch. cons. 215. nu. 54. Decian. cons. 9. n. 41. lib. pr. 4. nu. 34. lib. 2. Casanatt. cons. 4. nu. 146. & impedit
80 extentionem de casu ad casum. Decian. d. nu. 34. etiamsi extarent coniecturæ agnationis, aut mentis Testatoris verisimilis. Casanat. cons. pr. nu. 31. & seqq. Bero. cons. 99. nu. 9. lib. 2.

Nec obstat, quod dictiones tunc, & eo casu sint restrictiuæ substitutionis ad personã grauati, demonstratiuę autem respectu casus, quo institutus decederet sine filijs, quia stant restrictiuè respectu descendentium primi hæredis, qui grauati non sunt restituere agnato substituto, nisi casu, quo hæres grauatus sine descendentibus obijsset, vel eius descendentes defecissent, stant demonstratiuè, quià ostendunt quãdo, & quo casu agnati substituti succedere debeant, nempè instituti descen-
81 dentibus deficientibus, seu cessãtibus. Menoch. cons. 117. n. 28. 226 nu. 39. 40. 327. n. 10. siuè ergò restrictiuè, aut demonstratiuè secundum dictam distinctionem intelligantur, operari non potest dicta distinctio, vt filia grauati substituto restituere teneatur, hoc enim non dicit Menoch., sed quod cessantibus descendentibus grauati substitutus succedere posit, qui in casu isto minimè cessant.

Additæ etiam iure dictiones vt supra, quę referunt repetuntq; omnia in conditione contenta. Decian. cons. 77. nu. 30. & seqq. lib. 4. Fusar. q. 455. nu. 4.

Secundũ, ꝙ sub cõditione si sine filiis tàm
82 masculi, quã fœminæ cõtineãtur ex comuni Peregrin. art. 25. n. pr. Veg. cons. 65. n. 1. lib. 1. Rota dec. 484. 485. vers. Post obitum par. 4. 514. coram Ludovis. 144. nu. 2. collectarum à Rubeo vbi indistinctè & 195. par. 5. de comuniori Burlatt cons. pr. nu. 22. 300. nu. 16. Ambros. decis. 10. vers. Quia conditio. Galuã. cons. 40. si in ablatiuo, non in accusatiuo cõcepta sit, nu. 19. & licet impropriè, & ex interpretatione fœminæ contineantur sunt. Fulgol. cons. 18. nu. 1. Alb cons. 19. nu 4 Peregr. supra nu. 2. Menoch. lib. 4. presumpt. 84. nu. 2. Decian. cons. 74. nu. 5. lib. 3. Rustic. in l. Cum Auus lib. 6. cap. 10. nu. 15. Trentacinq de substitut. lib 4. cap. 19. nu. 120. Intrigliol. d. cen-
83 tur, 3. q. 58. nu. 2. attamen propriè contineri tradunt Rim. Sen. cons. 60. ex lib. pr. C. de cõdit. insert. Cæphal, cons. 484. nu. 22. & seqq. Socc. Iun. cons. 26. nu. 3. lib. 4. Honded. cons. 10. nu. 23. 27. 57. lib. pr. si dispositio non affirmatiuè, sed negatiuè concepta sit nu. 30. Giurba dec. 32. nu. 17. Fusar. q. 311. num. 8. vers. Prima opinio tamen. Rustic. d. cap. 10. nu. 18. Bursatt. cons. 300. num. 16. & 64. & comuni Casanatt. cons. 6. nu. 10. & seq. idem probans, si ex interpretatione, vel comuni vsu veniant, & si negatiuè ponatur Pedroch. cons. 5. nu. 95. vbi alios citat, ex quibus constat esse comunem Rota dec. 195. nu. 1. & seq. par. 5. Prætereà ratione affectionis masculinũ
84 concepit fęmininum, prout ex identitate ra-

 tionis

tionis. Decian. *cons.* 74. *nu.* 18. 19. *lib.* 3. quę affectio, & caritas erga neptes consideratur
85 in auo ex *l. cum Auus de condit. & demonstr.* nec ratio exclusionis considerata à Deciano *nu.* 20. applicatur casui huic, nàm dum Testator propter masculos fœminas exclusit, id non fecit pro agnationis conseruatione, quā in descendentibus non considerauit. Rota *d. dec.* 195. nec habita dicitur ex positione in conditione, sed fœminę continentur. Decian. *cons. pr. nu.* 98. *lib.* 2. licet in dispositione secus dicat, & Rota Bonon. *dec.* 12. *nu.* 15. *in nouiss.* & masculi ex filijs Testatoris omnia alienare potuissent, cum grauati non essent. Gabr. *cons.* 97. *num.* 7. *lib. pr.* & eo magis, fœminæ continentur, quia fauorabilis est dispositio, si non excludantur, odiosa verò, si excludantur, quia contra ius est *nu.* 8. Barz. *dec.* 119. *nu.* 6. & 8. Honded. *cons.* 57. *nu.* 23. 51. *lib.* 1.

Nec obstat, vbi constituta fuit primogenitura, vel habita fuit ratio agnationis conseruandę, conditio *si sine filiis* de masculis intelligatur, vt dictum fuit suprà *nu.* 6.

Quia respondetur, dictam conditionem e-
86 uanescere siuè masculi, vel fœminæ remanserint. *l. si quis ita de testam. Tut. l. pr. de cōdit. insert.* de comuni latè Honded. *cons.* 57. *nu.* 23. *& seq. lib. pr.* & Rota in pluribus casibus tenuisse ait Seraphin. *dec* 1216. *nu.* 5. etiamsi ratio agnationis in dictum casum, qui non euenerit, habita esset. Rota *d. decis.* 195. & in eius confirmatione, *& decis.* 667. *nu.* 11. *par.* 2. *recent.* 316. *nu.* 3. *par. pr.* Vegg. *cons.* 65. *nu.* 1. *lib.* 1. & dicam infra in responsione ad sextam coniecturam pro substituto allatam.

Tertium, quod quando pro agnationis conseruatione fideicōmissum instituitur post conditionem *si sine filijs*, differt à facto ante dictam conditionem, vbi enim dicta conditio præcedit fideicommissum in linea grauati, quem cum filijs morientem Testator grauare voluit, conditio *si sine filiis* recipit suam legalem interpretationem masculorum, & fœminarum, licet secus sit, vbi fideicommissum pręcedit dictam conditionem, & secundum istā
87 distinctionem Rota *dec.* 28. *Ianuarij* 1630. confirmans dictam *dec.* 195. loqui dixit decisiones hinc indè allegatas, quibus subdit in *d. dec.* 195. fuisse responsum; In casu isto conditio præcedit fideicommissum, igitur, &c. & quando etiam fauore agnatorum fideicommissum factum fuit sub dicta conditione si institutus filios reliquerit, bona penes ipsum libera manent, ac de his ad libitum disponere potest, & prima substitutione defectu conditionis extincta omnes alię extinguuntur, etiāsi Testator agnationem respexerit, & conseruare voluerit. Surd. *cons.* 448. *nu.* 9. *& seqq.* Cæphal. *cons.* 523. *num.* 44. quod agnationis conseruationi repugnat. Rota *dec.* 538. *nu.* 4. *par.* 2. *recent.* ex quo constat testantem voluisse in descendentibus agnationem cōseruare, & propterea dictam conditionem *si sine filijs* fœminas non excludere, vt supra *nu.* 20. nec agnationis conseruatio, nisi in casu deficientium filiorum habita censeri potest. Alex. *cons.* 139. *nu.* 3. *lib.* 6. si enim Testator agnationem conseruare voluisset, non restrinxisset substitutionem ad eum casum, sed vniuersaliter, & indistinctè substituisset, & omnes descendentes expressè grauasset. latè Surd. *dec.* 9. *nu.* 16. & idem si filiam reliquerit hæres. Rota *d. dec.* 195. *num.* 4. *& seq. par.* 5. confirmata vt supra.

Quartum, quod vbi non extat Statutum Neptes ob Patruum, vel agnatos excludēs receptior est opinio, & in praxi probata ne-
88 ptem deficere conditionem facere, *si sine filijs* decesserit, vt ex quàm pluribus probat Bursatt. *cons.* 300. *nu.* 27. *& seq.* aliosq; infra citatos *nu.* Fusar. *q.* 402. *nu.* 45. Vegg. *cons.* 65. *nu.* 8. *lib. pr.* Alex. *cons.* 38. *num.* 7. *lib.* 6. Gabr. *de substitut. conclus.* 2. *nu.* 14. Honded. *cons.* 57. *nu.* 51. *lib. pr.* Galuan. *cons.* 43. *col.* 8. *vers. Et clariorem.* & *cons.* 12. *nu.* 4. *vers. Preterea in casu.* Mazzol. *cons.* 8. *nu.* 15. de comunis Soccin. Iun. *cons.* 26. *nu.* 45. *lib.* 4. Pacian. *cons.* 17. *nu.* 12. & alios infra citabo.

Quintum, cum Testator filijs hæredibus institutis sine filijs deficientibus filias instituerit in aureis 1500 pro qualibet cum facultate libera disponendi, non dicitur rationem habuisse agnationis conseruandæ, cum non expresserit, nec ideò neptes ex filijs excludere voluisse, tamē si pluries in primogenitura masculos vocauerit, sola enī masculorū
89 prelatio habita dicitur. Molina *lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 50. Rota *dec.* 272. *nu.* 19. à Rubeo collectarum, præsertim cum residuum suorum bonorum alijs transuersalibus cum eadem libera disponendi potestate reliquerit, in quibus noluit agnationis conseruandæ causa fideicommissum instituere, & vt mens Testatoris pro agnationis conseruatione colligatur, om-
90 nes descendentes masculos vocatos, fœminasq. omnes exclusas requiri, probat Honded. *cons.* 57. *nu.* 66. *lib.* 1. & eò casu neptes non excludi probat Soccin. Iun. *cons.* 26. *nu. pr. lib.* 4.

Sextum, quod neptis, seu fęmina in fideicommisso relicto sub conditione *si sine filiis* fauore

fauore agnationis conditionem deficere faciat, & agnatum substitutũ excludat ex Bald.
91 *in l.cum acutissimi nu.5. C.de fideicomm.* Castr. & alijs tenent Ias. *cons.* 142. *lib.* 2. dicens ita iudicasse Colleg. Auenion. *vers.* 10. *in fin.* latissimè quam plures congerens Decian. *cons. pr. nu.* 157. ex comuni *lib.* 2. 74. *nu.* 57. *lib.* 3. Curt.Sen. *cons.* 44. *nu.* 28, *vers. Ad quintum, & cons.* 63. *nu.* 8. ita iudicatum dicens de comuni Alciat. *cons.* 10. *nu.* 10. *lib.* 9. *alias* 528. Peregr. *cons.* 70. *nu.* 20. *lib.* 3. dicens difficile esse cognoscere, quæ sit magis comunis, & ita Senatum Sabaudiæ iudicasse Veg. *cons.* 65. *nu.* 11, 82. *& seq. lib. pr.* de comuni Socc.Iun. *cons.* 26. *nu.* 4. *lib.* 4. de magis comuni Barz. *dec.* 11. *nu.* 11. præsertim si transuersalis neptem à successione non excluderet Bardellon. *cons.* 81. *nu.* 27. Rota *dec.* 485. *&* 508. *par.* 4. 195 *par.* 5. *confirmata* 28. *Ianuarii* 1630. Thesaur. *dec.* 188. Rota Bonon. *decis.* 17. *in nouiss.* & pro nepte quamplures citat Gabr. *cõs.* 100. *lib.* 2. & Honded. *cons.* 57. *lib.* 1. *vbi num.* 51. quando agnatus neptem ab intestato nõ excludit, pro nepte indubitatũ ait, nec Castr. *cõs.* 409. *lib.* 2. loqui nisi de descendentibus, & stante Statuto fœminarum exclusiuo. Add. *ad d. l. Cum auus nu.* 85. *litera B.* & idem, quod inquit Honded. *d. nu.* 51., firmat Decian. *dicto cons. pr. nu.* 212. & Thob. *cons.* 19. *nu.* 25. Pacian. *cons.* 17. *per tot.* & magis comunem ait Pedroch. *cons.* 5. *nu.* 45. *& seq.* quam plures citans, & pro nepte alios citat Intrigliol. *d. q.* 58. *cent.* 3. *nu.* 24. & Rustic. *in d. l. Cũ auus, lib.* 3. *cap.* 10. *nu.* 113. *&* 140. & Mantic. *lib.* 11. *tit.* 14. *nu.* 7. & Fusar. *q.* 402. *nu.* 52. Giouagnon. *cons.* 11. & Barz. supra *nu.* 6. *& seqq.* subdit grauati, non grauantis personam inspici ex comuniori, & Decian. *d. cons.* 1. *nu.* 172. hanc probat si agnatus fæminam nec iure comuni, nec ex Statuto excluderet, quia remotior. Rim. Iun. *cons.* 464. *nu.* 58. *& seq.* Menoch. *cons.* 204. *nu.* 85. citat 32. Doctores dicens ita Rot. Flor., Colleg., Auen., Perus., & Bonon. tenuisse, licet ipse dissentiat, & Veg. supra *nu.* 83. *& seq.* tenentes pro Agnato substituto loqui, ait, quando fideicommissum reciprocum inter descendentes factum fuit, & idem ait Bursatt. *cons.* 64. *n.* 14. Ambros. *dec.* 10. vbi *nu.* 7. quamplures pro fœmina citat, & quando per agnatum Statuto à successione non excluditur, veriorem, communioremq; dicunt Bursatt. *cons.* 300. *nu.* 27. *&* 77. & Barz. *dec.* 11. *nu.* 13. *&* 14. qui etiã magis æquam dixit, quę magis comuni præferri debet Soccin.Iun. *cons.* 108. *nu.* 72. *lib.* 2. Thob. *cons.* 12. *nu.* 27. 94 *num.* 11. Rim. Iun. *cons.* 280. *nu.* 2. Honded. *cons.* 59. *nu.* 68. *lib.* 1. & Bursatt. *in fine* dicit pro fœmina à Senatu Iudicatum.

His pro fœmina iactis fundamentis non obstant pro substituto deducta.

Ad coniecturas enim pro agnatione.

92 Primò respondetur, non esse tales, quales requiruntur, debent enim esse legales, quæ mentẽ Testatoris pro neptis exclusione concludant per verba dispositionem inducentia ex comuni, & indubitata Port. *cons.* 39. *nu.* 13. 14. Bursatt. *cons.* 64. *nu.* 2. Casanat. *cons.* 4. *nu* 32 *&* 214. Bolognett. *cons.* 15. *nu.* 51. quia lex non præsumit fideicommissum, ideò legis contraria pręsumptio requiritur Menoch. *lib* 4 *pręsumpt.* 67. *nu.* 10. Rota *decis.*
93 481. *nu.* 3. *par* 4., & debent esse manifestæ, & euidentes, præpotentes, legis, non hominis, nec leues, sed necessariæ, *l. pr. C. de condit. insertis.* Gabr. *cons.* 97. *nu.* 12. *lib. pr.* Peregr. *art.* 25. *nu.* 14. Fusar. *q.* 402 *nu.* 123. Cæphal. *cons* 46. *nu* 19. 482. *num.* 16. ubi cum Rota supra plures reijcit, & Odd. *cons.* 67. *nu.* 5. *& seq,* 41 *& seq.* Surd. *cons.* 448 *nu.* 16. *& seq.* Bursatt. *cons* 300 *nu.* 64. Alba *cons.* 31. *nu.* 22. Menoch. *cons.* 399. *nu* 5. Grat. *cons.* 64. *num.* 45. *& seq lib.* 2. Seraphin. *dec.* 1216. & tales esse debent, vt constet Testatorem de ma-
94 sculis tantum sensisse Rota *d. decis.* 485 *nu.* 3. *&* 195. *nu.* 4. *par.* 5. Molin. *lib.* 3. *cap.* 4. *nu.* 32. *& seqq* iuridicas esse debere, inquit, vt nil aliud inducerent, nec aliqua iuridica ratione tergiuersari valeant loquens in specie exclusionis fœminæ per agnatum remotiorẽ. Bursatt. *cons.* 64. *nu.* 13. ex veriori, & comuniori idem probans, & dicit tales coniecturas esse debere, ex quibus appareat Testatorem nullo modo fœminas admitti voluisse, & indubitate admitti fœminas, si in aliqua institutione, vel substitutione vocatæ sint Decian. *cons pr. nu* 45 *&* 120. in iure scriptas requiri probat *lib* 2. non ab hominibus imaginatas. Honded. *cons.* 48 *nu.* 32. *lib.* 2. & necessarias, & concludentes requiri Rota *dec.* 491. *nu. pr. par.* 4. 272. *nu.* 21. à Rubeo collectarum, & Decian. *cons.* 12. *nu.* 25. *lib. pr.* subdens opus esse aliter interpretari non posse, & coniecturas hominis coniecturis cedere legis, & tales esse debent, vt ex eis constet de masculis tantùm sensisse Ambros. *decis.* 10. *vers. Et quamnis.* Casanatt. *cons.* 4. *nu.* 156. *& seq,* Roman. *cons.* 61. *nu.* 21. tales autem pro substituto adductas patebit infra non esse *nu.* 96. *& seq.*

Præterea coniecturæ pro nepte, quæ sunt iuris, vt infra patebit, coniecturis ꝑ substituto
95 præferri debent Grat. *cons* 64. *nu.* 41. *& seqq. lib.* 2.

*lib.*2. qui licet loquatur in conditione *ſi ſine liberis*. & in conditione *ſi ſine filiis* dicat propriam ſignificationem præferri, hoc tamen non procedit, ſi perſona ſubſit, quę ex veriſimili Teſtatoris mente ſubſtitutum excludat ex comuni omnium Decian. *conſ.pr. nu.* 128. *lib.*2. & coniecturas pro nepte attendi *nu.*181 *verſ Sexto reſpondeo*. & fortiores, quæ ex mente iuris contrarias ſuperant coniecturas, præferuntur *conſ* 12. *nu.*19. *lib.pr.* Gabr. *conſ.* 97. *nu.*25. *lib.pr.* Pedroch. *cons.*5. *num.*191. Rota *dec* 464. *nu.*13 coram Ludouiſ. atque vt coniecturæ pro ſubſtituto coniecturas pro nepte excludant, debent eſſe fortiores, vehementiores, vrgentiores, & legis, non hominis Decian. *cons.*12 *nu.*19. *& ſeq. lib.pr.* Ramon. *conſ* 61. *nu* 40. Contrarijs coniecturis tolli dicens Theſaur. *dec.*248. *nu.*13. Maluaſ. *conſ.* 110. *nu* 17 & Caſanatt. *cons* 4. *nu.* 268. *& ſeq.* in ſuo genere quamlibet perfectam requiri dicens Pacian. *conſ* 17. *nu.* 30. *& ſeqq.* qui duas præſumptiones pro nepte adducit.

Primà itaque coniectura pro nepte eſt ex Iuris diſpoſitione, qua Patris, & Aui hære-
96 ditas de Iure ad eam pertinet, ſicut ad mares
§. *in Teſtatorem inſtitut de hared qua ab inteſtato deferũt. l. maximum vitium C. de liberis præteritis.* Decian. *conſ.pr. nu.*87. *& ſeq. &* 198. *lib.*2. prout ex Statuto lib.2 cap.9. cum quibus Iuribus Teſtator ſe conformare voluiſſe prẹſumitur. Soccin. Iun. *conſ.*26. *nu.* 25. *lib.*4. Cæphal. *conſ.*46 *nu.*19 Decian. *ſupra nu* 124. 171 Honded. *conſ.*57. *nu.*39 *lib pr.* Ial *conſ.*142. *verſ. Quarto mouetur lib.*2. de comuni Grat. ſupra *nu* 38 latè Mantic. *lib.*4. *tit* 9. *nu.*15 16. nec præſumitur neptes voluiſſe priuare hæreditate Patris ab Auo obtentæ Rota *d dec.* 28. *Ianuarij in cauſa Guidaccia, verſ. Et prædicta.* Burſatt. *conſ.*300. *nu.* 24. *verſ.*4. *poſt Caſtr conſ.*409. *lib.*2. *verſ. pr.* quod in fine, *& verſ.* prẹſertim, vbi mos Italorum, ſeu Statutum fæminas ob agnatos non excluderet, vt non excludit in caſu iſto; duo enim exigit Caſtr., ſubſtitutos deſcendẽtes, & Statutum excludere fœminàs, & Alex. *conſ.*38. *nu.*6. *lib.*6. Decian. *conſ.pr. nu.* 129. *lib.*2. Cæphal. *conſ.*46. *nu.*10. Curt. Sen. *cons.* 63. *nu.*15. ex veriori Burſatt. *conſ.*300. *nu.*24. *ante verſ. Cum itaque.* Alex. *conſ.*38 *num.*6. *lib.*6. Peregrin. *conſ.*57. *nu.*16. *lib.*4. Pedroch. *conſ* 5. *nu.*88. 89. & vbi de agnatis tranſuerſalibus magis communiter DD. tenuere, hoc intelligi debet, ſi ab inteſtato fœminas excludant, alioquin ſecus. Alex. *d. conſ.*38. *nu.*7. *lib* 6. Decian. *d conſ.pr nu* 212. Thob. *conſ.* 29. *nu* 28. Barz. *dec.* 11. *nu.*12. Peregr. *conſ.* 57. *nu.*1. *lib.*4. de comuni omnium Burſatt. *conſ* 64. *num.* 11. Natta ad Alex. ſupra latè Gabr. *conſ.*88. *nu.*9: *lib.*2. Rota *deciſ.*485. *nu.*6. *par* 4. Fuſar. *q* 402. *num.* 46. Honded. *conſ.*57. *n.*15. vbi eſſe ſine dubio *lib.pr.* Veg. *conſ.* 65. *nu.*57. *lib.pr.* Pedroch. *cons.*5. *nu.*85. alios adduxi infra in reſponſione ad octauā Coniecturam pro ſubſtituto.

Secunda, nàm licet maſculos inſtituerit, cum in filijs inſtitutis non habuerit rationem agnationis conſeruandæ, conditio *ſi ſine filijs* ex nepte deficit, nec in ea qualitas maſculinitatis in perſonis ſubſtitutorum diuerſis re-
97 petita cenſeri poteſt. Veg. *cons* 65. *lib.pr.* latè Fuſar. *q.*403: *nu.*12. 13. 19. & ex alijs *nu.* 22. 23. 25. 26 30. *& ſeq.* quæ hic benè applicãtur, præſertim in perſonis diuerſis, & ob diuerſam rationem, quià fœminæ excluſæ fuere ex Statuto hoc permittẽte maſculis inſtitutis, in ſubſtitutionibus autem pro fideicommiſſo. Add. ad Buratt. *dec.*372. *nu.* 19. ità Rotam tenere dicens Honded. *conſ.*57. *nu.* 35. *lib pr.* & ratio agnationis in deſcendentibus ſubſtituti habita, non dicitur habita in
98 deſcendentibus inſtituti. Menoch. *conſ* 760. *nu.* 10. 11. Rota *dec.* 195 *nu.* 10. *& seq. par pr.* confirmata vt ſupra. Honded. *conſ.*57. *nu.*66. *lib. pr.* & quia Teſtator non fecit reciprocam inter ſubſtitutos filios. Burſatt. *conſ.* 64. *nu.* 14. Veg. *conſ.*65. *nu.* 10. *lib. pr.*

Tertia, ex quo conditio *ſine filÿs* negatiuè poſita de maſculis, & fæminis propriè intel-
99 ligitur Honded. *cons.*57. *nu.*30. *lib pr.* Peregrin. *art* 25. *nu.*12. *& nu.*36, Cæphal. *conſ* 45. *nu.*8 Pedroch. *cons.*5. *nu.*91. *& ſeqq. lib.pr.* Ruttic. *in l. Cum auus lib.*6. *cap.* 10. *num.* 18. Galuan. *cons.*40. *nu* 17. Decian. *conſ.*12. *nu.* 11. *& ſeq lib.pr & conſ. pr. nu.*159. *lib.*2. Silu. inter conſ. Rim. Sen. *conſ.* 224 *nu.* 75. *& ſeq.* Decian. *cons* 74. *nu.*59. *lib.*3. licet ſe-
100 cus dicant, ſi affirmatiuè poſiti ſint, Burſatt. *cons* 300. *nu.*66. Pacian. *cons.*37 *nu.* 12.

Quarta, quoniam Teſtator cenſetur minùs velle grauare hæredem, quam poſſibile ſit.
101 Grat. ſupra *nu.*41. Pariſ. *cons* 41. *nu.*30. *lib.*3. Rim. *cons.*223. *nu.*56. Socc. Iun. *cons.*26. *nu.* 6. *lib.*4. Decian. *cons.pr. nu.*90. *lib.* 2. Honded. ſupra, & poſiti in conditione non cen-
102 ſentur grauati, quia non ſunt vocati. Rota *decis.*490 *nu.*11. *par.*4. & ex comuni, & indubitata, Decian. *cons* 12. *nu.*33. *& ſeq lib.*2. & cum nõ grauauerit filios inuicem reſtituere, nec quod de maſculis tantùm in conditione ſenſerit, fœminæ etiam continentur. Veg. *d. nu.* 10.

Quinta eſt, nàm Teſtator, quam caritatem

erga filios habuit, erga nepotes, neptesq. habuisse censetur, & eius prolem, quæ dici-
103 tur coniectura pietatis, *l.Cum auus de cond. & demonstr. l.Cum acutissimi C. de fideicomm.* vbi glos. verbo *vitam*. Castr.*cons*.409.*nu* 2. *in fin.lib*.2. Soccin.Iun.*cons*.158.*nu*.43 *lib*. 2. Curt.Iun. *cons*.63.*nu*.15. *vers Quia inquit* Ias.*cons*.142. *vers*.9. *lib* 2. Decian.*d.cons.pr. nu*.115.*& seq.* latè Rustic.*in d. l. Cum auus lib.pr. cap.pr.nu*.27.*&* 28. Cæphal. *cons* 46. *nu* 32. Veg. *cons*.65.*nu*.6 *lib.pr.* Rim:*cons*. 223.*nu*.32. Rota *in d.decis.Guidaccia* 28.*Ianuarii* 1630. *vers. Et prædicta*, de comuni Castr.*cons* 97.*nu* 10.*lib.pr.* Barz. *dec*. 119. descendentes etiam fœminas dilexisse probantes in portione Patri relicta. Honded. *cons* 57.*nu*.40 *lib.pr.* Bursatt. *cons*. 300. *nu*. *nu*.48.49. Flam. Rub.*cons*.23.*nu*.183. Ambros. *decis*. 10. *num*. 23. Fusar. *quæst*. 402. *num*.20.

Sexta ex verisimili mēte Testatoris, si neptis à successione substitutum excluderet, tunc ex comuni omnium proculdubio substitutus excluditur, si tria concurrant, quod neptis sit instituta, vel in conditione posita, &
104 sit ex descendentibus Testatoris, & ab intestato substitutum excludat, & testatur Decian. *d cons.pr.nu*.128. maximè si inter institutos reciprocam substitutionem non fecerit. Veg.*cons*.65. *nu*.91. *lib.pr.*

Septima est, quia quando Testator masculos vocare voluit, & à fœminis distinguere, expressit, vbi ergo non dixit, fœminas vocare
105 voluisse censetur. Soccin. Iun. *cons*. 158. *nu*. 40. *lib* 2. Decian.*supra nu*.129.*vers* 11. *& nu*.130 *&* 171.*& cons* 12.*nu*.39.*lib pr.* de magis comuni Rota *dec* 485. *nu* 3. *vers Prætereà par* 4 & Mantic. *lib* 11. *tit*. 14 *num* 14. dicens potentissimam esse coniecturam, & redicens petitionem cessare, si de fideicommissi exclusione agatur: Honded. *cons*. 57. *num* 43. præsertim in personis diuersis *nu* 33. *lib pr.* Peregrin, *art* 25.*nu*.36. *in fin.* & in filijs diuersorum. Menoch. *lib*.4. *presumpt*.84. *nu*. 7. de veriori, & comuniori Barz, *decis* 119. *nu* 5. nisi ratio valida, vel aliqua euidens, & valdè probabilis coniectura aliud suaderet Rota *decis*.350. *nu*.7 post Farinacc *cons*. *vol*.2. Add. ad Buratt *dec*. 282. *nu*. 19.& infra dicam in responsione ad nonam coniectutam pro substituto.

Octaua, quando Testator masculos instituerit fœminis exclusis, pro conseruatione agnationis fecisse censetur, vt in Statuto ex comuni probat Decian.supra *nu*.171.*&* 209. & Rota *dec*.195.*nu*.20.23.*par*. 5. vbi si substitutus sit ab intestato exclusus, Testator, eas ad successionem admitti voluisse censetur, quia ab intestato succederent.

Nona, ex quo, si Testator dispositiue masculos vocando prætulit, vbi voluit sibi ex Testamento succedi, vbi autem non curauit
106 sibi ex Testamento succedi, sed reseruauit semper successionem ab intestato, & quando posuit filios in conditione. glos. *in l. Lucius* 2. *de hered. institut*, Fusar. *q*.402. *nu* 23. *& q*.437. noluit agnationem considerare, ex quo Iuris comunis, vel Statuti successioni reliquit. Rim.Sen.*cons*.223. *nu* 46. Decian. *d.cons. pr. nu*.95.*& seq.lib*.2. nec filias, vel neptes grauare voluisse censetur, quia non vocauit. Rota *dec*.490. *nu*.11. *par*.4.

Decima, exclusio fœminarum propter masculos non operatur Testatorem neptem propter Patruum excludere voluisse Rota *decis*.
107 485.*nu*.4. *vers.Consideratur,& vers.seq.par*. 4. 514. *nu*.15. coram Ludouis. Honded. *cōs*. 57.*nu*.56.*& seq. lib.pr.*

Vndecima præsumitur, quod Testator in-
108 terrogatus pro nepte ex filio respondere voluisse, non autem substitutos admitti. Decian. supra *nu*.201.*vers*.5. Surd. *cons*.448.*nu*.33. eique ab intestato succedentem admitti voluisse. Honded *cons*.57.*nu*.20. *lib. pr.*

Duodecima sub conditione *si sine filijs* nō solum noluit excludere fœminas, sed cum
109 fratribus exclusas admisit Molina *de primog. lib*.3.*cap*.5.*nu*.50. Duran. *decis*.126 *nu*. 39. licet Rota ibi secus tenuerit, quia fœminæ vltimo loco post masculos omnes vocatæ fuerant, hic autem ante vocatę, & honoratæ fuere in scutis 1500. pro qualibet, *& nu*. 17. ex qua institutione in scutis 1500. vltra dotes filiarum facta, et ex quo neptibus nil reliquit, neptes excludere voluisse multū validè conijcitur. Soccin. Iun. *cons*.26. *n*.9.*lib*.4. licet natæ non essent. *& nu*.12. Rota *dec*.195 *nu*.17.*par*.5. confirmata vt supra.

Decimatertia, quia Testator omnem suam substantiam disposuit vltra dotes filiarum in filios, & nepotes ex fratribus, quorum nullus neptibus ex filiis Testatoribus extātibus succedere poterat ab intestato, non secus, ac si filię, & ex fratribus nepotes sibi post obitū D.Ferrantis instituti fuissent, si namque ex filijs neptes exituras putasset, quia ex bonis alijs relictis dotem saltem consequi debuissent etiam particulari fideicommisso subiectis, tam & si viuo Testatore natæ, & concep-
110 tæ non essent. Mantic. *lib*.11. *tit*.14. *num*.20. *vers.Neque ad rem*. Duran. *dec*.126. *nu*. 29. *& seq.* verisimile non est, quod neptes nulla

carum

earum facta mentione à successione paterna excludere voluerit. Soccin.Iun. *cons.158. nu. 42. lib.2.*, idcircò nullis superstitibus liberis, in alios dicendum est omnia sua bona distribuere voluisse, quod eis extantibus, ad quas tota eius substantia ab intestato peruenire debuisset, neutiquam fecisset,

Decimaquarta ex verbis Testamenti colligitur, nam Testator substituit filijs ante 18. ætatis eorum annum obeuntibus, intra quam rarissimè homines liberos habere solent, non enī ad raro euenictia, sed ad ea, quæ communi-
111 ter accidunt, omnes actus trahi debent. Odd. *in l.certi condit. §.si nummis ff.si certum petat.* Surd.*cons.49. nu 16.*

Decimaquinta exoritur ex prima substitutione de filijs filiarum facta, in qua bis earum filios vocauit, quorum appellatione fœminas etiam contineri ambigi nequit, cum quo ad eas, & earum filios non fuerit ratio habita agnationis conseruandæ, vt supra ostensum fuit, qua ratione sub conditione si D.Ferrantes sine filijs obijsset, ex quo effectiuæ agnationis conseruandę rationem Testator non habuit, dicendū est ex filio neptes conditionem prędictam deficere fecisse, &
112 substitutum excludere, quia filiorum nomine continentur. Honded.*cons.57. nu.23 & seq. lib.pr.* Rota *decis 195. par.5.* & alij supra citati.

Nec obstare coniecturę pro substituto adductæ videntur.

Ad primam namque primogenituræ, & maioratus perpetui, & sic etiam ad secundam.

Respondetur, quod non considerauit Testator prædicta pro effectiua agnatione conseruanda, sed pro contentiua D.Octauiani, & D.Michaellis, & primogenitorum corūdem simpliciter, sed sub conditione, & casu quo D.Ferrantes sine filijs obijsset; Agnatio enim considerata in descendentibus substitutorum non dicitur considerata in descēdentibus hęredis instituti, prout in his ha-
113 bitam non fuisse ex Testamento patet Rota *dec.195. nu.6. & seq. & nu.10.par.5.* confirmata 28. Iulij 1630. & restringitur ad terminos suprascriptos obitus filij hęredis sine filijs *nu.6 & seq.* & Surd.*cons.448. n.15. 22. & 25.* Cæphal.*cons.12. nu 9. & seq.* vbi de perpetuo, Fusar.*cons.111. nu.3. 8. 29. 30.* Rota *decis.473. num.2. vers.Neque par.4.* & Cæphal. sequuta est Rota *decis. 230. par. 2. diuers.*, & debet constare de clara mente Testatoris etiam quod instituti cum filijs decedant *dec.486. nu.10. par.pr. recent.* Mantic. *dec.375. nu.8.* latè Fusar. *cons. 17. num.10.* Mart.*cons.47. nu.10. & seq.* Giouagn. *cons. 97. nu.25. 26. 27. 55. 56.* Rota *dec.272. nu. 12. par.7.* collectarum à Rubeo, quod roboratur ex tertio fundamento pro nepte. Nec perpetuitas operatur, vt à conditione, & casu, quo fideicommissum factum fuit, recedatur, & purum, & absolutum sit, sed ad casū
114 conditionis adiectæ restringitur. Peregrin. *art.29 nu.25.* Rota *dec.195. nu.9.21 par.pr.* Casanatt. *cons.4. nu.183.* nec perpetua, nec in infinitum vocatio descendentium masculorum operari potest, intelligi fideicommissū passiuum de linea filiorum ad lineam transuersalium. Rota *dec.491. nu.4. vers.Praeterea par.4.* & in causa Guidaccia 28. Iunij 1630. *vers. Et prædictam.*

Ad tertiam magnæ domus à Testatore habitatę ex facto tollitur, quia ordinaria domus ex eius aspectu patet, & habitationis Testatoris debilis visa fuit, nec iuris esse. Odd.
115 *cons.66. nu.15* Zuccar. *dec.76. num.67.* & quatenus aliquantulum considerari posset, in contrarium validiores extant coniecturæ vt supra.

Ad quartam alienationis prohibitæ, cum sit consequutiua ad substitutiones præcedentes, ad earum terminum, & casum restringi
116 debet, nec ad personas diuersas extendi potest. Dec.*cons.636. nu.12.* Seraphin. *decis. 1216. nu.12.* Rota *dec.19. nu.2.3. 316. nu.6. par.pr. recent.* vbi contraria tollit, & *300. nu.2 d. par.pr. 473. nu 2. par.4 568. num.9. par.pr. diuers.* præsertim ex relatione *supra* Fusar. *q.683 nu 20. & cons.57. nu.3. & seq.* de communi Odd. *cons 68. nu 19.* & Peregrin. *dec.134* post quam adiunt Rotę *dec.* Cephal. *cons. 17 nu 24*, Honded.*cons.28 nu. 46. lib pr.* gerundium enim *prohibendo* principaliter non disponit, sed qualificat, & auget
117 Gabriel *cons.53. nu 4. lib.2.* Mantic.*decis 4. nu.4.* Mantic. *dec 4. num. 4.* ac ex præcedenti ita prohibitio restringitur. Surd. *cons 448. nu.18.* Rota *d. decis.300. nu. 20* præsertim si de fœmina per agnatos remotiores excludenda agatur, ipsa enim in iure comuni, & Statutario fundatam habet intentionem. Aluarad. *de coniect. ment. def. lib.2. cap.3. §4. nu. 32. & d. decis.195. par.5.* confirmata vt supra, nec ex ea oriri nouum fideicommissum, licet arguatur mens Testatoris agnationis conseruandæ. Rota *decis. 489. in fin. par.4. 433 nu.18.* coram Ludouis. & *330 par. 2.* Giurba *dec.32. nu.25.* & latè Casanat. *cons. 8. nu.240. & seq.* idem dicens si realis esset simplex, & absoluta. Giouagnon. *cons.39. nu.13.*

*nu.*13. *& seq.* vbi post cons. adsunt quinque decisiones Rotæ *cons.*15. idem à Rota decisum ait, in causa de Peppulis, qua in *d.decis.* 168. *ad fin.* dum in ea dicitur, tunc sub Iudice fuisse, *& nu.* 16. hoc probat, etiamsi post substitutiones Testator vous fuerit participis *prohibens*, vel gerundio *prohibendo* loquentes, vbi alienationis prohibitio post fideicõmissum facta fuit cum causa, vt bona perpetuo in familia remaneant, *& nu.*60. *& seq.* & 74. Rota *dec.*272. *nu.*16. *par.*7. à Rubeo collect. Fusar, *cons* 57. *nu* 6. Honded, *cons.*78. *nu.*45. *lib.pr.* Rota *d.dec.* 300. *nu.* 20.

Ad quintam processus ad plures gradus substitutionum dicitur intelligi debere purificata conditione prioris substitutionis.
118 Peregrin. *art.*29. *nu.*28. Rota *dec.*473. *nu.pr. vers. Neq.ideò p.*4. Gratian. *cap.*892. *n.*4. *vers. Et vbi Surd. cons.*448. *nu.*20.21. & hanc coniecturam communiter reijci ait Honded. *cõs.* 60. *nu.*82. *lib. pr.* Rota *dec.* 538. *nu. pr. par.* 2. *recent.* 486 *&* 223 *par. pr. recent.* & restringitur ad casum obitus sine filiis. Rota *dec.* 294. *nu.* 4 *&* 22 coram Coccin. Casanatt. *cons.*4. *nu.*236. *& seq.* Ramon. *cons.*61. *num.* 23. Giouagnon. 5 & Rotæ decis. ab eo citatæ post eius cons. impressæ 39 *nu* 36 *& decis.* 272. *nu.* 12. *par.*7 à Rubeo collectarum, vbi *nu.*14. subdit, quod cum talis digressus sit in parte actiua tantum non attendatur ad effectum inducendi grauamen illud, nec ampliãdi in lineam descendentium fauore transuersalium, & licet cum pluribus gradibus fauor agnationis concurrat, conditione deficiente, non est locus fideicommisso ex comuni Odd. *cons.*66 *nu.*106. Peregrin *art.*29. *nu.*38. Fusar. *cons.*17 *nu* 27. Aldouin. *cons.* 94. *nu.* 15. *& seq.* Altograd *cons.*60. *nu.*126.

Ad sextam institutionis masculorum fœminis exclusis dicitur solam non sufficere,
119 imò neptis existentia excluditur, ac deficit Rota *dec.* 485 *nu.*3 *par* 4. Gabriel *cons.* 97. *nu* 52. *lib.pr.* præsertim si filiarum exclusionis alia, quam fauoris agnationis ratio appareat *nu.*15. vt hic, vbi filij instituti fuere sine ratione agnationis, quando autẽ Testator in institutione hęredum filios masculos vocauit, & filios simpliciter in conditione posuerit, & postea collateralium masculos substituerit, conditio *si sine filiis* non intelligitur de masculis ex communiori Rim. Iun. *cons.* 80. *nu.*19. *& seq.* & Rota *decis.*485. *nu.*3. *vers. Praeterea, &* 108. *nu.*6.7. *par.*4. de comuni, & veram Gabriel *cons.*100. *nu.*35 *ante fin. lib.* 2. & ad casum restringitur, in quo Testator agnationem considerauit Surd. *cons.* 448. *nu.*

22.23. Rota *decis.*300. *n.*25. *par. pr. rec.* Mantica *lib.*11. *tit.*14. *n.*14. *in fin.* plures citat Peregrin. *art.*25. *nu.*23. Decian. *d. cons.*74. *nu.* 27. Fusar. *quæst.* 402. *nu* 25. Rot. *decis.* 195. *nu.*16 17. *par* 5 vbi rationem exclusionis fœminarum ex augumento dotis nõ inferri exclusionem Neptum, quę non fuere dotatæ post Curt. Sen. *cons.*44. *num.* 28. Seraphin. *decis.*880 *nu.* 3. *&* 508. *nu.* 7 *par* 4 Honded. *cons.* 57 *nu* 63. *lib. pr.* præsertim cum descẽdentes non substituerit *nu.* 66. Paris. *cons.*41. *nu.* 59 *lib* 3. Cæphal. *cons* 45. *nu.*21. 46 *nu.* 28. Rim. Iun. *cons.*80. *nu.*29 Rota *decis.*485. *nu.*5. *vers. Aduertas praeterea* 317. *nu.* 9. 10. *par* 5. 790. *par. pr. diuers.* & si exclusæ fuissent, quia dotatæ. Peregrin *art.*25 *num.* 24. Decian. *cons. pr. nu.*187. *& seq. lib.* 2. Honded. *cons.*57. *nu* 63 *lib.pr.* Giurba *decis.* 32. *nu.*22. Ambros. *dec* 10. *nu.*27. 28. Fusar. *q.* 402. *nu.* 46. 47. & ab vniuersali successione requiri fœminas exclusas. Castr. *cons* 409. *nu.*2. *vers. Primo quod lib.*2. & Bursatt. *cons.* 300. *nu.* 24. *vers.*4 *quod non fecerit Testator.* Vegg. *cons.* 65 *nu.*64 vbi in portione Patri relicta neptem filia potiorem probat, & conditionis melioris esse, *& nu* 76. *& seq.* Pacian *cons* 17. *nu.* 27 *& seq.* nec est inconueniens neptes quandoq; filiabus præferri Rota *d. decis.*485. *nu* 4. de comuni Bursatt. *cons.* 64 *nu.*13 de veriori, & comuniori Ambrosin. *dec.*10. *vers. Nam prima*; *& vers. vlt. & seq.* Seraphin. *dec.* 1216 *nu.* 6 & ex comuniori si neptis ab Agnato in totum nõ excludatur. Honded. supra *nu* 34. & Ambrosin. *dec.* 10. *sub nu.* 40. *vers. Et cum.* Honded. qui quam plures citat.

Ad septimam discretiuę locutionis masculorum, & fœminarum dicitur, quod Testator fœminas non exclusit, nisi in cõcursu mascu-
120 lorum ad hæreditatem Testatoris venientiũ de iure comuni (Lucano Statuto exclusas secundum dictum Statutum.) non autem in casu, quo filij instituti absque filiis obirent, & ad casum restringitur, in quo agnationẽ considerauit Mantic. *d. nu.* 14. *in fine*: Surd. *cons.* 448. *nu.*23.

Ad octauum Statuti fœminas excludentis respondetur cessare, si masculus agnatus fœmina sit remotior, & neptem ab intestati suc-
121 cessione non excludit Alex, *cons.*38. *num* 7. *lib.*6. Gabr. *cons.*97. *nu* 9 23. 24. *lib. pr.* 86. *nu.*9. 100. *nu.*41. *lib.* 2. Cæphal. *cons.*46. *nu.* 19. Decian. *cons. pr. nu.*171. *lib.*2. 74. *nu.*57. *&* 61 *lib.*3. & si fẽmina fratrum fauore excluditur patruorum fauore non repellitur. Seraphin. *decis.*1216. *nu.*10. Rota *dec.*485. *n.*4.

vers. Ad quartum, par.4. Decian. *d. cons. pr. nu.*
141. de magis comuni Menoch. *cons.95. nu.*
67. & 150. ad fin. & lib.4. præsumpt.85. nu.
11. in fine. Ambros. *dec.10. vers. Non obstat,*
nu.3. & nu.4. loquens descendentibus sub-
stitutis, de comuni omnium Barz. *dec.11. nu.*
7. & 11. Mantic. *d. tit.14. nu* 8. Rota *in Auen.*
bonorum ante fin. impressa post d. decis. 10.
Ambros. Decian. *cons.12. nu.31. lib.1.* sub-
dens dictam coniecturam procedere in ver-
bis dispositiuis, non in conditionalibus, vt hic,
nu.32. & in conditione positos sine qualitate
masculinitatis non censeri vocatos, sed tantũ
eis reseruatam censeri ab intestato succes-
sionem ex comuni, & indubitata *nu.33. &*
seq. nec ideò dictam conditionẽ, *si sine filiis*
operari, vt sit intelligenda secũdũ institutio-
nem, & in casu isto decedente D. Ferran-
te hærede sine filijs fęminę exclusæ non
fuere, sed earum cuilibet aurei 1500. etiam
titulo institutionis relicti fuere vltra dotes, &
in residuo alij nepotes cum libera disponen-
di potestate, quo circa non videtur conside-
rari posse earum exclusio, & hanc coniecturã
contra substitutum retorqueri, ait Rota dicta
dec.195. nu.22. par.5. quia per remotiorem
agnatum neptis à Statuto non excluditur, *&*
dec.508. nu.10. par.4 & 129. num.8. coram
Buratt., Fusar. *q.402. num.66. & 47.* Rota
dec.127. nu.27. coram Durano 790. *par. pr.*
diuers. Ambrosin. *dec.10. nu 5. & 31. & 40.*
de comuniori Bursatt. *cons.300. nu.27. & 28.*
Vegg. *cons.65. nu.7. & 103.* Rota *d. dec.195.*
nu.22. Pacian. *cons.17. nu.23.* & latè Hon-
ded. *cons.57. num.44. lib. pr.* quam plures
congerens.

Ad nonam repetitæ masculinitatis res-
pondetur, quod quando masculos Testa-
tor vocare voluit, expressit, ideò aliis
casibus, vbi non expressit, non censetur vo-
care voluisse. Ana. *cons.* 22. Paris. *cons.*
122 17. *num. 35. & seq. lib.* 3. Soccin. Iun.
cons.26. num.7. lib.4. Mantic *d. tit.14. nu.*
14. de comuniori Pedroch. *cons. 5. num, 51.*
& Rota *d. dec.485. nu.3. vers. Præterea par.4.*
præsertim in diuersis personis 144 *num.6. 7.*
collectarum à Rubeo *par.7. 233. nu.5. par.5.*
Honded *cons.57. nu.43. lib. pr.* Vegg. *cons.65.*
nu.34. & seq. lib. pr. & nu.48. & seq. Decian.
cons. pr. nu.129. & seq. & 171. lib.2. Rot. *dec.*
150. *num.18. et seq. par.5.* vbi quando ratio
agnationis expressa non fuit, & respondet cõ-
trarijs Rotę decis., & quando substitutus non
fuit descendens Testatoris Vegg. *supra nu.*
nu.47. & seq. & Rota in fine dictæ decisionis
150. reijcit coniecturam ex comuni vsu pręser-
tim si omnibus æqualiter non conueniat,
& orationes perfectæ sint. Ruin. *cons.176. nu.*
nu.8. lib.2. Rot. *dec.151. nu.25. par.5.*, nec
quoad personas diuersas Paris. supra de co-
muniori Ambrosin. *dec.10. vers. Præterea cum*
Testator, Casanatt. *cons.4. nu.129. & seq. 6.*
nu.18. Ramon. *cons.61. nu.23.* Veg. *cons.65.*
nu.34. vbi non respicere conditionem, sed
substitutos. *& nu.36.* & expressa in dispositio-
ne, & substitutione non potest censeri repe-
tita in conditione. Honded. *cons. 57. nu. 36.*
lib. pr. maximè vbi ratio diuersa est, vt hic,
nu.34. & seq. in descendentibus enim adest
123 naturalis affectio, vt per eum, & Fusar. *q.468.*
nu.23. Vegg. supra *num 93.* Pedroch. *cons.5.*
nu.52. & seq. & 148. & seq.

Ad decimam conseruationis agnationis
dicitur restringi ad casum conditionis *si sine*
124 *filiis*. Rota *d. dec.195. nu. 14. par.5.* & in-
cius confirmatione maximè ex verbis restri-
ctiuis, tunc enim non refert maiorem natu
ex familia fuisse vocatum vltimo loco cum
prohibitione alienationis Crauet. *cons.98. nu.*
14. *vers. Ad secundum.* Mantic. *lib.11. tit. 6.*
nu.6. in fin. quem citat Zuccar. *d. dec.76. nu.*
90. Giouagnon. *d. cons.39.* cum Rotæ *decis.*
in fin. cons. impressis. & quod dicit Fusar. *q.*
385. *nu.20.* & Molin. *lib.3. cap.4. & 5. nu.10.*
de remotiore masculo est contra comunem
de qua supra in responsione ad octauum, &
Molin. *d. nu.10.* ex comuni autem fæminarũ
exclusionem de casu ad casum non extendi,
& nu.18. 19. extendi, inquit, maioratum, si
absolutè constitutum sit, alioquin secus si ad
certas personas restrictum sit, uel gradus Fu-
sar. supra *n.21.* si agnationis ratio non sit ex-
pressa, non extendi de casu ad casum pro cõ-
seruatione agnationis. Honded. *cons. 56. nu.*
32. *lib.2.* Fusar. *quęst.460. nu.27.* & in volũ-
taria Casanatt. *cons.4. nu.46. & seq.* de co-
muni Honded *cons 60 nu 27. lib. pr.* & Ga-
br. *cons.111. nu.10. lib. pr.* & Rol. *cons.56.*
nu.23. lib.3. Ambrosin. *dec.10. nu.16.* Rimin.
cons.223. nu.67. nec sufficit ad exclusionem
fæminarum. Seraphin, *dec.1216. nu.6.* & infra
dicetur.

Ad vndecimã exclusionis fęminarum pro-
pter agnationem contentiuam dicitur magis
125 comuniter reijci. Rot. *dec.485. num.3. par.4.*
& fęminarum exclusio neptibus ex filio ne-
quit obesse. Cæphal. *cons.46. num.35.* Gabr.
cons.100. nu.25, lib.2. & Socc. Iun. *cons.26.*
& 30. lib.4. reprobat *cons.158.* in contrarium
citatum latè Honded. *cons.57. nu.44.* dũmo-
do Statutũ nepte ob agnatum non excludat
lib. pr. Fusar, *q.402. nu.18.* & quando filiæ
exclusæ

Digitized by

exclusæ fuere non fauore agnationis; sed quia dotatæ, nisi fæminis à masculis descendentibus de dote prouidisset. Peregr. art.25.n.24. Rota d. dec. 195.nu.15.16, de veriori, & communiori d.dec.485. nu.3. 4.par.4. 151.n.8.9. par.5. Fusar. q.402. num.46. & si natu maior, remotior esset Molin. lib.3.cap.5. n.25.& seq.

Ad duodecimã Nobilitatis Testatoris dicitur non fuisse consideratam in quampluri-
126 bus casibus substitutionũ à Nobilibus factarum, vt in casu Cæphal. conf.45.46. Alb.cons. 19.Hõded. 57. lib.pr. Pacian.cons.17.Rota d. dec.195. & alij etiã, nec iuris est, sed hominis.

Ad decimatertiã Collectiuæ vocationis dicitur restringi ad casum, quo familia voca-
127 ta fuit, ut supra ad decimam Fusar. q.402. nu. 17. & 109. Rota d.dec.195. nu.8. & ex coniecturata mẽte receditur à proprietate verbi, &
128 oratione collectiua. Socc. in l. hæredes mei §.cũ ita n.27. vers. Nã videmus ad Trebell. Zanch. ibi p.10. n.53. quos sequitur Surd. conf.362. n.32. Zuccar. dec.76. nu.31. & restringitur ad descendentes, vel alios nomine collectiuo vocatos. Vegg. conf.65. nu.18. & seq. lib. pr. & mens Testatoris satis aperta visa fuit pro neptibus ex prædictis, & infra dicendis.

Ad decimaquartã proprietatis verbi filijs suprà responsum fuit fœminas propriè contineri, nec proprietas verbi attenditur; vbi adest mens Testatoris, vt proximè dixi.

Generaliter etiam responderi potest coniecturas pro substituto cessare, ex quo conditio si sine filijs purificata non fuit filiabus
129 relictis Rota dec.698. num. 17. par.pr. diuers. 478. par.4. 195. nu.7.8. par 5. & dixi supra in respõsione ad sextam coniecturam nu.119. & sat est. quod Testator non respexerit conseruationem effectiuam D.Ferrantis filij hæredis, sed solum in contentiua domum reli-
130 querit, si D.Ferrãtes sine filijs decesserit. Rot. supra n.10.11. & in eius confirmatione Surd. conf.448. nu.23. Ramon. conf.100. nu.34. Crauett. conf.98. nu.6. Menoch. conf.760. num.4. Calanatt. cons.4. nu.65. & 287. conditione etenim deficiente bona penes grauatum libera manent. Surd. supra nu.9. & pro fideicommisso etiam fauore agnationis opus est mentem, & verba conuenire. Rot. decis. 433. num.18. in fin. coram Ludouis. quæ cessare videntur in casu isto ex prædictis. & Mantic. lib. 11. tit. 14. num. 24. pro substituti exclusione considerauit substitutionem non fuisse factam in omnibus bonis, & fœminas non fuisse penitus exclusas, & quando agitur de fœmina excludenda ab ea successione, quę sibi de iure competit, illius exclusio debet euidentissimè probari. Aluarad. de coniect. ment. defunct. lib.2. cap.3. §.4. nu.34. prout si de agnati remotioris admissione ageretur. Molin. lib.3. cap.4. nu.32. & seq. subdens alioquin in dubio fœminas admitti debere, & pro exclusione fæminarum ratio agnationis expressa requiritur. Rota dec.151. nu.14. 15. par.5. 300. nu.20. par.pr. recent. & vbi etiam adsunt plures coniecturę imperfectæ, nõ possunt attendi, sed quælibet in suo genere de-
131 bet esse perfecta. Eugen. cons.27. nu. 61. 62. Maluas. cons.110. nu.16.17. Calanatt. cons.4. nu.265.

Nec obstant Doctores pro agnato substituto tenentes.

Quia respondetur, neminem citatorum pro agnato substituto loqui in terminis istis, nempè quando conditio si sine filiis quoad filias Testatoris primo loco substitutas, debet etiam de filiabus intelligi, cum quoad eas non fuerit habita ratio agnationis conseruandæ, prout nec habita fuit quoad alios agnatos in residuo hæreditatis substitutos cum li-
132 bera potestate disponendi. Veg. cons.65. nu. 11. lib.pr. Rot. dec.486. nu.4. par. pr. recent. 464. nu.13. coram Ludouis., Soccin. Iun. cons. 26. nu.11. vers. Secundo. 30. nu.20. lib.4. Gabriel. cons.97. nu.26. lib.pr. de communiori Intrigliol., Rustic., Mantic. in sexto fundamento pro nepte Peregrin. art. 25. num. 27. Rot. dec.282. nu.6. 538. nu.4. par.2. recentior. 485.& 508. par.4. 326. num.6.& 195. par.5. cum ergò dicta conditio determinet omnes substitutiones, easdem pariter determinare debet, cum totam hæreditatem determinet, l. iam hoc iure de vulg. Roman. conf. 100. nu. 115. itaut sicut prima, & vltima substitutione conditione si sine filiis fęminæ continentur; ita vt in media primogeniture, & maioratus, & quod substitutio fæminarum, si sine filijs decesserint in parte facta operentur, vt coniectura vocationis masculorum pro agnatione non suffragetur. Rot. decis. 272. num. 19. par. 7.

Nec obstant limitationes ad d. l. iam hoc iure de vulgar.

Quia respondetur in casu isto non agi tantum de dicta ęquali determinatione, quæ scilicet filiorum omnium defectus omnia determinabilia determinet, cum namq; mens Testatoris patens videatur, quod etiã de fœminis intellexerit, ab ea pendet æqualis, & im-
133 par determinatio. Soccin, in d. §. cum ita sub nu.27. vers. Nam videmus ad Trebell. vbi Zanch. par.10. nu.53. Surd. cons.361. nu. 32. & cum agatur de totius hæreditatis distribu-

tione æqualiter determinare debet. Ramon.
cōs.100.n.115.sed agitur de declaratione me-
134 dij per extrema,quæ potiùs,quā media attēdi
debent. Rot. dec.111. nu.42. & seq. & 137.
nu.10. par.5.,& sicut vna eiusdē Testamenti
determinatio vno modo recipitur, sic etiam
declaratur in alia parte decis. 490. num. 11.
par. 4.

Doctores autem pro agnato substituto ci-
tati loquuntur in conditione si sine filiis hæ-
redi adiecta simpliciter, non quando constat
dictam conditionem ad maiorem substituto-
rum partem de fœminis etiam intellectā fuis-
se, nec loquuntur, quando Testator totam
hæreditatem distribuit in filias dotatas, &
alios,non secus, ac si filij instituti absque ali-
quibus filijs obijssent, cum namque tenentur
dotare etiam neptes ex bonis fideicommisso
135 subiectis in subsidium. Auth. res quæ C. commu-
nia delegat. Duran: dec.126. num.19.& seq. &
supra decimatertia coniecturâ pro nepte nu.
110. nec tenerentur hæreditatem totam di-
stribuere illis, quibus relinquere non tene-
batur, satis apertè constare videtur de mente
Testatoris, quod id fecerit in casu, quo nul-
lus ex filijs, tàm masculus, quam fæmina de-
scendens superesset, vt in specie tradit Socc.
Iun. cons.26. num.9. vers.Tertia extat. lib.4.
Bursatt. cons 300. nu.24. vers.Cum itaq. præ-
sertim si fideicommisso omnia bona non su-
biecerit, & Mantic. d.lib.11. tit.14.in fine,sed
cum libera dispositione maiorē partem di-
stribuerit inter filias, & agnatos.

Et singulis respondent Decian cons. pr. nu.
212. lib.2.& 12.lib.pr.Hōd.cons.57.n.29.lib.1
Ambr.dec.10.n.40.& alij supra pro nepte cit.

Nec obstat exclusio filiarum ab vniuersa
hæreditate,quia,præterquamquod vltra do-
tes in parte eas etiam instituit, nec penitus
136 exclusit, non propterea neptes excludere
voluisse censetur Socc.Iun. cons 26. num.4.
lib.4. 317. nu 9. par.5. Rota Bonon. dec. 17.
nu.17. in nouiss 514. nu.14 coram Ludouis.
quin etiam neptes per agnatos non excludi
137 constat, quia inter filios non fecit reciprocā.
Veg. cons.65. nu.83. & seq. lib. 1.

Nec obstat, quod ex ratione conseruatio-
nis familiæ neptes excludantur, vt tenent su-
pra citati nu.16.

Respondetur enim, quoad effectiuā agna-
tionem nō fuisse expressam, nec etiam quoad
138 contentiuam, prout necesse esse tradunt. Dec.
cons.315 nu.3. in fine, vers. Preterea. Bero.
cons.122. nu.7. lib.2. Molin. lib 3.cap.5.nu.1.
Pedroch. cons.5. nu.173. Cæphal. cons.401.
nu.39. Rota dec.464 nu.12. coram Ludouis.
Bars. dec.119. nu.6. Honded. cons.57. nu.67.
Idcircò ad casus, personasque expressas re-
stringi probans lib.1. Mantic. lib.11. tit. 14.
nu.7. Bursat. cons 300. n 65. Decian. cons.pr.
nu.175. lib.2. Fusar. q 458. nu. 14. Ambros.
dec. 10. nu.16. vers. Quæro,& si Testator non
respexit conseruationē agnationis effectiuā,
139 multò minus contentiuam cōseruare voluis-
se videtur. Veg. cons.65. nu.9. lib.pr., effecti-
uam autem non considerasse patet,quia filios
institutos inuicem non substituit, vt requiri-
140 tur, idcircò substitutum neptis excludit nu.
82. & seq. Surd. cons.448. nu.22. Rotā d. dec.
195. par. 5. quæ loquitur in casu effectiuæ
agnationis descēdentium non contentiuæ.

Secundò respondetur, quod vbi talis ra-
tio expressa fuisset agnationis conseruandæ,
non extēderet substitutiones, sed eas restrin-
geret ad cōditionem si sine filiis, idest si nulli
141 extarent, tàm masculi, quàm fœminæ. Simon.
de Præt. de vlt. volunt. lib 3. interpret. 3. dub.
6. solut. 11. nu.71 fol. 93. alias 293. latè Hō-
ded. cons. 78. nu.36. 45. 49. lib.1. Rota decis.
230. par.1. diuers. 195. nu.7. par.5. 433. nu.
18. coram Ludou. 118. par.pr. recētiss. Surd.
cons.448. nu.13. 22. 23. Menoch. cons. 336.
nu.40. 878. nu.72. & seq. Viu. dec 503. n.20.
Rota dec.667. nu.11. par.2. recent.,& latè de-
cis.486. nu 6. par.pr. recent. Honded. cons.45.
nu.36. 56. 82., vbi quando ex coniecturis
elicitur lib.2. Rim.Iun. cons.117. nu. 71. Pe-
regrin. art.29 nu.28. 29. veriorem, & iudi-
cando seruatam, Fusar. cons. 17. quam plures
citans nu.9. Rota d. dec. in Causa Guiduccia
confirmata dec 195 par.5. 28. Ianuarij 1630.
quę restrinxit substitutionem agnatorum ad
casum, quatenus nulli filij hęredis non exti-
terint, & dec 538 nu.5. par.2. recent & 300.
num.20. par.pr. recent. 473. par.4. Calanat.
cons.4. nu.127. & seq. & 165. & seq. vbi quā
pluribus ex receptissima citatis non obstan-
tibus coniecturis pro agnationis conserua-
tione iuxta Oldrad. cons 21. pro nepte à quā
pluribus Tribunalibus iudicatum probat,nisi
clarè constaret fideicommissum inductum,
tametsi sine filiis obijsset, & nu.217. simplex,
& absolutum fideicō missum requiri probat,
non restrictum ad certum casum, certasue
personas, & nu. seq. licet in alia parte Testa-
tor agnationem conseruare velle expresserit
nu.218. & seq. exam.15. nu.30.& simpliciter
& absolutè agnationis conseruationem con-
sideratam requiri ait Veg. cons.65. nu. 10. &
seq. lib.pr. & licet inter transuersales perpe-
tuum fideicommissum fuerit institutum, secus
est in descendentibus, quibus ius legitimarū
hære-

hæreditatum reseruatum fuit. Peregrin. *dec.*
142 131. *num.* 3. *& seqq.* Fusar. *quæst.* 480. *nu.* 22. 23. 41. 52. *& seq. & cons.* 111. *nu.* 3. *& seq.* 18. 79. 80. Rota *dec.* 195. *par.* 5. & requiri effectiuę, & contentiuæ agnationis habitam rationem. Peregrin. *cons.* 70. *nu.* 23. *ad mediū lib.* 3. post Soccin. Iun. *cons.* 30. *nu.* 2. *lib.* 4. *&* 26. *nu.* 11. *vers.* 2. *& nu.* 14. *lib.* 4. Rota *d. dec.* 195. *par.* 5. in casu effectiua non fuit considerata; contentiua autem sub dicta conditione quæ euanuit, vt supra, contemplata non fuit autem simpliciter igitur, &c.

143 Nec obstat Mantica *dec.* 351.

Primò, quià loquitur de substitutis agnatis descendentibus, quo casu fœmina eos non excludit secundum Castr. *cons.* 409. *lib.* 2. & alij, qui eū sequuti fuere, & in casu, quo filiæ à successione vniuersali fuere exclusæ, & de omnibus bonis facta fuit substitutio pro omnibus bonis in agnatione conseruandis *vt d. tit.* 14. in fine, quæ omnia cessant in casu isto.

144 Nec *dec.* 801. *par.* 3. *diuers.* tùm quia refellitur à Rota *dec.* 481. *par.* 3. *diuers.* tùm quià refellitur à Rota *dec.* 485. *in fine vers. Præterea par.* 4. tùm quia in ea Domini non fuere cōcordes, & aliàs contrarium ait Iudicatum, & quoniam fundatur in exclusione neptum ob fœminarum exclusionem, quod communiter reijci supra probaui, & in dicta decis. Testator expresse disposuerat, bona debere in familia remanere filiis deficientibus, idcircò ob filiarum dotatarum exclusionē tenuit exclusas neptes, & in *Amerin. bonorū* 1598. post Ambros. *dec.* 10. *impressa*, non tamen fuit, vt hic, repetita restrictio ad conditionem *si sine filiis*, nec ibi vltra dotes fuere filiæ in aliquo institutæ, nec residuum alijs liberis relictum, sed tota hæreditas in familia substituta relicta, quod cessat hìc.

145 Nec *decis.* 483. *& seq. par.* 4. quæ est Seraphin. 480., quia ibi vltra fœminarum exclusionem coniecturę plures concurrebant Rota *decis.* 195. *nu.* 10. *par.* 5. quæ hic cessant, vt supra.

Nec *decis.* 503. 307. *&* 507. *par.* 4. quia ibi vltrà fęminarū exclusionem, substitutus erat descendens Testatoris, & aliæ coniecturæ concurrebant, vna, ex Statuto excludente fęminas in proprio casu, alia, ex conseruatione familiæ simpliciter, & absolutè, secùs si in transuersalibus restricta esset extra descendentes. Rota *d. dec.* 195. *nu.* 20. 21. *par.* 5.

147 Nec *dec.* 130. *par.* 4. quoniam ibi constabat de mente verisimili Testatoris, filij erant substituti, & totam hæreditatem ad cippum domus nouissimè peruenire debere Testator disposuerat, nec sola filiarum exclusio attenta fuit, sed alia concurrere tenuit opus esse.

148 Nec *dec.* 567. *par.* 2. *recentiss.*, quia loquitur de fideicommisso ex prohibitione alienationis descendentium fauore instituto, *vt nu. pr* & ibi fideicommissum non conditionale fuit, nec ad casum obitus filiorum sine filijs restrictum *vt nu.* 2., & ibi descendentes masculi pluries repetiti fuere, *vt nu.* 3. & licet *nu.* 4. idem censuerit, quando masculinitas in alijs Testamenti partibus expressa non fuisset, sed agnationis conseruandæ habita ratio non fuit, nō tamen facta restrictio ad casum obitus filiorum sine filiis, vt hìc facta legitur.

149 Nec *dec.* 489. *par.* 4. *diuers.*, quia ibi constabat mens Testatoris, nec restricta erat, vt hic.

150 Nec *dec.* 135. *par.* 5. *recent.*, quoniam loquitur de fideicommisso descendentium fauore instituto, quo casu Patruus neptem excludit Castr. *cons.* 409. *lib.* 2. & sequens idem in fratre Patruele dicit Gabr. *cons.* 97. *nu.* 24. *lib. pr.* & ibi filij masculi superstitum filiorum Testatoris substituti fuere, & substitutionis casus euenit Nepotum ex filiis, & in eadem oratione, & parte de masculis mentionem fecerat, & ibi Testator in fine expresserat intentionem suam esse, ne bona ex familia Martinella exirent, sed in ea perpetuo conseruari deberent, & in defectum masculorū in fœminas, ex quo masculis extantibus fæminas exclusas patebat, quod non accidit in casu isto, quo fæminæ substitutis masculis cessantibus vocatæ non fuere, sed filijs sine filijs deficientibus Agnati transuersales in domo tantùm substituti fuere.

151 Nec Duran. *decis.* 126. *quæ est* 135. *par.* 5. quia ibi aderat simplex, & absolutum fideicommissum in fauorem familiæ, aderant etiā coniecturæ, quæ hìc non sunt. Rota *d. decis.* 195. *nu.* 18. *par.* 5., & ibi masculum Agnatū remotiorem admitti debere tantum, quia Statutum Cęsenę fæminarum exclusiuum expresè pro conseruanda agnatione emanarat, quod hìc cessat, quia neptes ex filio agnatos transuersales excludat, & cum fæminas pluribus casibus admittat agnatis extātibus pro familiæ conseruatione conditum dici nō po-
152 test. Rota *dec.* 486. *nu.* 4. *par. pr. recent.* Surd. *cons.* 316. *nu.* 3. & ibi Testator distinxerat masculos, & fæminas, & declarauerat, quando fæminæ succedere deberent, & *in d. dec.* 226. *nu.* 4. deficientibus masculis, & in defectum

lineæ

pro reo possessore, eoq., cui ius comune assistit *lib.pr. & cons.pr. n.164. & seq. lib.* 2. Surd. *cons.*448. *nu.*31.32. vbi maximè pro non extendendo fideicommisso fauore transuersalium contra descendentes. Bursatt. *cons.*300. *nu.*40. *& seq.* Peregrin. *art.pr. nu.*39. Pacian. *cons.*17.*nu.*16. Molin. *lib.*3. *cap.*4. *nu.*32. *& seq.* Cæphal. *cons.*482. *nu.*7. & Molin. *d. cap.* 4. *nu.*19. *& seq.* subdit exclusionem fœminarum propter masculos remotiores odiosam, pænalem, irrationalem, & contra ius Diuinũ esse, ac strictè intelligendam.

Secundò, nec obstat, quod in dubio pro fideicõmisso fauore agnationis instituto iudicandũ sit, quia fauorabile, & extendi debet.
62 Menoch. *cons.*95. *nu.*95. Bursatt. *cons.*64. *nu.* 4. Peregrin. *art. pr. nu.*38. *in fine.*

Quia vltrà proximè dicta respondetur, id non procedere, nisi constet inductum, secus
63 si de illo inducendo agatur. Alb. *cons.*31. *nu.* 22. Cæphal. *cons.*447. *nu.*13. *& seq.* Casanat. *cons.*4. *nu.*40. *&* 216. Honded. *cons.* 78. *nu.* 13. *lib.pr.* Peregrin. *d. nu.* 39. Menoch. *lib.*4. *præsumpt.*63. *nu.*26. Surd. *d. nu.* 32. Ramon. *cons.*61. *sub num.*19. hic autem ex prædictis constat inductum dici non posse, igitur, &c.

Ab expensis Partes absolui ob cõtrouersam opinionem, & priorum Iudicantium discordiam.

Referuaui Iura circa nullitatem prętensam sentẽtiæ à me confirmatæ talia qualia D. Actori coactus alteram dd. sententiarum ex cap. Rotæ 29. *vers. Cum declaratione* confirmare, vel infirmare, nec ideo cognitionem sumere potui, quibus in aliquo præiudicare nolui, & vt supra iuris esse censui.

Ego Baltaxar Thomasius V. C. & Iudex secundæ Appellationis.

Et latiùs in libro Appellationum anno 1644 *fol.* 68. *in Cancellaria Excellentiss. DD.*

Quoniam ad manus peruenere meas, dum supradicta decisio imprimebatur, quatuor Rotæ Romanæ decisiones super eodem articulo licet in diuersis Testamenti terminis emanatæ, & adhuc alibi non impressæ, hic eas nihilominus subnectere vtilissimum existimaui, vt in contingentibus casibus veritas cõclusionis melius distingui, & haberi possit.

Camerinen͂ Fideicommissi

Coram

R. P. D. ALBERGATO.

Veneris 17. Martij 1673.

REproposita hodie causa ad instantiam filij Pauli nuper defuncti ex pluribus nouiter deductis facti sunt Domini Certiores Petrum Vgolinum de Arrestis in eius Testamento posuisse in conditione filios vtriusque sexus filiorum suorum, ideò recedentes à decisis coram Eminentiss. Cerro sub
64 die 28. Iunij 1669. censuerunt Sententiam A.C. obtentam à q. Paulo non transiuisse in iudicatum, sed constare de causis restitutionis in integrum ad fauorem Olimpiæ propter iniustitiam, quæ etiam non notoria rem iudicatam excludit *l.*4. §. *Condemnatum ff. de Re iudic.* Rota *dec.*17. *nu.*1. *coram Reuerendissimo Ninot.*

Deducitur iniustitia ex eo, quod Testator decedentibus *Agnelo, Clemente, Petro, & Paulo eius filiis sine filiis, vel cum filiis legitimis, & naturalibus non peruenientibus ad ætatem* 25. *annorum, tunc, & eo casu substituit alium, seu alios superviuentem, seù superviuentes, vel ipsorum filios masculos.* Defuncto igitur Angelo relicta Olimpia filia iam diù ad ætatem 25. annorum peruenta substitutio reciproca expirauit, & ipsa quamuis fœmina fecit deficere conditionem *sine filiis*, & substitutos exclusit, cum appellatione filiorum regulariter, tàm masculi, quàm fœminæ indistinctè comprehendantur. Fusar. *de subst. q.*413. *nu.*7. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*11. *tit.*14. *eodem nu.* Rota in alia Camerinen. fideicommissi coram Seraphin. *decis.* 880. *nu.* 1. *& firmat præterita dec.* §. *Non obstat, quod filii coram Eminentissimo Cerro.*

Et quamuis ab hac opinione recedatur, si constet de contraria voluntate disponentis, quam in proposito probare Satagebant Informantes pro Paulo ex subsequentibus verbis Testamenti, ibi, *Et si omnes decesserint sine filiis, vt supra, masculis substituit filias fœminas, &c.* quasi quod Testator per dictionem, *vt supra*, voluerit restringere generalitatem superiùs expressam, & declarare, quod faciendo mentionem de filijs, non dę fœminis, sed de masculis intellexit, itaut plus fuerit dictum, quàm scriptum, vt consuluit Barbat. inter

Digitized by Google

inter *cons.* Alex. 52 *nu* 22. *lib.* 4. relatus in decisione Eminentiss. Cerri §. *In præsenti autem*.

Sed tota Serie Testamenti perspecta corruit obiectum, nàm Testator duos substitutionum gradus ordinauit, & in illis diuersas personas diuersimodè substituit, etenim in primo gradu incipiente, *& si aliquis* substituit ad inuicem proprios filios, vel filiorum prædefunctorum filios masculos casu quo aliquis eorum sine filijs decessisset, ideò cum in hoc gradu substitutio reciproca sit distributiuè facta vnicuique filio, non sunt positi in conditione nisi filij trium filiorum Testatoris, qui prędecederent, non autem filij vltimi superstitis qui grauatus reciprocè dici non potest, & sic filij Pauli vltimi superstitis non sunt positi in conditione, cum substitutio reciproca in illo defecerit. Alter, & quidem diuersus gradus incipit, *& si omnes decesserint sine filiis, vt supra masculis, substituit filias fœminas ex dictis suis filiis*, & in hoc secundo gradu sunt positi in conditione filij illius vltimi ex dictis quatuor fratribus hæredibus instituti, qui superstes alijs remanserit, cum sub illis verbis *Et si omnes decesserint* compræhendi non possint effectiuè alij tres fratres prędefuncti, quibus nō filiæ, sed fratres superstites fuerunt reciprocè substituti, quarè hæc secunda substitutio in illis verbis *si omnes* haberi debet perinde, ac si cōcepta fuisset per verba *& si vltimus decesserit*, cū d. cōditio collectiua *si omnes* apposita post substitutionem reciprocam idem significet, ac conditio *si vltimus* iuxta *tex. in l. Codicillis ff. de vsufr. legat.* ibi, *respondi secundū ea, quæ proponerentur posse ità verba accipi, vt eius legatarij, qui nouissimus decederet, fideicommissum videatur*, Soccin. Iun. *cons.* 110. *nu.* 35. *lib* 3. Rota *dec.* 467. *nu.* 8. *par.* 5. *to.* 2. *recent.*

Hinc patet, quod conditio *sine filiis* in primo gradu substitutionis reciprocæ compræhendit diuersas personas à positis in conditione adiecta in secundo gradu, propterea data huiusmodi diuersitate personarum, & graduum non intrat repetitio, quæ non fit nec intelligitur quoad aliter determinata in actu relato, Paris *cons.* 39. *nu.* 18. *lib pr.* Rota *dec.* 22. *nu.* 14. *coram Reuerendiss. Royas*, siue dictio, *vt suprà* sumatur repetitiuè secundum suam propriam naturam repetendi in subsequentibus qualitates expressas in antecedētibus, non autem è contra Menoch *cons.* 269. *nu.* 34. Decian. *cons.* 86. *nu.* 25. *lib.* 3. Odd. *cōs.* 95. *nu.* 43. Card. Paril. *cons* 38 *nu* 31. *lib.* 2. Simon de Præt. *cons* 90, *nu.* 23. Peregrin. *de fideicomm. art.* 25. *nu.* 13. Spad. *in eius cons. impress. post cons.* 54. Altogradi *lib. pr. vers. Non obstant dictiones relatiuæ*, Rota *dec.* 514. *nu.* 6. *& seqq. coram Greg. & in Bononien. Fideicommissi de Muzzarinis* 13. *Iunii* 1668. §. *Corruit obiectum coram R. P. D. meo Priolo.*

Siuè accipiatur declaratiuè, & vtroq. modo nihil in præsenti casu potest operari, cum benè verificare, seu declarare possit qualitatem legitimitatis, & ætatis 25. annorū; quæ fuerat antecedenter expressa, quæque tanquam relata debet magis declarare, & limitare referens, quàm è contra, eoque magis, quod ad dd. qualitates legitimitatis, & maioris ætatis, quibus magis propinqua, & cohæret de iure referri debet ex regula, quod relatio fit ad proxima, non autem ad remota, vndè diuersam declarationem non admittit Honded. *cons.* 57. *n.* 33. *lib. pr.* Giouagnon. *cons.* 11. *nu.* 21. *lib.* 2. & de hac dictione dictū fuit in cit. Bonon. Fideicom. de Muzzarinis §. *Et hinc dictio corā R. P. D. meo Priolo, & à decis.* 22. *nu.* 13. *&* 14. *coram Reuerendiss. Royas.*

Ex quibus euitatur *cons.* Barbat. quià vltrà, quod ex illius argumento, quod enunciatur de malè consulente Barbatia clarè apparet, quanti illius autoritas sit facienda, cōtrarium pro veritate consulens tenuit Bolognin. inter eadem *cons.* Alex. 53. *lib.* 4. allegatus à Rota coram Seraphin. *dec.* 880. *sub nu.* 3. & laudatus à Bellon. *cons.* 23. *nu.* 13. & à Rouit. *cons.* 57. *nu.* 14. ille supposita personarum identitate loquitur in casu, quo ijdē sunt filij positi in conditione in eodem gradu substitutionis, non autem quando sunt diuersæ personæ, & substitutiones, quià tunc ex defectu identitatis personarum, & graduum deficere debet repetitio, potissimum quando concurrit diuersitas orationū, quæ hic adest, cum prima incipiat in verbo, *& si aliquis*, & altera incipiat in verbo, *& si omnes*, vt optimè aduertit Altograd *cons.* 54. *à nu* 28. *lib. pr.* & distinguit Pedroch. *cons.* 5. *num.* 52. *&* 57. *lib. pr.* & notat. Mart. *de success. legal. par.* 4. *quæst.* 31. *art.* 2. *nu.* 19. & sequitur Rot. *decis.* 627. *nu.* 8. *par.* 5. *recent. &* 252. *nu.* 14. coram Eminentiss. Otthob. & in Romana Fideicommissi *de Gloriosiis* 28. *Martii, &* 6. *Iunii* 1664 *coram bo. me. Ioanne Emerix*, & vlterius in casu Barbat. Testator dixerat, *sine filiis masculis, vt supra*, quo casu qualificatur terminus masculinitatis per dictionem relatiuam immediatè sequentem, sed in hoc casu dictū fuit *sine filiis, vt supra masculis*, & sic refertur in filijs legitimitas, & maior ætas vt suprà posita, non autem masculinitas, cum dictio,

vt supra

vt supra cadat super præcedenti substantiuo filij, non autam super subsequenti adiectiuo masculis, vt probant Surd. *cons.* 200. *nu.* 26. Ger. Spin. *cons.* 13. *num.* 24. Rota *decis.* 420. *nu.* 16. *vers. Quia in casu coram Merlino.*

Accedit diuersitas rationis, ob qnam Testator in primo gradu conditionem *si sine filijs* non restrinxit ad masculos, prout restrinxit in secundo gradu, in quo vltimum superviuentem ex filijs grauauit; Quia nempè noluit in primo gradu filias à Patruis excludi, sed in secundo, in quo substituit filias, posuit in conditione masculos, quia volebat masculos fœminis eiusdem gradus, & lineę præferri.

Quapropter licèt terminus ille vniuersalis *Et si omnes decesserint sine filijs*, sit aptus referri ad omnes filios, eorumq. filiæ videātur omnes positæ sub hac conditione. Attamen ista relatio, & compręhensio est tantùm potentialiter, & per modum cuiusdam aptitudinis, quia quilibet ex eisdem filijs poterat vltimo loco mori, sed quia in vno tantùm filiorum, qui nempè postremus decesserit, effectiuè terminatur, ac verificatur, ille tātùm, eiusque filij in hoc substitutionis gradu, & conditione actu sunt compræhensi, Rota *dec.* 116. *nu.* 3. 7. *&* 10. *par. pr. dec.* 82. *n.* 4. *par.* 4. *rec.* & sic firma remanet personarum diuersitas inter positos in conditione in primo, & in secundo gradu.

Nec subsistit, quòd Testator in prima partę fœminas non vocauerit, nec posuerit in conditione, dùm in euentum, in quem omnes decesserint sine masculis, easdem fœminas vocauit, seu substituit, quia in prima parte filiæ positæ sunt in conditione discretiuè, itàvt respectu parentum faciant deficere conditionem fideicommissi, masculis verò non extantibus ex omnibus hæredibus institutis, tunc sit locus substitutioni, quod non est incompatibile cum dicta conditione, quia conditio respicit portionem proprij parētis discretiuè, adeovt singulis institutis substituti sint filij masculi, si extent, sin minùs fœminæ. Substitutio verò operatur ad portionem patruorum casu, quo omnes sine vllis filijs obierint, vt benè respondit Rota *decis.* 1553. *nu.* 6. 7. coram Pen. *& decis.* 10. *nu.* 4. coram Vbaldo repetita *in rec. dec.* 316. *par. pr.*

Minusque refragatur, quòd si filiæ essent compręhensæ in prima conditione, concurrerent simul cum masculis, ac Patri succederent, quod videtur repugnare voluntati Testatoris, qui non nisi in defectum masculorū voluit illas succedere.

Cùm enim ex positione in conditione nō oriatur vocatio filiorum, sed simplex successio ab intestato censeatur eisdem pręseruata; Aut non concurrunt masculi simul cum fœminis, & fæminæ succedunt, ac excludunt substitutum; Aut concurrunt masculi, & isti ex Statuto Camerini fęminas excludunt, non quia in conditione soli masculi sint compręhensi, sed quià successione reducta ad terminos intestati masculi fœminas excludunt, & sic stat simul, quòd fæmina sit in conditione compræhēsa, licèt non concurrat cum masculis, Rota *dec.* 316. *nu.* 7. *par.* 1. *rec.*

Minùs obstant aliæ coniecturæ; Illa enim desumpta ab exclusione propriarum filiarū, præter quod non recipitur à Rota coram Seraphin. *dec.* 1116. *& dec.* 267. *par.* 11. *recent.* vtrobique *nu.* 10, multò minùs recipi debet in hoc casu, vbi dari non potest parificatio inter filias, & neptes, nàm illę fuerunt minùs dilectæ, vtpotè à Patre in substitutione postpositæ neptibus, quæ fuerunt priùs vocatæ in deficientiam masculorum, eòque certiùs, quià filiarum exclusio prouenit propter dotem constitutam fauore filiorum masculorū, quos Testator prædilexit, quę ratio cessat in neptibus, quibus de dote prouisum nō fuit, vt explicat Cæphal. *cons.* 134. *nu.* 41. Rota *dec.* 485. *nu.* 5. *vers. Aderat, par.* 4. *diu. & decis.* 46. *nu.* 8. *& seq.* coram Dunoz. Iun.

Altera desumpta ex eò, quod Testator in alijs partibus Testamenti expresserit masculos, dùm de eis intellexit, potiùs retorquetur probatissimo argumento discretiuæ, nàm vbi voluit, expressit, vbi noluit, consultò omisit. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 14 *nu.* 10. Royas *d. dec.* 22. *nu.* 11. Mart. *de success. legal.* vbi supra *nu.* 18. in nihilo refragante, quòd substitutus sub conditione *si sine filiis* sit alter filius Testatoris, quia talis coniectura non vrget, quando Testator noluit prospicere agnationi, prout hic, vbi post masculos primi gradus immediatè vocatę sunt fæminæ, nec legitur digressus ad plures gradus substitutionum, nec facta aliqua mentio conseruandæ agnationis, seu aliqua prohibitio alienandi, qua Testator voluerit bona permanere in familia, ut latissimè notat Altograd. *cons.* 83. Gabr. *cons.* 88. vterq. *nu.* 9. *& lib.* 2. Rota *dec.* 317. *nu.* 3. *par.* 5. *rec.* & pręcisè in allegata *dec.* 46. *num.* 10. *&* 11. coram Dunoz.

Nec ad effectum prædictū refragatur Statutum Camerini exclusiuum fœminarum, cum quo Testator præsumitur se voluisse conformare, quià præter quod nō versamur in

in verbis dispositiuis Testatoris, sed conditionalibus, quo casu non esse desumendam coniecturam à Statuto distinguendo respondet Gouagnon. *cons.* 11. *nu.* 18. *lib.* 2. Hond. *cons.* 57. *nu.* 71. *lib.pr.* Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 7. *nu.* 23. Statutum non excludit nisi dotatas, ideò cum Olimpia non esset dotata, nō censetur exclusa, cùm conformatio voluntatis Defuncti cum Statuto non excedat limites eiusdem Statuti, imò ab eo reguletur, Gabr. *cons.* 106. *nu.* 60. *lib.* 2. Rota *dec.* 485. *nu* 6. *par.* 4. *diuers.* & *dec.* 354. *num* 7. *par.* 2. *rec.* & *dec.* 111. *nu.* 30. coram Eminentissimo Otthob., & in terminis Statuti Camerini à Rota hanc coniecturam fuisse reprobatam, testatur Marescott. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 11. *nu.* 28.

Quinimò cum non fuerint positi in conditione nisi filij excedentes ętatem 25. annorū, cessat præsumptio, quòd Testator se voluerit conformare cùm Statuto, quod de filiabus cum hac qualitate non loquitur. Crauett. *cons.* 250. *nu.* 4. Fusar. *de substit. q.* 481. *nu.* 9. Buratt. *dec.* 262. *nu.* 14. & *d. dec.* 111. *nu.* 31. coram Eminentiss. Otthob. Nàm talis præsūptio, cùm simus in odiosis, militat solùm in casu præciso, de quo Statutum loquitur, non autem in casu, quem non considerauit. Rota *dec.* 118. *nu.* 4. *par.* 3. *rec.* & *dec.* 890. *num.* 12. coram Merlin. & coram Gregor. *decis.* 533. *vbi Add. litt. B.*

Et clara redduntur ex longæua obseruantia ab anno 1637., quo Angelus decessit, vsque ad annum 1665. quo tempore Olimpia pacificè semper possedit portionem paternā, scientibus, & patientibus ipso Paulo, & Petro alio fratre etiam exigendo insimul Census hæreditarios; Quæ obseruantia optimè declarat quamcumq; dubietatem, cùm proueniat à filijs Testatoris verisimiliter de paterna voluntate edoctis. Rota *dec.* 602 *nu.* 45. *cum seqq.* coram Bich. & *dec.* 240. *num.* 14. *par* 10. *recent.* eò magis, quia hoc modo euitatur absurdum, quod paterna hæreditas proprijs filiabus exclusis transeat ad extraneos, quod esse inhumanum, dixit Rota *dec.* 1216. coram Seraphin. & vlterius fauet Olimpiæ, quod in dubio contra fideicommissum, & prò reo possessore est iudicandum *cap. Cum sunt, de reg. iur.*

Et sic recedendū esse à resolutis, visa causa ab omnibus Dominis, conclusum fuit, informante vtraque Parte, &c.

Camerineñ Fideicommissi

Coràm

R. P. D. ALBERGATO

Mercurij 28. Iunii 1673.

PErsistentes Domini in decisis coràm me sub die 17. Martij proximè præteriti iterùm ad fauorē Olimpiæ responderunt constare de causis restitutionis in integrum propter iniustitiam sententiæ antecedentis instantiæ deductam ex eo, quod substitutio reciproca à Petro Vgolino ordinata in casū obitus sine filiis inter Angelū, Petrum, Clementem, & Paulum eius filios expirauit, dùm Angelus decessit relicta Olimpia filia, iuxtà *vulg. cons.* Oldradi 21. toties à Rota canonizatum nil vrgente, quòd ipsa sit fæmina, quia etiam fæminæ faciunt deficere conditionem *si sine filiis*, quia appellatione filiorum, siuè ex proprietate verborum, sit è ex communi vsu loquendi, siue ex quadam benigna interpretatione etiam fœminæ continentur, quando non apparet, quòd Testator de masculis dumtaxat senserit, vt communiter tenent relati à Peregrin. *de fideicomm. art.* 25. *num.* 12, quem sequuntur decisiones huius Causæ, & signanter vltima, §. *Deducitur*.

Nec potest dici in hoc casu Testatorē intellexisse de masculis, per illa verba, *Etsi omnes decesserint sine filiis, vt supra, masculis, substituit filias feminas*. Vndè inferebatur, quòd nominando filios, de masculis voluerit intelligere, quià dùm in superiori parte simpliciter mentionē fecit de filijs sine addito masculinitatis, non censetur tale quid positum in parte subsequenti repetitum in parte antecedenti, dùm in ista non fuerat expressum, quia id esset contra naturam dictionis, *vt supra*, quæ in subsequentibus reperit qualitates expressas, non autem è contra in antecedentibus, etiamsi in proposito sumi vellet declaratiuè, quia absque eo, quòd referatur ad masculinitatem, potest referri ad qualitatem legitimitatis, & ætatis 25. annorum, tanquam quid magis proximum, cùm relatio fiat semper ad proxima, non verò ad remota, vt in his terminis reprobato Barbat. consuluit Bolognin. & alii relati in præterita *decis*, §. *Hinc patet, cum duob. seq.*

Quam

Quam sententiam eò facilius Domini amplexi sunt, attenta diuersitate personarum substitutarum, & graduum substitutionum; nàm duo gradus diuersi fuerunt constituti, & in vno quoquo diuersę personæ fuerunt vocatæ; In primo enim sunt substituti proprij filij, vel nepotes ex filijs prædefunctis in portionibus decedentium sine filijs, & in hoc casu positi sunt in conditione filij trium filiorũ, non autem filij vltimi superstitis, qui recipročè non potest dici grauatus; in altero autem gradu, quatenùs omnes decederent sine filijs, Testator posuit in conditione filios vltimi filij, qui cunctis alijs supervixisset, ideo talis substitutio concepta per verba *si omnes*, iudicari debet perindè ac si facta foret per verba, *Etsi vltimus decesserit*, quia id importat dicta conditio collectiua *si omnes* apposita post substitutionem reciprocam, iuxtà text. *in l. Codicillis, ff. de vsufruct. legat.* adductum in præterita *dec.* §. *Sed tota*.

Nec vrget, quod terminus ille *& si omnes decesserint sine filiis* propter suam vniuersalitatem sit referibilis ad omnes filios, eorumque filij videantur omnes positi sub hac conditione, attamen ista relatio, & compræhensio est solùm potentialiter, & per modum cuiusdam aptitudinis, cum quilibet ex eisdem filijs posset vltimo loco mori, & cum hoc tantùm posset verificari in vno, qui effectiuè postremus decesserit, ille solus, eiusque filij in hoc substitutionis gradu sunt cõpræhensi, indè firma remanet personarum, & graduum diuersitas firmata in præterita *dec.* §. *Accedit*, & § *Quapropter*.

Neque ad inducendam exclusionem fœminarum vis fieri potest in coniecturis; nam deducta ex exclusione propriarum filiarum Testatoris, hęc de per se non sufficit, multò minùs, quando, vt hic, neptes fuerunt prædilectæ, vtpotè in substitutione antepositæ filiabus, & altera, quòd Testator in nonnullis partibus Testamenti mentionem fecit de masculis, retorquetur, quia per talem discretiuam, vbi intellexit de masculis, expressit, vbi noluit, consultò tacuit, & quod substitutus sit alter filius Testatoris, non facit, dùm non fuit habita ratio conseruandi agnationẽ. Altograd. *cons.* 83. Gabr. *cons.* 88. *vterq. nu.* 9. *& lib.* 2. Rota *dec.* 46. *nu.* 10. *&* 11. coram Dunoz. Iunior.

Quòd autem Testator se voluerit conformare cum Statuto Camerini eius Patriæ excludente fœminas stantibus masculis, in præsenti facti specie non est præsumendum; tùm quia ipse Testator loquutus est per verba conditionalia, & non dispositiua, quo casu excluditur voluntas se conformandi; tùm etiam, quia Statutum loquitur de fœminis dotatis, quod non potest applicari Olimpiæ tunc temporis non natæ; tùm denique quia positi fuerunt in conditione filij excedentes 25. annum, ex quo remouetur præsumpta conformatio, dùm Statutum loquitur simpliciter de filijs, eò magis, quia sumus in odiosis, quo casu non fit extensio de casu ad casum, & concurrit in contrarium longæua obseruantia tanti temporis, quo Olimpia Paternàm portionem absque vlla contradictione Patruorum scientium, & videntium possedit, vt ponderat pręterita *decisio*, cum qua Domini transierunt altera tantùm, &c.

Camerineñ Fideicommissi

Coram

R.P.D. RONDININO.

Veneris 27. Aprilis 1674.

PEtrus Vgolinus de Arrestis postquam in vltimis Tabulis Dianę, & Isabellæ filiabus pro earum dote reliquit totum id, quod placuisset Constantiæ suę Vxori, ac fideicommissarijs, Angelum, Clementem, Petrum, & Paulum suos filios hæredes instituit, atque in hæc verba disposuit; *Et si aliquis dictorum suorum filiorum vllo vnquam tempore decesserit sine filijs, vel cum filiis legitimis, & naturalibus non peruenientibus ad ætatem 25. annorum, tunc, & eo casu substituit alium, seù alios superviuentes, vel ipsorum filios masculos, & si omnes decesserint (Quod Deus auertat) sine filiis, vt supra masculis, substituit filias feminas, ex dictis suis filiis ex legitimo matrimonio procreatas, & si filiæ femine non extiterint, substituit tali casu filias feminas ipsius Testatoris nuptas, & nubendas pro aquali portione, si vixerint, tali casu euenient, sin autem Cyppum Domus ipsius Testatoris Summ.* Olimpiæ positionis 24. Ianuarij proximi præteriti *num.* 1.

Cùm autem Clemens Capuccinorum Religionem ingressus fuerit; Petrus autem sine prole decesserit, ac denique de anno 1637. obierit Angelus tertius ex filijs Testatoris;

Olimpia istius filia portionem dicti Angeli Patris vsque ad annum 1665. pacificè possedit sciente, & patiente Paulo Patre vltimo ex institutis adhuc superuiuente, tuncq. cùm occasione denegatæ portionis Census fideicommissarij mandatum de associando à Vicario Camerinensi obtinuerit, hocque reuocatum fuerit per sententiam A.C. mer. causa restitutionis in integrum R.P.D. Muto commissa fuit, ac vigore alterius commissionis manu Sanctissimi signatæ mandatum fuit, vt procederet de voto Rotæ, quæ licèt in *dec.* 28. Junij 1669. corā Eminentiss Cerro censuerit sententiam A.C. in iudicatum transiuisse; Causa tamen ab omnibus Dominis visa cōstare de causis restitutionis in integrum Domini responderunt in *decis.* 17. Martij, & 28. Junij 1673. coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano, ad quarum formam voto tradito R.P.D. Mutus sententiam confirmātem alteram Vicarij Camerinen. tulit.

Hinc ad prouocationem illorum de Arestis causa commissa R. P. D. à Sancto Petro de voto pariter huius Tribunalis dubiū omnibus Dominis consultis proposui. An sententia R.P.D. Muti sit confirmanda, cui affirmatiuè responderunt.

Non impugnabatur validitas sententiæ, atque illius iustitia deducebatur ex iniustitia sententiæ A. C. reuocantis d. mandatum de associando à Camerinen. Vicario Olimpiæ concessum, atq. vlteriùs declarantis Olimpiam non posse petere dictam ratam Census, nec vti hæredem Angeli Patris, nec vti fideicommissariam Petri Vgolini Aui, qua posita iniustitia, consequens est, vt iustè R. P.D. Mutus pronunciauerit pro restitutione in integrum, ad litteram Textus *in l.4. §. Cōdemnatum, ff. de re iudic. & in cap. Tum ex literis 5. de in integr. restit. cum similib.*

Iniustitia sententiæ A. C. iterùm Dominis clarà videbatur inspecta litterali dispositione Testantis superiùs relata, qui substituit superviuentem, vel superviuentes filios institutos, vel ipsorum filios masculos casu, quo aliquis dictorum suorum filiorum decessisset sine filijs, vel cum filijs legitimis, & naturalibus non peruenientibus ad ætatem 25. annorum. Ideòq. defuncto Angelo superstite Olimpia filia iam diu in ætate 25. annorum constituta non euenit dictus casus substitutionis super extante Olimpia; cum conditio illa *si sine filiis legitimis, & naturalibus* non solùm deficiat per superexistētiam filiorum masculorum, sed etiam filiarū fœminarum, quæ non secùs, ac masculi filiorum appellatione continentur, tàm ex naturali ratione successionis, non minùs debit. masculis, quàm fœminis, de qua sublatis antiquis iuris prudentiæ diffidijs, *in l. maxim. vitium 4. Cod. de liber. præterit. & in §. 1 Auth. de hered. ab intest. venien.* quam ex consueto vsu Testantium, de quo *l. si quis in 16. ff. de Testament. T utel. & in l. si ita scripsero 46. ff. de legat. 2.* ac denique ex subintellecto voto Parentum, in quorum dispositionibus nō aliter substitutiones accipimus, nisi cum filij sine sobole vitam reliquerint, iuxtà notissima Iuris responsa *in l. Cum Auus, ff. de cond. & demonstrat. & in l. Cum acutissimi 30. C. de fideicommiss.* saltem adhoc vt præseruetur Nepti ius legitimę successionis, vel saltèm vt deficiat fideicommissi cōditio, & res relinquatur sub dispositione iuris cōmunis, ad Text. *in l. filiusfamil. §. Cum quis ff. de legat. 1.* vt comuniter concludunt Canonistæ *in cap. Rainaldus de Testam.* Crot. *cons. 17. nu. 26* aliisq. relatis Peregrin. *de fideicommiss. art. 25. sub nu. 14.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 14. nu. 1. cum plurib. seqq.* Fusar. *de substit. quæst. 413. n. 7.* & fuit antiqua Rotæ sententia in alia Camerinen. fideicommissi *in diuers. par. 4. dec. 484. & 485.* quarum prima est coram Seraphin. *dec.* 880. & altera coram Pen. *dec.* 471. quas decisiones constanter Rota huc vsq. approbauit coram Greg XV. *decis.* 514. *num. 1. & per tot. repetit. in recent. par. 2. dec. 354.* Seraphin. *dec. 1216. nu. 5.* Pen. *dec. 1553. nu. 3. & 4. in diuers. par. pr. decis. 516. nu. 1. & in recent. par 5. decis. 317. illo eodem nu.* cum alijs in decisionibus huius Causæ 17. Martij, & 28. Iunij 1673. coram Reuerendiss. Decano, & passim in alijs.

Et licèt non negarent Domini hoc tātùm pendere à coniecturis, quibus fieri possit sub illa conditione *si sine filiis*, masculos tantum compræhendi, quasi tunc aliud sensisse Testatorem, probetur iuxtà responsum Scæuolæ *in l. Lucius 91. §. quæsitum, ff. de legat. 3.* dicebant tamen non doceri de coniecturis præcisè concludentibus, itavt contraria voluntas defuncti euidentèr probetur, inquit Text. *in l. pr. in fin., C. de condit. insert.* atq. ijsdem retentis terminis loquuntur omnes in contrarium adducti, Rota *in recent. par. 12. dec. 312. nu. 12.* prout opus esset ad hoc, vt contra naturalem rationem, & ciuilem modum successionis debitæ filiabus, & contra consuetum vsum Testātium fœminæ sub illa conditione non contineantur, vt benè explicant Alciat. *in l. Gallus, §. quidam recti nu. 5. vers. Propterea, ff. de liber. & posthum.* Decian. *cons. pr. nu. 48. & seqq. vol. pr.* Menoch.

noch. *cons.*926. *nu.*24. Peregr. *de fideicomm. d. art.*25, *nu.*14. *in fin.* Rota *in d. Camerinen. Fideicommissi coram Penia dec.*471, *nu.*6. Dunoz. Iun. *dec.*46, *nu.*6. *& 7. & dec.*74. *num.* 4. *&* 5. quarum prima repetita est *in rec. par.*5. *decis.* 131. & in *Romana Vinea* 20. *Martii* 1665. *coram Eminentiss. Cerro*, quę est *in recent. par.*14. *dec.*285. *nu.*7. *&* 8.

Tales autem non sunt coniecturæ contra Olimpiam adductæ, quia &si Testator in primo gradu institutionis filios masculos instituerit relictis filiabus dote, non indè tamen licet arguere ad exclusionem Olimpiæ Neptis minùs dilectæ, ex ratione Text. *in l. Publius in fine, ff. de condit. & demonstrat. & in l. si vina Matre, C. de bonis maternis*, quia tàm ex diuersitate rationis, quæ intercedit inter Neptem, & filias, cum istis dotes reliquerit, non autem illi, cui proindè videtur reseruata successio proprij Patris iuxtà naturale votum Parentum, vt quod vni ex liberis relinquitur transeat ad illius descendentes, iuxtà Text. *in pr. C. de his, qui ante apertas Tabulas*, quàm etiam ex diuersitate personarum, cũ Neptis ex persona propria, non per repræsentationem consideretur, insubsistens est hoc argumentum, vt quicquid voluerit. Barbat. inter *cons.* Alex. *cons.* 52. *vol.*4. quem sequuntur Curt. Iun. *cons.* 11. *nu.*8. Rub. Alex. *cons.*62. *nu.* 2. in specie reprobato Barbatia, & eius sequacibus comuniter concludunt Add. ad Alexand. *d. cons.* 52. *nu.*35. *litt.C. vol.*4. *& cons.*38. *nu.*4. *liter. A. vol.*6. vbi refert Castrensem pœnituisse, quod aliquando pro filiis contra Neptem pronunciauerit, & DD. semper, ac Rota secuti sunt contrariam sententiam Bolognini inter cons. Alexand. *cons.*53. *num.* 18. *vol.*4. Crauett. *cons.*98. *nu.*15. Marzar. *cons.* 8. *nu.* 11. Fusar. *cons.*19. *num.*17. *cum plurib. seqq.* Giouagnon. *cons.*11. *nu.*24. *vers. Præterquam vol.*2. cum aliis per Mantic. *de coniect. lib.*11. *d. tit.*14. *nu.*6. *& sub nu.*14. & per Gabr. *commun. conclus. tit. de fideicommiss. conclus.*6. *nu.* 5. 11. *& seqq.* late Cæphal. *cons.* 46. *nu.* 28. *& plurib. seqq.* quam sententiam professa est Rota *in d. Camerinen. fideicommissi coram* Seraphin. *d. dec.*880. *nu.*2. *&* 3. & coram Pen. *d. decis.*471, *nu.*8. Dunoz. Iun. *d. decis.* 74. *nu.*16. *& seqq. & in rec. par.* 5. *d. decis.* 317. *nu.*9. *& seqq.* itaut potius hæc coniectura retorqueatur iuxtà *cons.* Spadæ 248. *nu.* 16. 17. *&* 21. *vol.*3.

Eatenùs autem exclusio filiarum operatur exclusionem Neptum, quatenùs vel ex conseruatione agnationis pariformitèr excludente omnes fœminas, vt lectò toto contextu Testamenti apparet eamdem rationem excludere filias, ac Neptes, cum quo sensu accipiendæ sunt auctoritates, quas deduxit contraria decisio huius causæ 18. *Iunii* 1669 §. *Et quatenus coram Eminẽtiss. Cerro*, quemadmodum ex mente Castrensis, Soccin. & aliorum optimè distinxerunt. Ruin. *cons.* 117. *sub nu.*4. *vol.*2. Gabr. *cons.*97. *nu.*15. *vol. pr.* Peregrin. *de fideicomm. dicto art.*25 *nu.* 24. Rota coram Greg. XV. *d. dec.*514. *n.*13. *&* 14. atque declaratis decisionibus *Camerinen. fideicommissi* 29. *Ianuarii* 1582. *&* 7. *Februar.* 1583. coram Blanchetto, quarum posterior est *in diuers. par.*4. *dec.*483. *& decis. Mant.* 305. *atque decis. Duran.*126. in contrarium adductis, plenè ad rem nostram explicat Rota coram Dunoz. Iun. *d. decis.* 74. *nu.* 18. *& seqq.*

Neque substitutio istarum neptum casu, quo omnes Instituti, & eorum filij decederẽt sine filiis, destruit hanc rationem, quia quicquid esset, si ageretur de eodem modo successionis, quo casu respectu eiusdem portionis videtur impossibile filias contineri in conditione *si sine filiis*, & excludere Patruos substitutos, quibus deficientibus ipsæ substituũtur, cum quo sensu accipienda sunt ea, quæ deducunt Aldobrand. *cons.*146, *nu.*2. *vol.*2. Simon. de Præt, *de interpret. vlt. volunt. lib.* 3. *dubit.*3, *solut.*3. *nu.*48. Bellon. Iun. *cons.*72 *nu.*19. Fusar. *de substit. q* 402. *nu.* 4. in hoc certè casu, in quo agitur de diuerso modo successionis, nihil repugnat, quinimò maximè conuenit, vt neptes comprehensæ sint sub illa conditione *si sine filiis* ad exclusionẽ substituti, ad effectum, vt eis præseruetur legitima successio Parentum, iuxtà Text. cum sua Glosa *in d. l. Lucius ff. de hered. instit.* atque eædem postea in defectum omnium masculorum, quatenus sine filiis decedant, expressè vocentur ad portiones Patruorum, ideoque Rota semper vocationem filiarum in inferiori parte Testamenti habuit pro coniectura, vt non solùm essent comprehensæ in conditione, *si sine filiis*, sed vocatæ, vt in *recent. par. pr. dec.*133. *sub nu.*2. *& dec.*146. *nu.*3. *&* 4. Greg. XV. *dec.*315. *nu.* 3. *& dec.*329. *n.*4. & in aliis relatis per Add. ad Buratt. *dec.*335. *nu.*10. *vers.*12. atque inferiorem vocationem accepit, quoad remanentem hæreditatẽ ex portionibus Patruorum, *vt in dec.*10. Vbald. *nu.*2. *&* 4. repetitã *in recent. par. pr. decis.*316. *& in decis. Penia* 1553. *sub nu.*2. *iuncto nu.* 6. cum aliis inferius deducendis.

Ex his autem nulla insurgit inæqualitas inter filios institutos, quemadmodum dicebant

bant Scribentes pro Arrestis, quia si vltimus est grauatus restituere fæminis, & Cippo domus, alii filij sunt grauati fauore aliorũ fratruum superstitum; itaut semper vniforme sit grauamen, cum in hac substitutione fæminarum decedentibus omnibus masculis succedant tantùm filię vltimi grauati, veluti proximiores vltimo defuncto exclusis filiabus aliorum fratrum veluti remotioribus, non secus, ac si masculi vltimo loco decedẽtis proximitas sit attendenda, & iis non extantibus solùm filiæ aliorum institutorum sint admittendæ, iuxtà Surd. *cons. 370. sub nu. 11.* Rota *recent. par. 5. dec. 109. nu 9.* Merlin. *dec 520. nu. 6. & 7. & seqq. Reuerendiss. Royas dec. 22. nu. 23. cum duob. seqq.*

Qualitas autem masculinitatis sæpius in Testamento repetita operari quidem solet, vt credendum sit Testatorem sensisse de masculis, etiam vbi locutus est indeterminatè de filijs per quamdam declarationem, siuè suppletionem mentis Testantis, quasi censendum sit plus dictum, & minùs scriptum, dũmodò agatur de ijsdem personis, atque non concurrat diuersitas rationis, & orationis, prout in casu concurrit, quia tunc siuè agatur de tacita declaratione, iuxtà terminos *Abbatis in celebri consilio 36. sub num. 3. vers. Nec obstat, si dicatur, par. 2.* siuè agatur de expressa declaratione mediante clausula, *vt supra*, in quibus terminis consuluit Andr. Barbat. inter consilia Alex. *d. cons. 52. vol. 4.* nunquã admittitur repetitio masculinitatis, quia posita diuersitate terminorum impossibile est, quod admittatur paritas illationis, vt consuluerunt Anan. *cons. 22. nu. 3.* Bolognet. inter cons. Alex. *53. vol. 4.* quorum sententiã hac retenta distinctione communiter DD. approbarunt Rub. Alex. *cons. 72. sub num. 6.* Honded. *cons. 57. n. 33. vol. 1.* Peregrin. *de fideic. art. 25. nu. 30.* Menoch. *de præsump. lib. 4. præsumpt. 84. nu. 7.* Surd: *cons. 21. nu. 9. & 10. & cons. 464. sub nu. 7.* Giouagnon. *cons. 11. nu. 21. vol. 2.* aliisque relatis Altograd. *cons. 83. nu. 80. & 82. vol. 2.* Caren. *resolut. 237. nu. 8.* Fusar. *de substit. q. 403. nu 18.* Redenasch. *cons. 10. nu. 54. & seq. & nu. 392.* & dixit Rota *in d. Camerinen. fideicom. coram Penia dec. 471. nu. 10. & 11. & in recent. par. 5. dec. 237. nu. 5. 6. & per tot.* Dunoz. Iun. *d. dec. 49. nu. 23. repetita in rec. par. 5. dec. 151. & dec. 141. nu. 5. & 630. num. 4.* coram eodem Dunoz. Iun. Pen. *dec. 1553. nu. 5.*

Diuersitas personarum, & orationis est euidens, quia post factam institutionem quatuor filiorum in primo gradu fit substitutio reciproca inter institutos positis in conditione filijs simpliciter: *Et si aliquis fratrum filiorum decesserit sine filiis, vel cum filiis legitimis, & naturalibus non peruenientibus ad ætatem 25. annorum, tunc, & eo casu substituit alium, seù alios superviuentes, vel ipsorum filios masculos*; in secundò autem gradu fit substitutio fœminarum ex dictis filijs institutis positis in conditione filijs masculis, ibi: *Et si omnes decesserint sine filiis, vt supra masculis substituit filias feminas ex dictis suis filijs procreatas*; ideòque in primo gradu substitutionis positæ sunt in conditione filiæ triũ ex quatuor filijs institutis, qui priùs decederent, in secundo autem gradu positi sunt in conditione filii masculi vltimi decedẽtis, quia præcedẽte reciproca substitutione inter quatuor institutos cum separata dispositione, in casu, quo aliquis decederet sine filiis, consequens est, vt sequens gradus substitutionis conceptus per clausulam, *Et si omnes decesserint sine filiis*, licèt per modum cuiusdam aptitudinis comprębendat potentialitèr omnes quatuor filios institutos, quia quilibet ex eis poterat esse primus, vel vltimus in ordine moriendi, cum quo sensu accipiebant Domini ea, quæ deducebant Scribentes pro Arrestis, ex Ruin. *cons. 21. sub nu. 12. vol. 3.* Bellon. Iun. *cons. 36. sub nu. 91. & seqq. & sub nu. 95. & 96.* Peregrin. *de fideicomm. art. 8. nu. 42. & seqq.* Mangil. *de impũt. quæst. 114. nu. 9.* Modern. Eugub. *contr. 289. nu. 19.* Rota in Ciuitatis Castelli *Bonorũ 30. Maii 1670 §. Cessante coram R. P. D. Calataiu.*

In actu tamen, ac realitèr in primo gradu substitutionis verò sunt comprætensi primi tres filij, qui prædecederent, atque in secundo gradu clausula illa *Si omnes* resoluitur in vltimum ex quatuor institutis decedentẽ, quamuis potentialitèr omnes comprehenderit, quia sicut vltimus ex quatuor non potest comprehendi in primo gradu substitutionis reciprocæ, quia ipse quidem alijs substituitur, sed non alij iam defuncti ipso superuiuenti, vt benè Bald. *cons. 435. nu. 5. vol. 4.* Natt. *cons. 551. nu. 33.* Ità alij tres filij prædefuncti non poterant realitèr esse vltimi, qui decederent, sine filiis masculis, quamuis ab initio potest aliter esse potuissent, vt benè declarant Soccin. Iun. *cons. 110. nu. 35. vol. 3.* Rot. *recent. par. pr. dec. 116. nu. 3. 7. & 10. & par. 4. dec. 82. nu. 4. & par. 5. dec. 477. nu. 5. & in decis. huius Causa 17. Martii 1673. §. Sed tota coram Reuerendiss. D. meo Alberg. Decano*, & cum istę duæ dispositiones non possunt simul, & eodem tempore concurrere, iudicantur tanquam diuersæ, vt in his terminis Dunoz. Iun. *d. dec. 46. nu. 23. & 24. &*

in

Digitized by Goo

in recent. par. 5. *dec.* 581. *nu.* 5. *& seqq.*

Diuersitas autem rationis est clara, quia in primo gradu substitutionis Testator non sine ratione posuit in conditione filios, tàm masculos, quam fœminas reseruando filiabus legitimam successionem debitam ex ratione naturæ, ex vsu Parentū, atque ex subintellecto voto Testantium, vt superiùs dictum est, itaut exclusionem filiarum inhumanam dixerit Rota coram Seraphin, *dec.* 1216. *nu.* 10. In secundò autē gradu non sine ratione Testator posuit in conditione filios masculos, quia non agebatur ampliùs de excludendis Patruis, cum omnes supponerentur prædefuncti, sed de concursu filiorum masculorum, & fœminarum in portione proprij Parētis vltimi superuiventis ex quatuor Institutis, quo casu masculis prælatio debetur, iuxtà *decis.* Sesse 362. *nu.* 46. cum aliis inferiùs adducendis §. *Neque Statuti*, & aduertit *d. decisio huius causæ* 17. *Martii* 1673. §. *Accedit coram Reuerendiss. D. meo Decano*.

Ideòq. non solùm intermedia illa clausula *Etsi omnes decesserint sine filiis vt supra masculis*, non repetit qualitatem masculinitatis in aliis partibus Testamenti, vt recedendo à *decis.* 36. coram Dunoz. Sen. in contrarium adducta dixit eadem Rota *in decis.* 81. coram eodem Dunoz. Sen. Sed elicitur potiùs argumentum, quòd Testator noluerit qualitatem masculinitatis in prima conditione repetere, quia cum voluit, illā apposuit, cum autem noluit, illam consultò omisit, vt benè declarant Giouagnon. *d. cons.* 11. *nu.* 19. *vers. Non obstat, & num.* 20. *vers. Proindè vol.* 2. Hodiern. *contr. cap.* 11. *nu.* 68. Rota coram Pæn. *d. dec.* 1553. *nu.* 5. & coram Dunoz. Iun. *d. dec.* 46. *nu.* 14. *&* 20. *& d. decis.* 630. *nu.* 4.

Quinimò vrgentiores concurrunt coniecturæ pro comprehænsione filiarum, cùm Testator ab illis non abhorruerit, quinimò priùs filias Institutorum, ac proprias, antequam veram agnationem, & cyppum domus substituisset, vocauerit, quo casu concludūt omnes filias præferri substituto, & qualitatē masculinitatis in certis casibus appositam ad illos restringendam esse, vt explicant Dec. *cons.* 287. *nu.* 9. cum aliis per Rotam coram Dunoz. Iun. *d. dec.* 46. *nu.* 17. *&* 18. *& d. dec.* 74. *nu.* 6. *&* 7. atque ideò non esse inconueniens, vt fæminę admittantur, quando Testator illas inclusit ante Cyppum domus nulla habita ratione agnationis, quæ contemplata dicitur, quotiescumq. vocantur fæminæ etiā post Cyppum domus omni agnatione perempta, iuxtà *consilium* Parisij 52. *num.* 46. *vol.* 3. *cum similibus*, sed non, quando euenire potest casus, quod bona perueniant ad filios fæminarum extraneos Agnatis extantibus, benè Mantic. *de coniect. lib.* 11. *d. tit.* 14. *ad fin.* Honded. *d. cons.* 57. *nu* 34. *vol. pr.* Marescott. *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 11. *nu.* 36. Giouagnon. *d. cons.* 11. *nu.* 28. *& seqq. & nu.* 48. *vol.* 2. Altograd. *d. cons* 83. *nu.* 12. *& seqq. vol.* 2. Rota *in recen. par.* 4. *decis.* 503. *sub nu.* 7. *& par.* 5. *d. decis.* 317. *nu.* 6. Dunoz. Iun. *d. dec.* 46. *nu.* 22. *& d. dec.* 630. *num.* 7. & generaliter comprobatum fuit *in recent. par.* 11. *dec.* 244. *nu.* 32. & *in Bononien. fideicom. de Luparis* 6. *Iunii* 1664. §. *Primogenitura coram bo. me. Priolo*. Inserta in mea *Consultat.* 77. *lib pr.*

Accedit, & coniectura *Statuti Camerinen. lib.* 2. *rubr.* 119. excludens fæminas etiam propter Patruos, quod licet euitare studerent Scribentes pro Olimpia ex eo, quod Statutum accipiendum sit in causa intestati, non autem in hoc casu, in quo interuenit Testamentum, quod clarè Statutum præseruauit in §. *Etsi dictæ mulieres in fine*, ibi. *Saluo in omnibus, & singulis dictis casibus in præsēti Statuto contentis, & quolibet eorum Testamēto, & vltima voluntate prædictorum*, iuxtà cōsilium Ancharani 300. Rota coram Dunoz. Iun. *d. dec* 74. *nu.* 22. *& d. decis.* 630. *nu.* 6. & meliùs *in recent. par.* 5. *dec.* 317. *nu.* 76. *& seq.* & in his terminis Statuti Camerinen. Maresc. *lib.* 3. *resolut.* 11. *nu.* 28.

Adhùc tamen si cum Statuto Camerinēsi quęstio dirimenda esset, ex illo potiùs oriretur argumentum pro Olimpia, quæ non poterat dici exclusa à Testatore in cōcursu Patruorum, ex eò quod illi Testator se conformare voluerit, quia cum Olimpiæ neque dos legata fuerit ab Auo, neque ipsa de tempore successionis dotata esset, Statutum Camerinense illam non excludebat, cum procedat solùm supposita dotatione, quemadmodum in præcisis terminis huius Rubricæ consulti vnanimes admiserunt, & probarunt Dec. *cons.* 589. Ruin. *cons.* 16. *vol.* 3. Curt. Iun. *cons.* 150. Thomat. *decis.* 187. & comprobat *decisio huius Causæ* 17. *Martii* 1673. §. *Nec ad effectum coram Reuerendiss. D. meo Decano*.

Neque Statuti dispositio est incompatibilis cum voto Testantis, cum Statutū masculos fœminis præferet, si admittimus sub cōditione sine filiis comprænhendi fæminas æquè, ac masculos, quia vbicumque concurrunt masculi

masculi, non excludunt fœminas, quia non sint compræhensæ sub conditione *si sine filijs*, in qua profectò continentur ad exclusionem Patruorum, iuxtà dictam decisionem Sesse 362. *nu.* 46. Sed quia redacta substitutione ad causam intestati masculi fœminis præferuntur, ideòque stat simul, quod fœmina sit compræhensa in conditione, & non concurrat cum masculis, quibus non extātibus ad successionem reintegretur, iuxta doctrinā Soccin. *in l. Gallus*. §. *quidam rectè column.* 5. *ff. de liber. & posthum.* Ruin. *cons.* 154. *nu.* 3. *vol.* 2. Surd. *dec.* 84. *nu.* 9. Redenasch. *d. cons.* 10. *sub nu.* 96. Rota corā Coccin. *dec.* 294. *nu.* 5. repetita post Giouagnon. *cons.* 39. *nu.* 25. *vol. pr.* & *in recent. par.* 9. *dec.* 133. *nu.* 17. *& seqq.*

Ex hoc autem non insurgit illatio, quam faciebant Scribentes pro Arrestis, quod si admittimus prælationē masculorū ad formā Statuti, debeamus etiā admittere prælationē Patruorum ad formā eiusdem Statuti, quia dicebant Domini in primo casu deberi prælationem masculis in concursu Sororum fœminarum ad formam Statuti supposita tamē dotatione, atque aliis requisitis ab illo, quia Testator admisit hunc concursum masculorum, & fæminarum ponendo in conditione tàm masculos, quàm fœminas in illa clausula, *si sine filiis*, ideòque posita hac voluntate, illa censetur conformis Iuri municipali, vbicumque de expresso dissensu non apparet ex ratione, quam reddunt Bart. *in l. heredes mei* §. *Cum ita, ff. ad Trebell.* Alex. *cons.* 4. *nu.* 12. *& cons.* 55. ibiq. Add. *num.* 2. *vol.* 4. & benè explicat Rota *in recent. par.* 14. *dec.* 123. *nu.* 27. *&* 28.

In secundo autem casu, cum Testator nunquam voluerit hunc concursum fœminarum cum Patruis, cùm potiùs illas in conditione posuerit, vt superiùs dictum est, ad exclusionem Patruorum quoad successionem proprij Parentis, non est eadem ratio de conformi voluntate Testantis ad Statutum, quia nulla est voluntas admittēdi hunc concursum, quæ possit conformari Statuto, neque deduci potest ex superiori casu, quia voluntas, quæ deducitur ex actu, non extenditur vltrà quàm ex necessitate actus inferatur, iuxtà doctrina Bart. *in l. vnica*, §. *Hoc interdicto ff. de Itinere actuque priuato*, Surd. *cons.* 52. *nu.* 73. Rota *recent. par.* 9. *d. decis.* 133. *nu.* 18. & meliùs coram Dunoz. Iun. *decis.* 837. *nu.* 5. *&* 6.

Cæteris autem occurrebant decisiones huius causæ coram Reuerendiss. Decano, quarum rationes Dominis placuerunt.

Vtraque parte acritèr informante, &c.

Camerinen. Fideicommissi

Coram

R. P. D. RONDININO.

Veneris 21. Iunij 1675.

PRo comprehensione Olimpię sub conditione *si sine filiis* in vltima dispositione Petri Vgolini de Arrestis ipsius Aui, iuxtà indubitatā Iuris regulam in *l. si quis ita* 16. *ff. de Testament. tutel. & in l. si ita scripsero* 46. *ff. de legat.* 2. iterùm DD. responderunt, confirmando decisiones in hac causa editas 27. Aprilis. & 5. Decembris 1674 coram me.

Neque, vt à regula recedamus, adest vel expressa littera Testatoris, vel eius mens ex coniecturis subintellecta; quia, quoad litteram Testamenti, Petrus Vgolinus quatuor filiis institutis simpliciter, & indefinitè substituit superviuentes, vel illorum filios sub nuda conditione si aliquis decederet sine filijs, & quamuis addiderit posteà, *Et si omnes decesserint sine filiis, vt supra masculis*. Adhuc tamen non intellexit copulare, & coniungere sub illa dictione *Omnes*, quotquot superiùs expresserat, indicando, quod in priori conditione *si sine filiis* intellexerat quoque de masculis, quia clausula illa *& si omnes* intelligitur in præsenti casu non secùs, ac si Testator dixisset, *& si vltimus*, quia cùm in primo gradu substitutionis contineri non posit quartus ex filijs institutis, cui restituere illi debent, cùm alii restituere debeant ipsi, non autem ipse alijs, ita pariter verba illa *& si omnes decesserint sine filiis*, inchoatiua secundi gradus substitutionis, licèt per modum cuiusdam aptitudinis cōprehendant potentialiter omnes quatuor filios institutos, quia quilibet ex illis poterat esse primus, vel vltimus in ordine moriendi, in actu tamen, & realitèr in primo gradu comprehenduntur primi tres filij, qui prædecederent, atque in secundo gradu clausula illa, *si omnes* resoluitur in vltimum ex quatuor institutis decedentem, vt benè declarāt Socc. Iun. *cons.* 110. *nu.* 37. *vol.* 3. Rot. *recent. par.* 1. *dec.*

dec. 116. num. 3. 7. & 10. & par. 4. dec. 82. nu. 4. & par. 5. dec. 477. num 5., & in decisionibus huius causę.

Huic enim intellectui conformis est ratio diuersa inter vnam, & alteram substitutionē, in quarum prima Testator noluit substituere filium superviuentem, vel eius filios masculos, nisi aliquis ex filiis institutis decederet sine filijs, hoc est masculis, & fœminis, quia, vt notissimum est, in successione proprij parentis ius, & æquitas non permittant, vt filiæ excludantur à patruis, vel ab eorum filijs, quod non est in altera substitutione, in qua Testator non poterat substituere filias fœminas ex institutis, nisi omnes nepotes superviuentes substituti decederēt sine filijs masculis, quia istis remanentibus in concursu filiarum prælatio debetur in portione proprij parentis iuxtà Statutum Camerinense, & ferè totius Italiæ hanc prelationem masculis concedentis in portione proprij parentis, & in concursu fratris, non autem in cōcursu patrui, vel eius filiorum, vt pro correctione Textus *l. maximum vitium, C. de liber. præter. & in § pr. Auth. de trient. & semiss.* Ruin. *cōs.* 154. *nu.* 3. *vol.* 2. Surd. *dec.* 84. *nu.* 9. Sesse *dec.* 362. *nu.* 46. Rot. coram Coccin. *decis.* 294. *nu.* 5. & meliùs *in recen. par.* 9. *decis.* 133. *nu.* 17. *& seqq.* cum alijs in decisionibus huius causæ.

Et quamuis Statutum Camerinen. *lib.* 2. *rubr.* 119. excludat fœminas etiam propter patruos, adhuc non procedit in casu, in quo intercedit Testamentum, quod clarè Statutū præseruat loquens solùm in causa intestati, vt in §. *& si mulierit in fin.* ibi, *Saluo in omnibus, & singulis dd. casibus in præsenti Statuto contentis, & quolibet eorum Testamento, & vltima voluntate prædictorum*, prout etiam in proposito probant Ancharan. *cons.* 300. Marescott. qui loquitur de Statuto Camerinen. *lib.* 3. *resol.* 11. *nu.* 28. Rot. coram Dunoz. Iun. *dec.* 74. *nu.* 12. *& dec.* 630. *nu.* 6. & meliùs *in recen. par.* 5. *dec.* 317. *num.* 17. *& seqq.*

Cum præsertim Camerinen. Statutū procedat supposita dotatione, ac ideò cōsiderari non possit in præsenti casu, in quo Olimpiæ nepti neque dos legata fuit ab auo, neque ipsa successionis tempore erat dotata, prout super hac ipsa Rubrica admiserunt, & probarunt Dec. *cons.* 389. Ruin. *cons.* 16. *vol.* 3. Curt. Iun. *cons.* 150. Thomat. *dec.* 187. & in decisionibus huius causæ *coram Reuerendiss. D. meo Decano, & coram me.*

Non etiam ex coniecturis Testatoris mēs subintellecta elici potest, quia neq. ex exclusione propriarum filiarum, neque ex vocatione neptum in inferiori parte Testamēti, neq; ex mentione masculinitatis, neq; ex Statuto Camerinen. vlla sumi potest coniectura, vt in præteritis decisionibus coram Reuer. D. meo Decano, & coram me, in quibus latè satisfactum argumento iterùm inculcato, quòd filiæ habeant separatam vocationem post omnes filios, & nepotes, quia, cum agitur de diuerso modo successionis, nihil repugnat, vt neptes comprænensæ sint sub illa conditione *si sine filiis* ad exclusionem substituti, ad effectum, vt eis preseruetur legitima successio parentum, iuxta Text. cum sua glossa *in d. l. Lucius, ff. de hæred. instituen.* Atq; eædem postea in defectum masculorū, quatenùs sine filiis decedant, expresse vocentur ad remanentem hæreditatem ex portionibus patruorum conflatam, vt benè explicat Rota coram Vbald. *dec.* 10. *nu.* 2. *&* 4. *repetit. in recent. par.* 1. *dec.* 316. & corā Penia *dec.* 1553. *nu.* 2. iuncto *nu.* 6.

Quinimò adsunt præsumptiones in cōtrarium tàm ex omissione prohibitionis realis in res ipsas directa, ex neglecta conseruatione agnationis, ex nullo digressu ad plures gradus substitutionum, quàm etiam ex prælatione ipsarum filiarum ante Cyppum domus, quod est clarum argumentum pro neglecta agnatione, & pro iudicanda mēte Testatoris, qui seclusis omnibus coniecturis perpetuitatem fideicommissi suadentibus noluit egredi vnum casum substitutionis, & cogitauit solùm de primis hæredibus non vltrà cogitando, sequentes solum gradus adiiciēs in casu, in quo priores non verificarentur gradatim disponendo, vt vnum hæredem tandem sibi facere per continuam vulgarem à priori conditione pendentem ad terminos Textus *in principio instit. de vulgari, & in l. pr.* vbi communiter Scribentes *ff. illo eod. tit.*, vt distinguendo, cum sit digressus ad plures casus substitutionum ab hoc casu, in quo fiunt plures substitutiones. Gabriel *cons.* 93. *nu.* 43. *vol.* 1. Giouagn. *cons.* 82. *nu.* 22. *vol.* 1. Cancer. *var. resolut. par.* 1, *cap.* 1, *num.* 133. Griuell. *dec.* 125. *nu.* 62. Rot. *recent. par.* 9. *dec.* 9. *dec.* 401. *nu.* 18. *&* 19. Coccin. *dec.* 294. *nu.* 12. Card. Cell. *dec.* 145. *nu.* 17. *&* 18. & in celebri *Auximiana prætensi Fideicommissi* 29. *Nouembris* 1666. §. *Digressus*, & *in Interamnen. Fideicom.* 28. *Martii* 1667. *vers. Et licèt prætendatur coram Eminentiss. Carpineo*

Prodatario, & in Romana Fideicommissi de Vellis 24. Aprilis 1671. §. Sinè quia coram me.

Hinc non obstat absurdum in hac dispositione consideratum, si hic intellectus admitteretur, quià nempè primus, & secundus ex institutis, ac etiam tertius grauati nõ sint restituere propriis filiabus, quibus est preseruata successio ad totum, Text. cum sua celebri Gloss. *in L. Lutius, ff. de hered. institu.*, sed solùm vltimus fæminis restituere grauatus longè maiori, & inæquali onere, quia si iste est grauatus restituere filiabus, alij sunt grauati restituere ipsi, & sic grauamen cum commodo compensatur.

Præterea cessat hoc absurdum vna cum alio, quod nempè euenire posset, quod superextante aliquo Nepote ex prioribus filiis institutis vltimus grauatus fœminis solùm, & non isti restitueret, quia premisso, quod absurdum non videbatur filiam succedere Patri excluso Nepote masculo ex fratre, dum non fuit habita ratio agnationis, hæc omnia absurda procedunt complicando omnes gradus substitutionum tanquam per fideicommissariam, quæ cum non adsit in hoc casu, sed simplex vulgaris cõtinuata per plures gradus, cessant omnia absurda, quæ pendent à priori illa dispositione *si sine filijs*, sub qua facta fuit sequens substitutio, quia, cum non euenerit iste casus ex eo, quod Angelus cũ Olimpia decessit, non est agendum de ijs, quæ contigissent, si hæc conditio euenisset, quæ cum non euenerit, omnes casus subsequentes euanuerunt, *l. si mater 33. §. si filius, & L. qui habebat 47. ff. de vulgar.* Clar. § *Test. q. 79. nu. 3.* cum alijs apud Peregrin. *de fideic. art. 29. nu. 36.* & benè consuluit Alex. *cons. 139. nu. 3. vol. 6.* & perpetuò dixit Rota *in recent: par. pr. dec. 486. nu. 9. & par. 9. decis. 425. nu. 15.* Buratt. *decis. 820. nu. 4.* Bich. *dec. 297. nu. 19. & decis. 342. nu. 7. & in dicta Auximana prætensi fideicommissi 29. Octobris 1666. § digressus, coram Eminentiss. Carpineo Prodatario, & in d. Romana fideicommissi de Vellis 24. Aprilis 1671. § Inefficax, coram me,* & doctè in proposito sequendo hanc decisionem tentum fuit *in Bononien. fideicõmissi de Patijs 28. Ianuarii 1672. § fin. coram R. P. D. meo Emerix.*

Et ita causa ab omnibus DD. visa vtraq. Parte Informante, &c.

Summario non indiget, cum ex Argumento resultet.

ARGVMENTVM.

Sub nomine damnorum, vel expensarũ in sententia, quæ damna veniant, & an lucrum deperditum cõpræhendatur, & interesse sub nomine damni.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXI.

Condẽnati fuerunt Leo, Ioan: & Bogos Armeni de falsitate accusationis Inquisiti ad reficiendũ in solidũ Iacobo Georgij pariter Armeno *Omnia damna, occasione sua Carcerationis passa.* Vnde dubitabatur, an sub nomine *damnorum* de quibus expresse sententia loquitur, cõpræhendantur amissa lucra, quæ, si fuisset Iacobus in libertate negociandi, facere solebat, & facere hac tempestate potuisset, & à D. Auditore. & Iudice causę non contineri motiuando dicebatur, ea ratione, quia sub propria *damnorum* significatione damnum tantum emergens, quod patrimonij diminutionem infert, non autem lucrum cessans, & amissum compræhendatur ex pluribus allegatis à Cyriaco *contr. 62. num. 12. 13. 14.* & ea est iuris regula, quod sententiæ verba strictè sunt intelligenda adeo, vt ex eis nil ampliùs inferatur, quã ex verborũ proprietate resultet. Surd. *dec. 261. num. 5. 6.* Gratian. *cap. 833. nu. 22. 23.* Et in specie, quod verbum *damnorum* in sententia adiectum nil aliud significet, quam expensas in lite necessarias in Aduocatis, Procuratore, Actuario, scripturis, & his similibus necessario faciendis tradit Hodierna ad dictam *dec. 261.* Surdi *num. 7.*

Verumtamen existimo contrarium firmari posse, & clarum quoque in iure fieri, distinguendo. Nàm, aut reus in sententia condẽnatur simpliciter in expensis, & eo casu ex comuni Doctorum sententia nõ teneatur reus ad resarcienda passa extrinsecus damna, aut supplendum lucra, quæ dum ijs vacare nõ potuit, Reus amisit, verùm sententiæ satis paritum erit, si pro lite substinenda, & se defendendum

Digitized by Google

fendendas erogatas expensas condemnatus exoluet, & in his præcisè terminis loquitur Surd. allegata *dec.261.* & Gratian. *cap.833. nu.25.26.* An verò sub tali condemnatione expensarum in sententia expressa, & in earũ liquidatione, & calculo computari queãt ea præiudicia, quę in sua persona passus est inquisitus suis negociis peragendis impeditus, dum liti vacare cogeretur, vt exempla tradunt in Artifice, qui lite sibi calumniosè mota distractus operari non potuit, vndè lucra, quę propria industria, & làbore acquirere consueuerat, amisit, & in Mercatore, qui motæ litis occasione alia sua mercimonia prosequi non potuit, & Aduocato, qui vt propriam causam tutaretur, eas Clientum vna cum inde percipiendo lucro dimittere fuit opus, & sic in similibus distinguere pariter solẽt Doctores; Aut expensarũ condemnatio prolata est vna sententia diffinitiua in fine Iudicij Actoris fauore pronũciata ob victoriam causę consequutam, & eo casu videtur sententia comprehendisse illud tantummodo expensarum genus, quæ immediatè necessariè sunt pro inchoatione, & prosequutione, & complemento motæ litis, quæ solent exemplificari in expensis pro itineribus accedendi causa ad Iudicij locũ, & ibi extra propriam domum se alẽdi, prout in honorarijs Aduocatorũ, pro Mercede Procuratorum, & Notariorum, & Actorum, seu scripturarũ solutione factis. Aut verò sententiæ, & expensarum condemnationi causam præbuit contumacia rei, aut fortè condẽnati delictũ aliquod, & tunc sub expensarum nomine sententia includit non modo eas expensarum species supra relatas, sed ampliùs etiam omnia ea lucra, & commoda, quæ acquirere potuisset eo tempore, nisi motæ litis impedimentum ea derelinquere coegisset, vti præceteris ita distinguũt Ioan. Bapt. Plot. *in l. si quando C. vnde vi sub nu.674.* & Asin. *in praxi Iudic. §.32. nu.10.11. vbi nu.13.* sic inquit. *At secus si eius personam attingant, & ideò si Artifex diu litigare coactus sit, & ob id suo artificio vacare non potuerit, plane in condemnatione expensarum talium damnorum ratio habenda est*, & ita quoque Menoch. *in tract. de Arbitrar. casu 154. nu.4. & 5.* idem confirmat. Et hoc, vt dixi, firmant Doctores eo casu, quo sententia condemnationem tantummodo continet expensarum; Assentiuntur tamen omnes, aliquid minùs inferre sententiam, quæ ad expensas restituendas, quàm quæ ad reficienda damna condemnat; Vndè si nihilominus ex comuni consensu, dũ in solis expensis occasione veri, aut etiã præsumpti delicti, vt est contumax, sequuta est condemnatio, in huiusmodi taxandis expensis non tantùm habenda est ratio in itineribus, pro mercedib⁹, alimẽtis, & scripturis erogatarum pecuniarum, sed præsertim etiam totius eius lucri, quod verisimiliter tẽpore suæ carcerationis, aut coactę defensionis litis ex suo consueto mercimonio, vel opificio cõparare potuisset, quando etiã versaretur præsens controuersia in præfatis puris terminis sententiæ in expensis tantùm cõdemnantis, omnia prædicta computari deberent in expensarum numero, & præcipuè lucrum, quo fuit priuatus ab iniusta carceratione occasione falsæ sibi irrogatæ accusationis passa.

Sed verè diuersi omninò, & ampliores sũt limites præsentis controuersiæ, Rei enim cõuenti non fuerunt in Iudicio Ciuili condemnati, sed ex causà criminali condemnationem patiuntur, nec minùs, quia in Iudicium à D. Iacobo vocati contumaces non respondiderint. Sed potiùs ipsimet calumniosis accusationibus, & ementitis scripturis, falsisque omninò causis eundem D. Iacobum tum exequutionis iniuriæ, carcerum molestijs, tùm omnium suorum mercium indebitis sequestris, & pluribus aliis vexationibus in Criminali Iudicio subiecerunt; quarum accusationum falsitate clarè detecta ideò Iudex eos non in expensis tãtũ, sed in omnibus damnis per D. Iacobũ d. carcerationis occasione passis merito multauit, & condemnauit; Sub quo damnorum nomine ex eorũ propria, naturalique significatione comprẹhendi quantum ab eo fuit in Itineribus, Alimentis, Aduocatis, Procuratoribus, & aliis supra recẽsitis intrinsecis damnis expensũ, nõ videtur à D. meo in controuersiã deduci, In dubiũ tantummodo reuocari videtur refusio petita lucrorum, & vtilium, quæ D. Iacobus consequi ex sua negociatione potuisset hoc suæ carcerationis tempore, & pendente falsæ accusationis Iudicio, quia, vti dicebatur, damnum est, quod non fuit acquisitum, sed quod acquisitum aufertur.

Nàm in primis iuxta huiusmodi proprietatis damni rigurosam explicationem, comprænderetur vtique in eà damnum passum in venditione suorum frumentorum, quæ cũ iam haberet tempore suę detentionis, quia non potuit tunc eorum venditioni vacare, ob pretij factam postea diminutionem viliori vtiq. ea vendere necesse fuit, quod damnum in graui summa culpa falsæ accusationis sub-

stinuisse patens est; Cæterùm etiam quoad alia lucra, quæ potuisset tunc acquirere probatum est, nil refragante opposita verbi *damnorum* significatione, refundenda sibi fore à condemnatis in iure pariter est manifestum. Non enim ità, vti præfertur, comuni Doctorum Voto firmatur, quod appellatione *damni* in qualibet dispositione enunciati, illa solũ significentur damna, quæ Patrimoniũ, & substantias iam possessas auferunt, & diminuunt; Imò potiùs antiquiores, & doctiores legum nostrarum interpretes docuisse cõperio, damnum intelligendum esse, non modo, quod à nobis, rebusq. nostris, quas iam possidemus, aufertur, sed illud etiã, quod aduersarij dolo, vel culpa acquirere prohibemur, vndè quodlibet amissum interesse damnum appellant. Ità Franc. Hottoman. in Comment. verborum Iuris in verbo *damnum* ibi *damna* siuè eius, quod interest tres sunt species, & benè quoque explicat Cagniol. *in repetit. l. vnic. C. de sentent. quæ pro eo sub nu. 6.* ibi. *Quod quidem damnum duplex est, Primum consistit in ablatione eius, quod quis habet. Secundum in impediendo, ne quis habeat, & adipiscatur.* & Gloss. *in l. damnum 3. ff. de damno infecto* in verbo *diminutione* vbi dixerat, damnum pro deperdito lucro non recipi in Addit. sic inquit, dic secundum Bart., quod licet illa sit propria significatio, tamen assumitur pro alio, & adest indiuiduus textus *in l. ob fenus 49. ff. de Administrat. & peric. tutor.* vbi Paulus Iurisconsultus damnum vocat lucrum amissum ob pecunias ociosas, & ait etiam Socc. Iun. *cons. 78. vol. 2. num. 14.* quod in Iure sæpè damnum consideratur etiam alio respectu, quam diminutionis Patrimonij realiter acquisiti, vt *in l. 2. ff. Ne quid in loco publico*, quem sequendo Surd. *cons. 383. nu. 23.*, ait, quod damnum àliquando etiam significat lucrum cessans, & Decian. *cons. 47. lib. 5. nu. 34.* inquit. *Damnum dicitur non solùm, quando quis amittit, quod suum est*, sed etiam quando commodũ, quod quis potest habere, amittit; Præcæteris autem nouissimè hoc idem melius explicauit Leotard. *de vsur. quæst. 72. sub n. 44.* vbi ex Rebuff. ait, *Illum etiam pati videri damnum, qui commodum amisit.* & benè in Themate nostro subiungit. *Et saltem vtilitas, quæ nobis intercipitur facto Aduersarii, magis accedit ad damnum, quam ad lucrum.* Vndè manifestum fit æquiuocasse Hodiernã citatum in contrarium ad decisionem Surdi 261. *num. 7.* vbi dixit, quod appellatione damnorum veniant solùm expensæ litis, tàm enim Surdus, quàm cæteri ab eo ad confirmationem propositæ conclusionis adducti in diuerso, & contrario sensu loquuntur, nempè, quod sub appellatione expensarum, non contineantur damna. Imò, vt magis Hodiernæ æquiuocatio conuincatur, aduertendum est. Plotti *in d. l. si quando*. Asin. & Menoch. supra allegatos firmasse, quod dùm Reus vti contumax in expensis condẽnatur, refũdere quoque teneatur damnum ab Aduocato, vel artifice passum ob deperditũ lucrum tempore translactæ litis, quod ex sua Aduocatione, vel Industria consequi potuisset, quod vt explicent Doctores prædicti, non vtuntur verbo *lucrum*, sed verbo *damnum*, ex quo manifestè depræhenditur sensisse sub appellatione damni contineri quoque lucrum Aduersarij culpa amissum.

Quod etiam in casu præsenti duabus præcipuè, rationibus verissimum comprobatur. Primò quia sententia, de cuius exequutione nunc agitur, non simpliciter condemnauit reos conuentos *à risare i danni*, sed vniuersaliter loquendo *in tutti li danni patiti*, quæ dictio *tutti* sua natura vim habet amplectendi quamlibet damni speciem, nõ autem limitati ea tantum *damna*, quæ ex diminutione proprij patrimonij prouenirent, & quod erogatum è propria substantia fuisset ex generali regula tradita per Barbos. *dict. 241. per tot.* & in proprijs terminis dixit Celsus Bargaglia *in suo tract. de dolo lib. 2. cap. 2.* vbi occasione respondendi Salycet., *qui in l. Cum necessitatem, 18. C. de fideicomm.* interpretando textum *in l. quidam decedens 5. ff. de administrat. & peric. Tutor.* in verbo *Damnum vero quodcumque*, in vers. *Nec obstat d. l. ex quidam decedens.* Quia, vt inquit, loquitur de damno, quod est diminutio Patrimonij, respondendo inquam, ait, quod hanc expositionem Salyceti reijci illud verbum *quodcumq.*, quod non restringit damnum ad id, quod prouenit ex diminutione Patrimonij tantum, sed complectitur *omnem speciem damni*.

Secundò, quia certum est sententiarum verba, si duplicem sua natura significationẽ ostendere possunt, in eo sunt explicanda sensu, qui magis iuris regulis, & præceptis conuenit. benè Surd. *dec. 69. num 8.* Rota Rom. apud Seraphin. *dec. 984. nu 3.* & benè in proposito *dec. 127. nu. 14. to. 2. par. 4. recit.* Iudex namque censetur pronunciasse, prout de iure tenebatur, vt inquit eadem Rota *dec. 176. nu. 3. 4.* apud Ludouis. In iure verò est prorsus indubitatum, quod qui calumniosis, & falsis probationibus accusatum vexauit; falsitate

sitate detecta condemnari non modo debeat in omnibus expensis, pecunijsq; ex ęre proprio ab iniustè accusato erogatis, sed ampliùs etiam in omnibus,& quibuscumq. damnis, & interesse, quæ substinuit, vel amisit toto tempore, quo suæ defensioni vacauit; vti manifestum est Iustiniani decretum in §. *hac autem omnia* in fine *Institut. tit. de pœna temere litigantium*. ibi. Vt improbus litigator, & damnum, & impensas litis inferre Aduersario suo cogatur, sed clariùs etiam *in l qui nomine* 25. *ff. Ad leg. Cornel. de fals.*& ibi Glos. *in lit. M.* vbi explicat ad interesse, & ibi Bart.& DD. omnes, & latiùs Caball. *resolut.* 248. *nu.*44. & in indiuiduo magis de falsitatis crimine condemnato hoc confirmat ex d. text. *l. qui nomine Baiard.* ad Clarum §. *falsum nu.*5. & alij plures relati per Farinacc. *in tract. de falsis quæst.* 150. *nu* 49. 50. *&* 51. qui omnes pariter cõcludunt, huiusmodi calumniosum accusatorem, & falsi criminis reũ condemnandum fore non modo in refectione damnorum, sed in restauratione paiter interesse, sub quo interesse nomine compræhendi non modo patrimonij diminutionem, sed quodlibet damnum proueniens ex deperdito lucro, & interesse, quod poterat acquiri, latè probat Leotard. *de vsur. quæst.* 72. *nu.*44. *&* 45. & in proposito de condemnato falsitatis conuicto Guazzin. *defens. reor. defens.*34. *cap.*4. *nu.*4. *& seq.* Imò in odium,& pœnam sic à legibus detestati calumniosę falsitatis criminis, de huiusmodi quoque damnorum, & interesse quantitate standum esse offensi, & calumniati Iuramento, voluere relati à Farinacc. *d. quæst.* 150. *num.*51. *de falsis.*

Ex quibus,&c.

SVMMARIVM.

1 *Donatio causa mortis prædefuncto donatario donanti non transmittitur ad heredis donatarij.*

2 *Donatio talis censenda est, qualis à contrahentibus denominatur.*

3 *Licet effectus donationis conlatus sit post mortem donantis, nihilominus dici potest donatio inter viuos.*

4 *In dispositionibus verborum clara expressioni standum est remota coniecturali interpretatione.*

5 *Per clausulam constituti transfertur dominium & possessio.*

6 *Ex clausula Constituti adiecta probatur donatio inter viuos.*

7 *Promissio non reuocandi donationem denotat eã esse inter viuos, non causa mortis.*

8 *Donatio inter viuos perfecta ampliùs retardari nequit, & ad heredes transit.*

9 *Donatio inter viuos prædefuncto donatario trãsmittitur ad eius heredes. & nu.* 10.

11 *Donatio inter viuos sub conditione facta præcedente donatario ante conditionis euentum transmittitur ad heredes.*

12 *Præsertim si donatio stipulata sit pro se, & heredibus.*

13 *Hereditas non dùm adita non transmittitur.*

14 *Tres sunt transmissionis species.*

15 *Transmissio iure suitatis quæ sit.* 21.

16 *Transmissio sanguinis quæ sit.* 35.

17 *Differentia inter transmissionem iure suitatis, & iure sanguinis.*

18 *Sui heredes qui dicantur.* 20.

19 *Emancipatus non dicitur suus heres.*

22 *Differentia inter heredes suos, & non suos respectu aditionis hereditatis.*

23 *Filius licet non ampliùs dicatur heres necessarius ob beneficium abstinendi, dicitur nihilominus heres suus.*

24 *Suus heres transmittit hereditatem non aditã cum beneficio abstinendi.*

25 *Filius suus non transmittit hereditatem, vt quæsitam, sed vt quærendam.*

26 *Ius se immiscendi in hereditate spacio triginta annorum præscribitur. Distingue* 27. 28. 29.

27 *Suis etiam heredibus potest à Iudice assignari tempus ad se immiscendum in hereditate, quo termino transacto, si non se immisceat, habetur pro abstinente. &* 28.

30 *L. Vnica §. In nouissimi C. de Caduc. tollend. declaratur.*

31 *Adire non dicitur propriè suorum, sed immiscere.*

32 *Dispositio legis est restringenda, ne sequatur absurdum.*

33 *L. Cum in antiquioribus* 19. *C. de iure deliberandi declaratur.*

34 *Transmissio iuris deliberandi quando, & quomodo fiat.*

36 *Stant insimul transmissio iuris deliberandi, & ex iure suitatis, vel iure sanguinis.*

37 *L.2. §. si quis ex liberis ff. Ad Senat. Cons. Tertull. declaratur.*

38 *L. Si infanti* 18. *C. de iure deliberand. declaratur.*

39 *Infans transmittit ius restitutionis in integrũ aduer-*

aduersus non aditam hereditatem.

40 *Hereditas adita dicitur per Auum pro Nepote vel filio infante retinendo hereditaria bona ad effectum vt tanquam adita trāsmittatur.*

41 *Sola spes ex contractu dimanans transmittitur ad heredes.*

42 *Ius ex contractu licet non agnitum ad heredes transmittitur.*

43 *Hareditas ex pacto debita etiam non agnita ad heredes transmittitur.*

44 *Transmissio trāsmissionis non datur.*

45 *Casus à Statuto omissus iuxta ius comune regulatur.*

46 *Prima successionis causa est descendentium.*

47 *In defectu descendentium ascendentium est prima causa.*

48 *Ascendentes tàm masculi, quàm fæminæ insimul ad successionem admittuntur.*

49 *Ascendens proximior excludit remotiorem.*

50 *Fratres, & sorores ex vtroq. parente tantùm concurrunt cum Ascendente ad successionem fratris, vel sororis.*

51 *Mater ex Statuto Bargæ rubr. 14. lib. 2. an excludatur à successione filiæ extantibus fratribus, vel sororibus.*

52 *In Statutis correctoriis non fit extensio.*

53 *Nec de casu ad casum ex maioritate, vel identitate rationis.*

54 *Mater succedit filio maiori existenti, etiamsi ad secundas nuptias transierit, non petito ei Tutore.*

ARGVMENTVM.

Donatio ex quibus causa mortis, aut inter viuos dicatur. Donatio inter viuos transmittitur ad hæredes prædefuncti donatarij præsertim si stipulata fuerit pro hæredibus. Hæreditas non adita quando, & ad quos hæredes transmittatur; Vbi accurato studio proferuntur, & distinguuntur omnes transmissionis species, vna cum examine præcipuarum Legum, & textuum, qui super huiusmodi hæreditatis non aditæ transmissione solent adduci, cum explicatione singulorum quibusnam casibus loquantur, cum distinctione pariter hæredum, qui sui dicantur, & qui non. Declaratio Statuti Bargæ lib. 2. rubr. 14.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXII.

Sergens Laurētius Becchelli de Castro Veteri Bargæ donauit Francisco ex fratre Nepoti plura bona, vt in Instrumēto donationis habetur, reseruato sibi donatori, & Mariæ suæ vxori, donec viuerent, bonorum donatorum vsufructu, vt in dicto Instrumento sub die 29. Maij anno 1657. confecto. Obijt Franciscus donatarius anno 1667. superstite adhuc Sergente Laurentio donatore, & remansa ex Francisco eius vnica filia Maria Francisca, & Patris hærede; Postea verò Lucia vxor Francisci ad secunda vota transiuit cum Peregrino, ex quibus Iugalibus orta est Catharina; Decessit etiam postea dicta Maria Frācisca ab intestato.

Quæritur igitur à me pro veritate, in primis, an defuncto Francisco donatario ante Sergentem Laurētium donatorem dicta donatio defecisse censeatur, an verò in suo robore permanens trāsmissa fuerit ad Mariam Franciscam vnicam Francisci Patris hæredē, & post eam successiuè ad eius hęredes.

Secundò verò loco quatenus fuerit transmissioni locus, & deuoluta sit ad Mariam Franciscam, & post eam ad eius hæredes, decidere necesse est, qui nàm sit hæres dictæ

Mariæ

Digitized by Google

Mariæ Franciscæ sine Testamento defunctæ. An nempè Iulianus eius Auus Paternus, an verò Lucia mater, vel Caterina vterina soror, vt ex hac determinatione successionis emergat pariter, cui ius consequendæ donationis præfatæ competat.

Et quoad primum articulum, vt eiusdem decisionis veritas tutius habeatur, inspiciendum est in primis, an prædicta donatio speciem, & naturam præseferat donationis causa mortis, an verò donationis inter viuos. Nàm si donatio fuerit causa mortis, certum quoque est, quod præmortuo donatario ante donatorem euanascat, nec ad hæredes
1 transmittatur *l. si à filio l. si mortis causa ff. de donat. caus. mort.* Oynotom. *instit. tit. de donat. in princ. nu. 23.* Secùs autem est in donatione inter viuos ex infra deducendis. Opinor autem sedulò reuoluto totius nostræ donationis contextu clarissimè conijci, donationem fuisse inter viuos, non autem mortis causa peractam. Nàm Sergens Laurentius omni mortis mentione posthabita *dedit, donauit, & tradidit, & titulo mera, libere, & simplicis, & irreuocabilis donationis inter viuos concessit Francisco, &c.* vndè sic donatio in-
2 ter viuos existimari debet, qualis ab ipsomet donatore denominata fuit. *l. Non aliter ff. de leg. 3. l. Labeo ff. de suppellectil. legata.* Bart., Imol., Castrens., Ias. & alij omnes in *l. qua dotis ff. solut. matrim.* Dec. *cons. 305. per tot.* Nihil releuante, quod eiusdem donationis effectus sit post mortem donatoris
3 collatus. Bald. *in l. 2. C. de iur. dot.* verbis enim standum est, vbi sunt clara, neglecta penitus omni alia conecturali interpreta-
4 tione, vt in præcisis terminis habetur *in l. vbi ità 23. ff. de donat. causa mort.* Rol. *cons. 8. nu. 2. lib. pr.* vbi plures alij recensentur, & plenè tradit in proposito Rota Rom. *dec. 9. nu. 3. 4. 5. par. 7, recent.* Et eò magis quia paulo infra idem donator *cessit dicto Francisco donatario omnia, & singula iura, & Actiones, &c. & constituit eum procuratorem &c. & quæ bona, vt supra donata dictus donator constituit se tenere donec, &c.* per quas clausulas cum transferatur regulariter dominium, & posses-
5 sio iuxta notata *in l. quod meo ff. de acquir. possess.* si post mortem donantis earum effectus conferretur, nil operari possent eo tempore, quo possessio defuncti iam foret extincta, vndè ex his probari, voluisse donantem inter viuos, & irreuocabiliter donare trad.
6 Rol. *cons. 61. nu. 45. 46. lib. 2.* Surd. *cons. 450. nu. 26.* Magon. *decis. Lucens. 87. nu. 10.* Cyriac. *contr. 314. nu. 15.* Rota Rom. *dec. 9. nu. 26. par. 7. & dec. 440. nu. 10 par. 9. rec. to. 2.* quod idem efficaciùs etiam confirmat in fine Instrumenti adiecta clausula. *Quam donationem, &c. suprascriptus donator promisit perpetuo firmam, & ratam habere, nec modo aliquo reuocare.* Quod pactum, & promissio denotat absolutè, & expresè donationem esse in-
7 ter viuos, non autem causa mortis *l. vbi ità donatur ff. de donat. causa mort.* Clar. §. *donatio quæst. 4. circa fin.* Roland. *d. cons. 8. nu. 26. lib. pr.* Menoch, *cons. 84. nu. 8. 9. 64. 65,* Gratian. *cap. 96, nu. 4.* Rota Rom. *d. decis. 9. nu. 10. 11.* & latissimè apud Buratt. *dec. 581. n. 6.* & ibi Ferentill. *nu. 18.* vbi plures alios congerit, quæ omnia, provt etiam reseruationẽ vsusfructus ad arguendum, donationem nũcupandam esse inter viuos, animaduertit benè eadem Rot. Rom. apud Duran. *decis. 84. nu. 14.* Quamobrem ex his, & alijs pluribus, quę possent ex ipso donationis Instrumento deduci, & quæ in mea Consultat. *21. ex n. 26. vsq. ad n. 33. vol. pr.* latiùs deducuntur, absq. hæsitatione mihi suadeo, versari quæstionem in mera, & irreuocabili donatione inter viuos.

Quo casu supposito ꝑ veritate quoq. teor ob præmorientiã Frãcisci donatarij non euanuisse, sed in suo robore permansisse donationem, & eiusdem effectum, & iura ad hæredes Francisci donatarij successiuè deuoluta fuisse. Siquidem regula iuris veget, cum donatio inter viuos semel perfecta ampliùs
8 retractari nequeat, & ad hæredes transit §. *sciendum instit. tit. de donat. l. perfecta C. de donat,* Roman. *cons. 171. nu. 7. vers. Quia regula.* Menoch. *cons. 1153. nu. 48.* vndè in specie de veriori, & comuniori sententia reperitur apud DD. firmatum, quod donatio inter viuos non extinguatur per mortem donatarij ante ipsum donatorem, sed transeat
9 ad hæredes ipsius donatarij allegato textu *l. illam l. si quis argentum §. fin. in fin. C. de donat. §. Alia instit. tit. de donat.* & ea est ratio, quia, cum per donationem clausulis amplissimis vt supra perfectam fuerit ius in persona donatarij, radicatum, & ei dominium acquisitum *l. pr. ff. de donationibus,* adeò quod Sergens Laurentius donator non potuerit postea de ipsa domo, & bonis donatis ampliùs disponere, nec in alios quocumque titulo ea trãsferre, sequitur ex tali iure quæsito, & dominio in eius persona radicato, ꝗ eiusdem donatarij morte contingente donante adhuc superstite, donatio transiuerit ad eius hæredes, vt est doctrina Bartoli *in l.*
10 *Ita stipulatus 115. nu. 41. in fin. ff. de verbor. oblig.*

obligat. & Bald. *in l.quoties in fin.C.de donat. quæ sub modo*, & in eo casu magis arduo, in donatione nempè conditionali, quando decessit donatarius ante conditionis purificationem, non autem in pura, prout est nostra, qui termini sunt faciliores, eamdem do-
11 ctrinam defendunt præcœteris Cancer. *var. resolut. lib pr. cap.2. nu.38. & lib.3.cap.21. nu.95.* Fusar. *cons.41. num.132. & 175.* Noal. *de transmiss. casu 5. per tot.* Fontanell. *de pact. nuptial. clausul.4. Gloss.24. nu 23. & 38.* latè Surd. *dec.144. nu.24.* & ibi plenissimè Hodierna. Quod sine difficultate procedit in casu præsenti, attento quod Laurentius donator non simpliciter Francisco donauit, sed etiam eius hęredibus, vt in stipulatione legitur ibi, *præsenti, & pro se, & suis heredibus recipienti, &c.* & infra rursus. *Ita quadmodo dictis Iuribus, &c. dictus Frãciscus eiusque hæredes, & successores vti possint.* Quo casu quando nempè hæredibus etiam est donatum, quia tunc præsumitur, quod donator uoluerit etiã donatarij hæredib⁹ acquiri, vel ex propria psona, vel iure trãsmissionis, nul-
12 la est dubitatio, quod ad hæredes transeunt Iura donata defuncto donatario ante donatorem. benè Ruin. *cons.98. nu.16. vers. Cum donatio lib. pr.* Alex. *cons.14. nu.3. lib.1.* Rol. *cons.77. nu.12. lib.1.* Consta *cons.12. nu.78. 79.* Menoch. *cons.388. sub nu.55. vers. Quà de re, &c.* Fontanell. *dec.54. nu.16.* Rota *dec.142. sub nu.2. par.4. & dec.9. nu.7. par.3. recent.* Cyriac. *controu.314. nu.11. vers. Secũdo quia*, & clariùs eadem Rota Rom. *dec.84. nu.22.* coram Durano.

Verum prædictis opponebatur, quod defuncta in infantili ætate dicta Maria Francisca antequam delatam sibi Francisci Patris hæreditatem, in qua prçcœteris istud ius donationis sibi factæ cõtinebatur, adiret, imò fortè etiam ignoraret adhuc, an sibi foret delata, non potuit istud ius adeundi in suum hæredẽ transmittere ex clara regula, quod hæredi-
13 tas non dùm adita non transmittitur. *l.3. §. acquirere ff. de bonor. possess. l. si infanti 18. vers. Sin verò C. de iure deliberand. l. vnica §. In nouissimo, vers. Hæreditatem. C. de caduc. tollend. l. vnica C. de his qui ante apertas Tabul. l. Ventre ff. de acquir. hæred.* cum alijs qui adducuntur à Noal. *de transmiss. casu 8. nu. pr.* & in specie pro non transmissione ad Matrẽ adducitur ex aduerso *Controuers.13. per tot.* Ioseph. Altogradi Lucensis.

Verùm vt resolutionis veritas pro matre clariùs, tutiusq; demonstretur, animaduertendum, & distinguendum est, tres esse transmissionis species. Alia nempè ex iure potẽtiaque suitatis, alia Iure sanguinis dimanans; Tertia verò ex capite Iuris deliberandi, quæ
14 prouenit ex *l. Cum in antiquioribus C. de iure deliberand.* quas cum alijs refert Castill. *quotid. controuers. lib.3. cap.13. in princ.* Ex suitatis enim Iure proficiscitur transmissio, cum parens decedit relicto hęrede ex Testamẽto, vel ab intestato filio, aut nepote, quẽ in potestate habebat, qui suus hæres post delatã sibi Patris, vel Aui hæreditatem, quamuis in ea non se immiscuerit, imò eius delationem ignorauerit, huiusmodi hęreditatẽ ad quoscumque hæredes licet extraneos transmittit vti sunt in hac eadem præcisa specie trãsmis-
15 sionis aperti textus *in l. Ventre præterito 84. ff. de Acquir. hæred. l.3. C. de iure deliberand. l. Apud hostes 8. C. de suis, & legitt.* & tradunt communiter DD. *in d. l. Ventre*, & præcipuè Bart. *ex nu.12.* Castrens. *cons.80. nu.pr. vol.2.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.5. tit.5. nu.19.* Menchac. *de success. creat. §.21. nu.266. 268.* Didaco Spino *in speculo Testam. Gloss.33. ex nu.36.* Gayl. *pract. obseruat. lib.2. obseruat.131. nu.6.7.* Barri *de success. lib.12. de transmiss. hæred. nu.2.3.4.5.* Menoch. *cons.1. nu.491.* Picard. *ad tit. instit. de acquir. hæred. cap.31. ex nu.4. & seq.* Cancer. *cap.21. de transmiss. nu.4.5. lib.3.* Pascal *de virib. Patria potest. par.4. cap.pr. nu.39.*

Alia verò est transmissio, quæ fit ex potẽtia sanguinis, cum nempè aliquis ex liberis ante aditam parentis hæreditatem, vel eam quoque sibi delatam ignorans obierit, & eã tunc transmittit ad suos descendentes tãtum
16 modo, non autem ad hæredes extraneos, aut consanguineos, nec minus etiam ad ascendentes; vt est textus in *l. vnica §. In nouissimo in verbo expletis C. de caduc. tollend.* iuxta *l. vnica C. de His qui ante apertas Tabul.* vbi communiter Doctores, & præcipuè de hac specie transmissionis iure sanguinis trad. Bart. *nu.25. & in l. emancipata 4. C. qui admitt. &c.* Alex. *nu.3.* Ias. *nu.7. 8.* Menchaca *de success. creat. d. §. 21. nu.267.* Spino *dicta Gloss.33. ex nu.101.* Ceual. *pract. quæst. supr. quæst.206.* Marta *de success. legali p. pr. q.24. art pr. n.5.6.* Picard. *vbi supra d. cap.31. n.5.6.* Noal. *de transmiss. d. casu 8. ex n.82.* Quæduæ transmissionis species, licet in hoc conueniant, quod in vtraq; transmittens debeat esse de liberis, in hoc tamen præcipuè, & essentialiter differunt, quia in facienda transmissione ex iure, & potentia suitatis, & ad quoscumque vel extraneos hæredes, vt dixi, non sufficit esse de liberis, sed oportet insuper esse

suus;

17 suus; Non enim omnes descendentes, & liberi dicuntur sui hæredes, at duo insimul requiruntur ad hoc, vt aliquis suus hæres
18 dicatur. Primum, quod sit in potestate defuncti, vt in §. *sui autem instit. tit. de hered. qualitat. & different.*, & explicat clariùs Iulianus *in l. Lege Cornelia 12. ff. de Testam. in fine.* ibi. *Quamuis suus heres dici non possit, qui in potestate morientis non fuit.* Vndè qui ex linea materna descendunt, licet sint de matris liberis, non tamen ius suitatis habent, quia in matre deficit patria potestas, & consequenter etiam qualitas sui hæredis non datur, vt *in l. Neque femina 13. ff. de suis, & legitimis.* Prout etiam emancipati filij, qui licet ex paterna linea proficiscantur, quia tamen sub parentum potestate constituti non reperiuntur, cum ex ea per emancipationẽm
19 exierint. §. *emancipati instit. tit. de hered. quæ ab intest. deferuntur*. Et licet hodie sublata sit differentia suitatis, & emancipationis, ita vt emancipatus succedat Patri, eodẽ modo quo suus ex Gloss. *in l. Gallus in verbo Agnationis*, & ibi Bart. *in §. & quid si tantùm nu. 8. ff. de liber. & posthum.* hoc tamen procedit quoad ius succedendi, nõ tamen quoad qualitatem hæredis, quæ in suis inest, meliùs præcœteris in proposito declarat Thad. Piso *var. resolut. lib. 6. cap. pr. post n. 8. vers. Sed quæro*, vbi in fine, inter alios huius discriminis effectus hunc recenset, quia filius emãcipatus nec hodie trãsmittet hæreditatẽ non aditam ex potẽtia suitatis, cum alijs ad-
20 ductis apud Noal. *de transmiss. casu 8. nu. 79.*

Secundò etiam requiritur, vt quis dicatur suus, non modo quod sit in potestate, sed quod etiam sit in primo gradu tempore mortis, ita vt eum nemo in gradu præcedat, vt
21 in allegato §. *sui instit. tit. de hered. qualit. & different.* nàm si extet filius, & nepos ex eo, licet nepos simul cum Patre sint in potestate aui, nepos tamẽ nõ est suus, nec habet suitatis iura, sed filius tantũ est suus tãquã proximior in gradu. Liberi itaq. ij tantum, qui sui erunt hæredes, ad descendentes non magis, quam ad ascendentes, & consanguineos, prout etiam ad extraneos hæredes hæreditatem paternam suitatis iure transmittent. Hi verò, qui licet liberorum nomine veniant, suitatis tamen iure minimè potiuntur, hęreditatem parentum non aditam ad descendẽtes tantùm iure sanguinis, non autem ad extraneos, & consanguineos, nec ad ascendentes, prout sui transmittent, vt vltra supra allegatos trad. etiam Hilliger. *in Donello enucleato lib. 7. cap. 4. lit. E.* ibi quod intel-

lige de liberis emancipatis, vel hæredibus matris; Hi enim tantùm ad descẽdentes suos transmittunt non dùm acquisitam parentum hæreditatem.

Et hæc est discriminis ratio, quia sui hæredes nulla egent aditione, vt hæredes fiãt, cum illicò, & eo momento sequutæ mortis Patris etiã ignorãtes vi legis euadãt hęredes;
22 Ità vt magis bonorum paternorum dominiũ in eos continuare dicatur, quam de nouo acquirere *l. in suis 11. ff. de liber. & posthum.* Pichard. *instit. tit. de hered. qualit. & differ. nu. 21. & in §. sui nu. 34.* Spin. *d. Gloss. 33 nu. 77.* Gratian. *cap. 732. ex nu. 27 & nu. 32. 51. 71.* & latè Argel. *de acquir. possess. quæst. 13. nu. 66. & 67.* Et quamuis obijciatur id forte firmari potuisse de iure veteri, & antiquo, ex quo filij in potestate non modo erant sui, sed etiam necessarij. §. *sui instit. tit de hered. qualit. & different. l. pr. §. suos ff. de suis, & legitt. hered.* Hodie tamen amplius necessarij non sũt attento Iure Prętorio, à quo beneficium abstinendi consequuti sunt. *l. Necessariis ff. de acquir. hered. §. Sed sui quidem d. instit. tit.* Vnde videatur, ad hoc vt eis acquiratur hæreditas, necesse ipsis quoq. fore, vt expressè adeant, uel saltem tacitè in ea se se immiscendo se declarent hæredes per textũ *in l. Et qui se, & d. l. Necessariis ff. de acq. hered.* Verùm cum huiusmodi beneficiũ abstinendi suis hæredibus fuerit principaliter in filij fauorem, & eò intuitu elargitum, vt immunes fierent ab ea præcisa necessitate, vellent, nollent succedendi Patri, vt sic eos liberaret ab oneribus hæreditarijs non spõtè susceptis, non ideo tamen eis abstulit sui hæredis existentiam, ac illam continuationẽ dominij, quam mox diximus, quod docuit,
23 & in vim legis definiuit Vlpianus *in l. pr. ff. si quis omissa causa Testamẽt. in §. 7.* his præcisis verbis, *Qui sunt in potestate statim* (vbi Gloss. explicando verbum illud *Statim* inquit post mortem Testatoris) *heredes sunt ex Testamento. nec quod se abstinere possunt, quicquam facit*, vbi Gloss. in verbo *quicquã facit* explicat, idest huiusmodi abstinẽdi beneficium facere non potest, *quo minus ipso iure sint herede, facere tamen potest abstensio, quo minus teneantur creditoribus*, & clarius etiã idem Vlpian. *in l. Cum quasi 30. ff. de fideicõmiss. liberat. §. Sed & si suus heres*, sic ibi loquens, *tametsi non est sine herede, qui suum heredem habet, licet abstinente se.* vndè Gloss. Addit. *in l. Cum hereditas 9. C. depositi* in verbo *successeritis*, ait, quod vbi est suus hęres ibi nunquam iacet hæreditas, quia existentia

sui hæredis inducit continuationem dominij sine aliquo medio, & benè quoq. alia Gloss. *in l. vnica C. de his qui ante apertas Tabul.* in verbo *transmittere*, inquit, *Nota quod ipso Iure posteritas sua sit heres, sed potest dimittere, vel retinere, &c.* Et quamuis dicatur ius hæredis esse sine effectu operandi, (vti à D. Altogr. *d. controu. 13. n. 27.* respondebatur,) donec se immiscuerit; hoc nō tollit, quin interim sit hæres, & ius, & nomē hæredis possideat cū potestate ad effectū illud deducendi sēper ac voluerit, & ideò etiamsi antequā se immisceat, obierit hæreditatem sibi à iure iam radicatam cum beneficio tamen eam dimittendi, si velit, eodem modo, nempè vt iam iure acquisitam ab hęrede transmissario trās-
24 mictat, & cum eodem beneficio repudiandi, & abstinendi, vti sunt clarissima Pauli Iurisconsulti verba in *l. Si quis filiumfam. 7. ff. de acquir. hæredit.* sic *in* §. *primo* loquētis. *Si filius, priusquam sciret, se necessarium extitisse Patri heredem, decesserit relicto filio necessario, permictendum est Nepoti abstinere se à hæreditate, quia & Patri eius idem tribueretur.* & ibi notant Gloss., Bald., Alex., Ias., & omnes, quod hæreditas transmittitur ad hæredem vt adeunda, & ideò hæres, in quē fit transmissio, poterit illam adire; vel repudiare, prout defuncto licebat, & alios in id allegant Spin. *d. Gloss. 35. nu. 90. vers. Ex quà resolutione, &c.* benè Thadd. Piso *variar. resolut. lib. 6. cap. 2. nu. 10.* Picard. *tit. de acquir. hered. cap. 12. nu. 11.* Anton. Gomez. *var. resolut. to. pr. cap. 9. nu. 55. vers. Vnum tamen. &c.* Vndè voluerunt hoc casu non benè dici, hęreditatem transmicti vti quærendam, sed vt quæsitam cum beneficio ta-
25 men abstinendi transmicti dicendum esse, vt latè apud Dec. *cons. 330. nu. vlt. ad fin. vers. Non obstat vltima ratio*, & Eman. Costa *in l. qui duos ff. de rebus dubiis* §. *Cum in bello. in verbo bona vindicaret, n. 12. vers. Postremo* in vltimis verbis monēdo inquit, *Non rectè vulgo dici hæreditatem ex potentia suitatis tanquam adeundam transmicti, cum melius doceri debeat, hæreditatem veluti quæsitā transmicti cum beneficio abstinendi*, & ita Doctores loquuntur, & antea *nu. 3. vers. Si interpretandum* in proposito nostro dixerat, Matrem succedentem filio inuenturam in bonis filij non facultatem, aut ius adeundi hæreditatem mariti, sed adeò ipsam mariti hæreditatem commixtam ipso iure bonis filij, cum nemo dubitauerit filium, qui Patri supervixit, rerum paternarum hæredem, & dominum ipso iure decessisse, vndè successio ipsa, & Patris hæreditas quæsita trāsmittitur, & mater, quæ se adire hæreditatem filij diceret in vniuersum ius filij succedens, beneficium quoque abstinendi Prętoriū haberet, vti sunt ferè præscripta Constæ verba; & doctissimus Ant. Faber *de error. Pragmat. Decad. 31. error. 9. sub nu. 5.* ad hoc probandum ait, *Quandoquidem cum demum suum heredem, qui se abstinuit, Prator habet pro nō herede, non etiam qui abstinere potest.* vnde Robl. *de Repræsentatione lib. 2 cap. 2. n. 40. 41.* alijs citatis tradit, quod hęc transmissio non dicitur fieri de hæreditate, sed de bonis iam filio quæsitis, & benè quoq; Hilliger. *in Cōmentar. Donelli enucleati lib. 7. cap. 4. in lit. E.* ait, Filius autem suus ad quoscumq. transmictit, imò verè nec transmittit quidem, quia cum existat absque agnitione, potius hęres eius ad bona iam quæsita admittitur; vel quasi conciliando contrarias in hoc sētentias, vt ait Bellon. *de iure accresc. cap. 7. q. 41. nu. 94 95.*, Ita accipiendi sunt, qui simpliciter dixerunt ex potentia suitatis transmicti hæreditatem non vt quæsitam, sed vt quęrendam, nempè, quod inspecto iure Ciuili transmictit suus hæreditatem vt irreuocabiliter quæsitam; sed vt quærendā inspecto Iure Prætorio, ex quo potest se abstinere.

Nec indè absurdum emergere potest, 9 à D. Altogrado *d. contr. 13 nu. 28. 29.* deducitur, nempè, quod si filius ratione suitatis diceretur hęres ipso Iure, & absq. aliqua immixtione, sequeretur, quod numquam Iuri in hæreditate se immiscendi præscribi posset, quod est falsum, vt addit *nu. 30.*, quia secundum veriorem, & recentiorem sententiam
26 tali iuri per spatium triginta annorum præscribitur per text. *in l. Sicut, & l. Omnes C. de præscript. 30. vel 40. Annor.* Non enim sequitur in iure verùm, vt præsupponitur, 9 habito pro hærede etiam immixtione non sequuta ius immiscendi numquam præscribatur. Nàm aut immediatè post eum successuris, vel fortè etiam creditoribus defuncti Iudicem adeuntibus fuit eidem hæredi suo statutus certus terminus ad se immiscēdum,
27 vel se abstinendi ab hæreditate, vt habetur *in l. pr.* §. *Largius. vers. Sanè, ff. de successor. Edict. & in l. Sic Curatoris 9. C. de iur. deliberand. & in l. Idem priuilegium 7.* §. *Sed si bonis ff. de priuileg. credit.* & tūc hæres tenetur intra Statutū sibi terminū deliberare, an velit abstinere, vel se immiscere, aliàs pro abstinēte se habetur, & jà successione excludetur
28 vrit rad. Castrensi. in supra alleg. *l. Cum hereditas 9. C. depositi num. 3. & in rubr. Cod. de successor.*

successor. Edict. Alex. *nu.pr.* Dec., & Ias. *nu.* 4. Curt. Iun. *nu.6.* & latè Menoch. *de arbitr. casu* 150. *nu.*7. 8. 9. Pater Molin. *de iust. & iur. disput.*180. *nu.*11. Gratian. *cap.* 732. *nu.* 54. 55. Cancer. *var. resolut. lib.*3. *cap.*21. *nu.* 19. *vers. In ista materia, &c.* Argel. *de acquir. possess. quaest.*13. *nu.*78. Si verò terminus hæredi assignatus non fuit, quia nemo petijt, & hæres viuens, nec se abstinuit, nec se immiscuit per annos triginta tunc excluditur ab hæreditate, & legittimis successoribus locus
29 aperitur, vt in *l. Licet* 8. *C. de Iur. deliberand.* & ibi Baldi *nu.*8. Gomes. *var. resolut. lib.* 1. *cap.*9. *nu.*28. cum alijs ab eodem D. Altogr. ibi *nu.* 30. *citatis.*

Et ideò nec in contrarium vrget adductus
30 ab eodem D. Altogrado *nu.* 13. 14 15. textus *in l. vnica* §. *In nouissimo C. de caduc. tollend.* vbi Iustinianus Imperator hæreditatem non nisi ad liberos, & descendentes transmicti posse assentitur, non autem ad ascendentes, aut extraneos maximè referente se Iustiniano ad disposita à Theodosio suo in Principatu antecessore, vt clarè ipsius sequentia verba demonstrant. *Hæreditatem enim*, inquit, *nisi fuerit adita, transmicti, nec veteres concedebant, nec nos patimur, exceptis videlicet liberorum personis, de quibus Theodosiana lex super huiusmodi casibus introducta loquitur.* & ideò ait Maffin. *in l. emancipata C. qui admicti nu.*112. ꝙ nō loquitur Iustinianus generaliter de liberis, sed de ijs liberis, de quibus Theodosiana lex super huiusmodi casibus introducta loquitur, quam Theodosianam legē Iustinianus in sequēti immediatè titulo noui Codicis *de His qui ante apertas Tabulas* inseri curauit, vbi Theodosius constitutione sua sanciuit filios, & descendentes quoslibet in liberos suos derelictam sibi hæreditariam portionem posse transmittere; Et quia ibi Gloss. in verbo *filios* explicauit, intelligi de filijs in potestate, & sic de suis, indè deducitur argumentū, quod in *d. l. vnica* Iustinianus per relationem factam suæ mentis ad Theodosij Sanctionem, illud idem, quos Theodosius disposuerit, quod hæreditas non adita per filios etiam in potestate, & sic per suos etiam hęredes ad descendentes tantùm trāsmicti possit non autem ad matrem, aut alios ascendentes. Verùm, prout verissimum est, Iustinianum *in d. l. vnica* §. *In nouissimo tit. de caduc. tollend.* suæ promulgatæ legis explicationem retulisse ad latiùs in Theodosij dispositione contenta; Ità paritèr è contra non est ambiguum, quod Theodosius disponere intellexerit de secunda tantum suprà *nu.* 16. commemorata transmissionis specie, quæ fit ab omnibus liberis iure sanguinis, nullatenus autem de ea, quę fit à liberis parentum potestati subiectis, & suitatis potentia, quod ex ipso generali legis sermone clarè deducitur, dùm loquitur promiscuè, tàm de liberis, qui sunt, quam de liberis, qui non sunt in potestate parentum. Vt enim, inquit, *Per hanc iubemus sanctionē in posterum valituram filios, seu filias, nepotes, aut neptes, pronepotes, aut proneptes, à patre, vel matre, auo, vel auia, proauo, vel proauia, &c. In liberos suos, &c. derelictam sibi hæreditariam portionem posse transmictere.* Dum enim loquitur Imperator, & in sua Constitutione expressè cōpræhendit tàm filios Patris, quam Matris, qui sui esse non possunt, cum non sint sub potestate Matris ex suprà *nu.* 18. 19. relatis, quis non videt loquutum hìc fuisse Imperatorem de transmissione, quæ non fit Iure suitatis, sed quæ liberis, & descendentibus omnibus licet non sub potestate parentum sanguinis ratione competit. Quòd sanè mentis quoq. fuisse Iustiniani detegitur ex verbis *d. l. Vnica C. de caduc. tollend.* vbi *in d.* §. *In nouissimo,* ibi, *tàm existere haeredes, quàm posse adire,* & infra clariùs ibi. *Hæreditatem enim, nisi fuerit adita, transmicti.* Quæ aditio propria est eorum hæredum, qui non sunt sui, vt benè de vnis, aut alijs loquendo diuerso sermone le-
31 gem suam concepit Gordianus Imperator in *l. Si fratris* 3. *C. de iur. deliberand* vbi disponendo super hærede suo sic inquit. *Si fratris tui filius mortis tempore in Patris sui fuit potestate, &c. etiam clausis tabulis statim suus ei heres extitit.* E'contrà verò disponendo super hærede non suo licet filio, sed emancipato, & sui iuris variata qualitate sermonis, inquit, *Quod si cum iuris sui esset, ante aditam hæreditatem decessit.* vndè etiam Gloss. *in d. l. vnica Theodosii* in verbo *defuncti* explicat textum, nempè si liberi, de quibus in textu, decesserint ante aditam hæreditatem, & profectò si lex ista Iustiniani, aut Theodosij ad hęredes non suos non restringeretur, sed generaliter de liberis etiam suis intelligēda foret, absurdum sequeretur, quia suis hæredibus adimeret transmissionem ad quoscumq. hæredes, quàm Iure suitatis habere iam suprà *nu.* 15. 21. diximus, quod absurdum in legibus, vt euitetur, restringenda po-
32 tiùs est dispositio *l. Vt gradatim* 11. §. *pr. ff. de muner. & honor. l. Nam absurdum* 7. *ff. de Bonis libertor.*, & proptereà in dd. legibus Imperatores de hæredibus non suis tantumodo sensisse trad. Bartolus non modo *in l. Ventre*

84.*n.19.in fin.ff.de acquir.hæred.* vbi à D. Altogrado citatur, in vers. *Non obstat*, ait *d. l. vnicam d.* §. *in Nouissimo* loqui simpliciter in hæreditate, quæ aditione egeret, vt ego quoque supra cum Gloss. aduerti, sed diffusiùs idem Bart. *in l. Ex militari 11. ff. de milit. Testam.* §. *si filiusfam. sub nu.pr. & 2.* vbi soluendo difficultatem excitatam ex *d. l. vnica C. de His qui ante apertas Tabul.* vbi ex speciali beneficio, (vt arguendo ait,) transmittitur hæreditas, & tamen loquitur de paterna, respondendo sic inquit. *Illa lex loquitur de hæreditate Ascendentium, & etiam eorum, qui in potestate non habens, & in quantũ loquitur de Patris hæreditate, qui habet eum in potestate, illa lex nullum inducit speciale,* & optimè totum declarat Frãciscus Duarenus *in tit. de acquir. hæred. cap. 5. in fine vers. Sextus casus, &c.* vbi ait hanc Theodosij Constitutionem esse quidem pleniorem, quam Ius antiquum, quod de suis tantum liberis loquitur, hæc autem etiam de ijs, qui sui hæredes non sunt, cum non tantùm loquatur de hæreditate paterna, sed etiam de materna, vt ibi, *à Patre, vel matre*, cui filium hæredem non esse suum constat. Eadem autem Constitutio minus continet, quam Ius antiquũ in eo, quod sui hæredes transmittunt hæreditatem non tantùm ad descendentes ex se, sed etiam ad quoscumque suos hæredes, sed liberi transmittunt hæreditatem parentum ad descendentes tantùm, nõ etiam ad alios successores, vti sunt eius ferè præcisa verba, quẽ sequitur Hilliger. *in d. cap. 4. lib. 7. Donelli Enucleati litt. E.* & sic distinguẽdo de trãsmissione Iure suitatis, aut iure sãguinis, de iure sanguinis transmissione tãtum legem ferri in *d. l. vnica* trad. Barri *de success. lib. 12. tit. de transmiss. nu. 9.* & monet eruditissimus Ant. Faber *lib. 2. de error. pragmatic. decad. 31. error. 9. nu. 11.* quod Ius nouum in ea constitutione induxit Theodosius in fauorem descẽdentium, qui sui hæredes non essent, vt eorũ iura augeret, dato ipsis etiam iure transmissionis, quod antea non habebant, sed ad descendentes solummodo; Non tamen vt suorum hæredũ ius diminueret, quod antea habebant, Et quamuis etiam ibi Theodosius de Patris hæreditate loquatur, id ita accipi debet, vt de eo Patre senseri t, qui filium in potestate non habet, vel nihil noui in hac parte quoad suos induxerit; & sic etiam distinguendo, huiusmodi *l. vnica*, loqui tantũ de transmissione Iure sanguinis, sed ex hac nõ excludi, nec innouari transmissionem iure suitatis tradit latè Philippus Massin. *in l. emãcipata nu. 45. 46. & 47. C. qui admitti ad Bonorum, &c.*

33 Et hinc pariter congruum non esse patet transmissioni, de qua nunc agitur, aliũ text. in *l. Cum antiquioribus 19. C. de iur. deliberand.* adductum pariter ab eodem Altogr. *nu. 16.*, vt à nemine, vt inquit, in proposito allegatũ, In quo ait Imperatorẽ Iustinianum, postquã concessit tàm suis, quam extraneis facultatẽ transmittendi Ius deliberandi ad quoscumq; hæredes etiam extraneos, hanc subiecisse per hæc verba declarationem, *quo completo, nec hæredibus eius alius regressus in hæreditatem habendam seruabitur*, vndè arguendi occasionem desumpsit D. Altogradus, quod si deficiente, vt inquit, ob anni lapsum beneficio transmissionis Iuris deliberandi, est hæredibus extraneis sublatus omnis regressus ad hæreditatem habendam, sequitur, quod beneficium transmissionis iure suitatis eis nõ competat.

Sed æquiuocum esse hoc argumẽti genus non modo DD. omnes textum illum interpretantes, & transmissionis materiam agentes testantur, sed ipsamet legis verba hoc idem palam faciunt. Animaduertendum est enim transmissionem iuris deliberãdi ex illa lege competentẽ, fieri quidem in omnes, & quoscumque hæredes non adhuc completo anno ad deliberãdum, an velint adire hęredi cõcesso, & inchoato à die, qua sciuerint hæreditatem sibi delatam; Itavt si post scientiã delatæ hæreditatis per sex menses superstes fuerit hæres, & nõ deliberauerit, an velit adire, vel repudiare, decedẽs hęredẽ suũ quãuis extraneum transmictet Ius idem deliberãdi intra sex menses, & sic pro tantumdem tẽporis, quantum deficiet tempore mortis trãsmittentis ad annum complendum, vt clarè definiuit Iustinianus in ijs relatæ Constitutionis verbis. *Sin autem instante annali tẽpore decesserit, reliquum tempus pro adeunda hæreditate suis successoribus sine aliqua dubitatate relinquat.* Et quamuis Iustinian⁹ hic postea subiungat ea verba, *Quò completo nec hæredibus eius alius regressus in hæreditatem habendã seruabitur*. Non tamen ex eis inferri sana ratione potest, nec Iustinianus dixit, nec minùs ullus Interpres ausus est affirmare, mentem fuisse Iustiniani, quòd anno translacto nulli ampliùs ex alio capite transmissioni fiat locus, sed tantummodo, quòd anno completo post mortem defuncti, & habitę scientiæ delatæ hęreditatis non fit in hęredem

34 primi hæredis istius iuris deliberandi transmissio, vt ex ipso textu percipitur, & Glossa verbo

verbo *Beneficio* antea declarat. & vniuersa Doctorum turba concedit; Transmissio .n. Iuris deliberandi est quid omninò diuersũ à trãsmissione ex iure suitatis, vel sanguinis,& eo facilior,quã duę prędictę trãsmissionis species, & hæc vna cum aliis se benè cõpatitur. Facilior inquã,quia si Iure suitatis transmissio prætedatur, probare priùs oportet, quod transmictẽs fuerit filius,aut nepos,& in potestate moriẽtis,& eius descendentiũ in gradu prior, si verò iure sanguinis, quod hæreditas transmissa fuerit ascendentis, & transmis-
35 serius ipse ex liberis saltem naturalibus, per text. *in l. Qui duos §. Cum in bello,& §. fin. ff. de reb. dub. & l. ventre* 84. *ff. de acquir. hered. & supra nu.* 16. In huiusmodi verò iuris deliberandi transmissione nihil horum probandum est, vt in *d. l. Cum antiquioribus* notant Bald. & Ias. *nu.* 2. cum allegatis a Noal. *de transmiss. casu* 8. *nu.* 116. Compatiuntur autem,quia si transmictens fuerit suus, elapso quidem anno Iuris deliberandi transmissio cessabit, non tamen deficiet ex alio Iure suitatis nempè, uel sanguinis trãsmissio hæreditatis ex iam dictis, cum vna alteram non im-
36 pediat. Vndè benè Duaren. *de acquir. hæred. d. cap.* 5. *vers. Septimus casus* textus præfati sensum explicando ait, quod hæc Cõstitutio facit, vt Iure conqueri non possint hęredes de rigore iuris antiqui,quo iure impediebatur transmissio hæreditatis nõ aditæ; Nàm hæc constitutio locum habet in quovis hærede etiã extraneo. Ius enim antiquũ locũ habet,vel in suis hæredibus,vel saltẽ in liberis, vt in Constitutione Theodosij, sed hęc Cõstitutio indistinctè ad oẽs hęredes pertinet etiã extraneos; Vndè clarum ex eo percipitur, quod etiã deficiente cum anni lapsu transmissione Iuris deliberandi, firmum tamen stat Ius suitatis, vel sanguinis, vt vel anno elapso transmissio fiat. & benè Bart. *in d. l. ex militari* 11. §. *si filius famil. nu.* 8. ait, quod tàm filius quam extraneus decedens transmictit ius deliberandi, sed cũ hac differentia,quia suus ad quoscumque,& quandocumque transmictit, sed extraneus intra annum tantum, & benè Pater Molina *disput.* 180. *in vers. Quoad tertium attinet,& c. l. Cum antiquioribus*, vbi postquam dixit, quod si primus hæres è vita discedat ignarus delatæ hęreditatis, eam non transmictit ad ipsius hæredes, sed pertineat ad hæredes ab intestato prioris defuncti, vel ad substitutos, sic inquit, *Nisi ex aliquo duorum priorum capitum eam transmittant*, vndè ex eo,quod cesset transmissio ex capite iuris deliberandi intra annũ,non tñ cessat ex alijs capitibus cõcessa de iure transmissio. & distinguendo tres huiusmodi transmissionum species Barry. *de success. lib.* 12. *tit. de transmiss. nu.* 12. 13.

Prout etiam quid omninò diuersum con-
37 tinet textus *l.* 2. §. *Si quis ex liberis ff. Ad Senat. cons. Tertullian.* ibi allegatus à D. Altogrado *nu.* 17. vbi ait, iuxta veriorem lecturã sancitum reperiri hæreditatem paternam à filio suo non agnitam in matrem non transmicti, sed illam aliis hæredibus Patris spectare. Nàm ibi verè agitur de transmittẽda bonorum possessione, & ait Vlpianus, quod si posthumus dum esset adhuc in vtero missus fuit in possessionem, & postea nõ suus agnascatur, & ante bonorum possessionem acceptam decesserit, quia, vt inquit ibi Vlpianus,non sufficit mitti in possessionem, nisi natus quoque acceperit bonorum possessionem,non transmittet possessionem bonorum, quam verè non accepit, quia tanquam quid facti non transmittitur,nisi actu sit appręhẽsa, nec minus hæreditatem ad Matrem defuncti Patris, & auiam suam transmictet, quia trãsmittere non potest eam Iure suitatis, quam non habet, cum supponat textus suum non fuisse adagnatũ, nec iure sanguinis, quia ex eo ad descendentes tantùm fit transmissio, vti supra dixi,nõ autẽ ad ascendẽtes, & ideò cessante omni transmissionis capite auiæ non nocebit,sed ipsa Iure suo succedet, deficiẽte alio successionis proximiori gradu, quia non adiuit, & non transmisit.

Si verò suus adgnascatur, qui est casus contrarius ab Vlpiano proposito,tunc nocet matri defuncti non quasi bonorum possessor, sed tanquam suus hæres hæreditatem transmictit,vt benè declarat explicando dicti textus vim, & naturam Philippus Massin. *in repet. l. Infantis C. qui Admicti,&c. nu.* 82. & benè quoque huic eidem textui respondendo Ant. Faber. *de error. pragmat. decade* 31. *error.* 9. *sub nu.* 6. dum à contrario sensu arguendo inquit, quod si postea natus sit suus hæres Patri,& post acceptam bonorũ possessionem decesserit, matri tamen noceret, non quidem quasi bonorum possessor, sed tanquam is, qui cum sit suus hæres nulla indiget bonorum possessione, undè clarè patet loqui textum solummodo de transmittenda bonorum possessione,non autem hæreditate, quæ sine vlla appręhensione suitatis potẽtia transmittitur, & ab eo sensu non discrepant tàm Gloss. quàm alij à D. Altogrado deducti, prout etiam §. *sequenti* §. *Sed si infanti dicta*
38 *l. secunda*. Nec pariter dissonat textus *in l. Si infantis*

infantis 18. C. de iure deliberandi; vbi disponitur, qu infans, cui à matre, vel alio ex linea materna delata est hæreditas, ante illam aditã per patrem, vel auum decedés, ipsam tanquã aditam transmittat ad Patrem, vel Auum; Quia ibi est à lege priuilegiata transmissio, quæ Iure Patrio fit hęreditatis filio, vel nepoti delatæ, atque in hac specialiter non cõsideratur Ius sanguinis, sed ius Patrium, hoc est Patri, vel alio ascẽdẽti paterno cõpetens, & ad hũc casũ Imperatores Theodosius, & Valẽtinianus specialiter trãsmissionẽ induxerunt; vndè huius generis, & in hoc casu priuilegiata transmissio cõfundenda nõ est cũ transmissione ex capite suitatis, vel sanguinis, quam legem latè explicat, & præcipuè reprobando Thesaur. *dec.88.* Schifodegher. *lib.2. tract.10. per tot.* ostendit, transmissionẽ ad Paternos tantùm ascendentes, non autẽ ad matrem in hoc casu inducere textum, & Hilliger. pariter *in d. cap.4. lib.7. Donelli Enucleati sub lit. D.* ait, quod in casu dictæ *l.*, quando infanti delata est hæreditas, acquiritur Patri non vi transmissionis, sed iure Patriæ potestatis ex Constitutione Imperatorũ cõtra regulas iuris, ex quib⁹ patria potestas finitur morte, & nouum hoc esse pariter aduertit Duaren. *d. tit. de acquir. hæred. cap. 5. vers. Quintus casus est*, vbi *in vers. Quartum est*, obseruat, huic transmissioni fieri locũ, etiamsi infans sit sui iuris, quia, vt inquit, hoc non fit propter Patriam potestatem, sed propter Ius patrium, & ex eo tantum quia Pater est.

Quæ oĩa Cõsulto perpẽdere volui, vt magis articuli veritas clariusq; innotescat, quam vt contraria sententia ex Iudicio D. Altogr. in dicta sua controuersia fomentum aliquod recepisset, cum tàm Noal. de *transmiss. cap.8. nu.24.* quam etiã idẽ Altograd. *d. contr. 13. nu.38.* in contrarium citati fateantur, comuniorem, & receptiorem DD. opinionẽ esse, quod infans hæreditatem sui Patris sibi delatam, non tamen agnitam ad quoscumque, & extraneos hæredes transmittat; quibus in locis dicti Noal. & Altograd. plures, & plures enumerant Doctorũ autoritates, vt probent hanc sententiam esse comuniori voto receptam, & sequutam; Et potissimum Altogradus, vti dixi, postquam pro exercitatione sui acutissimi Ingenij probare conatus est, in puncto iuris posse substineri contrariam opinionem, tamen postea *nu.38.* fatetur, non modo arduam esse quæstionem; Sed verè pro transmissione magis comunem, & in praxi receptiorem esse sententiam firmat, cũ non soleant Iudices à comuniori sententia recedere, quam pro ea stare D. Altogradus assentitur.

Et quatenus etiam contraria opinio pro non transmissione in animo Iudicis præualeret, quod non opinor; Saltem de comuni omnium consensu, & nemine discrepante, cum hæres est minor, eo ipso quod nõ adiuit in vita, causatur in ipso mortis articulo quædam læsio perfecta, & consumata, ex qua re-
39 sultat beneficium restitutionis in integrum, quod ad hęredes transmittitur, vt benè tradit Gratian. *cap.820. ex nu.20. vsq. ad n.26.* & optimè Cancer. *var. resolut. lib.3. cap.21. nu.184. vsq. ad nu.196.* vbi plures allegat, & ita decisum fuisse tradit Noal. latissimè, & de veriori *de transmiss. casu 8. sub nu.167.* vbi plures alios vltra citatos etiã à Surd. *dec.138 nu.21.* & Redenasch. *cons.49. nu.50.* & assentitur quoque Altograd. in contrarium citatus *d. contr.13. nu.13.*

Quamvis etiam in præsenti animaduertebam, non deficere agnitionem, aut aditionem Mariæ Paternæ hæreditatis, mortuo enim Francisco remansit Iulianus auus, apud quẽ quicquid erat Mariæ, remanere debebat, quem propterea retinuisse ista Iura donationis credendum est; Dicunt autem in proposito Doctores, quod si moriatur Mater relicto filio Infante, qui pariter postea in Infantili ætate decedat nulla facta agnitione, aut aditione maternæ hæreditatis, quia tamen ista bona retenta sunt apud Patrem, præsumitur quoque ex tali retentione nomine Infantis hæreditatem Patris agnouisse, vndè ex hac
40 præsumpta agnitione transmicti per infantẽ maternam hæreditatem ad hęredes suos tanquam agnitam, & aditam tradunt. Surd. *cons. 253. nu.32. 33.* Natta *cons.74. nu.10. & seq.* Gratian. *cap.627. nu.26.* Magon. *decis. Florent. 148. nu.11.* Rota Rom. *dec.421. num.78.* apud Ludouis.

Sed his omnibus licet fortissimis omissis deceptus est in facto Dñus ex aduerso scribens, & ideò nõ tanquã pro causæ defensione necessarium hoc onus assumpsi, probandi nempè, quod hæreditas ab Infante non agnita transmittatur, quia non cadit articulus in præsenti controuersia. Cum, vt in principio narraui simul, & probaui, donatio fuerit inter viuos, & propterea licet donatario præmortuo istud Ius consequendi donationem transmissum fuerit ad hæredes Mariæ, pro quibus in specie à donatario facta fuit stipulatio. Hinc detegitur inanem fuisse, & incongruam præsentis causæ decisioni disputationem

rationem articuli præcedentis; Quando enim aliqua debentur titulo hæreditario, & vniuersali, tũc intrat supradictus articulus, an non assumpto per aditionem titulo hæreditario, vel hæreditate non agnita sit transmissioni locus; quando verò aliqua iura descentis ex contractu conditionali, vt est præsentis controuersiæ casus, quia non ex Testamento, vel vltima voluntate ius Mariæ est quæsitum, sed ex contractu, in quo facta est, vt dixi, stipulatio donationis etiam pro hæredibus; Eo casu non est necesse, quod ius istud sit agnitum, vel acceptatum, nàm quãuis non agnitum ad hæredes transmittitur. Sola ẽnĩ spes aliquod in incerto casu ex con-
41 tractu assequendi in alios transfertur, & in hæredes transmittitur. *l. spem 3. C. de donat.* Picard. *instit. tit. de verbor. obligat. in §. Ex conditionali nu. pr.* vbi *nu. 3. & nu. 10.* differentiam explicat inter contractus, & legata,
42 & latè distinguendo in his terminis tradunt Rol. *de lucro dotis q. 47. nu. 12.* Surd. *cons. 253. sub nu. 32. in fine.* Gomez *ad l. 53. Tauri num. 79.* latè Cancer. *cap. 21. lib. 3. ex num. 104. 105. 108. & seq.* Imò quod etiam hæreditas si ex pacto, & contractu deberetur
43 non agnita transmitteretur, vti trad. Noal. *d. tractatu casu 8. num. 151.* & latisime Hodierna *ad decis. 138.* Surdi *nu. 4. 5. & sub nu. 167.* vndè dicunt etiam Doctores, quod ea, quæ beneficio legis, aut dispositione Statuti, vel alio titulo singulari deferuntur, non re-
44 quirunt agnitionem, vt liberè ad hęredes transmittantur.

Cessat hinc pariter, quod ex Noal. *d. casu 8. nu. 176.* additur, in omnem casum facta etiam transmissione à Maria in Luciam matrem, cum non constet posteà Luciam hæreditatem adiuisse Mariæ filię, non fiat locus trãsmissioni fauore eiusdem Lucię hęredum, etiam si dicta hæreditas fuisset à Maria in Luciam matrem transmissa iure suitatis, quià non datur transmissio trãsmissionis, nec trãsmissio fiat de matre ad filios hæreditatis non aditæ ex doctrina Cuman. *cons. 111.* Nàm tàm Cumanus, quàm Noal. & cœteri, qui allegantur, loquuntur in transmissione hęreditatis, non autem Iuris ex pacto competentis, & ibi Noal. hoc declarat, dùm in reddenda ratione conclusionis inquit, *Non transmittitur stante regula istius casus, quod hæreditas non adita non transmittitur*, vndè nil habent comune cum re nostra.

Firmato igitur, quod versemur in donatione inter viuos, nõ autem causa mortis exharata, nec in transmissione facienda hęreditatis non aditæ, sed in iure ex contractu pro hæredibus expresè quæsito, & quod propterea ob obitum Francisci donatarij, licet adhuc in humanis agente Sergente Laurentio donatario, istud ius donationis transiuerit primum in Mariam Franciscam vnicã Francisci filiam, & eius pariter hæredem, quę postea defuncta sine Testamento eadem donationis Iura transmiserit in suos ab intestato hæredes, & successores; Quæritur modò quis in eiusdem Mariæ Franciscę hæreditatis successione primum locum sortitus fuerit, an nempè Iulianus Auus Paternus, an verò Lucia mater, vel potiùs Caterina soror vterina, & eiusdem Luciæ matris ex secundo matrimonio filia.

Cum autem ex Statuto Bargæ nõ viderim hunc successionis casum fuisse decisum, sed potiùs omissum, recurrendum erit ad iuris cumunis regulas, & iuxtas eas statuenda suc-
45 cessio, vti trad. Honded. *cons. d. 8. num. 15. lib. pr.* Gratian. *cap. 418. nu. 4.* Magon. *decis. Florent. 247. nu. 9.* Giouagnon. *cons. pr. n. 63. lib. pr.* Ex quo Iure comuni primam succes-
46 sionis causã filio, & descendentibus defuncti tributam fuisse clarè legitur in Auth. *in successione C. de suis, & legit.* & confirmat Mysinger. *in §. Intestatorum nu. 3. instit. tit. de hæred. quæ ab intest. deferunt.* Cum autẽ Maria Francisca sine filiis, aut descendentibus obierit, quærendum est vlterius de iure successio cui competat; Ex quo pariter non est dubium in defectu descendentium, ascẽ-
47 dentes esse ad successionem vocatos iuxta *Nouell. 118. de hæred. ab intest. venient. cap. Si igitur descendentes defuncto 2.*, nihil rele-
48 uante, an masculini, vel fœminini sexus sint, cum æqualiter vtriq. admittantur *d. Nouell. 118. d. cap. 2. in princ.* vbi notatur, quod Pater, & mater pro ęquali portione filij hæreditatem acquirunt.

Dubium tamen oriri videtur, cum ascendẽtes nõ sunt oẽs in ęquali gradu defuncto proximi, sed inæquali, vt in casu præsenti, quia Iulianus auus Paternus est Mariæ Frãciscæ ex Frãcisco filio nepti in secũdo gradu coniunctus Lucia verò mater in primo; Sed manifestũ quoq. est in proximiore gradu coniunctũ excludere ascendentem in remotiori
49 gradu constitutum, vt est tèxtus expressus *in d. Nouella 118 d. cap Si defunctus 2.* ibi, *Si plurimi ascendentium viuunt hos præponi iubemus, qui proximi gradus reperiuntur masculos, & fæminas, siue Paterni, siue materni sint* & *in d. Auth. defuncto C. Ad Senat. Cons. Tertull.* sic habetur: *Defuncto sine liberis filio,*

parẽ-

parentes, si soli sunt, succedunt salua gradus sui prærogatiua. Et propterea vltrà Myssinger, *in instit. tit. de hared. quæ ab intestato deferũt*, ibi etiam clarè exemplificando casum nostrum Oynotom. *in tit. De secundo gradu, seu ordine succedendi ab intestato, nu.* 20. 21. ait, *Quod Patre mortuo mater excludat auum paternum à successione filij, etiam quoad bona paterna* autoritate Glossæ *in Auth. defuncto C. Ad Senat. Consult. Trebell.* in verbo *Gradus*, & latè Gaspar Mansi. *In Epitome successionũ Ascendentium nu.* 29. 30. 31. *& seq.* Vndè sequitur Luciam Matrem, non autem Iulianum Auum admittendam esse de iure communi ad successionem intestatam Mariæ Franciscæ filię. Sed quia fortè dici posset, Parètes non semper, & absolutè vocari solos ad successionem defuncti descendentibus non extantibus, si fratres, & sorores personæ defunctę vltrà Parentes supersint, ij quoque pro rata æquali diuident cum descẽdentibus 50 hæreditatem, vt in *d. Auth. defuncto C. ad Senat. Consult. Tertull.* & *in d. Nouella* 118. *cap.* 2. *vers. Si verò cum Ascendentibus inueniantur fratres, aut sorores, &c.* Vndè videatur Caterinam Luciæ filiam, & Mariæ Franciscę defunctæ sororem vterinam admittendam esse pro dimidia cum matre; Tamen æquiuocum sustulit Imperatoria lex in dicto §. relata, vbi ad effectum, vt vna cum Parente succedant fratres, & sorores, declarat necesse esse, vt defunctæ personæ, ex vtrisque parẽtibus coniunctæ sint, prout in *d. Auth. defuncto repetitum fuit*, & trad. Mysing. *in d. tit. instit. de hared. quæ ab intestato nu.* 6. & Oynotom. *supra citato titulo nu.* 30. 31. vbi exemplificat in ijs, qui ex diuersis Patribus, sed ex eadem Matre orti sunt, vt in casu pręsenti, quia Catherina licet ex eadem Matre Lucia, ex qua Maria Francisca, nata fuerit, ex diuerso tamen Patre conceptæ sunt, Maria nempè Francisca, ex Francisco Becchelli, Caterina verò ex Peregrino secundo viro eiusdem Luciæ, vndè cum non sit ex vtroq; Parẽte coniuncta, germanaq; soror defunctæ sororis, non potest cum Lucia matre in eius hæreditate concurrere,

Consequens igitur est, Luciam solum ex dispositione Iuris comunis ad filiæ hæreditatem vocari, Iuliano Auo Paterno, & Caterina sorore penitus exclusis, quam successionẽ de iure comuni Luciæ debitã impedire non poterit Statutum Bargæ lib: 2. rubr. 14. vbi sancitum extat. *Che nessuna Donna, è suoi Parenti di sua schiatta possa, ò debba succedere ne beni del figliolo, ò figlia per Testamento, ò senza, ò per altra ragione, ò modo, viuenti Fratelli, ò Nepoti dalla parte del Padre del Figliolo, ò figli morti*. Nàm Statutum præfatũ moderari tãtùm voluit, seù potiùs excludere Iuris comunis dispositionem in vno casu, nẽpè cum moritur defunctus relicta matre, & insimul fratribus ex latere paterno consanguineis; quo casu ex dispositione Iuris mater succedit vna cum dictis fratribus, seu fratrum filijs defunctæ personæ, vt *in d. §. si igitur, vers. Si verò Nouella* 118. supra relata clarè disponitur; Statutũ autem voluit eo casu nullo modo, & ad nullam portionẽ admitti, sed vt tota hæreditas deuoluatur ad fratres, vel fratruum filios, vt ibi legitur. Quàuis enim ab initio videatur generalis Statuti dispositio, & absoluta exclusio matris ab hæreditate filij, dum legitur. *Che nessuna donna, &c. possa, ò debba succedere ne beni del Figliolo ò figlia*. Si enim hic sisteret Statuti dispositio, videretur quidem indefinitè, & absolutè in omni casu mater exclusa ab hæreditate filij; sed huiusmodi præmissam generalitatem verborum restrinxit statim Statutũ per immediatè adiecta verba *viuẽti i fratelli, ò Nepoti dalla parte del Padre*, vndè eiusdem matris exclusionem ab hæreditate filij restrinxisse manifestum est ad eum casum tãtùm, quo tempore mortis superstites forent fratres, vel fratruum filij ex latere Patris defunctę personæ, qui casus non accidit, quia tempore obitus Mariæ Franciscæ nulli; Superfuere eius fratres ex parte Francisci Patris, nec minùs eorumdem fratruum filij; Sumus igitur in casu omninò contrario, & diuerso ab eo, super quo Statutum disposuit, nempè defunctæ filię nullis relictis fratribus aut fratrum filiis ex latere patris, ad quem extendi non potest Statutum in alio casu disponens, & ius comune in eo corrigens, cum in Statutis correctorijs nõ sit extentio licita, 52 vti ratiocinantur. Honded. *cons. pr. num.* 13. *& seq. lib.* 1. Surd. *cons.* 416. *nu.* 9. Altograd. *cons.* 64. *nu.* 3. Fenzon. ad Statuta Vrbis *cap.* 152. *n.* 6. 7. Nec in huiusmodi Statutis cor- 53 rectorijs iuris comunis licita est extensio de casu ad casum ex identitate, aut etiam ex maioritate rationis. Bald. *cons.* 64. *n.* 2. *lib.* 5. Dec. *cons.* 451. *nu.* 9. Bero. *cons.* 148. *nu.* 16 17. *lib.* 2. Surd. plenè *cons.* 416. *n.* 9. Andreol. *contr.* 63. *nu.* 8. *& contr.* 138. *nu.* 6. *&* 7. Nec Statutum in vno casu loquens potest in casu diuerso allegari. Manent. *cons.* 56. *nu.* 22. Cyriac. *controu.* 284. *num.* 53.

Nec minùs successionem D. Luciæ turbare potest obiecta difficultas, quia ad secundas nuptias

nuptias conuolauerit non petito priùs Tutore eidem Mariæ Franciscæ suæ filię; Primò namque vt obiecta conclusio obstet, necesse est, in facto verificari eamdem Mariam Frãciscam in pupillari ætate decessisse, quod firmare non possum in hoc facti ignarus, nàm si iam facta maior obijsset, certum est nõ impediri successionem matris, etiamsi petere teneretur, & non petijsset, nec ei dari curasset Tutorem, vt benè ex textu *in l. Matres 3. C. Ad Senat. Cons. Tertull.* & ibi scribentes omnes, & *in l. Sciant 10. C. de legit. hæredib.* & benè trad. Oynotom. *d. tit. instit. de hered. quæ ab intest. deferunt. sub nu. 17.* cum pluribus aliis relatis apud Cyriac. *controu. 362. nu. 30. 31. 32.*

Sed cessat vis conclusionis, nam sicuti Tutela iuxta definitionem Iustiniani in *institut. tit. de Tutelis* dicitur potestas *in capite libero*, ita ibi Glossa, quam Institutistæ omnes explicant in pupillo, qui liber sit à Patria potestate, cum filiosfamilias, (vt aiũt ibi, Mysing. & Oynotom.] regulariter Tutor dari non possit; Et propterea cum Maria Francisca tàm viuente Patre, quàm eo mortuo sub Aui potestate reperiretur; cum Auus paternus Nepotes etiam viuo Patre habeat in potestate *§. fin. instit. tit. de Patria potestate*, & *in l. 4. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris*, viuente enim Auo Pater proprios filios in potestate non habet, quia ipsemet Pater est in Aui potestate, qui autem alienæ potestati subiicitur, alium in sua potestate habere non potest; Et propterea cessat omnis difficultas, nec imputari negligentiæ Luciæ Matris non petijsse Tutorem propriæ filiæ, cuius Tutelæ petitioni non erat locus, & sic deficiente causa, quà lex mouetur ad punitionem matris, deficere quoque consequens est, ipsiusmet legis dispositionem.

Ex quibus, &c.

Pro
Illustriss. & Excellentiss.
MARCHIONE IMPERIALI.

SVMMARIVM.

1 *Sententia vis per reclamationem, & appellationem extinguitur.*

2 *Appellatio reponit appellantem in eo statu, in quo erat ante prolatam sententiam.*

3 *Confirmata prima sententia à Iudice appellationis Actio non datur ex prima sententia, verùm ex secunda.*

4 *Secunda sententia confirmatoria primæ, non autem prima exequutioni mandatur.*

5 *Declaratio facta in prima, sententia licet sit confirmata, non retrotrahitur.*

6 *Paria sunt Actum non fieri, vel factum statim extingui.*

7 *Promittens soluere iudicatum, si appellatur à Iudicato, promissio euanescit.*

8 *Laudum exequutioni mandari nequit pendẽte ab eo Reductione.*

9 *Reductio petita impedit exequutionem laudi, etiamsi Partes conuenerint reductionem nõ petere.*

10 *Laudum homologatum à Partibus non obstante appellatione est exequendum. Distingue inter homologationem factam ante, vel post laudum latum, nu. 13. 14. 15.*

11 *Homologatio laudi tollit naturã laudi, & ei tribuit vim transactionis.*

12 *Pacta inter contrahentes seruanda sunt.*

13 *Homologatio laudi facta ante prolatum laudũ etiam cum Iuramento non impedit ab eo appellari, nec suspensionem exequutionis, & nu. 14. 15.*

16 *Omnis promissio tacitè includit conditiones de iure debitas, ac si forent expressa.*

17 *Hæres promittens soluere summam declarandam in laudo ante eius prolationem approbato, poterit nihilominus opponere Beneficium Inuentarii.*

18 *Promittens cum Iuramento stare laudo Arbitratoris, si iustum non fuerit, poterit ab eo recurrere.*

19 *Laudum non potest ab aliquo homologari in præiudicium tertij.*

20 *Promissionem etiam in foro conscientiæ quis seruare non tenetur, vbi ex subsequutis circumstantiis reddita fuit inualida, vel impossibilis.*

ARGVMENTVM.

Promissio soluendi, quod per laudum fuerit Iudicatum, non obligat, si à laudo fuerit reclamatum. Promissio parẽdi laudo, & eius Homologatio an impediat ab eo Appellari, & an in eo casu appellatio suspẽdat eius exequutionem; Vbi distinguitur an Homologatio facta fuerit ante, vel post laudũ latum, & ad plura similia infertur, & an promissio facta cum Iuramento possit absque læsione conscientiæ non seruari ob nouas superuenientes circumstantias antea non præuisas.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXIII.

QVamuis Illustris. & Excellentiss. D. Michael Imperiali Oyræ Marchio, & Francavillæ Princeps eo tépore Carrariæ degens suũ ibi Procuratorẽ constituerit D. Philippum de Bernardis per publicũ Instrumentum sub die 25. Mensis Nouembris Anni 1663. exaratum, ad ipsius nomine promittendum, & se obligandum prò acceptatione cuiuscumq. mandati sibi faciendi ab Illustris. D. Ioa: Baptista Imperiali, de soluendo Illustriss. D. Dauidi Imperiali, vel è contra faciendi à dicto Illustriss. D. Dauid de soluendo dicto Illustris. D. Io. Baptistæ de pecunijs per ipsum D. Marchionem debitis hęreditati quõd. Illustriss. D. Mariæ Spinulę summam, & quantitatem declarandam ab Adm. RR. Patribus Scipione Paulucci Societatis Iesu, & Caetano de Afflicto Theatino, vt ita facilius dd. DD. Io: Baptista, & Dauid lites, & differentias inter eos ortas occasione præstationis in dicto Nomine debitoris compromittere valeant in præfatos Religiosos Viros Arbitros comunes æquali cõsensu electos, prout sub die quarta Mensis Decẽbris eiusdem fuerit dictum compromissum stipulatum. Et quamuis etiam postmodum sub die 4. Ianuarij 1664. Procurator vt supra constitutus in exequutionem supra sibi demandatæ facultatis, absentibus tamen dd. DD. Io. Baptista, & Dauid in publico Instrumento promiserit acceptationem cuiuscũq. mandati eidem Marchioni suo Principali faciendi tàm à D. Dauid de soluendo dicto D. Io. Baptistæ, quàm etiam è contra à D. Io. Baptista D. Dauid de pecunijs debitis per ipsum D. Marchionem suũ Principalem hæreditati dictæ quond. D. Mariæ omnem, & quamcumque summam pecuniarum declarandam à dictis Reu. Patribus Arbitris iam electis; Et successiuè in laudo post hæc sub die 16. Ianuarij anni præfati 1664. à dictis D. Arbitris promulgato præcæteris pronũciatum fuisse non controuertatur, quod quãtitatem pecuniarum à dicto D. Marchione debitam hæreditati quond. D. Andreæ Imperiali ex causis ibi sigillatim expressis, & in certa summa pariter liquidatam debeat ipse D. Marchio deponere, aut se de ea concordare cum persona legittimè repræsentante hæreditatem dictę quond. D. Mariæ Spinulæ, non obstantibus petitionibus, aut prætentionibus D. Io. Baptistæ Imperiali, à quibus tam hæreditatem D. Mariæ, quam etiam ipsum D. Marchionem Oyræ absoluerunt, reseruatis eidem D. Io. Baptistæ suis iuribus aduersus alios effectus hæreditarios dicti D. Andreæ Imperiali Patris dicti D. Dauid, & dictæ D. Mariæ Spinula Viri, integrè tamen priùs satisfacto dicto D. Marię credito in ea quantitate, in qua compleri à Sacro Regio Consilio fuerit declaratum,

Nihilominùs existimo, nec iuris stimulo compelli, neq. proprię conscientiæ lędendę metu incitari posse Illustriss. Marchionem ad soluendam in pręsenti summam pręfatam D. Dauidi, siuè hæreditati dictę D. Marię.

Licet enim, vti mox pręmisi, D. Marchio Michael mediãte suo legittimo procuratore se adstrinxerit, imò ex tunc acceptauerit omne mandatum eidem Marchioni faciendum à dicto D. Io. Baptista de soluendo D. Dauidi, vel mandatum faciendum à dicto D. Dauide de soluendo dicto D. Io. Baptistę de pecunijs debitis per dictum D. Marchionem hæreditati, dictæ quond. D. Marię quãlibet summã pecuniarum declarandam à dd. DD. Arbitris; dictiq; verò dd. Arbitri in eorum laudo posteà prolato declarauerint, quod quãtitatem per D. Marchionem debitam deponere, aut de ea cõcordare sedebeat cum hærede D. Marię; vndè stante declaratione DD. Arbitrorum commissa videatur stipulatio, & factus proindè locus promissioni, & acceptationi mandati; Quià tamen dicta declaratio, seu laudum in iudicatum non abijt, sed ab eo D. Io. Baptista in Sacr. Neapolitano Cons. reclamauit, & eiusdem reductionem petijt, & fuit eius petitio admissa, & insimul commissa huiusmodi petitæ reductionis causa Illustriss. March. Antonio Cioffi Marchioni Oliueti, & Regio Consiliario, ex cuius decreto vti Causæ Commissario fuit etiam Parti intimata, & insuper inhibitum Magnæ Curiæ Vicariæ, ne ad exequutionem dicti laudi vllo modo deueniat, vti patet ex actis; Indè sequitur dictam declarationem, & laudum stãte d. reclamatione nullius prorsus redditam fuisse ponderis, & momenti, eiusque omnem vim, & effectum extinctum esse, tanquam si latum non foret ex tex. *in l. pr. §. fin. in vltimis verbis ff. ad Senat. Cons. Turpill.*, cum ità regulariter post interpo-
1 sitam à sententia appellationem inspecto sal-

tem

tem pręsenti tempore sententia extinguatur, tanquam si Iudicatum non foret trad. Ias. *l. Tale pactum* §. *Qui prouocauit nu.4.5. ff. de pact.* Alex. *cons.36. nu 6. lib.4.* Socc. Sen. *cons.76. sub nu.4. lib.pr.* Lancellott. *de Attent. appellat. pendente cap.12. in praefat. sub nu.114.* Franch. *dec.370. nu.14.* latè Fontanell. *de pact. nuptial. claus ul.4. Gloss.10. par. pr. nu.68.* Magon. *decis.Florent.132. nu. 11.* & benè Surd. *decis.335. nu.4.* ea quidem ratione, quia appellatio reducit, & reponit appellantem in eum statum, in quo re-
2 periebatur ante prolatam sententiã, vti praeter mox citatos trad. Petr. Barbos. *in l. diuortio* §. *Si vir sub nu.51. ff. solut. matrim.* & post eum latè Gratian. *cap.39. nu.45.* Vndè etiam si postea contingat, quod ipsa appellatione reiecta prima sententia confirmetur cum ipsa appellatio pronunciatum in prima sententia prorsus extinxerit, indè fit, quod actio pro conueniendo debitore, & ipsius debitoris obligatio ex secunda, non autem
3 ex prima sententia oriatur, vt benè animaduertit Fontanell. *d.Gloss.pr. sub n.75.* & Gratian. *d. cap.39. nu.43.* eo enim casu prima sententia per appellationem, iam extincta, nõ ampliùs, verè, aut fictè reuiuiscit, sed eius substantia, virtus, & dispositio transfunditur in secundam, quae solùm, non prima exequutioni mandatur, vt in *l. furti 6. ff. de His, qui notantur infam.* trad. Gloss. in verbo *Hodie*, & explicant Bald. *nu.6.* Bart. *num.8.9.* Ang. *nu.1.* Alberic. *nu.1. & 6.* Paul. de Castro *nu. 5. 6.* Franc. *c. Praetereà requisiuisti de appell. nu.7 9.* Petr. Barbos. *d.* §. *Si vir nu.52.* & benè Consta *de retrotract. casu 8. cap.7. num.8.*
5 qui meliùs ait in proposito *cap.8. seq. nu. 17.* quod declaratio facta in sententia prima non retrotrahitur confirmata in secunda per appellationem praeter Scacc. *de appellat. quaest. 3. nu.82.83.* Et propterea clarè admodum infertur, quod cum D.Marchio se obligauerit ad solutionem faciendam alteri ex dd. Compromittentibus, cui soluendam esse summam ab eo debitam declaratũ fuisset ab Arbitris; Declaratio autem Arbitrorum vi dictae Appellationis, aut reclamationis euanuerit, & extincta fuerit, prout si nunquam fuisset ab Arbitris facta ex iam dictis, sequitur, quod sicuti ad solutionem adstringi nequiisset nulla facta ab Arbitris declaratione, vel laudo nõ prolato; Ita pariter eo ,plato, & declaratione emissa, sed statim extincta, & nullius roboris, aut effectus per appellationem ab ea interpositam reddita, cum paria sint in Iure Actum
6 non fieri, vel factum statim extingui. *l. pen. in princ. ff. de lucro, & legitt. l. Quoties*, vbi Gloss., & DD, & praecipuè Ias. *ff. Qui satisd.*
7 *cogant.* Rota *dec.345. nu.2. par.2. recent.* & vt benè in puncto ratiocinatur Scacc. *de Appellat. quaest.17. limit.2. sub nu.73. vers. Contra in fine, Cum quis promisit soluere Iudicatum, & Iudicatum euanescit per appellationem, dicitur etiã euanescere promissio.*

Et hinc oritur comunis DD. sententia, q dum à laudo Arbitratoris introducta fuit ad Superiorẽ reductio ad boni viri Arbitrium, pendente huiusmodi reductionis Iudicio, & quovsque terminatum diffinitiua sententia non fuerit, nullo pacto prolatum laudum possit exequutioni in aliqua sui parte man-
8 dari, vti Baldo, & Abbate relatis latè trad. Franch. *de Appellat. c. Dilecto 63. quaest. 16. limit.4. nu.39.* Marant. *in praxi, seu speculo par.3. par.6. principal. art.2. sub n.110. vers. Reductio, & n.112.*, & hanc veriorem, aequiorem, & frequentiori calculo approbatã sententiam defendit, & pluribus relatis autoritatibus comprobat Lancellott. *de Attentat. cap.16. de Attent. reduct. ad Arbitrium boni viri pendente num. 16. & per totam.* Magon. *decis. Lucens. 98. nu.33.* vbi sic Iudicatum refert, & hoc euenire ait, Addens ad Rotae Bonon. *inter nouissimas decis.71. vers. Precipua est illa*, quia in hoc est idem effectus petitae reductionis à laudo, & appellationis à sententia interpositae, & post hos omnes eam sequitur. Scacc. *de Appellat. quaest. 17. limit. 14. nu.6.7. & seq.* Imò etiamsi (quod est fortiùs) fuerit in compromisso per partes cum Iuramento vicissim promissum de non petendo huiusmodi reductionem ad Arbitrium boni viri, quod nihilominus, si contrà pactum post laudum prolatum ab vno ex dd. compromittentibus fuerit petita reductio stante enormissima, vel etiam enormi laesione, quod suspendatur interĩ exequutio laudi probat re ad partes discussa, & pro retarda-
9 tione exequutionis decisum refert Mastrill; *decis.90. per tot.* & eò non relato de veriori Scacc. *de appellat. quaest.17. limit.14: sub nu. 2. vers. Extende primò*; Vndè fortiùs cum in compromisso, de quo nunc agitur, non fuerit in specie per D.Io:Baptistã reclamantem, neque cum Iuramento, nec minùs simpliciter conuentum, nec promissum de tali reductione non petenda, sequitur D. Marchionem hęredem promittentis huius laudi vigore, cuius virtus, & effectus si non extinctus, saltem vti suspensus exequutionem nõ mereretur, ad demandatam in eodem laudo solutionem vlla ratione compelli modo nullius Iuris, aut rationis autoritate posse.

Nec refragatur, quod iam ante prolatum

laudum in ipsamet confectione Instrumenti idem D. Io. Baptista mandatum dederit D. Marchioni de soluẽdo D.Dauidi summã declarãdam ab Arbitris, ꝙ mandatum pariter D.Marchio ante prolatum laudum mediatè suo Procuratore acceptauerit, & pro quo exequendo vniuersa bona sua obligauerit; Vndè cum posteà subsequuta fuerit in laudo declaratio summæ, & mandatum de ea soluenda, aut deponenda, quod semel D.Marchio approbauit, improbare eius hæres modo non valeat, laudum enim à partibus Homologatum appellationẽ nõ admittit, sed ea
10 non obstante est exequutioni mandandum, vt latè pluribus allegatis trad. Borel. *in summa decis. tit. de compromiss. 63. num.* 305., & ratio est, quia huiusmodi homologatio, seu confirmatio partium naturam ei adimit
11 sententiæ, & laudi, sed mutuæ conuentionis, & pacti vim ei infundit, vt latè declarat Barz. *dec.* 112. *num.* 10. Surd. *dec.* 53. *nu.* 21. & latiùs Ferentill. ad Buratt. *decis. Rota Rom.* 14. *nu.* 50. Pacta autem inter paciscen-
12 tes, & eorũ hæredes præcisè seruari omnia Iura velint. *l. Legem C. de pact. l. pr. §. Si conueniant ff. depositi.*

Nàm alia est homologatio, & confirmatio laudi, quæ fit ab ipsis cõpromittentibus, & post latum, & publicatũ laudum, quo audito, & benè percepto à Partibus illi sese subscribere velle, & illud approbare declarant; & huius generis homologatione sequuta, certum est tunc laudum, non in vim sententiæ, & laudi, sed tanquam pactum potiùs seruãdum esse, & exequutioni omni appellatione, seu reductione posthabita mandandum. Aliã verò est homologatio, seu confirmatio laudi facta à Partibus antequam laudum proferatur, & antequam certum alicui esse possit, quid in eo proferendum sit; & huiusmodi homologatio, etiamsi fuisset iuramento firmata (quod non contingit in casu præsenti) nunquã impedit à prolato laudo appellationẽ, seu reductionem interponere posse, & cũ ea successiuè etiã exequutionem ipsius laudi
13 suspendere, aut impedire Socc. Sen. *cons.* 85. *col.* 2. *vers. Nec prædictis obstat, &c. lib. pr.* Paris. *cons.* 89. *num.* 51. *lib.* 1. Dec. *cons* 475. *nu.* 28. *&* 30. Laderch. Imol. *cons.* 98. *num.* 5. *in fin. vers. Rursus approbatio, &c.* Marta *voto Pisano* 7. *num.* 4. Ludouic. *decis. Lucens.* 27. *nu.* 9. 13. *&* 21. Et propterea, quod dici solet, laudum expressè homologatum præsertim cum iuramento ampliùs corrigi non posse, nec rescindi nisi probata læsione vltrà dimidiam, intelligi debet de homologatione sequuta post latum, & publicatum laudum, non autem de homologatione, aut approbatione peracta laudi ante eiusdem laudi prolationem, vel scientiam omnium in eodem contentorum, quia tunc præsumitur facta potiùs sub confidentia discre-
14 tionis arbitrorum, & ad captandam eorum beneuolentiam, vt benè respondit Rota Romana *dec.* 282. *nu.* 18. vbi ait planum esse, laudum, antequam feratur, homologari non posse, quin nihilominus læsio possit prætẽdi ad impediẽdam laudi exequutionem, *& nu.* 23. 24. 25. *par.* 5. *recent.* confirmata *decis.* 369. *eadem par.* 5. *recent.* vbi in fortioribus casus decisus fuit, quia ibi aderat subscriptio laudi iam prolati, sed quia constabat subscriptionem emanatam fuisse non lecta priùs scriptura laudi, nec habita notitia cõtentorum in eo, propterea tali emologatione non obstante Rota exequutionẽ denegauit. Eò enim casu licet huiusmodi promissio pacti naturam induere videatur, quia tamen in eo pacto non interuenisse censetur consensũ simplicem, & purum, sed conditionalẽ, quatenus scilicet laudum proferendum sit iustum, & æquum, ideò non purificata conditione stante iniustitia laudi, quæ reductionis petitioni causam præbuit, etiamsi fuisset
15 pactum, vel promissio iurata, non ligat. vt in his terminis distinguunt. Surd. *cons.* 506 *sub nu.* 10. Borell. *d. tit.* 63. *de Compromiss. num.* 309. Barz. *dec.* 112. *nu.* 11. 12. Gratian. *cap.* 264. *nu* 2.-3. Rota Rom. *d. decis.* 282. *nu.* 19. 30. 31. Nam sic regulariter omnis promissio quantumvis absoluta continet in se conditiones à Iure inductas, & proindè cẽsentur in eadem promissione insertæ, ac si fuissent
16 expressæ. Surd. *d. cons.* 506. *nu.* 8. 9. Gratian. *d. cap.* 264. *nu.* 2. latè Hodierna *ad decis.* 132. Surdi *nu* 7. vbi quod promissio qualibet regulatur iuxtà dispositionẽ legis; Et proindè si hęres compromittendo cum creditore hęreditatis promittat soluere summam, quæ in laudo declarabitur, si fuit ab arbitro condemnatus in çentum, non obstante promissione ante laudũ facta poterit opponere beneficium inuẽtarij eadẽ suprà relata ratione; quià intelligitur promissio, prout de iure, iu-
17 xta decisionẽ Minad. 25. quàm probat Franch. *dec.* 648. vti iuxtà eam fuisse iudicatum refert Hodiern. *ad decis.* 132. Surdi *nu.* 2.-3. & in his terminis quod etiam compromittẽs iurauerit stare mandato Arbitratoris, quià promissio intelligitur, si iustum fuerit Arbitrium, possit recurrere ad Arbitrium boni vi-
18 ri, trad. Scacc. *de appellat. d. quæst.* 17. *limit.* 14. *sub nu.* 2. *vers. Extende secundo. &c.* & omninò videndus *in eadem quæst.* 17. *limit.* 2. *sub nu.* 73.

nu.73. vers. Contra,&c. vbi si quis promiserit soluere Iudicatum, poterit tamen appellare, & per plura fortiora exempla idē confirmat. Imò nec in præsenti casu, quamuis si expressa ratificatio laudi facta foret per D. Marchionem post iam prolatum laudum, & habita plena, & integra scientia laudi, suffragaretur, agitur enim hic de præiudicio D. Io: Baptistæ exequendo laudum, faciendoq; solutionem D. Davidi, quia D. Io: Baptista ex d. laudo se valdè lęsum prętendit, & ideò nō potest confirmari, seu validari laudū in pręjudicium tertij, vt benè trad. Rota Romana apud Buratt. *dec.14. nu.43.44.*

19 Ab his autem in hoc puncto sic vt suprà firmatis non reperi forum internum ab externo dissentire; Nàm, vt aiunt, non potest in his melior regula tradi, quā quæ ex foro externo desumi potest, quoties enim foro externo sententia proferretur pro obligatione, & reus seù debitor condemnaretur, idē in foro interno seruandū est. Quādo verò debitor in foro externo absolueretur, idem quoq; dicendū est in foro conscientiæ; Neq. enim forum internum ab externo discrepat, quando Iudiciū externū in falsa aliqua prę-sumptione nō fundatur, sed æquales omninò probationes in vtroq. foro reperiuntur.

20 Et proindè tradūt vnanimi cōsensu Theologi morales promissionem licet ab initio validam, & acceptatam desinere tamen ex Iustitia obligare, quando ea accidit rerum mutatio, per quàm res promissa fit illicita, inutilis, impossibilis, vel ea superuenit circumstantiarum variatio, ob quam iuxtà comune prudentum Iudicium non censetur promissorem eo casu se obligare voluisse, q Iudiciū ex cōditione rei promissæ, qualitate promissionis, & promittentis dispositione, cœterisq. circumstantijs discernendum est.

Huiusmodi enim nouæ circumstātiæ propter incommodum graue, & periculū, quod afferunt promissori, censentur quodammodo cum ipsa promissione substantiales, & cum tempore factæ promissionis non cognoscerentur, nec animo fuerint à promissore præuisæ, dicuntur esse præter omnem eiusdem promittentis intentionem, & voluntatem, vt doctè docet Pater Less. *in suo tractatu de iustitia lib.2. cap.18. dubit.10. nu.71.* & eā esse rationem, ait, quia promissio non habet vim, nisi ex voluntate, & intentione promittentis, quàm expresè, vel implicitè habet, dùm promittit; &, vt subdit, vltrà hanc intentionem expressam, vel prudenter interpretatam non potest obligari; etiam si Iuramēto promissio fuisset confirmata, quia iuramētum maiorem vim promissioni non addit quàm ex mente, quā facta censetur, & proptereà si promissio habeat tacitam conditionem etiam ex Iuris interpretatione inductā iuramentum accedens non tollit eam conditionem, sed iuxtà eam tantummodo promissionem confirmat, & idem firmat P. Molina *lib.2. disput.272. nu.9.10.* & latiùs P. Sanchez. *in Precepta Decalogi lib.4. cap.2. sub nu. 22.* ex Nauarr. *in summa cap.12. nu. 11.* in fine dixit iurantem se aliquid facturum, nec implentem ratione supervenientis mutationis, quā præuisa nō se obligasset, peccare aliquando mortaliter, & aliquando culpæ immunem esse, & proptereà *d. nu. 22.* hoc declarando, & conciliando contrarias suprà *nu.18. 19. & seq.* relatas opiniones, dixit, id intelligendum esse, quando mutatio rei promissæ est ità notabilis, vt quasi in alio statu eam constituat, & videatur diuersa res ab eā, ad quam ille se intendit obligare, quæ mutationis species præcisè in casu præsenti contigit; Quià D. Marchio promisit soluere summam ab Arbitris declaratam opinatus, quod Arbitrorum declaratio Iudicati Vires sortiretur, sed quià interposita ad Sacrum Consilium ab eorum declaratione, & laudo reductione, res eo redacta est, vt contingere possit, quod facta omnium mutatione non ampliùs summam declaratā ab Arbitris, sed quæ visa fuerit Sacro Regio Cōsilio D. Marchio soluere teneatur, & fortè nō D. Dauidi siuè hæreditati D. Mariæ, prout in laudo, sed è contrà D. Io: Baptistæ eam erogare compellatur; Et sicuti non petita reductione, & in Iudicatum transacto laudo tuto D. Dauidi soluisset, Ità modo res plurimū variata fuit, quià si D. Dauidi solueret, iterùm soluendi D. Io. Baptistæ ex Sacri Regij Consilij sentētia se periculo exponeret, quod ex iusta prudentis animi interpretatione manifestum facit, voluisse D. Marchionē eo tātùm casu, & in eò solùm statu se obligare, quo Arbitrorū factæ declarationi partes acquiescerēt, & Iudicati laudū sortiretur effectum; & hanc distinctionem alijs relatis exemplis sequitur Paul. Layman. *lib. 4. tract.3. cap. 9. num. 3. vers. Quarta conditio, &c*, & benè Ferdinād. de Castro Palao *in suo Opere morali par. 3. disput.2. puncto 14. nu.18.* approbat regulā suprà ex Zanch. & alijs comprobatam, quam pluribus ornat exemplis, inter quæ *num.19.* ait, *Quod promittens cum iuramento stare sententia Arbitri, subintelligitur, si rationabiliter arbitretur*, & tandem in eandem sententiam concur-

concurrit Facundez *in tract. de iustitia, & contract. lib. 3. cap. pr. nu. 20.* vbi post recensita aliqua exempla omnia alià sub generali determinatione includendo ait, quàlibet difficultatem, quæ si occurrisset, & cognita fuisset à promittente, vel ipse non promisisset, vel eum casum excepisset, soluere vinculum, & obligationem promissionis.

Quamobrem donec in Sacro Regio Consilio inappellabilis Sententiâ prolata fuerit, ex quâ definitum sit, cui nàm soluenda sit, & in quâ nàm quantitate pecunia à D. Marchione debita hæreditati D. Andreæ, siue D. Mariæ eius vxori, nempè an D. Io. Baptistę, vel D. Dauidi, existimo nec Iuris autoritatè teneri D. Marchionem, & tutissima consciétiæ suæ pace eâdem pecuniâ retinere posse.

Saluo tamen semper, &c.

Pro Illustrissimo, & Reuerendissimo Dño Præsule,

FRANCISCO BONVISI

S. Sedis Apostolicæ ad Imperium Nuncio.

SVMMARIVM.

1 *Statutum excludens fæminas propter masculos si fauore agnationis hoc disposuerit, non excludit sorores vterinas, secus si fauore masculinitatis.*

2 *Statutum excludens ob masculos fæminas censetur fauore masculinitatis motum.*

3 *Contra quod fauore agnationis motum sit.*

4 *Quod ex ratione Statuti resultat, id ipsum ab eodem Statuto prouenire dicendum est.*

5 *Mens Statuentium, prout voluntatis ex coniecturis probatur.*

6 *Tacita ratio Statuti idem operatur, quod expressa.*

7 *Ex Statuto Lucensi masculus non excludit sororem vterinam à successione matris ab intestato.*

8 *Statutum Lucens. cap. 26. lib. 2. refertur,*

9 *Quibus pœnis afficiantur mulieres secundo nubentes non adhuc effluxo Anno post mortem Viri.*

10 *Mulieres post annum obitû Viri nubentes quibus præiudicijs subijciantur; vbi* l. fœminæ *3. C. de secund. Napt. verba referuntur.*

11 *Correctio dictæ l. fæminæ 3. de secund. Nupt. refertur.*

12 *Iustinianus omnes præfatas leges correxit.*

13 *Postrema Iustiniani dispositio circa successioñe Matris secundo nubentis in hæreditate filiorum refertur.*

14 *Relictum à primo Viro vxori* pro seruitijs ei præstitis *an transeunte vxore ad secundas nuptias teneatur illud restituere filiis primi matrimonij.*

15 *Habet locũ* l. fœminæ *etiamsi matrimonium sit Cõtractum, & sed non consumatũ, & licet consumatum, si nullum fuerit declaratum.*

16 *Mater, quæ habuit ex hæreditate filii prouenientia ex substantia paterna, reseruare tenetur filiis primi matrimonii, tàm si antea, quàm post habitam successionem secundo nubat.*

17 *Si tempore successionis est Vidua, & ampliùs nõ nubat, succedit, licet antea secundo nupserit.*

18 *Quod mater alienat reseruandum filiis, reintegratur ex suis dotibus.*

19 *Quod mulier recepit à coniunctis viri contemplatione ipsius Viri, an teneatur reseruare filiis primi matrimonii.*

20 *Quæ à coniunctis Viri donantur vxori, præsumuntur intuitu ipsius Viri donata, & viri, non autem vxori acquiruntur.*

21 *Onerosu titulo quæ recipit mulier à viro, non tenetur reseruare filiis primi matrimonii.*

22 *Quod ex dispositione Statuti lucratur coniux superstes, secundo nubens tenetur filiis primi matrimonij reseruare.*

23 *Dispositio* l. fœminæ *tàm Patrem, quàm matrẽ includit. Contrarium nu. 24.*

25 *Ius succedendi in bonis ex substantia Patris ad matrem secundo nubentẽ perventis defunctis filiis ante matrem non transit ad eorum hæredes.*

26 *Nec transit in Monasterium, in quo filii profitentur.*

27 *Dispositio dictæ l. feminæ procedit fauore filiorum tantum, non autem Nepotum. Contrarium nu. 28.*

29 *Filia licet per dotationem, aut renunciationem ab hæreditate parẽtum exclusa nihilominus ad hæc bona post obitum matris admittitur.*

30 *Quod est dispositum fauore filiorum primi matrimonii, idem est de filiis secundi matrimonii, quoad bona, quæ ex illo matrimonio recepit mulier secundo nubens.*

31 *Dispositio dicta l. non seruatur, vbi mulier nubit de consensu primi viri. Distingue n. 37.*

32 *Contrarium si nubat ante annum post obitum Viri.*

33 *Tacitus cõsensus elicitur ex legato facto vxori si nu-*

Digitized by Google

si nubat.

34 *Item si fiat ei à Viro legatum, ut dotes haberet ampliores,& posset comodè viuere.*

35 *Item si aliquid ei legat in casu,quò ad secundas transiret nuptias.*

36 *Legatū in Testamēto mulieri factū casu, quoad secūdas nuptias trāsiret,eo reuocato,& facto alio Testamento,in quo eiusdem summa legatum repetitur, sed omissa illa qualitate, an repetita censeatur.*

38 *Talis consensus non deducitur ex legato facto bonorum*, che ne sia Signora, e Patrona, e ne possa disporre come uuole.

39 *Si de consensu filiorum transit ad secundas nuptias, tunc non tenetur ea bona ijsdem reseruare filiis.*

40 *Filiorum consensus an ad hunc effectum sufficiat tacitus, vel requiratur expressus.*

41 *Mulier secundas nuptias iniens de consensu Supremi Principis non subiicitur dispositioni* l. fœminæ.

42 *Quod ex Testamento filii mater secundo nubēs accipit, non tenetur reseruare filiis primi matrimonii.*

43 *Quod habet mater secundo nubens ex intestata successione filii, si est de substantia paterna, tenetur reseruare primi matrimonii filiis, quod verò aliunde acquisitum reliquit in hereditate filius, liberè ad matrem heredem transit.*

44 *Quod filius habuit non à Patre, sed ab Auo transit ab intestato ad matrem liberè, non cum onere reseruationis.*

45 *Quod acquisiuit filius cum redditibus paternorum bonorum transit ad matrem sine onere restitutionis filiis primi matrimonii.*

46 *Mater succedens ab intestato filio in his bonis, quæ filio ex successione alterius fratris acquisierat, non tenetur reseruare filiis primi matrimonii.*

ARGVMENTVM.

Origo narratur dispositionis *legis fœminæ 3. C. de secundis Nuptijs*,& quando,& in quibus fuerit à Iustiniano correcta, cum pluribus distinctionibus de iure seruandis in relictis, & traditis tàm à Viro, quam filiis ipsi vxori,& matri respectiuè secundo nubenti,& ex eorum successione tám ex Testamento, quam ab intestato ab eadem muliere consequutis, cum definitione plurium quęstionum, quæ occasione dictæ *l. Fœminæ*, & eius correctionis in dies contingere solent ad meliorem explicationem Statuti Lucensis in cap. 26. lib. 2.

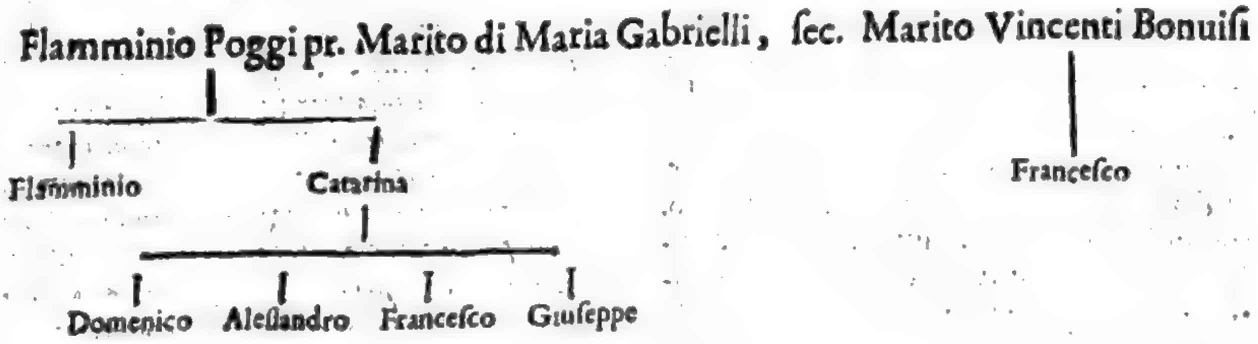

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXIIII.

Defuncto Sp. Flamminio primo Viro D. Maria ad secundas transiuit nuptias cum Sp. Vincentio Bonuisi: In quo secundo matrimonio cum adhuc degeret, obijt Flamminius filius ex primo Viro à D. Maria susceptus instituta sibi vniuersali hærede D. Maria mater, quæ postea Vidua pariter decesit superstitibus ex D. Catharina ex primo matrimonio filia Nepotibus, & instituto sibi hærede vniuersali Illustrisimo, & Reuerendiss. D. Francisco in præsens ad Imperatorem S. Sedis Apostolicę Nuncio, & ex secundo matrimonio suscepto filio, relicta pariter dictis ex priore matrimonio Nepotibus legittima portione ex Iuris, vel Statuti dispositione debita.

Occasione verò dictæ dimetiendæ legittimæ duæ fuerunt ortæ controuersiæ. Primò enim Illustris. D. Franciscus intendit nullā esse debitā legittimæ portionem dictis DD. suis ex vterina sorore Nepotibus innixus in dispositione cap. 22. lib. 2., Ex quo mater obligatur legittimam relinquere ijs tantummodo filijs, quibus ex dispositione cap. 8. lib. 2. est debita, Sed ex cap. 8. in casu conditi

diti Testamenti legittima solùm relinquẽda est ijs filijs, quibus ab intestato matris hæreditas deuolueretur iuxtà dispositã in cap. 9. eiusdem lib. 2. sub rubr. *de success. ab intestato*, ex quo clarum est ab intestato masculis existentibus fœminas non succedere; vndè videbatur in necessariam consequentiam dd. DD. Nepotibus ex filia, & per lineã fœmininam descendentibus nullam esse debitam legittimam in bonis D. Mariæ matris superstite Illustrissimo D. Francisco eiusdem D. Mariæ matris filio masculo.

In hoc articulo antiqua, & celebris fuit quæstio, an extante Statuto fœminarum exclusiuo frater vterinus excludat sororem in maternis bonis, In quo videntur communiter conuenire Doctores, quod si Statutum fauore agnationis conditum sit, nõ excludatur tunc fœmina, & vterina soror, secus verò si
1 masculini sexus tantùm fauore emanatum sit, vt ex Marta *de success. legal. par pr. quæst. 5. art. 3. nu. 9. & seq.* Hodiern. *ad l. Hac edictali quæst. 52. nu. 7. & seq.* Hond. *cons pr. nu. 59. lib. 2.* Gratian. *cap. 853. nu. 50. 55.* Rota *decis. 563. nu. 2. par. pr. recent. & dec. 37. nu. 1. & seq. & dec. 200. n. 7.* corã Dunoz. Sen. Cum autem Statuta declarẽt qua ratione ad exclusionem fœminarum moti sint Statuẽtes, nẽpè an pro agnationis splẽdore meliùs cõseruando, an verò fauore tantùm masculini generis, tunc cessat disputatio, & iuxta mox traditam distinctionem in contingenti casu, aut pro fratre, aut Sorore vterina decidetur articulus, prout in allegatis Rotæ Rom. *dec. 563. par. pr. recent. & dec. 137. & decis. 200.* coram Dunoz. et. Sen. fuit pro sorore decisum, quia in Statutis ibi commemoratis ratio agnationis reperiebatur expressa; Quãdo verò è contra non declarauerunt Statuẽtes quò intuitu, & qua ratione fœminas exclusissent, tunc pro indaganda eorumdem Statuentium intentione facta est inter DD. contentio. Alij enim voluerunt motos fuisse
2 masculinitatis fauore, vt apud Gabr. *cons. 15. nu. 38. lib. 1.* Hond. *cons. pr. nu. 37. vers. Primum lib. 2.* Gratian. *cap 813. nu. 6.* Mangil. *inter consilia* D. Hyeronimi Palmæ *cons. 14.* Hodierna *in l. Hac edictali quæst. 12. n. 37. 38.* Alijs verò è cõtrà placuit magis interpretari, quod exclusio fœminarũ agnationis cõser-
3 uationis fauore determinata fuerit, vt apud Brun. *ad Stat. exclusiua feminar. art. 12. nu. 251.* Rota Rom. *decis 563. nu. 2. 3. par. pr. recent.* & coram Dunoz. Sen. *dec. 200. nu. 9. 10.* vltrà plures alios à me congestos in mea *Cõsultat. 14. nu. 7. lib. 1.* Assentiuntur tamen omnes vnanimes, quod hisce casibus Statuẽtium mens, an nempè agnationi, vel masculinitati fauère in huiusmodi fœminarum exclusione voluerint, ex coniecturis assequi liceat, quod .n. ex mente, & ratione Statuti resultat, id ipsum ab eodem Statuto proue-
4 nire dicendum est Barz. *dec. 46. nu. 65.* Abb. *cons. 198. nu. 43.* Cum mens Statuentium ijsdem regulis interpretetur, quibus mens Testatoris, quę ex coniecturis conuincitur,
5 per Gratian, *cap. 216. nu. 21.* Rota *decis. 203. nu. 6. in fin. par. 3. recent. & dec. 663. nu. pr. par. 2. recent.* & operatur idem Statuti tacita
6 ratio, quod expressa Gratian. *cap. 15. n. 13.* Rota *dec. 608. nu. 2. par. 2. recent.* Verùm quia in terminis Statuti nostri Lucensis fuit aliàs acerrimè discussus hic idem articulus, & pluries pro sorore vterina contra fratrem
7 decisus, ut in d. mea *Consult. 14. lib. pr.* latiùs videri potest; Ideò placuit Illustriss. & Reuerẽdiss. D. meo Nuncio humanissimè sẽper cũ dilectissimis suis Nepotibus agendo huic articulo cedere, & eos repræsentando matrem ad legittimã cõsequendã vna secũ admittere. Vndè tota conuersa est huius causæ difficultas ad aliam dispositionẽ Statuti Lucensis in cap. 26. lib. 2. In quo sancitum sic præcisè reperitur.

8 *Si qua mulier habuerit aliqua bona à suo marito, vel ab ipsius mariti ascendentibus, vel descendentibus, vel collateralibus iure institutionis, vel Legati, vel donationis, vel alio quocumque titulo lucratiuo, vel quomodocũq. ad eam occasione sui Viri peruenerint, teneatur & debeat talis mulier seruare portionem legittimam dictorum bonorum secundum Statutum positum sub Rubrica* de legittima filiorũ, *&c. filiis, vel filiabus dicti quondam sui Viri, &c. Si verò ad secunda vota transierit, tunc propter non seruatam filiorum affectionem omnium bonorum, quæ consequuta est à marito, vel ab ascendentibus, vel descendentibus, vel Collateralibus mariti, iure Institutionis, vel legati, donationis, vel alio quocumque titulo lucratiuo, vel quomodocumque ad eam peruenerint occasione mariti, dominium perdat, & dictis filiis, seu filiabus acquiratur, sed habeat vsumfructum toto tempore vitæ suæ, &c. Cæterum si appareret virum consensisse, vel permisisse, quod Vxor ad secundas nuptias transeat, tunc volumus, quod talis mulier per transitum ad secundas nuptias dominium rerum relictarum non perdat, &c.*

Antequam tamen ad Statuti nostri declarationem, & interpretationem descenderim, satius, & opportunum esse duxi pro meliori non modo in præsenti casu, sed in alijs etiã, qui possent in futurum contingere, Statuti nostri

nostri interpretatione, quæ ex Iuris comunis dispositione statuantur per compendium antea in medium proferre.

In antiquis autem Reipublicę Romanæ Cōstitutionibus, aut Vetustioribus decē Tabularū legibus nullo pœnarum metu coercebātur immaturæ intrà annū luctus fœminarū nuptiæ, sed potius iuxta mores antiquos impune permittebantur; Vndè primum Imperatores Gratian., Valentin. & Theodos. in his correctionem morum inducere volētes,
9 vt aiunt *in l. pr. C. de secund. nupt* varijs pœnis multatas esse statuerunt mulieres, quæ nequaquam luctus Religionem priori viro nuptiarū festinatione prę̄stiterint; Post annū verò luctus nuptias quoq. contractas tàm in fœmina, quam in mare si nō immaturas, intemperātiæ saltem aliqua reprę̄hēsione dignas existimātes, dum ex primo matrimonio liberos habēt, aliquo pacto refrenādas esse
10 ijdē Augusti Impera ores decreuerūt *in seq. l. 3. eiusdem tituli*; *Vbi feminas, quæ susceptis ex primo matrimonio filijs ad secundas post tempus luctus Statutum transierint nuptias, quicquid ex facultatibus priorum maritorum, &c. fuerint adsequutæ, Idtotum, ita vt perceperint, integrum ad filios, quos ex præcedente coniugio habuerint, trasmittant, &c. Nec quicquam eadem femina ex ijsdem facultatibus alienandum, &c. præsumant, atque habeant potestatem possidendi tantum, atque fruendi in diem vitæ, non etiam alienandi potestate concessa, &c. quò illabata ad eos, quos statuimus, liberos, bona, & incorrupta perueniant.* Quam dispositionem conditam pro bonis titulo legati, donationis, hæreditatis, aut alio quolibet fœminis ex facultatibus priorum maritorum obuentis, ampliauerunt *in §. sequenti illud addimus* eiusdem legis ad *Id quod per successionem ab intestato, vel ex Testamento à filiis, quos ex priore matrimonio susceptos esse cōstabit, videbitur cōsequuta, Itant in diē vitæ suæ pro sibi debita portione sola tantū possessione delata, omne his, qui superfuerunt, ex priore suscepto matrimonio filiis relinquat.* Huiusmodi tū quoq. sanctionem temperandam esse iterū postea crediderūt Imperatores Theodosius, & Valentinianus, vt scilicet earum rerum, quas in hęreditate filij ex paternis bonis acquisitas mulier repererit, solo vsufru-
11 ctu potiatur, quæ verò bona extrinsecus, & extra bona Patris à filio quæsita fuerint, pleno Iure mater acquirat, vt habetur in *l. Mater 5. C. ad Senat. Cōsult. Tertull.* Iustinian⁹ verò postea huiusmodi latas supra vt leges circa filiorum hæreditates aduersus parentes secundo nubentes nimis duras existimans, & mali fortè maioris esse incitamenta metuens, ex hoc enim vt ait, mulieres ad indignam necessitatem deduci facilè possent, vt metu castarum nuptiarum ab his quidem se abstineant, sed ad aliàs interdictas permixtiones descendant, & dum eis non licet legaliter, & caste viuere contra leges luxurientur; Ideò dictam *l. feminæ in 5.* Codicis, & commemoratam *l. mater in sexto pariter Codicis libro* insertas sāctiones speciali-
12 ter, & penitus abrogauit in suis Nouellis Cōstitutionibus post Iustinaneum Codicē conditis, & promulgatis *in collat. 4. Nouella 2. tit. de Non eligendo secundo nubentes, &c. cap. 3.* quod incipit. *Cum igitur reliquum sit cogitare, &c.* & matrem ad filij hęreditatem vocat, vt eam, vt inquit, firmiter habeat nihil ex secundis lædenda nuptijs. Optimū enim est, vt ibi subiungit, atque laudabile, vt mulieres ita se honeste tractent, quatenus, quæ semel ad virum venerunt, seruent inuiolatū morientium thorum, & huiusmodi mulierem miramur, vt inquit, pariter, & laudamus, & non procul à virginitate ponimus; sin autem non valuerit (cum forsitan & iuuenis hoc non patiatur, nec possit contra feruorem naturæ resistere) non est torquēda propter hoc, nec interdicēdæ sunt ei comunes leges, sed ad viri alterius veniat nuptias honestè, & omni luxuria abstineat, & fruatur successione filiorum; Et hic pariter causam reuocationis ab antecessoribus Imperatoribus latarum legum factæ fauore matris adducens, ait. *Sic enim eos (nempè filios) adhuc amplius diliget, & non quasi quosdam odibiles respiciet pænis subdita amaris, &c.* Vndè legibus præfatis non obstantibus concludendo sanciuit,
13 matres non priuari filiorum successione, si ad virum veniant secundum, licet ante nuptias secundas, aut post secundas filij moriantur.

Quàm pariter etiam sanctionem suam postea emendare Iustiniano placuit, vti legitur in *Nouella 22, cap. 46.* incipiente. *Hinc nos alia euocat ratio, &c.* vbi relata primum supra ab ipso latæ legis substantia, de his, quæ in posterum ad secundum veniunt virum, ita sancitum, dispositūq. esse distingueudo voluit. *Quod si filius testatus fuerit, & matri relinquat substantiam suam, vel eius partem aliquam, hanc illa accipiat, & secundum proprietatem, & secundum vsum, Sicut enim,* vt pro ratione addendo, inquit, *licebat filio relinquere alicui extraneorum, & nihil hæredi secunda mulieris nocebant nuptiæ, ità & matri relinquens sinè institutionem, sinè legatum rectè derelinquat, & dominium, & vsum, sinè ex rebus, quæ extrinsecus aduenerunt, sinè ex pater-*

paternis &c. Si verò intestatus filius moriatur tam ad secundas veniente matre nuptias, vel postea veniente, vocetur quidem ipsa ad successionem, sed de iis, quæ ex paterna substantia ad filium peruenerunt, solummodo habeat vsũ ad secundas omninò, siuè priùs, siuè postea veniens nuptias, in residuis verò omnibus rebus, quæ aliundè erant filio præter paternam successionem, succedat iuxta Constitutionem de tali successione matris in hæreditate filii loquẽtem, quæ est infra in eadem *Nouella* 22. *cap.* 47. §. *Et quoniam mater*, & quę translata postea fuit *in l. fin. C, Ad Senat. Consf. Tertull.*

Quamobrem hodie receptum est, quod transeunte muliere ad secũdas nuptias eius, quod ex mariti substantia recepit, vsumfructũ tantummodo retineat, donec viuat, cum obligatione relinquendi proprietatem anterioris matrimonij liberis; Ita vt etiam ea, quæ maritus eidẽ titulo legati pro bonis seruitijs sibi pręstitis reliquit, eiusdẽ legis reseruationi
14 subiaceant iuxta tradita apud de Franc. *dec.* 428. *per tot.* cum ibi Add. vbi plures alios referunt, Donat. Ant. de Marin. *cap.* 273. *nu.* 15. 16. *lib. pr.* & etiamsi secundum matrimoniũ cõtraxerit, sed nõ cõsumauerit, quicquid sit, si consummarum, sed tanquam à principio nullum postea Iudicis autoritate dissoluatur
15 vt apud Faber. *in suo Cod. lib.* 5. *tit.* 5. *defin.* 4. quem sequitur Donat. Anton. de Marin, *d. cap.* 273. *num.* 17. 18. Quæ verò ex intestata filiorum successione delata sibi sunt cum distinctione decidenda sunt, vt nẽpè plenum dominium acquirat earum rerum, & bonorum, quæ filius aliundè, quàm ex substantia paterna quęsita in sua hæreditate reliquit, eorum verò bonorum, quę eidem filio ex bonis paternis peruenerunt, vsumfructum tantum viuens mater percipiat, tàm si ante, quàm post consequutam filij successionẽ secundas nuptias inierit, vti clara sunt dictæ
16 Nouellæ verba ibi, *tam ad secundas veniẽte matre nuptias, aut postea veniente*, & eius dispositionem sequendo tradunt relati apud Gomez *d. l.* 14. *Tauri sub nu.* 1. Castill. *de vsufructu cap.* 2. *num.* 15. *&* 16. Donat. Ant. de Marin. *d. cap* 273. *nu.* 4. 5. quamuis Cyriac. *controuers.* 367. *nu.* 44. *& seq.* voluerit, quod licet ante casum obitus filij secundo nupserit, si tamen postea tempore obitus, & successionis vidua iterum fuerit, ac si secundo nupta non fuisset, succedere valeat. Quæ verò sibi filius Testamento dereliquit cuiuscumque generis sint, siue ex paterna substantia, siue aliunde deriuauerint, matri tàm quoad vsumfructum, quam quoad proprietatem acquirantur.

Dubium autem oriri solet in primo dictæ *l. fœmina* capite, vbi earum rerum, & bonorum, quæ ex maritorum substantia mulier percepit, dum transit ad secundas nuptias, vsumfructũ tantummodo habere statuitur, in tantum, quod si quid ex ijsdem rebus in aliũ quemlibet fuerit ab ea translatum, ex maternis facultatibus sit reintegrandum, vti dici-
18 tur in *d. l. fœmina* 3. An quod mulier non immediatè ab ipso viro, nec ex substantia, aut ipsius mariti bonis percepit, sed à coniunctis, aut aliis contemplatione tamen viri recepit, subiectum restitutioni remaneat ad secundas ea cõuolata nuptias, sicut illud, quod ex eiusdem mariti substantia immediatè ad eam de-
19 uenit, dispositum est. Donat. Ant. de Marin. *var. resolut. lib.* 1. *cap.* 273. *num.* 14. credidit teneri mulierem reseruare primi matrimonij filijs ea, quę dantur à consanguineis Viri, quia in dubio contemplatione viri, & tanquam viro data præsumuntur, & eiusdem quoq. sententiæ fuit articulo disputato Gomez. *ad l.* 14. *Tauri nu.* 7., & hanc sequi videntur Molin. *de iust. & iure disput.* 431. *sub num.* 8. Molfes. *ad Consuetud. Neapol. par.* 3. *quæst.* 22. *nu. pr. tomo pr.* Donata enim à consanguineis, aut etiam mariti amicis semper contẽplatione eiusdem mariti donata fuisse censentur. Adeovt omnia propria remaneant, non autem vxoris, vti
20 trad. Peregrin. *dec.* 83. *nu.* 11. Fõtanell. *de pact. nupt. claus.* 7. *Gloss.* 3. *p.* 7. *n.* 92. De Franch. autem *dec.* 595. pro vtraq. parte rationibus adductis articulũ in decisũ relinquit, quãuis antea *in dec.* 18. *n.* 7. 8. 9. contrarium firmauerit, dispositionem nẽpè pręfatæ *l. fœminæ* 3. non arctare mulierem ad reseruandum, & restituendum filiis ea; ea licet contemplatione, & intuitu viri acquisita, quod comprobat ibi Amendola additionator *nu.* 13. & Ricc. in addit. ad dictam *decis* de Franchis 595. & Pater Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disputat.* 89. *nu.* 17. post relatas contrarias sẽtentiàs hanc fauore mulieris fatetur esse veriorem. Non tñ in *d. l. fœmina* contineri dispositione voluerũt ea, quæ vxor à marito nõ titulo lucratiuo, sed oneroso potiùs rece-
21 pisset, quod à contrario sensu desumunt ex *d. l. fœmina*, verbis ibi, *vel cuiuslibet munificæ liberalitatis premio*. & ibi communiter Doctores, & latè tradunt Theodor. *alleg.* 77. *nu.* 18. Sanchez *d. disput.* 89. *nu.* 26., & post hos Capyc. Latro *decis.* 22. *nu.* 2. vbi de donatione facta à Viro Sene vxori adolescentulæ, quam onerosam appellat; & ideò non alligari

alligari obligationi dictæ legis. Prout è cõtra omnia lucra cuiuslibet generis, quæ ex Statuto ex causa primi matrimonij vxori prouenire contingit, eiusdem dispositionis oneri subijciuntur, vt exempli gratia, si disponat Statutum, quod vltimus coniux superstes lucretur aliquid ex bonis viri, vel ex dote vxoris sũ omne, q quisq; eorum lucrabitur, transeundo ad secũdas nuptias reseruare tenetur filiis ex eo matrimonio, ex quo istud
22 lucrum fecit, vti tradunt plures relati à Thesaur. *quæst. forens. lib. pr. quæst. 29. num.* 4. 5. *& 6.* vbi quoq. Thesaur. differit, an procedat in vsufructu relicto à marito vxori, & in eo, quòd ex dicto vsufructu, & ex fructibus cuiuslibet anni mulier acquisiuit, & apud Sanchez *de matrim. d. disput.* 89. *vbi nu.* 30. cõtrarios tenẽtes, & eorũ refert rationes *nu. verò* 31. easdem reprobat, & fusius apud Castill. *quotid. controuers. tit. de vsufructu cap.* 2. *nu.* 55 licet articulum non definiat. Molfes. *d. quæst.* 22. *nu.* 11. Donat. Ant. de Marin. *d. cap.* 273. *n.* 7. Dixi autẽ vnus, aut alter coniux,
23 quia comunis est opinio dispositionem dictæ *l. fœminæ*, tàm virum, quam vxorem amplecti, prout tam matrem, quam Patrem concernere testantur. Peregrin. *dec.* 13. *nu.* 7. Gomez. *ad d. l.* 14. *Tauri nu.* 4. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disput.* 89. *nu.* 10. Thesaur. *quæst. forens.* 29. *nu.* 12. *lib.* 1. Fontanell. *de pact. nuptial. claus.* 5. *Glos.* 8. *par.* 11. *nu.* 33. 34. Molfes. *par.* 2. *d. quæst.* 22. *nu.* 1. Castill. *de vsufructu cap.* 2. *nu.* 14: Donat. Anton. de Marin. *resolut.*
24 273. *nu.* 4. *lib.* 1. quamuis contrarium probare conentur Cancer. *var. resolut. lib. pr. cap.* 5. *nu.* 25. & Peregrin. *dec.* 13. *nu.* 9. Et quia ex comuni Doctorum voto cessat præfatæ *l. fœminæ* dispositio, vbi nulli supersunt ex primo matrimonio filij, quorum fauore d. Imperatorum sanctio prolata fuit; Indè est, q nullis ex priori coniugio filijs extantibus plenum dominium omnium bonorum, quę ex mariti largitate, & substantia sibi prouenerunt, liberè vxor acquirat; Hoc enim ius succedendi in dictis bonis, nisi filij superstites
25 fuerit tẽpore mortis matris, ad eorũ hæredes extraneos nequaquã ijdẽ filii transmittunt Gratian. *cap.* 140. *n.* 23. Thesaur. *lib.* 1. *quæst.* 30. *nu.* 1. Sanchez *d. disput.* 89. *nu.* 34. *& nu.* 37. Cancer. *var. resolut. lib. pr. cap.* 5. *nu.* 34. Castill. *d. cap.* 2. *de vsufructu n.* 11. Andreol. *contr.* 330 *nu.* 30. 31. Rota Rom. post Donat. Anton. de Marin. *resolut. lib.* 2. *cap.* 190. *nu.* 14. & nouissimè Boss. *de matrim. cap.* 11. *nu.* 355. *&* 370. Adeò vt nec etiam si superstites essent, in aliquo tamen Monasterio forẽt pro-
26 fessi, Monasterium in ijs nõ succederet, Rota Rom. post dictum *cap.* 190. Donat. Ant. de Marin. *sub nu.* 14. & latiùs *dec.* 116 & iterum *dec.* 181. *par.* 5. *rec.* & indè tentauit Cæphal.
27 *cons.* 463. *nu.* 6. 7. 8. *seq* restringere, & coarctare dictæ legis verba ad solos filios, Itaut filiis non existentibus, licet supersint nepotes, aut alij descendẽtes, non teneatur mulier moriendo prædictorum bonorum proprietatẽ eis, sicut filijs dimittere, quamuis d. lex clarè non modo de filiis, sed de liberis etiã loquatur in postremis verbis ibi, *quo illibata ad eos, quos statuimus, liberos bona, & incorrupta perueniant*. Contraria ideò est co-
28 munis sententia; quod tàm filios, quàm liberos omnes suo fauore complectatur, vt tradunt relati potissimum apud Thesaur. *d. q.* 29. *nu.* 14. *lib.* 1. & Castillum *d. cap.* 2. *nu.* 12. & Sanchez *de matrim. d. disput.* 89. *nu.* 12. & latiùs *nu.* 46. Prout etiam si filia primi matrimonij fuerit à Patre suo decenter, & congruè dotata, & sic tanquam dotata à Statuto, vel fortè etiam mediante renunciatione facta à successione parentum exclusa sit; Nihilomi-
29 nus succedit in his bonis, quæ filiis ob transitum matris ad secunda vota legis præfatæ dispositione deferuntur, vti trad. Sanchez *de matrim. d. disput.* 89. *nu.* 25. & Donat. Ant. de Marin. *d. resolut.* 273. *nu.* 8. 9. Et quod dicitur de filijs primi matrimonij, idem cẽsetur dicendum de filijs secundi, vel vlterioris matrimonij, quoad bona, quæ ex illo matrimonio, & ex facultatib⁹ illius mariti recepit
30 vxor, vt aduertit Gomez *ad d. l. Tauri* 14. *n.* 6. *in fine.* & benè quoque Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *disput.* 88. ait, quod secundæ nuptiæ dicuntur etiam tertiæ, & quartæ respectu præcedentium. Soluta pariter mulier remanet à vinculo præfatæ legis, quoties à primo viro consequuta est facultatem nouas amplectendi nuptias, quamuis hoc in filiorũ
31 præiudicium redundet, vti comuniter sentiũt Doctores, & fusissimè probat Menoch. *cons.* 470. *nu.* 6. 7. 8. *& nu.* 15. 19. Theodor. *alleg.* 77. *nu.* 21. Gomez. *d. l.* 14. *Tauri nu.* 6. Fontanell. *d. par.* 11. *nu.* 37. Cancer. *var. resolut. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 31. & quod tunc onus reseruationis proprietatis bonorum à lege mulieri impositum cesset, tradit etiam Sanchez *d. disput.* 89. *nu.* 49. 55. Castill. *d. cap.* 2. *n.* 83. Capyc. Latro *dec.* 22. *nu.* 8. & benè Donat. Ant. de Marin. *d. cap.* 273. *nu.* 19. *&* 20. vbi
32 reprobat quosdam, qui voluerant hoc verùm esse tantum eo casu, quò nubat anno trãsacto à die mortis primi viri, secùs si eò anno non elapso; Quàm facultatem si maritus ex-

pressam in suo Testamento reliquerit vxori nulla insurgit disputationis occasio; Si verò expressè, & specialiter de hoc loquutus non fuerit, tūc etiā tacitā licētiā desumunt ex aliis in eodem viri Testamento dispositis, plura, & varia tradentibus Doctoribus mox citatis huius tacitæ facultatis exemplis. Prout si ma-
33 ritus legasset vxori quinquaginta, si vidua permanserit, vel etiamsi nubet, vti arguit Donat. Ant. de Marin. *d. cap.* 273. *n.* 24. Prout etiā si maritus fecerit vxori donationem adiecta causa, *Vt in casu mortis ipsius viri donantis dotes haberet ampliores, & posset commodissimè*
34 *viuere*. ex hac pariter expressione resultare licētiā nubendi firmat Theodor. *d. alleg.* 77. *nu.* 20. 21. quem sequitur Latro *d. dec.* 22. *nu.* 14. Item quando maritus vxori aliquid in Testamento reliquisset eo casu, quo ad aliàs nuptias transiret, quia tunc ex huiusmodi legandi modo censetur eidem vxori suam, & filiorum iniuriam remisisse, vt latè præcœ-
35 teris probat Menoch. suprà alleg. *cons.* 470. *nu.* 9. 10. vbi plures alios congerit, *& n.* 15. & in his terminis etiam loquitur Fontanell. *de pact. nuptial. claus.* 5. *Gloss.* 8. *par.* 11. *n.* 37. latè Paris. *cons.* 95. *ex nu.* 17. & pluribus sequent. *lib.* 2. Thesaur. *d. quæst.* 29. *lib.* 1. vbi Senatus decisionem refert, & apud Capyc. Latro *d. dec.* 22. *nu.* 15. & Ger. Spin *cons.* 2. *nu* 7. 8. vbi casum proponit, in quo maritus in primo Testamento termille legauerat vxori suæ, *casu quo ad secunda vota trāsiuerit*,
36 reuocato autem postea illo Testamento, in alio, quòd condiderat, idem legatum scutorū termille eidem suę vxori reliquerat, verùm simpliciter, nec adiecta illa qualitate, vel clausula *casu quo ad secunda vota transiuerit*, quam in primo Testamento adiecerat, & resoluit censeri reuocatum tacitum consensum, aut facultatem ex qualificato legato in primo Testamento resultantem, cum non censeatur in hoc secundo repetita eadem illa qualitas, quæ in primo fuerat adiecta. Quam-
37 uis Thesaur. *q.* 30. *lib.* 1. *nu.* 4. Distinguendum esse velit, quod expressus, siuè tacitus mariti consensus eximat quidē mulierem ab onere reseruandi filiis ex eodē matrimonio bona, quæ ab ipso marito recepit, quo verò ad ea bona, quæ ex filiorū successione, vel lucro Statutario ad vxorem peruenerint, in his obligationem reseruationis retineat, & est doctrina Antonij Fabri *in suo Cod. lib.* 5. *tit.* 5. *de secund. nupta definit.* 7. *in fin. & num.* 8. & sequitur Hodierna *in l. Hac edictali quæst.* 21. *nu.* 26 Prout è contra tacitè non resultare datam huiusmodi facultatem ex legato facto à marito vxori aliquorum bonorum suæ hæreditatis cum clausula, *che ne sia Signora, e Patrona, e ne possa fare, e disporre, quello, che li piacerà*, ex hoc enim loquendi modo
38 non sequitur assensus, vt possit ad secundas conuolare nuptias, vti vltra ab eo allegatos trad. Sanchez supra citata *disput.* 89. *nu.* 5. & latè probat Rota Rom. *in Romana success.* 2. *Decembris* 1639. *coram Carillo* §. *Nec etiam respectu. modo inter impressas par.* 8. *recent. decis.*

Certius tamen est ab hac legis obligatione mulierem immunem omninò reddi, vbi ex filiorum primi matrimonij consensu iterū
39 nubit. Burlatt. *cons.* 12. *nu.* 41. *lib. pr.* Gratian. *cap.* 140. *nu.* 3. *& cap.* 519. *nu.* 46. Peregrin. *dec.* 13. *nu.* 10. Gomez *d. l.* 14. *Tauri sub nu.* 6. de comuni Sanch. *d. disput.* 89. *nu.* 43. Fontanell. *de pact. nuptial. clausul.* 5. *Gloss.* 8. *par.* 11. *nu.* 35. Menoch. *d. cons.* 470. *num.* 17. Cancer. *d. cap.* 5. *nu.* 29. Castill. *d. cap.* 2. *nu.* 93. *de vsufructu*. Capyc. Latro *d. decis.* 22. *nu.* 18. An autem huiusmodi filiorum consensus sufficiat tacitus, an verò requiratur expresſus
40 cōtrariæ militant Doctorū pro vna, vel altera parte rationes, & autoritates. Pro sufficientia enim taciti consensus arguunt Burlatt. *d. cons.* 12. *nu.* 41. latè, & acriter defendit Gratian. *d. cap.* 140. *nu.* 11. *& d. cap.* 519. *nu.* 46. 47. 48. Castill. *d. cap.* 2. *nu.* 98 vbi in longum affert, & perpendit coniecturas efficaces, & quæ è contra sint inanes, & nullius momēti ad prędictum tacitum consensum inducendum. Pro non sufficientia verò taciti consensus è contra pugnant Peregrin. *d. dec.* 13. *sub num.* 10. & latè Cancer. *d. cap.* 5. *nu.* 29. *&* 30. vbi quod necessario debet esse expressus, aliàs in nulla ad hunc effectum consideratione habetur. Thesaur. *d. quæst.* 30. *lib.* 1. *nu.* 5. 6. Fontanell. *d. par.* 11. *nu.* 36. Prout etiam huiusmodi præiudicium euitare mulierem aliqui voluere, si de assensu & facultate à Supremo Principe impetrata secundas contraxit nup-
41 tias, uti apud Gomez *d. l.* 14. *sub nu* 6. & apud Sanchez *d. disput.* 89. *nu.* 6. & alios allegat, licet non approbet Thesaur. *d. quæst.* 30. *nu.* 7.

In secundà vero parte prędictę *l. fœminæ* in §. *Illud etiam addimus* post priuatas fœminas secundo nubentes omni, & toto eo, quod ex facultatibus priorum maritorum fuerint assequutæ; Addiderunt ijdem Imperatores, quod eius etiam, quod per successionem ab intestato, vel ex Testamento suæ posteritatis mater videbitur consequuta, in diem vitę suæ sola tantum possessione fruatur, omne his, qui supe-

supererunt ex priore susceptis matrimonio liberis relinquere teneatur, nec huiusmodi filiorum facultatem testandi quicquam in quamlibet extraneam personam, vel alienãdi potestatem habeat. In his autem, quæ ex Testamento filij perceperit, nanciscendi dominij, & alienandi, & testandi in quem voluerit, libera ei tradita est facultas ex supra commemorata Iustiniani sanctione *in Nouella 22. cap.46.* repetita, & post *d. l. fœmina* per compendium inserta, quæ in hac Testamentaria successione anteriorem *l. fœmina* dispositionem correxit, & temperauit, vt
42 eiusdem Nouellæ verba dubitare non sinunt, & testantur vniuersi Doctores, vt apud Gomez *d. l.14. nu.2.* Molin. *de iust. & iur. quæst. 163. sub vers. Tertio, &c.* benè Cancer. *var. resolut. lib. pr. cap.5. sub nu.27. in fin. & n. 28.* & eruditè Thesaur. *lib. pr. d. quæst.29. sub nu. 9. 10.* & iterùm *quæst.30. sub nu.6.* latè Sanchez *de matrim. d. disput.89. nu.41.* vbi siuè liberè, siuè titulo fideicommissi filius matri Testamento relinquat, *& nu. 42.* nihil interesse ait hoc casu, siue mater post obitum filij testantis, siue antea ad secundas nuptias trãsiuerit; Quò verò ad intestatam filij successionem matri pro sua portione non emendata, sed confirmata potiùs à Iustiniano fuit Imperatorum sanctio in *l. fœmina in §. Illud etiam addimus, &c.* Vndè, vt diximus suprà, & ipsa cum filij, aut filiæ fratribus ab intestato ad eius successionem cum hac tamen distinctione vocetur. Quod eorum, quæ ex paterna substãtia ad filium peruenerunt, solùmodo habeat vsum ad secundas omninò siuè priùs, siuè postea veniens nuptias; In residuis verò omnibus rebus, quæ ab extraneis, aut aliundè quęsita erãt filio præter paternã successionem, & vsumfructum, & proprietatem simul, prout cœteri hæredes, acquirat, ex quà textus ordinatione sic distinguendo proce-
43 dunt Doctores, vt apud Gratian. *d. cap. 140. nu.1.2.* Franch. *dec.666.* Cancer. *var. resolut. lib.1. cap.5. nu.25.* Molfes. *d. quæst. 22. n.49. par.3.* Gomez *ad d. l. Tauri 14. & 15. num. pr.* & si ex *d. l.14.* specialiter idem dispositũ sit tàm in successione ab intestato, quàm ex Testamento, benè Sanch. *d. disput.89. nu. 24.* Donat. Ant. de Marin. *d. cap.273. nu.11. & 12. lib. pr.* & cœteri omnes supra adducti. Vndè orta est aliquando dubitatio, an dicta lex, negans matri proprietatem bonorum, quæ filius, cui successit, ex paterna substantia recepit, verificetur etiam in bonis, quæ filio ab
44 Auo tradita, vel relicta sunt, quam difficultatem ad partes disputatam de Franch. *d. dec. 666. nu.8.* dubiam, & indecisam relinquit: Non tamen ea filijs primi matrimonij reseruari defendunt. Sanchez *d. disput.89. nu.13.* & Molfes. *d. quæst.22. num.10.* vbi alios pro confirmatione conclusionis allegant; Prout etiam si filius cum paterna substantia, & eius fructibus, & prouentibus alia plura comparet bona, in his ex introitibus paternæ substantiæ acquisitis succedit mater etiã quoad proprietatem, & sine vllo reseruationis one-
45 re, vti deciditur apud de Franch. *decis. 18. per tot.* & pluribus alijs comprobat Castill. *de vsufructu d. cap.2. nu.37.* eà profectò ratione, quià huiusmodi bona nõ dicuntur immediatè ex paterna proficisci substantia; quà eadem ratione moti firmant pariter Doctores, quod si vnus ex filijs primi matrimonij alteri, suoq; fratri succedat in portione paternæ hæreditatis, quæ defuncto fratri contigerat, & postea moriatur ille frater, qui altero fratri sic vt suprà successerat, vndè mater ad secundas licet translata nuptias ei succedat, & cum distincto titulo hæreditatem præmortui filij cõsequatur; Quo scilicet ad eam portionem, quã filius ex paterna substantia à principio, & immediatè acquisiuerat, vsumfructum tantummodo mater, donec viuat, habebit, in alia verò portione, in qua frater fratri suo successerat, & vsumfructum, & proprietatem nanciscetur parens, nàm, vt aiunt, hęc bona, quæ filio obuenerãt ex successione fratris, licet essent in sua origine paterna, ex successione tñ fratris effecta fuerãt fraterna, vndè non immediatè ex paterna substantia prouenisse dici poterat, & consequenter dispositionem præfatę *l. fœmina* in his bonis non sibi vindicare locum tradiderunt de Franch. *d. dec.666. nu.6.7.* Sanchez *d. disput.*
46 *89. nu 12.* latè Castill. sæpius citato *cap. 2. nu.60. 61. 62. 63. & seq.* Donat. Ant. de Marin. *d. cap.273. sub nu.3. in fin. & cap.90. in fin.* vbi adest Rotę Romanæ decisio, sed plenissima, & magistralis videnda eiusdẽ Rotæ Romanæ *decisio 771. per tot. par. 3. recent.* vbi contrarijs omnibus respondet, & pro matre resoluit, quicquid in contrarium arguere voluerunt relati apud Molfes. *dict. quæst.22. nu.8. 9. par. 3. tomo pr.* & apud eundem Donat. Anton. de Marin. *d. cap. 273. nu. 11. & 12.*

Ex quibus, &c.

IN

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum appellatione regulariter Nepotes non comprahenduntur. Contrarium nu.2.*
3 *In dispositione* l. fæminæ C. de secund. nupt. *sub nomine filiorum veniunt Nepotes.*
4 *Liberorum appellatione veniunt Nepotes, & descendentes omnes in infinitum.*
5 *Mixtum in Statutis non comprahenditur sub simplici.*
6 *Datū mulieri à consanguineis Viri an teneatur mulier reseruare filiis primi matrimonij transiens ad secunda vota iuxta* l. fœmina, C. de secund. nupt. *& num,8.*
8 *Determinatio plura respiciens determinabilia aequaliter omnia determinare debet.*
9 *Sub nomine filiorum non veniunt Nepotes, aut alij, quando Statutum, vel disponens de vnis, & alijs discretiuè loquitur.*
10 *Praecedentia Statuti verba recipiant à subsequentibus interpretationem.*
11 *Verbum aequiuocum in dispositione declaratur ex his, quae in alia parte Statuti continētur.*
12 *Verba* occasione alicuius *intelligantur* contemplatione.
13 *Datum occasione alicuius est idem, ac datum ab eo, cuius occasione datur.*
14 *Qualitas posita in fine orationem totam regulare debet.*
15 *Donata Vxori à coniunctis viri eiusdem viri contemplatione, à coniunctis verò mulieris, ipsius mulieris contemplatione donata censētur. Declara 17.*
16 *Statutum iuxta ius comune interpretandum est.*
18 *Absurdum in Statutis omni interpretatione vitandum.*
19 *Datum à filio matri, quę transiuit ad aliàs nuptias, datum praesumitur contemplatione matris, non autem Patris iam defuncti.*
20 *Verbum* ipsius *est personalissimum, nec potest ad aliàs personas extendi.*
21 *Mulier per secundas nuptias iniuriam infert filijs primi matrimonij.*
22 *Verbum* redire, reuerti, *quàm significationem habeāt in iure, vel in Statutis.*
23 *Vsufructu extincto proprietas dicitur ad haeredem reuerti.*
24 *Nigrum ita est intelligendum, vt cum Rubrica conueniat.*
25 *Limita quando Nigrum est generalius Rubro.*
26 *Data mulieri à consanguines viri, perinde est, ac si data forent ab ipso viro.*
27 *Qualitas in fine orationis adiecta refertur ad omnes in eadem oratione inclusos.*
28 *Verba dispositionis dici superflua non possunt, dum aliquod verbum dubium, aut aequiuocū magis declarant.*
29 *Statutum intelligendum est in casu, in quo eius suppositum verificatur.*
30 *Mater secundo nubens, quod recipit ex Testamento filii, non tenetur filiis primi matrimonii reseruare.*
31 *Dispositio* l. fœminæ C. de secundis nuptijs *inducta est propter iniuriam factam filiis.*
32 *Iniuria facta memoria viri, & filiis remitti potest tàm per virum, quàm per filios.*
33 *Filius dando, vel relinquendo aliquid matri, quae ad secundas nuptias transijt, censetur remisisse ei iniuriam illatam per transitum ad secunda nuptias.*

ARGVMENTVM.

Refertur Cap. 26. lib. 2. Statuti Lucensis, & pluribus rationibus conuincitur, non disponere super traditis, donatis, aut relictis mulieri à proprijs suis descendētibus, sed de habitis tātū à filijs, & descēdentibus primi sui Viri ex alia priori sua Vxore susceptis, & d. Uxoris priuignis. Prout etiā quod idem Statutum loquitur de donatis, aut relictis mulieri antequam secundo nupserit, non autem de ei datis, & relictis, postquam secundas nuptias contraxerit.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXV.

Libatis igitur in praecedenti Consultatione magis, quam maturè digestis ijs, quae ex dispositione dictę *l. famina*, & eius Iustiniani correctione decreta comuniter de Iure seruari debent; Ad expositam in praeced. Consultat. *nu.8.* Statuti nostri *in cap. 26. lib. 2.* Sanctionē mente, & oratione modo conuersa; Statutum praefatum in primis iuris comunis ordinationi in eo tantùm se conformare voluisse patet; Quod, dum ius comune mulierem secundo nubentē eximit ab onere reseruādi primi matrimonij filijs, quod ex mariti substantia recepit eo casu, quo maritus eidem vxori secundas inire nuptias permiserit, vti latè in praecedēti Consultatione *nu.31.* probauimus. Itá pariter Statutum nostrum disposuit, *quod per transitum ad secundas nuptias dominium rerum relictarum non perdat; si appareat Virum consensisse, vel permisisse, quod Vxor ad secundas nuptias*

nuptias transeat. Vndè præuidentes dd. de Garsonibus D. Mariæ Auiæ maternæ ex filia Nepotes præfati, quod, dum Sp. Flamminius primus D. Mariæ vir consensum eidem præstiterat secundas ineundi nuptias clarè resultantē ex Legato eidem facto scutorū quingentorū pro augumēto suarū dotiū casu quò secūdo nupserit, ex traditis in præced. Consult. *n.*32.34.35. Ideò nō eis licuerat ex hoc capite secundarum nuptiarum vindicare bona, quæ à Sp. Flamminio filio consequuta fuerat; Legittimam tantùm eorumdē bonorum præcipuam sine concursu Illustriss. Frācisci Auunculi, & ex secundo matrimonio eiusdē D. Mariæ filij petebāt innixi in primo commemorati Statuti capite, vbi habetur.

Quod si qua mulier habuerit aliqua bona à suo Marito, vel ab ipsius mariti ascendentibus, vel descendentibus, vel collateralibus iure Institutionis, vel Legati, &c. vel donationis, vel alio quocumque, &c. teneatur, & debeat talis mulier seruare portionem legittimam dictorum bonorum, &c. filiis, vel filiabus dicti quondam sui Viri, &c. nec dictam legittimam adimere valeat quouis modo, &c. Sic enī remoto concursu Illustriss. D. Francisci, & ijs tanquā solis legittima in dd. bonis debita, prout in capita fieri deberet hoc casu legittimę distributio, ita quoq. longè pinguior singulis eorum contingeret, quàm si concurrente D. Francisco facienda esset in stirpem totius legittimæ diuisio.

Quàm petitionem clarissimam deriuare subiūgebāt ex ipsiusmet Statuti verbis, quià, vt arguunt, Statutum mulierem arctat ad relinquendam legittimam filijs dicti quondam sui viri omnium bonorum, *quæ à marito, vel descendentibus mariti* consequuta fuit; Bona verò, de quibus agitur, adeptam fuisse D. Mariā à D. Flaminio suo ex primo viro filio, & sic à descendente dicti sui viri non dubitatur. Et quāuis è cōtrà diceretur Statutū legittimam dictorum bonorum reseruare voluisse filijs tantum primi matrimonij, & ipsi non sint filij, sed nepotes, vndè obstare eorū intentioni videatur cōclusio, quod sub nomi-
1 ne filiorum regulariter nepotes non cōpræhendantur Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 8. *nu.* 9. Bardellon, *cons.* 83. *nu.* 14. Rota coram Mantica *dec.* 275. *nu. pr.* Nihilominus, preterquāquod etiāsi in simplicibus terminis disputanda foret quæstio, præualère debere dicebāt regulā contrariā, quod nepotes a p-
2 pellatione filiorum contineantur ex textu *in l. Vxorem §. Concubina ff. de leg.* 3. & *in l. Liberorum, §. Sed Papinianus ff. de verbor. signific.* & *in l. filiorū appellat. n.* 84. & *in l. Iuxta ff. eod.* & *in l. Filium habeo ff. Ad Macedon.* Gabr. *cons.* 121. *nu. pr. lib. pr.* Decian. *cons.* 54. *nu.* 3. & *cons.* 88. *nu.* 54. & *seq. lib.* 2. cum alijs, qui cumulari possent. Illud tamen certū esse dicebatur, & extra omnem controuersiā, quod in Statuto, seu legali dispositione præscribēte matri certam disponendi formam inter suos filios de proprijs bonis, idē etiā traditus cē-
3 seatur modus disponēdi etiam inter nepotes, vt in his terminis loquitur text. *in l. In quibus casibus* 7. *C. de secundis nuptiis*, & firmat Thesaur. *in quæst. forens. lib. pr. quæst.* 92 *n.* 6. Merlin. *de legit. lib.* 3. *tit. pr. quæst.* 24. *nu.* 32. Add. *ad decis.* Rotæ Rom. 199. *nu.* 26. *par.* 8. *recent.* cum alijs congestis ab eadem Rota in Vrbeuetana *fideicommissi* 15. *Maii* 1661. *coram Albergato*, & latiùs in his indiuidualibus terminis à me recensiti in præcedenti Cōsult. *n.* 27.28. Et eò magis quia clariùs ex reuolutione eiusdē Statuti depræhenditur, ꝙ in eodem capite, & tàm in principio, quàm in fine, vbi onus imposuit matri relinquendi legittimam filijs eius matrimonij, vndè prædicta bona acquisiuisset, promiscuè vtitur verbo *Filiis*, aut verbo *liberis*, vndè conijcitur habuisse Statuentes pro synonimis verba illa *filiis*, & *liberis*, liberorum autem appellatione venire nepotes, omnesq; alios
4 descendentes in infinitum, non est qui dubitet, cum adsit textus expressus *in l. Liberos ff. de verb. signific.* cum alijs pluribus apud Barbos. *de appellat. verborum appellat.* 130. *n.* 1.2. Vndè, vt cōcludunt, cū bona relicta sint à descēdēte primi viri, & ipsi sint de liberis primi matrimonij, sicuti clarè cōueniūt Statuti verba, ità necesse est adaptari quoq. eiusdē Statuti dispositionē eorū petitioni ex vulgatis.

Verùm in hoc, ꝙ ex aduerso supponitur, tota sistit articuli disputatio, an nēpè Statutum huic oneri reseruationis legittimæ fauore tantùm filiorū primi matrimonij subiecerit ea bona, quæ matri à ꝓprio suo filio ex anteriori tū, & diuerso matrimonio acquisito relicta fuerūt. Non enim pernecesse sequitur dicendū, prout ex aduerso arguebatur, Statutū loquitur de descendentibus primi viri, sed Sp. Flamminius est descendens à primo viro D. Marię, ergo ab eo bona matri relicta Statuti dispositioni subiacent. Nàm D. Flamminius, ne dùm est descendens à D. Flamminio seniore, sed etiam est descendens à D. Maria, quam hæredem instituit; Cum enī esse descendentem à solo viro, & esse simul descendentem à dicto viro, & ab eadem fœmina, cui donatum, & relictum est, habeant se

se sicut simplex, & mixtum; Certum est in Statutaria dispositione sub simplici non venire mixtum ex cumulatis per Barbos. *axiomate 112. nu. 13.* & omissis aliis optimè de Luca *in tract. de legitima discursu 3. nu. 8. & seq.* præsertim in dispositione odiosa, per quam receditur à Iure comuni, prout esse nostram infra ostendam Altograd. *cons. 17. nu. 61. lib. 1.* ex quo sequitur, vt sub illo nomine *descendentium viri* intelligi tantum debeant descendentes à viro, & ab alia fœmina, cum quà ille primo nuptias contraxisset, & sic de priuigno, non autem de proprio filio illius mulieris, cui relictum est. Nec releuat, quod verbum illud *descendentes* sit simpliciter, & absolutè positum, & quidem respectu Patris, & sic cum Statutum non distinguat inter dictos descendentes, nec nos distinguere debeamus, vt in terminis Statuti loquentis de filiis quod sit intelligendum de omnibus filijs ex quocunque matrimonio habitis, affertur consilium Gerij Spin. *cons. 101. n. 4.* Nam, vt clarè ostendamus Statutũ de filijs, & descendentibus tantùm ipsius viri, non autem indistinctè tàm de descendentibus solius viri, quam etiã de descendẽtibus simul viri, & mulieris loquutũ fuisse;

Animaduertendum est in primis, quod, dũ inter nostri Iuris interpretes, vt ego in præcedenti Consultatione aduerti *num. 19. & 20.* Non leuis orta fuisset contentio; An, quod acquisiuit mulier non immediatè ab ipso marito, & de eius substantia, sed ab ipsius Viri consanguineis, vel cognatis ipsius tamẽ mariti intuitu, & occasione teneretur, sicuti ab ipso Viro data reseruare primi matrimonij filijs, cum aliqui non teneri voluerint, cũ dispositio *l. femina 3. C. de sec. nupt.* mulieres adstringat solummodo ad reseruandum *quicquid ex facultatibus priorum maritorum, & ex bonis priorum maritorũ fuerint adsequutæ*, vti sunt dictæ legis præcisa verba, & proindè vti lex pœnalis non debeat extra casum expressum extendi ad bona, quæ mulier à viri consanguineis, nõ autem ex facultatibus mariti fuit adepta, vti post alios articulo discusso tradit Sacr. Cons. Neapolit. apud de Franch. *dec. 18, nu. 7. 8. 9.* & ibi Amendol. *nu. 13.* & iterùm *dec. 595.* & alij relati apud Sanchez *de matrim. lib. 7. disput. 89. nu. 17.* vbi relatis vtrisq. opinionibus hanc veriorẽ profitetur. Contrarium, verò nempè quod habita etiam à consanguineis viri, & eius occasione, & contemplatione reseruare teneatur mater filijs ex primo matrimonio susceptis firment Gomez. *ad d. l. Tauri 14. num. 7.* Molin. *de iust. & iur. disput. 431. sub num. 8.* Mollef. *ad Consuetud. Neapolit. per 3. tit. pr. quæst. 22. nu.* . . Donat. Ant. de Marin. *lib. pr. resolut. 273. nu. 9. 14.* Indè est, quod Statutum, vt huiusmodi altercationis occasionẽ adimeret, expressè *in relato cap. 26.* sanciuit, q mulier non modo omnium bonorum, quæ consequuta est à marito, sed à consanguineis etiam, & cognatis ipsius mariti, vel ad eam occasione mariti quomodocumq. peruenerint, dominium perdat, si ad secunda vota transierit; Vel si non transierit, vel fortè etiam cum primi viri consensu, & permissione trãsiuerit, legittimã tantùm portionem eorum bonorum relinquere teneatur filijs ex eo matrimonio susceptis, in quò dùm erat nupta, dicta bona acquisiuit, vndè resultat, voluisse Statutum hoc inducere, & statuere, vt quod mulier à proprio consanguineo, vel descendente sibi datum fuisset, liberè acquireret, & propterea etiam de filio ipsius viri, & de ipso, non autem mulieri coniuncto sub descendentium nomine intellexisse. Quòd etiam clariùs patebit, nempè quod voluerit Statutum loqui de descendentibus ipsius mariti, non autẽ de descendentibus vtriusq; simul; si præcipuè animaduertatur, quod Statutum non loquitur tantùm de descendẽtibus, sed de ascẽdentibus quoq;, & collateralibus mariti, vt ibi in vers. *Si verò ad secunda vota*, sequitur, *quæ consequuta est à marito*, vel *ab ascendentibus*, vel *descendentibus*, vel *collateralibus mariti*. Sicut verò negare nemo, prout opinor, audebit, q Statutum intellexerit hic de bonis habitis ab ascendentibus, & collateralibus ipsius viri tantùm, non autem de ascendentibus insimul, & collateralibus ipsius mulieris, cum clarè dixerit *ab ascendentibus, vel collateralibus mariti*; Ità pariter cũ verbũ, seu genitiuũ illud *mariti* sit in fine totius periodi positũ, & post nominatos antea pariter ascẽdentes, descendentes, & collaterales, vt ibi *ab ascendentibus, vel descendentibus, vel collateralibus mariti*, necesse dicendum est, q verbũ huiusmodi *mariti* vniformiter determinare debeat species ascendentium, collateralium, pro vt descendentium; Ità vt sicuti ascendentes, & collaterales intelliguntur, qui sint ascendentes, & collaterales ipsius mariti tantùm, ità pariter intelligendum sit de descendentibus mariti tantùm, non autem ipsius mulieris, cum verbum, & genitiuum *mariti*, à quo pendent, & determinantur antecedenter nominati ascendentes, descendentes, & collaterales, æqualiter omnes, & eodem modo, & significatione determinare debeat ex

vulgata

vulgata Iuris regula, quod vna determinatio
8 plura respiciens determinabilia æqualiter omnia determinare debeat; *l. Iam hoc iure ff. de vulg. substitut.* Cyriac. *contr.* 312. *nu.* 18. Aliàs in repręhēsione digni viderentur Statuētes, qui sub vna, & eadē determinatione posuissent ascendentes, & collaterales, (qui non possunt intelligi nisi de ascendentibus, & collateralibus propriis mariti.) & descēdentes comunes mariti, & mulieris, dicendo solùm descendentes mariti, non autem descendentes mariti, & mulieris, quod dicere abhorret, cum famigerata sit eorum sapientia, & doctrina. Et potissimum quia in mente tunc habuisse statuētes huiusmodi distinctionem inter descendentes solius mariti, & descendentes comunes mariti, & mulieris patet ex eo, quià sæpiùs in eodem Statuto, quando loqui voluerunt de descendentibus vtriusq. clarè explicuerunt, vti legitur in principio, vbi dixerant, *Quod teneatur, & debeat talis mulier seruare portionem legitimā dictorum bonorum filiis, vel filiabus dicti quondam sui viri*; Vndè sapienter animaduertentes huiusmodi dispositionem ità simpliciter prolatam interpretandam sua natura fore de filiis solius ipsius viri; statim eam correxerunt, & declarauerunt vt ibi in vers. seq. *Intelligi volumus, si tales liberi sint procreati ex ipsa muliere, & ex viro præmortuo.* & infra etiam ibi, *Si autem liberi non ex dicta muliere, sed ex alia fuerint procreati, &c.* & rursus ibi, *Et post eius mortem omnia ipsa bona redeant ad dictos suos, & prioris viri filios*; Vndè Statutum potiùs distinctè loquitur, & vbi aliter loqui, & disponere voluit, aliter omninò loquutum fuit, imò vbi simpliciter de filiis, & descendentibus solius viri intellexit, appellauit eos *descendentes mariti*, vbi verò intellexit de descendentibus viri simul, & mulieris, apertè declarauit, & expressit *suos, & prioris viri filios*; Et indè sequitur, quod, cum Statutum discretiuè, & diuersa verborū expressione de vnis, ac de aliis descendentibus loquatur, tunc sub dicto verbo generali *descendentibus mariti* compræhendi non debēt filij, & descendentes comunes, tàm mariti, quam vxoris alio verborum conceptu ab eodem Statuto nominati, & expressi *l. Liberorū*
9 *in verbo toties, ff. de verbor. signific.* & ibi Bart. *nu.* 4. Socc. Iun. *cons.* 128. *nu.* 71. *lib. pr.* Decian. *cons.* 26. *nu.* 49. *lib.* 2. Surd. *cons.* 403. *nu.* 22. & comune est axioma, quod verba Statuti præcedentia recipiant declarationem
10 à subsequentibus eiusdem Statuti verbis latè Gabr. *cons.* 11. *nu.* 33. *& seq. lib. pr.* Cephal. *cons.* 526. *nu.* 10. *lib.* 4. Decian. *respons.* 6. *n.* 24. *vol. pr.* Et quod potissimū verbum vnū, quod fortè esset æquiuocum, declaretur ex
11 his, quæ in alia parte Statuti continentur, trad. Alex. *cons* 29. *nu.* 9. *lib.* 4. *& cons.* 192. *num.* 11. *lib.* 6 cum aliis apud Alderan. Mascard. *de General. Statutorum interpretatione concl.* 2. *nu.* 113. *&* 114.

Quod ipsum etiam meliùs declaratur in eodem capite Statuti pręfati; Postquā enī in d. vers. *Si verò, &c.* dixit, quod perdat mulier dominium omnium bonorū, quæ consequuta est à marito, vel ab ascendentibus, descendentibus, vel collateralibus mariti, addidit, *vel quomodocumque ad eam peruenerint occasione mariti*, hoc est contemplatione, aut intuitu sui viri, vt benè dictū verbū *occasione*
12 in simili Statuto adiectū sic explicant. Alex. *cons.* 179. *nu.* 2. *lib.* 5. Purpurat. *in l. Illud nu.* 18. *C. de collat.* Molfes. *ad Consuetud. Neapol. to. pr. par.* 3. *quæst.* 22. *nu.* 2. ibi, *Occasione viri dicitur habere Vxor, quando à Consanguineis viri donationem aliquam haberet.*

Et ad hoc animaduersione dignus est textus *in § Igitur liberi instit. tit. per quas personat nobis acquiritur*, vers. *Sancitum etenim à nobis, &c.* vbi exemplificando, quod nàm dicatur peculium Profectitium, ait Imperator nempè, *Quod ex re Patris, vel Patris occasione profectum est.* & ibi Gloss. *in litera G. in in verbo* ex re, inquit vel *occasione Patris quocumq. modo quæsita*. Dicitur enim proficisci ex substantia Patris, *quod nomine, & intuitu Patris datur*, ait ibi Mising. allegato textu *in l. Profectitia* 5. *ff. de iure dotium*, vbi dicitur dotem prouenire à Patre, *si aliquis donaturus Patri filię dotem dederit*, & clarius Gaspar. Manl. *in d. §. Igitur liberi nu.* 14. hoc idē declarando inquit, quod *ex re* scilicet, vel occasione Patris obuenit, siuè quod à Patre ad filium proficiscitur, *vel ab alio, qui vult Patri donare*; Vndè illā dictionem *occasione* tàm Card. Thusch. *lit. D. conclus.* 318. quam Barbos. *dictione* 236. interpretantur *propter*, vt si dicatur, quæ habuit ab aliis propter virū, vndè verificari nō potest Statutū in donatis à Sp. Flāminio matri suę longè post obitū D. Mariæ mariti, & Patris sui, quia, sicuti tunc dici non potest voluisse donare viro, nec eius intuitu, cum iam diu esset defunctus, ita pariter neq. *occasione viri*.

Et propterea cum antea Statutum nominauerit personas ascendentium, descendentium, & collateralium, à quibus sit aliquid relictum, aut donatum vxori quocunque titulo lucratiuo, & postea immediatè addiderit,

rit, *vel quomodocumque ad eum peruenerint occasione sui viri*, ista qualitas, seu istud motiuum dandi, seu relinquendi occasione sui viri cum positum sit in fine totius orationis, totam præcedentem orationem informare, & regulare debeat iuxta communiter
14 tradita à DD. & præcipuè Bart. *in l. Prætor §. Eritq. hæc differentia ante nu. pr. ff. vi bonorum raptor.* Gabr. *cons.98. nu.16.17. lib.1.* Surd. *dec.88. nu.22. & seq.*; Intelligenda sint vtique ea verba de ijs descendentibus, qui non contemplatione mulieris, cum qua nullam sanguinis coniunctionem retinent, sed contemplatione, & intuitu viri, cui solum sunt verè coniuncti, mulieri donarunt; Aliàs si essent cum vtroque coniuncti, & filij etiam mulieris, non viri magis, quàm mulieris occasione, vel contemplatione donasse, vel reliquisse diceretur, & sic patet intellexisse Statutum non de puris donationibus factis à descentibus, sed de ijs factis contemplatione mariti, & non stimulo affectionis erga mulierem, erga quam priuigni non præsumitur; Quod si intelligi deberet Statutum de communi filio, non magis dicendum foret, quod contemplatione Patris matri donasset, quam contemplatione ipsiusmet matris, cum nulla ratio possit assignari, ex qua filius minori prosequatur amore matrem, quam Patrem; quod etiam efficacius preponderare debet in præsenti casu, in quo filius Patre iam diu defuncto, vti dixi, hæredem instituit matrem viuentem, & præsentem; Vndè eius potiùs amore, seu gratitudinis ergo pro tot, tantisq. beneficijs, quibus eum semper prosequuta fuerat, quam Patris iam diu defuncti, & quē vix cognouit, occasione, vel intuitu hæreditatem suam ei reliquisse credendum est, imò eadem ratio, quę videretur suadere, vt censeatur dedisse intuitu viri, videretur concludere quoque dedisse intuitu matris, cum tàm sit Patris, quā matris descendens, & consanguineus; & ex hoc etiam dicendū est, Statutū intellexisse de descendentibus solius mariti, quia, sicuti si dixisset *de consanguineis mariti*, intelligendum esset de filiis mariti, non autē
15 de filiis communibus ipsius mariti, & mulieris; Quià hæc est distinctio iuxta Bart. *in l. Sed si plures 10. §. in Arrogato ff. de vulgar. & pupill. num.4.*, quod est aduertendum, an donata sint vxori à consanguineis viri, & tunc illa donamenta facta dicuntur contemplatione viri, sed facta à consanguineis vxoris tunc dicuntur facta contemplatione vxoris; Ità pariter est intelligendum, dum dixit de descendentibus mariti, cum enim filius sit vtriusque æqualiter consanguineus, non magis intrabit præsumptio, quod intuitu Patris, quam matris donauerit, & ita etiam Statutum iuxtà Ius comune erit interpretan-
16 tandum. Dec. *cons.127. nu.12.* Crauett. *cons. 259. nu.2.* Becc. *cons.32. nu.12.* nempè vt intellexerit de ascendētibus collateralibus, & descendentibus ipsius mariti tantùm, qui solū occasione, & contemplatione mariti donare dicuntur.

Et indè est, animaduersum fuisse à DD. etiam in fortioribus terminis, quod licèt, qui donat, sit mariti consanguineus tantùm, & ideò regulariter præsumendum sit, quod occasione, & contemplatione viri donauerit; Si tamen cōstet illum habuisse aliquam specialē affectionis, vel obligationis causam erga mulierem, nempè si fortè mulier benè merita fuit de illo consanguineo, vel quia illi in aliqua inseruiuit infirmitate, vel alia simili causa, & tunc præsumitur ei sui ipsius mulie-
17 ris occasione, & contemplatione donasse, vt benè distinguendo tradit Menoch. *de præsumpt. lib.3. præsumpt.26. nu.pr. 16. & 22.* Hic autē non modo æqualis saltē affectio erga vtrunque parentem in animo D. Flamminij vigere præsumebatur, sed innumerabilia fuerant beneficia, quibus mater filium toto suæ vitæ tempore deuinxit, & quæ etiam si D. Flamminius non fuisset filius, sed consanguineus solùm mariti, tū dicere compellerent ob singularia D. Mariæ erga se merita, non autem aliqua recordatione Patris hæreditatis suæ commoda ei reliquisse; vndè benè in his terminis distinguūt DD. q legatum factū filio, si factum est à tertio, censetur factum contemplatione Patris, secus si factū sit ei à propria matre, quia tunc censetur propria erga filium affectione mota eidē filio legasse, non autem contemplatione viri, vt benè apud Michalor. *de fratrib. par.3. cap.13. num. 140. & seq.* Prout proprius etiam terminis nostris cum vxor dat, aut relinquit aliquid filiis secundi viri ex alia tamen vxore habitis, tunc, quia inter eos nulla cadit affectionis præsumptio, contemplatione sui viri donasse censetur, idē Michalor *d. cap.13. n.141.*

Vndè sequitur quòd absurdè dixissent Statuentes, quod donatum à comuni filio matri diceretur datum contemplatione Patris, si intelligere voluissent de donatis à descēdentibus comunibus, tàm Patris, quàm filij, non autem à descendentibus solius mariti, quod absurdum in Statutis non est supponendum,
18 imò omni interpretatione vitandum Bart. *in l. Omnes populi in 6. quæst. ff. de iust. & iur.*

Soc.

Socc.Iun. *conf. 10. nu. 6. lib. 4.* Roland. *conf. 24. nu 10. lib. 3.* Hond. *cons. pr. nu. 98. lib. 2.* quod & inuerisimile prorsus est, Ideò enim ascendentes, & descendentes, seu collaterales viri eius mulieri donare solent, aut relinquere, quia gratum hoc esse viro sibi suadēt, Imò tūc sibi videntur ipsi viro donare; Hoc autē verificari nequit in viro iam defuncto, qui nec recipiendi, nec gratum habendi capax ampliùs est; Ideòq; & in puncto, quod datum matri à filio post eius transitum ad secundas nuptias præsumi nequeat datum contemplatione viri, seu respectiuè Patris, pro-
19 bāt Corn. *cons. 150. nu. 3. vers. Breuiter, &c. lib. 2.* Mantic. *de tacit. lib. 12. tit. 33. num. 10.* Gratian. *cap. 219. nu. 33.* Hodierna *in l. Hac edictali quæst. pr. nu. 39. C. de secund. nupt.*

Sed verè clarè satis videntur Statuentes explicasse, quod huic oneri subijcere intendebant ea tantùm bona, quæ ab ipso marito, vel alijs sola tamen contemplatione mariti vxori donata, vel tradita fuerant, cum semper in ipsum maritum verba dispositionis direxerint. Incipiendo enim à rubrica, eam sic conceperunt. *De bonis à viro relictis vxori*, & postmodum eamdem in Nigro continuando, imò clariùs explicando dixerunt, *Omnium bonorum, quæ consequuta est à marito &c.* vel *ab ascendentibus mariti, &c. vel quomodocumq. ad eam peruenerint occasione mariti*; vt semper, & omninò excluderēt bona relicta à filijs, aut descendentibus mulieris, qui proprio, naturalique coniunctionis stimulo, non autem contemplatione Patris eorum Matri donarent; Imò vt magis, magisque suam intentionē Statutum confirmaret, vt in principio legitur, dixit *vel ab ipsius mariti ascendentibus, vel descendentibus*, verbum enim *ipsius* est personalissimum, nec po-
20 test ad aliàs personas extendi, vt ex Grato *cons. 76. nu. 10. lib. 1.* & alijs pluribus relatis apud Barbos. *de dict. dict. 177. per tot.*, vt sic intelligi solum deberet de descendentibus priuatiue ipsius mariti tantùm, non autem de marito, & mulieri præfatæ comunibus.

Prætereà adhoc fortiùs etiam perpendendus est loquendi modus ipsius Statuti, quod dū loquitur de bonis datis mulieri à marito dixit, *Si qua mulier habuerit aliqua bona à suo marito*, & sic inquit *à suo marito*. Cum verò disponere incipit de bonis datis eidem mulieri ab aliis, non prosequitur eumdem loquendi modum, dicendo à *suis ascendentibus, descendentibus*, &c. sed variando orationis formam, dixit *ascendentibus, descendentibus ipsius mariti*, quod clarè testatur quod si intellexisset de descendentibus mulieris, dixisset *suis* ascendentibus, *suis* descēdentibus, pro vt dixit à *suo* marito, cum intellexit de marito eiusdem mulieris, quæ sermonis distinctio non casu excidit de calamo Statuentium, sed consultò, vti confirmatur ex eo, quia in eadem pæriodo, habita occasione loquendi de viro, statim, prout antea vtitur verbo *suo*, vt ibi *occasione sui viri*, ex quo magis confirmatur ꝙ dixi, quod si intellexisset Statutum de descendentibus ipsius mulieris, dixisset *à suis descendentibus* non autem à descendentibus ipsius mariti.

Et certè quidem absurdum sequeretur iuris regulis omnibus improbatum, si extēdere velimus Statuti dispositionē ad descēdētes etiā ipsius mulieris. Sequeretur enim, ꝙ si filius vnicus matri suę aliquid inter viuos donaret, qui est vnus ex casibus qui posset in Statuto cōpræhendi, eodem matre ad secundas nuptias conuolata eadem bona ad filium, qui dedit, reuerterentur contra dispositionē eiusdem Statuti, quod nunquam voluit bona donata, vel relicta per transitum mulieris ad secunda vota redire ad eos, qui dederunt, & reliquerunt, sed ad aliàs diuersas personas, & sic ad filios, & descendentes suos, qui non dederunt; Vnde ne sic eadem persona, quæ dedit, pariter quoque succedat in bonis ab ipso traditis, dicendum est, Statutum disposuisse tantùm in hoc capitulo de traditis, relictis, aut donatis à descendentibus quidē mariti, sed ab alia vxore procreatis, non autem de habitis, & receptis à proprijs ipsius mulieris filijs, aut descendentibus.

Aliud quoq. oriretur absurdum, quod si filius donat, aut alio titulo matri suæ dedit, mater habeat cū onere à lege Indicto, vt certam portionem cogatur suis filijs relinquere, si verò filius hoc idem dederit extraneo, is liberum habeat, cum facultate in quem voluerit disponendi, quod videtur nimis absurdum.

Neque rationes prædictas adeò claras, & efficaces aliquo modo turbant, quæ ab Excellentiss. DD. pro DD. de Garsonis Aduocatis ingeniosè obiiciuntur, vt suadeant Statutum loqui de bonis acquisitis à filiis eiusdē mulieris, quæ ad secundas transiuit nuptias. In primis enim anteponitur animaduertendum Statutum in vers. *Si verò ad secunda vota*, vbi expenduntur ea verba. *Si verò ad secunda vota transiuerit, tunc propter non seruatam filiorum affectionem*, quæ verba clarè demonstrare dicunt, hic agi de bonis

 relictis

relictis à filio ipsius mulieris; cuius non ser-
uauit mater affectionem, cum per secundas
21 nuptias fieri dicatur iniuria filijs primi ma-
trimonij, ex Rota apud Merlin. *dec.* 534. *n.*9.
Non enim mihi videtur hæc animaduersio
aliquid habere ponderis; Non indè enim,
quod mater habuerit ex primo viro filios,
quibus postea iniuriam inferat ad secunda
vota transeundo, vllo modo infertur, quod
dum Statutum loquitur de habitis à descen-
dentibus ipsius mariti, intelligendum sit de
filiis ipsius mulieris; Potest enim dari casus,
cui Statutum prouidere voluit, quod mulier
aliqua bona consequatur à Priuigno descen-
dente tantùm ipsius mariti, ex quo postea
etiam alios filios suscipiat, quibus mortuo
viro iterùm nubendo iniuriam faciat, vndè
non video ex dd. verbis, quid inferri possit
ad destruendam germanam supra relatã di-
cti Statuti interpretationem.

Non maioris quoq. ponderis est aliud ar-
gumentum à verbo *redeat* in Statuto posito
elicitum. Postquam enim Statutum in vers.
Si verò disposuit, quod si mulier ad secunda
vota transierit, omnium bonorum habitorũ à
marito, vel ab alijs occasione mariti dominiũ
perdat, & filiis acquiratur, & eorũ dicto ca-
su habeat tantũ vsufructum; Addidit insuper
in vers. sequenti, *Et post eius mortem omnia
ipsa bona redeãt ad dictos suos, & prioris viri
filios, vel ad eorum hæredes*. Ex quo verbo
redeant deducitur in contrarium, quod cum
reuersionem ad eum locum, vndè promana-
uit, denotet, non verificaretur, vt inquiunt,
si bona à filio præcedentis matrimonij No-
uercæ relicta redire deberent ad filios alte-
rius matrimonij. Quod argumentum, vti
dicebam, tribus responsionibus nulloq. la-
bore tollitur; Primò quia non video in iure
probatum, quod verbum *redire*, seu *reuerti*
habeat hanc præcisam significationem, sed
potiùs reperio leges nostras eo verbo vti,
etiam quando hæreditas de vno in alium de-
uoluitur, vti si dicatur, post Titium hæreditas
22 mea redeat ad Caium, vti plurium possent ad
hoc probandum exempla Textuum afferri,
sed pro cunctis duo sufficiant; Vnum nempè
Papiniani *in l. Peto 69. ff. de leg.* 2. ibi in his
verbis. *Peto pro hæreditate, quam tibi reliqui,
quæ ad fratrem meum Iure legittimo rediret*,
vbi Iurisconsultus intelligit iuxta Glos. *in
litt. M.* si rediret ab intestato; vndè patet
dici etiam redire hæreditatẽ ad succedentem
ab intestato, qui tamen eã nunquam habuit,
Imò in Textu supponitur hæreditatem fuisse
relictam alteri, quo decedente ab intestato
ad fratrem Testatoris deuolueretur, & tamen
vtitur verbo *rediret*, licèt nec ab illo fratre
hæreditas proueniat, nec eam vnquam pos-
sederit. Alterum verò Pomponij *in l. Si
pecunia 3. ff. si quis omissa causa Testa-
ment.*, vbi agitur de eo, qui vocatus ex
Testamento, in quo plura erant adscrip-
ta legata, adire recusauit ex Testamento,
vt ab intestato sibi tãquam legittimo hære-
di hęreditas sine legatorum onere deuolue-
retur; & ibi Pomponius hoc explicando
inquit, *Et puto, si ipse quoque pretermiserit,
quod lege ad se rediret*, Et quãuis non ab eo,
sed à primo Testatore promanauit hæredi-
tas: Nihilominus vtitur verbo *rediret*, ut si-
gnificet, ad quem peruenisset hæreditas; Sed
fortiùs in Statutis etiam huiusmodi verbum
redire significationem in alio sensu accipi,
depræhenditur in Statuto Pisano non alieno
à terminis nostris, & relato à Fachin. *cons.*
51. *lib.* 1., in quo voluerunt Statuentes impe-
dire, ne vxor ex bonis mariti aliquid conse-
queretur, & ideò, vti refert Fachin. *d. cons.* 51.
in princ. statuerunt, *Quod Maritus non possit
donare, vel relinquere alicui ex Parentibus,
agnatis, vel cognatis vxoris, nec alij, per quem
ad vxorem debeat reuerti, vel reuerti sit ve-
risimile*. vndè patet verbum *reuerti* eo in
significatu vsum fuisse Statutũ illud, vt expli-
cet, bona, quæ proueniunt à marito, non de-
uolui ad vxorem; Et sic patet, quàm inane
sit argumentum ex supposita verbi significa-
tione, quæ potiùs in contrarium omninò
probat.

Secundò etiam clarè patet hic intentioně
Statuentium nequaquam fuisse cum isto ver-
bo *redire* significare voluisse deuolutionem
bonorum ad eos, à quibus mulier acquisiuit,
nàm si hoc explicare habuissent in animo, si-
cuti inter personas, à quibus mulier habuit,
non solos filios enumerauit, sed etiam ascẽ-
dentes, collaterales, & omnes alios, qui oc-
casione viri ei dedissent, oportebat quoque
modo non tantum dixisse *redeant ad dictos
suos, & primi viri filios*, ut fecerunt; sed in-
super addere, *Ad ascendentes, descendentes,
& collaterales, &c.* vt reditus fieret ad eos, à
quibus acquisitio promanasset.

Tertio quidem verus, & germanus intel-
lectus Statuti ex ipsamet qualitate dispositio-
nis deprehenditur; Ibi enim Statutum in §.
antecedenti *si verò* disposuit, quod ea tran-
seunte ad secundas nuptias omnium bono-
rum vt supra acquisitorum dominiũ *perdat*,
& dictis filijs *acquiratur*. Sed habeat *vsufru-
ctum toto tempore vitæ suæ*. Ideò merito po-
stea

stea in versic. sequenti dicitur, *Et post eius mortem omnia ipsa bona redeant ad dictos suos & prioris viri filios*, quibus iam dixerat dominium, & proprietatem *acquiri*. Et ita proprius est loquendi modus, cum significatur
23 extincto vsufructuario vsufructum cum proprietate coniũgi, vt docet nos Iustinianus *in* §.*vsufructus institut. tit. de vsufructu*, in fine ibi, *Ne tamẽ in vniuersum inutiles essent proprietates, semper abscendente vsufructu placuit certis modis extingui vsumfructum, & ad proprietatem reuerti*, & habetur etiam *in l.cum pecunia 13 cum sua Gloss. ff. de vsufructu earum, quæ vsu consumuntur*.

Prȩterea aduertendum est, quod Statutum præfatum in *cap.26.* intentionem suam principaliter intendit ad disponendum super datis à viro vxori, non autem à filio matri, vti verba eiusdem Rubricæ sic inscripta *de Bonis à Viro relictis Vxori* manifestum faciunt. Nigrum autem debet cum Rubro conueniri, seu ita intelligi, vt, quantum fieri potest,
24 cum nigro conueniat. Dec. *in l.pr. nu. 9 ff. si certum petatur*. Alba *cons.*88. *nu.*4. Purpurat. *in l.pr. nu.87. ff de iurisd. omn. Iudic.* Rota apud Buratt. *dec.677. nu.6.* coram Cauajler. *dec 470. nu.pr.* Coccin. *dec.151. num.17.* Dunozett. Iun. *dec.551. nu.28.* Et quamuis dicatur limitari conclusionem prædictam quando Nigrum est generalius Rubro. Eue-
25 rard. *argum. loco à Rubr. con pen.* Barbos. *tit. de loco argumentorum comun. loco 98. num.2.* Altograd. *cons.30. nu.49. lib.2.* & in præcisis terminis nostris Fachin. *cons.51. num. 13. lib.pr. super Statuto Pisan.* Id quod in Statuto nostro contingere dicitur, cum Rubrica consistat in solo viro, & in bonis ab illo relictis, Nigrum vero expresse vlterius cõpræhendat, ascendentes, collaterales, & descendentes, & bona ab ipsis relicta. Admittimus nos generaliter conclusionẽ prædictã, sed eã in Statuto nr̃o verificari prorsus abnuimus, cum verè Nigrum Rubricã non ampliet, sed potiùs melius eam declaret, specificè exprimendo id, quod in ipsa Rubrica virtualiter continebatur. Nàm, quamuis in Nigro loquatur Statutum etiam de datis ab ascendẽtibus, descendentibus, & collateralibus mariti, mentio tamen istorum non fuit à Statuto simpliciter facta, sed relatiue ad ipsum virum, disponendo de datis ab ascendentibus, vel descendentibus, vel collateralibus *occasione viri*. Ita vt quotiescumque fuit Statuẽtibus opus referre data mulieri ab istis, sẽper cum eis adiecerunt eam clausulam *occasione Viri*, & summo quidem Iure, quia data, seu relicta occasione viri perindè est, ac si ab
26 ipso viro data sint, prout tradunt Bart. *in l. In quartam nu.12. vers. Præterea ff. Ad l. falcid.* idem Bart. *cons.90. num.3. vers. Quarto probatur, &c. lib.2.* Salyc. *in l. Illud n.9. vers. Secundo nota, &c. C. de inoffic. Testamen.* Alex. *cons.179. nu.2. lib.5.* Purpurat. *in l. Illud nu. 18. C, de collat.* Oynotom. *instit. tit. de patria potest nu.45. 46.*

Nec releuant pro probanda asserta Nigri ampliatione verba sequẽtia eiusdem Statuti, *vel quomodocumq. ad eã peruenerint occasione mariti*, quasi compræhendant vi eorum generalitatis omnes alias personas, & casus præter antea expressos, in quibus bona ad vxorem occasione sui viri peruenerint; Aduersabium .n. istud *quomodocũq.* refertur hic à Statuentibus ad modum tãtũ, non autem ad personas, cum aliud sit persona, qua dat, seu cui relinquitur, aliud verò modus, seu titulus ex quo datur, vel relinquitur; Et propterea cũ istud verbum *quomodocumq.* adiectum fuerit post certos modos, aut titulos habendi, seu dandi, nempè legati, aut institutionis, vt ibi in dicto Statuti capite legitur, *Quæ cõsequuta est à marito, vel ab ascendentibus, vel descendentibus, vel collateralibus Mariti iure Institutionis, vel legati, vel donationis, vel alio quocumq. titulo lucratiuo, vel quomodocumque ad eam peruenerint occasione mariti, &c.* venit ampliatiuè ad quemcumque alium modum, seu titulum, vt benè declarat Barbos. *de dict. dict.128. nu.pr. & seq.* Et propterea ex ampliatione modorum, & titulorum recipiendi, non potest inferri ad ampliationem personarum, quæ dant, aut relinquunt, cum sint hæc interiele diuersa, & ex diuersis non fiat illatio ex vulgatis.

Verùm dato etiam, numquam tamen verè concesso, quod Nigrum Rubro generalius foret, per subintellectas in eodẽ Rubro aliàs personas, vt ex aduerso dicitur, ad quas Rubrum referri nequit, nihil tamen vrgeret, si quidẽ clausula illa *occasione sui viri* in fine orationis mox relatæ adiecta manifestum reddit, quod, sicuti conceditur referri ad dictas personas extraneas subjntellectas, pari quoq. ratione referri debeat ad ascendentes, descẽdentes, & collaterales viri in eademmet oratione expressos, non autem restringi ad aliquas tantum personas ex pluribus in eadem
27 vnitate orationis compræhensas. ad Bart. *in l.Seia §.Caio nu.2. ff. de fundo instruct.* Alex. *cons.120. num.1. vers. Non obstat lib. 1.* Paris. *cons.18. nu.26.27.28. lib.2.* Heudcd. *cons.4. nu.11.12. lib.2.* Menoch. *cons.281. num. 24.*

Pere-

Peregrin. *cons.* 138. *num.* 5. *lib.* 5. Rot. Rom. *decis.* 709. *nu.* 7. *par. pr. recent.* Nec dicatur huiusmodi clausulam *occasione Viri* respectu ascendentium, descendentium, & transuersalium viri fuisse superfluam, cum omne id, quod mulier consequitur à consanguineis viri, occasione viri habere dicatur, vt firmaui supra *nu.* 15. Nàm cum per expressionem eius, quod tacitè inest, magis certa reddatur mens Statuentium, & sic remoueatur omnis dubitationis occasio, quæ circa eiusdem dispositionis interpretationem oriri fortè posset, Sta-
28 tutum tunc nequit de superfluitate redargui Alba *cons.* 11. *nu.* 29. Honded. *cons.* 60. *nu.* 72. *lib.* 1. Alderan. Mascard. *de Generali Statut. interpret. concl.* 12. *nu.* 17. Rim. Iun. *cons.* 652. *nu.* 6. Prętereà, dato etiam, numquam tamen concesso, quod in pręsenti Statutaria dispositione subintelligendæ forent aliæ personæ, præter ascendentes, descendentes, & collaterales nominatos, d. clausula nihilominus *occasione sui Viri* quoad illas necessario fuisset apponenda; & sic pariter non fuisset superflua, non tamen ex eo, quod fuisset superflua respectu ascendentium, descendentium, & collateralium, sequitur, quin etiam ad eos referri valeat, cum non aduersetur regulę supra firmatæ, quod clausula in fine orationis adiecta referatur ad omnia antea superiùs expressa, vndè non docto de limitatione, seu limitationis causa, regula semper vigeat.

Verùm hoc etiam concesso, quod nempè commemorata clausula *occasione sui viri* referri non debeat ad dictas ascendentium, descendentium, & collateralium personas ex allegata in contrarium ratione, quod scilicet respectu illarum esset superflua, & quod huiusmodi personæ pręsumātur contemplatione viri mulieri dedisse; Res tamen semper cadit in idem, scilicet, quod Statutum imponens onus mulieri reseruandi filijs suis, & sui viri bona sibi relicta ab eiusdē viri ascendentibus, descendentibus, & collateralibus fundatur in hoc, quod ab istis sibi donata præsumuntur occasione viri donata, cum id iuxtà mentem Partis aduersæ disponat de relictis à quacumque alia persona, quod nempè debeant esse relicta *occasione Viri*. Vndè fit, vt si huiusmodi suppositum, seu præsumptio occasionis, seu contemplationis viri in facto non procedat, nec etiam procedere debeat dispositio, quæ in tali supposito fundatur, cum Statutum sit intelligendum in casu, in
29 quo verificetur eius suppositum. Dec. *cons.* 90. *nu. pr.* Becc. *cons.* 117. *nu.* 14. Surd. *cons.* 150. *nu.* 78. Rota Genuens. apud Bellon. *decis.* 168. *nu.* 18. 19.

Et sic cum Statutum non recedat in hoc à dispositione Iuris Comunis, nec intellexerit disponere de datis à filio matri suæ, remanet hic casus iuxta terminos Iuris comunis decidendus, ex quo, quicquid sit quando mater ex intestata successione capit à filio, certum est, quod quicquid ex Testamento filij habuit, liberum ei remanet, tanquam si ab extraneo acquisiuisset, vt in præcedenti Consultatione *nu.* 42. probaui ex Text. *in Auth. ex Testamento C. de secund. nupt.* per quam correctam esse dispositionem *d. l. feminæ* tradit Gomes. *d. l. Tauri* 14. *nu.* 2. Molin *de iust. & iur. tract.* 2. *quæst.* 163. *sub vers.* 3. benè Cancer. *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 5. *sub nu.* 27. *in fin. & nu.* 28. & eruditè Thesaur. *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 29. *sub nu.* 9. 10. & iterùm *quæst.* 30. *sub nu.* 6. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disputat.* 89. *nu* 41. 42.

Sed principaliter etiam animaduertēdum est, quod si Statutum loqueretur, prout cōtendit Pars Aduersa, de relictis sibi etiam à proprijs filijs, corrigeret Ius comune, ex quo vti mox diximus, in Testamento à filio primi matrimonij relicta habet mater liberè, & quoad vsum, & proprietatem, & facultatem habet ea alienandi quomodo vult ex supra dictis; Et ideò strictè Statutum intelligendū est in eo casu tantùm, quò loquitur. Non autem loquitur Statutum in eo casu, quando iam matre secūdas amplexa nuptias à descēdentibus hæres instituta fuit, qui non est casus noster; sed in his contrarijs terminis disposuit, nempè quando mulier, postquam à marito, vel eius descendentibus fuit hæres instituta, aut legati, vel donationis, aut aliquo alio lucratiuo titulo aliquid acquisiuit, ad secundas nuptias transiuit, qui est casus noster in Statuto nulla ratione cōpręhensus. Quod autem in hoc vltimo casu tantū loquatur Statutū, videtur clarè desumi ex toto contextu, singulisq; eiusdem Statuti verbis.

Primo enim Statutum vult, quod legitimā dd. filijs relinquere teneatur bonorum, quæ sibi relicta sunt, si ad secundas nuptias non transierit, quod verbum futuri temporis ostendit iam tempore transitus habuisse hæreditatem, vel legata; Nec fortè dicatur, posse quoque poni pro tempore præterito, cum grammaticaliter loquendo, verbū illud *transierit* vtriq. tempori sit comune, nàm esset absurdum dicere, quod posset habere mulier à primo Viro saltem, postquā iam transijsset ad secunda vota, vndè necesse est dicere disponere voluisse Statutū, quod si postquam fuit hæres

hæres instituta ad secundas nuptias transiuerit, & non antea. Quod clariùs etiam in casu contrario exprimendo infra declarat; *Si verò ad secunda vota transierit*, tunc propter,&c. *omnium bonorum, quæ consequuta est à marito*, vndè supponit, & loquitur semper de bonis, quæ non consequuta est tempore transitus ad secunda vota, & infra *Dominium perdat* supponit igitur iam acquisitum, quia priuatio supponit habitum. Et quod additur, etiam, *Et pro ipsis bonis* (nempè, quæ iam tempore secundarum nuptiarum consequuta; est) *cautionem fideiussoriam præstare cogatur*, Si ergò de restituendis bonis cauere tenetur, supponendum est etiam ea iam habere in manibus,& fuisse iam ei relicta,dùm secundo nubit, & clarissimè infra in vers. *Cæterum si appareret, volumus, quod talis mulier per trãsitum ad secundas nuptias dominium rerum relictarum non perdat*. Vndè, vt verificetur, quod per transitum ad secunda vota ex permissione primi viri dominium rerum relictarum non perdat, pernecesse supponendũ est, intellixisse Statutũ de bonis sibi relictis ante contractas nuptias, non autem longè post, quia tunc perdere non posset dominium earũ rerum,quæ adhuc nõ habuisset,& erat incertum,an habitura esset. Vlteriùs,cum sub eadem dispositione, seu determinatione exprimantur in Statuto relicta à Viro, & relicta ab eius ascendentibus, descendentibus, seu collateralibus, eodem quoque iure censeri debent ex iam dictis,vt eadem impossibilitas relinquendi in omnibus verificetur: At respectu viri indubitatum est, quod procedit, antequam mulier transeat ad secundas nuptias, cũ ad eas transire nequeat. nisi vir prædecesserit, & ex quo prædecesserit ampliùs relinquere nequeat; Ità pariter quoad alios ascendentes, descendentes, & transuersales idem Ius Statuendum est,vt scilicet etiam respectu ipsorum intelligatur dispositio, prout intelligi solùm potest, & debet, de ipso viro, & sic de relictis mulieri ante eius transitũ ad secunda vota; tùm ex proximè adducta ratione, tùm ex eo, quod mortuo viro, vt supra aduerti, in eius ascendẽtibus, descendẽtibus, seu trãsuersalibus deficit motiuũ gratificãdi viro, nec erga illum perseuerare præsumatur ampliùs amor,cũ defunctorum memoriam cum sonitu deperire, Regius Vates enunciet, vndè semper dicendum est nõ adaptari Statutum ad casum nostrum: Et sic tota dispositio concordat, quia dispositionẽ suam dùm emittere intellexit Statutum super his, quæ à viro, vel alijs occasione viri mulieri relicta sunt, non poterat dispositio verificari in relictis post contractas secundas nuptias, quia tunc primus vir iam pernecesse præmortuus non potest ampliùs dare, nec minus cœteræ personæ ibi enumeratæ ampliùs dare possunt *occasione viri* iam diu præmortui; Vndè, cum dum dicta legis dispositio inducta fuerit propter iniuriam filijs inlatam per transitum ad secundas nuptias §. *Quæ verò in fine Auth. de Nupt.* cum latè deductis apud Hodiern. *in l. hac edictali quæst.*21. *nu.*3. 4. & huiusmodi iniuria possit æquè per ipsos filios,sicut per virum remitti. Hodier. *d. q.*21. *nu.*14 Michalor. *de fratrib. par.*3. *cap.*13 *num.*64. *& seq.* Ita per institutionem matris, vel legatum ei factum à filio dicitur ei remissa iniuria, quàm ei fortè intulisset per secũdas nuptias contractas tempore factæ Institutionis. Hodier. *d. q.* 21. *nu.*14. *& seq.* Gratian. *d. cap.*140. *n.*3.*& seq.* Rot. Rom. *decis.*197. *num.pr & seq. par.*6. *recent.* Quicquid esset, si post institutã à filio hæredẽ ad secundas nuptias transiuerit, quia tunc non posset dici remissa iniuria, quæ filio adhuc non erat inlata, & scire non poterat,an ei esset inferenda.

31 (margin, beside "lijs inlatam per transitum ad secundas nup-"); 32 (beside "æquè per ipsos filios"); 33 (beside "factæ Institutionis").

Et propterea ex omni capite clarum resultat præsentem casum in dicto Statuto nullatenus compræhendi potuisse.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Pars finalis Statuti Lucensis in cap.*26. *lib.* 2. *refertur.*

2 *Dictio* vndè *causam importat.*

3 *Filiorum nomine veniunt Nepotes ex filia.*

4 *Dictio* cœterum *est dictio aduersatiua, vt dictio* sed, verum. *& similia.*

5 *Dictiones Aduersatiuæ præcedentibus aduersantur.*

6 *Declarat tamen semper eodem Themate antecedentis dispositionis, cui aduersatur.* 16. *latius.*

7 *Aduersatiuæ dictiones definiunt casum contrarium earumdemmet personarum numero, & qualitate in præcedenti expressarum.*

8 *Aduersatiuæ dictiones vocantur coniunctiones aduersatiuæ.* 18.

9 *Dictiones Aduersatiuæ appellantur continuatiuæ.*

10 *Filius legittimam consequitur in ijs tantùm Parentum bonis, quæ apud eos reperiuntur tempore*

tempore mortis.

11 *Statutum sic est interpretandum, vt minus, quã fit possibile à Iure comuni exorbitet.*

12 *Statutum Iuris Comunis correctorium strictè debet intelligi.*

13 *Statutum cum in vno corrigit ius comune, ita est interpratandum, vt in duobus non corrigat.*

14 *Statutum correctorium non extenditur de casu ad casum ex identitate rationis.* 26.

15 *Statutum vt dicatur in aliquo casus ius commune corrigere, necesse est, quod clarè casum exprimat.*

17 *Aduersatiua naturam suam non ammittit, etiamsi ponatur in capite habente orationem perfectam.*

19 *Dictio* dicta *pracedentia repetit.*

20 *Clausula* vt supra *ad omnia antecedentia refertur.*

21 *Clausula in fine posita totam dispositionẽ qualificat.*

22 *Parsficaterum eadem debet esse dispositio.*

23 *Idem est mulierẽ ad secũdas nuptias non transire, vel cum primi viri consensu transire.*

24 *Contrarietas in omni dispositione vitanda est.*

25 *Vna Pars Statuti aliam declarat.*

27 *Pars continuatiua posterior dispositionis licet vniuersalis restringitur ad antea expressa.*

28 *Ger. Spin. cons. 2. declaratur.*

ARGVMENTVM.

Sequitur interpretatio eiusdem Statuti Lucensis in cap. 26. lib. 2. in vers. finali. *Cæterum*, vbi ostenditur non contineri dispositioné nouã, & diuersam à præcedenti, Et insimul firmatur, quod Pars continuatiua Statuti licet in separatã oratione, & maximè incæpta pér dictiones aduersatiuas, & quãuis generalibus verbis expressa restringi nihilominus debeat iuxta præcedentia.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXVI.

QVæ luculenter in præcedẽtibus duabus Consultationibus fuerant exharata videbantur à Statuti prçfati in cap. 26. lib. 2. dispositione excludere hæreditatem à proprio filio relictam Matri, postquam secundas nuptias contraxerat, & mentem quoque sic cõuinci Reuerendiss. Doctissimiq. DD. Arbitri. Quitamen postea sententiam mutasse declarauit, & prædictæ hæreditatis bona licet à filio matri relicta dicto legitimæ reseruationis oneri à Statuto matri indicto subiacere, protestatus est induci ad credendum ex postremo eiusdẽ Statuti capite huiusmodi verbis concepto. *Cæterum si appareret Virum consensisse, vel permisisse, quòd Vxor ad secundas nuptias trãseat, tunc, quia volenti, vel consentienti non fit iniuria, volumus, quod talis mulier etiamsi*

1 *ex dicto Matrimonio liberos suscepisset, per transitum ad secundas nuptias dominium rerũ relictarum non perdat, sed exindè disponere possit pro libito voluntatis, dum tamen filiis eius matrimonij, vndè pradicta acquisiuisset, legittimam portionem relinquere teneatur, vt supra dictum est.*

Ex quibus verbis alium casum à Statuto determinari speculabatur omninò diuersum ab eo, qui antea definitus fuerat; nempè cum mulier nubit de consensu viri, quem casum nostrum esse non controuertitur, cum dictus Sp. Flamminius senior primus D. Mariæ vir eidem suæ vxori legauerit scuta quingenta in casu, quo ad secundas nuptias transierit, ex quo illius secundarum nuptiarum consensum resultare iàm suprà latè probatũ extat in prçcedenti Consultat. nu.

Et in hoc casu, cum velit Statutum de acquisitis ex causa primi matrimonij, (vt explicanda fore dixit ea verba *vndè prædicta* acquisiuisset, cum dictio *vndè* causam importet

2 vt apud Barbos. *dict.* 433. *nu.* 2.) teneri legittimam portionem illorum relinquere filiis eiusdem matrimonij, negari non posse videtur, quin dicta hçreditas Sp. Flamminij, qui fuit eiusdem primi matrimonij filius, obuenerit D. Mariæ matri ex causa dicti prioris matrimonij, & ita per consequens subiaceat oneri ex dicto Statuto in relato §. iniũcto portionis legittimæ relinquẽdæ alijs eiusdem prioris matrimonij filijs, quo filiorum nomine compræhendi Nepotes ex filia præmortua, quales sunt DD. de Garsonibus, supra pariter firmatum est in Consultat.

3 nu. 2. & latè quoq. examinato articulo firmauit Rota Lucensis *In Causa Sp. Iulij de Nobilibus cum Spp. de Fatinellis sub. die* 10. *Martij Anni* 1599. *manu Ser Iulij Carli.*

His autem obiectis, vt clariùs tutiusque respondeatur difficultatibus, diuidenda est Statuti præfati *in cap.* 26. *lib.* 2. dispositio; Quã duos inter sese distinctos casus complecti non est dubium, & de vtroque separata oratione in eodem Statuti contextu agitur.

Primum

Digitized by Google

Primum casum proponit,& figurat in muliere, quæ à viro, siue aliis personis viri tamen occasione, & contemplatione aliqua bona Iure institutionis, aut legati, vel alio quocumq. lucratiuo titulo consequuta fuerit, & post talium consequutionem ad secūdas, vel aliàs nuptias ampliùs non transiuerit, sed vidua vsque ad extremum vitæ suæ spiritū permanserit,&tunc ea decedente coegit Statutum ad relinquendum filijs suis ex eodem matrimonio susceptis legittimā portionem eorum bonorum, quæ à viro, vel à personis antea enumeratis viri tamen contemplatione cōparauit; qui casus exponitur in principio dicti Statuti vsq. ad vers. *Si verò ad secunda vota transiuerit*, in quo primo casu non versatur quæstio nostra.

Alterum verò casum proponunt Statuentes in mox commemorato vers. *Si verò ad secunda vota transierit, &c.* Quandò nempè mulier post consequuta bona à marito, vel ab alijs personis ibi pariter iterum expressis iure institutionis, vel legati occasione mariti ad aliàs conuolauerit nuptias, & eo casu cōtrarium directè disponit eius, quod antea in primo casu statuerat. In primò enim casu, quando vidua remansit, voluit,quod bonorū omnium à viro, & ab aliis vt supra acquisitorum domina sit, & suo arbitrio de eis disponere valeat, præter legittimam portionē, quàm reseruare tenetur filijs ex primo matrimonio. In hoc altero verò sequenti casu, quando nempè secundas inierit nuptias, tùnc non disposuit Statutum mulierem amittere dominium eorumdem bonorum ea ratione, quia illud sibi acquiri voluit, aut saltem reuocabiliter,sed quod filijs illud immediatè acquiratur, & retinente solūmodo muliere eorūdem bonorum vsufructu toto tempore vitæ suæ, quàm tamen dispositionem huius secundi casus temperare voluit idem Statutum, & corrigere,si appareret virū consensisse, vel permisisse, quod vxor ad prædictas secundas nuptias transiret, quo stāte viri consensu reducit hunc secundum casum ad terminos omninò primi, nempè quod tunc mulier bonorum acquisitorum dominiū non acquirat, nec perdat,sed ea sua faciat irreuocabiliter, legittima tantùm eorum portione filijs primi matrimonij post obitum suum reseruata,vt in primo casu disposuerat,vti plenè legitur in dicto *vers. Cæterum si appareret, &c.*

Hæc autē aduertere necessariū duxi, vt clarùm fiat,parificari à Statuto hosce duos casus, nēpè ꝙ mulier non transeat ad secunda vota, vel fortè cum primi viri permissione transeat, cum in vnoquoq; eorum idem disponere sibi placuerit, & in vtrisque mulier non nisi legittimam eorumdem bonorum filijs primi matrimonij reseruare teneatur, & de reliqua parte bonorum sit domina, & in quem velit, ea transferre liceat.

Quamobrem vis præsentis quæstionis nō in eo consistit, quod D.Maria secundas inierit nuptias cum consensu,& tacita permissione D.Flamminij primi sui viri; Sed cū parificentur à Statuto hi duo casus, quod Vidua steterit, vel iterum nubat cum primi viri cōsensu; non est dubium,quod in utroq. casu debetur legittima filijs eorum bonorum, quę mater à personis ibi enumeratis adepta fuit.

Sed in eo potiùs quęstio versat̄,an relicta sā filio suo Testam̄ Matri (quicquid sit de legato facto à D.Flāminio viro,) sint cōpræhensa in præsenti Statuti dispositione; Quod nos in præcedenti Consultatione negauimus,& insimul ibi comprobauimus ineuitabilibus, ut opinor, rationibus: Et quas adeò patentes agnouit etiam, ni fallor, Eruditissimus Dñus meus, vt neq. dubitationis prætextum præbere valeant.

Et hinc est, quod Reuerendiss. Dñus disputationem alio trahere conatus est; dum nititur modo probare alium tertium,& omninò diuersum casum protulisse,& definisse Statutum nostrum nēpè cum mulier de Viri cōsensu iterum nubit. In quo casu, ut ait, nec personæ fuerunt enumeratæ, à quibus mulier, & quarum contemplatione consequuta sit bona, sed generalius, ut infertur, agendo, satis esse uoluerit, quod ex causa primi matrimonij acquisiuerit, quē casum esse repositū dicitur in relato vers. *Cæterum*.

Sed, uti iam dixi, hic latet æquiuocum, quià dictum uersiculum *Cæterum* non est principium nouæ, diuersæque dispositionis, sed moderatio potiùs antea prolatæ. In qua mulier priuata fuerat bonis sibi relictis, aut donatis, si ad secunda vota trāsiret, ut scilicet non fiat dictę priuationi locus, si cum primi Viri consensu secundas contrahat nuptias, undè sequitur, quod sicuti inter personas enumeratas in antecedenti dispositione à quibus mulier bona consequatur, non compræhendantur relicta mulieri à proprio filio in suo Testamento ea latè aliàs in pręcedenti Consultatione adductis, Ità pariter in moderatione eiusdē dispositionis in dicto *vers. Cæterum* facta, nempè cum sequuntur nuptiæ cū Viri primi cōsensu, censeri debet actum de

de bonis acquisitis ab ijsdem personis antea enumeratis, quæ dictio *Cæterum*, vti assentitur Reuerendiss. D. Arbiter, est dictio aduersatiua, & æquiualet naturæ dictionis *sed, verùm,* & similibus iuxta adductam autoritatem Barbosæ, & aliorum plurium, qui possent in vulgata regula cumulari, quarum dictionum licet propria natura sit præcedē-
5 tibus aduersari, *l. amplius* §. *de his autem ff. de damn. infect.* & latè Barbos. *dict.* 47. *nu.* 1. Aduersantur quidē, sed eodē semper retēto Themate, & ijsdem seruatis omninò termi-
6 nis, in quibus loquitur oratio præcedens, cui aduersantur. vt per Gloss. *vlt. in l. mariti* §. *fin.* vbi etiam Bart., Ang, & alij *ff. de adulter.* Socc. Iun. *cons.* 83. *nu.* 15. 16. *vol. pr* Gratian. *cap.* 539. *nu.* 25. Cyriac: *contr.* 400. *nu.* 121. vbi plures, Rota Rom *decis.* 438. *to. pr. par.* 4. *recent.* & definiunt casum contrarium earummet personarum numero, & qualitate
7 in præcedenti expressarum, vt latè Barbat. *de diuis. fruct. lib.* 2. *cap.* 14. *nu.* 14. & huiusmodi propterea dictiones vocant DD. coniunctiones aduersatiuas, quasi directum, & contrarium sensum eiusdem casus coniungant,
8 vt inquit Gloss. *vlt. in d. l. mariti* §. *fin. ff. de adulter.* Natta *cons.* 570. *nu.* 9. Cyriac. *d. controu.* 400. *n.* 19. siuè potiùs continuatiuas eas
9 appellat Rota in citata *dec.* 428. *nu.* 28. & ait Giouagnon. *cons.* 9. *nu.* 31. *lib.* 1. & ante eum Rota *dec.* 666. *nu. pr. par. pr. diuers.* quod hoc efficiunt, vt referant, & connectant insimul sequentem dispositionem cum præcedenti.

Cum igitur in dicto versiculo *Cæterum* contineatur sensus diuersus à relato in præcedenti immediata dispositione eiusdē casus, nempè transitus mulieris ad secundas nuptias, quia cum antea fuerit dictum, si transeat sine consensu, hic è contra disponatur, si cum viri consensu transeat, censentur hic etiam repetita ea omnia, quæ in antecedenti dispositione præmissa fuerant. Ità vt, sicut antea dixerat. *Quod si ad secunda vota transierit, &c. omnium bonorum, quæ consequuta est à marito, vel ab ascendentibus, vel descendentibus, vel collateralibus mariti iure institutionis, vel legati, vel donationis, vel alio quocumque titulo lucratiuo, vel quomodocumq. ad eam peruenerint occasione mariti, dominium perdat, & dictis filijs, vel filiabus acquiratur secundum ordinem successionis ab intestato.* Ita pariter hic, postquam dixit. *Cæterum si appareret virum consensisse, vel permisisse, quod vxor ad secundas nuptias transeat, &c. volumus, quod talis mulier per transitum ad secundas nuptias dominium rerum relictarum non perdat, &c.* repetitum censeri debet rerum relictarū, &c. nempè *à marito, vel ab ascendentibus, &c. vel descendentibus, vel collateralibus mariti, &c.* quæ repetitio facta non fuit à Statuentibus, cum prosequerentur hic eādem dispositionē in casu iam proposito trāsitus mulieris ad secundas nuptias, vti oīnò superflua, ꝗ secus oīnò fecerūt, dum emissa dispositione in casu transitus mulieris ad secundas nuptias, ad casum diuersum, nempè transitus ad secūdas nuptias dispositionem protrahere voluerūt, tàm enim in primo, quàm in secūdo casu singillatim personas repetierunt, à quibus in eā bona aliqua peruenerint, vt ex lectura patet.

Et certè quidē insulsum nimis fuisset, & repræhēsione dignū, ꝗ personas, à quibus eidē mulieri bona relicta fuissent, non expressisset, si relatio non debuisset haberi ad antea in eadem oratione, & in eodem casu enumeratas; Nimis in generale dictum fuisset dominium rerum *relictarum non perdat, &c. dum tamen,* vndè sic generaliter, & indistinctè, & sine aliqua personarum relatione sumpta dispositio arctaret etiam matrem ad relinquendā legittimā omnium, & quorumcūq. bonorum à quauis persona, sibi relictorum filijs primi matrimonij, quod filijs secūdi matrimonij nimis graue foret, & alijs Statuti dispositionibus oīnò contrarium, quod ferendum non est; Quod etiam Statutum ipsum cum clausula in fine periodi adiecta indicare voluit. Postquam enim dixit, quod rerum relictarum dominium non perdat, addidit, *Dum tamen filijs eius matrimonij, vndè prædicta acquisiuisset, legittimam portionem relinquere teneatur, vt supra dictum est.* Parificat igitur Statutum hunc casum transitus ad secundas nuptias cum permissione viri cū alio primo loco expresso, quando non transit ad secundas nuptias, & in vtroq. voluit bonorum acquisitorum legittimam tantùm teneri matrē filijs primi matrimonij reseruare; Sed cum in alio casu arctet ad relinquendum legittimam eorum bonorum tantum, quæ à viro, & alijs personis ibi enumeratis acquisiuit, sequitur dicendum hic quoque, & in hoc secundo casu filijs primi matrimonij peculiarē legittimam teneri ad relinquendum non indefinite, & indistinctè omnium bonorum sibi à quocumq. relictorū, sed eorum tantùm, quę à viro, siuè personis in primo casu enumeratis, in eam peruenerunt. Quamobrem cum plenè, vti dixi, probatum fuerit inter personas enumeratas non comprehendi relicta à filio ex Testamento matri, maximè postquam iam secundas contraxerat nuptias sequitur, neq. hanc

hanc modo subtiliter exploratã Statuti partem, prout nec aliam intentioni Illustriss. mei nequaquam officere.

Quibus sic vt supra præmissis facile credidi responderi posse acutissimis à Reu. D. Arbitro eiusdem Statuti periodo interpræationibus allatis.

Dum primo loco dicitur, quod stantibus supra recensitis Statuti verbis silere videtur in proximè immediata antecedenti Consultatione defensa ratio, q etiam relictum à descēdētibus viri intelligatur de descēdentib⁹ à viro, & alia eiusdem vxore, non autē de descendentibus à viro, & ab illa vxore, quę postea ad secundas nuptias transiuit; prout etiã silere videbatur indagatio, cuiusnam cōtemplatione datum, aut relictum fuerit. Cum in hoc postremo suæ dispositionis casu Statutũ, adhoc vt relinqui debeat hæc legitima portio prioris matrimonij filijs, hoc solùm exigit, vt illud, de quo est relinquenda portio, mulier acquisierit ex causa primi matrimonij, quod ex prædictis in casu nostro verificari dicitur, nàm si priùs illud matrimonium non fuisset initum, dictus Spect. Flamminius iunior natus non esset, & sic dictam hæreditatem relinquere non potuisset; & cũ Statuti verba conueniant, eiusdem quoque dispositionem conuenire necesse est. Et sic cum Statutum simpliciter mandet de acquisitis per maritum ex causa primi matrimonij reseruãdam esse legittimam filijs eiusdem primi matrimonij nulla facta distinctione, an sint acquisita ante, vel post transitum ad secundas nuptias, non videtur officere DD. de Garsonis, quod Vener. D. Maria fuerit instituta hæres ne dum post dictum transitum, sed etiam post dissolutionē matrimonij. quia Statutũ hic indistinctè loquatur, & sic indistinctè quoque debet intelligi iuxta vulgata; Vndè etiam successiuè videbatur admitti nō posse, quod non contemplatione viri, prout in prima Statuti parte exprimebatur, sed intuitu matris suæ Flamminius reliquerit, nàm Statutum in hac postrema suæ dispositionis parte huiusmodi qualitatem, seu circumstantiam, quòd nempè datum, seu relictum sit occasione viri pro debito legittimę reseruãdæ non requisiuit, nec exegit prout antea, ex quo solùm voluit, & id tantum sibi sufficere declarauit, quod ex causa præcedentis matrimonij relictum fuerit.

Respondetur, inquam, animaduertendo in primis, quod Statutum nostrum in præfato cap. 26. lib. 2. præcœteris in infrascriptis Ius comune corrigit.

Primò corrigit in eo, quia ex dispositione *l. fæmina C. de sec. nupt.* mulier ex priori matrimonij susceptis liberis si ad secũdas trãsierit nuptias, quicquid *ex facultatibus priorũ maritorum* sponsalium iure &c. vel cuiuslibet munificæ liberalitatis præmio *ex bonis priorum maritorum* fuerit adsequuta, id totum integrum ad filios quos ex præcedenti coniugio habuerit, transmittat, &c. atque habeat potestatem possidendi tantum atque fruendi in diem vitę, quod & in *l. Mater 5. C. Ad Senat. Cons. Tertull.* confirmari uidetur. &c. vbi succedente matre filio primi matrimonij *rerum solummodo paternarum* in hæreditate filij repertarum dominio eã priuat, & vsum reseruat, cœterorum vero bonorũ liberam successionem relinquit. Prout melius etiã declaratur in postrema Iustiniani lege omnium antecedentium correctoria *in Nouella 22. cap. 5.* ibi, *Sed quanta quidem, quæ ex paterna substantia*, & omnia clariùs à me sunt exposita in pręcedenti Consult. 265. nu. . Ex Statuto vero præfato non modo bonis à Viro sibi datis, aut relictis, sed augēdo præiudicia mulieri ad secunda vota transeunti, voluit eam priuari bonis nō modo sibi ex mariti substantia profectis, sed etiam ab aliis quibuscumq. personis contemplatione Viri sibi relictis.

Secundò Statutum matri etiam non transeunti ad secundas nuptias vinculum, & obligationē iniecit in omnibus bonis tàm à Viro, quàm ab alijs Viri contemplatione habitis, ut in primo capite dicti Statuti legitur ibi, *Teneatur, & debeat talis mulier seruare portionem legittimam, &c. nec dictam legittimam adimere valeat quouis modo, &c.* De Iure uerò comuni nunquam reperitur tali onere grauata mulier, dùm Viduitatem seruat, sed ei relinquitur libertas arbitrio suo de proprijs substantijs disponendi, ut pariter ostendi in dicta Consultat. 265. nu. . . . cum legittimã habere filij tantum debeant in bonis, quę re-

10 periuntur tempore mortis per text. *in l. Cum quæritur C. de inoff. Testament.* & latè apud Merlin. *de legit. lib. 1. tit. 1. quæst. 2.* Imò expressè videtur contrarium Statuto nostro determinatum in *l. Mater 5. C. Ad Senat. Consult. Tertull.* & aliis mox indicatis, ibi. *Si matrimonium secundum post mortem filij non contraxerit, omnia filij morte delata, vel derelicta plenæ Iure acquirat.*

Tertiò verò clarius, si Statuti præfati dispositionem in vers. *Cæterum* uti relatiuam ad antecedentem haberi nō debere dicatur, sed inceptiuam potiùs nouæ orationis, & cō-

plexiuam diuersi casus omninò separatam, & distinctam à præcedenti, uti Reuerendiss. D. meus arguebat. Tunc certè correctio iuris comunis induceretur. Non modo quia loquitur ibi *de rebus mulieri relictis* in genere, nec explicitis personis, à quibus, nec occasione, qua fuerint relictæ, & ita comprępræhenderet sua natura, & vi huiusmodi generalitatis quæcumq. bona, quacumq. causa, & à quacumque persona acquisita contra iuris supra enunciatam dispositionem; Verum, dato etiam, quod restringi possit mens Statuentium ad bona acquisita solùm ex causa matrimonij, quæ causa ex latiori interpretatione data à D. meo compræhendere posset etiam à proprijs filijs matri relicta, quæ ex alias dictis à præcedentibus Statuti dispositionibus excludebantur; In hoc Iuri comuni expresè aduersaretur iuxta sancitam Iustiniani Cōstitut. in *Nouella* 22. *cap.* 25. in præd. Cōsult. 264. *n.* 13. 14. allatā, & ab eo tūc editā, ut omniū præcedentium legum in hoc correctio fieret his præcisis verbis. *Si igitur legittimè filius testatus fuerit, & relinquat matri substantiam, siuè partem eius aliquam, hanc illa accipiat, &c. secundum proprietatem, & secundum vsum*, & addendo suæ decisionis rationem inquit. *Sicut enim licebat relinquere alicui extraneo, & nihil hæredi secundæ mulieris nocebant nuptiæ, ita & matri relinquens rectè derelinquat, & dominium, & vsum.*

Et proindè sequitur dicendum, quod in dicto capitulo *Cæterum* censeri debeant omninò repetitę personę, à quibus relicta sunt mulieri bona in pręcedenti dispositione pręcisè enumeratæ, inter quas non compræhēduntur proprij filij mulieris, nec bona ab eis parentibus relicta, vti satis manifestum redditur, vt sic minus derogetur Iuris comunis dispositioni, & ab eo minus, quàm sit possibile, Statutum exorbitet, vt ex doctrina Bar-
11 toli in terminis interpretationis Statuti sic respondet Cyriac. *cons.* 400. *nu.* 111. & 112., & eo magis, quia mater maiori grauaretur onere, & præiudicio, vt ibi ponderat idē Cyriac. *nu.* 113. 114., vbi sic cōcludit in suo casu, quia per non repetitionē magis corrigeretur Ius comune, & magis præiudicaretur fœminis, illa debet induci: & concurrūt in id omnes receptæ iuris regulæ, quia Statutū iuris comunis correctorium strictè debet intelligi.
12 Barz. *dec.* 50. *n.* 29. Surd. *dec.* 56. *n.* 4. Et cū Statutū satis corrigat Ius comune in alijs duobus recensitis supra casibus, nō est ita intel-
13 ligendum, vt in alio insuper etiam corrigat Rom. *cons.* 199. *nu.* 4. Honded. *cons. pr. nu.* 33. *lib. pr.* Rol. *cons.* 80. *nu.* 22. *lib.* 4. Olasch. *dec.* 167. *n.* 22. Nec extendi debet de casu ad casum ex identitate, aut etiam maioritate
14 rationis Socc. Sen. *cons.* 28. *nu.* 25. *lib.* 4. Bellon. Iun. *cons.* 60. *nu.* 50. Andreol. *cons.* 63. *nu.* 8. sed necesse est, quod pręcisè, & in specie
15 in tali casu derogasse in eo legatur. Honded. *cons.* 24. *n.* 21. & *seq. lib.* 1. benè Rota Rom. *dec.* 432. *nu.* 3. *par.* 1. *diuersor.*, vbi ait, quod derogatio requiritur expressa, vel saltem, quod verba Statuti sint ea forma concepta, vt compati non possint cum ipsa lege comuni.

Hoc igitur iacto fundamento, quod semper plurimum virium contribuet ad elidēda argumenta contraria, negari non potest, quin Statutum nostrum super duobus contrariis casibus suam dispositionem emiserit; In vno nempè, quò mulier habitis receptisq. bonis à Viro, seu ascendentibus, descendentibus, seu collateralibus ipsius viri ad secunda vota non transijt, & in hoc dominiū huiusmodi vt supra relictorū bonorū Statutum mulieri relinquit, dummodo liberis ex ipsa, & viro pręmortuo legittimam relinquere teneatur.

Alterum verò casum proponit in vers. sequenti *Si verò*, quando mulier ad secunda vota transeat, & in hoc totum contrarium eius, ꝗ in primo statuerat, disponendo bonorum vt supra à dd. personis sibi relictorum dominio eam priuat; Itaut vsufructu tantùm, donec viuit, frui debeat, & post eius mortem ea reuerti ad filios primi matrimonij voluit; Hunc tamen secundum casum temperat, seu limitat Statutum, si fortè mulier ad secunda transiret vota cum expresso, vel tacito consensu viri, vti legitur in dicto vers. *Cæterum si appareret.* quod versiculum licet in fine totius capituli fuerit descriptum, & ab ipsa pricipali dispositione remotū fortè videatur; Animaduertēdum tñ est, hoc cōtigisse propter necessariā explicationem aliorū plurium, quę pro perfecta dicti secundi casus explicatione erant omninò necessaria, vndè propterеà non ob id, quia dictum vers. *Cæterum* sit aliquantulum remotum à principali dispositione, dici poterit separatam, & diuersam continere orationem, cum semper eadem materia, & annexa ipsi dispositioni contineat, vt in proposito similis Statuti monuet Cyriac. *contr.* 400. *sub num.* 58. *vers. Et deniq.*

Temperamentum autem, seu moderationem præfatæ dispositionis in secundo casu emanatæ, nempè quando mulier transic ad

secunda

secunda vota, cum dictione *Caterum* antepoluit Statutum, quæ dictio *Caterum*, ut aduertit etiam Dominus meus est aduersatiua, & æquiparatur dictioni *sed, verum*, & similibus, ut supra dictum est, quæ sui natura licet aduersentur casui præcedenti, intelligitur tamen repetitis iisdem qualitatibus, & personis in antecedenti principali dispositione expressis, vt pariter supra dictum est, ut exemplificãdo in casu præsenti; Hæc postrema Statuti pars aduersatur principali dispositioni, quæ per transitum ad secundas nuptias dominium auferebat mulieri bonorum sibi relictorum; Hic verò per transitum cum consensu prioris mariti dominium ei non aufert, sed relinquit retento tamen eodem themate, relinquit nẽpè dominium bonorum à viro, & eius ascendentibus, descendentibus, & collateralibus, aut eius contemplatione relictorum. uti benè, & communiter trad. DD. supra citati *nu. 6.* in similibus dispositionibus cum dicta, uel simili dictione aduersatiua a-
16 dictis, & præcœteris Corn. *conf. 233. sub nu. 3. lib. 4.* vbi quod aduersatiua non staret propriè, si casus sequens non loqueretur in terminis præcedentis, & sequuntur Soc. Iun. *conf. 83. nu. 9. 10. 11. lib. pr.* cum aliis apud Gratian. *cap. 539. n. 25.* & est doctrina Baldi *in l. Omnes populi ff. de iust. & iur.* quod si Statuto cauetur, *Quod existentibus masculis fæmina ab intestato non succedat, condito vero Testamento in eo tantum, quod Pater reliquit*, Debet intelligi condito Testamento, & extantibus masculis, nam illa qualitas, & conditio existentium masculorum censetur repetita per Aduersatiuam prędictã *Verò*, quam Baldi doctrinam sequuntur Soc. Iun. *d. conf. 83. nu. 10. & seq. lib. pr.* loquentes in interpætatione Statuti. Natta *conf. 570. nu. 10. 11.* Menoch. *conf. 76. num. 8.* & benè in his Statuti terminis Rim. Iun. *conf. 29. nu. 25. & seq.* quæ aduersatiua naturam, & vim suam non amittit, etiamsi caput, seu versiculum, in quo ponitur, habeat orationẽ suã
17 perfectam, & per se staret respectu constructionis verborum. Socc. *d. conf. 83. num. 19.* & alios allegans Cyriac. *d. contr. 400. nu. 15. 16. 17.* Imò fortiùs aiunt per hanc aduersatiuam dictionem coniungi sequentem cum antecedenti dispositione, quia coniunctionem inducit, & consequenter vi coniunctionis censeantur inesse in dicto vers. Omnia, quæ in præcedenti articulo continebantur
18 præter eã quib' in specie aduersatur, vt supra *nu. 8.* ex Socc. *d. conf. 83. nu. 7. 8.* Rim. Iun. *d. conf. 29. nu. 26.* Gratian. *cap. 539. nu. 25.* solum autem aduersatur d. vers. *Caterum* præcedenti dispositioni in eo, quod, vbi secundo nupserit, dominium perdit mulier bonorum à dictis personis habitorum, hic vero etiam secundo nubens cum permissione primi Viri dominium non perdit eorumdem bonorũ, ab ijsdem personis sibi relictorum.

Immò Idemmet versic. *Cęterum*, si attentius ruminetur, vt eius pleraq. verba præseferunt, relationem habet ad omnia antea in præcedenti oratione enunciata, & disposita, vltra vim dictionis *Caterum*, cũ qua inchoata est oratio eiusdem §. In primis enim ait. *Volumus, quod talis mulier etiamsi ex dicto matrimonio liberos suscepisset, &c.* illa enim dictio *ex dicto matrimonio* sua natura infert relationem ad eã, de quibus antecedens dispositio loquitur cum omnibus suis qualitatibus
19 ad quod sufficit allegare Barbos. *dict. 87.* Sed quod vim mihi facit, animaduerto mentem Statuentium sic ibi loquentium fuisse connectendi hanc cum præcedenti oratione, aliàs non dixissent *ex dicto matrimonio*, de quo antea in eodem vers. nunquam loquuti fuerãt, sed de *primo matrimonio* dixissent. Secundo pariter animaduerto sequentia verba *Per transitum ad secundas nuptias dominium rerum relictarum non perdas*. verba enim illa *rerum relictarum* si intelligere velimus indefinitè, & indistinctè à quouis, vel extraneo relictarum, & incidimus in absurdũ, quod in Statutis, quauis interpretatione vitandũ est ex vulgatis, &c. Et ideo, ne arguatur Statuentium sapiẽtia sequitur pernecesse dicendum, ꝙ ibi quoq. relationem habuerint ad res relictas ab ijs personis, quas paulo antea in eodem capite, & in casu transitus ad secundas nuptias expresserant, quas ne nimiã prolixitate hic quoque repeterẽt, per relationẽ necessariam satis declarasse sibi visum fuit. Vlterius etiam perpendenda sunt sequentia verba. *Vndè prædicta acquisiuisset*, verbum enim illud *prædicta* iam diximus ad antea disposita pernecesse referri; nec ad aliqua in eodem vers. narrata, aut enunciata, ne dum disposita referri valet, vt ex eius reuolutione patebit; si enim fortè diceretur referri ad ea verba antea prolata *rerum relictarum*, præterquamquod ex mox adductis relatio tamen non euitaretur, additur, quod ad ea verba *rerum relictarum* vti fœminini generis non potest referri verbum *prædicta* in accusatiuo pluralis numeri, & neutro, dixisset enim *prædictas res*, vndè manifestè cõuincitur, sese, & verbum *prædicta* referre voluisse *ad bona*, quæ, vt antea dixit, cõsequuta est

est mulier à marito, *vel ab ascendentibus, vel descendentibus, vel collateralibus mariti*; Sed clarius hoc idē suadet clausula in calce eiusdem versiculi adiecta. ibi. *Legittimam portionem relinquere teneatur vt supra dictum est* quæ sua natura refertur ad omnia præcedentia Cyriac. *contr.* 143. *nu.* 2. Rota *dec.*
20 287. *nu.* 7. *to.* 3. *par.* 4. *recent.* Sed potissimum cum adiecta fuerit in fine totius versiculi, & orationis, & sic debet totam orationem vniformiter regulare, adeovt omnia in hoc §. exposita voluerint Statuētes relationem habere, & declarari iuxta id, quod supra dictū est, ex doctrina Bart. *in l. Prætor* §. *eritq hac*
21 *differentia, ante num. pr. ff. vi bonor. raptor.* Gabr. *cons.* 98. *nu.* 16. 17. *lib.* 1. Surd. *dec.* 88. *nu.* 22. *& seq.* Et quatenus etiam immutando naturam istius clausulæ dicere fortè libeat, referri solùm debere ad legittimā portionē, cui adijcitur, vt ibi *legittimam portionem relinquere teneatur, vt supra dictum est*, ex hac restrictione licet contra iuris regulas vsurpata nihilominus inferre necesse est, intentionem fuisse Statuentium parificādi hosce duos casus, non transitus mulieris ad secundas nuptias, & transitus, sed cum consensu viri, cum in vtroq. casu bonorum acquisitorum filijs ex primo matrimonio susceptis legittimam portionem relinquere teneri voluerint; parificatorum autem eadem debet
22 esse dispositio iuxta tradita per Barbos. *axiom. iur.* 107.

Et propterea sequitur dicendum ad oculum demonstrasse Statuētes noluisse grauare mulierem ad secunda vota cum viri consensu transeuntem ad legittimam reseruandā filijs primi matrimonij nisi eorum bonorū, quorum pariter supra disposuerat in casu, quod ad secunda vota non transieret; Prout verè Doctores oēs comuniter assentiuntur idem esse, & de iure disponi in casu, quo mulier ad secunda vota non transeat, vel transeat qui-
23 dem, sed cum permissione viri. Menoch. *cons.* 470. *nu.* 19. Cancer. *var. resolut. lib. pr. cap.* 5. *nu.* 31. Fontanell. *de pact. nupt. clausul.* 5. *Gloss.* 8. *par.* 11. *nu.* 37. Sanchez *de matrimon. disput.* 89. *n.* 49. 55. & sibi ipsi nimis aduersaretur Statutū, si diceretur, quod voluit hoc casu reseruare legittimam filijs eodē modo, vt supra dixit in alio casu viduitatis, vbi non comprehendit legittimam bonorum relictorum à proprijs ipsius mulieris filijs, hic autē ea quoque comprehenderet; quæ contra-
24 rietas in omni dispositione vitāda semper est per *l. Non absurdum ff. de bon. libertor.*, cum alijs apud Surd. *cons.* 230. *in fin.*

Cum igitur ex adeò euidentibus rationibus ex ipsismet Statuti verbis desumptis facilè suadeatur, hic nullam emissam fuisse nouam diuersamq. dispositionē circa personas, quæ bona mulieri reliquerunt, aut alio titulo dederunt, sed relatiuè semper loquutū esse Statutū ad easdē personas paulò ante enumeratas, ex his quoq. videtur sufficiēter responsum difficultatibus à Reu. D. meo, tùm in scriptis, tumq. coram pariter excitatis.

Et propterea non obstat, quod in contrarium supra arguebatur, nempè, quòd Statutū hic posuerit specialem qualitatem, seu conditionem, scilicet vt bona sint acquisita ex causa prioris matrimonij, quā stante speciali qualitate cessare proindè debeat repetitio alterius qualitatis, & illius, quæ fuerat in præcedenti parte dicti capituli expressa, quā specialem qualitatem desumi dicebatur ex ijs verbis, *Dumtamen filijs eius matrimonij, vndè prædicta acquisiuisset, &c.* vndè dicitur esse idē ac si dixisset *ex causa prioris matrimonii* facta vi in ea dictione *vndè*.

Sed in primis animaduertitur, quod illam dictionem *vndè*, sequitur dictio *prædicta*, quam diximus relationem inducere ad antea expressa; Secundò respondetur, nullam dari rationem, cur verbum, seu dictio illa *vndè* ad causam generalem matrimonij referenda sit, cum habeamus explicationem eiusdem dictionis *vndè* aliter translatæ in Editione eiusdem Statuti in lingua comuni expositi. sic enim habetur, *Purche à figlioli di quel matrimonio, dal quale hauesse fatto detto acquisto.* Imò ipsummet Statutum se ipsummet declarauit intellexisse de bonis, quæ à viro, vel eius occasione, dum esset cum eo in matrimonio coniuncta, acquisiuisset, vti legitur antea in primo casu, ibi. *Ac etiam intelligi volumus, si talis liberi sint procreati ex ipsa muliere, & ex viro præmortuo, à quo, vel cuius occasione huiusmodi lucra habuisset.*

Sed alijs omissis, quæ possent varijs interpræetationibus non prorsus contemptibilia in medium adduci; supponamus, quod illa dictio *vndè* explicari debeat *ex causa eius* matrimonij, non tamen indè pernecesse, & absolutè, & in necessariā consequentiā dicēdū est, ibi adiectā fuisse generalē, imò vniuersalem causam, cui quoquomodo, vel largissimè matrimonium causam dederit, vt infertur in Argumento, quod in contrariū sic conficitur; Si matrimonium non fuisset sequutum, Flaminius natus non fuisset, & sic neq. potuisset matrem hæredem relinquere.

Etenim negari non poterit, etiam relicta

aut

aut data mulieri à viro, siuè ipsius viri ascẽdentibus,descendentibus, collateralibus,aut eius occasione data non fuisse, nisi matrimoniũ intercessisset,vndè pariter ab iis,ut supra, & à Statuto enumeratis personis data mulieri, ex causa matrimonii data fuisse dicendum est, quia,si matrimonium contractum nõ fuisset, nec vir fuisset, & propterea data dici nequirent à viro, nec minus data ab eius ascẽdẽtibus, vel aliis occasione viri data dici potuissent, quia vir non adesset, vndè dicendũ est, hic non specialem, aut nouam, sed eandem potiùs cum superiori contineri dispositionem, cum in vtroq. casu grauetur mulier ad relinquendam legittimam bonorum, quæ ex causa prioris matrimonii recepisset.

Nec fortè dicatur supra exprimi personas, hìc autem non exprimi, sed generaliter tantùm causam matrimonii poni, vndè indistinctè in datis ab aliis etiam personis præter supra enumeratas, verificari posse ex causa matrimonij.

Primò, quia cum Statutum tam in alia præcedenti, quam in tota dispositione semper declarauerit ex causa dicti matrimonij intellexisse prouenire ea, quæ ex personis ibi enumeratis in mulierem peruenerunt; Quamuis hic dicendo simpliciter *ex causa matrimonii* dubiũ reliquisset, an generaliter ab omnibus personis, quibus causam, & originem, vel remotissimam dare potuisset hoc matrimonium, an verò strictiùs de relictis tantùm à personis antea specificatis, quibus pariter dandi occasionem, seu causam præstitisset dictum matrimonium, hæc dubietas declarari debuisset, prout antea pluries Sta-
25 tutum declarauit, ex recepta regula, quod vna pars Statuti aliã declarat Socc.Iun.*cons.* 46. *nu.*4. *vol.*4. Hond.*cons.*12. *n.*16. 17. *lib.*1. Prout etiam quia attenta generalitate, & declinata relatione prędicta, largius, & in pluribus casibus ius comune corrigeret, ut supra est ostẽsum,contra Iuris regulam de quà
26 apud Borgnin. *dec.*5. *nu.*12. *par.pr.* Barz.*dec.* 97. *n.*49. Scacc.*de Iudic. cap.*8. *lib.*2. *n.*411.

Sed melius motiuo respondet videndus
28 Cyriac. allegata *contr.*400. *ex nu.*59. 60. vbi motiuum generalitatis adducit, & *ex nu.* 62. & pluribus sequentibus responsiones varias opponit, & potissimum *nu.*66. 67. quod, dum pars posterior Statuti stat continuatiuè ad præcedentem, tunc capitulum indefinitè cõceptum non ęquipollet vniuersali, & latiùs aliis probat autoritatibus *nu.*101. 102. 103. 105. *& seq.* vbi *nu.* 105. probat dictionem Aduersatiuam importare continuationem dispositionum, & ex *num.*110. 111. *& seq.* in longum etiam probat, fieri debere repetitionem præcedentium, cum facta repetitione minus corrigitur Ius comune, & minus præiudicium tertio irrogatur, & minus grauamen, vt *nu.*115. & melius videndus *nu.*116. 117. *& seq. vsq. in fin.* Nec resistit prædictis allata doctrina Gerij Spini *cons.*2. *num.* 17.
28 agitur enim ibi de repetitione faciẽda qualitatis adiectæ in vno, & primo Testamento, & in altero omissæ; Testator enim in primo Testamento legauerat vxori scuta termille, si ad secuuda vota transiret, facto autem postea altero Testamento, & reuocato primo idem legatum scutorum termille vxori fecerat, verum non dixerat in casu transitus ad secundas nuptias, vt in primo; vndè disputabatur an ista qualitas cẽseretur repetita in secundo Testamẽto; Quod nil habet comune cum nostro casu, provt omninò diuersa est disputatio, an repetitio qualitatis positæ tã quam pro regula à Statuto in principio dispositionis censeri debeat in alia parte eiusdẽ dispositionis, an verò præsumi debeat repetitio de vna ad alteram omninò diuerso tempore factam, & emanatam dispositionem.

Tandem in terminis etiam explicationis per modum dubitandi datæ a Reuerẽdissimo D. meo Statuto nostro, & generalis loquutionis in eo suppositæ, non euitaretur tamen ni fallor, aliàs allata diuersitatis ratio, cũ qua loquitur Statutũ, ab ea, in qua versatur quæstio nostra, cum loquatur Statutum, cum mulier post acquisita ex eo matrimonio bona secundas inierit nuptias. Casus autẽ noster è cõtra versatur in matre, quæ, lõgè antequã acquisiuerit hæreditatem filii, ad secundas nuptias transiuit; vndè, vt diximus, cum Statutum sit Iuris comunis correctorium in præiudictum mulieris satis est, quod seruetur in eo tantum casu, quo loquitur strictè, nec vltrà extendendum est. Quod autem etiam in dicto vers. *Cæterum*, prout in aliis omnibus Superioribus eiusdẽ Statuti partibus loquatur Statutũ in eo tantũ casu, quo mulier post acquisita bona ad secundas nuptias transeat, clarè vbiq; deprẹhenditur, sed ibi potissimũ, vti disposuit, ꝙ si cõstaret de consensu viri, &c. *tunc per transitũ, &c. dominium rerum relictarum non perdat.* Quia ergo priuatio supponit habitum, si indulsit Statutũ mulieri, quod transeunte ad secundas nuptias *non perdat*, supposuit per necesse, quod ante transitum iam haberet, aliàs perdere non potuisset, quod non adhuc habuisset, quæ dispositio correspondet antecedẽti proximæ

ximæ factæ dispositioni in casu, quo sine cõsensu transiret, vti pariter disponitur, quod bonorum, quæ tunc, cum iterum nubit, consequuta est à marito, vel ab ascendentibus, *dominium perdat*; Et supra in Consult. . nu. . . latius ostenditur; In his terminis semper Statuta loqui. Vndè hic etiam adaptatur supra sæpiùs commemorata regula, quod licet dictio *caeterum* aduersetur casui præcedenti; intelligi tamen debeat retento eodem Themate, nempè quoad bona iam acquisita tempore contracti secundi matrimonii.

Ex quibus,&c.

IN EADEM CAVSA.

1 *Interpretantur verba Statuti eiusdem cap. 26 circa legittimæ reseruationem.*
2 *Refertur dispositio Statuti Lucensis cap. 8. lib. 2.*
3 *Cum Statutum cogitat de aliquo casu, & super eo non disponit, censetur noluisse disponere.*
4 *Dictio* secundum *limitat dispositionem præcedentem.*
5 *Absurdum in Statutis admicti non debet.*
6 *Legittima Nepotum cum Patruo an in capita, vel in stirpes determinanda sit iuxta Statutum Lucense in cap. 8. lib. 2.*
7 *Legittima est portio eius, quod quis fuisset habiturus.*

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXVII.

Qvamvis Statutũ in tribus proximè antecedentibus Consultationibus sæpiùs cõmemorato *cap. 26. lib. 2.* nullatenus loqui de relictis à proprio filio in suo Testamento matri; Et multò minus de bonis, quæ ab eodem filio in Matrem conlata sunt, postquam iam eadem mater transierat ad secundas nuptias ex sedula revolutione Statuti resultare, clarè ostendisse credimus.

Inaniter tamẽ laborare nos existimabam in ijs omnibus perscrutandis, cum non benè percipiam, quid commodi ex huiusmodi discussione redũdare possit in DD. de Garsonis; Statutum .n. prædictum tã in casu, quo mater ad secundas nuptias nõ transeat, (qui casus exprimitur in primis eiusdem Statuti verbis) quam etiam in altero casu expresso in fine *sub d. vers. Cæterum, &c.*, nempè cum ad secundas trãsit quidẽ nuptias, sed cum tacito consensu viri; Nihil propemodum quoad successionem bonorum ex primo matrimonio peruentorum statuit eorumdem filiorũ primi matrimonij fauore, sed ea relinquit prout in cœterorũ aliorũ eiusdem mulieris bonorum successione Statutum est.

Nec dicatur, vt videò hucvsque *fuisse ex* aduerso suppositum, sed nullatenus probatum, in dictis casibus reseruari saltem *ijsdẽ* primi matrimonij filijs in ijsdem bonis à filio acquisitis legittimam portionem.

Hoc enim in primis etiam non sine valida ratione negari posset, attento quod Statutum
1 præfatum, licet voluerit in dictis casibus seruatæ viduitatis, vel cum viri consensu transitus ad secunda vota, *quod teneatur, & debeat talis mulier seruare portionem legittimã dictorum bonorum, &c. filiis, vel filiabus dicti quondam sui viri*, huiusmodi tamen dispositionem temperauit adiecta statim clausula, *Secundum Statutum positum sub Rubrica de legittima filiorum, & descendentium*, quæ est Rubrica antecedentis cap. 8. eiusdem lib. 2., In quo licet statuatur etiam legittima filiabus fœminis, vel vna, vel plures sint, vndè adaptari videatur intentioni DD. de Garsonis ex persona D. Catharinæ eorum matris legittimam postulantibus; Verè tamen huiusmodi Statuti in cap. 8. lib. 2. dispositio fœminarum fauore id tantummodo decernit,
2 quando cũ fœminis nulli cõcurrunt masculi, quod satis explicat idemmet Statutum in ijs verbis. *Quia semper nostra intentionis est, quod illi descẽdentes, siue fuerint masculi, siuè famina, ex causa testati ad legittimam vocentur secundum dictam taxationem; quibus ex causa intestati hæreditas deberetur secundum formam Statuti infra proximè positũ sub rubr. de success. ab intestato*, & quod est immediatè sequens cap. Nonum sub rubr. *de successionibus ab intestato*. In quò claris verbis exclusas esse patet à succelsione fœminas extantibus masculis, vndè sicut in succelsione fœminæ cum masculis non concurrunt, sed ab eis excluduntur, Ità pariter neq. cum eis in legittima concurrere ex eiusdem Statuti cẽsura debent; Quod eo magis fuisse intentionis dicti Statuti in cap. 8. excludendi nempe ab

ab omni legittimæ iure fœminas existentib' masculis, tam si fœminæ ex eodē, quā si ex diuerso matrimonio masculus, & fœmina orti essent, depræhēditur ex postremis eiusdem Statuti verbis, vbi licet alia occasione expressa tñ emittitur dispositio in casu concursus filiorū ex diuersis matrimonijs; Vndè desumitur, huiusmodi concursum filiorū diuersi matrimonij eorū nō præterijsse cogitationē sed noluisse super eo fœminarum fauore statuere, prout facilè potuissent, vt in simili ca-
3 su Statuti animaduertunt Spada *cons.* 157. *nu.* 13. *lib.* 2. Rota Rom. *dec.* 247. *nu.* 22. *par.* 5. *& dec.* 491. *nu.* 7. *par.* 9. *recent.* Et ita, cum dispositio dicti cap. 26. in inducenda reseruatione legittimæ filiis primi matrimonii expressè se retulerit ad disposita in cap. 8. vt innuit dictio illa *secūdum Statutum* iuxta Bar-
4 bos. *de diction. dict.* 357. ab eo manifestè discreparet, si fœminas existentibus masculis ad legittimæ portionem vna cum masculis admitteret, quod sana ratione dici nequit, & vti nimis absurdum admitti nullo
5 pacto de iure potest, iuxta notata per Bart. *in l. Omnes populi in 6. quæst. ff. de iust. & iur.* & alios allegat. per Altogr. *cons.* 16. *n.* 20. *lib.* 2.

Et hoc admisso aliud etiam non minoris ponderis emergeret absurdum, quia mutila, & imperfecta remaneret dispositio, quam prætenditur in dicto Statuto inesse, deberi nempè fœminę legittimam etiam, quando cum ea concurrit masculus, eiusdem tamen legittimæ quantitatē expresè non statuisset, neq. taxasset, nec minus per relationē ad d. Statutum in cap. 8. tacitè taxata dici posset, cū in d. cap 8. eiusdem legittimæ taxatio facta tantùm reperiatur tàm pro masculo, quā pro fœmina, quando ista, vel ille solus existit; quando vero ambo existunt, & simul concurrere deberent masculus, & fœmina, nulla legitur in hoc casu facta legittimæ taxatio vti eiusdem Statuti verba notum faciunt, ibi. *Si autem filij masculi, &c. non supersint, tunc si extaret vna filia femina, sit eius legittima quadrans*, ponderando dictionem illam aduersatiuam *si autem*, & subsequentem restrictiuam *tunc*, ex quibus magis, magisq. probatur dispositionem præfatam factam fauore fœminæ ad eum solūmodo casum limitatam, & restrictam esse, quo masculi non extarent. Neq. ad hoc absurdum euitandum releuat, quod ex aduerso dicebatur, scilicet factam fuisse à Statuto in præfato cap. 8. taxationem quantitatis legittimæ generaliter tàm quoad fœminas, quàm quoad masculos; Nàm taxatio legittimę pro fœminis facta est solum eo casu, quo masculi non existant, non autē in casu, quo vna cum masculis fœminæ ad legittimam vocatæ dicerentur.

Quæ Statuti intentio confirmatur etiam ex eo, quod si taxari legittimæ quantitas deberet in casu mixto, quo fœminę, & masculi insimul ad legittimam concurrunt eàdem mensura, quà determinatur in altero casu simplici, nempè cum masculus solùm, vel fęmina solùm legittimam capit, Et sic ex eadem hæreditate duplex, & inæqualis detrahenda legittima foret, triens scilicet pro vno masculo, & quadrans pro vna fœmina iùxta eiusdem Statuti factam taxationem in casu, quo vnus tantùm masculus, vel vna tantum fœmina superesset, quod nulla iuris ratione defendi valet, in praxi monstruosum nimis euaderet; quia cum non possint vtræq. legittimæ portiones insimul detrahi, si primo detrahatur ex asse pro masculo triens, remanet bes; De quò Besse si detrahere velimus quartam pro fœmina, non consequetur ipsa integram legittimam sibi debitam, hoc est quadrantem totius assis iam diminuti per antecedentem detractionem trientis factam pro masculo, si verò computari velit quadrans habito respectu ad totū assem, pinguius certè beneficium consequerentur ex hęreditate legittimarij, quam ipsemet hæres, vt ex calculo clarum fiet. Si enim consistat totus Assis hæreditatis in scutis 300., detractio trientis pro masculo summam scut. 100. auferet, quadrans verò pro fœmina scuta 75. & sic legittimarijs sc. 175. obuenient, & scuta tantum 125. remanebunt hæredi, & hæc etiam cum onere omnia soluendi legata, quod absurdum nimis accideret. Nec euitatur absurdi ratio in casu præsenti, quia Illustris. D. Nuncius sit hæres, vndè & partem legittimæ vt filius consequatur, seu eius Nepotibus eorum portionē diminuat, & vlterius etiam residuum hęreditatis legittima detracta consequatur vt hæres; Per accidens enim hoc est, ad inuestigandum autē Statuti nostri sensum supponere debemus, extraneum fuisse hæredem institutum, prout rè vera ipsum Statutum supponit, dum prouidet de legittima filiis, aliàs enim non esset legittimæ locus, sed vniuersali successioni, Et propterea dato, quod Institutus fuisset à D. Maria aliquis extraneus hæres, quatenus aliqua legittima DD. de Garsonibus debita foret, ea quidem distribuenda foret in stirpem, non autem in capita, quia deberetur eis in concursu cum Illustriss. D. Francisco
6 Auunculo iuxtà latè firmata super Statuto nostro

nostro Lucensi ab Altogrado *cons.58.lib.pr.* & in decisione super eadem Causa emanata, & in calce suæ Consultationis ab eodem D. Altogrado iudicata, vndè contra mentem sequeretur D.Mariæ Testatricis, quod melior fieret conditio eorumdem DD. de Garsonis, quibus id tantum relinquere voluit, quod ex legis necessitate cogebatur, quàm Illustriss. D.Francisci, cui è contra gratificari habuit in animo, quantum potuit.

Nullam igitur deberi DD.de Garsonibus legittimam in bonis præfatis iam videtur satis probatum. Multò verò magis impugnatur, quod ex aduerso, vt dixi, supponebatur, Statutum nempè præfatum in cap.26. in vim nouæ legis cœteris omnibus antecedentibus derogantis ipsis primi matrimonij solis filijs sine concursu aliorum ex alio matrimonio filiorum mulieris præcipuã tribuere legittimam in dd. bonis. Hoc enim Statutũ non dixit,& gratis asseritur; Imò contrariũ manifestè ex eo resultat.

Nam Statutum in d. *vers. Cæterum* disposuit, quod si mulier cum viri consensu secundas inierit nuptias, de bonis sibi à præfatis personis relictis, vel ex causa primi matrimonij comparatis pro libito disponere possit. *Dum tamen filiis eius matrimonii, vndè prædicta acquisiuisset, legittimam portionem relinquere teneatur, vt supra dictũ est.* Supra autem in primo casu,népè quando Vidua remansit, inquit, *Teneatur, & debeat talis mulier seruare portionem legitimam dictorum bonorum secundum Statutum positum super Rubrica de legittima filiorum, & descendentium*, quod est cap.8. lib.2. In quo admittũtur simul ad legittimam hæreditatis matris eius filij masculi nulla facta distinctione an ex primo, vel secundo matrimonio orti sint; Quamuis idem Statutum, vti supra aduerti, eamdem distinctioné filiorũ primi, & secũdi matrimonij in mẽte habuerit,& circa successionem bonorũ dotalium matris aliq discrimen inter eos statuerit, vti legitur in fine eiusdemmet Statuti in vers. *Et similiter per prædicta non intendimus derogare Statutis disponentibus, quod filii secũdi matrimonii, &c.* Vndè cum præfatum Statutum cap.26.in dictis bonis eam solummodo legittimam reseruet, quam ex cap.8. tenetur mater eis reseruare,ex dicto autẽ Statuto in omnibus bonis matris æqualiter legittimam capiant tam filij primi, quàm secundi matrimonij,si DD.de Garsonis tanquam repræsentantes fœminã aliquam legittimam in dd. bonis fortè prætendere valent (quod ex supradictis non conceditur.)In ea ad summum cum Illustriss. Francisco Auunculo concurrere deberent, & eo modo, quo non negant in cœteris D. Mariæ bonis hæreditarijs admictẽdos fore.

Et hoc licet clarissimũ resultet ex ipsismet Statuti expressis verbis, ratione quoq.comprobatur. Recepta enim est comunis regula, quod legittima est portio eius, quod quis
7 habiturus fuisset ab intestato. *l. Parentibus C. de inoffic. Testam. l. Cum quæritur C. eod.*; Si autem D.Maria decessisset intestata,liberi ex primo matrimonio prouenientes nõ habuissent portionem præcipuam, aliquam in dictis bonis, cũ tam ex cap.21. quã ex cap. 22. lib.2. nulla fiat differentia bonorum, sed æqualiter fœminę ex primo matrimonio cũ masculis ex secundo in omnibus,cuiuscumq. sint generis,maternis bonis succedunt, admissa etiam in Statuto interpræsatione,quam Pars aduersa præsumit; Si igitur ab intestato feminæ ex primo matrimonio æqualiter cũ masculo, ex secundo matrimonio matri succedũt in oĩbus bonis, cuiuscũq. generis sint, & à quauis persona ea mater acquisiuisset; Contra comunem regulam sequeretur, quod legittima postea daretur habita differentia bonorum, quorum nulla ratio in portione successionis ab intestato datur.

Nec mirum videatur,quod Statutum iusserit reseruari legittimam filiis dicti primi matrimonij, vndè prædicta bona acquisiuisset, quasi superfluè aliàs statuisset illud idem,quod iam per Statuta pręcedentia mãdauerat.

Nam aduertendũ est, ꝙ imò potiùs Statuentes sapienter quidé hoc subiunxerunt. Cum .n. antea dixissent,vti legitur in d.vers. *Cæterum*, quod si cum viri consensu nubat, *per transitum ad secundas nuptias dominium rerum relictarũ non perdat, sed exinde disponere posset pro libito voluntatis*, Si hic cõpletus fuisset dispositionis pæriodus,hinc facilè poterat insurgere dubium, an voluissent cũ huiusmodi verbis *disponere possit pro libito voluntatis* remittere mulieri vinculum ei ex alio eiusdem Statuti capite iniunctum, quicquam ex eis non alienandi in præiudicium legittimæ; Et ideò, vt huiusmodi controuersiæ tolleretur occasio, statim, & immediatè post præfata verba addiderunt, *dum tamen filiis eius matrimonii, vndè prædicta acquisiuisset, legittimam portionem relinquere teneatur*, Quàm cautelam aliàs etiã ijdem Statuentes adhibuerunt in eodem Statuto suprà proximè ante dictum versic. *Cęterum*; vbi,postquam ordinarunt, quod

eta nisi

etiamsi transeat mater sine viri consensu ad secundas nuptias, si ex primo viro liberos non susceperit tunc *lucretur huiusmodi bona, nec illa seruare teneatur, sed de ipsis disponere possit, prout voluerit,* huiusmodi liberæ dispositionis concessionem illicò temperátes, inquiunt. *Et quod proximè dictum est, mulierem de dictis bonis disponere posse, intelligatur semper salua legitima filiorum, & descendentium, & salua quarta parte aliorum venientium ab intestato in suo casu.*

Prout nec vis aliqua fieri potest in eo, quod Statutum sub initio suæ dispositionis in reseruatione legittimæ filios tantùmodo primi matrimonij incluserit nulla facta mētione filiorū secūdi, aut vlterioris matrimonij ipsius mulieris; vndè ex benignitate infertur, ex his bonis reseruare voluisse legittimam fauore tātùm filiorum primi matrimonij, quos nominauit priuatiuè quoad alios eiusdem mulieris filios, sed ex sequenti matrimonio, & ex alio viro susceptos, de quibus verba non fecit.

Aduertendum enim est, Statutum ibi in principio proposuisse casum, in quo adesse non poterant nisi filij primi matrimonii, cum loquatur de bonis relictis, aut acquisitis à muliere à primo viro, seu ab attinentibus primi viri, & post eorum acquisitionem vidua semper remanserit, & sic obierit; vti declarat ibi Statutum, *Et hæc ita locum habeāt, si mulier ad secunda vota non transiuerit.* Vndè manifestè patet, loqui non potuisse Statuentes de alijs filijs, seu descendentibus matris, præterquam de susceptis ex primo matrimonio, cum supposuerit, aliud nō esse initurā, & sic pernecesse sequitur, alios quoque non potuisse filios procreare saltem legittimos.

Et quamuis alia videatur insurgere posse interpretatio in alio casu, quando nubit cū viri consensu relato in dicto vers. *Cæterum*; Tamen memoriæ tenendùm est, quod aliàs probauimus, hìc semper supponēdum esse idem Thema, in quo loquutū est antea Statutum in primo Viduitatis casu, cum hos duos casus, nempè quando non nubit amplius, vel nubit cum viri consensu parificare in omnibus voluerit; vndè cernitur Statutum, dùm hanc secundam, & ad primā relatiuam dispositionem emisit, habuisse in mente casum, quo soli filij ex primo matrimonio superessent, quod etiam confirmat virtus clausulæ ibi adiecta, *vt supra dictum est*, quæ ex alias probatis repetit casum antecedentem cum omnibus qualitatibus, quibus antea fuit descriptus.

Nec refert, quod hic in præfato vers. *Cæterum* aliquid ampliùs, quàm in primo casu, videatur enunciasse Statutum, cùm post ordinatam reseruationem legittimæ filijs primi matrimonij subdiderit, *& eis non extantibus teneatur relinquere legittimam portionē aliis filiis, & descendentibus.* Nàm hìc Statutum voluit exprimere casum, quando nulli superessent ex primo matrimonio filij, & soli descendentes ex alio matrimonio forent superstites. Non ideò tamen eos exclusit à consequutione legittimæ in ijsdem bonis, quando vna cum filijs primi matrimonij simul adessent; Quamuis enim dicat Statutum *& eis non extantibus* idest filijs primi matrimonij, *teneatur relinquere legittimam portionem aliis filiis, & descendentibus.* Non indè tamen disponit, quod *eis extantibus*, & insimul cū eis extantibus etiā filijs, aut descēdentibus ex alio matrimonio non deberent insimul in legittima dictorum bonorum concurrere. Quod fuisset necessario disponendum, vt abrogaret aliā supra relatam cap. 8. dispositionem; In quā filij matris omnes æqualiter, & sine vlla distinctione primi, vel secundi, aut vlterioris matrimonij in omnibus bonis defunctæ matris in legittima concurrunt.

Et verè quidem repræhensione nimis digni forent Statuentes, si ad successionem, quod est plus, in ijsdem bonis vōcassent tàm filios ex primo, quam ex secundo matrimonio, vt supra ostensum fuit, ad legittimam verò, quod est minus, solos filios primi exclusis filijs secundi matrimonij vocassent: Quòd dicere abhorret, nec permittit Sapientissimorum eorumdem Statutorum, cōditorum famigerata sapientia, & virtus.

Huiusmodi tādē Iuris cōtrouersiæ nō Iudicialis sententia, seu laudū, sed amicabilis potiùs transactio, vti decebat inter non magis sanguine, quam amore coniunctissimos finem præbuit. Postea quā enim Reuerēdiss. D. Prior Ludouicus Cittadella Religiosis moribus, vitæ integritate, & singulari virtute præditus, sed potissimum Legalis scientiæ Peritissimus comuni consensu assumptus Arbiter non sine assiduo, & diuturno pluriū mensium labore, & studio reuoluit Statuti præfati dispositionem, & iuris articulos in præcedentibus quatuor Consultationibus expositos acutissima, & erudita inuestigatione perpendit, & pluries tùm in scriptis, tùm coram ab vtraque Parte deductis rationibus perlectis, & auditis, & haud semel per ipsū

dubitationibus excitatis, quæ in vnam, vel alteram partem eius animum impellebant; Tandem ab ipsismet Partibus enixè rogatus sensus suos aperuit, & iuxta illos cõcordata prius comuni consensu bonorum hæreditatis æstimatione, & valore transegerunt, soluta per Illustriss. Dñum Nuncium præfatis DD. suis ex sorore Nepotibus illa pecuniarum quantitate, quæ constat ex publico Instrumento manu Egr. Viri Ser Paulini de Casolis sub die . . . . anni 1675.

Fuit autem in Voto Reuerendiss. D. Arbiter, vti tunc vtriq. parti declarauit, & mihi quoque postea sæpius confirmauit.

In primis quoad Articulum successionis nempè sororis vterinæ una cum fratre vterino dixit, quod verissimã semper habuit interpretationem datam cap.22. lib.2. pro admittenda ad successionem comunis matris fœmina ex vnò, insimul cum masculo ex altero matrimonio iuxta à me latiùs scripta in Cõsultat.14. lib.pr. tàm in eo casu, quam posteà sæpè approbata.

Quo verò ad secundum articulum in prima, secunda, & tertia supra Consultatione discussum Iudicauit, Capit.26. lib. 2. Statutorum Lucens. nullatenus comprehendere relicta, aut donata Matri à suo proprio filio.

Tertio verò quoad legitimã existimauit præfatis DD. de Garsonis vti D. Mariæ ex filia ex priori matrimonio habita Nepotibus nullam pręcipuam, & particularem legitimam competere, vti prætendebant, sine concursu Illustriss. D. Francisci eorum Auunculi, sed eam sibi debitam forè in bonis à Sp. Flamminio filio matri relictis eodem modo, prout in cęteris omnibus aliis hæreditarijs eiusdem D. Mariæ Auiæ maternæ bonis in concursu cum eodem Illustriss. D. Francisco eorum Auunculo.

Ex quo verò mensura, & quãtitas statuẽda foret huiusmodi legitimæ portionis, mihi fassus est Reuer. D. Arbiter diu stetisse ambiguum, & mente non firma.

Nàm primo credidit hunc casum tanquã omissum à Statuto iuxta comunem regulam Iuris uniuersalis ordinationi subijciendum fore: Quippè, vt in hac eadem Consultat. animaduersum à me fuit, cũ Statutũ nostrum in cap.8. lib.2., vbi generaliter determinatũ fuit quibusnam pſonis, & in qua nàm quãtitate legittimæ portio sit vnicuiq. debita, posuerit quidem casum, quãdo masculus vnus, vel plures, aut fœmina vna, vel plures ad legittimam solę vocantur, præteri erit autem omninò casum, quando nẽpè masculus cum fœmina concurrit, vt est casus noster; Recurrendum propterea pro eius decisione fit ad Ius Comune, ex quo sublato sexus discrimine, dum filii sunt quatuor, vel pauciores legitima in totum est triens, idest tertia pars totius assis; Et sic in casu præsenti venientib' DD. Nepotib' repręsentãdo matrẽ in cõcursu cum Illustriss. Francisco altero filio, duo fingũtur esse filij, vndè ex eodẽ Iure calculari debet legittima in totũ triens, quà inter eos in stirpẽ diuisa sexta pars totius hæreditatis dd. Nepotibus contingeret: Prout verè ego efficaciter hac ratione sic computari insistebam.

Sed postea Reu. D. meus, licet mensuram legittimæ supra Statutam non variandam esse duxerit, diuersa tamen ratione deberi existimauit.

Sic enim Sapienter, & acutissimè ratiocinabatur. Quod si admitteretur casum istũ fuisse à Statuto *in cap.8. lib.2.* præteritum, vis, & iniuria inferretur haud leuis Sapientissimis, doctissimisq; Statutorum Lucensium conditoribus. Cum enim isti in sæpius supra commemorato Statuti *cap.26. lib.2.*, postquã sub initio dixerunt, quod *debeat talis mulier seruare portionem legittimam dictorum bonorum*, statim addiderint *secundum Statutũ positum sub Rubrica de legittima filiorum, & descendentium*, quod est cap.8. antea in ordine eodem *lib.2.* positum. Si in eodem *cap.8.* fuisset hic casus ab ijsdem Statuentibus omissus, non modicę obliuionis, aut oscitantiæ nota argui possent, dum quantitatis legittimæ declarationem remisissent paulò antea ab ijsdem emissæ legi, in quà nec in substantia, nec in quantitate de hoc casu sermonem habuissent. Et eo magis etiam quia, dum in eadem Rubrica dicti cap.8. generaliter, & indefinitè inscriptũ fuit *De legittima filiorũ, & filiarũ, & aliorũ descendentiũ*, vndè ex ea in omni quolibet cõtingibili casu legitimã filiorũ, vel filiarum definire in Nigro voluisse, censendum sit, discreparet postea ab eorum mente Nigri conceptio, vel certè defectus irrepsisset in extensione legis, si casus daretur, in quo filiæ legittima non esset in ea definitus, sed præteritus. Et propterea, vt hos, Sapientissimos Legislatores ab huiusmodi iniuriæ, vel omissionis vitio vindicaret; dicebat D. meus, reperiri posse in dicto Statuto decisum etiam cum alijs casum hũc, de quo nũc agitur; Cũ .n. definierit Statutum fœminas, cum duo sunt filię, nõ magis, quàm trientem in totum detrahere, & ita masculus, cum duo sunt filij non magis, quàm

quàm dimidiam cõsequi inter ambos æqualiter diuidendam. Ità ne plus fauoris recipiat fœmina, quia cõcurrit cũ masculo, quã si cũ alia fœmina concurreret, triens, prout in eo casu, ità pariter in hoc sit tota legittima, cui trientis dimidiam, & ita sextam partẽ fœmina nanciscatur. Prout è conuerso, ne masculo, quia concurrit cum fœmina, aliquod inferatur præiudicium, & minus habeat, quàm si cum altero masculo concurreret, legittima tota computetur in dimidia, cuius dimidiæ medietas, & sic quarta pars masculo totius hæreditatis assignietur, prout haberet ex Statuto, si cum alio masculo concurrat, vndè aut tanquam omissus, vel tanquam in Statuto compræhensus casus præsens decidi debeat, ex vtroque capite legittimam debitam DD. de Garsonis ex persona D. Catharinæ matris sextam tantummodo partem hæreditatis D. Mariæ complecti, visum fuit omni iure clarissimum. Ex quibus, &c.

Editum
PRO VERITATE RESPONSVM.

SVMMARIVM.

1 ***Legatum alimentorum relictum vxori intuitu filiorum cessat deficientibus filijs, & sic cessante causa legati.***
2 ***Secus si respicit commodum, & fauorẽ vxoris.***
3 ***Si respicit fauorem tàm filiorum, quam vxoris, cessat deficientibus filijs.***
4 ***Contrarium quod fauor vxoris præponderet.***
5 ***Maximè in legato alimentorum.***
6 ***Legatum in dubio censetur factũ fauore legatarij, non hæredis, maximè cum legatarius est vxor, vel alia simili persona dilecta, quicquid sit in liberis, vel famulis legataris.***
7 *Legatum alimentorum in dubio factum non censetur contemplatione oneris.*
8 *Legatum censetur factum fauore vxoris, non filiorum, quando aliqui sint puberes, alii impuberes.*
9 *Legatum alimentorum est debitum etiam cessante onere ei adiecto. Declara si onus antecedat legatum, secus si sequatur. 13.*
10 *Legatum relictum intuitu tutelæ administrandæ cessat cessante Tutela.*
11 *Dictiones relatiuæ ad antecedentem dispositionem ad eam referunt sequentem.*
12 *Legatum relictũ personæ cum aliqua qualitate illa deficiente deficit persona, cui legatur.*
14 *Dictio* anco *extendit antecedentem dispositionem ad personam, quæ non est comprehensa, sed intra eosdem limites.*
15 *Præsumitur Testatorem minus, quod potuit, voluisse heredem grauare.*
16 *Affectio præsumpta erga vxorem efficit, vt pro ea in legato largior fiat interpratatio.*
17 *Limita si cum filio Testatoris concurrat.*
18 *Prima charitas incipit in se ipso.*
19 *Discretiua Testatoris loquutio excludit vnius, cum alia dispositione confusionem.*
20 *Generalis dispositio non comprahendit eos, de quibus disponens specialiter loquutus est.*
21 *Indeterminata loquutio omnem casum, & omne tempus includit.*
22 *Loquutio indeterminata per verba futuri temporis emissa omne tempus comprehendit.*
23 *Legatum factum vxori* vt vestiatur ab heredibus, *an intelligatur de vna vice, vel donec viuat.*
24 *Habitatione relicta filia si erit vidua, an debeatur, si postquam fuit vidua, nubat, & iterùm fiat Vidua.*
25 *Sicut expressio proprii nominis restringit dispositionem ad nominatum; Ita relatiuum* il quale *ad nominatum relatum.*
26 *Dictio* però *modificationem præcedenti dispositioni adiungit.*
27 *Dictio* sempre *exponitur pro omni tempore, & omni casu.*
28 *Dictio* ancora *est repetitiua qualitatum præcedentis dispositionis.*
29 *Mulier pro tempore, quo fuit alita ab heredibus viri, non potest interusuria suæ dotis consequi. Contrarium si alimenta ei erant debita. 36 37.*
30 *Mora pro interusuriis dotalibus non inducitur ex clausulis in Instrumento dotali appositis. Contrarium 32.*
31 *Leotard. de vsur. quæst. 30. nu. 50. declaratur.*
33 *Heres duplicem repræsentat personam, suam nempè, & hereditatis.*
34 *Cõpensatio non fit debiti ab aliquo vno nomine cum alio debito ab eodem sed alio nomine.*
35 *Compẽsationis effectus est debitum extinguere, vt solutio.*
36 *Maritus non censetur voluisse compensare, quod vxori debet cum legato ei relicto.*

ARGVMENTVM.

Legatum alimentorum à Viro Vxori relictum quando censeatur contemplatione Tutelæ, vel habitationis cum filijs relictum, & eo casu, an cessante Tutela, aut deficientibus filijs deficiat; vel continuet, vel quando dicatur nullius rei, aut oneris contemplatione relictum,

relictum, sed solo vxoris, aut legatarij intuitu, & indeterminate factum, vt perpetuum sit. Mulier, quæ in domo Viri recepit ab heredibus alimenta, an possit repetere fructus suarum dotium relictarum in manibus heredum, dum ab eis fuit alita.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXVIII.

SVscitatas inter Matrem, & Filium occasione paterni Testamenti controuersias meo Iudicio subijcere definiendas vnanimi cōlensu statuerunt, sublata mihi penitus omni personarum notitia, vt nulla intellectus affectione turbatus solius veritatis assequendæ studio, & Iuris Iustitięq. sequutus stimulum Votum meum renunciarē; vndè à Nobili, Religiosoq; Viro transmissum mihi fuit Testamentum, in quo prætœteris infrascripta legebantur disposita.

Instituisco mio Herede vniuersale N. mio Figlio primogenito legittimo, e naturale, à tutt' i Beni burgensatici, e feudali, mobili, animali, censi, Fiscali, e di qualsiuoglia altri effetti, ragioni, azzioni, crediti, monete, oro, argento, nulla eccettuata, douunque siano siti, e posti, anche in testa, e persona di altri quomodocumque, & qualitercumque.

Lascio à D D D. miei Figli, e così à gl'altri Figli maschi, che nasceranno doppò fatto il presente Testamento scudi . per ciascheduno per legittima, ed ogn'altra ragione, le potesse quomodolibet spettare, ò competere, li quali instituisco ciascheduno Erede particolare, ed oltre di detti sc. . pro vna vice tantum si debbano dal detto mio Herede vniuersale ogn' Anno pagare à detti miei secondogeniti nati, e nascituri sc. . annui loro vita durante per vita militia, ed ogn' altra ragione potesse à quelli de iure, vel de facto competere, e spettare quomodocumque, & qualitercumque, verum se vno di detti miei figli volesse attendere alla Corte Romana, e risiedere in quella, se li debbano dare annuatim terza per terza sino alla somma di sc. . inclusi dd. sc. . e volendo comprarsi Chiericato di Camera, Auditerato di Camera, ò Tesorierato, sia obligato d. mio herede vniuersale sborzarli in contanti sc. . in tempo di d. compra, e non prima, e cessino d. annui sc. . e se occorresse hauere qualche Nunciatura, se li debbano darre, & aggiungere dal d. mio herede vniuersale altri sc. . annui durāte d. Nunciatura, purche non sia la Nunciatura di Spagna; nel qual caso voglio, che solo habbia in tutto sc. . come gl'altri secondogeniti vt supra; E se volessero altri secondogeniti attendere à d. Corte Romana, voglio, che vn solo debba godere il beneficio di questa mia dispositione, che parerà alla Sig. N. mia carissima moglie essere più habile à menarsi auanti à detta Corte Romana, alla quale dourà ciascheduno obbedire, senza poter cercare reduzzione ad arbitriū boni viri, e chi lo domanderà, sia priuo del beneficio del presente legato, e solo habbia li detti sc. . annui. Verùm li detti sc. . li debba godere respettiuamente come di sopra compita l'età di anni venticinque, ed in tanto habbino d'hauere il vitto, e vestito in Casa vnitamente col d. mio primogenito herede vniuersale, e dall'età di anni 18. fino arriueranno à d. età d'anni 25. oltre il detto vitto, e vestito habbiano qualch'altra cosa per lor gusto lecito, ed honesto, che parerà à detta Sig. N. mia carissima moglie.

E se alcuno di detti secondogeniti nati, e nascituri volessero attendere alla Guerra prima di detta età di anni venticinq. voglio se li diano li dd. annui sc. .

E se volesse attendere effettiuamente al Studio fuori di Casa, se li dia quello bisogna ad arbitrio di d. Sig. N. &c.

Ed ogni volta che qualch' uno di detti secondogeniti pretendesse maggior quantità per legittima, ò quomodolibet volesse contrauenire à questa mia dispositione, in tal caso voglio, che à quello, che contrauenirà, non se li dia per vita militia più che annui sc. . ed il resto ceda à beneficio del mio herede vniuersale, &c.

Item durante la minor età di detto mio primogenito, e secondogeniti, e fin tanto detto mio primogenito sarà ammesso al gouerno dello Stato, e suoi beni, Voglio sia baglia, Tutrice, Curatrice, e legittima Administratrice la detta Sig. N. mia carissima Moglie, alla quale lascio in suo arbitrio, che parendoli pochi alli sudd. secōdogeniti li dd. annui sc. . sia in arbitrio suo tantum d'augumentare à chi li paresse altri sc. . vita durante, mà non prima dell'età d'anni 30. di detti secondogeniti, e così potrà diminuire, e se li paresse souerchio, e fatta essa dichiaratione mutare à suo arbitrio.

Item lascio, che detta Sig. N. in sua vita vnitamente col Sig. E. mio Zio possino eligere, e nominare vna persona, che in mancanza di essa Sig. N. possa gouernare, ed administrare il Stato, e miei beni, e le persone di dd. miei figli.

Item

Item lascio Iure institutionis alle figlie femine nate, e nascitura le loro doti nell' infrascritto modo videlicet, &c.

Et à quelle Figlie femine si Monacaranno, si debba dare la solita dote, che si ricerca in quel Monastero, doue volessero entrare, ed oltre detta dote annui sc. . se il Monastero comporta simil Legato, e ne sia capace, e tutt' il resto debbano cedere, e rinunciare à beneficio del detto primogenito herede vniuersale, e così anco la portione materna, e di qualsiuoglia altro le potesse spettare, &c.

Item se detti secondogeniti peruenuti all' età d'Anni 25. volessero continuare à stare in Casa col primogenito, ed hauere da quello gl'alimenti, e mantenimento in Casa; Voglio in tal caso oltre gl'alimenti, e seruitù, vestiarii, e condecenti, se li diano annui sc. . delli dd. sc. . ed il resto di essi vadano à beneficio del detto mio herede Vniuersale, senza poter pretendere altro sotto qualsiuoglia titolo, ò colore, &c.

Item voglio, che detto mio primogenito herede vniuersale peruenuto all'età d'anni 16., che possa lui gouernare, & administrare il Stato, e la sua azenda vnitamente con detta Sig. N., se così parerà à detta Sig. N., e bisognandoci dispensa da S. Eccellenza, & sua Collaterale, si debba procurare, che non possa, sin tanto hauerà compito gl'anni 18. alienare, donare, ne hipotecare cos'alcuna della sua azenda, così mobili, come stabili per qualsiuoglia causa, ò protesto, se non quelle cose, che seruando seruari non possunt, eccetto li frutti correnti, come vettouaglie, ò altro, che si trouasse in essere, ò li maturandi, e cose minime mobili, &c. Però che il gouerno della Casa si debba sempre portare, e così le spese di essa da detta Signora N., la quale anco si dourà mantenere à spese di detto primogenito herede vniuersale.

Item, che detta Sig. N. non sia obligata à dar conto stretto dell' Amministrato del suo baliato, e Tutela.

Item voglio, che detta Sig. N. faccia un Capitale à parte di sc. . , ò di quello ad essa parerà, de quali possa andar sodisfacendo à quelle persone, che hauessero giusta pretensione, &c. e dell'auanzo farsi vna rendita di sc. . . annui per vna, ò più Cappellanie, con eleggersi vno, ò più Cappellani da detta Sig. N. sua vita durante, e doppo la morte di d. Sig. N. dal mio primogenito erede vniuersale, e così continuarsi da primogenito in primogenito, à quali si douranno assignare detti sc. . annui col peso delle Messe, che parerà à detta Sig. N., & in defetto dal detto primogenito herede vniuersale, da celebrarsi da detto Cappellano, ò Cappellani eligendi, e che detto Cappellano, ò Cappellani siano ammouibili, toties quoties parerà à detta Sig. N., à detto primogenito respectiuè, ed eligere altro col peso di dette Messe dichiarande come di sopra. Voglio però che sia in mero arbitrio di detta Sig. N., ò del detto primogenito di fondare, ò nò detta Cappellania, ò Cappellanie con detta rendita annua come di sopra non mettendolo in ciò obligo alcuno.

Di più stabilirsi vn'altra rendita di sc. . &c. da darsi à qualche persona intendente, che hauesse bisogno d'andare al Studio, come gli parerà à detta Sig. N., in difetto al mio primogenito herede vniuersale, e questo senz'obligo come sopra, e se vorrà commutare quest' opera in altre, sia di suo gusto.

E parendo à detta Sig. N. per adempimēto delle cose sudette vi bisognasse maggior somma rimesso al suo arbitrio di metter à parte altro Capitale di sc. . , ò quello vorrà, volendo, che il tutto stij in arbitrio di detta Sig. N.

Item voglio, che omni tempore venisse à succedere al Stato, e rendite feudali figlia femina, &c.

Item, che detta Sig. N. possa disponere di quella parte di mobili, che li parerà à beneficio di detti secondogeniti, eccetto però l'argento.

Item lascio, che il mio Corpo sia seppellito doue parerà alla Sig N.

Item lascio, che si celebrino subito seguita la mia morte quella quantità di Messe, che parerà à detta Sig. N.

Lascio gl'essecutori del presente Testamento, ed vltima Volontà detta Sig. N. mia Moglie, e li Sig. D.D.D. miei Zij.

Item prego la detta Sig. N. mia carissima Moglie, à deputare vno, ò due, ò chi li parerà, per riuedere tutto quello hò fatto di male, ò mancato di fare, à fine di rimediare, & emendarsi tutto, e questo subito seguita la mia morte, &c.

Item dichiaro, &c.

IN CODICILLO.

Sapendo hauer fatto il mio Testamento, &c. confirmando tutto il contenuto in esso, aggiungo e dispongo in tutto come in appresso, comandādo, ordinando, e volendo, che omninamente sia il tutto adempito, cioè, che li miei figli fino all' età di 25. anni non possano disponere di cos'alcuna, mà la Sig. N. sia Donna, e Padrona, e disponga essa di tutto fino à quel tempo di detta età, &c.

Fuit

Digitized by Google

Fuit insuper additum super duobus præsertim à me præoptari pro veritate responsum, traditis pro vtràque parte à Doctissimis viris Consultationibus exharatis.

Primò nempè, an alimenta à Testatore in dicto suo Testamento, dictæ N. suæ vxori relicta, & expressa in §.*Item voglio, &c.* in fine, ibi, *la quale anco si douerà mantenere à spese di detto primogenito* Perpetuò præstanda sint, donec ipsa D. Vxor superstes fuerit, vel potiùs coarctata ad têpus minoris ętatis eiusdem primogeniti; Itaut eo excedente decem & octo annorum ætatē, & cessante Tutela, & administratione prædicta ab ipso quoq. præstandorum matræ suę alimentorum pręfatorum onere filius euadat immunis.

Secundò, cũ post viri sui mortem Domina N. suas dotes non repetierit, & vsquequo Primogenitus minoris fuit ætatis, alimenta de Mariti substantia iuxta eiusdem ordinationem perceperit, & vti Tutrix, & Administratrix totius hæreditatis earundem dotium fructus non exegerit, seu veriùs sibi non separauerit, quæritur, si ei modo liceat eosdem præteritorum annorum fructus repetere.

Et quoad primum cõtrouersiæ caput per Aduocatos D. Vxoris dicebatur. In hoc articulo iuxtà comune Doctorum Votum tres semper esse distinguendos casus.

Primus casus est, quando apparet Testatorem legãdo vxori principaliter respexisse fauorem, & comodum filiorum, & tunc oẽs concordant, q cessante causa legandi expiret
1 quoq; legatum ad Text. *in l. Illis Libertis in fin. ff. de condit. & demonstr. l. Seio in princ. ff. de annuis legat.* Bart., Salyc. & alij *in l. pr. C. de legat.* Anchar. *cons.* 185. & 237. *vtrobiq. nu. pr.* quẽ post Dec *cons.* 601. *in princ.* cœteri sequuntur, de quibus apud Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 123. *n.* 21. & *cons.* 146. *n. pr.* & 970. *nu.* 27. & *seq.* Surd. *de aliment. tit.* 8. *privil.* 23. *nu.* 8. Cyriac *controu.* 50. *num.* 19 & 20. Arias de Mesa *lib.* 2. *var. resol. cap.* 4. *nu.* 23. Peregrin. *de fideicomm. art.* 16. *nu.* 148 Franch. *decis.* 58. *nu* 4. *vbi Adden.*, & tanquam absolutum admisit Rota *dec.* 636. *par.* 4. *rec. tom.* 3. *nu.* 3. & *seq.* & in Firmana Codicill. *pr. Martii, & 15. Nouembr.* 1649. coram Eminentiss. Cerro impress. *decis.* 290. & 349. *par.* 10. *recent.*

Alter casus est, quando legatum respicit solum commodum, & fauorẽ vxoris; & tunc
2 è conuerso est pariter absolutum, vt cessatio educationis filiorum, siuè etiam illorũ mors, nullatenus legatariæ præiudicet, quoad Legati consecutionem, vt apud prædictos omnes allegatos Doctores.

Tertius est casus mixtus, quando nempè Testator respexit æquè comodum vxoris, & filiorũ, & tũc discrepant intersese DD. Aliqui enim volunt, vt adhuc legatum cesset, vt ex
3 Peregrin. *de fideicommiss. d. art.* 16. *nu.* 149. Menoch. *d. cons.* 970. *post num.* 43. Alij verò magis comuniter tenent, vt in casu mixto præponderare debeat fauor Vxoris legatariæ
4 per text. *in l. pr. C. de legat.* vbi DD. Dec. *d. cons.* 601., quem ita intelligunt idem Peregrin. sibi contrarius *cons.* 38. *post nu.* 8. *lib.* 2. *vers. Cum autem*, & Menoch. *cons.* 146. *post nu.* 14. *vers. Sextò dato.* Franch. *d. dec.* 58. *n.* 4. cum alijs per Arias de Mesa *d. l.* 2. *var. resol. cap.* 5. *nu.* 19., vbi testatur, quod hæc opinio est frequentiùs recepta, vt recepit Rota in dicta Firmana Codicillor. *pr. Martii, & 15. Nouembris* 1649. coram Emin. Cerro *decis.* 290. & 349. *par.* 10. *recent.* reprobatis in specie Menoch. *d. cons.* 970. & Cyriac *contr.* 50., qui dictam controuersiam edidit in causa, de qua in allegata *dec.* 636. *par.* 4. *recen. to.* 3. & in qua succubuit.

Et quando hæc opinio favore vxoris legatariæ pati posset aliquam difficultatem in alterius generis legatis, absque dubio tamen, & de plano procedere dicebatur, quando
5 agitur de legato alimentorum, in quibus sẽper legatarij fauor præponderat; Ideoq. speciale dicitur etiam per contrariæ sententiæ Auctores, vt deficientia conditionis nõ causet illius expirationem per Text. *in d. l. pr. C. de legat.* vbi Bart. & *l. Cato, §. Imperator, de adim. legat.* cum concord. per Peregrin. *dicto cons.* 38. *nu.* 3. Menoch. *d. cons.* 146. *num.* 15. & admittit *d. cons.* 970 cum alijs per Arias de Mesa *d. cap.* 4. *nu.* 21. Attenta autem dispositione præsentis Testamenti subdebatur versari nos in secundo membro distinctionis, quia toto Testamento perpenso clarè dignoscitur præcipua Testatoris affectio erga vxorem legatariam, dùm beneuolis verbis eximiam dilectionem, & existimationem testificantibus amplissimam ei tribuit facultatẽ variandi, & mutandi plures ipsius Testatoris dispositiones, ipsam liberauit à redditione rationum pro administratione, & cura filiorum, quod est maximum amoris, & affectionis argumentum, & de ipsa quoq. omninò & plenè confidit quoad alia plura respicientia ꝓpriæ Animæ suffragiũ, & cõsciẽtiæ exonerationẽ prout eam, executricem Testamentariã deputauit, facultatem ipsi concessit augendi

gendi, vel minuendi filiorum portiones: Et demũ plura etiã alia ardua quoad regimen domus, & rei familiaris administrationem ipsius arbitrio, & prudentiæ totaliter cõmisit, vt ex Testamenti lectura liquidò apparet. Vndè clarè constat Testatorẽ non simpliciter reliquisse alimẽta vxori intuitu filiorũ, vt videlicet ab ea haberẽt commodum educationis, & curę, sed etiam intuitu affectionis erga ipsam Vxorem.

Et propterea vel sumus in secundo casu distinctionis, ita vt dicendum sit Testatorẽ legasse intuitu solius vxoris, vel certè sumus in Tertio, ita vt legatum intelligatur factũ intuitu Vxoris simul, & filiorum. In quocunque ex his casibus versemur, certum est legatum alimentorum esse perpetuum vxoris vita durante, vt constat ex doctrinis allatis.

Suadente id etiam regula generali, vt in dubio legatum potius intuitu, & fauore legatarij, quam hæredis factum censeatur, maximè quando agitur de vxore, uel alia persona dilecta, quidquid sit de libertis, & alijs personis in famulatu inseruientibus, ut rectè post antiquiores ab eis allegatos firmãt Menoch. *lib.4. præsumpt.* 123. *nu.pr. & seqq. & cons.* 146. *nu.*9. Peregrin. *d. cons.* 38. *post nu.*10. vbi considerat distinctionem vxoris, vel alterius personæ dilectæ à libertis, vel alijs huiusmodi generis personis. Arias de Mesa *d. cap.*2. *nu.*2.3. Merlin, *lib.* 2. *controu.* 40. *nu.*37. Rota *d. dec.*636. *nu.*5. *par.*4. *rec, tom.* 3., & in allegata Firmana Codicillor. cor. Emin. Cerro *dec.*290. *&* 349. *par.*10. *rec.* Quod confirmatur, quia in dubio legatum alimentorum neque præsumitur factum cõtemplatione oneris. Surd. *de alim. tit.*8. *priuil.* 23. Cyriac. *controuers.*50. *nu.*16. Rota *dec.*636. *par.*4. *rec.*

Neque dicatur ex Surdo *de aliment. tit.*8. *priu.*23. hoc non procedere, cum filij sunt impuberes, quia ex eodem Surdo, & Ruino *cons.*38. *nu.*6. *vol.*2. limitatur, quando filij pro parte sũt puberes, pro parte verò impuberes vt in casu nostro, in quo pręcipuè primogenitus, qui debet dare alimenta M. M., erat pubes.

Et sic durãte administratione durat etiam legatum alimentorum, Menoch. *lib.* 4. *præs.* 124. Guttier. *de Tutelis par.pr. cap.*22. dum M.M. vxori impositũ est à Testatore, ut eius vita durãte erectæ Cappellaniæ de idoneo prouideat Cappellano, & sit in eius arbitrio post trigesimum annum ætatis filiorum minuere, & augere eorum portiones, certũ est, quod finita cura, & Tutela filiorum adhuc stat Legatum alimentorum, & consequenter eius vita durante.

Contrarium verò per Aduocatos primogeniti pro extinctione, & cessatione legati dicebatur cessante ipsius matris Administratione, & Tutela, non quia non sit verum, quod legatum alimentorum censeatur debi-

9 tum etiam cessante onere ei adiecto iuxta doctrinam Cyriac. *contr.*50. *nu.*26. Rota *decis.* 636. *par.*4. *recent.*, sed quia hoc non procedit, quando alimenta sunt relicta intuitu Tutelæ per legatarium administrandæ, vt tradit

10 Surd, *tract. de alimen. tit.*8. *par.*23. *num.* 8., quem sequitur Castill. *in addit. ad eundem, scilicet controu. lib.*8. *cap.*41. *nu.*6. Quod autem legatum istud alimentorum relictum sit matri intuitu suscipiendæ, & administrandæ Tutelæ probari dicebatur tàm ex verbis, quã ex mente D. N. N. Testatoris: nàm si respiciatur ad verba dictę dispositionis ibi. *Item voglio*, duæ sunt in ea dictiones relatiuæ vna ibi *da detta Sig. M. M.*, altera verò, *la quale anche*, quæ prorsus referuntur ad eam Testamenti partem, de qua superius facta est mentio sub vers. *Voluit tamen*, & sic efficiunt, vt tota dispositio censeatur facta super dicta D. M. M. non simpliciter, sed sub qualitate Baliæ, Tutricis, Curatricis, &c. Salgad. *de reg. protect. par.*4. *cap.*8. *nu.*295. Barbos. *dict.*87.

11 *nu.*2. *& dict.*322., taliter, quod dicta qualitate deficiente non possit dici adesse eamdem personam, cui dicta alimenta relicta fuerint. Al-

12 tograd. *cons.*97. *nu.*29. *lib. pr.* Buratt. *decis.* 680. *nu.*5. Castill *cons.*44. 11. 22. *&* 31.

Quod præcipuè addebatur esse verũ, quia non sumus in relicto alimentorum facto ante adiectionem oneris, in quibus terminis loquuntur Doctores, qui tenent alimenta deberi, etiam si non duret onus, sed continuatiuè post dictum onus; nàm in primis D. N. N. instituit D. M. M. *baliam, Tutricem, &c.* deindè in dicto vers. *Item voglio* dixit, *voglio, che possa lui amministrare, e gouernare il Stato, e la sua azenda vnitamente con d. Sig. M.*

13 *M.*, subdens, *la quale anche si douerà mantenere à spese di detto Primogenito*, quo casu cẽsetur legatum alimentorum factum fauore filiorum, vt ex Dec. obseruat Rota *d. decis.* 636. *nu.*8. *&* 9. Cirocc. *discept.* 16. *nu.*18. *in fin.*

Maximè notando dictionẽ illam *anche* latinè *etiam*, cuius natura est extendendi ante-

14 cedentem dispositionem ad personam, quæ nõ esset quidem compræhensa, sed intra eosdem terminos idem Barbos. *dict.*113. *nu.* 16.

Respectu verò mentis, ad cuius interpræ-
tationem est confugiendum, quando verba
dispositionis sunt dubia, suadet illa regula
Iuris, quod scilicet disponens censeatur mi-
15 nus,quam fieri possit, grauare voluisse suum
hęredem-Mantic. *de coniectur. vlt.volunt. lib.*
7. tit. pr. num. 9.

Et licet affectio erga vxorem efficeret, vt
pro ea sumatur plenior interpretatio ex tra-
16 ditis per Gratian. *cap.493. nu. 14.*, attamen
in concursu filij non est de dicta affectione
curandum, quia Pater pręsumitur magis fi-
lium amare, quam vxorem. Tiraquell. *de ll.*
17 *connub. in præfat. num. 3.* quippè qui dicatur
eadem persona cum filio idem Grat. *cap.456.*
nu.78. & cap.535. nu.33. taliter, quod possit
18 pro filio facere illud vulgatum, prima chari-
tas respicit seipsum *l. qui fundum §. qui filijs*
ff. Ad leg. falcid. Negus. *in Sylu. respons. quæst.*
3. nu. 30.

His non obstare posse videtur supradicta
Codicillaris dispositio, quia ex verbis illis,
sij Donna, e Padrona, non potest dici legatũ
alimentorũ, dùm de alimentis diuerso modo
Testator loquutus est, ac de ista præheminẽ-
tia, vt sub dicta dispositione *Item voglio*, ibi.
però che il gouerno della Casa, &c. & certùm
19 est, quod discretiua Testatoris locutio effi-
cit, vt non possit res vna cum alia confundi.
Rota *decis.61. nu.5. & 6. et decis. 232. nu. pr.*
par. 14. recent Actolin. *resolut. 114. nu. 5.*

Et nihilominus non potest eadem dispo-
sitio refragari D. E. E. primogenito, quem di-
ctus eius Pater expreſsè in Testamẽto habi-
bilitauerat ad gubernium sui Status, cum fuis-
set assequutus ætatem annorum 18., nàm
fuisset necessaria expressio eius personę, vt
sub nomine filiorum contineretur, de qui-
bus in dictis Codicillis fit mentio, ex illa
regula, quod generalis dispositio non com-
20 præhendit illos, de quibus disponens si-
gnanter disposuit *l. Vxorem §. feliciss. de le-*
gat. 3. l. Itẽ apud Labeonem. §. Hoc edicto ff. de
iniur.

Ego verò plecto, & sæpiùs reuoluto mihi
trãsmisso D. N. Testamẽto, eiusq. verbis cum
Iuris regulis, & dispositione comparatis, absq.
vlla hæsitatione mei intellectus existimaui,
D. eiusdem Testatoris eam fuisse mentem, vt D.
N. Vxor, erga quam in eodem Testamento
suæ benevolentiæ, & amoris præcipua edidit
argumenta, ex suæ hęreditatis fructibus ali-
menta propria perciperet non ad ętatis filio-
rum, aut alicuius alterius euenientis casus li-
mitatũ tempus, sed perpetuo, & donec vita-
lis auræ munere frueretur.

Et hinc pariter opus non fuisse credidi decidere quæstionem ab eruditissimis DD. Aduocatis in eorum doctissimis Consultationibus mihi traditis sulcitatam, serioq. hinc indè discussam, & supra expositam, vt potè à terminis Testamentariæ dispositionis, de qua nunc agitur, alienam.

Non enim versamur in alimentorum relicto fauore Matris sub conditione tamen, si cũ filiis, vel donec, & quamdiu cum filiis communibus moraretur, & habitaret, aut saltẽ expressa in ipsa legati ordinatione causa, vt cum filijs conviueret, ex quibus terminis, & eo legandi modo oriri solet quæstio à *Præstantissimis* DD. agitata, an deficientibus filijs euanescat quoque, & deficiat alimentorũ legatum matri factum, & tunc inspiciendum verè sit, an fauore matris, vel filiorum tantum, vel vtriusque simul fortè processerit legandi voluntas.

Siquidẽ nulla conditione moderatum, nullaque causa coarctatum cernitur legatũ, & alimentorum dispositio fauore D.N.Vxoris emanatum à Testatore nostro.

In præfata .n. commemorati Testamẽti pęriodo quatuor, solũ cõtinentur dispositiones inter se se natura, & qualitate omninò diuersę. In primis namq. ab initio, & in verbis *Item voglio* vsque ad verba *Con che non possa, &c.* Testator N. primogenito statim atq. ætatem annorum sexdecim attingat, tàm feudalium quàm cœterorum bonorum, & totius rei familiaris administrationem vna cum D. N. matre concessit, Impetrata, si opus fuerit, ab Excellẽtiss. Prorege licẽtia; Ab ijs verò verbis. *Con che non possa, &c.* vsque ad verba *Però che, &c.* nouam dispositionem, seu veriùs primæ iam factæ dispositionis limitationem addidit, in quà eidem primogenito, donec annum decimumoctauum compleuisset, prohibuit omnem suorum bonorum, præterquam eorum, quæ seruata corrumpuntur, alienationem; In sequentibus autem verbis *Però che il gouerno, &c.* vsq. ad mox sequentia *la quale anco, &c.* Gubernium, & superemínentiam, domusq; regimen, & expensarum modum, quibuscum eiusdem domus splendor, & decus absq; inutili iactura conseruaretur, prudentiæ eiusdem D. N. (quã in aliis pluribus, & grauibus eius arbitrio confisis, magni fecisse testatus est,) liberè commisit; Et tãdem in postremis eiusdem pæriodi verbis *la quale anco* vsque in finem inseruit alimentorum legatum D.N. relictum. Et singulę quatuor hæ dispositiones, licet in eadem pęriodo inclusæ, attamen tàm respectu personarum

sonarum, quàm rei dispositæ, & legatę natura omninò, & qualitate diuersa constant. Prima enim dispositio facta est fauore N. primogeniti indùlgendo eidem ętatis veniam, vndè possit ante decimum octauum suę ætatis annum Iurisdictionum pariter, & rei familiaris administrationem suscipere; In secunda eamdem administrationem moderatur, & eidem primogenito filio vetuit alienationem nonnisi ætate decem, & octo annorum completa; In tertia D. N. Vxorem Gubernio domus suæ honorauit, & in quarta tandem legatum alimentorum eidem constituit, vndè cum diuersæ sint omninò dispositiones, & singulę ad diuersum præcipuūq; finem à Testatore ordinatæ, sequitur vulgata iuris cōclusio, quod de vna ad aliam argui rectè non possit, aut inferri.

Sed potissimum quià hoc idem, de quo solùm nunc agitur, alimentorum legatum per hæc verba protulit Testator, *La quale anco si doverà mantenere à spese di detto primogenito herede vniversale.* Vndè cum nulla temporis, euentus, aut alterius casus conditione conceptum reperiatur legatum, sed indefinitè & per verba omne futurum tempus prospicientia *si doverà mantenere à spese, &c.* cōceptum à Testatore fuerit, indefinitè quoq; & indistinctè seruandum est, & omni tempore, & omni casu D. N. legati comodo potiri debet;

21 cùm indefinita, & indeterminata loquutio omne tēpus, & omnē casum suapte naturà includat, nec magis vnum, quam aliud tempus comprehendat, ut *l. si item 2. ff. de cond. & demonstrat.* Alex. *cons. 71. lib. 2. nu. 3.* cum alijs apud Barbos. *in Axiom. iur. axiom. 122. per tot.* & præcipuè cum per verba futuri tēporis prolatum est, ut hic dicitur, *si doverà*

22 *mantenere*, quod ad omne tempus indeterminatè refertur, vt benè præcœteris Surd. *cons. 101. nu. 10.* ibi. *In proposito autem illa qualitas* se ve ne saranno *non est per Testatorem restricta ad certum tempus, & ideo, &c.* & iterum *sub nu. 15. vers. Nec dicatur.* & in proposito legati alimentorum hoc idē axioma refert, & exornat Decian. *cons. 114. sub nu. 6 & nu. 7. 8. vol. 3.* ubi benè ait, quod illud verbum indefinitum perpetuo accipi, & intelligi debeat, ex quo ad certos annos, uel certum terminum non restringatur, & subdit Castill. *de aliment. cap. 3. sub nu. 18. vers. Ego sanè verissimum, &c.* vsque *ad vers. Ex his sanè*, quod vbi ratio, siuè causa legandi alimenta sit indefinita, nec restricta ad specialem causam, annis omnibus, quibus legataria viuat, ipsum quoque alimentorum legatum sit debitum. Quod idem confirmat

23 doctrina Baldi *in l. pr. C. de fideicomm. num. 5.* vbi quod si Testator mandauerit, quod vxor vidua vestiatur ab hærede suo, non in primis, & vnius annidatis vestibus consumptum est legatū, sed eā vestire tenetur, donec viuat, vel saltem donec in viduitate permanserit, quam Baldi doctrinam sequitur Alex. *in l. diuortio 8. §. donationes ff. solut. matrim. nu. 8.* & clarius Ias. *in l. Quod in anno ff. solut. matrim. sub nu. 20.* sequendo doctrinam eiusdē Baldi, subiungit, quod magna est autoritas Baldi, & Alex., & quod in hoc contradicentem non habent, & ibi an quolibet anno dari debeāt nouę vestes, vel tantum fractis antiquis, & ijs hæredi cōsignatis, & per hæc restringitur alimentorum fauore regula desumpta ex *l. boues §. hoc sermone ff. de verb. signific.* quod dispositio de vno, & primo tantum actu verificari debeat, & sequitur quoq; Felyn. *in c. Innouamus 2. de tregua, & pace sub nu. 4. vers. Fallit secundo, &c.* & esse huiusmodi traditioné memoria dignam, cum possit quotidie accidere, tradit Catell. Cotta *in suis memorial. in verbo Legatum. quod Vxor vidua vestiretur.*

24 & pluribus comprobat Tiraquell. *in d. l. Boues §. Hoc sermone limit. 2. ubi etiam* aliud profert exemplum de Patre relinquente domus habitationem filiæ, cum erit vidua, & ait, quod legatum consequetur non tantum, cum primo erit vidua, sed etiamsi tertio, & quarto vidua fiat ex tradita in proposito nostro ratione; quia verba sunt generalia, & ad rem suapte natura reiterabilem referuntur, & his alijsq; relatis Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 132. sub nu. 4. vers. Est tertium exemplum*, & inter ab eo relatos Natta *cons. 379. nu. 5.* tradit hoc certiùs procedere, quando cum qualitate personæ concurrit legati modicitas, quæ duo in casu pręsenti verificari posse censeo, qualitas enim & cōditio D. N. deducitur tam ex eius maturitate, & prudētia, quā esse prædictā cognouisse ipsūmet Testatorē plura, & ardua quidē eius Arbitrio, Iudicioq; cōmissa negocia testātur, quā etiā intuitu dilectionis, qua eamdē prosequebatur, & modicitas pariter legati resultat inspectis amplissimis facultatibus, quibus primogenitum abundare ex sola reuolutione Testamenti desumitur, adeò vt huiusmodi præstanda matri alimenta licet eius dignitati conuenientia nullum, aut minimum allaturæ sunt rei familiaris incōmodum, prout ferè nullam dixerim, aut certè modicum expensarum augmentū, præcipuè cum ea præstāda sint ab eodē primogenito in propria domo iam satis

superque, vt notum est, supellectilibus ornata, & instructa, & in propria quoque mensa, cum eodem, nec maiori quidem sumptu, quam pro ipsius primogeniti quotidiano, & nobili victu sit necessarius.

Verũ nec illationibus, nec regulis generalibus est opus ad hoc axioma definiendũ, cũ in indiuidalibus terminis habeamus legis autoritatem *in l. Mela* 14. *ff. alim. & cibar. legat.*, vbi, quia facto à Testatore legato alimentorum cuidã puerò, vel puellę, Iurisconsultus Mela existimauerat propter adiectam qualitatem ætatis restringi debuisse alimentorum relictum vsq. ad pubertatem legatariorum tantum, Vlpianus huiusmodi sententiam repræhendit, & corrigit, & veram non esse firmat, sed *tam diu legata alimenta deberi, donec Testator voluit*.

Et quoniam his verbis ab eo prolata definitione casum dubium reliquisse videbatur, an ex eis eliceretur, Testatorem voluisse dictum legatum ad pubertatem tantum legatariorum restringi, vel donec viuerent ampliandum esse, censendum foret; Ideò sapienter huic dubietati occurrit sequentibus verbis. *Aut si non patet, quid sentiat* (nempè Testator) *per totum tempus vitæ debebuntur*, vndè omni interpretatione posthabita, litteraliter decisum est, quod si indefinitè relicta fuerint alimenta, per totum legatarij vitæ tẽpus alimenta legatario præstãda sint ab hærede, nisi patens, & expresè contraria Testantis voluntas emerserit.

Cum igitur verba dispositionis, & legati, quibus cum fuit à Testatore conceptum, ex legis, & DD. interpretatione simul mentem satis patentem manifestent Testatoris, & intentionem D.N. in perpetuitate dicti Legati concludenter comprobent, non benè percipio, quà ratione recurrẽdum sit ad præsumptiones, & coniecturas, vt ea destruatur, & Testatoris contraria voluntas legandi, nempè dicta alimenta vsq. ad certum tantum pubertatis primogeniti tẽpus, extorqueatur. Hoc enim esset, vt mea fert opinio, contra stimulum Iuris calcitrare, & Iuris regulas in oppositum conuertere; Cum enim habeamus ipsammet dispositionem sua natura ob indefinitum modum loquendi perpetuitatẽ legati denotãtem, & insuper etiã proprietatẽ ipsius legati alimentorum, tot priuilegijs, & fauoribus à legibus munitorum, & qualitatem legatariæ tot rationibus ab altero expræstantissimis Iurisconsultoribus expensis à Testatore dilectę, quę omnia iure suadeant causam legati fauorabilem, ab omni Iuris ratione abhorret, vt recurratur ad coniecturas, vt mens euertatur Testatoris in contrarium expressa, & coniecturis pariter decertetur contra fauorabilẽ Legati causam, pro qua potiùs substinenda in dubio omnem Iuris rigorem relaxandum fore, & benigniorem interpretationem adhibendam esse, & leuiores quoque coniecturas esse præferendas omnia Iura clamant, & passim protestantur Iuris interpretes.

Pręterquamquod etiam si in ambiguã dispositione versaretur quæstio, prout meo Iudicio in claris omninò versatur, nimis æquiuoca, aut certè parui, aut nullius ponderis haberet illa coniectura deducta ex relatiuo, quo cum incœpta est oratio legati, vt ibi legitur. *La quale anco si douerà, &c.* Relatiuum enim istud nil aliud operari potest, nisi suppletionẽ nominis mediante relatione ad antea nominatũ, quod ob ornatum, seu breuitatem etiam orationis interdum fieri solet, ne proprij nominis paulò antea nominati repetitio cum legentis etiam fastidio iterùm fiat; vndè sicut expressio proprij nominis restringit dispositionem ad nominatum, ita quoque per relationem fit ad eamdem personam antea nominatam dispositionis, restrictio vti trad. Honded. *cons.* 60. *nu.* 53. 54. *lib. pr.* Bursatt. *cons.* 104. *nu.* 12. Fusar. *cons.* 57. *nu.* 14. & 15. Rota *decis.* 15. *num.* 9. *par.* 7. *recent.*

25

Sed omissa quoq. supra probatę Iuris autoritate clara, & expressa Testatoris mente pro perpetuitatę Legati ex indefinita loqutione desũpta; & ad aliàs eiusdem dispositionis partes mente conuersa, ex ea tota hæc eadem veritas fortius erumpit.

Mandauit enim Testator in dicta pęriodo *Item voglio, che detto mio primogenito*, quod, post quam primogenitus, & hæres suus annorum sexdecim ætatem compleuerit, vna cum D.N. matre particeps fiat Gubernij feudorum, & Administrationis suę hęreditatis, dummodo tamen eadem bona alienare, nec minus hypothecare ei liceat, donec annorum decem, & octo numerum expleuerit. Si igitur hic stitisset Testatoris sermo, non leue dubium oriretur saltem à contrario sensu arguendo, an, sicuti post completam dictã ætatem decem, & octo annorum eidem permittebatur alienatio, & libera dispositio bonorum, ita quoque tunc gubernium & Administratio simultanea matri concessa, desineret. Et ideò statim dictæ dispositioni modificationem adiecit per ea immediatè subiuncta verba *Perche il gouerno della Casa*, quæ dictio *però* sua natura modificationem, & conditionem antea prolatæ puræ dispositioni

26 tioni adiungit Galganett. *descendit. par.4. cap. 4. quæst.9. nu.5.* Rota *dec.107. num.4. par. 3. recent.* Redenasch. *cons.7. nu.10.* Quod idem est, ac si explicuisset Testator, quod licet suæ mentis sit heredem primogenitum post completos annos decem,& octo bona suæ hæreditatis alienare posse, non tamen auferri tunc voluit D.N. domus gubernium, quod ante dictam ætatem eidem vna cum primogenito commiserat, sed potius in futurum indeterminato tempore apud eam continuare debere, vti fortius inculcauit adiecta dictione *semper*, vt ibi, *però che il gouerno della Casa si debba sempre, &c.* quæ dictio *semper* exponitur *pro omni tempore, & omni casu*, vt

27 est text. *in l pr. ff. solut. matrim.* & declarat ibi Gloss. in verbo *semper.* Surd. *decis. 112. nu.4.* Gratian. *dec.183. nu.6*, cum aliis apud Barbos. *dict. 361.* Et quidem profectò vltrà vim propriam naturæ suæ hic aliud etiam ex dispositionis contextu significare nõ poterat, quam perpetuitatem temporis,& perpetuum domus guberninm D. N. tributum, donec viueret; Nam quoad gubernium limitatum ad ætatem sexdecim annorum filij, iam antea statuerat, à decimosexto pariter anno vsq; ad decimũ octauũ pariter cõfirmauerat, post verò decimũ octauũ hic disposuit, & ei legauit cum dictione perpetuitatem temporis denotante, nempè semper donec superstitem fore contingeret; Et hinc quoq. alia detegitur euidens probatio dispositionem immediatè subsequentem expensarum, & alimentorũ legati fauore D. N. relicti ad aliquod tempus determinatum restringere noluisse Testatorem, sed in perpetuum, & donec viueret, eo frui voluisse D.N. quia, postquã dixit *Il gouerno della Casa si debba sẽpre portare, &c. da essa Sig. N.*, immediatè

28 subiunxit, *la quale anco si douerà, &c.* quæ dictio *anco* cum sit repetitiua qualitatum antecedentis dispositionis. Ruin. *cons.86. nu.4. vol.1.* Natta *cons.476. num.8.* Galganett. *de condit. & demonstrat. par.2. cap.1. quæst.18. nu.6.* sequitur, quod sicuti in antecedenti dispositione domus suæ gubernium in perpetuum committere voluit D. N, cui etiam immediatè disposuit expensas pro sua persona necessarias per hæredem subministrari, has etiam semper, & donec viueret, consequi posse statuerit.

Nil etiam his refragante Codicillari dispositione, in quà tantùm moderatus est Testator suam primam ordinationem in Testamento factam, in quà permiserat, quod filius primogenitus post ætatem annorum decem, & octo completam posset alienare, & disponere de rebus suæ hæreditatis, hic autẽ eam corrigendo disponit, quod nullus ex filijs *sino all'età di 25. anni non possa disponere cosa alcuna*, & ita bonorum suorũ dispositionem vsq. ad illud tempus arbitrio D.N. commisit, quam antea ex Testamento vsq. ad ætatem solummodo annorum decem,& octo primogeniti retinebat, de alimentorum tamen fauore sibi legato nil prorsus adiecit, vndè recto sibi legato nil prorsus adiecit, vndè recto mansit firmum, quod in Testamento sui fauore statuerat.

Quibus sic stantibus extraneas omninò à Thesi nostra putaui animaduersiones alias eruditissimas DD. vtriusque partis Aduocatorum supra relatas, quippe tunc articuli in eis propositi discussioni aperitur aditus, quando Testator legatum alimentorum, aut vsusfructus reliquit sub expressa conditione habitandi cum filijs, aut per explicitam causam, vt cum aliquo legatarius moraretur, & conditione, & causa deficiente per obitum filiorum, aut facto eorum, aut illius, cũ quo habitare debuerat, quæritur tunc, an legatum expiret, cuius definitio pendet ab eo, an fauore tantùm legatarij, vel filiorum, vel promiscuo vnius, & alterius Testator ad legandum motus fuerit, vt benè DD. mei animaduertunt, & tũc plurimũ vrgẽt pro vna, vel altera parte ex Testamento argumenta, & coniecturæ resultantes, & in his terminis loquuti sunt Iurisconsulti in textibus per DD. meos pro fundamento discussæ quæstionis adductis, vti percipitur ex definitione Pauli in *l. Illis libertis alimentorum nomine si cum filio meo morati fuerint, &c. 84. ff. de condit. & demonstr.* & Papiniani *in l. 10. Seio amico fidelissimo, si volueris, sicut meis negocijs interueniebas, eodem modo filiorum meorum interuenire, annuos senos aureos, & habitationem ff. de ann. legat.* & demum Imperator Antoninus *in l. pr. Quamuis verbis his, quoad cum Claudio Iusto morati essetis, alimenta vobis, & vestiarum legatum, &c. C. de legatis*, & in his præcisè terminis quæstionem proponunt Menoch. *lib.4. alleg. præsumpt.123. in prin.* ibi. *Et locus hic satis congruit, vt differamus, cuius fauore, & causa præsumatur factum legatum vxori, vel alteri, vt habitet cũ filiis*, & ità pariter Surdus *citato priuileg. 23. nu.8. & seq* & Cyriac. allegata *controu. 50.* vbi Testator relicto vxori vsufructu disposuerat. *Et casu quo ipsa, &c. non posset, aut nollet cohabitare insimul cum infrascripto eius hærede, &c.* super quo facti Themate prodijt decisio pariter allegata *636. tit. 2. par.4.*

par. 4. recent. vbi aduersus Cyriaci sententiam fuit à Rota decisum, & tandem in alia decisione Rotæ Romanæ *Firmana Codicillorum 290. 349 par. 10. recent.* in legato usufructus erat onus expressè adiectum conuiuendi, & commorandi cum filio. Vndè non videntur adaptari terminis Testamenti nostri, in quo purè, simpliciter, & indefinitè cōceptū est legatū, & absq; ullo onere, vel cōditione; Et propterea quod onus Testator expressè nō adiecit, ex æquiuocis coniecturis, & ambiguis argumentis introducere modo velle, incongruū nimis est in legato sua natura, & omni respectu fauorabili, & ex quo potiùs, vt remoueretur, si adesset, omnem interpretationem amplecti deberemus.

Quò verò ad alterum fructuum dotis non restitutæ post obitum viri caput dicebatur D. M. non posse pro tempore, quo fuit alita,
29 prætendere aliqua dotiū interusuria ex traditis per Leotard. *de usur. quæst. 30. num. 50.* ex quo dici posse videtur, non esse faciendam compensationem, cum ratione alimentorum non possint deberi, quia illa habuit, neq; ratione damni emergentis, vel lucri cessantis mora deficiente, nec ad inducendam moram
30 sufficiunt clausulæ apponi solitæ in instrumentis dotalibus, ex latè traditis per Hondeď. *cons. 36. nu. 21. cum seq. lib. 2.*

Ego verò credidi nullam in proposito pro vna, vel altera parte rationem decidendi insurgere posse ex allegata autoritate Leotardi
31 *in tract. de usuris quæst. 30. num. 50. & seqq.* vbi solum tractat Leotardus quæstionē illā supra *nu. 39.* propositam, an transacto anno ex mora hæredū vidua vsuras dotis, vel alimenta petere possit, vel de certa annua quātitate pacisci, donec pecunia dotalis restituatur, & *num. 41.* ex æquitate resoluit, quandiu hæredes viri dotes retinent, alimenta viduæ præstare debere, quia ea non capiuntur, ut inquit, ratione moræ, sed ratione tacitæ promissionis, & obligationis, quę sequuntur dotem, quod probare pergit vsque ad *num. 48.* vndè *nu. 47.* in vltimis verbis concludēdo, inquit, *Quod licet mulieris non intersit ratione lucri, vel damni adhuc extare titulū iustum percipiendi alimenta, nimirum existētiam, & retentionem ipsius dotis.* Et ex his primo firmatis infert postea *nu. 50.* (vbi allegari video per D. meum Consulentem) licitum esse in ipsa constitutione dotis pacisci, vt soluto matrimonio morte viri mulier ab hæredibus viri alatur, donec dotem restituant: Potest igitur regulariter mulier ex natura insita in credito dotali mortuo viro alimentà ab hęredibus viri consequi.

Sed ampliùs existimo adhuc ratione sui interesse, nēpè aut amissi lucri, vel damni passi competere mulieri dotiū fructus, licet nulla petitio, siue interpellatio precesserit, si adesset receptarum dotium publicum Instrumētum; In quo viri solent receptæ dotis restitutionem in euentum mortis suæ polliceri, vndè ex hoc statim à die obitus eiusdem viri mora inducta censetur, tanquam si mulier viri
32 sui hæredes pro restitutione dotis interpellasset ex regula, de qua *in l. Magnam C. de contrahend. stipulat.*, Itaut alia interpellatione non sit opus, vt mora producatur trad. Surd. *cons. 50. nu. 45.* Rota Genuę apud Bellon. *dec. 144. nu. 2.* pręter relatos à Leotard. *de usur. quæst. 81. nu. 26. 27.* cui conclusioni non retragatur adducta in contrarium autoritas Honded. *cons. 36. nu. 21. cum seq. lib. 2.* cum alijs ab eo adductis, & relatis etiam à Leotardo dicto *tract. d. quæst. 81. nu. 33. 34. & 35.* vbi limitatur supra firmata regula, quod nempè dies vice fungitur interpellationis, vbi est determinata, & certa, secus autem vbi illius euentus incertus est: vt est promissio restitutionis dotis facta à viro in die, qua sua mors acciderit, quæ sua natura est incerta. Nam impugnat Leotard. huiusmodi limitationem exemplo tradito stipulatæ euictionis, cuius euentus incertus est, & nihilominus à die, quā sequitur, mora à promittente absque alia interpellatione contrahitur, & aliis rationibus, & autoritatibus cōfirmat ibi *nu. 36.*, quam sententiam postea sequutus est etiam Pater Gibalin. *eod. tract. lib. 2. cap. 1. art. 16. sub nu. 8.* & clariùs in his terminis tradit Rota Roman. apud Caualer. *dec. 576. nu. pr.* & Leotard. *d. tract. quæst. 74. num. 21.*

Nec dicatur, quod licet etiam si æquitati subnixa videatur prætensa fructuum dotis non restitutę petitio, cū etiam nulla mulieris interpellatione præcedente fructus alimentorum loco succedant, vti tradunt communiter DD. & præcipuè Leotard. *d. quæst. 30.* Tamen iam D. N. videretur de suo credito satisfacta, cum alimenta usque modo à die mortis viri ab eius hæreditate percepisse suppon., vidi, & cum eis quoq. compensationem sui crediti factam fuisse nō dubitetur. Nam hæc eidem certè quidem obstarent, si huiusmodi alimenta nullo alio Iure sibi debita forent, verum cum ea iam supra probato legati titulo sibi ab hærede præstari debuerant, non poterant cum præfato propriæ dotis fructuum credito cōpensari, cum dicta

alimenta

alimenta deberentur ex liberalitate mariti, fructus autem dotis ex propria obligatione hæredis ex retentione earumdem dotium resultante, quibuscum fortè etiam lucrum percepit, aut certè ex earum deductione, & separatione diminutionem fructuum proprij patrimonij passus esset; Cum autem primogenitus tanquã hæres patris dicta præstiterit alimenta D. N. matri, prædictorũ verò fructuũ dotis sit ex propria cõtracta obligatione
32 debitor, & sic cum hęres ex hoc duas personas repræsentet, aut duplex nomen suum
33 nempè, & hæreditatis per Surd. *cons. 7. nu.* merito non potest, quod tanquam hæres soluit, compensare cum eo, quod alio diuerso titulo, & proprio nomine debet, vt benè
34 trad. præcæteris Gratian. *cap. 948 nu. 1. 2. 3.* & latè Beltramin. *ad decis. 366.* Ludouis. *nu. 7.* Licet veriùs hic non intret compensationis exceptio, sed meliùs dicendum sit, quod cũ D. Primogenitus hæres duo habeat cũ D. N. vigore matre contracta debita, vnum legati tanquam hæres, alterum verò fructuum dotis decursorum post obitum Patris ex retentione dotium resultans, solutio vnius nempè legati præstitorum alimentorum non potest suffragari pro solutione alterius nempe fructuum dotis.

Nisi fortè diceretur, quod Testator voluisset cum dicto alimentorum legato compẽsare dictum fructuum dotis debitum, vndè ex acceptatione legati statim quoque extinctum ipso Iure debitum remanserit, qui est compensationis effectus, vt debitum tollat,
35 ac ipsa debiti solutio *l. Si debitor ff. qui potior. in pignor. habeatur, l. Iulianus ait ff. de cond. & demonstr. l. solutionis ff. de solut.* Cessaret tamẽ obiectum, non modo quia Testator hoc nõ expressit, quo casu nũquam censetur maritum compensare voluisse, quod vxori debebat, cum legato eidem vxori facto,
36 nisi expresè hoc dixerit, vt est textus præcisus *in l. vnica §. primum itaq. vers. Sciendum C. de rei vxor. act.* & Bart. *in l. si cum dotem 23. §. si Pater, nu. 2. 3. ff. solut. matrim.* Alex. *cons. 19. nu. 12. lib. 6.* Cæphal. *cons. 184. per tot.* Surd. *cons. 112. num. 41. 42. 43.* Gratian. *cap. 134. nu. 1. 2. 3.* Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib. 10. tit. 2. nu. 1. 2.* Rota apud Buratt. *dec. 291. nu. 4.* Vndè est, quod si D. N. post obitum viri suas petijsset dotes, vt eas in annuis censibus, aut redditibus inuestiret, aut alio honesto lucro destinaret, certè quidem huic petitioni se opponere non potuisset hæres sub prætextu dicti legati, cum illud purè, & absque aliqua conditione, seu potiùs in recompensationem onerum, & molestiarum, quibus in gubernio sibi demandato propriè domus affici necessarium erat, elictum præsumatur; Imò si adhuc eas in præsens repetere velit, vt video, non ei denegantur.

Sed potissimum ab omni regula iuris hoc obiectum nimis abhorret; Huiusmodi enim fructuũ dotis debitũ nõ dùm ortum habuerat tempore facti legati, aut etiam mortis Testatoris, à qua die solùm & dotis restitutio, & in Testamento legata vires accipiũt; Non poterat autem dari compensatio legati cum eo debito, quod tunc non aderat, sed fortiùs, vt sæpiùs dictum est, non erat hoc Testatoris debitum, vndè neque ex hoc capite Iuris ratione dari potest compensatio cum debito non proprio, sed insuper etiam incertum erat, an hoc debitum in esse constituendũ foret; Nàm si statim sequuta fuisset dotiũ restitutio, huius creandi debiti causa subsistere, nec dari poterat, quare ex omni capite cessare huiusmodi cõpensationis obiectionem mediocriter etiã in iure nostro versato absq; alia ꝓbatione manifestũ erit; Hæc autẽ, postquam Iuris ratio in mente in mihi insinuauerat, excogitata pariter, & tùm rationibus tùm autoritatibus abũdè probata reperi
37 apud Castill. *de aliment. lib. 8. cap. 184.* ꝑ totũ videndus, sed præcipuè *ex n. 10. vers. Quartus, & vltimus casus, &c.* vbi ponderationes à me factas latiùs quoq. confirmat.

Ex quibus valdè inclinarem, vt crederem præter alimenta legata D. N. contribuenda donec viuere contingat, eidem quoque fructus suarum dotium à die obitus viri, vsquequo hęreditatis commodo, & lucro dotes eiusdem remanebunt non separatæ, nec restitutæ, esse eidem pręstandos; Saluo tamen semper meliori Iudicio, cui mei tenuitatem subijcere non recuso.

Pro Illustriss.
D. MARIA BRIGIDA SPINVLA GENTILI

Contra Illustriss.
D. LVCAM SPINVLA.

SVMMARIVM.

1 *Immissio concessa cum clausula* saluo credito possidentis *non tollit ius anterius possidẽtis.*

2 *Reseruans*

2 *Reseruans exceptiones conseruat etiam earum effectum.*
3 *Contra tertium exequutiuè procedi non potest.* 33.
4 *Statutum Genuae cap.3. lib.4. declaratur.*
5 *Filius an habeat hypothecata bona parentum pro legittima distinguitur. & num.6.*
7 *Potest tamen, dum conuenitur, ea retinere pro legittima.*
8 *Ius petendi legitimam, & detrahendi ad haeredes transmittitur.*
9 *Haeres beneficiatus nō confundit suas actiones, sed in suo credito habetur tanquam tertius.* 32.
10 *Haeredis assertio dicentis tot, & alia bona remansisse in haereditate defuncti an aequipolleat inuentario, donec contrarium probetur, vbi latè de materia nu.11.12.& seq.*
14 *Facto inuentario quis vult dicere alia plura praeter in inuentario descripta adesse bona, probare tenetur.*
15 *Quae in inuētario scripta sunt ab haerede scripta censentur.*
16 *Per aequipollens satisfit effectui in inuentario a lege desiderato.*
17 *Dictio vt similitudinem importat.*
18 *Assertio haeredis, quod non alia remanserint in haereditate bona praeter ab eo manifestata, si aliqua praesumptione coadiuuetur, aequipollet inuentario.*
19 *Contra propriam confessionem quis non potest audiri.*
20 *Enunciatiuè dictum nō potest ab eodem negari.*
21 *Inuentarium factum ab exequutore prodest haeredi, ne teneatur vltra vires haereditarias.* 48.
22 *Inuentarium factum a Tutore prodest haeredi, ne vltra vires haereditarias teneatur.*53.
23 *Diuisio facta inter haeredes haereditatis inter eos loco inuentarij sufficit.& latè num.28.*
24 *Vbi cessat timor occultationis bonorum, & de statu clarè apparet, inuentarium non est necessarium.*54.
25 *Non facto inuentario tenetur haeres de proprio creditoribus, quia lex praesumit subtractionem.*
26 *Cessat tamen huiusmodi praesumptio, vbi ex aliis liquido constat de statu haereditatis.*
27 *Cessat omnis ob non factum inuentarium praesumptio ad fauorē eius, qui fassus est, quae, & qualia bona in haereditate remanserint.* 31.
29 *Confitens haereditatem fuisse aditam cum inuentario non potest postea opponere aditionē sine Inuentario.*
30 *Praesertim in exequutiuo Iudicio.*
34 *Bona haeredis non sunt hypothecata pro aere alieno defuncti nisi Testator in specie hypothecauerit.*
35 *AEstimatio valoris bonorū est necessaria pro validitate inuentarij.* 59.
36 *Genuae adest consuetudo non ponendi in inuentario valorem bonorum.* 61.
37 *Consuetudo viget in pluribus locis non apponendi valorem bonorum in inuentario.*
38 *Assertioni haeredis circa valorem bonorum descriptorum in inuentario stari debet.*
39 *Etiamsi talis assertio non sit facta insimul cum inuentario, sed postea.*
40 *Praesumptio satisfactionis ex possessione bonorū in haerede sui crediti procedit respectu pecuniarum, non autem respectu immobilium. Declara* 41.
42 *Praesumptio satisfactionis cessat, vbi contrariū constat euidenter.*
43 *Reprobatur D. de Luca in tract. de Iudic. discursu 40. nu. 42.*
44 *Haeres etiam sine inuentario ad effectum retentionis potest allegare creditum suum, tanquā per aditionem non confusum.*
45 *Haeres beneficiatus duplicem repraesentat personam suam, & defuncti.*
46 *Inuentarium adhoc est in iure introductum, ne res haereditariae occultari valeant.*
47 *Vbi cessat timor occultationis bonorum, non est necessarium solemne inuentarium.*
49 *Confessio partis supplet vicem publici, & solemnis instrumenti.*
50 *Confessio Partis praeualet probationi instrumētariae.*
51 *Tutor de proprio tenetur, si non confecit inuentarium haereditatis, quàm pupillus adiuit.*
52 *Amplia etiamsi non sit legittimè Tutor, sed pro Tutore se gesserit.*
55 *Inuentarium habet praesumptionē pro se, quod nulla alia bona remanserint in haereditate, quam in eo descripta.*
56 *Sententia super statu rei, & personae afficit omnes etiam non interessentes in eo Iudicio.*
57 *Sententia circa validitatem, vel inualiditatem inuentarij afficit omnes, etiam non interessentes in eo Iudicio.*
58 *Si primus haeres inuentarium non fecit, secūdus tenetur solum de his, quae ad suas manus peruenerunt.*
60 *Haeres omittens sine dolo aliquid in inuentario describere nō perdit inuentarij beneficium.*
62 *Inualiditas inuentarii in Iudicio exequutiuo non admittitur.*
63 *Creditore succedente debitori, & ratione confusionis Actionum, & imaginariae solutionis creditum dicitur extinctum.*
64 *Per solutionem debiti extinguitur omnis Actio.*

65 De-

Digitized by Google

65 *Debitor rectè soluit hæredi grauato absque eo, quod curet investimentum, nisi in contractu debiti hoc sit conuentum.*

66 *Pro restitutione fideicommissi non agitur exequtiuè.*

67 *Maritus non tenetur ad expensas funeris, & ultima infirmitatis Vxoris, sed de toto asse deducuntur.*

68 *Exceptio detractionum quantitatum impedit exequutionem hæredi, secus detractionum quotatiuarum, uti legittimæ, & Trebellianica.*

69 *Hæres vniuersalis nil interest an confecerit inuentarium, vel ne, ad effectum, vt suas faciat detractiones.*

70 *Hæres contra cohæredem non potest opponere defectum inuentarii.*

71 *Subhastatione etiã decreta creditor anterior possidẽs nõ priuatur possessione nisi soluto pretio.*

72 *Cessante dolo positiuo substitutus non habet hypothecam in bonis hæredis grauati pro restitutione fideicommissi.*

73 *Mulier etiam posterior in tempore prefertur tamen creditoribus anterioribus habentibus hypothecam legalem, non expressam.*

74 Auth. res quæ *fauore dotis procedit etiam in fideicommisso materno.*

ARGVMENTVM.

Filius pro sua legittima an habeat hypothecam in bonis Patris, vel saltem conuentus retentionem. Assertio hæredis dicentis talia, & tanta bona in hæreditate remansisse, & non alia, an Inuentarij suppleat vices, nisi contrarium probetur. Inuentarium Tutoris, & exequutoris, aut fideicommissarij an sufficiat ad excusandum hæredem. Diuisio facta inter cohæredes an Inuentario æquipolleat. Hæres an cohæredi possit opponere defectum Inuentarij. Contra contentem hæreditatem fuisse aditam cum beneficio Inuentarij an sit necesse Inuentarium producere, dum ex alijs constat de vero statu hæreditatis. An sit necesse Inuentarium fuisse factum, vt eius fruatur hæres beneficio. Valorem, & pretium bonorum hæreditatis an sit necesse in Inuentario apponere, & an circa eumdem valorem stetur hæredis assertioni. Et quid de consuetudine. Sententia super validitate Inuentarij afficit omnes. Debitor an rectè soluat hęredi grauato, si non curet, vt pecunia inuestiatur.

Augustino
- Luca
- Iacomo Maria
  - Maria Brigida - M. Antonius Gentili Maritus
- Violante

Massimilianus - Violantes Vxor
- Uiolantes Vxor Ottauio Maria
- Filippo

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXIX.

Illustris. D. Violantes vxor Illustris. Dñi Maximiliani Spinula decessit relictis ex dicto Maximiliano viro duobus filijs Ottauio Maria, & Philippo, quos pariter hæredes instituit vniuersales suarum dotium in summa scutorũ trigintaseptem mille auri, dum nupsit, dicto suo virò traditarũ, quos filios etiam inuicẽ in dicta sua hæreditate substituit in casu, quo alter eorum sine filijs, aut descendentibus obiret; Mortuus est primo sine filijs, aut descendentibus Magnif. Ottauius Maria hærede vniuersali instituta M. Violante Spinula vxore sua, quæ pariter sui viri funus sequuta est vigintiseptem vix elapsis diebus Institutis antea in Testamento hæredibus suis MM. Luca, & Iacobo Maria fratribus. Vndè mortuo quoque iam Maximiliano Patre fuit in primis à Mag. Philippo vti substituto vigore reciprocę prædictæ petita ab hæredibus M. Octauij Mariæ restitutio dotium maternarum, ex quo tamen reciproco fideicõmisso cum intenderent hæredes M. Octauij Mariæ grauati retinere portionem legittimã in bonis maternis eidem Ottauio Mariæ filio debitam; Huic legittimæ detractiòni se opposuit Mag. Philippus ex eo potissimum, quia idem M. Octauius Maria non modo viuens eam non detraxerat, sed nec minus petierat, nec detrahere velle aliquo facto declarauerat.

Deducta propterea fuit huiusmodi cõtrouersia coram Mag. Ianuensi Rota, in qua ego quoque consultus Ius legittimæ detrahende

Digitized by Google

hendæ M. Octauio Mariæ competēs ad eius hęredes fuisse transmissum pro veritate respondi, & Rota postea meum confirmando Iudicium, pronunciauit exequutionem M. Philippo vti substituto prædicto competere pro duabus tantum ex tribus partibus dictæ medietatis dotium maternarum, relicta alia tertia parte pro legittima dicto Octauio Mariæ competenti; Quam meam Consultationem impresi in secundo volumine Consultat. 122. vbi quoq. eiusdem Rotę decisionem inserui; cum quà huiusmodi legittimę disputationi finis est impositus.

Verùm innixus M. Philippus dispositioni Statuti in cap. 2. lib. 4. sub rubr. *De æstimis, & dationibus insolutum* obtinuit sibi concedi mandatum exequutiuum contra possessores bonorum hæreditariorum Mag. Octauij Mariæ pro dictis duabus tertijs partibus dimidietatis dotium maternarum, ac super eis æstimum, seu dationem insolutum consequi tentauit, sed per præfatos MM. Iacobū Mariam, & Lucam iuxta formā traditā in eodem Ianuensi Statuto *cap 3. lib. 4.* facta fuit inscriptis contradictio, (quam ipsum Statutum eleuationem cannellæ appellat) pro impediēda in dictis bonis æstimatis consumationem intentatæ exequutionis, seu dationem, & assignationē insolutum; vndè coram Mag. Rota discussus est articulus, an legittima, & iusta foret eleuatio cannellę, & facta contradictio, & sic reuocationi modo sit locus asserti æstimi in dd. bonis consequuti; vel potiùs è contra confirmandum æstimum foret tanquam legittimum.

Legitimè autem ritè, rectèq; fuisse existimo eleuatam cannellam per MM. DD. Iacobum Mariam, & Lucam de Spinulis aduersus æstimum consequutum à M. D. Philippo pariter de Spinulis in bonis hæreditarijs q. M. Octauij Marię pro asserta restitutione dotis maternæ sui fauore fideicommissi vinculo subiectæ in casu obitus eiusdem Mag. Octauij Mariæ sine filijs, tàm attento tenore sententiæ, cuius vigore ad æstimum deuentum fuit, quàm etiam dispositione Iuris communis, Statutiq; pariter Genuensis *in cap. 3. lib. 4.*

Siquidem in primis animaduertebā, quod sententia, à qua prouenit æstimi concessio fauore M. Philippi, eamdem concessionē modificauit adiecta clausula *sine præiudicio*, vel *retenta legittima* dictis hæredibus ex persona D. Octauij Mariæ competenti; quàm legittimam, cum fuerit iam decisum D. Octauio Mariæ hęredi grauato D. Violantæ matris, & fideicommittentis competijsse, & cōpetere; Huiusmodi sententia cum huiusmodi clausulis concepta nullam vim habuit, nec facultatem tribuit spoliandi eos ea possessione bonorum, in qua reperiebātur tempore prolatæ sententiæ, quidquid fortè dici posset, nisi tunc possedissent, & sic per dictā clausulā in nihilo fuit eorum possessioni præiudica-
1 tum, sed ea potiùs anterior præseruata, vti distinguendo tradit benè Rota *dec. 513. nu. 3. par. pr. recent.* & latiùs *in Bononien. bonor. 17. Iunii 1641. coram Cerro in fin. Nec ad probandā possessionem*, modo impressa *in par. 9. recen. dec. 38.* & in terminis nostris Peregrin. *de fideicommiss. art. 50. nu. 83.* ait, quod si Iudex condemnat cum aliqua reseruatione, vt si dicat, condemno, saluis detractionibus, vel saluis quibuscunq; Iuribus super rebus ipsis reo competentibus, quod tunc exequu-
2 tio suspenditur, & regulare est, quod reseruare exceptiones est etiam conseruare ipsarum effectum. Bald. *cons. 96. n. 4. lib. 1.* Ruin. *cons. 40. nu. 7. & cons. 99. nu. 10. lib. pr.* Crauett. *cons. 29. nu. 8.*

De Iure verò comuni pariter certum est, quòd contra tertium pro suis iuribus possi-
3 dentem exequutiuè procedi non potest iuxta Theoricam Alex. *in l. à Diuo Pio, §. Si super rebus ff. de Iudic.* & notant Doctores omnes *in l. Creditores 3. C. de pignorib.* Marant. *in specul. par. 6. tit. de exequut. sentent. nu. 32.* Coler. *de process. exequut. 2. par. cap. 3. nu. 432. & seq.* Mauson. *de caus. exequut. amplist. 6. nu. pr. & seq.* Rota coram Gregorio *decis. 330. nu. 2. & decis. 362. nu. 8.* & ibi Add. *nu. 10.* & ait Masin. *de confiscat. bonor. q. 20. nu. præsertim 77. vsq. in fin.* ita fuisse iudicatum etiam in casu, quo hæres citatus fuerat pro omni suo iure, & interesse, quod idem dixit *quæst. 31. ex nu. pr. vsq. ad 20.* cum alijs apud Zacchiam ad Gallес. *de forma Cameral. obligat. par. 5. nu pr. & 36. cum seq.*

Quæ nullitas æstimi eò fortiùs etiam conuincitur ex dispositione commemorati Statuti Genuensis in *cap. 3.*, vbi sapienter quidē Statuentes distinguūt inter tertium eleuantē
4 cannellā, & non possidentē, & inter eleuantem, & possidentem. Quo enim ad eleuantem cannellam, & non possidentem, sed iura potiora prætendentem super ijsdem bonis in vers. *Qui cannellam, vt supra eleuauerit*, ordinatum est, *vt teneatur docere de iuribus suis intrà dies viginti, &c. Et si Magistratui non apparuerit, eleuantem cannellam habere potiora, vel anteriora iura, æstimum declarari debeat validum, &c.* Eleuantem verò cannellam

lam, & possidentem bona, in quibus concessum fuerat æstimum, secùs omninò statutũ est, quia voluit, hunc possidentem nõ teneri docere de iuribus suis, sed tantummodò se possidere bona fide, & sic possessionem tantum probare, vti legitur in vers. sequenti *Cum Magistratus mandauerit, &c.* Vndè, & respectu possessionis, quam habebant MM. Iacobus, & Lucas bonorum, in quibus fuit M. Philippo concessum æstimum, & potioritatis iurium suorum crediti, nempè legitimę sibi debitæ in ijsdem bonis, & crediti dotalis D. Violantæ, vxoris dicti D. Octauij Mariæ eorum sororis, pro quo sibi expressè erant hypothecata bona prædicta; & dicti Statuti censura nullum fuit æstimum præfatum, & successiuè ab eis benè facta eleuatio cannellæ, vt in terminis eiusdem Statuti, & pro iuribus prætensæ legitimæ fuisse benè factam eleuationem cannellæ decisum reperi apud Hieronymum Marilianum *decis. 64. in princ.* quod sufficisse crediderim, vt æstimi præfati nullitas declaretur.

De possessione enim dictorum hæredum bonorum, de quibus agitur, tempore concessi in eis æstimi, uel eleuatæ cannellæ dubitari non video; De potioritate quoque eorum iurium, & creditorum manifestè constat. Nàm creditum dotium D. Violantæ iunioris, & vxoris olĩ M. Octauij Marię, (cuius sunt hæredes MM. Fratres) liquidum, & clarum probat Instrumentum publicum solutionis, & promissæ pariter restitutionis sub hypotheca bonorum eiusdem dotis; Legitimæ verò creditum in bonis maternis Dom. Violantes senioris, & matris eiusdem M. Octauij Mariæ controuersiam nõ admittit iam per sententiam in Iudicatum transactam decisum. Et licèt dubium videatur, an filius habeat pro legitima hypothecata bona Patris, vel matris, hoc tñ dubium versatur, cũ filius agit contra bonorum possessores pro sua legitima consequenda, volentibus aliquibus, quod hypothecaria nequeat agere, sed condictione ex lege, & sic actione personali experienda aduersus hæredem, licet
5 contrarium defendat Picus *in l. quartam ff. ad l. falcid.* quem sequitur Gratian. *cap. 198. num. 19.* & in Addit. *ad decis.* eiusdem Grat. *quartam*, Hoc tñ cum distinctione resoluunt DD., nempè si agatur ad legitimam vigore municipalis, aut comunis iuris debitam, & tunc aliquod insurgat dubium, quod ex Statuti verbis, aut adimi, vel augeri potest; Aut verò agitur ad legitimã expresè in parentum Testamento relictam, & tunc omnes conueniunt, competere filio hypothecariam in parentum bonis, sicuti cuilibet legata-
6 rio pro re legata, vti tradit, & probat Merlin. *de pign. lib. 3. tit. 3. quæst. 97. num. 5. 6. & 7.* & latiùs de comuni, & vbiq. recepta distinctione testatur *in tract. de legit. lib. 5. tit. 4. quæst. pr. num. 1. 2. 3. 4. & 5.* Cum tamen filius possidet hæreditatem maternam, & pro legitima retinere velit bona, quæ possidet, donec non sit de legitima satisfactus tũc dubium non est aliquod, ut tradit Bald. *cons.*
7 *171. per tot. lib. pr.* Gabriel. *cons. 36. num. 7. & 8. lib. 2.*, vbi agit de legitima filio competente super bonis matris. Purpurat. *cons. 104. nu. 2.* Marescott. *variar. resolut. lib. 2. cap. 127. num. 72.* Gratian. *discept. forens. 731. num. 22.* vbi alios adducit. Et licet huiusmodi legitima debita D. M. Octauio Mariæ ab eolicèt viuente, nec petita, nec separata fuerit; Nihilominus ius istud eam modo petendi, & separandi transmissum fuisse ad MM. suos mediatos hæredes, iam plenè pro veritate probaui in hac ea-
8 dem Causa scribens aliàs in mea Consultatione 122. *in 2. vol.*

Et si fortè dicatur, iuris comunis, Statutiq. præfati determinationem adaptari nequaquã posse MM. Lucæ, & Iacobo Mariæ hæredibus Mag. Octauij Mariæ principalis debitoris, & grauati onere restitutionis M. Philippo præfati fideicommissi, & qui vti tales fuerunt ad prædictam restitutionẽ actione personali condemnati; Cum sic non debeant vti tertij, sed potiùs vti principales debitores haberi, neq. eis pariter liceat executionem concessam euitare, quia iuris comunis dispositio fauore tertij tantum, non autem principalis debitoris, aut eius hæredis exequutionem suspendat, vt ex supra allegatis autoritatibus *nu.* . deduci potest, & clarior etiam sit Statuti præfati Decretum *in §. declarato, quod eleuans cannellam esse debeat persona tertia, vel saltem, quæ alio nomine, seù iure cõpareat in eleuatione cannellæ, & non in illo nomine, sub quo fuisset condemnata, vel contrà quem æstimum fieri deberet.*

Nàm cum titulum hæredis habeant connexum cum beneficio inuentarij, hoc effecit, vt tanquam tertij habeantur in proprijs creditis, adeò vt eorum actiones confusæ non remanserint, sed apud eos separatæ vigeant, & integræ eodem prorsus modo, quo ante
9 hæreditatem aditam subsistebant, vti clarè declarat Textus *in l. scimus fin. §. in computatione, vers. Si verò, &c. C. de iur. deliberãdi*, latè tradit Surd. *cons. 7. ex nu. 31.* Marescott.

variar. resolut. lib.1.cap.37.nu.1. Phanucc. *de Inuentar. quaest.242.ex nu.13.& q. 244. ex nu.41.& nu.80. cum seq.* latè Rot. Rom. *dec.39. par.6. recent. nu.10.11.* vbi quod ad damnum euitandum haberi hæredem, ac si hæreditatem non adiuisset, cum pluribus alijs adductis apud Altograd. *cons.62. nu.2.3. lib. pr.*, & latiùs, meliusquè cœteris; Carleual. *de Iudic. to.2. lib.1. tit.3. disput.13. per tot.*, hoc idem confirmat, distinguendo, quod duplici via potest hæres beneficiatus creditori exequutiuè contrà bona à se possessa agenti se opponere. Nempè aut tamquam actor, aut tamquam reus; Tamquam reus, quià fortè exequutio facta sit in bonis proprijs hęredis, & non hæreditarijs, cum ipse vltra vires hæreditarias non teneatur; Tamquam actor, si velit se opponere exequutioni per aliũ creditorem factæ in bonis defuncti, deducendo actionem, & iura potiora virtute sui crediti anterioris cum eodem defuncto, & mediante legitima confectione inuẽtarij sibi reseruati, & non confusi, quemadmodum posset se opponere, si viueret defunctus, cuius creditor aduersus eum viam exequutiuam intentasset. Et sicut alij creditores possent se se opponere viæ exequutiuæ intentatæ contra bona defũcti, ita licet hæredi, qui ex beneficio inuentarij fungitur vice duarum personarum, vt latiùs habetur per Carneual. *citata disput.13. nu.3.7.* Et sic video vtroque modo potuisse se se opponere dictæ exequutioni, & æstimi concessioni MM.Lucam, & Iacobum Mariã, nempè vt reos propter exequutionem, & æstimum relaxatum in bonis della *valleria*, quę nõ remanserũt in hæreditate M.Maximiliani, sed acquisita fuerãt partim iure proprio à M.Octauio Maria, & partim à M. Philippo, ab eodem fuerunt postea assignata eidem M. Octauio Mariæ fratri in satisfactionem proprij debiti.

Et eo magis, quia hasce iuris adductas cõclusiones ex aduerso nõ impugnari video, vti clarissimas, sed totam potiùs reduci disputationem super asserto inuentarij beneficio, quod eis ex pluribus competere denegatur.

Non competere dicunt Beneficium inuentarij M.olim Octauio Mariæ in hæreditate M.Maximiliani Patris; Vndè coniiciunt, ꝙ debitum à M.Maximiliano contractum promissæ restitutionis dotium M. Violantæ eius Vxori, & eius hæredibus euaserit proprium ipsius M Octauij Mariæ, quia per aditionem puram efficiatur hęres vna, & eademmet persona cum defunctò, vndè non minùs cũ proprijs, quàm hæreditarijs bonis debitum defuncti soluere teneatur.

Prout, nec minùs suffragari aiunt, confectum inuentarium hæreditatis ipsiusmet M. Octauij Mariæ à D.Violante vxore, & hærede à viro instituta inchoatum. Vndè creditum pariter suę dotis ex eadem ratione extinctum, & confusum remanserit.

Quò enim ad inuentarium hæreditatis M. Maximiliani, licet re vera in infantili ætate tunc existente M.Octauio Maria, nec à M. Philippo fratre, nec aliis suis Tutoribus, aut Curatoribus peracta fuerit illa solemnis hęreditatis aditio, & bonorum inuentarium, aut descriptio cũ solemnitatibus à *l.scimus*, vel à Statuto Ianuensi in cap.20. *lib.3.* requisitis; Nihilominus cum adhuc in præsens ostendat hęres, quæ nàm bona tunc tempore mortis M. Maximiliani remanserint, & asserat, quot, & qualia in hęreditate reperta tunc fuerint, huiusmodi hæredis assertio, & demonstratio æquiualere debet ipsi confectioni inuentarij, donec in contrarium plura nempè extitisse bona probetur. Cum enim hæres indicat, & ostendit quot, & qualia bona remansa fuerint, & addit insuper alia, præter indicata, non extitisse, sequitur indè quęstio, cuius indagationi occasionem

10 præbuit Accursij Glossa *in l.Cum de lege, 17. ff. de probat.* verbo, *Hæredis probatio, &c.* vbi firmauit, quod si dicat hæres, non adesse tot bona, vt integra legata soluat, & sic detrahere velle falcidiam, hoc, quod asserit, ita probare posit, ostẽdendo, tot fuisse à Testatore facta legata, & tot, & tanta in hæreditate remãsisse bona; Quod si legatarij, vt inquit, nihilominus dicant, tantum remansisse apud hæredem, quod sufficiat ad falcidiam, ipsi debent hoc probare, & ibi Glossa marginalis ad Glossam Accursij à Gottifredo addita, & in recentiori legum nostrarum impressione Lugduni anno 1627. excusa in litera C. eiusdem Accursij dictũm confirmando inquit, *Probaturus facultates Defuncti non esse solũdo, satisfecit Aduersario, si dixerit, tot esse bona in hæreditate defuncti, neque plura.* Quia tamen aliqui ex DD. & præcipuè Couarru.

11 *variar. resolut. lib.1. cap.4. sub num. 4. vers. Qua ratione aduertendum est, &c.* interpetrãtur Accursium in Glossa pędicta hoc affirmare voluisse, quando hæredis assertionem coadiuuat inuentarij legitima confectio, ex eo huiusmodi interpætationem deducẽtes, quia Glossa ad suum dictum probandum vsa fuerit auctoritate *l.scimus*, §. *Licentia C. de iure deliberandi*, vbi sermo habetur de hærede

rede inuentarium conficiente, & qui propter inuentarium solemniter confectum habet pro se iuris præsumptionem, non alia remansisse in hæreditate bona, quam in eodem inuentario descripta.

Hinc est, quod super dictæ Glossę assertione, non leuis inter DD. orta sit dissertatio; An scilicet sola assertio hæredis talia, & tāta bona in hæreditate reperijsse dicentis sufficiat, ne vltra vires, & ęstimationem eorumdem bonorum, quę asseruit, reperijsse, legatarijs, & creditoribus teneatur hęreditarijs, etiam non confecto iuxtà præscriptas solemnitates inuentarij publico Instrumento; Et indistinctè Glossæ traditionem recipiendam esse, siuè exhibeatur ab hęrede inuentarium, siuè absq. exhibitione aliqua inuentarij, tot
12 remansisse bona, & non plura asseruerit, benè probant Curt. Sen. *cons.27.nu.17.* Ripa *in c.Cum Ecclesia, n.83.& 84. vers.* Reperio tamē, quod Curtius *extra de causis possess.& propriet.* optimè Herculan. *de negatiua probanda nu.255.* Alciat. *de præsumpt. regul. 3. præsumpt.20. vers.Sed tu aduerte.* Alex. *cons.55. nu.5. vers.Et satis erit,&c. fol. pr.* benè Ruin. *cons.91. nu.3. in fin. vol.5. & cons. 67. nu.14. circa med. vol.5.* Afflict. *decis. 377. nu.2.* Cæphal. *cons.135. num. 153.* Sim. de Pręt. *de interpretat. vlt. volunt. lib.5. dubitat. 4. num.279. pag.551.* vbi indistinctè dictam conclusionem in praxi recipiendam esse tradit, Surd. *cons.267. nu.35.& cons.434. nu.30. & dec.316. num.3.* & ita in specie reprobato Couaruu. *d. lib.2. cap.4.* Petr. Barbos. *in l. Maritum 13. num.25. ff. solut. matrim.* Becc. *cons.100. num. 22.* latè videndus Marta *Voto 178. nu.4.5.6.* Peregrin. *de fideicomm. art.39. vbi sub nu.14.* inquit, *Quam sanè Glossam plerique intellexerunt siuè pro negante sit præsumptio, siuè non, & etiam si non sit confectum inuentarium,&c.* Rol. *de inuentario par. 4.* in verbo, *Heres cum inuentario inter tract. Vniuersales tom.8. par.2. fol.mihi 189 nu.2.* vbi ait, quod si hęres dicat, tantum esse in hæreditate, qui vult dicere, plus esse, probet.

13 Hæc tamen opinio, vti dixi, improbatur ab alijs relatis per Nattam *cons. 199. nu. 12.* Couarruu. *dicto cap.6. nu 4.* Nonn. *cons. 16. sub nu.25. vers. Contrarium.* Peregrin. *dicto art.39. sub num.14.* Pacian. *de probat. lib.pr. cap 46. sub nu.26. vers. Verum prædicta, &c. & nu 27.28.29.* Egò verò numquam satis percepi, quodnam inter vnum, & alterum casum discriminis reperiatur, vt nempè facto inuentario reijciatur onus in creditorem, vel
14 legatarium probandi, alia, & plura bona remansisse in hæreditate præter in inuentario descripta, uti trad. Rom. *cons.276, in vltimis verbis,&c.* Carocc. *de excuss. bonor. par. 2. quæst.35. nu.6. vsq. ad nu.12.* benè Nonn. *cons.16. nu.22.23.* latè Rota *dec. 607. nu.pr. par.pr. recent.* Cum autem hæres etiā omissa solemnitate inuentarij asserat, & dicat, solum tot, & talia bona remansisse, & non amplius, tunc ab eo probandum sit, tot, quę asserit, & non plura reperijsse bona, non autem à legatario, seù creditore dicente, alia plura præter asserta ab hęrede tempore mortis inuenta fuisse; Nil .n. aliud in se continet inuentariū, nisi simplicem hæredis assertionem, qui corā Notario constitutus asserit, reperijsse in hæreditate talia, & tanta bona, quam assertionem eo sic instante in publicum Instrumentū Notarius redigit; Quod si ipse hæres non omnia bona patefacere forsan haberet in animo, nullus, nec Iudex, inquā, aut Notarius sollicitus est, vt oīa describantur, sed intra limites tantū assertionis eiusdē hæredis describitur in eo Instrumēto qualitas, & quantitas bonorū; Vndè substantia tota probationis, quæ ex Instrumento Inuentarij deducitur, ex iacta hęredis assertione dependet. Quę si nō fuerit sincera, & integra omnium bonorum, quælibet solemnitates in eius assertione describēda seruatę ei validitatis statum tribuere non valebunt; Et illud solùm maioris probationis ex scripturæ confectione redundabit, quod tractu temporis, si fortè hęredis informati mors acciderit, existentia bonorū ex huiusmodi publico Instrumento probabitur; Cœterùm tàm ipsummet publicum Instrumentum Inuentarij assertio, & depositio hæredis nuncupari debet, quam ipsa sine solemni scriptura emissa ab eodem hærede assertio, quod talia solummodo bona in hæreditate reperijt; Nàm quod in eo, vt dixi, scriptum reperitur, non aliundè, quam ab ore ipsiusmet hæredis processit, imò ipse hæres, non autem Notarius scripsisse censetur, quæ in Inuentarij Instrumento relata sunt,
15 vt benè supponere videtur Iustinianus *in dicta l.scimus §. licentia,* dum inquit, *Licentia danda creditoribus, seu legatarijs, seu Fideicommissarijs, si maiorē putauerint esse substantiam à defuncto derelictam, quàm hæres in inuentario scripsit.* Imò ipsemet Iustinianus voluit, hæredem iurare compelli, quod alia, quam ea, quæ detexit, & manifestauit, non inuenisse bona, vt in eodem §. *licentia legitur,* ibi, *Quibus voluerint modis, quod superfluum est approbare,&c. Vel per Sacramentum illius, si aliæ probationes defecerint.* Vndè iure quidem

dem merito, si vtraque probationis substantia ex ore proficiscitur hæredis, sicut ea, quã per Notarium scribi curauit, assertio reijcit in Aduersarium onus probandi contrarium, ita quoq. ab eodem suo ore prolata, licet in publica scriptura nõ redacta eiusdẽ hæredis assertio eamdem vim habere debet rejciendi in legatarium, creditorem, vel fideicommissarium probationis obligationem, alia superfuisse bona dicentem, vltra affirmata ab hærede; cum ità pariter effectui, quem operari debuisset in scriptis inuentarij confectio, sit
16 satisfactum per æquipollens, cum regulariter nihil referat, si vnum, vel alterum ex æquipollentibus fiat. Corn. *cõs. 69. nu. 17. lib. 2.* Bero. *cons. 130. n. 30. lib. 2.* Osasch. *dec. 109. nu. 2.*

Et ita iustitiæ consonam dictæ Glossæ traditionem esse, manifesta ratione conuincitur, dum asserit, negationem hæredis, alia adesse bona, statum probationis consequi indistinctè, aut non fuerit, vel fuerit in scriptura mediante Instrumento inuentarij redacta, quia vtroque modo agitur de negatione hęredis ab eius sola voluntate proficiscente; Quod idem mihi videntur intellexisse DD. omnes, qui dictæ Glossę traditionem expendunt, & præcœteris Couar. *variar. resolut. lib. 2. cap. 4. sub nu. 4. vers. Qua ratione aduertendum est, &c.* cuius doctrina meliùs cœteris quod mox dixi, mihi probare videtur, dùm ibi de præfato Accursij dicto loquens, inquit, *tunc admittendum esse, quod ipse respondit, cum hæres confecto Inuentario, seù repertorio rerum Testatoris asseruerit, tot legata relicta fuisse à Testatore, totq; bona in eius hæreditate remãsisse, quot in eius repertorio censentur, & non plura*; & meliùs hoc confirmat rationem addendo; *Nam*, vt inquit, *cum maxima sit præsumptio iuris in repertorij, & inuẽtarij fauorẽ, legatarii, qui plura dixerint bona à Testatore relicta fuisse, id probare tenebuntur*, Sed animaduertãtur quæso, quæ modo sequũtur Couar. verba *propter iuris satis vrgentẽ præsũptionẽ, quæ fauet hæredis assertioni, quæ probationis vim obtinet*, & iuxta decisionẽ Guid. Pap. 142. *nu. 3.* inuentarium ad hoc deseruit, vt hæres ostendat, quę bona asserat esse in hæreditate; Et hinc est, quod Mascard. *in tract. de probat. conclus. 205.* sic conclusionem inducit, *An per assertionem hæredis nulla alia adesse bona in hæreditate, præter in inuẽtario descripta, negatiua probetur*, & præsertim *nu. 11. 12.* vbi ait, quod negatiua probatur per assertionem hæredis, quia actus iste negandi consistit in facto proprio ipsius negantis, quæ autem consistunt in animo, per assertionẽ ipsius iuratam probantur; Si igitur sola assertio hæredis in ipsa inuentarij scriptura emanata probationis vim habet, & vrgentem iuris præsumptionem inducit; Nihil interest, an eius assertio indicatæ quantitatis, & qualitatis bonorum in publica, vel priuata scriptura fuerit emissa, cum non ex scripturæ forma, sed ex assertione in ea contenta oriatur præsumptio reijciens in creditorem cõtrariæ probationis onus; Et licèt Glossa ad probandam traditionem suam alleget *l. fin. §. fin. C. de iur. deliberandi*, vbi agitur de assertione facta ab hærede in ipso inuentarij Instrumento, huiusmodi tamen relationem *ad l. prædictam* habuit per dictionem *Vt*, quæ similitu-
17 dinem sua natura importat, vt latè probat Barbos. *de dict. dict. 439. nu. 11.* afferendo sic exemplum assertionis factæ ab hærede, nõ tamen restringẽdo vim, quam ipsi huiusmodi hæredis assertioni tribuit, si facta magis sit in publica, vel priuata scriptura.

Cessant autem omninò DD. altercationes, & vnanimi voto Glossę adhęrent auctoritati, quoties assertio hæredis circa quantitatem, & qualitatem bonorum est aliqua alia præsumptione, verisimilitudine, aut veritatis coniectura suffulta, vt fuit sententia Alciati in
18 *tract. de præsumpt. reg. 3. præs. 20. vers. Sed tu aduerte*, vbi ait, quod non est intelligendum de vera præsumptione iuris, quoniam illa ex se absque alia assertione probat, & transfert onus probandi, & sic dicta Glossa si restringeretur ad assertionem in publico Instrumẽto Inuentarij factam, nil plus adderet, quàm aliàs sit dispositum, nec esset aliqua differentia inter probationem negatiuæ, vel affirmatiuæ, quia vtraque iuris esset præsumptione probanda, & tamen, vt addit, propter difficultatẽ probationis negatiuę admittunt DD. istam probationem per assertionem; vndè concludit procedere dictam Glossam etiam, quando cum assertione Partis concurreret præsumptio non iuris, sed leuior, & sic aliqua suspicio, seù coniectura, & idem dixit Iason. *in l. si constante, sub nu. 130. vers. Ex his conclude, ff. solut. matrim.*, & Alciatum sequutus Herculan. *de negat. proban. nu. 255. præsertim in fin.*, vbi, *siuè factum sit inuentarium, siuè non*, benè Gabriel. *cons. 118. nu. 7. lib. pr.* sed longè clariùs *in cons. 138. lib. 2. vbi nu. 20.* ait, quod sicuti præsumptio, quæ oritur ex inuentario, facit, vt stetur dicenti, alia bona non adfuisse, ità etiam præsumptio aliqua probabilis aliundè collecta idem efficit, & vt, addendo, inquit, nàm adhunc effectum sola verisimilitudo, & præsumptio, quę capi-

capitur à communiter accidentibus, sufficit neganti, adfuisse alia bona, & satis est pro negante adesse aliquam præsumptionē probabilem, etiamsi non sit præsumptio iuris, vbi *nu.22.* addit, hoc maximè procedere, quando quis negatiuam allegat ad suam defensionem. Nonn. *cons.16. sub nu. 22.* Peregrin. *de fideicomm. dicto art. 39. sub num. 14.* ibi, *Verum quia secundum magis receptam sententiam Gloss. accipienda est, vbi pro negante concurrit aliqua præsumptio;* Inter quas præsumptiones ponit factam bonorum descriptionem in inuentario, non tamen restrictiuè, sed exemplificando vnam ex pluribus, quæ possunt iuxtà casuum varietatē pręsumptiones concurrere, vt ex modo loquendi percipitur, dum inquit, *vt quia quantitas bonorū ex inuentario apparet.* Bellon. *cons.34. nu. 2.* Caball. *cons.10. num.9.* plures adducēs Barz. *decis.105. num.21. vers. Secundo dictum, &c.* Rol. *de inuent. to.8. par.2. fol. 189.* in verbo *Heres cum inuentario nu.3.* benè Mascard. *de prob. conclus.205.*, vbi allata conclusione, an assertio hęredis probet non existentiam in hæreditate bonorum, & post allatas vtrasq. opiniones contrariam *nu.20.* limitat, vbi cū assertione concurrit confectio inuentarij per solemnem scripturam, & sub *nu. 21.* inquit, *Idem esse, si alia præsumptio concurreret pro negatiua* vbi etiam *nu.22.* aliam deducit, & probat limitationem, quandò nempè aliquis substinet partes rei, quia tunc, ait, satis est dicere, bona non sufficere, nec aliud tenetur docere, & ità dictam glossam declarare mihi videntur Pacian. *de probat. lib.pr. cap.46. nu. præsertim 47. vers. Ex quibus succedit, &c.* Surd. *cons.452. nu.20. 21.*, & alios plures adducens Cyriac. *contr.5. nu.8. 9. 10.* Imò quod ad hoc sufficiat aliqua probabilis verisimilitudo tradit Capyc. Galeott. *contr. iur. lib pr. contr.59. nu. 42.*

Hic autem non modò coniecturæ, & vrgentes præsumptiones concurrunt ad probādam qualitatem, & quantitatem bonorum, quæ in hęreditate M. Maximiliani Patris inuenta fuerunt, sed tales, quæ verę probationes potiùs appellari merentur.

Primò enim adest scriptura, seu notula bonorū post duos dies sequuta hęreditatis aditione confecta, & in filza Notarij eiusdē, qui Instrumentū confecit aditionis, inserta.

Secundò adest geminata, imò sæpiùs, & in publicis actis, & Instrumentis repetita cōfessio M. Philippi, modò Actoris se adijsse hæreditatē Patris cum beneficio inuentarij, & cū nullū aliud exhibeatur inuentariū, quā illud in dicta scriptura pænes acta Notarij dimissum, deducitur quoque eiusdem cōfessio relatiua ad dictam scripturam, tanquam si fateatur, omnia bona hæreditaria Paterna fuisse in illa scriptura contenta; & sic cū non modò non dicatur per Aduersarium alia plura extitisse bona, sed imò potius ea sola in d. scriptura descripta remansisse fateatur. Hic est, quod non potest Mag. Philippus contrariam modo propriam confessionem oppo-
19 nere per text. *in l. fin. de offic. speculator. tit. de posit. §. Octauo loco num 2.* Bellamer. *decis. 683.* Rota coram Coccino *dec.164. nu.3.* & enunciationem à se factam negari non posse,
20 trad. Marcabrun. ab Anguil. *cons.29. n.62. & seq.* Decian: *cons.32. n.82. in 2.* Mascard. *conclus. 338. nu.11.* Paris: *cons.10. nu.50.* Genua *de enunciatiuis quest.4. nu.73.* & in puncto enunciati Inuentarij. Franch. *decis. 229. post num.6. vers. Item hac mulier, &c.*

Tertiò magis vrget, quòd bonorum descriptio in dicta scriptura fuit opera, & cura DD. exequutorum, & fideicommissariorum dictę hæreditatis, & hæredum peracta, vt eorum munus implerent, vndè magis fidem, & veritatē eiusdem inuentarij confirmat; Et quod hoc solùm Tutorum, & Curatorum inuentarium suppleat in omnibus omissum solemne ab hærede, ità vt ei opituletur ad omnes effectus, tàm faciendarum detractionum, quā euitandi confusionem propriorum iurium, vt in inuentario facto ab exequutoribus, seu fi-
21 deicommissarijs trad. Peregrin. *cons. 67. nu. 29. lib pr.* Paris. *cons.25. ex nu.43. lib. 2. & cons.143. nu.78.79. lib.3.* Socc: Iun. *cons.132. nu.132. nu.5.* Cancer. *var resolut. lib.3. cap.3. num. 131. & 132.* Ridolphin. *in praxi cap. 9. nu.133. cum seq.* latè Salgad. *labyrint. credit. par.2. cap.pr. nu.25. & pluribus seq.* & in
22 inuentario facto à Tutore pro suo munere complendo, quod prosit, minori ad effectum ne teneatur vltra vires hęreditarias latè. Gutierez *de tutel. par.2. cap.pr. n.49. & seq.* & an, & quando inuentarium ab vsufructuaria factum hęredi proprietario prosit latè Rota Rom. *dec.39. nu.14. 15. 16. par. 6. recent.*

Secūdo præcipua, & sola vim potiùs perfectæ probationis, quàm simplicis præsumptionis habere mihi videtur diuisio olim facta inter Marchionem Philippum, & Octauium Mariam fratres hæreditatis Paternæ M. Maximiliani, de cuius hęreditatis bonorū quantitate, & qualitate modo quæritur, quam diuisionem præcessisse etiam necesse fuit descriptionem, & diligentem inquisitionē omnium bonorum, iurium, & actionum in eadē hæreditate remansorum, vt ita ęqualis fieret omnium diuisio, Imò vndique omnia in ipso diuisio-

diuisionis Instrumento adnotata reperi debent; quæ proindè loco inuentarij sufficit, ne vnus alteri vltra vires hereditarias teneatur
23 Paris. *d.cons.25. nu.50.* Salgad. *d.cap.pr. nu. 31.* & in puncto Mel. *alleg.59. num.8. vers. Hic autem, &c.* Corn. *cons.22. num.38. in fin. vol.2.* & confirmat Cyriac. *contr.5. num. 17. vers. Ex quibus.* & iterum *num.68.* Vndè ex ipsa collatione, seù diuisionis reuolutione innotescere nunc etiã facilè potest, non modo quantitas, sed etiam valor ipsorum bonorũ, & sic etiam consequenter ictu oculi deprehẽditur, si æquiualuerint soluẽdo æri alieno, & præcipuè dotibus vxoris, vel eis etiam, prout cæteris debitis satisfactis, aliquid superérit, ex quo hæres iuxtà id, quod remãsit, de proprio teneatur. Ex qua diuisione cum perpetuum, & authenticum resultet testimonium quantitatis, & valoris dictæ hæreditatis, timeri, vel præsumi non potest aliqua eorum occultatio, qua cessante de proprio non potest heres creditoribus obligari; Cum enim inuentarij forma adhoc potissimum Instituta fuerit, ne res hæreditariæ occultari valeant, vbi ista præsumptio ex facto clarè cessat, nec
24 inuentarium facere necesse fore trad. adducti per Cancer. *variar. resolut. lib.3. cap. 2. nu. 109. & seq.*

Vel saltem negari non poterit, quin ex præfato Instrumento diuisionis hereditatis Paternę certè, & distinctè non constiterit M. Philippo creditori de qualitate, quãtitate, & valore bonorum hæreditatis Paternæ, quo casu etiã nõ confecto inuentario M. Octauius nõ poterat de ꝓprio vltrà vires hereditarias creditoribus obligari. Nàm, cũ nõ alia ratione hæres non confectò inuentario teneatur vltrà Vires hæreditarias in propria substantia, nisi quia lex præsumit eo casu contra hæ-
25 redem, quòd res hereditarias subtraxerit, vt creditoribus eà non manifestaret, vt ex §. *Sancimus in auth. de hered. & falcid. l. vlt.* §. *Subscriptionem, &* § *Licentia, C. de iur. deliberand.* Huiusmodi rationem, seu præsumptionem cessare oportet, vbi certè aliàs constat de ipso statu hereditatis, & de omnibus eius bonis, & effectibus, vt latè tradũt Graff.
26 *de success.* §. *Inuentarium quæst. 21. n.3. vers. Et hæc verior.* Decian. *cons.85. nu. 53.* Cancer. *variar. resolut. 3. par. cap.2. de inuentario nu. 114.* quem cum alijs allegatum sequitur Fontanell. *de pact. Nuptial. claus. 4. Gloss. 5. nu.47.* vltrà suprà adductos.

Imò fortiùs ex dicta diuisione peracta inter fratres præfatos necesse est, elici confessionem vtriusq. heredum, quòd talia, & talia bona remanserunt in hæreditate Paterna, & quòd non aderant alia, nisi in eadem diuisione descripta, & diuisa, vndè cessat omnis contraria iuris præsumptio ex omissione inuentarij deducta, vbi creditor, & pars ipsa, ad cuius beneficium inuentarij conficiendi dispositio est introducta, fatetur; & declarat quantitatem bonorum in hære-
27 ditate defuncti repertam, vt benè tradit Gizzarell. *inter decis. Sacri Consil. Neapolitan. dec.56. ex nu.6. vsq. in fin.*, & aduertit Franc. Maria Prato *in addit. ad cap. secundæ partis primæ ad nu.35*; Paschal. *de Patr. potest.*; non enim tenetur hoc casu cohæres inuentarium facere cohæredi, cum quo vniuersa bona
28 diuisit hæreditatis. Monticell. *de inuentario inter tract. vniuersales quæst. 232. num. 590.* benè Capyc. Latro *consultat. 121. nu. 41. 42.* Rebuff. *in comment. tract. de inuentario Glossa vnica nu. 10.* Nec inuicem Inuentarij solemnitatũ defectus obijcere sibi nequeunt Rota Rom. apud Coccin. *dec. 1886. nu. 23. & dec. 532. nu. 19. par. 14. recent.* vbi plures, & latè de Luca *lib.9. par.2. discursu 21. nu. 12. tract. de* . .

Et eò magis etiam, quia, vt supra dixi; Idem Mag. Philippus expressè pluries fassus fuit hæreditatem Patris fuisse ab eis cum beneficio Inuentarij aditam; Hæc enim confessio inducit præsumptionem Iuris, & de iure circa prædictam inuentarij confectionem, vt releuet alium ab onere probandi, hæreditatem fuisse cum dicto beneficio aditam, & inuentarium fuisse confectum, Soccin. Sen.
29 *cons.91. nu.5. lib.4.* Roland. *cons.88. num. 8. cum seqq. lib.3.* Barz. *decis. 24. nu.3.*

Cum igitur de confecto inuentario, & de aditione adhibito inuentarij beneficio, facta
30 constet ex confessione ipsiusmet agentis, de eiusdem inuentarij nullitate nõ potest in pręsenti exequutiuo Iudicio cognosci. Gabr. *cons.44. nu.12. lib. pr.* Rot. *in Romana Inuentarii 19. Ianuarii 1604.* coram Coccin.

Et maximè quia, vt dixi, qui opponit huiusmodi exceptiones, est M. Philippus frater Mag. Octauii Mariæ, & cohæres M. Maximiliani Patris, & qui ex huiusmodi aditione cũ beneficio Inuentarij facta dimidiam omniũ bonorum consequutus est; ex quo actu positiuo censetur etiam dictam aditionem, & bonorum descriptionem tanquam solemnem approbasse, itavt modo se ei opponere ne-
31 queat, vt in his terminis firmat Gratian. *cap. 998. nu.21.* Quamobrem Mag. Octauius Maria cum hoc casu hæredis beneficiati personã induerit, eius hæres tamquam tertius haberi debet, iuxtà doctrinam Bald. *in l. debitum col. pr. vers. Sed contra istudq. C. de pact. & in l. fin.*

l.fin. §.*in computat. in 2.oppositione*, vbi etiam
32 Iaſ. *nu.*4. *C.de iur.deliberand.* latè Surd.*conſ.* 143.*nu.*40. *lib.pr.* & alios adduxi ſupra *n.*9. ſequitur, quod mandatum, & exequutio relaxata contra bona propria M. Octauii Mariæ, nec hæreditario titulo habita,& ſic tamquam tertij nulla ſit, cum effectus obligationis contra bona tantùm debitoris, non autē
33 tertij extendatur, ex latè traditis per Zacch. ad Galleſ. *de Cameral.q.*5. *nu.*47.*& queſt.*37. *nu.*44.vltra ſupra allegatos *nu.*3.Imò etiamſi beneficium Inuentarij ei prodeſſe nō poſſet, cum dicta bona,in quibus fuit æſtimum conſequutum,propria ſint Octauij Mariæ,ex ſimplici, atque pura hæreditatis aditione non hypothecantur creditoribus bona propria hæredis, niſi ſpecialiter à Teſtatore fuerint hypothecata, ſed tantùm per quaſi contra-
34 ctum aditionis actione perſonali tenetur hæres. Gloſſ. *in l.Si Titio ff. de pign. & hypoth.* & ibi Bart.*nu.*14. & eſt textus *in l.Paulus* 29. *ff.de pignor.* Bero. *conſ.*129.*nu.*16. *lib.* 2. de Franch. *dec.*306. *nu.*10. Surd. *dec.*315. *nu.*4. Merend. *contr. Iur. lib.*19.*cap.*23.*nu.*2.*&* 3. Merlin. *de pignor. lib.*2. *tit.pr. quaſt.*15.*n.*13. Cyriac.*contron.*5. *nu.*89.90. Spada conciuis meus *conſ.*340. *per totum to.*3. Capyc. Latro *dec.*24.*nu.*6. & ibi Gizz. *in obſeruat. nu.pr. & ſeqq.*

Quò verò ad inuentarium confectum à M. Violante bonorum, & hæreditatis M. Octauij Mariȩ,de eius validitate dubitari non poteſt. Si enim non negatur res Iudicata, quæ decidit D.Violantem gaudere debere beneficio Inuentarij, abſurdum eſt modò dicere, inuentarium non fuiſſe legitimè confectum; Si enim aliquibus caruiſſet neceſſariis ſolemnitatibus inuentarium prædictum,non attuliſſet D.Violantæ beneficium, vt eo gaudere & frui valeret, cum ſint hæc duo in Iure incompatibilia, quod hæres non legitimè confecerit inuentarium, & quod eo gaudere, & frui poſſit, & propterea niſi prius altera reuocatoria Sententia de medio tollatur prædicta, inanis eſt vti iam deciſa diſputatio: Et potiſſimum quia etiam ſi deeſſet res Iudicata, & in primo limine diſputationis verſaretur Inuentarij præfati validitatis quæſtio, id tamen,ꝙ ſolum ei objicitur, de defectu ponderis, menſuræ, & valoris mobilium, In Iure nequaquam ſubſiſtit, quia potiùs veriùs, & receptius eſt, ȩſtimationem bonorum pro neceſſaria ſolemnitate in Inuentario non requiri,cum nulla lege cautum hoc reperiatur vt habetur ex

Gloſ. *in d. l.ſcimus in verb. quantitem* vbi explicat, *ſufficit, quod dicat ego recognoſco omnia bona mobilia, & immobilia ſcripta à Notario ſuperiùs me habere, & tenere.*

Honded. *conſ.*53. *nu.*6. 7. *lib.* 1. vbi *verſ. Fuerunt*, dicit ſufficere deſcriptionem mobilium cum eorum numero, & qualitate, & in fine addit, cum ſola expreſſione qualitatis an ſint ſerici, lanæ, vel lini, noua,aut vetera, & æſtimationem pro inuentarij ſubſtantia non requiri.

Aluar.Valasc. *Conſult.*57. *nu.*23.vbi in dicit, quod ſi lex *fin. C.de iur. deliber.* benè expenditur, loquitur de quantitate rerum, non autem de æſtimatione.

Idem tenet Corn. quem alij ſequuntur, quique reſpondet contrarijs in *l.ſcimus C. de iur. deliber. nu.*37.

Cagnol. *in l. ſi quis maior C. de tranſact nu.*220. *verſ.Et primo*, aſſerit ibi, quod ſufficit dicere lectum plumarum tanti ponderis, vaſa vinaria tantæ capacitatis.

Iacobinus à S.Georg. *in d. l.ſcimus* §. *vlt. nu.*8. vbi refert conſuluiſſe, quod non erat neceſſe ponere æſtimationem, quia hæres de facili poſſet decipi in æſtimando.

Gutier. *de Tutel. par.*2. *cap.*1. *nu.* 96. vbi quod numerus, menſura, & pondus apponitur, non tamen valor taxatur.

Ant. Faber. *in Cod. lib.*6. *tit.* 9. *diffin.* 17. dicit hanc ſolemnitatem ex leuioribus, & ęſtimationem à lege nō requiri, & eius vſum parui faciēdum, quia non idcircò prohibentur creditores maiorem,hȩredes verò minorem probare æſtimationem.

Graſſ. *de Inuent.* & eius *confect. tract. diuerſ. p.*257.*nu.*4. vbi ſtat cum Corn.& Cagnol.

Didac. Spin. *de hered. inuentar. in tract. diuerſ. quaſt.*273. *nu.*38. aſſerens de veriori.

Phanucc. *dicto tract. diuerſ. quaſt.*240. *nu.* 31. *in fin.* vbi oſtendit Bart. non eſſe contrarium.

Hodierna *contr.*5. *per tot.* vbi ſic in vtraq. Inſtãtia iudicatum fuiſſe teſtatur Ridolphin. *in praxi d. cap.*9. *par.pr. nu.* 57. 73. 101. & melius diſtinguendo *par.*3. *cap.*2. *num.* 180. Rota Rom. apud Peniam *dec.*447. *nu.*11. *& seq.* vbi fuerat omiſſa æſtimatio valorum argenteorum,annulorum,& gemmarum, & nihilominus pro validitate inuentarij fuit reſolutum.

36 Præſertim quia Genuæ adeſt conſuetudo non apponendi pretium, æſtimationem, aut valorem, ut firmat Rot. Genuenſ. *dec.*35. *per tot.* & præcipuè *nu.*3. & optimè comprobat vidend. Honded. *d.conſ.*53. *num.* 8.9. *& ferè*
37 *per tot.* Imò de tali conſuetudine generali totius Mundi teſtatur Ridolphin. *d. cap.*9. *par.*

par.1. nu.124. Caualer. *dec.508. nu.7.* Bott. *cons.78. à nu.10.* Giouagn. *cons.20. num.13. lib.2.* ubi de consuetudine Genuensi, Cremonensi, Perusina, & Bononiensi testatur. Valasc. *d.Consul.51. nu.23. in fine*, vbi quod vt plurimum de consuetudine non apponitur ęstimatio.

Quinimò Ridolph. *d.cap.9. nu.148.* dicit, quod non sufficeret, si aliqua inuentaria exhiberentur cum æstimatione, & valore rerũ, nisi etiam probaretur inuentaria sine istis solemnitatibus fuisse inualida, idem Caualer. *dec.584. nu 5.* quod etiam tradit Honded. *d.cons.53.* Eò magis quia valor mobilium in totum fuit iuratum per hęredes in scutis sex millibus auri, & huic assertioni hæredis stari debere circa valorem, & quantitatem bonorum contentorum in inuentario, firmat
38 Rot. coram Coccin. *dec.1886. nu.19.*, & est textus expressus *in l.2. vers. Mobiles autem res C. quando & quibus lib.10.* & ibi Bart. vidend. *nu.12*, ibi nota, quod iuramento hæredis, cui credendum est in istis casibus, scilicet in rebus minutis, & mobilibus nulla distinctione facta an ante, vel post iurauerit, etiamsi non fuerit facta talis assertio vna cum ipso Inuentario; Nam quandocunque facta retrotrahitur, & dicitur facta tempore inuẽ-
39 tarij, ex quo supervenit notitia, & est reseruata facultas addendi, & hodie inuentarium supplere possunt. Roland. *de inuent. par.4. in verb. Quid si hæres nu.6. in fin. vers. Quia satis erit.* Tomas. *d. tit.8. de requisit. in confect. inuent. cap.8. nu.130. 141. 151.* Quod clariùs probant Galeott. *contr.59. nu.38. & 39. lib pr.* & Pacian. *de probat. lib.pr. cap.46. num.32. & seqq.* vbi quod si non est quæstio de quantitate, sed tantum de valore, quia sit controuersia solùm de bonorum æstimatione, tunc sine dubio standum est assertioni hæredis, donec contrarium probetur, qui Pacian. hanc opinionem venerabilem appellat, & Galeott. communem, & temerarium ab ea recedere tàm in consulendo, quàm in iudicando profitetur.

Nec alicuius tandem est ponderis obiectũ præsumptę satisfactionis crediti dotalis in M. Violante hærede, quę dictam hæreditatem adiuit, & vigintiseptem tantum modo diebus quibus viro suo superstes fuit, eamdem hæreditatem possedit.

Primò enim animaduertendum est, huiusmodi præsumptionem solutionis, & satisfactionis induci respectu tantum pecuniarum, quæ in hæreditate reperirentur, nõ autẽ respectu bonorũ immobilium, cẽsuum, & mobi-
40 lium, vt benè aduertit Gratian. *cap.129. nu.23.* & benè Fontanell. *de pact. nuptial. to.2. claus.7. Gloss.2. par.7. nu.25. 26. 27.* & clariùs *nu.34.*

Et quoad bona immobilia, quæ remanserunt in hæreditate, licet aliquãdo dicãt DD. ex ijs hæredẽ pręsumi satisfactũ, animaduertendum tamen est, hoc dicere ad effectum, vt faciat hæres creditor fructus suos bonorũ pro quantitate sui crediti, nec eos in hæreditate computare teneatur ad proprium dãnum, & commodum creditorum; Et ideò ad eius fauorem inducitur à iure præsumptio factæ separationis tot bonorum suo credito
41 æquiualentium à die aditæ hęreditatis, vti latè apud Surd. *dec.92. nu.4.* & ibi Hodierna *nu.2.* & ideò dixit in proposito mulieris Fõtanell. *de pact. Nuptial. to.2. claus.7 Gloss.3. par.7. nu.46.* Quod ficta solutio non inducitur per aditionem hęreditatis nisi ad hoc, ne hæres sit in damno, multò ergò minùs inducetur, si imò damnum sentire habet, vti sunt eius propria verba.

Tertiò etiam animaduertatur, quod nimis est inuerisimile, tàm breui temporis spatio, quò supervixit, quo nec ei licuit necessaria hæredis officia complere, nec inchoatum inuentarium perficere, potuerit iam bona hereditaria vendidisse, aut in iudicio eorum adiudicationem, & separationem consequi, & omnis vel vmbra difficultatis euanesceret, si omnium bonorum, & effectuum eiusdem hæreditatis, & in inuentario descriptorum integra modo ratio redderetur; vndè cessare debet omninò dicta pręsumptio satisfactionis, quoties ex sufficienti ratione aliud apparet, quasi tunc ex euidentia facti exclud-
42 atur dicta iuris pręsumptio. vt benè explicat Gratian. *d. cap.129. sub d. nu.23.*

Quò verò ad confusiones Actionum prætensas, licet adierit hæreditatem M. Octauij Mariæ cum cautela, & beneficio inuentarii, iam supra *nu.9. 32.* ad satietatem dictũ fuit, & probatum ex comuni, & receptissima vsq; adhuc omnium Tribunalium sententia, hæredes duas tunc repræsentare personas, nẽpè Testatoris, & creditoris, ita vt pro suo credito & tanquam creditor omnia eà priuilegia, & actiones conseruet illæsas, vt si viueret adhuc Testator, sibi denegari nõ possẽt. Vndè aliàs Auctoritates modo, iam cumulatis addere supervacaneũ existimo; Et quod ideò pariter vi anterioritatis sui crediti se opponere modo valeat, & impedire exequutionem plenè probatũ fuit ibi, & autoritate potissimũ Carleuar. *disput.13. per tot.* cũ aliis adducta; quicquid distinguendo ingeniosè, & studio magis aliquid noui proferendi traditum

ditum

43 ditum sit à D. de Luca *in tract. de Iudiciis discursu* 40.*n*.42. vbi tamen nullius autoritate Doctoris hāc singularē suā distinctionē confirmare potuit, nec ibi, nec in alijs, quos indicat, suis discursibus, cū allatæ oēs per nos doctrinæ loquantur in hærede beneficiato, qui hoc casu tanquam tertius, non tanquam debitor comuniter admittitur, & recepta hac noua D. de Luca opinione aut hæreditatem repudiare, aut simpliciter adire necesse foret, tollerentur enim ita omnia beneficia ex dispositione legum, & Doctorum consensu hucvsq. Inuentario tributa, quod esset modo reuangare Mundum. Imò in fortioribus terminis in indiuiduo casus præsentis fuit aliàs à Genuensi Rota admissus hæres tanquā creditor anterior pro dotibus maternis ad eleuationem cannellæ contra creditorē hæreditarium, qui æstimum consequutus fuerat in bonis hæreditarijs, vt apud Cartar. *decis*. 124. *per tot*. & præsertim *nu*. 7.

Et quamuis sententia in Iudicatum transacta iam pro certo supponere permictat M. Violantem legittimum confecisse Inuentarium, & ideò eiusdem beneficio frui omninò debere. Nihilominus, vt in strictioribus terminis tutissima Dñi mei Iura compareant, supposito etiam, quod inuentarium omissum foret, & versaretur quæstio in simplici hęreditatis aditione; Nihilominus, quia non agunt modo hæredes M. Violantæ pro consequendo credito contra bona fortè à tertio possessa, verū sese defendunt retinendo pro dicto credito bona, quæ possident, non ideò repelli possent, quoniam, licet creditore succedente debitori fiat aliqua cōfusio quoad obligationem, & actionem, non tamen fit

44 quoad retentionem, vt latè explicat Molignat. *de retent. q*.189. *per tot*. Franc. *dec*. 39. *nu*.2. 3. 4. Hodierna ad Surd. *dec*.92. *num*.5. & alijs citatis Fontanell. *de pact. nuptial. claus*.7. *Gloss*.3. *par*.7. *nu*.47.

Ex quibus, &c.

Adsit Virgo Deipara.

ELeuatio Cannellæ intentata per DD. Lucam, & Iacobum Mariam Spinola hæredes mediatos cum beneficio legis, & Inuentarij D. Octauij Marię hæredis D. Maximiliani Patris iustificatur (ni prorsus fallor) ex infrascriptis.

Primò, quia licèt D. Philippus obtinuerit mandatum exequutiuum pro credito dotium D. Violantis Senioris eius Matris, non potuit exequutio relaxari super bonis *della Valloria*, & alijs proprijs bonis D. Octauij Mariæ ab eo particulari titulo emptionis, vel dationis in solutum legitimè acquisitis.

Siquidèm hęres beneficiatus vti duplicē repræsentās personā, suā videlicèt, & defūcti,

45 cuius est hæres, ad tradita per Curt. Sen. *in l. debitori nu*.11. *C. de pact*. Roland. *de inuent. par*.4. *in decima vtilitate circa finem vers. Quia quando hæres, &c. pag. mihi* 94. *A. in parua impressione*. Mantic. *de tacit. lib*.16. *tit*. 20. *nu*.31. Surd. *cons*.7. *nu*.32. Antonin. Amat. *var. resolut. cap*.56. *nu*.6. Merlin. *de pignor. lib*.2. *tit*.2. *q*.66. *n*.24. Rot. *dec*.2. *n*.18. *par*. 6. *recent*. Ità quoq. præseruat iura sibi proprio nomine competentia citrà nomen hæredis, perindè ac si hæreditatem adiuisset, & potest bona per eum acquisita liberè retinere vti non affecta, & obnoxia creditoribus defuncti vulg. *l. final*. §. *in computatione vers. Si verò, & ipse &c. C. de iur. deliber*. Becc. *cons*.113. *in fine vers Illud autem, &c*. Surd. *d. cons*.7. *nu*.3. *& dec*.310. *nu*.13.14.15. Barz. *dec*.64. *nu*.12. Ostasch. *dec*.181. *nu*.13. Amat. *d. resolut*.56. *nu*.3. *&* 5. Ridolphin. *in prax. par. pr. cap*.9. *nu* 154. Rot. *recent decis*.724. *sub nu*.2. *vers. Cum hoc præcipuum, &c. par* 3. *dec*.114. *nu*.22. *par*.7. *decis*.30 *nu*. 45. *decis*. 329. *nu*.22. *par*.10. Et per consequens uti D. Octauius Maria stante beneficio inuētarij non poterat in propriis bonis grauari, sic eo minus eius successores.

Sed quia ex aduerso contenditur prędictū beneficium minimè competijsse D. Octauio Mariæ, expedit hunc articulum, qui meo Iudicio ponit falcem ad radicem, examinare.

Non controuertitur inter partes, quod vita functo D. Maximiliano Patre institutis hæredibus D. Philippo maiore, & D. Octauio Maria tunc temporis in infantili ætate, fuit hæreditas paterna adita cum beneficio legis, & inuentarij, & mediantibus Fideicommissarijs, & interueniente D. Philippo fratre D. Octauij Mariæ fuerit confectum inuentarium effectuum dictæ hæreditatis, & consignatum in actis Notarij de aditione rogati.

Sed dictum Inuentarium impugnatur, tum quia in eius confectione nō fuerint adhibitæ solemnitates requisitę, & de iure dispositæ ad effectum vt D. Octauius Maria, & ad præsens eius successores frui valeant illius beneficio, tùm quia ex eiusdem inuentarij inspectione non constat de omnibus bonis remā-

sis in hæreditate D. Maximiliani.

Quæ tamen exceptiones, seu replicationes ex infra breuiter adnotandis prorsùs eneruantur, & eliduntur.

Primò quia inuentarium ad hoc est inductum, & à iure introductum, ne res hæredita-
46 riæ occultari valeant Rol. *de inuentar. par. pr. quæst. 5. nu. 1.* Phanuc. *d. tract. par. 7.* Gratian. *disceptat. 203. num. 43.* Cancer. *var. resolut. par. 3. cap. 2. num. 34.* Amat. *var. resolut. cap. 56. nu. 7.* Rota coram Seraph. *dec. 842. nu. 6.* & coram Duran. *dec. 387. nu. 17. & dec. 184. nu. 20 par. 9.* Ridolphin. *in prax. par. pr. cap. 9. nu. 59.* Vbi autem cessat præsumptio oc-
47 cultationis, seù subtractionis, non sunt necessariæ solemnitates, ad tradita per Decian. *in cons. 85. sub nu. 13. vol. 5.* ibi *Si ergo facta fuit descriptio, non potest timeri fraus, & distractio bonorum, & licèt non fuerit seruata forma, & solemnitas Inuentarij, attamen sufficit descriptio ad excusandum etiam hæredem à pœnis omissi Inuentarij, &c.* quem sequitur Cancer. *dicta par. 3. cap. 2. nu. 109. 110.* Salgad. *in labyrinth. credit. cap. pr. sub num. 34.* vbi refert verba Mierez. *Quia hæreditas istius attenta forma donationis non potest valere, nec esse vltrà illa retenta, de quibus tantum potuit testari, & ita cessat fraus, propter quam vitãdam est inducta solemnitas inuentarij dicta l. scimus, & cessante causa finali legis cessat & eius dispositio, & est ratio, quia inuentarium & descriptiones bonorum fieri consueuerunt, ne ipsa bona valeant occultari, &c.* Marc. Ant. Sabell. *variar. resolut. cap. 3. nu. 16.* Io: Paul. Mel. ad Castill. *de alim. cap. 30. nu. 5. 6.* Ridolphin. *in praxi d. par. pr. cap. 9. nu. 60. 61. num. 131. 132. 133.* vbi de inuentario facto ab Exequutore, allegando Cancer. *d. par. 3. cap. 2. sub nu. 131.* Vbi cum ageretur de inuentario facto ab Exequutore, cuius quale quale esset interesse, ne bona occultarentur, & verisimiliter appareret factum ad euitandam occultationem, censuit Cancer. inuentarium prodesse illi, qui illud conficere tenebatur, ad probandum, quod in hæreditate non adessent alia bona, quàm in dicto inuẽtario descripta. Rot. coram Duran. *dec. 387. num. 18.*

Vndè infertur, quod cum inuentarium, seù descriptio, de qua agitur, fuerit facta à D. Philippo vno ex Fideicommissarijs, & Tutore D. Octauij Mariæ infantis, & cohærede, dubitari minimè possit de veritate citra dolum, & malitiam conficientis. & excluditur præsumptio fraudis, & occultationis ad tra-
48 dita per Bald. *in l. filium quem habentem 24. nu. 41. in fin. C. famil. hercifcun.* Aretin. *in l. cum hæreditate in fine ff. de acquir. hæredit.* Phanucc. *de inuent. par. 2. nu. 57.* Monticul. *d. tract. cap. 10. nu. 462.* Munnoz. *de vatiatio, cap. 9. nu. 20. 21.* Cancer. *var. resolut. d. par. 3. cap. 2. nu. 131. 132.* Salgad. *in labyrinth. credit. d. par. 2. cap. pr. nu. 26. & seqq.* Rota *diuers. decis. 800. nu. 20. par. pr.*, attenta maximè nobilitate, legalitate, & optima qualitate dicti D. Philippi prorsùs excludente fraudis suspicionem, vt considerat Ridolph. *in prax. d. par. pr. cap. 9. nu. 67.*

Secundò cum D. Philippus pluries enunciauerit se hæredẽ cum dicto beneficio allegando inuentarium, & quod ipse insimul cum D. Octauio Maria essent hæredes beneficiati D. Maximiliani Patri, nulla dari potest maior probatio ad effectum releuandi dictum D. Octauium Mariam, & eius successores ab onere docendi de dicto inuentario, cum par-
49 tis confessio suppleat vicem publici, & solemnis Instrumenti, & cuiuslibet scripturę etiam de substantia requisitæ. Surd. *decis. 10. nu. 13.* Rot. coram Mantic. *dec. 57. sub nu. 9. vers. Et ita vim habet scriptura, &c. & in recent. decis. 157. nu. 4. in fine par. 4. decis. 14. nu. 6. par. 9. dec. 63. nu. 1. par. 11.* Immò præualet proba-
50 tioni etiam Instrumentariæ; Rot. *diuers. dec. 98. nu. 2. par. 2.* & coram Duran. *decis. 377. nu. 1. 48. & in recent. dec. 8. nu. 3. par. 3. dec. 263. sub nu. pr. par. 7. dec. 267. nu. 8. par. 8.* & releuat partem ab onere vlterioris probationis Rot. *decis. 10. nu. 2. par. 8.*

Et si replicaretur, quod confessiones, & assertiones præfatæ licèt probent aditionem cum dicto beneficio, attamen non sunt aptæ probare actum solemniter gestum, ità vt inuẽtarium minus solemne suffragari potuerit D. Octauio Mariæ, cum confessio non præiudicet confitenti in his, quæ iuris sunt, & quæ non pendent ab ipsius potestate; vltrà suprà adducta, circa assertum defectum solemnitatis, obiecto plenè satisfacit D. Bussettus in suo primo Protheo pag. 14. §. *Nullatenus igitur, &c.* vbi ponderat, quod si D. Philippus minimè obseruauerit iuris solemnia in confectione inuentarij, non potest redarguere D. Octauium Mariam de defectu, in quem ipsemet incidit, per Text. *in l. cum per delictum 196. §. illi ff. de regul. iur.* & eo maximè cum, si defectus posset considerari, ei dederit causam D. Philippus, qui vti frater maior D. Octauij Mariæ infantis magis tenebatur solemnia adimplere in confectione inuẽtarij pro Infante, & cum postmodum fuerit eiusdem Tutor tenebatur supplere, prout fecisset,

fecisset, si non sciuisset, aut saltem non appro-
51 basset illud factum, aliàs erga eumdem teneretur de proprio. Borgnin. *de Tutor. nu. 67.* Paris. *cons. 25. nu. 43. 44. lib. 2.* Rot. *recent. dec. 67. nu. 4. 5. 7. par. 5.* vbi inquit Rota hoc procedere, etiam si quis non fuerit specialiter deputatus Tutor, seu Curator, nàm satis est, quod pro Tutore se gesserit administrando bona minoris, & eum tenendo sub propria cura, quod eadem Rota confirma-
52 uit in dicta causa *dec. 163. num. 8. dicta par. 5.* vbi quod Tutor tenebatur conficere inuentarium, & non minor, & coram Duran. *dec. 165. nu. 2. & dec. 384. nu. 41.* ibi. *Sed quia Philippus, qui pro Tutore illius se gesserat, tenebatur illud conficere non solum pro se ipso, sed etiam pro pupillo, alias remanet contra eum obligatus.*

Tertio hæc eò magis procederent, si in aditione hæreditatis, & confectione inuētarij fuisset à conficientibus, & D. Philippo expressum, & enunciatum inuentarium vti
53 hæreditarium, & nomine etiam infantis, quo casum inuentarium Tutelare prodest pupillo, vt tradit Bero. *cons. 129. nu 6. lib. 2.* quem cum aliis refert, & sequitur Rot: *dec. 96. nu. 7. 8. par. 11. recent.* & priùs supposuit eadem Rota coram Buratt. *dec. 521. num. 7.* & post Merlin. *de legitim. dec. 5. nu. 6.* Ridolphin. *in prax. d. par. pr. cap. 9. nu. 203. 204.*

Quartò, quoad validitatem inuentarij, de quo agitur, animaduertitur, quod ex diuisione hæreditatis paternæ inita inter D. Philippum, & D. Octauium Mariam mediātibus laudis in iudicatum transactis plenè constitit de statu hæreditatis, vndè applicatur cōclusio, quod nullum ab hærede contrahitur præiudicium ex omissione inuentarij, cum
54 tunc cesset præsumptio fraudis, & occultationis. Bald. *in l. filium quem habentem 24. sub nu. 37. vers. Aut loquimur in foro iudiciario C. famil. hercisc.* quem sequitur Castr. *in l. in ratione 11. §. Quod vulgò dicitur n. 6. vers. Sed Bald. ff. Ad leg. falcid.* Phanucc. *de inuent. par. 7. num. 278.* Fontanell. *de pact. nuptial. clausul. 4. Glos. 5. nu. 47.* vbi firmat cessare præsumptionem legis contra hęredem, quod subtraxerit, subripuerit, vel occultauerit res hęreditarias in casu, quo certa est hęreditas Testatoris. Cancer: *variar. resolut. d. par. 3. cap. 1. nu. 109. vers. Mihi certè &c.* Cyriac. *controu. 5. nu. 85.* Franc. Mar. Prat. *in Addit. ad Pascal. de patr. potest. par. 3. cap. 9. vers. Quæstio hæc.* Didac. de Mari. in Add: ad Gizzarell. *dec. 56. nu. 2.* Donat. Ant. de Marin. *quotid. controuers. lib. 2. cap. 11. nu. 3.* Ridolphin. *in praxi par. pr. cap. 9. nu. 131.*

Et ex his tollitur secunda exceptio, quod ex inspectione inuentarij hæreditatis D. Maximiliani non constet de omnibus bonis remansis in dicta hæreditate, attento, quod in-
55 uentarium habet præsumptionem pro se, & plenè probat negatiuam, nulla alia bona extitisse præter ibi descripta, Rot. coram Seraphin. *decis. 504. num. 6. & in recent. dec. 607. nu. pr. par. pr. dec. 89. n. 5. par. 7. decis. 470. nu. 5. par. 9. recent.*

Igitur D. Octauius Maria attento beneficio inuentarii non potuit in propriis bonis grauari, & eo minus æstimum in dictis bonis relaxatum potuit afficere DD. Lucā, & Iacobum Mariam hæredes beneficiatos D. Violantis iunioris, & sic duplicem repræsentantes personam, & eo maximè cum vti tertij citari debuissent ad contradicendum, & propria iura deducendum, citra ius, & nomen hæredis D. Maximiliani principalis debitoris, ad latè tradita per D. Bussetti in suo primo Protheo.

Neque obstat oppositio defectus huius secundi inuentarij confecti à dictis D. Luca, & Iacobo Maria.

Siquidem cum iam per pronunciam in iudicatum transactam fuerit declaratum eis competere beneficium inuentarii, talis pronuncia fecit ius inter partes, & eo magis cū respiciat personas, & earum statum, & pro-
56 indè fuit apta afficere non solùm personas citatas, & in iudicio interuenientes, sed etiā tertios Alb. *cons. 355. nu. 5.* Andreol. *contr. 134. nu. 28.* Rot: coram Duran. *dec. 8. nu. 5.* & post Merlin. *de pign. decis. 31. nu. 1. in fin.,*
57 *& dec. 81. num. 12.* & in terminis pronunciæ circa admissionem, vel exclusionem à beneficio inuentarii: Faber. *in suo C. lib. 7. tit 25. definit. pr.* Conciol. *alleg. 51. nu. 33.*

Sed quando dari posset locus vlteriori discussioni (quod non admittitur) defectus ex aduerso allegatus inuentarii confecti à dictis DD. Luca, & Iacobo Maria minimè subsistit, siquidem quoad mobilia, quod non fuerint descripta in quantitate, & cum appositione qualitatum, & circumstantiarum, quibus possit dignosci valor dictorum mobiliū; Animaduertendum primò, quod cum dicta mobilia, quæ dici possent de hæreditate, vel D. Octauii Mariæ, vel D. Violantis iunioris non peruenerint ad manus dd. Hæredum, sed existerent penès D. Victoriam Doria exequutricem D. Violantis iunioris, non tenebantur hęredes ea describere in inuentario, & eò minus cum suis qualitatibus, nec de

eis

eis rationem reddere, sic dictante Statuto *lib. 3. cap. 20.* sub rubrica de forma conficiẽdi inuentarium *in §. teneantur, &c.*

Quod est conforme iuri communi, quo habetur, & quidem in fortioribus terminis à nostris, quod si primus hæres inuentarium
58 non fecit, sed secúndus, secundus non tenetur nisi pro bonis ad eius manus peruẽtis, vt tradit Cuman. *cons. 30. circa finem vers. Ex diuersis verò, &c.* quem sequitur Rolãd. *in tract. de inuent. in quinta, & vltima parte in cap. Quod incipit modo quæritur pag. mihi 152. in parua impressione.* Phanucc. *d. tract. par. 2. sub nu. 42. vers. Et hoc velle mihi videtur Cuman.*

Et propterea cum mobilia, quorum defectus ex aduerso opponitur, non peruenerint ad manus dictorum DD. Lucæ, & Iacobi Mariæ, prout non tenebantur ea describere in Inuentario, ita non tenentur de eis, & eorum valore, & qualitatibus rationem reddere.

Prædictis adstipulatur dictum Statutum *in §. Inuentario, &c.* vbi habetur, quod hæres debeat exprimere penes quem, seù sub cuius custodia mobilia, & suppellectilia remaneant, cui dispositioni fuit per hæredes satisfactum stante expressione, de qua in inuentario, quod mobilia existebant penes D. Victoriam vti exequutricem Testamenti D. Violantis, quæ notula ab eadem fuit consignata Cancellariò Viceti.

Neque obstat, quod in dicta notula non fuerint descriptæ qualitates, & circumstãtiæ dictorum mobilium, & eorum non sit apposita æstimatio, circumscripto enim quod dicebam, hæredem beneficiatum ad cuius manus non peruenerunt mobilia, non teneri de eis rationem reddere; Negari nõ potest valdè de iure esse controuersum inter Doctores, an necessaria sit expressio æstimatio-
59 nis mobilium in Inuentario, ut per Hodier. *controu. 5. per tot.* in casu cuius controuersiæ fuit iudicatum pro validitate Inuentarii, vt legitur ibi in fine: non obstante oppositione defectus estimationis mobilium, & descriptionis eorum qualitatum, & propterea attenta dicti articuli dubietate attendenda esset bona fides hæredum, excluso prorsùs dolo, & mala fide, prout dicitur de hærede citrà dolũ ommittente aliquid describere in Inuẽtario, & quod nõ obstante tali omissione nõ
60 perdat beneficium, ad tradita per Honded. *cons. 53. nu. 33. lib. pr.* Rot. coram Gregor. *dec. 169. nu. 3. & in recent. decis. 747. nu. 11. par. 2. dec. 597. nu. 4. par. 4. dec. 126 nu. 6.* eadem *par. 4. tom. 2. decis. 331. nu. 21. par. 5. dec. 181. nu. 13. par. 6.* Ridolphin. *in praxi dicta par. pr. cap. 9. nu. 61. 62.*

Augetur bona fides dictorum hæredum attento stylo, & obseruantia vigente in Ciuitate Genuæ, vbi, vt mihi supponitur, non solet in Inuentarijs apponi æstimatio mobilium, qui stylus, & obseruantia in hac mate-
61 ria apprimè est attendenda. Rot. coram Seraphin. *dec. 915. nu. 3.* & coram Duran. *dec. 387. la prima nu. 1.* eadem Rota *diuers. dec. 629. nu. 5. par. pr. dec. 310. nu. 4. par. 5. recen.* Rota Ianuen. *dec. 35. nu. 3.* cum aliis allegatis per Ridolphin. *d. cap. 9. nu. 144. & seqq.* vbi quod stylus redditur notorius ex inspectione aliorum inuentariorum, & attestationibus extraiudicialibus Notariorum, licet ex aduerso exhiberentur plura alia Inuentaria, vbi esset apposita æstimatio, vel aliæ solemnitates, nisi etiam probaretur Inuentaria sine illis fuisse inualidata, allegando Rot. coram Caualer. *dec. 584. nu. 5.* Nec requiri, quod huiusmodi stylus formiter probetur, cum ad excusationem hæredis, & exclusionẽ doli, & fraudis non requiratur stilus formitèr probatus.

Nec dicatur hęc omnia deducta pro parte dictorũ hæredum nõ posse admitti in hoc Iudicio exequutiuo, sed remittenda esse ad Iudicium ordinarium non retardata exequutione; Siquidem exceptio opposita per dictos DD. Lucam, & Iacobum Mariã resultãs ex inuentario approbato per pronunciam in Iudicatum transactam est satis per se liquida, & apta impedire exequutionem, sed replicatio, quæ fit ex aduerso nullitatis inuentarij, vti requirens altiorem indaginem non operatur, quod exceptio clarè probata per publica documenta reijci debeat ab hoc iudicio. Honded. *cons. 24. nu. 54. volum. secund.* Rot. *diuers. dec. 57. nu. 4. 5. par. 2. & in recent. dec. 342. nu. 10 par. 11.* & in puncto, quod nullitas inuentarij non sit discutienda in Iudicio exequutiuo firmauit Rot. coram Coccin. *dec. 151. nu. 3. & in recent. dec. 65. nu. 29. & dec. 466. nu. 33. par. 9.*

His iuris fundamentis innixus plenè, & doctè deductis per D. Bussettum de simplici subscriptione requisitus libentèr assentior.

LAVS DEO, & B. M. V.

Octauius Arnolfini Aduoc.
Lucensis.

IA-

IANVEN.

DAmnabile pluries censui atq; imprudens consilium in exteris non bene versatis in loco super illius legibus, vel stylis particularibus iudicium proferre; Ideòq; ne quod in verbis improbaui, factis approbē, & obseruem protestor, motiuandi solum, ac insinuandi gratia, in casu, de quo agitur, proponere sequētia sub Iudicio Sapientum, & peritorum loci.

Supponitur itaq. in facto, quod contracto matrimonio inter Maximilianum Spinulam, & Violantē cum dote scutorum trigintaseptem mille auri à viro iam recepta, obijt primo Violantes condito Testamento, in quo factis aliquibus legatis scripsit hæredes Philippum, & Octauium Mariam filios ex hoc matrimonio procreatos cum reciproca substitutione inter eos.

Obijt deindè Maximilianus institutis pariter hæredibus ijsdem Philippo, & Octavio Maria filijs, quibus etiam aliqua fecit prælegata, atq. inter eos deuentum est ad diuisionem, in qua Philippus natu maior, in solutionem prælegati à Patre fratri Octauio Mariæ minori dedit quædam eius bona propria, non autem hæreditaria in istorum recompensam, quæ ipse exuberanter obtinebat.

Vxore ducta altera Violāte cum dote scutorum quadragintamilia argēti iam recepta obijt absq. filijs Octauius Maria scripta hære. de eadē Violante vxore, quæ ad breue dierum spatium quoque obijt scriptis hæredibus Luca, & Iacobo Maria fratribus, qui Inuentarium bonorum hæreditariorum Octauij Mariæ à Violante iam inceptum perfecerunt.

Contrà istos possessores bonorum hæreditariorum d. Octauij Mariæ dictus Philippus frater maior superstes in vim dictæ reciprocę substitutionis ità purificatæ obtinuit sibi concedi mandatum executiuum pro medietate dictæ dotis matris Testatricis cum clausula saluo beneficio Inuentarii nulla facta detractione legitimę, & legatorum, quare dictum mandatum per Rotam reformatum fuit, vt exequi deberet super bonis Maximiliani debitoris pro duabus ex tribus partibus dictæ medietatis, relicta alia tertia parte pro legitima dicto Octauio Marię competente.

Huius itaq; mandati vigore facta fuit exequutio super aliquibus bonis, quæ non sunt hæreditaria Maximiliani, sed propria Octauii Mariæ per ipsum quæsita, atque super eis tentauit consequi ęstimum ad formam Statuti *lib. 4. cap. 2.*, sed per dictos Lucam, & Iacobum Mariam possessores contradictum fuit cum illo termino, qui ad formam eiusdē Statuti *d. lib. 4. cap. 3.* vbi dicitur eleuare Cannellam, atq. in Curia dicitur Cautela Angeli à me descripta *disc. 40. de Iudic. nu. 19.* vndè dubitari, contigit an iusta sit oppositio, vt propterea ad retardationem executionis, & derogationem ęstimi procedendum veniat.

Ex duplici autem Capite opponitur per possessores aduersus executionem, & æstimum.

Primò nempè ratione dominij, quià nempè bona non sint Maximiliani debitoris dotis, sed Octauii Marię hęredis ab ipso quæsita, & secundò ratione crediti anterioris, vel potioris ratione dotis Violantæ Iunioris eorum auctricis earum personam rappræsentant, atquè in hoc secundò potiùs, quam in primo insistitur.

Quamuis autem in vtroque rei, & possessores bonum ius foueant, illudq. plenè, & elaboratè per D. Aduocatum Bussettum cōprobatum fuerit, attamen alia quoq. contrà dictam executionem vrgent, diuersiq; termini in causa pro meo Iudicio intrare videntur; adeò vt extranei à causa sunt aliqui, cū quibus video procedi.

In primis itaquè cum supponatur, quod mandatum executiuum ad formam Statuti *lib. 2. cap. 3. de causis executiuis* relaxatū fuit contra bona hæreditaria Maximiliani tamquam debitoris dotis in vim Instrumenti dotalis.

Id pro meo Iudicio, salua meliori informatione facti) continere videtur æquiuocum clarum, quoniam eo ipso, quod Philippus, & Octaui⁹ Maria iam creditores Maximiliani Patris in dote defunctæ matris effecti fuerunt eius hæredes ex duplici iure,
67 vno scilicet confusionis actionum, & altero immaginarię vel pręsumptæ solutionis dictū debitum iam extinctum fuit, extinctæque actiones directę ad textus litterales *in l. Stichum §. aditio ff. de solut. l. Vranius, & l. frater à fratre ff. de condict. indebit.* cum concordan. per Apont. *cons. 8. lib pr. & 143. lib. 2.* & alios à me relatos *lib. 8. de credit. disc.*

disc.40.nu.11.& n.26.& seqq. ex quo patet, quod quæstio cadit, quando sit iam hæres debitoris, deindèq. ei superueniat creditum dotis maternæ; adeò vt debitor succedat creditori, vt tunc intret sola ratio incompatibilitatis, secus autem vbi creditor succedat debitori, quoniam tunc intrat vtraque ratio incompatibilitatis scilicet, & solutionis, cuius à lege præsumptæ aditio vim habet etiam, & hic est casus noster.

Hinc sequitur, quod sequuta iam solutione debiti per Maximiliani hæreditatem facta tàm Philippo, quàm Octauio Mariæ hæredibus Violantæ matris, malè actum est in vim Instrumenti dotalis contrà eumdem Maximilianum, vel eius hæreditaria bona pro debito iam soluto, cum per solutionem extincta sit omnis actio iuxta vulgare principium
64 Iuris super quo multa cumulant Barbos. *Axiomat.* 210. *nu.* 1. & Rot. *dec.*172.*nu.*1.*par.* 11. *recent.* & in fortioribus terminis habemus in materia textus *in l. nomen Cod. qua res pign.oblig.poss.* cum concordan. per Rot. *dec.*100. post Merlin. *de pign.repetit.dec.*357. *nu.*29. & *seqq.par.*9. *recent.* adden. ad Buratt. *dec.*793. *nu.*23.*& d. disc.*40. *de credit.* & in aliis pluries eodem tit.

Alia namq; actio Philippo substituto non competit, nisi illa restitutionis fideicommissi contra hæreditatem Octauij Mariæ hæredis grauati pro solutione illius quantitatis, quã exegit à debitoribus fideicommissariæ hęreditatis eodem modo, quo in hæreditate dictę Violantæ remansissent alia nomina debitorum, quæ per Octauium Mariam exacta fuissent, quoniam facto casu fideicommissi absque dubio nulla fideicommissario competeret actio contra debitores, cum hæredi grauato rectè solui possit absque aliqua debitoris obligatione curandi, quod graua-
65 tus inuestiat pecuniam exactam pro fideicõmisso, quoties in ipso Instrumento debiti non esset ita expressè cautum Cenc. *de censib. q.* 109. *nu.*580. *& seqq.* Salgad. *in labyrinth. par.*1.*c.*27. *à nu.*39. Rota coram Celso *dec.* 116. *nu.*15. cum aliis à me relatis eodem *tit, de credito disc.*59. *nu.*9.

Et per consequens non videtur, vbi nàm Iudicium exequutiuum contrà hęreditatem, & bona Maximiliani debitoris sit fundatum, cum solum competat actio restitutionis fideicommissi contrà Octauium Mariam hæredẽ grauatum, cui debitum solutum fuit pro restitutione eius, quod exegit à debitore hęreditario.

Ista verò actio restitutionis fideicommissi de Iure communi absque dubio non est exe-
66 cutiua, atque ponderato Statuto *d. lib.*2. *cap.* 3.*& 4*, in quibus agitur de causis executiuis & breuibus non videtur, quod iste casus ibi recenseatur, cumque frequentes habuerim occasiones scribendi in causis fideicommissarijs huius Ciuitatis, nunquam tamen audiui, quod pro restitutione fideicommissi agat fideicommissarius contra hæredem grauatum in Iudicio Summario, & executiuo, Ideòque totum, quod gestum est, ità corruit marte suo.

Alter item adest defectus ineuitabilis gestorum, quoniam, si verùm, vt verissimum est, quod Philippus aliam non habet actionem nisi fideicommissariam contra Octauiũ Mariam hęredem grauatum pro restitutione illius quantitatis, quæ remanet restitutioni obnoxia, vtiq. non solum ab ista quantitate facienda est detractio legalis quotitatiua pro legitima, sed etiam faciendæ sunt aliæ detractiones quantitatiuæ non solum legatorum, & æris alieni, si quid adesset, sed etiã expensarum factarum, funerum, & vltimę infirmitatis, ad quas ex veriori magisque recepta sententia non tenetur maritus, sed illæ faciendæ sunt per hæredes mulieris, & de-
67 ducuntur ex asse Menoch. *cons.* 374. *nu.* 31. Ciroch. *disceptat.*35. *nu.*29. Gregor *dec.*573. *nu.*9. *dec.*86. *nu.*14. *par.*11. *recent.*

Magna verò est differentia inter detractiones legales quotitatiuas, vt sunt legitima, & Trebellianica, & detractiones accidentales quantitatiuas pro debitis, & legatis solutis, vel expensis factis, quoniam prima species tamquam certa, & inuariabilis per quotas non impedit fideicommissario immissionem, vel aliud remedium à Iure proditũ pro eius quotis, & pro indiuiso tanquam per speciem cuiusdam communionis, secus autem in aliis detractionibus accidentalibus quantitatiuis, quoniam tunc incertum est, quid, & quantũ eius ius importet, quod potest esse nullum, quia detractiones totum absorbeãt, siuè modicum, quia absorbeant maiorem partem, per consequens intrat effectus incertitudinis, seu
68 illiquiditatis, qui impedit ne executio decernatur, vel irritat iam factam ex deductis per Buratt. *dec.*946. *in fin. dec.*88. *nu.*30. *& seqq. par.*6. *recent*, Dunozett. *dec.* 910. & sæpius atque à me aduertitur *disc.*25. *de legit.& detract. nu.*69. ac etiam *disc.*33. *de Iudic.* circa executionem illiquiditatis, & alibi cum sint principia certa.

Ex his autem resultat, quod inanem laborem continere videtur inspectio, an Octa-
uius

uius Maria sit hæres beneficiatus Maximiliani Patris, nec ne, & an directè fieri potuerit executio in eius bonis pro debito defuncti, quoniam non videmur esse in casu, cum debitum verè, & propriè videatur potius Octauij Mariæ ex causa restitutionis fideicómmissi, quam Maximiliani Patris ex causa restitutionis dotis vtpote iam solutæ vt supra.

Et nihilominus, quando de hoc agendum esset, adhuc subsisterent deducta ex parte reorum conuentorum ex duplici solido fundamento.

Primò nempè, quia vbi agitur de fideicómmisso vniuersali, nil refert adesse inuentarium, nec ne, cum, vt nostri dicunt, in hærede Trebellianico nil statuit nouissimum ius
69 Iustiniani super inuentarij introductione *in l. fin Cod. de iur. delib*, Sed solum tale beneficium operatiuum sit, quoad debita, & legata, & fideicommissa particularia, siuè circa quandam malam presumptionem super cõsumptione detractionum, quando constet de alienationibus, sed exclusis his effectibus, nihil in hærede grauato fideicommisso vniuersali refert, an sit beneficiatus, necne ex pluries insinuatis à me in diuersis locis, & prefertim *sub tit. de legitim. & detract. disc. 25. nu. 6. & seqq.*

Et secũdò quoniã de hoc defectu nunquã opponit cohęres cohęredi, quoniã nemo admittendus est ad obijciendum alteri ad proprium commodum illum defectum, quo ipse
70 laborat Monticul. *in l. scimus Cod. de iur. deliber. nu. 178. & de inuent. post cap. 10*, Phanucc. *eod. tract. par. 7. nu. 2.*

Fortiùs verò ob duas circumstantias, quæ ponunt rem in claris. Primò nempè, quod idem Philippus actor pluries enunciauit se ipsum, & fratres hæredes beneficiatos fratris, Ideòque propriam confessionem impugnare non potest, & secundò, quoniam ipse erat frater maior, qui de tempore aditionis erat, vel esse debebat curator, & legalis administrator Octauij Mariæ fratris minoris, quinimmò pupilli, vel infantis, Ideòq. esset allegare propriam turpitudinẽ, propriumque delictum ad commodum, & vtilitatem quod omni scripto, & naturali iure damnatum est.

Quò verò ad alterum titulum retentionis pro credito dotali Violantæ Iunioris vxoris dicti Octauij Mariæ ex præmissis cessat in radice applicatio eorum, quę à me deduncuntur *disc. 40. de Iudic. nu. 11. cum seqq.* cum ea propriè procedant, quando hęres qui cõuenitur pro debito defuncti, in processu executiuo vult opponere de iuribus propriis in bonis ipsius defuncti, & tunc rectè intrat ibi insinuata distinctio inter Iura liquida, & illiquida, sed hęc omnia cessant, quoniam, vt pręmissum est, actio actoris est ordinata cõtra Octauium Mariam grauatum ad restituẽdum quantitatem exactam ex nomine debitoris fideicommissariæ hæreditatis remanẽtem factis detractionibus, & sic est creditor, qui concurrit super hæreditate vltimi defuncti, cuius etiam est creditor hæres beneficiatus, qui ex beneficio Inuentarij repręsentat tertium.

Istoq. casu, quando peteretur exequutio ex parte creditoris etiam posterioris, siuè ꝙ esset dubium ad effectum subhastandi, & tũc intrant, ea quæ habentur *d. disc. 40. de Iudic. nu 14.* & alibi pluries, quod scilicet impediri non possit executio, & subhastatio iuxtà terminos textus *in l. à Diuo Pio ff. de execut. rei Iudicat.* cum ibi communiter notatis, quoniã graduatio fiet in deliberatione prætij, secus autem vbi agitur ad effectum ęstimi, vt ipse creditor, qui illud petit, obtineat bona, quoniam tunc non intrat dicta ratio, quæ vnicè id saluat, & nihilominus etiam dicto casu subhastationis non debet ille, qui allegat retentionem, priuari possessione, donec secuta subhastatione obtineat prætium; sed praxis est, quod decernatur subhastatio cum clausula non amoto à possessione, vt *dec. 182. par. 10. rec.* & à me aduertitur *lib. 6. de dote disc.* 71
166. nu. 76. & lib. 15. de Iudic. disc. 40. sub nu. 19

Hęc autem omnia extranea sunt à casu quęstionis. Tùm quia actor nõ habet actionẽ executiuam, sed ordinariam pro restitutione fideicommissi, vt supra, Tum etiam quia eius creditum adhuc est incertum, & illiquidum, ideòq. adhuc non exequibile.

Et clariùs quia creditum dotale Violantæ iunioris est indubitatum, ac liquidum per publicum Instrumentum, eiusq. anterioritas, vel potioritas est indubitata, quoniam actor pro restitutione fideicommissi consistentis in quantitate dicitur creditor in sola actione personali, non autem hypothecarius, cũ verius, hodieq; magis receptum sit, quod cessante dolo potius fideicommissario in bonis grauati non competit hypotheca lega-
77 lis, ex plenè relatis à me *lib. 8. de credito disc. 36. ex nu. 13. disc. 25. de legitim. & detract. nu. 46. & alibi.*

Et nihilominus vbi etiam competeret, quodq. illa desumenda esset à tempore aditæ

hæreditatis maternæ, vndè propterea in tempore esset anterior doti, adhuc tamen istius potioritas est certa, & incontrouertibilis, quoniam ex litterali dispositione
73 textus *l. assiduis Cod. qui pot. in pignor. hab.* mulier pro dotis restitutione quamuis posterior præfertur creditoribus anterioribus habentibus hypothecam legalem extra omnem quæstionem, quæ solum cadit in hypotheca expressa, siuè conuentionali ex relatis à me *disc. 166. de dote nu. 68.*

Et vlterius cessat omnis difficultas, quoniam cum supponatur non adesse alia bona Maximiliani, & eiusdem Octauij Mariæ, adhuc mulier, vel eius hæres pro restitutione dotis actionem habet in bonis fideicõmissi Violantę senioris Testatricis, & matris viri ex beneficio, *Auth. res quæ Cod. Communia de legat.*, cuius dispositio procedit etiam
74 in fideicommisso materno. Rot. apud Merlin. *de pign. dec. 101. nu. 3.* Otthob. *dec. 71. nu. 2.* cum alijs à me relatis *eod. tit. de dot. disc. 145. nu. 61.*

Isti itaquè videntur proprij termini, ac veri istius causæ, eisq; attentis, nimium clarum ex pluribus videtur malum Ius Philippi actoris, & bonum ius reorum conuentorum, vt pro eorum credito dotali anteriori bona, de quibus agitur, obtinere debeant, quodque pro infecto habendum sit quidquid ex parte Philippi Actoris gestum est.

Io:Baptista de Luca, &c.

IN Causa eleuationis Cãnellæ, seu quærimoniæ eleuatę, & propositę per Illustriss. Iacobum Mariam Spinulã q. Illustriss. Augustini tàm suo proprio nomine, quàm vti hæredem pro dimidia cum cautela, &c. q. Illustriss. Violantis eius sororis hęredis cum cautela, &c. q. Illustriss. Octauij Mariæ Spinulæ sui viri, & alio quocumque nomine, sub die octaua Maii 1671. contra, & aduersus æstimum, seù æstima consequuta per Illustriss. Philippum Spinulam q. Illustriss. Maximiliani, medio D. Io. Nicolai Garbarini eius Procuratoris sub diebus 6. 7. & 8. mensis Aprilis dicti anni 1671. per M. Æstimatores communis Vuadæ, & Rossilioni manu D. Nicolai Tataroni Notarij coram MM. DD. Auditoribus Rotæ Ciuilis Genuę in Actis D. Bartholomoei Oliuerij Notarij, & indè prosequuta in actis D. Io. Dominici Confredi Notarij subrogati loco dicti D. Oliuerij allegati suspecti, & vltimo loco in actis mei Notarij infrascripti, inter alia reperitur Sententia lata per præfatos MM. DD. Auditores ad instantiam, & fauorem Illustriss. Marci Antonij Gentilis Deputati in personam legitimam pro dicto nunc q. Illustriss. Iacobo Maria Spinula eiusq. bonis, hæreditate, & hæredibus, ac etiam nomine proprio, nec non, & melioratio eiusdem sententiæ tenoris respectiuè de quo infrà.

1675. die Martis 19. Februarij in vesperis ad Tribunal præfatorum MM. DD. Auditorum.

DEposita suprascripta scriptura, & mihi Notario tradita per dictum Illustriss. Philippum Spinulam præsentem postquam per M. D. Priorem fuit dictata, & lecta Sententia, de qua infra, & nondum tamen publicata, & ipsa scriptura lecta præfatis MM. DD. Auditoribus.

Qui quidem M. D. Auditores sedentes, &c. visis, &c. omni modo, &c. præsente, & instante dicto Illustriss. Marco Antonio Gẽtili nominibus respectiuè, de quibus in actis, & etiam præsente dicto Illustriss. Philippo, ipsisquè respectiuè auditis cum eorum M. Aduocatis, & inde dimissis, &c.

CHRISTI Nomine, &c. sententiando.

VIdelicet, quia pronunciauerunt Canellam bene eleuatam, & æstimum malè consequutum saluis iuribus dicto M. Philippo talibus qualibus in Iudicio ordinario experiendis, salua peremptione instantiæ causæ, cuius calculum commiserunt mihi Notario actuario, visa etiam exhibitione extractus solutionis Gabellæ dotis, de quo in actis, & ita, &c. lata, &c. testata, & publicata per me Benedictum Steneri Notariũ Actuarium præsentibus, testibus D. Bartolomeo Oliuerio Notario, & Cypriano Dondo q. Simonis vocatis, &c.

1675.

1675. Die Mercurij sexta Martij in vesperis ad Tribunal præfatorum MM. DD. Auditorum.

PRæfati MM. DD. Auditores sedentes, &c. Visis, &c. omni modo, &c.

Præsente, & instante dicto Illustriss. Philippo petente meliorari assertam sententiam per præfatos MM. DD. Auditores latam in præsenti causa die 19. Febrarij proximè præteriti, præsente etiam dicto Illustrissimo Marco Antonio Gentile dictis nominibus, &c.

Videlicet, quia meliorantes, &c. steterunt in decretis, additis post illud verbum *experiendis* infrascriptis verbis, videlicet, & hoc præterquam in bonis Rapallini æstimatis in libris tribus millibus quingentis super quibus tantum mandauerunt informari, & ita &c.

Testes D. Bartholomæus Oliuerius Notarius, & Cyprianus Dondus filius Simonis vocatis, &c.

Benedictus Steneri Notarius Collegiatus, & causa Actuarius.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hereditatis cum Inuentario probatur ex ipso Inuentarij publico Instrumento.*
2 *Pro Inuentarij validitate quæ requirantur.*
3 *Hæres per confectionem inuentarij præseruatur ab omni damno.*
4 *Si heres non reddat rationem bonorum inuentarii, eiusdem beneficio non fruitur.*
5 *De valore, & æstimatione bonorum hereditatis creditur peritis, donec contrarium probetur.*
6 *Debitum hereditatis aliundè probandum est, quam ex receptis, & quittantijs ipsorum creditorum.*
7 *Cum de verò debito constat hereditatis hæres beneficiatus pulsatus pro debito posteriori retinere potest tot bona pro solutione antiquioris debiti.*
8 *Hæres sufficit ut indicet tantum Instrumenta debiti, & notulas exhibeat.*
9 *Iura personalia ad hæredes non transeunt.*
10 *Bona, in quibus vocatur hæres Titii, non dicũtur hereditaria Titii, licet hæres uti hæres in eis succedat, nec sunt obligata creditoribus Titii. Contrarium 11. Declara 12. & 13.*
12 *Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 22. declaratur.*
13 *Surd. cons. 244. nu. 13. declaratur.*
14 *Fructus percepti ab hærede, qui adiuit hereditatem cum beneficio inuentarii, fiunt eius proprii.*
15 *Hæres beneficiatus facit fructus suos, nec tenetur nec reddere creditoribus hereditariis, donec ab eis non fuerit interpellatus.*
16 *Contrarium si habuit scientiam debitorum hereditatis. Declara nu. 18.*
17 *Scientia hæredis debitorum hereditatis deducitur ex annotatione facta eorum in inuentario. Contrarium nu. 30. 21.*
19 *Rota Rom. dec. 201. to. 2. par. 4. & dec. 304. & decis. 535. par. 5. recent. declarantur.*
22 *Descriptio debitorum hereditatis facta ab hærede in inuentario cum protestatione ei nocere non potest.*
23 *Verbum* prætesi *probat potius negationem, quam confessionem proferentis.*
24 *An respectu legatariorum hæres indistinctè faciat fructus suos.*
25 *Confessio debiti sustinetur in vim legati, nisi ex aliis probetur.*
26 *Confessio facta in Testamento de certa summa debita non potest pro parte haberi tanquam debitum, pro parte vero tanquam legatum.*
27 *Quis ordo seruandus sit ab hærede in soluẽdo ære alieno, vel legatis hereditatis.*
28 *Statutum Lucense in cap. 15. lib. 2. declaratur.*
29 *Confessio sola debiti in Testamento nil aliud adiecto an aliquam tribuat actionem.*
30 *Confessio facta in Testamento reuocato censetur reuocata.*
31 *Confessio facta in Testamento incerta respectu quantitatis, nec valet in vim Legati.*

ARGVMENTVM.

Hæres beneficiatus an faciat fructus suos bonorũ hæreditatis post aditam hæreditatem; Adeout de eis creditoribus, aut legatarijs rationem reddere non teneatur. Quod percipit hæres non ex dispositione Titij, sed ex alterius dispositione facta fauore hæredum Titij, an dicatur hæreditarium Titij, & eius creditoribus sit debitum. Confessio facta á Testatore in Testamẽto debiti quando sit efficax, ut eius vigore agi possit, & quomodo, & etiam examinatur dispositio Statuti Lucensis in cap. 15. lib. 2.

Digitized by Google

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXX.

IVre quidem existimo reuocandam esse sententiã Præstantissimi D. Iudicis, & primarum instãtiarum Auditoris in qua . Primo D. Nicolao Deodati hæredi Beneficiato q. Iosephi de Bernardinis statuendum esse dixit nouum tempus ad melius reddendam Inuẽtarii confecti rationẽ, cum melius, & aptius reddi non possit, quam per ipsum reddita fuerit in antecedenti coram eo facto Iudicio, Aditam enim fuisse ab eo hæreditatem D. Iosephi Bernardini cum beneficio, & cautela l. & inuentarij statim post eiusdem obitum sequutum mense Septembris anni 1648. dubitare non sinit publ. Instrumentum eiusdem aditionis iam in actis allegatum, & exhibitum, quod probationem claram, & probatam

1 constituere solet *ex l. Ingenuum ff. de stat. Homin.* Bald. *in l. interest nu. 2. C. de solut.* Dec. *cons. 423. nu. 9.* Mascard. *de probat. concl. 1102. nu. 13.* Surd. *cons. 4. nu. 3.* & de probatione inuentarij resultante ex publico Instrumento tradit Rota Rom. *dec. 39. n. 13. par. 6. recent.*

De inuentarij autem validitate dubitari pariter non potest, dum in illius confectione citati fuerunt creditores omnes, & legatarij, omnia bona stabilia cum confinibus, & census, & mobilia quoq. cũ æstimatione fuerũt exactè in eo descripta, prout in eo pariter, legitur Signum Crucis, Aditio hæreditatis, decretum Iudicis, & alia omnia, quæ tam *in*

2 *l. fin. C. de iur. deliber. desiderantur*, & de quibus agunt Bald. *cons. 383. nu. 9. lib. 1.* Ial. *in d. l. final. nu 4.* & latè Rot. *dec. 508.* coram Caualer. & præcisè describuntur *in decis. 2. n. 2. par. 6. rec.* quã etiam ea potissimum, quæ requiruntur à Statuto nostro *in cap. 14. lib. 2.* Data autem validitate inuentarij præseruatur hæres à confusione propriorum bonorum, & à quocumque damno, cum eo casu

3 vltrà vires hæreditarias teneri nullo pacto valeat, *l. vlt. §. & si præfatam C. de iur. delib.* Menoch. *cons. 203. nu. 27. 28.* Surd. *cons. 7. num. 31.* Rol. *de inuent. par. 4. § pr.* vbi quo ad damnum euitandum haberi hæredẽ, ac si hæreditatem non adiuisset, quod idem ait Rota *decis. 131. nu. 10. 11. par. 6. rec.*, & vt addit Rota *dec. 2. nu. 19. ead. par. 6. ex d. §. Et si præfatam* vltra vires hæreditatis non est contracta ab hærede personalis obligatio per aditionem hæreditatis stante inuentario.

Non tamen negamus, quod si per hæredẽ beneficiatum denegetur redditio rationũ, & ostendere recuset in quã causam cõsumpta, & distributa fuerint hæreditaria bona, iuuari tũc nequeat à d. inuentario, ea nempè ratione, quia vrget eo casu non modo præsumptio, sed certa probatio vsurpationis eorũ omnium bonorũ, quæ ad suas manus peruenisse constat ex ipsomet inuen-

4 tario ex traditis ex aduerso p Bald. *in d. l. fin. §. Et si præfatam nu. 3. C. de iur. delib.* Salust. Thiber. *in prax. par. 1. cap. 8. num. 253. 254.* Rot. *dec. 39. nu. 1. par. 6. recent.* & coram Merlin. *dec. 821. nu. 1. & 2.*

Sed dicimus in casu præsenti clarè cõstare de sufficienti redditione rationis omnium bonorum, & effectuum dictę hæreditatis; Nàm quo ad bona, licet eorum ęstimatio nõ sit necessaria ex latè à me traditis supra Cõsult. 269. *n.* Nihilominus ea ex abundanti facta fuit à peritis citatis priùs omnibus creditoribus, & legatarijs eiusdem hæreditatis, quibus peritis, donec de errore doceatur in

5 contrarium, credendum est, vt in proposito ex Bart. *in l. 3. ad fin. C. de pignor.* Paris. *cons. 96. nu. 32. lib. 1.* trad. Rot. *dec. 2. nu. 6. par. 6. recent.* & quod debita hæreditatis superent eiusdem patrimonium facile patet ex computo, & calculo in Actis exhibito.

Neque dicatur æs alienum eiusdẽ hæreditatis in dicto Inuentario descriptum aliundè probãdum esse, quã ex receptis, & quit-

6 tantijs eorumdem creditorum ex auctoritate Rotæ *in Viterbiensi pecuniaria 7. Martii 1659. coram Reuerendiss. Papiense, & in Romana fideicommissi de Doratis 7. Iunii 1660. coram Cerro, & in Imol. census 9. Maii 1661. §. Et maximè coram Celso, & in Romana dotis pr. Maii 1663. §. In subsistens pariter deprehenditur coram Vicecomite.*

Nàm obiectum tollitur ex ipsomet Testamento, in quo D. Ioseph Testator in quodã capitulo sic fatetur. *Item detto Testatore per manifestatione della verità. e per sgrauezza della sua conscienza disse hauere l'infrascritti debiti, quali intende, che dalli infrascritti suoi heredi siano satisfatti prontamente*, & ibi sequitur enarrare specialiter debita, quibus premebatur, & quibusue nominatim tenebatur personis. Quibus alia superaddidit in

Codi-

Digitized by

Codicillis postera die confectis, quæ, dum condidit Testamentum, memoriæ non fuerant, & hæc debita sunt eademmet, quç fuerunt postea ab hærede in inuentario descripta, & soluta, vndè de eorum existentia dubitari nequit:

Et quatenus diceretur non iustificari, factas fuisse solutiones ab hærede creditorib⁹ præfatis.

Primò, respondetur in iure, quod semper ac de debitis apparet, hæres beneficiatus retinere debet tantumdem de bonis hæreditatis, quam cum beneficio legis, & inuentarij adiuit, quantum soluit, vel quod soluere debet, prò ære alieno eiusdem hæreditatis,
7 vt aliàs decidit Rota nostra in decis. quç infra alio respectu iterùm allegabitur, & ea profectò est ratio, quia dum certa sunt debita, potest hęres à creditore quandocumq. pulsari, vt de effectibus sibi soluat hæreditatis, & propterea non est conueniens vt legatario soluat, quod ab eo repetere postea deberet, cum periculo etiam de proprio soluendi,

Secundò, in facto pariter cessat obiectum, quia D.Benedictus Pater D.Nicolai rei conuenti summa cautela omnia gerens singulos creditores mediante Iudicis sententia, seu præcepto solutos, & satisfactos esse voluit vel mediantibus eorum receputis, vt appa-ret ex publicis Instrumẽtis, & receputis modo recognitis manu publici Notarij, & productis, & ex publicis etiam actis, quorum notulas in actis præsentis Iudicij exibuit, vt D.Actori veritas patere possit, quia cum agereretur de magna impensa in extractione
8 singulorum actorum, standum est soli indicationi, vt in his terminis decidit Rot. *dec. 2. sub nu. 7. vers. Non obstat par. 6. recent.* Vndè subducto calculo debitorum, & bonorum in eodem Inuentario descriptorum clara, & euidens insurget probatio status hæreditatis, & successiuè etiam concludens resultat rationum redditio.

Nec obstat, quod prout in sententia mandauit D. Iudex, ponenda sit ad debitum hæredis, & in creditum hæreditatis medietas annuorum redditüum huc vsque à prædictis dd. hæredibus exactorum à Sp. Martino Bernardini, dictus enim annus redditus nõ est in hæreditate dicti D.Iosephi, sed Dñis hæredibus est debitus iure proprio, quod vt melius percipiatur.

Sciendum est in facto D.Equitem Ghiuizzani præteritis temporibus quoddam instituisse bonorum suorum stabilium fideicommissum, ad quod vocauit filios omnes, & descendentes Sp. Martini Bernardini mariti D. Catharinæ filiæ eiusdem Testatoris.

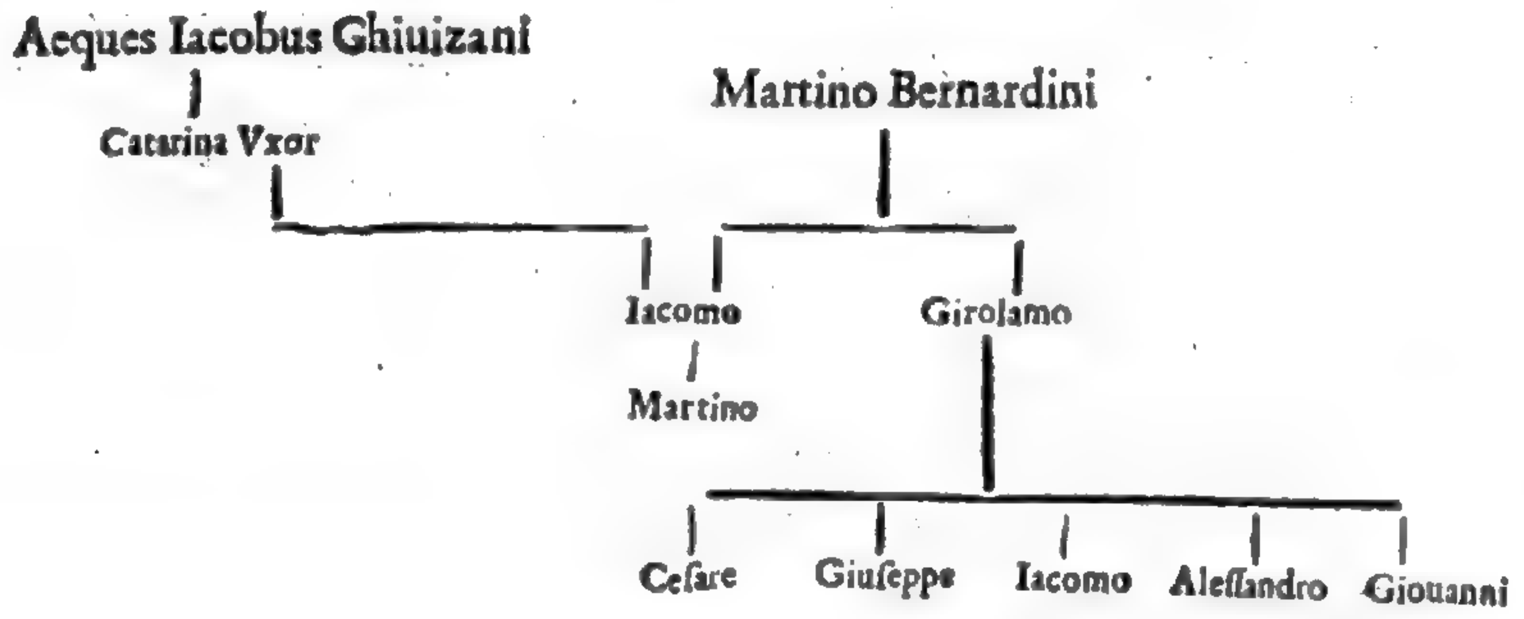

Martinus verò Bernardini prçfatus senior aliã primogenituram instituit plurium suorũ bonorum stabilium, cum eis etiam vniendo eidem primogenituræ dicta bona fideicommisso subiecta à dicto Iacobo Ghiuizzani fauore omnium filiorum suorum, & ad dictã primogenituram sic partim ex suis, partim vero ex dd. bonis alteri fideicommisso iam subiectis constitutam vocauit Iacobum suũ filium primogenitum, & sic deinceps de primogenito in primogenitum, defuncto verò dicto Iacobo filio Martini senioris Cæsar, cœteriq. eius fratres, & filii dicti Hyeronimi prædefuncti, uti vocati ad fideicommissum institutum à dicto Iacobo Ghiuizzani petierunt à Sp.Martino separationem dictorum bonorum à reliquis primogenituræ subiectis, cum non potuerit D. Martinus ea primogenituræ subijcere fauore tantùm primogeniti, & ad exclusionẽ, & in præiudicium aliorum

aliorum filiorum.

Huiusmodi verò controuersia mediante compromisso sopita fuit, & ex laudo fuit cōdemnatus Sp. Martinus iunior adsoluendum quot annis dd. filijs D. Hyeronimi scut. 350. & cuiuslibet ipsorum respectiuè vita naturali durante. Adeò vt prænominatis filiis D. Hyeronimi extinctis eorum, & cuiuslibet eorum hæredes, & successores remaneant in sua libera voluntate, & arbitrio reuertendi ad omnia, & singula iura dicti fideicommissi, & recuperandi bona præfata, declarando etiam quod quolibet ex prædictis filijs D. Hyeronimi deficiente absq. filijs, & descēdentibus in eius sic deficientis portione dd. scutorum 350. alij filij eiusdem Sp. Hyeronimi superviuentes pro virili succedant, vti patet ex dicto laudo.

Post hæc Alexander vnus ex filijs dicti Hyeronimi ingressus est Religionem Divi Dominici, & antequam in ea profiteretur, cessit, & renunciauit omnia sua bona, & præcipuè ratam, & portionē dicti annui redditus sibi spectantem, & à Sp. Martino quolibet anno persoluendam cœteris suis fratribus, *& eorum hæredibus, & successoribus*, pro quibus Notarius stipulatus est, reseruatis tamen sibi ex dicto annuo redditu scut. 18. singulis annis; Prout etiā paulò post Religionē Matris Dei ingressus, & Professus est Ioannes alter ex dd. Hyeronimi filijs, qui pariter ante professionem renunciauit suam portionem commemorati annui redditus dd. Cęsari, Iacobo, & Iosepho fratribus, & eorum hæredibus, & successoribus reseruata sibi annua portione scut. 50. vti de d. renunciationibus publica dantur Instrumenta. Cæsar postea etiam decessit relictis suis hæredibus dd. D. Iacobo, & Iosepho fratribus.

In quibus dd. Iacobo, & Iosepho mediātibus dd. renunciationib⁹, & morte D. Cæsaris alterius fratris remansit totus d. annuus redditus scut. 350., dimidia nempè pro quolibet eorum, prout etiam onerum præfatorum dimidia, Iacobus verò postea moriens de mense Augusti Anni 1648. condidit suū Testamentum, in quo præcœteris suum hæredē vniuersalem instituit D. Iosephum suū fratrem, cui sine filijs decedenti substituit in tota hæreditate Sp. Nicolaū Deodati ex D. Catherina sorore nepotem, vt ex eius Testamento, quod exhibetur; Ad quem D. D. Nicolaū hæredem, seu substitutum deuoluta tūc fuit dimidia dicti annui redditus à D. Martino Bernardini persoluendi. Paucis vero interiectis dieb⁹ decessit pariter dictus D. Ioseph Bernardini vltimus ex dd. quinq; fratribus nullis relictis filijs, & descendētibus, sed institutis suis hæredibus D. Catharina sorore, & D. Benedicto eius viro, vt ex suo Testamento, de quo supra dictum fuit.

Et propterea post obitum dicti Sp. Iosephi dimidietas d. annui redditus peruenta est in D. Nicolaum vti hæredem substitutum, & successorem D. Iacobi; Altera verò dimidia peruenit in hæredes D. Iosephi, vti ex speciali prouisione dictorum fratruum renunciantium ad eas vocatorum.

Post obitum verò dicti Sp. Iosephi exorta est nouæ litis occasio inter dd. hęredes D. D. Iosephi, & Iacobi, & D. Martinum Bernardinum; Pretendebat enim D. Martinus ius consequendi dictam annuam præstationem esse personale, & ad vitam dictorum filiorū tantùm restrictum, & propterea ad hæredes eorū deuolui non potuisse, ex regula, quod iura personalia cum persona extinguuntur,
9 & ad hæredes non transeunt ex Roman. *cons.* 503. *nu.* 7. Surd. *cons.* 514. *n.* 10. Bellon. Iun. *cons.* 27 *nu.* 69. quamuis pro hæredibus, & successoribus etiam nulliter tamen, vti dicebatur, facta foret renunciationis stipulatio.

Hæc autem controuersia fuit anno 1650. noua transactione sedata, & conuentū, quod in posterū, donec dicti Religiosi fratres forent superstites, soluerè tantummodo teneretur D. Martinus scuta 205., vt ex transactionis Instrumento, quod exhibetur.

Ex quibus prænarratis in facto verissimis resultat, quod medietas d. annui redditus spectauit, & spectat reis conuentis vti substitutis Sp. Iacobi vna cum medietate onerū solutionum faciendarum dd. RR. Patribus Religiosis. Aliam verò medietatem habēt quidem, quia sunt hæredes D. Iosephi (licet non tanquam hæreditariam ipsius) quia ex eius propria hæreditate non deriuat, sed ex liberalitate, & ordinatione dictorum fratrum renunciantium, qui voluerunt eorum vita durante ad hęredes eiusdem Sp. Iosephi transmitti, & propterea non est bona consequentia, est hæreditarium, ergo est res hęreditaria, cum non debeatur ex hæreditate, licet propter hæreditatem; Et ideò attenta aditione facta cum beneficio inuentarij tenebuntur hæredes rei conuenti satisfacere creditoribus hæreditarijs iuxta vires tantum hæreditatis, & ex alijs bonis in eadem hæreditate D. Iosephi propria repertis, non autem ex hac annua præstatione cū hoc onere remansa post obitū D. Iosephi, vt restituatur hære-

hæredibus, vt benè tradit Dec. *cons.* 184. *nu.* 5. & latiùs apud Zuccard. *cons.* 2. *sub nu.* 112. *vers. Ad tertium*, & iterũ videndus *nu.* 113. & fortè renuncians hanc qualitatẽ hęreditariã requiri voluit in successione in isto iure exigendi dictam annuam redditam, vt D. Iosepho acquirenti hunc honorẽ, vel prę-rogatiuam conferret, quod non posset in eo succedere, nisi quem ipse D. Ioseph faceret hæredem, non tamen inde sequitur, quod tale ius censeri debeat res propria ipsius Iosephi primi renunciatarij, Aliud enim est, quod conferatur huiusmodi ius renunciatũ ei, qui erit hæres renunciatarij, & acquirentis; Aliud verò, quod vt res hæreditaria defuncti, & ad eius liberam dispositionem, sicuti cœtera sua bona pertineat, vt benè ait Ruin. *cons.* 115. *nu.* 13. *lib.* 2. quod instituto concessa facultate eligendi sibi hæredem in bonis sibi relictis, qui fuerit ab eo relictus hæres vniuersalis, poterit beneficio inuentarij separare bona in dicta institutione compręhensa ab hæreditate, & bonis relinquentis, quia ea capit non vti hæres, sed quia hęres relinquentis, & non vt rem ipsius relinquentis hæreditariam, sed vt rem propriam sibi relictam à primo, qui dedit potestatem relinquendi, & propterea quoad debitores relinquentis tenebitur vti eius hæres iuxta tamen bonorum ipsius relinquentis vires, si cum inuentario adiuerit.

Illa verò bona capiet integra, non vti rem hęreditariam, nec vti hæres, sed quia hæres, & habens qualitatem hæreditariam desidetam ab eo, qui ex sua liberalitate bona concessit, vel renunciauit, & in puncto huiusmodi renunciationum factarum ob ingressũ Religionis, ꝙ ista adiecta qualitas hęreditaria tunc non operetur, nec faciat, vt bona renunciata efficiantur bona hæreditaria illius, cui facta est renunciatio, neq. quod debeantur ex hęreditate renunciatarij, cum habeantur potius à renunciante, sed debeãtur propter hæreditatem, cum deuoluantur ad institutos per renunciatarium, quia hæredes sunt, latè pluribus adductis probat Altograd. *cõs.* 43. *nu.* 57. *vers. Quod præcipuè, & nu.* 58. *lib.* 2. vbi quod semper in huiusmodi renunciationibus factis ob ingressum Religionis verbũ *hæredibus* interpætandum est de hæredibus sanguinis (provt sunt rei conuenti) non autem de extraneis.

Nec obstat, quod facta renunciatione pro renunciatario, & hęredibus eius, ac successoribus bona renunciata spectent ad hæredes renunciatarij tamquam hæreditaria, & eius creditoribus sint affecta ex Mant. *de tac. & ambig. lib.* 13. *tit.* 21. 22., & quod portio renunciata pro se, & hęredibus augeat hæreditatem ex Surd. *cons.* 244. *nu.* 13.

12 Mãtica enim totus innititur in *cõs.* 56. Soccin. Iun. *lib.* 2. quod consilium aliud omninò secus agit; præterquamquod disputatio Mãticæ principalis ibi versatur, an sub nomine *hæredum, & successorum* veniant hęredes sanguinis tantum, an etiam extranei, & sic in concursu quis sit præferendus, quæ non est quæstio nostra; In qua potius idem Mãtica contrariũ sensisse videtur in *eod lib. tit.* 20. *n.* 6. vbi quod donatio facta alicui, & eius filijs, & descendentibus à primo acquirente alienari nequeat, & hoc ait prouenire ex ea ratione (quæ comunis est cum renunciatione nostra) nempè *quia posteris etiam ordine successiuo donatio facta intelligitur*; & sic in casu nostro, vt dicebam, donatio cum facta sit tàm Sp. Iosepho, quam ijs, quos hæredes relinquere volet, nõ potest in creditores alienari renunciata annua præstatio in præiudicium hæredum, quibus post d. Iosephum ordine successiuo facta intelligitur eadem donatio, vel renunciatio.

13 Sed verè tàm Mantica loco prædicto, & Surdus *in d. cons.* 244. *nu.* 13. prout etiam Parisius, Bero., Menoch. & Boer. ab ipso Surd. deducti in diuersis omninò terminis loquũtur; Nempè, quando donatio, seu renũciatio est onerosa, non autem simplici titulo lucratiuo facta, vt est nostra, & vti loquuutur prędicti omnes, quando mulier, aut alter renũciat hęreditatem, seu bona, dote tamen, vel aliquo alio recepto à renunciatario stipulãte renunciationem, seu donationem *pro se, & hæredibus suis*, hoc enim casu, quia acquisitio bonorum renunciatorum, seu donatorum facta est cum pecunia propria renunciatarij, mirum non est, imò valdè conveniens, quod acquisita, & recepta ex renunciatione loco datorũ renuncianti acquirãtur, & eius hęredibus, vti hæredibus, & augeant ipsius hæreditatem fauore creditorum, in quorum præiudicium renunciatarius debitor data renũcianti alienauerat, in quibus terminis, vti dixi, loquuntur omnes adductę in contrarium doctrinæ; Secus tamen est, quando renunciatarius titulo mero lucratiuo, & ex sola liberalitate renunciantis acquisiuit à renunciante nullo dato in recompensationem recepti, vt est casus noster, & in his terminis loquuntur per nos adductæ doctrinæ, & hoc est inter vnum, & alterum casum discrimen. Primò enim casu hæredes recipiunt ex prouisione,

uisione, & onerosa retributione renunciatarij sui authoris, quod onus nisi subijsset renunciatarius, proculdubio dicta iura non acquisiuisset, nec reliquisset in sua hæreditate, quam ideò augent in beneficium hæredum, & creditorum; In altero verò, & nostro casu hęredes licet electi a Testatore recipiunt tamen bona donata, seu renunciata ex mera prouisione renunciantis, & ideò augere non possunt hæreditatem renunciatarij, qui de suo nihil impendit, & ei renunciata fuerunt cum hac cõditione, & grauamine, quod post eum ij, quos hæredes nominare voluerit, in ijsdem bonis renunciatis succederent. Et hinc aduertẽdum est ad diuersitatem, qua in vno, vel altero casu stipulatio concipitur; Cum enim renunciatarius titulo oneroso acquirit, ipsemet stipulatur pro suis hæredibus; cum vero titulo lucratiuo ipse donans, & renuncians donat, & renũciat ipsi primo donatario, & post eum eius hęredibus.

Quare in suis terminis locum habent contrariæ iuris auctoritates, quæ tamen nostris alijs adductis, & in proprijs nostris terminis loquentibus non aduersantur, sed, vt dixi, ad huc subsistunt, licet super hoc eodem articulo contrarium concludere videantur Rouit *in cons.*104. 105. 106. *lib.*2. & Capyc. Latro *dec.*6. *ex nu.*16. *& seqq. vol. pr.*

Et ideò, vt res in tuto magis ponatur, additur, quod licet dictus annuus redditus esset hæreditarius (quod nullo modo conceditur) non ideò tamen hæredes condemnari poterant ad reddendam rationem fructuum eiusdem redditus in pręteritum exactorum.

Quià verior est, & receptior sententia, quod fructus bonorum hæreditatis percepti ab hęrede, qui adijt cum beneficio Inuentarij,
15 fiunt ipsius hæredis vti de re propria percepti ex duabus præcipuè rationibus, nempè, quia in generali obligatione Testatoris non veniunt bona hęredis, fructus autẽ ex re hæreditaria percepti nõ dicuntur hęreditatis.

Item quia fructus ab hærede ante litẽ motam percepti fiunt illius possidendo pro hærede, vt ex his, & alijs rationibus. Peregrin. *de fideicommiss. art.*49. *nu.*20. Surd. *cons.*291 *nu.*11. *& dec.*92. *nu.*6. latè Osasc. *decis.* 160. *nu.*6. Menoch. *cons.*183. *nu.*50. & cum hac distinctione trad. Munnoz. *de ratiocin. cap.*9. *nu* 82. 83. *& seq.* præcipuè antequam creditores pro consequutione crediti hęredem vrgeant, aut interpellent, & pro pluribus allegare sufficiat plenam Rotæ Rot. *decisionẽ in Firmana, seu Maceratens. dotis impressam in to.*2. *par.*4. *recent. in dec.*201 *ex nu.*4. *vsq. in fin.* vbi materiã ad partes discussit, & contrarijs sigillatim respondet.

Nec obstat si dicatur, quod eadem Rota Rom. recedendo à decisis *in d. dec.*201. contrarium statuisse videatur vbi hæres notitiã
16 habuit debitorum, *in dec.* 304. *nu.*3. *par.*5. *& dec.*535. *nu.*5. *to.*2. *par.*5. & iterùm *decis.* 796. *nu.*7. coram Merl. & coram Cello *dec.* 350. *vers. Decimo*, & *in Romana dotis* 16. *Ianuarii* 1662. §. 2. *est coram Vicecomite*; Noti-
17 tia verò crediti DD. de Bonuisijs in Actori desumatur, ex annotatione facta per ipsum hæredem in inuentario, vt habetur *in d. decis.*176. *coram Merlin. nu.*7.

Verũ dd. decisionib⁹ attentè reuolutis existimo nequaquam dici posse Rotam à prima
18 Iuris sententia recessisse, sed tantùm diuersa postea facti enarrata substantia aliter eam declarasse.

Non enim perfunctoriè, sed diligenti studio conclusionis veritate perquisita contrarijsque non dissimulatis, sed in medium sincere prolatis ea omnia rationis, & legum auctoritate comprobauit.

In dicta enim *decis.*201. emanata coram
19 Pirouano sub die 27. Martij 1620., & inhærendo aliàs discussis, & in eadem causa decisis sub die 24. Ianuarij 1618. tribus rationibus firmat hæredem beneficiatum nequaquam teneri ad reddẽdam rationem fructuum perceptorum post aditam hæreditatem, nempè quia hæres fructus suos faciat post aditã hæreditatem tanquam de re propria perceptos, & etiam eo quia in generali obligatione Testatoris non veniunt bona hęredis, *fructus* autẽ ex re hæreditaria percepti dicuntur hæredis. Tertiò demum, quia fructus ab hęrede *ante litem motam* percepti fuerunt illius possidendo pro hærede, *& bona fide* firmat *nu.* 6. 7. 8. 9. 10. vbi contrarias DD. declarat sententias, & ex *nu.* 12. *vsq. ad nu.*22. prosequitur impugnare rationes, quibus cõtrariæ sententiæ sequaces inniti solent, *nu. verò* 24. 25. obiecto contrario respondendo ait, non aduersari, quod hęres tempore confectionis inuentarij descripserit in inuentario creditores, quasi ex hac sciẽtia inducta fuerit malæ fides, cum qua fructus non acquiruntur, &
20 respondendo non obstare obiectum, quia, inquit, *sciuit etiam se non teneri creditoribus vrgentibus ex interuallo de fructibus satisfacere.*

Patet igitur clarè hic Rotam decidisse, hęredem non teneri creditoribus de fructibus perceptis ante litem motam, & antequam creditores pro solutione vrgeant, quamuis sciuerit

Digitized by

sciuerit adesse creditores, & eos in inuẽtario tamquam creditores descripserit, quia mala fides impeditiua acquisitionis fructuum non exoritur ex sola scientia eorum crediti, sed ex mota lite, vti declaratur in *d. decis. nu.*8. *nu. &* 24. 25.

Huiusmodi causa, & articulus iterum in Rota propositus fuit sub die 14. Martij 1629. & fuit iterùm pro hærede responsum, vt in *dec. 259. par. 5. recent. per totam vbi quoq. nu.*
21 30. 31. firmatum fuit ex sciẽtia creditorũ, & eorum descriptione in inuentario non induci in hærede malam fidem obstatiuam acquisitioni fructuum. Tertiò tandem, vel quarto reproposita causa sub die 18 Ianuar. 1629. vti legitur *in decis.* 304. *eadem par. 5. recent.* nullatenus Rota recessit à iam firmatis iuris regulis, sed ex variato, & probato aliter facto diuersas quoque existimauit procedere in illo casu iuris regulas, vt expresè se declarat *n.* 1. 2. Vbi indubitatas esse dicit firmatas antea iuris rationes, & clariùs his verbis. *Attamen hodie facto melius deducto, ex quo creditores melius apparent detecti ex eodem inuentario, & paulò post aditam vrgere ceperunt, quicquid esset dicendum, si creditores diù distulissent instare contra hæreditatem*. Patet ergo Rotam non recessisse à prima firmata sententia, quando hæres simpliciter sciuit per solam descriptionem creditorum in inuentario, & simplicem sciẽtiam hæreditatis creditores adesse (qui ad summũ esse potest casus noster,) sed quando vna cum descriptione facta in Inuentario, paulò post factum inuentarium, & aditam hæreditatem ipsi creditores vrgere cæperunt, quasi quod ex sola descriptione nõ turbetur bona fides, aut saltem non introducatur mala, antequam creditores interpellent, & vrgeant, quia potuit hæres credere fortè esse soluta, aut non deberi, dum videt multum temporis exactionẽ, seu petitionẽ ab eis differri, ꝙ secus est post litem motã; vel fortè quia, (vti dixit Rota in dd. duabꝰ decisionibꝰ antecedẽtibus) licet descripserit, crediderit tamen, nõ teneri donec vrgeant. Et ita cum ad restitutionem fructuum sufficiat, vt absit mala fides, hæc non inducitur ex sola descriptione in inuentario, sed tantummodo post litem motam, vel interpellationem sequutã, & ita duo necessaria sunt, sciẽtia scilicet, & interpellatio. Ad hunc enim effectum quælibet iusta occasio ex titulo etiam iniusto proueniens suffragatur, cum detur medium inter bonam, & malam fidem, vndè sufficit, quod non fuerit hęres in mala omninò fide ad effectum lucrãdi fructus non vrgentibus creditoribus, vt per hæc ferè verba concludit Merlin. *de pign. lib. 5. quæst. 14. num.* 75. 76. 77. 78. & benè quoque tradit Rota Rom. *dec.* 230. *num.* 1. 2. *par. 2. recent.* quod secus est post litis contestationem, quæ cum inducat malam fidem, impedit quoque fructuum acquisitionẽ Rota apud Buratt. *dec.* 714. *nu.* 7. 8. 9. Et ita postea eadem Rota *dd decis. in par. 5.* emissas explicando *in dec.* 131. *par. 6. recent. num.* 3. ait, *quod vsquequo creditores detecti non sunt, nec vrgent, instant, aut interpellant hæredem*, vndè non solam scientiam, sed etiam interpellationem requirit, *& nu.* 7. 8. 9. & hanc distinctionem probauit Salgad. *labyrinth. credit. par. 2. cap. pr. n.* 58. 59. & clarius 62. 64. *& seq.*

Vndè est, quod pariter non obstet allegata altera Rot. Rom. decisio apud Merlin. *dec.* 796. quia in eo casu apparebat non modo hæredes debitoris in inuentario descripsisse creditũ, sed insuper tam eorum Authorem, quam ipsos hæredes statim adita hęreditate in Iudicio pulsatos fuisse, varijs tamen prætextibus exequutioni cõtra eos relaxatæ impedimentum præstitisse, vti patet ex dd. Rotæ in eadem causa emanatis, quæ sunt expressę post Gilian. ad Stat. Perus. *dec.* 89. 91. & coram eodem Merlin. *dec.* 77. 721. & sub eadẽ qualitate intelligenda est *dec.* 185. corã Celso, vbi iam fuerat relaxatum mandatum exequutiuum fauore creditoris, & sic constitutus fuerat in mera mala fide, vt dicitur *nu.* 4. ibi *Et postquam constitutus fuit in mala fide, non faciebat fructus suos*.

Insuper animaduertebatur, quod in Themate dd. decis. non potuit hæres esse dubius de veritate crediti, quia de eo apparebant publica Instrumenta, & pro quibus fuerat etiã iudicialiter relaxatum mandatum exequutiuum.

Verùm amplius in casu nr̃o nõ modo d. descriptio in Inuentario facta fuit cũ solita ꝓtestatione nõ approbandi debita in eo descripta, quæ solet generaliter de Notarij stylo ap-
22 poni in quolibet inuentario, & quę operatur, vt descriptio hęredi non noceat Bald. *in l. vlt. §. licentiam C. de iur. deliber.* Monticul. *de inuent. cap.* 10. *nu.* 229. *vers. Nec quod omnes*. Sed etiam quia in rei veritate dubij erãt hæredes de subsistentia asserti crediti, nõ acquiescẽtes ideò solitæ, & consuetæ clausulæ in fine apponendæ. In exordio descriptionis sic specialiter præmiserunt.

Lista de' pretesi crediti del Sig. Giuseppe Bernardini, i quali si mettono nell' Inuentario tali quali sono, e senza pregiudicio, quod verbũ præci-

præcipuè *pretesi* non modo denotat incertitudinem, sed tendit potiùs ad negandum, quam affirmandum enarratum, vt alijs de-
23 ductis tradit Rot. corã Durand. *dec. 71. nu. 4.* quod sufficit ad excludendam malam fidẽ, & inducendã bonã fidẽ, quæ ex qualibet credulitate causatur, & etiã ex qualibet dubietate Iuris, & facti, & quod ex sola sciẽtia hæredis debitorum non inducatur in eo mala fides impeditiua acquisitionis fructuum, antequã creditores vrgeant, & interpellent, quæstionem cum hac distinctione definiendo trad. Andreol. *contr. 117. nu. 19. 20.*

Nullo pacto igitur nocere possent decisiones præfatæ, etiã si intelligi deberẽt concurrente sola scientia debiti, non autem instãtia & interpellatione creditorum (quod tamen non conceditur.) Quia hæredes rei conuẽti numquam certi fuerunt imò valdè dubitauerunt de asserto credito, nec illud approbauerũt, vndè cessante mala fide cessant quoq; omnia, quæ in contrarium objiciuntur, præsertim quia constat Sp. Paulum alterum, & dd. hęredibus legatarijs recepisse ab hærede cœtera legata ab eodem Sp. Iosepho relicta, istud verò vsque modo petere distulisse.

Clariùs autem cessat obiectum in casu præsenti, in quo D. Paulus non tanquam
24 verè creditor, sed potiùs vti legatarius respiciẽdus sit; In creditoribus. n. iuxta Peregr. distinctionem *in cap. 49. n. 77. de fideicomm.* causa iustior etiam videtur, quod hæres de fructibus perceptis rationem reddat, quam in legatarijs, cum hi de lucro captando, illi verò de damno euitando agant; Quam distinctionẽ licet impugnet Andreol. *cõtr. 117. nu. 18.* eam tamen sequuntur, & pluribus comprobant Capyc. Latro *consultat. 13. nu. 4. & seq.* & Censal. ad Peregrin. *d. art. 49. vers. Decima prima sit assertio, vers. Sed tu non discedas.*

Quod autem Sp. Paulus Actor haberi debeat tanquam legatarius, non tanquam creditor, illud potissimum conuincit, quod agit ex cõfessione facta in Testamento D. Iosephi Bernardini, in quo hæc habentur. *Dichiara in oltre, che ancora che apparentemente vada creditore dell'heredi del Sig. Bernardo Bonuisi di sc. 650. in circa, dichiara doverli sc. 2000. e vuole, & intende, che li siano pagati E per che hà calculato darli qualche cosa di vantaggio à fin che possano sopportare la grauezza come appresso, però obliga dd. Sig. heredi à pagare ogni mese à N. sc. 2. vita naturale durante.* Confessio autem debiti in Testamento emanata nullatenus inducit debiti probationem, nisi ex alijs probetur, verum substinetur in vim legati, & inducit pro legato tantùm actionẽ,
25 & petitionem iuxta text. *in l. qui vxori ff. de Auro, & arg. leg. & in l. Lucius Titius 88. §. quisquis ff. de leg. 2. l. legaui 25. l. Aurelius 28. §. fin ff. de liberat. legat.* Bart. *in l. Lucius §. Maritus ff. Ad Trebell. & in l. Generaliter n. 6. C. de non numer pecun,* & exornãt Alex. *cons. 45. nu. 4. lib. 1.* Gomez *var. resol. lib. 1. cap. 12. n. 81.* Mantic. *de tacit. lib. 11. tit. 20. n. 30.* Gutierez *pract. quæst. lib. 3. quæst. 97. nu. 3.* Surd. *dec. 250. nu. 1. 2.* & ibi alios plures cumulans Hodiern. *nu. 6. 7.* & idẽ Surd. *de alimẽt. priuil. 30. nu 9.* & plures de more referens Castil. *tom. 5. lib. 5. cap. 111. nu. 3. 4. quotid. controu.* Quę eo magis procedunt attentis alijs circumstantijs elicitis ex ipso Testamento, in quo præsertim Testator separatas fecit dispositiones de debitis, ac de legatis, enumerando priùs omnia sua debita, postea verò legata; Huiusmodi verò confessionem nõ inter debita descripsit, verum inter legata, Insuper etiam est animaduersione dignum, quod post emissam confessionem prædictam statim addidit. *E perche hà calculato darli di vantaggio, à fine che potessero sopportare la grauezza come appresso, perciò obliga detti Sig. à pagare ogni mese al Sig. Iacopo del Duca scudi dui vita naturale durante di detto Sig. Iacopo.*

Ex quibus verbis tria eliciuntur demonstratiua legati. Primo, quia vsus est Testator verbis legato proprijs, vt ibi. *E perche hà calculato darli, &c.* Secundò quia sic loquendo detegitur sibi contrarius; Primò eñi dixerat *confessa esser debitore di scudi duimila,* postea verò contra fatetur non totam summam ab ipso fuisse debitam, undè quæ sit debita, & quæ legata, remanet incertum.

Sed quod etiam magis vrget, non est dubium partem auctam pro satisfacendo dicto annuo legato viuente d. D. Iacobo del Duca eo mortuo remanere debuisse apud eundem D. Actorẽ titulo legati, quia ipse met Testator fatetur eam summã non esse debitã, vndè tota summa in eadem dispositione contenta pariter legata dici debet, ne eadẽmet dispositio diuerso iure censeri debeat, contra
26 vulgata, vt id ipsum decidere videtur Gratian. cum pluribus ab eo relatis *cap. 116. nu. 41.* & proprius etiam in confessione nempè debiti in Testamento factæ Surd. *dec. 285. nu. 9. 10. 11. 12. 13.*

Neque subsistit, quod tertio loco subiungitur, scilicet quid quid sit in concursu creditorum, quo tamen ad hęredes DD. de Bonuisis habendos esse tanquam creditores, non autem tamquam legatarios; quia huiusmodi distin-

distinctio ad effectum, de quo nunc agitur, nõ fuit aliqua auctoritate DD. confirmata.

Non enim inficior respectu solutionis, priùs esse satisfaciendos veros creditores Testatoris, postea vero legatarios, & huiusmodi prælationem officere quidem legatarijs, ita quod, si tota hæreditas cõsumetur in soluẽdo ęre alieno legatarijs, nihil aliud supersit petendum, si verò aliquid super sit, hæreditatẽ teneri de eo, ꝙ superest, legatarijs satisfacere

27 eodẽ modo, prout antea creditorib⁹ fuit obligatus, vt latè de hoc ordine habẽdo ab hærede scripsi in tota mea Cõsult. 137. lib. 2. Quod autem iste solutionis ordo inducat diuersam in legatis naturam, & quod ab initio est legatum, creditum efficiatur, hoc, ni fallor, probari non posse opinor.

Nec aliquid prodesse valet dispositio Sta-

28 tuti nostri in cap. 15. lib. 2. Statutum enim illud solũ eo tendit, vt tollat in iure comuni subortas inter DD. altercationes, vel vt in aliquo eidem iuri comuni deroget.

Cum enim de iure comuni, sicut anceps est quæstio, an sola confessio debiti in Testamento emanata tribuat actionem aliquam ei, in cuius fauorem emanauit confessio, si vltra debiti confessionem Testator ad dispositionem non processerit, & confessatum debitũ solui non mandauerit, cum alij voluerint, nec vi legati valere vti Paulus Castrens. & alij plures relati apud Valensuel. *cons. 86. nu. 25.* & alijs mox citandi, alij verò receptius, & veriùs esse, tenuerint, ex sola confessione legati actionẽ aperiri, & iniunctam solutionis positionem minimè requiri, ut cum Cyno in

29 *l. Generaliter q. 8. C. de non numerata pecun.* & Bart. *in l. pr. ante nu. 1. C. de falsa causa adiecta* traditur per Surd. *dec. 285. nu. 2.* Med. *decis. Senens. 80. nu. 11.* Gratian. *cap. 116. nu. 39. & seq.* Hodierna *ad decis. 250.* Surdi *nu. 6.* cum alijs pluribus relatis apud Merlin. Pignatell. *lib. 1. controu. forens. cap. 85. n. 3.* & apud Merendam *to. 2. contr. iur. lib. 8. cap. 39. per totum.* Statutum nostrum ad tollendas hasce dubietates disposuit, quod sola confessio facta in vltima voluntate ab aliquo se aliquid debere, vel se teneri, vel obligatum esse, licet huic confessioni non subsequatur dispositio, quod detur, vel soluatur, obliget hæredes, ac si persona, cuius fauore confessio emanauit, præsens fuisset, vel in contractu inter viuos obligationem sibi factã stipulasset. Prout etiam cum de iure comuni huiusmodi confessio facta in vltima voluntate possit ad libitum vsque ad mortem reuocari, imò reuocato Testamento cẽseatur etiam reuocata

30 confessio iuxta latè tradita apud Med. *d. dec. 80. nu. 13. 14.* Merlin. *d. cap. 85. nu. 9. 10.* & Hodiern. *ad dec. 55. Surdi num. 15.* vbi aliis pluribus adductis de veritate articuli disceptatur; Statutum nostrum iuri communi derogando expresse voluit, quod talis confessio non possit per aliam vltimam voluntatẽ, vel alio modo reuocari; Quod autem Statutũ efficiat, quod huiusmodi confessio, quæ vi legati substinetur, priuilegia omnia habeat, quæ habent vera credita, & quorum probatio non in sola confessione Testatoris, sed in obligationibus per publica instrumenta cõtractis innititur, hoc non disponit Statutũ, vndè recedendum non est à vera cõclusione, quod habeat tãtummodo vim legati, vti tradunt communiter DD. citati à Surd. *d. decis. 285. nu. 1.* Merl. Pignatel. *lib. 1. contr. c. 85. nu. 1. & seq.* Hodiern. *ad decis. 250.* Surd. *nu. 4. vbi nu. 14.* ex Marant. & aliis, ait, quod petendũ est vti legatum, non vti debitum, alias succumberet actor. Et propterea concludendum est per Statutum confessionem quidem huiusmodi obligare hæredes, sed tamquam legatum, non tanquam debitum.

Prætereà Statutum præfatum non procedit, neque seruandum esse declarauit Rota nostra vbi confessio est respectu quantitatis *incerta, & dubia,* vti habetur in causa D. Nicolai de Pardinis vti Procuratoris, & Sindici Hospitalis Incurabilium cum Sp. Capitaneo Iacobo Sergiusti, *in libro Ser Fabritii Macarini in secundo semestri dicti Anni 1628. ad finem decis.* & est huiusmodi declaratio iuri comuni conformis, ex quo dum confessio debiti facta in Testamento est turbida, aut aliqualiter dubia etiam respectu quantitatis, nec in vim legati valet, vti trad. Cranett. *cõs. 913. nu. 7. & 976. nu. 9.* Surd. *dec. 221. n. 25.* cum ab eo relatis tradit in proposito Mart. Med. *dec. 80. nu. 10.*

Ex quibus, &c.

Causa fuit transacta dando hærede, quantũ superauerat ex effectibus hæreditariis, non tamen computatis fructibus perceptis post aditã hæreditatem, & ante interpellationem, seu litem motam, vt ex Instrumento confecto manu Ser . . . .

SVMMARIVM.

1 *Reuenditionis pactum cum verbis* in perpetuum omni tempore, & ad beneplacitum

venditoris *reseruatũ expirat spatio triginta annorum.*

2 *Princeps contrahens cum subdito videtur contrahere velle vti priuatus, & iure comuni vti.*

3 *Amplia etiamsi pactum redimendi factum sit cum Principe cum verbis supra conceptis, quia nihilominus spatio 30. annorum præscribitur.*

4 *Bona duplicis generis habet Princeps, alia annexa Principatui, alia ab eo antea, vel postea acquisita, & in istis ius priuatorum tantum habet.*

5 *Revenditio promissa cũ clausula* semper, quandocumq., in perpetuum, nullo cursu temporis, nec aliqua præscriptione obstante *spatio 40. annorum non præscribitur.*

6 *Contrarium de veriori.*

7 *Limita si revendens possideret.*

8 *Si sit renunciatum præscriptioni intelligitur præscriptioni decem, aut viginti annorum, non autem triginta, aut longiori.*

9 *Iuramentum generale adiectum pro obseruantia contractus, in quo est pactum revendendi quandocumque, non impedit præscriptionem quadraginta annorum.*

10 *Reprobantur qui dictam distinctionem impugnant.*

11 *Iuramentum sequitur naturam contractus, cui adiicitur.*

12 *Obligatio bonorum extendit præscriptionem ad annos quadraginta.*

13 *Declara, & distingue.*

14 *Emptor possidens licet fecerit pactum revendendi, non est interim in mala fide, & ideo pactum præscribere valet.*

15 *Possidens cum bona fide spatio triginta annorum etiam hypothecariam præscribit.*

16 *Hypotheca non præscribit actionem redimendi per quadraginta annos.*

17 *Clausula exequtiua Instrumenti non mutant naturam Instrumenti, sed confirmant tantummodo.*

18 *Quæ ignorantia requiratur, vt ex ea restitutio in integrum concedatur.*

19 *Scientia præsumptionibus probatur.*

20 *Consanguinitas arguit præsumptionem scientiæ in herede pacti revenditionis.*

21 *Cohabitatio inducit præsumptam scientiam gesti contractus.*

22 *Ignorantia resultans ex præsumptione vicinitatis sufficit ad excludendam restitutionem in integrum ex capite ignorantiæ.*

23 *Quisque scire præsumitur, quæ publicè fiunt, & nota sunt in loco, vbi habitat.*

24 *Quisque præsumitur certioratus de contentis in Instrumento penes se reperto.*

25 *Scientia officialis Principis sufficit ad effectum denegandæ restitutionis in integrum Principi ex capite ignorantiæ.*

26 *Ignorantia, quæ aliqua diligentia potuisset amoueri, non suffragatur ad restitutionem in integrum consequendam.*

27 *Princeps non subiicitur legi à se factæ.*

28 *Contrarium in his, quę bonum publicum respiciunt, sed vi directiua tantum, non vi coactiua.*

ARGVMENTVM.

Pactum revenditionis quibus verbis debeat esse conceptum, vt præscriptione triginta annorum non tollatur. Iuramentum, & hypotheca bonorũ an reddat dictũ Pactum perpetuum, itaut præscriptione 30. annorum non extinguatur. Restitutio in integrum aduersus lapsum temporis ad redimendum ex ignorantia vt detur, qualis requiratur ignorantia, & quibus præsumptionibus scientia præsumatur. Princeps an teneatur Statuto à se condito.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXI.

QVamuis in Instrumento venditionis bonorum factæ per Excellentiss. D. Principem Dñis N. N. suis subditis pro pretio in iisdem Instrumẽtis conuẽto adsit pactũ *redimendi quãdocũq., & ad Beneplacitum eiusdem Principis pro eodemmet precio*, Tamen cum in dicto Instrumento, in quo dictum reuenditionis pactũ fuit emissum, confectum iam pridẽ fuerint vsq. de anno 1597. sub die 4. Iulij; Existimo Ius illud redimendi extinctum iamdiu fuisse, & expiratum, neq. de Iure licere modo Excell. Principi vigore præfati pacti bona redimere; Certã enim reperi iuris conclusionem, quod si ius recapere reseruatũ sit *in perpetuum, & ad beneplacitum, omni tempore*, & cum aliis, vel similibus verbis perpetuitatẽ ac infinitatẽ temporis denotantibus, vel etiã *quãdocũq; venditori placeat*, præscribi nihilominus facultatem istam spatio annorum 30. Ita quod eo spatio annorum triginta completo sublatum sit ius redimẽdi, quod ex dicto sic vt supra concepto pacto competebat,
1 ac bona libere penes emptores remaneant, vt tradunt Ias., Dec. & alij scribentes *in l. petens C, de pactis*, & ex recentioribus post innume-

by Goo

numeros quos recenset Gaball.*cons.* 123. *nu. pr. vol. pr.* vbi de veriori ac magis communi opinione testatur Deciã.*respons.* 10. *n.* 50. 53. 54. 55. 56. 57. *in prim.* vbi pariter de magis comuni opinione testatur, ac contrarijs respondet, vt faciunt etiam Menoch. *cons.* 143. *per tot,* & præcipuè *nu.* 23. Oddus *cons.* 11. *nu.* 62. Surd. *dec.* 2. *nu.* 7. Gratian. *in suis discept. forens. cap.* 2. *nu. pr.* 2. 3. 4. Alexand. Ambros. *in sua decis. in par.* 2. *dec.* 27. vbi enumerat quinquaginta Doctores pro hac opinione Rota Romana penes Seraphin *dec.* 1360. *nu.*
2 11. Menoch. *cons.* 201. *nu.* 85. quæ conclusio procedit etiam in contractu cum Principe facto, tum quia quando Princeps contrahit, habetur tanquam priuatus, & videtur quod contrahere voluerit secundũ ius comune Paril. *cons.* 2. *nu.* 131. *lib.* 4. Becc. *cons.* 45. *nu.* 26.
3 Grammat. *dec.* 65. *nu.* 26. Gratian. *cap.* 891. *nu.* 9. & ego latissimè dixi Consultat. mea 49. *nu.* 16. 17. 18. & *seq. lib.* 1. & in terminis nostris latè Surd. *dec. pr. nu.* 4. & *seq.* & *dec.* 2. *nu.* 18. & *seq.* Gratian. *d. cap.* 2. *num.* 20. & dicit optimè Peregrin. *cons.* 78. *nu.* 20. *vers. In delatis lib.* 4. Tum etiam quia Princeps habet bona duplicis generis, aliqua enim vt Princeps, & Principatui annexa habet. Alia verò tamquam priuatus, quia ea possidebat antequam Principatus solium ascẽderet, & vel etiam fortè posteà acquisita, seu donata, aut ex Testamento relicta, vti sunt ista, de quibus agiť, & in istis bonis Princeps nullũ habet priuilegium, sed ea subiecta sunt eidem præscriptioni, vt sunt alia bona priuatorum, & subditorũ, vt tradunt Aymon. *de an-*
4 *tiquit. tempor: in verbo absolutis nu.* 33. *vers. Rursus fol. mihi* 144. Couarru. *in cap. Possessor.* §. 3. *nu.* 9. *vers. Vltima species de regulis iuris.* Menoch. *cons.* 201. *nu.* 131. *vers. Quaru dicitur.* Surd. *dec. pr. nu.* 10.

Imò etiam cum promissa fuit reuẽditio, & retrocessio amplioribus, & his repetitis verbis, *semper,* & *quandocumq. in perpetuum, nullo cursu temporis etiam longissimi obstante, vel fortè reuendere promisit quandocumque nullo cursu temporis obstante, nec aliqua præscriptione decurrente,* &c.

Quibus stantibus, & licet iuxta aliquorũ
5 opinionem per lapsum quadraginta annorũ, non videatur prædictum ius redimendi præscriptum, vt patet ex traditis per Pancirol. *cons.* 96. *nu.* 45. Cæphal. *cons.* 40. *nu.* 5. & *seq.* Gallia *cons.* 60. *nu.* 19. & *seqq.* benè Hieron, à Lauren. *decis. Auen.* 129. *num.* 2. Cancer. *var. resolut. tit de empt.* & *vendit. cap.* 13. *nu.* 51. *vers. Contrariam partem,* &c. Facchin. *controu. lib.* 2. *cap.* 13. *per totum.* Fontanell. *dec.* 75. *nu.* 11. vbi quod semper in dicto Senatu ita iudicatur Gabr. *cons.* 144. *per tot. lib.* 2. Palma Senior *cons.* 34. *num.* 11. & *seqq.* qui plures alios cumulant, & ad id ex duabus inducũtur rationibus; Primò quia ille, qui scit se teneri ad reuenditionem, est in mala fide, Secundo quia partes possunt extendere præscriptionem, & ei renunciare, dummodo nõ excedat metam centum annorum.

Magis tamen verior, & comunior est opinio, quod huiusmodi ius censeatur per cur-
6 sum annorum triginta præscriptum non obstante, quod dictum fuerit vt supra, *semper,* & *quandocumque in perpetuum,* vt ommissis antiquioribus tradunt Tiraquell. *de retract.* §. *pr: glos.* 2. *nu.* 26. Surd. *plenè dec.* 2. *per tot.* Thesaur. Iun. *qq. forens.* 72. *n.* 2. *vers. Sed magis communiter lib.* 2. Mantic. *de tacit.* & *ambig. lib* 4. *tit.* 31. *nu.* 22. Sacc. *cons.* 100. *nu. pr. lib. pr.* Mart. *cons.* 81. *num. pr.* & *seq.* Græueus ad Gail. *lib. pr conclus.* 18. *nu.* 6. & 7. Hodier. Adden. ad decis. Surd. 2. *nu. pr.* & 6. Trentacinq. *var. resolut. tit. de empt.* & *vendit. resolut.* 10. *n.* 25. *vers. Tertia,* & *vltima* &c. Giouagnon. *cons.* 4. *nu.* 21. *vers. Conferunt scripta,* &c. *lib. pr.* Seraphin. *decis.* 1360. *nu.* 10. Buratt. *dec.* 410. *nu.* 18. Staiban. Iun. *resolut.* 40. *nu.* 37. & 38. Aug. Barbos. *ad l. Si fundum nu.* 19. *C. de pact. inter emptorem,* & *vendit.* Gratian. *discept. forens. cap.* 2. *nu.* 1. & *seq.* qui plures alios referunt, & de magis comuni testantur; & hãc esse magis comunẽ testantur quoq. Pancirol. & Rot. Auen. supra pro prima opinione adducti, nec nõ multi pro prima opinione allegati loquũtur in eo casu, quo redimere volens possidebat, & sic deducebat ius per viam exceptionis, quod
7 est indubitatum, & tanquam comunem hanc limitationem adducunt, & sequitur Hodier. ad Surd: vbi supra *d. dec.* 2. *nu.* 12. & Barbos. *ad d. l. si fundum nu.* 29. & ea præcipuè ratione moti sunt, quia nempè verba importantia perpetuitatem restringuntur ad dispositionẽ iuris, hoc est ad cursum 30. annorum, vt per Surd., & Gratian. locis supra relatis, & responsum afferendo rationibus pro contraria opinione adductis ad eam malę fidei dicunt, non oriri malam fidem, donec quis non est interpellatus ad reuendẽdum, neq. per dicta, aut alia similia verba cẽleri, aut intelligi renũciatum præscriptioni, nisi vlterius processerint contrahentes, renunciando expresse præscriptioni longissimi temporis, nãm aliàs intelligitur renunciatum simpliciter præscriptioni 10. vel 20. annorum; ità quod etiam

si fuerit

si fuerit renunciatum præscriptioni nisi fuerit dictum, quod partes renunciant præscriptioni 30. vel 40. annorum; Nihilominus per huius temporis cursum ius redimendi in-
8 telligitur extinctum Tiraquell. *de retract. cōnent. d. §. pr. glos. 2. nu. 12.* Boer. *decis. 182. nu. 9. in fin.* Trentacinq. *var. resol. 10. nu. 26.* Barbos. *ad d. l. si fundum n. 21. C. de pact. inter empt. & vend.* nisi fortè expressè fuisset renūciatum præscriptioni lōgissimi temporis, & excedat terminum annorum centū iuxta trad. per Tiraquell. *in d. §. pr. glos. 2. n. 14.* Trentacinq. *vbi supra nu. 26. in fin.* & admittit Rota *dec. 164. in fin. par. 2. recent.* Barbos. *in d. l. si fundum nu. 25.*

Et licet quando in contractu fuit adiectū iuramentū, aliqui simpliciter tenuerint, quod ius redimendi competens non amittatur, nisi spatio annorum 40.; Verè tamen hæc est resolutio, & distinctio comunis: Aut enim est facta conuentio de retrouendendo, quandocumque prætio restituto facta insimul expressè renunciatione cuiulibet pręscriptioni cum iuramento, & tunc actio ad redimendum extenditur ad 40. annos. Aut in contractu adijcitur pactum de retrouendendo cum iuramento simpliciter pro obseruatione contractus adiecto nulla facta expressa mentione pręscriptionis, vt in casu præsenti, & tunc huiusmodi iuramētum sic vt supra adiectū nō impedit cursum prescriptionis 30. annorum, cum illud intelligatur secundū naturā actus, cui adijcitur ita in terminis distinguit Felin.
9 *in rubr. de præscript. n. 15, vers. Fallit quarto.* Ias. *in l. si Mater num. 5. C. de institut. & substitut.* Berous *cons. 155. num. 10. in prim.* Couar. *var. resolut. cap. 9. lib. pr. nu. 70. vers. Quarto adeo quibusdam placuit.* Rota Florētina per Magon. *dec. 105. nu. pr.* Boer. *decis. 182. nu. 6.* Soc. Iun. *cons. 145. nu. 62. in prim.* Menoch. *cons. 201. nu. 123.* Gratian. *d. cap. 2. nu. 5. & nu. 14. vers. Contrarium.* Lupus *in l. 2. C. de pactis inter emptorem, & venditorem comment. 2. §. pr. nu. 101. vers. Ampliatur, & vers. Sed iis non obstantibus,* Ambros. *dicta dec. 27. nu. 15. vers. Secundus igitur erit casus,* & hāc distinctionem pluries approbauit Ro-
11 Romana, vt coram Lancellott. *in Perusina Tenute 13. Aprilis 1579. & in Reatina tenute 12. Decemb. 1588. coram Pamphilio, & in Florentina bonorum 19. Februarii anni 1593.* quæ decisiones impressæ sunt post dictā decisionē Ambrosini Seraphin. *de iuram. priuil. 51. nu. 9.* Nec prædictis respondent ij, qui in contrarium allegantur, quia loquuntur contra comunem, & sunt expressè reprobati à Gratiano, Lupo, alijsque supra allegatis.

10 Rol. enim *in cons. 25. nu. 29.* allegat plures, qui contrarium expressè dicunt Alexād. autem *in l. nemo potest ff. de legat. pr. num. 25. vers. Et simili.* loquitur, quando est positum super pacto, vt legitur ibi, quod saltem *per iuramentum appositū in pacto possit impediri cursus præscriptionis*, & pro nostra opinione, vt verè est allegatus à Gratian. *in d. cap. 2. in fine.*

Ripa *in d. l. nemo potest n. 111.* agit de alio, videlicet, quando iuramentū confirmet alienationē rei dotalis, & dicit *quod sibi magis placet opinio Alexandri*, quç Alexandri opinio potius confirmat, qua impugnet nostram sententiam.

Boer. *decis. 211. nu. 19.* non agit de nostra distinctione, sed generaliter de iuramento in contractu interposito, imo in nostris terminis opinionem Felini sequitur, vt patet *in dec. 182, nu. 6.* supra allegata Gherardus *in suo sing. 18. in princip.* nostrā defendit sententiam, & licet *sub nu. 25.* in pacto iurato dicat contrariū esse verum, tamē nō tangit nostrā distinctionem, quia Iuramentum non fuit insitum in ipso pacto, sed solum in fine, & pro obseruantia contractus. Ruin. *cons. 111. lib. 1.* fundat se in eo, quod ea verba *perpetuo, & quandocumque* præscriptionem tollant, quæ manifestè falsa sunt, vt patet ex Caball. Menochio alijsq; in principio allegat.

Et ita nedum indubitato cōstat, quod nostra distinctio est communiter recepta, sed quod pauci sunt illi, qui cōtrarium dixerint. & nititur nostra opinio ea forti, ac clara ratione, quod iuramentum positum pro *obseruantia* non auget, neque alterat obligationē principalem, sed solùm addit vinculum Religionis, & eiusdem contractus ac obligationis naturam, ac conditiones recipit, & quā
11 sequitur Becc. *cons. 58. nu. 21. vers. Non obstat.* Onded. *cons. 9. nu. 27. nu. pr.* Dec. *cons. 408. nu. 9.*

Neque ex eo quia contrahentes obligauerint, ac hypothecauerint comunia eorum
12 bona, pręscriptio ad quadraginta annos extenditur ad textum *in l. Cum notissimi C. de præscript. 30. & 40. annorum,* & ibi per Baldū, & Salycetum, Neguzant. *in 2. membro sæpè passim nu. pr.* Fulgos. *cons. 123. col. 2.* Curt. Iun. *cons. 174. col. 8. in fine.* Gabr. *de prescrips. conclus. 6. nu. 15.* Trentacinq. *var. resolut. lib. 3. resolut. 10. nu. 24. & 25.* Viuius *dec. 424. nu. 25.* Magon. *dec. 101. nu. pr. cum seq.* Marescott. *var. resolut. cap. 57. num. pr.*
13 Ea potissimum ratione, quia textus *in l. cum nouiss.*

nouiss. nu.1. C. de praescript. 30. annorum, non procedit in eo, qui rem possidet titulo emptionis, & alio, quã pignoris Bald. *cons.* 180. *lib.1. nu.1.* vbi subtiliter rationẽ reddit, quia ille, qui est Dominus, & ex empto possidet, nõ debet pręscribere rem, sed solum ius redimendi, quod venditori competit, & est incorporale, sequitur Thusc. *concl.559. in litera P. nu.6.* Menoch. *cons.201. num.* 104. vbi alios allegat, & ex eo etiam, quia qui emit cum pacto de retrouendendo, non est in mala fide, licet possideat rẽ revenditioni subiectã, venditor enim non cogitur redimere, sed est in sua voluntate si velit, siuè nolit redimere; Et propterea licet emptor possideat, est in bona fide, quia credere potest vẽ-
14 ditorem nolle redimere, vt plenè probat Menoch. *d.cons.143. nu.39. & d.cons.* 201. *nu.* 111. Ambros. *d. dec.27. nu.* 19. 20. Gratian. *d.cap.2. nu.28.* Et quando ille, qui possidet, in bona fide, praescribitur est etiã hypothecaria
15 spatio annorum 30. vt ex *d. l. cum notissimi* probatur, quia si res hypothecata sit penes extraneum, pręscribitur spatio 30. annorum vt dicitur in dicta *l. in princ.* Negusant. *in tract. de pignor. 2. membr. 6. par. num. pr. vers. Sed si*, & propterea Bald. *in d. l. cum notissimi* dicit, quod vita hypothecę quadruplex est, quandoque durat annis decem, quandoque viginti, quandoq. triginta, & quandoque 40., quando enim sumus in debitore possidente rem, quã alteri hypothecauit, quia tunc scit rem esse obligatã, ex qua scientia oritur mala fides, tunc anni 40, requiruntur de iure ciuili, de iure verò canonico nunquam praescribitur, vt declarat post relatos Thusc. *in lit. P. concl.559. nu.pr.* secus autem quando sumus in possessore bonae fidei, vt est ille, qui cum pacto retrouendẽdi emit, vt in terminis nostris ita huic obiecto respondent Soc. Iun. *d.cons.145. n.64.* Menoch. *cons.143. nu.41.42. & cons.201. nu.* 112. Et nõ sine admiratione transit, quod aliqui
16 absque alia articuli discussione in pacto de retrovendendo fundati super authoritate Fulgosij dixerint, hypothecã perpetuare actionem redimendi vsq; ad annos 40. Fulgos. enim *in cons.123.* praesupponit in possidente adesse mala fidẽ, vt legitur ibi, *& sic esse possessorem malae fidei, cum sciret esse sua bona obligata*, quę mala fides non adest in emptore cum pacto de retrouendendo, & propterea vel Fulgos. non loquitur in terminis nostris, aut deficiente supposito malae fidei, super quo fundat suum cõsilium, deficit etiã consilium ipsum Curt. Iun. *in cons.164. n.33.* inquit, *Et propterea consuluit Raphael Fulgosius, quod pacto de retrovendendo praescribitur 30. annis, si tamen in Instrumento adsit hypotheca bonorum, requiritur spatium annorum 40.* In quo dicto Curtij adest error, quia Fulgosius non consuluit in venditione facta cum pacto de retrouendendo, sed in casu, in quo *Ciues Vicentini in Ciuitate Mediolani ad inuicem conuenerãt*, quod dictus S. ad omnem ipsius P. requisitionem faceret ipsi P. venditionem de quadam petia terrae, qui casus est diuersus ab eo emptionis factę cum pacto recõperae, quia emptor, licet teneatur revendere, interim fit Dominus, & acquirit dominium rei venditae, ille autem, cui fit promissio de vendendo, non fit interim Domin⁹. Et propterea inter vnum, ac alium casum non modicum versatur discrimen, & in hoc casu daretur praescriptio, & si aliqua mala fides posset in emptore considerari, quia non praescriberet dominium, sed dominij cõfirmationẽ, vt in terminis probat Menoch. *d.cons.201. nu.* 115. Gabriel autem *in cons.* 44. *lib.2.* de hoc non agit, sed de alijs articulis à nostro omninò diuersis, Trentacinq. *in suis resolut. resolut.10. nu.* 32. refert solas authoritates Fulgosij, & Curtij iunioris, quae non obstãt ex causis supradictis, Viuius autem *dec.425.* fundamentum facit super iuramento, ac sequitur opinionem eorum, qui tenent, iuramentũ positũ pro obseruantia perpetuare actionẽ vsq. ad annos 40., quae opinio est comuniter reiecta, vt supra fuit ostensũ. Magon. *dec.*101. de hoc etiã ipse nõ agit, sed *in decis.*105 inter Florentinas manifestè nostram opinionem defendit, Marescott. autem in *cap.17. lib.2.* non obstat, quia excepto Gabrielle, qui simpliciter refert Fulgos. opinionem, alij ab eo allegati non probant id, quod Marescott. asserit. Soccin. Iun. *cons.147. nu.62.* loquitur in iuramento, & dicit sufficere tempus annorum 30., & quod ista est communis opinio. Rolãd. *in cons.25.* loquitur in iuramento non in articulo hypothecę, vt etiam loquuntur Cagnol. *in l. 2. C. de pactis nu.85.* Couarr. *in cap.9. nu.7. lib. pr. var. resol.* qui manifestè nostram distinctionem probãt, & Boer. *decis.219. nu.* 8. de hoc non loquitur. Et ita excepto Gabrielle nullus ex allegatis à Marescotto probat cõclusionem per eũ firmatã, & licet dicat Rotã hanc opinionem tenuisse in Bonon. de Cucchis *sub die 29. Aprilis* 1577. non potest fundamentum fieri super asserta decisione, tum quia de ea non constat, nisi per assertionem Marescotti, tùm etiam quia esset fundata super

per

per doctrinā Fulgosij, vt tradit idem Marc-
scott., qui Fulgos. malam fidem in suo casu
supposuit, quæ non verificatur in nostro. Et
ista opinio ne dum non habet pro se alicuius
autoritatē Doctoris; Nā qui id asserūt, sequuti
sunt doctrinā Fulgosij, & Fulgosius nō loqui-
tur, vbi adsit bona fides, ac dictum Docto-
ris debet intelligi secundum authoritates, ac
doctrinas, quas allegat, sed remota est etiā
ab omni iuris dispositione, quia hypotheca,
quæ in omnibus contractibus ponitur pro
obseruantia, posita est in clausulis, ac parti-
bus exequutiuis Instrumēti, clausulæ autē e-
xequutiuæ nō mutāt, alterāt nec minus augēt
17 dispositionem principalem, sed illam tan-
tum confirmāt Glos. *in Clement. prima de præ-
bendis*. Caputaq. *decis.* 83. *nu.* 3. *par. pr.* Ola-
sch. *dec.* 164. *nu* 2. Onded *cons.* 14. *nu.* 49. *in
secund.* Surdus *cons* 453. *nu.* 38. *in* 3.

Nec Excellentiss. Principis hæredi com-
petit modo in integrum restitutio ex edi-
cto maiorum, & ex clausula *si qua mihi, &c.*
aduersus prædictam præscriptionem annorū
30. post mortem venditoris completam; Vt
enim sit locus pręfatæ restitutioni, requiritur
quod ignorantia, propter quam fuerit quis
agere impeditus, sit iusta, probabilis, plenè
probata, & talis, quod etiam facti quauis
18 diligentia non potuisset remoueri Rota Rom.
decis. 387. *par. pr. diuers.* Surd. *decis.* 4. *nu.* 7.
Boer. *dec.* 39. *nu.* 17. *vers. Quod debet*. Gra-
tian. *dec.* 4. *n.* 38. *& seq.* Onded. *cons.* 83. *n.* 69.
in 2. *& cons.* 80. *nu.* 62. *in prim.* Peregr. *cons.*
103. *nu.* 62. *in* 3. Rota nostra Lucēs. per Mer-
lin. *dec.* 70. *nu.* 49. At pro parte Excellentiss.
Principis non fuit probata, neq; potest pro-
bari ignorantia iusta, & probabilis dicti
Contractus, & pacti de redimendo in eo-
dem contractu contenti, Imò plures vigent
præsumptiones, quæ demonstrant Excell.
Principem sciuisse huiusmodi contractū, &
pactū in eo contentū, & ex præsumptionibus
19 scientia probatur Lepid. *dec.* 81 *vers. Quibus*,
Surd. *dec.* 221. *nu.* 10. & in his terminis Mer-
lin. *d. dec.* 70 *nu.* 54. Gratian. *d. dec.* 4. *n.* 40.
Magon. *decis. Florent nu.* 17. & præcœteris
insurgit præsumptio deducta ex consangui-
nitate inter venditorem, & eius hæredē, quæ
sufficere solet ad effectum, quod ignorantia
20 non sit iusta, ac restitutionem excludat Cæ-
phal. *cons.* 314. *nu.* 19. Surd *dec.* 4. *nu.* 7. Mer-
lin. *d. dec.* 70. *nu.* 51. Rol. *cons.* 20. *num.* 99.
in prim. prout non leuis est quoq. ex coha-
bitatione in eodem Palatio resultans, cum ex
ea pręsumatur scientia contractus à cohabi-
21 tante gesti. Cęphal. *d. cons.* 314. *nu.* 22. On-
ded. *d. cons.* 83, *nu.* 79.

Et potissimum, quia, vt patet ex præfatis
Instrumentis Excellentiss. Princeps vti hęres
venditoris possidet alia plura bona cōtigua
istis cum pacto recompere venditis, vndè
vti vicinus præsumitur quoque sciuisse bona
vicini sui fuisse dicto pacto revēditionis ob-
noxia, quę præsumpta vicini scientia suffi-
cit ad effectū, quod restitutio ex capite igno-
22 rantiæ denegetur, ut tradunt Decian. *re-
spons.* 69. *nu.* 21. *lib.* 4. Lancellott. Gallia.
cons. 36. *num.* 14. *& seq.* Rol. *d. cons.* 3. *num.*
101. Merlin. *dicta decis.* 70. *nu.* 52. & eo
etiam quia huiusmodi venditio facta fuit
mediante æstimatione à peritis ab ipsis cō-
trahentibus electis, qui publicè, & pa-
lam se contulerunt super dictis bonis, &
quisque præsumitur scire ea, quæ in loco,
23 vbi habitat, publicè fiunt, & notoria sunt
Cæphal. *d. cons.* 314. *nu.* 28. Honded. *d. cons.*
83. *num.* 77. Quę ignorantia efficacius etiam
remouetur ex eo, quia detectum est Ex-
cellentissimum Principem retinere in libro
penes se descriptum vna cum pluribus alijs
Instrumentis illud etiam venditionis cum
pacto prædicto, vndè est quod quisq. præ-
sumitur notitiam habere de contentis in In-
strumento penes se reperto, vt plenè tradit
24 in nostris terminis Surd. *d dec.* 4. *nu.* 7. etiamsi
liber fuisset penes suos Ministros, & Officia-
les, quia scientia Officialis Principi ad effe-
ctū præscribendi nocet, atq; præiudicat Surd.
d. dec. 4. *nu.* 6. *vbi sub n.* 10. & sequenti alias
etiam responsiones affert huic motiuo resti-
tutionis in integrum per Principem petitæ.
Quando tamen etiam Excellentiss. Princeps
de prædictis Instrumentis notitiam non ha-
buisset (quod nō admittitur) certum tā est,
ꝙ de facili talis scientia adhibita ab eo ali-
qua diligentia poterat haberi, quo in casu
huiusmodi ignorantia etiamsi adesset, & su-
blata non fuisset ex dictis præsumptionibus,
26 non suffragaretur Rota Rom. *d. dec.* 386. *nu.* 3.
Onded. *d. cons.* 83. *num.* 70. Rota nostra per
Merlinum *d. dec.* 70. *nu.* 54. Gratian. *d. decis.*
4. *nu.* 41.

Neque prędictæ validitatem venditionis
infringere potuit obiectum Statutum ex quo
disponitur. *Terrigenæ quoque etiam subdi-
tos vendere nequeant sine licentia Excellentiss.
Principis aliqua immobilia bona vltra summā
scut. 25. si fiat fecus, ipso iure sit nullus Contra-
ctus*, nàm Princeps nō obligatur ex Statuto
à se facto, persona enim Principis loquentis,
illiusq; qui condidit legem, non cōprehen-
27 ditur in ipsa legè, vt plenè tradit Surd. vide-
dus

by Go

dus *dec.13. nu.9. & seqq.* præcipuè quando lex solemnitatem contractus respicit Valq. *in suis controuersijs lib.pr. cap.26. nu.15.* sequitur Fachin. *cap.2. lib.1.* Et si respiceret bonum publicum, & iustitiam, ligatur Princeps ea lege nō vi *coactiua*, sed directiua, quia nemo potest Principes cogere ad obseruādā
28 legem, vt plenè tradunt Menoch. *cons 1002 nu.15. lib.11.* Fachin. *controuers. Iuris dicto cap. 2. vers. Quarta opinio* . Quod ex ipsius etiam Statuti verbis declaratum fuisse videtur, inquit enim *terrigena*, quod verbum *terrigena* prædicatur de eo, qui natus sit in Loco, siuè Terra, de qua agit, vt patet ex Thesauro Linguæ Latinæ in verbo *Terrigena*; & sic quod ratione originis sit subiectus Principi eius Loci, in quo est natus, & propterea istud Statutum non potest intelligi de Principe, seu filio, qui nascitur, non vti alteri sit ibi subiectus, sed vt regent, & Statuta sunt stricti iuris, ac strictissimè debent intelligi. Surd. *dec. 191. nu. 6.* ac secundum propriam verborum significationem idem Surd. *decis. 174. nu. pr.*

Tertio, quia esset absurdum, quod sub isto verbo *terrigena*, sub quo illi, qui ratione originis subditi sunt comprenderentur, ac Statuta debent semper eo modo intelligi, quod non contineant absurdum, & non possint à Sapientibus repræhendi Bart. *in l. Omnes populi quest.6. ff. de iust. & iure.* Soccin. Iun: *cons.10. nu.6. lib.pr.* Olasch. *dec.59. nu. 8.* Rol. *cons.24. nu.10. lib.3.*

Et ita crederem Exc. D. Marchionem non posse amplius bona præfata redimere, sed ea liberè esse, ac remanere debere penes D. de Manettis, Saluo semper, &c.

Pro Eminentiss. D.
CARDINALI GRIMALDO.

SVMMARIVM.

1 *Hæres beneficiatus tenetur soluere creditori primo venienti.*
2 *Hæres beneficiatus soluens, aut assignans bona creditorib⁹ primo veniētibus licet posterioribus, non potest ab anterioribus molestari, sed contra posteriores satisfactos debent agere. 19.*
3 *Licet sciat alios adesse creditores anteriores.*
4 *Hæres beneficiatus soluere tenetur creditori primo venienti, licet sciat adesse anteriores præstita cautione à creditore de restituendo anteriori. 19.*
5 *Hæres in omnibus defunctum repræsentat.*
6 *Hæres vna, & eadem persona dicitur cum defuncto actiuè, & passiuè in iure formato tēpore mortis defuncti.*
7 *Ex persona hæredis non mutatur conditio obligationis defuncti.*
8 *Creditor anterior potest permittere, vt creditori posteriori priùs satisfiat.*
9 *Ius tertij non exclusiuum ipso iure non potest ab alio allegari.*
10 *Hæres beneficiatus non potest impedire solutionem creditori posteriori, deducendo iura, & credita anteriora tertij. 19. 20.*
11 *Nemo censetur Iuri suo renunciasse, nisi expressè dicatur.*
12 *Remissio proprij iuris dicitur donatio.*
13 *Donatio numquam præsumitur.*
14 *Exequutio fieri tantum debet in bonis debitoris, non alterius.*
15 *Beneficiatus hæres duplicem personam repræsentat, defuncti nempè vt hæres, & sui ipsius vti creditor.*
16 *Possessor ex pluralitate titulorum, quibus possidet, potest diuersas repræsentare personas.*
17 *Condemnatus in sententia ex vno titulo potest ex alio contra sententiam se defendere.*
18 *Hæres Beneficiatus pro suis creditis habetur tanquam tertius.*
21 *Contra propriam obligationem venire non licet.*

ARGVMENTVM.

Hæres Beneficiatus potest tutò soluere creditori primo venienti licet posteriori præstita tamen cautione per eum restituendi solutum creditoribus anterioribus. Hæres Beneficiatus an possit impedire creditori exequutionem in bonis hæreditariis sub prætextu, quod adsint alij creditores anteriores, etiamsi illi anteriores tunc nō agant, neque petant eorum creditum.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXII.

NEc Iuris dispositione aucta, nec minus emanata stipulatione, seu pacto perfecto per M. Io. Petrum de Decem hæredem beneficiatū M. Iacobi Grimaldi impediri

diri posse credidi Eminentiss. D. Cardinali, & eius legittimo procuratori mandatum æstimi petitum in bonis dicti M. Iacobi sui nepotis, & in summa cum eius hærede liquidata debitoris pro reddita ratione peractæ administrationis bonorum eiusdem Eminētiss. D. Cardinalis Patrui.

Siquidem regula est pro creditore, & à
1 Iustiniano *in l. fin. §. & si præfatam C. de iur. deliberādi* hæredibus Beneficiatis lex imposita, *vt eis satisfaciant, qui primi veniunt creditores.* Immunem eūdem hæredem ab omni molestia reddens ab anterioribus creditoribus, qui post receptam à posterioribus eorum crediti satisfactionem supervenerunt, & instant, vt satisfierent, verum, vt inquit, *Si nihil reliquum est, posteriores venientes repellantur, & nihil ex sua substantia penitus hæredes amittant, & creditores, qui post emensum patrimonium superueniant, neque ipsum hæredem inquietare concedantur, neque eos, qui ab eo comparauerint res, quarum pretia in legata, vel fideicommissa, vel alios creditores processerunt.* Et hæredis indemnitati consuluit Iustinianus, non modo si pecuniam hæreditariā creditoribus, aut legatarijs primo venientibus, & eorum credita, vel legata soluant; Verùm etiamsi non pecunias, sed *hæredes res hæreditarias,* vti subiungit Iustinianus, *creditoribus hæreditariis pro debito dederint in solutum, vel per dationem liceat aliis creditoribus, qui ex anterioribus veniunt hypothecis, aduersus eos venire, & à posterioribus creditoribus secundum leges eam abstrahere, &c. cōtra ipsum tamen hæredem, &c. nulla actio extendatur.* vndè proprio debito, & imposito ex lege sibi oneri sine vllo damni, aut molestię timore satisfaciens hæres nulla ratione creditori cōtra bona sui debitoris agēti impedire potest proprij crediti consequutionē sub prætextu, quod alia sint debita antiquiora & in concursu præferenda, quia nihil hoc ipsius hæredis interest, nullumque eidem ex permissa quoque posteriori creditori, sed diligentiori satisfactione damnum accidere potest, cum ipsa dispositio legis ab omni damno tueatur hæredem, & anterioris quoque creditoris insimul iura salua præseruet, & experienda contra bona à posteriori insolutum recepta; & hæc est pręcipua inuentarij vtilitas, vt aiunt DD. omnes in *d. §. præfatam*, quod nequeunt alij creditores hæredi obijcere, quare non reseruauit sibi hæreditaria bona, ex quibus eis solutio fieret, vel saltem non curauit satisdationem ab eis, quibus priùs soluit, de restituendo potioribus, quandocumque supervenirent. Et in hoc est differentia, vt ait Thesaur. *qq. forens. lib. 2. quæst. 16. nu. 16* 17. an solutio fiat ab ipso debitore, vel ab eius hærede, quia debitore ipso soluente vni ex suis creditoribus, vel posteriori, non tamen extinguitur aduersus eum Actio personalis, vel realis, quæ ab initio competebat, facta vero per hæredem beneficiatum solutione debiti hæreditarij nulla cœteris alijs creditoribus contra ipsum hæredem datur ampliùs actio, quamuis bona non supersint hæreditaria.

3 Et licet non me lateat iuxta sententiam Bartoli, Ang., Castrens., & aliorum *in d. §. Et si præfatam,* distinguendum esse, siuè potiùs iuxtà Iustiniani sensum eiusdem dispositionē *in §. præfatā* intelligendam esse eo casu, quo ignoret hæres alia credita superesse, & anteriora creditori satisfactionem petēti, quāuis ibi Baldus Bartoli opinioni se præbeat aduersum, & firmet, quod licet hæres sciuerit alios adesse creditores, tamē non sit ei imputandum, si simpliciter soluit primo venientibus, & sequi videtur Baldi sententiam Phanucc. *de Inuentario par. 5. nu.* 137. Nihilominus nemo dixit, tunc negare posse hæredem creditori primo venienti satisfactionem sui crediti, sed quod requirere ab eo debet cautionem de soluendo, seu restituendo bona recepta potioribus alijs creditoribus, sine qua requisita cautione si sciens bona hæreditaria creditori tradat, arguunt eum de dolo suspectum, & propterea beneficium liberationis à lege impartitum eumdem hæredem non mereri asserunt; Cum verò creditor prędictam cautionem offert, tunc liberatur hęres ab omni molestia, ac si alia credita extare ignorasset, vti benè habetur apud Gra-
4 tian. *cap. 532. nu. 6.* Gayt. *de credito cap. 4. nu.* 1358. *& seq.* Thesaur. *d. quæst. 16. lib. 2. nu.* 16. 17. Rota apud Seraphin. *dec. 1311. nu. 3.* latè apud Castill. *controu. lib. 4. cap. 61. sub num. 91.*

Quamobrem cum Procurator Eminentiss. Domini omnem fideiussionem opportunam obtulerit, nihil est, quod possit hæres obijcere, vt consequutionem dicti Æstimi impediat, præsertim cum non agatur de soluendo debito in pecunia, sed in bonis immobilib⁹, quæ semper cunctis creditoribus exposita parebunt, si fortè velint, aut eis tamquam anterioribus hypothecariam exercere commodum erit, prout eo casu licere supra adductæ doctrinæ confirmant.

Quibus etiam efficax adstipulatur ratio:

Nàm

5 Nàm potioribus alijs creditoribus, iure qua requisita hæres in omnibus defuncti personā repræsentant §. *pr. Auth. de iur. iuran. à Mor. Præst.* & cum eo eadem omninò persona dicatur actiuè, & passiuè in Iure creato,
6 & formato tempore mortis in persona illius. Cagnol. *in l. hæredem num.17. ff. de reg. iur.* Aret. *cons.123. nu.4.* Rol. *cons.50. nu.8. lib.2.*
7 cum ex persona hæredis nō immutetur conditio iuris, & obligationis defuncti *l.2. §. ex his ff. de verb. obligat.*, vt exemplificando aptè in proposito trad. Gratian. *cap. 717. nu. 25.26.* Certum est quoque quod sub hoc tali prætextu quod extarent alij creditores anteriores, impediri nō potuisset ab ipsomet debitore, si viueret, creditori suo assignationem suorum bonorum; Duo enim pro cōsequutione crediti solent in Iudiciū deduci. Vnum videlicet, veritas, & quantitas ipsius crediti, & hæc cum principaliter ius, & interesse ipsius debitoris, vel ei⁹ hæredis cōcernāt potest ipse iure quidem se opponere, tàm vt substantiam crediti elidat aut, non verā, aut fortè solutam ostendat, vel eiusdē crediti summam in minori quantitate, quam à creditore petatur, reducat. Alterum verò est ius prælationis, & anterioritatis, quod est ius personale ipsius creditoris, & in quo ipse debitor nullum ius habet, aut interesse, cum teneatur ipse suis creditoribus, aut anterioribus, vel posterioribus integrum debitum satisfacere, nàm æqualiter omnium debitor est, & omnibus indistinctè obligatus, Ita quoq. eius hæres licet beneficiatus, donec supersunt in hæreditate bona, creditoribus omnibus pro rata cuiusq. eorū debiti ea denegare nequit, & propterea sua non interest, vni prius, quā alteri solui, & dimitti, sed hoc est speciale ipsorum creditorum interesse, vt vnus altero priùs non exigat, ne si fortè consumantur in prima solutione bona, & effectus hæreditarij, pro alijs nihil supersit, & ideò non potest hæres solutionem etiam inordinatam impedire, quia deduceret ius tertij, cui posset ipse tertius, si velit, tacitè, vel expresè renunciare patiendo, & consentiendo, quod creditor sibi posterior
8 prius exigat, & satisfiat, vt *in l. Paulus 12. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soluat.*, nec ius huiusmodi potest ab aliquo opponi, cum nō sit ipso iure exclusiuum iuris agentis, sed tā-
9 tum illo tertio creditore, cuius principaliter interest, sic volente. Surd. *decis. 108. num. 20.* Cancer. *var. resolut. lib. pr. cap.18. tit. de except. num.13. cum seqq.* vbi declarat, quando dicatur ius tertij ipso iure exclusiuum iuris agentis. Gratian. *cap.691. num 12.* Rota Rom. apud Ludouis. *decis. 415. num.3.*

Et propterea in terminis nostris omnium
10 primus casum decidit Baldus *in cons.327. lib.pr. sub nu.10. vers. Ego feci differentiam*, per hæc precisa verba, *Si duo creditores habent hypothecam, vnus priorem, alter posteriorem, prior antefertur posteriori, sed debitor non se tuetur ea ratione, quod agens posterior sit in hypotheca, & ratio differentiæ est, quia ius actiuum est in creditore, passiuum in debitore, nisi prior creditor inhibeat ei, ne possessionem tradat posteriori*, & Baldi doctrinam relatā sequitur Mantic. *de tacit. lib.11. tit.22. nu.19.* & est Magistralis Ancharani doctrina *in c. Peccatum 4. de reg. iur. in 6. sub num.30. vers. Vlterius quæro* loquētis in terminis hæredis, ibi, nàm si creditores separatim veniūt, liberatur hæres soluendo per ordinem cuilibet venienti, vndè immediatè sic concludēdo inquit. *Ex quo videtur, quod non sufficientibus facultatibus teneatur hæres precisè soluere creditoribus, qui primo eum requisiuerunt. &c. nec posset contra primo venientes excipere de debitis aliorum, vel retentione vti ex eorum personis*, quod iterum etiam paulo infra repetit ibi. *Sed debitor, siuè eius hæres cōuentus non potest de dicto iure alterius creditoris contra agentem excipere*, & ait Gaspar Mansi. *in suo præsidio creditorum par. 1. quæst. 8. num. 11.* quod benè soluit debitor vni ex pluribus creditoribus agenti, licet in cōcursu cum alijs esset postponendus, ea ratione, vt inquit, quia priuilegium prælationis locum tantum habet in concursu plurium creditorum, non autem cum agit creditor solus contra debitorem, quod idem significare voluit Carleual. *de Iudic. to.2. lib.1. tit.3. disput.12. sub nu.7.* dum ait, quod dum agitur contra debitorem, vnusquisq. creditor alteri par est, si verò inter creditores ipsos super prælatione, tunc ostendi debet ab vno cōtra alterum ius potioritatis, & prioritatis. Et sic in terminis Iuris comunis nullum reperi cōtradictorem.

Verùm multò minus hæredis intentionē adiuuare potest cum Procuratore Eminētiss. D. Cardinalis super liquidatione debiti occasione redditæ rationis administrationis peracta transactio; Nil enim in ea invenio, ex quo renunciatio actionis de iure compe-

tentis probetur, contra notam, & vulgatam præsumptionem. quod nemo iuri suo renunciasse censeatur nisi expresse dictum sit,
11 ciasse censeatur nisi expressè dictum sit, *l. cum de indebito 25. ff. de prob.* Remissio enim
12 proprij iuris est donatio Bart. *in l. si fraudator 25. in princip. ff. quæ in fraud. creditor.* Bald. *in l. pactum Curatoris 22. nu. pr. C. de pact.* Couaruu. *lib. 2. var. cap. 4. nu. 8.* Cæphal. *cons. 445. nu. 11.* Donatio autem num-
13 quam præsumitur *l. si cum aurum 50. ff. de solut. c. Super hoc 5. de renunciat.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 41.* Christophor. *de Pax. in praxi tomo pr. par 4. cap 3. n. 31. circa fin.* vbi quod renunciatio est stricti iuris, & in ea non veniunt, nisi quæ clarè exprimuntur.

Prima autem dictæ conuentionis verba potiùs contrarium innuunt, dum in eis pro summa liquidata conceditur, *Che possa il suddetto Eminentiss. Signor Cardinale conseguire pagamento ne beni di detta heredità sempre, e quando le piacerà come creditore.* Vndè patet reseruari sibi actiones omnes, quæ creditori de iure competunt. Et nihil quoq. diuersum determinant sequentia eiusdem conuentionis verba. Prima enim, in quibus habetur, *Che non s'intenda fatto, ne cagionato alcun pregiuditio al detto Illustriss. Sign. Gio. Pietro à proprio nome per il contenuto in questo presente Instrumento respetto all'altri creditori del d. Illustriss. Sig. Gio. Giacomo.* Hoc solum indicant, & reseruant, quod si alij creditores compareant in concursu cum Eminentiss. D. Cardinali in bonis hæreditarijs comunis debitoris, facultas iam supra concessa Eminentiss. D. in illis verbis, *Possa conseguire pagamenti ne beni di detta heredità,* non afficiat eosdem creditores, sed dicta facultas censeatur restricta ad agendum contra hæredem, à quo Eminentiss. D. agenti pro consequutione bonorum in satisfactionem sui crediti nulla fieri possit oppositio, prout esse de iure supra probauimus. Cui sic claræ interpretationi consonant sequentia immediatè verba, *per li quali si douerà riconoscere il stato dell' hazenda, e sodisfatti li creditori hypothecarii, e sclusi li Legati &c. doueranno sodisfarsi, &c. per la concorrente quantità, & alla rata, &c. delli detti beni, e delli loro respettiui crediti, etiamdio in concorso col detto credito del detto Eminentiss. &c.* quæ digito indicant actum fuisse in casu Iudicij graduationis, aut concursus plurium creditorum, in quo dum hæreditas non est integro æri alieno sufficiens; primum hypothecarij iuxta creditorum anterioritatem præferri debent, prout illud idem confirmant alia sequentia verba; *Al quale, &c. siano nondimeno reseruate le ragioni, &c. attioni, hypothecche, e preferenze, che à S. E. competeranno contro li detti pretesi creditori;* quæ reseruatio superflua omninò redditur, dum agitur contra hæredem, vt supra probaui, qui cum iam fassus fuerit debitum hæreditatis in certa summa, agẽdo contra eũ nulla opus est prælationis discussione, secus tamen agendo *contro li pretesi creditori,* vt exprimitur. Vndè cum in casu omninò diuerso reperiatur cõtrouersia præsens, & agatur contra hæredẽ debitorẽ, nullo se opponente creditore nil obest, aut nullius ponderis est obiecta conuentio. Et proindè etiam licet sit probatum alios adesse creditores, & & fortè etiam anteriores, nihil releuat, & & inutilis redditur facta probatio. Nam, vt dixi, ijs etiam suppositis, & ipsi hæredi notis, non potest nihilominus creditores agentes, & petentes immissionem in bonis hæreditarijs impedire, eo quia alii quoque creditores, & anteriores detecti sint.

Neque negatur, quod in bonis mobilib⁹, siue supellectilib⁹ domus, quę M. Magdalenę Matris eiusdem M. Io: Iacobi propria fuisse doctum fuerit in probatorijs actis, dictum Mandatum concedi, & consumi nequeat ex vera Iuris regula, quod in bona tantum de-
14 bitoris, non autem alterius exequutio, aut immissio relaxanda sit, iuxtà latè tradita apud Mangil. *de subhast. quæst. 160. nu. 15.* & apud Buratt. *decis. Rotæ Romanæ 141. nu. 16. & decis. 731. num. pr. & seqq.*

Verùm aduersus alia bona hæreditaria, quæ ab ipso defuncto debitore possidebantur, & in eius hæreditate modo reperta fuerunt mandatum exequutiuum relaxari impedire non potest Mag. Io. Petrus hæres, licet Inuentarij beneficio potiatur. Non enim in controuersiam deducimus, quod liceat hæredi iuxta priuilegium *l. scimus C. de iure deliberandi.* hæreditatem adeunti propria credita ab hæreditate separare, sed ex hoc potiùs insurgit fundamentum, quo nitimur, ad repellendum hæredem ab obiecto impedimento, quo se opponit petito mandato pro certo, & liquidato credito Eminentiss. D. Cardinalis in bonis hæreditarijs M. Io: Iacobi sui Authoris, : Cum enim hæres beneficiatus duplicis personæ vicem gerat, personam namque defuncti repræsentet vt hæres, propriam verò vti eiusdem defuncti,
15 hæreditatisque suæ creditor ad tradita per Curt. Sen. *in l. debitori num. 11. C. de pact.* Rol. *de inuentario par. 4. in decima vtilitate circa*

circa fin. vers. Quia quandoq. hæres pag. mihi 94. in parua impressione Mantic. *de tacit. lib. 16. tit. 20. nu. 31.* Surd. *cons. 7. nu. 32.* Amat. *var. resolut. cap. 56. nu. 6.* Merlin. *de pignor. lib. 2. tit. 2. quæst. 66. nu. 24.* Rota *dec. 2. nu. 18. par. 6. recent.*, prout nouum non est in Iudicijs possessorem repræsentare posse pluralitatem personarũ ex pluritate titulorum,
16 & actionum resultantem. Surd. *cons. 365. nu. 22. & seq.* Rota *dec. 305. nu. 5. 6. par. 4. tom. 2. recent.* & ex Altograd. *cons. 84. n. 165.* trad. Censal. *decis.* Rotæ Lucens. 6. *num. 9.* Itaut condemnatus, aut conuictus ex vna persona, & titulo, in alio præiudicium non patiatur, quin possit illum suo tempore deducere tanquam in primo Iudicio non voca-
17 tus, neq. condemnatus, vt in puncto ait Rota Romana *dec. 100. nu. 4. 5. par. pr. diuersor.* post alios plures deductos à Posth. *de subhast. inspect. 18. nu. 75. & seq.* & Censal. in dd. Rotæ Lucens. decisionibus *dec. 72. nu. 34.* Et in hęrede potissimum hoc efficiat inuentarij confectio vis, vt tanquam tertius habea-
18 tur in proprijs creditis, vti clarè declarat mox allegatus textus *d. l. scimus fin. §. in computatione C. de iure deliber.* & latius tradunt Marescott. *var. resolut. lib. 1. cap. 37. nu. 1.* Phanucc. *de inuentar. quæst. 242. ex nu. 13. ex quæst. 242. ex nu. 13. ex quæst. 244. ex nu. 41. & nu. 80. cum seq.* & latiùs meliusque declarat Carleual. *de Iudic. to. 2. lib. 2. tit. 3. disput. 13. per tot.*

Et hinc oritur manifesta exclusio M. D. Io: Petri hæredis ad impediendum petitam relaxationem mandati. Agitur enim modo contra ipsum tanquam hæredem, vt patiatur relaxationem Mandati, quam dicto nomine impedire nullo pacto potest repræsentans hoc titulo, quo fuit conuentus ipsius M. Io: Iacobi debitoris personam, prout nec ipse debitor impedire nequiuisset; Si verò postea in exequutione mandati, & ęltimi forsan concessione personam, & titulum creditoris induere volet, & adiudicationem, seu meliùs retentionem in ijsdem bonis hæreditarijs pro concurrenti quantitate sui crediti, tunc alia via erit contra ipsum agendum, & inspiciendum, si de suo credito legitimè, & liquido constet, & prælationem temporis habeat Eminentiss. Domino Cardinalis credito.

Cæterum, quod modo huiusmodi Mandati relaxationi se opponat, sub prætextu, quod alia sint in eadẽ hæreditate longè anteriora credita, in hoc audiendus non est attento Iuris non controuersa dispositione, quàm suprà pluriũ autoritate probaui; Non
19 enim expectare tenetur hęres quod omnes creditores instent, sed primò venienti tenetur soluere, dummodo sciens alios adesse, fideiussionẽ exigat ab eo, cui soluit, de restituẽdo solutum anterioribus creditoribus, si peterent, vti dixi, & trad. Gayt. *de credito c. 4. nu. 1358. & seq.* Gratian. *cap. 532. nu. 6.* latè apud Castill. *controu. lib. 4. cap. 61. sub nu. 91.* Et in puncto melius, ꝙ agente creditore cõtra bona hæreditaria defuncti, pro exactione sui crediti non valeat hæres Beneficiatus e-
20 xequutionem impedire sub pętextu, quod alij sint creditores, & anteriorem etiam hypothecam habentes supra quoq. *num. 4. 10.* probaui, quibus addo modo in his præcisis terminis reiectionem hæredis talia opponẽtis confirmantes, & optimè præcæteris sic respondendo Consta *de remed. subsid. remed. 39 sub nu. 5. 6.* inquit, *Quod sicut hæres vno, vel pluribus creditoribus, aut legatarijs satagentibus, & flagitãtibus solutionem non tenetur alios creditores, aut legatarios citare, ita nec potest vni creditori, seu legatario obiicere, & solutionem recusare, nisi alios vocet, nec potest retinere pro alio non contradicente*, & optimè quidem Salgad. *labyrinth. creditor. par. 3. cap. 8. nu. 38.* & approbauit Rota Rom. *in dec. 559. nu. 10. par. pr. recent.*

Reiecta igitur huiusmodi oppositione tãquam inopportunè modo ab hærede deducta, in consumatione posteà exequutionis adictus aperiretur M. Io. Petro, vt asserto creditori proprio nomine, siuè vti cessionario fortè aliquorum creditorum sua iura deducendi, & ea discutiendi, & in quibus prælationem habere constiterit, aut ex Iuris ordine, aut ex consensu Eminentiss. Domini Cardinalis retentionem pro æquiualenti summa consequetur in ijsdem bonis hæreditarijs reliquis Eminentiss. Domino relaxatis. Et tunc pariter locus erit discussion, i an concludentes emergant factæ probationes cessionis, aut præstiti consensus Eminentiss. Dñi, vt aliqui creditores, licet posteriores, sibi tamen in consequenda satisfactione pręferantur.

Probationes enim, & Acta Iudicialia non vidi, & ideo quid ex eis resultet circa prætensum consensum asserere non valui, vidi tamen Instrumentum præfatæ transactionis, seu liquidationis M. Io. Iacobi occasione exactionis redditũum Eminentiss. Cardinalis contractum, & ex eo licet sæpiùs sedulo perlecto nulla verba reperi, ex quibus renunciatio proprij iuris Eminentiss. deducatur, & concessa

concessa facultas hæredi non priùs soluendi debitam, & liquidatam summam, quam fine omnes eiusdem hæreditatis creditores vocati, quod ab omni vel extraneà interpretatione abhorret eiusdem Instrumenti, vt aliàs ex transmisso mihi eiusdem Instrumẽti aliquo fragmento plura argumenta, & rationes deduxi.

Vndè potiùs modo ex omnibus ipsius Instrumẽti partibus,& capitulis in eodẽ sensu me confirmo, imò clarè videtur contrariam detegi voluntatem fuisse tam M. Procuratoris Eminentiss. D. conseruandi sua propria Iura, quam ipsius quoq. M. hæredis,vt omnia bona hæreditaria subiaccrent exposita cuilibet exequutioni pro dicto credito relaxandæ,vt ibi legitur. *Per quali lir. 159106. 18. detto Sig. Pietro al detto herede d. nome con detta cautela, e beneficio d'Inuentario vuole, che possa il suddetto Eminentiss Sig. Cardinale conseguire pagamento ne Beni di detta heredità sempre, e quando li piacerà come creditore senza necessità di altra liquidatione giudiciaria, dichiarando tenerli à sua dispositione fino alla concorrente quantità delle suddette lire 159106. 18. in modo che di essi à misura del detto credito possa liberamente disponere, perche così furno essi Sig. contrahenti frà di loro conuenuti.*

Vndè patet, q sicut hic hęreditario nomine,& tanquam hæres contraxerit, & prædicta hæreditaria bona retinere declarauerit nomine Eminen. Cardinalis, Ità modo, dùm tanquam hæres pulsatur, & conuenitur pro relaxatione mandati contra dicta bona hęreditaria, non potest se opponere, quia non modo supra relata Iuris dispositio eius oppositioni resistit, verùm etiam fortiùs proprij pacti,& promissionis obligatio; contra
27 quam niti omnis Iuris ratio vetat *l. pr. C. de pact. l. si conueneris ff. eod.*

Quam distinctionẽ duplicis personæ contrahentes pariter agnouerunt; Nàm,vt dixi M. Io:Petrus primo hæreditario nomine, & vti hęres iam ex tunc cessit Eminentiss. D. Cardinali, & eius M. Procuratori omnia bona hæreditaria, & eorum possessionem, vndè ex hoc titulo nil opponere velle, aut posse Eminentiss. Cardinali pro satisfactione sui crediti agenti contra eadem bona hæreditaria satis clarè declarauit; Post ea verò dum personam mutat, & titulum, nempè quoad ea iura, quæ sibi proprio nomine competere poterant, alio modo sibi cauit, & reseruat sibi,& cœteris creditoribus propria credita, & pręlationes,vt expressum fuit in vers. sequenti *Item hauuo similmente dichiarati, &c.* quod discutiendum erit in consumatione exequutionis modo relaxandę, quia tunc comparente tàm dicto M. Io. Petro proprio nomine, quam cœteris aliis creditoribus hęreditarijs, de singulis eorum creditis in quantitate,& pręlatione cognoscet Iudex, & potionibus primo bona assignabit.

Et aduersatur iterum, quod hunc ordinẽ esse seruandum, ipsimet contrahentes quasi conuenere; dum priùs Eminentiss. Cardinali relaxant possessionem bonorum hæreditariorum, postea verò conueniunt de discutiendis Iuribus, & anterioritatibus aliorũ creditorum; Vndè in controuersiam modo deduci mihi videtur per M. Io. Petrum, non modo quod iuris dispositio suggerit, Verùm etiam quod proprio consensu iam pridem Eminentiss. D. Cardinali concessit, &c.

Quamobrem,&c.

Pro Illustriss.

FRANCISCO BALLATI

Senensi.

SVMMARIVM.

1 *Quilibet Testando potest rei suæ quam vult conditionem iniicere.*

2 *Tacita legis prohibitio alienationis bonorum fideicommissi ex qua lege resultet.*

3 *Bona fideicommissi, vel eorum fructus possunt alienari viuente fideicommissario, si tacite legis, secus si expressa Testatoris adsit alienationis prohibitio.*

4 *Dum adest tãtum tacita legis alienationis prohibitio, necessaria alienatio à Testatore non censetur prohibita.*

5 *Text. in l. Peto 68. §. prædium ff. de leg. 2. declaratur, & nu. 6. 7.*

6 *Alienata re durante vita fideicommissarii alienantis dicitur fructuum tantummodo facta alienatio.*

7 *Substitutus in casu alienationis statim admittitur non expectata morte alienantis grauati.*

8 *Creditor agere non potest contra bona, & fructus bonorum possessorum à suo debitore, & substitutione grauato in casu alienationis eorumdem bonorum.*

9 *Dictio*

9 *Dictio prędicta est repetitiua, & relatiua omnium praecedentium cum omnibus suis qualitatibus.*

10 *Verbum* bona *non modo stabilia bona, & fundum, sed etiam fructus ex eis prouenientes comprehendit.*

11 *Quibus clausulis, & verbis censeatur prohibita etiam fructuum alienatio.* 13.

12 *Familiae splendor vilescit propter inopiam.*

14 *Cum in specie prohibita est alienatio causa decoris familiae seruandi, & datus est in casu alienationis substitutus, tunc nec etiã fructuum permittitur alienatio.*

15 *Fructus bonorum fideicommissi sunt proprii possessoris, & in eis à creditoribus fieri potest exequutio. Declara 16.*

17 *Prohibitio facta fauore prohibiti tantum est inualida, & nu. 18.*

19 *Nec potest authoritate Principis confirmari.*

20 *Declara dicta nu.* 15. 16. 17. *&* 18.

21 Bonorum *appellatione veniunt etiam animalia.*

22 *Fideicommissarii vsufructuarii censentur.*

23 *Animalia destinata ad vsum, & ad fructus bonorum fideicommisso subiectorum habentur tanquam bona ipsa immobilia.*

24 *Grauatus restituere omnia bona, an animalia perempta, & eorum valorem teneatur restituere.*

ARGVMENTVM.

Prohibitio alienationis bonorum à Testatore facta in suo Testamento an, & quando valeat etiam quoad fructus illorum. Adeout non liceat creditoribus grauati agere contra eosdem fructus fideicommissi pro satisfactione proprij crediti, cum distinctione casuum, & qualitatis prohibitionis vno, vel altero modo factę.

ADSIT DEVS

CONSVLTAT. CCLXXIII.

AGebat assertus creditor Illustriss. D. Francisci Ballati ad consequendos fructus quorumdam bonorum, in quibus negabatur exequutio petita, quia tàm bona, quam fructus subiecti fuerant in Instrumento donationis perpetui fideicommissi vinculo cum substitutione, tàm in casum mortis, quam in casu alienationis expressa, quod Testatoribus determinare licet, etiamsi in damnũ huiusmodi prohibitio redundet creditorum successiuè in eodem fideicommisso succedentium. Aliàs enim destrueretur comuniter recepta Iuris regula, quod vnicuique liceat testando rei propriæ legem, quam mauult, statuere, desumpta ex Text. *in l. pr. C. de Sacros. Eccles.* quam testandi libertatem ex iure gentium prouenisse dixerunt DD. ex Text. *in l. Nec enim §. deportati ff. de Testam. milit. §. Quod cum instit. tit. de iur. natur. gent. & ciuil.* cum alijs apud Peregrin. *de fideicomm. art.* 52. *nu.* 108. 111. & fusiùs probat Molin. *de primog. lib. pr. cap.* 2. *nu.* 6. 7. Et propterea quacumq; conditione bona sua in alium peruenire Testator voluerit, vtique seruanda erit. Et quidẽ profectò prorsus inanis foret inter DD. disputatio, quãdo ex Testamẽto percipiatur prohibitio Testatoris alienationis fructuũ in praiudicium creditorũ ipsius grauati, si eius voluntas licèt clara, & expressa super huiusmodi fructuũ alienationis prohibitione depręhẽditur nihilominus ob resistentiã legis nullũ sortiri posset effectũ; Et hinc est, ꝙ DD. in hoc non de potestate Testatoris, sed de eius mente, & voluntate tantummodo excludendi nempè, vel non creditores grauati à petita adiudicatione fructuum, quęstionem proponant.

Vndè pręsentis disputationis indago eò reducenda est; An inspecta dispositione Capitanei Horatij donatoris, & fideicommittẽtis liceat creditori asserto Illustriss. D. Francisci Ballati in fructus bonorum ab eodem Capitaneo Horatio fideicommissi oneri subiectorum authoritate Iudicis manus injicere, quod videtur negatiuè absque dubitatione resoluendum.

Si quidem animaduerti donatorem nostrum in ordinando fideicommisso non acquieuisse tacitę legis prohibitioni, quæ re-
2 sultat ex Text. *in l. si duobus* 3. §. *Sed quia nostra Maiestas vers. Nemo itaq. C. commun. de legat.* sed expressam quoque adiungere voluisse, & amplissimis quidẽ verbis interdixit vocatis omnibus ex substitutis quãlibet alienationis speciem, vt ibi legitur, *nullo vnquam tẽpore possit in iis locũ habere vlla alienatio, pigneratio, hypothecatio, locatio, nullusq. alius actus tàm inter viuos, quàm in vltima voluntate, tàm necessarius, quam voluntarius, &c.* Vndẽ comunis emergit legum Doctorumq. distinctio, quod, dum intra limites tacitæ prohibitionis, & à lege tãtum inductę fideicommissaria dispositio ver-

satru

Digitized by Google

fatur, tunc possit hæres eadem bona restitutioni obnoxia, & eorum fructus alienare pro eo tempore, quò eodem fideicommisso fruitur. Si verò vltrà tacitam legis expressa quoque Testatoris accesserit prohibitio, nulla tunc necessitatis, vel coactionis angustia facultatem præbere potest creditoribus cogendi hæredem, vt bona ipsa, vel eorundem bonorum fructus commoditatesq; relinquat DD. omnes *in l. filiusfam. §. Dini ff. de legat. pr.* & præcœteris ibi Io. de Imol. *sub nu. pr. vers. Extra Gloss.* Ias. *nu. 23. & nu. 66.* Ripa *nu. 81.* Alciat. *nu 3.* Alex. *nu. 7.* Soccin. Iun. *nu. 62.* Gabriel *cons. 123. lib. pr. sub num. 13.* vbi rationem discriminis inter vnum, & alterum casum eam esse dixit, quia dum Testator tacitè solùm à lege subintellectæ prohibitioni acquieuit, non putatur cogitasse de alienatione necessaria, & clarè distinguendo Soccin. Iun. *cons. 49. sub nu. 9. vers. Aliquando, & nu. 10. lib. 3.* Ruin. *cons. 147. n. 13. lib. 2.* Michael Crass. *de success. §. fideicommissum quæst. 56. nu. 6.* benè Anton. Gamm. *decis. 16. nu. 3. 4.* & pluribus relatis Felician. de Solis *de censib. lib. 2. cap. 3.* Peregr. *de iur. Fisci lib. 5. tit pr. sub nu 98. & sub nu. 102.* ibi. *Secus vero cum addita reperitur expressa prohibitio.* Mart. Medic. *exam. Senens. 3. nu. 17. 18.* & latè respondet Cald. *de renouat. emphyt. q. 16. ex nu. 39. vsque ad nu. 46.* De qua expressa fructuum etiam alienatione in casu nostro dubitare non sinunt sequentia verba in eadem donatione suprà relatis annexa, *Nec possit vllus etiam priuilegiatus, priuatus, publicus, Collegium. Vniuersitas Ius nullum habere super iis, nec ex quocumque credito etiã priuilegiato Iura sua, vel actiones directè, vel indirectè in Iudicio, vel extrà mouere, aut proponere sub quouis quæsito colore, nec etiam super fructus, & introitus venientes ex iis;* Attentis etiam potissimum, quæ sequuntur tanquam specialiùs præsentem controuersiã à Creditore motam comprehendentia, *& omnis actus etiam necessarius, vel sententia, vel Decretum cuiuscumq. Iudicis, vel Magistratus cõtrà presentem ordinationem directè, vel indirectè prolatum sit nullum, &c.*

3

4

Sed, vt ingenuè fatear, huius articuli sincera definitio tota pendet ex sano intellectu Text. *in l. peto 69. §. prædium ff. de legat. 2.* qui primo aspectu negotium facessere, & creditorum iura tutari videtur, inquit enim, *Prædium quod nomini familiæ relinquitur, si non voluntaria facta sit alienatio, sed bona hæredis veneant, tamdiù emptor retinere debet, quamdiù debitor haberet bonis non vẽditis;*

5

Hic autem adest prohibitio alienationis, & fauore quidem familiæ, & nihilominus in vita grauati substineri voluit Papinian. huiusmodi alienationem vti percipitur ex iis verbis, *tamdiu emptor retinerè debet, quamdiù debitor haberet*, quod idem est, ac si fructuũ tantùm rei alienari prohibitæ facta sit alienatio, vt animaduertit Crauett. *in l. filius fam. §. Dini ff. de legat. pr. sub nu. 209.* Imò declarat ibi Bolognett. *nu. 84.* quod in dicto Text. permittitur alienatio eorum fructuum, qui viuente prohibito percipiuntur.

5

Sed longè abest dispositio facta per donatorem nostrum ab ea, quæ refertur *in d. l. peto §. prædium*; Supponitur enim ibi fideicõmissum à Testatore familiæ suæ beneficio ordinatum sub cõditione mortis tantummodo, non autem in casu alienationis, & ideò non mirùm si non reuocetur ibi alienatio facta viuente grauato, quia cum nullus fuerit in casu alienationis vocatus, nullus quoque actionem habere poterat dicendi inualidam, & è manibus Creditorum auocandi alienationem à prohibito factam; secùs autem est omninò in donatione nostra, in quã duo fuerunt à donatore instituta fideicommissa, vnum successiuum inter suos descendentes in casu mortis; Alterum verò in casu alienationis tam voluntariæ, quam coactæ, & non modo bonorũ suorum, sed ampliùs etiã fructuum, & introituum nascitũrorum ex iisdẽ bonis; Postquàm enim eorumdem fructuũ, & introituum alienationem etiam coactam, & necessariã prohibuit, ita vt nullus grauati creditor etiam priuilegiatus Iura sua, vel actiones directè, vel indirectè in Iudicio mouere possit super eorumdem fructibus, & introitibus, vti suprà relatum est, & in secunda pag. Instrumenti dictę donationis latiùs habetur, statim addidit. *Et si quis consenserit, vel in casu suo alienauerit obligauerit, vel alios actus egerit, per quos prædicta, & infrascripta bona, vel partium illorum vllo modo afficerentur, &c. Et si quis cum effectu, quo indè sequi possit præiudicium contra præsentem ordinationem, attentauerit, statim amittat partem suam, & ius, quod habet in ea, applicetur alteri, qui possideat reliquam partem, vel ad quem pertinere deberet contrahente dempto.* Cuius fideicommissi sic vt supra in casu alienationis inducti præcipuus effectus esse debet, vt statim atq. bona, fructus, & introitus alienari prohibiti voluntariè, siue coactè alienati à grauato sint, substitutus, cuius fauore facta sit prohibitio, & in hunc casũ vocatus est, statim admittatur nõ expe-

7

ctata

ftata morte grauati *l. quidam l. rogo ff. de fideicomm. libert. l. cum Pater §. libertis ff. de legat. 2.* cum aliis pleno calamo cōgestis apud Odd. *de fideicommiss. per alienat. probibit. q. 13. art. 7. nu. 141. & 142.* Et sic in casu præsenti si per factum D. Francisci sequi posset alienatio dd. fructuum, & eius creditoribus adiudicatio, statim admitterentur ad eamdē adiudicationem reuocandam eiusdē D. Frācisci filij in dicto casu alienationis ex relata donatoris dispositione vocati, & substituti, vndè inaniter agerent creditores, cum impediri possit, & debeat ea alienatio, & distractio à Testatore expressè prohibita eomet ipso temporis momento, quò fieri tentatur alienatio, prout enim in fideicommisso in casum mortis ordinato dies, & conditio fideicommissi cedit illicò sequuta morte grauati, sic pariter in fideicommisso in casū alienationis inducto eiusdem fideicommissi dies tunc existit, cum res distrahitur, aut alienatur, & hæc est profectò ratio, cur in casu *d. §. prædium* necessaria alienatio permittebatur etiam viuente prohibito, quia cum nullus adesset in casu huiusmodi alienationis vocatus, aut substitutus, substitutorum in casu mortis nihil intererat, an isto medio tempore res, & fructus alienari prohibiti apud grauatum, vel potiùs apud eius creditores existant, cum solùm à tempore eius mortis suis iuribus aditus patefiat, & sic *d. §. prædium* explicando iura creditoris a-
8 gentis in casu præsenti excludunt Castrens. *in d. l. filiusfam. §. Diui ff. de legat. pr. sub nu. 12.* & benè Marian. Socc. *in eodem §. Diui sub n. 39. vers. Nec obstat lex Stat. Florent. & nu. 130.* Alciat. *ibi sub nu. 3.* & clariùs Gabriel *cons. 123. lib. pr. sub num. 12. vers. Nec refert, & sub nu. 18.* clarè Bolognett. *eodem §. Diui nu. 85. & nu. 88.* ibi, *Non putarem impediri alienationem fructuum, nisi ponantur verba inducentia priuationem.* Socc. Iun. *cons. 34. lib. 3. sub nu. 8 vers. Intelligendum tamen.* Anton. Gomel. *in l. 40. Tauri sub nu. 91. vers. Confirmatur,* ibi, quod tamen singulariter limita, &c. videndus plures cumulans Peregrin. *de Iur. fisci lib. 5. tit. pr. nu. 99.* ibi, *quia quoties quis prohibetur rem alienare fauore tertij.* Gratian. *discept. forens. cap. 540. nu. 44 45.* Vermigliol. *cons. 57. nu. 6.* & in fortiori casu *in cons. 87. nu. 6.*

Nec fortè dicatur, quod in dicta substitutione in casu alienationis non fuerit actū de alienatione fructuū, sed de bonorū stabiliū tantummodo, nàm contrarium ex reuolutione eiusdem dispositionis clarè deducitur, dixit enim Donator, *& si quis consenserit, vel in casu suo alienauerit, obligauerit, vel alios actus egerit, per quos prædicta, & infrascripta bona, &c.* Cum autem supra expressè alienationem prohibuerit tàm bonorum stabilium, quam fructuum, & introituum ex eis à grauato successiuè percipiendorum, clarè apsequitur dicendum per dicta verba ibi apposita *per quos prædicta bona, &c.* retulisse donatorem intentionem suam ad omnia cuiuslibet generis bona supra alienari prohibita, & hoc tàm virtute illius dictionis *prædicta,* quæ est repetitiua, & relatiua omnium præcedentium, de quibus anteà disponēs loquutus fuerat cum omnibus suis qualitatibus, ad quod probandum allegare sufficiat
9 Barbos. *in tract. de diction. dict. 87.*, quam etiam per illud substantiuum *bona,* quod de per se consideratum non modo stabilia, sed fructus etiam ex ipsis bonis percipiendos in-
10 cluderet, vt ex multis latissimè probat Soccin. Sen. *cons. 93. lib. 1.*, quem allegat vna cū alijs, & latiùs explicat Menoch. *cons. 1134. ex nu. 19. vsq. ad nu. 26.*, quod idem clariùs infra etiam repetendo declarauit, dum inquit, *Et si quis cum effectu, quò inde possit sequi præiudicium contra præsentem ordinationem, attentauerit, statim amittat, &c.* Clarum igitur est, quod in præsenti ordinatione nō modo facta est expressè prohibitio alienationis bonorum stabilium, sed eodem modo, & pariformitèr etiam fructuum ex ijsdē bonis percipiendorum, vti clarè in facto non controuertitur.

Et animaduertendum etiam potissimum est, quod donator non tantum habuit in mēte, quod filij sui, & descendentes dominium bonorum stabilium ab eo nominatorum haberent, sed præcipuè optauit, & voluit vt quisque ex eis successiuè vocatus liberè insimul, & absque impedimento, aut molestia consequi posset quolibet anno eorumdē bonorum fructus, & introitus, vt benè, & principaliter expressit ibi, *Vt possint deindè ex fructibus, & introitibus splendida, ac magnifica præstare officia non minus ad familia sua, quam etiam ad Patria, ac Principum honorem, &c. Propter hanc ergo causam deliberauit illa inalienabilia reddere, & omnem alienationē, &c. Ideò statuit, & ordinauit ad hoc, vt perpetuò conseruentur inter suos filios, & successores masculos de agnatione. & familia de Ballatis,* & infra iterùm etiam, *quia intendit, & vult, vt prædicta, & infrascripta bona semper conseruentur inter suos descendentes, & in familia, vt faciliùs, ac splendidiùs possint*

prædicta omnia præstare, & vitam agere cum maiori dignitate, & validius Patriæ, & Principi seruire. Ex ijs autem, & alijs in eadẽ dispositione donationis enunciatis clarè constat, scopum præcipuum fuisse donatoris, quod fructus dd. bonorum perciperẽtur, vt dixi, à suis descendentibus, adhoc vt cũ eis domus splendorem, familiæq. decorem conseruarent, quod certè contingere non posset, si eosdem fructus creditoribus expositos esse permitteretur. Quibus clausulis, & verbis rationibusque dùm munita reperitur dispositio fideicommittentis, excludunt DD. omnem etiam fructuum alienationem, vel ne-

11 cessariam, vt ante omnes dixit Bald. *in Auth. & qui iurat C. de bon. author. Iud. possid. nu.* 38., quem sequuntur Ruin. *cons.* 168. *nu.* 22.23. *lib.* 3. optimè Peregrin. *cons.* 49. *lib.* 3. *sub nu* 8. *vers. Sed contra, &c.* & latiùs *cõs.* 51. *lib* 4. *à nu.* 5. *vsq. ad nu.* 11., vbi defendit, nõ posse in vita heredis eorumdem bonorum fructus alienari prohibitos transferri in suos creditores, & interim euelli è manibus, & ore (vt ipsemet ait) ipsius hæredis, cum alijs apud Fusar. *quæst.* 592. *num.* 7. & 8. In quo, vt aiunt DD., non considerauit donator commodum ipsorum vocatorum, sed potissimũ suæ domus splendorem, & dignitatem, quæ alias per inopiam vilescere solet §. *sancimus Auth. de Testam.*, & ideò fructus creditoribus ipsius grauati adiudicandi nõ sunt, ne fortè fideicõmissarius cœteris alijs fortunæ bonis destitutus vilescat, & cum eo quoque familiæ splendor frustrata donatoris intentione sordescat, vt benè in proposito animaduertit Gratian. *cap* 540.

13 *nu.* 46.47 *& iterum nu.* 68. 69. & Peregrin. *d. cons.* 51. *nu.* 6. *lib.* 4.

Et propterea pro resolutione quæstionis in his omninò terminis, quando prohibitio alienandi non est nuda, sed vestita à causa decoris, & splendoris in agnatione perpetuo seruandi, & specificè inductum est fideicõmissum in casũ etiã alienationis necessariæ & non modo bonorum, sed fructuum distractionis videantur infra allegati DD., quorum

14 authoritas punctualis, & vrgentissimæ rationes per eos adductæ creditoris intentionem in prædicto casu omninò destruunt, & in primis legatur Io: Bolognett. *in d. §. Diui nu.* 85. *vers. Et hæc quando prohibitio est simpliciter facta, & nu.* 87. *vers. Vndè adest.* Alciat. *in d. §. Diui sub nu.* 6. Soccin. Iun. *cons.* 34. *sub nu.* 8. *vers. Et licet, &c. lib.* 3 *& cons* 49. *sub nu.* 2. & iterùm *sub nu.* 8. *vers. Sed quomodocumq; eodẽ lib.* 3. quia, ait, pro his, quæ ex facto hæredis sunt debita, bona Testatoris nõ sunt obligata, & ideò illis testando potest quãcumq. legem voluerit imponere benè Gomes. *in l.* 40. *Tauri sub nu.* 91. *vers. Confirmatur etiam*, vbi post constitutam regulam, quod possessor maioratus durante eius vita potest alienare, vel obligare fructus bonorum restitutioni subiectorum, limitationem subnectit in *vers. Quod tamen his verbis, &c.* sic inquiens, *quod tamen intellige, præterquam si per disponentem sit dictum, quod bona prædicta nullo modo possint alienari, sed quod facta, vel attentata alienatione statim transeant in sequentem successorẽ, quia tunc bona etiam quoad commoditatem, vel perceptionem fructuum non transirent durante vita hæredis, sed statim debent peruenire ad sequentem proximum successorem.* & sic resoluit Peregrin. *cons.* 49. *sub nu.* 8. ibi dubium namq. facit *lib.* 3. & indiuidualis est eiusdem Peregrin. doctrina in *d. cons.* 51. *lib.* 4. *per tot.* sed præsertim legendus *à nu.* 5. *vsq. in finem*, vbi rationibus efficacibus creditorem excludere conatur, & idem *de Iure fisci lib.* 5. *tit. pr. nu.* 98. *& seqq.* Mart. Medic. *exam. Sentent.* 3. *nu.* 67. Guazz. *de confiscat. bonor. limit.* 31. *decima tertia concl. nu.* 5. 6. Petra Placentin. *de fideicomm. quæst.* 8. *nu.* 318. Farinacc. *q.* 25. *nu.* 35. *de delict. & pœnis*, Clar. §. *final. q.* 78. *nu.* 10., & in hanc opinionem quoq. deuenit Giouagnon. licet in contrarium allegatus *in cons.* 31, quando prohibitio est facta cum causa, nempè pro conseruatione decoris, & dignitatis familiæ, vt est in casu præsenti, vel fauore alterius personæ, quam hæredis prohibiti, vti pariter ostendi supra prohibitionem alienationis concernere fauorem sequentis in gradu; Quibus stantibus constãter asserit idem Giouagnon. alleg. in contrarium *in cons.* 31. *nu.* 18. & 19. *& seqq.* licitum esse fideicommittentibus prohibere alienationem etiam fructuum bonorum fideicommisso subiectorum pro exsoluendo ære alieno hæredis.

Et ex his iam sublata remanent, & elisa, quæ in contrarium deducta pro creditore fuisse vidi, nàm in primis non negamus fructus bonorum donatorum effici proprios ipsius donatarij, posteà quã donatio per mortem donantis effectum sortita fuit, Nec tanquam pars Maioratus, vel fideicommissi tunc

15 existimari valeant per text. *in l. in Ædibus §. ex rebus ff. de donat.* Bald. *in cap. pr. §. donare olim potest feud.* Io. Lup. de Palat. *rubr. de donat. inter vir. & vxor.* §. 62. *nu.* 10. vbi subdit, quod idcirco in illis fieri potest executio pro debitis possessoris maioratus, &

trad.

trad. in similibus terminis Sarmient. *select. interpret. cap.9. nu.1.2. lib.3.* Rota Rom. *dec. 86. nu.15. par.4. divers.* & quod ideò fideicommissarius per alienationẽ fructuum rem ipsam alienare dicendum non sit, aliàs fideicommissum esset inutile possidenti, & quod possit etiam in ijs fieri exequutio à creditoribus grauati concedere non timemus, sed hæc in medium proferri debent eo tantum casu, quò non adest specialis prohibitio Testatoris, vel saltem si adest, est inualida, & nulla causa vestita, & in fauorem solummo-
16 do ipsius prohibiti, non autem alterius emanata, quę tamen qualitates non deficiunt in casu præsenti, vt supra latius ostendimus.

Nec subsistit in facto, quod per Excellẽtiss. D. Aduocatum Florentinum dicitur in donatione præsenti prohibitionẽ alienationis fructuum factam fuisse ad fauorem alienare prohibiti tantum, non autem alterius, vnde resoluatur in nudũ præceptum, & sic inuali-
17 da sit. ex Gloss. *in l.pr. C. debit. vend. pignor. imped. non poss.* Bolognett. *in d. l. filiusfam. §. Divi nu.85. 104. ff. de leg.pr.* Giouagnon. *cons.31. nu.18 & seq. lib.2.* Vndè nec valere huiusmodi prohibitionem propter odium ir-
18 rationabile in ea contentũ trad. Cuman. *d. l. peto §. prædium in fine ff. de leg.2.* Ruin. *cons. 93. nu.3. vers. Sed prohibitio lib. pr.* Imò nec posse huiusmodi prohibitionem autoritate
19 Principis confirmari trad. Valenzuel. *cons. 56. nu.18. lib.1.* Nàm hæc omnia deducta sunt ex doctrina potissimum Cuman. *in d. l. peto § prædium in fine ff. de legat.2.* quæ doctrina, & aliorum, qui eam sequuntur, in eo casu profertur, quò Testator prohibiti tantũmodo fauoré respexit, tũc enĩ fatemur iuxta Cumani sententiam, quod tali prohibitione non obstante poterunt creditores in vita ipsius grauati debitoris comoditatem fructuum ex ipsis bonis fideicommissarijs percipere, Non tamen hoc euenit ex ea ratione, quia Testator hęredis commodo tantum consuluerit, sed quia nudum est ab omni causa præceptum, & ideò impunè sperni potest, & ita intelligi debet Cuman. *in d. §. prædium* vbi loquitur in prohibitione nuda, & ita semetipsum declarat *in d. §. Divi in princ.*, & benè distinguendo ait, quod licet dispositio Testatoris sit tamquam lex seruãda, intelligi tamen debet, vbi eius dispositio tendit in alicuius vtilitatem, non autem vbi solum consistit in prohibendo nulla tamen alia expressa causa, neque persona vltrà prohibitum, & ratio est, inquit ipse, quia permissum fuit Testanti disponere de rebus suis, vt vult de vno in aliũ eas transferendo; sed vbi prohibet tãtùm ne alienetur, quia tunc ista prohibitio continet vtilitatẽ tantũ prohibiti, & resoluitur in simplex cõsiliũ, vti dicebatur ex aduerso, & ideò non valet, quàm disponendi libertatem sic quoque interpretantur *in eodem §. Divi.* Soccin. Iun. *nu.22.* Alciat. *nu.8.* quos ambos refert, & sequitur Giouagnon. allegato in contrarium *cons.31. nu.21. lib.2.* Et sic etiam quando pręceptum est nudum, intelligendam esse doctrinam Cumani tradunt Crauett. *in d. §. Divi nu.211.*, & Ruin. in allegato in contrarium *cons.93. sub nu. 3. lib. pr.* & ita pariter Cumanum, & se ipsum declarat Giouagnon. in contrarium allegatus *d. cons.31. sub nu.17. & nu.18. & 19.* ibi, *Nàm quamuis Testator possit prohibere, ne bona sua alienentur etiam pro soluendo ære alieno hæredis, hoc tamen procedit, quoties prohibitio est facta cum causa, vt pro conseruatione familiæ vel fauore alterius personæ, quàm hæredis*, quæ omnia cum manifestè adiecta fuerint in donatione nostra, tantum abest, vt doctrina Cumani, & Giouagnon. in contrarium allegatę intentioni Illustriss. D. Frãcisci officiant, quin potiùs eam efficacissimè foueant, & comprobent.

Quæ verò de fructibus bonorum dicta sũt coincidũt etiam in idẽ quoad animalia, quæ pro vsu, & cultura dd. bonorum, & pro fructibus ex ijs percipiendis sunt ab initio destinata; cum in eis quoq. vigeat prout de fructibus emissa specialis alienationis prohibitio, vt ibi legitur, *Nec super Bestijs, quę in ijs reperientur, cuiuscumq. fuerint generis, cum multa sint in ijs in præsenti*, sub simplici
21 enim etiam *Bonorum* nomine se mouentia cõpræhenduntur ex latè probatis apud Barbos. *de appellat. verbor. appellat.35. nu. pr.*

Nec obest, quod obijcitur, animalia nempè, quæ tempore confectę donationis super dd. bonis existebant, iamdiu perijsse necesse sit, cum à die donationis vsq. in præsens lapsi fuerint anni septuagintaseptem; Nam cum fideicommissarij pro tempore propriè vsu-
22 fructuarij existimari debeant, iuxta tradita à Castillo *de vsufructu cap.5. num 2.* & relatis pariter à Fusar. *de substitut. quæst.273. nu.2.* inde sequitur, quod in loco demortuorum capitum tenetur grauatus alia substituere, ita vt semper eumdem numerum animalium, quem reperijt in bonis tẽpore successionis, restituere teneatur substituto post eum vocato, & ipsa animalia substituta statim ipsi
23 proprietati acquirantur, vt latè probat Castillo *d. tract. de vsufructu cap.27. nu.11. & seq.*

seq. & in feudis pariter firmat Schadrer. *de feud. par.3. cap.1. nu.18.*, & melius explicat Petr. Pech. *de Testam. coniugum lib. 5. cap. fin. sub nu.3.* vers. *Quod latius explicans,&c.* nihil refragante, vt inquit, quod spatio temporis singula corpora mutentur, quia per subrogationem corporum eiusdem speciei continuantur, & perpetuantur,& est vulgata regula, quod subrogatum,&c. Et hæc potissimum absque hæsitatione debent admitti in casu præsenti,eo quia Testator in hoc expressè prouidit,imponendo gradatim successoribus,vt in locum demortuorum alia sufficiãt, vti legitur ibi. *Quorum in loco sufficientur pro tempore alia, & propterea intendit manere sub eadem prohibitione*. Et alienę sunt omninò

24 à terminis nostri autoritates allegatæ Peregrin. *art.10. nu.35.* & Fular. *quæst.624.n 25.* Quoniam apud eos agitur solum ea quæstio, an in demandata hæredi vniuersali restitutione omnium bonorum, si adsint animalia tempore mortis fideicommittentis, quæ postea restitutionis tempore perierint,teneatur hæres cum æstimatione supplere, & ibi concluditur, quod si naturaliter defecerint, non teneatur, secus si ob eius culpam, quod nihil ad rem nostram.

Ex quibus,&c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Inter pignus, & hypothecam in solo nomine discrimen extat.*

2 *Quatuor sunt pignoris, & hypotheca species.*

3 *Alienatio etiam necessaria comprehenditur in prohibitione alienationis, quando vocatur substitutus.*

4 *Debitum quando dicatur voluntarium, aut necessarium. & nu. 5.*

6 *Giouagnon. cons.31. lib.2. declaratur.*

7 *Doctor in dignitate dicitur constitutus.*

8 *Doctor declaratus statim Nobilis efficitur.*

9 *Doctorum dignitas pluribus honoribus, & priuilegijs donatur.*

10 *Doctor pro ciuili debito non potest in carceribus detineri. 11.*

11 *Qui Doctores in carceribus pro ciuili debito detrudunt,pœna arbitraria puniuntur.*

12 *Iniuriam Doctori illatam quilibet de populo persequi valet.*

13 *Doctores non legentes in publicis Vniuersitatibus non fruuntur priuilegio Doctoratus, Contrarium nu.14.*

15 *Qui tamen in Collegium Doctorum sunt ascripti sine dubio, & si in publicis Scholis non legerint, priuilegio fruuntur Doctorum.*

ARGVMENTVM.

Fructus bonorum fideicommissi expressè prohibitorum alienari cum substitutione in casu alienationis an possint à creditoribus grauati in executionem Iudicati in actione personali, in qua fuit grauatus condemnatus ad soluendum, capi & in eis consumari exequutio. Doctores & si non legentes in publicis Vniuersitatibus an possint pro ciuili debito in carceribus detineri.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXIIII.

Vidi, quę per modum dubitationis, vti sapienter inquiunt, fuerunt iterum per Excellentiss. DD. meos propositæ difficultates, vt in re tam graui omnia prius excutiantur licet extranea, & aliena à solidis Iuris nostri regulis, antequam sententia in veritatis testimonium proferatur; Vidi, inquam, Et quia Excellentiss. DD. meorum doctrina, & virtus mihi cognita iamdiu est, præuidere quoque certè mihi videor, nihil admodum Autoritatis, aut virium in eorum doctissimo Iudicio hæc habere posse, vt illud impellant ad concedendum creditori, quod donatoris expressa voluntas interdixit, & omnia legum documenta vetant.

Siquidem admisso, prout concedi necesse est, inductum, & purificatũ esse fideicommissum fauore substituti statim sequuta alienatione fructuum, leuissimum est, quod ab Aduersario, siuè eiusdem DD. Aduocatis paratur refugium, eripiendi nempè è manibus fideicommissarij debitoris, postquam in Actione personali fuerit condemnatus, & in exequutionem Iudicati fructus bonorũ, quæ dicto fideicommisso subiecta sunt ex allata potissimum autoritate Giouagnon. *cons.* 31. *lib.* 2.

Non minus enim hoc cogitato modo, quam ex alio violaretur defuncti voluntas, & fieret locus purificationi fideicommissi in casu alienationis fructuum etiam necessariæ, & coactæ, & constitutionis pignoris, & hypothecæ

pothecæ dispositi.

Notum est enim, & in iure nostro vulgatũ, inter pignus, & hypothecam nullum in rei stantia extaret discrimen, sed tantum nomine
1 interesse differre. vt ait Merlin. *de pignor. lib. pr. quæst. 2. nu. 3.* Qui pariter Merlin. eodem *lib. 1. tit. 2. quæst. 11. in princ.* docet hypothecæ, & pignoris quatuor esse species, conuentionalem videlicet, legalem à lege, vel Statuto prouenientem, Prætoriam, vel Iudicialem; De conuentionali modo amplius in casu præsenti sermonem nõ haberi pars aduersa concedit, quia fortè vis rationum coegit aduersarios fateri, quod stante tam arcta, & præcisa donatoris prohibitione non liceat immissionem, seu adiudicationem fructuum ex hypotheca conuentionali consequi, quam statim substitutus purificato fideicommisso impediret; De legali pariter hypotheca, & pignore non est hic quærendum; Pignus Prætorium verò est illud, quando nulla præcedente sententia Iudex immittit creditorem in possessionem bonorum debitoris ex primo decreto, quod cessat, si debitor expensas soluat, & cautionem præstet de soluendo vti latè trad. Posth. *de subbast. inspect. 11. nu. 8. & 17.*

Iudiciale verò pignus, & hypotheca datur, & constituitur verè, cum, vt ait Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 2. sub nu. 6.* per ipsam exequutionem factam à Nuncio pro re Iudicata *in Actione personali* ius pignoris acquiritur, siuè, vt meliùs etiã explicat Merlin. *de pign. lib. 1. tit. 3. quæst. 17. nu. 3.* quando creditor se facit ponere in possessionem vigore *mandati exequutiui in personali Actione obtenti* super bonis debitoris pro concurrenti quantitate sui crediti, vel etiam qñ capitur pignus pro exequutione Instrumenti habentis, vel Guarentigiam, vel clausulam Cameralem, vel ex dispositione legis exequutionem paratam, vti latiùs Posth. *d. inspect. 11. nu. 11. 12. 13. & inspect. 14. n. 42. 43.* Et hinc fit, ꝙ immisso creditore in possessionẽ rerum debitoris in actione personali, tunc cõtrahitur pignus, & hypotheca fauore ipsius creditoris, vti trad. Merlin. *de pignor. lib. pr. tit. 3. q. 17. nu. 10.* Contracto autem pignore, & hypotheca quis non videt statim fieri locum fideicommisso in hoc casu præcipuè à Testatore inducto, & vocationi substituti; vndè non est hic effectus immediatè actionis personalis, cuius natura solum est personam tantum persequi debitoris, non autem res, & bona; sed legis, quæ vt compellat debitorẽ ad dandum, vel soluendum, prout vigore sententiæ, vel Instrumẽti se obligauit, in exequutionẽ Iudicati, vel Guarentigię ipsius Instrumẽti cõcedit cũ immissione in bonis etiã in eis Iudicialem hypothecam, & pignus.

Si autem donator noster expresè disposuit, quod in iis bonis, & fructibus nullo vmquam tẽpore possit locũ habere *vlla alienatio, pignoratio, & hypothecatio.* Nõ benè percipio, quid intersit, an ista pignoris, aut hypothecæ cõstitutio magis sit cõuentionalis, quã Iudicialis, cũ omnis cuiuslibet generis alienatio fuerit à Testatore prohibita. Neq. locꝰ est hic disputationi de alienatione volũtaria, aut necessaria. Nàm, præterquamquod hic est expresè prohibita tàm voluntaria, quã coacta, & necessaria, vt ibi, *nullus Actus tam necessarius, quam voluntarius,* quando etiam non est expresse necessaria alienatio prohibita, sed generaliter, & in casu alienationis vocatus est substitutus, tunc alienationem etiam necessariam, vt satisfiat æri alieno prohibiti, esse compræhensam dixi, & probaui in mea Consultat. *111. nu. 30. lib. 2.*
3

Huiusmodi verò cõstitutio pignoris, & hypothecæ, licet fortè apparere possit alicui necessarius actus, tamquã Iudice cogente in esse deductus, verè tamẽ attẽta eius origine dicitur actus voluntarius, quia sponte se debitor obligauit, vndè in consequentiam factæ spontaneæ obligationis lex immissionem, & constitutionem pignoris, & hypothecæ concedit, vt ad dignoscendam qualitatem
4 debiti necessarij, seu voluntarij dixi in mea *Consultat. 101. nu. 24. 25. lib. 2:* Et ita procedit in adiudicatione bonorum debitoris, quæ fit per Iudicem in exequutionem Iudicati in actione personali, vel Instrumenti paratam habentis exequutionem; quia licet huiusmodi immissio, vel adiudicatio videatur necessaria, cum fiat Iudicis authoritate, & præcepto cogente, verè tamen habet principium suum voluntariũ, idest obligationem præcedentẽ cõtracti debiti, & pro cuius implemẽto cogitur postea debitor dictam insolutum, adiudicationem bonorum pati, cum non ha-
5 beat, vndè satisfiat, vt benè Decian. *cons. 120. nu. 6. lib. 3.* & latiùs Cæphal. *cons. 255. nu. 3. 4. & seq.* Quod idipsum quoq. pręuidit, & declarauit prouidus, & accuratus donator intendens, ne hi fructus suorum bonorum pro satisfaciendo ære alieno fideicommissarij assignari nullo modo possent, dum pręcœteris etiam inquit, *Et si quis consenserit, &c. obligauerit &c. vel alios Actus fecerit, per quos prędicta, & infrascripta bona, vel pars illorum vllo modo afficerentur.*

Nec

Nec autoritas allata Giouagnoni, aut
6 Ruini quid tale dicunt, Nam amborum do-
ctrina, & præcipuè Giouagnoni *in cons.* 31.
fuit ex integro perpensa tàm in mea Consul-
tat. 111. *lib.2.* quã in præcedẽti in hac pręsẽti
causa reddita. Et Giouagnon. *sub d.nu.*37.
se retulit ad Ruin. *cons.93 lib.1.* qui Ruin.
loquitur iuxta doctrinam Bartoli *in d.l.peto*
§. *prædium ff. de leg.2.*, vbi ait, quod prohi-
bita simpliciter alienatione non compræhen-
ditur necessaria alienatio. Et ex hoc (inquit
ibi Bart. *num* 3.) sumunt quidam fraudem,
quod si res sit prohibita alienari, indè sup-
ponant aliquos, qui fingant se creditores, &
ingrediantur possessionem ex primo, & secũ-
do decreto, & sic non incidant in pœnam.
Quia hæc potest dici alienatio necessaria,
quæ non est prohibita; Sed hęc non est do-
ctrina Bartoli, & eam ipse nõ dicit approbare;
& vlterius loquitur in simplici prohibitione
alienationis. Sed res secus se habet, quando
est expresè prohibita omnis alienatio, tàm
voluntaria, quam necessaria fructuum, & in
vtroque casu datus est substitutus, in quo
casu non loquitur *d.§.prædium*, vti latius pro-
baui dicta Consultat. 111. *nu.*27. *& seq.* & in
præcedenti quoque Consultatione *nu.* . di-
stinguendo firmaui, & stante hac stricta pro-
hibitione, & substitutione in casum huiusmo-
di alienationis contrarium tenuerunt ipse-
met Ruin. *d cons.93. sub nu.3.* & ego adno-
taui d. Consultat. 111. *nu.*19. & idem Gio-
uagnon. assentitur *d cons.31 nu.18.& 19.* vt
ego animaduerti *sub nu.43. in fine, & sub nu.*
46. referendo propria Giouagnioni verba.

Sed patens est, & palpabilis ratio, dum
certum est, nec in dubium reuocari potest,
quod valeat Testator, & quilibet alius dispo-
nendo, vel contrahendo rebus, & bonis suis
illas conditiones adiicere, quas velit iuxtà
latè probata in proposito *d. mea Consultat.*
111. ex nu.31. & seq., cur igitur non licebit
donare propria bona cum hac tamen condi-
tione, ne in eis, nec eorum fructibus possint
donatarij creditores ius aliquod habere? Et
propterea hic nulla facienda erat substitutio,
sed sufficit hoc ius tollere creditoribus, qui
sicut ius non habẽt super bonis non proprijs
debitoris, Ita pariter nec aliquod ius habere
poterũt super his bonis, & eorũ fructib⁹, qui-
bus hæc cõditio fuit ab initio adiecta, ne pos-
sint ad manus creditorum deuolui, & in hoc
nihil possunt conqueri creditores, quia sicuti
poterat donator non donare, Ità multo magis
potuit cum hac conditione dare, ne credi-
tores in his nullum ius habere possint.

Dum autẽ hęc coram Rota Senensi discu-
tiebãtur, agnoscens creditor Sapientiss Do-
minos illius Rotæ Auditores nõ inclinare, vt
petitã ab eo in bonis, & fructibus d. fideicõ-
missi exequutionẽ cõcederẽt, & relaxarent,
quia nimis resistebat contraria patens, &
expressa donatoris, fideicommittentisq. vo-
luntas; Actione reali relicta contra personã
suos conatus omnes intendit; Vndè carce-
ribus fuit mancipatus. A quibus tamen se
Illustriss. Franciscus nõ sine ratione dimitti
postulauit vti Doctoratus ornamento, di-
gnitate, & priuilegio suffultum.

Siquidem qui Doctoratus lauream, & in-
signia adeptus fuerit, dignitate quoque insi-
mul exornari non est, qui dubitet, & amplis-
simè testantur præcæteris Bart. *in l.pr.C. de*
7 *nouo Cod. faciend.* Alex. *in l.Centurion nu.*13.
ff. de vulgar. & pupillar. & ibi Ripa *num.*15.
Luc. de Penna *in l.mulieres col.2. vers. Quia*
imò C. de dignit. & plenè Iacobus Bein. *de*
priuileg. Iurisconsultorum priuileg. 62. per
totum. cum aliis apud Fontanell. *de pact. nu-*
*pt. claus. 3. Gloss. pr. num.*27. 28. 29. *& seqq.*
Adeout etiam qui Illustria Natalia sortiti nõ
fuerint, Nobilitatis tamen fulgorem acqui-
rant vna cum Doctoratur insignijs, vt latè
rationibus, & autoritatibus probat Pascal. *de*
*patria potest. par. 2. cap.5. nu.*71. 72. Et hinc
est, quod tantam dignitatem pluribus gra-
tijs, & priuilegijs decorare voluerunt Legũ-
latores, Principesq. Supremi, quæ in longũ
refert Petrus Leuandeius *in tract. de priuil.*
Doctorum par. 2. inter vniuersales tractatus
tomo 18. *fol.*3. & aliqua ex eis etiam com-
9 memorant Pascal. *d. cap.5. ex num.*69. &
Fontanell. *d. clausul.3. ex num.* 25. *vsque in*
finem.

Illud autem precipuum est, quod pro de-
bito ciuili eorum persona capi, nec retineri
possit in carcerum angustijs, Itaut tale quid
attentantes puniri debeant arbitrio Iudicis
10 *per l. Medicos*, vbi Bart. & Bald. *C. de profess.*
& Medic. Leuand. *d. p.2. nu.*3. vbi ex Baldo
subiũgit, q̃ si Iudex Doctorẽ fecerit incarce-
rari punitur pœna capitis, & alios pro cõfir-
matione cumulat Card. Tusc. *in suis conclus.*
*lit. D. concl.*556. & alios addit Scannarol. *de*
visit. carcer. lib.3. cap.6. nu. 38. 39. *& seq.* &
Imperator Constantinus clarè statuit in eadẽ
l. Medicos quod nec ad Iudicium deduci, nec
exhiberi, vel iniuriam pati debeant, & si quis
eos vexauẽrit, pœna arbitrio Iudicis plecti.
11 Harthaman. *lib. 2. pract. obseruat. cap. pr.*
obseruat. 4. Et quia interest totius Reipubli-
cæ dignitatem Doctoralem modis omnibus
incolu-

columen, sartam tectamq. conseruari, & defendi, ideò iniuriæ vnius ex doctoribus irrogatæ persecutio cui vis de Populo datur, non secus, ac si in ipsam Rempublicam pu-
12 blicum crimen cōmissum foret vti trad. Harprect. *ad §. quintum, & vltimum Instit. tit. de iure personar. nu 23. 24.* Parlador. *rer. quotid. lib. 2. par. 5. cap. fin.* §. *6. nu. 20. 21.* cum alijs apud Merlin. *decis. Lucens. 10. nu. 1. & 2.*

Et quamuis aliqui sequentes, vt aiunt,
13 doctrinam Bartoli *in d. l. Medicos*, restringere voluerint huiusmodi Priuilegium ad eos tantummodo Doctores, qui in publicis Vniuersitatum Cathedris actu legunt, & docent; decipi quidem existimo, non modo quia Bartolum non reperi in meo Codice tale quid affirmantem, quem potiùs aduerti indefinitè, & sine vlla conditione dicentē, quod *Doctores legum non possunt capi personaliter, vel duci ad Curiam, vel aliquo modo vexari*, licet ibi quædam Additio nomine Menochij inscripta hanc proponat limitationem, sed etiam eam damnatam esse ait à Guido Papa, & Aret. locis ibi allegatis. Et quamuis idē Bart. *in l. pr. C. de mulier. & in quo loco nu. 32. vers. Fallit* dicat, quod à collectis à Ciuitate im-
14 positis excusentur Doctores actu legentes, vt in *l. Medicos*. Tamē aliud est bona pro collectis grauari aliud verò, si bona fortè deficiāt, personam vexari, & retineri, quod non dicit Bart. Imò *in d. l. Medicos*, totum contrarium & indefinitè nulla facta relatione ad Doctores Actu legentes, sed simpliciter ad Doctores resoluit.

Sed potissimū quia legem ipsā, vel Imperatorem Constantinum, qui *in d. l. Medicos* Priuilegium fuit elargitus, sola dignitatis veneratione motum fuisse compræhēditur, quæ non ex actu legendi, sed ex ipsa inuestitura, & potestate tradita legēdi, acquiritur, & ideò cum lex præfata generaliter, & cum termino generali *legum Doctores* loquatur ita etiam generaliter, & indistinctè de omnibus Doctoribus est intelligenda ex vulgatis. Et hinc est, quod Guido Papa *q. 88. sub nu. 2. vers. Sed Bart.* repræhēdit Bartolū hac eadē ratione, quia text. ibi indistinctè loquitur de Doctoribus, ergò indistinctè est intelligēdus de Doctoribus tàm actu legentibus, quā nō legētibus, & inquit, quod fortè Bartolus, quia actu legebat, fuit affectionatus ita dicere propter laudem sui, & aliorum Doctorum actu legentium, & addit ita esse verisimiliter præsumendum, cum absque alia lege, aut ratione ita dixerit, volendo restringere textum d. legis indistinctè loquentem. Vbi etiā quod multò magis esse debent exempti Doctores illius Ciuitatis, qui tanquam Nobiles nobilem vitam trahūt, & ita pro exclusione huius limitationis plures alios adducit Rol. *cons. 66. nu. 37. vol. 1.* & doctrinam Bartoli sic reprobat Siluan. *cons. 20. nu. 12.*, & benè Pascal. *d. tract. de virib. Patria potest. d. cap. 5. sub num. 84. vers. Et plenissimè Franc. Auiles*, & plenissimè Franc. Maria Prato in Addit. *ad d. cap. 5.* Pascal. *nu. 69.* ex Muscatell. *in tract. de Doctoratus quidditate*, & authoritate *par. 2. nu. 30.* ait, absolutissimū esse, quod Doctoratus dignitatem tribuat, nec legentibus tantùm, verùm etiam omnibus non legentibus, ea potissimum, vt ait, ratione, quia, & si non legant, consequuntur tamen potestatem legendi per Doctoratum, & efficiuntur Magistri saltim habitu.

Verùm in casu præsenti cessat omnis difficultas, cum palam sit Illustris. D. Franciscum non modo fuisse iam diu Doctorali dignitate, & laurea insignitum, sed in Nobilissimum quoque Doctorum Collegium Senis cooptatum, Imò etiam eiusdem Collegij Priorem aliàs electum fuisse, & tanquam Collegij Doctorē publicis Magistratib⁹ frequenter, vti moris est, præpositū fuisse, vndè nō simplex, & nomine tantum Doctor, sed Doctoris etiam munera exercuisse notoriū est, licet hanc ei immunitatem solum præstaret reperiri inter Collegij Doctores adscriptum. Nam tunc etiamsi non legerint, nec in studio professi fuerint, huiusmodi immunitate frui debent, vt cœteri omnes de
15 Collegio. vt benè declarat Menoch. *de Arbitrar. lib. 2. cent. 4. casu 379. sub nu. 12. vers. Quod non procedit in illis locis, &c.* Quod omni difficultati aditum claudit, cū omnes qualitates in Illustriss. Francisco Doctori debitæ reperiantur, & ea potissimum, quæ raro cōtingit, & quam Bartolus *in l. reddatur 8. C. de Professoribus, & Medicis* esse præcœteris in Doctoribus necessariam ait, &c. nempè, vt inquit. *Debent habere virtutem fortitudinis, & vim fortunæ patienter sufferre*. De qua animi sui virtute in ea, quam adeò iniustè patitur, carceratione, testimonium reddit omnibus amplissimum.

Verùm cum mihi referatur ita semper retroactis temporibus in Senarum Ciuitate seruatum, & Iudicatum etiam fuisse, quando etiam legis impartito Priuilegio derogare, & seruatam vsque adhuc legis obseruantiam immutare Sereniss. Principi placeret, diuturna saltem hæc legitimè probata consuetudo,

&

& successiuè bona fides ex eo inducta nullū aliud expectare potest à Sereniss. Principe, & Domino Rescriptum, quam ab eadem in alia consimili causa aliàs prolatum per hæc præcisa verba. *La Legge s'osserui da quì auanti, che S. A. non vuol pregiudicare à quelli che sono in buona fede insino ad hora.* quod refertur apud Borgnin. in postremis verbis suæ *decisionis 41. par. pr.*

Cum hæc discuterentur, quia Illustriss. D. Franciscus arrepta fuga, è carceribus suum ità sibi Priuilegium confirmauit, pendet adhuc indecisa Causa.

SVMMARIVM.

1 *Testes coram incompetenti Iudice examinati non probant.*
2 *Declara nisi dubitaretur in loco cōpetenti examinari non posse, tunc enim etiam coram Iudice incompetenti examinati probant.*
3 *Est necessaria repetitio coram Iudice competenti.*
4 *Declara si tamen eorum copia in loco Iudicis competentis haberi possit.*
5 *Iudex etiam ratione rei sita dicitur Iudex competens.*
6 *Aut res sit immobilis, vel mobilis.*
7 *Quò verò ad res mobiles distingue vt ibi, & nu. 8. & 9.*
9 *Nauis inter mobilia computatur.*
10 *Sequestrum rei præstita fideiussione relaxari potest.*
11 *Fideiussio fingit rem sequestratam adhuc extare.*
12 *Testes ante litem contestatam, quando recipi possint.*
13 *Datis interrogatorijs à Parte in examen tertium consensisse censetur.*
14 *Limita productis interrogatoriis cum potestatione.*
15 *Declara vt hic 16.*
16 *Ex probatione impugnata, cum ex ea patet veritas, potest Iudex se fundare.*
17 *Testes domestici, & familiares qui dicantur.*
18 *Domestici, & familiares admittuntur ad probandum damnum.*
19 *Domestici, & familiares admittuntur, quando factum aliter haberi non potest.*
20 *Si tamen nulla culpa dedit causam non reperiendi alios testes.*
21 *Et in quibus dicatur talis abesse culpa.*
22 *Exceptiones perpetuæ semper sunt, licet Actiones annales sint.*
23 *Ex quolibet crimine duplex datur Actio, alia ad pœnam, alia ad emendationem damni.*
24 *Actio pro delicto spacio annorū viginti ad minus præscribitur.*
25 *Merces reperta in Naui præsumuntur Domini, & Magistri Nauis.*
26 *Probata veritas non admictit præsumptiones contrarias.*
27 *Merces duplici signio eas nempè retinentis, & alterius notata præsumuntur propriæ possidentis.*
28 *Marcum, & Signum non probat semper dominium illius, cuius est Marcum. 29.*
29 *Vexillum Nauis non probat certo Nauem esse illius, cuius est Vexillum.*
30 *Transactio supponit hinc inde aliquid datum, & receptum.*
31 *Damna data à violento depredatore probantur Iuramento damnum passi. 52. 53. Declara in simplici fure. 54.*
32 *Præsertim cum difficultas probationis processit ex facto damnum dantis.*
33 *Metu facta transactio rescinditur.*
34 *Metu agens non agit vt exequatur, sed vt se liberet ab eo, quod metuit.*
35 *Donatio non præsumitur, ideò est clarè probāda.*
36 *Præcipuè si agatur de summa notabili.*
37 *Cum primum examen est nullum potest examinari super capitulis directo contrarijs.*
38 *Declara, vt ibi.*
39 *Cum pars non fuit in publicatione processus citata, potest etiam post publicationē super directo contrariis examinare.*
40 *Declara, vt ibi.*
41 *Inducti pro confirmatione probatorum admictuntur etiam post didicita testificata. Declara 42. 43.*
44 *Ex duobus eiusdem Testis depositionibus prima præualere debet. 45. Declara 46. 47. 48. & 49.*
50 *Contra quemlibet ex Pyratis actio datur insolidum.*
51 *In delictis de genere prohibitorum eo probato, dolus remanet probatus.*
54 *Subtractis scripturis damnum ex iis patiens probatur iuramento.*

ARGVMENTVM.

Testes coram incompetenti Iudice examinati quādo probent coram alio Iudice. Iudex ratione rei mobilis an habeat Iurisdictionem contra Dominos eiusdem in eius foro existentis. Testes ante litem contestatam an, & quando possit recipi.

Testes

Digitized by Google

Testes familiares, & domestici qui dicantur, & quibus casibus admittantur. Mercis signatæ cum Merco an probetur dominium eius, cuius est Mercum. Cum pars non fuit in publicatione processus citata, an possit post publicationem inducere Testes super directo contrarijs. Ex duabus Testis depositionibus, quæ magis attendi debeat. Damnum an probetur contra furem iuramento damnum passi.

ADSIT DEVS

CONSVLTAT. CCLXXV.

Dominus Carolus Longland origine Anglus à multò tẽpore citrà Liburni habitator, & Mercaturæ vacans Anno 1657. suæ Naui onerariæ præposuit Capit. Vvithingh ad eamdem Nauim locandam, vel ad merces, aut vectores traijciendos tanquam exercitorem, & Magistrum, & in Regiones Orientales ex uno in alium Portum, Insulam, vel Ciuitatẽ merces transvehendas conduceret, vt postea lucra ex nauigatione, naulisq; comparata sibi suo tẽpore iuxta cõuenta inter eos pacta redderet; Post solutã verò è Portu Liburni Nauĩ & arreptum iter versus Archipelagi Insulas, ibiq; de vnà ad aliam varijs peractis nauigationibus tandem Alexandriæ Portum appulit, vbi aliquas merces causa negociationis emit, alias uerò à mercatoribus conducto naulo transvehendas ad Solonicchi Portum conduxit; Versus quem dum nauigaret, è longinquo vidit Nauem sub Vexillo Serenissimi Magni Ducis Florentiæ, & Cap. Martini ductu nauigantẽ, quã nõ modo salutauit vt amicã, sed ei quoq: erga se properãti se obuiã fecit, vt etiam ab ea Nũcium, vt moris est de ijs, quę in Liburni Portu, vel alijs, vbi steterat gererẽtur reciperet. Verùm Capit. Martino è sua in Nauim Capit. Vvitingh, inquam fuerat ab eo comiter inuitatus, ascendẽte, statim hospicij, & amicitiæ violato Iure, signoq; dato, eius Milites cum armis in eandẽ ingressi eumdẽ Cap. Vvithingh cœterosq. nauicularios vinculis alligarũt, & ipse totius Nauis inuasor, & violẽtus deprędator factus est; & eadem Naui ducta postea in Portum Siræ ibiq; dd. mercibus exoneratis pleraſque sibi retento pretio distraxit, & eundem Capit. Vvithingh per quatuor mẽsium spatium in subterraneum carcerem detrusum, & absconditum retinuit, donec per alium Capit. Nauis, eiusdemq. Nationis Anglum tali violentia, & barbara retentione detecta, eiusdem charitatis ope, & vi coactus fuit Capit. Martinus eum dimittere eiq; cum Naui, aliquas ex mercibus non adhuc venundatas restituere, quarum restitutionem etiam mediante transactione, & à cœteris omnibus sibi subtractis liberatione facta, consequi fuit coactus. Et hinc discedẽs post varios nauigationũ cursus post annũ circiter passæ deprædationis præfatæ Cretæ Portum appulit, vbi Cap. Martino cum sua Naui reperto, coram Excellentiss. illius Regni Viceduce petijt, & obtinuit eiusdẽ Cap. Martini Nauim cum omnibus in ea invectis, & repertis arrestari, vt ex eis sibi ablatarum mercium, & illatorum damnorũ reparationem exigeret. Verùm, cum dixisset dictus Cap. Martinus suas scripturas, quibuscum propriam defensionem instrueret, habere tunc Liburni, præstita fideiussione idonea, & ab ipso Capit. Vvithingh approbata de constituẽdo se intra certum tempus Liburni, & ibi soluendo, ꝙ fuisset Iudicatum, ab eo Tribunali dimissus, & Nauis relaxatum quoq. fuit sequestrum. Vndè postea à Sereniss. Florentiæ Magno Duce fuit causa Sapientissimis suis Auditoribus delegata, coram quibus petijt D. Carolus Hæreditatem Cap. Martini deprædatoris iam defuncti, & eius Curatorẽ condemnari ad integram restitutionem deprædatarum mercium, & refectionem omnium damnorum ex tali violentia passorum, quæ fusissimè, & concludenter in toto Processu fuerũt exposita. Modò verò completo toto processu in examinandis Iuris articulis aliquas proposuere DD. Iudices difficultates, quas intentioni D. Caroli aduersari putant.

Duo verò principaliter ab Illustriss. DD. Auditoribus pręmittuntur propositiones, quæ si veritati probationis inniterẽtur, fortè absolutio rei conuenti ex his emergere posset.

Dicunt enim in primis ex reuolutione processus nullatenus constare fuisse probatam deprædationẽ mercium in ea saltem quantitate contenta in petitione D. Caroli.

Secundò verò subiungunt, quod ea quoq. probata, nihil releuet, cum è contra satis superque per dictum Cap. Martinum, & eius hæreditatis Curatorem ex fidibus in Actis exhibitis probata fuerit omnium mercium, quæ ad dictũ Vviting, seu D. Longland pertinebant, integra restitutio, retentis solummodo Turcarum mercibus in eadem Naui deprædationis tempore repertis, quæ, vt inquiũt, *citra omne dubiũ poterãt deprædari.*

Quibus præmissis reassumendo primam in ordine descriptam propositionem, aiunt, *Quantum attinet ad pratensam depradationē in quantitate in petitione Vvitingh expressa probationes factas in Insula Creta nullatenus concludere, quòd nempè re vera dicta merces in asserta quantitate fuerint depradata, quia Testes in dicto Tribunali Creta examinati, in quorum depositionibus se fundat D. Longland, ex pluribus non videantur fidem mereri.*

Præceteris autem exceptionibus, cum quibus contra dicta præfatorum testium insurgunt, In primis objiciunt *nullitatem eorum examinis tanquam peracti coram Iudice incōpetenti*, & ideò quatenus alia ijsdem non obstarent, nullatenus probare posse dicunt ex *cap.2. extra vt lite non contestata* affirmare Canonistas omnes, vltra deductos per Ab Ecclesia *obseruat.86. nu. pr.*

Nàm generali primum sic obiectæ conclusioni facilè quoque cum eadem generalitate respondetur, quod, dum Testes examinandi de veritate facti certiùs instructi reperiuntur in remota Prouincia, longèque distanti à loco competenti Iudicij, itaut possit probabiliter dubitari, quod ob remotum, & longinquum ad illum locum faciendum iter, vel fortè etiam ob eorum mortem, aut alium fortuitum casum tuta non sit futura eorum testium exhibitio in loco proprij Iudicij tunc ex comuni voto regula, vel iura dicentia testes receptos, seu examinatos apud Iudicem incompetentem fidem non facere apud Iudicem competentem, limitantur, nec ad eum casum extenduntur ratione necessitatis, & ne probationis copia pereat, tunc enim examinari poterunt testes coram Iudice loci, vbi sistunt, quamuis incompetenti, & fidem facient coram competenti. vt est specialis do-
2 ctrina Ludouic. Roman. *in l. Si vero § de viro sub nu.88 vers. Decimoquinto probatur, ff. solut. matrim.* vbi loquitur ex autoritate DD. Auditorum Sacræ Rotę, & pro cofirmatione eorum *decis.*104. vt ait, & Alex. *in Addit.* ad Bart. *in l. pr. C. de naufrag.* vbi Bart. *num.* 2. notandum dixerat pro mirabili practica, quod in loco, vbi patitur quis aliquem casum, faciat examinari Testes de casu, & illæ probationes postea faciunt fidē coram Iudice competenti, ibi Alex. in Addit. sequendo supra commemoratam doctrinam Ludouici Romani in littera B. addit, q dixit Bart, esse semper verùm, vbicumq; necessitas imminet Testes examinandi propter periculum mortis, vel absentiæ in loco longinquo, *Quoniam etiam in loco incompetenti poterant examinari.* & Scacc. *de Iudicijs lib.2. cap.8.* vbi postquam *nu.*111. firmauerat, posse examinari Testes etiam sine citatione partis in loco remoto, vbi quis passus est iacturam rerum ex naufragio, vel alio casu, *num.* postea 114. Notauit, quod etiam in cōtingentibus casibus prædictis possunt recipi Testes à Iudice incompetenti, & plenè probant, sine eorum repetitione coram competenti Iudice, vndè non videtur in casu præsenti, cui conueniunt omnes istæ qualitates, adaptari nullo modo allata in contrarium conclusio.

Et ad id, quod fortè posset obijci de necessaria repetitione eorumdem Testium in
3 loco Iudicij, ex traditis per Scacc. *cap.8. nu.* 114. *de Iudic.* Roceh. *respons.34. num.*18. *vol. pr.* plenè respondetur, quod tunc huiusmodi repetitio necessaria foret, quando ijdem Testes tempore moti Iudicij forent superstites, & in loco Iudicij pariter præsentes; Secus autem cum sunt absentes, aut defuncti. quia tunc nō facta repetitione eorū examen
4 etiam coram incompetenti Iudice redditum non corruit, vti trad. Scacc. *de Iudic. cap.* 8. *nu.*318. 313. Farinacc. *quæst.76. num.* 147. 164. & Leonij *de preparator. preparat.* 16. *nu.*101.

Sed importuna præcipuè mihi videtur rei, de qua agitur, obiecta hęc iuris conclusio, & inanis de eius subsistētia disputatio, quippe q quod supposita incompetētia Iudicis, & Tribunalis Cretæ, coram quo fuerunt inducti, & recepti pręfati Testes, nullo pacto probatur, nec quidem probari potest, licet enim Cap. Martinus, nec ratione originis, nec minus domicilij, vti supponitur, subditus tunc esset præfati Cretæ Tribunalis, & Iudicis, non indè tamen incompetentia supposita concluditur.

Nàm etiam ratione rei sitæ, & existentis in Iurisdictione Iudicis fit competens contra eiusdem Rei dominū, aut possessorem, licet
5 alias, neq origine, aut domicilio, nec ratione contractus ibi forum sortiretur, *l. Sed & si susceperit* 52. *§ vlt. ff. de Iudiciis, l. Actor C. vbi in rem actio.* vbi Bart., Bald., Ang., Salyc. & alij adnotarunt, & *in c. Sanè extr. de foro competent.* vbi Socc. *nu.*3. 4. post innumeros relatos apud Franch. *dec* 177. *nu. pr.* & apud Carleual. *de iudic. lib. pr. tit. pr. disput.* 2. *q.* 3. *tit. de foro Rei sita nu.* 143. Quā sententiā tàm pro rebus immobilibus, quā etiā mobili-
6 bus in Iurisdictione Iudicis repertis ampliat idem Carneual. ibi *nu.*147. & hanc licet videatur ostendere controuersam inter DD. ibi

7 ibi sub *nu.147. vers. Secunda opinio.* In rei tamen veritate nulla ex eius dicto insurgit discrepantia, quià tantum, vt ait, in hoc stat differentia à rebus immobilibus, & mobilibus, quod si quis conveniatur in loco, in quo fuerit inuentus cum rebus mobilibus, posset declinare forum, & petere se remicti ad forum suum originis, vel domicilij, dummodo tamen satisdet Iudicio sisti in suo foro, & vsquequo satisdationem non dederit, sequestrari debent illæ res mobiles propter timorem transportationis. Et in casu, quò debitor est suspectus, & periculum est in mora, propter timorem fugæ, aut alia simili causa, tunc nemo contradicit, quin possit vbique locorum, vbi res debitoris inuenitur, arrestari, etiam si aliàs ratione originis, domicilij, aut contractus debitor illi foro subie-
8 ctus non sit. vt ex Coler. *de process. exequut. par.2. cap.1. n.89.90. & seq.* latè firmat Matt. Berlich. *par.pr. suarum conclus. conclus.* 74. *nu.*23.72.73. Boer. *decis.*118. Gayt. *de credito in appendic. cap.4. nu.*134. & Merlin. *de pignor. lib.3. tit.pr. quæst.2, num.*62. Amat. *resolut.* 33. *par.pr.* vndè etiamsi Nauis inter
9 mobilia computari debeat iuxta textum *in l. vim facis* 20. §. *Quod in Naui ff quod vi aut clam*; Competenter, & cum Iurisdictione Iudex in Regno Cretæ in eius Portũ repertã Capit. Martini Nauim ad Instantiã Capitan. Vvitin sequestrari iussit, donec per ipsum satisdatio pręfata pręstaretur, vndè fuit Iudex competens in causa sequestri, & coram eo lis agi debuerat, & propterea tãnquam Iudex competẽs petitionem Cap. Vvitin legittimè admisit, & ad narrata in eius libello probanda rectè capitula non reiecit, & Testes inductos recepit, quorum modo depositiones sub prætextu assertæ incompetentiæ nullatenus probatæ reijci nequeunt.

Et quamuis post factam à Capit. Vvitin petitionem suam, & eiusdem probationes mediante Testium examine Capit. Martino negante factum, & debitum, suæq. defensionis Instrumẽta, & scripturas habere Liburni allegante D. Iudex præstita cautione; seu deposito petiarum decem mille Nauis arrestũ, seu sequestrum relaxauerit, non tamen hoc fecit, quia se incompetentem existimauerit; sed quia sic idem Actor consensit, vt in processu fol. 106. & quidem rectè, & sapienter D. Iudex hoc egit, vt reo conuento propriæ non deessent defensionis subsidia, quæ ibi sibi præsto non esse, sed Liburni habere dixit, quod etiam, & Iuris ratio suggerit, quod nẽpè cum debitum negatur, Iudex ad petitionem rei præstita priùs idonea, & sufficienti
10 cautione sequestrum relaxare queat, vt meliùs suę consulat defensioni. vt latè apud Coler. *de process. exequut. par.3. cap.11. nu.*93. & latè Scacc. *de iudic. lib.pr. cap.*38. *num.*29. 30. 31. *& seq.* Non ideò tamen huiusmodi cautione tollitur sequestrum, sed ipsa potius sequestri vices subit, adeout fingatur rem sequestratam semper existere, prout, & ibi ante fideiussionem præstitam reperieba-
11 tur. benè Castrens. *cons.*285. *num pr. lib. pr.* Curt. *de sequestro nu.*67 *vers. Cum fideiussio.* Coler. *de process. exequut par. pr. cap.* 2. *nu.* 76. 77. Gratian. *cap.*348. *n.*23. *in fin.* Posth. *de subhast. inspect.*40. *nu.*22. 23. Vndè non video, qua ratione ex dicta pronuncia facta à Iudice de cautione præstanda, vel deposito loco cautionis faciendo deduci possit pronũciasse se Iudicem incompetentem, cum potiùs tanquam Iudex competens facti sequestri, & pro eo assecurando iuxta normam iuris modum reo tradiderit se ipsum meliùs, & in alio opportuniori loco defendendi; & eo magis, quia patet expresè ex Actis productis se competentem pronunciasse, & eius pronunciã fuisse quoque per Iudicem appellationis confirmatam, vti latiùs legitur in processu fol. 179, vbi docetur in facto huiusmodi exceptionem incompetentiæ fuisse ibi oppositam à Cap. Martino, & adversus eum decisam, vndè cessat omninò huiusmodi incompetentiæ exceptionis prætextus per sententiam in Iudicatum transactam sopita.

Et quod dicebatur pariter de recepto testium examine ante litem contestatam plenè
13 fuit responsum tàm ex doctrina Farinacc. *in tract. de Testibus quæst.* 76. quam aliorum plurium, potuisse in emergenti casu propter rationes, & circumstantias in eo concurrentes legittimè recipi, quibus addi etiam potest in specie loquens, vbi agitur de reparatione publici damni, & in indiuiduo, vt inquit, *Quando quis in remotis partibus passus est infortunium aliquod, puta Naufragiũ, furtum, hostium incursum, aut quid simile.* Fermosin. *de Iudic. & foro competenti in cap, Exhibita* 19. *de iudiciis quæst.2. sub nu.6. in fine.*

Quæ magis dicebantur vrgere, quia ipsemet Aduersarius sua dedit interrogatoria pro examinandis dictis Testibus, ex quo cõ-
14 sensus in examen arguitur ex doctrinis Gratian. *cap.*694. *num.*10. & Rotæ Rom. coram Merlino *decis.*772. *nu.*2. Baron. *de citat. in Addit. ad quæst.*16. *nu.*86. & eadem Rota *decis.*117. post Posth. *de Manutenend. Addent.*

ad Buratt. *decis.* 118.
Cui rationi per Excellentiss. DD. obijcitur, quod cum fuerint producta pręuia protestatione de non consentiẽdo in Iurisdictionem, & saluis omnibus nullitatibus nullum
exindè præiudicium resultare potuerit dicto
14 Capit. Martino, ex Posth. allegata *obseruat.*
8. *nu.* 1. Nam huic etiam obiecto fuit occursum allegata autoritate Rotæ Rom. apud Buratt. vbi Ferentill. in Addit. *ad decis.* 118. *sub*
nu. 19. *vers. Et quod Rota*, pluribus alijs ad-
15 ductis eiusdem Rotæ decisionibus probat.
Rotam ex æquitate semper exercere arbitriũ pro sananda nullitate examinis Testiũ, quãdo fuerunt examinati super Interrogatorijs à parte datis, etiamsi Pars dedisset interrogatoria cum expressa protestatione de non consentiendo in Iurisdictionem, & examen, quod idem non videtur impugnare Posth. in allegata in contrarium *obseruat.* 85. *nu.* 2.

Sed in omnem casum cum ex depositionibus examinatorum Testium pateat veritas perpetratæ deprædationis, & damni per Actorem ex illicitò, & violento Martini facto passi, potest Iudex, quando etiam partibus non liceret, Iudicium suum fundare super probatione impugnata, quatenus verè eam afficere, & releuare cognoscat. *l. quod pro-*
16 *hibet ff. de postuland.* Bald. *in l. vnica col.* 2.
in princ. vers. Et hoc porro, nu. 5. *C. vt quæ desunt Aduocatis*, & ibi Castrens. *col.* 2. *in fin. vers. Et hoc dicit, nu.* 5. Butr. *in c. Cum dilectus de consuetud.* Felyn. *in cap. P. & G. nu.* 10. *limit.* 10. *col.* 12. *ad med. de rescript.*

In secundò principali obiecto dicunt Excellentiss. DD. Iudices delegati, quod etiam quatenus validè fuissent examinati huiusmodi Testes, attamen non probarent. Primò quia familiares, & domestici sint omnes.

Sed plura animaduertenda sunt, vt certa regula in huiusmodi conclusione firmetur: Quæ omnia proponuntur, & pro veritate deciduntur à Farinacc. de Testibus, cui propterea sufficit remissio. Hic enim in *tract. de*
17 *Testib. quæst.* 55. huiusmodi conclusionem, an nempè domestici, & familiaris testimoniũ admittatur tractare instituẽs duo præmittit; Primùm nempè *nu.* 6. quod domestici propriè dicuntur Pater, & filius, impropriè verò ij, quibus de iure, aut de facto imperari potest, improprijssimè autem, coloni, laboratores, & mercenarij; quod multum prodest ad tollendam exceptionem prætextu familiaritatis aliquibus ex inductis Testibus obiectam, cum pleriq. sint mercenarij, & pro ministerio Nauis conducti.

Alterum verò, quod ex tota quæstione eiusdem Farinaccij desumitur, tendit ad tollendam fidem domesticis, & familiaribus accusatoris, & quærelantis agentis criminaliter vna cum Fisco ad pęnam infligendam accusato delinquenti, secus autem cum agitur ciuiliter, ad effectum tantùmodo consequẽdi reparationem, & æstimationem damni ex dolo rei conuenti passi, in quibus terminis fidem non tollunt Farinacc. nec ab eo alle-
18 gati Testibus, vel domesticis, & familiaribus, vt præsertim *num.* 23. 24. & ex definitis ab eo per totam quæstionem percipi potest.

Secundò verò animaduertendum est non modo in ciuilibus, verùm etiam in criminalibus tũc per familiares, & domesticos factum legitimè probari, quãdo huiusmodi sequuti facti veritas per alios haberi non valet, vt li-
19 mitat idẽ Farinac. *d. q.* 55. *n.* 35. 36. 37. vbi vsq. *ad nu.* 49. sequitur exempla recensere factorum, quorum notitia per alios, quam per domesticos haberi regulariter non valet, & pręcipuè, *num.* 48. casum nostrum describendo sic inquit, *Idem fit in probatione valoris rerum derobatarum, idem in probatione rerum immissarum in Naui.* Benè verum est,
20 quod idem Farinac. *eadẽ quæst.* 55. *nu.* 64. declarat hoc procedere in ijs casibus, in quibus nulla culpa inferri potest in eum, qui domesticos ad probandam suam *intentionem* producit Testes, cur scilicet alios non adhibuerit, cum adhibere in facto posset, de quo certè redargui nõ potuit Cap. Vvitbin, cui in medio mari posito non modo nõ licuit *Testes* alios accersire violẽtæ sibi illatę deprædationis, quã mutos pisces, sed nec minus huiusmodi deprædationem præuidere potuerit, aut ab amica manu suspicari licuit, & ideo, eam nec etiam in ipsa aggressione metuit, cùm potiùs obuiam iuerit Cap. Martino tanquam amico sub vexillo Sereniss. Magni Ducis Nauiganti; Vndè ex hoc capite culpam omnem in eo cessare non est dubium, quia, vt inquit idem. Farinacc. in proposito *nu.* 64. *Quia fuit casus, in quo alios in Testes adhibere non valuit*, allegando textum *in l. quoties* 3. *C. de naufrag. lib.* 11. vbi Nautas tantùm in Testes ad probandum naufragium Nauis recipi iubet, & alios in subsidium tantum ijs submersis, vel aliter deficientibus, quia, vt inquit ibi Glossa, de contingentibus in Naui per alios meliùs, & certius testimonium rẽdi non potest, quã per ipsos nautas. Et ideò licet in Textu sermo habeatur de fortuito Naufragij casu, eadem ratione tamen extendi debet ad omnes alios casus in eadem

Naui

Naui, dum longè nauigat à terrã, contingẽtes, vt trad. Socc. Sen. *cons.17. vol.pr.* & indiuidua Rotæ Genuæ *decis.3. nu.16. & 130. nu.5.* apud Bellon. Rocchi *cons.34. nu.2.4. vol.pr.* Mascard. *concl 272. nu.4.5. 15.* & in puncto probandæ deprædationis Nauis in mari per ministros, & famulos Nauis firmat Rota Rom. *decis.246. nu.27. par.6. recent.*, & assignando rationem, inquit, *Nam quę contingunt in mari, aliter probari non possent*, & ait etiam Genua *de scriptura priuat. lib.4. cap. De libris patron. Nauis nu.8. fol.214.* & in præcisis terminis, quod in casibus in Mari accidentibus plena fides habeatur nautis, & remigibus illius Nauis, quæ damnum, vel rapinam à Pyratis passa fuit, est textus clarus in *l.3. tit. C. de naufrag. lib.11.* quem textum sic ampliât, & declarât Socc. Sen. *cons.17. vol.pr.* Mascard. *de probat. conclus.272. nu.4* & decidit Rota Genuæ apud Bellon. *dec.3. nu.16.* & post eam Franciscus Rocchus *cons. 34. nu.2. & 4. vol.pr.* qui etiam allegat aliam decis. Rotæ Genuę 101. *nu.1.* Et ideò aptiùs in proposito declarando conclusionẽ, & insimul intentionem quoque nostram confirmat idẽ Farinacc. *d. q.55. nu.65.* vbi ait, veritatem tunc per alios quam per domesticos, & familiares haberi non posse dicitur, *quando locus, in quo factum, & negocium fuit sequutum, vt in eo verisimiliter alij Testes interuenire non potuerint.* Vndè sola facti nostri cognitio sufficit, vt absque longiori explicatione clarũ fiat in mente Excellentiss. DD., quod versatur quæstio in re, violentoque deprædationis casu, cuius probationis veritas aliunde percipi non valuerit, quam ex attestatione eorumdem nautarum, qui in ipsa Naui tunc tanquam mercenarij reperiebantur, Vndè eorum testimonium plena fide redundet; Et eò magis, quia consuetudo notoria viget in Tribunalibus tam Liburni, & Pisarum admittendi ipsos nautas in probationem casuum in Nauibus contingentium.

Neq. prædictorum vis retunditur ex eo, quod, vt in excitatis dubitationibus subditur, versetur quæstio præsens extra terminos allegatæ *l. tertia C. de naufrag.*, & eius dispositioni adhærentibus, & allatis DD. autoritatibus, cum non fuerint seruata eiusdem legis requisita, neq. Consulatus Barcellonæ, cum intra annum à die sequutæ deprædationis nõ fuerint examinati, nec in Portu propiquiori, prout requiri dicitur, vt domesticis, & familiaribus fides adhibeatur; Nam huius legis definitio non pertinet ad res priuatas, nec generalem statuit regulam in omnibus aduersis casibus exercitori, vel Magistro Nauis occursis, sed speciale hoc est fauore Fisci, nempè in susceptore mercium, seu specierũ publicarum, vt videlicet teneatur earũ passã incendio, aut furto amissionẽ intra anni spatiũ ꝓbare, aliàs amplius nõ audietur, nec à redditione rationis earũ excusabitur. vt benè

20 notat Alex. ad Bart. *in d. l.4. de Naufrag.* & clarius alijs relatis Aufrer. in Addit. *ad dec. Cappellæ Tholos. quæst.448.*, & propterea Alex. cum cœteris ibi, & post eum Aufrer. vbi supra, dicũt regulariter non esse verum, quod si dedi merces, aut pecunias mercatori, aut Domino Nauis, si postea dicti mercatores dicant fuisse passos, & substinuisse damnum furti, rapinæ, aut quid simile, quod teneatur mercator de his facere fidem intra annum, aliàs amplius non audiatur; Nam si hoc esset verum, sequeretur absurdum, quod nempè actio de naufragio esset perpetua, & exceptio temporalis aduersus omnes Iuris regulas; quia omnes exceptio-

22 nes sunt perpetuæ, etiamsi actio sit annalis, vt in *l. purè §. fin. ff. de doli except. & l. licet C. de except.* & latiùs explicat Mascard. *de probat. conclus.272. nu.11.12. 13 & seq.* Sed verè qualis qualis sit huius legis interpretatio, nil habet comune cum in re nostra. Ibi enim agitur casus, quando exercitor, vel Magister Nauis conuenitur à Dominis mercium super Naui oneratarum, vt veherentur in aliam fortè Prouinciam, ipse verò, vt ab earũ restitutione se defendat, allegat rapinæ, vel furti casum substinuisse, vt excusetur à restitutione mercium, vel earum pretij, vndè lex suspectam habens probationem asserti casus vltra annum dilatam, vel saltem eius negligentiam punire volẽs, anni termino emẽso huiusmodi defensionem, aut exceptionẽ ei substulit. Agitur autem hic è contra à Magistro Nauis contra raptorem suarum mercium, suæq. Nauis expilatorem non criminaliter ad pœnam, sed ciuiliter pro suo interesse; Ex quocumque enim crimine vulgatum est duplicem oriri actionem, ciuilem scilicet, & criminalem, hæc ad publicam vindictam, & ad pœnam exigendam; Illa vera, quæ appellatur in factum, ad prosequutionẽ

23 rei familiaris, & passi damni reparationem, vt in *l. fin. ff. de priuat. delict. & in l. fin. ff. de furt.* Angel. *de malefic. in verbo & ad querelam Titij, vers. Primo, &c.* Clar. *§ fin. quæst. pr. vers. Ego tamen pro clariori*, Farinacc. *de var. ac diuers. quæst. quæst.100. nu.7.*, vt in crimine *furti* agitur etiam ciuiliter, prout hic, cõdictione furtiuà, *vt in d. l. fin. ff. de furt.* Dec. *cons.520. nu.pr.*, & alij mox citati vndè est, quod actio ex delicto descẽ-

dens

dens non vnius anni limite concludatur, sed nec minori, quã viginti saltem annorum decursu tollatur, & præscribatur ex latè tradi-
24 tis per Farinacc. *quæst.* 10. *nu.* 3. Caball. *resolut. Criminal. casu* 93. *nu.* 34. *&* 35. Guazzin. *defens. reor. defens.* 2. *cap.* 2. *nu.* 5. Cum quibus etiam responsum fuit allegato cap. 11. Barcellonæ, quod loquitur contra Magistrũ Nauis, & fauore exercitoris, & Domini, seu fortè etiam Asseçuratoris eiusdem Nauis pro suscepto itinere, quod est quid omninò diuersum ex iam dictis.

Neque, vt hæc omnia per se clarissima aliquo modo turbentur, nil ponderis habet, quod in ordine dubiorum statim dicitur. *Prout non releuat, quod deponant de re gesta in mari, quia quæstio est de re, cuius veritas facillimè aliundè haberi potest, videlicet ex libris Doana Alexandria, &c.* ex quibus liquido constare potest quantitas mercium, quæ asseruntur deprędatæ cum dicta Naui.

Nam in huiusmodi negociatione peritis ad modum clarè patebit, nullũ ex libris Doanæ Alexandrię quantitatis, & qualitatis mercium in dicta Naui oneratarum, dum è dicto Portu soluit, haberi potuisse probationis documentum; Licteræ enim testimoniales, siuè onerariæ Apochæ traditarum magistro Nauis mercium alio vehendarum, (quas vernacula lingua solẽt mercatores nuncupare, *Polise di carico*) solẽt à Magistro Nauis Domino mercium tantum pro sua cautione fieri, quas tũc ideò fieri non fuit opus, cum earumdem merciũ foret ipse Dominus, & suo nomine, suoq. periculo comparasset, vt alio cum maiori lucro eas venderet, eo magis quia tam ex licteris missiuis, quam ex libro negociationis D. Caroli manifestum redditũ fuit, quod non modo Nauis propria fuerat eiusdem D. Longland, sed quod etiam eam Liburni dicto Cap. Vvithin cõsignauit oneratam pluribus Pannorũ Anglię petijs, prout eidem tradidisse licteras cambij directas in Insulam Zante Simoni Carpio petiarum bis mille quingentarum soluendarum eidẽ Cap. Vutin, quas sibi fuisse solutas pariter non dubitatur, prout etiam in dicta Insula Zantes fuisse sibi solutas alias petias noningẽtas pro naulo frumẽtorum illuc aduectorum, ex quo pannorum venditorum pretio, pecunijs cum dd. licteris exactis, solutis naulis, & alijs lucris in longo itinere factis non tàm verisimile, quam probatum extat concludenter potuisse proprijs pecunijs Alexãdriæ aliàs merces postea deprędatas acquirere, & alias etiam plures pecuniarum quantitates pro facto cambio maritimo sibi traditas fuisse euidẽtia facti ex reuolutione processus desũpta demonstratur, vbi præcipuè in pag. 2. in *vers. Circa la caricatione,* referuntur dicta Testiũ hoc assumptum mirificè comprobantium.

Vndè est, quod allegata, Signorum, & marcarum Turcarum, vti supponitur, repertarum in Ballis dictarum mercium coniectura, vel præsumptio, quod eædem merces essent proprię eorumdem Turcarum, non autem ipsius Domini Nauis, prorsus corruat, & euanescat. Non modo quia, vt alias dictum fuit, cum exercitor, & Magister Nauis esset, prout etiam eiusdẽ nautæ omnes essent Angli, & illorum saltem nemo Turca, inde oriebatur pręsumptio, quod omnes pariter merces in eadem Naui depositæ forent eiusdem Domini Nauis ad tradita per Sebast.
25 Medices *dec.* 6. *nu.* 5. Seraphin. *dec.* 670. *nu.* 2. Menoch. *præsumpt.* 63. *num.* 10. *lib.* 6. & sic inuicẽ cõquassarentur adductæ pręsũptiones, non enim magis vrgeret præsumptio ex signo sarcinarum elicito, vt merces propriæ Turcarum censerentur, quam præsumptio, quod eędem merces proprię præsumantur Domini Nauis. Sed etiam quia allegata cõtraria præsumptio nullo modo subsistit.

Nàm vbi probata cernitur veritas ex cõcludentibus, & legittimis iuxta naturã probandi actus attestationibus, cessat omninò coniecturarum indagatio, & cedere debet
26 omnis quæuis coniectura veritati in contrarium probatæ *l. fin. in princ. ff. quod metus causa l. scripturam ff. de iur. dot.* Crauett. *cõs.* 35. *nu.* 5. Gratian. *cap.* 225. *nu.* 54.

Prætérquamquod nullius etiã reperietur momenti ex supposito mercium Sarcinis impresso stigmate coniectura deducta, non modo quia in facto prorsus concidit, licet enim aliqui dicant in dd. mercibus vidisse impressas notas mercatorum Turcarum, à quibus venditę fuerant dicto Capit. Vvitin, non tamen excludunt non fuisse quoque easdem signatas cum alio signo emptoris, vt in dies contingit, quià Dominus mercium, quas vẽditioni destinauit, in sarcinis alligatas eas proprio signo notare solet, vt in Doana, vel loco, vbi eas custodiendas relinquit, donec easdem vendat, vti propriæ recognoscantur; Postquam verò illas vendidit, & tradidit, emptor pariter suo nouo signo easdem sarcinas notare consueuit, vndè est, q quartus ex Testibus sup 4. Interrog. & super 5. capit. fol. 91. dixit. *Haueuano delle marche Christiane, e Turchesche.* Quintus verò Testis in decimosept. Interrog. pag. 94. deponit.

Che

Che nelle robbe del Sig. Longland vi era questa marca C. L., *che contengono il di lui Nome, e Cognome*,& in hoc non esse inter examinatos Testes discordiam,aut contrarietatem resultat, quia potest esse, quod in eis cerneretur signum,seu marcum Turcarum, vt deponunt Testes Capit.Martini,non indè tamen necessario sequitur, quod non potuerit etiam in ijsdem sarcinis adesse signum etiã D. Caroli, quò casu,nempè cum duorum mercatorum signo notatæ sunt merces, possidentis,& retinentis apud se merces meliorem esse conditionem, & tunc alteram præsumptionem ab
27 altera elidi tradit in proposito Stracc.*de mercatura par.2. nu.*83.

Et potissimum, quia regula, & conclusio
28 indefinitè prolata à Luc. de Penna *in l. Stigmata sub nu.*8. *C.de Fabricens.* quod signium alicui merci appositum arguat ipsum esse mercis illius Dominum,(vbi ait, quod agens pro boue, vel equo mercato merco gregis sui, seu armenti, licet non probet dominium eiusdem bouis, vel equi, sufficit tamen probare,quod illo suo merco mercatus sic reperitur. Et ita serui signabantur Domini sui signio, vt *in l. pr. in fin. ff. de seru. fugitiu.*, vt ex ijs notis eorum Dominus inquireretur. & ita Paul. Iurisconsult. *in l. quod si neq.* 14. *ff. de pericul.& commodo rei vend.*ait videri trabes traditas, quas emptor signasset, & pluribus idem probat sequendo Luc. de Penna Cassan. *in Cathalog. Glor. Mund. par. pr. q.* 35.) comuniter reprobatur,& præsertim à Stracca de Mercatura *par.2. vbi nu.*78. 79. sententiam Lucæ refert, *num. verò* 80. & sequenti improbat pluribus rationibus,& pręcipuè,quia, vt ait,si vera esset sententia Lucę, alienas res vendicandi magna daretur occasio, multi enim, vt inquit ibi, sunt mercatores,qui sarcinulas mercium suo signo distrahunt, quæ merces, & sarcinulæ ad manus diuersorum perueniunt eodem signo signatæ, vndè in longinquo forsan loco posset aliquis probare merces illas suo signo signatas, & his probationibus eas vindicare ; & addit etiam audiuisse, & vidisse nonnunquã mercatores diuersis de causis merces proprias allenis signis signari curasse, & rogasse, ex quo dubia redditur probatio, quam legittimam pręsefert Lucas de Pen. cuius doctrinam sic indefinitè intellectã pluribus rationibus confutat, *& sub num.*81.*& num.* 82. *vers.Si proponatur,&c.* eam procedere tunc ait, quando merces penes aliquem mercatorem eiusdem signo signatæ reperiuntur, tunc enim verum est eiusdem mercatoris, qui eas possidet, esse præsumi, & post Straccam latissimè Cibalin. *in tract. de Vniuersa Human. rer. Negotiat. tomo pr. cap.*5. *art.*2. *de Notis mercium,&c.* sequendo Straccam, sententiæ Luc. de Penn. aduersatur, & ipse quoq. testatur, solere interdum mercatores ex mutuo consensu commutare sua signa in mercibus distrahendis, & sic vnus aliquando sub nomine alterius benè volentis suas merces occultat, vt euenisse patet in præsenti casu ea ratione, vt vectigalium onus euitaretur facilius, ideò Turcarũ signũ in mercibus relictũ esse,vti fidẽ faciunt examinati pro D.Carolo testes, & præcipuè quartus super Interrog.75. ibi, *Et tutte queste robbe haueuano la Marca Turchesca per vantaggio de' datij*, pro. vt etiam decimus super eodem Interrogat. pag.166. inquit, *Haueua Marca Turchesca per causa de datij*, & quia nulla lege sancitum reperitur, quod merces,cum Turcarum signo, & stigmatè repertæ sũt apud non Turcas rapi,& deprædari valeant impune,potest enim data opera hoc signum eis imprimi, ut tutius per ora Turcarum sine datiorum onere, aut repræsaliarum periculo trãsuehantur vti probatum supra fuit, & de vexillo Nauis,
29 quod est fortius trad. allegati Strac. *de Naul. par* 3. *nu.*23. Caball. *casu crimin.*220. *nu.* 3. Imò potiùs partes fuisse eiusdem Capitanei Martini dicitur diligenter, & accurata perquisitione inuestigare, si verè sub dominio Turcarum, aut Anglorum forent ipse merces, si sub hoc prętextu sibi licitam deprædationem existimabat.

Cessante igitur supposita præsumptione, quod merces super Naui oneratæ in commodum, & pro seruitio, & mercimonio Turcarum transueherentur, tàm ex reprobata Iuris conclusione in contrarium allata, quam directè contraria legittimè, & concludenter probata veritate facti sequitur, indè non fuisse addictum onus D. Carolo contrarium probandi.

Tertio loco prĩcipaliter dubitatur in vers. *Postremo, & quatenus*, quod probata quoq. oneratione mercium in asserta per D. Longland quantitate ; Non videatur nihilominus subsistitere, quod restitutio integra facta non fuerit earumdem mercium dicto Cap. Vutingh, sed tantummodo certæ Lini, & Zacchari quantitatis, cum ex probationibus resultantibus ex processu omnia subtracta postea restituta fuisse in Portu Syræ, vbi fuit confecta Apocha concordiæ,seu quittantiæ, vti probasse dicitur Clarissimũ Zane Nobilem Venetum,& Varenã pro Vvitingh examinatum

minatum, & Antonium Stati, Dominicum Sardi, aliosque tres Testes examinatos in Curia Liburni.

Nàm in primis non benè interſeſe conuenire, imò multum diſcrepare videntur hæc duo, quod nempè integra facta fuerit à Martino ablatarum mercium reſtitutio; & quod ſuper huiuſmodi reſtitutione in maiori vel minori quantitate facienda inita fuerit conuentio, ſeu tranſactio, quæ iam ſupponit ex ſui natura de rebus controuerſis hinc indè
30 aliquid fuiſſe remiſſum, & relaxatum, aliquid verò fuiſſe retentum. *l.tranſactio 39. C. de tranſact.* Mantic. *de tacit lib.26. tit.pr. n. 11. 23.& tit.9.n.19.20.* & proindè directò repugnat prætenſæ factæ integræ reſtitutioni totius eius, quod à Vvitingh ſibi reſtituendum forè iuſtè prætendebatur. Sed verè probatum fuit pro parte D.Caroli paruam tantùmodo Lini, & Zacchari quantitatem, de qua in iiſdem dubitationibus fit adnotatio, fuiſſe ſibi cum Naui relaxatam, reliqua verò omnia fuiſſe vi retenta, vti deponunt præcisè Raiſci ſuper vndecimo cap. fol.99. ibi *al Vvitingh. Non li furno restituite che da 400. cantara di lino, e 7. in 8. di zucchero.* Bardi ſuper 5. Interrogatio ibi. *Non li furno reſtituite, che da 400. cantara di lino, & da 8. in 9. cantara di zucchero.* Millier ſuper eodem 5. Interrogatorio ibi. *Parerli di ricordarſi, che al Guitin non li foſſero reſtituite, che da 400. cantara di lino poco più; e poco meno, e poca quantità di zucchero.* & il Varena ſocius in Naui Capitanei Orſi ſuper vndecimo cap. fol.24. terg. *Che li conuenne laſciare tutto il carico del ſuo Vaſcello d' importanza conſiderabile, e partir via con qualche poco di biſcotto ſolo, & alquanto zuccaro, e lino,* quod idem teſtatur Capitaneus Orſus ante Varenam examinatus, & quamuis non probaretur certa qualitas mercium, & earum præcisè æſtimatio, & valor, prout etiam nec liquida forent amiſſa lucra, & damna paſſa per D.Carolum ex ipſa deprędatione, & retentione Nauis per non paucos menſes, & mercium in ea exiſtentium, nec redditarũ; Cum tamen certa ſit, & vndequaq. conuincant ſequutam deprædationem, & doloſam violentamq. ablationem, & retentionẽ cõfeſſiones iteratæ ipſius Martini ex pluribꝰ proceſſus partibꝰ erũpentes, de iure nõ dubitatur hæc ipſa dãna, & intereſſe ſufficiẽter ꝓ-
31 bari poſſe iuramẽto deferẽdo ipſi D.Carolo, vt præcœteris ad hoc probandum allegare ſufficiat Farinacc. *de furtis quæſt.176. nu. 19. vbi nu.21.* ampliat non modo iuramentum in litem Actori contra furẽ deferendum eſſe ſuper probatione quantitatis rerum priuatarum, & earum valoris, ſed etiam ſuper probatione, damnorum, & expenſarum, & intereſſe paſſi, & ex Boſſ. firmat, ibi quod non ſolum fur tenetur ad intereſſe damni emergentis, ſed etiam ad intereſſe lucri ceſſanti, quãdo furtum paſſus erat ſolitus mercari, *& nu.25.* Et quamuis *nu.37.* limitare videatur, quando non poſſet huiuſmodi valor aliunde probari, aut nonniſi cum difficultate; *nu.* tamen 38. declarat, id intelligi nonniſi cum difficultate probari poſſe, quando de ſui natura comuniter probari non poſſit; Quę omnia adaptantur caſui preſenti, eo magis, quia huiuſmodi difficultas aucta fuit præter naturam facti ex culpa, & dolo eiuſdem Martini, qui ſcripturas, & Codicem rationũ ipſius Nauis vna cum mercibus ſubripuit, & occultauit, ex quo faciliùs quantitas, & qualitas ſaltem mercium, & eorũ valor æſtimari
32 potuiſſet; vltrà Farinacc. in *fragmentis lit. I. nu.1005.* Clar. *in §. furtum nu.19.*

Altera verò Pars aſſertæ dubitationis cõſiſtentis in enunciata tranſactione, ſeu conuentione inita, vt aſſeritur, cum Martino de relaxando ei reliquas merces præter reſtitutas, prout etiam remiſſionis eidem liberaliter factæ de tot angarijs, & iniurijs tàm Cap. Vvtingh, quam eius miniſtris, & nautis tanta ſæuitia irrogatis, & de impedito ſibi Nauigationis lucro per tot menſes cum violenta retentione ſuæ Nauis, inueriſimilem nimis continet rei conuenti defenſionem, & vt certè opinor, nullo pacto inſinuari hoc poterit integerrimo dd. Meorũ Iudicio, qui animadvertentes tunc dictum Cap. Vvitingh tot ærumnis oppreſſum, tot fortunæ bonis ſpoliatum, & ad extremam vſq. pauperiem aliena rapacitate redactum, nulla ratione ſibi ſuadere poterunt, quod in talibus anguſtijs, & egeſtate conſtitutus voluerit huiuſmodi ergà ſuũ oppreſſorẽ, & hoſtẽ exercere liberalitatem, ſed facti potiùs reuoluta ſerie facilè erit mente concipere, quod metu tunc potius maioris mali perterritus alia ſua bona repetere deſtiterit, & ne propriæ vitæ redempta amici charitate libertas iterùm in miſerrimam ſeruitutem incideret, aliàs merces dimiſerit vel inuitus, ita ab eodem Cap. Orſo ſuaſus, vti dicunt Teſtes, ne nouis violentijs ſubijceretur, & propterea, quãdo etiam probata legittimè foret aſſerta conuentio, (q eſt ab omni veritate alienum, vt infra demõſtrabitur) cũ ſine libera voluntate, & pro maiori euitando imminenti ſibi malo conſenſũ ſuũ huiuſmodi tranſactioni metu coactum præſtiterit, reſcindi quoque modo deberet remedio

medio Edicti, *quod metus causa*, de quo in
33 toto titulo *ff. & Cod. Quod metus causa*. Ias. *in l. interpositas nu.2. C. de transact.* Socc. *in l. legem nu.3. C. de pact.* Grat. *cons.71. nu.12. lib.pr.* metur enim agens non agit propter finem exequendum, sed vt propriæ saluti consulat Menoch. *cons.2. num.270.* Bursatt. *cons.72. nu.21. lib.pr.* & aliis pluribus relatis Surd. *cons.37. nu.19.20.* & in proprijs terminis captiuitatis trad. Merlin. *de pignor. lib.2.*
34 *quest.81.* & ego latiùs de hoc egi in mea Consultat. 35. *lib.pr. per totam*.

Sed inanis est huiusmodi disputatio, cum nullo pacto legitimè saltem probata fuerit huiusmodi tàm ex omni parte inuerisimilis ex adverso iactata conventio, seu, vt dicũt, quietantia, relaxatio, & donatio, quæ sicuti de sui natura nunquam præsumitur, ex eo, quia nemo censetur velle iactare suum, ideò qui eam allegat concludentissimis probationibus, & certis, non autem dubijs, aut æ-
35 quiuocis eam probare omninò tenetur *l. Cũpanus ff. de oper. libertor. l. de indebito ff. de probationib.*, & vbi alia causa desumi potest, & qualis qualis occasio, semper excludenda venit donatio *l. si cum aurum ff. de solut.* Afflict. *dec.4. nu.24* Rim. Iun. *cons.274. nu.58.* Bim. *cons.91. nu.26.* & præcipuè faciliùs excluditur donandi animus, cum summa est no-
36 tabilis, ut in præsenti casu Ruin. *cons.23. nu.38. lib.5.* Becc. *cons.72. nu.71. 77.* Crauett. *cons.86. nu 2.3.* Decian. *cons.15. nu.5. lib.3.* Cyriac. *contr.334. nu.2.*

Sed neque concludenter, nec semiplenè etiam probatus fuit pro parte rei conuenti mẽdicatus conventionis, & quittantiæ receptæ titulus, prout verè probari non potuit; Ad quod demonstrandum opus esset totum ab initio processum reuoluere, & singula testium dicta perpendere, verùm quia impigro labore, & exactissimo studio iam id actũ est, & tum Testium ex aduerso examinatorum dicta, quid super hoc concludant, tum iuris rationes, quibus eorum personæ, vel depositiones admicti nullo pacto debeant, relatum est, ideò iam actũ agere solius prolixitatis vitium foret, & Excellentiss. DD. meis iam lecta relegere graue summo quidẽ Iure futurum esset, quare sufficiat indicare, quod huiusmodi conventionis ex Testium examine prætensa probatio diluitur, & vanissima detegitur ex dictis ab alijs prestantissimis D Caroli Aduocatis, à quibus in specie reprobantur septem Testium dicta pro parte d. Martini inductorum, prout etiam pluribus causis ostenditur nullius in iure põderis, & nullius ex qualitate depositionis

efficaciæ reperiri assertam extraiudicialem sanè Nobilis Veneti scripturam.

Proindèq. ex his pariter iam responsum accepisse patebit, quę modo hic subiungũtur ab Excellentiss. DD. in vers. *Non obstat quod dicta probationes, &c.* quod nempè nihil interfuit dictas probationes fuisse productas post didicita testificata, proindèq. tanquam de directò contrariæ vndecimo cap. Vvtingh non possint attendi; Primò quia, vt inquiũt, ex facto contrarietas allegata cessat, quia licet Vvitingh in dicto cap.11. articulauerit, sibi non fuisse restitutam, nisi quandam modicam quantitatem mercium subtractarum, & ex contrario ex depositionibus Martini constet omnes fuisse restitutas, duplici tamen modo dicta contrarietas tolli videatur.

Primò quia, vti dicitur, cum onus probãdi dominium mercium tangeret Vvthingh, quippè quæ habebant signa Turcarum, potest stare simul, quod merces forsitan spectarent ad Vvtingh, sed quia concludenter nõ probauit, prout tenebatur, fuerint tantum ei restitutæ, quas ad eũ spectare fuit probatum.

Sed obiectum in duobus suppositis nõ veris innixum penitus deficit. Nam in primis, vti supra facti probationibus certũ fuit redditum, non est in facto verum, dictas merces, aut sarcinas, in quibus erant inuolutæ merces, habuisse omnes Turcarũ notas, & signa, aut saltem vna cum eis non habuisse quoq; impressas notas C. L. significantes nomen Caroli Longland Domini Nauis, item nec in Iure quoq; supponi potest, vti suprà pariter latè probatum fuit ex solo alieno signo censeri merces proprias eius, cuius est signum non autẽ eius, apud quem reperiũtur; Imò clarum est, quòd licet signum probet dominium eius à quo tenentur, & possidentur, nõ tamẽ alienũ excludit dominium eas possidentis, vndè possidens merces, & res licet alieno stigmate signatas habet pro se præsumptionem dominij proprij, & proprietatis in eo, nec ipse, sed alter, qui dicit alienas esse, probare tenetur, vt ex Stracca, & alijs supra probatum fuit; Vndè est, quod omnes merces in Naui repertæ pręsumebantur popriæ Domini eiusdem Nauis; & sicuti Cap. Martinus eas existimare debuit proprias eiusdem, qui erat Dominus Nauis, in qua eas reperit, ita nec idem Cap. Vvithing probare, aut alia attestatione fidem facere tenebatur, quod propriæ essent; vndè cum omnes essent eiusdem naturę, & eiusdem Domini, clarè insurgit inter Testes Martini, & Vvithingh animaduersa contrarietas, dum Testes Vvitingh dicunt, non omnes suas

merces fuisse restitutas; Illi verò Cap. Martini dicunt omnes merces Vvitingh fuisse restitutas, vndè ex hoc licet ingenioso ratiocinio contrarietas inter eos euitari non potest, vndè eorum depositio tanquam post didicita testificata reddita non sit attendenda ex iam dictis.

Ex alio successiuè capite sanare conantur Excellentiss. DD. contrarietatem præfatam; Nempè quia, vt aiunt, cum restitutio mercium facta fuerit per modum accordij, & transactionis, nulla est contrarietas, quod eadem quantitas in numero, & mensura non fuerit restituta, sed attenta transactione, cuius natura est, vt aliquid hinc inde detur, & remittatur.

Sed hoc ipsum conciliationis medium suo caret fundamento, quippe de asserta conuentione, & transactione non docetur. vt supra fuit dictũ; Insuper etiam ea stante nõ tolleretur indè, sed potiùs contrarietas inter vnos, & alios testes magis confirmaretur, quia, si, vti conceditur in obiecto, Transactio supponit aliquid remissum de mercibus ablatis, sequitur pernecesse dicendum, non omnes merces fuisse restitutas. & nihil refert ad hunc effectum contrarietatis, an per medium transactionis, vel alio pars mercium fuerit per Martinum retenta, quia semper erit verùm dicere, nõ omnes fuisse restitutas, prout dicunt nostri Testes, quibus directè aduersantur Testes pro Martino post didicita testificata examinati, dum è contra dicunt merces omnes fuisse restitutas.

Et ita pariter duabus rationibus Iudicio meo non subsistit, quod etiã, quatenus dicta contrarietas verificaretur, attamen cũ primũ examen pro parte Vvitingh fuerit nullum, potuerint per Martinum examinari testes super articulis de directo contrarijs ex

37 autoritate Fermosin: *in cap. Fraternitatis nu. fin.* & Thesaur. *dec.* 28. & Rotę Rom. *decis.* 720. *par.* 2. *recent.*

Primò quia suppositam nullitatem examinatorum Testium per Vvithingh omninò deficere, & validissimum fuisse eorum examen, & omnibus numeris, & iuris solemnitatibus absolutum, iam plenè in principio fuit probatum.

Secũdò, quia allatæ doctrinæ in alijs omninò diuersisq. loquuntur terminis, quando nempè, qui nulliter Testes suos induxit, & examinati ab eo non legitimè fuerunt, post attestationes panditas intendit nullitatẽ sanare eosdem Testes repetendo, & hoc casu allatæ doctrinæ firmant, quod non debeat impediri huiusmodi repetitio facienda pro nullitate primi examinis sananda, ne Actor, siue Res, sine probatione remaneant, & ea

38 est ratio, vt, inquiunt, quia cessat subornationis periculum, nam si Testes repetendi deponant idem, quod in primo examine, cessat timor subornationis, si verò contrarium deponent, non releuabit eorum dictum, ut ita præcipuè explicant. Rota Rom. allegata *dec.* 720. & Thesaur. *dec.* 28. Ex quibus patet non modo non adaptari casui nostro, sed potius contrarium firmare, dum assentiuntur etiam eo casu, quo deponant contrarium eius, quod in primo eorum examine licet aliàs nullo deposuerunt, eorum testimoniũ non releuet.

Nec obstat, quod cum Martinus nõ fuerit in publicatione Testium citatus, semper potuerit nouos articulos producere, nàm quicquid sit in facto veritatis; æquiuoca est adducta conclusio; quod enim facta publicatione Actorum, vel Testium ad instantiã vnius Partis altera inscia, quod ei non fiat præiudicium, quin possit etiam mediante reuocatione petita dictæ factæ publicationis, vel alio medio suas, nouasq. probationes inducere, nisi istantiæ Iudicij breuitas id non

39 patiatur, hoc dicunt Bero. allegato *cons.* 100. *nu.* 8. *lib.* 3. & cœterę adductæ DD. autoritates; Prout etiam fortè facta publicatione Testium inscia, vel reluctante altera ex partibus, & recusante omninò per se, vel alium Testium dicta conspicere, tunc, inqui, fortè licebit alios Testes super directo contrarijs inducere; quia vis conclusionis, seu dispositionis dicti cap. *Fraternitatis, & cap. Intimauit de Testibus*, & Auth. *At qui semel C. de probat.* non stat in apparenti publicatione processus mediante Iudicis decreto pronunciata, sed in eo potiùs, an Testes examinati, & eorum depositiones fuerint per Actuarium è suis manibus dimissæ; Ità vt vnaquæq. ex partibus litigantibus substantias ab eis Testimonio redditas discere, & percipere potuerit, & sic videat, quid in cõtrarium esset probandum, vt eorum dicta confunderet; Vndè oritur timor subornationis, qui fuit causa finalis, & præcipua legis, vt nouas probationes super directo contrarijs iam depositis, & cognitis per primos Testes, reijciat. Sola enim publicatio huiusmodi timorẽ insinuare non potest, si detectæ, & panditę non sint priorum Testium depositiones. Quare in his terminis stat firma communis conclusio, quod non modo si sit facta publicatio inscia parte, sed, quod est fortius, etiamsi nullo modo facta sit publicatio Testium, si tamen illorum dicta visa, & lecta fue-

fuerint, vel in Iudiciũ producta,aut alio mo-
do eorũ depositionis habita fuerit cognitio,
super directo contrarijs non possint noui Te-
stes examinari, vti de sententia plurium, &
40 sine contradictione firmat Farinacc. *de Testi-
bus quæst.75.nu.*88. & vt benè ait Ridolphin.
*in praxi par.pr.cap.11,nu.*118. Testium pu-
blicatio est duplex,alia pronunciatiua, per
quam Iudex, vti dicebam, suo decreto pu-
blicationem Actorum iussit, ex qua tamen
non efficitur necessario, quod partes testifi-
cata legerint, & hoc casu quomodocumque
facta sit publicatio, aut altera ex partibus in-
scia, vel reluctante, si verè attestationes non
didicit, poterit non obstante pronunciata
publicatione nouos Testes etiam super di-
recto contrarijs inducere. Alia verò est pu-
blicatio Testium, quæ dicitur insinuatiua, vt
quia Pars habuit in suis manibus dicta Te-
stium, aut ea legere suo arbitrio potuit, &
tunc, etiam si non fuerit sequuta solemnis,
aut valida publicatio Testium, non licebit
alios super directo contrarijs inducere, vt
benè idem Ridolphinus ibi *nu.*121. 122. Et
propterea,cum non dubitetur Cap. Martinũ,
& eius Procuratores,seu Actores habuisse
præmanibus dicta Testium præfata in Insula
Cretæ pro parte Cap Vvitingh examinato-
rum, antequam præd., de quibus agitur,
super directè cõtrarijs deponere curauerint,
indubium est, nullam de eis rationẽ haberi
posse,prout cœteris melius ita materiam di-
stinguit Fontanell. *dec.*102. *nu.* 14 15. 16.
in dubitationibus allegatus ad probandum,
quod dum examinantur super directo con-
trarijs personæ Nobiles, & huiusmodi con-
ditionis, vt ex eorum qualitate timor cesset
subornationis, & ideò admicti debeant, ex
quo inferebatur ad validitatem saltem exa-
minis redditi prò Martino ab Illustriss. Zane
Nobili Veneto-Sed omissis copiosè deductis
in alijs allegationibus Iuris,respõdere modo
sufficiat, quod nec Fontanell., nec Farinacc.
*d. quæst.*75. in tot adductis regulæ limitatio-
nibus,nec alius quisquã ex Doctoribus tale
quid affirmare præsumpsit; Disputat solùm
Fõtanell. an restitutio in integrũ concedatur
minori ad examinandum nouos Testes post
didicita testificata, & quicquid sit de Iure,
ex cõsuetudine in Senatu Cathaloniæ cõcedi,
ait, consueuisse minori, quam consuetidinẽ
etiã ad Ecclesiam extendit,quia excluditur in
eis præsumptio subornationis, & falsitatis;
Non igitur ibi agitur de qualitate Testis e-
xaminandi, sed de qualitate Principalis pe-
tentis restitui ad examinandum post didicita
testificata, quod est alienum à re nostra..

Quo verò ad alteram prædd. Testium e-
xamini datam exceptionem, quia post didi-
cita testificata inducti fuerint; ad eam sa-
nandam, in medium modo affertur limitatio
pædictæ regulę ex Doctorum autoritate eli-
cita, quod nempè, cum dicti quatuor Testes
in Tribunali Liburni fuerint inducti pro cõ-
firmandis depositionibus DD.Zanæ, Varenę,
& Stati in Candia pro eodem Cap. Martino
factis, quamuis post didicita testificata Te-
stium Cap. Vvitinghi fuerint examinati eo-
41 rum fides admittatur ex adductis autoritati-
bus Sesse *decis.Lusitan.*57. *nu.*3. Ridolphin.
*in praxi par.pr.cap.*11. *nu.* 134. Giurba *dec.
73.per totam.*

Sed respondetur, quod æquiuoca est cõ-
clusio, & statutam regulã in *d. cap. Fraterni-
tatis, & in d. Auth. qui semel* funditus euer-
teret,nisi in suis proprijs terminis recipiatur,
& explicetur; Dum enim Actor probauit
pro intentione sua rem aliquam sic esse, reus
verò in termino probatorio, clausoq. pro-
cessu directè contrarium probauit; licet tũc
Actori post didicita rei conuenti testificata
alios Testes inducere ad confirmandum,quæ
primo probauerat, licet videãtur contraria
probatis à Reo, & in his terminis tàm à Ri-
42 dolphin. quà à Giurba, & Farinaccio etiam
licet in dubitationibus non allegata *quæst.*
75. *nu.*155. firmatur conclusio,qui discrepãt
à terminis, in quibus quæstio præsens ver-
satur. Non enim Cap. Martinus est Actor,
neq. ante didicita testificata Cap. Vvithingh
Actoris probationes aliquas contrarias ad-
duxit, sed post didicita tantum testificata
Capit. Vvithingh Actoris voluit Testes in-
ducere, & probationes suas facere in eadem
Insula Cretæ reprobatorias probationum
Actoris, quas illegittimas Cretæ factas re-
probatorias probationes intendit postea e-
tiam nouis probationibus cõfirmare Libur-
ni, quæ omnes sunt eiusdem naturæ, & nullę,
cum primæ factę dici non possint ad confir-
mationem probationum legittimè factarum
ante didicita testificata, cum nullas antea fe-
cisset, sed ad reprobandum tantum proba-
tiones legittimas Actoris, quæ post didicita
testificata nullo pacto licitæ sint, nec de iure
admissibiles, vt benè de veriori firmat Fari-
nacc. *d. quæst.*75. *nu.*145. *& num.*148. vbi,
quod si admitterentur, esset vtiq. in totum
destruere regulam, & benè quoq. regulam
contrariam, quod liceat in confirmationem
priorum probationum alios Testes super
directè contrarijs inducere, sic vt supra ex-

plicui,

plicui, docet, & declarat etiam idem Farinac. *d. quaest. 75. nu. 155.* Vndè cum probationes factæ in Insula Cretę à Martino post didicita testificata Capit. Vvithingh fuerint ipso iure nullæ, sequitur non potuisse per eas Liburni factas confirmari, ex regula quod à principio nullum est, non potest tractu temporis convalescere, ex vulgatis, & quia Doctores loquuntur, & admittunt nouas probationes contrarias etiam post didicita testificata ad confirmandas tamen probationes ante didicita testificata legittimè factas, vndè patet dictam conclusionem in dubitationibus doctissimis allatam terminis nostris non adaptari, nec probationum prædictarum nullitatem vllo modo sanare posse. Et quod addebatur, quatenus nullitate laborarẽt dictæ Zane, Varene, & Stati depositiones, per alios Testes potuisse suppleri ex autoritate
43 Giurbæ *dec 73. nu. 6. 7.* satis fuit responsum, & æquiuocum conclusionis detectum supra in vers. *Secundo quia allata doctrina, Ideo, &c.*

In sequenti verò dubitatione in vers. *Confisio, &c.* supposito ab Excellentiss. Dominis, quod satis vindicata fuerit ab opposita nullitate examina Testium pro Martino tàm in Insula Cretæ, quàm Liburni peracta, facili nego tio quoque, vt inquiunt, labuntur exceptiones aliæ oppositæ personis, & dictis eorumdem Testium; Sed potiùs videtur summo Iure dicendum, quod cum nulla Iuris ratione potuerint præfata Testium examina à manifesta, qua laborant, nullitate detergi, superfluum modo sit assumere discussionem earum exceptionum, quæ eorum personas, & dicta ab omni fide prorsus excludunt.

Nihilominus vt Excellentiss. Dominorũ mentem, & eorum eruditarum dubitationum vestigia sequamur, & ex omni capite dictas Testium depositiones nullius fidei reperiri demonstretur.

Ad id, quod aliàs dictum fuit per Aduocatum D. Caroli, quod nempè Varena cõtrarium eius, quod recenter deposuerit pro Martino, antiquitus testatus fuerit pro Capit. Vvitingh, & quod Testes pro eodem Martino examinati in Ciuitate Liburni velut eiusdem domestici, & prędæ participes nihil probent, respondetur, & objicitur modo.

Quod quantum ad depositionem Varesij obiectum vrgeret, quatenus solus deponeret pro Martino, quo casu fatentur Excellentiss. Dñi fieri disputationi locum, num potius primũ pro Cap. Vvithing, vel secundum pro Capit. Martino redditum præualere de-
44 beret examen, & licet etiam eo casu regulare videatur pro primo examine ex traditis per Felyn. *in c. Cum tua de Testib.* Rota *dec. 410. nu. 6. 7. par. 9. recent.* Attamen cum prima depositio fuerit nulla, & quatenus valida, cum emanauerit non reddita causâ scientiæ, potiùs esset attendenda, maximè quia verisimilior, ac exclusiua delicti Farinacc. *de Testibus quaest. 66. nu. 15. 157.*

Verum cessare videtur disputatio attenta vniformi cum eo depositione D. Zane, Stati aliorumq. Testium.

Primò enim in facto nõ discordare eiusdẽ Varenæ secundã depositionẽ à prima, iam in facto satis probatũ fuit; In iure verò pariter tribus præcipuè rationibus cõuincitur, secũdum examen non posse attendi. Primo quia, Testis ab vna ex partibus inductus, & pro ea primo examinatus nõ potest ab altera in eadẽ causâ, & super eadẽ substantia deduci ex textu *in l. produci ff. de Testib.* Peregrin.
46 *cons. 87. nu. pr. & dec. 118.* Rota Rom. *decis. 87. nu. pr. lib. 1. par. 3. diuers. & dec. 328. nu. 4. par. 2. rec.* Item & quia concordari semper quoad fieri potest, & impropria etiã, si opus est, interpretatione debet secũdum cũ primo
47 examen. Farinac. *de Testib. quaest. 66. ex nu. 317. vsq. ad num. 325.* Tertio tandem cum deest conciliationis modus, primum semper secundo prçualere debet examen. Farinacc.
48 *de Testib. quaest. 66. nu. 124. 127.* Rota Rom. *decis. 413. nu. 3. par. 3. recent. & dec. 87. nu. 17. & dec. 106. nu. 4. par. 6. recent.* & melius in puncto *in dec. 410. nu. 6. 7. par. 9 tom 2. recent.* ibi. *Nil obstante, quod postea eadem Felix ad perpetuam rei memoriam examinatus contrarium fortè deposuerit, quia cum prima depositio facta fuerit iudicialiter seruatis seruandis. Secunda verò extra formam Iudicij solum ad perpetuam rei memoriam, praualet prima, & secunda nullatenus attendenda,* & hoc, & si secundum examen in mortis articu-
49 lo redditum foret iuxtà text. *in cap. Sicut de Testib.* & allegato Bart. & alijs Rota Rom. *decis. 346. nu. 4. par. pr. diuers.* & probat Capyc. Latr. *Consult. 149. nu. 45. lib. 2.* & alijs ampliationibus ornat Guazzin. *defens. 19. tit. 16. nu. 5. 22.*

Nec pariter refragantur, aut consistere possunt in facto dubitandi magis studio, quã vt sic animus Excellentiss. DD. moueatur ad credendum, ingeniosè quidem excogitatæ verisimilitudines, & coniecturæ suadentes omnia deprędata fuisse posteà restituta Vvitingh, vndè ipsemmet Vvthingh non deprædatus, sed ipsamet deprædator potius Nauis D. Lõgland, eiusq. merciũ appellari mereatur.

Nam

Nàm prima, quæ successiuè subijcitur coniectura ex eo deducta, quià cum non controuertatur, quin Martinus arrestauerit Nauim Vvthingh insimul cum Regulino altero ex pyratis, quamuis hunc eundem Regulinū longè ante litē motā cōtra Cap. Martinum Vvithingh inuenerit in Insula Cretæ, nullatenus tamen eum interpellauerit super restitutione deprædatarum mercium, quam restitutionem citrà dubium, vti dicitur, ab eo petijsset, quatenus oēs nō fuissent sibi restitutæ merces, cum ex Iuris dispositione contra
50 quemlibet ex pyratis insolidum actio detur ex Rota Rom. *dec. 606. per tot.* apud Merlin. Nam facti reuolutio inuerisimilem nimis, & remotam huiusmodi coniecturam manifestat; Cap. enī Vvithingh nō Regolinum, sed Cap. Martinum habuit, & recognouit sibi illatæ deprædationis Authorem, vti deponunt ipsimet Martini Testes Liburni examinati, ex quibus, prout ex toto processu clarè desumitur Cap. Martinum primum, & principalem fuisse Nauis inuasoré, & de eius ordine fuisse carceri mancipatum, & in vinculis Vvithingh retentum per spatium quatuor mensiū, & vltrà, merces direptas, Nauimq; proprijs militibus ab ipso datam custodiendam, & quo ipse imperauit ductam, cum ipso solùm, non autem cum Regulino à Cap. Orso tractatam redemptionem Nauis, & mercium ipsius Vvithingh, vndè nec inuerisimile, nec mirum esse videtur, si dum antea etiā Regulinū in Candia, vti supponitur, inuenisset, aduersus eum suas non direxisset Actiones, aut quià Iuris ignarus crediderit Cap. Martinū vti principalem deprædationis motorem, & exequutoré solū ad sua damna, reparāda teneri, & cōtrà Regulinū futuras actiones inanes. Aut certiùs quià noluit animū iniuriç sibi inlatæ via iuris vlcisceēdæ pandere, vt sic eo nō detecto faciliùs postea sibi cōtingeret Cap. Martinū hoc non præcauentem in aliquo Portu cum Naui, & rebus suis, vti successit, arrestare; Nec probat vnquā Cap. Vvithingh assertæ suæ captiuitatis Regulinū fuisse conscium, & multò minus scripturas, & codices rationum ipsius Nauis apud eum remansisse, cum potiùs iustè crediderit in Martini manibus repositas fuisse, apud quem merces quoque remanserunt.

Secundà pariter præsumptio deducta ex eo, quià Vuthing omiserit Consulatum facere in Portu proximiori iuxtà quotidianam praxim, sed tantum biennio post egerit cōtrà Martinum, quem statim, seu eius fideiussores in Curia Liburni conuenire potuisset, vt obijcitur, aliena est. Nàm, vt suprà alia occasione latius responsum fuit, obligatio, quæ Domino Nauis faciendi, vt vulgariter aiunt, Consulatum in Portu propinquiori loco, in quo Naufragium, aut deprędationē passus est, concernit interesse tantùm eorū, qui merces proprias, aut interesse habent in Naui, vti sunt earumdem mercium, vel Nauis assecuratores. Non indè tamen vlla Iuris, aut specialis Statuti ratione potest inferri, quod non liceat deprædationē passo etiam dicto Consulatu omisso contrà deprædatorem, & violentum derobatorem quocumq. tempore suas Actiones experiri; Et eo magis etiā quià sibi proficuū duxit Cap. Vvithingh differre contrà Cap. Martinum sua Iura deducere, vt actione reali in bonis eiusdem manus inijciēdo tutius ex eis suorū damnorum reparationē cōsequeretur, quàm celeriter contrà eius personā actionē instituēdo, eà enim etiam condēnata, oportuisset iterùm postea eius bona cū maiori difficultate quærere, vt sibi satisfieri cum ijs posset.

Similiter quinta coniectura concidit ex eo elicita, quia Capit. Vvithingh in Insula Cretæ non modo fassus fuerit Annonam Cretæ aliaque necessaria subministrasse in quantitate quindecimmille mensurarū frumenti, sexcentum cadorum vini, & mille lignorum, & insuper se promptum obtulisse deponere pecuniam in quavis quantitate à Martino deponeretur; quæ correspondere non videātur paulo antea passæ deprædationi, & modicæ tantum receptæ restitutioni in parua Lini, & Zacchari quantitate. Sed leuissima hæc omnia mihi videntur, nō modo quià, si hāc Annonæ transportationem in Insulam Cretæ fecisse post annos duos post passam deprædationem prætenditur, non est inuerisimile, quod naulis lucratis, aut negociationibus postea initis tantum lucrari isto medio tempore potuerit, vt huius Annonæ mercimoniū comparaverit, sed ampliùs non est manifestum hanc Annonam fuisse propriam eiusdem Capit. Vvtingh, & propria pecunia comparatam, vndè potest etiā esse, quod pro naulo recipiendo pro alijs mercatoribus illuc, eam attulerit, vti consuetum est; Sed hæc dicta sunt, vt gratiam sibi Gubernatoris Candiæ, coram quo causa agitabatur conciliaret, vt idem fecisse, & dixisse quoq. Cap. Martinum patet in Actu coram eodem Excellentiss. Gubernatore sub die 29. Octobris eiusdem anni 1659. vt in eo legitur. *Se prende ansa, perche mi troua in questo Porto capitato in continuatione di quel-*

l'incli-

l'inclinatione, che sempre pronta hà mostrata di condurre souuegni in questa Piazza per maggiormente rassegnarmi nella deuozione della Sereniss. Republica Veneta. Quo vero ad oblatum pecuniarum depositū cessat argumentum inuerisimilitudinis, non modo,
50 quia in futurum quis ditari posse prȩsumatur *l. Inter stipulationem §. sacram ff. de verb. obligat.* Præsertim in mercatore. Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 25. nu. 13.*, sed etiā quia, quamuis integram deponēdæ pecuniæ quantitatem non habuisset numeratam in Naui, in eadem Insula non defecissent Mercatores eiusdem D. Caroli Longland correspondentes, qui eius Naui, & fidei, quæ fuisset opus, pecuniam exhibuissent.

Cessantibus igitur præfatarum inuerisimilitudinum vel vmbris, & potissimum exactissimè vindicatis ab omni nullitatis, aut alia qualibet obiecta exceptione Testibus pro D. Carolo testimoniū veritatis reddētibus, vti latiùs in iam editis Iuris Informationibus omni claritate percipitur, indubitatas emergere probationes ex eorum dictis resultantes vnicuiq. parere potest, & eorum dicta præferēda esse dictis per Testes ex aduerso examinatos, vigētibus, nec diminutis, ne dum elisis nullitatibus, & grauibus exceptionibus in singulis eorum examinibus repertis.

Et indè pariter manifestum redditum fuisse constat efficaci Iuris autoritate fulcitam esse petitionem D. Caroli petentis, aut restitui sibi Apochas onerarias, libros rationū eiusdem Nauis, & omnes aliàs scripturas in eadem Naui repertas, & ad occultationem veritatis dolosè subtractas, vel saltē iuramentum in litem toties iustè efflagitatū tandem sibi concedi.

Et successiuè quoq. non videntur aliquid omninò Virium habere posse; quæ ex aduerso dicuntur, & in prȩdd. dubitationibus referuntur in §. *Et demum non fuerint*.

Primò nempè, quod cum non fuerit probata existentia mercium, & scripturarum penes D. Laccam litis Curatorem, nullatenus eundem teneri posse ad earundem restitutionem; Nàm sufficit ostendisse sublatas fuisse à Cap. Martino, vndè modo eius hæreditas, & hæres, & fideiussor tenentur ad restitutionem, nisi eam concludentissimè probent; & alieni sunt termini probationis existentiæ scripturarum penes illum, qui ea ad exhibēdum in Iudicium vocatur, à casu præsenti, quia postquam furem, latronem, seu pyratam res meas habuisse, & subtraxisse probatum est, nemo dixit, quod eas condicere, vel earum valorem repetere nequeam, nisi probem adhùc, & tempore moti Iudicij apud eos existere: vndè nimis extra Iuris regulas vagatur obiectum; & parùm interest, quod curator, vel procurator easdē res nunquā habuerit, sufficit .n. vt Dominus, & principalis eas subtraxerit, vt hæreditas, vel fideiussor debitoris cōdemnetur, & hæc sunt in Iure vulgata nimis.

Secundò tandem, quod ex duabus rationibus non competat petitum Iuramentum in litem, tū quia dolus non probatur, tum quia tale Iuramentum non competat non informato; ex iam dictis elisum fuit, & iterùm modo respondetur.

Quo ad probationem doli leuis nimis, & à Iuris præceptis omninò extranea est hæc aduersæ Partis obiectio, nulla enim extrinseca probatione opus habet doli existentia, quæ intrinsecus ex facti natura resultat, & quod sine dolo delicti nouem non induceret; In his enim, quæ sunt de genere prohibitorū, vti sunt homicidium, furtum, & rapina eorū
51 perpetratione probata remanet successiuè dolus quoque, dolosaq. machinatio probata vt benè latèq. declarat Rim. Iun. *in repet. legis pr. ff. quod quisq. iur. nu. 94. 95. 96. & seq.* Et propterea aiunt *DD.* quod aliquando dolo malo committitur *maleficium*, cui peculiare nomen à lege tributum est, veluti furtum, & homicidium, hoc autem maleficium continet in se factum dolo promotum & perfectum, sed quia aliud nomen sortitum est, ideò non actionem doli, sed *furti*, *falsi*, homicidij, & similium dicitur actionem producere, licet verè in se dolum pernecesse cōtineat, vt benè ratiocinatur distinguendo, Bargagl. *de dolo lib. 2. cap. 3. nu. 5. 6.* & sic in eodem *cap. 3. nu. 57.* ait, *in omni violento inuasore* adesse ex facti perpetrati natura verum dolum, cum sit de genere prohibitorū.

Quod autem sit locus Iuramento in litem per D. Carolum petito sufficerent iam suprà latè in furti per me firmata specie. Et verè quidem, vt aiunt, DD., facilè dolosi fures, aut deprȩdatores ob difficultatem probationis impunè delinquerent, nisi per Iuramentum partis sufficeret probatio ad rerū ablatarum æstimationem, vt non immerito dicatur
52 *in cap. fin. extra de his, que vi metusue causa fiunt* huiusmodi probationem rationabiliter admicti, siquidem quia, vt comunis Reipublicæ postulat vtilitas, hoc modo delicta non remanent impunita, quod magis conuenit huiusmodi deprædationum generi commissa-

commissarum in mari, vbi deficientibus vndiq. aliorum Testium probationibus præter deprædatæ Nauis Ministros, aut socios omnis alius probationis modus excluditur, subtractis præcipuè scripturis, quibus qualitas, quantitas pecuniarum, & aut valor æstimatioq. mercium deprædatarum comprobari valeat. Et propterea communiter tradunt DD. quod in odium violenti inuasoris, & ob difficultatem probationis inuentum est à iure remedium iuramenti in litem veritatis, ex quo fauore damnum passi res violenter subtractæ, tam respectu quantitatis, quam æsti-
53 mationis plenè probantur. ex textu *in l. si quando 9. C. vnde vi, & in d. cap. fin. extra de his quæ vi, metusue causa fiunt, & l. 3. l. cum furti ff. de in lit. iurand.* & trad. per Clar. *lib. 5. §. furtum nu, 18.* sic quotidie practicari, & assentitur, ibi Baiard. Additionator *nu.* 75. Plott. *in tract. de in litem iurand.* §. 4 *nu.* 5. & 19. benè Peguer. *dec.* 23 *nu.* 3. 4. Menoch. *de arbitrar. casu* 208. *n.* 6. Farinac. *quæst.* 176. *par.* 2. *nu.* 2. Et quamuis aliquis in simplici fure de hoc dubitauerit, in violento tamē in-
54 uasore, & deprædatore non est, qui aduersetur; Nàm vt, inquiunt ex textu *in l. 5. §. In hac actione ff. vi bonor. raptor.* licet fures odio digni sint, delinquunt tamen longè atrocius, qui per vim rapiunt, & post omnes trad. Berlic. *par. 4. practicab. conclus. conclus. 45. nu. 21.* vndè stante dolosa, & violenta temeritate, quà cum commissa fuit deprædatio prefata, difficultateque probationis circa quantitatem mercium derobatarum tunc in Naui ex facto, & culpà deriuante ipsius deprædatoris, qui Apochas onerarias, rationum codicem, & scripturas omnes substulit, ex quibus commissi furti valor semper, & clarè detegi, & probari poterat, ne ex proprio dolo beneficium nanciscatur, aduersus eum, eiusq. hæreditatis modo curatorē non potest sine læsione Iuris probatio proprio Iuramento facienda denegari, vt etiam in
55 specie subtractionis scripturarum fuit aliàs allata authoritas eiusdem Plotti *in d. tract.* §. 43. *nu.* 2. *fol.* 228. vbi respondetur alijs, quæ ad impediendum huiusmodi delationem iuramenti per Aduersarium opponebantur, & præsertim non habitæ scientię à D. Carolo quantitatis, & valoris dictarum mercium, de quo pariter in calce transmissarum dubitationum aliquid fuerat indicatum. & indiuidualis est doctrina Rotæ Rom. *in dec. 246. nu. 28. 29. par. 6. recent.*

Quamobrem cum ex confessione ipsius Cap. Martini subtractio, & deprædatio violenta Nauis, & mercium in ea existentium manifestissima reddatur, maximũ, & ineludibile hoc est fundamentum, cui inniti omni iure debet condēnatio Cap. Martini, & eius hæredum ad restitutionem non modo mercium, verũ etiā à D. Carolo ex tali iniustissima causa passorum damnorum, & amissorum lucrorum cum grauissimo suæ rei familiaris detrimento iuxta ab eo iuramento taxandam ęstimationis, quantitatem, prout omnis æquitatis saltem ratio suadet, & postulat.

Ex quibus, &c.

Hæreditas dicti Cap. Martini, & eius Curator fuit condemnatus ad soluendum D. Carolo Longland pro refectione tam pretij mercium deprædatarum, quam omnium damnorum, expensarum, & interesse passorum summam pecuniarum quinque mille, quæ summa valdè modica, & tenuissima visa fuit D. Carolo pro recompensatione adeò grauis iacturę ab eo passæ, & violenta suarum rerum deprædatione facta, &c.

Pro I. V. D.
D. MARIO PONTREMVLENSI

Contra
DD. OLYMPIAM, & ANGELAM
Consobrinas.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Pontremulense de successionibus refertur.*
2 *Casus à Statuto omissus est decidendus iuxta ius Commune.*
3 *De iure filia sororis vna cum filio fratris Patruo, vel Amita æqualiter succedunt.*
4 *Statutum Iuris Communis correctorium nec ex identitate, nec etiam maioritate rationis ad alium casum potest extendi.*
5 *Etiamsi in correctione conseruationem agnationis contemplasset. Contrarium* 11.
6 *Exclusio fæminarum propter masculos in Statutis ordinata censetur facta fauore agnationis, etiamsi non sit expressum, nisi alia ratio fuerit expressa.*
7 *Ratio legis tanquam intrinseca virtus legis magis attendi debet, quam eadem lex.*
8 *Cum eadem Statuti ratio militat in casu non scripto, non dicitur fieri extensio de casu ad casum, sed potius explicatio plurium casuũ in*

in eadem dispositione contentorum.

9 *Statuta condita fauore agnationis dicuntur fauorabilia.*

10 *Statuta excludentia fœminas propter masculos an dicantur odiosa, vel fauorabilia.*

12 *Extenduntur ex identitate rationis etiam ad exclusionem proximiorum.*

13 *Passiua interpretatio Statuti quæ dicatur. & seqq.*

14 *Lex communis in successione fratris parificat fratrem, & filium fratris.*

15 *Passiua interpretatio Statuti secundum ius commune non censetur exclusa, & si Statutum mandet intelligi, prout littera iacet.*

16 *Statutum excludens Sorores propter fratres intelligitur etiam exclusisse propter filios fratruum.*

17 Germani *fratris vocatio an diuersa sit à vocatione simplici fratris.*

18 *Item an differat* carnalis *fratris vocatio à simplici vocatione fratris.*

19 *Statuta de successionibus non procedunt in hæreditate Clerici. Contrarium latè nu. 20. & seq.*

21 *Statuta, vt ligent, requiritur, quod bona, & personæ sint statuenti subiecta.*

22 *Qui Statuto sui fauore vsus est, non potest contra se recusare, vt ad Ius commune redeat.*

23 *Clericus decedendo censetur se voluisse cõformare Statuto Loci. Contrarium num. 24. Declara 25.*

ARGVMENTVM.

Sub Appellatione fratris, aut sororis in Statuto an veniant filii fratris, aut Sororis. Statutum excludens mulierem existentibus fratribus an habeat locum existentibus filijs fratruum. Passiua interpretatio a Iure comuni in Statutis quæ verè dicatur, & quid efficiat, latè explicatur. Statuta excludentia masculos propter fœminas an cẽseantur ita fauore agnationis disposuisse. Statuta de successionibus an comprehendant hæreditates Clericorum.

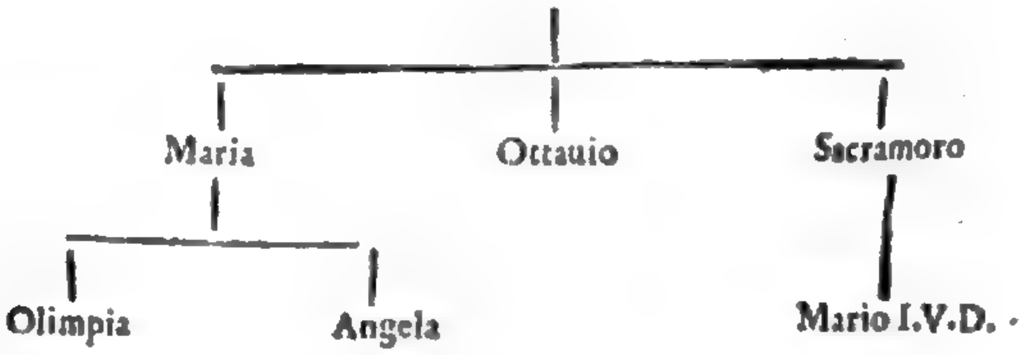

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXVI.

ADmodum Illustri, & Excellenti I. V. Doctori D. Mario Marassi deuolutam fuisse integram hęreditatem D. Octauij Marassi Patrui exclusis penitus DD. Olympia, & Angela ex Maria sorore neptibus eiusdem Octauij defuncti crediderim stante Iure municipali Põtremulensi, quod omnem, & quamlibet mulierem nuptam, & à Patre, vel fratre, siue ex bonis attinentibus dotatam excludit ab intestata successione Patris, vel matris, vel alterius Paternę, vel maternę lineæ ascendẽtis, vel etiam ipsius fratris, dum ex ipsis defunctis liberi masculini sexus supersint, vel ijs etiam non extantibus frater vtrinq. coniunctus tàm ipsi mulieri, quam fratri defuncto, de cuius hæreditate agitur, remaneat cum infrascriptis præcisis verbis.

Nulla mulier, quæ nupta sit, vel nupserit, & dotata fuerit à Patre, vel fratre, seu ex bonis attinentibus vocetur aliquo modo, vel iure sine Testamento ad successionem Patris, vel
1 *Matris, vel alterius attinentis paternæ, vel maternæ lineæ ascendentis, vel fratris. Si ex ipso Patre, vel matre, vel veniente vsq. ad sextum gradum, vel attinente defuncto, de cuius hæreditate agitur, liberi masculini sexus supersint, vnus, vel plures. Vel ex ipso fratre defuncto liberi masculi, vel frater vtrinque coniunctus tàm ipsi mulieri, quam fratri defuncto, de cuius successione vnus, vel plures extiterint, sed prædicti liberi parentibus, & frater, vt dictum est, coniunctus, non mulier ipsa succedat, nec ipsius mulieris descendentes.* Vndè cum DD. Olimpia, & Angela mulieres nuptę sint, & dotatæ D. Octauio eorum

auun-

auunculo succedere nequeunt extante D. Mario ex fratre Nepote dicti D. Octauij defuncti.

Et quamuis dici fortè potuerit earum exclusionem ordinatam à Statuto fuisse ad limites existentiæ fratris D. Octauij, qui non adest, Dominus enim Sacramorus Pater D. Marij eidem D. Octauio prædecessit, ideò cessante casu exclusionis, cum versetur status successionis in alio differenti casu, nempè existentiæ neptum ex sorore, & nepotis ex
2 fratre, qui non fuit à Statuto decisus, sed omissus, est vtiq. decidendus iuxta iuris vniuersalis, & comunis dispositionem *l. comodissimè ff. de liber. & posthum.* post plures allegatos apud Surd. *cons.416. num. 21.* Ex quo patet, & manifestum est sublato iuxta nouissimas Imperatorum Constitutiones tã in intestata, quam testata successione fœminini, & masculini sexus discrimine tàm filias germanæ sororis, quàm filium prędefuncti fratris in capita defuncti Patrui, vel auun-
3 culi hęreditatem dividere iuxta potissimam Iustiniani Constitutionem insertam, in *Authenticorum libro Nouella* 118. *seu Collat. 9. §. si igitur defunctus neque descendentes, neque ascendentes reliquerit sub titulo de Hæred. ab intest. &c.* Cum enim Statutum præferendo fratrē sorori videatur iuris comunis correctorium, non debet de persona fratris ad filium fratris extendi non modo ex identitate, seu paritate, verùm nec etiam ex maioritate
4 rationis iuxta Bero. *cons.148. nu.17. 18. lib. 2.* Hond. *cons. 1. nu.52. 53. lib. 1.* etiamsi Statutum in fæminarum exclusione cõtemplasset Agnationis conseruationem, quia cẽsendum est eam contemplasse in casibus, & per-
5 sonis tantum expressis Honded. *d. cons. 1. nu. 45. lib. 1.*

Sed nihilominus admissionem D. Marij exclusis suis consobrinis mihi firmiter infrascripta suadent.

Et primo, quia istæ mulieres in Statuto propter masculos excluduntur semper, & in infinitum, donec extant masculi descendentes à communi Patre; quod videtur in Statutis non alia ratione factum, nisi vt bona in familia, & agnatione propria diutius conseruentur, vt in huiusmodi dispositionum genere hanc esse finalem, & pręcipuã rationē, nisi aliud fuerit à Statuentibus expressũ, etiãsi ratio prædicta conseruandæ nēpè agnationis
6 in eodem Statuto non reperiatur explicita, benè præcæteris trad. Socc. Sen. *cons. 84. nu.2.3. lib.1.* Bursatt. *cons.208. n.5. lib.2.* Turrett. *cons.2. n.2. lib.1.* Menoch. *cons. 95. nu.* 60. Albert. Brun. *de Stat. exclus. fœmin. art. 3. per tot.*, vbi perpensis alijs pluribus rationibus, quæ Statuentes ad hanc fœminarum exclusionem impellere potuerint, hanc tamen conseruationis in agnatione bonorum probat esse præcipuam, & finalem, vndè Dec. *cons.172. per tot.*, & maximè *nu.5.* ait, nullam aliam huiusmodi dispositionis investigari, reddiq. posse rationem, quę non sit ambigua, aut saltem nõ ità verisimilis, & certa, prout ista conseruationis agnationis, & propterea subdit, hanc non esse appellandam interpretationem extensiuam, sed intellectiuam potiùs, & de comuni Surd. *cons. 443. num. 39.* & videndus in terminis nostris Gabr. *cons. pr. lib. 2. sub nu. 8.* vbi ait, quod hæc est vera, & comunis, siue expressa sit in Statuto, siue non, ratio agnationis conseruandæ, plenissimè Merlin. *de legittima lib. 3. tit. pr. quæst. 2. nu. 2. 3. 4.* & post eum Michalor. *de fratribus par. 3. cap. 9. nu. 6.* Rota Rom. *in decis.* 80. & *dec.* 82. post Gilian. *ad Stat. Perus.*

Et hinc tollitur obiectum non faciendæ extensionis de persona in Statuto nominata, & scripta ad non nominatam, nec scriptam; quia cum ratio Statuti finalis, vt bona in agnatione seruentur, sic militet in casu scripto & expresso in Statuto, nempè vt frater sororem excludat, sicut in casu pręsenti, licet non scripto, vt filius fratris excludat filias sororis, quandoquidem tàm, si bona ad sororem deuoluerentur, quam si ad filias sororis, pariformiter extra familiam, & agnationē exirent, tunc dispositio, quæ clara est in casu scripto, seruari quoque debet in persona, & casu non scripto, etiamsi ratio scripta latius, quam ipsamet lex pateat, ratio enim tanquam intrinseca virtus legis magis attēdi debet, quam ipsa lex, plures ad hoc allegati apud Tiraquell. *in l. si vnquam* in verbo *libertis nu. 45. C. de reuocand. donat.* Molin. *de primog. lib. pr. cap. 5. nu. 8. 9.* cũ tũc nõ dicatur fieri extẽsio de casu ad casum, vel de persona ad personam, sed potiùs dicitur explicari plurium personarum in eadem dispositione
8 compræhensio, vt percipitur ex pluribus authoritatibus ferè in proposito deductis à Menoch. *cons. 235. nu. 19. 20. 21.* & diffusius *nu. 41. 42. 43. 44. & seq.* & clariùs etiam *nu. 52.* docta ratiocinatione respondet supra excitato obiecto, quod in Statutis iuris cõmunis correctorijs fieri nequeat extensio de persona ad personam, respondet, inquam, quod etsi scripta nõ sit in lege correctoria, si tamen vnica est, non est propriè extensio, sed inclusio, prout ex Bruno *d. tract. art. 6. nu. 110.* addit

addit in proposito Statuti excludẽtis fœminam propter masculũ, quod vbi in inclusione non scriptę personę militat eadẽ ratio, nõ dicitur fieri extensio ad aliam personam, sed illa potiùs etiam dicitur vi intellectiua, & comprӕhensiua Statuti comprӕhensa in ipso Statuto. Et profectò vbi concurrit eadẽ omninò ratio, sicuti genus comprӕhendit species, sic generalis ratio diuersas casuum, & personarum species includit, & benè videndus, prӕsertim cum non agitur, de excludẽda filia ab hӕreditate Patris, sed sororis, aut transuersalis, vt in casu nostro, per prӕdicta concludit fauore personӕ nõ scriptӕ in Statuto Marescott. *var. resolut. lib. 2. cap. 80. nu. 10.* Et quamuis dicatur communiter à DD. quod cum huiusmodi Statuta facta sint pro conseruatione agnationis, ideò sicuti fauorabilia existimantur, ità quoque ampliari de-
9 beant ex latè traditis per Gratian. *cap. 89. nu. 31.* & latissimè *cap. 449. nu. 20. 21. & seq.* fortiùs tamen fauorabilia dicuntur eo casu, quo non agitur de exclusione filiӕ defuncti, sed sororis eius, aut fœminӕ transuersalis, tunc enim Statutum prӕdictum nullo pacto dici potest odiosum, sed fauorabile po-
10 tiùs tradit idem Marescott. *d. cap. 80. d. nu. 10.* & ante eum sic ex Soccino conclusionem illam, an huiusmodi Statuta fœminas propter masculos excludentia odiosa, vel fauorabilia nuncupanda sint, declarat. Menoch. *dicto cons. 235. nu. 36. 37.* Et hinc est, quod nil refragatur doctrina Honded. in contrarium
11 citati in *cons. pr. nu. 56. 57.* prӕcipuum enim suӕ Consultationis fundamentum in eo iecit, quia data in Statuto comprӕhensione personӕ non scriptę in suo casu sequebatur, quod in remotiori gradu existens proximiorem exclusisset, & ideò conclusit in Statuto Perusino non debere admitti personam non scriptam, quia si admitteretur, exclusisset aliam in gradu proximiorem defuncto, vndè *d. nu. 56. 57.* ait, Statutum excludens ab hӕreditate defuncti sororem vocato patruo nõ tamen excludere sororem, si patruus non adsit, sed filius Patrui non expresse in Statuto vocatus, quam tamen conclusionem etiã
12 in his terminis impugnat, & non veram esse probat reprobatis Honded., & Bero. in locis supra allegatis Merlin. *de legitt. lib. 3. tit. pr. quӕst. 17. num. 22. 23. & 24.* Imo ipsemet Honded. *sub dicto nu. 57.* cum firmare voluerit ex eadem ratione, ne remotior proximiorem excludat, Statutum, quod excludit sororem propter fratrem, non verificari pariter, & eodem modo in filijs fratruum, ne nepos remotior excludat Amitam proximiorem; in istis tamẽ terminis nostris, etiã si ageretur de admittẽdo Nepote nõ expressè vocato in Statuto ad exclusionem Amitӕ, nõ fateri non potuit, in hoc casu contra Nepotẽ ex germano fratre non posse idem tutò firmari, vt ibi ipsemet se corrigendo, inquit: *Et quamuis in filijs fratruum germanorum hӕc opinio non sit tuta.* Licet etiam in facilioribus terminis versetur quӕstio nostra, quia D. Marius non venit excludendo amitam gradu proximiorem iam defunctam, sed filias ipsius Amitӕ gradu pares, & consobrinas, vt benè quoque ponderat Alex. *cons. 204. nu. 13. vol. 2.*

Nec euitare possunt vllo pacto Statuta iuris comunis passiuam interpretationem, etiamsi voluissent, quod ad litteram intelligerentur, & absq. vlla interpretatione, aut extrinseco intellectu, prout iacent: Nàm iuxta
13 eruditam Gabriellis explicationem *in suo cons. pr. nu. 2. 3. 4. & seq. lib. 1.* Passiua interpretatio non est illa, per quam Statutum extenditur, vt comprӕhendat aliam personam, vel casũ, sed ea potius, per quam lex se extendit ad Statutum, & in eo inest, vndè vt exẽplificando ait, si Statutum de successione ab intestato loquatur, ad ipsũ Statutũ extendũtur tanquã in eo insertӕ omnes leges comunes, quę de intestata successione disponũt, & ideò Statutum eo casu declarari, & distingui debet secũdum leges. Et hӕc est doctrina originalis Bartoli *in l. pr. §. lex falcidia ff. ad leg. falcid.* vbi facta oppositione, quӕ in casu nostro fieri potest, quod nempè intelligere verbum *fratres*, de quo in Statuto, etiam de filio fratris, est secundum fictionem, Statutum autem debet strictè accipi, & non recipit extẽsionem; Sic, inquam, format in proposito Statuti Bartolus argumentum, quod postea soluit dicendo, quod non recipit extensionem actiuè, hoc est, vt ipsa fictio extendatur ad alia, sed extenditur passiuè, hoc est vt aliӕ leges Testamẽtariӕ ad ipsum Statutum extendãtur, & cum ipso transeunt ibi cӕteri omnes. Vel vna pariter cum Gabrielle eod. *cons. pr. n. 7.* Passiua interpretatio illa dicitur, quӕ fit virtute subrogationis, quia nempè lex noua, & particularis, quӕ statuit aliquid de vna persona, procedit pariter in alia persona, licet ibi non scripta, quӕ scriptę in Statuto subrogatur à lege communi; sed hoc idẽ meliùs explicat Bartolus ferè in terminis Statuti nostri *in l. liberorum 220. ff. de verbor. significat. nu. 12.* vbi casum ponit in Statuto, quo cauetur: *quod filia fœmina non succedat*

succedat extantibus filijs masculis, sed sit dote contenta, & quærit postea si contingat, quod aliquis decedat relicta filia fœmina, & nullis filijs masculis, sed tantum Nepote ex filio masculo, an eo casu ille Nepos succedat in totum exclusa filia, & resoluit, quod licet nō sit scripta persona Nepotis, sed filij, nihilominus in Statuto comprehendi debeat, ac si scripta fuisset. & in vers. sequenti. *Et ex hoc apparet responsum, &c.* respondendo ad supradictum argumentum contrarium, quod Statuta non recipiunt interpretationem extensiuam, sic ait. *Concedo quod non recipiāt interpretationem extensiuam, quia Statutum non extenditur ad casum in eo non comprehēsum, & ideo virtute Statuti non comprehenditur Nepos ex persona filij, sed Statutum recipit interpretationem extensiuam passiuè, quia lex communis se extendit ad Statutum, vt Nepoti faciat assumere priuilegium concessum filio.* Et propterea cum lex comunis in successione fratris, qui est patruus respectu Nepotum, æquiparauerit semper filios fratris ipsi fratri, & eodem modo inter transuersa-
14 les illos admiserit *d. Nouella 118. §. reliquum est*, vers. *Vndè consequens est, &c. Auth. de hered. ab intest. venient.* trahitur ad Statutum, quo præfertur frater in successione fratris, adeovt illud idem ius habeat filius fratris, quod haberet frater, & eius pater, si viueret, sequitur, quod Statutum disponēs de fratre procedat etiam in filio fratris, quia passiuæ interpretationi locus est, etiamsi lex noua correctoria sit, vt benè explicat, pluribusq. confirmat autoritatibus idem Gabr. commemorato *cons. pr. nu. præsertim 6.* vbi Bart., Ripam, Alex., Socc., Aretin., Crott., Decium, Ruinum suę ratiocinationis Testes adhibuit, quibus addi potest, & non citatus ab eo Alex. *cons. 88. nu. 4. lib. pr.* quam doctrinam sequitur Marescott. *var. resolut. lib. 2. cap. 80. nu. 11. 12.* quià, vt ait, cum repræsentatio, & subrogatio filij in locum Patris etiam quoad effectum excludendi aliam personam non sit improbata, sed approbata per ius comune, sequitur, quod nulla prorsus inducatur iuris comunis correctio, siuè ipsius Statuti extensio, quià, vt addendo inquit, interpretatio passiua est illa, per quàm ius se extendit ad ipsum Statutum, non autē
15 per quàm Statutum extenditur, & ibi *nu. 13.* conclusionem veram profitetur etiam, vt antea dixi, licet Statutū mandet obseruari Statuta, provt iacent absq; alia interpretatione, quià non ideò censetur sublata interpretatio passiua, quę nunquam excluditur, *& nu.* 14. subiungit hoc idem firmum esse etiam in materia correctoria, quià non fit extensio Statuti, sed lex ipsa comunis se extendit ad Statutum, & sequitur Merlin. *de legitt. lib. 3. tit. pr. quæst. 17. sub num. 24.* & alijs pluribus adductis *nu. 25.* & benè ait Michalor. *de fratrib. par. 3. cap. 16. sub nu. 28. vers. Est tamen circa similia Statuta, &c.* in nostris terminis conclusionem discutiens, aduertendum esse huiusmodi Statuta non excludere interpretationes Iuris, nec passiuas intrinsecas, & legittimas, & rationabiles, sed tantummodò interpretationes hominis friuolas, & cauillosas.

Quà propter sic in indiuiduo firmatum reperio super varijs diuersarum Prouinciarum Statutis excludentibus mulieres à successione fratris existentibus fratribus, prout Statutum Pontremoli, quod eędem mulieres excludantur ab eadem hæreditate defuncti fratris, non modo si extat frater expressè nomi-
16 natus, & scriptus in Statuto, sed etiam quod eo præmortuo excludantur ab eius filio, & Nepote defuncti licet non nominato, sed vi legis in eodē Statuto comprehenso; Hoc .n. in primis firmauit Castrens. *cons. 119. lib. 1. sub nu. 5.* licet à contrario sensu in fine sic inquiens. Statutum hoc excludens à successione fratris benè porrigeretur ad Nepotem ex fratre, qui venit ex persona fratris; sed propriùs, & clariùs videndus est Gabriel *cons. pr. lib. 2.* per totum super Statuto Vrbis, cuius dispositio eadem omnino mihi videtur cum Statuto nostro, vt enim ipse retulit in principio Consultat., in eo disponebatur, quod *defuncto sine filijs ab intestato succedāt pariter germani fratres exclusis sororibus, dūmodo sint congruè dotata, vel fratres parati sint eas dotare.* Vndè, vt ibi narrat, mortuo fratre sine filijs relicta Madalena sorore, & Mario ex fratre prædefuncto Nepote quærebatur, an Nepos includeretur in Statuto ad exclusionem Amitæ, sicut continebatur, [& amitā excludebat ei⁹ Pater, & pro inclusione Nepotis, & admissione ad intestatam Patrui successionem exclusa Madalena amita resoluit, & probat per tot. consil.,] Imò casus illius Statuti difficilior apparuit, quoniā in eo nō vocabatur simpliciter *frater*, vt in nostro Pontremulensi, sed vlterius *germanus fra-*
17 *ter*, quam difficultatem sensit Gabriel, & diluit eodem *cons. nu. 14. 15. 16.* Et animadvertit etiam Marescott. *d. cap. 8. nu. 14. 15.* & Gabriellis consilium approbauit Sacra Romana Rota vt indicat ipsemmet in vltimis eiusdem consilij verbis, & est nuncupata de-

 cisio

cisio *in Romano successionis de Girona* 23. *Ia-*
nuarij 1574. *coram Rebufferio*, de qua com-
memorationem agunt, tàm Marescott., &
Gratian. in locis infra allegandis, quam alij
plures, quam tamen adhuc impressam repe-
rire non valui. & ex dicto consilio Castrens.,
Gratian. *cap.*449. *nu.*13. & magis in indiui-
18 duo *in cap.*890. *nu.*28. per hæc præcisa ver-
ba. *Nec impedit, quod Statutum loquatur*
stantibus filijs masculis, aut fratribus carna-
libus, vndè non debet extendi, quando tales
non adsunt; quia satis est, quod adsint filij ex
fratribus, qui ingrediuntur locum Patris; &
illum repræsentant in successione Patri debita.
& præcœteris etiam Marescott. *var. resolut.*
*lib.*2. *cap.*80. *sub nu.*4. *vers. Sed controuersia*
&c. proponit disputationis casum in Statuto
vocante fratres ad successionem fratris de-
functi sine liberis exclusis sororibus, an filius
fratris præmortui teneat locum Patris sui, &
post difficultates excitatas in contrarium
*nu.*5. 6. tandem *nu.*7. 8. 9. 10. *& seq.* concludit
pro Nepote, tàm respectu inclusionis sui ip-
sius, quam pro exclusione Amitæ, quam ex
Statuto exclusisset Pater suus, si supervixisset,
& hanc opinionem tanquam magis comunẽ,
& veriorem amplexam fuisse Sacram Roma-
nam Rotam testatur, & rationes etiam, &
ampliationes plures adducit Rot. Bonon.
*dec.*150. *nu.*73. Giurba *dec.*5. *nu.*25. Merlin.
*de legitt. lib.*3. *tit. pr. quæst.*17. *num.* 24. vbi
plures autoritates adducit, & nouam quoq;
rationem, quià, vt inquit, cum Statutum ius
comune corrigat in vno capite, scilicet in
exclusione fœminarum propter masculos,
in alio verò capite repræsentationis nempè
personæ Patris, quã assumit filius ad effectũ
excludendi fœminas, nec istud repræsenta-
tionis ius expresè tollat, dicendum non est
illud auferre voluisse stante potissimum idẽ-
titate rationis, quæ fuit in admissione fratris,
& exclusione sororis conseruandæ agnatio-
nis; sed clariùs in terminis nostris videndus
infra *nu.*26. & assentitur Michalor. *de fratri-*
*bus par.*3. *cap.*16. *nu.*25.

Nec prædictis adversari potest, aut decli-
nata Statuti Pontremulensis dispositione suc-
cessionis articulus reduci potest ad Iuris co-
munis regulas ex eo, quià versemur in hæ-
reditate D. Octauij Clerici, in quam non vi-
deantur Statuentes tàm ex defectu volunta-
19 tis, quàm potestatis in vniuersali dispositione
compræhendisse ex textu satis noto *in cap.*
Eccles. S. Mariæ de Constitut. & ibi Gloss. &
Canonistæ omnes, & iuxtà trad. per Alberic.
*de Statut. lib.*2. *quæst.*2. *nu.*7. 53. Abb.
*cons.*26. *nu.*2. *lib. pr.* Genuens. *in praxi quæst.*
380. *nu.*5. Barbos. *in collect. ad lib. pr. De-*
*cretal. tit.*2. Sperell. *dec.*11. *nu.* 14. Bellett.
disquisit. Clerical. par. pr. tit. de exempt. à
Stat. Secular. §.4. *nu.*27. Andreol. *contr.*227.
per tot. & præsertim Rota Rom. *in dec.* 149.
*coram Otthobon. & decis.*258. *nu.*7. corã Cel-
so, *& dec.*293. *nu.*5. *&* 349. *num.*24. *& seq.*
par. 11. *recentior.*

Quandoquidem siuè autoritatum numero,
siuè rationum pondere, siuè fortè etiam ex
vetusta, aut recentiori obseruantia in hoc
articulo decertandum sit, proculdubio ma-
nifestum erit, veriorem, comuniorem, & ra-
tionabiliorem esse sententiam, quæ Clerico-
20 rum hæreditates, provt Laicorum huiusmo-
di Statutis subiectas esse voluit. Nàm vt à
maioribus nostris didici, vis rationis in pri-
mis amplectenda est, quæ vtiq. opinioni Ro-
tæ Romanæ evidenter resistere mihi semper
visa fuit; Successio enim, de qua loqui-
tur Statutum nostrum, fratribus defertur; &
mulieribus aufertur eo tempore, quo iam
cum morte Clerici eiusdem quoque per-
sonale privilegium exemptionis iam ex-
tinctum est, & agitur de bonis, quæ nemo
non confitetur tunc, & post obitum Cle-
rici nullum retinere exemptionis priuile-
gium, & de eis agitur tanquam Laicali-
bus, & ad Laicos pervenris, vndè per
has, aliasq. plures rationes in hãc Rotæ Ro-
manæ contrariam descenderunt sententiam
plures magni Nominis in legali scientia vi-
ri, & Canonistæ in primis etiam hanc vti
veriorem recipiunt. vt per Abb. *in cap. Ex*
litteris lib. pr. de sponsal. & in cap. pr. de Con-
stit. & ibi quoq. Felin. Barbat. *in c. Cum*
Clericis 5. *num* 125. *de for. Competent.* Dec.
*cap. pr. de Constit. num.*28. & post eos super
Statuto Veronæ excludẽte sorores à succes-
sione fratris adest plenissimum consil. Gabr.
Sarayn. impressum post singulare Mathes.
lan. 110. videndum, vbi testatur ita Vero-
næ fuisse semper iudicatum, & super Statuto
Nouariæ *de success.* agit Plott. *cons.*93. *per*
tot. Carpan. super Statuto Mediolan. *in præ-*
*lud. nu.*609. *& in cap.*270. *num.* 21. & super
Statuto Fiuizani Borgnin. *dec.*9. *par.* 1. *nu.*
81, *& seq.* vbi sic Florentię sępiùs decisum
fuisse testatur Anno 1539., & alibi sæpiùs
Napod. *ad Consuetud. Neapol. tit. de success.*
*ab intest. nu.*247. Cavagnol. *ad Decreta M.*
Ferrari 73. §. *pr. quæst.*7. *fol.*79. & super Sta-
tuto Senens. excludẽte fęminas propter ma-
sculos adest plenissima, & videnda decisio
Mart. Medic. 53. vbi contrarijs autoritati-
bus

bus, & omnibus exactè respondet, & Doctoribus ab eò in plenissimo numero citatis, addi possunt Crass. *de effect. Clerical. effectu 2. nu. 125. 274. 366. 367.* vbi rationem per me supra indicatam adducit, quam inuincibilem appellat, nempè quia mortuo Clerico extinguitur priuilegium exemptionis, & bona reincidunt sub dispositione Statutorum Laicalium. Squillant. *de priuileg. Clericor. cap. 7. nu. 57.* Hodierna ad Surdum *decis. 20. nu. 2.*, & de veriori, & magis comuni articulo ad partes discusso defendit Merlin. *de legit. lib. 3. tit. pr. quaest. 19. per tot.* Michalor. *de fratrib. par. 3. cap. 8. nu. 5. vers. Contrariũ tamen, &c.* Bottiglier. *de success. cap. pr. Theorem. 12. nu. 5. & seqq. qui nu. 12.* addit aliã peculiarem rationem Statuto nostro valdè congruam, quando nempè Statutum non dirigitur in personam defunctam, sed in personas ad successionem vocatas, vti loquitur prædictum Pontremulense, vt patet ex verbis *Nulla mulier, &c.*

Quamobrem hodie dubitari non potest, quin hæc sit verior, & in iudicando seruãda sententia, nil reluctante contraria Romanæ Rotæ autoritate, non modo quia nostræ sententiæ præcipuum, & soli dissimum fundamentum non modo elidere, sed nec tangere ausa est, in eò consistens, quod Statutum de successione in hæreditate defuncti ab intestato quoad exercendam iurisdictionem numquam contemplatur, aut in aliquo considerat personam, cui succeditur, an sit subiecta, nec ne, cum Statutum provideat viuẽtibus, non autẽ defunctis, sed an bona hæreditaria sint in Territorio Statuentium, & personæ ad successionem aspirantes sint illi subditæ, quæ duo solum nulla habitã consideratione personę defunctæ an sit, nec ne subdita, sufficiunt, vt Statuti dispositio conveniat, & effectum sortiatur, vt benè distinxit, & approbauit eadẽ Rota Romana *in dec. 295. nu. 9. 10. par. pr. diuers.*, & iterùm *in dec. 68. par. 6. recent. nu. 11. & 12.* vbi pro ratione subiungit, quod erga superstites cadit Statuentium votum conseruandi agnationem, non autem erga defunctum, & ita reassumit Marta *de success. legal. par. pr. quaest. 13. art. 12. nu. 30.* quod fundamentum cum sit ab ipsa Rota Romana approbatum vti principaliter inspiciendum ad probandam Statuti iurisdictionem, non video, quã ratione posteà, de eo nulla facta mentione, ne dum eo reprobato, potuerit decidere, bona hæreditaria Clerici sub tali Statuto non compræhendi, quià defunctus non fuerit subditus; dum ipsamet pluries dixerit, & indubium esse firmauerit, attendi solum debere, an succedentes sint subditi, & bona sint in Statuentium Territorio, quamuis defunctus non fuerit subditus vt dixi.

Quod eo magis vrget in casu prçsẽti, quia vt mihi supponitur, non modo Clerici etiam ipsi hoc eodẽ Statuto eorũ commodo vtũtur, vt fœminis, aut alijs successione præferantur, quos Iure comuni attento à successione non excluderent, quoties casus inter Ciues Pontremulenses contigerit, sed præcipuè dictus D. Octauius modo defunctus, & de cuius agitur hæreditate, hoc Statuti beneficio fruitus fuit succedente olim morte Andreæ fratris, in cuius hæreditate successit exclusa Maria sorore, quam excludere non potuisset, si intestatę Andreæ fratris successionis ordo, & regula à Iure comuni fuisset perquirenda, vndè suadet omnis æquitatio ratio, vt cuius legis expertus est commoda, eiusdem quoque sequatur præcepta, & in successione pariter eorum hæreditatis eædem seruentur leges, quas in aliorum
22 successionibus sibi seruari voluerunt, vt benè in proposito perpendunt Bursatt. *cons. 93. nu. 29.* Merlin. *de legittima* suprà citata *quaest. 19. nu. 9.* Thomas. *decad. 4. tract. pr. nu. 842.* Redenasc. *cons. 26. nu. 11.* Ciatlin. *contron. forens. cap. 45. nu. 7.* aliàs absurdum sequeretur, vt fortiùs explicat Bottiglier. *de success. cap. pr. Theorema 12. nu. 11.*

Sed potissimum, quià Clericus siuè testatus, siuè intestatus decedat præsumitur semper se conformare voluisse cum dispositione
23 Municipali loci, in quò degit, de successione loquente, vt benè trad. Surd. *cons. 560. nu. 16.* Si enim, vt addit, dispositio Statuti sibi displicuisset, potuisset illud evitare testando, vel aliter de bonis suis disponendo, quod cũ non fecerit, videtur voluisse hæreditatem suã ad masculos, & non ad fœminas iuxtà Statutum devolui. & ita inquit pariter Merlin. *de legit. lib. 3. tit. pr. d. quaest. 19. n. 8.*, quòd dùm non apparet Clericum voluisse fœminã esse admittendam contrà Statuti dispositionem, præsumendũ sit, quod voluerit excludi à sua hæreditate iuxtà Statuti ordinationem, quià non censetur voluisse à comunibus moribus, & Patriæ legibus deviare, vbi plures alios concordantes adducit. Marta *de success. legal. p. pr. q. 13. art. 12. n. 22. 31.* & eo, alijsque allegatis Hodierna ad Surd. *d. dec. 20. nu. 11.*, vbi, ait, eam esse diuersitatis rationem, quia Clericus non ligatur Statutis Laicorum, tamen si velit, potest eis vti,

&

& hæredem iuxtà Statuti determinationem instituere, verùm, vt addit, decedente intestato censetur velle illud idem disponere, quod Statutum loci disponit; Et quamuis non me lateat aliquos etiam credidisse contrarium, quòd nempè præsumendum sit Clericos voluisse propriam hæreditatem deferri secundum Iuris comunis, non autem Statuti ordinationem, nisi de contraria voluntate
24 constet, vt per Mantic. *de coniectur. vlt. voluntat. lib.6. tit.7. nu.20.* quomodocumque se res habeat, mihi sufficit omnes in hoc vniri, quod si de voluntate Clerici constet, quod voluerit hereditatem suam deferri iuxtà Statuti dispositum ordinem, tunc non sit dubiũ, quod in eius hæreditatis successione Ius Mu-
25 nicipale loci, non autem comune seruandũ sit; Nàm in casu nostro non dubiam, & præsumptam, sed, quod magis est, claram, & expressam habemus D. Octauij mentem, quod ab eius hæreditate arcerentur dictæ DD. Olimpia, & Angela ex Maria sorore Neptes; vti desumitur ex Instrumento publico, ibi præsertim, vbi dixit. *Il che per esser contrario alla di lui volontà, la quale è stata, & è, che ne dette sue sorelle, nè descendenti da esse, &c. possano mai per tempo, nè causa alcuna massime ab intestato pretendere, hauere, &c. perciò, &c.*

At si Statutum prædictum receptum fortè, & approbatum, seruatumq. foret in Curia Ecclesiastica Pontremulensi, quod ignoro, tunc omnis cessaret prorsus altercatio. ex latè à me dictis suprà *Consultat.293. per tot.*

Et quià non fuit integrum mihi transmissum dicti Statuti caput; Ideò monere necessarium duxi, quod si idem Statutum paulò post in eodem capite vocaret nominatum in alio casu, vel ordine successiuo filios fratrum, tunc certè aliqua insurgere posset dubitatio, an compræhenderentur in antecedenti dispositione sub nomine *fratris* iuxtà latè deducta *in decis. Bonon. diuersor. 2. per tot.*, & Authores in ea deductos, & declarationem ibi factam ab Addentibus; Faciliùs, tamen, aut difficiliùs difficultatem superare contingeret, iuxtà tenorem dispositionis, quàm integram hoc casu mente reuoluere, & oculis subijcere non modo opportunum, sed omninò necessarium foret.

Ex quibus, &c.

Vrbinateñ Successionis

Vener. 11. Maij 1668.

R. P. D. TAYA.

Defuncto Mario, & hæreditate pro semissibus delata Gaspari fratri, & Iuliæ Sorori, eaq; ante aditionẽ diem functa intestata Iustinianus, & Clemens filij vti Matris hæredes intra antra annum petierunt immissionem, quam ab A. C. obtinuerunt, delata verò Causa ad Rotam propositum est hodiè dubium, An danda sit, & DD. dandam responderunt.

Nec obstitit, quod hæreditas fratris non adita non transmittitur *leg.7. C. de Iure deliber.*, & ibi notat Bart., & alij.

Quià cum Iulia deliberarit, vel si hoc quidẽ non fecerit, non tamen successioni renũciauerit, vt ex hac causa deliberare videretur arbitrium in successorem suam transmisit, *l. Cum in antiquioribus 19. C. de iur. deliber.*, & licet transmiserit, siquidem sciens hæreditatem sibi delatam intra annale tempus decesserit *d. l. Cum in antiquioribus.* Noal. *de transmiss. cas.8. nu. 119. & 120.* Scientia hæc (nisi pertinet potiùs ad præscriptionẽ, quàm ad transmissionẽ) *in d. l. Cum in antiquioribus*, quod sensit non crasse Crass. *§ Transmissio quæst.20. sub nu.pr.*, probata est, siquidem hæreditas est delata ab intestato, & sufficit, quod Iulia sciverit, Marium esse defunctum, seq; esse proximiorem consanguineam vti sororem fratris Archipresbyteri mortui in eadem Ciuitate. Bart. *in l. qui duos ff. de reb. dub. nu.12* & ampliùs Soc. Sen. *nu.32.* annus probatus est à morte Marij 18. Maij 1664. adhùc incompletus ad mortem Iuliæ 9. Februarij 1665.

Et vbi transmissio deficeret, subveniret restitutio in integrum. Bart. *ad d. l. qui duos nu. 7.* Noal. *d. casu 8. nu.121.* Odd. *de restitu. in integr. quæst.50. à nu.52.* Crass. *quæst.20. n.2.* Cost. *de fact. scient. insp.88. nu.7. & 8.*

Quæstio fuit ex fideicommisso particulari Petri Antonij senioris Aui Marij, & Gasparis, Proauiq;, Iustiniani, & Clementis post institutionem filiorum suorum Io: Baptistæ, & Ioa: Mariæ, cui successerunt Petrus Antonius iunior, Marius, & Gaspar filij, & ex alio fidei-

fideicommisso vniuersali Hyppolitæ sororis Marij, & Gasparis, Amitæq. Iustiniani, & Clementis, ex quibus Gaspar dicebat se cõtradictorem legitimum vti possessorem iam pro sua parte indiuisa cũ Mario, & sinè vitio, proindè, & docere in continẽti de Iure suo ex dd.fideicommissis, quæ tria ad legitimum contradictorem ex Bart. *ad §. Sin autem aliquis l.vlt. C. de edict. Diu. Adr.*, & aliis numerauit Rota *dec.103. nu.pr.* confirmata *dec. 520. nu pr. par.pr. diuers.*, & passim, maximè in Terris Ecclesiæ, in quibus seruatur æquitas, & ad euitandos circuitus fideicommissarios Fusar. *de substit. quæst.614. nu.25. à vers. Fallit sexto*.

Sed paucis magna fuit difficultas demonstrationis bonorum fideicommissariorum primo Petri Antonij Testatoris, nec satisfecerunt DD. Testamentariæ descriptiones, & Inuentarium Marij hæreditatis Io: Mariæ Patris cum declaratione bonorum fideicõmissariorum, & Testes testificantes bona fuisse possessa anteà à Testatore, & posteà à Ioãne Maria filio, & deniq. à Mario, & Gaspare ex dicto filio Nepotibus Testatoris.

Quià confundi visa sunt bona relicta à Petro Antonio, & coempta à Ioa: Maria, nec minus Vrbana prædia, quam rustica plurima pluribus Instrumentis in summarijs actoris, & visum est incumbere fideicommissario illa distinguere, maximè quod constet diuersitas bonorum, & citra dolum grauati, quiquidem dolus licet cadere potuerit in grauatum emptorem dd.bonorum, non tamen extendi potest in successores, qui propterea ad confiniũ indicationẽ non tenerentur Rot. *dec.175. nu.6. par.6.*, aut si quis sit, in damnum sit ipsius fideicommissarij vti hæredis longè maiori parte, quàm longè minori actorum non succedentium.

Et ad inuentarium DD. respondebãt obstare eandem confessionem, & insuper malè distincta bona libera, & fideicommissaria, & plura descripta fideicommissaria discordare à liberis in publicis Instrumentis, & ideò benè conclusum Inuentarium, *Si riserua sempre le sue ragioni, & non indè pregiudicare, nè à sè, nè à suoi fratelli per la presente descrittione*.

Et ad Testes admittebant oppositionem Informantium pro actoribus vltimi esse sibi, & inuicem contrarios, pauperes, & ignorãtes confinium.

De fideicõmisso singulari Hippolytæ præter incertitudinem bonorum maiorem dicebant esse ipsius fideicommissi deficiẽtis cum suis conditionibus, vtpotè duabus, *In euento, che il Sig. Pier Antonio morisse prima d'essa Testatrice, e senza Testamento*, nec vtriusque probari euentum, imò anterioris conditionis constare defectum.

Hactenus vtrãq. Parte Informãte decisum atq. decisio non modo non exaudita, sed nec audita quidem Statutaria exclusio fœminarum propter masculos in hæreditate Clerici post celebrem *dec.149. coram Eminẽtiss. D. meo Cardinali Otthobono* sæpè sæpiùs à DD. meis, & meo tempore comprobatam, sed quędam transeunt cum vniuersitate, quæ pro se non transeunt, *l. in modicis 24. ff. de contrah. empt.* & ibi Gloss. *vlt.* in quibus modicus ego sum, maximè cum antiquis apud Put. *dec.195. aliàs 191. in fine lib.20.* licèt antiquitatis, & in Puteo fortè Democritano, & placet mihi ratio Felini *ad cap.10. de Constit. num.29. vers. Et tenendo contrarium*, ex Paul. Castrens. *cons.305. nu.4. à vers. Videndum est ergò lib.1.* & cum aliis P. Sanchez *in Decal. cap.12. nu.19. lib.7.*, & passim Rota Senens. apud D. Martium Med. *tota decis.53.* cui grauissimus ille Senator, & Senex Serenis. Magni Ducis quinquagenarius Auditor insedit in additionibus nouissimis. Cæterùm, vt diligo, existimo, eòq. magis eam propagando successione bonorum, quo sanguinis successione non possunt pro meo intellectu, & magis pro mea voluntate protestari, ac testari, licuerit mihi hoc testimonio pro Testamentto, & iusta sententia de eo, quod post mortem meam fieri volo.

Pro
Reu. MARCHINI de Castro Novo.

SVMMARIVM.

1 *Donatio omnium bonorum est nulla.*
2 *Contrarium si reseruet sibi donans vsumfructum omnium bonorum, donec viuet.*
3 *Item si sibi reseruet aliquam summam ad testandum.*
4 *Statutum Ferrariæ lib.12. cap.70. declaratur.*
5 *Iuramento speciali facta renũciatione insinuationis defectui in donatione necessariæ substinetur donatio quoad donantem, & eius heredes, secus quoad tertios creditores.*
6 *Statutum Ferrariæ cap.90. lib.2.*
7 *Dispositio facta pro celebratione Missarum dicitur facta in causam piam.*

8 *Sta-*

8 *Statuta mandant in obligationibus mulierum adhiberi consensum propinqui, ne fiat eis fraus.*

9 *Causa finalis Statuentium præsumitur, quæ in principio dispositionis adijcitur.*

10 *Statuti ratio vbi cessat, ibi quoque dispositio deficit.*

11 *In donatione facta à muliere ad piam causam non requiritur consensus propinqui à Statuto requisitus, & nu. 12.*

13 *Secus tamen contrahendo cum Ecclesia, vel loco Pio, quia tunc Statuti solemnitates seruandæ sunt.*

14 *Donatio si in parte est pro causa pia, in parte vero non, in eo, quod excedit causam piam, subiicitur Statuti solemnitatibus.*

15 *Præceptum factum à Testatore, vel pactum in donatione celebrandi Missas non determinato numero, Arbitrium est hæredis, vel legatarii, maioris, vel minoris quantitatis.*

16 *Rota Rom. coram Durano dec. 155. declaratur.*

17 *Causa alia est impulsiua, alia finalis.*

18 *Causa finalis quæ dicatur.*

19 *Causa impulsiua quæ dicatur.*

20 *Ex quibus cognoscatur causa finalis ab impulsiua.*

21 *Clausula* cum pacto *conditionem importat.*

22 *Causa cum in vim conditionis adiicitur, semper finalis dicitur.*

23 *Causa præsumitur finalis, quæ causam piam concernit.*

ARGVMENTVM.

Donatio omnium bonorum quibus conditionibus, & pactis valeat; Facta sine insinuatione, & à muliere sine Statuti solemnitatibus in causam Piam an sit valida, attento præsertim Statuto Ferrariæ. Causa finalis, & impulsiua quæ dicatur, & ex quibus causa, an sit impulsiua, aut finalis, dignoscatur, & ex causa Pia an semper finalis contrahentium dicatur.

ADSIT DEVS

CONSVLTAT. CCLXXVII.

Domina Laurentia Berrettini de Villa Cesaranæ, & Vidua Bartholomæi Nardini titulo simplicis, & irreuocabilis donationis inter viuos dedit, & donauit Reu. Presbytero Michaeli Marchini, *Omnia, & singula eius bona, iura, & Actiones, quas, & quæ de præsenti habebat, cum pacto, quod dictus Reu. Præsbyter donatarius, & eius vita durante, nec non Bartholomæi, Bastiani, & Ioannis suorum fratrum debeat, & teneatur ad eius libitum celebrare, & celebrari facere illas Missas pro Anima dictæ Donatricis, & eius antecessorum, quæ sibi videbitur, saluo tamen dictæ donanti vsufructu dd. bonorum, & Iurium donatorum, per totum tempus suæ vitæ, & saluo etiam sibi Iure posse testari de scut. 100. de dd. bonis, atq. de eis disponere ad eius libitum,* vti de dicta donatione constat publicum Instrumentum confectum sub die 9. Mensis Octobris Anni 1660. *manu Ser Vnufrii de Philippis.*

Donec vixit dicta Laurentia donatrix vsufructu dd. bonorum potita fuit, qua modo defuncta nullo condito Testamento insurgunt aduersus dictam donationem hæredes ab intestato succedentes in hæreditate dictæ Laurentiæ pluribus medijs, vt eandem donationem de nullitate redarguant, & sic bona donata dd. hæredibus deuoluantur.

Dicunt in primis donationem nullã, quià facta sit omnium bonorum, ex qua cum auferatur donatori libera testandi facultas, vti
1 contra bonos mores non valet ex *Text. in l. fin. C. de pact.* vbi DD. oẽs, aut saltẽ rescindi hoc casu debeat in totum tanquam inofficiosa re, & consilio, & fraudolenta, vt ait Bart. *in l. Titia §. Imperator ff. de leg. 2.* & latè tradunt Clar. *in §. donatio quæst. 24. vers. Aut verò.* Surd. *cons. 473. in princ. lib. 4.* Cãcer. *variar. resolut. par. pr. cap. 8. de donat. nu.* 45. Fontanell. *de pact. nupt. clans. 4. Gloss. 21. par. 2. & Gloss. 22. 23.*

Secundò quia non fuerit insinuata.

Tertiò demum, quia fuerit à muliere emissa non adhibito consensu propinquorum iuxtà Statuti Ferrariæ dispositionem; Iustissimam nihilominus arbitratus sententiam D. Capitanei Iuris in Prouincia Casaroniana, & primi Iudicis, In quà dictam donationem nil refragãtibus commemoratis ei oppositis defectibus validã, & subsistẽtem pronunciauit. Et eandem sententiam propterea confirmandam fore existimo ab Illustriss. Iustitiæ Cons. Sereniss. Ducis, ad quod appellationis medio deuolutam fuisse huiusmodi Articuli cognitionem modo præsentio.

Siquidem quoad primum obiectæ inualiditatis caput, aliàs respondi, non procedere nullitatem allegatam donationis, quoties donator sibi reseruauit vsumfructum bonorum donatorum ea scilicet ratione, quia cum fructibus eorundem bonorum toto suæ vitæ

tempore

Digitized by Google

tempore percipiendis potest noua bona acquirere, de quibus Testari posit, & sic cessante eo casu contraria ratione, nempè priuatione facultatis testandi consequens est etiam, vt substineatur donatio, vt tradunt præ
2 cœteris Couarr. *pract. quest. cap. 12. lib. 3.* Mart. Med. *exam. Senen. 21. nu. 20 21. & 22.* Cancer. *d. cap. 8. nu. 78.* & pluribus relatis Castill. *de coniect. vlt. volunt. lib. 4. cap. 53. ex nu. 17. vsq. ad nu. 29.* & ego latiùs in mox alleganda mea Consultatione probaui.

Secundò clariùs hoc nullitatis obiectum elliditur ex reseruatione facta à donatrice nostra testandi nempè de sc. 100. vti in eodem Instrumento legitur donationis, quę sola reseruatio potens est ad defensionem nullitatis oppositæ donationi omniū bonorum, vti tra-
3 dit Alex. *cons. 59. sub nu. 4. lib. 5.* Honded. *cons. 37. nu. 30. lib. pr.* Peregrin. *cons. 76. nu. 17. lib. pr.* Fontanell. *de pact. nupt. d. clauf. 4. gloss. 23. ex nu. pr. cum seq.* & Castill. *d. cap. 53. nu. 24. 25.* & egò latiùs alias supra relatis duabus rationibus donationem omnium bonorum validam substinui, vt in primo meo libro rerum Iudicatarum *Consultat. 28. ex nu. pr. vsq. ad nu. 33.* videnda in proposito.

Secundum pariter inualiditatis obiectum, ex insinuationis defectu desumptum, & in
4 Municipali dispositione Statuti Ferrar. *lib. 2 cap. 70.* innixū eadē facilitate euersum fuisse videbatur, Quia, cum dicta donatrix Iuramento interposito speciali renunciauerit insinuationi tàm de iure, quam Statuto Ferrarię faciendæ, vti legitur in fine Instrumenti ibi. *Et in specie renunciauit insinuationi faciendæ, &c.* quod Iuramentum speciale, vti dixi, adiecit renunciationi ipsius insinuationis, præter aliud infra adiectum generale iuramentum pro obseruatione omnium aliorū in eodem donationis Instrumento contentorum, nulli dubium est (quicquid sit si ageretur quæstio cum creditoribus donatariæ) quod per huiusmodi speciale Iuramentum
5 insinuationis defectus suppleatur, & iurans, eiusque hæredes vi præstiti Iuramenti ad donationis obseruantiā præcisè obligantur, benè Ruin. *cons. 182. sub nu. 13. vers. Tertio, lib. pr.* Menoch. *cons. pr num. 377.* vbi de magis veriori sentētia Rol. *cons. 70.* post alios *n. 38. lib. 2.* Barz. *dec. 25. n. 25.* Grat. *disceptat. forēs. cap. 531. nu. 36. 37.* Peregr. *decis. 91. per tot.* Magon. *dec. Florent. 65. sub nu. 41. vers. Quā distinctionem, & per tot.* Cancer. *var. resolut. par. 3. tit. de pact. cap. 7. nu. 308.* Seraphin. *de priuil. iur. priuil. 75. nu. 63. & seq.* Andreol. *contr. 6. nu. 37.* plures cumulans vbi *nu. 38.* quod tollit obstaculum Statuti Parmæ, & latiùs *nu. 41. & seq.* Mart. Medic. *decis. 29. nu. 11. 12.* Beltramin. *ad dec.* Rot. Rom. coram Ludouis. *391. sub nu. 10.* & eadem Rot. Rom. apud Buratt. *dec. 76. nu. 12.* & ego quoque cum dicta distinctione idem firmaui in dicta Consultat. *28. ex nu. 33. vsq. in fin. lib. pr.*

Tertia nullitas, in qua, vt mihi relatum est, maior vis ex aduerso fiebat, cōsistit in eo, q dicta D. Laurētia donatrix in isto donationis Contractu se obligauit omisso cōsensu, & interuentu suorum consanguineorū ad-
6 hibendo iuxta dispositionem eiusdem Statut. Ferrarię *cap. 90. lib. 2.* quod statutum mulierum Contractus absq. dd. solemnitatibus initos ipso iure invalidos declarauit.

Nàm cum dicta donatio facta fuerit *Cum pacto, quod dict. Reu. Presbyter eius vita durante, & suorum fratrum Bartholomai, Bastiani, & Ioannis debeat, & teneatur ad eius libitum celebrare, & celebrari facere illas Missas pro anima dictæ donatricis, & eius successorum*, vt sunt ferè præcisa verba dicti pacti in præfata donatione inserti, & sic dictam donationem fecerit donatrix pro suffragio proprię Animæ, suorumque antecessorum, dicitur donatio facta in piam causam, vti pa-
7 tet sensui, & probant Angel. de Gambilion. *cons. 22. nu 11.* Paris. *cons. 110. nu. 42. in fin. vol. 3.* Borgnin. *dec 27. nu. 52. par. 3.* Thor. in addit. Andreæ Tiraq. *in tract. de priuileg. pia caus. in præfatione in fine*, cessat omninò in huiusmodi donatione ratio, qua moti fuerunt Statuentes, vt infringerent donationes, & obligationes mulierum absq; propinquorum interuentu peractas, nempè ad euitandas fraudes, quæ earum imbecillitati parari potuissent, vti declarat idem Statutum *lib. 2. citat. cap. 90. in princ.* & infra etiam; Et huiusmodi fuisse finalem Statuentium mentem nempè fraudis timorē, cui mulieres pręser-
8 tim subiacēt, explicat super hoc eodē Ferrariæ Statuto concludēs Cæphal. *cons. 109. nu. 12.* vidēdus in proposito Fragos. *par. pr. lib. 2. disput. 4. §. pr. ex nu. 270. & per totum*, & præsertim in proposito *sub nu. 279. vers. Supradicta limitantur.* Quam causam in principio ipsius Statuti adiectam fuisse finalem
9 sic statuēdi, cognoscitur iuxta doctrinā Bart. *in l. fin. nu. 3. ff. de hered. instit.* Alex. *cōs. 204. nu. 11. & 12. lib. 6.* quia non potest esse deceptio, vel fraus aliqua dari, vbi pro anima datur, sed imò lucrum, & commodum ex eo semper resultare per necesse est, vbi autem non militat Statuti ratio, ibi quoque Statuti
10 dispositionem omninò cessare tradunt. Alex.

in l. ait Prator, in princ. ff. de iur. iur. & in l. 4. §. ait Prator, ff. de damn. infect. Felyn. *in cap. Nonnulli sub num. 34. vers. Vbi verba, de rescript.* Rot. *dec. 70. nu. 11. in fin. par pr. diuers.* & in nostris terminis tradit eadem Rot. apud Caputaq *dec. 172. ad fin. & decis. 194. par. 3.*, & clarius quod in donatione facta hoc intuitu, & ex pia causa nõ possit in ea reperiri fraus, aut præiudicium à Statuto con-
11 sideratum tradit Spin. *de Testam. gloss. 11. nu. 22.* & magis in puncto Cutell. *de donat. lib. pr. tract pr. discur. pr. nu. 151. & nu. 153. fol. mihi 51.* Vndè est, quod in terminis huiusmodi Statutorum prohibentium mulieribus donare, aut quomodolibet se obligare non adhibitis priùs solemnitatibus ab ijsdẽ Statutis præscriptis, firment communiter DD., quod non obstante tali Statuto si donet mulier dd. omissis Statuti solemnitatibus in causam piã, & pro causa pia, quod huiusmodi alienatio, & donatio licet careat Statuti solemnitate, nihilominus valida sit, & legittima, & seruan-
12 da, vt est Antesignana doctrina Bald. *in l. generali C. de Sacros. Eccles.* & ibi DD. omnes, & Bald. sententia relata cum alijs ad propositum firmat Calcan. *cons. 13. nu. 3. & 4. cum seq.* vbi quod Statuentes generaliter de contractibus mulierum id velle voluisse videntur, quod iustè statuere potuerunt, sed hoc iustè non potuissent, quia de his, quæ spiritu Dei ducuntur, statui non potest, & plurimas aliàs rationes pro conclusionis comprobatione sequitur enumerare, & firmat Lamberteng. *de Contract. gloss. pr. nu. 67.* Bellon. *cons. 16. nu. pr.* Roman. *cons. 199. nu. 11* benè Picus *ad Stat. Vrbis c. 151.* huic Ferrariæ simile *Glos. 7. nu. 222.* Granucc. *theorem. 25. nu 37.* Natt. *cons. 410. nu. 13.* Addent. *ad decis. 141.* Rotæ Bononien. *in vers. Quintus est casus.* Gratian. *cap. 782. nu. 24. 25* Marc. Ant. Genuen. *in practicabilia. Ecclesiastic. q. 173.* quia, inquit, debent iudicari tales dispositiones non secundum leges humanas, sed secũdum Iura Diuina, & Sacros Canones, & iterùm *in quest. 334. nu. 5.* Altograd. *cons. 34. nu. 26.* Cutell. *de donat. d. tract. pr. num. 152. & 153.* Rot. Rom. post Picũ *dec. 12. nu. 12.* vbi quod in gratiam Causæ piæ solemnitates Statutariæ facillimè remittuntur, & ibi etiam *dec. 13. num 8.* & post Fenzon. *ad Stat. Vrb. 127. vers. Non obstat defectus solemnitatum, & in dec. 264. par. 4. divers.* & latè etiam Tiraq. *de priuil. pia caus. priuileg. 124.* & ibi Ricc., & Thor. in Addit. & iterùm *in priuil. 130.* & ibi pariter Addent. & in puncto eiusdem Statuti Ferrariæ sic declarant Cæphal *cons. 109. per tot.* & latiùs Bertazz. Ferrariẽs. *in suo clausular. tract. claus. 7. Gloss. 19. n. 18. vers. Decimo quaro etiam.*

Aduertendum tamen est, me non dicere, quod simpliciter istud Statutum non procedat, quando mulier contrahit cum Ecclesia, vel loco Pio, quia tunc militat eadem ratio Statuti, cum tàm decipi possint mulieres cõtrahendo cum Ecclesiastico, quam Laico, & propterea sententiam, vt contrahendo etiam cum Ecclesia, Monasterio, vel Loco Pio sint
13 Statuti solemnitates necessariæ veriorem esse tradunt Lamberteng *de contract. q. 39. n. 136* & pluribus confirmat Andreol. *controuers. 3. nu. 13.* & tenet Grass. *de effectib. Clerici. effect. 2. nu. 356.* Sed dico, quod Statutum nõ comprehendit huiusmodi donationes factas piæ causæ, & pro Animæ suffragio, cũ in eis non possit præsumi fraus, neq. donãs decipi, vt benè distinguunt Carpan. *ad Stat. Mediol. cap. 328. nu. 87.* & optimè Cancer. *var. resol. lib. 2. cap. pr. num 116.* & benè quoq. Spad. *cons. 139. nu. 8. 9. 10. lib. 3.*

Huiusmodi verò conclusionem, seu limitationem Statuto datam, quando concernit donatio causam piam, non cõtrouertunt pro hæredibus scribentes. Verùm negant huiusmodi donationem piæ causæ priuilegio potiri posse, quia licet causa celebrationis Missarum sit causa pia, cum hæc non sit commẽsurata quantitati donationis non potest eam qualificare in eo, quod excedit causam piã, Itaut non requirantur solemnitates Statuta-
14 riæ ex autoritate Rotæ Romanę apud. Duran. *decis. 155. nu. 13. & segq.*

Convenire tamen nullo pacto Themati nostro conclusionem præfatam facilè deprehendi poterit ex ipsomet donationis contractu. In quo sic fuit pactum, seu promissio concepta. *Cum pacto quod dictus Rev. Presbyter, & eius vita durante, & suorum fratrũ, idest Rev. Presbyteri Bartholomei, Bastiani, & Ioannis fratrum dicti Rev. Michaellis debeat, & teneatur ad eius libitum celebrare, & celebrare facere illas Missas pro Anima dictæ donatricis, & eius antecessorum, quæ sibi videbitur.* Vndè non video, qua ratione ex huiusmodi dispositionis forma eliciatur certa quantitas, & æstimatio oneris celebrandarum Missarum, vt ei commensurata certa pariter donatorum bonorum portione, in reliquo, & in excessu dici possit donationẽ remanere sine onere causæ piæ, quia donatrix de certo annuo Missarum numero non conuènit, sed tantum voluit, quod dictus donatarius sua vita durante, & suorum fratrum tene-

teneretur celebrare Missas ad sui libitum, & in qua sibi videbitur quantitate. Regula verò Iuris est, quod dùm Testator, aut donans imponit onus Missarum nullo determi-
5 nato numero censeatur reliquisse voluntati hæredis legatarij, vel donatarij celebrare numerum Missarum sibi benè visum Afflict. *dec.337. nu 3. vers. Contrarium est, &c.* Aluarad. *de coniecturat. mente testant. lib.2. cap. pr. num.2.* Benincas. *de pauper. priuileg. q.8. special.3. circa vlt. voluntates, num. 24. vers. Quando diceretur, &c.* & his citatis Pasqualig. *de legat. pro celebrat. Missar. quæst.* 1078. *n.2.* Quæ Iuris determinatio est eadem cum voluntate donatricis, quæ numerum Missarum celebrandarum expresè remisit Arbitrio ipsius donatarij, vt bis expressit ibi. *ad libitum*, & infra iterùm ibi. *Qua sibi videbitur*, quo casu pendere omninò à voluntate donatarij maiorem, vel minorem numerum complere trad. Rota *dec.374. n.2.* apud Caualer. & eo citato Pasqualig. *d. q.* 1078. *nu 4.* vbi quod hoc casu Arbitrium regulari debeat pensatis circumstantijs omnibus ex quãtitate acceptæ rei, & eius qualitate, & intentione donãtis, & alijs huiusmodi ex donatione resultantibus; Et propterea cum leuiùs, aut maius onus sibi imponere pendeat omninò ab arbitrio ipsius donatarij, qui, si velit, poterit omnes annuos fructus bonorum donatorum in Missarum celebratione consumere; Non video quomodo nàm dici modo possit ex aduerso, quod donatio sit nulla in eo, quod excedit onus, cum dictum onus nõ fuerit certũ à donataria determinatum, & possit donatarius illud beneficio donationis æquale reddere, Itavt nil supersit; Et hinc est, quod nõ adaptatur, vt dixi, terminis nostris allatæ cõclusionis obiectum, quod fortè discutiendũ foret, cum donatrix convenisset, vt certum quid annuum erogaretur in celebratione Missarum, quia eo casu æstimato valore bonorum donatorum, & detracto ex eis capitali necessario pro certo annuo onere adimplendo, quod superesset, dici posset extra piam
6 causam remanere; & in his terminis loquitur Rota Rom. in allegata *dec.155.* corã Durano. Quia ibi donata fuerant quædam bonam certi valoris, & viceversa se obligauerat donatarius solvere donantis æs alienum in summa scut.2500., vt ex facto in principio decisionis enarrato colligitur; & ideò nõ mirũ, si cũ certus appareret excessus donationis, ibi firmetur super huiusmodi certitudine obiecta conclusio, quæ nullo pacto in incertitudine nostræ donationis firmari poterit, & in quà, si velit donator, nullus erit excessus, & nil remanebit vltra expendendum in causam piam, & sic tota donatio ex confessione Partis à Statuti præfati solemnitibus erit immunis, & eis licet omissis valida subsistet.

Nec fortè dicatur dictam D. Donatricem ad donationẽ prædictã deuenisse, nõ eo præcipuo intuitu, vt opus pium compleret, sed vt expressit, ob amorem, & benevolentiã erga donatarios, tanquã si huiusmodi affectus, & benevolentia fuerit suæ donationis causa finalis; Nàm quamuis ea clausula *ob Amorem, & benevolentiam in eum* adiecta fuerit ex abundantia calami, & consueto loquendi modo Notarij, qui donationis Instrumentũ confecit, vt ipsemet publica, & iurata fide testatur; Nihilominus, quando etiam ex mente explicita donatricis fuisset cõscripta, non ampliùs, quam causam impulsiuam, nunquam autem causam principalem, & finalem emanatæ donationis præseferre posset.

Siquidẽ non ignoramus, & nota vel apud leguleios est distinctio, quod causa, qua moueri solent contrahentes, alia est finalis, alia verò impulsiua iuxtà comunem DD. distin-
17 ctionem, quam referunt, & probant præcœteris Tiraquell. *in tract. cessante causa limit. pr. nu.5.6. & seqq.* Honded. *cons.29. nu.72. 73. lib.pr.* Rim.Iun. *cons.77. num.18. lib. pr.* Galganett. *de condict. & demonstr. par.pr. cap. 96. nu.27. & par.2. cap.4. q. pr. nu.7.* Duran. *in tract. de condit. & mod. impossibil. par. 3. cap.2.* Causam verò finalẽ eam dicunt, à quà tota pendet substantia dispositionis, & voluntas disponentis, & sine quà contrahens
18 actum non fuisset emissurus, vti post Tiraquel. *d. tract. limit. pr. nu.5. 6.* Gallin. *de verbor significat. lib.6. cap.12. nu.4.5.6.* Couarruu *variar. resolut. lib.pr. cap.20. nu.5.* Menoch. *lib.4. præsumpt. præsumpt. 24. nu. 3. 4.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.3. tit.12. nu. 9. 16. & 18 & plurib. seq.* Causà verò impulsiua, vt aiunt, propriè non est causa, sed motiuũ,
19 aut occasio quædam ad disponendum, vt ex Bald. *in cons.340. col.2. lib.3.* pluribus ampliat Tiraquell. *d. tract. limit. pr. nu.5. & seq.* Couarruu. *d. cap.20. num.5.* Mantic. *de tacit. lib.3. nu.23.* vbi ait, causam impulsiuam nõ mouere principaliter agentẽ, sed impellere aliàs facturum Galganett. *de condit. par. 2. cap.4. quæst. pr. nu.11.* Sic igitur in casu præsenti donatrix principaliter mota fuit ad faciẽdam donationem suarum dotium cum reseruatione vsusfructus, donec viueret, & scutorum centum ad testandum, vt ex earum

donatione Suffragiorum lucra Animæ suæ pararet, & acquireret, forsan autem impulsa fuit ad huiusmodi donationē in hunc magis donatarium, quam in alium conferendam ob amorem, quo eum prosequi contingeret, vndè se benè habet, quod vtraq causa cōuenerit ad donationē complendam, sed principalis, & finalis ea fuerit, vt opus Pium sibi Animæq. suæ proficuum post obitum suum linqueret.

Et sic ad cognoscendum an, & quænam causa fuerit principalis, & finalis dispositionis, eam statuunt regulam DD., quod si causa respiciat commodum solummodo ipsius donatarij, tunc impulsiua tantum censeatur, si
20 verò commodum, & vtilitatem donantis respiciat, causam tunc esse absolutè finalem, aiunt, originalis est doctrina Bart. *in l. 2. §. Titia ff. de donat. sub num. 2. vers. Tu autem scias.* Angel. *cons. 174. sub nu. 4. vers. Circa quod considero.* vltrà plures relatos per Tiraquell. *in præfato tract. limit. pr. nu. 52. 53. & seq.* Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib. 6. tit. 14. vers. Et causa respiciens commodū, &c.* benè Surd. *dec. 38. sub nu. 4.* latè Barz. *decis. 79. nu. 33. 34. 35.* & latiùs etiam Galganett. *de condit. & demonstr. par. 2. cap. 4. quæst. 9. per tot.* & propterea è conuerso ait Cæphal. *cons. 82. nu. 9. 11. 12.* Quod tunc præsumitur causa impulsiua, quando non concernit fauorem alterius, quam illiùs, in quem confertur, nec facta fuit ad pias causas, secus autem in casibus præfatis.

Sed omnis tollitur difficultas, & absque controversia dignoscitur, causam præfatam Annuorum suffragiorum in Sacro peragēdo fuisse præcipuam, & finalem prædictæ donationis, cum eā solummodo sub expressa conditione conceperit, vt ibi legitur; *Cum pacto, quod dictus Rev. Presbyter, &c. debeant, & teneantur ad eius libitum celebrare, & celebrari facere illas Missas, &c.* quæ verba con-
21 ditionem important, vt ex Galganett. *de condit. par. pr. cap. 89.* Cum autem causa per conditionem expressa est, tunc nemo du-
22 bitat, causam finalē dici, vti latè trad. Leand. Galganett. *par. 2. cap. 4. quæst. 9. ex nu. 5. vsq. ad nu. 25.* & est doctrina Bartoli *in l. 2. §. fin. n. 10. de donat.* & ibi Roman *nu. 2.* Imol. *nu. 9.* Decian. *cons. 2. n. 6. vol. 2.* Barz. *dec. 25. n. 28.* Marta *cons. 64. n. 7.* Mātic. *de tacit. lib. 3. tit. 12. nu. 12.* Surd. *cons. 381. nu. 9. 10.* Mar. Giurba *ad Consuet. Messan. cap. pr. Gloss. 4. par. pr. nu. 6.* Gratian. *cap. 971. ex nu. pr. vsq. ad nu. 8.* Cyriac. *contr. 146. nu. 45. 46.* Et præsertim
23 sine dubio cum adducta causa concernit causam piam, Tiraquell. *d. limit. pr. nu. 41. 57.* Barz. *dec. 25. nu. 19. 20. 32.* Decian. *cons. 79. nu. 7. 8. lib. pr.* Galganett. *de condit. par. 2. cap. 4. quæst. 9. nu. 11. 12.* Barz. *decis. 25. nu. 19. & 20.* & latè Rota *dec. 544. nu. 66.* apud Ludouis. benè eadem Rota post Picum ad Statuta Vrbis *dec. 75. nu. 1. 2.* vbi quod finalis causa dicitur, quæ pro Animæ salute adijcitur, alia verò tanquam modus, & impulsiua causa considerari debeat.

Ex quibus, &c.

Pro Illustris.
D. IO: AVGVSTINO PINELLO
Nobili Genuensi

Contra Illustris.
DD. MARTIAM DE FRANCHIS STIATTINAM, &
PLACIDIAM MERELLAM AIROLI
Nobiles pariter Genuenses.

SVMMARIVM.

1 *Agens ex dispositione conditionali probare priùs debet conditionis implementum.*
2 *Negans conditionis implementum nil aliud probare tenetur.*
3 *Pendente conditione, sub qua fuit relictum, legatum non debetur.*
4 *Pendente conditione legati legatario non datur Actio.*
5 Lineæ *verbum comprehendit plures personas, & plures eiusdem lineæ gradus.*
6 *Idem est dicere* deficiente linea, *ac dicere,* deficientibus omnibus descendentibus ex dicta linea, 20.
7 *Verbum* descendentes *tàm masculos, quàm fœminas comprehendit.*
8 *Clausula per ablatiuum absolutum concepta conditionem importat.*
9 *Substitutus sub conditione negatiua defectus alicuius lineæ non admittitur, nisi nullo existente, vel impossibile sit, quod amplius existat, illius lineæ. & nu. 10.*
11 *Vocatus in casu defectus alicuius lineæ quando sit admittendus.*
12 *Sub conditione negatiua substitutus ante tempus petit, si ante affirmatiuam contrarium petat.*
13 *Relatio clausulæ fit semper ad proxima.*

14 Re-

14 *Relatio fit ad omnia in præcedenti oratione contenta.*
15 *Numerus singularis interdum ex qualitate dispositionis vim habet numeri pluralis.*
16 *Verbum* quælibet filia *significat idem, ac si dictum foret* omnes filiç.
17 *Dictio* ea *refertur ad antea nominatam cum omnibus qualitati s ei adiectis.*
18 *Consuetudo loquen. disponentis attenditur in sua dispositionis verbis interpretandis.*
19 *Ex distincto, & diuerso modo loquendi disponentis, aut Testatoris in vno, & altero casu magis eius voluntas percipitur.*
21 *Filius dicitur deficere, cum actualiter non existit.*
22 *Sinonyma sunt verba,* deficere, non existere, de esse, *vel,* non esse.
23 *Declaratur Text. in l. post mortem 68. §. fin. ff. de leg. pr.*
24 *Gratian. cap. 773. nu. 23 24. declaratur.*
25 *Defecisse propriè dici non potest, quod numquam extitit.*
26 *Magis dilectus præsumitur priùs vocatus.*
27 *Omnis interpretatio sumenda est, ne magis dilectus magis grauetur, quam minus dilectus.*
28 *Expressum dicitur, quod ex prolati verbi significatione resultat.*
29 *Idem verbum in eadem dispositione semper eadem significatione est explicandum.*
30 *Annui fructus, siue annua legata sunt à fideicommissario eo anno possidente soluenda, nec à futuris successoribus exigi possunt: & nu. 31.*

ARGVMENTVM.

Substitutus sub conditione non potest agere ante purificatam conditionem. Conditio negatiua debet purificari per impossibile. Vocata ad legatum *qualibet filia descendente per lineam masculinam alicuius, & ea deficiente vocata fœmina prouenìente ex linea fœminina.* An substitutio fœminæ lineæ fœmininæ habeat locum non existẽte fœmina lineæ masculinæ; sed ob non adhuc extinctam lineam masculinam possit in futurum aliqua fœmina existere. Annua legata an possint exigi, & peti à fideicommissario successore pro annis præteritis, quibus defunctus possidebat.

Nicolò Pinelli Castellini
Gio. Paolo
Gio. Nicolò
Catarina — Paola Maria — Gio. Augustino Reus conuentus
Placida Actrix (of Catarina) — Martia Actrix (of Paola Maria)

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXVIII.

ILlustris. D. Nicolaus Pinellus quondam Castellini in suo Testamento præcœteris Columnam erexit, siue Instituit in domo Illustrissima Comperarum S. Georgij Genuensis Ciuitatis librarum centum vigintiquinque millium tercentarum cum ea conditione, quod augeri, & multiplicari deberet vsque quo conficeretur summa locorum mille ducentum quinquaginta trium, quo completo multiplico mandauit eorumdem locorum Prouentus quotannis solui futuro suo successiuè primogenito, cui post aliqua onera implenda, & in suo Testamento expressa infrascriptum onus etiã hisce præcisis verbis adiunxit.

Reliquorum autem Prouentus locorum cum multiplico, si persona, seu personæ prouentus prædictos secundum suprascripta percipiens, seu percipientes fuerint ipse Io. Paulus, vel descẽdens eius, & prædicti Nicolai, vel aliquis eorum, retineant, & retinere possint in proprios vsus, & sibi beneplacitos conuertendos.

Ita tamen quod existente aliquo masculo ex descendentibus ipsius D. Nicolai, & Io. Paulis &c. qui Sacris Litteris Theologiæ, ac Conscientia Casibus, aut Iuri Canonico, vel Ciuili aut Artibus liberalibus, & Medicinæ, vel alteri facultatum

Digitized by Google

cultatum prædictarum in Studijs Generali Vniuersitate approbata etiam vltrà Montes, de quò speretur in eis, vel ea profici debeat, cuius electio pluribus concurrentibus ad ipsos spectet, studere voluerit eidem electo, & deputato, vni scilicet tantum eodem tempore studenti, & verè operam danti per septennium, pro eius substẽtatione, & alimentis annuatim soluat scuta octuaginta Italiæ ex prædictorum locorum prouentibus.

Et eò deficiente qualibet filia Io.Pauli, & descendentium suorum, ac dicti D.Nicolai, & descendentium etiam illegittima, & per lineam masculinam etiam illegitimam, & ea deficiente per lineam fœmininam vt suprà percipere possit, & debeat dimidiam prouentuum locorum prædictorum annorum duorum semel tantum pro dotibus, seu dotium suarum augumento Matrimonii carnalis soluendam sequuta copula; Si verò Monasterium ingrederetur anni vnius tantum soluendam post annum probationis, & legittimam in eo professionem; Priùs autem nupta, & traducta, aut in Monasterio professa præferatur.

Cum autem contigisset, quod M. Martia de Franchis filia dictæ q. M. Paolę Mariæ filiæ pariter dicti Magn. q. Io: Nicolai Pinelli nupserit anno 1652. M. Angelo Mariç Sciattino, prout etiam M. Placidia Merella nata ex d. M. Catharina filia eiusdem M. Io: Nicolai Pinelli anno 1668. matrimonio se iunxerit cum M. Io: Baptista Ariolo; & hæ M. M. Dñæ vti descendentes per lineam fœmininam à dicto M. Nicolao Pinello cõmemoratæ columnæ Authore, & M. Io. Paulo eius filio prætendentes euenisse casum substitutionis in dimidia dictorum prouentuum duorum annorum, deficiente, qui litteris Sacris, aut Artibus liberalibus incumberet, iuxta disposita in supra narrato Testamẽti capite in vers. *Et eo deficiente*, obtinuerunt à Mag. Rotæ Prætore mandata dictæ Illustriss. Domus Scribis, vt eis soluerent dictam prouentuum biennalem dimidiã; Quæ mãdata recognita (prout moris est) ab ijs qui Iurisdictionem, & facultatem adhoc habent reiecta fuere, cum substitutionis, & successionis dictarum Dominarũ in dicta dimidia, casum adhuc non euenisse existimauerint; Et propterea dictæ MM. Martia, & Placidia à denenata per dd. Scribas exequutione mãdatorũ iuxta consuetum habuere recursum ad Illustriss. DD. eiusdem Illustriss Domus S. Georgij Protectores, qui articulum consulendum commiserũt Excellentiss. I. V. D. Iacobo Caluj, & Io: Baptistæ Brittæ, & hi D. Consultores vnanimes retulerunt apertum fuisse aditum MM. DD. Martiæ, & Placidię consequẽdi suffragia prouentuũ prædicta; Quod tñ Votũ per Illustriss. DD. Protectores nõ fuit approbatũ, cum eis visę fuerint adductæ rationes exiguj ponderis, & nullius soliditatis. Vndè Instante M. Io: Augustino Pinello primogenito fuit aliis Consultoribus cõmissa articuli cognitio, & quod magis est etiam, & insolitum, expensis ipsarũ MM. Martiæ, & Placidiæ, quæ Votum earũ intentioni fauorabile reportauerant; Et hoc non alia quidẽ ratione mandatũ fuit, nisi quia aperta nimis, & manifesta Iudicio doctissimo Illustriss. DD. Protectorum apparuerunt ex sola reuolutione Testamenti Iura Primogeniti, & quod adhuc non venerit dies, nec purificata dici possit conditio, sub qua dictæ MM. Martia, & Placidia vocatæ fuerunt à Testatore ad cõsequendam prefatam prouentuum dimidiam.

In hoc causę Statu humaniter rogatus ab Illustriss. D. Io: Augustino, vt illi, quid verè sentiam, renunciare velim, pro veritate respondi.

Non adhùc reseratum fuisse aditum MM. Martiæ, & Placidiæ licet descendentibus ex MM. Paula Maria, & Catharina filiabus q. M. Nicolai Pinelli in successione legati pro dotibus, seu dotium augumento instituto ab olim M. Nicolao q. Castellini Pinello, & quò onere grauauit Primogenitum pro tempore, & descendentem ex linea masculina Io: Pauli filij primogeniti, siuè Nicolai Nepotis, in erectione columnæ, & multici complendi vsque ad summam locorum mille ducentorũ quinquaginta trium fauore eiusdem primogeniti primo descendentium masculorum ex linea masculina DD. Io: Pauli, & Nicolai, & ea deficiente fauore descendentium ex linea fœminina eorumdem suorum filij, & Nepotis. Cum enim sub duabus conditionibus supra commemoratas MM. Placidiam, & Martiam, provt cœteras omnes successiuè per eandem lineam fœmininam descendentes fœminas ad dictũ legatũ vocatas esse in eodẽ erectionis columnæ Instrumento legatur; nõ possunt modo pariter, vt intẽdunt, id assequi, nisi antea plenè quoque probauerint purificatas esse conditiones, sub quibus dicti legati cõmodum fuit eis à Testatore, vel disponente elargitum. Nota enim est conclusio, quod agens ex dispositione conditionali hoc onus quoq; secum trahat probandi implementũ cõditionis in eadem dispositione contẽtæ, vt
1 in dispositione Testamentaria firmant Bald. *in l. si quidẽ, & l. fin. vers. Extitisse C. de except.* Imol.

Imol. *l. 3. §. Si quis ita ff. de hared. instit.* Decian. *cons. 10. nu. 28. & seq. lib. pr.* Rota Rom. *decis. 668. nu. 7. par. 2. recent.* adeò vt intentio negantis conditionis adimplementū habeat in sola negatiuā absque alio probatio-
2 nis onere satis fundatā exceptionem suam, vt ait Peregrin. *de fideicomm. art. 15. nu. 6. & art. 43. nu. 10. 12.* vndè ait Surd. *dec. 64 nu. 29. 30.* satis esse reo conuento implementum
3 conditionis negare. Pendente autem conditione, vel donec non sit purificata, legatum non debetur. *l. l. qui hæredi 44. §. Fui, & toto tit. ff. de cond. & demonstr. l. pr. §. Sin autem, C. de cadur. tollend. l. 2. C. de His qua sub modo,* & consequenter, nec interim, dum pendet adhuc cōditio, legatario est, aliqua Actio pro
4 eo consequendo quæsita *l. Cedere diem ff. de verbor. signific.* Gozad. *cons. 75. nu. 10.* Socc. Sen. *cons. 115. nu. 12. lib. 4.* latè Peregrin. *de fideicomm. art. 43. nu. 9. 10. & 11.* & Fular. *de subst. quæst. 615. per tot.*

Duas autem adiectas fuisse conditiones vocationi, & consequutioni præfati legati nō dubitatur; Primam nempè completi multiplici, quam esse iam purificatam non negat M. Io: Augustinus.

Altera verò defectus lineæ masculinæ MM. Io: Pauli, & Nicolai Pinelli, qua solum defecta vocatæ fuerunt, & substitutæ fœminæ lineæ fœmininæ ad legatum præfatum; & quam conditionem non esse purificatam pariter negari non potest, cum ipse M. Ioan: Augustinus reus conuentus adsit, qui descēdit à M. Nicolao præfato; Et propterea cū MM. Maria, & Placidia descendāt à MM. Paula Maria, & Catharina, & sic ex linea fœminina eiusdem M. Nicolai, non possunt hodie ad perceptionem dicti legati admitti, non adhuc extincta eiusdem M. Nicolai linea masculina. Non enim vocata fuit filia ex fœminina linea simpliciter tunc, quando non extaret filia ex linea masculina procedēs, verū diuerso omninò modo, nēpè vocata fuit *deficiente linea masculina.* Clausula enī illa *& ea deficiente* ad lineā masculinā antea proximè immediatè enunciatam relata, & sub quā fœmina lineę fœmininę vocatur, istud significat, quod tunc solummodo fœmina ex linea fœminina proueniēs vocata cēseatur, & admittenda sit, qñ erit extincta in totum linea masculina, quod *linea* verbum cum sui natura sit collectiuum plurium personarum, & graduum, & sic in se comprætendat om-
5 nes personas ex ea linea descendentes, vt per DD. *in l. Cum ita §. in fideicommisso ff. de leg. 2.* cum alijs latè adductis apud Surd. *cons. 344. num. 14. 15.* Fular. *cons. 169. nu. 112.* & benè Gratian. *cap. 773. nu pr.* quod continet filios, nepotes, & descēdentes omnes in infinitum, vndè idem est, ac si dixisset, deficientibus omnibus descendentibus ex
6 dicta linea masculina. Fular. *d. cons. 169. nu. 112.* Altograd. Iun. *controu. 42. nu. 53.* & ita pariter, ac si dictum fuisset hic deficientibus descendentibus omnibus, idest tam masculis quàm fœminis ex linea masculina legatum percipiat, cum sola etiam descendentium ap-
7 pellatione tàm masculi, quàm fœminæ ipsius verbi natura compræhendantur. Barbos. *de appellat. verbor. appellat. 70. num. 9.* Fular. *de subst. quæst. 325. nu. pr. & seq.* Clausula igitur illa *ea deficiente* per ablatiuum absolutū expressa sua natura conditionem importat.
8 *l. Euictis ff. de euict. & l. A Testatore ff. de cōdit. & demonstrat.* Becc. *cons. 39. num. 18.* & quidem importat conditionem negatiuam, sub qua vocatur fœmina ex linea fœminina in dicto legato substituta, quæ in suo verò sensu nil aliud præsefert, nisi quod tunc, quando nulli ampliùs masculi, aut fœminæ ex illa màsculina descendentes reperientur, vel erit impossibile, quod in futurum amplius extent, tunc, & non antea fiat locus admissioni fœminæ ex fœminina linea des-
9 cendenti, vt benè explicant Franch. *decis. 169. nu. 13. 14.* Peregrin. *de fideicomm. artic. 29. nu. 9.* Molin: *de primogenitis lib. 3. cap. 10. nu. 16. vers. Primò quia, &c.* & ait Galganett. *de condit & demonstr. par 2. cap. pr. quæst. 106. nu. pr.* & præsertim *nu. 6. vers. Hic est,* quod non modo verbis negatiuis inducitur, quam affirmatiuis implicitam negatiuam habentibus; Imò ꝙ hæc negatiua conditio nō habeatur pro impleta, & purificata tunc, cum nulla extat de linea masculina fœmina, sed cum, & postquam certum omninò redditum sit, nullas amplius fœminas, nec in præsenti existere, sed nec minus futuro vllo vnquam
10 tempore existere naturaliter posse, & sic redacta sit ad impossibile, vt dicebam, & magis in specie probatur ex doctrina Baldi *in l. Mutiana in fine ff. de condit. & demonstr.* ex text. *in l. Quamdiu 69. ff. de acquir. hæred.* Roman: *cons. 134 nu. 5. vers. Sed interpretatio hæc, &c.* cum alijs pluribus adductis *in Ferrariens. Fideicommissi 5. Martii 1663. coram Vicecomite,* & inserta inter meas *Consultat. sub tit. Consultat. 64. nu. 15.* & ibi in mea *Consultat. 69. nu. 7. 9. 10.* Et propterea cum DD. Placida, & Martia, & aliæ successiuè ex dd. lineis fœmininis descendentes vocatæ sint ad emolumentum percipiendum dicti legati defi-

cienti-

cientibus solummodo masculis, & fœminis masculinæ lineæ primo loco institutæ, quãuis in præsenti, aut fortè etiam successiuis tẽporibus aliquando non extiterint ex linea masculina fœminæ, quæ tunc nubere, aut Religionem profiteri valeant, quia tamen affirmari non potest absolutè deficere, nec esse aliquãdo possibile, quod in posterum adsint quia supersunt masculi ex quibus in futurũ procreari possunt, & sic vlteriori tempore possint adesse, consequens est, & manifestũ, non reddi modo purificatam conditionem negatiuam, sub qua vocatæ sunt Actrices, quæ ideò, vt actionem nanciscantur ad consequutionem dicti legati, expectare debent, q defecerit in totum linea prædicta aliàs, & semper excludentur, donec erit spes, quod aliqua fœmina ex ea possit naturaliter superuenire, vt benè in terminis substituti vocati in casu defectus lineæ trad. Ruin. *cons.* 115.
11 *nu.* 4. *lib.* 3. *& nu.* 7. vbi distinguit substitutionem factam *si decesserit sine filijs*, ab ea concepta *deficientibus filijs*, quam distinctionem etiam animaduertit Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib* 11. *tit.* 6. *nu.* 7. Alba *cons.* 166. *nu.* 31 *lib pr.* Paris. *cons.* 18. *nu.* 43. *lib.* 2. De Franch. *d. dec.* 169. *nu.* 13. 25. Becc. *cons.* 26. *nu. pr.* Surd. *cons* 125. *nu.* 31. 32. sed aptiùs in proposito *cons.* 110. *nu.* 7. 8. 9, & cum prædicta distinctione, de quà suprà apud Ruin. & Mantic., concordant Molin. *de primogen. lib.* 3. *cap.* 10. *ex nu* 16. *vsq. ad nu.* 38. & Peregr. *de fideicomm art.* 29. *nu.* 9. Gratian. *cap.* 659. *nu.* 16. Et propterea si substitutus sub conditione negatiua ante affirmatiuam contrariam omninò defectam petat, ante tẽpus pe-
12 tere videtur, vt ait in proposito Galganett. *de cond. & demonstr. d. cap. quæst.* 106. *sub nu.* 5. *in fin.* & per text. *in l. si pecunia ff. si certum petat.* Molin. *de primogen. lib.* 3. *cap.* 10. *sub num.* 16. Quamobrem, vt in principio dixi, cum non sit probata, nec in rei veritate probari modo possit purificatio dictę cõditionis negatiuæ, sub qua vocatæ sunt MM. DD Actrices ex fœminina linea descendentes, excludi successiuè debent ab intentata actione ex iam dictis.

Hæc autem omnia vti veris, comuniterque receptis regulis innixa non impugnari video, à Præstãtissimis, doctissimisq; DD. Consultoribus in eorum reddito Voto, sed non adaptari potiùs obijciunt dispositioni M. Nicolai dictę columnę Institutoris, Nàm, vti subiungunt, conditio ea negatiua non fuit adiecta defectui totius masculinæ lineæ, & sic omnium ex ea descendentium, sed defectui tantum filiæ, seu fœminæ supra vocatæ, quia ea verba, vt aiunt, *& ea deficiente*, non sint referenda ad proxima tantùm, & immediatè antecedentia verba *lineam masculinam*
13 iuxtà doctrinam Bart. *in l. pr.* § *Hoc edicto nu.* 2. *ff. de postulando*, quem sequitur Rota *dec.* 238. *nu.* 2. *par.* 3. *recent.* sed ad totam
14 potiùs orationem antecedentẽ, vt per Surd. *cons.* 308. *nu.* 45. & *cons.* 313. *n.* 41. & meliùs *dec.* 291. *nu.* 31. Rota *decis.* 709. *nu.* 8. *par. pr. rec.* In quà oratione cum disponens non posuerit tantummodo lineam masculinam, sed potius quamlibet filiam Io: Pauli, & descendentium suorum, ac d. D. Nicolai, & eius descendentium etiam illegittimam per lineã masculinam etiam illegittimam, indè sequi dicunt, illam dictionem *ea* referri debere non ad illud verbum *lineam masculinam*, sed ad illud nempè, *qualibet filia*, vndè fit, vti per DD. meos concluditur, *vt deficiente* dicta filia per lineam masculinam suffragium prædictum debeatur filiæ descendenti per lineam fœmininam; Et quod hęc relatio sic fieri debeat pluribus successiuè rationibus in eodem Voto ingeniosè probare studuerunt.

Verùm quamuis plura possent adduci, & quidem vrgentissima, quæ suaderent relationem illius verbi *ea*, propriùs ad lineam masculinam, quam ad alia esse referendam; Nihilominus, quia mihi visum fuit vndequaq. clarissimũ, quod aut ad vnã, vel alteri orationis partem d. clausulam referre magis placeat, conclusionem supra per me pręmissam nihilominùs nõ immutare, aut confundere, & in vno, vel altero casu exclusionem dd. Actricium concludere; Ideò supervacaneum omninò duxi, de huiusmodi relatione inutilem quæstionem instituere.

Non minùs enim ex confessione eorumdem DD. Consultorum, quam ex ipsius dispositionis reuolutione patet, non intellexisse disponentem indicare in ea clausula, *& ea deficiente* deficientiam vnius filiæ tantum, sed insimul omnium quarumlibet filiarum, quæ tàm ex dd. Io: Paulo, & Nicolao, quàm ex omnibus alijs masculis per lineam masculinam descendẽtibus successiuis temporibus oriri contigisset, ex confessione, inquam DD. Consultorum, qui in commemorato eorum Voto pag. 4. post vers. *Nam licet, &c.* sic inquiunt; *Quamobrem cum columna institutor in præcedenti oratione non posuerit solummodo lineam masculinam, sed potius quamlibet filiam Io. Pauli, & descendentium suorum, ac dicti D. Nicolai, & descendentium per lineam masculinam*

scvlinam, &c. sed ex verbis etiam, quibuscũ fuit concepta dispositio, clariùs hoc idẽ manifestum redditur, & apertum. Quamvis enim disponens cũ verbo *filia* loquutus fuerit in numero singulari prolato: Numerus tamen etiam singularis de pluribus intelligitur, quoties eadem dispositionis substantia id demonstrat, vti trad. Rim.Iun. *cons.23. nu.64.* & dispositio in numero singulari facta aliquando, sicut pluralis successiuè de vno in alium profertur, vt ait Peregrin. *de fideicom. art.19. nu.17.* & quod in huiusmodi dispositionibus plerumq. numerus singularis pro plurali accipiatur, tradit pluribus adductis Altograd. *cons.89. n. 56. & 57.* vltra tradita per Barbos. *Appellat. verbor. 169. nu.4.* Hic autẽ cœtera dispositionis verba de pluribus successiuè fœminis sensisse Testatorẽ clarè demõstrãt. Atẽto præsertim verbo *qualibet*, quo nomẽ filiæ protulit ibi *qualibet filia*, quæ
6 dictio *qualibet* est vniuersalis, ait Rota *dec. 691. nu.5. tom.3. par.4. recent.*, & sonat idẽ, ac si dixisset *omnes filia* iuxtà tradita à Barbos. *de dict. dict.320.*, sed adhoc probandum ingeniosa verborum interpræatione non est opus, cum ipsemet disponens melius se ipsũ explicuerit, dum dixit, *Qualibet filia Io.Pauli, & descendentium suorum, & dicti D. Nicolai, & descendentium per lineam masculinam*; Itavt si fiat gramaticalis repetitio nominatiui illius *qualibet filia* in singulis personis, & gradibus à disponente nominatis, & in eadem oratione compræhensis, proculdubio dicendum erit, vocasse ad successionem legati præfati primo loco quamlibet filiã descendentem à Ioan: Paulo, & à descendentibus suis per lineam masculinam, & omnes, & quaslibet pariter filias in futurũ descendẽtes à D.Nicolao, & descẽdẽtibus suis per lineã masculinã, donec eadẽ masculina linea cõtinuabit, & progredietur; Quà dispositione, & vocatione ita vt suprà stante, quæ euitari nulla ratione potest, nec Præstantissimi DD. Consultores sese opponunt, vt dixi, sequitur pariter dicendum, quod cũ dictio *ea* referri sua natura debeat ad antea nomina-
7 tas cum omnibus qualitatibus expressis iuxtà Barbos. *dict.103.*, & antea sit expressa filia cum dictione vniuersali *qualibet*, & in ea sit cõpræhensa quælibet filia tàm à Io. Paulo, & eius descẽdentibus, & à Nicolao, & eius descẽdẽtibus per lineã masculinam successiuè ortis, sequitur, inquã, dicendũ, dictam clausulam *ea deficiente* importare deficientiã omnium filiarum à suprà nominatis per lineam masculinam descendentium, vt sensui patet.

Quod ipsum etiam comprobat disponẽtis consuetus loquendi modus, qui, cum voluit ponere in conditione deficientiam plurium sub nomine collectiuo singulari ante compræhensorum, dicere non consueuit, *ijs deficientibus*, sed in numero singulari *eo deficiente*, vti desumitur suprà in principio erectionis dictæ columnæ in vers. *Quibus non alienatis*, vbi mãdat *quod loca post eius obitũ multiplicentur annuatim per Io. Paulum Pinellum ipsius D.Nicolai filium, & eo defuncto per maiorem natu masculum per lineam masculinam, & eo deficiente per lineam fœmininã*. Hic autem dubitari non potest, quin senserit Testator non de vno tantũ maiori natu masculo, sed de quolibet, & omni maiori natu masculo successiuè, donec linea masculina non extinguatur; Et nihilominus non dixit ijs omnibus natu maioribus masculis deficientibus in numero plurali, prout plures antecedens oratio compræhendebat; sed in numero singulari *eo deficiente*, licet plurium deficientiam exprimere intendebat; Vndè pariter cum in subsequenti oratione loquutus fuerit de omnibus, & quibuslibet filiabus succesiuè per lineam masculinam nasciturıs, quamuis earum omnium deficientiã in conditione sub numero singulari posuerit, dicendũ est tamen de deficiẽtia omniũ filiarũ, quę ex dicta linea masculina deriuare tractu tẽporis potuerit cogitasse; cõsuetudo,
18 namq. & vsus loquendi ipsius disponentis ad capessendam eiusdem voluntatem debet, præcæteris attendi, *l. Si qui vinum ff. de Tritic. & vin. & oleo legat.* & latè exornat Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.3. tit. 9. per tot.* Fusar. *cons.4. nu.35.* Cyriac. *contr 70. nu. 5. vers. Et quod Testator, &c & nu.6.* Rota Roman. apud Ludouis. *dec.544. n.30.* vbi quod verba recipiunt potiùs interpræationem secundum consuetum, & solitum sensum, & modum loquendi Testatoris, quam secundũ ipsorum proprietatem. Imò ampliùs aduertendum est, quod Testator in tota sua dispositione, dum conditionẽ referre voluit ad vnam personam tantum, post cuius mortem ius successionis deuolui mandauit ad alios, dixit semper *eo defuncto*, quando vero ponere voluit in conditione deficientiam plurium, tunc variato sermone dixit *eo deficiente*, vti depræhenditur ex antecedenti supra relata dispositione multiplici faciendi, vbi dixit *annuatim multiplicentur per Io. Paulum Pinellum ipsius D.Nicolai filium, & eo defuncto per maiorem natu masculum per lineam masculinam, &c. & eo deficiente*, & sic vbi sub-

stituit in iure multiplicandi maiorem natu masculum sub conditione mortis solius Io. Pauli dixit *eo defuncto*, prout etiam infra *in* §. *& sequuta morte . vers. Et eo vita functo*, dum verò in eodem iure substituit maiorem natu masculum ex linea fœminina sub conditione mortis, & extinctionis omnium natu maiorũ ex linea masculina, dixit *eo deficiente*, ex quo
19 distincto modo loquendi clarior etiam percipitur voluntas disponentis *l. vnica* §. *Sin autem ad deficientes C. de cadu. tollend.* Honded. *cons.60. nu.37. & seqq. lib.*1. Rim. Iun. *cons.*550. *nu.*22. Rota Rom. coram Ludouis. *dec.*433. *nu.*4.

Qua ratiocinatione pariter à DD. meis non improbata sic stãte, obstat semper DD. Actricibus supra obiecta exceptio nõ adhuc purificatæ conditionis, & sic non adhuc aduenti casus earum vocationis, ex natura illius verbi *deficere* in ablatiuo absoluto positi negatiuæ conditionis vim habente, Itaut donec non reducatur ad impossibile, quod non ampliùs futuræ sint fœminæ descendentes à prædicto Io: Paulo, & Nicolao per lineã masculinam, non veniet casus earum vocationis, cum aliter huiusmodi negatiua conditio purificata dici nequeat; Et ex his erronea prorsus est assertio DD. Consultorum pag. 6. terg., in fine, & pag. 7. quod ad effectum, vt fœmina descendens per lineam fœmininam admitti possit, inspici debeat quolibet anno, an aliqua fœmina descendens per lineã masculinã existat, nec ne, quià si aliqua nõ existat, dicatur tũc purificata conditio cõcepta sub illis verbis *ea deficiente*: Nàm sine aliqua Iuris, aut DD. autoritate hoc asserunt contra per nos solidè, & comuni DD. consensu probatum, quod per solam non existentiã aliquo tempore vnius filiæ non dicitur purificata ea conditio negatiua sub illis verbis *ea deficiente* contenta, sub qua vocata est filia per lineam fœmininam, nec eius admissioni locus aperitur, nisi reddito priùs impossibili, quod ampliùs existat; & sic in iure manifestus est error suppositæ per solam non existentiam aliquo tẽpore verificationis conditionis prędictæ.

Quamobrem, vti dicebam, inane fuit tàm ardens Studium, & Ingenij labor, vt probaretur præfatam clausulam *& ea deficiente* nõ ad defectum lineæ masculinæ, sed ad defectũ fœminarum ex dictis lineis prouenientium, referendam esse; Nàm idem effectus ex vtraq; relatione semper resultat. Si enim dicatur *linea deficiente*, cum verbum *linea* sit collectiuum, & continens in se omnes personas ex eadem linea proficiscentes, sic etiam dicetur tacitè, & ex vi compræhensionis positus in conditione defectus omnium fœminarũ in ea linea cõpræhensarum; Si verò dicatur *ea filia deficiente*, intelligitur ex vi antea factæ expressionis positus in conditione defectus omnium, & quarumlibet fœminarũ supra expreisè vocatarum; quæ sunt omnes quocumque tempore nasci poterunt ex omnibus Io: Pauli; vel Nicolai descendentibus masculis. Et si fortè aliquid diuersitatis acutè ratiocinando inspiceretur, quia defectus lineæ compræhendit deficientiam tàm fœminarum, quam masculorum pariformiter in eadem lineæ vocatione comprehensarum, defectus autem omnium filiarum tantum, non autem insimul masculorum includit; Præterquamquod cum defecerint masculi, deficere quoque tunc necesse erit filias à masculis descendentes, quomodocumque tamen res se habeat, sufficit nobis eundem resultare ex vtraq. clausula effectum ad arcendas MM. Actrices ab admissione petitã; Nempè, quod sicuti, si vocatæ essent DD. Actrices masculina linea deficiente, non venisset casus earum vocationis nisi tota linea etiam in spe extincta; Ità pariter si vocatæ sunt, vti contendunt, in defectum omnium filiarum per lineam masculinam à prælatis Io. Pauli, & Nicolai descendentium, certum est, earum vocationis conditionem non esse purificatam, donec non sit ad impossibile redactum, quod nulla filia ex dd. descendentibus per lineã masculinã oriri posset. Cũ adducta ab initio cõclusio promiscuè firmetur à DD., tàm si vocetur substitutus deficiẽte alicuius lineà, vel deficientibus filijs alicuius, vti de substitutione fœminæ facta deficientibus fi-
20 lijs masculis ex doctrina Socc. Sen. *in l. Salemus de condit. & demonstr.* trad. Ruin: *cons.* 115. *nu.*3. 4. *lib.*3. & latè in substituto deficientibus filijs alicujus Molin. *de primogen. lib.3. cap.10. ex nu.16. & plurib. seq.* & benè quoque Peregrin. *art.29. nu.9.10.* & Rota Rom. *dec.*322. apud Buratt. *nu.* 12. 13. vbi facta erat substitutio *non extantibus filiis alterius*. Vis enim conclusionis non stat in hoc, quod lineæ, vel potiùs descendentium, vel fortè filiorum deficientia sit posita in conditione, sub quà vocatur substitutus, sed in eo potiùs, quod tàm lineæ, quam filiorum vel descendentium, aut aliarum personarũ in conditione positarum deficientia non potest verificari, nisi cum redacta est ad impossibile eorum existentia; Et propterea substituto semper obstabit non purificatæ conditionis

tionis, sub quâ fuit vocatus, exceptio.

Senserunt autem Sapientissimi Consultores vim conclusionis, & vt eam declinarent pag.5. *vers. Nam pro responsione*, aiunt, aduertendum esse, quod tunc dicitur deficere filia descendens per lineam masculinam, cū
21 actualiter non existit, vt in terminis cōditionis aiunt esse textum *in l. si post mortem* 68. §. *fin. ff. de leg. pr.* ex Caluin. *lexicon. Iur.* in verbo *deficere,&c.* cum synonima sint, vti
22 subiungunt, deficere, non existere, deesse vel non esse ex adductis à Gratiano *cap.*773. *nu.* 23 *&* 24.

Sed facilis est responsio ex ipso quoque textu, in contrarium allato deducta. Ait enī ibi Gaius Iurisconsultus, quod existente cō-
23 ditione legatum perimetur, deficiēte vero ad legatarium pertinebit, quod nos cōcedimus, contrarium nempè deficientiæ existentiam esse, sed non benè infertur ad casum nostrū, vti fit, dum inquiunt ibi, dicta pag.5. *Explicari itaq. debet sic hęc dispositio, nempè vt columna instituor voluerit, quod existente filia descendente per lineam masculinam nō admittatur descendens per lineam fæmininam*, confundendo sic effectum affirmatiuæ, & negatiuæ conditionis. Sed dicendū potius, & ratiocinandum sic est: Fœmina descendens per lineam fœmininam non substituitur, nec vocatur ad legatum, nisi deficientibus, & non extantibus fœminis ex linea masculina, & sic sub conditione negatiua, ergo ex natura huius negatiuæ conditionis admitti nullo pacto potest fœmina per lineam fæmininam etiamsi tempore prętensæ admissionis non existant aliquæ fœminę ex masculina linea, nisi probetur impossibile fore, quod ampliùs in futurum existant iuxtà suprà probatam, & comuniter receptam conclusionem, quam à DD. meis nō modo nō improbari, sed potiùs sapienter dissimulari video. Doctrina verò
24 Gratiani, quæ superaddita fuit *in cap.*773. *nu.* 23. 24. nihil habet comune cum præsenti casu; tangit enim quęstionem illam, an substitutio facta in casu defectus filiorum Titij locum habeat, si Titius filios non habuerit, aut quia præmortui, aut nunquam nati sint, quia defecisse non dicatur, quod nunquam
25 incæpit per text. *in l. Non potest ff. de reg. iur.*, vbi tantum concludit clausulam *deficiente linea fæminina* compræhendere tàm casum mortis filiarum præmorientium, quā non existentium, quia numquam natæ; vndè nulla legum, aut Doctoris auctoritate contra comunem omnium DD. sententiam concluditur ibi pro admissione substitutæ; quia veriùs fortè viderint, non posse in contrarium Iuris ratione probari.

Quamobrem iterùm, quod dixi, repeto, inanē, & superfluam omninò fuisse disputationem, an dicta clausula *ea deficiente* ad lineam, vel ad quālibet filiam, & orationem prӕcedētem relationem habeat, cū in vtroq; casu certum sit, non adhùc purificatam esse conditionem negatiuam deficientiæ, sub quā vocatā fuit filia ex fęmina linea descendens, Imò in vnum, & idem semper conuertatur, cum non possit deficere spes existentiæ alicuius filiæ descendentium lineæ masculinæ, nisi in totum eadem linea masculina deficiente, & extincta; Et hinc detegitur intentionē disponentis huiusmodi fuisse, quod vnaquęq; ex lineis ad dictā primogenituram vocatis æquale perferret onus, nempè descendentes masculi per lineam masculinam dare, & soluere legatum præfatū solùm filiabus eiusdē masculinæ lineæ, primogeniti verò per lineā fęmininam filiabus tantùm per eādem lineā descendentibus teneretur, & si aliter seruādum diceretur, vtiq. sequeretur absurdum. Primogeniti enim per lineam masculinam haberent onus legatum soluendi tàm filiab⁹ eiusdem lineæ, quàm etiam filiabus alterius fœmininæ lineæ, Primogeniti verò per lineā fæmininam legatum prętatum darent tātummodo filiabus eiusdem lineæ, quia tempore eorum successionis iam extincta esse debet tota masculina linea, vndè eiusdem lineæ filias tunc non superesse certum erit. Etsic maiori oneri subijcerentur primogeniti ex linea masculina primo vocati, quam secundo loco vocati, licet illi magis, quàm isti ex
26 prima vocatione censeantur dilecti. *l. Publicus Meuius* 36. *ff. de cond. & demonstrat.* Castrens. *cons.*121. *col.*2. *ad fin. vers. Item non est credendum,&c. vol. pr.* Fusar. *de substit. q.* 68. *nu* 15. Gratian. *cap.*836. *nu.*2. Ad quod absurdum euitandum, ne minùs dilectus sit melioris conditionis, quàm magis dilectus, recedi etiam deberet à proprietate verborū, si opus esset, & fieri extensio etiam de casu
27 ad casum, quamvis alias de Iure non permitteretur. vt benè trad. Peregrin. *de fideic. art.*13. *nu.*83. cum alijs pluribus adductis à Gratian. *cap.*771. *nu.*23. & iterum *cap.* 828. *nu.*48. *&* 49. Et nullius profectò reperi momenti, quod Testator in fine dictæ dispositionis *in* §. *sublata autem,&c.* dixerit. *Sublata autem opera in prædictorum causa, & omni spe per deficientiam, & extinctionem omnium descendentium prædictorum,&c.* ex quā formula disponendi arguunt DD. Consultores,

columnæ Institutorem tunc verba fecisse de actuali, & habituali deficientia. Conceditur in hic de actuali, & habituali deficientia intellexisse, negatur autē absolutè consequētia ab iisdem DD. Consultoribus indè ducta, q. vbi de simplici deficiētia mentionem fecit, dicendum sit intellexisse de actuali tantum, nō modo, quia hoc assumptum nulla ratione, vel autoritate probatur, sed etiam quia, cum negatiuam conditionem, sub quâ filias ex linea fœminina vocauit, cum dicto verbo deficientiæ filiarum ex masculina linea descēdentium composuerit, & conceperit disponens, & eiusdem verbi natura, & propria significatio, dum conditionem negatiuam vestit, ea sit, vt deficientiam non modo actualē, sed habitualem requirat, vti ad saturitatem supra probatum est, non minùs hic, quàm suprà in aliâ dispositione expressa dici debet habitualis deficiētia, cum id dicatur expres-
28 sum, quod ex significatione verbi resultat, vt per Bald. *cons. 12. nu. 3. vers. Modo queritur lib. pr. & cont. 384. lib. p.* Surd. *decis. 254. nu. 28. & dec. 256. nu. 19.* Rota apud Buratt. *dec. 504. num. 7.* Licet verè hìc disponens nil aliud agat, quàm confirmare per me suprà dicta, & probata; Quià cū dixerim, & probauerim, quod conditio negatiua per deficientiam primo vocatorum expressa non dicitur verificata, nisi postquàm abiecta est omnis spes eorum existentiæ. Disponens hìc fortè à Iuris perito edoctus idem explicitè declarando, inquit, *sublata omni spe per deficientiam*: Ac si monuisset, tunc dici deficere, cū sublata est omnis spes, quod existant. At si DD. Consultores assentiuntur pag. 6., quod verbum *deficere* appositum vocationi fœminarum intelligendum sit de habituali etiam deficientia, non benè percipio, qua ratione suadere postea velint, quod vnū, & idē verbum in eadem dispositione diuersam signifi-
29 cationem habere debeat contra textum in *l. fin. C. de legit. tutor.* cum potiùs in vno sensu accepta à disponente verba in vna parte dispositionis in eodem semper accipi debeāt etiam in alia Bart. *in l. Centurio sub nu. 27. vers. Vel quid, ff. de vulgar. & pupillar.* Altograd. *cons. 60. nu. 114. lib. pr. & cons. 79. nu. 4. lib. 2.*

Et ex his, ni fallor omninò, DD. Consultorum sentētiam Iuris regulis comuniter receptis, & voluntati disponentis aduersari clarè admodum vnicuique patere potest.

Libet autem addere, licet ex abundāti M. Martiam ex peculiari ratione quoque exclusam esse in præsenti à consequutione legati præfati; Quià cum fuerit relictum de dimidia fructuum, & prouentuum duorum annorum decursorum tempore contracti matrimonij, quod M. Martia cōtraxit anno 1652. quo tempore dictos prouētus tanquam primogenitus exegit M. Ioan: Paulus non priùs quam in Anno 1658. defunctus, ideò ab eo
30 soluendum erat. iuxtà doctrinam Castrens. *in cons. 16. sub nu. 4. lib. 2.* Ias. *cons. 95. sub nu. 2. vol. pr.* Crauett. *cons. 19. nu. 8.* Surd. *dec. 28. nu. 2. 3.* Pacific. *de Saluiano inspect. 3. cap. 4. nu. 293. 294.* cum alijs relatis apud Fusar. *de subst. q. 667. nu. 5. 6.* Cyriac. *contr. 263. nu. 55.* non autem postea à M. Io: Augustino petendū, vt sibi soluat ex prouentibus ab eo longè post perceptis, quià certi Iuris est, q. legatarius pro tempore præterito, & decurso in vita fideicommissarij agere nequeat cōtrà substitutum, verùm suas actiones experiri debeat aduersus hæredem grauati, qui viuens fructus, & prouentus percepit ad hu-
31 iusmodi legatum obligatos, vti præcæteris tradunt Castr. *d. cons. 16. sub nu. 4.* Ias. *dicto cons. 95. sub nu. 2.* Surd. *d. decis. 28. nu. 3.* Pacific. *d. cap. 4. nu. 203.* & clariùs *sub nu. 295.* Gratian. *cap. 656. num. 19.* & latiùs *cap. 294. nu. 10. 11. vsq. ad num. 15.* Rota Rom. *decis. 432. nu. 17. par. 4. & dec. 399. num. 39. par. 5. recent.*

Quare, &c.

SVMMARIVM.

1 *Index si in sententia reseruauit sibi in alio Iudicio expensarum condemnationem, hæc reseruatio nil operatur, vbi distinguitur.*

2 *Calumniosus accusator condemnatur non modo ad refectionem damnorum, sed antiquitùs in pœnam Talionis, nunc autem in pœnā extraordinariam.*

3 *Declaratur verò non autem præsumpto calumniatore.*

4 *In factis, quæ possunt esse delicta, & non delicta, probatur corpus delicti per coniecturas.*

5 *Incendium plerumq. censetur ex delicto sequutum.*

6 *Sufficiētia præsumptionum pro probatione corporis delicti pendet ab Arbitrio Iudicis.*

7 *Accusator quando de vera, aut de præsumpta calumnia conuictus dicatur.*

8 *Accu-*

8 *Accusator, calumniosus in Criminalibus nunquam in expensis condemnatur, quicquid sit quoad alias pœnas.*

9 *De consuetudine accusator præsumptus calumniator nunquam in expensis condemnatur, Distingue nu.10. 11. 12.*

12 *Iusta causa motus ad accusandum nunquam in expensis condemnatur. Licet secus sit in vero, non autem præsumpto calumniatore. & nu. 24.*

13 *Quæ sit iusta causa excusans Accusatorem à refectione expensarum. 14. 18. 19. 22. 25.*

15 *Farinacc. defenditur quæst. 16. nu. 70. 71. & nu. 17.*

16 *Menoch. de arbitrar. casu 321. nu. 34. declaratur.*

19 *Non excusatur ab expensis accusator exhibens aliqua suæ accusationis indicia, si ea ex probationibus Rei fuerint sublata, Declara nu. 20.*

21 *Reus absolutus à criminali potest nihilominus ad restitutionem damni condemnari.*

23 *In delictis atrocibus etiam Testes inhabiles admittuntur.*

6 *Post publicatum processum possunt super iisdem noui Testes induci ad effectum reprobandi Testes reprobatorios.*

7 *Statutum Prouinciæ Caferonianæ in rubr.* Quod accusatio non recipiatur, *non est vsu receptum.*

8 *Statuta in vsu non recepta non ligant. Declara nu. 29. 30.*

2 *Consuetudo inducta contraria Statuto, non autem Statutum, seruanda est.*

3 *Statuta passiuam interpretationem recipere debent à Iure communi.*

4 *Statuta disponentia, quod Accusator absoluto Accusato condemnetur in expensis, interpretantur iuxtà communis Iuris dispositionẽ.*

ARGVMENTVM.

Corpus delicti præsertim in incendio ex quibus probetur. Accusator absoluto Accusato quãdo in expensis condemnari debeat, vel absolui, cum vera distinctione veræ, aut præsumptæ, calumniæ cũ quã ad accusandũ accessit; Et quæ iustæ causæ dicantur, vt à vera calumnia excusetur, & quis verus, aut præsumptus calumniator haberi debeat. Statuta disponentia Accusatorem non probata accusatione in expensis condemnari, quomodo, & quo casu sint intelligenda.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXIX.

Qvamquam aptissimè, & sufficienter respõsum fuisse viderim per Doctissimum Iuriscõsultum proprio suppresso nomine Consultatiòni Præstantiss. Dñi ex aduerso Aduocati, & iuribus in ea deductis, quibuscum suadere conatus est Excellentiss. D. Iudici condẽnationem Ioannis in expensis, & damnis passis per Stephanum occasione sibi datæ quærelæ inlati incendij in domibus, seu fænilibus eiusdem Ioannis quærelantis; Nihilominus pro maiori confirmatione debitæ absolutionis eiusdem olim quærelantis, modo quærelati Ioannis aliqua subiungam sequẽdo vestigia eiusdem D. Consulentis; Et vt faciliùs, minoriq. molestia veritas præsentis quæstionis ab Excell. D. Capit. Iustitiæ percipiatur, singulis Excellentiss. D. Aduocati contrarij conclusionibus, quid responderi posse rear, eodem ordine subnectam.

Sed in primis dissimulare nõ possum, quod opinor, inaniter modo, & extrà tempus agi pro repetitione petitarum expensarum, postquam fuit quærelatus per sententiam absolutus, & quærelans in eademmet sententia non fuit ad refundendas expensas condemnatus, quamuis etiam de his in sententia loqui Iudex nõ omiserit, sed earum decisionem arbitrio suo, prout Iuris fuerit, reseruauerit definiendã. vt mihi in facto supponitur; Dicta enĩ reseruatio nullius est põderis, aut momenti, & sic in eis non potest ampliùs in nouo Iudicio condẽnari quærelãs, vt in proposito firmat Bertazzol. Ferrariens. *cons. Criminal. 386. nu. 2. lib. 2. & cons. 212. n. 6. in fin. lib. 1.* & benè quoque occasione articuli, de quo nunc agitur. Carauit. *super Ritib. Magn. Curiæ Ritu 297. n. 5.* vbi tres proponit casus, Primus est, quando Iudex expresè ab expẽsis absoluit, secundus, quando omisit reseruando post sententiam; Tertius quando verè omisit, nihil dicendo; Et in secundo casu reseruationis, qui est noster, ait, quod si non appelletur per victorem, sententia facit transitum in Iudicatum, *nec potest post sententiam vlterius de expensis tractari, quamuis condemnatio fuerit reseruata, quia ius hoc prohibet*, & plures adducit in comprobationem conclusionis

sionis DD. autoritates. Et hæc conclusio sic
vt suprà benè firmata vlteriori disputationi
aditum claudit, cum obstet exceptio rei Iu-
dicatæ.

Nihilominus ex abũdanti concedere no-
bis non obest in præsenti tanquam veram
primam ex aduerso conclusionem in mediũ
adductam, & pluribus confirmatam, scilicet
Iure comuni calumniosum accusatorem non
modo ad refectionem damnorum accusato
teneri, sed antiquitus etiam pœna Talionis,
quæ ex recentiori Tribunalium cõsuetudine
in aliam pęnam extraordinariam Iudicantis
2 Arbitrio commutari soleat, vt apud Farinac.
quæst. 16. nu. 4. 5. vltrà adductos etiã à Guaz-
zin. *defension. reor. cap. 13. nu. 3.*, dummodo
nobis pariter concedatur, quod hãc pati tã-
tùm debeat verus, nõ autem præsumptus ca-
3 lumniator, & accusator, prout comunẽ esse
distinctionem calumnię verę, & præsumptæ
nimis notum est, & non negat doctissimus
idem Dominus in suę dissertationis progres-
su; Vndè est, quod postea asserat, plura de-
sumi posse ex præsentis facti serie, quę Ioan-
nem quærelantem arguere possint de vera, nõ
tantùm præsumpta calumnia; licet postea
solummodo suppositum defectum probatio-
nis corporis delictin indicauerit.

Et circa quem defectum probationis cor-
poris delicti animaduertere oportet, quod
incendij corpus delicti non relinquit post se
certa, & manifesta vestigia; Nempe quia
licet ignis suæ combustionis signa, & ve-
stigia naturaliter relinquat, non ideò tamen
ex sola inspectione domus igne consumptæ
insurgit probatio delicti, & quod scelere, &
dolo fuerit immisso igni consumpta; potuit
.n. etiam casu fortuito, aut facto voluntario
Domini comburi. Et ideò huiusmodi gene-
ris factà inter ea reponi debent, quæ se ha-
bere possunt ad figuram non delictorum, &
4 possunt etiam cum scelere commicti iuxta
tradita per Farinac. *de inquisit. quæst. 2. n. 29.*
In quibus ob difficultatem probationis per
solas coniecturas, & inditia probatur delicti
corpus, vt ibi ex Boss., & clarè Farinacc.
aduertit, vbi quoque subiungit, solam pu-
blicam vocem, & famam sufficientem esse, vt
formetur inquisitio, & proindè *sub num. 29.*
vers. In hoc itaque articulo monet, quod in
huiusmodi delictorum genere, semper ad
pręsumptiones, & coniecturas recurratur, &
si præsumptiones habeat Iudex, quod factũ
illud cum dolo, & deliquendo cõmissum fue-
rit, ad vlteriora procedat; Hoc autem in-
5 cendij factum comitari plerumq. solet deli-
cti præsumptio, nàm (quicquid dixerit Fari-
nacc. *quæst. 110. nu 36.*, vbi in contrariũ al-
legatur,) Ipse tamen Farinacc. se ipsum cor-
rigendo infrà *nu. 72.* inquit, *Licet incendium*
dici soleat casus fortuitus, vti dixi supra, *ve-*
ritas tamen est, quod illud non præsumitur or-
tum casu fortuito, sed culpa alicuius incertæ, &
indeterminatæ personæ, quia sine culpa incen-
dium non fit, vbi pluribus etiam firmat *nu.*
73. & seq. cuius culpa, & quali suscitatum
sit, probari coniecturis, pręsertim quando
incendium fuerit immissum de nocte; Hic
autem præter iuris præsumptionem, plura
insurgunt ex processu, & Testium depositio-
nibus deducta; Sed potissima, vrgens, & ef-
ficax ad excludendum fortuitum casum, &
arguendum alicuius personæ dolum, & factũ
elicitur coniectura ex combustione sequuta
eodem tempore, vel eadem nocte ambarum
domorum, licet intersese *milliarij spatio* di-
stantium. Et propterea cum sufficientia præ-
sumptionum pro probatione corporis huius-
6 modi delicti dependeat ab arbitrio Iudicis, vt
ait Farinacc. *d. q. 2. n. 29.* & ille ex inditijs, &
coniecturis ex Processu resultantibus suos
Reos inquisiuerit, de defectu corporis deli-
cti non videtur *ampliùs obijci* posse, vltrà
doctissimè *considerata* à *Præstantissimo* D.
Coaduocato in sua Consultat. pag. 1. & 2.
Firmauit insuper Excellentiss. D. Consultor,
quod licet non versemur in vera, & euidenti
Accusatoris calumnia, sed in pręsumpta tan-
tùm, tamen secundùm comunem, & receptã
sententiam præsumptum calumniatorem à
refectione damnorum, expensarum, & inte-
resse non excusari.

Et Iure quidem supposuit D. Consultor
absuisse à Ioanne veram calumniam, cum de
eà solum conuictus dicatur Accusator, quan-
do verè antea certè sciuit, vel fortè etiam
scire debuit, accusatũ esse innocentem, & ni-
hilominus aduersus eum accusationem pro-
ponit, vt benè declarat Clar. *in §. fin. quæst.*
62, sub nu. 3. vers. *Pro resolutione vera calum-*
nia dicitur, &c. & post eum Farinacc. *q. 16.*
nu. 10. & declarat etiam Guazzin. *d. cap. 13.*
nu. 41. 42.

Quod autem Accusator, & quęrelans iuris
præsũptione calumniator, quià accusationẽ
non probauit, & indè fuerit inquisitus abso-
lutus, in expensis inquisito absoluto sit con-
demnandus. Respondetur in primis de iure
veriorem esse sententiam Accusatorẽ in Cri-
minalibus nunquam in expensis esse con-
demnandum, quicquid sit quoad aliàs pœ-
nas, dum res versatur contra verum, & do-
lolum

8 solum, calumniatorem, vndè Felyn. *in c. Accedens de Accusat.* refert ibi dixisse Io: Andr. quod non reperiatur textus, vel Glossa de Iure Ciuili, vel Canonico, vbi probetur expressè, quod in causa criminali, & criminaliter mota possit fieri condemnatio expensarum ratione victoriæ.& latè defendit Fachin. *controu. Iur. lib.pr. q.42. per totam*, & in longum probat Fermosin. *in c. Finem litibus 5. de dolo, & contumacia quæst. 2. nu.6.7.8.9.10.* Carauit. *Ritu 297. nu.4.* Cum inualuerit hodie comunis, & vniuersalis omnium Italię Tribunalium consuetudo, vt nunquam huiusmodi Accusatores ex tali præsumpta calumnia, quia in Accusatione succubuerint, accusato condemnentur ad expensarum re-
9 fectionem. vt latè testatur Hyeron. Buccaron. *de different.inter Iudicia Ciuilia, & Crimin. differens.59.nu.6.* vbi quicquid sit de Iure, & consuetudine, tamen Accusator non probans suam accusationem non condemnatur in expensis, ne quærelantes metu huiusmodi condemnationum expensarum ab accusando se abstineant, prẹsertim cum in Criminalibus Testes ad deponendam veritatem ad offensam reddantur valdè difficiles, Itaut, vti subiungit, crimina etiam palam, & in plateis cõmissa vix probari queãt, & sic daretur magna occasio deliquendi, vbi plures alios adducit huius consuetudinis Testes Iurisconsultos, & de consuetudi- pariter omnium ferè Curiarum testatur Bertazol. *cons. 386. nu.pr. lib.2. & cons. 212.nu. pr. lib. 1.* in crimin: Verum licet in hoc in puncto Iuris videatur Bart., & Alberic. inter se se discordes fuisse; Verior tamen, communis, & vbiq. recepta distinctio est, quod si versamur in vera calumnia, aliquid sit inter dd. contentionis, si verò in præsumpta deriuante ex pura Iuris præsumptione, quia Accusator succubuerit, & eo casu nunquã aiũt condemnandum fore Accusatorem in expẽsis, vti sic conciliando easdem Bartoli, & Al-
10 berici, & cuiusq. eorum sequaces sententias dixit Clar. §. *fin. quæst.62. sub nu.4. vers. Pro resolutione.* & ibi Baiard. *nu.23.24.* vbi nunquam vidisse condemnari quærelantes ad expensas, nisi aliàs de calumnia appareret, & vtrisq; pariter relatis opinionibus sic eas cõ-
11 ciliare studet Bertazzol. *d.cons.212. nu.2. & d.cons.386. sub nu.pr.* Mascard. *de probat. cõclus.25.nu.5. & 6.* latè Rotà nostra Lucens. apud Barz. *dec.145. n 3.* & plurib⁹ sequẽtib⁹. Et fortiùs etiam admisso, non tamen cõcesso, ꝙ solũ præsumptus calumniator aliquando possit in expẽsis cõdẽnari, quia succubuerit; Aduertendum tamen est, prout si percurrantur omnes casus, quorum occasione Doctores tale quid firmarunt; reperietur profectò, loqui cunctos eo casu, quo nullum interesse, aut affectionis, aut pecuniarũ haberet quærelãs in punitione Accusati, vndè facilius præsumitur calumniæ præsumptio; Secùs autem est, quando vel ob detrimentum, damnumq; passum rei familiaris, & iniuriam in propriis bonis, vel sanguine coniunctis sibi illatam doloris æstu concitatus fuit ad accusandum, vt in præsenti, quò casu, licet accusationem non probauerit, ab expensis tamen est quærelans absoluendus Farinacc. *d. q.16. n u.56.* quia cum, vt aiunt DD., ista præsumptio, quæ oritur ex non probata quærela, non sit præsumptio Iuris, & de iure contrariam proba-
11 tionem non admittens, sed simplex iuris præsumptio, consequens est, vt alia iuris præsumptione tollatur, *vt in l. Diuus ff. de restit. in integrum.* & propterea præsumendum est, quod magis animo damno proprio consulendi, quam alium calumniandi viam Iustitię aggressus fuerit, & quærelam contra inquisitos porrexerit, &, vt ait Mascard. *d. conclus.25. nu. 8.* in istis casibus illa generalis præsumptio calumniæ tollitur per specialem præsumptionem amoris, & deducitur pariter ex dictis à Farinacc. *d.q.16. n.67.68.* & meliùs *nu.39.* quod dum ista calumnia deducta ex eo, quià succubuerit, sit iuris præsũptione tantũ inducta, aliis prẹsumptionib⁹, benè tollitur vti latiùs explicat D. Consultor in dicta sua Consultat. pag. 3. vsque ad vsq; ad pag.4.; Vndè communiter dicunt DD: quod si iustam appareat Accusantẽ habuisse causam quærelandi, tunc, licet quærelã probare sufficienter non valuerit, nihilominùs à calumniæ pœnis, & insuper etiam à refe-
12 ctione damnorum excusetur. Honded. *cons. 112. num.15.16. lib.1.* etiamsi dicta causa sit solùm verisimilis. benè Bertazol. *d.cons.212. nu.3.* vbi si iustà causa fuit motus ad denunciandum, non teneri etiam reo absoluto, nec actione iniuriarum, nec ad expensas reficiendas ipsi reo, *ex quo non debet Ius suum indiscussum relinquere*, & idem confirmat *cons.386. nu.6.* vbi sufficere ad fuisse iustam causam sic suspicandi, cum alijs pluribus allatis à Farinacc. *d.quæst.16. nu.33. & 38: 39. & seq.* & fortiùs *sub nu.70.* Guazzin. *defens. reor. 3. cap.13, nu.44. 45.* Vermigliol. *cons. 127. nu.13. 14.* vbi etiamsi causa fuisset erronea. Iustam verò causam præbent excusandi ab expensarum etiam refectione nõ modo Testes semiplenè accusationem probantes;

sed

sed etiam sola indicia, imò etiam si hoc idem
13 ante accusationem ab aliquibus audiuisse
constet Clar. *d. q. 62. num.*8. Honded. *cons.*
*112. nu.16. lib.*1. vbi ait, nihil referre si po-
stea dicti Testes fuerint ab accusato repul-
sati. Farinacc. *d. q. 16. num.* 50. 51. Mascard.
de probat. concl. 253. *nu.* 21. & rationem eam
esse dicit *nu.* 36. 37., quam supra retuli, nem-
pè non esse hanc non probatæ accusationis
præsumptionem calumniæ Iuris, & de iure,
quin contra eam probari possit; & ideò, vt
ait, si probauerit Accusator per publicã vo-
cem, & famam ita esse, vel audiuisse à fide di-
gnis, tollitur præsumptio, quà sublata cum
Accusatus omni probatione contra accusan-
tem careat, obtinere nequaquã poterit præ-
tensam expensarum refectionem, licet aliter
14 sit in calumnia vera, & euidenti, & optima
est distinctio Baldi *in L. qui nõ probasse 3. C. de
calũniatoribus sub n.*5. *vers. Vel dic.* Aut quis
accusat de facto proprio, & in se cõmisso, vt
ꝙ fuerit insultatus ab aliquo, cuius habere
debet certitudinẽ, & verã scientiam, & tunc
fama nõ opitulatur; quià non debebat fama,
quam falsam sciebat, eum ad accusandũ im-
pellere. Aut quis de facto alieno, & non in
se commisso, sed fortè in res suas, vt de furto
rerum suarum noctis tempore commisso;
quod potest probabiliter ignorare, & tũc ex-
cusatur ratione famæ, tanquam ex causa iusti
erroris; quod idem ex Baldo reperit Felin.
cap. 2. sub nu. 2. *de calumniat.* Clar. *d. quæst.*
62. *nu.*8. addit, vel aliud indicium simile, *vt
dictum morientis*: imò Barz. *d. dec.* 145. *num.*
5 *&* 7. ait sufficere, quod porrecta quærela
tradat Iudici nomina examinandorum Te-
stium, vel tandem sufficit, quod adsint indi-
tia saltem ad formandam inquisitionem suf-
ficientia, ex his enim ad accusandum suasus
à præsumpta calumnia excusatur, etiamsi po-
stea succubuerit, vt de veriori firmat Fari-
nacc. *d. quæst.* 16. *nu.* 62. & sequitur Guazzin.
d. cap. 13. *nu.* 39.
15 Nec ideò doctrina Farinaccij *d. nu.* 70. 71.
spernenda est, quià Abbatis, & Bossij sentẽ-
tia vnà cum alijs ei opponatur, Abbatem
enim iam viderat Farinacc., & cognouerat
in alleg. *cons.* 78. vbi loquitur in vera calum-
nia, quià accusauit de Insulto sibi facto cum
armis, & sanguine, & sic cum, iuxtà distin-
ctionem suprà allatam ageretur de fa-
cto in se commisso, dùm non probauit cum
armis, & cum sanguine, sed solùm insultum,
alià Indicia non poterant eum excusare, quià
certo sciebat sine armis, & sine sanguine fuis-
se insultatũ, provt etiam Bossij sententiam
suæ potiùs conformem, quàm aduersam ra-
tionibus probat ipsemet *sub nu.* 70. quas hic
16 repetere molestum esset; & Menoch. *cons.*
321. *nu.* 34. 35. loquitur, quando si absq. dolo,
non saltem sine culpa, & sic temere data est
Accusatio, vt ipsemet se declarat *in cons.* 142
n. 8. 9. 10. & assentitur *in q.* 177. *lib.* 2. *n.* 7. 8. 9.
10., ꝙ iusta causa excuset actorẽ ab expensis,
quod verificari nõ potest in præsenti casu, &
tàm in casu Giurbæ, quã aliorũ locis citatis
agebatur de quærela data sine aliquà iusta
causà affectionis, vel interesse, sed merè ad
publicam vindictam, quò casu, si temere, &
Inconsultò datur, stante defectu iustæ causæ,
tunc propter temeritatem datur locus refe-
ctioni expensarum, licet euidens, & vera ca-
lumnia deficiat. Ità quoque Rim. Iun. *in ci-
tato cons.* 303. agit de eò, qui alium accusa-
uerat de crimine lesæ Maiestatis, in quo nul-
lum habebat priuatum interesse, &, *vt ipse
probat ex nu.* 10. *vsq. ad nu.* 16., *constitit ibi*
de verà, & euidenti calumnia ex confessione
eiusdemmet Accusatoris, qui alteri dictum
crimen falso imposuerat; Sed, quicquid di-
cat, non potest à Farinaccij sententià in Iudi-
cando recedi, qui materiam totam nulla ra-
tione, vel autoritate *contraria* dissimulata,
vti solet, pro *veritate tractauit*, & rationibus
& autoritatibus confirmauit, & eius propte-
reà sententiam amplecti continuo solent, &
in Iudicando sequi Celebriora Italię Tribu-
nalia; & quicumque recentiores post eum
tractatus Criminales scripserunt ab eius au-
17 toritate dissentiri non audent, *quicquid ali-
quando* secus tentauerint *Doctores in Con-
silijs* iuxtà Clientum placita *editis.* & prop-
tereà in dicto casu Farinaccij sententiæ ad-
hæserunt Guazzin. *defensa* 3. *cap.* 13. *nu.* 55.
sequendo dicta per Farinacc. *d. q.* 16. *nu.* 70.
& 71. licet etiam & ipse plerumq. libenter
in alijs casibus eiusdẽ sententiam improban-
di occasionem perquirat; & eam nouis ra-
tionibus, & auctoritatibus munire studeat:
Vndè à sententià Farinaccij non videtur vl-
lo modo in Iudicando discedere posse Excel-
lentiss. D. Iudicem.

Nec obstat replicatio, quod, etiamsi opi-
nio tenenda foret Guazzin. & Farinaccij, in
casu tamen præsenti recipi eà non possit, cũ
ex parte quærelãtis non fuit præstita semi-
plena probatio sufficiens ad torturam; Nàm
18 si Farinacc. *d. nu.* 71. & Guazzin. *d. num.* 55.
legantur, compertum erit nullum eorum di-
xisse, quod tunc solùm causà dicatur iusta, &
sufficiens ad excusandum accusantem ab ex-
pensis, si deducat semiplenam probationem
delicti;

delicti; quia vterq. eorum ibi tantùm firmat, iustam causam accusandi excusare ab expēsis; ex quo verò deriuare debeat iusta causa. Guazzin. *nu. seq.* 56. dicit iustam causam habere accusatorē, si habeat vnum Indiciū, & alia similia per eū suprà relata, vbi præcęteris *nu.* 39. eam dicit iustā, si protulerit Indicia sufficientia ad inquirendum, & sic etiam Farinacc. *d. num.* 71. circa exempla accusatorum, & habentium iustam causam se remittit ad dicta per eum *supra num.* 33. 41. 49. 50. 56. *& seq.* vbi ait allegatos Doctores loqui etiam quoad refectionem expensarum, quibus in locis nō restrinxit iustam causā ad semiplenam probationem, verū ad alios pluries casibus per me quoq. suprà indicatis: sed præsertim *nu.* 62. exemplificat in accusatore, *qui habuit aliqua inditia ad inquirendum sufficientia*, quæ, & longè plura fuisse in casu nostro probata à Ioanne quærelante, facti euentus comprobauit, quia Iudex non modo ad inquisitionem, sed ad carcerationē quoque deuenit inquisitorum.

Prout neque paritèr refragatur, quod additur, opinionem Farinaccij excusantem ab expensis accusantem, qui pro se habuit indicia, vt famæ, & similium, solemniter limitari, quando per defensionem factam ab Inquisito sublata fuerint huiusmodi inditia per doctrinam, vti traditur, originalem Felyni *in cap.* 2. *de calumnijs* sequutam à Benintendo, Mascardo, Menoch. quos refert Farinacc. *d. quæst.* 16. *nu.* 48.

In primis enim respondetur, dictam assertionem non esse originaliter Felyni, vt assēritur, sed Baldi *in l. fin. C. de probat.*, ex cuius autoritate, & ore tantum loqui Felynum ipsemet protestatur *d. cap.* 2. *de Calumniatoribus sub nu. pr.* ibi. *Et de hoc etiam vide Bald. in l. fin. C. de probat. vbi dicit illud verùm, quod semiplenè probādo accusator excusatur à calumnia, quando reus nihil probat, secus si reus probat*. In quā *l. Bald. nu.* 12. ait, verè accusatorem excusari à calumnia semiplenè probando, quando Reus nihil probat, secus si reus accusatorem reprobat. *vt in l. Nostris C. de calumniat.* In quo textu punitur de calumnia, qui non probauit crimen, de quo accusauit, idest casum accidisse, quod in accusatione exposuit, (vti declarant verba illius textus in fine) ibi. *Non licere in eo, quod nō possit ostendi, Iudicum animos commouere*. Et sic opinor intelligi doctrinam Baldi, & aliorum allegatorum, nempè cū ipsum criminosum factum non probatur, vti cum semiplenè probasset accusator incendium illatum, accusatus verò probasset non fuisse illatum incendium, & in his terminis loquitur *decis.* 46. Benitend. allegata à Farinacc. nēpè cū fuerat data quęrela de dāno dato, & per quærelatū probatū fuerat dānum verè nō esse datū, & sic delictū non esse cōmissū, & si aliàs intelligi deberet. Felyn. allegatus pro Antesignano huius opinionis, sibi cōtrarius esset, quia in eodem cap. 2. *cum dilectus*, vbi allegatur à Farinacc., sic ait sub *num.* 14. *Et scias, quia si quis probauit, licet succubuerit; non dicitur esse in calumnia*, licet iuxta Farinacc. sententiam nec eo casu vera sit limitatio.

Et verè, si aliter intelligeretur, destruerētur omnia, quæ antea, & postea etiam à Farinaccio in eadem quæstione tanquam verissima probantur, & supra quoque per me fuerunt adducta. Si enim, vti diximus, quælibet iusta causa, & sola indicia ad inquirendum excusant quærelantem à præsumpta calumnia, & à refectione expensarum, etiam si succubuerit ex veriori, & comuniori omniū Doctorum consensu comprobatā sententia, quomodo nàm poterit rectè dici, quod si accusans habuerit non tantum indicia ad inquirendum sufficientia, verùm amplius semiplenam probationem, si succubuerit, quià per probationes accusati sit sublata illa semiplena probatio, debeat accusator de calumnia, & in expensis condemnari? certè hęc sunt intersese nimis contradictoria. Nàm vera non potest esse conclusio communiter firmata, quod accusator, si sola indicia protulerit ad inquirendum sufficientia, vel iusta causa appareat motum esse ad accusandum, etiamsi propter defensiones, & probationes factas post Inquisitionem ab accusato succubuerit, & accusatus fuerit absolutus, Nihilominus accusator à pena calumniæ, & ab expensarum refectione sit immunis, si alterā tanquam veram, & sic simpliciter intellectā amplecti velimus sententiam, quod licet accusator semiplenè probauerit accusationem suam, nihilominus, si per probationes accusati tollatur ista semiplena probatio, & sic succubuerit, debeat de pena calumniæ, & in expensis condemnari. Vndè ad euitādā absurda, & contradictiones pręfatas pernecesse intelligenda est declaratio, seu sublimitatio præfata, quando accusatus factum, seu crimen ipsum semiplenè probauit, sed posteà per accusatum plenè probatum est, illud crimen, seu factum non fuisse commissum. Vndè tunc agitur non de præsumpta, sed de verā, & euidēti calumnia. Aliàs ferè semper, quærelan-

relantes deberent expensarum pati sententiã, quia eorũ probationes plerumq. præferuntur ad exclusionem delicti, & pœnæ; Et nihilominus nunquam quærelantes, licet in accusatione succũbentes audiuntur ad refectionem expensarum condemnati. Et ideò ait Farinacc. *d. nu.*48: fortè veram esse dictã conclusionem, quando accusator tempore institutæ quærelæ certò sciebat Accusatum elidere posse suam semiplenam probationẽ, quia tunc non est in calumnia præsumpta, vndè licet succubuerit, excusetur, quia iustè credidit obtinere posse, sed in vera, & euidenti, quia dum sibi fuit conscius quęrelatũ habere cõcludentes probationes, ex quibus elidebatur accusatio, & hoc non obstante nihilominus accusationem instituere pertinaciter voluit, & tunc animo tantum calumniandi, & vexandi accusatum hoc fecisse deprehenditur.

Et quamuis Dominus meus admictere velit sublimitationem ex aliorum Iudicio à Farinacc. allatam, vti semper in omni articulo solet, vt appareat omnia, quęcumque dicta sunt à DD., in vnum collegisse, ab eo tamen non approbatam, è contra vero reijcere intendat declarationem ab eodem Farinacc. eidem sublimitationi datam, & ex sua sententia veram; Hoc non videtur esse congruum, aut enim dictum Doctoris in totum amplecti, vel in totum respuere debemus: Eò magis, quia ratio, qua nititur Farinacc. efficax est: Si enim accusator, antequam in Iudicium accusaturus descendat, certò sciet eam, quàm adducit, suæ accusationis probationem certa alia directa contraria probatione tolli posse ab accusato, & sic certo præuideat suam accusationẽ sine aliqua probatione remansuram, & nihilominus accusat, tunc certum est animo tantum calumniãdi, & vexandi expensis accusatum, quęrelã dedisse, & ideò tũc in vera calumnia reperitur, nec ei tũc sufficit dicere habebã semiplenam probationem accusationis, quia si pariter sciebat esse apud Aduersarium promptam reprobationem, idem esset, ac si sine vlla probatione quærelasset, quod secùs est in casu præsenti, quia Ioannes quærelans non modo probauit certo, & euidenter incendiũ sequutum, & hoc non fuit negatum, aut saltẽ reprobatum ab accusatis.

Sed insuper deduxit iustas causas, quæ animum suum mouerunt, vt crederet accusatos tale crimen commisisse: Primò enim deduxit inimicitiam, aut saltem indignationem excitatam in eorum animo contra Ioannẽ, quia crediderint ab eodem impeditũ fuisse matrimonium ab eis valdè optatum, & minas ab eis ideò prolatas, potissimũ sese cum igne vlciscendi, & sibi à fide digno relatas, & sæpiùs etiam varijs diuersisque locis repetitas, & à tribus Testibus etiam in accusationis Iudicio probatas. Item quod visi fuerit inquisiti eadem nocte sequuti incendij propè locum incendij, quod etiam plurium Testiũ depositione comprobatũ fuit, confessionẽ; insuper extraiudicialem eiusdem Ioãnis inquisiti, Plures Testes de auditu, Famam publicam, fugam, seu latitationẽ eiusdẽ Ioãnis vnius ex inquisitis, variationes, & ambiguas responsiones in eorũ Constitutis ab inquisitis Iudici interroganti datas, & alia plura; quæ ex processu resultant, quæ omnia non modo excludunt animum calumniæ, sed potiùs efficaciter suadent eumdem quærelantis animum iustis, & legitimis causis impulsum fuisse, vt crederet, quærelatos delictũ perpetrasse, & ideò, vt passi damni restaurationem quæreret, eos quærelasse, nõ autẽ vt eos inaniter, & calumniosè vexaret. Et licet dd. accusatis fœliciter euenerit absolui ex aliquibus facti probationibus, & præcipue quia probauerint illa nocte alibi reperiri; Hoc, quando verùm sit, nõ tamen probatum est innotuisse quærelanti qui pariter scire, nec verè etiam credere vnquam potuit, vel exceptionibus cõtra Testes excogitatis, aut alijs Iuris rationibus contra tot, & tanta ab eo deducta inditia adeo defendi potuisse, vt sicà pœna criminali, à refectione saltem damnorum non excusaretur, quod solũ quærelanti suffecisset; & de Iure, etiamsi reus à
21 Criminali pœna absolvatur, fieri posse, communior, & verior est opinio, quàm pluribus confirmat Carocc. *dec.* 34. *nu.* 4. *&* 14. Batt. *decis. vlt. nu.* 25. 26. Magon. *dec. Lucens.* 100. *nu.* 41. Monac. *decis. Lucens.* 36. *per tot.* Cennazzan. *decis.* 14. *num.* 11. *& seqq.* & plures possent addi, si opportunum modo foret. Nec dicatur, non subsistere declarationem Farinaccij, quia non posset ante factas defensiones innotescere quærelanti quærelati probatio, & si innotesceret, versaremur in euidẽti calumnia. Nam optimè potest dari casus, quod quærelans sciat accusatum habere in promptu negatiuam coarctatã loco, & tempore, aut similem probationem, quæ sua natura delictum excluderet, & nihilominus, vt odio proprio satisfaceret, voluisse eum calumniosè vexare; Quo casu aliàs regulariter præsumpta calumnia, ex eo, quod succubuerit, fortè in verã calumniã mutaretur, vnde

volui

voluit Farinacc., aliàs stari super regulæ firmatæ, & ab eo pluries comprobatæ, quod si ex iusta causa moueatur quærelans, nunquã ad expensas cõdemnetur, licet succubuerit, dummodo iusta causa innixa fuerit indicijs ad inquirendum sufficientibus, nec ipsi sibi quærelanti innotuerit, verè nullam iustam habere causam quærelandi. Aliàs, vt dixi, sequeretur inevitabile absurdum, quod accusator proferens Indicia solum sufficiẽtia ad inquirendum, licet ex defensionibus postea factis ab accusato succubuerit, nihilominus ab expensis absolui debeat iuxtà comunem, & veram omnium sententiam. Et habens è contra semiplenam probationẽ, (quod est habere multo plus, quàm indicia ad inquirendum) si per defensiones rei tollatur ista semiplena probatio, & ita succumbat accusator, debeat in expensis condemnari.

Stat igitur firma, & inelidibilis conclusio, quod habens iustam causam accusandi non condemnetur in expensis, & ꝙ iustã causam dicatur habere, qui indicia exhibet saltẽ ad inquirendum sufficientia, quæ eò magis, & fortiùs admittenda sunt in casu præsenti, in quo non modo tradita sunt indicia ad inquirendum, sed etiã ad carcerandum, (vti fuit accusatus, inquisitus, & postea etiã carceratus,) & fortè etiam ad condemnandũ in aliquam extraordinariam pœnam, vel saltem ad refectionem damnorum.

Nec est aliquid momenti, quod additur, suspicari saltem potuisse, notas fuisse quęrelanti exceptiones, quæ poterant dari Testibus inductis, quia dicunt DD. in proposito, quod sufficit, audiuisse, quæ deposuit in
12 quęrela à fide dignis, & amicis, vt ait, & probat Guazzin. *defens. 3. cap. 13. nu. 21. &* *nu. 23.* declarat fide dignos iudicari *Amicos, & consanguineos*. Vndè si cõcludunt præbere iustam causam quęrelãdi probationem sibi exhibitam ab amicis, & consanguineis, quos scire necesse est exceptionem aliquam pati, quomodo nam dici potest, ꝙ si quærelans sciuit Testes exceptiones habere posse, non excusari? Preterquamquod poterat etiam scire, quod in delictis atrocibus, & occultis tanquam commissis tempore noctis Testes etiam inhabiles admicti debent, iuxtà
13 latè apud Farinacc. *q. 62. nu. 33. 50. & seqq.*

Nec aliqua suspicio potest elici ex eo, (vti dicebatur,) quia interrogatus quærelans, dum penderet sub Iudice causa, an vellet prosequi quærelam, quià intendebant quęrelati eam de falsitate redarguere, respondiderit dictam quęrelam totis viribus velle prosequi, non potuit, inquam, ex hoc aliqua vel minima suspicio insurgere contra quærelantem, qui potiùs, quia sciebat primordio veritatis inniti porrectam accusationẽ constanter in ea perstitit, confidens quærelatum ad refectionem saltem damnorum debuisse condemnari. Et allegatæ in contrariũ
24 autoritates potissimum à Guazzin. *d. cap. 13.* loquuntur, quãdo accusator ex iniusta causa motus fuit ad accusandum, vt ibi Guazz. *nu. 52. 53.* vndè relatis contrarijs opinionibus alijs volentibus, quod etiam iniusta causa eum excuset, alijs verò non, *nu.* postea 54. vbi allegatur ex aduerso, dum hasce cõtrarias opiniones conciliare studet, ait, quod si Accusator ab initio etiã ex causis iniustis, & temerarijs motus fuerit ad accusandũ, excusetur, sed si deindè in progressu causæ viderit, & cognouerit causas fuisse iniustas, & temerarias, tunc non excusabitur, quia, tunc diceretur esse in dolo.

Sed casui nostro non applicantur doctrinæ præfatæ. Non modo quia, vt diximus, non ex iniusta, & temeraria causa, sed ex iustissimà credulitate impulsus fuit Ioannes ad quærelandum. Sed præcipuè etiam quià hic non constat, nec potest dici, quod ipse cognouerit accusationem esse iniustam: Imò adhuc etiã licet sequutà fuerit absolutio, firmo animo credit, accusatos incẽdium in suis bonis intulisse, licet enim fuerint absoluti, non indè tamẽ emergit accusationis falsitas
25 & benè Farinacc. *d. quæst. 16. sub num. 74.* exemplificat, seu distinguit de facto in se cõmisso, vt ꝙ quærelans fuerit vulneratus, ipse enĩ tunc scit, & scire debet, an hoc sit verũ, & proptereà licet semiplenè probauerit, aut ꝑ famã, aut alio modo, si tamẽ per reũ posteà probet̃ nõ fuisse ab aliquo vulneratũ, huiusmodi semiplena probatio, vel aliã similis ei nõ prodest. Secus autẽ si quærela sit de facto alieno, vel etiã cõmisso in rebus suis noctis tẽpore, quià tũc indicia sufficiũt ad probãdũ eius animũ nõ calumniãdi, sed res suas vĩdicãdi, & proindè licèt succũbat, & ex defensionibus factis reus absoluatur; nihilominus ex hoc nec dolus, nec temeritas accusantis arguitur. Sed præcipuè iniustam huiusmodi causã cognoscere nõ potuit Ioannes, cũ sibi factà fuit intimatio prædictà, quæ processit, antequã factæ fuissent per reos defensiones, ex quibus solùm fortè potuisset eorum innocentia depromi. Licet, vti dixi, nec in præsenti cognoscunt iniustam, sed iustissimam sciunt fuisse eorum accusationis causam, quam Iustitiæ causam confirmarunt etiam

ex Testibus postea examinatis super Articulis ab ipsomet querelante datis.

Neque dicatur publicato processu Testes super ijsdem, vel directo contrarijs non potuisse admitti, & ideò Testes inductos super ijsdem articulis attendi nō posse ex doctrinis allatis. Nàm verissima potiùs est sententia, quòd dum agitur de reprobando Testes reprobatorios Partis Aduersę, & de coadiuuandis, & confirmandi primis Testibus examinatos, licet articuli videantur directè contrarij; Nihilominus non obstante publicatione pro-
26 cessus possunt noui Testes super ijs induci, vti sic adductam regulam limitat Farinacc. *de Testibus quest.75. num.155.* vbi alios plures allegat, & ab eo non citatus videndus Surd. *decis.126. per tot.* Giurba *dec.73. nu.6.* & benè hoc idem confirmans Cyriac. *contr.228 nu.5.* rationem reddens, ait, *Quia ille poterat de suis Testibus confidere, nec habebat diuinare, quid Testes Aduersarij essent dicturi, Imò verisimiliter propter probationes à se factas poterat credere alios non probaturos.* Ridolphin. *in praxi par. pr. cap.11. nu.134.*

Nec tandem obstat adducta dispositio Sta-
27 tuti in rubr. *Quod accusatio nō recipiatur, &c.* Primò quia dicti Statuti dispositio nunquam fuit vsu recepta, quo casu Statuta non ligare, nec arctare ad disposita in eis trad. ex tex.
28 *in l. de quibus 32. ff. de legib.* & *in c. in istis §. leges distinct.4.* Socc. Iun. *cons.32. nu.44. lib.3.* Ruin. *cons.13. nu.27. & 28. lib.2.* Cæphal. *cons.136. nu.18. 19.* Rim. Iun. *cons.34. nu.2.* vbi loquitur in Statuto Ferrariæ, *& cōs.249. nu.26. & seq.* vndè ait Mascard. *de Generali Statutor. interpretat. concl.6. n.82. 83.* quod Statuta ab vsu non confirmata non merētur vti Statuta allegari. Verùm si conclusio difficultatem, aut contradictionem ab aliquo forsan patiatur; Advertendum est, quod aut nūquam venit casus à Statuto dispositus, & tunc aliqui non assentiuntur, quod per dictum non vsum Statutum vires suas amiserit; Aut verò casus contigit, & Statutum nō
29 fuit seruatum, sed potiùs contrarium cōsuetudo introduxit, & tunc verè dicuntur per non vsum infirmata, & abolita dicta Statuta, vt benè distinguendo super Statuto Ferrariæ ait Hyppolit. Riminald. *d. cons.34. nu.15.16.* Natta *cons.575. nu.35.* Socc. Iun. *cons.130. nu.27. vol.3.* Diuersum est enim, quod casus à lege decisus nunquam contigerit, & ideò Statutum non potuerit vsu confirmari, vel
30 quod casus contigerit, & fuerit cōtra Statuti formam obseruatum, vti pariter distinguēdo trad. Gabr. *cons.84. nu.60. lib.2.* Gratian. *discept. forens. cap.965. nu.10.* Rota Rom. apud Caualer. *dec.85. nu.2.* Farinacc. *in fragment. Crimin.* in verbo *lex num.10. & 11.* Prout verè in his terminis versamur. Non enim dicitur, Statutum non fuisse in vsu receptū, quia nunquam venerit casus huiusmodi accusationum; Sed è conuerso potiùs pluries, & pluries fuisse similes accusationes pro ijsdem vel alijs criminibus in eadem Curia Castri Noui exhibitas, sed non obstante dicto Statuto in primis nunquam accusator fuit adstrictus ad præstandam fideiussionem, antequam eius accusatio reciperetur iuxta eiusdem Statuti dispositionem, prout accidit in præsenti, de qua nunc agitur, accusatione; Secundò etiam pluries cōstat, fuisse institum per accusatos accusantes ad refectionem expensarum condemnari; Et nihilominus nō obstante Statuto præfato repertum non fuit aliquem esse condemnatum. Nimirùm, quià ea in quoq. Curia Castri Noui, prout in cœteris Italiæ Tribunalibus, in desuetudinem abijt huiusmodi accusatorum condemnatio, quando non constat de vera, & euidenti ca-
31 lumnia, vti suprà latè probauimus, & Bertazol. *cons.212.* scribens super Statuto Ferrariç sub *nu.13.* ait non obstante Statuto, se nunquam meminisse accusantem fuisse in expensis condemnatum.

Et quatenus etiam fortè probari posset ab initio fuisse Statutum receptum, & per aliquod tempus seruatum. Cum tamen posteà iam ab antiquissimo tempore citrà contraria consuetudine, eius dispositionem neglectam fuisse constet, noua consuetudo, non autem
32 antiqua lex est seruanda, vti trad. *DD. in c. fin. de consuetud.* Corn. *cons.155. n.4. lib.4.* Borell. *in summa decis. tit.13. nu.71.* Sola *super Constit. Saband. in prohem. Gloss.3. nu.39. 40.* Surd. *cons.58. nu.12.* Gratian. *cap.965. nu.7.* qui omnes pariter aduertunt, quòd stante contraria obseruantia Statuti per decennij cursum presumitur etiā accessisse Principis consensum, & quod Officialium scientia hoc casu æquipollet sciētiæ ipsius Principis, prout hæc omnia latissimè pro veritate disserui, & probaui in mea *Consultat.6. per totum lib. pr.* vbi pariter *nu.24.* ostendi in hoc casu ex communiori DD. sententiā non esse necessarium in contradictorio sic Iudicatum fuisse, quàm Consultationem meam si Excellentiss. D. Auditori perlegere non fuerit graue, reperiet omnia in medium prolata, quæ possunt in hoc articulo discuti. Licet in re præsenti, vt audio, non desit etiam confirmatio huiusmodi contra Statutum consueto-

suetudinis in Iudicio obtentæ, cum aliàs fuerit per accusatos institum pro condemnatione accusatoris, & nihilominus non reperitur fuisse vnquam condemnatos. Quamobrem de non vsu, & contraria consuetudine clarè constito per Actus directè oppositos, dum, quoties contigerit casus, contra legis formam semper fuit obseruatum, superfluum modo est de viribus, & qualitate ipsius Statuti differere.

Nihilominus ex abundãti breuiter etiam additur, quod cum Statuta semper interpretationem passiuam recipere debeant à iure
33 comuni Socc. Sen. *cons.* 39. *nu.* 18. *vol.* 3. Carpan. *ad Stat. Mediolani in prælud. num.* 275. Surd. *dec.* 36. *nu.* 19. Ità quoque intelligendum esset dictum Statutum de accusatore tãtum in vera, & evidenti calumnia depræhenso, non autem in eo, qui habuit iustam, & legittimam accusandi causam, aut quià iusto dolore motus sit amissionis rerum suarũ, vel
34 inditia saltem sufficientia ad inquisitionem Fisco exhibuit, vt in terminis similium Statutorum trad. in puncto, & super Statuto Ferrariç Bertazol. *cons.* 212. *nu.* 13. & semper videndus Barl. citata *decis.* 145. *nu.* 12. 13. & per totam, qui loquitur super Statuto Nostro idem, quod illud Ferrariæ, disponente, & benè quoque pluribus allegatis Farinacc. *d. quæst.* 16. *nu.* 73. & post eum Guazzin. *d. cap.* 13. *nu.* 57. Vndè ex his omittere decreui secundam Consultationis Partem, in quà de specie, & qualitate expensarum reficiendarum agitur. Cum enim non obstantibus, quibuslibet Statutis in qualibet Ciuitate, vel Tribunali vigentibus, in omnibus Curijs fuerit eis derogatum, & introducta seruataque generalis consuetudo nunquam ob præsumptam calumniam ex sola absolutione accusati resultantem condemnandi accusatores in expensis, ne auferatur animus damnum in persona, vel rebus suis, ab alio passis propriam quęrendi reparationem, & sic etiã ne Afflicto alia addatur afflictio, vndè insimul delinquentes audaciores in perpetrandis delictis reddantur: Et propterea, vt ait aliàs allegatas Farinacc. *d. quæst.* 16. *nu.* 13. Ideò raro, aut nunquam accusatores in probatione deficientes condemnari solent, ea ratione, quià raro, aut numquam Iudex ad alicuius accusationem procedit, nisi aliquibus indicijs, aut saltem fama præcedentibus, ex quibus cum iusta causà oriatur, à præsũpta calumnia excusatur; quicquid secus dicendum foret, quando accusator vltrà querelam nil aliud Curiæ subministrasset.

Dom. Capitaneus Iustitiæ Castri Noui, & in tota Caferoniana Prouincia Ius dicens Præfatum Ioannem absoluit. Recursu vero per Stephanum habito ad Illustriss. Consilium Iustitiæ Sereniss. Ducis Mutinæ, &c. post exactam Causæ discussionem fuit ab eo sub die 5. Mensis Martij 1677. D. Capitanei sententia, & Ioannis absolutio confirmata.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Lucense cap.* 120. *lib.* 2. *refertur.*
2 *Concessio emphytheutica pro canone fructibus correspondente dijudicatur, prout locationis Contractus.*
3 *Quod tempus attendatur, vt videatur an canon fructus corrispondeat.*
4 *In iudicando canone fructibus correspondente detrahuntur melioramenta facta ab emphytheota.*
5 *Emphytheuta remissionem petẽti incumbit onus probandi canonem fructibus correspondentem. Limita in emphytheusi Ecclesię. nu.* 7.
6 *Concessio emphytheusis facta ab Ecclesia præsumitur facta pro canone fructibus correspondente.*
8 *Concessio in emphytheusim facta cũ pacto francandi in tot bonis reddentibus quantitatem canonis promissi, censetur facta prò canone fructibus correspondente.* 10.
9 *Pactum francandi est idem cum promissione vendendi.*
11 *In Statuto loquente de locatione non comprehenditur locatio mixta cum pacto affrancandi.*
12 *Canon dicitur correspondens fructibus, etiamsi non præcisè, & in totum non correspondeat, sed sit in quantitate minor, dummodo non sit quid minimum.*
13 *Magnus, aut modicus sit canon, semper dicitur solui in recognitionem dominij.*
14 *In emphytheusim potest etiã cõcedi res fertilis pro iusta pensione, prout sterilis pro minima pensione. & num.* 15.
16 *Naturale Contractus emphytheutici est, vt quid minimum pro canone soluatur.*
17 *Remissio canonis regulariter emphytheuta non conceditur.*
18 *Inundationes, seu corrosiones fluminum computantur inter casus fortuitos.*
19 *Emphytheuta non liberatur à præstatione canonis ob casus fortuitos.*
20 *Si tamen remaneat pars sufficiens pro solutione cano-*

canonis.

21 *Remissio non fit emphytheutæ, etiamsi soluat canonem fructibus correspondentem, nisi fundus in totum peremptus sit. 23. Contrarium 24. 25. 30. 40. 38. 43.*

25 *Remissio non conceditur ob casum, qui poterat prauideri.*

26 *Remissio non conceditur, vbi damnum sequitur culpa conductoris, aut emphytheutæ.*

27 *Casus non dicitur fortuitus, qui potuit prauideri.*

28 *Ob damnum præteritum nõ potest emphytheuta remissionem obtinere, nisi Domino denunciauerit.*

29 *Hæc denunciatio facienda est infra annum.*

30 *Denunciatio facienda est etiam scienti.*

31 *Maximè si tanta pars remaneat fundi, quæ sit sufficiens ad solutionem canonis.*

32 *Ex duabus causis attẽdi debet illa, quæ prodest, non quæ nocet. Declara 39.*

33 *Conventio Magni canonis in emphytheusi non dicitur contraria eius naturæ, sed præter naturam emphytheusis.*

34 *Contrahentes legibus se voluisse conformare censentur.*

35 *In defectu legum opinio Doctorum vicẽ legum supplet.*

36 *Remissio fit conductori etiam re non in totum, sed pro parte tantum perempta.*

37 *Remissio canonis facilius conceditur in casu peremptionis fundi, quàm sterilitatis.*

38 *Surd. cons. 197. & dec. 198. improbatur.*

39 *Doctori de consuetudine attestanti non creditur.*

40 *Remissio canonis non est de iure facienda, nisi saltem peremptio dimidiam excedat.*

41 *Remissio non fit conductori, nisi damnum excedat dimidiam fructuum.*

42 *Secus si accidat in fundo, & substantia rei.*

43 *Statutum indistinctè loquens indistinctè intelligendum est, etiamsi maior ratio in vno casu, quam in alio concurrat.*

44 *Sub nomine partis regulariter dimidia intelligitur. Declara nu. 45. 46. 47. 48.*

45 *Quodlibet verbum, seu dictio secundũ subiectam materiam interpretatur.*

46 *Puri, & purificati eadem est virtus.*

47 *Superfluitatis vitium in Statutorum interpretatione non admittitur.*

48 *Correctio immediata eiusdem Statuti non admittitur.*

49 *Diuersæ qualitatis petia vnius fundi habentur tanquam diuersæ partes vnius petiæ.*

50 *Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

51 *Generalia verba Statuti semper restringuntur ad id, quod iuris est.*

52 *Peremptio fundi etiam minima remissionem meretur.*

53 *Vnica determinatio plura comprehendens determinabilia omnia æqualiter determinare debet. Declara 54.*

54 *Statutum duos casus parificans, quod in vno disponit, in alio quoque censetur disposuisse.*

55 *In Statutis nomine partis venit etiã minima.*

56 *Minima non curantur.*

57 *Statutum disponens super articulo Iuris dubio remouet iuris dubietatem.*

58 *Statutum ita non est interpretandum, vt sit ociosum.*

59 *Superfluitatis argumentum in iure locum censetur.*

60 *Iura, quæ remissionem concedunt conductoribus tantum, cum damnum est intollerabile, procedunt in emphytheusi. Contrarium 61.*

62 *Doctor non adducens legis autoritatem, aut rationem validam pro sua opinione, non attenditur.*

63 *Remissionem petenti incumbit probare, quod bona, quæ remanent, non sufficiunt pro solutione canonis.*

64 *Vtilitas conductoris censetur, quod superest deductis expensis, & parte coloni.*

65 *Conductor dicitur damnum pati, dum amittit fructus ex terra asportata.*

66 *Si pars fundi censuati remanens sufficiat pro solutione census, licet alia parte perempta nulla fit census diminutio.*

67 *A Contractu emphytheusis ad censum valet argumentum. Contrarium 71.*

68 *Testis rei veritatis integrè ignarus fidem non facit.*

69 *Qualitas dispositionis probanda est ab eo, qui in dispositione se fundat.*

70 *Statutum plus non operatur, quam loquatur.*

71 *Argumentum de censu ad emphytheusim non datur. Contrarium 67.*

72 *Casum limitationis allegans aduersus eum, qui habet pro se regulam, ipsam limitationem probare debet.*

73 *Oblatio Domini recipiẽdi pro pensione fructus recollectos excludit conductorem à petita remissione propter sterilitatem.*

74 *Locator offerendo conductori recessum à locatione non potest euitare remissionem ob rei peremptionem.*

ARGVMENTVM.

Occasione Statuti Lucensis in cap. 120. lib. 2. dispo- ne..is, conductori, & emphytheutæ fieri pro rata

rata remissionem Canonis, aut pensionis, quoties bona locata, aut in emphytheusim concessa fuerunt ab aquis asportata, aut corrosa; latè, & sedulo examinatur in primis articulus in terminis Iuris Communis; Postea vero an si bona in totum pereant, vel pro parte tantum, & pro qua parte, habeat locum iuxta Statutum præiatum remissio.

ADSIT DEVS

CONSVLTAT. CCLXXX.

DIspositio Statuti Nostri Lucensis *in cap.* 120. *lib.* 2. ad tollendas Iuris, aut DD. controuersias semper intenti continet. *Quod si aliqua Terra in totum, vel pro parte à Flumine, vel alia aqua, vel alio quouis casu, seu modo fuerit exportata, vel pro Lucensi Ciuitate, vel aliquo Opere publico, seu pro via publica fuerit occupata in damnum coloni, seu Inquilini, vel Teniteris. Teneatur Iudex ad petitionem Coloni, vel emphyteote, vel laboratoris, vel teniteris ipsius Terre ipsam Terrã prouidere, & receptis, & auditis probationibus, & Iuribus partium diminuere, & diminui facere redditum, vel affictum pro rata habita consideratione qualitatis, & quantitatis Terre asportata, vel aliter occupate. Et similiter redditus, vel pensio, seu affictus augeatur pro rata, si Terra per alluuionem augeatur, seu protendatur.* Quæ nostra Municipalis dispositio fuit quoque recepta in Curia Episcopali. In quã aduersus quãdam Ecclesiam, siuè eius tunc Rectorẽ fuit ab emphytheuta introductum Iudicium remissionis canonis ex eo, quia pars bonorũ, quæ ab eadem Ecclesia titulo emphytheutico conducebat, corrosa, imò verius asportata fuerat à Flumine Serchij, unde Pars substantiæ dictorum bonorũ perierat, eiusq; Actionem patrocinari dicebatur, tàm Iuris comunis dispositioné, quã suprà commemoratam Municipalis sanctionem.

Siquidẽ quoad Ius comune præmittere in hoc articulo pro solido fundamẽto ex comuni DD. traditione licet, ꝙ dum emphytheusis concessa reperitur pro canone fructibus ex bonis percipi solitis correspondente, de huiusmodi concessione ad hunc præcisum effectum remissionis canonis idem prorsus ferendum est Iudicium, quod de mero locationis contractu, vt per Alex. *cons.* 112. *lib.* 1.
2 Ancharan. *q.* 78. *nu.* 4. & 20. Neuizan. *cons.* 92. *nu.* 45. Bero: *cons.* 130. *nu.* 14. *lib.* ... & *in cap. Patuit nu.* 175. *extra locat.* Bursatt. *cons.* 1. *nu. pr.* latè Surd. *cons.* 400. *nu.* 26. Petr. Barbos. *in l. diuortio pr. quæst.* §. 8. *nu.* 70. *ff. solut. matrim.* Cotta *in suis memorial.* in verbo *Emphyteota regulariter.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 5. *tit.* 2. *nu.* 50. & *lib.* 22. *tit.* 2. *nu.* 26. 27. Thesaur. *dec.* 28. *num.* 6. Rota Rom. *decis.* 720. *nu.* 5. *par. pr. diuers.* Caldas *quæst. forens. lib. pr. q.* 10. *nu.* 9. Cyriac. *contr.* 440. *nu.* 14. latè Zuccar. *decis. Lucan.* 20 *nu.* 4. & ad saturitatem Fulgin. *in præl. q.* 15. *nu.* 6. Benè verùm est, quod ad effectum, de quo agitur, in sumẽda nẽpè cognitione, an canon conuentus correspondeat fructibus, necne,
3 attendi non debet tempus, in quo remissio petitur, sed tempus potiùs celebrati Contractus. Brun. *cons.* 161. *nu.* 25. *lib. pr.* Rim. Iun. *cons.* 160. *nu.* 12. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 5. *tit.* 2. *nu.* 51. & *lib.* 22. *tit.* 19. *n.* 28. Aymon. *de Alluu. lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 32. Fulgin. *de emphytheusi in præl. quæst.* 15. *nu.* 5. *in fin.* Contingere enim plerumque solet, quod emphytheotæ in dies melioris conditionis eorũ labore, & cultura bona emphyteotica reddant, ita vt successiuis temporibus vberiores quoque ex eis percipiantur fructus conuento canone, vti animaduertit in proposito de Franch. *decis.* 191. *num.* 11. Huius autem maioris perceptionis fructuum ex ipsis melioramentis prouenientibus non est habenda ratio in discernenda qualitate
4 canonis, an sit fructibus bonorum correspõdens Mantic. *de tacit. lib.* 22. *tit.* 19. *num.* 28. Marescott. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 76. *num.* 2. Fulgin. *d. quæst.* 15. *nu.* 5. *in fin.* Prout etiam non negatur regulariter emphytheutę remissionem petenti hoc esse impositum onus probandi, promissi canonis quantitatẽ æquiualere fructibus, qui ex iisdem bonis percipi
5 solent, vti suæ intentionis fundamentum, per regulam generalem, de qua *in l. Actor C. de probat.* & in proprijs terminis docet ex Roland., & Osasch., Grasian. *cap.* 357. *nu.* 21. & Rota nostra apud Cornazzan. *decis.* 53. *sub nu.* 3. & apud Magon. *dec.* 12. *n.* 3. Mart. Med. *exam. Senens.* 12. *nu.* 34. Fulgin. *d. q.* 15. *nu.* 2. *in præl.* Sed pariter cõcedere è conuerso necesse est, prędictam regulam cessare, & à dicto onere liberari emphyteotam Actorem, si concessio emphyteutica facta sit ab Ecclesia (in quo casu agitur pręsẽs controuersia,) cum tunc concessio facta ab Ecclesia secũ huiusmodi afferat pręsumptionem, quod
6 pro canone fructibus correspondente facta fuerit

fuerit. vti tradunt Franch. *dec.191.nu.10.& dec.235.nu.2.* Surd. *dec.198.num.22.* Marcscott. *var. resolut. lib.2. cap.76. nu.* 28. Fontanell. *de pact. nuptial. par. 1. Gloss. 18. clausula 4. nu.34. 35.* Carpan. *ad Stat. Mediol. cap.394. nu.232.* cum alijs pluribus adductis ab Hodierna *ad dec.198.* Surdi *nu.8.* & Fulgin. *d. q. 15. nu.4.* ea potissimum innixi ratione, quia, cum huiusmodi alienationis bonorum Ecclesiæ contractus non celebretur, nisi adhibito Apostolicæ Sedis Beneplacito per Commissarios ab eadem Sancta Sede electos, vt de euidenti Ecclesiæ vtilitate cognoscant, & ea solùm verè comperta Decretum, & Apostolicum Beneplacitum interponant, inuerisimile prorsus est, illud interposuisse, nisi pro canone fructibus correspondente, cum aliàs alienatio non cederet in euidentem Ecclesię vtilitatem, quæ præsūptio licet fortè aliquando veritati minimè cohæreat, vt exclamabat Affil. *in suis conclus. de iur. emphytheut. conclus. vnica col.2.*, hoc tamen efficit, vt contra præsumptionem ex ea resultantem nitens probationis onere gravetur ad tradita per Menoch. *cons. 741. nu.17. 18. 21.* & in fortioribus Fenzon. *ad Stat. Vrbis cap.108. nu. 64.*, vbi eamdem pręsumptionem indistinctè extendit ad interpositionem Decreti cuiuscumque Iudicis super alienatione rerum minorum, firmatque huiusmodi præsumptionem tanti faciendam esse, vt per eam satisfactum quoq. sit probationi à Statuto requisitę; Nec prædicta turbant, quod asserebatur Fontanellæ dictum *in tract. de pact. nupt. par. pr. Gloss. 18. claus. 4. nu.32.*, quod Ecclesiæ expedit aliquando & in eius vtilitatem cedit in emphytheusim bona sua concedere pro tenui etiam, & modica pensione, dùm non potest ipsa intēdere culturæ agrorum, ex quo dicebatur adductā præsumptionē cessare. Nam in eo dicto non permanet Fontanell., & illud solum adducit, vt vnam ex varijs DD. sententijs in materia iustę pensionis emphytheuticæ referret; imò seq. *num. 35.* post Borgnin. *decis. 46. num.24. par.pr.* & *dec. 29. num.21. par.2.* & Affil. *d. conclus. vnica col.2. in princ.* monet, vsque adeo in emphytheusi Ecclesiastica seruandam esse æqualitatem, seu correspondentiam pensionum ad fructus, vt proindè non ampliùs attendatur tanquam abrogata dispositio Auth. *Perpetua C. de Sacr. Sanct. Eccles.*, quæ permictebat fieri diminutionem sextæ partis fructuum ad pensionem emphytheuticam constituendam, quod idem firmat etiam Caldas *quæst. forens.*

lib.1. quæst.10. nu.8. Quà stante Iuris præ-
sumptione vtilitatis Ecclesiæ, quæ secum
correspondentiam canonis ad fructus inuo-
luit, ex ea pariter releuatur, vt dixi, emphy-
theuta ab onere tale quid probandi vt in
7 puncto trad. Menoch. *d. cons.671. nu..* Frā-
ch. *in c. Dilecti nu.70. de Appellat.* Rota *decis.*
784. nu.2. par.pr. diuers. Quæ eò magis ad-
mittenda sunt in præsenti controuersia,
ex quo bona cōcessa sunt in emphytheusim,
sed cum pacto affrancandi per assignationē
aliorum bonorum, ex quibus percipi valeāt
quot annis tot fructus, qui canonem conuē-
tum compensarent. Hoc enim casu non po-
test censeri Statutus canon in recognitionem
dominij tantum, sed potiùs in congruam
compensationem fructuum, vt in simili de
8 canone feudali animaduertit Brun. *cons.41.*
nu.18. & ratio euidens est, quia pactum fran-
candi promissionē vēdendi in *se continet* ad
9 trad. per Bero. *cons.123. nu.13. lib.1.* In ven-
ditione autem cessat ista ratio recognitionis
dominij, & pro iusto pretio censetur conuē-
10 uenta. Bald. *in l. Per diuersum in 4. quæst. C.*
mandati. Rol. *cons.92. num.17. vol.3.* Surd.
dec.248. nu.7. Rota *decis.656. nu. pr. par.3.*
recent. Et hinc est quod in Statuto loquēte
de locatione non comprætenditur locatio
facta cum pacto affrancandi, quia non est
pura, & simplex locatio. Statutum verò lo-
quens in casu simplici locum non habet in
11 casu mixto Gloss., Bart., & DD. *in l. pr. ff. de*
verb. obligat. & *l. Si ita scriptum.* vbi DD. *ff.*
de liber. & posth. Alex. *cons.125. nu.8. par.pr.*
vt in puncto de locatione cum *pacto affran-*
candi trad. ipsemet Alex. *cons.76. lib.5.* Bero.
cons.150. nu.14. lib.1. Gozadin. *cons.94. nu.*
51. & super Statutis nostris *in cap.167. lib.*
pr. & cap.103. lib.2. decidit Rota nostra Lu-
censis anno 1630. *In Causa Sp. Loru Mans.*
cum Rusticis de Seoncijs de Comuni Colle.

Animaduertendum pariter est, quod ad
hoc vt emphytheusis dicatur facta pro cano-
ne fructibus correspondente, non est necessa-
ria pręcisa, & adamussim correspondētia ca-
nonis ad fructus, sed procedit, etiamsi pēsio,
seu canon sit in aliquo minor, dummodo nō
12 soluatur quid minimum. Brun. *cons.41. n.18.*
Carocc. & ab eo allegati *tit. de remiss. mer-*
cedis quæst.3. nu.10. Rota Rom. *dec.334. n.3.*
apud Buratt. & sufficere pensionem esse me-
diocrem tradunt Mart. Medic. *exam. Senens.*
12. nu.34. Cyriac. *contr.440. nu.10.* Fulgin.
d. quæst.15. nu.7. quicquid dixerit Clar. *in*
§. emphytheusis, ad constituendum canonem
fructibus correspondentem, quatenus saltē
affi-

assignetur pro termino contrario, & aduersatiuo canoni, qui soluitur in recognitionem dominij, sufficeret, quod non solueretur minus, quam sit decima pars eius, quod ex re emphytheotica percipi potest, monet tamẽ in proposito Surd. *d.decis.198. nu. 20. vers. Ad quantitatem,&c.* quod dùm ex bonis habentur singulis annis fructus vltra dimidiam eius, quod pro canone soluitur, tunc nõ dici canonem fructibus correspondentem, & in suo casu cõcessa fuerat in emphytheusim domus pro canone librarum quinquaginta, & ex ea percipiebatur pẽsio librarum centum.

Neque pariter vrget, quod in cõtrarium fuit obiectum, quod nempè, siuè quid modicum ab emphytheuta singulis annis pro canone Domino directo præstandum sit, siuè magna pensio soluatur, & quod magis est, æquiualentem fructibus soluere debere conuentum sit, semper tamen,& indistinctè statutam dici in Dominij signum, & recognitio-
3 nem, quæ est de substantia cõtractus emphytheotici, vt tradidisse videntur communiter DD. *in c.Potuit extra locat.* & *in l.pr. C. de iur.emphytheut.* quos specialiter commemorat Corbul. *tit. de causa priuat. ob non solut. canon. ampliat.12. nu.19.20.* & præcipuè *nu. 21. vers.Hac autem ratio,&c.* & videndus Baiard. ad Clar. *in § emphytheusis q. 8. nu. 23.* ibi *In contractu namque,* & ipse etiam Clar. *in §. emphytheusis q. 8. sub num.8.* ibi. *Cum enim pensio, &c.* Dominium enim directum æquè recognoscitur per modicam,atque per magnam pensionem Mantic. *de tacit. lib. 22. tit.8. nu.19. cum seq* & stant ista simul,quod pensio sit magna, & correspõdens fructibus, & tamen præstetur in recognitionem dominij, prout cum soluitur parua. Affl. *concl.12. col.2. vers.Tamen in fine*. Nec interest, an bona in emphytheusim concessa fuerint inculta, & sic ad meliorandum concessa, siue fertilia, & fructifera, cum emphytheusis tũc etiam rectè constituta dicatur, quando pro re pretiosa, & fertili iusta, & condigna pensio soluitur, vt benè post Nattam *cons.49.per totum,* & alijs relatis trad. Surd. *dec. 198. nu. 20.* quibus addo Clar. *d. quæst.8. sub nu. 19. vers.Neque verò,* & tunc ex quantitate canonis dijdicatur natura contractus, quando sumus in dubio, an sit contractus locationis, vel emphytheusis, sed quando clarùm est gestum fuisse contractum emphytheuticum, tunc nõ immutat naturam suam,licet magna in eo fuerit constituta pensio, vt inquit, & probat Surd. *d.decis.198 num. 24.* & in emphytheusi Ecclesiæ Ciarlin. *controuers.8. nu. 52.& 53.*

Nàm responderi facilè posse videtur, non discrepare inter sese, imò rectè conuenire, quod licet magna pẽsio soluatur in recognitionem dominij, nihilominus ea sic in magna quantitate constituta iustam tamen præbeat remissionis causam; Proprium est enim, & naturale contractus emphytheotici,vt pro
16 eo quid minimum soluatur, ex trad.per Mãtic. *de tacit. lib 22 tit.2. nu.9.11.* Rota apud Seraphin. *dec.272. n.3.* cum alijs apud Fulgin. *in prælud. d. q.15. nu.4.* Indè est, quod dùm in eo magna conuenitur pensio,emphytheusis suos naturales limites excedat, & propterea etiam non est mirùm, quod & ipsa à suis terminis excedatur,& ex ea proueniat remissio, quę alioquin regulariter in ea non
17 admitteretur, vt in puncto ratiocinatur Grat. *cons.128. nu.11. lib.2.* Affl. *d. concl. vnica tit. de emphytheuth. & conduct col. pr. vers. Tamen contrarium,* vbi plures alios adducit obiecto resistentes, & Thesaur. *dec.20. nu.4.* ea, vt aiunt, ratione, quia, cum inundationes
18 seu corrosiones fluminum inter casus fortuitos connumerẽtur. *l.Fluminum § hæc stipulatio, ff. de damn. infect* Bald. *in l.si quis fortaitis col.pr. C. de pignorat. act.* Natta *cons.66. nu.6.* Surd *cons.197. nu.8. lib 2.* emphytheuta non liberatur à præstatione canonis ob
19 casus fortuitos. Clar. *in §. emphytheusis q. 8. nu.8.* Natta *cons.377. num. 3.* Corbul. *de caus. priuat. ob non solutum canonem. Ampliat. 11. nu.3.* Surd. *cons.197. sub nu 9.& sub n.11. & decis.198. nu.8.* vbi de combustione domus Rota *dec.216.par.pr. recent.* Dummodò tamen pars remanens sit sufficiens pro
20 solutione canonis. Bart. *l pr. nu.9. C.de iur. emphytheut.* Valasch. *de iur. emphyth. q. 27. nu.4.* Thesaur. *decis.20. nu 9.*

Firmato igitur adeò solidis rationibus, Doctorumq; autoritatibus, quod in emphytheusi facta pro canone fructibus correspondente, vel magna pensione sit ad instar locationis facienda remissio emphytheutæ, prout conductori, & quod agatur de magna pensione in re pręsenti; Non obstat modo, quod pro parte D.Rectoris vlterius contendebatur, nihilominus esse opinionem, & in iudicando seruatam, non esse emphytheutæ etiam sub pensione fructibus correspondente bona in emphytheusim conducenti aliquam faciendam remissionẽ, si fundus emphytheuticus nõ in totum, sed in aliqua tantum parte fuerit asportatus à flumine, vel ab aqua cor-
21 rosus,& consumptus,ex Text.claro *in l pr.C. de iur. emphytheut. & in §. adeo instit.tit. de locato.* ibi *totius rei.* vndè, vti subiungebatur,
22 vbi lex clarè loquitur,non est vlterius ambi-

gendum, iuxta Bald. *in l.Gallus §. Si eius ff. de lib. & posthum.* Dec. *cons.563. nu.7.* Surd. *cons.58. nu.3.* Rota coram Mantic. *dec. 256. num.pr.* Et ideò autoritate dicti Textus eam
23 amplexi fuere Salycet. *in d. l. pr. num. ibi num.20.* Natta præcœteris *cons.49.& cons. 49. num.15. & per totum.* & latissimè etiam 11, Ias. *cons.194. num.4. & seq.* Alciat. *cons. 265. lib.5.* latè Corbul. *de causa priuat. ob non solut. canon. limit.19. nu.5. in fin.* vbi se remittit ad ea, quæ copiosè materia discussa resoluit *ampliat.12. per tot. vbi num. pr.* plurimos pro hac opinione refert, *& sub nu. 4. vers. Ego tamen,&c.* duodecim rationibus hanc opinionem comprobat, *& nu.31.* à contrarijs eam defendit. Affl. *in suis conclus. d. conclus.12. col. 2. vers. Quicquid tamen sit.* vbi, quod ista opinio de consuetudine seruatur, & *in col.6.* vers. *Ego tamen,* vbi in cōtrarium in praxi nunquam vidisse seruatum Gratian, *cap.223. nu.12.* & *cap.557. nu. 1. 2. & 10.* & sic in Senatu Neapolitano Iudicatū refert Viuius *dec.500. par.3. num. præsertim 11. 12.* & de comuni in Tribunalibus alijs pariter fidem facit *nu.14.* Marescott. *var. resolut. lib.2. cap.76. nu.32.* Ancharan. Iun. *q. 34. per tot.* Clar. *§. emphytheusis q. 8. vers. Quare etiam.* Bursatt. *cons.11. nu.28.* Viuius *dec.500. nu.8.9. 11. 14.* Fachin. *contr. lib. pr. cap.90.* Surd. *cons.197. nu. 13. vers. Quarto, & decis.198. nu.12.* Et quando remansit tanta pars bonorum, quæ sit sufficiens pro solutione pensionis, & canonis, tunc integrum soluendum esse canonem, nec vllam faciendam
24 esse remissionem iuxta Theoricam Bartoli *in d.l.pr. nu.4. C. de iur. emphyth.*, testatur, & sequitur Rota Rom. *in decis. pr. num. 5.* post Cenc. *de censib. in antiq.impress.*

Et eò magis hoc aduersus emphytheutā firmant, quando tempore factæ cōcessionis præuideri potuisset huiusmodi casus aquarū inundationis, corrosionis, aut asportationis, cum fortè ipsis aquis concessa bona cohære-
25 bant, ex textu *in l. Si quis domum, §. pr. ff. locati. l. qui bona §. de illa ff. de damno infect.* Cotta *in Memorial.* in verbo *Conductor, &c. vers. Secundo,* Rol. *cons.52. nu.28. & 29. lib.2.* Menoch. *cons.27. num.10.* Rim. Iun. *cons.33. nu.10.11.* Ludouic. *decis. Perus. 106, nu. 31. par.2.* vbi de inundatione lacus, & benè in *conclus. conclus. vnic. tit. de iure emphytheut. vers. Declara 6.*, & potissimum si sua culpa damnum, & asportatio accidisset, vt quia ripas non munisset, & impedimenta, & aggeres non erexisset fluminis vim coercen-
26 tes, Imola *in c. Quia sterilitatem nu.17. vers. in Gloss. 2. extra locat.* Boss. *de remiss. merced. nu.81.* Bero. *cons.154. nu.8. lib.2.* vbi quod ad hoc non est necessaria lata culpa, sed etiā culpa, & negligentia simplex. Bursatt. *d. cōs. 11. nu.31.* Viuius *dec.500. nu.17.* Rim. Iun. *cons.92. n.24.* Surd. *cons.162. n.19. & dec.366 n.66.* Gratian. *cap.557. sub nu.5.* Nàm si dānum potuit prçuideri, & aliquo modo auerti, tunc non dicitur ampliùs casus fortuitus tex. *in l. qui bona, §. Cum inter ff. de damno infect.* & firmat Gloss. *in l. Fluminum §. hac stipulatio* in verbo *Iniuria,* & in verbo *Fortuito ff. eod.* Castr. *d. l. fluminum §. Vitium antē nu.pr.* Sed præcipuè etiā si vidēs imminere damnū, Dñs antea non denūciauit, vt ei posset occurrere, vel saltem tempore inlati damni nō fuit protestatus, vndè postea post multum transactum tempus remissionem petere nequibit,
28 *l. Item quæritur §. exercitus ff. locat.* Bart. in *l. Si vno §. cum quidam, vers. Tertio casu,&c. ff. locat.* & alius Text. *in l. si quod si domi ff. eod.* Corn. *cons.255. lib.3.* Boss. *d. tit. de remiss. merced. nu.51. & 52.* Affl. *d. conclus. vnica de iur. emphyth. vers. Declara quinto,&c.* Menoch. *de arbitrar. casu 137. nu.18. & 21.* Valasc. *de iur. emphitheut. quæst.27. num.13. vers. Adde tamen,&c.* Bursatt. *cons.193 n.28.* Rim. *d. cons.40. num.22.* Gratian. *d. cap.557. nu.9. 10.* Rota Rom. *decis.241. par.2. diuers.* eam deducentes dictæ conclusionis rationē, quià si Dominus fuisset certior factus tempore imminentis, aut fortè inlati damni, potuisset opportunius, & faciliùs sibi cōsulere, vel probando terram non fuisse asportatam, vel corrosam in ea quātitate, quæ asseritur, vel quod id culpa tunc accidisset emphytheutæ; Quā etiam denunciationem intra annum faciendam esse, tradit Thesaur. *dec.108. n.1.* & faciendā esse omninò licet alias scièti
30 trad. Rim. *d. cons.40. nu.33.* Valasch. *d. quæst. 27. nu.52. vers. Adde verò.* Et quod huiusmodi denunciatio sit omninò necessaria decidit Rota nostra Lucensis anno 1625. *in Actis Ser Octauij Parensi in causa DD. de Gonisijs cum Sp. Paulo Turchi, vt in decis. impressa post dispu.74.* Danielis de Nobilibus.

Sed quia, tàm ex supra num.3.4. deductis autoritatibus, & infra *nu. 36.41.* iterùm addendis, contrariam sententiam veriorem probare continget; pro exactiori articuli discussione in primis suprà in contrariū autoritatibus præcisè respondere latiùs duxi, Et ideò ad Textus *in d.l.pr. C. de iur. emphyt. & §. Adeò instit. tit. de locat.*, respondetur vnumquemque eorum procedere in vera, & propria emphytheusi, in quà scilicet canon in solam dominij recognitionem soluitur, nō autem in emphytheusi impropria, & largè sump-

sumpta, quandò scilicet canon fructibus correspondens soluitur, ità eosdem textus explicant Caldas *quaest. forens. lib. 1. quaest. 10. nu. 9. vers. Caeterum si magna.* Aym. *de Alien. lib. 7. cap. 18. nu. 28. in fin & nu. 29. in fine,* Bero. *in cap. Potuit nu. 176. locat. & cons. 130. nu. 16. lib. pr.*, & cum isto intellectu transeũt omnes inferiùs citandi pro remissione sentientes, prout etiam transeunt Salyc., Ias., & Alciat. ex aduerso citati.

Ad Natt., & Corbul. qui indistinctè contrà remissionem tenent etiam soluto magno canone.

Respondetur, quod rationes, & fundamẽta, quibus ipsi nituntur, licet multipliciter exornata, ea saltem, quae ad casum peremptionis fundi applicari possunt, ad duo vidẽtur redigi.

Vnum, quod, quamuis pro emphytheosi soluatur magna pensio, tamen non alteratur natura contractus emphytheotici, cum verè ipse consistat cum solutione etiam magni canonis.

Alterum, quod etiamsi magnus canon, & fructibus correspondens soluatur pro emphytheosi, solui nihilominus dicatur in recognitionem dominij, & sic in concursu istarum causarũ, scilicet vnius, quae nocet emphytheotae, hoc est canonem solui in recognitionem dominij, & alterius, quae prodest, hoc est solui canonem correspondentẽ fru-
31 ctibus, magis debet attendi causà illa, quae nocet, quam ista, quae prodest *l. 2. l. § si pupill. ff. pro empt. l. si quis in graui §. fin. cum l. seq. ff. ad Syllan.* Bart. *in l. Vir ff. pro dote.*

Coeterum haec dicta sano modo debent intelligi, & sic intellecta non excludunt remissionem emphytheotis faciendam.

Esto enim quod magni canonis conuẽtio non repugnet substantiae emphytheosis, & non sit contraria, est tamen praeter eius naturam, vt benè in puncto Fulgin. *praelud. qq. 13. nu. 19. iuncto de var. cad. quaest. pr. nu. 24.* & haec loquendi ratio satis consonat dispositioni textus *in l. pr. C. de iur. emphyth. & in §. Adeò instit. tit. de locat.* vbi dicitur, contractum emphyteoticum propriam habere naturam, recipere tamen quascumq. conuentiones, & pacta ad libitum contrahentium.

Et hoc firmato ratiocinatio illa Natte, & Corbuli pro eorum intentione fundanda adducta, scilicet quod pactũ in aliquo cõtractu appositum alterat solum naturam dicti contractus in eo, quod est pactum, ineptè quidẽ adducitur, & re vera contra ipsos procedit. Dicunt enim, quod cum reperiatur solum ex pacto alterata natura emphytheosis, quantũ attinet ad canonis quantitatem, & nihil sit dictum circa expulsionem, & damnum cõtingens, hoc remanere debet sub dispositione Iuris comunis, per quam damnum partialis peremptionis fundi spectat ad emphyteotã non autem ad Dominum *d. l. 1. C. de iur. emphyt. d. §. Adeò instit. de locat.*

Coeterum ex dicta ratione hoc solum ritè deducitur, quod emphytheosis, quoad alios omnes effectus, praeter illum, siuè illos, qui dependent à quantitate canonis, videlicet quoad caducitatem ob non solutum canonem, vel alienationem irrequisito Dño factam, & alios suos proprios, & substãtiales effectus, proprio Iure cẽsetur, & per hoc verificatur, quod pactum alterat solummodo naturam contractus, super quo interponitur in eo, quod est pactum, & non in alio.

Quod enim alterato canone, alteretur lex, seu conditio remissionis in casu peremptionis, hoc non est extendere pactum ad operandum plus, quàm sit pactum, remissio enim est velut effectus, qui dependet à quantitate canonis, & poenes eam regulatur, vt patet ex diuersis Iuribus, quae in materia remissionis habentur super contractu emphytheosis, & super contractu locationis non alia ratione, nisi quia pro illo minimus, & pro isto magnus canon soluitur, & sic ipsum pactum soluendi magnum canonẽ in emphyteosi praeter illius naturam inter contrahentes firmatum satis attingit ipsam remissionem, vt potè effe-
33 ctum ab ea emanantem, ad tradita per Iason. *in l. reconuent. nu. 108. ff. de legat. 3. in l. admonendi num. 4. ff. de iur. iur.* Crauett. *cons. 201. nu. 25.* Rot. *decis. 46. num. 26. par. 5. recent.*

Vndè in praxi videmus, quod inter contrahentes facta conuentione canonis soluẽdi, nulla alia conuentio fit super remissione, quia sic, vt mox dicebam, remissio regulatur iuxta quantitatem canonis, & secundum leges de materia loquentes, quibus contra-
34 hentes se conformare censentur iuxta notata *in l. si duo ff. de acquir. hered. & in l. heredes mei §. cum ista ff. ad Trebell.* Rot. *dec. 11. nu. pr. par. pr. diuers.* Rim. *cons. 510. num. 28.*

Et quamuis replicari posset, nullã extare legem, quae disponat in emphytheosi, pro quã soluitur magnus canon, faciendam esse remissionem, cui legi se contrahentes conformare velle dicendum sit, quin imò extare leges, quae indistinctè remissionem vetant, nisi tota res pereat.

Respondetur tamen primo d. leges, quamuis indistinctè loquentes non attingere emphytheosim, pro quã soluitur magnus canon,

non, vt suprà firmaui, vndè iste tamquam casus à lege omissus dijudicandus venit ex comuni DD. opinione, quæ in defectu legis
35 illius vicem supplet, *l. si idem cum eodem in fine vers. Quod canon, ff. de iurisdict. omn. Iud.* Anan. *cons.* 28. *n.* 3. *vers. Circa secundũ.* Alex *cons.* 55. *nu.* 34. *lib.* 4. Decian. *cons.* 111. *nu.* 17. *lib.* 3. Tusch. *lit. O. concl.* 150. *nu.* 5. 8. 9. Comunis autem DD. opinio, cui hoc loco, vtpote legis defectum supplenti conformare se contrahentes censendi sunt ex præfatis authoritatibus, habet, vt vidimus, quòd emphytheosis, pro quà magnus canon soluitur, quoad remissionem faciendam regulatur ad instar contractus locationis, in qua quidem remissio fit, etiam re pro parte, & non
36 in totum perempta, & est expressus Text. *in l. si fundum cum concord. ff. locat.*, & transit sine difficultate apud DD., & Canonistas.

Respondetur secundò, quod, quamuis nõ adsit lex, quæ expresse, & per formalia verba concedat remissionem pro emphytheosi, pro qua soluitur magnus canon in casu partialis peremptionis, prout adest lex eã prohibens in propria emphytheosi, pro qua sol-
37 tur minimus, attamen satis apertè elicitur ista conclusio ex Auth. *Perpetua C. de iur. emphyt. & ex cap. Hoc ius porrectum* 10. *q.* 2. vbi disponitur, rem Ecclesiæ posse concedi cum diminutione sextæ partis canonis, idq;, vt obseruant vtrobiq; Gloss., & DD. supra citati, ob futura pericula sterilitatis, qua contingente remissio alioquin facienda non fieret: Quando igitur dicta sexta pars non detrahitur, prout hodie non detrahitur ex supradictis, vtique etiam in casu sterilitatis facienda est remissio, vt admittunt Berous, & alij supra citati; Sed quicquid sit de hoc, saltem facienda est remissio in peremptione partis rei, cum fauorabilior sit remissio in casu peremptionis, quam in casu sterilitatis,
38 vt in puncto ratiocinatur. Aymon: *de Allun. lib.* 2. *cap.* 18. *nu* 13. *iuncto nu.* 21. & ex hoc remanet incidenter explosa alia cõsideratio Nattæ facta super eo, quod etiam emphytheosis Ecclesiæ sit vera emphytheosis, & nihilominus pro ea soluatur canon non in solã dominij recognitionem, sed fructibus correspondens, nàm hoc admitti respondetur iuxtà præfata, quod in ea ita qualificata non procedit dispositio d. Text. *in l. pr. C. de iur. emphyt. & in §. adeo instit. de locat.* excludẽs remissionem in sola partiali peremptione.

Quo verò ad aliam rationem Nattæ, & Corbuli, scilicet ꝙ etiamsi magnus canon soluatur in recognitionem dominij, tamen ista causa recognitionis, quæ nocet in concursu magnitudinis canonis, quæ prodest attendi debet,

Respondetur primo cum Aym. vbi suprà *nu.* 30. quod esto vtrumq. principaliter fuisset intentum à contrahentibus in cõuentione canonis, scilicet, & correspondentia eius ad fructus, quæ fauet remissioni, & recognitio dominij, quæ eidem aduersatur; illa tamen regula, quod plùs attenditur causa, quæ nocet, quàm ea, quæ prodest, commodè potest tanquam brocardica pro emphytheota contra Dominum retorqueri, dicẽdo scilicet, ꝙ Domino nocet magnitudo canonis, licet prosit, quod soluatur in recognitionem dominij; sed quoniam hìc replicari posset regulam applicandam esse contra emphytheotam, vt potè eum, qui petit remissionem, & propterea causam nocentem debere considerari penes illum, non penes Dominum directum, contra quem petitur remissio, ideò.

Respondetur secundò cum eodem Aym. *ibid. nu.* 30. quod id, quod à contrahentibus primò, & principaliter intenditur, est vsus rei, & perceptio fructuum ex illa respectu emphytheotæ, & canonis vtilitas respectu Dñi directi, propter quem canon fructibus correspondens in conuentione deducitur, non autem recognitio dominij, pro quò quilibet canon sufficit, ideò plùs debet attendi ipsa magnitudo canonis, quæ est causa iuuans, quam recognitio dominij, quæ est causa nocens, pro quò est Text. *in l.* 3. *§. si quis palam ff. de iure Fisci*, & per eum limitando prædictam regulam in contrarium se habentem. Barbos. *axiom.* 40. *nu.* 25. 39

Respondetur tertio, quod hic deficit concursus istarum causarum, nocentis scilicet, & iuuantis, nàm licet hoc, quod canon soluatur in recognitionem dominij ex se solo non causet remissionem, non tamen inuoluit repugnantiam, quin illa fiat, si alia causa eam causando apta concurrat, & per consequens licet sit causà non iuuans, nõ est tamen causà nocens, nisi ad summum priuatiuè nocentem appellare velimus, vndè nil est, quin alia causà concurrens, quæ positiuè prodest, effectum suum operetur, vtpotè nihil aquè rosistat.

Et sic præcipuà fundamenta Nattæ, & Corbuli facilè soluuntur, aliauè ab ipsis allata potiùs ad confirmationem prædictorum pertinent, quàm nouam difficultatem ingerant, & responsionibus ijsdem allatis ad aliã superiùs examinata tolluntur, prout oĩa ab Aymon, partim refellũtur, partim vti inutilia nihilq. faciẽda ab eo negligũtur, vt videre est

est toto *d. cap.*18. *lib.*2.

Et quamvis eâdem causâ eâ approbare videatur. Surd. *d.consf.*197. *& dec.*198. eamdem sententiam vtrobiq; firmans, tamen, vt Authori è Mantuana schola alium ex eâdem
40 & recentiorem opponamus. Surd. in hoc repræhenditur à Manente *de iur. Contract. libell. q.pr. pact.*3. *nu.*14. & Nattam, & per consequens alios suprà citatos, qui omnes ipsum antesignanum habent, reprobat etiam Rot. Rom. *decis.*720. *num.*5. *par. pr. diuers.* Affiss. *d.conclus. vnica col. pr. d. vers. Et Doctores dicunt,&c.*

Respondetur primò, quod ipse in *pr. columna, & vers. Et DD. dicunt*, firmat DD. magis comuniter stare pro remissione, vndè potiùs fauet emphytheotæ, & licèt postmodum subdat contrarium de consuetudine seruari, hoc non obstat, tum quià Doctori attestanti de consuetudine non creditur, vt
41 in puncto eidem respondendo monet Fulgin. *de solut. canon. quæst.pr. nu.*112. post Ludouil. *dec.*274. *nu.*5. & Seraphin. *decis.* 1349. *nu.*5. tùm quià plures sunt, qui de contrario testantur, vt videre est apud Velascum *de iur.*
42 *emphyt.* relatum à Mart. Med. *exam.* 12. *n.*8. *vers. Quà de re in indicando*; Et ad id, quod idem Affiss. addit, scilicet, quod nunquam vidit in contrarium iudicatum, præterquamquod nihil releuat, cum benè potuerit esse Iudicatum ipso nesciente, est vlteriùs aduertendum, quod procedit de remissione ob sterilitatem, non autem ob peremptionem, in quâ est maior ratio, vt infrà videbimus.

Ad Viuium *decis.*500. & alios, qui cumulari possent.

Respondetur inniti fundamentis Nattæ iam prolatis, & in omnem casum non esse attendendos, cum loquantur contrà comunem ex suprà firmatis, & inferiùs adducẽdis.

Nec dicatur, quod etiam supposito, quod canon correspondeat fructibus, nõ tamen sit facienda remissio, quãdo peremptio saltẽ nõ
43 excedit medietatem bonorum emphytheoticorum, nàm licèt, vti subiũgebatur, ob huiusmodi qualitatem canonis emphytheosis ad hunc effectum æquiparetur locationi, vt suprà firmatum est, & sic non procedat in ea dispositio *l.pr. C. de iur. emphyth.*, quæ vult re, seu fundo emphytheotico non in totum perempto, damnum quodcumque super eo contingens ad emphytheotam spectare, tamen nec etiam in locatione damnum spectat ad locantem, itaut remissionem facere teneatur, nisi excedat dimidiam fructuum iuxtà *l.si*
44 *merces §. vis maior*, & ibi DD. *ff. locati c. Propter sterilitatem*, vbi Canonistæ extrà *eod.*, & hæc inter plures sententias, quæ in hoc articulo remissionis faciendæ circumferũtur, verior, & receptior est, vt videre est apud Menoch. *de Arbitr. cas.*76. *nu.*5. apud Carocc. *de locat. tit. de remiss. merced. quæst. pr. nu.* 4. *vers. Tertia opinio*, & latiùs apud Amat. *resol.* 18. *nu.*17. & ego latiùs probaui *Consultat.* 26. *nu.*54.55. *lib.pr.* vndè non est aliter, & benignius sentiẽdum pro emphytheota aduersus Dominum directum.

Cœterum de Iure veriùs censeo, quod scilicet etiam re, seù fundo emphytheotico citrà dimidiam perempto, nihilominus remissioni sit locus; Illa enim distinctio damni citrà, vel vltrà dimidiam procedit, quãdo damnum contingit in fructibus, non autem quando cõtingit in substantia rei, & quod res est perempta, hoc enim casu indistinctẽ fit re-
45 missio pro rata partis peremptæ, Ità in puncto firmant omninò videndi Surd. *cons.* 400. *nu.*26. *& cons.*501. *nu.*10. *decis.* 326. *nu.* 55. Petrus de Vbald. *de duob. fratrib. quæst.* 11. *nu.*113. Boss. *de remiss. merced. nu.*85. *&* 103. Carpan. *ad Stat. Mediolan. cap.*394. *num.*40. Cotta in *suis memorab verbo Cõductor vers.*4. Adde vbi ait se ità ter obtinuisse Tusch. *lit. L. concl.*431. *nu.*8. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.*5. *tit.*8. *nu.*3. Cost. *cons.*30. *nu* 1. iuncto *nu.*5. *&* 16. Mastrill. *dec.*299. *nu.*112. Amat. *resolut.* 18. *nu.*18. & latiùs ego distinxi dicta *Consultat.*26. *nu.*54. 55. 56. 57. *lib. pr.*

Qui omnes licet loquantur in contractu locationis, procedunt etiam in hoc, de quo agitur, emphyteusis, cum ob qualitatem canonis correspondẽtis fructibus æquiparetur locationi ad hunc præcisum effectum remissionis faciendæ ex suprà latè firmatis.

Verùm vltrà præfatos hanc eamdem sententiam remissionis faciẽdæ pro rata rei per-
46 emptæ in puncto emphytheosis tenent Velasch. *de iur. emphith. quæst.*27. *nu.*5. Cotta *in verbo emphitheosis regulariter*, *vers. Ex ista ratione infertur*, iuncto superiùs in verbo *Conductor, vers.*4. Aym. *de Allun. lib.* 2. *cap.*18. *nu.*31. *in fin.* Andreol. plures congerens *contr.*119. *nu.*3. Et differentia ista inter casum sterilitatis, & peremptionis partis fundi, vt scilicet in illo casu attendatur solum læsio vltrà dimidiã *l. si merces §. vis maior vbi de damno in fructibus contingente, & l. ex conducto §. sed & si tales in fine*, vbi de damno in substantia rei *ff. locat.* In illo enim priori loco notato decernitur remissioni locum esse, si damnum sit intollerabile, hoc est vltrà dimidiam, vt ibi explicat Gloss. & DD. omnes; In isto autem indistinctẽ dicitur, quòd si ager corruerit, damnum Domini esse, vbi est aduerten-

uertendum, quod licet Text. non explicet, an ager in totum, vel pro parte corruerit, & ex vi loquutionis potiùs videatur intelligẽdus de agro totaliter corruente, quo pacto concordaret cum Text. *in l. pr. C. de iur. emphit.* solam peremptionem totius fundi emphytheotici damno directi Domini cedere, statuendo; Nihilominus re vera de agro solùm pro parte corruente procedit ex mẽte Bart. *in d. l. si merces* §. *vis maior sub nu. 6. C. eodem*, & Cyn. *in l. licet nu. 6. eodem*, cum quibus alij superiùs in allegata distinctione citati communiter transeunt firmantes, quod vigore dicti Text. agro corruente fit remissio pro rata, quod quidem per necessarium antecedens supponit apud illos Charmositatẽ, seu peremptionem solum pro parte, nàm si ipsi supponerent Textum procedere in totali peremptione agri, vtiq. non pro rata pẽsionem cessare firmassent, cum re pereunte cõtractus dissoluatur, iuxtà Text. *in l. si quis domum*, & ibi Bart. *nu. 2. ff. locat.* & per illum aliosq. latè congestos latè prosequitur Surd. *cons. 400. nu. 12. & nu. 15. circa fin.*; Dissoluto autem contractu non est, quod de pensione agatur, vt de se patet, & firmat ibid. Surd. dictis locis citatis. Nec etiam ambigendi in contrarium occasio resultat ex cohærentia, quæ posset considerari cum dispositione supra adducta *l. pr. C. de iur. emphit.*, vbi quod sola peremptio totius fundi cedit damno D. directi, tum quia ibi sermo est de vera, & propria emphytheosi, in qua canon soluitur in solam recognitionem dominij, quæ non eodem Iure, ac locatio censetur ex supra firmatis, tum quia, dum ibi cauetur Domini damno cedere totalem, non autem partialẽ fundi peremptionem, non intelligitur damnum pro remissione partis mercedis, prout intelligitur *in d. §. Sed si. vers. Sed si ager*, sed intelligitur de totali liberatione emphytheotæ, iuxta illud vulgatum *si perit tota liberabitur emphitheota*.

Verum quia, vt monet Cyn. *d. l. pr. nu. 20. C. de iur. emphit. arg. text. in l. licet C. locat.* non nisi penes differentiã inter iuris constitutionem, patens est ratio diuersitatis, cur propter sterilitatem non procedat remissio, nisi damnum sit intollerabile circa rem exportatam, nam damnum circa fructus ob sterilitatem non habet tractum successiuum, & permanentem, prout est damnum circa substantiam rei, & sic faciliùs fit remissio in isto casu, quam in illo, quia maior in isto, quam in illo adest ratio, vt in puncto monet. Aym. *dicto cap. 18. num. 21.*, & Zuccard. addendo Abb. *in cap. propter sterilitatem col. 3. sub litera . . in princ. locat.*, & satis ad sensum patet, & indicaui aliàs *4. Consultat. 26. nu. 66.*

Hæc autem satis procedere existimo attẽta solùm Iuris comunis dispositione, sed clariora sunt accedente alia municipali supra commemorata Statuti Lucensis sanctione, *in cap. 120. lib. 2.* ab initio per extensum relata, vbi indistinctè mandatur canonis remissio, etiamsi res pereat pro parte tantum, non specificando, an pro dimidia, an citra, vel vltra eam, & sic cum generaliter loquitur, generaliter debet intelligi, etiamsi maior ratio posset considerari pro facienda remissione, quando peremptio est vltra dimidium, quam cum est infra eam ad latè tradita per
47 Mascard. *de General. Stat. interpretat. concl. 5. nu 5. ampl. 2.*

Neq; obstat, quod regulariter sub nomi-
48 ne *partis* intelligatur dimidia iuxta text. *in l. nomen filiarum* § *Portionis 5. ff. de verbor. signific.* & *in l. etiam partis cum concord.* ibidẽ per Gloss. adductis *ff. de vsufr.*, & cum isto intellectu fuerit aliàs ità interpretatum Statutum istud, vt scil. requiratur peremptio pro dimidia ad obtinendam remissionem, vt in decisione *per Acta Ser Antonij Vannelli de Anno* 1581. quæ fuit ex aduerso exhibita.

Nàm quamuis in dubio nomine partis veniat dimidia, tñ quãdo subiecta materia aliud
49 suadet, venit quęcũq. pars, siue vltrà, siue citrà dimidiam, vt monet Costa *de port. rata q. 6. nu. 3.* plenè Tiraquell. *in l. si vnquam, in verbo* vel partem aliquam *nu. 18. C. de reuocat. donat.*, & regula est de quolibet *verbo, seu dictione*, quod iuxta subiectam materiam in-
50 telligatur ex latè cõgestis per Barbos. *Axiom. 222. num. 8.* prout etiam nomine *partis* non venit dimidia, quando non simpliciter enunciatur, sed cum aliquo adiecto, quod indefinitionem, seu indeterminationem illius specificat, seu coarctat, vt patet ex ipsomet Te-
51 xt. *d. l. nomen filiarum* §. *portionis*, & hæ duæ limitationes in casu nostro verificantur.

Nàm quoad primam, iniquum omninò esset, vt emphyteota, vel locator, qui soluunt pensionem fructibus correspondentem, & quæ correspondentia regulatur habita ratione qualitatis, & quantitatis bonorum, solueret pensionem, seu partem pensionis fundatã super parte eorumdem bonorum, quæ ob exportationem deficit, & ex quà non possunt fructus percipi, præsertim cum agatur de tàm magna parte, qualis est dimidia, non enim patitur bona fides, & æquitas, quod, qui fructus non potest percipere, saltem in defectu rei; pensionem pro ea re soluat, vt monet ad pro-

propositum Surd. *cons.*339. *nu.*22.

Quò verò ad secundum res videtur in claris, nàm vult Statutum perempta, seu exportata re pro parte fieri remissionẽ pro rata, habita ratione *quantitatis, & qualitatis terra exportata*.

Et sic non simpliciter ibi consideratur, & enunciatur pars, sed prout efficitur, & determinatur à varijs quantitatibus, & dimensionibus, vtpote dimidiæ, tertiæ, quartæ, &c. Imò & prout eius substãtia alteratur à varia qualitate, fertilioris scilicet, aut sterilioris, vndè intrat prædicta limitatio, quod ratione adiectionis factæ nomine partis non intelligatur dimidia; Et quãuis Tex. *in d.l. nomen filiarũ*, exemplificet in adiecto certæ quantitatis, nẽpè secundæ, tertiæ, decimæ, &c. hoc tamen non releuat, quia non est assignare rationem diuersitatis, quare contrahatur dictio *pars* ad specificandam aliam quantitatem à dimidia ex adiecto certæ quantitatis, non autem sic contrahatur ex adiecto quantitatis incertæ, quæ tamen veniat certificanda, antequàm Statutaria dispositio desuper facta exequutioni mandetur, prout in casu nostro cõtigit, & huc ritè reducitur Axioma illud, quod puri, & purificati eadem est virtus Lancellot. *de attent. par.* 2. *cap.* 4. *in præfat. nu.*358. Rot. *decis.*197. *par.*2. *recent.*

Sed, vt magis in aperto ponatur præfata intelligentia præfati Statuti, est aduertendum, quod si ibi nomine *partis* veniret dimidia, deberet etiam dimidia venire sub alia dictione *pro rata*, vt scilicet effectus proportionetur suę causæ, & pereunte re pro dimidia pẽsio pro dimidia minueretur, prout ità in *dicta decis.* supponebatur intelligi dictum verbum *rata*. Verùm si hoc esset, ad quid ergo sequẽtia verba, *habita ratione quantitatis, & qualitatis terra exportata?* vel enim superfluo starent (prout starent, supposito, quod in antecedens firmatum esset, quod dimidia veniret, tàm nomine partis, quàm nomine ratæ,) & hoc etiam vt à Iure reprobatũ nõ est admittendum ex tradit. per Barbos. *axiom.*122. *nu.*

53 17. *Axiom.* 216. *nu.*12. 17. & per Cornazz. *dec. Luc. pr. n.*8., vel si aliquid operari habent retẽto eodem supposito, non possunt operari nisi correctiuè ad præcedentem dispositionẽ, nàm incerta ex supposito esset facienda remissio solùm exportata medietate, & sic esset certo determinata, & per hæc superaddita verba erit facienda, prout exiget quantitas, & qualitas terræ exportatæ, & sic esset incerta, & indeterminata, correctio autem præsertim immediata ipsius Statuti tanquam ab-

54 surdum, est omninò reijcienda. Alex. *cons.* 134. *nu.*25. *lib.*6. Cyn., & Bald. *in l. fin. C. per quas person. nobis acquir.* Crauett. *cons.* 570. *nu.*19. 22. *lib.*2. Mascard. *de general. Stat. interpr. conclus.*5. *nu.* 159. Fenzon. *ad Stat. Vrbis post. cap.* 152. *inspect.* 2. *par.* 2. *num.* 75.

Et si fortè ad hoc fortè replicaretur etiam dictionem illam *quantitatis* debere intelligi de dimidia, Ideò.

Respondetur primò intellectum istum nullo Iure probari, & sic non esse ad mittendum ad trad. per Anchar. *quæst.*34. *nu.*6.

Respondetur secundò, quod eo admisso reinciditur in idem absurdum superfluitatis supra reiectum.

Verùm esto nil relevaret adiunctum illud *quantitatis terra exportata* considerandæ ad taxandam remissionẽ pro excludendo intellectu partis de dimidia, nõ tamen posset vitari aliud motiuum *scilicet qualitatis terra exportatę*, quæ pariter venit attendenda ad eundum effectum remissionis taxandæ. Potest enim dari casus, quod ratione melioris, vel deterioris qualitatis vna tertia pars exportata mereatur maiorem remissionem, quam alibi mereatur dimidia, & maior pars, maximè quãdo, prout in casu nostro, emphytheosis est de diuersis petijs terrarum, quæ ratione diuersæ situationis possunt esse valdè inæquales, & quæ diuersæ petiæ ad effectum, de quo agitur, considerantur tanquam di-

55 uersæ partes vnius petiæ. Petr. de Vbald. *in tract. de duob. fratrib. par.* 11. *num.* 113. & sic manifestũ fit, quod si debet haberi ratio qualitatis, & iuxtà eam alterari remissio, eadẽ quantitate concurrente non potest vis fieri in medietate, quæ vti talis est ad instar numeri, & sic indiuisibilis Menoch. *cons.*96. *nu. pr. lib. pr.*

Quod si dicatur debere quidem haberi rationem quantitatis, & qualitatis terræ exportatæ pro determinanda remissione pẽsionis, sed firmo semper ac retento, quod exportatio sit vltrà medietatem, non autem, & si sit infra eam.

Respondetur, quod per hoc receditur ab assumpto, quod scilicet vbi tàm nomine partis, quam nomine ratæ veniat non quid incertum, & indeterminatum vltrà medietatem, sed veniat ipsa medietas prout ita præcisè loquitur Text. *in dicta l. nomen filiarum* §. *portionis ff. de verbor. signific.*, vndè desumitur talis intellectus partis pro dimidia, & sic corrueret argumentum ex dicto Texto elicitum.

Addo

Addo prædictis duabus aliam tertiam limitationem ad regulam, quod nomine partis veniat præcisè dimidia, vt scilicet ea nõ procedat, quando pars non simpliciter enunciatur, sed alternatiuè ad totum, nẽpè quia dicatur, prout in nostro Statuto dicitur, *in totũ, vel pro parte*, tunc enim eo nomine quælibet pars, vltrà, vel citrà dimidiam comprehen-
56 ditur, vt in puncto monet Zuccard. *l. fin nu. 86. C. de Edict. D. Adrian toll.* quem refert, & sequitur Surd. *d. cons. 307. nu. 3.*

Ex quibus patet, quam leuiter, & inaniter allegata decisio manuscripta Rotæ Lucensis de anno 1581. fundauit se in dicto Statuto ob illam dispositionem *in totum, vel in parte* pro excludenda remissione, quando fundus non perijt vltrà dimidiam, & quemadmodum allucinati sunt DD. Auditores in intellectu dictionis illius *in parte* ob non ponderatas supradictas limitationes, ita etiam manifestè decepti sunt à Iuribus, & authoritatibus alle-
57 gatis ad id probandum, quod nomine *partis* vel *rata* veniat dimidia, nempè *l. licet C. locati.* Aret. *cons. 24.* Crauett *cons. 30* Boss. *de remiss. merced. nu. 34.* Pinell. *in 2. par. leg. 2. cap. 3. nu. 22. 23. C. de rescind. vendit.* Bero. *in c. Potuit nu. 174. locat.* Aym. *de Alien. leg. 2. cap. 17. nu 4.*, quià, vt ex ipsorum accurato examine videri facilè potest, nemo ex eis ponit pro regula, quod si fiat mentio partis, vel ratę in materia remissionis, veniat dimidia, vt in decisione supponitur, sed omnes loquuntur, & procedunt in casu, quò subiecta materia id requirat, scilicet in casu remissionis faciendæ ob sterilitatem, quę cessat, nisi damnum sit vltra dimidiam, vt inferius latius ostenditur; Nec minus aberrat eadem decisio in alio fundamento, cui nititur, ꝙ scilicet Statutum nostrum sit correctorium iuris Comunis, ex quò deducit, quod, cum de iure comuni nulla remissio fiat emphytheosis, nisi in totum res pereat, ad hoc vt Statutum minus corrigat, quàm fieri possit ius comune, debeat intelligi, vt solùm concedat remissionem, quando saltem res perijt vltra dimidiã; Nàm cum Statutũ de emphytheutis, & conductoribus ęquè disponat, censendum est loqui de emphytheosi, pro quà soluitur canon fructibus correspondens, quæ & locationi æquiparatur; De hac autem, & huius naturę emphytheosi falsum est, quod ius comune deneget remissionem, cum iura illa negantia procedant in sola emphytheosi, pro qua minimus canon soluitur, vt suprà abundè firmauimus, & sic Statutum quoad emphytheutas procedit super casu à lege omisso, sed in quo comunis opinio DD. vicem Iuris deficientis substinet, procedit, & quidẽ pro remissione indistinctè facienda in casu peremptionis ex supradictis, & per consequens non debet illud tamquam correctoriũ Iuris comunis strictè interpretari, sed latè potiùs, & generaliter, vel ex eo, quod generaliter loquatur, & iuris repugnantia desit, vel ex eo, quod vt Iuri conforme debeat aliquid illi addere, ne sit otiosum, vt opportuniùs infra ostendetur.

Nec dicatur, quod, cum Statutum indistinctè loquatur de emphytheosi, debeat etiam referri ad emphytheusim, pro quà minimus canon soluitur, iuxtà regulam, quòd vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus,
58 quã latè prosequitur Barbos. *axiom. 13. nu. 6.* & in puncto Statuti Alder. Mascard. *de gener. Statut. interpret. concl. 5. nu. 12.* & sic quoad istam manifesta sit correctio Iuris comunis.

Nàm cum Statutum, quatenùs eius verba patiuntur, debeat potiùs interpretari, vt sit conforme Iuri comuni, quàm vt ab illo recedat, & intelligendo de emphytheota soluẽte magnum canonẽ iuri comuni redditur conforme, extendendo verò illud ad emphytheutam minimum canonem soluentem, ab eo quoad hoc recedat, non debet admitti præfata extensio, seu præfatus intellectus cõpræhensiuus emphytheotæ soluentis quid minimum, ità in puncto pro limitatione dictę regulæ, quod vbi Statutũ nõ distinguit, neque nos distinguere debemus, monet Ma-
59 scard. *d. conclus. 5. nu. 148.*, & confert ad idẽ alia limitatio, nempè quod *generalia verba* Statuti semper restringuntur ad id, quod
60 iuris est. Mascard. latè *d. conclus. 5. num. 79.* Quod autem rationi consentaneum non sit, vt emphytheutæ quid minimum soluenti remissio fiat ob quamcunq; fundi peremptionem; Et propterea ille compræhensus non debet censeri in Statuto eam fieri mandante, patet ex ratione, ex Text. *in l. pr. C. de iur. emphyt.* & *in § Adeò instit. tit. de locat.* remissionem denegantium communiter adducta à DD. scilicet, quod cum in tali emphyteusi non soluatur canon ad probationem fructuũ, sed in solam dominij recognitionem, non est cur illis imminutis iste diminuatur.

Hęc autem omnia Iuris fundamenta, & legum ratiocinationes admitti tandem videbantur, & persuasisse animũ Sapientissimi Iudicis; Verùm adhuc suum Iudicium habere suspensũ protestabatur ex eò, quià constabat ex processu minimam partem tãtum omnium bonorum, & octauam circiter partem, &

infra

infrà potiùs fuisse à flumine peremptam.

Sed respondebatur, quod dum agitur de peremptione fundi, quælibet etiam minima quantitas remissionem causat, vt latè firmat Surd. *cons.*400. *nu.*26. *&* 29. *& cons.*507. *nu.* 7. *& decis.*326. *nu.*65. Boss. *de remiss. merced. nu.*107. Cotta in verbo *Conductor*, *vers.* 4. *vers. Adde*, vbi quod fit pro qualibet rata parte, quæ etiam in minima verificatur, vt per Barbos. *dict.* 186. *nu.*3. Consta *cons.* 30. *num.*7. vbi quod indistinctè fit, & transit cum Boss. Mastrill. *dec.* 299. *nu.*12. vbi quod in isto casu non attenditur, an damnum sit, vel non sit intollerabile, sed solùm an vsus rei sit impeditus, & rationem adducit Surd. *d. cons.* 507. *n.*7. quià scilicet isto casu locator non præstat patientiam solùm, quòd ei liceat vti, & frui re conducta, prout præstare tenetur. Bart. *in l. si merces* §. *Vis maior nu.* 6. *ff. locat.* Bald, *in l. licet nu.*4. *C. eod.* Boss. *de remiss. merced. nu.*85. Et quamuis prædd. Authores loquantur in terminis locationis, tamen hæc procedunt in casu nostræ emphytheosis, pro quà soluitur magnus canon, cum ista ad effectum remissionis eodem iure, ac locatione censeatur, vt suprà abundè firmatum est *nu.*2. Respondebatur tamen per D. meum causæ Iudicem, quod autoritates Surdi, Bossij, & Mastrilli cum debeant perpendi iuxtà iura, quibus nituntur, securitatem pro illa sententia non præstare videbantur, cum nitantur in Textu *l. ex conducto*, §. *sed si labes in vers. Sed si ager ff. locati*, vbi habetur, si ager terremotu ità corruerit, vt nusquam sit, damnum Domini esse, ex quo infert. Bart. remissionem eo casu faciendam esse pro rata, supponens scilicet ibi casum, quod ager corruerit pro parte, nàm aliàs, vt dixi, remissio esset facienda in totum, vt patet ad sensum.

Verùm, nec Text. indicat, nec Bart. ibi vrget ità præcisè partem ibi esse accipiendã, vt verificetur etiam de minima contrà prædictam regulam Iuris *in d. l. Scio ff. de in integr. restitut.*, quæ quidem regula vti generalis satis etiam impugnat rationẽ, quà Surd. & alij mouentur, scilicet ꝗ locator tenetur præstare patientiam conductori, vt possit vti, & frui nedum in totum, sed etiam in parte.

Addebatur etiam, quod præfati Authores loquantur in terminis locationis, & quamuis suprà firmatum sit emphyteusim, pro quà soluitur magnus canon, regulari ad instar locationis in remissione facienda, hoc tamen re vera indubitanter admitti debeat, quaterenus excluditur à legibus loquentibus de emphyteusi, quę verificantur de ea, pro quà soluitur minimus canon; Cœterum, quod vsq; quaq; à pari procedat cum locatione, nulla habita consideratione ad quantitatẽ canonis, quæ pro ea soluitur, non videtur sine difficultate transire, cum satis latè recipiatur à DD. Canon fructibus correspondens, & hoc quia .s. consideratur; prout contrà distinguitur à canone in solam dominij recognitionem; Cœterum, quia potest ista ratione censeri correspondens fructibus, & nihilominus valdè distare ab eo, qui solet solui pro locatione, vt in proposito aduertit Molina *de contract. disp.*454. *nu.*8. ideò iuxtà proportionem maiorem, vel minorem, quam cum isto habet, videtur magis, & minus pro emphytheota inhærendum iuribus, seu placitis DD. pro conductore facientibus, Et quoad Surdum hic plurimum Cõductori indulgentem seuerè admodum ipse censet in hoc articulo contra emphytheotam etiam magnum canonem soluentem, vt videre est *in d. decis.*198 *& cons.*197., & propterea ad hoc non videatur adduci posse.

Et quamuis contra hoc replicaretur, quod in articulo remissionis Statutum nostrum vnica determinatione compræhendat emphytheotam, & conductorem, vndè æqualiter
63 determinare habeat. *l. Iam hoc iure ff. de vulg. & pupill.* cũ concordãtib⁹ apud Buratt. *de.* 621. *nu.*5. & in terminis Statuti duos casus purificantis, quod dispositum in vno censea-
64 tur dispositum in alio Altograd. *cons.*8. *n.*40. latè ampliando etiam in pœnalibus, & correctorijs, & quoad omnia Barbos. *axiom.*14. *per tot.* cum præsertim nihil curet Statutum de quantitate conuenti canonis, nec illius haberi rationem mandet.

Respondetur tamen, quod sicuti, quando est diuersa ratio inter plura determinabilia vna determinatio ea ęqualiter respiciens non pariformiter illa determinat ad tradita per
65 Ias. *in d. l. Iam hoc iure sub nu.*11. *vers.*2. *Limita.* Gratian. *disceptat. forens. cap.*70. *nu.*39. Menoch. *cons.*76. *nu.*17. ità censendum est, quod Statutum exequutionem, & effectum huiusmodi determinationis Iudici demandans ità demandet, vt diuersitatem illam rationis inter ipsa determinata in eadem exequutione perficienda attendere valeat.

Respondebatur secundò, quod & ipsa Statutaria dispositio non secus, ac Iuris comunis regulam illam nequaquam reijcit, vt minima non compræhendat.

Secundò principaliter dictum etiam fuit, quod quicquid attento Iure comuni dicendum foret, adest hic clara dispositio Statuti indu-

inducentis remissionem re peremptâ in to-
66 tum, vel pro parte, quo casu nomine par-
tis venit etiam minima pars. Surd. *dict. cons.*
507. *num.* 3. post Text. *d. l. fin. C. de iur.*
deliberand. §. *Cum igitur, & in l. fin. in prin-*
cip. C. de Edicto D. Hadr. tollend. & ibi Zuc-
card. *nu.* 86. *& l. pr. nu.* 44 *C. de pact.*, quod
pariter suadet Glossa *in l. pr in verbo* Parti-
culare, *C. de iure emphytheut.*, vbi considera-
tur, quod si sub illo nomine particulari dam-
ni non veniret peremptio cuiuscumq. partis,
lex non compræhenderet omnes casus, &
ideò vult indistinctè de qualibet parte intel-
ligi, vndè ad euitandum idem absurdum
defectiuæ dispositionis in nostro Statuto, di-
cendum est, & hic etiam nomine partis quã-
cumque Partem venire.

Aduersus quod pariter fundamentum nõ
desistebat doctissimus, & acutissimus Iudex
opponere, quod scilicet circa rationem ex
Surdo *d. cons.* 507. *nu.* 7. deductam, quod sci-
licet vbi dictio *pro parte* iungitur aduersatiuè
præcedenti dictioni in totum, debeat intelligi
etiam de minima ex adductis suprà Iuribus
in l. fin. §. *Cum igitur, C. de Iur. deliber. & in*
l. fin. in princ. de Edict. D. Adrian. tollend.

Respondebatur, nec dictos Textus, nec
Zuccard. superiùs allatum id firmare, sed
hoc solùm, quod tunc dictio *pars* non coar-
ctatur ad dimidiam, vt suprà dictum est, &
quamuis Gloss. in verbo *Gerere* cap. Auari-
tiæ per quem Text. mouetur Zuccard. hoc
videatur innuere, tamen ita subiecta materia
ibi suadet, non autem per modum regulæ
intellectus iste firmatur.

Aliã autem considerationem desumptam
ex Glossa *in d. l. pr.* in verbo *Particulari, C.*
de iur. emphyth., vbi ad euitandum defectum
dictæ dispositionis, nomine partis, ait intelli-
gendam esse quamcumque partem, infirmam
satis videri, non enim est defectiua dispo-
sitio, quæ indistinctè procedit, quia vti ta-
lis omnem casum, & in subiecta materia
omnem partem attingit, vt suprà alibi firma-
tum est, sed, quod minima pars in ea nõ ve-
niat, procedit ex generali intelligentia, quæ
omnia Iura declarat, vt scilicet minima non
extendatur; Nec casus nostri Statuti identifi-
catur cum consideratione Glossæ *in l. pr. nàm*
ibi dubitabat Gloss. an nomine *partis* com-
præhenderetur minor dimidia, hic autem
dubitatur, an veniat minima, & sic adest di-
uersa ratio, nàm compræhensioni partis ma-
ioris dimidiæ nulla est regula obstans, prout
comprçhensioni minimç partis ex supradi-
ctis.

Tertiò tandem per me dicebatur, quod si
non veniret ex vi Statuti Pars etiã minima,
Statutum nihil adderet Iuri comuni, seu co-
muni DD. sententiæ, quç loco iuris deficien-
tis habetur, vt dixi *nu.* 28. Nàm isto attento
remissio fit indistinctè in casu peremptionis,
non curando, an citra, vel vltrà dimidiam,
vt suprà firmatum est, vndè hac generali lo-
quutione stante de hoc solum, & non de alio
posset dubitari, an illud dictum citrà dimidiã
extendatur ad quamcumq. minimam quanti-
tatem, Idq; ex vulgata Iuris regula, quod mi-
67 nima non habentur in consideratione, *l. Scio*
ff. de in integrum restit. cum concordant. Si igi-
tur de iure comuni remissio etiam ad partẽ
minimam extenditur, iam ex isto capite em-
phytheota habet intentum, & tunc accedẽs
68 Statutaria dispositio operatur, remouendo
dubietatem, quç de hoc haberi poterat Rota
dec. 420. *nu.* 4. *par.* 4. *recent. & dec.* 206. *n.* 13.
apud Buratt. *& decis.* 20. *nu.* 2. 3. *par. pr. rec.*,
Si verò de Iure comuni non extendatur, &
tunc, nisi ipsum Statutum hanc extensionem
inducat, otiosum est, cum alioquin nil aliud
69 addere habeat Iure comuni, quod non est
præsumendum ex Barbos. *d. Axiom.* 123. *nu.*
17. & Cornazz. *dec. pr. num.* 8. Mascard. *de*
General. Stat. interpret. concl. 2. *nu.* 252. *&*
concl. 12. *nu.* 17. Cartar. *dec.* 5. *nu.* 16.

Adhoc tamen etiam respondebatur, non
modo quod hoc superfluitatis Argumentum
70 in iure futile admodum censetur per Alex.
in l. 3. *nu.* 3. *ff. de leg.* 3. Mantic. *de coniectur.*
vlt. volunt. lib. 3. *tit.* 6. *nu.* 8. Peregrin. *de fi-*
deicomm. art. 14. *sub nu.* 21: Surd. *cons.* 325.
nu. 14. Rota *dec.* 446. *nu.* 4. *in fine par.* 4. *rec.*
Sed insuper, quod satis videtur efficax, re-
mouendo dubium, quod Authores contra-
rium tenentes ingerunt firmatæ superiùs cõ-
clusioni, quod scilicet emphytheotæ faciẽda
sit remissio non solum re non in totum, sed
etiam in minori, quàm pro medietate pe-
reunte iuxtà superiùs firmata. Imò cessante
etiã prçdicto effectu dicebatur satis operari
Statutum tribuendo emphytheutis, & condu-
ctoribus nouum ius petendi, & expeditiorem
modum consequendi vigore ipsius Statuti
remissionem, licet alioquin de Iure comuni
debitam, cum *summariè, & de plano, sine stre-*
pitu, & figura Iudicij super ea procedi man-
det. ad tradita per Mascard. *de General.*
Statut. interpret. concl. 12. *nu.* 21. Ita vt stante
altervtra etiam prçfatarum vtilitatum dicti
Statuti censendum sit se cũ Iure comuni om-
ninò concordare ad tradita per Mascard. *con-*
clus. 2. *nu.* 253.

Alia

Alia etiam plura subiungebantur, quæ de-
negandam petitam remissionem suadere di-
cebantur, sed omnibus exactè responsum
fuit. Nàm quod authoritates illorum, qui
conductoribus remissionem denegant, nisi
damnum sit intollerabile, in fortioribus pro-
71 cedant cõtra emphytheotas. Petr. de Vbald.
de duob. fratrib. par. 11. num. 113. Mantic. *de
tacit. & ambig. lib. 5. tit. 8. num. 3.* & quoad
emphytheotam Vrsill. ad Afflict. *decis.* 258.
Mart. Medic. *exam. 12. nu.* 34. Respondetur,
72 quod Petr. de Vbald., & Mantic. innitũtur
omninò textui *in l. habitatores, & in l. si vno
§. cum quidam ff. locat.* quos meritò refellit
Surd. *d. cons. 400. nu. 26.* procedunt enim in
leuissimo damno nullum habente tractum
successiuum, & quod in nulla cõsideratione
haberi potest. Vrsill. ad Afflictum nedum
reijcit remissionem, quando pars minima
perempta est, sed etiam quando est magna,
dummodo infra dimidiam, & sic vti loquens
contra communiorem supra firmatam non est
audiendus, iuxta vulgata. Mart. vero Me-
dic. nihil adducit, in quo fundetur, vndè non
73 meretur attendi ad tradita per Ancharan.
quæst. 34. nu. 6.

Prout etiam quod ne dum hic non constet
de magno damno, sed nec etiam de minimo,
quia non probauit Actor emphytheota bo-
na, quæ remanent, non sufficere ad soluendũ
canonem, prout ipsi remissionem petenti in-
74 cumbere aiunt Mart. Medic. *d. exam. 12. n. 35.*
Imò contrarium patere ex vno ex Testibus
ab ipsomet inducto, qui deposuit, non obstãte
asportatione fluminis, nihilominus ipsum
emphytheotam ex reliquo bonorum aliquid
vtilitatis consequi, quam vtilitatem intelli-
gere declarat pro lucro, quod superest dedu-
ctis expensis, & pro parte colonica, prout ita
75 verè debet intelligi iuxta Gloss. *in l. Per di-
uersas, C. Mandati.* Marant. *in praxi par. 4.
distinct. 9. nu. 103.* Nàm quamuis dici possit
eo ipso damnum pati, quod deperierint fru-
76 ctus, quos percepisset ex terra asportata ad
tradita per Bald. *cons. 182. vol. 1.* Ista tamen
cessatio lucri non sit habenda in consideratio-
ne ad effectum remissionis ex Surdo *cons. 34.
nu. 6. 8. 46.* Bero. *cons. 141. num. pr.*, quod
etiam procedere dicebatur ne dum attento
Iure communi, sed etiam dicto Statuto, in quò
nulla facta, seù habita ratione damni ex as-
portatione contingentis statuitur, remissionẽ
faciendam pro rata terræ asportatæ, prout
arguebatur in consimili speciali Cõstitutione
Pij Quinti super censuum creationem sanci-
tum est, vbi si fundus censualis pereat in to-
tum, vel pro parte, census in totum, vel pro
parte pariter extinguatur, & nihilominus, si
aliqua parte fundi pereunte pars remanens
sit sufficiens ad annuum censum, nullam fa-
77 ciendam esse remissionem firmat Rota Rom.
decis. pr. nu. 6. post Cenc. *de censibus in pr. im-
pressione, & dec. 43. nu. 4. par. 3. recent.* & tàm
in vnò, quam in altero contractu eamdem a-
gnoscere Rota videtur rationem, arguendo
ab emphytheusi ad censum, prout versavice
de censu ad emphytheusim arguit Mart. Me-
dic. *decis. Senens. 22. num. 25.* Et quamuis
in ratione decidendi cessaret identitas ratio-
nis, satis videtur, quod ibi Rota indistinctè
firmet, dispositionem remissionis pro rata fa-
ciendæ fundi censualis in parte perempti non
esse ita claram, quin possit intelligi de illa, &
sola peremptione, per quam pars remanens
reddatur insufficiens ad censum soluendum,
& licet sit in terminis contractus, ab eo tamẽ
78 ad Statutum valet argumentũ. *l. fin.* vbi Bart.
Bald., & alij *C. de fideiussor.* Gloss. *in l. Cum
solum §. fin. ff. de oper. nou. nunciat.* Fenzon.
ad Stat. Vrbis cap. 329. & sic de conuentione
facta inter Partes remittendi canonem pro
rata, si læsio in bonis contingat, tenet Gozad.
cons. 74. nu. 11. post Bald. *cons. 329. vol. 2.* quẽ
sequitur Surd. *d. cons. 34. nu. 34.*

Sed primò respondetur vim fieri nõ posse
in assertione Testis dicentis, emphytheotam
consequi lucrum ex isto cõtractu, etiam post
sequutam asportationem terræ, de qua depo-
suit, quià interrogatus de quantitate cano-
nis, quem soluere tenetur emphytheota, re-
spondidit esse de starijs 36. frumenti, omissa
vini, & olei, quantitate, quàm pariter red-
dere tenetur, & sic fidem non facit tanquam
79 defectus integrè rei veritatis ignarus. A-
lex. *cons. 148. num. 9. lib. 5.* Rota apud Se-
raphin. *dec. 1482. nu. 2.* & apud Ludouil. *dec.
578. nu. 11. & decis. 151. nu. 10. par. 6. recent.*
Provt nihilo magis vrget, quod debuisset
saltim ab emphytheuta probari, se ob dictam
asportationem esse in aliquo damno, ob ali-
qualem insufficientiam fructuum ad solutio-
nem canonum. Id enim vrgeret, si prætensio
remissionis fundaretur in dispositione requi-
rente asportationem, quæ huiusmodi dam-
80 no causam dederit; tunc enim dicta quali-
tas asportationis probari debuisset iuxta Te-
xt. *in l. Diuus ff. de rei vindic.* Felyn. *cap. Ex
parte nu. 27 de rescript.* Gloss. *in l. Mancip. C.
de seru. fugit.* Rom. *sing. 495.* Rota apud Se-
raphin. *dec. 404. num. 6.* Sed cum Statutum
nostrum pro remissione facienda simplici-
ter requirat asportationem, quæ plenè pro-

pata fuit, non autem requirat asportationem qualificatam, in nihilo defecit suæ incumbẽtiæ emphyteuta; Statutum enim plus non
81 disponit, quam loquatur. Bald. *l. Testamentum* 18. *nu.* 5. *C. de Testam.* Ias. *l. Non tantum num.* 6. *ff. de re Iudic.* Fenzon. *ad Stat. Vrbis cap.* 82. *num.* 20. *& cap.* 181. *num.* 14. Et ità pariter, quod pro confirmatione deducebatur argumenti ex interpraetatione data per Rotam Constitutioni à Pio Quinto super censibus creandis euulgatæ, & argumentum præfatum de censu ad emphytheusim facilè tollebantur. Nàm quicquid sit de validitate argumenti de censu ad emphytheosim, quod
82 tamen pluribus inter vtrumque prolatis differentijs impugnat. Fulgin. *in præl ud. quæst.* 8. *num.* 32.

Respondetur, quod non firmat ibi Rota verba dictę Pianæ Constitutionis, scilicet quod re pro parte perempta census pereat pro rata, habere hunc intellectum, nempè si pars remanens non sit sufficiens ad integrã census solutionem, sed hoc solùm, scilicet, quod non excludat interpraetationem, quæ aliundè ex qualitate contractus, & ex solo motiuo dictæ Pianæ Constitutionis, seu dispositionis tollendi pacta, & conuentiones illi contrarias ibidem suadebatur: Et quatenus etiam eadem decidendi ratio procederet in emphytheusi, interest tamen, an dispositio sit in se ipsa qualificata requirens scilicet exportationem talem, per quam fructus ex remanente fundo perceptibiles non sufficiant ad canonis solutionem, an verò ex se sit pura, & simplex, sed ex interpraetatione Iuris sit cum ista qualitate intelligenda, nàm primò casu emphytheuta se fundans in illa dispositione qualificatà debet ipsam qualitatem probare ex suprà dictis *num.* 69. At in secundò casu, ex quo ipse probauit exportationem, quæ sola exigitur à Statuto ad faciendam remissionem, Domino directo eã euitare volenti incumbit onus probandi exportationem non esse talem, qualis à Statuto requiritur pro remissione obtinenda; Nàm in hoc proceditur per viam limitationis ad regulam, quę pro remissione nititur in generali dispositione Statuti prædicti. Casum autem limitationis allegans aduersus eum, qui regulam pro se habet, eam probare debet
83 iuxtà textum *in l. In except. ff. de probat.* Roman. *cons.* 124. *nu.* 4. Alex. *cons.* 79. *nu.* 5. *lib.* 7. Dec. *cons.* 142. *nu.* 4. Surd. *cons.* 385. *nu.* 11. Rota apud Seraphin. *dec.* 416. *nu.* 9. & apud Ludouis. *dec.* 182. *nu. pr.* ex quibus etiam patet responsio præfatis Baldi, & Gozadini doctrinis.

Tertiò tandem objiciebatur oblatio ipsius Rectoris Domini directi, qui iamdiu præoptabat bona emphytheutica sibi ab emphytheuta relaxari, & sic à contractu recedere, quo casu dicebatur cessare obligationem faciendę remissionis, vt in simili oblatione Domini recipiendi recollectos fructus, quod faciat cessare obligationem remittendi pen-
84 sionem in casu sterilitatis monet Asil. *dict. conclus.* 12. *& vnica de iure emphytheut. tit.* 2. *vers. Declara* 4. Carocc. *de locato tit. de remiss. merced. quæst. pr. nu.* 16. Sed hoc etiam facilè tollitur, nàm à casu sterilitatis, in quò DD. mox allegati firmãt euitari remissionem facta oblatione in se suscipiendi fructus recollectos solutis conductori expensis desuper factis, eumq; à pensione pro illo anno liberandi, non benè infertur, aut arguitur ad casum peremptionis fundi ob rationem diuersitatis inter vnum, & alterum casum vertentis, & propterea in casu isto peremptionis
85 contrarium firmant, scilicet, quod locator non possit euitare remissionem offerendo conductori, vt à contractu recedat Boss. *de remiss. merced. nu.* 49. Carocc. *de locat. tit. de remiss. merced. quæst.* 8. *nu.* 601. & in condu-
86 ctore si offerat deserere bona, nõ admittatur Gratian. *cap.* 557. *nu. pr.*

Ex quibus D. Iudex absoluit Ecclesiam Dominam directam ab obseruatione Iudicij, in eo præsertim suam sententiam innitens, quia vt vera compertum fuerat Terram à flumine asportatã esse minoris quantitatis octauæ partis totius corporis bonorum in emphytheosim concessorum; & sic agi de minima quantitate non curanda autoritate potissimum Molinæ de contract. disput. 454. nu 7. 8. *quia ades exigua pars pro nihilo reputatur, & eo etiam quia emphytheuta requisitus vt à contractu recederet, recusauit, vndè lucrum adhuc non modicum ex ipsis bonis percipere visum fuit, licet aliqua minima parte perempta, &c.*

Quoniam verò ad discussionem Articuli, de quo in præsenti Consultatione plurimum conferre potest in contingentibus casibus emanata decisio Rotæ nostræ Lucensis de Mense Septembris anni 1663. super remissione canonis petita ab emphytheuta cuiusdam Molendini ob asportationem factam à flumine aquæductus eiusdem Molendini. Idcircò eam hic subnectere vtilissimum fore duxi.

Adsit

Adsit Lumen Veritatis.

Minimè altercabantur in facto Sp. Filij olim Sp. Petri Ludouici de Gambarinis, eorumque DD. Tutores de Luca, & Magnifici Raynerius, & Ioseph Lena de Balneo, vsque de anno 1595. sub die 16. Iunij, ex rogitu Egr. Ser Fabritij Calcei N. P. L. quondam Spect. Alexandrũ à Porticu, tàm pro se, quàm vice, & nomine suorum fratrum ad Liuellũ concessisse quõdam Syluestro Lenæ de loco prædicto Balnei conducenti, & acceptanti pro se, & fratribus, ac cuiusque eorum filijs masculis legitimis, & naturalibus; vsque in tertiam generationem vnum Molendinum in dicto loco Balnei loco detto *al Ponte à Serraglio*, cum quatuor Molis, & omnibus ad illud necessarijs pro pensione annua scut. 28. & pare vno Capponorum pinguium, vt ex eodem liquet Instrumento; quam cum semper tàm dictis Spp. à Porticu, quam Spp. de Gambarinis (ad quos eiusdem concessionis directum dominium peruenit) soluerint, & renuerint solum ab Anno 1661. promissa adplere, ex quo Flumen Bulesmæ penitus Aquarium destruxerit; Anno elapso 1662. Mense Nouembris ad soluendum conuenti, propter deteriorationem, deuastationemq; prædictam, ne dùm iterùm pendere recusarunt, verùm liberari à petitis, seu saltem cationem reduci, cum alia bona eidem Molendino cohærentia acceperint, coram D. Auditore D. Francisco Maria Stronato Iudice Ordinario petiere.

Ac ideò orta hîc Iudicialis cõtentio; quoniam idem D. Iudex Reos conuentos pronũciauit ad soluendum pensionem teneri pro rata tantùm fructuum, qui à die transmissæ denunciationis fuerint percepti, vel ex bonis compræhensis in Instrumento, de quo in Actis, percipi potuerunt, iuxtà declarationem ex Iudicio peritorum faciendam, & illorum nulli pronuncia placuerit. Ad nos pro decisione habenda Recursum interposuere.

Vt omnià ijdem de Lena consequerentur (quia constat in hòc potissimũ differre contractum locationis ab emphytheutico; quòd qui dat emphyteusim præstare tantùm patiẽtiam tenetur, non etiam vt emphytheusi vtatur, fruatur, nisi fruendi impedimentum ex eo proficiscatur, quod emphyteusis constituendæ ius habuisse negetur is qui constituit; Iuris enim, non etiam facti euictionem præstare Dominus directus debet. Ant. Fab. *in*
87 *suo Cod. lib. 4. tit. 43. de iur. emphyth. definit. 33. & 36.* qui verò locat, non tantùm ad id tenetur, vt patientiam præstet, sed etiam ad faciendum, vt Conductori liceat vti, frui, siuè Iure, siuè iniuria, siuè per vim alterius, siuè per ipsam rem fiat, vt frui prohibeatur. Ias. & cœteri *ad l. pr. C. de iur. emphyt.*) eorundem Patronus, locationem, non emphyteusim stipulatam fuisse, ea ratione propugnare contendebat, quòd de natura emphyteusis est, vt præstetur quid minimim in re-
88 cognitionem dominij, & per DD. *in l. 2. C. de rescind. vendit.* Natt. *cons. 49. nu. 7.* Clar. *in §. in emphytheusis q. pr. vers. Et aduerte*; Magnifici verò de Lena magnam, aut saltem mediocrem soluebant pensionem, quò casu locationis potiùs, quàm emphyteusis contractum iudicãdum esse testantur de comuni
89 Cagnol. *in l. 2. C. de rescind. vendit. nu. 202.* & Clar. *d. vers. Et aduerte*. Huncq; verùm esse modum locationem discernendi ab em-
90 phyteusi, tradit Bart. *in l. pr. nu. 4.* & ibi Ias. *nu 35. C. de iur. emphyt.* & DD. communiter *in cap. Potuit de locat.* Aretin. *cons. 55. num. 4.* Alex. *cons. 112. nu. 6. lib. 1.* Natt., Rol., & alij apud Fulgin. *de emphyth. in prælud. q. 15. n. 4.* Eandem examinat quæstionem Ant. Niger. *in tract. de laudem. to. pr. quæst. 21. art. pr. vbi nu. 5.* inter alios refert Marescott. *var. resolut. lib. 2. cap. 76. nu. 2.* Testantem, ità Rotam sæpè cẽsuisse, locũq; interprætationem habere, ne dùm quando pensio æquatur cum fructibus, sed etiam quando est solum medio-
91 cris, itaut nõ possit dici minima, vt per Gratian. *cons. 128. num. 8. lib. 2.* Neuiz. *cons. 92. nu. 45.* Thesaur. *dec. 20. nu. 8.*

Et à simili huiusmodi corroboratur existimatio, vt sicut pretiũ, & merces distinguit emptionem à locatione. vt inquit Gloss. *in*
92 *l. pr. §. pr. verb. agendo ff. de superficieb.* Ita quantitas pensionis distinguit emphyteusim à locatione. Surd. *dec. 198. nu. 1.* Nàm licet in vtroq. contractu de illorum substantia requiratur merces, *§. pr. Instit. de locat. & con-*
93 *duct. l. 2. ff. eod.* cum alijs apud Nigr. *d. quæst. 21. nu. 8.* Non eadem tamen in vno, quæ in alio adesse debet; In locatione enim debet esse iusta, ac vsui, & fructibus rei locatæ cõueniens, aliàs contractus redargui potest de iniquitate, & in ea habet locum remedium,
94 *l. 2. C. de rescind. vendit.* vt per plures, quos refert idẽ Niger. vbi supra *nu. 10.* In emphyteusi verò sat est esse minimam, quia per illã reco-

recognoscitur directus Dominus. Bart. *in*
95 *l.pr.C.de iur. emphyt. nu.*4. vbi Bald. *nu.* 11.
concludit,si quis dicat locare fundum in em-
phyteusim vno nummo, dici cõtractum em-
phyteuticum, non autem locationis, quasi
de natura emphyteusis sit; vt quid minimum
Domino præstetur; semper enim, & in om-
nibus contractibus sequimur id, quod Actũ
96 est *l.semper in stipulationibus ff. de reg. iur.*
Nec tàm nomen conuentionis inspiciendum
est, quàm natura, & conditio negotij, quod
geritur. *l.*3.*C.plus valet, quod agit. l cum se-*
97 *cundus* §. *pr. & l. seq. ff.de distract. pign.*, &
repugnare naturæ emphyteusis,quid magnũ,
vel par fructibus rei præstari, aiebant, quos
allegando amplectitur. Fontanell. *de pact.*
*nuptial. par.pr. gloss.*18. *nu.*28. *& seqq.*relat.
ab eodem Nigr. *d. q.*21. *nu.*12. *in fine.*

Verùm opinionem hanc, & legibus, &
rationi aduersari dicebatur; Legibus,quia
Iustinianus *in* §.*dudum, & in* § *quia verò leo-*
nis. Auth. *de non alienand. vel permutand.*
reb. Eccles. & in §. *emphyteusis.* Auth.*de alie-*
nat. emphyt. tribuens authoritatem bona Ec-
clesiastica in emphytheusim concedendi, ait
ibi, vt dentur cum diminutione sextæ partis
fructuum,& si fuerint clade aliqua imminuta,
quod iusta tunc soluatur pensio; Hic, vt iu-
ramenum præstetur, quod tali concessione
haud Ecclesia damnum patiatur; læderetur
vtique domus Dei, nec verificaretur vnquã
condtio, si in euidenti, quam Papa semper
apponit confirmando concessiones emphy-
theuticas, si pensio fructibus minimè æqualis
esset, vt ex Capyc. & Vinc. de Franch. ad-
uertit Surd. *d. dec.*198. *nu.*21. Igitur,& fiunt
& dicuntur contractus emphyteusi, quamuis
magna, seu iusta soluatur pensio; Quod si in
emphyteusi procedit Ecclesiæ,quę est cultrix
Iustitiæ, & minimè cum alterius locupletatur
iactura. Seraphin. *dec.*794. *num.*15. Multò
magis interprætatio ista in hac priuatorum
recipienda venit.

Rationi. Quoniam licet de substantia hu-
iusmodi Contractus sit, vt aliquid perpetuo
Domino soluatur in recognitionem directi
dominij; Ideò non valet pactum in contra-
rium. *l.Cum precario in princ. ff. de precar*
98 Mantic. *de tacit. lib:*22. *tit.*21. *nu.*20. Aymo
*de Allen lib.*2.*cap.*18.*nu.*3. Nec potest in
totum tolli, quia tunc Contractus, aut cor-
rueret,vel in aliam contractus speciem tran-
siret. *l.vbi ita donatur ff.de donat. caus. mort.*
Mantic. *d. lib* 22. *tit* 6. *nu.*22. Tamen cum
sit data à Iure contrahentibus libertas,quòd
possint substãtialia alterare,& variare,quem-
admodum probat idem Niger. *d. q.*21. *n.* 28.
& seqq. Non obsistit substantiæ Contractus
emphyteutici solui canonem minimum, vel
99 magnum. Gabr. *cons.*84. *lib.*2. *nu.*13. Fon-
tanell.*d. Gloss.*8. *n.*64. Plus .n., & minus etiã
in substantialibus non constituunt diuersam
100 speciem. *l.fin. vers.Quia mediocritate ff. de*
fund. instruct. Dec. *l.vnica in princip. nu.*12.
C.de sentent. qua pro eo, quod interest, & in
l pr. C. de success. edict., & vt aiebat Corb.
Conciuis meus *de caus. priuat. ob canon: non*
*solut. ampliat:*12. *nu.*4. *vers.Ego tamen nu.*12.
& seq. cautum lege aliqua non reperiri,quod
emphyteusis sit concedenda sub minima pẽ-
sione, nec concedi posse sub magna;quinimò
de essentia emphyteusis non esse, vt modica
soluatur pensio,inquit,Valasc. *de iur. emphit.*
*quest.*2. *nu.*8.

Octo, per Scribentes ad hanc euitandam
contrarietatem conciliationes ponuntur in
medium, quas idem Niger. recenset *d. q.*21.
*nu.*47. *& seqq.* ex quibus *nu.* 54. duas Con-
clusiones elicit; Vnam, vt à partium deno-
minatione Contractus iudicandus sit, siuè sit
iusta pensio, siuè par, siuè impar rei traditæ
fructibus, non obstante, quod verba magis
debeant seruire naturæ Contractus, quàm
naturà verbis, & quòd denominatio partiũ
non immutet naturã contractus, secundùm
Bald. *in l.*2. *C. commod.* Dec. *cons.*164. Sera-
101 phin. *dec:* 313. *& dec.*272. Surd. *d. decis.*198.
*omnes num.*3. Siquidem istud intelligendum
extat, quando certa est natura contractus,
quam contrahentes volunt contrahere,secus
in emphyteusi, quæ non habet propriam na-
turam, vt per Fulgin. *d. quæst.* 15. *in prælud.*
*nu.*13. Alteram,quod si partes non expresse-
rint,an voluerint locare,vel dare in emphy-
teusim, sed ex pactis, quibus conueniunt,du-
bitatur, an potiùs vnum, quàm alterum ex
contractibus facere voluerint,eo in casu,cõ-
sideratis primum substantialibus, deindè na-
turalibus, & postremò accidentalibus em-
phyteusis, vel locationis censeatur, illum
fuisse celebratum cõtractum, si vnius potiùs
quàm alterius substãtialia, vel naturalia aut
accidentalia pręualeant.

Nos, denominatione perpensa in contra-
ctu emphyteusis versari agnouimus, cum
Molendinum fuerit verbis apertis ad liuellũ,
& in emphyteusim concessum; & nihilomi-
nus exticisset satis, si fuisset dictum *ad liuellũ,*
quia liuellus, siuè libellus secundùm comu-
nem vsum loquendi accipitur pro emphy-
teusi. Bart. *in l.pr. C. de iur. emphyth.* quem
102 sequuntur *Alex. cons.*177. *nu.*12. *lib.* 4. Socc.

Sen.

Sen. *cons.167. lib.2.* Dec. *cons.164. n.3.* Rol. *cons.87. nu.pr. lib.pr.* Menoch. *cons.372. n.2.* Mantic. *de tacit. d. lib.22. tit.8. nu.4.* Fulgin. *in prelud. quaest.7. nu.5. & quaest.15. nu.4.* Marescott. *d.cap.76. nu.20. vbi nu.23. & seqq.* sic etiam dicendum scripsit, si in Instrumento, vt hìc, conuentum fuerit, quod certa annua quantitas pro canone soluatur, cum
103 canon ab emphytheuta praestari consueuerit, Auth. *qui rem C. de Sacrosanct. Eccles.* Io:Carol. Antonell. *lib.pr. de temp leg. cap.18. n.13.* & ità se habere vulgarem loquendi vsum. docet Menoch. *cons.372. nu.4.* Similiq. modo clausula *ad habendum*, caducitatis poena, melioramentorum amissio, & alienationis prohibitio, quae naturae simplicis locationis etiã ad longum tempus haud conveniunt, de necessitate praenunciant contractum emphyteuticum, secundum illius veram, & propriam naturam conditum fuisse, vt videre est penes
104 Fulgin. *d.quaest.15 nu.14. & 16. & de meliorament. quaest.9. post nu.10.* Natt *d.cons.499. nu.21. & 22.* vndè in his casibus concludit idem Marescott. *nu.25.* quamuis canon sit magnus, & correspondens fructibus, non tamen concurrente partium denominatione contractus debet iudicari emphyteuticus, praecipuè quãdo res fructifera traditur, quia quid minimũ soluitur tantùm pro re sterili, at quando res fructificat, tunc non conceditur pro minimo canone, nec aliquis inuenitur, ita rerum suarum prodigus, qui cum possit pro re sua centum singulis annis habere, illam concedat pro decem, & ideò ob magnitudinem pensionis, seu canonis contractum hoc in casu non desinere esse emphyteuticum post Natt., Alciat., Çorbul., & coeteros, addit idem Marescott. *d.cap 76. nu.27.*

Hinc aduersus Reos conuentos decisionẽ exoriri videbatur, vt ẽphyteusi scilicet renũciare, bonaq; dimittere, vt alias protestati fuerunt, & canonis remissionem minimè obtinere queant.

Renunciationis respectu, atque desertionis bonorum res manifesta extat, quia cum emphytheusis sit contractus nominatus, & vltrò citròque obligatorius, vt per eos, quos refert, & sequitur Clar. in *§.emphyt. quaest. 2.* non debet esse in facultate vnius altero inui-
105 to ab eo recedere, Text. est *in l. 2. in verbo volente.* vbi Bald. & ibi Ias. *nu.28. C. de iur. emphyt.* Thesaur. *decis. Pedem.20. nu.2. & seq.* Io:Carol. Antonell. *de temp. leg. lib. 3. cap. 7. num.89.*

Et quamquam valet emphytheuta re vti ex casu fortuito impeditus inuito Dño em-
106 phyteusi renunciare. Cancer. *var. resolut. cap.pr. num.187. vbi de veriori par.3.* Surd. *cons.162. nu.18.* Addens ad Thesaur. *d.dec.20. vers. Quod limita.* Quinimò etiamsi infructuosa & sterilis illa reddita fuerit. Meno-
107 ch. *cons.855. per tot.* Cyriac. *controuers.440. nu.14. & 15.* Et vbi emphytheuta non posset re emphyteutica frui, nisi cum magna difficultate, quae aequiparatur impossibilitati, vt hìc, dùm Testes firmant, Aquarium, aut impossibile esse reficere, aut sine maximo labore, & sumptu ad pristinum reduci non posse.
108 Aluar. Valasc. *consultat.28. nu.4.* Molin. *de Contract. disput.453. n.22.* Faber. *in suo Cod. lib.4. tit.43. de iur. emphyt. definit. 11.* Add. ad Thesaur. *d. decis.20. vers Quod limita.* Fontanell. *de pact. nupt. d. gloss.18. clausul. 4. par.pr. to.pr. nu.130.* vbi citatorum auctoritate exemplificat in eo, qui Ius aquae ducendae ad Molendinum recipit, & mutato flumine non potest sine impensa maiori, quàm esset vtilitas, nouum alueum facere, tunc ne cogatur emphyteuta suos deplorare labores, permissum est ei recedere, vt respondet quoque Menoch. *d.cons.885. per tot. maximè nu.14. & 16.* sequutus à Cyriac. *d.contr. 440. d. nu.15. in fin.*

Multis enim haec evitantur modis, licet satis sufficeret responsio, quòd tunc potest emphytheuta rem dimittere, & liberatur à Canone, seu pensione, quando res emphyteutica in totum perijt, quòd hic non accidit, *l.pr.* vbi DD. *C. de iur. emphyt.* Tiraquell. *de*
109 *retract. lignagier. §.34. gloss.pr.* Tamen sigillatim respondetur, nempè, quod cum paulatim ex corrosione fluminis Bulesmae, vt Testes omnes concludunt iuxtà Septimum Interrogatoriũ, ibi, *à poco, à poco,* Aquęductus ad nihilum fuerit redactus, casui fortuito eius devastatio attribui nequit; Etenim hae corrosiones, vt plurimum in fluminibus eueniũt, ad tradita per Riminald. Iun. *cons.40. nu. 31. vers. Sed vt hac,* & Rot. coram Coccin. *in*
110 *Lucana Molendini* 1617. Testesq; asserunt. Quintus nimirùm super 34. Interrogatorio, ibi, *Che è facil cosa, che le prese de Mulini, che sono ne' Fiumi, siano portate via dalle piene, & correnti de' medesimi Fiumi, e stanno soggette alle piene, che vengono.* & Interrog. sequenti. *Che sà, che chi vuol mantenere l'Acqua alli edifizij, bisogna mantenere le prese, e conseruarle, e farui delle spese di consideratione.* Ab hac minimè discrepat Quintus super eodem 34. Interrog. ibi, *Che quando le prese non sono sù grosse, & alte, è difficil cosa à mantenerle, perche sono soggette all' inondatione delle*

delle pioggie, Et super 36. *Che esso Testimonio tiene, e crede, che quelle persone, che hãno Molini se vogliono macinare, è di necessità, che mantenghino le prese*. Cuius dicti de Lena benè experti sunt, cum tàm ipsi, quàm eorum maiores, vt ex processu habetur, iterùm, & sæpiùs ac magnis sumptibus Aquarium reaptauerint; Et in proposito mirabilis est decisio Rot. Rom. 216 *par. pr. recent. confirmata, dec.* 473. *eod. vol.*, vbi emphyteuta, (quod est in fortioribus terminis,) tenebatur suis sumptibus Molendinum manutenere, præterquàm in casibus fortuitis, & insolitis; Et quia illud paulatim fuit corrosum ab aquis, & tãdem cecidit, decisum est, quod illa corrosio non sit casus insolitus, vel fortuitus.

Haud est fides præstanda Testibus, qui aiunt, vel refici Aqueductum, aut nisi cum magna impensa nequire, hæc quippe contra-
111 rietas in substantialibus eis fidem adimit Aretin. *in cons.* 71. *num.* 3. Farinacc. *de Testib. quæst.* 65. *nu.* 2. Monach. *decis. Luc.* 38. *nu.* 22. Potissimum quià, ab alijs DD. Actorum refelluntur, qui, & reparationem firmam, & in summa non excessiua fieri posse testantur, quibus cum pleriq. in arte periti existant, & plures ad rem hanc rationes afferant, fidem solùm adhibendam esse probant textus in *l.*
112 *Septimo mense, ff. de Stat. homin.* Mascard. *de probat. conclus.* 1124. *nu.* 18. Corn. *cons.* 148. *nu.* 31. *lib.* 2. Rot. Rom. coram Caualer. *dec.* 114. *nu.* 2. *& dec.* 220. *nu.* 6. & coram Ludouis. *dec.* 125. *nu.* 9. Præterquamquod siuè magna, siuè parua impensa existat, ad illã semper emphyteutam teneri, etiamsi emphyteusis casu fortuito perierit, tenent Marescott. *d.*
113 *resolut.* 76. *nu.* 32. Gratian. *discept. forens. cap.* 195. *nu.* 18. *& cap.* 223. *nu.* 12. *&* 13. *& cap.* 557. *nu.* 16. *&* 17. cum aliis apud Hodiern. *d. dec.* 198. *nu.* 9. Ea ratione, quia sicut ad emphyteutam omne augumentum, ità omnis diminutio pertinet, dummodo in totum res diruta non sit, licet qualiscumque particula permaneat, vt in specie post Ias., Abb., Menoch. Ludouic., Imol., Cæpoll., Aretin., Buratt., Syluan., & alios decisum refert Viu. *dec.* 500. *lib.* 3. relatus ab Hodiern. *d. n.* 9. Ideò inferunt scribentes, quod si Molendinum nõ est in totum destructum, vt in nostra facti specie, sed magna indiget refectione, alias molere non possit, tunc emphyteuta reficere illud teneatur, etiamsi esset magna impensa, integramq; pensionem soluere, cum habeat vtile dominium in re. Ias. *in l. quo minus ff. de Fluminibus nu.* 150. *& in l. pr. C. de iur. em-*
114 *phyt.* cum cœteris per Fulgin. adductis *in tit. de melioram. q.* 9. *num.* 6. quo in loco subnectit, quòd si moletrina penitus erat collapsa, adeò vt aliam opus sit de nouo cõstruere, emphytheuta haud liberatus existet, sed ad solutionem, & refectionem tenetur, sufficit enim remansisse solum, & ius fluminis,
115 & consequenter reædificandi facultatem, *d. l. quo minus*, vbi vulgò notant DD. *ff. de flumin.*, & huius existimationis præter à Fulgin. vbi supra enumeratos, sunt quoq; Ant. Fab. *in Cod. a. lib.* 4. *tit.* 43. *defin.* 37. & Hodiern. ad Surd. in pluries *citata dec.* 198. *nu.* 10. Ad emphyteutã quippe spectat periculum casus fortuiti, nec liberatur nisi tota res pereat, minimèq; sufficit maximam eius partem defecisse, quià donec quid minimum superest, durat Contractus, & obligatio, per textum *in d. l. pr. C. de iur. emphyt.* ibi, *cum reliquum permansisse*.

Quod indè canonis remissionem, diminutionemque dicti Rei conventi consequi non valeant, comprobatur; Tùm quia receptores primi pro se, & successoribus in inuestitura comprehensis canonem soluere promiserunt sine aliqua iuris, & facti exceptione, cũ clau-
„ sula, Renũciãtes vlterius omnibus alijs Iuris,
„ & Statutorum auxilijs, & fauoribus, quibus
„ se se à prædictis modo aliquo tueri, vel in-
„ uari possent in amplissima forma, Alberic.
116 & Ias. *in l. pr. sub nu* 98. *C. de iur. emphyteut.* Soccin. Iun. *cons.* 130. *num.* 24. *lib.* 3. Roland. *cons.* 13. *nu.* 8 *lib. pr.* Rim. Iun. *cons.* 40. *nu.* 19. *cum plurib. seqq.* Corbul. *de caus. priuat. ob non solut. canon. limit.* 18. *nu.* 20. Capyc. *dec.* 87. *nu.* 10. Fulgin. *in tit. de solut. canon. limit.* 18. vbi alios refert; Tùm quia etiam Iure comuni inspecto, siuè pensio sit magna, siuè parua, nullo modo propter emphyteusis diminutionem Canonis fit remissio. Ratio est, quia pensio in emphyteusi nullam mercedem respicit, nec pro illa datur, sed in recognitionem directi dominij, quod æquè per modicã, atque per magnam recognoscitur pensioné, quidquid sit in emphyteusi Ecclesiæ, cum ibi pẽsio debeat esse æqualis fructibus, alioquin in evidentem Ecclesię vtilitatem facta non diceretur, ità pluribus relatis deducitur ex Hodiern. *d. dec.* 198. *nu.* 7. qui numero seqq. in emphyteusi Ecclesiæ, non autem priuati, mercedis remissionem locum habere posse, autumat.

Quam opinionem, vt ad effectum scilicet remissionis canonis ob casum fortuitum, & insolitum, qui fructus diminuerit in maxima quantitate, vel bona emphyteutica in illorũ substantia deteriorauerit, nulla sit facienda differen-

differentia, siuè canon sit magnus, siuè paruus, & Dominus ad aliquam remissionem minimè teneatur, amplectuntur Salyc. *in d. l. pr. sub nu.7. vers. Sed Bart. tenet C. de iur. emphyteut.* Alex. *in l. interdum §. quòd ex naufragio, in fine vers. Tamen in puncto iuris ff. de acquir. possess.* Ias. *in d. l. pr. nu.20. C. de iur. emphyt.* Alciat. *respons.265. per tot.* vbi hanc opinionem defendit, & de communi testatur Natt. *d. cons.49. per tot. vbi nu.12.* argumenta pro hac parte adducit, & contrarijs respondet, & *cons.194. nu.4.* Gabr. *cons.84. nu.6. cum seqq. lib.2.* Surd. *d. cons.197. nu.10. & d. dec.198. sub nu.20. & per tot.* Bursatt. *cons.11. nu.22. lib.pr.* Decian. *respons.13. num.10. 11. & 12. lib.4.* Anchar. Iun. *quæst. forens. q.34. per tot.* Corb. *tit. de caus. priuat. ob non solut. canon. ampliat.12. per tot.* vbi pariter pro huius sẽtentiæ corroboratione duodecim fundamenta adducit. Amic. *de iur. emphyteut. quæst.38.* vbi hanc veriorem appellat, & contrarijs respondet. Cuman. *in d. §. Quod ex naufragio in fine.* Ioseph Ludouic. *de iur. emphit. conclus. vnic. vers. Quicquid tamen sit*, vbi ita de consuetudine seruari testatur, Carocc. *de locat. & conduct. tit. de remiss. pens. q.3. nu.8.* Mart. Medic: *ad decis. Rot. Sen. examinat.12. nu.4. & 6.* Tusch. *in repert. lit.3. conclus 204. nu.15.* Gratian. *discept. forens. cap.557. num. 16. & 17.* Syluan. *cons.9. nu.20.* Viu. *d. decis. 500. nu.52.* Hodier. ad Surd. *d. dec.198. nu.7.* vbi alios enumerat, & de veriori, & magis comuni testimonium perhibet Rota nostra coram Zuccar. *d. dec.25. num 14*, vbi hanc opinionem veriorem dicit, apud Cornaz. *dec. 78. nu.3. vers. Qua opinio procedit*, & rursum *in decis. impress.* post D. Daniel de Nobilib. Lucen. (qui in obscuris exponendis re, & nomine alter Daniel fuit) *disput.74.* Ex quib⁹ sic enumeratis pro parte dd. Sp. Actorum dicebatur huiusmodi opinionem vti magis comunem, & pluribus munitam rationibus omninò in iudicando sequendam esse, iuxtà text. *in cap. Cappellanus extr. de ferijs.* Bursat. *cons.203. nu.26. lib.1.* eò magis, quia Doctores contrarij, qui allegari possent, vel in emphyteusi Ecclesiastica loquuntur, vel vbi in dubio versamur, & pacta locationi potiùs, quàm emphyteusi conueniunt, veluti illos Hodiern. exponit *d. decis.198. nu.8. & sub nu. 10. vers. Nec obstat.* At vbi ex pactis, & cõditionibus liquido apparet, initum fuisse, vt hic, contractum liuellarium, seu emphyteuticum, cessat omnis hæsitatio, vt per Fulgin. *d. tract. de emphit. tit. de melioram. quæst.9. sub nu.9. vers. Ego autem.*

121 Prædictis addebatur. Primò, quòd probatum non fuit, canonem esse magnum, seu saltem mediocrem, imò nec articulatum, & tamen per eosdem de Lena erat probandum, vt per Magon. *decis. Lucens.12. nu.18.* Surd. *d. decis.198. nu.27.* Fulgin. *in prelud. dicta quæst.15. nu.5.* Mart. Med. *d. examinat.12. num.35.*

Secundò; Nàm etiam concessionis tempore dictum flumen Bulesmæ per fluuium Limæ, à quo Molendinum aquam sumebat,
122 transibat, aquariumq; ingrediebatur, vndè cum potuerint primi receptores deuastationis huius à principio casum perpẽdere, & innis distinctè atque forma amplissima Contractũ stipulati fuerint, sibi ac successoribus imputandum est, per Text. *in l. si quis domum §. pr. ff. locat.* ibi, *Quia hoc evenire posse perspicere debuit*, alios refert, & sequitur Daniel. *d. disput.74. nu.42.* vbi rem variè exemplificat, & de mente Ludouic. *conclus. vnic. tit. de iur. emphyt. vers. Declara sexto*, ait, non dari remissionem, quãdo conductionis tempore ex fluminis corrosione periculum imminebat, neque emphyteuta, qui tractat de damno præcognito occasionem pœnitendi habet.

Tertiò, quia vbi flumen Limæ recedere cępit, aliudq; Bulesmę ruinas minari, Ripas munire, & oportunas impensas facere prætermiserunt; Ideò non iure remissionem expostularunt, ex deductis à Gratian. *d. cap.*
123 557. *nu.6.* Daniel *d. disput 74. num.48* & ibi Altograd. *in subscription. nu.62. & 63.* Vulgatum est enim, quod damnum minimè sentire videtur, qui ex propria culpa illud sẽsit. *l. quod quis ff. de reg: iur.* Fab. *d. definit. 37. num.2.* Fontanell. *d. gloss.18. nu.120.*

His tamen, & alijs, quæ pro hac parte adduci possent, haud resistentibus, sententiam D. Iudicis Ordinarij prorsus confirmauimus,
124 & ambas partes, ob mutuam Victoriam ab expensis absoluimus, ad Text. *in l. properandum §. Sin autem alteruter C. de iudic.* Menoch. *de arbitr. Iud. lib.2. cap.177.* Barz. *decis. 47. nu.27* Zuccar. *decis. Lucens.13. nu.20. in Ciuilibus.*

Pro resolutionis intelligentia præmittendum duximus, quod damnũ in emphytheusi
125 potest contingere, vel circa fructus, aut ipsã rem. Mart. Medic. *d. examinat.12. nu.1. & 21.* & quoq; modo emphyteuta detrimẽtum casu fortuito, & sine eius culpa recipiat, resoluitur emphyteusis, & à canonis solutione per consequens omninò absoluitur, si autem
126 in parte, remanebit & ipse adhuc pensioni obligatus, iuxta vulgares, qui circumferun-

tur versus.

Si res perit tota, liberabitur emphytheota
Sed si pro parte, nulla liberabitur arte.

127 Ast quoniam vniuscuiusq; rei plures partes existunt; Glos. *in l.pr. C. de iur. emphit. & in §. Adeò, vers. Particulare instit. de locat.* cum alijs relatis per Altograd. relatis *in d. disput. Daniel. 74. nu. 57.* sumus in opinione, vt emphyteuta liber maneat, si pro medietate, vel maiori parte rea erit corrupta.

128 Bart. *in d. l. pr. nu. 9.* quem ibi refert Iason. *nu. 77.* tenet, ne Dominus detrimentum patiatur, vt aliquid sufficiens ad pensionem remanere debeat.

129 Alij verò apud Fulgin. *de solut. canon. q. pr. nu. 95.* putant minimè remissionem concedi, donec aliquid etiam parum supersit.

130 Sed horum sententiam sequendam non esse, quando pensio correspondet fructibus, vel quasi, aut mediocris extat, quia tunc debet fieri remissio ad damni proportionem, testificantur Bart. *in d. l. pr. nu. 4.* & ibi Bald. *nu. 21. C. de iur. emphit.* Soccin. *in l. Gallus §. etiamsi nu 6. ff. de liber. & posthum.* Roman. *in l interdum §. ex naufragio nu. 5. ff. de acquir. possess.* Cagnol. *in Auth qui rem nu. 6. C. de Sacros. Eccles.* Alex. *cons. 11. sub nu. 3. & cõs. 112. nu. 3. lib. pr.* Aretin. *cons. 55. nu. 4* Ruin. *cons. 77. nu. 7. & cons. 161. nu 21. & seq. lib. 4.* Burlatt. *cons. 255. sub nu. pr.* Cæphal. *cons. 9. nu. 12. & cons. 523. nu 50 & cons. 699. nu. 22. & seqq. cons 703. nu. 44.* Syluan. *cons 42. sub nu. 5.* Bero. *cons. 130 per tot & in cap. Potuit de locat.* Neuzan *cons. 92. nu. 11. 45. & 50.* Riminald Iun. *cons. 40. & cons. 160. nu. 10. & cons. 461. nu. 21. 25 & 26* Aymo *de Alluuion lib. 2. cap. 10. nu. 11. & seq.* Barbat. *cons. 14. nu. 36. lib 2.* Veron. *cons. ciuil. 25. num. 20.* Grat. *cons 128. nu. 9. vers. Nam vt diximus, & nu. 10. & 11. lib. 2.* Menoch. *cons. 854. nu. 16.* Bellon. *cons. 21. num. 10. vers. Inferebat,* Roland. *cons. 96. nu. 26 lib pr.* Eugen. *cons. 80. nu. 19. vol. 2.* Valasc. *de iur. emphit. q. 27. nu. 11. vers. Limita tamen, & quæst. 29. nu. 24.* Thesaur. *dec. 20. nu. 5.* & ibi Add. *lit. B.* Fab. *in Cod. tit. de emphit. lib. 4. definit. 36.* Boss. *in tit. de remiss. merced. conduct. n. 114* Mascard. *de probat. conclus. 1333. nu. 10. vol. 2.* Genuēs. *in pract. de Eccles. quæst. 72.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 2. nu. 25.* Carocc. *de locat. & conduct. tit. de remiss. merced quæst. 3. nu. 7. & 10. & quæst. 4. nu. 6.* Cost. *de portion. rat. quæst. 229. nu. 3.* Cald. *de emphit. extinct. lib. 4. cap. 2. tit. 38. nu. 8.* Roderic. *de ann. redd. lib. 2. quæst. 15. nu. 95.* Camill. de Larath. *cõs. 6. nu. 13.* Rot. *dec. 720. nu. pr. par. pr. diuers.* & apud Cenc. *decis. pr. nu. 5.* Seraphin. *dec. 272. nu. 4.* Merlin *dec. 55. nu. 5.* Rot. *dec. 286. nu. 12. & decis. 539. nu. 7. par. 3. diuers.* Gill. *lib. 2. obseruat. 23. num. 25. vers. Nono limitatur.* Thesaur. Iun. *lib. 2. quæst. forens. quæst. 32. num. 30.* Cæsar. Manent. *de liter. par. 4. num. 42.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 916. num. 42* Anton. Niger. *de laud. tm. quæst 21. art. pr. & quæst. 36. num. 14. & seqq.* Zuccard. *dec Luc. 20. num. 3. & seqq.* Fulgin. *de solut. canon. quæst. pr. nu. 95. vers. Sed quamuis.* Cancer. *lib 3. var. resolut. cap. pr. nu. 187.* Cyriac. *contr. 440. nu. 7. & seqq.* Hodiern. ad Surd. *dec. 198. nu. 8. & 14* Mart. Medic. *d. examin. 12. sub nu. 8.* Andreol. *contron. 90. nu. 6. par. pr. contron 119. nu. 5. & 8. par. 2. & contron. 379. nu. 15. par. 5.* Ioan. Carol. Antonell. *lib. pr. de temp. legal. cap. 38. num. 25.*

Ex quibus patet, ne dùm comunem, at magis comunem huiusmodi opinionem esse: Solum in ratione remissionis eosdem Interpretes discrepare inuenimus;

131 Nonnulli volunt, ita fieri debere, quia vbi merces correspondet fructibus, vel quasi, siuè mediocris extat, locationis Contractus, nõ emphyteusis sit, etiamsi emphyteusis nũcupatus fuerit, quasi de natura emphytheusis existat, quod modicum solui, quemadmodum videre est apud Buratt. *decis. 334. per tot.* vbi infinitos ferè adducit, & probat ex clausulis in emphyteusi apponi solitis necessario ad ipsam emphyteusim non inferri; quoniam Dominij directi reseruatio, alienationis irrequisito Domino prohibitio, Resolutionis pœna ob canonem non solutum, & transitus ad extraneum hæredem conueniunt quoque locationi perpetuæ, & ad longum tempus.

132 Alij concedunt, quòd Contractus sit emphyteuticus, si ita à partibus fuerit appellatus; quando autem canon correspondet fructibus, vel magnus, siuè mediocris persoluitur, putant illum locationi perpetuæ, & ad longum tempus similem esse. & de eius participare natura. Zuccar. *d. dec. 20. nu. 4* & apud eum relati. Quibus adaugentur Cald. *de emphit. extinct. lib. 4. cap. 2. lit. 38. nu. 6. 7. & 8.* vbi idem de vtroque tunc iudicandum esse existimat, & Tiraquell. *de retract. lib. pr. §. pr. gloss. 14. nu. 84.* Satisq; probatur ex textu eosdem Contractus æquiparante in Auth. *qui rem,* ibi, *Conductam, vel in emphyteusim acceptam, C. de Sacros. Eccles.* vbi Dec. id dicit procedere, cum sit eadem vtriusque ratio. & est similis Text. *in l. Omnes C. de fund. part. lib. 11.,* ibi, *Emphyteusim, vel conductionem*

ctionem quolibet genere largitatis de nostra liberalitate meruerint.

Pleriq; distinguendo dicunt, quod si illud,
quod remanet est pro tanta pensione suffi-
ciens, debeat ipsa integrè solui, si verò non
sufficiat, mercedis sit facienda remissio, saltē
pro illa rata, vt per Bart. *in d. l. pr. in 2. oppo-
sitione nu 9. in fine. C. de iur. emphit.* Abb. *in
d. cap. Potuit.* Bero. *cons. 130. num. 11. lib. pr.*
Rota post Pacific. *de Saluian. interdict. decis.
187. nu. 6.* vbi de comuni testatur.

33 Valasc. *denique d. quæst. 27. num. 4. vers.
Cæterum in fine*, opinatur, vt de rigore Iuris,
siuè pars remansa pro solutione canonis suf-
ficiat, siuè non, neutro casu Dominus dire-
ctus damnum sentire debeat; At de ęquitate,
quando ex re non potest solui integra pēsio,
aliqua fiat remissio.

In hoc postremo casu nostra versatur quę-
34 stio. Circa quam non inficiamur, aquam
Molendini substantiam esse. Natt. *cons. 449.
nu. 9.* Rot. Rom. coram Buratt. *dec. 201. n. 5.*
35 & illa deficiente tanquam ex defectu substā-
tiæ totam rem perire. Bald. *cons. 219. circa
finem, vers. Sed casus noster, lib. pr.* Fulgos.
*cons. 193. sub nu. 3. vers Ad tertium responde-
tur.* Natt. *d. cons. 449. sub nu. 16.* Cyriac. *con-
trou. 310. num. 129. 130. 131. 132. & seqq.*
Adeò vt, si molendinum aqua careat, & mo-
lere non possit, peremptum dicatur, ex quo
illius vsum nequeat emphyteuta habere, per
Text. *in l. si is qui rem §. cum qui ff. de furt. l.
si constante, §. si vxor, ff. solut. matrim.* Boss.
de remiss. merced. conduct. nu. 106. Add. ad
Thesaur. *d. dec. 20. in princip.* Gratian. *discep.
forens. cap. 194. num. 19.* Mart. Medic. *decis.*
Rot. Sen. *23. nu. 25.* vbi inquit, quòd cum
pensio in emphyteusi præstetur ratione Do-
minij, & rei concessæ, si emphyteuta illa re
37 vti ex casu non possit, hac cessante causa non
debeat ad pensionem, vel aliam recognitio-
nem adstringi.

Sed animaduertimus, Instrumentum exhi-
bitum non Molēdinum tātùm cum omnibus
suis necessarijs concedere; quò casu Iure po-
tuissent ob aquarij deuastationem illam de-
relinquere, remissionemq; obtinere; Tùm
quia damnum, & lęsio in substantia contigit,
& nihil aquæ Molendini remansit, sine qua
eam domus, & Moles vtilitatem omnem, &
vsum amiserint, & propter impedimentum
talis vsus intollerabile damnum resultet;
quod res satis perempta dicatur, habetur ex
relatis à D. Iosepho Altogradi D. Lælij Filio,
qui vera est Patris Imago, imò idem cum ip-
so, *In Lucana Gabellarum Iunis 15. Februarij
præsentis anni 1663. nu. 10. 31. & 35.* Nàm si
de solo interitu, & non de damno etiam, &
138 læsione, Text. *in d. l. pr. C. de iur. emphit. &
§. Adeò instit. de locat. & conduct.* acciperen-
tur, quo tota rei substantia prorsus è rerum
natura tolleretur, vt existimant contrarium
tenentes, certè de casu rarissimè euenientе,
imò nec vix quidem existente, intelligerētur,
139 contra *l. 4. & 5. ff. de legib.* Etenim per raro
terręmotus, quibus agri ità corruunt, vt nun-
quam conspiciantur, aut Chasmata eueniunt,
teste Plin. *natural. hist. cap. 80.*, quem cum
Alex. ita in terminis post alios, quos citat,
cons. 112. vol. 1. refert Harprect. ad Clar. §.
*emphyt. quæst. 8. vers. Quod si in re emphyteu-
tica nu. 26.* Tùm etiam quia, non potest ne-
gari ex vnius saltem, si alios, qui plus dicunt,
non velimus attendere, relatione, pro repa-
rando damno scutorum bis centum, & vltrà
impensam requiri, ad quam eosdem de Lena
non teneri colligitur ex allatis supra §. *Et
quamquam valet emphiteuta*; Non obstanti-
bus contrarijs, & Viuio præcipuè *d. dec. 500.*
super quā magnum festum pro parte aduersa
140 fieri audiuimus; Siquidem de propria em-
phyteusis natura eiusque rigore loquuntur,
nec Viuium adversari omninò apparebit, si
141 *nu. 12. & duob. seqq.* ipse ponderabitur, quià
in suo casu probatum fuit in facto, canonem
minimè correspondere fructibus, & ne Do-
minus directus ad casus fortuitos teneretur,
non solùm sextæ, at tertię partis, in pensio-
nis constitutione facta diminutio extitit, de
qua nihil hic constat, prout nec de consue-
142 tudine, quod oppositum seruetur, vt *nu. 14.*
supposuit, vbi opinionem, quam nos profite-
mur, in puncto Iuris veriorem esse, demum
litteris prodit.

Verùm cùm Molendino, alia Domus, &
Terra, licet parua, apta tamen si exerceatur,
vt oculari vidimus inspectione, ad aliquos
143 producendos fructus tradita fuit. Idcircò
quia emphyteusis vnica dicitur, & si plura
continet corpora. Bald. *in l. cum eiusdem in
fine ff. de edilit. edict.* Barbat. *cons. 36. nu. 24.
lib. 2.* Giurb. *dec. 50. nu. 13.* Andreol. *contrregister.
47. nu. 21. par. pr.* Et hæc pro maiori parte
fuit destructa, optimè intrat conclusio, quod
debeat fieri remissio, & pro rata fructuum
144 canonis diminutio, iuxta æquiorem opinio-
nem, & magis in praxi receptam, vt videre
est apud Medic. *d. examinat. 12. nu. 28. qui nu.
30.* quamuis de ea non parum dubitet, per
Text. *in d. l. pr.* Hanc indè æquitatem ser-
uandam docet, quando pensio correspondet
fructibus, & damnum magnum existimat;

Eandem equitatem amplectuntur Valasc. *de iur. emphit. quæst.27. sub nu.4. vers.Cæterum.* & Senat. Pedemont. apud Thesaur. *d. decis. 20.per tot.* de qua decisionē quamquā idem Senatus hæsitauerit, cum iterum casus inciderit disputandus, & iudicauerit, non esse
145 faciendam remissionem, licet maxima solueretur pensio, facti species fuit tunc diuersa, vt ibi Add. testificatur; damnum non erat in tertia parte fructuum, & nunquam talis remissio expostulata fuerat: propterea Gasp. Ant. Thesaur. qui additionem fecit *d. decis.* Ant. Thesaur. Patris, vltrà ea, quæ scripsit in *QQ. forens. lib.1. quæst.32.* in eisdem Add. *vers.Cæterum* concludit (minimè reluctante, quod Surd. inquit *d decis.198.*) quòd quando soluitur magna pensio, sit facienda remissio; per quàm Senatus determinationem, & alterius, Lusitani, & Sabaudię ab æquitate ista non esse in iudicando recedēdum, firmat idem Medic. *d exam.12. nu.8.* his adstipulātur Ant. Fab. *in Cod. d. lib4. tit.43. de iur. emphit. definit 36.* Cancer. *var. resolut. cap. pr. sub nu.187. par.3.* Menoch. *d.cons.855. n 19. & 20,* Cyriac. *d. contr.440. nu.14. 15. & 19.* Molin. *de contract. tract.2. disput. 454. nu. 7. vers. Ad Text. propè finem* Andreol. *d. contr. 119. par.2.* vbi postquam *nu.8.* dixit, quod
146 Canonis correspondentia facit, quòd in illo Contractu locum non habeant Iura de emphyteusi loquentia, *num. seqq;* respondet, quod etiam in vera emphyteusi fructus debent esse sufficientes ad solutionem constituti canonis. Nam si non sufficiunt, emphyteuta liberatur, ad quod adducit Auendan *de cens. cap. 60. nu.6.* & Valasc: *de iur. emphit. d. quæst. 27 nu.4. & 11. & 12.* asserens ità iudicatum fuisse in Senatu Lusitano, attestante de veriori, & receptiori opinione. Hodiern. ad Surd. *d. dec. 198. nu.14.* vbi non esse ab hac æquitate discedendum obseruat, quando in constitu-
147 tione pensionis pro re emphiteutica sextæ partis redditus soliti dictę rei detractio facta non fuerit. Altograd. *in subscript ad disput. 74.* Daniel. *sub nu.57.* Fulgin. *de solut. canon. quæst.pr. nu.95. vers. Sed quamuis,* vbi in fine, non obstare, inquit, rationem de augumēto, quia illud est accidentale, non de sui natura,
148 & res iudicari debet, secundum eius propriā naturam, non secūdùm, quod aliquādo accidentaliter contingit, *l. secundum naturam* & ibi Cagnol. *in fine ff. de iur. iur.* pugnantes opiniones refert Fontanell. *d. glos. 18. p. pr. claus. 118. concl.4. nu.618.* Et pro affirmatiua aduertit de iure regulam esse, quod quotiescumque rēs tractu temporis efficitur ini-
149 qua, vel in infinitum crescit, tunc integrum est Iudicium Contractum reduci ad æquitat per Text. singularem *in l. cum quidem ff. de usur.* & refert Thesaur. *d. decis. 20. & deci. 114. 120. 226.* & Iacob. Cancer. *par.2. var. resolut. cap.pr. de minorib. 25. ann. in vers. Idem sensisse.* & pluries hanc Rotam huius modi fuisse secutam sententiam, apparet ex decisione impressa post Daniel *d. disput. 74. nu.72 & seqq.* & *in causa Sp. Benedicti de Nobilibus cum Sp. Paulo Turchi anni 1620. Secūdorum vers. Accedit preterea equitas, per Acta Egr. D. Maarini de Macarinis.*

Eandem æquitatem amplecti, & Nos arbitrati fuimus, non tantùm quia procedimus ex dispositione Statuti *lib.pr. cap.14.* sola fa-
149 cti veritate inspecta, quæ clausula similis est alteri *de bono, & ęquo.* Barbos. *de claus. claus. 173. nu.3.* Sed etiam quia congruit cum *cap.*
150 *120. lib.2. Statut.* quo cauetur pro rata damni in re à flumine recepti pensionem diminuendam esse; secundùm quam determinationem, relictis iuris subtilitatibus, & quatenus de prędicta æquitate nulla fuisset facta per Doctores mentio, extitisset nihilominus vt supra iudicandum, cum partes censeantur
151 potiùs voluisse cum Statuti de materia verba facientis, quàm Iuris communis dispositione se conformare, vt in puncto post Berto *cons.130. sub nu.8. lib.pr.* & alios refert, firmat Fulgin. *tit: de solut. canon. d. quæst. pr. nu. 105.* & eam si vidisset Corbul. proculdubio sic scripsisset quoque *de caus. priuat. ob non solut. canon. ampliat.12. num.38.* Cum virtualiter, & breuibus verbis, omnia contineat, quæ ponderauit ipse ad remissionem, vbi tales sanctiones reperiuntur, concedendam.

Ac propterea ad opposita accedētes; nullius efficacię remanet de fluminis paulatim corrosione obiectio; Si quidem ad diminutionem hic deuincendam, vt flumen rem ex-
152 portauerit, sufficit; Et quia damnum in substantia constitit, debet canonis fieri remissio, & si illud minutatim aduenit, ad tradita per
153 Gratian. *discept. forens. cap.195. num.2. & 7.* cum partes censeantur voluisse cōtrahere sub conditione, quod rei substantia salua remaneat.

154 Non officit Decisio Rotæ Romanę 116. & 473. *par. pr. recent. Lucana Molendini nuncupata.* Quia corrosio hæc vi fluminis inso-
155 lita prouenit facto naturæ, quæ humana ratione præuideri non potuit, iuxta Bald. in *l. qua fortuitis C. de pign. action* & reliquos per Surd. allegat. *cons.197. nu.8.* qui inter casus inso-

insolitos, & fortuitos aquæ corrosionem posuit; Tùm etiam, quia de amissione substãtiæ minimè ibi agebatur; Emphyteuta expresse, & per pactum manutentionem promisit, vt animadvertit pariter Medic. *d. examinat.12.nu.25.*, quod hìc non habemus; Nullam pro damni reparatione diligentiam adhibuit, & pẽsionem cum fructibus æquare ostendere prætermisit, quod à nostro facto admodum distat, alienumq;extat.

Et licet nonnulli dixerint, Molendino destructo Ius fluminis remanere, id circò, & illud reficere, & canonem soluere, emphytheutam vinculo obligationis astringi. Intel-
156 ligentia, & ratione hoc compræhendendum est, vel vbi minima solvitur pensio. Fulgin. *d. quæst.9. de melioram. & expens. nu.* 8. vel de rigore Iuris, non de æquitate, vt per eundem Fulgin. *nu. seqq. vers. Ego autem in fine.* remittens ad ea, quæ planum fecit *quæst.pr.de solut. canon. nu.95.* vbi huius generis æquitatem firmauit. Præterquamquod etiamsi parva esset solvenda pensio, superior item hac ratione confunditur sententia, dùm hy-
157 dromyla quæque, in forma quadam essentialiter posita est, quæ in molis, clausis, fistulis,
158 canalibus, & aqua consistit, ius tamen aquæ cœteris potentius est. Pen. *dec.897. num. 6.* Et forma rei destructa, quando essentia illius in forma consistit, substantiam quoq. peremptam censeri, tametsi tota materia permaneat, constat ex *l.Iulia §. si quis ff. ad exhibend.* & Molin. *de contract. tract.2. disput.454. nu.4.& 5.* Vndè superfluum est dicere, aqua adhùc existit, & solùm, ergò non perijt substantia, & si interijt, quia in forma stabili, & sine maxima impensa ad locum suum valet reponi, ijdem de Lena hoc, proprijs sumptibus facere debent: Negari enim non potest, quin scuta biscentum, quæ possent impendi, Molendini vtilitatem excedant: Propterea ad eorundem fauorem vltra superius ponderata addimus iuxtà illorum sensum, qui huic emphyteusi priuilegia locationis concedunt, quod cum inuestitura vltrà tertiã generationem non se extendat, expensa ma-
160 gna, & respiciens vtilitatem perpetuam, & duraturam vltrà tempus conductionis, ad locatorem spectat, & Dominum, non ad conductorem. Bart. *in l. cotem, §. qui maximos, nu.13. ff. de public.* Bald. *d.cons. 119 propè finem.* Natt., Rol., & Menoch. apud Buratt. *dec.210. nu.12. qui supra num.4.& 5.* multis authoritatibus comprobauit, faciendam esse remissionem, quando Molendinum ob incursum aquarum redditum est inutile, sicuti fit, quando destructa est, vel perempta illius substantia, & in proprijs terminis veræ em-
162 phyteusis, constito de læsione, canonis detur reductio, si fuit ad tertiam generationem illa concessa, probat Pascal. *de patr. potest. par.4. cap.6.* relatus à DD. nostris Antecessoribus *In Lucana Renunciationis Domus liuellariæ, seu diminutionis liuelli inter D. Marchionem Horatium Seraphini, & Vener. Confraternitatem Almæ Crucis 12. Ianuarij 1661. §. Non obstat solutio.* Ratio est, ne quis cum aliena locupletetur iactura, maioremq. vtilitatem de re sua ab alio, quàm ipsemet percipere valeat, consequatur.

Canon indè, vt correspondeat fructibus habito respectu ad tempus Contractus, ijdẽ de Lena haud habuere iustificare necesse, cũ ipsummet Instrumentum istud commostret verbis illis, *Vtilius est illa ad liuellum, & in emphyteusim dennò concedere.* Non ita quippè rerum suarum prodigum reputare Concedẽtem conuenit, quòd cum potuisset ex bonis, & Molendino antedicto, puta consequi 40. 50. & vltrà, pro scutis 48. tantùm illa concessisset, ex deductis à Surd. *d.dec.198.nu.25.* & Marescott. *d.resolut.76.nu. 26.*

Nec valet consequentia, vtile est, rem sterilem in emphyteusim concedere, pro quà minima soluitur pensio: Igitur necessario nõ infertur, ex vtilitate concessionis ad fructuũ correspondentiam.

163 Quia eo in casu res ad meliorãdum datur, vt per Castrens. & alios relatos à Surd. *d.decis.198. nu.22.*, nec potest cadere dubitatio, num vtilius sit Domino eam penes se retinere, si sterilis extat; At quando fertilis est, & vtilitatem affert, vt Molendinum macinãs, si pro canone nõ minimo Iuri emphyteutico subijcitur, & Dominus testatur, quod vtiliùs
164 eam alteri est concedere, quia nullus suum velle iactare præsumitur, Barbos. *axiom.112. per tot.* Coniectura satis concludens exhauritur, vt tot, seu paulò minùs ex Canone recipiat, quot fuisset consequutus, si emphyteusim non constituisset.

Item fuit responsum, quòd cum vnus Testis partis aduersæ à simili ex alio Molẽdino propinquo argumentum sumens, firmauerit, quod huius vtilitas scutorum 60. existat; Et alter si reaptatum fuisset, credat, quod vltrà scuta 50. redderet.

165 Negari non potest, quin canon sit mediocris, de quo idem, quòd de fructibus correspondente iudicatur. Fulgin. *in pra. d. q. 14. nu.7.* Medic. *d.examin.12. nu.34.* Et à
166 præsenti ad præteritum argumentum valere, quando

quando status præsens conuenire potest cũ origine rei, temporeq. prætenso, inquit Menoch. *cons.* 374. *nu.* 83. & *cons.* 378. *num.* 81. & Barbos. *loc. arg. iur.* 85. *à præsenti*.

Illud de damno præcognito, quod aliqui
167 ponderarunt, procedit fructuum respectu, non vbi substantia totale detrimentum recepit, vt post Bald. distinguit Surd. *cons.* 197. *nu.* 16. & 17. *lib.* 2. tenuit Rota nostra *in Causa Sp. Benedicti, & fratruum de Nobilibus cũ Sp. Paulo Turchi anno* 1620. §. *præterea*. Nec non Gratian. *d. cap.* 195. *nu.* 2. & 3. vbi Doctores in specie de Molendini Conductore differentes numerat. Nec dissentit Rota ex aduerso deducta in Causa *inter Sp. Angelum Sinibaldi, & Simonem Lactantij de Massa Macinaia, per Acta D. Octauij Buzolini prim. anno* 1634. quoniam damnum ibi circa fructus accidit, & non totale, & perpetuum quò ad substantiam fuit, vt ibi videre licet.

Haud verificatur in facto, ob emphyteutarum causam aquęductum demersum fuisse: Tantùm enim abest, vt ipsi fuerint in culpa; quod potiùs constat, pro aquæ cõseruationẽ omnem possibilem diligentiam, & assiduitatem adhibuisse: At incassum cum laborauerint, vt primus Testis deponit super 10. & 11.
168 Interrog., & alij cuncti conueniunt, faciliùs erat facienda remissio, ex Riminald. Iun. *cons.* 49. *nu.* 16. Zuccar. *d. dec.* 20. *sub num.* 30. & emphyteutam liberari per rei peremptionẽ, non solùm si res casu fortuito, sed etiam si paulatim perierit, modo possessoris negligẽtię imputari non valeat, patet ex Fab. *d. lib.* 4. *tit.* 34. *de iur. emph. desinit.* 37.

Et eò maximè, quia non de canonis re-
169 missione in præteritum, at in futurum: Ad quam potiendam eosdẽ non afficit huius dãni directis Dominis notificationis omissio, aut sero atq; ductu aquæ obtuto notitia, vt docet Rota post Daniel *d. disp.* 74. quam ibi in subscriptione *nu.* 71. illustrat Q. D. Laurentius Saminiatus huius Ciuitatis Patritius, & nemini inter Legũm Peritos secundus, in qua eadem extitit oppositio: Et postquam
170 probatum fuerit, in notorijs quoque respectu damni qualitatis, & in casu pervisibili, tractumq. successiuum habente, damni denunciationem faciendam esse, & pro forma requiri, secus in casu accidentali, & momentaneo, vbi damnum irreparabile extat: Placuit verumtamen Dominis tunc temporis Auditoribus futuri temporis respectu, iuxtà Peritorum Iudicium, (vt hic D. Iudex Ordinarius obseruauit,) canonis diminutionẽ decernere.

Nõ dicatur eos sic iudicasse, quia detrimẽtũ erat perẽne, prout requiritũ, siuè sit in fru-
171 ctibus, siuè in ipsa re. Mart. Med. *d. exam.* 13 *n.* 32. 33. In nostro autem casu tale non extat cũ testificentur Periti posse denuò aquarium refici: Quandoquidẽ ad eosdem de Lena ci
172 hoc non attineat, ex superiùs firmatis, quę ad ipsos perpetuum iudicatur: Et si Molendinum, quod non macinat, molendinum non est. Fulgos. *cons.* 193. *sub num.* 3. Et
173 illud, cui deficit aqua quodammodo interijsse dicitur. Natt. *cons.* 459. *sub nu.* 16. Cyriac. *contr.* 310. *nu.* 133. quoniam remissio conceditur si res perit tota *l. pr. C. de iur. emphit*, §. *Adeò instit. de locat. & conduct. cap. Potuit de locat.*, quamuis etiam pro maiori parte sufficiat, vt supra dictum est: Satis existimauimus, quod Molendinum aquà careat, vt dicti de Lena canonis diminutionem obtinere possent: Actus quippè *sine effectu*, non dicitur actus, Bolognett. *cons.* 25. *sub nu.* 24. & destructo ordine, destruitur ordinabile, Cyriac. vbi supra *num.* 136.

Per quę minimè itidem placuit adiunctio, quòd in hoc executiuo Iudicio dicti de Le-
174 na super prætensis audiri non poterant: Cum Canonis remissio altiorem requirat indaginem in Iudicio ordinario determinandam, nec valeat Instrumenti exequutionem retardare, per ea præcipuè, quæ aliàs dictum fuit corã me *in Causa Per Illustr. & Admod. R. D. Vincentij Bottini, & D. Leonardi Gorfigliani.*

175 Siquidem cum illorum exceptio ob rei per emptionem ex actus natura *veniat*, non debebant ad Instrumenti *exequutionem retardandam* ab hoc Iudicio repelli. Cart. *dec.* 44. Rot. *caus. execut. Gen. n.* 10. Gallel. & ibi Zacch. *de oblig. Cam. quæst.* 17. *nu.* 20. Rot. post eundem *dec.* 39. *nu.* 4. Cyriac. *contr.* 513. *nu.* 22. *cum duob. seqq.*

Hinc, quia de simili re, inter Sp. Turchiũ, & Spp. de Nobilibus contentio fuit, illo tempore quoq. huiusmodi exceptiones admissas, & per sententiam terminatas fuisse, constat, ex relata *decis. post d. disput.* 74. Daniel
176 de Nobilib. Regulare enim est, quod causæ defectus, propter quam est obligatio contracta, ad executionem impediendam queat opponi, cum ea deficiente, obligatio deficiat. Gallel. *d. quæst.* 17. *num.* 12., At non sic est, quando adest substantia, & diminuitur effectus, quia, cùm dominium adhuc per rei existentiam duret, emphytheuta à Canonis solutione non excusatur. Fulgin. *d. tit. de solut. canon. quæst. pr. nu.* 92. In hoc casu D. Gorfiglianus reperiebatur: In illo verò dd. de Lena existunt, quibus, & Molendini substantia,

stantia, & effectus deficiat: Iure ergo in Iudicio exequutiuo illius exceptio, non horum reijcienda erat. Et ita, &c.

Quoniam suprà facta est mentio alterius decisionis Rotæ Nostræ, in qua non fuit admissus emphyteuta exequutiuè pro canonis solutione conuentus ad probandam exceptionem prætensæ remissionis ob damnum in re emphyteutica inlatum: Ideò eam quoq. hic subnectere non inutile prorsus existimaui.

Adsit Lumen Veritatis.

IN dissidio PerIll.& Admod. Reu. D. Vincentij Bottini, & D. Leonardi Gorsigliani aliàs diximus, & modo indecisis permansimus. Altiorem quæ requirunt indaginem, Instrumenti executionem minimè retardare valere Text. est ad literam in *l. 3. §. ibidem ff. ad exhibend.*, quem cum alijs refert, & sequitur Cyriac. *controu. forens. controu.* 120. *nu.* 30 *&* 31. & dixit Rota post Zacch. *de obligat. Cameral. dec.* 26. *nu.* 26., *& decis.* 48. *nu.* 2. *dec.* 49. *nu. pr decis.* 51. *nu.* 8. *dec.* 64 *nu.* 7. *dec.* 71. *nu.* 4. *dec.* 105. *n.* 6. *dec.* 108. *nu.* 2. *decis* 114. *nu.* 2. *& decis.* 253. *num.* 6.

Et licèt istud intelligendum veniat, vel vbi exceptio ex ventre Instrumenti non oritur, quia si exoritur, etiam si requirat altiorem indaginem, & quamquam illiquida adrem indaginem, & quamquam illiquida admittitur ad executionem impediendam, Rota post eundem Zacch. *dec.* 8. *nu.* 1. Altograd. *cons.* 37. *nu.* 13. *& seqq.*, vel dummodo incontinenti haud probetur Zacch. *in tract. q.* 17. *nu.* 71. Cyriac. *controu.* 513. *nu.* 23.

Non putauimus tamen, quamuis illud dicatur incontinenti probatum secundum vnā opinionem, quod eàdem Instantia probatur. Borgnin. *de Tutor. & Curat. num.* 215. *in fin.* Cancer. *var. resolut. par.* 2. *cap.* 7. *nu.* 14. D. Iudicis à quo confirmandam esse pronunciā, qua capitula pro parte eiusdem D. Gorsigliani exhibita ad suam probandam exceptionem aduersus petitam à dicto D. Bottino executionem Instrumenti liuelli, & emphyteusis pro Canone decurso admisit, tùm quià cum super illis examinandi sint Testes, non potest dici exceptio incontinenti probata secundum aliam sentētiam relatam à Menoch. *de Arbitr. Iudic. lib.* 2. *cent. pr. cas.* 17. *num.* 7 tùm etiam quia ex natura actus, aut extrinsecè, & tacitè colligitur, neque ex ventre Instrumenti fuit deducta exceptio Gratian. *discept. forens. cap* 740. *nu.* 42.

181 Probatur ex eorumdemmet Capitulorum inspectione, quæ ad aliud non tendūt, quam ad causam petitæ Canonis remissionis iustificandam, per quam non posse vti altiorem indaginem requirentem Instrumenti expostulatam exequutionem retardare docet inter alios Zacch. vbi supra *quæst.* 18. *num.* 28. dicens, quod ante executionem petitā si causa remissionis affictus fuerit probata, exceptio Instrumenti executionem retardat, secùs si posteà, cum tunc altiorem indaginem requirat, quod ante firmauerat Rota, & post *tract. decis.* 105 *nu* 7. & sequitur Cyriac. *d. contr. forens.* 513: *nu.* 23. & in specie solutionis libellorum debitorum hoc idem tenuit *cōtrou. forens.* 120. *nu.* 29. ex quibus optimè deducitur, quod ea, quæ non veniunt ex ventre Instrumenti, tunc illius executionem impediunt, si ante petitam executionem probata fuerunt, quia dicuntur incontinenti probata, non postea; Et quot quot vidimus probationum respectu, quæ fieri possunt in termino Instantiæ ad Instrumenti executionem effugiendam de illis exceptionibus liquidis, vel illiquidis tacitè, & intrinsecè, quia de liquidis, & extrinsecis dubitandum non est, ex ipsismet Instrumentis executioni demādandis prouenientibus, non de alijs verba faciunt

182 Altograd., quem pro multis allegare sufficit *d. cons.* 27. *nu.* 13. *& seqq.*

Et Scacc. *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limit.* 9. *nu.* 52. de hac re differēs inquit, quod obligatus executiue exceptiones, quæ possunt validè opponi, debet probare incōtinēti per publica Instrumenta, tùm quia conuenit, vt sicut Actor volens agere executiuè pro obligatione debet eam probare non per Testes, sed publico Instrumento, ità etiam reus volens impedire illius executionem debet non tantùm opponere exceptionem admissibilem, sed etiam eam incontinenti probare publico Instrumento, & si probatio non fit admissibi lis, reijci debet, etiam si incōtinenti posset probari, tùm etiam quia qn executio Instrumēti fieri potest realiter, & personaliter ad voluntatem creditoris, non admittitur alia exceptio, quam ea, quæ momento probari possit forsan per aliud publicum Instrumentum, reliquæ ergo exceptiones, quæ nō sunt admissibiles, nec possunt incontinenti probari, reseruantur reo in alia Instantia post executionem, neque hęc reseruatio continet iniusti-

iniustitias, ita Scacc. pluribus relat. vbi supr.

Cuius verba reducentes ad praxim in terminis executionum Instrumentorum, quæ in hac florentissima Republica petuntur, credimus benè applicari posse, si Iudex distinguēdo exceptionem admissibilem ab alijs, *quæ obligationem infringunt* executione minimè concessa, cœteras absque retardatione mandati executiui ad probandum admittat, cum tunc habeat locum regula *solue, & repete cap. Debitores extra de iur. iurando*, licet tutiùs laudabiliusque esset, exceptiones non admissibiles ad executionem retardandam in Iudicio executiuo omninò reijcere secūdum veram opinionem sequutam à Zacch. *d. quest. 17. nu. 165.* à qua recedentes laudibus non efferimus, at illos remittimus ad Gallef. *in*

183 *tract. de obligat. Cam. q. 20. nu. 10.*

Hinc benè dignoscitur nō ab re dictum D. Bottinum recursum interposuisse, interq. causas grauaminis allegasse, quod capitula prædicta altiorem requirant indaginem, & in Iudicio executiuo exceptiones altiorem indaginem requirentes admitti non debeant.

Non officit, quod remissio est de exceptionibus, quæ potest ad executionem Instru-

184 menti retardandam opponi Flam. Cartar. decis. Rot. cons. execut. Gen. 44. nu. 10. quoniā nihil pro fundamento adducit; & in omnem casum illius doctrina non de omnibus remissionibus intelligenda extat, sed de illa tantùm, quæ in Instrumento promissa fuit, aut venit ex natura actus Gallef. cum addit. ad Zacch. *d. tract. de obligat. Cameral. quest.*

185 *17. nu. 20.* Rot. *post tract. decis. 39. num. 4.* Cyriac. *d. controuers. forens. 513. nu. 22. cum duob. seqq.* & D. Gorfigliani exceptio neque promissa fuit, neque ex natura actus inest, aut tacitè colligitur vt patet.

Minimè ad rem facit decisio emanata inter Sp. Paulum Turchi, & Spp. Benedictum, & fratres de Nobilibus, vt ex libris D. Fabritij Macarini fol. 206. ex qua exceptiones remissionis pensionis admissas, pensionemque remissam fuisse in illo executionis Iudicio deducitur.

Siquidem prætermisso, quòd decisiones Rotę prolegibus non sunt habendæ iuxta decreta huius Ciuitatis, vt ait Magon. *decis.*

186 *Lucan. 23. nu. 54.* Pro responsione satis existimauimus decisionem illam loqui in fundi inundatione, quam peremptioni assimilarunt DD. in principio complurium autoritate, vbi firmarunt, & pro re, quæ non extat, pensiones, & canones haud soluendos esse ijdem dixerunt, *§. præterea* post Surd. *cons.*

190. nu. 16. 17. Semper enim contrahentes censentur contrahere sit ea conditione *salua rei substantia*, quæ cum perempta non existat, in nostra facti specie de vno casu, ad alium non benè infertur, *l. Papinianus ff. minor.*

Nec nouum extitit, quod defectus causæ, propter quam contracta est obligatio opponi possit ad executionem retardandam, quoniam ea deficiente, deficit, & obligatio Gal-

187 lef. *d. q. 17. nu. 12.* vbi ponit exemplum, si res conducta auferatur, quod idem est, ac si pereat, cum vtroq. casu conductor fructus ammittat, vt experientia nos docet, quę rerum magistra appellatur, & omnium *mater §. quæ omnia instit. de fideiuss.* Barbos. *axiom. 88. &*

188 *loc. com. arg. 45.* ab experientia.

Quòd secus est, quandò adest causa, sed diminuitur effectus, nàm cum dominium adhuc duret, si res non perijt emphyteota, à pensionis, siuè canonis solutione non excusatur, etiam si ex ea fructus ad pensiones suf-

189 ficientes percipi non possint Fulgin. *de Contract. emphit. tit. de solut. canon. quest. pr. nu. 92.* qui eam sequitur, & multorum, authoritate determinat conclusionem hanc firmam esse, quamuis pro maiori parte interierit, quando res ad certum seruitium fuit concessa, quod est in fortiorib⁹ terminis reiqualitate proposita, in qua neque in totum, neque in partem ædificium periuit.

Exploratum habemus, multos substinere, canones diminuendos esse, & si *res emphyteutica* existit, sed fructus *maiores reddit*, quando est constituta sub *pensione* non modica, quia tunc est similis locationi. Carocc. *de locat. c. 186. nu. 9. &* 10. Grat. *discept. for. cap. 916. nu. 42.* Beltram. ad Ludouil. *decis. 343. nu. 7.* & alijs apud Andreol. *contro. 379. nu. 15.*

At verò cū hæc controuersia non sit præsentis Inspectionis, nihil determinauimus, opiniones varias in medium tātum posuimus ad magis demonstrandum, quod quemadmodum exceptio magnam patitur cōtrouersiam, altioremq. requirit indaginem ad tradita per Cyriac. *d. contro. 120. nu. 30.* In Iudicio executiuo non admittenda Rot. post Zacch. *dec. 353. nu. 5.* ita Capitula reijcienda erant per *reg.* ad probandum nō admittitur, quod probatum non releuat, vel frustra expectatur probatio, quæ cum præcesserit, nihil operatur. Rot. *dec. 126. nu. 2. par. 2. rec.* Fercitill. ad Buratt. *dec. 28. nu. 9.* aliàs Iudicia executiua cum ordinarijs confunderentur, & non est verisimile, quod Statuētes assignando Iudicijs

dicijs executiuis instãtiam voluerint in illis, quæ iudicium ordinarium exposcunt terminari posse, verùm ne causæ hui⁹ generis protelentur terminum, & instantiam dierum viginti vtilium apposuerint vt patet ex cap. 53. Rot. in princ. Ex quibus, &c.

Honorius Sanctinellus Aud. Sind. & Rel.
Io. Bapt. Vagnossius A. C.
Horatius Ant. Aud. & Iud. Vid.

Et prout latiùs in libris D. Cesaris Carelli Actuarij in Curia Fundaci Primor. anni 1662. existente in publico Archiuio, &c.

Alia quoq. hic subnectitur Rotæ Nostræ Lucensis decisio, de qua in præcedenti decisione mentio facta est, & qua in contingentibus Casibus ad plenam totius materiæ cognitionem plurimum prodesse valet.

Adsit Indiuidua Trinitas.

VEnerabilis Confraternitas Almæ Crucis huius Ciuitatis vsque de anno 1622. 9. Mensis Martij concessit ad liuellum, & in emphyteusim olim Adm. Excell. Artium, & Medicinæ Doctori D. Arethæo Seraphino tunc præsenti stipulanti, acceptanti, & recipienti pro se, & filijs suis masculis legittimis, & naturalibus, & ex eis per lineam masculinam legittimam & naturaliter descendentibus vsq. in quartã generationem inclusiue; Vnam domum positam in hac eadem Ciuitate in Contrata S. Frigidiani sub finibus, & cohęrentijs enunciatis in Instrumento superindè celebrato, & à publico Notario recepto, & prædictã concessionem fecit pro annuo canone scutorum septuaginta quinque auri Italię de sc. 7. 10. pro quolibet scuto, quos idem D. Aretheus promisit in fine cuiuslibet anni dicto liuello durante eidem Confraternitati, siuè eius Camerario pro tempore cum generali obligatione bonorum suorum, vt ex relato Instrumento constabat.

Fato concessit memoratus D. Arethæus; Hinc D. Marchio Horatius eius filius intendens restituere, & relaxare dictæ Confraternitati supra narratam domum, quam fatebatur damnosam, onerosam, & intuitu canonis soluendi penitus inutilem, restitutis tamen sibi priùs omnibus melioramentis, vt infra,,
„ Eandem Confraternitatem illiusq. Confra-
„ tres de Anno 1657. 24. Octobris coram D. Iudice Ordinario requisiuit, seu inquisiuit,
„ ad sibi reficiendum melioramẽta de iure re-
„ ficienda in domo facta offerens se promp-
„ tum, & paratum cum effectu illam relaxare
„ secutorum melioramentorum restitutione
„ Instans tali casu Confraternitatem ad reci-
„ piendum domum vacuam, liberam, & expe-
„ ditam iuxta oblationem supponens percon-
„ similem declarationem finitum esse Instru-
„ mentum cum Patre stipulatum.

Excepit Confraternitas non esse locum protestatis per dictum Marchionem, illumque vt D. Aræthæi hæredem teneri adimplere factum defuncti, & in emphytheusĩ perseuerare, canonemq. decursum, & in futurum decurrendũ emphyteusi durante soluere successiuè, retorta cõtra eũ protestatione institit, quod termino tridui solueret canonẽ decursum, cõminante illi in casu renitẽtię dispositionẽ cap. 124. lib. 2. Stat. nimirum se occupaturam domum emphyteoticã, & alteri locaturam ad effectum computandi pensionem in extinctionem canonis pro rata sine præiudicio, verum datis replicationibus, protestationes, seu Inquisitiones Iudice mandante hinc indè lectæ fuerunt.

Obtinuit sæpè repetita Cõfraternitas præceptum de associando, quod fuit exindè Instante D. Marchione reuocatum, illa tamen tanquam creditrix vnius canonis egit corã recensito D. Iudice Ordinario in remedio Saluiani contra D. Nicolaum Santinum vti detentorem non nullorum bonorum possessorum per dictum q. D. Arethæum primum inuestitum, & hypothecatorum pro obseruantia suæ promissionis in prælibato Instrumẽto, ad cuius defensionẽ comparuit mediante persona sui Procuratoris D. Marchio Horatius author laudatus, & suscepto in se Iudicio excepit contra Confraternitatem determinatione contractus per declarationem, vt suprà factam, &c. Ampliùs illum reconuenit, & petijt declarari se non teneri ad obseruantiam d. Inuestituræ, sed illam fuisse finitam, & extinctam per mortẽ D. Aræthæi eius Patris, & à se ipso non acceptatam, & attento quod eadem concessio est sibi inutilis, & læsiua, nec apta ad reddendum conuẽtum canonem, teneri Confraternitatem ad illam recipiendum, eique vti sui Patris hæredi reficiendum omnia melioramenta, & expen-

sas in domo factas per D.Aræthenm iuxta
liquidationem, &c. & quatenus prædictis
non esset locus, tali casu declarari dictum
canonem esse reducendum iuxta quantita-
tem, & proportionem annuæ pensionis do-
mus, &c.

Structo processu recensitus D.Iudex con-
cessit Almæ Confraternitati immissionem,
tàm pro Canonibus debitis, & non solutis.
quam pro decurrendis in futurum, & redu-
xit canonem debitum ad scuta 55. pro quo-
libet anno.

Appellauit ad Rotam vtraque Pars in sibi
contrarijs, Nos verò sententiam dicti D. Iu-
dicis Iustitia, & æquitate intentam confirma-
uimus,

Moti infrascriptis rationibus, & funda-
mentis.

Renunciationem namq. domus, ad quam
anelabat D. Marchio, & pro qua eius DD.
Aduocati informabant, cũ ex ipsa penderet
validitas immissionis propẽsionibus decur-
rendis, & quam in primo capite huius nostræ
decisionis breuiter examinabimus plura di-
cturi, ni vnus ex nobis aduersa valetudine de-
tineretur) nõ esse admittendũ suadebat vul-
garissima *l. cũ à matre C. de rei vindic.* prohi-
bẽtibus hæredi factum defuncti impugnare,
cum potiùs illud attendere, & obseruare de-
beat ad Text. *in l. cum Pater §. cuictis agris ff.*
*de legat.*2. Alex. *cons.*10. *nu.*2. *lib.*6. Crauet.
190 *cons.*256. *nu.pr. lib. pr* Rol. à Vall. *cons.* 2.
nu 4. *lib.pr.* Cald *de emphit. q.* 24. *lib.*2. At
D.Marchio erat hæres D.Aræthei Patris, vt
ipse hoc Iudicio fassus fuit, & nõ controuer-
tebatur, ergò, &c.

Hoc firmato non credidimus obstare na-
turam huius prætensæ emphyteusis, quæ vti
à primo inuestito stipulata pro filijs, & des-
cendentibus masculis dicebatur ex pacto, &
prouidentia (ad similitudinem feudi à quo
non differt) iuxta doctrinam Clar. *in §. em-*
*phyteusis q.*37. *nu.pr. vers Tam dici*, & scrip-
serunt Cald. *cit. tract. & lib. quæst. vlt. sub*
*nu.*76. Gratian. *discept. forens. cap* 81. *n* 26.
191 27. Rota coram Coccino *dec.*137. *nu.*18. A-
mat. *resolut.*84. *nu.*60.61.62. Hartham. Pi-
stor. *QQ. iur. lib.*2. *quæst.pr. nu.pr.* quę qui-
dem censetur noua emphytheusis respectu
filiorum, & illis de nouo acquisita, & cuius
acceptatio, ratificatio, aut repudiatio post
mortem primi acquirẽtis eorum arbitrio est
remissa ex traditis per Rot. coram Merlin.
*dec.*83. *sub nu.pr. par.pr.* & proindè duplicẽ
contraxisse D. Aræthcũ obligationem, alte-
ram nimirùm puram in caput proprium o-
bligando se, & bona pro solutione canonis
ipso viuente, & alteram conditionalem pro
filijs, & descendentibus in quartam genera-
tionem, quatenus illi stipulationem accepta-
re voluissent.

Quia respondebatur, quod vbi filius fit
hæres Patris stipulãtis (vt hoc casu) tunc su-
blata remanet omnis differẽtia inter emphy-
teusim hęreditariam, & ex pacto, & proui-
dentia, cum in vnaquaque verùm sit dicere
eumdem filium Patris factum impugnare mi-
nimè posse ad congesta per Dec. *cons.*185.
192 *nu.*5. Paris. *cons.*21. *nu.*187. *lib.*1. Surd *cons.*
118. *nu.*11. Gratian. *discept. forens. cap.* 511.
nu 18. & nouissimè Fulgin. *de iure emphyt.*
*in tit. de renuncias. quæst.*5. *num.*5. quo loci
relatio habetur ad quintã quæstionẽ eiusdẽ
tituli, in qua latè examinat, an filius possit re-
uocare emphyteusim à Patre alienatam, &
in filio hærede Patris negatiuè concludit per
solidissima Iura ibidem cumulata, quamuis
emphyteusis fuerit ex pacto, & prouidentia,
& filius extiterit hæres cum beneficio legis,
193 & inuentarij, quod voluerunt Cald. *cit. tra-*
*ctat. de emphit. lib pr. cap.*16. *nu.*48. ac Spe-
culat. *de feud. tit. de homag & fidelit. nu.*59.
& ibi add.; Et cum prædictis tollitur obie-
ctum duplicis obligationis, dum per aditio-
nem hęreditatis D. Marchio Patris factum
acceptauit, reddendo purum, quod condi-
tionale absque hæreditatis aditione dici
potuisset.

Minus turbabat replicatio Doctissimorum
eiusdem D.Marchionis Aduocatorum op-
positam scilicet exaduerso *l. matre* non ha-
bere locum in stipulatione facta nomine al-
terius, qualis asserebatur esse hæc D.Aręthæi
dùm stipulatus fuit pro se, & filijs masculis
ex eandem legem in terminis emphyteusi de-
clarante. Corn. *cons.*301. *sub nu.*2. *lib.* 1. cui
194 ad stipulari videbantur exarata per Rot. co-
ram Ludouis. *dec.*256. *nu.*7. dicentem teneri
hęredem approbare factum defuncti eo mo-
do, quo gestum fuit, vndè sicut Pater acqui-
rendo emphyteusim pro filijs, & descenden-
tibus censetur illam acquisiuisse *sub condi-*
tione, quatenus velint, sic & hæres tenetur
approbare sub eadẽ cõditione quatenus ve-
lit, Iuribus supra citatis, ex quo solà Patris,
vel Notarij stipulatio nõ sufficiat, sed omni-
nò requiratur ratificatio, vel acceptatio filij,
prout distinguendo concludit eadem Rota
adhuc coram Ludouis. *dec.*567. *nu* 7. & Bel-
195 tram. *ad illam dec.*97. *num.* 8. Cyriac. *cont.*
322. *ferè per tot.*, & signanter *nu.*26.27. Ci-
cer. *var. resolut. par.*2. *cap.pr. nu.*146.

Nam

Nàm replicabatur inconcussam nihilominus manere dispositionem *l. cum à matre*, licet fortè prima fronte, vt aiunt, petitam argumento, cuius quidem legis efficaciam optimè agnoscens Corn. pro defensione Matthæi clientis ad aliud conuolauit præsidium, illum nempè supponendo hæredem tantum pro dimidia Patris Genitoris, qui apothecam vti emphyteoticam ab Ecclesia recognouerat, vt videre est *sub nu. 1. vers. Insuper date, &c.* quę sanè consideratio sensum dictæ legis nedùm nó destruit, sed eum comprobat; Porro tanto magis inhærendũ putauimus Fulgineo loco citato, & numero præcitato, nam cum totam emphyteuticam materiam particulariter tractauerit, ei per consequens plus credendum, quam Corneo, qui non tractauit principaliter dictum articulum, vt indicat ipsius consilij summarium, sed pertransennam, & perfunctoriè, de quo modo loquendi non est curandum teste Monac. *decis. Florent. 39.*
5 & Bon. 40. *nu. 17. 30. 32.* Preterquamquod regulariter maior fides tribuitur tractatibus, quam consilijs, cum in tractatibus DD. ad veritatem solùm aspirent, in consilijs verò ad pecuniam Thesaur. lun. *quæst. forens. 1 17. nu. 24. lib. 4.*

Quod autẽ Gratian. prçallegato *cap. 511. nu. 17. 18.* loquutus fuit in terminis alienationis rei emphyteoticę factæ titulo dotali à primo acquirente, quo casu conceditur præjudicari potuisse alijs inuestitis, maximè si fuerint hæredes alienantis, & Paris. ab eodẽ Gratian. adductus *citat. cons. 23. nu. 187.* nec non *cons. 184. sub num. 5 circa fin vers. Sed adita hæreditate* loquantur in terminis, & ad effectũ, vt hęres teneatur seruare factũ defuncti, quoad alienationẽ, vel obligationẽ ab eo factã de aut super bonis feudalibus, ꝙ pariter admittebatur, sed non applicari, cum neutrũ horum fecerit D. Arethæus, qui nec in vita, nec in morte circa emphyteusim disposuerat, pro responsione at nobis fuit, hos Doctores indistinctè, & generaliter in terminis nostris firmare conclusionem, quod stante aditione hæreditatis omnis cessat differentia inter emphyteusim ex pacto, & prouidentia, & hæreditariam, quos non refert applicare, eamdem conclusionem etiam casibus, de quibus respectiuè loquũtur, cum casus sint quodamodo exempla, quæ non restringunt regulã *l. damni ff. de damn. infect.* Ciarlin. *contron. cap. 87. nu. 6.* & alijs passim, itaq. ab hac sententia tot Patrũ placitis roborata recedere noluimꝰ.

Ex his videbatur sublata difficultas, attamen cum fuerit in causa exhibitum responsum celeberrimi Iuris Consulti D. Io: Francisci Andreoli in hoc Tribunali antecessoris, & nunc excelsi Ducalis Consilij Placentiæ, & Parmæ meritissimi Præsidis illi particulariter satisfaciendum dicimus.

Et prætermissa discussione regulæ, quam ipse principij loco ponit, scilicet neminem sine man lato alteri stipulari posse cum aliquibus limitationibus, & præcipuè quod Pater possit stipulari concessionem emphyteuticã pro filijs, super quibus nunquam fuit dubitatum; Ad secundum migramus, in quò dicit, quod Pater stipulando emphyteusim pro se, & filijs, & nepotibus tot acquirat concessiones, quot sunt personæ; Adeòut concessio facta Patri sit diuersa ab ea, quæ fit filijs, & nepotibus; vndè fundat, quod mortuo Patre filij non teneantur dictam stipulationem ratam habere, sed eam repudiare valeant, & sic quoad propriam personam nullam habeant obligationem, quia non ratificarunt; & quò ad personam Patris eorum obligatio per mortem Patris remanet extincta allegãdo Corn. pluries repetito *cons. 310 num. 2. vol. 1.* cuius doctrina in eo potissimum fundatur, quod stipulans nomine alterius proprio nomine non obligatur ad Text. *in l. licet C. de procurat.* vt iam fuit dictum superius.

Hic pro responsione ad vertendũ, quod prænarrata regula non est perpetuo vera, sed multas recipit limitationes, quarum aliquæ præsenti casui omninò conueniunt, limitatur igitur primo, quando stipulans nomine alterius expresse suam fidem adstrinxit, & se in obligatione proprio nomine posuit, tũc enim
199 tenetur, & obligatur, ne dum nomine alieno, sed nomine proprio, apertus est text. *in l Procurator ff. de procurat.* vbi Ang. & DD. communiter Socc. Sen. *cons. 154. nu. 6.* Ergo cum in casu nostro D. Arethæus post stipulationem factam nomine suo, & filiorum ipse nomine proprio promiserit dictæ Confraternitati, & eius Camerario quolibet anno soluere canonẽ, de quo in Instrumento, quid prohibet, quod vigore talis promissionis ipse proprio nomine teneatur, & post illius mortem eius hæredes, ad quos omnia Iura actiua, & passiua transeunt? Et sic iure merito egit Confraternitas ad consequutionem dictorũ Canonum vigore dictæ promissionis; Secunda limitatio præfatæ regulæ erit, quod stipulans nomine alieno teneatur etiã nomine proprio, quando se obligauit nomine proprio ad obseruantiam stipulationis, tunc enim fidem suam adstringit ad obseruantiam eorum, ad quæ tenebatur ille, cuius

nomine fuit facta stipulatio, ita post Butr.,
200 Ang., & Bart. tenet Socc. *d.cons.* 154. *nu.* 7.
quæ si applicentur terminis nostris, sequitur
q ex quo D.Arethæus in Instrumento con-
cessionis promiserit obseruantiam in eodem
contentorum, illius hęres ab huiusmodi pro.
missione se excusare non valeat.

His non afficit replicatio, quod omnes
præfatę obligationes veniant intelligendæ
iuxta terminos præcedentis obligationis, nē-
pè quoad ipsum D.Arethæum durante eius
vita, sed post illius mortem quatenus filij
talem stipulationē ratam habere voluerint,
nàm, vltrà responsionem huic obiectio supe-
riùs datam, denuo respondetur, quod ipse
D.Arethæus non solùm pro obseruantia
contentorum in Instrumento se, & bona sua
obligauit, verum etiam eius hæredes, quod
vtiq; nō fecisset, si obligatio prędicta eius vitā
excedere nō debuisset quando quidē super-
flua tunc fuisset hæredū mentio si obligatio
prædicta eius vitam excedere non debuisset
201 iuxta Text: *in l.cuius bonis* §. *pr. ff. de cu-
rat. fur.* quem allegat, & sequitur Soccin. *d.
cons. nu* 9. sed ineuitabilem bonorum D. A-
rethæi in quemcumq. casum obligationem
pro solutione canonis, siuè non (quod sit di-
ctum quando posset non acceptare) demō-
strant illa verba apposita in pacto, ibi, *Cum
pacto quod si dictus D.Arathens Emphyteuta
prefatus, vel eius fily. & descendentes in pre-
senti liuello comprahensi quandocumque dicto
liuello durante steterint, & cessauerint per
biennium quin integrè, & totaliter soluat,
seu soluant dictum annuum cannonem, ca-
dant, & cecidisse, &c. Et nihilominus ipse
emphyteuta, seu eius fily ad solutionem canonis
solui restantis adstringi valeant quia sic, &c.*
Negari certè non potest D.Marchionem esse
de compręhensis in liuello, cum prima ge-
neratio ad emphyteusim vocata incipiat in
filijs, & semper dicetur de cōpræhensis verè,
& realiter, quamuis potuisset non acceptare,
verba sunt clara, adimi non possunt; At pro
compræhensis non soluentibus canonem
sunt obligata bona D.Arethæi, cum illa obli-
gauerit pro obseruantia omnium contento-
rum in Instrumento, & quodlibet pactum
202 dicitur pars contractus. Gabr. *in suis cōment.
&c. tit. de præsumpt. cap.* 11 *nu.* 20. Bellon. *de
potest. eorum, &c. qua in continenti, &c. lib.* 1.
cap. 14. latè Cyriac. *contr. forens. cap.* 61. *nu.*
7. *lib. pr.* ergò, &c.

Inculcatę autoritati Corn. in sępè repetito
cons. 301. fuit satisfactum ad illius confuta-
tionem addimus D.Altogr. *in cons.* 22. *nu.* 17
lib. pr. asserentem, quod Doctor, qui per trā-
sennam verba facit de aliquo articulo, repu-
tatur nullius, vel minimi ponderis.

Quare his omnibus attentis dandam im-
missionem Cōfraternitati iustum putauimus,
siquidem Saluiani remedium competit vni-
cuiq. creditori habenti creditum cum hy-
203 potheca bonorum iuxta exarata per Bart. in
l.pr. ff. de Saluian. interd., & *in l. solutam*,
§. *solutam* 1. *cap. pr. nu.* 1. & 9. vbi dicit ve-
riorem, & comuniorem, & datur contra
quemlibet singularem successorem, & sic se-
cundum possessorem rei hypothecatæ Glos.
204 *in l.pr. ff. de Saluian. interd.* Abb. *in cap. Pa-
storalis sub nu.* 14 Contard. *de caus. pos-
sess. & propriet.* Alex. *cons.* 185. *num.* 4 Pa-
cific. *cap. pr. nu.* 5. & proprius ad terminos,
in quibus versamur, accedendo hoc remedio
vti potest Dominus fundi cōtra bona coloni
ab ipso colono hypothecata pro futura mer-
205 cedis solutione ad text. *in* § *sequens instit.
tit. de interdict.* quem citat Thesaur. *decis.*
176. *nu. pr.* Et Dominus directus hoc reme-
dium experiri valet contra bona obligata
pro solutione canonis in futurum. Fulgin. *de
emphyt. tit. de contract. q.* 31. *nu.* 11.

Cœterum super probatione extremorum
huius Iudicij nulla aderat inter partes con-
trouersia, qua propter circa ea non immo-
ramur.

Secundum caput decisionis, quod redu-
ctionem, seu diminutionem liuelli concernit,
strictè aggredimur; In hoc quoq. confirmare
sententiam D.Iudicis à quo censuimus, quia
contractum hunc potius locationem ad lon-
gum tempus, quam emphyteusim iudicaui-
mus, idq. pręcipuè ex canone conuentò, qui
fructibus d.domus correspondebat, prout vi-
sum fuit sufficienter cōstare ex processu, &c.
& saltemquo ad hunc effectum, quo casu non
emphyteusim, sed locationem dici nulla ha-
206 bita ratione aliorum quorumcumq. pactorū
tenuit Rot. coram Buratt. *dec.* 304. *nu.* 1. vbi
de veriori à Rota magis recepta, & a qua in
practica non sit recedendum testatur, imò
etiam, quod pensio fuisset aliquanto minor
fructibus, & illis non omninò corresponde-
ret, & contractus ipse esset nuncupatus em-
phyteusis ibidem *nu.* 2. 3.

Quod autē diminutis fructibus d. domus
debeat quoque diminui canon conuentus
207 firmat Boss. *in tit. de remiss. merced. conduct.
nu.* 114. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 916.
nu. 42. Franc. Maria Prat. *disceptat. forens. cap.*
25. *nu.* 1. *ad* 24. item firmat Andreol. *in sui
contr.* 379. *nu.* 5. *quæst.* 5. Rot. Rom. cor. Mer-
lin.

Digitized by

lin. *dec.5. nu.55. to.pr.* Paul. Mel. *allegat.* 40. *nu.3.* cum pluribus per eos adductis, & stat ratio in promptu, videlicet ne quis cum aliena iactura locupletetur, maioremque fructum de re sua ab alio consequatur, quam ipsemet percipere valeret fructum, hoc est pensionem; diminutionem probant testes D. Marchionis partim in medietate scilicet primus super 5. cap. fol.9.terg. sextus super eodem 5. fol 57. terg. deponentes diminutionem fructuum domus ab annis decem citra contingere in medietate illius, quod antea percipiebatur, alij in tertia parte saltem nēpè secundus fol.19. tert.fol.28. quartus fol. 37. terg. & quintus fol.48.

Non obstat solutio laudemij, quasi quod hæc sit propria contractus emphyteutici; Nàm supposito pro Constanti etiā ex immediatè allegatis, quod contractus sit potiùs locationis, quam emphyteusis, talem solutionem non habuimus in consideratione, cum etiam in emphyteusi vera, & propria (qualem hanc esse absolutè negamus) constito de diminutione fructuum rei emphyteoticæ, ac læsione, vt hic datur reductio canonis Pa-
8 schal. *de patr. potest. par.4. cap.6.* & sunt allegationes Excell. D. Ios. Pica *enunciate sub nu.86.* & extente signanter sub vers. *Quibus omnibus accedat*, eaq; præcœteris affertur ratio, cùm quia in suo casu canon esset magnus, & respondebat fructibus, cùm quia Ecclesia Cultrix Iustitiæ non debet locupletari cum aliena iactura, tùm quia demū faciliùs debet reduci pēsio ex contractū emphyteutico tertiam generationem, quā in simplici locatione, simplex namq. locatio vti temporanea parum potest grauare conductorem, sed secus in emphyteusi ad tertiam generationem, nām magis atque magis grauatur emphyteuta à solutionibus pensionum, & quando res tractu temporis potest reddi iniqua, tunc reducitur ad æquitatem iuribus per Paschal; copiosè adductis; Hæc magis conuenieбat casui nostro, in quò vltra correspondentiam canonis cum fructibus concessio se extendit ad quartam generationem

Non obstat Capyc Latr. *decis.18.* ex aduerso citatus, quia omisso, quod *nu.2.3.4.5.* pro affirmatiua ipsa adducit quā plures grauissimas authoritates, & suo casu conductor soluerat canonem per quinquaginta annos, & alia pro Ecclesia concurrebant, æquiorem vt supra amplexi fuimus, cui subscribūt prænunciati Franc. Maria à Prat., Gratian., Paulus Meltùs in locis supra allegatis, & alij magni nominis Iuris Consulti ab eis relati, qui in fonte videri possunt.

Partes ab expēsis absoluimus ob articulorum discussionem, & opinionum conflictum. Menoch. *decis. Lucens. pr. nu.17.* & *Bon. 21. nu.7.* & Rotæ Arbitrium idem Monac. *decis. Floren. 8, nu. 7.*

Ex quibus, &c.

Laus DEO, B.M. semper Virg. ac S. IOSEPH

Fabritius Antonius Guascus Sind. & Rel.
Leonardus Balduccius I.V. & Cons.

SVMMARIVM.

1 *Regalia Principis quæ dicantur.*
2 *Regalia alia maiora, alia minora dicuntur, & quæ sint.*
3 *In concessione, vel donatione factà à Principe Terræ, vel Castri, quæ regalia veniant.*
4 *Moneta cusio est de Regalibus Principis.*
5 *Confiscatio alia est Vniuersalis, alia particularis.*
6 *Pœna non datur, vbi non reperitur lex eam statuens.*
7 *Nullum factum est punibile, nisi tale à lege declaretur.*
8 *Confiscationis pœna alia est ordinaria, alia verò extraordinaria.*
9 *Fisco non probante Reus absoluitur.*
10 *Sentētia condemnans in confiscationem in casu, vel delicto, pro quo non reperitur à lege Statuta, non valet.*
11 *Reus habet suam intētionem probatam pro exclusione confiscationis, dum Fiscus non profert legem hanc statuentem.*
12 *Omnia permissa censentur, quæ prohibita non leguntur.*
13 *Qui dicit aliquod factum sonare in delictum, probare tenetur.*
14 *Pœna non est imponenda, nisi in casibus à lege expressis.*
15 *Vt confiscationi sit locus, probandum est commissum fuisse huiusmodi generis delictum, cui à lege confiscationis pœna sit imposita.*
16 *Non est locus confiscationi, vbi pœna ordinaria delicti non habet locum.*
17 *Cudere priuatus non potest monetam, etiamsi sit bona qualitatis, sub pœna confiscationis bonorum, & mortis.*
18 *Cudens monetam licet æquā, & bonam, & non habens facultatem condemnatur in pœnā mortis*

mortis, & confiscationis. Contrarium n. 20.

19 *Declara quando ille, qui cudit bonam monetā nō in dominio, nec sub signo eius Principis, cui est subditus, sed alibi, & alterius Principis, quia tunc pœna mitiori punitur.*

21 *Crimen lesæ Maiestatis à subdito tantùm contra suum Principem dicitur committi.*

22 *Cudens monetam sub signo non sui, sed alieni Principis, non dicitur committere crimen læsæ Maiestatis in suum Principem, in cuius ditione monetam cudit.*

23 *Falsificans monetam ne dum falsi, sed etiam Maiestatis læsæ crimen committit.*

24 *Declara si subditus proprij Principis monetam falsificauerit, secùs si non subditus, quia tunc falsi tantum delictum committit.*

25 *Si non est subditus, qui falsificat monetā Principis, non est locus confiscationi.*

26 *Cudens monetas in Domino alicuius Principis sub signo tamen non illius, sed alieni Principis, & eas introducens in dominiū alterius punitur pœna promulgata in legibus illius Principis prohibentibus monetas huiusmodi inferri.*

27 *Præcipuè si moneta sit bonitatis intrinsecæ.*

28 *Pro iudicanda proba, vel reproba moneta, inspicienda est materia, & pondus, non autem signum, & in quibus falsitas monetæ consistat, & nu. 29.*

30 *Princeps potest in suo dominio cudere monetam sub signo alterius Principis.*

31 *Princeps non dicitur committere delictum læsæ Maiestatis alterius Principis sub cuius signo monetam cudit.*

32 *Qui habet facultatem cudendi monetas, potest in eis, quod malit, signum apponere.*

32 *Princeps in sua Sicla cudere potest sub quolibet signo monetas.*

34 *Expendens scienter, & cum dolo falsam monetam, quam ipsam non cudit, non punitur pœna ordinaria falsi, & publicationis bonorum.*

35 *Maximè cum expendit monetam falsam, sed non illius Principis, in cuius dominio eam expendit.*

36 *Expendentes ignoranter, & bona fide monetam falsam nulla pœna puniuntur.*

37 *Scientia expendentis monetam falsam probanda est à Fisco, aliàs præsumitur ignorantia.*

38 *Ignorantia magis præsumitur, cum nominat personas, à quibus monetas falsas habuerit.*

39 *Scientia falsitatis monetę excluditur, dum palam expenditur, aut venditur tanquam merces.*

40 *Scientia falsitatis monetæ excluditur, si etiam apud expertos peritos difficilis est falsitatis cognitio.*

41 *Scientia falsitatis monetæ excluditur ex Nobilitate, & bona qualitate eas expendentis.*

42 *Attestatio peritorum bonæ qualitatis monetæ excludit scientiam falsitatis in eas expendē*

43 *Moneta potest etiam considerari tanquam merces.*

44 *Licet monetas in aliquo Dominio nō expendibiles, ad aliā Regionem, vbi expenduntur transmittere.*

45 *Præsertim si ad Turcarum, aut Barbarorum Nationes mandentur.*

45 *Statutum puniens retinentes monetas falsas n. procedit in retinente pecunias vsu in eodem loco Statuti non receptas, nec expendibiles.*

ARGVMENTVM.

Fuerunt à Promotore Cameræ Fiscalis Serenissimi Magni Florentiæ Ducis ablatæ è manibus Mercatoris Liburni degentis aureæ monetæ, vulgariter *Zecchini* nuncupatæ in summa duodecim millę circiter repertæ, quæ sub signo consueto Serenis. Venetarū Reipublicę signatæ fuerāt, verū in Regno Galliæ impressæ, & cusæ; Et hoc sub prætextu quod licet iusto pōdere, & materiæ bonitate non carerent, quia tamen non in Sicla Venetarum, sed in alia, sub signo tamen Venetorum cusæ fuerant, falsitatis vitio, & pęnis præsertim confiscationis subijcerentur; Et ab omni pæna tàm Mercatorem, quam ipsamet monetas immunes fore defenditur.

ADSIT DEVS

CONSVLTAT. CCLXXXI.

Regalia Princeps habet propria, & pręcipuà, quæ & cuius generis sint latè explicant, & singulorum species enarrāt. Isern: Aluarot. & Afflict. *in cap. pr. Quæ sint Regalia.* Ocalora *de Nobilit.*

1 *cap. pr.* Gomez. *l. 45. Tauri nu. 10.* Valasc. *de iure emphit. quæst. 8. nu. 32.* & diligentius enumerarunt Tusch. *in suis conclus. lit. L conel. 81. per tot.* Hyeron. Leo *dec. 82 pariter per tot.* & cœteris etiam exactius Pater Io. Bapt. Fragosus *in suo Christiana Reipublicę Regimine par. pr. lib. 3. disput. 3. §. pr. per tot.* qui

2 maiorum, & minorum Regalium distinctionē proferre solent, & maiora ea appellant, quæ Principatus dignitati, &, vt aiunt, Principis ossibus ita adhærent, imò veriùs insunt, vt ad alios priuatos transferri nequeant. Alia verò

verò Minora, quæ potiùs ad Fisci commodum pertinent vti distinctionem huiusmodi exemplis declarat, & plurium quoq. probat autoritate Eruditissimus Franciscus de Amaya *in lib.10.Codic. tit.16.ex nu.22.23.24.* & post eum Venturin. *cons.21. nu.18. alleg.* Cancer. *par.2. var.resolut. cap.2:de iurisdict. nu.125.* Quæ maioris, & insignoris qualitatis Regalia aiunt DD. nunquam sua natura compræhendi in Concessione, vel donatione à Principe, vel Rege Castri, vel Terræ priuatę personę facta licet amplissimis verbis cōcepta, & fortioribus sit munita clausulis, &
3 quamvis expresè reseruata nō fuerint. Boer. *dec.50. num.12.* Menoch. *lib.3. præsumpt.97. nu.45.* Couaruu. *pract quæst. cap.4. num.6.* Ant. Faber. *in suo Cod. lib.3 tit. de iurisdict. omn. Iud. definit.17.* Fontanell *de pact. nupt. claus.14.gloss.14.nu.8.* Cabed. latè *decis.par. 2. decis.95. nu.8. & per totum*, vbi quomodo sit interpretanda hoc casu donatio à Principe facta, & quæ concessa dicantur, & iterùm *eadem par.2. dec.13. nu.2.* & de interpretatione huiusmodi concessionis ad includendum, vel excludendum ab ea certæ speciei Regalia videndus Venturin. *cons.21. per tot.* Verùm in proposito præsentis Cōsultationis monetę cusionem esse de maiorum Regaliū numero soli Principi, & eius Supremæ potestati reseruatum, nemo nō dubitauit, & trad. Couaruu. *de veter. collat. numismat. cap. 8. nu.pr.* Moria *Emporio Iuris tit.2. quæst 24. nu. 4.* Menoch. *de præsumpt præsumpt.97. nu.41. lib.3.* Muscatell. *in praxi Crimin. tit. de falsa moneta num.2.* Decian. *tract. criminal. lib.7. cap.26. nu.pr.* Peregrin. *de Iure fisci lib. pr. tit.pr. nu.25. & tit.2. nu.97.* Cabed. *dec.par. 2. dec.45. ex nu.pr.* cum alijs apud Fragos. *citata disput.5 §. nu.4 & seq.* vbi quando licitè & iustè valeat Princeps, monetæ pondus, & valorem augere, vel minuere.

Et hinc est, quod Serenissimus Magnus Florentię Dux fortè monitus, quod in Ciuitate Liburnensi suæ ditionis amplissimo, & modo inter Orbis Terrarum Emporia celebri apud Sp. Carolum Benassai ibi Mercaturę vacantē Ciuemq. Lucensem reperiretur summa ferè duodecimmille florenorum aureorum vulgò nuncupatorum *Zecchini* sub signo Serenissimæ Venetorum Reipublicæ cusorum, & vrgente etiam, & quam maximè instante eiusdem Serenissimæ Reipublicę Ministro eos Curiæ dimitti, & postea etiam Florentiam transmicti iussit, quam summam dictus Sp. Carolus ingenuè primoq; requisitus apud se reperiri confessus est, & statim exhibuit; Vndè ab eodem Serenissimo Principe Iustitiæ semper Cultore Integerrimo prætensæ monetarum falsitatis cognitio Doctissimis viris, suisq. Auditoribus DD. Feranti Capponi, Francisco Venturini, & Lucio commissa fuit, vt ei, quid iustum, æquumq. visum fuisset, audita parte referrēt. Cum autem Sp. Carolus liberè aperuisset, & litterarum testimonio irrefragabili pariter docuisset, ad ipsum è Lugdunensi Ciuitate in Regno Galliæ fuisse à D. Pompeo Gasparini transmissas monetas præfatas, vt eas tanquā mercem venderet, quod iam exequi institueret aliquarum earum parte iam venditione publicè Liburni peracta de puritate suæ intentionis, & eius bona fide nec fuit ipsi Fisco, ne dùm Illustriss. DD. Auditoribus Iudicibus delegatis præfatis dubitādi locus, qui ppterea personā Sp. Caroli nulli pęnarū generi subiectam clarè cernentes Fisci intētionem eo tantum reduxerunt, vt videretur, An licet Sp. Carolo ab vlla, vel suspicione criminis immuni, florenos tamen aureos apud eum repertos Fiscali Cameræ titulo confiscationis addici debuissent, & iustè retineri, confiscariq. possent; Vndè à Sp. Carolo Dominoq. de Gasparinis accitus, vt confiscationi dictarum pecuniarum Iuris rationibus occurrerem, dicebam. Quod aut agatur de vniuersali confiscatione bonorum, ob quam delinquens omnium suorum bonorum spoliatur, & Fisco addicuntur, aut verò de speciali rerum, aut mercium publicatione, quæ solet accidere, cum in ipsismet rebus, aut circā res ipsas delinquitur, vt est exemplum in transferrente res, mercesque vetitas, aut eas introducente in Dominium Principis, & fortè Datij, aut gabellæ omissa debita solutione, & tunc ipsis rebus, circā quas delinquit, ipso iure priuatur eas deferens, iuxta distinctionem traditam ab Alberico *in suo Tract. de Statut par. 3. quæst. 18. nu.10. & seq* In vtraq. confiscationis specie reperio duo esse omninò necessaria, vt eiusdē confiscationis exerceatur punitio.

Primò nempè, quòd lex exhibeatur, aut Iure communi indicta, vel superiori Principis auctoritate lata, quæ huiusmodi rerum asportationem, aut retētionem prohibuerit; Si quidem delictum contrauentionem legi supponit, & nisi Statuta sit antea prohibitiua lex, deliquisse aliquem, vel contrauenisse, dici non potest.

Secundò, quòd ampliùs lex pro tali contrauentione pœnam huiusmodi publicationis, & confiscationis, aut generalis omnium

bonorum

bonorum delinquentis, aut particularis illarum rerum eiusdem delinquentis expreisè
6 indixerit; Si quidem pœna locum non habet, nisi anteà in eo facto aliqua lege Statutam fuisse reperiatur, *l. At si quis, §. Diuus ff. de relig.*, & per illum textum etiam Bald. *in l. 3, C. de Sacros. Eccles.*, & Dec. *in l. factum §. in pœnalibus, n. 11. ff. de reg. iur.*, aiūt, quod pœnæ non sunt imponendæ, nisi in casibus à lege expressis; Non enim omne quodlibet factum, etiam si fortè in honestum sit, & con-
7 trà bonos mores, punitur; Sed ità demum si lex statuerit, illud esse delictum. Rol. à Valle *cons. 86. nu. 22. vol. 2.* Alex. *cons. 212. nu. 5. vol. 6.* Natta *cons. 595. n. 10. & cons 597. n 9.* & in proposito ait pluribus relatis Peregrin. *de iure Fisci lib. 5. tit. 1. nu. 21. 22.* nisi lex, vel Statutū exprelsè pro delicto pœnā publicationis bonorū imponat, nunquā est reo, & delinquenti imponenda; Et propterea etiā dicunt pœnam publicationis bonorū aliā esse ordinariam, quæ iure communi indicta fuit. Aliam verò extraordinariā appellari, quæ peculiari lage alicuius Principis in proprios
8 subditos Statuta fuit, vti distinguit Guazzin. *de confiscat. conclus. 2.* & latiùs *conclus. 12. nu. pr. & 29.* Fiscus autem, qui vice fungitur Actoris, cum instet modo, D. Carolum de Benassais sibi condemnari in pœnā comminatæ confiscationis, & publicationis monetæ apud eum repertę, probare quoque tenetur in primis vti necessarium suæ intentionis fundamentum, & docere simul, vti dicebam, quod aliqua lex extet, vel iure communi, vel municipali dimanans, ex quā in prætensi delicti punitionem commemorata cōficationis, & ademptionis pecuniarum pœna Statuta fuerit, qua deficiente probatione deueniri
9 non posse ad prætēsam condemnationē manifestum est ex nota iuris regula, quòd Actore, seù Fisco non probante intentionem suā, absoluendus est inquisitus, *l. qui accusare C. de edendo.* Nàm, vt ait Guassin. *de confiscat.*
10 *concl. 12. nu. 26.*, quòd iterùm confirmauit *in tract. defens. reor. defens. 35., cap. 14. nu. 5,* & nullas habet vires sententia condemnans in confiscationē bonorū pro aliquo crimine, pro quo dicta confiscationis pœna non reperitur à lege communi, vel Statuto particulari indicta, & quod numquam transit in iudicatum; Et ideò, nisi Fiscus huiusmodi legis dispositionem ostendat, Sp. Carolus habet suā intentionem pro exclusione prætensæ confiscationis satis benè fundatam, Bertazzol. *cons.*
11 *crimin. 813. num. 40.* Peregrin. *de iure fisci lib. 5. tit. pr. nu. 21. 22.* Farinacc. *quæst. 25. nu. 3. 19. 20. 21.* Guazzin. *defensa reor. 35. cap. 14. nu. 5. & de confisc. quæst. 12. num. 26. & seqq.*, & donec non doceatur huiusmodi monetas à Supremo Principe cussas tàm materię, quàm ponderis ratione omni bonitate conflatas, quamuis alieno signo sculptas vetitas aliqua lege fuisse per Dominiū Florentinum contrectari, vel adduci, præsumptio potiùs assistit, non esse prohibitas, sed permissas, cum regulariter omnia permissa
12 censentur, quæ prohibita non leguntur. Oldrad. *cons. 228, nu. pr.*, & alij apud Barbos. *axiom. 178. num. 1.* & qui dicit esse delictum,
13 hoc quoq. probare debet Cyriac. *contr. 132. nu. 38.* Neque pœnæ sunt imponendæ, nisi in casibus à Iure expressis §. *Cū igitur, vers. Nec qualibet,* est lex Auth. *de non eligend. secund. nupt.* Natta *cons. 597. nu. 9.* Farinacc.
14 *de delict. & pœn. quęst. 18. nu. 6. 7. & de carceribus, & carcerat. quæst. 131. nu. 108. vers. Et pœna nunquam*. Secundariò verò probare tenetur Fiscus quod ab inquisito huiusmodi delictum perpetratum sit, quod iuxta legem
15 confiscatione plectendum fuerit iuxtà doctrinam Bartoli *in l. si quando 10. nu. 3. C. Vndè vi,* & in proposito ait Plott. *in d. l. si quando sub nu. 759.*, quod decretum volens pro aliquo crimine bona censeri confiscata, intelligitur, si ex legittimis probationibus constabit de delicto commisso, quo, & alijs relatis, idem tradit. Guazzin. *de confiscat. conclus. 13. limit. pr. num. 1.* Imò necesse est, quod de delicto ità plenè constet, *vt pœna* ordinaria sit infligenda; Non *enim potest* esse locus confiscationi bonorum, *nec in totum*, nec in parte, quando non intrat pœ-
16 na ordinaria delicti. Bald. *in l. vnica nu. 2. C. Ne sine iussu Principis,* & alij apud Guazzin. *de confiscat. bonor. conclus. 13. limit 8. nu. 2.* Massin. *de confiscat. quæst. 3. nu. 49.* Tondut. *quæst. & resolut. ciuil. par. pr. cap. 20. nu. 10, & seq.* Capyc. Latro *consultat. 131. nu. 21. & seq. lib. 2.*

In pręsenti verò processu pro Fisco, licet accuratissimis probationibus instructo nulla fuit adducta, siuè enunciata à Iure communi, siuè à Serenissimo Magno Duce specialis cōdita Sanctio, ex qua huiusmodi monetarum retentio prohibeatur sub pæna saltem (quod est id, de quo quærimus) prætensę earumdē monetarum confiscationis, iure enim communi, & vniuersali inspecto, tantum abest, quod ex tota reuolutione facti, de quo nūc agitur, & ex processu deprehendatur, aliquā criminis qualitatē resultare, quæ confiscationis grauissimam pęnam ex legum tenore meretur,

Digitized by

tur, vt nec minus vel mitiori coercitioni iuris ordinatione subijciatur.

Si quidem, aut intendit Fiscus ad prædictam confiscationis pœnam agere contra D. de Benassais vti Zecchinorum cusorem, quia cudens, & fabricans monetam, licet iusti ponderis, & bonæ ligę non habet auctoritatem eā cudendi, cum hæc sit de Regalibus Principum, vt probat latè Peguer. *dec.46. nu.pr.* & supra dixi *num.4.* & vt ait Bald *cons.376. lib.3.* falsitas tunc est respectu causæ efficiētis, quia cusa est moneta æqua, sed à non habente auctoritatem, & sic incidit in crimen læsæ Maiestatis, vndè pati debet principaliter pœnam mortis, & successiuè quoq. non modo confiscationem fabricatæ monetæ, sed insuper etiam vniuersalem omnium bonorū, vt est Textus expressus *in l.2* & ibi notāt oēs *C. de falsa moneta*, Menoch. *d.casu 316. nu.* 8. 15. 16. *& seq.* & latè Decian. *tract. criminal. lib.7. tit. de falsa moneta cap.28. nu.pr. & seq.* Peguer. *dec.46. sub nu.7.* Mastrill. *de Indultu cap.27. nu.2.3.4.* Farinac. *quæst.115. nu.8.9.10.*, quia, vt aiunt, licet moneta in se sit vera, & bona, & ita etiam ab ipsommet Principe cudi soleat, tamen cum à non habente huiusmodi potestatem cusa fuerit, læsit eā cudendo Principis Maiestatem, dum eius auctoritatem sibi arrogare præsumpsit. Caball. *resolut. crimin. 71. per tot.* Cyballin. *de vniuersali negociat. cap 4. art.15. nu.2*, & *aliis* relatis, Guazzin. *de confisc. conclus.13. ampliat.11. nu.2. & recens.* Masin. *eod. tract. quæst.6. nu.22.23.* & in specie, quod reperta Moneta apud eum, qui illam fabricauit, ipsa moneta Fisco deferatur tradit Guazzin. *de confiscat. conclus.13. ampliat.11. nu. 1.*

17

18

Verùm, licet huiusmodi conclusio aliqua indigeret declaratione, cum non semper, ac privatus cudit monetam cum Imagine Principis, est pœna ordinaria Mortis, & confiscationis bonorum tanquam Reus lęlæ Maiestatis puniendus, allatæ enim mox auctoritates hoc intelligunt, cū subditus sub sui Principis, cui ei est subditus, forma, & Imagine, & in Dominio etiam eiusdem Principis monetam cudit; Si verò in Territorio vnius Principis monetam bonam sub Imagine tamen alterius Principis, cui non est subditus, fabricauit, tunc non intrat pœna ordinaria mortis, & lęsæ Maiestatis, sed alia longè mitior, vti tradit Marsil. *cons.71. nu.11.*, & Menoch. *d. casu 316. nu.26.* & cum verè moneta est bonæ qualitatis, tūc nullatenus pœna ordinaria etiam in foro delicti huiusmodi crimen esse puniendum, verior est opinio testibus Paris. *cons.160. nu.25. lib.4.* Rol. *cons.*

19

29. nu.34. lib.3. Decian. *tract. Criminal. lib.7. cap.27. nu.3.* Farinacc. *quæst.115. nu.75.* Caball. *resolut.27. nu.2.* Conciol. *tit. de falsa moneta, resolut.2. nu.7.* Vermigliol. *cons.219. nu.6.* Carpsou. *in praxi par. pr. quæst.43. nu.27.28.* quicquid dixerit Menoch. *de arbitr. cas.313. nu.27.* Quòd scilicet hæc opinio non recipiatur in moneta expendibili etiam in ipso loco delicti, quem sequi videtur Farinacc. *d. quæst.115. sub nu.79.* Nàm limitatio fortè admitti posset, quando moneta foret deterioris qualitatis, in quib⁹ terminis emissa sunt consilia Spadę 114. & 115. *lib.1.* Imò in suo casu insculpta erat moneta cuneo Sedis Apostolicæ, & eo intuitu, vt expenderetur in eodem Statu Ecclesiastico, quò attento concludit ibi quoque dici commissum delictum, si sit probāt, & iusti ponderis, vt per Carpsou. *d. quæst.43. nu.27 28.* & aliis relatis Gobb. *de monet. quæst.11. num. 17.*

Crimen enim læsæ Maiestatis incurritur ratione subiectionis, & sic ab eo tantùm, qui monetam sui Principis falsificauit, secùs si extranei, cuius subditus non sit, tam tūnc cōsequenter dici nequeat in eum committere læsæ Maiestatis crimen, quod à subdito solùm propriè committitur, Clar. *in prax. lesę Maiestatis, vers. Vndè quandoq. dubitari.* Rol. *cons.15. num.7. lib.4.* & in proposito tradit Boss. *tit. de falsa moneta n.6.* Decian. *in lib. pr. tit. de falsa moneta cap.73. num. 19.* cum aliis apud Farinacc. *cons 48. nu.19 lib. 1.*, & ita quoque Paris. *cons.169. nu.25. & 26. par.4.*, Baiard. ad Clar. §. *falsum nu.340.341.* & de veriori latè Vermigliol. *cons.219. nu.6.* vndè etiam in fortioribus terminis aiunt DD. cudentē monetā signo in ea impresso Principis alieni, nō incidere in læsæ Maiestatis crimen, sed eum tantum, qui sui Principis, cui subijcitur, monetā adulterauit, ex textu *in l. 2. C. de falsa moneta.* Gigas *de crimin. de lesa Maiestatis, in tit. qualiter, & à quibus ante nu. 1.* Decian. *lib.7. tract. crimin. cap.23. n.1.* Add. ad Rouit. *in prag. pr. de monet. nu.11.* cū pluribus cumulatis à Laurent. de Franch. *contr. inter Episc. & Regular. in tit. de Monetar. super Constit. Vrbani VIII. n.1276.1277. in fin.* ibi. *Adulterantes autem monetas alieni Principis non committunt crimē lesæ Maiestatis, &c.*

21

22

Nàm licet aliqui voluerint falsificantem monetam, nedùm falsi crimen, sed etiam læsæ Maiestatis committere *l.2.* ibi. *Cuius obnoxij Maiestatis crimen committunt C. de falsa moneta.* Decian. *tract. crimin. lib.7. cap.24. num.9.* Farinacc. *quæst.115. nu. pr.* Giurba *cons.65. nu.6.* Masin. *de confiscat. quæst.6. nu.21.* Larrea *alleg. Fiscal.35. nu.15.* Spada

23

Deciani, & Gibalini authoritates inferiùs citandas, corruit pariter suppositum conclusionis, nempè retentionis monetę qualitatis falsę, quia hoc fortè accideret, si moneta esset materia, aut pondere inferiòr, vt in ijs terminis falsam appellant DD. monetam, quæ cōditionis valdè deterioris cūsa est sub Imagine alterius Principis ab eo, qui nec monetas cudendi ius habet, aut saltem sub alia formâ, quàm propriæ Imaginis, vel ea, quâ in proprio Dominio vtitur, vt ità falso alterius Principis effigie impressa ab eodem quoque Principe, & in eius Sicla cusa credatur, prout alię ab eo cudi solent, cum sub hac formę specie monetæ factâ cusio verè à quo Principe facta sit, abscōdatur. Legalitas autem, & monetæ bonitas vti verè principaliter non
31 elicitur ex Imagine, seu signo, quod extrinsecus præsefert, quod solùm ad euitandas fraudes monetis inijci solet iuxtà Gloss. marginalem *in cap. Quanto extr. de iur. iur.* ibi. *Nàm dummodo non falsetur moneta, nec alteri præiudicetur, non refert, an cudatur sub nomine Patris, vel filij, & qua figura ponatur.* Verùm ex qualitate materię, & iusto pondere depræhenditur, vt trad. Zabarell. *dicto cap. Quanto sub nu.2. vers. Et sufficit, &c.* Ioa. Andr. *in fine.* Ant. de Butr. *num.*18. Rener. Budell. *de monetis, & re numeraria cap.* 27. *nu.*17. 18. 19. Et in tribus tantummodo falsitas monetę consistat, nempè in materia, pondere, & figura iuxta tradita per Farinac. *quæst.* 115. *ex nu.*2. Martin. de Garat. *de mon. quæst. pr. num.* 11. Gabr. Biell. *de monetandi potest. notabil.* 8. *inter tract. diuers. de monet.* Io: Aquila *de monetis cap.*9. §. *denique.*

Verùm cum Princeps etiam sub ea forma cudendi monetas Ius habet, & monetas æquè bonas, tàm respectu materię, quàm ponderis cudisse reperitur, nil falsum agit, sed proprio vtitur iure, & sic nec in materia, nec pondere, nec forma moneta falsa dici, aut nuncupari valet, quòd nulli à Supremo Principe ius habente cudendi monetam vetitum esse āit, quicumq; enim monetas cudēdi potestatē habet in eis pariter potest quācumq; figuram, characterem, formam, inscriptionem, & effigiem, quam velit, imprimere.
32 Decian. *lib.*7. *cap.*23. *nu.* 4. *tract. criminal.* & antea per Hostiens. *in d. cap. Quanto extr. de iur. iurand.* & ibi Alex. *de nouo sub nu.*51. & ibidem Guido Papa *sub num.* 8. *circa fin.* quod confirmatur in proprijs terminis exēplo aliorum, qui publica autoritate cuderunt aureos in vtraq. facie omninò similes aureis Venetis, quod refert Decian. *lib.* 7. *tit. de falsa monet. cap.*23. *sub nu.* 25. Gibalin. *de vniuers. rer. human. negociatione, to.*1. *par.*2 *cap.*4. *art.*15. *nu.*5. *& seqq.* quicquid sit, quando Princeps alterius, & externi Principis signo monetam longè tamen deteriorē cūdit ea, quam cudere solet ille Princeps cuius signum assumpsit; Cœterum cum verè reperitur eiusdem probitatis, ipsam quoque in sua sicla cum alterius externi Principis signo, & forma percutere, negari nō ei poterit hac præcipuâ ratione, quia potest Princeps, imitari meliores monetas, quæ in alterius Principis ditione feriūtur, nec vllū damnū illi Principi tunc, cum bona moneta cuditur, infertur, nàm potiùs adeò bonæ monetæ copia maior illius Principis commēdationē augebit, & gloriam. Et propterea sicuti eā monetam retinens, aut expendens non dicitur retinere, aut expendere monetam falsā, aut contra leges cusam, ità pariter conuenire non potest inspectio conclusionis prædictæ, quibusnàm pęnis subijciatur huiusmodi monetas expendens, cum disputatio solùm fit de retinente, aut expendente monetam aliquo respectu falsam, non autem, & tàm cudentis, quàm etiam ipsius monetę cusæ, & omni alio respectu, & ratione veram, & bonam.

Nihilominùs, vt in re tàm graui magis abundet, quā deficiat defensionis claritas, supposito etiā, quod huiusmodi aureos nummos notam, aut speciem aliquā falsitatis præseferre posse suspicari liceret; Non tñ indè in præsenti causæ statu pœnæ confiscationis ex aliqua lege fieret locus; Nàm, vt dixi, semotâ ab eodem D. de Benassais ex contraria, certaque probatione fabricationis huiusmodi nummorum, vel suspicionis vmbra, naturalis causę status quiescit in eo, quòd ipse retinuerit, vel fortè etiam huiusmodi monetam falsam expendiderit. In quibus terminis inspiciendum est, an sciens fuerit, vel ignorans huiusmodi assertæ falsitatis, nēpè quod in alia Sicla, quàm Venetæ Reipublicæ sub forma, & Imagine consueta eiusdem Reipublicæ cusi fuerit nummi prædicti, & in vtroq; casu pœnam confiscationis esse ab aliqua lege dispositam probari, vt opinor, nullo pacto poterit; In fortiori enim casu, nempè quandò quis non fabricauit, sed expendit sciēter, & dolo malo falsam monetam, quod
33 talis expendens non puniatur pœna ordinaria falsi, & publicationis bonorum tradit. Paris. *d. cons.*169. *nu.*30. Menoch. *de arbitrari cas.*316. *nu.* 51. 52. 53. Scacc. *de commerc. & camb.* §.2. *glos.*3. *nu.* 133. Caball. *cas.* 199. *nu.*4.

nu.4.5. & pluribus relatis Masfin. *de conf-fiat. quæst.6. nu.45.46.*, maximè cum non expendat scienter monetā falsam illius Prin-
34 cipis, in cuius Territorio illam expendit, vel retinet, sed alterius Principis, vt tradit Marsil: *cons.71. nu.11.*, & vt benè ratiocinatur in proposito P. Gibalin. *in dicto suo tract. de vniuersa rerum humanarum negociatione to. pr. par.2. cap.4. art.15. nu.4. & seqq.*, cum moneta sit iusti ponderis, & valoris, & cusa ab eo, qui potestatem habet cudendi monetam, licet non sui ipsius, sed externi Principis impresserit in ea signum, quæ posteà afferatur expendenda non in dictionē illius Principis, cuius signum appositum est, sed alterius, nulli Principi infertur iniuria; Non Principi, cuius typum expressit, quia Princeps ille habet quidem ius percutiendi in suo dominio monetam, vndè intrà illius fines nemo sibi ius illud vsurpare potest, extrà verò sui Principatus terminos impedire non valet, sibi non subditum, & ius huiusmodi cùdendæ monetæ possidentem, quin nummos similes, eiusdemq; formæ cudat, & in aliàs Prouincias immittat, & cum moneta bona sit, nullum pariter damnum sentit Princeps ille, sed Gloriam potiùs, vt supra ex eodem Gibalino deduxi, & quatenus sentiret, ius non habet impediendi percussionem, quæ in alio Principatu fit, nec minus plectendi, qui eam cudunt.

Nullam pariter iniuriam, aut damnum inferri dicitur proprio Principi, in cuius statū attulit nummos ab habente ius cudendi cusos, dummodò bonæ qualitatis, & æqui pōderis sint: Cum enim externorum, & huiusmodi aureorum vsum in sua ditione permittat, nil sua interest, vbi nàm cusi, & signati extiterint, dūmodò probi & legittimi fuerint; Imò sibi expediat pro negociorum frequētiori commercio, & maiori subditorum commodo, quod bonarum monetarum copia in sua ditione magis abundet.

Hęc autem (vti dixi) verissima sunt eò casu, quòd moneta fuisset verè falsa, & concludenter Fiscus probasset, inquisitum huiusmodi falsitatis fuisse conscium.

Sed in altero, & opposito omninò casu versatur defensio Domini de Benassais, quia nullo modo probatur sciuisse, quòd dicti nūmi aurei percussi forent in alia Sicla, quàm Venetorum, nec quòd in dominio Serenissimi Magni Ducis retineri, aut expendi aliqua lege foret interdictum; vndè clarissima, & nō controuersa, comunisq. DD. est sententia, quòd expendentes, aut retinentes ignoran-
35 ter, & bona fide monetam falsam, ne dum confiscationis, sed nec vlla aliâ leuiori pœnâ puniri possunt; vti tradunt plures relati per Menoch. *de arbitr. cas.316. nu.55. vers. Declarantur enim.* Farinacc. *quæst.115. nu.153. & seq. & 156. & cons.113. nu.6. lib.2.* Caball. *resolut. Crimin. cas.199. nu.6:* Scacc. *de commerc. & camb. §.2. glos.3. nu. 133.* Vermigliol. *cons.220. nu.vlt.* Honded. *cons.99. nu.14. lib.2.* Clar. §. *falsum num.38.*

Ignorantia verò inquisiti, quòd dicti aurei nummi forent in aliâ Sicla sub Imagine, & forma Veneta cusi, vel quòd non essent æquè bonę qualitatis, probata remanet ex eò solùm, quòd non fuit pro parte Fisci probatâ scientiâ, quæ non præsumitur, sed à Fisco
36 debet concludenter probari, vt in his proprijs terminis trad concludenter Caball. *d. resolut.199. nu.26.27.* Farinac. *d.quæst.115. nu.156.*, & eò magis cum nominauerit Authorem, à quò, vndè, & ad quem effectum sibi fuerint transmissi. Farinacc. *d.quæst. 115. nu.145.148.159.* Clar. *d. §. falsum nu.342.* Barbat. *cons.51. col.3.* vbi ità fuisse Venetijs
37 Iudicatum Decian. *d.cap.27. nu.9.* Vermigl. *d.cōs.220. nu.8.* Caball. *resolut.199. nu.12. & 37.* Franch. *dec.401. nu.3.* & omnis excluditur etiam scientia, & mala fides, nō solùm ex eò, quòd D. de Benassais publicè, & palam dictos nummos vendendos tanquam mercem venalem exposuit, vt animaduertit in proposito Caball. *d. cas.199. nu.28.* quē
38 in ijsdem terminis sequitur Vermigliol. *cons. 220. nu.9.* alios plures in proposito adducēs Danza de pugna DD. *tit. de falsa moneta, nu.94.95. & seq.* Sed præcipuè quià etiam ex sola inspectione, & cōtrectatione eorumdem nummorum ferè impossibile eueniet cuique licet experto agnoscere, an in Sicla Veneta, vel in aliâ cusi sint. Vndè nec Fiscus hoc assequi certò potuit, nisi ijsdem transmissis ad ipsosmet peritos operarios in eadem Sicla Veneta, ex quò fortiùs desumitur, & probatur bona fides, & ignorantia Domini de Be-
39 nassais Inquisiti, vt benè animaduertunt in his terminis. Scacc. *d. §. 2. quæst. 3. q. 133.* Caball. *d. cas.199. num.31.32. & seqq.* Vermigliol. *d.cons.220. nu.8. & cons.221. nu.8.9.* & stante maximè notissima generis nobilitate, morum honestate, & animi ingenuitate eiusdem Domini de Benassais, quæ fortius omnem malę fidei suspicionē excludūt, quas Inquisiti qualitates in his terminis plurimi
40 faciunt Marsil. *in l. qui falsam nu.106. & 115. ff. ad l. Cornel de fals.* Menoch. *de arbitr. dicto casu 316. nu.65.* Honded. *cons.92. nu.23. & 31. par.2.* Farinacc. *d.quæst. 115. num. 181.* Scacc. *de commerc. & camb. d.§.2. quæst.3. nu.*

133.

133. Danza *dicto tit. de falsa moneta nu. 24.* Sed præsertim intentio rectissima Domini Inquisiti resultat efficaciter ex eo, quod statim atque dictos nummos recepit eos Peritis in Sicla Sereniss. Magni Ducis tradidit, vt experimentum facerent de eorum bonitate, & pondere, & qualitate, quo facto experimento cum ab ijsdem peritis fuerit sibi deiusdem monetæ bona conditione redditum Testimonium, hoc solùm suspicionem omnem, vel vmbram malæ fidei, aut dolosæ cogitationis excludit, vt benè animaduertunt
41 præcæteris. Scac. *de commerc. & camb. d. §. 2. gloss. 3. nu. 89.* Ant. Gobb. *de monet. quæst. 11. nu. 43. vers. Qua sanè, &c.* & eò magis quia cum non fuerint dicti nummi in Portum, Ciuitatemque Liburni introducti, vt ibi minutatim expenderentur, sed potiùs tanquam merces, prout in aliorum Principum portubus admitti quoque patet, vt ibi, vel in aliàs regiones, & emporia transuecti cũ alijs mercibus commutarentur, cum hoc respiciat ipsius Portus liberum commercium, & in illius amplitudinem redundet, & fauorem, ipsoque commendationem potiùs, quam punitionem aliquam referre condignum videtur.

Et nouum non est, quod aliquando nũmi, & monetæ tanquam merces inter mer-
43 catores habeantur, & negocientur, vt ait Surd. *cons. 285. nu. 3. vers. Respondi tamen lib. 2.*, vbi quod moneta considerari potest vti nummus, & etiam vti materia rudis, & trad. DD. *in l. Paulus ff. de solut.* & in citato supra *cap. Quanto extr. de iur. iur.* Nec mercatoribus est prohibitum monetas in aliqua fortè Regione non expendibiles, aut ab vsu comuni reprobatas, easdem in aliàs trãsmittere Regiones, vbi recipiuntur, & maioris quoque æstimationis haberi solent, vti la-
44 tissimè apud Paris. *cons. 169. num. 30. vol. 4.* Alex. *cons. 104. nu. 3. lib. pr. vers. Nec obstat si quispiam.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. Gloss. 20. nu. 14.* Alseued. *lib. 8. Recopil lib. 5. tit. 17. nu. 50. Tract. diuers. de monet. tit. de* ... *moneta quæst. 11. num. 53.* Et præcipuè cum ideò retinentur, aut fuerunt eo intuitu comparatæ, vt ad Barbaros, & Sacrosanctæ Christianæ Fidei inimicos transferantur, vt
45 latè firmauit Menoch. *cons. 1208.* & præsertim *nu. 9. vers. His præmissis, & num. 15. vers. Quinto huc facit,* & post eum Pasqual. in addit. ad Laurent. de Franch. *in tract. contr. inter Episc. & Regul. in Addit. ad Bullã contra monet. nu. 1274.* prout ad hunc finem, & negociationis causa, & vt vẽderẽtur tanquã merces non autem minutatim, expenderẽtur, & pro pretio mercium soluerentur fuisse ex Regno Galliæ ad Dominum Carolum transmissas clarum est. Et Statuta legesq. punientes eos, qui falsas retinet monetas, intelliguntur de monetis vsualibus, & expendibilibus in eo loco, non autem de his monetis, quæ in eodẽ loco nõ recipiũtur, nec sine ma-
45 gno retinentis detrimento possunt expendi. Alex. *cons. 114. in princ. vol. pr.* vbi ita consuluit super Statuto Ferrariæ Marsil. *in l. qui falsam nu. 83. ad leg.* Cornel. *de fals.* Afflict. *ad Consuetud. Neapol. lib. 3. tit. de cus. falsa moneta fol. mihi 168. nu. 2.*

Quare omni legis adsistentia carere Fisci intentionem clarissimè ex primis iuris regulis vti manifestum esse puto; Ità pariter maiori molestia, & dispendio vexandum nõ esse iustè confidit:

Quare, &c. Saluo, &c. Ex quibus. &c.

Pro Illustrissimo
D. STEPHANO LOMMELLINI
Nobili Genuensi.

SVMMARIVM.

1 *Oratio quando dicatur dispositiuè stare.*
2 *Fideicommissum per viam orationis dispositiuæ ordinatum dicitur independenter ab antecedenti stare.*
3 *Cum in substitutione adest dictio* in perpetuũ *vel alia perpetuitatem temporis inferentia, tunc non dicuntur per vulgarem vocati, sed per fideicommissariam.*
4 *Deficientibus in substitutione vocatis, remanet legatum apud hæredem legantis, vel vltimũ qui successit.*
5 *Relatum est in referẽte cum omnibus suis qualitatibus & nu. 9.*
6 *Expressum censetur, quod comprehenditur per relationem ad aliud.*
7 *Deficere non dicitur, quod nunquam fuit, vel inchoauit.*
8 *Linea dicitur deficere, etiamsi nunquam inchoauerit.*
9 *Testatore referente suam dispositionem ad aliam, omnia in ea contenta, in hac censentur inclusa.*
10 *Clausula* in omnibus, & per omnia *vim habet specialis expressionis omnium in capite approbato contentorum.*
11 *Qui dicit dispositionem reuocatam, debet id* pro-

probare.

12 *Mutatio voluntatis iam expressę Testatoris non præsumitur.*

13 *Si in repetitione suæ voluntatis in Testamento expressę, Testator aliquid in Codicillis omiserit, suppletur omissum ex Testamento, & 14.*

14 *Dispositio facta in Codicillis interpratari debet iuxta disposita in Testamento.*

15 *Qualitas, & conditio legato in Testamento adiecta censetur in Codicillis repetita, quamuis omissa fuerit.*

16 *Declara dummodo in Codicillis eidem legato nouam conditionem non adiecerit.*

17 *Item declara nisi legatum repetitum esset absq. prima qualitate, & conditione in alio Testamento primi reuocatorio, quia tunc non censetur repetita prima qualitas.*

18 *Item declara nisi in eodem Testamento fieret idem legatum, & primo cum conditione, secundo verò sine, & purè, quia tunc non censetur conditio repetita.*

19 *Qualitates iniecta dispositioni censentur inesse quoq. augumento eidem dispositioni facto.*

20 *Augumentum definitur praexistentis quantitatis additamentum.*

21 *Augumentum recipit easdem iuris interpretationes, quam suum principale.*

22 *Dispositio augumentatiua continet in se qualitates omnes, quas dispositio augumentata.*

23 *Augumentum assumit eamdem naturam eius, cui accedit.*

24 *Vna, & eadem res non potest diuerso iure censeri.*

25 *Augumentum eadem actione petitur, qua principale*

26 *Addita in Codicillis summa legata, nihilominus dicitur vnum, & idem legatum.*

27 Accrescere *significat augere, & adiungere facto.*

28 *Repetito in Codicillis legato in Testamento facto, vt aliquid addatur, censentur etiam repetitę conditiones in Testamento adiectæ.*

29 *Repetitio legati, & conditionum ei in Testamẽto adiectarum ex quibus verbis, aut clausulis in Codicillis facta censeatur. & 30. 34. Declara 31.32. 33.*

30 *Diminuta in codicillis quantitate in Testamẽto legata non tamen censetur sublata conditio eidem legato in Testamento expressa.*

34 *Clausula in codicillis adiecta.* Nel resto conferma il Testamento *operatur repetitionem omnium, à quibus codicillis non recesserat.*

35 *Clausula in cõdicelli s adiecta* volendo aggiõgere, ediminuire qualche cosa, *importat confirmationem eorum, quae non diminuit vel non addidit.*

36 *Partibus non assignatis pluribus substitutis cẽsentur eadem, qua in alia substitutione, vel institutione fuerint assignata.*

37 *Vocati plures ad hereditatem nullis certis partibus assignatis aequaliter admittuntur.*

38 *Augumentum dispositionis diuiditur pro eadẽ portione, pro qua vocati erãt in dispositione principali.*

ARGVMENTVM.

Legato facto in Testamento scutorum mille Titio cum substitutione post eius mortem Seij, & eius descendentium; Si posteà in Codicillis augeatur dictum legatum in maiori summa nil aliud addito. An censeatur reuocata substitutio, vel repetita in tota summa, vel in summa tantũ primo legata: Vbi plures distinctiones in materia repetitionis qualitatis, & conditionis legato in Testamento adiectæ, & posteà in eadem, uel aliâ dispositione sine repetitione eiusdem qualitatis, repetito legato.

ADSIT DEVS

CONSVLTAT. CCLXXXII.

IVre quidem meritò Magnifici Consultores Serenissimo Senatui retulerunt purificatum jam fuisse fideicommissum ordinatum à M. Ioan: Francisco Granelli in suo Testamento ad fauorem vltimi filiorum masculorum superstitis Mag. Annæ Mariæ Lomellinæ eiusdem D. Testatoris neptis ex rationibus, vt audio, valdè efficacibus in eorum doctissimo Voto expressis. Nàm præter ab eis efficacissimas adductas eorum sententiæ probationes, ego quoq. animaduerteram, quod, & si Testator postquam legauerat *A figli tanti maschij, come femine della M. Anna Maria moglie del M. Carlo Casella Nepote di esso M. Testatore lire cinquecento annue per ciaschiduno di essi durante sua vita naturale.* Aliud, & omninò diuersum tâm in quantitate, quâm in substãtia, & non temporale, sed perpetuum legatum statuerit, in quo specialem quoq. substitutionem præcisis hisce verbis subiecerit. *E morti, che saranno tutti detti suoi figli, se vi rimanesse per vltimo vn figlio maschio, habbi tal figlio lire duimila annue perpetuamente per sè, suoi figli heredi, e successori, e descendenti* da

da quelli. Vndè dubium oriebatur an dicta conditio purificata modo fuerit superstite, adhuc aliqua fœmina. Animaduerti, inquã, aliud postea Testatorem, & diuersum instituisse fideicommissum non conditioni alicui subiectum, vt antecedens, verum simplex, & absolutum, & perpetuum ad fauorẽ vltimi masculi, & suorum descendentium, quod continetur in sequẽtibus supra relatæ dispositionis verbis. *Qual legato sottopone à vincolo di fidecommisso, e primogenitura in tutto, e per tutto come vien dichiarato*. Et propterea quicquid esset, si Testator per viã rationis reddendæ præcedentis ab eo factæ substitutionis, aut dispositionis, aut illatiuè, aut consequutiuè ad ante disposita prædicta subiunxisset, certùm tamen est quod cum ècõtra principaliter, & dispositiuè procedendo, & per viam dispositionis, vt ibi, *Qual legato sottopone*, (oratio enim dispositiua dicitur, quando in se ipsa consistit, & stat principaliter propter se, nec ab alijs dependet, & qua etiam sub mora præcedens dis-
1 positio subsisteret. Bald. meliùs cœteris explicat *in l. si voluntate. vers. Et scias, &c. C. de fideicomm. libert.* & *in l. pr. nu. 9. C. de falsa causa adiect. legato num. 9.* Paril. *cons. 77. nu. 34. vol. 3.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 6. num. pr.* cum alijs apud Genuam *de verb. enunciat. lib. pr. quæst. pr. num. 2.*) & sic cum independenter à prima dispositione statuat, & dictum legatum annuarum librarum bismille supponat vinculo perpetui fideicommissi fauore dicti masculi superstitis, & suarum descendentium, absolutum hoc casu resultat ex tali disponendi forma fideicommissum, nec incertitudini ante expressæ conditionis subiectum, vt benè materiam distin-
2 guendo tradit Peregrin. *de fideicomm. art. 14. nu. 13 & n. 18.* & in fortioribus etiam authoritatem Peregrini comprobat Altograd. *cons. 94. nu. 18. lib. 2.* Et propterea, vt benè ratiocinatur idem Altograd. *cons. 92. lib. pr. nu. 38. 39. 40.* cum ista dispositio. *Qual legato sottopone à vincolo di fidecommisso, e primogenitura, &c.* fuerit generaliter, absolutè, indefinitè, & absque vlla conditione prolata, restringi nequit ad casum antea expressum sub conditione, *se vi rimanesse per vltimo vn figlio maschio*, quià tũc, cũ fieri dicatur in eodẽ Testamento vna dispositio in certũ casũ. Altera verò generaliter in omni, & quocumq; casui; Generalis dispositio non refertur ad casum specificè expressum. vndè ex Bartolo *in l. quæsitum §. Si quis fundum in vltimis verbis de fund. Instruct.* concludit Altograd, ibi *nu. 39. & 40.* sub illa generalitate verborum, quæ fideicommissum important, non posse contineri casum antecedentem, in quo sub illa speciali cõditione fideicommissum fuit relictum, & sic necessario sub verbis prædictis aliud nouum, & absolutum fideicommissum induci. Quod etiam efficaci ratione cõfirmatur; Nã si Testator iuxtà relationẽ habitã ad aliud fideicõmissum, seu primogeniturã infra in eodẽ Testamẽto institutam in linea M. Hyeronimæ suæ filiæ, & ex vi d. relationis (de quò latiùs infra dicetur) prædictum legatum fideicommissi vinculo supponit; Illud autem sub nulla conditionis dubietate fuit institutum, sed purè, & simpliciter post obitum M. Hyeronimæ in eius filio. Ità paritèr hoc particulare fideicommissum prefatæ conditionis incertitudini nẽpè, *se vi rimanesse per vltimo vn figlio maschio*; subiectum esse nõ debet, aliàs sibimet cõtraria foret dispositio Testatoris, q̃ nullo pacto admicti debet. Hæc autem pauca DD. meorũ Consultorum Voto subscribens potiùs addidi, quam aliqua à me scribi pro eorum Voti confirmatione necessarium crediderim, quod licet non legerẽ, eorum tamen eruditio, & reuoluta Testamẽti dispositio suadet, quod Sereniss. Senatus sit illud omni ratione comprobaturum.

Quà legittimè purificata successione in dd. libris bismille annuis dicti filij masculi Mag. Annæ Mariæ, qui vltimus ex masculis decessit; & eo nunc absque filijs, aut descendentibus alicuius generis extincto censeo ad perceptionem dicti annui legati admictendũ fore M. Stephanum filium primogenitum M. Mariæ alterius filiæ dicti Testatoris. Nam licet Testator ab initio superstitem masculũ, suosq. filios hæredes, & successores, & ab eo descendentes tantum ad consequutionem præfati annui legati vocauerit, vndè licet donec extarent descendentes ab vltimo ex dictis filijs, censerentur successiuè fideicõmissi, & restitutionis onere grauati, & sic stante dictione illa *perpetuamente* per fideicommissariam, non autem per vulgarem dicantur
3 grauati, iuxtà doctrinam Cumani *in l. Gallus §. quidam rectè nu. 8. ff. de liber. & posthum.* quam sequuntur Peregrin. *de fideicomm. art. 18 nu 5.* Gratian. *cap. 774. nu. 27.* Marta *de success. legali par. 4. quæst. 24. art. 2. num. 4.* Gratian. *cap. 774. nu. 27.* Fusar. *de substitut. q. 382. nu. 52. 53.* & ego distinguendo latius expendi in mea *Consultat. 66. vol. pr. per tot.* Attamen eiusdem linea, & descendentia intotum deficiente, aut nunquam inchoata, quia filios, ac descendentes nullos habuerit, si nil aliud addidisset Testator, in eo expiraslet

rasset annuum præfatum legatum, vel fortè
etiam dici posset, quod illud tanquam libe-
ram annuam redditã in sua hæreditate reli-
quisset, & ad quoslibet suos trãsmisisset hæ-
4 redes, ad text. *in l.cum Pater 77. §.liberis,&*
l.qui solidum 78. § prædium ff.de leg.2. cum
alijs apud Fusar. *de substitut. quæst. 735. &*
quæst.551. Quia tamen retinebat in mente
sua Testator, quod dictum legatum ad extra-
neos hęredes nunquam transiret, sed ad des-
cendentes suæ filiæ Mariæ, donec superessẽt
ordine primogenituræ deuolueretur, suam
dispositionem ampliauit cum sequenti adie-
ctione, & clausula. *Qual legato sottopuone à*
vincolo di Fedecommisso, e primogenitura in
tutto, e per tutto come vien dichiarata nel ca-
pitolo in appresso descritto di fedecommisso, e
primogenitura fatto in questo suo Testamento
à fauore della M Maria Geronima sua Nepote,
il quale dichiara essere qui espressamente in-
serto, e dichiarato de verbo ad verbum. Et
proindè, cum per dicta verba, & clausulas
clarè admodum relatio facta fuerit circa suc-
cessionũ gradus pro tẽpore in dicto annuo
legato statuendos, huiusmodi relatio ope-
ratur, vt hoc idem, & ea omnia, quæ tàm
circa modum succedendi, quàm circa perso-
nas admittẽdas in dicto capite fideicommissi
instituti in domo Ianuæ, & Villa fauore D.
M Hieronymæ, & eius descendentiũ cõstitu-
ta reperiuntur, expressa quoque censeantur
in hoc annui legati primogenitura, & fidei-
5 commisso ex vulgata regula, quod relatum
est in referente cum omnibus suis qualitati-
bus *l.Asse toto ff. de hered. instit.* & expressũ
censeatur, quod compræhenditur per rela-
6 tionem ad aliud Menoch. *cons.164. num. 31.*
Barz. *dec.96. nu.34.* vndè sequendo mentem
Testatoris, si hic *de verbo ad verbum,* quod
fuit in dicto fideicommisso dispositum, repeti
debet, sic pernecesse explicari debet, quod,
prout ibi dictum fuit, sequuta morte dictæ
M.Mariæ Hyeronimę, sic pariter dicatur, se-
quuto obitu dicti vltimi filij masculi M. An-
næ Mariæ succedat in dicto annuo legato
eius filius primogenitus, & eiusdem primo-
geniti linea deficiente succedat secundoge-
nitus, & ita de primogenito in primogenitũ,
donec linea dicti vltimi masculi deficiat, &
deficiente eiusdem linea masculina fœmina
primogenita eiusdem lineæ succedat progre-
diendo de primogenito in primogenitum; &
deficiente dicta linea fœminina, *succedano al*
detto fedecommisso, e primogenitura li figli, ò
descendenti maschij della M. Maria figlia di
detto Testatore di primogenito in primogenito
nell'ordine, e tutto come sopra. Cum igitur
modo defecerint tam lineà masculina, quam
fœminina dicti vltimi masculi, factus est lo-
cus substitutioni primogeniti M. Mariæ, &
nihil interest, quod tàm linea masculina, quã
fœminina dicti vltimi masculi nunquam in-
choata fuerit, cum ipse nullos filios nec fœ-
minas, nec masculos habuerit, vndè dicatur
7 non potuisse deficere, quod nunquam incę-
pit iuxtà text. *in l. Non potest videri 209. ff.*
de reg. iur. quia in his terminis nihilominus
verificatam dici conditionem ad fauorẽ sub-
stitutorum, & dicatur lineã deficere, etiamsi
8 nunquam incœperit ex Socc., Alciat., De-
cian., & Menoch. trad. Altograd. *cons.71. nu.*
pr. lib.2. & alijs pluribus allegatis Redenasc.
cons.35. num.8. vbi præcœteris plures Rotæ
Rom. autoritates ad hoc ipsum confirmandũ
allegat. Vndè non mihi videtur in re tàm
clara maiori opus esse discussione. Et ideò
gratis, & absque aliquo iuris fundamento, vt
opinor, MM. DD. Exequutores Testamen-
tarij intentioni M.Stephani primogeniti sese
opponunt sub prætextu, quod verba, & clau-
sulæ illę *in tutto, e per tutto*, & de *verbo ad*
verbum in hoc substitutionis capite à Testa-
tore adiectę repetitiuæ sint tantũmodo mo-
di succedendi respectu descendentium à di-
cto filio masculo, & non repetitiuæ persona-
rum substitutarum. Nàm si formam dispo-
sitionis inspiciamus, indefinitam esse compe-
rio, vt ibi, *come vien dichiarato nel capitolo*
in appresso descritto di fedecommisso, e pri-
mogenitura fatto in questo suo Testamento.
Vndè non ad partem aliquam dictũ capitu-
li, nec ad partem aliquam dicti fideicom-
missi facti, sed ad totum dicti capitulum,
& ad omnes dicti fideicommissi partes de-
ferri debet, & non magis ad vnam, quàm
ad aliam substitutionem in eodem capitu-
lo, & in eodem fideicommisso factam, sed
ad omnes fieri debet relatio, cum indefinita
ęquipolleant vniuersali iuxta vulgata, &c.
Prout etiam si vim, & naturam inspicere ma-
gis placeat relatiuæ dispositionis, iam dixi,
relatum esse in referente cum omnibus suis
qualitatibus, & conditionibus, & clariùs etiã
aiunt DD., quod si Testator in Testamento
se referat ad scripturam aliquam, omnia in
ea scriptura contenta censentur specialiter
9 disposita in ipso Instrumento referente ex
Bart. *in l.pr. ff. de receptator.* Dec. *cons. 292.*
nu.2. & cons.532. num.4. Tiraquell. plures
allegans *tit. de legib. connubial. gloss.7. n.183.*
cum seq. & benè Castrens. *cons.377. in princ.*
lib.2. quem sequuntur Crauett. *cons.143. n.6.*
Rim.

Digitized by Google

Rim. Sem cons. 254. nu. 5. & seq. lib. 2. & latè Peregrin. de fideicomm. art. 29. nu. 17. vbi præcœteris, quod quicquid continetur in termino relato, contineatur quoque in termino referente, vndè subdit perindè esse, ac si præcedens scriptura repetita foret in sequēti, vbi plures adhoc authoritates adiungit, quod iterum ampliādo art. 16. nu. 113. ait relatum in referente implicitè contineri, ac si expressum esset, etiam vbi expresio pro forma requiritur, & num. 114. adducit exēplum de fideicommisso relatiuè ad aliud fideicommissum ordinato, & in his quoq. terminis relationis habitæ ad aliud conditum fideicōmissum trad. Fusar. cons. 17. nu. 15. & 16. Ita pariter si spectemus vim clausulæ illius *in omnibus, & per omnia* cum qua Testator approbare, aut referre velle declarauit præsentis fideicōmissi institutionem, ad fideicōmissum ordinatum in sua domo, & Villa, ex eà quoque resultat euidenter non partem solummodo dimidiatam dictæ ordinationis fideicommissariæ, nec aliquas tantum substitutiones, sed omnes, & in integrum dictum fideicommissi caput mutato tantum primi hæredis nomine hic inseri voluisse, cum etiam dicta clausula *in omnibus, & per omnia* vim habeat specialis expressionis omnium in capite, & scriptura approbata contentorum, vt trad. Doctorum *in l. pr. ff. de leg. pr.* & benè Gabr. cons. 218. nu. 26. & cons. 144. nu. 68. vol. 2. & ait Berrett. cons. 42. nu. 13. quod significat quod vis contentum in scriptura relata nullo omninò prætermisso. Surd. cons. 412. nu. 28. 29. quod nihil omninò excludit, cum aliis apud Merlin. *de legittima lib. 3. tit. 2. quæst. 9. nu. 38.* & Fusar. *de substitut. quæst. 296. nu. 96.*, ait, quod ista clausula *in omnibus, & per omnia* adiecta in approbatione Testamenti operatur, vt nullò modo restringatur, sed vniuersaliter intelligatur, & omninò in puncto videndus Menoch. cons. 459. ex n. 19, vers. *Respōdetur primò*, vbi Testator referendo se ad aliud Testamētum dixerat, *In omnibus, & per omnia prout in dicto Testamento, quæ omnia hic pro descriptis, & expressè specificatis haberi voluit, perindè, ac si de verbo ad verbum hic essent inserta, &c.* ut in fine dicti versiculi narratur, ex quo postea concludit, quod cum fiat relatio in omnibus, & per omnia ad primum Testamentum, propterea illæ omnes qualitates, quæ insunt in primo, censentur etiam repetitæ in secundo. Vlteriùs etiam iuris authoritatē, & verborum naturam corroborat dilectionis ratio, qua motus Testator eundē M. Stephanum ex filia Nepotem in fideicommisso facto M. Hyeronimæ eius linea deficiēte substituit; Prout etiam in legato in fasto M. Mariæ filiæ Testatoris, & matris eiusdem D. Stephani eum idē D. Stephanū, & suos descendentes tum eodem primogenituræ ordine pariter substituit, quem pariter in alio supra ordinato fideicommisso substituere voluisse præsumendum est; Et præsertim quia tàm in hoc legato librarum quatuormille, in quo substituit expressè M. Stephanum, quam in alio immediatè antecedenti, de quo nunc agitur, nullum alium specialem succedendi ordinem statuit, sed in vtroque relationem habuit ab substitutionem factam in primogenitura ordinata fauore Mag. Marię Hieronymæ, vndè quoque præsumendum, quod in vtroq. de substitutione M Stephani determinare cogitauerit. Quare cum Testator subiecerit dictum legatum vinculo fideicommissi, & primogenituræ, *In tutto, e per tutto come vien dichiarato*, vel *Capitolo in appresso descritto di fideicommisso, e primogenitura fatta in questo suo Testamēto à fauore della M. Maria Geronima sua Nipote, &c.* Dictum autem fideicommissum, & primogenitura, & Capitulum, in quo continetur, constet non modo institutione Mag Mariæ Hyeronimæ suorūq. descendentium primò masculorum, & posteà fœminarum, sed in defectum eius lineæ, substitutiones quoque primùm filiorum, & descendentium M Mariæ, & eius linea extincta Operæ *di Nostra Signora del Refugio* clarè continere, percipere non valui, quà nàm ratione dictum particulare fideicōmissum, seu perpetuum legatum librarū annuarum bismille constare tātum debeat prima institutione vltimi filij, & eius descendētium, sublatis substitutionibus in alio fideicommisso insertis, & ità fideicommissum alterius prorsus naturę constituēdum sit ab eò, quod tàm clarè Testator ordinauit, & expressit. In quo tamen audiri deberent MM. Protectores Operæ vltimo loco substitutæ, quià de eius pariter interesse ageretur; Si enim substitutiones omnes à præfati legati fideicommisso seiungi deberent, quod mihi, sanè fateor, extraneum nimis, & absurdum videretur, dictę Operæ pariter substitutio deleri, ex DD. Exequutorum sententia deberet.

Nullius momenti pariter existimo adducta iura à filia primogenita M. Annæ Marię, dùm, vt M. Stephanum excludat, in hoc, vt audio, innituntur, quia cum M. Stephanus vocationem suam desumat ex identitate substitutionis factę in Primogenitura fauore M. Mariæ Hyeronimæ ordinatæ, sicut in ea extincta

tincta linea masculina M.Mariæ Hyeronimæ fuit vocata eiusdem linea fœminina, & sic soror primogeniti masculi, ita hic seruandũ quoque sit, asseritur, vt vtraq. fideicommissa iuxta intétionem eiusdem M.Stephani æquiparentur in omnibus.

Sed æquiuocum facti detectum iuris pariter tollit omne fomentum, siquidem licet per M.Stephanum, spontè concedatur quod hæc duo fideicommissa æquiparari in omnibus debeant, constantissimè tamen simul negatur euenisse modo, imò nec euenire vmquam posse in D. Aduersaria M. Annę Mariæ filia in hoc nostro legati annui fideicommisso casũ admissionis, & substitutionis fœminæ primogenitæ, qui determinatur, & disponitur in alio domus, & Villæ fideicõmisso. Prout enim vocatur in eo ad successionem prius Mag.Hieronyma, & post eius obitum eius omnes filij masculi, successiuè tamen de primogenito in primogenitum, & ordine primogenituræ seruato, & eius extincta linea masculina tunc vocatur fæmina primogenita eiusdẽ M.Marię Hyeronimę primæ institutæ. Ita quoque in legato perpetuo librarum bismille vocatus est primo loco masculus vltimus M.Annæ Mariæ Testatoris Neptis, & post eum omnes sui filij masculi ordine tamẽ primogenituræ de primogenito in primogenitum, & eius tota linea masculina extincta, tunc vocatur fœmina primogenita eiusdem tamen vltimi filij masculi, prout in relato fideicommisso extincta totaliter linea masculina M.Mariæ Hyeronimæ primæ institutę nõ vocatur filia primogenita M. Iacobi Mariæ Patris dictæ M.Mariæ Hyeronimę institutæ, & eiusdem soror, sed fœmina eiusdem D. M.Mariæ Hyeronimæ filia primogenita. Si igitur Domina, cuius nomen ignoro, probare potest descẽdere ab vltimo filio masculo pręfato in d. legato primum instituto cum eius linea masculina modo defecerit, vel nũquam extiterit, erit eo casu admictenda, & dubio procul excludet M. Stephanum primogenitum substitutum eo casu tantum, quo tota linea tam masculina, quam fœminina vltimi masculi M.Annæ Mariæ euacuata sit. Si verò, vt audio, M.Dña mea non descendat ab vltimo masculo, sed à M.Anna Maria, nullo vnquam tẽpore ei reserabitur aditus huiusmodi successioni fideicommissi, cum nullo casu filiæ M.Annę Mariæ vocatæ reperiatur ad hoc perpetuum, & successiuum librarum annuarum bismille fideicommissum incæptum in personam vltimi masculi eiusdem M. Annæ Mariæ, & progrediendum per eius lineam masculinam, & fœmininam, donec extaret, & postea in descendentes M. Mariæ nunquam autem ad filias M.Annę Mariæ retrogrediendum. Et ęquiuocum in hoc paucis consistit, quod ad fideicommissum, seu legatum annuarum librarum bismille nõ fuit primo loco instituta M.Anna Maria, prout in alio relato fideicommisso fuit instituta M.Maria Hyeronima, sed vltimus filius eiusdem Annæ Marię, & propterea hoc argumenti genus, vel prętensio competeret tantũ filiæ fœminæ primogeniti vltimi masculi primo loco instituti, non autem filiæ fœminæ Annæ Mariæ non institutæ, nec vocatæ.

Et quod dicitur de relicto facto contemplatione M.Annæ Mariæ matris, fortè posset in mediũ proferri, si ageretur de primo legato librarũ quingentarũ singulis filijs eiusdem tàm masculis, quã fœminis facto, donec naturaliter viuerent, sed in hoc vltimi tantũ masculi pronepotis, & eius descendentium rationẽ, & cõtemplationẽ habuisse Testatorẽ videtur, quia si contemplatione matris, prout in primo temporaneo, sic in secundo perpetuo omnes instituisset, aut substituisset saltẽ; Verùm quidquid de cõclusionis subsistentia dici posset, ne inutiliter prolixior fiã, respõdere sufficiat, quod dum habemus voluntatẽ Testatoris per relationem ad subsequentem alterius primogeniturę dispositionẽ expressam, in qua personæ, quę vocantur, specialiter nominantur, cum filia fœmina M. Annæ Marię neque in hoc casu, nec in alijs vnquam sit substituta, aut aliquo modo vocata, eam tutissimè excludit nota regula, de te non loquitur substitutio.

Quò verò ad tertium infra propositę dubitationis caput attentè reuoluto Testamẽti Themate, vbi dictum legatum fuit conceptũ, & eo cum posteriori codicillorum dispositione comparato, iuris regulas vniuersas eo tendere, & id confirmare mihi videntur, vt substitutio facta primę summæ librarũ quatuormille legatæ M. Marię Lomellinæ filiæ post eius obitũ repetita censeri debeat in altera summa librarum bismille, in qua sequentibus codicillis fuit idem legatum adauctum.

Legauit enim M. Franciscus Granellus in suo primo Testamẽto cõdito anno 1660. M. Marię Lomellinæ suæ filiæ, *annue lire quattromila moneta corrente sua vita naturale durãte, de quali lascia, che doppò la morte di essa M.Maria sua figlia si diano lire tremila in perpetuo al M. Stefano figlio di essa M.Maria per se, e suoi heredi, e descendenti sotto le cautele,*

tele, &c. & in tutto alla forma del fedecommisso instituito per la detta M. Maria Geronima sua Nepote, &c. In codicillis autem post Testamentum ab eodem Testatore conditis anno 1662. sub die 3. mensis Iulij eodem legato summam annuam librarum bismille accreuit his præcisis verbis. *Item accresce il legato di lire quattromila annue fatto à fauore della M. Maria Lomellina sua figlia in lire seimila annue in detta moneta corrente.* Nil aliud addito.

Assistunt, inquam, intentioni M. Stephani siuè eius descendentium petentium ex vi ordinatæ in Testamento substitutionis libras annuas quatuormille quingēta omnia iuris axiomata, cum enim in primis habeant fundamentum eorum intentionis innixum in aperta voluntate Testatoris in Testamento declaratæ, vbi fideicommissum, & substitutionem in dicto legato post obitum M. Mariæ filiæ M. Stephani, & eius descendentium fauore ordinauit, si modo DD. Exequutores sese opponūt sub prætextu, quod huiusmodi substitutio fuerit postea à Testatore sublata, & contraria voluntate reuocata, debent id
11 quoq. tanquam suæ exceptionis fundamentum clarè, euidenterq. probare per vulgatam regulam desumptam ex textu *in l. Non hoc C. vndè legitimi, & cap. in præsenti à extr. de probat.*, & in his terminis arguunt Cæphal. *cons. 67. col. pr. in fin.* Natta *cons. 476. nu. 15.* Rol. *cons. 31. num. 3. lib. 4.* Imò aduersus eos contraria militat regula, quod mutatio voluntatis iam expressæ Testatoris non præsu-
12 matur, nisi probetur *l. Nam ad ea ff. de cond. & demonstrat. l. si quis in principio Testamēti ff. de leg. 3.* benè Natta *cons. 486. nu. 7.* vbi benè quod onus probandi mutationem voluntatis pertinet ad eum, qui fideicommissum recusat, & benè quoq. in proposito firmant Dec. *cons. 189. n. 6.* & latiùs etiam in his terminis Cæphal. *d. cons. 67. nu. 1. 2. 3. 5. 6. & 7.* cum alijs apud Rolandum *cons. 31. nu 7. 8. 9. 10. lib. 4.* vbi pro corroboratione conclusionis in proposito pluries alios adducit, sed pulcherrimum est in proposito nostro Scæuolæ responsum *in l. Alumnæ 3. ff. de adimēd. legat. §. qui filias.* vbi Testator in Testamēto diuisionē fecerat quorumdā suorum bonorū inter certas suas filias, reliqua verò sua bona iusserat Primæ, & Secundæ aliis suis filiabus præstari; Posteà verò sequentibus codicillis aliàm, & diuersam statuit bonorum suæ hæreditatis diuisionem inter easdem suas filias, inter quas, & in Testamento diuiserat. Quæsitum est an Prima, & Secunda ex verbis Testamenti tanquam in hoc nō reuocati consequi valeant reliqua bona, quæ in nouissima diuisione à Patre facta codicillis nulli filiarum data fuerant. & respōdit Scæuola non obstante variata diuisione non censeri reuocatum legatum Primæ, & Secundæ factū, de reliquis bonis non diuisis, quia, ut inquit, *Non à tota voluntate recessisse videri, sed his tantum rebus, quas reformasset.* Vndè sic dicendum Testatorem nostrum non censeri in codicillis mutasse voluntatem substituendi in dicto legato, quam in Testamento emisit, sed in summa tantùm legati, quam reformauit. Imò si quid desit circa eandem rem legatā in codicillis omissum firmāt, DD., q nō indè tamen arguatur voluntas contraria Testantis ijs, quę disposuerat in Testamēto, sed ipsi codicilli potiùs suppleri debeant, & in-
13 terpretationem recipere ex dispositis in Testamento iuxtà tradita per Bald. *in l. Nesennius ff. de excusat. tutor.* & docet Papinian. *in l. 3. ff. de instructo, vel Instrumento legato*, vbi Patronus Testator fundū instructū libertis suis legauerat Testamēto, postea verò sequētibus codicillis inuicem in casu mortis substituit in fundo, nec instructi mentionem habuit, & ibi respondit Papinianus, fundum instructum in codicillis in causam fideicommissi deductum videri, qualis fuerat in Testamento legatus, & ex hoc textu, & aliis tàm Bald. loco mox citato, quam etiam Crauett.
14 *cons. 231. nu. 12.* dixerunt, quod dispositio facta in codicillis recipere debet interpretationem à Testamento, & quod trahantur codicilli ad mentem Testamēti Capra *cōs. 3. nu. 11. & 27.* Alex. *cons. 204. num. 12. lib. 6.* quos refert cum aliis Menoch. *cons. 333. nu. 6. 7.* & iterùm repetendo *cons. 452. nu. pr.* vbi *nu. 3.* quod huius sententiæ ratio ea est, quia voluntatis mutatio non pręsumitur, *& de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 177. nu. 3.*

Et hinc oritur comuniter recepta conclusio, quod onus, conditio, & qualitas legato in Testamento adiecta in codicillis repetita præsumatur, licet non fuerit expressum latè Angel. *cons. 194. sub nu. 6.* Dec. *cons. 189.*
15 *sub nu. 6.* & benè Rota Rom. *dec. 100. nu. 8. par. 2. diuers.* cum aliis apud Menoch. *d. cons. 452. num pr.* & aliis etiam latiùs relatis per eundem Menoch. *d. præsumpt. 177. lib. 4. nu. pr.* duabus, vt ait, rationibus ab eo cōmemoratis *nu. 3. 4.*, nempè quia codicilli trahuntur ad mentem Testamenti, & quia Testator in codicillis non videtur recessisse à voluntate, & dispositione facta in Testamēto, præcipuè quando, prout in casu nostro, Testator

legando in codicillis nouam conditionem,
16 aut qualitatem non adiecit, vt aduertunt supra relati Doctores, & ex ijs, & alijs Menoch. *d.præsumpt.*177.*nu.6.* Prout etiam dilatio adiecta legato facto in Testamento censetur repetita in eodem legato in codicillis facto. Menoch.*cons.*333. *nu.*8. *& de præsūpt. lib.4.præsumpt.*177.*nu.*2.& iuxta eumdē Menoch. *in cons.*1020.*nu.*3.*& seq.* pro conclusionis clariori firmitate, & ad euitanda æquiuoca distinguendum est, an legatū fiat cum onere fideicommissi in vno, & primo Testamento, quod postea legatum fiat iterū absque vlla expressa conditione, vel onere in altero sequenti Testamento primi reuocatorio, nàm in hoc casu non censetur repetita conditio, de qua in primo Testamēto, quia, vt ait, ex primò Testamento nō potest
17 deduci, cum sit reuocatum per secundum, ex secundò verò nec minus, quià in eo non legitur expressa. Vndè si Testator in primo Testamento fundum legauit, cum hoc, quod non possit extra familiam alienari, si postea in secundo Testamento primi reuocatorio eundem fundum purè legauerit, censetur onus fideicommissi voluisse reuocare per doctrinam Bartoli *in l.Statius florus nu.*3. *ff. de iure Fisci*, cum alijs ab eodem Menoch.relatis ibi *nu.*37. *& in præsumpt.*176. *nu.*3.*&* 4. *lib.*4. Prout etiam diuersus est casus, si Testator in eodem Testamento, vel etiam in ijsdem codicillis eamdem rem primum sub onere fideicommissi legauerit, postea verò iterùm absque aliquo onere relegauit, & in hoc pariter casu non censetur repetitū onus, aut conditio fideicommissi ex præsumpta mēte Testatoris, quod in postrema parte eiusdem Testamenti, vel eorundem codicillorū à prima voluntate discesserit, vel etiam quia supervacanea omninò redderetur sequens
18 dispositio, si prima qualitas in ea repetita cēsenda foret, quia iam antea cum isto onere & qualitate legauerat, vt ibi Menoch. tradit *nu.*31. ex Castrens., Bart., Roman., Coccin., Natta, & Cæphal. quos pariter retulit *lib* 4. *præsumpt.*174. *num.*6. ex quibus deducitur confirmatio conclusionis nostræ supra positæ, & agnoscitur discrimen inter conditionē adiectam in primo Testamento, quę in secūdo Testamento primi reuocatorio non censetur repetita, & inter conditionem positam in Testamento, quæ in sequentib⁹ codicillis non censetur reuocata, sed repetita, quia codicilli trahuntur ad mentē Testamenti, vti concludit idem Menoch. *dicto cons.* 1020. *nu.*37. 38.

Hæc autem omnia *in fortioribus terminis* vera sunt, nempè quando Testator in Testamento certam summam, vel certam rem sub onere substitutionis, vel alio quoquam legauit, & eamdem omninò rem, vel summam postea in codicillis post Testamentum conditis iterùm non expresso aliquo onere eidē, vel fortè etiam alij legauit; Nostri verò termini sunt omninò faciliores, & diuersi, Testator enim non simpliciter eamdem summam, quam in Testamento legauerat, in codicillis legauit, verùm summæ annuæ librarum quatuormille in Testamento cum substitutione Mag. Stephani ex filia Nepotis, & eius descendentium legatę in Codicillis addidit aliam summam librarum bis mille, in qua additione licet omiserit cōmemorationem conditionis substitutionis præfatæ, nihilominus ex propria natura additionis in ea inest, quia, vbi alicui dispositioni sit aliquid additum, censentur semper, nisi aliud sit dictum, in ea additione repetita omnia, quæ
19 in ipsa principali dispositione inerant, etiamsi non dicatur, nàm illud, quod fit per modū additionis, efficitur pars illiusmet dispositionis cui additur, vt ex pluribus confirmat Ruin. *cons.*23. *nu* 28. *lib.pr.* Gozad. *cons.*70. *n.*11. Crott. *cons.*10. *nu.*6. *vol.*1. Odd. *cons.*88. *nu.* 18. *&* 22. Gratian. *cap.*270. *nu.*44.45. Rota coram Ludouis. *dec.*535. *nu.*19. Et cum augumentum propriè dicatur prexistētis quā-
20 titatis additamentum, vt latè definiuit Brun. *de augumento concl.pr. num.*9. Indè est, quod idem augumentum non modo recipiat eas iuris interpretationes, quas suum principale recipit, siuè sit interpretatio extensiua, & ampliatiua, siuè extinctiua, & limitatiua, vt benè trad. idem Brun. *d. tract. conclus.*5. *n.*8.
21 *& conclus.*25., sed præcipuè ipsa dispositio augumētatiua ex tacita iuris interpretatione præcedentis augumētatæ continet in se qualitates omnes, & limitationes, quæ contině-
22 tur in dispositione augumentata. idem Brun. *d.tract. concl.*5. *nu.*4. vndè communiter dicunt Doctores, quod augumentum sit eiusdē qualitatis, & naturæ, & vnum, & idem cum dispositione, cui accedit, vt, vltra Brun. *dicto*
23 *tract.de augumēto concl.*5.*nu.pr.* & adest textus *in l.si ex toto* 18. *in princ. ff. de leg.pr. l.etiā* 8. *C. de iur. dot. l. si conuenerit in §. si nude ff. de pignorat. act. l.heredes palam §.si quid post ff. de Testam.* Curt.Iun. *cons.*268. *n.*58 Tiraquell. *de retract. lignag. §.pr. Gloss.* 18. *nu.*51. Cæphal.*cons.*773. *nu.*42.*&* 43. Surd. *cons.*78. *nu.*11. *& dec.*269. *nu.*6. Menoch.*cōs.* 245. *nu.*26. Morott.*cons.*23. *nu.*22. vndè sequitur

quitur

quitur dicendum, quod si pro vna, & eadem re, & dispositione habetur dispositio præcedens cum augumento eidem postea dato, non possit vna, & eadem res diuerso iure cē-
34 seri contra text. *l. cum qui ades 23. in fin. C. de vsucap.* & *in l. pr. vers. Nec ratio,&c. ff. de rer. permutat.*, vti contingeret, si vna pars eiusdem rei, & dispositionis nempè pro parte librarum quatuormille dictæ substitutioni subijceretur, pro alia vero rata librarum bis mille eiusdem substitutionis onus, & conditionem non contineret, & est regula generalis, vt augumentum eadem actione peta-
35 tur, qua principale *d. l. etiam 8. C. de iur. dot. l. si ego 13. §. idem ait adit. vers. Quod tamen, ff. de public.* Prout augumentum factum doti, iam constitutæ habet eadem priuilegia, & naturam dotis latissimè Cutell. *orat. 12. nu. 32. & nu. 46. vers. Ad tertium, &c.*

Et propterea fere in his terminis firmat Gra-
36 tianus videndus *cap. 446. num. 26. 27. & 28.* quod legata in Testamento certa quadam summa, & quantitate pecuniæ pro victu alicuius, si postea in codicillis fiat augumentū dictæ summæ pro supplemento eiusdem victus eidem antea in Testamento legati, quod est vnicum legatum, & omnia, & singula quę fuerunt in Testamento expressa in hoc in codicillis augumento facto includantur, tanquam si ibi quoq. repetita forent, vndè iuxta naturā, & qualitates sui præexistentis regulari debeat. & vt addit *cap. 540. nu. 67.* præsertim cum istud augumentum cederet in honorē, & decus substituti; Et doctè Bartholomœus Chesius in Pisano Gymnasio Iuris Ciuilis Insignis Professor *in lib. 1. interpret. iur. cap. 20. sub n. 21.* ait, repetitionē induci, si legato legatum quid addatur *quasi nouum legatum*, vt inquit, *sit augumentum eius, quod priùs datum est, easdem recipit conditiones.* Quòd autem Testator per modum augumēti disposuerit in Codicillis, & accrescere voluerit, & adiungere summę legatæ librarum quatuormille aliàs libras bismille sensui patet ex sola codicillaris dispositionis reuolutione ibi. *Item accresce il Legato di lire quattromila, &c.* Accrescere autem nil aliud
37 est, quam accedere, & adiungi vt habetur *l. interdum 13. ff. pr. ff. de hared. instit. §. vbi autem legatary, vers. Cum verò C. de caduc. tollend.* Hotoman. *in Comment. verbor. iur.* in verbo *Accrescere*. Gratian. *cap. 627. num. 30.*

Sed clariùs rationē substitutionis in tota summa librarum sex mille habitam fuisse à Testatore nostro coniicitur, nàm quoties in Codicillis fit repetitio primi legati in Testamento facti, cui sic repetito aliquid ampliùs in codicillis eidem personæ relinquitur, tunc vigore huiusmodi repetitionis primi legati factæ censetur quoque in hoc secūdò repetita qualitas, & cōditio in primo Testamento legato adiecta, & sub eadem condi-
28 tione, qua primum, hoc secundum quoque relictum, vt ex Bart. *in l. si tibi purè 54. ff. de leg. 3.* & clariùs Ias. *in l. legata inutiliter nu. pr. 2. ff. de leg. pr.* trad. Peregrin. *de fideicomm. art. 16. num. 15.*, vbi tàm Bart. quàm Doctores omnes mox citandi fortiùs arguūt in repetitione tacitè facta primi legati in Testamento relicti, & resultante ex verbis, quibus cum secundum legatum in codicillis Testator addidit, vt si dixerit. *Hoc amplius* eidē lego, &c. vel fortè *eodem modo*, & etiam, vel *amplius centum legatis lego fundum, vel prater summam legatam lego domum*, vel *vltra*, vel *Et plus*, vel lego *alia scuta centum*, & similia, quæ omnia verba inducere ex sui natura nō modo repetitionem legati primo facti, sed etiam omnium qualitatum, & conditionum in eo insertarum in novo legato in codicillis addito, latè firmant DD. enumerando prædictas, vel similes dictiones, &
29 clausulas, ex quibus repetitio primi legati inducatur, & præcœteris Peregrin. *d. art. 16. sub nu. 15.* & præcipuè *nu. 16. vers. Primo*, inquit, *repetit substantiam legati*, & in vers. *Secundò*, inquit, quod dictiones istæ repetūt, qualitates, & conditiones adiectas in primo legato ad secūdum eidem personæ relictū, & latiùs *num. 48.* rem nostram declarando ait, quod conditio apposita in Testamento non censetur repetita in codicillis, nisi in cōdicillis vsus fuerit Testator verbis repetitiuis, & in fortiori *nu. 49 & nu. 20. 21.* latè Galganet. *de condit. & demonstr. par. 2. cap. 1. quæst. 18. nu. 6. 7. & seqq.* & benè ex Angel. *cons. 293.* Dec. *cons. 189. nu. 7.* & in suo casu agebatur de legato vxori facto in Testamento sub cōditione viduitatis; Et quia idem Testator postea in codicillis eidem vxori aliud quiddam legauerat, dicendo sic, *vlterius legauit, &c.* probat repetitum censeri per huiusmodi dictionem primum legatum in Testamento factū, & insimul etiā cum eo conditionē viduitatis, licet in codicillis omissā, vbi pariter respondendo ad textum *in l. Non ab ea 89. ff. de cond. & demonstr.* vbi habetur, quod sub conditione datum in prima scriptura, si in secunda purè detur, purè debeatur, respondet, inquā, hoc procedere, quando legatum secundò reiteratum nil operaretur, nisi esset

dero-

Digitized by Google

derogatum conditioni in primo adiectæ. Ad quid enim iterum legare, quod iam legatū erat, nisi vt sublata cōditione vtilius esset legatum; *Secus autem est*, vt benè in proposito inquit idem Dec. *vbi legatum eiusdē summæ in Codicillis alio respectu operatur, quia additur priori legato, & reformatur*, & aptiùs rei nostræ Cuman. *cons. 46. num. pr.*, vbi quia Pater post factum suis filiabus legatum scutorum 300. quando nubent, postea verò in casu, quo altera earum filiarum obiret, antequam foret maritata, alios scutos centum cum repetitione primi legati per hæc verba addidit. *Vltrà prædictos ducatos trecentū pro dotibus habere debeant alios ducatos centum*, firmauit conditionem illam, *quando nubent* adiectam in primo legato scutorum 300. cēseri repetitam in secundo scutorum centum, licet non fuerit expressa, *Nàm cum Pater*, vt inquit, *sub* repetitione primi relicti reliquerit ducatos centum, conditio illa *quando nubent* adiecta primo relicto intelligitur repetita, & clariora sunt eiusdem verba infra. ibi. *Cum enim repetierit primum relictum ducatorum trecentum pro dotibus, & repetēdo coniunxeris, & reliquerit alios ducatos 100. quemadmodum intelligitur repetijsse primos 300. cum distributiuo, &c. ità etiam nouos cētum cum eadem distributione*, &, vt addit, est idem legatum in substantia, & sic cum Testator noster narrauerit, & præsignauerit in codicillis legatum à se in Testamento factum librarum quatuormille, censetur quoque retulisse, & cōfirmasse cum qualitatibus, & substitutionibus eidem factis, vt benè in proposito animaduertit Menoch. *cons. 452. nu. 15.* quo loci, *& sub nu. 11. vers. Nec repugnant, &c.* addit, quod etiam nō dicitur mutata substantia legati, quando diminuitur quantitas in primò legato relicta, adeò vt ex tali facta diminutione dici nequeat reuocata
30 substitutio, & qualitas eidem legato in Testamento adiecta, & idem infert ex traditis per Rol. *d. cons. 31. lib. 4. nu. 15. & 16.* secùs tamen si dispositio in proposito facta in codicillis repugnaret in Testamento dispositis Menoch. *cons. 452. nu. 12.*

Quod idem mirificè comprobant duo legum nostrarum documenta. Vnum nempè Papiniani *in l. Auia 77. ff. de condit. & demō-
31 strat.* vbi Auia Nepotem in Testamento sub conditione emancipationis in parte suæ hæreditatis hæredem instituerat. Conditis verò postea codicillis dixerat. *Hoc amplius Nepoti meo, quam quod eum hæredem institui, lego prædia illa*, & respondit Papinianus. *Conditionem emancipationis repetitam videri placet, quamuis Auia nullam in legatis, vt in hæreditate substitutionem fecisset.* & hic, vt in casu nostro Testator in codicillis expressè primam Institutionem factam in Testamēto repetierat, vt ibi, *quam quod eum hæredē institui*. Alterum verò est Scæuolæ responsum *in l. libertis omnibus. 108. ff. de condit. & demonstrat.* super casu, in quò Testator legauerat libertis suis domum cum reciproca substitutione in casu mortis, vt in familia remaneret. Posteà verò per verba repetitiua præcedentis legati, nempè *& eo amplius*, ijsdem libertis fundum legauit, quæsitum fuit, an conditio apposita in primo legato domus *ne de nomine Testatoris exiret* ad sequens quoq. legatum pertineret, & Scæuola *Respondit pertinere*, vbi Gloss. *in lit. D.* explicādo ea verba, *& eo amplius*, idest *præter domū*, subiungit, *& sic per ista verba cum fiat repetitio primi legati, intellige eandem conditionem repetita in sequenti legato*. Quod autē dictum est de præfatis dictionibus *amplius*, & alijs supra recensitis habere naturam repetitionis eiusdem legati cum ijsdē qualitatibus in Testamēto adiectis declarare opus est in primis, quod inducant in codicillis repetitionem legati in Testamento facti, nisi tū in ijsdem codicillis aliquid eidē legatario antea relictum sit, ad quod illa dictio referri possit, tunc enim legati in codicillis, non
32 autem in Testamēto facti repetitionem præsefert, vti declarant Peregrin. *de fideicomm. art. 16. sub nu. 15. & sub nu. 16 in fine.* & clariùs *nu. 48. 49.* Galganett. *d. quæst. 18. nu. 58.*

Secundò etiam oportet, vt verbum illud *amplius* non sit solum, sed coniunctum cum pronomine, *eo*; vel *hoc*, vt repetitionem demonstret, vt si dictum fuerit. *Eo amplius*, aut *hoc amplius*, tūc enim ex vi pronominis causatur repetitio, secus autem si simpliciter dictum fuerit. *Amplius legauit*. Tunc enim designatur. Actus simpliciter legandi, non au-
33 tem sit repetitio. Peregrin. *d. art. 16. n. 17. 19.* & est idem, ac si dicatur, *Vlterius legauit, &c. Item legauit, &c.* Galganett. *de condit. par. 2. cap. pr. quæst. 18. nu. 4. 11. 59.* vbi quod idem est si dicatur *Eo plus*. Nisi tamen solum verbum *Amplius* adiectum referatur ex se, & ex ei adiunctis non ad actum legandi, sed ad rem determinatam per nomen expressum, vt exempli gratia. *Amplius dote lego
34 fundum*, hoc enim casu repetit legatum dotis. Peregrin. *d. art. 16. num. 17. in fin.*, & *nu. 17.* Galganett. *d. quæst. 48. num. 6. 7.* vbi idem firmant etiam si dicatur. *Præter*, vel

vltra

Digitized by Google

vltra dotem lego demum.

Sed his etiam Iuris definitionibus licet euidentissimis omissis, voluntatem Testatoris huiusmodi fuisse satis emergit ex ipsismet codicillis. In quibus post reuocationem aliquorum legatorum, & alia superaddita ijs, quæ in Testamento, & codicillis ordinauerat antecedentibus, in calce eorum codicillorum expresse protestatus fuit. *Nel resto conferma detto suo Testamento, e Codicilli, e tutto quello, e quanto in esso si contiene*, quæ verba demonstrant eius mentem fuisse variandi tantum legatum in quātitate, non autem in substitutionibus ei in primo Testamento adiectis, quas potius ex dictis
34 verbis confirmasse dicendum est, vt in puncto animaduertit. Rol. *cons.* 31. *lib.* 4. *nu.* 18. 19. & benè Menoch. *d. cons.* 452. *num.* 11. Imò in exordio, & prohœmio quoq. eorumdem codicillorum dixit, *volendo aggiungere, e diminuire qualche cosa*, ex quo pariter in
35 proposito deducit. Dec. *cons.* 189. *sub num* 8. *vers. Sexto quia Testator fecit codicillos addēdo, & diminuendo eius Testamento, &c.* quod cum infra non appareat, in hoc factam non fuisse diminutionem, legatum præstari debet cum ea conditione, quæ in Testamento reperitur, & optimè quoq. in his terminis Peregrin. *de fideicomm. d. art.* 16. *sub nu.* 49. vers. *Credo sic resolui posse*, ait, vt qualitates, & conditiones in relictis eidem, & de eadem re in codicillis nō videantur adeptæ nisi in partibus reformatis. *Et multo magis, cum ex prefatione codicillari sic colligi posset, quia Testator codicillando in cæteris confirmasset Testamentum.*

Quamobrem sicut ex prædictis clarum habetur substitutionem factam in legato librarum quatuor milium in Testamento, pari modo repetitam censeri in augumento facto in codicillis eiusdem legati; Ità quoque non videtur ambigendum, quod pro eadem portione, pro qua Mag. Stephanus, & eius descendentes substituti fuerunt in Testamēto, repetita sit eorumdem substitutio in codicillis, & ita in tribus quartis partibus totius legati, nēpè in libris quatuormille quingētis, prout Statutum de iure reperitur in substitutione plurium facta nullis partibus assignatis, quia si ijsdem antea in institutione fuerant certæ portiones assignatæ, eædē quoque in substitutione datæ censentur, quia dubia substitutio ex præcedenti institutione declaratur, & quemadmodum quis fuit dile-
36 ctus in vno Institutionis gradu, ità etiam censetur dilectus in sequenti, *l. pr. C. de impuber. & alter. substit. l. qui liberis §. fin. ff. Si plures ff. de vulgar.* ex latè deductis apud Mantic. *de coniectur. lib.* 5. *tit.* 1. *nu.* 20. & apud Fusar. *de substitut. quæst.* 478. *nu. pr. & seq.* & ita pariter latè firmat Bellon. *de iure accresc. cap.* 8. *q.* 10. *nu. pr. & seq. vbi nu.* 7. 8. huius determinationis eam esse specialē rationem ait, quia hæc præsumitur esse voluntas Testatoris, qui dum plures ex disparibus partibus primum honorauit, partes, quas in prima Institutione fecit, *censetur etiam voluisse seruari in omnibus rebus, ad quas postea vocantur*, & latè exornat *num. seqq.*, & *quæst.* etiam *vndecima seqq.* Et quamuis regulariter vocati à Testatore ad hęreditatē, vel legatum nullis partibus nominatis, ex
37 æquis partibus succedant per Text. *in §. si plures instit. tit. de hered. instit*, vt benè respondet aliorum autoritate. Rim. Iun. *cons.* 542. *nu.* 99. 100. *& seq.* loquitur Textus in prima Institutione, quæ cum non habeat aliquod adiectum præcedens, à quo interpretationē, & intelligentiam desumere valeat, sic in dubio intelligi debet de partibus æqualibus, secus est in dispositione successiua, & cui altera præcedit, nàm in ea præsumitur quis dilectus, & pro eadem portione honoratus, sub qua fuerat in prima. Sed in terminis nostris, quod augumentum acquiratur, & diuidatur proportionabiliter secū-
38 dum portiones, iuxta quas diuiditur, & pertinet principale tradit Brun. *de Augumento conclus.* 17. *sub num. pr. & conclus.* 24. *sub num.* 4. *vers. Et diuisio, &c.* & resultat ex supra firmatis, quia si verissimum est, augumentum fieri vnum, & idem cum ipsa re aucta, & eiusdem naturę, ne contra iuris regulam eadem res diuerso Iure censeatur, in eadem portione substitutus succedere debet, & in ista summa librarum bismille aucta, pro qua in prima summa librarum quatuor mille succedere debebat.

Ex quibus, &c.

SVMMARIVM.

1 *In Actione Rei vindicationis quid probandum.*

2 *In probatione dominij principaliter non sufficiunt Instrumenta locationum, & canonum solutiones. Declara num.* 3.

4 *Con-*

4 *Contractus talis censetur, qualis à partibus denominatur.*
5 *Præcipuè vbi iuxta denominationem Contractus concurrunt naturalia Contractus.*
6 *Permutatio est similis venditioni. & nu. 9.*
7 *In venditione facta traditione, & habita fide de pretio dominium transfertur in emptorem.*
8 *Quando dicatur habita fides de pretio.*
10 *Dominium eiusdem rei non potest esse apud duos.*
11 *Iudex non potest de non oppositis cognoscere.*
12 *Beneficium non confertur nisi petenti, & volenti.*
13 *Ecclesiæ Bona non possunt dari in permutationem habita fide de re in permutationem danda. Distingue nu. 16. 17.*
14 *Limita nisi accesserit præcipuus super tali permutatione consensus Sedis Apostolicæ.*
14 *Clausula* dictumq. Instrumenti tenorem pro expressis, &c. *in Rescripto adiecta operatur, vt omnia in Instrumento contenta præsumatur narrata.*
16 *Licet non transferatur dominium ex Contractu facto ab Ecclesia sinè solemnitatibus, tamen tenetur promissa seruare.*
17 *Beneplacitum Apostolicum non sufficit pro validitate alienationis bonorum Ecclesiæ, sed causa requiritur. & nu. 18.*
19 *Beneplacitum Apostolicum præsumptiuè probat vtilem fuisse Ecclesiæ alienationem. & 20.*
21 *Qui beneplacitum Apostolicum vult de nullitate redarguere, aut de læsione tenetur eam plenè probare.*
22 *Limita si appareat Commissarios processisse non seruata forma eorum commissionis.*
23 *Cum in Bullis commissionis adest clausula* seruatis seruandis, *procedi debet per Commissarios Iudicialiter. Declara nu. 24. 25.*
26 *Ex cursu temporis præsumitur interuenisse solemnitas actus non necessario cõtemporanea in ipso Actu.*
27 *Identitas concludẽter semper est probanda.*
28 *Identitatis æquiuoca probatio non sufficit.*
29 *Identitas vt non dicatur probata sufficit, obscuretur in aliquo. & 30.*
31 *Centenaria inducit quemlibet meliorem titulum alio specialiter non allegato. 32.*

ARGVMENTVM.

Permutatio bonorum Ecclesiæ habita fide de implemento cum pacto soluendi interim quid annuum facta cum Beneplacito Apostolico an possit reuocari, & vindicari ab Ecclesia propria bona post decursum annorum centum, & amplius, & nunquam dato recambio bonorum.

ADSIT DEVS

CONSVLTAT. CCLXXXIII.

Adeò doctis, & solidis fundamentis corroborantur sententiæ D. Iudicis primarum Instantiarum, & D. Consultoris, in decisione per eundem D. Consultorem accurato studio confecta, vt laborem scribendi eiusdem causæ Patronis abstulerint cum in ea pariter, & Actoris intentio, & aliorum DD. Iudicum Iudicium opportunè refellatur.

Et propterea quoq. credidi etiam pauciora in mediũ deducere satis esse, vt à petita bonorũ vindicatione Actorem excludendũ esse, vt à petita bonorũ vindicatione Actorẽ excludendum esse, manifestè, & concludenter probetur.

Agit enim rei vindicationis Actione Reuerendiss. D. Decanus, vti clarè protestatur in libello, in qua præcæteris esse necessariũ, quod Actor probet Dominiũ Ecclesiæ, cuius nomine agit, & possessionem rei conuenti, notum est mediocriter etiam in Iure pe-
1 ritis, & desumitur, ex textu *in l. Cum res*, & ibi Gloss. & DD. *& in l. proprietatis*, vbi Bart. & Castr. *C. de probat. l. In rem, & l. Officium, ff. de rei vindic.* §. *Omnium*, & ibi DD. *instit. tit. de act.* Papiens. *in forma libelli act. real.* in verbo *Tenet, & possidet.* Lepid. *decis. 33. vers. Nec obstare.*

Dominium autem non esse sufficiẽter probatum cum versemur in Iudicio rei vindicationis, & sic principaliter, & non incidenter de eius probatione agatur, quo casu plenè, & concludẽter probari debet, itaut non sufficiant Instrumenta locationis, cõfessiones, solutiones canonũ, aliaq. huiusmodi adminicula, quæ quoad alios effectus sufficere solẽt ad
2 Verall. *dec. 280. p. pr.* & ea cõprobãtur ex alijs in decisione cõgestis. Et quãuis aliquãdo etiam Rota tenuerit ex Instrumẽtis concessionũ concurrẽtibus solutionibus, & alijs adminiculis probari dominium adhunc effectum obtinendi in Iudicio rei vindicationis, attamen istæ decisiones contrariæ conciliari solent hoc pacto, quod scilicet non probetur per huiusmodi genus probationum dominiũ Ecclesiæ, quando possit dari casus, vel possibile sit, quod bona in possessorẽ peruenerint aliundè, quàm mediante dominio Ecclesiæ,

vtputa

vtputa, quia, transierunt per plures manus absque facto Ecclesiæ, vel quia identitas nō sit omninò clara, vt optimè declarat decisiones inter sese contrarias conciliando eadem
3 Rota Rom. *decis.290. nu.6. pdr. pr. & decis.164.nu.12. 13.par.6. recent.* quæ omnia cōcurrunt in casu præsenti, nàm quod transiuerint per plures manus patet ex facto; Identitatem verò non fuisse probatam testatur ipsemet processus, in quo huiusmodi identitatis nulla est tentata medio articulorum, aut Testium examine probatio, & latè infra dicetur. Et eò magis dicendum est non probari sufficienter istud dominium, quia nullus est, qui dicat, quod ex vnico concessionis Instrumento licet antiquo probetur in hoc Iudicio rei vindicationis dominium maximè contrà tertium, in quibus terminis versatur quæstio præsens, cum in processu nullæ factæ sint probationes ad coadiuuandam ex adminiculis, aut coniecturis prætensam probationem dominij ex dicto Instrumēto, vti dicitur resultantē; Ita vt nec etiā articulata fuerit, nedum probata annua solutio stariorū 59 frumenti; Verùm, vt dixi, latiùs, & diligentissimè fundamentum hoc corroboratur, in decisione Domini mei, cui me totum remitto.

Et efficacius, vt opinor, adiungo solum iam dictis, tantum abesse, vt ex dicto Instrumento probetur aliquòd in præsens Ecclesiæ seu Decanatus dominium, quin potiùs ab eo manifestè excludatur.

Controuerti enim non potest ipsum Instrumentum confectum sub die 26. mensis Augusti anni 1540 ab ipsomet Actore pro fundamento suæ intentionis, & dominij sui probatione productum, cōtinere contractum permutationis, non modo quia isto nomine illum partes appellauerunt, vt ibi dicitur in principio *tituli permutationis*, & deganei *dedit, cessit, &c.* & infra etiam. *Ad dicta bona, &c. in permutationem vt supra assignata habendam*, & ibi iterum, *In cambium, & permutationem dd. bonorum dare, & assignare, &c.* Contractus enim talis præsumitur, qualis fuit à partibus denominatus. Crauett. *cons.*
4 *2.nu.5.* Neuizan. *cons.92. nu.2.* Olasch. *dec.139. nu.5.* Tantò magis, quia vltra denominationem contrahentium cōcurrunt naturalia, & substantialia ipsius permutationis cōtractus, vt animaduertit Surd. *cons.243. n.4.*
5 quę sunt, quod in recompensationem dominij bonorum per vnum in alterum ex contrahentibus translati, aliorū pariter bonorū dominium ab altero in vnum transferatur, *vt in l.pr. & toto tit. C. de rer. permutat.* Permutationis autem contractus similis est contractui emptionis. & venditionis *l. permuta-*
6 *tionem 2. C. de rerum permutat. l. fin. ff. quib. ex caus. in possess. eatur*, cum relatis à Surd. *dec.257.nu.4.* & secundū naturam venditionis regulari debeat. Bart. *in l. fin. ff. eod. tit.* Idcircò quemadmodum in venditione in ipso actu, & contractu venditionis dominium bonorum venditorum, de venditore in emptorem transfertur, stat contractu peracto, & re tradita, & pretio soluto, seu habita fide dè pretio soluendo nō amplius venditor, sed emptor bonorum emptorum dici debeat
7 Dominus, vt est textus *in §. venditæ inst. tit. de rerum diuis.*, ibi, in illis verbis; *Sed si is, qui vendidit, fidem emptoris sequutus fuerit dicendum est statim rem emptoris fieri, l. quod vendidi ff. de contrahend. empt.* & trad. Abb. *cons.69. nu.pr. lib.2.* Alex. *cons.92. nu.2. lib. pr.* Surd. *cons.214. num 14.*, & tunc dicitur habita fides de pretio, quando venditor dilationem temporis emptori concessit ad sol-
8 uendum pretium, vti trad. DD. *in d. §. vendita nempè:* Mynsing. *lit.F.* Aret. *vers. Item quia.* Oynotom. Gloss. *in eodem §. venditæ in verb. Fidem.* & ego latius in mea *Consultat. 10. num.8. & 18. & seq. lib. 1.* Ita pariter in hoc, de quo agimus, permutationis contractu, si bona sua dicto permutationis titulo alteri tradens, eiusdem fidem sequitur, & ei tempus concedit ad alia bona, vel rem in permutationem dandam; Statim bonorum in permutationem concessorū dominium transfertur in eum, qui dicto titulo recepit, & alia bona tradere promittit, & hoc non modo quia, vt dixi, iuxta naturam venditionis, regulatur, sed præcipuè quia *d. §. vendita*, locum quoq. in permutatione
9 sortitur, vti trad. Gloss. *in l. cum proponas in verbo remansit, C. de dolo*; Gloss. *in l. Permutatio* in verbo *Additio. C. de rer. permut.* Bart. *in l. Si Socius §. locaui, vers. Videamus ff. de furt.* Ias. *in l. sicut nummi 10. ff. de rer. permutat.* benè Socc. *cons. 68. n.91 vers. Sed hoc non obstante, vol.4.* & videndus Cornazz. *dec.169. nu.1.* Qua propter si ex hoc Instrumento manifestum redditur Ecclesiam dominium, quod priùs habebat horum bonorum, à se abdicasse, & transtulisse in Vincentium Pini, suosq. hæredes, & successores, alienum nimis videtur hoc ipsum deducere ad probandum dominium adhuc apud Ecclesiā remanere, probata enim translatione dominij penes vnum probatum dicitur nō esse penes alium, vt ait Sigorol. *cons. 75. nu.9.* cum non possit eodem tempore esse

penes duos *l. si ex certo §. si duobus ff. comod.* 10 Bald. *cons. 6. lib. 1.* Alex. *cons. 3. nu. 5. lib. 5. vers. Quarto accedit, &c.*

Neque refragatur, quod supradicta conclusio limitetur in bonis Ecclesiæ, quæ non 11 possunt eius Rectores, & Administratores titulo permutationis alienare ea tradendo, & trasferendo dominium bonorum Ecclesiæ, habita tantum fide de re danda in permutationem ex traditis potissimum *in decis.* 113. coram Ludouis. & apud Caualer. *decis.* 288. *nu. 5. & dec. 430. nu. 4. vers. Tum quia, par. 2. recent.* & apud Durar. *dec. 205. nu. 9.* Primò enim respondetur huiusmodi nullitatatem contractus pro parte Reuerendiss. Decani Actoris nunquam fuisse in processu oppositam, vndè nō potest Iudex de ea cognoscere *l. 4. §. hoc autem officium ff. de dama. infect. l. si super possess. C. de transact. l. pr. §. Magistratibus ff. de Magistr. conueniend.* Beneficium enim à iure proueniens nemini nisi petenti conceditur, & volenti tantum con-12 fertur *l. 2. vers. Volenti C. de iur. emphyt.* Alex. *cons. 96. nu. 1. lib. 4.* Tiraquell. *in l. si vnquā §. reuertatur nu. 10. & seq. C. de reuoc. donat.* 13 Mantic. *de tacit. lib. 3. tit. 16. nu. 12.* vbi loquitur quando Actus est nullus fauore alicuius.

Secundò respōdetur, quod licet regulariter Administratoribus Ecclesiarū hoc vetitū esse non cōtrouertatur; Tamē quādo, postquā tenor ipse contractus permutation is narratus est Summo Pontifici, & per suos Commissarios, in quos S. Sedis autoritas tota cōlata est, causa cognita, & permutationis vtilitate in Ecclesiam resultante benè perspecta per eos fuit inter positū beneplacitū Sedis Apostolicæ, alienatio tunc, & permutatio consequitur firmum statum validitatis, & si aliàs regulariter non permittatur, cum sola authoritas Summi Pontificis sufficiat in alienatione rerum Ecclesiæ, quando fuit legittimè ob-14 tenta, vti benè respondet Gratian. *cap. 415. nu. 1. 2.*, & vt melius ait, *nu. 18.*, præsertim cum Summus Pontifex cum clausula *non obstantibus* derogauerit omnibus Constitutionibus, quæ huiusmodi alienationem interdicerent, vti legitur in Bulla concessionis Beneplaciti præfati. & benè quoque Quarant. *in Summ. Bullar.* in verbo *Alienatio rerum Ecclesiæ sub nu. 7. vers. Inde elicitur, &c.* quia, inquit, Papa dicitur esse Dominus, & dispensator bonorum Ecclesiæ, & ob id ad libitum potest de eis disponere, & potissimū vti subiungit, quando Papa habuit notitiam tenoris rei confirmatæ. Quam notitiam habuisse Pontificem non dubitatur, cum ei fuerit narratus totus tenor contractus, & præsertim ei fuit expressa qualitas habendi fidē de adimplemento dando ad beneplacitum D. Vincentij Pini, & eius successorum cum 15 redditu annuo interim faciendo sextariorum 56. frumēti, vti patet ex Supplicatione, & Rescripto, ibi, *Dictumq. Instrumenti tenorem pro expressis, &c.* cuius clausulæ vis est, vt omnia contenta in Instrumēto specificè narrata dicantur. Gratian. *cap. 415. nu. 18.* Rota *dec. 137. nu. 6. par. pr. diuersor. & decis. 466. nu. 5. par. pr. recent.* Barbos. *claus. 102. nu. 2.* Et licet adhęrere magis placeret distinctio-16 ni in dicta *dec.* Ludouis. 113. allatæ, quod nempè DD., qui dicunt per alienationē factam de bonis habita fide de pretio non trāsferri dominium in emptorem, præsupponūt tamen validum contractum, imo indubitato asserunt, quod Ecclesia tenetur illum obseruare, licet dominium ante solutionem pretij non esset translatum iuxta trad. per las. *in l. pr. nu. 18. in fin. ff. de offic. procurat. Caesar.* & D. Altograd. *cons. 26. nu. 58. lib. 1.* vbi allegat *dec. 96. par. 2. recent.* quæ est eadem cum impressa apud Ludouis. *dec. 113.*

Aliud enim est, quod non transferatur dominium bonorū titulo permutationis traditorum, donec detur recambium, Aliud verò, quòd contrahentes teneātur promissa in contractu permutationis seruare, prout ità distinguunt DD., & præcipuè Felyn. *in cap. Cum olim 92. nu. de offic. & potest. iud. deleg.* Bald. *in l. cum videntem in fin. ff. de offic. Procur. Caesari & in l. a diuo Pio §. Sed si emptor nu. 7. vers. Intell ge. ff. de re iudic.* & ibi Alex. *nu. 8. vers. De hac materia,* latè Altograd. *cons. 26. nu. 58. lib. 1.* Ioan. Baptista Spada *cons. 119. nu. 68. lib. 2.* vbi quod frustatoria esset disputatio, an dominium transeat in emptorem, quando Ecclesia habuit fidem de pretio, si contractus esset nullus, quia si esset nullus, etiam soluto pretio dominium non transferretur. [illegible]

Nihilominus hoc sufficeret reæ conuentæ, quia si cōtractus pmutationis est valid., nec potest ab Ecclesia impugnari ex hoc capite etiā repelli deberet Actor, qui recuparé vellet bona contra conuentam concessionem.

Sed verè dicta opinio, quod non sit translatum dominium ex dicto contractu permutationis etiam Apostolico Beneplacito confirmato, licet contractus alias validus sit, & ad obseruantiam obliget contrahētes, æquiuoca est, & in suo casu tantum procedit, in quo deficit causa, nempè necessitas, aut vtilitas

litas Ecclesiæ præsumptiuè ex ipsa Beneplaciti interpositione deducta, quia vt in Iudicio ad tollēdam præsumptionē causę resultantē, vt dixi, ex d. beneplacito, probatum fuerit per legitimas facti attestationes huiusmodi alienationem sequutam fuisse absq. necessitate, & in damnum Ecclesiæ, quia tunc nō transfertur dominium, non ex eo, quia beneplacitum non sit habile ad illud transferendū in eum, cui sunt tradita bona Ecclesiæ titulo permutationis, sed ex defectu causę, quā ex probationibus factis defecisse cōstat, & quia non adimpletur causa, propter quam bona Ecclesiæ alienantur, & sine qua alienari nequeunt; Beneplacitū autē Apostolicū supplet quidem solemnitates, non autem causam, & ideò deficiente causa solemnitas sola non sufficit ad transferendū dominium rei Ecclesiæ, cū in huiusmodi alienationibus copu-
17 latiuè requirantur solemnitas, & causa, nec vna sine alia sufficit. Couarr. *var. resolut. lib.* 1. *cap.* 17. *nu.* 2. Rodoan. *de reb. Ecclesiæ non alienand. quæst.* 51. *cap.* 7. *nu.* 17. Rota *decis.* 430. *nu.* 4. *par.* 2. *recent.* Imò in isto casu defectus causæ clarè probatus nullam reddit interpositionem decreti super alienatione, quia tunc non verificatur conditio, sub qua Papa Commissarijs rescripsit, & facultatem concessit sua vice beneplacitum concedendi, nempè si cedebat in vtilitatem Ecclesiæ, &c.
18 vtilatè ratiocinatur Rota Romana apud Seraphin. *dec.* 508. *nu.* 1. 2. 3. 4.

Cum autem nulla facta est in processu probatio defectus causæ, & quod præsumpta vtilitas Ecclesiæ ex assertione Commissariorum deducta non subsistat, vt in casu præsenti, quia nec articulatur ab Actore, & ex discussione facti manifesta vtilitas potiùs emergit; Tunc stat firmus cōtractus, et trāslatio dominij solemniter, & cū sua causa facta, quia beneplacitum præsumptiuè probat interuentum ipsius causę, & vtilitatis Ecclesiæ,
19 vt tradūt vidēdi Rota apud Seraphin. *d. dec.* 508. *nu.* 5. *vers. Et licet*, & pluribus adductis *in dec.* 1073. *nu. pr. & seq.* & melius etiam in *dec.* 1125. *per tot. & in dec.* 30. *num.* 3. 4. post Cenc. *de censib.*, & benè ait *in dec.* 391. apud Coccin. *nu.* 3. quod licet beneplacitum Apostolicum non suppleat defectum causæ, tamen facit, vt pro causa præsumatur, nisi probetur contrarium, quam sequitur sic declarando Beltramin. in Addit. *ad decis.* 113. Ludouil. *sub nu.* 11. & rursus in Addit. *decis.* 343. *num.* 6. cum alijs pluribus adductis per Altograd. *cons.* 28. *nu.* 3. 4. *lib.* 1. & iterum Consultat. sequenti *nu.* 12. Ita vt qui beneplacitum redarguere velit tanquam nullum, aut subreptitium, aut dicere de lęsione, aut damno Ecclesiæ, onus habet id probandi non præsumptiuè, nec per possibile, sed plenè,
20 & concludenter, notat Bald. *in l.* 2. *C. de. off. pr. Ind.* Socc. Sen. *cons.* 15. *num.* 27. *lib. pr.* Corn. *cons.* 181. *nu.* 27. *lib. pr.* Rota *dec.* 78. *nu.* 4. *par.* 2. *diuers. & dec.* 684. *n.* 2. *par.* 2. *rec.* Quā causa, & vtilitate Ecclesiæ stante, aut saltem nulla facta probatione in contrarium, cessat ratio, quare dicatur alienationem etiā cum beneplacito Apostolico peractam non transferre dominium, cum supra in contrariū citati DD. hoc firment sub præsupposito, ꝙ probatum sit, defecisse causam; Corruente tunc præsumptione eiusdem causæ, & vtilitatis Ecclesiæ ex probatione facta in contrarium, qui causæ defectus suppleri postea ne-
21 queat per beneplacitum Apostolicum; quā ratione cessante, cessare quoq. debet, quod Administratores Ecclesiæ habere nequeant fidem de pretio, & dominium transferre, *cap. Cessante de appellat.*, & nulla Doctoris autoritas, aut Rotę Rom. decisio reperietur, in qua firmetur ex cōtractu permutationis etiā cum beneplacito Apostolico facto dominiū non transferri, nisi eo tātum casu, quo ex probationibus postea factis compertum sit vtilitatem assertam à Commissarijs in interpositione, & decreto Beneplaciti tunc temporis non substitisse.

Neque fortè dicatur supradictam præsūptionem non intrare, quando apparet Commissarios processisse non seruata forma eorū
22 commissionis, vti trad. allegati per Rotam *d. decis.* 1073. coram Seraphin. Prout in casu nostro seruatas non fuisse solemnitates in commissione præscriptas dicebatur, cum Papa voluerit procedi *seruatis de iure seruādis*, & sic iuxta formam Pauli II. Constitutionis necessariā fuisse receptionem testium, & probationū super veritate narratorū, & Ecclesiæ vtilitate, & sic procedi debuisse Iudicialiter. Marchesan. *de commiss. par. pr. cap.* 2. *nu.* 48.
23 *& seq.* Marta *de claus. par. pr. claus.* 169. *nu.* 5. Rodoan. *de reb. Eccles. non alienand. rubr. de causa cognit. in alien. facienda num.* 69. Rota *in decis.* 138. *nu.* 6 7. 8. 205. *nu.* 4. 225. *nu. pr.* 250. *nu.* 10. apud Duran. *& dec.* 702. *nu.* 43. *& seq.* apud Merlin. & consequenter non intret dicta præsumptio.

Quia cessat difficultas ex sola commissionis Apostolicæ reuolutione. In qua sic dicitur. *Committimus, quatenus si per diligentem informationem per vos, desuper seruatis seruandis habendam, locationem, & concessionē*

prædictas in euidentem dicti Decanatus, siue prabenda vtilitatem cessisse, & cedere reperteritis, super quibus vestram conscientiam oneramus, omnia, & singula in dicto Instrumento contenta, &c. autoritate Apostolica approbetis, & confirmetis, &c. Non obstante fœlicis recordationis Pauli Papæ II. de rebus Ecclesiasticis non alienand., & alijs Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis quibuscumque.

Quamuis enim vbi assensus Apostolicus conceditur, vti dicitur, in forma Commissaria, non diceretur validè, & legitimè interpositum beneplacitum, si Commissarius non procedet iudicialiter ad confirmationem alienationis seruata forma Paulinæ Constitutionis requirentis receptionem Testium, & judicialem probationem super veritate narratorum, & Ecclesiæ vtilitate vocatis vocandis, quam formam fuisse obseruatam constare debeat non ex assertione eorumdem Commissariorum, sed per acta Iudiciaria, ita vt si ex Actis Iudicialibus non constet, dica-
24 tur probata in obseruantia Rodoan. *de rebus Eccles. non alienand. in rubr. de causa cognit. in alien. facienda n.* 64. Puteus *dec.* 140. *par.* 2. Rota *d. decis.* 138 *apud Duran.* Quādo tñ non adest in commissione clausula *vocatis vocandis*, Imò è contra adiecta est alia clausula, *super quibus conscientiam vestram oneramus*, & adsit præcipuè expressa derogatio *Paulinæ* Constitutioni per clausulā *non obstante, &c.* prout omnia leguntur in commissione, de qua nūc agitur, Tunc sufficit extraiudicialis, & summaria cognitio, & statur de huiusmodi habita extraiudiciali Informatione ipsis Exequutoribus sic asserentibus, vt trad. Alex. *cons.* 80. *nu.* 11. *&* 12. *lib.* . . & benè Rodoan. *d. rubr. de causa cognit. nu.* 48. *& nu.* 73. *& in quæst.* 23. *num.* 73. 74. 75. Marta *de clausul. par. pr. claus.* 171. *nu.* 11. *& seq.* Ricc. *var. resolut. par. pr. resol.* 93. *num.* 5., & trad. Rota *dec.* 716. distinguendo *nu.* 4. & in fortioribus terminis *decis.* 479. *& per tot. nu.* 2. *par. pr. diuers.* & *in decis.* 160. *nu.* 8. *par.* 2. *rec.* cum pluribus alleg. per Altograd. latè *d. cons.* 28. *n.* 6. 7. 8. 9. *lib.* 1. & præter eum adductos benè, & clarè sic distinguit Quaranta *in Summa Bullar.* in verbo *Alienatio rerum Ecclesiæ sub nu.* 12. *vers. Declara.* ibi. *In quo animaduertendum, &c* & præsertim vbi sic ait. *Vbi verò Papa simpliciter committeret, vt se informet, & si appareret illam cedere in euidentem vtilitatem, eam confirmet, aliàs non derogando Paulinæ, in hoc casu stabitur assertioni Commissarij, & sufficit extraiudicialis informatio*, Præcipuè cum hic agatur de solemnitate extrinseca, & probatione non contemporaneè in actu sententiæ Commissariorum requisita, nec integer sit productus processus. Vndè ex cursu nedum triginta, sed centum, & vltra etiā annorum censentur hæ solemnitates interuenisse, & non modo, quod Testes fuerint examinati formiter, sed etiam præsumitur, quod omnia per Commissarios adimplēda fuerint adim-
26 pleta. Gratian. *cap* 415. *nu.* 20. 21. 29. *& cap.* 869. *nu.* 53. Surd. *cons.* 451. *nu.* 47. Cyriac. *contr. cap.* 111. *nu.* 13. *&* 14. Rota coram Seraphin. *dec.* 1073. *nu.* 1. 5. *& dec.* 479. *nu.* 2. *par. pr. & dec.* 221. *nu.* 3. 4. *par.* 4. *diuers. & dec.* 684. *nu.* 4. *par.* 2. *& decis.* 48. *nu.* 20. *par.* 8. *recent.* Ferentill. ad Buratt. *decis.* 120. *sub n.* 41. Ricc. *variar. resol. tit. de alienat. rerum Ecclesiæ resolut.* 29. *per totam.*

Quare Iudicio meo sicuti probatio dominij debebat esse scopus prīcipalis partis Aduersæ cum actione rei vindicationis hoc Iudicium instituentis, ita pariter opinor hic gradum sistendum esse, & eo non probato, frustrà de alijs omnibus agi, vt in principio probaui; Vndè non parum miratus de Dominis Meis, qui actionem intentatam prorsus dissimulantes ad aliàs quæstiones diuertunt, nullo facto verbo super hoc principali, & tàm necessario in hoc Iudicio dominij requisito, & quod plenè, & concludenter, & absque hęsitatione probandum est, vti dixit Dominus in sua plenissima, & laboriosa decisione.

Nullā pariter facta fuit articulatio, & multo minus probatio tàm necessaria identitatis bonorum petitorum cum ijs, quæ continentur in producto per Actorem permutationis Instrumēto anni 1544., quæ, inquam necessario, & concludenter probanda erat
27 cum sit quid facti. Magon. *decis. Luc.* 21. *nu.* 9. *&* 93. *nu.* 13. Barz. *decis. Benon.* 2. *nu.* 29. *& seq.* Cartar. *dec.* 2. *nu.* 39. Et quidem nō per genericā demonstrationē, sed specialiter, &
28 præcisè Ruin. *cons.* 30. *nu.* 6. *lib. pr.* Rol. *cons.* 98. *num.* 24. *lib.* 3. præcipuè cū vt apparet ex vtriusque corporis bonorum lectura, confines sunt admodum æquiuoci, & incerti, &
29 ideò non sufficiunt. Corn. *cons.* 91. *col.* 3. *vers. Et licet duæ demonstrat. nu.* 1. Alex. Raudens. *de Analogis* 30. *num.* 297. Rota apud Buratt. *dec.* 424. *nu.* 5. & vt non dicatur probata, suf-
30 ficit, vt obscuretur ex aliqua diuersitate, Magon. *d. decis. Luc.* 93. *num.* 16. 17.

Verùm iu suis proprijs terminis considerata præsens controuersia facilè resoluitur pro exclusione Actoris, etiamsi titulus præfatus

fatus permutationis,cui innititur Actor,esset infectus, & contractus huiusmodi, vti prætenditur,inualidus; Quia comparuit Actor, & petijt in suo libello bona præfata suæ Ecclesiæ spectare iure dominij. Rea verò conuēta citata petitioni huiusmodi respondēdo nihil aliud dixit, nec allegauit,nisi suā possessionem centenariā,& immemorabilē,ex qua præscriptione, & meliorē,& validiorē titulū qui posset excogitari,deduxit. Ipse verò Actor sub die 7. Maij anni 1664. dictum contractum permutationis anno 1544. confectū deduxit, vt probaret ex eo D. Vincentium Pini, & eius successores ab eo tempore anni 1544.vsq. in præsens ex inualido titulo possedisse,quod nunquam assentita fuit rea conuenta. Et ideò esto etiam quod subsisteret obiecta nullitas dicti tituli permutationis, cū idem titulus productus fuerit ab Actore,non autem ab ipsa rea conuenta, non tollit reæ conuentæ, & possessori præsumptionem melioris, & validioris tituli resultātis ex cente-
31 naria, quæ Ecclesiā excludit,vti benè tradūt Menoch. *de præsumpt. præsumpt.* 131. *nu.* 50. *lib.* 3. *& cons.*90. *nu.*63. 64. *& seq.* August. Barbos. *ad rubr. Cod. de prescript.* 30. *vel* 40. *annor. nu* 348. 349. Mascard. *de probat. con. clus.*358. *num.* 3. 4. & clarius distinguendo Rota Rom. *dec.*875. *nu.* 7. apud Buratt. *& dec.* 94. *nu.* 39. 40, *par.*6. *recent.* quo casu cū titulus, qui prætenditur infectus, non fuit à possessore productus, nec allegatus, & agitur de præscriptione immemorabili, nec bo-
31 na fides exigitur, nec requiritur ad validè etiam contra Ecclesiam præscribendum Rol. *cons.*3. *nu.*65. *vol.pr.* Gratian. *cap.*441. *n.* 12. *& seq.* Barbos. *d. rubr. de præscript. n.*322. *&* 323. Rota apud Verall *dec.*66. *nu.*7. *par. pr. & dec.*467. *nu.*14. apud Ludouis.

Ex quibus,&c. Saluo,&c.

Exitus Causæ habetur in fine sequentis Cōsultationis.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Quod à Commissarijs Apostolicis in alienationibus bonorum Ecclesiæ dari eidem Ecclesiæ mandatur, vtile præsumitur Ecclesiæ fuisse,*

2 *Maximè sequuta plurium annorum obseruantia.*

3 *Et transfert onus in Ecclesiam probandi contrarium.*

4 *Traditis bonis in permutationem, sed interim, donec tradantur bona loco aliorum, si eadē bona titulo locationis relaxentur, Dominium remanet apud primum Dominum.*

5 *Bonis Ecclesiæ in permutationem traditis etiā cum Beneplacito nō transfertur dominium, donec alia bona dentur. Declara nu.*6. 7. 8.

9 *Transacto tempore præscripto ad dandum Ecclesiæ bona in permutationem Ecclesia potest vindicare propria bona. Declara nu.*10. *sed melius nu.*19. 20. 24. 25.

11 *Iuri redimendi etiam in perpetuū concessi spatio triginta annorum præscribitur.* 12. 13.

14 *Regula, quod in facultatiuis non currat præscriptio, quomodo intelligatur.*

15 *Quæ sunt temporalia ad agendum, tunc solum sunt perpetua ad excipiendum, quando exceptio non potuit deduci nisi ad oppositum actionis. & nu.* 20.

16 *Contractus claudicare potest fauore Ecclesiæ. Declara.*19.

17 *Contractus claudicare non debet.*

18 *Contractus ex disparitate pactorum redditur nullus.*

20 *Præscriptio incepta in vita vnius non sequitur cursum in prejudicium singularis successoris.*

21 *Ius offerendi præscribitur spatio triginta annorum. Declara nu.*22.

23 *Ius petendæ legitimæ præscribitur spatio triginta annorum. Declara nu.*24. 25. 26. 27.

28 *Dispositio* l. curabit Prætor *de act. empt. locum habet etiam in permutatione. & alijs similibus Contractibus.*

29 *Onus soluendi fructus recompensatiuos est naturale in omni Contractu, & nu.*30. 31.

22 *Dictio* interim *est limitatiua temporis intermedij, & vltra illud tempus non protenditur.*

31 *Locatio perpetua spatio triginta annorum resoluitur.*

ARGVMENTVM.

Latius discutitur eadem permutatio bonorum Ecclesię facta cum beneplacito Apostolico, & non dato adimplemento an possit rescindi ab Ecclesia. Item an pactum francandi eadem bona permutata post decursum spatium annorum quinquaginta, & amplius an sit præscriptum, Adeout nō sit amplius locus eidem Iuri refrancandi, seu dandi Adimplementum ad libitum promissi.

Adsit

Digitized by Google

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXXIIII.

IN litteris Pœnitentiariæ de mandato expresso D. Nostri Papæ expeditis anno 1546. non fuit data præcisa facultas Commissarijs confirmandi permutationem, de qua nunc agitur, consignatis ex tunc tot petijs terræ, quæ redderent staria quinquaginta sex frumenti, sed imò fuit dictum, quod darentur tot, & tantæ petiæ terræ, & interim soluerentur quinquaginta sex staria frumenti, ex quibus verbis manifestè colligitur, datam fuisse facultatem confirmandi dictam permutationem etiam non consignatis, nec visis priùs bonis Ecclesię consignandis, dummodo tamen interim soluerentur staria 56. grani, si hoc in euidentem Ecclesiæ vtilitatem cessisset; Et cum sub eadem forma auctò solùm annuo fictu in starijs tribus confirmata fuerit à Cōmissarijs, pręsumendum est, quod hæc obligatio soluendi 56. staria frumenti loco bonorum permutatorum, & interim, quod non consignabantur alia bona, fuerit vtilis Ecclesiæ ad effectum, de quo agitur iuxta vulgatum consilium Abb. 41. *nu.* 2. *lib.* 1. Dec. *cōs.* 341. *nu.* 11. *vers. Secunda ratio. & num.* 12. Puteus *dec.* 432. *lib.* 2. Rota *decis. diuersor.* 479 *nu.* 2. *& dec.* 536 *nu.* 4 *& dec.* 716. *nu.* 4. *par. pr. & dec.* 684. *sub nu pr. par.* 2. *recent. & dec.* 34. *nu.* 3. *&* 6. coram Ludouis. cum alijs in primis scriptis deductis, vbi quod præsumitur pro validitate, & vtilitate sententiæ Commissariorum; Maximè verò sequuta 2 centum annorum, & ampliùs obseruantia, vt apud Rotam *d. decis.* 684. *num. pr.* Ludouis. *dicta decis.* 343. *sub num.* 1. *&* 2. vbi alij plures. Qua stante præsumptione ita valida, & à nemine reprobata, cadit onus super Ecclesia agente ad rescissionem dicti 3 contractus permutationis nullitatem probare concludenter, nō autē per possibile læsionem, & damnum euidens Ecclesiæ. Rota *d. dec.* 684 *nu.* 2 Ricc. *in praxi dec.* 13. *n.* 2. 4. cum pluribus alijs allegatis ab Altograd. *cons.* 28. *sub nu.* 4. Quæ probatio fieri debebat non ex eò, quod ex solo contractu permutationis habita fide de implemento Ecclesiæ læsio deriuetur: Quià cum Summus Pōtifex hoc approbauerit, quia voluit, quod etiam non datis bonis in cambium posset à Commissarijs approbari, si interim factā promissionē soluēdi star. 56. frumēti cessisse reperierint in vtilitatē Ecclesiæ. Commissarij verò solùm afficium starior. 56. non sufficere pro vtilitate Ecclesiæ credētes illū auxerunt ad staria 59., cū quo augumento vtilem censuerunt huiusmodi contractum Ecclesiæ, vndè probasse modo oportebat Ecclesiam, ex isto reddito lædi, & damnum sentire;

Quod certè probare non tentauit, nec potuit, quia ex facto constat plurimum emolumenti, & vtilitatis Ecclesiam percepisse, si respiciamus primam redditam, quam percipiebat aliorum bonorum, quæ vendidit pro scutis quatuorcentum, quibuscum hunc annuum redditam starior. 59. frumenti comparauit; Antiqua enī reddita fuit libratum 50. olei stariorum 9. frumenti, & salmarum quindecim vini, quæ longè vilior est ea, quā modo habet, stariorū nēpè 59. frumenti attento valore olei, vini, & frumenti quod commune erat in Ciuitate nostrâ tunc temporis. Et eò magis, quia tunc fortè ex Instrumēto permutationis oritur lęsionis Ecclesiæ quęstā asserta præsumptio, quia, vti dicunt DD. & cū eis Rota Romana, per huiusmodi simplicē permutationis contractum Ecclesia dimittit dominiū bonorū suorum habita fide de re sibi in cambium assignanda, & vtilius est Ecclesiæ incumbere rei, quam actioni; Quod tamen non coincidit cum casu nostro, quia Ecclesia non dimisit propria bona, sed tantum titulo locationis transtulit in D. Vincentium Pini, & eius hæredes, & successores, vndè interim, & donec fiat permutatio bonorum, dominium directum remansit penes Ecclesiam, & sic cessat ista ratio, ex qua 4 lęsio Ecclesiæ deducebatur, ut benè respondet obiecto eadem Rota Romana *in decis.* 684. *sub n.* 6. *in vers. Ad præcipuum verò fundamentum capituli, &c. & nu.* 7. vbi sic respōdetur ad decisiones Lucanas coram Lancellotto, & Vbaldo, quæ modò in scriptis proferuntur.

His præmissis faciliùs mihi respondere posse visum fuit obiectis contrariis Excellētiss. D. Mei.

Quod enim primò dicitur per omnes admissi, quod in contractu permutationis bonorum Ecclesiæ facto per Prælatum habita fide de adimplemento dominium bonorum Ecclesiæ non transferatur in contrahentem, non obstante Beneplacito Apostolico, quod quidem facit contractum validum, sed

non

non efficit. quod dominiũ transferatur ante implementi traditionem, ex traditis per Rotam *dec. 96. nu. 3. par. 2. recent.* & post Felyn., Jas., Bald., & Alex. trad. Altograd. *cons. 26. num.* 58.

Facile enim respondetur, quod verum est Administratores Ecclesiæ non posse habere fidem de pretio, vti sunt procuratores ad vendendum, qui vendere non possunt habita fide de pretio iuxta tradita per Bald. in
6 *l. in ciuile C. de rei vindic.* & latè apud Mãtic. *de tacit. lib. 4. cap. 21. per totum*, & latè motiuum, prout responsio declaratur ab Altogrado *cons. 26. n. 1.* & pluribus sequẽtibus, *& nu. 54.* Si tamen accesserit consensus Domini, & confirmatio, quis dubitare potest de validitate contractus, & insimul de translatione dominij? Ita pariter euenit in Administratoribus Ecclesiarum, qui certè non possunt contractum gerere permutationis bonorum Ecclesię, & habere fidem de implemento. Si tamen superuenerit beneplacitum Papæ, qui est Dominus, & habet dispensationem bonorum Ecclesiæ, prout non decenit dubitare, certum est in omni sui parte validum esse contractum; Et valdè animaduertendum est ad decis. Rotæ *96. par. 2.*
7 *recens.* (quæ est eadem cum *dec.* 113. apud Ludouis.) & cœteras omnes Rotę Rom. quæ in contrarium afferuntur, & pariter ad doctrinam Altogradi *cons. 26. nu.* 58., duobus in casibus non obstante beneplacito cõcludere pro non trãslatione dominij bonorum Ecclesiæ: vno, quia loquuntur omnes in casu beneplaciti interpositi à Vicario Lucano vti delegato Generali à Sixto IV. in omnibus alienationibus faciendis bonorum Ecclesiæ in Diœcesi Lucana certi valoris. In qua cõcessione generali valdè dubium esse potest an comprehendatur permutationes contractus habita fide de implemento; Secus tamen est in casu nostro, in quo aditus fuit Põtifex, & narrata ei precisè fuit cõtractus qualitas, & conditiones in eo apponendæ, & ipse annuit ipsi permutationi cum qualitate tũ locationis interim insertæ faciendę, quo casu nescio prorsus, qua ratione possit dubitari de legittima potestate conficiendi contractum, de quo agitur, permutationis, & sic doctrinas distinguendo in his terminis ait Daniel de Nobilibus *disput. 74. nu. 32. 33. & 34.*

Altero, cum Papa rescribit cum clausula *si in euidentem*, & Commissarijs imponit onus cognoscendi de huiusmodi vtilitate Ecclesiæ, & verùm est, quod gratia, & beneplacitum tunc est conditionale; Si tamen Cõmissarij contractum confirmant, conditio vtilitatis censetur verificata, & contractus tunc omni ex parte remanet perfectus, & donec probetur contrarium, contractus vti legittimus seruari debet; Et licet Beneplacitũ Papæ nõ suppleat defectum causę, id intelligitur, quando rescribit conditionaliter, *si in euidentem*, vel constat de contrario, non autem quando rescribit gratiosè, quià tunc pręsumitur pro veritate causę expressæ, & beneplacitũ hoc casu supplet omnes solem-
8 nitates. Vermigliol. *cons. 183. nu. 7.* Decisiones autem omnes in contrarium allegatæ loquuntur in eo casu, quo fuerat per euidẽtes probationes sublata præsumptio prouenniens ex beneplacito Apostolico, & defect⁹ causæ, & vtilitatis, quia nempè annua præstatio nõ correspõderet valori bonorum datorum per Ecclesiam, vel alia pacta forẽt admixta, quæ damnum afferrent Ecclesiæ, & ideò dicunt eædem decisiones, quod beneplacitum causã non supplet, nempè defectum vtilitatis per extrinsecas probationes tunc probatum. Sed aduertatur, quod nulla dabitur, vel inuenietur decisio, in casu cuius decisionis adsit beneplacitum Apostolicum obtentum post narrationem factam Pontifici specialiter de cõtractu permutationis faciẽdo, & nulla postea facta probatione defectus causę, & vtilitatis (prout in pręsenti processu) *ex* eo solum, quia est contractus permutationis, dictum fuerit, rescindendum esse contractum, vel competere rei vindicationẽ. Et ad hæc obsecramus D. Meum, diligenter, vti solet, animaduertere.

Secundò pariter obiecto facilè respõderi posse videtur, in quo dicitur, quod iamdiu translacto tempore, quo per illum, qui bona Ecclesiæ titulo permutationis recepit, adimplementum præstandum erat, possit Ecclesia tãquam Domina per viam rei vindicationis
9 propria bona recuperare, vt post Pontanum de Spolio *cap. 14. nu. 90. lib. 2.* tradit idem Altograd. *cons. 26. nu. 59.* & pluries decidit Rota Romana vt in decis. per D. Altograd. allatis *cons. 26. sub num. 54.* At cum in casu præsenti nec D. Vincentius Pini, nec eius successores vnquam adimplementum permutationis præstiterint, non videntur impedire posse reuersionem ad Ecclesiam bonorum, de quibus agitur. Nãm doctrinæ allegatę loquuntur in casu, quod certa dies, & præfinitum tempus Statutum est ad tradendum contracambium, vti loquitur Pontanus à D. Altogrado *n. 59. d. cons. 26.* allegatus

Digitized by Google

10 tus, quod non conuenit casui presēti, vbi nullū
certum tempus, imò ad libitum conductoris
concessa est huiusmodi facultas.

Nec resistit, quod additur, nempè,
quod licet præfata facultas affrancandi nullo
temporis cursu restricta videatur, tamen
non ita laxas habenas relaxare valet,
quin legalibus præscriptionibus obnoxia
non remaneat, cum de iure tali facultati per
spacium 30. annorum præscribatur, licet adessent
verba perpetuitatem importantia ad
11 tradita in indiuiduo per Felin. *cons.* 25. *n.* 18.
Thiber. Decian. *resp.* 13. *nu.* 36. *&* 45. *lib.* 3.
Surd. *dec.* 2. Hieron. Palma *cons.* 57. *num.* 90.
Rota *dec.* 684. *nu.* 8. *par.* 2. *& dec.* 396. *nu.* 5.
6. 7. *par.* 4. *recent.* & per Duran. *dec.* 426. *nu.*
pr. & apud Buratt. *dec.* 410. *nu.* 18. Vndè nō
aduersetur regula, quod in facultatiuis non
detur præscriptio, quia casus noster non sit
in terminis puræ, & meræ facultatis, sed potiùs
sit in iure quæsito, & in actione formata
ex contractu permutationis, quia sequuta
traditione bonorum Ecclesiæ D. Vincentio
Pini statim ad eius fauorem orta fuerit actio,
& ius assignandi refrancum, & grauandi Ecclesiam
ad ipsum recipiendum; Vndè huic
actioni, sicut omnibus alijs actionibus spacio
30. annorum pręscribatur, quamuis sit in
facultate eorum, quibus actiones competūt
12 eas intentare seu exercere Bart. *in l. pr. vers.*
Iuxta prædicta quæro ff. de rōdict. ex leg. Aym.
de antiq. temp. par. 4. *in quæst. quæ incipit* circa
præmissa *nu.* 35 *&* 36. *fol. mihi* 535., vbi
ait, quod attento pacto de retrouendendo
licet sit in facultate venditoris cogere emptorem
ad reuendendum, tamen tali facultati
præscribitur spacio 30. annorum, quia non
agitur de solo, & puro actu facultatiuo, sed
13 de facultate, ob quam nata est actio in Iudicium
deducibilis. Angel. *in l. licet C. de iur.*
delib. Ial. *in l. quam diu ff. de acquir. hered.*,
latè Barbos. *in l. cum notissimi nu.* 67. 68. 72.
73. *& seqq. C. de præscript.* 30 *vel* 40. *annor.*
Crauett. *d. tract. par.* 4. *nu.* 7. Gabr. *com. concl.*
tit. de præscr. concl. 10. *nu.* 10. 11.

Regula autem Iuris, quod in facultatiuis
non currat præscriptio, procedere videatur
solum, vbi facultas non producit Ius in Iudicium
deducibile, vt sunt termini text. *in*
14 *l. viam publicam ff. de via publ.* Corn. *cons.*
305. *sub nu.* 6. *lib.* 3. Socc. Iun. *cons.* 145. *nu.*
38. *& seqq. lib.* 1. Rot. Rom. per Duran. *decis.*
426. *nu.* 1. 2. *& seq.*

Prout etiam certum videtur, quod si id, quod
deduci potest per viam exceptionis, potuit
etiam deduci per viam actionis, non euadat
vim præscriptionis, quia eò tantum casu temporalia
ad agendum sunt perpetua ad excipiendum,
& exceptio est imprælcriptibilis,
quando ea deduci non potuit nisi ad oppo-
15 situm actionis ab aduersario intentatæ. Bart.
in l. 2. *nu.* 3. *ff. de except.* Gomes. *pract. q. tom.*
pr. cap. 11. *sub nu.* 20. *vers. Quia debet intelligi
fol. mihi* 103. Gratian. *decis. Marchiæ*
151. *nu.* 14. 15. *& seqq.* Barbos. *axiom. iur.*
axiom. 28. *vers. Secus est.*

Et sanè si admitteretur imprælcriptibilē
esse facultatem affrancandi, de qua in nostro
Instrumēto permutationis, sequi dicebatur
absurdū, quod scilicet contractus claudicaret,
non quidem ad fauorem Ecclesiæ, vt alias
permittitur, prout accidit, quando fit,
alienatio reseruato Sedis Apostolicæ Beneplacito,
tunc enim potest Ecclesia ante obtentum
beneplacitum Apostolicum à cōtra-
16 ctu discedere, & pœnitere, contrahens autē
cum ea id facere non potest Inuita Ecclesia,
Rota apud Duran. *dec.* 397. *nu.* 3. 17. 18. *&*
decis. 755. *nu.* 2. *par. pr. recent.* Ciarlin. *contr.*
39. *nu.* 38. 42. 43. Gratian. *cap.* 201. *nu.* 22. 24.
sed ad fauorem priuati contra Ecclesiam;
Nàm licet Ecclesia bona propria tradidisset
contrahenti, tamen nunquam posset grauare
eundem ad assignandum refrancum, & è cōuerso
contrahens ad sui libitum posset refrancum
assignare, & non assignare, prout sibi
magis placeret, id quod esset contra naturā
contractus permutationis; in quo vterque
ex contrahentibus debet dare, & recipere
rem hinc indè permutatam; vndè si vna pars
tantùm traderet rem, & altera pars nō esset
obligata aliquo tempore, nisi ad sui arbitrium
aliā rem dare, deficeret cōtractus permutationis,
& non valeret pactum remittens
in perpetuū in facultatē alterius rem per-
17 mutatam tradere. *l. ex empt.* §. *pr. ff. de action.*
empt. l. nuda, & imaginaria, l. pacta conuenta,
l. nec emptio, ff. de contrah. empt. Fab. de Mon.
tract. de empt & vendit. quæst. 5. *nu.* 1. *& nu.*
72. Genc. *de Cens. quæst.* 60. *nu.* 2. & ex dis-
18 paritate contractus redderetur nullus Borgnin.
dec. 46. *nu.* 364. *par. pr* Cyriac. *controu.*
forens. cap. 710. *n.* 15. *to.* 4., & faciunt tradita
per Spad. *contr.* 219. *nu.* 9. *lib.* 2. *& cons.* 98.
nu. 5. *lib.* 3.

Sed his oībus respondetur in primis, tunc
cōtractū ad fauorem Ecclesiæ claudicare, qū
nullitate laborat, secus vbi validus est, quia
tunc ab vna quaq. ex partibus est seruandus,
& ideò dicitur nullitatem contractus ab Ecclesia
solum, seu minore, quorum fauore fuit
inducta nullitas, allegari posse, non autem
ab

ab eo, qui cum Ecclesia, vel cum minore cõ-
19 traxit. Mantic. *dec.* 201. *num.*46. *& de tacit. lib.*3. *tit.*16. *nu.*12. Gratian. *d. cap.*202. *n.* 23. Secundò etiã respondetur, quod huiusmodi præscriptio non incipit currere à die facti cõtractus; vndè sequatur cursum suum indistinctè contra quoscũq. successores, sed veriùs præscriptio incæpta, & fortè etiã consumata in vita vnius ex successoribus nõ obest successori, sed in vita cuiuslibet eorum incipere, & perfici debet huiusmodi præscriptio, quià tot censentur concessiones, quot sunt personę succedentes, ut in specie in cõ-
20 cessione facta pro hæredibus, & successoribus, vt est nostra, tradit videndus Cassan. *cons.*11. *nu.*38. *& seq.* & latè Hyeron. Palma *cons.*34. *nu.*21. 22. & melius Ioan. Baptista Spada *cons.*103. *nu.*10. *& seq.*

Secũdò, quod efficaciori ratione mihi videtur innixum, fortè contraria procedunt in pacto redimendi, quando agendum est cõtra emptorem, qui possidet rem redimendã, vel in iure offerendi, agendo contra anteriorem creditorem, vt restituat possessionem rei debitoris hypothecatæ oblato sibi suo credito, secus tamen est, cum res refrancanda alio titulo possidetur, quia possidẽti pulsato ad relaxandum bona competit exceptio refrancãdi, tunc enim nunquam pręscribitur huiusmodi facultas, per regulam, quod quæ sunt temporalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum. vti tradunt in terminis nostris. Dec. *cons.* 163. *nu.*4. *vers. Sed breuiter,*
20 *&c.* Couar. *var. resolut. lib. pr. cap.*9. *num.*8. Crauett. *cons.*71. *num.*4. Tiraquel. *de retract. Conuent.* §. *pr. Gloss.*2. *num.*29. *&* 30. Paris. *cons.*92. *nu.*60. *lib.*3. Cæphal. *cons.* 40. *nu.*42. latè Menoch. *cons.*1147. *ex nu. pr. vsque ad num.*9. vt hac, alijsque rationibus in puncto huiusmodi pactum refrancandi in Instrumento permutationis, & deganci factũ ab Ecclesia non esse præscriptioni ob-
20 noxium tradunt præcæteris videndi Io. Baptista Spada *cons.*103. *nu.*11. & clarius *cons.* 209. *per tot. lib.*3. & cum eo D. Hyeron. Palma *cons.*34. *nu.*20. 21. 22., quod idem video comuniter recipi à DD. in similibus terminis, &, vti dicebam, in iure offerendi, quod quidẽ regulariter spatio 30. annorum præscribi so-
21 let. Merlin. *de pignor. q.*8. *lib.*4. Si tamen creditor, cui competit istud ius, possideat bona hypothecata, non obstante lapsu temporis potest quandocumq. per viam exceptionis offerre, vti declarat Merlin. *d. q.* 80.
22 *nu* 43. & latiùs distinguendo Barbos. *de præscript. fol.*662. *nu.*89. *vers. Preterea limitabis,*

& similiter etiam ius petendi legittimam contra filium præscribitur spatio triginta annorum ex comuni, de qua apud Merlin. *de*
23 *legit. lib.*5. *tit.*3. *quæst.*10. *num.*8. 9. 10. 11. Si tamen filius eadem bona paterna, in quibus sibi competit Ius deducendæ legitimæ, tanquam fideicommissarius, vel alio quolibet titulo possideat, etiamsi per longissimũ tempus possideret, exercere potest quãdocumq. ius suum legittimam petendi, & retinendi bona in quantitate ęquiualenti. sic tra-
24 dunt Menoch. *cons.* 1019. *per tot.* Gratian. *cap.*602. *nu.*3. 4. 5. 6. Mart. Med. *decis. Senẽs.* 6. *nu.*24. Rota Rom. coram Ludouis. *decis.* 489. *nu.*11. *&* 12. post alios plures relatos à Merlin *de legit. d. quæst.*10. *num.* 34. Et sic generaliter huiusmodi iura facultatiua distĩguit, & declarat Menoch. *cons.*201. *n.*90. Vndè obstare non possunt doctrinę in contrariũ
25 allatæ; Consil. n. Palmæ 57. *n.*90. non videtur comparari posse cũ alio *cons.*34. in contrariũ supra citato vbi ex proposito materiã pertractauit, & hic exequutũ fuisse testatur in fine cõsilij, hic autẽ perfunctoriè de hoc agit, nec
26 exitum commemorat. Rota pariter *in decis.* 684. *nu*:8. *par* 2. *recent.* ex abundanti loquitur, & doctrinæ omnes ab ea citatæ loquuntur in pacto redimendi, quod ex supra dictis alia ratione procedit, & ibi Rota iam firmauerat stante cursu suprà 40. annos, nihilominus esse præscriptum contra Ecclesiam. Rota verò in alia *decis.* 396. *par.*4. *recent.* in eo principaliter inhæret, quia pactum affrancandi fuerit personale tãtum primi emphyteotæ, nec transitoriũ ad successores, vti *nu.*2. 3. 4. & *nu.* 5. per verbum *videtur*, hoc tantũ tangit, *& nu.*8. postea in alio fundamẽto prælationis se firmat *dec.* verò 426. coram Durano, si resisteret in pũcto præscriptionis iuuaret saltem in initio præscriptionis desumendo, quod nobis sufficeret, cum idem nobis sit, quod non sit præscriptibile huiusmodi pactum, vel quod pręscriptio contra ream conuẽtam non adhuc sit completa Decianus autem in allegato *cons.* 13. *num.* 36. *&* 45. *lib.*2. conuenit potiùs cum distinctione per nos allata; agebatur enim ibi de eo, qui dederat in dotem bona cum pacto affrancandi, seu recuperandi, quo casu cum is, cuius fauore pactum erat affrancandi, non possideret, certum est eo casu præscriptibile esse, vti supra fuit ostensum.

Neq. dicatur absurdum resultare, & claudicationem contractus ad fauorem priuati contra Ecclesiã, quę sic petere non posset grauari priuatum ad dandum refrancum, cum

ipsa sua bona dedisset, quia contractus non claudicant, si benè in suis casibus considerentur, quando enim perficiendus erit contractus permutationis, tunc Ecclesia transferet dominium suorum bonorum, sed eodē tempore aliorum æquipollentium dominiū acquiret; Interim verò contractus viget locationis, in quo æqualitas est, nàm Ecclesia retinet dominium, & conductores in recognitionem dominij soluunt affictum conuentum, in quo si cessabunt, poterit eos expellere.

Demum animaduertendū est, hic non agi de aliquo pacto affrancandi simpliciter concesso ad fauorē alterius ex contrahentibus separato à substantia, & perfectione contractus, cui adiectum est, vt accidit, quādo quis
27 dat in emphyteusim, seu in locationē ad certum tempus, vel in perpetuum, & addit pactum ad fauorem emphytheotæ, seu conductoris, vt possit ad libitum quandocumque & in perpetuū affrancare, in quibus terminis loquuntur. Felin. *cons.* 25. & Rota Rom. *dec.* 396. *nu* 5. *par.* 4. *recent.*; alijq. per DD. Informantes pro Decanatu allegati, quia tunc est in facultate emphyteutæ, seu conductoris affrancare, vel non affrancare, & nihilominus contractus emphytheusis. seu locationis in suo robore remanet, & in hoc casu disputant DD., an per spacium triginta annorum dicatur præscriptum hoc pactum, seu facultas affrancādi; Sed agimus nos de pacto, seu permissione, quæ respicit substantiā contractus permutationis, quod pactū est pars ipsius contractus, & in eius obseruantia, & exequutionè consistit perfectio, & consumatio eiusdem contractus, Nàm sicut Ecclesia dedit bona in titulū permutationis ad effectum, vt D. Vincentius Pini. siue eius successores darent in refrancū alia bona, ita promissio dandi refrancū est pars substantialis ipsius contractus permutationis, & ideò non adaptantur propriè termini præscriptionis, quæ procedit in pacto affrancandi posito in cōtractu emphytheusis, seu locationis, à quibus contractibus extraneum, & accidentale est tale pactum, & sicut absurdum esset dicere, quod venditor, qui anticipatè recipit precium rei venditę, sed nondum emptori tradidit si rem, per triginta annos rem venditam non traderet, fuisset præscriptum ius dandi, seu petendi rem venditam, ita in casu nostro non videtur intrare præscriptio, dum agimus de exequendo contractu ex parte vnius ex contrahentibus iuxtà conuenta.

Neq. ex eò, quia, vt objicitur, nulla videtur cōuenta locatio, quia partes voluerū facere, put fecerūt, cōtractū pmutationis, nō locationis, & promissio illa interim soluendi star. 56. grani donec fuerit datū refrancū, non videatur inducere locationē, sed solū præseferat quandā iustā, & omni iure debitam recompensationem fructuum per D. Vincentiū Pini percipiendorum ex bonis iam sibi traditis, ne scilicet re, & prætio retento cum damno Ecclesiæ locupletaretur, iuxta dispositionem *l. curabit Prætor de act. empt.*, cuius quidē legis ęquitas, ne dū in venditione, sed & in permutatione, & alijs similibus contra-
28 ctibus locum sibi vindicat. Cagnol. *in d. l. curabit nu.* 36. Leotard. *de vsur. quæst.* 37. *nu.* 35., Nam circumscripta etiam expressa promisione soluēdi prædictam annuam responsionem, adhuc de iure tale onus inerat iuxta dictum text. *in l. curabit*, oritur enim hæc obligatio ex perceptione fructuum rei iam datę in permutationem, & non dato ad-
29 implemento ad latè trad. per Leotard. *dicto tract. quæst.* 27. *per tot.* & præcipuè *num.* 8. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 4. *tit.* 24. *nu.* 5. vbi ait, hoc naturaliter inesse venditioni. Rot. *dec.* 370. *nu.* 4. *par.* 3. *in recent.* vbi quod ministerio legis transit in emptorem onus præstandi fructus recompensatiuos, donec præcium soluatur; Vndè dicitur potiùs pactū proprium, & adhærēs naturæ permutationis factæ habita fide de adimplemento, & ideò pro eius obseruantia non competit actio locati, sed vel præscriptis verbis, vel condi-
30 ctionis ex l. Duran. *d. dec.* 426. *nu.* 3., & facit Text. *l. rebus* 7., *& l. fin. C. de rer. permut. L. Iulianus*, §. *ex vendito ff. de act. empt.* Doctrina autem Altograd. *cons.* 9. *nu.* 20 21. & DD. ab eo relatorum procedit, vbi expresè inter venditorem, & emptorem fuit conuēta locatio, donec præcium soluatur, ita procedit Text. *l. sicut, & l. seqq. ff. locati*, *l. Qui emptor ff. de ric. & comm. rei vend.* Hic autem nulla fuit conuenta locatio, quia cum verba Instrumenti permutationis, ad quod Instrumentum se refert supplicatio, sint atte-
31 denda, non ipsa supplicatio. Rot. *dec.* 29. *nu.* 13. *par.* 10. *recent.*, ea sapiunt solum permutationem, non locationem, cum fuerit dictū *tit. permutationis, & deganei dedit, cessit tradidit, transtulit, atq. assignauit*, & in supplicatione fuit dictum *tit. permutationis, & deganei concessit transtulit, & locauit prout in Instrumento desuper manu Ioānis Cinffarini Notarij Lucani confecto plenius dicitur contineri*. Ecce igitur, quod etiam attenta supplicatione contractus nullum alium titulum

habuit

habuit nisi permutationis, & deganei, qui titulus est attendendus, non autem verba, quæ ei inseruiunt.

Tùm etiam quia, quãdo aliqua impropria locatio considerari posset, ea tanquam accessoria, & dependens à contractu principali permutationis, eo resoluto ob defectum adimplementi in tempore nõ præstiti, resoluta etiam esset locatio, maximè attenta dictione illa *interim*, quæ promissionem soluendi annuos fructus restringit ad tempus, quo poterat dari refrancum, cum sit limitatiua tempo-
31 ris intermedij, adeout vltra illud tempus nõ protendatur, *l. qui ad certum ff. locat.* Magon. *decis. Floren.* 90. *nu.* 13. Monac. *dec. Bonon.* 59. *nu.* 20. 21. Surd. *cons.* 460. *nu.* 68. Barbos. *de dict. vsu frequent. dict.* 163 *nu.* 1.

Tum demum, quia quando etiã essemus in vera, & propria locatione, licet perpetua, tamen spacio 30. & 40. Annorum resoluta
31 remansisset Carocc. *tract. loc. & condat. tit. de locat. perpet. q.* 6. *nu.* 2. 3. vel saltem spacio 100. Annorum idem Carocc. *d. quæst.* 6. *num. pr.*

Namq. concessa, aut data asserta præscriptione francandi, superfluum esset aliàs ingredi disputationes. Nihilominus respondetur, quod primò dicitur de locatione conuenta non constare, quia potius existimo de ea apertè constare ex resolutione dictarum precum, & Rescripti Apostolici, vti specialiter facta est animaduersio in alia scriptura; & ideò non repeto, in quà pariter respondetur ad cõsiderationem desumptam ex *l. Curabit*, in Motiuis deductam.

Et in ea pariter respondetur ad id, quod dicitur, locationem esse contractũ accessoriũ contractui permutationis, & addi potest, quod potius vterq. est de per se principalis, & sunt duo contractus in vno eodemq. Instrumento; quia contractus locationis vigere debet, donec fiat, & compleatur alter contractus permutationis, ex quo transfertur dominium; & sic dominium modo residet apud Ecclesiam, detentatio autem apud ream conuentam tanquam hæredem, seu successorem primi conductoris.

Ex quibus, &c.

In discordia Rote electus ab Excellentiss. Dominis iuxta Capit. Rote 29. *D. Io. Baptista Diversi Aduocatus Insignis sub die* 14. *Februarii* 1667. *absoluit ream conuentã à petitis, vt in libro causarum delegatarum Excellentiss. DD. fol.*

Pro Illustrissimo
D. CHRISTOPHORO BATTISTA CENTVRIONI
Nobili Genuensi.

SVMMARIVM.

1 *Referuntur Textus in l. vnum ex familia,* 67. *ff. de leg.* 2., *& in l. Pamphilo* 39. *ff. de leg.* 3.
2 *Glossa in l. vnum ex familia* 67., *ff. de leg.* 2. *refertur.*
3 *Correctio in eadem dispositione vitanda est.*
4 *In fideicommissorũ ordinatione nõ est Statuta certa verborum qualitas.*
5 *Per quę verba fideicommissa inducantur.*
6 *Verba deprecatoria fideicommissum inducunt.*
7 *Verba desiderium exprimentia fideicommissum inducuntur.*
8 *Verba* non dubitare se, *vel* certo scire *inducunt ex coniectura fideicommissum.*
9 *Verba commendationis non inducunt fideicommissum.*
10 *Verba per modum consilij non inducunt fideicommissum.*
11 *Verba opinionis, & existimationis non inducunt fideicommissum.*
12 *Enunciatiua verba dubij futuri euentus fideicommissum non inducunt.*
13 *Conditio sua natura continet factum incertũ.*
14 *L. Fideicommissa,* 11. §. *hæc verba ff. de leg.* 3. *refertur, & declaratur.*
15 *Verbum* peruenitur *fideicommissum inducunt.*
16 *Verbum* possint *non infert necessitatem, sed facultatem.*
17 *Declãra iuxta subiectam materiam etiam necessitatem importat.*
18 *L. Titia* 34. § *Titia cum nuberet, ff. de leg.* 2 *refertur, & declaratur.*
19 *Pro fideicommissorum inductione, vel ne, Testatorum voluntas est potissimum inspicienda.*
20 *Vbi voluntas Testantis est clara, verba curãda non sunt.*
21 *Verba enunciatiua futuri euentus non directa ad heredem non inducunt in herede fideicommissi grauamen.*
22 *In Testamentis plerumq. Testatores in tertia persona loquuntur. & nu.* 23.
23 *Verba Testantis quando ad legatarium, quando verò ad heredem directa dicantur.*
24 *Fideicõmissũ qui petit, tenetur illud probare.*

Xxxxx 2 25. Fi-

25 *Fideicommissum vt inducatur ex verbis, esse debent euidenissima, & clara.*
26 *Dilectio Testatoris in fideicommissorum interpretatione plurimum valet.*
27 *Præsumptio leuior fortiori cedit.*
28 *Maior præsumitur dilectio Testatoris erga heredem institutum, quam erga filios non institutos.*
29 *Instituti sub conditione, quam ex facto alterius implere sunt impediti, succedunt.*
30 *Vsus, & modus loquendi Testantis in aliis Testamenti partibus illius voluntatem in altera parte declarat.*
31 *Tacitum non admittitur ad destructionem expressi.*
32 *Verbum* questo *est demõstratiuum antecedẽtis immediati.*
33 *L. fideicommissa 11. §. Item si quis certam quantitatem ff. de leg. 3. refertur, & declaratur.*
34 *L. filiusfam. 117. §. Vt quis heredem ff. de leg. pr. refertur, & declaratur.*
35 Participare *verbũ verificatur tam in inæquali, quam inæquali portione, & qui contrarium dicit, probare tenetur.*

ARGVMENTVM.

Noua hic adducũtur fundamẽta præter alias, in eadẽ celebri, difficiliq. causa latius exarata in meis Cõsult. 172. 173. in secũdo volum. impressas; Et vernacula lingua scripta modo fuerũt, vt desiderio Clientis obtemperarẽ, controuersię decisione remissa in Sapientissimum Virum, quamuis Legalis scientiæ non professorem.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXXV.

QVanto più sono andato sempre reflettendo alla dispositione Testamentaria dell'Illustriss. Signora Geronima Imperiali Cẽturioni, Nella quale instituì suo vniuersale herede l'Illustrissimo Sig. Agabito suo dilettissimo Consorte, con queste medesime precise parole. *Di tutto il restante delli suoi Beni, e doti, &c. e così di tutto quello, che hà, e se le spetta, & in qualunque modo le possa, e potesse spettare hora, & in l'auuenire, &c. hà lasciato, & instituito, sicome lascia, & instituisce, e di sua propria bocca hà nominato, e nomina suo herede vniuersale solo, & per il tutto il M. Agabito suo marito, &c.* Tãto meno hò potuto arriuare con il corto mio intendimento, come si voglia, ò si possa di ragione pretendere, d'aggiungere vn grauame di fideicõmisso, & vn' obligo di restitutione à quell'herede, il quale la medesima Testatrice hà dichiarato, e s'è protestata di lasciarlo puro, e libero herede. Poiche ripassando le determinationi delle Leggi nostre comuni, e riuolgendo le dottrine de' più dotti Giurisconsulti, che particolarmente sopra queste materie Fideicõmissarie hanno scritto; Hò ben retrouato spesse volte discusse, e decise controuersie originate dalle dubie, & equivoche forme, con le quali furno instituiti gl'heredi, concepite forse con parole tali, che potessero se non di lor propria natura, almeno per l'interpretatione datali dalle Leggi rendere l'institutione, & l'herede grauato di Fedecommisso. Mà fin' ad hora non m'è ancor riuscito trouare alcuno Scrittore, benche ricercato con qualche diligenza di Studio, che dica, esser stato portato in disputa, se mẽtre si confessa l'institutione dell' herede esser stata ordinata meramẽte libera, e sẽz' alcuno grauame espresso, ò tacito, si possa poi da altri discorsi proferiti dal Testatore nel med. Testamẽto, non già parlando con l'herede, mà con altre persone, indurre quel Fedecommisso, di che parlando con l'herede motivo alcuno di tal sua volontà non l'hà dato, anzi con esso s'è dichiarato di volerlo lasciare puro, e libero herede. Che perciò, se si rincontreranno nõ solo tãto il decreto di Papiniano nella Legge *Vnum ex familia 67. ff. de leg. 2.* quanto il
1 Responso di Scæuola nella *l. Pamphylo 39. ff. de leg. 3.* (che sono li dui fondamenti, sopra li quali hanno appoggiato li dottissimi Auuocati dell'Illustriss. Sig. Luciano l'induttione del preteso Fedecommisso) dalla solo lettura delli medesimi Testi si toccherà cõ mano, che nacque da quelle dispositioni la cõtrouersia del grauame di Fedecõmisso nell' herede, pche le parole, che dauano cagione à questo dubbio, erano state proferite dal Testatore, non solo parlando con il medesimo herede, mà, quel che più importa, nella medesima institutione dell'herede cõcepita non con parole chiare, e di loro natura incapaci di significar alcun peso, ò grauame, come nel caso presente, mà di tal sorte equiuoche, che poteuano rendere la med. institutione dell herede grauata dell'obbligo di restituir ad altri la medesima heredità. Come benissimo dichiara la Glossa nel principio della medesima legge. *Vnum ex familia 67. vers.*

vers. Si omissa, volendo esplicare il caso contenuto nel §. *fin.*, così dice, *Ecce si maritus instituta Vxore dixit, Non dubito quin filiis meis hæc restituas, &c.* e così parimente il Iurisconsulto Sceuola nella detta *l. Pamphyle 39.* propone il caso da decidersi *Scio omnia, quæ tibi Pamphyle relinquo, ad filios meos peruentura*. Onde sempre, ò si vede imponersi l'obligo di restitutione, e di Fedecommisso all'herede, ò al legatario nella medesima institutione, ò nel medesimo legato parlãdo il Testatore cõ il medesimo herede, ò legatario, & vnẽdosi cõ il benefitio la grauezza, e con l'institutione, ò il legato l'obligo di restituirlo à chi il Testatore comãda.

E di verità troppo repugnerebbe alle buone regole di ragione, che in vn medd. Testamento si dicesse lasciarsi l'eredità, ò legato libero, & esẽte da ogni grauame, e poi immediatamẽte la med. heredità, ò legato lasciato libero s'obligasse à vincolo di restitutione, ò d'altra grauezza, qual immediata corressione le Leggi nõ presumono, anzi vogliono, che per ogni possibile interpretatio-
3 ne debba euitarsi. *l. Nam ad ea ff. de cond. & demonstr.* Surd. *cons. 373. num.* 28. Menoch. *cons. 105. num. 45.* Mà particolarmente tal corressione nella Testatrice nostra sembra impossibile. Poiche prima haueua detto *Alli Magnifici Luciano, & Adamo non fa legato alcuno, perche se saranno, &c.* E fatta tal dichiaratione dopoi immediatamente instituisce suo erede vniuersale, e sensa mentione d'alcuna cõditione, ò grauezza, mà libero il Mag. Agabito suo marito, onde non poteua essersi già scordata della dichiaratione immediatamente precedente, di non voler nel medesimo suo Testamento honorar di legato alcuno li detti suoi figli, e perciò se hauesse hauuto animo di grauare la sua heredità d'obligo di Fedecommisso, nella medesima institutione ciò hauerebbe espresso, e non instituito in tutta la sua heredità il Magnifico Agabito puramente, e senz'alcun vincolo di Fedecommisso, ò d'altra grauezza, come hà fatto; E questa sola ratiocinatione douerebbe escluder à mio credere ogni contrario discorso, se nelli suoi proprij termini, e nelli quali sogliono disputarsi tali articoli, douesse, come parrebbe adequato alle regole di ragione, disputarsi la presente controuersia.

Mà pche fuori di questi limiti, e senza cõsideratione alcuna di quãto habbia disposto la Testatrice nell' institutione dell' herede, bẽche della natura di questa prĩcipalmẽte si tratti, e direttamẽte contra l'espressa dichiaratione di non voler disporre cosa alcuna à fauore delli detti suoi figli si và rintracciãdo qualche vestigio del bramato fedecommisso; Anco in questi termini, benche estranei riesce facilissimo il confondere di esso ogni demonstrata apparenza, ò vestigio.

Tutta dunq. la proua dell'Indouinata ordinatione di tal Fedecõmisso si reduce dalli Sig. Auuocati del Signor Luciano à quella parte, ò capitolo del Testamento, nel quale la Testatrice dopoi hauer distribuito ad alcune sue figlie per titolo di Legato certa annua somma, soggiunse;

Alli Magnifici Luciano, & Adamo pure suoi figli ne anco fà legato alcuno, perche se saranno, quali esser deuono, conforme allo stato del nascimento loro, e di Christiani douerãno essere naturalmente heredi di detto Magn. Agabito loro Padre, & in questa maniera parteciperanno nell'heredità di d. Mag. Testatrice, la quale stima di maggior loro beneficio il disponere di questa maniera.

Nella lettura della qual dispositione sarà facilè à chiunque sia, il riconoscere nõ esserui espressione alcuna di fedecommisso, la quale habbia obligato il M. Agabito Padre, & erede à restituire dopò la sua morte intera l'heredità della Testatrice à i proprij figli; e ciò dalla parte contraria s'accorda; Mà si dice però esser concepita tal dispositione cõ parole tali, che secondo l'esplicatione delle Leggi inducono vna tacita, e conietturata volontà della Testatrice, di grauar il Marito suo herede à restituir à i figli l'eredità lasciatali, non essendo dalle Leggi, come dicono, prescritte parole certe, e determinate per indurre il Fedecommisso, mà secondo il De-
4 creto dell'Imperatori registrato nella *l. 21.* del nostro Codice al titolo *De legatis. In legatis, vel fideicõmissis necessaria nõ sit verborũ obseruantia*, ò pure dell'Imperatore Giustiniano nella *l. 2.* del medesimo Codice nel *tit. Commun. de legat. Omne verbum significans Testatoris legitimum sensum legare, vel fideicommittere volentis vtile, atq. validum est*; Quasi che di qualsiuoglia sorte, ò significato siano le parole, habbino sempre forza di prouare, & esprimere la volontà del Testatore, di voler grauar di Fidecommisso il suo herede; Che se ciò douesse così semplicemente ammettersi, chi non vede, quanto grande saria la cõfusione, che ne succederebbe, poiche in ogni Testamento si darebbe campo à i bell'ingegni di far nascere vn Fedecommisso, che mai passò per la mente del Testatore.

Mà di verità fù solo pensiero dell' Imperator

ratore Giustiniano in dette Leggi di togliere scrupulosa forma, e solennità anticamente statuita delle parole precise, con le quali solamente, e non con altre si poteuano validamente constituire li fideicômissi, decretādo, che in l'auuenire bastasse solo, che ne apparisse la volontà del Testatore chiara, mà che però questa fosse espressa con parole atte, & idonee di lor natura à persuaderla, e conuincerla tale, come bene rispondono, e
5 dichiarano le dispositioni di dette Leggi il Fabro nel trattato *de coniect. lib. 14. cap. 3. pag. 2. in fine ibi, quasi ex ea factum sit, vt verba qualibet hodie idonea sint ad exprimēdam fideicommissi voluntatem, quo tamen stultius dici nihil potest*, & rursus *in cap. 5, in fine. vers. Substulit quidem Iustinianus*, & apud Bellon. *etiam de Iure accrescend. cap. 7. quest. 3. nu. 68. 69.* E quelle parole solamēte sono dalle Leggi state giudicate, & approuate per atte, & idonee à significar la volontà del Testatore, di grauar l herede, ò il Legatario di restituir ad altri l'heredità, ò Legato à esso lasciato, che si dicono deprecatorie, mentre il Testatore riuolto alla persona dell'herede, ò del Legatario lo prega, ouero commette alla sua fede il restituir ad altri
6 la robba à lui lasciata, vt in *l. si seruus legatus 108. §. qui Margaritam ff. de leg. pr. l. Epistolam 75. §. fin. ff. ad Trebell. cum simil.*, ò verò dicendo di desiderare la restitutione
7 dell'heredità, ò del Legato à certa nominata persona, *vt in l. etiam hoc modo. 115. & in l. & eo modo 118. ff de leg. 1.* ò pure anco se il Testatore parlando con il medesimo herede, ò legatario li dicesse tener per certo, ne hauer alcun dubbio, che sia doppo la sua morte per restituir la robba lasciatali al tale; perche se bene queste parole non esprimono comando, preghiere, ò desiderio del Testatore di tal fedecommisso, ò grauame, e così di loro naturale significato non indurrebbero Fedecommisso alcuno, ad ogni modo. perche esplicano di loro natura vn tal certo supposto cōcepito nell'animo del Testatore, che così sia per succedere, così ancora hanno voluto le Leggi, ne deriui da tal modo di parlare vna conicttura efficace della volontà del Testatore, quasi che non habbia disposto esso con proprie parole il Fedecommisso, ò la restitutione delli suoi beni al nominato, In quanto supponendo per indubitato, che così fosse per far anco di suo mo-
8 tiuo l'herede, habbia stimato superfluo il disporlo, secondo l'espositione data nel Rescritto dell'Imperator Marco, referito da Papiniano nella *l. vnum ex familia, 67., ff. de leg. 2. §. Item Marcus*, alla dispositione d'vn Testatore con le sequenti parole espressa. *Non dubitare se quodcumq. vxor eius capisset, liberis suis redditturam.* E perciò benche; come soggiunge. *Fideicommissi verba cessare animaduerteret*, ad ogni modo stimando, che racchiudino in loro vna conietturata volōtà del Testatore. *Eū sermonem pro Fideicōmisso restripsit accipiendum.* E con questa decisione dell'Imperator Marco regolandosi il Giurisconsulto Scæuola nella sopra citata legge. *Pamphylo 39. ff. de leg. 3.* In caso simigliante, nel quale haueua il Testatore detto. *Scio omnia, quę tibi Pamphyle relinquo, ad filios meos perventura, cum affectionem tuam circa eos benè perspectam habeam.* Respose Sceuola, *Non videri quidem, quantū ad verba Testatoris pertinet, fidei commissum Pamphylo, vt centum restitueret, sed cum sententiam defuncti à liberto decipi satis inhumanum est, centum eis relictos filijs Testatoris debere restitui*, mosso, come dissi, à così giudicare dall'esempio sopra citato dell'Imperator Marco, come si dichiara nelle seguenti parole. *Quia in simili specie, & Imperator noster Diuus Marcus hoc constituit.* La quale dispositione delle prefate dui Leggi applicata alla dispositione della nostra Testàtrice hà dato sola il moto alla presente controuersia; mà ciò con manifesto eqniuoco, come altre volte è riuscito di dimostrare con euidenza palpabile.

Poiche qualsiuogl' altre si siano le parole, fuori delle sopra esemplicate, non hanno dalle Leggi conseguito forza, ò virtù di cōcludere, ò p lor naturale significato attribuitoli dalle leggi grauame di Fedecommisso, nè di prouare vna mente benche conietturata del Testatore, di hauerlo voluto ordinare, come si portano pure dalle medesime Leggi gl'esempij in quel Testatore, che raccomanda all'erede qualche persona à se cara, come nella *l. fideicommissa 11. §. si ita*
9 *quis ff. de leg. 3.* auuerte Vlpiano, di che volendone render la ragione il dottissimo Cuiaccio *to. 4. fol. mihi 468, litera D.* disse. *Quia fideicommissa obligant, Commendationes verò non.* Come pur' anco quando per modo di cōsiglio l'hauesse il Testatore esortato l'herede alla restitutione dell'heredità, *vt in*
10 *l. cum Pater 77. §. mando ff. de leg. 2.* Come ne meno s'induce nell'herede tal obligatione, quando il Testatore non con supposto d'indubitata certezza mostra di sapere, che l'herede instituito doppo la sua morte sia per

restituir, ò lasciar la robba lasciatali da esso à certa nominata psona. Mà dalle parole più to sto cō le quali hà cōcepito la sua dispositione si deduce solo una credulità, & vn' opinione sua, mà però nō certa, che potesse così succe. dere, come se ne porta l' esēpio dal medesi-
11 mo Sceuola nella *l. Generali, 32., ff. de vsu, & vsufructu legato* d' vn Testamento, le di cui parole erano state nella seguente maniera espresse. *Felici vsumfructum fundi Vestigiani lego, cuius proprietatem puto te Felicem consequuturum, si non cōtenderis cum herede meo.* E sopra tal dispositione essendo stato il Giurisconsulto ricercato à decidere, se di verità per hauer detto il Testatore di pensare, e di credere, che il medesimo Felice fosse per conseguire dall' herede suo la proprietà di quella Possessione, della quale già l'haueua lasciato per titolo di legato l' vsufrutto, vt ibi, *cuius proprietatem puto te consequuturum*, diede la sua sentenza, nella quale dichiarò ne per natural significato delle parole, ne per conietturata volontà da tali parole di credulità resultante essersi indutto grauame alcuno nell'herede di restituire, ò lasciare al medesimo Felice la proprietà del detto fondo, come precisamēte si legge nel medesimo Testo. *Respondit nihil proponi, cur Felici proprietas fundi legata videretur.* Onde è lecito per ragion di concludere; Che se bene resta moderata quell' antica rigorosa dispositione delle Leggi, per le quali cō le sole parole precettiue si poteua obligare l'herede, à restituire l'heredità lasciatali, e per contra à ciò pregato, e cōmessa la restitutione alla sua sola fede, poteua nō esequirla. Nō hāno ne anco voluto, che ogni, e qualsisia parola, con la quale stà cōcepita la dispositione, induca vna sufficiente proua dell'ordinatione del Fedecommisso; mà quelle sole, alle quali per cōsenso delle Leggi è stata attribuita questa natura, ò quest'esplicatione di indurre vna conietturata volōtà del medesimo Testatore di voler grauar l'herede.

E perciò nel caso presente le qualità delle parole nō solo non contenēdo preghiere, ò espresso desiderio della Testatrice, che il suo herede restituisca la sua heredità alli figli, mà ne meno esprimendo vna supposta certa scienza, & indubitata della Testatrice, che il suo herede fosse per restituire la med. sua heredità alli figli, mà cō dubietà più tosto della sua mēte, & in se medesima incerta se così douesse succedere, e così pronunciando vn futuro euento dependente dalla sola volontà del Marito, forza è dire che nō si possa trattare la presente controuersia ne i termini delle dette Leggi, *Vnum ex familia & l. Pamphylo*, mà della legge *Generali*, nel qual caso dice il Giurisconsulto Sceuola nō potersi dedurre vn'obligatione nell'herede di restituir necessariamente, e con grauame di fedecommisso ad altri la heredità à lui lasciata; E con il medesimo sentimento, e distintione intese questa materia il Giurisconsulto Vlpiano nella *l. Testator aliàs Iulianus, 68. §. pr. ff. de leg. 3.* doue nel caso à esso proposto haueua il Testatore, quasi come la nostra Testatrice, li suoi figli, esortato alcuni suoi liberti à cultiuare, e con diligen-
12 za custodire alcuni beni, perche, come soggiunge. *Ita enim fiet, vt filius meus filios vestros vobis condonet.*

Haueua quì creduto, ò sperato il Testatore, che se i Liberti hauessero bene, e diligentemente cultiuato, & custodito li Poderi del suo figlio herede instituito, che douesse da questo succedere. *Ita enim fiet*, come dice, che l'herede donasse la libertà à i figli di quei liberti rimasti serui; Da queste parole, *Ita enim fiet*, (che tradotte in lingua nostra e vulgare così resuonano, *se così faranno douerà sortire, che cōseguischino la libertà*) pretesero li liberti, hauēdo sodisfatto all'auuertimēto datoli di coltiuare cō diligēza li beni, che si fosse anco voluta indurre dal Padre vn obligatione nel figlio herede come per mezzo di fedecōmisso di restituire alla libertà i figli de medesimi liberti; Mà l'esclusse da questa pretensione il dottissimo Vlpiano, dicendo, che per tal modo di parlare *Fideicommissum peti non posse*. E pure si trattaua quì di libertà, quale sappiamo quanto sia sempre stata fauorita, e priuilegiata dalle Leggi nostre, eccettuandola per lo più dalle regole comuni, come amplamēte si può raccogliere da tutto il titolo del Codice *de fideicomm. libertat.*

E non per altra ragione, se non per quella che viene statuita generalmente dalle medesime leggi, e seguitata communemente da tutti li Iuriscōsulti, che hanno interpretato li di loro veri sensi, perche tali parole dimostrando di loro propria natura l'intentione del Testante, d'accennare vn futuro euento, mà incerto, e dependente dalla sola, è libera volontà dell'herede, repugna, che debbano indurre vna obligatione al med. herede di Fedecomisso, ò che possino dare testimoniāza, ò coniettura alcuna, che il Testatore, il quale cō queste dubbietà hà parlato, habbia inteso certamente, & indubitatamēte d'astrin-

d'astringerlo al peso di Fedecommisso.

E che sia necessario molto ben ponderare questa distitione di parole, perindurne, ò escluderne da esse la grauezza del Fedecomisso nell'herede, ò legatario, lo conuince manifestamente la resleßione fatta, che il medesimo Iurisconsulto Sceuola, il quale nella *l. Pamphylo 39. ff. de leg. 3.* per virtù delle parole pronunciate in quel caso dal Testatore, *Scio omnia, quæ tibi Pamphyle relinquo, ad filios meos peruentura*, giudicò, restar ordinato il fedecommisso. Il medesimo poi in altro caso espresso, come s'è detto nella *l. Generali, 32., ff. de vsu, & vsufructu legato*, perche non haueua concepito il Testatore la sua dispositione con le parole significatiue di certo supposto, e certa scienza *Scio, non dubitare se.* mà con parole d'incerta credulità, e di suo giuditio creduto però sottoposto à futuro euento contrario, cioè, *Puto te consequuturū, si non contenderis, &c.* definisce per cõtra, non esserui alcun significato, ò vero inditio di Fedecommisso; Onde ò s'hanno da corregger adesso le sapientissime determinationi de nostri antichi Legislatori venerate, & obedite per tanti secoli, ò forza è di concludere, che con tali distintioni intesa la dispositione della nostra Testatrice, da essa nõ ne può resultare proua, ò conietture alcuna d'hauer voluto grauar il Mag. Agabito herede instituito à restituir à i proprij figli la sua heredità.

Queste premesse sono state ben anco riconosciute per ineuitabili dall' Auuocato dottissimo del Mag. Luciano, onde à quelle direttamente non s'oppone; mà ben sì sagacemente si studia dichiararle, parlando sempre della presente dispositione, come concepita con le parole medesime che sono expresse nelle dui citate Leggi. *Vnum ex familia 67. §. fin. Item Marcus ff. de leg. 2. & in l. Pamphylo 39. ff. de leg. 2.*

Poiche come si legge nel suo Consulto deduce in primo luogo il Sign. Consulente vna verisimilitudine, e probabilità, come si dice, che la Mag. Testatrice habbia pregato il Mag. Agabito suo Consorte, & herede à cõpartir moredo l'heredità lasciatali egualmente alli suoi figli, mà queste sono ben prudenti meditazioni, ne con proue di fatto, nè con scritture, ò altro modo quali però essendo giustificate non occorre consumarui il tempo, & il discorso.

Che per quanto poi si dica, che quelle parole *se saranno*, e che della purificatione & esistenza di tal conditione non sia luogo à disputarne, ciò ancora supposto si deue principalmente auuertire, per dimostrar poi con maggior euidenza la fallacia dell'argomenti, e del ratiocinio, che in appresso ne segue; Si deue, dico, auuertire, che per quanto è verissimo, che la conditione di sua natura deue contenere vn fatto dubbio, & incerto, se sia, ò nò per succedere. Menoch.
13 *de præsumpt. lib. 6. quæst. 28. nu. 4.* Altretanto è vero, che la conditione non induce dispositione, se non in quanto è apposta à qualche dispositione, per renderla conditionata, non dando essa la natura alla dispositione, mà lasciandola nella sua propria natura, la rende solo, ò demonstra conditionata, come per esempio, se io dico, se Titio farà la tal cosa, voglio, che li siano dati scudi cento, la dispositione non l'induce la cõditione, mà la parola *voglio*, qual dispositione resta sottoposta all'euento della conditione proposta, ò per meglio esplicarsi nel caso nostro; Diuerso è il modo di parlar conditionato, disponendo, & ordinando, ouero senza dispor re, enunciare vn euento futuro incerto. Come se parlãdo con mio ministro io li dica, *Se saranno buoni venti, voglio tu vada in Corsica*; allhora fatto buon vento è purificata la conditione è l'ordinatione resta certa, e pura e deue esequirsi, perche dopoi la conditione si è apposta vna dispositione certa della volontà del disponente; Mà per contra se parlando con me medesimo, ò con altri, dirò, *Se sarãno buoni tẽpi Titio douerà partire per Corsica*, benche si verifichi la cõditione de buoni tẽpi, nõ ne segue però vna certa dispositione, che Titio vada, mà solo vn Giuditio, & una credulità, che sia per partire; che puol ancor essere, che non succeda, non disponendosi in tal caso anco verificata la conditione sopra la sua partenza, e resta in tal caso alla libera volontà di Titio; Onde, come diceuo, benche la Testatrice nel suo modo di parlare habbia posto la conditione predetta, *se saranno*, à questa però non hà soggiunto ordinatione, o dispositione alcuna, mà più tosto vna dichiaratione di quello, hà creduto nell'animo suo potesse succedere, senza però assecurarlo per cosa da lei supposta per indubitata fosse per succedere, e senza grauarne la volontà del marito, il quale haueua prima liberamente instituito herede.

Che perciò tutto resta edificato sul falso, quanto dopoi gettato il fondamento delle parole conditionate, *se saranno, &c.* si inferisce, che le parole dopoi sequenti *doueranno esser naturalmente heredi, &c*, significhino vn natu-

natural desiderio della Madre, che conseguissero la sua heredità; poiche ò questo desiderio si vuol deriuare dalla predetta cōditione antecedente, e già s'è mostrato, che la conditione non hà propria natura di disporre, mà rende ben sì conditionato il concetto, che con essa si forma; ò sia dispositiuo, ò equiuoco, e dubitatiuo. ò significatiuo solo di futuro euento; O vero dalle parole sequenti *doueranno essere*, e queste più tosto mostrano solamente di lor natura vn independenza dell'animo di chi così parla nell'vno, ò l'altro modo, che ne segua l'euento, & vn incertezza più tosto di come sia per succeder il fatto, che vn inclinazione, ò speranza, ò desiderio, che segua più in vna forma, che in vn'altra; E quali siano le parole, che in questa materia esprimendo il desiderio del Testatore disponghino il fidecōmisso, le specificano li Iurisconsulti Vlpiano, & Nerasio nelle referite leggi 115. 118. *ff de leg. pr.*

Hor qui io confesso, che il corto mio intendimento non mi lascia arriuare, che si possa da tali premesse dedurre vna consequenza, come si fà, d'vn desiderio della Madre, che i figli succedessero doppo la morte del Padre nella sua heredità, mentre che à tal induttione Legge alcuna non assiste, anzi la qualità naturale delle parole direttamēte s'opponga. Mà molto più ancora mentre passandosi auanti si dice. *Obserua insuper spem, & confidentiam, quam habebat in Marito, vt non frustraretur desiderium Matris*. Mentre non si vede, ne si proua, donde si deduca vna tal confidenza, che fosse dal marito esequito quel desiderio, del quale parimente ne manca ogni espressione, & ogni qualsisia ben che conietturata proua; E benche qui perciò prouare, sia venuto detto che le parole *doueranno essere heredi del Padre*, non sono dubitatiue, mà significanti vna costante, e certa assertione; S'auuidde però subbito il Sig. Auuocato, ciò troppo repugnare al senso comune, e comun vso di parlare. Il quale di d. parole *doueranno essere*, *&c.* suole per più seruirsi, ò per accennar vna cosa dubbiosa, & della quale è incerto l'euento, ò che al più siano capaci di riceuer l'vna, e l'altra interpretatione secondo la qualità della dispositione, che ne precede; Perciò cautamente per toglier quest'equiuoco, soggiunse esser il medesimo, come se hauesse detto. *Non dubito, quin futuri sint Patris heredes*. E così di verità con aggiungere nel Testamento questa parola *non dubito*, che non v'era, resta posto in securo il preteso Fedecommisso secōdo li già allegati Testi *in l. Vnum ex familia 67. ff. de leg. 2. & in l. Pamphylo ff. de leg. 3.* nelli quali stante le parole *non dubito* inducono il grauame del fedecommisso nell'herede. Mà se pure è lecito di far quest' additioni così substantiali alle dispositioni de' Testatori; e si permette, che in vece di dir semplicemente *doueranno esser' heredi, &c.* come stà scritto nella copia del Testamento à me transmesso, si scriua *non dubito, che doueranno esser heredi*, cambiando così la natura della dispositione, che era d'vna sola enunciatiua d' vn incerto, e futuro euento, in vna chiara, e certa dispositione. Mi prenderò ancor io buona licenza in vece delle parole aggiunte dalla parte, *non dubito*; aggiungerarui vn' altra parola *puto*, e così dicendo, *penso doueranno essere*, hauerò ancor io à fauore del proprio Cliente per l'esclusione del Fedecommisso il Testo, e l' autorità del medesimo Iurisconsulto Sceuola nella citata *l. Generali 32. ff. de vsu, & vsufruct.*, oue, perche il Testatore haueua scritto la sua Testamentaria dispositione con queste parole, *Puto te Felicem consequuturum, si non contenderis cum harede meo* Diede la sentenza contra il pretensore del Fedecommisso. Et in questa forma con le aggiōte parole ad arbitrio d'ogn'vno, hauendo tanto l'Attore, quanto il Reo conuenuto l'autorità indiuidua d'vna legge à suo fauore, ne preualendo più l'vna, che l'altra, douerà restar ciascheduno ne i termini di quello, che ritiene, e possede.

Non si può donque concludere (come vedo farsi) che li dui Testi allegati nella *l. Vnū ex familia*, e nella *l. Pamphyla*, prouino, che il tenor della nostra dispositione risuoni, e porti con sè vn Fedecommisso a fauore de figli; Mà sì bene, quella dispositione che fù concepita con le parole, *Non dubito, scio te consequuturum*, nel caso referito, e deciso in dette Leggi, acciò contro la regola *ex diuersis non fiat illatio*.

E perciò ancora non è d'alcun momento, il dire, che nel caso nostro concorra la circonstanza medesima, che concorreua nel caso del Testatore in dette dui Leggi deciso, cioè, che il Padre priuati della sua heredità li figli comuni haueua instituito herede la Moglie, poiche questa circonstanza non hà forza, ne virtù d'indurre nell'herede grauezza di Fedecommisso, ne ciò dicono i Testi allegati, ne in alcun'altra Legge si troua scrit-

to, come ne pure hà che fare, che possa, qui ancora considerarsi, & adattarsi la ragione portata da Papiniano principalmente in d. *l. Vnum ex familia. Ne scilicet honor benè trãsacti matrimonij, fides etiam communium liberorum decipiat Patrem, qui melius de Matre præsumpserat*, perche ne l'Imperator Marco nel suo Rescritto, ne Papiniano, che lò referisce, e di esso volle renderne la ragione; Hebbero mai intentione d'indurre da questa medesima ragione un necessario Fedecõmisso in tutti quei casi, ne quali la ragione medesima militasse. Perche di verità queste sole circonstanze da per loro medesime nõ sono sufficiẽti per dichiarar grauato di Fedecommisso a fauore de figli l'herede instituito nel Testamẽto paterno, ò materno che sia: Mà sono queste più tosto le ragioni, per le quali si mosse l'Imperatore ad interpretare, e dichiarare, che quelle parole *Non dubitare se, certo scio* inducessero se non per propria natura, almeno per vna tacita coniettura il Fedecommisso a fauore de' figli, e così la ragione della decisione non fù, come si suppone, perche si trattasse di Testamẽto paterno, e per l'honore del passato matrimonio, ò per l'amore de'figli, mà fù la tacita volontà dedotta dalla qualità, e natura di simili parole. Da qual ragione si potrebbe arguire in contrario, cioè, che mentre non si trattasse di Testamento de proprij Parenti, mà d'estraneo, benche fosse la dispositione formata con dd. parole, *Non dubito, certo scio*, si potrebbe dico, sostenere, che nõ inducessero in tal caso Fedecommisso, perche mancherebbe questa ragione, per la quale si l'è attribuita questa forza, ò virtù, come benè conferma Anton. Faber. *coniect. lib. 14. cap. 2. vers. Quare nec hodie, &c.* Mà del resto oue non è la dispositione con le dette parole concepite, niente vale, che si verifichino le altre circostanze, altrimente se il solo honore del matrimonio, & il presunto amore de'figli, senz' hauer reguardo alla qualità, ò proprietà delle parole con le quali ha formato la sua dispositione il Testatore, bastassero da per loro ad indurre Fedecommisso a fauore de' figli, ne seguirebbe, come s'è detto, che sempre, che il marito lascia herede la moglie, ò la moglie il marito, si reputerebbero grauati di Fedecommisso à fauore de figli, il che nessuno ha mai pensato di affermare, e tutti ancorche mediocremente nelle Leggi nostre versati cõfesseranno, esser vn'assordo troppo considerabile.

Che perciò niente stringe l'autorità del Fabro, benche estendi la decisione del Testo data sopr'il Testamento fatto dal Padre per la medesima ragione anco al Testamẽto della Madre, come è il caso nostro, poiche si deue auuertire, che se ben' il Fabro parifica l'vno, e l'altro caso, ciò intende sempre supposto, che il Testamento della Madre sia concepito con parole della medesima qualità, e natura *non dubitare, certo scire*. della quale erano nel Testamento del Padre le referite in dette Leggi. E l'autorità parimente del Cuiaccio, che si porta in cõtrario per l'interpretatione del detto §. *fin.* nella più volte commemorata *l. vnum ex familia 67.* attẽtamẽte ripassata, e fedelmẽte referita destrugge più tosto quanto sopra di essa per l'induttione del Fedecõmisso s'è fondato. Poiche volendo toglier il Cuiac. la contrarietà, che se l'opponeua, fra li dui Giuditij dati dal Iurisconsulto Sceuola sopra la medesima dispositione, si diceua, vno de quali era registrato nella *d. l. Pamphyl. 39. ff. de leg. 3.* e l'altro nella *l. Generali 32. ff. de vsu, & vsufructu legato, &c.* così distinguendo, mentre responde all'obietto, con queste parole quanto hò detto, conferma. *Respondeo in hoc §. vlt. dixit Non dubito, quod est scio, in l. Pamphylo dixit scio. At in d. l. generali dixit puto, quod verbum est opinantis*, e portando poi la ragione della diuersità del significato dell'vna, e l'altra parola così al proposito nostro soggionge. *Scientia Testatoris fideicommissum facit ex interpretatione voluntatis, vel quasi fideicommissum; Opinio Fideicommissum non facit, cum dicimus, puto, non quasi certi dicimus, ita vt scientes, sed quasi existimantes.* E benissimo ancora mostrando la differenza, che insurge dall'vno, ò l'altro modo di parlare disse il Socc. Iun. *in l. Gallus sub num. 31. sub vers. Tertio aduerte, vers. Nec obstat, d. l. vnum ex familia §. fin.* quia *ibi verba ostendunt resolutam mentem Testantis, & se non dubitare, &c.* & infra iterùm in vers. *Non obstat dicta l. Generali in princ.* quia *ibi non sunt verba resoluta, sed sunt dubia, & conditionaliter prolata, & ostendunt non dico voluntatem, aut desiderium Testatoris, sed imaginatum effectum quendam ex concordia de qua ibi, &c.*

14 E niente più dell'altre corrobora l'intentione dell'Attore l'allegato Testo nella *l. fideicommissa 11. §. hæc verba ff. de leg. 3.* Poiche secondo il Sarmiento nella repetitione della *d. l. Gallus al nu. 33. & 34.* non fù iui da Vlpiano dedutto il Fedecõmisso in reguardo del fauore de Nepoti del Testatore, ma si bene

si bene per la volontà tacita del medesimo Testatore resultante dalla qualità, e natura dall'infrascritte parole, delle quali s'era seruito nel suo Testamento. *Te filij rogo, vt predia, quæ ad te peruenerint, pro tua diligentia diligas, & curam eorum agas*. Poiche in primo luogo la parola *peruenire* induce da per se il Fedecommisso, come dice nel sõmario nel medesimo §. *il Bartolo*. Ma più chiaramente il dottissimo Fabro nel trattato *coniecturarum lib. 14.* nel medesimo *cap. 2.* citato per dottrina indiuiduale contra di noi nel principio del vers. *Vndè, & dubitandi ratio*, dice, che iui nelle parole del Testatore precarie *Te fili rogo* non oscura appariua la volontà sua, essendo il medesimo, come se fosse scritto. *Rogo fac, vt ea prędia possint ad liberos tuos peruenire*. E così ancora per vigore della parola *possint*, la quale se bene regolarmente nõ pareua potesse portar necessità al figlio herede instituito di lasciar quei medesimi beni alli suoi figli, ma più tosto vna facoltà, ò libera remissione nel suo arbitrio di darneli, ò leuarneli secondo la *l. Non quicquid ff. de Iudic. l. sapè audiui à Cęsare ff. de oblig. præsid.* cum alijs cumulatis apud Surd. *cons. 98. per tot.* & Cyriac. *controu. 207. nu. 16. & seq.* Ad ogni modo alle volte ancora nell'vltime volontà, e secondo la subietta materia porta obligo, e necessità, Surd. *cons. 375. sub nu. 6. vers. Idq. procedit. &c.* Peregrin. *art. 10. n. 12.* & benè Gratian. *cap. 630. nu. 9. 10.* stante particolarmente le parole antecedenti *Te rogo fili*. come considera in questi termini Cyriac. *contr. 540. nu. 16. 17.* E benche quel verbo *possint* di sua sola natura non potesse indurre vna necessità, & obligo di Fedecommisso, perche, come dice iui Vlpiano *non satis exprimant fideicommissum*. Nondimeno atteso l'altre parole, dalle quali vien accompagnata, e particolarmente la forma, & il modo con il quale hà espresso la sua dispositione il Testatore, *te fili rogo, &c.* non tanto dalla parola *possint*, quanto che da tutte l'altre, & dalla natura del modo singolare, cõ il quale è distesa la dispositione, nè resulta vna tacita volontà di grauare l'herede a restituire alli suoi figli i beni lasciati, mà non già la consideratione del fauore de' figli, come in contrario si diceua, e così sopr' il medesimo Testo approuando il parere delli Repetenti discorre, e conclude longamente Castillo *quotid. controu. lib. 5. vol. 6. cap. 114. ex nu. 30. vsque ad nu. 40.* & præcipuè *sub nu. 39. in vers. In summa in fine*, ibi, *prout ibi induci ex tacita*

18 *mente, ex alijs verbis dicimus, &c.*

Remotissimo poi più d'ogni altro è il Responso di Modestino nell'allegata *l. Titia*, 34. §. *Titia cum nuberet ff. de leg. 2.* per più ragioni altre volte portate; ma particolarmente perche iui la natura della dispositione era tale, che non ammetteua dubio, se il marito fosse obligato a restituire l'heredità doppò la sua morte alla figlia, ma si rendeua con euidenza certissima. Poiche il Marito non era stato instituito herede (come nel caso nostro,) ma solamente vsufruttuario, ò vero herede in vita sua, come narra la Testatrice, raccomandando alla figlia il proprio marito nelli suoi Codicilli, così dicendo, *Caium Seium virum meum commendo tibi ò filia, cui volo dari ad vitę vsum, fructum, & participationem Castelli*. E per ciò le parole, quali soggiunse la Testatrice, *Erunt enim post mortem eius tua, & filiorum tuorum* non hãno di bisogno d'interpretatione, se induchino, ò nò il Fedecõmisso a fauore della figlia, perche già questo era chiaramente, e con parole assertiue, e dispositiue stabilito, & ordinato nell'antecedenti sopra narrate parole, *cui volo dari ad vitę vsum fructum, &c.* Ma furno soggiõte dalla Testatrice solo per accrescer motiuo alla figlia herede proprietaria, di lasciar godere in pace il suo marito, fino viuesse, il detto vsufrutto, con anteporli la consideratione, che frà poco tẽpo seguita la sua morte hauerebbe certamẽte come herede conseguita la proprietà, e così questo caso niente puol contribuire alla decisione della presente controuersia.

E perciò successiuamẽte ancora con equiuoco s'arguisce dalle parole *erunt enim post mortẽ eius tua* poste nel d. Testo, alla parola *parteciperanno*, apposta nel Testamento nostro, quasi che sì come iui la parola *erunt* s'intende, che disponga, così deua intendersi la parola *parteciperanno*, essendo l'vna, e l'altra di tempo futuro. Poiche nel Testo si dice semplicemente *erunt*, ne precede auanti enunciatiua alcuna, ma nel caso nostro si dice prima *doueranno essere heredi di detto M. Mag. Agabito, & in questa maniera parteciperanno, &c.* di modo che il verbo *parteciperanno* non è posto da per sè, & assertiuamẽte, e dispositiuamente, ma consequtiuamẽte al caso, che fossero fatti heredi dal Padre, volendo solo quì la Testatrice accennare quello, che in effetto sarebbe succeduto in quel caso, che il Padre hauesse voluto instituirli heredi, & all'hora si conformerebbe la dispositione referita nel Testo, le di cui pa-

role sono. *Erũt enim post eius mortem tua*, cõ questa nostra, mentre che la Testatrice lasciato vsufruttuario, & nõ herede libero il M. Agabito, riuolta poi à i proprij figli hauesse detto *parteciperete poi doppo la sua morte di quello, che l'hò lasciato*, per potersi adattare, come diceuo, con la dispositione del Testo, onde come manifesta troppo, e patente è la discrepanza dell'vno, e l'altro modo di parlare, così ancora niente giouare l'inclusione di questo Testo, parmi, che resti indubitato.

Nè si nega, che ne i Testamenti, è particolarmente per giudicare, se li fideicommissi siano stati instituiti, ò nò, si deua attendere principalmente la volontà de i Testatori,
19 come ci si contesta con l'autorità della *l. fideicommissa* 11. §. *Si ita quis ff. de leg.* 3. & della *l. emptor* §. *fin. ff. de rei vindic.*. Il che più tosto cõfermando confessiamo, che doue la mente del Testatore è stata apertamente espressa, nessun conto si deue fare della qualità delle parole, *l.* 3. §. *conditio ff. de adimend. leg l. Pater Seuerinam* 109. *ff. de condit. & demonstr.* sapendo molto bene, che le parole seruono solo d'Instrumento per palesare i sentimenti reposti dell'animo, del quale quando per altri Testimonij ne consti, non deue soggettarsi all'ambigua interpre-
20 tatione delle medesime parole. *c. Humana vires* 32. *quaest.* 5. *c. Intelligentia, c. In his de verbor. signific.* Socc. Iun. *cons* 98. *n.* 7. *lib.* 1. Rim. Iun. *cons.* 20. *nu.* 24 *lib.* 1. Mà non però da questa propositione si può sanamente dedurre, come si fà, che nel caso presente, benche le predette parole *doueranno essere naturalmente heredi* enunciatiue d'vn futuro, e dubbioso successo non siano dirette alla persona dell'herede, ad ogni modo prouino il Fedecõmisso stante la volõtà della Testatrice, come si dice, dichiarata, & insinuata all'herede; Perche si potrebbe forse ammettere l'argomento, quando che vna tal pretesa volontà della Mag. Geronima si testimoniasse con altri mezzi concludenti, & extrinseci; Mà consistendo tutta la proua della sua pretesa volontà, di grauare con il detto Fedecommisso il M. Agapito suo marito, nella qualità delle parole, con le quali fece la dichiaratione predetta, è di necessità ancora d'esaminare la virtù, natura, e significato, che ad vna tal specie di parole hanno contribuito le Leggi, ad effetto di dedurre, ò d'escludere da esse la mente del Testatore, di grauare, ò lasciar libero il suo herede; E per ciò essendosi detto, e prouato, che queste parole non indicano vn certo supposto, & vna indubitata supposta scienza della Testatrice, che la sua heredità fosse per passare alle mani de' figli doppo la morte del Padre; Ma che più tosto significano vn Giuditio, & opinione sua, mà però senza certezza alcuna, che così douesse seguire; e dicendo i Dottori, che tali parole enunciatiue di dubbio futuro euento in tanto prouino la volontà del Testante di grauar l'herede di Fedecommisso, in quanto sono dirette verso la persona del medesimo herede grauato, e percontro non induchino proua, ò conietura alcuna di tal volontà, mentre sono dirette alla persona, che si pretende sostituita, perche in tal caso si presume, che l'habbia il Testatore così proferite per dar qualche consolatione, ò speranza à quello, verso il quale hà indrizzato il suo cõcetto, più tosto
21 che p voler impor grauezza alcuna all'herede. Bart. summando textum *in l. Testatorem* 68, §. *ex his verbis ff. de leg.* 3. Peregrin. *de fideicomm. art.* 1. *nu.* 48. Barry. *de success. lib.* 8. *cap.* 1. *col.* 2. *col.* 3., clarè distinguendo Genua *de verb. enunciatiuis quaest.* 27. *nu.* 20. Casanatt. *cons.* 15. *nu.* 71. latè Anell. Amat. *cons.* 57. *nu.* 4. cum alijs pluribus apud Castill. *cap.* 46. *nu.* 13. *lib.* 4. Ne segue ancora per necessaria consequenza il dire, che non si proua nel caso presente la volontà della Testatrice, d'indurre il preteso Fedecõmisso, mentre le medesime espresse parole secõdo l'interpretatione delle Leggi manifestamente l'escludono.

E benche pereuitar la forza di questa distintione si dica, che nel caso nostro, bẽche le parole della Testatrice non siano dirette all'herede, ne anco però sono dirette à i figli; si responde in primo luogo, che tanto il Bartolo nella *l. vnum ex familia*, quanto gl'altri, che secondo detta distintione lo seguono, principalmente considerano, se siano dirette, ò nò all'herede per indurre da ciò la conietura della mente del Testatore, se habbia voluto grauarlo, perche, come dissi da principio, quanti Testi di Leggi s'adducono in quest'articolo, e quante autorità di Dottori si trouano, tutte portano, e fermano la conclusione per l'esistenza del Fedecommisso, quando che il Testatore insieme con l'institutione dell'herede, ò nella dispositione del Legato hà espresso ò il suo desiderio, ò la certezza, che haueua, che il med. herede, ò legatario fosse per restituire doppo la sua morte l'heredità, ò la cosa lasciata, alla persona nominata. Secondariamente stando anco ristretti alla propositione del Sig. Auuocato

Digitized by Google

cato, hauendo detto la Testatrice. *Alli Magnifici Luciano, & Adamo pure suoi figli, ne anco fà Legato alcuno,&c. perche se saranno,&c. doueranno essere, &c. & in questa maniera participeranno, &c. la quale stima di loro beneficio,&c.* chi vuol mai dubitare, che tal discorso non sia riuolto alle persone delli medesimi figli, alli quali hà voluto, per dir così, portar la ragione, perche non habbia essi lasciati heredi, mà il Mag. suo Consorte; Et in ciò non mi pare che vi sia luogo
3 di dubitare secondo il comun vso di parlare particolarmente nell'vltime volontà, nelle quali per lo più si suole parlare per terza persona, come pur hà fatto la Testatrice nell'altre tutte dispositioni, ò legati, quali non hà concepito per seconda persona, dicendo, *Io lascio à voi D. Paula Geronima mia figlia,* mà in terza persona, *lascia à D. Paula Geronima,* e per questo si potrà mai dire, che queste parole non siano dirette alle Legatarie? Pare à me, che non occorrino autorità di Dottori per prouare questa verità sperimentata tutto giorno per irrefragabile. Nondimeno per toglier ogn'occasione di replica, si veda il Barry *de success. lib. 8. tit. pr. fol. mihi 212. col. 2.* in medio *vers. Exemplũ, &c.* doue, volendo insegnare a conoscere, quando le parole del Testatore debbiansi dire dirette all'herede, ò al legatario, e quãdo all'honorato, e nominato, auuerte hauere, che per l'esempio di ciò si recorra alle dette sopra citate due Leggi. *l. Generali 32. ff. de vsu. & vsufructo legato,* doue dicendosi *cuius proprietatem puto te Felicem consequuturum,* si vede chiaro, che non sono dirette all'herede, mà all'honorato. *& al detto §. fin* della *l. vnum ex familia 67. ff. de leg. 2.* doue percontra dicendosi dal Testatore, *Non dubitare se. quodcumque vxor eius capisset, liberis suis redditurum,* s'intendono dette parole riuolte all'herede. E pure si parla sempre per terza persona, & altro più chiaro, esempio se ne porta nella *l. ex hac scriptura 16. ff. de donat.* oue il Testatore, se bene parlaua con gl'heredi, dandoli notitia di certa donatione da lui fatta in vita, ad ogni modo per terza persona concependo il suo discorso disse. *Sciant heredes mei me vestem meam,* e sopra vna simil dispositione, nella quale il Testatore haueua detto. *Itant in dd. duobus millibus ducatis inuicem, vel eorum heredes succedere possint,* conclude Anello Amat. *cons. 57. nu. 4. in fin.* che s'intendino tali parole, benche suonino in terza persona, dirette all'herede, &c. Niente dunque importa, se in seconda ò terza persona proferisca il Testatore il suo cõcetto, mà questo solo si deue auuertire, se quella terza persona della qual parla, ò alla quale indrizzà la sua dispositione, sia l'herede, ouero l'honorato, come nel caso presẽte, nel quale la terza persona sono li figli, e non l'herede, come chiaramente s'esprime. *Alli quali MM. Luciano, & Adamo pure suoi figli, ne anco fà Legato alcuno,&c.*

Nè stà verò in fatto, (come vedo seguitarsi à supponere con equiuoco) che tutto il nostro fondamento sia constituito nella prædetta *l. Generali ff. de vsu, & vsufructu, &c.* Perche il fondamento del M. Christoforo s'è fatto saldo, & ineuitabile sopra la volõtà della Testatrice prouata in fatto, mẽtre che si fà vedere, che la M. Testatrice hà instituito herede libero il M. Agapito, senza che habbia nella sua institutione inserita parola alcuna, che anco con sottilissima interpretatione possa dar coniettura, ò inditio di grauarlo di Fedeicõmisso à fauore di chì che sia, & à questa euidẽza poi s'è ancor aggiõta la regola nota di ragione, e da nessuno cõtrouersa, che se il Mag. Luciano pretende, che il Magnif. Agapito sia stato grauato di Fedecommisso à suo fauore, hà egli
24 la grauezza di prouarlo concludentemente. Gloss. *in l. qui duos in verbo superstes ff. de reb. dubijs.* Hõded, *cons. 78. n. 9. lib. 1* Rota apud Ludouis. *dec. 433. nu. 1.* vbi alias refert; E se questo preteso Fedecõmisso s'hà da dedurre dall'interpretatione delle parole, deuono queste essere così chiare, e così aperto il loro sẽso, che nõ siano equiuoche, ne possino riceuer altra interpretatione, che la necessaria
25 indussione d'vn Fedecommisso. iuxta tradita per Giouagnon. *cons 97. nu. 45. vers. Sufficit, & nu. 47.* Rota Rom. *dec 290. nu. 2. 3. par. 4. recent.* cum alijs apud Altograd. *cons. 60. nu. 51. lib. pr.* e sopra queste regole di ragione non cõtrouerse, & indubitate, e non sopra la dispositione della *d. l Generali* si sono stabiliti li fondamenti dell'intrapresa defesa del M. Christoforo. E con questo solo fine s'è introdotta la dispositione della *d. l. Generali,* cioè di scoprire, e ribatter l'equiuoco, cõ il quale dalle parole inserte nella dispositione Testamentaria referita nella detta *l. vnum ex familia* pretesero gl'Auuocati del Mag. Luciano identificar la nostra dispositione con quella, dimostrãdo noi per contra, che quãdo fosse luogo à queste dispute, le parole della nostra Testatrice conuengono più tosto con la dispositione espressa nella prafata *l. Gene-*

l. Generali, per le quali s'esclude ogni ragion di Fedecommisso, che con quella, sopra la quale fù data la decisione per il Fedecõmisso nella *d. l. Vnum ex familia*.

Ne habbiamo lasciato d'auuertire (benche dal Sig. Auuocato si dica non esser stato da noi considerato) che nella detta *l. Generali*, e nel caso in essa proposto non si conteneua alcuna parola, che significasse desiderio, ò secura cõfidenza del Testatore, mà vna sola, e semplice opinione, come ancora, che in essa non si trattaua di fauore, ò d'interesse di figli: Mà non ostante queste considerationi habbiamo con la scorta de' i Dottori sopra, e nelli Consulti 172. 173. impressi nel mio secondo volume in maggior numero referiti creduto, di poter con verità affermare, che nelle dd. *l. Vnum ex familia, & l. Pamphylo*, li Iurisconsulti Papiniano, e Sceuola non si mossero à giudicare contenersi in esse il Fedecommisso, perche si trattasse del fauore de figli, come parimente per contra nella *d. l. Generali* il medesimo Iurisconsulto Sceuola dichiarò per l'esclusione del Fedecommisso, non perche nõ si trattasse del fauore di figli; mà perche la diuersità delle parole, con le quali era stata concepita l'vna, e l'altra dispositione, diede giusto motiuo al medesimo Legislatore di variar sentenza. Onde al solito si troua non subsister la conseguenza, che si fa da vna premessa non vera, cioè che in questa *l. Generali* non trattandosi d'alcuno interesse di figli del Testatore, per questo la parola *puto* non induca Fedecommisso, perche s'è detto, e replicato più volte, che secondo la corrente comune de Dottori la natura della parola *puto*. (che in volgare vien' esplicata *penso*, ouero *sono* d'opinione) non induce fideicommisso, mà solo significa vn futuro euento dubio nella mente del Testatore, se in vn modo, ò nell'altro sia per succedere, doue per contro le parole *Non dubito, certa scio* inducono, e prouano vna conietturata mente del Testatore, di voler grauar di Fedecommisso l'herede, perche, come dicono, *Certa scientia, indubitata credulitas inducunt fideicommissum, opinio verò non.* E così sẽpre più discorrendo si troua erroneo il fondamẽto posto dal M. Luciano, ò suoi Signori Auuocati nelle dette dui Leggi *Vnum ex familia, & l. Pamphylo*, mentre le parole della nostra Testatrice sono di qualità, e di natura totalmente diuerse da quelle che sono nelle prefate Leggi esaminate, e comprese.

E per quello si dice præsumersi nella Madre la dilettione de figli più d'ogn'altro, qual dilettione nelli Fedecommissi deua princi-
26 palmente considerarsi per tex. *in l. cum Auus ff. de condit. & demonstrat. & l. Cum acutissimi C. de fideicommissis*, si potria facilmente respondere, che questa è vna presuntione di ragione, la quale non ha luogo in concorso
27 d'vna più forte. iuxta Honded *cons. 80. nu. 28. & seq. lib. 2.* Surd. *cons. 7. nu. 50. & seqq.*

E perciò respondono in questi termini i Dottori, che se bene grande si presume l'amor delle Madri verso li proprij figli, ad ogni modo maggior sempre si presume verso quello, che hà voluto libero successore,
28 & herede delle proprie sostanze, vti trad. Sim. de Præt. *de interpret. vlt. volunt. dub. 2. lib. 4. nu. 7.* Gratian. *cap. 565. nu. 11.* e questa legale presuntione più vigorosa preuarrebbe, se in fatto fosse prouato, come altre volte mi fù supposto, che la M. Testatrice ancora viuendo habbia sempre dimostrata maggior, e più cordiale beneuolenza verso il Consorte, che verso li figli medesimi.

E pche nell'altri Cõsulti resi p il M. Christoforo s'era dichiarato, che in tanto, e con quest'intẽtione haueua soggiõto la Testatrice, *In questa maniera parteciperãno della mia heredità*, per enunciar così l'effetto, che ne sarebbe seguito, se dal M. Agabito Padre fossero instituiti suoi heredi, ò ab intestato succedessero li figli; Ci si impuone adesso, che habbiamo detto, i figli *videri ad summũ vocatos, si sint heredes Patris.* Onde si fa poi successiuamente molta premura, per dimostrare che tal conditione non si troua espressa dalla Testatrice, soggiongendosi perciò che di ragione la conditione non si presume con molte altre prudenti reflessioni, che in seguito di questo supposto s'adducono.

Ma l'equiuoco stà nel principal supposto, cioè d'hauer noi accordato, che li figli siano chiamati, mà sotto la detta conditione; Perche più tosto habbiamo sempre constantemente negato, che siano in modo alcuno, ne puramente, ne sotto conditione chiamati, ò sostituiti nell'heredità materna. Mà solo s'è detto, che in tanto la M. Testatrice pensò, e fù d'opinione, che douessero succedere nell'heredità Paterna, in quanto viuessero secondo la Nobiltà della loro nascita, E così sotto l'espressa conditione, *se saranno conformi allo stato del nascimento loro, e di Christiani*, non formò vna dispositione, ò vna vocatione delli medesimi figli all' heredità paterna, mà volse solo enunciare

vn

dubbio futuro euento, discorrendo più tosto così nel suo pensiero . Se non saranno tali, io penso, che non doueranno succedere nell'heredità paterna , mà se saranno tali, sono d'opinione, che doueranno essere heredi di detto M. Agabito loro Padre. E perciò se ben fosse purificata questa cōditione, non per questo per conseguenza ne succede, che si sia verificata la loro substitutione, della quale non se ne legge dispositione alcuna.

Ne parimente consuona alla vera intelligenza della dispositione quello si dice, che le parole seguenti *& in questa maniera parteciperanno della mia heredità* si riferischino alla predetta conditione, come se hauesse detto la Testatrice. *Se saranno quali doueranno essere conforme allo stato del nascimento loro, e di Christiani, parteciperanno nell'heredità di detta M. Testatrice*, che così forse hauerebbe qualche sembiante di ragione il preteso Fedecōmisso: Mà questo sarebbe vno stravolgere totalmente la faccia alla dispositione nostra. Nella quale si vede chiaramēte, che la Testatrice cō quella cōditione *se sarãno, quali, &c.* hà solo qualificato la sua opinione del futuro euēto immediatamēte espressa cō le d. parole *doueranno essere naturalmente heredi*, qual'euento quādo riesca, allora dice, che *in questa maniera parteciperanno, &c.* e così non assolutamente sotto la conditione *se saranno, &c.* mà se seguirà l'euento, che succedino nell'heredità paterna , da che si scopre l'equiuoco , e si deduce non esser congrua al caso presente la conclusione di ragione , che immediatamente a quest' equiuoco discorso si aggionge , cioè che se li figli sono dal Padre alla successione della sua heredità chiamati sotto qualche conditione, alla quale sono pronti d obedire, mà per fatto d'altri sono impediti, s'hanno in tal caso per instituiti puramente , e senza conditione alcuna ; come prouano le citate *l. 14. & l. 31. ff. de cond., & demonstr.*, & altre autorità di Dottori in appresso citati ; Poiche si suppone sempre in esse la chiara institutione de i figli fatta dal Padre , quale nel caso presente percontra espressamente si nega, & in alcun modo dal Testamento non apparisce.

29

E perche da noi (benche ex abundanti.) s'adduceua per argomēto fortissimo dell'animo della Testatrice di non hauer voluto instituirli, ò sostituir i proprij figli, ò grauar il M. suo Consorte a restituir la sua heredità; Il considerare, che nel medesimo Testamento , quando hà voluto honorare, ò beneficare altri suoi figli con qualche recognitione, ò legato, ciò hà espresso con parole chiare, e non soggette ad alcuna interpretatione, come ne i Legati fatti à D. Liuia Maria , & à D. Paula Geronima, & in tutti gl'altri chiaramente disse. *Item lascia, &c.* onde si raccoglie, che quando la Testatrice hà hauuto per fine, che alcuno delli suoi figli conseguisca certamente, & immediatamente dalla sua volontà qualche commodo della sua heredità, ciò è stata solita d'esprimere con forme molto diuerse, del qual stile, e modo solito di dispuonere del Testatore nel medesimo Testamento ne fanno molto caso i Dottori, per interpretar la sua volontà nell'altre parti

30 dubbie del medesimo Testamento ex latè deductis per Mantic. *de coniectur. lib. 3. tit. 9. per tot.* Peregrin. *de fideicomm. art. 11. nu. 7.* Fusar. *cons. 4. nu. 35.* Cyriac. *contr. 70. nu. 5. vers. Et quod Testator*, Rota apud Ludouis. *dec. 455. nu. 78. & iterum dec. 544. num. 30.* A questa si rileuante proua, vedo adesso respondersi, non esser necessità, che il Testatore sempre disponga, ò faccia Legati con le medesime parole, & essendo diuerse le forme dalle Leggi permesse, non è ragione, che resti legato più ad vna, che ad vn' altra , il che non si è mai negato , purche le parole siano tali , che ò di lor propria natura, ò per l'interpretatione delle Leggi disponghino, mà nella dispositione predetta non rintracciandosene alcuna, che habbia questa virtù, per questo la ragion non conclude ; Nè si fonda l'argumento nostro, perche non habbia la Testatrice detto in questo luogo *lascio alli M. M. Luciano, & Adamo*, mà perche non si sia seruita di queste, ò simili parole , il che indica, non hauer voluto lasciarli cosa alcuna, come s'è detto. Anzi si fortifica l'argomento , perche non solo non ha detto alli *M. M. Luciano, & Adamo lascio, &c.* ouero *quelli sostituisco, ò pur anco voglio, e dispongo che se saranno, &c. siano heredi, &c.* o simili. Ma più tosto parlando negatiuamente, & in sēso direttamēte opposto, disse. *Alli Mag. Luciano, & Adamo pure suoi figli, ne anco fa legato alcuno, &c.* onde nō si sà vedere, cō quali regole da vna dichiarata espressa volōtà di nō volerli lasciar cosa alcuna se n' habbia da spremere vna tacita, di volerli lasciare qualche cosa, mētre così s'indurrebbe vna dispositione tacita per destruggere, & annichilare l'espressa, al che repugnano, e resistono tutte le Leggi nostre. *vt in l. cū ex filio §. filio* . ubi

Bart.

Bart. *in summario ff. de vulgar. & pupill.* Dec. *cons.* 416. *nu.* 10. Crauett. *cons.* 32. *num.* 2. 3. Gratian. *cap.* 306. *nu.* 21. 22.

Si dice poi dal dottissimo Auuocato hauerli recato merauiglia, perche da noi siasi fatta tanta, e così vigorosa *insistensa* per ribattere l'argomento della volontà della Testatrice di grauare il suo herede indotto da quelle parole, *la quale stima di maggior loro beneficio il disponer in questa maniera*. Perche, come con vn dilemma si cerca di concludere, ò la Testatrice hà inteso per beneficio il chiamarli alla sua successione, & è prouata l'intentione del M. Luciano, e questo è vero beneficio, ò vero ha voluto lasciarli esposti al pericolo, e dubbio euento, di non godere la sua heredità, e questo non poteua chiamarsi Beneficio, douendosi, come si dice, intendere il beneficio non in astratto, e come consistente nell'animo benefico, mà come ridotto all'atto verso qualche persona.

Mà si responde, com'altre volte s'è risposto, che intesa ancora la parola Beneficio à posteriori, per dir così, e come dottamente esplica il Sig. Auuocato, non per questo si conclude, come si dice, perche se bene non è stato di mente della M. Testatrice l'instituire direttamente, ò sostituire li suoi figli, ò à essi con altro titolo compartirli nella sua dispositione parte alcuna della sua heredità, mà di quella più tosto lasciarne il libero dominio al Mag. Agabito suo Consorte, si che di essa potesse a suo arbitrio doppo la sua morte, ò in tutti, ò in chi più li fosse piacciuto delli medesimi figli, disporre, giudicò però la prudētissima Madre il disporre così maggior loro Beneficio, poiche il lasciare commodi, & opulenti di beni di fortuna i figli, non è il solo Beneficio, che possino riceuere da Padri loro; Ansi che si come molto più stimabili sono le doti, e le ricchezze del l'animo, che quelle del corpo, così di mollto maggior Beneficio resterà sempre obligato quel figlio al Padre, dal quale sara stato proueduto di mezi, e stimoli, per acquistarsi vn'animo ben disciplinato, & ornato d'ogni virtù, quando particolarmente questa li può essere mezzo efficace per acquistarli ancora i commodi, e richezze, perche, come s'è detto, sapendo benissimo la Testatrice, che il M. Agabito non possedeua molte facoltà, del le quali hauendo la libera dispositione, ne potesse ancora di esse ad vno de figli, più che all'altro dispensane quantità maggiore, li cadde dubbio nell'animo suo, che senza questo stimolo potessero i figli non curar molto d'insinuarsi ciascheduno di essi sopra l'altro nella gratia, & amore paterno, e perciò ancora non fossero per molto premere nell'esatta obedienza alli suoi paterni auuertimēti, ò forse nō curassero cō qualche errore, ò licēza giouenile di turbarli la pace, che sommamēte desideraua godesse. Perciò stimo così loro maggior beneficio, lasciarli sottoposti all'arbitrio del Padre, acciò con l'acquisto d'vn habito alla negatione della propria volontà, di sofferenza, d'obedienza, e di virtuose operationi s'acquistassero con il maggior merito portione anco maggiore de ll'heredità paterna. E questo redondasse in lor maggior beneficio, che se l'hauesse lasciati liberi, e securamente heredi, perche l'hauerebbe dato modo d'accrescere securamente le facoltà temporale, ma non gia il merito delle virtù.

Che però non è vera la gratuita interpretatione, che se li dà con le seguenti parole. *Credidit autem magis pro futurum, quia amplius sperabat ipsos consequuturos ex fideicommissaria hereditate paterna, quam ex legato, quod facere destinauerat.* Tanto più che quì ancora al solito si cambia con la parola *sperabat* la parola *stima* vsata dalla Testatrice, come s'è dimostrato a quest' effetto particolarmente giudicata dalle Leggi, e dall'interpretatione de Dottori di natura opposta; Ma poi si suppuone ancora, ò s'indouina la volontà della Testatrice, mentre si dice, che a figli haueua destinato far vn legato, *quam ex legato facere destinauerat*. E pure tal cosa non solo dalla sua dispositione non si raccoglie; anzi che in essa si dice espressamente, che. *Alli MM. Luciano, & Ademo nō fà legato alcuno*. Onde non volēdoli far legato alcuno, come si può mai dire, che haueua destinato farli vn legato? Ma molto più è imaginario il dire, che quello speraua fossero per conseguir dal Padre, dicesse esser in maggior quantità di quello, haueua lei destinato di lasciarli, mentre non si sapeua che quantità volesse lei lasciarli, ne che rata fossero per conseguire dal Padre della sua heredità; E non sò vedere, come si possa dare questa comparatione di maggior, e minor quantità, da vn antecedente positiuo di niente, e questo certo saria stato vn deridere i proprij figli, mentre in quest' estraneo senso si volesse sconuolgere il tenore di tale dispositione.

E l'euidenza di questo discorso ha contiintn ancora il giuditio dottissimo del Sig. Auuo-

Auuocato, mentre per euitarla in parte più a basso confessa, che *comparatio fieri non potest cum legato, quod non erat in esse deductum, nec adducere destinabat.* e per annotar ciò di passaggio, come donque poco auanti s'è detto, *ex legato, quod facere destinauerat,* se quì adesso si dice in contrario, che il legato *in esse deducere non destinabat.* Ma questo deue esser defetto del mio confuso intendimento, perciò passiamo auanti, doue si dice che per fare questo legato, *cũ hoc determinare operimisset sub Imperio, & seueritate Patris timebat, ne posset maternam liberalitatem exercere.* Per intender ciò a me saria di bisogno d'altra contracifra, che quella mi soggeriscono i caratteri legali, perche del resto io sò che le volontà de Testanti sono libere, e che sortendo il loro effetto solo doppo la morte de Testatori, non vi cade in quel tẽpo concetto di seuerità, ò di timore, che non sia dall'herede esequita l'Vltima Volõtà del Defonto, che hà per protettrice l'autorità del Prencipe, e de suoi Magistrati. Ma se si vuole, e pretende, che la Testatrice habbia grauato il M. Agabito a fauore de figli, con l'obligo di restituirli vgualmente la sua heredità, con che diuersità di ragione si può poi dire, che non habbia grauato il medesimo herede di qualche parte dell' heredità, con l'obligatione d'vn legato di minor somma per timore di non disgustar l'herede? torno perciò à dire, che non basta me l animo arriuar questa qualità di discorso.

Mà, come dissi, così stimò, e giudicò la Testatrice douer succedere. Ma se poi contrario euento habbia hauuto il suo pensiero, ò ꝑche nõ s'habbino li figli acquistato l'amore, e propẽsione del padre, ò perche, benche Nobilissimi siano stati li portamenti loro, & ossequentissimi anco alli suoi cenni (come deuo credere) ad ogni modo siasi cõpiaciuto per giuste cause, che hanno mosso l'animo suo, di beneficare più vno, che l'altro figlio, possiamo ben dire, che si sara ingãnata nel suo, pensiero la Testatrice; ma non gia mai che si sia contrafatta la sua volontà. Onde debbo io più giustamente merauigliarmi, che seguitãdosi sempre a supporre quello, di che si disputa, e cambiando le parole sustantiali del Testamento, da queste promesse, si concluda, come quì si fà: *Nam si voluit, vt filij post mortem Patris melius habeant, non est illius voluntas indubium reuocanda,* e pure chiaro, & incontrouerso è il tenore del Testamento, e più volte sopr'esplicato, che *non ita voluit,* ma *così stimò*, doue che nel modo del parlare inuentato in contrario sarebbe certa la sua volontà, ma nel vero, e real modo, con il quale hà parlato, si conuince la sua volõtà indifferẽte, e solo hà ciò detto ꝑ sua openione, quale per l'addotte autorità de i Testi, e de i Dottori restãdo soggetta all'essere, ò non essere, così ancora non induce volontà alcuna della Testatrice, che in vn modo, più che nell' altro succeda.

Ne per euitare la forza insuperabile di questa resposta vale il dire; Che se bene la parola *stima*, hà la natura d'opinatiua, e nõ di dispositiua, non si puone per parte del M. Luciano la sustanza del preteso Fedecommisso in quest'vltime parole considerate separatamente dall'altre; mà vniuersalmente in tutta la dispositione; Perche à questo stretto passo à punto desiderauamo di ridurre il discorso, essendosi hora mai con vna puntualissima, & anatomica inuestigatione, che s'è fatta in tãti Consulti, reso palpabile, & euidẽte, che in tutta la predetta dispositione nõ v'è parola, che secõdo il comune, e legal senso possa insinuare nell'intelligẽza di chi che sia, la mente, e la volõtà della Testatrice essere stata, d'assecurare alli suoi figli portione alcuna della sua heredità doppo la morte del Padre. Ma hauer voluto, che questo più tosto depẽda tutto dalla volõtà di suo marito, cõ il genio del quale hà desiderato, che garreggino i figli con virtuosa emulatione di respetto, e d'ossequio, & d'assioni totalmente conformi al suo desiderio per guadagnarsi cõ questi li vãtaggi della sua heredità; E così, giusta l'auuertimento del Sig. Auuocato, vniuersalmente combinate tutte le parti della medesima dispositione chiaramẽte si conclude, che in questa maniera parteciperanno della sua heredità, cioè, secondo il pronuntiato immediatamente auanti, mentre siano heredi del Padre seconda la forza della dictione *in questa*, che è demonstratiua dell' antecedente immediato. Barbos. *dict.* 133.

Mà non posso quì non repetere, che la Testatrice hà lasciato il M. Agabito herede libero, & assoluto, e senz'alcuna benche conietturata grauezza. E venendo poi ancora à parlar de i figli, con parole meramente dispositiue dice, che non li lascia cosa alcuna; Et ad ogni modo da queste medesime dispositioni così manifestè, & incontrastabili, si vuol persuadere vn Argumento contrario, che habbia in essa voluto grauar l'herede à lasciar qualche cosa à i figli; E così da vna dichiarata volontà di non volerli lasciare,

ſpremere vna volontà contraria di laſciarli. L'inventione è nuoua, e bella; Mà hà di biſogno di noue Leggi, e noua Scola per introdurla, e praticarla ne Giuditij, onde non occorre molto ſapere, ò fatica per moſtrare, che l'autorità d'Vlpiano portata per cõpro-
33 batione di tutto il predetto ratiocinio nella *l. fideicom.* 11. *ff. de leg.* 2. nel §. *Itẽ ſi quis certã quantitatem, &c.* nel *verſ. Interdum alterius nomen ſcribitur, &c.* nõ hà ſimiglianza, ò conuenienza alcuna con il propoſito noſtro, mẽtre il medeſimo Vlpiano, la regola da lui propoſta, che ſe bene alle volte ne Teſtamẽti ſi fanno Legati col nome d'vno, l'aſſione però di domandare il medeſimo Legato cõpete ad vn' altro, in che caſo l'habbia voluta intendere, la dichiara lui medeſimo con l'addotto eſempio. *Se il Teſtatore ordini al ſuo herede, che paghi cẽto ſcudi à Seio, de quali Seio è creditore di Titio,* perche ſe bene il beneficio del Legato par conferito à Seio nominato; però l'aſſione di dimandarlo compete ſolo à Titio, al quale di verità s'intende fatto legato, onde è troppo patente trattarſi di fatto totalmente diverſo dal noſtro, & alla dottrina di Vinc. de Anna, che inſieme con quelle del Corneo, e Gozad. qui s'auuertено, ſi omette di reſpondere eſſendoſi altre volte ſufficientemente nelli miei Conſulti 172. 173. lib. 2. ſupplito.

Nell'vltimo §. poi del Conſulto contrario hauuto ſi mira particolare di toglierci vn fondamento, il quale mentre ci ſia laſciato intatto, ben s'è auueduto il Sapientiſſimo Auuocato, che non poſſiamo temere, ancorche c'induceſſemo à cõcedere vna certa, e diſpoſitiua volontà della Teſtatrice, di grauare l'herede ſuo a reſtituir doppo la di lui morte per titolo di Fedecommiſſo l'heredità laſciatali (che pur ſarebbe vn cõcedere quanto ſi pretende in cõtrario.) Poiche ſi diceua da noi, che tanto nell'allegate *l. vnum ex familia, & l. Pamphylo,* quãto in ogni altra portata dalla Parte auuerſa per indurre vn conietturale Fedecõmiſſo da queſte, ò ſimili parole; cõteneua sẽpre in eſſe l'aſſertione, ò diſpoſitione del Teſtatore vna certa, e determinata portione, della quale voleua grauare l'herede, e nõ già mai relaſſandola all'incertezza del ſuo arbitrio, perche in queſto caſo, ancor che il Teſtatore ordini vn chiaro Fedecommiſſo, grauãdo perciò l'herede ſuo primo, direttamente inſtituito à reſtituire à certa perſona qualche parte della ſua heredità, ſe però non eſprime, quãta deua eſſer la rata, che deue reſtituire, tal Fedecommiſſo reſta nullo per la ſua incertezza, ne meno reſta obligato l'herede ad eſequirlo in parte alcuna, & in ciò in dd. Conſultioni 172. & 173. ſi ſono date puntualiſſime dottrine, che prouano per indubitata, e ſenza controuerſia la concluſione, che quì adeſſo non ſtò à repetere, perche non vedo impugnarſi, mà ſi reſponde al motiuo da noi fatto con diſcorrer nella ſeguente forma.

Se il Padre ſeguitando la Volontà della mo-
34 *glie haueſſe inſtituiti heredi li figli, ſecondo il Teſto, l. filiusfam.* 117. §. *Vt quis heredem ff. de leg. pr. ne ſeguirebbe, che haurebbero ancora conſeguita tutta l'heredità materna, la quale hauerebbe egualmente frà loro diuiſo. Mà non eſſendo ſtati dal Padre inſtituiti heredi, & à loro ſia per ragione di Fedecommiſſo douuta l'heredità paterna, certamente che qual ſi ſia incertezza non può nuocerli, perche, ſiccome è ſtata d'intentione della Madre, che conſeguiſchino tutta la ſua heredità, ſe inſieme con i Beni paterni quella conſeguiſſero, così ancora ne ſuccede il dire, che habbia voluto, che intera li peruenga la ſua heredità, ſe per ſolo titolo di Fedecommiſſo li peruenga ſecondo la diſpoſitione del detto* §. *Vt quis heredem* ſopra citato.

Queſto dalla lingua latina nella comune fedelmente tradotto è il diſcorſo, che ſi fà per evitar l'obietto dell'inualidità della diſpoſitione ſtante l'incertezza di eſſa. Et io confeſſo, che la rozzezza del mio intelletto non mi permette il guſtarne la ſua ſoſtanza, è tanto meno, quanto che ripaſſato più volte con la conſideratione la diſpoſitione del *d.* §. *Vt quis heredem*, al quale totalmente appoggia il diſcorſo il Sig. Auuocato, pare à me di retrarre da eſſo la cõfermatione più toſto, che la deſtruttione del noſtro obietto. Poiche in *d.* §. Il Iuriſcõſulto Marciano auerte in primo luogo, Che ſe bene nõ è lecito ad alcuno pregare il ſuo herede nel Teſtamẽto inſtituito, che iſtituiſca herede Titio, vale ad ogni modo tal diſpoſitione p causa di Fedecõmiſſo, in tanto che l'herede inſtituito s'intenda grauato a reſtituire l'heredità laſciatali al medeſimo Titio. Propuone dopoi in ſecondo luogo Marciano, che coſa deua deciderſi, ſe vn Teſtatore pregaſſe l'herede à reſtituire dopò la ſua morte la quarta parte della ſua propria heredità. E reſponde, eſſer valido il Fedecommiſſo, come ſe il Teſtatore l'haueſſe pregato à reſtituire la quarta parte del l'heredità propria del Teſtatore, con queſta conditione però, ſe la quarta parte dell'heredità propria dell'herede inſtituito non foſſe maggiore, e non importaſſe più, che tutta l'heredità del Teſtatore acciò non reſti grauato

uato

Digitized by Google

uato in più di quello è stato honorato, & beneficato. E per questo non sò conoscere, come per sostenere vna dispositione incerta nella quota lasciata, si possa indurre l'autorità d'vna Legge, nella quale si decide il caso d'vn institutione, ò sia ordinatione di Fedecommisso d'una portione determinata, & certa, come iui si legge. *Hereditatis suæ partem quartam restituere*. E se bene dalla dispositione del detto Testo ne segue, che, se il Testatore hà voluto grauare di Fedecommisso, ò tutta, ò parte dell'heredità propria del suo herede instituito, sia valido tal Fidecõmisso, e resti obligato l'herede ad esequire questa volontà senza suo danno però, è ristrettamẽte alla misura di quello, ricauerà dall'heredità del Testatore; non per questo mentre il Testatore nõ hauesse dichiarata la portione, dell'heredità, che douesse restituire il suo herede, si dichiara in questo Testo valida tal dispositione cõtra la regola generale sopra dedotta; cõtra la quale doueuano portarsi l'autorità de Testi, ò de Dottori, ò l'efficacia delle ragioni, sẽza le quali cade facilissimamente tutto il periodo del fatto discorso. Perche supposto ancora il Fedecommisso predetto, non è però determinata la quantità da restituirsi per vigore del medesimo Fedecommisso, quale fondãdosi tutto sopra quelle parole *parteciperanno della mia heredità*, poteua verificarsi in qualsiuia particella, che però rendẽdosi incerta, resta anco tutto nullo, & inualido, come s'è detto. Nè corre la consequenza, che *Sicuti sensit mater, vt vniuersam habeant hereditatem, si vna cum bonis paternis illam consequantur, sic etiam voluit vniuersam ad illos peruenire, si ex capite fideicommissi illam habere contingat*. Perche la Madre nõ hà mai detto, ò supposto, qual certa portione douessero cõseguire dell'heredità paterna li figli, onde più tosto naturalmẽte ne succede la conseguẽza contraria, cioè, che si come nõ ha potuto indouinare la Madre; in che certa rata, ò portione fossero per esser instituiti heredi dal Padre, così ancora non essendo stati instituiti, rimanga incerta la portione da conseguirsi per obligo di restitutione, ò titolo di Fedecommisso, e così come s'è detto, inualido, e nullo.

Qual incertezza essendo fondata sopra la medesima parola *parteciperanno*, dalla quale solo pende tutto il preteso Fedecommisso, (poiche per qual portione douessero participare non s'esprime, e si può di sua natura verificare la partecipatione tanto in vna grande, quanto in vna piccolissima portione) non si è potuta negare dal Sig. Auuocato. Ma solo s'è soggionto, che puol anco verificarsi nelle portioni, che eguali si facessero fra i figli, & io voglio concederlo. Ma questo non si toglie, anzi confermasi quello s'è detto, che di sua natura può cõtenere tãto la participatione d'vna portione vguale cõ l'altre, quanto disuguale, e tanto maggiore, quãto minore. E perciò stante questa sua natural incertezza, che porta seco il significato di questa parola partecipare; non hà luogo la regola addotta, che chi vuol dire, che significhi portioni disuguali deue prouarlo, per-

35 che, come dice il Cyriac. *nella contr. 84. nu. 6. 7. addotto in contrario*, allhora s'ammette questa regola, quando relultasse da essa vna proua certa, & vn determinato significato di certa, ouero vguale portione, e chi volesse sostener in contrario, doucrebbe prouarlo. Onde il nostro intento merauigliosamente fauorisce la conclusione, e la Dottrina addotta dal Cyriaco.

Che perciò restando il Motiuo liberato da ogni apparente difficoltà, & operando anco nelli stessi termini desiderati dalla Parte Auuersa, cioè nel supposto Fedecommisso; questo solo doueria render secura la desesa del Mag. Christoforo. Come così, &c.

Saluo sempre, &c.

Exitum Insignis, & laboriosi huius articuli reperies in fine Consultationis sequentis.

SVMMARIVM.

1 *Vbi viget eadem legis ratio, ibi quoque eadem lex vigere debet.*
2 *Leges intelligendæ sunt ex mente, & ratione, non autem ex verbis.*
3 *Aliquando plus fuit in mente Testatoris, quam in verbis.*
4 *L. Vnum ex familia §. Item Marcus ff. de leg. 2. interpretatur. & latius nu. 12. 14. 25.*
5 *Ratio decidendi comprahẽdit omnes casus, quibus adaptari potest.*
6 *In interpretandâ voluntate Testatoris precipuè spectanda est ratio, & causa, quæ Testator ad disponendum mouetur.*
7 *Ratio dispositionem confirmat, aut declarat.*
8 *Dictum, & ratio non potest vnum, & idẽ esse.*
9 *Intellectus legis, & ratio idem sunt.*
10 *Ratio dispositionis deducitur ex verbis ipsius dispositionis.*
11 *Ratio legis restringitur ad qualitatem, & naturam ipsius dispositionis, & legis.*

 13 *Galli*

13 *Gallin. de verbor. signific. cap. 22. lib. 1. nu. 6. explicatur.*

15 *Decisio Fontanelle 526. nu. 21. & 25. declaratur.*

16 *Enunciatiua futuri euentus procedentis à facto hæredis habet vim disponendi. Declaratur nu. 20. 21.*

17 *Verba enunciatiua futuri euentus filiorum fauore disponunt.*

18 *Siue dicta verba in grauatum, siue in honoratum sint directa.*

19 *Verba enunciatiua sub conditione prolata ea purificata disponunt.*

21 *Verba enunciatiua de præterito etiamsi enunciatum verum non sit disponunt.*

22 *Verbum* existimo *opinionem simplicem denotat.*

23 *Superfluitas vt euitetur verba dispositionis aliquid operari debent.*

24 *Decis. 404. par. 14. recentior. declaratur.*

26 *Gloss.* in l. Generali *in verbo* Nihil proponi ff. de vsu, & vsufructu legato *declaratur.*

27 *Socc. Iun.* in l. ex scriptura ff. de donat. *declaratur.*

28 *Goffredus* in l. si Pater, §. Pater, ff. de leg. 3. *explicatur.*

29 *Consilij verba Fideicommissum non inducunt.*

ARGVMENTVM.

Respondetur in sequenti Consultatione dubitationibus ab Excellentiss. D. Auditore in eadem Causa de quà in præcedenti Consultatione, excitatis & nouis rationibus explicantur dispositiones Textuum *l. vnum ex familia §. Item Marcus, ff. de leg. 2. & in l. Pamphylo ff. de leg. 3. & in l. Generali, 32. ff. de vsu, & vsufructu legato;* Quæ fuerunt præcipua adeo celebris cõtrouersiç præsentis Argumenta.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXXVI.

IN hàc temporis angustia, quod causæ definitioni præscriptum esse nunciatur, vix perlegere valui Excellẽtiss. D. mei Auditoris acutissimas, & doctissimas insimul ratiocinationes; quas tamen non fore Iudicij sui ita firmiter sentientis deliberationes, sed ingenij potiùs ita arguentis, & dubitantis commotiones ad credendum suadet mihi iamdiu amicorum Doctorumq; Virorum relatione ipsius cognita virtus, vndè quod ego brevius excitatis difficultatibus opponam, iam ab ipsomet Excellentiss. D. meo fuisse non modo præuisum, verum etiam fusiùs ijsdem propositis difficultatibus intra se, mentisq; suæ eruditas dissertationes responsum fuisse confido. Vndè non absq. valida ratione spes in ànimo meo insinuatur, vt si quod duæ meæ Consultationes, quas aliàs in hoc eodem articulo studio solius assequẽdæ veritatis ex narrati, vsque adhuc parum, aut fortè etiam nihili fiant; Tanti Viri Voto approbatæ plausum, & autoritatem reperient.

In primis igitur ait Excell. Dominus, q licet in casu dispositionis Testamentariæ q. M. Hyeronimæ de Centurionibus non legantur verba præcisa, de quibus in casu Textus in *l. vnum ex familia §. Item Marcus ff. de legat. sec.*, concurrit tamen eadem ratio, de
1 qua in dicto textu, propter quã vigere quoque debet eadem Iuris dispositio iuxta text. *in l. Illud ff. ad l. Aquil.* cui concordat text. *in §. pari ratione, instit. quib. mod. Ius patr. potest. soluat.*; nàm iura debẽt intelligi ex mẽte, & ratione, non autem ex verbis Becc. *cõs. 62. nu. 17. & cons. 89. nu. 10. & seq.* Rot. *dec. 244. nu. 5. post modern. de manuten.* Cum quandoque plus compræhendatur ex mente
3 Testatoris, quàm ex verbis Mãtic. *de coniect. vlt. volunt. tit. 14. nu. 7. & 9. lib. 6.* Ideoque in casu *dicti §.* rescripsit Imperator pro Fideicommisso motus non ex verbis, vt testãtur Camil. Galin. *de verbor. signific. lib. 1. cap. 2. nu. 6.* vbi quod *in d. §.* verba fideicom-
4 missi omninò deficiebant. Curt. Iun. *cons. 121 sub nu. 10.* Becc. *cons. 159. sub nu. 6. lib. 2.* Ias. *cons. 52. nu. 17. & cons. 66. nu. 7. vol. 3.* Sed ex honore benè translacti matrimonij, & fide communium liberorum, propter quæ maritus de vxore meliùs præsumpserat, quã secutum fuerat, vt ibidem explicat Gloss., & tradunt Faber. *coniectur. iur. Ciuil. lib. 14. cap. 2.* alijque DD. supracitati.

Sicque ex lectura verborum nostræ Testatricis movetur Iudex ad põderandas easdem rationes, de quibus in dicto textu, pro elicienda intentione dicti fideicommissi. ibi. *Alli MM. Luciano ed Adamo pur suoi figliuoli nè anco fa Legato alcuno, perche, se saranno, quali esser deuono conforme allo stato del nascimento loro, e da buoni Christiani, doueranno essere naturalmente heredi del M. Agabito lor Padre, ed in quest a maniera parteciperãno dell'heredità di essa Testatrice, la quale stima di maggior loro beneficio il disporre di questa maniera.*

Ex quibus sicut dicendum venit, quòd mater præsumpsit, proprios filios purificata con-

conditione ab ipsa desiderata futuros esse hæredes Patris, & sic hæreditatis ipsius Testatricis, quà de causa, & ratione ipsis nihil reliquit: Ita quoque dicendum est, non licuisse Patri dicta conditione purificata dictos filios ab hęreditate materna excludere, ne honor benè transacti matrimonij, & fides communium liberorum deciperet matrem, quæ melius de Patre præsumperat iuxtà idipsū, quod deciditur ab Imperatore *in d. §. fin. ad l. vnū ex familia ff. de leg. 2.* cum certum sit, quod ratio decidendi compræhendit omnes casus contingentes, quibus adaptari potest. Dec.
5 *cons. 76. nu. 10. vol. 2. & cons. 111. nu. 8. 9. & seq. vol. 3.* Cancer. *var. resolut. lib. 1. cap. 1. tit. de subst. nu. 58.* Et pro decisione iuris inter cæteras interpretationes voluntatis Testatoris hæc præcipua est ratio, & causa, & principalis finis ipsius, per quam rationem
6 extenditur, restringitur, & interpretatur Testamentum ad Text. *in l. 9. §. Si quis ff. de iur. & fact. ignorant.*, & ibi notat Bart., Mātic. *de coniect. vlt. volunt. tit. 14. nu. 9. in fin. lib. 7.*

Nec dicatur, vt subiungitur, quod, dum Testatrix præsumpsit, proprios filios debere esse hæredes Patris, censeatur remissum in voluntatem, & arbitrium Patris filios instituere hæredes, vel non, in omnem euentum etiam non purificatæ conditionis. Quoniam hoc ideò fecit, vt filij ob timorem exhęredationis faciendæ per Patrem in debito obsequio, & vita Christiana se continerent, non autem vt voluerit esse in potestate Patris, etiamsi filij Christiane vixissent, eos commodo hæreditatis maternæ priuare, vt in fortioribus terminis ratiocinatur. Fontanell. *dec. 526. nu. 21. & 25.* quem allegat, & sequitur Rot. *dec. 404. nu. 1. par. 14. rec.*

Verum, huius argumenti vim facilè crediderim declinari posse, si animaduertat, quod ratio regulariter de per se stare nequeat, cū sua natura potiùs requirat, & id efficiat, vt aliquod antea, vel postea prolatum, aut for-
7 tè dispositum declaret, aut confirmet, vt ex Decio tradit Rota Rom. *dec. 300. par. pr. recent. sub nu. 20. vers. Ratio autem,* aliàs sequeretur, idem esse dictum, & rationē, quod
8 reprobat Gloss. *in l. fin.* in verbo *non habens ff. de Offic. Procurat. Cæsar.* Imò amplius dicam cum Baldo *in l. Quamuis 15. C. de fi-*
9 *deicom. sub nu. 2.* q intellectus legis, & ratio idem sunt, quod clarius explicando ait, Alex. *cons. 52. lib. 4. nu. 15.* rationē non dici interpretationē extensiuā, sed intellectiuā, qui rationalis intellectus deducitur ex verbis an-
10 tea narratæ dispositionis, vti desumitur ex eodem textu *in d. l. quamuis*, ibi. *Intelligi potest*. & ipsa qualitas materiæ rationem tribuit eam vno, vel altero modo intelligendi, vt ait Baldus *in l. Omnes populi in fine ff. de iust. & iur.* & refert etiam Alex. *cons. 52. lib. 4. nu. 16.* Vndè comunis, & vulgata promanauit regula, quod ratio etiam generalis in lege expressa ad speciem præcisam in eadem lege ante propositam reducatur, & iuxta eā limitetur, Ita vt alteri, & differentis speciei dispositioni nullatenus adaptari conueniat.
11 *l. 4. vers. Hac enim, ff. qui potior. in pignor. habeant.* & benè explicat Cagnol. *in l. pr. nu. 63. C. qui admitti ad bonor. possess.*, cum alijs pluribus adductis ad regulæ confirmationem per Spinum *in Speculo Testamentorū Gloss. 13. principali nu. 4.* Fachin. *controuers. iur. lib. 13. cap. 91. vers. Conflictus iste in fin.* & alijs relatis apud Castill. *quotid. controu. lib. 5. cap. 157. nu. 31. 32.*

Quibus pręhabitis vt in Iure verissimis, nullique controuersiæ obnoxijs facilis admodum, & sua naturali vi resurgit explica-
12 tio textus *in d. l. Vnum ex familia*, & insimul responsio resultat in ordine primæ factę à D. meo animaduersioni. Non enim Diui Marci sententia, & definitio ex allata ratione exoritur, sed è contrario potius ex verbis, quibus Testator in suo casu disponendo vsus erat, licet addita postea fuerat ratio, quare ex verbis præfatis fideicommissum inducatur, vt benè ex ipsius textus relectione percipitur: In primis enim Marcus Imperator rescripsit verba, quibus Testator dixerat, *Non dubitare se quodcumq. Vxor eius cœpisset, liberis suis reddituram, pro Fideicommisso accipienda*. & super hac verborum formula cōcepta Testamentaria dispositione emanauit Imperatoris Rescriptum, & lex pro inductione Fideicommissi lata fuit. Et propterea est hic aduertendum, quod Imperator Marcus aliquā legis à se latæ rationem non addidit, verum Papinianus ille fuit, qui, vt honestatē vtilitatēq. dictæ legis ostenderet, rationes à se excogitatas ibi successiuè non autem per modum legis ferendæ protulit, vt apertè legitur ibi post enarratum simpliciter Imperatoris Marci Rescriptum in sequentibus verbis, *Quod Rescriptum summam habet vtilitatem, ne sci licet honor, &c.* Non igitur vis legis inniti potest in redditis à Papiniano rationibus, Non modo quia non fuere rationes à Legislatore expressæ, sed ab alio, Sed potissimum etiam, quia ratio referri debet ad ipsam legum substantiā expressam, & ad ipsa verba legis, ita vt qui vult legis autoritate defendi, non adductam rationem sibi

conuenire

convenire docere debeat, sed ipsa legis verba, seu qualitatem, & conditiones, quibus fuit expressa; Et ita pariter Iuriscõsultus Scęuola *in d. l. Pamphylo* in verbis *suprascriptis*, vt inquit. *Scio omnia, &c.* Fideicommissum constituit, quia in simili specie Diuus Marcus antea hoc constituerat. Ratio igitur in vtroq. Textu deducta fuit ex huiusmodi qualitate verborũ, *Non dubitare se, scio, &c.* quæ vbi ꝑpterea deficiũt, ex differentibus verbis eadẽ ratio deduci nullo pacto valet; cũ ratio sequatur naturã, & qualitatẽ verborũ legis, quæ pariter in ipsa qualitate, & naturã verborum totã suæ dispositionis substantiã cõstituit. Non enim ipsa ratio disponit, sed causam potiùs manifestat factæ dispositionis, & prolatæ legis, vt supra *num. 7.* probaui. Vndè cum Testamentaria dispositio M. Hyeronimę cum alijs omninò diuersis diuersæq. naturæ verbis ab ijs, de quibus in Textibus pręfatis, concepta fuerit, ex ea contra nos argui non potest, obstante vulgata regula, ꝙ ex diuersis, &c. Et hoc, vt dixi, seruari deberet etiamsi fortè contingeret, quod eædẽ rationes casui nostro convenirent, quod negatur, quia lex super qualitate tantum præcisa dictorum verborum, non autem super aliqua, quæ ex eis posset fortè deriuare, ratione statuit. Et ideò quoque non benè se habere reor argumentum per dubitandi modum à Domino meo sub initio deductũ; Nempè, quod, vbi concurrit eadem ratio, vigere quoq. debeat eadem iuris dispositio; Non modo, quia ratio non fuit Imperatoris legem dicentis, sed Papiniani ipsum Imperatoris Rescriptum pro lege referentis, & interpræctantis, sed præcipuè etiam quia ratio coarctari, & restringi debet ad eam qualitatem dispositionis, in qua concurrunt eadem verba, quæ pro inductione fideicommissi statuendæ legi causam dederunt, vt mox *nu. 11.* probatum est.

Nec minus firmari posse, puto, vt additur, quod in casu *dicti* §. *Item Marcus* rescripserit Imperator pro Fideicõmisso motus nõ ex verbis, sed ex honore benè transacti matrimonij, & fide comunium liberorum (quæ sunt rationes à Papiniano confictæ) ex Gallin., Curt. Iun., Becc., Ias. & Fabro in contrarium citatis. Nam ex attenta reuolutione dictæ legis contrarium potiùs directè percipitur, quod nempè Imperator ex solã verborum natura, non autem ex vna magis, quã alia ratione motus fideicommissum inducere voluit, sic enim loquutus est. *Item, &c. rescripsit verba, quibus Testator ita cauerat, non dubitare se, pro fideicommisso accipienda.* Ex verbis igitur huiusmodi inductus solummodo fuit Imperator, non autem ex ratione aliqua, aut ijs, quæ Papinianus longè post diuinauit, vt Fideicommissum tali casu inductum esse vellet, quod & fassus est idem Papinianus in fine dicti §. dum inquit; *Eum sermonem pro fideicommisso rescripsit, accipiendum.* Per illa igitur verba tantum *non dubitare se* prolatum sermonem, & illorum verborum peculiarem naturam induci fideicommissum statuisse Imperatorem ipsa Papiniani verba conuincunt. Et propterea ab eo, qui eadem Legis autoritate nititur, ijsdem pariter verbis probandum est constitutum à Testatore fuisse prætensum fideicommissum. Nil admodum curato, an eædem à Papiniano excogitatæ rationes, vel aliæ plures, aut fortè etiam ex his nulla concurrat, dummodo dispositio Testatoris per verba prædicta *non dubitare se, scio*, aut similia fuerit conscripta; Et ità successiuè non reperi, quod adducti Authores ad probandum, quod Imperator non ex verbis, sed ex Papiniani ra-

13 tione motus fuerit, hoc verè asseruerint. Gallin. enim *de verbor. significat.* (vbi amanuensis incuria citatur *cap. 2. lib. 1. nu. 6.* de hoc non agit,) sed fortè citandus erat *lib. pr. cap. 22. eodem lib. pr. nu. 6.* vbi commemoratur ab eo dicti textus *in* § *fin.* dispositio, sed eo intuitu solum, vt probet substitutionem fideicommissariam verificari, etiamsi verba omninò deficiant, cum Imperator ibi dixerit *pro fideicomisso accipienda.* & melius ipsa verba Imperatoris explicãdo Papinianus ait, *cum Fideicommissi verba cessare animaduerteret, eum sermonem pro fideicommisso, &c.* & in hoc sensu loquuntur tàm Faber *lib. 14. cap. 2.* coniecturar., quam cæteri omnes allegati, quorum nullum legi dixisse, Imperatorem Marcum non ex verbis prædictis, sed ex producta à Papiniano ratione, & ab ipso in mẽte retenta motũ fuisse ad sic statuendum.

Quamobrem suaderi non posse existimo Iudicantis animum ex contextu verborum Testamenti M. Hyeronimæ ad ponderandas rationes pręfatas, vt dixi, à Papiniano excogitatas, non autem in vim legis ab eo, pronunciatas, sed eo tantum animo, vti protestatum fuisse mihi videtur, vt posteris insinuaret vtilitatem, & comodum, quod ex prædicta Imperatoris lege redundare posset; Quia, dato etiam, quod dictæ rationes ab eodem Legislatore allatæ in medium fuissent: cum sequantur ipsa verba, super quibus emanauit dispositio, vbi præcisè dicta verba

non

non adsunt, prout nec lex operatur, Ita & multò minus ratio legis ex supra dictis, ne lege neglecta rationi legis natura contra regulam tribuatur. Et sic strictè arguendum est; Vbi Testator per verba *Non dubitare, scire* aut similia loquutus est, ex legis autoritate censetur inductum fideicommissum, ex rationibus ab interprete Papiniano excogitatis, in ea verò dispositione, in qua prędicta verba desunt, nec legis autoritas, nec ratio legis attendi potest, nec debet, nec sufficit rationem convenire, si legis autoritas in casu speciali lata non assistat.

Et ex his, ni fallor omninò, subsistere non valet Præstantissimi Domini, quæ sequitur, ingeniosa ratiocinatio post relata Testamēti D. Hyeronimæ verba, deducta in §. *Ex quibus, &c.* vbi ait: *Quod sicut dicendum venit, quod mater præsumpserit proprios filios purificata conditione* futuros esse hæredes Patris, & sic hæreditatis ipsius Testatricis, ita quoq. dicēdum sit, non licuisse Patri completa cōditione ab ea filios excludere, ne honor transacti matrimonij, & fides comuniū liberorū deciperet matrem iuxta id ipsum, quod ab Imperatore *in d. §. fin.* deciditur. Cum decidendi ratio omnes eos casus compræhendat, quibus adaptari potest. Nam Imperator Marcus in lege ferenda nullam sui Rescripti, vel decisionis rationem adduxerit, vndè cōcidit argumentum, cum ratio non sit Legislatoris, sed Papiniani interpretis longè post latam legem, & tēpore Septimij Severi Imperatoris viuentis. Præterquamquod Imperator Marcus legem statuit super verbis indubitatam credulitatem Testantis præseferentibus, vt ibi. *Non dubitare se.* Papinianus autem in ratione adducta verbis vtitur dubitatiuis, & incertis, vt ibi, *qui melius de matre præsumpserat.* Verbum autem illud *præsumere* non significat certam credulitatem, sed dubitantem potiùs animum coniecturis æquiuocis, & incertis sic præsagientem, & cogitantem; Inter quæ verba multum extare discriminis iam aliàs adverti in mea Consultatione 172. *nu.* 19. 20. & iterum Consultat. 173. *sub nu.* 37. *vers. Facilius, & nu.* 38. 39.

Seu saltem, vt in eadem mea Consultat. 172. *num.* 20. 21. *& seqq.* pariter adverti, Rationes à Papiniano allatæ soli dispositioni cum ijsdem indubitatæ credulitatis conceptæ verbis adaptari possunt; cum verba rationis cum legis quoque verbis omninò consonent, & ex ipsius legis verbis desumpta sint.

14 *Ne fides etiam communium liberorum, &c.* Idest, quem constantissimè Testator credidit futurum esse hæredem, non fiat. Sic enim Franc. Hotomann. *in Commētar. verbor. iur.* in verbo *fides.* ex Tullio *lib. pr. de Officijs* ait, fidem inde dictam, quod certo fiat, quod dictum est, & indiuidualiter Cuiacc. in explicatione dicti verbi *fides.* quo vsus fuit Papinianus in reddenda ratione præfata, sic exponit, *fides.* idest certa certitudo; Inspectis igitur tàm legis, quā etiā decidēdi rationis à Papiniano redditæ verbis, secus omninò diuersū quid à nostri Testamēti verbis portēdunt, & vtraq. tunc operātur, qn̄ Testator ita se certo scire, vel non dubitare protestatus fuit, vt certam fidem, sequuturū fore, ꝙ dixit, habuisse noscatur, neutra quarū nullo pacto cōueniunt Testamēti nostri verbis, vti pariter adverti *d. Consult* 172. *nu.* 21. & iterum *Consult.* 173. *nu.* 38. 39. vbi melius propriusque dixi Testamenti nostri verbis conuenire dispositionem Scæuolæ *in l. Generali* 32., *ff: de*

15 *vsufructu legato.* Nec allegata *decis.* Fontanell. 526. *num.* 21. 25., quam sequi videtur Rota Rom. in allegata *dec.* 404. *par.* 14. *recēt.*, aliquid vrget, & in diuerso omninò casu promanauit. Ibi enim Testator eos, vel eum ex filijs suum futurum sibi hæredem disposuerat, quem mater nominasset, & in casu, quo mater non elegisset, neq. nominasset, ipsemet Pater eò casu primo nominauerat ex filijs hæredem N. & postea N. & N., & quærebatur, an in nominatione facienda per Matrem, teneretur ipsa sequi ordinem filiorum, quem Pater tenuerat in casu non factæ à matre nominationis, vti casus propositio narratur in antecedenti *decis.* 525. *num.* 1. *& seq.*, Post discussum autem articulum à Fōtanella pro vtraq. parte, & relatas aliquas illius Senatus Cathaloniæ decisiones in citata *decis.* 526. concludit *num.* 16., quod vbi concurrunt coniecturæ voluntatis defuncti Patris, ꝙ voluerit vxorem, cui commissa fuerat electio prædicta, sequi debere in eligendo eumdem ordinem, quem ipse pater sequutus fuerat in casu non factæ electionis à Matre, hæc Patris voluntas seruanda sit omninò, quas coniecturas *num.* 25. enarrat, & quidem fortissimas, & præcipuè quia Testes adhibiti fuerant deponētes audiuisse Testatorem, tàm ante, quam post factum Testamentum sæpiùs dicentem velle, *Raphaellem suum filium maiorem futurum suum hæredem.* Verùm quia opponebatur superfluitas dictæ commissionis matri factæ electionis hæredis, si in eligendo sequendo ordinem Patris in casu non factæ electionis cogebatur mater

eum

eum eligere, quem Pater in dicto casu primo nominauerat; respondendo huic superfluitatis argumento citato *nu.21.* ait, evitari posse, si filij fortè bona mente, & quid Iuris sit, ignari, metuant à Matre exhæredari (quamvis re vera hoc efficere non posset, vti subiũgit idem Fontanell. ibi) illud saltem consequetur, vt metu licet inani exhæredationis in debito obsequio, & pietate materna se contineant. Et sic ibi alia ratio superfluitatis euitandæ dari non poterat, (cum hanc etiam inanem, & insubsistentem agnouerit Fontanell.) eo quia ibi non ex verbis factæ dispositionis, ex quib⁹ potiùs libera facultas Matri, quẽ vellet, eligẽdi relicta nõ restringebatur, verum ex extrinsecis probationibus voluntas Patris limitatę in certo filio electionis cõvincebatur, quod nihil habet cum re nostra comune, vti clarè sensuiq. patet.

Non obstat pariter secundum obiectum, in quo dicitur, eò magis primo loco producta sibi locum vindicare, quia Testatrix subiunxit, *Ed in questa maniera participeranno*
16 *dell' heredità di essa Testatrice*; quæ ratio quantumvis enunciatiua futuri euentus procedentis à facto hæredis instituti in ipso euentu, quem enunciat, habet vim disponendi iuxta doctrinam Bart. in *l. Si Socer.* 45. §. Lucius *n.4. ff. sol. matrim.* & rursus in *l. Si volebat 61. num.30. ff. de hered. instit.*, & in *Lex hac scriptura 16. num.5. ff. de donat.*, & probat Crauett. *de antiq. temp. par.1. q.4.* in verbo *Amplia nunc memorata num.44. & seqq.* Castill. *controuers. iur. lib.2. cap.26. nu.81.* Cald. *de nominat. emphyt. lib.2. q.pr. nu.77. & 78.*, præsertim fauore filiorum,
17 pro quibus, etiam quod verba enuncient futurum euentum, disponunt. Crot. *cons.12. nu.15. lib.1. & cons.119. nu.2. lib.3.* Roman. *singular.154. nu.2.* Mascard. *de probat. conclus.775. nu.25.* Fusar. *de substit. quæst.275. nu.2.* Nicol. de Passer. *de verb. enunciat. lib.2. quæst.75. nu.24.* Rot. *dec.640. nu.16. par.1. diuers.*, siuè dicta verba sint directa in grauatum, siuè in honoratum, idem Nicol. de
18 Passer. *lib.3. quæst.3. nu.27.*, & quoties verba prolata fuerunt per modum conditionis, illa purificata etiam ex verbis enunciatiuis
19 propter aliud emissis inducitur dispositio, præsertim concurrente verisimili, & probabili voluntate Testatoris, idem Nicol. de Passer. *d. lib.3. quæst.5. nu.23. & seq.*

Nam huiusmodi conclusio, vt ingenuè fatear, quod sentiam, aliena, & extranea prorsus à substantia, & propria eorumdem verborum significatione, & natura mihi videtur. Bart. enim tàm in *d. l. Si Socer. 45. §.*
20 *Lucius nu.4. ff. solut. matrim.*, quam etiam pariter in alia *l. qui volebat 61. num.3. ff. de hered. instit.* apertè loquitur in ijs enunciatiuis, quæ per modum causæ exponuntur à Testatore, vbi quoque *in d. l. qui volebat*, vt exemplificat, *quomodo* dicatur per modum causæ quid enunciari, ait, si dicat Testator, *Te ideò exheredaui, quoniã contentum te esse dote volui.* Sed in casu nostro non per modũ causæ, vti si fortè dixisset, *Quia volui hereditatem meã ab eorum Patre consequi, &c.* sed per modum tantũmodo futuri, dubijq. enunciati loquitur euentus, quo casu dispositionẽ inducere non asseruit Bartolus, & idem definit in allegata *Lex hac scriptura 16. ff. de donat.* In quo textu ex enunciatiua inducta est dispositio, quia erat de facto præterito, vti sunt Vlpiani præcisa verba. *Sciant heredes mei me res cæteras, quascumq. in diem mortis meũ habui, libertis viuũ donasse*, ex qua enunciatiua de præterito, etiamsi enunciatum verum
21 non sit, inducitur noua dispositio, vt alias aduerti distinguendo in mea *Consultat. 172. nu.29.30.* In quibus terminis sequẽdo Bartolum loquuntur etiam Crauett., Castill., & Caldas allegati. Verum adhoc motiuum etiã latiùs, & cũ distinctione respondi in mea *Cõsultat.173. vsq. ad nu.62.* vbi pariter *nu.63. & 64.* respondi ad ea, quæ sequuntur in ijsdem Domini mei Motiuis, quod nempè filiorum fauore verba etiam futuri euentus enunciatiua disponant ex autoritate Crotti, Romani, & Passer. *de verb. enunciatiuis.* In quo proposito plura etiam attuli conclusionem huiusmodi explicãtia in prima mea *Consultat.172. ex num.29. vsq. ad nu.40.* quibus in locis vt supra indicatis humanitatẽ interpello Præstantissimi D. Auditoris Consultat. meas perlegere non dedignetur.

Et æquiuocum conclusionis in eo stat; vt aliàs in mea *Consult.172. num.27. & 28.* probaui, quod verba etiam precaria, fidem desiderium, aut certam credulitatem portẽdentia Testatoris enunciatiuè prolata eò tãtum casu fideicommissum inducunt ex recepta DD. traditione, cum ad hæredem, & grauatum directa sunt, secus autem si ad honoratum; huiusmodi conclusionem limitant adducti Doctores, quando honorati nõ sunt extranei, sed filij, quo casu volunt fideicommissum inducere, etiam si ad filios directa sint huiusmodi generis enunciatiua verba.

Verùm hoc intelligendum non est de omnibus, cuiuscumq. generis, aut naturę sint, ea verba enunciatiuè prolata, & ad filios directa,

cta, verum de verbis tantum precarijs fidem, desiderium, aut certam credulitatem portendentibus Testatoris, vti mox dixi, eo casu fideicommissum inducere voluisse; Et hinc est, quod tam Crott., quam Rom., Mascard., Fusar., & alij in contrarium allegati ad limitationem conclusionis per eos adductam comprobandam nulla alia legum nostrarum testimonia proferant, quã simpliciter *d. l. vnũ ex familia, &c. §. fin.*, & d. Scæuolæ Iurisconsulti Respõsi *in d. l. Pamphylo*, vbi iam vidimus, verba supra commemoratæ speciei fuisse enunciatiuè prolata, & præter hos duos Textus alterum quoq. adducunt Vlpiani in *l. Fideicommissa 11. §. Hæc verba, ff. de leg. 3.* vbi pariter aderant verba huiusmodi, *rogo, &c. vt possint pervenire ad filios tuos*, & sic non ex eo, quia sint ad filios, aut nepotes directa verba, sed quia ex sententia Vlpiani, ut in Rescripto D. Marci, licet non satis exprimant fideicommissum, pro fideicommisso sunt accipienda; Et quamuis etiam ab aliquo eorum adducatur alius eiusdẽ Vlpiani Textus *l. Iulianus 68. §. Ex his verbis ff. de leg. 3.* contrarium tamen potius ex eo desumitur, quia licet ibi verba ad filium suum Testator direxisset, quia tamen ea verba *Ita fit* enunciatiua diuersæ omninò speciei, & naturæ erant ab ijs in alijs supra commemoratis Textibus descriptis, Ideò idem Iulianus pro exclusione fideicommissi decidit.

Verùm quicquid sit de his Textibus, & eorum inductione, clariori quidem ratione æquiuocũ præfatum meliùs detegit, & suadet authoritas Peregrini, qui in *tract. de fideicommissis art. pr. n. 47.* explicat huiusmodi generis verba suapte natura legum definitione vim habentia inducendi fideicommissum, etiamsi enunciatiuè proferantur, fideicõmissum inducere vniuersaliter, & multò magis si directa fuerint ad filios, quamuis postea *nu. 48.* etiamsi huiusmodi verba ad filiũ directa sint, si non ipse sit grauatus, sed honoratus, voluerit, non inducere fideicommissum. Verùm ex eo, prout ex alijs omnibus saltem elici, clarè percipi mihi sufficit, quod non omnia verba enunciatiuè prolata, quia sint ad filium directa fideicõmissum inducant, sed ea tantum, quæ sunt depræcatiua, aut denotãtia desiderium, & certam, indubitatãq. fidem Testatoris tunc inducere fideicommissum, quando sunt ad filium licet honoratum, non autem grauatum directa; Non autem omnia quæcumq. verba enunciatiua id efficere; nàm haud parũ est, quod in vno comunem sententiam corrigant, nempè quia cum regula generalis sit, ꝙ verba licet deprecatoria non inducant fideicõmissum enunciatiuè erga honoratum directa, limitetur tamen, cũ honoratus est filius, absque eo etiam quod in alio corrigat, nempè, quod vbi sola verba prędicta in honoratum directa sunt, id efficiant, filiorum fauore idem quoq. priuilegium omnibus indifferenter verbis enunciatiuè prolatis tribuatur.

Nec dicatur quod verisimilis, & probabilis voluntas Testatricis vocandi per viam dispositionis fideicõmissarię proprios filios ad eius hæreditatem resultet ex eo, quia subiunxit, *Stimando di maggior lor beneficio il disponere di questa maniera*, quod sanè maius beneficiũ à Testatrice cogitatũ nũquam verificari posset, si dispositio in arbitriũ, & liberã volũtatem Patris fuisset collata, dum etiam adìpleta cõditione ꝑ filios remaneret adhuc in arbitrio Patris nihil ipsis relinquere, vt patere dicitur ad sensũ. Nàm illud verbũ *existimo* nunquã fuit habitũ pro volũtatis argumento, sed potiùs pro opinione, seu Iudi-
22 cio eius, ꝙ putatur euenturum fuisse, vti significat illud verbum *stimando*, quod latinè redditum *existimo* dicendum est, quod iam dixi iñ d. mea *Consult. 173. nu. 56.* nil aliud significare, quam sic opinari, & putare; Est autem cuiq. notum, multum interesse discriminis inter voluntatem, & opinionem, voluntas enim propriè consistit in decernendo, quid in re ꝓpria fieri quis velit, opinio verò est Iudiciũ, seu coniecturata diuinatio de eo, ꝙ alij facturi sint de re, cuius liberã habent dispositionem. Et hinc est, quod idem Iuris Consult. Scæuola *in d. l. Pamphylo*, quia per verbum *scio* credidit probabilem, & verisimilem voluntatem Testatoris fideicommisso obligandi res legatas denotatam esse, pro fideicommisso respondit. E contra vero in casu sibi proposito, & relato *in l. Generali 32. ff de vsu, & vsufructu legato*, cum Testator non dixisset *scio*. sed *puto te proprietatem consequuturum*, quia non ita voluntatem aliquam, nec probabilem, nec verisimilem ex huiusmodi verbo desumi posse credidit, sed opinionem quandam tantum sic euenturum, pro non fideicommisso respondit. Quod multum ponderis esse mihi semper visum fuit, vt dignoscatur, ex quibusnam verbis simplex opinio, & Iudicium, non autem voluntas depræhendatur Testantis, quæ sola voluntas, non autem opinio disponentis fideicommissum inducere potest, vt ait Cuiacc. à me citatus *Consultat. 172. nu. 20.* & sicut æquum non est Testatorem in sua voluntate, & in eoquod voluit

voluit, decipi, Ita pariter è contra graue non est, nec in iure curatur, quod in sua opinione deceptus sit Testator, uti pariter aduerti in sequenti *Consult.* 173. *nu.* 56. *& seq.*

Et propterea, quando etiam Beneficium maius redundatam nõ fuisset in filios ex Arbitrio relicto D. Agapito Viro (prout contrarium ostendi latius in dicta mea *Consultat.* 172. *ex nu.* 52. *vers. Si quidem primo, &c. vsq. ad nu.* 56,) vti Dominus meus arguit.

Nihilomin⁹ indè nil aliud resultaret, nisi ꝙ ex eo, quod existimavit, & futurũ esse putauit non autem in eo, quod voluit, seu voluisse declarauit, decepta sit, quod non est curandum, vt dixi; & suppletur quidem fauore filiorum voluntas paterna ex allegato textu *in l. cum Auus ff. de cond. & demonst. & in l. Cũ acutissimi C. de fideicom*, verum ex præscripto legis, & eo tantum casu, quo lex statuit saltẽ tacitam, licet non scriptam voluntatem Patris adesse, vt in dd. legibus suppleri mandatur, quæ si hoc non decreuissent, certè Iudicibus huiusmodi supplementum non permitteretur: Et ità pariter cum in terminis nostris, vbi adsunt ea verba, *Non dubitare*, vel *certo scire*, licet ea satis, vt aiunt, clarè voluntatem fideicommittendi non exprimant, lex suppleuerit, & ea verba pro tacitæ volũtatis Testimonio deprælhendi mandauit; debet tunc Iudex in eo casu ex legis mandato supplere, vbi in casu quoque contrario, vbi verba adsunt opinionis, & existimationis, lex decreverit nullius voluntatis disponẽtis argumenta continere; non licet Iudici contra legis præcepta niti, & quando non reperitur in tali verborum formula voluntatis vestigium, supplere nequit, & pronunciare, quod lex in contrarium declarauit.

Et ex his opinor responsum accepisse suũ, quod insuper per dubitandi modum postea fuit additum, quod dum Testatrix excogitauit eius dispositionem allaturam fore maius beneficium proprijs filijs instituendo Patrem hæredem, & nihil ipsis relinquendo: quia si Christianę vixerint erunt hæredes Patris, & sic hæreditatis Testatricis. ibi. *Perche se saranno, &c.* Hoc sanè beneficium maius excogitatum à Testatrice nunquam posset verificari, si esset in arbitrio, & libera voluntate Patris, eos hæredes instituere, vel nihil filijs relinquere, vt patet ad sensum, & vice versa prædictum maius beneficium solum verificari posset, quoties dispositio non esset collata in liberam voluntatem Patris, quia tunc pernecesse fuissent hæredes Patris, & sic dispositio materna maius beneficium operabitur, ꝙ ad euitandum superfluitatem dispositionis, & vt
23 verba aliquid operẽtur, considerare dicitur in terminis Fontanell. *dec.* 526. *nu.* 21. *&* 25. quem sequitur Rot. *dec.* 504. *num.* 4. *par.* 14. *recent.*

Quis enim nõ cognouerit huiusmodi arguendi genus adaptari nequaquam posse dispositioni nostræ? In quà certum, imò certissimum est, Testatricem, quoad institutionem viri in hæreditate sua eam fecisse absq. vllo fideicommissi, aut restitutionis onere; Prout etiam nihil proprijs filijs relinquere de sua hæreditate voluisse, dubitari sana ratione non valet, cum huiusmodi duæ dispositiones claris, & rotundis verbis in ipso Testamento legantur expressę. Et tamen hasce duas adeò claras dispositiones euerti, & infringi debere dicitur non quidem ex eo, ꝙ alibi in eodem Testamento postea secus disposuisse repertum sit, verùm ex eo solùm, quia dixerit Testatrix, cogitasse, & existimasse sic, vt fecerat, disponendo maius filiorum suorũ Beneficium futurum, quod beneficium in effectu sequutum non sit, vt aiunt. Hoc enim profectò & nil aliud est, quàm confundere terminos, & verba ex mente legum dispositionem pernecesse præseferentia, vt ea sunt. *Alli MM. Luciano, & Adamo, pure suoi figli, ne anco fà Legato alcuno, &c.* prout alia, *lascia, & instituisce, e di sua propria bocca hà nominato, e nomina suo herede*; cum alijs verbis cogitationis, & existimationis opinionem, & existimationem tantum denotantibus Testantis. Non enim in Iure legittima est argumentatio: Ità *excogitauit* Testatrix ergo ità voluit; Ita disposuit, Sed ea fortè iuxta Magnif. Luciani intentum fresta foret ratiocinatio, iuxtà disposuit, nempè nihil voluisse filijs relinquere, & totam hæreditatem suam absque onere viro tribuere, sed ità disposuit, quia *cogitauit* huiusmodi dispositionem maius allaturam esse Beneficium eidem M. Luciano, verùm ex hoc etiam tali quali arguendi modo duci non potest consequentia, ergo, cum hoc maius Beneficium ex ea non sequatur, ne eius *cogitatio* decipiatur, dicendum est, dispositionem, & institutionem liberam M. Agabiti corrigi debere, & variari, & ex libera grauatã reddi. Quod, inquã arguendi genus, nec legis, aut alicuius Iuris Interpretis ingenio, aut authoritate comprobari posset, imò potiùs contrarium per M. Christophori Aduocatos pluries ostensum fuit, & probatum, licet huiusmodi assertiones nostras semper Aduersarij dissi-

dissimulauerint, vndè ad eadē repetenda recurrūt. Esto enim datoq. millies, ꝗ ex tali dispositione illud, non indugeret Beneficium, quod Testatrix, vti dicitur, *excogitauit*, non indè tamen corruit emanata ab ea certa, & firma dispositio, ex præcisa, & indiuiduali Textus sæpiùs commemorati in *l. Generali 32. ff. de vsu, & vsufructu legato*; Ibi enim Testator hæredem vniuersæ suæ hęreditatis reliquerat, particularis verò fundi vsusfructus legatarium fecerat alium, cuius fundi proprietatem dixerat *& cogitauerat* Testator eundem legatarium ab hærede suo cōsequuturum, si cum eo non contenderet, vt ibi *Cuius proprietatem puto te consequuturum, si non contenderis cum hęrede meo*, legatarius nō contendit cum hęrede, & hęres noluit illi dare proprietatem fundi, quam ipse vti hæres cum cœteris hęreditarijs bonis acquisiuerat, & sic frustrata est, & decepta excogitatio Testatoris. Et nihilominus ex hoc ne excogitatio, & existimatio falleretur Testatoris, non video decisum esse, liberam hæredis institutionem in fideicommissariā conuerti debere, imò potius Scæuola respondit, nihil proponi, cur proprietas fundi legata videretur, & aduertantur ea verba *Nihil proponi*, nempè quamuis ibi quoque, postquam Testator hęredem suum absque vllo restitutioni s onere fecerat, dixerit Testator, putare se, & existimare, quod si legatarius cum hærede se amicabiliter gesserit, proprietatem fundi ab ipso hærede consequuturum, ita & legatarius conditionem impleuerit, quia nō contendit cum hærede; Nihil tamen proponit, ait Scæuola, Idest ex huiusmodi verbis Nihil resultare, vel proponi, quod dispositionis vim habeat, verum ꝙ sola mentis sit opinantis, & cogitantis expressio, quę ad dispositionis formam, & firmæ voluntatis normam, & argumentū induci nequit. *Excogitauerit* igitur Testatrix, & quantū velit Aduersarius, sic putauerit, sic existimauerit Testatrix Beneficium maius filiorum, licet secus contingat, quod ipsa putauit euentum, non ideò tamen corruit hęredis libera omnium suorum bonorum facta institutio, quia non fuerunt hęc prolatæ dispositionis verba, verum suę tantum cogitationis, & opinionis, quàm impleri, & effectum pernecesse sortiri debere, nemo dixit, & lex ipsa oppositum statuit. Vndè benè ait alias allegatus doctissimus Cuiacc. in repetit *d. l. vnum ex familia §. fin. tom. 4. fol. mihi 470. litt. D. Opinio fideicommissum non facit, cum dicimus puto, non quasi certi dicimus, itaue sentientes*, *sed quasi existimantes*, & sic quando Testatrix nostra dixit. *Alli M.M. Luciano, &c. ne anco fù legato alcuno, &c.* & infrà etiam. *Di tutto il restante de suoi benì, lascia, & instituisce, &c. suo herede, &c.* animo certo, & firma voluntate, quod seruari, & futurum esse pernecesse voluit per certa, & indubitata verba mandauit, & disposuit. Cum verò exprimere voluit, quod non ita fieri suę firmę mentis nō erat, sed à viri sui libera volūtate pēdere voluit, & ita tātum opinabatur, & excogitabat euenturū, tunc per alia omninò diuersa verba, nec vim habentia dispositionis sermonem protulit, vt ibi *la quale stima, &c.* vndè benè quoq. ait Socc. Iun. *in l. Gallus sub nu. 31. sub vers. Tertio aduerte, &c. vers. Non obstat d. l. Generali in princ.*, quod huiusmodi verba non sunt verba resoluta, neque testantur voluntatem disponendi, *sed sunt dubia, & conditionaliter prolata, & ostendunt non dico voluntatem, aut desiderium Testatoris, sed imaginatum effectum quendam ex concordia* de qua ibi. Et sic dicendū est in casu nostro, quod ea oīa verba in dicta Testamenti pæriodo contentā nil aliud portēdunt, quam imaginatum, & excogitatum in mente Testatricis effectum consequuturum, si filij benè, & laudabiliter se gesserint; Non indè tamen quia tales in omnibus se præbuerint, vti Christiana pietas, & eorum natalium dignitas suadebat insurgit Testatricis voluntas, certum quid in eorum beneficium disponendi.

Et licet maius eorū existimauerit Beneficiū sic disponere, nihil s. eis relinquēdo, vt antea dixerat, & insimulfecerat, non tñ in casu huiusmodi imaginati, & nō sequuti effectus resultat contraria dispositio, ꝙ eis tunc aliquid relinquere voluerit, quia si hoc intendebat, manifestæ factæ dispositioni, & apertæ suæ voluntati nihil eis relinquendi, opponi debebat alia contraria dispositionis forma, in hoc casu aliquid eis relinquendi. Alias enī parificando verba disponentia, cū verbis opinionis, & existimationis, hoc esset contrà expressum legum nostrarum stimulum calcitrare, Quod illegittimum arguendi genus quamuis à Parte Aduersa in medium proferatur, à doctissimo tamen Iudice improbari certo scire, & me non dubitare dixerim; Ne benè vsque adhuc transacti Magistratus honor, & summa laus, & præstita fides eius integritatis, & doctrinæ me decipiat, qui lōgè melius cœteris, qui hęc inania difficultatum obiecta ei persuadere tentant, de eius virtute præsumo.

Aaaaa Et

Et ppterea nulli⁹ pariter est auxilij Parti Aduersæ refugiū, q in *dispositionis* superfluitate constituit, contingens, vt ait, nisi ex ea, hoc legum determinationi aduersum desumeretur argumentum. Nàm, vt diximus, non in aliqua dispositione versamur, verùm in simplici opinato, & excogitato futuri euētus effectu, vndè superfluitatis adducta regula non convenit, quæ solet in certa aliqua & determinata legis, aut hominis dispositione solum adduci, & à DD. circumferri; vt
24 adductę Authoritates Fontanellæ *decis. 526.* & Rotæ Romanæ *dec. 404.* (licet per errorem citetur *dec 504.*) *nu. 4. par. 14. recentior.* testantur, quæ proindę penitus extraneæ sunt, & incompatibiles cum Thesi nostra. Ibi enim (vti latiùs facti cognitio desumitur ex antecedenti decisione 294. *in eadem par. 14. impressa*) Testator hæredem suam instituerat sub conditione, quod de sua hæreditate teneretur disponere modo, & forma sibi oretenus commissa, & in casu, quo decederet intestata, nec aliqua suæ hęreditatis dispositione facta, disponit ipse Testator in tali casu, quid de sua hæreditate faciendum esset; Duas autē in vita fecerat hæres d. hæreditatis dispositiones interse difformes, & discrepātes, & proindè dubitabatur, quænā seruāda foret ex eis, & respōdit Rota seruandā eā, quæ foret magis conformis voluntati Testatoris, quam certam, & per modum disponēdi declarauerat in casu, quo hæres suus nō facta aliqua dispositione ab intestato decessisset; Et ideò aduertendū est, quod ibi huiusmodi voluntas Testatoris non desumebatur ex opinatiuis verbis, aut ab excogitato ab ipso futuro euentu, & in suo Testamento indicato; verum ex certa eiusdem, & clara dispositione in eo casu facta, vt ibi legitur in præmissa narratione facti, *& casu què ab intestato moreretur substituit Cappelā, &c.* Prout sic etiā in casu apud Fontanellā relato de certa dispositione Testatoris in casu contrario non sequutæ ab eo demandatæ declarationis constabat. vndè resistit vulgata regula *quod ex diuersis, &c.*

Verum præter iam alias dicta, animaduertere quoque Excell. Dominum meum obsecro; quod qualiacumque verba sint apta ad inducendum fideicommissum, & versaretur etiā quæstio præsens in terminis verborū, quorum exempla ponuntur in dd. legibus *Vnum ex familia 67. §. Itē Marcus ff. de leg. 2.* aut *in l. Pamphylo 39. ff. de leg. 3.* prout
25 omninò secus est; Huiusmodi tamen verba in vtraque dictæ legis adiecta fuerunt post institutionem hæredis, aut relictum legatum in re certa, vt eidem hęredi, vel legatario in eadem hæreditate, vel certo legato grauamen inductū esse nō dubitaretur, vti legitur in d. l. *Vnum ex familia 67. Non dubitare se, &c.* & sic *in d. quodcumq. vxor eius capisset, &c.* & sic *in d. l. Pamphylo*, ait Testator. *Scio omnia, quæ tibi Pamphyle relinquo, ad filios meos perventura.* A casu verò nostro longè distant dictarum legum documenta: Non modo quia, vt sæpiùs dictum fuit, Testatrix post factam institutionem hæredis non dixit, *non dubitare, certo scire*, aut *existimare*, hæreditatem, in qua virum instituerat, post eius mortem ad filios perventuram, si Religiosam, & laudabilem vitam duxerint, quia tunc fortè pręfatorum textuum explicatio in medium conuenienter proferretur; verum Testatrix simpliciter cum nulla adiectione, aut animi sui declaratione circa portionem hęreditatis loquuta fuit.

Sed ex hoc pręcipuè quia huiusmodi imaginati, & excogitati sui maioris beneficij euentū in separata, & antecedēti dispositione posuit Testatrix nr̄a, in qua non modo de nulla certa quantitate fuit dispositum, Imò è conuerso potius disposuit, quod nihil eis relinquebat; vndè dum postea in fine eiusdem capitis subiunxit. *La quale stima di maggior loro beneficio il disponere di questa maniera*, ad nullam aliam profectò dispositionem referri nequit, quam ad proximè antecedentem, in qua disposuerat, quod nihil filij reliquerat, vt ibi. *Alli Magnifici Luciano, &c. ne anco fà legato alcuno, &c.*, nàm subsequentē institutionis hæredis non adhuc emiserat, & indicāt ea verba *il disponere in questa maniera*, quæ præsentem, non autem futuram dispositionē demonstrāt, & alia verba per modum enunciandi futuri opinati euentus dispositionem non inducunt ex iam dictis. Et cum in hac dispositione non modo de certa portione hęreditatis non agatur, sed omnis potiùs alicuius partis hæreditatis acquisitio excludatur, numquā benè pcepi, quā ratione inducantur leges præfatæ, ad eliciendū ex eis fideicōmissum in tota hæreditate materna, in qua Testatrix absque onere hæredem instituit, & ea talia qualia verba in differenti dispositione sunt adiecta, & ad nullam certam hæreditatis portionem, prout in allegatis textibus, referuntur.

Et ex huiusmodi contra iuris intellectum excogitata interpretatione duæ sequerentur contrarietates; quę in omni dispositione sūt, quam fieri potest, euitādę iuxta vulgata.

Primò

Primò namq. Testatrix disposuit *di non valer lasciare cosa alcuna à figli, &c.* Vndè contra adeò claram, & expressam dispositionem Testatricis ex æquiuocis, ambiguis, & opinatiuis tantum verbis in eodem capite inducerēt dispositio directè cōtraria, si, prout intendit aduersarius, dicendū esset, ꝙ aliquid eis reliquerit, & eos in propria hæreditate substituerit. Altera verò, quia dū M. Agabit[9] libere, & purè in manifesta, & formali dispositione est hæres ab Vxore institutus, è cōtra ab eo, ꝙ enunciatiue, & ex suo cogitatu antea protulit in alio diuersoq. dispositionis capite Testatrix, purè factā institutionē in grauatam, & cū onere convertere satagūt modo Præstantissimi M. Luciani Advocati.

Et verè quidem, nec Imperator Marcus, nec Papinianus[1], aut Scæuola Iurisconsulti in allegato Responso somniarunt vnquam, affirmare velle, negatiuam dispositionem nihil relinquendi producere posse interpretatiuè affirmatiuam aliquid per fideicōmissum relinquendi; licet, dum non præcessit huiusmodi negatiua dispositio, affirmatiuam dedu erint, dum certę scientiæ verba fuerūt adiecta, quod longè etiam abest à terminis nostris, vt ex eodem Scæuola (qui in contrarium *in d. l. Pamphylo affertur*) *in d. l. Generali*, clara percipitur distinctio; Et Ideò cum motiuum concipiatur ab Excellentiss. D. Consultore ex mente, ut opinor, Aduersæ partis, cum suppositis Testamenti verbis, *Dum Testatrix excogitauit eius dispositionem allaturam, &c.* qualis qualis fuerit eius ex cogitatio, & opinio, de ea nulla potest haberi ratio, ad eruendam ex ea dispositionem aliquā iuxta clarum textum *in d. l. Generali*, quē casum præsentem nostrum meo Iudicio definisse, ab initio credidi, & in ea opinione persistam, donec alia lex afferatur, quæ prædictam abrogauerit.

Nec aliqua responsione indigere arbitratum sum, quod ad aures peruenit meas, ex ore forsan, vti reor, alicuius iura nostra non profitentis, vel certè non callentis, quod scilicet *d. l. Generali* determinatio, Scęuolęq. Iurisconsulti definitio non emanauerit in filijs Testatoris, & ideò ibi verba tanquam inter extraneos prolata adulatoria credita fuerint à Scæuola, & proindè adaptari nequeat dispositioni maternæ, & inter filios, inter quos verba dici nunquam valeant adulatoria.

Nam leuissimum est commentum, nulloq. Iuris innixum fundamento, & ideo aditum non habiturum certo scio in Sapientissima, doctissimaq. Excellentiss. D. mei Cōsultoris mente, quem non dubito absque Legis autoritate huiusmodi distinctionem firmare, sibi Religioni ducturū. Nam aut ipsius Scæuolæ Iurisconsulti dispositionem ipsam *in d. l. Generali* attendere velimus, vti par est, aut fortè etiam Iurisconsultorum interpretationes in eadem lege sequi magis placeat, vtrumque nullius æris obiectum comperiemus.

Siquidem Scæuola Iurisconsultus nō alia ratione pro non fideicommisso respondit, nisi quia Testator cogitationē tantum suā de eo, quod putarat euenturum, ad ipsum legatariū conuersus enunciauerat, vt ibi, *cuius proprietatē puto te consequuturū, &c.* vndè vt eius dē legis clipeo nostra defēsio muniatur, sufficit ostendisse, quod Testatrix quoq. nostra cum huius generis verbis ad ipsos filios, quos legatarios, & honoratos supponimus, conuersa loquuta fuerit, vti latissimè doctum fuit. An autem huiusmodi verba adulatoria quoque nuncupari valeant, & eo minus quod huiusmodi verba inter alios adulatoria, inter filios verò talia nuncupari non possint, nec dixit Scæuola, nec minus excogitauit
26 super huiusmodi distinctione antepositæ sibi dubitationis casum dirimere. Et quamuis Accursius in Glossa dictæ legis in verbo *Nihil propons* dixerit, verba præcedentia erga legatarium directa blanditias esse, & Bartolus tam in summario, quā in repetitione eiusdē legis verba legis, & his similia adulatoria nuncupauerit, quę sunt ad honoratū directa, inde tamen inferri non potest, ꝙ ideo Scæuola pro exclusione fideicommissi deciderit, quia fuerint in extraneum, secus dicturus, si essent in filios directa. Hoc enim esset diuinare prorsus, & vim legis proprio arbitrio deludere. Sed Glossa potius, & cum ea Bart. & cœteri omnes in fortioribus terminis regulam firmant generalem, quod si verba, *qualiacumq. sint, directa fuerint ad honoratū, sunt blanditia.* Ad Honoratum, inquit, indistinctè, & ita pariter Bart. non distinguit.

Omnia verò prædicta percipi potuisse crediderim ex ijs, quæ in mea Consultatione diffusius retuli, ex quibus successiuè quoque dubitandi occasionem fuisse sublatam, existimaueram. Sed post hæc scripta monitus sum, quod aduersus ea, quæ in dicta Cōsultatione 172. *ex num. 20. vsq. ad num. 31.* firmaui, stent autoritates non spernendę grauissimorum Iurisconsultorum, & pręcipuè.

Socc. Iun. *in l. ex hac scriptura num. 46. 47. ff. de donat.*

Gosfred.

Goffred. *in l. Pater §. Pater (alias Mater) ff. de leg. 3. nu. 6.* Ideo vt, dū Clientis defensionem omni conatu promoui, propriā quoque non omitterem, Iterùm calamum arripui, & in angustia temporis hæc solùm addidi.

Primò, quod in dicta Consultatione non ex meo capite loquutus sum, sed aliorum, & plurium doctissimorum Virorū vestigia, traditionesque sequutus, quod si propterea cōtingeret, quod obiecta duorū Iurisconsultorum autoritas à me relatorū, & numero saltē longè maiori doctrinæ aduersaretur. Non indè tamen dicendum sequeretur, quod duorum tantum, doctrinam plurium confunderet, aut destrueret.

Secundò in dicta mea Consultatione 172. *ex nu. 20. vsq. ad nu.* 31. hæc mè præcipuè firmasse comperietur. In primis *ex nu. 18. vsq. ad num.* 21. dixi, non fuisse casui nostro adaptabilē dispositionem Marci Imperatoris, & à Papiniano relatā *in l. Vnum ex familia §. Item Diuus Marcus ff. de leg.* 2. sequutam à Iurisconsulto Scæuola *in l. Pamphylo, 39. ff. de leg. 3* sed convenire potiùs eiusdē Scęuolæ responsum, *in l. Generali 32. ff. de vsu, & vsufructu leg.* Ex numerò *verò 22. vsq. ad nu. 27.* ostendi, quod etiam ea verba *Certo scire, Non dubitare*, In Themate Testamenti *d. l. vnum ex familia, & l. Pamphylo.* proposito non habuisse vim sua natura fideicommissum inducendi, sed tacitam, & coniecturatam tantum voluntatem Testantis hęredem grauandi ex interpraetatione Imperatoris induci; Cessare verò huiusmodi tacitam Testatoris volūtatem grauandi fideicommissi onere hæredem, quoties ex ipso Testamento depræhenditur expressa cōtraria eiusdem Testatoris voluntas hæredem non gravandi, vti plurium autoritate *nu. 23. 24.* firmaui, & sic postea successiuè *num. 25. 26.* in facto comprobaui ex nostro Testamento desumi claram, & expressam Testatricis voluntatem liberè, & sine vllo onere faciendi hæredem virum suum amatissimum, *& ex nu. 27.* vsq. ad & per totū *n. 31.* & amplius etiā *n. 34. 35.* dixi ꝙ verba dispositiua, aut in honoratū, vel grauatū sint à Testatore loquente directa, sēper dispositionē inducere, secus autē euenire in alijs verbis, & pręsertim in enunciatiuis futuri euētus, quę ad honoratum conversa non disponunt; & hoc præcipuè *nu. 29. 30. 31. 32.* comuni Doctorum assensu protuli; vndè, si aliter in hoc Soccinus, aut Goffred. loquantur (quod absolutè nego) non meæ, sed plurium, & plurium DD, sententiæ aduersarentur, undè iudicantis animum à comuni, receptoq. aliorum omnium Iudicio remouere nulla ratione; possent, cum Prudens Consultoris vocum non in vnius, vel alterius tantum singulari Doctoris traditione, sed in comuniori Iurisperitorum recepta sententia potiùs inniti soleat, & omni ratione debeat.

27 Verum Socc. Iun. in *d. l. ex Scriptura ff. de donationibus* (cuius textus mentionem ego quoq. habui *in d. Consultat. nu. 29.* & in qua lege principaliter agitur de enunciatiua pręteriti temporis; quæ ex benigna interpretatione dispositionem inducit, licet verè non sit sequutum, quod enunciatur, ut ego quoque ibi animaduerti, & supra *num. 21.* adnotaui, (post varias ibi traditas enunciatiuarum, causarum, conditionum, aut demonstrationum, quarum occasione proferuntur, distinctiones, *num.* tandem 36. exorditur explicationem enunciatiuarum, quæ emittuntur per modum causæ; *Num. verò* 38. agit de enunciatiuis causa demonstrationis emissis, & in hoc sequendo Bartolum duas ponit conclusiones, & in prima ait, quod verba enunciatiua propter aliud emissa per modum demonstrationis non inducūt dispositionem, cui tamen conclusioni sex facit ex ipso Bartolo desumptas oppositiones. Quartam verò, quę casum nostrū attingere videtur, *nu.* 47. deducitur, ex qua Bartoli oppositione *num.* 48 hanc conclusionem elicitu ex dictis, vti protestatur, eiusdem Bartoli, quod licet verba enunciatiua emissa principaliter propter se inducant dispositionem, quando referuntur ad grauatum, ut per textum *in d. vnum ex familia*, tamen si dirigantur ad honoratū, tūc nō disponunt, quia videntur prolata gratia adulationis, vt in *d. l. Generali*, subdit tamen Bartolo adversari in hac distinctione Imolā, & communē, à quib[9] tamen Bartolū defendit ibi Soccinus, & ait *fortè* sententiā Imolæ procedere posse in terminis dispositionis d. legis *Vnū ex familia*, & pręd. *l. Pamphylo.* Et licet infra in vers. *Ego tamen teneo* dixerit ipsum tenere contra Bartolum; Duo tamen aduertenda sunt, quę nostram sententiam mirificè fouent. Primò, vt immediatè subiungit, tunc tenere contra Bartolum, si ex alio verba enunciatiua inducerent dispositionem, quia tunc, vt inquit, non impeditur dispositio ex eo tantum, quod ad honoratum sint directa; vt erat in casu illius legis, quia enunciatiua verba erant de præterito, non autem de futuro. Secundò verò animaduersione præcipuè dignum

gnum est, quod infra, vt responderet legi nostræ *Generali*, quod erat fundamentum Bartoli, in vers. *Non obstat modo,&c.* ait dictam legem non obstare,&c. *Quia illa verba prolata sunt per modum consilij, & fuit exhortatio futuri euentus, & propterea non disponunt*. Et sic, licet contra Bartolum vna cum Imola, & Cumano sentiant; approbat tamen verba enunciata prolata cum verbis *puto te consequuturum, si non contenderis, &c. vt in d. l. Generali*, dispositionem nullo pacto inducere, q nobis sufficit, vndè Soccini doctrinam nihil esse faciendam patet], aut quia contra Bartolum sentiat cum Imola, & Cumano, contra quos vniuersa Doctorum turba Bartoli sententiam amplectitur, & est comunior, & iuxta comuniorem, sunt proferenda Iudicia, et sic mea doctrina, licet non mea, quando etiam Soccinum haberet aduersum, tamen comuni cæterorũ omnium Doctorum approbatione destituta non esset. Aut quia apertè assentitur Soccin., verba enunciatiua, prout *in d. l. Generali*, prolata nullatenus dispositionem inducere, sed exhortationem tantum ad honoratum; quia verè huiusmodi verba iuxta explicationem doctissimi Io. de Montepico inter repetentes in *l. Titia cum Testamento §. Titia cum nuberet, ff. de leg. 2.* (à quo desumpsit Castill. *controuers. lib. 4. cap. 46. n. 8.*) ea verba, *Cuius fundi proprietatem puto te consequuturum, si non contenderis cum hærede meo, sed potius concordans eris*, non sunt emissa eo animo, & principali proposito, vt ille fundi proprietatem sic disponendo cõsequatur, sed ut alliciatur potius ad colendam, & conseruandam beneuolentiam, & amicitiam cum hærede, licet, si opus foret, ipsi Soccino opponeretur ipsiusmet Soccini supra relata doctrina *in l. Gallus n. 31.* vbi tuetur *in d. l. Generali*, nulla dispositionis verba contineri.

Goffredus pariter in obiecta *l. si Pater §. Pater, aliàs Mater ff. de leg. 3.*
28 nil ait, quod nobis aduersetur, si, non duo tantum verba, quæ ex vniuersa sua legis interpretatione colliguntur, sed totus ipsius Doctoris ratiocinationis contextus, & qua occasione dicta verba proferantur, attenta mente reuoluatur.

Goffredus enim interpretatur ibi verba legis sic se habentia, & in qua post scriptos hæredes Pater hæc adiecerat. *Prædia, quæ ad eos ex bonis meis peruentura sunt, nulla ex causa ab alienent, sed conseruent successioni suæ, deq. ea re inuicem sibi caueant*. Vndè in ea nulla existimationis verba, aut aliâ ad honoratos successores directa, sed ferè præceptiua, vt ibi, *nulla ex causa ab alienent, sed conseruent*. & directa fuisse quoq. ad hæredem grauatum tantum ex eius lectura patet. Super tali igitur Themate legis interpretationem Goffredus aggrediens inprimis *nu. 1. 2. 3.* firmat contra Glossam, nullum fideicommissum nec ex verbis, nec ex mente Testantis ibi proponi. Postquæ arguit contra *nu. 4.* argumento desumpto ex dd. legibus *vnum ex familia, & l. Pamphylo*, vbi licet non adessent propria verba fideicommissi, tamen quia, vt inquit, ibi, *est mater, vel libertus, vel filius, & verba sunt pro liberis, & iniquum esset decipi testantem ab vxore, vel liberto, vel filio, in his, quæ liberos tangunt, verba licet non sint propriè fideicommissaria, operabuntur fideicommissum*. Sed ad ea, quæ modo sequuntur, est sedulò intendendum, dum inquit. *Cum verba adaptari valeant ad fideicommissum*. ea nempè verba cum quibus Testator in dictis textibus mentem suam expresserat. *Non dubito, &c. Certo scio, &c.* Et ideò benè sequitur se declarare Goffredus, dum immediatè ibi inquit, *Secus si non valeant adaptari*, (ad fideicommissum videlicet) *licet sint tales personæ*, quod est notandum, quia firmat, quod etiãsi agatur inter Matrem, & filios, si tamen non aſ sint ea verba, *Nõ dubito, &c. Certo scio, &c.* numquam ex verbis, nec eorum fauore fideicommissum inducitur, quod probare sequitur per totum *nu. 5.* In fine cuius *nu. 5.* vers. *Item* ad comprobationem eorum, quæ antea firmaverat, quod nempè qualitas personarum, & filiorum, quorum fauorem concernit inductio fideicommissi, non operetur fideicommissum in dispositione non concepta per ea verba *Certo scire, &c.* sed per alia, quæ ad fideicommissum non possunt adaptari, ad horum, inquam, comprobationem subiũgit, *Item merito in l. Generali infra de vsufructu legato verba enunciatiua non habent vim dispositionis multiplici ratione* (& hic sumus in *nu. 6.* vbi nobis obijcitur) *Primò quia non loquitur ibi Testator certitudinariè, sed putatiuè dicens, Puto te felicem; sed in d. l. Pamphylo, infra eod., & d. l. vnum §. fin. supra de leg. 2. loquitur Testator certudinariè, quia dicit non dubitare, vel scire*. Hæc sunt verba prçcisa Goffredi hic religiosè descripta. ex quibus certò certiùs habetur, sensisse Goffredum verba cogitationis, & existimationis non esse apta ad producendum fideicommissum, etiamsi inter filios essent prolata, vndè miti-

mirificè intentionem nostram eius quoq; autoritas corroborat.

Et quamuis hac ratione principali firmata ex verbo *puto* in prima parte dictæ legis *Generali* inserta ad aliam partem eiusdem legis descendat ex successiuis eiusdem legis verbis deductam rationem adducendo. Postquam enim ibi Testator suæ existimationis conceptũ protulerat his verbis, *Cuius proprietatem puto te consequuturum, si non contenderis cum hærede meo, sed potius concordaueris*. Conuerso tunc Testatore ad hæredem suum, quasi ei consilium vtile relinquendo, dixerat. *Sed & tu hares omnia fac, vt amici sitis, hoc enim vobis expedit.* Inde Goffredus aliam quoque rationem deducit, vt probet, nec prima, nec sequentia verba adaptari posse ad fideicommissum, nàm, vt inquit, *Item in d. l. Generali videntur esse verba Consilij, cum dicat expedire vobis, scilicet heredi, & Felici, quod concordetis, & sitis amici, &c. ex verbis ad consilium, & consilij causa rescriptis non debetur fideicommissum*. Verum pariter tamen est, quod hæc verba consilij adaptari velit Goffredus ad fideicõmissum, qñ prolata sunt erga filios, vt inquit, *Cum non concurrunt dictæ personæ, vel aliæ, in quibus esset eadem ratio, in quibus esset iniuriosa deceptio*. inducendo ad hoc etiam, seu euitando dispositionem *l. Iulianus 66. §. pr. ff. de legat. 3.* vbi datum erat consilium curãdi agros, & ex talis consilij verbis fideicommissum non resultare Vlpianus definiuerat, quia, vt inquit Goffredus, non fuerat consilium datum filijs, sed extraneis, quamuis in hoc etiam Goffredus discrepet à se ipso, qui supra *nu. 4.* parificauerat dispositionem inter filios, vel libertos factam, & in hoc *§. pr.* Cõsilium datũ fuerat libertis, & non extraneis.

Verùm quicquid sit de hoc; Sufficiat nobis non habere in dispositione nostra verba Consilij, sed enunciatiua tantum existimationis, & excogitationis Testatricis; quæ nunquam adaptari posse ad fideicõmissum, qualescumque sint personæ, pro quibus, aut de quibus agitur in Testamento: Vnde patet Goffredum non contra nos, sed pro nobis apertè stare, & orare. Licet etiam in verbis Consilij sit vnicus in distinctione allegata, cum Doctores omnes simpliciter, & 19 indistinctè firment, verba Consilij nunquam inducere fideicommissum, vt apud Mantic. *de coniectur. lib. 8. tit. pr. nu. 12.* Peregrin. *de fideicomm: art. pr. nu. 49* Barri *de success. lib. 8. tit. Quibus verbis fideicommissum vniuersale relinquatur num. 2.* & alij passim.

Ex quibus, &c.

Compromissa iterum inter fratres iamdiu pendente controuersia in duos Nobiles, & vtrisq. cõfidentes, & in D. I. V. D. Franciscũ Gãbi Rauennatem, & eo tempore in Ciuitate Ianua Criminalis Rotæ Auditoris munere fungentem, pro exclusione Fideicommissi laudũ protulerunt Arbitri sub die 15. Mẽsis Iulii præsentis anni. Pro cuius laudi Iustitia comprobanda D. Auditor decisionem exharauit, quam hic subnectere destinaueram. Verum quia non adhuc mihi peruenit eam vna cum alijs doctissimorum Virorũ in hoc eodem articulo Responsis post sequentem Consultationem, vel saltem paulo post impressam reperies.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Pij Quinti sup creandis censibus in pecunia numerata excepiat causa dotium.*

2 *Exceptio regulam firmat in casibus non exceptuatis.*

3 *Census venditio fieri debet in pecunia numerata de præsenti recepta, non autẽ antea. 32.*

4 *Census venditus pro pecunia antea debita est nullus, & 5. 11.*

5 *Cessante ratione legis ipsa lex quoq. cessat.*

6 *Nomine debitoris dato pro pretio census, est census nullus. Contrarium 7. Declara 8. 9.*

10 *Non sufficit, si dicatur fuisse numeratum pretium in censu, si non apparet tunc numeratũ.*

12 *Census vitalitius super sola persona constituens, & non super bonis immobilibus est nullus. Contrarium nu. 18. 22. 23.*

13 *Quæ servari debent in census vitalitij constitutione procedunt, tàm si per modum venditionis, quam donationis, aut alio modo concipiatur.*

14 *Exceptio nullitatis Instrumenti resultans ex aspectu ipsius Instrumẽti retardat eius exequutionem.*

15 *Exceptio nullitatis census resultans ex ipso Instrumento retardat eius exequutionẽ.*

16 *Statutum mandans non admicti exceptiones præter ab eo expressas, non impedit admicti nullitatis exceptionem resultantis ex ipso Instrumento, & 17.*

19 *Census vitalitius non comprehenditur in Bulla Pij Quinti super censibus.*

20 *Communis obseruantia Bulla Pij Quinti super Censibus non viget in censibus vitalitijs. Contrarium 24. 25.*

21 *Observantia contraria Bullis Pontificijs scienter Papa declarat, quid non comprahendit in eiusdem Bullis.*

25 *Consuetudo sublata per Principem ex certa scientia, vt introducatur eius precisa scientia requiritur.*

26 *Stat-*

16 *Scacc. de Commerc. & camb. à contrarietate defenditur.*

27 *Leotard. de vsur. quæst. 49. explicatur.*

28 *In dubio pro validitate census est pronunciandum.*

29 *Reseruatiuus census quis dicatur.*

30 *Ex consensu Partium non potest sanari nullitas census ex Bulla Pij Quinti resultans.*

31 *Nullitas Contractus in fauorem Ecclesiæ, vel minoris à lege inducta ab ipsis tantum potest opponi.*

32 *Pecuniæ numeratio in censu est de forma, & tertio.*

33 *Census consignatiuus dicitur emptio, & venditio.*

34 *Census donationis titulo constitutus non comprehenditur in Bulla Pij Quinti.*

35 *Contractus vsurarius exequutionem non meretur.*

36 *In quæstionibus, quæ non concernunt forum internum conscientiæ, Iuristis magis, quam Theologis moralibus defertur.*

37 *In materia vsuraria magna est Rotæ Romanæ autoritas.*

38 *Altograd. cons. 18. lib. pr. reprobatur à D. de Luca.*

39 *Census Vitalitiis sunt magis cæteris vsuræ suspecti.*

ARGVMENTVM.

Agitur in hac Consultatione Magistraliter, & rationibus omnibus, & Doctorum autoritatibus in vtramq. partem deductis Articulus, An post Constitutionem Sancti Pontificis Pij Quinti super Censibus, census vitalitius super sola persona, non super bonis immobilibus constitutus sit validus, & pro Inualiditate resoluitur.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXXVII.

INusitatum contrahendi genus, & nouam prorsus mihi saltem vsq. adhuc incognitam contractus speciem detegit facti ad me trāsmissa series. In qua venditor venditę domus pretium ostendit recepisse, dum suo mandato creditori suo hypothecario persolutum dicitur, & nihilominus rei venditæ possessionem venditori pretium soluenti non dimittit, neque tradit. Emptor pariter licet integrum, & verum pretium soluat, nihilominus non modo rei venditæ possessionem non acquirit, sed eam venditori, &, quod magis est, Nepoti venditoris, donec alter eorum vixerit, nulla compensatione recepta relinquit, creditor autem venditoris, & cui de mandato eiusdē debitoris pretium soluendū erat, scuta quatuorcentum percipit pro integra extinctione sui crediti, pro quo venditam domum habebat hypothecatam, & insuper nullo inuicem dato, vel promisso nanciscitur liberationem alterius suæ domus, & ab ea possessæ à nexu pignoris, cui fauore venditoris dictam domum deuinxerat, postea vero scuta tercētum de quatuorcentum sibi soluendis titulo donationis relaxat emptori præfatæ domus, vt sibi naturaliter viuenti soluat quotannis scuta vigintiquatuor, quem census vitalitij venditorem donatarium, & eiusdem census emptorem donantem appellant; Ego tamen inuerso nomine D. Terentium census venditorem donantem, D. autem Magdalenam emptricem donatariam potius appellari debuisse crediderim, quia D. Terentius emit domum, soluit pretiū, & nihilominus possessio, & fructus emptæ domus venditrici eiusdem domus, & eius Nepoti remanent, vndè rem, & pretium, quo cum eiusdem venditricis creditor est dimissus, retineant, & vt D. Magdalena nullam patiatur molestiam à Maria venditrice super alia domo ab ea retenta, & liberationem consequatur eius crediti, pro quo domus, quam possidebat exequutioni subiecta fuerat, iterū donat ipsemet emptor D. Mariæ fructus, & pensiones emptę domus per totum suæ, Nepotisque vitæ tempus, quibuscum suum creditum sibi soluat, quod super dicta domo D. Magdalenæ consequi potuisset.

Nec fortè dicatur de iniustitia redargui minimè posse huiusmodi contractus sic vt supra gestos autoritate Sapiētissimi Magistratus, nec non de Voto doctissimi Consultoris.

Quia supposuit D. Consultor eamdem D. Magdalenam Pandolphini empturam fuisse commemoratam domum Florentiæ existentem *in luoco detto à Pitti*: Et sic omnia benè se habebant, quia si D. Magdalena liberationem propriæ domus nanciscebatur, creditum quoque suum consequebatur scutorum quatuorcentum dominio tunc acquisito absque solutione pretij dictæ domus, possessione verò acquirenda post mortem Mariæ, & Nepotis, qui interim cum percipiendis pensionibus dotale creditum conflare commodo potuissent. Neq. præsumendum est aliter sensisse D. Auditorem Farinola expertissimum virum; non modo quia neq. tertium grauare poterāt ad emptionem domus,

eod. tract. de vsur. lib. 4. cap. 6. art. 16. sub nu. 5. vers. Verius tamen existimo contrarium, &c.

Hic autem verè, & sincerè ex facti reuolutione suadetur, nullam realiter fuisse pecuniam numeratam: Nàm verè pactum, & cõuentum fuit, quod D. Magdalena vitalitij census emptrix tãquam asserta creditrix scutorum quatuorcentum, & pro dicta summa habens hypothecatam domum venditam relaxaret D. Terentio prædictæ domus emptori dicta scuta tercentum debita, & ex mãdato venditorum eidem D. Magdalenæ soluenda, & sic cum pecunia sibi debita a D. Pantonio eidem pretium empti census soluere, vel recompensare voluit, quod ferendum non est, neque sufficit ad constituendũ in statu validitatis ipsum census contractum ex iam dictis, & abundè probatis; Siuè magis propriusque dicendum esse placeat in pretium empti census fuisse à D. Magdalena assignatum D. Terentio eiusdẽ census vẽditori nomen debitoris, quod ipsa D. Magdalena habere prætendebat cum Maria posseditrice domus, quod pariter stante Bulla præfata
6 communiter improbatur, vti latè probat Felician. *de censib. tomo 2. lib pr. cap 8. num.* 10. quem sequitur Cenc. *de censib. par. 2. cap pr. quæst. pr. art. 5. nu.* 15. Duard. *eod. tract.* §. *1. quæst. pr. num. 26. &* 27. & hos omnes, aliosq. plures referens Capyc. Latro *Consult.* 115. *ex nu. 31. vsq. ad nu. 46.*, quod ait fortius vrgere, cum debitum non verè debetur ab ipso venditore census, & annuo censui se subijcienti, sed ab alio ob difficultates, & expensas ex actionis, ob quas circumstãtias accidere facilè potest, quod non sit iustũ, quia non potest æstimari quantũ pretium est in nomine, sed plus, aut minus iuxta conditionem, & qualitatem debitoris, & apud Leotard. *q. 59. num. 37.* quo relato sequitur Gibalin. *lib. 4. cap. 6. art. 17. nu. 22. seu art.* 15. *nu. 22.* & latè Caren. *resolut. 201. per tot.* Et sic etiam in hoc casu nullitas, & insubsistentia dicti census emergeret indubitata.

Verũtamen quatenus etiã prævalere fortè posset opinio eorum, qui voluerunt, satisfactum esse Pontificis menti relaxata debitori, & venditori insimul census pro pretio eiusdem census pecunia ab eo emptori debita, vel assignato loco pretij alterius debitoris nomine, quia debitũ ex vnacausa possit conuerti in debitũ Bullæ ex fictione *l. Singu-*
7 *laris ff. Si certũ petatur*, breui enim manu fingitur pecunia soluta creditori, & per creditorẽ ipsi census vẽditori tradita ex Text. *l. Si prædiũ C. de euict.* & alijs adductis per Mastril. *dec. 262. n.* 10. Hoc tñ admittũt, eo casu, & cũ supposito, q pecunia sit verè, & tũc tẽpore vẽditi cẽsus, sine dilatione debita, & soluenda, nomenq. debitoris sit non modo verum, & certum, sed quod præcisè, & illico
8 exigi possit, vti probat in longum Mastrill. *dec. 262. nu. 5. 6.* Quæ veritas, & prompta exactio nominis in casu præsenti non cõcurrebat, neq. verè tunc temporis celebrati, & venditi census erat D. Terentius debitor pecuniæ, & pretij domus, quam licet comparasset statuto pretio, emerat tamen domum ex sententia Magistratus, uel potius ipsiusmet D. Magdalenæ consensu non tradendam emptori, nisi sequuta morte Mariæ, & fratris, quos, donec erant superstites, percepturos fructus, vel fruituros esse eiusdẽ domus habitatione, conuentum erat: Vnde creditum D. Magdalenæ cessum exigendum non erat, nisi post longum temporis spatium, neque propterea poterat compelli Dominus emptor ad soluendum eiusdem domus pretium, nisi traditione sequuta, ne cum maxima, & damnata læsione re, & pretio eodẽ tempore careret, eo enim casu, quò res vendita retinetur per venditorẽ, aut est emptori ablata, potest emptor retinere pretiũ, Imò si pretiũ in censum conuertit, retinere debet ipse annuos census, nec eos soluere compelli potest, quia eo casu per concessionem factam in censum ipsius pretij rei venditæ dicitur fictè facta solutio, & pretium verè penes debitorẽ extare, ut in puncto trad. Mastrill. *decis. 260. nu.* 8. 9. 10, quæ conditio aduersabatur omninò celebrationi Contractus cẽsus, quia contractus censualis est venditio de præsenti, non in diem, siquidem ab hora initi contractus constituens censum fit debitor solutionis annui promissi redditus; Ideò necesse est, quòd pecunia sit tunc pariter purè, & absque temporis, vel alia conditione debita, ex qua illam, vel nomen debitoris recipiens fiat debitor, alias iniquum esset, & naturali rationi ad modũ aduersum, quod emptor census tunc inciperet lucrum acquirere, venditor autem habita fide de pretio, vel nonnisi post lõgum temporis spatium idẽ pretium, vel rem loco pretij statutam percepturus interim nihilominus censum quotannis solueret, cum non annua pẽsio respondeat pretio census, vel æstimationi rei, aut nominis debitoris loco pretij assignati, iniustum foret, vt eius, quod non accepit, reditum soluat, vt benè in præcisis terminis aduertit Felician. *de censib. lib. cap. 8. nu. 12. vsq. ad vers. Ex quò infertur, &c.* & iterum *lib 2. cap. 5. sub n. 17, vers. Tertio, & vltimo,* & idem dicere voluisse videtur *eod. tract. to-*

mo

mo 2. lib. pr. cap. 8. sub nu. 7. vers. Eamdemque sententiam in fine, ibi, quod si debitum procedat ex pecunia numerata verè, & realiter ipsi debitori, &c.

Et proindè ait in proposito Pater de Lugo *to. 2. de iust. & iur. tit. de censibus disputat. 27. nu. 86.* quod si debitum, ex quo census constitueretur, non esset liquidum, sed litigiosum, reducendum esset ad minorem valorem, vt ex eo pro iusto pretio census ematur, & addit autoritate Salas, quod donec loco pretij venditor recipiat creditum, quod habet emptor cũ tertio, non currant pensiones annuæ, seu donec venditor, & census debitor illud ab illo tertio verè recuperet, & exigat. In tantum enim secundus contractus subsistit, in quantum, & quovsq. valet, & & substitit primus emptionis, & venditionis, vt benè ratiocinando concludit Pater de Lugo *d. disput. 27. nu. 29.* exemplificando in emente boves ab eo, quos certo scit tunc non habere, & eosdem postea ipsimet venditori locat pro certa annua pensione, qui non potest licitè pensionem recipere, quia res vendita non subsistebat, & sic in casu præsenti, quia verè creditum D. Mariæ in pretium census conuersum tunc saltem non subsistebat, sed post obitum tantum dictæ Mariæ, & fratris, quibus habitatio vitalitia domus concessa fuit in recompensationem eius, quod à D. Magdalena eidem Mariæ refundendum erat pro solutione crediti, pro quo domum à D. Magdalena possessam habebat hypothecatam, & vti trad. Leotard. *d. q. 59. nu. 37.* & Giballn. *d. art. 17. nu. 22.* in reddenda ratione, cur pretium census in tot nominibus debitorum assignatum compleri nequeat, quia, inquiunt, iniquum fit eius pecuniæ, vel rei, quam non dum acceperis, reditum, & vsuras soluere, cum nemo verè dixerit cessionem nominum esse præsẽtem pecuniam, sæpiùs enim, vt addit præcipuè Giballin., non ita bona, & idonea, & huiusmodi sunt, vt ea, cum libuerit, exigere, aut ijs tanquam præsenti pecunia vti liceat; Nisi tñ nomen cessum æquè certum, & commodum venditori census fuerit, atque præsens pecunia, quod alienum fuit à facto præsenti, quia non potuit Dominus Fantonius, tanquam si verè pecuniam recepisset, eò credito tunc in sui commodum vti, quia hanc ab initio, & in ventre habuit conditionẽ emptio domus, vt effectum non haberet, nisi sequuta morte venditricis eiusdem domus; Et si forte diceretur cum D. Fãtonius in emptione domus se subieccerit oneri soluendi D. Magdalenæ suum creditum, dum postea in venditione census pro pretij solutione recepit remissionem, & liberationem debiti cõtracti, quæ remissio vtilis ipsi venditori visa sit, atq; ipsa numeratio pretij census, & fortè etiam vtilior, quia si voluisset D. Magdalena dictum censum emere, potuisset D. Fãtonius maiori cum incõmodo, maioriq. rei suæ familiaris detrimento compelli ad soluendum debitum pretium domus, vt promissum eidem solueret. Nam, præterquam quod alias ex Cenc., Duard., Leotard. *dicta q. 60. nu. 4.* & alijs supra citatis post Constitutionem Pij V. reprobata fuit ista suppletio, siue compensatio pretij cum pecunia antea debita, vti supra est dictum, procederet vtiq., si D. Magdalena habuisset creditũ suum purum, & cuius exactionis dies venisset tẽpore contracti census. Sed quia, vti alias dixi, si D. Magdalena ipsa domum emisset, non poterat tamen domum pro suo credito recipere, nisi vita functis venditoribus, vt cum percipiendis pensionibus versa vice sibi satisfacerent id, quod ab eadẽ D. Magdalena consequi iure poterant pro suo credito dotali D. Mariæ; Ita D. Fantonius, qui vicem emptoris pro dicta Magdalena substituit, non fuit factus debitor D. Magdalenæ, nisi postquam domus possessionem, nempè post mortem Mariæ, & fratris reciperet, vndè dici non potest, quod loco pretij acquisiuerit remissionem debiti, cuius dies non dum venerat, & ad cuius debiti solutionem adstringi tunc nullo modo poterat; & ideò cessat, non modo ipsa forma census tàm ex dispositione Bullæ, quam etiã ex natura rei, & iure comuni attento: & ratione etiam cessante in hoc casu, qua census cõtractus fuit inductus, nempè vt præsenti necessitati vẽditoris succurratur, quia in nulla necessitate tũc erat cõstitutus D. Fantonius soluendi D. Magdalenæ suum creditum, cuius dies solutionis non dum advenerat.

Et cum DD. Conseruatorum legum Decreto in omnibus relationem habere velle contrahentes protestati sint in dicto Instrumento, vt ibi legitur, *Quali Sig. Madalena, e Maria, e Sig. Terentio Fantoni si dichiararono di fare, si come fecero, la presente vendita, compera, e patti suddetti in ordine al tenore del detto Decreto, da' Sig. Conseruatori di leggi e saluo, e riseruato in tutto, e per tutto il tenore di quello veduto, e letto auanti la celebratione del Contratto.* Nunquam fuit intentionis DD. Conseruatorum arctare emptorem domus ad soluendum statim tempore factæ emptionis D. Magdalenæ suum creditum scutorum quatuorcentum non modo, quia hoc non

non expressetunt, verum simpliciter dixerunt, *Che del retratto del prezzo si deua pagare alla Sig. Madalena Pādolfini fino alla concorrente quantità del suo credito* sine vlla adiectione temporis, in quò facienda foret d. solutio; Intellexisse tamen de tempore sequuti obitus D. Mariæ, & fratris clarum est ex duobus. Primò, quia cum infra in eodē decreto in sequenti capite decreuerint. *Che il compratore, che sarà di detta Casa non possi espellere in alcun modo dalla medesima Casa M. Maria, e Raffaello suo fratello, mà comportare, che la tenghino, e godino come fanno di presente, per tanto, quanto ciascheduno di essi viuerà naturalmente, &c.*

Et sic cū voluerint tradendā nō esse domū emptori, nisi post obitum venditricis, & fratris, sequitur per necesse quoq. dicendum, voluisse pariter ab eo pretium exigi nō posse, nisi traditione sequuta, vt iustitię consona foret deliberatio, vti Consultoris eruditio, & Magistratus integritas postulabat, iuxta Text. *in l. Iulianus §. ex vendito, & in l. Si pendentem ff. de act. empt.*, & successiuè creditum D. Magdalenæ ex dicto pretio soluendum antea non erat, nec ipsa prius illud petere poterat, quam obijssent dicta Maria, & frater. Secundò pariter huiusmodi DD. intentionem fuisse detegitur ex tempore declarato, in quem distulerunt soluendum pariter de eodem pretio domus ab eodem emptore creditum scutorum centum sorori Cōstantiæ Ciaballi, vti legitur in commemorato Decreto. *E del medesimo prezzo di detta vendita deua detto compratore doppo morte delli detti, & infrascritti M. Maria, e Raffaello pagare duc. 100. à Suor Costanza Ciaballi Monaca in S. Chiara.* Cui sorori Constantiæ mādatur pariter fructus annuos, seu interesse interim solui non ab emptore, qui sicuti rē nō habebat, ità pariter fructus soluere non erat iure cogendus, sed ab ipsismet domus possessoribus, vt ibi dicitur. *E mentre detta Maria e Raffaello viueranno, siano tenuti, & obligati pagare à detta Monaca gl'interessi, che matureranno durante la vita di ciascheduno di essi.* Et hic est advertendum, eam esse rationem discriminis, quare sorori Constantiæ fructus sui crediti assignantur, secus autem D. Magdalenæ, nempè quia creditum sororis Constantiæ iam erat tempore venditionis liquidum, & debitū: Illud autem D. Magdalenæ nonnisi post obitū venditricis, & fratrū erat debitū; Et proindè vndiq. clarè constat creditum D. Magdalenæ tempore facti census non fuisse debitum à D. Terentio, quod pro pretio census recepisse pariter non dubitatur.

Nec obstat, si dicatur ex Instrumento constare de pretij numeratione; Nàm primò respondetur, quicquid argui posset in primo venditionis contractu, in secundo verò donationis cum annua vitalitia pensione secùs omninò refertur in ipso Instrumento, in quo tantummodo dictum est. *Spontaneamēte, &c. per titolo di donatione frà viui, &c. dette e donò al predetto Sig. Dottore Terentio Fantoni presente la somma, e quantità di scudi trecento di moneta Fiorentina di lire 7. per scudo dell'istessi denari come sopra riceuuti dalla medesima Signora d'ordine della predetta M. Maria, e tutto in presenza di me Notaro, e Testimonij predetti.* Vndè nullū de vera numeratione verbū est expressum, prout supra in alio Contractu venditionis expresserant, 10 quò casu ex tali Notarij assertione probata nō esse numerationē voluit Mātic. *de tacit. lib. 18. tit. 6. nu. 4. 5. 6.* Farinacc. *de simulat. q. 154. nu. 75.* Secundò verò dicitur, quod cū ex serie facti, & eius circumstantijs detectū sit dictæ pecuniæ numerationem factam fuisse *per mostra*, & ad circumveniendam potiùs dicti Pij Quinti Constitutionem, cum veritas fuerit, quod ipse D. Fātonius receperit pro pretio census ipsam pecuniā ab ipso debita, pro pretio antecedēter factæ emptionis nihil propterea prodest asserta numeratio ad sanandam nullitatem census, vti non obstante facta clarius à Notario attestatione numerationis pretij in sui, Testiumq. præsentia in Instrumento census ex facti circumstantijs, & coniecturis huiusmodi censum tāquam venditum pro nomine debitoris, & pecunia antea debita loco pretij nullū decla11 rauit Rota Rom. *vt in decis. 120. & 122.* relatis post Cenc. *de censib. in antiqua impressione*, quas refert, sequitur, & alijs comprobat autoritatibus Leotard. *de vsur. quæst. 59. num. 38.*

Secundò principaliter nullitatem huiusmodi census euitari non posse conuincit ipsamet Instrumenti renolutio, ex quo patet contra dictæ Bullæ sanctionem super nullo fundo, seu re immobili, & frugifera constitutum fuisse censum prædictum, sed personæ tātum venditoris innixum, ex quo stante dicta Bulla reprobatum, & nullum, quicquid aliàs de Iure probari posset, dixerunt Azor. 12 *instit. moral. par. 3. lib. 10. cap. 5. in princip. vers. Primò quæritur*, Filgiucc. *de censib. tract. 35. par. 2. sub n. 277.* benè videndus Boc. *tract. de censib. par. pr. nu. 18.* Felician. *de censib.*

sib. lib.pr. cap.8. ex nu.3. & sub nu.7. vers. Secundum alterum,&c. & infra, *Alterum probo,* item videndus Velasq. *de iur. emphit. quæst. 32. num.*10. cum aliis pluribus relatis apud Leotard. *de vsur. quæst.*49. *nu.*28 *& seq.* & in Romana Vineç corã Arguelles Anni 1649. modo impressa *par.* . *recent. decis.* . & post hos omnes Pater Gibalin. *d. tract. de vsur. lib.*4. *art.*7. *cap.*6. *fol. mihi* 214. *vers. Non negarim tamen,&c.* Quæ omnia, quæ supra dicta sunt, procedere quocumque modo annua vitalitia pensio constituta fuerit, aut titulo venditionis, aut donationis trad. Surd.
13 *de Aliment. tit.*9. *quæst.*11. *nu.* 2. *in fine*, & alijs relatis Layman. *Theolog. Moral. lib.* 3. *fol. mihi* 435. *sub nu.*7. *vers. Confirmatur*, & alij omnes supra citati.

Quò verò ad admissionem huiusmodi exceptionis, quamvis in Iudicio exequutiuo versemur, respondetur, q̃ dum exceptio nullitatis ipsius Instrumẽti colligitur ex ipsomet Instrumento, admittitur, & de ea cognoscitur tunc ad effectũ retardandi exequutionẽ eius-
14 dẽ Instrumenti. Bald. *in l. Cum allegas sub nu. 7. vers. In sententia C. de vsur.* Caroec. *dec.* 133 *nu.*4. *& seq.* Sess. *de inhibit. cap.*4. §.2. *nu.*7.8. Gayt. *de credito cap.*7. *tit.*7. *nu.* 2498. Carco. *resolut.*21. *nu.* 16. 17 & addi; possunt Carleual. *de Iudic. ti.*2. *disput.*16. *nu.* 2.3 4. Zachias *de Cameral. oblig. quæst.*3. *n.*1.2.3.4.5. Rota Rom. post eundem Zacchiam *dec.*46.
15 *nu.*6. *& decis.* 181. *nu.*27. & in terminis impediendæ exequutionis contractus census ob exceptionem nullitatis Instrumenti trad. Cenc. *de censib. in Addit. p.*2. *cap.*2. *q.*5. *art.*2. *sub nu.*5. *vers. In dicto verò artic. pr. loquut. su. mus,&c.* in antiqua impressione, Duard. *eodẽ tract.* §. *pr. q.*19. *nu.*39. & in terminis census vitalitij Leotard. *de vsur. q.*48. *sub nu.* 28. Non obstante quod adesset Statutum prohibens omnes alias opponi exceptiones præter expressas, quia non inde tamen prohibetur Iudex ex officio Instrumentis notoriè illicitis exequutionem denegare. Capyc.
16 *dec.*137. *nu.*6. *&* 7. Bursatt. *cons.*96. *num.* 27. Crass. *except.*28. *nu.*9. Merlin. Pignatell. *controu.*76. *nu.*10. Nam huiusmodi Statutum vetans aliàs exceptiones præter expressas contra Instrumentum opponi, intelligi debet, quatenus Instrumentum validum sit, & cõtra-
17 ctus de iure obliget Roman. *in l. Ait Prætor,* §. *iureiur ff. de iure iurand.* Guido Papa *dec.*15. *nu.*41. Laderch. *cons.*210. *nu.*1.

Verùm quia dicebatur, comuniorem, & veriorem esse affirmatiuam opinionẽ, quod nempè census vitalitius sine certo fundo valeat; ad quod probandũ, allegabantur præ-
18 sertim Cyriac. *controuers.*1. *nu.*4. vbi dicit, huiusmodi Contractus pro licitis esse admissos à communi Schola Legistarum, Canonistarum, & Thelogorum, prout idem omninò testari videtur Rota *decis.*514. post Cẽcium *nu.*2. Hodiern. *ad l. Hac edictali, C. de secundis nuptijs quæst.*32. *nu* 8. *in fin.* Altogr. *cons.*18. *sub n. pr. & per tot.* Cẽc. *de Cẽsib. q.*10. *nu.*13. *& seq.* Giballin. *de vsur. lib.*4. *cap.* 6. *art.*8. *n.*5. 6. & quod nõ possit de eius validitate dubitari. Gratian. *cap.*756. *nu.*1., & sine hæsitatione tenendũ dicat. Surd *de aliment. tit.* 9. *quæst.*11. *nu.*2., & verè magis receptam, & sine dubio etiam magis Iuri consonam. Altograd. *cons.*18. *nu.*1. *in fine, & per tot.*

Quod autem huiusmodi census ad vitam, cuius capitale per mortem emptoris non pertinet ad eius hæredes, sed fit venditoris, non comprehendatur in Bullis Sum-
19 morum Pontificum, & præsertim Pij Quinti, dicebatur pariter affirmari per Boccacc. *de censib. par.*2. *num.*65. Duar. *de censib. in prohem. quæst.*28. *nu.*77. Rot. coram Penia *dec.* 239. *nu.*7. *& in d. dec.*514. post Cenc. *nu.*4. Cenc. *quæst.*10. *n.*9. *in recent. impress.* Salgad. *in labyrinth. par. pr. cap.*20. *num.*22. Cyriac. *controu. pr. nu.*19. Altograd. *cons.*18. *nu.*19.

Magisq. subiungebatur adhærendum huic affirmatiuæ sententiæ propter communem obseruantiam sic contrahendi, quæ viget ferè vbiquè, & signanter in Germania, vt
26 attestantur Gaill. *obseruat.*8. *nu.pr. lib.*2. & Facchin. *cõtrouers.*44 *in princ. lib* 2. & Romæ Scacc. *de Commerc.* §. *pr. quæst. pr. num.*297. & Gratian. *cap.*756. *in fine* , & Bononiæ *d. dec.*514. post Cencium *nu.*12. & Lucæ Altograd. *d. cons.*18. *nu.*24. *&* 25. & ferè vbique allegati apud eundem Altograd. *num.* 24. & vbiq; passim Cyriac. *d. controu. pr. n.*20. Præcipuè autẽ Florentiæ consuetũ asseritur esse ex pluribus motiuis *lib.*88. *à* 318. *lib.*89. *à* 29. *lib.*100. *n.*64. *& lib.*116. *nu* 467. quæ motiua tñ hactenus non vacauit recognoscere.

Ex qua obseruãtia duo inferri dicebatur; Primũ, quod ex quo sequuta est, cum scĩetia, & tolerantia Papę, habeat vim tacitè declarationis, huiusmodi Contractus non esse com-
21 prehensos in Bullis Cyriac. *ibidem num.* 20. Altograd. *ibidem nu.*20. qui subdit *num.*21., quod quatenus comprehenderetur; cum requisita d. Bullæ Pij V. sint à iure positiuo talem obseruantiam nedum interpretandi, sed derogandi vim habere; Secundùm quod suscitarentur aliàs multę lites, ideò secũdum eã debere iudicari. Gratian. *cap.*756. *in fin.* post Baldũ *cons.*290.

Et ideò fuit opus supra positam contrariã con-

conclusionem nu. 12. latius hic comprobare. Et quidem profectò si Pontificum Sanctis Constitutionibus abiectis, & iure positiuo secluso, argumentorum subtilitate, & rationibus validioribus inuestigatis in hoc, qui pendet, decidendo articulo, decertare sit in animo, faciliùs continget ingenium proprium laborioso studio exercere, quam repertæ Veritatis assequi fundamentum. Quippè tàm efficaces pro vtraq. Parte circumferuntur rationes à DD., prout vnicuiq. proprium insinuauit ingenium, vt modo difficile redditũ sit iudicare de iure tantùm naturali, & Diuino (positiuo posthabito) an validus, aut inualidus dicendus sit census annuus vitalitius super sola persona constitutus, & Iudicibus alterutram partem amplecti volentibus suæ sententię munimina non desint; Et quamuis etiam validiores pugnare videantur eæ rationes, quę pro nullitate cẽsus etiam de iure tãtum naturæ, & Pij V. Põtificis constitutione non admissa, cõcludunt; illas tñ in lõgum recẽsere modo molestũ forè credidi, & causæ præsẽti nihil proficuũ, cũ versetur quęstio nostra in terminis oĩnò alienis, & eo magis etiã, quia transcribere coactus essem, (quod abhorreo) quę omnia in vtramq. partem diligenter collecta referuntur à Couarruu. *var. resolut. lib. 3. cap. 7. ex n. 5.* Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap 22. de censib. dubit. 4. per totam.* Roderic. *de Ann. redditib. lib. pr. q. 4. ex nu. 28. vsq. in fin.* vtrisq. distinctè relatis Felician. *de censib. lib. pr. cap. 8. ex nu. 3. vsq. ad nu. 7.* Facchin. *contr. iur. lib. 2. nu 44. per tot.* & apud Azor. *instit. moral. p. 3. lib. 10. cap. 5. per tot.* Lælius Mãcin. *dissert. 13. cap. 9. per tot.* Pater de Lugo *de iust. & iure to. 2. tit. de censib. disput. 27. ex nu. 65 vers. Ego, &c.* Cenc. *quæst. 34. ex nu. 4. in noua impressione.* Cibalin. *lib. 4. cap. 6. num. 7. per tot.*

Satius ergo duxi, me facturum, si omissis antiquioribus controuersijs, quę Scholis appuùs, qua Iudicijs conueniunt, strictiùs rem agendo docuero, & quidem indubitato, post emanatam Bullam Sanctiss. Pontificis Pij V. omnes propemodum DD., & vel illos etiam, qui non obstantibus præcedentibus Martini V., & Calixti III. Sanctionib⁹ (vti non ita clarè id decidentibus) defendere satagebant validitatem huiusmodi censuum licèt super rè immobili non constitutorum; post promulgationem dictæ Pianæ Constitutionis concedere eorum inualiditatem, nisi à principio super reimmobili, & frugifera constituti fuerint. Prout neq. S. Romani Auditorij Rotam huiusmodi nullitatẽ negare facilè, erit ostẽdere, vt sic positiuæ legis, & DD. Authoritate nullitate prædicti census comprobata. Omnis ex animo deturbetur, vel difficultatis vmbra, ex ingenioso fortè ratiocinio, vel alicuius non benè explicita doctrina contracta.

Probant igitur in indiuiduo, & non obiter, sed consultò articulo discusso, quod reddatur in suo principio nullus vitalitius an-
23 nuus census in sola persona, nullatenus autẽ super re immobili tamquam resistente lege constitutus.

1 In primis doctissimus Martinus Nauarra in suorum Operum *to. pr. in Commentar. de vsuris,* vbi ex *num. 83.* reprobatis Couarruu. *var. resolu. lib. 3. cap. 7.* & Soto *de iust. & iure.* & Conrad. *de Contract.*, qui tanquam contrariæ opinionis authores allegari solẽt, (licet extra terminos Bullæ nostræ loquantur, vt infra latiùs ostendetur,) & adductis pluribus tum Doctorum autoritatibus, tum rationibus, quibus ostendit, etiam seclusa Pij Bulla huiusmodi censum non substineri, vt silentium imponat omnibus contrarijs, & indubitabili autoritate pro census nullitate per eum addita confirmet; ità concludit, *In quorum omnium locum subiicio Extrauagantem illius opinionis expultricem, quam Felic. recordationis Pius V. post nostrum in Vrbem appulsum edidit auditis satis, & perpensis, quæ nos in hoc 22. Notab. notabiliter scripsimus.* Itaut voluntatis S. Pontificis, si opus foret, Testimonium de proprio auditu reddere videatur.

2 Pater Leotard. Less. *in suo tract. de iust. & iure lib. 2. cap. 22. de censib.*, vbi postquã *dubit. 4.* per totam ad partes arguerat, vtrum Iure naturæ emptio census personalis licita sit, postea *dubit. 12, nu 74.* aggreditur explicare conditiones, quæ de iure positiuo requirantur in emptione censuum, & maximè, vt ait, Canonico, seu Pontificio, vbi relatis primo dd. Martini, & Calixti Extrauagantibus progreditur ad conditiones requisitas in postrema Pij, & ijs enumeratis, & expensa earumdem conditionũ prima, *vt rẽ certam immobilem, & fructiferam designet venditor,* cui censum imponat, de qua in Bulla prædicta, *sub nu 78.* sic concludendo, inquit, *Ex his patet hic excludi omnes census personales, & etiam mixtos, siuè hypothecam habeant, siuè non, quia obligatur simplicitè persona.*

3 Latè etiam ante Constitutionem Pianam scribens, & ijs Martini tantum, & Calixti innixus. Valasc. Lusitan. *in tract de emphyteusi quæst.*

quæst.32. ex nu.10. vbi reprobato Couaruuias, ait, in Senatu Lusitano seruari, *Quia*, vt inquit, *in foro subtilitates interpretum non sequimur, præsertim cum de Animę periculo quęstio est. Proindè si in Senatu talis conuentio proponatur, qua pro certa quantitate pecuniæ emerit quis cẽnum annuum pecuniarium ab aliquo sola ipsius obligatione personali contentus, dubio procul usurariũ esse contractum iudicabitur*. & ita cum id probet, & decernat super sola dispositione dictarum Martini, & Calixti Sanctionum, in quibus non aderat clausula irritatiua contractuum absq; dicta conditione celebratorum, quæ in illa Pij fuit adiecta, in fortioribus terminis loqui, & fortiùs vrgere eius doctrinam in casu præsenti palam est.

4 Gaspar Roderic. *de annuis redditib. lib pr. q.4. vbi nu.27.* ait cessare iam dubitationem illam, quæ DD. exercuit ingenia, an census cõstitui possit super obligatione personali tantum, cum motu proprio Pij V. pro forma, & substantia contractus requiratur, vt redditus annuus constituatur super re immobili, aut pro immobili habita, nec aliter constitui ualeat. Et quamuis ex *num.28. vsq. in fin.* quæstionem disputet de solo iure naturæ, & in terminis dd. Martini, & Calixti Constitutionum, & ipse videatur inclinare pro validitate census; Aduertendum tamen est ad protestationem, quam emisit, antequam suam proferret sententiam, quæ legitur, *sub nu.33.* in vers. *Quod dicendum, &c.* vbi sic inquit. *Ego sub correctione S.Matris Ecclesię seclusa motus proprii Pii Quinti dispositione censeo reditum super obligatione personali posse constitui absq. vsure vitio, &c.* Vndè tantum abest, quod hic Author pro contraria stet, vt allegatur, sententia, vt potius stante Bulla prædicta expresse in sola persona constitutionem census factam manifestè redarguat.

5 Felician. de Solis *in tract. de censib. lib. 1. cap.8. nu.3.* ait hanc esse celebrem, & ingentem controuersiam, de qua extant duæ sententiæ pugnantes ad inuicem, & vtriusque refert argumenta usq. *ad nu 7.* vbi quæstionem resoluendo ait distinguendum, nempè quòd si agitur ex natura rei iure Diuino, & naturali, & Constitutionib' Martini V. & Calixti III. attentis ad census Iustitiam minimè requiri, vt in re aliqua immobili cõstituatur; Ideòque ex his censum personalem, neque ex natura rei vitium continere, nec improbari à duobus illis Pontif. Max. Si vero inspecta extrauaganti Pij V. Constitutione censum personalem ex ea reiectũ, & improbatum esse, nec nisi in rè frugifera imponi, & constitui posse; quod infra vers. *Alterum probo* cõfirmat ex verbis ipsius Bullæ ibi descriptis, &c. quod idem comprobauit infra eodem *tract. to.2. cap.8. nu.1.*

6 Virgin. Boccat. *in suo tractat.* super interpretatione eiusdem Pij Quinti *Constitut. par. pr. nu.18.*, vbi, quod hodie non est attendenda amplius opinio Doctorum, sed Constitutio Pij Quinti, quæ dat modum, & formam, qualiter sint formandi contractus censuum, & quod super re stabili tantum, non super persona constituendos esse decernat consulendo saluti animarum, & malas consuetudines remouendo, & rursus *nu.27. 40. 41.* & clarè etiam *par.2. nu.84.* vbi quod ab huiusmodi contractibus cauendum est.

7 Andreas Facchin. *controuers. iur. lib.2. controu.44. per totam*, vbi Constitutionem omnes Pontificias, & præcipuè Pianam refert, & pluribus contra census validitatem inuehit, contrarijs sedulò prolatis, & confutatis.

8 Franciscus Milanens. *decis. Regni Siciliæ lib.2. decis.2. sub nu.113.* qui licet videatur in terminis Bullarum Martini, & Calixti contrarium tenuisse, nullatenus tamen concedit stãte Bulla Pij, vt ex respõsione data Nauarro contrariæ opinionis *sub d. nu.113.* in fine clarè admodum elicitur his verbis cõce pta. *Et Nauarr. loquitur in terminis Bullæ Pii V., quæ videtur disponere expressè, &c.*

9 P. Azor. Societatis Iesu *in suo tract. instit. moral. p.3. lib.10. cap.5.* In principio agere instituẽs de prima cõditione in Bulla Pij adiecta, vt census constituatur in re immobili, aut pro immobili habeatur, & proposita quæstione, An emptio, & vẽditio census personalis licita sit; antequam ad disputationem quæstionis progrediatur; Lectorem admonendo, inquit. *Non intelligitur quęstio, an liceat mihi secundum ius scriptum, & Pontificium emere, aut vendere censum personalem, quoniam Pii Quinti Constitutio prohibet, ne census constituatur, nisi in re immobili, aut quæ pro immobili habeatur, & post ea census aliter institutos tanquam iniquos, & fœneratitios condemnat, &c. Caput ergo quęstionis est, an iure naturali, & diuino emptio census personalis prohibeatur.* Patet igitur dubitationis omnem occasionem stante dicta Bulla cessare, quicquid sit ea semota; In quibus terminis, non autem in nostris insurgere videntur, duæ contrariæ opiniones.

10 Io. Baptista Lupus Florentinus *in tract. de*

Digitized by Google

de vsur. in l. 2. C. de pact. inter emptor. & vend. comment. 2. §. 2. vbi anteponens explicationem præfatarum duarum Constitutionum Martini, & Calixti *nu.63* in *vers. Caeterum, &c.* probat etiam in terminis d. Bullarum illicitos, & suspectos huiusmodi contractus, & relatis contrarijs Couarru., Corradi, & Soti sententijs. Nihilominus, ait, à præcedenti opinione frequentissimo omnium consensu recepta non esse recedendum, alioquin induceretur nouum, atq. illud malum vsuræ exemplum, & aperiretur via improbis hominibus exercendi vsurariam prauitatem, & vt addendo inquit, *Atque hoc conuenit cum illa saluberrima Constitutione, quam super forma creandi census edidit de anno* 1568. *Pius hoc nomine Quintus, &c.* Vndè conijcitur, quod ante Bullam quoque verius credidit illud idem, quod post Bullam indubitatum existimauit.

11 Lælius Mancinus *ad extrauag. Mart., Calixti, & Pii dissert.* 13. *cap.* 9., in principio, vbi verbis ipsius Bullæ Pij transcriptis, sic ex eis consequentiam ducit. *Census itaq. explosus, qui in sola persona constituitur, &c.* & iterum *sub nu.7, vers. Porrò seclusa iterùm Pii Constitutione, &c.*

12 Scacc. *de commerc. & camb. latè* §. *pr. quæst. pr. sub nu.*202. *vers. Extende hoc requisitũ*, & in vers. sequenti *Secus est in censu personali, &c. & nu.*204. aggreditur quæstionẽ circumscriptis Pontificijs Cõstitutionibus, & relatis duabus interſese pugnantibus opinionibus *sub nu.*205. *vers. Quid dicendum videtur* contra Couarru., Sotum, & Medinam inclinare protestatur.

13 Francisc. Sarmient *selectar. interpratat. lib.7. cap. pr. nu.*30. *vsq. ad nu.*40. vbi refellit rationes contrarias, & potissimum Couarru. & Sotum redarguit.

14 Gutierez *pract. quæst. lib.* 2. *quæst.*177. *ex nu.*7. vbi quod stante dicta Bulla ita est sine dubio tenendum.

15 Brunor. à Sole *quæst. legal. quæst.*4. *nu.* 12. *& per totam.*

16 Surd. *cons.*318. *sub nu.*4. *vers. Diligenter tamen*, & clariùs *num.*12. ibi. *Quia stante Pii V. Constitutione certa bona sunt supponenda, &c.* quod ibi veriùs etiam ait ante Bullæ editionem, & iterum *nu.*27., vbi quod hoc est substantiale, non autem naturale contractus, quod confirmat *cons.*421. *nu.*2. *& cons.* 511. *nu.*3. 4. 5.

17 Pater D. Andreas Molfesius *cons.*8. *n* 7. vbi amplius ait, quod census Vitalitius nec potest in genere constitui super omnibus bonis, nec etiam in persona venditoris cum obligatione, & hypotheca omnium suorum bonorum, sed necessario requiritur certum prædium, super quò constituatur, & videndus *nu.*16. 17. 18. 19. vbi plures refert Sacri Neapolitani consilij *decisiones*, *& nu.* 25. repetito, quod hæc est verior opinio nec posse allegari, ait pro contraria sententiâ doctrinam Surdi *de Aliment. tit.9. q.* 11. *nu.*1., quia non loquitur de contractu censuali ad vitã sed de alimentis ad vitam relictis, in quibus non requiritur certum corpus, sed è cõtra in contractu census vitalitij ipsummet Surdum *cons* 318. defendere corpus esse necessarium.

18 Marta *cons.68. per tot.* vbi agit de censu vitalitio super nullis bonis, sed in persona tantum venditoris constituto, & ibi *num.* 1. contrarijs relatis *nu.*2. 3. comunem ait stare pro nullitate contractus, & hoc probari non modo ex maiori numero Doctorum, sed etiã quia in contrarium relati, aut sibimet alijs in locis contradicunt, aut sententiam propriã in aliũ sensum declararunt, vti ex aliquibus ostendit, *& num 9.* quoque demonstrat sub Pij Quinti Constitutione huiusmodi casum includi, & quod in Ciuitate bene ordinata huiusmodi contractus tollerari non debet, ne sub prætextu census personalis aperiatur hostium ad palliandas vsuras, *& n.*15. *& seq.*

19 Pater de Lugo *in suo tract. de iust. & iure tit. de censib. disput.* 27. *sect.* 4. *nu.*64. vbi relatis primis Bullę verbis, ait. *Quibus verbis Pontifex voluit excludere census omnes personales, vel mixtos ex personali, & reali, & ideo noluit constitui census, nisi super re immobili, cuius vsusfructus partialis directè, & primario ematur, &c. & num.* 65. proponit dubium, an hæc conditio requiratur non solum de iure positiuo, sed etiam de iure naturæ ad iustitiam census, & ipse profitetur veriorem etiam de iure naturæ requiri; & pluribus probat, & contrarijs respondet.

20 Merlin. Pignatell. *lib. pr. contr. cap.* 55. *nu.*18. 19. 20. *vbi nu.*21. Couarru. opinionẽ singularem esse ait, & ab omnibus improbatam.

21 Andreol. *controu.*91. *nu.*4.

22 Honoratus Leotardus *de vsuris q.* 49. vbi postquam firmauit ex *nu. pr, vsq. ad nu.*6. tam ex antiquo iure, quam ex Diui Pij Constitutione census vitalitios, qui ad vitam vnius, vel alterius super re certa fructifera constituuntur, licitos esse; dummodo contrahentes se ęquali periculo exponant lucri faciendi, vel subeundi damni, & post relata requi-

sita necessaria ad iustitiam huiusmodi contractus vsq. *ad nu.* 18. *&* 19. quæstionem nostram in medium profert, & verè ex se, & secundum sui naturam iustum, & legittimum esse contractum census vitalitij personalis nulliq. rei fructiferæ impositum, quod probare studet vsq. ad *nu.* 25. quo loci quæstionem reassumit, quid dicendum stante Bulla *nu.* verò 28. vsq. *ad nu.* 40. pro nullitate resoluit contrarijs impugnatis, & distinctione declaratis.

23 Fusisimè Cenc. in noua impressione *q.* 34 *per tot.*, vbi materiam totam fusius quã cœteri, examinat, & ideò distinguendo ab initio quæstionis inspectiones, secundũ naturam contractus semota humana, & positiua lege, & post emanatas Pontificũ Constitutiones, & quoad primum *nu.* 2. 3. relatis ijs, qui senserunt in sola persona constitutum de iure naturæ validũ esse cẽsum, & recẽsitis etiã vsq. *ad nu.* 9 cunctis ferè rationibus, quibus vtuntur, *nu.* 10. contrariam magis comunem testatur, & probat nouis rationibus contrarijs quoque respondendo vsque *ad num.* 34, vbi pariter alteram inspectionem aggrediendo, distinguit; aut attentis solummodo Martini, & Calixti sanctionibus, & in his quoque terminis vsq. *ad nu.* 39. probat veriùs fuisse ex eis nullũ cẽsum vitalitium super sola persona impositum, sub quo *num.* 39. rursus distinguit loca, in quibus fuit recepta dicta Bulla Piana, ab ijs locis, in quibus est reiecta, & quemadmodũ vbi recepta fuit, nulli dubitationi locum esse dixit, quod aliter, quam in Bulla disponatur, contractus census nullitatis vitio laboret, Ita pariter vbi recepta non fuit vsu, agnouit aliquos à veriori, & comuniori dissidere opinione, sed verè vbiq; seruandam esse pluribus resoluit, & probat vsq. *ad nu.* 52. quæ hic non repeto.

24 Duard. *in eod. tract. de censib. in prohem. q.* 28. *nu.* 77. *vers. Primo enim verum.*

25 Cybalin. *lib.* 4. *cap.* 6. *art.* 7. *sub nu.* 8. *in fine, vers. Non negarim.*

26 Hoc idẽ sæpius approbauit Rota Romana, & in primis anno 1606. vt in *decis. impressa post Addit Cencij in prima impressione nu.* 11 ibi, *Cum huiusmodi census constitutio non fuerit facta super aliquibus Bonis iuxta extrauag. Martini V., & Calixti III., sed tãtum super personali obligatione, sequeretur dicti noui census constitutionem illicitam, &c.* quæ est repetita post Duard. *de censib. decis.* 379.

27 Secunda anno 1607. post Cenc. *dec.* 80. & post Duard. pariter *dec.* 80. *n.* 2. vbi q dum Pius apposuit illam primam conditionẽ, hoc præcipuè fecit, vt excluderet censum personalem.

28 Tertia clarior est decisio post Additiones Cencij 27. & post Duard. 350., vbi Rota anno 1620. reprobat censum, & condemnat ad restitutionem pecuniarium, quia, vt inquit, *nu.* 2. *Non fuit creatus super aliquo fundo, &c., prout in similibus necessarium ad euitandam vsurarum prauitatem, & num.* 3. *&* 4. reprobat exceptionem contrariæ consuetudinis, & non receptæ Bullæ.

29 Quarta, quæ est *decis.* 42. post Cenc. in antiqua impressione, & 365. post Duard. *de cens.*, & emanauit anno 1622. In qua omnes Auditores Votum dederunt, & omnium consensu fuit census declaratus illicitus, non obstante allegata non receptione Bullę præfatæ.

30 Quinta tandem emanauit ab eadẽ Rota sub die 28. Iunij 1649. coram Arguelles *sub tit. Romana Vinea ad Reposum.* In quã confirmatis præcedentibus eiusdẽ Rotæ decisionibus in eodẽ articulo supra cõmemoratis, & reprobata *dec. Anni* 1629. registrata post Cenc. in noua impressione *dec.* 514. In hac sententia nouo studio nouoq. placito resedit, & se confirmat, est infra impressa.

Quamobrem nullum dare potest impulsũ Iudicaturis articulũ præsentem decisio præfatæ Rotæ anni 1529. Non modo quia pluribus rationibus impugnatur à Leotard. *dicto tract. de vsur. q.* 49. *ex nu.* 33. *vsq. ad nu.* 40., vbi ampliùs detegit doctrinas in *d. decis.* allegatas contrariam potiùs in ea firmatæ sentẽtiam probare. Sed potissimam, quia contraria est omninò sententiæ eiusdem Rotæ in quinque alijs sessionibus resolutæ, & præcipuè in postrema anni 1649. vbi *d. decis.* anni 1629. non dissimulata, sed apertè improbata, censum vitalitium annuum titulo conuentionis, &c. vt est præcipuus casus noster, super sola, & principali obligatione personali impositum nullum, & inualidum declarauit.

Et ita, non videtur esse dubium quid nam dicendum sit in concursu vnius Rotæ decis. cum alijs quinq. eiusdem Rotæ Romanæ, & cũ ea potissimum, quæ vltimo loco tãm maturo consilio, & cum reprobatione alterius precedentis emissa fuit, sed iuxta vltimam sententiam omninò pronunciandum: Et sic cessante dubio rationibus non est disputandum, quæ tamen adhuc efficaciores adsunt pro inualiditate census, vt ex supra relatis Iuris Consultoribus apertè depræhendi potest. Et quod commu-

nior

nior sit, & magis recepta nimis longa Doctorum supra commemorata series demonstrat, ex quibus præsertim habetur cōfutatio Couarr., Soti, Corradi, & aliorū omnium, qui in contraria adnumerabantur sententia.

Et potissimum nil obstant Cyriac. *controu. pr.* Hodierna *in l. hac edictali quest.* 32. *nu.* 8. Cenc. *in nouissima impressione quest.* 10. *n.* 13. Gratian, *cap.* 756. *nu.* 1. Gibalin. *de vsur. lib.* 4. *cap.* 6. *art.* 8. *nu.* 5. Surd. *de Aliment. tit.* 9. *q.* 11. *nu.* 2. Altograd. *cōs.* 18. *lib.* 1. Quia firmant omnes isti tantummodo contractum census vitalitij propter mutuum lucri, & dāni periculum validum esse, & in iure receptū, quod nos tam attēto iure comuni, quam positiuo Bullę Pij Quinti non improbamus, sed dicimus non super sola persona imponendū esse, sed super re immobili frugifera, & intra hos limites, & sub ista conditione in eadem Pij Quinti Constitutione compręhendi, vt huiusmodi cēsus vltrà mortis casum substineat quoq. periculum peremptionis rei, super qua est impositus, vt benè trad. supra allegati, & præcæteris Cenc. *d. q.* 34. *nu.* 36. *& seq.* & Ideò voluit Summus Pontifex super certis bonis immobilibus imponi, non eo tantum intuitu, vt eadem bona remaneant pro annuo censu specialiter hypothecata, sed ea prçcipuè intentione, vt emptor census, & personæ, & bonorum insimul interitus periculo subiaceat, quibus attentis annua pensio adeò grauis permittitur. benè Fachin. *d. controu.* 44. *vers. Quartum argumentum. lib.* 2. Leotard. *d. q.* 49. *nu.* 18. Et ita pariter dicitur, quod concedimus, censum huiusmodi vitalitium, & cuius capitale ad hæredes emptoris non deuoluitur, nō esse in præfata Pij Bulla tanquam vsurarium reprobatum, sed permissum, cum cōditionibus tamen, de quibus in ea, & præcipuè, quod super certo fundo imponatur.

Quò verò ad commemoratam contrariam obseruantiam, vel vsu non receptam dictæ Bullæ Constitutionem; In primis animad-
24 uerto, nullam dari probationem huiusmodi contrarię consuetudinis in Florentino Dominio, quem licet constare asseratur ex Rotæ Motiuis, cum hęc tñ diligenter recognita sint, concludi potest in his, de quibus agitur, terminis, & ad præsentem quæstionē decidēdā, non conuenire cum saltem præcipua in hoc casu probanda esset contraria cōsuetudo eius loci, in quo fuit census contractus celebratus. Præterquamquod cum præfata Constitutio principaliter in Sancta Pontificis mente concepta fuerit ad tollendum vsurarum fomentum dicitur respicere ius Diuinum, & naturale principaliter, vndè contraria consuetudine abrogari nequeat absque ipsius Papæ consensu; Præcipuè cum adsit in ea clausula *Non obstantibus consuetudinibus, &c. & quibuscumque contrariis, &c.* Quando enim Princeps ex certa scientia improbat consuetudinem contrariam, requiritur eius expres-
25 sus assensus in inducenda consuetudine contraria, vt ex his, alijsque deductis rationibus in puncto sub prętextu non vsus ab eius obseruantia eximi nulla Principum Dominia posse trad. Boccat. super eadem Bulla *par.* 2. *n.* 20. & latius *ead. par.* 2. iam dicta suprà *n.* 20 reassumendo *nu.* 205. idem nouis rationibus, & autoritatibus confirmando ait, quod talis consuetudo non valet, quantocumq. tempore seruata sit, nisi dato consensu Papæ, quia inferiores nō vtendo, vel ex contrariis actibus non possunt Constitutionem Papæ tollere, & quod non vsus inferioris est improbabilis non probata scientia Papæ, & *nu.* 206. probare instituit, dictam Pij Constitutionem continere ius Diuinum, ut sic per cōtrariam consuetudinem tolli nequeat, & nè longior sim, quod vbique sit attendenda, latissimè probant rationes, & autoritates expresse tam apud Cenc. *de censib. in quest.* 34. in noua impressione *nu.* prçsertim 48. 49. 50. *&* 51. quam Rotæ Romanæ *decisiones* post dictum tractatum relatæ, & potissimum *decis.* 80. *nu.* 6. 7. *& decis.* 365. *nu.* 13. 14 15. 16. 17. *&* 18. vbi plures alii adducuntur; Et quamuis Leotard. *d. tract. de vsur. in quest.* 44. per totam aliorum sentētias referat potius, quam suam aperiat; Nihilominus in hanc inclinare depræhenditur, vt ad dictæ Bullæ obseruantiā plura ex euitando conscientię periculo, & contractus securitate deducta hortamēta anteponit; Et quamuis aliqui asseruerint in Hispania, Germania, & Gallia non fuisse receptā nullus tamen, quem viderim, asseruit in Italia non fuisse seruatam. Prçsertim cum neq; de supposita scientia Papæ nulla detur probatio, &c.

Ex hactenus autem deductis facilis aperitur aditus respondendi his, quæ in contrarium subiiciuntur. Nempè quod pauci sint Doctores, qui opinionem nostram inualiditatis census absque dicta conditione constituti tutati sunt. Secundo verò quia ij etiam, qui nostræ fauent sententiæ, dubitatiue loquantur, aut se corrigant, aut se videantur inuoluere. Nam obiectum exiguum DD. numeri iam satis elisum videtur ex lōgè, & fortè nimis prolixa supra triginta DD. cōgesta

 serie

serie in specie, & in indiuiduo rem nostram pertractantium, & census vitalitii absq. certo fundo constituti nullitatem clarè probantiũ. Alterum verò, quod dubitatiuè loquantur, pariter excluditur, si legere non pigebit eorum singulas doctrinas per me supra hoc intuitu per extensum, propriisque eorum verbis relatas.

26 Scacc. enim de *cõmerc. & camb.* qui à me *sub nu.* 12. allegatur, & in dubitationibus inconstantiæ notatur, quia in §. *pr. quæst. pr. nu.* 2. sentire dixerit, censum vitalitium fundari debere in aliqua re, deindè eadẽ *q. nu.* 297. contrarium firmet; non iure quidem repræhenditur, ipse enim Scacc. non modo *d. num.* 2. Sed latiùs etiam repetito, & diffusiori sermone *nu.* 202. 204. 205. conclusionem nostram rationibus comprobare studuit; Nec verum est *nu.* 297. ab antea firmata discessisse sententia; nàm potiùs idem ibi confirmat, vti legitur *nu.* 294. vbi, quod ratione periculi potest quis licitè obligari ad soluendos maiores fructus, quam percipiat ex re, in cuius fructibus fundata est obligatio soluendi illos fructus, vt in censu vitalitio, sicuti addit, cuius fructus possunt esse decem pro centenario, quamuis fundus, seu res, super qua census imponitur, non reddat nisi quinque, & sic *nu.* 296. 297. subdit licitum esse censum vitalitium, ad quem soluendũ obligari solent Monasteria Religiosorum alicui donec vixerint; Tantum autem abest, vt ex hac doctrina inferatur, concedere hoc loci Scacciam, quod huiusmodi census vitalilius constitui possit super sola persona non adiecto certo fundo, quin potius *nu.* 294. totum contrarium proponat, & cum hoc præsupposito descendat postea ad conclusiones *nu.* 296. 297. subiectas, quæ declaratio licet ex sola Scacciæ doctrinæ lectura notoriè pateat, ipse tamen Scacc., quomodo sit intelligendus locus iste, declarauerat in eadem *quæst.* 1. *sub num.* 202. *vers. Extende*, vbi, postquam dixerat censum vitalitium, & si extinguatur cum vita emptoris, necessarium tamen sit constitui habita relatione ad rem, & sic in re, postea subiungendo, sic inquit, *Et hac ratione iste census est licitus attenta etiam Pii V. Constitutione, & passim celebratur, vti dixi infra num.* 297. *in fine*.

27 Quod autem Leotard. citatus *quæst.* 49. non audeat recedere à sententia Rotę Rom. *in decis.* 514. mihi attentè eum legenti visum fuit, directè potius eam reprobasse *num.* 33. Et quamuis Nauarr., & Molin. solùmmodo ex aliis in dictâ decisione allegatis doctrinis excusserit, & aduersari potiùs, quam confouere Rotæ opinionem ostenderit, hoc ideò fecit, quia alios nullius esse momenti agnouit; à qua reprobatione non recessit *nu.* 40. sed tantummodo, vt inquit, *si aliis fortè placeret* dicta decisio, adhuc tamen quibusdam limitationibus eã restrinxit, vt in Tractatibus fieri solet; Etsi, ut inquit, Rotæ autoritas magna esse debet, & cũ pro nostra sententia pluries, & præcipuè postremo antiqua confutata decisione deciderit, ab ea recedi nullo pacto debet.

Molinam verò *de iust. & iure* licet adducere potuissem, non tamen inter cœteros cõmemoraui, cum eas tantũ proferre voluerim doctrinas, quæ nulla dubitationis vmbra notari possent.

Rota verò Romana, in dicta Romana Vineæ decidit ex dd. Pontificiũ Constitutionib[us] damnatam, & nullam eam census vitalitij reseruationem, in qua non fuerunt seruatæ tres conditiones ab eadẽ Bulla præscriptæ, quod nẽpè constituatur census super re immobili, quod ematur pecunia numerata, nec fiat pactũ anticipatæ solutionis, sequitur quoq. pernecesse arbitratum fuisse ex defectu alterius earum censum vitalitium inualidum reddi; Et nimis extraneum est argumentum, quod fit à rationibus, quibuscum latarũ sententiarum Iustitia doceri solet, quia in hæc non est de forma, quod vna magis, quam plures dentur rei Iudicatæ rationes, cũ interdum vnica etiam ratio, licet pluribus allegatis, sufficere valeta pro Iustitia concludenda sententiæ. Hic autẽ agitur, an vna ex pluribus cõditionibus pro forma requisitis in Bulla sufficiat vti latè tradidit Rota Rom. *dec.* 671. *p. pr. & dec.* 582. *nu.* 2. *par.* 3. *rec.* nempè, quod constitutio census vitalitij super re immobili requiratur & Rota resoluit, ex defectu tam istius non adimpletę conditionis, quam aliarum duarũ nullum esse, non autem quod licet in ista sit defectus, dummodo aliæ seruentur, cẽsus subsistat, & satis est, quod Rota istam impositionẽ super re immobili existimauerit in Bulla compræhendi, cum cœterum certum sit, non vnam tantum, sed omnes in ea præscriptas conditiones adimpleri necesse sit, vt eadẽ Bulla clarè declarat, & super ea interpretes vno ore consentiunt.

Omitto autem cœtera omnia, quæ ad confirmandam contrariam sententiam ingeniosè magis, quã soli de adijci solent, quia cum hæc omnia tendant ad agitationem quæstionis validitatis, vel nullitatis census de iure tãtùm naturali, & diuino, si rei immobili non

sit

sit innixus, in qua quæstione pro vtraq; parte pugnat inuicem contrariæ rationes relatæ à Doctoribus à me in principio commemoratis, & præcipuè à Patre de Lugo relata *disputat.27. & n.65. vers. Ego vero*, vbi relatis omnibus contrarijs argumentis, & singulis confutatis pro nullitate census etiam circumscriptis Bullis resoluit. Ideò à molesta prolixitate cauẽs in hac discussione inaniter non immoror, cum nullum causæ decisioni fomẽtum tribuere valeant, sed ad ornatum tantum hodie proferri soleant, vel pro exercendo ingenio. Et ex his omnibus cum pateat, rem nostram velari penitus in claris, ideò non vrget in contrarium allata conclusio, quod in dubio pro validitate census vi-
28 deatur pronunciandum ex Rota *dec.219. nu. 4. par.2. recent.* & Posth. *resolut 112. num. 12.* quia Rota Romana, & Posthum. ad hoc probandum allegati loquuntur eo casu, quo, vt ait Rota, ex ipso Instrumento apparebat censum fuisse impositum super certo fundo, & pecuniæ veram interuenisse numerationẽ, opponebatur autem verè pecuniam nõ fuisse numeratam contra probationem Instrumẽti, & hoc ex extrinsecis probationis, quæ cum certò nõ cõcluderent, nõ est mirũ, ꝙ in dubio dictum fuerit standum esse Instrumẽto, quod nihil habet comune cum Thesi nostrã; In qua ex ipso census Instrumẽto negatiuam non seruatarum à Bulla conditionum, & successiuè ipsius nullitatem depromimus.

Hinc etiam facilè tollitur proposita dubitatio reseruatiui census; quem verè in Bulla comprætensum non fuisse, vt ab omni vsurarum suspicione alienum non controuertitur.

Nimis enim discrepant conditio, & natura reseruatiui census ab ea census consignatiui
29 temporalis, de quo nunc agimus, iuxta enim tradita à Cenc: *quæst.pr. de censib.*, & latiùs apud Leotard. *de vsur. quæst.41. per totam.* Census reseruatiuus est, cum quis fundum suum alteri concedit, & dominium in illum transfert reseruata sibi dumtaxat annua perpetua pentione super illomet fundo.

Hic autem D.Pandolphina censuaria nullius rei propriæ dominium transtulit in D. Fantonum, quia domus à Pitti sua non erat, licet sibi hypothecatam fuisse assereret, imò potiùs à D.Maria, quæ titulo restitutiones suarum dotium eam acquisiuerat, dominium habuisse dicendum videtur, & si de ordine eiusdem Dominæ Mariæ vti creditricis partem pretij soluisse dicitur sorori Constantiæ Ciaballi, partim verò D. Pandolphinæ vti assertis creditricibus hypothecarijs domus prędictæ. Nec annuus census fuit reseruatus super domo præfata ad fauorem Mariæ, quo casu conuenire possent termini reseruatiui census, sed super persona D.Fantoni, & ex simulato pretio scutorum tercentum.

Longam verò taciturnitatem censum debentis nihil suffragari pro sanando morbo nullitatis ab initio contracto ex eo patet, quia nequeunt partes, nec expresſè, & multò minus tacito pacto comprobare nullitatem, quæ ex d. Pontificiæ Constitutionis Imperio indicitur; cũ clausula irritanti. vt benè trad.
30 Boccat. super dicta Bulla *nu.17. par.3. & par. pr. nu.85.* & in fortioribus Rota Rom: *decis. 350. nu.8. post Cenc.* in noua impressione, in qua decisione cum fructus inualidi census per multum temporis soluti fuissent, condemnatus fuit assertus censuarius ad eorum restitutionẽ; Et sic omnes conuentiones, & pacta, quæ fiunt inter contrahentes aduersus d. Bullæ sanctionem sunt ipso iure nulla, & tanquam vsuraria partium consensu nõ conualescunt, vt latè trad. Cenc. *quæst.50. & seq.* & est nota regula, quod quæ ab initio sunt nulla tractu temporis non conualescant; Et proindè nõ obstat doctrina Rotę in allegata decis. Merlini *267. n.1. 2.*, quia ibi agebatur de cõtractu cẽsus in quo fuerant seruatę oẽs Bullę cõditiones, sed nullus erat cõtractus ob omissam solemnitatẽ Beneplaciti Apostolici, sine quo non poterat Monasterium se obligare, & contrahere, & propterea cum hi Contractus Ecclesiæ, & pupilli sinè requisitis solemnitatibus peracti claudicare dicantur, itaut valeãt in quantum minor, & Ecclesia velint, cum non possint ab alijs, quã ab ipsis impugnari, & de eorũ nullitate dici, aut rescissio peti, cũ huiusmodi solemnitates in eorum fauorẽ tantũ sint inductæ, vti trad. Rouit. *cons.93. nu.8. lib 3.* Surd: *cons.284. nu. 6.* Carpan. *ad Stat. Mediolan. cap. 388 nu. 403. vol.pr.* Rota post Cenc. *de Censib. decis. 206. nu.7.* & post Addit. *dec.140 num.4.* Et ideo non mirum si Rota *in d. decis. 267.* declarauit, fructus debitos vsq; ad diem declarationis nullitatis factę per Monasterium, quia cum rescissio penderet ab eius cõsensu, donec non reclamauit, fuit cõtractus in statu validitatis, vti declarauit Rota in decis. prædicta, & etiã *in dec.219.* coram eodem Merlino, quod secùs est in præsenti casu, in quo nullitas non pendet à voluntate alicuius ex contrahentibus, sed à dispositione legis in odium vsurarum, non autem fauore alicuius inducta.

Neque defendi potest non numeratę pecuniæ

cuniæ defectus, cum tàm ex Bulla Pij Quinti, quam pariter etiam ante eius promulgationem ipsa pecuniæ census facta numeratio de
32 forma necessario requireretur, vti latè probat Cenc. *de censib. q.*48. *nu.*9.10. 11. & indè pariter iniustitia dicti contractus detegitur, quia nimis ab omnibus Iustitiæ legibus abhorret, quod D. Terentius pro pretio domus emptæ se subijciat annui oneri statim soluendi scuta 24., fructus autem rei emptæ cõsequi ex pacto nõ valeat, nisi post incertũ, & longissimũ tẽpus, & sic re, & pretio careat, quia licet illi restitutum dicatur, cum tali tñ onere datum est, vt ipsum, & maius reddere paucius ab illinc annis obligaretur, cõtra notissimas, & alias probatas Iuris regulas. Et quidem si census consignatiuus nil aliud est, quam emptio, & venditio annui
33 redditus, vt trad. latè Cenc. *de censib. q.* 45. & Leotard. *quæst.* 44. sequi pernecesse debebat, ut validè contractus fieret, ut venditor haberet pretium liberum, vt eiusdem ad annuum redditum succederet obligatio.

Sed facti serie modo attentè reuoluta, neque terminos vitalitij census adaptari posse comperi, vti depræhendere vnicuiq. benè facto percepto facillimum est; Sic enim cõpleri debent census vitalitij termini: Vt nẽpè priùs constituto à venditore super sua persona, & certo fundo aliquo annuo censu, vel redditu, illum postea sic constitutum, idem constituens vendat emptori pro iusto conuento pretio, quod emptor illicò in pecunia numerata venditori soluat; Ita ut qui est venditor census recepto ab emptore pretio annuum redditũ soluendi emptori obligationem in se suscipiat, secus autẽ omninò accidit in re præsenti, quia dicta Magdalena super sua persona constituit censum, & ipsa vendere debebat sic constitutum censum D. Terentio; cui ementi, & pretium soluenti D. Magdalena soluere, quotannis censum debebat, vt cẽsus forma seruaretur: sed cõfusis omnibus res omninò se aliter habuit, vt dixi, quia dicta Magdalena super sua vita, & persona annum censum constituit, ipsa fuit venditrix, & eadem soluit pretium, & sic ingenioso inuentu venditricis, & emptricis persona fungitur, quod omninò, & naturali, & legali census formæ repugnat.

Quod tamen absurdum agnouit fortè tũc dicta Magdalena, siuè eius Consultor, aut Aduocatus, & ideo, vt hoc monstrum aliquo naturalitatis tegumento vestirent, titulum donationis simularunt, vti legitur in dicto Instrumento ibi: *La qual S. Madalena Fantocci, &c. per sè sua heredi, &c. irreuocabilmente per titolo di donatione frà viui, &c donò al predetto Sig. Terenzo Fantoni presente, &c. la somma, e quantità di scudi 300. &c. con patto però, che reciprocamente siano tenuti detti Sig. donatarij dare, e pagare annualmẽte, e d'anno in anno piastre 25. ogni sei mesi la rata per tanto, quanto detta Sig. Madalena naturalmente viuerà*. Sed hic certè risum continere non potui, cum simulati tituli color magis ipsius contractus monstruositatem manifestauerit. Non enim ignoro censum etiam donatione constitui posse, & hunc donationis titulo peractum censum Pij Quinti Constitutionibus nequaquam compræhẽdi
34 vti trad. latè Cenc. *quæst.* 44. in noua impressione, & Leotard. *de vsur. quæst.* 43. *nu.* 6. & 7., sed hoc ita contingit, cum quis super suis bonis annuo censu, vel redditu constituto illum in alterum mera liberalitate nulloq. precio recepto transferri quæ donatio cum à vera liberalitate procedat, & ideò ab omni suspicione fœnoris immunis sit, ita pariter de ijs non agit aliquid Pij Quinti Constitutio, quæ solum limites statuere voluit ijs censibus, qui pretio interueniente fiunt, vt in eis vsuræ labes impediretur, vt benè trad. Leotard. dicto loco sub *nu.* 6., & latiùs Alcibiad. Lucarin *lib.* 1. *obseruat. Academ.* 5. *obseruat. pr. nu.* 6 7. 8. 9.

Sed aut cœcutiunt omninò mentis meæ oculi, aut nulla cernuntur propriæ donationis vestigiã in hoc cõtractu, qui per impropria verba cũ prædicto donationis titulo fuit huiusmodi census constitutio denominatus

Non modo quia ex mera liberalitate non processit asserta scutorum tercẽtum donatio, sed imo eo pacto expresso, vt annua scuta vigintiquinque rependeret noster donatarius, vndè gratis infra in dicto Instrumento subijcitur. *E la donatione resta pura, libera, &c.* & infra etiam audacius, *per causa di donatione di mera liberalità*, cum graui, & supra traditam summam excessiuo oneri donatarium in sui vtilitatẽ subiecerit donatrix nostra, quæ donationis nomine oblectata fuit, effectum autem donationis, & liberalitatis abhorruit, nisi tamen dicendum sit, huiusmodi esse liberalitatis officium, quod si verum erit in posterum, quẽ paucorum vsq. adhuc fuisse non nemo experitur, augebitur profectò liberalium virorum numerus.

Præcipuè autem distare donationis terminos à contractu præfato, vel manibus palpatur; Donationis .n. nomine translatus census is dicitur à Constitutione Pontificis exclusus

Digitized by Google

sus, qui cōstituitur, vt dixi, super bonis proprijs donātis, & veræ donationis titulo, nec alio quam liberalitatis exercendæ stimulo inter viuos in alium transfertur. Sed hic D. Magdalena, quam donare gratis dictū fuit, nullum redditum constituit super proprijs bonis, neq. dedit scuta tercentum liberali, & benefica manu, sed lucri, & non modici cōparādi causa, & non vt ipsa vti donans censū alteri soluat, sed tanquam donataria potius illū recipiat. E contra verò D. Fantonius, qui fuit immerito donatarius denominatus, tamquā donās (vt proprius merebatur appellari) obligat se solutioni annui cēsus, & pro asserto pretio scutorum tercentum subire compellitur onus grauissimum; Et quod plus est, fingitur ei retrodari pecunias, quas ipsemet erogauit sub titulo emptionis domus, cuius possessionem, & fructus alijs dimittere pactū fuit.

Et propterea à summo vsque ad imum, &
35 in omni sua parte simulatus, iniustus, & vsurarius contractus præfatus detectus nec obligationē contrahentium producere potuit, nec exequutionem meretur ex traditis per Leotard *quæst.* 49. *sub nu.* 28. & latè traditis in motiuo Excellentiss. D. Farsetti, infra registrando, qui propterea Sapientissi.nè ei exequutionis beneficium nō competere declarauit in sua à sententia, quā iure confirmādam esse censeo, &c. Saluo tamen, &c.

Sequitur pro cōprobatione à me supra relatorū
6 *dd. Cōsult. D. Io. Bapt. de Luca Insignis in Curia Romana Aduocati, & operū suorū in lucem proditorum fama Celebris, cuius Ingenij fæcunditatem, & Legalis scientiæ promptam, distinctamq. profunditatem admiratus, & Veneratus sum semper, & cuius meritum, virtus, & animi integritas ad Auditoris Sanctiss. D. N. Papæ Innocentij Vndecimi dignitatem Summo cum totius Vrbis applausu, dum hæc imprimuntur, illum euexit.*

FLORENTINA CENSVS Vitalitij

PRO
D. Terentio Fantonio.

Præsupposito facto, &c.

Quatenus pertinet ad punctum iuris super validitate Census Vitalitij sine fundo, vt benè perpendantur auctoritates, ac rationes, quæ pro vtraque sententia vrgent, distinguendæ sunt tres diuersæ quæstiones, quas aliqui DD. confundere solent, vt ità benè distinguatur triticum à Palea: PRIMA enim quæstio est de Censu personali in genere, non distinguēdo, an ille sit vitalitius cum amissione sortis, vel potius istius restitutionis obligatio duret; ALTERA est super validitate huius contractus Census Vitalitij in genere, non distinguendo, an cum fundo, vel sine. Et TERTIA est specialis, an scilicet posita validitate in genere obstet eius validitati defectus fundi ob Constitutionem Pij V.

Prima omninò diuersa est ab alijs, atque de ea tractat maior pars Iuristarum, & moralium, qui in dictis duabus alijs per aliquos DD. indigestè deduci solent, & præsertim per Altograd. *cons.* 18. *lib.* 1. *n.* 1. *& seq.* Istud enim est æquiuocum manifestum, quoniam nil commune habet vnus contractus cum alio, diuersæque sunt rationes dubitādi, quæ frigidiores in ratione dubitatiua referuntur ab eodem Altogrado, meliores doctè, & iudiciosè de more ponderantur per Leotard. *de vsur. quæst* 48., vbi tractat ex professo istā quæstionem contradistinctè à censu vitilatio, de quo agit *quæst.* 49. idemque agunt Cenc. Duard., & alij ibidem relati, & alij. Ideòque omnes auctoritates, quę loquuntur de censu personali, an seclusa Bulla Pij sit licitus, nec ne, possunt quidem ratiocinando conferre ad vnam, vel alteram opinionem in tertia quæstione, sed eam reuera non tractant, neque decidunt.

De secunda quæstione ea professo doctè, & elaboratè agit Cyriac. *contro. prima* examinando dubitandi rationem prouenientem à voto captandæ mortis, ob quòd tàm ipse, quàm Leotard. *quæst.* 49. & Cenc. *quæst.* 10. alijqui moderni decantant casum relatum per Surd. *de aliment.* de Picu Mirandulano, sed quicquid sit, pariter auctoritates percutientes istam quęstionem in genere extraneę sunt à nostro casu.

Nostra igitur quæstio præcisa est, an posita validitate huius Contractus Census Vitilatij, ille cadat sub Constitutione Pij V. tàm circa formam pecuniæ numeratę, quam circa necessitatem subiecti, in fundo fructifero, & capaci.

Super hac autem, licet à modernis plures hinc indè pro consueto inepto pragmaticorum stylo consarcinari soleant auctoritates, attamen, vt dixi, plures ab eis adducuntur cū æquiuoco, vt potè percutientes dictas alias

diuersas quæstiones.

Cumque agatur de quæstione moderna deriuante à dicta Cõstitutione Piana, ideòq. de super haberi non possint graues auctoritates eorum, qui in hac facultate sunt nostri Parentes, ac Magistri, per necessè immorari oportet in auctoritatibus modernorum.

Circa quas earumque numerum, ac pondus ad duo reflectendum venit. Primò, & potissimum, ad eorum qualitatem, an scilicet sint Iuristę forenses, vel morales, qui in Claustris reclusi nullam habent fori externi notitiam, sed soli foro interno vacant.

Istis enim nimium deferendum est circa ea, quę concernunt forum internum consciẽtiæ, non autem in concursu Iuristarum forẽsium, eorum ratio habenda est, quoniã om-
36 ninò deferendum est Iuristis, vt generaliter in omni materia, specialiter autẽ in hac vsuraria. Petr. de Anchar. *in sua quæst. incipien. Antiquis, & modernis temporibus*, & alij plenè relati per Mantic. *de tacit. lib. 1. tit. pr. nu. 58.* Scacc. *de Camb. § pr. q pr. nu. 19. & 27.* Lotter. *de Rè Benef. lib. 3. q. 7 n 99. & seq.* Rot. *dec. 52. nu. 13. par. 7. recent.* Emin. D. Card. de Albitijs *in sec. controuersia super Iurisdictione Cardinalium in princ. registrata post meum lib. 3. de Iurisd. pag. 381.* & ego pluries aduerto præsertim *lib. 5. de vsur. discurs. pr. num. 6.*

Et secundo an sint de illis, qui versati sint in Partibus, in quibus viget, ac seruatur Bulla Pij V., vel è conuerso, vbi de facto non sit vsu recepta, vt sunt Regnicolæ vtriusq. Siciliæ, ac Hispani, & alij ferè omnes Vltramontani.

Exponendo igitur auctoritates, si agimus de illa Rotæ Romanæ, ista est pro affirmatiua, vt scilicet Bulla prædicta istum contractũ quoque complectatur, quoniam licet prius in Bononien. Saluiani coram Virili impress. post Cenc. *decis 514.* contrarium sentire videatur, attamen recentiori tempore non obstãte dicta decis. iam deducta, & ponderata contrarium dictum fuit in iam deducta, & nota Romana Vineæ ad Reposum 28. Iunij 1649 coram Arguell. ideòque alias, quamuis ego crederem contrariam opinionem probabiliorem videri, attamen admittebam, quod ob Rotæ auctoritatem huic opinioni deferẽdum esset, vt *d. lib. 5. de Cens, disc. 9. nu. 5. in fin.*

In his enim materijs de peccato, & vsura suspectis atque circa interpretationem Apostolicarum Constitutionum deferendum est Curiæ Romanæ, tamquam Curiæ Papæ,
37 & Metropolitanæ Orbis Catholici in Spiritualibus, & in specie, quod magna sit Rotæ auctoritas in materia vsuraria. Constantius *in l. pr. C. de Fiscal. vsur. lib. 10. nu. 41. circa med.* & generaliter Gomez *in proem. ad regul. Cancell. quæst. 2. n. 10.* Fontanell *de pact. nupt. claus. 6. Gloss. 2. par. 3. nu. 46.*

Clariùs verò, ac potissimè quiã retorquẽdo ingeniosam ponderationem Domini doctè motiuantis (qui stylum Romanum satis benè exercet) posterior decisio particulariter, & ex professo examinata decisione præcedenti ab ea recedit, atque contrariũm firmat, magisque indigesta est prima, in qua procedi videtur cum aliquo æquiuoco, pro quo elucidando dictam trium diuersarum quæstionum diuersitatem initio prænotandã esse dixi, quoniam in dicta decisione 514. principaliter disputatur de secunda quæst. validitatis, vel inualiditatis huius contractus in genere, quodque per Bullam Pianam non sit prohibitus.

Neque releuat, quod in casu dictæ posterioris decisionis coram Arguelles accederent etiam duo alij defectus, pecuniæ numeratæ, & anticipatæ solutionis fructuũ. Intrat enim ineuitabile dilemma. Aut iste contractus Census vitalitij cadit sub Bulla Piana, Aut non; Si non cadit, idem, quod dicimus in requisito fundi, dicendum est in alijs duobus, cum omnia pariformiter ex hac noua lege emanẽt, & si cadit, non est dispar ratio, cur vnum, & non alterum requisitum accedere debeat, ideoque ista ponderatio nil suffragatur.

Attentis autem alijs auctoritatibus idem dicendum est, quoniam quicquid aliud agendo circa validitatem, vel reprobationem in genere habeatur apud Cenc, *q. 10. n. 9.* In specie nostræ quæstionis, de qua ibi nullum verbum, *in quæst. 99. nu. 25.* explicitè firmatur, vt istud requisitum necessarium sit. Idẽque post Scacc., Boccac. & alios relatos ex professo firmat Leotard. *d. quæst. 49. nu. 35. in fin.* vbi explicitè, & seriò hanc opinionem firmat. E conuerso contrarij vt plurimum sunt morales, & Hispani versantes in locis, in quibus Piana Constitutio non est vsu recepta.

38 De Altogr. *cons. 18.* nulla videtur habẽda ratio; Tum quia auctoritates Consulentium vt potè doctrinæ conductitię ad pecuniã, vel oportunitatem sunt suspectæ, & modicæ auctoritatis. Franc. *dec. 260. nu. 5. & 6. & dec. 441. nu. 4.* Caball. *resolut. crimin. 287. n. 85.* Calanatt. *cons. 35. nu. 26.* Rot. *dec. 438. n. 12. par. 9.*

par. 9. recent. in Lauden. Census 21. Iunij 1666. in fin. coram R. P. D. Tain.

Tùm etiã quia, vt patet ex lectura, potissimũ, ac maius fundamentũ in eo constituitur, q in ea Ciuitate Constitutio Piana non esset vsu recepta, q suppono dici non posse de Ciuitate Florentiæ, totoq. Statu Serenissimi M. Ducis. Et hæc quo ad auctoritates.

Quò verò ad rationes. Quamuis illæ, quæ per DD. ponderari solent, satis benè reassumptæ per D. Motiuantem, nimium probabiles videantur, attamen reflectendum est ad eamdem distinctionem initio insinuatã, quod scilicet, aliud est agere de prima, vel secunda quęstione validitatis contractus personalis, vel Vitalitij in genere; Aliud verò agere de tertia super comprehensione sub dicta Bulla Piana.

Istę rationes sunt nimium probabiles ad primum effectum, non autem ad alterum, si quidem etiam in censu perpetuo de iure communi ex veriori sententia prohibitus non est census personalis, minusque prohibitum est, illum creare ex vero credito, seu alias legittimo titulo sine forma pecuniæ numeratæ, vt inconcussa praxis docet in illis regionibus, in quibus de facto dicta Bulla Piana vsu recepta non est, dum creantur Census etiam ex fructibus decursis alterius Census, vt ego pluries aduerto *sub tit. de Cens. præsertim discurs. pr. & 2.*

Sed quia in huiusmodi contractibus plures fraudes committi solebant, adeòvt, priusquam dicta noua lex prodiret, vt patet ex allegatis, magna quæstio erat inter Iuristas, ac etiam morales, an essent illiciti, ac prohibendi, nec ne, dictaque dubietas magis urgebat in vitalitijs, quam in perpetuis, quos etiam
30 moderni periculosos, & Reipublicæ perniciosos dicunt, vt præsertim. Cenc. *d. q.* 10. *nu.* 18 & Leotard. *d. q.* 49. *nu.* 24. & patet ex motiuatis per Cyriac. *d. contron.* 1. Hinc proindè dictus Pontifex: ità cum ea forma, seu temperamento istam quæstionem componere voluit, declarando scilicet contractũ licitum, & practicabilem, sed cum ea forma, qua mediante fraudibus, & inconuenientibus occurreretur, ideoq. ità vtrique opinioni satisfieret.

Et consequenter improprium est post dictam Bullam reassumere, & decantare illas rationes, quæ pro una opinione sustinenda ponderari solebant, quoniam admitto, vt istę rationes sint probabiles, & aptę, vt vna opinio magis, quàm altera recipienda esset re integra, & priusquam d. Bulla ederetur, sed postquam prodiit lex vtriusq. opinionis conciliatiua, improprium est aduersus eam antiquas rationes reassumere.

Vt puta, vigente lite, ac vtraq. Parte probabilia fundamenta deducente, si deindè sequatur res iudicata, vel transactio, tunc huic standum est, neq. reassumendæ veniunt antiquæ disputationes, & an vna, vel altera opinio sit probabilior.

Multa siquidem Ecclesia moderno tempore induxit pro forma, quæ in puncto Iuris non sunt necessaria, sed id gestum fuit ad tollendas fraudes, vel tollenda inconuenientia, vt (ex gratia) habemus in materia matrimonii, quod nullibi cautum est, vt in faciem Ecclesiæ coram Parocho, & testibus fieri debeat, adeovt certa, & præcisa forma eius libertati aduersari videatur, sed quia matrimonia clãdestina multa producebant inconuenientia, & quæstiones super eorum validitate, vel inualiditate, hinc proindè S. C. Tridentinum, certam formam induxit, contra quam licet morales transcribendo antiquas quæstiones multa dicant, attamen in foro externo irrisione digni sunt cum similibus. Ità à pari quoniam etiam in Censibus perpetuis eædem militant rationes, vt neque fundus certus neq. pecunia numerata requiratur, sed istud temperamentum generale, vt supra.

Multò verò magis hęc procedunt in isto casu particulari ex eius notabilibus circumstantijs benè per alios DD. Scribentes ponderatis, &c.

IO. BAPTISTA DE LVCA.

FLOREN. NVLLITATIS Census Vitalitij.

Die 19. Septembris 1669.

REuocandam Sententiam D. Iudicis, à quo, qui vigore cuiusdam Instrumenti Census Vitalitij executionem cõtra D. Terentiũ Fantoniũ ad instantiam D. Magdalenæ de Pandolfinis pro annua quantitate scut 24. relaxauit, & contra dispositionem Bullæ Pij V. constitutum nullam executionem mereri iudicaui,

Quod præfatus census illicitus, fœneratitius esset notoriè ex ipsius lectura dignoscebatur, fuit enim constitutus super persona tantum d. Magdalenæ, & sub eius vitæ periculo, absque eo quod imponeretur super re aliqua fructifera, vt ad illius iustitiam, & validitatem omninò necessarium esse tradunt communiter DD. quos longa manu refert, & sequitur Leotard. *de vsur. q.49. num.28. & seqq.* & ante eum Duard. *de Cens. in prohem. quæst. 28. nu.77. vers pr. enim verum* Scacc. *de camb. §. 1. quæst.2. sub nu.202.* Rot. post Duard. *dec.365. nu.8.* & in Romana Vineæ *sub die 28. Iunij 1649. coram Argueli.* & vitalitium licitum, & iustum esse imò alijs iustiorem, & ante eum hoc sentire videbatur, Rota apud Cenc. *dec. de cens. quæst.10. nu.9.* & alij, qui possent allegari, attamen vel loquuntur de Censibus constitutis ante Bullam Pij V., vel eorum opinio intelligenda est de Censibus Vitalitijs Personalibus, impositis tamen super re aliqua fructifera, vt in specie doctrinam, Cyriac., Cenc., Rot., & aliorum interpretando dixerunt *in d. Romana Vineę,* & Leotard. *d. nu.28. 34. §. Neque applicetur, & seqq.*

Nec præmissæ resolutioni obstare potuisse iudicaui, quod ex parte d. Magdalenæ allegabatur, quod scilicet d. exceptio executionẽ præfati Instrumẽti impedire nõ posset, cũ nõ sic de exceptionibus pro impedienda Instrumenti liquidi executione à Statut. Fori Mercantiæ enumeratis.

Quia, cum talis exceptio ex facie ipsius Instrumenti appareat, & in continenti ex ipsius lectura, & librorum reuolutione, vt in mero Iuris articolo consistẽs potuisset probari, absque dubio illius executionem impediebat. Bald. *in l. Cum allegas. sub num.7. vers. ter. in sententia C. de vsur.* Carocc. *dec. 133. nu.4. & seqq.* Sess. *de inhib. cap.4. §. 2. nu.7. &* 8. Gaic. *de credit. cap.7. tit.7. n.2498.* Caren. *resolut.21. nu.16. & num.17.* Merlin. *contr.76. nu.3.8.9. & seq. par.1.* Duran. *dec. 11. nu.22.* non obstante Mercantiæ Statuto, quia licet Statutum prædictũ prohibeat omnes alias opponi exceptiones præter aliquas expressas, non tamen prohibet, quod Iudex possit ex offitio Instrumentis notoriè illicitis executionem denegare Capyc. *dec. 237. nu. 6. & 7.* Bursat. *cons.96. nu.27.* Crass. *except. 28. nu.9.* Merlin. *contr.76. nu.10.* & tunc tale Statutum non excludit exceptionem notoriæ nullitatis illius Instrumẽti. Nàm tale Statutũ prohibens aliàs opponi exceptiones præter expressas contra Instrumentum, intelligi debet, quatenus valeat, & Contractus sit obligatorius, vt Rom. *in l. Lati Prater §. iurtim,* Guid. Pap. *dec.15. nu.41.* Laderch. *cons.218. nu.1.*, & quod illicitus sit, & nullam producat obligationem probatur ex Text. *in cap. 2. cap. Consuluit, de vsur,* Menoch. *cons.300. nu. 2.* Gral. *d. except.28. nu.4.* Merlin *d. contro. 76. nu.11. vers. Secundo,* & in puncto Census Vitalitij merè personalis vti contra formam Bullę Pij V. tradit Leotard. *d. quæst.49. sub nu.28.*

Et quamuis dici soleat, quòd iurans soluere vsuras teneatur iuramentum implere, & ex eo saltem non potuisset excusari dict. Dominus Terentius Fantonius, qui prædictas annuas præstationes sub Iuramenti fide soluere promisit, quia, vltrà quod à Iuramento dictus D. Terentius absolutionem sine Partis oppositione obtinuit, vt per *dicta dec. Archiep. Neapol. 78. num.4. par. 2.* Natta *dec.497. nu.1.* Gral. *d. except.28. n.7.* Caroc. *d. dec.133. nu.6.* adhuc, cum euidenter de illegitimitate Contractus appareat, poteram, & debebam etiam ex officio non obstante Iuramento petentem à limine Iudicij repellere, & docuit idem Gral. *d. except.28. nu. 9.*

Nec præmissis etiã obstare poterat, quod dicebat Costa *de re integr. dist.45.* quod scilicet re non integra in annuis præstationibus non possit sub prætextu vsurariæ exceptionis Instrumenti executio denegari, cum creditor in quasi possessione exigendi debeat manuneri.

Quia dicta conclusio intelligi semper debet, quatenus in promptu de vsura non doceatur, cum aliàs si de vsura in continenti appareat, manutentio etiam in annuis præstationibus sit deneganda, vt scripsit Post. *de mann-*

manuten. obseru.62. nu.9.

Vltrà prædd. nec deficiebant alię exceptiones dilatorię à dicto Dom. Terentio oppositæ quæ pro impedienda executione, satis considerabiles videri poterant, quæ tamen non discussæ fuerunt, cum in meritis de iniustitia petitionis d.D.Magdalenæ satis ex præmissis constaret.

Ex quibus, &c.

COSMVS FARSETTVS AVDIT.

ROMANA VINEÆ Ad Reposum.

28. Iunij 1649.

Coram

R.P.D. ARGVELLES

Vineam, de qua agitur, emptã anno 1635. pro scut. mille septingentis à Falconettis vẽditoribus, Nicolaus Riccius emptor ædificijs melioratam ad vberiorem fructum multo ęre reductã vendidit D.Io. Thomæ Castigliono prętio scutorum 2552., quorum 400. Castiglionus emptor soluit in actu stipulationis, 1252. sibi accollauit, totidemq. Nicolaus debebat Falconettis, & pro reliquis 900. promisit soluere anticipatè annua scuta 90. Nicolao, donec vixerit, cum hoc tamen quod Nicolaus petere numquam posset à Castigliono dicta sc. 900. sed in eius libertate esset, vel soluere dicta vitalitia 90., vel extinguere d. debitũ semel soluendo sc. 900. pro residuo prætij, nec illa 90. vitalitia possent prætendere cum amplissima reseruatione primario ad fauorẽ Falconetti, secundario ad fauorem Nicolai, dominij, possessionis, & hypothecæ vsque ad integram dicti prætij satisfactionem. Defuncto annis elapsis Nicolao, D. Antonius Riccius eius frater, & hæres ab intestato prætendens consequi dicta scuta 900. residua prętij per defunctum fratrem non consequuta in vim Instrumenti venditionis cum pactis supradictis obtinuit ab Eminentiss. D. Cardinali Vidmano A. C. associari ad possessionem dictæ Vineæ ad effectum sibi satisfaciẽdi de dictis scut. 900. Non acquiescente Castigliono, Signatura Iustitiæ semel, atq; iterum rescripsit *sine preiudicio exequutionis*, & hodie Rota respondit *eidem Castigliono denegandam, sed Riccio concedendam manumutentionem in possessione eiusdem Vineæ*.

Ratio resolutionis quoad primam partem fuit, quia Castiglionus in dicto Instrumento emptionis reseruauit vt supra dominium, possessionem, & hypothecam Vineæ primo Falconetis, secundo Riccio venditori, donec iste soluisset integrum prætium, ideò cum doceat solumodo de solutione scutorũ 400., & de accolatione scutorum 1252., & sic deficiant scuta 900. ad integrum prætium, vtiq. gratis prætendit acquisiuisse possessionẽ, sine qua non competere manutentionem vulgare est.

Nec refert quod hæc scuta 900, & si non probentur realiter numérata, dicantur tamen virtualiter soluta ex eo, quod partes dictam summam concorditer reduxerunt ad annuã responsionem scutorum 90. præstandam Nicolao, donec vixerit, vnde eo defuncto prætenduntur ista 900. per Castiglionum super lucrata.

Quia talis conuentio vti sapiẽs impositionem, & reseruationem census vitalitij personalis visa fuit illicita fœneraticia, & damnata ex Constitutione S. M. Pij V. *de Censib.* §. 1.2.3. & congestis per Duard. *de Cens. in proemio quæst.28.nu.77.* vbi de magis communi Scacc. *tract. de Camb.* §. *pr. quæst.1. nu. 202. vers. Extende*, vbi etiã de communi, *&* *nu.203.* vbi alios, Vgolin. *de usur. cap.* 45. §. 5. *nu.9.* Rot. post Duard. *dec.365. nu.9. dec. 379. nu.11.* præsertim stante pacto anticipatę solutionis improbato ab eadem Pij constitutione §. *solutiones*, quas vulgo anticipatas cum pluribus per Cenc. *de cens. quest.39. nu. 39. quæst 54. per tot.* & aliis per Leotard. *de vsur. quæst.49. nu.28.*, qui plenè articulum examinat, exornat, & resoluit, quod *Census vitalitius personalis post Pij Constitutionem, sit damnatus, & illicitus*.

Neque applicatur Decisio per Cenc., Cyriac. *contron.pr.*, & alii in contrarium allegati, quia loquuntur de vero Censu vitalitio seruatis seruandis imposito, non autem de merè personali, creato ex prætio Vineæ absque aliqua numeratione pecuniæ, absque constitutione fundi, & pacto anticipatæ solutionis, pro vt hic, qui propterea nullatenus

Ddddd 2 subsi-

Digitized by Google

subsistere valet, vt ex superius allegatis, & signanter Leotard. *de vsur. d. quæst. 49. nu. 33. & 34.* vbi in specie respondet dictę decisioni 514. post Cenc. & aliis.

Vltra quod sufficeret quæstionē esse dubiam ad effectum excludendi notoriam iniustitiam mandati de associando per Riccium ab A. C. obtenti necessariā Castiliono ad obtinendum manutentionē aduersus factum Iudicis, vt fuit dictum in Romana de Bonucellis 13. Maij 1615. coram Sacrato *dec. 9.* apud Post. *de manuten. & in Romana in domos 16. Februar.* 1629. *coram Reuer. Ghislerio* apud Post. *de manut. dec. 9. nu. 20. & dec. 522. nu. 11.* vbi concordantes.

Quo verò ad secundā partē ratio resolutionis fuit, quia Riccius possidet auctore Prætore, vndè ei debita est manutentio etiam aduersus anteriorem possessorem. *l. Iste possidet 11. ff. de acquir. possess. cap. In præsentia de renunciat.* Angel. *in l. clam possidere, 6. nu. 2. in fin. vers.* Potest enim Iudex *ff de acq. possess.* Rot. *diuers. dec. 62. nu. 3. par. 2. decis. 513. nu. 1. in fin. & nu. 2. vers. Præsertim par. pr. recent. dec. 582.* coram Gregor. XV. *per tot. decis. 210. nu. 1. & dec. 669. nu. eodem*, penes Post. *de manuten. in Melitana bonorum 9. Decemb.* 1647. §. *secundo quia*, *coram me supra decis.* 52.

Nec visum fuit obstare, ꝙ reseruatio dominij, possessionis, & hypothecę suffragetur Falconettis primis venditoribus, non autem Riccio secundo venditori, qui prætium integrū non soluit, cum afficiat rem venditam insolidum, donec vltimus obulus fuerit solutus, non autem pro rata, ne sequatur absurdum, quod duo insolidum sint Domini eiusdem rei *l. fistulas 8. §. qui fundum ff. de contrah. empt. l. Sicut certi §. si duobus ff. commod.* Rota *in Romana Saluiani 8. Aprilis* 1639. §. *dominium coram Reuerendiss. D. meo Dunozzet Decano decis. 537. inter suas. Add. ad Greg. dec. 347. nu. 18.*

Quia, quidquid sit de veritate huius conclusionis, an dominiū trāsferatur pro parte prętij non soluti, Domini cēsuerunt hoc non esse opus disputare de iure, dum difficultas per Riccium euitatur ex facto. Iustificat enī ædificia, & meliorationes in vinea factas propter quas valor de scut. 1700. redactus fuit ad scut. 2562., & quorum dominium sicuti spectare ad Riccium non cōtrouertitur, ita nec potest controuerti efficacia reseruationis super dictis meliorationibus, quatenus super vinea non substineatur, vt in simili quod census impositus super re fideicōmisso supposita substineatur super melioramentis, vel super parte libera decisum fuit *in Romana Census de Cinijs 17. Aprilis* 1598 *coram Penia dec. 668.* inter suas, & in aliis quos refert, & sequitur *dec. 559. nu. 9.* vers. pro vt in simili de censu proposito, &c. *par. pr. recent.*

In quam sententiam procliuiores fuerunt Domini ex eo, quia Falconetti, ad quorum fauorem legitur facta prima reseruatio dominij, & possessionis agnouerunt Riccium in emptorem, dum receperunt ab eo partem prætij, aliam partem à Castiliono debitore Riccij, & pro reliquatu fructus compensatiuos, ex quibus proculdubio remanserunt satisfacti, & sic oēm reseruationem amiserūt, & ex eo, quia hodie non agitur contra Falconettos, sed contra Castiglionum, qui emens recognouit Riccium venditorem in Dominum, & possessorem, omneq; ius suum à Riccio deduxit, ideòque non potest ei refricare quæstionem dominij Roman. *in l. ad probationē C. locati.* Rota *dec. 400. nu. pr. vers. Secus si agatur contra illum par. pr. recent. & dec. 424. nu. 10.* vbi plures coram Burat.

Et ita conclusio, &c.

Iuxta promissa in calce præcedentis Consultationis sequuntur hic duo Responsa Insignium Genuensium Aduocatorum in dicta Causa præsenti Fideicommissi exharata, & post hęc decisio D. Auditoris imprimetur.

SVMMARIVM.

1 *Veritas per contraria magis emicat.*
2 *Fideicommissum non ex vi verborum, sed à ratione considerata à Papiniano exoriri dicitur; sed contra nu. 21 & seq.*
3 *Rationis concursu in omnem casum eamdem militare dispositionem ponitur, & nu. 4. vide contra nu. 44. & seqq.*
5 *Voluntatem, seu arbitrium in hæredem collatum reduci ad illud boni viri adducitur, sed explicatur, & declaratur, nu 89. & seqq.*
6 *Verba enunciatiua, siuè directa in grauatum, siuè in honoratum disponere opponitur, sed contra num. 72. & seqq.*
7 *Arbitrium coarctari ad necessitatem, quando Testator cogitauit benefacere vocatis, vide contra nu. 96 & seqq.*
8 *Iudicis, siuè boni Viri existimatio sufficit ad in-*

inducendum fideicommissum fauore filiorũ, at contra nu.10.

9 *Voluntatẽ Testatoris impium non obseruare, vel immutare.*

10 *Verba Testatoris debẽt attendi, & non mens, quando sunt clara.*

11 *Verba non attendere, sed mentem solam periculosum nimis, & num.106.*

12 *Verba sunt forma intrinseca, & extrinseca dispositionis.*

13 *Statutum Genue vult standum esse verbis.*

14 *Institutus hares purè, & simpliciter non potest aliquo onere imaginato, vel opinato grauari.*

15 *Coniectura deseruiunt in dubijs, non in claris.*

16 *Fideicommissa nõ inducantur coniecturis, nisi iste ex verbis Testamenti deducuntur, licet inducta declarentur, & quandoque extendantur, nu.1.*

17 *Fideicommissa induci posse ex sola voluntate prasumpta nullis verbis fideicommissi interuenientibus damnat Fab. de error. pragm.*

18 *Fideicommissa non sunt diuinanda, nisi adsit dispositio illa importans.*

19 *Expressum dicitur, quod nominatim sit, & legi potest.*

20 *Voluntas, qua in dispositionẽ non transiuit, non attenditur in vltimis voluntatibus.*

21 *Expendantur Text.* in l. Pater filium §. fundum ff. de leg 3. *& ostenditur non continere fideicommissum.*

22 *Text.* in l. Pamphylo liberto ff. de leg. 3. *continet dispositionem.*

23 *Voluntas concepta per verba de prasenti disponit, si per verba de futuro, non.*

24 *Opinans non disponit, quia decipi potest.*

25 *Fideicommissum an adsit, coniecturis probari nequit, sed benè quale sit.*

26 *Verba aut sunt clara, aut inepta, aut obscura, & quid vnoquoque casu operentur.*

27 *Voluntas tacita non attenditur, si in dispositionem transiuisse non apparet, & latius, n.49.*

28 *Fideicommissa vt inducantur habentur certa formula legales, & citra eas non induci demonstratur.*

29 *Legem ad interpretandã ratio attenditur, non sic in Testamento.*

30 *Sequentia declarant antecedentium dubia.*

31 *Text.* in d. l. Vnum ex familia *declaratur.*

32 *Dictio eum demonstrat ad oculum.*

33 *Verba* peruenire, reddere *importani fideicommissum, vide ibi.*

34 *Liberorum fauor non vincit fauorem Testamentorum.*

35 *Text.* in l. vnum ex familia *fundatur in verbis, non in sola ratione, & num.43.*

36 *Casus similes non determinãtur à lege speciali in alio certo casu loquente, & 69.*

37 *Fideicommissum non oritur ex paritate rationis, & ideò Text.* in l. vnum ex familia *non militat in casu, & 39 & 61.*

38 *Argumentum à simili non deducitur, quando adest aliqua disparitas.*

40 *Verba scientia, non illa opinionis inducunt fideicommissum. & 42.*

41 *Verba* non dubitare, & certò scire *idem sunt.*

44 *A casu speciali regula generalis deduci nequit.*

45 *Ratio sine verbis non operatur, si illa posita non ponatur dictum.*

46 *Prasumptio debet habere terminum certum, vt euitetur concursus duorum specialium.*

47 *Ratio coadiuuat dictum, & prasumptionem.*

48 *Opinio, & dubitatio non formãt terminum certum, à quo voluntas prasumi possit.*

50 *Verba fidei, & scientia non opinionis pendendentis à futuro euentu disponunt.*

51 *Verbum* volo *est informe, & recipit efficaciam ab adiunctis.*

52 *Verbum* volo, rogo, desidero, *si expectant alterum actum voluntatis, non disponunt.*

53 *Rationem adductam à Papeniano* in d. §. fin. *non induxisse fideicommissum, sed verbum* peruenire *probatur.*

54 *Fides* / *Opinio* } *quid sint, & earum effectus ponitur.*

55 *Dubius & ignorans aequiparantur, & in vtroque consensus deest, & obligatio.*

56 *Dispositio dubia non potest declarare alteram, sed clara explicat dubiam.*

57 *Negatiua de omnibus negat, & constituit ius potentius, quam affirmatiua, & nu.71.*

58 *Incertitudo quãtitatis Legati illud reddit inutile.*

59 *Correctio in continenti non prasumitur.*

60 *Ratio, & dictum non debent esse idem.*

62 *Institutio libera excludit fideicommissi prasũptionem.*

63 *Coniectura quales requirantur in fideicommissis interpretandis, & seq*

64 *Fideicommissum pratendens habet onus probãdi, & nu.107.*

65 *Verba enunciatiua futuri euentus non disponũt quia opinatiua, & veritati cedunt.*

66 *Verbum* volo, nolo, *quamuis dispositiua, si se habent ad actum futurum, non disponunt.*

67 *Verba enunciatiua dicuntur adulatoria, si non sunt directa in grauatum, & non disponũt, & num. 78.*

68 *Futurum contingens quid certi nõ determinat.*

70 *Verba impersonalia, incerta, & dubia non disponunt. & nu.73.*

72 *Verba enunciatiua propter se prolata non disponunt*

nunt, & quando dicantur adulatoria, & quid si propter aliud.

74 *Verba enunciatiua prolata per modum causa, quando disponere dicantur.*

75 *Verba enunciatiua si indigent enunciato, non disponunt: quando dicantur prolata propter se, vel propter aliud.* 76.

79 *Dispositio sequens clara declarat praecedentem dubiam.*

80 *Testator potest disponere de rebus proprijs ad libitum, & post habito cuiuscumque fauore, & nu.*94.

81 *Explicantur Text.* in l.si sic legatum 77. de leg.1., & in l.86. ff. de fideicomm. liber. & 86.

82 *Rot.* decis.404. & Pontan. dec.526. *non loqui in casu nostro enucleatur.*

83 *Voluntas abitraria, alia libera, alia regulata.*

84 *Voluntas in alium collata quando reducatur ad arbitrium boni Viri, distinctione explicatur, & num.*87.

88 *Concessum sub vna conditione sub contraria censetur ademptum.*

89 *Dictio* in questa maniera *quid importet, late discutitur, & nu.*100.

90 *Natura impellit, sed non cogit Patrem ad instituendos filios haredes, & nu.*92.

91 *Participare dicitur de hereditate Matris, qui participat de illa Patris, in qua confusa est materna.*

93 *Hares quando dicatur grauatus instituere aliũ etiam in proprys bonis & nu.*96.

94 *Dilectus magis presumitur, qui hares fuit institutus.*

95 *Verba enunciatiua non disponunt circa res alienas.*

96 *Beneficium respectu beneficantis consistit etiã in opinione, & num.* 102.

98 *Pater prasumitur sumere bonum consilium pro filijs, & nu.*104.

99 *Opinio, & existimatio nihil ponunt in esse.*

101 *Verba adulatoria, & blandientia quando dicãtur, & quid operentur.*

103 *Argumentum a superfluitate debile est.*

105 D. M. Aloys. Mans. *merito laudatur.*

106 *Testatoris voluntas non debet diuinari, sed legi scripta.*

108 *Fideicommissum non esse inductum in dubio pronunciandum est.*

ARGVMENTVM.

Fideicommissum tacitum quando eliciatur ex verbis enunciatiuis: Examinantur Textus in l. *Vnum ex familia* §. *si ff. de leg.2. & in l. Pamphylo liberto.* Voluntas absque verbis Fideicommissum importantibus quando sufficiat: Arbitrium quando dicatur liberum, vel regulatum, & alia discutiuntur pro responsione ad motiua in Causa.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXXVIII.

DVbia, quæ breuibus comprehensa lineis ingentem difficultatum molem designare videntur, non fluctuantis Consilij, sed inuestigantis Iudicij, veritatem solicita dubitatione anhelantis esse media, non solùm suadet, sed ad credendum compellit facti qualitas, certa Iuris dispositio, & Proximi Domini mei Francisci Gambæ Iuris Consulti eximij, & Iudicis Integerrimi, virtus, & Ingenium; ab eius enim manu legum clauus nunquam excidit, & superatis opinionum fluctibus ex Iurisprudentiæ Pelago tutum semper iustitiæ Nauigium in Portum conducit, ibiq. iactis ancoris summa laude securus quiescit; nàm, vt inquit Cic. *lib.pr. de Inuent.* 74. *Conficis optimè cursum nauis qua scientifico Gubernatore vtitur.*

Proindè non me terruerunt in hac Causa prætensi fideicommissi dubitationum excitatarum contra M.Christophorum Centurionum momenta, rationum doctissimè adductarum pondus, tanti viri argumentationes, quin crediderim etiam meo debili afflatu ap-
1 parentes nebulas fugare, & dissoluere posse; vt veritas clarius suo amoto cõtrario emicet sunt enim secundum Aristot. *Metaphys.* 3. *Veritatem inquirentes sine dubitatione similes illis, qui nesciunt, quò ire debeant.*

Quod vt faciliùs assequi contingat, fas sit hìc referre breuiter, totam motiuorum vim, imò potiora partis fundamentum consistere.

Primo in eo quod nostra facti species de-
2 cisa habeatur à text. *in l. vnum ex familia* 69. §. *finali ff. de legat.* 2.; nàm quamuis admittatur ab oculatissimo Dño meo non concurrere in nostra hypothesi eadem verba textus prædicti, concurrere tamen dici eãdem rationem, cui rationi nititur dare efficaciam verbis æquipollentem pro decisione casuum omnium, in quibus licèt illamet verba non adsint, eadem tamen ratio ponderari

rari

:at, & potissimum supposito, quod
itor Marcus ad decidendum motus
ur non ex vi verborum illius casus,
honore benè translacti matrimonij, &
ommunium liberorum: propter quas
luersiones maritum meliùs de vxore
ipsisse cogitat, & pro suo sensu aperit
Consultus Papinianus: ità vt in quo-
ie casu quibuscumque verbis conce-
i quo concurrat honor bene translacti
tonij, & fides communium liberorum,
ista melior de parente instituto præ-
o, & cõsequenter ex ea fideicommissũ
tur; quod probari dicitur ex traditis
.. Rot., Mantic., Gallin., Curt. Iun.,
. Fabr. locis in motiuis allegatis.
undo quia attenta veritate istius ma-
ropositionis concurrat etiam in nostro
inor, nempè huiusmodi Matris præ-
o de viro instituto hęrede ex honore
ranslacti matrimonij, & fide commu-
iberorum deprompta; filios scilicet
urificata conditione, futuros hæredes
& sic etiam materni patrimonij in hæ-
e paterna confusi, vt propterea eis
s legatum fecerit, quia Patrem hęre-
stitutum onere fideicommissi ex prę-
. voluntate extorti grauauerit ad eos
endos, vel relinquendos hæredes iux-
sionem D. Marci, & ponderationem
ani in dicto textu *l. vnum ex famili-
al.*, quia sic decernit, & edicit ratio
pulsiua, siue finalis pro interpretatio-
imarum voluntatum apprimè deser-
tiam in verborum claram dispositio-
æseferentium defectu, sed solum ex
*Luciano ed Adamo nè anco fà Legato
perche se saranno quali essere deuono
ve allo stato del nascimento loro, e da
ani, doueranno essere naturalmente
del M. Agabito loro Padre, &c.* & pro-
icitur ex legibus citatis, & doctrinis
Cancer., & Mantic. ibi adductis.
tiò quia, licèt diceretur per ista verba
m Testatricem remisisse in arbitrium
filios instituere, vel non, legare, vel
k quidem magis, & minùs, cum hoc
dicatur, vt Patri debita præstarent
ia, & vt allecti, & territi bene viue-
cundùm grandes eorum naturales,
eta per eos conditione, non poterant
tate materna priuari, quod deduci
ditur ex scriptis à Fontanell., & Rot.
ecisionibus ibidẽ adductis, & hìc cadit
postremũ motiuũ datum, quod scilicet
am patris non sit ità liberum, vt deci-
pere valeat opinionem Testatricis, & ideò à bono viro regulandum sit per Text. adductos ab vno ex aduocatis contrarijs, de quibus infra in responsionibus.

Quartò quia augendo argumentum, prædicta eò magis procedere debent, ex quo
6 subiunxit Testatrix. *Ed in questa maniera parteciperanno dell'heredità di essa Testatrice*; ex qua ratione licet, vt ingenuè de more D. M. profitetur, enunciatiua futuri euentus procedentis à facto hęredis instituti desumi dicitur vis disponendi, præsertim fauore filiorum, siuè verba sint directa in honoratũ, siue in oneratum, & magis concurrente verisimili volito Testatoris, ità probantibus Bartol., Grau., Castill., Cald., Crott., Roman., Mascard., & Fusar., Nicol. de Paller., & Rot. Roman. in locis citatis versic. *Quę eò magis.*

Quintò quia ad præsumendum fideicommissum verisimiliter cogitatum, & volitum
7 à Testatrice conducunt verba sequentia *stimando loro maggior beneficio disporre in questa maniera*: nam vnquam non daretur illud maius beneficium, si totum ex libera voluntate Patris penderet, qui posset, aut nihil, aut minus relinquere, sic subtiliter ratiocinante D. M. vers. *Qua verisimilis.*

Sextò, propterea concluditur versic. *Ac*
8 *proindè*, quod in coniecturanda voluntate defuncti, de qua est quæstio, sufficit Iudicis existimatio, præcipuè fauore filiorum, fauore quorum faciliùs voluntas defectiua impletur, Iuribus hic allegatis, & videtur ex prædictis Iudicem habere iustam causam decidendi pro fideicommisso ad terminos dictæ *l. vnum ex familia, §. fin. ff. de leg. 2.*

Pro horum motiuorum resolutione, capiendo Primùm, dico, text. *in d. §. finali*, quo nostra quæstio decidi dicitur, nil habere commune, imò toto Cœlo distare à nostro casu, quod probare plusquam clarissimè nõ dubito ex infrascriptis, ex quibus etiam omnia motiua contraria resoluuntur.

Primò, quia sicuti nil magis inhumanum,
9 nil magis iniquum, quàm postremas hominum voluntates inanes reddere, subvertere, & immutare vulgat. §. disponat Auth. *de nupt. cap. tua de Testament.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 67. nu. 21.*; sic nihil magis in-
10 certum, nil magis periculosum, quàm à proprio verborum sensu, quo morientium placitum, & voluntas exprimitur, recedere; ex loquela enim, quæ intus in animo, & mente reposita sunt, iudicantur, & aperiuntur, quia verba secundùm Aristotelem sunt earum,

quæ

quæ sunt in anima passionum notæ, vndè dictum vulgare, *Loquere, & cognoscam te*, cum lingua sit cordis tuba, & ideò quod verbum non sonat, nec mens sentit, vnde Lucret.

Atq. animi interpres manabat lingua cruore.

Vt latè, & concinnè ex pluribus comprobat Tiraquell. *in l. si vnquam vers. Libert. nu.*
11 *17 & 18. C. de reuoc. donat.*; vndè ex Quintiliano, & Cicerone carpit, & vellicat aliquos modernos, qui à lege scripta coniecturis recedere non verentur, quasi supplere velint in maioribus nostris, qui rudes Ciuitates legibus, ac Iure firmarant, defectum sermonis, carentiam consilij, & leges nouas reddere, vt viuentes nesciant quid certum leges habere; & idem quod dicitur in affectato à verbis Testatoris recessu in illo à verbis legis procedit, Bartol. *in l. qui filium §. vltim. in fin. ff. ad Trebell.*, Bald. *cons. 2. nu. 3. & cons. 184. in fin. lib. pr.*, quia in vtraque lege vniuersali scilicet, & particulari, quę datur rebus proprijs, in quibus quisquis est Impe-
12 rator, & Dominus, verba sunt forma intrinseca, & essentialis dispositionis, itavt si verba incerta sint, pro non scripta habeantur, & dispositio cesset si verba deficiant, Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 3. tit. 4. nu. 2. & seqq.*
13 Optimè igitur statuentes nostri coniecturatas ratiocinationes à Testamentarijs dispositionibus, & magis à Statutarijs dispositionibus reiecerunt *cap. de Testam.*, *& cap. de extensi. intell. prohib.*

Cum igitur habeamus in Testamento M.
14 Gieronymæ Centurionæ M. Agabitum eius
eius virum fuisse institutum hęredem vniner.
salem, solùm, & per totum, purè simpliciter
ab sque aliquo fideicommissi, aut restitutio-
nis onere, nescio quo pacto possit recedi à
clara dispositione clarissimis verbis concep-
ta, coniecturando ex verbis in alia parte Te-
stamenti existentibus, & suum purum, &
perfectum sensum habentibus, factis cum a-
lijs personis hanc puram institutionem, aut
destruere, aut alterare; transeat quod conie-
15 cturæ deseruiant in dubijs, sed quod obti-
neant in claris nemo dixerit contra disposi-
tionem vulg. text. *in l. ille, aut illa §. Cum*
in verbis ff. de leg. 3.

Hinc doctissimus Anton. Fab. *de error.*
pragm. decad. 26. error. 1. nu. 9. & seq. optimè
dicit, esse animosam nimis, imò à Iure deuiā,
16 si simplicites expenditur, aliquorum assertio-
nem, quod fideicommissum inducantur ex
nuda Testatoris voluntate magis à mente
coniecturata, quàm verbis deducta; nam hoc procedit quando agitur de fideicommisso, de cuius existentia dubitari nequit, interpretando vt subsistat, amplietur, aut extendatur, tunc enim mentis sensum, non verba
17 scripta attendi aliquando admittitur: quare ibi Fab. *nu. 11.* reprehendit errorem asserentium, nullius *verbis fideicommissi interuenientibus, fideicommissum ex sola voluntate induci posse*, quod nulla lege, nulla ratione posse probari exclamat: Non est igitur, quod hæc institutio pura, & libera inficiari possit per coniecturas, dum euidens ex manifesta voluntate Testatoris habetur, Rot. *dec. 314. nu. 9. 10. par. 9. recent.* Galuan. *cons. 14. nu. 160.*

Secundò, quia esset partes Prophetæ as-
18 sumere, si velimus fideicommissum, nullis verbis expressum, diuinare, cum Testator nō censeatur velle nisi quod loquitur; & cogitasse, in mente proposuisse, deliberasse, & voluisse non sufficit, si non disposuit, & disponendo non expressit, quia ex verbis Testamenti tantùm voluntas efficaciter percipi potest, vt optimè probat Redenasc. *cons. 20.*
19 *nu. 7. & seq.*; expressum autem dicitur quod nominatim fit, & oculis corporeis patet, Rub. *Practic. resolut. cap. 80. nu. 10. 11.*

Hinc propensio, & voluntatis præparatio
20 amplissimis, & efficacissimis verbis concepta, si transiuisse in dispositionem non appareret, non attenditur, Rot. *dec. 69. nu. 33. 36. par. 8. recent.*, vbi plures dantur decisiones: vndè licèt dicatur vulgari axiomate, voluntatem Testatoris esse sequendam, hoc tamen intelligi debet de ea voluntate, quæ in dispositionem transiuit, *l. quidam cum filium ff. de hered. instit.*, vbi Bald., & Imol.: Ideò *in d. § disponat Testator Authen. de nupt.* dicitur, *disponat*, non autem *velit Testator*, vt optimè tradit Redenasc. *cons. 74. nu. 15. vers. Quod*
21 *quidem*, & vers. *Hinc ferbidius Sceuola*, expendit text. in *l. Pater filium, §. fundum, ff. de legat. 3.* ibi - *Volo autem filium meum fundum hunc non vendere, & si vendat, volo Fiscum succedere; ita enim fiet vt fundus iste de nomine nostro nunquam exeat*: quis ex hac dispositione fauore agnationis fideicommissum non coniecturasset? Sed quia Testator non disposuerat, Scæuola hanc coniecturatam
22 mētem parui fecit; non sic fecit *in l. Pamphylo 37. ff. de legat. 3.*, quia ibi habuit verba relata pro dispositiuis; vndè prosequitur ibi Redenasc. ex Bart., Alciat & Rip. *vers. seqq.*
23 quod aut ratio prohibitionis, à qua voluntas elici contenditur, stat per modum futuri euentus, quem Testator sperabat ex eius dispositione, aut exponitur per verba de præsenti, *quia*

quia volo; licèt in vtroque casu de voluntate constet, adhuc differt quia in vno casu verbum *volo* disponit, in alio nullum dispositiuũ verbum habetur, & vlteriùs subiungit plura exempla, quæ ibi videri possunt; ita etiam dixerat Riminald. *cons.*29. *nu.*11., Peregrin. *de fideicomm. art.*28. *nu* 5., Surd. *dec.*238. *nu.*4.
14 *& 15.* Magon. *dec. f. Lucens.*82. *nu.* 24., per quos etiam dicitur non obstare, quod opinio Testatoris decepta remanserit, quia sibi imputandum, si non satis eius voluntatẽ expressit, si tamen magis non expressit, quia noluit, vt benè comprobat Redenasc. *dicto cons.*74. *nu.*7. *& seqq.*

Non ideò mihi suadere possum, quòd quę-
15 stio, *An adsit fideicommissum*, vt optimè obseruat Merend. *controuers. lib.*23. *cap.*35. *nu.* 15. *in fin.*, definiri possit ex solis coniecturis, si aliqua verba dispositiua illàs non suggerunt; quod secus esset, si perquireretur
26 *quale fideicommissum sit*, vndè conducit meo iudicio Galuan. vidend. *ad l.Gallus* §. *quidã rectè nu.*23. 24. 25. *& 26.*, vbi post alia firmauit hanc nostram assertionem formando tres casus in verbis. Primum quando verba sunt clara, & vnum habent sensum, & tunc mens coniecturari nequit. Secundùm, quando verba sunt subiectę materiæ prorsus inepta, tunc non operantur, aut si saltem impropriè sustineri possunt, tunc mens coniecturata obtinet. Tertium, quando verba sunt adeò obstrusa, & implicita vt ex illis intẽtio elici nequeat, tunc actus est inutilis. Respectu institutionis sumus in primo casu: Respectu legati pariter; sed respectu fideicommissi sumus in Tertio.

Tertiò, quia ad summum non attenditur
27 voluntas tacita, nisi quæ ex genere, & forma verborum, quibus aperta dispositio concepta est, aliquo nobis modo elucescere possit, & in dispositionem transiuisse agnoscatur; Argum. *l.quidam cum filium ff. de hered. inst.*, Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.*19. *nu.*7. Soccin. *cons.*115. *nu.*7. *vol.* 2.

Ideò nostro casu cum ex verborum pro-
18 pria efficacia fideicommissum non resultet, ex extraneis coniecturis deduci nequit, quia fideicommissa in Iure consistunt, Rot. *decis.* 255. *nu.*82. *par.* 8. *recent.*, & ab eodem iure formulæ, quibus producuntur, præscriptæ habentur; nec aliundè coniecturari possunt præterquam ex rationibus ex eadem verborum formula deductis, & non extraneis, quãdo non de interpretandis, sed inducendis fideicommissis agitur. Clar. §. *Testamentum*
29 *nu.*3. *in fin.*, *& nu.*4. Menoch. *de præsumpt. lib.*1. *quæst.*26. in lege enim sola ratio attenditur, sed in re Testamentaria necessaria est dispositio, Bald. *in d. l.quidam cum filium ff. de hered. instit.*, Pedroc. *cons.*25. *nu.* 172. *& cons.*28. *nu.*18. *lib.pr.* Mantic. *d.tit.*19. *nu.* 15. *& 17.* De Præt. *de interpret. vlt. voluntat. lib.*2. *interpret.*4. *dubit.*2. *solut.pr. nu.*7. 8. 9. Et profectò non solùm ex nostra verborum formula fideicommissum non resultat, sed excluditur, quia si de legato agitur, habemus dispositionem claram, & expressam, ibi, *non fà legato alcuno*, si de substitutione fideicommissaria contendimus, non adsunt verba, quæ illam importent, nec coniecturæ, quæ illam suggerant; quin imò ex subsequutis in Testamento etiam vi correlationis, quam hæc somniata substitutio haberet ad Institutionem separatim subsecutam, puram, simplicem, & liberam, contraria oritur conie-
30 cturæ ex in alia Testamenti parte subsecutis, quæ præcedentia declararent, & restringerent, si essent obscura, & generalia. Rot. *decis.* 255. *nu.*42. *par.*8. *recent.* Galuan. *cons.* 14. *num.*70.

Quartò; Et ideò Imperator Marcus, qui cer-
31 tam verborum formulam ad fideicommissũ inducendum agnouit fuisse necessariam, dum in casu legis *vnum ex familia* vidit deficere, sanxit *verba illa pro fideicommisso acci-*
32 *pienda*, vt benè adnotauit Papinianus, ibi: *Eum sermonem pro fideicommisso rescripsit accipiendum*; particula enim *eum*, seu *illum* demonstrat ad oculum, Surd. *dec.*125. *nu.* 7. Monach. *decis. Bonon.* 61. *num.*4., & sic non dedit vim ad fideicommissum inducendum rationi excogitatæ à Iure Consulto, sed *verbis illis*, ex quibus huiusmodi ratio deduci poterat.

Vt proindè videamus, quod post dictam
33 sanctionem verbo *peruenire, reddere* ex certa scientia prolato semper fuit data efficacia fideicommissi inducendi, ut in ll. pluribus adductis a Bellon. *de Iur. accrescen. cap.* 7. *quæst.*3. *nu.* 294. 295. *&* 333. *&* 389., & præcipuè refert text. *in l.Et eo modo* 120. *de legat. primo*, ibi, *Scio hæreditatem meam te restituturum Titio*, *& in l.fideicommissa* 11. §. *Hæc verba de legat.*3. cum alijs concordantibus, Rub. *d. loco cap.*6. *nu.*178., vt proindè, licèt honor bene transacti matrimonij, & fides communium liberorum non interuenerit, imò fauore extraneorum prolata fuerint illa verba, nulla habita fauoris filiorũ ratione dispositiones obtinuerit, quia liberorũ fa-
34 uor nõ vincit fauorẽ debitum Testamento, & vltimæ voluntati Testatori bene visæ, Mantic.

tic. *d. tract. lib 3. nu. 3. in fin.* Cyriac: *contr.* 405. *à nu.* 23. Grat. *cons.* 26. *nu.* 30. Rub. *resolut. pract. cap.* 5. *nu* 63. *& seqq.* *& cap.* 70 *num.* 218. *& seq.*

Cum igitur in nostro casu uerba textus
35 prædictæ *l. Vnum ex familia* §. *final.* *& l. Pamphylo liberto*, quibus Legislatores vim fideicommissi inducendi tribuerunt, non leguntur, vis etiam est, quod dicamus, earum dispositionem non militare vulgat. Iurib;, & optimè probat Ferrer. ad Constitut. Cattal; *glos.* 1. *nu.* 186. *& seq. vidend.* ex eo maximè quia habemus institutionem separatam, po-
36 steriorem, puram, & liberam, & generalem regulam fideicommissum cum sit onus, non præsumi, & esse odiosam eius inductionem, Bartol. *in l. Cum Auus in fin. ff. de cond. & demonstrat.* Menoch. *cons.* 224. *nu.* 24. Peregrin. *de fideicomm. art. pr. nu.* 38. *&* 40. quodque
37 ex paritate rationis non gignitur, licèt quando certum est de casu ad casum protrahatur Rot. *dec.* 209. *nu.* 7. *& seq. par.* 8. *recent.* Galuan. *d. cons.* 14. *nu.* 145. *& seqq. & nu.* 181. *vers. Quartò respondeo*. Propterea increpat doctissimus Faber *d. decad.* 26. *error.* 3. *nu.* 17. *& error.* 6. *nu.* 22. 23. contra Iurisconsultos, qui volunt eorum argumenta ex ratione sibi ipsis bene visa desumpta pro lege seruari etiam extra casus à legislatoribus decisos Ferrer, vbi supra.

Differt ergo casus noster ab illo dictarum
38 legum, in quibus tota vis Partis consistit, & hæc dissimilitudo facit, quod à simili argui nequit, quia diuersitas casuum parit diuersitatem Iuris, Surd. *cons.* 494. *nu.* 3., & adhoc vt sit vniformis debet in omnibus côuenire: quod est secus in nostra specie; quandoquidem non solùm non habentur verba sciētię, quòd bona essent peruentura in filios, sed magis est, quod habentur dubitatiua, & opinatiua tantum collata in futurum euentum hæredi certo, puro, & libero arbitrarium;
39 vndè differt casus, & in verbis, & in omnibus circumstantijs, & modo; Primo quia Testator incipit à negatiua, ibi, *A Luciano ed Adamo nè anco sia legato alcuno*. Secundò quia verba *se saranno, &c. doueranno esser heredi*, non æquipollent verbis *non dubito, scio, peruenire, reddere*, & sic nullum adiectum verbū importans necessariam restitutionem. Tertiò quia in ipsos concepta, & directa habentur illa verba, itaut eis importent necessitatem essendi hæredes Patris, aut saltem impersonaliter habentur prolata, & neminem obligant. Primò, quia nec sunt in oratione côtinente hæredis institutionem, nec in ipsum hæredem aliqualiter directa, itaut minimè intrent dispositiones dictarum legum, vt infra magis patebit.

Sextò, proindè cum in text. *l. vnum ex fa-*
40 *milia* §. *final.* habeantur non verba consilij, non opinionis, sed scientiæ, & sic voluntatis; fideicommissi inducendi vim habuisse constituit Diuus Marcus, quia verba scientię illud inducunt, ut optimè docet Guiacc. *ad dictū*
41 §. *final.* omninò videndus, & paria sunt non dubitare, & certò scire, quia *non dubito* idem est quod *scio*, sed verba opinionis, prout est verbum *puto*, non pariunt fideicommissum, *l. Generali in princ. ff. de vsufruct. legat.*; cum enim dicimus *scio* vel *non dubito*, certi dicimus, & ita sentientes, è contra cum di-
42 cimus *puto* sentientes non dicimus, nec certi, sed existimantes tantùm, vt ipsissimis verbis loquitur Barry, *de success. lib.* 8. *tit. pr. nu.* 2., quod etiam mihi probari videtur ex text. in *l. Pamphylo liberto*, vbi datur casus conceptus per verbum *scio*, & deciditur, vt in casu concepto per verbum *non dubito*; ibi enim Scæuola *in fine* dicit, *in simili specie, & Imperator noster Diuus Marcus hoc constituit*; hanc verò similem speciem innuit Gloss. ibi *lit. F. in d. l. vnum ex familia*, §. *fin.*, aliàs non esset species similis, si inter verbum *non dubitare, & scire* esset aliquid discriminis.

Septimò, ab hoc etiā textu infertur, quod
43 species decisa à Diuo Marco *in d.* §. *final.* nō habuit impulsum dumtaxat ex ratione considerata à Papiniano, sed ex vi verborū certæ scientiæ, & certæ fidei conceptæ, quod scilicet mater esset reddituta filijs quodcumque accepisset, nam *in l. Pamphylo* non militabat honor benè translacti matrimonij, nec fides communium liberorum, & nihilominus species fuit dicta similis; idemque emanauit rescriptum, quia aderant verba scientiæ, certę fidei, & consequenter voluntatis; optimè igitur comprobat indubitatis rationibus Fab.
44 *conicct. lib.* 14. *cap.* 2., quod à casu speciali generalis regula deduci nequit, *vt num.* 12. ibi - *Quid enim si alius quam Maritus ad hæredem talia verba dixerit?* Quid enim si nulli superfint liberi, & de fratribus suis Testator locutus sit? nulla subest communium liberorum fides, & tamen fideicommissum habetur inductum; *verba* igitur, *non ratio*, sine verbis illis, quibus hæc efficacia data fuit, attendenda sunt, ut optimè ibi disserit Faber
45 omninò videndus, & admirandus; nō enim habetur ratio generalis, necessaria, & concludens, qua posita ponatur dictum, vt optimè discurrit Surd. *cons.* 100. *nu.* 16.

Octauo

suo, hinc habetur quod nõ potest de- ... ster casus ex dispositione dicti §., ex ... l. Testatrix præsumpserit, & proinde ... ta remanere non debeat, quia præsum- ... ebet habere terminum certum, à quo ... atur, ne contra iuris regulas detur con- ... duorum specialium. Barbos. *axiomat.* ... *n.pr.*, ideò in casibus dictarum legum ... nptionem deduxit Iuris Consultus Pa- ... us, quia Testator nõ dubitauerat, sci- ... ideò benè præsũpsit, sed meliùs ex ho- ... enè transacti matrimonij, & fide com- ... m liberorum, vt proindè melius ver- ... s dari potuerit vis inducendi fideicõ- ... quam priùs non habebant.

... n etiam benè præsumit qui quemcun- ... gat, vel ei verba desiderij profert, q ... *reddes*, restituet, vel ab eo peruenire ... uem vult, sed meliùs præsumitur de ... ob dictas rationes, meliùs de liberto ... ciato, & filios amante, vt in *d. l. Pam-* ... sed in casibus in quibus non adest ... in nostro) ista scientia, ista non dubi- ... desiderium, quod bona perueniant, ... itur, sed tantùm existimatio, vel opi- ... uri euentus dubij, non habetur termi- ... ertus, à quo præsumpta volũtas deduci ... contra Iuris regulas, dum maximè Te- ... potuisset huic dubietati obviam ire, si ... et, vt benè notat Faber *d. cap. 2. n. 14.* ... em sequitur Rub. *cap. 49. nu. 438. &* ... timè comprobat Morot. vidend. *cons.* ... *9.* vbi quod non omnis voluntas ta- ... stratoris recipit interpretationem, ex ... sit agi, sed tantum illa, quę in dispo- ... m transit, aliàs tacitum nunquam pro ... so haberi potest, quia non sufficit, q ... tentione, si non est in dispositione.

... re si verba huius dispositionis nõ sunt ... a per modum certæ fidei, vel scientiæ ... ius opinionis pendentis ex futuro e- ... tunc respectu Patris, qui poterat dis- ... e, quia purè, & liberè sine aliquo one- ... itutionis institutus, tùm respectu filio- ... tummodo opinatorũ naturaliter hæ- ... Patris, patet, quod fideicommissum ex ... prędictis non fuit in esse deductum, ... ec sufficiat voluisse, quia potentia non ... a ad actum non disponit, quamuis adsit ... tio; verbum enim *volo* est informe, & ... efficaciam à natura verbi, cui adiungi- ... mpè *volo quod des, volo restituas, red-* ... huiusmodi, *volo quod perueniant, ha-* ... & similia, precipuè quando Testator ... r cum herede, vel legatario, Rub. *d.* ... *n. 163. ad 168.*; quia tunc verba im- portant executionem, & disponunt, vt pro- bat idem Rub. ibidem *nu. 177. & seqq.*

52 Sed quando verba *volo, rogo, & desidero*, & huiusmodi non iunguntur adiectiuo signi- ficanti rem ipsam, itaut expectent ad sui es- sentiam actum alterius voluntatis, aut ipsius loquentis, vel cuiusuis alterius, tunc non po- nunt actum in esse perfectum, & completum, & non stant dispositiuè, denotantq; actum futurum, & faciendum, non autem præsentẽ, & factum, vt optimè pluribus adductis tradit Rub. *d. cap. 6. nu. 169. iuncto nu. 18. & seqq. & præcipuè nu. 185. & 204.*

53 Imaginaria igitur mihi videtur pondera- tio, q ideò Imperator in dicto §. *vlt. l. vnum ex familia* statuerit in illo casu fideicõmisso ex honore benè trãsacti matrimonij, fide cõ- munium liberorum, & meliori de matre prę- sumptione, quia ista melior præsumptio non est ratio dicti; sed ex alijs duabus rationibus consequentia, & sic non stat, aut disponit de per se; sed si ex honore benè transacti ma- trimonij, & fide communium liberorum abs- que verbis ad fideicommissum inducendum aptis resultaret indifferenter, & semper fidei- commissum etiam in pura institutione; iam actum esset vnquam posse coniuges se se in- stituere purè, & liberè absq. fideicommissi grauamine, quia hæ rationes ferè semper cõ- currerent: quod est absonum dicere; vndè dicendum est, ibi fuisse dictum de fideicom- misso, quia inducebatur voluntas ex ver- bis *non dubitare, reddituram filijs suis, scio quod bona peruenient ad filios meos*, ad ex- clusionem extraneorum, quos matrem, & Pamphylum instituere voluisse credendum est, quia si filios instituissent, superuacaneũ erat de fideicommisso quærere.

Et sic fides, quæ releuatur à Papiniano fuit concepta ex certa scientia, non ex opi- nione, quæ est secundùm D. Thomam *secun-*
54 *da secunda quæst. pr. art. 4.* Actus intellectus declinantis in vnam partem contradictionis cum formidine alterius; fides verò est actus intellectus cum certitudine absque tali for- midine, quia fides est dictorum, conuento- rumque constantia, & veritas; & sic opinio cadere potest in ijs, quæ secus sunt, ideò quod opinatur certum non est, imo dubium,
55 sed dubius, & ignorans æquiparantur, & in dubium non minùs quàm in ignorantem cõ- sensus deest, vt proindè neuter dicatur præ- cisè disponere, aut obligari, *l. final. §. Sin au- tem nesciens*, & ibi Bart. *ff. de furt.*, Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 36. *gloss. 2. nu. 31.* Mantic. *dec. 90. nu. pr. & dec. 244. nu. 9.* Ergo quia

ad formam *dicti §. final. & l. Pamphylo* in mente certus fuit Testator, ideò disposuisse dictum fuit; sed nostra Testatrix nullam fidem habuisse cui eius voluntatem commiserit apparet, sed tantùm opinionem, qua nihil disposuisse habetur, nisi quod nullum legatum facere voluit filijs, voluit hæredem liberum, & ab eius arbitrio pendere, an legare filijs, an instituere vellet; vndè dispositio dubia, obscura, incerta, & æquiuoca
56 non debet declarare puram, liberam, & certam, sed illa ab ista declaratur Surd. *decis.* 288. *nu.* 35. Mantic. *de coniect. lib.6. tit.* 13. *nu.*4. Altograd. *cons.6. nu.59.*

Nono addatur, quod per verba negatiua ibi *Non fa legato alcuno* regitur tota periodus, & dispositio, in qua sola dicti MM. fratres memorantur, & tantùm abest quod agatur de illis instituendis, vel substituendis hæredibus, quod nec eis legatum velle facere disponit; hæc enim negatiua clara cõstituit
57 Ius potentiùs quacunque affirmatiua, & de omnibus negat, Peregrin. *de fideicommiss. art.43. nu.50.*, Tiraquell. *in l. Boues §. hoc sermone limit.7. nu 4.*, & quatenus forsan nisi existimasset posse esse hæredes Patris naturaliter, scilicet secundùm naturæ votum, & ordinem legatum aliquod facere in men-
58 te habuisset, incerta erat quantitas legati, quod hac incertitudine euanuisset, & inutile remansisset per text. *in l. Cum post diuortium 69. §. gener ff. de iur. dot.*, & ibi gloss. *verb. Constaret*, & optimè ex aliis declarat Faber *coniect. lib.14. cap.2. in fine.* Alexand. *cons.* 158. *nu.6.7. lib.7.*, quinimò si purè hæredẽ instituit liberum ab omni onere poterat disponere ad libitum, tàm inter viuos, quàm in vltima voluntate, & hæreditatem diminuere; sed hæc omnia longè distant à casu *l. Vnum ex familia, d. §. final.*, vbi dicit, *non dubitare, quodcumque vxor capisset filijs reddituram*, & ab illo *l. Pamphylo, scio quacunq. tibi, relinquo ad filios meos peruentura*, & sic certitudo etiam aderat in quantitate.

Imò maximum resultaret absurdum, quod
59 scilicet illis quibus legatum aliquod facere nolle disposuit, maximè quia voluit Patrem dominum liberum, vt filij ab eius penderent arbitrio, eodem instanti sibi contrariando, & se corrigẽdo hæredes vniuersales fecerit, contra expressum verborum sensum. Honded, *cons. pr n.98. in secundo*, quia si essent ad fideicommisũ vocati, essent hæredes matris, nam hęres hæredis mei dicitur meus hæres, Altograd. *cons.2. nu.35. vol.2.*, & est text. in *l. heredes 65. ff. de verbor. signific. nu. 4.*

Ex his igitur satis habetur resolutũ primum Motiuum ex vi rationis, & exinde ex coniectura voluntatis deductum, tum quia ratio, quæ in casu dicti text. *l. vnum ex familia*, nil aliud est, quam presumptio, non militat in nostro casu, nec ad decidendum omnes casus valet, si in aliquo dissimiles sint, &
60 verba fideicommissi deficiunt, ne dicatur idẽ ratio, & dictum, Alex. *cons.52. num.15. 16. lib.4.*, & supra probasse satis credere libet; Ideò doctrinæ Dec., Cancer., & Mantic. laudatis locis versic. *Ex quibus* non officiunt, quia ex rationis identitate tantummodo fi-
61 deicommissum iam certum extendunt de casu ad casum, licet verba deficiant, vt & nos admittimus, sed non probant, quod ex vna legis ratione expressa in vno casu peculiari decidantur alij casus, & inducatur fideicommissum in aliis, in quibus verba desunt, sed magis, si non solum casus est dissimilis, sed etiam verba non habeantur, ex quibus ratio deduci possit, vt proindè nulla fideicõmissi coniectura habeatur, quæ verbis prædictis fideicommissi inducendi possit suppleri ex alijs dispositis in Testamento, vt requiri vul.
62 Becc. Laudat. *cons.159. sub nu.6.*, imò contrarium resultat ex subsequuta institutione libera, & ex eo, quod nihil voluit relinquere illis filijs, qui adhuc statum non habebant, vt Pater pro libito in eis disponeret, & magis ex quo quando voluit relinquere, sciuit verbis expressis facere, vndè ex diuerso modo loquendi voluntatis coniecturæ resultãt, Gratian. *discept. forens. cap.350. nu.13. & seq.* Surd. *cons.466 nu.7. 8.*

Absint ergo fideicommissi voluntas, aut
63 coniecturæ, quæ tamen requirerentur vrgẽtissimæ, & concludentes, ex dispositis resultantes Fusar. *de fideicomm. quæst.376. num.4.* Peregrin. *eod. tract. artic. 11. n. 39.*, cum deducens fideicommissum, onus illud inductum
64 fuisse concludenter probandi habeat, *l. Si quis ita substineret, ff. de vulgar. & pupill.* Mantic. *d. tract. lib.5. tit.1. num. 18.*, Surd. *cons.129. nu 16. & seq.*, Honded. *cons.78. nu.9.*; non enim temere est capienda fideicommissi præsumptio, *l. Lucius §. tres heredes ff. ad S.C. Trebell.*, prout nec sufficiant hominis, sed legis, *l. Cum proponebatur ff. de legat.2.*, Menoch. *cons.85. nu.88. lib.1.*, & *de presumpt. præs.67. nu.19. lib.3.*, sed magis cessabit ex infra dicendis.

Ad secundum motiuum, quod ex prædi-
65 ctis etiam resolutum habetur, additur, verba hæc, *perche se saranno, &c., doueranno essere naturalmente heredi del M. Agabito loro Padre*

padre, tanquam enunciatiua futuri euentus in vltimis voluntatibus regulariter non disponere, Caballin. *mille loq. 40. in fin.*, vbi quod huiusmodi verba in veritate nihil inducunt; sed solum in opinione, quæ prorsus cessat, probata in contrarium veritate, & certè in contrarium stat veritas, quia habemus subsequutam institutionem liberam, & ab omni prorsus onere immunem, conducunt text. *in l. quoties in princ. ff de hered. instituend.*, Olasc. *decis. 110. num. 5.*, Gratian. *decis. March. 207. nu 3.*

Imò verba, etiamsi dispositiua vt pote *volo, nolo* quæ cum portent voluntatem determinatam, dicuntur productiua omnis dispositionis, attamen si se habent ad actum futurum, non disponunt: Quare si nostra Testatrix dixisset, *non faccio legato alcuno, perche voglio instituirli heredi*, adhuc si non fuerint postmodum instituti, nihil caperent, quia hæc verba enunciant, sed non disponunt, optimè Menoch. *de arbitrar. cas. 496. num. 18.* Alexand. *cons. 190. num. 32. lib 6.*, & alij; verba enim, quæ non transiuerunt in dispositionem, non sunt certa signa mentis disponentis, cum sępè ad alium finem proferri soleant, Rot. *dec. 280. nu. 13. par. 9. recent.*

Magis qn̄ verba enunciatiua nō diriguntur
67 in grauatū, quia tunc dicuntur adulatoria, & non disponunt per text. *in l. Generali 32.*, *& in l. Lutianus 66. §. primo de legat. 3.*, & vtrobique Bartol., qui etiam inducit ad idem text. *in d. l. Vnum, ex familia §. finali*, optimè Mantic. *d. tract. lib. 3. tit. 12. nu. 2. & 4.*, & sic concluditur per eos omnes, quod si verba enunciatiua diriguntur in hæredem, disponunt, aliàs non; quia non disponunt ita de necessitate futurum, sed quod futurum speratur, benè Bartol. *in l. Pater filium § fundū*
68 *ff. de legat. 3.*; Quis enim de futuris contingētibus certum determinare potest? vt proindè Logici velint, quod nullum futurum contingens sic esse necesse sit, quia ad opposita æqualiter se habet. Ideò per certitudinē aliquam nulli subest cognitioni, nisi opinatiuę, quæ fallax est, vt expendit Galuan. *ad l. Gallus cap. 3. nu. 105. ff. de lib. & posthum.*

Quare aduertendum singulariter, quòd Testatrix non fuit locuta cum viro, nec secu-
69 ta fidem eiusdem, quia non dixit ipsi, *se sarà qual douerà essere, douerà instituirli eredi, ed in questa maniera, &c.* nec dixit *non hò dubbio, che gl'instituirà heredi, ouero sò che in loro peruenirranno tutti li miei Beni*, sed loquens de filijs tantum dixit, *se saranno quali essere deuono, douranno esser naturalmente eredi*, & sic dubitauit, & certa non fuit de meritis, & obsequijs erga Patrem, & proindè voluit dependentes omninò à Patris arbitrio, ut proindè nil certi determinatū habeatur, & extensio fieri nequit ad casum dissimilem, Barbos. *in l. Si cum dotem in princip. ff. solut. matr.*

Si autem verba sunt impersonaliter pro-
70 lata, & referri non possunt ad certam personam *l. stipulatio ista §. Si quis ita ff. de verbor. obligat. l. final. ff. si cert. pet.* Buratt. *dec. 443. nu. 3.* intelliguntur, prout de Iure *cap. Cum dilectus de consuetud.*, sed exstis a quiuocis incertis, & dubijs valida, & legittima non resultat dispositio, ut iam probauimus, habeturque sequens institutio libera, quæ voluntatem, & sensum præcedentium declarat, & cui aliàs incompatibili, & repugnanti tanquam vltimæ standum est, patet hic ipsos filios non fuisse post mortem Patris vocatos, & etiam quia ex verbis negatiuis
71 *non fò legato alcuno*, non potest sumi assertio affirmatiua, Rot. *decis. 150. nu. 58. par. 9. recent.*

Nec predictis aduersatur Nicol. de Passer. in contrarium allegatus: nâm licet *lib. 3. q. pr. num. 14.* dicat, & contra communem per
72 eum adductam *nu. 8.* teneat, quod verba enunciatiua propter se prolata disponunt, attamen ille ipse respondendo contrarijs *nu. 26. & 42.* concurrit in contrarium sensum, quando verba sunt adulatoria prolata potiùs ad alliciendum legatarium, vt bene viuat cum hærede, quàm ad alium finem, *& num. seq.* pro certo tradit, huiusmodi verba non disponere, *& nu. 32.* consentit, non disponere quando adest exhortatio pro futuro euentu, & tandem *nu. 33.* dicit à priori vti communi calculo recepta non esse recedendum, sed quando sunt prolata propter aliud, nec reuocat in dubium illa non disponere, vt *lib. 3. quæst. 3. nu. pr.*

Et magis *eadem quæst. pr num. 43.* ex Oddo *cons. 64. num. 58.* cum alijs firmat, quod quando illa verba versantur circa ea, quæ per proferentem non sunt disponibilia, nullatenus disponunt, vt etiam infra dicetur.

Firmat pariter ibidem *nu. 45. 46.*, quod si
73 in illis verbis enunciatiuis etiam propter se prolatis adest aliqua incertitudo respectu personarum, vel quantitatis, nulla exoriatur dispositio, tanto magis si adest defectus verborum vltra incertitudinem futuri euentus, eiusque qualitatis, quia incertitudine omnis actus destruitur, vt docet Coras. *in l. eadem* §. *Ca-*

nunt, & quando dicantur adulatoria, & quid si propter aliud.

74 *Verba enunciatiua prolata per modum causæ, quando disponere dicantur.*

75 *Verba enunciatiua si indigent enunciato, non disponunt: quando dicantur prolata propter se, vel propter aliud.* 76.

79 *Dispositio sequens clara declarat præcedentem dubiam.*

80 *Testator potest disponere de rebus proprijs ad libitum, & post habito cuiuscumque fauore, & nu.* 94.

81 *Explicantur Text.* in l.si sic legatum 77. de leg.1., & in l.86. ff. de fideicomm. liber. & 86.

82 *Rot.* decis.404. & Fontan. dec.526. *non loqui in casu nostro enucleatur.*

83 *Voluntas abitraria, alia libera, alia regulata.*

84 *Voluntas in alium collata quando reducatur ad arbitrium boni Viri, distinctione explicatur, & num.*87.

88 *Concessum sub vna conditione sub contraria censetur ademptum.*

89 *Dictio* in questa maniera *quid importet, late discutitur, & nu.*100.

90 *Natura impellit, sed non cogit Patrem ad instituendos filios hæredes, & nu.* 92.

91 *Participare dicitur de hæreditate Matris, qui participat de illa Patris, in qua confusa est materna.*

93 *Hæres quando dicatur grauatus instituere aliũ etiam in proprijs bonis, & nu.*96.

94 *Dilectus magis præsumitur, qui hæres fuit institutus.*

95 *Verba enunciatiua non disponunt circa res alienas.*

96 *Beneficium respectu beneficantis consistit etiã in opinione, & num.* 102.

98 *Pater præsumitur sumere bonum consilium pro filijs, & nu.*104.

99 *Opinio, & existimatio nihil ponunt in esse.*

101 *Verba adulatoria, & blandientia quando dicãtur, & quid operentur.*

103 *Argumentum a superfluitate debile est.*

105 D. M. Aloys. Mans. *merito laudatur.*

106 *Testatoris voluntas non debet diuinari, sed legi scripta.*

108 *Fideicommissum non esse inductum in dubio pronunciandum est.*

ARGVMENTVM.

Fideicommissum tacitum quando eliciatur ex verbis enunciatiuis: Examinantur Textus *in l. Vnum ex familia §. si ff. de leg.2. & in l. Pamphylo liberto.* Voluntas absque verbis Fideicommissum importantibus quando sufficiat: Arbitrium quando dicatur liberum, vel regulatum, & alia discutiuntur pro responsione ad motiua in Causa.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXXVIII.

DVbia, quæ breuibus comprehensa lineis ingentem difficultatum molem designare videntur, non fluctuantis Consilij, sed inuestigantis Iudicij, veritatem solicita dubitatione anhelantis esse media, non solùm suadet, sed ad credendum compellit facti qualitas, certa Iuris dispositio, & Proximi Domini mei Francisci Gambæ Iuris Consulti eximij, & Iudicis Integerrimi, virtus, & Ingenium; ab eius enim manu legum clauus nunquam excidit, & superatis opinionum fluctibus ex Iurisprudentiæ Pelago tutum semper iustitiæ Nauigium in Portum conducit, ibiq. iactis ancoris summa laude securus quiescit; nàm, vt inquit Cic. *lib.pr. de Inuent.* 74., *Consistit optimè cursum nauis qua scientifico Gubernatore vtitur.*

Proindè non me terruerunt in hac Causa prætensi fideicommissi dubitationum excitatarum contra M.Christophorum Centurionum momenta, rationum doctissimè adductarum pondus, tanti viri argumentationes, quin crediderim etiam meo debili afflatu ap-
1 parentes nebulas fugare, & dissoluere posse; vt veritas clarius suo amoto cõtrario emicet sunt enim secundum Aristot. *Metaphys.* 3. *Veritatem inquirentes sine dubitatione similes illis, qui nesciunt, quò ire debeant.*

Quod vt faciliùs assequi contingat, fas sit hic referre breuiter, totam motiuorum vim, imò potiora partis fundamentum consistere.

Primo in eo quod nostra facti species de-
2 cisa habeatur à text. *in l. vnum ex familia* 69. §. *finali ff. de legat.* 2.; nàm quamuis admittatur ab oculatissimo Dño meo non concurrere in nostra hypothesi eadem verba textus prædicti, concurrere tamen dici eãdem rationem, cui rationi nititur dare efficaciam verbis æquipollentem pro decisione casuum omnium, in quibus licèt illamet verba non adsint, eadem tamen ratio ponderari

tat, & potissimum supposito, quod
itor Marcus ad decidendum motus
ur non ex vi verborum illius casus,
honore benè transacti matrimonij, &
ommunium liberorum: propter quas
luersiones maritum meliùs de vxore
ipsisse cogitat, & pro suo sensu aperit
Consultus Papinianus: ità vt in quo-
e casu quibuscumque verbis conce-
i quo concurrat honor bene transacti
ionij, & fides communium liberorum,
ista melior de parente instituto præ-
o, & cõsequenter ex ea fideicommissũ
tur; quod probari dicitur ex traditis
.. Rot., Mantic., Gallin., Curt. Iun.,
: Fabr. locis in motiuis allegatis.
undo quia attenta veritate istius ma-
ropositionis concurrat etiam in nostro
ninor, nempè huiusmodi Matris præ-
n de viro instituto hęrede ex honore
ransacti matrimonij, & fide commu-
iberorum deprompta; filios scilicet
arificata conditione, futuros hæredes
& sic etiam materni patrimonij in hæ-
e paterna confusi, vt propterea eis
i legatum fecerit, quia Patrem hęre-
istitutum onere fideicommissi ex prę-
i voluntate extorti grauauerit ad eos
endos, vel relinquendos hæredes iux-
sionem D. Marci, & ponderationem
ani in dicto textu *l. vnum ex famili-*
al., quia sic decernit, & edicit ratio
pulsiua, siue finalis pro interpretatio-
imarum voluntatum apprimè deser-
tiam in verborum claram dispositio-
ræseferentium defectu, sed solum ex
Luciano ad Adamo nè anco fà Legato
, perche se saranno quali essere deuono
ne allo stato del nascimento loro, e da
iani, doueranno essere naturalmente
del M. Agabito loro Padre, &c. & pro-
icitur ex legibus citatis, & doctrinis
Cancer., & Mantic. ibi adductis.
tiò quia, licèt diceretur per ista verba
m Testatricem remisisse in arbitrium
filios instituere, vel non, legare, vel
& quidem magis, & minùs, cum hoc
ı dicatur, vt Patri debita præstarent
uia, & vt allecti, & territi bene viue-
ecundùm grandes eorum naturales,
leta per eos conditione, non poterant
itate materna priuari, quod deduci
nditur ex scriptis à Fontanell., & Rot.
lecisionibus ibidẽ adductis, & hìc cadit
postremũ motiuũ datum, quod scilicet
um patris non sit ità liberum, vt deci-
pere valeat opinionem Testatricis, & ideò
à bono viro regulandum sit per Text. addu-
ctos ab vno ex aduocatis contrarijs, de qui-
bus infra in responsionibus.

Quartò quia augendo argumentum, præ-
6 dicta eò magis procedere debent, ex quo
subiunxit Testatrix. *Ed in questa maniera*
parteciperanno dell'heredità di essa Testatrice;
ex qua ratione licet, vt ingenuè de more
D. M. profitetur, enunciatiua futuri euen-
tus procedentis à facto hęredis instituti de-
sumi dicitur vis disponendi, præsertim fauore
filiorum, siuè verba sint directa in honoratũ,
siue in oneratum, & magis concurrente ve-
risimili volito Testatoris, ità probantibus
Bartol., Crau., Castill., Cald., Crott., Ro-
man., Mascard., & Fusar., Nicol. de Paller.,
& Rot. Roman. in locis citatis versic. *Quę eò*
magis.

Quintò quia ad præsumendum fideicom-
missum verisimiliter cogitatum, & volitum
7 à Testatrice conducunt verba sequentia *sti-*
mando loro maggior beneficio disporre in que-
sta maniera: nam vnquam non daretur illud
maius beneficium, si totum ex libera volun-
tate Patris penderet, qui posset, aut nihil,
aut minus relinquere, sic subtiliter ratioci-
nante D. M. vers. *Quę verisimilis.*

Sextò, propterea concluditur versic. *At*
8 *proindè*, quod in coniecturanda voluntate
defuncti, de qua est quæstio, sufficit Iudicis
existimatio, præcipuè fauore filiorum, fauo-
re quorum faciliùs voluntas defectiua imple-
tur, Iuribus hic allegatis, & videtur ex præ-
dictis Iudicem habere iustam causam deci-
dendi pro fideicommisso ad terminos dictæ
l. vnum ex familia, §. *fin. ff. de leg. 2.*

Pro horum motiuorum resolutione, ca-
piendo Primùm, dico, text. *in d.* §. *finali*,
quo nostra quæstio decidi dicitur, nil habere
commune, imò toto Cœlo distare à nostro
casu, quod probare plusquam clarissimè nõ
dubito ex infrascriptis, ex quibus etiam om-
nia motiua contraria resoluuntur.

Primò, quia sicuti nil magis inhumanum,
9 nil magis iniquum, quàm postremas homi-
num voluntates inanes reddere, subuertere,
& immutare vulgat. §. disponat Auth. *de nu-*
pt. cap. tua de Testament. Menoch. *de præsumpt.*
lib. 4. præsumpt. 67. nu. 21.; sic nihil magis in-
10 certum, nil magis periculosum, quàm à pro-
prio verborum sensu, quo morientium pla-
citum, & voluntas exprimitur, recedere; ex
loquela enim, quæ intus in animo, & mente
reposita sunt, iudicantur, & aperiuntur, quia
verba secundùm Aristotelem sunt earum,
quæ

Digitized by Google

quæ sunt in anima passionum notæ, vndè dictum vulgare, *Loquere, & cognoscam te*, cum lingua sit cordis tuba, & ideò quod verbum non sonat, nec mens sentit, vnde Lucret.

Atq. animi interpres manabat lingua cruore.

Vt latè, & concinnè ex pluribus comprobat Tiraquell. *in l. si vnquam vers. Libert. nu.*
11 *17 & 18. C. de reuoc. donat.*; vndè ex Quintiliano, & Cicerone carpit, & vellicat aliquos modernos, qui à lege scripta coniecturis recedere non verentur, quasi supplere velint in maioribus nostris, qui rudes Ciuitates legibus, ac Iure firmarant, defectum sermonis, carentiam consilij, & leges nouas reddere, vt viuentes nesciant quid certum leges habere; & idem quod dicitur in affectato à verbis Testatoris recessu in illo à verbis legis procedit, Bartol. *in l. qui filium §. vltim. in fin. ff. ad Trebell.*, Bald. *cons. 2. nu. 3. & cons. 184. in fin. lib. pr.*, quia in vtraque lege vniuersali scilicet, & particulari, quę datur rebus proprijs, in quibus quisquis est Impe-
12 rator, & Dominus, verba sunt forma intrinseca. & essentialis dispositionis, ita vt si verba incerta sint, pro non scripta habeantur, & dispositio cesset si verba deficiant, Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 3. tit. 4. nu. 2. & seqq.*
13 Optimè igitur statuentes nostri coniecturatas ratiocinationes à Testamentarijs dispositionibus, & magis à Statutarijs dispositionibus reiecerunt *cap. de Testam.*, *& cap. de extrins. intell. prohib.*

Cum igitur habeamus in Testamento M.
14 Gieronymæ Centurionæ M. Agabitum eius eius virum fuisse institutum hęredem vniuersalem, solùm, & per totum, purè simpliciter absque aliquo fideicommissi, aut restitutionis onere, nescio quo pacto possit recedi à clara dispositione clarissimis verbis concepta, coniecturando ex verbis in alia parte Testamenti existentibus, & suum purum, & perfectum sensum habentibus, factis cum alijs personis hanc puram institutionem, aut
15 destruere, aut alterare; transeat quod coniecturæ deseruiant in dubijs, sed quod obtineant in claris nemo dixerit contra dispositionem vulg. text. *in l. ille, aut illa §. Cum in verbis ff. de leg. 3.*

Hinc doctissimus Anton. Fab. *de error. pragm. decad. 26. error. 1. nu. 9. & seq.* optimè
16 dicit, esse animosam nimis, imò à Iure deuiā, si simplicites expenditur, aliquorum assertionem, quod fideicommissum inducantur ex nuda Testatoris voluntate magis à mente coniecturata, quàm verbis deducta; nam hoc procedit quando agitur de fideicommisso, de cuius existentia dubitari nequit, interpretando vt subsistat, amplietur, aut extendatur, tunc enim mentis sensum, non verba
17 scripte attendi aliquando admittitur: quare ibi Fab. *nu. 11.* reprehendit errorem asserentium, nullius *verbis fideicommissi interuenientibus, fideicommissum ex sola voluntate induci posse*, quod nulla lege, nulla ratione posse probari exclamat: Non est igitur, quod hæc institutio pura, & libera inficiari possit per coniecturas, dum euidens ex manifesta voluntate Testatoris habetur, Rot. *dec. 314. nu. 9. 10. par. 9. recent.* Galuan. *cons. 14. nu. 160.*

Secundò, quia esset partes Prophetæ al-
18 sumere, si velimus fideicommissum, nullis verbis expressum, diuinare, cum Testator nō censeatur velle nisi quod loquitur; & cogitasse, in mente proposuisse, deliberasse, & voluisse non sufficit, si non disposuit, & disponendo non expressit, quia ex verbis Testamenti tantùm voluntas efficaciter percipi potest, vt optimè probat Redenasc. *cons. 20.*
19 *nu. 7. & seq.*; expressum autem dicitur quod nominatim fit, & oculis corporeis patet, Rub. *Practic. resolut. cap. 80. nu. 10. 11.*

Hinc propensio, & voluntatis præparatio
20 amplissimis, & efficacissimis verbis concepta, si transiuisse in dispositionem non appareret, non attenditur, Rot. *dec. 69. nu. 33. 36. par. 8. recent.*, vbi plures dantur decisiones: vndè licèt dicatur vulgari axiomate, voluntatem Testatoris esse sequendam, hoc tamen intelligi debet de ea voluntate, quæ in dispositionem transiuit, *l. quidam cum filium ff. de hæred. instit.*, vbi Bald., & Imol.: Ideò *in d. §. disponat Testator Auther. de nupt.* dicitur, *disponat*, non autem *velit Testator*, vt optimè tradit Redenasc. *cons. 74. nu. 15. vers. Quod*
21 *quidem*, & vers. *Hinc serbidius Sceuola*, expendit text. in *l. Pater filium, §. fundum, ff. de legat. 3.* bi - *Volo autem filium meum fundum hunc nonvendere, & sic vendat, volo Fiscum succedere; ita enim fiet vt fundus iste de nomine nostro nunquam exeat*: quis ex hac dispositione fauore agnationis fideicommissum non coniecturasset? Sed quia Testator non disposuerat, Scæuola hanc coniecturatam
22 mētem parui fecit; non sic fecit *in l. Pamphylo 37. ff. de legat. 3.*, quia ibi habuit verba relata pro dispositiuis; vndè prosequitur ibi Redenasc. ex Bart., Alciat & Rip. *vers. seqq.*
23 quod aut ratio prohibitionis, à qua voluntas elici contenditur, stat per modum futuri euētus, quem Testator sperabat ex eius dispositione, aut exponitur per verba de præsenti,

quia

quia volo; licèt in vtroque casu de voluntate constet, adhuc differt quia in vno casu verbum *volo* disponit, in alio nullum dispositiuũ verbum habetur, & vlteriùs subiungit plura exempla, quæ ibi videri possunt; ita etiam dixerat Riminald. *conf.*29. *nu.* 11., Peregrin. *de fideicomm. art.*28. *nu* 5., Surd. *dec.*238. *nu.*4.
14 *&* 15. Magon. *dec. f.Lucens.*82. *nu.* 24., per quos etiam dicitur non obstare, quod opinio Testatoris decepta remanserit, quia sibi imputandum, si non satis eius voluntaté expressit, si tamen magis non expressit, quia noluit, vt benè comprobat Redenasc. *dicto cons.*74. *nu.*7. *& seqq.*

Non ideò mihi suadere possum, quòd quæ-
15 stio, *An adsit fideicommissum*, vt optimè obseruat Merend. *controuers. lib.*23. *cap.*35. *nu.* 15. *in fin.*, definiri possit ex solis coniecturis, si aliqua verba dispositiua illàs non suggerunt: quod secus esset, si perquireretur
16 *quale fideicommissum sit*, vndè conducit meo iudicio Galuan. vidend. *ad l.Gallus* §. *quidã rectè nu.*23.24.25. *&* 26., vbi post alia firmauit hanc nostram assertionem formando tres casus in verbis. Primum quando verba sunt clara, & vnum habent sensum, & tunc mens coniecturari nequit. Secundùm, quando verba sunt subiectę materiæ prorsus inepta, tunc non operantur, aut si saltem impropriè sustineri possunt, tunc mens coniecturata obtinet. Tertium, quando verba sunt adeò obstrusa, & implicita vt ex illis intẽtio elici nequeat, tunc actus est inutilis. Respectu institutionis sumus in primo casu: Respectu legati pariter; sed respectu fideicommissi sumus in Tertio.

Tertiò, quia ad summum non attenditur
27 voluntas tacita, nisi quæ ex genere, & forma verborum, quibus aperta dispositio concepta est, aliquo nobis modo elucescere possit, & in dispositionem transiuisse agnoscatur, Argum. *l.quidem cum filium ff. de hered. instit.*, Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.*19. *nu.*9. Soccin. *cons.*115. *nu.*7. *vol.* 2.

Ideò nostro casu cum ex verborum pro-
28 pria efficacia fideicommissum non resultet, ex extraneis coniecturis deduci nequit, quia fideicommissa in Iure consistunt, Rot. *decis.* 355. *nu.*82. *par.*8. *recent.*, & ab eodem iure formulæ, quibus producuntur, præscriptæ habentur; nec aliundè coniecturari possunt præterquam ex rationibus ex eadem verborum formula deductis, & non extraneis, quãdo non de interpretandis, sed inducendis fideicommissis agitur. Clar. §. *Testamentum*
29 *nu.*3. *in fin.*, *&* *nu.*4. Menoch. *de præsumpt. lib.*1. *quæst.*26. in lege enim sola ratio attenditur, sed in re Testamentaria necessaria est dispositio, Bald. *in* 4. *l.quidem cum filium ff. de hered. instit.*, Pedroc. *cons.*25. *nu.* 172. *& cons.*28. *nu.*18. *lib.pr.* Mantic. *d.tit.*19. *nu.* 15. *&* 17. De Præt. *de interpret. vlt. voluntat. lib.*2. *interpret.*4. *dubit.*2. *solut.pr. nu.*7. 8. 9. Et profectò non solùm ex nostra verborum formula fideicommissum non resultat, sed excluditur, quia si de legato agitur, habemus dispositionem claram, & expressam, ibi, *non sij legato alcuno*, si de substitutione fideicommissaria contendimus, non adsunt verba, quæ illam importent, nec coniecturæ, quæ illam suggerant; quin imò ex subsequutis in Testamento etiam vi correlationis, quam hæc somniata substitutio haberet ad Institutionem separatim subsecutam, puram, simplicem, & liberam, contraria oritur conie-
30 cturæ ex in alia Testamenti parte subsecutis, quæ præcedentia declararent, & restringerent, si essent obscura, & generalia. Rot. *decis.* 255. *nu.*42. *par.*8. *recent.* Galuan. *cons.* 14. *num.*70.

Quartò: Et ideò Imperator Marcus, qui cer-
31 tam verborum formulam ad fideicommissũ inducendum agnouit fuisse necessariam, dum in casu legis *vnum ex familia* vidit deficere, sanxit *verba illa pro fideicommisso acci-*
32 *pienda*, vt benè adnotauit Papinianus, ibi: *Eum sermonem pro fideicommisso rescripsit accipiendum*; particula enim *eum*, seu *illum* demonstrat ad oculum, Surd. *dec.*125. *nu.* 7., Monach. *decis. Bonon.* 61. *num.*4., & sic non dedit vim ad fideicommissum inducendum rationi excogitatæ à Iure Consulto, sed *verbis illis*, ex quibus huiusmodi ratio deduci poterat.

Vt proindè videamus, quod post dictam
33 sanctionem verbo *peruenire*, *reddere* ex certa scientia prolato semper fuit data efficacia fideicommissi inducendi, ut in ll. pluribus adductis a Bellon. *de Iur. accrescen. cap.* 7. *quæst.*3. *nu.* 294. 295. *&* 333. *&* 389., & præcipuè refert text. *in l.Et eo modo* 120. *de legat.primo*, ibi, *Scio hæreditatem meam te restituturum Titio*, *& in l.fideicommissa* 11. §. *Hæc verba de legat.*3. cum alijs concordantibus, Rub. *d. loco cap.*6. *nu.*178., vt proindè, licèt honor bene transacti matrimonij, & fides communium liberorum non interuenerit, imò fauore extraneorum prolata fuerint illa verba, nulla habita fauoris filiorũ ratione dispositiones obtinuerit, quia liberorũ fa-
34 uor nõ vincit fauoré debitum Testamento, & vltimæ voluntati Testatori bene visæ, Mantic.

tic. *d. tract. lib 3. nu. 3. in fin.* Cyriac: *contr. 405. à nu. 23.* Grat. *cons. 26. nu. 30.* Rub. *resolut. pract. cap. 5. nu 63. & seqq. & cap. 70 num. 218. & seq.*

Cum igitur in nostro casu uerba textus
35 prædictæ *l. Vnum ex familia § final. & l. Pamphylo liberto,* quibus Legislatores vim fideicommissi inducendi tribuerunt, non leguntur, vis etiam est, quod dicamus, earum dispositionem non militare vulgat. Iurib. & optimè probat Ferrer. ad Constitut. Cattal. *glos. 1. nu. 186. & seq. vidend.* ex eo maximè quia habemus institutionem separatam, po-
36 steriorem, puram, & liberam, & generalem regulam fideicommissum cum sit onus, non præsumi, & esse odiosam eius inductionem; Bartol. *in l. Cum Auus in fin. ff. de cond. & demonstrat.* Menoch. *cons. 224. nu. 24.* Peregrin. *de fideicomm. art. pr. nu. 38. & 40.* quodque
37 ex paritate rationis non gignitur, licèt quando certum est de casu ad casum protrahatur Rot. *dec. 209. nu. 7. & seq. par. 8. recent.* Galuan. *d. cons. 14. nu. 145. & seqq. & nu. 181. vers. Quartò respondeo.* Propterea increpat doctissimus Faber *d. decad. 26. error. 3. nu. 17. & error. 6. nu. 22. 23.* contra Iurisconsultos, qui volunt eorum argumenta ex ratione sibi ipsis bene visa desumpta pro lege seruari etiam extra casus à legislatoribus decisos Ferrer, vbi supra.

Differt ergo casus noster ab illo dictarum
38 legum, in quibus tota vis Partis consistit, & hæc dissimilitudo facit, quod à simili argui nequit, quia diuersitas casuum parit diuersitatem Iuris, Surd. *cons. 494. nu. 3*, & adhoc vt sit vniformis debet in omnibus cōuenire: quod est secus in nostra specie; quandoquidem non solùm non habentur verba sciētię, quòd bona essent peruentura in filios, sed magis est, quod habentur dubitatiua, & opinatiua tantum collata in futurum euentum hæredi certo, puro, & libero arbitrarium;
39 vndè differt casus, & in verbis, & in omnibus circumstantijs, & modo; Primo quia Testator incipit à negatiua, ibi. *A Luciano ed Adamo nè anco fà legato alcuno.* Secundò quia verba *se saranno, &c. doueranno esser heredi,* non æquipollent verbis *non dubito, scio, peruenire, reddere,* & sic nullum adiectum verbū Importans necessariam restitutionem. Tertiò quia in ipsos concepta, & directa habentur illa verba, itaut eis importent necessitatem essendi hæredes Patris, aut saltem impersonaliter habentur prolata, & neminem obligant. Primò, quia nec sunt in oratione cōtinente hæredis institutionem, nec in ipsum hæredem aliqualiter directa, itaut minimè intrent dispositiones dictarum legum, vt infra magis patebit.

Sextò, proindè cum in text. *l. vnum ex fa-*
40 *milia § final.* habeantur non verba consilij, non opinionis, sed scientiæ, & sic voluntatis; fideicommissi inducendi vim habuisse constituit Diuus Marcus, quia verba scientię illud inducunt, ut optimè docet Cuiacc. *ad dictū*
41 *§. final.* omninò videndus, & paria sunt non dubitare, & certò scire, quia *non dubito* idem est quod *scio*, sed verba opinionis, prout est verbum *puto*, non pariunt fideicommissum, *l. Generali in princ. ff. de vsufruct. legat.*; cum enim dicimus *scio* vel *non dubito*, certi dicimus, & ita sentientes, è contra cum di-
42 cimus *puto* sentientes non dicimus, nec certi, sed existimantes tantùm, vt ipsissimis verbis loquitur Barry *de success. lib. 8. tit. pr. nu. 2.*, quod etiam mihi probari videtur ex text. in *l. Pamphylo liberto*, vbi datur casus conceptus per verbum *scio*, & deciditur, vt in casu concepto per verbum *non dubito*; ibi enim Scæuola *in fine* dicit, *in simili specie, & Imperator noster Diuus Marcus hoc constituit*; hanc verò similem speciem innuit Gloss. ibi *lit. F. in d. l. vnum ex familia, §. fin.*, aliàs non esset species similis, si inter verbum *non dubitare, & scire* esset aliquid discriminis.

Septimò, ab hoc etiā textu infertur, quod
43 species decisa à Diuo Marco *in d. §. final.* nō habuit impulsum dumtaxat ex ratione considerata à Papiniano, sed ex vi verborū certæ scientiæ, & certæ fidei conceptæ, quod scilicet mater esset reddiitura filijs quodcumque accepisset, nam *in l. Pamphylo* non militabat honor benè transacti matrimonij, nec fides communium liberorum, & nihilominus species fuit dicta similis; idemque emanauit rescriptum, quia aderant verba scientiæ, certę fidei, & consequenter voluntatis: optimè igitur comprobat indubitatis rationibus Fab.
44 *coniect. lib. 14. cap. 2.*, quod à casu speciali generalis regula deduci nequit, vt *num. 12.* ibi - *Quid enim si alius quam Maritus ad hæredem talia verba dixerit?* Quid enim si nulli supersint liberi, & de fratribus suis Testator locutus sit? nulla subest communium liberorum fides, & tamen fideicommissum habetur inductum; *verba* igitur, *non ratio*, sine verbis illis, quibus hæc efficacia data fuit, attendenda sunt, ut optimè ibi disserit Faber
45 omninò videndus, & admirandus; nō enim habetur ratio generalis, necessaria, & concludens, qua posita ponatur dictum, vt optimè discurrit Surd. *cons. 100. nu. 16.*

Octauo

Octauo, hinc habetur quod nõ potest decidi noster casus ex dispositione dicti §., ex quo M. Testatrix præsumpserit, & proindè decepta remanere non debeat, quia præsum-
46 ptio debet habere terminum certum, à quo deducatur, ne contra iuris regulas detur concursus duorum specialium. Barbos. *axiomat.* 211. *nu. pr.*, ideò in casibus dictarum legum præsumptionem deduxit IurisConsultus Papinianus, quia Testator nõ dubitauerat, sciuerat, ideò benè præsũpsit, sed meliùs ex honore benè transacti matrimonij, & fide communium liberorum, vt proindè melius verbis illis dari potuerit vis inducendi fideicõmissi, quam priùs non habebant.

Nàm etiam benè præsumit qui quemcun-
47 que rogat, vel ei verba desiderij profert, scilicet *reddet*, restituet, vel ab eo peruenire ad aliquem vult, sed meliùs præsumitur de vxore ob dictas rationes, meliùs de liberto beneficiato, & filios amante, vt in *d. l. Pamphylo*, sed in casibus in quibus non adest (prout in nostro) ista scientia, ista non dubitatio, & desiderium, quod bona perueniant, reddantur, sed tantùm existimatio, vel opi-
48 nio futuri euentus dubij, non habetur terminus certus, à quo præsumpta volũtas deduci possit contra Iuris regulas, dum maximè Te-
49 statrix potuisset huic dubietati obviam ire, si voluisset, vt benè notat Faber *d. cap. 2. n. 14. 15.* quem sequitur Rub. *cap. 49. nu. 438. & seq.* optimè comprobat Morot. vidend. *cons. 18. nu. 8 9.* vbi quod non omnis voluntas tacita Testatoris recipit interpretationem, ex qua possit agi, sed tantùm illa, quę in dispositionem transit, aliàs tacitum nunquam pro expresso haberi potest, quia non sufficit, sit in intentione, si non est in dispositione.

Quare si verba huius dispositionis nõ sunt concepta per modum certæ fidei, vel scientiæ
50 sed solius opinionis pendentis ex futuro euentu; tunc respectu Patris, qui poterat disponere, quia purè, & liberè sine aliquo onere restitutionis institutus, tùm respectu filiorum tantummodò opinatorũ naturaliter hæredum Patris, patet, quod fideicommissum ex verbis prędictis non fuit in esse deductum, itaut nec sufficiat voluisse, quia potentia non redacta ad actum non disponit, quamuis adsit destinatio; verbum enim *volo* est informe, & recipit efficaciam à natura verbi, cui adiungi-
51 tur, nempè *volo quod des, volo restituas, reddas*, & huiusmodi, *volo quod perueniant, habeant*, & similia, pręcipuè quando Testator loquitur cum hęrede, vel legatario, Rub. *d. cap. 6. nu. 163. ad 168.*; quia tunc verba important executionem, & disponunt, vt probat idem Rub. ibidem *nu. 177. & seqq.*

Sed quando verba *volo*, *rogo*, & *desidero*,
52 & huiusmodi non iunguntur adiectiuo significanti rem ipsam, itaut expectent ad sui essentiam actum alterius voluntatis, aut ipsius loquentis, vel cuiusuis alterius, tunc non ponunt actum in esse perfectum, & completum, & non stant dispositiuè, denotantq; actum futurum, & faciendum, non autem præsentẽ, & factum, vt optimè pluribus adductis tradit Rub. *d. cap. 6. nu. 169. iuncto nu. 18. & seqq. & præcipuè nu. 185. & 204.*

Imaginaria igitur mihi videtur pondera-
53 tio, ideò Imperator in dicto §. *vlt. l. vnum ex familia* statuerit in illo casu fideicõmisso ex honore benè trãsacti matrimonij, fide cõmunium liberorum, & meliori de matre pręsumptione, quia ista melior præsumptio non est ratio dicti; sed ex alijs duabus rationibus consequentia, & sic non stat, aut disponit de per se; sed si ex honore benè transacti matrimonij, & fide communium liberorum absque verbis ad fideicommissum inducendum aptis resultaret indifferenter, & semper fideicommissum etiam in pura institutione, iam actum esset vnquam posse coniuges se se instituere purè, & liberè absq. fideicommissi grauamine, quia hæ rationes ferè semper cõcurrerent: quod est absonum dicere; vndè dicendum est, ibi fuisse dictum de fideicommisso, quia inducebatur voluntas ex verbis *non dubitare, redditurum filijs suis*, *scio quod bona perueniant ad filios meos*, ad exclusionem extraneorum, quos matrem, & Pamphylum instituere voluisse credendum est, quia si filios instituissent, superuacaneũ erat de fideicommisso quærere.

Et sic fides, quæ releuatur à Papiniano fuit concepta ex certa scientia, non ex opinione, quæ est secundùm D. Thomam *secun-
54 da secundæ quæst. pr. art. 4.* Actus intellectus declinantis in vnam partem contradictionis cum formidine alterius; fides verò est actus intellectus cum certitudine absque tali formidine, quia fides est dictorum, conuentorumque constantia, & veritas; & sic opinio cadere potest in ijs, quæ secus sunt, ideò quod opinatur certum non est, imo dubium,
55 sed dubius, & ignorans æquiparantur, & in dubium non minùs quàm in ignorantem cõsensus deest, vt proindè neuter dicatur præcisè disponere, aut obligari, *l. final. §. Sin autem nesciens*, & ibi Bart. *ff. de furt.*, Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 36. *glos. 2. nu. 31.* Mantic. *dec. 90. nu. pr. & dec. 244. nu. 9.* Ergo quia

padre, tanquam enunciatiua futuri euentus in vltimis voluntatibus regulariter non disponere, Caballin. *mille loq.* 40. *in fin.*, vbi quod huiusmodi verba in veritate nihil inducunt; sed solum in opinione, quæ prorsus cessat, probata in contrarium veritate, & certè in contrarium stat veritas, quia habemus subsequutam institutionem liberam, & ab omni prorsus onere immunem, conducunt text. *in l. quoties in princ. ff. de hered. instituend.*, Olasc. *decis.* 110. *num.* 5., Gratian. *decis. Marcb.* 207. *nu* 3.

Imò verba, etiamsi dispositiua vt pote *volo, nolo* quæ cum portent voluntatem determinatam, dicuntur productiua omnis dispositionis, attamen si se habent ad actum futurum, non disponunt: Quare si nostra Testatrix dixisset, *non farò legato alcuno, perche voglio instituirli heredi*, adhuc si non fuerint postmodum instituti, nihil caperent, quia hæc verba enunciant, sed non disponunt, optimè Menoch. *de arbitrar. cas.* 496. *num.* 18. Alexand. *cons.* 190. *num.* 32. *lib* 6., & alij; verba enim, quæ non transiuerunt in dispositionem, non sunt certa signa mentis disponentis, cum sępè ad alium finem proferri soleant, Rot. *dec.* 280. *nu.* 13. *par.* 9. *recent.*

Magis quã verba enunciatiua nõ diriguntur
67 in grauatũ, quia tunc dicuntur adulatoria, & non disponunt per text. *in l. Generali* 32., *&* *in l. Iulianus* 66. §. *primo de legat.* 3., & vtrobique Bartol., qui etiam inducit ad idem text. *in d. l. Vnum, ex familia* §. *finali*, optimè Mantic. *d. tract. lib.* 3. *tit.* 12. *nu.* 2. *&* 4., & sic concluditur per eos omnes, quod si verba enunciatiua diriguntur in hæredem, disponunt, aliàs non; quia non disponunt ita de necessitate futurum, sed quod futurum speratur, benè Bartol. *in l. Pater filium* § *fundũ*
68 *ff. de legat.* 3.; Quis enim de futuris contingẽtibus certum determinare potest? vt proindè Logici velint, quod nullum futurum contingens sic esse necesse sit, quia ad opposita æqualiter se habet. Ideò per certitudinẽ aliquam nulli subest cognitioni, nisi opinatiuę, quæ fallax est, vt expendit Galuan. *ad l. Gallus cap.* 3. *nu.* 105. *ff. de lib. & posthum.*

Quare aduertendum singulariter, quòd Testatrix non fuit locuta cum viro, nec secu-
69 ta fidem eiusdem, quia non dixit ipsi, *se sarà qual douerà essere, douerà instituirli eredi, ed in questa maniera, &c.* nec dixit, *non hò dubbio, che gl'instituirà heredi, ouero sò che in loro peruenirãno tutti li miei Beni*, sed loquens de filijs tantum dixit, *se saranno quali essere deuono, doueranno esser naturalmente eredi*, & sic dubitauit, & certa non fuit de meritis, & obsequijs erga Patrem, & proindè voluit dependentes omninò à Patris arbitrio, ut proindè nisi certi determinatũ habeatur, & extensio fieri nequit ad casum dissimilem, Barbos. *in l. Si cum dotem in princip. ff. solut. matr.*

Si autem verba sunt impersonaliter pro-
70 lata, & referri non possunt ad certam personam *l. stipulatio ista* §. *Si quis ita ff. de verbor. obligat. l. final. ff. si cert. pet.* Buratt. *dec.* 443. *nu.* 3. intelliguntur, prout de Iure *cap. Cum dilectus de consuetud.*, sed existis a quiuocis incertis, & dubijs valida, & legittima non resultat dispositio, ut iam probauimus, habeturque sequens institutio libera, quæ voluntatem, & sensum præcedentium declarat, & cui aliàs incompatibili, & repugnanti tanquam vltimæ standum est, patet hic ipsos filios non fuisse post mortem Patris vocatos, & etiam quia ex verbis negatiuis
71 *non fò legato alcuno*, non potest sumi assertio affirmatiua, Rot. *decis.* 150. *nu.* 58. *par.* 9. *recent.*

Nec prędictis aduersatur Nicol. de Passer. in contrarium allegatus: nàm licet *lib.* 3. *q. pr. num.* 14. dicat, & contra communem per
72 eum adductam *nu.* 8. teneat, quod verba enunciatiua propter se prolata disponunt, attamen ille ipse respondendo contrarijs *nu.* 26. *&* 42. concurrit in contrarium sensum, quando verba sunt adulatoria prolata potiùs ad alliciendum legatarium, vt benè viuat cum hærede, quàm ad alium finem, *& num. seq.* pro certo tradit, huiusmodi verba non disponere, *& nu.* 32. consentit, non disponere quando adest exhortatio pro futuro euentu, & tandem *nu.* 33. dicit à priori vti communi calculo recepta non esse recedendum, sed quando sunt prolata propter aliud, nec reuocat in dubium illa non disponere, vt *lib.* 3. *quæst.* 3. *nu. pr.*

Et magis *eadem quæst. pr. num.* 43. ex Oddo *cons.* 64. *num.* 58. cum alijs firmat, quod quando ista verba versantur circa ea, quæ per proferentem non sunt disponibilia, nullatenus disponunt, vt etiam infra dicetur.

Firmat pariter ibidem *nu.* 45. 46., quod si
73 in illis verbis enunciatiuis etiam propter se prolatis adest aliqua incertitudo respectu personarum, vel quantitatis, nulla exoriatur dispositio, tanto magis si adest defectus verborum vltra incertitudinem futuri euentus, eiusque qualitatis, quia incertitudine omnis actus destruitur, vt docet Coras. *in l. eadem* §. *Ca-*

§. *Cato*, *num*.4.

Et Caldas *de nominat. emphyt.* pariter in
74 motiuis adductus *lib*.2. *quæst.pr. nu.* 77. 78. loquitur, quando dispositis superadduntur verba enunciatiua per modum causæ, nempè *prohibeo bona mea alienari, quia volo quod perpetuò conseruentur*, *&c.* quia stante dispositione prohibitionis alienationis, verba illa enunciatiua *quia volo* inducũt fideicõmissũ, sed non ex eis solis fideicommissum inducitur; at nostro casu nulla adest dispositio, sed illa ex verbis enunciatiuis futuri euentus in voluntatem aliorum collati deduci nequit, vt jam diximus, nec ideò potest dici, quod hæc enũciatiua veniat per modum rationis, quia idem esset ratio cum dicto, si ex eodem dicto, & dispositio, & dispositionis ratio deduci velit contra Iuris principia.

Caldas igitur *dicta quæst.pr.* fixit vt cœteri regulam negatiuam, nempè verba enuncia-
75 tiua non disponere *nu*.41., & postmodũ *nu*. 42. dicit quod talia sunt, quando non continẽt explicitam proferentis voluntatem, & non stãt de per se per orationem perfectam, sed indigent enunciato: sed quid est istud enunciatum, quo indigent in nostro casu, nisi quod hæredes fiant bonorum Patris, & sic quod Pater instituatur, & instituat hæc omnia ab euentu futuro pendentia, dispositionẽ non potuerunt tunc producere, vt ibi bene deducitur *num. seqq.*, & declaratur quando
76 propter aliud, non propter se prolata dicuntur per actum futurum *nu*.44.*& nu*.6., & deindè *nu*.55. et iam admittit, quod huiusmodi verba, etiamsi enunciatiua sint simpliciter emissa, adhuc non disponunt, si sint per modum consilij, & exhortationis, ut nostro casu *se saranno*, *&c. doueranno essere naturalmente*, *&c.*, imò *nu*.61. comprobat, huiusmodi enunciatiua verba non disponere, si super incertis prolata habeantur.

Cessant ex prædictis releuata in tertio motiuo, & in postremo deducto ex ratiocinio, & discursu M.D.M. Riccij Coaduocati differentis, meo Iudicio, nullam in hac Testamẽti periodo posse considerari vocationem dictorum MM. Luciani, & Adami, nec per viam Institutionis, nec substitutionis, nec legati ex defectu dispositionis eos ad aliquid inuitantis, cum voluntas non sufficiat, si Testator ad
77 dispositionem non procedit, benè Suarez *alleg*.2. *nu*.13., nulla enim alia verba dispositiua habentur nisi illa *nè anco fà legato alcuno*, quæ excludunt, non vocant, & quod propterea verba *se saranno quali esser deueno, doueranno essere naturalmente heredi del Mag. Agelio loro Padre*, sicuti in mentem Testatri-
78 tricis opinionem tantùm ostendunt, sic in filios reliquerunt dumtaxat spem possibilem, & incertam essendi hæredes, vel ad plus spẽ certam essendi, naturaliter, idest secundùm naturæ ordinem hæredes in legitima, licèt & hæc ex causa amitti posset, maximè quia verba hæc data adulatoria, & blandientia non disponunt, vt ex Rot. ibi allegata ponit Rub. *resolut. practic. cap*.6. *nu*.135. Nicol. de Passer., & alij supra; magis quia ad ipsos filios apt impersonaliter prolata se habent ad futurum dubium euentum collatum non in arbitrium, sed in voluntatem Patris hæredis, in quem nec sunt directa verba illa, nec apparet Testatorem vnquam fuisse cum ipso locutum in Testamẽto, sed tantùm habetur solus institutus hæres absque aliquo onere in oratione separata, & subsequuta, quæ decla-
79 raret præcedentem, si dubitari contingeret Bonden. *Collect*.36. *nu*. 56.

Vt proindè cum hæreditas, & bona dictæ M. Testatricis per eius expressam dispositionem essent facta solius heredis purè instituti, & confusa cum eius Patrimonio vnicam hæreditatem Patris erant conflatura, filiorumq. participatio eiusdem hæreditatis siuè per institutionem, siuè per legatum, siuè per successionem legalem pendebat à dispositione, & à vocatione Patris, sic dixit D. M. Riccius eos habere esse arbitrarium, & pẽdere à voluntate, & arbitrio Patris, sed non tanquam arbitri electi ad exequendam aliquam voluntatem Matris in Testamento expressam, & dispositam, quæ non habetur, sed tanquã
80 Arbitri in re propria, in qua vigore liberæ institutionis omni Iure quisque est moderator, & Arbiter, neglecto cuiuscumque etiam priuilegiati fauorè, præcipuè in vltimis voluntatibus, Castill. *controuers. Iur. lib*.2. *cap*. 17. *nu*.31. *vulgat*, *Iuribus*.

Et hic quæso aduertatur ad illud, quod dicitur in postremo motiuo ex *l.si sic legatum*
81 78. *ff. de legat.pr.*, *& in l*.46. *ff. de fideicom. liberi*. quod text. prædicti, licèt non desint contrarij, ita vt quæstio intricata valdè habita fuerit per ea, quę Sarmient. *selectar. interpret. lib*.2, *cap*.6, *per tot.*, loquuntur, quã-
82 do de voluntate Testatoris constat, effectus tamen in arbitrium alterius confertur, quod si istud arbitrium actum ipsum, seu actus essentiam, & substantiam respicit, siuè agatur de institutione, siuè de substitutione, siuè legato, hæc, quæ ab alieno pendere nequeunt arbitrio, inutilem prorsus, ac inefficacẽ reddunt dispositionem, optimè Suarez *de captat.*

volunt.

voluntat. nu. 6. & nu. 1320., quod si arbitrium respicit executionem mediate aliqua electione, declaratione, & huiusmodi, tunc ad effectum, vt actus sustineatur, reducitur ad arbitrium boni viri, & hoc est, quod præseferunt textus prædicti, si bene perpendantur, & ita se habent.

83 Rot. *decis. 404. nu. 1. & 2.*, & Fontanell. *decis. 526. nu. 21. & 25.*, vbi afferuntur casus, in quibus constabat de voluntate Testatoris, aliquem ex filijs, & sic incertum de certis, quem mater nominasset, esse futurum hæredem Patris, qui sic disposuerat, & & in casum non electionis alios præcisè vocauerat, & concurrebant coniecturæ vrgentissimæ, vt proindè nil mirum, si arbitrium non fuit iudicatum tàm liberum, vt captatoriam reddere posset dispositionem, vel absonam à Iure, & æquitate in boni viri arbitrio semper collata per ea quæ Caluin. *de æquitat. lib. 1. cap. 73. nu. 13. & 14.*

Textus proindè motiuatos cum alijs pugnantibus ibi relatis cōcordare satagit Carpius *de exeq. Testamen. lib. 2. cap. 2. per tot.*,
84 quare *num. 1.* cum Bartolo distinguit inter voluntatem liberam, & voluntatem à ratione regulatam, & sic arbitrium liberum ab arbitrio regulato, vt *nu. 26. & seqq.*

Primum non subiacet nisi propriæ deliberationi, alterum supponitur iudicio boni viri; quando quis disponit de rebus proprijs per verbum *volo*, tunc disponit secundùm liberum arbitrium, & liberam voluntatem, quia non expectat, vt diximus, ad actus voliti essentiam actum alterius voluntatis, vel ipsius loquentis, vt optimè ex Baldo, Menoch. *de arbitrar. cas. 496. nu. 4. 6.* aliàs si expectat, non disponit, sed enunciat, Parif. *cons. 127. nu. 46. & seq.*

Disponit etiam, quando quis exprimit aliquid velle, & ad essentiam voluntatis non
85 expectat voluntatem alterius, licèt expectet quò ad executionem, vt ibi benè explicat Menoch. *nu. 12. & seqq.*, sed quando loquitur de voluntate determinanda, & efficienda per actum alterius voluntatis, siue propriæ siue alienæ, tunc loquens non disponit, etiāsi velle diceret, idem Menoch. *nu. 18. & seqq.* quæ voluntas si quò ad essentiam voliti in alterum liberè confertur circa institutiones, substitutiones, & legata, actus vitiatur, quia ab aliena voluntate pendere nequit, vt iam diximus; si verò respicit arbitrium in exequendo, quia essentia, substantia actus iam habetur à disponere valente, & volente de rebus suis modo magis placito, tunc ad effectum, vt actus sustineatur, voluntas in alium collata reducitur ad arbitrium boni viri, quo actus executionem obtinet, etiam nolente illo, in quem voluntas, & arbitrium confertur, quia voluntas, & dispositionis substantia est Testatoris, exequutio autem, seu medium ad finem est exequutoris; vt optimè dicit Carp. *d. lib. 2. cap. 3. num. 7.* idem benè comprobat Duran. *de condit. & mod. Imp. par. 3. cap. 4. num. 8. & seqq. & num. 25. & seqq.*

Sed nostro casu nulla habetur explicita voluntas Testatricis, quod eius hæres pro arbitrio substituat, uel leget, sed institutio libera, ita vt instituere, vel non, legare, vel non, pendeat à voluntate, & Iudicio hæredis disponentis de re propria, in qua pro voluntate moderatur, & arbitratur, aliàs esset dicere, quod constet de voluntate Testatricis, hæredem scilicet debere instituere filios, licèt hoc non solùm nō habeatur, sed nec cum eo hærede locuta sit, nisi quando hæredem liberum instituit, ita vt etiam in loquendo cum alijs aliquod desiderium ostendisset, dū postea nihil disposuit disponere valēs, imò contrarium disposuit, futilis prorsus reddatur disquisitio an contulerit arbitrium regulatum, vel liberum pro executione volūtatis in esse non deductæ, vt benè dicit Menoch. *d. casu 496. nu. 55. & seq.*, quare voluntatis potius, quàm noluntatis est noster casus conceptus per negatiuam, scilicet *Non sia legato alcuno*; quod est actus noluntatis negatiuè se habentis, ita vt dicit possit *Non voglio fare legato alcuno*, & sic voluntatis carentiam habuisse dicendum est, vt explicat Menoch. ibidem *nu. 68.*, & patientiam tantùm prestasse, & complacentiam, quod possint à Patre honorari, & sic de eius hæreditate in patrimonio Patris confusa gaudere ad Patris vota.

86 At, vt redeamus ad Textus in motiuo adductos, ecce quomodo loquitur Vlpian. *in d. l. Si sic legatum*; dicit etenim. *Si sic legatum, vel fideicommissum relictum, si æstimauerit hæres, sic comprobauerit, sic iustum putauerit, &c.*, & sisto in verbo *relictum*: quod designat iam de voluntate relinquentis constare, & ideò sola executio commissa in arbitrio hæredis, vt proindè nō possit elusoriam reddere voluntatem disponentis, quia, vt ibi commissa est exequutio tanquam bono viro, non in mera voluntate, quia aliàs actus inanis fuisset, & à iure tanquam captatorius reprobatus, vt adnotat ibi Gloss. *verf. Collatum.*

Ita

Ità quoque se habuit *in l. fideicommissa, 46. ff. de fideicomm. lib*, ibi. *Si Seius voluerit, liberum esse volo, mihi videtur posse dici valere libertatem,* & postmodum dicit, *quòd si ita scriptum sit, si hæres voluerit, non valebit, sed ita demum si totum in voluntatem fuerit hęredis; in cęterum si arbitrium illi quasi bono Viro dedit, non dubitabimus qui libertas debeatur*, & deindè concludit *vers. Quanquam autem in hęredis arbitrium conferri non deberetur*, (& hoc respicit essentiam voluntatis, & dispositionis) *non possit quando tamē debeatur, conferri potest*: quæ omnia comprobantur à Carp. *de exeq. vlt. volunt. lib. 2. cap. 2. nu. 11. ad nu. 22.* Quare concordando dicta contraria Vlpiani *num. 22. ante med.*, dicit, quòd secundum varias casuum contingentias militant etiam vt nostra contraria Vlpiani respōsa ad nostram speciem magis facientia, ut in *l. pr. ff. de legat. secundo*, vt proindè Sarmient. *select. interpretat. cap. 6. nu. 18.* dicat, quod etiam arbitrium sumitur
87 pro libera voluntate, quando ad substantiam
legati refertur, & conditionem percutit, ita vt eius voluntas etiam expectanda foret, nec ab eius persona recedendum, ut firmat Carp. *ibidem nu 28. in fin., & num. 32. 33. 34.*, vbi alia. Sed quia quæstio hæc est penitus à nostro casu extranea, quia M. Agabitus non disposuit de bonis maternis separatim tanquam arbiter factus ab ipsa ad disponendū in per matrem vocatos, sed tanquam moderator, & arbiter rei propriæ, uti Dominus, iam ampliùs hæreditate matris in esse non existente, vlterius non insisto, cum hæc omnia procedere, siuè agatur de institutione, siuè de substitutione, siuè de legato optimè doceat idem Carp. *cap. 7. per tot.*, vbi de *institutione, & cap. 8.* vbi *de substitutione, & cap. 11. & 12.* ubi de legato, ne longior sim in hoc, quàm importet necessitas, sed etiam ex infra dicendis magis elucescet veritas.

Quartum igitur motiuum deductum ex
88 uerbis, *Et à questo modo participeranno della mia heredità*, non solùm sublatum remanet ex iam dictis, sed magis ostendit, quod nihil relinquit, quia voluit Patrem dominum liberum, & quod ab eo omninò penderet participatio hęreditatis maternæ, quam iam fecit confusam in illam Patris, & in unicū patrimonium, dum dicit, *doueranno esser heredi del Padre, ed in questa maniera participeranno della mia heredità*. Ergo si non erunt hæredes, quia Pater eos non instituerit, non participabunt hęreditate, quia cōcessum sub una conditione, si[illegible] alia censetur ademptum, *l. aliquando ff. de condit. & demonstrat., l. si legatum purè, & l. legata inutiliter, ff. de adm.
89 legat.*, tantò magis quia hoc modo, & forma
dumtaxat dicit, quod participabunt, idest partem capient; Isto igitur modo, & non alio participare possunt, nempè dixit, *in questa maniera*, quod idem est ac si dixerat, & ita, vel *& sic*, uel *hoc pacto*, uel *hoc modo*, quæ idem important, & repetunt formā, & modū datum, ut alijs adductis, probat Fab. *de Ann. cons. 535. nu. 92. & seq.* quare hoc modo ad participādum inclusi alio modo à participatione exclusi habētur *vulg. Iur.* ideò Vulpel. *de propos. & ad vn. dicti*, sic dicit quod hæc particula designat ad oculum formā, & modum faciendum Barbos. *dict. 365. nu. 3. E così* importat, quod eadē via, & forma Valēz. *cōs. 97. n. 174. in princ.* Imò importat cōditionē Text. & ibi Glos. *in l. Iulianus noster 85. ff. de condict. & demonstr.*, maximè quia dixerat, *doueranno essere naturalmente eredi del Padre*, & sic non coarctauit Patrem ad eos in-
90 stituendos, sed opinata fuit, eos futuros hæ-
redes secundùm ordinem naturę, quæ impellit Patrem ad disponendum filiorum fauore, sed non cogit: ideò dixit *in questa maniera participeranno*, aliàs si non erunt hæredes, non participabunt; participare etiā dicerentur, si solam legitimam haberent, si non vniuersales, sed particulares hæredes facti fuissent; proùt & participant etiam per
91 legatum factum, quia totum prouenit ex hæ-
reditate paterna, iam ampliùs non considerata materna, quia facta Patrimonium Patris iam amplius non erat; *l. Pater familias, vers. At cum substitutus, ff. de privileg. credit.* Rot. *dec. 247. nu. 3. par. 5.* Altograd. *cons.* [illegible] *38. lib. pr.*

Participatio igitur non prouenit, nec prouenire potest ex Iudicio, & voluntate matris, sed vel ex prouisione legis naturaliter vocantis filios ad successionem parentum; parentū
92 namque commune, & naturale est votum,
vt liberis suis omnia parent, *l. nam etsi, ff. de inoffic. Testament, l. scripta 7. in fin. ff. unde libert., l. de emancipatis 13. C. de legit. hæred.*, vel ex prouisione hominis ex Testamento, & sic ex Iudicio, & voluntate Patris liberè instituti, & Domini facti bonorum maternorum, qui eos instituat, vel eis legatum, quod mater facere noluit, faciat per Textum in l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulgar. & pupill., & ibi Alexand., & cæteri, aliàs succederet matri, & essent eius hæredes; at non succedunt Patri tanquam ab eo hæredes facti, quia per fideicommissum succeditur Testatori, non

hæredi

hæredi, *l. eo hæredi 41. §. cum filia, ff. eo*, & cum Patris siuè Testati, siuè intestati successione nil commune habet qui per fideicommissum vocatus est, ideò quomodo participare poterant, si requirebatur actus Patris separatus, & distinctus, & in liberam voluntatem collatus, & existens, iste non habetur, nisi in legato facto, vt benè conducunt tradita à Fabr. *decad. 26. error. 4. nu. 9.*, & facit Signorol. de homod. *cons. 174. sub nu. 2.*

Magisque est, quod si ex istis verbis deduci posset aliqua maior vis fideicommissi,
93 quo hæredes æqualiter fratres essent futuri, illud quoque induceretur in bonis Patris, quia deberent esse hęredes eiusdem, vt participarent hæreditate materna in patrimonio paterno existente consolidata, quia non possent participare, nisi essent hæredes Patris. Esset ergo Pater grauatus ad eos in vniuerso patrimonio instituendos, deducendo tacitum de tacito, quod non admittitur ex tradit. à Fusar. *de fideicomm. substit. quæst. 218.*, Crauett. *cons. 32. nu. 23.*, Gratian. *cap. 306. nu. 21. 22.*, multiplicarenturque grauamina contra text. *in l. Titia cum Testamento §. qui in vita de legat. 3. cum concord.*, etiamsi agatur de filiorum fauore, quod tamen nostro casu considerari nequit, cum dispositio Patris extra filios non exeat, nam iste fauor nō consideratur, quando voluntas Testatoris
94 refragatur; præsumitur enim magis dilectus, qui institutus est hæres, Gratian. *discept. forens. cap. 565. num. 11.*, Menoch. *cons. 124. nu. 45.*, & alij passim; vndè dicit Illustriss. & Reuerendiss. Io. Baptista de Luc. *tract. de fideicomm. discurs. 5. nu. 5*, non esse discurrendum, an Testator rationabiliter disposuerit, sed seruandam voluntatem, Rot. *dec. 280 par. 9. recent.*, ideò, vt diximus, ex Nicol.
95 de Passer., verba enunciatiua non disponunt, imò inania sunt, quando versantur circa ea, de quibus enuncians disponere nequit, addo Trentacinq. *var. resolut. lib. 1. tit. de verbor. signific. nu. 43.* Imò magis est, quod si coarctasset ad eos hæredes instituendos vulnerasset liberam testandi in Patre facultatem, quod tanquam contra bonos mores non admittitur Rot. *dec. 9. nu. 6. & seqq.*
96 *par. 9. recent.* Nec quidquā facit text. *in l. filiusfam. §. vt quis hæredes ff. de leg. pr.* quia non applicatur nostro casui, ibi enim erat certa voluntas, quia Testator rogauerat hęredē, & sic aderat iussus Testatoris, vt proindè ne inanis esset voluntas, sic decisum fuit, vt differit Ferrer. *tract. var. cap. 20. in princ.*, Ideò dicebam non posse hūc textum habere locum ni procedebat etiam ille *l. vnum ex familia*.

Iam ex dictis cessat quintum motiuum deductum ex verbis, *stimando di maggior loro beneficio il disporre in questa maniera*, atq; existimauit maius beneficium nihil re-
97 linquere, sistat ergo Testatrix in sua opinione, quæ etiamsi erronea esset, quia non contineret conceptum in mente maius beneficium, quid inde? Beneficium latè patet, beneficiare quandoque quis dicitur, etiamsi cum effectu non beneficat, in mente tamen sua beneficare concipit; quin existimauit maiorem charitatem exercere, si eos obstrin-
98 xit ad capessenda vota Patris, qui erat pro filijs naturæ impulsu, & pro familiæ decore optimum consilium sumpturus. Tiraquell. *in præfata l. si vnquam nu. 36. C. de reuoc. donat.* Gratian. *discept. forens. 148. nu. 2.* Sed magis est quod non assertiuè dixit *essere di maggior beneficio*, sed quod existimat esse maius beneficium: ideò non dixit certo sci-
99 re, sed putare, opinari, vt proindè ista cogitatio, opinio, & existimatio nihil posuerit in esse, vt ex Cuiacc., Fab., & Bary supra probauimus, & sic verba ista dicuntur adulari, blandiri, & consolari filios, quibus nihil reliquit, quia eos omninò dependentes à voluntate Patris voluit, qui etiamsi ad eos instituendum, vel eis legandum fuisset aliqualiter adstrictus, adhuc potuisset inæqualiter instituere, vel legare plus vni quàm alteri, Rot. apud Bich. *dec. 30. nu. 9.*, & per ea quæ Decian. *cons. 78. nu. 12. lib. 3.* Fusar. *cons. 93. nu. 32.* Menoch. *cons. 53. num 14.* Casanat. *cons. 36. nu. 1.*, quod magis euincitur ex verbis *in questa maniera* geminatis in hac periodo, quibus enixius ostendere voluit, q
100 non erant aliquid habituri, nisi essent hæredes Patris; particula enim *hæc* demonstrat immediatè antecedentia, *l. nemo ff. de hæred. instit.* Olasc. *dec. 112. num. 4.*, vltra quod, vt
101 iam diximus, verba hæc sunt adulatoria, & extrinsecè prolata, & de vento deseruiunt, non disponunt, nec obligant, Rub. *practic. resolut. cap. 8. nu. 364.*, & in adnotat. *ad decis. 282. par. 9. recent. nu. 77.* Rot. *dec. 238. nu. 2. par. pr. recent.*, & magis ad rem supra probauimus. Ideo quando verba sunt apposita ad aliquid colorandum, & tegendum, non sunt attendenda, Rot. *dec. 406. nu. 27. & dec. 367. nu. 33. 34. par. 9. recent.*

Vlteriùs ipsa credidit bonum sic facere,
102 & disponere, quia in opinione apprehendit ratione boni, quamuis in veritate non fuerit per ea, quæ Carp. *d. tract. lib. 2. cap. pr. nu. 22.*

22. *& seqq.* Sic etiam euitatur argumentum
103 à superfluitate deductum, quod etiam debi-
bilissimum est, Barbos. *loc.* 109., & sufficit aliquod minimum operari, vt excludatur, Fulat. *d. tract. quæst.* 286. Peregrin. *eo tract. art.* 18. *nu.* 21., potestque etiam verificari in eo, quod cupiens Testatrix honestam vitam, & morum probitatem, ac eminentiam natalibus parem, quæ etiam consistit in erga Patrem obsequium, ac obedientiam, eos ad illam præstandam allicere voluerit sub spe maioris beneficij remuneratorij, à cuius cō-
104 silio tanquam optimo à lege præsumpto voluit eos omnino dependere, vt etiam maius beneficium consequerentur in pinguiori fortuna, & legato, quàm ex illo, quod forsan facere in mente habuerat, licèt non fecerit ex tradit. in text. *l. si quando in princip. ff. de legat. pr.* Casanat. *cons.* 51. *nu.* 2. Fabr. *dicta decad.* 26. *error.* 1. *nu.* 18. *circa med.*

Ex quibus omnibus, ac magis ex his, quæ
105 post hæc vidi, & legi in *Consultat.* 172. 173. Dñi Mei Aloysij Mansi Viri Doctissimi, & in Iuris prudentia nemini secundi, cuius virtutem ita semper sum admiratus, & veneratus, vt prorsus à scribendo abstinuissem, si Mag. Christophoro obligatum obsequium, ac obedientiam non præstare licuisset. Ex omnibus igitur prudentissimus, & Iuris religiosissimus D. M. necessitatem habet non existimandi, aut opinandi, quod absit ab eius cōstanti, & perpetua volūtate ius suum vnicuique tribuendi, absit ab eius intelligentia, & solicita vigilantia inueniendi veritatem, & illam custodiendi: Sed prout scit, & certus necessitatem habet decidendi, in hac dispositione nullum posse fideicommissum induci, quia nullo modo sumus in casu *d. l. vnum ex familia §. fin. ff. de leg. secundo.*

Voluntates igitur Testatorū non debent
106 diuinari, sed legi, quia si extra verba Testamenti Iudex ex omni coniectura, & existimatione dispositum fuisse proferret, Ipse, non Testator testatori diceretur, ut benè ex Castr. *cons.* 364. *nu.* 2. *lib.* 2. obseruat Redenasch. *cons.* 20. *nu.* 13. 14. hic videatur Ruin. *cons.* 24. *lib.* 3. *nu.* 100. *& alijs seqq.*, vt proindè cùm voluntas in abditis recessibus, & cordis penetralibus penitissimè lateat, quàm facillimè falli, & fallere possimus, & plus velle quàm Testator voluerit, vt admonet Rub. Alexand. *cons.* 4. *in fine iuncto num.* 2., ideò à diuinatoria, & somnulenta interpretatione est abstinendum, Mantic. *de coniect. lib.* 3. *tit.* 19. *nu.* 56., ita vt casus præter ordinationem Testatoris contingens, hoc est præter verba dispositum relinqui debeat decidendus sub censura legis communis, etiamsi maior ratio in eo vigeret, vt in Anthar. Dec., & Parisi. dicit Gabriel. *cons.* 14. *nu.* 5. 6., tantò magis quia non solùm fideicommissū
107 non præsumitur, & debet concludenter probari ab eo, qui illud prætendit, Cephal. *cons.* 45. *nu.* 12. de Pren. *de tract. lib.* 3. *interpretat.* 3.
108 *solut.* 3. *nu.* 8. *fal. mebr.* 527., sed in dubio Iudex tenetur pronunciare pro non fideicommisso, Rot. *dec.* 231. *nu.* 22. *p.* 8. *recent.* Fusar. *cons.* 43. *nu.* 32., Gabr. *reg.* [illegible] Leo de Valent. *dec.* 60. *num.* 94. [illegible] Magis quia habetur institutio libera, & nuda, per quam de voluntate consideratur, & nullus considerandus sit alicuius fauor, Redroc. *cons.* 2. *nu.* 99. *ad* 12. Et hæc omnia optimè firmat Redenasc. *cons.* 30. *nu.* 47.

Et ita, &c. Saluo, &c.

SCIPIO BASSETTVS I. C. Aduocatus.

IANVEN.

Prætensi Fideicommissi.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum an & quando ex verbis enūciatiuis futuri euentus cēseatur inductum. examinatur materia *Text. in l. Vnum ex familia §. final. ff. de legat. 2., in l. Pamphylo liberto in princip. ff. de leg. 3., & in l. filius familias §. vt quis hæredem instituit ff. de legat. pr.* ad exclusionem prætensi fideicommissi.

SVMMARIVM.

1 *Verbum* non dubitare, *de quo* in l. vnum ex familia d. §. fin. de leg. 2. *idem importat*
2 *quod* certo scire, *& habet vim inductiuam fideicommissi.*
3 *Verbum* reddat, *& verbum* perueniat *fideicommissum denotant.*
4 *Verba Testatoris, & legis eundem sensum recipiant, vt quod ex verbis legis ad verba Testatoris argumentum ducatur.*
5 *Hæres hæredis dicitur hæres Testatoris.*

6 Filij

6 *Filij in conditione positi non censentur per fideicommissum vocati, sed solùm censetur eis præseruata successio proprij Parentis.*

7 *Filij in conditione positi non dicuntur habere à Testatore instituente, & in conditione ponente, sed ab ipso instituto cui succedunt tanquam hæredes.*

8 *Hæres hæredis non venit ex iudicio, hoc est ex voluntate defuncti.*

9 *Dictio* sic *aliquando conditionem importat, &*
0 *aliquando interpratatur pro* sicut.

1 *Dictio* sic *quando est coniuncta cum præcedenti copula & repetit sensum verborum præcedentium, modos, ac qualitates sub vniformi terminorum paritate.*

2 *Dictio* & sic *designat modum, & exponitur pro dictione* hoc pacto, hac via, hoc modo.

3 *Verba quando possunt aliquo respectu intelligi, & capi in alio effectu, & iure, quàm fideicõmissi in illo satis est verificari absque eo, quod importent fideicommissum.*

4 *Voluntas potiùs, quàm verborum obseruantia in legatis, & fideicommissis venit attendenda.*

5 *Verba ennunciatiua futuri euentus sufficiunt ad inducendum fideicommissum etiam denotã-*
5 *tia desiderium Testatoris, præsertim quando agitur inter filios, quorum fauore verba etiam impropriantur.*

7 *Verba fideicommissi omninò dicebant in* §. fin. l. vnum ex familia de leg. 2. *intellige verba solemnia, vel consueta, vt* nu. 19.

8 *Verba propria, vel solemnia fideicommissi sunt* rogo, iubeo, volo, mando, *& similia.*

9 *Verba solemnia, vel consueta cessabant in casu* d. §. fin. l. vnum ex familia de leg. 2.

0 *Verba ennunciatiua non per modum rationis, seu causæ dispositiuæ, sed per modum cuiusdam futuri euentus à Testatore sperati non inducunt fideicommissum.*

1 *Verba ennunciatiua futuri euentus non disponunt, nec fideicommissum inducunt quoties non sunt directa in grauatum, sed ad illum qui prætenditur honoratus, etiam si sit de liberis, & descendentibus, & est communis opinio.*

2 *Verba de quibus* in l. Generali 32. in princip. ff. de vsu, & vsufructu legat. *dicuntur directa ad honoratum.*

3 *Verba directa ad illos, de quibus ambigitur, an sint honorati, non disponunt.*

4 *Extensio non fit ad casum dissimilem.*

5 *Ratio vbi eadem concurrit, idem ius statui debet.*

6 *Fideicommissa ab hæredis fide nomen accepêrunt.*

27 *Fides quàm Testator præsumit de suo hærede, vt bona restituat, inducit fideicommissum.*

28 *Testator, quod non dixit præsumitur noluisse.*

29 *Hæres rogatus vt alium hæredem faciat, censetur grauatus hæreditatem rogantis restituere.*

30 *Voluntas expressa non debet esse inanis.*

31 *Verbum* debet *licèt aliquando coactionem, & necessitatem importet, hoc tamen non procedit, quando est directum ad illum, cuius fauore profertur.*

32 *Testamenti factio libera debet esse, & ideò quis cogi, nec grauari potest, vt alium hæredem faciat.*

33 *Extensio nunquam fit ad casum magis dubiũ, quàm sit casus expressus.*

34 *Casus specialiter prouisus à lege non potest trahi ad alium casum non prouisum.*

35 *Superfluitatis argumentum est admodum tenue, ac fragile.*

36 *Dispositione dicatur superflua, sufficit, vt quid minimum operari possit.*

37 *Prædilectionis præsumptio erga descendentes non admittitur, vbi concurrit explicita voluntas Testatoris erga alium.*

38 *Fideicommissi præcedens voluntas excluditur ex animi contrarij apertione.*

39 *Codicilli pro parte Testamenti habentur, & vna ac eadem censetur dispositio, & vnum suppletur, & declaratur per aliud.*

40 *Quod procedit, etiãsi sint diuerso tempore celebrata.*

41 *Fideicommissarius vocatus cum conditione* si meruerit, *an teneatur probare meritum ad effectum, vt ei debeatur fideicommissum.*

42 *Fideicommissum non extare in dubio pronunciandum est; præsertim.*

43 *Quando adsunt coniecturæ, quæ mentem disponentis dubiam reddunt.*

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCLXXXIX.

ORta controversia super hæreditate materna inter Illustriss. DD. Christophorum, & Lucianum fratres de Cẽturionibus, ipsi ad dirimẽdas lites sine strepitu, & figura Iudicij prudenti arbitrio Illustrissimorum DD. Francisci Mariæ Balbi, & Hieronymi de Mari quæstionis decisionem

Digitized by Google

cisionem compromittere decreuerunt, pacto in Instrumento Compromissi adiecto, quòd discordantibus DD. Arbitris, & Arbitratoribus ad electionem Tertij iuris Periti per Serenissimum Senatum deueniendum foret, à cuius Sententia sub quouis prętextu, & colore appellari, minimèque reclamari posset.

Hi ne super articulo, de quo agebatur, iurata per DD. Arbitros discordia, placuit Serenissimo Senatui summa benignitate me in Tertium eligere, & introducta per partes dicti articuli disputatione: An ex verbis prolatis per q. Illustris. D. Hieronymam Imperialem Matrem dictorum fratrum in eius, cum quo finali decessit Testamento, inductũ esset fideicommissum ad fauorem dicti D. Luciani, dum dicta Testatrix distributis nonnullis legatis, & facta declaratione quare Artemisiæ, & Benedictæ filiabus legatum non faceret, sic deindè subiunxit.

Alli MM. Luciano ed Adamo pure suoi Figli nè anco fà legato alcuno, perche se saranno, quali esser deuono, conforme allo stato della nascita loro, e da Christiani, doueranno essere naturalmente heredi di detto Mag. Agabito lor Padre, ed in questa maniera participeranno nell'heredità di detta M. Testatrice, la quale stima maggior loro beneficio il disponere di questa maniera.

Et inferiùs ordinata solutione debitorum ab ipsa Testatrice subscriptorum, nec non facto altero legato Pio pro suffragio Animæ suæ deuenit ad infrascriptam sui vniuersalis hęredis institutionem, ibi- *Di tutto il restante de suoi Beni, e doti d'essa M. Testatrice, e così di tutto quello, che hà, e le spetta, ed in qualunque modo le possa, e potesse spettare hora ed in auuenire saluo quanto sopra, hà lasciato ed instituito, si come lascia, ed instituisce, e di propria bocca hà nominato, e nomina suo erede vniuersale solo, e per tutto il detto M. Agabito suo Marito.*

Elapsis verò quinque annis à die celebrati Testamenti codicillum condidit, in quo per ingressum dicti Adami in Religionē Cōgregationis Somascorum constituit annuum legatum eidem librarum quingentarum, & auctis quibusdam legatis, nullo alio facto verbo ad fauorem alterius filij suum confirmauit Testamentum.

Ego his omnibus maturè perpensis, datisque pluries motiuis tàm in scriptis, quàm oretenus vtrique Parti acerrimè informāti, censui fideicommissum ad fauorem dictorum DD. Adami, & Luciani inductum non esse, & propterea dictum D. Christophorum vniuersalem hæredem, ex Testamento Patris à petitis per dictum D. Lucianum esse absoluendum, eique perpetuum silentium in dicta prætensione fideicommissi esse imponendum.

Fundamenta, quibus innitebatur dictus D. Lucianus pro inductione fideicommissi, elicere tentauit ex dispositione *Text. in l. vnum ex familia 69. §. fin. ff. de leg. 2., & in l. Pamphylo liberto 37. in princ. ff. de leg. 3.* existimans rationes, quibus motus fuit Imperator Marcus ad rescribendum, & Scæuola ad respondendum pro fideicommisso, posse huic casui nostro applicari, ac si nullum adesset discrimen inter casum nostrum, & illum, de quo in vtroque textu, quod tamen adesse, tam in verbis, quàm in circumstantijs, & in ratione decidendi ex infrascriptis patebit.

In verbis siquidem constat adesse discrimen, quia verba, quibus vsus fuit Testator in casu dictę *l. vnum ex familia dicto §. fin.* sunt ista. *Non dubitare se quodcumque vxor eius instituta accepisset liberis suis redditurum*, & *in l. Pamphylo* legitur Testatorem ita locutū fuisse. *Scio quęcumque tibi Pamphyle relinquo, ad filios meos peruentura, cum affectionem tuam erga illos bene perspectam habeam.*

Ex quibus verbis nemo est, qui non videat tàm apertè colligi Testatores voluisse eorum bona esse restitutioni obnoxia, vt dubitandi locus non esset, quin ab Imperatore Marco, & à Scæuola pro fideicommisso rescribendum, & respondendum foret: concurrit enim in dicto §. *final.* verbum *Non dubi-*
1 *tare*, quod idem importat, quod *certo scire*, de quo in dicta *l. Pamphylo*, quæ verba scientiæ vim indicatiuam volūtatis defuncti fidei-
2 committendi apud D. Marcum habuisse testatur Cuiacc. *lib. 3. q. Papinin. fol. 470. lit. D.* relat. per doctissimum Virum D. Aloys. Mans. *Consultat. 172. nu: 20.*

Concurrit etiam verbo *redditurum*, & verbum *peruentura*, quę sunt apta ad denotan-
3 dum fideicommissum, vt de verbo *reddat* facit Text. *in l. Pater filium 36. §. Tusculanus in l. vxorem 39. §. final.*, & *in l. Lucius Titius 91. §. Semproni ff. de leg. 3.*, & de verbo *perueniat* constat ex *l. Cum virum 16. C. de fideicomm. l. fideicommissa § hac verba de leg. 3., & l. 2. § peruenisse ff. de hered. vel act. vendit.* cum pluribus alijs congestis à Bellon. *de iur. accrescen. cap. 7. quæst. 3. nu. 294. 295. & 335.*

Verba autem nostræ Testatricis non sūt concepta per modum scientiæ, nec fidei futuræ restitutionis propriæ hæreditatis, cum

dixerit

dixerit futuros esse hæredes Patris; Nàm iste futurus euentus non à iudicio, voluntate, ac facto Patris hæredis instituti dependet, ibi, *Perche se saranno, quali esser deuono, &c. doueranno essere naturalmente eredi del Mag. Agapito lor Padre*.

Et licèt sequantur verba *ed in questa maniera participeranno nell'eredità di essa Testatrice*, hæc tamen non sunt apta ad indicandum voluntatem dictæ Testatrici, fuisse proprium hæredem onere restitutionis grauandi, quia, vt benè respondebat D.Ioa: Augustinus Solarius, cum verba Testatoris, & legis eundem sensum recipiant, ita quod ex
4 verbis legis ad verba Testatoris argumentum ducatur, Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.6. tit.4. nu.16.*, & secundùm iuris dispositionem hæreditas defuncti consolidetur, & confundatur cum bonis hęredis, itaut hęres
5 hæredis dicatur hæres Testatoris *l.si quis filius familias §. fin. ff. de acquir. hæred.*, hinc manifestum redditur, Testatricem nostram ita loquendo noluisse in propria hæreditate filios succedere, & participare, nisi quatenus fuissent hęredes Agabiti Patris, in cuius hæreditate reperiebatur etiam propria hæreditas, & considerasse illam naturalem, ordinariam, & probabilem successionem, quam habent, & habere sperant filij in hæreditate Patris, & istam illis solùm voluisse pręseruatam, vt dicitur de filijs in conditione positis, quos licèt Testator ponendo in conditione voluerit præferre substituto, non tamen censetur sibi hæredes vocasse per fideicommissum, sed
6 solum præseruasse successionem proprij parentis, iuxta text. *in l. Lucius 105. iuncta gloss. ff. de hæred. instit.* Peregrin. *cons. 52. nu.24. lib.pr.* Gaill. *obseruat.136. nu. 19. cum*
7 *seq. lib.2.* Thesaur. *dec.96. nu.3.*, vbi quod filij non dicuntur habere à Testatore instituente, & in conditione ponente, sed ab ipso instituto, cui succedunt tanquam hęredes.

Et in specie quod hæres hæredis non ve-
8 niat ex iudicio defuncti facit text. *in l.qui liberis §. hæc verba ff. de vulgar. & pupill.* ibi. *Et ideò neque Pater, qui per filium, neq. Dominus, qui per seruum hæres extitit, ad substitutionem admittetur, neque hęredis hæres, quia non ex iudicio veniunt*, hoc est ex voluntate, vt ibi explicat gloss.

Quodque Testatrix noluerit filios participaturos in hæreditate sua nisi vti hæredes, & cum conditione, si essent hæredes Patris, comprobatur ex eo, quia locuta est continuatiuè per dictionem *ed in questa maniera*, quę
9 dictio *& sic* conditionem importat, Barbos.
10 *dict.179. nu.7.*, ac etiam pro verbo *sicut* interpretatur, idem Barbos. *dicta diction. 179. nu.2.*; propriumque est dictæ dictionis, vt egregiè dicebat more suo D.Ioseph Maria Riccius in Causa Aduocatus, repetere sensum verborum præcedentium, & declarare præcedentes modos expressos, ac qualitates
11 sub vniformi terminorum paritate ex Galganett. *de condit. & demonstrat. par. 2. cap. 2. quæst. 18. nu.9.* Ias. *in cons.228. nu. 2. vol.2.* Rot. *dec 568. nu.4. par.2. diuers.*, imò quod quando dictioni sic præcedit copula *&*, illa designet modum, & exponatur pro di-
12 ctione *hoc pacto, hac via, hoc modo*, tradunt Honded. *cons.13. n.24. lib.2.* Fab. de Anna *cons.53. nu.92. & seq.* Barbos. *dict.365. n.3.* Rot. *decis.128. nu.4. vers. Nam pro responsione par.2. diuers. & dec.347. nu.7. par. 14. recent.*

Atque adeò cum verba Testatricis possint aliquo respectu intelligi, & capi in alio effectu, & iure, quàm fideicommissi, in illo satis
15 est verificari absque eo, quod importent fideicommissum, Castrens. *in l.Lucius §. Filiam suam ff. ad Trebell.* Cæphal. *cons. 45. num.12*, quos allegat, & sequitur Simon. de Pręt. *interprat. vltim. volunt. lib.3. interprat. 3. sol.3. nu 8.*

Nec prædictis aduersantur conclusiones allatæ per D. meum Aduocatum Ariottum Beniellum, virum, quem licèt viderim in senectute constitutum, tamen viribus legalibus semper reperi munitum, nempè quod in legatis, & fideicommissis non verborum ob-
14 seruantia, sed mens, & voluntas defuncti veniat attendenda per text. *in l.penult. de legat pr. in l.Cum Verum C de Fideicom.* Bald. *in l.voluntatis nu.pr. vers. Vel latiùs de Fideicommiss.*

Quodque verba enunciatiua futuri euen-
15 tus sufficiant ad inducendum fideicommissũ ex Crot. *cons.12, nu.5. lib.pr.* Roman. *singul. 154. nu.2.* Nicol. de Passer. *de verb. enunciatiu. lib.2. quæst.27. nu.24.*, ac etiam verba enunciatiua denotantia desiderium Testatoris, quando agitur, prout in præsenti casu,
17 inter filios, quorum fauore verba etiam improprianturex Rot. *dec.640. nu 11. par. pr. diuers.*

Quarum conclusionum veritatem apertè colligi dicebat non solùm ex relatis per Papinianum *in d. l.Vnum ex familia d. §. fin.* ibi, *Quod rescriptum summam habet vtilitatem, ne scilicet honor bene transacti matrimonij, & fides communium liberorum decipiat Patrē, qui meliùs de matre præsumpserat, & ideò*

Prin-

Princeps prouidentissimus, & Iuris religiosissimus, cum Fideicommissi verba cessare animaduerteret, eum sermonem pro Fideicommisso rescripsit accipiendum, verùm etiam ex respõso Scæuolæ ad Text, *in d. l. Pamphylo*, ibi. *Respondi secundùm ea, quæ proponerentur non videri quidem, quantum ad verba Testatoris pertinet, Fideicommissum Pamphylo, vt centum restitueret, sed cum sententiam defuncti à Liberto decipi satis inhumanum sit, centum ei relicta Filijs Testatoris debere restitui, quia in simili spacio, & Imperator noster Diuus Marcus hoc constituit.*

Et insuper quod in illo §. *fin.* non adessẽt aliqua verba fideicõmissi, testati fuere Ca-
17 mill. Gallin. *de verb. signific. lib. pr. cap. 22. nu. 6.*, vbi inquit, quod verba fideicommissi omninò deficiebant. Curt. Iun. *cons. 121. sub nu. 10. vers. Ad idem est optimus*, Bellon. *cons. 159. sub nu. 6. vers. Facit elegans lib. 2.*

His enim responsum fuit, quod & si prædictæ conclusiones in suis terminis veræ existant, illæ tamen casui nostro minimè applicari possunt; etenim ponderandum venit, quòd licèt in casibus, de quibus in vtroque text., asserant Papinianus, & Sceuola cessare verba fideicommissi, ipsi tamen loquuntur, & intelligi debent de verbis proprijs, vel solemnibus, qualia sunt *rogo, iubeo, volo, man-*
18 *do*, & similia § *vlt. instit. de singul. reb. per Fideicomm. relict. l. 2. C. comm. legat.*, cum vtique verum sit illa omninò cessare, & ita
19 est de sensu glossæ *ad d. §. fin.* ibi, *Verba solemnia, vel consueta.*

Non autem dicendum venit, quod deficerent verba indicantia voluntatem Testatoris fideicommittendi, cum sine verbis, vel nutibus non humani iudicij, sed Diuini propriũ sit voluntates Testatorum perscrutari; ideòq; Imperator Marcus ex verbis à Testatore prolatis desumpsit voluntatẽ fideicommissi, quod clarè depromitur ex dictis à Papiniano ibi. *Cum Fideicommissi verba cessare animaduerteret, eum sermonem pro Fideicommisso rescripsit accipiendum*; idemq. colligitur ex responso Scæuolæ, ibi, *Non videri quidem, quantum ad verba, Fideicommissum Pamphylo. vt centum restitueret, sed cum sententiam defuncti à liberto decipi satis inhumanum sit, centum ei relicta Filijs debere restitui.* Ecce ergo, quòd Imperator Marcus ex sermone, & Sceuola ex sententia verbis concepta desumpserunt voluntatem defuncti pro fideicommisso.

Et sic non sufficit obijcere, quod tam verba nostræ Testatricis, quàm verba de quibus in casu *dicti §. fin.*, & *d. l. Pamphylo*, sint verba enunciatiua futuri euentus, quæ ex Doctorum auctoritatibus suprà in obiecto relatis disponant, & fideicommissum inducant.

Quoniam discrimen, quod considerari debet inter verba nostri casus, & illa, de quibus *in dictis ll.* stat in vi, & efficacia eorum, cum nostra non sint eiusdem efficaciæ, ac naturæ, cuius sunt verba enunciatiua *dictarum ll.*; etenim in illis casibus ex dictis verbis indubitatè colligebatur voluntas certa, & firma Testatoris, vt bona filijs restituerẽtur. At in nostro casu verba non sunt talia, vt indicare valeant, mentem, & voluntatem Testatricis fuisse onere restitutionis proprium hæredem grauandi, sed potiùs ex istis verbis enunciatiuis depræhenditur, Testatricem solùm sperasse filios futuros esse hæredes Patris, & tanquam tales participaturos in sua hæreditate ex libera voluntate ipsius Agapiti hæredis instituti; verba autem enunciatiua non per modum rationis, seu causæ dispositiuæ, sed per modum cuiusdam futuri e-
20 uentus à Testatore sperati non inducunt fideicommissum, *l. Iulianus 66. §. Ex his verbis*, & ibi Bartol. *ff. de leg. 3.* idem Bart. in *l. Pater filium 36. §. fundum ff. de leg. 3. & in l. Ex hac scriptura ff. de donat.* Roman. *cons. 557. sub num. pr. vers. Aut prædicta verba.* Ruin. *cons. 158. sub num. 11. vers. Quæritur. lib. 2.* Marius Anguis. *cons. 193. nu. 4. in fin. vers. Prædicta cum seqq., & cons. 194. num. 8.* Philippus Knipschilt. *de Fideicomm. Nobiliũ cap. 6. sub nu. 104. vers. Neque huic contrariatur.* Sess. *decis. Aragonen. 247. nu. 15.* Rot. coram Coccino *dec. 267. nu. 18.*, & coram Duran. *dec. 213. nu. 6. cum seq.*

Quæ conclusio est communiter recepta, contraria opinione reiecta, quoties verba enunciatiua nõ sunt directa in grauatũ, prout in præsenti casu, sed ad illum, qui prætẽditur
21 honoratus, etiamsi sit de liberis, & descendentibus, Bartol. & alij *in l. Peto ff. de leg. 3. & in d. l. ex hac scriptura ff. de donat.*, Paulus de Montepico *in l. Titia cum Testamento §. Titia cum nuberet, n. 19.* ibique Peralta *nu. 4. ff. de leg. 2.* Peregrin. *cons. 69. sub nu. 18. lib. 3., & de Fideicomm. artic. pr. nu. 48.* Grass. *de success. §. Fideicommiss. quæst. 4. sub num. 12. vers. Quod procedit*, dicens ab hac communi non esse recedendum, Mantic. *de coniect. lib. 3. tit. 12. sub nu. pr. vers. Posteriori autem casu*, Trentacinq. *variar. resolut. lib. pr. titul. de verbor. signif. resolut. 2. nu. 42.* Castill. *de coniect. vlt. volunt. lib. 4. cap. 40. num. 18. & cap. 46. nu. 3. & seq.* alijque allegati per dictum

apud D. Mantic. in consultat. 172. nu. 31.
Nec dubitandum, verum quod verba no-
stræ Testatricis sint directa in filios, dum ip-
sa totum illum sermonem diriget ad dictos
Lucianum, & Adamum specialiter eos no-
minando, vt latè probat idem D. Mantic. d.
consultat. 172. nu. 43. & probatur etiam ex
l. generalis 32. in princ. ff. de vsufruct. vsufructu
legat. vbi in tertia persona Testator mandat
ad Felicem honorandum, & dicuntur in eo
11 Textu verba directa ad honoratum, vt ex-
emplificat Burr. de successi. lib. 8. tit. 1. sub
nu. 1. ante med. vers. exemplum quo verbis
Sed quod magis est, cum dicta verba vi-
deantur principaliter emissa ad inuitandum
filios ad honestam vitam ducendam, vt pos-
sint esse hæredes Patris, nihilque Testatrix
eis reliquerit, dicuntur verba directa ad il-
los, de quibus ambigitur, an sint honorati,
13 quo casu non disponunt, ut pulchrè explicat
Mantic. de coniect. vlt. lib. 3. tit. 12. nu. 4. circa
fin. quem allegat, & sequitur Actolin. resol.
lib. 7. con. 5. vbi alios congerit.
Ex quibus omnibus licèt possit satis su-
perque comprahendi adesse multam dissi-
militudinem inter nostrum casum, & illum, de qui-
bus in citatis Textibus, & proinde eorum
dispositionem extendi non posse ad casum
14 dissimilem, iuxta Text. in d. l. cum dotem in
princ. ff. solut. matrim. attamen quia infor-
mantes pro parte dicti D. Luciani prædictis
non acquiescebant, asserendo, quod ratio,
qua fuit motus Imperator ad rescribendum
pro fideicommisso, fuit honor boni tunc facti
matrimonij, & fides communium liberorum:
quæ ratio cum hic quoque concurrat, idem
15 ius statui debeat vulgat. l. illud cum suis conc-
ordant. ff. ad l. Aquil. operæ pretium duxi
ad tollenda æquiuoca demonstrare, quod
quatenus etiam verum esset Imperatorem
ex dicta ratione motum fuisse ad rescriben-
dum pro fideicommisso, adhuc tamen non
subsistit, quod in hoc casu eadem ratio con-
currat.
Siquidem in casu dicti §. final. intentio
Testatoris erat certa, & indubitata significa-
ta per verba ibi expressa, quod volebat bo-
na peruenire ad filios, cumque eius inten-
tionis, & voluntatis executionem pro bono-
rum restitutione super hæredis fide reposue-
rit, mirum non est si pro fideicommisso fuit
rescriptum; quia fideicommissa ab hæredis
26 fide nomen acceperunt §. pr. instit. de fi-
deicommiss. hæredit. & ne fides quàm de hære-
de suo Testator præsumpsit, illum deciperet,
fideicommissum filijs deberi iustum fuit, vt in

27 specie notat Castill. lib. 5. quot. cap. 13. nu. 1 ...
ideò, & ità intelligendus est Papinianus ad
supracitatam interpretationem d. §. fin.
In casu autem nostro Testatrix non re-
posuit super fide hæredis suorum bonorum
restitutionem, quia, vt optimè suo eruditissi-
mo calamo scripsit D. Scipio Bussetus in
Causa Aduocatus, dicta Testatrix institu-
tionem fecit cum solis verbis directis, nec
in ea adhibuit verba, ex quibus colligi possit
ipsam Agabitum suum hæredem instituisse
cum supposito, quod curare deberet, vt bona
ad filios deuenirent, prout sanè in dicta insti-
tutione adhibuisset, si illa voluisset, & dum
28 non fecit, præsumitur noluisse d. l. cùm pater ff. de
supellect. legat. Gabriel. cons. 103. n. 33. lib. 1.
Prout nec etiam in dicto capite separato di-
xit Testatrix, perche fui Padre fora quod el
fer dent ... dubitò, che lascia-
derà l'heredità à suoi Figli quo casu dici posset
saltem quod de voluntate grauandi constaret, &
quod ipsa de hæredis fide præsumpsisset, sed ip-
sa locuta solùm fuit erga ipsos filios, cum ver-
bis, ex quibus clarissimè patet non præsump-
sisse de fide hæredis, dum nihil super ea dispo-
suit, totumque remisisse liberæ voluntati eiu-
dem Agabiti hæredis scripti, & filijs prælæ-
uasse solùm successionem proprij Parentis, &
ita tales potuisse consequi etiam ipsius hære-
ditatem consolidatam in hæreditate Agabiti, v-
ti supra fuit demonstratum in §. Et breui ...
quantur vsque ad §. Nec prædictis.
Et ex his etiam liquet frustra recurri ad
dispositionem textus in l. Filiusfamilias. §. Vt
quis hæredem instituat. ff. de legat. pri. quo mo-
uetur, quod rogatus vt alium hæredem faciat
29 ex Senatus C. interpretatione censeatur gra-
uatus hæreditatem rogantis restituere; quia
cum ex supradictis iam fuerit demonstratum
Testatricem noluisse in aliquo grauare Aga-
bitum hæredem, sed totum ipsius voluntati
remisisse, dispositio dicti §. non est appli-
cabilis; ibi enim ita Senatus censuit ea ra-
tione, quia verbum rogo clarè indicat volun-
tatem Testatoris hæredem grauandi, vt di-
cebat idem D. Bussetus, iuber instituere, &
30 voluntas expressa nō debet esse inanis ex tra-
ditis per Ferret. tract. mor. cap. 20. in princ.
Hic autem non solùm nō concurrit ver-
bum rogo, sed nec etiam aliud simile inferens
necessitatem hæredi, cum verbo doner enim
non sit æquipollens verbo rogans, & licèt
31 verbum debet aliquando coactionem, & ne-
cessitatem importet, Tusc. concl. lit. D. ...
D. 3. hoc tamen limitatur, vt non procedat
quando est directum ad personam, cuius fa-
uore

uore profertur, idem Tusc. *loco citat.*, cumq; Testatrix verba necessitatem importantia non adhibuerit, præsumitur noluisse ex auctoritatibus supra deductis *ad §. in casu autem nostro*, atque multò magis noluisse præsumendum venit, si metimur voluntatem à potestate, dum de iure quis nec grauari, nec
32 cogi potest, vt talem hæredem faciat per ea quæ tradit Gerard. Mazzol. *cons. 83. nu. 13.* ea ratione, quia libera debet esse Testamenti factio, vt idem subdit *nu. 14. per Text. in l. pr. de Testam.*, ex quibus proindè patet non posse pariter fieri extensionem dispositionis huius Textus ad casum nostrum, quæ extensio nunquam fit ad casum magis dubium,
33 quàm sit casus expressus, Alciat. *cons. 5. n. 9. lib. 9.* Crauett. *cons. 173. nu. pr.* Mantic. *de coniectur. lib. 2. tit. 11. nu. 26.*, cum nec etiam, quando adesset voluntas, illa sola sufficeret, sed requireretur lex, quæ in hoc casu statue-
34 ret, sicut & in illo *l. Filiusfamilias*, per ea, quæ dixit Ferrer. *super Constitut. Cathalon. glos. pr. nu. 186. post med. cum nu. seq*

Nec ad demonstrandum, Testatricem voluisse Agabitum virum fauore filiorum fideicommisso grauare sufficit, quod pro vnica coniectura adducebatur, nempè dictam Testatricem dixisse se existimare fore maioris beneficij filiorum ita disponere, ibi, *stimando di lor maggior beneficio il disponere di questa maniera*, quasi quod superflua forent ista verba, si in bonis, & hæreditate dictæ Testatricis ad fauorem communium liberorum fideicommissum non esset inductum, quod magis, quàm virum extraneum dilexisse præsumitur.

Quoniam, vltrà quamquod fragile, & admodum tenue est argumentum, quòd à su-
35 perfluitate deducitur, vt tradunt Alciat. in *l. 3. nu. 3. de legat. pr.* Fusar. *quæst. 286. nu. 3. de substit.* Peregrin *de fideicomm. art. 14. nu. 21.* Rot. *dec. 206. nu. 3. par. 6. recent.* Buratt. *dec. 337. num. 9.*, fuit responsum, quòd hoc maius beneficium à Testatrice excogitatum, tàm morale, quàm physicum, ac peculiare poterat verificari absq. necessitate inducēdi fideicommissum, morale siquidem, quia nullum maius beneficium poterat inferre filijs, quàm eos inuitare ad Christianam, & honestam vitam ducendam; Physicum ac peculiare, quia maius certè beneficium erat, præbere causam filijs, vt allicerent, sic viuendo, Patrem ad sibi relinquendum bona, quàm vt ipsum compellerent, non bene viuendo, ad eos priuandos hereditate paterna, & sic etiā materna cum illa Patris consolidata, hocq;
meo iudicio fuit maius beneficium, quod prudens Testatrix excogitauit, & sufficit ad hoc ne dispositio dicatur superflua, vt quid
36 minimum operari possit, *l. Si quando in princ. de legat. pr.*, Dec. *in l. Cum quidam nu. pr. C. de institut.* Ramon. *cons. 37. nu. 34.* Fontanell. *de pact. nuptial. claus. 4. glos. 9. par. 4. num. 81.* Surd. *cons. 34. nu. 49.* Barz. *decis. 12. num. 16.* Calanatt. *cons. 51. num. 2.*, præsertim ad exclusionem fideicommissi ex auctoritate Sin. de Præt. *d. interpret. 3. nu. 8.*

In nihilo refragrante præsumptione allegata maioris affectionis maternæ erga proprios filios, quàm in extraneum virum, quoniam presumpta predilectio erga descendentes non admittitur, vbi concurrit explicita voluntas Testatoris erga alium, prout in præsenti casu, dum Testatrix virum proprijs filijs præferendo in hæredem eligere
37 voluit, illum magis dilexisse presumitur, per ea quæ tradunt Menoch. *cons. 124. num. 45.* Fusar. *cons. 12. nu. 73. in fin.* Rot. *decis. 291. nu. 1. §. Hinc non vrget par. 2. recent.*, & hoc etiam alijs auctoritatibus probat idem D. Mans. *d. consultat. 173. nu. 31.*

In omnem casum cessare videtur omnis amaritudo ex ponderatione, quæ facienda venit super dispositione Codicillari dictæ D. Hieronymæ, in qua constituto legato dicto Adamo, nullum aliud verbum fecit ad fauorem dicti D. Christophori alterius filij, ex quo euidens insurgit coniectura, non posse sibi locum vindicare rationem honoris bene transacti matrimonij, & fidei communium liberorum, super qua semper insistebant Informantes pro dicto D. Luciano, cum si velimus admittere fideicommissum ex sermone Testatoris, illud esset solùm inductum ad fauorem dicti D. Luciani, qui nomine proprio, & specialiter cum Adamo fuit nominatus, non autem ad fauorem D. Christophori, de quo nihil fuit dictum, & tamen ipse est de communibus liberis, quod cum esset absonum dicere, fatēdum pernecesse venit satis superque compræhendi ex dispositione dicti Codicilli huiusmodi rationem inductiuam fideicommissi, nec etiam Testatricem somniasse, cum ex animi contrarij ape-
38 ritione præcedēs voluntas fideicommissi excludatur, vti dixit Rot. *dec. 529. nu. 18. par. 14. recen.*, & certum sit quod Codicilli pro parte Testamenti habentur, & vna ac eadem cen-
39 sentur dispositio, & vnum quidem supplet & declaratur per aliud *l. 2. §. Codicillorum ff. de iur. Codicill.* Capt. *cons. 3. num. 11. & 20.* Ruin. *cons. 15. num. 12. vers. Nàm datio, & ademptio*

ademptio lib. 2. Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 4. *nu.* 4. Peregrin. *de Fideicomm. art.* 16. *nu.* 49. Rot. *decis.* 160. *nu.* 10. 11. 12. *par.* 13. *recent.*, quod procedit, etiamsi sint diuerso tempore
40 celebrata, cum vtriusque effectus post mortem Testatoris conferatur. Natt. *cons.* 468. *nu.* 12. *& cons.* 483. *nu.* 19. *&* 20. Cyriac. *contron.* 362. *nu.* 5. Bich: *dec.* 80. *nu.* 29. *&* 30.

His itaque firmatis opus non est ingredi aliàs quæstiones, an scilicet agatur de fideicommisso sub conditione relicto, & an conditio sit purificata, anue D. Luciano incumbat onus collocandi meritum apud probum
41 virum iuxta allegatum Text. *in l. Fideicommissa* 11. §. *Si Fideicommissum, vers. Proindè cum* §. *seq. ff. de leg.* 3., vt possit impugnare factum Patris, qui ei scuta centum pro quolibet mense reliquit, cum non sit conueniens absque necessitate grauare partes ad huiusmodi probationes hinc indè faciendas; diximus *absque necessitate*, dum ex deductis abundè liquet, fideicommissum ex suprascriptis verbis inductum non esse, quamuis satis sit, quod verba, vel voluntas non vrgeāt, vt
42 in dubio pronunciandum sit, fideicommissũ non extare. Menoch. *cons.* 85. *nu.* 50. *lib. pr.*, *& cons.* 647. *nu.* 7., *& præsumpt.* 67. *ex nu.* 18 *lib.* 4. Hyppolyt. Rimin. *cons.* 20. *nu.* 37. *lib.* 1. *cons.* 651. *nu.* 1. *&* 16. *lib.* 6. Knipschilt. *dicto tract. cap.* 14. *num.* 45. Castill. *controuers. iur. cap.* 9. *nu.* 2. *&* 3. *lib.* 4. cum alijs ab eo allegatis, præsertim cum materia sit merè coniecturalis, & adsint coniecturæ, quæ mentem
43 disponentis dubiam reddant, Rot. *decis.* 667. *nu.* 14. *par.* 2. *rec.*, *dec.* 370. *nu.* 31. *par.* 6. *& decis.* 244. *nu.* 42. *par.* 11.

Et ità pronunciaui

FRANCISCVS DE GAMBIS
Rauennatensis,
Rotæ Criminalis Sereniss. Reipubl. Ianuensis Audit. & Iudex, &c.

Responsum Doctoris

IOANNIS AVGVSTINI SOLARII

Pro tollendis Motiuis in eadem Causa excitatis ab vno ex Illustriss. DD. Arbitris.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum non inducitur, nisi sint verba apta, seù coniecturæ sufficientes, & multò minus, si ex verbis negatiuis prætenditur, quæ nec ad grauatum referantur, sed honoratum respiciant, quia blanditoria, seu adulatoria potiùs præsumuntur.

SVMMARIVM.

1 *Ad Fideicommissum inducendum verba requiruntur, vel coniectura.*
2 *Referuntur verba, ex quibus prætenditur resultare Fideicommissum in casu, de quo agitur.*
3 *Notatur iudicium D. Giribaldi Iuris Cons. Romani magni nominis.*
4 11 *Ex verbis negatiuis Fideicommissum rectè non inducitur.*
5 *Testatrix non potest suo Testamento prohibere Marito haredi à se instituto liberam testandi facultatem.*
6 *Potest tamen velle suam hæreditatem in filios proprios peruenire, si ita luberet Patri eorumdem, quem ipsa instituit.*
7 *Mens à verbis omninò abstracta nihil operatur*
8 *Repetitio non immutat naturam dispositionis repetitæ.*
9 *Laudatur Consultatio* D. Aloysij Mansi *in hac causa edita.*
10 *Expenditur doctrina* Soccin. & Gosfr. *obiecta in motiuis.*
12 *Ostenditur remissiuè quę sint verba apta ad Fideicommissum inducendum.*
13 *Respondetur strictè eisdem motiuis, & notatur differentia, quæ est inter vnam, & alteram verborum directionem.*
14 *Verba enunciatiua non seruiunt, quando non fuerunt emissa principaliter propter se.*
15 L. vnum ex familia §. fin. ff. de leg. 2., & l. Pamphylo ff. de leg. 3. *procedunt de iure speciali.*
16 *Differentia inter verbũ* scio, *& verbum* existimo.
17 Ant. Fab. *inuehit aduersus Neotericos adstruētes Fideicommissum sine verbis.*

18 *Argumentum à superfluitate imbecille est, & facilè euitatur.*

19 *Quæ verba requirantur ad grauamen inducendum.*

20 *Institutio facta per Vxorem de persona Mariti iuuat Filios, qui vltra legitimam in bonis Matris habent etiam pinguiorem in bonis Patris auctis ex hæreditate materna.*

RESPONSVM.

CONSVLTAT. CCXC.

1 INdubitati Iuris est, quod nemo admittitur ad aliquid consequendum sub dispositionis fideicommissariç prętextu, nisi deducat, & probet talia verba, ex quibus pernecesse illud inferatur iuxta doctrinam Pruckmã *cons. 5. n. 104. cum seq. lib. 2.*

Licet enim, & ad id coniecturæ sufficere possint, attamen non omnes debent admitti, sed quæ sint necessariæ, vel multum probabiles. Rip. *in l. hæredes mei §. cum ita nu. 17. ff. ad S. C. Trebell.* Bero. *cons. 83. nu. 50. lib. 2.* Alb. *cons. 31. num. 10.*

Et ideò dicebam nullatenus posse M. Lucianum Iure exaudiri occasione maternæ dispositionis his, quæ sequuntur, verbis conceptæ.

„ *Alli MM. Luciano, & Adamo pure suoi*
„ *Figli ne anco fà Legato alcuno, perche se sarãno, quali esser deuono, conforme allo stato del*
„ *nascimento loro, e di Christiani douerãno essere naturalmente heredi di d. M. Agabito loro*
„ *Padre, & in questa maniera participeranno*
„ *nell'heredità di detta M. Testatrice, la quale*
„ *stima di maggior loro beneficio il disponere di*
„ *questa maniera, &c.*

Propterea quia vera est dictorum verborum intelligentia, quàm superindè consultus conijcere visus est D. Giribaldus Magnus in Alma Vrbe Iuris Consultus, dùm rescribens M. Christòpharo hæredi dixit.

„ *Io non mi stenderò à discorrere di meriti,*
„ *perche è sempre chiaro, che la Testatrice non*
„ *volse fare Fideicommisso, mà solo inuiare li*
„ *Figli à meritare di douer essere instituiti dal*
„ *loro Padre, e così succedere nella sua robba*
„ *non già come sua, mà come patrimonio del loro Padre da essa instituito herede senz' alcun*
„ *peso, ò grauame di restituire.*

4 Neque enim vllum in eadem dispositione est verbum, quod valeat fauore M. Luciani fideicommissum inducere; si enim prima eorumdem verborum pars inspicitur, ibi, *non fà legato alcuno* sufficit ea esse negatiua, vt nihil inde deduci possit Seraphin. *dec. 806. n. 1.* Actolin. *resol. 61. nu. 35.*

Si verò secunda ibi *douerãno essere natu-*
5 *ralmente heredi*, quia inferuntur ex aliena voluntate, scilicet hæredis eiusdem M. Testatricis, certè nihil disponunt super illius hæreditate, quamtumvis enim potuisset hæredem facere M. Agabitum eius maritum, si ipse instituerat dictos eius filios, attamen non potuit illi impedire liberam facultatem Testamenti condendi. Ro. *par. 9. dec. 9. nu. 7. cum seq.* Petr. Enriq. *cons. 81. nu. 2.*

Cœterum nec vnum, aut alterum ex his voluit occasione eorumdem verborum, quia liberè, & non sub conditione maritum instituit, nihilq. dixit, vndè conijci possit voluisse se in eius hæreditate ingerere.

Et consequenter tota sua voluntas fuit, vt bona propriæ hereditatis in dictos eius filios peruenirent, si ita eorum Pater voluisset, vt benè significant illa verba, *& in questa maniera, &c.* quod profectò potuit Galgan. *de de condit. par. 2. cap. 62. & cap. 71.*

Nec si voluit eatenus præfatos eius filios habituros portionem prædictam, quatenùs essent hæredes Patris, vllo modo debet admitti ex fideicommisso, si verba totius dispositionis inspiciuntur, vt potè clarè, & in minùs fortioribus terminis voluit Scęuola *in l. pater 38. §. pen. ff. de leg. 3.* ibi, *nihil de Fideicommisso proponi.*

Si verò mens inspicitur, ex quâ tex. ibi fideicommissum non abhorrent, vt profite-
7 tur gloss., idem omninò est, quia prorsus desunt verba, sine quibus mens non operatur Galanat. *cons. 4. nu. 32.*, quod sanè non desiderabatur in text. *d. §. penult.*, vt videre est apud Menoch. *cons. 197. num. 13.*

Fundat se propterea M. Lucianus in verbis vsq. modo dictis adiutus insuper alijs postremis, ibi, *la quale stima di maggior loro beneficio il disponere di questa maniera*, sed an probauerit hanc verè dispositionem esse, vel potiùs repetitionem eorum, quæ dixerat prorsus negatiuè disponendo, hoc opus, hic labor.

Repetitionem esse haud facilè negari potest, virtute attenta verborum illorum *il dis-*
8 *ponere di questa maniera*, quę est præcedentia repetendi Barbos. *dict. 138.*, & sic quemadmodum ex primis nullum resultare fideicommissum satis per se patet, ita neq. ex subsequen-

sequentibus potest suppleri, repetitio enim terminos repetitæ dispositionis nō immutat, sed eam, qualis antea erat, relinquit Soccin. Iun. cons. 170. nu. 15. lib. 1. Ramon. cons. 100. num. 29.

Ideòque dolebat M. Christophorus, qua-
9 re, cum hæc verissima sint, præcipuè ex ijs, quæ primus omnium scripserat doctissimus D. Mansi. sua Consultat. 172., adhoc in eadem persisteretur hæsitatione, & vt tolleret D. Vestro Excellētiss. elegantia non minus, quā subtilissima emisit motiua sequentia.

Videatur Soccinum. in d. hac scriptura tit. de
10 donat. nu. 38. contra conclusionem firmatam in consultat. D. Mansi. 172. num. 28. & 31.

Videatur etiam Goffred. in l. pater 3d. §. pen. de leg. 3. sub nu. 6, vbi quod verba putatiua blanditoria iuxta text. in l. generali, non inducunt fideicommissum, quando non cōcurrunt personę, in quibus esset iniuriosa deceptio.

11 Ideò parcat mihi Mag. Christophorus, si propositionibus per D. Mansium firmatis non præstetur ea fides, quā D. Christophorus subdit.

Quamobrem priusquam fiat dictorū motiuorum resolutio, refert quid voluerit idem D. Mansi. locis ibi ponderatis, & illud quidem dici debet, quod non aliud, nisi vt ex aptis verbis solummodo fideicommissum inducatur, quæ & enunciatiua putat, quatenus ad grauatum referantur, non si ad honoratum, quasi isto casu blandientis Testatoris mentem potiùs significent, quàm fideicommittētis, vndè nullum grauamen erui potest l. generali in princ. ff. de vsufruct. leg. Peregrin. de fideicomm. art. 1. nu 48., & cons. 69. nu. 18. lib. 3. Mantic. de coniect. lib. 3. tit. 12. num: 2. Soccin. cons. 227. nu. 2., quem probant Casanat. cons. 16. nu. 23. & Castill. lib. 4. cap. 46. num. 13.

Apta autem verba ea sunt, quæ ponit Pe-
12 grin. de Fideicom. sub art. 1. nu: 4. Rot. in nouiss. dec. 640. nu. 1. Cuiac. in glossell. l. vnum ex familia §. fin. ff. de leg. 2., & hæc in prædictis omninò desiderantur; de directione verò duæ sunt glossæ ordinariæ, quas refert D. Mansi. vna nimirum in l. peto 69. in verb. Ab his ff. de leg. 2. altera in l sæpè, in verb. De necessitate ff. de offic. Præsid., & facit Bart. in d. §. fin.

Nunc strictè ad obiecta motiua. Soccin. ra-
13 tiocinatur super doctrina Bart. in dict. §. fin. volentis verba enunciatiua emissa principaliter propter se inducere dispositionem, si tamen referantur ad grauatum, secùs verò si ad honoratum eadē omninò ratione, quia adulationis gratia videntur prolata, & licet dicat eum Bart. transire Castr. ibi, attamen refert Imol. contrarium tenentem.

Igitur in sensu vtriusq. non habetur ratio
14 quorumcumq. verborum enunciatiuorum, sed requiritur, quod sint emissa principaliter propter se; quid autem sit hoc esse emissa principaliter propter se docet Crauet. de antiquit. temp. par. 1. §. propositum nostrum n. 17. fol. mihi 16. ibi, Quando non terminantur ad aliud, nec respiciunt alium finem nisi se se, & ibi quando dirigitur enūciatio ad aliud propositum, tunc est quoddam dictum, & non dispositum, sed quando consistit in se ipsa, tunc est quoddam disponere.

Cum autem dicta verba la quale stima di maggior loro beneficio, &c. sint quidem enunciatiua, sed quæ habent suam relationem
15 ad præcedentia ibi, non fà legato alcuno, vndè non possunt dici emissa principaliter propter se, fateri consequenter tenemur, quod nullā dispositionem faciunt in quacumque hypothesi, & multò minùs nostra, in quà relatio facta fuit nō ad aliquam positiuam dispositionem, sed ad negatiuam, taliter quod ex omni parte absolutum sit conuenire verba d. l. generali, non autem alia d §. fin. & l. Pamphylo, ff. de leg. 3.

Nam, vt inquit Soccinus metipse d. nu. 38., casus istarum legum sunt speciales, & hoc sufficit, vt ad alios diuersos trahi nō possint, quomodò, & idem Auctor profitetur, ibi, Sed ex illis iuribus non est arguendum ad alios casus, in quibus prædicta non concurrunt. Ecce ergo, quod & ex sententia obiecti Doctoris, deficientibus requisitis dictarum legū in casu, de quo agitur, debet resolui nullum fideicommissum posse prętendi.

Et quidem deficiunt in casu nostro, in quo M. Testatrix vsā est verbo existimo ad diffe-
16 rentiā dd. legū n, in quarum prima est verbū non dubito, in secunda verbum scio, quorum vtrumque vt synonima apta sunt (non autē verbum existimo) fideicommissum inducere, vt per Barry. de success. lib. 8. tit. pr. nu. 2. illis verbis, Verba autem scientia pariunt fideicommissum, & obligant, vt dicit Cuiac. d. §. vltim. Item verbū non dubito, &c. certè verbum puto non parit fideicommissum, &c. Cum dicimus scio, vel non dubito, certi dicimus, & ita sentientes, contra, cum dicimus puto, sentientes non dicimus, nec certi, sed existimantes tantum.

Quamobrem, si, vt inquit Faber decad. 26. err. 3. nu. 20. absonum est per nos fideicommissum

missum deduci ex quibuscumq. verbis, quādo veteres Iurisprudentes indiguerunt rescripto Principali, vt *& in* §. *fin.* extitit obseruatum, nec ex sententia Soccini potest *à d.* §. *fin.* argui ad alios casus, & hic nec textus, nec glossa, nec Doctor aliquis fuit citatus, qui dixerit fideicommissum induci ex verbis dubitatiuis, maximè adiectis per relationem ad negatiuam dispositionem, profectò dolere, & Iure posset M. Christophorus, si adhuc in hoc insisteretur, nàm non modo sine lege, quod sufficeret per *l. illam C. de collat.*, sed & tota Iurisprudentia inuita nouum planè induceretur fideicommissi genus, à quo Prudentes antiqui vehementer abhorruerunt.

Quicquid diceretur de superfluitate illorum verborum *di maggior loro beneficio*, vel de aliqua deceptione, quę oriri posset, si M. Agabitus non diceretur grauatus; prima enim pars huius obiecti facilè euerti potest ob imbecillitatem argumenti, de quā idē D. Mans. *Consult. 16. nu. 41.*, & quia in omnem casum suam operationem habent dicta verba, & si nullum grauamen esset, Secunda nō probatur auctoritate Goffred., qui mouetur ex illis *d.* §. *fin.* verbis tantùm *Pradia, qua ad eos ex bonis meis perventura sunt, nulla ex causa alienent, sed conseruent successioni suę, &c.* Siquidem quoad verba fideicommissum non inducunt, quò verò ad mentem contra, idq. duplici ratione, quia aderat prohibitio alienationis, & quia honorati iussi fuerunt dicta prædia conseruare iuxta explicationem Menoch. *d. cons. 197. nu. 11. cum seqq.*

19 Vt autem dici posset M. Agabitus fideicōmisso grauatus, debuisset ipse potiùs, quàm liberè institueretur, grauari, vt in terminis *d.* §. *pen.*, vel se cum eo M. Testatrix gèrere, *vt in d.* §. *fin.* dicendo non dubitare se, quæcumque maritus eius hæres institutus cœpisset liberis suis eum redditurum, potius etiā quàm proferret illa verba *saranno naturalmente heredi di detto Mag. Agabito loro Padre, & in questa maniera participeranno, &c.* nàm alijs deficientibus, quæ mentis coniecturam euincant, manet responsum Scæuolæ in *d.* §. *pen.*, ibi, *Nihil de fideicommisso proponi*, & retorquetur doctrina Soccin. loc. superius obiect. vers. *Posset pro Bart.* ibi. *Ego tamen teneo contra Bart., & concludo, quod, si ex alio verba enunciatiua inducerent dispositionem, non impeditur dispositio ex eo tantùm, quod ad honoratum sunt directa*, notando illa *ex alio*.

Quò verò ad operationem dictorum verborum ibi *di maggior beneficio*, ea satis patet, considerando, quod nolens M. Testatrix quidquam relinquere MM. Luciano, & Adamo, vt disertissimis verbis professa fuit, benè potuit eos allicere ad sibi voluntatem

20 Patris comparandam, quasi, si forent eius immediatè hæredes, existerent etiam (& persona Patris mediante) ipsius M. Testatricis, quod sanè non potuisset contingere si nec illum sibi fecisset hęredem, sed loco eiusdem alium, vel ex filijs, vel etiam extraneū, quod salua filiorum legitima facere potuisset *ex stat. de Testam. & vlt. volunt.* §. *Omnis autem*, & §. *Saluis semper*.

Imò, & idem beneficium, & indè reluktaturum fuisse patet ex institutione eorum Patris, & si patermet ipse eos noluisset instituere, quia pinguiorem fuissent habituri legitimam, sicuti de facto habuit idem M. Lucianus, qui, cum non fuerit institutus à M. Agabito Patre, reportauit legitimam contra M. Christophorum alterum filium, & hæredem institutum in bonis hæreditatis dicti M. Agabiti: & in illis M. Hieronymæ matris, quia ex aditione secuta effecta fuerunt bona propria, & patrimonium ipsius hæredis, Barbos. *appellat. 113. nu. 2.*

Et ita, &c. Saluo semper, &c.

IO: AVGVSTINVS SOLARIVS I. C.

ARGVMENTVM.

Feudum ex quibus dicatur hæreditarium, improprium, & alienabile, vt in eo pro regulanda successione non habeant locum leges Feudales, sed attendatur Ius commune, & Municipale, Sententia super Feudo lata facit statum quoad omnes in eo comprænhensos. Renunciatio Feudi, quæ dicatur realis, & quæ personalis, & quid operentur.

SVMMARIVM.

1 *Fæmina regulariter à Feudo excluditur, & nu. 4. Limitatur regula. nu. 3. 24. & 76.*

2 *Feudum idem est esse improprium, ac hæreditarium.*

3 *Feudum improprium, & hæreditarium reputatur inter bona allodialia, nec subiacet legibus Feudalibus, & in eo fœmina succedit, &*

& num.48.

4 Feudum an sit improprium, & hæreditarium cognoscitur ex obseruantia tàm antiqui, quã moderni temporis.

5 Feudum esse hæreditarium arguit, si illud tàm à Domino, quàm à Vassallo habitum fuit pro hæreditario, & nu.21. & 25.

6 Dominus consentiendo venditioni Feudi habetur, ac si ipsemet vendidisset.

7 Clausula ad habendum, &c. & clausula francum, liberum, & immune excepta superioritate, &c. in venditione Feudi apposita eiusdem qualitatem hæreditariam demonstrant.

8 Idem si Feudum fuerit in Testamento legatum,

9 Idem si à Feudatario renunciatum ad fauorem extranei, & instrumentum renunciationis à Domino comprobatum, & nu. 22.

10 Idem si in diuisione vni ex fratribus assignatum fuerit, & alteri fratri coæquata pensio in bonis liberis.

11 Verba pro se suisq. hæredibus masculis, & ipsis deficientibus pro fœminis in inuestitura apposita feudum ex pacto, & prouidẽtia, seu mixtum constituunt. Contrarium in Feudo iam alienabili, vt infra nu.12. & seqq.

12 Feudum, quod iam erat alienabile, non fit inalienabile ex verbis predd., quia per ea intelligitur facta concessio, quatenus alienatio facta fuerit, & infra nu.15.

13 Facultas alienandi non est incompatibilis cum verbis pradd. in fideicommisso.

14 Prout in emphyteusi.

15 Facultatem alienandi verba pradd. non tollunt in concessione feudi alienabilis apposita.

16 Assensus Domini potest pracedere actum alienationis feudi, & in ipso actu interuenire, & etiam post actum subsequi.

17 Dominus assentiendo alienationi feudi dicitur Vassallo gratiam facere.

18 Concessio obligandi feudum à Domino facta Patri tamquam personalis non extenditur ad filios, nec trahitur ad pacta executiua, & ad translationẽ iurisdictionis feudalis.

19 Admissio Vassalli vti hæredis Patris ad inuestituram feudi, cum sola conditione de nõ obligando feudum in aliquo particulari casu, suadet illud habitum fuisse pro hæreditario, & alienabili in cæteris casibus.

20 Prohibitum in vno casu in aliis censetur permissum.

21 Feudum esse hæreditarium, & pro tali habitũ colligitur ex eo, quod frater in Testamento nulla feudi facta mentione instituit hæredẽ vniuersalem alterum ex suis fratribus, cæteris præteritis, & huius modi institutionis vigore frater hæres obtinuit à Domino prævio sapientium consilio solitam inuestiturã Feudi.

22 Idem ex eo, quod frater feudum vendidit fratri ementi per se, & successores quoscumque, & Dominus venditionem approbauit, & inuestituram concessit.

23 Fœmina admissio ad feudum masculis ex primo inuestitu extantibus facit illud fœmineum.

24 In feudo fœmineo fœminæ indistinctè admittuntur sine prælatione masculorum.

25 Feudum esse hæreditarium manifestè conuincitur, quando fœmina in eo instituit hæredem agnatum remotiorem proximioribus exclusis, & Dominus causa cognita eidem agnato vti hæredi, & successori ex Testamento inuestituram concessit.

26 Declarationi Vassalli circa feudi qualitatem plurimùm defertur, & nu. 71.

27 Prohibitione alienationis facta ad tempus post tempus censetur concessa facultas alienãdi.

28 Vassallus quando obligauit feudum, & illius possessionem transtulit ad fauorem extranei, illud habuit pro hæreditario, & alienabili.

29 Alienationis vnicus actus, aut duo actus sufficiunt, vt aliqua res efficiatur alienabilis.

30 Idem procedit in feudis.

31 Feuda ex consuetudine fiunt inalienabilia.

32 Assensus Domini indistinctè in quacumq. alienatione feudi præstitus facit illud præsumere hæreditarium, & alienabile.

33 Obseruantia vt sit legitima, non est necessaria scientia, & patientia, aut contradictio, & sententia.

34 Scientia, & patientia Agnatorum circa feudi alienationem non requiritur, quando agitur de cognoscendo titulum ex obseruantia, & & sic de obseruantia interpratatiua.

35 Inuestitura prioris tenor super omnia attendendus est ad cognoscendam feudi qualitatẽ. Contrarium nu.37.

36 Inuestitura posterior indicat qualitatem prioris inuestitura, de qua non apparet.

37 Obseruantia qualis fuerit, talis præsumitur, quod fuerit ab initio facta concessio.

38 Obseruantia interpretatiua nulla indiget præscriptione.

39 Vnicus actus sufficit ad obseruantiam interpratatiuam inducendam.

40 Obseruantia quamuis repugnans inuestituræ obseruanda est.

41 Obseruantia præualet tenori inuestituræ.

42 Obseruantia potest mutare feudum de hæreditario in familiare, & è contra.

43 Feudi

Digitized by Google

43 *Feudi recti, & proprij fœmina adeò incapax est, vt masculis desicientibus feudum ad Dominum deuoluatur.*

44 *Feudum impropriatur eo ipso, quod in eo fœminę expresè vocantur.*

45 *Feudum emptum pecunia, siuè ea sit soluta Domino, siuè Vassallo, semper redditur improprium de communiori Doctorum sententia.*

46 *Concordantur Rotæ Romanæ decisiones coram Clemente Merlino dec.670. & decis.94. & 237. par.12. rec.*

47 *Feudi natura est, vt ad quoscumque descendẽtes masculos indistinctè, & æqualiter perueniat.*

48 *Feudum improprium non regulatur legibus feudorum.*

49 *Feudum datum in francum, & liberum non obstante, quod interuenerit iuramentum fidelitatis, dicitur improprium.*

50 *Verba* francum, & liberum *nihil operantur in concessione feudi, quando ex alijs apparet illud verè francum, & liberum non esse.*

51 *Et censentur apposita honorificentia gratia.*

52 *Alienabilitas feudum improprium reddit.*

53 *Regula* singula, quæ non prosunt, &c. *habet locũ pro recognoscenda improprietate feudi.*

54 Menochius *qui scripsit pro qualitate hereditaria feudi Castellarij, & Pompeiana, de quo agitur, in cons.812. laudatur, & eius consilium ostenditur à Rota Romana canonizatum.*

55 *Item* Capyc. Galeott. *qui pariter pro eiusdẽ feudi qualitate hereditaria scripsit in contrar. 31. lib.pr.*

56 *Opinio Doctoris ad comprobandam qualitatem feudi magni facienda est.*

57 *Feudum esse hereditarium præsumitur concurrentibus coniecturis pro qualitate hereditaria.*

58 *Sententia super feudo lata facit ius, quo ad omnes in eo comprehensos.*

59 *Et constituit vltimum statum, qui releuat ab onere probandi qualitatem feudi, præcipuè concurrente obseruantia.*

60 *Vltimus status in quacumque materia semper attendi debet, maximè quando est habilis ad præscribendum.*

61 *Feudatarius vltimus ex linea eius, cui fuit ab aliis in feudo comprehensis facta denunciatio, potest nominare quemcumque ex comprehensis in antiquis inuestituris.*

62 *Sententia recipit interpretationem ex actis.*

63 *Renunciatio non dicitur realis, nisi facta sit in manibus Domini, vt alium de feudo tamquã de nouo inuestiat.*

64 *Renunciatio personalis non excludit renunciantem à successione feudi extincta successione renunciatarii.*

65 *Renuncatio censetur restricta ad fauorem renunciatarii, & eius descendentium.*

66 *Renunciatio non porrigitur ad extraneum, etiamsi sit amplissimis verbis concepta, & cum clausula* cui dederit, *& similibus.*

67 *Renunciatio personalis renunciantem excludit à sola portione, quàm habet in feudo, non autẽ ab aliis portionibus confeudatariorum.*

68 *Contrarium tenet* Cyriac. *quando renuntiatum fuit omni iuri competenti, & competituro ex inuestituris.*

69 *In feudo recto, & proprio nulla dispositio defuncti admittitur.*

70 *Ampliatur etiam si talis dispositio fiat ad fauorem alicuius vocati in inuestitura.*

71 *Declaratio Vassalli multum operatur circa qualitatem, & naturam feudi.*

72 *Exitus causæ, super qua emanauit controuersia.* 31. *lib.* 1. Capyc. Galeott. *ab eodem relatus.*

73 *Hæres non potest impugnare confessionem defuncti circa qualitatem feudi factam, etiãsi veniat ex propria persona, de veriori, & magis communi DD. sententia.*

74 *Masculus ex vna linea excludit à portione Patris fœminam ex alia linea. Declaratur n.76.*

75 *Contrarium tenent plurimi DD. hic allegati.*

76 *Masculus ex vna linea excludit fœminam ex alia linea in feudo vero, recto, & proprio, secùs in feudo improprio, hereditario, & alienabili.*

77 *Fœminæ heredi ex Testamento absolutè debetur possessio feudi, quotiescumq. de eius malo iure incontinenti non constat, & multò magis, quando constat de eius bono iure.*

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXCI.

HAud immemor fui à me datæ Lectori fidei inserendi in hoc eodẽ volumine definitionem celebris illius, imò celeberrimę controuersiæ, de qua in præcedẽti mea Consultatione 250. pro sola tuenda bonorum feudalium possessione legittimè capta à Marchionissa Maria Brigitta Spinula Gentili (quam æquiuocè Lazari, loco Iacobi Mariæ filiam nuncupaui)

Iatius

latiùs actum est.

Sed quamuis iamdudum factus certior essem eidem Marchionissæ Clienti meæ felicissimum contigisse causæ exitum; quia tamen eiusdem iustissimæ Sententiæ impressæ rationes modo tantum transmissæ mihi fuerunt, ideò iura promissionis priùs exoluere, mihi concessum non fuit, vt optaueram; Vnde emanatam à Serenis. Senatu sententiam vna cum reddito à DD. Consultoribus voto hic imprimi curaui.

Post quam enim, vt in calce eiusdem meæ 250. Consultationis indicaui, Serenissimus illius Inclytæ Reipublicæ Senatus litem huiusmodi feudalis successionis tum ab rei grauitatem, feudiq. Nobilitatem tum quia solum Dominus Supremus Iudex est competens in exorta super feudi successione controuersia per text. *in cap. pr.* Apud quem, vel quos controuersia feudi, & dixit Curt. Iun. *de feud. par. 7. reg. pr.* cœteriq. feudistæ omnes, & apud Clar. §. *feudum quæst. 90. nu. 5.* Menoch. *cons. 2. nu. 20. 21.* Barbos. *in l. pr. de iudic. art. 4. nu. 5.* Ad se ipsum, suumq. Tribunal auocasset, eam pariter, vti moris est, ex Iurisperitorum Voto determinare velle, decreuit. Exhibitis propterea ab vtraq. Parte suspectorum notulis electi fuerunt eximij Iuris Vtriusq. Doctores D. Michael Angelus Bendinelli Ciuis noster Lucensis, qui post expletum paucis antea diebus nō vulgari plausu triennalem illius Ciuitatis Rotæ Ciuilis cursum ad Patriā redire paratus, tam enixis vtriusq. Partis vnanimiter in eius Integritate, & virtute confisæ precibus, quā Humanissimo quoq. Serenis. Principis Imperio sorteisq. vinculis Statutisq. sibi publico Decreto à Partibus exhibendis diurnis sumptibus à suscepto in Patriā itenere reuocatus fuit, & vna cum eo Eruditissimus, & Insignis in ea Ciuitate Aduocatus Ioannes Baptista Ventura, vt in hac ardua inter Magnates successionis feudorum suscitata contentione quid statuendum foret pro Iustitia referrēt. Cui muneri implendo totis Ingenij viribus intenti post assiduum trium ferè mēsium plurium, & Doctissimorum Aduocatorum pro vtraq. Parte coram eis voce, & calamo exagitatum certamen, & laboriosum eorummet Studium tandem pro Illustris. Marchionissa D. Maria Brigitta sentientes, eiusdem Iura, tàm in possessionis manutentione, quam in successionis articulo pluribus, tum ex facti concordata veritate, quam ex feudorum natura, & antiqua, & sæpiùs obseruata consuetudine depromptis rationibus in exhibito Serenissimo Senatui Voto luculentissimè cōprobarunt, quod infra subnectitur impressum.

Serenissimi Domini.

Vper graui cōtrouersia vertente inter Mag. Lucam Spinulam, & M. Mariam Brigidam filiam q. Mag. Iacobi Mariæ Spinulæ eius fratris, circa pertinentiam portionis Feudi Castellarij, Pompeianę, & Cunei à dicto q. Mag. Iacobo Maria possessę placuit DD. VV. Serenissimis pro earum benignitate nobis præcipere, vt quæ in prouidendo super huiusmodi causa partes earum essent, cum iurium, & rationum expressione referremus.

Nos igitur DD. VV. Serenissimarum parendo mandatis vidimus, & attentè considerauimus factum causę inter partes concordatum, scripturas exhibitas, & copiosissimas iurium allegationes nobis præsentatas; Audiuimus partes cum earum MM. Aduocatis, tàm in contradictorio, quàm extra, motiua excitauimus, tàm oretenus, quàm in scriptis, eorumque resolutiones sedulò, & accuratè perpendimus; & demum omnibus maturè, & pro qualitate negotij, iuxta ingenij nostri tenuitatem, consideratis.

Christi nomine, eiusq; Gloriosissimæ Matris Marię implorato præsidio, referendum duximus, prout (salua DD. VV. Serenissimarum clementi censura) referimus.

DICTÆ M. MARIÆ BRIGIDÆ CONCEDENDAM ESSE PETITAM INVESTITVRAM.

Ratio resolutionis fuit, quià licet regulariter fœmina à feudo excludatur, *cap. pr. §.*
a *hic autem notandum, de his, qui feud. dar. possunt cap. 1. de success. fratr. cap. 1. de success. feud.* cum alijs per Garzon. *in tract. tom. 10. par. 2 tract. de fœmina ad feuda recipiend. in princ.*, qui rationes huiusmodi ponderat, prout, & Gail. *obseruat. 59. nu. 1. lib. 2.*, fallit tamen hęc regula multipliciter, vt per eund. Garzon. qui 52. limitationes memorat, & præcipuè quādo agitur de feudo improprio,
a & hæreditario (quod idem est, Dexart. *dec. Sardin. 14. nu. 4. & ferè per tot.*) nam similia feuda numerātur inter bona allodialia, & alienabilia, nec regulis, & visibus feudorum
a subiacent. Textus expressus *in cap. pr. tit. de feud.*

feud. cognit. vbi Bald., & Afflict., Andr. de Ifern. & Præposit., Soccin. *cons.* 257. *num.* 2. *vers. Nam consuetudines lib.* 2. Decian. *cons.* 58. *num.* 37. & 38. *lib.* 2. Garzon. vbi supra *fol.* 165. *col.* 4. *vers. Attamen Textus, & fol.* 166. *col.* 2. *vers. Cum igitur,* Menoch. *cons.* 65. *nu.* 54. & 55. Thesaur. *decis.* 145. *num.* 8. & 9.

Improprietas, & hæreditaria huius feudi qualitas sufficienter emicat, si reflectatur ad
4 ea omnia, quæ super hoc feudo acta fuere antiquis temporibus, & successiuè vsque ad presens, prout docet Rota obseruandum fore in huiusmodi casibus *in dec.* 93. *per tot. par.* 5. *recent.*

Constat enim in facto, quod anno 1459. Gulielmus, Hector, & Opicinus Linguilia obtinuerunt de hoc feudo inuestituram, tanquam hæredes ex Testamẽto Manfredi Linguiliç nulla mentione facta, quod feudum iure Sanguinis eisdem deberetur; quòd apertè demonstrat, feudum ipsum tàm ab inuestiente, quam ab inuestito habitum fuisse pro hæreditario, ad ea, quæ in proposito scri-
5 bit Surd. *cons.* 311. *nu.* 11. & 12., cui additur Rota *d. dec.* 93. *nu.* 21. *par.* 5 *recent.*

Anno 1472. DD. VV. Serenissimæ licentiã concesserũt dictis fratribus Linguilia, vt feudum ipsum vendere valerent MM. qq. Anfreono, Lucæ, & Thomæ Spinulis q. M. Baptistæ, & indè Instrumentũ venditionis cõprobauerunt, in quo leguntur verba infrascripta: *Iure proprio, e con facoltà di venderlo, e donarlo, alienarlo, e farne perpetuamente quello, che ad essi fratelli suoi heredi fosse più piacciuto, come di cosa propria acquistata à titolo di vendita, libera, franca, immunia, & expedita ab omni onere, & vinculo seruitutis, præterquam à Iure, & Iurisdictione feudi, seu directi Dominij Serenissimæ Reipublicæ spectantibus.* Ex quibus verbis feudum hæreditarium conuincitur, non solùm in sensu vẽdentium, sed etiam Serenissimi Senatus, qui venditioni assensum præstitit; Princeps enim assentiendo contractui venditionis habetur, ac si idem met vendidisset; omnia enim nostra facimus, quibus nostram auctoritatem
6 impartimur. Capyc. Latr. *consult.* 75. *n.* 164. & 175. & *seqq. lib.* 1. Paul. Mel. *allegat.* 85. *nu.* 3. *lib.* 2.

Neque dicatur, quod subsequens inuestitura cum relatione ad antecedentes modificat vim dictarum clausularum; quia Princeps concedendo inuestituram iuxta tenorem antiquarũ, satis declarat nolle innouare; Quandoquidem hoc forsan suffragari posset, quatenus certum esset huius feudi principium; at cum dubium sit, & non constet de prima inuestitura, ad quam se refert illa anni 1228., quæ prima est ex his, quæ in facto memorantur, & tangemus infra §. *quandoquidem aduertimus,* negari non potest, quin ex huiusmodi actu qualitas hereditaria huius feudi semper magis declaretur.

Eodem anno M. Anfreonus suam partem feudi vendidit M. Lucæ eius fratri, *ad habendum, tenendum, possidendum, &c. francum, liberum, & immune, excepta superioritate,* quod
7 camdem hæreditariam qualitatem comprobat, vt obseruat Rota in sæpè citata *decis.* 93. *num.* 72.

Anno 1535. 29. Nouembris M. Baptista Spinula dicti M. Thomæ filius eius partẽ feudi ex Testamento legauit M. Iacobo Mariæ Spinulç seniori, & in eius defectu MM. Nicolao, & Conrado eius fratribus, cum onere soluendi M. Nicolao Doriæ eius nepoti, &
8 heredi lib. 4000. quod similiter indicat feudum esse hæreditarium, *cap.* 1. *de success. feud.* Clar., §. *feudum quæst.* 40. Bald. *cons.* 309. *nu. pr. lib pr.* & *cons.* 170. *nu.* 1. *lib.* 2. Et si fortè obijciatur, quod Testamentum effectum non habuit in hac parte, quia MM. Iacobus Maria, & Nicolaus feudi huius portionem obtinuerunt vti agnati, facilè respõdetur, quod hoc fecerunt, vt euitarent obligationem soluendi dictas libras 400., quod liquet, tùm ex supplicationis tenore ad hunc effectum præsentatæ, in qua ad obripiendum, siue subripiendum inuestituræ rescriptum minus integrè Serenissimo Senatui facti veritas narrata fuit; tùm quia in computorum solidatione sequuta inter MM. Iacobum Mariam, & Nicolaum fratres, & dictum M. Nicolaum Doriam, is renunciauit *iure proprio eius portioni dictorum feudorum pretio librarum* 1700. *cum donatione supraplusis, consentitque eisdem fratribus Spinulis fieri inuestituram, eis amplius non requisitis, & quibus inuestituris faciendis, & aliis iam factis, si quæ sunt, consentiens,* verba sunt propria in facto concordato relata; & notauimus, quod omnes aliàs inuestituras in tanto temporis cursu emanatas à DD. VV. Serenissimis semper præcessit commissio, & relatio Sapientum. præter in hac, quinimmò eadem die porrecta fuit dicta supplicatio, emanauit rescriptum, & concessa inuestitura.

Anno 1537. dictus M. Conradus per Te-
9 stamentum renunciauit M. Corneliæ eius matri omnia eius bona compræhensis feudis, & renunciationis Instrumentum comprobatum

tum fuit à DD.VV. Serenissimis, præuia sapientum relatione, in qua exprimitur *etiam si dictum Instrumentum de per se sit validum* quod quantum hæreditariam qualitatem demonstret; patet ad sensum.

Anno 1548. 7. Aprilis dicti M. Iacobus Maria, & Nicolaus hæredes dicti q. M. Lucæ eorum Patris, & R. Benedicti olim Conradi eorum fratris, & q. M. Corneliæ eorum matris diuiserunt omnia eorum bona, & in portione M. Iacobi Mariæ peruenit integrum feudum, coæquata portione M. Nicolai in alijs bonis liberis; quod etiam repugnat qualitati ex pacto, & prouidentia, siue mixtæ, quia diuisio species est alienationis, vndè facit præsumere, feudum hæreditarium, in

10 indiuiduo Rot. *d. decis. 93. nu. 65. par. 5. recent.*

Huiusmodi feudi qualitas alteration\u0113 non recipit ex inuestitura concessa q. M. Iacobo Mariæ eodem anno 1548. *pro se, eiusque hæredibus masculis, & ipsis deficientibus fœminis*, quæ verba feudum ex pacto, & proui-

11 dentia, siue mixtum constituere videntur, *cap. pr. §. si clientulus de alienat. feud.* Rosental. *de feud. conclus. 33. num. 4. & seqq. cap. 2.* Clar. *§. feud. quæst. 9. num. 4. & 9.*; quandoquidem, supposito ex prænarratis in facto, & aliis in iure subijciendis, quod feudum alienabile redditum fuerit ex tot, tantisq. alienationibus, tàm inter viuos, quàm per vltimam voluntatem sequutis, dicta verba feudum inalienabile non constituunt, quia in-

12 telligitur facta concessio pro masculis, & in eorum defectu pro fœminis, quatenus alienatio non sequatur, facultas etenim alienandi incompatibilis non est cum feudo huiusmodi verbis concesso, vt in terminis fideicō-

13 miss. tradit Seraphin. *dec. 1244. nu. 3.* Peregr. *de fideicommiss. art. 40. nu. 45.*; idem habemus

14 in terminis bonorum emphyteoticorū, quæ & si ex pacto, & prouidentia videantur, attamen alienabilia sunt, & vocati succedunt, quatenus alienatio non sequatur, iuxta consuetudinem huius Ciuitatis, & alibi obseruatam. Rot. coram Buratt. *dec. 87. nu. 8.* D. de Luc. *de feud. discurs. 10. nu. 4. vers. Quia*

15 *consuetudo*, & indiuiduo feudi Merend. *controuers. iur. lib. 16. cap. 13. nu. 11.*, & ex Natt., Peregrin., Gabriel., & Io. Ant. Bellon. probat Io. Paulus Mel. *allegat. iur. allegat. 63. lib. 2. nu. 28.* Manent *cons. 106. nu. 28. & 29.* Dexart. *decis. Sardin. 27. nu. 2.*

Neque contrariæ sunt clausulæ, quod tàm inter viuos, quàm in vltima voluntate ipse M. Iacobus Maria de dicto feudo disponere posset in vno, vel pluribus filijs, vt ipse elegerit, cum onere soluendi, vel contribuendi alijs filijs quantitatem pecuniarum, quæ ipsi videbitur, & quod possit obligari pro dotibus vxoris; quoniam hæ clausulæ non probant, quod feudum redditum fuerit inalienabile, sed seruiunt pro assensu requisito in

16 huiusmodi actibus, qui potest interuenire tàm ante, quàm in, & post actum. Bursatt. *cons. 49. num. 23. & seqq. lib. pr.* Palm. *cons. 3. nu. 1.* cum alijs per Boscul. *in sua controuers. feudali, art. 4. nu. 1.* & post D. de Luc. *de feud.* Vrsell. *in suis conclus. conclus. 154. num. 13.* Borel. *in summ. decis. tit. de assens. & consens. & licen. 36. nu. 5.* & huic assensui benè cōfert clausula, de qua in hac eadem inuestitura *de gratia speciali, &c.*; quia Princeps simi-

17 les assensus concedendo gratiam facit, vt per Vrsel. *ibidem nu. pr.* & Borel. *nu. 3.* qui multos cumulant.

Anno 1567. 19. Iunij MM. Lazarus, & fratres filij dicti q. M. Iacobi Mariæ obligauerūt dictum feudum ad fauorem M. Luiginę eorū matris pro libris 38000. cum clausula constituti, & pactis executiuis, & cum collatione auctoritatis, & iurisdictionis feudalis; quod sane facere non potuissent, si feudum nō fuisset hæreditarium; tum quia facultas obligādi feudum pro dotibus N. Iacobo Mariæ collata, tanquam personalis non extendebatur ad filios, tum quia facultas à Serenissimo Senatu impartita ad pacta executiua, & alia, quæ in obligationē per filios facta leguntur,

18 non protrahebatur, ut notat. Capyc. Galeot. *controuers. iur. controuers. pr. nu. 78. & seqq. lib. pr.*

Eodem Anno, 23. Decembris filij dicti q. N. Iacobi Mariæ præuia relatione Sapientum admissi fuerunt ad dicti feudi inuestituram vti hæredes patris, cum hac sola conditione, quod feudum non posset obligari pro dotibus; quod monet illud habitum fuisse pro hæreditario, & alienabili, secus superflua

19 fuisset huiusmodi limitatio, Capyc. Galeott. *consultat. 75. nu. 35. & seqq. lib. 1.* Rot. *d. dec. 93. num. 62. 63. & 90. par. 5. recent.* & ea est ratio, quia prohibitum in vno casu in alijs

20 censetur permissum. Fusar. *de substitut. quæst. 678. nu. pr.*

Anno 1583. M. Iulius Cæsar, vnus ex dictis filijs dicti M. Iacobi Mariæ, hæredem suū vniuersalem instituit M. Iacobum Mariā eius fratrem, nulla mentione facta de feudo; & huius institutionis vigore, prenio Sapientum consilio obtinuit consuetam inuestituram,

21 non obstante existentia aliorum fratrum, qui nullo modo reclamauerunt optimè concij-

de huius feudi alienabilitate, ex supra deductis.

Anno 1589. MM.Lucas, Ascanius, & Iacobus Maria filij dicti q. M. Iacobi Mariæ senioris venditionis titulo transtulerunt eorum respectiue portionem dicti feudi in dictum q. M. Lazarum eorum fratrem, per se, & successores quoscumque, qui successiuè
22 inuestituram in forma consueta reportauit; quod similiter qualitatem hæreditariam arguit, ex supra sæpè repetitis.

Defuncto M.Lazzaro ab intestato, inuestita fuit de hoc feudo M. Cęcilia eius vnica filia, & hæres, quæ iuramentum fidelitatis in forma præstauit, & sic feudum factum fuit
23 fœmineum. Menoch. *cons. 331. num. 3. & 4.* Garzon. vbi supra *fol. 166. vers. Post enim admissam*, taliter, quod post fœminam admissam masculi, & fœminæ indistinctè admittun-
24 tur sine prælatione masculorum, idem Menoch. eodem *cons. 331. nu. 48.*

Anno 1610. M. Cæcilia hęredem suum vniuersalem instituit M. Augustinum Spinulam eius consobrinum, & virum, tam in bonis allodialibus, quàm feudalibus, & in specie, in, de quo agitur, feudo, eaque defuncta idem M. Augustinus supplicauit DD. VV. Serenissimis pro solita inuestitura, cui requisitioni viriliter se opposuit *M.* Ascanius patruus, & sic proximior eidem M.Cæcilię, & re coram Consultoribus de more deducta, structus fuit integer processus, & exhibita iura quæcunque pro M. Ascanio, quæ M Augustinum remotiorem excludere poterant, si feudum ex pacto, & prouidentia, vel mixtũ fuisset: & post longum causæ examen eidem
25 M. Augustino *heredi, & successori ex Testamento M.Cecilia* concessa fuit petita inuestitura; quæ omnia feudi qualitatem hæreditariam apertissimè demonstrant, & ex infra dicendis magis patebit.

Idem M.Augustinus mentionem faciendo de dicto feudo in eius libris, sic loquitur: *Luogo del Castellaro, Pompesana, & Canta feudi paterni, & antichi à me restati tutti di vn Caratto, come herede della q. Sig. Cecilia già mia moglie, e Cugina, de quali ne sono stato inuestito dal Serenissimo Senato l'Anno 1617. 14 Giugno, come il tutto appare da scritture antiche, e moderne, che tengo, quali mostrano, che essi feudi sono hereditarij, & alienabili con autorità assoluta, il che si vede dal primo priuilegio del 1162. oltre che l'Anno 1548. furono concessi dal Serenissimo Senato con parole espresse di feudi franchi, e liberi, confirmate in tutte le altre inuestiture sino alla detta mia dell'Anno 1619. & il loro capitale si deue calcolare molto per la stima, che si deue fare di essi feudi cosi liberi, doue essercitiamo noi ogni giurisdittione, e Signoria con la recognitione solamente dell'alto Dominio alla Republica; oltre li detti beni feudali iui espressi, ve ne sono anche delli allodiali, come si vede dalli Libri, e papeli cosi intorno à quello importa la vendita, come intorno à tutti i Priuilegi, e prerogatiue di essi feudi, e della potestà vi è di poterne testare, e venderli, à quali mi rimetto*, deindè subdit, *mà ance li detti feudi sono puro allodio*. Quæ Vassalli declaratio plurimi valet ad dignoscendum
26 feudi qualitatem, vt cum Calcan., Aretin., Ruin., Siluan., Menoch. sentit Andreol. *controuers. iur. controu. 252. nu. 8.*

20. Augusti anni 1634. idē *M.* Augustinus in Testamento hæredes suos vniuersales instituit MM. Lucam, Iacobum Mariam, Marcum Antonium, & Io. Thomam eius filios in omnibus suis bonis, &c. compræhēsis feudis, hoc addito, *quali però non possino disponere della loro hazenda se non compito l'età di*
27 *22. anni*, & hæc probibitio ad tempus, post tempus facultatem alienandi hęredibus dari indicat, ex supra deductis.

Anno 1647. 5. Februarij idem M. Lucas obligauit dictum feudum pro dotibus Mag. Theodoræ eius vxoris his verbis; *Item portionem ipsis spectantem ex locis Castellarij, & Pompesane cum eorum iuribus, & pertinentijs, possessionem quorum bonorum dedit, & dat di-*
28 *ctæ M. Theodoræ presenti, & eius heredibus, & successoribus me Notario stipulante, &c. Constituens, &c. se, suosque heredes interim ea tenere, possidere nomine, & vice dictæ Mag. Theodoræ, eiusque heredum, & successorum vsque ad integram restitutionem dictarum dotium.* Ex quo apparet, quod & ipsemet M. Lucas feudum hoc pro hæreditario, & alienabili habuit, ex allegatis.

Ex his existimauimus feudum hoc aliena-
29 bile factum fuisse, ad quem effectum vnicus aut duo actus sufficiunt, vt admittunt passim DD Rot. *dec. 419. nu. 6. & dec. 448. num. 3. par. pr. recent.*, & apud Buratt. *dec. 679. nu. 9.*
30 & in terminis feudi Rosenthal. *de feud. cap. 7. conclus. 43. nu. 9.*; certum etenim est, quod
31 ex consuetudine feuda fiunt alienabilia, Surd. *cons. 105. num. 11. & 12.* Rot. coram Eminentiss. Ottob. *dec. 265. nu. 58. & seqq.* & coram Amat. Dunozet. *dec. 478. nu. 63.*

Accedat, quod in quibusuis alienationibus semper interuenit assensus DD. VV. Serenissimarum, qui præsumere facit alienabilitatem.

litatem, vt obseruat Rota coram Dunozet. mox citata *dec. nu.* 64.

Nec vrgere putauimus, quod omnes dicti actus trahi non possint in consequentiam, dum non apparet, quod agnati de illis notitiam habuerint, opposuerint, & acquieuerint, aut reiecti fuerint per sententiam; quia (omisso quod inuerisimile prorsus est, quod tot, tantique actus ad interesse habentium notitiam non deuenerint, eo præcipuè quia facti fuerint inter coniunctos, in quibus scientia facilè præsumitur *ex vulg.* lit. (omisso, quòd sumus in actibus, qui extenduntur ad annos centum, ducentum, & vltra) animadvertimus, quod ad effectum, vt intret legitima obseruantia, non est necessaria præ-
3 tensa scientia, contradictio, aut sententia, ex Rot. coram Emin. Ottob. *dec.* 265. *nu.* 58.; secundò quod huius feudi prima inuestitura, ad cuius tenorem cæteræ reducuntur, deficit; vndè cum non constet de titulo claro ab initio, & agatur de illo cognoscendo ex obseruantia, & actibus subsecutis, non videtur in his terminis necessaria scientia agnatorum; ratio est, quia non agitur de præscribendo contra titulum, & sic de consuetudine iuri, aut pacto contraria, sed de demonstrãdo qualis titulus fuerit, & sic de cõsuetudine interpretatiua, in qua scientia agnatorum non requiritur, vt in similibus terminis ra-
4 tiocinatur benè Rot. in centies citata *dec.* 93. *num.* 98. 99. *&* 100. *par.* 5. *recent.*

Neque dicatur, quod adest investitura anni 1228. concessa Bonifacio de Linguilia, cuius tenor clarus est, & explicitus, & ideò
5 super omnia attendendus, Marin. Frecc. *de subfeud. lib.* 3. *tit. de form. inuestitur. in addit. nu.* §. *quia in formula, per tot.*

Quandoquidem aduertimus, quod dicta inuestitura nõ est prima, quæ super hoc feudo emanauit, quinimò relationem habet ad antecedẽtem cõcessam à Marchionibus Clauelanæ, de qua hodie nullo modo constat; Cui non obstaret, si diceretur, quod posterior inuestitura indicare potest qualitatem
36 antecedentis, de qua non apparet, *l. si seruus plurium* §. *fin. ff. de legat.* 1, *l. hæredes palam*, §. *sed, & si, ff. de Testam.*; facilè enim replicatur, quod huiusmodi præsumptio radicitus tollitur ab obseruantia in cõtrarium subsequuta, cuius tanta virtus est, vt omninò attendi debeat, cum faciat præsumere, quod talis fuerit concessio, qualis fuerit vsus, &
7 patientia subsequuta, Rota *d. dec.* 93. *num.* 58. 98. *&* 99. *par.* 5. *recent.* D. Aloyi. Mansi. *consult.* 85. *num.* 5. *lib.* 1. vbi plures allegantur, Rot. coram Ottobon. *d. decis.* 265. *nu.* 69. Rosenthal. *de feud. cap.* 12. *conclus.* 12. *nu.* 4. *&*
38 41.; quinimò nulla requiritur præscriptio, cum agatur de obseruantia interpretatiua, Rot. *dec.* 419. *nu.* 6. *& dec.* 448. *num.* 3. *par. pr. recent.*, & apud Buratt. *d. dec.* 679. *nu.* 9. vbi
39 quod, & ad illam inducendam sufficit vnicus actus, & huiusmodi obseruantia præualere,
40 & attendi debet, etiam si tenori inuestiturarum repugnaret. Brun. *consil.* 127. *col* 7. *vers. Quod si quartam, vol.* 2., Mantic. *de tacit. lib.*
41 23. *tit.* 19. *num.* 37., vbi quod consuetudo præualet tenori inuestituræ. Rot. coram Dunozet. *dec.* 748. *num.* 63. cum alijs per D. de Luc. *de feud. discurs.* 7. *nu.* 21., vbi quod ob-
42 seruantia mutare valet de hæreditario in familiare, & è contrà.

Prætereà cõsiderata intrinseca huius feudi qualitate censuimus feudum hoc improprium dici posse ex pluribus: Et primo quia in eo expresè fœminæ vocantur: Exploratissimum etenim est in iure, quod regulariter fœmina feudi incapax est, vt in principio vidimus, taliter, vt aliquando masculis de-
43 ficientibus feudum ad Dominum deuoluatur, *cap. pr. de success. fratr. cap. pr., quemadm. feud. ad fil. pertin.*, Garz. vbi supra *col.* 2. *ampliat. pr.*; vndè si ad feudum
44 expresè, vocetur, feudum suam propriam non retinet naturam, sed impropriatur Ioan. Thom. de Marin. *de feud tit.* 18. *de feud. habent. propr. natur. nu.* 3. *in tract. to.* 10. *par. pr. fol.* 157. *& tit.* 19. *de feud. non habent. propr. natur. nu.* 5., *vers. Et similiter, fol.* 158. Menoch. *d. cons.* 65. *nu.* 59. *vers. Cõstat ergò.*

Secundò feudum hoc improprietatem induit, quia emptitium est, nàm hoc eodem titulo illud acquisiuerunt anni 1472. MM. Lucas, & fratres Spinuli ab illis de Linguelia, & denuò anno 1587. M. Lazarus Spinula à suis fratribus, ex dictis supra, & latiùs habetur in facto; Ratio est, quia feudum dicitur beneuola Principis concessio, & vbi interuenit pecunia, siuè soluatur eidem Principi, siuè Vassallo, feudum semper improprium efficitur, & à sui propria natura deuians; qua in re licet multi ex DD., tàm antiquis, quam
45 modernis dissentiãt, hæc tamen communior videtur sententia, Clar. *in* §. *feudum q.* 763. *nu.* 6. *vers. Quid in feud. empt.*, Ludouic. Bell. *cons. pr. nu.* 70. qui hanc magis communem profitetur, latè Gail. *obseruat. Iur. d. obseruat. iur. d. obseruat.* 159. *num.* 3., *& per tot. lib.* 2. Thesaur. *decis. supr. citat.* 146. *nu.* 9. qui inter alios refert Natt. *consil.* 159. *nu.* 16. dicen-
46 tẽ stultum esse in huiusmodi feudis emptitijs

Hhhhh 2 regulas,

regulas, & leges feudales allegare: & licet Rot. coram Clem. Merl. *decis. 670. num. 12. & 13.* contrarium sentire videatur, attamen, *dec. 94. nu. 7. 8. & dec. 237. nu. 5. par. 12. recent.* stat pro improprietate; nec hæ decisiones inuicem aduersantur, quia corã Merlino lis agebatur inter Dominum, & Vassallum, quo casu parum releuat, vtrum prætio, vel beneuolentia feudum concessum fuerit; semper enim feudum est, & ideò feudi regulis iudicari debet; in decis. verò 94. & 237. agitur inter masculos, & fœminas de successione contendentes, prout in præsenti casu, & ibi Rot. apertè tenet, feudum pecunia emptum improprium esse, per multos ab ea allegatos.

Tertia improprietas, & equidem magni facienda, resultat ex facultate concessa M. Iacobo Mariæ seniori de feudo disponendi inter eius proprios filios inæqualiter, & provt ei visum fuerit, quæ facultas omnibus successiuè vocatis impertita fuit; Siquidem feudi natura ea est, vt ad quoscumq. descendentes
47 masculos indistinctè, & æqualiter perueniat, *cap. 1. §. & quia de his qui feud. dar. poss. cap. 1. de success. feud. cap. 1. de natur. succ. feud.* cum alijs iuribus citat. per Thom. de Marin. *de feud. d. tit. 18. de feud. habent. prop. nat. feud. nu. 12. iuncto nu. 23.*, vndè cum contra propriam feudi naturam ab vsibus feudorum præscripta, successio diuersimodè regulari possit, feudum sit omninò improprium, & quidem in materia successionis, & proindè controuersia in hac parte suborta definiri ne-
48 quit legibus feudorum, quibus hic derogatur, vt notat Socc. Sen. *d. cons. 257. in princip. citat.* Rot. *d. dec. 748. num. 62. vers. Vel saltem* coram Amat. Dunozet.

Quarta improprietas deducitur ex eo, quod feudum datum fuit in francum, & liberum, quod improprietatem feudi importat, non obstante iuramento fidelitatis (quidquid in contrariũ alij senserint) vt tenuit Rot.
49 *in cit. decis. 94. nu. 4. 15. seq. & 237. par. 12. recent.* Nec nos latuit, quod quando ex alijs apparet, quod verè feudum francum nõ est, parum releuant dicta verba francum, & li-
50 berum, prout scribit Olasch. *decis. Pedemont. 163. nu. 10.*, quia eo casu censentur apposita
51 honorificentiæ causa, D. de Luc. *discurs. 59. in fin. vers. Ad assumptum*, nàm ex supra põderatis nihil in inuestituris legitur, quod feudi libertati repugnare videatur.

Quibus si iungatur alienabilitas, de qua supra verba fecimus, quę sola feudũ impro-
52 prium constituit secund. Hostiens. *in summ. tit. de feud. vers. Qualiter feudum nu. 6. in fin.* dubium non est, quin probata remaneat totalis, & omnimoda huius feudi improprietas; ad hunc etenim effectum omnia, in vnũ colligenda sunt, quia iuuant, regula, singula, quæ non prosunt, simul collecta, iuuant,
53 Mel. *citat. alleg. 63. nu. 23.*, vbi in nostri terminis loquitur.

Prędicta autem omnia mirabiliter confirmantur ex his, quæ pro huius feudi qualitate hæreditaria, & alienabilitate scripsit Me-
54 noch. clarissimus sui æui I.C. *in cons. 812. per tot.* sæpissimè canonizato per Rot. *in citat. dec. 93. par. 5 rec. nu. 62.*, & alibi, quod reddidit M. Lazaro Spinulæ, quando ab eo quæsiuit, an dictũ feudum à semetipso integrè possessum relinquere posset M. Cęciliæ eius filię, quæ à molestijs masculorum agnatorum tuta esset; Quod consilium tanto magis attendi debet, quo tunc temporis nulla aderat lis super isto feudo, ita ut dubitari nõ possit, quin pro veritate petitũ, & emissum fuerit; Prout
55 etiam ex ijs, quæ scripsit insignis Doctor Capyc. Galeot. *controuers. iur. controu. 31. lib. 1.* pro M. Augustino Patre M. Lucæ contra dictum M. Ascanium, eiusq. filios validè se opponentes, qui tãdem in causa succubuerunt: Quam opinionem præfatorum grauissimorũ I. I. C. C. magni faciendam esse, ad comprobandam qualitatem feudi hæreditarij, dixit
56 Rota *citat. decis. 748. num. 64.* coram Amat. Dunozet., vltra quod in dubio præsumendum est, feudum esse hæreditarium, quando pro hac qualitate cõcurrunt præsumptiones,
57 & coniecturæ, prout hic Rot. *d. decis. 93. nu. 29. & seqq. par. 5. recent.*, & post Merlin. *de legit. dec. 67. num. 9.*

Sed quatenus adhuc aliqua remaneret amaritudo, aut difficultatis vmbra, sanè sublata esset ex sententia ad fauorem M. Augustini lata per DD. VV. Serenissimas anno 1617 & plenissimè executioni demãdata, quæ feudum hoc hæreditarium esse expressè conuincit, & sic intrat receptissima conclusio, quod sententia lata super statu feudi ius facit quo
58 ad omnes successores, per Text. *in c. Consultationi, de iur. patronat.*, vbi passim scribentes, Chrisp. Valdaur. *obseruat. 22. nu. 201. in fine.* post Frecc. *de subfeud.*, & ab eo allegatum Surd. *cons. 31. nu. 11. & 12.*, D. de Luc. *de feud. discurs. 104. nu. 4.* Rot. post Merlin. *de legit. decis. 67. nu. 10.*, & constituit vltimũ statum, qui releuat ab onere probandi qua-
59 litatem hæreditariam, Rot. *d. decis. 93. nu. 87. & 88. par. 5. recent.* cum plurimis in *decis. sibi* supracit. post D. de Luc. *de feud. num. 32, & 33*

& 33. vbi præcipuè (prout hic) quando cum vltimo statu concurrit obseruantia, & est generale, quod in quacunque materia, siue beneficiali, siue regulari, & primogeniturarum, siue maioratuum, æquiparari solent, quod attendi debeat vltimus status, præcipuè quando habilis est ad præscribendum, nimirum quando locum habuit, quod solent per annos quadraginta, & vltra; prout in nostro casu, in quo sententia anni 1617. vsq. in præsentem diem integram habuit executionem, ex his, quæ scribit D. de Luc. *discurs. 15. de Parroch.*, & alibi passim.

Et verè hoc fundamentum pro parte M. Mariæ Brigidę deductum nobis magnã vim fecit, vt in hanc sententiam descenderemus, non obstante quod MM. Aduocati M. Lucæ prætenderent euitari posse ex eo, quod sententia lata fuerit non super qualitate hæreditaria feudi, sed attenta renunciatione ad fauorem M. Lazari facta per M. Ascanium, quando eius portionem feudi M. Lazaro vẽdidit ex facultate, quam habebat M. Cæcilia filia vnica, & hæres eius Patris; & tanquam vltima ex eius descendentia, nominandi alterum ex compræhensis in antiquis inuestituris, per Marescott. *lib. 2. var. cap. 59. num. 7.* cum alijs allegatis.

Quandoquidem pro certo habuimus totũ contrarium, nimirùm quod ideò fauore M. Augustini pronunciatum fuerit, quia feudum hæreditarium habitum fuerit: & quidem ex pluribus, & primò (ommisso, quod inter vẽditionem feudi, & refutationẽ militat notabilis differentia, itaut malè ab vna ad aliam arguatur) notauimus, quod in processu coram Serenis. Senatu, & MM. Assessoribus tunc constructo, productæ nõ fuerunt instrumenta venditionum à dictis MM. Ascanio, & fratribus factarum, de quibus supra; quinimò liquet, quod tota controuersia versabatur circa feudi qualitatem, vtrum esset hæreditarium, vel agnatitiũ, ut ex his, quę releuantur in facto concordato in §. quod incipit *Anno 1614. 24. Nouembris*, & licet verissimum sit, quod dicta Instrumenta MM. Assessoribus præsentata fuerunt, quia de his in eorum relatione mentionem fecere, adhuc tamen certissimum est, quod si causæ defensio super dictis Instrumentis constitisset, in actis & quidem solemniter eadem Instrumenta præsentata fuissent.

Secundò in eadem causa comparuerunt MM. Io. Baptista, & Io. Augustinus filij dicti M. Ascanij, qui sanè non vendiderunt, neque renunciauerunt, & tamen fuerunt exclusi; euidens argumentum, quod exclusio eorum, & M. Ascanij Patris non processit à dictis vẽditionibus, seu renũciationibus, sed quia verè feudum hæreditarium erat.

Tertiò, quia asserta venditio, seu (vt in sensu M. Lucæ loquamur) renunciatio non fuit realis, sed merè personalis; facta etenim in manibus Domini non fuit ad effectum, vt M. Lazarum tanquam de nouo feudo inuestiret, nec facta fuit omninò, vt renunciatio realis dicatur, *decis. Siciliæ* post D. de Luc. *de feud. num. 135.* vbi quòd ita tenent omnes feudistæ, vndè sequebatur, quod si feudum habitum fuisset pro mixto, siuè ex pacto, & prouidentia, idem M. Ascanius non excludebatur à successione feudi extincta successione M. Lazari. Tiraquell. *de primogenit. q. 86. nu. 7.* Gallerat. *de renunciat. renunciat. 3. num. 21.* ratio est, quia renunciatio censetur restricta ad fauorem renũciatarij, & eius descendentium. Fed. de Sen. *cons. 77. vers. Quia secundus hæres, & cons. 228. nu. 2.* Aret. *cons. 3. vers. Quia nisi.* Surd. *cons. 544. à n. 1. ad 6.* Nec vadit ad extraneum. Cyriac. *controu. 4. num. 20. & 21.* cum alijs multis allegatis *in d. decis. Siciliæ nu. 111.* qui ampliat etiam si renunciatio amplissimis verbis concepta fuit, & cum verbis cui dederit, &c., & similibus.

63

64

65

66

Quartò renunciatio M. Ascanij restricta legitur ad eius propriam portionem, vt ex Instrumenti verbis, quæ veritatem amanti apertissima sunt: ergò quatenus super venditione, siue renunciatione MM. Consultores eorum sententiam fundassent, exclusio Mag. Ascanij nullo modo protrahi poterat ad portiones MM. Iacobi Mariæ Lucæ, & ipsiusmet Lazari, in quibus tanquam proximior M. Augustinum excludebat, benè Rota apud Ninot. *dec. 7. nu. 4. & 5. & dec. 77.* apud eundem D. de Luc. *discurs. 31. lib. 2. de Reg. num. 3.*

67

Non obstat asserta amplitudo renũciationum allegata ad euitandam vim huius insuperabilis demonstrationis, tum quia venditio, seu renunciatio restricta, vt diximus, remanet ad portionem eiusdẽ M. Ascanij, tum quia venditio, seu renunciatio restricta, vt diximus, remanet ad portionem eiusdem M. Ascanij, tum quia, vt ex Bosco [illegible] renunciatio etiam amplissimis verbis concepta restringitur ad renunciatorios, & eius descendentes, nec impedit, quin extincta renunciatarij linea ad feudum refutatum renunciãs admittatur, tùm quia nullus allegatus fuit Doctor, qui affirmet renunciantem excludi à feudo renunciato, tam ex persona propriæ actionis, quam aliorum, qui renunciauerunt,

uerunt, ex amplitudine clausularum in refutatione appositarum, excepto Cyriac. *controuers. iur.* 113. *nu.* 21., qui loquitur in casu, quo renunciatum fuit omni iuri competenti, & competituro ex inuestituris, quod toto Cœlo distat à nostro casu, in quo aliud non habemus, quam simplicem venditionē propriæ portionis, tùm denique quia assertæ renunciationes nunquam obesse potuerunt dictis MM. Io. Baptistæ, & Augustino, qui nec vendiderunt, neque renunciarunt, & per consequēs constantissimum redditur, quod sententia super alio fundata non fuit, quam super hæreditaria qualitate feudi.

Quĩto dispositio M. Cæciliæ sustineri nullo pacto poterat, nisi feudũ fuisset hæreditariũ; Nàm in feudo recto, & proprio nulla dispo-
69 sitio defuncti admittitur, *c.* 1. *de success. feud.* quod procedit etiam si fiat ad fauorē alicuius ex vocatis in inuestitura, *de feud. cap.* 7. *con-*
70 *clus.* 3. *nu.* 3. Scrader. *eod. tract. par.* 7. *cap.* 2. *nu.* 3., nec dicatur, quod hæc disponendi facultas oritur ex renunciationibus ad fauorem Patris emanatis, quia nulla lege cauetur, quod huiusmodi renũciationes tale priuilegium secum trahant, præterquamquod hæc interpretatio tenderet ad corrigendum dictum *cap.* 1. *de success. feud.*, quæ correctio, siuè limitatio admitti nequit, nisi ex alio simili Textu deducatur.

Sexto omnis dubietas remouetur ex his, quæ in eius libris idem M. Augustinus, repetito sermone scriptum reliquit, nempè quod feuda hæc erant hæreditaria, allodialia, & libera, vt ex supra relatis verbis *in* §. *idem M. Augustinus*, quæ ad effectum, de quo agitur, notatu digna sunt, ea ratione, quod Vasalli declaratio multum operatur ad intelli-
71 gendam feudi naturam. Surd. *cons.* 205. *n.* 15. Andr. *controu. Iur.* 252. *nu.* 7. *&* 9. vt supra diximus.

Septimò, & vltimo cōtrouerti nequit hoc principium per ea, quæ habentur ab eximio eiusdem M. Augustini Aduocato Capyc. Galeott. qui sui Clientis causam facilè sustinuit, non ex assertis Instrumentis venditionum, de quibus nec vnicum fecit verbum, sed quia feudum hæreditarium, & alienabile cognouit, vt ex integra eius cōtrouersia, quę feudi libertatem adeò aperit, vt superfluum sit vlterius elaborare, à quibus non dissensit idem M. Ascanius, qui optimè instructus de huiusmodi controuersiæ continentia iussit suis filijs, vt post eius mortem possessores dicti feudi non molestarent, ne illos indebita molestia, & seipsos inutilibus expensis, & litibus

72 grauarent, vt refert idem Capyc. Galeot. *d. contr.* 31. *in fin.*, vbi laudat eius prudentiam per hæc præcisa verba.

Qui profectò M. Ascanius expertus infirmiora sibi esse iura prætensa renisioni renunciauit, hancque controuersiam iussit filios suos haud excitare, neque iudicium prosequi in futurum, res quidem tali, tantoque viro digna; Quamobrem cum habeamus veritatem hanc, tot tantisque testibus, & rationibus roboratam, nullo modo de ea vlterius licet dubitare.

Hinc desumebatur, quod cum dictus M. Augustinus feudum hoc tamquam hæreditarium obtinuerit, incongruum, & inadmissibile prorsus sit, quod dictus M. Lucas eius filius, & hæres hæc controuertere valeat, cũ tutissimum in Iure sit, quod hæres impugnare non potest confessionem defuncti circa deuolutionem feudorum, etiãsi veniat ex propria persona, vt in terminis multis conge-
73 stis firmat de veriori, & magis communi Altograd. *cons.* 91. *nu.* 15 *&* 16. *lib.* 2.

Nec releuare existimauimus, quod, dum in inuestitura anni 1548. apertè constituitur, quòd fœminæ admitti non possint, nisi masculis deficientibus, impossibilis sit admissio M. Mariæ Brigidæ, dum extat M. Lucas, licet in alia linea, quia in feudis non curetur, quo tramite feudum descendat, sed attendatur primum eius principium, prima radix, & fundamentum, & ideò masculus ex vna linea ex-
74 cludat fœminam à portione proprij parentis ex alia linea. Rot. *dec.* 492. *par.* 5. *rec.*, & coram Caualer. *dec.* 622. *nu.* 2. *& seqq. & decis.* 291. *nu.* 1. *par.* 5. *tom.* 2. *recent.*, *& decis.* 155. *nu.* 5. *par. pr. tom. pr. in recent.* cum alijs per Sol. *ad consuetud. Sabaud. tit. de feud. in glosa tertia partis nu.* 1. *&* 2. Morot. *cons.* 29. *nu.* 4. quibus addebatur Altograd. *cons.* 25. *nu.* 12. *lib.* 1.

Quia (ommisso, quod hæc conclusio non
75 caret contradictoribus, vt videre est ex Roman. *cons.* 30. *per tot.* Peregr. *cons.* 37. *num.* 7. *lib.* 3. Surd. *cons.* 43. *nu.* 16. Molin *de primog. lib.* 3. *cap.* 4. *nu.* 5. Ruin. *cons.* 9. *num.* 5. *lib. pr.* Fusar. *de fideicommissi. quæst.* 475. *nu.* 30. 31. *& quæst.* 379. *nu.* 48. Castil. *lib.* 5. *cap.* 92. *nu.* 35. Fulgin. *de iur. emphyt. tit. de success. in bonis emphyt. quæst.* 11. *nu.* 5. Car. Anton. de Luc. *de linea legali, art.* 20. *nu.* 15. Mart. *de success. legal. par.* 1. *q.* 1. *art.* 5. *nu.* 10. Censal. ad Peregrin. *ad art.* 20. §. *summa rerum hæc est, fol. mihi* 45 *per plures, & plures colomnas.* cum alijs per Giurb. *de feud. cap.* 118. §. 2. *glos.* 6. *nu.* 13. & Mantic. *de tacit. lib.* 23. *tit.* 33.

33. nu. 19. & per Rotam 3. par. 2. recent.)

Respondebatur, quod præmissa controuersia locum habere potest in terminis feudi recti, & proprij, qui feudorum vsibus, & legibus regitur; secus in feudo omninò improprio, hæreditario, & alienabili, in quo leges feudales respectu successionis locum nõ habent, & attenduntur Statuta, vel ius commune, per ea quæ latè deducta fuere in prin-
16 cipio. & probat Rot. *in d. decis. 94., & 137. par. 12. recent.* vbi quod in similibus casibus fœmina concurrit cum masculis, si in æquali reperiatur gradu, & masculum excludit, si proximior sit, vndè cum Mag. Maria Brigida filia sit M. Iacobi Mariæ vltimi possessoris, & sine dubio proximior M. Luca fratre, indistinctè excludere debet d. M. Lucam, tum ex dispositione Statuti *de success. ab intestat. veniunt*, cum notissimis.

Quibus stantibus existimauimus concedendam esse M. Mariæ Brigidæ donatariæ inter viuos de hoc feudo dicti q. M. Iacobi Mariæ eius Patris, eiusdemque hæredi ex Testamento petitam inuestituram, ex conclusione communiter in Tribunalibus, & passim ap-
17 probata, de qua plenissimè per Argel. *de legit. contradict. q. 19. art. 2. nu. 36., & seqq. nu. 56. & per tot.*, quem pro omnibus allegari sufficiat, quod fœminæ hæredi ex Testamẽto vltimi feudatarij tunc demum negari debuit feudi possessio, quando de eius malo iure incontinenti constat, secus quando non constat de malo iure, & multò minus quando fœminam iustam fouere causam apparet, vt ex dictis censuimus verificari in M. Maria Brigida, saluo, &c.

Dat. ex Studijs nostris hac die 16. Nouembris 1676.

DD. VV. SERENISSIMARVM

Deditiss. & Obsequentiss. Serui

MICH. ANGELVS BENDINELLVS I.C.
IO. BAPTISTA VENTVRA I.C.

Pro
Illustriss. D. Marchionissa
MARIA BRIGITTA SPINVLA GENTILI

Contra
Illustriss. Marchionem
L V C A M S P I N V L A.

DEFENSIO

Voti supra Impressi, & Iuriũ D. Marchionissæ In successione Feudi controuersi.

In sequentibus Tribus Consultationibus accurata Patrocinatio.

SVMMARIVM.

1 *Ex natura feudi excluduntur fæminæ, & 19.*
2 *Impropria, & hæreditaria feuda legibus feudorum non subiacent.*
3 *Sub nomine hæredum in feudis descendentes tantum comprehenduntur.*
4 *Posterior nõ antiquior inuestitura attendi debet, quando in posteriori noua qualitas imprimitur.*
5 *Posterior attenditur inuestitura, cum procedit à Principe à primo diuerso.*
6 *Feudum* pro filijs legitimis *concessum dicitur ex pacto, & prouidentia.*
7 *Dictio* dudum *de paruo tempore prædicatur.*
8 *Relatum non attenditur, prout refertur, & enũciatur, sed vt verè se habet.*
9 *Relatum dispositionem inducit, non referens.*
10 *In feudo* pro heredibus, & successoribus *acquisito succedunt etiam fæminæ.*
11 *Dictio* prout *est relatiua antecedentium.*
12 *Dictio* inde, exindè *significat* in posterum.
13 *Vbi non constat de prima natura feudi præsumendũ est hæreditarium purè, & alienabile. Contra potius pactionatum nu. 28.*
14 *Ante Constitutiones feudales promulgatas masculi, prout fæminæ in feudis succedebant.*
15 *Constitutiones feudales anno 1240. fuerunt promulgatæ.*
16 *Lex feudalis trahitur ad præterita, & ante legem factas inuestituras feudi.*
17 *Lex ad præterita non trahitur.*
20 *Actus posterior ad antecedentem relatus antecedentis qualitatem declarat.*
21 *Cum de præcipuà inuestitura feudi non constat, ex sequentibus declaratur, & arguitur, & 25.*

22 Vna

22 *Vna præsumptio tollit aliam,*

23 *Fortior coniectura debiliorem elidit.*

24 *Regularis præsumptio feudalitatis ex pacto, & prouidentia ex aliis coniecturis excluditur.*

26 *Obseruantia subsequens declarat qualis natura fuerit prima inuestitura feudalis.*

27 *Ad effectum interpretandi cuius natura fuerit prima inuestitura, sufficit actus vnicus posterior.*

28 *Obseruantia, quæ non derogat primæ inuestituræ certæ, sed declarat primam incertam, fortius attenditur,*

29 *Feudum merè hæreditarium nil habet de prouidentia legis, aut acquirentis in suo principio, sed à dispositione vltimi defuncti pendet,*

30 *Potest Pater feudum simpliciter hæreditarium in vltima voluntate solutò relinquere, si extraneos instituit, si verò descendentes, vsque ad legitimam,*

31 *Feudum hæreditarium mixtum requiritur in successore, & qualitatem proximitatis sanguinis, & titulum hæreditarium, & participat de natura feudi ex pacto, & simplicis hæreditarii.*

32 *In feudo ex pacto, & prouidentia tot censentur concessiones, & inuestituræ, quot sunt personæ in eo ad successionem vocatæ.*

33 *In inuestituris pro descendentibus stipulatis locum habet ius accrescendi,*

34 *Feuda merè hæreditaria in vltima voluntate, tam Vniuersali, quam singulari legati, aut fideicommissi titulo relinqui possunt.*

35 *Feuda merè hæreditaria inter viuos quolibet titulo in extraneum alienari possunt.*

36 *De feudo merè hæreditario prout de Allodiali disponi potest.*

37 *Dum Dominus directus permittit fieri alienationem feudi in extraneum, censetur feudū esse merè hæreditarium, & alienabile.*

38 *Omnia nostra facimus, quibus nostram impartimur authoritatem.*

39 *Emens feudum censetur se informasse, quod sit alienabile.*

40 *Relatio habet in ventre implicitas formam, & qualitatem dispositionis, cui refertur.*

41 *Consensus datus à Domino alienationi feudi in extraneum probat esse natura merè hæreditarium, & alienabile:*

42 *Multiplicatæ alienationes feudi in extraneos probāt esse alienabile, & merè hæreditarium.*

43 *Feudum merè hæreditarium, & alienabile, potest in quoslibet absq. assensu Domini trāsferri.*

44 *Assensus præstitus à Domino in alienatione feudi merè hæreditarii non dicitur Gratia,*

45 *Simplex assensus à Domino in alienatione feudi præstitus si non continet nouam qualitatē, aut onus emptoris, operatur solum remotionem obstaculi, quod non possit vendi feudū absque consensu Domini.*

46 *Assensus obtentus à Domino pro alienando feudo in Titium, habetur pro inuestitura facta in Titium.*

47 *Dominus nouum acquisitorem feudi alienabilis inuestire omnino tenetur.*

48 *Nouus acquisitor, & successor in feudo tenetur semper inuestituram à Domino intra annum petere, & iuramentum præstare fidelitatis.*

49 *Assensus requisitus Domini in alienatione bonorum probat bona non esse libera, & merè Allodialia, sed feudalia, aut emphyteutica.*

50 *Merè hæreditaria feuda dicuntur feuda, & præter successionem in reliquis retinent naturam feudi.*

51 *Data à Domino facultate alienandi feudum, nō censetur data facultas alterandi eius primā naturam.*

52 *Facultas personalis alienandi feudum data Vasallo in primo actu consumitur.*

53 *Clausulæ positæ in parte executiua assensus alienationis feudi censentur ad confirmationem, non ad innouationem feudi adiectæ.*

54 *Fictio veritati cedit.*

55 *Actus non effectuatus consuetudinem non inducit.*

56 *Assensus Domini est necessarius etiam in feudis merè hæreditariis.*

57 *Dominium eiusdem rei apud duos eodem tempore adesse non potest.*

ARGVMENTVM.

Cum deficit prima, & originalis inuestitura Feudi, an ex sequentibus declaretur eius natura, & an ex pacto, & prouidentia, vel hæreditarium mixtum, vel merè hæreditariū præsumi debeat; & de varijs sequentiū inuestiturarum interpretationibus, vt eadem prima natura feudi, vno, vel altero modo, iudicetur. Et an inuestitura facta relatiuè ad antecedentes, & antiquas, cum aliqua tamen specificata qualitate, an iuxta relationem, vel iuxta specificationē seruari debeat. Obseruantia an, & quando declaret originariā feudi naturam, & quæ obseruantia requiratur. Differentiæ inter feudum ex pacto & prouidentia, simpliciter hæreditariū, aut hæreditarium mixtum ad effectū successionis. Ex quibus Actibus probetur feudum merè hæreditarium, & alienabile. Assensus Domini directi in alienatione feudi merè hæreditarij quid operetur.

Battista

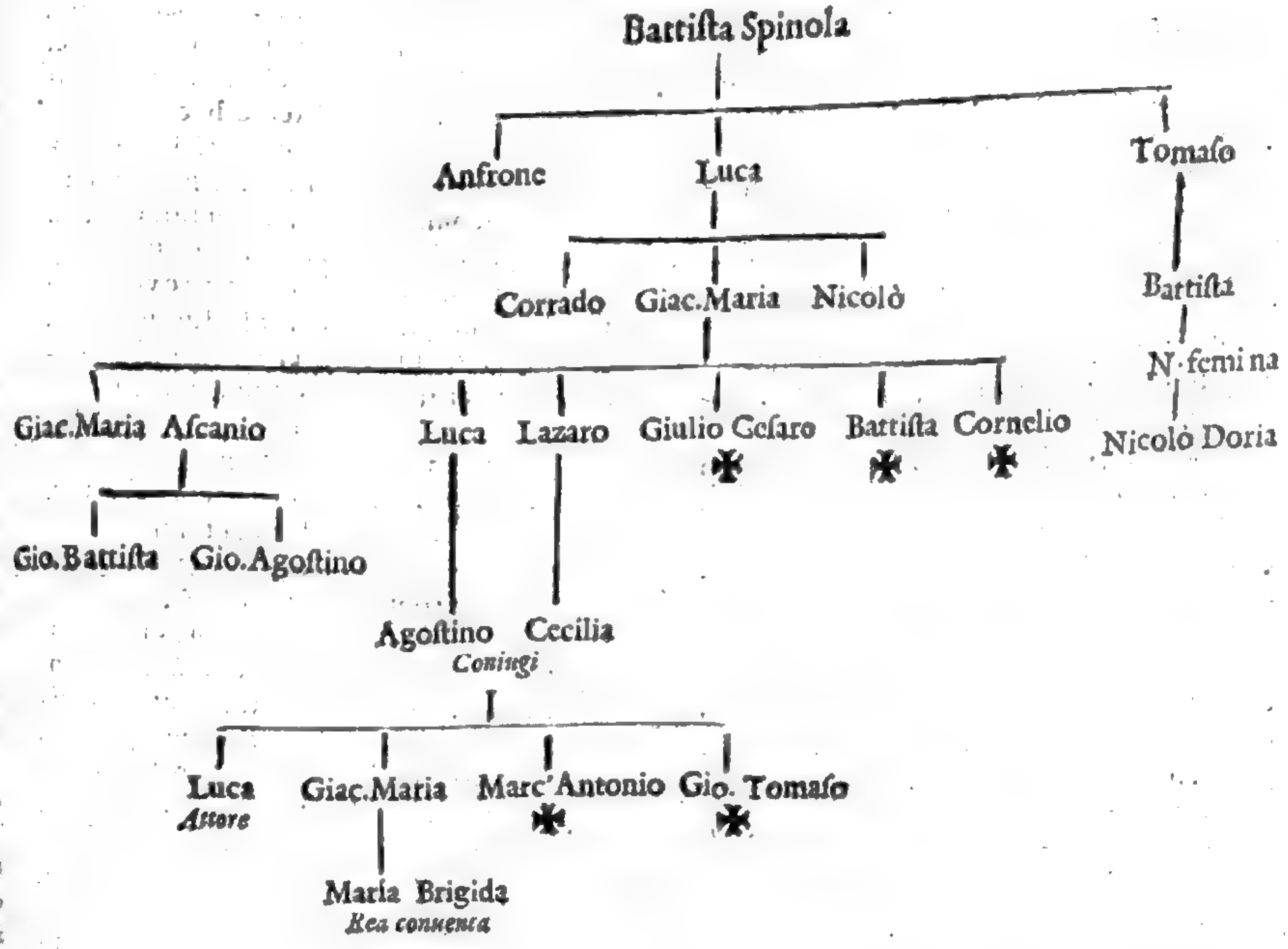

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXCII.

Q Vamvis redditum à præclaris, & eruditisimis Consultoribus Serenissimo Senatui Votum non modo possessionis factum, sed etiam successionis Iura Illustriss. Marchionissæ Mariæ Brigittæ Spinula Gentili euidētissimis rationibus cōprobasset; Serenissimo tamen Principi repetitis, & Instantissimis Illustrissimi Marchionis Lucæ supplicationibus exorato placuit, post quam eorumdem feudorum possessionē, in quà tàm ex donationis, quam Testamenti paterni titulo reperiebatur, liberam ab Auocatione, & Sequestro eidem Illustriss. D. Brigittæ dimiserat, petitorij, & successionis quæstionem discussionemq. suo benigno Rescripto rursus duobus alijs confidentibus Iurisperitis committere, vt ex supra relato, & in fine eiusdē Voti impresso decreto legitur, Vndè Noua Bella licet prorsus inania sibi parari cernens Mag. Brigitta, quamuis ipsum Votum inelidilibus fundamentis satis munitum contrarios non paueat, quibus impetitur, insultus; Illud nihilominus nouo roborare subsidio, si non vis aliqua timoris impellit, omnis saltem prudentiæ ratio suasit.

In primis igitur Sapientissimi Cōsultores occurrentes obiecto contrario, quod in sexus qualitate constituit Adversarius, ad arcendam à petita feudorum inuestitura Mag. Mariam Brigidam, desumptum, vt aiunt, ex feudorum iure, vel comuni consuetudine vim scriptæ legis iamdiu retinente, quæ fæ-
1 minas regulariter repellere videtur à feudis, ex text. *in cap. pr. Hoc autem notandum de his qui feud. dare possint*, cum aliis in eorum Voto *nu. pr.* relatis. Limitationem eidem regulæ opposuerunt secus disponentem de feudo improprio, & hæreditario, q (vt pluribus ibi firmāt autoritatib⁹ *n. 2. 3.*) sicut inter allodialia bona numeratur, & alienabilia, ita nec regulis, aut vsibus, cōsuetudinibusq. feudo-
2 rum subiacet. Quo iacto per eos verisimo, nec ab Aduersariis tunc, nec modo patrocinantib⁹ cōtroverso fundamēto; In facto pari-

ter impropriam, & simpliciter hæreditariam huiusmodi feudi naturam comprobare satagerunt, prout eis quidem feliciter contigisse clarè patet ex his, quæ in eodem Voto narrantur *ex nu.4. vsq. ad nu.29.*

Ad eversionem igitur principalis huius fundamenti laborarũt vndiq., totisq. viribus præstantissimi M. Lucæ Aduocati; Et præcœteris erudito, distinctoq. mæthodo Doctissimus Antonius Bendonus Mediolanensis in sua pro Voti præfati confutatione ex industria Consultatione composita. In quà propterea ante num. primum in vers. *Supponitur,&c.* præmittere voluit, Huius, de quo nunc agitur, feudi primam, & antiquiorem investituram eam fuisse, quã à Marchionibus Clavesanæ emanasse dicitur anno 1162. in familiam de Lingueglis, quam pariter dicitur fuisse conceptã cum clausula *pro suis hæredibus*. Vndè præsupposita assertæ investituræ existentia infert postmodum *nu.1.2.* ex huiusmodi natura stipulationis excludi ab eodem feudo in sui initio eam, quæ in voto præfertur, qualitatem simpliciter hæreditariam, quia, vti subiungit, nomen *hæredum*
3 *suorum* in inuestitura feudali compræhendit dumtaxat descendentes masculos de sanguine investitorum ex Clar. *in §. feudum quæst.* 83. *in fine*, & potissimum ex Monac. *de recta feudi interpret. cap.28. par.pr. nu.19. & cap.33. nu.pr. & cap.1. & 11.* ex ea ratione, quia in legibus feudalibus nomen *filij*, & nomen *hæredis* accipiatur sinonime, vndè quod dicitur de vno, prædicetur etiam de alio.

Verũ licet Iuris axiomati ex præfatę suppositæ anno 1162. investiturę verbis elicito pluribus responderi posset, quæ latius adducta leguntur apud Capyc. Galeo *tt. controuers. lib.1. contr.31. ex nu.27. vsq. ad nu 40*, qui super pręsentis feudi natura hæreditaria, & alienabili in quoscumq. probanda scripsit anno 1610., vt Augustinus ab Vxore Cæcilia hæres institutus investituram eorumdem feudorum contradicente Ascanio Cæciliæ Patruo, & alijs agnatis impetraretur à Senatu, prout obtinuit iuxta Votũ Doctissimorũ Iurisperitorum, tunc etiam iuxtà consuetum morẽ electorũ, & in fine eiusdẽ controversiæ à Galeotto relatũ. Nihilominus omittuntur, quia de huius investituræ Anni 1162. veritate nil certi vnquam potuisse affirmari, manifestum est; Et hinc est quod, cum anno 1490. Consultus fuisset à Lazaro Patre Cecilię celebris Iurisconsultus Iacobus Menochius super alienatione d. feudi, & an illud Cæciliæ filiæ suæ absq. molesto litiũ periculo relinquere in Testamẽto posset, in suo *cõs.*812. pro veritate respondit, omni iure illud alienari posse, tàm inter viuos, quam in vltima voluntate, neque ex tali alienatione aliquem ex agnatis cõqueri debere, & propterea hac occasione ab eodem Lazaro transmissa eidẽ Menochio serie facti de huiusmodi asserta investitura anni 1162. nulla fuit habita mentio, vt nulla certa, authenticaq; fide subsistens: Ita quoq. pariter antequam pręsentis controversię disputationem aggrederentur M. Lucas, & M. Brigitta ea omnia, quę certo supponi debuerant, & super quibus Iuris fundamenta tuto locari potuissent investiturarũ, seu concessionum huiusmodi feudi publica Instrumẽta comuni consensu firmarunt, & approbarunt, cœteris oĩbus, quæ dubiæ, aut suspectæ fidei visæ fuerunt, à commemorata facti serie reiectis; Et propterea cum inter Authenticas & antiquas huius feudi inuestituras hæc anni 1162. non fuerit adscripta, imò tanquam incertæ fidei ex partis vtriusq. mente exclusa remãserit, inanis evaderet quæcumque iuris ratiocinatio, quæ super eiusdem suppositæ investituræ verbis, & qualitate modo fieret.

Prima igitur, & antiquior huiusmodi feudi notitia, quę aliqua potuerit assertione pferri, desumpta fuit non ex publico Instrumẽto, sed ex simplici quadam annotatione in vetustissimis Reipublicæ Codicibus reperta, vt ibi memoria redigeretur aliqua factæ ab eadẽ Republica acquisitionis Supremi Dominij eorumdem feudorum, quæ cum reservatione iuriũ feudi iam per vẽditores cõcessi, & sic præcisè descripta est. *Saluo feudo Domini Bonifacij de Lingueglia, & Iacobi de Casa Noua, quod tenebant ab Auo nostro Bonifatio*, & quæ feuda Anno 1228. Bonifatiũ, & Oddonem Tagliaferri tunc Dominos in Rempublicam certò convento pretio transtulisse dicitur.

Ex quà Adnotatione prima desumunt arma Domini M. Lucæ Advocati, & præcipuè D. meus Bendonus in dicta sua Consultat. *nu.3 4. vers. Secundo*, vt naturam impropriã, & hæreditariam eiusdem feudi in voto comprobatam excludant, & pactionatam, & ex providentia potiùs inducant, vndè, vt ab eo dicitur, cum tunc Serenis. Respublica post comparatum directum dicti feudi dominiũ nouã fecerit investiturã in Bonifaciũ, his verbis *pro vobis, & filijs legittimis cum baculo vno inuestiuit*, sic evidenter constare concluditur, non originalẽ inuestituram esse attendendam, sed hanc posteriorẽ, quia receptior sententia sit, posteriorem, non autem priorem attendi

attendi debere, quando in ea adijcitur nova qualitas, siuè nova forma ex Oldrad., Bursatt.
4 & alijs ibi *n.3.4.* cumulatis, firma tamen remanēte antiqua investitura in ijs tantū casib⁹, in quibus non fit prioris investiturę reformatio, non autem in ijs, in quibus eiusdem alterantur pacta, vel formulæ; Et præcipuè, vti pariter ibi subiungitur, *num.5. 6.* in præsenti casu nulla videtur habenda prioris,, & antiquioris inuestituræ ratio, sed posterioris dūtaxat, cum hæc sit facta à diverso Principe
5 Concedente. ex Bero. *conf.109. nu.5.6. lib. pr.*. & Menoch. *conf.439. num.* 18. allegatis, vndè, vti subiungit *nu.10. vers. Igitur, &c.* si standum est inuestituræ anni 1228. vt antiquiori, satis constare videtur, agi modo de feudo pactionato, vti concesso *pro filijs legitimis*, vti in specie firmant hoc assumptum. Becc. *conf.161. ante nu.4.* Cephal. *conf.234. nu.7.* Vrsin. *de feud. par. pr. quæst.6. art.1. sub nu.30.* alijs relatis Gobb. *de perimissa feudi alienat. quæst.2. nu.58.* per text. *in cap. pr. §. Hec quoq.*, & ibi Gloss. *de success. feud.* Rosenthal. *de feud. cap.2. concl.33. nu.2.* Fachin. *controu. iur. lib.7. cap.3.*

Sed hæc omnia facilè corruunt; In primis enim adhuc ambiguum valdè remanet, cum nec ex tota scripturarum productarū serie ne dum probari, verùm nec aliqua legittima ratione, aut coniecturis assequi potuerit, quod de tali investitura publicum constet Instrumentum omnibus numeris, & requisitis absolutum, vt ei fides haberi certa valeat, & quod verè Respublica Serenissima tunc, & non antea Supremum dicti feudi Dominium assertæ venditionis titulo acquisierit, annua postea successivis temporibus soluta loco prętij conventa retributione librarum ducentarum quinquaginta, vt in producta venditionis notula asseritur: Et quidem profectò, si suppositæ cessionis anno 1228. habitæ titulo, & non alio, nec antea, vel postea fuisset Respublica horum feudorū facta Domina, credendum certè foret, quod ex publicis quoque libris factæ singulis annis librarum conventarum solutiones, aut certè saltē eiusdem vnica prætio facta redemptio probaretur faciliùs etiam, quam ipsamet supra narrata asserta concessio, cum publici ærarij Administratores, quicquid soluunt in rationum quoque Codicibus accuratè describere soleant, & debeant, & quia etiam magis Reipublicæ intererat factarum solutionum probationem semper habere promptā, ne sub prætextu nō adimpletæ promissionis aliquādo fortè concessionis contractus peteretur rescissio. Quæ etiam scripturæ informis, & illegittima probatio fortiùs conuincitur ex exceptione data à M Luca Instrumento concessionis, & investituræ anno 1386. peracto, & ex Prothocollo Corradi Notarij exēplato, dū n per eū ipsius legalitati obijcitur, quod Instrumentū istud, licet ex prothocollo publici Notarij fuisse extractum, & leuatum Io. Stella Secretarius, & Minister omni fide dignus testimonium reddat authenticum, quia tamen aliqua insurgit altercatio super recognitione manus, & charactæris eiusdem Segretarij subscribentis, contenditur ex aduerso non esse in forma probanti; Quanto magis igitur dicendum erit, iuxtà Iudiciorum regulas nullam mereri fidem assertę venditionis, & investiturę anno 1228., vti supponitur, peractę notulam, quæ nullius publicæ personę testimonio, vel authoritate munitur, neq. subsequutæ annuatim solutiones promissarū pro pretio librarū ducentū quinquaginta aliquo modo probatæ sortirū fuisse tunc effectum venditionem, seu cessionē prędictā, & eo modo descriptā verisimilitudinis saltem argumento, dum legittima deest veritatis probatio, non docent.

Imò potiùs inverisimile prorsus redditur sic tēporis, & eo modo, & forma, qua ibi narratur, factā fuisse vēditionē, & investiturę cōcessionē præd., Quia, vt ibi legitur, *Vendunt Oddo, & Bonifatius Tagliaferri March. Clauezana Castrum, & locum, & quicquid eorum Auus tempore mortis in ipsa Valle habebant, nihil in nobis retento, &c. Saluo feudo Domini Bonifacis de Linguelia, & Iacobo de Casa Noua, quod tenebant ab Auo nostro Bonifacio, in Castellari, & eius pertinentiis.* Et successiuè quoque in inuestitura immediatè facta per tunc Ianuensis Ciuitatis Prætorem dictis Vassallis de Lingueglia sic dicitur. *Damus in feudum omnia Castra Castellaris, &c.* Quamobrem si prædicta, sicut adnotata fuit, subsisteret anni 1228. inuestitura, & concessio, ex qua omnia Castra Castellarij iam Respublica acquisiverat, inanis quidem, imò pręiudicialis potiùs Reipublicæ fuisset alia posterior, & nova acquisitio anno 1386. facta à Ioanne Saluzzo mediante Argentina matre Francisci Cravezanæ Marchionis hærede quartæ tantum partis eiusdem Castri Castellarij, quod integrum iamdudum acquisiuisse supponebatur. Prout etiam inaniter dicti de Linguelia quartæ partis dicti feudi inuestituram petijssent, quod integrum iam obtinuerant, & possidebant.

Quæ vanitas, aut non effectuatio dictæ con-

de huius feudi alienabilitate, ex supra deductis.

Anno 1589. MM. Lucas, Ascanius, & Iacobus Maria filij dicti q. M. Iacobi Mariæ senioris venditionis titulo transtulerunt eorum respectiue portionem dicti feudi in dictum q. M. Lazarum eorum fratrem, per se, & successores quoscumque, qui successiuè
22 inuestituram in forma consueta reportauit; quod similiter qualitatem hæreditariam arguit, ex supra sæpè repetitis.

Defuncto M. Lazzaro ab intestato, inuestita fuit de hoc feudo M. Cæcilia eius vnica filia, & hæres, quæ iuramentum fidelitatis in forma præstauit, & sic feudum factum fuit
23 fœmineum. Menoch. *cons. 331. num. 3. & 4.* Garzon. vbi supra *fol. 166. vers. Post enim admissam*, taliter, quod post fœminam admissam masculi, & fœminæ indistinctè admittun-
24 tur sine prælatione masculorum, idem Menoch. eodem *cons. 331. nu. 48.*

Anno 1610. M. Cæcilia heredem suum vniuersalem instituit M. Augustinum Spinulam eius consobrinum, & virum, tam in bonis allodialibus, quàm feudalibus, & in specie, in, de quo agitur, feudo, eaque defuncta idem M. Augustinus supplicauit DD. VV. Serenissimis pro solita inuestitura, cui requisitioni viriliter se opposuit *M.* Ascanius patruus, & sic proximior eidem M. Cæciliæ, & re coram Consultoribus de more deducta, structus fuit integer processus, & exhibita iura quæcunque pro M. Ascanio, quæ M Augustinum remotiorem excludere poterant, si feudum ex pacto, & prouidentia, vel mixtū fuisset: & post longum causæ examen eidem
25 M. Augustino *heredi, & successori ex Testamento M. Cæciliæ* concessa fuit petita inuestitura; quæ omnia feudi qualitatem hæreditariam apertissimè demonstrant, & ex infra dicendis magis patebit.

Idem M. Augustinus mentionem faciendo de dicto feudo in eius libris, sic loquitur: *Luogo del Castellaro, Pompeiana, & Cauea feudi paterni, & antichi à me rastati tutti di vn Caratto, come herede della q. Sig. Cecilia già mia moglie, e Cugina, de quali ne fui stato inuestito dal Serenissimo Senato l'Anno 1617. 14. Giugno, come il tutto appare da scritture antiche, e moderne, che tengo, quali mostrano, che essi feudi sono hereditarij, & alienabili con autorità assoluta, il che si vede dal primo priuilegio del 1162., oltre che l'Anno 1548. furono concessi dal Serenissimo Senato con parole espresse di feudi franchi, e liberi, confirmate in tutte le altre inuestiture fino alla detta mia dell'Anno 1617., & il loro capitale si deue calcolare molto per la stima, che si deue fare di essi feudi così liberi, doue essercitiamo noi ogni giurisdittione, e Signoria con la recognitione solamente dell'alto Dominio alla Republica; oltre li detti beni feudali iui espressi, ve ne sono anche delli allodiali, come si vede dalli Libri, e papeli così intorno à quello importa la vendita, come intorno à tutti i Priuilegi, e prerogatiue di essi feudi, e della potestà vi è di poterne testare, e venderli, à quali mi rimetto*, deindè subdit, *mà anco li detti feudi sono puro allodio*. Quæ Vasalli declaratio plurimi valet ad dignoscendum
26 feudi qualitatem, vt cum Calcan., Aretin., Ruin., Siluan., Menoch. sentit Andreol. *controuers. iur. controu. 252. nu. 8.*

20. Augusti anni 1634. idē *M.* Augustinus in Testamento hæredes suos vniuersales instituit MM. Lucam, Iacobum Mariam, Marcum Antonium, & Io. Thomam eius filios in omnibus suis bonis, &c. compræhēsis feudis, hoc addito, *quali però non possino disponere della loro hazenda se non compita l'età di*
27 *22. anni*, & hæc prohibitio ad tempus, post tempus facultatem alienandi heredibus dari indicat, ex supra deductis.

Anno 1647. 5. Februarij idem M. Lucas obligauit dictum feudum pro dotibus Mag. Theodoræ eius vxoris his verbis: *Item portionem ipsi spectantem ex locis Castellarij, & Pompeianæ cum eorum iuribus, & pertinentijs, possessionem quorum bonorum dedit, & dat di-*
28 *ctæ M. Theodoræ præsenti, & eius hæredibus, & successoribus me Notario stipulante, &c. Constituens, &c. se, suosque hæredes interim ea tenere, possidere nomine, & vice dictæ Mag. Theodoræ, eiusque hæredum, & successorum vsque ad integram restitutionem dictarum dotium.* Ex quo apparet, quod & ipsemet M. Lucas feudum hoc pro hæreditario, & alienabili habuit, ex allegatis.

Ex his existimauimus feudum hoc aliena-
29 bile factum fuisse, ad quem effectum vnicus, aut duo actus sufficiunt, vt admittunt passim DD Rot. *dec. 419. nu. 6. & dec. 448. num. 3. par. pr. recent.*, & apud Buratt. *dec. 679. nu. 9.*
30 & in terminis feudi Rosenthal. *de feud. cap. 7. conclus. 43. nu. 9.*; certum etenim est, quod
31 ex consuetudine feuda fiunt alienabilia, Surd. *cons. 105. num. 11. & 12.* Rot. coram Eminentiss. Ottob. *dec. 265. nu. 58. & seqq.* & coram Amat. Dunozet. *dec. 478. nu. 63.*

Accedat, quod in quibusuis alienationibus semper interuenit assensus DD. VV. Serenissimarum, qui præsumere facit alienabilitatem,

litatem, vt obseruat Rota coram Dunozet. mox citata *dec. nu.* 64.

Nec vrgere putauimus, quod omnes dicti actus trahi non possint in consequentiam, dum non apparet, quod agnati de illis notitiam habuerint, opposuerint, & acquieuerint, aut reiecti fuerint per sententiam; quia (omisso quod inuerisimile prorsus est, quod tot, tantique actus ad interesse habentium notitiam non deuenerint, eo præcipuè quia facti fuerint inter coniunctos, in quibus scientia facilè præsumitur *ex vulg.* Itē (omisso, quòd sumus in actibus, qui extenduntur ad annos centum, ducentum, & vltra) animaduertimus, quod ad effectum, vt intret legitima obseruantia, non est necessaria prætensa scientia, contradictio, aut sententia, ex
3 Rot. coram Emin. Ottob. *dec.* 265. *nu.* 58.; secundò quod huius feudi prima inuestitura, ad cuius tenorem cœteræ reducuntur, deficit; vndè cum non constet de titulo claro ab initio, & agatur de illo cognoscendo ex obseruantia, & actibus subsecutis, non videtur in his terminis necessaria scientia agnatorum; ratio est, quia non agitur de præscribendo contra titulum, & sic de consuetudine iuri, aut pacto contraria, sed de demonstrādo qualis titulus fuerit, & sic de cōsuetudine interpretatiua, in qua scientia agnatorum non requiritur, vt in similibus terminis ra-
4 tiocinatur benè Rot. in centies citata *dec.* 93. *num.* 98. 99. & 100. *par.* 5. *recent.*

Neque dicatur, quod adest investitura anni 1228. concessa Bonifacio de Linguilia, cuius tenor clarus est, & explicitus, & ideò
5 super omnia attendendus, Marin. Frecc. *de subfeud. lib.* 3. *tit. de form. inuestitur. in addit. nu.* §. *quia in formula, per tot.*

Quandoquidem aduertimus, quod dicta inuestitura nō est prima, quę super hoc feudo emanauit, quinimò relationem habet ad antecedētem cōcessam à Marchionibus Clauesanæ, de qua hodie nullo modo constat; Cui non obstaret, si diceretur, quod posterior inuestitura indicare potest qualitatem
16 antecedentis, de qua non apparet, *l. si seruus plurium* §. *fin. ff. de legat.* 1, *l. hæredes palam*, §. *sed, & si, ff. de Testam.*; facilè enim replicatur, quod huiusmodi præsumptio radicitus tollitur ab obseruantia in cōtrarium subsequuta, cuius tanta virtus est, vt omninò attendi debeat, cum faciat præsumere, quod talis fuerit concessio, qualis fuerit visus, &
7 patientia subsequuta, Rota *d. dec.* 93. *num.* 58. 98. & 99. *par.* 5. *recent.* D. Aloyi. Mansi. *consult.* 85. *num.* 5. *lib.* 1. vbi pluręs allegantur, Rot. coram Ottobon *d. decis.* 265. *nu.* 69. Rosenthal *de feud. cap.* 12. *conclus.* 12. *nu.* 4. &
38 41.; quinimò nulla requiritur præscriptio, cum agatur de obseruantia interpretatiua, Rot. *dec.* 419. *nu.* 6. & *dec.* 448. *num.* 3. *par. pr. recent.*, & apud Buratt. *d. dec.* 679. *nu.* 9. vbi
39 quod, & ad illam inducendam sufficit vnicus actus, & huiusmodi obseruantia præualere,
40 & attendi debet, etiam si tenori inuestiturarum repugnaret. Brun. *consf.* 127. *col.* 7. *vers. Quod si quartam, vol.* 2., Mantic. *de tacit. lib.*
41 23. *tit.* 19. *num.* 37., vbi quod consuetudo præualet tenori inuestituræ. Rot. coram Dunozet. *dec.* 748. *num.* 63. cum alijs per D. de Luc. *de feud. discur.* 7. *nu.* 21., vbi quod ob-
42 seruantia mutare valet de hæreditario in familiare, & è contrà.

Prætereà cōsiderata intrinseca huius feudi qualitate censuimus feudum hoc improprium dici posse ex pluribus: Et primo quia in eo expresè fœminæ vocantur: Exploratissimum etenim est in iure, quod regulariter fœmina feudi incapax est, vt in principio vidimus, taliter, vt aliquando masculis de-
43 ficientibus feudum ad Dominum deuoluatur, *cap. pr. de success. fratr. cap. pr., quemadm. feud. ad fil. pertin.*, Garz. vbi supra *col.* 2. *ampliat. pr.*; vndè si ad feudum
44 expresè vocetur, feudum suam propriam non retinet naturam, sed impropriatur Ioan. Thom. de Marin. *de feud. tit.* 18. *de feud. habent. propr. natur. nu.* 3. *in tract. to.* 10. *par. pr. fol.* 157., & *tit.* 19. *de feud. non habent. propr. natur. nu.* 5., *vers. Et similiter, fol.* 158. Menoch. *d. cons.* 65. *nu.* 59. *vers. Cōstat ergò.*

Secundò feudum hoc improprietatem induit, quia emptitium est, nàm hoc eodem titulo illud acquisiuerunt anni 1472. MM. Lucas, & fratres Spinuli ab illis de Linguelia, & denuò anno 1587. M. Lazarus Spinula à suis fratribus, ex dictis supra, & latiùs habetur in facto; Ratio est, quia feudum dicitur beneuola Principis concessio, & vbi interuenit pecunia, siuè soluatur eidem Principi, siuè Vassallo, feudum semper improprium efficitur, & à sui propria natura deuians; qua in re licet multi ex DD., tàm antiquis, quam
45 modernis dissentiāt, hæc tamen communior videtur sententia, Clar. *in* §. *feudum q.* 763. *nu.* 6. *vers. Quid in feud. empt.*, Ludouic. Bell. *cons. pr. nu.* 70. qui hanc magis communem profitetur, latè Gail. *obseruat. Iur. d. obseruat. iur. d. obseruat.* 159. *num.* 3., & *per tot. lib.* 2. Thesaur. *decis. supr. citat.* 146. *nu.* 9. qui inter alios refert Natt. *cons.* 159. *nu.* 16. dicen-
46 tē stultum esse in huiusmodi feudis emptitijs

Digitized by Google

& 33. vbi præcipuè (prout hic) quando cum vltimo statu concurrit obseruantia, & est generale, quod in quacunque materia, siue beneficiali, siue regulari, & primogenitu-rarum, siue maioratuum, æquiparari solent, q attendi debeat vltimus status, præcipuè quando habilis est ad præscribendum, nimirum quando locum habuit, quod solent per annos quadraginta, & vltra; prout in nostro casu, in quo sententia anni 1617. vsq. in præsentem diem integram habuit executionem, ex his, quæ scribit D. de Luc. *discurs.* 15. *de Parœch.*, & alibi passim.

Et verè hoc fundamentum pro parte M. *Mariæ* Brigidę deductum nobis magnā vim fecit, vt in hanc sententiam descenderemus, non obstante quod MM. Aduocati M. Lucæ prætenderent euitari posse ex eo, quod sententia lata fuerit non super qualitate hæreditaria feudi, sed attenta renunciatione ad fauorem M. Lazari facta per M. Ascanium, quando eius portionem feudi M. Lazaro vēdidit ex facultate, quam habebat M. Cæcilia filia vnica, & hæres eius Patris; & tanquam vltima ex eius descendentia, nominandi alterum ex compræhensis in antiquis inuestituris, per *Marescott. lib. 2. var. cap.* 59. *num.* 7. cum alijs allegatis.

Quandoquidem pro certo habuimus totū contrarium, nimirùm quod ideo fauore M. Augustini pronunciatum fuerit, quia feudum hæreditarium habitum fuerit: & quidem ex pluribus, & primò (ommisso quod inter vēditionem feudi, & refutationē militat notabilis differentia: ita ut malè ab vna ad aliam arguatur) notauimus, quod in processu coram Serenis. Senatu, & MM. Assessoribus tunc constructo, producta nō fuerunt instrumenta venditionum à dictis MM. Ascanio, & fratribus factarum, de quibus supra: quinimò liquet, quod tota controuersia versabatur circa feudi qualitatem, vtrum esset hæreditarium, vel agnatitiū, ut ex his, quę releuantur in facto concordato in §. quod incipit *Anno* 1614. 24. *Nouembris*, & licet verissimum sit, quod dicta Instrumenta MM. Assessoribus præsentata fuerunt, quia de his in eorum relatione mentionem fecere; adhuc tamen certissimum est, quod si causæ defensio super dictis Instrumentis constitisset, in actis & quidem solemniter eadem Instrumenta præsentata fuissent.

Secundo in eadem causa comparuerunt MM. Io. Baptista, & Io. Augustinus filij dicti M. Ascanij, qui sanè non vendiderant, neque renunciauerunt, & tamen fuerunt exclusi, euidens argumentum, quod exclusio eorum, & M. Ascanij Patris non processit à dictis vēditionibus, seù renūciationibus, sed quia verè feudum hæreditarium erat.

Tertiò, quia asserta venditio, seù (vt in sensu M. Lucæ loquamur) renunciatio non fuit realis, sed merè personalis; facta etenim fuit in manibus Domini non fuit ad effectum, vt M. Lazarum tanquam de nouo feudo inuestiret, nec facta fuit omninò, vt renunciatio realis dicatur, *decis. Siciliæ* post D. de Luc. *de feud. num.* 135. vbi quòd ita tenent omnes feudistæ, vndè sequebatur, quod si feudum habitum fuisset pro mixto, siuè ex pacto, & prouidentia, idem M. Ascanius non excludebatur à successione feudi extincta successione M. Lazari. Tiraquell. *de primogenit. q.* 86. *nu.* 7. Gallerat. *de renunciat. renunciat.* 3. *num.* 21. ratio est, quia renunciatio censetur restricta ad fauorem renūciatarij, & eius descendentium. Fed. de Sen. *cons.* 77. *vers. Quia secundus hæres, & cons.* 228. *nu.* 2. Aret. *cons.* 3. *vers. Quia nisi.* Surd. *cons.* 544. *à n.* 1. *ad* 6. Nec vadit ad extraneum. Cyriac. *contrŏu.* 4. *num.* 20. & 21. cum alijs multis allegatis *in d. decis. Siciliæ nu.* 111. qui ampliat etiam si renunciatio amplissimis verbis concepta fuit, & cum verbis cui dederit, &c., & similibus.

Quartò renunciatio M. Ascanij restricta legitur ad eius propriam portionem, vt ex Instrumenti verbis, quæ veritatem amanti apertissima sunt: ergo quatenus super venditione, siue renunciatione MM. Consultores eorum sententiam fundassent, exclusio Mag. Ascanij nullo modo protrahi poterat ad portiones MM. Iacobi *Mariæ* Lucæ, & ipsiusmet Lazari, in quibus tanquam proximior M. Augustinum excludebat, benè Rota apud Ninot. *dec.* 7. *nu.* 4. & 5. & *dec.* 77. apud eundem D. de Luc. *discurs.* 31. *lib.* 2. *de Reg. num.* 3.

Non obstat asserta amplitudo renūciationum allegata ad euitandam vim huius insuperabilis demonstrationis, tum quia venditio, seu renunciatio restricta, vt diximus, remanet ad portionem eiusdē M. Ascanij, tum quia venditio, seu renunciatio restricta, vt diximus, remanet ad portionem eiusdem M. Ascanij, tum quia, vt ex Boscob ... renunciatio etiam amplissimis verbis concepta restringitur ad renunciatarium, & eius descendentes, nec impedit, quin extincta renunciatarij linea ad feudum refutatum renūcians admittatur, tùm quia nullus allegatus fuit Doctor, qui affirmet renunciantem excludi à feudo renunciato, tam respectu propriæ actionis, quam aliorum, qui renunciauerunt,

uerunt, ex amplitudine clausularum in refutatione appositarum, excepto Cyriac. *controuers. iur.* 113. *nu.* 21., qui loquitur in casu, quo renunciatum fuit omni iuri competenti, & competituro ex inuestituris, quod toto Cœlo distat à nostro casu, in quo aliud non habemus, quam simplicem venditionẽ propriæ portionis, tùm denique quia assertæ renunciationes nunquam obesse potuerunt dictis MM. Io. Baptistæ, & Augustino, qui nec vendiderunt, neque renunciarunt, & per consequẽs constantissimum redditur, quod sententia super alio fundata non fuit, quam super hæreditaria qualitate feudi.

Quĩto dispositio M. Cæciliç sustineri nullo pacto poterat, nisi feudũ fuisset hæreditariũ; Nàm in feudo recto, & proprio nulla dispo-
69 sitio defuncti admittitur, *c.* 1. *de success. feud.* quod procedit etiam si fiat ad fauorẽ alicuius ex vocatis in inuestitura, *de feud. cap.* 7. *con-*
70 *clus.* 3. *nu.* 3. Scrader. *eod. tract. par.* 7. *cap.* 2. *nu.* 3., nec dicatur, quod hæc disponendi facultas oritur ex renunciationibus ad fauorem Patris emanatis, quia nulla lege cauetur, quod huiusmodi renũciationes tale priuilegium secum trahant, præterquamquod hæc interpretatio tenderet ad corrigendum dictum *cap.* 1. *de success. feud.*, quæ correctio, siuè limitatio admitti nequit, nisi ex alio simili Textu deducatur.

Sexto omnis dubietas remouetur ex his, quæ in eius libris idem M. Augustinus, repetito sermone scriptum reliquit, nempè quod feuda hæc erant hæreditaria, allodialia, & libera, vt ex supra relatis verbis *in* §. *idem M. Augustinus*, quæ ad effectum, de quo agitur, notatu digna sunt, ex ratione, quod Vasalli declaratio multum operatur ad intelli-
71 gendam feudi naturam. Surd. *cons.* 205. *n.* 15. Andr. *contron. Iur.* 252. *nu.* 7. & 9. vt supra diximus.

Septimò, & vltimo cõtrouerti nequit hoc principium per ea, quæ habentur ab eximio eiusdem M. Augustini Aduocato Capyc. Galeott. qui sui Clientis causam facilè sustinuit, non ex assertis Instrumentis venditionum, de quibus nec vnicum fecit verbum, sed quia feudum hæreditarium, & alienabile cognouit, vt ex integra eius cõtrouersia, quę feudi libertatem adeò aperit, vt superfluum sit vlterius elaborare, à quibus non dissensit idem M. Ascanius, qui optimè instructus de huiusmodi controuersiæ continentia iussit suis filijs, vt post eius mortem possessores dicti feudi non molestarent, ne illos indebita molestia, & seipsos inutilibus expensis, & litibus

72 grauarent, vt refert idem Capyc. Galeot. *d. contr.* 31. *in fin.*, vbi laudat eius prudentiam per hæc precisa verba.

Qui profectò M. Ascanius expertus infirmiora sibi esse iura prætensa renisioni renunciantis, hancque controuersiam iussit filios suos haud excitare, neque iudicium prosequi in futurum, res quidem tali, tantoque viro digna; Quamobrem cum habeamus veritatem hanc, tot tantisque testibus, & rationibus roboratam, nullo modo de ea vlterius licet dubitare.

Hinc desumebatur, quod cum dictus M. Augustinus feudum hoc tamquam hæreditarium obtinuerit, incongruum, & inadmissibile prorsus sit, quod dictus M. Lucas eius filius, & hæres hæc controuertere valeat, cũ tutissimum in Iure sit, quod hæres impugnare non potest confessionem defuncti circa deuolutionem feudorum, etiãsi veniat ex propria persona, vt in terminis multis conge-
73 stis firmat de veriori, & magis communi Altograd. *cons.* 91. *nu.* 15 & 16. *lib.* 2.

Nec releuare existimauimus, quod, dum in inuestitura anni 1548. apertè constituitur, quòd fœminæ admitti non possint, nisi masculis deficientibus, impossibilis sit admissio M. Mariç Brigidæ, dum extat M. Lucas, licet in alia linea, quia in feudis non curetur, quo tramite feudum descendat, sed attendatur primum eius principium, prima radix, & fundamentum, & ideò masculus ex vna linea ex-
74 cludat fœminam à portione proprij parentis ex alia linea. Rot. *dec.* 492. *par.* 5. *rec.*, & coram Caualer. *dec.* 622. *nu.* 1. & *seqq.* & *decis.* 291. *nu.* 1. *par.* 5. *tom.* 2. *recent.*, & *decis.* 155. *nu.* 5. *par. pr. tom. pr. in recent.* cum alijs per Sol. *ad consuetud. Saband. tit. de feud. in glosa tertia partis nu.* 1. & 2. Morot. *cons.* 29. *nu.* 4. quibus addebatur Altograd. *cons.* 25. *nu.* 12. *lib.* 1.

Quia (ommisso, quod hæc conclusio non
75 caret contradictoribus, vt videre est ex Roman. *cons.* 30. *per tot.* Peregr. *cons.* 37. *num.* 7. *lib.* 3. Surd. *cons.* 43. *nu.* 16. Molin *de primog. lib.* 3. *cap.* 4. *nu.* 5. Ruin. *cons.* 9. *num.* 5. *lib. pr.* Fusar. *de fideicommissis, quæst.* 475. *nu.* 30. 31. & *quæst.* 379. *nu.* 48. Castil. *lib.* 5. *cap.* 92. *nu.* 35. Fulgin. *de iur. emphyt. tit. de success. in bonis emphyt. quæst.* 11. *nu.* 5. Car. Anton. de Luc. *de linea legali, art.* 20. *nu.* 15. Mart. *de success. legal. par.* 1. *q.* 1. *art.* 5. *nu.* 10. Censal. ad Peregrin. *ad art.* 20. §. *summa rerum hæc est, fol. mihi* 45 *per plures, & plures columnas* cum alijs per Giurb. *de feud. cap.* 118. §. 2. *glos.* 6. *nu.* 13. & Mantic. *de tacit. lib.* 23. *tit.* 33.

33. nu. 19. & per Rotam 3. par. 2. recent.

Respondebatur, quod præmissa controuersia locum habere potest in terminis feudi recti, & proprij, qui feudorum vsibus, & legibus regitur: secus in feudo omninò improprio, hæreditario, & alienabili, in quo leges feudales respectu successionis locum nō habent, & attenduntur Statuta, vel ius commune, per ea quæ latè deducta fuere in principio. & probat Rot. in d. decis. 94., & 237.

16 par. 12. recent. vbi quod in similibus casibus fœmina concurrit cum masculis, si in æquali reperiatur gradu, & masculum excludit, si proximior sit, vndè cum Mag. Maria Brigida filia sit M. Iacobi Mariæ vltimi possessoris, & sine dubio proximior M. Luca fratre, indistinctè excludere debet d. M. Lucam, tum ex dispositione Statuti de success. ab intestat. veniens, cum notissimis.

Quibus stantibus existimauimus concedendam esse M. Mariæ Brigidæ donatariæ inter viuos de hoc feudo dicti q. M. Iacobi Mariæ eius Patris, eiusdemque hæredi ex Testamento petitam inuestituram, ex conclusione communiter in Tribunalibus, & passim ap-

17 probata, de qua plenissimè per Argel. de legit. contradict. q. 19. art. 2. nu. 36., & seqq. nu. 56. & per tot., quem pro omnibus allegari sufficiat, quod fœminæ hæredi ex Testamēto vltimi feudatarij tunc demum negari debuit feudi possessio, quando de eius malo iure incontinenti constat, secus quando non constat de malo iure, & multò minus quando fœminam iustam fouere causam apparet, vt ex dictis censuimus verificari in M. Maria Brigida, saluo, &c.

Dat. ex Studijs nostris hac die 16. Nouembris 1676.

DD. VV. SERENISSIMARVM

Deditiss. & Obsequentiss. Serui

MICH. ANGELVS BENDINELLVS I.C.
IO: BAPTISTA VENTVRA I.C.

Pro
Illustriss. D. Marchionissa
MARIA BRIGITTA SPINVLA GENTILI

Contra
Illustriss. Marchionem
L V C A M S P I N V L A.

DEFENSIO

Voti supra Impressi, & Iuriū D. Marchionissæ in successione Feudi controuersi,

In sequentibus Tribus Consultationibus accurata Patrocinatio.

SVMMARIVM.

1 *Ex natura feudi excluduntur fæminæ, & 19.*
2 *Impropria, & hæreditaria feuda legibus feudorum non subiacent.*
3 *Sub nomine hæredum in feudis descendentes tantum comprehenduntur.*
4 *Posterior nō antiquior inuestitura attendi debet, quando in posteriori noua qualitas imprimitur.*
5 *Posterior attenditur inuestitura, cum procedit à Principe à primo diuerso.*
6 *Feudum* pro filijs legitimis *concessum dicitur ex pacto, & prouidentia.*
7 *Dictio* dudum *de paruo tempore prædicatur.*
8 *Relatum non attenditur, prout refertur, & enūciatur, sed vt verè se habet.*
9 *Relatum dispositionem inducit, non referens.*
10 *In feudo* pro heredibus, & successoribus *acquisito succedunt etiam fæminæ.*
11 *Dictio* prout *est relatiua antecedentium.*
12 *Dictio* inde, exindè *significat* in posterum.
13 *Vbi non constat de prima natura feudi præsumendū est hæreditarium purè, & alienabile. Contra potiùs pactionatum nu. 28.*
14 *Ante Constitutiones feudales promulgatas masculi, prout fæminæ in feudis succedebant.*
15 *Constitutiones feudales anno 1240. fuerunt promulgatæ.*
16 *Lex feudalis trahitur ad præterita, & ante legem factas inuestituras feudi.*
17 *Lex ad præterita non trahitur.*
20 *Actus posterior ad antecedentem relatus antecedentis qualitatem declarat.*
21 *Cum de præcipuà inuestitura feudi non constat, ex sequentibus declaratur, & arguitur, & 25.*

22 *Vna*

22 *Vna præsumptio tollit aliam.*

23 *Fortior coniectura debiliorem elidit.*

24 *Regularis præsumptio feudalitatis ex pacto, & prouidentia ex aliis coniecturis excluditur.*

36 *Obseruantia subsequens declarat qualis natura fuerit primæ inuestituræ feudalis.*

37 *Ad effectum interpretandi cuius natura fuerit prima inuestitura, sufficit actus vnicus posterior.*

38 *Obseruantia, quæ non derogat primæ inuestituræ certæ, sed declarat primam incertam, fortius attenditur.*

29 *Feudum merè hæreditarium nil habet de prouidentia legis, aut acquirentis in sua principio, sed à dispositione vltimi defuncti pendet.*

30 *Potest Pater feudum simpliciter hæreditarium in vltima voluntate totum relinquere, si extraneos instituit, si verò descendentes, vsque ad legitimam.*

31 *Feudum hæreditarium mixtum requiritur in successore, & qualitatem proximitatis sanguinis, & titulum hæreditarium, & participat de natura feudi ex pacto, & simplicis hæreditarii.*

32 *In feudis ex pacto, & prouidentia tot censentur concessiones, & inuestituræ, quot sunt personæ in eo ad successionem vocatæ.*

33 *In inuestituris pro descendentibus stipulatis locum habet ius accrescendi.*

34 *Feuda merè hæreditaria in vltima voluntate, tam vniuersali, quam singulari legati, aut fideicommissi titulo relinqui possunt.*

35 *Feuda merè hæreditaria inter viuos quolibet titulo in extraneum alienari possunt.*

36 *De feudo merè hæreditario prout de Allodiali disponi potest.*

37 *Dum Dominus directus permittit fieri alienationem feudi in extraneum, censetur feudū esse merè hæreditarium, & alienabile.*

38 *Omnia nostra facimus, quibus nostram impartimur authoritatem.*

39 *Emens feudum censetur se informasse, quod sit alienabile.*

40 *Relatio habet in ventre implicitas formam, & qualitatem dispositionis, cui refertur.*

41 *Consensus datus à Domino alienationi feudi in extraneum probat esse natura merè hæreditarium, & alienabile.*

42 *Multiplicatæ alienationes feudi in extraneos probāt esse alienabile, & merè hæreditarium.*

43 *Feudum merè hæreditarium, & alienabile potest in quoslibet absq. assensu Domini trāsferri.*

44 *Assensus præstitus à Domino in alienatione feudi merè hæreditarii non dicitur Gratia.*

45 *Simplex assensus à Domino in alienatione feudi præstitus si non continet nouam qualitatē, aut vnus emptoris, operatur solum remissionem obstaculi, quod non possit vendi feudū absque consensu Domini.*

46 *Assensus obtentus à Domino pro alienando feudo in Titium, habetur pro inuestitura facta in Titium.*

47 *Dominus nouum acquisitorem feudi alienabilis inuestire omninò tenetur.*

48 *Nouus acquisitor, & successor in feudo tenetur semper inuestituram à Domino intra annum petere, & iuramentum præstare fidelitatis.*

49 *Assensus requisitus Domini in alienatione bonorum probat bona non esse libera, & merè Allodialia, sed feudalia, aut emphyteutica.*

50 *Merè hæreditaria feuda dicuntur feuda, & præter successionem in reliquis retinent naturam feudi.*

51 *Data à Domino facultate alienandi feudum, nō censetur data facultas alterandi eius primā naturam.*

52 *Facultas personalis alienandi feudum data Vassallo in primo actu consumitur.*

53 *Clausulæ positæ in parte executiua assensus alienationis feudi censentur ad confirmationem, non ad innouationem feudi adiectæ.*

54 *Fictio veritati cedit.*

55 *Actus non effectuatus consuetudinem non inducit.*

56 *Assensus Domini est necessarius etiam in feudis merè hæreditariis.*

57 *Dominium eiusdem rei apud duos eodem tempore adesse non potest.*

ARGVMENTVM.

Cum deficit prima, & originalis inuestitura Feudi, an ex sequentibus declaretur eius natura, & an ex pacto, & prouidentia, vel hæreditarium mixtum, vel merè hæreditariū præsumi debeat, & de varijs sequentiū inuestiturarum interpretationibus, vt eadem prima natura feudi, vno, vel altero modo, iudicetur. Et an inuestitura facta relatiuè ad antecedentes, & antiquas, cum aliqua tamen specificata qualitate, an iuxta relationem, vel iuxta specificationē seruari debeat. Obseruantia an, & quando declaret originariā feudi naturam, & quæ obseruantia requiratur. Differentiæ inter feudum ex pacto & prouidentia, simpliciter hæreditariū, aut hæreditarium mixtum ad effectū successionis. Ex quibus Actibus probetur feudum merè hæreditarium, & alienabile. Assensus Domini directi in alienatione feudi merè hæreditarij quid operetur.

Battista

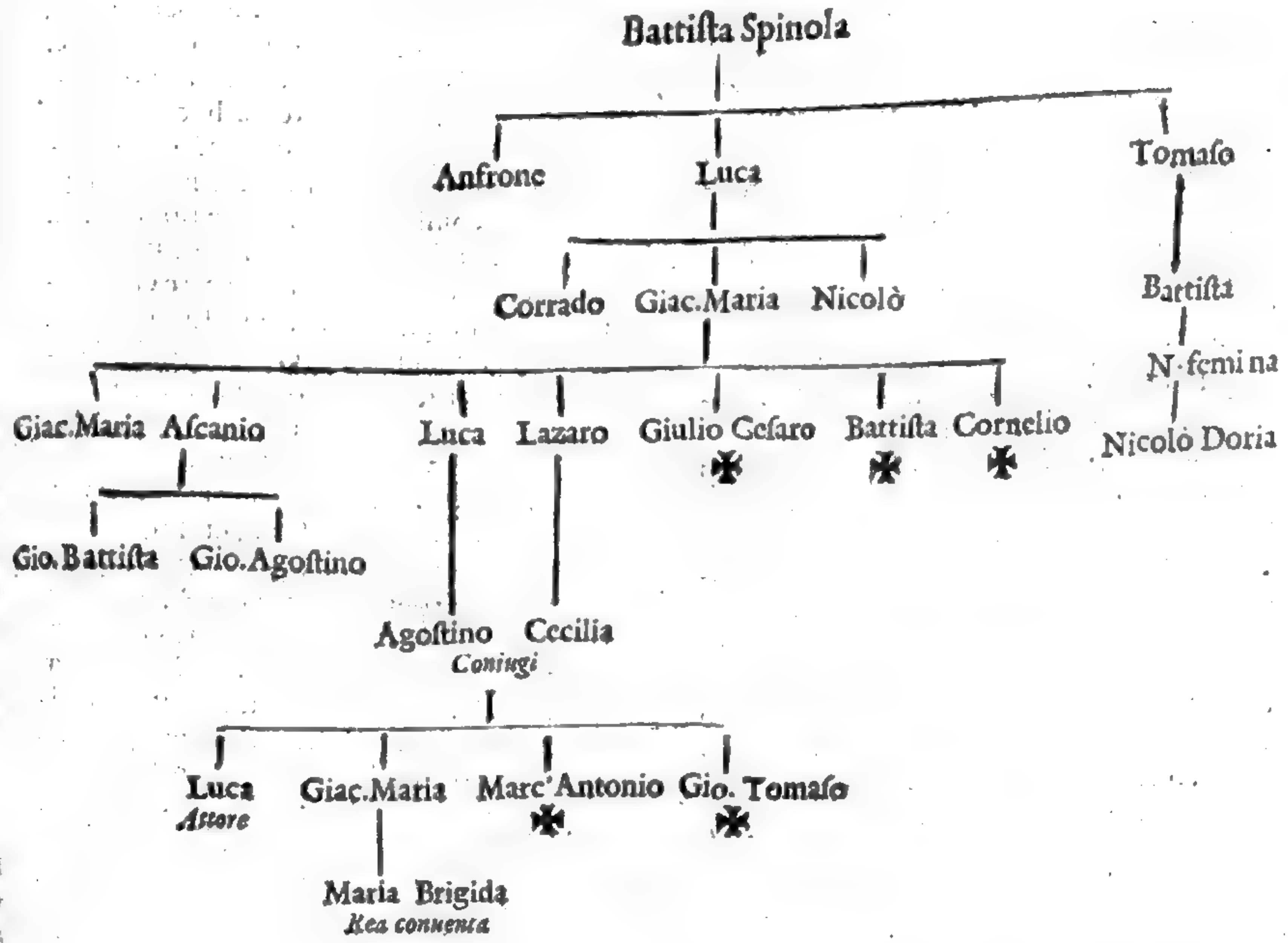

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXCII.

Q Vamvis redditum à præclaris, & eruditissimis Consultoribus Serenissimo Senatui Votum non modo possessionis factum, sed etiam successionis Iura Illustriss. Marchionissæ Mariæ Brigittæ Spinula Gentili euidẽtissimis rationibus cõprobasset; Serenissimo tamen Principi repetitis, & Instantissimis Illustrissimi Marchionis Lucæ supplicationibus exorato placuit, post quam eorumdem feudorum possessionẽ, in quà tàm ex donationis, quam Testamenti paterni titulo reperiebatur, liberam ab Auocatione, & Sequestro eidem Illustriss. D. Brigittæ dimiserat, petitorij, & successionis quæstionem discussionemq. suo benigno Rescripto rursus duobus alijs confidentibus Iurisperitis committere, vt ex supra relato, & in fine eiusdẽ Voti impresso decreto legitur. Vndè Noua Bella licet prorsus inania sibi parari cernens Mag. Brigitta, quamuis ipsum Votum inelidilibus fundamentis satis munitum contrarios non paueat, quibus impetitur, insultus; Illud nihilominus nouo roborare subsidio, si non vis aliqua timoris impellit, omnis saltem prudentiæ ratio suasit.

In primis igitur Sapientissimi Cõsultores occurrentes obiecto contrario, quod in sexus qualitate constituit Adversarius, ad arcendam à petita feudorum inuestitura Mag. Mariam Brigidam, desumptum, vt aiunt, ex feudorum iure, vel comuni consuetudine vim scriptæ legis iamdiu retinente, quæ fæ-
1 minas regulariter repellere videtur à feudis, ex text. *in cap.pr. Hoc autem notandum de his qui feud. dare possint*, cum aliis in eorum Voto *nu.pr.* relatis. Limitationem eidem regulæ opposuerunt secus disponentem de feudo improprio, & hæreditario, q (vt pluribus ibi firmãt autoritatib⁹ *n.2.3.*) sicut inter allodialia bona numeratur, & alienabilia, ita nec regulis, aut vsibus, cõsuetudinibusq. feudo-
2 rum subiacet. Quo iacto per eos verissimo, nec ab Aduersariis tunc, nec modo patrocinantib⁹ cõtroverso fundamẽto; In facto pari-

ter impropriam, & simpliciter hæreditariam huiusmodi feudi naturam comprobare satagerunt, prout eis quidem feliciter contigisse clarè patet ex his, quæ in eodem Voto narrantur ex *nu.4. vsq. ad nu.29.*

Ad eversionem igitur principalis huius fundamenti laborarũt vndiq., totisq. viribus præstantissimi M. Lucæ Aduocati: Et præ cœteris erudito, distinctoq. mæthodo Doctissimus Antonius Bendonus Mediolanensis in sua pro Voti præfati confutatione ex industria Consultatione composita. In quà propterea ante num. primum in vers. *Supponitur, &c.* præmittere voluit, Huius, de quo nunc agitur, feudi primam, & antiquiorem investituram eam fuisse, quã à Marchionibus Clavesanæ emanasse dicitur anno 1162. in familiam de Lingueglis, quam pariter dicitur fuisse conceptã cum clausula *pro suis heredibus*. Vndè præsupposita assertæ investituræ existentia infert postmodum *nu.1.2.* ex huiusmodi natura stipulationis excludi ab eodem feudo in sui initio eam, quæ in voto præfertur, qualitatem simpliciter hæreditariam, quia, vti subiungit, nomen *heredum*
3 *suorum* in inuestitura feudali comprehendit dumtaxat descendentes masculos de sanguine investitorum ex Clar. *in §.feudum quęst. 83. in fine*, & potissimum ex Monac. *de recta feudi interpret. cap.28. par.pr.nu.19 & cap. 33. nu.pr. & cap.1. & 11.* ex ea ratione, quia in legibus feudalibus nomen *filij*, & nomen *heredis* accipiatur sinonime, vndè quod dicitur de vno, prædicetur etiam de alio.

Verũ licet Iuris axiomati ex præfatę suppositæ anno 1162. investiturę verbis elicito pluribus responderi posset, quæ latius adducta leguntur apud Capyc.Galeo *tt.controuers. lib.1.contr.31. ex nu.27.vsq. ad nu 40*, qui super pręsentis feudi natura hæreditaria, & alienabili in quocumq. probanda scripsit anno 1610., vt Augustinus ab Vxore Cæcilia hæres institutus investituram eorumdem feudorum contradicente Ascanio Cæciliæ Patruo, & alijs agnatis impetraretur à Senatu, prout obtinuit iuxta Votũ Doctissimorũ Iurisperitorum, tunc etiam iuxtà consuetum morẽ electorũ, & in fine eiusdẽ controversiæ à Galeotto relatũ. Nihilominus omittuntur, quia de huius investituræ Anni 1162. veritate nil certi vnquam potuisse affirmari, manifestum est: Et hinc est quod, cum anno 1490. Consultus fuisset à Lazaro Patre Cecilię celebris Iurisconsultus Iacobus Menochius super alienatione d. feudi, & an illud Cæciliæ filiæ suæ absq. molesto litiũ periculo reliquere in Testamẽto posset, in suo *cõs.812.* pro veritate respondit, omni iure illud alienari posse, tàm inter viuos, quam in vltima voluntate, neque ex tali alienatione aliquem ex agnatis cõqueri debere, & propterea hac occasione ab eodem Lazaro transmissa eidẽ Menochio serie facti de huiusmodi asserta investitura anni 1162. nulla fuit habita mentio, vt nulla certa, authenticaq; fide subsistens: Ita quoq. pariter antequam pręsentis controversię disputationem aggrederentur M.Lucas, & M. Brigitta ea omnia, quę certo supponi debuerant, & super quibus Iuris fundamenta tuto locari potuissent investiturarũ, seu concessionum huiusmodi feudi publica Instrumẽta comuni consensu firmarunt, & approbarunt, cœteris oĩbus, quæ dubiæ, aut suspectæ fidei visæ fuerunt, à commemorata facti serie reiectis; Et propterea cum inter Authenticas & antiquas huius feudi inuestituras hæc anni 1162. non fuerit adscripta, imò tanquam incertæ fidei ex partis vtriusq. mente exclusa remãserit, inanis evaderet quæcumque iuris ratiocinatio, quæ super eiusdem suppositæ investituræ verbis, & qualitate modo fieret.

Prima igitur, & antiquior huiusmodi feudi notitia, quę aliqua potuerit assertione ꝓferri, desumpta fuit non ex publico Instrumẽto, sed ex simplici quadam annotatione in vetustissimis Reipublicæ Codicibus reperta, vt ibi memoria redigeretur aliqua factæ ab eadẽ Republica acquisitionis Supremi Dominij eorumdem feudorum, quæ cum reservatione iuriũ feudi iam per vẽditores cõcessi, & sic præcisè descripta est. *Salvo feudo Domini Bonifacij de Lingueglia, & Iacobi de Casa Nova, quod tenebant ab Avo nostro Bonifatio*, & quæ feuda Anno 1228. Bonifatiũ, & Oddonem Tagliaferri tunc Dominos in Rempublicam certò convento pretio transtulisse dicitur.

Ex quã Adnotatione prima desumunt arma Domini M.Lucæ Advocati, & præcipuè D. meus Bendonus in dicta sua Consultat. *nu.3 4. vers.Secundo*, vt naturam impropriã, & hæreditariam eiusdem feudi in voto comprobatam excludant, & pactionatam, & ex providentia potiùs inducant, vndè, vt ab eo dicitur, cum tunc Serenis. Respublica post comparatum directum dicti feudi dominiũ nouã fecerit investiturã in Bonifaciũ, his verbis *pro vobis, & filijs legitimis cum baculo vno inuestimus*, sic evidenter constare concluditur, non originalẽ inuestituram esse attendendam, sed hanc posteriorẽ, quia receptior sententia sit, posteriorem, non autem priorem

attendi

attendi debere, quando in ea adijcitur nova qualitas, siuè nova forma ex Oldrad., Bursatt, 4 & alijs ibi *n.3.4.* cumulatis, firma tamen remanēte antiqua investitura in ijs tantū casib⁹, in quibus non fit prioris investiturę reformatio, non autem in ijs, in quibus eiusdem alterantur pacta, vel formulæ; Et præcipuè, vti pariter ibi subiungitur, *num.5. 6.* in præsenti casu nulla videtur habenda prioris, & antiquioris inuestituræ ratio, sed posterioris dūtaxat, cum hæc sit facta à diverso Principe 5 Concedente. ex Bero. *conf.109. nu.5.6. lib. pr.* & Menoch. *conf.439. num.18.* allegatis, vndè, vti subiungit *nu.10. vers. Igitur, &c.* si standum est inuestituræ anni 1228. vt antiquiori, satis constare videtur, agi modo de feudo pactionato, vti concesso *pro filijs legittimis*, vti in specie firmant hoc assumptum. Becc. *conf.161. ante nu.4.* Cephal. *conf.234. nu.7.* Vrsin. *de feud. par. pr. quæst.6. art.1. sub nu.30.* alijs relatis Gobb. *de permissa feudi alienat. quæst.2. nu.58.* per text. *in cap. pr. §. Hoc quoq.*, & ibi Gloss. *de success. feud.* Rosenthal. *de feud. cap.2. concl.33. nu.2.* Fachin. *controu. iur. lib.7. cap.3.*

Sed hæc omnia facilè corruunt; In primis enim adhuc ambiguum valdè remanet, cum nec ex tota scripturarum productarū serie ne dum probari, verùm nec aliqua legittima ratione, aut coniecturis assequi potuerit, quod de tali investitura publicum constet Instrumentum omnibus numeris, & requisitis absolutum, vt ei fides haberi certa valeat, & quod verè Respublica Serenissima tunc, & non antea Supremum dicti feudi Dominium assertæ venditionis titulo acquisierit, annua postea successivis temporibus soluta loco prętij conventa retributione librarum ducentarum quinquaginta, vt in producta venditionis notula asseritur: Et quidem profectò, si suppositæ cessionis anno 1228. habitæ titulo, & non alio, nec antea, vel postea fuisset Respublica horum feudorū facta Domina, credendum certè foret, quod ex publicis quoque libris factæ singulis annis librarum conventarum solutiones, aut certè saltē eiusdem vnico prætio facta redemptio probaretur faciliùs etiam, quam ipsamet supra narrata asserta concessio, cum publici ærarij Administratores, quicquid soluunt in rationum quoque Codicibus accuratè describere soleant, & debeant, & quia etiam magis Reipublicæ intererat factarum solutionum probationem semper habere promptā, ne sub prætextu nō adimpletæ promissionis aliquādo fortè concessionis contractus peteretur rescissio. Quæ etiam scripturæ informis, & illegittima probatio fortiùs conuincitur ex exceptione data à M Luca Instrumento concessionis, & investituræ anno 1386. peracto, & ex Prothocollo Corradi Notarij exēplato, dū n per eū ipsius legalitati obijcitur, quod Instrumentū istud, licet ex prothocollo publici Notarij fuisse extractum, & leuatum Io. Stella Secretarius, & Minister omni fide dignus testimonium reddat authenticum, quia tamen aliqua insurgit altercatio super recognitione manus, & charactæris eiusdem Segretarij subscribentis, contenditur ex aduerso non esse in forma probanti; Quanto magis igitur dicendum erit, iuxtà Iudiciorum regulas nullam mereri fidem assertę venditionis, & investiturę anno 1228., vti supponitur, peractę notulam, quæ nullius publicæ personę testimonio, vel authoritate munitur, neq. subsequutæ annuatim solutiones promissarū pro pretio librarū ducentū quinquaginta aliquo modo probatæ sortitū fuisse tunc effectum venditionem, seu cessionē prędictā, & eo modo descriptā verisimilitudinis saltem argumento, dum legittima deest veritatis probatio, non docent.

Imò potiùs inverisimile prorsus redditur tūc tēporis, & eo modo, & forma, qua ibi narratur, factā fuisse vēditionē, & investiturę cōcessionē præd., Quia, vt ibi legitur, *Vendunt Oddo, & Bonifatius Tagliaferri March. Clauezana Castrum, & locum, & quicquid eorum Auus tempore mortis in ipsa Valle habebant, nihil in nobis retento, &c. Saluo feudo Domini Bonifacis de Linguelia, & Iacobo de Casa Noua, quod tenebant ab Auo nostro Bonifacio, in Castellari, & eius pertinentiis.* Et successiuè quoque in inuestitura immediatè facta per tunc Ianuensis Ciuitatis Prætorem dictis Vassallis de Lingueglia sic dicitur. *Damus in feudum omnia Castra Castellarii, &c.* Quamobrem si prædicta, sicut adnotata fuit, subsisteret anni 1228. inuestitura, & concessio, ex qua omnia Castra Castellarij iam Respublica acquisiverat, inanis quidem, imò pręiudicialis potiùs Reipublicæ fuisset alia posterior, & nova acquisitio anno 1386. facta à Ioanne Saluzzo mediante Argentina matre Francisci Cravezanæ Marchionis hærede quartæ tantum partis eiusdem Castri Castellarij, quod integrum iamdudum acquisiuisse supponebatur. Prout etiam inaniter dicti de Linguelia quartæ partis dicti feudi inuestituram petijssent, quod integrum iam obtinuerant, & possidebant.

Quæ vanitas, aut non effectuatio dictæ con-

concessionis, aut venditionis dicti anni 1228, supposita suadetur amplius etiam ex eo, quia in ista venditionis notula continetur præcœteris, fuisse tunc Reipublicæ venditam quoq; *Villam Diani*, quamuis, vt mihi refertur, & ex Statutis eiusdem Terræ Diani desumitur, per annos ferè centum post assertam anni 1228. suppositam venditionem, Castrum, & Villa Diani se exemit à subiectione Marchionum, & Reipublicæ se subiecit, & eo etiam quia, vti pariter mihi refertur, non possedit Respublica Serenissima omnia ea loca, & Castra, quæ in dicta notula eidem fuisse vendita à dictis Clauexanæ Marchionibus asseruntur.

Verùm, & ex eodemmet Instrumento anni 1386. confecto mihi pariter, videtur clarius, quam dixerim, insurgere insubsistentiam dictæ venditionis anno 1228. suppositæ, seu saltem probari eam nullam, vti mox dicebã, consequutam fuisse exequutionem, aut effectum. Hic enim narrat, & confitetur Io. Saluzzius transtulisse in Rempublicam dominium directum quartæ partis dicti feudi, vt ibi exprimitur. *Sapendo che il dominio diretto, e qualsiuoglia altro ius reale, e personale, che haueua in detta quarta parte di Marchesato, occasione maximè, & ex causa successionis prædictæ D. Argentinæ* d'hauer transferito nella Republica Serenis. *titulo, & ex causa vera, & legitima venditionis, & donationis*, e volendo interamente osseruare d. Contratto ordina, *&c.* & quod idem etiam inferri videtur ex reseruatione facta à Republica suorum iurium in eodem Marchionatu, & feudo verbis infra scriptis. *Saluis semper conuentionibus dudum initis, & contractibus inter Comune Ianuæ, & exindè ex vna parte, & Marchionẽ Clauexanæ ex altera de dicto Marchionatu Clavezzanæ, & omnibus alijs Iuribus, &c.* & stante præsertim illa dictione *dudum*, quæ ad differentiã dictionis *iamdudum*
7 de paruo tempore prædicatur iuxta Amaltheam Onomasticam Iosephi de Laurentijs Lucensis in verbo *dudum*, q; paruum tẽpus verificari potest in spatio temporis annorũ 158., quod est intermedium inter annum 1228., & annum 1386., quæ omnia insimul considerata euidenter demonstrant, nullius esse fidei assertam venditionis, & inuestituræ anno 1228. peractæ notam, sed verè longè post dictum annum 1228. & paulò ante dictum annum 1386. fuisse dicti Marchionatus, & feudorum dominium à Republica Serenissima comparatum, & proindè nullam de prædicta adnotatione emptionis, & insimul eiusdẽ inuestituræ ex tot argumentis haberi debere rationem cõcludi posse videtur.

Cœterum, vt vndique & omnis dubietatis diluatur vmbra, attenta nihilominus tãquam vera, & vt authentica recepta venditione illa, & investitura anni 1228. Nullo tamen pacto insurgit ex eius verbis, aut clausulis investitura, quę pretenditur ex aduerso, pactionata, cum supposito, quod stipulata fuerit pro filijs Bonifacij investiti. Primo quia in dicta tali quali facta investitura pro Parte Reipublicæ investientis nulla nova qualitas respectu successionis adjungi voluit, vt declaravit, sed Bonifacium antiquum Marchionum Vassallum iuribus, & pactis tantum antiquis in aliquo non varians investire voluit, vt ibi legitur. *Damus in feudum omnia Castra Castellarsi, quemaliorum, secundum quod soliti erant habere, & tenere pro Oddone, & Bonifacio Taglioferro Marchionibus Crauesanæ.* Vndè cum investientis, & investiti mens fuerit, antiquæ investituræ tenorem non immutari, sed ad eam præcisam relationẽ fieri, quamvis forte verbum *filiis* in eo sensu, quo prætenditur, enũciassent, tanquam si antiqua investitura, cui habetur relatio, pro filijs stipulationẽ contineret, nullatenus indè tamẽ deduceretur aliqua probatio, vel vrgens coniectura, pro firmanda huiusmodi pactionata investitura pro filijs, quia non, prout enunciatur, dispositio relati attendi debet, sed prout verè
8 in dispositione relata continetur, *l. asse toto ff. de hered. instit.*, & hoc casu relatum est illud, quod disponit, non autem referens, *Auth. si*
9 *quis in aliquo*, vbi Bart. & Cagnol. ibi *n.81. C. de edendo.* Dec. *cons.647. nu.3.*, & non quid refertur, & enunciatur in referente, sed quod verè in scriptura relata continetur, attendi debet. Curt. *cons.92. nu.8. 9. 10.* Neguzant. *quæst.67. nu.11.* Dec. *cons.63. nu.6. vers. Super, &c.* Rot. Rom. *dec.27. nu.3. par.2. recent.*

Prout ita in Investitura quartę partis eiusdem feudi anno 1386. subsequuta habita fuit ad antiquas investituras relatio, & cõcessam fuisse legitur investituram ijsdem Vassallis de Lingueglia, *cum modis, formis, & conditionibus, & consuetudinibus antiquis dictorũ feudorum*, & quamvis ibi exprimatur etiam *& ipsorum hæredibus, & successoribus*, vndè sicuti, prout ex adverso prætenditur, dum in asserta inuestitura anni 1228. facta est mentio de filiis, censeri debet investitura pactionata, & ex pacto, & providentia non obstante relatione prædicta. Ita pariter dici posset, quod, quia in hac anni 1386. mentio facta est

ee

de hæredibus, & successoribus inuestiti censeri debeat hæreditaria concessio, vndè feudum sit alienabile, & in eo etiam fœminæ succe-
1 derent ex traditis per Socc.Sen.*cons.257.nu.3.5.& cons.266.nu.36.37.lib.2.* Paris. *cons.3.nu.8.10.lib.1.* Corn. *cons.16, sub num.5. vers.Et hoc maximè dicendũ est. vol.1.* Cæph. *cons.307.nu.37.* Ludouic.Bell.*cons.1.nu.81.* Rota apud Seraphin, *dec.188.nu.3.*vbi quod per huiusmodi clausulam etiam in feudalibus veniunt hæredes extranei, *& dec.1105.n.10.* vbi quod feudum concessum *pro se, & hæredibus, & successoribus in perpetuum* transit ad fœminas Ioan. Baptista de Luca *tit. de feudis discurs.107. num.14.* Aduertendum tamen est, hic nõ ita simpliciter enunciari, sed cum antecedenti dictione, *Prout & ipsorum hæredibus, & successoribus*, quæ dictio *prout*
2 est relatiua antecedentium iuxta tradita apud Barbos. *de dict. dict.96*, vndè, sicuti dicitur, quod petita à Lingueglijs investitura, *dalla Republica Serenissima le fù concessa benignè, & liberaliter cum modis, & formis, & conditionibus, & consuetudinibus antiquorum feudorum.* Ita pariter in actu ipsius investituræ complendo additum rectè fuit, *prout, & ipsorum hæredibus, & successoribus*, nempè iuxta antiquas inuestituras succedendi causa competebat, quia etiã vt clarius declararetur, post dicta verba, *prout, & ipsorum hæredibus, &c.* immediata noua relatio ad antiquas inuestituras subiungitur cum sequentibus verbis, *Nec non cum pactis, modis, & rationibus, & consuetudinibus antiquis dictorum feudorum.* Vndè conijci potest, quod in nulla ex dictis investituris respectu successionis, & qualitatis eiusdem feudi nil vnquam immutare Respublica præsumpserat ab eo, quod in antiquis inuestituris conuentum fuerat, vel consuetudine Marchionum Clavezanæ Dominorum antecessorum fuerat temporum successu firmatum.

Et quidẽ profectò, si, quod enunciatur in referente, non autem, quod in eo, cui fit relatio continetur, deberet attendi, non leve sequeretur absurdum. Nam, sicuti in asserta investitura anni 1228. licet habita fuerit relatio ad id, secundum quod soliti erant feudum habere, & tenere, quia tamen facta fuerit mentio specialis de filijs nõ obstãte relatione prædicta censeri debeat investitura simplex, & mera ex pacto, & providentia, vt in contrariũ prętenditur, ita quoque & ex eadem ratione in investitura quartæ partis eiusdem feudi, licet relatio fiat ad antiqua feuda, & secundum modum, formam, & consuetudinem antiquã dictorum feudorum. Nihilominus, quia specialiter expressum quoque fuerat *pro hæredibus, & successoribus*, censenda foret inuestitura tanquam, si non de hæreditario simplici, & absoluto, sed de hæreditario saltẽ secundum quid, seu mixto, sequeretur, inquam, quod idem feudum diuersæ foret naturæ, nempè tres eiusdem partes ex prouidẽtia, & pacto, quarta verò pars hæreditaria, seu mixta, quod audiri, nec sana ratione in iure firmari potest, & in indiuiduo ita ratiocinando firmat assumptum nostrum Rot.Roman. *dec.93. nu.83.84. par.5. recent.*

Sed verè, vt existimo, irrepsit æquiuocum, in gramaticali constructione illius periodi in dicta prætensa investitura anni 1228.contentæ, dum adiectum in inuestiturę cõcessione verbum *filiis* ad filios Bonifacij investiti refertur, quod potiùs ad filios Oddoni, & Bonifacij Tagliaferri referendum esse ex eius accurata revolutione patet. Quod idem intra se mihi Pars Aduersa sensisse videtur, quę, sicuti cognouit, quod stãtibus, prout stant, pręcisè inuestituræ verbis ad filios Bonifacij inuestiti referri sano sermone non possent; ideò verba *pro nobis* immutauit, vt dicant, *pro vobis*, cum quibus postea ęquè melius poterant adnecti sequentia *& filiis legitimis*. Verum huiusmodi textus variatio non potest admitti, nec tolerari, cum non modo sic eius concordatus tenor, sed etiam ipsius dispositionis sensus huiusmodi variationi repugnet, & eo magis, quia vbi investiens dicere voluit *pro vobis* hoc ibi distinctè pro tulit, vti legitur in eiusdem inuestiturę exordio ibi *recepta prius à vobis fidelitate*, vndè vbi Potestas Ianuę de investitis loquitur *vobis* dixit, vbi autem è contra de se ipso nomine Genuensium inuestiente loquebatur, *pro nobis* dixit. Prout hic benè perpenso intrinsecus ipsius inuestituræ contextu *pro nobis* necessario dicendũ esse, nõ autẽ *pro vobis*, apparet. Nàm primo aduertendum est, quod post ea verba *recepta prius à vobis fidelitate* nunquam ampliùs de inuestitis in secunda persona, & ad eos conuersus inuestiens loquutus fuit, sed in prima, & tertia tantum persona, ut ibi. *Damus in feudum, &c. secundum quod soliti erant habere, & tenere, &c.* Præterea dixit in persona propria in numero plurali, vti frequenter fieri solet; proferendo denominationẽ personæ propriæ singularis in persona prima numeri pluralis, prout etiam personã alterius in persona secunda numeri pluralis, quo loquendi modo vsi sunt in inuestitura prædicta vti legitur, in principio. *Nos Oddo, vendimus vobis D, Giusfredo de Pirouano Potestati, &c.* & infra. *Nos Giusfredus de Pirouano,*

uano. &c. promittimus, &c. Damus in feudum, cui correspondent sequẽtia verba *pro nobis*. Nempè, quod sicuti antea dicti de Lingueglia soliti erant habere, & tenere dicta feuda pro Oddone, & Bonifacio Tagliaferro, ita & *indè pro nobis*, nempè deinceps, & in posterum habebunt, & tenebunt in feudum *pro nobis*, vt illius dictionis *indè*, & *exindè* vim explicant Linguę latinæ Thesaurus, & dicta Amalthea Laurentiana, quam etiam Barbos. *dict.* 157. et illa sequẽtia verba *& filiis legitimis* sicuti manifestè patet, copulari non posse, neque coniungi cum antecedentibus verbis *pro nobis*, quia Respublica, cui⁹ Minister eius nomine Castra dedit in feudũ, filios gignere, nec habere valeat; prout fortè dubitari posset, si stipulatio facta foret ab vnius tantum capitis Principe, an de eius filijs legitimis hìc loqui intellexissent: Ita fateri necesse est, referri ibi stipulationem ad filios Oddoni, & Bonifacij Marchionũ, pro quibus dicti de Lingueglia erant antea soliti d. feudum tenere, prout si dixisset, & elegãtiori, clarioriq. sermone dicere debuisset. *Secundum quod soliti erant habere, & tenere pro Oddone, & Bonifacio Tagliaferri Marchionibus Cranesana, & pro filiis legitimis, & indè pro nobis*, sed cum intermedia inserverint illa verba *pro nobis*, obscuriorem reddiderunt ipsius pæriodi explicationem, q̃ in antiquis Codicibus haud raro factũ reperitur. Quod si Parti adversæ rudis fortè nimis ista grãmaticalis cõstructio videretur, longè magis extraneum, imò absurdum nobis videtur, q̃ loco vnius inter partes cõcordati verbi alterũ significationis oĩnò diuersę supponatur, vt sic dispositio, quæ in suo naturali statu aliena prorsus est ab intentione M. Lucę, verborum mutatione in proprium sensum vel inuita trahatur.

Et ex his funditus disiectum apparet fundamentum, quod DD. Dolmetta, & Lomellinus, & cum eis etiam Præstantissimus Dominus Bendonus collocaverant in supposita investitura anni 1228., non modo quia de ea nulla datur Authentica, legitimaq. probatio, sed potissimũ etiam quia, quatenus ei fides aliqua pręberi posset, aliud omninò, quã supponebatur, diuersum in ea continetur ex supra abundè relatis; & è contra legitimæ, & omnibus numeris absolutæ patent mox referendæ huiusmet feudi subsequentes inuestituræ ab anno prædicto 1228. succedentibus temporibus stipulatæ, quæ naturã eiusdem feudi absolutè hæreditariam, & alienabilem, & ad quoscumq. extraneos transitoriam evidenter præseferunt, & eo magis confirmant. Quarum pleraſq. & antiquiores potissimum anni 1386. & anni 1459. Doctissimum Dominum Bendonum præcipuè in facto ignorasse suamet Consultatio manifestum facit; Post enarratam enim, & sedulò perpensam pręfatam anni 1228. suppositam investituram, ab ea immediatè sermonem suum conuertit ad venditionem factam anno 1472. à DD. Lingueglis DD. de Spinulis, vt in eadem Consultatione legitur *nu.* 10. §. *Igitur si standum est investitura anni* 1228, & *sub nu.* 10. *vers. A Lingueliis hæc feuda transierunt*. Quas successiuas inuestituras annorum 1386. & 1459. si vidisset Excell. D. meus, eius virtus, & doctrina mihi suadet in hoc variasse sententiam, & primum huius feudi statum, & naturam meram hæreditariam iudicasse, prout verè, eam talem eædem ab eo omissæ inuestituræ concludentissimè probant. Et ita pariter Dominũ Advocatum Vincentium Dolmetta peccasse detegitur in eo, de quo Sapientissimos DD. Consultores sub initio suæ Consultationis redarguere voluit, oscitantiæ nimirùm in accuratè perpendendis antiquioribus huius feudi inuestituris; Dum ipsemet in eadem sua Consultat. pag. pr. vers. *In primo luogo* supponit. *Che la prima inuestitura del* 1228. *fu concessa dalla Republica Serenissima à Bonifacio Lingueglia pro se, & filiis legitimis*, quod quantum distet à veritate facti, satis antea fuit ostensum. In quod æquiuocum etiam impegisse anno 1663. DD. Cõsultores Calissanum, & Turre legitur in eorum merito non approbato Voto pag. mihi 3. terg. *vers. Et eo minus censuimus*.

Si igitur cõcludendum est, prout omnis ratio conuincit, ex neutra dictarum supra relatarum inuestiturarum propriam, aut impropriam originariã illius feudi naturam fuisse, percipi certò nequaquam posse, cum in eis nil firmũ super hoc Statutum fuerit, sed relatiuè tantùm, & remissiuè loquantur ad pręteritas, antiquioresq. concessiones, de quibus vsque adhuc nulla authentica fides inveniri potuit. Pernecesse sequitur dicendum in huiusmodi facti ambiguitate recurrendum esse ad Iuris definitionem, ut ex feudorum generali, vel huius speciali cõsuetudine, vel Doctorum placitis certa desumatur regula, cum quà, antequam vlterius in præsenti dissertatione progrediamur, primæuam huius feudi naturam, & qualitatem firmare liceat, an nempè ex pacto, & providentia, vel tanquam merè hæreditarium, vel potius hæreditarium secundum quid, & mixtùm dictis de Lingueglia fuerit ab initio concessum.

Et

Et quamuis ex sola Iuris præsumptione primordialem, & antiquam nostri feudi naturā exquirere satis esset, ex ea enī, dum non clarè apparet de prima originaria concessione, & qua forma, & côditione bona fuerint in feudū primo côcessa, præsumendū est, feudū esse merè hæreditarium, alienabile, & quoad
13 dispositionem allodiale. Brun. *conf.80. sub num.14. vers. Quia intentio concedentis, & nu. 15. vers. Præsupposito ergo, &c.* Ruin. *conf.17. nu.3. lib.pr.* Ifern. *in cap.pr. num. pr.* vers. *Et quando conceditur, tit. An agnatus, vel filii,* & *in cap.pr. n.9.10. tit. de alienat. feudi Paterni.* Menoch. *cōs.104.n.6 & præsūpt. 94.n pr. lib.3.* qui alios plures adducit Intrigliol. *de feud. quæst.50.nu.1. & seq* vt etiam ex Grat., Gonad., & alijs tenuit Rot. Rom. *dec.93. nu.36. par.5. recent. & decis.67. nu.* 8. post Merlin. *de legit* & latè Hyeron. Palma *conf. pr. n. 12.* Castill. *contr. lib.3. contr.19. num. 229.*, quæ præsumptio eo magis etiam vrgere debet in nostro feudo, quod originē traxit ante Constitutiones feudales, quo tempore in eis pariformiter per fœminas, prout per masculos, prout in cœteris bonis allodialibus iuxta di-
14 spositionem iuris comunis succedebatur, & sublata sexus differentia, vt in *l. maximum vitium C. de lib. Præter.*, feuda cum plenissimo dominio per feudatarios possidebantur; Pervenerūt autem dictæ Constitutiones feudales in lucem anno 1240. vti notant Odo-
15 fred. *in Auth. Cassa C. de Sacrosanct. Eccles.* Caccialup *de feudis art.1. nu.4.* Bellus *cons. 4. nu.25.* & sic longè post concessionem feudi præfati factam à Marchionibus Cravesanæ Dominis de Lingueglia, quia saltem Anno 1228. constat iam inuestituram prædictam fuisse in esse productam, vndè sequitur, postea superventas regulas feudales ad præte-
16 ritas infeudationes trahi non posse ex Grat. *conf 9. nu.51. lib pr.* vti de alijs legibus, nisi id in eis expresè dicatur habetur in *l. leges*
17 *C. de legibus*, & ibi notant DD., ex quo potissimum responderi potuisset contrariæ conclusioni per Dominum meum Bendonum *nu.* 8. suæ Consultationis adductæ, quod nempè potiùs dùm de prima inuestitura non apparet, iuris præsumptio stet, eam fuisse concessam iuxta consuetudines feudales, ex quibus
18 disponitur censeri feudum rectum, idest Pactionatum ex Menochio *de præsumpt. lib. 3. præsumpt.94.* ac fœminarum exclusiuum, cū de natura feudi istæ sint exclusæ *cap.pr. § hoc*
19 *autem. De his qui feud. dare poss.* Don. Anton. de Marin. *quotid. resolut. to.pr. resolut. 332. nu.2.* Faxard. *Alleg. fiscal. 10. nu. 18.* Solorzan. *de iur. Indiar. to.2. lib.2. cap.6. num.90.* vndè præsumitur semper datum pro masculis Rosenthal. *de feud. tomo pr. cap.7. conclus. 32. nu.4.* Nàm, si ista præsumptio innititur dictarum legum, seu scriptarum consuetudinū dispositioni, quibus semper se conformare, voluisse censentur disponentes, si temporibus illis, quibus concessa fuit inuestitura à Marchionibus Clavesanæ Dominis de Lingueglia, non dum proditæ fuerant leges, & consuetudines feudorum prędictæ, sanè dici non potest, quod investientes, vel investiti conformare se voluerint legibus illis, quę adhuc non erant in esse, & multò post emanarunt.

Verum neglecta prorsus huius præsumptionis in vnam, vel alteram partem, nempè pro hæreditaria qualitate, vel pro pactionata tantum, disputatione, vt in claris, & certis tātūmodo veritatis vestigijs gressus Consultationis nostræ figamus, qualis qualis sit pōderis huiusmodi præsumptio, certum tamen est, tunc eius discussioni aditum aperiri, & in ijs tantum terminis solitum esse à Consulentibus, siue Iura feudorū tractantibus adduci, cum, non solum de tenore primę concessionis cōstare nequit, sed nec minus per sequētes inuestituras vna, vel altera forma pactas de primæua natura feudi nullo certo modo constare, vèl saltē argui potest; Cum autem è contra sequentes, & posteriores inuestituræ vna, vel altera forma concessæ fuerunt, ex ijs quoq. antiqua natura feudi detecta & declarata pręsumitur, & ex eis percipitur interpretatio qualitatis, cum qua prima fuit inuestitura concessa, ex regula, quod Actus posterior relatiuus ad antecedentē indicat qua-
20 litatem antecedentis *l. si seruus plurium § fin. ff de leg. pr, l hæredes palam, §. sed & si ff. de Testam.*, & cum de pręcedentibus inuestituris non constat, recurrendum esse ad subse-
21 quentes, ex quibus declarationem recipiunt, trad. Isern. *cap.pr. sub num.3. de controuers. inter masculum, & feminam*, cū veteres inuestituræ declarentur ex recentioribus. Ruin. *conf.108. nu.20. lib.2.* Socc. Iun, *conf.65. n.3. lib 1.* Dec. *cōs.193. in fin.* Menoch. *cōs 202. ex nu.33. & seq.* cum alijs allegatis à Rota Rom. *dec.93. n.58.59. p.5. rec.*, & præsūptio quælibet, quę posset qualitatis primæuæ inuestituræ ex Iuris dispositione induci, contraria coniectura, & præsūptione sequētis elidatur, tum quia regulariter vna præsumptio tollit
22 aliam *l. Diuus ff. de restit. in integr. l. Non solum ff. de Ritu nuptiar.* & fortior debiliorē
23 elidit, vti nōtat Gloss. *in d. l. Diuus*, Tum quia in his terminis etiā aiunt præsumptionē feudalitatis, ex pacto, & prouidētia ex alijs coniecturis

24 nicturis, & contrarijs præsumptionibus excludi, vt post Bart., Bald., Alex., Crott., & Bero. dixit Rota Rom. *in dec.67.nu.9.* penes Merlin. *de legiti.* Sed præcipuè in casu nostro, vti dicebã, qualis fuerit originalis, & antiqua feudi natura, declarare valet, & interpetrari obseruãtia subsequuta in posterioribus præfatis duabus, & alijs antecedentibus inuestituris; quę semper initæ fuerunt tanquam de simpliciter hæreditario, & alienabili feudo, quam obseruantiam esse plurimi faciendam, imò omninò attendẽdam ad effectum declarandi naturam ipsius feudi hæreditariam ex conclusione per D. Bendonũ adducta *nu.15.* in sua Consultatione firmatur, dũ ait, ꝙ dum non constat de prima inuestitura, posteriores inuestiturę declarant, & interpretantur, quid fuerit in prioribus expressum ex Rosenthal, *de feudis cap.6. concl.69. nu.18.* & ibi Gloss. *sub litera D.*, & clariùs *nu.9.* vbi refert eundem Rosenthal. dixisse, quod si non extet prima inuestitura, sed alia antiquior (vt est præcisè casus noster) tũc cœteræ priores cẽsentur concordare cũ ea, & vltra adducta per D. meũ, & vltra quoq. superius à me dicta

26 tradunt etiam idem Rosenthal. *de feud. cap. 12. conclus. 14. nu.40.41.* & ibi latè Add. *litera T.* Socc. *cons. 68. num.23. lib.3.* Decian. *Respons.224. nu.7. & seq. lib.3.* Gratian. *cap. 377. nu.19. 20.* Surd. *cons. 527. num.11.* & in proprijs terminis interpretandi, feudum hæreditarium Rota Rom. apud Amat. Dunozet. *decis.748. num.63. & 64.* & quod adhunc effectum, interpretandi nempe qualis fuerit naturę prima feudi concessio vnicã sequentem inuestituram, & vnicum actum

27 sufficere. trad. Vvesembec. *cons.73. nu. 21. & cons.334. nu.126* & sufficit, quod vna vice tanquam de merè hæreditario, & alienabili fuerit quis inuestitus, vti latè docet Surd. *cons.105. nu. 12.* Decian. *cons.51. nu.56. lib.2.* Rim. Iun. *cons.9 nu.99. & seq.* A ponte *cons. 30. n.49.50.* Menoch. *cons.170. n.31.* Bellon. *cons.80. nu.8.9.10.* Et hic propterea aduertendũ est, nõ adduci per nos obseruantiã, per quã recessũ fuisse probetur à primordiali lege & pacto primo feudi, vndè ei impressa in sui origine qualitas in sequentibus inuestituris variata fuerit, & immutata, ita vt agatur de obseruantia legi naturali feudi contrariã, sed in medium proferre intendimus mox referendas inuestituras, vt ex obseruantia, & forma in eis concedẽdis pręscripta eliciatur interpretatio originalis quoq. naturæ, & primæ inuestituræ feudi, de qua non constat, quę non dicitur immutare, sed clarã potiùs, & manifestam reddere primã ipsius feudi naturam, quę antea ignorabatur, vt vltra supra relatos

28 trad. in pũcto Caualc. *de brachio Regio par. pr. nu.253.* Goffred. *cons.9. n.35. in fin.* Bimius *cons.212. nu.48.* Peregrin. *de fideicom. art.52. n.43.* Menoch. *de arbitr. cent. pr. casu 83. n.10.*

Patens est autem, & clarissima succedens inuestitura post pręfatas duas (assertam nempè anni 1228., & verè subsistentem anni 1386.) post annos septuaginta circiter anno nempè 1459. confecta, quo tempore sub die 8. mensis Martij Guglielmus, Hector, & Opicinus de Linguegliа vti hæredes ex Testamẽto Mãfredi Linguegliа vltimi feudatarij defuncti Serenissimæ Reipublicæ porrexere preces, in quibus narrata morte d. Manfredi post institutos in suo Testamẽto hæredes vniuersales oratores pręfatos, quodq. dictus Manfredus vti feudatarius possidebat Castrum Castellari, & alia loca, *Quæ loca*, vti subiungunt, *hæreditario Iure ad eos spectant, & pertinent, petunt inuestiri de feudo dictorum locorũ ad eos spectantium iure Testamenti*. Quarum precum cognitiõne Sapientibus de more commissa retulerunt ipsi, quod viso Testamento Manfredi, in quo dictos Oratores *instituerat hæredes vniuersales tam in Iuribus feudalibus, quam in aliis quibuscumq. Iuribus*, ex eorum sententia facienda erat inuestitura prędicta in forma consueta de dictis locis Castellarij, & Villis *in Testamento dicti quond. Manfredi contẽtis.* Et hanc Sapientum relationem approbans Senatus Serenissimus inuestituram concedi, & fieri mandauit *in omnibus, prout supra declaratum est*, vti postea sub die 17. Mensis Iulij eiusdem anni fuit effectum sortita. Quã fuisse concessam tanquam de mero, & absoluto hęreditario feudo nimis clarè ex toto, tàm dd. precum, quàm relationis dd. Consultorum contextu latiùs etiam in concordata serie facti descripto euidentius patet; Non modo quia nullibi Principi narratur, aut aliquo modo in exhibitis precibus enunciatur præfatos Oratores, & inuestituram feudi postulantes esse dicti Manfredi filios, vti à D. meo Bendono in sua Consultatione *sub nu.103. in vers. Et capiendo primum obiectum*, facti æquiuocatione supponitur. Dominusq. Aduocatus Dolmetta, vt ab hoc vinculo se expediat, *pag.6.* se remittit, ad ibi dicta per DD. Turre, & Calisanum, qui tantum dicunt, *Che forse detti Fratelli Lenguеglia erano i più prossimi, e quelli, à quali il feudo si sarebbe deuoluto, oltre che non vi fù chi contradicesse.*

Sed

Sed magis potiùs, & strictius in difficultate se involuit, cum mutuata à præfatorum DD. Consultorum Voto responsio nihil habeat virium etiàm apud iura nostra non callentes, & in naturali ratiocinio tantum rem examinantes. Siquidem ei, qui dicit tantum hoc fortè potuit esse, sufficit respondere, hoc fortè non potuit esse; & ideò inane fuit responsionis refugiũ, quod potiùs conuincit nulla ratione huius investituræ vim elidi potuisse, nec ab ingenio acutissimo D. mei, quẽ verisimile est, in hoc totis viribus incubuisse, nec invenire potuisse, quid efficax, & subsistens opponeret. Vndè mirari non debuerat, si, (vti ibi DD. Consultoribus exprobauit) huiusmodi levitatis argumentum responsione dignare, quasi indecorum voti duxerint grauitati.

Prout nec minùs ab antiquo Bonifacio de Lingueglia, nec à Mãfredo vltimo feudi possessore descendisse constat, & sic vigore pactionatæ concessionis, & ex pacto, & prouidẽtia acquisitæ proprio iure sibi fuisse successionẽ, & inuestiturá debitam in dictis feudis. Verùm è contra potius non assueruerũt dicta feuda ad eos spectare, & pertinere iure inuestituræ, sed *iure Testamẽti*, nec minus tãquã descendẽtes, aut agnatos in prima inuestitura cõpræhensos, sed ex liberalitate Manfredi, & vti ab *eo hæredes vniversales institutos*. Etita pariter illi DD. Consultores super concessione dictæ inuestituræ à Serenis. Senatu tunc electi de eorum descendentia, vel agnatione nil curantes, nullamq. rationem, aut mentionẽ habẽtes ad Testamentum tantũmodo Manfredi respexerunt, vt ibi. *Viso dicti Manfredi Testamẽto, in quo dictos Hectorem, Guglielmum, & Opicinum instituit vniversales hæredes*, non alio Iure, & titulo, quam vti vniuersales, & Testamentarios hæredes dicti Manfredi inuestiendos esse de eodem feudo retulerunt, prout eodem pariter hęreditario titulo fuere postea solemniter inuestiti, quẽadmodum verè feudum simpliciter hæreditarium nullam habet in successione agnationis, aut sanguinis, siuè proximitatis rationem; sed hæreditarij tantum tituli, Ita vt etiam extraneus institutus in Testamẽto Vassalli vltimi defuncti agnatis, & proximioribus ipsius præferatur in ipsa successione simpliciter hæreditarij feudi, cum nihil de prouidentia hominis, vel legis habeat in suo prĩ-
29 cipio, vti trad. Camerar. *in repet. cap. Imperialem, §. præterea Ducatus, littera H. de prohibita feudi alienat. per Federic.* Capyc. *in inuest. feudor. vers. Omninò hæreditarium*. Clar. *in §. feudum, quæst. 9. num. 2.* Crauetti *cons. 256.* Ial. *in prælud. feudor. nu. 46.*, Paris. *cons. 65. nu. 10. vers. Aduertendum, vol 3.* Thomas de Marin. *in tract. de feud. tit. 8. num. 3.*, In quo Patri licet, in vltima voluntate grauare filium hæredem in tota æstimatione feudi simpliciter hæreditarii deducta tantum legittima, si vero sint instituti hæredes collaterales, aut extranei, poterit eos vsq. ad integrum feudi valorẽ grauare, In cõtractu verò inter viuos poterit alienare totum feudum cum assensu, nec filij, aut hęredes de tali alie-
30 natione conqueri possunt. Andr. *in cap. pr. §. Etsi libellum post nu. 9. vers. Sed quid si acquisiuit de alien. feud. patern.* Franch. *decis. pr. post nu. 39.* Ponte *cons. 88. nu. 49. & seq.* Loffred. *cons. 46. nu. 24.* Vt enim ait Frecc. *de subfeud. lib. 3. de different. inter feud. ex pacto, & prouidentia, & de feud. hæred. differ. 2. fol. 439.*, in his feudis hæreditarijs inuestituræ formula non prouidet posteris, vt posteris, sed recipienti tantum, & suis hęredibus, si recipiens velit, si vero nolit, quia in vita illud distrahat, nullum ius habent, per quod impugnare queant feudatarij dispositionem, & esse comunem tradit Harthm. Pistor. *in tract. quæst. iur. lib. 2. quæst. pr. num. 39. vers. Contrariam, & quæst. 3. nu. 26.* Menoch. *cons. 335.* Gratian. *cap. 351. num. 15.* Surd. *cons. 108. nu. 10. vers. Aliud est feudum.* Rosenthal. *de feud. cap. 2. conclus. 35. nu. 3. 4.*, & in notis *lit. C. D., & conclus. 36. per tot.* Ad differentiã feudi non simpliciter hæreditarij, sed secundum quid, & vt vocant, mixti. In quo è contra, vt succedatur, duplex exquiritur qualitas, sanguinis nempè, & hęreditaria simul, vt si concedatur feudum pro se filijs, seu liberis, & hæredibus, uel fortè pro se, & filijs, vel liberis hęredibus, vti docẽt Iacob. de
31 Beluisio *in c. pr. De eo qui sibi, & hæredibus*, & sic participat de feudo ex pacto, & prouidentia, & de feudo hæreditario, & naturam sapit vtriusq.; quatenus namq. prouenit ex concessione Principis, & prouidentia primi acquirentis dicitur feudum ex pacto, & prouidentia, quatenus autẽ succedens esse quoq. debet hæres, dicitur hæreditarium, & proindè quia est necessarius concursus duplicis qualitatis, illud mixtum vocarunt Thomas de Marin. *de feud. tit. 10. nu. 3.* Ial. *in prælud. feudor. col. fin.* Afflict. *in cap. pr. An agnatus nu. 13. vers. Ex quibus infero.* Clar. *in §. feudum quæst. 9. nu. 2. 4.* & ideò, vti dicebam, duplex in successore requiritur qualitas, idest sanguinis, quæ concernit feudum ex pacto, & prouidentia, & hæreditaria, quæ concernit
32 feudum hæreditarium, Frecc. *de subfeud lib. 2. in cap. Incipit superest sub num. 24.* Menoch. *cons.*

cons.640.nu.17. Surd. *cons.108.nu.10.vers. Tertium verò*; & hoc ea ratione, ne scilicet illa vox *hæredibus* post stipulationem factam pro liberis, aut descendentibus adiecta superflua remaneat, prout remaneret, si nil aliud, vel plus significaret, quam præcedentia verba pro filijs, & descendētibus. Harthman. Pistor. *lib.2.par.pr.quæst.1.num.12.& seqq.* Intrigliol. *de feud.quæst.49.nu.9.16.* & benè Rouit. *in Pragmat. Neapolit. rubr. de feud. pragmat.4.nu.101.102.* & vt benè ratiocinatur idem Rouit in eodē tractatu *ad pragm. de feudis*, in *rubr.sub nu.19.* Inter feudum ex pacto, & prouidentia nō hęreditariū, & feudū ex pacto, & prouidentia hęreditariū hoc est discriminis, quia in feudo ex pacto, & prouidentia non hæreditario quilibet successor ex propria persona, & proprio iure succedit, nec ad hoc, vt admittatur, opus habet, vt probet se hæredem vltimi defuncti, sufficit enim sibi pactum primi acquirentis, & prouidentia cōcedentis, quæ eundē parit effectum, ac si ipse nomine proprio fuisset ad successionē feudi vocatus, cum nihil à suo immediatè antecessore recognoscat, sed totum ab ipso solo concedente, & primo acquirente. Amat. *resolut. par.pr.resolut.12.num.17.* Casanat. *cons.57. nu.58.* Valenzuel. *cons.69.nu.154.* tot enim censentur particulares concessiones, quot sunt personæ, quæ ordine successiuo in eodem feudo succedunt, & tot inuestituræ dicuntur, quot sunt personæ successiuè inuestitæ.
33 Anguiss. *cons.7.nu.16.lib.3.* Bald. *in §. Hoc quoq. num.14. de success. feud.* Menoch. *cons.1153.nu.3.* Ramon. *cons.100.nu.505.& 519.* Schader. *de feud. par.10. sect.9. nu.18.* Castill. *contr.iur.lib.3.cap.15.nu.44.* Caren. *resolut.233.nu.4.* vbi quod tot sunt præscriptiones in feudis, quot sunt personæ, quasi vnusquisq. suam faciat figuram, & vnusquisq. ad vitam ex propria donatione capiat, & agnati viuente agnato, qui feudum tenet, habent ius formatum ex vi primæ inuestituræ per ordinem tamen temporis post mortem alterius, vt ait Montan. *controu.6.num.3.* In feudo vero, in quo adiuncta quoque fuit hæreditaria qualitas, tenetur successor hæres esse vltimo defuncti; Itaut in petendo admitti ad successionem feudi non satis sit, quod doceat qualitatem hæreditariam, nisi insimul etiā probet suam descēdentiam à primo inuestito; Quod secus omnino est in feudo merè, & simpliciter hæreditario, in quo vt admittatur successor, satis illi est, vt doceat, se ab intestato, ex lege, vel Statuto, vel ex Testamento hęredem esse Vassalli vltimo defuncti.

Ex quibus responsum extat ijs, quæ à Dño Dolmetta dicta sua Consult. *pag.6.* sub vers. *Perche*, dicūtur, *Che se bene li fù data l'inuestitura come heredi ex Testamento di detto Manfredo, ciò fù fatto, atteso che si ricercaua la qualità hereditaria, la quale non poteua esser meglio giustificata, che esibire il Testamento dell'vltimo possessore*. Nam aliud est deducere qualitatem hæreditariam ad effectū probandi, successionem in feudo mero hæreditario, quia tunc illam solam probare sufficit. Aliud verò deducere qualitatē hæreditariam ad effectum succedendi in feudo partim Pactionato, & partim hæreditario, & sic mixto, quia tunc eā solam allegare non sufficit, sed vna cum ea quoque probare necesse est descendentiam à primo inuestito, vti supra latiùs dictum fuit.

Et hinc est, quod dicti Guglielmus, Hector, & Opicinus Linguegliа in eorum precibus exposuerint tantummodo sequutam mortē Manfredi Vassalli, & quod eos in suo Testamento hæredes vniuersales instituerat, & propterea ad eos hæreditario iure dicta feuda spectare: Nihilq. omninò dixerint, tanquam non necessarium, de descendentia à primis inuestitis; Prout etiam tunc DD.Cōsultores nil aliud curarunt aduertēdum, nisi Testamentum Manfredi Vassalli vltimo defuncti, & institutionem hæredum, & propterea, vt inquiunt in eorum voto. *Viso Testamento Manfredi, &c.* & *quod dictos Oratores instituit vniuersales hæredes*, retulerunt. *Inuestituram esse faciendam*. Quod nempè certo certiùs confirmat, & declarat sensisse, feudum præfatum esse merè, & simpliciter hęreditarium; Aliàs, & ipsi Guglielmus, Hector, & Opicinus eorū descendentiā ab inuestitis vltra qualitatē hæreditariā exponere, probareq. studuissent, nec ipsimet pariter DD.Cōsultores in ipsa sola probatione hæreditarij tituli ab vltimo defūcto habiti acquieuissent.

Ex quibus satis respōsum esse patebit ijs, quæ ad huius inuestituræ claritatem offuscādam proponuntur præcipuè à D. meo Bendono in dicta sua Consultatione *ex nu.103. vers. Et capiendo primum obiectum, &c.* vbi dicitur in vers. *Nā optimè*, quòd supra per nos dicta tunc admitti possent, quoties de nulla alia anteriori inuestitura constaret, sed cum de ea anni 1228. constet concepta, vti dicitur, pro filijs legittimis, falsè apparet d. feudum mixtū; Nam præd. adnotatio anni 1228. vti nō habens inuestiturę formā, prout verè non habet, nec tanquā inuestitura attēdi, neque de ea potest aliqua haberi in pręsēti discepta-

ceptatione ritlo. Aut si fortè recipi posset tanquam authenticum inuestituræ documentũ, (quod non conceditur, & satis in longum fuit supra demonstratum) illam etiam, qualis qualis sit, inuestituram qualitatẽ etiam præseferre feudi purè hæreditarij, non autem pactionati, aut mixti, satis antea probatum fuit: Verũ quicquid sit de ea dicendũ, adest alia supra cõmemorata anni 1386., quæ clarè, & pernecesse hæreditariam meram huius feudi naturam probat ex supra recensitis; vndè aut de anteriorib⁹ inuestituris cõstare dicamus, & has fuisse merè hæreditarias dubitari nequit; Aut verò concedere fas sit, constare modo nullo pacto cuiusnàmqualitatis fuisse præcedentes inuestituras huic Anni 1459. et iam concessione Partis habemus intentum, q nempè ex ea, vti posteriori, & ex narratis in ea probetur, feudum esse merè, & absolutè hæreditarium. Neq. turbat, prout hic in vers. *Neque quidem expressa illa* in eadem Cõsultatione subiungitur, quod expressio facta in precibus à Lingueglis, & in Consultorum relatione repetita, quod dictũ feudum iisdem de Linguеglia pertineret iure Testamenti, non tollat qualitatem feudi hæreditarij mixti, cum ei non repugnet, vt feudum debeatur iure hęreditario ex Testamento, cum etiam in feudo mixto qualitas requiratur hæreditaria ex supra dictis *nu.* 31. Nàm, vt supra pariter plurium autoritate distinguendo probaui, cum petitur successio in feudo merè hæreditario, sufficit ostendisse titulum solùm hæreditarium, cum verò agitur de successione in feudo mixto tunc non satis est allegare qualitatem, & titulum hæreditarium, sed insimul, & principaliter probare oportet etiã descendentiam ab inuestito, quod supra latiùs dixi, & Dominus meus comprobare videtur in his, quæ de succedendo in feudo mixto doctè in eadem sua Consultat. *nu.* 103. vers. *Nam vnico verbo* differuit, et propterea dicti de Lingueglis scientes petendam esse inuestituram de feudo merè hæreditario solum titulum hæreditarium ex Testamento sibi delatum deduxerunt, vt ex se sufficiẽs eorũ intẽtionis fundamentum, & electi pariter Sapientes nil aliud curarunt, quam eundem titulum hæreditariũ ex Testamẽto inspicere, & hoc cognito, & ex eo solum investiturã debitã esse retulerunt Ex quibus sanè percipitur feudum prædictũ fuisse tunc pro merè hęreditario habitum, & non modo ad fœminas descendentes ab inuestitis, sed ad quoslibet etiam extraneos sua natura transitoriũ; Sed amplius etiam aduertendum est, q non modo tunc fuit hoc feudum tanquam simpliciter hæreditarium habitũ, sed crediderunt etiã, quod ita semper retroactis temporibus existimatum fuerit. Decretum enĩ fuit à Senatu Inuestiturã dictis hæredibus fieri *in forma consueta, & prout idem M. Manfredus Superiori tempore inuestitus fuerat.* Vndè, si mandatum fuit inuestiturã fieri in forma consueta, & cum quã fuerat olim Manfredus inuestitus, & ipsi modo fuerunt inuestiti ex solo titulo hæreditario ex Testamento Manfredi acquisito, consequẽs est dicere, certo tunc sciuisse modum, & formam consuetam fuisse concedendi commemoratã feudi inuestituram vltimi tantum defuncti Vassalli ab intestato, aut ex Testamento hæredibus, aut alio titulo ab eo habito successoribus, siuè descendentes fuerint siuè non, siuè masculi, aut fęminæ, siue agnati, aut omninò extranei sint, dummodò Iure vniuersali, aut singulari succederent vltimo Vassallo defuncto.

Quià verè feuda simpliciter hæreditaria ex vltima voluntate tàm in hæredem vni-
34 uersalem, quam etiam titulo legati in singularem successorem transferri possunt. Clar. §. *feudum quæst.* 83. *num. pr.* Camill. de Curt. *in diuers. feud. nu.* 18. Andr. *cap.* 1. *nu.* 7. *de success. feud.* Cacheran. *dec.* 160. *nu.* 6, Intrigliol. *de feud. cent. pr. q.* 5. *n.* 120. Imò nõ modo in vltima volũtate, sed etiã titulo vẽditionis, donationis, aut quolibet alio inter viuos alienationis titulo tanquam libera in
35 quẽcumq. ea transferre licet, iuxta text. clarum *in c. Vni lib.* 2. *feudor. tit.* 48. *de feud. non habente propriam naturam*. ibi. *Si quis ea lege alicui feudum dederit, vt ipse, & sui hæredes, & cui ipse dederit, habeant. Respondeo, iste, qui sic accepit, poterit id vendere, vel donare, vel aliter, si sibi placuerit, etiam sine voluntate Domini alienare*, & per dictum textum ita comuniter firmant Couarruu. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 4. Clar. *d.* § *emphyt. quæst.* 18. *nu.* 1. & 3. & § *feudum, quæst.* 31. *nu.* 8. *quæst.* 41. *nu.* 9. Rosenthal. *de feud. cap.* 2. *concl.* 35. *nu.* 4. cum ibi relatis *lit. D.* Molin. *de Hispan. primog. lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 71. vbi particulare fideicommissum, vel primogenium de huiusmodi hæreditario feudo cõstitui posse asserit, vox enim *hæredum* (vt aiũt prædicti) vel *hæreditarium* demonstratiuè ponitur, & intuitu frequentioris euentus, frequentius enim contingere solet, quod hæc feuda in suos hęredes transmittantur moriẽdo, quam quod alienentur inuita; Adeoque non excludatur quęlibet alia de eis dispositio

cons.640. nu.17. Surd. *cons.108. nu.10. vers. Tertium verò*; & hoc ea ratione, ne scilicet illa vox *hæredibus* post stipulationem factam pro liberis, aut descendentibus adiecta superflua remaneat, prout remaneret, si nil aliud, vel plus significaret, quam præcedentia, verba pro filijs, & descendẽtibus. Harthman. Pistor. *lib.2. par.pr. quæst.1. num.12. & seqq.* Intrigliol. *de feud. quæst.49. nu 9. 16.* & benè Rouit. *in Pragmat. Neapolit. rubr. de feud. pragmat.4. nu.101.102.* & vt benè ratiocinatur idem Rouit in eodẽ tractatu *ad pragm. de feudis*, in *rubr. sub nu.19.* Inter feudum ex pacto, & prouidentia nõ hæreditariũ, & feudũ ex pacto, & prouidentia hæreditariũ hoc est discriminis, quia in feudo ex pacto, & prouidentia non hæreditario quilibet successor ex propria persona, & proprio iure succedit, nec ad hoc, vt admittatur, opus habet, vt probet se hæredem vltimi defuncti, sufficit enim sibi pactum primi acquirentis, & prouidentia cõcedentis, quæ eundẽ parit effectum, ac si ipse nomine proprio fuisset ad successionẽ feudi vocatus, cum nihil à suo immediatè antecessore recognoscat, sed totum ab ipso solo concedente, & primo acquirente. Amat. *resolut. par. pr. resolut.12. num.17.* Casanat. *cons.57. nu.58.* Valenzuel. *cons.69. nu.154.* tot enim censentur particulares concessiones, quot sunt personæ, quæ ordine successiuo in eodem feudo succedunt, & tot inuestituræ dicuntur, quot sunt personæ successiuè inuesti-
33 tæ. Anguisc. *cons.7. nu.16. lib.3.* Bald. *in §. Hoc quoq. num.14. de success. feud.* Menoch. *cons.1153. nu.3.* Ramon. *cons.100. nu.505. & 519.* Schader. *de feud. par.10. sect.9. nu. 18.* Castill. *contr. iur. lib.3. cap.15. nu.44.* Caren. *resolut.233. nu.4.* vbi quod tot sunt præscriptiones in feudis, quot sunt personæ, quasi vnusquisq. suam faciat figuram, & vnusquisq. ad vitam ex propria donatione capiat, & agnati viuente agnato, qui feudum tenet, habent ius formatum ex vi primæ inuestituræ per ordinem tamen temporis post mortem alterius, vt ait Montan. *controu. 6. num.3.* In feudo vero, in quo adiuncta quoque fuit hæreditaria qualitas, tenetur successor hæres esse vltimo defuncti; Itaut in petendo admitti ad successionem feudi non satis sit, quod doceat qualitatem hæreditariam, nisi insimul etiã probet suam descẽdentiam à primo inuestito; Quod secus omnino est in feudo merè, & simpliciter hæreditario, in quo vt admittatur successor, satis illi est, vt doceat, se ab intestato, ex lege, vel Statuto, vel ex Testamento hæredem esse Vassalli vltimo defuncti.

Ex quibus responsum extat ijs, quæ à Dño Dolmetta dicta sua Consult. *pag.6.* sub vers. *Perche*, dicũtur, *Che se bene li fù data l'inuestitura come heredi ex Testamento di detto Manfredo, ciò fù fatto, atteso che si ricercaua la qualità hereditaria, la quale non poteua esser meglio giustificata, che esibire il Testamento dell'vltimo possessore*. Nam aliud est deducere qualitatem hæreditariam ad effectũ probandi, successionem in feudo mero hæreditario, quia tunc illam solam probare sufficit. Aliud verò deducere qualitatẽ hæreditariam ad effectum succedendi in feudo partim Pactionato, & partim hæreditario. & sic mixto, quia tunc eã solam allegare non sufficit, sed vna cum ea quoque probare necesse est descendentiam à primo inuestito, vti supra latiùs dictum fuit.

Et hinc est, quod dicti Guglielmus, Hector, & Opicinus Lingueglia in eorum precibus exposuerint tantummodo sequutam mortẽ Manfredi Vassalli, & quod eos in suo Testamento hæredes vniuersales instituerat, & propterea ad eos hæreditario iure dicta feuda spectare: Nihilq. omninò dixerint, tanquam non necessarium, de descendentia à primis inuestitis; Prout etiam tunc DD. Cõsultores nil aliud curarunt aduertẽdum, nisi Testamentum Manfredi Vassalli vltimo defuncti, & institutionem hæredum, & propterea, vt inquiunt in eorum voto. *Viso Testamento Manfredi, &c. & quod dictos Oratores instituit vniuersales hæredes*, retulerunt. *Inuestituram esse faciendam*. Quod nempè certo certiùs confirmat, & declarat sensisse, feudum præfatum esse merè, & simpliciter hæreditarium; Aliàs, & ipsi Guglielmus, Hector, & Opicinus eorũ descendentiã ab inuestitis vltra qualitatẽ hæreditariã exponere, probareq. studuissent, nec ipsimet pariter DD. Cõsultores in ipsa sola probatione hæreditarij tituli ab vltimo defũcto habiti acquieuissent.

Ex quibus satis respõsum esse patebit ijs, quæ ad huius inuestituræ claritatem offuscãdam proponuntur præcipuè à D. meo Bendono in dicta sua Consultatione *ex nu. 103. vers. Et capiendo primum obiectum, &c.* vbi dicitur in vers. *Nã optimè*, quòd supra per nos dicta tunc admitti possent, quoties de nulla alia anteriori inuestitura constaret, sed cum de ea anni 1228. constet concepta, vti dicitur, pro filijs legitimis, saltẽ apparet d. feudum mixtũ; Nam præd. adnotatio anni 1228. vti nõ habens inuestituræ formã, prout verè non habet, nec tanquã inuestitura attẽdi, neque de ea potest aliqua haberi in præsẽti disce-

cepta-

ceptatione ratio. Aut si fortè recipi posset tãquam authenticum inuestituræ documentũ, (quod non conceditur, & satis in longum fuit supra demonstratum) illam etiam, qualis qualis sit, inuestituram qualitatẽ etiam præseferre feudi purè hæreditarij, non autem pactionati, aut mixti, satis antea probatum fuit; Verũ quicquid sit de ea dicendũ, adest alia supra cõmemorata anni 1386., quæ clarè, & pernecesse hæreditariam meram huius feudi naturam probat ex supra recensitis; vndè aut de anterioribus inuestituris cõstare dicamus, & has fuisse merè hæreditarias dubitari nequit; Aut verò concedere fas sit, constare modo nullo pacto cuiusnàmqualitatis fuisse præcedentes inuestituras huic Anni 1459. et iam concessione Partis habemus intentum, q nempè ex ea, vti posteriori, & ex narratis in ea probetur, feudum esse merè, & absolutè hæreditarium. Neq. turbat, prout hic in vers. *Neque quidem expressio illa* in eadem Cõsultatione subiungitur, quod expressio facta in precibus à Lingueglis, & in Consultorum relatione repetita, quod dictũ feudum iisdem de Linguelia pertineret iure Testamenti, non tollat qualitatem feudi hæreditarij mixti, cum ei non repugnet, vt feudum debeatur iure hęreditario ex Testamento, cum etiam in feudo mixto qualitas requiratur hæreditaria ex supra dictis *nu.* 31. Nàm, vt supra pariter plurium autoritate distinguendo probaui, cum petitur successio in feudo merè hæreditario, sufficit ostendisse titulum solùm hæreditarium, cum verò agitur de successione in feudo mixto tunc non satis est allegare qualitatem, & titulum hæreditarium, sed insimul, & principaliter probare oportet etiã descendentiam ab inuestito, quod supra latiùs dixi, & Dominus meus comprobare videtur in his, quæ de succedendo in feudo mixto doctè in eadem sua Consultat. *nu.* 103. vers. *Nam vnico verbo* disseruit, et propterea dicti de Lingueglis scientes petendam esse inuestituram de feudo merè hæreditario solum titulum hæreditarium ex Testamento sibi delatum deduxerunt, vt ex se sufficiẽs eorũ intẽtionis fundamentum, & electi pariter Sapientes nil aliud curarunt, quam eundem titulum hæreditariũ ex Testamẽto inspicere, & hoc cognito, & ex eo solum investiturã debitã esse retulerunt Ex quibus sanè percipitur feudum prædictũ fuisse tunc pro merè hęreditario habitum, & non modo ad fœminas descendentes ab inuestitis, sed ad quoslibet etiam extraneos sua natura transitoriũ; Sed amplius etiam aduertendum est, q non modo tunc fuit hoc feudum tanquam simpliciter hæreditarium habitũ, sed crediderunt etiã, quod ita semper retroactis temporibus existimatum fuerit. Decretum enĩ fuit à Senatu Inuestiturã dictis hæredibus fieri *in forma consueta, & prout idem M. Manfredus Superiori tempore inuestitus fuerat.* Vndè, si mandatum fuit inuestiturã fieri in forma consueta, & cum quà fuerat olim Manfredus inuestitus, & ipsi modo fuerunt inuestiti ex solo titulo hæreditario ex Testamento Manfredi acquisito, consequẽs est dicere, certo tunc sciuisse modum, & formam consuetam fuisse concedendi commemoratã feudi inuestituram vltimi tantum defuncti Vassalli ab intestato, aut ex Testamento hæredibus, aut alio titulo ab eo habito successoribus, siuè descendentes fuerint siuè non, siuè masculi, aut fęminæ, siue agnati, aut omninò extranei sint, dummodò Iure vniuersali, aut singulari succederent vltimo Vassallo defuncto.

Quià verè feuda simpliciter hæreditaria ex vltima voluntate tàm in hæredem vni-
34 uersalem, quam etiam titulo legati in singularem successorem transferri possunt. Clar. §. *feudum quæst.* 83. *num. pr.* Camill. de Curt. *in diuers. feud. nu.* 18. Andr. *cap.* 1. *nu.* 7. *de success. feud.* Cacheran. *dec.* 160. *nu.* 6. Intrigliol. *de feud. cent. pr. q.* 5. *n.* 120. Imò nõ modo in vltima volũtate, sed etiã titulo vẽditionis, donationis, aut quolibet alio inter viuos alienationis titulo tanquam libera in
35 quẽcumq. ea transferre licet, iuxta text. clarum *in c. Vni lib.* 2. *feudor. tit.* 48. *de feud. non habente propriam naturam*, ibi. *Si quis ea lege alicui feudum dederit, vt ipse, & sui hæredes, & cui ipse dederit, habeant. Respondeo, iste, qui sic accepit, poterit id vendere, vel donare, vel aliter, si sibi placuerit, etiam sine voluntate Domini alienare*, & per dictum textum ita comuniter firmant Couarruu. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 4. Clar. *d.* § *emphyt. quæst.* 18. *nu.* 1. & 3. & § *feudum, quæst.* 31. *nu.* 8. *quæst.* 41. *nu.* 9. Rosenthal. *de feud. cap.* 2. *concl.* 35. *nu.* 4. cum ibi relatis *lit. D.* Molin. *de Hispan. primog. lib.* 1. *cap.* 10. *nu.* 71. vbi particulare fideicommissum, vel primogenium de huiusmodi hæreditario feudo cõstitui posse asserit, vox enim *hæredum* (vt aiũt prædicti) vel *hæreditarium* demonstratiuè ponitur, & intuitu frequentioris euentus, frequentius enim contingere solet, quod hæc feuda in suos hęredes transmittantur moriẽdo, quam quod alienentur inuita; Adeoque non excludatur quęlibet alia de eis dispositio

etiam titulo singulari, puta legati, donatio-
nis, aut venditionis, cum sint huiusmodi ge-
neris feuda patrimonialia effecta, & in omni-
bus de eis, sicuti de cœteris bonis allodiali-
36 bus disponi potest. latè Schrader. *de feud. par. 7. cap. 5. nu. 43. & pluribus seq.* Vnde
prudenter, & erudito Consilio DD. Consul-
tores in Voto pro M. Maria Brigida reddito
in mediũ protulerũt in principio *n. 4. 5.* præ-
dictã anni 1459. inuestituram tanquam eui-
denti probatione naturã feudi portẽdentẽ, &
uti præcipuum eorum Iudicij fundamẽtum.

Et indè est, quod ijdem Hector, Opici-
nus, & Guglielmus Lengueglia, quinde-
cim vix translactis annis post acquisitionem
vigore Testamenti Manfredi factam feudorũ
prædictorum, & obtentam anno 1459. eo-
rumdem feudorum inuestituram, eadem feu-
da postea anno 1472. vendiderunt personis
prorsus extraneis Anfreoni nempè, Lucæ, &
Thomæ fratribus, filijsq. q. Baptistæ de Spi-
nulis, cum facultate *di venderlo, donarlo, alienarlo, e farne perpetuamente quello, che ad essi fratelli, e suoi heredi fosse piacciuto, come di cosa propria acquistata à titolo di vendita, &c.* Quã alienationẽ certè facere nequissent,
nec Dominus eam permisisset, nisi feudũ fuis-
set merè hæreditarium, vt animaduertit in-
37 indiuiduo Menoch. *cons. 812. nu. 5.* & eo re-
lato confirmat Rota Rom. *dec. 93. nu. 72. p. 5. rec.* nec DD. de Spinulis adeò fuissent incauti,
vt emerẽt, nisi verè facti priùs essẽt certiores,
esse feudũ hæreditarium, aliàs enim se certo
exponebãt periculo, q̃ ab agnatis vẽditio re-
uocaretur, neminẽ autẽ præsumitur voluisse
jactare suum, vt benè ponderat in proposito
38 eadẽ Rota *d. dec. 93. nu. 73. 74.* prout etiã in
doctissimo Voto animaduertitur *n. 6.* Et cum
ipsemet Princeps assentiendo venditionis cõ-
tractui habeatur, ac si ipsemet vẽdidisset (om-
nia enim nostra facimus, quibus nostram au-
toritatem impartimur) non est credibile,
quod ipse venditioni manum dedisset, nisi
hoc ipsa natura feudi permitteret; Qui
Spinulæ emptores postea sub die 23. Mensis
Nouembris anni sequentis 1473. à Republi-
ca Serenissima vna cum approbatione ven-
ditionis præfatæ impetrati sunt pariter eo-
rumdem feudorum inuestituram, *In omnibus, & per omnia prout supra nominati Hector, & Guglielmus superiori tempore, & alij antecessores, à quibus causam habuerunt, inuestiti fuerunt*; vndè, cum ex suprà dictis manife-
stum vndiq; fuerit, tam Manfredum Len-
gueglia Authorẽ dd. Hectoris, & Guglielmi
venditorũ, quã ipsosmet Hectorẽ, & Gugliel-
mũ, & Opiciũ iure simplicis, meriq; hæredi-
tarij feudi fuisse inuestitos, nõ potest vlla sana
ratione in controuersiã poni, quin ipsi quo-
que de Spinulis de feudo vti hæreditario
mero fuerint inuestiti, cum eorum inuesti-
tura relata fuerit in omnibus, & per omnia
conditionibus, iuribus, & modis, quibuscum
ipsi venditores, & eorum Authores eadem
feuda possederant, ex nota vi, & natura
39 relationis, quæ habet in se, eamd. implicitas
naturam, formam, & qualitatem dispositio-
nis, cui refertur, per Text. *in l. Asse toto 77. ff. de hered. instit. l. Ait Prætor 5. ff. de re iu-
dic.* Et quidẽ ab omni prorsus verisimilitu-
dine abhorret, vt dixi, q̃ Respublica Dominã
directa eiusdẽ feudi, nisi ex diligentijs, & rela-
tionibus tũc tẽporis habitis, sumptisq; à suis
Gubernatoribus, & Ministris informationibus
certior reddita fuisset, qualiter ei veritate ius
feudale, q̃ in emptione Manfredo Lengue-
glia reseruatum fuit illæsum, & saluum, esset
hæreditarium merum, & alienabile in quos-
cumq. substinuisset, & passa fuisset, quod in
inuestitura anni 1459. iure tantum hæredi-
tario, & vigore solùm Testamenti vltimi de-
functi ad hęredes, quos ipse voluerit, insti-
tutos deuolui. Et multò minus passa foret,
quod anno 1472. eadem feuda ab ijsdẽ He-
ctore, & Guglielmo de Lengueglia antea
inuestitis titulo liberę venditionis alienarẽ-
tur in Spinulos prorsus extraneos, ne de-
uolutionis feudi spem, quæ contingere ali-
quando poterat, si feudum pactũ, & prouidẽ-
tia, vel saltẽ mixtum sua natura fuisset institu-
tum, & concessum, cum maximo Reipublicæ
præjudicio, & detrimento prorsus abijceret,
quod nullo pacto in Sapientissima Republica
præsumendum est; Imò potiùs omni ratione
credendum, quod ex eo, quia cognouit, &
indubitata fide relatum sibi fuit, feuda prę❧
dicta hęreditaria merè, & vti transitoria ad
quoslibet, vel extraneos fuisse ab initio cõ-
cessa, Ideò nõ se præbuerit aduersã, sed faci-
lem, & benignè simul tàm DD. Hectori, &
Guglielmo Lengueglia, quam postea etiam
Spinulorũ precibus annuens, eos tanquam
hæredes, & emptores liberè, & sine difficul-
tate inuestiuerit. Quod esse hæreditariæ qua-
40 litatis argumentum animaduertit in specie
Rota Romana in allegata suprà *dec. 67.* pe-
nès Merlin. *de legitima nu. 10.* & fortiùs cõ-
firmari videtur apud Capyc. Latro *cõsult. 75. n. 164. 165. lib. 1.* Et hoc idem etiam euiden-
ter comprobatur ex facta expositione in dictis
precibus à filijs Baptistę Spinulæ Reipubli-
cæ tunc exhibitis venditionis sibi faciendæ

præ-

præfati feudi à dictis de Lingueglia, inquibus præ ceteris narrant, huiusmodi venditionem non tendere *ad alicuius iniuriam.* Quod nil aliud significat, nisi q. sicuti Hector, & Guglielmus dicta feuda acquisiuerant ex libera voluntate Manfredi, & ex eius Testamento, qui poterat quoslibet hæredes suos vniuersales instituendo in extraneos eadem feuda trásferre; Ita pariter ipsi poterát de eis ad libitum disponere, cum nullus adesset, qui ex inuestituræ natura aliq. in eis sibi arrogare posset Ius, & cui è contra eis fieret, aut irrogaretur iniuria, si ad alios transferretur, quæ solæ quidé plures; & continuatæ feudi translationes, & alienationes, vel Testamenti vigore, seu venditionis titulo in extraneos peractæ ipsius feudi naturam fuisse merè hæreditariá interpretátur, Solatis probát, vt benè Cæphal. *cons. 407. nu. 43.* & probato ex eis statu feudi merè hæreditarius, Itaut ab vlteriori onere probandi releuetur, qui illud tale asserit, vt benè in specie animaduertit, & probat pluribus allegatis Rota Rom. sæpius commemorata *decis. 67. nu. 10. & 11.* post Merlin. *de legitima*, [illegible]

Et efficacissimam quidem hereditarij, & alienabilis feudi probationem suppeditare posse huiusmodi à Lingueglia in Spinulos omni ratione extraneos alienationé feudi peractam, & inuestituram insuper iisdem Spinulis cum amplitudine clausularú supra relatarum à Republica concessam sentire nó potuit etiá D. Bendonus: Vndè totis viribus ex *nu. 11.* §. *Ex hac venditione*, per totum *nu. 15.* vsq. ad §. *Constat igitur, &c.* eius vim quoad licuit, infringere conatus est, sed frustra, vt opinor.

Nam in primis *nu. 11.* §. *Ex hac venditione* arguit, qualitatem feudi hæreditariam nos euincere, & elicere præsumpsisse ex Domini assensu huiusmodi venditioni, & alienationi præstito in extraneos; Quod iuxé præcitoris hoc quoque argumento nos vsos fuisse, concedimus, sed negamus pariter aliquid habere ponderis, q. inde D. Aduocatus argumentum contra nos perstringere tentauit, subiungés, quod assensus Domini de vendédo feudum sequuta venditione non probat, quod feudum sit liberum, & hæreditarium, quandoquidem contrarium potius, ut inquit, operatur assensus, si enim, vti sequitur ratiocinando, fuisset feudum simplex hæreditarium potuisset transire etiá ad alios successores extraneos absq. Dñi assensu ex Marescott. *var. resolut. lib. 2. cap.* [illegible] *nu. 6.* Gurtlun. *cons.* [illegible] *19. nu. 11.* Menoch. *cons.* [illegible] 278. Alex. *cós. 29. n. 19. lib. 2.* relatis ab eodé D. Consultore *infra nu. 30.* & hic solum indicatis, vndè, dum petitur assensus, à contrario sensu intelligi necesse sit, non esse hæreditarium, ex traditis apud de Luca *in tract. de feudis, discursu 11. nu. 8.* & latiùs *in decis. 310. nu. 31. & seq. par. 6. recent.* Sed facilè vti ex omni parte æquiuocis innixum iuris conclusionibus obiectum corruit. In primis eni Assensus Dñi Supremi in venditione feudi præstitus propriè nó dicitur gratia, quia nó dicitur quis donare, seu conferre assentiendo, sed tantum permittere alium de re propria disponere, vti docet Frecc. *de subfeud. lib. 2. Author. pr. quæst. 29 nu. 3.* & ex eo Rouit. *de feud. pragmat. 23. nu. 50.* & cum est simplex assensus, nullaq. sit adiecta cum eo clausula, per quam Ius aliquod nouú in eodé feudo constituatur ad beneficium Domini cum nouo feudi emptore, uel acquisitore, tunc assensus nil aliud operatur, quam remouere obstaculum, & impedimentum tollere, quod tam de iure comuni feudorum, quam etiam ex particulari consuetudine cuiuslibet feudi resistit feudatario, vt nequeat absque licentia directi Domini feudum alienare, vti post Andr. *in c. Imperialem* [illegible] *vers. Sed si vendebatur. & nu. 14. & in cap. pr. nu. 8. qui success. tenent.* Camer. *in eodem cap. Imperialem, litt. L. M. cum seqq.* vbi ait, quod licet assensus simpliciter præstitus sit gratia, tamen quando per assensum ne dum tollitur obstaculum voluntatis Domini, sed etiam tollitur obstaculum naturæ ipsius feudi, alterando illius primæuam naturam, tunc dicitur priuilegium à Prin. *cons. 3. n. 91.* ubi addit, quod eo casu dicitur noua concessio, & benè declarant Lanar. *cons. 60. nu. 141. & seq.* Rouit. vbi supra *nu. 66. 67.* Loffred. *cons.* [illegible] *nu. 67.* vt late pluribus probat Christophorus de Pax *de Tenuta, tract. 2. cap. 57. n. 336.* vbi *n. 337.* subdit, quod licet ille, qui consentit, vel alius eti illá der donare videatur per Text. *in l. In ædibus §. quod filiusfam. ff. de donat.* secus tamen est in casu præsenti, quia Princeps, quamuis alienationi consensum præstet, donare tamen non dicitur, cum res donata in eius dominio non sit, & sic non donat consentiendo, & permittendo, aliud enim est facere, aliud vero permittere, quod ab alio fiat, *l. si Pater, §. vlt. ff. de manumiss. vindic. l. Si* [illegible] *C. de* [illegible] *donat.*, & sic per assensum impedimentum tollitur, qualitas autem non mutatur, vti concludit ibi de Pax *nu. 338.* [illegible] Et hinc est, quod talis assensus [illegible]

data-

Margin numbers (left of right column): 44, 45, 46, 47, 48, 49

datario super venditione feudi facta Titio
50 obtinet vim inuestituræ in persona Titij, vt ex Andr. *in cap. pr. §. sciendum,* & *in cap. Præterea, si quis infeudatus, si de feud. defuncti milit. fuerit controuers.* Bald. *in c. si facta, col. pr. eod. tit.* Afflict. *in cap. Imperialem. §. Præterea, il secondo, de prohib. feud. alienat.*, & optimè Frecc. *de subfeud. lib. 2. Author. 2. quæst. 17. num. 12. vers. Hic queru, de noua quæst.* Lanar. *cons. 18. nu. 6.* & ex Baldo *in l. pr. nu. 4. ff. de rer. diuis.*, & tradidit super nostro feudo alias scribendo Capyc. Galeott. *contr. lib. 1. contr. 31. nu. 13.*, quod inuestitura veteris feudi non sit ad finem acquirendi dominium, vel possessionem, vel aliud ius nouum, sed in signum tantummodo cuiusdam deuotionis, & recognitionis, quæ debet
51 præstari Domino, & ob id impropriè dicatur inuestitura, & ibi quoque subdit, quod hæredi possidenti feuda vigore Testamenti sit omninò concedenda inuestituræ antiquæ cõfirmatio, adeò vt Dominus directus emptorem, & acquisitorem nouum omninò teneatur inuestire, vti multis ibi probat Autoritatibus; Prout etiã, siue sit feudum pactionatum, vel simplex hæreditarium, semper tenetur nouus successor, aut vigore inuestituræ, siuè Testamenti, aut alio quouis titulo in eo succedat, tenetur, inquam, assensum Domini requirere, & intra annum, & diem inuestituram petere, & præstare iu-
52 ramentum fidelitatis. *cap. pr.* vbi Andr. *de Capit. Corrad. cap. pr. in princ. quę sit prima causa Benefic. Amitt. cap. 1.* vbi Isern. *nu. 1. 2. Quo tempore Miles, cap. Imperialem, §. Præterea, si quis infeudatus,* vbi Gloss. in uerbo *Petierit, de prohibit. feud. alienat.* per Federic. & latè A Pōte *cons. 67. n. 1. & seq. lib. 1* cũ aliis apud Rouit. *pragmat. 23. de feudis, n. 37. 38. 39.* Et ita patet, non esse uerum, ꝙ feudum etiã merè hæreditariũ sinè assensu Dñi, & eo inscio possit ad extraneos deuolui, & multò minus, quod petitio assensus Domini in alienatione sit argumentum, quod feudum non sit simpliciter hæreditarium, vti dicebatur in obiecto.

Secundò pariter est æquiuocum, quod in eodem addebatur obiecto, nempè, quod, dũ petitur assensus, à contrario sensu non esse hæreditarium intelligatur, doctrinæ enim ad hoc probandum allatæ ipsum æquiuocum detegunt. Nam potius assensus petitus à Domino directo probat quidem rem, & bona non esse in totum libera, & merè allodialia,
53 sed feudalia, vti clarè legitur, tam in dicta dec. 310. Rotæ Romanæ, quam in *discursu 11.* de Luca *nu. 8. de feudis*, in contrarium allegatis. Nullatenus autem demonstrat, quod feudũ magis sit pactionatum, quam hæreditarium, cum in vtriusq. alienatione consensus Domini directi necessario requiratur ex supra dictis, nec allegatæ doctrinæ quid tale affirmant; Imò etiam feuda hæreditaria dicuntur feuda, & præter successionem in
54 reliquis retinent naturam feudi, *cap. pr. §. fin. de feud. Non habens propriam naturam feudi,* & ibi comuniter scribentes Intrigliol. *de feud. centur. 1. quæst. 50. nu. 116. & 117.*

Prout neque pariter alicuius inuenietur ponderis alterum, quod ab eodem D. Aduocato *nu. 12. 13.* dictæ feudi venditioni à Lengueglijs dictis Spinulis factę paratur obiectũ. Nàm, vt inquit, licet venditio facta sit libera ad vendendum, alienandum, &c. & ea forma, & cum dictis clausulis approbatà pariter à Serenis. Republica fuerit, non tñ attendi debeat Instrumentum venditionis celebratum à partibus, sed assensus, ad quem restringitur alienandi facultas, & proinde, vtì subiungitur, cũ in subsequẽti inuestitura post Instrumentum venditionis fiat relatio ad antecedentes inuestituras, manifestè dicitur eo loci, voluisse Principem Dominum directũ alterare substantiam præcedentium inuestiturarum per facultatem ad alienandum con-
55 cessam, ex doctrina Monachi *de feudor. interpret. cap. 51. nu. 56.*

Non enim vis à nobis facta est in eo, quod Princeps Dominus directus dederit Lingueglis, aut Spinulis facultatẽ alienãdi feudi, ex qua alienãdi concessa facultate tantũ deductum sit, feudum prædictum effectum fuisse alienabile, & hęreditarium merum, & ex tali facultate variatum dici modum in eo succedendi; In quibus terminis loquitur Monac. cum aliis ab eo relatis, *num. 56.* nempè quod tametsi Princeps det alienandi facultatem, non tamen intelligitur dare autoritatem mutandi legem, & modum succedendi, quod spectat ad solum Principem. Verum diximus, quod Respublica non cõtradixit imò potiùs approbauit trãslationem feudi titulo venditionis à Lengueglis in Spinulas prorsus extraneos peractam, quod vtiq. non permisisset, nisi certo sciuisset huiusmodi feuda esse simpliciter hęreditaria, & alienabilia in quẽcumque, ne sibi præiudicium inferret amittendo sic omnem deuolutionis feudi spem, quam habere potuisset, si fuisset ex pacto, & prouidentia concessum; & in hoc vis præcipua stat, quod narrata ei fuit venditio facta à feu-

à feudatariis Spinulis extraneis cum facultate illud in quoscũq. & quouis titulo alienandi, & de eo disponẽdi, sicuti ipsis emptoribus, & eorũ hæredibus libuerit, & nihilominus eã venditionẽ approbauit, & emptores cum dicta amplissima facultate pariter recepit in feudatarios, & inuestiuit. Et tantùm abest, quod repugnantiam inducant alia in contrarium ponderata inuestituræ verba, *In omnibus, & per omnia, prout supra nominati Hector, & Guglielmus*, Quin potiùs hoc idẽ benè confirmant, quia, si Hæctor, & Guglielmus potuerunt, & eis à Principe permissum fuit illud idem feudum in extraneos alienare, hoc clarè manifestat, apud eos feudũ stetisse tanquam simplex hereditarium, & alienabile in quoscumq., & quod Spinuli emptores inuestiti fuerunt de eodem feudo in omnibus, & per omnia, prout nominati Hector, & Guglielmus fuerunt anteà inuestiti, & ita sequitur, perneceſſe dicendum, fuisse quoque eosdem Spinulos investitos cum eademmet facultate de eodem feudo ad libitum, & tanquam de mero hæreditario in quoscumque voluerint disponendi. Nec in facto subsistit, ꝙ hic à Domino meo in fine additur eiusdẽ obiecti, quod nempè facultas data jà Republica dictis de Lingueglia cẽseri debeat personalis, quæ in primo Actu fuerit expleta per Text. *in l. boues*, §. *hoc sermone. ff. de verbor. signific.* Rosenthal. *de feud. cap. 9. conclus. 34. nu. 10.* Quia, vti ex supra narratis, & melius ex facti serie concordata percipi potest, nullibi dicti de Lingueglia petierunt à Republica Domina directa facultatem alienandi feudum sua natura alienabile, in quibus terminis allegata Rosenthal. doctrina procedit, vt strictè, & cum minori præiudicio, quam fit possibile, Domini concedentis extendatur eius consensus contra feudi naturã datus, & sic personalis tantum efficiatur; Verũ tantummodo anno 1386. Rempublicam tanquam nouum Dominum recognoscunt, & novam Iuvestituram ab ea, vti par erat, petunt, & obtinent. & anno postea 1459. tanquam noui successores, & hæredes in feudo virtute Testamenti Manfredi Lengueglia petunt, prout debebant, inuestituram solummodo; nec aliquam eorum successionis petunt confirmationem. Imò aduertatur, ꝙ nec minus anno 1472. ipsi Hector, & Guglielmus Lingueglia aliquam petiere facultatẽ à Republica alienandi, & vendendi dicta feuda D. Spinulis; sed vtentes Iure suo illa prius liberè Spinulis vendiderunt translata in eos ea facultate, quæ ipsis venditoribus, vt aiũt, *Iure proprio* competebat, *di venderlo, donarlo, e farne perpetuamente quello, che à essi fratelli, e suoi heredi fosse piaciuto.* Sed ipsimet Spinuli fuerunt, qui, antequam venditionis contractus compleretur, officij, & reuerentiæ stimulo, vti Ciues, & Reipublicæ subditi emptionem conventam antea eidem Reipublicæ notam fecerunt. Imò quoq. in precibus ipsis supponitur, fieri potuisse dictam vẽditionem in extraneos, sed æquũ, & maioris pariter esse Reipublicæ decoris, & comodi, ꝙ potiùs *in suos Ciues, quam in non subditos, & alienigenas fieret*, & quod Ciues cœteris præferantur, & Respublica emptorũ deuotis precibus annuit cum consueta, & quæ licet non expressa foret, subintelligebatur, conditione, quod teneantur per solemne Instrumentum recognoscere à Comuni Ianuæ.

Nec aliquid pariter valet, quod subiungitur in eadem Consultatione *nu. 14.*, quod clausulæ adiectæ in venditione facta Spinulis à Lengueglis, nempè *con facoltà di venderlo, donarlo, alienarlo, &c.* quę videntur indicare merum allodium, habeant repugnantiam cum sequentibus immediatè verbis *praterquam à Iure, & Iurisdictione feudi*, quæ feudum significant, vndè ad euitandam contrarietatem præsumi debeat, vti dicitur, huiusmodi clausulas positas fuisse in exequutiuis ad solam exequutionem, & obseruantiam contractus, & ad illam confirmandam non ad alterandam naturam feudi. ex

57 Natta *cons. 263. nu. 3.* Osasch. *dec. 164. n. 2.* allegatis.

Nàm in primis, dictæ clausulæ, & verba non sunt in exequutione, sed in dispositiua, & parte principali stipulationis adiecta, vn-

58 dè ad præsumptionem, aut fictionem recurrendum non est, vbi de veritate constat, & præsumptio veritati cedit. *l. cum de indebito ff. de probat. l. in rebus C. de iure dot.* Præterea in diuersis omninò terminis cõclusio admittitur, vt ijdem Osasch. & Natta in contrarium relati clarè declarant, quando nempè facta est investitura verbis expresis *pro filijs, & descendentibus tantum*, tunc enim quęlibet, vel latissima clausula, & generalia verba in clausula *ad habendum*, vel in alia parte exequutiua eiusdem Instrumenti adiecta vim non habent immutandi naturam dispositionis antea expresse præscriptam; Secus tamen est, in casu nostro; In quo feudatarij feudum simpliciter hereditarium expresse vendunt, & principaliter in dispositione, & stipulatione venditionis inferunt facultatem illud alienandi, vt hic; quo casu

non

Digitized by Google

non agitur de variando aliam antecedentem dispositionem, cum hęc, & non alia sit tota, & principalis ipsius Instrumenti venditionis substantia, & dispositio. Nec vlla reperiri potest inter prima, & sequentia verba repugnantia; Nàm benè se compatiuntur, quòd feudum vti hæreditarium simplex sit ad instar allodij non tamen sit Allodium, quia habet annexam seruitutem feudi, & contrarietas tunc insurgeret, si fortè prętenderetur ex illis venditionis clausulis acquisita fuisse bona libera, & allodialia, & ex clausula sequenti desumeretur esse feudi seruituti subiecta.

Et ex his pariter sublata remanent, quę infra *nn.*85.86. in eadem Consultatione aduersus hāc anni 1472. sequutam venditionē, opponuntur, dum in primis ibi repetitur, nihil ponere inesse quoad præsentem casum, quia venditio fit cum assensu Principis, qui assensus ostendit feudum non esse sui natura alienabile, nec ex consuetudine, quia, vt inquit ibi, si fuisset alienabile non fuisset necessarius assensus, sic cum facta sit alienatio ex Principis placito non inducitur consuetudo, vt concludit *nn.*85. Secundò etiam quia, vt addit, cum postea anno 1548. recepta sit noua inuestitura à priori diuersa, non potest ab actibus celebratis ante annum 1548. inferri ad consuetudinem post dictum annum 1548. cum consuetudo de vno tempore probata ad aliud tempus non extendatur, vt *num.*86. subditur.

Sed facilis ex iam dictis insurgit primæ rationi responsio: Non enim ex eo, quod accesserit assensus Domini directi in venditione facta à Lingueglis, deduci in iure potest, q feudum nō esset alienabile: Tam .n. in feudo ex pacto non alienabili, quam in sua natura hæreditario, & alienabili in quoscumq. requiritur assensus Domini, vt certus fiat, de qualitate, & capacitate possessoris eiusdem feudi, vti alia occasione respondendi eidem obiecto probatum fuit *nn.*44. 45. Imò ipse Assensus Domini præstitus actui, qui solum est licitus in feudo merè hęreditario, & prorsus illicitus in feudo pactionato, ostēdit qualitatem feudi alienabilis, aliàs in sui præiudicium non permisisset Dominus, quod in extraneos alienaretur. Prout etiam huiusmodi obseruantiam non intervertit inuestitura anno 1548. petita, & obtenta á Iacobo Maria, ex pluribus rationibus infra in sequenti Cōsultatione diffusiùs in eius inuestiganda natura deducendis, sed ea potissimum, quæ obseruantiam, de qua agitur modo, concernit, quia cum duas qualitates insimul contineret, simplicis hæreditarij, & pactionati simul, vt dicetur, effectum tantummodo sortita fuit inuestitura hæreditaria, vt ex Testamento eiusdem Iacobi Marię, & ex Actibus successiuis suorum filiorum depræhendi in facto probatur, & propterea cum ipse actus fuisset æquiuocus, & ad vnam, vel alteram feudi naturam adaptari posset, attendendum est, iuxta quam naturam fuerit obseruatus, cum actus non effectuatus, & in

59 qua parte non fuit exequutioni mādatus obseruantiam, aut consuetudinē inducere, non valeat.

Et propterea, cum Iac. Maria, & eius successores dictam inuestituram in ea parte, in quà continebatur feudum antiquum, & hæreditarium, solūmodo obseruauerint, tantum abest, vt dicta inuestitura antiquæ consuetudinis cursum impedierit, quin potiùs cum ea successionem, & devolutionem feudi sequi voluerint.

Quam feudi naturam merè, & simpliciter hæreditariam, & in quemlibet alienabilem præter hucvsq. dicta fortiùs suadent, & confirmant subsequentes de eodem feudo alienationes. Postquam enim filij præfati Baptistæ Spinulæ illud sibi liberè comparauerāt, anno 1473., vti mox est relatum; Decem, & septem elapsis annis, anno nempè 1490. Anfreon vnus ex tribus filijs Baptistæ Spinulæ præfati tertiam suam partem feudorum vt supra acquisitorum vēdit Lucæ suo fratri, *franca, e libera*, cum clausula *ad habendum, tenendum, & possidendum*, & cum omnibus, & singulis iuribus, & actionibus competētibus, *& eo modo & forma qua fuit emptum*. Cui quidem alienationi opponitur: Imò contra nos eā retorquere conatur D. Dolmetta, in dicta sua Consultatione pag. 9. vers. *E circa le vendita*, quia, vt inquit, *consta in fatto, che detti fratelli Spinola auanti detta vendita esposero al Senato Serenissimo, che intendeuano frà di loro alienare, & obligare detto feudo, mà perche temeuano poterlo fare per dubbio della caducità, domandano la licenza.* Sed verè D. Dolmetta, aut ipse deceptus est in cognitione facti, quod sentio, aut nos decipere voluit, quod nullatenus opinor; Et hinc est, quod in relatione precum, & expositionis habitæ per dictos fratres Serenissimo Senatu aliqua verba substantialia reccalere neglexit; quæ relata obiecti vim retundūt; & dissimulata aliquid coloris obiecto relinquunt. Narrat enim D. Aduocatus exposuisse, *che intendeuano alienare, &c. mà perche*

temenano di poterlo fare per dubio della caducità, &c. & hic reliqua, quę sequuntur, omisit, nempè *senza saputa de Superiori*, vt his absconditis dubia saltem appareret causa aditionis Principis Supremi, & in hac dubietate liceret arguere, vti factum fuit, dubitasse fratres de qualitate feudi meri hæreditarij, & an licita foret, necne eiusdem alienatio tanquam ex pacto, & prouidentia acquisiti, quam facultatem sic à Domino directo impetrarentur, vt feudi naturam mutarent, vt infra subditur; Sed verè dicta omissa verba *senza saputa de Superiori* clarè demonstrãt, nõ dubitasse de qualitate feudi, seu facultate illud alienãdi, sed veritos potiùs esse demonstrãt, an possent illud alienare Domino ignorante, & hæc quidẽ fuit legittima dubitatio, nã etiã in alienatione feudi merè hæreditarij requiritur aditio, & assensus Dñi directi, ea præcipuè ratione, vt certus sit Dñus de persona, ad quã feudũ sit transiturũ, & in cuius manibus resideat, & scientiã ipsius feudi deuolutionis non ignoret vt supra dixi, & trad. Roger. *cons.* 13. *num.* 97. *in* 2. Menoch. *cons.* 226. *nu.* 17. Marta *de clausul. clausul.* 2. *nu.* 5. *par.* 2. Ponte *cons.* 17. *num.* 8. *lib.* 2. Tapia *dec.* 47. *num.* 2., & benè Fragos. *par.* 3. *lib.* 8. *disput.* 17. §. 6. *nu.* 21. ibi. *Nè Dominus contra voluntatem suam habeat aliũ in Vassallum, quam velit*, *vbi etiam*, quod si Dominus feudi non cõtradicat alienationi feudi factæ per Vasallũ censetur illã approbare, & ait Monach. *de recta feudi interpr. cap.* 11. *nu.* 42. quod si vnus ex pluribus inuestitis alteri cesserit suam portionem, vel si per mortem, aut alia causa eadem portio peruenerit ad alios, erit pro eadem portione petenda inuestitura. Marin. *quotid. resolut. lib.* 2. *cap.* 31. *nu.* 14. & hãc esse veriorẽ, & tutiorẽ sententiam monet Fragos. *par.* 3. *lib.* 8. *disput.* 17. §. 5. *sub nu.* 35. vers. *Sed si Vassallus, &c.* quod etiam si feudum sit concessum *pro heredibus quibuscumque* vel *quibus dederit*. Imò si fuerit in inuestitura pactum, posse feudatarium alienare, cui voluerit, nihilominus petendam esse licentiam, & consensum Domini, quia cum talis licentia, & consensus Domini sit de natura feudi, Dominus censetur, dedisse facultatem alienãdi, iuxta tamen formã legis, & Domino requisito. Quia tñ non desunt contrarium tenentes, vt apud eundẽ Fragos. *sub d. n.* 35. *vers. Non desunt.* Ideò de hoc meritò fuerũt & nõ de alio dubij; vndè potiùs retorquetur obiectũ ex eò, quia non dixerunt, *temere di non poter alienare per dubbio di caducità senza hauerne la facoltà*, verùm potiùs dixerunt, *senza saputa de Superiori*, quia certò sciebãt qualitatem feudi tribuere quidẽ sibi ex sua propria natura liberam illud alienandi facultatem; sed erant dubij, an huiusmodi alienationem perficere potuissent sine sciẽtia Dñi Superioris, quod est quid oĩnò diuersum à facultate alienandi, quam tàm ipsi, quã etiam Princeps assentiendo supposuerũt pro indubitata stante feudi natura merè hæreditaria; Prout etiã anno 1535., vt in voto *nu.* 7. & 8. DD. Consultores omnia sedulò rimantes aduertunt; Baptista filius Thomæ alterius ex tribus fratribus, qui à Lingueglijs idem feudum emerant, hæredem suum vniuersalem instituit in Testamento Nicolaum Doria suum ex filia præmortua Nepotem, facto legato particulari suæ ratæ dicti feudi Iacobo Mariæ suo patruelli, & dicti Lucæ filio, & in eius defectum Conrado, & Nicolao fratribus, & eiusdem Lucæ filijs, cum onere tamen soluendi eiusdem feudi pretium dicto Nicolao Doria suo hæredi; Et post annos circiter duos Corradus alter Lucæ filius, dũ Religiosam vitam profiteri meditabatur, cessit, & renunciauit, siuè in suo Testamento reliquit tàm Cornelię suæ Matri, quam Iacobo Marię, & Nicolao fratribus cum alijs suis bonis ratam quoque sibi dicti feudi assignatam, & deuolutam, quod Instrumentum renunciationis, aut Testamenti fuit etiam Authoritate Serenissimi Senatus Supremi feudorum Domini ex Sapientum Voto tunc confirmatum cum clausula speciali nota digna, *Etiamsi dictum Instrumentum de per se sit validum*. Quamvis alienatio, & renunciatio dicti feudi partim cessisset pro D. Cornelia matre, quæ nulla ratione potuisset ad feudi acquisitionẽ validè admitti, nisi in rei veritate feudum fuisset merè hæreditarium, & in quoscumq. vel extraneos alienabile, prout pro tali habitum esse non modo ab illud successiuè possidẽtibus, sed ab ipsomet Supremo Domino, qui cessionem eiusdem feudi, vel in extaneũ factã validã, & legittimã declarauit, si nõ ex alijs ex hoc facto solũ insurgeret indubitatum; quibꝰ potissimum Anni 1535. 1537. Instrumenti nihil obiecit D. Dolmetta in dicta sua Consultatione, quod responsione indigeat, cum facti veritate careant, vti patet, si perpendantur ea quæ dixit pag. 9. 10. ex vers. *Non obstat, &c.* vsq. ad pag. 11. & maximè si comparentur, cum ijs, quæ modo dicturus sum respondendo D. Bendono.

Ex his igitur omnibus eodem tenore, & titulo continuatis in dicto feudo successioni-

bus per spacium annorum tercentum, & ampliùs superabundat quidem probatio vsque ad annum saltem 1541. certa, & indubitata status, & naturæ meræ hæreditariæ, & in quoslibet alienabilis huius feudi, quas omnes præterijt, ijs, vt opinor, ignoratis Exc. D. Bendonus in sua Consultatione. In qua post iactum fundamentum in illegittima, minusq. authentica inuestituræ anni 1228. & quibusdam oppositis obiectionibus venditioni factæ Spinulis per Lingueglios (quibus satis superque suprà responsum fuit) *sub nu.15. & nu.16. §. de anno autem* 1541. 3. *Decembris* sermonem suum totum, calamumq. traxit ad inuestituras, vti supponitur, factas à Serenissima Republica anno 1541. Iacobo Mariæ, & Nicolao fratribus, filijsque Lucæ alterius ex tribus fratribus à Lingueglijs acquisitoribus, vti succedentibus in portione feudi Baptistæ Patruelis, & absque masculis descendentibus paulò antea defuncti, & successiuè ad eam, quam anno 1548. Idem Iacobus Maria obtinuit.

Quem pariter alienationis actum, licet adeò clarum, & manifestum nihilominus dicitur à Domino meo in dicta sua Consultatione nu. 87. non comprobare consuetudinem alienandi feudi præfati, quia facta sit à fratre in alium fratrem, quod non est contra regulas feudorum, dum non probatur existētia filiorum alienantis, quo casu videatur, huiusmodi titulus emptionis ab alio fratre acquisitus ad maiorem tantummodo confirmationem eiusdem suæ successionis. Non obstante clausula *ad habendum* in eadem venditione adiecta, vti subiungitur ibi *num.* 88. quæ intelligi debet iuxta naturam feudi, nec denotare solet vnam magis, quam aliā feudi naturam. Verùm hæc exceptio nullo pacto rationes nostras nec minus obumbrat. Non enim fuit in voto, nec à me supra anteposita tantū alienatio facta ab Anfreone Lucæ fratri, sed insimul quoq. cū ea, quæ anno 1535. à Baptista filio Thomæ titulo Testamenti, & hæreditario in Nicolaum Doria ex filia Nepotem, & ita pariter, quæ anno sequenti 1537 a Corrado facta fuit pro rata titulo renunciationis ob ingressum Religionis Corneliæ Matri, in quibus non potest vllà interpretatione verificari, quod dicebatur in confirmationem propriç successionis fuisse factas, quippè Corneliæ Matri Corradi, & Nicolao Doria nulla ratione eorū successio, & in feudo præcipuè debita dici poterat,

Nec euitatur dictarum alienationum vis ex responsionibus in eadem Consultatione datis. Nam quoad Testamentum Baptistæ anno 1535. confectum respondetur, dictum Testamentum non habuisse effectum, quia supponitur in facto, dictos MM. Iacobum Mariam, & Nicolaum hanc partem feudi obtinuisse iure proprio, vt agnatos. & ad effectum effugiendi solutionem librarum 4000. sed quia feudum illis spectabat tanquā mixtum, vti præcisè legitur in dicta Consultat. *sub nu. 103. vers. Secundum argumentum, &c.* Responsio enim obiecti ex facto, vti dicitur eliciti ex ipso quoque facto desumitur, dum ex eo concordato, clarè constat effectum sortitam fuisse dispositionem Testamentariā feudi factam à Baptista in Nicolaum Doria hæredem, & prorsus extraneum; Cum certum sit, ipsummet Nicolaum Doria post acquisitam, & retentam per septem annos circiter possessionem vna cum cœteris hæreditarijs bonis Baptistæ aui materni tertiæ quoque partis istius feudi, anno 1542. sub die 6. Martij vti hæredē eiusdē Baptistæ, *& iure proprio*, vt inquit, eandem feudi portionem in hæreditate Baptistæ remansam renunciasse Ioan. Mariæ, & Nicolao fratribus pro pretio librarum 1700., & quod forsè super erat æstimabile eiusdem feudi vltrà solutum pretium, ijsdem liberè donasse legitur, consentiendo insuper, quod amplius eo non requisito fieri posset ijsdem renunciatarijs, & donatarijs à Serenissima Republica inuestitura consueta, & necessaria: ex quo clarè resultat vanitas obiecti non effectuatæ dispositionis Baptistæ insubsistentię innixi, cum eius effectus ex tribus potissimum deducatur euidentissimus; Primò quia Nicolaus *vt hæres, & iure proprio* feudum in Iacobum Mariam, & Nicolaum fratres trāstulit; quod certè facere nequisset, si dispositio Testamētaria Baptistæ tanquā nulla viam nō habuisset transferendi in Nicolaum suum hæredem feudalia, sicut cœtera hæreditaria bona: Et quidem profectò Iacobus Maria, & Nicolaus noluissent ea acquirere à Nicolao, si ea inuestituræ titulo, & iure proprio successionis debita fine alicuius prætij onere consequi valuissent. Incompatibile .n. erat, quod ijsdem fratribus iure proprio deuoluta forent, & Nicolaus pariter iure proprio eapossideret, & iure proprio vendidisset, & renunciasset, cum eiusdem rei Dominium apud duos eodem tempore non possit esse.

57 *l. si ex certo §. si duobus ff de comod.* Alex. *cons.* 3. *nu.* 5. *lib.* 5. Baid. *cons.* 6. *lib. pr.*

Secundo, quia partem dicti feudi titulo donationis ab eodem Nicolao recipere contenti fuere, cū certè non consensissent ex aliena liberalitate percipere, quod sibi proprio iuro

Iure debitum fore putassent. Tertiò tandem, quia curarunt, vt Nicolaus iam ex nunc cõsensum præberet inuestituris ab ijs tanquam nouis successoribus in feudo à Domino directo recipiẽdis, qui Nicolai consensus certè superfluus omnino fuisset, si post Baptistã ad eos inuestituræ iure feudi successio deuoluta foret, vti sensui patet. Et nihil interest, quod pretium fuerit solutum minus eo, quod à Baptista Testatore determinatum fuerat. Plus enim aut minus non potuit diuersificare naturam feudi, nec infringere dispositionem Testamentariam, ex qua huiusmodi feudum vti merè hæreditarium translatum fuit in hæredem extraneum, et quamuis etiam Nicolaus hæres totum pretium voluisset remittere, & vti hæres, & iure proprio donasset, hic donationis titulus fortius præseferebat, hanc, quam probare intendimus, feudi naturam alienabilem, & simpliciter hæreditariam.

Prout etiam non eliditur alter alienationis actus à Testamento, seu renunciatione Corradi anno 1537. fauore præcipuè etiã Corneliæ Matris eiusdem feudi confecta dependens, quia, vti dicitur, non doceatur hoc quoque Testamentum, seu renunciationẽ sortitam fuisse effectum aliquem & de eo habuisse agnatos scientiam, vti probandũ esse obijcitur in eadem Consultatione *sub nu.105. vers. Tertius actus alienationis.*

Nam in hoc pariter Excellentis. Dominus in facto transmisso deceptus fuit, quia in eo fortè, etiam scribẽtis incuria omissum est id totum, quod sequutũ fuit anno 1548. sub die 7. Mensis Aprilis, vt in facti comuni consensu impressa serie legitur. Narratur enim in ea, quod sub die præfata 7. Aprilis anni præfati 1548. Iacobus Maria, & Nicolaus fratres tàm vti filij, & hæredes Lucæ Patris ex eius Testamento, & codicillis, quam etiam *vti heredes* dicti Corradi eorum fratris *ex Testamento*, & vti *hęredes D. Cornelia eorum Matris* diuidunt tam bona allodialia, & libera, quàm etiam feudalia in hæreditatibus præfatis remansa saluo semper *assensu Domini directi*. Ex quo conuincitur Testamentum Corradi plenum habuisse effectum, & eius hæreditatem tàm à fratribus, quàm à Matre fuisse aditam, & consequenter Corneliam Matrem consequutã fuisse integram partẽ feudorum, in qua fuerat à filio hęres instituta; aliàs non vti hæredes Corradi, & Corneliç, sed vt immediatè successores, & iure proprio etiam in vita Matris partem feudorum ei relictam vindicassent; Quę si Dominus meus in facto videre potuisset, certè non dixisset actum alienationis ex Corradi Testamento resultantem nõ habuisse effectum.

Verùm, quoad suppositam hic sub *nu.15. in §. de anno autem 1541. 3. Decembris* à Domino meo inuestituram factam Iacobo Marino, & Nicolao fratribus ob obitum Baptistæ filij Thomæ, & eorum Patruelis exclusa vnica filia eiusdem Baptistæ, cum declaratione, quia feudum sui natura non transiret ad fœminas, nec etiam per Vassallum de eo disponi posset per viam legati, nec alio modo: Quicquid ipsi in pręcibus subreptitiè narrauerint, vndè inuestituram tunc ab initio extorserant cũ clausula tamen *saluo Iure Tertii, & sub illis modis, & formis, prout ipse Dominus Baptista, & antecessores sui antea tenebant, & possidebant*. Certum tamen est etiam, quod sentientes postea dicti Domini fratres ex dicta inuestitura, vti sub non veris assertionibus obtenta iuuari non potuisse, sese vix duobus mensib⁹ elapsis cõposuisse, & transegisse cum hęrede Baptistæ, qui vi transactionis inter eos initæ renũciauit ijsdem Iacobo Mariæ, & Nicolao dictam ratam feudi cõuento prætio librarum 1700. in quo pariter renunciationis actu consentit hæres eo amplius non requisito posse renũciatarios petere, & impetrari à Serenissima Republica inuestituram eiusdem feudi, vndè patet dictam primam inuestituram nullum habuisse effectum, vtpotè, quod cognouerunt sub prætextu non legittimo, nec verò fuisse obtentã, & quod potius in rei veritate dictum feudum vigore Testamenti Baptistæ, & renunciationis eius hęredis ad eos erat deuolutum, quod potius confirmat naturam meri hæreditarij eiusdem feudi, & eius primææ originis tunc nihil immutatã fuisse, vti
61 latius habetur apud Menoch. *d. cons. 812. sub nu. 12. 13.* & Capyc. Galeott. *d. controu. 31. sub nu. 32. & num. 33. 34.* Quamobrem non sincere doctum fuisse patet D. Aduocatum de integrã subsistentia facti, dum hic *nu. 16. in §. Hęc autem inuestitura* supposuit huiusmodi inuestituram sub die 3. Mensis Decembris anni 1541. non fuisse impugnatam; quia licet in concordata narratione facti fuerit descripta. Subiuncta tamen, & expresse descripta quoque ibi fuit transactio postea inita sub die 6. Martij anni 1542. inter Nicolaum Doria Nepotem ex filia, & hæredem Baptistę, à quo receperunt ipsum feudum, facultatemque simul inuestituram

ram petendi; qua certè opus non habuissent, si substitissent ab eis antea in precibus exposita, & inuestitura sibi concessa effectum sortita foret, & ex ea feudi possessionē adepti fuissent.

Post hanc enarratam anni 1541. sub die 3. Decembris, & non effectuatam inuestituram transit, ut dixi, Dominus meus in §. *Anno 1548. M. Iacobus*, ad examinandam inuestituram eidem M. Iacobo Mariæ concessam sub die 22. Iunii 1548. sed hic pariter incidit error facti, nām antea aliud saltē perpēdendum fuerat diuisionis Instrumētum inter Iacobum Mariam, & fratrem initum sub die 7. Aprilis eiusdem Anni 1548. quod mirùm in modum naturam huius feudi simpliciter hęreditariam fouet, & confirmat. In eo enim Iacobus Maria, & Nicolaus fratres, & præfati Lucæ filij vti hæredes vigore Testamēti, & codicillorum eiusdem Lucæ Patris, & vti pariter hęredes ex Testamento Corradi fratris Religionē ingressi, & tandem vti hæredes etiam Corneliç Matris diuidūt inter cætera bona etiā hæreditaria prædictorum omnium Patris, fratris, & Matris, inter quæ declarant compræhensas quoq. fuisse ratas bonorum feudalium illis vt supra deuolutas, quæ feudalia bona insimul cū alia rata eiusdem feudi Nicolao debita assignantur pro sua portione hæreditatum præfatarum Iacobo Mariæ, tradita eidem Nicolao compensatione in alijs bonis non feudalibus, quod apertè quoque conuincit, habita fuisse semper ab eis feuda prędicta tanquam purè, & absolutè hæreditaria, & ideò vti talia, & ad instar allodialiū per Testamentum, renūciationē, & diuisiones nullo habito respectu ad filios, aut descendentes proprios, aut ad agnatos aliquos fuere libere de vno in alterum translata. Quod Instrumentum sic vti plures huiusmodi feudi alienationis actus enunciat, & longè meliùs, quam cœteri, eiusdem naturam hæreditariam, & alienabilem in quoslibet extraneos, & ad libitum ea possidentis euidenter conuincit: Ita pariter fuit ex aduerso dissimulatum, aut præteritum, vt opinor, vti M. Lucæ intentioni nimis aduersum, & cui nulla ratione responderi, aut resisti poterat.

Quare, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Feudo concesso vt* libero, *&* franco, *censetur concessum transitorium ad feminas, & alienabile in extraneos.*

2 *Præsertim cum non solum dicitur* francum, *sed insuper etiam* liberum.

3 *Contrarium, quod etiam in feudo concesso vti* franco, & libero *non succedant femina, donec extant masculi.*

4 *Feudo concesso* franco, & libero *intelligitur immune à seruitijs, non autem immutat qualitatem feudi.*

5 *Feudi noui natura desumitur ex ipsa inuestitura.*

6 *Feudum francum, & liberum in noua inuestitura non alterat naturam expressam inuestitura, secus in feudo antiquo.*

7 *Feudum concessum in feudum* antiquum, auitum, & Paternum *censetur concessum iuxta suam primæuam, & antiquam naturam.*

8 *Idem est dicere concedo in feudum* antiquum, *& prout Authores fuerunt antea inuestiti.*

9 *Conciliari ita debent dispositionis verba, vt contrarietas eiusdem dispositionis euitetur.*

10 *Vna pars dispositionis alteram declarat.*

11 *Inuestitura vna pars alteram declarat.*

12 *Fideicommisso nō derogatur per cōcessam alienandi facultatem, quia intelligitur, nisi alienetur.*

13 *Feudum variatum in aliqua qualitate in ea solum nouum est, sed in cæteris retinet suā primam naturam.*

14 *Assensus in alienatione feudi potest accedere, tam antea, quam in ipso Actu, quam post Actum alienationis.*

15 *Assensus Domini requiritur in feudo etiam alienabili in extraneum.*

16 *Primus acquirens feudum etiam pro filiis, & descendentibus masculis potest illud alienare in præiudicium vocatorum.*

17 *Facta ob merita dicitur onerosa concessio.*

18 *Limita quo ad eas personas, quæ principaliter in ipsa concessione nominata sunt, cum in earum præiudicium nequeat primus acquirens alienare.*

19 *In feudo pactionato non potest filiis à Patre substitui.*

20 *Feudum ex pacto, & prouidentia, nec etiam in subsidium valet pro dotium restitutione alienari.*

21 *In emphytheusi, aut feudo ex pacto, & prouidentia*

Digitized by Google

dentia deficiente vno ex comprahensis absq. descendentibus, alii comprahensi æqualiter admittuntur.

22 *Quæ bona alienare non licet, nec minus hypothecari valent.*

23 *Stipulatio facta* pro se suisq. hæredibus, & successoribus quibuscumq. *comprahendit quoslibet successores, quantumuis extraneos & num. 25.*

24 *Feudum acquisitum* pro se suisq. hęredibus, & successoribus quibuscumq. *est contrarium natura feudi ex pacto, & prouidentia.*

26 *Bona cōcessa in feudum* pro hæredibus, & successoribus quibuscūq. *habentur tanquam allodialia, & libera patrimonia.*

27 *Alienatum non dicitur feudum, quod in agnatos alienatur.*

28 *Alienatio fideicommissi facta in proximè successurum dicitur refutatio potiùs, quam alienatio.*

29 *Pactum alienandi feudum inter comprahensos initum, an reddat alienabile feudum etiam in extraneos.*

30 *Facta alienatione feudi admittitur ad eam alienans, aut refutans deficientibus comprahensis in inuestitura.*

31 *Diuidentes feudum, aut alienantes, aut consentientes alienationi feudi, an decedente eo, in quem titulo diuisionis, vel alterius alienationis est translatum, fine hæredibus feudi capacibus; ipsi admittuntur.*

32 *Quod verè stat in relato, non quod in referente enunciatur, attendi debet.*

33 *Omnis cōtrarietas in dispositione qualibet interpretatione euitari debet.*

34 *Plus concesso, quod est minus facilius censetur concessum.*

ARGVMENTVM.

Feudo concesso vti *libero, & franco,* an intelligatur concessum, vti simplex hæreditariū, & alienabile, vel tantum, vt immune à seruitio. Concesso feudo vti Auito, & antiquo. Quomodo, & cuius naturæ censeatur concessum, Concesso feudo pro certa generatione, & certis personis cum facultate alienandi; quomodo interpretetur huiusmodi concessio, & cuius naturę. Assensus Domini in alienatione feudi an sit necessarius in quolibet genere feudi, & etiā in hęreditario mero, & ad quē effectum dictus assensus requiratur. Feudum concessum pro *hæredibus; & successoribus quibuscumq;* an sit alienabile in extraneos. Alienatione feudi facta in Agnatos in inuestitura feudi comprehensos, quando agnatus alienationem reuocare possit.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXCIII.

EX his, quæ luculenter in supra relato Voto Doctissimè perpensa fuerunt, & à me quoq. in præcedenti Consultatione repetita, & à contrarijs simul Aduersariorū obiectionibus vindicata sunt, adeò patenter innotuit, quod verè vsq. ad annum 1548., feudum de quo nunc agitur, tamquam purè, & absolutè hæreditarium, & alienabile, tàm inter viuos, quam in vltima voluntate in quoscumque nullo seruato sexus, aut agnationis discrimine non modo à succedentibus in eo pro tēpore Vasallis, sed ab ipso quoq. Supremo Domino semper habitum, existimatumq. fuisse, adeò vt non interrupta, sed continua obseruātia vsq. ad hæc tēpora de eo vti tali dispositū fuerit, vt nihil ab Aduersarijs anteponi potuerit, ex quo adeò manifesta, & perspicua veritas ne dùm euerti, sed nec vel aliqua dubietatis vmbra confundi valuerit. Quamobrem omissa tandem per eos omnium inuestiturarum, & successionū à sua origine vsq. ad annum præfatum 1548. sequutarum inuestigatione calamum, & conatus omnes dirigere suos satagerunt ad inuestiturā sub die 22. Iunij dicti anni 1548. petitam, & obtentam à Iacobo Maria filio Lucæ vnius ex tribus fratribus Spinulis, qui primum à Lingueglis idem feudum anno 1472. acquisiuerunt, quæ inuestitura anni 1548. in impressa facti serie, sic profertur. *A 22. Giugno 1548. Il detto Giacomo Maria Supplica il Senato Serenissimo, vt dignentur dicta loca Castellarij, & Pompeiana cum omnibus, &c. in feudum francum, liberum, antiquum, auitum, & paternum ipsi Iacobo Maria inuestire pro se, suisque hæredibus masculis, & ipsis deficientibus fæminis. e che parimente per gratia speciale concedino, quod tam inter viuos, quam in vltima voluntate possit ipse Iacobus Maria de dicto feudo disponere in vno, vel pluribus eius filiis, vt ipse elegerit, & cum illo onere soluendi, vel contribuendi aliis filiis illam quantitatem pecuniarum, quæ ipsi videbitur, & de gratia, vt supra concedere pariter licentiam, quod possit obligare pro dotibus Luisinę eius vxoris.* Serenissimus verò Senatus eam concessit *iuxta petita.* In hac igitur, vt dixi, inuestitura firmo pede consistunt DD. Mag. Lucæ Aduo-

Advocati censentes cum ea solum prosterni posse tot alia, quæ pro natura simpliciter mera hæreditaria, & alienabili feudi in pluribus, & antiquioribus in proximè præcedenti Consultatione recensitis inuestituris, solidissima iacta fuerũt fundamẽta: Adeo ut existimẽt cum hac recentiori deleta prima, & antiqua hæreditaria forma, noua in posterum impressa ei fuerit pactionati, & ex pacto, & prouidentia feudo natura. Nam, vt inquiunt, cum Iacobus Maria petierit nouã inuestituram *pro se, & suis hæredibus masculis, & ipsis deficientibus, fœminis*, dictaq. inuestitura reperiatur in omnibus cõcessa, prout fuerat ex postulatum, ex huiusmodi inuestituræ clausulis, & verbis conuinci dicunt feudum non esse simplex hæreditarium, sed vtiq. pactionatum, vel saltem mixtum vt ex Berrett., Roger., Berò., Menoch. *de præsumpt.*, Gobb., Intrigliol., Schader., Magon., Marescott. autoritatibus D. Bendonus firmat in sua Consultatione *num.* 17. 18. 19. *& seq.* Cum nihil intersit, an sit feudum pactionatum, siuè mixtum ad effectum, de quo nunc agitur, respectu nempè successionis, vti *num.* 22. 23. 24. 25. *& seq.* probare prosequitur, & ad quam propterea inuestiturã anni 1548. dirigi debere præcipuũ huius causę scopum monet Dominus Dolmeta in impressa sua Consultatione pag. 4. §. *Quanto poi, &c.* Verũ nequaquã prçterijt oculos, aut mentẽ fugit Doctissimorũ Relatorũ hui⁹ inuestituræ quoq., sicut aliarum omniũ cognitio, vti DD. Dolmeta, & Lõmellinus immerito in nouis eorũ scriptis eis exprobant, sed hanc potiùs vidisse, & retulisse integrã, & attenta mente, eiusdem verba, & vim revoluisse conuincitur ex scriptis in eodem voto *num.* 9. 10. 11. & rursus *nu.* 29 45. 46. 47. vbi plures afferuntur dictæ inuestituræ declarationes.

Ex quibus ea sedulò perpensa cognouisse percipitur, nullo pacto ex eadem inuestitura prędictis clausulis, vti petitum fuerat, concessa variatam fuisse, & immutatam Vetustissimã, & per spatium annorum ferè tercentum, & vsque ad hęc tempora continuatam mero hæreditario titulo inuestituræ naturam; Prout clarè vnicuique patebit, si animaduertatur in primis, quod ipsemmet Iacobus Maria postulauit à Serenis. Senatu, vt dicta loca dignetur inuestire in feudum *francum, & liberũ*, quod significare videtur, vt sibi concederetur cum facultate illud alie-
1 nandi inter viuos, & in vltima voluntate, prout defendunt Bursatt. *cons.* 2. *num.* 35. *& cons.* 4. *nu.* 2. 3. Ruin. *con.* 18. *num.* 15. *lib.* 1. Surd. *cons.* 384. *num.* 19. Capyc. *inuestitur. feudal. fol.* 210. *col. pr.* A Ponte *de potest. pro Reg. tit. de Assensu Reg.* §. 2. *nu.* 37. *& seqq.* Larath. *in Theatr. feudal. par.* 7. *dilucid.* 21. *nu* 24. vbi affirmat de huiusmodi feudo disponi posse per Testamentum, & latè super hoc ipsomet feudo consultus olim Menoch. respondidit *cons.* 812. *nu.* 7. 8. 9. *& seq.* vbi *nu.* 11. quod in hoc feudo concesso vti *franco* suo Iure fœmina succedit, & super eodem feudo anno 1616. consulens Capyc. Galeot. *lib.* 1. *contr.* 31. *sub nu.* 37 *&* 38. vbi, quod si feudum sit francũ, potest alienari inter viuos & in vltima voluntate, & ibi quoq. innumeras adhoc probandum adducit autoritates, quia, vt ait *nu.* 39. feudum francum æquiparatur feudo concesso *pro se, & quibus dederit*, & prosequitur vsq. ad *nu.* 45. pręcipuè cum non dictum fuit solummodo *francum*, sed in-
2 simul additum fuerit *liberum*. Dec. *cap. Cæterum num.* 31. *de Iudic.* quem sequitur Osasch. *dec.* 163. *nu* 10. Rim. Iun. *cons.* 18. *nu.* 19. *& cons.* 513. *n.* 46. *& nu.* 100. *& nu.* 469. *& seq.*

Neq. vim conclusionis eliduntque in cõtrariũ tam in voto annij 1663. DD. Calisani, & Turre *vers. Non obstant dicta in* 3. *Argumento, &c.* quam etiam à D. Meo Bendono in eadem sua Consultatione *ex nu.* 48. *per tot. nu.* 55. fuere congestæ Doctorum autoritates, ex quibus probare primum præsumpsit etiam in feudo concesso vti *franco, & libero* non succedere fœminas, donec extant
3 masculi ex Menoch., Bald., Vveisembec., cum aliis apud Andreol. *contr.* 253. *n.* 17. 18. à quo licet alij contrariæ referantur sententiæ, loqui tamen dicit in feudo, in quo non præstatur iuramentum fidelitatis, & ex Ro-
4 senthal. *de feud. cap.* 2. *concl.* 59 *nu.* 3. Bursatt. *cons.* 4. *nu.* 5. *lib.* 1. Calder. *tit. de feud. cons.* 7. Osasch. *dec.* 163. *per tot.* Rol. *cons.* 2. *n.* 133. *lib.* 1. Marta *voto* 32. *per totum* obseruat, qualitatem illam *liberi, & franchi* inferre simplicem immunitatem à seruitijs, cœterum in reliquis qualitatibus non immutare feudi naturam. Non enim negamus Doctores in hoc articulo non conuenisse, cum alij voluerint, quod huiusmodi verba importent immunitatem à seruitijs tantummodo, alij vero senserint, & acerrimè tueantur, quod vna cum immunitate à seruitijs importẽt simul facultatem liberam alienandi feudum, & hęc videtur magis comunis, vti testantur Menoch. Capyc. Galeott., & A Ponte supra allegati; Sed extra cõtrouersiã res est in casu
6 nostro, cũ loquãtur in cõtrariũ citati in feudo nouo, cuius qualitas, & natura desumitur ex sola forma inuestituræ, quę prima feudo legem

gem tribuit, *cap. 1.* & ibi Bald. *tit. de duobus fratribus, à cap. Inuestit*, idem Bald. *in prælud. feudor. nu. 47.* Afflict. *decis. 165. nu. 102. 103.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 19. nu. pr.* cum alijs apud Galeoti *d. controu. 31. n. 28.* At in feudo antiquo, in quo versamur, & quod tam ex tenore præcedentium, & antiquarum inuestiturarum, quam etiam ex antiqua, & obseruata consuetudine est simpliciter hæreditarium, & alienabile, non est alicui dubitationi locus circa dictorum verborum significatum, præsertim cum non sola fuerint prolata, sed vnita simul, & connexa cum sequentibus, quæ dictus Iacobus Maria expressit in ijsdem precibus, nempè vt dictū feudum sibi concederetur non modo *francum, & liberum*, vt dictum est, sed insuper etiam in feudum *antiquum, Auitum, & Paternum, &c.* quo pacto censetur concessum iuxta suam primæuam, & antiquam naturam quæ fuerat hęreditarij simpliciter, & alienabilis, vti concludunt Ias. *cons. 136. num. 13. 14. & seq. vsq. ad nu. 21. lib. 4.* vbi testatur istam esse magis comunem Doctorum sententiam, & in iudicando sequendam; nàm, vt inquit Alex. *cons. 10. lib. 3. sub nu. 6. vers. Concedo tibi Castrum* illa verba *in antiquum Auitum, & Paternum* nil aliud significant, quam ad similitudinem præcedentium inuestiturarum factarum antiquitus alijs personis. Clar. *in §. feudum quæst 8. nu. 2. vers. Sed hic concurrit notabilis quæstio.* Gabr. *comun. conclus. tit. de feud conclus. pr. num. pr.*, & alios plures pro comprobatione conclusionis adducit Bellon. Iun. *cons. 9. nu. 11. & seq.* Cyriac. *contr. 4. nu. 36.* qui pariter alios eiusdem opinionis enumerat. Adeovt idem sit dixisse, concedimus *in feudum antiquum*, vel concedimus his modis, & formis, quibus eius Auctores fuerunt inuestiti, vt animaduertit, & explicat idem Alex. *cons. 29. lib. 5. sub nu. 22. vers. Breuiter respondeo, & nu. 24.* & post Alex. Bellon. *cons. 9. nu. 18. 19.* & Arnoldus in suo *Thesauro Iuris* in verbo *feudum, nu. 51.* ex Alvarotto, Curt., Dec., & alijs firmat, quod si Princeps filium cum cōsensu agnatorum de nouo, tanquam de antiquo, & paterno feudo, & Iure antiqui, & paterni feudi inuestiat, per hæc verba feudum seruet qualitates paterni, & antiqui feudi, & licet nouum sit, qualitatem tamen paterni, & antiqui assumat. Quamobrem quando etiam propter illa sequentia verba in ijsdem precibus adiecta forsan videretur à Iacobo Maria *pro se suisq. hæredibus masculis, & ipsis deficientibus fœminis* petita inuestitura tanquam de feudo pactionato, & ex

7 (margin, at "bilis, vti concludunt")

8 (margin, at "bus eius Auctores")

pacto, & prouidentia, vel saltem pactionato mixto, vt ex adverso dicebatur; cum tamē hæc directè adversarentur antecedenti expressæ petitioni in feudum *francum, liberum, Auitum, Antiquum, &c.* Idest hæreditariū, & provt semper antiquo tempore fuit concessum; eo modo explicanda forent præfata sequentia verba, vt cū altera antecedenti petitionis parte, quantum fieri possit, consonēt, nec inter sese sint contraria, iuxta regulam in cuiuslibet dispositionis interpretatione
9 seruandam. ex Glos. *in l. si Negotium. C. de neg. gest. & in l. vnica, § Sin autem aliquid sub conditione, C. de cadut. tollend.* Surd. *cons. 336. nu. 20.* & vna pars dispositionis aliam
10 declarat, *l. vtrum, ff. de petit. hæreditat. l. Si seruus plurium, ff. de legat.* & præcipuè cum vna pars inuestituræ interpretatur, & declarari soleat ex altera Menoch. *cons. 61.*
11 *num. 33.* Capyc. Latro *consultat. 75. nu. 46. lib. pr.* Et per consequens verba illa, seu clausula *pro hæredibus masculis, & illis deficientibus, pro fœminis* interprætanda sunt retento priori themate, & firma stante natura feudi Auiti, & antiqui nempè hæreditarij simpliciter, & alienabilis in casu, quo feudū iuxtà suam antiquam naturam, & prout antiqui, & auiti successores fecerunt, non alienetur, vt comuniter recipi solet in fideicommisso cum omni magis strictò vinculo pro filijs, & descendētibus in infinitū alicuius li-
12 neç instituto in quo nō est incōpatibilis adiecta desuper facultas alienandi eadem bona fideicommisso antea subiecta, nam fideicommisso fit locus, quatenus huiusmodi facultate non sit vsus is, cui fuerat concessa. Peregr. *de fideicomm. art. 40. nu. 45.* & apud Seraph. Rotę Rom. *dec. 1244. nu. 3. & dec. 244. n. 31. par. 9. tomo 2. rec.* & apud Bursatt. *decis. 87. n. 8. & 17.* & provt in doctissimo Voto à DD. Consultoribus responsum fuit obiecto *n. 12. 13. 14. 15. & 16.* vbi quoq. proprius terminis nostris pro confirmatione conclusionis additur, idem firmari à Doctoribus in emphyteotica concessione, quæ si ex pacto, & prouidentia sit, non tamen repugnet, quod sit alienabilis, vocati enim succedunt, quatenus alienatio non sequatur iuxta doctrinas ibi etiam in concessione feudali relatas *nu. 14. 15.* Merendæ Nattæ, & aliorum plurium, sed potissimum hoc me docet verissimum D. Aduocatus Ioan. Baptista Lomellinus in sua docta Consultatione recenter impressa *pag. 9.* sub vers. *Se poi il Capitio*, præcisis his verbis, *Quia insimul stant, quod feudum concessum sit alicui, & eius descendentibus masculis, & tamen quilibet ex comprehensis, habeat*

beat ius alienandi feudum, quia vocatio descendentium satis operabitur eo casu, quo vltimus possessor de feudo non disposuerit: sed vltra doctrinas puntuales in voto *nu.* 15. allatas, videndus est etiam in nostris ferè terminis Montanus *ad consuetud. feudales Neapolitanas controu.* 19., vbi discutit, an in eadem inuestitura possit insimul adesse qualitas hæreditària, & non hæreditaria, & sub *nu.* 2. in fine resoluendo, & distinguendo ait, quod si inuestitura facta sit Titio, & cui dederit, poterit infeudatus alteri feudum vẽdere, & in alterum transferre in allodium, sed interim, quod infeudatus alteri non concedit in allodium, feudum retinet naturã feudalem, factàq. deindè concessione in allodium, extinguitur feudalis. Et ideò extranea, aut leuissima hæc interpretatio videri non deberet idem D. Bonocellino, vt ait in eadem sua Consultatione impressa pag. 11. vers. *Nè è di maggior rilieuo*. Quia; vt asserit, non constet hic de expressa facultate alienãdi, prout in fideicõmisso aliquãdo cõtingit; Nàm dum fuit antea firmatum, ꝙ concessio feudi in frãcum liberum antiquũ, & Auitum, intelligatur cum ea facultate, & conditione facta, cũ qua antiquitus concesũ fuerit, & hic pariter in facto non dubitatur in inuestituris hanc anni 1548. præcedentibus fuisse concessum feudum, vt alienabile, & simpliciter hæreditarium; dubio procul ex tali ratiocinatione resultat, in hac etiam inuestitura primum concessum fuisse, vti alienabile, & simplex hęreditarium, licet etiam postea adsit concessio pactionata, quę alienationem excludit, & propterea doctè, & oportunè Domini mei Consultores vsi sunt exemplo ordinati fideicommissi cum facultate tamen illud alienãdi, vt sicut in eo, ità pariter in hac feudi inuestitura concilietur inuestitura pactionata sua natura non admictens alienationem in extraneos cum inuestitura præcedenti è contra sua natura permittente alienationem in extraneos. Vndè est, quod addita illa qualitas, quæ in antiquioribus inuestituris non aderat, non reddat feudum in totũ de antiquo nouũ; sed nouũ tantũmodo dijudicabitur in illa qualitate super addita, & intellecta cum ea conditione, quatenus ex prima mediante alienatione non sortiatur effectum, quæ non est incompatibilis, vt dixi, cum antiqua qualitate, & natura feudi; In cœteris verò feudum retinet suam naturam antiquam hæreditarij simpliciter. Afflict. in Constitutione Regni incipiente. *Cum circa Iustitie Notabil.* 8. *nu.* 9. *vers. Et sic iste*. text.

13 Dec. *cons.* 53. *per totum*, & præcipuè *nu.* 2. *in fine, & nu.* 3. *& seq.* Olasch. *decis.* 53. *num.* 9. *vers. Sed in feudis*. Paril. *cons.* 23. *nu.* 26. *lib.* 1. Franc. *dec.* 7. *nu.* 4. *vers. Fuit dubitatum*, & latè relati apud Intrigliol. *de feud. centur. pr. q.* 23. *nu.* 5. Valenzuel. Velasq. *cons.* 60. *n.* 86. *lib.* 2. Giurb. *de success. feudor. in prelud.* 4. *ex nu.* 62. *vsq. ad nu.* 65., vbi quod noua feudi inuestituræ cum diuersa ab antiqua concepta forma antiquæ non derogat, sed ab antiqua potiùs desumẽdus est modus; & regula intelligendi posteriorem; prout supra alias dixi, quod pro rectè djudicanda natura, et qualitate feudi prioris, et antiquioris inuestituræ debet haberi ratio, quibus addo pro multis, Giurba *de feud. d. prælud.* 4. *n.* 62. 63. Et sic remanente feudo hæreditario absolute & alienabili iuxta primæuam suam naturam alia superaddita qualitas erit attendenda in casu tantum, quod dictum feudum, aut in vltima voluntate per Testamentum, aut inter viuos in Contractu non fuerit alienatum, & consequenter clausula illa *pro se suisq. heredibus masculis, & ipsis deficientibus, feminis*, locum fortè sortiri poterat in casu tantum non factæ alienationis, & intestatæ successionis, & quatenus de feudo à possessore non fuisset aliter facta dispositio.

Neque etiam explicationem præfatam destruit responsio adducta per D. Bendonum *nu.* 35. vers. *Non obstat, & num.* 36. dum ait, quod nec de rigore iuris censetur vnquã data facultas alienandi feudum pactionatum, vel mixtum in personas inhabiles, vel extraneas in præiudicium vocatorum ex Rosenthal, & Garzon. ab eo allegatis, nec minus ex consuetudine, quia ista de tempore inuestituræ non aderat, & repugnasset facultatibus obtentis ad disponendum inter filios, & ad obligandum pro dote, quia, si ea viguisset consuetudo, inanis fuisset petita gratia specialis ad disponendum inter filios, si verò de consuetudine citrà dicitur facilè reddi eam ostendere inefficacem.

Verùm quoad iuris rigorem non negatur prohibitio alienationis feudi ex pacto, & prouidentia concessi in præiudicium vocatorum, sed non benè fuit vis nostræ conclusionis à Domino meo percepta; Dictum enĩ fuit, quod inuestitura præfata anni 1548., contineet in se duplicem feudi naturam, & in duplici forma factam concessionem, dum enim petitur concediturq. feudum tanquam francum, liberum, antiquum, et auitum, censetur petitum, & concessum, vt erat antiquitus simpliciter hæreditariũ, & consequenter in

in quoscumque quantumlibet extraneos, aut hæreditario titulo in vltima voluntate, vel singulari in contractu inter viuos alienabile, vti supra probatum est, dum verò postea insuper ab eodē petitum quoq. fuit feudum *pro hæredibus masculis, & ipsis deficientibus pro fæminis*, videtur etiā tanquā pactionatū illud habere voluisse, & arbitrio suo nullatenus alienabile in præiudicium descendentiū in tali stipulatione cōpræhensorum; vt autem hæc extrema concilientur inter se se contraria, dictum mox fuit, habiturum fuisse locum feudum pactionatum, & sic alienationis prohibitionem, quatenus ab eodem inuestito de eo tanquam hæreditario, & antiquo non disponeretur, ad exemplum fideicommissi omni strictiori vinculo constituti, quod tamen alienari potest, si in eodem Testamento fuerit alienandi facultas concessa, quæ licet repugnare videatur naturę fideicommissi ordinati, vt contrarietas eiusdem dispositionis evitetur, explicari solet, vt fideicōmisso sit locus, quatenus institutus cōcessa sibi alienandi facultate non vtatur ex doctrinis suprà relatis, & propterea quod in contrarium obijcitur, seruandum foret in simplici facta investitura pro liberis, vel hęredibus masculis concepta; Secus autem in ea, in qua adest stipulatio, vel petitio inuestiturę feudi vti hæreditarij meri simul, & pactionati, vt in casu præsenti; Et hinc pariter dignoscitur non fuisse superfluam, prout dicebatur, Gratiam disponendi feudum in alterum ex filijs tantum, quia si duplici forma inuestitus relicta forma, & natura hæreditarij feudi voluisset (prout contrarium voluisse ostendetur inferius) voluisset, inquam, feudo solam naturam Pactionati remanere, prout in stipulatione indefinitè omnes filios masculos compræhenderat, & vnicuique eorū Ius ex prouidentia concedentis eo casu fuerat acquisitum, tunc illi opus erat speciali gratia, vt eo casu aliquem ex filijs suis contra naturam feudi, quod omnibus deferebatur, acquisito Iure priuaret.

Et quia ad enervandam vim, quæ ex aduerso constituebatur in petitione facta per Iacobum Mariam, quod pariter ex speciali gratia, & plenitudine potestatis ei concederetur facultas illud alienandi in vnū, vel plures suos filios, vt ipse elegisset, quasi quod huiusmodi Gratia non eguisset, si feudum sui natura esset hæreditarium, subjunctum fuerat in eodem DD. Consultorum Voto *nu.* 11. non probari ex huiusmodi clausulis redditū fuisse feudum inalienabile, sed eas adhiberi solitū esse potiùs, vt inseruiāt in assensu in huiusmodi Actibus requisito, qui tàm prevenire,
14 quàm subsequi potest eundē alienationis actū ex Burlatt. & alij pluribus ibi relatis; Respōdit idem D. Bendonus *nu.* 37. quod in feudo hæreditario nullus requirebatur assensus; sed in pactionato, aut mixto tātum, & propterea cū in eo fuerit adhibitus, id magis confirmet idem feudum non esse simplex hæreditariū, sed vtiq. mixtum; Nam, vt in præcedenti Cōsultatione dixi *nu.* 43. 44. *&* 45., verior est opinio, quod etiam in alienatione feudi simpliciter hæreditarij, & suapte natura alienabilis requiratur assensus Domini; Licet enim in inuestitura huiusmodi naturæ feudi cēseatur concessa illud alienandi facultas, requiritur nihilominus postea in ipso actu alienationis assensus Principis Domini directi, ea potissimum ratione, vt sit certus de persona, ad quam feudum sit transiturum, & de eius capacitate, & idoneitate, de qua solus Dominus judicare debet, vti præcœteris rationibus allatis, & per Doctores suprà in præ-
15 cedenti Consultatione *nu.* 43. 44. 45. relatos hanc etiam addunt. Marta *de clauf. claus.* 2, *nu.* 5. *par.* 2. & Roger. *conf.* 13. *nu.* 97. *lib.* 2. & vt etiam Princeps deuolutiones feudorū non ignoret. A Ponte *conf.* 17. *nu.* 8. *lib.* 2. Tapia *dec.* 47. *nu.* 2. Marin. *quotid. resolut. lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 14. Et sic cessat Indicium pactionati, seu mixti feudi ex adhibito assēsu à Domino meo deductum.

Quæ fortiùs stringunt etiam, quia patet non modo vniuersos in eodem feudo post dictum Iacobum Mariam successores, sed eundemmet quoq. Iacobum Mariam dicto feudo vti alienabili vsum fuisse, & illud habuisse, & de eo disposuisse vti merè, & simpliciter hæreditario nulla habita ratione illius assertæ qualitatis ad eius instantiam ex speciali gratia in dicta inuestitura anni 1548. eidem feudo recenter impressæ, aut quia verè non fuit eius voluntas immutandi antiquam feudi naturam, iuxta quam per manus suorum antecessorum deuolutū fuerat, vel quia, si fortè tempore factæ inuestiturę aliter cogitasset, postea certè pœnituit; prout ei licuit tanquam primo acquirenti pro filiis, & descendentibus suis masculis, cui propterea etiam licitum fuit ius iisdem filiis ex sua pro-
16 uidentia acquisitum adimere, quamuis ex dicto tenore inuestituræ vocatis, vt in feudo trad. Andr. *cap.* 1. §. *& si libellum num.* 9. 10. 11. *de alienat. feud. patern.* Clar. §. *feudum quæst.* 41. Intrigliol. *de feud. centur. pr. q.* 10. *nu.* 75. 76. cum aliis apud Fulgin. *de iur.*

emphyt. tit. de contract. emphyth. q. 24. nu. 18. 19. 20. vbi reiecta distinctione tituli onerosi, vel lucratiui latissimè probat primum acquirentem posse liberè disponere de feudo vel bonis emphytheoticis in præiudicium filiorũ, & aliorũ in inuestitura vocatorum, vel comprehensorum; Quamuis me quoq.
17 doceat D. Lommellinus in dicta sua Consultat. pag. 21. sub vers. *Et in ogni caso*, ex Rota Romana *in decis. 50 par. 6. recent. nu. 5.*, concessionem dici onerosam, quando facta est ob merita, & seruitia præstita, quo casu ibi dixit Rota *num. 2.*, fortiùs à primo inuestito reuocari posse; quæ meritorum Iacobi Mariæ expressio facta est in dicta inuestitura, ibi, *considerata qualitate personæ ipsius Iacobi Mariæ de Patria, & de Republica benemeriti.* Quamuis etiam eo casu limitetur conclusio, quo ad eas personas, quæ principaliter, & nominibus proprijs expressis sunt æqualiter vocatæ, & cõtemplatæ, quibus primus acquirens præiudicare non potest. Iser. *in tit. si*
18 *Vassallus feudo priuetur nu. 4.* Marin. *de Gener. feudor. sect. 2. tit. 2. nu. 90.* Clar. *§. emphyt. quæst. 16.* vers. *Benè verùm est.* Castrens. *cons. 244. sub nu. 3. post med. vers. Et hoc expressè determinat, & vers. Non est ergo, &c. lib. 2.* Bero. *cons. 77. nu. 42. lib. 1.* Curt. Iun. *de feud. in 5. par. princip. nu. 4.* Io. Andr. in addit. ad Specul. *tit. de feud. §. vlt. vers. pr.* Cephal. *cons. 517. num. 40.* Valasch. *de iure emphyt. quæst. 49. nu. 11.* Gratian. *cap. 345. num. 5. 6.* Giurba *de success. feud. præl ud. 5. num. 54.*

Et sic non obstat, quod in contrarium ponderabatur in gratia dicto Iacobo Mariæ concessa, *quod possit obligare pro dotibus Luisinæ eius Vxoris*, non modo quia hic adaptantur omnia, quæ mox dicta fuerunt pro concessa facultate in vnum magis, vel alium de filijs disponendi de feudis, & potissimũ quia si voluisset, & in hac deliberatione permansisset conuertẽdi nẽpè feudum merè hæreditarium in pactionatum, hoc redundasset in maximè Luisinæ vxoris præiudiciũ, quæ iam habebat pro suis dotibus dicta bona feudalia, prout cœtera hæreditaria bona viri hypothecata; quà hypotheca forsan destituta remansisset, si feudum fieret pactionatũ, quia tũc nec etiam deficiẽtibus bonis liberis potuisset pro dotiũ restitutione distrahi, quicquid aliàs in feudis merè hæreditarijs de iure seruetur, vti la-
19 tè trad. Ias. *in Auth. res quæ C. comun. de legat.* Peregrin. *de fideicomm. art. 42. nu. 23.* Intrigliol. *de feud. cent. 2. art. 23. nu. 21.* Schadrer. *de feud. par. 8. cap. pr. nu. 31. 32. & seq.* & diffusiùs ratiocinãdo probat Rosenthal. *de feud. cap. 9. conclus. 8. num. 2. 3. 4. 5. & 6.* Et hinc est, quod cum defuncto postea Iacobo Maria, & ex eius Testamentaria dispositione, alijsq. redditi certiores ipsius filij recessisse Patrẽ ab ea, quã cogitauerat, deliberatione variandi naturam antiquam feudi prædicti, sed eius fuisse mentis, ꝙ iuxta antiquã naturã suã progrederetur feudi successio titulo solùm hæreditario in hæredes, & successores ipsimet filij, vti hæredes vniuersales vigore Paterni Testamẽti petierunt, & obtinuerunt inuestiturã cum conditione tamen; *ne possent dicti fratres obligare pro dotibus*, ex quo discriminis ratio percipitur; Nã sicuti in inuestitura anni 1548. quia vltra concessionem feudi merè hæreditarij à Iacobo Maria obtẽta etiã fuerat inuestitura ad modũ feudi pactionati, in quo vt dixi, non permittitur alienatio pro dotibus, ideò necesse fuit expressa talis alienationis licentia; Ita quia præsẽs inuestitura cõcedebatur filijs Iac. Mariæ vti merè hæreditarij feudi, è cõtra necessaria fuit in eã prohibitio alienãdi pro dotib9, aliàs sua natura fieri potuisset pro ijsdẽ dotibus alienatio; quæ prohibitio in certo casu clarè demonstrat in cæteris alijs alienationem feudi esse permissam, cum prohibitum in certo casu in aliis omnibus permissionem probet concessam Fusar. qui plures in proposito adducit *de substitut. quæst. 678. nu. pr.* Et verè si feudum fuisset ex pacto, & prouidentia, vel mixtum, superuacanea fuisset huiusmodi prohibitio, cum etiã ex tali causa dotium nõ potuisset alienari ex mox relatis autoritatibus, & propterea illud arguit, & probat merum hæreditarium,
20 vt in terminis animaduertunt, & firmant Rota Rom. *dec. 93. nu. 62. 63. & nu. 9. par. 5. recent.* Capyc. Latro *Consultat. 75. nu. 185. 136 137. lib. 1.*

Et quod verè postea eundem Iacobum Mariã de eodẽ feudo non tanquã de pactionato, sed potiùs sẽper tãquã de merè hæreditario disponere, & vt erat acquisitũ antiquitus, reiecta noua qualitate pro filiis masculis obseruare voluisse, patet ex serie facti. In quo ab vtraque Parte concessum est, & suppositũ in facto verissimum, eundem Mag. Iacobum Mariam, qui sub die 22. Iunii anni 1548. dictam inuestituram feudi receperat etiam pro hæredibus masculis, anno postea 1565. in suo Testamento omnes suos filios hæredes instituit vniuersales æqualitèr, tàm in allodialibus, quam in feudalibus, quod clarè demonstrat, quod sicut vti noluit Gratia speciali sibi in dicta inuestitura concessa, quod magis in vnum, quam in alterũ ex filiis suis

disponere

disponere posset de feudo, licet omnibus æqualiter fuisset in eo ius acquisitum, quando locum habere debuisset secunda inuestitura pactionata. Ita pariter ea vti, nec aliquē effectum habere voluisse dicendum est ipsāmet concessionem pactionatam, & eundē noluisse filios suos in dicto feudo succedere vigore inuestituræ pactionatæ præfatæ, & tanquam ex ea proprio iure vocatos, sed vigore sui Testamenti sicuti, alij antecessores pariter aut vigore Testamēti, aut Cōtractus alienationis in eo successerant, & sicuti, si postea illud feudū tanquā pactionatum obseruasset, & de eo vti tali, disposuisset, talis obseruantia illud declarasset pactionatū; ita è cōuerso cū in eo cōtrariū obseruauerit, huiusmodi obseruātia declarat eū voluisse feudū haberi, vt antiquiores habuerūt, cum eūdem operetur effectum obseruantia, quæ ex non facto, prout ea, quæ

9 ex facto resultat Rota *dec. 647. nu. 3. p. 4. diuersor. & dec. 56. num. 6. par. 6. recent.* Et hoc magis manifestum facit id, quod in eodē suo Testamento Iacobus Maria disposuit, quod scilicet si aliquis suorum filiorum *decesserit intra ætatem suam annorum respectiuè viginti quinque, alii filii superstites in dicto feudo succederent*; vndè si casus contigisset, quod alter ex dictis filijs non adhuc dicta ætate annorū vigintiquinq. cōpleta relictis filijs, aut descēdētibus defecisset, nō defuncti filij, seu descēdentes, sed alij Testatoris fratres in rata feudi vigore Testamenti successissent, & sic iure substitutionis ex Testamentaria dispositione Iacobi Mariæ Patris prouenienti, non autem iure præfatę inuestiturę, ex qua singuli filij, postquam successerant, in quacumq ætate obijssent, ad proprios filios, & descendentes ratam feudi transmisissent.

Si enim voluisset feudum vti pactionatum ad filios deuolui, & iuxta specialem Gratiam obtentam vnum magis, quàm alterum filium in eo successorem deligere, vel fortè etiam dicere placeret, quod omnes elegisset, dum omnes æqualiter instituit, non tamen poterat eos substitutionis onere grauare, prout fecit, sed ad vniuscuiusq. filii descen-

10 dentes deuoluendum erat feudum, & talis substitutio nulla fuisset. vt in his terminis trad. Frecc. *de subfeud. lib. 2. quæst. 36.*, & eo pluribusque aliis relatis Christophorus de Pax *de Tenuta cap. 34. nu. 153.*, quā substitutionē eo casu dicūt nullā fore ex defectu potestatis; Et propterea ne credatur voluisse facere actum nullum, dicendum est cum dicta substitutione disposuisse de feudo eo modo, & forma, prout illud receperat, nēpè tanquam de feudo antiquo, & merè hæreditario, non autem, prout de pactionato sub alia forma secundo receperat. Vndè ex hoc quoque clarè patet Iacobum Mariam voluisse dictum feudum ad suos filios vt feudum antiquum, & merum hæreditarium non autem vti pactionatum devolui, recedēdo omninò ab illa noua qualitate *pro filijs, &c. & ijs deficientibus, pro feminis* vna cum alia, & antiqua qualitate merè hæreditaria, in dicta inuestitura commixta.

Quam Patris intentionem continuando nempè antiquā feudi naturā eiusdē quoq. filij seruauerūt in posterū; Siquidē anno 1583 Iulius Cæsar alter ex filijs Iacobi Mariæ præfati in Testamēto hæredē vniuersalē suū reliquit Iacobū Mariā fratrē; qui cū in hæreditate d. Iulij Cæsaris reperierit ratam præfati feudi inter oēs filios Iacobi Marię Senioris olim diuisi, petijt, & obtinuit eiusdē ratę inuestiturā à Serenis. Senatu, licet tunc tēporis forent superstites Lucas, Lazarus, & Ascanius alij sui, dictiq. Iulij Cęsaris defuncti fratres, & quibus, si inuestitura prædicta anni 1548. eorū Patris in ea parte, qua pactionata prætenditur, præualere debuisset, denegari nō poterat ratione, & iure inuestituræ præfatæ successio æqualiter in portione ratæ feudi Iulij Cæsaris fratris sine filiis masculis, aut fœminis defuncti. Nàm in huiusmodi, aut

11 sint emphytheoticæ, aut feudales, inuestituris pro filiis, & descendentibus masculis stipulatis locum habet inter vocatos ius accrescendi, siue hoc contingat ex iure accrescendi abusiuè sumpto, siuè ex vi pacti, & inuestituræ, & ita semper verum, & certū est, quod portio deficiētis spectare debet æqualiter ad superstites. Socc. *cons. 50. vol. pr.* Alex. *cons. 59. vol. pr.* Alex. *cons. 30. nu. 9. vol. pr.* Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 34. nu. 28.* Gratian. *cap. 707. nu. 8. 9.* Amat. *resolut. 84. num. 35. lib. 2.* Bellon. *de iure accrescendi cap. 6. quæst. 38. nu. 7. vers. Tertius casus.* Rota Rom. *decis. 7. & seq. par. 5. recent.* & apud Duranum *dec. 301. nu. 1.* & pluribus relatis Fulgin. *de contract. emphytheut. quæst. 34. nu. 12.*

Sed quia iamdiu cognouerant dictum feudum tanquam antiquum, & merè hæreditarium ad eos fuisse ex Patris etiam voluntate transmissum, vndè successiuè ad quem placuerit vltimo possessori defuncto, devolui posse, Ideò nullus dd. fratruum reclamauit, quamuis Lucas, & Lazarus, & Ascanius essent tunc Genuæ degentes, sed passi fuere Iac. Mariam fratrem solum, tanqā solū hæredē vniuersalem dicti Iulij Cęsaris de eius rata inuestiri; Et propterea non obstat, quod huic alienationi respondetur, & præsertim à

D.Bendono, *num.106. vers. Quintus, &c. & num.107.* hanc nempè fuisse dispositionem factam inter comprahensos, quia forte subsisteret oppositio, si Iulius Cęsar omnes fratres instituisset æqualiter hæredes, sed cum vnum tantum instituerit exclusis cœteris, qui non reclamarunt, stat in suo robore animaduersio in huiusmodi alienatione vt supra facta. Imò, quod est vlterius notandum, anno sequenti 1589. Lazarus vnus ex dictis filijs emit conuento prætio à Iacobo Maria dictam partem feudi sibi vti hæredi Iulij Cæsaris obuentam, quam certè Lazarus saltem integram non emisset, si defuncto Iulio Cæsare sine filijs, & descendentibus iure inuestituræ præfatæ Patris, & clausulæ in ea adiectę in parte dicti feudi succedere potuisset; Et hinc pariter est, quod cognita, & habita sēper ab omnibus, vti dicebam, post dictam inuestiturā anni 1548. d.feudi natura tanquā merè hæreditaria eodem anno 1589. præfati fratres Iacobus Maria, Lucas, & Ascanius, ipsi quoque vendiderunt eorum respectiuè feudi prædicti ratas Lazaro fratri. In qua vēditione potissimè notanda sunt, quod vendunt omnes non uti successores, & tamquā filij masculi Iacobi Mariæ Patris in clausula dictę inuestituræ anni 1548. primo loco ad successionem feudi vocati, sed potius tanquam hæredes *ex Testamento* Patris, vt inquiunt, & dictus Iacobus Maria etiam, vt hæres ex Testamento Iulij Cæsaris fratris; Item notandum est, quod vendunt *per se hæredes, & successores quoscumq.* quā venditionē, & alienationē facere nullo pacto potuissent, si feudū ex pacto, & prouidentia ex dicta inuestitura anni 1548. remansisset, non autē titulo mero hęreditario ad eos fuisset deuolutum in præiudicium eorum filiorum, & descendentiū; vel saltem vendere dixissent per se se, & eorum filios, & descendentes. Sed ea imò vēdunt ad instar allodialiū *per se hæredes, & successores*, saluo assensu Dominij, qui solum indicat discrimen inter feudalia bona merè hæreditaria, & alienabilia, & bona allodialia, & libera, & insuper, quod est præcœteris aduertendum, Lazarus eadē feuda acquirere velle declarat *pro se suisque hæredibus, & successoribus quibuscumq;* nempè tanquam feudum antiquum, & simpliciter hæreditarium, cum ea verba omnes hæredes etiam extraneos comprehendāt ex illa dictione vniuersali *quibuscumq.* vt præ-
23 cęteris, qui possent allegari, trad. Ludouic. Bellon. *cons.pr. nu.91.* ubi plurimos refert, & sæpius Rota Rom. vt apud Buratt. *dec.206. nu.8. & decis.93. nu.78. par.5. recent. & decis.760. ferè per tot.* coram Amat. Dunozet & quod ea verba repugnent omninò naturæ feudi, quod nuncupatur ex pacto, & prouidentiā diffusius, quam alibi, probatur in *dec. 748.* coram Dunozet. *& in dec.265.* coram Otthobono Rot. Rom. quo pacto, & forma, ipsimet fratres ab eorum Patre ex Testamēto, & vti eius hæredes acquisiuerant, & ipsemet Iacobus Maria sic acquirere voluisse facto saltem subsequuto declarauerat; Et quod esse etiam adhoc idem probandum singulari animaduersione dignū existimo; In præcibus pro assensu obtinendo porrectis ab iisdē Iacobo Maria, Luca, & Ascanio, dictiq. Iacobi Marię senioris filiis specialiter expresū fuit, ꝙ dicta venditio feudi per eos Lazaro fratri facta *non porta pregiuditio alcuno al Supremo, e diretto dominio, che il Senato Serenissimo hà in detti feudi*, quod certè asseri in rei veritate non potuisset, si feudum ex dicta inuestitura anni 1548. naturam mutasset, & euasisset absolutè, & non ad arbitriū Iacobi Mariæ ex pacto, & prouidentia, & sic ad solos filios, & descendentes Iacobi Mariæ tunc inuestiti restricta, & limitata foret, siquidem deficiente eius linea, & descendentia poterat aliquando ad Dominum Supremum deuolui feudum, quod è contra cum sit merè hęreditarium, eius reuertionis ob deficiētiam lineę spes nulla superest.

Sed hic, & efficaciter quidem ipsius Partis Aduersæ telum contra nos directum, & ex dicta inuestitura anni 1548. desumptum aduersus eam retorquemus. Si enim Pars Aduersa probare præsumit, vti totis viribus contendit, mutationem successiuè feudi naturæ ex hęreditaria merè, prout erat ante annum 1548., in pactionatam ex eo, quod Iacobus Maria in dicto feudo successor in Instrumento præfato Anni 1548. inuestiturā petijt, & impetrauit, *pro se suisq. hæredibus masculis, & ipsis deficientibus fæminis*, ex eius ore, & ab Aduersarijs firmato iuris axiomate probatū habemus, ꝙ si fortè pactionati feudi naturā assūpserit, iterum post annū 1548. tādem mutauerit naturam, & depactionata ad merè hæreditariā reuersa fuerit, quià Iacob[9] Maria, Lucas, & Ascanius successores pariter in eodem feudo, prout erat Iacobus Maria Pater, cum assensu Domini directi illud vendiderunt Lazaro *pro se suisq. hæredibus, & successoribus quibuscumq. acquirenti*, quæ
24 verba de sui natura, reddunt acquisitionem feudi propriè, & absolutè hæreditarij, vt vltrà relatos trad. etiā Clar. *in §.feudum quæst.9. num.2.* & ibi Add. Crauett. *cons.256.* Paris. *cons.65. num.10. vers. Aduertendum, vol.3.* Curt.

ized by Google

Curt. Iun. *cons. pr.* Rol. *cons. 54. nu. 33. & 34. lib. 3. & cons. 96. nu. 35. 36. vol. pr.* Socc. Iun. *cons. 163. sub nu. 28. lib. 2.* Afflict. *decis. 386. nu. 5.* Bero. *cons. 65. nu. 64. vol. pr.* Surd. *cons. 15. nu. 9.* & quod hæc bona sic concessa habeantur tanquam allodialia, & libera patri-
4 monialia. Pinell. *in l. pr. par. 3. nu. 96. vers. Infertur 8. C. de bon. mater.* Thom. de Marin. *in tract. de Genere feudor. in rubr. de feudo omni ex pacto, & providentia nu. 6. & in rubr. de feudo quod transit ad hæredes extraneos nu. 3. 4.* Clar. *§. feudum quæst. 83.* Surd *cons. 105. nu. 28.* quod etiam magis confirmatur ex inuestitura petita ab eodem Lazaro sub die 27. Aprilis eiusdem anni 1589. postquam ratas omnes dicti feudi fratribus suis titulo emptionis acquisiuerat, in qua simpliciter instat inuestituram sibi concedi dicti feudi *vti feudi antiqui, Auiti, & Paterni*, vndè cōtrouertere non possunt Aduersarii ex eorum assertione conuicti mutatam fuisse, & variatam suppositam etiam antecedentē pactionatam naturam inductam, vt aiunt, in eo Instrumēto & inuestitura anno 1548. à Iacobo Maria seniore obtēta in simpliciter hæreditariam, cū nulla possit assignari ratio, quare non magis antiquæ naturæ mutatio admitti debeat in ea Iacobi Mariæ Patris, quā in ista Lazari filij; Et si fortè dicatur disparitatē ex eo potissimum oriri, quia *in Iacobum Mariam, qui inuestituram petijt, totum peruenerat feudum, quod esse notandum*, inquit D. Bendonus in dicta sua Consultatione *sub nu. 16. vers. Anno* 1548. conuincitur eandem rationē æquè benè concurrisse tūc in M. Lazaro, qui tempore ab eo sicut suprà petitæ feudi inuestituræ omnes aliorum fratruum feudi ratas iam comparauerat, & prout Iacobus Maria Pater, ipse quoque tempore petitæ inuestituræ solus totum feudum acquisiuerat, & tanquam solus Dominus integrum possidebat.

Sed fortiùs etiam, & ex duabus præcipuis rationibus huiusmodi mutatio potuit meliùs in hac Lazari, quā in eà Iac. Mariæ Patris inuestitura permitti. Primò quià in inuestitura Iacobi Mariæ non sola aderant eà verba *pro se suisque hæredibus masculis, & ipsis deficientibus pro feminis*, quæ aliquod pactionati feudi argumentum suggererebant; sed etiam aliā, & antecedenter emissa fuerant in eadē inuestitura prolataq. verba, & adiectę clausulæ, *In feudum francum, liberum, auitum, & paternum*, quæ contrà simpliciter hæreditarij feudi præseferebant naturam, & quæ ex iam suprà dictis potiùs prçualere debebant sequentibus adiectis, adeò vt ijs non obstantibus adhùc antiquæ hæreditariæ qualitatis mutationē induci non potuisse vrgenti ratione dubitare liceret. In hàc vero posteriori Lazari inuestitura nullæ clausulæ, nullaq. verba legebātur, quæ in eandem hæreditariā propriè naturam non influant, vndè in eius interpræatatione diuersę qualitatis, vel vmbra dubitātionis inuestigari possit. Altera verò ratione, quià in inuestitura Iacobi Mariæ agebatur de variatione naturæ feudi ab antiquo tempore tot inuestituris, & actibus confirmatæ, vt noua prorsus, & diuersa, quàm anteà nunquam induerat, ei natura daretur, & noua prorsus qualitas adiicere tur. In hàc verò agitur potiùs de restituenda eidem feudo sua propria originali, & primęua natura, quod faciliùs, & rationabilibus inducitur. Et quod etiam ad idem probandū non modicum vrget, Iacobus Maria dicta inuestitura duplicem formam, & speciem primò aspectu forsan præseferente vsus est in eà parte tantū, in quā tanquā hæreditarium concedebatur, adeò vt ea dictæ inuestituræ pars, quę pactionatæ concessioni cōueniret, nullum effectum habuerit, vti suprà fuit ostēsum. E contrà verò non modo Lazarus feudum prædictum tanquam merè hæreditariū in suam filiam Cæciliam, & hæredem vniuersalem cum cœteris hęreditatis suæ bonis titulo transtulit hæreditario non contradicēte Ascanio fratre tempore mortis Lazari superstite, sed postea quoque Cęcilia sine descendētibus defunctà illud Augustino coniugi, & hæredi vniuersali vigore sui Testamenti reliquit. Quamobrem cum ab eo Vetustiori, quo potuit inuestigari, tempore vsque ad annum 1548. & post dictum annum semper fuerint inuestituræ petitæ, & obtentę ab hæredibus, vel extraneis, & ab vltimo possessore singulari etiam titulo acquirentibus, prout in feudis merè hęreditariis seruari de iure, & feudorum consuetudine solet, nullo quidem pacto continuatus huius feudi cursus poterit interuerti ex vnà tantum, & in se quoque dubia, dupliciq. forma concepta inuestitura, sed nec tamen posteà pactionati feudi successionis regula ab eodem Iacobo Maria, qui sic petijt, nec minus vnquā posteà à futuris in eo successoribus seruata, vnquam fuit, sed antiquus potiùs successionis modus nunquam mutatus.

Ex quibus omnibus responsio præuenta fuit iis, quæ pariter ab eodem D. Bendono huic eidem opponuntur inuestituræ, dum primo loco *nu. 94. 95.* dixit huiusmodi alienationem

nationem considerandam fore tanquam celebratam inter ipsos fratres, vndè alienatum
27 dici nequeat, quod in agnationis corpore conseruatur, ex Gobb. *de permissa feud. alienat. q.4. nu.116.* Amat. *resolut.* 84. *num.* 39 sed potius dicenda sit quædam dominij continuatio, tùm quia per alienationem factam in comprǽhensum censeatur potiùs Vassallus alienans confirmare voluisse ius successionis acquirenti competens ex autoritate Gobbij *d. quæst.4. nu.*114. *nu.*118. & Amat. *resolut.* 34. *nu.*43. Cyriac. *contr.*543. *n.*15. Boscol. *contr. feud.* post de Luca *de feud. art.*14. *n.*40. ad exemplum grauati per fideicommissum, & alienantis in proximum successorem, cum
27 & alienantis in proximum successorem, cum tunc potius dicatur refutatio quædam, quam alienatio. Nam licet pro veris supponantur conclusiones prędfatæ in suis terminis, nempè quando fit alienatio feudi, aut fideicommissi etiam in aliquem tanquam comprǽhẽsum; Clarum est tamẽ, quod post obitũ alienantis in eodem fideicommisso, vel feudo, vigore Testamenti, aut inuestiturę successurus erat is, in quem fit alienatiò feudi, & de hoc nõ dubitatur Hic autem à M. Maria Brigitta allata est in medium vna cum alijs venditio, & inuestitura præfata ad confirmãdum id, quod ex aliis anterioribus actibus emergebat, nẽpè quod D. Lazarus nõ fuisset successurus in emptis portionibus fratruum etiam sine legitima prole extinctorum, nisi singuli inter viuos, aut in vltima voluntate propriam feudi ratam in eum trãstulissent, vel fecerunt, iuxta naturam feudi purè hæreditarij, & alienabilis, ad quod probandum plura deduximus ex ipsis met alienationum Instrumentis resultantia, quæ suprà satis in longum explicita fuerunt, & propterea, dum modo dicitur alienationem fuisse factam in comprǽhensum, & proximè successurum, gratis hoc asseritur, supponẽdo id, de quo disputatur, & contrà ea omnia, quæ ex eodem Instrumento deducta suadent omninò contrarium. Et nihil indè releuat, quod ibi subditur *nu.* 97. stipulationem nempè factam *pro hæredibus, & successoribus quibuscumq. in feudo* restringi ad successores habiles descendẽtes à primo inuestito iuxta Saccã *consil.* 50. & Rosenthal. Quia tã Rosenthal., quã alij eam quæstionem solummodo tractant, an
29 simplex alienandi pactum initum inter comprǽhensos reddat feudum alienabile in extraneos, quod sui natura non erat, & Rosenthal. etiam in hoc casu citato *cap.*9. *quæst.*40. *nu.*10. valdè dubitare demõstrat, quid in ea sentiendum sit, sed nullus eorum quæstionem agit, quando ab initio, & in sui origine de prima inuestitura feudi non constat, sed postea fuit sequutà feudi venditio, & alienatio accedente consensu Domini acquirenti, & ementi pro se suisq. hęredibus, & successoribus quibuscũq. vt in casu nostro, in quibus terminis fuit suprà repetitis autoritatibus indubitato probatum, feudum etiam in prorsus extraneos esse alienabile. Et sic æquiuoca est etiã adducta in contrarium *sub nu.*100. doctrinà *decis. Sicil.* post Lucam *de feud. inserta nu.*111. Ibi enim tantùm dicitur, quod supposito feudo ex pacto, & prouidentia, si quis ex comprǽhensis illud refutauit, seu renunciauit alteri pariter ex comprǽhensis acceptanti *pro se suisque hęredibus, & successoribus quibuscũq.* stipulatio sic intelligẽda est solum de filijs, & descendentibus renũciatarij, quià natura feudi clarà aliter non patitur, secus autem est in inuestitura à Domino cum dicta clausula, & verbis recepta, & in quibus terminis contrarium directè firmant Doctores omnes suprà luculenter, & iterato congesti, & cum qua distinctione proceditur in Voto ab eruditissimis Consultoribus exharato *nu.* 40. Et sic pariter egreditur terminos quæstionis nostræ, quod ab eodem Bendono additur, *nu.*98. quod nempè factà alienatione cum consensu agnatorum readmittantur ipsi refutantes, si comprǽhensi in inuestitura deficiant, siuè per venditionem, siuè alio titulo
30 factà sit alienatio ex Gobb. *d. tract. quæst.* 5. *nu.*37. Giouagnon. *cons.*24. *nu.*14. *& sub nu.* 50. *lib.*2. Schrader. *de feud. par.*8. *cap.*5. *sub nu.*27. Cyriac. *contr.*4. *nu.*12. Manent. *cons.* 43. *nu* 45. quià, si benè perpendantur authoritates Gobb., Giouagnon., Cyriaci, & Schader. adhoc probandum adducti, comperietur profectò, hunc solùm ab eis discuti, & definiri pariter articulum, quod si Vassalli interse se feudum diuiserint, vel fortè etiam ab aliquo eorum alienetur in alterum ex comprǽhensis consentientibus alijs agnatis, & in inuestitura compręhensis, & renunciauerint omni iuri, quod habẽt in feudo, quod nihilominus diuidẽtes, aut alienantes, aut alienationi consentientes admittuntur posteà non obstante præstito cõsensu ad eiusdem feudi successionẽ, si contingat eum, ad quem peruenit diuisionis titulo feudum, aut in quem titulo quolibet alienationis fuit translatum, decedere absq. filijs aut hęredibus ex tenore inuestiturę feudi capacibus, quod ego etiam in emphytheusi la-
31 tiùs tractaui in mea Consult.2. *vol.pr.*, quod tamen nihil habet cum re nostra comune.

Prout nec obest, quod hic immediatè post *nu.*

nu.98. subjungitur, nil concludere clausulam præfatam *pro hæredibus, & successoribus quibuscumque in stipulatione dictæ venditionis adiectam*, quia non debeat attendi venditio facta à Vassallo, sed inuestitura post ipsam venditionem, seu virtute dictæ venditionis à Dño factà. Et hæc, vti dicitur, cũ factà fuerit relatiuè in oĩbus, & per omnia ad inuestiturã anteà Anno 1248. Iac. Mariæ concessam, si ex eà constet feudum fuisse pactionatum, vel saltem mixtum, vtiq. dicendum videatur non potuisse feudum alienari pro quibuscumque successoribus, cum autem in precibus plura sint petita, & nihilominus inuestitura se restringat ad aliam inuestituram *in omnibus, & per omnia*, attendi debet inuestitura, ad quàm fit relatio, & attendi debet Relatum, quicquid sit expressum in referente, adeovt si referens contineat plusquam relatum, illud plus non attenditur, sed in omnibus stetur relato ex Castill. *controu. lib.4. cap.43. nu.26.* Andreol. *contr.* 284. *num.*18. Amat. *dec.*49.*n.*11. vti per hæc præcisa verba contrà efficaciam dictæ venditionis arguit Dominus meus *sub nu.98. vers. Nec resistit, &c. & nu.99.* 100. in eadem Consultatione sequentibus.

Sed præterquam quod dici posset, quod fundamentum nostrum positum tantùm fuit in ipso venditionis Actu, & in modo, forma, & clausulis, quibus cum fuit confectũ, & stipulatũ, quę omnia conueniunt omninò feudo merè hæreditario, & directè aduersantur feudo pactionato, & ex pacto, & prouidentia concesso, q̃ non potuisset in præiudicium successorum, & comprætensorum hoc pacto alienari, & vendi, & maximè in præiudiciũ directi Domini, qui huiusmodi venditionis cum tali facultate peractę conscius ob narrationẽ ei factam in precibus, nullatenus eam sic remanere permisisset. Clariùs tamen ex ipsa facti veritate obiectæ difficultatis equiuocatio detegitur. Siquidem supponendum est pro constanti, (vti quod in facto concessum est, & ideo controuerti modo nequit,) Lazarum prædictum post acquisitas dictorũ fratruum feudi portiones omnes sub die 27. Mensis Aprilis eiusdem Anni 1589. pro inuestitura dicti feudi obtinenda preces porrexit Sereniss. Domino, & in eis petijt. *Che gli si concedesse l'inuestitura del feudo, vti feudi antiqui, Auiti, & Paterni*. Serenissimus verò Senatus audita priùs Sapientum relatione *concede l'inuestitura al detto Lazaro per le dette quattro delle quinte portioni acquistate per compra, &c. in omnibus, & per omnia prout fuit supplicatum*. Et proptereà cum non fuerit in supplicatione expressum, aut petitum sibi concedi feudum pro filiis, aut descendentibus masculis, sed potiùs è contrà vti de feudo *franco, & libero, antiquo, & Auito*, q̃ significat hereditariũ purè, & simpliciter vti suprà *n.*2.3.4. fuit probatũ, cũ postea sequẽs inuestitura concessa fuerit relatiuè ad formã in supplicatione expressã, sequitur, iuxtà dicta, & probata simul in obiecto relatũ cẽseri expressum in referente, ac si expressè in Rescripto dictum fuisset, concedi feudum vt Antiquum, & Auitum. Neque contrariũ innuunt sequentia eiusdem Rescripti verba, *& prout continetur in inuestitura concessa dictis fratribus, & dicto Iacobo Mariæ q. Luca*, licet enim, vt aliàs, suprà diffusiùs explicaui, in inuestitura factà Anno 1548. dicto Iacobo Mariæ quond. Lucæ relatiuè ad petità in precibus contineatur etiam ea clausula *pro se suisq. hæredibus masculis, & ipsis deficientibus feminis*. Tamen negari quoq. non potest, quin pariter ex vi eiusdem relationis in eadem concessione inuestituræ includatur alia clausula pariter in precibus expressa, *in feudum francum, liberum, antiquum, auitum, &c.* quare bene se habent, & inuicem compatiuntur, quod fuerit concessa inuestitura Lazaro, sicut de feudo antiquo, auito, &c. & prout in inuestitura Iacobi Mariæ continebatur, quià sic verè petitum fuerat in dicta Iacobi Mariæ inuestitura, aliàs contraria Rescriptum contineret; Nàm fuit concessa inuestitura, prout fuit supplicatum, supplicatum autem fuit concedi vti feudum antiquum, &c. Si verò ex hoc, quià superadditum fuit, & prout continetur in inuestitura Iacobi Mariæ dicendum esset, concessam pro hæredibus masculis, & deficientibus fœminis, non esset concessa, prout est supplicatum, quę contrarietas optimè, vt dixi, conciliatur, quià petita, & concessa fuit inuestitura, prout continetur in eà parte inuestituræ Iacobi Mariæ, in quà petitum, & concessum fuit feudum, vt francum, liberum, antiquum, & auitum, quę concordat cum expressione facta mox in precibus à Lazaro, cũ omnis semper sit sumenda interpretatio, vt in qualibet dispositione contrarietas euitetur.

33 . . . .

Et hinc verè intentio Lazari petentis, & successiuè Domini quoque inuestientis clarà detegitur; Quia, vt suprà examinando qualitatem dictæ inuestituræ Iacobi Mariæ Anni 1548. dixi, dictus Iacobus Maria voluit

petere

petere, & obtinere duplicis generis inuestituram feudi, nempè vt hæreditarij puri, & vti pactionati, vt eà posteà, quæ sibi magis placeret, vteretur; Et ideò in primis, & principaliter petijt inuestiri in feudum *francum, liberum, antiquum*, &c. & secundo etiam tanquam pactionatum pro se suis hæredibus masculis, &c. vt in suo Arbitrio postea foret illud vnâ, vel altera forma ad suos posteros, vel quos magis vellet successores trāsmittere; Quod etiam Principi Dño directo certè non ingratum, & onerosum, sed gratum potiùs fuerat, quià si iam anteà pluries de dicto feudo tanquam hæreditario simpliciter inuestire consuetus fuerat, & modo etiā à Iacobo Maria vti tale petitum fuerat multo libentiùs inclinauit ad illud etiam tanquam pactionatum concedendum, propter faciliorem eò casu deuolutionem, cum pluri concesso, ꝙ est minus libentius concedi soleat. Noluit autem Iacobus Maria inuestitura feudi pactionati vti, sed aliā potiùs feudi merè hæreditarij, provt suprà fuit ostensum, & sic deinceps eius filij idem feudum vti antiquum, & auitum alienarunt vti suprà pariter vidimus, & sub hac forma Lazarus inuestiturā prędictam petiit, quæ benè fuit concessa, prout in inuestitura Iacobi Mariæ Patris cōtinebatur, & prout fuit supplicatū, quià tàm in suis precibus, quàm in inuestitura pręfata de feudo antiquo, & auito dicitur, quod idē sonat, ac de feudo hæreditario puro, ex iam suprà dictis, & probatis.

Ex quibus, &c.

IN EADEM CAVSA.

SVMMARIVM.

1 *Agnatus, qui feudum refutauit, impugnare nequit dispositionem feudi factam à defuncto maximè in comprahensos.*

2 *Agnatus vendens suam ratam feudi non impeditur vendicare aliam convassalli, aut ob mortem, vel alienationem deuoluti.*

3 *Renunciatio, seu refutatio quando sit realis, quando verò personalis.*

4 *Feudum licet per successionem in eo feminè famineum euadat, censetur tamen tale, donec non extant masculi.*

5 *Ex qualitate vltima status præteritus qualis fuerit arguitur.*

6 *Sententia super natura feudi prolata facit rem Iudicatam quoad omnes.*

7 *Sententia refertur ad causam, quę ex Actis intelligitur.*

8 *Item ad motiua data per Iudicem.*

9 *Item ad contenta in allegationibus Iuris.*

10 *Præfatio declarat dispositionem sequentem, & illam restringit, aut ampliat.*

11 *Reseruatio iurium reddit sententiam conditionalem.*

12 *Et conseruat rem integram, ac si nihil gestum foret. Declaratur 13. 14.*

14 *Sententia non obstante reseruatione facit rem Iudicatam, tanquam si purè lata fuisset, & sinè reseruatione.*

15 *Reseruatio in sententia non operatur circa ea quæ in eadem sententia fuerunt expressa, & decisa.*

16 *In sententia contrarietas est omnimodo vitanda.*

17 *Dictio* detta *repetit qualitatem, & quantitatē rei antea expressè.*

18 *Vassalli declaratio plurimum pollet pro declaranda feudi natura.*

19 *Confessio Authoris non solum aduersus confitentem, sed aduersus etiam eius hæredem probat.*

20 *Confessio facta à Vassallo naturę, & qualitatis feudi non potest ab eius herede impugnari.*

21 *Indefinita loquutio vniuersali æquiparatur.*

22 *A propria confessione recedi non potest.*

23 *Ex Actu etiam nullo confessio, & declaratio agentis deducitur.*

24 *Defenditur consil. Menoch. 812. qui super hoc eodem feudo consuluit.*

25 *Confessio non à narratiua, sed à conclusione declaratur.*

26 *Feudum ex pacto, & prouidentia non potest alienari etiam, cum consensu Domini directi in præiudicium comprahensorum.*

27 *Capyc. Galeott. contr. 31. lib. pr. pro natura hæreditaria huius feudi probanda exarata defenditur.*

ARGVMENTVM.

Agnatus vendens, aut renuncians suam ratam feudi quando, & quibus casibus possit in rata feudi renunciata succedere. Sententia lata super qualitate feudi, an omnibus præiudicet. Sententia lata cum conditione reseruationis Iurium quos effectus operetur. Sententia quibus rationibus lata præsumatur. Feudum ex Pacto, & prouidentia an valide alienetur cum Domini consensu in

in præiudicium Agnatorum. Consilium Menoch. 812. *& controuers. 31. lib. pr.* Capyc. Galeott. defenduntur à contrarijs obiectionibus,

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXCIIII.

QVò maiora decursa fuere temporum spatia, eo magis etiam hæreditariæ huius feudi, & alienabilis naturæ ex lõgiori obseruantia vigor increbuit, recẽtioribus corroborata extraneorum successionibus, & ijs omnibus ex cõcessis à Domino directo inuestituris cõprobatis. Cum enim totius feudi substantia ex ratis singulis acquisitis aliorum omnium suorum quatuor fratruum in M. Lazaro consolidata fuisset, & post ab eo specialẽ quoque impetratam totius eiusdem feudi inuestituram decessisset nullis relictis masculis descendentibus, sed M. Cæcilia tantum vnica sua filia, & nupta tunc M. Augustino quõdam M. Lucæ Spjnula, quæ & ab intestato d. sui Patris vniuersalis remãserit hæres, ipsa pariter vti hæres vniuersalis eiusdem Lazari sui Patris petijt, & obtinuit à Serenis. Domino eiusdẽ feudi inuestituram, quamuis superstites tunc etiam fuissent tàm M. Ascãnius Lazari frater, Ceciliæq; patruus, & Io. Baptista, & Io. Augustinus eiusdem Ascanij filii, & alij quoq. agnati tunc superessent; Quę successio, & inuestitura sola potens esset, etiamsi aliæ suprà commemoratæ deficerent, vt probaret naturã feudi non modo fœminarum, sed omnium etiam, & quorumuis extraneorum in eo succedendi capacem, dummodò aut ex Testamento, vel ab intestato titulum habeant successoris vniuersalis, & absq. hæsitatione feudum purè, & simpliciter hæreditarium declarauit, & cõfirmauit. Cui nihil suarum virium detrahit, quod obijcitur per D. Bendonum in sua Consultat. nu. 108., scilicet huic alienationis, & successionis actui repugnare de diametro alium Actum inuestituræ Anno 1541. concessæ, dùm in eã, vti dicitur, exclusa fuerit expresse fęmina tanquã huius feudi penitus incapax, quãuis ex Testamẽto hæres succederet; Et non alia causa posteà Anno 1610. fuisse admissam Cæciliam dicitur, racẽtibus agnatis, quia ex eorum refutatione, seu alienatione anteà facta Anno 1589. præclusus fuerat eis aditus in eodẽ feudo succedendi, cùm agnatus, qui refutauit, nequeat dispositionẽ defuncti maximè in cõpræhẽsos impugnare.
1 *ex c. pr. nu. pr. de eo qui finẽ facit* Surd. *cons.* 446. *nu.* 18. Marescott. *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 59. *nu.* 7. Cyriac. *contr.* 4. *nu.* 48. *nu.* 109. 110. ab eo citatis.

Nàm primò, quoad suppositã anno 1541. exclusionem Nepotis ex filia Baptistæ non subsistere in facto, sed potiùs in contrarium tunc fuisse admissum patet ex ijs, quę fortiùs in hoc dictà sunt in præcedenti Consultatione *nu.* 61. in vers. *Verùm quoad suppositam* occasione respondendi ijs, quæ à Domino meo obiecta fuerunt in sua Consultatione *sub nu.* 15. cum supposito exclusionis fœminæ dicto Anno 1541., quibus me remitto, ne, vltrà quàm opus est, prolixior euadam; Quo verò ad alteram ibi *nu.* 109. 110. subiunctam rationem, cur agnati in successione Cæciliæ non se opposuerint; quià nempè tanquã eorum reclamationi resisteret ab iisdem facta feudi venditio. Quamuis dici posset, quod adiecta hic Iuris conclusio aduersetur aliæ ab eodem Domino meo supra *nu.* 98. firmatæ, & prout in Voto DD. Consultorum suprà impresso comprobatum fuit *nu.* 38. quod si feudum est pactionatum, seu mixtum renũciatio censetur restricta ad fauorem renunciatarij, & eius descendentium tantummodo, vndè sequebatur, quod extinctis personis comprẹhensis nõ excludebatur Ascanius à successione feudi, vti ibi ex Cyriac. & aliis pluribus comprobatur. Quicquid tamen sit de veritate conclusionis, ex facto huiusmodi impedimentum eis non obstitisse deducitur; Nõ enim Ascanius Lazaro fratri totum feudum, sed tàm ipse Ascanius, quàm cœteri sui fratres, & vnusquisq. eorum quartam suã partem tantum eidẽ Lazaro vendiderat præter Iacobum Mariam, qui vltrà suam ratam, eam quoque vendidit, quam vti hæres Iulij Cæsaris alterius fratris acquisiuerat, vndè potuissent, vtiq. si nõ propriã, quã vnusquisque eorum vendiderat, aliam saltem feudi ratam ab aliis fratribus venditam vindicare, si nullum aliud eis obstitisset, quàm id, quod allegatur, proprię renunciationis, aut alienationis impedimentum, seu saltem partem, & ratam feudi, quæ propria erat ipsius Lazari absque vllo obstaculo petere, & consequi potuissent, cum de ea in venditione, & emptione respectiuè facta nulla ratio, aut mẽtio fuisset habità, nec verè haberi posset, vt
2 habetur ex Roman. *cons.* 503. *nu.* 10. 11, & Rotæ Romanę decisionibus apud de Luca

in tract. de Regalibus discursu 31. *nu*. 3. & in eodem Voto *nu*. 39. firmatur. Nil refragãte doctrina Cyriac. *contron*. 113. *nu*. 21. in Voto dato, & non approbato anno 1663. deducta pro responsione huiusmodi eludenda, quia Cyriacus ait, quod refutando partem suam feudi se exclusit etiam à portione aliorum stante reali refutatione, quàm fecerat Vassallus per refutationẽ omnimodam omni & cuicumq. iuri, quod in futurum sibi cõpetere potuisset occasione antiquarũ inuestiturarũ, vndè sublato iure inuestituræ, vt addit, consequẽter etiã cessat ius successionis in alia parte consortis. Quę refutatio realis non concurrit in casu præsenti ex his, quæ latiùs à me fuerunt animaduersa in precedẽti
3 Consultatione 257. Vndè clarè dignoscitur non ex hàc conficta ratione, sed ex alia vera potiùs, & solida tàm Ascanium, quàm cœteros sese abstinuisse à vendicatione prędicta feudi, quià nempè apud eos certum erat, huiusmodi feudum vti sua natura inueteratas quoque obseruantia confirmata hæreditariũ merum in Cæciliam licet fœminam, hæredẽ tamen Lazari vniuersalem debuisse cum reliqua hæreditate omni iure transire.

Nec aliquid pariter in contrarium releuat, quod hic additur ab eodem Bendono *nu*. 111. Quod nempè, licet feudum semel transierit ad fœminam, non tamen sẽper remaneat fœmineũ, quoniã id verùm tantũ sit, quando incæpit à fœmina, & tunc transeat ad fœminas descẽdentes; Et in hoc etiã casu, quando in eadem fœmina subsequitur inuestitura pręstans formam antiquam ad succedendum, illa retinenda sit, & ideò quamuis Cæcilia admissa fuerit ad feudum, cum tamen subsequenter obtinuerit nouam inuestituram ad formam iam concessam Iacobo Mariæ seniori Anno 1548. in quà primo vocantur masculi, & in istorum defectum fœminæ, sequi videatur, vt post eam, si extent masculi, illi succedere debeant exclusis fœminis, quià feudum non remanet fœmineum, ad effectum vt fœminæ excludant masculos, sed vt fœminæ admittantur post
4 masculos ex *decis*. Sicil. post de Luca *tract. de feud. nu*. 384. Milanens. *dec*. 1. *nu*. 64. & *seq*. ibi *nu*. 112. relatis.

Verùm hęc ratiocinatio sic etiã vt eruditè pfertur, admissa, licet nõ cõcessa successionẽ M. Mariæ Brigittæ (de qua nunc agitur) mirũ in modum foueret; Nàm, si concedit Dominus meus, admissam tunc rectè fuisse ad successionem feudi Paterni Cæciliam vnicam Lazari Patris filiam, quià nulli supererant ex eodem Lazaro filii, aut descendentes masculi, quamuis extarent superstites fratres eiusdem Lazari defuncti, concesso etiam, quod ageretur de feudo solum fœmineo, & in quo fœmina admitti soleat, dum nõ adest masculus ab eodem defuncto descendens; vt ex aduerso pro certo firmatur, nos tamen nullo pacto cõcedimus; Inhis etiã pręcisè terminis versaretur definitio quæstionis nostræ: Nàm post obitum M. Augustini successerunt Lucas, & Iacobus Maria filij, prout contigerat post mortẽ Iac. Mariæ senioris, quo defuncto successerunt ei sui filij masculi; Et quià Lazarus vnus ex dictis filijs obijt sine masculis successit Cæcilia fœmina, Ità pariter, quia post mortem Augustini successerunt in feudo eius filij masculi. Altero eorũ modo defuncto relicta sola filia fœmina, prout Cæcilia exclusit Ascanium patruum, Ita quoque M. Maria Brigitta excludere debet M. Lucam pariter patruum, à successione feudi paterni, & sic, vt dixi, ratio contraria in his terminis etiam iuxta partis intentũ admissa prodest successioni M. Mariæ Brigittæ potiùs quam officiat.

Verùm in alijs, & longè fortioribus terminis successionem M. Mariæ Brigittæ ex dicta successione Cæciliæ comprobare intendimus, cum ex ea, sicut ex cœteris antecedentibus magis magisq. confirmari nouimus naturã feudi merè, & simpliciter hæreditarijs quod est quid omninò diuersum à fœmineo; In eo enim, vti dixi, sufficit hæreditarium tantum reportare titulum, vt succedatur, nullo habito discrimine, an masculi adsint, vel non, prout hanc præsentis feudi hæreditariam naturam ex ipso successionis modo, & ipsorum agnatorum acquiescientia clarè suprà deduximus.

Suggillat tandem iamdiu feudo prædicto naturam hæreditarij, & alienabilis impressam postrema inuestitura obtenta à M. Augustino, qui fuit in eo, prout in cœteris suis bonis institutus, & relictus vniuersalis hæręs à M. Cæcilia vxore in suo, quod condidit, Testamẽto, & ea defuncta vix duobus elapsis mensibus postquam ipsa vti hæres Lazari Patris fuerat de eodem feudo inuestita: quæ præcipuè inuestitura qualitatem, & statũ dicti feudi suprà cœteras omnes antecedentes confirmat, eo quod fuerunt in contradictorio Iudicio cum Ascanio, & aliis Agnatis coram electis à Serenissimo Senatu Consultoribus rationes hinc indè deductæ, seduloq. discussę, quæ postea à doctissimo Galeotto in sæpiùs commemorata *controuers*. 31. *lib*. 1. doctè quidem relatę, & iuris Doctorum autoritate probatę fuerunt, recognitis tunc omnibus

eiusdem

Digitized

eiusdem feudi retroactis temporibus conlatis in varios successores inuestituris, retulerunt Doctissimi Viri Serenissimo Senatui reijciendas fore petitiones M. Ascanij, & aliorum agnatorum, & M. Augustino vti hæredi & successori vniuersali ex Testamento Mag. Cæciliæ inuestituram feudi concedendam esse; Quod Votum fuit publico decreto cõfirmatum, & ex quo insurgit manifesta res Iudicata, cui etiã per spatium supra annorũ quinquaginta ijdem Agnati semper acquieuerunt, vndè Mag. Augustinus, donec vixit, eodem feudo liberè, & absque molestia potitus est, & de eo postea in suos filios hæredes suo arbitrio disposuit, ex qua sola sẽtẽtia, etiamsi alia omnia suprà narrata deessent, firmatus esset status incõtrouertibilis merè hæreditarius huius feudi toties antea enarratis antiquioribus actis, & inuestituris comprobatus, ex qua etiam, si opus fuisset, & nisi de eo certo constaret, euidenter argui solum posset, & probari status præteritus, &
5 antiquior. vti post Decian., Morott., Bald., & Ruin., & aliis tùm Doctorum, tùm Rotæ Romanę autoritatibus pro constanti tenendũ testatur Rota toties citata *dec.93. nu.87. & seq. par.5. recent.* cum præcipuè prolata sit huiusmodi sententia non præcipitanter (sed per duos integros annos, & ampliùs cõtinuo studio priùs, matureq. negocio discusso.) Sub die enim 24. Nouembris anni 1614. emanauit à Principe cõmissionis Rescriptum, & non antea, quam sub die 9. Mensis Iunij Anni 1617. Votum fuit exhibitum, sed etiã acerrimè priùs discussis iuribus agnatorum instantium, declarari feudum esse diuersę naturæ, nempè ex pacto, & prouidentia, vt ex Frecc. *de subinfeudat.* probat Crispin. *obseruat.22. nu.201. in fin.* Et hinc emanat vrgẽtissima conclusio, quàm Sapientissimi Consultores nostri in eorum Voto deduxerunt, & vna pluribus comprobauerunt autoritatibus *nu.34.* Sententiam nempè super statu feudi latam quoad omnes successores ius; facere, & cõstituere vltimum statum, quæ propterea releuat in pręsenti ab alio onere probandi qualitatem hæreditariã eiusdem feu-
6 di, licet aliàs probata non fuisset, vt ibi congestæ autoritates satis probant; Vndè summo quidem iure *nu.35.* concludunt ijdem Sapientissimi Consultores ex huiusmodi sententia nõ obstante Agnatorum contradictione prolata magnam vim eorum rectissimò Iudicio inlatam fuisse, vt inuestituram Mag. Mariæ Brigittæ concedendam fore Serenis. Senatui referrent.

Non tamen omisit D. Bendonus ingenij sui viribus plura acutissimè inuestigare, vt huiusmodi quoq; sententiæ efficaciam, si potuisset, euerteret. In primis enim *nu.113. vers. Sed profectò* non reperire ait, qua ratione, & quo iure móti sint tũc Dñi Consultores, & ex eorum consilio Serenissimi Dñi ad cõcedendã inuestiturã Augustino extraneo, excluso Ascanio patruo Cæciliæ vltimo defuncto, & feudũ possidẽtis, vndè non apparente aliqua peculiari ratione pręsumendum esse, ait, fuisse iudicatum ex iis omnibus, quæ in actis deducta fuerunt, cum sentẽtia regulariter referatur ad omnem causam, quæ ex Actis col-
7 ligitur. Bart. *in l. Iulianus nu.4. ff. de condict. indebit.* Bald. *in l. fin. vers. Et secundum de suspect. Tutor.* & nedùm ex Actis, sed etiam ex motiuis datis per Iudicem. Galeott. *controu.*
8 *34. nu.6. lib.2.* & ex iuris etiam allegationibus Surd. *cons.312. nu.16.*

Verùm ex ipsomet Voto integrè in sæpiùs commemorata facti serie impresso mihi videntur explicitè legi posse rationes omnes, quibus Consultorum animus suasus tũc fuerit, vt in eam sententiam descenderint; In eo enim exponuntur potissimum omnes Actus alienationis huius feudi diuersis, antecedentibusq; temporibus, tàm inter viuos, quã in vltima voluntate publicis Instrumẽtis cõtenti, ex quibus cum patuisset dicti feudi successionem deuolutam semper de vno in aliũ fuisse, nullo lineæ, siuè descendentiæ, aut sexus ordine seruato, sed arbitrio tantum possessoris translatum fuisse in quemlibet extraneum, indè clarè deducitur eam fuisse eorum Voti rationem, quæ ab eis recensita inuestiturarũ Instrumenta suppeditabant, & ita potiùs in contrarium ratio sentẽtiæ clarè emergebat ex Actis, dum in ipsis Actis deducta sunt dicta alienationum feudi Instrumenta, quæ feudum hæreditariæ naturę cõuincunt; Præterquam quod eiusdem Voti, & sententiæ rationes per extensum leguntur etiam impressę, vt dixi, apud Doctissimum Galeot. *d. contr.31.* qui pro iuribus Augustini tuendis tunc scripsit, & eas amplexi sunt Domini Consultores; Vndè & ex Actis, & simul ex his, quę fuerunt in Voto ipso specialiter enũciata, constat euidenter, quibus nam Consultores tunc moti fuerint rationibus, vt eorum sententia feudum merè, & absolutè referrent hæreditarium, vt insistebat M. Augustinus, non autem ex pacto, & prouidentia siue mixtum, vt è conuerso M. Ascanius, & alij transuersales Agnati declarari contendebant; Stante igitur expressione rationum

a dictis alienationũ allegatis, & enunciatis in Voto Instrumentis resultantiũ, Diuinatio tota mihi videtur ea, quę modo excogitatur à Domino Bendono ratio, deductaque in dicta sua Consultatione *sub nu.*113.*vers. Primò itaq.*, qua moueri potuisse dicit Consultores, & ex eorum Voto Senatum Serenissimum, ad admittendum Augustinum, & excludendum Ascanium, ex propria nempè, vt putauit, renunciatione, seu refutatione alias supra commemorata feudi, nam, vt opportunè respondetur in Voto *sub nu.*36.37.*& seq.* & supra per me quoq. dictum fuit, non modo ipsa Instrumenta renunciationum nõ fuerant in Actis producta, verùm neque de eis fuit à Consultoribus in præfatione Voti vna cum aliis recensitis Instrumentis aliqua habita ratio, sed etiam quia, si fortè producta forent, vim tantummodo habuissent excludẽdi Ascanium à sua dumtaxat portione vendita feudi, non autem a portione Lazari, & aliorum suorum fratrum, vndè harum portionum respectu saltem necessarium fuisset etiam, prout actum fuit, inquirere, & definire simul, an huiusmodi feudum esset hæreditarium simplex, an verò pactionatum, seu mixtum, & sic ex omni parte concludere necesse est, principaliter tunc actum fuisse, & discussum de qualitate, & natura feudi, quæ cum reperta sit alienabilis, & ad extraneos transitoria, ideò Augustinum licet extraneum, hæredem tamen vniuersalem, & in feudis etiam specialiter ab vxore institutum agnatis fuisse præferendum iure meritò censuerunt. Et ex his innotescit, quam superflua remaneat disputatio suscitata ab eodem D. Bendono *nu.*114.115 *& seq.* An s. dicta Ascanij renunciatio fuerit personalis, aut realis, nàm qualiscumq. sit, non poterat fomentum, & causam pręstare Iudicibus rationabilem eum excludendi à cœteris saltẽ fratruum portionibus, nisi verè feudum fuisset purè hæreditarium, & in quoscumq. alienabile, vti mox dictum fuit, & plenius in voto respondetur, & quatenus etiam ipsum venditionis Instrumentum fuisset in medium allatum, vt ex alio capite Ascanius excluderetur, non tamen ex eo excludi poterant eius filij, tàm suo, quam nomine Patris agẽtes, vndè omninò fuit opus ad eorum exclusionem, & admissionem Augustini tanquam hęredis vxoris inuestiri petentis, & oĩnò necessariũ determinari, an feudum esset merè hęreditarium; Nàm si fuisset pactionatum, vel etiam mixtum, (vti subiungitur in eadem Consultatione *num.* 117.) non potuisset admitti Augustinus, qui licet haberet qualitatem hæreditariam, non tamen retinebat alteram descendentiæ à Cæcilia possidente vltimo loco feudum, seu saltem à Lazaro; quas ambas qualitates vna concurrere deberè in petente successionem in feudo mixto, in prima Consultatione clarè probatum fuit, & tam DD. Lomellinus, & Dolmeta in eorum doctis lucubrationibus, quam etiam ipsemet Dominus Bendonus sępiùs in sua Consultatione confirmauit. Et quidem profectò si ex capite tantùm venditionis, & refutationis præfatæ Ascanij, & cæterorum exclusio determinari debuisset, supervacaneum, & frustatorium omninò fuerat, vniuersam tot Instrumentorum, & inuestiturarum congeriem in præfatione Voti retexere, & ea omnia pręmittere, prout factũ fuit, & sapienter quidẽ à dictis DD. Consultoribus, vt sic indicarent eorum sententiæ rationem, cum præfatio, & prohœmium regulariter disponentis intentionem notã faciat, & probet, & iuxta præfationẽ amplietur, aut restringatur sequẽs dispositio *l. regu-*
10 *la §. fin. ff. de iur. & fact. ignor. l. 1. ff. de inst. & iur. l. fin. ff. de hered. instit.* Minad. *in repetit. Constit. Regni in aliquib. §. His ad euidentiam, & cons.*6. *num.* 1. Et verisimile quidem est, quod si dictæ venditiones Mag. Lazaro factę continuissent realem refutationem feudi, de ea vtiq. mentionem fecissent, cum adeò diligentes fuerint in perquirendis, & enarrãdis aliis omnibus successionibus in dicto feudo solo Testamentario titulo consequutis.

Quæ tandem *num.* 118. ab eodem Domino Bendono opponitur eidem sentẽtiæ conditionis exceptio ex eo deducta, quia in ea fuerit Augustino inuestitura quidem cõcessa, sed cum annexa clausula *citra tamen præiudicium iurium M. Ascanij Spinula, & MM. Io. Baptista, & Io. Augustini eius filiorum, si & quatenus eis competat, & talia qualia competunt*, quã clausulam eam effecisse dicunt
11 conditionalem Iacob de S. Georgio in sua inuestitura in verbo *Et cum pact. nu.*6. Olasch. *dec.* 139. *nu.*20. Et proptereà nullum inferre potuisse pręiudicium, cũ reseruet iura in quocumq. Iudicio, constituatq. rem integrã, perindè ac si nihil esset gestũ. Menoch.
12 *d. cons.*812. *nu.* 14. Sesse *dec.* 206. *nu.*6. Gratian. *cap.*867. *nu.* 11. Marta *de success. legali par.*4. *quæst.* 16. *art.* 3. *num.* 30. Beltramin. ad decis. Ludouis. 332. *nu.*6. ibi *d. nu.* 118. congestis.

Facilè, vt opinor, remouetur non modo, quia

quia adductę Authoritates Doctorum in a-
13 lienis loquuntur terminis. Et potissimum
Iacob. de S. Georgio in sua inuestitura feu-
dali citatus in verbo, *& cum pacto de non
alienando nu.6.* loquitur ad excusandum à
caducitate, & deuolutione feudi Vassallum,
qui feudum alienauerat, cum clausula tamen
Saluo, & reseruato assensu Domini, & Olasc.
citata *dec.139.num.20.* de hoc non agit, &
Gratian. in dispositione, & conuentione lo-
quitur partium, quod est quid diuersum;
Sed quicquid dicant ipsi, aut alij ibi à Do-
mino meo adducti, duabus rationibus refel-
litur obiectum. Primò namq. aduertendum
est, quod asserta conditio, quæ ex præfata
clausula reseruatiua proficiscitur, non dici-
tur suspensiua, sed resolutiua tantùm, ita vt
actus, & sententia resoluatur, si postea verè
constiterit de iure alterius, cui est reseruatū,
sed interim sententia tanquā pura integras
suas vires habet, & operatur effectū suum, &
14 statū facit, tanquam si purè, & absq. dicta re-
seruatione lata foret, vt clarè trad. Peregrin.
*de fideicomm. art.47. sub nu.29. vers. Intelli-
ge.* Honded. *cons.86.nu.44.lib.2.* Rota corā
Seraphin. *decis.877.nu.2.3.* & meliùs *in de-
cis.513. sub nu.3. par.pr. recent.* & his relatis
ità conclusionem limitat, & declarat Beltra-
min. *ad dec.332.* coram Ludouis. à Domino
meo allegatus *sub num.6. sub vers. Et in his
terminis*. Secundò fortiùs animaduertendū
est, quod cum in Voto, & sententia desuper
emanata decidatur, feudum esse merè hære-
ditarium, & ideò agnatis exclusis potuisse
à Cæcilia in Augustinum virum hæreditario
iure, & solo Testamenti sui titulo transferri,
circa hoc, quod decisum fuit, nil operatur
reseruatiua clausula, sed circa alia tantùm
iura, quæ ipsis agnatis ex alia, & diuersa
causa competerent, quam ex ea, quæ ibi
coram DD. Consultoribus fūe deducta fue-
rat, Feudum nempè esse pactionatum; Quia
cum hæc iura fuerint in sententia reiecta, re-
seruatio ad hęc iura expressa, & decisa nul-
lo pacto refertur, nec alterat, aut immutat
talis reseruatio declarationem factam, nem-
pè esse feudum sua natura hæreditarium,
& ad extraneos transitorium, vt benè inquit
15 Gratus in *cons.139. nu.20. lib.1.* reseruatio-
nem iurium factam in sententia non alterare
ipsam sententiam in casu in ea expresso, &
deciso, intelligi enim debet de iuribus aliun-
dè competentibus, quàm ex iuribus iam vi-
sis, & in Iudicio deductis, & idē sensit Ruin.
cons.114. nu.11. lib.5. dùm ait reseruationē
censeri factam, vt alio modo, & Iure, quàm
ex deductis agatur. A Ponte *cons.49. nu.15.
lib.pr.* Menoch. *cons.422. num.33.* Gramat.
dec.66. nu.3. & Amat. *resolut.5. nu.25.* cum
pluribus alijs adductis à Beltramin. *ad dictā
decis.332.* Ludouis. *nu.7.* vbi quod Rota pas-
sim ita sequitur, aliàs in eadem sententia cō-
trarietas emergeret, ad quam sententiæ eui-
tandam contrarietatem omnis possibilis est
16 accipiendus intellectus *c. Cum expediat de
elect. in 6.* Alex. *cons.185. nu.4. & seq. lib.7.*
Rota apud Buratt. *dec.932. nu.10. & dec.167.
nu.52. par.pr. recent.* Hæc autem adducere
volui, vt nil non examinatum sine responsio-
ne dissimuletur.

Ex his igitur, & alijs pluribus, validiori-
busque rationibus in reddito Voto cōgestis
clarè quisq; qui eas legere voluerit percipere
poterit, Immeritò, & sine ratione aliqua
iniustitiæ, & quod magis est, etiam notoriæ
redargui sententiam præfatam Anno 1610.
latam ab eodem D. Bendono in eadem sua
Consultatione *nu.155. vers. De iniustitia au-
tem dicitur constare*. Ex eo, vt inquit, quià
si renunciatio facta à Mag. Ascanio, & alijs
conuenditoribus (iuxta per nos supra pro-
batum,) non continebat amplam renuncia-
tionem etiam pro portione Lazari, cum sal-
tem expressè inuestitura Anni 1548., vt in-
quit, repelleret fœminas, & ageretur de feu-
do mixto, admictendi fuerant ipse Ascanius,
& conuenditores tanquam masculi, quod
cum factum non fuit, hinc sapere dicitur
notoriam iniustitiam; Nam, cum supra fue-
rit ostensum, abundèque probatum, per
inuestituram anni 1548. feudum non ami-
sisse suam naturalem feudi merè hæredita-
rij naturam, & quatenus tunc primam hæ-
reditariam mutasset, & nouam ex pacto, &
prouidentia tunc induisset, eam etiam postea
cōtraria continuataq. consuetudine exuisset,
& ad hæreditariam, antiquamq. formam re-
dijsset, iniustissima vtique potius sententia
fuisset, si priuasset Cæciliam filiam, & hære-
dem vniuersalem Lazari Patris, vt alios nō
hæredes admitteret contra ipsam feudi na-
turam, vndè in falsitate suppositi iniustitia
sententię innixa iustissima potiùs ex ipsius
suppositi vanitate detegitur; Et ita pariter,
quod additur ibi eodem *nu.155. vers. Prate-
rea, &c.* non obfuisse sententiam M. Ascanio
stante reseruatione sui fauore facta, mox sa-
tis fuit ostensum, huiusmodi reseruationem
aliū omninò diuersum parere potuisse effectū,
quam conseruandi Mag. Ascanio, & descen-
dentibus ea successionis, & pactionatæ, seu
mixti feudi prætensa iura, quæ in eadem
senten-

sententia fuerunt ijs contradicentibus reiecta.

Cœterum quomodocumque se haberet huius conclusionis veritas M. Lucæ opitulari non potest, qui non venit ex persona Ascanij, aut agnatorum, qui Augustino tunc cōtradixerunt, & quorum fauore adiecta fuit Iurium reseruatio præfata, sed in Iudicium descendit ex persona potiùs Mag. Augustini Patris, contra quem facta fuit reseruatio prædicta, vndè, vt intentionem suam foueat in præsenti, niti potiùs debet contra reseruationem præfatam, quam eam contra iura acquisita deducere, ne iis abolitis, ipsius quoque iura ex alio capite periclitentur. Neque facto concordato consonat, quod hic additur ab eodem D. Bendono *num.* 120., fratres nēpè feudi venditores Lazaro fratri supplicasse Rempublicā, non vt de parte, seu partibus venditis tantū, sed vt indefinitè de dictis locis Castellarij, & Pompejanæ inuestiturā concederet, & sic cū supplicatio etiam partes non venditas contineret, videbantur quoq. in sententia excludi potuisse, & debuisse à toto feudo, & ex facto eorum proprio. Nàm ex eo potiùs directè contrariū emergit; Legitur enl. 9 sub die 7. Martij 1589. Paris Lomellinus vti Procurator Ascanij hæredis pro sua quinta parte, & Iacobus Maria pro alia quinta parte vt hæres Iacobi Mariæ Patris, & pro alia quinta parte vt hæres Iulii Cæsaris fratris uendunt dictas eorum portiones Lazaro. Et ita cōstat Ascanium solam quintam partem vendidisse, sub die verò 9. eiusdem Mensis dicti Iacobus Maria, & Ascanius supplicationem porrexerunt Serenissimo Senatui, *per comprouatione*, vt inquiunt, *della detta vendita fatta à Lazaro*, venditio autē cū ab Ascanio facta tantum sit de quinta parte, illud verbum *detta vendita fatta à Lazaro*, clarè explicat Supplicatum fuisse relatiuè ad portionem à quolibet eorum venditam, illa enim dictio *detta* repetit qualitatem, & quātitatem, de qua fuit sequuta venditio iuxtà

17 la è tradita apud Barbos. *dict.* 87.

Et cum hac limitatione, & distinctione præmissa in Voto anni 1617. gestorum narrata serie refertur venditio ab Ascanio Lazaro fratri facta. Quoniam verò Sapientissimis DD. Consultoribus, (vt exprimunt in eorum Voto supra impresso *nu.* 42.) visum fuit omnē dubietatis vmbram, si qua fortè cœcutientibus oculis ex iam dictis non satis abstersa remaneret, dilui posse, ex his etiam, quæ in eius familiaribus codicibus M. Augustinus scriptum reliquit, & per hæc præcisa verba in præfata facti serie relata fuerunt. *Luoghi del Castellaro, &c. feudi Paterni, &c. antichi à me restati tutti à vn Caratto come herede della q. Sig. Cecilia già mia Moglie, &c. de quali ne sono stato inuestito dal Serenissimo Senato l'Anno 1617. 14. Giugno, come il tutto appare da Scritture antiche, e moderne, che tengo, quali demonstrano, che essi feudi sono hereditarij, & alienabili, con autorità assoluta, &c. & il suo Capitale si deue calcolare molto per la stima, che si deue fare di essi così liberi.* vti etiā ijdem DD. Consultores antea, & integra dictæ adnotationis verba narrauerant in eodem Voto *nu.* 18. quę plurimi faciēda duxerunt eà potissimum ratione, quià, vt aiunt, ibi *nu.* 18. & rursus *nu.* 42. Vassalli declaratio non exigui ponderis est, ad interpretan-

18 dā feudi naturam ex Surd. *cons.* 105. *nu.* 15. & alijs per Andreol. congestis *contrro. iur.* 252. *nu.* 8. 9. 10. Huiusmodi expressionem non obstare subiungit D. Bendonus *nu.* 121. 122. 123. quia confessio Vassalli non probet ad proprium commodum, & in præiudicium aliorum; sed quicquid sit de conclusione, præfata alia via dicta Augustini declaratio ducitur in prosequutione comprobationis suprà plenissimè redditæ naturæ huius feudi; Consideratur enim, & obijcitur Mag. Lucæ aduersario tanquā confessio authoris sui, cuius hæreditatem, cum de Mense Augusti anni 1635. liberè adierit, indè Iuris autoritate deducitur, quod confessiones non modo contrà ipsummet confitentē probent, sed etiā contrà eius hæredes, & habentes ab eo causam dicta bona feudalia esse eius qualitatis, & naturę, qualem ipse Augustinus de-

19 clarauit, & confessus est Alex. *cons.* 29. *num.* 25. *vers. Tamen interim*, *lib.* 5. Ruin. *cons.* 108. *num.* 19. *lib.* 2. Rol. *cons.* 2. *num.* 113. *lib. pr.* & prædictis alijsque relatis Surd. *cons.* 151. *num.* 37. Et ideò Mag. Lucas hæres Augustini Patris eius confessionem modo in dubium reuocare nequit. *l. Cum à Matre. C. de rei vindic. l. Ex qua persona, ff. de reg. iur. l. Si ab eo C. de liberal. caus.* & in pro-

20 prijs terminis Rota coram Buratt. *decis.* 206. *nu.* 21. & clariùs *in decis.* 449. coram Bichio *nu.* 12. §. *Eò magis quia in fine*, vbi quod negari non possit feudi qualitas hæreditaria ab hęrede, quam suus Author agnouit, & facto ipso approbauit, & in ijsdem quoque terminis conclusio firmatur in Voto *nu.* 44 ex doctrina Altogradi *cons.* 91. *nu.* 15. 16. *lib.* 2.

Quam declarationem etiam idem M. Augustinus postea facto confirmauit in suo Testamen-

ftamento Anno 1634. condito. In quo omnium suorum bonorum compræhensis etiam feudalibus prędictis fecit hęredes Lucam Iacobum Mariam, cœterosq. suos filios masculos ęqualiter, quibus propriæ substantiæ bonorum dispositionem prohibuit, donec annorum vigintiduorum compleuissent ętatem. Vndè resultat facultas alienandi feudum post tempus prædictum iuxtà firmata in DD. meorum Voto *nu.* 13. & *sub nu.* 18. Nec obstat, q (vti obiicitur huic fortissimè coniecturæ à D. meo Bendono *nu.* 124. 125.) Huiusmodi facultatem alienandi referendã esse ad bona allodialia tantum, vel quod ex ea saltem non inferatur absoluta facultas alienandi in quoscumque, sed iuxta inuestiturarum tenorem. Nàm prohibitio concepta est indefinitè; Postquam enim Augustinus hæredes filios instituerat in omnibus bonis tàm feudalibus, quàm allodialib⁹ pro æquali portione subnectit illicò prohibitionẽ alienandi absq. distinctione bonorum, sed in illa met portione tantũ, quã vnicuiq; eorũ reliquerat vt inquit *della loro Azenda*, in qua non magis portionẽ Allodialium, quam feudalium comprǽhendi sua natura sensui patet, & vi etiam indefinitæ loquutionis con-
1 uincitur iuxta regulam, quod indeterminata loquutio vniuersali æquiparatur, de qua apud Barbos. *Axiomate iuris* 123. Quod autem intellexerit Testator de alienatione iuxtà naturã feudi, non negatur; Sed cũ ex manifesta declaratione facta ab ipsomet Testatore viuente in suis libris supra relata manifestè desumatur credidisse Testatorem huiusmodi feudum esse sua natura liberum, *hæreditarium, & alienabile*, vt inquit, sequitur dicendum, quod etiamsi permissa censeri debeat alienatio iuxta naturam feudi, vt ex aduerso arguitur, permisisse dicendum sit, alienationẽ in quoscumque vel extraneos cũ declarauerit hanc esse propriã dicti feudi naturam, vt posset alienari in quoscũque.

Verùm ex ore quoque, & consensu M. Lucæ Aduersarii naturam feudi alienabilẽ, & iure hæreditariam comprobatam reperio ex duobus nempè alienationis actibus ab ipso gestis, qui nullo pacto, nullaq. ratione nequeunt in alium sensum deflecti. Primò, siquidem mihi supponitur in facto verissimũ, licet post impressam facti seriem, fortè compertum (vt in rebus negocijsque alienis vix longo temporis tractu, quid in rei veritate gestum sit, assequi cõcedatur) quod anno 1642. sub die 3. Mensis Ianuarij in Instrumento manu publici Notarii confectò dictus M. Lucas vti hæres Augustini Patris vna cum cœteris cohæredibus pro residuo dotis D. Victoriæ M. Augustini Patris vxoris eidem in solutum dederunt bona feudalia præfata. Secundò verò idem M. Lucas (vti pariter DD. Consultores in eorum voto *num.* 19. animaduertunt) specialiter hypothecauit pro restitutione dotium D. Theodorę proprię coniugis. *Portionem ipsi spectantem ex locis Castellarij, & Pompeiana cũ eorum Iuribus, & pertinentijs, possessionem quorum bonorum dedit, & dat dictę M. Theodora præsenti, & eius hæredibus, & successoribus, &c.* & sub die 11. Maij 1652. dicta D. Theodora petit à Sereniss. Senatu comprobationem omnium, quæ in dicto dotali continebantur Instrumento, quod exhibuit, narrata etiam in specie dd. feudorum hypotheca in casum restitutionis suarum dotium; Vndè versamur aduersus M. Lucam in fortioribus terminis ab ijs, in quibus supra di-
22 ximus Confessionem sui Authoris sibi vti suo hæredi quoque obesse debere, quia propriam habemus sui ipsius confessionem, contra quam insurgere multò minus ei licet. *l. Cum à Matre C. de rei vindicat. l. generaliter C. de non numerat. pecunia.*

Nec obstat, quod ab eodem D. Bendono in eadem sua Consultat. *nu.* 102. deducitur, vt vis saltem alienationis anno 1647. factæ, quantũ fieri potest, eneruetur, dum ait, q huiusmodi alienationis actus nihil ponat inesse, vel quia ex diametro resistit omnibus inuestituris, in quibus expressè conuentum est, vt dictum feudum nequeat obligari pro dotibus, vel quia agitur de simplici obligatione in vim pignoris, & hypothecæ, quæ non aduersatur veræ naturæ feudi, cum feudum etiam pactionatum possit durante vita Vasalli pignorari, & obligari, saltem quoad fructus. Non enim agitur modo de tuendis, & substinendis, vt validis, vel è contra de reprobandis vt inualidis dictis alienationis, aut pignorationis actibus, quo casu posset admitti indagatio proposita; Sed ex eis, tales quales sint; inducimus tantũ declarationẽ, & cõfessionem M. Lucæ, q huiusmodi feudũ non sit pactionatum, sed purè hæreditariũ, & alienabile in quoscumque, ad quẽ effectum nihil interest, An actus huiusmodi sint validi, vel inualidi, cum ex Actu etiam nullo e-
23 lici possit, quæ fuerit mens, & intentio illum agentis. Menoch. *cons.* 37. *nu.* 20. Mascard. *de probat. concl.* 1422. *nu.* 40. Viuius *dec.* 281. *nu.* 5. Rota *dec.* 69. *nu.* 2. *in fin. par.* 2. *recent.* & apud Ludouil. *dec.* 76. *nu.* 3. Quamuis hæc responsio veræ alienationi factæ anno 1642 D. Victorię cum translatione dominij pro suarum.

suarum dotium satisfactione minimè conueniret.

Quoniam verò rationes in Voto à DD. Consultoribus eorum lati Iudicij redditæ autoritate quoque, & doctrina potissimum confirmabantur Insignium Scientiæ Legalis Antecessorum nostrorum Iacobi Menochij primum, & postea etiam Capycij Galeotti, quorum ille in consilio suo 812. Iste verò *contr.*31. *lib.*1. feudi nostri naturam alienabilem, & merè hæreditariam existimarunt; Ideò preuidentes, & Iure quidem sentientes Præstantissimi Mag. Lucæ Aduocati Mag. Mariæ Brigittæ intentioni plurimum contribuere posse tantorum Virorum Iudiciū,& Dignitatem,singulas eorum ratiocinationes, aut facti æquivocatione eis obiecta, aut Iuris ab eis adductis regulis improbatis, euertere, quantum licuit, consulto, & non leui studio tentarunt, vt si facere non possent, quin tantorū virorum Authoritas,& doctrina plurimi fieret, nec venerabilis esset apud omnes, hoc saltem efficere conati sunt, vt rationū pondere destituta vilesceret. Quod tñ nec assequutos fuisse, & mihi facillimè suadere cōcessum erit, & vndè operę simul pretium existimaui, eorum aggredi defensionē. Ne Voti nostri dignitas hoc etiam ornamēto spolietur, nec adeò efficaci, licet pro eius subsistentia non necessario muniminè careat.

24 Et primus omnium D. Bendonus in sua Consultatione *sub nu.*125. Non obstare ait autoritatem Menochij, licet *in d. cons.*812. In indiuiduo super qualitate hęreditaria hui⁹ feudi scribentis, nàm, vt addit, primo supposuit aliam non extare inuestituram ante annum 1459. & tamen extat alia anni 1228. quæ, vt inquit, loquitur pro filijs, quod idem obiecit D. Dolmeta in sua Consult. pag. 23. vers. *In responsa,&c.* Hinc tamen vim maiorē potiùs imprimere debet Authoritas Menochij, qui licet à Cliente tūc certior factus nō fuerit de præcedētibus annū 1459. inuestituris, dùm pro mera nihilominus hæreditaria natura consuluit, certè quidē si inuestiturā quoq. anni 1386. vidisset fortiùs in sua se confirmasset sententiam, vt pote, quod ex ea iuxta latè in pręcedenti Consultatione *nu.* . . firmata clarius, & euidentius, quam ex sequentibus ab eodem Menochio visis, & ponderatis inuestituris, conuincatur simpliciter hæreditaria natura prædicti feudi, & ea fortè nō fuit Menochio cum alijs transmissam, quia non dum detecta fuerit, & repertas Et sic etiam inuestitura anni 1228. eadem ratione, nempè, quia ignorabatur à Lazaro, vel fortè, & verius quia nulla authētica fide eius subsistentiæ veritas probari poterat, ideo nō fuit Menochio reddita, quam etiam pariter si vidisset, proculdubio à sua non decessisset sententia, sed ex ea potiùs, vt à sequentibus hæreditarij feudi elicuisset argumentū, non autem pactionati, vti supponitur, & latiùs in eadem pariter pręcedenti Consultatione . . *nu.* . . doctum fuit. Quare ex non habita notitia inuestiturarum Anno 1459. præcedentium augetur potiùs, quam debilitetur opinio Menochij pro absoluta hæreditaria feudi natura sentientis.

Secundò, idem Bendonus *nu.*126. improbare voluit Menochij iudicium ex eo, quia suppo suerit, in ea anni 1459. inuestitura fuisse ab illis de Lingueglia ex positum, ipsis pertinere dictum feudum vigore Testamenti cōditi à Manfredo eorum Patre, & sub illa expressione fuisse concessam inuestituram, & tamen pateat fuisse concessam ad formam inuestituræ factæ in eundem Manfredum, quo casu inuestiens non dicatur approbare narrata à Vassallo, quia non à narratiua, sed à conclusione recipere debeat declarationem

25 ipsa confessio iuxta allegatas Gobb. *de permiss. feud. alien, quæst.* 3. *nu.*119. A Ponte *cons.*2. *nu.*195. *& seq. lib.* 1.

Sed in primis antequam respondeatur obiecto, aduertendum est, æquiuocum irrepsisse in mente D. Consultoris in referendo verba, assertionemq. Menochij, apud quem *d. cons.*812. *nu.*3., vbi allegatur, non reperitur dixisse ab illis de Lingueglia fuisse expositum, pertinere ipsis feudum vigore Testamenti *Manfredi eorum Patris,&c.* vti supra æquiuocè in obiecto refertur, cum Menochij verba præcisa sint hęc. *Primò quia anno illo 1459. concessa fuit inuestitura D. Hectori, Guglielmo,&c. qui narrauerunt, feuda hęc ad se pertinere iure Testamenti sicque non iure sanguinis, sed hereditario*; Et sic non modo conspicitur, nō dixisse Menochium, dictos de Lenguegliis narrasse, quod dictum feudum ad se pertineret vigore Testamenti *Manfredi Patris*, sed potiùs contrarium sensisse Menochium percipitur ex adiecta ibi illatione, *sicq. non Iure sanguinis, sed hereditario*, vt si dixisset, quod ad eos non tanquam filios, aut descendentes, sed tanquam hæredes feudū deuolueretur. Et sic nec de Manfredo vti Patre, nec de Hectore, Guglielmo, & Opicino vti descendentibus Manfredi actum ibi esse, dici cum rei veritate potest, & clariùs etiam facti series concordata Testatur,

&

& latiùs in præcedenti Consultatione *sub nu. 28. in vers. Patens est autem, &c.* confunditur hoc idem æquiuocum, quo D. Bendonus in dicta sua Consultatione *num.* 103. & cum eo D. Dulmeta decepti sunt, supponẽtes dictos inuestitos fuisse filios dicti Manfredi, cuius Testamẽti vigore, & in eo hæredes instituti feudi petierint inuestituram, in quo ad ibi dicta remissio sufficiat.

Cum alio pariter æquiuoco componitur obiectio, quæ postea fit eidem Menochio, quia dixerit illis de Linguеglia concessam fuisse inuestituram sub expressione, quod eis vigore Testamenti esset debita, quam in precibus enunciauerant, & tamen pateat cõcessam fuisse solummodo ad formam inuestituræ olim factæ in eundem Manfredum. Nàm dixit Menochius eos petijsse feudi inuestituram, vti simpliciter Manfredi vltimo defuncti, & eius vigore Testamẽti hæredes, & hoc exhibito, & narrato titulo fuisse in Vassallos receptos, & inuestitos, non autem tanquã ex aliquo inuestituræ proprio iure in eodẽ feudo successores: Et hoc patet ex facto clarissimum, & indubitatum, ex quo probationẽ deduxit Menochius hæreditariæ naturæ feudi euidentem: cui non repugnat, quod postea Respublica mandauerit iisdem fieri inuestituram eo modo, quo Manfredus habebat, quem vti feudum alienabile, & simpliciter hæreditarium illud possedisse resultat ex eo, quod in Testamento de eodem feudo disposuit: Vndè cum facti veritate consonat, quod asseruit Menoch. secundum narrationẽ ab eis factam, nempè vti hæredes Manfredi fuisse inuestitos, nec ab eius assertione discrepat, quod de eodem feudo fuerint inuestiti eodem modo, quo Manfredus vltimo defunctus, & latè huic eidem obiecto responsum fuit in præcedenti Consultatione *nu. vers. Patens, &c.* cui prolixitatis euitandæ gratia me refero: Et idemmet Menoch, quasi hoc idem præuidẽs obiectum ab eo sic vt supra se defendit *nu.* 4. quia, inquit, inuestitura non negauit feuda esse hæreditaria, sed vt talia sensisse, quia alioquin dixisset, se inuestire pro se filiis, & descendentibus, vel narratiuam illam deleri fecisset. Sed adhuc D. Bendonus ibi *sub d. nu.* 126. *in vers. Nec est verum*, replicat, hoc etiam dato, non repugnare, vt vigore Testamenti eos inuestiuerit, si feudum erat mixtum, & ipsi erant masculi, & filii vltimi Vassalli defuncti: Sed hoc, quod essent filij masculi dicti Manfredi, non probatur, licet cum æquiuoco supponatur, vti mox dictum, & ideò corruit super eo ædificatũ, & concluditur feudum nonnisi vti simpliciter hæreditarium fuisse tunc concessum: Non autem vti pactionatũ, quia vti descendentibus, vti dixit Menoch., concessum fuisset, nec minus vti mixtum, quia vtraq. qualitas expressa fuisset, nempè sanguinis, & hereditaria iuxta latè probata in præcedenti Consultatione *num.* 31. *& seq.* Et quia Menochius *num.* 5. ad comprobãdam huius feudi naturam simpliciter hæreditariam vtitur venditione ab ipsis de Lenguеglia DD. fratribus de Spinulis Anno 1472. facta, & à Manfreone altero ex dictis fratribus emptoribus Lucæ suo fratri tertiæ partis eiusdem Feudi, ex quibus, vt ait, colligitur Feudum esse hæreditarium, alioquin si esset ex pacto, & prouidẽtia, alienari non potuisset, vt huic nouæ probationi aliquo pacto responderet D. Bendonus ibi *nu.* 127. dixit, hoc contingere potuisse, vel quia illi de Linguеglia fuerint vltimi in eadẽ inuestitura vocati, vel quia huiusmodi alienatio facta fuit cum consensu Reipublicæ, qui consensus operetur, vt etiamsi si feudum fuisset ex pacto, & prouidentia potuisset alienari ex Rosenthal. *de feud. cap.* 9. *conclus.* 28. *num.* 4. & ibi Gloss. *litt. C.* Sed quod illi de Linguеglia fuerint vltimi in inuestitura vocati, hoc omninò gratis asseritur, cum potiùs natura feudi merè hæreditarij ad certum personarum numerum, & conditionem non sit restricta, vt est feudum pactionatum, & ideò nil habet soliditatis diuinatio præfata;

26 Et quod alienatio facta cum Domini directi consensu compatiatur etiam cum feudo ex pacto, & prouidentia, aduertatur iuxta doctrinam allegatam Rosenthal. quod consensus Domini in alienatione feudi pactionati hoc tantum operetur, quod alienans in pœnam non incidat amissionis, quo autem ad agnatorum, & comprænhensorum in inuestitura præiudicium non tenet, & non obstante cõsensu Domini potest ab agnatis reuocari, vt habetur apud eundem Rosenthal. citata *concl.* 28. Sed clariùs pluribus citatis, & de veriori dicto *cap.* 9. *membro* 2. *quæst.* 67. *per tot.* cum alijs etiam apud Fulgin. *in tit. de alienat. quæst.* 8. *n.* 2. *& seq.* Prout sicuti, quæ idem Menochius perpendit *nu.* 7. 8. 9. 10. circa inuestituram anno 1548. à Iacobo Maria seniore receptam, dicitur à D. Bendono *nu.* 128. fuisse sublata ex iis, quæ toties in eadẽ consultatione reperijt, ad probandum ex ipsa inuestitura nouam fuisse in feudo naturam inductam ex pacto, & prouidentia, Ita quoq. nos remittimus ad ea, quæ pro consutatione huiusmodi suppositi latissimè in principio proximè præcedentis Consultationis fuere abun-

abūdantissimè per aliquot paginas exharata; Neq. reprehendi debuit Menochius vti factū fuit in vers. sequenti *Nec officiunt, &c.* de omissione, quia nullam fecerit mentionem de clausula, q deficientibus masculis admitterentur fęminæ in dicta inuestitura anni 1548. contenta, &c. Nàm hoc existimauit Menochius, alicuius non esse momenti, aut quia vidit esse concessionem personalem Iac. Mariæ tantum factam vti sensit D. de Luca in sua Consultatione in hac causa reddita, & recenter impressa. Aut quia non potuere mutare antiquam naturam eiusdem feudi hæreditariā, quæ in ipsamet inuestitura repetita fuit: Vel fortè etiā, quia vidit Menochius hoc fuisse concessum ad arbitrium Iacobi Mariæ, quē postea dictam nouam qualitatem feudo non imprimere, seu relinquere, sed antiquam potiùs ei reddere voluisse ex subsequutis alienationum actibus clarè percepit, vt ego quoq. latiùs in immediatè præcedenti Consultatione pluribus insinuare studui. Sicuti ex non vera conclusione Iuris improbātur, quæ per eundem D. Menochiū *nu.* 18. 19. adducebantur responsurū obiecto antea *n.* 15. 16. 17. deducto. In quo opponebatur, qdum in dicta inuestitura anni 1548. fuit Iacobo Mariæ concessa facultas disponendi tàm inter viuos quā in vltima voluntate in vnū, vel plures ex eius filijs, vt ipse eligeret, videbatur à contrario conuincere, quod in extraneos alienari non posset feudum, cū permissum in vno casu arguat prohibitionē in alijs. Ipse verò respondet eam licentiam, & facultatem concessam eo tendere, vt posset nullo ampliùs imperrato assensu, vel licentia ab ipsa Republica inter proprios filios alienare. Id quod, subiungit ibi Menoch. denotare verba sequentia eiusdem inuestituræ, vbi dictum fuit, *Ac etiam cum licentia, quod ipse D. Iacobus Maria possit dicta loca Castellarij, &c. obligare D. Lauisinæ eius Vxori pro eius dote.* Nam, vti magistraliter subiungit, duplex in alienatione feudi potest necessario requiri consensus. Alter agnatorum, vt in feudo ex pacto, & prouidentia, quo hic opus non erat, cum feudum esset hæreditarium, & alienabile. Alter verò directi Domini, qui in alienatione cuiuslibet feudi necessarius est Hoc, inquam, Iuris non verā conclusione improbatur à D. Bendono, quia dicit *certum esse in feudo hæreditario non requiri consensum Domini directi* ex comuni Doctorum sententia: Sed fallitur Dominus meus, vt enim latè probaui in Consultatione 292. *nu.* 56. etiam in alienatione feudi merè hæreditarij requiritur Assensus, & licentia Domini directi ex rationibus, & authoritatibus ibi plenè relatis, vbi patet hanc esse comuniorem, & veriorem omnium, & maximè feudistarum sententiam: Vndè decipitur D. meus, & propterea ex hoc non potuit ratiocinatio Menochij vllo modo improbari.

Dñi verò Dolmeta, & Lomellinus Menochij doctrinam euitare credunt, aliqua tantū eiusdem Consultationis referendo verba, ex quibus suadere credunt, Menochium existimasse dictum feudum non esse merè, & simpliciter hæreditarium, sed mixtum tantummodo. Aliqua, inquam, referunt æquiuoca Menochij verba, quæ tamen apertè declarantur ex his, que ipsemet in principio suæ Consultationis emisit. Vbi postquam *nu. p.* respondendū esse absolutè præmittit, prædictum feudum esse hæreditarium, *nu.* 2. monet aliquibus verbis, aut signis colligi solere, *Feudum esse, vel ex pacto, & prouidentia, vel hæreditarium, vel mixtum*, vndè tres feudi species distinctas proponit. Menoch. & postea sic concludit. *Et quidem nostro in casu multa sunt, quæ significant hoc feudum esse hæreditarium.* Nullus igitur sana mente compræhendere poterit intellexisse Menochium de feudo mixto, cum ipse dixerit hæreditarium, quod ita appellauit, vti contradistinctum à mixto? Vndè si fortè nomem hæreditarij Feudi posset esse æquiuocum, & tàm simplex hæreditarium, quam hęreditarium mixtum compręhēdere sua natura aptum, tollitur hæc æquiuocationis occasio, ex distincto modo loquendi ipsius Menochii, qui dum intellexi de feudo hæreditario mixto, illud mixtum tantum nuncupauit, dum verò intellexit de feudo merè hæreditario; Illud etiam hæreditarium appellauit.

27 Quò verò ad Consultationem, seu controuersiam 31. *lib.* 1. Capyc. Galeotti, qui tunc pro Augustino Cæciliæ viro, & ab ea hærede vniuersali instituto scripsit, & vti hęres eiusdem Cæciliæ obtinuit in cōtradictorio Ascanii Patrui inuestituram pręfati Feudi anni 1617. penitus omittuntur, quę à D. Bendono ex *nu.* 130. *vsq. ad nu.* 137. opponuntur ijs, quæ Capycius deduxit, & animaduertit in inuestigandis verbis, & clausulis assertarum inuestiturarum anni 1162. 1311. & 1369. de quibus in concordata facti serie modo nulla fuit habita ratio, & ideò super eorum interprætatione immorari superuacaneum est, & ita pariter non adeo tutum duxi, cum earum exemplaria mihi tradita nō fuerunt

fuerint, nec ex integrè Idem Capycius retulerit. Fundamentum pariter aliud, quod Capyc. constituit ex *nu.36.* vsq. *ad num.46.* pluribus, tùm rationibus, tùm DD. muniuit autoritatibus in eo, quod anno 1548. concessa fuerit Iacobo Mariæ inuestitura, & feudum vti *francum, liberum, &c.* vnde concludit feudum huiusmodi alienari posse tam inter viuos, quam in vltima voluntate; euertere conatur D. Bendonus ex *nu.139.* vsque ad *nu.142.* Verum de huius articuli veritate satis actum est in proximè præcedenti Cōsultatione ex *nu.1.* vsq. ad *num.8.* vndè sine inutilis prolixitatis vitio eadem hic repeti non possent. Prout etiam quæ ex *num.142.* opponuntur sequutæ consuetudini, & post dictum annum 1548. vsq. ad annum 1617. seruatæ in successionibus, & inuestituris eiusdem feudi, & per Capyc. *ex nu.52.* vsq. *ad nu.68.* pluribus firmata fuit, defensa satis huiusmodi consuetudo videri potest ex his, quę dicta sunt in Consultatione 292. ex *nu.26.* & pluribus sequentibus, quę ibi videri possunt.

Et propterea, &c.

DECISIO
Controuersiæ

De qua in antecedentibus Consultationibus 256. 257.

SVMMARIVM.

1 *Causa præposita in proæmio Instrumenti dicitur finalis, & num.9. 10.*
2 *In renunciatione reali non datur reuersio ad renunciantem.*
3 *Si in renunciatione inserta fuit quoq. donatio tunc transit ad quoslibet renunciatarij heredes. Declara 31. 32. 33. 34. 35.*
4 *Clausula* pro se suisq. *extenditur* pro heredibus, & successoribus quibuscumq. *Declara 19. 20. 21. 22. 23. 24.*
5 *Clausula* Cōstituti, *&c.* & ad habendum *important realitatem renunciationis.*
6 *Clausula* ita, & taliter, quod renuncians nunquam succedere possit *efficit renunciationem realem.*
7 *Contemplatio Religionis in renunciatione efficit eam realem. Declara 39. 40. 41. 42.*
8 *Facta intuitu ingrediendi Religionem, & profitenda paupertatis excludit in perpetuum renunciantem.*
10 *Dictio* propterea *causam finalem designat.*
11 *Verba in medio Instrumenti adiecta causam finalem denotant.*
12 *Dictio* ob *causam finalem denotat.* 14.
13 *Causa in exequtiua parte Instrumenti expressa cum relatione ad antecedentes causā finalem ostendunt.*
15 *Ingressus in Religionem prabet renunciand occasionem, contemplatio verò renunciatarij causam finalem.*
16 *Personalis renunciatio operatur solum quoad personas contemplatas.*
17 *Realis renunciatio quæ verè dicatur.*
18 *Non præsumitur renunciantem sibi ipsi præferre voluisse extraneos. 24. 25. 26. 27.*
27 *Fiscus non capit bona vacantia, vt heres. Contrarium nu. 28. 29.*
30 *Clausula* pacti de non petendo, &c. Aquiliane stipulationis, *& similes non efficiunt renunciationem realem.*
31 *Donatio non potest verificari in hereditate nondum delata, & iuri non dum quæsito.*
34 *Cessante causa finali donationis cessat transmissio donationis.*
36 *In renunciatione minoris non est iusta causa profitendi in Religionem bonorum in communi capacem.*
37 *Renunciatio minoris nulla, quia sit sine iusta causa, non conualidatur ex Iudicis Decreto, vel coniūctorum consensu. 38. 39. 40.*
39 *In renunciatione etiam iuris quærendi minoris necessaria sunt solemnitates, & num. 40.*
43 *Donatio non acceptata non transmittitur. 44.*

ARGVMENTVM.

In Renunciatione quando detur regressus ad renunciantem. Si cum renunciationis nomine donationis quoq; titulus misceatur, an renunciationis natura immutetur. Clausula *pro se suisq. &c.* quomodo extendi debeat. Renunciatio facta causa ingressus in Religionem an eam reddat realem. Ex quibus clausulis renunciatio realis, vel personalis efficiatur.

ADSIT DEVS.

CONSVLTAT. CCXCV.

ANno 1626. 2. Iulij coram Perillustri, & admodum Exc. D. Balthazare Turrino I. V. D. Appellationem Vrbis Capitaneo pro Tribunali sedente Dominus Iulius Gabriel Venerosus D. Venerosi filius Nobilis Pisanus maior quatuordecim minor verò viginti annorum, & in decimoseptimo suæ ætatis anno constitutus cum consensu, præsentia, &c. Illustrissimi D. Marij Auanæ quondam Nicolai de Pisis, & Iosephi quondam Mariani Venerosi de Pisis eius in gradu proximior um, &c: præsentium, &c. exposuit, &c. proposuisse Omnipotenti Deo seruire, &c. & in Religionem, ac Monasterium Ordinis S. Dominici in Ecclesiam Mineruæ Vrbis ingredi, &c. propterea volens animi sui gratitudinem erga dictum D. Venerosum eius genitorem ostendere, & ad omnem meliorem finem, & effectum infrascriptam donationem, & renunciationem bonorum, vt infra, facere decreuisse, &c. Idcircò cum Decreto D. Iudicis, &c. consensuq., præsentia dd. proximiorum, &c. medio Iuramento asserentium ipsos esse de huiusmodi negocio ad plenum informatos, & in eo nullum proprium, aut particulare interesse habere, &c. renuncians beneficio minorum, & restitutionis in integrum, &c. pro honorifica substentatione D. Venerosi eius genitoris, & ob amorem, quo illum prosequitur, & ex causis prędictis cessit, renunciauit, refutauit, &c. & donatione irreuocabili, & inter viuos dici solita donauit D. Veneroso eius Patri, suisq. absenti, &c. me, &c. omnia, & singula bona paterna, &c. In quib' tàm ex Testamēto, quā ab intestato, seu alias, &c. succedere posset; Ità, & taliter, quod ipse D. Iulius Gabriellus, nec Monasterium, seu Religio, in qua ingredi intendit, nunquam succedere possint, &c. reseruatis tamen scutis 20. Romanis ex fructibus bonorum, &c. durante vita naturali dumtaxat, &c. Ad habendum, &c. Hanc autem, &c. fecit, &c. ob amorem, &c. quò dictū D. Venerosum prosequitur, & vt honorificentius viuere valeat. Renuncians etiam medio Iuramento, *l. fin. C. de reuocand. donat.* cœterisq. alijs legibus, &c. Et licet huiusmodi renunciatio, refutatio, & donatio aliqua insinuatione non egeat: Nihilominus, &c. fecit, &c. & constituit Procuratorem irreuocabilem, &c. ad ipsius nomine, &c. coram quocumq. Iudice comparendum, & huiusmodi renunciationem, & donationem insinuandum, &c. Quæ omnia, &c. vt latiùs in publico Instrumento Romæ confecto Anno 1626. continetur, &c.

Disputatum fuit coram me ex delegatione Apostolica super ante dicta renūciatione inter D. M. Antonium de Venerosis ex Illustriss. Familia DD. Comitum Stridi, & & RR. Patres Prædicatores S. Catharinæ de Pisis occasione hæreditatis D. Venerosi de Venerosis de eadem Familia ab intestato prædefuncti, ad quam aspirabant D. Marcus Antonius Agnatus in decimo gradu, & dd. RR. Patres ex persona D. Iulij Gabrielli dicti D. Venerosi filij professi in Dominicana Religione, qui facta renunciatione, de qua supra, Patri renunciatario supervixit.

Igitur D. Marcus Antonius successionem ex pluribus fundamentis sibi delatam proponebat.

Primum quippè fundamentum iactum fuit super causa finali propter illa potissimum verba. *Exposuit Diuino flante Spiritu proposuisse Omnipotenti Deo seruire, & se à Mundo abdicare, & hoc, vt melius agere valeat, in Religionem, & Monasterium Ordinis S. Dominici in Ecclesia Mineruæ Vrbis ingredi.* Quæ apposita in prohœmio renunciationis illius causam finalē exponere, *apud quamplures scribentes firmatum est*, & sæpiùs te-
1 nuit Rot. *in decis. 587. nu. 4. par. pr. dec. 714. nu. 2. & seq. p. 2. recent. decis. 676. nu. 30.* coram Dunozett. Iun. & nouissimè *in Romana hæreditatis de Lannaijs 11. Martii 1672. coram Illustriss. D. meo Magistro Tais, &c.* impressa apud Mansium *in 3. vol. suarum Consultat. post Consultat. 257.* Ex quo inferebatur renunciationē esse realem, & irreuersibilem ad renunciantem, latè post alios cō-
2 cordantes Bottiglier. *de success. ab intest. cap. 2. Theorem. 49. nu. 25.* Donad. *de renunciat. c. 44. nu. 13.* Galerat. *in eod. tract. lib. 2. c. 5. nu. 36.* Cutell. *de donat. tract. pr. disc. 3. partic. 6. nu. 127.* Spadaz. *in theatr. Vidual. disp. 67. nu. 106. cum simil.*

Secundum fundamentum erat super eadē realitate ex motiuo veræ, & irreuocabilis donationis desumptum, & illis verbis. *Cessit, renunciauit, refutauit, dedit, tradidit, assignauit, & donatione irreuocabili, & inter viuos dici solita donauit D. Veneroso eius Patri suisq. &c.*

&c. Ex quibus verbis tractari de vera donatione arguebatur, eoq. magis ex repetitione eorumdem terminorum in tota Tela dictæ Renunciationis, nec non ex subscriptione ipsius D. Iulij Gabrielli cum proprio vocabulo *Dono, &c.* Ac etiam quia fuit intimata, & statutarijs solemnitatibus munita, & sic quia donationis contractus emicat, eque principaliter bona renunciata si non iure compræ-
3 hensionis, saltem iure transmissionis in quoscumque hæredes Patris renunciatarij transferenda forent, vt latissimè quam plurimis relatis tradit Conciol. *alleg* 50. *nu.*8. *& seq.* & pluries confirmauit Rota præsertim *decis. penult.* post Gutell. *de donat.*, vbi aliæ habentur concordantes, *& in Romana hereditatis de Lanuuiis 11. Martii 1672. corã Illustriss. Præceptore meo D. Taia*, vbi supra impressa.

Et fortiùs totum hoc validissime comprobari inculcabat ex virtute illius dictionis iteratæ *suisque,* quę in materia indifferenti, & præserti in terminis pręsẽtis disputationis dicebatur importare comprehensionẽ hæredũ, & successorum quorumcumq. & considerata successibilitate tàm ab intestato, quã ex Te-
4 stamento. ex pluribus doctrinis, & signanter ex Alex. *cons.*26. *nu* 23. *lib.*5. Rota *dec.* 703. *ad fin. coram Seraphin. decis.*49. *nu.* 5. post Melium *in Addit.* ad Castill. *de Alimẽt. & in dicta Romana hereditatis de Lanuuiis de Anno 1672. & 1673. cum aliis concordant.*

Vrgere etiã dicebatur clausulã *ad habendũ, &c. constituti, &c.* & alias similes, ex quibus
5 ad realitatem, & veram essentiam donationis inferebatur ad congesta per Conciol. *alleg.* 31. *num.*6. *alleg.*32. *nu.*14. Rot. *decis.* 20. *nu.* 41. *coram Eminentiss. D. Card. Othobon. cum similib. concordant.*

Tertium erat fundamentum super eadem realitate renunciationis ex illis verbis. *Ita, & taliter, quod ipse D. Iulius Gabriellius, nec Monasterium, seu Religio, in quam ingredi intendit vt supra, numquam succedere possint, &c.* Quæ verba dicebantur esse tantæ virtutis, & efficaciæ, vt omnimodam, & perpetuã
6 realitatem inducant, veramq; abdicationem producant, & omnem renuncianti regressũ ad successionem præcludant, ex notatis per Spadaz. *in Theatr. Viduil. disquisit.*67. *num.* 156. Rot. *decis.*10. *nu.*39.40. *coram D. Othobon.*, & *in Romana hereditatis de Lanuuijs* 11. *Martii* 1672. §. *Tertia pars,* & *in eadem* 5. *Iunii* 1673. §. *Atq. ita examinatis,* & § *Concludendo, coram Illustr. D. meo Magistro Taia, & post d. Consult.* 257. Mansij *impressis.*

Quod magis, magisq. convalidari affirmabant DD. Informantes D. Marci Antonij ex motiuo pacti resolutiui conditionati ad casũ non emissæ professionis, ex quo arguebatur sola Religio fuisse habita in consideratione, non autem paterna contemplatio, & conse-
7 quenter perpetuam, & realissimam abdicationem desumi ex traditis per Rotam *decis.* 587. *nu.*44. *par. pr. recent.* & per Gratian. *discept.*568. *num.*10. *& seq.* & Spadazz. *in Theatr. Viduil. disq.*67. *nu.*124.

Hinc addebatur altera consideratio Religiosæ paupertatis, & alias per possibilem casum regressus ad Iura renunciata destrueretur firma intentio deseruiendi Altissimo, & propter sollicitudinẽ, & administrationẽ mundanarum rerum desiderata abdicatio à mundo tolleretur, cum verè, qui non renũciaverit omnibus, quę possidet, CHRISTI non possit esse Discipulus, & perfectionem assequi, tunc possit Dei famulus, cum nihil sibi relinquat. *Iuxta illud Ecce nos reliqui-*
8 *mus omnia, vt per plura arguebatur ex parte d. Marci Antonii* ad tradita per Spadazz. *&c. in Theatr. Viduil. disquisit.*67. *nu.*142. Altograd. *cons.*66. *nu.*44. *lib pr. cons.*37. *num.*33. *& seq. lib.*2. Pignatell. *controu* 5. *nu.*4. *& controu.*8. *in fine.* Rot *dec.*109. *nu.* 13. coram Merlin. *dec.* 10. *nu.*38. coram D. Othobon. *& in Romana hereditatis de Lanuuiis* 21. *Iunii* 1661., & postea confirmata *die* 11. *Martii* 1672. §. *fin. coram Illustriss. Præceptore D. meo Taia, post dictam Consultationes* 257. *supra impressas.* Quę quidem *decis.* ita punctuales decantabantur à DD. Informantibus D. M. Antonij, vt Victoriam pro sua parte certò certiùs rępresentarent.

His tamen, vt supra, & alijs similibus pleno, & docto calamo per eosdem DD. Informantes pro D. M. Antonio cumulatis, nõ obstantibus ad fauorem RR. Patrum Prædicatorum pronunciandum esse intrepidè censui.

Primò, quippè loco aduertens ad causam finalem controuersiæ renunciationis sine aliqua dubietate reputaui non ingressum in Religionem, vt fortiter ex aduerso arguebatur, sed veriùs fuisse patris cõtemplationẽ ex triplici fonte Amoris, Gratitudinis, & Caritatis productam, & in principio, & medio, & fine Instrumenti simpliciter explicatam, & præsertim qualificantem totam dispositionẽ iuxta Rot. *dec.*181. *nu.*9. *par.* 11. *recent.*

Et ad propositum in primis reflectebam ad verba principij, vt ibi. *Propterea volens animi sui Gratitudinem erg. D. Venerosum eius Genitorem ostendere.* Quæ in prohœmio ex-

pressa

& dictis alienationũ allegatis, & enunciatis in Voto Instrumentis resultantiũ, Diuinatio tota mihi videtur ea, quę modo excogitatur à Domino Bendono ratio, deductaque in dicta sua Consultatione *sub nu.113. vers. Primòitaq.*, qua moueri potuisse dicit Consultores, & ex eorum Voto Senatum Serenissimum, ad admittendum Augustinum, & excludendum Ascanium, ex propria nempè, vt putauit, renunciatione, seu refutatione alias supra commemorata feudi, nam, vt opportunè respondetur in Voto *sub nu.36.37.& seq.* & supra per me quoq. dictum fuit, non modo ipsa Instrumenta renunciationum nõ fuerant in Actis producta, verùm neque de eis fuit à Consultoribus in præfatione Voti vna cum alijs recensitis Instrumentis aliqua habita ratio, sed etiam quia, si fortè producta forent, vim tantummodo habuissent excludẽdi Ascanium à sua dumtaxat portione vendita feudi, non autem à portione Lazari, & aliorum suorum fratruum, vndè harum portionum respectu saltem necessarium fuisset etiam, prout actum fuit, inquirere, & definire simul, an huiusmodi feudum esset hæreditarium simplex, an verò pactionatum, seu mixtum, & sic ex omni parte concludere necesse est, principaliter tunc actum fuisse, & discussum de qualitate, & natura feudi, quæ cum reperta sit alienabilis, & ad extraneos transitoria, ideò Augustinum licet extraneum, hæredem tamen vniuersalem, & in feudis etiam specialiter ab vxore institutum agnatis fuisse præferendum iure meritò censuerunt. Et ex his innotescit, quam superflua remaneat disputatio suscitata ab eodem D.Bendono *nu.114.115 & seq.* An .s. dicta Ascanij renunciatio fuerit personalis, aut realis, nàm qualiscumq. sit, non poterat fomentum, & causam pręstare Iudicibus rationabilem eum excludendi à cœteris saltẽ fratruum portionibus, nisi verè feudum fuisset purè hæreditarium, & in quoscumq. alienabile, vti mox dictum fuit, & plenius in voto respondetur, & quatenus etiam ipsum venditionis Instrumentum fuisset in medium allatum, vt ex alio capite Ascanius excluderetur, non tamen ex eo excludi poterant eius filij, tàm suo, quam nomine Patris agẽtes, vndè omninò fuit opus ad eorum exclusionem, & admissionem Augustini tanquam hęredis vxoris inuestiri petentis, & oĩnò necessariũ determinari, an feudum esset merè hęreditarium; Nàm si fuisset pactionatum, vel etiam mixtum, (vti subiungitur in eadem Consultatione *num. 117.*) non potuisset admitti Augustinus, qui licet haberet qualitatem hæreditariam, non tamen retinebat alteram descendentiæ à Cæcilia possidente vltimo loco feudum, seu saltem à Lazaro; quas ambas qualitates vna concurrere debere in petente successionem in feudo mixto, in prima Consultatione clarè probatum fuit, & tam DD.Lomellinus, & Dolmeta in eorum doctis lucubrationibus, quam etiam ipsemet Dominus Bendonus sępiùs in sua Consultatione confirmauit. Et quidem profectò si ex capite tantùm venditionis, & refutationis præfatæ Ascanij, & cęterorum exclusio determinari debuisset, superuacaneum, & frustatorium omninò fuerat, vniuersam tot Instrumentorum, & inuestiturarum congeriem in præfatione Voti retexere, & ea omnia pręmittere, prout factũ fuit, & sapienter quidẽ à dictis DD.Consultoribus, vt sic indicarent eorum sententiæ rationem, cum præfatio, & prohœmium regulariter disponentis intentionem notã faciat, & probet, & iuxta præfationẽ amplietur, aut restringatur sequẽs dispositio *l.regula §. fin. ff. de iur. & fact. ignor. l.vr. ff. de inst. & iur. l.fin. ff. de hered. instit.* Minad. 10 *in repetit. Constit. Regni in aliquib. §. His ad euidentiam, & cons.6. num. 1.* Et verisimile quidem est, quod si dictæ venditiones Mag. Lazaro factę continuissent realem refutationem feudi, de ea vtiq. mentionem fecissent, cum adeò diligentes fuerint in perquirendis, & enarrãdis alijs omnibus successionibus in dicto feudo solo Testamentario titulo consequutis.

Quæ tandem *num.118.* ab eodem Domino Bendono opponitur eidem sentẽtiæ conditionis exceptio ex eo deducta, quia in ea fuerit Augustino inuestitura quidem cõcessa, sed cum annexa clausula *citra tamen praeiudicium iurium M.Ascanij Spinola, & MM. Io.Baptista, & Io.Augustini eius filiorum, si & quatenus eis competant, & talia qualia competunt*, quã clausulam eam effecisse dicunt conditionalem Iacob de S.Georgio in sua 11 inuestitura in verbo *Et cum pact. nu.6.* Olasch. *dec.139. nu.20.* Et proptereà nullum inferre potuisse pręiudicium, cũ reseruet iura in quocumq. Iudicio, constituatq. rem integrã, perindè ac si nihil esset gestũ. Menoch. 12 *d. cons.812. nu.14.* Sesse *dec.206. nu.6.* Gratian. *cap.867. nu.11.* Marta *de success. legali par.4. quæst.16. art.3. num.30.* Beltramin. ad decis.Ludouis. 332.*nu.6.* ibi *d. nu.118.* congestis.

Facilè, vt opinor, remouetur non modo, quia

quia adductę Authoritates Doctorum in alienis loquuntur terminis. Et potissimum
13 Iacobus de S. Georgio in sua inuestitura feudali citatus in verbo, *& cum pacto de non alienando nu.6.* loquitur ad excusandum à caducitate, & deuolutione feudi Vassallum, qui feudum alienauerat, cum clausula tamen *Saluo, & reseruato assensu Domini*, & Olasc. citata *dec.139. num.20.* de hoc non agit, & Gratian. in dispositione, & conuentione loquitur partium, quod est quid diuersum; Sed quicquid dicant ipsi, aut alij ibi à Domino meo adducti, duabus rationibus refellitur obiectum. Primò namq. aduertendum est, quod asserta conditio, quæ ex præfata clausula reseruatiua proficiscitur, non dicitur suspensiua, sed resolutiua tantùm, ita vt actus, & sententia resoluatur, si postea verè constiterit de iure alterius, cui est reseruatū, sed interim sententia tanquā pura integras suas vires habet, & operatur effectū suum, &
14 Ratū facit, tanquam si purè, & absq. dicta reseruatione lata foret, vt clarè trad. Peregrin. *de fideicomm. art.47. sub nu.29. vers. Intellige.* Honded. *cons.86. nu.44. lib.2.* Rota corā Seraphin. *decis.877. nu.2.3.* & meliùs *in decis.513. sub nu.3. par.pr. recent.* & his relatis ità conclusionem limitat, & declarat Beltramin. *ad dec.332.* coram Ludouis. à Domino meo allegatus *sub num.6. sub vers. Et in his terminis*. Secundò fortiùs animaduertendū est, quod cum in Voto, & sententia desuper emanata decidatur, feudum esse merè hæreditarium, & ideò agnatis exclusis potuisse à Cæcilia in Augustinum virum hæreditario iure, & solo Testamenti sui titulo transferri, circa hoc, quod decisum fuit, nil operatur reseruatiua clausula, sed circa alia tantùm iura, quæ ipsis agnatis ex alia, & diuersa causa competerent, quam ex ea, quæ ibi coram DD. Consultoribus fūit deducta fuerat, Feudum nempè esse pactionatum; Quia cum hæc Iura fuerint in sententia reiecta, reseruatio ad hęc iura expressa, & decisa nullo pacto refertur, nec alterat, aut immutat talis reseruatio declarationem factam, nempè esse feudum sua natura hæreditarium,
15 & ad extraneos transitorium, vt benè inquit Gratus in *cons.139. nu.20. lib.1.* reseruationem iurium factam in sententia non alterare ipsam sententiam in casu in ea expresso, & deciso, intelligi enim debet de iuribus aliundè competentibus, quàm ex iuribus iam visis, & in Iudicio deductis, & idē sensit Ruin. *cons.114. nu.11. lib.5.* dùm ait reseruationē censeri factam, vt alio modo, & Iure, quàm ex deductis agatur. A Ponte *cons.49. nu.15. lib.pr.* Menoch. *cons.422. num.33.* Gramat. *dec.66. nu.3.* & Amat. *resolut.5. nu.25.* cum pluribus alijs adductis à Beltramin. *ad dictā decis.332.* Ludouis. *nu.7.* vbi quod Rota passim ita sequitur, aliàs in eadem sententia cōtrarietas emergeret, ad quam sententiæ euitandam contrarietatem omnis possibilis est
16 accipiendus intellectus *c. Cum expediat de elect. in 6.* Alex. *cons.185. nu.4. & seq. lib.7.* Rota apud Buratt. *dec.932. nu.10. & dec.167. nu.52. par.pr. recent.* Hæc autem adducere volui, vt nil non examinatum sine responsione dissimuletur.

Ex his igitur, & alijs pluribus, validioribusque rationibus in reddito Voto cōgestis clarè quisq; qui ea legere voluerit percipere poterit, Immeritò, & sine ratione aliqua iniustitiæ, & quod magis est, etiam notoriæ redargui sententiam præfatam Anno 1610. latam ab eodem D. Bendono in eadem sua Consultatione *nu.155. vers. De iniustitia autem dicitur constare*. Ex eo, vt inquit, quia si renunciatio facta à Mag. Ascanio, & alijs conuenditoribus, (iuxta per nos supra probatum,) non continebat amplam renunciationem etiam pro portione Lazari, cum saltem expressè inuestitura Anni 1548., vt inquit, repelleret fœminas, & ageretur de feudo mixto, admictendi fuerant ipse Ascanius, & conuenditores tanquam masculi, quod cum factum non fuit, hinc sapere dicitur notoriam iniustitiam; Nam, cum supra fuerit ostensum, abundèque probatum, per inuestituram anni 1548. feudum non amisisse suam naturalem feudi merè hæreditarij naturam, & quatenus tunc primam hæreditariam mutasset, & nouam ex pacto, & prouidentia tunc induisset, eam etiam postea cōtraria continuataq. consuetudine exuisset, & ad hæreditariam, antiquamq. formam redijsset, iniustissima vtique potius sententia fuisset, si priuasset Cæciliam filiam, & hæredem vniuersalem Lazari Patris, vt alios nō hæredes admitteret contra ipsam feudi naturam, vndè in falsitate suppositi iniustitia sententię innixa iustissima potiùs ex ipsius suppositi vanitate detegitur; Et ita pariter, quod additur ibi eodem *nu.155. vers. Praeterea, &c.* non obfuisse sententiam M. Ascanio stante reseruatione sui fauore facta, mox satis fuit ostensum, huiusmodi reseruationem aliū omninò diuersum parere potuisse effectū, quam conseruandi Mag. Ascanio, & descendentibus ea successionis, & pactionatæ, seu mixti feudi prætensa iura, quæ in eadem senten-

ſententia fuerunt ijs contradicentibus reiecta.

Cœterum quomodocumque ſe haberet huius concluſionis veritas M. Lucæ opitulari non poteſt, qui non venit ex perſona Aſcanij, aut agnatorum, qui Auguſtino tunc cõtradixerunt, & quorum fauore adiecta fuit Iurium reſeruatio præfata, ſed in Iudicium deſcendit ex perſona potiùs Mag. Auguſtini Patris, contra quem facta fuit reſeruatio prædicta, vndè, vt intentionem ſuam foueat in præſenti, niti potiùs debet contra reſeruationem præfatam, quam eam contra iura acquiſita deducere, ne iis abolitis, ipſius quoque iura ex alio capite periclitentur. Neque facto concordato conſonat, quod hic additur ab eodem D. Bendono *num.* 120., fratres nẽpè feudi venditores Lazaro fratri ſupplicaſſe Rempublicã, non vt de parte, ſeu partibus venditis tantũ, ſed vt indefinitè de dictis locis Caſtellarij, & Pompejanæ inueſtiturã concederet, & ſic cũ ſupplicatio etiam partes non venditas contineret, videbantur quoq. in ſententia excludi potuiſſe, & debuiſſe à toto feudo, & ex facto eorum proprio. Nàm ex eo potiùs directè contrariũ emergit; Legitur col. 9 ſub die 7. Martij 1589. Paris Lomellinus vti Procurator Aſcanij hæredis pro ſua quinta parte, & Iacobus Maria pro alia quinta parte vt hæres Iacobi Mariæ Patris, & pro alia quinta parte vt hæres Iulii Cæſaris fratris uendunt dictas eorum portiones Lazaro. Et ita cõſtat Aſcanium ſolam quintam partem vendidiſſe, ſub die verò 9. eiuſdem Menſis dicti Iacobus Maria, & Aſcanius ſupplicationem porrexerunt Sereniſſimo Senatui, *per comprouatione*, vt inquiunt, *della detta vendita fatta à Lazaro*, venditio autẽ cũ ab Aſcanio facta tantum ſit de quinta parte, illud verbum *detta vendita fatta à Lazaro*, clarè explicat Supplicatum fuiſſe relatiuè ad portionem à quolibet eorum venditam, illa enim dictio *detta* repetit qualitatem, & quã-

17 titatem, de qua fuit ſequuta venditio iuxtà la è tradita apud Barbol. *dict.* 87.

Et cum hac limitatione, & diſtinctione præmiſſa in Voto anni 1617. geſtorum narrata ſerie refertur venditio ab Aſcanio Lazaro fratri facta. Quoniam verò Sapientiſsimis DD. Conſultoribus, (vt exprimunt in eorum Voto ſupra impreſſo *nu.* 42.) viſum fuit omnẽ dubietatis vmbram, ſi qua fortè cœcutientibus oculis ex iam dictis non ſatis abſterſa remaneret, dilui poſſe, ex his etiam, quæ in eius familiaribus codicibus M. Auguſtinus ſcriptum reliquit, & per hæc præciſa verba in prçfata facti ſerie relata fuerunt. *Luogo del Caſtellaro, &c. feudi Paterni, & antichi à me reſtati tutti d'vn Caratto come herede della q. Sig. Cecilia già mia Moglie, &c. de quali ne sono ſtato inueſtito dal Sereniſſimo Senato l'Anno 1617. 14. Giugno, come il tutto appare da Scritture antiche, e moderne, che tengo, quali demonſtrano, che eſſi feudi ſono hereditarij, & alienabili, con autorità aſſoluta, &c. & il ſuo Capitale ſi deue calcolare molto per la ſtima, che ſi deue fare di eſſi così liberi*. vti etiã ijdem DD. Conſultores antea, & integra dictæ aduotationis verba narrauerant in eodem Voto *nu.* 18. quę plurimi faciẽda duxerunt eà potiſſimum ratione, quià, vt aiunt, ibi *nu.* 18. & rurſus *nu.* 42. Vaſſalli declaratio non exigui ponderis eſt, ad interpretan-

18 dũ feudi naturam ex Surd *conſ.* 105. *nu.* 15. & alijs per Andreol. congeſtis *controu. iur.* 252. *nu.* 8. 9. 10. Huiuſmodi expreſſionem non obſtare ſubiungit D. Bendonus *nu.* 121. 122. 123. quia confeſſio Vaſſalli non probet ad proprium commodum, & in præiudicium aliorum; ſed quicquid ſit de concluſione præfata alia via dicta Auguſtini declaratio ducitur in proſequutione comprobationis ſuprà pleniſſimè redditæ naturæ huius feudi; Conſideratur enim, & objicitur Mag. Lucæ aduerſario tanquã confeſſio authoris ſui, cuius hæreditatem, cum de Menſe Auguſti anni 1635. liberè adierit, indè Iuris autoritate deducitur, quod confeſſiones non modo contrà ipſummet confitentẽ probent, ſed etiã contrà eius hæredes, & habentes ab eo cauſam dicta bona feudalia eſſe eius qualitatis, & naturę, qualem ipſe Auguſtinus de-

19 clarauit, & confeſſus eſt Alex. *conſ.* 29. *num.* 25. *verſ. Tamen interim*, *lib.* 5. Ruin. *conſ.* 108. *num.* 19. *lib.* 2. Rol. *conſ.* 2. *num.* 113. *lib. pr.* & prædictis alijſque relatis Surd. *conſ.* 151. *num.* 37. Et ideò Mag. Lucas hæres Auguſtini Patris eius confeſſionem modo in dubium reuocare nequit. *l. Cum à Matre. C. de rei vindic. l. Ex qua perſona, ff. de reg. iur. l. Si ab eo C. de liberal. cauſ.* & in pro-

20 prijs terminis Rota coram Buratt. *deciſ.* 206. *nu.* 21. & clariùs *in deciſ.* 449. coram Bichio *nu.* 12. §. *Eò magis quia in fine*, vbi quod negari non poſſit feudi qualitas hæreditaria ab hęrede, quam ſuus Author agnouit, & facto ipſo approbauit, & in iiſdem quoque terminis concluſio firmatur in Voto *nu.* 44 ex doctrina Altogradi *cons.* 91. *nu.* 15. 16. *lib.* 2.

Quam declarationem etiam idem M. Auguſtinus poſtea facto confirmauit in ſuo Teſtamen-

stamento Anno 1634. condito. In quo omnium suorum bonorum comprehensis etiam feudalibus prędictis fecit hęredes Lucam, Iacobum Mariam, cęterosq. suos filios masculos ęqualiter, quibus propriæ substantiæ bonorum dispositionem prohibuit, donec annorum vigintiduorum compleuissent ętatem. Vndè resultat facultas alienandi feudum post tempus prædictum iuxtà firmata in DD. meorum Voto *nu.* 13. *& sub nu.* 18. Nec obstat, q (vti obiicitur huic fortissimè coniecturæ à D. meo Bendono *nu.* 124. 125.) Huiusmodi facultatem alienandi referendā esse ad bona allodialia tantum, vel quod ex ea saltem non inferatur absoluta facultas alienandi in quoscumque, sed iuxta inuestiturarum tenorem. Nàm prohibitio concepta est indefinitè; Postquam enim Augustinus hæredes filios instituerat in omnibus bonis tàm feudalibus, quàm allodialib⁹ pro æquali portione subnectit illicò prohibitionē alienandi absq. distinctione bonorum, sed in illamet portione tantū, quā vnicuiq; eorū reliquerat vt inquit *della loro Azenda*, in qua non magis portionē Allodialium, quam feudalium compræhendi sua natura sensui patet, & vi etiam indefinitæ loquutionis conuincitur iuxta regulam, quod indeterminata loquutio vniuersali æquiparatur, de qua apud Barbos. *Axiomate iuris* 123.

Quod autem intellexerit Testator de alienatione iuxtà naturā feudi, non negatur; Sed cū ex manifesta declaratione facta ab ipsomet Testatore viuente in suis libris supra relata manifestè desumatur credidisse Testatorem huiusmodi feudum esse sua natura liberum, *hæreditarium, & alienabile*, vt inquit, sequitur dicendum, quod etiamsi permissa censeri debeat alienatio iuxta naturam feudi, vt ex aduerso arguitur, permisisse dicendum sit, alienationē in quoscumque vel extraneos cū declarauerit hanc esse propriā dicti feudi naturam, vt posset alienari in quoscūque.

Verùm ex ore quoque, & consensu M. Lucæ Aduersarii naturam feudi alienabilē, & iure hæreditariam comprobatam reperio ex duobus nempè alienationis actibus ab ipso gestis, qui nullo pacto, nullaq. ratione nequeunt in alium sensum deflecti. Primò, siquidem mihi supponitur in facto verissimū, licet post impressam facti seriem, fortè compertum (ut in rebus negocijsque alienis vix longo temporis tractu, quid in rei veritate gestum sit, assequi conceditur) quod anno 1642. sub die 8. Mensis Ianuarij in Instrumento manu publici Notarii confectò dictus M. Lucas vti hæres Augustini Patris vna cum cœteris cohæredibus pro residuo dotis D. Victoriæ M. Augustini Patris vxoris eidem in solutum dederunt bona feudalia præfata. Secundò verò idem M. Lucas (vti pariter DD. Consultores in eorum voto *num.* 19. animaduertunt) specialiter hypothecauit pro restitutione dotium D. Theodorę proprię coniugis. *Portionem ipsi spectantem ex locis Castellarij, & Pompeiana cū eorum Iuribus, & pertinentijs, possessionem quorum bonorum dedit. & dat dictę M. Theodora præsenti, & eius hæredibus, & successoribus, &c.* & sub die 11. Maij 1652. dicta D. Theodora petit à Sereniss. Senatu comprobationem omnium, quæ in dicto dotali continebantur Instrumento, quod exhibuit, narrata etiam in specie dd. feudorum hypotheca in casum restitutionis suarum dotium; Vndè versamur aduersus M. Lucam in fortioribus terminis ab ijs, in quibus supra diximus Confessionem sui Authoris sibi vti

22 suo hæredi quoque obesse debere, quia propriam habemus sui ipsius confessionem, contra quam insurgere multò minus ei licet. *l. Cum à Matre C. de rei vindicat. l. generaliter C. de non numerat. pecunia.*

Nec obstat, quod ab eodem D. Bendono in eadem sua Consultat. *nu.* 102. deducitur, vt vis saltem alienationis anno 1647. factæ, quantū fieri potest, eneruetur, dum ait, q huiusmodi alienationis actus nihil ponat inesse, vel quia ex diametro resistit omnibus inuestituris, in quibus expresè conuentum est, vt dictum feudum nequeat obligari pro dotibus, vel quia agitur de simplici obligatione in vim pignoris, & hypothecæ, quæ non aduersatur veræ naturæ feudi, cum feudum etiam pactionatum possit durante vita Vassalli pignorari, & obligari, saltem quoad fructus. Non enim agitur modo de tuendis, & substinendis, vt validis, vel è contra de reprobandis vt inualidis dictis alienationis, aut pignorationis actibus, quo casu posset admitti indagatio proposita; Sed ex eis, tales quales sint; inducimus tantū declarationē, & cōfessionem M. Lucæ, q huiusmodi feudū non sit pactionatum, sed purè hæreditariū, & alienabile in quoscumque, ad quē effectum nihil interest, An actus huiusmodi sint validi, vel inualidi, cum ex Actu etiam nullo e-

23 lici possit, quæ fuerit mens, & intentio illum agentis. Menoch. *cons.* 37. *nu.* 20. Mascard. *de probat. concl.* 1422. *nu.* 40. Viuius *dec.* 281. *nu.* 5. Rota *dec.* 69. *nu.* 2. *in fin. par.* 2. *recent.* & apud Ludouil. *dec.* 76. *nu.* 3. Quamuis hæc responsio veræ alienationi factæ anno 1642. D. Victorię cum translatione dominij pro

suarum

suarum dotium satisfactione minimè conueniret.

Quoniam verò rationes in Voto à DD. Consultoribus eorum lati Iudicij redditæ autoritate quoque, & doctrina potissimum confirmabantur Insignium Scientiæ Legalis Antecessorum nostrorum Iacobi Menochij primum, & postea etiam Capycij Galeotti, quorum ille in consilio suo 812. Iste verò *contr.31. lib.1.* feudi nostri naturam alienabilem, & merè hæreditariam existimarunt; Ideò preuidentes, & Iure quidem sentientes Præstantissimi Mag. Lucæ Aduocati Mag. Mariæ Brigittæ intentioni plurimum contribuere posse tantorum Virorum Iudiciũ,& Dignitatem, singulas eorum ratiocinationes, aut facti æquivocatione eis obiecta, aut Iuris ab eis adductis regulis improbatis, euertere, quantum licuit, consulto, & non leui studio tentarunt, vt si facere non possent, quin tantorũ virorum Authoritas,& doctrina plurimi fieret, nec venerabilis esset apud omnes, hoc saltem efficere conati sunt, vt rationũ pondere destituta vilesceret. Quod tñ nec assequutos fuisse, & mihi facillimè suadere cõcessum erit, & vndè operę simul pretium existimaui, eorum aggredi defensionẽ. Ne Voti nostri dignitas hoc etiam ornamẽto spolietur, nec adeò efficaci, licet pro eius subsistentia non necessario muniminè careat.

24 Et primus omnium D. Bendonus in sua Consultatione *sub nu.125.* Non obstare ait autoritatem Menochij, licet *in d. cons.812.* In indiuiduo super qualitate hęreditaria hui⁹ feudi scribẽtis, nàm, vt addit, primo supposuit aliam non extare inuestituram ante annum 1459. & tamen extat alia anni 1228. quæ, vt inquit, loquitur pro filijs, quod idem obiecit D. Dolmeta in sua Consult. pag.23. versi. *In responsa,&c.* Hinc tamen vim maiorẽ potiùs imprimere debet Authoritas Menochij, qui licet à Cliente tũc certior factus nõ fuerit de præcedẽtibus annũ 1459. inuestituris, dùm pro mera nihilominus hæreditaria natura consuluit, certè quidẽ si inuestiturã quoq. anni 1386. vidisset fortiùs in sua se confirmasset sententiam, vt pote, quod ex ea iuxta latè in pręcedenti Consultatione *nu.* . . firmata clarius, & euidentius, quam ex sequentibus ab eodem Menochio visis, & ponderatis inuestituris, conuincatur simpliciter hæreditaria natura prædicti feudi, & ea fortè nõ fuit Menochio cum alijs transmissam, quia non dum detecta fuerit, & reperta: Et sic etiam inuestitura anni 1228. eadem ratione, nempè, quia ignorabatur à Lazaro, vel fortè, & verius quia nulla authẽtica fide eius subsistentiæ veritas probari poterat, ideo nõ fuit Menochio reddita, quam etiam pariter si vidisset, proculdubio à sua non decessisset sententia, sed ex ea potiùs, vt à sequentibus hæreditarij feudi elicuisset argumentũ, non autem pactionati, vti supponitur, & latiùs in eadem pariter pręcedenti Consultatione . . *nu.* . doctum fuit. Quare ex non habita notitia inuestiturarum Anno 1459. præcedentium augetur potiùs, quam debilitetur opinio Menochij pro absoluta hæreditaria feudi natura sentientis.

Secundò, idem Bendonus *nu.126.* improbare voluit Menochij iudicium ex eo, quia suppo suerit, in ea anni 1459. inuestitura fuisse ab illis de Lingueglia ex positum, ipsis pertinere dictum feudum vigore Testamenti cõditi à Manfredo eorum Patre, & sub illa expressione fuisse concessam inuestituram, & tamen pateat fuisse concessam ad formam inuestituræ factæ in eundem Manfredum, quo casu inuestiens non dicatur approbare narrata à Vassallo, quia non à narratiua, sed à conclusione recipere debeat declarationem

25 ipsa confessio iuxta allegatas Gobb. *de permiss. feud. alien, quæst.3. nu.119.* A Ponte *cons.2. nu.195. & seq. lib.1.*

Sed in primis antequam respondeatur obiecto, aduertendum est, æquiuocum irrepsisse in mente D. Consultoris in referendo verba, assertionemq. Menochij, apud quem *d. cons.812. nu.3.*, vbi allegatur, non reperitur dixisse ab illis de Lingueglia fuisse expositum, pertinere ipsis feudum vigore Testamenti *Manfredi eorum Patris,&c.* vti supra æquiuocè in obiecto refertur, cum Menochij verba præcisa sint hęc. *Primò quia anno illo 1459. concessa fuit inuestitura D. Hectori, Guglielmo,&c. qui narrauerunt, feuda hęc ad se pertinere iure Testamenti sicque non iure sanguinis, sed hereditario*; Et sic non modo conspicitur, nõ dixisse Menochium, dictos de Lenguegliis narrasse, quod dictum feudum ad se pertineret vigore Testamenti *Manfredi Patris*, sed potiùs contrarium sensisse Menochium percipitur ex adiecta ibi illatione, *sicq. non Iure sanguinis, sed hereditario*, vt si dixisset, quod ad eos non tanquam filios, aut descendentes, sed tanquam hæredes feudũ deuolueretur. Et sic nec de Manfredo vti Patre, nec de Hectore, Guglielmo, & Opicino vti descendentibus Manfredi actum ibi esse, dici cum rei veritate potest, & clariùs etiam facti series concordata Testatur,

&

& latiùs in præcedenti Consultatione *sub nu. 98. in vers. Patens est autem, &c.* confunditur hoc idem æquiuocum, quo D.Bendonus in dicta sua Consultatione *num.* 103. & cum eo D.Dulmeta decepti sunt, supponẽtes dictos inuestitos fuisse filios dicti Manfredi, cuius Testamẽti vigore, & in eo hæredes instituti feudi petierint inuestituram, in quo ad ibi dicta remissio sufficiat.

Cum alio pariter æquiuoco componitur obiectio, quæ postea fit eidem Menochio, quia dixerit illis de Lingueglia concessam fuisse inuestituram sub expressione, quod eis vigore Testamenti esset debita, quam in precibus enunciauerant, & tamen pateat cõcessam fuisse solummodo ad formam inuestituræ olim factæ in eundem Manfredum. Nàm dixit Menochius eos petijsse feudi inuestituram, vti simpliciter Manfredi vltimo defuncti, & eius vigore Testamẽti hæredes, & hoc exhibito, & narrato titulo fuisse in Vassallos receptos, & inuestitos, non autem tanquã ex aliquo inuestituræ proprio iure in eodẽ feudo successores: Et hoc patet ex facto clarissimum, & indubitatum, ex quo probationẽ deduxit Menochius hæreditariæ naturæ feudi euidentem: cui non repugnat, quod postea Respublica mandauerit iisdem fieri inuestituram eo modo, quo Manfredus habebat, quem vti feudum alienabile, & simpliciter hæreditarium illud possedisse resultat ex eo, quod in Testamento de eodem feudo disposuit: Vndè cum facti veritate consonat, quod asseruit Menoch. secundum narrationẽ ab eis factam, nempè vti hæredes Manfredi fuisse inuestitos, nec ab eius assertione discrepat, quod de eodem feudo fuerint inuestiti eodem modo, quo Manfredus vltimo defunctus, & latè huic eidem obiecto responsum fuit in præcedenti Consultatione : *nu. . vers. Patens, &c.* cui prolixitatis euitandæ gratia me refero: Et idemmet Menoch, quasi hoc idem præuidẽs obiectum ab eo sic vt supra se defendit *nu.*4., quia, inquit, inuestitura non negauit feuda esse hæreditaria, sed vt talia sensisse, quia alioquin dixisset, se inuestire pro se filiis, & descendentibus, vel narratiuam illam deleri fecisset. Sed adhuc D. Bendonus ibi *sub d. nu.* 126. *in vers. Nec est verum*, replicat, hoc etiam dato, non repugnare, vt vigore Testamenti eos inuestiuerit, si feudum erat mixtum, & ipsi erant masculi, & filii vltimi Vassalli defuncti: Sed hoc, quod essent filij masculi dicti Manfredi, non probatur, licet cum æquiuoco supponatur, vti mox dictum, & ideò corruit super eo ædificatũ, & conclu-

ditur feudum nonnisi vti simpliciter hæreditarium fuisse tunc concessum: Non autem vti pactionatũ, quia vti descendentibus, vti dixit Menoch., concessum fuisset, nec minus vti mixtum, quia vtraq. qualitas expressa fuisset, nempè sanguinis, & hæreditaria iuxta latè probata in præcedenti Consultatione *num.* 31. *& seq.* Et quia Menochius *num.* 5. ad comprobãdam huius feudi naturam simpliciter hæreditariam vtitur venditione ab ipsis de Lenguèglia DD. fratribus de Spinulis Anno 1472. facta, & à Manfreone altero ex dictis fratribus emptoribus Lucæ suo fratri tertiæ partis eiusdem Feudi, ex quibus, vt ait, colligitur Feudum esse hæreditarium, alioquin si esset ex pacto, & prouidẽtia, alienari non potuisset, vt huic nouæ probationi aliquo pacto responderet D. Bendonus ibi *nu.* 127. dixit, hoc contingere potuisse, vel quia illi de Lingueglia fuerint vltimi in eadẽ inuestitura vocati, vel quia huiusmodi alienatio factã fuit cum consensu Reipublicę, qui consensus operetur, vt etiamsi si feudum fuisset ex pacto, & prouidentia potuisset alienari ex Rosenthal. *de feud. cap.* 9. *conclus.* 28. *num.* 4. & ibi Gloss. *litt. C.* Sed quod illi de Lingueglia fuerint vltimi in inuestitura vocati, hoc omninò gratis asseritur, cum potiùs natura feudi merè hęreditarij ad certum personarum numerum, & conditionem non sit restricta, vt est feudum pactionatum, & ideò nil habet soliditatis diuinatio pręfata;

26 Et quod alienatio facta cum Domini directi consensu compatiatur etiam cum feudo ex pacto, & prouidentia, aduertatur iuxta doctrinam allegatam Rosenthal. quod consensus Domini in alienatione feudi pactionati hoc tantum operetur, quod alienans in pœnam non incidat amissionis, quo autem ad agnatorum, & comprælhensorum in inuestitura præiudicium non tenet, & non obstante cõsensu Domini potest ab agnatis reuocari, vt habetur apud eundem Rosenthal. citata *concl.* 28. Sed clariùs pluribus citatis, & de veriori dicto *cap.* 9. *membro* 2. *quæst.* 67. *per tot.* cum alijs etiam apud Fulgin. *in tit. de alienat. quæst.* 8. *n.* 2. *& seq.* Prout sicuti, quæ idem Menochius perpendit *nu.* 7. 8. 9. 10. circa inuestituram anno 1548. à Iacobo Maria seniore receptam, dicitur à D.Bendono *nu.* 128. fuisse sublata ex iis, quę toties in eadẽ consultatione repetijt, ad probandum ex ipsa inuestitura nouam fuisse in feudo naturam inductam ex pacto, & prouidentia, Ita quoq. nos remittimus ad ea, quæ pro confutatione huiusmodi suppositi latissimè in principio proximè præcedentis Consultationis fuere

abũdantissimè per aliquot paginas exharata: Neq. reprehendi debuit Menochius vti factũ fuit in vers. sequenti *Nec officiunt, &c.* de omissione, quia nullam fecerit mentionem de clausula, q deficientibus masculis admitterentur fœminæ in dicta inuestitura anni 1548. contenta, &c. Nàm hoc existimauit Menochius, alicuius non esse momenti, aut quia vidit esse concessionem personalem Iac. Mariæ tantum factam vti sensit D. de Luca in sua Consultatione in hac causa reddita, & recenter impressa. Aut quia non potuere mutare antiquam naturam eiusdem feudi hæreditariã, quæ in ipsamet inuestitura repetita fuit: Vel fortè etiã, quia vidit Menochius hoc fuisse concessum ad arbitrium Iacobi Mariæ, quẽ postea dictam nouam qualitatem feudo non imprimere, seu relinquere, sed antiquam potiùs ei reddere voluisse ex subsequutis alienationum actibus clarè percepit, vt ego quoq. latiùs in immediatè præcedenti Consultatione pluribus insinuare studui. Sicuti ex non vera conclusione Iuris improbatur, quæ per eundem D. Menochiũ *nu.* 18. 19. adducebantur responsurũ obiecto antea *n.* 15. 16. 17. deducto. In quo opponebatur, qdum in dicta inuestitura anni 1548. fuit Iacobo Mariæ concessa facultas disponendi tàm inter viuos quã in vltima voluntate in vnũ, vel plures ex eius filijs, vt ipse eligeret, videbatur à contrario conuincere, quod in extraneos alienari non posset feudum, cũ permissum in vno casu arguat prohibitionẽ in alijs. Ipse verò respondet eam licentiam, & facultatem concessam eo tendere, vt posset nullo ampliùs impetrato assensu, vel licentia ab ipsa Republica inter proprios filios alienare. Id quod, subiungit ibi Menoch. denotare verba sequentia eiusdem inuestituræ, vbi dictum fuit, *At etiam cum licentia, quod ipse D. Iacobus Maria possit dicta loca Castellarij, &c. obligare D. Luuisina eius Vxori pro eius dote.* Nam, vti magistraliter subiungit, duplex in alienatione feudi potest necessario requiri consensus. Alter agnatorum, vt in feudo ex pacto, & prouidentia, quo hic opus non erat, cum feudum esset hæreditarium, & alienabile. Alter verò directi Domini, qui in alienatione cuiuslibet feudi necessarius est Hoc, inquam, Iuris non verà conclusione improbatur à D. Bendono, quia dicit *certum esse in feudo hæreditario non requiri consensum Domini directi* ex comuni Doctorum sententia: Sed fallitur Dominus meus, vt enim latè probaui in Consultatione 292. *nu.* 56. etiam in alienatiõe feudi merè hæreditarij requiritur Assensus, & licentia Domini directi ex rationibus, & authoritatibus ibi plenè relatis, vbi patet hanc esse comuniorem, & veriorem omnium, & maximè feudistarum sententiam: Vndè decipitur D. meus, & propterea ex hoc non potuit ratiocinatio Menochij vllo modo improbari.

Dñi verò Dolmeta, & Lomellinus Menochij doctrinam euitare credunt, aliqua tantũ eiusdem Consultationis referendo verba, ex quibus suadere credunt, Menochium existimasse dictum feudum non esse merè, & simpliciter hæreditarium, sed mixtum tantummodo. Aliqua, inquam, referunt æquiuoca Menochij verba, quæ tamen apertè declarantur ex his, que ipsemet in principio suæ Consultationis emisit. Vbi postquam *nu. p.* respondendũ esse absolutè præmittit, prædictum feudum esse hæreditarium, *nu.* 2. monet aliquibus verbis, aut signis colligi solere, *Feudum esse, vel ex pacto, & prouidentia, vel hæreditarium, vel mixtum*, vndè tres feudi species distinctas proponit. Menoch. & postea sic concludit. *Et quidem nostro in casu multa sunt, quæ significant hoc feudum esse hæreditarium.* Nullus igitur sana mente comprehendere poterit intellexisse Menochium de feudo mixto, cum ipse dixerit hæreditarium, quod ita appellauit, vti contradistinctum à mixto? Vndè si fortè nomem hæreditarij Feudi posset esse æquiuocum, & tàm simplex hæreditarium, quam hæreditarium mixtum comprehẽdere sua natura aptum, tollitur hæc æquuocationis occasio, ex distincto modo loquendi ipsius Menochii, qui dum intellexi de feudo hæreditario mixto, illud mixtum tantum nuncupauit, dum verò intellexit de feudo merè hæreditario; Illud etiam hæreditarium appellauit.

27 Quò verò ad Consultationem, seu controuersiam 31. *lib.* 1. Capyc. Galeotti, qui tunc pro Augustino Cæciliæ viro, & ab ea hærede vniuersali instituto scripsit, & vti hæres eiusdem Cæciliæ obtinuit in cõtradictorio Ascanii Patrui inuestituram præfati Feudi anni 1617. penitus omittuntur, quę à D. Bendono ex *nu.* 130. *vsq. ad nu.* 137. opponuntur ijs, quæ Capycius deduxit, & animaduertit in inuestigandis verbis, & clausulis assertarum inuestiturarum anni 1162. 1311. & 1369. de quibus in concordata facti serie modo nulla fuit habita ratio, & ideò super eorum interpretatione immorari superuacaneum est, & ita pariter non adeo tutum duxi, cum earum exemplaria mihi tradita nõ

fuerint

fuerint, nec ex integro idem Capycius retulerit. Fundamentum pariter aliud, quod Capyc. constituit ex *nu.36.* vsq. *ad num.46.* pluribus, tùm rationibus, tùm DD. muniuit autoritatibus in eo, quod anno 1548. concessa fuerit Iacobo Mariæ inuestitura, & feudum vti *francum, liberum, &c.* vnde concludit feudum huiusmodi alienari posse tam inter viuos, quam in vltima voluntate; euertere conatur D. Bendonus ex *nu.139.* vsque ad *nu.142.* Verum de huius articuli veritate satis actum est in proximè præcedenti Cõsultatione ex *nu.1.* vsq. ad *num.8.* vndè fine inutilis prolixitatis vitio eadem hic repeti non possent. Prout etiam quæ ex *num.142.* opponuntur sequutæ consuetudini, & post dictum annum 1548. vsq. ad annum 1617. seruatæ in successionibus, & inuestituris eiusdem feudi, & per Capyc. *ex nu.52.* vsq. *ad nu.68.* pluribus firmata fuit, defensa satis huiusmodi consuetudo videri potest ex his, quę dicta sunt in Consultatione 292. ex *nu.26*, & pluribus sequentibus, quę ibi videri possunt.

Et propterea, &c.

DECISIO
Controuersiæ

De qua in antecedentibus Consultationibus 256. 257.

SVMMARIVM.

1 *Causa praposita in prohemio Instrumenti dicitur finalis, & num.9. 10.*

2 *In renunciatione reali non datur reuersio ad renunciantem.*

3 *Si in renunciatione inserta fuit quoq. donatio tunc transit ad quoslibet renunciatarij hæredes. Declara 31. 32. 33. 34. 35.*

4 *Clausula* pro se suisq. *extenditur* pro heredibus, & successoribus quibuscumq. *Declara 19. 20. 21. 22. 23. 24.*

5 *Clausula* Cõstituti, *&c.* & ad habendum *importans realitatem renunciationis.*

6 *Clausula* ita, & taliter, quod renuncians nunquam succedere possit *efficit renunciationem realem.*

7 *Contemplatio Religionis in renunciatione efficit eam realem. Declara 39.40.41.42.*

8 *Facta intuitu ingrediendi Religionem, & profitenda paupertatis excludit in perpetuum renunciantem.*

10 *Dictio* propterea *causam finalem designat.*

11 *Verba in medio Instrumenti adiecta causam finalem denotant.*

12 *Dictio* ob *causam finalem denotat.* 14.

13 *Causa in exequutiua parte Instrumenti expressa cum relatione ad antecedentes causã finalem ostendunt.*

15 *Ingressus in Religionem prabet renunciand occasionem, contemplatio verò renunciatarij causam finalem.*

16 *Personalis renunciatio operatur solum quoad personas contemplatas.*

17 *Realis renunciatio quæ verè dicatur.*

18 *Non prasumitur renunciantem sibi ipsi preferre voluisse extraneos. 24.25. 26. 27.*

27 *Fiscus non capit bona vacantia, vt heres. Contrarium nu.28. 29.*

30 *Clausula* pacti de non petendo, &c. Aquiliane stipulationis, *& similes non efficiunt renunciationem realem.*

31 *Donatio non potest verificari in persona nondum delata, & iuri non dum quasito.*

34 *Cessante causa finali donationis cessat transmissio donationis.*

36 *In renunciatione minoris non est iusta causa profitendi in Religionem bonorum incommuni capacem.*

37 *Renunciatio minoris nulla, quia sit sine iusta causa, non conualidatur ex Iudicis Decreto, vel coniũctorum consensu. 38.39.40.*

39 *In renunciatione etiam iuris quærendi minoris necessaria sunt solemnitates, & num.40.*

43 *Donatio non acceptata non transmittitur. 44.*

ARGVMENTVM.

In Renunciatione quando detur regressus ad renunciantem. Si cum renunciationis nomine donationis quoq; titulus misceatur, an renunciationis natura immutetur. Clausula *pro se suisq. &c.* quomodo extendi debeat. Renunciatio facta causa ingressus in Religionem an eam reddat realem. Ex quibus clausulis renunciatio realis, vel personalis efficiatur.

&c. Ex quibus verbis tractari de vera donatione arguebatur, eoq. magis ex repetitione eorumdem terminorum in tota Tela dictæ Renunciationis, nec non ex subscriptione ipsius D. Iulij Gabrielli cum proprio vocabulo *Dono, &c.* Ac etiam quia fuit intimata, & statutarijs solemnitatibus munita, & sic quia donationis contractus emicat, æquè principaliter bona renunciata si non iure compræ-
3 hensionis, saltem iure transmissionis in quoscumque hæredes Patris renunciatarij transferenda forent, vt latissimè quam plurimis relatis tradit Conciol. *alleg. 50. num. 8. & seq.* & pluries confirmauit Rota præsertim *decis. penult.* post Gutell. *de donat.*, vbi aliæ habentur concordantes, *& in Romana hæreditatis de Lannuiis 11. Martii 1672. corā Illustriss. Præceptore meo D. Taia*, vbi supra impressa.

Et fortiùs totum hoc validissime comprobari inculcabat ex virtute illius dictionis iteratæ *suisque*, quę in materia indifferenti, & præsertī in terminis præsētis disputationis dicebatur importare compręhensionē hæredū, & successorum quorumcumq. & considerata successibilitate tàm ab intestato, quā ex Te-
4 stamento, ex pluribus doctrinis, & signanter ex Alex. *cons. 26. nu. 23. lib. 5.* Rota *dec. 703. ad fin. coram Seraphin. decis. 49. nu. 5.* post Melium *in Addit.* ad Castill. *de Alimēt.* & *in dicta Romana hæreditatis de Lannuiis de Anno 1672. & 1673. cum aliis concordant.*

Vrgere etiā dicebatur clausulā *ad habendū, &c. constituti, &c.* & alias similes, ex quibus
5 ad realitatem, & veram essentiam donationis inferebatur ad congesta per Conciol. *alleg. 31. num. 6. alleg. 32. nu. 14.* Rot. *decis. 20. nu. 41. coram Eminentiss. D. Card. Othobon. cum similib. concordant.*

Tertium erat fundamentum super eadem realitate renunciationis ex illis verbis, *Ita, & taliter, quod ipse D. Iulius Gabriellius, nec Monasterium, seu Religio, in quam ingredi intendit vt supra, numquam succedere possint, &c.* Quæ verba dicebantur esse tantæ virtutis, & efficaciæ, vt omnimodam, & perpetuā
6 realitatem inducant, veramq; abdicationem producant, & omnem renuncianti regressū ad successionem præcludant, ex notatis per Spadaz. *in Theatr. Viduil. disquisit. 67. num. 156.* Rot. *decis. 10. nu. 39. 40. coram D. Othobon.*, & *in Romana hæreditatis de Lannuijs 11. Martii 1672. §. Tertia pars*, & *in eadem 5. Iunii 1673. §. Atq. ita examinatis*, & *§ Concludendo, coram Illustr. D. meo Magistro Taia, &c. post d. Consult. 257.* Manoscritta *impressis.*

Quod magis, magisq. conualidari affirmabant DD. Informantes D. Marci Antonij ex motiuo pacti resolutiui conditionati ad casū non emissæ professionis, ex quo arguebatur sola Religio fuisse habita in consideratione, non autem paterna contemplatio, & conse-
7 quenter perpetuam, & realissimam abdicationem desumi ex traditis per Rotam *decis. 587. nu. 44. par. pr. recent.* & per Gratian. *discept. 568. num. 10. & seq.* & Spadazz. *in Theatr. Viduil. disq. 67. nu. 124.*

Hinc addebatur altera consideratio Religiosæ paupertatis, & alias per possibilem casum regressus ad Iura renunciata destrueretur firma intentio deseruiendi Altissimo, & propter sollicitudinē, & administrationē mundanarum rerum desiderata abdicatio à mundo tolleretur, cum verè, qui non renūciaverit omnibus, quę possidet, CHRISTI non possit esse Discipulus, & perfectionem assequi, tunc possit Dei famulus, cum nihil sibi relinquat. *Iuxta illud Ecce nos reliqui-*
8 *mus omnia, vt per plura arguebatur ex parte d. Marci Antonii* ad tradita per Spadazz. &c. *in Theatr. Viduil. disquisit. 67. nu. 142.* Altograd. *cons. 66. nu. 44. lib. pr. cons. 37. num. 33. & seq. lib. 2.* Pignatell. *contron. 5. nu. 4. & contron. 8. in fine.* Rot. *dec. 109. nu. 13.* coram Merlin. *dec. 10. nu. 38.* coram D. Othobon. & *in Romana hæreditatis de Lannuiis 21. Iunii 1661.*, & postea confirmata *die 11. Martii 1672. §. fin. coram Illustriss. Præceptore D. meo Taia, post dictam Consultationes 257. supra impressas.* Quę quidem *decis.* ita punctuales decantabantur à DD. Informantibus D. M. Antonij, vt Victoriam pro sua parte certo certiùs repræsentarent.

His tamen, vt supra, & alijs similibus pleno, & docto calamo per eosdem DD. Informantes pro D. M. Antonio cumulatis, nō obstantibus ad fauorem RR. Patrum Prædicatorum pronunciandum esse intrepidè censui.

Primò, quippè loco aduertens ad causam finalem controuersiæ renunciationis sine aliqua dubietate reputaui non ingressum in Religionem, vt fortiter ex aduerso arguebatur, sed veriùs fuisse patris cōtemplationē ex triplici fonte Amoris, Gratitudinis, & Caritatis productam, & in principio, & medio, & fine Instrumenti simpliciter explicatam, & præsertim qualificantem totam dispositionē iuxta Rot. *dec. 181. nu. 9. par. 11. recent.*

Et ad propositum in primis reflectebam ad verba principij, vt ibi. *Propterea volens animi sui Gratitudinem erg. D. Venerosum eius Genitorem ostendere.* Quæ in prohœmio expressa

9 pressa causam finalem benè demonstrant
Bottiglier. *de success. ab intest. cap.2. Theor.*
63. nu.71. Ciarlin. *contr.124. nu.3.* Rot. *dec.*
491. nu.5. & decis.587. nu.4.5. par. 8. recent.
& dec.7. nu.15. post Cutell. *de donat.&c.* Pon-
10 derata potissimum illa dictione *Propterea*, de
sui natura causam finalem, & immediatam
inferente. Gratian. *decis. March.60. num. 1.*
Barbos. relat. alijs *diction.293. nu.2.*

Prætereà reflectebam ad verba ventris Instrumenti, vt ibi, *Pro honorifica substentatione, & manutentione d. D.Venerosi sui genitoris, & ob Amorem, quo illum prosequitur, &c.* quæ vti in medio apposita, & in parte dispositiua clarius indicant causam finalem, ita docet post Purpurat. Soccin., Menoch. & alios
11 Rot. *dec.39. nu.7. par.5., & dec.239. num.9.*
par.8. recent.&c. ponderata signanter illa dictione *pro*, iuncta præsertim casui ablatiuo finalem causam explicante, vt post Grat., Gabriel., Gratian., & alios notat Barbos. *dict.* *282. nu.5.*

Ac etiam altera dictione *ob*, quę talem pariter causam finalem significat, prout re-
12 latis aliis refert Barbos. *dict.233. nu.2.*

Insuper validè vrgebant verba similia, & efficaciora in fine Instrumenti, vt ibi, *Hanc autem fecit ob Amorem, quo dictũ D. Venerosum prosequitur, & vt honorificentius viuere va-*
13 *leat.* Et sic apposita in parte executiua, & cum relatione ad antecedentia illa prorsus confirmant iuxta Dec. *cons.63. num.6.* Ruin. *cons.25. nu.11. lib.1.* Rota *dec.415. nu.5.* coram Dunozett. Iun, &c. attenta singulariter illa dictione *ob*, quæ sic per se causam finalẽ
14 infert. Barbos. *dict.381. nu.1.* sequitur Spadazz. *in Theatr. Viduil. disquit.67. nu. 87.*

Quin imò cum prolata sint per modum rationis totam qualificant, & comprehendunt renunciationem, pro vt docet indiuidualiter super ijsdem verbis. Rot. *dec.346. num. 21.* coram Dunozet Iun.

Ideoq. sine difficultate videbatur concludendum in hoc casu, quod ingressus in Religionem præbuerit occasionem, contemplatio autem Patris pręstiterit causam finalem
15 renunciandi ad tradita per Rot. cum relatis concordanter *dec.145. nu.6. par.13. recent.* & melius in punctualibus nostris terminis P. Passerin. *in cap. Quamuis nu.62. de pact. in 6.* Rot. *dec.126. nu.66. 67. & dec.869. nu.10. & seq. & dec.894. n.3. & seq.* coram Merlin. *dec.330. nu.5. par.14.*

In secundo loco alterum fundamentum D.M. Antonij ad Trutinã reuocãdo, & qualitate renunciationis diligenter cribrata potius, & veracius translatiuam, & personalem nimirum fauore, & contemplatione certarũ personarum esse recognoui, & consequenter quo ad personas contemplatas posse solum,
16 modo operari, & illis extinctis etiam renunciationem expirasse. Ita docet luculentissimè Donat. de Marin. *resolut.189. nu.47. lib.2.* D.Mans. *Consultat. 8. num. 20. lib. 1.* P. Passerin. *in cap. Quamuis num.51. & seq. de pact. in 6.* Torre *de pact. futur. success. lib.2. c.2. nu.9.* Rot. *decis.63. nu.2. dec.64. nu.17. & seq. dec.72. nu.9. dec.116. nu.16. & 21. decis.177. nu.8. dec.200. nu.4. & 7.* post eundem *tractat.* cum relatione ad concordantes, &c. & post D. Mansij *Consult.257. impress.*

Vndè reflectebam ad regulam, quæ docet ex mente, & voluntate renunciantis naturã, & qualitatem renunciationis cognosci, cum igitur renunciatio realis illa verè dicatur, per quam renuncians, nulla habita consideratione ad quas personas bona renunciata perueniant, à se abdicat totaliter eorum dominium
17 vt post Bald., Curt. Iun., Gabriel., Surd., Honded., aliosq. sequaces plures firmauit Rot. & signanter *dec.44. nu.5.* post Galerat. *de renunciat. dec.186. num.5. par. 3. recent. dec.62. nu.14.* coram Merlin. *decis.63.* post Torre *de Pact. fut. success.* P. Passerin. *in cap. Quãuis n.47. de pact. in 6.* cũ cõcordantibus.

Et cum, vt suprà dicebatur, finaliter intuitu tantũ, & affectu Patris pro illius honorificentiori substẽtatione à D.Iulio Gabriellio factã fuerit renũciatio, non potest haberi nisi tanquam translatiua, & personalis respectu Patris, & ad summum ipsius filiorum, & descendentium, & sic quo ad extraneos, & remotissimos quicquam operari non valet, nec in concursu ipsorum renuntians semetipsum excludere voluisse vnquam est præ-
18 sumendum, prout post Honded. *cons.29. nu. 76. & cons.36. nu.20. lib.1.* Donat. Anton. de Marin. *resol.189. nu.26. & seq. lib. 2.* Cancer. *resolut.15. nu.24. & seqq. lib.3.* Ciriac. *controu.475. nu.pr. & seqq.* Altograd. *cons. 41. nu.77. & seqq. & cons.43. nu.55. & seqq. lib.2.* firmat latè P. Passerin. *in d. cap. Quamuis, nu.48. de pact. in 6.* & ante eum firmauit Rot. *dec.583. nu.13. & seq. par.5. recent. decis.44. nu.5. & seqq.* post Galerat. *de renunc. dec.63. nu.pr. & seqq. dec.64. nu.10. & seqq. dec.116. nu.16. & seqq. & dec.200. num.pr.* post Torre *de pact. futur. success.* vbi suprà etiam impressis, *ibi affirmant*, quod renuncians non censetur excludere maluisse suũ Conuentum, &c.

Et hinc fuit obseruatum, quod prætensa

tea-

realitas induci non potuerit ex illa dictione, cœterata *suisq. &c.* quæ quoscumq. hæredes etiam extraneos apta comprahendere, vt supra dicebatur per DD. Informantes D. M. Antonij per plura, &c.

Quià fuit animaduersum vrgere vehemẽter rationes adductas super hoc ex parte Cõuentus S. Catharinæ; Videlicet quod talis
19 dictio, veluti duplicis significantiæ accipienda sit contra eum, qui in illa se fundat; adnotata per Simon. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol. 278. nu. 43. circ. med.* Et sic iuxta propriam significationem de veris hæredib⁹ suis filijs, & descendentibus veniat intelligẽda. ad Text. *in §. sui instit. de hæredib. qualit. & differ. & in §. sui instit. de hæredit. quæ ab intestato deferũtur vbi omnes instituite, &* specialiter docet Thesaur. *quæst. forens. 95. nu. 17.* & aduertit Rot. *in d. dec. 200. num. 10.* post Torre *de pact. futur. succesi. &c.*

Et propterea excludebatur regula antedicta super dictione *suisque*. Nàm cum hic tractetur de excludendo per quoscumq. hæredes extraneos ipso renunciante, quod explicitè non dicunt scribentes, qui afferuntur ex aduerso Et cum dicta clausula prætendatur inducta ad multiplicãdos hæredes, & successores etiam extraneos, & remotissimos, ac etiam ipsum Fiscum, non potest extendi ad
20 repellendum anteriorem, qualis est ipse renuncians. vt doctissimè põderatur per Rot. *d. dec. 200. nu. 9.* post Torre *de pact. futur. success.*

Eòque fortiùs, quia licet apud DD., & Rot, aliquando conclusum sit dictiones huiusmodi cœteratas posse inferre realitatem propter vniuersalem hæredum, & successorum quorumcumque comprahensionem Attamen pluries, & apud Rot. habetur, quod non obstante clausula *pro se, & suis hæredibus*, Renuncians se voluisse excludere non præsumitur, nisi in casu conditi Testamenti
21 pronunciatarium, vel saltem nisi existentibus personis contemplatis. ita docet elegãter Merlin. *dec. 62. num. 13.* & P. Passerin. *in cap. Quamuis nu. 57. de pact. in 6.* cum aliis, *&c.*

Et his perpensis, valdè placuit ratio illa relata per Patres Dominicanos, quod cum agatur de materia coniecturali intelligentia
22 supradictæ clausulæ cœteratæ arbitraria sit Iudici. Ita firmat Rota *dec. 393. nu. 1. par. pr. diuers. dec. 624. nu. 9.* coram Merlin *dec. 200. sub nu. 9.* post Torre *de pact. futur. success.*

Qui Iudex pensatis coniecturis qualis veracior fuerit partium intentio debet aduerte-re. Rot. præcitatis locis, & prosequitur *dec.*
23 *346. nu. 13. & seq. & dec. 641. nu. fin.* coram Dunozet. Iun. & alias frequentius.

Quà propter incredibile, videbatur, q̃ fili⁹ prẽter genitorẽ, eiusq. filios, & descendentes voluerit includere extraneos, & remotissimos, & se excludere; Et vice versa, quod Pater, qui pro suis filiis, & descendentibus crederetur solum acceptauisse, non tamen voluerit acceptare pro remotissimo agnato
24 incognito non dum nato, & filium suum dè se bene meritum præterire, ex cumulatis per D. de Luca *tit. de renunc. discurs. 2. nu. 9. & seqq.* & melius *discurs. 4. num. 16.* & per Rot. *dec. 63. nu. 1. & seq. dec. 64. nu. 8. & seq. decis. 116. nu. 16. & seqq. & dec. 200. nu. 1.* post Torre *de pact. futur. success.* & vbi supra etiam impressis.

Quin insuper irrationabile prorsus arguebatur, quod ea fuerit renunciantis intentio; vt deficientibus personis contemplatis quicumque extraneus, & deniq. Fiscus ipse posset succedere, & excludere maluerit se ipsum suumq. Monasterium cuius membrum effi-
25 ciebatur, & loco filij recipiebatur, & præsertĩ cum hæc redundaret in sui ipsius comoditatem, & in obsequium Dei, vt per plura obseruat doctissimus P. Passerin. *in d. cap. Quamuis nu. 72. & seq. de Pact. in 6.* & cum alijs relatis expresse confirmat Rota *dec. 62. per tot.* coram Merlin *decis. 116. nu. 16. & 17. & decis. 200. nu. fin.* cum aliis cõcordantibus post Torre *de pact. futur. success. &c.*

Nec reputaui hoc Argumentum obtundi ex animaduersione Guidopap. *decis. 192. nu. 2. vers. Sed dices,* & Rot. *dec. 676. nu. 32.* coram Dunozet. Iun., *& in dicta Romana hæreditatis de Lannoys 1673. §. Absurdum autem.* Quod nimirum renuncians deficientibus om-
26 nibus ab intestato de iure vocatis admittatur ad successionem renunciatarij, & Fiscum excludat, quia non tollit difficultatem, nec concludit pernecesse; Nàm quicquid sit de prædicta Theorica, quam Guidopap. refert sed eam non sequitur, notandum est, quod si tractatur de renunciatione reali, atq. abdicatiua succederet Fiscus in suo loco, vt alij extranei à lege inuitati. Quia & ipse vocatur ex Edicto Prætoris in vlt. *cap.* eodem iure, quo alij succedunt ex præcedentibus capitibus, pro vt optimè declarat Tiraquell. *in tract. Lemort. Saisit, declarat. 14. nu. 14.* cum concordanter allatis.

Quò circa minus placuit alia declaratio adducta per Spadazi *d. loco nu. 187.* Quod Fiscus non diceretur succedere in hæreditate sed

188, nu.55. Altograd. cons.43. nu. . lib. 2. Rot dec.120. nu.30. & seqq. coram Merlin. dec.194. nu.102. & seqq. par.5. recent. decis. 64. nu.19. post Torre, & post dictam Consultationem 257. supra impressam, & nouissimè post Bursatt. Donad., & alios confirmat ipse Spadaz in Theatr. Viduil. disq. 67. nu.89. cum concordant. &c.

Et sic cessante titulo donationis, & ex cessatione causæ finalis, & resolutione cõditionis voluntariæ cessat etiam transmissio donationis prætẽsæ in hæredes remotissimos non
34 contemplatos. Menoch, cons.188. n.55. Cãcer. var. resolut. 21, nu.116. lib.3. Rot. decis. 782. nu.25. par.pr. diuers. dec.125. nu.pr. & 2. corã Mantic. & indiuidualiter firmatur in decis. 64. nu.20. & post Torre, & post dictam Consultationẽ 257. Mansij supra impressam.

Ex quibus etiam facilè aboletur absumptum considerataæ insinuationis, quæ ad terminos ante dictos semper venit regulanda, & accipienda, & quicquid obijciebatur de
35 clausula ad habendum, &c. Constituti, & similium ad tradita per Rot. dec.211. par.6. recent. dec.892. n.13. coram Merlin. cum relat.

In tertio loco ad fauorem Patrum Prædicatorum reflectebã ad ipsam renunciationẽ factam à minore, & sic defectuosam in approbatione præstita à coniunctis, quia iurauerint, immo per iurauerint nõ tẽdere in pręiudicium renunciantis, & pariformiter defectuosam in Decreto per Iudicem interposito circa causam illi expressam insinuandam, & plenè cognoscẽdam ad formam Statut. Vrb. rubr. 151. lib.1. Nam si diceretur huiusmodi renunciationem esse realem, & sic religionis bonorum capacis exclusiuam, non erat in D.
36 Iulio Gabrielle minore iusta causa repudiãdi, immò erat iusta causa acceptãdi pro illa ad text. in Auth. Ingressi C. de S.S Eccles. P. Passerin. in c. Quamuis nu.79. & 80. de pact. in 6. Rot. dec.62. n.18. corã Merlin., & acutissimè, & doctissimè in decis.200. nu.fin. post Torre de pact. futur. succ. &c. & iterũ vbi supra impressa.

Et consequenter renunciatio ista contra formam Statut. irrita, & nulla conuincitur, cum nec approbatio coniunctorum, nec Iu-
37 dicis Decretum aliquod robur validitatis adijcere potuerit, Pic. ad Stat. Vrb. Gloss. 22. nu.23. & per plura P. Passerin. in c. Quamuis nu.80. de pact. in 6. Rot. decis.367. nu.pr. cum alijs relatis coram Bursatt., & dec.200. num. fin. post Torre de Pact. futur. success. &c.

Et ad hunc effectum non potuit admitti
38 responsio. Spadaz. in suo Theatr. Viduil. disq. 67. nu.130 quod hic tractetur de donatione ob causam, quę non requirit statutarias solemnitates.

Quia, vt supra dicebatur, non versamur in casu donationis, sed veriùs renunciationis
39 trãslatiuę propter Patrem, eiusq; filios, & descendentes, adeo quod etiam respectu Iuris quærendi solemnitates Statuti sunt necessariæ, Pic. ad Stat. Vrb. Gloss.8. nu.8. 18. Galganett. ad idem Statut. ab initio, & Fenzon. in d. rubr. 151. nu.28. & 38. & ipsis allegatis firmat Passerin. in dicto loco quamuis, nu. 79. &c.

Et re vera nullum ex scribentibus nullãq; decisionem inueni sufficienter hoc validissimum fundamentum euacuantem, & licet
40 Rot. in illa Romana hereditatis de Lanuuiis 11. Martii 1672. circa fin. dixerit. quod læsio supra dicta non sit considerabilis nubẽtibus Deo, quicquid sit nubentibus in sæculo, eo quia tali modo perfectius sacrificium pręstetur Deo. Quia vtramq. renunciationem eodem modo regulari pluries respõdit. Rot. & à tali opinione tanquam magis rationabili, & Religioni magis propitia non esse recedendum aliàs monuit, vt habetur apud Merlin. dec. 62. num.21. vbi recitat concordantes, &c.

Insuper assumptum hoc magnam patitur difficultatem, quia potest quis seruire Deo etiam sine renunciatione abdicatiua, non enĩ repugnat paupertati, nec perfectioni Religiosæ possidere bona in comuni, vt pluribus
41 docet Rot. decis.62. num.19. coram Merlin. Quin imo potest Religiosus, si placitum sibi fuerit, salua paupertate, & perfectione omnia sua bona ad fauorem Religionis suæ capacis renunciare. ita post D.Thom. 2.2. Q.188 nu.7. atque ex Doctrina Christi, & Patrum attestatur. P. Passerin. in d. cap. Quamuis nu.69 & seqq. de pact. in 6.

Ac insuper mediante Monasterio bona renunciata, atq; alia quam plurima possidere potest renuncians sine cura, & sollicitudine, ex deductis per eundem P. Passerin. dicto loco nu.74.

Præcipuè, quia non apparet tanta pauper-
42 tatis affectio in renunciatione, quando ex reseruatione annuæ Præstationis sc.25. ex pacto resolutiuo in casu non emissæ professionis in contrarium habuisse voluntatẽ depręhenditur D. de Luca lib.11. tit. de renunciat discurs.10. nu.9, &c.

Multumq; pungebat stimulus non acceptatæ renunciationis, & sic renunciatio remanebat imperfecta ex parte Patris renũciata-
43 tarij propter quod nec hæredes ex se respe-

ctu talis dispositionis inter viuos posse insurgere permittebantur, vt distinguit Rot. *decis.529. nu.10. & seqq. par.14. rec.*

44 Et iuramentum, & acceptatio Notarij solum ad impediendam revocationem non autem ad acquirendum dominium, & ius irreuocabile ex bonis donatis deseruit, vt optimè docet Marin. *resolut.89. num.23. lib. pr.* Rot. *dec.21. nu.pr. & seqq.* coram D. Celso

In quarto loco animaduertebam circa doctrinas, quas vtraque pars affirmabat punctuales in eo casu, & re vera consideratis, & resolutis illis Decision. in quibus principalior vis fiebat ex parte D. M. Antonij compertum habui *dec.49.* post Meli. ad Castill. *de aliment.* in tantum exclusisse Virginiam Monialem renunciantem, in quantum nō tractabatùr de successione extranei, quia Constantia, ad cuius fauorem decisum fuit, erat renunciantis Soror nominatim cum Patre renunciatario inuitata, & tanquam agnata contemplabatur, prout declarat ipsa Rota *ibid. sub nu.4. 8. & 15 &c.*

*In decis.*10, D.Cardin. Othobon, tractatur in casu conditi Testamenti, & sub hoc motiuo retractantur illæ duæ *decis.* Merlin. in eadem causa, sed in casu ab intestato firmat pro renunciante, *vt sub nu.7.*8. ita testatur P.Passerin. *in d. cap. Quamuis nu.67. de pact, in 6.* & contestatur ipsa Rota *dec.69. nu.13.14.& 15.* post Torr, *de pact. futur. success.&c.* & vbi supra impressa.

In decis.586. coram Bichio adest expressa, & geminata renunciatio pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, & sic cessabat difficultas.

In decis.676. coram Dunozett. Iun. *reuocatoria decision.641. in eadem causa, & coram eadem* adest expressa abdicatio perpetua atque absolutissima, & specifica stipulatio, quod succedere deberent hæredes tàm ab intestato, quàm ex Testamento, *& à nu.13. vsq. ad fin.* examinantur clausulæ prægnantissimę inierentes inuincibilem realitatem. *Et altera dec.641.* reuocatur non ex rationum insubsistentia, sed ex nouis facti circumstantijs antea non ponderatis; Proindeq. nulla vis fieri potest in tali reuocatione ex Passerin. *d. n.67. in cap. Quamuis de Pactis in 6.* Rot. *d. nu 15. decis.64.* post Torre *de pact. futur. success.*

Illa Decisiones autem in Romana hæreditatis de Lannuiis nouissimè emanata de Anno 1672. & 1673. reuocatorię alterius decis. post eundē Mansi vbi supra impressę. Non potui persuaderi non tam ex diuersis Patrum Votantium suffragijs propter quod potiùs discursus, quam decisiones apparent, ex notat. per D. de Luca *tit. de renunciat, disc.6 nu.2.* Ex quo super illis Rotæ authoritati non esse multum tribuendum, eoq. magis, quia expressè contrarium tenuit in antecedenti cōcurrentibus omnibus votis Argumentum aduertit Argel. *de acquiri possess. cap. 8. art. 34. nu.928. versi. Rota verò.*

Et non tantum ex rationibus libratis, quæ veræ non destruunt, neque satis euacuant rationes firmiores ante in altera *decis* adductę, proindè quæ sine timore allegari potest non obstante revocatione, attenta diuersitate terminorum, & Iuris conclusionū adaptatione, vt notavit Rot. *dec.64. nu.15.* post eundē Torre, Sed quia casus, & causę ibidē examinatæ euagantur extra cancellos cōtrouersæ renunciationis, quia inficiari nō potest, esse veraciter personalissimam, & finaliter ad contemplationem Genitoris, ex Motiuo, Amoris, Caritatis, & Gratitudinis, vt honoroficentius viuere possit, & pro honorifica ipsius manutentione, & substentatione, tripliciter, & enixè in principio, medio, & fine prægnantissimis verbis explicatam, pro vt verè in puncto post alias cōcordātes firmat Rot. *in d. decis.63. & decis.64.* post Torre *de pact. futur. success.* & ita affirmat P.Passerin. *in d. cap. Quamuis nu.67. & plurib. seqq. de pact. in 6.* & idem confirmat Spadazz. *in Theatr. Viduil. disquis.67. nu.85. vsq. ad nu.90.* Quamuis renunciatio alias foret realissima, vt post Rot. *in d. decis.63. & 64.* post Torre ipse Spadazz. aliàs contrarię opinionis sectator dicto loco veritatis Amator expressè profitetur. Præterquamquod in istis decisionibus, & in aliis similibus, renunciatio semper supponitur acceptata per renunciatarium.

Denique quò ad aliàs doctrinas, & decisiones allatas, & quæ afferri possent, idem ferme respondendum foret prout doctissimè responsum fuit per Dominos Informantes RR. Prædicatorum, & signanter per Illustrissimum Dominum Aloysium Mansium huius sæculi fulgentissimam Iuris Lucernā &c.

Nicolaus Baldacchinus Archidiaconus Cortona Iudex Delegatus Apostolicus, &c.

Quoniam

Quoniam in calce superiùs impressæ Consultationis 276. post firmatam Nepotis ex fratre successionem ad exclusionem ex sorore neptis in intestata successione Patrui, ad interpretationem, & verum intellectum Statuti Pontremulēsis Addidi, de integra eiusdem Statuti dispositione certiorem me tūc factum non fuisse, vndè sub aliqua dubietate ibi à me firmata remanere videbantur; Ideò, cum postea eiusdem Statuti caput integrum mihi transmissum fuerit, quia toto perlecto nil in eo reperi, quod à me in eadem Consultatione firmata turbare posset, De hoc Lectorem monere necessarium existimaui, ne sub dicto prætextu non visi totius dicti Statuti capitis fides à me redditę pro veritate Consultationis in aliquo diminuatur. Cum verè potiùs integra eiusdem Statuti, & attenta revolutio fortius in prima sententia me confirmauerit.

In mea Consultatione 119. secundi Voluminis retuli, quod pro veritate Articuli requisitus pro non transmissione Legati respondit. Quo eodem Articulo postea occasione exequutionis laudi iuxta meam Consult. ab Arbitris doctissimis prolati corā Rota Romana discusso, meā sententiam comprobauit, vt in decisione sub die 18. Martii 1672. infra impressa. Qua eadem Rota postea Anno 1675. 10. Iunii, aliter pro transmissione decidit mota ex voluntate Testatoris, vti credidit, ex eodem Testamento desumpta, cum possit Testator facere transmissibile, quod sua natura non est; Quæ infra Decisio pariter pro clariori articuli veritate subnectitur.

NEAPOLITANA seu Ianuen. Laudi.

Sabati 18. Martij 1672.

ROTA MARTINIANA

R. P. D. RONDANINO.

Laudum à DD. Angelo Rodulphino, & Ioanne Baptista de Luca ex primi Ordinis Romanę Curię Aduocatis Latum, quo plurium dissidiorum capita inter Michaelem Vritanum Marchionem Andreæ Moderni Marchionis Patrem ex vna, & Carolum, ac Federicum illius Patruos ex altera parte in supremis Italiæ Tribunalibus vario marte diu agitata, tandem composita sunt, sacrum hoc Tribunal postquam in tribus propositionibus illius causas, ac iustitiam ad Trutinam evocauit die 12. Iunij 1671. coram me executioni demandādum esse respondit.

Hodie autem renovata disputatione in decisis permanendum esse decreuit ob expressum compromittentium pactum iuramētis, ac clausulis executivis vallatum, quo cautum est, à laudo non reclamari, seu ad arbitrium boni viri reduci, &c. Ità quod priùs debitæ executioni demandetur, quam ad aliquem actū appellationis, aut reuisionis procedatur Summar. dicti Marchionis Andreæ positionis prima Decembris 1670. corā Illustriss. Beuilaqua Vrbis Gubernatore *nu. 7.* cum ijs imputandum sit, qui ita compromiserunt iuxta Textum express. *in l. qualem autem 22. & in l. diem proferre 32. §. Stari autem ff. de recept. arbitr. in l. pr. & in l. Ne arbitr. C. illo eod. tit.* nisi concludentissimis, ac apertissimis probationibus laudi Iniustitia incontinenti appareat ad terminos *Textus in cap. 2. de arbitr.* quales profectò nō sunt illæ, quæ contrà quædam Laudi capita afferuntur, cum ad hunc effectum inspici debeāt litis status, personarum qualitas, cōpromissi, causa, ac modus Læsionis habito respectu ad omnia Laudi Capitula ad notabilē Marci Cæsaris orationem relatā ab Vlpian. *in l. cum ij, 8. §. vult igitur, ff. de transact.* & sunt Textus *in l. Societatem 77. §. Arbitrorum ff. pro soc. & in cap. Nisi essent 21. vers. Hoc secundum de prebend.* aliàs omnes Concordiæ rescinderentur, vt obseruat Gloss. *in fin. l. Lutius 78. §. final. ff. ad Senat. Consf. Velleian.* optimè Bartol. *in dicto §. Arbitrium num. 28. & seqq.* quæ sequuntur Canonistæ omnes *in c. Quintanallis 23.* vbi pręcœteris Butr. *nu. 41. vers. Nam vt dicit Bartol.* Abb. *nu. 28. & seq. de iur. iur.* Bald. *cons. 67. nu. 3. vers. Adhuc modus vol. 3.* & magistraliter deduxit idem Abbas *cons. 64. sub num. 3. par. pr.* cum quo transeunt Crauett. *cons. 151. nu. 27.* aliique, quos sequitur Rota coram Vbald. *dec. 193. nu. 9. dec. 320. nu. 7. cum seq.* & in aliis congestis in prima. Dec. *huius causæ 12. Iunii 1671 §. Cui iuridica, & §. seq. coram me.*

Quinimò iustitia visa est assistere Laudo, quod enim attinet ad sextum Laudi caput in eo ritè decernitur dicto Carolo, ac Ioannæ

Grillæ eius vxori, & nunc hæredi deberi ex persona Annę sororis, quæ innupta decessit, portionem legatæ dotis paragij ad limites legitimæ ei debitæ in bonis hæreditarijs Michaelis senioris communis Parentis allodialibus, seù, vt vocant, Burgensaticis, non tamen feudalibus, quia, quicquid sit in feudo empto ex pecunijs Paternis, vel ab ipso Patre, in quibus terminis loquuntur authoritates congestæ in Magistrali decisione 703. *par. pr. recent.* repetita post Merlin. *de legitt. decis.* 53. in illis feudis antiquis, quæ à màioribus proveniunt, qualia hęc fuisse non dubitatur; receptissima apud omnes conclusio est, nullam filijs legittimam deberi tàm attenta natura istorum feudorũ Regni Neapolitani, in quibus iure Francorum adhùc viuitur, & Primogeniti soli cœteris filijs exclusis succedunt, ne aliàs feuda inter ipsos divisa facillimè ad nihilum reducantur iuxta Constitutionem Friderici *in cap. Imperialem* §. *Prætereà Ducatus de prohib. alienat. feud. per Frideric.*, quam etiam attenta Constitutione Regni incipien. Comitibus, in qua sola successio Primogenito defertur reseruata secundogenitis sola substentatione, quã Neapolitani vitam, & militiam, Galli autem dotem de Paragio, quæ legittimę naturam assumere nequeunt, vt distinguendo feuda antiqua à novis ex Text. *in l. penult. in fin. ff. de collat. bonor.* probant Bald. *in auth. ex Testamento nu.* 39. *C. de collation.*, *& in cons.* 110. *nu.* 2. *vol.* 5. Cæphal. *cons.* 3. *nu.* 55. 66. *& seq.* latè Surd. *cons.* 427. *per tot. & nu.* 50. *&* 51. Cyriac. *tot. contrau.* 312. Michalor. *de fratrib. par.* 1. *cap.* 38. *nu.* 27, *&* 38. & hâc distinctionem esse de mente Martini Laudēsis. Isserniæ, & aliorum Iuris peritorum Neapolitanorum probant latissimè Tiraquell. *de iure primogen. q.* 5. *per tot. & q.* 51. *nu.* 3. Rosenthal. *de feud. cap.* 7. *conclus.* 13. *num.* 2. & est plena decisio secunda Capyccij Merlin. *de legitt. lib.* 2. *tit.* 1. *q.* 2. *per tot. & quæst.* 3. *nu.* 5. *&* 6. *& per tot.* & in annot. *ad d. dec.* 53. *post suum tract. de legitt.* & videtur quandoq. scripsisse Rota coram Caualer. *dec.* 260. *nu.* 2. *&* 298. *nu.* 5. *in rec. par.* 2. *dec.* 463. *sub nu.* 4. & in proximis terminis bonorum allodialium, ad quæ masculi solum vocantur, in Rauennaten. supplem. legitimæ 2. Martij 1668. §. *Prætereà*, coram Otthalora Præside Granaten.

Neque visum est DD., posse de iniustitia redargui septimum caput Laudi denegans Carolo portionem ducatorum 12. m. quam Marchionissa Magdalena Spinulà mater ta- xauit in bonis Michaelis Senioris communis Parentis Francisco filio, quia cum prouidus Testator agnouerit Franciscum mentis defectu laborare, ideoque disposuerit. *Che in tal caso basti detto Francesco, che habbi gl' alimenti conuenienti, cedendo tutto il resto à beneficio del mio herede vniuersale*, vt ex Testamento process. Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis fol. 39. & Summario Marchionis Andreę Positionis prima Decembris 1670. coram Illustriss. Bevilaqua *nu.* 5. decedente proindè Francisco non sanę mentis compote, ut deponunt Testes examinati in magna Curia Vicariæ *dicto Process. fol.* 26., & relati *in dicto Summario* responsionis March. Andreę coram Illustriss. Beuilaqua *nu.* 1. locus factus fuit dictæ Paternæ dispositioni in fauorem Primogeniti, inductaq. exemplaris substitutio, cessauitq. proindè intestata fratribus omnibus aliàs debita successio iuxta vulgatam Iustiniani Sanctionem *in l. humanitatis* 19. *C. de impuber. & alijs substit. & in* §. *Qua ratione instit. de pupillari*, quasi nil referat, an dicatur, succedat primogenitus, vel cedat commodo primogeniti, cùm verbum *cedo* sit directum, adeoque aptum ad inducendam exemplarem, quæ quibuscũq. verbis directis concipitur, vt ex Textu *in* §. *Sed, quod Principi instit. de iur. natural.* & ex Bald. *Sententiam in l. fin. sub nu.* 24. *C. de Sacros. Eccles.* aliorumquè authoritate probant Odd. *de Compendios. pratic.* 4. *q.* 2. *art. pr. verbo cedo* Roger. *de substit. tit. de exemplari art.* 3. *nu. pr.* Aretin. *in dicto* §. *qua ratione, nu.* 15. *&* 16. *iuncto* §. *final, n.* 5. *vers. Quinto de verbo cedo, & verbo concedo, instit. de pupillar.* Trentacinq. *de subsistit. par* 4. *nu.* 5. Intrigliol. *eodem tract. Centur.* 3. *q.* 31. *nu* 18. cum alijs *in decis.* Buratt. 802. *& recent. par.* 5. *dec.* 112.

Non attenta subsequenti facultate data Marchionissæ Spinulæ matri. *E questo sia tutto in arbitrio di detta Signora Marchesa mia moglie, la quale potrà seruare egualità, ò inegualità trà secondogeniti, dando più, ò meno ad vno, che ad vn'altro, &c.* e così all'incontro habbia la stessa autorità di poter augmentare le Porsioni de secondogeniti, quià non indè licuit durante eadem Francisci dementia, quàm ipsa agnouit, Curatorem ei deputando, quod est maximum non sanæ mētis inditium inquit Salicet. *in l. cum te* 9. *ad finem C. de probat. & probat.* Dec. *cons.* 448. *nu.* 34. Surd. *cons.* 89. *nu.* 18. Menoch. *lib.* 6. *præsumpt.* 45. *nu.* 44. Mascard. *de probat. conclus.* 1049. *nu.* 15. Rota *in recent. par.* 4. *dec.*

190.

190. nu. 4. *In suo Testamento anno 1634 condito, & relato in Summario Io: Grilla* primæ positionis coram Illustriss. Bevilaqua *nu.* 4. declarare summam scutorũ 12. m. pro portione debita Francisco contra expressum Testatoris placitum, quod ipsa immutare quidem poterat circa modum, dãdo pinguiora alimenta, sed non circa substantiam, quã immutando dicitur destructa, non declarata Testantis voluntas, inquit Bald. *in l.* 1. *in fine C. de liber. præterit. & in l. si de interpretatione in principio ff. de legib.*, vbi dicit interpretationem debere esse verisimilem, vt scilicet exponat, non perimat, cum quo trãseunt Tiraquel. *in l. si vnquam verbo* libertis *nu.* 14. *C. de revoc. donat.* Surd. *cons.* 380. *sub nu.* 51. alijsq. adductis latè dixit Rota in Romana *hæreditatis 16. Ianuarij 1665. &* 8. *Februarij 1666. coram Eminentiss. Cerro.*

Et quatenus mater hoc pacto disponere potuisset, iam consumpta fuisset facultas in prima declaratione facta anno 1623, iuxtà Testantis voluntatem, vt nempè Franciscus sola alimenta consequi deberet, & reliquum cedere commodo primogeniti. dicto Sũmariò Marchionis Andreæ coram Illustriss. Beuilaqua *nu.* 10. Nàm, quotiescumq. non agimus de hærede, qui iure proprio declaret, collataque sit declaratio in tempus mortis, in quo casu vsque ad obitum variare potest iuxta Text. *in l. vnum ex familia 69. ff. de legat.* 2. Sed agimus in nudo Exequutore, qui ex notificata Testantis voluntate declarare debet, dubium non est per primam declarationem eius facultatem consumptam fuisse iuxta Textum *in l. huiusmodi 86. §. Sticum ff. de legat. primo, & in l. Teopompus* 15. *vbi est Sedes materiæ ff. de dot. prælegata*, & ad declarationem dictæ legis *vnum ex familia* notarunt, ibi Gloss. in verbo *mutetur*, & Bartol, *in seq. §. Si de falcidia nu.* 6. Bald. & Castrens. *nu.* 2 Imol. *nu.* 7 Carpius *de execut. Testam lib.* 2. *cap.* 5. *nu.* 4. *& seqq.* Castil. *controu. tom.* 6. *lib.* 5. *cap.* 184 *nu.* 5 latè Crot. *cons.* 15. *nu.* 36. *& per tot.* Rota *in recen. par.* 9. *dec.* 358. *nu.* 5.

Minorem sanè difficultatem ingessit nimis exagerata iniustitia 8. capitis Laudi, circa quod scribentes pro Ioanna Grilla magnum Causæ pondus constituebant, in quo declaratum fuit, Carolo transmissam non fuisse ratam portionum 25. mil. ducat. ex personis Iosephi, & Augustini fratrum ante 30. Annum præmortuorum. quàm filijs secundogenitis completa ætate 30. annorum Pater legauerat, cum distinguendo casum à casu, & conciliando antinoniam, circa quam primi iuris interpretres trepidarunt, appareat nos, ex quatuor casibus, quos ad dignoscendum an dies adiectus legato faciat conditionem, constituunt communiter scribentes, neque versari in primo casu, quo dies est certus omni certitudine, quod scilicet erit, & quando erit, vt in legato relicto Kalendis Ianuarij iuxtà Text. *in l. Sempronius Attalus 26. ff. de vsufruct. legat. in l. si post diem* 5., *& in l. si Dies 21. ff. ff. quando dies legati cedat*, neque in secundo casu tẽporis omni certitudine incerti, an s. erit, & quando erit, *vt cum Seia nupserit, cum Titius Consul factus fuerit* iuxta hypothesim *Text. in l. hæc conditio* 10. *& in l. dies 74. ff. de cond. & demonstr. in l. talis Scriptura 30. ff. de legat. pr. & in l. cum Testator* 8 *C. de manumiss.* neque in tertio casu diei incerti sola incertitudine, quando erit, cum certum sit, quod erit, vt in legato collato in tempus mortis hæredis, vel legatarij iuxta distinctionem Text. *in l. heres 78. ff. de cond. & demonstr. in l. si cum heres, & in l. huiusmodi 13. ff. quand. dies legat. cedat.* Sed in alio casu temporis incerti sola incertitudine, an erit, quod certum eo ipso est, quando erit, vt cum Testator reliquit Centum Caio cum 30. annorum erit, qui est casus noster ibi. *Et à ciascheduno de miei figli compità l'età d'anni 30. non facendosi Caualier di Malta, ne Prete Regolare, ne Monaco, sia obligato il mio herede pagarli 25. m. ducati per letitia, vita, e militia, &c. E qualsiuoglia altre ragioni, &c. ne quali 25. mila ducati l'instituisco miei heredi particolari.* Et tunc, quia incertum est, An dies ipse venturus sit, concors est sententia, legatum esse conditionale, neque præmorientibus (vt in casu) legatarijs ante 30. annum ad hæredes transmitti, cum censeatur Testator considerasse hũc casum præmorientiæ ante præfixum tẽpus, neque voluisse ante illud acquiri, & hunc dicebant DD. esse literalem casum *in l talis scriptura 30. vers. Cui congruit, & in l. si cui legetur. 51. cum §. sequen. ff. de legat. pr.*, nec interesse, vtrum scribatur, *si* annorum 14. factus erit, An *cum* annorum 14. factus erit, nàm priore scriptura per conditionem tempus demonstratur, sequenti per tempus conditio inquit Pompon. *in l. Titio 22. ff. quando dies legati cedat*, itaut vnius libertatis fauor excipiatur *in l. si ita scriptũ 16. ff. de manumiss. Testam.* vt in præcisis terminis adiectæ 30. annorum probant Castill. *lib* 4. *controu.* 56, *nu.* 71. *vers. tertius.* Noall *de transmiss. casu* 3. *nu.* 8. Marta *de success. legal. par.* 4. *quæst.* 18.

18. *art.8. nu.29.* & notant scribentes *in l. ex his, 5. C. quando dies legati cedat.* Peregrin. *de fideicomm. art.31. nu.26.* Lopez *in 6. Partida tit.9. de las mandas l.31. sub nu.2.* Montan. *controu.32. sub nu.15.* Gomez. *var. resolut. tom.1. cap.5. n 26.* ac latè consuluit Natt. *cons.472. nu.8. 9. & per tot.* cum alijs mox adducendis.

Et licet hodiernis quoq. temporibus nostros Iuris Peritos torqueat quæstio illa, quę à legum Romanarũ Primordijs excitata, ac inter Offiliũ, ac Labeonẽ olim agitata antiquorum Iuris Consultorum ingenia exercuit Teste Iaboleno *in l quib. dieb 40. §. Quidam Titio. ff. de cond & demonstr.* an scilicet, & quando tempus adiectum executioni non substantiæ legati illud reddat conditionale; Adhùc DD. visum est opus non esse, assumere hanc quæstionem, cum legatum ne dum in eadem oratione vnico verbo rectà simul cum tempore factum sit, sed, quod magis est, tempus præcedat legatum, quod ab ipso inesse producitur ibi. *Compità l'età di anni 30. se li dia 25. mila ducati,* quo casu antimonia declarata concordant omnes Iuris Consulti legatum esse conditionale, neq. ad hæredes transmitti, cum ipsius legati substantiæ dies inesse dicatur, vt apud Cancer. *var. resolut. par.3. cap.20. nu.12. & seqq.* Noal *d. casu 3. nu.15. & casu 17. nu.54.* Mantic. *de coniect. ur. d. lib.11. tit.23. nu.28.* Crass. *§. legatum q 43. nu.7.* Laderch. *cons.60. nu 7.* Giouagn. *d. cons.40, nu.2. cons.64. nu.6. vol.pr.*, & in terminis legati facti cũ ad 30. annos peruenerit, vt dubitari nequeat, quin adictum sit substãtia legati. Cuiaccius *hoc ponens ad exẽplum ad rubr. C. quando dies legat. ced.* Vasq. *de success. progress. lib 12. tit.3. de transmiss. legat. nu.17 vers. Restat,* Capyc. Latr. *decis. 107. nu.24.* Marcian. *cons.11. nu.8. vers. Secundò casu.* Rota *in recent. par.11. decis.219. nu.10.*, & agnoscit ipse Ioseph de Rosa pro Carolo, ac Federico dudum scribens in hac eadem causa *Consultat.6. nu.40, & 41.* & admittit ipsa decisio Coccin. 272. *in contrariũ adducta nu.6. & 7.*

Et quamuis subsequantur verba. *Nelli quali ducati 25. m. ciascheduno instituisco herede.* In ijs tamen non dicitur inesse substantia, sed qualitas legati jam inesse producti, quod respicit, ac supponit illa relatio, *Nelli quali,* cum non sit dare accidens sine substantia inquit Philosophus Topicorum *lib.4. cap.pr.* & probant Text. *in l.4. in fin ff. de act. empt. in l.2. vbi Scribentes ff. de vsufruct. & in l. final. ff. de collat. bonor.* Ideòq; non tollit, quin antecedẽs legatum remaneat conditionale, vt in his terminis respondent Cuman. *cons.128. sub num.1.* Laderch. *cons. 60. sub nu.3.* Morot. *cons. rerum 12.* Thesaur. *d. q.19. à nu.14. ad fin.* cum alijs per Redenasc. *cons.5. nu.7. & seqq.*

Sed honorabilis hic institutionis Titulus iuncta mentione antecedenti legitimæ operari quidem posset, vt legatum succederet loco legitimæ, quæ omnem conditionem, ac tempus reijciens conditionale legatum in purum transfundit ob claram dispositionem celebris Text. *in l. quoniam in prioribus 32. C. de inoffic. Testament.* nisi prouidus, cautusq. Testator iussisset, vt superiùs dictum est, dd. 25. m. ducat. deberi ratione legitimæ, aliarumque debitarum portionum, quas prohibuit indè subjungens: *E similmente voglio, che in Caso, che detti miei secondogeniti non si contentassero d'hauere gl' Alimenti insino all'età d'anni 25. e dall'anni 25. fino all'età d'anni 30. i detti mille ducati annui, e pretendessero in frà detto tempo la lor legitima libera, & esplicita, in tal caso voglio habbino solo detta legittima, priuandoli espressamẽte di detto Legato di ducati 25. mila, vt ex dicto Testamento proc. fol. 38. in dicto Summario* Marchionis Andreæ coram Illustriss. Beuilaqua *nu.12.* quo casu cum in arbitrium filiorum resideret, capere vel legata alimentorum, & pecuniarum conditionalia, vel eorũ legitimam liberam, sibi imputare debent, si in executionem Testamenti Paterni dicta alimenta accipiendo videantur legitimæ renunciasse, ac ideò non nisi legatum cum suo onere, ac consequenter non transmissibile petere potuerint; vt fuit antiquorum Iuris consultorũ traditio in *l. coheredi 41. §. Cum filia,* vbi Gloss. *verb. Tenebuntur ff. de vulgar in l. ex facto ff. ad Trebell. & in celebri l. Imperator Antoninus 72. §. si centũ ff. de legat.2. ac in l si cui 91. ff. de cond. & demonstr.* quam elapsis temporibus reassumpsere Angel. *in §. prohibemus Auth. de trient. & Semiss.* Soccin. Iun: *in vulg. consil.122. vol.pr.*, & prius Philippus Decius in eadem causa scribens *cons 687.* Curt. Iun. *in vulg. consil.159.* & Paris. *cons.9. vol.3.* in eadem parte hypothesi respondentes, ac pro cautela tradiderunt Cępoll. *cautell. 21. nu.2.* Duran. *de art. Testam. q. 31. nu.6.* & in his terminis legati facti, cũ ad 30. annos peruenerit, Natt. *d. cons.472. nu 3.* & inoffenso pede transit Rota *in decis. 138. nu.3.* post Merlin. *de legitim.* coram Reuerendiss. Carill. *dec.141. nu.1. decis. 223. nu 2.* & coram Eminentiss. Otthob. *dec.100.*

&

& passim in aliis.

Posita autem hac clarissima volūtate Patris visā est corruere vnica coniectura ducta ex substitutione, quam Pater, decedente aliquo filio in pupillari ętate, vel ab intestato quandocumq. sine filijs, vel descendentibus in illiùs portione fecit fauore aliorum fratrū, quæ quidem in dubio quandoque inseruire potuit pro aliqua ex præsumptionibus, quibus Doctores iudicant similia legata fieri transmissibilia, cum non videatur, quò modo substitui possit eo tempore, quo supponitur legatas portiones non acquiri, nisi dicamus purè fuisse legatas, vt aduertunt Crauett. *cōs.* 101. *sub nu.* 2. Cæsar. Argellin. inter consil. Rim. Iun. *cons.* 638. *nu.* 50. Soccin. Iun. *cons.* 14. *nu. pr. & per tot. & cons.* 30. *num.* 7. *vol.* 4. Rota cora D Seraphin. *dec.* 959. *num.* 4.

Sed nihil penitùs operari potest in casu, in quo clarissima est Testatoris voluntas, qui adhibendo supradictam cautelam, quā Soccino Iuniori Iurisperitorum populus tribuit, clarè ostendit legatum prædictum noluisse, vt succederet loco legittimæ, nec consequēter fieri transmissibile, sed voluisse illud cum sua conditione remanere, ideoque non licet coniecturis inniti, ac voluntatis quæstionem admittere, inquit Paul. *in vulg. l. ille aut ille* 25. §. *Cum in verbis ff. de legat.* 3. vt in his præcisis terminis aliàs respondit Rota *in rec. par.* 11. *dict. dec.* 291. *nu.* 14. Sed in hoc casu substitutionem hāc accipere decet in portione, quàm ex hæreditate materna, vel bonis aduentitijs, aut quouis alio modo filijs acquiri potuerit, ac in alimentis interim relictis, quæ non percepta ad hæredes transmittuntur ad Text. *in l. in singulos* 8. & in terminis legatæ annuæ præstationis vsq; ad centam ætatem *in d. l. Codicillis* 18. *ff. de ann. legat.* Noal. *de transmiss. casu* 65. *nu.* 13. alijsque adductis Surd. *de alim. tit.* 9. *q.* 6. *num.* 6. Cancer. *var. resolut. par.* 3. *cap.* 21. *num.* 348. vel in legittimam, quam recusando legatum filij consequi poterant, itaut non solùm optimè verificetur pupillaris, quæ bona à Testatore provenientia, ac ipsi hæredi vndequaque quæsita compræhendit *l. sed, & si plures* 10. §. *Ad substitutos, & in §. filio ff. de vulg.* Roman. *cons.* 397. *num.* 3. Honded. *cons.* 73. *nu.* 10. *vol.* 1. Rot. *in rec. par.* 4. *dec.* 172. *nu.* 3. ac coram Vbald. *dec.* 307. *nu.* 3. Sed etiam compendiosa importata per illud verbum *quandocumq.* quia licet substitutio in portione accipiatur quandoq. pro legitima ratione, vt Testamentum à præteritione non irritetur iuxta *cons.* Bartol. 151. *vol. pr.* cum aliis per Merlin. *de legit. lib.* 5. *tit.* 1. *quest.* 10. *nu.* 9. & 11. in contrarium adductis hoc tamen casu, in quo iuxtà superiùs deducta ex prædicta cautela Sozino tributa præteritionis timor evitatur, quinimò expressè repugnat intentioni Testatoris, vt legatum hoc succedat loco legitimæ, portionis nomen intelligitur post pubertatem vsque ad 25 Annum in dictis Alimentis, & in annua præstatione in matris arbitrium collata, indeq. vsq; ad 30. annum in duc. mille, & deindè in legato conditionali, cum nomen hoc portionis accipiatur secundū mentē Testatoris provt est adiectum inquit Vlpian. *in l. nomen filiarum* 164. § *Portio*, vbi præcœteris declarat Rebuff. *vol.* 6. *vers. Notandum cum seqq. ff. de verb. signif.* Schard. *in lexic. iur. verbo Portionis.*

Neque visum est à Decretis in 14. laudi Capitulo excusari posse Carolum, cum in dubium non revocetur ipsum gessisse Baliatum, & Curam Marchionis Michaelis iunioris defuncti, adeoque Ioannam Grillam eius hæredem teneri ad redditionē rationis iuxtà Text. *in l.* 1. § *Hanc actionem etiam in hæredē tutoris competere ff. de Tutel. & ration. distrahen.* quam indistincta librorum exhibitio non supplet, cum redditio rationis duo contineat, libros, & computum dare, ac reliqua restituere ad term. Text. *in l. cum seruus* 81. *de cond. & demonstrat.* Crauett. *cons.* 231. *nu.* 2. *cum alijs in delis.* Rota Iannen. 173. *nu.* 14. & 15 Rota coram Pen. *dec.* 1310. *nu.* 6. & 7. coram Caualk. 25. *nu.* 4. coram Buratt. 329. *nu.* 2. & 3. Vbi quod non est standum confessioni in Epistolis amicabiliter factæ, & corā Dunoz. Iun. 783. *nu.* 3. quod, & agnouit ipsemet Carolus in eius Epistola in contrariū deducta *Summario Grillæ positionis Illustriss. Beuilaqua nu. pr.* ibi. *Li conti sono tutti pronti quanto più presto saranno riuisti, che possa venir si all' atto della liberatione con sua sodisfattione farà per me la gratia più compita.*

Condemnatio deniq. eiusdem Caroli facta in 15. capite laudi neq. videbatur posse impugnari, cum in dubium non reuocetur illū exegisse, ac in proprios vsus erogasse le. 27821 auri Marcarum ad Michaelem iuniorem Marchionis Andreæ Patrem spectantia, dicto Summario eiusdē Marchionis Andreæ coram Illustriss. Beuilaqua *nu.* 16, neq. compensari potuisse cum quantitate simili, quam pro rata crediti, quod Carolus habebat cōtrà Andream Imperialē dicto Michaeli cessit eodem Summario Marchionis Andreæ *nu.* 15. & *summ. Ioan. Grillæ* positionis 12. Iunij 1671.

coram me *nu.* 18. *&* 19. quia pro illa cessione ipsemet Carolus confessus est pretiū crediti cessi recepisse in scut. 2400. eodem ictu in alio Instrumento à Carolo Michaele tunc pupillo mutuo datis, pro quo mutuo neque vlla actio dicto Carolo superest, cum Instrumentum mutui eadem hora factum, vel potiùs fictum fuerit sine requisitis solemnitatibus, ac causa vrgenti, ac necessaria, adeoque non probata, vt opus esset, versione, quinimò probato euidenti damno pupilli ex pluribus litibus, quas subire coactus fuit, ac sentētijs contrarijs semper reportatis dicto Sūmario Marchionis Andreæ *nu.* 14. ad finem, nulla contra Pupillum, vel illius hæredes actio orta fuit resistente Equitate Prætoria in celebri *l. magis puto* 5. *ff. de rebus eorum*, quàm latè deducunt Odd. *consf.* 40. Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit.* 6. Rota coràm Vbald. *dec.* 160. *num.* 21. coram Dunozett. Iun. *dec.* 561. *nu.* 6. & *in Bonon. nullitatis Contractuum* 18. *Iuny* 1668. §. *Quoniam coram Eminentiss. Carpineo Prodatario*.

Quibus ità in quatuor causæ propositionibus, quoad laudi iustitiam summis labijs delibatis, ne, vt rogabant scribentes contra decisionem, tanti Tribunalis majestas vilesceret, quod exemplo sententiarum lauda quoque extra Tribunal lata executioni demandare non solet nō gustata illorum Iustitia, ne videatur simplicis executoris, pedaneiq. Iudicis morem gerere authoritate Adriani Cæsaris, qui simplici relationi stare dedignabatur Teste Calistrato *in l.* 3. §. *Idèoq. ff. de Testib.* vt profitetur eadem Rota coram Buratt. *dec.* 650. *nu.* 3. & coram Caualer. *decis.* 657. *nu.* 3. prout in simili Laudo à Gratiano, & Mandosio Romanæ Curiæ olim aduocatis lato seruauit Rota *in decis.* Merlin. 126. *n.* 75. *& per tot.* Domini idcircò in decisis permanentes iterùm laudum executioni demandādum esse responderūt neglecta exceptione, quod huiusmodi rescripti tenor in praxim deduci nequeat, quoad plura capita redditionem rationis, reliquatus restitutionem, ac plurium debitorum, & creditorum hinc indè compensationem concernentia, cum notissimi Iuris sit executionem hāc intelligi, prout de iure ad omnium Rescriptorum exēplar, de quibus *in l. Rescripta* 7. *C. de precib. Imperator offeren. in cap Si quando* 5. *de rescript.* hoc est facta congrua omnium liquidatione; quàm arbitri reservando non ideò dicuntur super omnibus controuersijs non pronūciasse adnotata per Abb. *in cap.* 1. *nu.* 9. *de mutu. petit. & in cap. Cum inter nu.* 23. *in fin. de sent. & re iudic.* prout aliàs huic Argumento respondit Rota coram Vbald. *decis.* 146, *nu.* 7. & priùs coram Caual. *decis.* 46. *nu.* 2. *&* 3.

Et ità vtraque Parte acerrimè informante iterùm Domini responderunt, &c.

NEAPOLITANA seu IANVEN. Laudi.

Lunæ 10. Iunij 1675.

REV. D. ALBERGATO DECANO.

ASsumpta disputatione corā R.P. D. meo Rondinino super executione Laudi promulgati inter March. Andream Imperialem, & Ioannam Grillam Vxorē, & Hæredem q. Caroli Imperialis, cuius binis decisionibus decretum fuit, illud esse exequendū, non minus ex quo illius exequutio non poterat retardari per exceptiones requirentes altiorem indaginē, quam ex eo, quod de iustitia eiusdem constare visum est ex rationibus adductis in secunda decisione edita die 18. Martij 1672. sed commissa mihi causa appellationis à Signatura cum clausula *sine præiudicio* proposui dubium à Patribus concordatum. An Decretum Rotale sit confirmandum, vel infirmandum, quod licèt esse confirmandum DD. non dubitarunt, si controuersia versaretur super sola executione, quæ ut potè nō retardabilis per exceptiones turbidas contra expressam conuētionem initā inter partes in ipso Compromisso de non appellando, seu reclamando à laudo ferendo, antequā fuerit exequutioni demandatum, iustè concessa videtur, in firmandum tamen esse censeretur vti dependens à dicta decisione canonizante iustitiam eiusdem laudi, quæ ex infra dicendis insubsistens apparuit.

Inter plura enī capita in controuerso laudo contenta Secunda decisio R. P. D. mei Rondanini, vnum præcœteris approbauit, in quo Arbitri declararunt Carolo Ioanni Authori nullum ius competijsse super portionibus relictis Iosepho, & Augustino fratribus prędefunctis per Michaelē Vriæ Marchionem

chionem eorum Patrem, & approbationis ratio fuit, quia dum ipse Michael instituto hærede Dauide primogenito, relictisq; alimentis alijs filijs secundogenitis vsq; ad annum 18. completum, & abindè citrà vsque ad annum 25. vltrà alimenta summa pecuniarum à Marchionissa matre arbitranda; & denique ab anno 25. vsq. ad annum 30. scut. 1000. annuis voluit vt completa ætate annorum 30, dictus Primogenitus suis fratribus soluere teneretur ducatos 25. mile, in quibus eos hæredes particulares instituit, ibi. *Et à ciascheduno de miei figli compita la sua età d'anni 30. non facendosi Caualiere di Malta, ne Prete, ne Regolare, ne Monaco sia obligato il mio herede vniuersale pagarli duc. 25. mila pro vna vice tantum per legittima, vita, e militia, e qualsiuoglia altre ragioni, &c. nelli quali ducati 25. mila à ciascheduno vt supra gli instituisco miei heredi particolari, &c.* Indè deducebatur per adiectionem temporis incerti factæ substitutioni, non autem præstationi legati illud fuisse redditum conditionale, & per consequens ob prædecessu dd. Iosephi, & Augustini anno trigesimo nõ completo, & sic ante purificatam conditionem non potuisse transmitti ad hæredes, vt expressè determinat Text. *in l. si Titio ff. quando dies legati cedat*, & firmarunt Castill. *controu. 5. & nu. 71. vers. Tertius est casus, lib. 4.* Noal. *de transmiss. cas. 3. num. 8.* cum alijs pluribus cumulatis *in d. decis. sub §. minorem, & seq.*

Sed his alijsque in contrarium adductis non obstantibus DD. censuerunt legatum esse transmissibile, & proindè laudum iniustum; Nam quidquid dicendum foret de præscripto articulo in casu proposito, si versaremur in legato relicto extraneo, de quo loqui videtur præallegatus Text. *in l. si Titio*, & erga quem non militat præsumpta affectio Testatoris, cum in præsenti agatur de legato relicto filijs, & quidem pro legitima ipsis de iure debita, & ne dum præsumpta, sed explicita charitas Testatoris erga eosdẽ desumatur ex prænarrata serie Testamenti, in qua consulendo imbecilli eorum ętati, reliquit primum alimenta vsque ad annum 18., & deindè vsque ad annum 25. voluit vltrà alimenta præstari eisdem summam pecuniarum à Marchionissa matre arbitrandam, & ab indè citrà vsq; ad annum 30. solui scut. 1000. annuè, & ita gradatim procedendo iuxta augumentum ætatis augeri etiam emolumenta, & eodem tempore differendo solutionem legati ad maturam ætatem annoru 30. occurrere periculo dilapidationis, quæ ob iuvenilem ætatem deceptioni, & erroribus magis obnoxiam facilè contingere potuisset: Hoc, inquam, casu ob fauorem filiorum à Testatore consideratum, & à iure præsumptum, iunctisque alijs infra ponderandis tempus videbatur huiusmodi legato adiunctum, vt faciat diem, non autem conditionem iuxtà casum decisum in *l. secus statuimus 46. ff. ad Trebell.*, in qua licet tempus dici posset adiectum substantiæ legati, Iabolenus respondit, illud magis prorogandæ solutionis gratia, quàm constituendi incertum diem fideicommissi fuisse appositum à Testatore, idemque per hunc Textum notat Castr. *in l. si tui 51. ff. hoc autem sub nu. 4. vers. Quod autem dixi ff. de legat. pr.*, & repetit *cōs. 125. sub nu. 2. vers. Tùm quia, & si eadem oratione lib. pr.* post Glos., & DD. *in l. ex his ff. quando dies legat. cedat*, aduertit Socc. Sen. *cons. 92. sub nu. 8. vers. Et confirmatur, hoc est alia coniectura vol. 1.* Laderch. *cons. 25. sub nu. 4. vers. Tertium est.* Cyriac. *contr. 72. nu. 47.* Gomez. *var. resolut. tom. pr. cap. 5. sub nu. 26. vers. Secundo limita*, & intellige Menoch. *de præsumpt. qui plures cumulat lib. 4. præsumpt. 201. nu. 45.* Barry *de success. lib. 12. tit. 3. sub nu. 17. & 18. vers. Si ante tempus ætatis* Galganett. *de condit. par. 2. cap. 6. quæst. 8. nu.* . & Rota *decis. 782. nu. 18. par. pr. diuers.*

Et sanè quod Testator voluerit adijcere tempus ad faciendum diem, non autem conditionem, siuè legatum quantumuis in verbis conditionale transmitti ad hæredes, clarè desumi opinati sunt DD. ex substitutione facta filijs secundogenitis. ibi. *Item voglio espressamente, che morendo alcuno delli figlioli secondogeniti in pupillari ætate, vel ab intestato, quandocumque senza figliuoli, seu descendenti legitimi, e naturali da loro corpi, succedano nella sua portione tutti gl'altri fratelli, etiã compreso l'herede vniuersale egualmente, mà non li Preti, Regolari, ò Monaci, & Caualieri di Malta, &c.* Si enim filijs in pupillari ætate, sed quandocumque ab intestato decedentibus sine filijs succedere voluit in portione præmortui alios superviuentes, per necessarium antecedens censendum est, acquiri voluisse eisdem secundogenitis etiam in pupillari ætate, & ante completos annos 30. portionem scut. 25000. ipsis relictam in specie Corn. *cons. 40. sub nu. 15. vers. Et fortius lib. 3.* Grauett. *cons. 101. sub num. 2. vers. Et pro hac coniectura.* Cesar. de Angelin. *inter cons.* Riminald. Iun. *cons. 638. num. 50.* Mantic. *de conie-*

coniect. lib. 11. tit. 23. sub nu. 25. vers. Et hoc multo magis, & Rota coram Seraphino *dec. 959 nu. 4.*

Et huic intellectui adstipulatur ratio de absurdo vitando, quod in præsenti intollerabile contingeret, nam si filij decessissent ætate annorum 30. non completa, & filios reliquissent, isti iuxtà sensum contrariæ decisionis nihil penitùs consequi possent ab Auita hæreditate, quod vti ab omni verisimilitudine, & humanitate alienum non est admittendum repugnante præsertim mente ipsius Testatoris, qui illos ponendo in conditione si non vocauit, saltem censetur eisdē preseruare voluisse successionem ab intestato iuxtà glos. *in l. Lucius ff. de hæred. instit.* Alex. *cons.* 185. *nu.* 10 *cum seqq. lib.* 2. cum aliis per Fusar. *de subslit. quæst.* 437. *num.* 2. *& seq.*

Et quamuis posita voluntate eiusdē Testatoris efficiente transmissibile id, quod aliàs de iure non transmitteretur, nō opus esset respondere iuris conclusioni in contrarium adductæ, quod dies incerta in vltimis voluntatibus semper faciat legatum conditionale, siuè adijciatur substantiæ, siuè præstationi legati ex Gabr. *cons.* 150. *nu.* 3 *&* 4. *lib.* 2. Menoch. *præsumpt.* 201. *num.* 40. *lib.* 7. Noal. *de transmiss. cas.* 3. *nu.* 6. *cum aliis seq.* à Marchione Andrea allegatis.

Nihilominꝰ ex abundanti responsum fuit, tēpus adiectum præstationi, quando non est absolutè incertum, prout erat in casibus authoritatum mox allegatarum, sed omninò futurum est, si legatarius vixerit, prout hoc casu euenisset, si Ioseph, & Augustinus legatarij non fuissent morte præuenti, tunc illud non facere conditionem, habetur ex. *dicta l. Seius Saturninus ff. ad Trebell. & l. ex his ff. quando dies legat. cedat*, & admittit Gabr. in contrarium adductus *d. cons.* 150. *nu.* 1. Menoch. *de præsumpt. d. lib.* 4. *præsumpt.* 202. *nu.* 42. Noal. *de transmissione d. casu* 3. *num.* 13. *vers. Ars solutio*, & firmat Soccin. Sen. *dicto cons.* 92. *sub nu.* 8. *vers. Sed dicit aliquis, lib. pr.* Giouagnon. *cons.* 78. *nu.* 46. *lib. pr.* Capyc. Latr. *dec.* 107. *sub nu.* 23. *vers. Tertius est casus, cum seq.*, & Rota *decis.* 782. *sub nu.* 28. *vers. Aut quod vocius est, par. pr. diuersor.*

Neque ad excludendam voluntatem pro transmissione desumptā ex dicta substitutione facta in portione filiorum absque filijs in pupillari ætate, vel ab intestato quandocumque succedentium, placuerunt DD. responsiones allatæ in decisione contraria, & repetitæ ab informantibus, quod ista portio verificari possit in bonis ex hæreditate materna, vel alio quouis modo per filios acquirendis, seu in alimentis non perceptis, vel deindè in legittimam, quàm recusando filij legatum consequi potuissent.

Nam, quatenus hæc verificari possent in substitutione pupillari bona cuiuscumq. generis comprænhendente. *l. Sed & si plures* 10. *§. Ad substitutos, & §. filio ff. de vulg.* verificari tamen non poterant in compendiosa, tempus expletæ pubertatis, & quod cumque aliud complectens Alciat. *cons.* 100. *nu.* 3. *lib.* 9. Honded. *cons.* 55. *nu.* 42. *lib.* 2., & Fusar. *cons.* 183. *nu.* 3.

Hoc enim casu de bonis aliundè quæsitis, & de legittima libera ab omni grauamine debita filijs in casu recusationis legati, seu de alimentis non perceptis ad ipsos proposito iure spectantibus disponere non poterat Testator, neque disposuisse de iure præsumitur secundum glos. *in l. Cum fiat acceptatur, §. si post factum, in verb. Testam. in fine, ff. de iur. codicill.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 2. *num.* 44. Rota coram Gregorio *dec.* 225. *nu.* 7. & coram Duran. *dec.* 93. *nu.* 4.

Et profectò, cum ex lectura Testamenti priùs continentis institutionem cuiuslibet ex filijs secundogenitis nō Religiosis in ducatis 25. mila, & deindè substitutionem eorumdem in portione præmorientis sine filijs habeamus sensum planum, & facilem, quod nempè sub nomine portionis intellexerit de ipsis ducatis 25. mille præcedenter relictis in locum legitimæ, cui propriè congruit, & adaptatur nomen portionis ex Text. *in l. Papinianus §. Quoniam* 4. *ff. de inoffic. Testam. & l. Parentibus C. eodem* Merlin. *de legitt. lib.* 1. *tit. pr. q. pr. nu.* 9. *& seqq.* non esse ab eo recedendū Dñi iudicarunt per subtiles, & extraneas interpretationes, ac ex supra ponderatis *in §. Et huic intellectui*, pœnitus alienas ab æquitate, & verisimili mente Testatoris.

Ex quibus omninò irreleuans detegitur ponderatio contrariæ decisionis, quod ipse Testator vsus fuerit cautela Soccini, & filij acceptauerint Testamentum paternum, quia ex eius lectura patet, talem cautelam adhibuisse, non ex quo voluerit legittimam sub aliqua conditione adimere, sed ex eo, q eam grauauerat dilatione solutionis ad ætatem completam annor. 30. quod sciebat sibi non esse de iure permissum ob resistentiam Text. *in vulg. l. quoniā in prioribus C. de inoffic. Test.*

Et ità omissis alijs tanquam minoris pōderis censuerunt DD. legatū esse transmissibile, & per consequens Decretum esse infirmandum vtraque, &c.

Ad-

Addenda ad Consultationem CCLII. supra in hoc Volumine.

R.P.D. RONDININO

Bonon. Fideicommissi de Poetis.

Veneris 13. Martij 1676.

AD successionem Comitis Ioseph Mariç vltimi ex familia de Poetis aspirantibus Comite Hercule eius filio ex præcepto Patris legitimato atque hærede instituto, & Com. Ioseph Aloysio de Zambeccarijs, post varios casus A.C. immissionem concessit Co.Zambeccario; Ab hac autem sententia cum Signatura rescripserit constito, quod sit locus Ægidianæ, ad huius rescripti tenorem dubio proposito locum illi non esse Domini responderunt.

Prior resolutionis ratio desumpta fuit ex interventu in Causa Monialium de Zambeccarijs, quæ iura cesserunt Comiti Ioseph Aloysio in hac causa, qui è conuerso, vt sunt præcisa verba Instrumenti, se obligauit partem bonorum ipsas tangentem eis communicare, postquam possessionem adeptus fuerit, itaut in altera ex sententijs de partibus ipsæ quoque Moniales exprimantur, prout in productione processus illius, & scripturarũ in Curia illarum mentio facta est, atque ipsarum quoque nomine facta productio, quo casu ob interuentum personæ Ecclesiasticæ cessat Ægidiana cõstitutio, quæ illas, vtpotè Laycalis non comprehendit, cum & ipsæ Moniales sint in causa, ad quas omne commodum, & incommodum spectat contra naturam veræ cessionis onerosæ per ea, quæ tradunt Glos. *in l. per diuersas C. mand.* Adden. *ad dec. pr. nu. 2. de alienat. iudic. mutan. caus. in nou. Carauit. ad Rit. magn. Cur. Rit.* 228. *nu.* 12. & in proposito priuilegiorum competentium cedenti quoad forum, vt adhuc vigeant Dec. *cons. 59. sub n. 4.* Vrsill. ad Afflict. *dec. 74. sub num. 5.* cum similibus in proposito congestis per Rotam *in recent. par. 9. decis. 276. sub n. 3. & seqq.* & est de mente Rotæ in Bonon. *pecuniaria 28. Martij* 1667. §. *Denique coram Illustriss. Beuilaqua.*

Ratio autẽ est, quia in hoc casu agitur causa ipsarũ Monialium, ad quarum commodũ lis tendit, & quibus restituenda est pars hæreditatis ad ipsas spectans, quasi Comes Zambeccarius illarum respectu induat potius personam Procuratoris, non autem cessionarij, qualis diceretur, si soluta pecunia æquiualenti, vel simili modo cessionem iuriũ à Monialibus reportasset, quæ amplius in lite se ingerere non deberent, neque quid ex litis exitu sperare, quo casu benè procederet conclusio deducta ab Informantibus pro Zambeccarijs, vt priuilegium eximens Ecclesiasticos à Statutis Laycorum, de quo est celebris text. *in cap. Ecclesia Sanctę Mariæ de constit.* veluti personale non transiret in cessionarium, sed extingueretur in ipso transitu, & mutatione personę ex reg. Text. *in cap. priuilegium de reg. iur. in 6.* Bald. *cons. 31. nu. 2. vers. Quia mutato. vol. pr.* Graff. *de effect. Cleric. effect. 2. nu.* 361. Olea *de cess. iur. tit. 6. quęst. 3. num* 13. Galerat. *de renunciat. lib. pr. cap. 4. n. 52. vers. Nam priuilegium.* Noal. *de transmiss. cas. 22. nu. 2. & seqq. & num* 26. Rot. post Cenc. *de Cens. dec.* 480. *n. 9. &* 10. *& in d. Bonon. Pecuniaria* 28. *Martii* 1667. §. *fin. coram Illustriss. Beuilaqua Patriarca Alessandrino*, quasi cessionarij forum, nõ autem cedentis attendatur Olea *de cess. iur. tit. 2. quęst. 4. num. 49. & plurib. seqq.* Spadazz. *Teatr. Vidual. inspect. 23. nu. 14. & 15.* & in his terminis Rot. coram Buratt. *dec.* 780. *nu.* 9. cum qua distinctione conueniunt auctoritates omnes pro Zambeccarijs adductę loquentes in casu, quo Laycus agit vti cessionarius Ecclesiæ ad suimet vtilitatem Posth. *de manut. obseruat. 8. nu. 69.* Rota coram Buratt. *dec. 780. sub nu 5. & seqq.* & coram Dunoz. Iun. *dec. 393. sub n. 1.* & *in Interamnen. fideicommissi 7. Iunii 1669 coram Reuerẽdiss. Beuilaqua Patriarca Alexandrino.*

Altera resolutionis causa fuit ex iniustitia sententię immissionem Com. Zambeccario concedentis, cum Com. de Zambeccariis in fideicõmisso ab Equite Alexandro de Poetis instituto sint tantum vocati deficientibus omnibus descendentibus de Poetis, qui casus non euenit, cum existat prædictus Com. Ercules filius Ioseph Mariæ de Poetis vltimo loco defuncti, prout de illius filiatione deponunt quindecim Testes formiter examinati aduersus Parochum S. Apollinaris, qui prętendebat deuolutionẽ vnius prædij emphyteutici ob lineam finitam, subsequuta etiam sententia eãdem filiationem compro-

bante enunciando Com. Herculem filium legitimatum olim Ioseph Mariæ de Poetis, quod & comprobant tractatus, & educatio vtriusque Parentis, & publica vox, & fama, de quibus Testes ipsi deponunt, vna cum mandato procuræ ad capiendam possessionẽ bonorum Paternorum, interueniente Iudicis decreto, consanguineorum præsentia, & causa cognita ob minorem ætatem Comitis Herculis, ac denique ex confessione ipsorũ Com. de Zambeccarijs, qui Com. Herculem filium Ioseph Mariæ agnouerunt in iudicio Bononię agitato describẽdo ipsum in arbore per ipsos exibito veluti filium Iosephi Mariæ, & vltimum ex familia de Poetis, in qua certè Vrbe id videbatur negari non posse: cũ tanquam filius Ioseph Mariæ assumptus fuerit ad supremam dignitatem Antianatus suæ Patriæ, ex quibus omnibus visum fuit Dominis filiationem esse extra omnem controuersiam per ea, quę genus istud singularum probationum explicando tradunt Merlin. Pignatell. *contr. 84. lib. 3.* Add. ad Greg. XV. *dec. 349. in fine.* Giouagn. *d. cons. 21. vol. pr.* Rota Bonon. *in subseq. decis. post d. cons.* Giouagnon. & Rota nostra coram Dunoz. Iun. *dec. 981.* & coram Reuerendiss. Royas *decis. 159. & in recent. par. 13. dec. 151. & decis. 310. cum aliis in Bononien. fideicommissi de Nascentoriis 14. Martii 1668. cor. Eminentiss. Carpineo Prodatario, & in Bonon. Fideic. 10. Iunij 1675. coram me,* in quibus adsunt concordantes.

Restricta igitur difficultate ad legitimationem Com. Herculis obtentam à DD. de Cãpeggijs, visum est DD. illam suffragari ad exclusionem Com. de Zambeccariis substitutorum, quamvis post mortem Ioseph Mariæ Patris obtenta fuerit, quia, cum non dubitetur de amplissima facultate DD. de Cãpegiis, quam illis indulserunt Summi Pontifices Leo X. Clemens VII., & Maximilianus Imperator, vt ex priuilegio Imperiali, & Pontificio *impress. apud Lup. de illegitim. comment. 3. in præfat. sub nu. 33.* Ipsi veluti Co. Palatini *de plenitud. potest.* ipsis attributa potuerunt legitimare Com. Herculem, antequam Com. Zambeccarii substituti bonorũ possessionem adepti fuerint, quia hoc casu non auferuntur bona substitutis nõ dum acquisita, sed remotis obstaculis illegitimitatis quasi è postliminio revers⁹ reponitur legitimatus in statu successibili facta retrotractione per fictionem Iuris ad ipsam diẽ mortis illius, per quam purificatur conditio fideicommissi sublato indirectè, & in consequentiam Iure succedendi substitutis, quod veluti ex iure Ciuili introductum ex Principis potestate legum ipsarũ moderatrice tolli potest, vt in præcisis terminis distinguendo concludunt Bart. *in l. Gallus §. Et quid si tantum,* vbi Castrens. *sub nu. 19.* Alex. qui de communi testatur *nu. 26. & 27.* Ias. *nu. 122.* Galiaul. *nu. 92.* Bolognett. *par. Iacomentiuu. 244. ff. de liber. & posthum.* Felin. *in cap. quæ in Ecclesiarum nu. 49.* & ibi Decius *sub num. 121. de constit. & cons. 268. nu. 7. & 8.* atque deduxerunt plures Iuris consulti apud Bald. *cons. 16. 17. 18. & 19. vol. 4.* Alex. *cons. 2. nu. 14. vol. pr.* Ias. qui dicit neminem contradicere *cons. 127. in princ. vol. 4.* Ruin. *cons. 76. num. 10. vol. 3.* Bero. *cons. 177. num. 56. vol. 2.* latè Paris. *cons. pr. num. 58. & seqq. vol. 2.* Natta *cons. 619. per tot.* atq. in Com. Palatino hanc facultatem habente Peregrin. *de fideicomm. art. 23. sub nu. 68. & art. 52. nu. 151. in fine, & nu. 155.* & in præcisis terminis legitimationis obtentę à DD. de Campeggiis. Dec. *cons. 698.* Gozzadin. *cons. 85. ex nu. 16. & cons. 92. ex nu. 17.* Bonacoss. inter cons. Riminald. Sen. *cons. 775. per tot.* Laurent. à Piun. *cons. 53. ex num. 13.* Malual. *cons. 18. sub nu. 47.* Riminald. Iun. *cons. 540.* Peregrin. *cons. 112. vol. 3.* & præcæteris Giouagnon. *cons. 17. per tot. vol. 2.* Rota *in Bonon. fideicomm. de Nascentorys 14. Martij 1668. 26. Ianuarii 1669. coram Eminentiss. Card. Carpineo Prodatario, & 8. Iunii 1674. ac 28. Ianuarii 1675. coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano.*

Neque ad infringendam legitimationem visæ fuerũt DD. obstare exceptiones à scribentibus pro Com. de Zambeccariis substitutis adductę.

Non prima quoad omissam citationẽ substitutorum, vel aliorum, quibus seclusa legitimatione hæreditas perventura fuisset, quia Com. de Campegiis habent facultatem legitimandi vocatis, & non vocatis iis, de quorum præiudicio agitur, quo casu citationis defectus non habetur in consideratione, vt post alios Ruin. *cons. 104. num. 12. vol. 3.* Roland. *cons. 67. n. 56. vol. 3.* Cyriac. *contr. 208. nu. 44. 47. & 52.* Peregrin. *de fideicomm. d. art. 23. nu. 68.* atque in præcisis terminis facultatum DD. de Campegiis Eugenius *cons. 57. nu. 46. vol. 1. & cons. 29. nu. 51. vol. 2.* Giouagnon. *d. cons. 21. nu. 37. vol. pr.* Rota Bonon. *dec. 30. sub nu. 134.* & Rota nostra coram Comitulo *dec. 74. ex nu. 27.* & coram Bichio *dec. 54. nu. 15. & seq. repetit. in recent. par. 9. dec. 33. & in d. Bonon. fideicom.* de

de Nascentoriis 16. Iunii 1669. §. Postremò, coram Eminentiss. Carpineo Prodatario.

Non secunda exceptio deducta ex differentia, quam constituebant scribentes pro Zambeccariis inter successionem intestatam & successionem ex Testamento; quasi in hoc posteriori casu ex sola morte grauati dicatur ius quæsitum substitutis, quod operetur eundem effectum, quem operatur possessio bonorum in successione intestata, cum ex purificatione fideicommissi ius acquiratur substituto sine agnitione ad hæredes quoq. transmissibile ex deductis per Fusar. *de subsit. quæst.* 487. & per Peregr. *de fideicomm. art.* 31. *nu.* 1. *& seq.* itaut legitimationem obtentã post purificatũ fideicommissum non præjudicare substitutis, quibus fuit ius quęsitum simpliciter dixerunt Cæphal. *cons.* 285. *nu.* 19. Casanatt. *cons.* 26. *num.* 14. Gabriel *cons.* 103. *ex nu.* 11. *vol.* 2. Marescott. *variar. resol. lib.* 3. *cap.* 20. *nu.* 100. *&* 101. Gratian, *discept.* 635. *nu.* 44. Rota *recent. par. pr. decis.* 667. *nu.* 2. *& par.* 8. *dec.* 28. *nu.* 37. & coram Vbald. *dec.* 217. *nu.* 9. *repetit. in rec. par.* 3. *dec.* 600. & coram Cocc. *dec.* 878. *sub nu.* 10. & coram Dunoz. Iun. *dec.* 487. *nu.* 37.

Etenim eatenus Doctores dixerunt, post apertum fideicommissum non attendi legitimationem in præjudicium substitutorũ, quibus ius acquiritur, quatenus voluntas Testatoris adversetur, aut saltem non assistat, non autem ex peculiari ratione successionis testati, cum & plures hæreditates intestatæ transmittãtur, vel iure suitatis, vel iure sanguinis, de quibus, Noal. *de transmiss. cas.* 8. *ex nu.* 11. atque in successione testata citra aliquam conditionem veluti in fideicõmisso puro lex solum inducat restitutionem ipso iure, non autem in conditionali iuxta distinctionem glos. *in l. penult.* §. *cum autem C. ad Trebell.* Bartol. *in l. cum filiofam. nu.* 12. *ff. de legat.* 1. atq. ideò quando, vt in casu non resistit voluntas Testatoris, qui vocauerit filios legitimos, & naturales, aut apponẽdo similia verba apta cõprehendere legitimatos, tũc admittitur legitimatio etiã in successionibus fideicommissariis, vt latè probant Doctores omnes supra relati, & præcæteris disputato ad partes articulo concludit Peregrin. *de fideicomm. d. art.* 23 *nu.* 39. 46 *&* 68. *& nu.* 73. vbi distinguit inter possessionem apprehensam, necne, *& d. art.* 52. *nu.* 155. Cyriac. *contrau.* 207. *nu.* 48. *& per tot. & d. controu.* 208. Rota Bonon. *in decis. subsequenti post d. cons.* Giouagnon. *sub nu.* 14. *vers. Nec putant obstare, & nu.* 16. *& seq. vol.* 1. Rota *in d. Bonon. fideicommissi de Nascentoriis* 14. *Martii* 1668. §. *hęc de filiatione, & seqq. &* §. *per superuenientem, &* 16. *Ianuarii* 1669. *coram Eminentiss. Carpineo Prodatario,* 8. *Iunii* 1674. *&* 28. *Ianuarii* 1675. *coram Reuer. D. meo Albergato Decano*, & passim in aliis, hanc ipsam conclusionem in fideicommissaria successione æquè, ac intestata admittentibus.

In hoc enim casu sufficit, quod voluntas Testatoris expressè non resistat, quia tũc ex verbis Testamenti aptis comprehendere legitimatos insurgit tacita prçordinatio, siuè in consequentiam, quæ sufficit, vt fiat legitimatio, quando non est adita hęreditas, & capta possessio iuxta doctrinam Aretin. *in l. ex facto nu.* 12. *ff. de vulgari.* Ial. *in d. l. Gallus,* §. *Et quid si tantum sub nu.* 140. & ibi Soccin. §. *Si eius, sub nu.* 5 *ff. de liber. & posthum. & cons.* 227. *sub nu.* 7. *vol* 2. Laderch. *cons.* 23. *nu* 21. *&* 22. Menoch. *cons.* 59. *nu.* 2. *& seqq. & nu.* 43. *& in tract. de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 59. *sub nu.* 2. Fusar. *de substit. quæst.* 408. *nu.* 156. Intrigliol. *illo eod. tract. Centur.* 3. *quæst.* 65. *nu.* 6. Mantic. *de coniect. lib.* 11. *tit.* 11. *sub nu.* 7. Marescott. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 20. *sub nu.* 97. Lup. *de illegitim. Commen.* 3. §. 2. *sub nu.* 3. Cyriac. *d. controu.* 207. *nu.* 49. Giouagnon. *d. cons.* 21. *nu.* 17. *vol. pr.* Rota *recẽt. par. pr. decis.* 388. *nu.* 8. *&* 9. & coram Reuerendiss. Ninot. *decis.* 13 *nu.* 18. *&* 19. *& in d. Bonon. Fideicommissi de Nascentoriis* 14. *Martii* 1668. § *In casu, &* 16. *Ianuarii* 1669. §. *Sed frustra, & seqq. coram Eminentiss. Carpineo Prodatario, &* 8. *Iunii* 1674. §. *Minus, & seqq. coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*.

Ad differentiam alterius casus, in quo agitur de iure plenè quæsito per apprehensionem possessionis, quia tunc cum dominiũ sit verè acquisitum, & hæreditas desierit esse talis, sed effecta fuerit patrimonium ipsius hæredis, nõ admittitur legitimatio sine causa, sine qua Princeps nõ aufert bona alicuius, itaut hoc casu ex claris verbis Testamenti, vel aliunde doceri debeat de voluntate Testatoris, quod voluerit admitti legitimatos, & ipsos legitimari, & sic præordinatio debet esse expressa dispositiua ex ipsa positiua voluntate Testatoris insurgens, quo casu admittitur legittimatio etiã post apprehensam possessionem bonorum, quæ censetur hæredi delata sub conditione resolubili, quatenus illegittimus aliquis in gradu præcedens non legittimetur ex notatis per Bart. *in d. l. Gallus* §. *Et quid si tantum sub num.* 14. *ff. de*

de liber. & posthum. Ruin. *cons.* 173. *ex num.* 13. *vol.* 2. & *cons.* 109. *sub nu.* 25. *vol.* 3. Peregrin. *cons.* 62. *nu.* 3. *vol.* 2. & *cons.* 23. *sub nu.* 1. *vol.* 5. Gargiar. *cons.* 52. *nu.* 105. & in legitimatione simili DD. de Campegiis ex voluntate Testatoris expressa Rot. coram Coccin. *decis* 2354. *nu.* 9. repetit post Merlin. *de pign. dec.* 147. & *in recent. par.* 8. *dec.* 263. Bich. *d. dec.* 54. *ex nu.* 10. repetita *in recent. par.* 9. *decis.* 33. & *in d. Bononien. Fideicommissi de Nascentorijs* 16. *Ianuarii* 1669. §. *Pariter*, & *seqq. coram Eminentiss. Carpineo Prodatario*, & 8. *Iunii* 1674. §. *Et ratio* & *seqq.* & 28. *Ianuarii* 1675. §. *fin. coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*.

Neq. tertia exceptio aduersus legitimationem obiecta obstare visa est ex resistentia voluntatis Testatoris elicita, quia non ex eo, quod ipse in primo gradu successionis neglexerit filios naturales, quos habebat, neq. mandauerit ipsos legitimari, insurgit illatio, quod hoc ipsum voluerit in vltimo gradu vocationis, in quò cum vocauerit proximiores de prole de Poetis, idcircò potius voluit sub hac indefinita vocatione comprӕhēdere etiam legitimatos per rescriptum Principis, qui ad natales restituti dicuntur de agnatione, ipsamque conseruant iuxta plenè deducta in his terminis per Castrens. *cons.* 34. *nu.* 3. *vers. Nam legittimatus par.* 2., & seipsum corrigēs notauit Ias. quem post alios sequitur Crauet. *cons.* 138. *nu.* 4. Berret. *cons.* 18. *nu.* 45. Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 12. *nu.* 22. Giouagnon. *d. cons.* 21. *nu.* 8. & *seqq. sub nu.* 36. *vol.* 1. Rota Bonon. post idem *cons. nu* 12. 16. & 17. & in Spurijs, & Adulterinis legitimatis idem Mantica *de coniect. lib.* 11. *tit.* 10. *nu.* 20. & 31. Rot. coram Achill. de Grassis *dec.* 5. *qui fil. sint legitim.*, cum aliis *in Bononien fideicommissorum* 1. *April.* 1669. *in principio coram Eminentiss. Carpineo Prodatario*, & 10. *Iunii* 1675. §. *Etenim coram me*, quid quid sit in casu, in quo Adulterini, & Spurij non sint legitimati, in quibus terminis loquitur *dec.* 334. coram Celso, vt ex antecedenti *decis.* 316. *nu.* 7. coram eodem, in quo pariter casu loquitur Rota *in Viterbien. Fideicommissi* 18. *Martii* 1654. *coram Cardinali Verospio*, prout ad excludendā repetitionem legitimitatis requisitӕ in priori gradu vocationis post Ancharan. *cons.* 225. *in primo dub.* & Soccin. *cons.* 63. *sub num.* 19. *vol.* 3. huic argumento præcisè respondent Giouagnon. *d. cons.* 21. *ex nu.* 58. 63. & 73. *vol.* 1. Rota Bononien. *in subsequen. decis. post d. cons. sub nu.* 17. *vers.* 5. & Rota nostra *in d. Bononien. Fideicommi. de Nascentoriis* 14. *Martii* 1668. §. *Parum obstante coram Emin. Carpineo Prodatario.*

Et ratio differentiӕ esse potuit, quia in priori gradu vocationis tempore conditi Testamenti, fideicommittens habebat Virgilium filium legittimum, per quem agnationē, propriam recto tramite conseruare poterat ideoq. cogitare nō oportuit admissionē naturaliū, quibus in cōcursu filij legittimi nō est debita hӕreditas, secùs autem in hoc vltimo gradu omni prole legittima cessante, quo casu antequam ad Co. Com. de Zambeccarijs extraneos hӕreditas perueniat optimo iure Testator non abhorruit à naturalibus, qui legittima prole cessante ad successionem admittuntur excluso substituto extraneo iuxta commune votum parentum propriӕ posteritati propiciens, de quo *in l. cum Auus ff. de condit. & demonstrat.*, & *l. ad instar...* *C. de Fideicom.* Soccin. *d. cons.* 227. *sub nu.* 7. *vol.* 2. Mantic. *de coniect. lib.* 11. *tit.* 10. *nu.* 20. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 83. *nu.* 103. Rustic. *in coment. ad d. l. cum Auus lib.* 2. *cap.* 15. *nu.* 82. Decian. *cons.* 33. *sub n.* 22. *vol.* 5. Giouagn. *d. cons.* 21. *num.* 11. 12. 43. & 83. *vol.* 1. Rota Bonon. *in subsequenti decis. post d. cons. sub nu.* 16. & 17. & Rota nostra, coram Dunoz. Iun. *dec.* 981. *nu.* 9.

Adeout extinctione Nobilis familiӕ seassam honestā legitimandi naturales pro eiusdem familię conseruatione ex mente Testātium, ac iuris dispositione probauerint ex ratione Text. *in* §. *Sit igitur licentia authentica quib. mod. natural. lib. efficiantur sui*, Gozzadin. *cons.* 6. *nu.* 83. Soccin. Iun. *cons.* 97. *sub nu.* 34 *vol.* 2. Menoch. *cons.* 19. *nu.* 21. Surd. *d. cons.* 1. *nu.* 105. Cyriac. *d. contr.* 208. *num.* 54. & ita concludit Modern. Venuf. in contrarium adductus *Thesaur. verit. & Inst. de fideicomm. disc.* 68. *sub nu.* 23. & 24. Rota coram Comitulo *dec.* 74. *nu.* 31. & 32.

Neque in descendentibus illegitimis futuris, & incognitis Testatori, viget illa ratio honestatis, quę adest in proprijs filijs, vt in proposito animaduertunt Soccin. *d. cons.* 63. *sub nu.* 19. *vol.* 3. Giouagnon. *d. cons.* 21. *nu.* 73. *vol. pr.*

Non quarta exceptio pariter aduersari visa est ex eo, quod Comes Hercules natus fuerit ex coitu adulterino, cum Ioseph Maria eius Pater esset vxoratus tempore illius conceptionis, quia Com. Palatinus id habēs in facultatibus in hoc quoq. casu legitimat, & ex restitutione plenaria ad natales, & ad ius succedendi non dicitur amplius simplex

dis-

dispensatio, sed vera legitimatio, itaut sic legittimati comprehendãtur in dispositione, vel conditione filiorum legitimorum, & naturalium. Castren *d.cons.432. num 2. par.2.* Eugenius *cons.52. nu.48. & 49. & cons.53. per tot. vol.pr.* Cyriac. *d.controu.108. nu.72. & seqq.* Mantic. *de coniect. lib. 11. d. tit.10. nu.20. & sub nu.31.* Marescott. *var. resolut. lib.3. cap.20. nu.11.* Rota coram Acchill.de Grass. *d. dec.5. qui fil. sint legittim. & in diuers. par.pr. dec.661. num.4. & in recent.par. pr. d.dec.388. nu.8 & par.5. dec.100. nu.5. et seq.* & coram Vbaldo *d.dec.127. nu.8. repetit. in recent. par.3. dec.600.* atque in spurijs, & incestuosis legittimatis à DD de Campegijs præ cœteris explicant Giouagnon. *dicto cons. 21. num.82. vol.pr.* Rota Bonon. in subsequent *decis. post dictum cons. 21. sub num 14.* & discusso ad partes articulo magistraliter firmauit Rota coram Comitulo *dec. 37. 66. & 74.* & coram Merlino *dec.832. nu. 20.* & in filio vxorati legitimato à DD. de Campegiis coram Dunoz. Iun. *decis. 981. num. 6.*

Non etiam quinta exceptio Dominis obstitit ex Constitutione 86. Pij IV. *in Bullar. antiq. & in ordine 45. Bullar. nou. impress. Lugdunen. to.2.* quia Constitutio hęc resistit naturalibus legittimatis in præjudicium substitutorum, quando legitimatio facta fuit cõtra voluntatem Testantis, vt post alios latè consuluit Giouagnon. *d.cons.21. ex num. 16. vol 1.* Merlin.in contrarium adductis *de legittim lib.1. tit.2. quæst.8. sub num 27.* Rota *recent. par.1. d.decis.388. nu.1. & per tot. & par.5. d. dec 100. nu.55. & 56. & decis. 319. nu.17. & 18:* Vbald. *d.decis.217: nu.13. repetit. in recent. par.3. dec 600.* Dunoz. Iun. *d. dec 981. nu.14.* Reuerendiss. Ninot. *d.dec.13. num.20. & seqq.* & *in Bononien. fideicommissi de Nascenteriis 14. Martii 1668. §. Et cum hac intelligentia, & 16. Ianuarii 1669. §. Supposito, coram Eminentiss. Carpineo Prodatario.*

Non denique sexta exceptio Aduersarij visa est circa defectũ voluntatis in Dominis de Campegiis legitimantibus ob non expressum præiudiciũ, quod ex legitimatione insurgebat Co. Co. Zambecariis substitutis, quia legitimãtes hæc omnia optimè præuiderunt, & cogitarunt, cum eis expositum fuerit, vt sunt verba legitimationis, quemadmodum Ioseph Maria erat vxoratus, ex muliere soluta suscepit Herculem, quem cum postea legitimauerint illum habilitando ad successionem in omnibus bonis, ac etiam cuicumque fideicommisso purificato subiectis, vt sunt pariter verba legittimationis, cõsequẽs est, vt pernecesse vti voluerint ea plenitudine potestatis sibi à Põtificibus, atq. ab Imperatoribus, vt superius dicebatur, concessa, quæ necessaria erat pro sustinẽda successione ad fideicõmissa etiã purificata, vt erat illud, de quo agitur, ad quem effectũ apposuerunt clausulam, *non obstan., &c* ex qua non secus ac ex alia ratione, ne actus reddatur elusorius censetur legittimans, voluisse vti plenitudine potestatis, vt conclu dunt Gaulial. *in l. centurio nu.35. ff. de vulgar.* Menoch. *lib.2. præsumpt 12. nu.3. & seqq* Rodulph. *de potest. Principum cap.3. per tot.*, & qui in contrariũ adducebantur Moneta *de commutat. ultim. volunt. cap.7. n.117. & 118.* Barbos. *tract. var. claus.41. nu.6. & 7.* acdistinguendo inter appræhensam possessionẽ, vel non in simili casu. Surd. *cons.203. sub nu. 39. & 40.* atq. in his terminis Peregrin. *de fideicomm. d.art.23. nu.73.* & Rota semper admisit nunquam de voluntate dubitans in iisdem legittimationibus DD.de Campegiis occasione filiorum, qui ex coitu longè damnabiliori suscepti fuerant, vt in natis ex Episcopo, & Moniali professa, coram Comitulo *dd decis. 37. 66. & 74.* & de aliis Spuriis Merlin. *d. dec 832. nu.20. & 21.* & de filio vxorati Dunoz Iun. *d.dec. 981. nu.6.* & suppositum fuit in sæpiùs adductis *Bononien. de Nascenteriis coram Eminentissimo Carpineo Prodatario. & coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano.*

Et ita vtraq. parte pro grauitate articuli subtiliter, & totis viribus Informante.

LAVS DEO.

INDEX

RERVM, AC VERBORVM,

Quæ in hoc Tertio Consultationum, & Rerum Iudicatarum Volumine continentur.

Prior Numerus Consilium; Secundus Numerum Marginalem, Tertius Paginam indicat.

A

ABLATIVVS

ABsolutus conditionem importat. 216. 1. 154. 278. 8. 639.

ABSENS ABSENTIA

onatio fieri potest in fauorem absentium. 241. 31. 320. ¶ Donatio absenti facta est reuocabilis antequam acceptetur à donatario. 241. 32. 320. ¶ Et hoc non obstante clausula Constituti, vel acceptatione Notarij pro absente. 241. 33. 34. 35. 321. Et etiam non obstante iuramento. 36.

ABSVRDVM

erba legis sunt restringenda, ne sequatur absurdum. 262. 32. 507. ¶ In Statutis non admittitur. 267. 5. 545.

ACCESSORIVM

aturam sequitur sui principalis. 248. 16. 348.

ACCVSATIO ACCVSATVS.

also Accusans condemnãdus est Accusato in omnibus damnis, & interesse cuiuscumq. generis, 261. 501. col. pr. in princ. ¶ Calumniosus Accusator in quam pœnam condemnetur. 279. 2. 3. 646. ¶ De vera calumnia quando conuictus dicatur. 279. 7. 646. ¶ In expensis quãdo sit condemnandus. 279. 8. 9. 647. 10. 11. 12. 13. & pluribus seq. ¶ Statutum disponẽs Accusatorem calumniosum condemnari in expensis intelligitur de vero, non autem de præsumpto calumniatore. 279. 33. 34. 653.

ACQVIRERE ACQVISITVM.

Acquiri non dicitur illud, quod cito potest auferri 257. 68. 428.

ACTIO

Legatario vsusfructus competit Actio in rem aduersus possessorẽ rei ad vsumfructum relictæ. 204. 3. 41. ¶ Declara quod necesse sit præcedere, quod hæres eum in possessionem inducat rei ad vsufructuandum relictæ. 204. 4. 5. 6. 41. ¶ De dote datur contra Maritum, dum constat ipsum, vel alium pro eo dotem recepisse. 212. 1. 130. ¶ Personalis contra debitorem intentata non afficit eius bona vitio litigiosi. 217. 10. 11. 166. Limita post litis contestationem. 217. 17. 166. Item declara nisi in fraudem imminentis exequutionis fieret alienatio. 217. 19. 166. ¶ Realis inducit litigiosi vitium statim post litis contestationem ante transmissum libellum. 217. 18. 166. ¶ Clausula *Saluo Iure melius agendi* adiecta in sententia impedit eandẽ actionẽ rursus intentari. 222. 41 200. ¶ Dotis comunis est Patri, & filiæ. 233. 30. 32. 33. 272. ¶ Vxori pro repetendis dotibus competit solum dissoluto Matrimonio. 234. 44. 280. ¶ Ex contractu reuocato Actio nõ datur. 241. 1. 316. ¶ Vero hæredi nõ datur actio ad vindicanda bona ab hærede putatiuo vendita, sed tantum aduersus hæredem putatiuum ad pretium receptum. 256. 13. 411. ¶ Per solutionem extinguitur omnis Actio. 269. 64. 576. Ex omni delicto duplex oritur Actio, alia

Digitized by Google

ad pœnam, alia ciuilis in factum. 275. 23. 613. ¶ Ex delicto Actio spatio solum triginta annorum præscribitur. 275. 24. 614. ¶ Contra quemlibet ex Pyratis Actio datur insolidum. 275. 50. 621. ¶ Ad expensas actio non datur post sententiam, etiamsi in ea sit reseruatum. 279. 1. 645. ¶ Augmentum eadem Actione petitur, quã Principale. 282. 24. 701. ¶ Rei vindicationis, quæ requirat probanda. 283. 1. 704.

ACTA

Sententia dubia ex Actis interpretatur. 215. 18. 147. ¶ Acta publica certam probationem reddunt. 230. 17. 254. ¶ Indicatio sola Actorum sufficit, cum eorum extractio fieri non potest, nisi cum graui expensa. 270. 8. 581.

ACTOR

Rei probationes præferuntur Actoris probationibus. 228. 63. 241. ¶ Reus vincit ex non Iure Actoris. 241. 2. 316. ¶ In possessorio summarissimo quilibet ex litigantibus dicitur Actor, & reus. 250. 3. 358. ¶ Non probante Reus absoluitur. 258. 1. 431. ¶ Dubia probatio Actorem non releuat. 257. 2. 431.

ACTVS

Vbi in Actu circa personam aliqua qualitas concurrere debet, & aliæ in eodem reperiuntur, ea tantum consideratur, quæ in illo Actu exi-
gitur. 203. 28. 38. ¶ Nullus reiterandus est.
211. 8. 9. 128. ¶ Reiterandus est, dolo mens.
legis adimpleatur. 211. 9. 128. ¶ Dispositio
non verificatur in Actu nullo. 211. 13. 128.
¶ Etiam hominis reiterari debet, si fuerit ipso
iure nullus. 211. 14. 128. ¶ Nullus nullum o-
peratur effectum. 211. 13. 129. ¶ Ratificatio
expressa ex eo Actu inducitur, qui nullius ef-
set effectus, nisi ratificationem importaret.
212. 27. 183. ¶ Obligatio ex Actu per erro-
rem facto non oritur. 221. 6. 192. ¶ Corre-
spectiui dicuntur, cum vnus sine altero factus
non fuisset. 227. 9. 229. ¶ Qualitas vbi est
obiectum principale disponentis, non sufficit
probare Actum, si qualitate requisita careat.
228. 30. 238. ¶ Præter intentionem agentium
extendi non valent. 229. 5. 244. ¶ Exceptio
Iurisdictionis, & incompetentiæ Actum intrin-
git omni alia exceptione fortius. 230. 3. 252.
¶ Argumentũ de vno Actu ad alium non da-
tur stante diuersitate rationis. 230. 56. 260.
Nullus nullum producit effectum. 230. 57. 260.
Conditio suspendit Actum. 234. 20. 277. ¶ Nul-
liter factus habetur pro non facto. 241. 24. 319.
¶ In negatiuis Actibus præscriptio incipit à
de negationis. 243. 29. 30. 329. ¶ Possessio
ex vnico Actu quando acquiratur. 250. 27. 36.
¶ Consuetudo ex actu difformi non probatur.
254. 20. 398. ¶ Paria sunt Actum non fieri,
vel factum postea extingui. 262. 6. 7. 515.
Posterior relatiuus ad antecedentẽ indicat qua
litatem antecedentis. 292. 20. 21. 807. ¶ Vo-
luntas agentis ex Actu etiam nullo deducitur.
294. 23. 839.

ADDITIO ADDERE

Declarationis natura est nihil de nouo addere. 207. 59. 55. ¶ Statuto nil addi, aut detrahi potest. 228. 37. 239. ¶ Repetita censentur in Additione facta dispositioni ea omnia, quæ in ipsa dispositione continentur. 282. 19. 20. & seq. 700. Additio dicitur præexistentis quantitatis augumentum. 282. 20. 700.

ADITIO

Cessio hæreditatis supponit præcedentem aditionẽ. 227. 6. 228. ¶ Inutilis si fiat immediatè vocato, aut substituto. 227. 7. 229. Etiam si fiat cum annua pecuniæ retributione. 30. 229. ¶ Etiam in filio non præsumitur hæreditatis aditio, nisi probetur. 253. 28. 29. 30. 387. ¶ Ex possessione bonorum quo casu probetur aditio. 253. 31. 32. 388. latius 36. 37. 38. 39. 388. 40. 41. 42. 389. ¶ Suus hæres transmittit hæreditatem non aditam cum eodem beneficio abstinendi. 262. 24. 25. 506. ¶ Præscribitur spacio triginta annorum jus adeundi. 262. 26. 506. 27. 28. 29. 507. ¶ Restitutio in integrum ad adeundã hæreditatem transmittitur ad hæredes. 262. 59. 510.

ADMISSIO

Patris in successione maioratus facti, vbi ætas maior solum attenditur, filio nõ suffragatur. 102. 26. 24.

ADMINISTRATOR ADMINISTRATIO

Hyppotecata sũt bona Administratoris ei, cui ratio reddi debet. 246. 3. 338. ¶ Procuratoris bona pro eius dolosa administratione sunt tacitè hypothecata. 246. 6. 338. Contrarium verius 15. 16. 17. 341. ¶ Bona Patris dolosè administrantis bona filij sunt tacitè hypothecata. 246. 7. 338. ¶ Fideicommissarius est Dominus, non autem Administrator bonorum Fideicommissi. 246. 14. 341. ¶ Redditio rationum quid contineat. Rota post Consult. 295. pag. 855. col. 2.

ADVENTITIVM

Vide Peculium.

ADVERBIA

Magis quam Nomina formam explicant. 228. 35. 36. 239.

AEQVALIS AEQVALITAS

Sumenda est interpretatio, vt inter Institutos seruetur æqualitas, etiamsi sint transuersales. 219. 9. 180. ¶ Par pro æquali, & simili accipitur. 223. 4. 202. ¶ Vnitas orationis æqualiter determinare debet omnia in eadem oratione contenta 229. 11. 246.

AEQVIPOLLENS

Vnum, vel alterum fieri ex æquipollentibus nihil interest. 269. 16. 566. ¶ Conditio etiam voluntaria per æquipollens impletur, quando disponens de effectu potius curauit, quã de modo. 227. 20. 21. 231. ¶ Expressis, aut æquipollen-

pollentibus verbis aliquid fiat nihil interest. 259. 15. 461.

AEQVIPARATIO AEQVIPARATVM

Error Iuris dubij errori facti æquiparatur. 203. 20. 35. ¶ Ignarus, & dubitans æquiparantur. 288. 55. 271.

AEQVITAS

Repræsentatio nō admittitur, vbi æquitas repugnat. 207. 39. 40. 91. ¶ Contractus si tractu temporis reddatur iniquus, reducitur ad æquitatē. 280. 149. 276.

AES ALIENVM

Fideicommissi bona licitè alienantur pro soluendo ære alieno Testatoris. 256. 2. 3. 410. ¶ Hæres beneficiatus potest retinere tot bona pro soluendo ære alieno, & si non adhuc petatur à Creditoribus. 270. 7. 581.

AESTIMATIO

Bona pro restitutione dotium assignanda mulieri qua ratione, & pro quo valore æstimentur. 234. 47. 48. 49. 50. 281. ¶ Vsusfructus legatus pro eo imputando in legittimā quomodo, & pro quo tempore æstimandus sit. 239. 43. 44. 45. 310. ¶ Alienatis per fideicommissarium bonis fideicommissi substitutus agere an possit contra tertiū emptorē, vel tantūcontra hæredē alienantis, vt refundat æstimationem. 256. 1. 2. 3. 409. ¶ Et an æstimatio tempore alienationis bonorum, vel petitionis refundi debeat. 256. 5. 6. 7. & per totum Consilium 410. ¶ Verus hæres non habet actionem pro vindicandis bonis ab hærede putatiuo venditis, sed ad æstimationem receptam contra putatiuum hæredem. 250. 13. 411. ¶ Aestimatio bonorum pro legittima attendenda est tempore mortis Testatoris, non tempore restitutionis fideicommissi. 256. 14. 411. ¶ Substitutus sub conditione emens à fideicommissario fideicōmissi bona sciens eueniente conditione repetit pretium exbursatum, non quod æstimarentur bona tempore successionis. 256. 15. 16. 412. ¶ In inuentario æstimatio bonorum non est necessaria. 269. 35. 569. Et hoc est de consuetudine totius Orbis. 36. 37. ¶ Statur assertioni iuratæ hæredis circa æstimationem bonorum in inuentario descriptorum. 269. 38. 570. Etiamsi talis assertio iurata nō fiat codē tempore cum celebratione inuentarij, sed postea. 269. 39. 570. ¶ Peritorum æstimationi statur, donec contrarium probetur. 270. 5. 580. ¶ Primus acquirens potest comprehensis in cōcessione præjudicare, maximè si concessio facta sit ob merita. 293. 16. 17. 825. Limita quoad personas proprio nomine in prima cōcessione vocatas. 293. 18. 826. Vide *Valor.*

AETAS

Admissio Patris in successione Maioratus facti, vbi sola maior ætas attenditur, filio non suffragatur. 202. 26. 24. Limita in maioratu facti, & saltatorio. 202. 28. 29. 25. ¶ In maioratu facti non habetur ratio prædilectionis respectu gradus, aut proximitatis, sed ætatis tantum. 205. 52. 67. ¶ In maioratu facti præd-lectionis ratio non habetur, sed ætatis tantum. 208. 21. 105. ¶ Non repræsentatur, neq. transmittitur. 208. 22. 23. 106.

AGNATIO AGNATVS

Prohibitio alienationis bonorum, *vt reminiscat memoria maiorum, vel in honorem nominis Testatoris* censetur facta pro conseruandis bonis in agnatione. 216. 45. 46. 163. ¶ Ex masculorum vocatione, & exclusione fœminarum an inducatur agnationis conseruandæ ratio. 220. 4. 185. 5. 6. 7. 186; 8. 9. 10. 11. ¶ Ex Ecclesiasticorum exclusione censetur agnatio contemplata. 220. 6. 186. ¶ Fœminæ semper censentur exclusæ, donec adsunt masculi, vbi est agnatio contemplata. 220. 7. 186. ¶ Vbi Testator non expressit, non censetur agnationis habita ratio. 220. 8. 186. ¶ Descendentes à fœminis non agnati sed cognati dicuntur. 220. 10. 186. ¶ Cum præferuntur cognati agnatis, non cēsetur agnationis habita ratio. 220. 12. 187. ¶ Fœmina in aliena familia nupta agnationem progenitoris conseruat. 258. 126. 456. ¶ Statutum excludens fœminas propter masculos an fauore agnationis, vel masculini sexus id fecisse censeatur. 263. 2. 3. 4. 5. 520. ¶ Exclusio fœminarum propter masculos in Statutis censetur fauore agnationis, etiamsi non sit expressum. 270. 6. 625.

ALIENATIO

Prohibitio alienationis quando dicatur realis. 216. 12. 157. 13. 14. 15. 158. ¶ Realis prohibitio alienationis impedit successionem in hæredes ab intestato, & extraneos. 216. 18. 19. 20. 158. 41. 162. ¶ Cum Testator prohibet hæredem vel legatarium alienare, vel disponere de re sibi relicta, censetur fideicommissum induxisse fauore hæredum Testatoris. 216. 21. 158. Declara 22. 23. 24. 159. ¶ Simplex prohibitio facta personis institutis alienandi an inducat fideicommissum, vel resoluatur in consilium. 216. 24. 159. ¶ Prohibitio alienationis fieri solet pro descendentibus, & successoribus sanguinis tantum, non pro extraneis. 216. 40. 62. ¶ Prohibita alienatione bonorum *in honorem nominis Testatoris*, vel *vt reminiscat memoria maiorum* censetur facta pro conseruandis bonis in agnatione. 216. 45. 46. 163. ¶ Reciproca cēsetur inducta inter omnes vocatos stante reali prohibitione alienationis. 216. 48. 163. ¶ Bonorum vitio litigiosi affectorum nulla est. 217. 6. 165. ¶ Contra bona vitio litigiosi affecta, & alienata in tertium potest agi executiuè, prout essent apud debitorem. 217. 7. 8. 165. ¶ Coacta, & necessaria excludit omnē fraudis suspicionem. 217. 23. 24. 25. ¶ Substitutus in casum alienationis tenetur restituere substituto in casum mortis. 227. 41. 234. ¶ Pater in Aduentitijs alienando non potest filio præjudicare. 233. 25. 271. ¶ Pro constituendis dotibus descendentibus alienare licet bona fideicom-

fideicommissi. 233. 31. 32. 33. 272. ¶ Alicuatis per fideicõmissariorũ bonis fideicõmissi, substitutus an possit agere contra tertium emptorem, vel contra hæredem alienantis vt æquipollentiam det. 256. 1. 2. 409. ¶ Pro soluendo ære alieno Testatoris licitè bona fideicommissi alienantur. 256. 2. 3. 410. 7. 8. 9. 411. Et an pretium iustum tempore venditionis, vel tempore petitionis refundi debeat. 256. 5. 6. 7. & per totum. Consilium 410. ¶ Verus hæres non habet Actionem ad vindicanda bona à putatiuo hærede alienata, sed contra putatiuum hæredem ad pretium receptum. 256. 13. 411. ¶ In fideicommissis tacita legis adest alienationis prohibitio. 273. 2. 599. ¶ Fructus fideicommissi possunt creditoribus adjudicari, si tacita legis tantum alienationis prohibitio adsit, secus si expressa. 273. 3. 4. 5. 6. 600. 16. 602. ¶ Substitutus in casu alienationis facta alienatione statim succedit nõ expectata morte grauati. 273. 7. 8. 600. ¶ Fructus fideicõmissi prohibiti censetur alienari, dũ facta est prohibitio, vt splendor, & decor familiæ conseruetur. 273. 11. 12. 13. 14. 602. ¶ Prohibitio alienationis fauore tantum prohibiti facta resoluitur in consilium. 273. 17. 18. 19. 603. Bonorum Ecclesiæ requirit solemnitatem, & causam, & una sine altera non sufficit. 283. 17. 18. 707. ¶ Beneplacitum Apostolicum præsumptiuè probat causam interuenisse in alienatione bonorum Ecclesiæ, donec contrarium probetur. 283. 19. 20. 21. & seq. 707. 284. 1. 2. 3. 710. ¶ Commissarij in alienationibus bonorum Ecclesiæ quomodo procedere debeant, vt Beneplacitum sit validum. 283. 22. 23. & seq. 707. ¶ In alienationibus bonorum Ecclesiæ non potest haberi fides de pretio. 284. 6. 7. 711. ¶ Ecclesia alienans reseruato Beneplacito Apostolico, antequam illud expediatur, pœnitere potest. 284. 16. 17. 712. ¶ Prohibita alienatione bonorum in vno casu in cœteris omnibus censentur alienari permissa. 291. 19. 29. 793.

ALIMENTA

Appellatione alimentorum veniunt vestimenta, & medicinalia. 255. 2. 396. ¶ Solutum à Patre pro alimentis filio non imputatur in legittimam. 255. 3. 397. 4. 5. 6. ¶ Relicta matri, vel Tutori cum onere Tutelæ, vel administrandi bona filiorum an cessent, cessante administratione, vel tutela. 268. 1. 2. 3. 4. 5. & seq. 552. 9. 10. 653. & seq. ¶ Legatum alimẽtorum non deficit per deficientiam conditionis, sub qua est relictum. 268. 5. 552. ¶ Legatum alimentorum in dubio non censetur relictum contemplatione oneris adiecti. 268. 7. 553. ¶ Fructus dotis non compensantur cum alimentis legatis. 268. 32. 33. 559. ¶ Debita, & non percepta transmittuntur ad hæredes Rota decis. post Consultat. 295. pag. 855. col. pr.

ANIMALIA

Fideicommissarius, & vsufructuarius in locum demortuorum animalium alia tenentur subrogare. 273. 23. 24. 603. ¶ An præsumantur esse illius, cuius signo, seu marco sunt signata. 275. 28. 29. 615.

ANNVS ANNVA

Legatum ex quibus annuum dicatur. 232. 6. 266. Annuum tot continet legata, quot sunt anni. 232. 7. 8. 266. ¶ Legatum annuũ pro primo anno est purum, pro sequentibus conditionale. 232. 9. 266. ¶ Qualitas desiderata a Testatore in legato debet anno quolibet adesse. 232. 10. 11. 207.

APPELLATIO APPELLANS

Terminus currit pendente appellatione, si appellatio non habuit effectum. 211. 11. 128. ¶ A mero exequutore appellatio non datur saltem suspensiua. 213. 2. 135. Secus ab exequutore mixto. 3. ¶ Stante clausula in Litteris Apostolicis *contradictores compescendo, &c.* non obstante appellatione potest Iudex ad earum exequutionẽ procedere. 213. 11. 135. ¶ Non habens interesse in sententia non appellat. 231. 31. 265. ¶ Sententia extinguitur per appellationem, tanquam si lata non foret. 262. 1. 2. 514. ¶ Appellatio reponit appellantem in eo statu, in quo erat ante sententiam. 262. 2. 515.

AQVAE

Inundationes aquarum inter casus fortuitos enumerantur. 280. 18. 657. ¶ Molendini substantia dicitur aqua, & ea deficiente dicitur peremptum. 280. 134. 135. & seq. 675. 157. 158. 159. 677.

ARBITER ARBITRATOR

Calculatores, & reuisores rationum propriè Arbitri nuncupantur. 211. 18. 129. ¶ Elapso cõpromissi termino iurisdictione caret. 230. 2. 252. ¶ Potestas Arbitri intra limites compromissi continetur. 253. 10. 385. ¶ Laudum datum ab Arbitris non habet exequutionem, donec pendet reductio ab eo petita. 262. 8. 515. Etiamsi fuisset cum Iuramẽto conuentum reductionem non petere. 9. 515. ¶ Laudum Homologatum à Partibus non obstante appellatione exequutioni mandatur. 262. 10. 516. ¶ Laudum homologatum à Partibus habet vim pacti. 262. 11. 12. 516. Distingue inter Homologationẽ factã post latum, & auditum laudum, secus ante prolatum laudum. 262. 13. 14. 15. 516. ¶ Promissio standi mandato Arbitri, seu Arbitratoris intelligitur, si iustum sit. 262. 16. 17. 18. 516. ¶ Laudum non potest à partibus confirmari in præiudicium tertij. 262. 19. 517.

ARBITRIVM

Congruitas dotium pendet ab arbitrio Iudicis. 255. 36. 403. ¶ Legittimam in vno, vel pluribus corporibus assignare ab arbitrio Iudicis pẽdet. 255. 60. 407. ¶ Creditor habet arbitrium in bonis debitoris. 256. 9. 411. Declara si eligeret bona fideicõmissi, vel pretiosora dum

alia

rum alia extant. 9. 10. 12. 411. Donans aliqua bona cum onere celebrandi Missas non declarato Missarum numero, et in arbitrio donatarij plures, vel pauciore celebrare. 277. 15. 635.

ARCHIVIVM

Scriptura informis non recipit fidem, quia fuerit in Archiuio reperta. 213. 44. 139. 214. 32. 144. ¶ Instrumentum extractum ex suo Originali ab Archiuio à Custode eiusdem Archiuij dicitur in forma probanti, etiamsi fuerit extractum lite pendente, & sine compulsorialibus. 214. 1. 2. 140.

ARGVMENTVM

Datur de Maioratu ad feudum. 1. 34. 13. ¶ De vna parte dispositionis ad aliam est valdè lubricum. 2. 22. 12. ¶ De vno actu ad alium non datur stante diuersitate rationis. 230. 56. 260. ¶ De Re ad tempus datur. 240. 5. 313. ¶ De toto ad partem validum est argumentũ. 248. 14. 348. 254. 8. 391. ¶ A collatione ad imputationem negatiuum datur, non autem affirmatiuum. 255. 56. 407. ¶ A superfluitate leue præsumitur. 280. 70. 666. 289. 34. 784. ¶ De contractu ad Statutum valet argumentum. 280. 78. 667. ¶ De censu ad emphyteusim non datur. 280. 82. 668. ¶ De præterito ad præsens quando detur argumentum. 280. 166. 677. ¶ A superfluo vt excludatur sufficit quid minimum operari. 288. 103. 778. 289. 36. 784. A verbis legis ad verba Testatoris arguitur. 289. 4. 781.

ARTICVLVS

Dubius in iure dicitur, cum pro vtraq. opinione adsunt Doctorum authoritates. 222. 3. 194. Etiamsi altera opinio esset magis comunis. 222. 4. 194.

ASCENDENTES

Post descendentes primum locum successionis habent ascendentes iuxta prioritatem gradus. 262. 47. 48. 49. 511. Declara si non adsint fratres, aut sorores, quia cum eis pro rata succedunt. 262. 50. 512. Si tamen sint fratres, & sorores ex vtrisq. parentibus coniuncti. 262. 50. 51. 512.

ASSERTIO

Hæredis immutare non potest substantiam Testamenti. 203. 9. 33. ¶ Hæredis relatiua ad Testamentum nil probat, si sit contraria Testamento, cui refertur. 203. 12. 13. 34.

AVGVMENTVM

Diminutio ad eum spectat, ad quem spectat augumentum. 256. 19. 412. ¶ Dicitur præexistẽtis quantitatis additamentum. 282. 20. 700. ¶ Continet in se omnes qualitates dispositionis augumentatæ. 282. 21. 22. 23. 700. ¶ Actione eadem petitur, qua Principale. 282. 25. 701. ¶ Legato factum in alio Testamento sortitur conditiones ipsi Legato adiectas. 282. 26. 27. & seq. 701.

AVTHORITAS

Omnia nostra facimus, quibus nostrâ impartimur autoritatem. 291. 6. 792.

AVVS AVIA

Auia admictitur ad Tutelam Nepotis. 231. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 261. Amplia etiam in Auia materna. 10. ¶ Legittimus Tutor Auiæ postponitur. 231. 14. 15. 262. ¶ Fideicommissum relictum Nepoti ab Auo non dicitur peculium profectitium, sed Aduentitium. 233. 34. 271.

B

BENEFICIVM

A Statuto concessum non extenditur ad forenses. 209. 21. 22. 120. Ecclesiastici fundatio non probatur ex Instrumento, vel Testamento, in quo mandatur erigi, sed ex eo in quo cum consensu Ordinarij erigitur. 213. 33. 138. ¶ Beneficium amouibile, seu manuale, & perpetuum multum inter se differunt. 213. 34. 138. 39. 40. 139. ¶ Electio, & confirmatio sunt termini proprij Beneficij amouibilis, non autem perpetui. 213. 35. 138. ¶ Ecclesiasticum quod dicatur. 213. 36. 138. ¶ Manuale in perpetuũ, vel è contra mutari potest. 213. 40. 41. 139. ¶ Quadragenaria præscriptio sufficit ad immutandum Beneficij statum. 214. 7. 141. Declara, & distingue 2. 13. 14. 142. ¶ Vltimus status ad effectum validitatis præsentationis factæ ad Beneficium attenditur, etiamsi aliæ antecedentes præsentationes essent contrariæ, & fundatio Beneficij aliter disponeret. 214. 8. 9. 141. ¶ Vt validè dicatur fundatum, requiritur in ipsa erectione autoritas Episcopi Ordinarij loci. 214. 10. 11. 141. 214. 30. 144. ¶ Idoneitas electi ad Beneficium probatur ex attestatione Episcopi Ordinarij. 214. 20. 143. ¶ Pro iustificatione valoris expressi Beneficij semiplena probatio sufficit. 214. 21. 143. ¶ Infamia reddit inhabilem ad consequenda Beneficia Ecclesiastica, 214. 35. 144. Declara 36, 37. 144. ¶ Inquisitus de delicto redditur inhabilis ad Ecclesiastica Beneficia. 215. 2. 4. 146. ¶ Præsertim in concursu nullã exceptionem habentis. 3. Declara 148. Distingue aut infamia sit iuris, aut facti. 5. 6. 8. 9. 147. 57. 58. 151. ¶ Iuspatronatus fundatũ à Patre, & ad illud filio præsentato non imputatur in legittimã. 255. 58. 59. 407.

BENEPLACITVM APOSTOLICVM

Reseruatum in præsentatione facta in Beneficio Iurispatronatus cum pensione, an sit expediẽdũ intra tempus datum ad præsentandum. 213. 20. 21. 22. 36. ¶ Nulliter obtentum habetur pro non obtento. 213. 22. 23. 136. ¶ Præsumptiuè probat causam interuenisse in alienationibus bonorum Ecclesiæ, donec contrarium probetur. 283. 19. 20. 21. & seq. 707. 284. 1. 2. 3. 710. ¶ An reddat contractũ alienationis validum. 283. 15. 16. & seq. 706. 284. 5. & seq. 711. & suppleat omnia 284. 8. 711. ¶ Commissarij quomodo procedere debeant, vt Beneplacitum reddatur validum. 283. 22. 23. &

23. & seq. 707. ¶ Ecclesia contrahens reseruato Beneplacito antequam illud expediatur. potest pœnitere. 284. 16. 17. 712.

BONA

Institutio Testatoris refertur ad bona, quæ sunt propria, non aliena. 223. 28. 29. 208. ¶ Stabilia assignanda vxori pro restitutione dotium qua ratione, & in quo valore sint æstimanda. 234. 47. 48. 49. 50. 281. ¶ Bona possessa ab ascendente in certo loco præsumuntur eadem cum possessis ibidem à descendentibus, nisi de intermedijs acquisitionibus doceatur. 258. 109. 454. ¶ Exequutio in bonis tantum debitoris est facienda. 272. 14. 596. ¶ Appellatione *Bonorum* tàm stabilia bona, quam eorum fructus compræhenduntur. 273. 9. 10. 601. ¶ Se mouentia bonorum appellatione continentur. 273. 21. 603. ¶ Fideicommissi particularis fideicommissarius non tenetur capere de manu hæredis. 214. 12. 211. ¶ Eo magis si non sit primus, sed secundus, vel vlterior substitutus. 1. 14. 212 Et eo fortiùs si relictus fuerit exequutor. 15. 16. ¶ Potest quisque legem, quã vult, bonis suis imponere. 225. 6. 216.

C

CADVCA

LEgatum caducum accrescit hæredi. 216. 10. 157 ¶ Defuncto collegatario ante conditionis purificationem totum accrescit collegatario. 216. 11. 157.

CALCVLATORES

Propriè Arbitri nuncupantur. 211. 19. 129. ¶ Sententia contra Tutores pro reuisione rationum pendere debet à relatione calculatorum. 211. 19. 129.

CANON

Pro Canone fructibus correspondente concessa emphytheusis iudicatur tanquam locationis contractus. 280. 2. 655. 12. 656. ¶ Canon vt dicatur fructibus correspondens, quę requiratur. 280. 3. 4. 5. 6. 655. ¶ Canon in emphytheusi soluitur in recognitionem dominij. 280. 13. 657. ¶ Proprium est contractus emphytheutici, vt quid minimum pro canone soluatur. 280. 15. 657. ¶ Remissio canonis propter inundationem, vel corrosionem fluminis an fiat in emphytheusi, pro quà soluitur canon fructibus correspondens. 280. latè per totum 655. ¶ Emphyteuta non liberatur à pręstatione canonis ob casus fortuitos. 280. 19. 657. Declara 20. ¶ Remissio canonis facienda nõ est emphytheutæ, si in parte tantũ fundus emphytheoticus pereat. 280. 20. 21. 22. 657. ¶ Præcipuè si tempore concessionis potuit præuideri. 25. 658. Item si sua culpa accidisset. 26. 27. Vel in tempore non denunciasset Domino vel non sit protestatus. 28. 29. 30. 658. Contrariũ in emphytheusi in qua canon est magnus & fructibus correspondet. 31. 32. 33. & seq. 658. 659. ¶ Perempto fundo in qualibet etiã minima parte fit remissio canonis. 280. 61. 665. Declara 62. 63. & seq. ¶ Oblatio Domini recipiendi bona, & recedendi à contractu, an excuset à remissione canonis. 280. 84. 85. 86. 668. ¶ Cum magnus soluitur canon, locatio potius dicitur, quam emphytheusis. 280. 88. 89. & seq. 669. ¶ Canon propriè ab emphytheuta solui dicitur. 280. 103. 671. ¶ Non fit remissio canonis, si res in parte pereat, etiamsi canon fructibus correspondeat. 280. 118. 119. 120. & seq. 672. Contrarium quod fiat remissio pro rata rei peremptæ. 280. 125. 126. 127. & seq. 673. ¶ Exceptio remissionis canonis an admittatur ad impediendam exequutionem. 280. 174. 175. & 178. 179. & seq. 678.

CAPAX INCAPAX

Hæredis incapacitas successionis bonorum obstat ei petenti immissionem ex l. fin. 233. 23. 24. 25. 26. 206. ¶ In Legatis annuis capacitas desiderata debet adesse singulis annis. 232. 10 11. 267.

CAPITVLVM

Prælatus sine Capitulo Ecclesię, siuè Monasterij præjudicium inferre nequit. 269. 41. 465.

CAPTVRA

Doctor pro debito ciuili capi non potest. 274. 10. 606.

CARCER CARCERATVS

Mortem sibi inferre tẽtauis an præsumatur conuictus de delicto, pro quo in Carceribus detinebatur, 247. per totum. cum distinctionibus 344. ¶ Doctor pro debito ciuili capi, nec carcerari potest. 274. 10. 11. 606.

CASVS

Ficto casu æquiparato casui verò à lege, tunc dispositio in casu verò locum habet in casu ficto. 236. 10. 290. ¶ Statutum loquens in casu simplici non habet locum in casu mixto. 245. 10. 335. ¶ Statutum non trahitur ad casum, cui verba non conferunt. 245. 15. 335. ¶ Statutũ corrigens Ius comune in vno casu non debet extendi, vt corrigat in alio. 245. 17. 335. ¶ Omissus in Statuto iuxta ius comune decidendus est. 254. 4. 391. 262. 45. 521. 271. 2. 615. ¶ Mixtus in Statutis non cõprehenditur sub simplici. 265. 5. 528. 280. 11. 653. ¶ Ratio legis in casu scripto operatur etiam in casu non scripto, cui conuenit. 276. 7. 8. 625. ¶ Inundatio, vel corrosio aquarum inter fortuitos casus enumeratur. 280. 18. 657. ¶ Emphytheuta non liberatur à præstatione canonis ob casus fortuitos. 280. 19. 657. Declara 20. ¶ Statutũ duos casus parificans, quod in vno disponit in alio seruatur. 280. 63. 665. ¶ Limitationis casum allegans contra regulam debet illum probare. 280. 83. 668. ¶ Dicuntur exempla, quæ regulam nõ restringunt. 280. 195. 683.

683. ¶ Diuersitas casuũ diuersitat Iuris requiritur. 188. 38. 770. ¶ Generalis regula à casu speciali deduci nequit. 288. 44. 770. ¶ Extensio non fit ad casus dissimiles. 288. 69. 773. ¶ Lex non potest extendi ad casum dissimilem. 289. 24. 783. ¶ Extensio non fit ad casum magis dubium, quam sit expressus. 289. 33. 784. ¶ Prohibitum in vno casu in alijs censetur permissum. 293. 19. 20. 846.

CAVSA

Legatarij fauorem respiciens non restringit Legatum. 204. 13. 41. ¶ Impulsiua si deficit, nihilominus dispositio substinetur, secus si finalis. 207. 62. 95. ¶ Impulsiua in dubio censetur, non finalis. 207. 63. 64. 96. ¶ Titulus dicitur causa possessionis. 223. 3. 201. ¶ Generalitas clausularum post expressam causam, & speciem adiecta restringitur ad speciem expressam. 229. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 247. ¶ Simulationis causa est probanda grauis, & verisimilis. 234. 52. 53. 281. ¶ Testati causa trahit ad se causam intestati. 249. 6. 35. Clausulæ licet amplissimæ in priuilegio legittimandi adiectæ non tribuunt facultatem legittimãdi sine causa in aliorum præiudicium. 252. 22. 24. 378. ¶ Ex prohœmio causa renunciationis elicitur. 258. 39. 441. ¶ Causa in contractibus alia est impulsiua, alia finalis, & vtraque quę dicatur. 277. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 635. ¶ Causa iuuans præualere debet causæ, quę nocet. 280. 39. 660. ¶ Exequutionem obligationis impedit defectus causę, pro qua facta est obligatio. 280. 76. 678.

CENSVS

Collectas, & onera soluere tenetur venditor, non autem emptor census. 259. 8. 460. ¶ Pretium census legittimè soluitur fideicommissario, licet illud non inuestiat, vti tenebatur, nisi in Instrumento census, fuisset aliter conuentum. 269. 65. 576. ¶ Parte etiam fundi perempta nõ fit remissio census, si pars remanens sit sufficiens ad annuum censum. 280. 76. 77. 667. ¶ Argumentum de censu ad emphytheusim non datur. 280. 82. 268. ¶ Non potest creari, & vendi sine vera pecunię numeratione. 287. 1. 2. 3. 746. 32. 758. ¶ Constitutus, & venditus in recompensationem debiti est nullus. 287. 4. 5. 746. ¶ Dato pro pretio census nomine debitoris loco pecuniæ numeratę census est nullus. 287. 6. 747. Contrarium 7. 8. ¶ Numeratio pecunię ad hunc effectum ex quibus dicatur ex contractu probari. 287. 10. 11. 749. ¶ Census vitalitius super persona tantum constitutus, & non super fundo aliquo frugifero est nullus. 287. 12. 749. Etiam si titulo donationis aut venditionis fiat. 287. 13. 750. ¶ Nullitas census resultans ex ipso Instrumento potest opponi ad retardãdam eius exequutionem. 287. 14. 15. 16. 750. ¶ Census vitalitius impositus super sola persona, non autem super aliquo fundo, quod sit validus. 287. 18. 750. Et quod non comprehendatur in Bulla Pij Quinti. 287. 19. 750. Et quod de comuni obseruantia valeat. 20. 21. 750. ¶ De iure communi ante Bullam Pij Quinti quęstio validitatis erat controuersa. 287. 21. 22. 751. Post Bullam Pij Quinti verior est, quod census vitalitius super sola persona constitutus est nullus. 287. 23 24. vsque in finem, vbi contrariæ rationes, & autoritates reprobantur. ¶ In dubio pro validitate census pronunçiandum est. 287. 28. 757. Declara ibi nu. 28. ¶ Differentia inter censum cõsignatiuum, & reseruatiuum. 287. 29. 757. 33. 758. ¶ Nullitas census cõtra Bullam constituti, nec tacito, nec expresso partium consensu sanari potest. 287. 30. 757. ¶ Titulo donationis constitutus, & venditus non subiacet Bullæ Pij Quinti. 287. 34. 758. ¶ Vitalitius periculosus est. 287. 39. 761.

CERTVM INCERTVM

Dies incerta in Vltimis Voluntatibus conditionem facit. 216. 9. 157. ¶ Certus certiorari amplius non debet. 230. 35. 256. ¶ Dispositio cessat vbi verba sunt incerta. 288. 13. 767. ¶ Legatum incertum inutile est. 288. 58. 772.

CESSIO CEDERE

Verbum *cedere* significat dimittere rem, quam quis possidet. 227. 5. 228. ¶ Hæreditatem cedens eam priùs adiuisse censetur. 227. 6. 228. Limita 7. 229. ¶ Ius futurum legittimæ consequendæ cedi potest. 244. 3. 330. ¶ Quod prius non est acquisitum, & acceptatum cedi non potest. 257. 57. 427. ¶ *Cedat commodo alterius hæreditas* dicitur per verba directa facta institutio. Rota decis. post Consultat. 295. pag. 852. col. 2. ¶ Priuilegium cedentis attenditur, quãdo ex sententia commodum, vel incommodum cedens sentire debet post cons. 295. decis. Rota Rom. pag. 859. col. pr. ¶ Priuilegium personale cedentis non transit in cessionarium post Consultat. 295. pag. 859. col. 2. ¶ Cessionarius agẽs ad sui vtilitatem proprio Foro subijcitur post Cons. 295. pag. 859. col. 2.

CITATIO CITATVS

Sententia nocet non citatis quatuor concurrentibus. 233. 37. 273. Declara 40. 41. 273. ¶ Facultas legittimandi cum clausula *citatis, & non citatis* reddit legittimationem validam etiam in præiudicium non citatorum. 252. 21. 22. 378. Declara 37. 379. 38. 39. 380.

CIVILIS CIVILITAS

Habitare quisque præsumitur in loco, vbi quis factus est Ciuis, vel natus est. 236. 2. 290. ¶ Probatur ciuilitas ex onerum solutione. 236. 3. 290. ¶ Ex priuilegio Ciuis dicitur verè Ciuis. 236. 4. 290. ¶ Quæ dicuntur de Ciue originario locum habent in ciue ex priuilegio 236. 5. 6. 290. ¶ Filius sequitur originem Patris. 236. 7. 290. ¶ Filius natus ex Patre, qui ciuilitatem ex priuilegio fuit adeptus, nascitur ciuis. 8. 9. 290. ¶ Ex habitatione in alio loco non amittitur Ciuilitas originis, vel loci vbi fuit ciuis ex priuilegio factus. 239. 12. 13. 291.

291. ¶ Natus ex Patre Ciue quamuis in alio loco nascatur, dicitur ciuis, 236. 20. 292. Ciuilitas vt amittatur ob non habitationem requiritur interpellatio, vt veniat ad habitandū, & postea declaratoria Iudicis. 236. 21. 23. Etiamsi Statutum non habitantem ipso iure ciuilitate priuet. 22. 291. ¶ Receptus in ciuē dummodo soluat collectas, non amittit ciuilitatem, si non soluat, sed non habet commodū ciuilitatis, donec non purget moram, & soluat. 236. 28. 292. ¶ Statutum loquens de ciuibus comprehendit etiam incolas, & diu habitantes. 245. 23. 336. ¶ Ex solutione onerum quis ciuis probatur. 245. 25. 337. ¶ In dubio pro ciuilitate est pronunciandum. 245. 26. 337.

CIVITAS

Subdita non potest Statuta condere sine Principis consensu. 239. 36. 310.

CLARVM CLARITAS

Ad coniecturas in claris non recurritur. 2. 18. 81. 203. 4. 32. ¶ Vna pars dispositionis non interpretatur aliam de per se claram. 2. 19. 21. Dispositio clara obseruantia interpretatiua non indiget. 203. 29. 59. ¶ Dubia recipiunt interpretationem a claris; non autem clara à dubijs. 207. 30. 90. ¶ In claris declaratione non est opus. 207. 58. 95. ¶ Obseruantia operatur in dubijs, secus in claris. 207. 70. 71. 96. ¶ Præsumptiones, & coniecturæ in claris non vrgēt. 922. 30. 198.

CLAVSVLAE SPECIALES

Acceptanti pro se, &c. extendi debet *pro hæredibus* 258. 6. 7. 8. 431. Declara 9. 10. 11. 12. 432. 258. 87. 88. 451. ¶ *Ad habendum, &c.* non immutat naturam contractus, sed iuxta naturam eiusdem restringitur. 258. 12. 13. 14. 434. ¶ *Amoto quolibet illicito detentore* an reddat exequutorem mixtum. 213. 5. 135. ¶ *Citatis, vel non citatis* in rescripto, aut alia facultate adiecta, reddit validum, quod agitur etiam in præiudicium non citatorum. 252. 21. 22. 378. Declara 37. 379. 38. 39. 380. ¶ *Contradictores compescendo, &c.* in Litteris Apostolicis adiecta operatur, vt non obstante appellatione possit Iudex ad earum exequutionem deuenire. 213. 21. 135. ¶ *Cuius Instrumenti tenor pro expresso &c.* operatur, vt omnia in Instrumento contenta censeantur specificè narrata. 283. 15. 16. 706. ¶ *De certa scientia* non sanat subreptionis defectum. 252. 78. 383. ¶ *Deficiente linea* quando dicatur purificata. 278. 9. 10. 11. 12. 639. ¶ *Doppo di esso* compendiosam substitutionem inducit. 218. 43. 178. ¶ *Dummodo tempore datæ præsentium non sit Ius quæsitum* an reddat exequutorem mixtum. 213. 5. 135. ¶ *Et plus* inducit repetitionem præcedentis dispositionis cum iisdem qualitatibus, 282. 29. 30. 701. Declara 32. 33. 34. 702. ¶ *Et eodem modo &c.* inducit repetitionem præcedentis dispositionis cum iisdē qualitatibus. 282. 29. 30. 701. Declara 32. 33. 34. 702. ¶ *Et sic* quid significet. 288. 89. 90. 776. 289. 12. 781. ¶ Conditionem importat. 289. 9. 781. ¶ Eius proprium est repetere sensum præcedentium, & ea declarare. 289. 11. 781. ¶ *Ex hactenus deductis* in sententia adiecta an eam interloquutoriam, vel diffinitiuam reddat 222. 42. 200. ¶ *Et hoc* demonstrat clausulam non generalem, & de per se stantē, nec relatiuam ad omnia antea disposita, sed ad dispositionem solummodo proximam immediatè ante expressam. 205. 29. 30. 31. 59. 208. 52. 110. ¶ *Hoc amplius* quādo inducat repetitionem precedentis dispositionis cum iisdem qualitatibus 282. 29. 30. 701. Declara 32. 33. 34. 702. ¶ *In questa maniera* repetit præcedentia. 290. 8. 786. ¶ *In omnibus, & per omnia* adiecta in approbatione paterni Testamenti facta à filio inducit approbationem oneris in legitima, etiamsi nō sit specialiter expressum. 226. 28. 225. ¶ *In infinitum* inducit fideicommissum absolutum, & perpetuum. 258. 102. 452. ¶ *Ipso Iure* posita in Statuto requirit nihilominus declarationem Iudicis, & præcedentem interpellationem. 236. 21. 22. 23. 292. ¶ *Ita quod* declaratiuè profertur in præcedētibus. 205. 31. 59. ¶ *Motu proprio* non sanat subreptionis defectum 252. 78. 383. ¶ *Non obstante* non tollit vitium subreptionis, quoad non narrata. 252. 80. 83. ¶ *Omni meliori modo &c.* importat voluntatem disponendi ex causa meliori expressa. 255. 43. 404. ¶ *Parito libberis Arbitrio &c.* dat Arbitrium à Iure tamen regulandum. 214. 16. 140. ¶ *Per disporne à beneplacito,* non reddit actum conditionalē. 249. 20. 21. 353. ¶ *Pleno iure* ampliat cessionem, & renunciationem, tam ad vsumfructum, quam ad proprietatem. 258. 99. 451. ¶ *Pro hæredibus, & successoribus quibuscumq.* comprehendit etiam extraneos. 293. 23. 828. ¶ *Præsenti, &c.* extendi debet *acceptanti pro se, & suis hæredibus quibuscumque.* 258. 6. 7. 8. 431. Declara 9. 10. 11. 12. 432. 258. 87. 88. 451. ¶ *Pupillariter* substitutionem directam intra tempora pupillaris ætatis inducit. 218. 30. 175. ¶ *Rebus sic stantibus* in sententia adiecta an interloquutoriam, vel diffinitiuam eam reddat. 222. 42. 200. ¶ *Saluo Iure tertium melius agendi* impedit eandem actionem, & idem Iudicium intentare. 222. 41. 200. ¶ *Sine præiudicio possidentium, & habentium meliora Iura* transfert possessionem, donec constet alium legitimè possidere. 224. 20. 212. ¶ *Sola facti veritate inspecta* æquiparatur clausulæ *de bono, & æquo.* 280. 149. 676. ¶ *Vt supra dictum est* ad omnia præcedentia refertur. 266. 20. 542. Maximè si in fine orationis adiecta sit. 266. 21. 542.

CLAVSVLAE GENERALIA

In fine posita ad omnia præcedentia, ad quæ commodè adaptari potest, referenda est. 205. 26. 59. 208. 48. 110. Declara in clausula absolutè posita, & de per se stante, secus si apponatur cōtinuatiuè ad præcedentia. ibi sub num. 26. ¶ Quando dicatur indefinitè posita ad qualificanda omnia præcedentia, vel tantum accessoriè ad immediatè præcedentia tantum. 205. 26. 27.

27. 28. 59. 208. 49. 50. 100. ¶ Clausula substitutionis, quæ de per se non stat, pars orationis proximè præcedentis est. 205. 32. 59. ¶ Non refertur ad præcedentia, quando in medio adsunt extranea. 205. 34. 60. 208. 54. 55. 110. Generalitas clausularum post causam, & speciem expressam adiecta restringitur ad speciem præcedentem. 229. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 247. ¶ Irritatiua formam inducit. 241. 22. 319. ¶ Irritanti in Statuto positæ non potest per partes renunciari. 241. 26. 310. ¶ Clausula Constituti transfert possessionem manutenibilem. 250. 23. 24. 361. ¶ Clausulæ licet amplissimæ in priuilegio legittimandi adiectæ nō dant facultatem legittimādi sine causa in aliorum præiudicium. 252. 21. 24. 378. ¶ Generales clausulæ post specierum expressionem in pactis adiectæ iuxta easdem species restringuntur. 259. 18. 462. ¶ In fine orationis adiecta refertur ad omnes personas, & casus in eadem vnitate orationis expressos. 265. 27. 533. ¶ Exequutiuæ clausulæ non alterant dispositionem principalem. 271. 17. 592. ¶ Per ablatiuū absolutum concepta conditionem importat. 278. 8. 639. ¶ In fine orationis adiecta ad totam præcedentem orationem refertur. 278. 13. 14. 640.

CLERICI CLERICATVS

Pro stupro Clerici quibus pœnis afficiantur. 215. 15. 16. 17. 147. ¶ Statuta Laicorum an habeant locum in successione Clericorum. 239. 1. & per totum 305. ¶ Clerici Testamentum Laicorum Statutis non subiicitur. 239. 3. 305. ¶ In suo Testamento Clerici cum Iure communi, non autèm cum Statuto se conformasse præsumūtur. 239. 5. 306. ¶ Statutum Laicale in Curia Episcopali receptum, ligat Clericos. 239. 14. 307. ¶ Episcopus Statuere nequit cōtra Priuilegia clericorum. 239. 23. 24. 307. 30. 309. ¶ Onera realia, & certa pro bonis emptis soluere tenetur clericus. 259. 37. 464. Secus extraordinaria, & incerta. 38. 465. ¶ Statuta de successionibus Laicalia procedunt in hæreditate clerici. 276. 19. 20. vsque in finē vbi latè probatur.

CODICILLI

Interpretationem recipiunt ex Testamento. 282. 13. 14. 699. ¶ Conditio, onus, & qualitas in Testamènto adiecta repetita censetur in codicillis, nisi aliud fuerit expressum. 282. 15. 699. ¶ Pars Testamenti dicuntur. 289. 38. 39. 784. Etiamsi diuerso tempore sint facti. 40. 785.

COGNATI

Descendentes à fœminis cognati, non agnati dicūtur. 220. 10. 186. ¶ Si cognati ante agnatos vocati sint, non censetur Agnationis habita ratio. 220. 12. 187.

COLLATIO CONFERRE

Collatio fit inter eos, qui ad vniuersalem successionem aspirant. 255. 55. 406. ¶ Argumentum valet negatiuum; Non confertur, nec imputatur, sed non affirmatiuum, confertur, ergò imputatur. 255. 56. 407.

COLLECTAE

Præscribitur libertas non soluendi Collectas contra Comunitatem. 236. 31. 293. ¶ Comunitas subdita non potest alteri concedere immunitatem à collectis. 242. 1. 326. Limita si de consensu Principis fiat. 2. 3. Declara 4. 5. 6. ¶ Forensis an cogi possit soluere collectas in loco, vbi bona possidet. 242. 9. 9. 10. 11. 326. ¶ Forensis non potest collectari pro oneribus personalibus in loco, quo bona possidet, sed non habitat. 242. 13. 14. 327. Nisi consuetudo esset contraria. 15. 16. 17. 18. 327. Quomodo vero, & qualis debeat esse probata talis consuetudo. 242. 15. 16. 17. 327. ¶ Forensi renuente soluere collectas fructus bonorum sequestrantur. 242. 24. 328. ¶ Forensis debet vocari in impositione facienda collectarum. 242. 25. 328. ¶ Immunitas soluendi collectas vt præscribatur, quæ requirantur. 242. 28. 29. 329. ¶ Emphytheuta, non autem Dominus directus soluere tenetur. 259. 1. 3. 459. Etiamsi emphytheuta solueret canonem fructibus correspondentem. 2. 459. ¶ Imponuntur respectu fructuum, qui ex prædijs percipiuntur. 259. 1. 459. ¶ Vsufructuarius soluere tenetur, non proprietarius. 259. 4. 459. ¶ Feudatarius soluere tenetur. 259. 5. 460. ¶ Maritus possessor fundi dotalis soluere tenetur. 259. 6. 460. ¶ Creditor pignus possidens tenetur soluere. 259. 7. 460. ¶ Onera sunt realia, personalia, aut mixta, & inter quæ collectæ numerentur. 259. 31. 32. 33. 34. 35. 464. ¶ Onera realia, etiam à Clericis pro bonis emptis soluuntur. 259. 37. 464.

COLLATERALES
Vide TRANSVERSALES.

COMMENDATIO

Fideicommissum non inducunt verba Commendatitia. 284. 9. 10. 718.

COMVNIS

Sententia lata contra comunem Doctorum sententiam dicitur iniqua. 205. 43. 66. ¶ Doctorum opinioni standum est, vbi lex non reperitur casum decidens. 205. 44. 66. ¶ Comunis DD. opinio habet præsumptionem veritatis. 205. 45. 66. ¶ Aduocatorum, & Iudicum opinio comunis præferri debet legum interpretibus. 205. 47. 6. ¶ Verba contrahentium interpretanda sunt iuxta comunem loquendi vsum. 217. 3. 228. ¶ Actio dotis comunis est Patri, & filiæ. 233. 30. 272. In defectu legis comunis Doctorum opinio vim legis habet. 280. 35. 660.

COMVNITAS
Vide VNIVERSITAS.

COMPENSATIO

Extinguit debitum prout solutio. 242. 1. 322. ¶ Soluere dicitur compensans. 242. 1. 322. ¶ Fructus dotis non compensantur cum Alimentis legatis. 268. 33. 34. 559. ¶ Effectus compensationis est, vt debitum tollat. 268. 35. 559. ¶ Maritus non censetur voluisse compensare quod vxori debebat cum legato ei relicto. 268. 36. 559.

COMPOSITIO

Super delicto est licita. 215. 29. 149. ¶ Delicti confessionem inducit. 215. 29. 30. 31. 149. 50. 51. 151.

COMPROMISSVM

Vigore Statuti factum, si nullum fuerit, erit iterum faciendum. 211. 15. 129. ¶ Laudum extra tempus compromissi latum est nullum. 230. 1. 2. 4. 252. ¶ Prorogatio compromissi est patri intimanda, aliàs non prodest. 230. 21. 22. 23. 255. Distingue 24. 25. 26. 27. Etiamsi pars fuerit citata personaliter ad audiendam sententiam, & fuerit contumax. 27. 28. 29. 256. Limita si facta foret prorogatio in Senatu Principis, quia tunc non requiritur notificatio. 230. 30. 256. Item limita si ex aliis scientia prorogationis probatur. 230. 31. 32. 33. & seq. 256. 52. 259. ¶ Parti intimari debet prorogatio compromissi intra terminum prorogatum. 230. 37. 257. ¶ Finis compromissi est lites tollere. 230. 43. 258. ¶ Inhibitione pendente facta prorogatio compromissi est nulla. 230. 46. 258. Contra 47. 48. 259. ¶ Prorogatio cōpromissi facta ab vna ex partibus non debet alteri intimari. 230. 49. 50. 259. ¶ Potestas Arbitri intra limites compromissi restringitur. 253. 10. 385. ¶ Laudum nullum est, si nullum est compromissum. 253. 11. 385. ¶ Super feudo sine consensu Supremi Domini fieri nequit 253. 12. 385. ¶ Laudum latum non habet exequutionem, donec pendet ab eo petita reductio 262. 8. 515. etiamsi fuisset cum Iuramento cōuentum eam non petendi 9. 515. ¶ Laudum à partibus homologatum appellatione non obstante exequutioni mandatur. 262. 10. 516. ¶ Laudum homologatum à partibus habet vim pacti 262. 11. 12. 516. Distingue in homologatione facta post prolatum, & auditum laudum; secus in homologatione facta ante prolatū laudum 262. 13. 14. & 15. 516. ¶ Promissio standi mandato Arbitri, seu Arbitratoris intelligitur si iustum sit. 262. 16. 17. 18. 516. ¶ Laudum non potest à compromittentibus confirmari in praeiudicium tertij. 262. 19. 517.

CONCVRSVS CONCVRRERE.

Si in aliquo actu circa personam concurrere debet certa qualitas, & aliae plures concurrant, ea solùm consideratur, quae in eo actu exigitur. 20. 28. 38. ¶ Mandatum tacitum cum expresso potest concurrere. 209. 14. 121. ¶ Concursus inter plures fit tantùm in eadem re, non autem in diuersas. 298. 7. 9. 300.

CONDEMNATVS CONDEMNATIO.

In expensis in Sententia condemnatus ad quae teneatur, vide latè distinguendo 261. 3. 4 & ferè per totum 498. ¶ Falsò accusans condemnari debet Accusato in omnibus damnis cuiuscumque generis. 261. 501. col. pr. in princ. ¶ In vno Iudicio ex certo titulo potest in alio Iudicio alium titulum deducere. 272. 17. 597. ¶ Calumniosus Accusator in quam poenam condemnetur. 279. 2. 3. 646. ¶ Accusator in expensis quando sit condemnandus. 279. 8. & 9. 647. 10. 11. 12. 13. & plurib. seq. ¶ Absolutus à poena condemnari potest ad refectionem damnorum. 279. 21. 650. ¶ Statutum disponens Accusatorem calumniosum esse condēnandum in expensis intelligitur de vero, non de praesumpto calumniatore. 279. 33. 34. 653.

CONDVCTIO, CONDVCTOR,
Vide LOCATOR.

CONDITIO, CONDITIONALIA.

Spes ex contractu conditionali faciliùs transmittitur, quàm ex testamento 201. 35. 11. ¶ Differentia inter dispositionem puram, & conditionalem. 205. 12. 53. ¶ Orationum diuersitate stante non datur in vna dispositione repetitio conditionis in alia expressae. 205. 13. 14. 55. ¶ Eadem conditio refertur ad easdem personas in eadem oratione comprehensas. 205. 14. 15. 55. ¶ In vna substitutione adiecta non censetur in alia reperita, quando in vtraque substitutione sunt diuersi generis personae vocatae. 205. 18. 56. ¶ Ratio diuersitatis impedit repetitionem conditionis, vel interpretationem de vna ad aliam dispositionem, vel interpretationem. 205. 36. 62. ¶ Ablatiuus absolutus conditionem importat. 116. 1. 154. ¶ Dictio *tam*, conditionem importat. 216. 2. 154. ¶ Defuncto Legatario ante conditionis purificationem nō transmittit Legatum ad haeredes. 216. 1. 2. 3. 154. ¶ Conditio vera debet habere se ad esse, & non esse. 216. 8. 156. ¶ Dies incerta in vltimis voluntatibus conditionem facit. 216. 9. & 157. ¶ *Si sine filijs* subintellecta *per l. Cum Avus ff. de cond. & demonstr.* non procedit in transuersali, vel extraneo, sed in Ascendente. 218. 15. 173. ¶ Substitutio deficit conditione deficiente, sub qua erat ordinata. 227. 2. 228. ¶ Cum agitur de implemento conditionis, voluntas magis disponentis, quàm verborum sonus attenditur. 227. 19. 231. ¶ Conditio etiam voluntaria per aequipollens impletur, quando disponens de effectu potius, quàm de modo curauit. 227. 20. 21. 231. ¶ Modus, vel conditio quae dicatur 227. 22. 23. 24. 25. 231. ¶ Modus, & conditio resolutiua idem sunt. 227. 28. 232. ¶ & in quo differant. 236. 24. 25. 26. 292. ¶

Modus

Modus quando adimplendus, & quomodo conditio. 236. 27. 28. 292. ¶ Non priuatur hæres modo, seu conditione resolutiua non adimpleta, nisi interpellatio præcesserit. 227. 30. 232. ¶ Promissio conditionalis nihil ponit in esse conditione non verificata. 234. 8. 276. ¶ Adiecta exequutioni, & solutioni non reddit dispositionem conditionalem. 234. 9. 276. ¶ Dispositio conditionalis non habet effectum, nisi purificatâ conditione. 234. 19. 277. ¶ Actû conditio suspendit. 234. 20. 277. ¶ *Si sine filijs obierit* an purificetur mortuo sine masculis, sed cum fœminis 260. n. 1. vsque in finem, vbi de materia, latè, & articuli veritate. 469. ¶ Substitutio sub duabus conditionibus concepta non purificatur, nisi omnibus conditionibus adimpletis. 260. 27. 28. 471. Pro parte possibilis, & pro parte impossibilis sat est impleri pro parte possibili. 260. 29. 30. & seq. 471. ¶ Conditio impossibilis in vltimis voluntatibus an vitiet, aut vitietur. 260. 35. 36. & seq. 472. ¶ Transmittitur Ius ex contractu conditionali competens etiam non agnitum. 262. 41. 42. 43. 511. ¶ Alimentorum legatum non deficit, deficiente etiam conditione, sub qua est factum. 268. 5. 552. ¶ Causa, cum per conditionem est expressa, semper dicitur finalis. 277. 22. 636. ¶ Agens ex dispositione conditionali probare debet conditionis implementum. 278. 1. 2. 638. ¶ Legatum non debetur conditione pendente. 278. 3. 4. 639. ¶ Ablatiuum absolutum conditionem importat. 278. 8. 639. ¶ Fideicommissum, vel legatum in separata oratione dispositiua factum non recipit conditiones præcedenti legato, aut fideicommisso adiectas. 281. 2. 695. ¶ Deficientiæ lineæ, seu descendentiæ dicitur verificata, quamvis nunquam inchoauerit. 282. 8. 9. 696. ¶ In testamento adiecta, censetur in codicillis repetita, nisi aliud fuerit expressum. 282. 15. 699. 28. 29. 701. ¶ Sua natura factum incertum continere debet conditio. 285. 13. 720. ¶ Dies adiecta legato an faciat conditionẽ. Rota Rom. decis. post Consult. 295. pag. 853. col. 2. rursus pag. 857. col. 2. Declara pag. 858. col. pr. ¶ Legatum conditionale defuncto Legatario ante implementum conditionis non transmittitur. Post cons. 295. Decis Rotæ Rom. pag. 857. col. pr.

CONFESSIO.

Per errorem facta nec confitenti, nec habenti ab eo causam nocet. 203. 15. 35. ¶ Vim perfectæ probationis habet. 221. 1. 191. ¶ Ipso Iure confitentem obligat. 221. 2. 191. ¶ Contra cõfessionem sola superest condemnatio. 221. 3. 191. ¶ Per errorem facta confitenti non obest 221. 7. 192. ¶ Errore detecto potest quandocunque à confitente reuocari. 221. 8. 192. etiamsi foret à Parte acceptata. 9. 192. ¶ Testatoris Hæres impugnare non potest. 226. 13. 223. maximè si non tendit in præiudicium tertij, sed ipsius testatoris, & suorum hæredum. 14. ¶ Fideicommissarij substituto non obest. 234. 62. 283. ¶ Partis confessione melior nõ datur probatio. 241. 2. 321. ¶ Notorium inducit confessio partis. 242. 3. 323. ¶ Partis confessioni plus creditur, quam mille Testibus. 242. 4. 323. ¶ In ciuilibus non scinditur confessio, quicquid sit in criminalibus. 242. 5. 323. Declara, & distingue n. 6. 758. ¶ Confessio continens vnum vel plura facta connexa non potest vnum acceptari, & alterum reijci. 242. 9. 10. & 323. Declara 16. 17. 18. 324. ¶ Qualitas adiecta cõfessioni si aliundè probatur, tunc confessio scindi nequit. 242. 15. 324. ¶ Qualitas adiecta confessioni, si habet contrà se præsumptionem Iuris, tunc confessio scindi potest. 242. 19. 20. 325. ¶ Morte sibi inferre attẽtans an habeatur pro confesso delicti, pro quo detinebatur 247. per totum cum distinctionibus. 344. ¶ Identitas partis confessione probatur. 258. 110. 111. 454. ¶ Propriæ confessioni alia confessio non potest opponi. 269. 19. 567. etiam enunciatiuè facta negari non potest. 269. 20. 567. ¶ Partis supplet vicem publici Instrumenti. 269. 49. 572. ¶ Præualet probationi Instrumentariæ 269 50. 572. ¶ Releuat partem ab onere probationis. 269. 50. 572. ¶ Debiti facta in testamento valet in vim legati. 270. 25. 586. Declara 20. 30. 31. 32. 587.

COMFIRMANS CONFIRMATIO.

Possessio nullitèr concessa, si est iusta, est confirmanda. 224. 5. 213. ¶ Confirmatio nil noui addit, sed in statu, quò reperitur, magis roborat. 239. 32. 309. ¶ Statuta recipiunt robur à confirmãte, non autem ab eo, qui condidit. 239. 35. 310.

CONFISCATIO: Vide FISCVS.

CONIECTVRAE.

Voluntas vbi adest expressa, & clara, tacita ex coniecturis non admittitur. 2. 17. 21. ¶ In claris ad coniecturas non recurritur. 2. 18. 21. ¶ Mandatum ex coniecturis, & præsumptionibus probatur. 209. 24. 120. ¶ In claris coniecturæ & præsumptiones non vigent. 222. 30. 198. ¶ Scientia ex coniecturis deducta non sufficit, vbi agitur de amissione Iuris. 227. 40. 235. ¶ Simulatio coniecturis probatur. 234. 56. 282. Declara. 57. 58. 59. 60. 61. ¶ Statuti mens coniecturis, prout testatoris elicitur. 263. 5. 520. ¶ Vbi apparet probata veritas coniecturæ cessant. 275. 26. 614. ¶ Ex diuerso modo loquendi voluntatis coniectura deducitur. 288. 62. 772. ¶ Necessariæ tantum pro inducendo fideicommisso admittuntur. 290. 1. 2. 786. ¶ Vna tollit aliam. 292. 22. 807. ¶ Portior debiliorẽ tollit. 292. 23. 807.

CONNEXA:

Sententia in connexis tertio nocet. 233. 13. 270. ¶ Natura connexorum est, vt indiuidua sint 242. 10. 323. ¶ Confessione continente plura facta connexa non potest vnum acceptari, & aliud re-

respul. 141. 9. 10. 323. ¶ Diuersitas temporis connexionem non impedit. 242. 13. 323.

CONSENSVS.

Error vbi adest, deficit consensus 221. 4. & 191. ¶ Possessio capta de consensu hæredis, vel eius Curatoris, aut Administratoris hæreditatis dicitur legittima. 224. 7. 8. 210. etiamsi sit tacitus. 9. 10. ¶ Præstitus à filio grauamini in legittima apposito in Actu testandi patris, nec ab eo, nec eius hærede reuocari potest, 226. 18. 19. 223. maximè si post mortem patris approbet testamentum. 19. 20. 224. ¶ Filius in Actu testandi Patris potest cõsentire, vt prętereatur, vel exhærędetur, 226. 20. 224. ¶ Pater non potest stare in Iudicio pro re propria filij sine cius consensu expresso. 233. 35. 36. 272. ¶ Iussus & consensus an eundem operentur effectum. 235. 17. 18. 287.

CONSILIVM.

Simplex prohibitio alienandi facta personis institutis an inducat fideicommissum, vel resoluatur in consiliũ. 2. 6. 24. 159. ¶ Ordine dato in testamẽto, quòd hęres sequatur cõsiliũ matris, illud sequi non tenetur. 211. 23. 263. ¶ Pater pro filio bonum consilium capere pręsumitur. 233. 39. 273. ¶ Fideicommissum non inducũt verba consilij. 285. 9. 10. 718.

CONSVETVDO.

Ad cognoscendam validitatem, seu inualiditatem scripturæ, aut Instrumenti attenditur Consuetudo, siue Statutum loci, vbi fuit producta. 209. 17. 120. ¶ Decennalis contra Iuris dispositionem sufficit. 248. 3. 328. ¶ In reparandis, seu restaurandis Ecclesijs quis contribuere debeat, consuetudo seruanda est. 248. 3. 346. ¶ Statuta, & consuetudines æquiparantur. 248. 6. 346. ¶ Quæ interpretatiua, & quę derogatoria dicatur. 254. 14. 392. ¶ Interpetratiua ex quibus inducatur, & ex quibus derogatoria. 254. 15. 16. 17. 392. ¶ Probare eam tenetur allegãs 254. 18. 393. & quomodo sit probanda. 19. 20. ¶ Ex actu difformi consuetudo non probatur. 254. 20. 393. ¶ Lex est tacita, & non scripta. 254. 21. 22. 393. ¶ Introduci non potest ab his, qui non habent potestatem legis condendæ. 254. 23. 24. 393. ¶ Semel à Statuto prohibita, induci nullo tempore dici potest inducta. 254. 25. 26. 393. ¶ Debet esse rationabilis, & honesta, aliàs non valet. 254. 27. 28. 393. ¶ Contraria immunitati Ecclesiæ non attenditur. 259. 40. 465. ¶ Loquendi consuetudo attenditur pro voluntate disponentis interpetranda. 278. 18. 641. ¶ Non est seruanda antiqua lex, sed noua consuetudo. 279. 32. 652. ¶ Doctori attestanti de consuetudine non creditur. 280. 42. 661. ¶ A Principe ex certa scientia sublata non potest contraria induci sine eiusdem Principi expresso assensu. 287. 15. 755. ¶ Feuda fiũt alienabilia ex consuetudine. 291. 31. 794.

CONTINVVS CONTINVATIO

Quęcumq. ratio intermedia continuationem impedit. 205. 35. 60.

CONTVMACIA CONTVMAX

Ignorantia ex propria contumacia producta non prodest. 230. 28. 256.

CONSTITVTVM

Clausula Constituti transfert possessionem manutenibilem. 150. 23. 24. 361.

CONTRACTVS

Spes transmittitur faciliùs ex Contractu conditionali, quam ex Testamento. 1. 35. 13. ¶ Qualitas, cum qua contrahitur, semper attenditur. 212. 22. 23. 132. ¶ Contrahens cum aliquo vti hærede videtur respectu illius qualitatis hæreditariæ contraxisse. 212. 23. 132. ¶ Contrahens cum aliquo vti socio nomen proprium excludit. 212. 24. 132. ¶ Verba contrahentium interpretanda sunt iuxta comunem loquendi vsum. 227. 3. 228. ¶ Duas personas, & duo nomina repræsentans censetur eo nomine solum contraxisse, quod expressit. 229. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 244. ¶ Cum minore gestus & si nullus non potest impugnari, si minor non lit. 231. 32. 33. 265. ¶ Simulatio contractus non præsumitur, sed est probanda. 234. 52. 281. ¶ Causa simulationis est probanda. 234. 52. 281 ¶ Quælibet causa simulationis non sufficit, sed euidens requiritur. 234. 53. 281. ¶ Species simulationis est probanda. 234. 54. 281. ¶ Simulatio contra publicum Instrumentum non probatur per Testes. 234. 55. 281. Contra 56. Declara 57. Simulatio contra publicum Instrumentum probatur coniecturis. 234. 56. 282. Declara 57. 58. 59. 60. 61. ¶ Actio non datur ex contractu reuocato. 241. 1. 316. Natura nõ ex denominatione, sed ex qualitate dispositionis iudicatur. 241. 14. 15. 318. ¶ Princeps de plenitudine potestatis potest à contractu recedere. 251. 20. 378. Contrarium 29. 30. 379. ¶ Feuda licet ex priuilegio concedantur, dicitur tamen concedi per viam contractus. 251. 31. 379. ¶ Qualis nominatur à partibus, talis præsumitur. 257. 72. 73. 428. ¶ *Pro hæredibus* censetur facta stipulatio in contractu, etiãsi non exprimatur. 258. 10. 437. ¶ In contractu includitur id solum, quod est scriptum. 258. 11. 461. ¶ Verba contractus interpretantur aduersus eum, qui in illis se fundat. 259. 22. 23. 462. ¶ Item aduersus eum, ad cuius commodum contractus, aut pactum conceptum fuit. 259. 24. 462. ¶ Verisimilitudinis est habenda ratio in interpretatione contractus. 259. 39. 465. ¶ Transmittitur ius ex contractu conditionali competens licet non agnitum. 261. 41. 42. 43. 511. ¶ Scientia contractus ex cohabitatione præsumitur. 273. 31. 591. ¶ Metu factus rescinditur. 275. 33. 34. 617. ¶ Statutum super contractibus mulierum non procedunt contrahendo in piam causam. 277. 8. 9. 10. 11. 633.

633. ¶ Causa in contractibus alia est finalis, alia impulsiua, & vtraque quæ sit. 277. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 635. ¶ Legibus contrahentes se conformare velle censentur. 280. 34. 659. ¶ Argumentum de contractu ad Statutum valet 280. 78. 667. ¶ Denominatio partium non immutat naturam contractus. 280. 101. 670. ¶ Emphytheusis ex quibus discernatur à contractu locationis. 280. 98. 99. 100. 101. 103. & seq. 670. ¶ In contractu nominato nõ licet alteri sine alterius consensu ab eo recedere. 280. 105. 671. ¶ Ad æquitatem reducitur si tractu temporis fiat iniquum. 280. 149. 676. ¶ Cum Statuto potius, quam cum iure comuni contrahentes censentur se conformare. 280. 150. 151. 676. ¶ Quodlibet pactum dicitur pars contractus. 280. 202. 684. ¶ Qualis denominatur à partibus, talis censetur. 283. 4. 705. ¶ Permutationis contractus, quæ habeat naturalia. 283. 5. 705. ¶ Permutationis est similis emptioni, & venditioni. 283. 6. 705. ¶ Nullitas contractus non opposita in Iudicio non attenditur. 283. 12. 13. 706. ¶ Ecclesia contrahens reseruato Beneplacito Apostolico antequam illud expediatur, pœnitere potest. 284. 16. 17. 712. ¶ Ex disparitate contractus remanet nullus. 284. 18. 712. ¶ Claudicare potest fauore Ecclesiæ, & minoris. 284. 18. 19. 713. ¶ L. Curabit ff. de Act. empt. locum habet in quolibet contractu emptioni simili. 284. 28. 29. 714. ¶ Pecunia numerata in contractu ex quibus dicatur. 287. 10. 11. 749. ¶ Solemnitates in contractibus Ecclesiæ, & minorum in eorum tantum fauorem sunt introductæ. 287. 31. 757. ¶ Vsurarius non parit obligationem, nec meretur exequutionem. 287. 35. 759.

CONTRADICTOR LEGITTIMVS

Non dicitur, qui non habet possessionem, nec titulum. 213. 6. 135. ¶ Non dicitur, qui comparet tantum pro suo interesse. 213. 9. 135. Dicitur, qui ante præsentationem Litterarum Apostolicarum erat in causa, & Actus fecerat Iudiciales, etiamsi non habeat prouisionem Apostolicam. 2 5. 49. 150. ¶ Hæredi petenti summariè immissionem possessor cum titulo pari est legittimus contradictor. 223. 1. 2. 201. ¶ Quamuis titulus sit coloratus, & apparens tantum. 13. 14. 15. 203, & absque probatione eius subsistentiæ. 223. 16. 17. 18. 204. ¶ Titulus fortior possidentis impedit immissionem hæredis. 223. 5. 6. 202. ¶ Possessor titulo Fideicommissi impedit hæredi immissionem, si ei nullæ competunt detractiones. 223. 7. 8. 202. Et etiamsi competãt, sed sint illiquidæ, & incertæ. 223. 31. 208. ¶ Exceptio fideicommissi an admittatur ad impediendam immissionem hęredi. 223. 21. 206. ¶ Incapacitas hæredis successionis bonorũ, in quibus petit immissionẽ, excludit à remed. l. fin. 223. 23. 24. 25. 26. 206. ¶ Possidens feuda tanquam agnatus successor an sit contradictor legittimus filiæ vti hæredi vltimi defuncti immissionem ex l. fin. petenti. 223. 26. 27. 208. ¶ Possessio etiam illegittima cum titulo pari sufficit ad impediendam immissionem hæredi. 234. 1. 2. 0. ¶ Qui non possidet non est contradictor legittimus. 250. 40. 363. Contrarium in agnato successore in feudo. 41. Distingue 42. 363.

CONTRARIVM CONTRARIETAS

In omni dispositione contrarietas est vitanda. 266. 24. 542. ¶ Testi in substantialibus, contrario non creditur. 280. 111. 672.

CORRESPECTIVI CORRESPECTIVITAS

Actus dicuntur, si vnus sine altero factus non fuisset. 227. 9. 229.

CORPVS

Membra debent essent eiusdem naturę totius corporis. 248. 15. 348. ¶ Emphytheusis vnica dicitur, etiamsi plura contineat corpora. 280. 143. 675.

CORRECTIO

In dispositione qualibet omni possibili interpretatione euitanda est. 285. 3. 717.

CREDITOR CREDITVM

Electionem habet Creditor in bonis debitoris. 256. 7. 411. Declara si eligeret bona fideicommissi, vel pretiosora, dum alia extant. 256. 10. 11. 12. 411. ¶ Possidens fundum loco pignoris soluere tenetur collectas, & onera pro eo imposita. 259. 7. 460. ¶ Hæres non præsumitur satisfactus de suo credito ex bonis immobilibus, censibus, aut mobilibus in hæreditate repertis, sed ex pecuniis secus. 69. 40. 570. Declara etiam de bonis immobilibus ad sui fauorem censetur satisfactus, vt fructus faciat suos. 269. 41. 570. ¶ Succedente creditore debitori fit confusio quoad obligationem, & actionem, non quoad retentionem. 269. 44. 571. ¶ Hæres cum inuentario duplicem repræsentat personam hæredis, & creditoris. 269. 45. 571. ¶ Debitore succedente creditori, vel è contra ratione confusionis, & præsumptę solutionis extinguitur debitum. 269. 63. 575. ¶ Hæres beneficiatus rectè soluit creditoribus primò venientibus licet posterioribus. 272. 1. 594. Declara 2. 3. 4. & per totum, & præcipuè. 10. 595. ¶ Hæres beneficiatus non potest retardare creditori petenti solutionẽ sui crediti sub prætextu, quod adsint alij creditores anteriores, dum non vrgent. 272. 19. 20. 567. ¶ Fructus fideicommissi possunt creditoribus adjudicari, si tacita legis tantum alienationis adsit prohibitio, secus si expressa. 273. 3. 4. 5. 6. 600.

CVLPA

Pœna priuationis supponit culpam. 227. 34. 232. ¶ Ignorantia culpam excludit. 227. 35. 232. ¶ Fidecommissarius in reddenda ratione bonorum fideicommissi non tantum de dolo, sed culpa

culpa leuiteretur. 246. 2. 337.

CVRATOR

Dementiæ est probatio in eo, cui datur Curator. Rota decis. post Consult. 295. pag. 852. col. 2.

D

DAMNVM

Officium suum nemini debet esse damnosum. 254. 5. 391. ¶ Nomine damnorum venit solum damnum emergens, non autem lucrum cessans. 261. 1. 498. Latius quæ veniant. 261. 5. 500. ¶ Iuramento damnum passi quando probetur. 275. 31. 32. 616. 52. 53. 54. 55. 623. ¶ Absolutus à pœna condemnari potest ad refectionem damnorum. 279. 21. 650.

DEBITVM DEBITOR

Compensatio extinguit debitum, prout solutio. 242. 1. 322. ¶ Creditor habet electionem in bonis debitoris. 256. 7. 411. Limita si bona fideicommissi eligeret, vel prætiosora, dũ alia extant. 256. 9. 10. 11. 12. 411. ¶ Compẽsatio debitum tollit. 268. 35. 559. ¶ Succedente creditore debitori fit confusio quoad actione, & obligationem, non quoad retentionẽ. 269. 63. 575. ¶ Legittimè soluit fideicommissario, licet pecuniam non inuestiuerit vti tenebatur, nisi in Instrumento debiti sit aliter conuentum. 269. 65. 576. ¶ Confessio debiti in Testamento valet in vim legati. 270. 25. 586. Declara 29. 30. 31. 32. 587. ¶ Immissio, seu exequutio in bonis tantum debitoris est facienda. 272. 14. 596. ¶ Doctor pro debito ciuili capi non potest. 274. 10. 11. 606. ¶ Incendij corpus delicti probatur præsumptionibus arbitrio Iudicis. 279. 6. 646.

DECISIO

Est pars sententię. 222. 13. 196. ¶ Probat causam, qua Iudices moti sunt ad proferendam sententiam. 222. 14. 196. ¶ Ratio decidendi cõpræhendit omnes casus, quibus adaptari potest 286. 5. 733.

DECLARATIO

Certa, & clara dispositio declaratione non eget, sed dubia. 202. 14. 21. 203. 4. 32. ¶ In claris non datur declaratio. 207. 58. 95. 208. 26. 106. ¶ Hæredis declaratio voluntatis Testatoris pro interpretando ordine succedendi in fideicommisso iam inducto, quicquid sit pro inducendo fideicommisso, plurimum valet. 203. 1. 32. Amplia etiam si declaratio sit tacita. 2. Limita si voluntas sit clara. 203. 5. 6. 7. 33. ¶ Hæredis voluntatis Testatoris contraria Testamento, cui se refert, nihil valet. 203. 12. 13. 34. ¶ Clausula *ita quod* declarat mentem proferentis in præcedentibus. 204. 41. 50. ¶ Vna substitutio ab alia non declaratur, quando vtraq. est sub oratione diuersa concepta. 205. 15. 16. 17. 55. ¶ Quando ratio diuersitatis adest, vna dispositio, vel substitutio ab alia non declaratur. 205. 36. 62. ¶ Vna pars dispositionis declarat aliã. 207. 32. 90. Limita quando in alia contrariũ fuit expressum. 208. 28. 106. ¶ Natura declarationis est nihil addendi. 207. 59. 95. ¶ Ciuilitas vt per non habitationem amittatur, requiritur declaratoria Iudicis. 236. 21. 23. 292. ¶ Etiamsi Statutum non habitantem *ipso iure* priuaret. 22. 291. ¶ Statutum vnum ab alio declaratur. 245. 13. 335. ¶ Renuncians declarare potest suam renunciationẽ dubiã. 258. 50. 443. ¶ Dubia dispositio declaratur à clara, non autẽ clara à dubia. 288. 56. 772. ¶ Vassalli plurimũ valet ad iudicandam feudi naturam. 294. 18. 838. 293. 26. 794. ¶ Alterata substantia non dicitur declarata, sed mutata voluntas Testatoris, Rota decis. post Consult. 295. pag. 853. col. pr. ¶ Cui est facultas conlata declarandi in tempus mortis, donec viuit potest variare, Rota decis. post Consult. 293. pag. 853. col. pr. ¶ Exequutore habente facultatem declarandi facta declaratione variare non potest. Rota decis. post Consult. 295. pag. 853. col. pr.

DEFECTVS

Inhabilitatis in agente est maior, quam defectus iuris. 109. 16. 120. ¶ Proprietatis defectus impedit Adipiscendæ Remedium. 223. 11. 203. ¶ Dominij defectus exceptio obstat agenti ex Remed. l. fin. 223. 27. 207. ¶ Scientia intimationis defectum an suppleat, distingue. 230. 31. 32. 33. 256. ¶ Solemnitatum defectus non inualidat renunciationem factam ob ingressũ Religionis. 258. 44. 441. ¶ Proprius non potest alteri opponi. 269. 70. 577. ¶ Substitutio facta in defectum lineæ quando verificetur. 278. 9. 10. 13. 12. 639. ¶ Causæ defectus, pro qua facta est obligatio, impedit exequutionem obligationis. 180. 176. 678. ¶ Deficere dicitur linea, seu descendentia, quæ nunquam inchoauit. 282. 8. 9. 696.

DELEGATIO DELEGATVS

Sententia data à Iudice delegato censetur data à delegante. 233. 44. 273.

DELICTVM.

Plenè debet probari, vt irroget infamiam, aliàs non sufficit diffamatio, seu inquisitio. 214. 36. 144. ¶ Inquisitus de delicto etiamsi absoluatur, redditur inhabilis ad Beneficia Ecclesiastica consequenda. 215. 2. 4. 146. Præsertim in concursu nullam exceptionẽ habentis. 3. Declara 20. 148.

20. 148. Declara, & distingue, aut infamia sit Iuris, aut facti. 5. 6. 8. 9. 147. ¶ Compositio super delicto est licita. 215. 29. 149. ¶ Compositio delicti confessionem inducit. 215. 29. 30. 31. 149. 50. 51. 151. ¶ Mortem sibi inferre delinquente tentante, an inducatur ex hoc confessio delicti, pro quo detinebatur. 247. per totum cum pluribus distinctionibus. 344. ¶ Actio duplex oritur ex quocumque delicto Alia ad pœnam, Alia ciuilis in factum. 275. 23. 613. ¶ Actio ex delicto triginta solum annorum spatio præscribitur. 275. 24. 614. Facta aliqua possunt esse delicta, & non delicta. 279. 4. 646. ¶ Incendium habet delicti præsumptionem. 279. 5. 646. ¶ Testes etiam inhabiles admittuntur in delictis atrocibus, & noctis tēpore commissis. 279. 22. 23. 654. ¶ Quodlibet factum & si contra bonos mores non dicitur delictum, si illud lex non puniat. 281. 7. 688. ¶ Qui dicit aliquid esse delictum probare tenetur. 281. 13. 688. ¶ Læsæ Maiestatis committitur solum à subdito. 281. 21. 22. 689. 29. 690.

DEMENTIA
Vide INSANIA.

DESCENDENTES DESCENDENTIA

A filio primogenito censentur cœteris magis dilecti. 102. 30. 26. Limita in maioratu facti, & saltatorio. 31. ¶ Nemo à se ipso descendere valet. 204. 34. 43. ¶ Verbum *linea* idem importat, quod verbum *descendentia*. 204. 39. 49. ¶ Inter successores sanguinis compræhenduntur descendentes tantū, non autem transuersales eius, cuius successores sāguinis sūt vocati. 216. 47. 163. ¶ Conditio *si sine filijs* subintellecta *per l. cum Auus ff. de condit. & demonstr.* procedit in descendentibus, non autem in transuersali, & extraneo. 218. 15. 173. ¶ Descendentes a fœminis cognati, non agnati dicuntur. 220. 10. 186. ¶ Rectę lineæ appellatione descendentes tantum, non autem transuersales comprehenduntur. 220. 31. 190. ¶ Transuersales non succedunt ab intestato, donec adsunt descendētes. 257. 1. 416. ¶ Prima causa successionis descendentibus in iure tribuitur. 262. 46. 511. ¶ Tam masculi, quam fœminæ descendentiū appellatione comprehenduntur. 278. 7. 639. ¶ Vocato Titio, & eius descendentibus in perpetuum per fideicommissariam, non per vulgarem tantum censentur vocati. 282. 3. 695. ¶ Deficere dicitur descendentia, quæ nunquam inchoauit. 282. 8. 9. 696.

DETERMINATIO

Vnica respiciens plura determinabilia debet omnia æqualiter determinare. 205. 4. 54. 208. 26. 106. Declara si sint posita in eadem oratione, secus si diuersa sub nu. 4. ¶ Vnitas orationis determinare debet æqualiter omnia in eadem oratione contenta. 229. 11. 246. ¶ Omnis dispositio determinari debet secundum tempus, in quod confertur. 241. 10. 317. ¶ Ratio diuersa vbi concurrit, una determinatio non determinat omnia determinabilia æqualiter. 480. 65. 665.

DICTIONES

Alius post speciem expressam adiectam an extendat dispositionem ad aliam speciem. 229. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 247. 22. 23. 248. 25. 26. 27. 249, 259. 26. 463. Quid si verbis vniuersalibus iungatur. 259. 27. 28. 29. 463. ¶ *Amplius* repetit pręcedētem dispositionem cum omnibus qualitatibus. 282. 29. 30. 701. Declara 32. 33. 34. 702. ¶ *Anco* est repetitiua qualitatum antecedentis dispositionis. 268. 28. 557. ¶ *Cæterum* æquiualet dictioni *verum*, *Si verò*, quæ præcedentibus aduersantur retento tamen eodem Themate. 266. 5. 6. 7. 8. 9. 538. 16. 17. 18. 541. ¶ *Et* posita in principio orationis non cumulatiuè, sed inceptiuè stare dicitur. 205. 1. 54. 208. 30. 106. ¶ Inter diuersa poni solet. 205. 2. 54. 208. 31. 106. ¶ Habet naturam copulādi, & copulando continuare sequentia pręcedentibus. 205. 27. 59. 208. 51. 110. ¶ *Ex* causam immediatam significat. 225. 16. 217. ¶ *Etiam* extendit dispositionem antecedentem ad personam non comprehensam. 268. 14. 553. ¶ *Ea, eo, ys* refertur ad antea nominatos cum omnibus qualitatibus expressis. 278. 17. 641. ¶ *Interim* est limitatiua temporis intermedij, & vltra illud non protenditur. 284. 32. 715. ¶ *Insuper* coniungit præcedentia sequētibus, quæ continuatiuè veniunt. 257. 44. 425. ¶ *In* denotat intrinsicitatem, & vnitatem cum ipso Actu. 226. 16. 17. 223. ¶ *Ob* causam finalem significat. 295. 12. 14. 846. ¶ *Omnis* est vniuersalis, & omnia comprehendit. 243. 7. 331. ¶ *Pero* modificationem, & conditionem puræ pręcedentis dispositionis inducit. 268. 26. 557. ¶ *Propterea* causam finalem infert. 295. 10. 846. ¶ *Qualsiuoglia* est vniuersalis, & omnia compræhendit. 244. 7. 331. *Qualibet* est vniuersalis 278. 16. 641. ¶ *Qui, quod* relatiuum est, & inducit repetitionem proprij nominis antea expressi. 268. 25. 556. ¶ *Semper* exponitur, *omni tempore*, *omni casu*. 268. 27. 557. ¶ *Secundum* relationem importat. 267. 4. 545. ¶ *Tunc* conditionem importat. 216. 2. 154. ¶ *Vt* similitudinem importat. 269. 17. 566. ¶ *Vnum, verò*. Aduersatiuæ intelliguntur retentis terminis præcedentis casus. 266. 16. 17. 541. ¶ Non amittit suam naturam etiamsi caput, seu versiculum, in quo ponitur, habeat rationem perfectā. 266. 17. 541. ¶ Coniungunt sequentia cū antecedentibus. 266. 18. 541. ¶ *Vndè* causam significat. 266. 2. 536. Vide *Verba*.

DIES

Incerta in vltimis Voluntatibus conditionem facit. 216. 9. 157. post cons. 295. pag. 858. col. pr. Declara ibi, quando non est absolutè incerta, sed omninò futura est. ¶ Interpellatio non est necessaria vbi adest dies, & pœna. 227. 26. 231.

231. ¶ Menſis numerari debet tot diebus, quot conſtat menſis, in quo conficitur Actus. 230. 18. 254. ¶ Hærès inſtitutus ex certa die ſtatim fit hæres. 240. 7. 314. ¶ Adiecta legato an faciat conditionem poſt Conſult. 295. pag. 853. col. 2.

DIFFERENTIA

Inter diſpoſitionem puram, & conditionalem. 205. 12. 55.

DIGNVS DIGNIOR

Pręſentatus à maiori numero Patronorum eſt inſtituendus, etiamſi præſentatus à minori numero ſit dignior. 215. 21. 148.

DIGNITAS

Non attenditur, vbi diuitiæ ceſſant. 234. 28. 279. ¶ Spurij à dignitatibus excluduntur. 253. 25. 387. ¶ Doctoratus dignitatem affert. 274. 7. 606.

DILIGERE, DILECTVS, PRAEDILECTVS

Deſcendentes à filio primogenito cenſentur cœteris magis dilecti. 202. 30. 26. Limita in maioratu facti. 31. ¶ In Maioratu facti non habetur prædilectionis ratio reſpectu gradus, aut proximitatis, ſed ætatis tantum. 205. 52. 67. ¶ Pater præſumitur filios prædiligere. 208. 20. 105. ¶ In Maioratu facti prædilectionis pręſumptio non militat. 208. 21. 505. ¶ ¶ Pater cenſetur magis filium, quam ſe ipſum diligere. 233. 40. 273. ¶ Pater filium magis, quam vxorem præſumitur diligere. 268. 16. 17. 554. ¶ Primo vocati magis dilecti cenſentur. 278. 26. 643. ¶ Magis dilectus cenſeri debet minus grauatus. 278. 27. 643. ¶ Erga filios maior præſumitur, quàm erga cœteros. 285. 26. 27. 726. Limita quia maior præſumitur erga hæredem inſtitutum. 28. ¶ Inſtitutus hęres præſumitur cœteris prædilectus. 288. 94. 777. 289. 37. 784.

DIMINVTIO

Augumentum ſpectat ad eum, ad quem ſpectat diminutio. 256. 19. 412.

DISPAR

Vide PAR.

DISPENSATIO

Sola ſcientia Papę quoad, defectum Simoniæ euitandum ęquipollet diſpenſationi. 213. 18. 136.

DISPOSITIO

Poteſt quilibet in ſuis diſpoſitionibus legem, quàm vult, apponere. 201. 4. 5. 215. 6. 216. ¶ Verba in vna parte diſpoſitionis ita accipienda ſunt, quomodo certum eſt in alia parte eiuſdem diſpoſitionis accepta fuiſſe. 1. 26. 11. ¶ Clara declaratione non eget, ſed dubia. 2. 14. 21. ¶ Vna pars diſpoſitionis ſi per ſe eſſet clara, non declaratur ab altera. 2. 15. 16. 21. ¶ Relatiua diſpoſitio prout verè ſtat, attendi debet, non prout refertur, & enunciatur. 203. 11. 12. 34. ¶ Dubia Iùris quę dicatur. 203. 22. 23. 36. ¶ Clara obſeruantia interpretatiua non indiget. 203. 29. 39. ¶ Diuerſitas diſpoſitionum probatur ex diuerſa cuiuslibet natura, & conditione. 205. 11. 55. ¶ Differentia inter diſpoſitionem puram, & conditionalem. 205. 12. 55. ¶ Orationum diuerſitate ſtante non datur in vna repetitio conditionis, aut qualitatis in alia expreſſæ. 205. 13. 14. 55. ¶ Orationum diſtinctio facit vnam diſpoſitionem proximiorem, aliam remotiorem. 205. 25. 59. ¶ Cum ratio adeſt diuerſitatis, vna ab altera non declaratur. 205. 36. 62. 208. 43. 109. ¶ Vna pars diſpoſitionis declarat aliam. 207. 32. 90. ¶ Diſponens cenſetur ſe conformaſſe cum Statuto loci. 207. 47. 48. 49. 92. Item cum Statuto vigente tempore factę diſpoſitionis, non cum Statuto poſtea ſupervento. 207. 47. 48. 49. 91. ¶ Cauſa impulſiua non exiſtente vera diſpoſitio nihilominus ſubſtinetur, ſecus ſi finali. 207. 61. 95. ¶ Quæ habet duplicem intellectum, attenditur, qui habet obſeruantiam. 207. 65. 66. 96. ¶ Dum quęlibet diſpoſitio habet expreſſum proprium verbum, cenſetur quęlibet in ſeparata oratione poſita. 208. 33. 107. ¶ Diſcreta diſpoſitio facta in vno caſu non extenditur ad alium, in quo non idem expreſſit. 208. 44. 45. 109. ¶ Vna pars diſpoſitionis per ſubauditos intellectus interpretata cũ iſto ſubaudito intellectu non declarat aliam. 208. 56. 111. ¶ Actus eſt reiterandus, donec diſpoſitionis forma adimpleatur. 211. 8. 9. 128. ¶ Cum effectu intelligenda eſt quęlibet diſpoſitio. 211. 10. 128. ¶ In Actu nullo non verificatur diſpoſitio. 211. 13. 128. ¶ Ex inobſeruantia vnius qualitatis non infertur ad inobſeruantiam aliarum qualitatum eiuſdem diſpoſitionis, ſed eſt probanda præciſæ de ea qualitate, de qua agitur. 215. 47. 150. ¶ Cum Teſtator prohibet hęredem, vel legatarium diſponere de Rè ſibi relicta, cenſetur fideicommiſſum induxiſſe fauore hęredum ipſius Teſtatoris. 216. 21. 158. Declara 22. 23. 24. 159. ¶ Simplex prohibitio alienandi, & diſponendi facta perſonę inſtitutæ an inducat fideicõmiſſum, vel reſoluatur in conſilium. 216. 24. 159. ¶ Quamuis generalis reſtringi debet iuxta mentem diſponentis. 216. 43. 163. ¶ Superfluitas eſt in omni diſpoſitionę vitanda. 225. 20. 218. 226. 30. 226. ¶ Generalis ſi non poteſt verificari niſi in vna ſpecie, dicitur ſpecialis. 226. 26. 27. 225. ¶ Qualitas, dum eſt obiectum principale diſponentis, non ſufficit probare Actum, ſi Actus qualitate careat. 228. 30. 238. ¶ Pręſuppoſitis terminis habilibus eſt intelligenda. 230. 54. 259. ¶ Qualitas diſpoſitioni adiecta reſtringit diſpoſitionem ad perſonas eam qualitatem habentes. 232. 2. 226. ¶ Cõditio adiecta exequutioni non reddit diſpoſitionem conditionalem. 234. 9. 266. ¶ Non habet effectum niſi purificata conditione. 234. 19. 277. Caſu ficto in diſpoſitione ęquiparato caſui verò habet locum in caſu ficto. 236. 10. 290.

290. ¶ Repetitio qualitatis ad restrictionem dispositionis non admittitur in dispositione fauorabili. 136. 30. 293. ¶ Secundum tempus, in quod cōfertur, omnis dispositio determinati debet. 241. 10. 316. ¶ Qualitas dispositionis magis, quam verborum sonus declarat voluntatem disponentis. 241. 17. 318. ¶ Vnum vel plura capitula quando dicatur continere. 242. 11. 323. ¶ Reseruatio disponendi ad beneplacitum non reddit actum conditionalem. 249. 20. 21. 353. ¶ Reseruata facultate disponendi de aliqua re censetur in hęredes ab intestato dispositum. 249. 22. 23. 353. 24. 25. & pluribus seq. ¶ Verba adiecta in exequutiua dispositionis parte non immutant substantiam dispositionis. 251. 18. 19. 20. vbi quando dicantur in exequutiuis posita. 370. ¶ Parificatorum eadem debet esse dispositio. 266. 22. 541. ¶ Contrarietas in omni dispositione vitanda semper est. 266. 23. 542. ¶ Generalis dispositio non comprehendit ea, de quibus specialiter est actum. 268. 20. 554. ¶ Diuerso iure censeri non debet eadem dispositio. 270. 26. 586. ¶ Clausulę exequutiuę non alterant dispositionem principalem. 271. 17. 591. ¶ Agēs ex dispositione conditionali probare debet cōditionis implementum. 278. 1. 638. ¶ Vsus loquēdi disponētis attēditur pro eius volūtate elicienda. 278. 18. 641. ¶ Ex distincto loquēdi modo clarior percipitur voluntas disponētis. 278. 19. 642. ¶ Vnum, & idem verbum in eadem dispositione diuersum sensum habere non potest. 278. 29. 644. ¶ In Additione facta dispositioni censentur inesse omnia in dispositione contenta. 281. 19. 20. & seqq. 700. ¶ Augumentum dispositioni factum cōtinet omnes qualitates dispositionis. 282. 20. 21. 22. 700. ¶ Enunciatiua verba futuri euentus dispositionem inducunt. 286. 16. 17. 18. Declata 20. 21. 736. ¶ Vbi verba sunt incerta, aut dubia dispositio cessat. 288. 13. 767. ¶ Dubia declaratur à clara, non autem clara à dubia. 288. 56. 772. ¶ Iuxta dicta in præfatione, & prohœmio sequens dispositio restringitur, aut ampliatur. 293. 10. 836. ¶ Testator non censetur disposuisse de rebus alienis, nisi dixerit expresse post cons. 295. pag. 858. col. 2.

DIVERSVM DIVERSITAS

Orationum diuersitatem efficit diuersitas verbi, vel eiusdem verbi repetitio, identitatem autem vnitas verbi. 205. 10. 55. ¶ Dispositionis, vel orationis diuersitas cognoscitur ex diuersa vtriusque natura, & conditione. 205. 11. 55. ¶ Repetitio qualitatis vnius dispositionis non datur in alia in diuersa oratione concepta. 205. 13. 14. 55. ¶ Cum ratio adest diuersitatis vna dispositio, vel substitutio ab alia non declaratur. 205. 36. 61. ¶ Illatio non fit ex diuersis. 251. 23. 371. ¶ Casuum diuersitas operatur diuersitatem Iuris. 288. 38. 770.

DIVISIO

Facta inter hæredes omnium bonorum hæreditatis sufficit loco Inuentarii, ne teneantur vltra vires. 269. 23. 568. 54. 571. ¶ Res quælibet in plures partes diuidi potest. 280. 127. 671.

DIVITIAE

Dignitas non attenditur, vbi non sunt diuitiæ. 274. 28. 279. ¶ In futurum quis ditari posse præsumitur. 275. 51. 622.

DOCTORES

Alciat. inter cons. Grati 8. declaratur. 1. 16. 17. 8. 204. 35. 45. ¶ Parergon. iur. lib. 8. cap. 15. explicatur. 206. 53. 69. ¶ *Auendan.* l. 40. Tauri Gloss. 17. nu. 25. 26. declaratur. 206. 56. 69. ¶ *Alex.* cons. 4. lib. 4. declaratur. 206. 58. 70. & cons. 121. lib. pr. declaratur. 206. 65. 80. & iuxta idem consilium fuisse iudicatum. 208. 3. 101. Iterum declaratur. 208. 18. 108. & cons. 36. lib. 3. declaratur. 216. 34. 161. ¶ *Affl.* decis. Lucens. 39. reprobatur. 209. 6. 20. 110. ¶ *Altograd.* cons. 42. lib. 2. declaratur. 244. 9. 331. ¶ Cons. 18. lib. pr. reprobatur. 287. 38. 760. ¶ *Bart.* in l. Gallus 29. §. Etiamsi præsente ff. de liber. & posthum. & in l. Pater filium 36. §. pen. ff. de leg. 3. explicatur. 216. 29. 160. ¶ *Bero.* cons. 7. lib. pr. Declaratur 101. 106. & 204. 33. 45. 20. 108. 10. 103. ¶ *Bellon.* cons. 11. refertur, & declaratur. 206. 61. 77. ¶ *Cancer.* par. 3. resolut. cap. 11. n. 105. 104. Declaratur 206. 57. 70. ¶ *Capyc. Galeott.* contr. 21. lib. pr. examinatur. 204. 27. 842. ¶ *Cortul.* de oul ul causa priuat. ob non solutū canonem Limit. 19. nu. 5. & ampliat. 12. impugnatur 280. ex nu. 30. 659. 31. 32. 33. & seq. ¶ *Cyriac.* contr. 550. confutatur. 240. 1. 313. 10. 11. 314. ¶ *Corn.* cons. 272. declaratur. 216. 36. 161. ¶ *Curt. Sen.* cons. 45. declaratur. 216. 37. 161. ¶ *Gouean.* pract. quæst. cap. 38. sub n. 11. §. *Hæc autem volitas.* declaratur. 205. 50. 67. ¶ *Farinac.* quæst. 16. nu. 48. declaratur 279. 19. 20. 21. 649. ¶ *Fulgos.* cons. 108. declaratur. 216. 35. 161. ¶ *Fusar.* cons. 39. 40. 41. latissimè referuntur, & explicantur. 206. 67. 668. 80. & seq. ¶ quæst. 359. de substit. declaratur. 216. 38. 162. ¶ *Fontanell.* decis. 526. declaratur. 286. 15. 735. ¶ *Gen. Spin.* cons. 2. num. 17. declaratur. 266. 28. 543. ¶ *Giouagnon.* cons. 31. lib. 2. declaratur. 274. 6. 606. ¶ *Grat.* contr. 67. declarantur. 201. 16. 17. 8. 204. 33. 45. 207. 50. 90. 208. 1. 10. 103. ¶ *Ioannes Baptista de Luca* in Curia Romana Aduocatus laudatur. 102. 1. 27. Eiusdem discursus primus cum sex sequentibus in vol. tract. de fideicomm. reprobatur. 102. ex nu. 31. 27. vsq. in finem. Laudatur 210. sub. nu. 24. 168. 235. 1. 283. ¶ Reprobatur in tract. de Iudicijs discursu 40. num. 42. 269. 43. 57. ¶ *Natta* cons. 49. latè reprobatur 280. ex num. 30. vsque ad n. 40. 659. 660. ¶ *Menoch.* cōs. 981. declaratur. 201. 16. 17. 8. ¶ Cons. 442. declaratur. 201. 19. 20. 9. & num. 22. 23. traditur distinctio declaratur. 201. 10. 11. 12. 13. 204. 35. 47. 207. 27. 88. ¶ Et d. cons. 442 totum refertur, & declaratur. 206. nu. 59. 72. 208. 5. 101. 11. 103. ¶ Cons. 886. num. 27. declaratur 207.

53.92. ¶ 812. examinatur 294. ex nu.14. 840. ¶ *Merlin.* de pignor. lib.3. tit.2. quæst.49.nu.11. vers. Tertius est casus declaratur. 212.26.132. ¶ *Michalor.* de fratribus cap.6. par. pr. sub nu. 22. declaratur 255. 19. 20. 21. 399. ¶ *Peregrin.* de fideicommiss. art.31. nu.21. 22. declaratur 216. 5. 6. 155. 28. 29. 80. & seq. 160. 161. ¶ *Pratus* cap. 38. discept. forens. lib.pr. declaratur. 206. 63. 78. ¶ *Redenasch.* cons. 82. declaratur. 206. 64. 79. ¶ *Rota Romana* in decis. coram Otthobono declaratur. 220. 20. 187. 43. 44. 190. Item decis.10. declaratur. 257. 35. 423. ¶ *Dunozet.* decis.676. Declaratur. 257. 36. 424. ¶ Decis. 216. 473. par. pr. recent. declaratur. 280. 154. 676. dec. 404. par.14. Declaratur 286. 15. 735. 24. 740. ¶ *Sabell.* resolut.40. refertur, & explicatur. 206. 62. 78. ¶ *Surd.* cons.455.& cons. 468. qua occasione sint facta cons.pr. pag.1. & approbatur ibi à pluribus. 208. 7. 102. ¶ Cons. 403. declaratur. 1. 19. 20. 9. 204. 35. 47. & latius reassumitur. 206. 59. 72. & 408. 5. 10. 11. 103. ¶ Cons.571. reprobatur 251. 252. 253. in quibus contrarium resoluitur. ¶ Cons. 97. & decis.198. reprobatur. 280. 40. 661. ¶ *Thesaur.* quæst.20. lib.2. declaratur. 206. sub num. 59. vers.Et Thesaur. 75. & quæst. 35. lib. 2. declaratur. 206. 60. 76.

DOCTORVM GENERALIA

In suo Testamento censetur iuxta iuris regulas, loquutus fuisse,& disposuisse. 218. 35. 176. ¶ In defectu legis communis Doctorum opinio vim legis habet. 280. 35. 660. ¶ Attestanti de consuetudine non creditur. 280. 41. 42. 661. ¶ Perfunctoriè loquenti non statur. 280. 196. 683. ¶ Magis creditur in Tractatibus, quam in consilijs. 280. 197. 683. ¶ Antiquiorum, & antecessorum sententia est sequenda, non spernenda. 205. 41. 42. 65. ¶ Vbi lex non reperitur casum decidens standum est opinioni Doctorum. 205. 44. 66. ¶ Opinio Doctorum habet præsumptionem veritatis. 205. 45. 66. ¶ In iure tractando periti præsumuntur. 205. 46. 66. ¶ Iudicum, & Aduocatorum communis opinio preferri debet opinioni interpretum legum. 205. 47. 66. ¶ Dignitatem afffert Doctoratus laurea. 274. 6. 606. ¶ Nobilitatem acquirit Doctor. 274. 8. 603. ¶ Plura sunt priuilegia Doctorum. 274. 9. 606. ¶ Persona prociuili debito capi non potest. 274. 10. 11. 606. ¶ Iniuriam Doctori factam potest quilibet persequi. 12. 607. ¶ Doctorum priuilegia an restringatur ad legentes solum in Publicis Vniuersitatibus, vel ad alios quoque. 274. 13. 14. 607. Quid si sit de Collegio Doctorum. 15. 607.

DOLVS

Fideicommissarius in reddenda ratione bonorum fideicommissi substituto tenetur de dolo, & leui culpa. 245. 2. 338. ¶ Bona Procuratoris sunt hypothecata pro dolosa Administratione 246.6. 338. Contrarium verius 15. 16.17. 341. ¶ Bona Patris dolosè administrantis bona filij sunt tacitè hypothecata. 246. 7. 338. ¶ Hypotheca ex dolo non oritur. 246. 18. 342. Omittens aliquid describere in inuentario sine dolo non perdit illius Beneficium. 269.60.574. ¶ Dolus ipso iure præsumitur in his perpetratis, quę sunt de genere prohibitorum. 275. 51. 622.

DOMICILIVM

Vt constituatur, quæ requirantur. 236. 14. 15. 291. ¶ Habitatio sola non constituit domicilij forum. 245. 2. 334. ¶ Habitatio, vt domicilium constituat, saltem decennalis requiritur. 245. 3. 334. 24. 336. Contra 18. 19. 335. ¶ Habitatio occasione famulatus non constituit domicilium. 245. 4. 334. ¶ Nec occasione colendi agros alienos. 5. Nec occasione legendi in publica Vniuersitate. 6. ¶ Ad domicilium constituendum requiritur animus ibi perpetuo habitandi. 245. 7. 334. ¶ Habitatio continet aliquid minus domicilio. 245. 20. 335. ¶ Emptor vigore pacti de revendẽdo conueniendus est in suo domicilio, non autem in loco vbi est res empta. 245. 21. 336.

DOMINIVM DOMINVS

Fideicommissarius dicitur Dominus, & habere dominium rei fideicommisso subiectæ. 204. 15. 41. ¶ Exceptio defectus dominij, obstat agenti remedio l. fin. 223. 27. 207. ¶ Fideicommissarius est Dominus, non autem Administrator bonorum fideicommissi. 246. 4. 341. ¶ Marcum, seu Signum an probet rei dominium illius, cuius est signium, seu Marcum. 275. 28. 615. ¶ Canon in emphyteusi soluitur in recognitionem dominij. 280. 13. 657. ¶ In Reivindicatione ex quibus probetur. 283. 2. 3. 704. ¶ Eiusdem rei apud duos eodem tempore non potest esse. 283. 10. 705. 292. 61. 818.

DOMVS

Relicta domo ad habitandum censetur relicta proprietas. 204. 15. 16. 42.

DONATIO DONANS

Reuocata censetur ex subsequenti dispositione in alios eorundem bonorum. 241. 3. 4. 316. ¶ Causa mortis donatio potest ad libitum reuocari. 241. 5. 316. ¶ Causa mortis, vel inter viuos ex quibus dicatur donatio. 241. 8. 9. 10. 11. 12. & seq. 317. Latius 262. 2. 3. 4. & seq. 503. ¶ Facta non seruatis Statuti mandatis solemnitatibus est nulla. 241. 23. 319. ¶ Insinuationi si cũ Iuramento sit renũciatum, valida remanet donatio. 241. 25. 319. ¶ In Actu matrimonij facta donatio an ob finalem causam matrimonij, vel aliam facta dicatur. 241. 27. 28. 29. 320. ¶ Causa matrimonij quando facta dicatur donatio, vt non indigeat insinuatione. 241. 30. 320 ¶ Ab-

¶ Absentium fauore potest donatio fieri. 241. 31. 320. ¶ Absenti facta est reuocabilis donec, à donatario absente reuocetur. 241. 32. 320. Et hoc non obstante clausula constituti, vel acceptatione Notarij pro absente. 241. 33. 34. 35. 321. Et etiam non obstante iuramento. 36. ¶ Ex sola scientia donationis quando est lucratiua præsumitur acceptatio, secus si sit onerosa. 241. 37. 322. ¶ Donans reseruato sibi vsufructu censetur possessionem naturalem retinuisse, & ciuilem transtulisse in donatarium. 250. 25. 26. 361. ¶ Iocalia data à marito, vel eius coniunctis vxori an tradita censeantur ad vsum, vel donata. 255. 38. 39. 404. 40. 41. 424. 43. Vbi plures recensentur donationis coniecturæ, & nu. 44. 45. 46. 47. 48. 405. Vbi contrariæ coniecturę pro exclusione donationis. ¶ Perpetua est, & transit ad hęredes, nec ad donantem reuertitur, nisi sit expressum. 257. 11. 418. ¶ In renunciatione donationis titulus adiectus non immutat donationis naturam. 257. 34. 423. 70. 71. 72. 428. 258. 15. 16. 435. 258. 74. 448. 79. 449. ¶ Quod priùs non est acquisitum, & acceptatum donari non potest. 257. 57. 427. ¶ Insinuatio de iure requiritur in donatione. 258. 16. 435. ¶ Non compræhendit bona non dum quæsita. 258. 73. 448. Non compræhenditur in donatione ea bona, quæ si compræhenderentur, donans incideret in pœnam. 258. 76. 448. ¶ Præmortuo donatario ante donantem donatio causa mortis nõ transmittitur ad hæredes donatarij. 261. 1. 503. Secus in donatione inter viuos. 261. 8. 9. 10. 505. ¶ Vxori donatum à coniunctis, vel amicis viri, an dicatur de substantia viri, vel eius contemplatione datum. 263. 18. 19. 20. 522. ¶ A consanguineis Viri donata Vxori an contemplatione viri, vel vxoris donata censeantur. 265. 15. 17. 530. ¶ Donatum à filio matri, quæ ad secundas nuptias transiuerat, censetur datum contemplatione Matris, non autem Patris defuncti. 265. 17. 18. 19. 531. ¶ Occasione, & contemplatione alicuius data censentur data ei, cuius contemplatione datur. 265. 26. 533. ¶ Donatum alicui, & suis heredibus, an hæredes capiant vti quid hæreditarium, vel proprio iure, & vocati à donante. 270. 9. 10. 11. 12. 13. 583. ¶ Non præsumitur. 272. 18. 596. ¶ Concludentissimè est probanda. 275. 35. Præcipuè cum summa est notabilis. 36. 617. ¶ Omnium bonorum non valet. 277. 1. 632. Declara nisi reseruasset sibi vsumfructum, donec viueret. 2. 633. ¶ Vel etiam nisi aliquam summam reseruasset. 3. 633. ¶ Insinuationi renunciatio cum iuramento anteneat. 277. 4. 633. ¶ Facta, vt Sacra celebrentur, dicitur in piam causam. 277. 7. 633. ¶ Donans cum onere celebrandi Missas non declarato Missarum numero, stat in arbitrio donatarij. 277. 15. 635. ¶ Causa in donationibus, aut est finalis, aut impulsiua, & vtraque quæ sit. 277. 17. 18. 19. 635. ¶ Census titulo donationis constitutus, & venditus non compræhenditur sub Bulla Pij Quinti. 287. 34. 758.

DOS

Actio de dote datur contra Maritum, si constat ipsum, aut alium pro eo dotes recepisse. 212. 1. 230. ¶ Pater interueniens cum filio in receptione dotis an obligetur. 212. 2. 3. 130. ¶ Socero, & mariti Patri validè soluitur. 212. 10. 11. 131. Maximè si filius sit sub Patria potestate constitutus. 12. 13. Pro dote Patri numerata filius non tenetur. 212. 14. 15. 16. 131. Declara 20. 21. 22. 23. ¶ Dote soluta filio iussu Patris bona tantum Patris non filij remanent obligata. 212. 16. 17. 131. ¶ Filiæ potest inuito Patre dotes de fideicommisso detrahere. 233. 27. 271. ¶ Pater tenetur filias nubere, & de dote prouidere. 233. 29. 272. ¶ Actio dotis Patri, & filiæ comunis est. 233. 30. 32. 33. 272. ¶ Pro constituendis dotibus descendentibus, licet alienare bona fideicõmissi. 233. 31. 32. 272. ¶ Beneficium *Auth. Res quæ* competit solum in casu necessitatis. 234. in princ. 275. Secus si habeat aliunde. 234. 14. 277. ¶ Beneficium Auth. *Res quæ* non competit nuptæ, & dotatæ. 234. 1. 2. 275. Item nec nuptæ sine dote. 234. 3. 4. 5. 275. ¶ Non detrahit mulier de fideicõmisso dotes, si habet dotes maternas. 234. 10. 276. Declara 11. Limita si mater adhuc viuat. 234. 15. 16. 17. 277. ¶ Detractio dotium ex fideicommisso filię competit, etiamsi Pater detractiones legitimæ, & Trebellianicæ ex eo fecerit, & consumpserit. 234. 12. 276. Declara 13. ¶ Maritus fructus dotis ob onera matrimonij percipere debet. 234. 17. 277. ¶ Quibus casibus mulier possit dotes suas distrahere. 234. 18. 177. ¶ In taxandis dotibus habenda est ratio successionis competentis in bonis Matris licet superstitis, quando fructus dotis marito non sunt debiti. 234. 21. 277. ¶ Honesta tantum, & congrua est de fideicommisso detrahenda. 234. 22. 24. 278. & 28. 29. 30. 31. 279. ¶ Congruitas dotis ex quibus sit æstimanda. 234. 23. 25. 26. 27. 278. 28. 29. 279. ¶ Fructus fideicõmissi perceptos tenetur mulier in suas dotes imputare. 234. 34. 279. Declara 35. 36. 37. 279. ¶ Fructus dotis de fideicommisso detrahuntur à die, qua dotes detrahi debuissent. 234. 38. 279. Contrarium 39. 280. ¶ Sententia contra maritum super dote data nocet vxori. 234. 40. 41. 280. ¶ Actio pro repetendis dotibus competit vxori solum dissoluto matrimonio. 234. 44. 280. ¶ Mulier agere potest contra bona fideicommissi etiam non excussis bonis liberis à tertijs possessis 234. 46. 281. ¶ Beneficium detrahendi dotes à fideicommisso à quo fuerit concessum. 235. 2. 283. ¶ *Auth. Res quæ* Beneficium competit tam pro constitutione, quam restitutione dotium vxorum descendentium fideicommittentis. 235. 3. 284. ¶ Vxor pro restitutione suarum dotiũ an possit agere contra eam partem fideicommissi, quam velit, & à quolibet ex pluribus fratribus possessam, an vero prius teneatur excutere portionem proprio viro obuentam. 235. 5. 6. & per totum 284. ¶ Rationes cur bona fideicõmissi alienari concedatur pro dotium constitutione, vel restitutione. 235. 13. 14. 287.

Pater

¶ Pater tenetur ad restitutionem dotis suæ nurus si ipsi solutę fuerint, vel filio de eius mandato. 135. 16. 17. 287. ¶ Ex consensu præstito à Patre filio contrahendi matrimonium præsumitur etiam consensus soluendarum ei dotium. 235. 18. 287. Contrarium 19. ¶ Pater quibus casibus teneatur pro dotibus filio solutis. 235. 20. 288. ¶ Pater cogi non potest obligari pro dotibus filio soluendis. 235. 21. 288. ¶ Ante legittimã an sint detrahendæ, vel priùs detracta legittima de reliquo hæreditatis soluendæ. 255. 21. 22. 23. & plurib. seq. vbi pro veritate discutitur articulus. 399. 400. ¶ Legittimæ loco quando succedere dicatur. 255. 29. 30. 31. 32. 33. 401. ¶ Congruitas dotis pendet ab arbitrio Iudicis. 255. 36. 403. ¶ Quæ sint consideranda in taxanda congrua dote. 255 37. 404. ¶ Fœmina quamuis dotata non excluditur à successione in fideicommisso. 258. 57. 446. ¶ Fructus dotis absque interpellatione debentur mulieri à die mortis viri. 268. 31. 32. 33. 558. ¶ Fructus dotis non compensantur cum Alimentis legatis. 268. 32. 33. 34. 559. ¶ Feudalia bona nec etiam deficientibus liberis possunt pro dotibus alienari. 293. 19. 826.

DVBIVM

In dubiis tantum, non autem in claris est opus declaratione. 203. 4. 32 208. 27. 106. ¶ Error Iuris dubij errori facti æquiparatur. 203. 20. 35. ¶ Dispositio Iuris dubia quæ dicatur. 203. 22. 23. 36. ¶ A claris interpretationem recipiunt, non autem clara à dubijs. 207. 30. 90. ¶ Obseruantia operatur in dubiis, secus in claris. 207. 70. 71. 96. ¶ Sententia dubia ex probationibus factis, & Actis interpretationem recipit. 215. 18. 147. ¶ Articulus iuris dubius dicitur, cum pro vtraq. opinione adsunt Doctorum autoritates. 222. 3. 194. Etiãsi vna opinio esset magis comunis. 4. 5. ¶ Iuris dubium æquiparatur dubio facti. 222. 5. 194. ¶ Certa sententia in re dubia ferri non potest. 257. 4. 431. ¶ Statutum non dicitur superfluũ, dum aliquod dubium remouet. 282. 68. 656. ¶ Ignorans, & dubitans æquiparantur. 88. 55. 771. ¶ Dubia dispositio à clara declaratur, non autem clara à dubia. 288. 56. 772.

E

ECCLESIAE

IN reparatione, seu restauratione Ecclesiarum quis contribuere debeat, consuetudo seruari debet. 248. 1. 346. ¶ Parochiani tenentur expẽdere in reparatione Ecclesiarum, si ita est consuetum. 248. 2. 3. 4. 346. ¶ Ex redditibus Operę, seu Fabricæ fieri debet reparatio Ecclesiæ, si alia consuetudo non adsit. 248. 7. 346. ¶ Deficiente consuetudine aut redditibus Operę Ecclesia restaurari, debet expensis possidentium Beneficia in eadem Ecclesia. 248. 8. 9. 10. 347. ¶ Parochiani quo casu teneantur ad reparationem Ecclesię. 248. 11. 12. 13. 347. ¶ Immunitate gaudent omnia membra Ecclesię, sicut ipsa Ecclesia. 248. 17. 348. ¶ Onera realia, & certa pro bonis acquisitis à laicis soluere tenentur. 259. 37. 464. Secus in incertis. 38. 465. ¶ Consuetudo, & obseruantia contraria immunitati Ecclesiæ non attenditur. 259. 40. 465. ¶ Prælatus sine Capitulo Ecclesiæ præiudicium inferre nequit. 259. 41. 465. ¶ Restitutio in integrum datur aduersus gesta à suo Prælato sibi prejudicialia. 259. 43. 466. ¶ Emphytheusis Ecclesiæ præsumitur concessa pro fructibus canoni correspõdentibus. 280. 6. 655. ¶ Præsertim si adsit pactum francandi cũ traditione aliorum bonorum eiusdem redditus. 8. 9. 10. 656. ¶ In permutationem dari non possunt bona Ecclesiæ habita fide de contracambio. 283. 11. 706. 284. 6. 7. 711. ¶ Alienari nõ possunt eius bona, nisi causa, & solemnitas insimul concurrant. 273. 17. 18. 707. ¶ Beneplacitum Apostolicum præsumptiuè probat causam interuenisse in alienatione bonorũ Ecclesię, donec contrarium probetur. 283. 19. 20. 21. & seq. 707. 284. 1. 2. & seq. 710. ¶ Cõmissarij in alienationibus bonorum Ecclesiæ quomodo procedere debeant, vt eorum Beneplacitum validum sit. 283. 22. 23. & seq. 707. ¶ Centenaria etiam sine bona fide contra Ecclesiam sufficit. 283. 31. 32. 708. ¶ In alienationibus bonorum Ecclesię non potest haberi fides de pretio. 283. 6. 7. 711. ¶ Potest recuperare bona data in permutationem habita fide de implemento. 284. 9. 711. ¶ Contrahens reseruato Beneplacito Apostolico, antequam expediatur pœnitere potest. 284. 16. 17. 712. ¶ Claudicare potest contractus fauore Ecclesię. 284. 18. 19. 712. ¶ Solemnitates in fauorẽ Ecclesiæ in contractibus introductæ ab ea tantum possunt opponi ad inualidandum contractum. 287. 31. 757.

EFFECTVS

Actus nullus nullam operatur effectum. 211. 12. 129. ¶ Conditio etiam voluntaria per aliud æquipollens impletur, dum disponens de effectu potiùs, quam de modo curauit. 227. 20. 21. 231. ¶ Ius eligendi, & nominandi non expirat, donec electio, seu nominatio habuerit effectum. 231. 26. 27. 264. ¶ De modo non curatur, dummodo effectus sequatur. 234. 7. 275. ¶ Compensationis effectus est debiti solutio. 268. 35. 559. ¶ Obseruantia, quę ex non facto deducitur, eundem effectum operatur, vt ea, quæ ex facto resultat. 293. 19. 827.

ELECTIO

Facta intra debitum tempus, si non sortiatur effectum, potest iterum fieri. 211. 11. 12. 13. 128. ¶ Est terminus proprius Beneficij Amouibilis non autem perpetui. 213. 35. 138. ¶ Electus ab habente ab alio facultatem eligendi, à quo dicatur

catur electio prouenire. 227. 15. 16. 230. ¶ Ius eligendi, & nominandi non expirat, donec electio, seu nominatio habuerit effectum. 231. 26. 27. 264. ¶ Creditor habet electionem in bonis debitoris. 256. 7. 411. Declara tamen si eligeret bona fideicõmissi, dum alia adsunt. 9. 10. 12. Item si eligeret prætiosora. 9. 10. 411. ¶ Facultas eligendi data Titio cum declaratione, quod in casu non factæ electionis intelligatur electus Seius, an censeatur ex coniecturis restricta ad eligendum Seium. 286. 15. 735. ¶ Habens facultatem vt exequutor eligendi, aut declarandi facta electione, aut declaratione variare non potest. Rota decis. post Consultat. 295. pag. 853. col. pr.

EMPHYTHEVSIS

Concessa duobus stipulantibus pro se filijs, & descendentibus, quilibet pro dimidia cum suis descendentibus censetur inuestitus, nec descẽdentes vnius succedunt in portione alterius. 218. 3. 4. 171. ¶ In successione inuestituræ tenor est considerandus. 251. 2. 368. ¶ Inuestitura antiquior dat interpretationẽ subsequentibus. 251. 3. 368. ¶ Sequentes inuestituræ factæ censentur iuxta antecedentes. 251. 4. 7. 8. 368. ¶ Concessa *pro liberis, & posteris legittimis, & masculis* dicitur ex pacto, & prouidentia. 251. 6. 368. ¶ *Pro hæredibus, & successoribus legittimis* concessa dicitur hæreditaria. 251. 9. 10. 369. ¶ Ex pacto, & prouidentia dicitur, vbi nulla hæredum mentio fit. 251. 10. 11. 369. ¶ *Pro hæredibus, & successoribus legittimis* concessa dicitur hæreditaria mixta. 251. 14. 369. ¶ *Pro se, & hæredibus masculis* reddit concessionem hæreditariam mixtam. 251. 15. 369. Contrarium 16. 17. 369. ¶ Verbum *hæredibus* adiectũ in exequutiua parte inuestituræ non alterat naturam ex pacto, & prouidentia in substantia concessionis impressam. 251. 18. 19. 20. Vbi quando dicatur in exequutiua parte adiectum 21. 370. ¶ *Pro hæredibus legittimis, & masculis* concessa dicitur ex pacto, & prouidentia. 251. 26. 27. 28. 371. ¶ In dubio præsumitur ex pacto, & prouidentia, non autem hæreditaria, aut mixta. 251. 31. 372. ¶ Prima concessio immutari non potest in præiudicium comprahensorum. 251. 32. 33. 372. ¶ Posteriores inuestituræ declarant antiquas, si sint dubiæ. 251. 34. 373. ¶ Obseruantia declarat naturam inuestituræ. 251. 35. 373. ¶ Filij in emphytheusi ex pacto, & prouidentia iure proprio succedunt, non vti hæredes Patris. 251. 36. 37. 373. ¶ Et si sit ex pacto, & prouidentia, tenetur filius, qui adiuit hæreditatem sine inuentario, approbare factum Patris circa emphytheusim. 253. 4. 5. 9. 385. Contrarium 20. 21. 386. Sententia lata super emphytheusi successoribus nocet. 253. 6. 7. 385. Contrarium 15. 16. 17. 386. ¶ Quicquid est intra fines inuestituræ censetur emphytheuticum. 253. 32. 388. ¶ Emphytheutica præsumuntur, quæ vti talia fuere possessa. 253. 33. 34. 388. ¶ Collectas, decimas, & onera imposita ratione bonorum soluere tenetur emphytheuta. 159. 1. 459. ¶ Etiamsi solueret canonem fructibus correspõdentem. 2. 3. 459. Et etiam si post factam inuestituram essent imposita. 8. 9. 460. Item aut sint in modica, vel magna quantitate. 9. 460. ¶ Pro canone fructibus correspondente concessa iudicatur prout locationis contractus. 280. 2. 655. 12. 656. ¶ Canon an fructibus correspondeat, attendi debet tempus factæ concessionis, non præsens. 280. 3. 4. 655. ¶ Emphytheuta petens remissionem canonis probare tenetur esse fructibus correspondentem. 280. 6. 655. ¶ Emphytheusis Ecclesiæ præsumitur concessa pro canone fructibus correspondente. 280. 6. 665. ¶ Præsertim si facta sit cum pacto francandi cum alijs bonis eiusdem redditus. 8. 9. 10. 656. ¶ Canon soluitur in recognitionem dominij. 280. 13. 657. ¶ Tàm res sterilis, quàm fructifera potest in emphytheusim concedi. 280. 14. 657. ¶ Proprium est contractus emphytheusis, vt quid minimum pro canone soluatur. 280. 15. 657. ¶ Remissio canonis ob inundationem, vel corrosionem fluminis an fiat in emphytheusi, pro qua soluitur canon correspondens fructibus. 280. 655. latissimè per totum. ¶ Ob casus fortuitos nõ liberatur emphytheuta à præstatione canonis. 280. 19. 657. Declara 20. ¶ Remissio canonis facienda non est emphytheutæ, si fundus in parte tantum pereat. 280. 20. 21. 22. 657. ¶ Præcipuè 25. 658. Item si culpa emphytheutæ perijsset. 26. 27. Vel si damnum non denunciauit Domino, nec fuit protestatus. 28. 29. 30. 658. Contrarium in emphytheusi, pro qua soluitur magnus canon & fructibus correspondens. 31. 32. 33. & seq. 658. 659. ¶ Perempto fundo in qualibet parte etiam minima fit remissio canonis. 280. 6. 665. Declara 62. 63. & seqq. ¶ Argumentum de emphytheusi ad censum non datur. 280. 82. 668. ¶ Oblatio Domini recipiendi fructus, qui existunt, vel recedendi à contractu an excuset à remissione affictus. 280. 84. 85. 86. 668. De euictione iuris tantum, non autem facti tenetur Dominus directi. 280. 87. 669. ¶ Quid minimum solui in recognitionem dominij est de natura emphytheusis. 280. 88. 669. Cum magna soluitur pensio, locatio potius, quam emphytheusis dicitur. 280. 88. 669. ¶ Non valet cum pacto, quod nihil soluatur. 280. 98. 670. ¶ Liuellus, seu Libellus accipitur pro emphytheusi. 280. 102. 670. ¶ Contractus emphytheuticus à contractu locationis ex quibus cognoscatur. 280. 98. 99. 100. 101. 103. & seq. 670. ¶ In contractu emphytheutico vti nominato non licet alteri sine alterius cõsensu recedere. 280. 105. 671. ¶ Renunciare potest emphytheuta emphytheusi, dum ex casu fortuito remanet inutilis. 280. 106. 107. 108. 671. Ad omnes impensas etiam magnas emphytheuta tenetur. 280. 113. 114. 115. 672. Declara 160. 161. 162. 677. Remissio canonis non fit ex peremptione partis rei, etiamsi ea non correspondeat fructibus. 280. 118. 119. 120. 672.

672. Contrarium quod fiat remissio pro rata partis peremptæ. 280. 125. 126. 127. 128. & seq. 673. ¶ Vnica dicitur emphytheusis, etiã si plura contineat corpora. 280. 143. 675. ¶ Exceptio remissionis canonis an admittatur ad impediendam exequutionem. 280. 174. 175. 678. 178. 179. & seq. 679. ¶ *Pro filijs, & descendentibus* acquisita dicitur ex pacto, & prouidentia. 280. 191. 681. ¶ Filius an possit repudiare emphytheusim à Patre acquisitam. 280. 192. 193. & seq. 682.

EMPTIO VENDITIO

Hæres mulieris non potest immitti in possessionem bonorum emptorum à marito de proprijs pecunijs vxoris. 223. 12. 203. ¶ Emptor vigore pacti de reuendendo conueniendus est in loco sui domicilij, non vbi est sita res vendita. 245. 21. 336. ¶ Venditis per fideicommissarium bonis fideicommissi substitutus an agere possit contra tertium emptorem, vel contra hæredem alienantis, vt det æquiualentiam. 256. 1. 2. 409. ¶ Et an pretium iustum tempore factæ alienationis, vel tempore petitionis refundi debeat. 256. 5. 6. 7. & per totum consiliũ 410. ¶ Verus hæres non habet actionem ad vindicanda bona à putatiuo hęrede vendita, sed contra putatiuum hæredem ad pretium receptum. 256. 13. 411. ¶ Substitutus sub cõditione emens à fideicommissario bona fideicommissi etiam sciens purificata conditione repetit pretium. 256. 15. 412. ¶ Pretium autem exbursatum, non quod æstimarentur bona tempore successionis. 256. 16. 412. ¶ Pactũ recomperę in perpetuum, & ad beneplacitum spatio triginta annorum præscribitur. 271. 1. 588. Item si dictum sit nullo temporis cursu obstante. 5. 6. 7. 8. 589. Item si adsit iuramentum. 9. 10. 11. 590. Item si promissio reuendendi sit cum hypotheca bonorum. 12. 13. 14. 590. ¶ Pro iusto pretio censetur facta. 280. 10. 656. ¶ Pretium, & merces distinguit emptionem à locatione. 280. 91. 669. ¶ Permutationis contractus est similis emptioni, & venditioni. 283. 6. 705. ¶ Habita fide de pretio res tradita transfertur in dominium emptoris. 283. 7. 8. 705. ¶ Procurator ad vendendum non potest habere fidem de pretio. 284. 6. 711. ¶ Pactum redimendi ad libitum an spatio 30. annorum præscribatur. 284. 11. 12. & seq. 712. Declara materiam. 284. 20. 21. 22. & seq. 713.

ENVNCIATIVA ENVNCIATVM

Voluntas enunciata tantum, & non redacta ad actum nihil valet. 249. 29. 354. ¶ Verba enunciatiua directa ad hæredem dispositionem inducunt. 285. 21. 724. ¶ Verba enunciatiua futuri euentus disponunt. 286. 16. 17. 18. 736. Declara 20. 21. 288. 67. 68. 72. 73. 74. 75. 773. ¶ De præterito enunciatiua disponunt, etiamsi enunciatum non sit verum. 286. 21. 736. ¶ Non disponit circa ea, de quibus enuncians disponere nequit. 288. 95. 777. ¶ Enunciatiua non per modum rationis, seu causæ dispositiuę, sed per modum futuri sperati euentus non inducunt fideicommissum. 289. 20. 782. Maximè si non sint directa in grauatum, sed ad honoratum. 289. 21. 782.

EPISCOPVS

Beneficium Ecclesiasticum vt validè sit fundatum necesse est, vt Authoritas Episcopi Ordinarij interueniat. 214. 10. 11. 141. 214. 30. 144. ¶ Idoneitas electi ad Beneficium probatur ex attestatione Episcopi Ordinarij. 214. 20. 143. 38. 144. ¶ Statutum Laicale ab Episcopo receptũ ligat Clericos. 239. 14. 15. 307. 25. 26. 308. ¶ Defuncto Episcopo, qui Laicale Statutum acceptauit, acceptatio non habet amplius effectum. 239. 16. 307. Contrarium 27. 28. 308. ¶ Acceptatio Episcopi Statuti Laicalis non valet, nisi sit Apostolica authoritate comprobatum. 239. 17. 307. Contrarium 25. 308. Declara 29. 30. 308. ¶ Statuere non potest etiã in Synodo contra Ius. 239. 18. 307. ¶ Potest condere Statuta in sua Diœcesi seruanda. 239. 19. 307. Etiamsi statueret contra Ius Ciuile. 20. 24. 308. Secus contra Ius Canonicum, aut Priuilegia Ecclesiastica. 22. 23. ¶ Statuta ab Episcopo confirmata Episcopalia dicuntur. 239. 34. 310.

ERROR

Confessio per errorem facta, nec confitenti, nec habenti ab eo causam nocet. 203. 15. 35. ¶ Credulitas erronea hæredis extare fideicommissum non nocet ei, nec suis hęredibus. 203. 16. 17. 18. 35. ¶ Error Iuris dubij æquiparatur errori facti. 203. 20. 35. ¶ Obseruantia erronea veritati non præiudicat. 207. 71. 96. ¶ Consensus deficit, vbi est error. 221. 4. 191. ¶ Errantis nulla est voluntas. 221. 5. 191. ¶ Ex Actu facto per errorem non oritur obligatio. 221. 6. 192. ¶ Confessio per errorem facta confitenti non obest. 221. 7. 192. ¶ Confessio detecto errore potest quandocumq. reuocari. 221. 8. 192. Etiamsi foret à Parte acceptata. 9. 192. ¶ In facto proprio non excusat. 221. 10. 192. Declara si allegetur in damnum tertij, secus pro sui defensione. 11. ¶ Error probatur, dum constat rem aliter se habere. 221. 12. 192. ¶ Computorum probatur ex calculo rationum. 221. 13. 192.

EVICTIO

Substitutus sub conditione emens à fideicommissario bona fideicommissi eueniente conditione tanquam sequuta euictione repetit pretiũ. 256. 15. 412. Pretium autem exbursatum, non quod ęstimarentur tempore sequutæ euictionis. 256. 16. 412. ¶ Dominus directus Iuris tantum, non autem facti euictione tenetur. 280. 87. 669.

EXCEPTIO

Fecisse quis non dicitur, si factum exceptione redditur nullius effectus. 211. 16. 129. ¶ Rei Iudicatæ si dubia sit, & altiorem requirat indaginem, non impedit nouum Iudicium. 222. 1. 194. ¶ Dubia dicitur, quæ in facto, seu in iure patitur aliquam difficultatem. 222. 2. 3. 194. ¶ Iuris tertij non admittitur in Iudicio l. fin. C. de Edicto D. Adriani tollend. 223. 12. 13. 203. ¶ Fideicommissi an admittatur ad impediendam immissionem hæredi. 223. 21. 206. ¶ Defectus dominij obstat agenti remedio l. fin. 223. 27. 207. ¶ Iurisdictionis, & incompetentiæ Actum infringit fortiùs omni alia exceptione. 230. 3. 252. ¶ Iurisdictionis à Statuto nunquam censetur exclusa. 230. 11. 12. 15. 16. 254. ¶ Rei Iudicatæ semper obstat, cũ illud idem, quod in primo Iudicio, discutitur. 233. 2. 270. ¶ Rei Iudicatæ obstat, quando identitas rei, causæ, & personæ concurrit. 233. 4. 270. ¶ Contra Rem Iudicatam admissa potest eam infringere, & de ea cognosci. 233. 48. 273. ¶ Institutus hæres in omnibus excepto certo fundo, vel certis rebus, si de eis non est dispositum, succedit etiam in exceptuatis. 249. 4. 5. 6. 7. 8. 350. Limita expressa in contrarium existente voluntate Testatoris. 249. 9. 10. 351. Declara 11. & per totum consilium. ¶ Probata per publicum Instrumentũ ex qualibet oppositione non dicitur requirere altiorem indaginem. 269. 62. 574. ¶ Defectus alterius, non potest opponi ab eo, qui eodem defectu laborat. 269. 70. 577. ¶ Requirens altiorem indaginem exequutionem Instrumẽti, quando impediat. 280. 177. 178. & seq. 679. ¶ Vbi exceptio quando dicatur incontinenti probata. ¶ Remissionis affictus, vel canonis an admittatur ad impediendam exequutionẽ. 280. 174. 175. 678. 178. 179. & seq. 679. ¶ Tẽporalia ad agendum an semper sint perpetua ad excipiendum. 284. 13. 14. 15. 712. ¶ Resultãs ex eodem Instrumento potest opponi ad impediendum eius exequutionem. 287. 14. 15. 750.

EXHAEREDATIO EXHEREDATVS

Filius in Actu testandi Patris potest consentire, vt exhæredetur. 226. 20. 224.

EXCLVSIO

Inclusio vnius est alterius exclusio. 259. 13. 14. 461. ¶ Statutum excludens fœminas propter masculos an fauore agnationis, vel masculini sexus exclusisse censeatur. 263. 2. 3. 4. 5. 520. ¶ Fœminarum propter masculos in Statutis censetur fauore agnationis, etiamsi non sit expressum. 276. 6. 625.

EXEMPLA

Regulam non restringunt. 280. 192. 683.

EXEQVVTIO

Litteræ Apostolicæ paratam habent exequutionẽ. 213. 1. 135. 214. 39. 40. 41. ¶ Comparens pro suo interesse non impedit exequutionem Litterarum Apostolicarum. 213. 9. 135. ¶ Iustificatis Litteris Apostolicis earum exequutio retardari non debet. 213. 14. 136. ¶ Turbiditas iustificationum narratorum in Litteris Apostolicis sufficit ad impediendam earum exequutionem. 213. 15. 136. 215. 22. 27. 148. ¶ Contra tertium possessorem bonorum debitoris agi non potest exequutiuè. 217. 2. 3. 4. 5. 165. ¶ Limita si agatur vigore clausulæ Constituti, quæ potest exerceri etiam contra tertium. 217. sub nu. 5. 6. 165. ¶ Exequutiuè potest agi cõtra bona alienata in tertium postquam erant vitio litigiosi affecta. 217. 7. 8. 165. ¶ Item si alienatio fiat in fraudem imminentis exequutionis, etiamsi sola personalis contra debitorem fuisset intentata. 217. 19. 166. ¶ Fraus ex quibus probetur. 20. 21. 22. 167. ¶ Necessaria, & coacta alienatio excludit omnẽ fraudis suspicionem. 217. 23. 24. 167. ¶ Quæ requirantur, vt exequtiuè possit agi contra tertium acquirentem à debitore bona lite pẽdente. 217. 26. 27. 28. 167. ¶ In Iudicio l. fin. vt impediatur à possidente via exequutiua, sufficit allegare titulum coloratum, & apparentem sine probatione eius existentię. 233. 14. 15. 16. 17. 20. ¶ Laudum nullum ex defectu Iurisdictionis exequutioni mandari nequit. 230. 5. 6. 253. ¶ Conditio exequutioni adiecta non reddit dispositionem conditionalem. 234. 9. 276. ¶ Pro legato via exequutiua non competit. 239. 10. 307. Contrarium 11. ¶ Laudi non datur pendente reductione ab eo petita. 262. 8. 515. Etiamsi cum iuramento fuisset conuentum reductionem non petere. 9. 515. ¶ Laudum homologatum à Partibus nõ obstante appellatione exequutioni mandatur. 262. 10. 516. Declara in Homologatione post latum, & auditum laudum, secus in Homologatione ante prolatum laudum. 262. 13. 14. 15. 516. ¶ Exequutiuè contra tertium possidentem agi non potest. 269. 7. 562. ¶ In bonis tantum debitoris est relaxanda exequutio. 272. 14. 596. ¶ Causę defectus, pro qua facta est obligatio, impedit exequutionem obligationis. 280. 176. 678. ¶ Exceptio requirens altiorem indaginem quando exequutionem Instrumenti impediat. 280. 177. 178. & seq. 679. ¶ Exceptio remissionis canonis, vel affictus an admittatur ad impediendam exequutionem. 280. 174. 175. 678. 178. 179. & seq. 679. ¶ Exceptio resultans ex Instrumento potest opponi ad impediendam eius exequutionem. 287. 14. 15. 750. ¶ Vsurarius contractus non meretur exequutionẽ. 287. 15. 759. ¶ Tribunalia Suprema nõ exequuntur aliorum sententias, nisi prius cognitis meritis, & Iustitia. Rota decis. post Consultat. 295. pag. 856. col. pr.

EXEQVVTOR

Appellatio saltem suspensiua non datur à mero exequutore. 213. 2. 135. Secus ab exequutore mixto. 213. 3. 135. ¶ Clausulę *dummodo tempore Datæ non sit Ius quæsitum*, vel *Amoto quolibet illicitò detentore* quando reddant exequutorem mixtum. 213. 5. 6. 135. ¶ Litterarum Apostolicarum potest eas incontinenti exequi, & immissionem concedere. 213. 10. 135. 214. 39 40. 144. ¶ Fideicommissarius particularis si fuerit à Testatore relictus exequutor, non tenetur capere de manu hæredis possessionem fideicommissi. 224. 15. 16. 212. ¶ Habens facultatem eligendi, vel declarandi facta electione, seu declaratione non potest amplius variare. Rota decis. post Consultat. 295. pag. 853. col. pr.

EXPENSAE

In reparatione, seu restauratione Ecclesiarum quis expendere, & contribuere debeat, consuetudo est attendenda. 248. 1. 346.¶ Inter funeris expensas reputantur vestes lugubres, tàm vxoris, quàm filiorum, & famulorum. 255. 11. 12. 13. 397. ¶ Factæ à Patre pro consequenda dignitate filio, vt in expeditione litterarum, vestimentis, & similibus non imputantur in legitimam. 255. 50. 405. Limita nisi Pater voluerit imputari. 51. 52. 52. 406. Et declaratio voluntatis Patris potest fieri ex interuallo post factas expensas. 255. 54. 406. ¶ Condemnatus in sententia ad damna comprahenduntur tantùm expensę in lite necessario factæ. 261. 3. 498. ¶ Condemnatus in sententia in expēsis, quę nàm comprahendantur, vide distinguēdo. 261. ex nu. 3. 4. & ferè per totum. 498. ¶ Funeris vxoris non tenetur Maritus ad eas faciēdas, sed deducuntur ex tota hæreditate. 269. 67. 576. ¶ Actorum indicatio sufficit, cùm eorum extractio fieri non potest nisi cum graui expensa. 270. 8. 581. ¶ Reseruatio facta in sententia decidendi articulum expensarum nihil valet; nec ex ea agi potest ad expensas. 279. 1. 645. ¶ Accusator in expensis quando sit condemnandus. 279. 8. 9. 647. 10. 11. 12. & pluribus seq. ¶ Statutum disponens Accusatorem calumniosum condemnari in expensis intelligitur de vero, nō de præsumpto calumniatore. 279. 33. 34. 653. ¶ Emphytheuta ad omnes expensas etiam magnas tenetur. 280. 113. 114. 115. 672. Declara 160. 161. 677. ¶ Ob mutuam victoriam partes absoluuntur ab expensis. 280. 124. 673.

EXPRESSVM

Quod disponens in vno expressit, in alio noluisse censetur, dum non expressit. 207. 31. 90. ¶ Verba sunt inuenta, vt homo suam exprimat voluntatem. 207. 43. 93. ¶ Mandatum tacitū cum expresso potest concurrere. 209. 34. 121. ¶ Dicitur expressum non modo, quod specialiter, sed etiam quod generaliter exprimitur. 210. 12. 123. ¶ Vocatus expressè in posteriori substitutione non censetur comprahensus in generali anteriori. 225. 23. 219. ¶ Nepotes non veniunt filiorum appellatione, vbi de eis facta est expressa mentio. 225. 24. 219. Diuersorum nominū expressio efficit, quod stipulatio censeatur facta eo tantū nomine, quod fuit expressum. 229. 1. 2. 3. 4. 244. ¶ Pater non potest stare in Iudicio pro re filij, sine eius expresso consensu. 233. 35. 36. 272. ¶ Tacitum cessat ex vi expressi. 249. 9. 351. ¶ Voluntas Testatoris expressa facit cessare tacitam. 249. 10. 351. ¶ Specialibus, aut æquipollentibus verbis aliquid expressum sit, idem est. 259. 15. 461. ¶ In Statutis tacita ratio idem operatur, quod expressa. 263. 6. 520. ¶ Quod in Statuto exprimitur pro maiori declaratione non dicitur superfluum. 265. 28. 538. ¶ Ratio legis in casu scripto attenditur in casu non scripto, cui conuenit, etiamsi non sit expresū. 276. 7. 8. 625. ¶ Quod ex significatione verbi resultat, dicitur expressum. 278. 28. 644. ¶ Quod disponitur per relationem ad aliud censetur expressum. 282. 7. 696. ¶ Tacita voluntas nō admittitur contra expressam. 285. 31. 727. ¶ Dicitur, quod nominatim fit, & oculis corporeis legitur. 288. 18. 19. 767.

EXTENSIO

In Statutis Iuris Comunis correctoriis non fit extensio de casu ad casum. 262. 52. 511. ¶ Nec etiam ex identitate rationis. 53. 511. ¶ Ad dissimiles casus non fit extentio. 288. 69. 773. ¶ Lex non potest extendi ad casum dissimilem. 289. 24. 783. ¶ Ad casum magis dubium, quam sit expressus, non fit extentio. 289. 33. 784.

EXTRANEVS

Conditio *si sine filijs* subintellecta *in l. Cum Auus ff. de cond. & demonstr.* procedit in Ascendente, non in transuersali, & extraneo. 218. 15. 173. ¶ Soror per Statutum ab intestato exclusa extantibus fratribus, si instituatur hæres, habetur pro extranea. 238. 13. 14. 303.

F

FABRICA ECCLESIARVM OPERA

Reparatio, & restauratio Ecclesiæ fieri debet ex redditibus Operæ, si alia consuetudo non adsit. 248. 7. 346.

FACTVM.

Error Iuris dubij errori facti æquiparatur. 203. 23. 35. ¶ Defuncti factum quando hæres impugnare valeat. 203. 24. 25. 26. 27. 37. ¶ Ius oritur ex

ex facto. 207. 1. 86. ¶ Mutatione facti omnia mutantur. 207. 2. 86. ¶ Paria sunt quid non factum, vel nulliter factum. 207. 2. 86. ¶ Paria sunt quid non factum, vel nulliter factum. 211. 7. 128. ¶ Fecisse quis non dicitur, si factum exceptione redditur nullius effectus. 211. 16. 129. ¶ Iuris dubium æquiparatur dubio facti. 222. 5. 194. ¶ Scire non dicitur, qui scit factum in genere, qualitates autem ignorat. 227. 39. 233. ¶ Nemo venire potest contra factum proprium. 233. 7. 270. ¶ Confessio continens plura facta connexa non potest quo ad vnum acceptari, quoad aliud respui. 242. 9. 10. 323. ¶ Ius suum nemini absq. proprio facto potest auferri. 250. 29. 30. 361. ¶ Hæres defuncti factum nullum potest impugnare. 253. 22. 386. ¶ Iuris præsumptio tollitur euidentia facti. 269. 42. 570. ¶ Sunt aliqua facta quæ possunt esse delicta, & non delicta. 279. 4. 646. ¶ Naturæ factum ratione prȩuideri nequit. 280. 155. 676. ¶ Hæres factum defuncti nequit impugnare. 280. 190. 682. Declara 193. 194. ¶ Delictum non dicitur quodlibet factum etiamsi contra bonos mores, nisi lex illud puniat. 281. 7. 688. ¶ Obseruantia, quæ ex non facto deducitur, eundem effectum operatur, prout ea, quȩ ex facto. 293. 19. 817.

FACVLTAS

Capiendi propria autoritate possessionem Testatorem fideicommissario dedisse ex quibus arguatur. 224. 4. 5. 210. ¶ Concessa alicui nominandi ad successionem, à quo dicatur prouenire successio. 227. 15. 16. 230. ¶ Disponēdi facultatem habens censetur in hæredes ab intestato disposuisse. 249. 22. 23. 353. 25. 26. & pluribus sequent. ¶ Legittimandi amplior, aut strictior ex priuilegij verbis declaratur. 252. 14. 377. ¶ Francandi, aut redimendi ad libitū an spatio triginta annorū præscribatur. 284. 11. 12. & seq. 712. Declara materiam. 284. 20. 21. 22. 23. & seq. 713. ¶ Data nominanai aliquem, cum declaratione quod in casu non factæ nominationis censeatur nominatus Seius, an censeatur restricta ad nominādum Seium. 286. 15. 735. ¶ Exequutore habente facultatem eligendi, aut declarandi facta electione, seu declaratione non potest ampliùs variare. Rota decis. post Consultat. 295. pag. 853. col. pr.

FALCIDIA

Lex Falcidia dicta est à Caio Falcidio Tribuno eius conditore. 210. 4. 122. ¶ Ex ea lege prohibetur legari, itaut quarta hæreditatis Testatori nō remaneat. 210. 4. 5. 122. Etiāsi hæres Testatori promisisset legis beneficio nō vti. 6. Hodie potest Testator hæredi falcidiȩ legis beneficiū prohibere. 6. 9. 123. ¶ Hæres inuentarium non conficiens nequit Falcidiam detrahere. 210. 7. 122. Nec etiam facto inuentario, si Testator expresſè eam prohibuit. 210. 8. 123. ¶ Prohiberi debet expresſè, & tacita prohibitio non sufficit. 210. 10. 13. 123. Contrarium quod sufficiat generalibus verbis prohibitam esse. 11. 12. 13. 14. ¶ Prohibita censetur, si fiat legatum cum dictione *liberè*. 210. 16. 17. 124. Item si cum clausula *in totum*. 18. ¶ Item cum in casu contrauentionis mandatur restitui totam hȩreditatem. 210. 18. 19. 124. ¶ Prohibita censetur, cum Testator prohibuit hæredi legatario molestiam cum amplissimis verbis inferre. 210. 19. 124. Quid si dixerit in bonis suis. 210. 21. 125. ¶ Quid si in casu molestiæ alium substituit. 210. 22. 23. 125. ¶ Ex vsusfructus legato quando sit detrahenda Falcidia, & quomodo fiat computatio. 210. 29. 30. 31. 32. 126.

FALSVM FALSITAS

Accusans falso condemnari debet Accusato in omnibus damnis, & interesse cuiuscumque generis. 261. 501. col. pr. in princ. ¶ Monetā falsificans ne dum falsi crimen, sed etiam lęse Majestatis commictit. 281. 23. 689. Declara 24. 25. 26. 690.

FAMILIA
Vide AGNIATIO.

FAMILIARITAS FAMILIARIS

Possessio iure familiaritatis ad nullum effectum attenditur. 253. 42. 391. ¶ Ad euitanda præiudicia quisque præsumitur iure familiaritatis possidere. 253. 43. 391.

FEVDIS

Facta stipulatione pro maiori natu ex linea inuestiti an successio ad modum Maioratus facti, & ita senior, vel primogenitur ȩ linealis, & ita primogenitus, & eius linea primum admicti debeat. 1. 32. 33. 34. 13. ¶ In seniori, & natu maiori præsumitur experientia, & prudentia maior in administratione feudi. 1. 33. 13. ¶ De Maioratu ad feudum datur argumentum. 1. 34. 13. ¶ Agnatus possidens feuda post mortē feudatarij an sit legittimus contradictor ad impediendam immissionem filię vti hæredi. 223. 26. 27. 206. ¶ Manutentio datur successori ex possessione defuncti absq; noua apprahensione in bonis feudalibus. 250. 13. 359. ¶ Fœminę hæredi scriptæ in Testamento datur immissio tàm in bonis Allodialibus, quam Feudalibus ex l. fin. Cod. de Edict. D. Adrian. tollend. 250. 38. 39. 363. ¶ Agnatus est legittimus contradictor ad impediendam immissionēm in feudo, etiamsi non possideat. 250. 38. 39. 363. ¶ Agnatus est legittimus contradictor ad impediendam immissionem in feudo etiamsi non possideat. 250. 41. 363. Distingue 42. ¶ Fœmina hæres an immittatur ex l. fin. in possessionem feudi agnato contradictore. 250. 40. 41. 42. 363. ¶ Immissio ex l. fin. datur successori vigore inuestituræ. 250. 47. 48. 365. ¶ Concessione facta feudi alicui simpliciter, & nulla

nulla facta mentione filiorum, vel hæredum, censetur ex pacto, & prouidentia concessum. 251. 1. 367. ¶ In successione feudorum prius tenor inuestituræ est considerandus. 251. 2. 368. ¶ Inuestitura antiquior dat interpretationem subsequentibus. 251. 3. 368. ¶ Inuestitura posterior facta censetur iuxta naturam praecedentium. 251. 4. 7. 8. 368. ¶ Concessum *pro liberis, & posteris legittimis, & masculis* dicitur ex pacto, & prouidentia. 251. 6. 368. ¶ *Pro hæredibus, & successoribus legitimis* concessum dicitur hæreditarium. 251. 9. 10. 369. ¶ Ex pacto, & prouidentia dicitur, vbi nulla hæredum facta est mentio. 251. 10. 11. 369. presertim si concessum sit franchum, & liberum. 251. 12. 369. Declara 28. 371. 29. 30. 372. vbi latè quid significet francum, & liberum. *Pro hæredibus, & successoribus* legittimis concessum dicitur hereditarium mixtum. 251. 14. 369. ¶ *Pro se, & hæredibus masculis* reddit feudum mixtum. 251. 15. 369. Contrarium 16. 17. 369. ¶ In feudo hæreditario, & mixto non succedit, qui non est defuncti hæres 251. 15. 16. 369. ¶ Verbum *hæredum* positum in parte exequutiua inuestituræ non alterat naturam feudi pactionatam in substantia inuestituræ impressam. 251. 8. 19. 20. vbi quando dicatur adiecta in exequutiua parte. 21. 370. ¶ *Pro hæredibus legitimis, & masculis* concessũ dicitur ex pacto, & prouidẽtia, 251. 26. 27. 28. 371. ¶ In dubio præsumitur ex pacto, & prouidentia, non autem hereditarium, aut mixtum. 251. 31. 372. ¶ Prima inuestitura immutari nequit in præiudicium agnatorum. 251. 32. 33. 372. ¶ Antecedentes inuestituræ si sint dubiæ, ex posterioribus claris interpretantur. 251. 34. 373. ¶ Obseruantia declarat naturam inuestiturarum. 251. 35. 373. ¶ Iure proprio, non hereditario succeditur in feudo ex pacto, & prouidentia. 251. 36. 37. 373. ¶ Illegittimi in feudis nõ succedunt. 251. 38. 373. ¶ Legittimati in feudis non succedunt. 252. 1. 2. 373. Contrarium 3. 4. 5. ¶ Legittimare in præiudicium agnatorum ad succedendum in feudis, nec Imperator potest. 252. 9. 10. 376. ¶ Licet ex priuilegio Principis concedatur, dicitur tamen per viam contractus acquiri. 252. 31. 379. ¶ Ius Agnatis in feudo quesitum dicitur certum, & vt ius quæsitum. 252. 35. 379. ¶ Causa priuata non sufficit, sed publica requiritur, vt legittimatione fiat preiudicium agnatis. 252. 43. 45. 280. ¶ Causa conseruationis agnationis non sufficit, vt legittimando Spurios fiat agnatis præiudicium. 252. 44. 380. ¶ Causa legittimationis est exprimenda, & probanda iusta, vt præiudicetur Agnatis. 252. 46. 47. 48. 49. & seq. 380. ¶ Ex quibus deprehendatur voluntas legittimandi ad feuda in preiudicium agnatorum. 252. 66. 67. 68. 69. 382. ¶ Per subreptionem dicitur obtenta legittimatio ad feuda, si non sit narratum, quod alij agnati extarent, quibus fieret preiudicium. 252. 72. 383. ¶ Legittimatio ad feuda dicitur subreptitia, si non est narrata qualitas feudi, Nobilis, & Iurisdictionalis, & qualitas matris. 252. 74. 75. 76. 383.

¶ In feudo hereditario successores non possũt contrauenire facto defuncti. 253. 1. 2. 3. 4. vbi distinguitur, an sit factum inuentarium, vel non. 384. ¶ Successor in feudo etiam ex pacto, & prouidentia, si hereditatem paternam absque inuentario acceptauit, tenetur eius factum approbare. 253. 4. 385. ¶ Etsi sit ex pacto, & prouidentia, si successor adiuit hæreditatem sine inuentario, tenetur approbare factum circa feudum. 253. 4. 5. 9. 385. Contrarium 20. 21. 386. ¶ Sententia lata super feudo successoribus nocet. 253. 6. 7. 385. ¶ Contrarium 15. 16. 17. 386. ¶ Compromissum super feudo sine consensu Supremi Domini fieri nequit. 253. 12. 13. 385. ¶ Iurisdictio decidendi successionem in feudo solo Supremo Domino spectat. 253. 13. 14. 386. ¶ Feudale presumitur quicquid est intra fines feudi. 253. 32. 388. ¶ Præsumuntur feudalia omnia, quæ vti talia à Vassallo possidebantur. 253. 33. 34. 388. ¶ Maior pars bonorum cum probetur feudalis, an sic cœtera omnia præsumantur. 253. 34. 35. 388. ¶ Collectas, & onera Vassallus soluere tenetur. 259. 5. 460. ¶ Fœmina à feudo regulariter excluditur. 291. 3. 10. 11. 793. Declara 2. 3. ¶ Merè hereditaria regulis feudorum non subiacent. 291. 3. 4. 791. ¶ Obtenta inuestitura feudi per aliquos tanquam hæredes antecessoris probat feudum esse merè hæreditarium. 291. 5. 792. ¶ Hæreditarium simpliciter ex quibus dicatur. 291. 4. 5. 6. 7. 8. 792. 10. 11. 793. ¶ *Pro hæredibus masculis, & ipsis deficientibus fœminis* concessum dicitur ex pacto, & prouidentia, siue mixtum. 291. 11. 12. 793. ¶ Ex pacto, & prouidentia concessum, & insimul cum facultate alienandi remanet tale, quatenus non alienatur. 291. 13. 14. 15. 793. ¶ 293. 9. 10. 11. 12. 823. ¶ Assensus Domini in alienatione feudi potest interuenire, tàm ante, quàm post, prout in ipso Actu alienationis. 291. 16. 793. ¶ Princeps assensum concedendo in alienatione feudi dicitur facere gratiam. 291. 17. 793. ¶ Prohibita alienatione feudi in vno casu, in cœteris omnibus alienari posse censetur. 291. 19. 20. 793. ¶ Fœmina semel in eo succedente feudum efficitur fœmineum, adeo vt deinceps indistinctè masculi cum fœminis succedant. 291. 23. 24. 794. ¶ Vassalli declaratio plurimum valet ad agnoscendam naturam feudi. 291. 26. 794. 71. 798. ¶ Duo actus ad summum sufficiunt, vt feudum alienabile constituatur. 291. 29. 30. 794. ¶ Ex consuetudine fiunt alienabilia feuda. 291. 31. 794. ¶ Assensus Domini præstitus alienationi inducit præsumptionem, quod feudum alienari possit. 291. 32. 795. ¶ Posterior inuestitura indicat qualitatem antecedentis. 291. 34. 36. 795. Limita vbi contraria esset obseruantia. 37. 38. ¶ Obseruantia interpretatiua naturæ feudi nõ requirit scientiam, seu prescriptionem, & preualet cuilibet inuestiture interpretationi. 291. 33. 34. 38. 39. 40. 795. ¶ In emptitio feudo nullę feudorum regulæ seruantur. 291. 45. 46. 795. Declara sub nu. 46. 796. ¶ Improprium, quod

quod dicatur. 291. 47. 48. 796. ¶ Concessum *francum, & liberum* an, & quando sit merum hæreditarium, & alienabile. 291. 49. 50. 51. 796. 293. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 822. ¶ Hęreditarium merum in dubio censendum est. 291. 59. 796. 292. 13. 14. 807. Contrarium 18. 19. ¶ Renunciatio feudi censetur facta solum fauore renunciatarij, & eius descendentium. 291. 63. 64. 65. 66. 297. ¶ De feudo recto, & proprio nulla potest fieri dispositio, etiam ad fauorem vocati. 291. 69. 70. 798. ¶ Masculus ex vna linea an excludat fœminam ex alia in successione feudi. 291. 73. 74. 75. 76. 798. ¶ Hæredis nomen in feudis compręhendit tantum descendentes masculos inuestitorum. 292. 3. 802. ¶ *Pro hæredibus, & successoribus* an compręhendat hęredes extraneos. 292. 10. 11. 805. ¶ Constitutiones feudales quo tempore proditæ sint. 292. 14. 15. 807. ¶ Inuestituræ subsequentes declarant naturam primæ, de qua non constat: 292. 20. 21. 22. 807. 24. 25. 26. 27. 808. ¶ Ex vnica inuestitura merè hęreditaria arguitur feudum esse merè hęreditarium. 292. 27. 808. ¶ Pręcipuè si de originali natura feudi non constat. 28. 808. ¶ In successione feudi meri hęreditarij quilibet extraneus admittitur. 292. 29. 809. ¶ De feudo mero hęreditario potest liberè disponi tàm inter viuos, quàm in vltima voluntate. 292. 30. 809. 34. 35. 811. ¶ In feudo hęreditario mixto duplex requiritur in successore qualitas, quod sit hęres, & descendens à primo inuestito. 292. 31. 32. 809. ¶ Differentia inter feudum ex pacto, & prouidentia, & hęreditarium mixtum. 292. 32. 33. 810. ¶ Multiplices feudi alienationes in quoscunque cum Domini assensu factę probant feudum esse merè hęreditarium, & alienabile. 292. 41. 42. 815. ¶ Feudum merè hęreditarium an possit alienari absque assensu Domini directi. 292. 43. 44. 45. & seq. 813. 60. 817. 293. 15. 825. ¶ Feuda merè hęreditaria pręter successionem retinent naturam feudi. 292. 54. 814. ¶ Feudo concesso *vt Antiquo, Auito, & Paterno* censetur concessum iuxta suam primęuam naturam. 293. 7. 8. 9. 823. ¶ Vna pars inuestituræ declaratur ex altera. 293. 11. 823. ¶ Qualitas noua in vna inuestitura addita non alterat cœteras feudi qualitates, sed remanent: 293. 13. 824. ¶ Primus acquirens potest compręhensis pręiudicare: 293. 13. 824. 6. 825. ¶ Maximè si concessio facta sit ob merita. 17. 826. ¶ Limita quoad personas nomine proprio in prima concessione vocatas. 293. 18. 826. ¶ Pro dotibus feudalia bona ex pacto, & prouidentia alienari nequeunt, nec in subsidium. 293. 19. 826. ¶ Prohibitio alienationis feudi in aliquo casu probat esse merè hęreditarium, & alienabile. 293. 20. 826. ¶ Substituere non potest Pater filio in feudo pactionato. 293. 0. 827. Portio deficientis in feudo pactionato alijs compręhēsis accrescit. 293. 21. 827. ¶ Concessio *pro hæredibus, & successoribus quibuscumque* reddit feudum merè hęreditarium. 293. 23. 24. 25. 828. ¶ Alienatum non dicitur feudum, dum alienatur in agnatos. 293. 26. 27. 830. ¶ Pactum inter Vassallos alienādi feudum an compręhendat alienationem in extraneos. 293. 29. 830. ¶ Alienans in alios agnatos feudum ijs deficientibus reuertitur ad bona renunciata. 293. 30. 31. 830. ¶ Agatus, qui refutauit, non potest dispositionem de eo factam à defuncto in compręhensos impugnare. 294. 1 833. ¶ Fœmineum licet sit feudum, in eo tamen fœminę non admittuntur, nisi deficientibus masculis. 294. 4. 834. ¶ Ex sententia, & Re Iudicata contra quoscumq. probatur qualitas, & natura feudi. 294. 5. 6. 835. ¶ Declaratio Vassalli plurimum valet ad Iudicandam feudi naturam. 294. 18. 838. ¶ Confessio qualitatis, & naturę feudi nocet confitenti, & eius hęredi: 294. 19. 20. 838. ¶ Pactionatum alienatum etiam cum cōsensu Domini directi potest à successoribus reuocari. 294. 26. 841. ¶ Legittima an debeatur in feudis. Rota in decis. post Consultat. 195. fol. 852. par. pr.

FICTIO FICTVM

Casu ficto ęquiparato casui verò dispositio in casu verò locum habet in casu ficto. 236. 10. 390.

FIDEICOMMISSVM

In vnam lineam ingressum non debet ad aliam trāsire, nisi ea prima extincta. 202. 27. 25. Limita in maioratu facti, & saltatorio. 28. 29. ¶ Successio censetur in eo ordinata iuxta dispositionem Iuris communis. 202. sub num. 28. 25. Limita in Maioratu facti, & saltatorio. 202. 28. 29. 25. 26. ¶ Declaratio hæredis voluntatis Testatoris circa ordinem succedendi in inducto fideicommisso plurimū valet, quicquid sit pro inducendo fideicommisso. 203. 1. 32. Amplia etiamsi talis declaratio esset tacita. 2. Limita si voluntas sit elata. 203. 5. 6. 7. 33. ¶ Obseruantiæ statur circa modum succedēdi. 203. 3. 32. ¶ Transactio facta super fideicōmisso cum supposito, quod verba Testamenti vno modo starent, & diuersa omninò essent, est rescindenda etiamsi stipulata. 203. 14. 35. ¶ Erronea hęredis credulitas extare in Testamēto fideicommissum non nocet ei, nec eius hæredibus. 203. 16. 17. 18. 19. 35. ¶ Tolerantia substituti quod alius possideat, sibi nō officit absque expressa renunciatione sui iuris. 203. 30. 39. ¶ Ius succedendi in fideicommisso non præscribitur contra successiuè vocatos nisi spatio centum annorum. 203. 31. 40. ¶ Legato vsufructu rei cum onere restituendi alteri, an hæredi censeatur legata proprietas. 204. 14. 42. ¶ Quod fideicommissi genus fuit in antecedenti substitutione ordinatum, idem censetur in sequenti continuata substitutione constitutum. 205. 21. 57. ¶ Sententia contra fideicommissarium lata an substitutis noceat. 207.

207. 33. 34. 90. ¶ Obseruantia declarat naturam, & ordinem succedendi in fideicommisso. 207. 65. 66. 96. ¶ Vbi duplex intellectus fideicommissi deducitur, attenditur, qui habet obseruantiam. 207. 66. 96. ¶ Obseruantia successioni proxima est fortior, quam remotior. 207. 67. 96. ¶ Obseruantia inter aliquos permissa successoribus non officit. 207. 72. 96. ¶ In vnam lineam ingressum ad aliam non deuoluitur, nisi dicta linea in totum euacuata. 208. 18. 105. Limita in maioratu facti. & saltatorio. 208. 19. 105. ¶ Successio de Patre in filium defertur. 208. 24. 105. ¶ Prohibitio alienationis realis ex quibus dicatur. 216. 12. 157. 13. 14. 15. 158. ¶ Alienationis prohibitio realis impedit successionem in hęredes ab intestato, & extraneos. 216. 18. 19. 20. 158. 41. 162. 42. 163. ¶ Cum Testator prohibet hæredem, vel legatarium alienare, vel disponere de re sibi relicta, censetur fideicommissũ induxisse fauore hæredum Testatoris. 216. 21. 158. Declara 22. 23. 24. 159. ¶ Simplex prohibitio alienandi facta personis institutis an inducat fideicommissum, vel resoluatur in consilium. 216. 24. 159. ¶ Fieri solent pro descendentibus, & successoribus sanguinis tantum, non autem pro extraneis. 216. 40. 162. ¶ Prohibita alienatione bonorum *vt reuiuiscat memoria Maiorum*, vel *in honorem Nominis Testatoris*, censetur facta pro conseruandis bonis in agnatione. 216. 45. 46. 163. ¶ Conditio *si sine filys* subintellecta *per l. Cum Auus ff. de cond. & demonstrat.* procedit in Ascendente, non in transuersali, aut extraneo. 218. 15. 173. Contrariũ 38. 39. 40. 41. 177. ¶ Clausula *doppo di essi* cõpendiosam substitutionem inducit. 218. 43. 178. ¶ Pluralitas quando resoluatur in singularitatem. 219. 5. 6. 7. & seq. 180. ¶ Exceptio fideicommissi an admittatur ad impediendam hæredi immissionem. 223. 21. 206. ¶ Renunciatio fideicommissi immediatè vocato, & substituto habetur pro mera abstentione. 227. 7. 229. Etiamsi fiat cum annua pecuniæ retributione. 10. 229. ¶ Substitutus in casum contrauentionis tenetur restituere substituto in casum mortis. 227. 44. 233. ¶ Inuito Patre potest filia dotes de fideicommisso detrahere. 233. 27. 33. 34. 272. ¶ Pro constituendis dotibus descendentibus licet alienare bona fideicommissi. 233. 31. 32. 272. ¶ Beneficium *Auth. Res quæ* competit solum in casu necessitatis. 234. in princ. 275. Secus si habeat aliũdè, vt se dotare possit. 234. 14. 277. ¶ Beneficium dictæ *Auth. Res quæ* non competit mulieri iam nuptæ, & dotatæ. 234. 1. 2. 275. Itẽ nec nuptæ sine dote. 234. 3. 4. 5. 275. ¶ Mulier habens dotes maternas, ex quibus se dotare possit, nõ detrahit dotem de fideicommisso. 234. 10. 276. Declara 11. Limita si mater adhuc viuat. 234. 15. 16. 17. 277. ¶ Filię competit detractio dotium ex fideicommisso, etiãsi Pater detractiones legittimę fecerit, & consumpserit. 234. 12. 276. Declara 13. ¶ In taxãdis dotibus habetur ratio successionis in bonis matris, licet adhuc viuentis, cum marito fructus non sint debiti. 234. 21. 277. ¶ Dos congrua tantum est de fideicommisso detrahenda. 234. 22. 24. 278. vbi latè quæ dicatur dos congrua. 23. 28. 29. 30. 31. 279. ¶ Fructus dotis à die, qua debuisset constitui, de fideicommisso detrahuntur. 234. 38. 279. Contrarium 39. 280. ¶ Mulier potest agere pro dotibus contra bona fideicommissi non excussis bonis liberis à tertijs possessis. 234. 46. 281. ¶ Confessio fideicommissarij substituto nõ obest. 234. 62. 282. ¶ Mulier pro restitutione suarum dotium habens obligata bona fideicommissi an possit agere cõtra quaslibet portiones à quolibet ex fideicommissarijs possessas, vel priùs excutere portionẽ à proprio viro iam possessam, 235. 6. 7. 8. & seq. 285. 286. ¶ Rationes quare sit concessum bona fideicõmissi alienari pro dotium constitutione, vel restitutione 235. 13. 14. 287. ¶ Grauari potest fideicommissarius, vt non modo hęreditatem, sed fructus etiam post aditam hæreditatẽ perceptos substituto restituat. 240. 8. 314. Alienatis per fideicommissarium bonis fideicommissi, substitutus an agere possit contra tertiũ emptorem, vel contra hæredem alienantis, vt æquiualens pretium det. 256. 1. 2. 3. 409. ¶ ¶ An pretium iustum bonorum tempore alienationis, vel petitionis refundi debeat. 256. 5. 6. 7. & per totum cons. 410. ¶ Pro soluendo ære alieno Testatoris bona fideicommissi licitè alienantur. 256. 2. 3. 410. 7. 8. 9. 411. ¶ Substitutus sub conditione emens à fideicommissario bona fideicommissi etiam sciens eueniente conditione repetit pretiũ. 256. 15. 412. ¶ Pretium autem exbursatum, nõ quod æstimarentur bona tempore successionis. 256. 16. 412. ¶ Fœmina quamuis dotata non excluditur à successione fideicommissi. 258. 57. 446. ¶ In renũciatione bonorum nõ censetur compræhensum fideicommissum, cuius est prohibita alienatio. 258. 93. 94. 451. ¶ Monasterium succedit in fideicommisso durante vita Monaci, nisi aliud à Testatore sit dispositum. 258. 96. 98. 452. 102. 453. ¶ Clausula *in infinitum* inducit fideicommissum absolutum, & perpetuum. 258. 101. 453. ¶ Bona possessa à fideicommittente in certo loco præsumuntur eadem cum possessis in eodem loco à successoribus, nisi doceatur de intermedijs acquisitionibus. 258. 109. 454. ¶ Substitutus in casu, quod alter decedat sine filijs, an moriente sine masculis, sed cum fœminis locum habeat substitutio. 260. nu. pr. vsque in finem Consultat. latè de materia, & veritate articuli. 465. cum quatuor ibi annexis Rotæ Romanæ decisionibus eundem articulum in alio casu decidentibus pro fœmina. ¶ Soluitur legittimè fideicommissario, licet non inuestiat, vti tenebatur, nisi in Instrumento debiti fuisset expressum. 269. 65. 576. ¶ Tacita legis alienationis prohibitio inest semper in fideicommissis. 273. 2. 599. ¶ Si tacita tantum legis adest prohibitio alienationis possunt fructus fideicommissi

creditoribus

creditoribus adiudicari ; fecus fi expressa fit prohibitio . 273. 3. 4. 5. 6. 600. ¶ Fructus etiã fideicommissi censentur alienari prohibiti, dũ facta est prohibitio , vt possit conseruari splẽdor, & decor familię . 273. 11. 12. 13. 14.602. ¶ Prohibitio alienationis fauore prohibiti tãtum facta resoluitur in consilium. 273. 17. 18. 19. 603. ¶ Vsufructuarij appellantur fideicõmissarij . 273. 22. 603. ¶ Animalia tenetur fideicommissarius in locũ demortuorum subrogare . 273. 23. 24. 603. ¶ Deficiente linea factum fideicommissum quo casu purificetur. 278. 9. 10. 11. 12. 639. ¶ Primo loco vocati censentur magis dilecti : 278. 26. 643. ¶ Magis dilecti censentur minus granati. 278. 27. 643. ¶ In separata oratione dispositiua factum fideicommissum non recipit qualitates, & conditiones in præcedenti adiectas. 282. 2. 695. ¶ Vocato Titio , & eius descendentibus *in perpetuum* non per vulgarem , sed per fideicommissariam censentur vocati . 282. 3. 4. 695. ¶ Vltimus ex vocatis fideicõmissi remanet Dominus. 282. 4. 696. ¶ Per relationem ad aliud ordinatum fideicommissum cẽsentur in eo repetita omnia in alio relato expressa. 282. 5.6.7. 8. & seq. 696. ¶ Deficere dicitur linea, seu descendentia, quæ nunquam inchoauit. 282. 89. 696. ¶ Omnia verba possunt inducere fideicommissum. 285. 4. 717. Declara 5. 6. 718. ¶ Commendationis, & consilij verba non inducunt fideicommissum . 285. 9. 10. 718. ¶ Voluntas in fideicommissis totum facit. 285. 19. 724. ¶ Enunciatiua verba ad hæredem directa fideicommissum inducunt . 285. 21. 724. ¶ Probare debet, qui dicit extare fideicõmissum . 285. 24. 725. 288. 63. 64. 772. ¶ Verba, vt fideicommissum inducant, debent esse clara. 285. 25. 725. ¶ Cum sit onus , non præsumitur. 288. 36. 770. ¶ Nec ex paritate rationis de casu ad casum extenditur. 288. 37. 770. ¶ In dubio pro non fideicommisso pronunciãdum. 288. 101. 108. 778. 289. 42. 43. 784. ¶ Verba quando possunt in alio sensu, quam fideicommissi accipi, debent sic interpretari. 289. 13. 781. ¶ Verba enunciatiua non per modũ rationis, seu causæ dispositiuæ, sed per modum futuri euentus sperati non inducunt fideicommissum. 289. 20. 782. Maximè si non sint directa in grauatum, sed in honoratum . 21. ¶ Ab hęredis fide nomen accẽpere fideicommissa . 289. 26. 27. 783. ¶ Coniecturæ tantum necessarię admittuntur ad inducendum fideicommissum. 290. 1. 2. 786. ¶ Ex purificatione fideicommissi ius oritur substituto sine agnitione transmissibile ad hæredes post cons. 295. pag. 861. col. pr.

FIDEICOMMISSARIVS

Dicitur verus Dominus , non autem vsusfructuarius . 204. 15. 42. ¶ Possidens titulo fideicommissi impedit hæredi immissionem, nisi ei cõpetant detractiones . 223. 7. 8. 202. ¶ Et etiamsi competant, sed sint incertę, & illiquidæ. 233. 31. 205. ¶ Nominatus proprio nomine dicitur vocatus, qui sub generali descendentium, aut similium est comprehensus. 223. 19. 20. 205. ¶ Facultatem capiendi possessionem propria autoritate Testatorem fideicommissario dedisse, ex quibus arguatur. 224. 4. 5. 210. ¶ Particularis possessionem bonorum fideicommissi de manu hæredis capere tenetur . 224. 12. 211. ¶ Eo magis si non sit primus, sed secundus, vel vlterior substitutus 13. 14. 212. & eò fortius si relictus fuerit exequutor. 15. 16. ¶ Fructus fideicommissi a die purificati fideicommissi sunt fideicommissari debiti . 234. 33. 279. Declara 35. 36. 37. 279. ¶ Rationem reddere tenetur de bonis fideicommissi substituto . 246. 1. 338. ¶ In reddẽda ratione bonorum fideicommissi tenetur de culpa etiam leui . 246. 2. 338. ¶ Bona fideicommissarij sunt Hypothecata pro reddenda ratione bonorum fideicommissi. 246. 4. 6. 7. 338. Contrarium 8.9. & per totum. ¶ Dominus est, non autem Administrator bonorum fideicommissi . 246. 14. 341. ¶ Detractiones quotitatiuæ vti legitimæ, & similium vti certę impediunt fideicommissario immissionem, secus quantitatiuæ, vt incertæ . 269. 68. 576. ¶ Vsufructuarius appellatur fideicommissarius 273. 22. 603. ¶ Animalia tenetur subrogare in locum demortuorum . 273. 23. 24. 603. ¶ Annuum legatum decursum in vita alterius fideicommissarij successor soluere nõ tenetur. 278. 30. 31. 644. ¶ Vocatis Titio , & suis descendentibus in perpetuum nõ per vulgarem, sed per Fideicommissariam censentur vocati. 282. 3. 695. ¶ Vltimus ex Fidecommissarijs remanet Fideicommissi Dominus. 282. 4. 696. ¶ Deficere dicitur linea, quæ nũquam inchoauit. 282. 8. 9. 696.

FIDEIVSSIO FIDEIVSSOR

Sequestrum relaxari debet Fideiussione præstita . 275. 10. 611. ¶ Sequestri vices subit Fideiussio . 275. 11. 611.

FIDES

Mala Fides impedit cursum præscriptionis etiam centenariæ, & immemorabilis . 243. 19. 329. ¶ In alienationibus bonorum Ecclesię non potest haberi Fides de pretio . 284. 6. 7. 711. ¶ Procurator ad vendendum non potest habere Fidem de pretio. 284. 6. 711. ¶ Fidem habere, quid significet. 286. 14. 735. ¶ Fides quomodo definiatur . 288. 54. 771.

FILIVS

Admissio præcedens Patris in successione maioratus facti filio non suffragatur, vbi sola ætas attenditur. 202. 26. 24. ¶ Nepotes quando filiorum nomine veniant . 208. 41. 42. 109. ¶ Pater interueniens cum filio in receptione dotis an obligetur . 212. 2. 3. 130. ¶ Pro dote soluta Patri filius non tenetur. 212. 13. 14. 16 18. 131.

18. 131. Declara 20. 21. 22. 23. ¶ Pro dote soluta filio de voluntate, & iussu Patris Filius non tenetur. 212. 17. 111. ¶ Conditio *si sine filijs* subintellecta *per l. Cum Auus ff. de cond. & demonstr.* procedit in Ascendente, non in transuersali, & extraneo. 218. 15. 173. Contrarium latè 38. 39. 40. 41. 177. ¶ Nepotes non veniunt appellatione filiorum, quãdo de Nepotibus facta est expressa mentio. 225. 24. 209. ¶ Legittima in bonis Patris debetur filio absque onere. 226. 1. 2. 221. ¶ Nec onere fideicommissi licet sit amplissimum, & legittima portione maius. 3. 4. 5. Declara 6. 7. 8. 9. Declara si filius ita velit. & non aliter. 10. 11. 12. 222. ¶ Cõsensus pręstitus à filio in actu testandi Patris grauamini in legittima appositi, nec ab eo, nec eius hærede potest amplius reuocari. 226. 18. 19. 223. Maximè si post mortem Patris approbauit Testamentum. 19. 20. 224. ¶ Filius in Actu testandi Patris potest consentire, vt prætereatur, vel exhęredetur. 226. 20. 224. Approbatio Testamenti paterni facta à filio cum clausula *In omnibus, & per omnia* inducit approbationem oneris in legittima, etiamsi specialiter non exprimatur. 226. 28. 225. ¶ Iure institutionis aliquid relinqui filio necesse est, ne dicatur præteritus. 227. 12. 13. 229. Secus ex Statuto Lucensi 14. ¶ An teneatur imputare in legittimam nominationem factam de eo à Patre ad successionem alicuius, à quo habebat facultatem nominandi successorem. 227. 15. 16, 17. 230. ¶ Sub Patris potestate censetur eadem persona cum Patre. 233. 5. 6. 270. ¶ Sententia contra Patrem lata filio nocet. 233, 8. 12. 270. ¶ Pater in profectitijs nocere potest filio, si absit dolus. 233. 15. 270. ¶ Filius viuente Patre nullum Ius habet in profectitijs. 233. 16. 270. ¶ Pater pro peculio profectitio potest agere, etsi non exprimat vti administrator filij. 233. 17. 18. 270. ¶ Pater in Aduenitijs non potest alienando, vel transigendo filio præjudicare. 233. 25. 271. ¶ Dotes inuito Patre potest filia detrahere de fideicommisso. 233. 27. 271. ¶ Sententia in Aduentitijs contra Patrem data filio nocet. 233. 28. 271. ¶ Pater tenetur filias nubere, & de dote prouidere. 233. 29. 272. ¶ Pater in Iudicio non potest agere pro re propria filij, nisi ipsius filij adsit consensus expressus. 233. 36. 272. ¶ Pater non pręsumitur fraudare filium. 233. 38. 273. ¶ Pater pro filio bonũ consilium capere præsumitur, 233. 38. 273. ¶ Pater filium magis, quam se ipsum diligere præsumitur. 233. 39. 273. ¶ Pater tenetur ad restitutionem dotis nurui, si ipsi soluta sit, vel filio de eius mandato. 235. 6. 17. 287. ¶ Ex consensu præstito à Patre matrimonio à filio contracto præsumitur consensus soluendarum filio dotium. 235. 18. 287. Contrariũ 19. ¶ Pater quibus casibus obligetur pro dotibus filio solutis. 235. 20. 288. ¶ Pater an cogi possit obligari pro dotibus filio soluendis. 235. 21. 287. ¶ Patris originem sequitur filius 236. 7. 290. ¶ Natus ex Patre, qui ciuilitatẽ ex priuilegio adeptus erat, ciuis nascitur. 236. 8. 9. 290. ¶ Illegittimi in feudis non succedunt. 251. 38. 373. ¶ Ex qualitate matris arguitur spes futurę indolis in filio. 252. 77. 383. ¶ Hæres Patris non præsumitur, nisi probetur. 253. 28. 29. 30. 387. ¶ Obligatio nec naturalis, nec Ciuilis oritur inter Patrem, & filium. 255. 15. 398. Limita ex causa peculij Castrensis, vel quasi. 16. 17. ¶ Peculium proprium consumptum in domo paterna an recuperare possit tanquam debitum Patris. 255. 19. 20. 21. 399. ¶ Expensæ factæ à Patre pro consequenda dignitate filio, vt in expeditione Litterarum, vestibus, & similibus non imputantur in legittimam. 255. 50. 405. Limita nisi Pater voluerit imputari. 51. 52. 53. 406. Et hæc declaratio Patris fieri potest ex interuallo post factas expensas. 255. 54. 406. ¶ Beneficium Iuris Patronatus fundatum à Patre, & ad quod filium præsentauit, non imputatur in legittimam. 255. 58. 59. 407. ¶ Tam masculi, quam fœminæ in vltimis voluntatibus filiorum nomine continentur. 258. 103. 104. 453. ¶ Conditio *si sine filijs* an purificetur mortuo sine masculis; sed cum fœminis. 260. 1. vsque in finem, vbi plene de materia, & articuli veritate. 469. ¶ Verbum *filij* de masculis tantum intelligitur, quando ante, & post in eadem dispositione de filijs masculis actum est. 260. 11. 12. 13. 470. ¶ Nepotes an veniant in Statuto appellatione filiorum. 264. 1. 2. 3. 527. ¶ Datum à filio matri, quæ ad secundas nuptias transiuerat, censetur datum contemplatione matris, non Patris defuncti. 265. 17. 18. 19. 531. ¶ Pater filium magis, quam vxorem censetur diligere. 268. 16. 17. 554. ¶ Legatum alimentorum Matri relictum donec cũ filijs habitaret, vel cum filijs habitando an deficientibus filijs deficiat legatum. 268. 1. 2. 3. 4. & pluribus seq. 553. ¶ Pro sua legittima an agere possint hypothecaria contra bona Patris. 269. 5. 6. 7. 8. 563. ¶ Emphytheusim à Patre acquisitam filius an repudiare possit. 280. 192. 193. & seq. 682. ¶ Fauor filiorum non vincit fauorem debitum vltimæ voluntati. 288. 34. 769. ¶ Filiatio ex quibus probetur. post Cons. 295. pag. 860. col. pr.

FISCVS CONFISCATIO

Succedit deficientibus agnatis, vel cognatis vsque ad decimum gradum. 257. 21. 420. ¶ Alia est cõfiscatio vniuersalis, alia particularis bonorum. 281. 5. 687. ¶ Confiscationi vt sit locus, quæ requirantur. 281. 5. 6. 7. 687. ¶ Confiscatio alia dicitur ordinaria, alia extraodinaria. 281. 8. 688. ¶ Sententia condemnans in pœnam confiscationis pro delicto, pro quo à lege non imponitur, est nulla. 281. 9. 10. 688. ¶ Confiscationi quando sit locus, nec ne. 281. 15. 16. 688.

FLVMEN

Inundationes Fluminum inter casus fortuitos enumerantur. 280. 18. 657.

FOEMINA

Substitutio fœminarum facta duobus institutis decedentibus sine masculis intelligitur discretiuè facta fœminarum cuiuslibet lineæ masculis eiusdem lineæ. 218. 1.2. 171. ¶ Semel per masculos exclusa semper exclusa censetur. 219. 8. 180. ¶ Masculorum prælatio fœminis intelligitur de masculis eiusdem lineæ. 219. 3. 4. 179. ¶ Agnationis conseruatio an arguatur ex fœminarum exclusione,& masculorum vocatione. 220. 4. 185. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. ¶ Agnatio vbi est contemplata,fœminæ censentur exclusæ, donec adsunt masculi. 220. 7. 186. ¶ Descendentes à fœminis non agnati, sed cognati dicuntur. 220. 10. 186. ¶ Agnatus possidens feuda an sit legittimus contradictor ad impediendam immissionem fœminæ hæredi vltimo defuncti. 223. 26. 27. 207. ¶ Fœminæ hęredi scriptæ in Testamento datur immissio, tàm in bonis allodialibus, quàm feudalibus ex l.fin. Cod. de Edict. D. Adrian. Tollend. 250. 38. 39. 363. Distingue 40. 41. 42. 43. 363. ¶ Transuersalium proximiorum appellatione veniunt etiam fœminæ. 258. 53. 54. 445. ¶ Quamuis dotata non excluditur à successione in Fideicommisso. 258. 57. 446. ¶ Filiorum, & Nepotum nomine tàm masculus,quàm fœmina comprehenditur. 258. 103. 104. 453. ¶ Agnationem, & familiam sui progenitoris licet nupta conseruat. 258. 126. 456. ¶ Conditio *si sine filijs* an purificetur per obitum sine masculis, sed cum fœminis. 260. 1. vsq. in finem Consultat. vbi de materia latè, & articuli veritate. 469. ¶ Statutum excludēs fœminas propter masculos an censeatur fauore agnationis, vel masculini sexus id fecisse. 263. 2. 3. 4. 5. 520. ¶ Antiquitus puniebatur, si infra annum à die mortis primi viri nuberet. 263. 9. 521. ¶ Post annum verò, si Filios habebant,amittebant facultates à priori viro habitas. 10. Hodie verò succedit in bonis filij, quæ à Patre habuit,in solo vsufructu, in cœteris verò etiam in proprietate. 11. 521. ¶ Quę verò ex Testamento relinquat ei filius,omnia habet. 263. 12. 13. 14. 16. 17. 521. ¶ Datum à coniunctis viri, aut ab eius amicis an dicatur habitum à viro, & contemplatione viri. 263. 18. 19. 20. 522. ¶ Quę habuit à coniunctis, vel Amicis primi viri an teneatur reseruare filijs primi matrimonij. 263. 18. 19. 20. 21. 522. ¶ Quæ fœmina habuit titulo oneroso ex primo matrimonio non tenetur reseruare filijs primi matrimonij. 263. 21. 522. ¶ Omnia lucra,quæ facit Vxor ex legis dispositione ex primo matrimonio,reseruare tenetur filijs primi matrimonij. 263. 22. 523. Quæ acquisiuit ex vsufructu sibi relicto à primo viro an teneatur, reseruare filijs primi matrimonij. 263. 22. 523. ¶ Exclusio fœminarum propter masculos in Statutis censetur fauore agnationis, etiamsi non sit expressum. 276. 6. 625. ¶ Statuta excludentia fœminas propter masculos an odiosa, vel fauorabilia sint. 276. 9. 10. 11. 626. A feudo regulariter fœmina excluditur. 291. 1. 791. Declara 2. 3. 43. 796. ¶ Succedente semel in feudo fœmina efficitur fœmineum,vt deinceps indistinctè masculi; & fœminæ admittantur. 291. 23. 24. 794.

FORENSIS

Beneficia à Statuto concessa ad Forenses non extenduntur. 209. 21. 22. 120. ¶ An cogi possit ad soluendum collectas in loco,vbi bona possidet. 241. 8. 9. 10. 11. 326. ¶ Non tenetur ad onera personalia in loco vbi bona possidet, sed non habitat. 242. 13. 14. 327. ¶ Nisi adesset contraria consuetudo. 15. 327. Et quomodo sit probanda talis consuetudo. 16. 17. 328. ¶ Renuente soluere collectas sequestrantur fructus bonorum. 242. 24. 328. ¶ Vocari debet in facienda impositione collectarum. 242. 25. 328.

FORMA

Statutum dum certum probandi modum citra Ius Comune præscribit,id pro forma statuisse censetur. 228. 33. 34. 239. ¶ Pro forma traditum à Statuto censetur, quicquid pręter ius comune disponit. 228. 35. 279. ¶ Aduerbia magis, quam nomina formam explicant. 218. 35. 36. 279. ¶ Vbi aliquid à Statuto cum certis modificationibus fieri mandatur, pro forma censetur inductum. 241. 21. 319. ¶ Clausula irritatiua formam inducit. 242. 21. 319.

FORTVITVS FORTVNA

Aquarum inundationes inter casus fortuitos enumerantur. 280. 18. 657. ¶ Emphytheuta non liberatur à præstatione canonis ob casus fortuitos. 280. 19. 657. Declara 20.

FORVM

Habitatio sola non constituit Ius Fori, sed Parochiæ tantum. 245. 2. 334. ¶ Ratione rei sitæ sortitur quis forum, etiamsi ibi non habeat originem, nec habitationem. 245. 9. 334. ¶ Emptor vigore pacti de revendendo conueniri debet in loco sui domicilij, non autem vbi sita est res vendita. 245. 22. 336. ¶ Cedentis attenditur, quando commodum, vel incommodum ex sententia cedens sentire debet. post Cons. 295. decis. Rotæ Rom pag. 859. col. pr. ¶ Cessionarius ad propriam vtilitatem agens proprio Foro subijcitur post Cons. 295. pag. 859. col. 2.

FRATER FRATERNITAS

Quilibet frater suam propriam lineam efficit. 204. 20. 42.

10. 42. ¶ Gradus prioritas, aut posterioritas non datur inter fratres: 225. 22. 218. ¶ Mater admittitur vna cum fratre, & sorore in capita in successione fratris. 238. 2. 299. ¶ Legitima fratri non debetur in bonis fratris, nisi turpi persona instituta. 238. 6. 300. ¶ Soror per Statutum exclusa existentibus fratribus ab intestato, si excluso fratre instituatur, habetur pro extranea. 238. 13. 14. 303. ¶ Frater defuncti succedit vna cum Ascendentibus non existentibus descēdentibus. 262. 50. 512. Declara si sint ex vtroq: parente coniuncti. 262. 50. 51. 512. ¶ Non excludit à successione sororem vterinā in maternis bonis stante Statuto excludente fœminas propter masculos, si fauore agnationis conditum est, secus si fauore masculini sexus. 263. 1. 520. ¶ Filiæ tam fratris, quam sororis in capita Patruo, vel auunculo succedunt. 276 3. 625. ¶ Statutum correctorium loquens de fratre non extenditur ad filium fratris. 276. 4. 625. ¶ Etiamsi conditū esset fauore agnationis. 5. Contrarium per totum consilium.

FRAVS

Alienatio necessaria, & coacta excludit omnem fraudis suspicionem. 217. 23. 24. 167. ¶ Pater non præsumitur fraudare filium. 233. 38. 273.

FRVCTVS

Maritus ob onera matrimonij dotis fructus percipere debet. 234. 17. 177. ¶ In taxandis dotibus habetur ratio successionis in bonis matris licet viuentis, cum Marito fructus dotis non sunt debiti. 234. 21. 277. ¶ Fideicommissario sunt debiti à die successionis. 234. 35. 279. ¶ Mulier in suas dotes imputare tenetur fructus perceptos post diem purificati Fideicommissi. 234. 34. 279. ¶ Dotis de Fideicommisso detrahuntur à die, qua dotes debebant constitui. 234. 38. 279. Contrarium 39. 280. ¶ Fideicommissarius grauari potest, vt non modo hæreditatem, sed etiam fructus post aditam hæreditatem perceptos substituto restituat. 240. 8. 3. 4. ¶ Forense renuente soluere collectas fructus bonorum capiuntur. 242. 24. 328. ¶ Renunciatio, & cessio cum clausula *pleno Iure* non restringitur ad commoditatem fructuum. 258. 99. 452. ¶ Collectæ imponuntur respectu fructuum, qui ex bonis percipiuntur. 259. 3. 459. ¶ Dotis debentur absq. interpellatione mulieri à die mortis viri. 268. 31. 32. 558. ¶ Hęreditatis an augeant hęreditatem, vel fiant proprij hæredis beneficiati. 270. 15. 16. 17. & plurib. seq. vbi de veritate conclusionis. ¶ Item si idem procedat, quoad legatarios; vt quoad creditores. 270. 24. 586. ¶ Fideicommissi possunt creditoribus adiudicari, si tacita tantū legis adsit alienationis prohibitio, secus si expressa Testatoris. 273. 3. 4. 5. 6. 600. 15. 16. 603. ¶ Bonorum appellatione veniunt etiam fructus. 273. 9. 10. 601. ¶ Fideicommissi fructus alienari prohibiti censentur, dum prohibitio alienationis facta est pro conseruatione splendoris, & decoris in familia. 273. 11. 12. 13. 14. 602. ¶ Annuum legatum pro tempore decurso substitutus non tenetur soluere. 278. 30. 31. 644. ¶ Canon quando dicatur fructibus correspondens. 280. 3. 4. 655. 12. 13. 656.

FVNVS FVNERALIA

Vestes lugubres Vxoris, filiorum, & famulorum computantur inter expensas funerum. 255. 11. 12. 13. 397. ¶ Ante legittimam detrahuntur expensę funerum. 255. 10. 397. ¶ Expensas in funere Vxoris non tenetur Maritus ad eas faciendas, sed deducuntur ex tota hæreditate. 269. 67. 576.

G

GAudita Legata prædij censetur legatus vsusfructus. 204. 2. 41. ¶ Rei ad gaudendum relicta eiusdem censetur legata proprietas, non simplex vsusfructus. 204. 8. 9. 41. Præcipue si legatum sit fauore coniuncti. 10. Limita nisi adsint verba, quæ demonstrent ad vitam legatarij factum legatum. 11.

GENERALIS GENERALITAS

Clausularum generalitas post speciem, & causam expressam adiecta restringitur ad speciem præcedentem. 229. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 247. ¶ Pacta generalia quando ad specificata tantum, vel ad omnia referri debeant. 229. 25. 26. 249. ¶ Verborum generalitas, si ex se ponatur, omnia compræhendit, si cum adiectione sequentium specierum ad eas restringitur. 259. 16. 462. Maximè si species per genitiuum adijciantur. 17. 462. ¶ Generales clausulæ post enumerationem specierum in pactis, aut transactionibus adiectæ restringuntur ad species antea expressas. 259. 18. 462. ¶ Verborum generalitas obscuritatem parit. 259. 19. 462. ¶ Dispositio generalis non compręhēdit ea, de quibus specialiter est actum. 265. 20. 554.

GRADVS

Verbum *gradus* ordinem significat. 225. 21. 218. ¶ Inter fratres non datur prioritas, aut posterioritas gradus. 225. 22. 218.

GRATIA

Litterarum Apostolicarum ad fauorem præsentati obtenta censetur, quatenus præsentatio sit valida. 213. 31. 137. ¶ Princeps concedendo assensum in alienatione feudi dicitur gratiam facere. 291. 17. 793.

HABI-

H

HABILITAS HABILIS

Habilitas in Seniore maior præsumitur. 1. 43. 15. ¶ Qualibet dispositio intelligitur præsuppositis terminis habilibus. 230. 54. 259.

HABITATIO

Relicta domo ad habitandum censetur relicta proprietas. 204. 15. 16. 42. ¶ Præsumitur quisq. habitare in loco, vbi natus, vel fuit effectus ciuis. 236. 2. 290. ¶ Ex habitatione in alio loco non amittitur ciuilitas originis, vel loci, vbi fuit ex priuilegio factus ciuis. 236. 12. 13. 291. Ex onerum solutione in loco ibi præsumitur habitatio. 236. 19. 292. ¶ Ciuilitas vt per nō habitationem amittatur, requiritur interpellatio ad habitandum, & postea etiam Iudicis declaratoria. 236. 21. 23. 292. Etiam si Statutum non habitantem *ipso Iure* Ciuilitate priuaret. 236. 22. 292. ¶ Præsumitur quisque habitare in loco, in quo est oriundus. 245. 1. 334. ¶ Habitatio sola non tribuit Ius Fori, sed Parochiæ tantum. 245. 2. 334. ¶ Vt domicilium constituatur decennalis saltem requiritur. 245. 3. 334. 24. 336. Contra 18. 19. 335. 24. 336. ¶ Habitatio occasione famulatus non constituit domicilium. 245. 4. 334. ¶ Item occasione colendi agros alienos. 5. Item nec occasione legendi in Publica Vniuersitate. 6. ¶ Animus perpetuo in loco habitandi requiritur ad constituendum domiciliū. 45. 7. 8. 334. ¶ Aliquid minus domicilio continet habitatio. 245. 20. 335. ¶ Statutum loquens de Ciuibus comprehendit incolas, & diu habitantes. 245. 23. 336.

HABITVS

Priuatio nō semper supponit habitum. 227. 4. 228.

HAEREDITAS

Cessio hæreditatis supponit præcedētem aditionem 227. 6. 228. Limita si fiat immediatè successuro. 227. 7. 229. ¶ Etiamsi fiat cum annua pecuniæ responsione. 10. 229. ¶ Iacens dici nequit, donec extat spes, quod adiri possit. 250. 31. 362. ¶ Iacens repræsentat defunctum. 250. 32. 362. ¶ Possessio hæreditate iacente capta non dato prius illi curatore non est manutenibilis. 250. 33. 362. ¶ Non delata transferri nequit. 258. 40. 441. ¶ Non adita non transmittitur. 262. 13. 504. ¶ Præscribitur spacio triginta annorum ius adeundi hæreditatem. 262. 26. 506. 27. 28. 29. 507. ¶ Restitutio in integrum adeundi hæreditatem, transmittitur. 262. 39. 510. ¶ An dicatur semper de hæreditate, vel hæreditarium, quod tanquam hæres habet hæres. 270. 9. 10. 12. 13. 582. ¶ Fructus hæreditatis an augeant hæreditatem, vel fiant proprij hæredis beneficiati 270. 15. 16. 17. & seqq. vbi de veritate. 584. ¶ Clerici hæreditas comprehenditur in Statutis Laycalibus de successionibus. 276. 19. 20. vsq. in finem vbi latè probatur. ¶ Institutis pluribus sine assignatione Partium censentur omnes æqualiter instituti. 282. 37. 703.

HAERES

Declaratio hæredis voluntatis Testatoris circa ordinem succedendi in fideicommisso instituto plurimum valet, quicquid sit pro inducendo fideicommisso. 203. 1. 31. Amplia etiam si talis declaratio sit tacita. 31. Limita si voluntas sit clara. 203. 5. 6. 7. 33. ¶ Asserenti se Informatum de voluntate Testatoris an magis credatur, quam Testamento. 203. 8. 33. ¶ Assertio, seu opinio hæredis immutare non potest substantiam Testamenti. 203. 9. 33. ¶ Assertio, seu declaratio hæredis voluntatis Testatoris contraria Testamento, cui se refert, nihil valet. 203. 12. 13. 34. ¶ Transactio facta inter hæredes super Testamento, seu Fideicommisso cum supposito, quod verba Fideicommissi, seu Testamenti vno modo starent, cum omninò diuerso loquerentur, est rescindenda. 203. 14. 35. ¶ Credulitas erronea hæredis adesse in Testamento fideicommissum non nocet ei, nec eius hæredibus. 203. 16. 17. 18. 19. 35. ¶ Factum defuncti quando impugnare valeat. 203. 24. 25. 26. 27. 37. ¶ Grauatus non inferre molestiam legatario, an possit aliquam detractionem facere. 210. 18. 19. 20. 124. Quid si dixerit in bonis suis. 210. 21. 125. ¶ Quid si in casu molestiæ alium hæredi substituit. 22. 23. ¶ Priuatus in casu contrauentionis hæreditate cum clausula *hora per all'hora* nō potest Trebellianicam detrahere, tanquam si nunquam fuisset hæres. 210. 23. 24. 25. 26. 125. ¶ Testator potest hæredi poenam priuationis in casu contrauentionis imponere. 210. 28. 125. ¶ Institutio hæredis non dicitur inanis, licet alteri, quoad vixerit, sit relictus generalis vsusfructus totius hæreditatis. 210. 33. 126. ¶ Contrahēs cum aliquo vti hæredo censetur respectu illius qualitatis contraxisse. 212. 23. 132. ¶ Legatum caducum accrescit hæredi. 216. 10. 157. ¶ Cum Testator prohibet hæredem, vel legatarium alienare, vel disponere de re sibi relicta censetur fideicommissum induxisse fauore hæredum Testatoris. 216. 21. 158. Declara 22. 23. 24. 159. ¶ *Successorum* nomine an descendentes tantum, vel etiam extranei comprehēdantur. 216. 27. 28. 30. 159. 41. 162. 43. 163. ¶ Successoris nomen, & hæredis est idem. 216. 29. 30. 160. ¶ Possessor cum titulo impedit immissionem summariam hæredi. 223. 1. 2. 201. ¶ Vxoris non potest immitti in possessionem bonorum emptorum à marito de pecunia vxoris. 223. 12. 203. ¶ Exceptio fideicommissi an admittatur ad impediendam immissionem hæredi. 223. 21. 205. ¶ Incapacitas hæredis successionis bonorum admittitur ad impediendam immissionem ex l. fin. 223. 23.

23. 24. 25. 26. 206. ¶ Possessio capta de consensu heredis, vel eius Tutorum, vel Curatorum dicitur legittima. 224. 7. 8. 211. Etiam si tacitus. 9. 10. ¶ Fideicommissarius particularis de manu heredis possessionem bonorũ capere non tenetur. 224. 12. 211. Et eo magis si non sit primus, sed secundus, vel vlterior substitutus: 13. 14. 212. & etiam fortiùs si relictus fuerit exequutor. 15. 16. ¶ Confessionem Testatoris impugnare non potest hæres. 226. 13. 223. Maximè si non tendit in præiudicium tertij, sed ipsius Testatoris, & eius heredum. 14. ¶ Paria sunt nullum hæredem fuisse institutum, vel institutum repudiasse. 227. 1. 227. ¶ Nisi interpellatio præcesserit, non priuatur hæres modo, seu conditione resolutiua non adimpleta. 227. 30. 21. 2. ¶ Promittens, & se obligans vt heres, potest quę competunt alio nomine, consequi. 229. 7. 8. 9. 245. ¶ Eadem persona censetur cum defuncto. 233. 19. 270. Limita si sit hæres cũ inuentario. 21. 22. 271. ¶ Sententia contra defunctum lata nocet heredi. 233. 20. 271. Limita in hærede cum inuentario. 23. ¶ Viuentis non datur hereditas. 239. 6. 306. ¶ Ex certo tempore hæres institui non potest. 240. 2. 313. ¶ Semel hæres semper debet esse heres 240. 6. 313. ¶ Ex certa die, vel tempore factus hæres remota die, vel tempore statim fit heres. 240. 7. 314. ¶ Renunciari validè alterius hereditati nequit sine eius consensu. 244. 1. 4. 330. Limita si fiat renunciatio generalis. 5. 6. 331. & quomodo intelligatur renunciatio specialis, aut generalis, distingue 7. 8. 9. 331. ¶ Institutus heres in omnibus, preterquam in certis rebus, si de eis non fuerit dispositum, transeunt in heredem institutum. 249. 4. 5. 6. 7. 8. 350. Limita expressa in contrarium existente voluntate Testatoris. 249. 9. 10. 351. Declara 11. 351. & per totum Cons. ¶ Manutentio de iure non datur heredi ex possessione defuncti cessante Statuto. 250. 12. 359. Contrarium in bonis feudalibus etiam sine noua apprehensione. 13. ¶ Factum nullum defuncti potest hæres impugnare. 253. 22. 386. ¶ Aditio hereditatis nec in filio præsumitur, nisi probetur. 253. 28. 29. 30. 387. ¶ Verus non habet actionem ad vindicanda bona ab herede putatiuo vendita, sed contra hæredẽ putatiuum ad pretium receptum. 256. 13. 411. ¶ Stipulatio pro hæredibus facta censetur, etiamsi non exprimatur. 257. 5. 417. ¶ Appellatione heredum venit tàm masculus, quàm fœmina, tàm proximior, quam remotior. 257. 7. 417. ¶ Fiscus deficientibus agnatis, vel cognatis vsque ad decimum gradum succedit. 257. 21. 420. ¶ Suus hæres vt quis dicatur, quę requirantur. 262. 18. 19. 20. 21. 505. ¶ ¶ Sui heredes statim à morte Patris absq. aditione fiunt hæredes. 262. 21. 23. 505. ¶ Suus heres transmictit hæreditatem non aditam cũ eodem Iure repudiandi. 262. 24. 25. 506. ¶ Grauasse Testatorem censetur minus, quam fieri possit. 268. 15. 554. ¶ Cum inuentarij beneficio habetur tanquam tertius pro suo credito. 269. 9. 563. 272. 18. 597. ¶ Sine inuentario dicente tot, & alia remansisse bona, & non vltra, an ei, vel asserenti plura remansisse incumbat onus probandi. latè 269. 10. 11. 12. & per totum cons. 564. ¶ Inuentarium factum à Tutoribus, vel exequutoribus, prodest hæredi, vt eius beneficio fruatur. 269. 21. 22. 567. 48. 572. Maximè si dixerint facere vt hæreditarium. 53. 573. ¶ Diuisio facta inter hæredes sufficit loco inuentarij, ne vltra vires teneantur. 269. 27. 568. 54. 573. ¶ Bona hæredis non sunt Hypotheecata creditoribus, nisi Testator expressè ea hypotheeauerit. 269. 34. 569. ¶ Satisfactus præsumitur de suo credito ex pecunijs in hereditate remansis, secus autem ex immobilibus, censibus, & mobilibus. 269. 40. 570. Declara vt presumatur satisfactus ex bonis immobilibus in sui fauorem ad effectum vt faciat fructus suos. 269. 41. 570. ¶ Cum inuentario duplicem repræsentat personam creditoris, & heredis. 269. 45. 571. 570. 15. 596. ¶ Tutor tenetur facere inuentarium pro minore hærede cum inuentario aliàs tenetur de proprio. 269. 51. 52. 573. ¶ Sententia declarans heredem gaudere debere beneficio inuentarij facit ius quoad omnes etiam non citatos. 269. 56. 57. 573. ¶ Si primus heres inuentarium non fecit, secundus heres tenetur solum de bonis ad suas manus peruentis. 269. 58. 574. ¶ Omittens sine dolo aliquid in inuentario describere non amittit beneficium inuentarij. 269. 60. 574. ¶ Debitore succedente creditori, vel è contra ratione confusionis, & prędumptæ solutionis extinguitur creditum. 269. 63. 575. ¶ Beneficiatus tenetur reddere rationem de bonis inuentarij, aliàs de proprio tenetur. 270. 4. 580. ¶ Beneficiatus retinere potest tot bona pro soluendo ære alieno hæreditario, & si adhuc à creditoribus non petatur. 270. 7. 581. ¶ An dicatur semper hereditarium, quod tanquam heres defuncti habuit heres. 270. 9. 10. 11. 12. 581. ¶ Fructus an augeant hereditatẽ, vel sint proprij heredis beneficiati. 270. 15. 16. 17. & seq. vbi de veritate conclusionis. 583. Item an id procedat quoad legatarios, vt quoad creditores. 270. 24. 586. ¶ Beneficiatus rectè soluit creditoribus primo venientibus, licet posterioribus. 272. 1. 594. Declara 2. 3. 4. & per totum, & pręcipuè 10. 595. ¶ Beneficiatus non potest retardare creditori petenti solutionem sub prætextu, quod adsint alij creditores anteriores, dum non vrgent. 272. 19. 597. ¶ Factum defuncti nequit impugnare. 280. 190 682. Declara 194. 195. 682. ¶ Heres heredis non venit ex Iudicio defuncti. 289. 5. 6. 7. 8. 781. ¶ Grauari quis non potest ad relinquendum heredem vnum magis, quam alium. 289. 32. 784. ¶ In feudis *Hæredis* nomen comprehendit tantum descendentes masculos inuestitorũ. 292. 3. 801. ¶ Posterioris, non anterioris inuestiturę ratio habenda est, presertim si posterior à nouo Principe facta sit. 292. 45. 803.

HISTORIAE

Libris Historiarum plenè creditur. 214. 4. 140. 215. 39. 150.

HYPOTHECA

Administratoris bona sunt Hypothecata ei, cui ratio reddi debet. 246. 3. 337. ¶ Curatoris ad lites bona sunt hypothecata. 246. 3. 337. ¶ Fideicommissarij bona sunt hypothecata pro ratione reddenda bonorum fideicommissi. 246. 4. 7. 338. Contrarium de veriori 8. 9. 10. & per totum 269. 72. 577. ¶ Procuratoris bona sunt hypothecata pro eius dolosa administratione. 246. 6. 338. Contrarium veriùs 15. 16. 17. 341. ¶ Bona Patris dolosè administrantis bona filij sunt tacitè hypothecata. 246. 7. 338. ¶ Non datur, nisi conuenta sit, vel à lege expresse reperiatur inducta. 246. 8. 9. 338. ¶ Ex dolo hypotheca non oritur. 246. 18. 342. ¶ Filius pro sua legittima an hypothecaria possit agere contra bona Patris. 269. 5. 6. 7. 8. 563. ¶ Bona heredis non sunt hypothecata pro debito defuncti, nisi defunctus expressè ea hypothecauerit. 269. 34. 569. ¶ Inter pignus, & hypothecam nullum est discrimen nisi nomine. 273. 109. 454. ¶ Confessione partis probatur. 258. 110. 111. 454.

HONOR

Spurij ab honoribus excluduntur. 253. 25. 387.

I

IDONEVS IDONEITAS

Electi, seu presentati ad Beneficium probatur ex attestatione Ordinarij. 214. 20. 143. 38. 144.

IDENTITAS

Orationis identitatem efficit vnitas verbi, diuersitatem autem diuersitas verbi, vel eiusdem verbi repetitio. 205. 10. 55. ¶ Interpretatiuè sufficit concurrere personarum identitatem ad effectum rei iudicate. 233. 9. 370. ¶ Bona possessa in certo loco ab Ascendente, si ibi possideantur à descendentibus, presumuntur eadē, nisi doceatur de Intermedijs acquisitionibus. 258. 109. 454. Confessionis Partis probatur. 258. 110. 111. 454.

IGNORANTIA

Præsumitur non probata scientia. 227. 31. 232. 253. 38. 388. ¶ Testamenti alterius præsumitur. 227. 32. 232. ¶ Ex propria contumacia producta non prodest. 230. 28. 256. ¶ Restitutio in integrum ex clausula *si qua mihi, &c.* vt competat, requiritur ignorantia talis, quod aliqua diligentia non potuisset remoueri. 271. 18. 592. ¶ Scientia ex consanguinitate præsumpta excludit ignorantiam. 271. 20. 592. ¶ Dubitans, & ignorans æquiparantur. 288. 55. 771.

ILLEGITTIMI
Vide LEGITTIMI.

IMMISSIO

Possidens petere potest immissionem ad confirmādam suam possessionem. 250. 37. 363. ¶ Fœminæ hæredi scripte in Testamento conceditur immissio tam in bonis Allodialibus, quam feudalibus ex l fin. C. de Edicto D. Adriani tollend. 250. 39. 363. ¶ Contradictor non est legittimus ad impediendam immissionem, qui non possidet. 250. 40. 363. Contrarium in Agnato succedente in feudo. 41. Distingue 42. 363. ¶ Successori in feudo datur immissio ex Instrumento inuestiture, etiamsi non sit hæres vltimi. 250. 47. 48. 365. ¶ Detractiones quotitatiuæ vti legittimæ, & similium impediunt fideicommissario immissionem, secus quantitatiue, vt incertæ. 269. 68. 576. ¶ In bonis debitoris tantum immissio relaxāda est. 272. 14. 596.

IMMVNITAS IMMVNIS

Comunitas subdita non potest concedere alteri immunitatem à collectis. 242. 1. 326. Limita si de consensu Principis fiat. 2. 3. 326. Declara 4. 5. 6. ¶ Priuilegium immunitatis vni concessum, si in aliorum onus redundat, est reuocandum. 242. 20. 21. 327. ¶ Vt præscribatur immunitas soluendi collectas, aut onera, quæ requirantur. 242. 28. 29. 329. ¶ Omnia membra Ecclesiæ gaudent immunitate, prout ipsa Ecclesia. 248. 17. 348. ¶ Consuetudo, vel obseruantia contraria immunitati Ecclesiæ nō attenditur. 259. 40. 465.

IMMVTABILIA
Vide MVTATIO.

IMPLEMENTVM

Cum agitur de conditionis implemento voluntas magis disponentis, quam verborum sonus attenditur. 227. 19. 231. ¶ Conditio etiam voluntaria per equipollens impletur, cum disponens de effectu potiùs, quàm de modo curauit. 227. 20. 21. 231. ¶ Non priuatur hæres modo, seu conditione resolutiua non adimpleta, nisi præcesserit interpellatio. 227. 30. 232. ¶ Tempus datum in Testamento ad aliquid implendum non currit nisi à die scientiæ Testamenti. 227. 33. 232. ¶ Agens ex dispositione conditionali probare debet conditionis implementum. 278. 1. 638.

IMPENSAE
Vide EXPENSAE.

IMPVTATIO

Expensæ factæ à Patre pro consequenda dignitate filio, vt in expeditione Litterarum, Vestibus, & similibus non imputantur filio in legittimã. 255. 50.405. Limita nisi Pater aliter voluerit. 255.51.52,53.406. Imputatio vel non imputatio pendet à voluntate Parentum. 255. 51. 52. 406. Et talis declaratio voluntatis potest à Patre fieri ex interuallo post factas expensas. 255. 56.407. ¶ Negatiuum datur argumentum, quod non confertur, non imputatur, sed non affirmatiuum, confertur, ergo imputatur. 225. 56.407. ¶ Beneficium fundatum à Patre cum Patronatu, & ad illud presentato filio non imputatur in legittimam. 255. 58. 59. 407.

INCERTVM
Vide CERTVM.

INCAPAX
Vide CAPAX.

INDEFINITA

Loquutio indefinita omne tempus comprehendit, & omnem casum. 268.21. 555. Maximè si per verba futuri temporis prolata sit. 21.

INCENDIVM

Habet præsumptionem delicti. 279. 5. 646. ¶ Corpus delicti incendij probatur coniecturis arbitrio Iudicis. 279. 6. 646.

INCLVSIO
Inclusio vnius est exclusio alterius. 259. 13.14. 461.

INCOLA INCOLATVS

Statutum loquens de ciuibus extenditur etiam ad Incolas, & diu habitantes. 245. 23. 336.

INCONTINENTI

Probatum quando aliquid dicatur incontinenti. 280. 179. 180. & seq. 679.

INCORPORALIA

Vitium litigiosi non contrahitur in iuribus incorporalibus. 217. 37. 169.

INFAMIA

Reddit inhabilem ad Beneficia Ecclesiastica. 214. 35. 144. Declara 36. 37. 57. 58. 151. ¶ Simplex diffamatio, vel inquisitio non sufficit ad irrogandam infamiam, sed delictum plenè probari debet. 214. 36. 144. ¶ Per sententiam irrogata nunquam purgatur, etiãsi condemnatus laudabiliter viuat. 215. 1. 146. 24. 25. 26. 148. ¶ Diffamatus, aut pro delicto inquisitus, quamuis sit absolutus, redditur inhabilis ad Beneficia Ecclesiastica consequẽda. 215. 2. 4. 146. 54. 55. 151. ¶ Præsertim in concursu nullam exceptionem habentis. 3. Declara 20. 148. Distingue, aut infamia iuris sit, aut facti. 5. 6. 8. 9. 147. ¶ Iuris infamia, quæ dicatur. 215. 7. 146. ¶ Facti quæ dicatur. 215. 7. 147. 56. 15. ¶ Iuris quando incurratur. 215. 14. 147. ¶ Facti quando cesset. 215. 19. 147. 57. 58. 151. ¶ Bona fama quid sit. 215. 61. 152.

INGRESSVS INGRESSIO

Fideicommissum in vnam lineam ingressum non potest ad aliam transire, nisi ea prima extincta. 208. 27. 25. Limita in maioratu facti, & saltatorio. 28. 29. ¶ Fideicommissum in vnam lineam ingressum ad aliam non deuoluitur, nisi priori linea in totum euacuata. 208. 18. 105. Limita in maioratu facti, & saltatorio. 19. ¶ Possessio probatur ex ingressu in fundo animo apprehendendi possessionem. 250. 15. 359. ¶ An ex ingressus in parte vnius fundi totius fundi censeatur apprehẽsa possessio. 250. 16. 17. 359.

INHABILITAS

Defectus inhabilitatis in agente maior est defectu iuris. 209. 16. 120. ¶ Infamia reddit inhabilem ad Beneficia Ecclesiastica. 214. 35. 144. Declara 36. 37. ¶ Inquisitus de delicto etsi absoluatur, redditur inhabilis ad Ecclesiastica Beneficia. 215. 2. 4. 146. Præsertim in concursu nullam exceptionem habentis 3. Declara aut infamia sit iuris, vel facti. 5. 6. 7. 8. 9. 147.

INHIBITIO

Prorogatio facta instantię causę pendente inhibitione est nulla. 230. 46. 258. Contra 47. 48. 259. ¶ Renunciatum inhibitioni ex quibus dicatur 230. 58. 59. 260.

INOBSERVANTIA
Vide OBSERVANTIA.

INIVRIA

Mulier per transitum ad secundas Nuptias infert iniuriam filiis primi matrimonij. 265. 21. 532. ¶ Doctori inlatam potest quilibet persequi. 274. 12. 607.

INQVISITIO

Non sufficit ad irrogandam infamiam, sed delictum plenè probari debet. 214. 36. 144. ¶ Inquisitus de delicto etsi absoluatur, inhabilis redditur ad Beneficia Ecclesiastica. 215. 24. 146. Præsertim in concursu nullam exceptionem habentis. 3. Declara 20. 148. Distingue aut infamia sit iuris, aut facti. 5. 6. 8. 9. 147.

IN-

INSANIA

Curatore dato alicui probatur eius insania Rota post Consultat. 295. pag. 852. col. 2.

INSINVATIO

Si cum Iuramento insinuationi renuncietur, valida est donatio. 241. 25. 319. ¶ Causa matrimonij facta quando dicatur donatio vt insinuatione non indigeat. 241. 27. 28. 29. 30. 320. ¶ Renunciatio cum iuramento insinuationi facta an sufficiat. 277. 4. 633.

INSTANTIA

Sententia absolutoria ab obseruatione instantię eadem est cum absolutoria ab obseruatione Iudicij. 222. 14. 196. ¶ Instantia perempta sententia ab obseruatione Iudicij ferri debet. 222. 18. 196. ¶ Sententia nulla alia proferri potest perempta instantia, quam absolutoria ab obseruatione Iudicij. 222. 19. 196. ¶ Omnia gesta coram Iudice perempta instantia sunt nulla tanquam coram incompetenti. 222. 20. 196. ¶ Iudex perempta instantia non potest super meritis causæ, sed tantum super peremptione instantiæ iudicare. 222. 21. 22. 23. 24. 196. ¶ Prorogatio instantiæ est Parti intimanda, aliàs non prodest. 230. 21. 22. 23. 255. Etiamsi Pars citata fuisset personaliter ad sententiam, & fuisset contumax. 230. 27. 28. 29. 256. Limita si facta fuerit à Principe, quia tunc non est necessaria intimatio. 230. 30. 256. ¶ Item limita si ex alijs scientia prorogationis haberi potuit. 230. 31. 32. 3 . & seq. 256. 52. 259. ¶ Intimari debet prorogatio instantiæ intra terminum prorogatum. 230. 37. 257. ¶ Prorogatio instantiæ facta inhibitione pendente est nulla. 230. 46. 258. Contra 230. 4 . 48. 259. ¶ Prorogatio instantię facta ab vna ex partibus non est alteri intimanda. 230. 49. 50. 259. ¶ In dubio pro non peremptione instantię pronunciandum. 230. 60. 260.

INSTITVTIO INSTITVTVS

Reciproca facta inter primos institutos quando repetita censeatur inter substitutos. 218. 16. 17. & seq. 173. 19. 20. 22. 23. ¶ Reciproca facta æqualiter institutis, & sine conditione mortis, sed purè est nulla. 218. 24. 25. 174. 26. 27. ¶ Æqualitas inter institutos vt seruetur, sumēda est quælibet interpretatio, etiamsi sint transuersales. 219. 9. 180. ¶ Quando censeatur Testatorem duas lineas, & descendentias principaliter, vel vnam tantum instituisse. 219. 14. 15. 16. 17. & seq. 182. 19. 20. ¶ Institutio Testatoris refertur ad bona tantum, quæ sua sunt. 223. 28. 29. 208. ¶ Paria sunt nullum fuisse institutum hæredem, vel institutum repudiare. 227. 1. 227. ¶ Filio titulo institutionis aliquid relinqui necesse est, ne dicatur præteritus. 227. 12. 13. 229. Secus ex Statuto Lucensi. 14. ¶ In omnibus præterquam in certo fundo, & certis rebus institutus succedit etiam in excep-

tuatis facta est si de eis nō reperiatur dispositū. 249. 4. 5. 6. 8. 350. Limita expressa in contrarium existente voluntate Testatoris. 249. 9. 10. 351. Declara 11. & per totum consilium. Pluribus sine parte institutis cēsētur pro æquali portione instituti. 282. 37. 703. ¶ Cui facta est substitutio in aliqua re, seu portione censetur, quoq; in eadem re, seu portione, institutus. post Cons. 295. decis. Rot. Rom. pag. 857. col. 2. in fin.

INSTRVMENTVM

Publicum certam constituit probationem. 209. 1. 119. ¶ Ad cognoscendam validitatem, vel inualiditatem Instrumenti, vel scripturæ attenditur Statutum, seu consuetudo loci, vbi est producta. 209. 17. 120. ¶ Signum Notarij an requiratur in publico Instrumento. 213. 41. 139. 214. 5. 6. 140. 6. 141. 214. 31. 144. 216. 22. 33. 34. 35. 149. ¶ Quæ requirātur pro validitate publici Instrumenti. 213. 43. 139. 214. 3. 140. 215. 36. 149. ¶ Archiuium non dat fidem Instrumento sine necessarijs requisitis. 213. 44. 139. 214. 22. 144. ¶ Extractum ex publico Archiuio à Custode eiusdem Archiuij ex suo originali etiam pendente lite, & sine compulsorialibus dicitur in forma probanti. 214. 1. 2. 140. 215. 37. 149. ¶ Obseruantia dat fidem Instrumento informi. 214. 33. 144. ¶ Inobseruantia minuit fidem Instrumento, de quo dubitatur. 213. 33. 144. ¶ Obseruantia proxima dat fidem Instrumento. 215. 40. 41. 150. ¶ Simulatio contra publicum Instrumentum non præsumitur, sed est probanda. 234. 52. 281. ¶ Causa simulationis est probanda. 234. 52. 282. ¶ Quælibet causa simulandi non sufficit, sed grauis, & verisimilis requiritur. 234. 53. 282. ¶ Species simulationis est probanda. 234. 54. 282. ¶ Simulatio contra publicum Instrumentum Testibus non probatur. 234. 55. 282. Contrarium 56. Declara 57. & seq. ¶ Simulatio ex coniecturis contra publicum Instrumētum probatur. 234. 57. 282. Declara 58. 59. 60. 61. ¶ Verba in exequutiua parte Instrumenti adiecta nō immutant substantiam principalem. 251. 18. 19. 20. vbi quando dicantur in exequutiuis posita. 370. ¶ Omissum quod est in Instrumento, habetur pro omisso. 259. 12. 461. ¶ Publicum certam reddit probationem. 270. 1. 580. ¶ Scientia præsumitur de contentis in Instrumento penes aliquem reperto. 271. 24. 593. ¶ Exceptio requirens altiorem indaginem quando Instrumenti exequutionem impediat. 280. 177. 178. & seqq. 679. ¶ Exceptio remissionis affictus, vel canonis an admittatur ad impediēdam exequutionem. 174. 175. 678. 179. & seq. 679. ¶ Clausula *cuius Instrumenti tenor habeatur pro expresso* operatur, vt omnia in Instrumento contenta specificè narrata dicantur. 283. 15. 706. ¶ Exceptio resultans ex eodem Instrumento potest opponi ad impepiendam eius exequutionem. 287. 14. 15. 750.

nulla facta mentione filiorum, vel hæredum, censetur ex pacto, & prouidentia concessum. 251. 1. 367. ¶ In successione feudorum prius tenor inuestituræ est considerandus. 251. 2. 368. ¶ Inuestitura antiquior dat interpretationem subsequentibus. 251. 3. 368. ¶ Inuestitura posterior facta censetur iuxta naturam præcedentium. 251. 4. 7. 8. 368. ¶ Concessum *pro liberis, & posteris legitimis, & masculis* dicitur ex pacto, & prouidentia. 251. 6. 368. ¶ *Pro hæredibus, & successoribus legitimis* concessum dicitur hæreditarium. 251. 9. 10. 369. ¶ Ex pacto, & prouidentia dicitur, vbi nulla hæredum facta est mentio. 251. 10. 11. 369. præterquam si concessum sit franchum, & liberum. 251. 12. 369. Declara 28. 371. 29. 30. 372. vbi latè quid significet francum, & liberum. *Pro hæredibus, & successoribus* legitimis concessum dicitur hereditarium mixtum. 251. 14. 369. ¶ *Pro se, & hæredibus masculis* reddit feudum mixtum. 251. 15. 369. Contrarium 16. 17. 369. ¶ In feudo hæreditario, & mixto non succedit, qui non est defuncti hæres 251. 15. 16. 369. ¶ Verbum *hæredum* positum in parte exequutiua inuestituræ non alterat naturam feudi pactionatam in substantia inuestituræ impressam. 251. 18. 19. 20. vbi quando dicatur adiecta in exequutiua parte. 21. 370. ¶ *Pro hæredibus legitimis, & masculis* concessũ dicitur ex pacto, & prouidẽtia, 251. 26. 27. 28. 371. ¶ In dubio præsumitur ex pacto, & prouidentia, non autem hereditarium, aut mixtum. 251. 31. 372. ¶ Prima inuestitura immutari nequit in præiudicium agnatorum. 251. 32. 33. 372. ¶ Antecedentes inuestituræ si sint dubiæ, ex posterioribus claris interpretantur. 251. 34. 373. ¶ Obseruantia declarat naturam inuestiturarum. 251. 35. 373. ¶ Iure proprio, non hereditario succeditur in feudo ex pacto, & prouidentia. 251. 36. 37. 373. ¶ Illegittimi in feudis no succedunt. 251. 38. 373. ¶ Legittimati in feudis non succedunt. 252. 1. 2. 373. Contrarium 3. 4. 5. ¶ Legittimare in præiudicium agnatorum ad succedendum in feudis, nec Imperator potest. 252. 9. 10. 376. ¶ Licet ex priuilegio Principis concedatur, dicitur tamen per viam contractus acquiri. 252. 31. 379. ¶ Ius Agnatis in feudo quęsitum dicitur certum, & vt ius quæsitum. 252. 35. 379. ¶ Causa priuata non sufficit, sed publica requiritur, vt legittimatione fiat pręiudicium agnatis. 252. 43. 45. 280. ¶ Causa conseruationis agnationis non sufficit, vt legittimando Spurios fiat agnatis præiudicium. 252. 44. 380. ¶ Causa legittimationis est exprimenda, & probanda iusta, vt præiudicetur Agnatis. 252. 46. 47. 48. 49. & seq. 380. ¶ Ex quibus depręhendatur voluntas legittimandi ad feuda in pręiudicium agnatorum. 252. 66. 67. 68. 69. 382. ¶ Per subreptionem dicitur obtenta legittimatio ad feuda, si non sit narratum, quod alij agnati extarent, quibus fieret pręiudicium. 252. 72. 383. ¶ Legittimatio ad feuda dicitur subreptitia, si non est narrata qualitas feudi, Nobilis, & Iurisdictionalis, & qualitas matris. 252. 74. 75. 76. 383.

¶ In feudo hęreditario successores non possũt contrauenire facto defuncti. 253. 1. 2. 3. 4. vbi distinguitur, an sit factum inuentarium, vel non. 384. ¶ Successor in feudo etiam ex pacto, & prouidentia, si hęreditatem paternam absque inuentario acceptauit, tenetur eius factum approbare. 253. 4. 385. ¶ Etsi sit ex pacto, & prouidentia, si successor adiuit hæreditatem sine inuentario, tenetur approbare factum circa feudum. 253. 4. 5. 9. 385. Contrarium 20. 21. 386. ¶ Sententia lata super feudo successoribus nocet. 253. 6. 7. 385. ¶ Contrarium 15. 16. 17. 386. ¶ Compromissum super feudo sine consensu Supremi Domini fieri nequit. 253. 12. 13. 385. ¶ Iurisdictio decidendi successionem in feudo solo Supremo Domino spectat. 253. 13. 14. 386. ¶ Feudale pręsumitur quicquid est intra fines feudi. 253. 32. 388. ¶ Præsumuntur feudalia omnia, quæ vti talia à Vassallo possidebantur. 253. 33. 34. 388. ¶ Maior pars bonorum cum probetur feudalis, an sic cœtera omnia præsumantur. 253. 34. 35. 388. ¶ Collectas, & onera Vassallus soluere tenetur. 259. 5. 460. ¶ Fœmina à feudo regulariter excluditur. 291. 1. 3. 10. 11. 793. Declara 2. 3. ¶ Merè hæreditaria regulis feudorum non subiacent. 291. 3. 4. 791. ¶ Obtenta inuestitura feudi per aliquos tanquam hæredes antecessoris probat feudum esse merè hæreditarium. 291. 5. 792. ¶ Hæreditarium simpliciter ex quibus dicatur. 291. 4. 5. 6. 7. 8. 792. 10. 11. 793. ¶ *Pro hæredibus masculis, & ipsis deficientibus fœminis* concessum dicitur ex pacto, & prouidentia, siue mixtum. 291. 11. 12. 793. ¶ Ex pacto, & prouidentia concessum, & insimul cum facultate alienandi remanet tale, quatenus non alienatur. 291. 13. 14. 15. 793. ¶ 293. 9. 10. 11. 12. 823. ¶ Assensus Domini in alienatione feudi potest interuenire, tàm ante, quàm post, prout in ipso Actu alienationis. 291. 16. 793. ¶ Princeps assensum concedendo in alienatione feudi dicitur facere gratiam. 291. 17. 793. ¶ Prohibita alienatione feudi in vno casu, in cœteris omnibus alienari posse censetur. 291. 19. 20. 793. ¶ Fœmina semel in eo succedente feudum efficitur fœmineum, adeo vt deinceps indistinctè masculi cum fœminis succedant. 291. 23. 24. 794. ¶ Vassalli declaratio plurimum valet ad agnoscendam naturam feudi. 291. 26. 794. 71. 798. ¶ Duo actus ad summum sufficiunt, vt feudum alienabile constituatur. 291. 29. 30. 794. ¶ Ex consuetudine fiunt alienabilia feuda. 291. 31. 794. ¶ Assensus Domini pręstitus alienationi inducit præsumptionem, quod feudum alienari possit. 291. 32. 795. ¶ Posterior inuestitura indicat qualitatem antecedentis. 291. 34. 36. 795. Limita vbi contraria esset obseruantia. 37. 38. ¶ Obseruantia interpretatiua naturæ feudi nõ requirit scientiam, seu pręscriptionem, & pręualet cuilibet inuestiturę interpręrationi. 291. 33. 34. 38. 39. 40. 795. ¶ In emptitio feudo nullę feudorum regulæ seruantur. 291. 45. 46. 795. Declara sub nu. 46. 796. ¶ Improprium, quod

quod dicatur. 291. 47. 48. 796. ¶ Concessum *francum, & liberum* an, & quando sit merum hæreditarium, & alienabile. 291. 49. 50. 51. 796. 293. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 822. ¶ Hereditarium merum in dubio censendum est. 291. 59. 796. 292. 13. 14. 807. Contrarium 18. 19. ¶ Renunciatio feudi censetur facta solum fauore renunciatarij, & eius descendentium. 291. 63. 64. 65. 66. 297. ¶ De feudo recto, & proprio nulla potest fieri dispositio, etiam ad fauorem vocati. 291. 69. 70. 798. ¶ Masculus ex vna linea an excludat fœminam ex alia in successione feudi. 291. 73. 74. 75. 76. 798. ¶ Hæredis nomen in feudis comprehendit tantum descendentes masculos inuestitorum. 292. 3. 802. ¶ *Pro hæredibus, & successoribus* an comprehendat heredes extraneos. 292. 10. 11. 805. ¶ Constitutiones feudales quo tempore proditæ sint. 292. 14. 15. 807. ¶ Inuestituræ subsequentes declarant naturam primæ, de qua non constat: 292. 20. 21. 22. 807. 24. 25. 26. 27. 808. ¶ Ex vnica inuestitura merè hereditaria arguitur feudum esse merè hereditarium. 292. 27. 808. ¶ Precipuè si de originali natura feudi non constat. 28. 808. ¶ In successione feudi meri hereditarij quilibet extraneus admittitur. 292. 29. 809. ¶ De feudo mero hereditario potest liberè disponi tàm inter viuos, quàm in vltima voluntate. 292. 30. 809. 34. 35. 811. ¶ In feudo hereditario mixto duplex requiritur in successore qualitas, quod sit heres, & descendens à primo inuestito. 292. 31. 32. 809. ¶ Differentia inter feudum ex pacto, & prouidentia, & hereditarium mixtum. 292. 32. 33. 810. ¶ Multiplices feudi alienationes in quoscunque cum Domini assensu factę probant feudum esse merè hereditarium, & alienabile. 292. 41. 42. 815. ¶ Feudum merè hereditarium an possit alienari absque assensu Domini directi. 292. 43. 44. 45. & seq. 813. 60. 817. 293. 15. 825. ¶ Feuda merè hereditaria preter successionem retinent naturam feudi. 292. 54. 814. ¶ Feudo concesso *vt Antiquo, Auito, & Paterno* censetur concessum iuxta suam primęuam naturam. 293. 7. 8. 9. 823. ¶ Vna pars inuestituræ declaratur ex altera. 293. 11. 823. ¶ Qualitas noua in vna inuestitura addita non alterat cœteras feudi qualitates, sed remanent. 293. 13. 824. ¶ Primus acquirens potest comprehensis preiudicare: 293. 13. 824. 6. 825. ¶ Maximè si concessio facta sit ob merita. 17. 826. ¶ Limita quoad personas nomine proprio in prima concessione vocatas. 293. 18. 826. ¶ Pro dotibus feudalia bona ex pacto, & prouidentia alienari nequeunt, nec in subsidium. 293. 19. 826. ¶ Prohibitio alienationis feudi in aliquo casu probat esse merè hereditarium, & alienabile. 293. 20. 826. ¶ Substituere non potest Pater filio in feudo pactionato. 293. 20. 827. Portio deficientis in feudo pactionato alijs comprehẽsis accrescit. 293. 21. 827. ¶ Concessio *pro hæredibus, & successoribus quibuscunque* reddit feudum merè hereditarium. 293. 23. 24. 25. 828. ¶ Alienatum non dicitur feudum, dum alienatur in agnatos. 293. 26. 27. 830. ¶ Pactum inter Vassallos alienādi feudum an comprehendat alienationem in extraneos. 293. 29. 830. ¶ Alienans in alios agnatos feudum ijs deficientibus reuertitur ad bona renunciata. 293. 30. 31. 830. ¶ Agatus, qui refutauit, non potest dispositionem de eo factam à defuncto in comprehensos impugnare. 294. 1 833. ¶ Fœmineum licet sit feudum, in eo tamen fœminę non admittuntur, nisi deficientibus masculis. 294. 4. 834. ¶ Ex sententia, & Re iudicata contra quoscumq. probatur qualitas, & natura feudi. 294. 5. 6. 835. ¶ Declaratio Vassalli plurimum valet ad Iudicandam feudi naturam. 294. 18. 838. ¶ Confessio qualitatis, & naturę feudi nocet confitenti, & eius heredi: 294. 19. 20. 838. ¶ Pactionatum alienatum etiam cum cōsensu Domini directi potest à successoribus reuocari. 294. 26. 841. ¶ Legittima an debeatur in feudis. Rota in decis. post Consultat. 195. fol. 852. par. pr.

FICTIO FICTVM

Casu ficto ęquiparato casui verò dispositio in casu verò locum habet in casu ficto. 236. 10. 250.

FIDEICOMMISSVM

In vnam lineam ingressum non debet ad aliam trāsire, nisi ea prima extincta. 202. 27. 25. Limita in maioratu facti, & saltatorio. 28. 29. ¶ Successio censetur in eo ordinata iuxta dispositionem Iuris comunis. 202. sub num. 28. 25. Limita in Maioratu facti, & saltatorio. 202. 28. 29. 25. 26. ¶ Declaratio hæredis voluntatis Testatoris circa ordinem succedendi in inducto fideicommisso plurimū valet, quicquid sit pro inducendo fideicommisso. 203. 1. 32. Amplia etiamsi talis declaratio esset tacita. 2. Limita si voluntas sit elata. 203. 5. 6. 7. 33. ¶ Obseruantiæ statur circa modum succedēdi. 203. 3. 32. ¶ Transactio facta super fideicōmisso cum supposito, quod verba Testamenti vno modo starent, & diuersa omninò essent, est rescindenda etiamsi stipulata. 203. 14. 35. ¶ Erronea heredis credulitas extare in Testamēto fideicommissum non nocet ei, nec eius hæredibus. 203. 16. 17. 18. 19. 35. ¶ Tolerantia substituti quod alius possideat, sibi nō officit absque expressa renunciatione sui iuris. 203. 30. 39. ¶ Ius succedendi in fideicommisso non præscribitur contra successiuè vocatos nisi spatio centum annorum. 203. 31. 40. ¶ Legato vsufructu rei cum onere restituendi alteri, an hæredi censeatur legata proprietas. 204. 14. 42. ¶ Quod fideicommissi genus fuit in antecedenti substitutione ordinatum, idem censetur in sequenti continuata substitutione constitutum. 205. 21. 57. ¶ Sententia contra fideicommissarium lata an substitutis noceat. 207.

207. 33. 34. 90. ¶ Obseruantia declarat naturam, & ordinem succedendi in fideicommisso. 207. 65. 66. 96. ¶ Vbi duplex intellectus fideicommissi deducitur, attenditur, qui habet obseruantiam. 207. 66. 96. ¶ Obseruantia successioni proxima est fortior, quam remotior. 207. 67. 96. ¶ Obseruantia inter aliquos permissa successoribus non officit. 207. 72. 96. ¶ In vnam lineam ingressum ad aliam non deuoluitur, nisi dicta linea in totum euacuata. 208. 18. 105. Limita in maioratu facti. & saltatorio. 208. 19. 105. ¶ Successio de Patre in filium defertur. 208. 24. 105. ¶ Prohibitio alienationis realis ex quibus dicatur. 216. 12. 157. 13. 14. 15. 158. ¶ Alienationis prohibitio realis impedit successionem in hęredes ab intestato, & extraneos. 216. 18. 19. 20. 158. 41. 162. 42. 163. ¶ Cum Testator prohibet hæredem, vel legatarium alienare, vel disponere de re sibi relicta, censetur fideicommissũ induxisse fauore hæredum Testatoris. 216. 21. 158. Declara 22. 23. 24. 159. ¶ Simplex prohibitio alienandi facta personis institutis an inducat fideicommissum, vel resoluatur in consilium. 216. 24. 159. ¶ Fieri solent pro descendentibus, & successoribus sanguinis tantum, non autem pro extraneis. 216. 40. 162. ¶ Prohibita alienatione bonorum *vt reuiuiscat memoria Maiorum*, vel *in honorem Nominis Testatoris*, censetur facta pro conseruandis bonis in agnatione. 216. 45. 46. 163. ¶ Conditio *si sine filijs* subintellecta *per l. Cum Auus ff. de cond. & demonstrat.* procedit in Ascendente, non in transuersali, aut extraneo. 218. 15. 173. Contrariũ 38. 39. 40. 41. 177. ¶ Clausula *doppo di essi* cōpendiosam substitutionem inducit. 218. 43. 178. ¶ Pluralitas quando resoluatur in singularitatem. 219. 5. 6. 7. & seq. 180. ¶ Exceptio fideicommissi an admittatur ad impediendam hæredi immissionem. 223. 21. 206. ¶ Renunciatio fideicommissi immediatè vocato, & substituto habetur pro mera abstentione. 227. 7. 229. Etiamsi fiat cum annua pecuniæ retributione. 10. 229. ¶ Substitutus in casum contrauentionis tenetur restituere substituto in casum mortis. 227. 44. 233. ¶ Inuito Patre potest filia dotes de fideicommisso detrahere. 233. 27. 33. 34. 272. ¶ Pro constituendis dotibus descendentibus licet alienare bona fideicommissi. 233. 31. 32. 272. ¶ Beneficium *Auth. Res quæ* competit solum in casu necessitatis. 234. in princ. 275. Secus si habeat aliũdè, vt se dotare possit. 234. 14. 277. ¶ Beneficium dictæ *Auth. Res quæ* non competit mulieri iam nuptæ, & dotatæ. 234. 1. 2. 275. Itē nec nuptæ sine dote. 234. 3. 4. 5. 275. ¶ Mulier habens dotes maternas, ex quibus se dotare possit, nō detrahit dotem de fideicommisso. 234. 10. 276. Declara 11. Limita si mater adhuc viuat. 234. 15. 16. 17. 277. ¶ Filię competit detractio dotium ex fideicommisso, etiãsi Pater detractiones legittimę fecerit, & consumpserit. 234. 12. 276. Declara 13. ¶ In tradendis dotibus habetur ratio successionis in bonis matris, licet adhuc viuentis, cum marito fructus non sint debiti. 234. 21. 277. ¶ Dos congrua tantum est de fideicommisso detrahenda. 234. 22. 24. 278. vbi latè quæ dicatur dos congrua. 23. 28. 29. 30. 31. 279. ¶ Fructus dotis à die, qua debuisset constitui, de fideicommisso detrahuntur. 234. 38. 279. Contrarium 39. 280. ¶ Mulier potest agere pro dotibus contra bona fideicommissi non excussis bonis liberis à tertijs possessis. 234. 46. 281. ¶ Confessio fideicommissarij substituto nō obest. 234. 62. 282. ¶ Mulier pro restitutione suarum dotium habens obligata bona fideicommissi an possit agere cōtra quaslibet portiones à quolibet ex fideicommissarijs possessas, vel priùs excutere portionē à proprio viro iam possessam. 235. 6. 7. 8. & seq. 285. 286. ¶ Rationes quare sit concessum bona fideicōmissi alienari pro dotium constitutione, vel restitutione 235. 13. 14. 287. ¶ Grauari potest fideicommissarius, vt non modo hęreditatem, sed fructus etiam post aditam hæreditatē perceptos substituto restituat. 240. 8. 314. Alienatis per fideicommissarium bonis fideicommissi, substitutus an agere possit contra tertiũ emptorem, vel contra hæredem alienantis, vt æquiualens pretium det. 256. 1. 2. 3. 409. ¶ ¶ An pretium iustum bonorum tempore alienationis, vel petitionis refundi debeat. 256. 5. 6. 7. & per totum cons. 410. ¶ Pro soluendo ære alieno Testatoris bona fideicommissi licitè alienantur. 256. 2. 3. 410. 7. 8. 9. 411. ¶ Substitutus sub conditione emens à fideicommissario bona fideicommissi etiam sciens eueniente conditione repetit pretiũ. 256. 15. 412. ¶ Pretium autem exbursatum, nō quod æstimarentur bona tempore successionis. 256. 16. 412. ¶ Fœmina quamuis dotata non excluditur à successione fideicommissi. 258. 57. 446. ¶ In renũciatione bonorum nō censetur comprehensum fideicommissum, cuius est prohibita alienatio. 258. 93. 94. 451. ¶ Monasterium succedit in fideicommisso durante vita Monachi, nisi aliud à Testatore sit dispositum. 258. 96. 98. 452. 102. 453. ¶ Clausula *in infinitum* inducit fideicommissum absolutum, & perpetuum. 258. 101. 453. ¶ Bona possessa à fideicommittente in certo loco præsumuntur eadem cum possessis in eodem loco à successoribus, nisi doceatur de intermedijs acquisitionibus. 258. 109. 454. ¶ Substitutus in casu, quod alter decedat sine filijs, an moriente sine masculis, sed cum fœminis locum habeat substitutio. 260. nu. pr. vsque in finem Consultat. latè de materia, & veritate articuli. 463. cum quatuor ibi annexis Rotæ Romanæ decisionibus eundem articulum in alio casu decidentibus pro fœmina. ¶ Soluitur legittimè fideicommissario, licet non inuestiat, vti tenebatur, nisi in Instrumento debiti fuisset expressum. 269. 65. 576. ¶ Tacita legis alienationis prohibitio inest semper in fideicommissis. 273. 2. 599. ¶ Si tacita tantum legis adest prohibitio alienationis possunt fructus fideicommissi

creditoribus

creditoribus adiudicari; secus si expressa sit prohibitio. 273. 3. 4. 5. 6. 600. ¶ Fructus etiã fideicommissi censentur alienari prohibiti, dũ facta est prohibitio, vt possit conseruari splẽdor, & decor familię. 273. 11. 12. 13. 14. 602. ¶ Prohibitio alienationis fauore prohibiti tãtum facta resoluitur in consilium. 273. 17. 18. 19. 603. ¶ Vsufructuarij appellantur fideicõmissarij. 273. 22. 603. ¶ Animalia tenetur fideicommissarius in locũ demortuorum subrogare. 273. 23. 24. 603. ¶ Deficiente linea factum fideicommissum quo casu purificetur. 278. 9. 10. 11. 12. 639. ¶ Primo loco vocati censentur magis dilecti. 278. 26. 643. ¶ Magis dilecti censentur minus granati. 278. 27. 643. ¶ In separata oratione dispositiua factum fideicommissum non recipit qualitates, & conditiones in præcedenti adiectas. 282. 2. 695. ¶ Vocato Titio, & eius descendentibus *in perpetuum* non per vulgarem, sed per fideicommissariam censentur vocati. 282. 3. 4. 695. ¶ Vltimus ex vocatis fideicõmissi remanet Dominus. 282. 4. 696. ¶ Per relationem ad aliud ordinatum fideicommissum cẽsentur in eo repetita omnia in alio relato expressa. 282. 5. 6. 7. 8. & seq. 696. ¶ Deficere dicitur linea, seu descendentia, quæ nunquam inchoauit. 282. 89. 696. ¶ Omnia verba possunt inducere fideicommissum. 285. 4. 717. Declara 5. 6. 718. ¶ Commendationis, & consilij verba non inducunt fideicommissum. 285. 9. 10. 718. ¶ Voluntas in fideicommissis totum facit. 285. 19. 724. ¶ Enunciatiua verba ad hæredem directa fideicommissum inducunt. 285. 21. 724. ¶ Probare debet, qui dicit extare fideicõmissum. 285. 24. 725. 288. 63. 64. 772. ¶ Verba, vt fideicommissum inducant, debent esse clara. 285. 25. 725. ¶ Cum sit onus, non præsumitur. 288. 36. 770. ¶ Nec ex paritate rationis de casu ad casum extenditur. 288. 37. 770. ¶ In dubio pro non fideicommisso pronunciãdum. 288. 101. 108. 778. 289. 42. 43. 784. ¶ Verba quando possunt in alio sensu, quam fideicommissi accipi, debent sic interpretari. 289. 13. 781. ¶ Verba enunciatiua non per modũ rationis, seu causæ dispositiuæ, sed per modum futuri euentus sperati non inducunt fideicommissum. 289. 20. 782. Maximè si non sint directa in grauatum, sed in honoratum. 21. ¶ Ab hęredis fide nomen accepere fideicommissa. 289. 26. 27. 783. ¶ Coniecturæ tantum necessariç admittuntur ad inducendum fideicommissum. 290. 1. 2. 786. ¶ Ex purificatione fideicommissi ius oritur substituto sine agnitione transmissibile ad hæredes post cons. 295. pag. 861. col. pr.

FIDEICOMMISSARIVS

Dicitur verus Dominus, non autem vsusfructuarius. 204. 15. 42. ¶ Possidens titulo fideicommissi impedit hæredi immissionem, nisi ei cõpetant detractiones. 223. 7. 8. 202. ¶ Et etiamsi competant, sed sint incertę, & illiquidæ. 233. 31. 208. ¶ Nominatus proprio nomine dicitur vocatus, qui sub generali descendentium, aut similium est comprehensus. 223. 19. 20. 205. ¶ Facultatem capiendi possessionem propria autoritate Testatorem fideicommissario dedisse, ex quibus arguatur. 224. 4. 5. 210. ¶ Particularis possessionem bonorum fideicommissi de manu hæredis capere tenetur. 224. 12. 2 1. ¶ Eo magis si nõn sit primus, sed secundus, vel vlterior substitutus 13. 14. 212. & eò fortius si relictus fuerit executor. 15. 16. ¶ Fructus fideicommissi à die purificati fideicommissi sunt fideicommissarij debiti. 234. 33. 279. Declara 35. 36. 37. 279. ¶ Rationem reddere tenetur de bonis fideicommissi substituto. 246. 1. 338. ¶ In reddẽda ratione bonorum fideicommisi tenetur de culpa etiam leui. 246. 2. 338. ¶ Bona fideicommissarij sunt Hypotheccata pro reddenda ratione bonorum fideicommisi. 246. 4. 6. 7. 338. Contrarium 8. 9. & per totum. ¶ Dominus est, non autem Administrator bonorum fideicommisi. 246. 14. 34?. ¶ Detractiones quotitatiuæ vti legittimæ, & similium vti certę impediunt fideicommissario immissionem, secus quantitatiuæ, vt incertæ. 269. 68. 576. ¶ Vsufructuarius appellatur fideicommissarius 273. 22. 603. ¶ Animalia tenetur subrogare in locum demortuorum. 273. 23. 24. 603. ¶ Annuum legatum decursum in vita alterius fideicommissarij successor soluere nõ tenetur. 278. 30. 31. 644. ¶ Vocatis Titio, & suis descendentibus in perpetuum nõ per vulgarem, sed per Fideicommissariam censentur vocati. 282. 3. 695. ¶ Vltimus ex Fidecommissarijs remanet Fideicommisi Dominus. 282. 4. 696. ¶ Deficere dicitur linea, quæ nũquam inchoauit. 282. 8. 9. 696.

FIDEIVSSIO FIDEIVSSOR

Sequestrum relaxari debet Fideiusione præstita. 275. 10. 611. ¶ Sequestri vices subit Fideiussio. 275. 11. 611.

FIDES

Mala Fides impedit cursum præscriptionis etiam centenariæ, & immemorabilis. 243. 29. 329. ¶ In alienationibus bonorum Ecclesię non potest haberi Fides de pretio. 284. 6. 7. 711. ¶ Procurator ad vendendum non potest habere Fidem de pretio. 284. 6. 711. ¶ Fidem habere, quid significet. 286. 14. 735. ¶ Fides quomodo definiatur. 288. 54. 771.

FILIVS

Admissio præcedens Patris in successione maioratus facti filio non suffragatur, vbi sola ætas attenditur. 202. 26. 24. ¶ Nepotes quando filiorum nomine veniant. 208. 41. 42. 109. ¶ Pater interueniens cum filio in receptione dotis an obligetur. 212. 2. 3. 130. ¶ Pro dote soluta Patri filius non tenetur. 212. 13. 14. 16 18. 131.

18. 111. Declara 20. 21. 22. 23. ¶ Pro dote soluta filio de voluntate, & iussu Patris Filius non tenetur. 212. 17. 111. ¶ Conditio *si sine filijs* subintellecta *per l. Cum Auus ff. de cond. & demonstr.* procedit in Ascendente, non in transuersali, & extraneo. 218. 15. 173. Contrarium latè 38. 39. 40. 41. 177. ¶ Nepotes non veniunt appellatione filiorum, quādo de Nepotibus facta est expressa mentio. 225. 24. 2 9. ¶ Legittima in bonis Patris debetur filio absque onere. 226. 1. 2. 221. ¶ Nec onere fideicommissi licet sit amplissimum, & legittima portione maius. 3. 4. 5. Declara 6. 7. 8. 9. Declara si filius ita velit. & non aliter. 10. 11. 12. 222. ¶ Cōsensus pręstitus à filio in actu testandi Patris grauamini in legittima appositi, nec ab eo, nec eius hærede potest amplius reuocari. 226. 18. 19. 223. Maximè si post mortem Patris approbauit Testamentum. 19. 20. 224. ¶ Filius in Actu testandi Patris potest consentire, vt prætereatur, vel exhęredetur. 226. 20. 224. Approbatio Testamenti paterni facta à filio cum clausula *In omnibus, & per omnia* inducit approbationem oneris in legittima, etiamsi specialiter non exprimatur. 226. 28. 225. ¶ Iure institutionis aliquid relinqui filio necesse est, ne dicatur præteritus. 227. 12. 13. 229. Secus ex Statuto Lucensi 14. ¶ An teneatur imputare in legittimam nominationem factam de eo à Patre ad successionem alicuius, à quo habebat facultatem nominandi successorem. 227. 15. 16, 17. 230. ¶ Sub Patris potestate censetur eadem persona cum Patre. 233. 5. 6. 270. ¶ Sententia contra Patrem lata filio nocet. 233, 8. 12. 270. ¶ Pater in profectitijs nocere potest filio, si absit dolus. 233. 15. 270. ¶ Filius viuente Patre nullum Ius habet in profectitijs. 233. 16. 270. ¶ Pater pro peculio profectitio potest agere, etsi non exprimat vti administrator filii. 233. 17. 18. 270. ¶ Pater in Aduenitijs non potest alienando, vel transigendo filio præjudicare. 233. 25. 271. ¶ Dotes inujto Patre potest filia detrahere de fideicommisso. 233. 27. 271. ¶ Sententia in Aduentitijs contra Patrem data filio nocet. 233. 28. 271. ¶ Pater tenetur filias nubere, & de dote prouidere. 233. 29. 272. ¶ Pater in Iudicio non potest agere pro re propria filij, nisi ipsius filij adsit consensus expressus. 233. 36. 272. ¶ Pater non pręsumitur fraudare filium. 233. 38. 273. ¶ Pater pro filio bonū consilium capere præsumitur, 233. 38. 273. ¶ Pater filium magis, quam se ipsum diligere præsumitur. 233. 39. 273. ¶ Pater tenetur ad restitutionem dotis nurui, si ipsi soluta sit, vel filio de eius mandato. 235. 6. 17. 287. ¶ Ex consensu præstito à Patre matrimonio à filio contracto præsumitur consensus soluendarum filio dotium. 235. 18. 287. Contrariū 19. ¶ Pater quibus casibus obligetur pro dotibus filio solutis. 235. 20. 288. ¶ Pater an cogi possit obligari pro dotibus filio soluendis. 235. 21. 287. ¶ Patris originem sequitur filius 236. 7. 290. ¶ Natus ex Patre, qui ciuilitatē ex priuilegio adeptus erat, ciuis nascitur. 236. 8. 9. 290. ¶ Illegittimi in feudis non succedunt. 251. 38. 373. ¶ Ex qualitate matris arguitur spes futurę indolis in filio. 252. 77. 383. ¶ Hæres Patris non præsumitur, nisi probetur. 253. 28. 29. 30. 387. ¶ Obligatio neq; naturalis, nec Ciuilis oritur inter Patrem, & filium. 255. 15. 398. Limita ex causa peculij Castrensis, vel quasi. 16. 17. ¶ Peculium proprium consumptum in domo paterna an recuperare possit tanquam debitum Patris. 255. 19. 20. 21. 399. ¶ Expensæ factæ à Patre pro consequenda dignitate filio, vt in expeditione Litterarum, vestibus, & similibus non imputantur in legittimam. 255. 50. 405. Limita nisi Pater voluerit imputari. 51. 52. 53. 406. Et hæc declaratio Patris fieri potest ex interuallo post factas expensas. 255. 54. 406. ¶ Beneficium Iuris Patronatus fundatum à Patre, & ad quod filium præsentauit, non imputatur in legittimam. 255. 58. 59. 407. ¶ Tam masculi, quam fœminæ in vltimis voluntatibus filiorum nomine continentur. 258. 101. 104. 453. ¶ Conditio *si sine filijs* an purificetur mortuo sine masculis, sed cum fœminis. 460. 1. vsque in finem, vbi plene de materiæ & articuli veritate. 469. ¶ Verbum *filijs* de masculis tantum intelligitur, quando ante, & post in eadem dispositione de filijs masculis actum est. 260. 11. 12. 13. 470. ¶ Nepotes an veniat in Staturo appellatione filiorum. 264. 10. 23. 527. ¶ Datum à filio matri, quæ ad secundas nuptias transiuerat, censetur datum contemplatione matris, non Patris defuncti. 265. 17. 18. 19. 531. ¶ Pater filium magis, quam vxorem censetur diligere. 268. 16. 17. 554. ¶ Legatum alimentorum Matri relictum donec cū filijs habitaret, vel cum filijs habitando an deficientibus filijs deficiat legatum. 268. 1. 2. 3. 4. & pluribus seq. 553. ¶ Pro sua legittima an agere possint hypothecaria contra bona Patris. 269. 5. 6. 7. 8. 563. ¶ Emphytheusim à Patre acquisitam filius an repudiare possit. 280. 192. 193. & seq. 682. ¶ Fauor filiorum non vincit fauorem debitum vltimæ volūtati. 288. 34. 769. ¶ Filiatio ex quibus probetur. post Conf. 295. pag. 860. col. pr.

FISCVS CONFISCATIO

Succedit deficientibus agnatis, vel cognatis vsque ad decimum gradum. 257. 21. 420. ¶ Alia est cōfiscatio vniuersalis, alia particularis bonorum. 281. 5. 687. ¶ Confiscationi vt sit locus, quæ requirantur. 281. 5. 6. 7. 687. ¶ Confiscatio alia dicitur ordinaria, alia extraodinaria. 281. 8. 688. ¶ Sententia condemnans in pœnam confiscationis pro delicto, pro quo à lege non imponitur, est nulla. 281. 9. 10. 688. ¶ Confiscationi quando sit locus, nec ne. 281. 15. 16. 688.

FLVMEN

Inundationes Fluminum inter casus fortuitos enumerantur. 280. 18. 657.

FOEMINA

Substitutio foeminarum facta duobus institutis decedentibus sine masculis intelligitur discretiuè facta foeminarum cuiuslibet lineæ masculis eiusdem lineæ. 218. 1.2. 171. ¶ Semel per masculos exclusa semper exclusa censetur. 219. 8. 180. ¶ Masculorum prælatio foeminis intelligitur de masculis eiusdem lineæ. 219. 3. 4. 179. ¶ Agnationis conseruatio an arguatur ex foeminarum exclusione, & masculorum vocatione. 220. 4. 185. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. ¶ Agnatio vbi est contemplata, foeminæ censentur exclusæ, donec adsunt masculi. 220. 7. 186. ¶ Descendentes à foeminis non agnati, sed cognati dicuntur. 220. 10. 186. ¶ Agnatus possidens feuda an sit legittimus contradictor ad impediendam immissionem foeminæ hæredi vltimo defuncti. 223. 26. 27. 207. ¶ Foeminæ hæredi scriptæ in Testamento datur immissio, tàm in bonis allodialibus, quàm feudalibus ex l. fin. Cod. de Edict. D. Adrian. Tollend. 230. 38. 39. 363. Distingue 40. 41. 42. 43. 363. ¶ Transuersalium proximiorum appellatione veniunt etiam foeminæ. 258. 53. 54. 445. ¶ Quamuis dotata non excluditur à successione in Fideicommisso. 258. 57. 446. ¶ Filiorum, & Nepotum nomine tàm masculus, quàm foemina compræhenditur. 258. 103. 104. 453. ¶ Agnationem, & familiam sui progenitoris licet nupta conseruat. 258. 126. 456. ¶ Conditio *si sine filijs* an purificetur per obitum sine masculis, sed cum foeminis. 260. 1. vsq. in finem Consultat. vbi de materia latè, & articuli veritate. 469. ¶ Statutum excludēs foeminas propter masculos an censeatur fauore agnationis, vel masculini sexus id fecisse. 263. 2. 3. 4. 5. 520. ¶ Antiquitus puniebatur, si infra annum à die mortis primi viri nuberet. 263. 9. 521. ¶ Post annum verò, si Filios habebant, amittebant facultates à priori viro habitas. 10. Hodie verò succedit in bonis filij, quæ à Patre habuit, in solo vsufructu, in cæteris verò etiam in proprietate. 11. 521. ¶ Quæ verò ex Testamento relinquat ei filius, omnia habet. 263. 12. 13. 14. 16. 17. 521. ¶ Datum à coniunctis viri, aut ab eius amicis an dicatur habitum à viro, & contemplatione viri. 263. 18. 19. 20. 522. ¶ Quę habuit à coniunctis, vel Amicis primi viri an teneatur reseruare filijs primi matrimonij. 263. 18. 19. 20. 21. 522. ¶ Quæ foemina habuit titulo oneroso ex primo matrimonio non tenetur reseruare filijs primi matrimonij. 263. 21. 522. ¶ Omnia lucra, quæ facit Vxor ex legis dispositione ex primo matrimonio, reseruare tenetur filijs primi matrimonij. 263. 22. 523. Quæ acquisiuit ex vsufructu sibi relicto à primo viro an teneatur, reseruare filijs primi matrimonij. 263. 22. 523. ¶ Exclusio foeminarum propter masculos in Statutis censetur fauore agnationis, etiamsi non sit expressum. 276. 6. 625. ¶ Statuta excludentia foeminas propter masculos an odiosa, vel fauorabilia sint. 276. 9. 10. 11. 626. A feudo regulariter foemina excluditur. 291. 1. 791. Declara 2. 3. 43. 796. ¶ Succedente semel in feudo foemina efficitur foemineum, vt deinceps indistinctè masculi, & foeminæ admittantur. 291. 23. 24. 794.

FORENSIS

Beneficia à Statuto concessa ad Forenses non extēduntur. 209. 21. 22. 120. ¶ An cogi possit ad soluendum collectas in loco, vbi bona possidet. 241. 8. 9. 10. 11. 326. ¶ Non tenetur ad onera personalia in loco vbi bona possidet, sed non habitat. 242. 13. 14. 327. ¶ Nisi adesset contraria consuetudo. 15. 327. Et quomodo sit probanda talis consuetudo. 16. 17. 328. ¶ Renuente soluere collectas sequestrantur fructus bonorum. 242. 24. 328. ¶ Vocari debet in facienda impositionę collectarum. 242. 25. 328.

FORMA

Statutum dum certum probandi modum citra Ius Comune præscribit, id pro forma statuisse censetur. 228. 33. 34. 235. ¶ Pro forma traditum à Statuto censetur, quicquid preter ius comune disponit. 228. 33. 229. ¶ Aduerbia magis, quam nomina formam explicant. 228. 35. 36. 229. ¶ Vbi aliquid à Statuto cum certis modificationibus fieri mandatur, pro forma censetur inductum. 241. 21. 319. ¶ Clausula irritatiua formam inducit. 242. 22. 319.

FORTVITVS FORTVNA

Aquarum inundationes inter casus fortuitos enumerantur. 280. 18. 657. ¶ Emphytheuta non liberatur à præstatione canonis ob casus fortuitos. 280. 19. 657. Declara 20.

FORVM

Habitatio sola non constituit Ius Fori, sed Parochiæ tantum. 245. 2. 334. ¶ Ratione rei sitæ sortitur quis forum, etiamsi ibi non habeat originem, nec habitationem. 245. 9. 334. ¶ Emptor vigore pacti de revendendo conueniri debet in loco sui domicilij, non autem vbi sita est res vendita. 245. 22. 336. ¶ Cedentis attenditur, quando commodum, vel incommodum ex sententia cedens sentire debet. post Cons. 295. decis. Rotæ Rom pag. 859. col. pr. ¶ Cessionarius ad propriam vtilitatem agens proprio Foro subijcitur post Cons. 295. pag. 859. col. 2.

FRATER FRATERNITAS

Quilibet frater suam propriam lineam efficit. 204. 20. 42.

10. 41. ¶ Gradus prioritas, aut posterioritas non datur inter fratres. 225. 22. 218. ¶ Mater admittitur vna cum fratre, & sorore in capita in successione fratris. 238. 2. 299. ¶ Legitima fratri non debetur in bonis fratris, nisi turpi persona instituta. 238. 6. 300. ¶ Soror per Statutum exclusa existentibus fratribus ab intestato, si excluso fratre instituatur, habetur pro extranea. 238. 13. 14. 303. ¶ Frater defuncti succedit vna cum Ascendentibus non existentibus descēdentibus. 262. 50. 512. Declara si sint ex vtroq: parente coniuncti. 262. 50. 51. 512. ¶ Non excludit à successione sororem vterinā in maternis bonis stante Statuto excludente fœminas propter masculos, si fauore agnationis conditum est, secus si fauore masculini sexus. 263. 1. 529. ¶ Filiæ tam fratris, quam sororis in capita Patruo, vel auunculo succedunt. 276. 3. 625. ¶ Statutum correctorium loquens de fratre non extenditur ad filium fratris. 276. 4. 625. ¶ Etiamsi conditū esset fauore agnationis. 5. Contrarium per totum consilium.

FRAVS

Alienatio necessaria, & coacta excludit omnem fraudis suspicionem. 217. 23. 24. 167. ¶ Pater non præsumitur fraudare filium. 233. 38. 273.

FRVCTVS

Maritus ob onera matrimonij dotis fructus percipere debet. 234. 17. 277. ¶ In taxandis dotibus habetur ratio successionis in bonis matris licet viuentis, cum Marito fructus dotis non sunt debiti. 234. 21. 277. ¶ Fideicommissario sunt debiti à die successionis. 234. 35. 279. ¶ Mulier in suas dotes imputare tenetur fructus perceptos post diem purificati Fideicommissi. 234. 34. 279. ¶ Dotis de Fideicommisso detrahuntur à die, qua dotes debebant constitui. 234. 38. 279. Contrarium 39. 280. ¶ Fideicommissarius grauari potest, vt non modo hæreditatem, sed etiam fructus post aditam hæreditatem perceptos substituto restituat. 240. 8. 3. 4. ¶ Forense renuente soluere collectas fructus bonorum capiuntur. 242. 24. 328. ¶ Renunciatio, & cessio cum clausula *pleno Iure* non restringitur ad commoditatem fructuum. 258. 99. 452. ¶ Collectæ imponuntur respectu fructuum, qui ex bonis percipiuntur. 259. 3. 459. ¶ Dotis debentur absq. interpellatione mulieri à die mortis viri. 268. 31. 32. 558. ¶ Hereditatis an augeant hereditatem, vel fiant proprij hæredis beneficiati. 270. 15. 16. 17. & plurib. seq. vbi de veritate conclusionis. ¶ Item si idem procedat, quoad legatarios; vt quoad creditores. 270. 24. 586. ¶ Fideicommissi possunt creditoribus adiudicari, si tacita tantū legis adsit alienationis prohibitio, secus si expressa Testatoris. 273. 3. 4. 5. 6. 600. 15. 16. 603. ¶ Bonorum appellatione veniunt etiam fructus. 273. 9. 10. 601. ¶ Fideicommissi fructus alienari prohibiti censentur, dum prohibitio alienationis facta est pro conseruatione splendoris, & decoris in familia. 273. 11. 12. 13. 14. 602. ¶ Annuum legatum pro tempore decurso substitutus non tenetur soluere. 278. 30. 31. 644. ¶ Canon quando dicatur fructibus correspondens. 280. 3. 4. 655. 12. 13. 656.

FVNVS FVNERALIA

Vestes lugubres Vxoris, filiorum, & famulorum computantur inter expensas funerum. 255. 11. 12. 13. 397. ¶ Ante legittimam detrahuntur expensę funerum. 255. 10. 397. ¶ Expensas in funere Vxoris non tenetur Maritus ad eas faciendas, sed deducuntur ex tota hæreditate. 269. 67. 576.

G

GAudita Legata prædij censetur legatus vsus fructus. 204. 2. 41. ¶ Rei ad gaudendum relicta eiusdem censetur legata proprietas, non simplex vsusfructus. 204. 8. 9. 41. Præcipue si legatum sit fauore coniuncti. 10. Limita nisi adsint verba, quæ demonstrent ad vitam legatarij factum legatum. 12.

GENERALIS GENERALITAS

Clausularum generalitas post speciem, & causam expressam adiecta restringitur ad speciem præcedentem. 229. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 247. ¶ Pacta generalia quando ad specificata tantum, vel ad omnia referri debeant. 229. 25. 26. 249. ¶ Verborum generalitas, si ex se ponatur, omnia comprehendit, si cum adiectione sequentium specierum ad eas restringitur. 259. 16. 462. Maximè si species per genitiuum adijciantur. 17. 462. ¶ Generales clausulæ post enumerationem specierum in pactis, aut transactionibus adiectæ restringuntur ad species antea expressas. 259. 18. 462. ¶ Verborum generalitas obscuritatem parit. 259. 19. 462. ¶ Dispositio generalis non comprehēdit ea, de quibus specialiter est actum. 265. 20. 554.

GRADVS

Verbum *gradus* ordinem significat. 225. 21. 218. ¶ Inter fratres non datur prioritas, aut posterioritas gradus. 225. 22. 218.

GRATIA

Litterarum Apostolicarum ad fauorem præsentati obtenta censetur, quatenus præsentatio sit valida. 213. 31. 137. ¶ Princeps concedendo assensum in alienatione feudi dicitur gratiam facere. 291. 17. 793.

H

HABILITAS HABILIS

Habilitas in Seniore maior præsumitur. 1. 43. 15. ¶ Quælibet dispositio intelligitur præsuppositis terminis habilibus. 230. 54. 259.

HABITATIO

Relicta domo ad habitandum censetur relicta proprietas. 204. 15. 16. 42. ¶ Præsumitur quisq. habitare in loco, vbi natus, vel fuit effectus ciuis. 236. 2. 290. ¶ Ex habitatione in alio loco non amittitur ciuilitas originis, vel loci, vbi fuit ex priuilegio factus ciuis. 236. 12. 13. 291. Ex onerum solutione in loco ibi præsumitur habitatio. 236. 19. 292. ¶ Ciuilitas vt per nō habitationem amittatur, requiritur interpellatio ad habitandum, & postea etiam Iudicis declaratoria. 236. 21. 23. 292. Etiam si Statutum non habitantem *ipso Iure* Ciuilitate priuaret. 236. 22. 292. ¶ Præsumitur quisque habitare in loco, in quo est oriundus. 245. 1. 334. ¶ Habitatio sola non tribuit Ius Fori, sed Parochiæ tantum. 245. 2. 334. ¶ Vt domicilium constituatur decennalis saltem requiritur. 245. 3. 334. 24. 336. Contra 18. 19. 335. 24. 336. ¶ Habitatio occasione famulatus non constituit domicilium. 245. 4. 334. ¶ Item occasione colendi agros alienos. 5. Item nec occasione legendi in Publica Vniuersitate. 6. ¶ Animus perpetuo in loco habitandi requiritur ad constituendum domiciliū. 45. 7. 8. 334. ¶ Aliquid minus domicilio continet habitatio. 245. 20. 335. ¶ Statutum loquens de Ciuibus comprehendit incolas, & diu habitantes. 245. 23. 336.

HABITVS

Priuatio nō semper supponit habitum. 227. 4. 228.

HAEREDITAS

Cessio hæreditatis supponit præcedētem aditionem 227. 6. 228. Limita si fiat immediatè successuro. 227. 7. 229. ¶ Etiamsi fiat cum annua pecuniæ responsione. 10. 229. ¶ Iacens dici nequit, donec extat spes, quod adiri possit. 250. 31. 362. ¶ Iacens repræsentat defunctum. 250. 32. 362. ¶ Possessio hæreditate iacente capta non dato prius illi curatore non est manutenibilis. 250. 33. 362. ¶ Non delata transferri nequit. 258. 40. 441. ¶ Non adita non transmittitur. 262. 13. 504. ¶ Præscribitur spacio triginta annorum ius adeundi hæreditatem. 262. 26. 506. 27. 28. 29. 507. ¶ Restitutio in integrum adeundi hæreditatem, transmittitur. 262. 39. 510. ¶ An dicatur semper de hæreditate, vel hæreditarium, quod tanquam hæres habet hæres. 270. 9. 10. 12. 13. 582. ¶ Fructus hæreditatis an augeant hæreditatem, vel fiant proprij hæredis beneficiati 270. 15. 16. 17. & seqq. vbi de veritate. 584. ¶ Clerici hæreditas comprehenditur in Statutis Laycalibus de successionibus. 276. 19. 20. vsq. in finem vbi latè probatur. ¶ Institutis pluribus sine assignatione Partium censentur omnes æqualiter instituti. 282. 37. 703.

HAERES

Declaratio hæredis voluntatis Testatoris circa ordinem succedendi in fideicommisso instituto plurimum valet, quicquid sit pro inducendo fideicommisso. 203. 1. 31. Amplia etiam si talis declaratio sit tacita. 2. Limita si voluntas sit clara. 203. 5. 6. 7. 33. ¶ Asserenti se Informatum de voluntate Testatoris an magis credatur, quam Testamento. 203. 8. 33. ¶ Assertio, seu opinio hæredis immutare non potest substantiam Testamenti. 203. 9. 33. ¶ Assertio, seu declaratio hæredis voluntatis Testatoris contraria Testamento, cui se refert, nihil valet. 203. 12. 13. 24. ¶ Transactio facta inter hæredes super Testamento, seu Fideicommisso cum supposito, quod verba Fideicommissi, seu Testamenti vno modo starent, cum omninò diuerso loquerentur, est rescindenda. 203. 14. 35. ¶ Credulitas erronea hæredis adesse in Testamento fideicommissum non nocet ei, nec eius hæredibus. 203. 16. 17. 18. 19. 34. ¶ Factum defuncti quando impugnare valeat. 203. 24. 25. 26. 27. 37. ¶ Grauatus non inferre molestiam legatario, an possit aliquam detractionem facere. 210. 18. 19. 20. 124. Quid si dixerit in bonis suis. 210. 21. 125. ¶ Quid si in casu molestiæ alium hæredi substituit. 22. 23. ¶ Priuatus in casu contrauentionis hæreditate cum clausula *hora per allhora* nō potest Trebellianicam detrahere, tanquam si nunquam fuisset hæres. 210. 23. 24. 25. 26. 125. ¶ Testator potest hæredi pœnam priuationis in casu contrauentionis imponere. 210. 28. 125. ¶ Institutio hæredis non dicitur inanis, licet alteri, quoad vixerit, sit relictus generalis vsusfructus totius hæreditatis. 210. 33. 126. ¶ Contrahēs cum aliquo vti hærede censetur respectu illius qualitatis contraxisse. 212. 23. 132. ¶ Legatum caducum accrescit hæredi. 216. 10. 157. ¶ Cum Testator prohibet hæredem, vel legatarium alienare, vel disponere de re sibi relicta censetur fideicommissum induxisse fauore hæredum Testatoris. 216. 21. 158. Declara 22. 23. 24. 159. ¶ *Successorum* nomine an descendentes tantum, vel etiam extranei comprehēdantur. 216. 27. 28. 30. 159. 41. 162. 43. 163. ¶ Successoris nomen, & hæredis est idem. 216. 29. 30. 160. ¶ Possessor cum titulo impedit immissionem summariam hæredi. 223. 1. 2. 201. ¶ Vxoris non potest immicti in possessionem bonorum emptorum à marito de pecunia vxoris. 223. 11. 203. ¶ Exceptio fideicommissi an admittatur ad impediendam immissionem hæredi. 223. 21. 206. ¶ Incapacitas hæredis successionis bonorum admittitur ad impediendam immissionem ex l. fin. 223. 23.

23. 24. 25. 26. 206. ¶ Possessio capta de consensu heredis, vel eius Tutorum, vel Curatorum dicitur legittima. 224. 7. 8. 211. Etiam si tacitus. 9. 10. ¶ Fideicommissarius particularis de manu heredis possessionem bonorũ capere non tenetur. 224. 12. 211. Et eo magis si non sit primus, sed secundus, vel vlterior substitutus: 13. 14. 212. & etiam fortiùs si relictus fuerit exequutor. 15. 16. ¶ Confessionem Testatoris impugnare non potest hæres. 226. 13. 223. Maximè si non tendit in præiudicium tertij, sed ipsius Testatoris, & eius heredum. 14. ¶ Paria sunt nullum hæredem fuisse institutum, vel institutum repudiasse. 227. 1. 227. ¶ Nisi interpellatio præcesserit, non priuatur hæres modo, seu conditione resolutiua non adimpleta. 227. 30. 212. ¶ Promittens, & se obligans vt heres, potest quę competunt alio nomine, consequi. 229. 7. 8. 9. 245. ¶ Eadem persona censetur cum defuncto. 233. 19. 270. Limita si sit hæres cũ inuentario. 21. 22. 271. ¶ Sententia contra defunctum lata nocet heredi. 233. 20. 271. Limita in hærede cum inuentario. 23. ¶ Viuentis non datur hereditas. 239. 6. 306. ¶ Ex certo tempore hæres institui non potest. 240. 2. 313. ¶ Semel hæres semper debet esse heres 240. 6. 313. ¶ Ex certa die, vel tempore factus hæres remota die, vel tempore statim fit heres. 240. 7. 314. ¶ Renunciari validè alterius hereditati nequit sine eius consensu. 244. 1. 4. 330. Limita si fiat renunciatio generalis. 5. 6. 331. & quomodo intelligatur renunciatio specialis, aut generalis, distingue 7. 8. 9. 331. ¶ Institutus heres in omnibus, preterquam in certis rebus, si de eis non fuerit dispositum, transeunt in heredem institutum. 249. 4. 5. 6. 7. 8. 350. Limita expressa in contrarium existente voluntate Testatoris. 249. 9. 10. 351. Declara 11. 351. & per totum Cons. ¶ Manutentio de iure non datur heredi ex possessione defuncti cessante Statuto. 250. 12. 359. Contrarium in bonis feudalibus etiam sine noua apprehensione. 13. ¶ Factum nullum defuncti potest hæres impugnare. 253. 22. 386. ¶ Aditio hereditatis nec in filio præsumitur, nisi probetur. 253. 28. 29. 30. 387. ¶ Verus non habet actionem ad vindicanda bona ab herede putatiuo vendita, sed contra hæredẽ putatiuum ad pretium receptum. 256. 13. 411. ¶ Stipulatio pro hæredibus facta censetur, etiamsi non exprimatur. 257. 5. 417. ¶ Appellatione heredum venit tàm masculus, quàm fœmina, tàm proximior, quam remotior. 257. 7. 417. ¶ Fiscus deficientibus agnatis, vel cognatis vsque ad decimum gradum succedit. 257. 21. 420. ¶ Suus hæres vt quis dicatur, quę requirantur. 262. 18. 19. 20. 21. 505. ¶ ¶ Sui heredes statim à morte Patris absq. aditione fiunt hæredes. 262. 22. 23. 505. ¶ Suus heres transmictit hæreditatem non aditam cũ eodem Iure repudiandi. 262. 24. 25. 506. ¶ Grauasse Testatorem censetur minus, quam fieri possit. 268. 15. 554. ¶ Cum inuentarij beneficio habetur tanquam tertius pro suo credito. 269. 9. 563. 272. 18. 597. ¶ Sine inuentario dicente tot, & talia remansisse bona, & non vltra, an ei, vel asserenti plura remansisse incumbat onus probandi. latè 269. 10. 11. 12. & per totum cons. 564. ¶ Inuentarium factum à Tutoribus, vel exequutoribus, prodest hæredi, vt eius beneficio fruatur. 269. 21. 22. 567. 48. 572. Maximè si dixerint factum vt hæreditarium. 53. 573. ¶ Diuisio facta inter hæredes sufficit loco inuentarij, ne vltra vires teneantur. 269. 27. 568. 54. 573. ¶ Bona hæredis non sunt Hypothecata creditoribus, nisi Testator expressè ea hypothecauerit. 269. 34. 569. ¶ Satisfactus præsumitur de suo credito ex pecunijs in hereditate remansis, secus autem ex immobilibus, censibus, & mobilibus. 269. 40. 570. Declara vt presumatur satisfactus ex bonis immobilibus in sui fauorem ad effectum vt faciat fructus suos. 269. 41. 570. ¶ Cum inuentario duplicem repræsentat personam creditoris, & heredis. 269. 45. 571. 570. 15. 596. ¶ Tutor tenetur facere inuentarium pro minore hærede cum inuentario aliàs tenetur de proprio. 269. 51. 52. 573. ¶ Sententia declarans heredem gaudere debere beneficio inuentarij facit ius quoad omnes etiam non citatos. 269. 56. 57. 573. ¶ Si primus heres inuentarium non fecit, secundus heres tenetur solum de bonis ad suas manus peruentis. 269. 58. 574. ¶ Omittens sine dolo aliquid in inuentario describere non amittit beneficium inuentarij. 269. 60. 574. ¶ Debitore succedente creditori, vel è contra rationẽ confusionis, & presumptæ solutionis extinguitur creditum. 269. 63. 575. ¶ Beneficiatus tenetur reddere rationem de bonis inuentarij, aliàs de proprio tenetur. 270. 4. 580. ¶ Beneficiatus retinere potest tot bona pro soluendo ære alieno hæreditario, & si adhuc à creditoribus non petatur. 270. 7. 581. ¶ An dicatur semper hereditarium, quod tanquam heres defuncti habuit heres. 270. 9. 10. 11. 12. 581. ¶ Fructus an augeant hereditatẽ, vel sint proprij heredis beneficiati. 270. 15. 16. 17. & seq. vbi de veritate conclusionis. 583. Item an id procedat quoad legatarios, vt quoad creditores. 270. 24. 586. ¶ Beneficiatus rectè soluit creditoribus primo venientibus, licet posterioribus. 272. 1. 594. Declara 2. 3. 4 & per totum, & precipuè 10. 595. ¶ Beneficiatus non potest retardare creditori petenti solutionem sub prætextu, quod adsint alij creditores anteriores, dum non vrgent. 272. 19. 20 597. ¶ Factum defuncti nequit impugnare. 280. 100 682. Declara 194. 195. 682. ¶ Heres heredis non venit ex Iudicio defuncti. 289. 5. 6. 7. 8. 781. ¶ Grauari quis non potest ad relinquendum heredem vnum magis, quam alium. 289. 32. 784. ¶ In feudis *Haredis* nomen comprehendit tantum descendentes masculos inuestitorũ. 292. 3. 801. ¶ Posterioris, non anterioris inuestiturę ratio habenda est, presertim si posterior à nouo Principe facta sit. 292. 45. 803.

HISTO-

HISTORIAE

Libris Historiarum plenè creditur . 214. 4. 140. 215. 39. 150.

HYPOTHECA

Administratoris bona sunt Hypothecata ei, cui ratio reddi debet. 246. 3. 337. ¶ Curatoris ad lites bona sunt hypothecata. 246. 3. 337. ¶ Fideicommissarij bona sunt hypothecata pro ratione reddenda bonorum fideicommissi. 246. 4. 7. 338. Contrarium de veriori 8. 9. 10. & per totum 269. 72. 577. ¶ Procuratoris bona sunt hypothecata pro eius dolosa administratione. 246. 6. 338. Contrarium veriùs 15. 16. 17. 341. ¶ Bona Patris dolosè administrantis bona filij sunt tacitè hypothecata. 246. 7. 338. ¶ Non datur, nisi conuenta sit, vel à lege expresè reperiatur inducta. 246. 8. 9. 338. ¶ Ex dolo hypotheca non oritur. 246. 18. 342. ¶ Filius pro sua legittima an hypothecaria possit agere contra bona Patris. 269. 5. 6. 7. 8. 563. ¶ Bona hęredis non sunt hypothecata pro debito defuncti, nisi defunctus expresè ea hypothecauerit. 269. 34. 569. ¶ Inter pignus, & hypothecam nullum est discrimen nisi nomine. 273. 109. 454. ¶ Confesione partis probatur. 258. 110. 111. 454.

HONOR

Spurij ab honoribus excluduntur. 253. 25. 387.

I

IDONEVS IDONEITAS

Electi, seu pręsentati ad Beneficium probatur ex attestatione Ordinarij. 214. 20. 143. 38. 144.

IDENTITAS

Orationis identitatem efficit vnitas verbi, diuersitatem autem diuersitas verbi, vel eiusdem verbi repetitio. 205. 10. 55. ¶ Interpretatiuè sufficit concurrere personarum identitatem ad effectum rei Iudicatę. 233. 9. 270. ¶ Bona possessa in certo loco ab Ascendente, si ibi possideantur à descendentibus, pręsumuntur eadē, nisi doceatur de Intermedijs acquisitionibus. 258. 109. 454. Confesionis Partis probatur. 258. 110. 111. 454.

IGNORANTIA

Præsumitur non probata scientia. 227. 31. 232. 253. 38. 388. ¶ Testamenti alterius præsumitur. 227. 32. 232. ¶ Ex propria contumacia producta non prodest. 230. 28. 256. ¶ Restitutio in integrum ex clausula *si qua mihi, &c.* vt competat, requiritur ignorantia talis, quod aliqua diligentia non potuisset remoueri. 271. 18. 592. ¶ Scientia ex consanguinitate præsumpta excludit ignorantiam. 271. 20. 592. ¶ Dubitans, & ignorans æquiparantur. 288. 55. 771.

ILLEGITTIMI
Vide LEGITTIMI.

IMMISSIO

Possidens petere potest immissionem ad confirmādam suam possessionem. 250. 37. 363. ¶ Fœminæ hæredi scriptę in Testamento conceditur immissio tam in bonis Allodialibus, quam feudalibus ex l fin. C. de Edicto D. Adriani tollend. 250. 39. 363. ¶ Contradictor non est legittimus ad impediendam immissionem, qui non possidet. 250. 40. 363. Contrarium in Agnato succedente in feudo. 41. Distingue 42. 363. ¶ Successori in feudo datur immissio ex Instrumento inuestiturę, etiamsi non sit hæres vltimi. 250. 47. 48. 365. ¶ Detractiones quotitatiuæ vti legittimæ, & similium impediunt fideicommissario immissionem, secus quantitatiuę, vt incertæ. 269. 68. 576. ¶ In bonis debitoris tantum immissio relaxāda est. 272. 14. 596.

IMMVNITAS IMMVNIS

Communitas subdita non potest concedere alteri immunitatem à collectis. 242. 1. 326. Limita si de consensu Principis fiat. 2. 3. 326. Declara 4. 5. 6. ¶ Priuilegium immunitatis vni concessum, si in aliorum onus redundat, est reuocandum. 242. 20. 21. 327. ¶ Vt præscribatur immunitas soluendi collectas, aut onera, quæ requirantur. 242. 28. 29. 329. ¶ Omnia membra Ecclesiæ gaudent immunitate, prout ipsa Ecclesia. 248. 17. 348. ¶ Consuetudo, vel obseruantia contraria immunitati Ecclesiæ nō attenditur. 259. 40. 465.

IMMVTABILIA
Vide MVTATIO.

IMPLEMENTVM

Cum agitur de conditionis implemento voluntas magis disponentis, quam verborum sonus attenditur. 227. 19. 231. ¶ Conditio etiam voluntaria per ęquipollens impletur, cum disponens de effectu potiùs, quàm de modo curauit. 227. 20. 21. 231. ¶ Non priuatur hæres modo, seu conditione resolutiua non adimpleta, nisi præcesserit interpellatio. 227. 30. 232. ¶ Tempus datum in Testamento ad aliquid implendum non currit nisi à die scientiæ Testamenti. 227. 33. 232. ¶ Agens ex dispositione conditionali probare debet conditionis implementum. 278. 1. 638.

IMPENSAE
Vide EXPENSAE.

IMPVTATIO

Expensæ factæ à Patre pro consequenda dignitate filio, vt in expeditione Litterarum, Vestibus, & similibus non imputantur filio in legittimã. 255. 50.405. Limita nisi Pater aliter voluerit. 255.51.52.53.406. Imputatio vel non imputatio pendet à voluntate Parentum. 255. 51. 52. 406. Et talis declaratio voluntatis potest à Patre fieri ex interuallo post factas expensas. 255. 56.407. ¶ Negatiuum datur argumentum, quod non confertur, non imputatur, sed non affirmatiuum,confertur, ergo imputatur. 225. 56.407. ¶ Beneficium fundatum à Patre cum Patronatu, & ad illud presentato filio non imputatur in legittimam. 255. 58. 59. 407.

INCERTVM
Vide CERTVM.

INCAPAX
Vide CAPAX.

INDEFINITA

Loquutio indefinita omne tempus comprehendit, & omnem casum. 268.21. 555. Maximè si per verba futuri temporis prolata sit. 22.

INCENDIVM

Habet præsumptionem delicti. 279. 5. 646. ¶ Corpus delicti incendij probatur coniecturis arbitrio Iudicis. 279. 6. 646.

INCLVSIO

Inclusio vnius est exclusio alterius. 259. 13.14. 461.

INCOLA INCOLATVS

Statutum loquens de ciuibus extenditur etiam ad Incolas, & diu habitantes. 245. 23. 336.

INCONTINENTI

Probatum quando aliquid dicatur incontinenti. 280. 179. 180. & seq. 679.

INCORPORALIA

Vitium litigiosi non contrahitur in iuribus incorporalibus. 317. 37. 169.

INFAMIA

Reddit inhabilem ad Beneficia Ecclesiastica. 214. 35. 144. Declara 36. 37. 57. 58. 151. ¶ Simplex diffamatio, vel inquisitio non sufficit ad irrogandam infamiam, sed delictum plenè probari debet. 214. 36. 144. ¶ Per sententiam irrogata nunquam purgatur, etiãsi condemnatus laudabiliter viuat. 215. 1. 146. 24. 25. 26. 148. ¶ Diffamatus, aut pro delicto inquisitus, quamuis sit absolutus, redditur inhabilis ad Beneficia Ecclesiastica consequẽda. 215. 2. 4. 146. 54. 55. 151. ¶ Præsertim in concursu nullam exceptionem habentis. 3. Declara 20. 148. Distingue, aut infamia iuris sit, aut facti. 5. 6. 8. 9. 147. ¶ Iuris infamia, quæ dicatur. 215. 7. 146. ¶ Facti quæ dicatur. 215. 7. 147. 56. 15. ¶ Iuris quando incurratur. 215. 14. 147. ¶ Facti quando cesset. 215. 19. 147. 57. 58. 151. ¶ Bona fama quid sit. 215. 61. 152.

INGRESSVS INGRESSIO

Fideicommissum in vnam lineam ingressum non potest ad aliam transire, nisi ea prima extincta. 208. 27. 25. Limita in maioratu facti, & saltatorio. 28. 29. ¶ Fideicommissum in vnam lineam ingressum ad aliam non deuoluitur, nisi priori linea in totum euacuata. 208. 18. 105. Limita in maioratu facti, & saltatorio. 19. ¶ Possessio probatur ex ingressu in fundo animo apprehendendi possessionem. 250. 15. 359. ¶ An ex ingressus in parte vnius fundi totius fundi censeatur apprehẽsa possessio. 250. 16. 17. 359.

INHABILITAS

Defectus inhabilitatis in agente maior est defectu iuris. 209. 16. 120. ¶ Infamia reddit inhabilem ad Beneficia Ecclesiastica. 214. 35. 144. Declara 36. 37. ¶ Inquisitus de delicto etsi absoluatur, redditur inhabilis ad Ecclesiastica Beneficia. 215. 2. 4. 146. Præsertim in concursu nullam exceptionem habentis 3. Declara aut infamia sit iuris, vel facti. 5. 6. 7. 8. 9. 147.

INHIBITIO

Prorogatio facta instantię causę pendente inhibitione est nulla. 230. 46. 258. Contra 47. 48. 259. ¶ Renunciatum inhibitioni ex quibus dicatur 230. 58. 59. 260.

INOBSERVANTIA
Vide OBSERVANTIA.

INIVRIA

Mulier per transitum ad secundas Nuptias infert iniuriam filiis primi matrimonij. 265. 21. 532. ¶ Doctori inlatam potest quilibet persequi. 274. 12. 607.

INQVISITIO

Non sufficit ad irrogandam infamiam, sed delictum plenè probari debet. 214. 36. 144. ¶ Inquisitus de delicto etsi absoluatur, inhabilis redditur ad Beneficia Ecclesiastica. 215. 24. 146. Præsertim in concursu nullam exceptionem habentis. 3. Declara 20. 148. Distingue aut infamia sit iuris, aut facti. 5. 6. 8. 9. 147.

INSANIA

Curatore dato alicui probatur eius insania Rota post Consultat. 295. pag. 852. col. 2.

INSINVATIO

Si cum Iuramento insinuationi renuncietur, valida est donatio. 241. 25. 319. ¶ Causa matrimonij facta quando dicatur donatio vt insinuatione non indigeat. 241. 27. 28. 29. 30. 320. ¶ Renunciatio cum iuramento insinuationi facta an sufficiat. 277. 4. 633.

INSTANTIA

Sententia absolutoria ab obseruatione instantię eadem est cum absolutoria ab obseruatione Iudicij. 222. 14. 196. ¶ Instantia perempta sententia ab obseruatione Iudicij ferri debet. 222. 18. 196. ¶ Sententia nulla alia proferri potest perempta instantia, quam absolutoria ab obseruatione Iudicij. 222. 19. 196. ¶ Omnia gesta coram Iudice perempta instantia sunt nulla tanquam coram incompetenti. 222. 20. 196. ¶ Iudex perempta instantia non potest super meritis causæ, sed tantum super peremptione instantiæ iudicare. 222. 21. 22. 23. 24. 196. ¶ Prorogatio instantiæ est Parti intimanda, aliàs non prodest. 230. 21. 22. 23. 255. Etiamsi Pars citata fuisset personaliter ad sententiam, & fuisset contumax. 230. 27. 28. 29. 256. Limita si facta fuerit à Principe, quia tunc non est necessaria intimatio. 230. 30. 256. ¶ Item limita si ex alijs scientia prorogationis haberi potuit. 230. 31. 32. 3. & seq. 256. 52. 259. ¶ Intimari debet prorogatio instantiæ intra terminum prorogatum. 230. 37. 257. ¶ Prorogatio instantiæ facta inhibitione pendente est nulla. 230. 46. 258. Contra 230. 4. 48. 259. ¶ Prorogatio instantię facta ab vna ex partibus non est alteri intimanda. 230. 49. 50. 259. ¶ In dubio pro non peremptione instantię pronunciandum. 230. 60. 260.

INSTITVTIO INSTITVTVS

Reciproca facta inter primos institutos quando repetita censeatur inter substitutos. 218. 16. 17. & seq. 173. 19. 20. 22. 23. ¶ Reciproca facta æqualiter institutis, & sine conditione mortis, sed purè est nulla. 218. 24. 25. 174. 26. 27. ¶ Æqualitas inter institutos vt seruetur, sumēda est quælibet interpretatio, etiamsi sint transuersales. 219. 9. 180. ¶ Quando censeatur Testatorem duas lineas, & descendentias principaliter, vel vnam tantum instituisse. 219. 14. 15. 16. 17. & seq. 181. 19. 20. ¶ Institutio Testatoris refertur ad bona tantum, quæ sua sunt. 223. 28. 29. 208. ¶ Paria sunt nullum fuisse institutum hæredem, vel institutum repudiare. 227. 1. 227. ¶ Filio titulo institutionis aliquid relinqui necesse est, ne dicatur præteritus. 227. 12. 13. 229. Secus ex Statuto Lucensi. 14. ¶ In omnibus præterquam in certo fundo, & certis rebus institutus succedit etiam in exceptuatis facta est si de eis nō reperiatur dispositū. 249. 4. 5. 6. 8. 350. Limita expressa in contrarium existente voluntate Testatoris. 249. 9. 10. 351. Declara 11. & per totum consilium. Pluribus sine parte institutis cēsētur pro æquali portione instituti. 282. 37. 703. ¶ Cui facta est substitutio in aliqua re, seu portione censetur, quoq; in eadem re, seu portione institutus. post Cons. 295. decis. Rot. Rom. pag. 857. col. 2. in fin.

INSTRVMENTVM

Publicum certam constituit probationem. 209. 1. 119. ¶ Ad cognoscendam validitatem, vel inualiditatem Instrumenti, vel scripturæ attenditur Statutum, seu consuetudo loci, vbi est producta. 209. 17. 120. ¶ Signum Notarij an requiratur in publico Instrumento. 213. 42. 139. 214. 5. 6. 140. 6. 141. 214. 31. 144. 216. 22. 33. 34. 35. 149. ¶ Quæ requirãtur pro validitate publici Instrumenti. 213. 43. 139. 214. 3. 140. 215. 36. 149. ¶ Archiuium non dat fidem Instrumento sine necessarijs requisitis. 213. 44. 139. 214. 72. 144. ¶ Extractum ex publico Archiuio à Custode eiusdem Archiuij ex suo originali etiam pendente lite, & sine compulsorialibus dicitur in forma probanti. 214. 1. 2. 140. 215. 37. 149. ¶ Obseruantia dat fidem Instrumento informi. 214. 33. 144. ¶ Inobseruantia minuit fidem Instrumento, de quo dubitatur. 214. 33. 144. ¶ Obseruantia proxima dat fidem Instrumento. 215. 40. 41. 150. ¶ Simulatio contra publicum Instrumentum non præsumitur, sed est probanda. 234. 52. 281. ¶ Causa simulationis est probanda. 234. 52. 282. ¶ Quælibet causa simulandi non sufficit, sed grauis, & verisimilis requiritur. 234. 53. 282. ¶ Species simulationis est probanda. 234. 54. 282. ¶ Simulatio contra publicum Instrumentum Testibus non probatur. 234. 55. 282. Contrarium 56. Declara 57. & seq. ¶ Simulatio ex coniecturis contra publicum Instrumētum probatur. 234. 57. 282. Declara 58. 59. 60. 61. ¶ Verba in exequutiua parte Instrumenti adiecta nō immutant substantiam principalem. 251. 18. 19. 20. vbi quando dicantur in exequutiuis posita. 370. ¶ Omissum quod est in Instrumento, habetur pro omisso. 259. 12. 461. ¶ Publicum certam reddit probationem. 270. 1. 580. ¶ Scientia præsumitur de contentis in Instrumento penes aliquem reperto. 271. 14. 592. ¶ Exceptio requirens altiorem indaginem quando Instrumenti exequutionem impediat. 280. 177. 178. & seqq. 679. ¶ Exceptio remissionis affictus, vel canonis an admittatur ad impediēdam exequutionem. 174. 175. 678. 179. & seq. 679. ¶ Clausula *cuius Instrumenti tenor habeatur pro expresso* operatur, vt omnia in Instrumento contenta specificè narrata dicantur. 283. 15. 706. ¶ Exceptio resultans ex eodem Instrumento potest opponi ad impediendam eius exequutionem. 287. 14. 15. 750.

INTERDICTVM

Quorum bonorum competit cuicumque ab intestato venienti contra possidentem pro herede, vel possessore, 258. 59. 446.

INTERESSE

Dotis debetur mulieri absque interpellatione à die mortis viri. 268. 31. 32. 558. ¶ Dotis non compensatur cum alimentis legatis. 268. 32. 33. 559. ¶ Iuramento interesse passi quando probetur. 275. 30. 31. 616. 52. 53. 54. 55. 623.

INTERPELLATIO

Non est necessaria, vbi est dies, & pœna. 227. 26. 231. ¶ Scientia vicem interpellationis supplet. 227. 27. 232. ¶ Non priuatur hæres modo, seu conditione resolutiua non adimpleta, nisi interpellatio præcesserit. 227. 30. 232. ¶ Ciuilitate vt quis priuetur ob non habitationem, requiritur interpellatio, quod veniat ad habitandū. 236. 23. 292. Etiamsi Statutum *ipso Iure* priuaret. 22. 292. ¶ Fructus dotis debentur absque interpellatione mulieri à die obitus viri. 268. 31. 32. 558.

INTERPRETATIO

Vna Pars Testamenti, seu dispositionis per se clara non recipit interpretationem ab alia. 201. 15. 16. 18. 21. ¶ Cum ratio diuersitatis adest, vna dispositio, vel substitutio ab alia non interpretatur. 205. 36. 62. ¶ Dubia recipiunt interpretationem à claris, non autem clara à dubijs. 207 30. 90. ¶ Dubia, non autem clara, interpretatione, aut declaratione egent. 208. 26. 107. ¶ Vna pars dispositionis per subauditos intellectus interpretata cum isto subaudito intellectu non declarat aliam. 208. 56. 111. ¶ Sentētia dubia ex probationibus factis, & actis interpretationem recipit. 225. 28. 147. ¶ Verba Testatoris non sunt ciuili, sed naturali interpretatione explicanda. 225. 9. 217. ¶ Vltimæ voluntates strictissima interpretatione explicari debent. 225. 19. 218. ¶ Verba contrahentium interpretanda sunt iuxta comunem loquendi vsum. 227. 3. 228. ¶ Pro excludenda pęna, & priuatione omnis interpretatio sumēda est. 227. 41. 233. ¶ Statutum vnum ab alio interpretationem recipit. 245. 13. 335. ¶ Inuestitura antiquior pręebet interpretationē subsequentibus. 251. 3. 368. ¶ In renunciationibus strictissima fieri debet interpretatio. 258. 60. 446. ¶ Et tam quoad bona, quàm quoad personas. 258. 89. 90. 91. 92. 451. ¶ Verba contractus, & pacti interpretantur aduersus eum, qui in illis se fundat. 259. 22. 23. 461. Item aduersus eum, ad cuius commodum conceptum est pactum. 259. 24. 462. ¶ Renunciatio ita est interpretanda, vt minus, quam fieri possit, ius lędat renunciantis. 259. 25. 463. ¶ Verisimilitudo attenditur in interpretatione contractus. 259. 39. 465. ¶ Passiua Statutorum interpretatio quæ sit. 276. 13. 14. 626. ¶ Loquendi vsus attenditur pro interpretanda voluntate disponentis. 278. 18. 641. ¶ Codicilli interpretationem recipiunt ex Testamento. 282. 13. 14. 699.

INTERROGATORIA

Censetur Partem consensisse in examine Testium datis interrogatorijs. 275. 14. 611. Declara 15. 16. 612.

INTESTATVS TESTATVS

Pro parte quis intestatus, pro parte vero testatus quis decedere non potest. 249. 3. 313. ¶ Causa testati trahit ad se causam intestati. 249. 6. 351. ¶ Pater testando inter liberos potest pro parte testatus, pro parte verò intestatus decedere. 249. 33. 34. 35. & seq. 354. ¶ Ius testandi ab origine de iure gentium proficiscitur. 249. 34. 354. ¶ Testando ad pias causas potest quis pro parte testatus, pro parte vero intestatus decedere. 249. 42. 355. ¶ Stante Statuto potest quis decedere pro parte testatus, pro parte verò intestatus. 249. 48. 356.

INTIMATIO

Scientia quando defectum intimationis suppleat. 230. 31. 32. 33. 256. ¶ Prorogatio termini intimari debet intra terminum prorogatum. 230. 37. 257. ¶ Prorogatio instantiæ facta ab vna parte non est alteri intimanda. 230. 49. 50. 259. ¶ Non est necessaria prorogationis [illegible] vbi probatur de ea scientia. 230. 31. 32. 33. & seq. 256. 52. 259.

INVALIDITAS
Vide VALIDITAS.

INVNDATIONES

Aquarum inter casus fortuitos enumerantur. [illegible] 18. 657.

INVENTARIVM

Hęres inuentarium non conficiens non potest Falcidiam, seu Trebellianicam detrahere. 210. 7. 121. ¶ Nec facto inuentario, si Testator expresse prohibuit. 210. 8. 123. ¶ Hęres cum inuentario habetur tanquam tertius pro suo credito. 269. 9. 563. 272. 18. 597. ¶ Herede sine inuentario asserente tot, & talia bona remansisse in hęreditate, & non alia, an teneatur ad aliam probationem faciendam. 269. 10. 11. 12. & per totum consil. 564. ¶ Factum ab exequutoribus, seu Tutoribus prodest hęredi, vt eius beneficio fruatur. 269. 21. 22. 567. 48. 572. Maximè si dixerint facere vt hęredi. ¶ Diuisio facta inter hęredes [illegible] tarium. 53. 573. Diuisio facta inter hęredes sufficit loco inuentarii, ne vltra vires teneatur. 269 23. 568. 54. 573. ¶ Vbi cessat præsumptio subtractionis, inuentarium non est necessariū. 269. 24. 568. 47. 572. ¶ Non facto inuentario lex pręsumit hęredem substraxisse aliqua bona. 269. 25. 568. ¶ Vbi constat de statu hęreditatis, non est inuentarium necessarium. 269.

269. 26. 568. ¶ Non est necessarium vbi agit, cum cohærede, cum quo facta est diuisio omnium bonorum hæreditatis. 269. 27. 28. 29. 30. 568. ¶ Æstimatio bonorum in inuentario non est necessaria. 269. 35. 569. Et hoc est de consuetudine vniuersali. 269. 36. 37. 569. 61. 574. Statur iuratæ assertioni hęredis circa valorem bonorum in inuentario descriptorum. 269. 38. 570. Etiamsi talis assertio non fiat incontinenti in celebratione inuentarij, sed postea. 269. 39. 569. ¶ Hęres cum inuentario duplicem repræsentat personam, hæredis, & creditoris. 269. 45. 571. 272. 15. 596. ¶ Est introductum, ne res hæreditariæ valeant occultari. 269. 46. 572. ¶ Tutor tenetur facere inuentarium pro minore hęrede cum inuentario, aliàs de proprio tenetur. 269. 51. 52. 573. ¶ Habet prçsumptionem pro se nulla alia bona extitisse in hæreditate prçter descripta in inuentario. 269. 55. 573. ¶ Sententia declarans hęredem gaudere debere beneficio inuentarij facit ius quoad omnes etiam non citatos. 269. 56. 57. 573. ¶ Si primus hæres inuentarium non fecit, secundus tenetur solum facere inuentarium de bonis ad suas manus peruentis. 269. 58. 574. ¶ Hęres sine dolo omittens aliquid describere in inuentario, illius beneficium non perdit. 269. 60. 574. ¶ Publicum Instrumentum inuentarij illud probat. 270. 1. 580. ¶ Solemnitates inuentarii quæ sint. 270. 2. 580. ¶ Præseruat hęredem ab omni dãno. 270. 3. 580. ¶ Hæres beneficiatus tenetur reddere rationem de bonis inuentarii, aliàs de proprio tenetur. 270. 4. 580. ¶ Debita descripta in inuentario quomodo probentur vera. 270. 6. 580. ¶ Hæres potest retinere tot bona pro soluendo ære alieno, etiamsi adhuc non fuerit solutum. 270. 7. 581. ¶ Fructus hęreditatis an augeant hæreditatem, vel sint proprij hæredis cum inuentario. 270. 15. 16. 17. & seq. vbi de veritate. 584. ¶ Protestatio facta in inuentario non approbãdi creditores in eo descriptos operatur, vt descriptio non obsit. 270. 585. Item an idem procedat quoad legatarios, provt quoad creditores. 270. 14. 586. ¶ Hæres beneficiatus rectè soluit creditoribus primo venientibus licet posterioribus. 272. 1. 594. Declara 2. 3. 4. & per totum, & prçsertim 10. 572. 19. 20. 597. ¶ Non potest retardare hæres beneficiatus creditori petenti solutionẽ sub prætextu, quod sint alij creditores anteriores, dum non instant. 272. 19. 20. 597.

IOCALIA

Marito, vel eius coniunctis tradita sponsæ an censeantur tradita ad vsum, vel donata. 255. 38. 39. 404. 40. 41. 42. 43. vbi plures pro donatione recensentur coniecturæ. 46. 47. 48. vbi pro exclusione donationis recensentur coniecturę.

IVDEX

Sportulæ quibus Iudicibus, & in qua nãm quantitate soluendæ sint. 254. 3. 390. ¶ Pro rata laboris Iudici sportulæ debentur. 254. 7. 391. ¶ Salarium debetur Iudici pro rata temporis. 254. 9. 391. ¶ Salarium Iudicis loco Sportularum successit. 254. 9. 391. ¶ Sportulæ debentur Iudici etiam non lata sententia, si per eum non steterit. 254. 12. 13. & seq. 391. ¶ Congruitas dotium pendet ab Arbitrio Iudicis. 255. 36. 403. ¶ Testes coram incompetẽti Iudice examinati an probent. 275. 1. 23. 610. ¶ Ratione rei sitæ in sua iurisdictione fit Iudex competens etiam contra non subditos. 275. 5. 610. Etiamsi res sit mobilis. 6. 7. 8. 9. 610. ¶ Super probatione impugnata potest se fundare, quando releuat. 275. 16. 612. ¶ Suprema Iudicum Tribunalia non exequuntur aliorum sententias nisi prius earum cognita iustitia. Rota post Consultat. 295. pag. 836. col. pr.

IVDICIVM

Legittimatio persone comparentis est facienda pro substantia Iudicij. 209. 11. 119. ¶ Ante omnia quæritur de persona in Iudicijs. 209. 13. 120. Amplia etiam in Iudicijs summarijs. 14. 120. Et in iudicijs exequutiuis. 15. ¶ Statutũ quando circa ordinatoria, vel circa decisoria dicatur disponere. 209. 18. 19. 120. ¶ Sententia absolutoria ab obseruatione iudicij eadem est cum absolutoria ab obseruatione instantię. 222. 14. 196. ¶ Sententia ab obseruatione iudicij an sit mera interloquutoria, vel habeat vim diffinitiuæ. 22. 15. 196. 23. 24. 25. 26. & seq. 19. ¶ Minor in iudicijs potest stare sine Tutore in sui fauorem. 23. 33. 265. ¶ Pater pro peculio profectitio potest agere in iudicio, etsi non exprimat vti administrator filij. 233. 17. 18. ¶ Pater non potest stare in iudicio pro re propria filij sine filij consensu expresso. 233. 35. 36. 272. ¶ Emptor vigore pacti de revendendo conveniendus est in loco sui domicilij, non in loco, vbi est sita res vendita. 245. 22. 336. ¶ Condemnatus in vno iudicio ex certo titulo potest in alio iudicio alium titulum deducere. 272. 17. 597.

IVRAMENTVM

Non immutat naturam actus, sed tantum ei robur addit. 241. 19. 319. ¶ Insinuationi si cũ iuramento sit renunciatum valida est donatio. 241. 25. 319. ¶ Aestimatio bonorum in inuẽtario probatur iurata assertione hęredis. 269. 38. 570. Etiamsi talis assertio non fiat vna cum celebratione Instrumenti, sed postea. 269. 39. 570. ¶ Pactum revendendi cum iuramento an fiat perpetuum. 271. 9. 10. 11. 590. ¶ Valor damni, & interesse quando iuramento dãnum passi probetur. 275. 31. 32. 616. 52. 53. 54. 55. 623. ¶ Insinuationi cum iuramento facta renunciatio an teneat. 277. 4. 633.

IVRISDICTIO

In alieno Territorio exerceri non valet. 239. 5. 319. ¶ Ex-

¶ Exceptio iurisdictionis Actum infringit fortiùs omni alia exceptione. 230. 3. 252. ¶ Laudũ nullũ ex defectu iurisdictionis exequtioni mãdari nequit. 230. 5. 253. ¶ Laudi, seu sententiæ nullitas ex defectu iurisdictionis opponi potest, etsi Statutum de nullitate dicere prohiberet. 230. 8. 9. item etsi partes iurassent parere laudo. 230. 11. & seq. ¶ Nullitas ex defectu iurisdictionis nunquam per Statutum sublata censetur. 230. 11. 15. 16. 254. Etiam si per verba amplissima de nullitate dicere prohibeat. 13. 17. ¶ Habitatio non tribuit ius fori, sed tantum Parochiæ. 245. 7. 334. ¶ Ratione rei sitę subiijcitur quis iurisdictioni, etiamsi ibi non habeat originem, nec habitet. 245. 9. 334. ¶ Emptor vigore pacti de revendendo conveniendus in loco sui domicilii, non autem vbi res vendita est sita. 245. 12. 336. ¶ Super successione in feudo priuatiuè ad Supremum Dominum spectat. 257. 13. 14. 386. ¶ Testes coram incompetenti Iudice examinati an probent. 275. 1. 2. 3. 610. ¶ Ratione rei sitę fit Iudex competens etiam contra non subditos. 275. 4. 5. 610. Etiamsi res sit mobilis. 6. 7. 8. 9. 610. ¶ Par in Parem non habet Imperium, neque iurisdictionem 281. 30. 690. ¶ Cedentis forum, & priuilegium attenditur, quando ex sententia cedens commodum, vel incommodum sentire debet. post cons. 295. decis. Rotę Rom. pag. 859. col. pr. ¶ Cessionarius ad propriam vtilitatem agens proprio foro subijcitur post Cons. 295. pag. 859. col. 2.

IVS ACCRESCENDI

Legatum caducum accrescit hęredi. 216. 10. 157. ¶ Defuncto collegatario ante conditionis euentum collegatario accrescit. 216. 11. 157. Institutus hęres in omnibus excepto certo fundo, vel certis rebus, si de exceptuatis non est dispositum, succedit etiam in iis, & ei accrescunt. 249. 4. 5. 6. 7. 8. 350. ¶ Limita expressa in contrarium existente voluntate Testatoris. 249. 9. 10. 351. Declara 11. & per totum consilium. ¶ An possit per Testatorē prohiberi. 249. 32. 354. Declara 49. 50. 357. ¶ Iure ciuili fuit introductum ius accrescēdi. 249. 36. 355. 38. 39. ¶ Tacitè an prohiberi valeat, vel requiratur expressa prohibitio. 249. 43. 44. 355. ¶ Ex quibus arguatur voluntas illud prohibendi. 46. 47. 356.

IVS IVRA

Error iuris dubij errori facti æquiparatur. 203. 20. 35. ¶ Dispositio iuris dubia quę dicatur. 203. 22. 23. 36. ¶ Ius succedendi in fideicommisso non præscribitur contra futuros successores nisi spatio centum annorum. 203. 31. 40. ¶ Doctores in iure tractando periti pręsumūtur. 205. 46. 66. ¶ Ex facto ius oritur. 207. 1. 86 ¶ Defectus iuris in agente est minor, quam defectus inhabilitatis. 209. 16. 120. ¶ Statutum est interpretandum, vt minus deroget iuri communi, quam sit possibile. 209. 32. 121. ¶ Iuris tertii exceptio in iudicio l. fin. C. de Edict. D. Adriani tollend. non admittitur. 223. 12. 13. 203. ¶ Scientia pręsumpta non sufficit, vbi agitur de amissione iuris. 237. 40. 283. ¶ Iure licito quod fit pręsumitur fieri. 228. 58. 241. ¶ Nominandi, & eligendi ius non expirat nisi nominatione, & electione ad effectum redacta. 231. 26. 27. 264. ¶ Futura iura cedi, & renunciari possunt. 244. 3. 330. 11. 332. ¶ Testandi ius de iure gentium proficiscitur. 249. 34. 354. ¶ Ius suum absque proprio facto nemini aufertur. 250. 29. 56. ¶ Principi non licet sine causa ius alteri quęsitum auferre. 252. 1. - 12. 377. Declara in iure re, secus in spe tantum acquisito. 252. 17. 18. 377. Declara 25. 26. 27. 378. Et quod dicatur ius in spe. 252. 32. 33. 379. & nu. 34. 35. 36. vbi plura exempla. ¶ Principis voluntas censetur iuri conformis. 252. 41. 380. ¶ Iuri de futuro per simplicem renunciationem non censetur renunciatum. 257. 50. 426. Limita si cum iuramento renuncietur. 257. 51. 52. 426. Transmittitur ius ex contractu cōditionali competens etiam non agnitum. 263. 41. 42. 43. 511. ¶ Personalia iura non transmittuntur ad heredes. 270. 9. 582. ¶ Tertij ius non exclusiuũ ipso iure illo tantum volente potest opponi. 272. 8. 9. 595. ¶ Renunciare iuri suo nemo pręsumitur. 272. 11. 596. ¶ Res eadem non potest diuerso iure censeri. 282. 24. 701. ¶ Ex mente, & ratione non autem ex verbis iura debent intelligi. 286. 2. 3. 4. 732.

IVSPATRONATVS

Pręsentatus à medietate tantum patronorum absque Gratia Apostolica non dicitur habere titulum 213. 7. 135. ¶ Non pręsentatus à maiori parte patronorum non dicitur habere ius quęsitum. 213. 8. 135. ¶ Pręsentatio facta cum pensione reseruato Beneplacito Apostolico est valida. 213. 12. 135. 16. 17. 136. ¶ An autem Beneplacitum expediendum sit in tempore dato ad pręsentandum. 213. 20. 21. 22. 136. 214. 23. 24. 143. ¶ Vno ex Patronis non pręsentante ius integrum remanet apud alios. 213. 19. 136. 214. 25. 143. ¶ Reseruatio pensionis facta in pręsentatione ad fauorem illius, qui erat inhabilis, non vitiat pręsentationem. 213. 24. 137. ¶ Patronus potest in pręsentando variare. 213. 25. 137. Declara 26. 27. 28. 29. 30. 214. 26. 27. 143. ¶ Gratia Litterarum Apostolicarum ad fauorem pręsentati intelligitur, quatenus pręsentatio sit valida. 213. 31. 137. ¶ Forma inducta à fundatore omninò seruari debet. 213. 32. 137. ¶ Fundatoris voluntatem Patroni, nec de consensu Episcopi possunt immutare. 213. 33. 137. Maximè si fundator apposuerit clausulam irritantē. 34. ¶ Vltimus status ad effectum validitatis factę pręsentationis attenditur, etiamsi alię precedentes pręsentationes aliter essent factæ, & in fundatione secus disponeretur. 214. 8. 9. 141 34. 144. ¶ Pręsentationes continuatę per multum

tum temporis cum diuersis qualitatibus ab iis, quę in fundatione pręscribebantur, inducunt pręsumptionem alterius erectionis iurispatronatus diuersę naturę. 214. 12. 141. ¶ A maiori numero pręsentatus debet institui, etiamsi pręsentatus à minori numero sit dignior. 215. 21. 148. ¶ Constito de iure Patronatus ex fundatione, vel dotatione sequutę pręsentationes censentur factę ad titulum dicti Patronatus. 215. 45. 46. 150.

L

LABOR

PRo rata laboris Sportulæ debentur. 254. 7. 391. Mercede sua labor non debet esse vacuus. 254. 10. 391.

LAESIO

In renunciationibus factis ob ingressum in Religionem non consideratur læsio. 258. 132. 497. ¶ In laudo quomodo sit consideranda post Consultat. 295. 850.

LAVDVM

Nulliter prolatum ab Arbitris vigore Statuti electis, erit iterum faciendum compromissum. 231. 19. 129. ¶ Extra tempus compromissi latum est nullum. 230. 1. 2. 4. 253. ¶ Nullum ex defectu iurisdictionis exequutioni demandari nequit. 230. 5. 6. 253. ¶ Nullitas ex defectu iurisdictionis opponi potest nō obstante Statuto prohibente dicere de nullitate. 230. 8. 9. 254. Imo dato etiam quod partes iurassent parere laudo. 10. 11. & seq. ¶ Potestas arbitri, & laudum intra limites compromissi continetur. 253. 10. 385. ¶ Nullo compromisso laudum quoque nullum est. 253. 11. 385. ¶ Nullum potest impugnari etiam ab eo, qui illud approbauit. 253. 10. 386. ¶ Non habet exequutionem, donec pendet ab eo petita reductio. 262. 8. 515. Etiamsi fuisset cum iuramento conuentum eam non petendi. 9. 515. ¶ Homologatum à partibus non obstante appellatione exequutioni mandatur. 262. 10. 516. ¶ Homologatum a partibus habet vim pacti. 262. 11. 12. 516. Distingue in homologatione facta post latum, & auditum laudum, secus in homologatione facta ante prolatum laudum. 262. 13. 14. 15. 516. ¶ Promissio standi mandato Arbitratoris intelligitur, si iustum sit. 262. 16. 17. 18. 516. ¶ Confirmari non potest à partibus in præiudicium tertij. 262. 19. 517. ¶ Nisi incontinenti de iniustitia doceatur, est exequendum post Consultat. 295. 849. ¶ Lęsio in laudo quomodo sit consideranda post Consult. 295. 850.

LEGATVM

Gaudita prædij legata censetur legatus vsusfructus. 204. 2. 41. ¶ Vsusfructus legatario. Actio in rem competit contra possessorem rei ad vsumfructum relictæ. 204. 3. 41. Declara quod antea necesse sit, fuerit ipsi legatario per hęredē constitutus vsusfructus inducendo eum in possessionem rei relictę. 204. 4. 5. 6. 41. ¶ Res ad gaudendum relicta censetur legata proprietas non vsusfructus tantum. 204. 8. 9. 41. Præsertim si sit fauore coniuncti. 11. Limita nisi sint verba, quę legatum restringant ad vitam legatarij. 12. ¶ Causa fauorem legatarij respiciēs non restringit legatum. 204. 13. 41. ¶ Cum legatur vsusfructus fundi cum onere fideicōmissi, & restituendi alteri, quam hęredi cēsetur legata proprietas. 204. 14. 42. ¶ Domo ad habitandum legata censetur legata proprietas. 204. 15. 16. 42. ¶ Qualitas in vno legato adiecta non censetur repetita in alio legato in diuersa oratione concepto. 205. 1. 54. ¶ Causa impulsiua deficiente legatum non corruit. secus si finali. 207. 62. 95. ¶ Causa in dubio impulsiua non finalis censeri debet. 207. 63. 95. Maximè si legatarius sit Testatori coniunctus. 64. ¶ Lege 12. Tabular. permissum erat totam hęreditatem consumere in Legatis. 210. 1. 122. ¶ Antiqua lege plus quam mille nummi nulli legari poterant. 210. 2. 122. ¶ Lex Voconia prohibebat, ne cui plus legaretur, quam esset habiturus hæres. 210. 2. 12. ¶ Lex Falcidia dicta est a Caio Falcidio conditore. 210. 4. 122. ¶ Falcidia lex statuit, quod ita legetur, ne minus quarta parte hęres capiat. 210. 4. 5. Amplia etiamsi hęres Testatori promisisset non vti beneficio huius legis. 210. 6. 122. ¶ Potest Testator Falcidiam hęredi prohibere. 210. 6. 122. 9. 123. ¶ Expresè est prohibenda detractio Falcidiæ, & tacita non sufficit. 210. 10. 13. 123. Contrarium quod sufficiat verbis generalibus esse prohibitam. 11. 12. 13. 14. ¶ Falcidia censetur prohibita, si legata fiat relicta *libere*. 210. 15. 16. 124. Item si legentur cum clausula *in totum*. 17. ¶ Legatum relictum cum dictione *libere* censetur relictum in totum, & pleno Iure. 210. 16. 124. ¶ Falcidia censetur prohibita, cum Testator mandauit hęredi amplissimis verbis ne legatario molestiam inferat. 210. 19. 124. ¶ Quid si in casu molestiæ hęredi alium substituit. 210. 22. 23. 125. ¶ De vsusfructus Legato an detrahatur Falcidia, & quomodo fiat computatio. 210. 29. 30. 31. 32. 126. ¶ Defuncto legatario ante conditionis purificationem non transmittitur Legatum ad hęredes. 216. 1. 2. 3. 154. Declara 3. 4. 5. 155. ¶ Caducum accrescit hęredi. 216. 10. 157. ¶ Defuncto collegatario ante purificationem conditionis accrescit collegatario. 216. 11. 157. ¶ Cum Testator prohibet hęredem, vel legatariū alienare, vel disponere de re sibi relicta cense-

399. 400. ¶ Ante legata detrahitur. 255. 22. 23. 400. ¶ Dos quando dicatur ex Statuto, vel Testamento relicta succedere loco legittimę. 255. 29. 30. 31. 32. 33. & seq. 401. ¶ Quanta de iure, & ex Statuto Lucensi sit filiorum legittima. 255. 33. 34. 401. ¶ Expensæ factæ à Patre pro consequenda dignitate filio, vt in expeditione Litterarum, Vestimentis, & similibus non imputantur in legittimam. 255. 50. 405. Limita nisi Pater voluerit imputari. 51. 52. 53. 406. ¶ Et hæc declaratio voluntatis fieri potest à Patre ex interuallo post factas expenpensas. 255. 54. 406. ¶ Vt onus ei imponatur specialem expressionem requirit. 255. 57. 407. ¶ Beneficium Iuris patronatus fundatum à Patre, & ad illud filio præsentato non imputatur in legittimam. 255. 58. 59. 407. ¶ Assignatio legittimæ in vno vel pluribus corporibus pendet ab Arbitrio Iudicis. 255. 60. 61. 62. 407. ¶ Alienando bona fide potest filius rem vnam pro sua legittima eligere. 255. 61. 408. ¶ Bibliotheca potest seruari integra hæredi, dando ęquiualenti in alia re pro legittima. 255. 61. 62. 408. ¶ In æstimatione bonorum separatorum pro legittima attenditur tempus mortis, non restitutionis fideicommissi. 256. 14. 4?1. ¶ Alienatio facta à filio pręsumitur facta pro sua legittima. 258. 112. 454 ¶ Detrahi de bonis tantum debet existentibus tēpore mortis. 266. 10. 539. ¶ Est portio eius, quod quis ab intestato habiturus foret. 267. 7. 546. ¶ Filius hypothecaria quando possit agere pro sua legittima. 269. 5. 6. 7. 8. 563. ¶ Transmittitur ad hęredes ius separandi legittimam. 269. 8. 563. ¶ Spacio triginta annorū præscribitur. 284. 23. 713. Declara 24. 25. In feudis an debeatur Rota in decis. post cons. 295. fol. 852. pag pr. ¶ Portionis nomen propriè legittimę conuenit post cons. 295. pag. 858. col. 2.

LEGITTIMITAS, LEGITTIMATIO, LEGITTIMATVS.

Personę comparentis in Iudicio legittimatio est facienda pro substantia Iudicij. 209. 12. 119. Amplia etiam in Iudicijs summarijs. 14. Et in Iudicijs exequutiuis. 15. 120. ¶ In feudis legittimati non succedunt. 252. 1. 2. 375. ¶ Comes Palatinus legittimare potest. 252. 5. 6. 7. 376. ¶ In pręiudicium agnatorum ad succedendum in feudis nec Imperator legittimare potest. 252. 9. 10. 376. ¶ Iusta causa non præsumitur in legittimatione facta à Comite Palatino, vel alio Principe inferiori. 252. 13. 377. ¶ Facultas amplior, seu strictior legittimandi ex priuilegij verbis declaratur. 252. 14. 377. ¶ Comes Palatinus, qui habet facultatem legittimandi amplissimam, potest legittimando agnatis ius spe tantum acquisitum tollere. 252. 17. 18. 377. Declara 25. 26. 27. 378. ¶ Facultas legittimandi cum clausula *citatis, & non citatis* efficit validam legittimationem etiam in pręiudicium non citatorum. 252. 21. 22. 378. Declara 37. 379. 38. 39. 380. ¶ Clausulæ licet amplissimę in Priuilegio legittimandi adiectę non dant facultatem legittimandi sine causa in aliorum pręiudicium. 252. 23. 24. 378. ¶ Quoad non nominatos in legittimatione nullum fit ex ea pręiudicium. 252. 40. 380. ¶ Priuata causa non sufficit, vt ius tertij lædatur legittimatione, sed publica causa requiritur. 252. 43. 45. 380. ¶ Causa conseruationis Agnationis non sufficit, vt legittimando spurios Agnatis pręiudicetur. 252. 44. 380. ¶ Iusta causa motum esse Comitem ad legittimandū probari debet. 252. 46. 47. 380. ¶ Ex quibus desumatur voluntas legittimandi ad feuda etiam in pręiudicium agnatorum. 252. 66. 67. 68. 69. 382. ¶ Quælibet subreptio legittimationem subreptitiam reddit. 252. 71. 383. ¶ Per subreptionem dicitur obtenta legittimatio, si non fuit narratum, quod essent agnati, quibus fiebat præiudicium. 252. 72. 383. ¶ Subreptitia est legittimatio in pręiudicium substituti, si non est narratum, quod Pater grauatus erat onere restitutionis. 252. 72. 383. ¶ Legittimatio ad feuda dicitur subreptitia, si non est narrata qualitas feudi Nobilis, & Iurisdictionalis, & qualitas etiam matris. 252. 74. 75. 76. 383. ¶ Priuilegium legittimandi DD. de Campeggis quid contineat post Cons. 295. pag. 860. col. pr. ¶ In substituti præiudicium fieri potest legittimatio, antequam substitutus bonorum possessionem adeptus sit. post Cons. 295. pag. 860. col. 2. & latè declaratur 86. col. 1. 2. ¶ Non vocatis, quibus successio deferebatur, an teneat post Cons. 295. pag. 860. col. 2.

LEGITTIMI ILLEGITTIMI

In feudis illegittimi non succedunt. 251. 38. 373. 252. 1. 375. Contrarium 3. 4. 5.

LEX

Potest quis rebus, & dispositionibus proprijs legē, quam vult, præscribere. 201. 4. 5. 215. 6. 216. ¶ Doctorum antiquorum sententia pro lege habenda est. 205. 41. 42. 65. ¶ Opinionibus DD. standum est, vbi Lex non reperitur casum decidens. 205. 43. 44. 66. ¶ Pręsumptio tàm hominis, quàm legis veritati cedit. 209. 30. 121. Duodecim Tabularum concessum erat totam hęreditatem consumere in legatis. 210. 1. 121. ¶ Voconia lex prohibebat, ne cui plus legaretur, quam esset habiturus hæres. 209. 3. 121. ¶ Falcidia lex dicta est à Caio Falcidio Tribuno plebis conditore. 209. 4. 122. ¶ Sententia contra casum legis prolata notoriè nulla dicitur. 211. 4. 128. ¶ Actus reiterar debet, donec legis mens adimpleatur. 211. 8. 9. 128. ¶ Testatoris seruari debet. 215. 48. 150 ¶ Regulam generalē cōstituit in quibuscumq. personis seruandam. 225. 27. 220. ¶ Sententia Principis vim legis habet, & omnibus præiudicat. 233. 44. 45. 273. ¶ Ratio legis vbi cessat, lex quoq. cessat. 234. 6. 275. Princeps solus à lege dispensat. 242. 2. 326. ¶ Consuetudo est lex non

non scripta. 254. 21. 22. 393. ¶ Absurdum ne sequatur, verba legis sunt restringenda. 262. 32. 207. ¶ Princeps non comprehenditur in lege à se facta. 271. 27. 592. ¶ Ratio magis attēdi debet, quā ipsa lex. 276. 7. 8. 625. Ratio legis in casu scripto seruari etiā debet in casu non scripto. 276. 8. 625. ¶ Noua consuetudo non autem antiqua lex est seruanda. 279. 32. 652. ¶ Contrahentes legibus se conformare velle censentur. 280. 34. 659. ¶ Comunis Doctorum opinio in defectu legis vim legis habet. 280. 35. 660. ¶ Vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus. 280. 58. 664. Declara 59. 60. ¶ Pœna non habet locum, vbi lex eam non statuit. 281. 6. 688. ¶ Ex mente, & ratione, non autem ex verbis Lex intelligi debet. 286. 2. 3. 4. 732. ¶ Ratio etiam generalis in lege expressa restringitur ad speciem in lege propositam. 286. 11. 733. ¶ Ex verbis legis ad verba Testatotis arguitur. 289. 4. 781. ¶ Extendi nō potest ad casum dissimilem. 289. 24. 783. ¶ Ad præterita non trahitur. 292. 16. 17. 807.

LIBELLVS

Formari debet de obligatione, quā reus conuentus tenetur. 204. 1. 41.

LIBER

Historiarum Libris plenè creditur. 214. 4. 140. 215. 39. 150.

LIBERATIO

Facta pro certa causa cum adiecta clausula *Et ab omni alio, &c.* an restringatur ad certam causam expressam. 229. 19. 20. 248. 13. 14. 15. 16. 17. 247. ¶ Emphytheuta non liberatur à solutione canonis ob casus fortuitos. 280. 19. 657.

LIBERTAS LIBER

Præscribitur Libertas non soluendi collectas. 236. 31. 293. ¶ Rei suę liberum est vnicuiq. quam velit, imponere legem. 273. 1. 599. ¶ Testandi libertas prouenit ex iure gentium. 273. 1. 599.

LIBERALIS LIBERALITAS

Princeps potest auferre quod à sua liberalitate processit. 252. 19. 378.

LICTERAE APOSTOLICAE

Exequutionem paratam habent. 213. 1. 135. ¶ Cōparens pro suo interesse non impedit exequutionem Litterarum Apostolicarum. 213. 9. 135. ¶ Exequutor earum potest etiam incontinent i eas exequi, & dare immissionem. 213. 10. 135. 214. 39. 40. 144. ¶ Stante in Licteris Apostolicis clausula *contradictores compescendo* potest Iudex non obstante appellatione procedere ad earum exequutionem. 213. 11. 135. ¶ Iustificatis contentis in Licteris Apostolicis earum exequutio non debet retardari. 213. 14. 136. ¶ Turbiditas probationis narratorum in Licteris sufficit ad impediendam earū exequutionem. 213. 15. 136. 215. 22. 23. 148. ¶ Gratia Licterarum Apostolicarum ad fauorē presentati obtenta censetur, quatenus presentatio sit valida. 213. 31. 137. ¶ Arbitrium datum exequutori Licterarum Apostolicarū per clausulam *Parito Licteris Arbitrio*, &c. regulari debet à iure. 214. 6. 142. Ius requirit celerem exequutionem Licterarum, quando sunt iustificatę. 214. 17. 142. ¶ Rigor iuris remitti potest, quando circa Licterarum iustificationem aliqua insurgit probabilis difficultas. 214. 18. 142. ¶ Contradictor legitimus dicitur, qui comparuerat in causa ante presentationem Licterarum Apostolicarum, & si non habeat Prouisionem Apostolicam. 315. 49. 150.

LIMITATIO

Casum limitationis contra regulam adducens debet illum probare. 280. 83. 668.

LINEA

Rectę lineę appellatione intelligitur de linea primogeniti. 201. 13. 7. 225. 30. 220. ¶ Fideicommissum in vnam lineam ingressum non debet ad aliam transire, nisi illa prima linea sit extincta. 202. 27. 25. Limita in maioratu facti, & saltatorio. 28. 29. ¶ Alia est contentiua, alia effectiua. 204. 19. 42. ¶ Qui dicātur de effectiua, vel contentiua linea. 204. 18. 19. 20. 42. ¶ Frater quisque suam propriam lineam efficit. 204. 20. 42. ¶ Sub appellatione lineę de effectiua semper intelligitur. 204. 21. 22. 42. ¶ Fœminina incipere debet à fœmina, & masculina à masculo. 204. 23. 42. ¶ Non dicitur de linea, qui lineam efficit. 204. 25. 26. 27. 28. 43. ¶ Non desinit in primo descendēte, sed protrahitur ad omnes descendentes. 204. 29. 43. ¶ Est collectio plurium personarum gradus continens, & numero distinguens. 204. 30. 43. 207. 29. 89. ¶ Nisi à disponente limitetur ad aliquas personas tantum 2 5. 28. 29. 220. ¶ Verbum *descendentia* idem importat quod verbum *linea*. 204. 39. 49. ¶ Sub contentiua linea alicuius tam primi eius filii, quā eorumdem filiorum descendentes omnes includuntur. 204. 40. 49. ¶ Fideicommissum in vnam lineam ingressum ad aliam non deuoluitur, nisi ea in totum euacuata. 208. 18. 105. 225. 1. 215. Limita in maioratu facti, & saltatorio. 208. 19. 105. ¶ Reciproca de linea ad lineam non presumitur nisi tribus concurrentibus. 218. 12. 172. Limita nisi ex alijs clarè constet de voluntate Testatoris. 13. Item concurrentibus in contrarium coniecturis. 220. 1. 2. 3. 185. Vbi quæ sint coniecturę. ¶ De vna linea ad aliam transitus regulariter non

non sit, donec de eadem linea adsunt capaces. 219. 2. 179. ¶ Prelatio masculorum fœminis intelligitur de masculis eiusdē lineæ. 219.3.4. 179.¶ Quādo censeatur Testatorē duas lineas, & descendentias principaliter instituisse, aut vnam tantum contemplasse. 219. 14.15. 16. & 17. & seq. 182. 19. 20. ¶ Est collectiua plurium graduum, & personarum. 220.21.188. ¶ Non dicitur extincta nisi deficientibus omnibus descendentibus ex eadem linea. 220.22. 188. ¶ Existente descendente Religioso non dicitur extincta linea masculina. 220. 23. 188. ¶ Rectæ lineæ appellatione solum descendentes, non autem transuersales comprehenduntur. 220. 32. 190. ¶ Clausula *deficiente linea* quando dicatur verificata. 278. 9. 10. 12. 639. ¶ Deficere dicitur, quę nunquam inchoauit. 281. 8. 9. 696.

LIS LITIGIOSVM

natio bonorum vitio litigiosi affectorum est nulla. 217. 6. 165. ¶ Contra bona litigiosi vitio affecta potest exequtiuè agi tanquam si essent apud debitorem. 217. 7. 8. 165. ¶ Actio personalis contra debitorem intentata non afficit eius bona vitio litigiosi. 217. 10. 11. 166. Limita post litis contestationem. 217. 17. 166. Item si alienatio fieret in fraudem imminentis exequutionis. 217. 19. 166. Et ex quibus fraus probetur. 220. 21. 22. 167. ¶ Coacta alienatio excludit omnem fraudis suspicionē. 217 23.24. 167. ¶ Bona vitiū litigiosi contrahunt, cum agitur actione reali super dominio pro illis vindicandis. 217. 11. 12. 13. 166. ¶ Ad effectū litigiosi inspicitur principaliter, quæ actio fuerit intentata. 217. 14. 166. ¶ Litigiosi vitium pœnam importat. 217. 15. 166.¶ Actio realis inducit vitium litigiosi post transmissum libellum, & ante litis contestationem. 217.18. 166. ¶ Vt agi queat contra tertium exequutiuè pro bonis emptis lite pendente, quę requirantur. 217. 26. 27. 167. ¶ In iure incorporali non contrahitur vitium litigiosi. 217. 37. 169. ¶ Testes ante litem contestatam an possint recipi. 273. 13. 611.

LOCATIO LOCATOR

hytheusis concessa pro canone fructibus correspondente habetur tanquam locatio. 280. 1. 655. ¶ Statutum loquens de locatione non habet locum in locatione cum pacto francādi. 280. 10. 11. 656. ¶ Remissio affictus in locatione fit re pro parte tantum etiam perempta, & pro parte perempta. 280. 36. 660. ¶ Remissio non fit conductori, nisi damnum excedat dimidietatem fructuum. 280. 44. 45. 661. ¶ Fundo etiam in minima parte perempto fit remissio mercedis. 280. 61. 665. ¶ Oblatio locatoris recipiendi fructus, qui existunt, vel recedendi à contractu an excuset à remissione affictus. 280. 83. 84. 85. 86. 668. ¶ Non tantum ad patientiam prestandam, sed vt conductori liceat vti, tenetur. 280. 87. 669. ¶ Cum magna soluitur pensio, locatio potius dicitur, quàm emphytheusis. 280. 88. 89. & seq. 669. ¶ Pretium, & merces distinguūt emptionem, à locatione. 280. 91. 669. ¶ Contractus emphytheusis à contractu locationis ex quibus distinguatur. 280. 98. 99. 100. 101. 102. & seq. 670. ¶ Exceptio remissionis affictus an admittatur ad impediendam exequutionem. 280. 178. 179. & seq. 679. ¶ Perpetua spacio 30. annorum, aut ad summum centum censetur extincta. 284. 31. 715.

M

MAIORATVS

IN Maioratu facti senior semper nulla lineæ, aut gradus habita ratione solet admitti. 201. 2. 5. ¶ Maioratus facti non autem primogenitura linealis dicitur cōstituta, quoties maior natu simpliciter, & nullo dato successionis ordine vocatur. 201. 10. 11. 6. 7. & vsque in finem. Maximè si plures filios habebat, & nouerat, nullum tamen nominat, sed maiorem natu simpliciter ex sua linea vocat. 201. 23. 24. 10. 25. 26. 11. Contrarium quando post maiorem natu vocatur successiuè eius filius. 201. 12. 13. Quid si vocatus sit *Maior* tantum, non autem maior natu. 1. 29. 12. ¶ Quid in feudis. 202. 32. 33. 13. ¶ Argumentum datur de feudo ad maioratum. 201. 34. 13. Quid vbi nō de nouo aperitur fideicommisso successio. 201. 38. 14. ¶ Habilitas maior præsumitur in Maiori natu, & seniori. 201. 4. 15. ¶ Primogenito etiam vocato ex linea masculina cēsetur institutus maioratus facti, non linealis primogenitura. 201. 24. 24. ¶ Patris admissio filio non suffragatur in maioratu facti, vbi sola ætas attenditur. 202. 26. 24. ¶ In vnam lineam ingressum ad aliam transit, vbi ætate seniorem inuenit, licet prima linea non extincta, secus in primogenitura. 202. 27. 28. 29. 25. ¶ In maioratu facti non presumitur Testatorem ordinasse successionem iuxta ius comune. 202. 28. 29. 25. ¶ Descendentes à maiori natu non censentur prędilecti in hoc maioratu facti. 202. 30. 31. 26. ¶ Primogenitus licet successerit, tamen potest esse maioratus, quia successerit, tanquam senior. 203. 28. 38. ¶ Dilectionis respectu gradus, & proximitatis non habetur ratio in maioratu facti, sed ætatis tantum. 205. 52. 67. ¶ Differentia inter primogenitum, & maiorem natu. 207. 7. 8. 9. 87. ¶ Maiori natu vocato censetur toti posteritati consultum. 207. 15. 87. ¶ Primogenitura quando censeatur instituta vocato maiore natu. 207. 24. 25. 88. ¶ Obseruantia declarat naturam, & ordinem succedendi in maioratu. 207. 65. 66. 96. ¶ Vbi duplex deducitur maioratus, is attenditur, qui habet obseruantiam. 207. 66. 96. ¶ Obseruantia proxima successioni est fortior, quàm remota. 207. 67. 96. ¶ Obseruantia inter aliquos permissa successoribus non obstat. 207. 72. 96. ¶ Prędilectionis pręsumptio non

non militat in maioratu facti, sed ætas solum attenditur. 208. 21. 105. ¶ Repræsentationis, seu transmissionis ratio non habetur in maioratu facti. 208. 22. 23. 105.

MAIOR MAIORES

Prohibitio alienationis bonorum *vt reminiscat memoria maiorum* facta censetur pro conseruandis in agnatione bonis. 216. 45. 46. 163.

MAIOR NATV

Vocato maiori natu ex aliqua linea simpliciter, & nil aliud addito, & nullo dato succedendi ordine maior ętate ex tota illa linea semper succedit. 201. 10. 11. 12. 6. 7. vsque in finem cõsilij; Maximè quando Testator habebat plures filios, & nouerat, & nihilominus nullum nominauit, sed simpliciter maiorem natu vocauit. 201. 23. 24. 10. 25. 26. 11. Quid si vocatus sit *Maior* tantum, non autem maior natu 201. 29. 12. ¶ Quid in feudis. 201. 32. 33. 13. Quid vbi non de nouo aperitur fideicommisso successio. 201. 38. 14. ¶ Est verbum facti merè consistens in naturalis ætatis pręrogatiua. 201. 39. 40. 14. ¶ *Primogenitus, & maior natu* apud Hispanos in eadem significatione habentur. 201. 41. 15. 15. 2. 1. 16. ¶ Declara vbi ratio subiectę materiæ, vel comunis vsus loquendi hoc postulat, aliàs naturaliter pro seniore intelligitur. 201. 42. 152. 2. 16. Declara 203. 3. 17. Distingue an dicatur *filius maior natu*, vel *maior natu tantum*. 201. 4. 17. ¶ Ius succedendi in maioratu non præscribitur cõtra futuros successores nisi spatio centum annorum. 203. 31. 40. ¶ In numero singulari vocato indefinitè maiori natu protrahitur successio ad omnes maiores natu successiuè. 205. 20. 56. 208. 40. 108. ¶ Maior natu, & senior est idem. 207. 4. 86. Contrarium quando post maiorem natu vocatus est eiusdem filius maior. 12. 13. ¶ Primogenito vocato an aliquando de seniori, aut maiori natu possit intelligi. 201. 22. 23. 10.

MANDATVM

Ex quouis cursu temporis non censetur reuocatū, nisi expresè de contraria voluntate constet. 209. 2. 119. ¶ Tacitum ex quibus probetur. 209. 23. 120. ¶ Præsumptionibus, & coniecturis probatur. 209. 24. 120. ¶Eousq. duraturum censetur, quo voluntas mandātis cõtinuare præsumitur. 209. 27. 121. ¶ Tacitum cum expresso potest concurrere. 34. 121. ¶ Tacitum, vel præsumptum sufficit ad acquirendam pro alio possessionem. 250. 19. 360. ¶ Maritus habet sufficiens mandatum ad appręhendend. possessionem pro vxore. 250. 20. 360.

MANVTENTIO

Ex duobus primogenitis primus appræhēdens possessionem manutenendus est. 223. 35. 209. ¶ Prisionato in vijs publicis nulla competit manutentio. 228. 9. 236. ¶ Non datur hæredi ex possessione defuncti, absque noua apprehensione, cessante Statuto. 250. 12. 359. Contrarium in bonis feudalibus. 13. ¶ Sola colonorum recognitio absque eiectione an sufficiat pro manutentione in possessione. 250. 21. 21. 360. ¶ Clausula *Constituti* transfert possessionem manutenibilem. 250. 23. 24. 36. ¶ Possessio capta hæreditate iacente non dato ei curatore non est manutenibilis. 250. 33. 362. ¶ Anterior etiam in hora in possessione est manutenendus. 250. 34. 362.

MARITVS

Actio de dote datur contra Maritum, si constat ipsum, vel alium pro eo dotem recepisse. 212. 1. 130. ¶ Dos Patri Mariti validè soluitur. 212. 10. 11. 131. Maximè si maritus sit sub Patria potestate. 12. 13. ¶ Filius non obligatur ex dote Patri numerata. 14. 15. 16. Declara 20. 21. 22. 23. ¶ Dote soluta viro voluntate, & iussu Patris vir non obligatur. 212. 16. 17. 131. ¶ Hæres vxoris non potest immitti in possessionem bonorum emptorum à Marito de pecunijs vxoris. 223. 12. 203. ¶ Fructus dotis ob onera matrimonij percipere debet. 234. 17. 277. ¶ Sententia super dote contra maritum data vxori nocet. 234. 40. 41. 280. ¶ Sufficiens mandatum habet pro appręhendēda possessione nomine vxoris. 250. 20. 360. ¶ Iocalia data à Marito, vel eius coniunctis sponsæ an censeantur tradita ad vsum, vel donata. 255. 38. 39. 404. 42. 43. 44. vbi plures recensentur donationis coniecturæ. 46. 47. 48. 405. Vbi contrariæ pro exclusione donationis recensentur coniecturæ. Possidens fundum dotale collectas, & onera pro eo imposita soluere tenetur. 259. 6. 460. ¶ Datum vxori à coniunctis vel amicis viri an dicatur prouenisse ex substantia viri, & datum contemplatione viri. 261 18. 19. 20. 522. ¶ Quæ vxor habuit à coniunctis, vel amicis primi mariti, an teneatur reseruare filijs primi matrimonij. 263 18. 19. 20. 21. 522. ¶ Quæ mulier titulo onerоso recepit à primo marito nõ tenetur reseruare filijs primi matrimonij. 263. 21. 522. ¶ Lucra, quæ facit vxor ex legis dispositione ex primo matrimonio, reseruare tenetur filijs primi matrimonij. 263. 22. 523. ¶ Quæ vxor acquisiuit ex vsufructu sibi relicto à primo marito an teneatur reseruare filijs primi matrimonij. 263. 22. 523. ¶ Dispositio l. fœminæ C. de secund. nupt. in quibus terminis procedat, an comprę hendat tàm virum, quam vxorem, & tàm filios, quàm descendentes omnes. 263. 22. 23. 25. 26. & per totum 523. Item an procedat, si maritus vxori det facultatem transeundi ad secundas nuptias. 263. 28. 29. 30. 523. Ex quibus censeatur data tacitè huiusmodi facultas. 263. 32. 33. 523. Item si nubat secundo cum filiorum consensu. 263. 39. 524. ¶ An autem huiusmodi consensus filiorum debeat esse expressus, vel tacitus sufficiat. 263. 39. 40. 41. 524. & ex quibus huiusmodi tacita voluntas elicia-

cliciatur. 263. 32. 33. 34. 523. 265. 31. 32. 535. Item an procedat in bonis ex hęreditate filij ab intestato, vel ex Testamento perceptis. 263. 42. 43. 44. 45. 525. 265. 30. 534. ¶ A consan. guineis viri donata mulieri cuius contemplatione donata censeantur, mariti, aut vxoris. 265. 15. 17. 530. ¶ Alimenta relicta à marito vxori pro administratione facienda bonorum filiorum, an cessante administratione cesset legatum. 268. 1. 2. 3. 4. 5. 552. 9. 10. & seq. 553. ¶ Legato relicto vxori vt vestiatur ab hęrede non intelligitur de prima vice, sed donec viuat. 268. 23. 24. 555. ¶ Non censetur voluisse compensare, quod vxori debebat cum legato ei facto. 268. 36. 559. ¶ Non tenetur ad expensas funeris vxoris, sed deducuntur antea ex tota hęreditate. 269. 67. 576.

MARCVM

Duplici Marco seu Signo notatę merces retinentis, & alterius pręsumuntur esse retinentis. 275. 27. 615. ¶ Dominus mercis, animalis, seu rei an pręsumatur esse is, cuius marco, seu signo sunt signatę merces. 275. 28. 615.

MASCVLVS

Fœmina semel per masculos exclusa semper exclusa censetur. 219. 8. 180. ¶ Pręlatio masculorũ fœminis intelligitur de masculis eiusdem lineę. 219. 3. 4. 179. ¶ Ex vocatione masculorum an arguatur agnationis conseruatio. 220. 4. 185. 5. 6. 7. 186. 8. 9. 10. 11. ¶ Agnatio vbi est contemplata, donec adsunt masculi, fœminę censentur exclusæ. 220. 7. 186. ¶ Filiorum, & Nepotum appellatione tàm masculus, quàm fœmina continetur in vltimis voluntatibus. 258. 103. 104. 457. ¶ Conditio *si sine filus* an verificetur per obitum sine masculis, sed cum fœminis. 260. 1. vsq. in finem Consultat. vbi latè de materia, & articuli veritate. 469. ¶ Verbum *filij* de masculis intelligitur, quando in eadem dispositione antea, & post de filijs masculis actum est. 260. 11. 12. 13. 470. ¶ Statutum excludens fœminas propter masculos an fauore agnationis, vel masculini sexus id fecisse censeatur. 263. 2. 3. 4. 5. 520. ¶ Exclusio masculorum propter fœminas in Statutis cẽsetur fauore agnationis, etiamsi non sit expressum. 276. 6. 625. ¶ Statuta excludentia fœminas propter masculos odiosa, an fauorabilia sint. 276. 9. 10. 11. 626.

MATER

Admittitur ad Tutelam filij. 231. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 262. ¶ Limita si minor ętate fuerit. 11. 12. 262. Declara nisi aliàs pro maiori habeatur, vel idonea. 13. 262. ¶ Si Tutori ordinetur in Testamento, quod sequatur consilium Matris, non tenetur sequi. 231. 23. 263. ¶ Legittima ei debetur in bonis filij. 237. 1. 2. 3. 294. & nu. 4. 5. 6. 7. 295. Vbi reprobantur, & declarantur doctrinæ contrarię. ¶ An procedat instituta solum persona extranea, non autem ea, quę ab intestato Matrem excludebat. 237. 6. 7. 8. 295. & 9. 10. & 11. ¶ In successione filij admittitur cum sorore, & fratre in capita. 238. 2. 299. ¶ Legittima Matris est tertia pars eius, quod fuisset habitura ab intestato. 238. 3. 4. 5. 299. & per totum declaratur. ¶ Ex qualitate Matris arguitur spes futuræ Indolis in filio. 252. 77. 383. ¶ Transiens ad secundas nuptias non petito Tutore filio non priuatur eius successione, si filius erat maior ætate. 261. 54. 513. ¶ Datum à filio Matri, quæ ad secundas nuptias transiuerat, censetur datum contemplatione Matris, non Patris defuncti. 265. 17. 18. 19. 531. ¶ Alimenta legata Matri cum onere administrandi bona filiorum cessante administratione an cessent alimenta. 268. 1. 2. 3. 4. 5. 552. 9. 10. & seq. 553.

MATRIMONIVM

Respublicę conseruantur, & replentur hominibus ob matrimonia. 234. 5. 275. ¶ Fructus dotis Maritus ob onera matrimonij percipere debet. 234. 17. 277. ¶ Actio pro repetendis dotibus vxori tantum competit dissoluto matrimonio. 234. 44. 280. ¶ Ex consensu pręstito à Patre filio contrahendi matrimonium pręsumitur consensus soluendarum dotium. 235. 18. 287 Contrarium 19. ¶ Donatio in actu matrimonij an ob finalem causam matrimoni, vel aliã dicatur facta. 241. 27. 28. 320. ¶ Donatio causa matrimonij quãdo dicatur facta, vt insinuatione non indigeat. 241. 30. 320. ¶ Mulier transiens ad secundas nuptias relictis filijs primi matrimonij an eis, & in quibus bonis succedat latè 263. ex nu. pr. vsq. ad nu. 4. 16. 17. 521. ¶ Non dicitur initum matrimonium, si nullum sit declaratum. 263. 15. 522. ¶ Contractum dicitur matrimonium, licet non fuerit consumatum. 263. 15. 522. ¶ Quę mulier habuit à coniunctis, vel amicis primi viri an teneatur reseruare filijs primi marimonij. 263. 18. 19. 20. 21. 522. ¶ Quæ titulo onerofo ex primo matrimonio mulier recepit, non tenetur reseruare filijs primi matrimonij. 263. 21. 522. ¶ Omnia lucra, quę legis dispositione vxor facit ex primo matrimonio, tenetur reseruare filijs primi matrimonij. 263. 22. 523. ¶ Dispositio l. fœminæ C. de secundis nupt. in quibus terminis procedat, & an comprehendat tàm Maritum, quàm Vxorem, & tàm filios, quàm descendentes omnes. 263. 22. 23. 24. 25. 26. 27. & per totum 523. Item an procedat, si vir vxori det facultatem transeundi ad secundas nuptias. 263. 28. 29. 30. 523. Ex quibus tacita huiusmodi facultas data censeatur. 263. 32. 33. 34. 523. 265. 32. 33. 535. Item si nubat cũ filiorum consensu. 263. 39. 524. Iste consensus an debeat esse expressus, vel tacitus sufficiat 263. 40. 41. 524 Item an procedat in bonis, quæ vxor ex hæreditate filij ab intestato, vel ex Testamento percepit. 263. 42. 43. 44. 45. 525. 263. 30. 534. ¶ Per secundas nuptias iniuria fit primi matrimonij filijs. 265. 21. 532.

ME-

MEMORIA

Prohibitio alienationis facta *ut conseruetur Memoria maiorum* facta censetur pro conseruandis bonis in agnatione. 216. 45. 46. 163.

MEMBRA

Debent esse eiusdem naturæ totius corporis. 248. 35. 348.

MENS

Verba explicant mentem disponentis. 201. 5. 7. 11. ¶ Disponentis est in primis inspicienda. 201. 6. 5. ¶ Quæstio mentis non admittitur, vbi clara sunt verba. 201. 8. 5. ¶ Ex repetitione magis enixa mens arguitur. 201. 44. 15. ¶ Clausula *ita quod* ostendit mentem proferentis in præcedentibus. 204. 41. 50. ¶ Verba inuenta sunt, vt homo suam mentem exprimat. 207. 43. 92. ¶ Plus valet Statuti mens, & ratio, quã verba. 209. 26. 121. ¶ Iura intelligi debent ex mente, non autem ex verbis. 286. 2. 3. 4. 732. ¶ Sine verbis mens non attenditur. 290. 7. 786.

Vide VOLVNTAS

MENSIS

Tot diebus constare debet, quot constat ille Mensis, in quo conficitur Actus. 230. 18. 254.

MERCES

Labor vllus non debet esse sine mercede. 254. 10. 391. ¶ Magister Nauis tenetur intra annum probare casum, & fortunam passam in Naui, aliàs non excusatur à restitutione mercium. 275. 20. 21. 22. 613. ¶ In Naui repertæ merces præsumuntur propriæ Domini Nauis. 275. 25. 614. ¶ Duplici Signo, seu Marco notatæ retinentis, & alterius præsumuntur esse retinentis. 275. 27. 615. ¶ An præsumantur esse illius, cuius Marco, seu signo signatæ sunt. 275. 28. 29. 615.

METVS

Obligatio contractus metu facti rescinditur. 275. 33. 34. 617.

MILES MILITARE

Proprijs stipendijs nemo militare cogitur. 254. 6. 391.

MINIMA

In consideratione non habentur. 280. 67. 665.

MINVS, MINOR

Contractus sine Tutore factus à minore non potest dici nullus, si minor nolit. 231. 32. 265. ¶ In Iudicio sine Tutore stare potest in sui fauorem. 231. 33. 265. ¶ Plus, & minus in substantialibus non constituunt diuersam speciẽ. 280. 100. 670. ¶ Contractus claudicare potest fauore Ecclesiæ, & minoris. 284. 18. 19. 713. ¶ Solemnitates in Contractu minoris ad eius fauorem sunt introductæ tantum. 287. 31. 757.

MIXTVM

Sub simplici in Statutis non comprehenditur. 254. 5. 528. 280. 11. 656.

MOBILIA

Nauis inter Mobilia censetur. 275. 9. 611.

MODVS

Conditio, vel modus ex quibus dicatur. 221. 23. 24. 25. 231. ¶ Conditio resolutiua, & modus idẽ sunt. 227. 28. 232. ¶ Non priuatur hæres nõ adimpleta conditione resolutiua, seu modo, nisi interpellatio præcesserit. 227. 30. 232. 236. 24. 25. 26. 27. 28. 292. ¶ Effectus dummodo sequatur, non curamus de modo. 254. 7. 275.

MOLESTIA

Hæres iussus legatario molestiam non inferre, non detractiones aliquas facere potest. 210. 18. 19. 20. 124. ¶ Quid si Testator dixerit in bonis suis. 210. 21. 125. ¶ Quid si in casu molestiæ alium substituit. 210. 22. 23. 125. ¶ Per quæ verba molestiæ etiam iuris censeatur prohibita. 210. 29. 126.

MOLENDINVM

Aqua dicitur esse Molendini substantia, vt ea deficiente dicatur Molendinum peremptum. 280. 134. 135. & seqq. 675. 157. 158. 159. 677. ¶ Quod non molit, non dicitur esse Molendinum. 280. 172. 173. 678.

MONACVS MONASTERIVM
Vide RELIGIOSVS.

Monacus in Monasterio in Comuni capaci retinet iura successionis. 257. 2. 3. 416. ¶ Renunciatio Monachi habet implicitam de iure conditionẽ, si profiteatur. 258. 17. 435. ¶ Solemnitatum defectus non inualidat renunciationem factam ob ingressum Religionis. 258. 44. 441. ¶ Monachus potest declarare suam renunciationem dubiam. 258. 50. 443. ¶ In fideicommisso succedit Monasterium durante vita Monaci, nisi aliud à Testatore disponatur. 258. 96. 98. 452. 100. 453. ¶ Læsio non consideratur in renunciatione facta à Monaco. 258. 132. 457. ¶ Prelatus sine Capitulo Monasterio præiudicium inferre nequit. 259. 41. 465.

MONETA

MONETA

Cusio monetę est inter Regalia maiora Principis. 281. 4. 687. ¶ Cudens monetam, licet sit bonę qualitatis, si non habeat facultatem, incidit in crimen lęsę Maiestatis. 281. 17. 18. 689. Declara 19. 20. 21. Cudens monetam non sub signo sui Principis, sed alieno non commictit crimen lęsę Maiestatis. 281. 22. 689. ¶ Falsificans monetam nedum falsi crimen, sed etiam læsę Maiestatis commictit. 281. 23. & seq. 681. Declara 24. 25. 26. 690. ¶ In discernenda bonitate monetę ratio habetur materię, & ponderis, non signi. 281. 28. 31. 690. ¶ Qui ius habet cudendi monetas potest in eis, quàm velit, imaginem, insculpere. 281. 32. 690. ¶ Retinens, aut expendens scienter monetam falsam non punitur pœna ordinaria, sed mitiori. 281. 33. 34. 691. ¶ Ignoranter retinens, aut expendens monetam falsam nulla pęna punitur. 281. 35. 692. ¶ Ignorantia, ex quibus probetur, vel scientia in his terminis excludatur. 281. 36. 37. 38. 39. & seq. 692. ¶ Tanquam merces aliquando monetæ venduntur. 281. 43. 44. 693. ¶ Statuta punientia retinentes falsas monetas intelliguntur de monetis vsualibus, & expendibilibus in loco Statuti. 281. 45. 69[illegible]

MORS

Tentans sibi mortem inferre an pręsumatur conuictus de delicto, pro quo detinebatur. 247. per totum cum pluribus distinctionibus. 344.

MVLIER

Coitus habitus cum muliere inhonestæ vitæ non est de iure punibilis. 215. 13. 147. ¶ Hęres mulieris immicti non potest in possessionem bonorum emptorum à marito de pecunijs mulieris. 223. 12. 203. ¶ Ab officijs publicis arcetur. 231. 2. 262. ¶ Ad tutelam non admittuntur. 231. 1. 262. Limita in Matre, & Auia. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Amplia tam in Auia paterna quam materna. 10. ¶ Habens dotes maternas, cum quibus possit se dotare, non detrahit dotes de fideicommisso. 234. 10. 276. Declara 11. ¶ Limita si mater adhuc viuat. 234. 15. 16. 17. 277. ¶ Detrahere potest ex fideicommisso dotes, etiamsi Pater detractiones legittimæ, & Trebellianicę ex eo fecerit, & consumpserit. 234. 12. 276. Declara 13. ¶ Habens aliundè pro suis dotibus non eas detrahit de fideicommisso. 234. 14. 277. ¶ Quibus casibus dotes suas valeat distrahere. 234. 18. 177. ¶ Pro suis dotibus agit contra bona fideicommissi, non excussis bonis liberis à tertijs possessis. 234. 46. 281. ¶ Bona pro restitutione dotium mulieri assignanda qua ratione, & quo pretio, & valore ęstimentur. 234. 47. 48. 49. 50. 281. ¶ Pro restitutione suarum dotium an habeat electionē agendi contra portiones, quas velit à fideicommissarijs possessas, vel teneatur priùs excutere portionem fideicōmissi suo viro obuentam: 235. 5. 6. & per totum 284. ¶ Ad secunda vota transiens relictis filijs primi matrimonij, an eis, & in quibus bonis succedat. 263. ex num. pr. vsq. ad nu. 14. 16. 17. 521. ¶ Quod habuit ab amicis, & coniunctis viri an dicatur habuisse à viro, vel eius contemplatione. 263. 18. 19. 20. 522. ¶ Quę habuit ab amicis, vel coniunctis primi viri an teneatur reseruare filijs primi matrimonij. 263. 18. 19. 20. 21. 522. ¶ Quæ titulo oneroso à primo viro recepit non tenetur reseruare filijs primi matrimonij. 263. 21. 522. ¶ Omnia lucra, quæ legis dispositione facit vxor ex primo matrimonio, tenetur reseruare filijs eiusdem matrimonij. 263. 22. 523. ¶ Quæ acquisiuit ex vsufructu relicto à primo viro an teneatur reseruare filijs primi matrimonij. 263. 22. 523. ¶ Dispositio l. fœminę C. de secund. nupt. an comprehendat tàm mulierem, quam virum, & tàm filios, quàm descendentes omnes. 263. 22. 23. 25. 26. 27. & per totum 523. Item non habet locum dicta l. fœminæ, vbi vxor à marito, vel maritus ab vxore habuit facultatem, transeundi ad secundas nuptias. 263. 31. 32. 33. 523. Et ex quibus verbis desumatur tacita voluntas. 263. 33. 34. 35. 523. Item si nubat cum filiorum consensu. 263. 29. 524. Item consensus an esse debeat expressus, vel tacitus sufficiat. 263. 40. 41. 524. Et ex quibus huiusmodi tacitus consensus eliciatur. 263. 32. 33. 34. 523. 263. 31. 32. 535. Item an procedat in bonis, quæ vxor ex hęreditate filij ab intestato, vel ex Testamento percepit. 263. 42. 43. 44. 45. 525. 265. 30. 534. ¶ Donata mulieri à consanguineis mariti an vxoris, vel mariti contemplatione censeantur donata. 265. 15. 17. 530. ¶ Per secundas nuptias infert iniuriam filijs primi matrimonij. 265. 21. 532. ¶ Fructus dotis ei debētur absque interpellatione à die mortis viri. 263. 31. 32. 558. ¶ Statuta super contractibus mulierum non procedunt, dum contrahunt in piam causam. 277. 9. 10. 11. 633.

MVTATIO IMMVTABILIS.

Voluntatis nō præsumitur, sed perseuerantia. 209 31. 121. ¶ Naturalia sunt immutabilia. 236. 11. 291. ¶ Voluntatis mutatio non præsumitur. 282. 11. 12. 699. ¶ Forma legati in Codicillis mutata, an reuocata censeatur substitutio, quæ in Testamento eidem legato facta fuerat. 282. 12. 13. 699. ¶ Alterata substantia non dicitur declarata, sed mutata voluntas Testatoris. Rota decis. post Consultat. 295. pag. 853. col. pr. ¶ Exequutore habente facultatem eligendi, aut declarandi facta electione, aut declaratione non potest amplius variare Rota decis. post Consult. 295. pag. 853. col. pr.

N

NATVRA NATVRALIA

IMmutabilia sunt, quæ à natura proueniunt. 236. 11. 291. ¶ Contractus natura non ex nominatione, sed ex qualitate dispositionis arguitur. 241. 14. 15. 318. ¶ Membra debent esse eiusdem naturæ totius corporis. 248. 15. 348. ¶ Accessorium sequitur naturam sui principalis 248. 16. 348. ¶ Denominatio partium non mutat naturam contractus. 280. 101. 670 ¶ Quælibet res non secundum quod accidentaliter contingit, sed secundum eius propriam naturam æstimari debet. 280. 148. 676. ¶ Factum naturæ ratione prçuideri nequit. 280. 155. 676.

NAVIS

Inter immobilia censetur. 275. 9. 612. ¶ Ministri Nauis sunt habiles ad probādum gesta in Naui. 275. 19. 613. ¶ Dominus Nauis tenetur intra annum probare casum, aut fortunā passam in mari, aliàs non excusatur à restitutione mercium. 275. 20. 21. 22. 613. ¶ Merces Nauis prçsumuntur propriæ Domini Nauis. 275. 25. 614. ¶ Vexillum alienum solet aliquando Naui apponi pro tutiori Nauigatione. 275. 29. 615.

NEGATIVA NEGATIO

Probanda est negatiua ab eo, qui eā deducit. 236. 18. 292. ¶ In Actibus negatiuis prçscriptio incipit à die negationis. 243. 28. 29. 329. ¶ Negatiua constituit ius potentius qualibet affirmatiua. 288. 57. 772. ¶ Ex verbis negatiuis assertio affirmatiua deduci non potest. 288. 71. 773.

NECISSITAS NECESSARIVM

Alienatio necessaria excludit omnem fraudis suspicionem. 217. 23. 24. 167.

NEMO

Præsumitur velle iactare suum. 259. 21. 462. 280. 164. 677. 291. 38. 812.

NEPOS NEPTIS

Filiorum nomine quando veniant. 208. 41. 42. 169. ¶ Non veniunt filiorum appellatione, quando de eis facta est expressa nominatio. 225. 24. 219. ¶ Masculi, & fœminæ Nepotum appellatione in vltimis voluntatibus continentur. 258. 103. 104. 453. ¶ Filiorum appellatione in Statutis an veniant Nepotes. 264. 1. 2. 3. 527. ¶ Liberorum appellatione veniunt Nepotes. 265. 4. 527.

NOMEN NOMINATIO

Prohibitio alienationis bonorum *in honorem nominis Testatoris* censetur facta pro conseruandis bonis in agnatione. 216. 46. 47. 163. ¶ Comprçhensus sub vniuersali vocatione descendētium, aut similium dicitur proprio nomine nominatus. 223. 19. 20. 205. ¶ Nominatus ad succedendum ab habente facultatem nominandi, à quo dicatur prouenire successio. 227. 15. 16. 230. ¶ Aduerbia magis quam nomina formam dispositionis explicant. 228. 35. 36. 239. ¶ Duo nomina, & duas personas reprçsentans censetur contraxisse tantum cum eo nomine, quod expressit. 229. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 244. ¶ Oratio vnica dicitur, cum idem nomen, & verbum totam regit orationem. 229. 10. 245. ¶ Ius nominandi, & eligendi non expirat, donec nominatio, aut electio sortita sit effectum. 231. 26. 27. 264. ¶ Natura contractus non ex nominatione, sed ex qualitate dispositionis arguitur. 241. 14. 15. 318. ¶ Contractus talis præsumitur, qualis à partibus denominatur. 257. 71. 72. 428. ¶ Relatiuum inducit repetitionem proprij nominis antea expressi. 268. 25. 556. ¶ Denominatio partium non immutat naturam contractus. 280. 101. 670. ¶ Stipulans nomine alterius an proprio nomine obligetur. 280. 199. 200. ¶ Contractus talis præsumitur, qualis à partibus denominatur. 283. 4. 705. ¶ Facultas nominandi alicui data, cum declaratione quod in casu non factę nominationis censeatur nominatus Seius, an ex coniecturis cēseatur restricta ad nominandum Seium. 286. 15. 735. ¶ Habens facultatem nominandi vt exequutor facta nominatione variare nequit. Rota post Consultat. 295. pag. 853. col. pr.

NOTIFICATIO
Vide INTIMATIO.

NOBILIS NOBILITAS

Doctor Nobilitatem acquirit. 274. 8. 606.

NOTARIVS

Signum Notarij an requiratur in publicis Instrumentis. 213. 41. 139. 214. 5. 6. 140. 6. 141. 214. 31. 144. 215. 32. 33. 34. 35. 149. ¶ Quod ineptè scripsit, & confusè accipiendum est iuxta id, quod magis rationi congruit. 218. 36. 176.

NOTORIVM

Confessio Partis notorium inducit. 241. 3. 305.

NVLLITAS NVLLVM

Paria sunt aliquid non factum, seu factum nulliter. 211. 7. 128. ¶ Actus nullus reiterandus est. 211. 8. 9. 128. ¶ Dispositio non verificatur in actu

nullo. 211. 15. 128. ¶ Actus etiam hominis reiterari debet si fuerit ipso iure nullus. 211. 14. 128. ¶ Fecisse quis non dicitur, si factum exceptione redditur nullius effectus. 211. 16. 129. ¶ Actus nullus nullum operatur effectũ. 211. 17. 129. ¶ Ex defectu iurisdictionis laudi nunquam censetur prohibita, etiamsi Statutum de nullitate dicere prohiberet. 230. 8. 9. 254. Etsi Partes iurassent parere laudo, nec dicere de nullitate. 230. 10. 254. ¶ Ex defectu iurisdictionis nunquam censetur per Statutũ exclusa. 230. 11. 254. Etsi Statutum per verba amplissima de nullitate dicere prohiberet. 12. 13. & seq. ¶ Actus nullus habetur pro non facto. 241. 24. 319. ¶ Heres factum nullum defuncti potest impugnare. 253. 22. 386. ¶ Contractus nullitas non opposita in Iudicio non attenditur. 283. 12. 13. 706. ¶ Ex disparitate contractus remanet nullus. 284. 18. 712. ¶ Ex Instrumento resultans potest opponi ad impediendam eiusdem Instrumẽti exequutionem. 287. 14. 15. 750. ¶ Voluntas agentis ex Actu etiamnullo deducitur. 294. 23. 839.

NVPTIAE
Vide MATRIMONIVM.

NVMERVS

Pluralis verificatur in singulari, quando eadẽ ratio viget. 230. 40. 257. ¶ Donatis aliquibus bonis cum onere celebrandi Missas non determinato numero est in arbitrio donatarij maior, vel minor numerus. 277. 15. 635. ¶ Singularis aliquando in pluralitatem resoluitur. 278. 15. 641.

O

OBLATIO OFFERENS

Domino directo offerente recedere à contractu an excusetur à remissione canonis ob rei emptionem, vel casum fortuitum. 280. 84. 85. 268. ¶ Ius offerendi spatio triginta annorum praescribitur. 284. 21. Declara 22. 713.

OBLIGATIO

Libellus formari debet de obligatione, quia reus cõuentus tenetur. 204. 1. 41. ¶ Pater interueniens cum filio in receptione dotis an obligetur. 212. 5. 3. 130. ¶ Insolidum obligati quisque pro toto tenetur. 212. 5. 131. Declara tamen pro tertio, inter ipsos autem pro rata pecunię receptae. 7. 8. 9. ¶ Confessio ipso iure confitentem obligat. 221. 2. 191. ¶ Ex Actu facto per errorem non oritur obligatio. 221. 6. 192. ¶ Duas personas, & duo nomina repręsentans censetur se obligasse eo tantum nomine, quod expressit. 229. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 244. ¶ Conditio exequutioni adiecta non reddit obligationem conditionalem. 234. 9. 276. ¶ Pater quando obligetur pro dotibus filio solutis. 235. 20. 287. ¶ Pater an cogi possit ad se obligandum pro dotibus filio soluendis. 235. 21. 288. ¶ Inter Patrem, & filium, nec ciuilis, neque naturalis contrahitur obligatio. 255. 15. 398. Limita ex causa peculij Castrensis, vel quasi. 16. 17. ¶ In obligatione includitur id solum, quod in eo est scriptum. 259. 11. 461. ¶ Verba obligationis, & pacti interpretantur aduersus eum, qui in illis se fundat. 259. 22. 23. 462. Item aduersus eum, ad cuius commodum concepta fuit obligatio. 259. 24. 462. ¶ Omnis obligatio continet in se conditiones de iure inductas. 262. 16. 516. ¶ Nemo venire potest contra propriam obligationem. 272. 21. 598. ¶ Metu facta rescinditur. 275. 33. 34. 617. ¶ Causa in obligationibus alia est impulsiua, alia finalis, & vtraque quae dicatur. 277. 17. 18. 19. 20. 635. ¶ Causę defectus impedit exequutionem obligationis. 280. 176. 678. ¶ Stipulans nomine alterius an proprio nomine obligetur. 280. 199. 100. & seq. 683. ¶ Vsurarius contractus non parit obligationem, nec meretur exequutionem. 287. 35. 759.

OBSERVANTIA INOBSERVANTIA

Circa modum succedendi obseruantię statur. 203. 3. 32. ¶ Successionis cum aliqua qualitate non probatur, nisi venerit casus, quod non habens talem qualitatem sit exclusus. 203. 28. 38. ¶ Dispositio clara obseruantia interpretatiua non indiget. 203. 29. 39. ¶ Fideicommissi naturam, & ordinem in eo succedendi declarat. 207. 65. 66. 96. ¶ Si duplex sit intellectus dispositionis, ille attenditur, qui habet pro se obseruantiam. 207. 66. 96. ¶ Proxima successioni fortior est, quam remotior. 207. 67. 96. ¶ Contraria voluntati Testatoris non attenditur. 207. 68. 69. 96. ¶ Quando verba sunt dubia, operatur, secus quando sunt clara. 207. 70. 71. 96. ¶ Erronea veritati non prejudicat. 207. 71. 96. ¶ Inter aliquos permissa cęteris non officit. 207. 72. 96. ¶ Dat fidem scripturae informi. 214. 33. 144. ¶ Inobseruantia diminuit fidem Instrumenti, de quo dubitatur. 214. 33. 144. ¶ Obseruantia proxima dat fidem Instrumento. 215. 40. 41. 44. 150. ¶ Remota attenditur, quando non constat de proximiori. 215. 42. 43. 150. ¶ Ex inobseruantia vnius qualitatis inferri nõ potest ad inobseruantiam aliarum qualitatum eiusdẽ dispositionis, sed debet praecisè circa eam, de qua agitur, probari. 215. 47. 150. ¶ Inuestiturarum naturam declarat obseruantia. 251. 35. 373. ¶ Quę interpretatiua, & quę derogatoria dicatur. 254. 14. 392. ¶ Interpretatiua, & derogatoria ex quibus inducantur. 254. 15. 16. 17. 392. ¶ Immunitati Ecclesię contraria non attenditur. 259. 40. 465. ¶ Interpretatiua non requirit scientiam, neque pręscriptionem. 291. 33. 38. 39. 40. 795. ¶ Eundem effectum operatur obseruantia, quę ex non facto, prout quę ex facto deducitur. 293. 19. 827.

OFFI-

OFFICIVM

Damnosum nemini debet esse. 254. 5. 391.

OMISSIO OMISSVM

Quod deficit ad perfectionem orationis censetur scriptum, etiamsi fuerit omissum. 205.6.7.54. ¶ Casus in Statuto omissus iuxta ius comune decidendus est. 254. 4. 391. ¶ In Instrumento quod est omissum pro omisso habetur. 259. 12. 461. ¶ Casus in Statuto omissus deciditur secundum ius comune. 262. 45. 511. 276. 2. 625.

ONVS

In legittima vllum onus imponi nequit. 210. 20. 125. ¶ Secundogenito incumbit onus probādi se vocatum vti primogenitum. 225. 11. 217. ¶ Ciuilitas probatur ex solutione onerum. 236 3. 290. ¶ Habitatio presumitur in loco, vbi substinentur onera. 236. 19. 292. ¶ Personalia onera quę dicantur. 242. 13. 327. ¶ Forensis non tenetur ad onera personalia in loco, quo bona possidet, sed non habitat. 242. 14. 15. 327. ¶ Ciuis quis probatur ex onerum solutione. 245. 25. 336. ¶ Emphytheuta, non autem Dominus directus soluere tenetur onera, & collectas impositas ratione bonorum. 259. 1. 459. Etiamsi solueret canonem correspondentem fructibus. 2. 459. ¶ Vsufructuarius collectas, & alia onera soluere tenetur non proprietarius. 259. 4. 459. Feudatarius soluere tenetur collectas, & alia onera. 259. 5. 460. ¶ Maritus possessor fundi dotalis onera soluere tenetur. 259. 6. 460. ¶ Creditor possidens bona loco pignoris onera soluere tenetur. 259. 7. 460. ¶ Onera alia ordinaria, alia extraordinaria dicuntur. 259. 30. 31. 463. ¶ Onera alia realia, alia personalia, alia mixta dicuntur, cum declaratione cuiuslibet speciei. 259. 31. 32. 33. 34. 35. 464. ¶ Clericus tenetur ad onera realia, & certa pro bonis emptis. 259. 37. 464. Secus ad extraordinaria, & incerta. 38. 465. ¶ Legatum alimentorum in dubio non censetur factum contemplatione oneris ei adiecti. 268. 7. 553. ¶ Donans aliqua bona cum onere celebrandi Missas non declarato numero, est in Arbitrio donatarij plures, vel pauciores celebrare. 277. 15. 635. ¶ In Testamento adiectum repetitum censetur in Codicillis, nisi aliud fuerit expressum. 282. 15. 699. 28. 29. 701. ¶ Fideicommissum tanquam onus non extenditur de casu ad casum. 288. 36. 37. 770.

OPINIO

Heredis immutare non potest substātiam Testamēti. 203. 9. 33. ¶ Heredis contraria Testamento, cui se refert, nihil operatur. 205. 11. 13. 34. ¶ Doctorum antecessorum non est spernenda, sed sequenda. 205. 41. 42. 65. ¶ Sententia lata contra comuniorem opinionem iniqua dicitur. 205. 43. 44. 66. ¶ Vbi lex non reperitur casum decidens, standum est DD. opinioni. 205. 43. 44. 66. ¶ Doctorum opinio habet præsumptionem veritatis. 205. 44. 45. 66. ¶ Iudicum, & Aduocatorum præferri debet legum interpretum. 205. 47. 65. ¶ Testatoris opinio in Vltimis Voluntatibus, non veritas attēditur 260. 36. 472. Declara 46. ¶ In defectu legis comunis Doctorum opinio vim legis habet, 280. 35. 660.

OPPOSITVM

Quod operatur propositum in proposito, idē operari debet oppositum in opposito. 256. 10. 412.

ORATIO

Dictio *Et* posita in principio Orationis non cumulatiuè, sed inceptiuè stare dicitur. 205. 1. 54. ¶ Qualitas in vno legato adiecta non censetur repetita in alio legato in diuersa oratione concepto. 205. 1. 54. ¶ Verbum in prima oratione expressum censetur repetitum in secunda, si fuerit omissum. 205. 3. 4. 54. 208. 32. 107. ¶ Vnica determinatio non determinat eodem modo plura determinabilia in diuersis orationibus posita. 205. 4. 54. ¶ Quando vna, vel plures dicantur. 205. 2. 3. 4. 5. 6. 54. 208. 34. 107. ¶ Quod ad perfectionem orationis deficit, censetur scriptum, licet non legatur. 205. 6. 7. 54. ¶ Cum qualibet oratio habet suū verbum, dicuntur plures orationes. 205. 7. 8. 54. Amplia etiamsi in secunda oratione tacitè repeteretur verbum primæ orationis. 9. 54. ¶ Identitatem orationis efficit vnitas verbi, diuersitatem autem verbi diuersitas, aut eiusdem repetitio. 205. 10. 55. ¶ Diuersitas orationū cognoscitur ex diuersa natura, & conditione vtriusq. dispositionis. 205. 11. 55. 208. 35. 107. ¶ Differentia inter orationem puram, & condicionalem. 205. 12. 55. ¶ Non datur repetitio qualitatis in vna dispositione expressa, in alia dispositione diuersa oratione concepta. 205. 13. 14. 55. 208. 36. 107. ¶ Eadem qualitas refertur ad omnes personas, & casus in eadem oratione comprehensas. 205. 14. 15. 55. ¶ Vna substitutio ab altera non declaratur, quando vtraque est sub oratione diuersa concepta. 205. 15. 16. 17. 55. ¶ Distinctio orationum facit vnam dispositionem proximiorem, alteram remotiorem. 205. 29. 59. ¶ Clausula substitutionis, quæ de per se non stat, dicitur pars præcedentis orationis 205. 32. 59. ¶ Continuationem impedit quæcumque oratio intermedia. 205. 35. 60. ¶ Cū quelibet dispositio habet suum proprium verbum, censetur quælibet in separata oratione. 208. 33. 107. ¶ Verba separata, & diuersa orationem quoque separatam demonstrant. 218. sub nu. 2. 173. Vnica dicitur, cum idem nomen, & verbum totam regit orationem. 229. 10. 245. ¶ Vni-

¶ Vnitas orationis determinat æqualiter omnia in eadem oratione contenta. 129. 11. 246. ¶ Qualitas in fine orationis adiecta totam orationem informat. 265. 14. 530. ¶ Clausula in fine orationis adiecta refertur ad omnes personas, & casus in eadem vnitate orationis expressos. 265. 27. 534. ¶ Verba in fine orationis adiecta ad totam pręcedentem orationē referuntur. 278. 13. 14. 640. ¶ Dispositiua oratio quæ dicatur. 281. 1. 695. ¶ Legatum, seu fideicommissum in separata dispositiua oratione factum non recipit qualitates, & cōditiones præcedentis Legati. 282. 2. 695.

ORDO

Potest quis rebus, & dispositionibus proprijs ordinem, quem vult, præscribere. 101. 4. 5. ¶ Ex verbis dispositionis probatur, qualis fuerit in dispositione datus ordo succedendi. 201. 5. 5. ¶ Declaratio hæredis voluntatis Testatoris circa ordinem succedendi in fideicommisso instituto plurimum valet, quidquid sit pro inducendo fideicommisso. 203. 1. 32. Amplia etiamsi declaratio sit tacita. 2. Limita vbi voluntas est clara. 203. 5. 6. 7. 33. ¶ Circa ordinem succedendi obseruantiæ statur. 203. 3. 32. ¶ Successionis ex alia parte Testamenti non desumitur, quando fuit clarè expressum in ea, de qua agitur. 208. 28. 106. ¶ Statutum concernens modum, & formam probandi respicit ordinatoria processus, non decisoria. 209. 8. 119. ¶ Statutum quando circa ordinatoria, vel decisoria Iudicij dicatur disponere. 209. 18. 19. 120.

ORIGO ORIGINARIVS

Quæ dicuntur de Ciue originario locum habent in Ciue ex priuilegio. 236. 5. 6. 290. ¶ Filius sequitur originem Patris. 236. 7. 290.

P

PACTA

Generalia quando ad omnia, vel ad specificata tantum referri debeant. 219. 25. 26. 249. ¶ Conditio adiecta exequutioni non reddit pactum conditionale. 234. 9. 276. ¶ Ratio publicæ vtilitatis priuatorum pactis tolli nequit. 253. 23. 387. ¶ Inter paciscentes, & eorum hæredes seruanda sunt. 262. 12. 516. ¶ Recompere ad beneplacitum, & in perpetuum spatio triginta annorum præscribitur. 271. 1. 588. Item si dictum sit *nullo cursu temporis obstāte*. 5. 6. 7. 8. 589. Item si adsit iuramentum. 9. 10. 11. 590. Item si pactum reuendendi sit cum hypotheca bonorum. 12. 13. 14. 590. ¶ Declara materiam. 284. 20. 21. 22. & seq. 713. ¶ Nemo venire potest contra proprium pactū 272. 21. 598. ¶ Pars contractus dicuntur quęlibet pacta. 280. 202. 684.

PAPA

Scientia Papę æquiualet dispensationi pro Simonia euitanda. 213. 8. 136. ¶ Statuta à Papa confirmata Papalia dicuntur. 239. 34. 320.

PAR PARIA DISPAR

Par pro simili, & æquali accipitur. 213. 4. 201. ¶ Parificatorū eadem debet esse dispositio. 266. 22. 542. ¶ Statuto duos casus parificante, quod in vno disponit, in alio seruari debet. 280. 63. 665. ¶ Par in Parem non habet Imperium. 281. 30. 690. ¶ Contractus ex disparitate remanet nullus. 284. 18. 712.

PARS

Vna pars Testamenti, seu dispositionis per se clara non declaratur ab altera. 202. 15. 16. 18. 21. 208. 29. 106. ¶ Argumentum de vna parte dispositionis ad aliam est valdè lubricum. 202. 12. 22. ¶ Vna pars dispositionis declarat aliā. 207. 32. 90. Vna pars dispositionis cū subaudito intellectu interpretata nō declarat aliā. 208. 56. 1. ¶ Argumentū de toto ad partem validum est. 238. 14. 348. 254. 8. 39. ¶ Statuti vna pars aliam declarat. 266. 25. 543. ¶ Dimidia venit nomine Partis. 280. 48. 661. Declara nisi subiecta materia maiorē, vel minorem, vel quamlibet partē suadeat. 280. 49. 50. 51. 662. Item si proferatur relatiuè ad totum. 280. 56. 57. 664. 66. 666. ¶ Quęlibet res in plures partes diuiditur. 280. 127. 674. ¶ Quodlibet pactum dicitur pars contractus. 280. 202. 684. ¶ Substituti censentur pro eadem parte, pro qua fuerunt instituti. 282. 36. 37. 703. ¶ Vocati ad hereditatem, vel legatum nullis partibus assignatis, censentur pro æqualibus partibus vocati. 282. 37. 703.

PAROCHVS PAROCHIA PAROCHIANVS

Habitatio sola constituit ius Parochię. 245. 2. 374. ¶ Parochiani tenentur contribuere in reparatione, seu restauratione Ecclesiæ, si ita est consuetudo. 248. 2. 3. 346. ¶ Parochiani quo casu teneantur ad reparationem Ecclesię. 248. 11. 12. 13. 347.

PATER

Admissio Patris in successione Maioratus saltatorij filio non suffragatur, cum sola ętas maior in eo attendatur. 202. 26. 24. ¶ Interueniens vna cum filio ad receptionē dotis an obligetur. 212. 2. 3. 130. ¶ Pro dote soluta Patri filius non obligatur. 212. 12. 13. 14. 15. 16. 131. Declara 20. 21. 22. 23. ¶ Pro dote soluta filio de voluntate, & iussu Patris filius non tenetur. 212. 17. 131. ¶ Pupillaris substitutio facta

facta à Patre dicitur filij Testamentum. 218. 31. 32. 176. ¶ Legittima filijs debetur in bonis Patris sine onere. 226. 1. 2. 221. ¶ Nec onere fideicommissi, licet sit amplissimum, & legittima portione maius. 3. 4. 5. Declara 6. 7. 8. 9. 222. Declara si filius ita velit, & non aliter. 10. 11. 12. 13. 222. ¶ Hæres filij, qui legittimæ grauamini consensit, non potest contrauenire. 226. 15. 223. ¶ Consensus præstitus à filio in Actu testandi Patris grauamini in legittima imposito, nec ab eo, nec ab eius hærede potest amplius reuocari. 226. 18. 19. 223. ¶ Maximè si post mortem Patris approbauit Testamentū. 19. 20. 224. ¶ Filius in actu testandi Patris potest consentire, vt prætereatur, vel exhæredetur. 226. 20. 224. ¶ Approbatio Testamenti Paterni facta à filio cum clausula *in omnibus*, & *per omnia* inducit approbationem oneris in legittima etiamsi specialiter non dicatur. 226. 28. 225. ¶ Filius sub potestate censetur eadem persona cum Patre. 233. 5. 270. ¶ Sententia contra Patrem lata filio nocet. 233. 8. 12. 270. ¶ In profectitijs filio nocere potest, si absit dolus. 233. 15. 270. ¶ Filius in profectitijs nullum ius habet viuente Patre. 233. 16. 270. ¶ ¶ Pro peculio profectitio potest agere in Iudicio, etsi non exprimat vti administrator filij. 233. 17. 18. 270. ¶ In Aduentitijs non potest filio alienando, vel transigendo præiudicare. 233. 25. 271. ¶ Filia potest dotes de fideicommisso detrahere inuito Patre. 323. 27. 271. ¶ In Aduentitijs sententia contra Patrem data filio nocet. 233. 28. 271. ¶ Tenetur filias nubere, & de dote prouidere. 233. 29. 272. ¶ Actio dotis comunis est Patri, & filię. 233. 30. 32. 23. 272. ¶ Non potest stare in iudicio pro re propria filij sine expresso consensu filii. 233. 35. 36. 272. ¶ Non præsumitur fraudare filiū. 233. 38. 273. ¶ Pro filio consilium bonum capere præsumitur. 233. 39. 277. ¶ Magis filium, quam se ipsum diligere præsumitur. 233. 40. 273. ¶ Tenetur ad restitutionem dotis nurus, si ipsi fuerit soluta, vel filio de eius mandato. 235. 16. 17. 187. ¶ Iussus & consensus Patris an eundem operentur effectum. 235. 7. 18. 287. ¶ Ex consensu à Patre matrimonio præstito præsumitur etiam consensus soluēdarum filio dotium. 235. 18. 287. Contrarium 10. ¶ Pro dotibus filio solutis quibus casibus obligetur. 235. 20. 188. ¶ Cogi an possit obligari pro dotibus filio soluendis. 235. 21. 288. ¶ Filius sequitur originem Patris 236. 7. 290. ¶ Hypothecata sunt bona Patris pro mala administratione bonorum filii. 246. 7. 338. ¶ Inter liberos testando potest pro parte testatus, pro parte intestatus decedere. 249. 33. 34. 35. & seq. 354. ¶ Obligatio neq. ciuilis, nec naturalis oritur inter Patrem, & filium. 255. 15. 398. Limita ex causa peculij Castrensis, vel quasi. 16. 17. ¶ Expensæ factę à Patre pro cōsequenda dignitate filio, vt in expeditione Litterarum, vestibus, & similibus non imputantur in legittimam. 255. 50. 405. Limita nisi Pater voluerit imputari. 255. 51. 52. 53. 406. ¶ Et hæc declaratio voluntatis Patris fieri potest ex interuallo post factas expensas. 255. 54. 406. ¶ Beneficium fundatum à Patre, & ad illud filio præsentato non imputatur in legittimam. 255. 58. 59. 407. ¶ Extraneos propriis descendentibus non censetur anteferre voluisse. 258. 81. 449. ¶ Filium magis, quam vxorē diligere præsumitur: 268. 16. 17. 554.

PATIENTIA

Vide TOLERANTIA.

PECVLIVM.

In profectitio Pater potest filio præiudicare, si absit dolus. 233. 15. 270. ¶ In profectitio filius nullum ius habet viuente Patre. 233. 16. 270. ¶ Pater pro profectitio potest agere in Iudicio, etsi non exprimat agere vti administrator filij. 233. 17. 18. 270. ¶ Fideicommissum relictum ab Auo nepoti non dicitur profectitium, sed aduentitium. 233. 24. 271. ¶ Pater in aduentitijs nec transigendo, nec alienando potest filio præiudicare: 233. 25. 271. ¶ Profectitium dicitur, quod venit ex re Patris, vel eius contemplatione datur. 233. 26. 271. ¶ Sententia in aduentitijs contra Patrem data filio nocet. 233. 28. 271. ¶ Quicquid lucratur filius in patrocinio causarū, aut Medicina, vel Arte Tabelliontatus, aut in legendo in publica Vniuersitate dicitur quasi Castrense. 255. 14. 398. ¶ Inter Patrem, & filium contrahitur obligatio pro Castrensi, vel quasi. 255. 16. 17. 398. ¶ ¶ Consumptum in domo paterna à Patre an possit à filio recuperari. 255. 19. 20. 21. 399.

PECVNIA

Numerata in Contractu ex quibus dicatur. 287. 10. 11. 749.

PENSIO

Præsentatio facta in iure Patronatu cum pensione reseruato tamen Beneplacito Apostolico est valida. 213. 13. 135. 16. 17. 18. 136. 214. 23. 24. 143. ¶ An autem huiusmodi Beneplacitū expediendum sit intra tempus datum ad præsentandum. 213. 20. 21. 22. 136. ¶ Reseruatio pensionis facta in præsentatione vnius ad Beneficium ad fauorem alterius inhabilis non vitiat præsentationem. 213. 24. 137.

PERITIS

Æstimationi peritorum statur, donec contrarium probetur. 270. 5. 580. ¶ Testibus peritis magis, quam alijs creditur. 280. 12. 672. ¶ Doctores in iure tractando periti præsumuntur. 205. 46. 66.

PERMVTATIO

Contractus permutationis quā habeat naturalia. 283. 5. 705. ¶ Similis est emptioni, & venditioni permutatio. 283. 6. 705. ¶ Tradita re, &

& habita fide detradenda alia re, in permutationem, res traditacransfertur in dominium recipientis. 283. 9. 705. ¶ Eccle iæ bona dari nequeunt in permutationem habita fide de contracambio. 283. 13. 706. Declara nisi accessorit Beneplacitum Apostolicum. 283. 14. 15. 16. 706. & late 17. 18. 19. 707. Materia declaratur. 284. 6. 7. & seq. 711. ¶ Ecclesia potest recuperare bona data titulo permutationis habita fide de alijs bonis, & non datis. 284. 9. 10. 711. ¶ Actio præscriptis verbis competit pro consequendo cambio bonorum datorum in permutationem. 284. 29. 30. 714.

PERSONA

Eadem persona respectu diuersæ qualitatis potest plures repræsentare personas. 222. 23. 24. 25. 133. ¶ Quamuis plures personas possit quis repræsentare, si tamen vnam eligit agendo, nō potest pro alia admicti. 223. 34. 208. ¶ Lex regulam constituit generalem in omnibus personis seruandam. 225. 27. 220. ¶ Duas personas repræsentans censetur se obligasse eo nomine tantum, quod expressit. 229. 1. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 244. ¶ Filius sub potestate Patris censetur eadem persona cum Patre. 233. 5. 6. 270. ¶ Identitas personarum interpretatiuè sufficit ad effectum Rei Iudicatæ. 233. 9. 270. ¶ Heres censetur eadem persona cum defuncto. 233. 19. 270. Limita si sit hæres cum inuentario. 233. 22. 23. 271. ¶ Sententia super statu personæ lata omnibus etiam non citatis officit. 236. 79. 293. ¶ Onera personalia quę dicantur. 243. 13. 327. ¶ Forensis non tenetur ad onera personalia in loco, in quo bona possidet, sed non habitat. 242. 14. 15. 327. Nisi adesset consuetudo in contrarium. 16. 16. 327. Et quomodo sit probanda talis consuetudo. 17. 18. ¶ Iura personalia non transmittuntur ad heredes. 270. 9. 582. ¶ Possessor potest repræsentare plures personas iuxta diuersitatem titulorum, quibus possidet. 272. 16. 197. ¶ Verba impersonaliter prolata ad nullam personam referuntur. 288. 70. 773.

PETITORIVM

De possessione agitur gratia petitorij. 223. 32. 208.

PIA CAVSA

Testamentum ad pias causas, & inter liberos iisdem priuilegiis fruuntur. 249. 40. 41. 355. ¶ Intestatus pro parte, & pro parte testatus potest quis decedere in Testamento ad pias causas. 249. 42. 355. ¶ Vt Sacra celebrentur facta donatio dicitur in piam causam. 277. 7. 633. ¶ Statuta de consensibus propinquorum in contractibus mulierum non procedunt in contractibus ad piam causam. 277. 9. 10. 11. 633. ¶ Causa adiecta in contractibus, vel legatis dum concernit causam piam, semper præsumitur finalis. 277. 23. 636.

PIGNVS

Pretorium à conuentionali differt, quod Pretorium sine possessione non oritur. 246. 17. 341. ¶ Inter hypothecam, & pignus nullum est discrimen, nisi nomine. 273. 1. 605. ¶ Pretorium quod dicatur, & differat ab aliis. 273. 1. 2. 605. ¶ Iudiciale quod dicatur, & quomodo ab aliis differat. 273. 1. 2. 606.

PLVS PLVRES PLVRALITAS

Quando in fideicommissis resoluatur in singularitatem. 219. 5. 6. 7. & seq. 180. ¶ Numerus pluralis verificatur in singulari, quando eadem ratio viget. 230. 40. 257. ¶ Singularis numerus aliquando in pluralitatem resoluitur. 278. 15. 641. ¶ Plus & minus in substantialibus non constituunt diuersam speciem. 280. 100. 670.

POENITENS POENITENTIA

Ecclesia contrahens, aut alienans reseruato Beneplacito Apostolico, antequam illud expediatur, pœnitere potest. 284. 16. 17. 712.

POENA

Priuationis penā potest Testator heredi in casu contrauētionis imponere. 10. 18. 125. ¶ Licet Testatori penā priuationis imponere nō seruanti suā voluntatē. 227. 18. 230. ¶ Interpellatio non est necessaria, vbi est dies, & pœna. 22. 35. 241. ¶ Priuationis pœna supponit culpā. 227. 34. 232. ¶ Priuatio emolumenti acquisiti dicitur pœna. 227. 36. 232. ¶ Omnis interpretatio sumenda est pro exclusione pœnę. 227. 41. 42. 233. ¶ Non est pœnæ locus nisi verificatis omnibus qualitatibus in dispositione pœnali enunciatis. 228. 38. 39. 239. ¶ Calumniosus accusator in quam pœnam condēnetur. 279. 2. 3. 646. ¶ Absolutus à pœna condemnari potest ad refectionem damnorum. 279. 21. 650. ¶ Vbi lex eam non statuit, non irrogatur. 281. 6. 688. ¶ Non est imponenda nisi in casu à iure expresso. 281. 14. 688.

POSSESSIO

Titulus dicitur causa possessionis. 223. 3. 202. Proprietatis defectus impedit immissionem in remedio adipiscendę. 223. 11. 203. ¶ Hæres mulieris immicti non potest in possessionem bonorum emptorum à marito de propria pecunia vxoris. 223. 12. 203. ¶ Iuris tertij exceptio non admittitur. Iudicio l. fin. C. de Edicto D. Adriani tollend. 223. 12. 13. 203. ¶ Ad impediendam immissionem ex l. fin. sufficit possidenti ostendere titulum coloratum, sine probatione eius subsistentiæ. 223. 14. 15. 16. 17. 204. ¶ Dum agitur de possessione momentanea cū aliqua qualitate requisita, sufficit probare possessionem illius qualitatis, etiamsi non probetur, quod verè illa qualitas adsit. 223. sub

nu.18. 204. ¶ Exceptio fideicommissi an admittatur ad impediendam immissionem in possessionem hęredi. 223. 21. 206. ¶ Incapacitas hęredis successionis bonorum admittitur ad impediendam immissionem ex l.fin.223.23. 24. 25. 26. 209. ¶ Ex duobus primogenitis primus accipiens possessionem manutenendus est. 223. 35. 209. ¶ Possessio etiam illegittima cum titulo pari sufficit ad impediendam hæredi immissionem. 234. 1. 210. ¶ Apprahendi potest propria autoritate, dum à Testatore tacitè, vel expresè est data facultas. 234. 2. 210. Declara quando possessio est vacans. 3. ¶ Facultas data apprahendendi possessionem propria autoritate ex quibus arguatur. 234. 4. 5. 210. ¶ Capta de consensu hęredis, vel eius Tutoris, aut Administratoris legittima dicitur 224. 7. 8. 211. Etiamsi sit tacitus. 9.10. ¶ Remed. l. fin. C. de edicto D. Adriani tollend. competit ei solum, qui nunquam possedit. 224. 10. 11. 211. ¶ Fideicommissarius particularis possessionem bonorum fideicommissi de manu hęredis capere non tenetur. 224. 12. 211. & eo magis si non sit primus, sed secundus, vel vlterior substitutus. 13. 14. 212. Et eo fortius si relictus fuerit exequutor. 15.16. ¶ Capta authore Iudice dicitur legittima. 224.17. 18.212. ¶ Ex possessione data per Iudicē resultat præsumptio iustificationis tituli. 224. 19. 20.212. ¶ Possessio etiam cum clausula *sine preiudicio possidentium, & habentium meliora iura* est legittima, si nullus alius legittimè possideat. 224. 20. 212. ¶ Nulliter, concessa n̄ est iusta, confirmari debet. 224. 24. 213. ¶ Manutentio non datur hęredi ex possessione defuncti absque noua apprehensione cessante Statuto. 250. 12. 359. Contrarium in bonis feudalibus. 13. ¶ Acta publica apprehensionis possessionis possessionem probant. 250. 14. 359. ¶ Ex ingressu in bonis animo apprahendendi possessionē possessio probatur. 250.15.359. ¶ Ex ingressu in partem aliquam fundi totius censetur apprehensa possessio. 250. 15.16. 17. 359. ¶ A Procuratore appręhensa possessio non ei, sed Domino acquiritur. 250. 18. 360. ¶ Mandatum tacitum, & pręsumptum sufficit ad acquirendam possessionem. 250. 19. 360. ¶ Maritus habet sufficiens mandatum ad apprahendendam possessionem pro vxore. 250. 20. 360. ¶ Sola recognitio colonorum sine eiectione an sufficiat pro acquirenda possessione. 250. 21. 22. 360. ¶ Clausula Constituti transfert possessionem manutenibilem. 250. 23. 24. 361. ¶ Donans per reseruationem vsusfructus censetur reseruasse sibi possessionem naturalem, & ciuilem transtulisse in donatarium. 250. 25. 26. 361. ¶ Possessio ex vnico actu quando acquiratur. 250. 27. 361. ¶ Plena iam possessio per quoslibet actus non acquiritur. 250. 28. 29. 361. ¶ Capta hæreditate iacente non dato curatore non est manutenibilis. 250. 33. 362. ¶ Sequestrata à Principe, vel Iudice possessio remanet in eodem statu, in quo tunc reperitur 250. 35. 362. ¶ Possidens potest petere immissionem ad confirmandam suam possessionem. 250. 37. 363. ¶ Fœmina hęredi scripta in Testamento datur immissio, tam in bonis Allodialibus, quam feudalibus ex l.fin C.de Edicto Diui Adriani tollendo. 250. 38.39.363. ¶ Contradictor non est legittimus, qui non possidet. 250. 40. 363. Contrarium in Agnato successore in feudo. 41. Distingue 42. 363. ¶ Aditio hęreditatis ex possessione bonorum quando probetur. 253. 31. 32. 388. latius 362 37. 38. 39. 388. 40. 41. 42. 43. 392. ¶ Iure familiaritatis possessio ad nullum effectum attenditur. 253. 42. 391. ¶ Ad euitanda præjudicia quisq. pręsumitur iure familiaritatis possidere. 253. 42. 43. 391.

POSSESSOR

Contra tertium bonorum possessorem agi nō potest exequutiuè. 217. 2. 3. 4. 5. 6. 165. Limita nisi ageretur vigore clausulæ *Constituti*, 217. sub nu. 5. 165. Item si possideret bona in eum alienata iam vitio litigiosi affecta. 217. 7. 8.165. ¶ Quæ requirantur, vt exequutiuè possit agi contra tertium acquirentem à debitore bona lite pendente. 217. 26. 27. 28. 167. ¶ Hæredi petenti immissionem summariam legittimus est contradictor Possessor cum titulo. 223. 1. 2. 201. ¶ Titulus fortior possidentis impedit immissionem hęredi. 223. 5. 6. 202. ¶ Hæres contra fideicommissariū possidentem non potest intentare remed. l.fin., si nullæ sibi competant detractiones. 223. 7. 8. 202. ¶ Titulū coloratum, & apparentem possidenti sufficit allegare absque probatione eius subsistentiæ, vt impediat exequutiuam viam immissionis, ex l.fin. 223. 14. 15. 16. 17. 203. ¶ Non priuatur sua possessione per Actus alterius. 250. 28. 29. 30. 361. ¶ Exequutiuè contra tertium possessorem agi non potest. 269. 31. 462. ¶ Repræsentare potest plures personas iuxta diuersitatem titulorum, quibus possidet. [illegible] 18 596.

POSSESSORIVM

De possessorio agitur solum gratia petitorii. 223. 32. 208. ¶ Summarium dicitur præparatorium Ordinarij, vel petitorij. 250. 1. 358. ¶ Summarium instituitur, vt sciatur, quis in Ordinario sit Actor, vel reus. 250. 2. 358. ¶ In summarijssimo quisq. dicitur Actor, & reus. 250. 3. 358.

POTESTAS

Suprema, & inordinata in Principe non datur. 252. 8. 373. Declara 9. ¶ Princeps potest à contractu recedere de plenitudine potestatis. 252. 20. 378. ¶ Voluntas est inanis, vbi deest potestas. 252. 65. 382.

PRAECEDENTIA

Magis influunt in sequentia, quam è contra. 2. 20. 22. Declara si præcedentia sint minus dubia, secus

secus si præcedentia sint magis dubia, vel tam ea, quā sequentia sint æqualiter dubia, vel vtraque per se clara. 2. 21. 22.

PRAEDILECTVS
Vide DILECTVS.

PRAESVMPTIO

Voluntatis non admittitur, vbi clara sunt verba. 101. 8. 5. ¶ Testatorem præsumitur successionem voluisse ordinare iuxta iuris comunis dispositionem. 202. sub nu. 28. 25. Amplia etiā in fideicommissis. 202. sub nu. 28. 25. Limita in maioratu facti. 202. sub nu. 28. 25. 26. ¶ Opinio Doctorum habet præsumptionem veritatis. 205. 44. 66. ¶ Pater præsumitur filios negligere. 208. 20. 105. ¶ Mandati reuocatio non præsumitur ex quolibet cursu temporis, nisi de contraria voluntate constet. 209. 2. 219. ¶ Mandatum ex præsumptionibus, & coniecturis probatur. 209. 27. 121. ¶ Vna tollit alteram. 209. 28. 121. ¶ Vna pluribus cedit. 209. 29. 121. ¶ Tam hominis quam legis veritati cedit. 209. 30. 121. ¶ Mutatio volūtatis non præsumitur, sed perseuerantia. 209. 31. 121. ¶ Mandatum præsumptum cum expresso potest concurrere. 209. 31. 121. ¶ In claris præsumptiones, & coniecturæ non vrgēt. 212. 30. 198. ¶ Ex possessione data per Iudicem resultat præsumptio iustificationis tituli. 224. 19. 20. 211. ¶ Ignorantia præsumitur, non probata scientia. 227. 31. 232. ¶ Scientia præsumpta nō sufficit, vbi agitur de amissione iuris. 227. 40. 233. ¶ Statuti inducta præsumptio vt habeat locum, probandæ sunt præcisè qualitates ab eo requisitæ. 228. 29. 238. ¶ Qualitas naturaliter præsumpta non sufficit, vbi à Statuto requiritur, sed est in specie probanda. 228. 41. 42. 43. 44. 239. Quælibet præsumptio cōtraria probatione tollitur. 228. 52. 241. ¶ Patrē voluisse fraudare filium non præsumitur, 233. 38. 275. ¶ Simulatio non præsumitur, sed est probanda. 234. 52. 53. 281. ¶ Clericus testando cum iure comuni, non cum Statuto se conformasse præsumitur. 239. 5. 306. ¶ Si qualitas confessioni adiecta habet contra se præsumptionem, tunc confessio potest scindi. 242. 19. 20. 325. ¶ Carceratus tentans sibi mortem inferre an præsumatur conuictus de delicto, pro quo detinebatur. 247. per totum cum distinctionibus. 344. ¶ Principis voluntas iuri conformis præsumitur. 252. 41. 380. ¶ Aditio hæreditatis, nec in filio præsumitur, nisi probetur. 253. 28. 29. 30. 387. ¶ Bona possessa abascendēte in certo loco præsumuntur eadē cum possessis ibidem à descendentibus, nisi doceatur de intermedijs acquisitionibus. 258. 109. 454. ¶ Nemo præsumitur iactare velle suum. 259. 21. 462. ¶ Pater filium magis, quam vxorem præsumitur diligere. 268. 16. 17. 554. ¶ Facti euidentia excludit iuris præsumptionem. 269. 42. 570. ¶ Inuentarium habet præsumptionem pro se nulla alia extare bona præter in eo descripta. 269. 55. 573. ¶ Scientia ex præsumptionibus probatur. 71. 19. 592. ¶ Diuitē fieri posse in futurum quisque præsumitur. 275. 50. 622. ¶ Incendium habet delicti præsumptionem. 279. 5. 646. ¶ Iactare nemo velle suum præsumitur. 280. 164. 677. ¶ Beneplacitum Apostolicum præsumptiuè, probat causam interuenisse in alienatione bonorum Ecclesiæ, donec contrarium probetur. 283. 19. 20. 21. & seq. 707. ¶ Debet habere terminum certum, à quo deducatur. 288. 46. 771. ¶ Vna tollit aliam. 292. 22. 807. ¶ Fortior debiliorem tollit. 292. 23. 807. ¶ Veritati cedit. 292. 58. 815.

PRAESCRIPTIO

Ius succedendi in fideicommisso non præscribitur contra futuros successores nisi spatio centum annorum. 203. 31. 40. ¶ Ad immutandum Beneficij statum sola quadragenaria sufficit. 214. 7. 141. Declara, & distingue 12. 13. 14. 142. ¶ Aduersus Comunitatem præscribitur libertas non soluendi collectas. 236. 31. 293. ¶ Restitutio in integrum non datur aduersus quadragenariam præscriptionem. 236. 32. 293. ¶ Immunitas à Collectis, vel oneribus soluendis vt præscribatur, quę requirantur. 243. 28. 29. 329. ¶ In Actibus negatiuis præscriptio incipit tantum à die negationis. 243. 29. 30. 329. ¶ Mala fides impedit cursum præscriptionis etiam centenariæ. 143. 29. 329. ¶ Ius adeundi spatio triginta annorum præscribitur. 262. 26. 506. ¶ Pactum recompere ad beneplacitum, & in perpetuum spatio triginta annorum præscribitur. 271. 1. 588. ¶ Bona, quæ Princeps habet vti priuatus, præscribuntur vt alia. 271. 4. 588. ¶ Pactum recomperæ *quandocumq. nullo cursu temporis obstante* quo tempore præscribatur. 271. 5. 6. 7. 8. 589. Item si adsit iuramentum. 9. 10. 11. 590. Item si adsit promissio reuendendi cum hypotheca bonorū. 12. 13. 14. 590. Declara 284. 21. 22. 23. & seq. 713. ¶ Scientia Officialis Principi nocet ad effectum præscribendi. 271. 25. 592. ¶ Actio ex delicto spatio solum triginta annorum præscribitur. 275. 24. 614. ¶ Centenaria etiam sine bona fidè contra Ecclesiam præscribit. 283. 31. 32. 708. ¶ Francandi, aut redimendi ad libitum an spacio 30. annorum præscribatur. 284. 11. 12. & seq. 712. ¶ Temporalia ad agēdum an semper sint perpetua ad excipiendum. 284. 13. 14. 712. ¶ Noua incipit in successore. 284. 20. 713. ¶ Ius offerendi spatio 30. annorum præscribitur. 284. 21. Declara 22. 713. ¶ Legittima spatio 30. annorum præscribitur. 283. 23. Declara 24. 25. 713.

PRAESENS PRAESENTIA

Argumentum de præterito ad præsens quando detur. 280. 166. 677.

PRAESENTATIO PRAESENTATVS

Præsentatus à medietate tantum Patronorum sine Gratia Apostolica non dicitur habere legitti. mum titulum. 213. 7. 135. ¶ Non præsentatus à maiori numero Patronorum non dicitur habere ius quæsitum. 213. 8. 135. ¶ Cũ pensione reseruato tamen Beneplacito Apostolico est valida. 213. 13. 135. 16. 17. 136. ¶ An autem huiusmodi Beneplacitum obtineri debeat in tempore dato ad præsentandum. 213. 20. 21. 136. 214. 24. 143. ¶ Vno ex Patronis non præsentante ius integrum remanet apud alios. 213. 19. 136. 214. 25. 143. ¶ Reseruatio pensionis facta in præsentatione ad fauorẽ inhabilis non vitiat præsentationem. 213. 24. 137. ¶ Patrono variare licet in præsentando, 213. 25. 137. Declara 26. 27. 28. 29. 30. 214. 26. 27. 143. ¶ Gratia Litterarum Apostolicarum ad fauorem præsentati obtenta cẽsetur, quatenus præsentatio sit valida, 213. 31. 137. ¶ Voluntatem fundatoris, nec de consensu Episcopi Patroni valent immutare. 213. 33. 137. ¶ Maximè si Testator adiecerit clausulam irritantem, 34. ¶ Vltimus status ad effectum validitatis factæ præsentationis attẽditur, etiamsi aliæ præcedentes præsentationes aliter factæ essent, & secus in fundatione disponeretur. 214. 8. 9. 141. 34. 144. ¶ Continuatæ per multum temporis cum diuersis qualitatibus, & modis à præscriptis in fundatione inducunt præsumptionem erectionis alterius Patronatus diuersæ naturæ. 214. 12. 141. ¶ A maiori parte patronorum præsentatus debet institui, etsi præsentatus à minori parte sit dignior. 215. 21. 48 ¶ Constito de Iure Patronatus ex fundatione, vel dotatione præsentationes sequutæ factæ cẽsentur ad Titulum dicti Patronatus, non ad alium. 215. 45. 46. 150.

PRAETERITO PRAETERITVS

Filius in actu testandi Patris potest consentire, vt prætereatur. 226. 20. 227. ¶ Titulo institutionis aliquid filio relinqui necesse est, ne dicatur præteritus. 227. 12. 13. 229. Secus ex Statuto Lucensi 14. ¶ Argumentum de præterito ad præsens quando detur. 280. 166. 677. ¶ Lex non trahitur ad præterita. 292. 15. 16. 807.

PRAETIVM

Alienatis per fideicommissarium bonis fideicommissi substitutus an agere possit contra tertiũ emptorem pro vindicandis iisdem bonis, vel contra hæredem alienantis, vt refundat pretium 259. 1. 2. 3. 409 ¶ An autem pretium bonorum tempore alienationis, vel tempore petitionis hæres dare teneatur. 256. nu. 5. 6. 7. & per totum Cons. 410. ¶ Hæres verus non habet actionem ad vindicanda bona ab hærede putatiuo vendita, sed ad pretium receptũ contra heredem putatiuum. 256. 13. 411. ¶ Substitutus sub conditione emens à fideicommissario bona fideicommissi sciens existente conditione repetit pretium. 256. 15. 412. Pretium autem exbursatum, non quod æstimarentur bona tempore successionis. 256. 16. 412. Venditio pro iusto pretio censetur conuenta. 280. 10. 656. ¶ Emptionem à locatione distinguit pretium, & merces. 280. 91. 669. In alienationibus bonorum Ecclesiæ non potest haberi fides de pretio. 284. 6. 7. 711. ¶ Procurator ad vendendum non potest habere fidem de pretio. 284. 6. 711.

PRIMOGENITVS

Frater secundo genitus, & eius linea nunquam succedit, donec extat aliquis de linea primogeniti. 201. 1. 4. ¶ Rectæ lineæ appellatione intelligitur de linea primogeniti. 201. 13. 7. Primogenito vocato an intelligi aliquando possit de seniori, & maiori natu. 201. 22. 21. 10. ¶ Quid si vocatus sit *maior* tantum, non autem *maior natu*. 101. 29. 12. Quid in feudis. 1. 32. 13. Quid vbi non de nouo agitur fideicommisso inducẽdo. 1. 38. 14. ¶ Verbum *primogenitus* est verbum iuris, quod *transmittitur* in omnes primogenitos descendentes ex linea primogeniti. 201. 39. 40. 15. 285. 7. 116. ¶ Maior natu, & primogenitus in eadem significatione apud Hyspanos præsertim habentur. 201. 41. 15. 2. 1. 16. Declara, vbi ratio subiectæ materiæ, vel communis vsus loquendi hoc postulat, aliàs naturaliter pro seniore intelligitur. 201. 42. 15. 2. 2. 16. Declara 3. 17. Distingue, an dicatur *filius maior natu, vel maior natu* tantum. 202. 4. 17. 7. 8. 9. 17. ¶ Secundogenitus dicitur primogenitus, si tempore successionis non adest primogenitus, nec aliquis de eius linea. 202. 11. 18. 225. 2. 3. 215. ¶ Primogenito licet vocato ex linea masculina Testatoris dicitur institutus maioratus saltuarius, non primogenitura linealis. 102. 24. 24. ¶ In vnã lineã ingressa primogen. ad aliã nõ transit, nisi ea extincta. 102. 27. Limita in ordinatione maioratus saltuarij. 202. 31. 26. ¶ Primogenitura nõ probatur quia in ea successerit primogenitus, dum erat senior, quia potest successisse vt in maioratu facti. 203. 28. 38. ¶ Primogenitura ordinata, & nullo dato succedendi ordine intelligitur primus successionis gradus constitutus in primogenito, & eius descendentibus. 204. 38. 48. ¶ Vocato expressè primogenito, & post eum secundogenito nominatim, an tunc filius primogeniti dicatur primogenitus ad exclusionem secundogeniti. 205. 51. 67. ¶ Admittit repræsentationem Patris admissi. 207. 7. 8. 9. 87. ¶ Sententia contra primogenitum lata an cœteris præiudicet. 207. 13. 14. 90. ¶ Ex duobus primogenitis primus occupans possessionem manutenendus est. 323. 35. 209. ¶ Secundogenitus probare debet se vti primogenitum vocatum. 225. 1. 217. ¶ Secundum naturam dicitur, qui primo natus est. 225. 12. 217. ¶ Naturaliter primogenitus præfertur in concursu ciuiliter primogenito. 225. 31. 220.

PRIMOGENITVRA

Maiori natu simpliciter ex aliqua linea vocato, quod maioratus facti, non primogenitura linealis censeatur constituta. 201. 10. 11. 12. 6. 7. vsq. in finem consilii. Maximè quando Testator plures habebat filios, nec aliquem nominat, sed tantum maiorem natu ex sua linea vocat. 201. 23. 34. 10. 25. 26. & 1. ¶ Contrarium, quando post maiorem natu vocatus est successiuè eius filius. 12. 13. Quid si vocatus sit *Maior* tantum, non autem *maior natu*. 201. 29. 12. Quid in feudis. 32. 33. 35. Quid vbi non de nouo agitur fideicommisso inducendo. 201. 38. 14. ¶ Maioratus facti, non primogenitura linealis cēsetur instituta vocato primogenito simpliciter ex certa linea. 202. 25. 24. ¶ Præsumitur Testatorem ordinasse in ea successionē de Patre in filiū iuxta iuris communis dispositionem. 202. 28. 25. Limita in maioratu facti. 202. 28. 29. 25. 26. ¶ Non probatur, quis successerit in ea primogenitus, quia poterat esse senior, & sic succederet in maioratu. 203. 18. 38. ¶ Ius succedendi in primogenitura non præscribitur contra futuros primogenitos, nisi spatio centum annorum. 203. 31. 49. ¶ Primogenitura simpliciter in successione certorum bonorum ordinata censetur semper primus successiuus gradus constitutus in primogenito, & eius descendentibus. 204. 38. 48. ¶ Vocato primogenito, & post eum expressè secundogenito an tunc filius primogeniti dicatur primogenitus ad exclusionem secundogeniti. 205. 51. 67. ¶ Maiori natu vocato quando primogenitura censeatur instituta. 207. 24. 25. 28. ¶ Obseruantia declarat naturam, & ordinem succedendi in primogenitura. 207. 65. 66. 96. ¶ Vbi duplex primogenituræ potest dari intellectus, attenditur qui habet pro se obseruantiam. 207. 66. 96. ¶ Obseruantia quæ est proxima successioni attenditur, non quæ remotior. 207. 67. 96. ¶ Obseruantia inter aliquos permissa successoribus non officit. 207. 71. 96. ¶ In vnam lineam ingressa ad aliam non transit nisi primū illa extincta. 215. 1. 215.

PRINCEPS

Viæ publicæ ad Principem spectant, & earum reparatio. 218. 8. 9. 236. ¶ Priuatus nil potest innouare in viis publicis sine licentia Principis. 218. 10. 239. ¶ Sententia Principis habet vim legis, & facit ius quoad omnes. 233. 44. 45. 46. 273. Declara 47. ¶ Ciuitates subditæ Statuta condere nequeunt sine Principis assensu. 219. 26. 320. A lege dispensat solus Princeps. 242. 3. 326. ¶ Priuilegium à Principe concessum in tertij præiudicium est reuocandum. 244. 19. 19. 327. ¶ Suprema, & inordinata potestas in Principe non datur. 252. 8. 376. Declara 9. ¶ Non licet sine iusta causa ius alij quæsitum auferre. 252. 11. 12. 377. Declara in iure in spe tantum acquisito. 252. 17. 18. 377. Distingue 25. 26. 27. 378. ¶ Quod sit ius in spe. 252. 32. 33. 379. & 34. 35. 50. vbi plura exempla. ¶ Licet auferre, quod à sua liberalitate processit. 252. 19. 378. De plenitudine potestatis potest à contractu recedere. 252. 20. 378. Contrarium 29. 30. 379. ¶ Voluntas Principis censetur iuri conformis. 252. 41. 380. ¶ Præsumitur voluisse facere, quod de iure potest. 252. 42. 380. ¶ Contrahendo censetur vti priuatus. 271. 3. 589. ¶ Habet bona vti Princeps, & vti priuatus. 271. 3. 4. 589. ¶ Bona, quæ possidet vti priuatus, subiecta sunt præscriptioni. 271. 4. 586. ¶ Scientia Officialis Principi nocet ad effectum præscribendi. 271. 25. 591. ¶ Non comprehenditur in Statuto à se facto. 271. 27. 592. ¶ *Terrigenæ* nomine non comprehenditur Princeps. 571. 29. 30. 593. ¶ Regalia Principis quæ sint. 281. 1. 686. ¶ Regalia Principis alia dicuntur maiora, alia verò minora. 280. 2. 687. ¶ In cōcessione facta à Principe Castri non veniunt Regalia maiora. 280. 3. 687. ¶ Monetę cusio est inter Regalia maiora Principis. 280. 4. 687. ¶ Lesę Maiestatis crimen à Subdito solum cōmittitur. 281. 21. 22. 689. 23. 690. ¶ Cudens monetam non sub Signo sui Principis, sed alieni non committit crimen lęsæ Maiestatis. 281. 22. & seq. 689. ¶ Assensum concedendo in alienatione feudi dicitur gratiam facere. 291. 17. 793.

PRIOR PRIORITAS

Inter fratres non datur gradus prioritas, aut posterioritas. 215. 22. 218.

PRIVATIO

Pœnam priuationis hęredi potest imponere Testator in casu contrauentionis. 210. 28. 215. ¶ Aliquando non supponit habitum. 227. 4. 228. ¶ Licet Testatori pœnam priuationis imponere non seruanti suam voluntatem. 227. 18. 230 ¶ Interpellatio non est necessaria, vbi est dies, & pœna. 227. 26. 23. ¶ Non priuatur hęres modo, seu conditione resolutiua non adimpleta, nisi interpellatio pręcesserit. 227. 30. 232. ¶ Pœna priuationis supponit culpam. 227. 34. 32. ¶ Commodi, & iuris acquisiti priuatio dicitur pœna. 227. 36. 232. ¶ Scientia ex coniecturis sufficit ad effectum priuationis. 227. 37. 232. ¶ Omnis interpretatio sumenda est pro exclusione priuationis, 227. 41. 42. 233. ¶ Proprio iure nemo absq. suo facto priuatur. 250. 30. 361. ¶ Principi non licet alium iure quęsito priuare sine iusta causa. 252. 11. 12. 377. Declara in iure re competenti, secus autem spe tantum. 252. 17. 18. 377. Et quod dicatur in spe. 252. 32. 33. 379. & nu. 34. 35. 36. vbi plura exempla.

PRIVILEGIVM

Ratio priuilegij vbi non applicatur, nec priuilegiũ suffragatur. 234. 8. 275. ¶ Ciuis ex priuilegio dicitur verus Ciuis. 236. 4. 5. 290. ¶ Quę dicuntur de originario Ciue, locum habent in Ciue ex priuilegio. 236. 6. 290. ¶ A Principe concessum in tertij præiudicium est reuocandum. 242. 19. 20. 327. ¶ Concessum ciuibus extenditur etiam ad Incolas, & diu habitantes. 245. 23. 336. ¶ Testamenta ad pias causas, & inter liberos iisdem fruuntur priuilegiis. 247. 40. 41. 355. ¶ Legittimandi facultas amplior, aut strictior ex verbis priuilegij deducitur. 252. 14. 377. ¶ Clausulæ licet amplissimæ in priuilegio legittimandi adiectę non tribuunt facultatem legittimandi sine causa in aliorum præiudicium. 252. 28. 24. 378. ¶ Feudum licet ex priuilegio Principis detur, dicitur per viam contractus concedi. 252. 31. 379. ¶ Doctoratus priuilegia an restringantur ad actu tantum legentes in publicis Cathedris, vel extendantur etiam ad alios. 274. 13. 14. 607. Quid si sit de Collegio Doctorum 15. 607. ¶ Cedentis personale non transit in cessionariũ. post Cons. 295. pag. 859. col. 2. ¶ Legittimandi Dominorum de Campegijs quid contineat, post Cons. 295. pag. 860. col. pr.

PROBATIO

Instrumentum publicum certam constituit probationem. 209. 1. 119. ¶ Statutum dans modũ, & formam probationis faciendæ respicit ordinatoria, non decisoria processus. 209. 8. 119. ¶ Respicit decisoria non ordinatoria causæ. 209. 9. 119. ¶ Terminus probatorius breuis, aut longus iuxta Statuta loci, vbi causa agitur, assignandus est. 209. 10. 119. ¶ Mandatũ coniecturis, & pręsumptionibus probatur. 209. 24. 120. ¶ Instrumentum extractum ex suo originali à Custode Archiuij etiam lite pendente, & sine compulsorialibus dicitur in forma probanti. 214. 1. 2. 140. Historiarum libri plenè probant. 214. 4. 140. ¶ Pro iustificatione valoris expressi Beneficij semiplena probatio sufficit. 214. 21. 143. ¶ Stuprum ex quibus probetur. 215. 10. 11. 12. 147. ¶ ¶ Sententia dubia ex probationibus factis, & actis interpretationem recipit. 215. 18. 147. ¶ Confessio vim perfectæ probationis habet. 221. 1. 191. ¶ Error probatur, dum constat rem aliter se habere. 221. 12. 13. 192. ¶ Cum est assignatus terminus ad probandum, & probationes factæ non releuant, sententia absolutoria à petitis est proferenda. 222. 11. 12. 195. ¶ Secundogenito incumbit onus probandi se vocatum esse vti primogenitum. 225. 11. 217. ¶ Viam esse publicam cui incũbat onus probandi. 228. 24. 25. 26. 228. ¶ Statutum dum certum probandi modum vltra ius Comune præscribit, pro forma id statuisse censetur. 228. 33 34. 239. ¶ Priuilegiata ex Statuto probatio requirit testes omni exceptione maiores 228. 48. 240. ¶ Pręsumptio quælibet contraria probationẽ tollitur. 228. 52. 240. ¶ A verisimili desumpta probatio plurimum valet. 228. 56. 241. ¶ Acta publica probationem certam reddunt. 230. 17. 254. ¶ Simulatio non præsumitur, sed est probanda. 234. 51. 281. vbi latè quomodo probetur. ¶ Ciuilitas probatur ex solutione onerum. 236. 3. 290. Negatiua probanda est ab eo, qui eam deducit. 236. 18. 291. ¶ Confessione partis melior nõ datur probatio. 242. 2. 323. ¶ Ciuilitas probatur ex onerum solutione. 245. 25. 336. ¶ Consuetudinẽ tenetur probare in ea se fundãs 254. 18. 393. ¶ Actore non probante reus absoluitur. 257. 2. 431. ¶ Actori dubia probatio non prodest. 257. 2. 431. ¶ Instrumentũ publicum certã reddit probationem. 270. 1. 580. ¶ Iudex potest vti probatione impugnata, quando releuat. 275. 16. 612. ¶ Sequuta in Naui probantur per Ministros eiusdem Nauis. 275. 19. 613. ¶ Magister Nauis tenetur intra annum probare casum, & fortunam passam in Naui, aliàs non excusatur à restitutione mercium. 275. 20. 21. 613. ¶ Coniecturæ cessant, vbi apparet probata veritas. 275. 26. 614. Damni, & interesse valor quando iuramento damnum passi probetur. 275. 31. 32. 616. ¶ Agens ex dispositione conditionali probare debet conditionis implementum. 278. 1. 635. Limitationem contra regulam adducẽs debet illam probare. 280. 83. 668. ¶ Incontinenti quando aliquid dicatur probatum. 280. 176. 180. & seq. 679. ¶ Delictum qui dicit aliquid esse, probare tenetur. 281. 13. 685. ¶ Qui fideicommissum allegat, probare debet. 285. 24. 729. ¶ Filiatio ex quibus probetur. post Cons. 295. pag. 860. col. pr.

PROCESSVS

Statutum dans modum, & formam probandi respicit ordinatoria processus, non decisoria. 209. 8. 19. ¶ Noui Testes publicato processu quando possint admicti. 275. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 618. 279. 26. 652.

PROCVRATOR

Mandatum non censetur reuocatum ex quolibet cursu temporis, nisi de contraria voluntate constet. 209. 2. 119. ¶ Tacitum mandatum ex quibus probetur. 209. 23. 120. ¶ Tacitum mandatum ex præsumptionibus, & coniecturis probatur. 209. 24. 120. Eo vsq. mandatum durare censetur, quo voluntas mandantis continuare pręsumitur. 209. 27. 121. ¶ Tacitum mandatum cum expresso potest concurrere. 209. 34. 121. ¶ pro dolosa administratione procuratoris eius bona sunt hypothecata. 246. 6. 338. ¶ Possessio à procuratore appręhensa non ei, sed Domino acquiritur. 250. 18. 360. ¶ Mandatum tacitum, vel pręsumptum sufficit ad acquirendã possessionem. 250. 19. 360. ¶ Maritus habet sufficiens mandatum ad appręhendendam possessionem pro vxore. 250. 20. 360.

200.360. ¶ Ad vendendum non potest vendere habita fide de pretio. 284. 6. 711.

PROPECTITIVM
Vide PECVLIVM.

PROHAEMIVM

Causa renunciationis, aut contractus ex pro hęmio deducitur. 158. 39. 441. ¶ Sequens dispositio ampliatur, aut restringitur iuxta dicta in præfatione, & prohoemio. 294. 10. 836. ¶ Causa in prohoemio renunciationis expressa censetur finalis. 195. 1. 844.

PROHIBITIO

Alienationis prohibitio ex quibus dicatur realis. 216. 12. 157. 13. 14. 15. 158. ¶ Realis prohibitio alienationis impedit successionem in hęredes extraneos, & ab intestato. 216. 18. 19. 20. 158. 41. 162. ¶ Cum Testator prohibet hæredem, vel legatarium alienare, vel disponere de re sibi relicta, censetur fideicommissum induxisse in beneficium hęredum Testatoris. 216. 21. 158. Declara 22. 23. 24. 159. ¶ Simplex prohibitio personis institutorum alienandi an inducat fideicommissum, vel resoluatur in simplex consilium. 216. 24. 159. ¶ ¶ Alienationis prohibitio bonorum fieri solet pro descendentibus, & successoribus sanguinis, non pro extraneis. 216. 40. 161. ¶ Alienatio prohibita bonorum, *vt reuiuiscat memoria maiorum vel in honorem nominis Testatoris* censetur facta pro conseruādis bonis in agnatione. 216. 45. 46. 163. ¶ Reciproca censetur inducta inter omnes vocatos stante reali prohibitione alienationis. 216. 48. 163. ¶ Ius accrescendi an possit per Testatorem prohiberi. 249. 32. 354. Declara 49. 50. 357. ¶ Tacita prohibitio iuris accrescendi an sufficiat, vel expressa requiratur. 249. 43. 44. 355. & ex quibus arguatur voluntas prohibendi. 45. 47. 356. ¶ Alienationis tacita legis inest in fideicommissis. 273. 2. 599. ¶ Fructus fideicommissi possunt creditoribus adjudicari, si tacita legis tantum adsit alienationis prohibitio, secus si expressa. 273. 3. 4. 5. 6. 600. 15. 16. 603. ¶ Fructus fideicommissi censentur alienari prohibiti, dum facta est prohibitio pro conseruatione splendoris, & decoris in familia. 273. 11. 12. 13. 14. 602. ¶ Alienationis prohibitio facta fauore prohibiti tantū resoluitur in consiliū. 273. 17. 18. 19. 603. ¶ Permissa censentur, quę non reperiuntur prohibita. 281. 12. 688. ¶ Alienatione feudi, aut bonorum in vno casu prohibita censentur in alijs omnibus casibus alienari posse. 291. 19. 20. 793. ¶ In vno casu prohibitū cum alijs permissum censetur. 293. 19. 20. 826.

PROMISSIO

Expressis, aut æquipollentibus verbis aliquid promissum sit, nihil interest. 259. 15. 461. ¶ Verba promissiones, & pacti interpretantur aduersus eum, qui in illis se fundat. 259. 22. 23. 462. ¶ Item aduersus eum, ad cuius commodum facta est promissio. 259. 24. 462. ¶ Omnis promissio continet in se conditiones à iure inductas. 262. 16. 516. ¶ Standi mandato, & laudo Arbitri, seu Arbitratoris intelligitur, si iustum sit. 262. 16. 17. 18. 516. ¶ Conscientia salua potest non seruari, nec ex iustitia obligat, cum postea talis mutatio accidit, ex qua verisimiliter promittens non se obligasset. 262. 20. 21. vsq. in finem.

PROPRIETAS

Re ad gaudendum relicta non censetur relictus vsusfructus tantum, sed proprietas. 204. 8. 9. 41. ¶ Præcipuè si sit fauore coniuncti. 11. Limita nisi sint verba restringentia legatum ad vitam legatarij. 12. ¶ Cum legatur vsusfructus fundi cum onere restituendi alteri, quam hęredi, censetur legata proprietas. 204. 14. 42. ¶ Relicta domo ad habitandum censetur relicta proprietas. 204. 15. 16. 42. ¶ Verborum proprietas in dubio est seruanda. 207. 4. 92. ¶ Defectus proprietatis impedit remedium adipiscēdæ. 223. 11. 203. ¶ A sermonis proprietate non est recedeudum. 235. 10. 237.

PROROGATIO

Instantię, seu compromissi est parti intimanda, aliàs non prodest. 230. 21. 22. 23. 255. Distingue 24. 25. 26. 27. 255. Etiamsi pars fuerit citata personaliter ad audiendam sententiam, & fuerit contumax. 27. 28. 29. 256. Limita si facta foret prorogatio in Senatu Principis, quia tunc non est necessaria intimatio. 230. 30. 256. Item limita si ex aliis scientia prorogationis probatur. 230. 31. 32. 33. & seq. 255. .. 256. Intimari debet prorogatio termini intra tempus prorogatum. 230. 37. 257. ¶ Inhibitione pendente facta instantiæ prorogatio est nulla. 230. 46. 528. Contra 47. 48. 259. ¶ Instantię facta ab vna ex Partibus non est alteri Parti intimanda. 230. 49. 50. 259.

PROTESTATIO

Facta in inuentario non approbandi creditores in eo descriptos operatur, vt descriptio non obsit. 270. 22. 585.

PROXIMVS PROXIMIOR PROXIMITAS

Orationum distinctio efficit dispositionem primam proximiorem, aliam remotiorem. 205. 25. 59. ¶ In maioratu facti non habetur ratio predilectionis respectu gradus, & proximitatis, sed ætatis tantum. 205. 52. 67. ¶ Successio procedit per saltus proximiore vocato. 207. 20. 31. 87. ¶ Obseruantia successioni proxima magis attenditur, quam remota. 207. 67. 96. ¶ Relatio fieri debet ad magis proxima non autem ad remota. 208. 46. 47. 110.

PROPOSITVM

Opositum in opposito idem operari debet, quod propositum in proposito. 256. 20. 412.

PVRVS PVRIFICATIO

Differentia inter dispositionem puram, & conditionalem. 205. 12. 55. ¶ Eadem est virtus puri, & purificati. 280. 52. 663.

PYRATA

Contra quemlibet ex pyratis Actio datur insolidū. 275. 50. 621.

Q

QVALITAS

VBi in vno Actu circa personā certa qualitas requiritur, si in ea aliç reperiātur, ea solū consideratur, quç in eo Actu exigitur. 203. 28. 38. In vno legato adiecta nō cēsetur repetita in alio legato in diuersa oratione expresso. 205. 1. 54. ¶ Orationū diuersitate stante nō datur in vna dispositione repetitio qualitatis in alia expressæ. 205. 13. 14. 55. ¶ Eadem qualitas refertur ad easdem personas in eadem oratione comprçhensas. 205. 14. 15. 55. ¶ In vna substitutione expressa non censetur in alia repetita, quando in vna, & in alia sunt diuersæ personæ vocatæ. 205. 18. 56. ¶ Ratio diuersitatis impedit repetitionem qualitatis de vna dispositione, vel substitutione ad aliam. 205. 36. 62. ¶ Successionis tempore qualitas requiritur. 207. 3. 86. ¶ Cum qua contrahitur, attenditur. 212. 22. 23. 132. ¶ Contrahens cum aliquo vti herede respectu illius qualitatis censetur contraxisse. 212. 23. 132. ¶ Contrahens cū aliquo vti socio nomen proprium excludit. 212. 24. 132. ¶ Ex inobseruantia vnius qualitatis non infertur ad inobseruantiam aliarum qualitatum eiusdem dispositionis, sed debet præcisè circa eam qualitatem, de qua agitur, probari. 215. 47. 150. ¶ Dum agitur de possessione momentanea, & aliqua qualitas requiritur ad obtinendum, sufficit probare possessionem illius qualitatis, etiamsi illa qualitas non probetur. 223. sub nu. 18. 204. ¶ Scire non dicitur, qui scit factum in genere, qualitates autem ignorat. 227. 39. 233. ¶ Prçsumptio à Statuto inducta vt verificetur, probandæ sunt qualitates prçcisè ab eodem Statuto requisitæ. 228. 29. 238. ¶ Qualitas dum est principale obiectum disponentis, non sufficit probare actum, si illa qualitate careat. 228. 31. 238. ¶ Statutum vbi plures qualitates exigit, non sufficit una, vel altera, sed omnes concurrere debent. 228. 31. 238. Maximè si sit exorbitans. 32. 36. 37. 239. ¶ Pœnæ non est locus nisi verificatis qualitatibus omnibus in dispositione pœnali enunciatis. 228. 38. 39. 239. ¶ Qualitas præsumpta in quolibet bonæ conditionis non sufficit, vbi à Statuto requiritur, sed est probanda. 228. 41. 42. 43. 44. 239. ¶ Dum est causa successionis verificari debet successionis tempore. 232. 1. 2. 266. ¶ Dispositioni adiecta dispositionem restringit ad personas eandem qualitatem habentes. 232. 2. 4. 5. 266. ¶ Qualitas in annuo legato requisita debet anno quolibet adesse. 232. 10. 11. 267. ¶ Qualitas Statuti est probāda ab eo, qui Statuto nititur. 236. 17. 291. ¶ Repetitio qualitatis in dispositione fauorabili pro eius restrictione non admittitur. 236. 30. 293. ¶ Contractus natura non ex denominatione, sed ex qualitate dispositionis arguitur. 241. 14. 15. 318. ¶ Adiecta confessioni, si aliunde probetur, tunc confessio scindi non potest. 242. 15. 324. ¶ Confessioni si adijciatur qualitas, que habeat contra se iuris præsumptionem, tunc confessio scindi potest. 242. 19. 20. 325. ¶ Repetitio qualitatis non datur in separato capite, etiamsi adsit copula *et*. 251. 21. 371. ¶ In fine orationis adiecta totam orationem informat. 265. 14. 530. ¶ In Testamento adiecta repetita censetur in codicillis, nisi aliud fuerit expressum. 282. 15. 699. 28. 29. 701. ¶ Actus posterior relatiuus ad antecedentem indicat qualitatem antecedentis. 292. 20. 21. 807.

QVAESTIO

Voluntatis non datur, vbi clara sunt verba. 201. 4. 5. ¶ Iuris dubia quæ dicatur. 203. 22. 23. 36.

QVITTANTIA
Vide LIBERATIO.

R

RATA

SPortulæ pro rata laboris Iudici sunt debitç. 254. 7. 391. ¶ Salarium pro rata temporis est debitum. 254. 9. 391.

RATIO

Diuersitatis ratio impedit, quod vna dispositio, vel substitutio declaretur, vel interpretetur ab alia 205. 36. 62. ¶ Prçdilectionis ratio non habetur in maioratu facti respectu gradus, aut proximitatis, sed çtatis tantum. 205, 52. 67. ¶ Statuti ratio vbi cessat, eius cessat dispositio. 209. 25. 121. ¶ Plus attendi debet Statuti ratio, quam verba. 209. 26. 121. ¶ Argumentū de vno Actu ad alium non datur stante diuersitate rationis. 230. 56. 260. ¶ Legis vbi ratio cessat, ipsa lex cessa t. 234. 6. 275. 277. 10. 11. 634. ¶ Priuilegii ratio, vbi non applicatur, nec priuilegium suffragatur. 234. 8. 275. ¶ Priuatorum pactis ratio publicç vtilitatis tolli non

non potest. 252. 23. 387. ¶ In Statutis correctorijs iuris comunis non fit exceutio ex identitate rationis. 262. 53. 512. ¶ Quod ex Statuti ratione resultat id ex Statuto prouenire dicitur. 263. 4. 520. ¶ In Statutis tacita ratio idem operatur, quod expressa. 263. 6. 520. ¶ Legis magis attenditur, quam ipsa lex. 276. 7. 625. ¶ Legis in casu scripto attenditur etiam in casu non scripto. 276. 8. 625. ¶ Eadem determinatio non determinat æqualiter omnia determinabilia, quando ratio est diuersa inter vnum, & aliud. 280. 65. 655. ¶ Naturæ factum ratione præuideri nequit. 280. 155. 676. ¶ Eadem vbi concurrit, ibi etiam eadem iuris dispositio procedit. 286. 1. 732. ¶ Iura intelligi debent ex mente, & ratione, non autem ex verbis. 286. 2. 3. 732. ¶ Decidendi ratio compræhendit omnes casus, quibus adaptari potest. 286. 6. 733. ¶ Testamentum restringitur, aut ampliatur ex ratione à Testatore adiecta. 286. 6. 733. ¶ De per se stare nequit, sed aliquid antea, vel postea dispositum requirit, ne idem sit dictum, & ratio. 286. 7. 8. 9. 10. 733. ¶ Etiam generalis in lege expressa ad speciem tantum in lege propositam reducitur. 286. 11. 733.

RATIFICATIO

Ex eo Actu inducitur, qui nullius redderetur effectus, nisi ratificationem importaret. 212. 27. 133. ¶ Facta censetur iuxta naturam Actus ratificati. 212. 28. 29. 30. 31.

RECOMPERA RETRACTVS

Pactum redimendi ad beneplacitum, & in perpetuum spacio triginta annorum præscribitur. 271. 1. 588. Item si dictum sit *nullo cursu temporis obstante*. 5. 6. 7. 8. 589. Item si adsit iuramentum. 9. 10. 11. Item si promissio reuendendi sit facta cum hypotheca. 12. 13. 14. 590.

REDDITIO RATIONVM

Fideicommissarius tenetur reddere rationem substituto de bonis fideicommissi. 246. 1. 337. ¶ Fideicommissarius in reddenda ratione tenetur non modo de dolo, sed de culpa etiā leui. 246. 2. 337. ¶ Bona administratoris hypothecata sunt ei, cui est reddenda ratio. 246. 3. 337. ¶ Heres beneficiatus tenetur reddere rationem de bonis inuentarij, aliàs tenetur de proprio. 270. 4. 580. ¶ Quid contineat Rota decis. post Consultat. 295. pag. 855. col. 2.

REGALIA

Quæ sint Principis Regalia. 281. 1. 686. ¶ Alia maiora, alia vero minora dicuntur. 281. 2. 687. ¶ Maiora Regalia non veniunt in concessione Castri facta à Principe. 281. 3. 687. ¶ Cusio monetæ dicitur inter Regalia maiora Principis. 281. 4. 687.

RELATVM REFERENS

Dispositio relati prout verè stat, attendi debet, non autem prout refertur, & enunciatur. 203. 11. 12. 34. ¶ Relatio fieri debet ad proxima non autem ad remota. 205. 23. 58. 208. 46. 110. Item fieri debet potius ad magis propinqua, quam ad magis remota. 205. 24. 58. 208. 47. 110. ¶ Natura relationis est, vt plus relatum attendatur, quam dispositio relatiua. 207. 36. 91. 60. 95. ¶ Relatio comparationem inducit cum his, quæ referuntur. 207. 38. 91. ¶ Fideicommissum conditum per relationem ad aliud censentur in eo expressa omnia, quę in alio relato continentur. 282. 5. 6. 7. & seqq. 696. ¶ Expressum censetur quod disponitur per relationem ad aliud. 282. 7. ¶ Quod minus est in relato attenditur, non quod plus est in referente. 293. 32. 831.

RELATIO

Contra formam Statuti facta est ipso iure nulla. 211. 5. 128. ¶ Sententia pro redditione rationum Tutorum tota pendere debet à relatione calculatorum. 211. 19. 129. ¶ Relati dispositio, non prout enunciatur, sed prout verè in dispositione relata continetur, attendi debet. 291. 8. 9. 804. ¶ Natura relationis est habere in ventre implicitas formam, & qualitatem dispositionis, cui refertur. 292. 39. 812.

RELATIVVM

Ad personam inducit repetitionem proprij nominis antea expressi. 268. 25. 556. ¶ Actus posterior relatiuus ad antecedētem inducit qualitatem antecedentis. 292. 20. 21. 807.

REGVLA

Lex regulam generalem constituit seruandam in omnibus personis. 225. 27. 220. ¶ Contra regulam qui nititur probare debet contrariam legis dispositionem. 246. 10. 339. ¶ Limitationem adducens contra regulam debet illam probare. 280. 83. 668. ¶ Exempla regulam non restringunt. 280. 198. 683. ¶ A casu speciali generalis regula non deducitur. 288. 44. 770.

RELIGIO RELICIOSVS
Vide MONASTERIVM.

RELIGIOSVS

Venit sub vocatione lineæ masculinę. 220. 23. 188. ¶ In Monasterio in Comuni capaci retinet successionis iura. 257. 2. 3. 416. ¶ Renunciatio facta ab ingrediente Religionem realis præsumitur. 257. 12. 418. ¶ Renunciatio ingrediētis Religionem habet implicitam dę iure conditionem, si profiteatur. 258. 17. 435. ¶ Solemnitatum defectus non inualidat renunciationem

tionem factam ob ingressum Religionis. 258. 44. 441. ¶ Declarare potest Religiosus suam renunciationem dubiam. 258. 50. 443. ¶ Religiosus durante vita Monaci succedit in fideicommisso, nisi aliud Testator disposuerit. 258. 96, 98. 452. 102. 453. ¶ Lęsio non consideratur in renunciatione facta ob ingressum in Religionem. 258. 132. 457.

REMEDIVM

Interdicti *quorum bonorum* competit cuicumque venienti ab intestato contra possidentem pro hęrede, vel possessore. 258. 59. 446.

REMOTVM REMOTIO

Orationū distinctio efficit vnā dispositionē remotiorem, & aliam proximiorem. 205. 25. 59. ¶ Obseruantia proximior successioni attenditur, non remota. 207. 67. 96. ¶ Relatio fieri debet ad magis proxima, non autem ad remota. 208. 46. 47. 110.

RENVNCIATIO

Tolerantia, & acquiescientia substituti in non petendo fideicommissum absq. expresso actu renunciationis sibi non nocet. 203. 30. 39. ¶ Legittima in renunciatione non comprehenditur, nisi specialiter nominetur. 216. 24. 224. ¶ Hęreditatis, vel fideicommissi facta immediatè vocato, aut substituto habetur pro abstentione, & repudiatione. 227. 7. 229. Etiamsi fiat pro annua pecunię responsione. 10. 229. ¶ Vno nomine, & titulo facta, non extenditur ad iura alio nomine competentia. 229. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 244. ¶ Generalitas clausularum post causam, & speciem expressam in renunciatione adiecta restringitur ad speciem pręcedentem. 228. 13. 14. 15. 16. 17. 18 247. 20. 21. 248. ¶ Strictissimè debet intelligi. 229. 30. 31. 250. ¶ Vni rei potius quam pluribus censetur renunciatum. 229. 31. 250. ¶ Inhibitioni causæ ex quibus renunciatum dicatur. 230. 58. 59. 260. ¶ Clausulæ irritanti in Statuto positæ non potest per partes renunciari. 241. 26. 3 9. ¶ Hęreditati alterius sine eius cōsensu renūciari nō potest. 244. 4. 330. Limita in renunciatione generali plurium personarū. 5. 6. 331. & nu. 7. 8. & seq. quomodo declaretur ista generalis, aut specialis esse renunciatio. 8. 9. 10. 331. ¶ Nouitiorum renunciationes vt validę sint, quæ requirātur. 244. 2. 330. ¶ Iuri de futuro legittimæ consequendę renūciari potest. 244. 3. 330. 11. 332. Declara validam tamen esse, si renuncians sit viuus tempore consequendæ legittimæ. 244. 11. 12. 13. 332. ¶ Quando sit translatiua iurium, vel abdicatiua tantum. 244. 13. 14. 332. ¶ Renunciatio iuris futuri facta à Monaco operatur ad fauorem renunciatarij statim purificato iure. 2. 4. 16. 17. 332. ¶ Donec extant personæ, quarum fauore renunciatum est, renuncianti non datur regressus. 257. 4. 417. 61. 427. 295. 18. 836. ¶ Pro hæredibus censetur stipulata, etiamsi non exprimatur. 257. 5. 6. 417. ¶ Acceptata pro se &c. extenditur pro hęredibus. 257. 6. 417. Declara 63. 64. 65. 427. 258. 6. 7. 8. 431. 295. 4. 845. ¶ Renunciatione reali facta nunquā amplius renūcians admittitur. 257. 9. 417. ¶ Ex quibus realis, vel personalis dicatur. 257. 10. 11. 418. 31. 32. 33. 421. 45. 46. 48. 49. 425. 56. 57. 426. 58. 64. 65. 427. 258. 65. 66. 446. 70. 72. 447. 79. 449. 258. 127. 128. 456. 295. 6. 845. 18. 846. ¶ Ab ingrediente Religionē facta realis præsumitur. 257. 12. 418. 47. 426. 258. 127. 128. 456. 295. 7. 8. 845. Contrariū 32. 421. 258. 68. 69. 447. 258. 72. 73. 418. ¶ Facta à filio Patri acceptanti pro se, & suis hæredibus, intelligitur pro descendentibus, non autem pro extraneis, aut transuersalibus. 257. 13. 14. 15. 16. 418. 258. 62. 446. 295. 20. 21. 847. ¶ Fœmina renuncians Patri acceptanti pro hæredibus mortuo ab intestato Patre nō concurrit in successione Patris cum fratribus, & descendentibus masculis. 257. 17. 18. 19. 419. ¶ Declara si Pater fecerit Testamentum, & instituerit hęredem, etiam extraneum, quia tunc per quemlibet hęredem renuncians filius excluditur, secus si decesserit ab intestato. 257. 23. 24. 420. Amplia etiamsi successioni intestatę fuisset renunciatum. 30. 421. ¶ Renuncians institutus hæres à renunciatario non obstante renunciatione admittitur. 257. 26. 27. 28. 29. 421. ¶ Causa subsistente renunciationis etiam renunciatio subsistit. 257. 28. 421. ¶ Donationis titulus in renunciatione adiectus non immutat naturam renunciationis. 257. 34. 423. 70. 71. 72. 428. 258. 15. 16. 435. 258. 74. 448. 295. 3. 844. 31. 32. 33. 848. Pro mortuis habētur renunciantes ad effectum succedendi. 257. 39. 425. ¶ Regressus non datur renuncianti ad iura renunciata. 257. 40. 425. ¶ Simpliciter facta tam ab intestato, quam ex Testamento renunciantem excludit. 257. 41. 42. 425. ¶ Iuri de futuro per simplicem renunciationem non censetur renunciatum. 257. 50. 426. Limita si cum iuramento fiat renunciatio. 51. 52. ¶ Frustra renunciātur bona, quæ sunt propria renunciatarij. 257. 59. 60. 427. 258. 61. 446. ¶ Stipulata *pro hæredibus quibuscumque* compræhendit etiam extraneos pro exclusione renunciantis. 257. 62. Declara 63. 64. 65. 66. 427. 258. 6. 7. 8. 431. ¶ Ingredientis Religionem habet tacitam conditionē, si profiteatur. 258. 17. 435. ¶ Ex prohœmio causa renunciationis elicitur. 258. 39. 44. 295. 1. 844. ¶ Defectus solemnitatum non inualidat renunciationes factas ob ingressum Religionis. 258. 44. 441. Declarare potest renuncians suam renunciationem dubiam. 258. 50. 443. ¶ In renunciatione strictissima fieri debet interpretatio. 258. 60. 446. & tam quoad personas, quam quoad bona. 258. 89. 90. 91. 92. 451. ¶ In specie enumeratis hæreditatibus, quibus renunciatur, aliæ non compræhenduntur. 358. 75. 448. ¶ Non censentur in renunciatione compręhensa illa bona, quæ si compręhenderentur renuncians incideret in pœnam.

pœnam. 258. 76. 448. ¶ Fideicommissum, cuius alienatio prohibita est, non censetur in renunciatione comprehensum. 258. 93. 95. 451. ¶ Bonorum cum clausula *pleno iure* non restringitur ad commoditatem fructuum. 258. 99. 452. ¶ Læsio non consideratur in renunciatione facta pro ingressu in Religionem. 258. 132. 457. ¶ Interpretanda ita est, vt minus quam fieri possit ius lædat renunciantis. 925. 25. 463. ¶ Renunciatum alicui, & eius hęredibus an hæredes capiant tanquam hæreditarium, vel vti hæredes iure proprio. 270. 9. 10. 11. 12. & seq. 583. ¶ Proprij iuri renunciatio dicitur donatio. 272. 12. 596. ¶ Insinuationi cum iuramento facta renunciatio an sufficiat. 277. 4. 633. ¶ Emphytheuta renunciare potest emphytheusi, si casu fortuito reddita sit inutilis. 280. 106. 107. 108. 671. ¶ Emphytheusim à Patre acquisitam an filius renunciare valeat. 280. 192. 193. & seqq. 682.

REPARATIO RESTAVRATIO

In Ecclesiarum reparatione, aut restauratione quis contribuere debeat. 248. ?. 346. ¶ Deficiente consuetudine Ecclesiarum reparatio fieri debet ex redditibus Fabricę, seu Operę. 248. 7. 346. ¶ Deficiente consuetudine, & Operæ redditibus Ecclesia restaurari debet expensis possidentium Beneficia in eadem Ecclesia. 248. 8. 9. 347. ¶ Parochiani quo casu teneatur ad reparationem Ecclesiæ. 248. 11. 12. 13. 347.

REPETITIO

Voluntas magis enixa arguitur ex repetitione. 201. 44. 15. ¶ Qualitas in vno legato adiecta non censetur repetita in alio legato in diuersa oratione expresso. 205. 1. 54. ¶ Verbum in prima oratione expressum in secunda oratione censetur repetitum, si in secunda fuerit omissum. 205. 3. 454. 208. 56. 105. ¶ Orationum diuersitate stante non datur repetitio in vna dispositione qualitatis, aut conditionis in alia expressæ. 205. 13. 14. 55. Conditio, & qualitas in vna substitutione adiecta nō censetur in alia repetita, cum in vtraq. diuersi generis personę sunt vocatę. 205. 18. 56. ¶ Quando ratio diuersitatis adest inter vnam, & alteram dispositionem non datur repetitio qualitatis. 205. 36. 62. ¶ In dispositione fauorabili ad eius restrictionem non datur qualitatis repetitio. 236. 30. 293. ¶ Qualitas in separato capite non censetur repetita, etiamsi adsit copula *et*. 251. 22. 372. ¶ Non datur vbi correctio sequeretur. 251. 24. 372. ¶ Onus, qualitas, & conditio in Testamento adiecta repetita censetur in Codicillis, nisi aliud fuerit expressum. 282. 15. 699. 28. 29. 701. ¶ In Additione facta dispositioni censentur repetita omnia in dispositioni contenta. 282. 19. 20. & seq. 700. ¶ Dictiones *vlterius, amplius, eodem modo, & plus* repetunt substantiam præcedentem cum omnibus qualitatibus. 282. 29. 30. 701. Declara 32. 33. 34. 702.

REPRAESENTATIO

Vbi æquitas contrarium suadet, non admittitur. 207. 39. 40. 91. In maioratu facti non habetur repræsentationis ratio. 208. 21. 22. 23. 105. ¶ AEtas non repræsentatur. 208. 22. 23. 105. ¶ Duas personas, seu duo nomina reprȩsentans censetur contraxisse eo nomine tātum, quod expressit. 229. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 244. ¶ Defunctus pro parte rei, & pro parte hæreditatis reprȩsentari nequit. 240. 4. 313. Item nec pro parte temporis repræsentari potest. 240. 5. 313. ¶ Possessor potest reprȩsentare plures personas iuxta diuersitatem titulorum, quibus possidet. 272. 16. 597.

REPVDIATIO

Paria sunt nullum fuisse hæredem institutum, vel hæredem institutum repudiasse. 227. 1. 227. ¶ Hȩreditatis, vel fideicommissi facta immediatè vocato, & substituto habetur pro mera abstentione. 227. 7. 229. Etiamsi fiat cum annua pecunię retributione. 10. 229. ¶ Emphytheusim à Patre acquisitam an filius repudiare valeat. 280. 193. & seq. 682.

RES

Potest quisque rei suę legem, quam vult, imponere. 225. 6. 216. ¶ Argumentum de re ad tempus datur. 240. 5. 313. ¶ Testando quilibet rei suæ potest quàm legem velit imponere. 272. 4. 599. ¶ Iudex ratione rei sitę fit competens contra non subditos. 275. 5. 610. Etiamsi res sit mobilis. 6. 7. 8. 9. 610. ¶ An prȩsumantur esse illius, cuius Marco signatæ sunt. 275. 28. 29. 615. ¶ In plures partes quælibet res diuidi potest. 280. 127. 673. ¶ Secundum eius propriam naturam, non secundum quod accidentaliter contingit quælibet res iudicari debet. 280. 148. 676. ¶ Diuerso iure censeri non debet eadem res. 282. 24. 701. ¶ Dominium eiusdem rei eodem tempore non potest esse apud duos. 283. 10. 705. 292. 61. 818.

RESERVATIO

Facta aliquarum rerum *per disporne à beneplacito* non reddit Actum conditionalem. 249. 20. 21. 353. ¶ Dispositio reseruata rerum censetur facta in succedentes ab intestato non condito Testamento. 249. 22. 23. 353. 24. 25. & pluribus seq. Condemnatus ad dimittendum bona reseruatis sibi iuribus super iisdem pro suo credito impedit exequutionem sententiæ. 269. 1. 2. 562. ¶ In sententia facta super articulo expensarum nihil valet, nec ex ea agi potest ad expensas. 279. 1. 645. Iurium in sententia quid operetur. 293. 11. 12. 13. 14. & seq. 836.

RES IVDICATA

Exceptio rei Iudicatæ in vim dilatoriæ opposita, si dubia sit, non impedit prosequutionem Iudicij 122. 1. 194. ¶ In dubio non obstare Rem Iudicatam est pronunciandum 222. 9. 195. ¶ Vt obstet, quæ concurrere debeant. 222.9.195. Pro veritate habetur. 233. 1. 269. ¶ Ius irretractabile facit inter partes. 233. 2. 269. Cum illud idem examinatur, quod in primo Iudicio, obstat semper res iudicata. 233. 3. 270. ¶ Semper obstat, quoties identitas, rei, causæ, & personæ concurrit. 233. 4. 5. 270. ¶ Identitas personarum interpretatiuè sufficit ad effectum rei Iudicatæ. 233. 9. 270. ¶ Contra Patrem filio nocet. 233. 8. 12. 270. ¶ Cum ius agendi, & defensionis est idem tertio nocet. 233. 13. 14. 270. ¶ Sententia contra defunctũ lata nocet hæredi. 233. 20. 271. Limita si sit hæres cum beneficio inuentarij. 23. 271. ¶ In Aduentitijs contra Patrem data facit rem Iudicatam contra filium. 233. 28. 271. ¶ Exceptio contra Rem Iudicatam si admissa sit, & super ea probatum, potest de Re Iudicata cognosci. 233. 48. 273.

RESTITVTIO

In integrum aduersus quadragenariam præscriptionem non datur. 336. 32. 294. ¶ Comunitas stante læsione restituitur in integrum. 243. 30. 329. ¶ Ecclesiæ competit aduersus sibi pręiudicialia gesta à Prælato suo. 250. 43. 466. ¶ Adeundi hæreditatem transmittitur, 262. 39. 510. ¶ Ignorantia talis requiritur, quæ aliqua diligentia non potuisset remoueri, vt restitutio ex generali clausula *si qua mihi, &c.* competat. 271. 18. 592. ¶ Scientia ex vicinitate præsumpta sufficit, vt restitutio ex clausula *si qua mihi, &c.* excludatur. 271. 22. 592.

RETENTIO

Succedente creditore debitori fit confusio quoad actionem, & obligationem, non autem quoad retentionem. 269. 44. 571. ¶ Hæres beneficiatus potest retinere tot bona pro soluendo ære alieno, etiamsi non petatur à creditoribus. 270. 7. 581.

REVOCATIO

Mandati ex quolibet cursu temporis non præsumitur, nisi de contraria voluntate constet. 209. 2. 119. ¶ Voluntatis non præsumitur, sed perseuerantia. 209. 31. 121. ¶ Confessio erronea, detecto errore potest quandocumq. reuocari. 221. 8. 192. Etiamsi foret a Parte acceptata. 9. 193. ¶ Consensus prętitus à filio gravamini in legitima apposito in actu testandi Patris, nec ab eo, nec eius hærede reuocari potest. 216. 18. 19. 223. Maximè si post mortem Patris approbauit Testamentum. 19. 20. 224. ¶ Ex contractu revocato actio non datur. 241. 1. 316. ¶ Donatio reuocata censetur per dispositionem subsequentem in alium eorũdem bonorum. 241. 3. 4. 316. ¶ Donatio causa mortis potest ad libitum reuocari. 241. 5. 316. ¶ Donatio absenti facta est revocabilis, donec à donatario acceptetur. 241. 32. 320. ¶ Et hoc non obstante clausula *constituti, vel acceptatione Notarij pro absente*. 241. 33, 34. 321. ¶ Substitutio facta Legato in Testamento an censeatur reuocata, si in Codicillis idem legatum reformetur. 282. 12. 13. 699.

REVS

Vincit ex non Iure Actoris. 241. 2. 316. ¶ In summarijssimo possessorio quisque ex litigantibus dicitur Actor, & reus. 250. 3. 358. ¶ Absolutus à pœna potest condemnari ad refectionem damnorum. 279. 21. 650.

RVBRICA

Nigrum Statuti ita debet intelligi, vt cum Rubrica conueniat. 265. 24. 533. Declara nisi Nigrum esset generalius rubro. 25. 26. 533.

S

SALARIVM

IVdici pro rata temporis debetur. 254. 9. 391. ¶ Loco Sportularum successit. 254. 9. 391.

SALVIANVM

Competit creditori habenti creditum cum hypotheca bonorum. 280. 203. 684. ¶ Datur contra singularem successorem. 280. 204. 684. ¶ Datur Domino contra bona coloni. 280. 205. 684.

SCIENTIA

Papę æquiualet dispensationi quoad Simoniam euitandam. 213. 18. 136. ¶ Interpellationis vicē supplet. 227. 27. 232. ¶ Ignorantia præsumitur non probata scientia. 227. 31. 232. ¶ Ignorantia alterius Testamenti pręsumitur. 227. 32. 232. ¶ Tempus datum in Testamento ad aliquid implendum non currit nisi à die scientiæ Testamenti. 227. 33. 232. ¶ Testamenti in genere non probat scientiā omnium contentorũ in eodem Testamento. 227. 38. 233. ¶ Scire non dicitur qui factum in genere scit, qualitates autem ignorat. 227. 39. 233. ¶ Ex coniecturis deducta non sufficit, vbi agitur de amissione iuris. 227. 40. 233. ¶ Prorogationis instantiæ intimatio non est necessaria, vbi ex aliis scientia eiusdem probatur. 230. 31. 32. 33. & seq. 256. 52. 259. ¶ Intimationis defectum, quando scientia suppleat. Distingue 230. 31. 32. 33. 250. ¶ Ex donationis scientia præsumitur acceptatio, si est lucratiua, secus si onerosa. 241. 37. 321. ¶ Præsumptionibus probatur. 271.

271. 19. 592. ¶ Ex consanguinitate præsumpta ignorantia excluditur. 271. 20. 591. ¶ Contractus ex cohabitatione præsumitur. 271. 21. 592. ¶ Ex vicinitate præsumpta sufficit, vt excludatur restitutio in integrum ex clausula *si qua mihi*. 271. 22. 592. ¶ Præsumitur de his, quæ in publico fiunt. 271. 23. 592. ¶ Præsumitur de contentis in Instrumento penes eundem reperto. 271. 24. 592. ¶ Officialis Principi nocet ad effectum præscribendi. 271. 25. 592.

SCRIPTVRA

Ad cognoscendam validitatem, vel inualiditatem scripturæ attenditur Statutum, aut consuetudo loci, vbi fuit producta. 209. 17. 120. ¶ Informis in Archiuio reperta non suppletur ex eo fides. 213. 44. 139. 214. 32. 144. ¶ Obseruãtia dat fidem scripturę informi. 214. 33. 144.

SECVNDOGENITVS

Tenetur probare se vti primogenitum vocatum. 225. 11. 217. ¶ Secundum naturam non dicitur primogenitus. 225. 12. 217. ¶ Non admittitur in successione, ad quam vocatus est primogenitus. 225. 13. 14. vbi declaratur 217. ¶ & nu. 16. 17. & 18. vbi latè quando ciuiliter primogenitus, vel naturaliter tantum.

SENIOR SENECTVS

Habilitas maior præsumitur in seniore. 201. 43. 15. Maior natu, & senior est idem. 207. 486.

SENTENTIA

Contra communem DD. opinionem lata dicitur iniqua. 205. 43. 66. Aduocatorum, & Iudicum præferri debet legum interpretibus. 205. 47. 66. ¶ Contra fideicommissarium lata an substituto noceat. 207. 33. 34. 90. ¶ Contra casum legis prolata notoriè nulla dicitur. 211. 4. 128. ¶ Pro redditione rationum Tutorum pendere debet à relatione calculatorum. 211. 19. 129. ¶ Infamia per sententiam irrogata nunquam purgatur, etiamsi condemnatus laudabiliter viuat. 215. 1. 146. 24. 25. 26. 148. ¶ Dubia ex Actis causæ interpretationem recipit. 215. 18. 147. ¶ Dum constat de certo titulo ad eum sententia referri debet. 215. 53. 151. ¶ Absoluens à petitis, quia non fuit sufficienter probatum, non parit exceptionem rei iudicatæ, & potest iterum Iudicium institui. 222. 6. 7. 194. ¶ Cum fuit assignatus terminus ad probandum, & probationes factæ non releuant sententia absolutoria à petitis est proferenda. 222. 11. 12. 195. ¶ Etsi eo casu proferatur ab obseruatione Iudicij habet vim diffinitiuę. 222. 25. 26. 197. Contrarium 27. 28. Distingue 31. 32. ¶ Decisio est pars sententię. 222. 13. 196. ¶ Absoluens ab obseruatione Iudicij eadem est cum absolutoria ab obseruatione instantię. 222. 14. 196. ¶ Absolutoria ab obseruatione Iudicij, an sit mera interloquutoria, vel habeat vim diffinitiuę. 222. 16. 196. ¶ Præsumitur lata prout de iure ferri debebat. 222 17. 196. ¶ Perempta instantia Iudex non potest aliam sententiam proferre, quam ab obseruatione Iudicij. 222. 19. 20. 21. & seq. 196. ¶ Patenter nulla nullum parit effectum. 222. 24. 196. ¶ Absolutoria à petitis cum clausula *reseruatis Iuribus iterum agendi* est mera interloquutoria. 222. 30. 198. ¶ Absolutoria à petitis cum clausula *reseruato Iure melius agendi* impedit eãdem actionem intentare. 222. 41. 200. ¶ Absolutoria à petitis cum clausula *ex hactenus deductis*, vel *alio non edocto*. vel *rebus sic stantibus* an sit definitiua, vel interloquutoria. 222. 42. 200. ¶ Res iudicata pro veritate habetur. 233. 1. 269. ¶ Res iudicata facit ius irretractabile inter partes. 233. 2. 269. ¶ Exceptio rei iudicatæ obstat, cum illud idem quod in primo Iudicio discutitur. 233. 3. 270. ¶ Exceptio rei iudicatę obstat, cum identitas, rei, causæ, & personæ concurrit. 233. 4. 270. ¶ Contra Patrem lata filio nocet. 233. 8. 12. 270. ¶ Interpretatiuè sufficit concurrere personarum identitatem ad effectum rei iudicatę. 233. 9. 270. ¶ Tertio nocet in connexis. 233. 11. 270. ¶ Cum ius agendi, & defendendi est idẽ, nocet tertio. 233. 13. 14. 270. ¶ Contra Defunctum lata nocet hęredi. 233. 20. 271. Limita si sit hæres cum inuentario. 23. 271. ¶ In Aduentitijs contra Patrem data filio nocet. 233. 28. 271. ¶ Tertijs non citatis nocet quatuor concurrentibus. 233. 37. 272. Declara 40. 41. 273. ¶ Principis sententia habet vim legis, & præiudicat omnibus. 233. 44. 45. 46. 273. Declara nu. 47. ¶ Data à delegato censetur à delegãte data. 233. 44. 233. ¶ Exceptio contra rem Iudicatam si sit admissa, & super ea probatum, potest de ea cognosci. 233. 48. 273. ¶ Super dote contra maritum lata vxori nocet. 234. 40. 41. 280. ¶ Super statu personæ, vel rei prolata omnibus nocet. 234. 42. 43. 280. 236. 29. 293. ¶ Contra Authorem lata successori vniuersali, vel etiam particulari nocet. 234. 51. 281. ¶ Super feudo lata nocet successoribus. 253. 6. 7. 385. Contrarium 15. 16. 7. 386. ¶ In re dubia certa ferri sententia non potest. 257. 4. 431. ¶ Verba sententię ita strictè sunt intelligenda, vt ex eis inferatur solum, quod ex eorum natura resultet. 261. 2. 498. ¶ Verbum *damna* in sententia adiectum comprehendit solum expensas necessarias in lite factas. 261. 3. 498. Condemnatus in sententia in expensis ad quæ teneatur latè distinguendo. 261. ex nu. 3. 4. & ferè per totum. Verba sententiæ in eo sensu capiuntur, quo magis iuris regulis conueniãt. 261. 500. col. 2. in fin. ¶ Per appellationem extinguitur sententia tanquam si lata nõ foret. 263. 1. 2. 514. ¶ Ex secunda primam confirmante non autem ex prima sententia agitur. 262. 3. 4. 515. ¶ Declarans hęredem gaudere debere beneficio inuentarij facit ius quoad omnes etiam non citatos. 269. 56. 57. 573. Condemnatus in sententia ex vno titulo potest

teſt in alio Iudicio alium titulum deducere. 272. 17. 597. ¶ Reſeruatio in ſententia decidendi articulum condemnandi, vel abſoluendi ab expenſis nihil valet. 279. 1. 645. ¶ Referetur ad cauſas in Actis, vel in Motiuis Iudicũ, vel iuris allegationibus deductas. 294.6.7.8. 5. ¶ Reſeruatio iurium in ſententia quid operetur. 294. 11. 12. 13. 14. & ſeq. 836. ¶ Tribunalia Suprema non exequuntur aliorum ſententias, niſi prius recognitis meritis. Rota deciſ. poſt Conſultat. 295. pag. 856. col. pr.

SEQVENTIA SVBSEQVENTIA

Præcedentia magis influunt in ſequentia, quam è contra. 2. 20- 22. Declara ſi præcedẽtia ſint magis clara, quam ſequentia, ſecus ſi ſint magis dubia, vel vtraq. dubia, vel vtraq: per ſe clara. 2. 21. 22.

SERMO

A ſermonis proprietate non eſt recedendum. 225. 225. 10. 217.

SIMONIA

Scientia Papę ęquipollet diſpenſationi quoad Simoniam euitandam. 213. 18. 136.

SIMVLATIO

Contra publicum Inſtrumentum non præſumitur, ſed eſt probanda. 234. 52. 281. ¶ Cauſa ſimulationis eſt probanda grauis, & veriſimilis. 234. 52. 53. 282. ¶ Species ſimulationis eſt probanda: 234. 54. 282. ¶ Teſtibus non probatur. 234. 55. 282. Declara 56. ¶ Coniecturis probatur. 234. 57. 282. Declara 58. 59. 60. 61.

SINGVLARIS

Pluralitas quando in fideicommiſſis reſoluatur in ſingularitatem. 219. 5. 6. 7. & ſeq. 180. Numerus pluralis verificatur in ſingulari, quando eadem ratio viget. 230. 40. 257. ¶ Numerus ſingularis aliquãdo in pluralitatem reſoluitur. 278. 15. 641.

SIMPLEX

Mixtum non comprenditur in Statutis ſub ſimplici. 265. 5. 528. 280. 11. 656.

SEQVESTRVM

Poſſeſſione ſequeſtrata à Principe, vel Iudice relinquit eam in ſtatu, quo tunc reperitur, nec alteri eam tollit, vel tribuit. 250. 35. 36. 362. ¶ Fideiuſſione pręſtita relaxari debet ſequeſtrum. 275. 10. 611. ¶ Fideiuſſio vices ſubit ſequeſtri. 275. 11. 611.

SIMILE vel DISSIMILE

Par pro ſimili, & ęquali accipitur. 223. 4. 202. ¶ Dictio *alio* quando ſimilia expreſſis ſignificet. 229, 26. 27. 249. Ad caſus diſſimiles extenſio non fit. 288. 69. 773.

SOCIVS

Contrahens cum aliquo vti ſocio nomen proprii excludit. 212. 24. 132. ¶ Debitum ſocietatis ſoluens de propria pecunia ſoluiſſe præſumitur. 221. 17. 18. 20. 192.

SOLEMNITAS

Teſtamenti ſolemnitates de iure ciuili ſunt inuentæ. 249. 35. 355. ¶ In Teſtamentis inter liberos omnis iuris ciuilis ſolemnitas relaxatur. 249. 36. 355. ¶ In Teſtamentis ad pias cauſas quæ ſufficiunt, ſufficiunt etiam in Teſtamento inter liberos. 249. 40. 41. 355. ¶ Renunciationes ob ingreſſum Religionis non inualidat defectus ſolemnitatum. 258. 47. 441. ¶ Inuentarii ſolemnitates quę ſint. 270. 2. 580. ¶ Non adhibenda contemporaneè cum ipſo Actu ex curſu triginta annorum præſumitur. 28. 26. 708. ¶ In fauorem Eccleſiæ, minoris, & mulieris in Contractibus ſunt introductæ, vndè ab aliis eorum defectus opponi nequit. 287. 31. 757.

SOLVTIO SOLVENS

Dos ſocero Mariti Patri validè ſoluitur. 212. 10. 11. 131. Maximè ſi maritus ſub patria poteſtate ſit. 12. 13. ¶ Pro dote ſoluta Patri filius non obligatur. 212. 14. 15. 16. 131. Declara 20. 21. 22. 23. ¶ Pro dote ſoluta filio de voluntate, & iuſſu Patris filius non obligatur. 212. 16. 17. 131. ¶ Soluens de propria pecunia ſoluiſſe præſumitur. 221. 14. 15. 192. ¶ Debitum comune ſoluens de propria pecunia ſoluiſſe præſumitur. 221. 16. 17. 18. 192. ¶ Diſtingue 19. 193. ¶ Socius debitum ſocietatis ſoluens de propria pecunia ſoluiſſe præſumitur. 221. 17. 18. 192. ¶ Conditio ſolutioni adiecta non reddit diſpoſitionem conditionalem. 234. 9. 276. ¶ Compenſatio extinguit debitum, prout ſolutio. 242. 1. 322. ¶ Vti quid facti plenè eſt probanda. 242. 20. 323. ¶ Creditore ſuccedente debitori ratione præſumptę ſolutionis extinguitur creditum. 269. 63. 575. ¶ Omnis Actio extinguitur per ſolutionem. 269. 64. 575. ¶ Hęredi grauato tuto ſoluitur, licet non inueſtiat, vti tenebatur, niſi in contractu debiti fuiſſet cautum. 269. 65. 576. ¶ Hæres beneficiatus rectè ſoluit creditoribus primò venientibus licet poſterioribus. 272. 1. 594. Declara 2. 3. 4. & per totum, & præſertim 10. ¶ Hęres beneficiatus non poteſt retardare creditori petenti ſolutionem ſui crediti ſub prętextu quod adſint alii creditores anteriores, ſi non vrgent. 272. 19. 20. 597.

SOROR

Mater admittitur ad successionem filij, vel filię vna cum sorore, vel fratre eiusdem filij in capita. 238. 2. 299. ¶ Legitima sorori in bonis fratris, vel sororis non debetur nisi turpi persona instituta. 238. 6. 300. ¶ Ex Statuto à successione fratris exclusa si instituatur, habetur tanquam si fuerit extraneus institutus. 238. 12. 302. ¶ Per Statutum exclusa ab intestato extantibus fratribus si instituatur excluso fratre, habetur pro extranea. 238. 13. 14. 302. ¶ Succedit defuncto vna cum ascendentibus non extantibus descendentibus. 262. 50. 5 2. Declara si sit ex vtroque parente defuncto coniuncta. 262. 50. 51. 512. ¶ Statuto excludente à successione fœminas propter masculos fauore agnationis frater in materna hæreditate non excludit sororem vterinam, secus si Statutum excludat fauore masculini sexus. 263. 1. 520. ¶ Filiæ tam sororis, quam fratris in capita Patruo, vel auunculo succedunt. 276. 3. 625. ¶ Statutum correctorium de persona sororis non extenditur ad filium sororis. 276. 4. 625. Etiam si contemplasset agnationem. 5. Contrarium, per totam Consult.

SPES

Ex contractu conditionali facilius, quam ex Testamento transmittitur. 201. 35. 3. ¶ Principi licet ius in spe tantum acquisitum tollere. 252. 17. 18. 377. Declara 25. 26. 27. 378. Et quod dicatur ius in spe. 252. 32. 33. 379. & num. 34. 35. 36. vbi plura exempla ex qualitate matris arguitur spes futuræ indolis in filio. 252. 77. 381.

SPECIES SPECIALIS

Dispositio generalis, quę in vna specie tantum verificari potest, dicitur specialis. 226. 26. 27. 225. ¶ Generalitas clausularum post causam, & speciem adiecta restringitur ad speciem præcedētem. 229. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 247. ¶ Simulationis species est probanda. 234. 54. 282. ¶ Clausulæ generales post dinumerationem specierum adiectę iuxta eas restringuntur. 59. 18. 462. ¶ Plus & minus non constituunt diuersam speciem in substantialibus. 210. 100. 670.

SPORTVLAE

Nomen vnde deriuauerit, & earum significatio. 254. 2. 390. ¶ Quibus Iudicibus, & in qua quantitate sint soluendę sportulæ. 254. 3. 390. ¶ Pro rata laboris debentur. 254. 7. 391. ¶ Salarium Iudicis loco sportularum successit. 254. 9. 391. ¶ Iudici debentur in recompensationem passi laboris. 254. 11. 391. ¶ Debentur Iudici etiam causa per sententiam non terminata, si per eum non steterit. 254. 12. 13. & seq. 391.

SPVRIVS

Macula spurij est indelebilis. 253. 24. 387. ¶ Ab honoribus, & dignitatibus excluduntur. 253. 25. 387.

STATVTORVM GENERALIA

Disponens censetur se conformare cum Statuto loci. 207. 47. 48. 92. Item, cum Statuto vigente tempore factę dispositionis, non cum postea superuento. 207. 50. 92. ¶ Non compræhendit non subditos. 209. 4. 119. Declara 5. 6. In decisorijs, secus in Ordinatorijs. ¶ Dans modum, & formam probationis faciendę respicit ordinatoria, non decisoria processus. 209. 8. 119. ¶ Ad cognoscendam validitatem, seu inualiditatem Instrumēti, seu scripturæ attenditur Statutum, & consuetudo loci, vbi fuit producta. 209. 17. 120. ¶ Quando circa ordinatoria, vel decisoria Iudicia dicatur disponere. 209. 18. 19. 120. ¶ Statuti Beneficia ad forenses non extenduntur. 209. 21. 22. 120. ¶ Ratio Statuti si cessat, dispositio cessat. 209. 25. 121. ¶ Plus attenditur ratio, & mens Statuti, quam verba. 209. 26. 121. ¶ Est interpretandum, vt minus deroget iuri comuni, quā sit possibile. 209. 34. 121. ¶ Est interpretandū quod in vno solum casu corrigat ius comune, non in duobus. 209. 33. 121. ¶ Relatio contra formam Statuti facta est ipso iure nulla. 215. 5. 128. ¶ Testator cum Statuto loci suam dispositionem conformasse censetur. 218. 7. 172. ¶ Generale non attenditur, vbi adest speciale, siuè præcedat, siuè sequatur generale. 224. 23. 212. ¶ Præsumptio à Statuto inducta, vt verificetur, probandæ sunt præcisè qualitates ab eodem Statuto inductæ. 228. 29. 238. ¶ Vbi Statutum plures insimul qualitates exigit, non sufficit vna, vel altera, sed omnes verificari debent. 228. 31. 238. Maximè si Statutum sit exorbitans. 228. 32. 33. 30. 37. 239. ¶ Dum certos modos probandi præter Ius comune pręscribit censetur pro forma hoc statuisse. 228. 33. 34. 239. ¶ Pro forma à Statuto traditum censetur quicquid præter iuris comunę disponit. 228. 35. 239. ¶ Nihil addi, vel detrahi potest. 228. 37. 239. ¶ Qualitas naturaliter pręsumpta non sufficit, vbi à Statuto desideratur, sed in specie probanda. 228. 41. 42. 43. 44. 239. ¶ Nullitas ex defectu iurisdictionis nūquam censetur à Statuto prohibita. 230. 11. 15. 16. 254. ¶ Et si Statutum per amplissima verba de nullitate dicere prohibeat. 12. 13. & seq. ¶ Vna pars aliam declarat. 230. 4. 257. ¶ Qualitas Statuti probanda est ab eo, qui Statuto nititur. 236. 17. 291. ¶ De successionibus an habeat locum in bonis extra dominium Statuentium. 238. 15. 304. ¶ Laicorum an locum habeat in successione Clericorum. 239. 2. & per totum. 305. ¶ Clericus testando cum Iure comuni non cum Statuto loci se conformasse pręsumitur. 239. 5. 306. ¶ Laicale in Curia Episco-

pali receptum ligat Clericos. 239. 14.15.307. 25. 26. 308.¶ Acceptatio Episcopi Statuti Laicalis non valet, nisi sit Apostolica authoritate confirmatum. 239. 17. 307. Contrarium 25. 308. Declara 29. 30. 308. ¶ Episcopus potest condere Statuta in sua Diœcesi seruanda. 239. 17. 307. Etiamsi statuat contra Ius Ciuile. 20. 24. 308. Secus contra ius Canonicum, aut priuilegia Clericorum. 22. 23. 308. ¶ Libertati Ecclesiæ quando dicantur aduersari Statuta. 239. 23. 24. 307. ¶ Confirmata à Papa, vel Episcopo dicuntur Papalia, vel Episcopalia. 239. 34. 310. ¶ A confirmante robur accipiunt nō autem ab eo, qui condidit. 239. 35. 310.¶ Ciuitates subditæ non possunt Statuta condere absque Principis assensu. 239. 36. 310. ¶ Renunciari non potest per partes clausulę irritāti in Statuto positæ. 241. 26. 319. ¶In casu simplici loquens non habet locum in casu mixto. 245. 10. 335. ¶ Ita debet interpretari, vt cum Statuto conueniat, non autem ei adversetur 245. 11. 335. ¶ A iure Comuni passiuam recipit interpretationem. 245. 12. 335. ¶ Vnum ab alio declaratur,& interpretationem recipit. 245. 13. 335. ¶ Qui Statuto vti velit, verificare debet omnes qualitates eiusdem Statuti. 245 14. 335. ¶ Trahi non potest ad casum,cui Statuti verba non conferunt. 245. 15. 335. Tantum disponit, quantum loquitur. 245.16. 335. ¶ Corrigens ius Comune in vno casu non debet extendi, vt corrigat in alio. 245. 17. 335. ¶ Loquens de ciuibus extenditur ad incolas diù habitatores. 245. 23. 336. ¶ Consuetudines, & Statuta æquiparantur. 248. 6. 346. ¶ Iuri positiuo, non autem naturali derogare potest. 249. 47. 356. ¶ Casus omissus iuxta ius Comune decidi debet. 254. 4. 39. 262.45. 511. ¶ In Statutis correctoriis iuris Comunis non fit extensio de casu ad casum. 262. 52.512. Nec etiam ex identitate rationis. 262. 53.512. ¶ Frater non excludit sororem vterinam in maternis bonis Statuto excludente fœminas a successione extantibus masculis fauore agnationis, secus si excludat fauore masculini sexus. 263. 1. 520. ¶ Quando verò dicatur excludere fauore agnationis, vel masculini sexus easdem fœminas propter masculos. 263. 2. 3. 4. 5. 520. ¶ Quod ex Statuti ratione resultat, id ex Statuto prouenire dicitur. 263. 4. 520.¶ Mens Statuentium coniecturis, prout mens Testatoris elicitur. 263. 5.520. ¶ Tacita ratio idem operatur in Statutis, quod expressa. 263. 6.520. ¶ Mixtum in Statutis sub simplici non venit. 265. 5. 528. 280. 11. 656.¶ Discretiuè diuersisq. verbis in vno, vel altero casu loquens,non possunt verba vnius casus ad aliū adaptari. 265. 9. 529. ¶ Verba antecedentia Statuti æquiuoca declarantur ex subsequentibus. 265. 10. 11. 529. ¶ Nigrum Statuti ita debet intelligi, vt cum Rubrica conueniat. 265 24. 533. Limita quando Nigrum est generalius Rubro. 25. 26. 533. Superfluum non dicitur Statutū, cū magis exprimit id, quod aliàs esset dubium. 265. 28. 534. ¶ In casu, quo suppositum verificetur, est intelligendum Statutum 265. 29. 534. ¶ Vna pars Statuti aliam declarat. 266. 25. 543. ¶ Princeps non comprehenditur in Statuto à se facto. 271. 27. 592. ¶ Correctorium loquens de fratre non extenditur ad filium fratris. 276. 4. 625. Etiamsi conditum esset fauore agnationis. 5. 625. Contrarium per totum Cons. ¶ Exclusio fœminarum propter masculos censetur fauore agnationis, etiamsi non sit expressum. 276.6.625. ¶ Ratio expressa in Statutis in casu scripto extenditur etiam in casu non scripto, in quo est eadem ratio. 276. 7.8. 625. ¶ Fauorabilia, an odiosa sint excludentia fœminas propter masculos. 276. 9. 10.11. 626. ¶ Passiua interpretatio in Statutis quæ dicatur. 276. 13.14. 626. ¶ Hæreditas Clerici comprehenditur in Statuto Laicali de successionibus. 276. 19. 20. 628. & per totum Consilium latè probatur. ¶ De Contractibus mulierum, & consensu propinquorum in eis adhibendo non procedunt in contractu ad piam causam. 277. 9. 10.11. 633. ¶ Ratio Statuti vbi cessat, Statutum quoque cessat. 277. 10. 11. 633. ¶ Vsu non recepta quando seruanda sint. 279. 27. 28. 29. & seqq. 652. ¶ Disponentia Accusatorem calumniosum condemnandum esse in expensis intelligitur de vero non de præsumpto calumniatore. 279. 33. 34. 653. ¶ De locatione loquens non habet locum in locatione cum pacto francandi. 280. 10. 11. 656. ¶ Correctio immediata Statutorū non est præsumenda. 280. 54. 663. ¶ Vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus. 280. 58. 664. Declara 59. 664. ¶ Duos casus parificans, quod disponit in vno, in alio seruatur. 280. 63. 665. ¶ Superfluum non dicitur, cum aliquod dubium remouet. 280. 68. 665. ¶ Argumentum de Contractu ad Statutum valet. 280. 78. 667. Plus non disponit, quā loquatur. 280. 81. 668. ¶ Contrahentes cum Statuto potiùs, quam cum Iure comuni censentur sese conformare. 280. 150. 151. 676.

STATVTA LOCI PARTICVLARIA

BARGAE

Dominij Florentini Rubr. 14. lib. 2. de success. refertur. 262. sub nu. 51. 512.

FERRARIAE

Cap. 90. lib. 2. de solemnitatibus in Contractibus mulierum refertur, & declaratur. 277. 6. 7. 8. 19. 633. ¶ In Rubrica *quod Accusatio non recipiatur, &c.* declaratur. 269. 28. & seq. 652. ¶ De donationibus refertur 241. 20. 319. Rubr. 84. lib. 2. *Quod tempore Iudicum Salaria, &c.* refertur. 254. 1. 390. & per totum Consil. declaratur.

GENVENSE

Cap. 3. lib. 4. declaratur 269. 4. 562. sub num. 62. vers. *Huius itaq.* 575.

LVCENSE

Cap. 3. lib. pr. declaratur. 245. 9. 10. 11. 335. & per totum

totum in pluribus casibus eiusdem Statuti, cũ Rotæ decisionibus. ¶ Cap.109. 110. lib.pr.declarantur. 211. 2.127. item referuntur 217.30. 167. item explicatur cap.109. 217. 31. 168. ¶ Cap.110. lib.pr. declaratur. 217. 32. 168. ¶ Cap.Rotæ 55. declaratur 211. 2. 127. Rotæ 57. vbi dat facultatem Iudici prorogandi cōpromissa, quod procedat in omni cōpromisso. 230. 19. 20. 255. item vbi suspendit instantiā post pronunciatam ab Arbitris discordiam, quo tempore incipiat suspensio. 230. 38. 39. 40. 257. ¶ Cap. 141. lib.pr.refertur 217.30.167 Declaratur 217. 36. 169. 168. lib.1. latè cons. 223. 224. per totum agitur de ea materia, quę est l.fin. C.de Edict. D.Adriani tollend. ¶ Cap. 8. lib.2. in concursu masculorum cum fœminis declaratur. 267. 2. 3. 544. ¶ Cap. 4. lib.2. declaratur. 249. 47. & seq. 356. ¶ Cap.15. lib.2. refertur, & declaratur. 570. 28. 587. ¶ Cap. 26. lib.2. refertur 263. 8. 520. & iterum alia pars eiusdem Statuti refertur. 266. 1. 536. & declaratur per totum Consil. 264. vbi in principio. In quibus conueniat, & in quibus corrigat ius Commune. Et iterum, alia pars eiusdem Statuti declaratur. 266. per totum. Et iterùm quoad legittimam relinquendam, vt hic, declaratur. 267. 1. 544. & per totum. ¶ Cap.39. lib.2. non procedit in Contractu facto ob piam causam. 277. 7. 8. 9. 633. ¶ Cap. 56. lib.2. declaratur. 211. 1. 3. 127. ¶ Cap.120. lib.2. refertur. 280. 1. 655. & declaratur per totum Consilium, & pręsertim ex nu. 47. 662. vsq; in finem. ¶ Cap. 99. lib.1. An seruari debeat in Mandatis factis extra Dominium Reipublicæ, si in eius dominio causa mandati agatur. 109. 3.4. & per tot. 119. ¶ Cap.111. lib. 3. explicatur. 236. & per totum. 289. ¶ Cap. 170. lib. 4. declaratur 214. 22. 23. 212. ¶ Cap. 249. lib.4. declaratur, 236. 1. & per totum 289. ¶ Cap.12. lib. 6. declaratur 236. 1. & per totum. 289. ¶ Cap. pr. lib.2. Fundaci explicatur per totum. 236.

PONTREMVLENSE

De successionibus refertur. 276. 1.624. ¶ Excludēs fœminas à successione fratris propter fratrem procedit, etiam in filio fratris. 276.per totum.

STIPENDIA

Militare nemo cogitur stipendijs proprijs. 254. 6. 391.

STIPVLATIO

Facta in vno nomine ab eo, qui duo nomina, & diuersas personas repræsentat, censetur facta eo tantum nomine, quod expressit. 229.1.244. ¶ Verba sunt strictissimè interpretanda. 229. 9. 250. ¶ Pro hęredibus censetur facta stipulatio, etiamsi non exprimatur. 257. 5. 417. 258. 10. 432. ¶ Facta *pro se, &c.* extenditur *pro hæredibus*. 257. 6. 417. Item ad quoscumq. hæredes. 258.6.7. 8. 431. Declara 9.10. 11.12. 432. ¶ Nomine alterius stipulans an proprio nomine obligetur. 280. 199. 200. & seq. 683.

STVPRVM

Vt probetur, necessaria est prius probatio virginitatis in muliere. 215. 10. 147. ¶ Vel adminus quod pro tali haberetur. 12. Item probandi sunt Actus violenti & necessario inferentes deflorationem. 215. 11. 147. ¶ Clerici pro stupro quibus pœnis afficiantur. 215. 15. 16. 17. 247.

SVBREPTIO SVBREPTITIVM

Subreptitium dicitur Rescriptum, seu Priuilegium, si non sunt narrata ea, quæ retinuissent, vel tardiorem reddidissent Principem ad concedendum. 252. 70. 382. ¶ Legittimatio dicitur obtenta per subreptionem, si non fuit narratum, quod alij essent, quibus deberetur successio. 252. 72. 383. ¶ Legittimatio obtenta à Patre est subreptitia si non narrauit, quod erat grauatus onere restitutionis, nec valet in prejudicium substituti. 252. 73. 383. ¶ Legittimatio ad feuda dicitur subreptitia non narrata qualitate feudi Nobilis, Iurisdictionalis, & qualitate matris. 252. 74. 75. 76. 383. ¶ ¶ Clausulæ *motu proprio*, & *de certa scientia* non sanant subreptionis defectum. 252. 78. 383. ¶ Clausula *non obstante, &c.* non tollit vitium subreptionis quoad non expressa. 252. 80. 383.

SVBSITVTVS

Ex tolerantia alterius possessionis, & sine expressa renunciatione sibi in suo iure non nocet. 203. 30. 39. ¶ Sententia lata contra fideicommissarium an substituto noceat. 207. 33. 34. 90. ¶ ¶ Defuncto ante conditionis purificationem non transmittit ad hęredem. 216. 1. 2. 3. 154. Declara 3. 4. 5. 155. ¶ Post completum multiplicum si decedat ante an illud transmittat ad hæredes. 216. 5. 6. 7. 155. ¶ Cum Testator prohibet hęredem, vel legatarium alienare, vel disponere de re sibi relicta censetur fideicommissum induxisse fauore suorum hæredū. 216. 21. 158. Declara 22. 23. 24. 159. ¶ Fœminis substitutis masculis deficientibus duorum, vel plurium institutorum censetur discretiuè, vt fœminę vnius lineę succedant masculis eiusdem lineæ. 218. 1. 2. 171. 219. 1. 2. & seq. 179. Distingue 10. 11. 12. 181. ¶ Reciproca facta inter institutos quando censeatur repetita inter substitutos. 218. 16. 17. & seq. 173. 19. 20. 22. 23. ¶ Reciproca facta pluribus substitutis in ęquali portione purè & sine conditione mortis, est nulla. 218. 24. 25. 174. 26. 27. ¶ Clausula *doppo di essi* cōpendiosā substitutionem inducit. 218. 43. 178. ¶ Nominatus tàm dicitur proprio nomine vocatus, quam in generali descendentium, aut similis comprehensus. 223. 20. 205. ¶ Facultatem capiendi possessionem propria autoritate Testatorē substituto dedisse ex quibus arguatur. 241.

224. 4. 5. 210. ¶ Fideicommissarius particularis non tenetur capere possessionem de manu hæredis . 224. 12. 211. Eo magis si non fuerit primus , sed secundus, vel vlterior substitutus. 13. 14. 212. Et eo fortius si fuerit relictus exequutor . 15.16. ¶ Qui in posteriori substitutione expresse est substitutus non comprehenditur in anteriori generali vocatione. 225. 23. 219. 24. 25. 26. ¶ In casu contrauentionis substitutus, & admissus tenetur restituere substituto in casum mortis . 227. 44. 234. ¶ Confessio fideicommissarij substituto non obest. 234. 61. 282. ¶ Grauari potest fideicōmissarius, vt non modo hæreditatem , sed fructus post aditam hæreditatem perceptos substituto restituat . 240. 8. 314. ¶ Hæres grauatus tenetur rationem reddere substituto de bonis fideicommissi . 246. 1. 337. ¶ In reddēda ratione substitutus de bonis fideicommissi tenetur de leui culpa . ¶ Legittimatio non valet in præiudicium substituti , & est subreptitia, si Pater tacuit habere onus restitutionis. 252. 73. 383. ¶ Alienatis per fideicommissarium bonis fideicommissi an substitutus agere possit contra tertium emptorem , vel contra hæredem alienantis , vt æquiualentiam det. 256. 1. 2. 3. 409 . ¶ Et an pretium iustum tempore venditionis bonorum, vel tempore petitionis refundi debeat ab hęrede . 256. 5. 6. 7. & per tot. consil.410. ¶ Emens à fideicommissario bona fideicommissi sciens eueniēte conditione repetit pretium. 256. 15.411. Pretium autem exbursatum , non quod æstimarentur bona tempore successionis . 256.16.412. ¶ In casu obitus absque filijs facta an verificetur mortuo sine masculis , sed cum feminis . 260. nu.pr. vsque in finem, vbi de materia, & articuli veritate. 469. ¶ Soluitur rectè substituto licet non inuestiat , vti tenebatur , nisi in Instrumento debiti hoc fuisset expressum . 269. 65.576. ¶ Detractiones quotitatiuæ vti legittimę, & similium tanquam certę impediunt immissionem substituto , secus quantitatiuę tanquam incertę . 269. 68. 576. ¶ In casu alienationis statim facta alienatione succedit non expectata morte grauati . 273. 7. 8. 600. ¶ *Deficiente linea* substitutus quando dicatur vocatus . 278. 9. 10. 11. 12. 639. ¶ Annuum legatum decursum in vita alterius substituti successor non tenetur soluere . 278. 30. 31. 643. ¶ Substituto Titio, & eius descendentibus in perpetuum,per fideicommissariam,non autem per vulgarem censentur substituti . 282. 3. 4. 695. ¶ Vltimus ex substitutis fideicommissi remanet Dominus . 282. 4. 696. ¶ Deficere dicitur linea, quæ nunquam inchoauit . 282. 8. 9. 696. ¶ Pro eadem portione censetur quis substitutus pro qua fuit institutus . 282. 36.37. 703. ¶ Cui fuit datus substitutus in aliqua re, seu portione, censetur quoque in eadem re, seu portione institutus post Cons. 295. decis. Rotæ Rom. pag.857. col.2. in fi n. ¶ Legittimatio fieri potest in pręiudicium substituti,antequam possessionem bonorum adeptus sit . post Cons.295. pag.860. col.2. ¶ Ex purificatione fideicommissi ius acquiritur substituto etiam sine agnitione ad hæredes transmissibile post cons.295. pag.861. col.pr.

SVBSTITVTIO

Vna ab altera non declaratur, quando vtraque est sub diuersa oratione concepta . 205. 15. 16. 17. 55. ¶ Conditio,& qualitas in vna expressa non censetur in alia repetita, quando diuersę personę sunt in vna, & in alia vocatæ. 205. 18. 56. ¶ Quod fideicommissi genus fuit in antecedēnti substitutione ordinatum , idem censetur in sequenti copulata substitutione constitutum . 205. 21. 57. ¶ Quod in vna substitutione iuris interpretatione subauditur,non potest cum eo subintellecto alia substituto declarari . 205. 21. 58. ¶ Clausula substitutionis, quæ per se stat, dicitur pars pręcedentis orationis , 205. 32. 33. 59. ¶ Cum ratio diuersitatis adest,vna substitutio ab alia interpretationem non recipit , nec repetitionem qualitatis. 205. 36. 62. ¶ Reciproca inter omnes vocatos censetur inducta stante reali prohibitione alienationis . 216. 48. 163. ¶ Substitutio fœminarum duorum institutorum decedentium sine masculis censetur disterictiuè facta in defectum masculorum cuiuslibet lineę fœminarum eiusdem lineæ . 218. 1. 2. & seq. 219. 1. 2. & seq.174. Distingue 10. 11. 12. 18. 220. 27. 28. 29. 189. ¶ Reciproca facta inter descendentes plurium institutorum censetur in portione cuiuslibet lineę , & descendentes eiusdem lineæ . 218. 7. 8. 9. 10.170. ¶ Etiāsi adsint dictiones *perpetuo* . 220. 14. 15. 16. 17. 18. 187. ¶ Reciproca non præsumitur, nisi verba , aut coniecturæ pernecesse eam inferant . 218. 11. 172. ¶ Reciproca de linea ad lineam nō præsumitur nisi tribus concurrentibus . 218. 12. 172. Limita nisi ex aliis clarè constet de voluntate Testatoris . 13. Item concurrentibus coniecturis . 220. 1. 2. 3. 185. vbi quę sint coniecturę . & 33. 34. 35. 36. 190. ¶ Reciproca tunc dicitur, cum plures instituti sibi inuicem substituuntur . 218. 14. 173. ¶ Conditio *si sine filijs* subintellecta per *l.Cum Auus ff. de cond. & demonstrat.* procedit in dispositione Ascendentis,non transuersalis, vel extranei . 218. 15. 173. Contrarium latè 38. 39. 40. 41. 177. ¶ Reciproca facta inter primos institutos quando repetita dicatur inter substitutos . 218. 16. 17. & seq. 173. 19. 20. 22. 23. ¶ Reciproca facta institutis ęqualiter, & sine conditione mortis est nulla . 218. 24. 25. 174. 26. 27. ¶ Clausula *pupillariter* substitutionem directam infra tempora pupillaris ętatis inducit . 218. 30. 175. ¶ Pupillaris substitutio fit solum filiis in potestate à Patre . 218. 31. 32. 37. 176. ¶ Clausula *doppo di essi* . compendiosam substitutionem inducit . 218. 43. 178. ¶ Pluralitas quando resoluatur in singularitatem . 219. 5. 6. 7. & seq. 180. ¶ In posteriori substitutione expressè vocatus non censetur compręhensus in anteriori generali vocatione.225.23.219.24.25.26. ¶ Condi-

¶ Conditione deficiente, sub qua erat facta substitutio, deficit substitutio. 227. 2. 228. ¶ In casum contrauentionis substitutus, & admissus tenetur restituere substituto in casum mortis. 227. 44. 233. ¶ In casu obitus sine filiis an purificetur mortuo sine masculis, sed cum fœminis. 260. nu. pr. vsq. in finem vbi de materia, & articuli veritate. 469. ¶ Sub duabus conditionibus concepta non purificatur, nisi omnibus adimpletis. 260. 29. 30. & seq. 471. ¶ Deficiente linea facta substitutio, quo casu verificetur. 278. 9. 10. 11. 12. 639. ¶ Facta in legato in Testamento an censeatur reuocata, si in Codicillis idem legatum reformetur. 282. 12. 13. 699. 28. 29. 701. ¶ Pro eadem parte censetur facta substitutio pro qua institutio. 282. 36. 37. 702. ¶ Exemplaris quibuscumq. verbis directis concipitur. Rota decis. post Consultat. 295. pag. 852. col. 2. ¶ Pupillaris tam bona Patris, quam omnia filij cõpræhendit Rota decis. post Consultat. 295. pag. 855. col. 1. & pag. 858. col. 2. ¶ Cui facta est substitutio in aliqua re, seu portione, censetur quoq. in eadem re, seu portione institutus post Cons. 295. decis. Rotæ Rom. pag. 857. col. 2. in fin. ¶ Compendiosa tam pubertatis expletæ, quam aliud quodlibet tempus compræhendit. post Cons. 295. Rotæ Rom. decis. pag. 858. col. 2.

SVCCESSIO SVCCESSOR

Testator potest quemlibet ordinem successionis in suis bonis præscribere. 201. 3. 5. Qualis fuerit datus ordo successionis ex verbis dispositionis probatur. 201. 5. 5. ¶ Admissio Patris in successione maioratus facti non suffragatur filio, vbi ætas maior solum attenditur. 202. 26. 24. ¶ Fideicommissi in vnam lineam ingressa non debet ad aliam transire, nisi illa prima extincta. 202. 27. 25. Limita in maioratu facti, & saltatorio. 28. 29. ¶ Testator censetur voluisse ordinare successionem de Patre in filium iuxta ius comune. 202. sub nu. 28. 25. Amplia etiam in ordinatione fideicommissi. ibi sub nu. 28. 25. ¶ Limita in maioratu facti. 202. sub nu. 28. 29. 25. 26. ¶ Declaratio hæredis voluntatis Testatoris circa ordinem succedendi in fideicommisso instituto plurimum valet, quid quid sit pro inducendo fideicommisso. 203. 1. 32. Amplia etiam si talis declaratio sit tacita. 2. Limita quando voluntas est clara. 203. 5. 6. 7. 33. ¶ Obseruantiæ statur circa formam succedendi. 203. 3. 32. ¶ Ius succedendi in fideicommisso non præscribitur contra futuros successores nisi spatio centum annorum. 203. 31. 40. ¶ Primogenitura ordinata nullo dato successionis ordine cẽsetur primus successionis gradus cõstitutus in primogenito & eius descendentes. 204. 38. 48. ¶ Qualitas requiritur tempore successionis. 207. 3. 86. ¶ Proximiore vocato successio procedit per saltus. 207. 20. 21. 87. ¶ Obseruantia proxima successioni attenditur, non quæ remota. 207. 67. 96. ¶ In fideicommissis regulariter successiones deferuntur de Patre in filium. 208. 24. 101. ¶ Ordo successionis non desumitur ex alia parte Testamenti, quando in ea parte clarè fuit expressus. 208. 28. 106. ¶ *Successorum* nomine an soli descendentes, vel etiam extranei compræhendantur. 216. 27. 28. 29. 159. 41. 162. 42. 163. ¶ *Successoris* nomen & *heredis* idem est. 216. 28. 30. 160. ¶ Inter successores sanguinis compræhẽduntur descendentes tantum, non autem transuersales eius, cuius successores sanguinis sunt vocati. 216. 47. 163. ¶ Incapacitas hæredis successionis impedit immissionem ex l. fin. ab eo petitam. 223. 23. 24. 25. 205. ¶ Electus, seu nominatus ad successionem vigore facultatis eligendi ab alio concessæ, à quo dicatur prouenire successionem. 227. 15. 16. 230. ¶ Qualitas si est causa successionis verificari debet tempore successionis. 232. 1. 2. 3. 265. ¶ Sententia contra authorem lata successori nocet Vniuersali, vel particulari. 234. 51. 281. ¶ ¶ Fratris aut sororis in successione mater cum altero fratre, vel sorore in capita admittitur. 238. 2. 299. ¶ Idem est aliquem non extare, vel extare, & non succedere. 238. 13. 302. ¶ Statutum de successionibus an habeat locum in bonis extra dominium Statuentium positis. 238. 15. 304. ¶ Laicorum Statuta an locum habeant in successione clericorum. 238. 4. & per totum 305. ¶ In feudorum successione tenor inuestituræ prius est considerandus. 251. 2. 368. ¶ Illegittimi in feudis non succedunt. 251. 38. 373. ¶ Descendentes donec adsunt, transuersales excludunt in successione intestata 257. 1. 416. ¶ Monachus in Religione in Comuni capaci retinet successionis iura. 257. 2. 3. 416. ¶ Cognato quarti gradus non existentibus proximioribus ab intestato debetur successio. 257. 78. 425. Renunciantes in successione habentur pro mortuis. 257. 79. 425. ¶ Fœmina quamuis dotata non excluditur à successione fideicommissi. 258. 57. 446. ¶ Monasterium succedit in fideicommisso durante vita Monaci, nisi aliud à Testatore disponatur. 258. 96. 98. 452. 101. 453. ¶ Prima causa successionis filio, & descendentibus tribuitur. 262. 46. 511. ¶ Post descendentes Ascendentes iuxta prioritatem gradus succedunt. 262. 47. 48. 49. 511. Declara si non adsint fratres, & sorores, quia tunc cum eis pro rata succedunt. 262. 50. 512. Si tamen sint ex vtroq. parentibus cõ defuncto coniuncti. 262. 50. 512. ¶ Statuto excludente à successione fœminas propter masculos fauore agnationis frater non excludit sororem vterinam in maternis bonis, secus si Statutum excludat fauore sexus masculini. 263. 1. 520. ¶ Tam fratris, quam sororis filios in capita patruo, & auunculo succedunt. 276. 3. 625. ¶ Clerici hæreditas compræhenditur in Statuto Laicali de successione. 276. 19. 20. 628. vsq. in finem Cons. vbi latè probatur.

SVPERFLVVM SVPERFLVITAS

In omni dispositione vitandum. 225. 20. 218. 226. 30. 226. ¶ Statutum de superfluitate redargui non potest, cum per maiorem expressionem explicantur, quæ in eo dubia erant. 265. 28. 534. ¶Statutum non dicitur superfluum, cum aliquod dubium remouet. 280. 68. 666. Argumentum à superfluitate leue dicitur. 280. 70. 666. 289. 134. 784. Et vt excludatur, sufficit aliquid minimum operari. 288. 103. 778. 289. 36. 784.

SVPPOSITVM

Statutum est intelligendum in casu, quo verificetur eius suppositum. 265. 29. 534.

SVSPENSIO SVSPENSVS

Conditio suspendit Actum. 234. 20. 277.

T

TACITVM TACITA

VOluntas vbi est expressa, & clara, tacita ex coniecturis non admittitur. 2. 17. 21. Mandatũ Tacitum ex quibus probetur. 209. 23. 120. ¶ Mandatum tacitum cum expresso potest concurrere. 209. 34. 121. ¶ Expressum facit cessare tacitum. 249. 9. 351. ¶ Voluntas Testatoris expressa facit cessare tacitam. 249. 10. 351 ¶ In Statutis ratio tacita idem operatur, quod expressa. 263. 6. 520. ¶ Voluntas tacita non admittitur contra expressam. 285. 31. 727. ¶ Voluntas tacita non attenditur, quę ex verbis clarè non suadetur. 288. 27. 28. 769. ¶ Tacitum de Tacito non datur. 288. 93. 777.

TEMPVS

Mandati reuocatio nõ pręsumitur ex quolibet cursu temporis, nisi de contraria voluntate constet. 209. 2. 119. ¶ Electio intra debitum tempus facta potest iterum fieri, si non sortiatur effectum, 2 1. 12. 13. 128. ¶ In Testamento datum ad aliquid implendum non currit, nisi à die scientiæ Testamenti. 227. 33. 232. ¶ Immemorabilem Testes, vt probent, quomodo deponere debeant. 228. 23. 237. ¶ Hæres ex certo tempore institui non potest. 240. 2. 313. ¶ Defunctus pro parte temporis repræsentari nequit. 240. 4. 5. 313. ¶ Argumentum de re ad tempus datur. 240. 5. 313. ¶ Hęres institutus ex certo tempore statim fit hęres. 240. 7. 314. ¶ Omnis dispositio determinari debet secundum tempus, in quod confertur. 241. 10. 317. ¶ Connexionem non impedit diuersitas temporis. 242. 13. 323. ¶ Salarium pro rata temporis debetur. 254. 9. 391. ¶ Dominium eiusdem rei non potest eodem tempore esse apud duos. 283. 10. 705.

TERMINVS

Probatorius breuis, aut longus iuxta Statuta loci, vbi causa agitur, assignandus est. 209. 10. 119. Currit etiam pendente appellatione, si appellatio non habuit effectum. 211. 11. 128. ¶ Prorogatio termini intimari debet intra terminũ prorogatum. 230. 37. 257. ¶ Quælibet dispositio intelligitur præsuppositis terminis habilibus. 230. 54. 259.

TERRITORIVM

Iurisdictio in alieno Territorio exerceri non valet. 209. 5. 119.

TERRIGENAE

Non compræhenditur Princeps loci, seu Terrę. 271. 29. 30. 593.

TERTIVS

Contra Tertium possessorem bonorum debitoris exequutiuè non potest agi. 217. 2. 3. 4. 5. 165. Limita nisi ageretur vigore clausulæ *Constituti*. 217. sub nu 5. 165. ¶ Contra bona possessa à tertio, & alienata vitio litigiosi affecta potest agi exequutiuè, prout si essent apud debitorẽ. 217. 7. 8. 165. ¶ Limita si alienatio fuerit necessaria, & coacta. 217. 23. 24. 167. ¶ Quæ requirantur, vt agi possit contra tertium acquirentem à debitore bona *lite pendente*. 217. 26. 27. 28. 167. ¶ In Iudicio Remed. l. fin. C. de Edicto D Adriani tollend. non admittitur exceptio iuris tertij. 223. 12. 13. 203. ¶ Sententia in connexis tertio nocet. 233. 11. 270. ¶ Sententia nocet tertijs non citatis quatuor cõcurrentibus. 233. 37. 272. Declara 40. 41. 273. ¶ Sententia lata à Principe tertio non vocato nocet. 233. 45. 46. 273. Declara 47. ¶ Laudum non potest à compromittentibus confirmari in præiudicium tertij. 262. 19. 517. ¶ Exequutiuè agi non potest contra tertiũ possidentem. 269. 3. 562. ¶ Hæres cum inuentario habetur tanquam tertius pro suo credito. 269. 9. 563. 272. 18. 597. ¶ Ius tertij non exclusiuũ ipso iure illo tantum volente potest opponi. 272. 8. 9. 595.

TESTATOR

Potest quem vult ordinem successionis in suis bonis præscribere. 201. 3. 5. 225. 6. 216. ¶ Verba explicant mẽtem Testatoris. 201. 5. 7. 5. ¶ Mens, & voluntas Testatoris est in primis inspiciẽda 20 . 6. 5. ¶ Voluntas vbi est expressa, & clara tacita ex coniecturis nõ admittitur. 201. 17. 21. ¶ Successionem censetur ordinasse iuxta ius commune. 202. sub nu. 28. 25. Amplia etiam in ordinatione fideicommissi. 20 . sub nu. 28. 25. Limita in maioratu facti, & saltatorio. 202

sub

sub nu. 28. 29. 25. 26. Declaratio Heredis voluntatis Testatoris circa ordinem succedendi in Fideicommisso iam inducto plurimum valet, quidquid sit pro inducendo fideicommisso. 203. 1. 32. Amplia etiam si talis declaratio sit tacita. 2. Limita vbi voluntas est clara 203. 5. 6. 7. 33. ¶ Heredi asserenti se informatum voluntatis Testatoris an magis credatur, quam Testamento. 203. 8. 33. ¶ Declaratio hæredis voluntatis Testatoris contraria Testamento, cui se refert, nihil valet. 203. 12. 13. 34. ¶ Quod in vno expressit, in alio noluisse censetur, dum non expressit. 207. 31. 90. ¶ Censetur se conformasse cum Statuto loci. 207. 48. 49. 92. ¶ Item cum Statuto, quod vigebat tempore factę dispositionis, non cum alio postea supervento. 207. 50. 92. ¶ Obseruantia contraria voluntati Testatoris non attenditur. 207. 68. 69. 96. ¶ In Testamentis voluntas Testatoris totum facit. 208. 1. 100. 225. 5. 216. ¶ Pœnam priuationis heredi in casu contrauentionis imponere potest. 210. 28. 125. ¶ Lex per Testatorem lata seruari debet. 215. 48. 150. ¶ Cum Testator prohibet hæredem, aut legatarium alienare, vel disponere de re sibi relicta censetur fideicommissũ induxisse fauore hæredum ipsius Testatoris. 216. 21. 158. Declara 22. 23. 24. 159. ¶ Prohibitio alienationis bonorum *in honorem nominis Testatoris* censetur facta pro conseruandis bonis in agnatione. 2 6. 46. 47. 162. ¶ Cum Statuto dispositionem suam conformare voluisse censetur. 2 8. 7. 172. ¶ Iurisperitus cẽsetur iuxta iuris dispositionem testasse. 218. 35. 176. ¶ Institutio Testatoris refertur ad bona tantum, quæ sua sunt. 223. 28. 29. 208. ¶ Facultatem fideicommissario possessionem capiendi propria autoritate dedisse Testatorem, ex quibus arguatur. 224. 4. 5. 2 0. ¶ Verba Testatoris non ciuili, sed naturali interpretatione sunt explicanda. 225. 9. 217. ¶ Confessionem Testatoris non potest heres impugnare 226. 12. 223. Maximè si non tendat in præiudicium tertij, sed Testatoris, & eius heredum. 14. ¶ Filij, qui legittimæ renunciauit, non potest contrauenire. 226. 15. 223. ¶ Licet Testatori pœnam priuationis imponere non seruãti suam voluntatem. 227. 18. 230. ¶ Verba Testatoris vbi sunt clara de voluntate non disputatur. 249. 1. 350. ¶ Pater inter liberos potest partim Testatus, partim verò intestatus decedere. 249. 33. 34. 35. & seq. 354. ¶ Ius Testandi proficiscitur de Iure gentium. 249. 34. 354. Quo verò ad solemnitates de iure ciuili. 249. 35. 355. ¶ Bona fideicommissi licitè alienantur pro soluendo ære alieno Testatoris. 256. 2. 3. 410. 7. 8. 9. 411. ¶ Opinio Testatoris, non veritas attenditur in Vltimis Voluntatibus. 260. 36. 472. Declara 46. ¶ Statuti mens coniecturis, prout Testatoris elicitur. 263. 5. 520. ¶ Grauasse hæredem censetur minus, quam fieri possit. 268. 15. 554. ¶ Quilibet testando rei suæ potest, quam velit legem imponere. 273. 1. 599. ¶ Testandi libertas venit ex Iure gentium. 273. 1. 599. ¶ Ex modo loquendi consueto Testatoris voluntas probatur. 285. 30. 727. ¶ Voluntates Testatorum euertere inhumanum est. 288. 9. 10. 767. ¶ Testatorum voluntatem non debet Iudex diuinare, sed expressè legere. 288. 106. 778. ¶ Ex verbis legis ad verba Testatoris arguitur. 289. 4. 781. ¶ Alterata substantia non dicitur declarata, sed mutata Testatoris voluntas Rota decis. post Consultat. 295. pag. 853. col. pr. ¶ Non censetur disponere de rebus alienis, nisi expressè dixerit. post Cons. 295. pag. 858. col. 2.

TESTAMENTVM

Verba Testamenti in vna parte ita accipienda sunt, quomodo certum est in alia parte eiusdẽ Testamenti ab eodem Testatore accepta fuisse. 201. 26. 11. ¶ Spes succedendi faciliùs ex Contractu conditionali, quam ex Testamento trãsmittitur. 201. 35. 13. ¶ Pars Testamenti per se clara non declaratur ab alia parte. 202. 15. 16. 19. 21. 208. 29. 106. ¶ Argumentum de vna parte Testamenti ad aliã est valdè lubricum. 202. 22. 22. ¶ Hæredis asserenti se informatum de voluntate Testatoris an magis credatur, quam ipsi Testamento. 203. 8. 33. ¶ Assertio, seu opinio heredis immutare non potest substantiam Testamenti. 203. 9. 32. Declaratio, & Assertio hæredis voluntatis Testatoris contraria Testamento, cui se refert, nihil valet. 203. 12, 13. 34. ¶ Transactio facta per hæredes super Testamento suppositis eiusdem Testamenti verbis vno modo, cum diuerso starent, est rescindenda. 203. 14. 35. ¶ Vbi duplex insurgit intellectus, ille attenditur, qui habet pro se obseruantiam. 207. 65. 66. 96. ¶ Voluntas Testatoris in Testamentis totum facit. 208. 1. 100. ¶ Vna pars Testamenti per subauditos intellectus interpretata cum ipso subaudito intellectu non declarat aliam. 208. 56. 111. ¶ Substitutio pupillaris facta à Patre dicitur pupilli Testamentum. 218. 31. 32. 176. ¶ Pupillus Testamentum condere non valet. 218. 31. 176. ¶ Institutio in Testamento refertur ad bona, quæ sint Testatoris. 223. 28. 29. 208. ¶ Approbatio Testamenti paterni facta à filio cum clausula *in omnibus, & per omnia* inducit approbationem oneris in legittima. 225. 28. 225. ¶ Ignorantia Testamẽti alterius præsumitur. 227. 32. 232. ¶ Tempus in Testamento datum ad adimplendum non currit, nisi à die scientiæ Testamenti. 227. 33. 232. ¶ Scientia facti Testamenti non probat scientiam omnium contentorum in eodem Testamento. 227. 38. 232. ¶ Clerici Testamentum non subijcitur Statutis Laicorũ. 239. 3. 305. ¶ Clericus testando cum iure communi non cum Statuto loci se conformasse præsumitur. 239. 5. 306. ¶ Etiamsi Codicillus nominetur, testamentum erit, si habeat testamenti solemnitates. 24 . 16. 318. ¶ Voluntas testatoris in testamentis totum facit. 249. 2. 350. ¶ Pater potest inter liberos decedere partim testatus partim verò intestatus. 249. 33. 34. 35. & seq. 354. ¶ Ius testandi proficiscitur de iure gentium

gentium. 249. 34. 354. ¶ Quo verò ad solemnitates de iure Ciuili. 249. 35. 355. ¶ Solemnitas omnis Iuris Ciuili in testamẽtis inter liberos relaxatur. 249. 37. 355. ¶ Ad pias causas testamẽta, & inter liberos ijsdem fruuntur priuilegijs. 249. 40. 41. 355. ¶ In testamento ad pias causas potest quis partim testatus, partim verò intestatus decedere. 249. 42. 355. ¶ Confessio debiti facta in testamento valet in vim legati. 270. 25. 586. Declara 29. 30. 31. 32. 587 ¶ Quilibet testando rei suæ potest, quam velit, imponere legem. 273. 1. 599. ¶ Libertas testandi ptouenit ex iure gentium. 273. 1. 599. ¶ Codicilli interpretationem recipiunt ex testamento. 282. 13. 699. ¶ Conditio, qualitas, & onus in testamento expressum censetur repetitũ in Codicillis, nisi aliud fuerit expressum. 282. 15. 699. ¶ Ex ratione adiecta restringitur, aut ampliatur. 286. 6. 733. ¶ Liberorum fauor non vincit fauorem debitum testamento, & vltimę voluntati. 288. 34. 769. ¶ Codicilli pars dicuntur testamenti. 289 38. 39. 784. Etiamsi diuerso tempore sint facti. 40. 785.

TESTATVS

Vide INTESTATVS.

TESTES

Immemorabile tempus, vt probent. quomodo deponere debeant. 228. 23. 238. ¶ Qualitas prçsumpta bonę conditionis in teste non sufficit, vbi à Statuto desideratur, sed est in specie probanda. 228. 41. 42. 43. 44. 239. ¶ Comunitatis testes, non admittuntur, vbi agitur de interesse singulorum eiusdem Comunitatis. 228. 47. 240. ¶ Priuilegiata probatio requirit testes omni exceptione maiores. 228. 48. 240. In concursu plures paucioribus præferendi. 228. 61. 241. ¶ In concursu ad exclusionem delicti etiamsi minus idonei præferuntur deponentibus pro delicto, etiamsi magis idonei. 228. 62. 63. 248. ¶ Creditur magis duobus affirmantibus, quàm mille negantibus. 228. 64. 241. Limita si negantes se ad locum, & tempus coarctent. 65. 66. ¶ Confessioni Partis plus creditur, quam mille testibus. 242. 5. 323. ¶ Coram incompetenti Iudice examinati an probent. 275. 1. 2. 3. 610. Ante litem contestatam an possint recipi. 275. 13. 611. ¶ Interrogatorijs datis à Parte censetur consensisse in examen Testium. 275. 14. 611. Declara 15. 16. 611. ¶ Familiares, & domestici quando, & quibus casibus admittantur latè 275. 17. 18. 19. 20. 612. ¶ Ministri Nauis admittuntur ad probandum sequuta in Naui. 275. 19 613. ¶ Super directo contrarijs post publicationẽ Processus noui testes quando possint examinari. 275. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 618. 279. 26. 652. ¶ Primum, vel secundum testis examen attendi debeat. 275. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 620. ¶ In delictis atrocibus, & noctis tẽpore commissis admittuntur testes etiam inhabiles. 279. 22. 23. 651. ¶ Non integrè informatus de facto, super quo deponit, non probat. 280. 79. 667. ¶ Testis contrarietas in substantialibus ei fidem adimit. 280. 111. 672. ¶ Peritis magis creditur quam alijs. 280. 112. 672.

TEXTVS

L. Cum ita, 32., §. in fideicommisso ff. de leg. 2. explicatur. 204. 37. 48. ¶ L. Si cum dotem § transgrediamur ff. solut. matrim. declaratur 212. 18. 19. 20. 131. ¶ L. pr. C. comun. de legat. & Fideicommiss. expenditur. 246. 11. 339. ¶ L. Si quis ita 74. ff. de hæred. instit. explicatur. 249. 46. 356. ¶ L. Vnica §. In nouissimo C. de caduc. tollend. declaratur 562. 30. 31. 507. L. 2. §. Si quis ex liberis ff. ad Senat. Consf. Tertullian. declaratur. 262. 37. 38. 509. ¶ L. Si Infantis, 18, C. de Iure deliberandi declaratur. 262. 38. 509. ¶ L. Fœminę C. de secundis Nuptijs in quibus terminis procedat. 263. 23. 24. & per totum consil. 523. 25. 26. ¶ L. Peto, 69. §, Prædium ff. de leg. 2. declaratur. 273. 5. 6. 8. & per totum 660. ¶ L. *Curabit* ff. de Act. empti habet locum in omnibus Cõtractibus venditioni similibus. 284. 18. 19. 714. ¶ L. *Fideicommissa* 11. §. hæc verba ff de leg. 3. explicatur. 285. 14. & seq. 722. Item in §. *Item si quis certam quantitatẽ*. 285. 33. 730. ¶ L. *Titia* 34., §. *Cum nuberet* ff. de leg. 2. explicatur. 285. 18. 723. ¶ L. Filiusfam. 117. §. Vt quis hæredem ff. de leg. pr. explicatur. 285. 34. 730. ¶ L. Vnum ex familia §. Item Marcus ff. de leg. 2. latè examinatur 286. per totam 731. ¶ L. Pamphylo ff. de leg. 3. latè examinatur 286. per totam. 732. ¶ L. Generali, 32. ff. de vsu, & vsufructu legato latè examinatur. 286. per totam 732. ¶ L. Si sic Legatum, 78. ff. de leg. pr. latè declaratur. 288. 81. 82. & seq. 774. ¶ L. Filiusfam. §. Vt quis hæredes ff. de leg. pr. explicatur. 288. 96. 777. 289. 29. 783.

TITVLVS

Prçsentatus à medietate tantum Patronorum sine Gratia Apostolica non dicitur habere legittimum titulum. 213. 7. 135. ¶ Dum constat de certo titulo sententia ad eum referri debet 215. 53. 151. ¶ Possessor cum titulo impedit immissionem summariam hæredi. 223. 1. 2. 16. Etiamsi sit tantum coloratus, & apparens. 13. 14. 15. 203. ¶ Diuersus non dicitur, sed idem, si procedat vterque ex testamento, licet ex testamento diuersarum personarum. 223. 2. 3. 201. ¶ Dicitur causa possessionis. 223. 2. 202. ¶ Possidentis fortior impedit immissionem hęredis. 223. 5. 6. 202. ¶ Heres contra possidentem titulo Fideicommissi non potest intẽtare remedium l. fin. si nullę sibi competunt detractiones. 223. 7. 8. 202. ¶ Coloratus qualis dicatur. 223. 13. 14. 15. 203. ¶ Possessio etiam illegittima cum titulo pari sufficit ad impediendam immissionem hæredi. 224. 1. 210 Ex possessione data per Iudicem resultat prçsumptio iustificationis tituli. 224. 19. 20. 213

Possessor potest repræsentare plures personas iuxta pluralitatem titulorum, quibus possidet. 272. 16. 596. ¶ Condemnatus in sententia, & in vno Iudicio ex vno titulo potest in alio Iudicio alium deducere. 272. 17. 597.

TOLERANTIA

...ituti in non petendo fideicommissum absq; expresso renunciationis Actu sibi non nocet. 203. 30. 39.

TREBELLIANICA

...s inuentarium non conficiens Falcidiam, & Trebellianicam detrahere nequit. 210. 7. 122. ¶ Si Testator prohibuit hæredi, ne legatario molestiam inferat, & in casu molestię alium substituit, censetur Trebellianicam prohibuisse. 210. 22. 23. 125. ¶ Priuatus hæres in casu contrauentionis hęreditatem cum clausula *hora per allora* num possit detrahere Trebellianicam, tanquam si nunquam fuisset hæres. 210. 24. 25. 125. ¶ Filijs primi gradus prohiberi potest. 239. 12. 307. Contrarium 13.

TRANSACTIO TRANSIGERE

...r per hęredes super fideicommisso, seu Testamento cum supposito, quod verba vno modo starent, & tamen omninò diuerso se haberet, esse rescindenda. 203. 14. 35. Pater in Aduentitijs non potest transigendo filijs præiudicare. 233. 25. 271. ¶ Supponit de sui natura de re controuersa aliquid hinc indè fuisse remissum & aliquid datum. 275. 30. 616.

TRANSMISSIO

...ex Contractu conditionali faciliùs transmittitur, quam ex testamento. 201. 35. 12. In maioratu facti non habetur transmissionis ratio. 208. 22. 23. 105. ¶ Aetas non transmittitur. 208. 22. 23. 105. ¶ Legatario defuncto ante conditionis purificationem non transmittitur Legatum ad hęredes. 216. 1. 2. 3. 154. Declara 3. 4. 5. 155. ¶ Substitutus post completum multiplicum an transmittat ad hæredes. 216. 5. 6. 7. 155. ¶ Præmortuo donatario ante donantē donatio causa mortis non transmittitur ad hæredes donatarij. 262. 1. 503. ¶ Secus in donatione inter viuos. 262. 8. 9. 10. & seq. 503. Hęreditas non adita non transmittitur. 262. 13. 204. ¶ Iure suitatis transmissio ad quos fiat. 26. 15. 504. ¶ Iure sanguinis transmissio quomodo, & ad quos fiat. 262. 16. 504. Quæ sint differentię inter transmissionem iure suitatis, & iure sanguinis. 262. 17. 504. ¶ Suus hæres transmittit hęreditatem non aditam cū eodem beneficio repudiandi. 262. 24. 25. 506. ¶ Iuris deliberandi transmissio quid sit, & pro quo tempore fiat. 262. 33. 34. 35. 507. ¶ Differentiæ quę sint inter transmissionē iuris deliberandi, & transmissionem Iure suitatis, aut iure sanguinis. 262. 34. 35. 36. 508. ¶ Iure Patrio transmissio, quæ dicatur. 262. 38. 50... ¶ Restitutio in integrum pro adeunda hæreditate transmittitur ad hæredes. 262. 39. 510. ¶ Ex presūpta agnatione Patris hæreditatis maternæ filij transmittit filius Infans hereditatē maternam ad hęredes. 262. 40. 510. ¶ Ius ex contractu conditionali competens absque agnitione transmittitur. 262. 41. 42. 43. 511. ¶ Transmissio transmissionis non datur. 262. 44. 511. ¶ Legittimam separandi ius transmittitur ad hæredes. 269. 8. 563. ¶ Personalia Iura non transmittuntur ad hæredes. 570. 9. 582. ¶ Dies adiecta legato an faciat conditionem, & illud reddat non transmissibile. Rota decis. post Consultat. 295. pag. 853. col. 2. vbi casuum distinctiones, & exempla rursus pag. 857. col. 2. Declara pag. 858. col. pr. ¶ Alimenta debita, & non recepta transmittuntur ad hæredes. Rota post Consult. 295. pag. 855. col. pr. ¶ Conditionale legatum non transmittitur defuncto legatario ante implementum cōditionis. post cons. 295. Decis. Rotę Rom. pag. 857. col. pr. ¶ Ex purificatione fideicommissi iur acquiritur substituto sine agnitione transmissibile ad hęredes post Cons. 295. pag. 861. col. pr.

TRANSVERSALES

Successorum sanguinis appellatione comprehenduntur descendentes tantùm, non autem trāsuersales eius, cuius successores sanguinis sunt vocati. 216. 47. 163. ¶ Conditio *si sine filiis* subintellecta *in l. cum Auus ff. de cond. & demonstr.* procedit in Ascendente, non in transuersali, & extraneo. 218. 15. 175. AEqualitas inter institutos, etiamsi transuersales sint, vt seruetur, est facienda interpretatio. 219. 9. 180. ¶ Lineę recte appellatione transuersales non comprehenduntur, sed descendentes. 220. 32. 190. ¶ Descendentes donec adsunt, transuersales ab intestato non succedunt. 257. 1. 416. ¶ Fœmina compræhenditur appellatione trāsuersalium. 258. 53. 54. 445. ¶ Sub nomine transuersalium an filij compræhendantur. 258. 55. 56. 445.

TVTELA TVTOR

Sententia pro redditione rationum Tutoris tota pendere debet à Relatione calculatorum. 211. 19. 29. ¶ Electis calculatoribus pro reuisione rationum Tutoris, & non referentibus vel nulliter, toties est facienda relatio, donec precisè, & distinctè referant debitum, & creditum, nec potest Iudex in hoc aliquid arbitrari iuxta Statutum Lucense in cap. 56. lib. 2., sic declaratum à Rota. 211. 128. per totum. ¶ Mulier ab officio tutelę excluditur. 231. 1. 262. ¶ Limita in Matre, & Auia. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. ¶ Mater Auiæ in tutela præfertur. 231. 6. 262. ¶ Auia legittimo tutori præfertur. 231. 14. 15. 262. ¶ Datiuo tutori, non autem legittimo est locus, cum impedimentum est perpetuum, non temporale. 231. 17. 18. 263. ¶ Cum

¶ Cum locus est datiuo Iudex non tenetur proximiorem eligere. 231. 19. 20. ¶ Matre existente inhabili propter ætatem, datiuus interim eligi an debeat nominatus à Matre, vel proximior. 231. 20. 21. 22. 262. ¶ Tutori à Patre in Testamento ordinato, quod se quatur consilium matris, sequi non tenetur. 231. 23. 263. ¶ Creditor, & debitor pupilli eius Tutores esse nequeunt. 231. 24. 264. ¶ Controuersia stante inter plures, qui eligi petunt in Tutores, Iudex ad se auocare debet administrationem. 231. 25. 264. ¶ Qui tenetur prouidere de tutore, donec sit prouisus, & electus, tenetur. 231. 28. 264. ¶ Mater transiens ad secundas nuptias non petito tutore filio non priuatur eius successione, si filius erat ætate maior. 262. 54. 513. ¶ Alimentorum legatum factum tutori cum onere tutelæ, an cesset, cessante tutela. 258. 1. 2. 3. 4. 5. & seq. 552. 9. 10. & seq. 553. ¶ Inuentarium factum à tutoribus prodest hæredi, vt eius beneficio fruatur. 269. 21. 22. 567. 48. 572. Maximè si dixerint facere vt hæreditarium. ¶ Inuentarium tenetur Tutor facere pro minore herede cū inuentario, aliàs tenetur de proprio. 269. 51. 52. 573. ¶ Redditio rationum quid contineat. Rota decis. post Consult. 295. pag. 855. col. 2.

V

VALIDITAS INVALIDITAS

AD cognoscendam validitatem, seu inualiditatem Instrumenti, seu scripturæ attenditur Statutum, seu consuetudo loci, vbi fuit producta. 209. 17. 120.

VARIATIO

Vide MVTATIO.

VENDITIO

Vide EMPTIO.

VALOR

Pro expressi Beneficij Valoris iustificatione sufficit semiplena probatio. 214. 21. 143. ¶ Bona pro restitutione dotis assignanda qua ratione, & in quo valore sint æstimanda. 234. 47. 48. 50. 281. ¶ Alienatis per fideicommissarium bonis fideicommissi substitutus an habeat actionem pro vindicandis bonis, vel contra hæredem alienantis pro pretio, & de quo tempore valor sit æstimandus, tempore nempè alienationis, vel petitionis. 256. 5. 6. 7. & per totum cons. 409. ¶ Verus hęres habet actionem contra putatiuum hęredem pro pretio recepto ex venditione bonorum computato valore tempore venditionis. 256. 13. 411. ¶ In æstimandis bonis receptis à filio pro sua legittima attenditur valor tempore mortis Patris nō restitutionis fideicommissi. 256. 14. 411. ¶ Substitutus sub conditione emens à fideicommissario bona fideicommissi eueniente conditione repetit pretium exbursatum, non quod valent tempore successionis. 256. 15. 16. 412. ¶ Peritorum ęstimationi statur, donec contrarium probetur. 270. 5. 580. ¶ Interesse & damni passi quando iuramento damnum passi probetur. 275. 31. 32. 616. 54. 58. 59. 623.

VERBA GENERALIA

Testatoris explicant eius mentem. 101. 5. 7. 5. ¶ Non admittitur Voluntatis pręsumptio, vbi clara sunt verba. 101. 8. 5. ¶ Dispositionis in vna parte ita accipienda sunt, vti certum est in alia parte eiusdem dispositionis accepta fuisse. 101. 26. 11. ¶ Proprietas verborum in dubio seruanda. 207. 42. 92. ¶ Inuenta fuerunt, vt homo suam mentem exponeret. 207. 44. 92. ¶ In prima oratione expressum in secunda oratione censetur repetitum. 208. 21. 197. ¶ Plus valet Statuti mens, & ratio, quam verba. 209. 26. 121. ¶ Verba separata, & diuersa orationem quoq. diuersam faciunt. 218. sub nu. 20. 173. ¶ Testatoris non ciuili, sed naturali interpretatione sunt explicanda. 225. 9. 217. ¶ Contrahentium interpretanda sunt iuxta comunem vsum loquendi. 229. 20. 250. ¶ Stipulationis sunt strictissimè interpretanda. 229. 29. 250. ¶ Qualitas dispositionis magis quam verborum sonus declarant voluntatem disponentis. 241. 17. 318. ¶ In exequutiua parte dispositionis adiecta non immutant substantiam dispositionis. 251. 18. 19. 20. Vbi quando dicantur in exequutiuis posita. 370. ¶ Verborum generalitas simpliciter posita omnia comprehendit, si cum specierum adiectione ad eas restringitur. 259. 16. 462. Maximè si sequentes species per genitiuum exprimantur. 17. 462. ¶ Generalitas verborum obscuritatem parit. 259. 19. 462. ¶ Contractus, & obligationis verba interpretantur aduersus eum, qui in eis se fundat. 259. 22. 23. 259. 22. 23. 462. ¶ Item aduersus eum, ad cuius commodum pactum fuit conceptum. 259. 24. 462. ¶ Antecedentia ęquiuoca legis ex subsequentibus declarantur. 265. 10. 11. 529. ¶ In fine orationis posita ad totam pręcedentem orationem referri debent. 274. 13. 14. 640. ¶ Secundum vsum loquendi disponentis interpretantur. 278. 18. 641. ¶ Ex distincto modo loquendi clarior percipitur voluntas disponentis. 278. 19. 642. ¶ Expressum dicitur, quod ex significatione verbi resultat. 278. 28. 644. ¶ Vnum, & idem verbum in eadem dispositione non potest habere diuersum sensum. 278. 29. 644. ¶ Omnia verba possunt inducere fideicommissum. 285. 4. 717. Declara 5. 6. 718. ¶ Voluntas disponentis vbi est clara, verba non attenduntur. 285. 19. 20. 724. ¶ Vt fideicommissum inducant, debent esse clara. 285. 25. 725. ¶ Si in secunda, vel tertia persona proferantur, ad quem directa dicantur. 285.

285. 22. 23. 725. ¶ Iura intelligi debent ex mente, non autem ex verbis. 286. 2.3.4. 732. ¶ Enunciatiua verba futuri euentus dispositionem inducunt. 286. 16. 17. 18. 736. Declara 20. 21. 288. 67. 68. 72. 73. 74. 75. 773. Sunt animi passionum notæ. 288. 11. 768. ¶ Sunt forma intrinseca, & essentialis dispositionis. 288. 12. 768. ¶ Dispositio cessat, si verba sint incerta. 288. 13. 767. ¶ Impersonaliter prolata ad nullam personam referuntur. 288. 70. 773. ¶ Affirmatiua assertio ex verbis negatiuis deduci non potest. 288. 71. 773. A verbis legis ad verba testatoris arguitur. 288. 4. 781. ¶ Enunciatiua non per modum rationis, seu causæ dispositiuæ, sed per modum futuri sperati euentus non inducunt fideicommissum. 289. 20. 782. ¶ Maximè si non sint directa in grauatum, sed ad honoratum. 22. ¶ Ex quibus cognoscatur verba directa magis ad vnum, quam ad alium. 289. 22. 23. 783. ¶ Mens sine verbis non attenditur. 290. 7. 789. ¶ Propter se quando dicantur emissa. 290. 14. 787.

VERBA SPECIALIA

Bonorum appellatione veniunt tam bona stabilia, quam eorum fructus. 273. 9. 10. 601. ¶ Item se mouentia. 273. 21. 603. ¶ *Cedere* significat dimittere rem, quam quis possidet. 217. 5. 128. ¶ *Cedat commodo talis* dicitur verbum directum. Rota decis. post Consultat. 295. fol. 852. pag. 2. ¶ *Damni* appellatione damnum tantum emergens, non autem lucrum cessans comprehenditur. 261. 1. 498. ¶ Quę veniant latius. 261. 4. 500. ¶ In sententia adiectum importat solum expensas in lite necessario factas. 261. 3. 498. ¶ *Debet* necessitatem importat. 289. 31. 783. Declara 32. ¶ *Descendentiæ* idem importat quod *linea*. 204. 39. 49. ¶ *Descendentium* appellatione tàm masculi, quàm fœminæ veniunt. 278. 7. 639. ¶ *Ea, eos, iis* refertur ad personas antea nominatas cum omnibus qualitatibus expressis. 278. 17. 641. ¶ Demonstrat ad oculum 288. 32. 769. ¶ *Existimo*, vel *stimo*, an voluntatem, & dispositionē inducat. 286. 22. 737. ¶ *Gradus* ordinem significat. 225. 21. 218. ¶ *Hoc, hac, hic* sunt demonstratiua proximę immediatę dispositionis. 205. 26. 59. ¶ Item demonstrant repetitionem faciendam in sequenti dispositione qualitatum præcedentis immediatæ dispositionis. 205. 28. 59. ¶ Demonstrant immediatè antecedentia. 288. 100. 777. ¶ *Ipse ipsius* est personalissimum, nec potest ad alias personas, vel casus extendi. 265. 20. 531. ¶ *Lego* compati potest cum Actu inter viuos. 241. 8. 317. ¶ *Libellus*, seu *liuellus* accipitur pro emphytheusi. 280. 102. 670. ¶ *Linea* idem importat, quod *descendentia*. 204. 39 49. quos comprahendat 278. 5. 6. 639. ¶ *Natu maior* est verbum merè facti consistens in naturalis ætatis prærogatiua 1. 39. 40. 14. ¶ *Occasione* alicuius intelligitur *contemplatione*. 265. 12. 13. 525. ¶ *Partis* nomine venit dimidia. 280. 48. 662. Declara nisi subiecta materia quamlibet partem suadeat. 280. 49. 50. 51. 662. Item si proferatur relatiuè ad totum. 280. 56. 664. 66. 66. ¶ *Peruenire* fideicommissum importat. 285. 15. 723. 288. 33. 759. 289. 3. 780. ¶ *Possint* Arbitrium importat non necessitatem. 285. 16. 723. Limita secundum subiectam materiam, & in vltimis voluntatibus necessitatem importat. 285. 17. 723. ¶ *Portio* intelligitur iuxta subiectam materiam, & voluntatem disponentis. Rota decis. post Consultat. 295. pag. 855. col. 2. ¶ Legittimæ portionis nomen conuenit post Consultat. 295. pag. 858. col. 2. ¶ *Primogenitus, & maior natu* in cadē significatione habentur præsertim apud Hispanos. 1. 4. 15. 1. 1. 16. 207. 7. 8. 9. 87. Declara vbi ratio materię, vel comunis vsus loquendi hoc postulat, aliàs naturaliter pro seniore intelligitur. 1. 41. 15. 1. 2. 16. 1. 5. 17. Distingue 2. 4. 17. 6. 7. 8. 17. ¶ Senior, & maior natu est idē. 107. 4. 86. ¶ *Primogenitus* est verbum iuris, quod transmittur in omnes primogenitos descendentes à linea *primogeniti*. 40. 14. ¶ *Maior natu, & Primogenitus* in eadem significatione habentur pręsertim apud Hispanos. 201. 41. 15. 262. 1. 16. Declara vbi subiectæ materię, vel comunis vsus loquendi hoc postulato, aliàs in dubio verbum *maior natu* intelligitur naturaliter de seniore. 201. 42. 15. 202 42. 15. 202. 2. 16. 2. 5. 17. 3. 17. Distingue 2. 4. 17. 6. 7. 8. 17. ¶ *Pretesi* tendit potius ad negandum, quàm affirmandum narrata. 270. 23. 586. ¶ *Quilibet* est vniuersalis, & idem, ac verbum *omnes*. 678. 16. 641. ¶ *Redire, reuerti*, in quo significatu in iure accipiatur. 265. 21. 532. ¶ *Reddere* fideicommissum importat. 288. 33. 769. 289. 3. 780. *Reliquit* vltimæ voluntati conuenit. 241. 6. 317. ¶ *Successorum* nomine an descendentes tantum, vel etiam extranei comprehendantur. 216. 27. 28. 159. 41. 161. 42. 163. ¶ *Successoris* nomen & *hæredis* est idem. 216. 29. 30. 160. ¶ *Successorum sanguinis* appellatione comprehenduntur descendentes tantum, non autem transuersales eius, cuius successores sanguinis sunt vocati. 216. 47. 161. ¶ *Succedat* est verbum directum. Rota decis. post Consultat. 295. fol. 852. pag. 2. ¶ *Teneatur* in Statuto, seu lege adiectum vim clausulæ *irritatiuę* retinet. 211. 6. 7. 118. ¶ *Volo* recipit efficaciam à verbo, cui adjungitur. 288. 51. 52. 771.

VERBVM

In prima oratione expressum in secunda censetur repetitum, si in ea fuerit omissum. 205. 3. 4. 54. ¶ Quod deest ad perfectionem orationis censetur scriptum, licet non legatur. 205. 6. 7. 54. ¶ Cum vna quæque oratio habet proprium verbum, dicuntur duæ orationes. 205. 7. 8. 54. Amplia etiamsi in secunda tacitè repetendum esset verbum, quod in prima. 9. 54. ¶ Orationis identitatem efficit vnitas verbi, diuersitatem autē diuersitas verbi, aut eiusdē verbi repetitio. 205. 10. 55. ¶ Sententiæ verba strictè sunt intelligenda, vt ex eis inferatur solum quod

quod ex eorum proprietate resultat. 261. 21. 498. ¶ Sententię verba in eo sensu capiuntur, quo magis iuris regulis conueniuat. 261. 500. col. 2. in fin.

VERISIMILE VERISIMILITVDO

Probatio desumpta a verisimili plurimum valet. 228. 56. 241. ¶ In obscuritate verborũ, quod est verisimilius attendi debet. 259. 20. 462. ¶ In interpretatione contractus verisimilitudo attenditur. 259. 39. 465.

VERITAS VERVM

Opinio Doctorum habet præsumptionem veritatis 205. 44. 66. ¶ Obseruantia erronea veritati non praeiudicat. 207. 71. 96. ¶ Presumptio tam hominis, quam legis veritati cedit, 209. 30. 121. ¶ Casu verò æquiparato à lege cum casu ficto, dispositio in casu vero locum habet in casu ficto. 236. 10. 290. ¶ Opinio Testatoris non veritas in vltimis voluntatibus attenditur. 260. 36. 472. Declara 46. ¶ Coniecturę cessant, vbi apparet probata veritas. 275. 26. 614. ¶ Pręsumptio veritati cedit. 292. 58. 815.

VIA

Antiquitus tam extra Ciuitatem, quam intra quæ materia sternerentur. 228. 1. 2. 3. 236. ¶ Edictum Prætoris super reparatione viarum. 228. 3. 4. 236. ¶ Factum in via publica ad priuati quoq. petitionem est remouendum. 228. 5. 236. ¶ Viæ publicæ, & earum reparatio spectat ad Principem. 228. 8. 236. ¶ Priuatus nil potest innouare in vijs publicis absque licentia Principis. 228. 10. 236. ¶ Priuatus in vijs publicis nullã consequitur manutentionem. 228. 9. 237. ¶ Significatio. & cuius latitudinis publica esse debeat. 228. 11. 12. 237. ¶ Alia est publica, vicinalis, & priuata. 228. 13. 237. ¶ Vicinalis, quæ dicatur. 228. 14. 237. ¶ Vicinales quando loco publicarum habeantur. 228. 15. 16. 17. 237. ¶ Est Ius eundi agendiq. 228. 18. 237. ¶ Statutum loquens de via non est intelligendum de semita. 228. 19. 20. 237. ¶ ¶ Publica quibus conuincatur. 228. 21. 22. 23. 27. 28. 238. 48. 49. 50. 240. 237. ¶ Publicam esse viam cui incumbat onus probandi. 228. 24. 25. 26. 238. ¶ Viarum interesse, & commodum dicitur spectare ad singulos Vniuersitatis. 228. 46. 240. ¶ Præsumitur eius, cuius est solum. 228. 53. 240. ¶ Non habẽs exitum in vias publicas priuata censetur. 228. 54. 241. ¶ Publica debet habere eam latitudinem, vt commodè currus, seu carpenta per eam transeant. 228. 55. 241. ¶ Publica debet omni tempore esse patens, & aperta. 228. 57. 59. 241.

VIDVA

Legatum annuum factum Viduæ, debetur Viduæ quæ nupsit, & iterum facta est vidua. 232. 12. 267.

VOLVNTAS

Verba explicant voluntatem disponentis. 201. 5. 7. 5. ¶ Disponentis est in primis inspicienda. 201. 6. 5. ¶ Quæstio voluntatis non admittitur, vbi clara sunt verba, 201. 8. 5. ¶ Ex repetitione arguitur magis enixa voluntas. 201. 44. 15. ¶ Vbi est expressa, & clara, tacita ex coniecturis non admittitur. 202. 17. 21. Declaratio hęredis voluntatis Testatoris circa ordinem succedendi in fideicommisso inducto plurimum valet, quidquid sit pro inducendo fideicommisso. 203. 31. 32. Amplia etiamsi talis declaratio sit tacita. Limita vbi voluntas est clara. 203. 5. 6. 7. 39. ¶ Hæredi asserenti se informatum de voluntate Testatoris an magis credatur, quam Testamento. 203. 8. 33. ¶ Hæredis declaratio, seu assertio Voluntatis Testatoris contraria testamento, cui se refert, nihil valet. 203. 12. 13. 34. ¶ Clausula *ita quod* ostendit voluntatem proferentis in præcedentibus. 204. 41. 50. ¶ Verba fuerunt inuenta vt homo suam voluntatem exponeret. 207. 43. 92. ¶ Obseruantia contraria voluntati Testatoris non attenditur. 207. 68. 62. 96. ¶ In testamentis voluntas testatoris totum facit. 208. 1. 100. 215. 5. 216. ¶ Mandatum procuratoris eo vsq. continuat, quo censetur continuare voluntas mandantis. 209. 27. 121. ¶ Mutatio voluntatis non præsumitur, sed perseuerantia. 209. 31. 121. ¶ Dies incerta in Vltimis Voluntatibus conditionem facit. 216. 9. 156. ¶ Errantis nulla est voluntas. 221. 5. 191. ¶ Vltimæ voluntates strictissima interpretatione explicari debent. 225. 19. 218. ¶ Licet testatori penam priuationis imponere non seruanti suam Voluntatem. 227. 18. 230. ¶ Cum agitur de conditionis implemento voluntas magis disponentis, quam verborum sonus attenditur. 227. 19. 231. ¶ Qualitas dispositionis magis, quam verborum sonus declarat voluntatem disponentis. 241. 17. 318. ¶ Verba vbi sunt clara, de voluntate non disputatur. 249. 1. 350. ¶ Voluntas testatoris in testamentis totum facit. 249. 2. 350. ¶ Expressa testatoris facit cessare tacitam. 249. 10. 351. ¶ Enunciata tantum non autem redacta ad actum legittimum nihil valet. 249. 29. 354. ¶ Principis censetur iuri conformis. 252. 41. 380. ¶ Inanis est voluntas, vbi potestas deficit. 252. 65. 382. ¶ Loquendi vsus attenditur pro interpretanda voluntate disponentis. 278. 18. 641. ¶ Mutatio voluntatis non pręsumitur. 282. 31. 62. 699. ¶ In fideicommissis totum facit. 285. 19. 724. ¶ Vbi est clara, verba non attenduntur. 285. 19. 20. 724. ¶ Ex modo loquendi consueto

Te-

Testatoris voluntas probatur. 285. 30. 727. ¶ Tacita non admittitur contra expressam. 285. 31. 727. ¶ Vltimas voluntates euertere inhumanum est. 288. 9. 10. 767. ¶ Quę in dispositionem non transijt, non attenditur. 288. 20. 21. 768. ¶ Tacita non attenditur, quæ ex verbis clarè non suadetur. 288. 27. 28. 769. ¶ Fauor liberorum non vincit fauorem debitum vltimę voluntati. 288. 34. 769. ¶ Ex diuerso modo loquendi voluntatis coniectura deducitur. 288. 62. 772. ¶ Testatoris non debet Iudex diuinare, sed expresse legere. 288. 106. 778. ¶ Ex Actu etiam nullo voluntas elicitur agentis. 294. 23. 839. ¶ Alterata substantia, non dicitur declarata, sed mutata Testatoris voluntas Rota decis. post Consultat. 295. pag. 853. col. pr.

Vide MENS

VOTVM

Votum in Celebri Causa feudali DD. de Spinulis DD. Michaellis Angeli Bendinelli, & Io. Baptistæ Ventura Consult. 292.

VNIVERSITAS

Viarum interesse, & commodum dicitur esse singulorum Vniuersitatis. 228. 46. 240. ¶ Testes Vniuersitatis non admittuntur in interesse singulorum. 228. 47. 240. ¶ Præscribitur libertas non soluendi collectas contra Vniuersitatem. 236. 31. 293. ¶ Comunitates subditę Statuta condere nequeunt sine Principis assensu. 239. 36. 310. ¶ Subdita non potest cōcedere immunitatem à collectis. 243. 1. 326. Limita si de consensu Principis fiat. 2. 3. Declara 4. 5. 6. 326. ¶ Restituitur in integrum stante lęsione. 243. 30. 329.

VSVS

Verba contrahentium interpretanda sunt iuxta communem loquendi vsum. 227. 3. 228. ¶ Loquendi vsus attenditur disponentis pro eius voluntate interpretanda. 278. 18. 641. ¶ Statuta vsu non recepta, quando seruanda sint. 279. 27. 28. 29. 30. & seq. 652.

VSVSFRVCTVS

Gaudita prędij legata censetur legatus vsusfructus. 204. 2. 41. ¶ Vsusfructus legatario competit actio in rem aduersus possessorem rei ad vsumfructum relictę. 204. 3. 41. Declara tamen necesse est, quod antea hęres induxerit eum in possessionem rei relictę. 204. 4. 5. 6. 41. ¶ Causalis trahit semper secum etiam proprietatem. 204. 6. 41. ¶ Formalis transfertur distinctus à proprietate. 204. 7. 41. ¶ Re ad gaudendum relicta non censetur legatus vsusfructus tantum, sed proprietas. 204. 8. 9. 41. Precipuè si sit fauore coniuncti. 11. Limita nisi sint verba, quæ restringant legatum ad vitam legatarij. 12. ¶ Cum legatur vsusfructus rei cum onere fideicommissi, & restitutionis alteri, quam hæredi, censetur legata proprietas. 204. 14. 42. ¶ Fideicommissarius dicitur verus Dominus, donec viuit, licet videatur vsufructuarius. 204. 15. 42. ¶ Relicta domo ad habitandum censetur relicta proprietas. 204. 15. 16. 42. ¶ Falcidia an detrahatur de legato vsusfructus, & quomodo fiat computatio. 210. 29. 30. 31. 32. 126. ¶ Institutio hæredis non dicitur inutilis relicto licet alteri quoad vixerit, totius hereditaris vsufructu. 210. 33. 126. ¶ In legittimam imputatur legatū vsusfructus. 239. 43. 312. Quomodo vero fiat, & pro quo tempore ęstimatio. 239. 44. 45. 312. ¶ Donans reseruato sibi vsufructu censetur reseruasse sibi possessionem naturalem, & ciuilem transtulisse in donatarium. 250. 25. 26. 361. ¶ Collectas, & alia onera tenetur soluere vsufructuarius, non autem proprietarius 259. 4. 459. ¶ Quę mulier acquisiuit ex vsufructu sibi relicto à primo Viro an teneatur reseruare filijs eiusdem primi viri. 263. 22. 523. ¶ Fideicommissarij vsufructuarij appellantur. 273. 22. 603.

VXOR

Hęres Vxoris immicti non potest in possessionem bonorum emptorum à marito de proprijs pecunijs vxoris. 223. 12. 203. ¶ Sententia contra maritum super dote prolata Vxori nocet. 234. 40. 41. 280. ¶ Actio pro repetendis dotibus vxori competit solum soluto matrimonio. 234. 44. 280. ¶ Bona assignanda vxori pro restitutione dotium qua ratione, & in quo valore sint æstimanda. 234. 47. 48. 49. 50. 281. ¶ Pro restitutione suarum dotium an habeat electionem agendi contra portionem, quam velit, à fideicommissarijs possessam, vel teneatur priùs excutere portionem eiusdem fideicommissi suo Viro obuentam. 235. 5. 6. 284. ¶ Datum Vxori à coniunctis, & amicis viri, an dicatur de substantia Viri, vel contemplatione viri. 263. 18. 19. 20. 522. ¶ Quę habuit ab Amicis, vel coniunctis primi viri an teneatur reseruare filijs primi matrimonij. 263. 18. 19. 20. 21. 522. ¶ Quæ Vxor à primo Viro titulo oneroso recepit reseruare non tenetur filijs primi matrimonij. 263. 21. 522. ¶ Omnia lucra, quæ facit dispositione legis vxor ex primo matrimonio, reseruare tenetur filijs eiusdem matrimonij. 263. 22. 523. ¶ Quod acquisiuit Vxor ex vsufructu sibi relicto à primo Viro an teneatur relinquere filijs primi matrimonij. 263. 22. 523. ¶ L. fœminę C. de secundis nupt. in quibus terminis procedat, & an compræhendat tam Virum, quam vxorem, & tam filios, quam cœteros omnes descendentes. 263. 24. 25. 26. 27. & per totum 523. Item an habeat locum si Vir Vxori det facultatem transeundi ad secundas Nuptias. 263. 28. 29. 30. 523. ¶ Ex quibus censeatur tacitè data huius-

huiusmodi facultas. 263. 31. 32. 33. 523. 265. 31. 32. 535. ¶ Item si nubat cum filiorum consensu. 263. 39. 524. ¶ Item consensus filiorum an debeat esse expressus, vel tacitus sufficiat. 263. 40. 41. 524. ¶ Item an procedat in bonis, quæ ex hęreditate filij ex Testamento, vel ab intestato habuit. 263. 42. 43. 44. 45. 525. 265. 30. 534. ¶ Donata à consanguineis Viri Vxori an Vxoris, vel Mariti contemplatione donata censeantur. 265. 15. 17. 530. ¶ Alimenta relicta à Viro vxori cum onere administrandi bona filiorum cessante administratione an legatum alimentorum expiret. 268. 1. 2. 3. 4. 5. 552. 9. 10. & seq. 553. ¶ Pater filium magis quam Vxorem censetur diligere. 268. 16. 17. 554. ¶ Legatum factum à Marito vxori vt vestiatur ab hærede, non intelligitur de prima vice, sed quovsque viuat. 268. 23. 24. 555. ¶ Fructus dotis debentur absque iuterpellatione à die mortis Viri. 268. 31. 32. 558. ¶ Maritus non censetur cum Legato vxori facto voluisse compensare, quod ei debebat. 268. 36. 559. ¶ Maritus non tenetur ad expensas Funeris Vxoris, sed deducuntur ex tota hęreditate. 269. 67. 576.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA.

Digitized by Google

Typographus errorem putat
Non erraſſe,
Imò nec pudet erraſſe, nec corrigi
Multiplicatis enim folijs vtilis eſt correctio
Sic plerumq; in rebus humanis pudorem vincit vtilitas
Dum ergò quos Typographus cœco digito fecit errores
Ego tibi LECTOR calamo pando
Tu quæ me Ingenio feciſse comperies errata
Harpocratis digito celes
Obſecro.

Pagina	Columna	Linea	Error	Correctio
9	2	30	26	19
9	2	31	26	20
21	1	31	vrgere	vrgeant
23	2	35	difficultate	difficultates
31	1	22	vna	vno
45	2	54	poſt Illorum (delendum eſt)	cumulum
46	1	49	eſſet	etiam
46	2	50	prçuiſio	præuiſo
48	2	1	eum	ii
51	1	19	poſt verbum perlegantur (adde)	quæ
54	1	4	poſt verbum habetur (adde)	&
58	1	6	filio	filia
61	2	9	filium	filius
62	1	39	extorquatur	extorqueatur
62	1	38	dedignatur	dedigaetur
62	2	38	Inſtitutione	Inſtitutionem
63	2	47	ceris	cœteris
65	2	31	poſt verbum Bartoli (adde)	&
68	2	24	autoritater	autoritate
72	2	14	qaem	quem
76	1	34	poſt participabat(delendum eſt)	de
76	1	34	poſt maioratus (adde)	de
77	2	32	poſt Bellon. (delendum)	addit
82	2	45	omni	omnes
106	1	54	poſt verbum natura (adde)	inter
118	1	9	Teſtatoris	Teſtatore
127	1	45	quę	quas
129	2	1	reiterare	reiterari
134	1	13	Eccleſia	Eccleſiam
134	2	27	Vetuſtiſſimis	vetuſtiſſimi
134	2	53	dicto	dictus
136	1	29	de	vnde
136	1	35	dictarum	dictum
136	2	49	reſeruationes	reſeruationis
138	2	23	hoc	hac
159	2	38	claram	clarum
162	2	29	inualidiſſimam	validiſſimam
163	2	48	proui	prout
166	2	21	elidire	elidere
167	2	14	prolatum	probatum
179	2	48	remanet	remanent
182	2	54	187	177
182	1	23	poſſet	poſſe
186	2	56	quæ	quam
187	1	1	menter	mentem
188	2	9	conditioni	conditionis
194	2	16	domo	modo
202	2	47	contradictorio	contradictor
203	2	34	ferminatur	ſermocinatur
208	2	13	certa	incerta
215	2	48	reſultatione	reſultare
219	2	53	nullo	nullum

Pagina	Columna	Linea	Error	Correctio
230	2	40	ad	id
238	1	1	ex istimat	existimari
243	2	11	muatata	mutuata
251	1	8	adiectas	adiecta
253	2	18	dicebat	dicebatur
257	2	2	Instantiam	Instantia
299	1	39	Iudicem	Iudices
299	2	19	possessione	possessionem
278	1	2	post verbum qua (delendum est)	quæ
290	2	39	concessis	concessio
294	1	41	Legato	Legatus
294	2	50	tradita	traditis
308	1	37	res	rationes
308	2	14	Episcopus	Episcopis
309	2	56	Pontifici	Pontifice
319	1	35	Notari,	Notarijs
326	2	47	compellit	compelli
333	1	32	post verbum factis (adde)	validam
340	1	13	7	12
343	1	46	opinioni	opinione
351	2	24	a	ea
352	2	17	coniecturanda	coniecturandam
353	2	21	post verbum aut (delendum)	à
363	1	19	fœmininæ	fœminæ
370	1	21	denuao	denuò
370	1	23	Instrumentis	Instrumenti
375	1	45	archionem	Marchionem
382	1	15	impugnantur	impugnant
382	2	10	153	163
391	2	27	nullam	nullum
392	1	31	quæris	quęrit
399	2	20	adhibit	adhibito
399	2	37	redditis	redditæ
401	2	20	approbatum	approbatam
402	2	10	post verbum post (adde]	de
403	2	12	fauere	fauore
404	1	26	fiere	fieri
404	2	29	trahendum	detrahendum
411	2	24	fere	fore
424	1	39	amplissimo	amplissima
417	2	30	tollore	tollere
432	2	34	caiu	casu
436	2	19	Neque &	Nequè vt
439	2	47	immissiona	Immissionem
441	1	42	mondanis	mundanis
447	2	10	Roi.	Rot.
448	2	26	inerat	iterat
448	1	33	vnum	verum
459	1	40	in ducuntur	indicuntur
507	2	45	quos	quod
507	2	16	hæredes	hęredes
508	1	35	post deced eris (adde)	ad
509	1	8	prætendatur	prætendantur
509	1	13	transmisserius	transmissarius
510	1	27	Schifodegher	Schifordegher
511	2	7	desentis	debentur
511	2	5	donatario	donatore
511	2	20	iuxtas	iuxtà
517	1	52	Zauch.	Sanch.
521	1	6	corcebantur	coercebantur
521	1	55	post latas (adde)	vt
522	2	53	qua	quæ
522	2	39	post verbum ea (delendum est)	ea
522	1	39	post verbum licèt (adde)	fuerint
524	1	7	exemplis	exempla
528	1	12	Illę	ille
530	2	10	sint	sunt
531	2	21	eodem	eadem
533	2	41	Rubro	Nigro
534	2	3	dispoenere	disponere
534	2	32	post verbum qui (dele)	non
534	2	35	fuit	fuerat
534	2	37	acquisiuit	acquisierat
534	2	38	post verbum qui (adde)	non
534	1	39	post verbum cópræhensus (adde)	sed primus
536	1	43	Consultationibus	Consultationibus

Pagina	Columna	Linea	Error	Correctio
537	1	10	fillis	filijs
537	2	19	Testam̃	in Testamento
537	2	56	õcensui	consensu
538	2	20	in	enim
539	1	31	Maritum	mulierem
543	2	48	vti	vbi
545	1	1	Iure	Iure
552	1	15	matræ	Matri
559	2	3	eratr, elictum	erat, relictum
566	2	19	ipsi	ipsa
568	1	41	eã	eas
569	2	11	post verbum vbi (dele)	in
571	2	20	post hæreditatem (adde)	non
571	2	54	valeaut	valeant
572	1	39	ageretur	ageretur
572	2	17	Patri, snullá	Patris, nulla
573	1	19	post verbum si (dele)	in
573	1	24	piodest	prodest
577	1	54	deduncuntur	deducuntur
578	2	6	dicti	dicti
578	2	13	hæredlbus	hæredibus
581	2	20	annus	annuus
583	1	53	renunciatione	renunciatione
584	2	11	post Bonuifijs (dele)	in
584	2	11	Actorl.	Actorum
584	2	24	cumprobauit	comprobauit
585	2	15	Ianuari	Iunij
586	1	23	&	ex
586	1	24	post hæredibus (adde)	&
586	2	40	satisfacendo	satisfaciendo
586	2	51	factæ	facta
587	1	12	post obligatus (adde)	hæres
587	1	32	alijs	alij
587	1	32	positionem	dispositionem
588	1	32	post verbum cum (dele]	in
588	1	32	dicto	dictum
588	2	33	Instrumento	Instrumentum
588	2	40	recapere	recomperæ
590	2	23	cuiulibet	cuilibet
590	1	42	Gnded.	Honded.
590	2	45	comunia	omnia
591	2	1	nonisl.	nocils.
591	1	20	post verbum possidet (adde)	est
592	1	1	doctrinam	doctrina
592	1	19	vti	vt
593	2	20	regent	regunt
593	1	36	liberè	libera
595	1	1	post verbum nam (dele)	potioribus alijs (creditoribus, Iure qua requisita & adde) cum
595	1	2	persona	personam
595	1	13	post verbum quod (adde)	sicuti
595	1	17	post verbum honorum (adde)	fieri
597	2	33	aperiretur	aperietur
597	2	43	discussion,i	discussioni
598	1	8	potionibus	potioribus
599	2	23	depræhenditur	deprehensa
605	1	4	stantia	substantia
605	1	4	extaret	extare
605	2	36	sit	sit
606	1	37	dnbium	dubium
606	2	13	suffultum	suffultus
606	2	27	Doctoratur	Doctoratus
610	2	19	importuna	inoportuna
612	1	36	qaod	quod
615	2	26	iuit	fuit
615	2	32	ipse	ipsæ
616	2	1	curatarum	furatarum
616	2	56	coactum	coactus
617	1	5	metur	metum
618	2	2	Res	Reus
619	1	51	consuetidinem	consuetudinem
620	2	56	ipsamet	ipsemet
623	2	32	nouem	nomen
628	2	1	Romano	Romana

Pagina	Columna	Linea	Error	Correctio
618	1	50	poſt verbum Clerici (dele)	in
618	2	35	poſt verbum recipiunt (dele)	vt per
619	2	21	æquitatio	æquitatis
630	1	34	293	239.
714	1	50	ſi rem	rem, ſi
721	2	18	aggiungerarui	aggiungerul
732	2	9	exnarraui	exharaui
738	1	6	redundatam	redundatum
738	1	31	vbi	vt
738	2	39	iuxta	ita
741	1	44	tore	ore
746	2	27	adeſſet	adeſſe
749	2	6	contactu	contractu
749	2	20	probata	probatam
751	1	7	proprium	potius
754	2	36	potiſſimam	potiſſimum
755	1	47	quem	quam
755	2	54	ex:guum	exigui
757	1	16	probationis	probationibus
757	1	50	reſtiutiones	reſtitutionis
758	1	9	anoui	anmio
768	1	52	ſimplicites	ſimpliciter
766	1	10	proſſimi	priſtantiſſimi
768	2	2	dobitari	dubitari
776	2	43	communem	commune
778	1	41	extra	extra
781	1	2	poſt verbum *nam à Iudicio* deficiunt	Teſtatoris, ſed à fortuito Iudicio
782	1	19	loco Bellon. pone	Becc.
784	1	34	loco quod pone	quo
796	1	46	fraacum	francum
796	2	7	noſtri	noſtris
802	1	52	deuolui	deuolueretur
812	2	27	490.	590
813	1	32	poſt verbum conceſſam (adde)	non
815	2	6	ſubdits	ſubditi
817	2	48	Inſtrumenti	Inſtrumentis
827	1	31	fratres	filij
827	2	41	continuando	continuandi
829	1	36	poſt verbum feudi (adde)	à
829	2	6	hæreditaria	hæreditariam
829	2	18	rationabilibus	rationabilius
831	1	9	1248	1548.
834	1	22	inueteratas	inueterata
834	2	30	hæreditarijs	hæreditarij
835	2	9	defuncto	defunctæ
840	1	48	ſententiam	ſententia
840	1	55	tranſmiſſam	tranſmiſſa

FINIS.

REGISTRVM

✠ ✠✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sf Tt Vu Xx Yy Zz

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſs Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn Oooo Pppp Qqqq Rrrr Sſss Tttt Vuuu Xxxx Yyyy Zzzz

Aaaaa Bbbbb Ccccc Ddddd Eeeee Fffff Ggggg Hhhhh Iiiii Kkkkk Lllll Mmmmm Nnnnn Ooooo Ppppp Qqqqq

Omnes ſunt Duerni except. ✠ qui eſt Ternus.

Folij Simplices
Rrrrr Sſſſſ Ttttt Vuuuu Xxxxx Yyyyy Zzzzz

Aaaaaa Bbbbbb Cccccc Dddddd Eeeeee Ffffff Gggggg Hhhhhh Iiiiii KKKKkk Llllll Mmmmmm Nnnnnn Oooooo Ppppp.

Omnes fol. 243.

L V C AE, Apud Hyacinthum Pacium. M.DCLXXVIII.
Sub ſigno S. SITAE Virg. Lucenſis.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google